דרך ה און ווערטער פון ה

Derech Hashem un Verter fun Hashem
The Way of Hashem and Words of Hashem

Interlinear of Yiddish Tanakh

into Latin Script and English with
the Orthodox Jewish Bible

3 — KETUVIM

THE WAY OF HASHEM AND WORDS OF HASHEM

Interlinear of Yiddish Tanakh
into Latin Script and English with
the Orthodox Jewish Bible
Volume 3 — KETUVIM

© 2026 Artists For Israel International

AFI INTERNATIONAL PUBLISHERS

The Way of Hashem and Words of Hashem
Copyright © 2026 Artists For Israel International.
All rights reserved worldwide. WHWH © 2026 Artists For Israel International.

English text from The Orthdodox Jewish Bible, Fourth Edition (ISBN 978-0-939341-05-4).

Published by AFI International Publishers
P.O. Box 2056 New York City, New York 10163, U.S.A.

www.afii.org

Library of Congress Control Number: 2024910750

Up to 500 verses of the **WHWH** may be quoted in any form without written permission, provided no complete book of the Bible is quoted. Notice of copyright must appear on the copyright page of the work as follows:

> *Scripture taken from The Way of Hashem and Words of Hashem*
> *Copyright © 2026 by AFI Intemational. All rights reserved.*

When **WHWH** quotations are used in bulletins, posters, or other non-commercial media, only **WHWH** must appear at the end of the quotation and the complete copyright notice is not required.

Any other use of **WHWH**, contact AFII Publishers, New York.

ISBN 978-0-939341-10-8 (Volume 1, Torah)
ISBN 978-0-939341-11-5 (Volume 2, Nevi'im)
ISBN 978-0-939341-12-2 (Volume 3, Ketuvim)
ISBN 978-0-939341-09-2 (Volume 4, Brit Chadasha)

Printed at Pretore B.V. in The Netherlands

The Yiddish Interlinear Translator to the Reader

For those who have only seen the Tanakh through the lenses of translation and tradition, this Yiddish interlinear edition provides a fresh, powerful encounter with the sacred text. With the Yiddish Tanakh in your hands, you have the unique opportunity to explore these familiar passages with new eyes--an approach that merges tradition and accessibility, helping the reader to step closer to the original Hebrew and Aramaic meaning of the text. For those who may be doubtful, consider this: our forebears have carried these words through millennia of exile and challenge, and this text continues to breathe life, hope, and identity into our people. But to truly understand the meaning of these words, we must go beyond mere familiarity and rediscover their beauty, depth and relevance in our own language.

Each verse is presented side-by-side with a clear Yiddish translation, so we can study and experience the richness of the Tanakh directly and understand its message without barriers. Whether we are seeking to deepen our relationship with Hashem, understand our heritage in a fresh way, or re-examine the very texts that have shaped Jewish identity for thousands of years, this Yiddish interlinear Tanakh is an invitation to explore the Derech Hashem and wrestle with the Words of Hashem, just as countless generations before us have done.

Finally a word of thanks. How grateful we are to Mordechai Bergmann whose classic Yiddish Tanakh was cherished by us as we updated and unpacked his work with the help of many unsung tireless workers who made this Yiddish-Latin Transliteration-English Translation possible.

Dr. Phillip Goble
Purim
2026

Contents

Tehillim 1
Mishle 373
Iyov 497
Shir Hashirim 633
Ruth 656
Ekhah 670
Kohelet 700
Esther 735
Daniel 766
Ezra 832
Nechemyah 871
Divrey Hayamim Alef 927
Divrey Hayamim Bais 1042

אינהאלט

תְּהִלִּים . . . . . א
מִשְׁלֵי . . . . . שעג
אִיּוֹב . . . . . תצז
שִׁיר הַשִּׁירִים . . . . . תרלג
רוּת . . . . . תרנו
אֵיכָה . . . . . תרע
קהלת . . . . . תש
אֶסתֵר . . . . . תשלה
דָניֵאל . . . . . תששו
עֶזְרָא . . . . . תתלב
נְחֶמְיָה . . . . . תתעא
דִבְרֵי הַיָמִים א . . . . . תתקכז
דִבְרֵי הַיָמִים ב . . . . . אמב

Tehillim

תְּהִלִּים

1 Blessed is the ish that walketh not

א ווויל צו דעם מענטשן וואָס איז נישט געגאַנגען
gegangen nisht iz vos mentshn dem tsu voil
gone not is who man the to blessed

in the Etzah *(counsel, scheme)* of the Resha'im,

אין דער עצה פֿון די רשעים .
reshoim di fun eitse der in
wicked the of counsel the in

nor standeth in the Derech Chatta'im,

און אויף דעם וועג פֿון די זינדיקע, איז ער נישט געשטאַנען,
geshtanen nisht er iz zindike di fun veg dem oif un
stood not he is sinners the of way the on and

nor sitteth in the Moshav *(seat)* of the Leitzim .

און אין דער זיצונג פֿון די שפּעטער איז ער נישט געזעסן.
gezesn nisht er iz shpeter di fun zitsung der in un
seated not he is scoffers the of sitting the in and

[2] But his delight is in the Torat Hashem;

ב נײַערט צו דער תּורה פֿון ה׳ איז זײַן באַגער ,
bager zain iz Hashem fun toyre der tsu naiert
longing his is Hashem of Torah the to but rather

and in His torah doth he meditate yomam v'lailah.

און אָן זײַן תּורה טראַכט ער טאָג און נאַכט.
nacht un tog er tracht toyre zain on un
night and day he meditates Torah his on and

[3] And he shall be like an etz planted by the streams of mayim,

ג און ער וועט זײַן ווי אַ בוים געפֿלאַנצט בײַ
bai geflantst boim a vi zain vet er un
beside planted tree a like be will he and

בעכן וואַסער,
vaser bechn
water streams of

that bringeth forth its p'ri in its season;

וואָס גיט זײַן פֿרוכט אין זײַן צײַט,
tsait zain in frucht zain git vos
time its in fruit its gives that

the leaf thereof also shall not wither;

און זײַן בלאַט וועט נישט פֿאַרוועלקט;
farvelkt nisht vert blat zain un
withered not shall be leaf its and

and whatsoever he doeth shall prosper.

און אין אַלץ וואָס ער טוט וועט ער באַגליקן.
baglikn er vet tut er vos alts in un
succeed he will does he which all that in and

[4] The Resha'im are not so,

ד נישט אַזוי זײַנען די רשעים ;
reshoim di zainen azoi nisht
wicked ones the are so not

but are like the chaff which the ruach driveth away.

נײַערט ווי דער שפּריי וואָס אַ ווינט פֿאַרייאָגט אים,
im faryogt vint a vos shprei der vi naiert
it drives away wind a which chaff the like but

[5] Therefore the Resha'im shall not stand in the Mishpat,

ה דערום וועלן די רשעים נישט באַשטיין
bashtein nisht reshoim di veln derum
stand not wicked ones the will therefore

פֿאַרן משפּט ,
faran mishpot
before the judgment

nor Chatta'im *(sinners)* in the Adat Tzaddikim.

און די זינדיקע אין דער עדה פֿון די צדיקים ,
tsadikim di fun eide der in zindike di un
righteous the of congregation the in sinners the and

[6] For Hashem knoweth the Derech Tzaddikim, but the Derech Resha'im shall perish.

[ו] ווארעם ה מערקט דעם וועג פון די צדיקים ,
tsadikim di fun veg dem merkt Hashem vorem
righteous the of way the knows Hashem because

און דער וועג פון די רשעים וועט אונטערגיין.
untergein vet reshoim di fun veg der un
go under will wicked ones the of way the and

2

Why do the Goyim rage,

ב

פַאר וואס רודערן די פעלקער,
felker di rudern vos far
nations the rage what for

and the Amim *(peoples)* imagine a vain thing?

און די אומות טוען ברומען אומנישט ?
umnisht brumen tuen umes di un
for nothing mutter do peoples the and

[2] The Malchei Eretz rise up in rebellion,

[ב] די מלכים פון דער ערד שטעלן זיך אויף,
oif zich shteln erd der fun mlochim di
on selves set earth the of kings the

and the rulers take counsel together

און די פירשטן עצהן זיך אין איינעם
einem in zich eitsen firshtn di un
together in selves take counsel princes the and

against Hashem and against His Moshiach, saying,

אויף ה און אויף זיין געזאלבטן :
gezalbtn zain oif un Hashem oif
Anointed one his against and Hashem against

[3] Let us break their chains asunder,

[ג] לאמיר צעריסן זייערע בינד ,
bind zeyere tseraisn lomir
fetters their tear apart let us

and cast away their fetters from us.

און אראפוואַרפן פון אונדז זייערע שטריק.
shtrik zeyere undz fun aropvarfen un
cords their us from cast off and

[4] He that sitteth enthroned in Shomayim laughs;

[ד] דער וואס זיצט אין הימל לאכט ,
lacht himel in zitst vos der
laughs heaven in sits who the one

Adonoi hath them in derision.

אדני טוט שפעטן פון זיי .
zei fun shpetn tut Adonoi
them at mock does Adonoi

[5] Then shall He speak unto them in His wrath,

[ה] דענצמאל וועט ער רעדן צו זיי אין זיין כעס ,
kaas zain in zei tsu redn er vet dentsmol
anger his in them to speak he will then

and distress them in His hot displeasure.

און אין זיין גרימצארן וועט ער זיי דערשרעקן:
dershrekn zei er vet grimtsorn zain in un
terrify them he will fierce anger his in and

[6] I have set Malki *(My King)* upon Tziyon, My Har Kodesh.

[ו] דאס האב איך דאך אויפגעשטעלט מיין מלך
melech main oifgeshtelt doch ich hob dos
king my established indeed I have this

אויף ציון מיין היילקן באַרג .
barg heilikn main Tsiyon oif
mountain holy my Tziyon upon

[7] I will declare the chok *(decree)*:

[ז] לאמיר דערציילן פון דער באשערונג :
basherung der fun dertseiln lomir
decree the of tell let me

Hashem hath said unto me,

ה האט מיר געזאגט:
gezogt mir hot Hashem
said to me has Hashem

Thou art Beni *(My Son)*;

מיין זון ביסטו ,
bistu zun main
are you son my

HaYom *(today)* I have begotten thee.

איך האָב היינט דיך געבאָרן .
geborn dich haint hob ich
begotten you(SG) today have I

[8] Ask of Me, and I shall give thee the Goyim for thine nachalah,

ח בעטביַי מיר, און איך וועל געבן פַּאַר פַּאַלקער
far felker gebn vel ich un mir bai bet
for nations give will I and me of ask

דיַין אַרב ,
arav dain
inheritance your

and the uttermost parts of ha'aretz for thy possession.

און פַּאַר דיַין אייגנטום די עקן פון דער ערד .
erd der fun ekn di eigentum dain far un
earth the of ends the possession your for and

[9] Thou shalt rule them with a shevet barzel;

ט וועסט זיי צעברעכן מיט אַן אייַזערנער רוט,
rut aizerner an mit tsebrechn zei vest
rod iron an with break them you(sg) will

thou shalt dash them in pieces like a potter's vessel.

וי אַ טעפּערגעפּעס זיי צעפּיצלען .
tsepitslen zei tepergefes a vi
dash in pieces them potter's vessel a like

[10] Have seichel now therefore, O ye Melachim;

י און אַצונד , איר מלכים , באַטראַכט,
batracht mlochim ir atsund un
consider kings you now and

be warned, ye Shoftei Aretz.

לאָזט אייַך לערנען, איר ריכטער פון דער ערד .
erd der fun richter ir lernen aich lozt
earth the of judges you learn yourselves let

[11] Serve Hashem with fear,

יא דינט ה מיט מורא ,
moire mit Hashem dint
fear with Hashem serve

and rejoice with trembling.

און שוידערט אין ציטערניש .
tsiterenish in shoidert un
trembling with rejoice and

[12] Kiss the Bar *(Ben, Son)*, lest he be angry,

יב קישט דעם זון , כּדי ער זאָל נישט צערענען,
tserenen nisht zol er kedei zun dem kisht
be angry not shall he so that son the kiss

and ye perish from the Derech,

און איר וועט אומקומען פון דעם וועג,
veg dem fun umkumen vet ir un
way the from perish will you and

for his wrath can flare up in a moment.

אַז זייַן כּעס וועט זיך אָנצינדן באַלד ;
bald ontsindn zich vet kaas zain az
quickly burn self will anger his when

Ashrei are all they that take refuge in him.

ווויל איז צו אַלע וואָס שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn vos ale tsu iz voil
him in selves take shelter who all to is blessed

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן , ווען ער
er ven Dovidn fun mizmor a
he when Dovid of psalm a
איז אַנטלאָפֿן פֿון זיין זון אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen zun zain fun antlofn iz
Avshalom son his from fled has

[1] *(A psalm of Dovid, when he fled from Avshalom bno)*

ג ה , ווי פֿיל זיינען מײַנע פֿײַנט !
faint maine zainen fil vi Hashem
enemies my are many how Hashem

3 Hashem, how are they increased that are my foes!

פֿיל די וואָס שטייען אָן אויף מיר!
mir oif on shteyen vos di fil
me upon against stand who the ones many

Many are they that rise up against me.

ב [2][3] פֿיל זאָגן אויף מײַן זעל :
zel main oif zogn fil
soul my on say many

[3] Many there be which say of my nefesh,

נישטאָ פֿאַר אים קיין הילף בײַ אלקים . סֶלָה .
Selah Elokim bai hilf kein im far nishto
Selah G-d by help any him for there is not

There is no yeshu'ah for him in Elohim. *Selah*

ד [4][3] אָבער דו ה ביסט אַ שילד פֿאַר מיר,
mir far shild a bist Hashem du ober
me for shield a are Hashem you but

[4] But Thou, Hashem, art a mogen around me;

מײַן כּבֿוד און דער דערהייבער פֿון מײַן קאָפּ .
kop main fun derheiber der un koved main
head my of who lifts up the one and glory my

my kavod, and the One who lifts up mine head.

ה [5][4] מיט מײַן קול טו איך רופֿן צו ה ,
Hashem tsu rufn ich tu kol main mit
Hashem to call I do voice my with

[5] I cried unto Hashem with my voice,

און ער ענטפֿערט מיר פֿון זײַן הייליקן באַרג . סֶלָה .
Selah barg heilikn zain fun mir entfert er un
Selah mountain holy his from me answers he and

and He heard me out of His Har Kodesh. *Selah*

ו [6][5] איך לייג זיך און שלאָף אײַן,
ain shlof un zich leig ich
in sleep and self lie down I

[6] I laid me down and slept;

איך וואַך אויף, ווײַל ה לענט מיך אונטער.
unter mich lent Hashem vail oif vach ich
under me sustains Hashem because up wake I

I awaked, for Hashem sustains me.

ז [7][6] איך האָב נישט מורא פֿאַר צענטויזנטן פֿאָלק ,
folk tsentoizntn far moire nisht hob ich
people ten thousands before fear not have I

[7] I will not be afraid of ten thousands of am *(people)*,

וואָס האָבן רונד אַרום זיך אָנגעזעצט אויף מיר.
mir oif ongezetst zich arum rund hobn vos
me upon encamped selves round around have which

that have set themselves against me round about.

ח [8][7] שטיי אויף, ה , העלף מיך מײַן ג-ט,
G-t main mich helf Hashem oif shtei
G-d my me help Hashem up stand

[8] Arise, Hashem; hoshieini *(save me)*, O Elohai;

וואָרעם האָסט געשלאָגן אַלע מײַנע פֿײַנט
faint maine ale geshlogn host vorem
enemies my all struck have you for

for Thou hast struck all mine enemies upon the cheekbone;

אויף דער באַק ,
bak der oif
cheek the on

Thou hast broken the teeth of the resha'im.

דִּי צִיין פֿון דִי רשעים האָסטו צעבראָכן .
tsebrochn hostu reshoim di fun tsein di
broken have you wicked ones the of teeth the

[9 8] HaYeshuah *(salvation)* belongeth unto Hashem;

ט ח בייַ ה איז דִי הילף ;
hilf di iz Hashem bai
salvation the is Hashem by

the Birkhat *(blessing)* of Thee is upon Thy people. *Selah*

זאָל קומען דיין ברכה אויף דיַן פֿאָלק ! סֶלָה .
Selah folk dain oif broche dain kumen zol
Selah people your on blessing your come may

א פֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for

[1] *(For the one directing. With stringed instruments. Mizmor Dovid)*

סטרונעשפיל ; אַ מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a struneshpil
Dovid of psalm a stringed instruments

4 Hear me when I call, Elohei tzidki *(O G-d of my righteousness)*;

ד אַז איך רוף, ענטפֿער מיר, דו ג-ט פֿון מיַן גערעכטער;
gerechter main fun G-t du mir entfer ruf ich az
right my of G-d you me answer call I when

Thou hast relieved me when I was in distress;

אין ענגעניש זאָלסטו מיר דערברייטערן;
derbreitern mir zolstu engenish in
enlarge me shall you distress in

channeini, and hear my tefillah.

לייַטזעליק מיך , און הער צו מיַן תּפֿילה.
tfile main tsu her un mich laitzelik
prayer my to pay heed and me be gracious

[3 2] O ye Bnei Ish,

ג ב איר מענטשנקינדער ,
mentshnkinder ir
children of men you

how long will ye turn my kavod into shame?

ביז וואַנען וועט מיַן כּבֿוד צו שאַנד זיַן ,
zain shand tsu koved main vet vanen biz
be shame to glory my will when until

How long will ye love delusion,

וועט איר ליב האָבן נישטיקייט,
nishtikeit hobn lib ir vet
vanity have love you will

and seek kazav *(lie, falsehood)*? Selah

וועט איר זוכן ליגן? סֶלָה .
Selah lign zuchn ir vet
Selah lies seek you will

[4 3] But know that Hashem hath set apart the chasid for Himself;

ד ג אָבער זייַט וויסן , אַז ה שיידט
sheidt Hashem az visen zait ober
sets apart Hashem that know be but

אָפּ זיַן פֿרומען ,
frumen zain op
pious one his apart

Hashem will hear when I call unto Him.

ה וועט הערן אַז איך וועל רופֿן צו אים.
im tsu rufn vel ich az hern vet Hashem
him to call will I when hear will Hashem

[5 4] Tremble, yet sin not;

ה ד ציטערט און איר זאָלט נישט זינדיקן ,
zindikn nisht zolt ir un tsitert
sin not shall you and tremble

commune with your own levav upon your mishkav,

באַקלערט אין אייַער האַרצן אויף אייַער געלעגער,
geleger aier oif hartsn aier in baklert
bed your upon heart your in consider

and be still. *Selah*

אוּן וועֶרט אַנטשוויגן . סֶלָה .
Selah antshvigen vert un
Selah silent become and

[6 5] Offer the zivkhei-tzedek,

ה שלאַכט שלאַכטאָפּפֿער פֿון גערעכטיקייט,
gerechtikeit fun shlachtopfer shlacht
justice of slaughter sacrifice sacrifice

and put your trust in Hashem.

אוּן פַֿאַרזיכערט אייַך אויף ה .
Hashem oif aich farzichert un
Hashem upon yourselves trust and

[7 6] There be many that say, Who will show us any tov?

ו פֿיל זאָגן : וועֶר וועט אונדז ווייַזן גוטס ?
guts vaizn undz vet ver zogn fil
good thing show us will who say many

Hashem, lift Thou up the ohr of Thy countenance upon us.

ה , הייב דאָס ליכט פֿון דיַין פּנים אויף אונדז.
undz oif ponem dain fun licht dos heib Hashem
us upon face your of light the lift up Hashem

[8 7] Thou hast put simcha in my lev,

ח האָסט מיר געגעבן מער שׂימחה אין האַרצן,
hartsn in simche mer gegebn mir host
heart in joy more given me have you

more than in the time that their dagan and their tirosh increased.

ווי בעת זייער תּבואה אוּן זייער
zeyer un tvue zeyer beeis vi
their and crop their at the time of than

ווייַן זיַינען פֿיל .
fil zainen vain
much are wine

[9 8] In shalom I will both lay me down, and sleep,

ט בשלום ווי איך לייג זיך אַזוי שלאָף איך איַן,
ain ich shlof azoi zich leig ich vi besholem
in I sleep so self lie down I as in peace

for Thou alone, Hashem, makest me dwell in safety.

וואָרעם דו ה מאַכסט מיך ווויינען
voinen mich machst Hashem du vorem
dwell me make Hashem you because

באַזונדער אין זיכערקייט.
zicherkeit in bazunder
security in separately

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

[1] *(For the one directing. For the flutes. Mizmor Dovid)*

נחילות ; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a nechiles
Dovid of psalm a wind instruments

5

Give ear to my words, Hashem,

ה פַֿאַרנעם מייַנע ווערטער, ה .
Hashem verter maine farnem
Hashem words my listen

consider my meditation.

מערק מייַן זיפֿצעניש .
ziftsenish main merk
sighing my mark

[3 2] Pay heed unto the voice of my cry, Malki v'Elohai;

ב האָרך צום קול פֿון מייַן געשרייַ, מייַן
main geshrei main fun kol tsum horch
my cry my of voice to the listen

קיניג אוּן מייַן ג-ט,
G-t main un kinig
G-d my and king

for unto Thee will I daven.

וואָרעם צו דיר טו איך בעטן.
betn ich tu dir tsu vorem
pray I do you(SG) to for

[4 3] My voice shalt Thou hear in the boker, Hashem;

ד ג ה , פֿרימאָרגנס הער צו מײַן קול ,
kol main tsu her frimorgns Hashem
voice my to pay heed in the morning Hashem

in the boker will I bring my prayer before Thee as a spiritual sacrifice and wait for an answer.

פֿרימאָרגנס טענה איך צו דיר , און
un dir tsu ich taine frimorgns
and you(SG) to I plead in the morning

קוק אויס.
ois kuk
out look

[5 4] For Thou art not El that hath pleasure in resha;

ה ד וואָרעם נישט אַן אֵל וואָס ווײל אומרעכט ביסטו ,
bistu umrecht vil vos El an nisht vorem
are you injustice wants who G-d a not for

neither shall rah dwell with Thee.

ביַי דיר קען נישט ווײַלן קיין שלעכטס .
shlechts kein vailn nisht ken dir bai
evil thing any dwell not can you(SG) with

[6 5] The holelim *(arrogant)* shall not stand in Thy sight;

ו ה פֿראָלער קענען נישט שטיין פֿאַר דײַנע אויגן,
oign daine far shtein nisht kenen proler
eyes your before stand not can boasters

Thou hatest all workers of iniquity.

האָסט פֿײַנט אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale faint host
injustice of doers all hate have you

[7 6] Thou shalt destroy them that speak kazav *(falsehood)*;

ז ברענגסט אונטער די וואָס רעדן ליגן;
lign redn vos di unter brengst
lies speak who the ones under bring

Hashem will abhor the ish damim u'mirmah *(bloody and deceitful man)*.

דעם מאַן פֿון בלוט און באַטרוג פֿאַראומווערדיקט ה .
Hashem farumverdikt batrug un blut fun man dem
Hashem abhors deceit and blood of man the

[8 7] But as for me, I will come

ח ז אָבער איך וועל קומען
kumen vel ich ober
come will I but

into Thy Bais in the multitude of Thy chesed;

אין דײַן הויז דורך דײַן גרויס גענאָד,
genod grois dain durch hoiz dain in
grace great your through house your in

and in Thy fear will I bow down

איך וועל מיך בוקן אין דײַן הייליקן הֵיכל
heichl heilikn dain in bukn mich vel ich
Heikhal holy your in bow down myself will I

toward Thy Heikhal Kodesh.

צוויישן דײַנע פֿאָרכטער.
forchter daine tsvishn
fearers your among

[9 8] Lead me, Hashem, in Thy tzedakah

ט ח ה , פֿיר מיך אין דײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit dain in mich fir Hashem
righteousness your in me lead Hashem

because of mine enemies;

פֿון וועגן מײַנע לויערער,
loierer maine vegen fun
enemies my account of of

make Thy Derech straight before my face.

מאַך גלײַך דײַן וועג פֿאַר מיר.
mir far veg dain glaich mach
me before way your straight make

[10 9] For there is nothing trustworthy in their mouth;

י ט וואָרעם נישטאָ אין זייער מויל קיין ריכטיקייט ,
richtikeit kein moil zeyer in nishto vorem
righteouness any mouth their in there is not for

their inwardness is a corruptible abyss;

זייער אינגעווייד איז אַן אונטערגאַנג,
untergang an iz ingeveid zeyer
ruin a is innard part their

their throat is an open kever;

אַן אָפֿענער קבֿר איז זייער קעל ;
kel zeyer iz keyver ofener an
throat their is grave open an

they speak smooth deceit with their leshon.

זייער צונג מאַכן זיי גלאַט .
glat zei machn tsung zeyer
smooth they make tongue their

[11] [10] Punish them, Elohim;

יא י פֿאַרמשפּט זיי אלקים ,
Elokim zei farmishpet
G-d them judge

let them fall by their own intrigues;

זאָלן זיי פֿאַלן דורך זייערע באַראָטן;
barotn zeyere durch faln zei zoln
counsels their by fall they may

in the multitude of their peysha'im cast them out;

פֿאַרשטויס זיי פֿאַר זייערע פֿיל פֿאַרברעכן ,
farbrechn fil zeyere far zei farshtois
transgressions many their for them cast out

for they have rebelled against Thee.

. דיר אָן ווידערשפּעניקט האָבן זיי ווייַל
dir on vidershpenikt hobn zei vail
you(SG) against rebelled have they because

[12] [11] But let all those that take refuge in Thee rejoice;

יב יא און אַלע וואָס שיצן זיך אין דיר ,
dir in zich shitsn vos ale un
you(SG) in selves take shelter who all and

וועלן זיך פֿרייען,
freyen zich veln
rejoice selves will

let them shout for joy l'olam,

אייביק וועלן זיי זינגען , וואָלט וועסט זיי באַשירמען,
bashiremen zei vest vorem zingen zei veln eibik
shield them you(sg) will for sing they will forever

and spread Thou protection over them that they be joyful in Thee,

און די ליבהאָבער פֿון דיין נאָמען
nomen dain fun libhober di un
name your of devotees the ones and

who love Shemecha *(Thy Name)*.

וועלן זיין לוסטיק מיט דיר .
dir mit lustik zain veln
you(SG) with joyful be will

[13] [12] For Thou, Hashem, wilt bless the Tzaddik;

יג יב וואָלט דו בענטשסט דעם צדיק , ה ,
Hashem tsadik dem bentshst du vorem
Hashem righteous one the bless you because

with ratzon *(favor)* wilt Thou encompass him as with a tzinnah *(large rectangular shield)*.

וויי אַ שילד מיט גוטווילקייט רינגלסטו אים אַרום .
arum im ringlstu gutvilikeit mit shild a vi
round him surround favour with shield a like

א פַּאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט סטרונעשפּיל, אויף
oif struneshpil mit gezangmaister dem far
on stringed instruments with choirmaster the for

שמינית; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן.
Dovidn fun mizmor a shminit
Dovid of psalm a Sheminit

[1] (For the one directing. With stringed instruments. Al HaSheminit. Mizmor Dovid)

6 ו

נישט אין דײַן כּעס זאָלסטו מיך מוסרן, ה׳,
Hashem musern mich zolstu kaas dain in nisht
Hashem rebuke me shall you anger your in not

6 Hashem, rebuke me not in Thine anger,

און נישט אין דײַן גרימצאָרן זאָלסטו מיך שטראָפֿן.
shtrofn mich zolstu grimtsorn dain in nisht un
punishment me shall you wrath fury your in not and

neither chasten me in Thy hot displeasure.

ב [2][3] גּ לייטזעליק מיך, ה׳,
Hashem mich laitzelik
Hashem me be gracious

[2][3] Have mercy upon me, Hashem;

וואָרעם איך ווער פֿאַרשניטן,
farshnitn ver ich vorem
feeble am becoming I for

for I am weak:

הייל מיך, ה׳,
Hashem mich heil
Hashem me heal

Hashem, heal me;

וואָרעם מײַנע ביינער זײַנען דערשראָקן,
dershrokn zainen beiner maine vorem
terrified are bones my because

for my atzmot are shaking.

ד [3][4] גּ און מײַן זעל איז דערשראָקן זייער,
zeyer dershrokn iz zel main un
very terrified is soul my and

[3][4] My nefesh is also much shaken;

און דו ה׳, ביז וואַנען?
vanen biz Hashem du un
when until Hashem you and

but Thou, Hashem, ad mosai *(how much longer)*?

ה [4][5] דקער זיך אום, ה׳, דערלייז מײַן זעל,
zel main derleiz Hashem um zich ker
soul my deliver Hashem around self turn

[4][5] Turn, Hashem, deliver my nefesh;

העלף מיך פֿון וועגן דײַן גענאָד.
genod dain vegen fun mich helf
grace your account of on me help

hoshieini *(save me)* for the sake of Thy chesed.

ו [5][6] ה וואָרעם נישטאָ אין טויט דײַן דערמאָנונג,
dermonung dain toit in nishto vorem
memorial your death in there is not because

[5][6] For in mavet there is no remembrance of Thee;

אין שְׁאוֹל ווער וועט דיך לויבן?
loibn dich vet ver Sheol in
praise you(SG) will who Sheol in

in Sheol who shall give Thee thanks?

ז [6][7] איך בין מיד פֿון מײַן זיפֿצן,
ziftsn main fun mid bin ich
groaning my from weary am I

[6][7] I am weary with my groaning;

איך באַוואַש אַלע נאַכט מײַן געלעגער,
geleger main nacht ale bavash ich
bed my night all wash I

all the lailah flood I my mittah with weeping;

איך מאַך צעגיין אין מײַנע טרערן מײַן בעט.
bet main trern maine in tsegein mach ich
bed my tears my in drench make I

I water my couch with my tears.

ח ז מַאַט געוואָרן פֿון קומער איז מײַן אויג,
oig main iz kumer fun gevorn mat
eye my is grief from become worn out
אַלט געוואָרן פֿון וועגן אַלע מײַנע פֿײַנט .
faint maine ale vegen fun gevorn alt
enemies my all account of of become old

ט ח קערט אײַך אָפּ פֿון מיר, אַלע טוער
tuer ale mir fun op aich kert
doers all me from away yourselves turn
פֿון אומרעכט,
umrecht fun
injustice of

וואָרעם ה האָט געהערט דעם קול פֿון
fun kol dem gehert hot Hashem vorem
of voice the heard has Hashem for
מײַן געוויין .
gevein main
weeping my

י ט ה האָט געהערט מײַן געבעט,
gebet main gehert hot Hashem
prayer my heard has Hashem
ה נעמט אָן מײַן תּפֿילה.
tfile main on nemt Hashem
prayer my receives accepts Hashem

יא י פֿאַרשעמט און דערשראָקן זייער
zeyer dershrokn un farshemt
very terrified and ashamed
וועלן ווערן אַלע מײַנע פֿײַנט ;
faint maine ale vern veln
enemies my all become will
זיי וועלן אָפּטרעטן פֿאַרשעמט אין אַ רגע .
rege a in farshemt optretn veln zei
moment a in ashamed beat a retreat will they

א שִׁגָּיוֹן פֿון דָּוִד , וואָס ער האָט געזונגען צו
tsu gezungen hot er vos Dovidn fun shigoen a
to sang has he which Dovid of Shigionoth a
ה פֿון וועגן כּוש דעם בנימינער .
Binyaminer dem Kush vegen fun Hashem
man of Binyamin the Kush account of on Hashem

ז

7 Hashem Elohai, in Thee do I seek refuge;

hoshieini *(save me)* from all them that persecute me, and deliver me;

ה מײַן ג-ט, אין דיר האָב איך מיך געשיצט ,
geshitst mich ich hob dir in G-t main Hashem
have taken shelter myself I have you(SG) in G-d my Hashem
העלף מיך פֿון אַלע מײַנע נאָכיאָגער , און
un nochyoger maine ale fun mich helf
and pursuers my all from me help
זיי מײַך מציל ,
matsl mich zai
Deliverer me be

ג ב מע זאָל נישט פֿאַרצוקן ווי אַ לייב מײַן זעל , צעריסן ,
tseraisn zel main leib a vi fartsukn nisht zol me
be torn apart soul my lion a like to tear not shall one

[1] *(Shiggayon of Dovid, which he sang unto Hashem, regarding Kush of Binyamin)*

[2] Lest he tear my nefesh like a lion, rending it in pieces,

[7] Mine eye is consumed because of ka'as *(grief)*;

it groweth old because of all mine enemies.

[8] Depart from me, all ye workers of iniquity;

for Hashem hath heard the voice of my weeping.

[9] Hashem hath heard my techinnah *(supplication)*;

Hashem will receive my tefillah *(prayer)*.

[10] Let all mine oyevim be ashamed and much troubled;

let them turn back and suddenly be ashamed.

while there is none to rescue.

אוּן קיינער זאָל נישט מציל זיין .
zain matsl nisht zol keiner un
be deliver not shall anyone and

[4 3] Hashem Elohai, if I have done this;

ד ג ה מײַן ג-ט, אויב איך האָב אַזוי וואָס געטאָן,
geton vos azoi hob ich oib G-t main Hashem
done that which so have I if G-d my Hashem

if there be guilt in my hands;

אויב אומרעכט איז דאָ אין מײַנע הענט ,
hent maine in do iz umrecht oib
hands my in here is injustice if

[5 4] If I have recompensed with evil him that held out shalom unto me;

ה ד אויב איך האָב געטאָן בייז מײַן גוטן פֿרײַנט,
fraint gutn main beiz geton hob ich oib
friend good my evil done have I if

or, without cause plundered my opposers,

אָדער באַרויבט צו מאָל מײַן אומזיסטיקן פֿײַנט ,
faint umzistikn main mol tsu baroibt oder
enemy without cause my time at plundered or

[6 5] Then let the enemy persecute my nefesh, and take it;

ו ה זאָל דער שׂונא מיך נאָכיאָגן און דערגרייכן ,
dergreichn un nochyogn mich soine der zol
reach and pursue me enemy the let

yea, let him tread down my life to the earth,

און טרעטן צו דער ערד מײַן לעבן,
lebn main erd der tsu tretn un
life my earth the to tread and

and lay mine kavod to sleep in the dust.

און מײַן כּבֿוד אין שטויב לייגן .
leign shtoib in koved main un
put dust in glory my and

Selah סֶלָה

[7 6] Arise, Hashem, in Thine anger,

ז ו שטיי אויף, ה , אין דײַן כּעס ,
kaas dain in Hashem oif shtei
anger your in Hashem up stand

lift up Thyself because of the rage of mine enemies;

דערהייב דיך אין גרימצאָרן קעגן מײַנע פֿײַנט ,
faint maine kegen grimtsorn in dich derheib
enemies my against wrath in you(SG) lift up

awake, o my El, to the mishpat Thou hast decreed.

און דערוועק פֿאַר מיר דעם משפּט וואָס
vos mishpot dem mir far dervek un
which judgment the me for awake and

דו האָסט אָנגעזאָגט .
ongezogt host du
appointed have you

[8 7] So let the Adat l'Umim surround Thee;

ח ז און ווי די עדה פֿון די פֿעלקער דיך
dich felker di fun eide di vi un
you(SG) nations the of assembly the as and

רינגלט אַרום ,
arum ringlt
round surround

and over it return Thou on high.

קער זיך אום איבער איר צו דער הייך .
heich der tsu ir iber um zich ker
High the to it over back self turn

[9 8] Hashem shall judge the people;

ט ח ה , וואָס משפּטסט די פֿעלקער,
felker di mishpetst vos Hashem
nations the judges who Hashem

judge me, Hashem, according to my tzedek,

משפּט מיך, ה , לויט מײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit main loit Hashem mich mishpot
righteousness my according to Hashem me judge

and according to mine integrity that is in me.

אוּן לויט מײַן ערלעכקייט אין מיר.
un loit main erlechkeit in mir
and according to my integrity in me

[10 9] Oh let the wickedness of the resha'im come to an end;

ט זאָל שוין זיך עקן דאָס בייז פֿון די רשעים ,
zol shoin zich ekn dos beiz fun di reshoim
let already self the end of evil the wicked ones

but make the tzaddik secure;

אוּן דו זאָלסט אויפֿריכטן דעם צדיק ;
un du zolst oifrichtn dem tsadik
and you(SG) must establish the righteous one

for the Elohim Tzaddik trieth the minds and hearts.

ווָאַרעם דו פֿרוווסט די הערצער אוּן נירן ,
vorem du pruvst di hertser un nirn
because you test the hearts and kidneys

גערעכטער דו אלקים.
gerechter du Elokim
righteous you G-d

[11 10] My mogen *(shield)* is Elohim,

י מײַן באַשיץ איז אויף אלקים ;
main bashits iz oif Elokim
my protection is upon G-d

Moshi'a of the upright in heart.

הערצער העלפֿט די רעכטפֿאַרטיקע הערצער.
hertser helft di rechtfartikn hertser
hearts helps the ones upright hearts

[12 11] Elohim is a Shofet Tzaddik,

יא אלקים איז אַ גערעכטער ריכטער ,
Elokim iz a gerechter richter
G-d is a righteous judge

and El expresses wrath kol yom.

אוּן אַ צערנדיקער אַל אַלע טאָג.
un a tserndiker El ale tog
and a wrathful G-d every day

[13 12] If He relent not, He will sharpen His cherev;

יב פֿאַר וואָר , ער שלײַפֿט נאָכאַנאַנד זײַן שווערד ,
far vor er shlaift nochanand zain shverd
for truly he continually sharpen his sword

He hath bent His keshet *(bow)* and made it ready.

ער שפּאַנט זײַן בויגן אוּן שטעלט אים אָן.
er shpant zain boign un shtelt im on
he stretches his bow and stands on it

[14 13] He hath also prepared for Him the instruments of mavet;

יג אוּן ער גרייט זיך אָן געצײַג פֿון טויט ,
un er greit zich on getsaig fun toit
and he prepare on self weapon of death

He ordaineth His flaming khitzim *(arrows)*.

ער מאַכט ברענעדיק שאַרף זײַנע פֿײַלן .
er macht brenedik sharf zaine failn
he makes burning sharp his arrows

[15 14] Hinei, he travaileth with iniquity,

יד טו זע , ער אַנטפֿאַנגט אומרעכט ,
ze er antfangt umrecht
behold he conceivcs injustice

and hath conceived trouble, and brought forth falsehood.

אוּן ער טראָגט אומגליק , אוּן געבערט ליגן.
un er trogt umglik un gebert lign
and he bears calamity and gives birth lies

[16 15] He makes a pit, and digs it,

טז ער גראָבט אַ גרוב אוּן הוילט זי אויס ,
er grobt a grub un hoilt zi ois
he digs a pit and out it digs

and is fallen into the shachat *(pit)* which he made.

אוּן פֿאַלט אין דעם אָפּגרונט וואָס ער מאַכט ,
un falt in dem opgrunt vos er macht
and falls in the pit which he makes

[17 16] His trouble shall return upon his own rosh,

יז טז זײַן אומרעכט וועט זיך אומקערן אויף זײַן קאָפּ ,
zain umrecht vet zich umkeren oif zain kop
his injustice will self return on his head

and his chamas shall come down upon his own kodkod *(crown of the head)*.

און אויף זײַן שאַרבן וועט נידערן
nidern vet sharbn zain oif un
go down will cranium his on and

. זײַן פֿאַרברעך
farbrech zain
transgression his

[18 17] I will give thanks to Hashem according to His tzedek;

יח יז איך וועל לויבן ה לויט זײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zain loit Hashem loibn vel ich
righteousness his according to Hashem praise will I

and will sing praise to the Shem of Hashem Elyon.

און באַזינגען דעם נאָמען פֿון ה דעם עליון .
Elyon dem Hashem fun nomen dem bazingen un
Most High the Hashem of name the sing praises and

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
upon choirmaster the for

[1] *(For the one directing. According to the gittit. Mizmor of Dovid)*

גִּתִּית ; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gitit
Dovid of psalm a Gittith

8 ח

Hashem Adoneinu,

ה אונדזער האַר ,
har undzer Hashem
master our Hashem

how excellent is Shimecha in kol ha'aretz,

ווי פֿראַכטיק איז דײַן נאָמען אויף דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der oif nomen dain iz prachtik vi
earth whole the upon name your is glorious how

Who hast set Thy glory above HaShomayim.

אַז דער לויב פֿון דײַן גלאַנץ איז
iz glants dain fun loib der az
is majestic splendor your of praise the that

איבער די הימלען !
himlen di iber
heavens the above

[3 2] Out of the mouth of olelim and infants

ב פֿון דעם מויל פֿון עופֿעלעך און זויגעדיקע
zoigedike un eyfelech fun moil dem fun
nursing babies and little ones of mouth the from

hast Thou established strength

האָסטו באַפֿעסטיקט דײַן מאַכט;
macht dain bafestikt hostu
might your established have you

because of Thine enemies,

פֿון וועגן דײַנע פֿײַנט –
faint daine vegen fun
enemies your because of of

that Thou mightest still the enemy and the avenger.

כדי שטיל צו מאַכן דעם שׂונא און רַאַבענעמער.
rachenemer un soine dem machn tsu shtil kedei
avenger and enemy the make to quiet so that

[4 3] When I consider Thy heavens, the ma'asim of Thy fingers,

ג אַז איך זע די הימלען , דאָס ווערק
verk dos himlen di ze ich az
work the heavens the look at I when

פֿון דײַנע פֿינגער ,
finger daine fun
fingers your of

the yarei'ach and the kokhavim, which Thou hast ordained;

די לבֿנה און שטערן וואָס דו האָסט אויפֿגעשטעלט –
oifgeshtelt host du vos shtern un levone di
established have you which stars and moon the

5 4 What is enosh *(mankind)*, that Thou art mindful of him?

ה ד וואָס איז אַ מענטש, אַז דו זאָלסט
vos iz a mentsh, az du zolst
what is a man, that you should
אים געדענקען?
im gedenken
him remember

And the ben adam, that Thou visitest him?

און אַ מענטשנקינד, אַז דו זאָלסט
un a mentshnkind, az du zolst
and a son of man, that you should
אים דערמאָנען?
im dermonen
him be minful of

6 5 For Thou hast made him a little lower than elohim,

ו ה וואָרעם האָסט אים געמאַכט שיר נישט
vorem host im gemacht shir nisht
for you have him made little not
מינער פֿון אלקים,
miner fun Elokim
less than G-d

and hast crowned him with kavod and hadar.

און מיט כּבֿוד און שיינקייט באַקרײנסטו אים.
un mit koved un sheinkeit bakreinstu im
and with glory and beauty you crowned him

7 6 Thou madest him to have dominion over the ma'asim of Thy hands;

ז ו מאַכסט אים געוועלטיקן איבער די ווערק
machst im geveltikn iber di verk
make him rule over the works
פֿון דיינע הענט,
fun daine hent
of your hands

Thou hast put all things under his feet:

אַלצדינג האָסטו געלייגט אונטער זיינע פֿיס;
altsding hostu geleigt unter zaine fis
everything have you laid under his feet

8 7 All sheep and oxen,

ח ז שאָף און רינדער אַלע,
shof un rinder ale
sheep and oxen all

yea, and the behemot sadeh;

און אַפֿילו חיות פֿון פֿעלד;
un afile chayes fun feld
and even beasts of field

9 8 The fowl of the air, and the dag *(fish)* of the yam,

ט ח דעם פֿויגל פֿון הימל, און די פֿישן פֿון ים –
dem foigel fun himel, un di fishn fun yam
the bird of heaven, and the fish of the sea

and whatsoever passeth through the paths of the seas.

וואָס נאָר עס ציט דורך די שטעגן פֿון ימען.
vos nor es tsit durch di shtegn fun yamen
that just it moves through the paths of seas

10 9 Hashem Adoneinu,

י ט ה אונדזער האַר,
har undzer Hashem
Master our Hashem

how excellent is Shimecha in kol ha'aretz!

ווי פֿראַכטיק איז דײַן נאָמען אויף דער גאַנצער ערד!
vi prachtik iz dain nomen oif der gantser erd
how glorious is your name on the whole earth

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

[1] (For the one directing. To The Death of the Son. Mizmor of Dovid)

מות-לַבֵּן ; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a mut-laben
Dovid of psalm a Muth-labben

ט

9 I will give thanks to Thee, Hashem, with kol lev of me;

איך וועל לויבן ה מיט מײַן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn main mit Hashem loibn vel ich
heart whole my with Hashem praise will I

I will show forth all Thy marvellous works.

איך וועל דערציילן אַלע דײַנע וווּנדער .
vunder daine ale dertseiln vel ich
wonders your all tell will I

[3] [2] I will be glad and rejoice in Thee;

ב איך וועל זיך פֿרייען און לוסטיק זײַן מיט דיר ,
dir mit zain lustik un freyen zich vel ich
you(SG) with be joyful and rejoice self will I

I will sing praise to Thy Shem, O Thou Elyon.

איך וועל באַזינגען דײַן נאָמען , דו עליון ;
Elyon du nomen dain bazingen vel ich
Most High you name your sing praises to will I

[4] [3] When mine oyevim are turned back,

ג וועַן מײַנע פֿײַנט קערן זיך אַהינטער ,
ahinter zich kern faint maine ven
backward selves turn enemies my when

they shall fall and perish at Thy presence.

ווערן געשטרויכלט און גייען אונטער פַֿאַר דיר ,
dir far unter geyen un geshtroichlt vern
you(SG) before under go and stumbled are

[5] [4] For Thou hast maintained my mishpat and my cause;

ד ווואָרעם האָסט געטאָן מײַן משפּט און מײַן רעכט,
recht main un mishpot main geton host vorem
right my and judgment my done you have for

Thou as Shofet Tzedek dost sit on the kisse.

האָסט זיך געזעצט אויפֿן טראָן , דו ריכטער גערעכטער.
gerechter richter du tron oifn gezetst zich host
righteous judge you throne on the sat down self have

[6] [5] Thou hast rebuked the Goyim,

ה האָסט אָנגעשריען אויף די פֿעלקער,
felker di oif ongeshrien host
nations the against rebuked you have

Thou hast destroyed the wicked,

האָסט אונטערגעבראַכט דעם רשע ,
roshe dem untergebracht host
wicked the brought under you have

Thou hast blotted out their shem l'olam va'ed.

זייער נאָמען האָסטו אויסגעמעקט אויף אייביק
eibik oif oisgemekt hostu nomen zeyer
ever for blotted out have you name their

און שטענדיק .
shtendik un
everlasting and

[7] [6] Choravot lanetzach *(endless ruins)* have come to the enemy:

ו דו פֿײַנט , פֿאַרלענדט זײַנען די חורבֿות
churves di zainen farlendt faint du
ruins the are come to an end enemy you

אויף תּמיד ;
tamid oif
perpetually for

and Thou hast rooted out cities;

און שטעט האָסטו אויסגעריסן,
oisgerisn hostu shtet un
uprooted have you cities and

זייער זכר איז אונטערגעגאַנגען,
untergegangen iz zocher zeyer
gone down is remembrance their
their memory is perished with them.

ח ז אָבער ה׳ וועט אייביק בליַבן ,
blaibn eibik vet Hashem ober
remain ever will Hashem but
8 7 But Hashem shall reign l'olam;

ער שטעלט אויף צום משפט זיַין טראָן ;
tron zain mishpot tsum oif shtelt er
throne his judgment to the for sets he
He hath established His kisse (throne) for mishpat.

ט ח און ער וועט משפטן די וועלט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit velt di mishpetn vet er un
righteousness with world the judge will he and
9 8 And He shall judge the tevel (world) in tzedek,

ער וועט דָן זיַין די פֹעלקער מיט יושר .
yoisher mit felker di zain Dan vet er
equity with nations the be judge will he
He shall govern the nations with justice.

י ט און ה׳ וועט זיַין אַ פֹעסטונג דעם געדריקטן ,
gedriktn dem festung a zain vet Hashem un
oppressed to the stronghold a be will Hashem and
10 9 Hashem also will be a refuge for the oppressed,

אַ פֹעסטונג אין צייַטן פֹון נויט .
noit fun tsaitn in festung a
need of times in stronghold a
a stronghold in times of tzoros.

יא י און פַאַרזיכערן וועלן זיך אויף דיר די
di dir oif zich veln farzichern un
the ones you(SG) on selves will trust and
11 10 And they that know Shemecha will put their trust in Thee;

וואָס קענען דיַין נאָמען ,
nomen dain kenen vos
name your know who

וואָרעם דו פַאַרלאָזט נישט די וואָס זוכן
zuchn vos di nisht farlozt du vorem
seek who the ones not forsake you for
for Thou, Hashem, hast not forsaken them that seek Thee.

דיך , ה׳ .
Hashem dich
Hashem you(SG)

יב יא זינגט צו ה׳ , באַווינער פֹון צִיּון ,
Tsiyon fun bavoiner Hashem tsu zingt
Tziyon of inhabitants Hashem to sing
12 11 Sing praises to Hashem, enthroned in Tziyon;

דערציילט צווישן די פֹעלקער זיַינע מעשׂים .
meisim zaine felker di tsvishn dertseilt
deeds his nations the among tell
declare among the nations His deeds.

יג יב וואָרעם דער אויפֿמאָנער פֹון בלוט געדענקט זיי ,
zei gedenkt blut fun oifmoner der vorem
them remembers blood of avenger the because
13 12 When He avenges dahm, He remembereth them;

ער פַאַרגעסט נישט דאָס געשריי פֹון
fun geshrei dos nisht fargest er
of cry the not forgets he
He forgetteth not the cry of the aniyim (humble, afflicted, the helpless ones).

די פַאַרליטענע.
farlitene di
afflicted the

יד יג לייַטזעליק מיך , ה׳ ,
Hashem mich laitzelik
Hashem me be gracious
14 13 Have mercy upon me,

זע מיַין פּיין פֹון מיַינע פַיַנט ,
faint maine fun pain main ze
enemies my from affliction my behold
Hashem; consider my sufferings which I suffer of them that hate me,

Thou that liftest me up from the sha'arei mavet *(gates of death)*;

מִיַּן דערהייבער פֿון די טויערן פֿון טויט ;
toit fun toiern di fun derheiber main
death of gates the from lifter up my

15 14 That I may show forth all Thy praise in the Sha'arei Bat Tziyon.

טו יד כְּדי איך זאָל דערציילן אַל דיַין לויב ,
loib dain al dertseiln zol ich kedei
praise your all tell shall I so that

I will rejoice in Thy Yeshu'ah *(salvation)*.

אין די טויערן פֿון טאָכטער ציִון מיך פֿרייען
freyen mich Tsiyon tochter fun toiern di in
rejoice me Tziyon daughter of gates the in

מיט דיַין הילף .
hilf dain mit
salvation your in

16 15 The Goyim are sunk down

טז טו אײַנגעזונקען זײַנען די פֿעלקער,
felker di zainen aingezunken
nations the are sunk down

in the shachat *(pit)* that they dug;

אין דער גרוב וואָס זיי האָבן געמאַכט,
gemacht hobn zei vos grub der in
made have they which pit the in

in the reshet *(net)* which they hid

אין דער נעץ וואָס זיי האָבן באַהאַלטן
bahaltn hobn zei vos nets der in
hidden have they which net the in

is their own foot caught.

איז באַצוווּנגען זייער פֿוס.
fus zeyer batsvungen iz
foot their snared is

17 16 Hashem is known by the mishpat which He executeth;

יז טז ה איז באַוווּסט געוואָרן, ער האָט אַ
a hot er gevorn bavust iz Hashem
a has he become known is Hashem

משפּט געטאָן –
geton mishpot
done judgment

the wicked is snared in the work of his own hands.

אין דעם וועלק פֿון זײַנע הענט איז געשטרויכלט
geshtroichlt iz hent zaine fun verk dem in
stumbled is hands his of work the in

געוואָרן דער רשע .
roshe der gevorn
wicked one the become

Higgayon. *Selah*

הִגָּיוֹן סֶלָה .
Selah Higayon
Selah Higgayon

18 17 The resha'im shall be turned into Sheol,

יח יז די רשעים וועלן אָנקומען אין שְׁאוֹל –
Sheol in onkumen veln reshoim di
Sheol in arrive will wicked ones the

and all the Goyim that forget Elohim.

אַלע פֿעלקער וואָס פֿאַרגעסן אָן אלקים .
Elokim on fargesen vos felker ale
G-d on forget who nations all

19 18 For the needy shall not always be forgotten;

יט יח וואָרעם נישט שטענדיק וועט פֿאַרגעסן זײַן דער אביון ,
evyon der zain fargesen vet shtendik nisht vorem
needy the be forgotten will always not for

the tikveh of the poor shall not perish forever.

די האָפֿענונג פֿון די אָרימע וועט נישט פֿאַרלאָרן
farlorn nisht vet orime di fun hofenung di
lost not will poor the of hope the

זײַן אויף אייביק.
eibik oif zain
ever for be

[20] [19] Arise, Hashem;

כ יט שטיי אויף, ה , זאָל דער מענטש
mentsh der zol Hashem oif shtei
man the shall Hashem up stand

נישט פַּאַרשייט זיין ,
zain farshait nisht
be prevail not

let not enosh *(mankind)* prevail; let the Goyim be judged in Thy sight.

זאָלן גענעמשפט ווערן די פֿעלקער פֿאַר דיר .
dir far felker di vern gemishpet zoln
you(SG) before nations the be judged shall

[21] [20] Put them in terror, Hashem;

כא כ טו , ה , אַ מורא אויף זיי ;
zei oif moire a Hashem tu
them on fear a Hashem make

that the Goyim may know themselves to be but enosh.

זאָלן וויסן די פֿעלקער אַז זיי זיינען נאָר מענטשן .
mentshn nor zainen zei az felker di visen zoln
men only are they that nations the know shall

Selah סֶלָה

10 Why standest Thou afar off, Hashem?

י פַּאַר וואָס, ה , שטייסטו פֿון דער ווייַטן ,
vaitn der fun shteistu Hashem vos far
distance the from you stand Hashem what for

Why hidest Thou Thyself in times of tzoros?

פַּאַרהוילסטו זיך אין צייַטן פֿון נויט ?
noit fun tsaitn in zich farhoilstu
trouble of times in self do you hide

[2] The reshah in his ga'avah *(haughtiness)* doth persecute the ani *(poor)*;

ב מיט גאווה פֿון רשע יאָגט מען דעם
dem men yogt roshe fun gaive mit
the they pursues wicked one of pride with

אָרעמאַן ;
oreman
poor person

let them be caught in the devices that they have schemed.

זאָלן זיי געכאַפּט ווערן אין די פּלענער וואָס
vos plener di in vern gechapt zei zoln
which plans the in be caught they may

זיי האָבן אויסגעקלערט!
oisgeklert hobn zei
devised have they

[3] For the reshah boasteth of his ta'avat nefesh *(soul's lust)*,

ג וואָרעם דער רשע פּראָלט אין דער תּאווה
teive der in prolt roshe der vorem
desire the in boasts wicked one the because

פֿון זיין זעל ,
zel zain fun
soul his of

and blesseth the covetous, whom Hashem abhorreth.

און דער גייציקער רימט זיך : ער שפּאָט פֿון ה .
Hashem fun shpot er zich rimt geitsiker der un
Hashem at scoffs he self boasts covetous the and

[4] The reshah, through the pride of his countenance, will not seek after Him;

ד דער רשע זאָגט אין דעם שטאָלץ פֿון זיין
zain fun shtolts dem in zogt roshe der
his of pride the in says wicked one the

פּנים : מע מאָנט נישט ;
nisht mont me ponem
there is no seeking they face

Elohim is not in all his thoughts.

נישטאָ קיין אלקים , זיינען אַלע זיינע טראַכטונגען .
trachtungen zaine ale zainen Elokim kein nishto
thoughts his all are G-d any not

[5] His ways are always prosperous;

ה זײַנע וועגן באַגליקן צו יעטוועדער צײַט,
tsait yetveder tsu baglikn vegen zaine
time every at succeed ways his

Thy mishpatim are on high, out of his sight;

וויַיט איבער אים זײַנען דײַנע משפּטים ;
mishpotim daine zainen im iber vait
judgments your are him above far

as for all his enemies, he sneers at them.

אַלע זײַנע פֿײַנט – ער בלאָזט אויף זיי .
zei oif blozt er faint zaine ale
them at puffs at he enemies his all

[6] He hath said in his lev, I shall not be shaken;

ו ער זאָגט אין זײַן האַרצן: איך וועל נישט אומפֿאַלן,
umfaln nisht vel ich hartsn zain in zogt er
fall not will I heart his in says he

throughout all generations I shall never be in trouble.

אויף דור-דורות נישט זײַן אין קיין בייז.
beiz kein in zain nisht dor-doires oif
evil any in be not generation after generation for

[7] His mouth is full of cursing and deceit and fraud;

ז מיט קללות איז פֿול זײַן מויל , און מיט
mit un moil zain ful iz kloles mit
with and mouth his full is curses with

באַטרוג און דריקונג ,
drikung un batrug
oppression and deceit

under his leshon *(tongue)* is trouble and iniquity.

אונטער זײַן צונג איז אומרעכט און פֿאַרברעכן.
farbrechn un umrecht iz tsung zain unter
crimes and iniquity is tongue his under

[8] He sitteth in the lurking places of the villages;

ח ער זיצט אין לויער פֿון די געהעפֿטן,
geheftn di fun loier in zitst er
villages the of ambush in sits he

in the places for ambush doth he murder the naki *(innocent)*;

אין פֿאַרבאָרגענישן הרגעט ער דעם אומשולדיקן;
umshuldikn dem er harget farborgenishn in
innocent the he kills secret places in

his eyes are secretly set against the poor.

זײַנע אויגן לאָקערן אויפֿן אומגליקלעכן.
umgliklechn oifn lakern oign zaine
wretched on the lie in wait eyes his

[9] He lieth in wait secretly as a lion in his den;

ט ער לויערט אין פֿאַרבאָרגענישׁ ווי אַ לייב
leib a vi farborgenish in loiert er
lion a like secret in lies in wait he

אין זײַן צודעק ,
tsudek zain in
thicket his in

he lieth in wait to catch the poor;

ער לויערט צו כאַפּן דעם אָרעמאַן ;
oreman dem chapn tsu loiert er
poor person the catch to lies in wait he

he doth catch the poor when he draweth him into his reshet.

ער כאַפּט דעם אָרעמאַן , אַז ער ציט
tsit er az oreman dem chapt er
draws he when poor person the seizes he

אים אין זײַן נעץ .
nets zain in im
snare his in him

[10] He crouches, and stoops,

י ער דריקט זיך , ער בייגט זיך ,
zich beigt er zich drikt er
self bows he self crouches he

that the poor may fall by his atzum *(might)*.

ביז די אומגליקלעכע פֿאַלן אין זײַנע קלויען.
kloien zaine in faln umglikleche di biz
claws his in fall helpless the until

11 He hath said in his lev,
El hath forgotten;

He hideth his face; He
will never see it.

12 Arise, Hashem;

O El, lift up Thine yad;
forget not the aniyim.

13 For why doth the reshah
renounce Elohim?

He hath said in his lev, Thou wilt
not call me to account.

14 Thou hast seen it; for Thou
beholdest trouble and
ka'as *(grief)*,

to requite it with Thy yad;

the helpless committeth himself
unto Thee;

Thou art the Ozer *(helper)* of the
yatom *(orphan)*.

15 Break Thou the zero'a of the
reshah and the evil man;

call to account his wickedness

that would not be found out.

16 Hashem is Melech olam va'ed;

the Goyim are perished out
of His land.

17 Hashem, Thou hast heard the
desire of the aniyim;

יא עָר זָאְגט אין זײַן האַרצן: פַֿאַרגעסן האָט אֵל ;
El hot fargesen hartsn zain in zogt er
G-d has forgotten heart his in says he

ער האָט פַֿאַרבאָרגן זײַן פּנים , ער וועט אויף אייביק נישט זען.
zen nisht eibik oif vet er ponem zain farborgen hot er
see not ever for will he face his hidden has he

יב שטיי אויף ה , אֵל , הייב אויף דײַן האַנט,
hant dain oif heib El Hashem oif shtei
hand your up lift G-d Hashem up stand

זאָלסט נישט פַֿאַרגעסן די געדריקטע.
gedrikte di fargesen nisht zolst
oppressed the forget not you(SG) must

יג פַֿאַר וואָס לעסטערט דער רשע אלקים ,
Elokim roshe der lestert vos far
G-d wicked one the blasphemes what for

זאָגט אין זײַן האַרצן: דו מאָנסט נישט?
nisht monst du hartsn zain in zogt
not require you heart his in declares

יד דו האָסט געזען ; וואָרעם דו קוקסט צו
tsu kukst du vorem gezen host du
at look you because seen have you

ליידן און קומער ,
kumer un laid
sorrow and affliction

כדי זיי צו פַֿאַרגלעטן מיט דײַן האַנט.
hant dain mit fargletn tsu zei kedei
hand your with requite to them so that

אויף דיר פַֿאַרלאָזט זיך דער אומגליקלעכער,
umgliklecher der zich farlozt dir oif
helpless the self trusts you(SG) on

דעם עלנדן ביסט דו געווען אַ העלפֿער.
helfer a geven du bist elndn dem
helper a been you you are poor one to the

טו צעברעך דעם אָרעם פֿון דעם רשע ,
roshe dem fun orem dem tsebrech
wicked the of arm the break

און בייַם שלעכטן זאָלסטו זוכן זײַן ביז
beiz zain zuchn zolstu shlechtn baim un
evil his seek shall you wicked from the and

ביז וועסט מער נישט געפֿינען.
gefinen nisht mer vest biz
find not more you(sg) will until

טז ה איז אַ מלך אייביק און שטענדיק,
shtendik un eibik melech a iz Hashem
always and forever king a is Hashem

די פֿעלקער גייען אונטער פֿון זײַן לאַנד.
land zain fun unter geyen felker di
land his from under go nations the

יז דאָס קרעכצן פֿון די פֿאַרליטענע האָסטו
hostu farlitene di fun krechtsn dos
you have afflicted ones the of groaning the

צוגעהערט, ה ;
Hashem tsugehert
Hashem paid heed

Thou wilt strengthen their lev, Thou wilt cause Thine ear to hear;

18 To judge the yatom *(orphan)* and the oppressed,

that enosh of the earth may no more strike terror.

פֿעסטיקסט זייער האַרץ, נײַגסט צו דײַן אויער;
oier dain tsu naigst harts zeyer festikst
ear your to you incline heart their you strengthen

יח צו טאָן רעכט דעם יתום און דעם גערדריקטן;
gedriktn dem un yosem dem recht ton tsu
oppressed to the and fatherless to the right do to

אַז קיין מענטש פֿון דער ערד זאָל מער
mer zol erd der fun mentsh kein az
more shall earth the from man any so that

נישט שרעקן.
shrekn nisht
terrify not

1 *(For the one directing. Of Dovid)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, פֿון דָּוִד.
Dovidn fun gezangmaister dem far
Dovid of choirmaster the for

11

In Hashem do I take refuge;

how say ye to my nefesh,

Flee as a bird to your mountain?

2 For, hinei, the resha'im bend their bow,

they make ready their arrow upon the string,

that they may secretly shoot at the yishrei lev *(upright in heart)*.

3 If the foundations be destroyed,

what can the tzaddik do?

4 Hashem is in His Heikhal Kodesh,

Hashem's kisse is in Shomayim;

His eyes examine,

His eyelids try, Bnei Adam.

יא

א אין ה טו איך מיך שיצן;
shitsn mich ich tu Hashem in
take shelter myself I do Hashem in

ווי קענט איר זאָגן צו מײַן זעל:
zel main tsu zogn ir kent vi
soul my to say you can how

אַנטלויף! צו אײַער בארג, איר פֿויגלען?
foiglen ir barg aier tsu antloif
birds you mountain your to flee

ב וואָרעם זע, די רשעים שפּאַנען דעם בויגן,
boign dem shpanen reshoim di ze vorem
bow the stretch wicked ones the behold because

זיי האָבן אָנגעשטעלט זייער פֿײַל אויפֿן שטריקל,
shtrikl oifn fail zeyer ongeshtelt hobn zei
string on the arrow their placed have they

צו שיסן אין דער פֿינצטער די רעכטפֿאַרטיקע הערצער
hertser rechtfartikn di fintster der in shisn tsu
hearts upright the darkness the in shoot to

ג אַז די גרונטזײַלן ווערן צעשטערט,
tseshtert vern gruntzailn di az
destroyed become foundations the if

וואָס קענען די צדיקים טאָן?
ton tsadikim di kenen vos
do righteous the can what

ד ה איז אין זײַן הײליקן הֵיכל,
heichl heilikn zain in iz Hashem
Heikhal holy his in is Hashem

ה – זײַן טראָן איז אין הימל;
himel in iz tron zain Hashem
heaven in is throne his Hashem

זײַנע אויגן זעען,
zeen oign zaine
see eyes his

זײַנע ברעמען פֿרוון די מענטשנקינדער.
mentshnkinder di pruvn bremen zaine
children of men the test eyelids his

[5] Hashem trieth the tzaddik,

but the resha'im and him that loveth chamas *(violence)*

His Nefesh hateth.

ה פרוווט דעם צדיק ,
tsadik dem pruvet Hashem
righteous one the tests Hashem

אָבער דער רשע און דעם וואָס האָט ליב רויב ,
roib lib hot vos dem un roshe der ober
plunder love has who the one and wicked the but

האָט פַיינט זיין זעל .
zel zain faint hot
soul his hate has

[6] Upon the resha'im He shall rain snares,

eish and gofrit,

and a burning wind;

this shall be the portion of their kos *(cup)*.

ו ער וועט מאַכן רעגענען אויף די רשעים
reshoim di oif regenen machn vet er
wicked ones the on rain make will he

קוילן, פַיער, און שוועבל;
shvebl un faier koiln
sulfur and fire coals

און אַ ברענעדיקערווינט
vint brenediker a un
wind burning a and

איז זייער צוגעטיילטער כּוס.
kos tsugeteilter zeyer iz
cup allotted their is

[7] For Hashem is tzaddik *(righteous)*, Hashem loveth tzedakot;
His countenance doth behold the yashar *(upright)*.

ז ווארעם געראטן איז ה , די רעכטפאַרטיקע
rechtfartikn di Hashem iz gerecht vorem
upright the Hashem is righteous for

וועלן זען זיין פנים .
ponem zain zen veln
face his see will

א פַאַר דעם געזאַנגמייסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
according to the choirmaster the for

[1] *(For the one directing. According to the Sheminit. Mizmor Dovid)*

שמינית ; אַ מיזמור פון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a shminit
Dovid of psalm a Sheminit

12 Help, Hashem; for the chasid is no more;

יב העלף, ה , ווארעם געענדיקט האָבן זיך
zich hobn geendikt vorem Hashem helf
self have ceased because Hashem help

די פרומע ,
frume di
pious faithful the

for the emunim *(faithful ones)* vanish from among Bnei Adam.

ווארעם אויסגעגאַנגען זיינען די געטרייַע פון
fun getraie di zainen oisgegangen vorem
from faithful ones the are disappeared because

מענטשנקינדער .
mentshnkinder di
children of men the

[3 2] They speak vanity every one with his re'a *(neighbor)*;

with flattering lips and with a double heart do they speak.

ג ב פַאַלש רעדן זיי איינער מיטן אַנדערן ,
andern mitn einer zei redn falsh
another with one they speak false

מיט אַ גלאַטער ליפּ, מיט אַ צווייקן האַרצן רעדן זיי .
zei redn hartsn tsveyikn a mit lip glater a mit
they speak heart double a with lip smooth a with

ד ג ה זאָל פֿאַרשניידן אַלע גלאַטע ליפּן,
lipn glate ale farshnaidn zol Hashem
lips smooth all cut off shall Hashem

[4 3] Hashem shall cut off all flattering lips,

די צונג וואָס רעדט גרויס!
grois redt vos tsung di
great speaks which tongue the

and the leshon that speaketh gedolot;

ה ד די וואָס זאָגן: מיט אונדזער צונג
tsung undzer mit zogn vos di
tongue our with says who the one

[5 4] Who have said, With leshoneinu *(our tongue)* will we prevail;

זיַנען מיר שטאַרק,
shtark mir zainen
strong we are

אונדזערע ליפּן זיַנען מיט אונדז, ווער איז אונדז אַ האַר?
har a undz iz ver undz mit zainen lipn undzere
master a us is who us with are lips our

our lips are our own: who is Adon over us?

ו ה פֿון ווענן דער באַרויבונג פֿון די אָרימע,
orime di fun baroibung der vegen fun
poor the of robbery the account of on

[6 5] For the oppression of the aniyim,

פֿון ווענן דעם קרעכצן פֿון די באַדערפֿטיקע,
baderftike di fun krechtsn dem vegen fun
needy the of groan the account of on

for the groaning of the needy,

אַצונד וועל איך אויפֿשטיין, זאָגט ה;
Hashem zogt oifshtein ich vel atsund
Hashem declares stand up I will now

now will I arise, saith Hashem;

איך וועל באַשערן מיט הילף דעם וואָס
vos dem hilf mit bashern vel ich
who the one salvation with provide will I

I will set him in safety from him that sneers at him.

מע בלאָזט אויף אים.
im oif blozt me
him on blows one

ז ו די ווערטער פֿון ה זיַנען ריינע ווערטער,
verter reine zainen Hashem fun verter di
words pure are Hashem of words the

[7 6] The words of Hashem are amarot tehorot *(pure words)*;

זילבער געשמאָלצן אין אַ טיגל אויף דער ערד,
erd der oif tigl a in geshmoltsn zilber
earth the on furnace a in which has been refined silver

as kesef refined in the furnace on the earth,

זיבן מאָל געלייטערט.
gelaitert mol zibn
refined times seven

purified seven times.

ח ז דו ה ווועסט זיי היטן,
hitn zei vest Hashem du
keep a watch over them will Hashem you

[8 7] Thou shalt be shomer over them, Hashem,

ווועסט זיי אייביק באַהיטן פֿון דאָזיקן דור.
dor dozikn fun bahitn eibik zei vest
generation this from preserve forever them will

Thou shalt preserve him from this generation forever.

ט ח אומעטום גייען אום די רשעים,
reshoim di um geyen umetum
wicked ones the about go everywhere

[9 8] The resha'im strut on every side,

ווען געמיינקייט ווערט דערהויבן ביַי די
di bai derhoibn vert gemeinkeit ven
the by exalted shall be vileness when

when the vilest among the Bnei Adam are exalted.

מענטשנקינדער.
mentshnkinder
children of men

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

יג

13 How long wilt Thou forget me, Hashem? Netzach *(forever)*?

ביז וואַנען, ה , וועסטו מיך
mich vestu Hashem vanen biz
me will you(sg) Hashem when until

תּמיד פֿאַרגעסן?
fargesen tamid
forget continually

How long wilt Thou hide Thy face from me?

ביז וואַנען וועסטו פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים פֿון מיר?
mir fun ponem dain farborgen vestu vanen biz
me from face your hide will you(sg) when until

[3] [2] How long shall I take counsel in my nefesh,

ב ביז וואַנען וועל איך האַלטן עצות בײַ זיך ,
zich bai etsut haltn ich vel vanen biz
self by counsel hold I will when until

having sorrow in my lev daily?

מיט קומער אין מײַן האַרצן דורכן טאָג?
tog durchn hartsn main in kumer mit
day through the heart my in sorrow with

How long shall mine oyev be exalted over me?

ביז וואַנען וועט מײַן פֿײַנט זיך דערהייבן אויף מיר?
mir oif derheibn zich faint main vet vanen biz
me over lift up selves enemies my will when until

[4] [3] Consider and hear me, Hashem Elohai;

ג קוק-צו , ענטפֿער מיר, ה מײַן ג-ט,
G-t main Hashem mir entfer kuk-tsu
G-d my Hashem me answer look to

enlighten mine eyes, lest I sleep the sleep of mavet;

דערלײַכט מײַנע אויגן, איך זאָל נישט אײַנשלאָפֿן
ainshlofn nisht zol ich oign maine derlaicht
fall asleep not let I eyes my give light to

צום טויט ;
toit tsum
death to the

[5] [4] Lest mine oyev say,

ד מײַן פֿײַנט זאָל נישט זאָגן :
zogn nisht zol faint main
say not shall enemies my

I have prevailed against him;

איך בין אים בײַגעקומען ;
baigekumen im bin ich
overcome him am I

and those that trouble me rejoice

מײַנע שׂונאים זאָלן זיך נישט פֿרייען,
freyen nisht zich zoln sonem maine
rejoice not selves shall enemies my

when I am defeated.

אַז איך וועל אומפֿאַלן .
umfaln vel ich az
fall down will I when

[6] [5] But I have trusted in Thy chesed;

ה אָבער איך פֿאַרזיכער מיך אויף דײַן חֶסֶד ;
chesed dain oif mich farzicher ich ober
kindness your on me trust I but

my lev shall rejoice in Thy Yeshu'ah *(salvation)*.

מײַן האַרץ וועט זיך פֿרייען מיט דײַן הילף ;
hilf dain mit freyen zich vet harts main
salvation your with rejoice self will heart my

[6] I will sing unto Hashem,

ו איך וועל זינגען צו ה ,
Hashem tsu zingen vel ich
Hashem to sing will I

because He hath dealt bountifully with me.

וואָס ער האָט מיר גוטס געטאָן.
geton guts mir hot er vos
done good things me has he that

[1] *(For the one directing. Of Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun gezangmaister dem far
Dovid of choirmaster the for

14 The naval *(fool)* hath said in his lev, There is no Elohim.

יד א דער נאַר זאָגט אין זײַן האַרצן: נישטאָ
nishto hartsn zain in zogt nor der
there is not heart his in declares fool the

קײן אלקים!
Elokim kein
G-d any

They are corrupt, they have done abominable works,

פֿאַרדאָרבן זײַנען זיי , אומווערדיק באַגייען זיי זיך ,
zich zei bageyen umverdik zei zainen fardorben
selves they behave abominable they are corrupted

ein oseh tov *(there is none that doeth good)*.

קיינער טוט נישט קײן גוטס.
guts kein nisht tut keiner
good any not does no one

[2] Hashem looked down from Shomayim upon Bnei Adam,

ב ה האָט פֿון הימל געלוגט אויף די
di oif gelugt himel fun hot Hashem
the upon looked heaven from has Hashem

מענטשנקינדער ,
mentshnkinder
children of men

to see if there is any with seichel, that seeketh Elohim.

צו זען אויב פֿאַראַן אַ פֿאַרשטאַנדיקער
farshtandiker a faran oib zen tsu
person with understanding a there is if see to

וואָס זוכט אלקים .
Elokim zucht vos
G-d seeks who

[3] They are all turned aside, they are all together become corrupt;

ג איטלעכער איז אָפּגעקערט , אַלע זײַנען זיי פֿאַרדאָרבן,
fardorben zei zainen ale opgekert iz itlecher
corrupted they are all turned aside is each one

there is none that doeth tov, no, not one.

קיינער טוט נישט קײן גוטס, נישט צו מאָל אײנער.
einer mol tsu nisht guts kein nisht tut keiner
one once to there is not good any not does no one

[4] Have all the workers of iniquity no da'as?

ד פֿאַר וואָר, דערשפּירן וועלן אַלע טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer ale veln dershpirn vor far
injustice of doers all will perceive truly for

Who eat up my people as they eat lechem,

די וואָס עסן מײַן פֿאָלק ווי מע עסט ברויט,
broit est me vi folk main esen vos di
bread eats one as people my eats who the one

and call not upon Hashem.

די וואָס רופֿן נישט ה .
Hashem nisht rufn vos di
Hashem not calls upon who the one

[5] There they shall be in great dread,

ה אָן אַנגסטן זיי אין אַנגסט,
angst in zei angstn on
fear in they fear there

for Elohim is with the dor tzaddik.

וואָרעם אלקים איז מיט דעם גערעכטן דור .
dor gerechtn dem mit iz Elokim vorem
generation righteous the with is G-d because

[6] Would ye confound the etzah *(counsel, plan)* of the oni *(poor)*,

for Hashem is indeed his refuge!

[7] Oh that the Yeshu'ah *(salvation)* of Yisroel were come out of Tziyon!

When Hashem turns misfortune and brings back the captives of His people,

Ya'akov shall rejoice, and Yisroel shall be glad.

[1] *(Mizmor Dovid)*

15 Hashem, who shall abide in Thy Ohel?

Who shall dwell in Thy Har Kodesh?

[2] He that walketh blamelessly, and worketh tzedek,

and speaketh emes from his lev.

[3] He that backbiteth not with his leshon,

nor doeth ra'ah to his re'a *(neighbor)*,

nor taketh up a slur to discredit his neighbor.

[4] In whose eyes a vile person is despicable;

but he honoreth them that fear Hashem.

He that sweareth to his own hurt, and changeth not.

ד׳ טראַכטונג פֿון אָרעמאַן מאַכט איר צו שאַנד ,
shand tsu ir macht oreman fun trachtung di
shame to you makes poor person of counsel the

אָבער ה׳ איז זײַן באַשיצונג .
bashitsung zain iz Hashem ober
refuge his is Hashem but

ז׳ ווען קומט פֿון ציון די ישועה פֿון ישׂראל!
Yisroel fun yeshue di Tsiyon fun kumt ven
Yisroel of salvation the Tziyon from comes when

ווען ה׳ קערט אום די געפֿאַנגנשאַפֿט ,
gefangenshaft di um kert Hashem ven
captivity the back turns Hashem when

פֿון זײַן פֿאָלק ,
folk zain fun
people his of

וועט לוסטיק זײַן יעקבֿ , וועט זיך פֿרייען ישׂראל .
Yisroel freyen zich vet Yaakov zain lustik vet
Yisroel rejoice self will Yaakov be joyful will

א׳ אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

טו

א׳ ה׳ , ווער קען ווינען אין דײַן געצעלט?
getselt dain in voinen ken ver Hashem
tent your in dwell can who Hashem

ווער קען רוען אויף דײַן הייליקן באַרג ?
barg heilikn dain oif ruen ken ver
mountain holy your on rest can who

ב׳ דער וואָס גייט ערלעך און טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut un erlech geit vos der
righteousness does and blamelessly goes who the one

און רעדט אמת אין זײַן האַרצן;
hartsn zain in emes redt un
heart his in truth speaks and

ג׳ נישט געטראָגן קיין רכילות אויף זײַן צונג ,
tsung zain oif rechiles kein getrogn nisht
tongue his on malicious gossip any carried not

נישט געטאָן זײַן חבֿר קיין רָעה,
roeh kein chever zain geton nisht
evil any neighbor his done not

און נישט טראָגן קיין שאַנד אויף זײַן נאָענטן ;
nontn zain oif shand kein trogn nisht un
neighbor his on shame any carry not and

ד׳ דער ניבֿזה איז פֿאַראַכט אין זײַנע אויגן,
oign zaine in faracht iz nivze der
eyes his in despised is contemptible person the

און די יראי ה׳ גיט כּבֿוד ;
koved er git Hashem yirei di un
honor he gives Hashem who fear the ones and

ער האָט געשוואָרן זיך צום בייזן , און ענדערט נישט;
nisht endert un beizn tsum zich geshvorn hot er
not changes and evil to self sworn an oath has he

[5] He that putteth not out his kesef to neshekh *(usury)*,

nor taketh bribes against the naki *(innocent)*.

He that doeth these things shall never be shaken.

ה זײַן געלט האָט ער נישט געגעבן אויף ציגדזן ,
tsindzn oif gegebn nisht er hot gelt zain
interest on given not he has money his

; און שוחד קעגן אַן אומשולדיקן נישט גענומען
genumen nisht umshuldikn an kegen shochad un
taken not innocent an against a bribe and

. דער וואָס טוט דאָס וועט קיין מאָל נישט אומפֿאַלן
umfaln nisht mol kein vet dos tut vos der
fall down not time any will this does that the one

[1] *(A mikhtam of Dovid)*

א אַ מִכתָּם פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun miktam a
Dovid of Michtam a

16

Be shomer over me, O El:

for in Thee do I hide myself.

טז

א באַהיט מיך , אֵל ,
El mich bahit
G-d me protect

וואָרעם איך האָב מיך באַשיצט
bashitst mich hob ich vorem
hid myself, taken shelter me have I because

. אין דיר
dir in
you(SG) in

[2] I said unto Hashem, Thou art Adonoi of me;

besides Thee I have no good.

ב האָסט געזאָגט צו ה : אֲדֹנָי ביסטו ,
bistu Adonoi Hashem tsu gezogt host
are you Adonoi Hashem to said I have

. מײַן גוטס איז בלויז בײַ דיר
dir bai bloiz iz guts main
you(SG) with only is goodness my

[3] But to the Kedoshim that are in ha'aretz,

they are the glorious ones, in whom is all my delight.

ג די הייליקע וואָס זײַנען אויף דער ערד ,
erd der oif zainen vos heilike di
earth the on are which holy ones the

זײ זײַנען די פֿירשטן וואָס אַל מײַן באַגער
bager main al vos firshtn di zainen zei
desire my all which princes the are they

. איז צו זײ
zei tsu iz
them to is

[4] Their sorrows shall be multiplied that hasten after other g-ds;

their nesakhim *(drink offerings)* of dahm will I not offer,

nor take up their shmot *(names)* on my lips.

ד זאָלן מערן זייערע געצן די וואָס אײַלן
ailn vos di getsn zeyere mern zoln
hurry who the ones idols their increase shall

; צו אַן אַנדערן
andern an tsu
another an to

איך וועל נישט גיסן זייערע גיסאָפּֿער פֿון בלוט ,
blut fun gisopfer zeyere gisn nisht vel ich
blood of drink offering their pour not will I

. און נישט נעמען זייערע נעמען אויף מײַנע ליפּן
lipn maine oif nemen zeyere nemen nisht un
lips my on names their take not and

[5] Hashem is the chelek *(allotted share)* of mine inheritance and of my kos *(cup)*;

ה ה איז מײַן באַשערטער טייל און מײַן בעכער ;
becher main un teil basherter main iz Hashem
cup my and part destined my is Hashem

Thou maintainest my goral *(lot, allotment by the divine will)*.

דו האַלטסט אויף מײַן גורל.
goirl main oif haltst du
lot my on maintain you

[6] The boundary lines are fallen unto me in pleasant places;

ו חלקים זײַנען מיר צוגעפֿאַלן ליבלעכע,
libleche tsugefaln mir zainen chalokim
lovely fallen to me are portions

yea, I have a goodly nachalah *(inheritance)*.

יאָ, אַ שיינע נחלה איז מיר אָנגעקומען.
ongekumen mir iz nachle sheine a yo
arrived for me is inheritance beautiful a yes

[7] I will bless Hashem, Who hath given me counsel;

ז איך לויב ה, וואָס ער האָט מיר געראָטן,
gerotn mir hot er vos Hashem loib ich
advised me has he that Hashem praise I

my mind also instructs me in the night seasons.

יאָ, אין די נעכט האָבן מיך מײַנע נירן געלערנט.
gelernt nirn maine mich hobn necht di in yo
taught kidneys my me have nights the in yes

[8] I have set Hashem always before me;

ח איך האָלט ה פֿאַר מיר תּמיד,
tamid mir far Hashem halt ich
continually me before Hashem hold I

because He is at my right hand, I shall not be shaken.

וואָרעם אַז ער איז בײַ מײַן רעכטער האַנט, וועל
vel hant rechter main bai iz er az vorem
will hand right my at is he that because

איך נישט אומפֿאַלן.
umfaln nisht ich
fall down not I

[9] Therefore my lev is glad, and my kavod rejoiceth;

ט דערום איז פֿרײלעך מײַן האַרץ, און לוסטיק מײַן זעל,
zel main lustik un harts main freilech iz derum
soul my joyful and heart my joyful is therefore

my basar also shall dwell securely.

אויך מײַן לײַב רוט אין זיכערקייט.
zicherkeit in rut laib main oich
security in rests body my also

[10] For Thou wilt not abandon my nefesh in Sheol;

י וואָרעם דו וועסט נישט איבערלאָזן מײַן
main iberlozen nisht vest du vorem
my leave behind not will you because

נפֿש אין דעס שְׁאוֹל,
Sheol des in nefesh
Sheol the in soul

neither wilt Thou allow Thine Chasid to see shachat

דו וועסט נישט לאָזן דײַן חָסִיד
chosid dain lozn nisht vest du
holy one your let not will you

(corruption, the pit, the grave, the abyss of corruption).

זען די פֿאַרדאָרבנקייט.
fardorbenkeit di zen
shachat the see

[11] Thou wilt show me the Orach Chayyim *(the path of life)*;

יא וועסט מיך מאַכן וויסן דעם וועג פֿון לעבן;
lebn fun veg dem visen machn mich vest
life of way the known make to me you(sg) will

in Thy presence is fulness of joy,

אַ זעטיקייט פֿון פֿרײדן איז פֿאַר דײַן פּנים,
ponem dain far iz freidn fun zetikeit a
face your before is joy of fullness a

at Thy right hand there are pleasures netzach *(for evermore)*.

תּענוגים אין דײַן רעכטער האַנט אייביק.
eibik hant rechter dain in tenugim
forever hand right your in pleasures

א אַ תּפִלה פֹּון דָּוִדן .
Dovidn fun tfile a
Dovid of prayer a

[1] (Tefillah of Dovid)

יז א הער צו , ה , געראַנטיקייט ,
gerechtikeit Hashem tsu her
righteousness Hashem to pay heed

17 Hear the tzedek *(righteous plea of a just cause)*, Hashem,

האָרך צו מײַן געשרײ ,
geshrei main tsu horch
cry my to listen

attend unto my cry,

פֿאַרנעם מײַן תּפִלה פֹּון ליפּן אָן פֿאַלשקייט.
falshkeit on lipn fun tfile main farnem
falsehood without lips from prayer my pay attention

give ear unto my tefillah, that goeth not out of lips of mirmah *(deceit)*.

ב פֹּון פֿאַר דיר זאָל מײַן משפּט אַרויסגיין ,
aroisgein mishpot main zol dir far fun
go out judgment my shall you(SG) before from

[2] Let my mishpat *(right)* come forth from Thy presence;

דײַנע אויגן זאָלן זען די ריכטיקייט .
richtikeit di zen zoln oign daine
correctness the see shall eyes your

let Thine eyes behold the things that are right.

ג האָסט געפּרוווט מײַן האַרץ ,
harts main gepruvet host
heart my tested you have

[3] Thou hast probed mine lev;

האָסט נאָכגעזוכט בײַ נאַכט ,
nacht bai nochgezucht host
night at searched you have

Thou hast visited me in the lailah;

האָסט מיך געלײַטערט , און נישט געפֿונען
gefunen nisht un gelaitert mich host
found not and refined me you have

Thou hast tested me and shalt find nothing;

איך זאָל טראַכטן וואָס דאַרף נישט
nisht darf vos trachtn zol ich
not required that which think on shall I

I am purposed that my mouth shall not transgress.

אַריבער מײַן מויל .
moil main ariber
mouth my overstep

ד אין מעשׂים פֹּון מענטשן ,
mentshn fun meisim in
men of deeds in

[4] Concerning the works of men,

האָב איך , לויטן וואָרט פֹּון דײַנע ליפּן ,
lipn daine fun vort loitn ich hob
lips your of word according to I have

by the Devar of Thy lips

מיך געהיט פֹּון די וועגן פֹּון דעם פֿאַרשײַטן.
farshaitn dem fun vegen di fun gehit mich
cruel the of paths the from guarded me

I have kept myself from the paths of the cruel.

ה מײַנע טריט האָבן זיך געהאַלטן אָן דײַנע שטעגן ,
shtegn daine on gehaltn zich hobn trit maine
paths your on kept selves have steps my

[5] Uphold my goings in Thy paths,

נישט אויסגעגליטשט האָבן זיך מײַנע פֿיס.
fis maine zich hobn oisgeglitsht nisht
feet my selves have slipped not

that my footsteps stumble not.

[6] I have called upon Thee, for Thou wilt hear me, O El;

א איך האָב דיך געפֿן, וואָרעם דו וועסט
vest du vorem gerufn dich hob ich
will you because called you(SG) have I
; מיר ענטפֿערן, אֵל
El entfern mir
G-d answer me

incline Thine ear unto me, and hear my prayer.

ניֵג דיַין אויער צו מיר, הער צו מײַן וואָרט.
vort main tsu her mir tsu oier dain naig
word my to pay heed me to ear your incline

[7] Show Thy marvellous chesed,

ז מאַך וווּנדערלעך דיַינע חסדים ,
chasadim daine vunderlech mach
loving kindnesses your miraculous make

O Thou Moshi'a Who saves by Thy right hand

דו וואָס העלפֿסט די וואָס שיצן זיך
zich shitsn vos di helfst vos du
selves take shelter that the ones help who you

them which put their trust in Thee from those that rise up against them.

פֿון אָנפֿאַלער אין דיַין רעכטער האַנט.
hant rechter dain in onfaler fun
hand right your in attacker from

[8] Be shomer over me as the apple of Thy eye;

ח היט מיך ווי אַ שוואַרצאַפּל פֿון אויג,
oig fun shvartsapl a vi mich hit
eye of pupil a as me watch over

hide me in the shadow of Thy wings,

אין שאָטן פֿון דיַינע פֿליגלען זאָלסטו מיך פֿאַרבאָרגן
farborgen mich zolstu fliglen daine fun shotn in
hide me shall you wings your of shadow in

[9] From the resha'im that oppress me,

ט פֿון די רשעים וואָס באַרויבן מיך ,
mich baroibn vos reshoim di fun
me rob that wicked ones the from

from my deadly enemies threatening my nefesh, who surround me.

מײַנע שׂונאים אום לעבן וואָס רינגלען מיך אַרום .
arum mich ringlen vos lebn um sonem maine
around me surround that near around enemies my

[10] They have closed up callously and mercilessly against me;

י זייער פֿעט האַרץ האָבן זיי פֿאַרשלאָסן,
farshlosn zei hobn harts fet zeyer
shut they have heart fat their

with their mouth they speak with ge'ut *(pride)*.

מיט זייער מויל רעדן זיי האָפֿערדיק.
hoferdik zei redn moil zeyer mit
proudly they speak mouth their with

[11] At every step they have surrounded me;

יא אויף אונדזער טריט האָבן זיי אַצונד אונדז אַרומגערינגלט,
arumgeringlt undz atsund zei hobn trit undzer oif
surrounded us now they have steps our on

their purpose is to strike down to ha'aretz;

זייערע אויגן שטעלן זיי אָן אונדז צו ניֵגן
naign tsu undz on zei shteln oign zeyere
crouch down to us on they set eyes their
צו דער ערד .
erd der tsu
earth the to

[12] Like aryeh eager to tear his prey,

יב ער איז געגליכן צו אַ לייב וואָס גלוסט צו פֿאַרצוקן,
fartsukn tsu glust vos leib a tsu geglichn iz er
devour to desires that lion a to likened is he

and like a young lion lurking in ambush.

און צו אַ יונגלייב וואָס זיצט אין פֿאַרבאָרגנישן.
farborgenishn in zitst vos yungleib a tsu un
hidden places in sit that young lion a to and

[13] Arise, Hashem, confront him, cast him down;

יג שטיי אויף, ה , גיי אים אַקעגן , ווואַרף אים אַנידער,
anider im vorf akegn im gei Hashem oif shtei
down him cast against him go Hashem up stand

deliver my nefesh from the resha
with Thy cherev;

מאַך אַנטרינען מײַן זעל פֿון דעם רשע
roshe dem fun zel main antrinen mach
wicked the from soul my escape make

מיט דײַן שוועֶרד,
shverd dain mit
sword your with

14 From men with Thy yad, Hashem,

יד פֿון מענטשן, ה, מיט דײַן האַנט –
hant dain mit Hashem mentshn fun
hand your with Hashem men from

from men of the world, whose
portion is in this life,

פֿון מענטשן פֿון דער וועלט, וואָס זייער חלק
chelek zeyer vos velt der fun mentshn fun
portion their that world the of men from

איז בײַם לעבן,
lebn baim iz
life with the is

and with Thy treasures Thou
fillest their belly;

און מיט דײַן שאַץ פֿילסטו אָן זייער בויך;
boich zeyer on filstu shats dain mit un
belly their on you fill treasure your with and

they are satisfied with children,

זאַט זײַנען זייערע קינדער,
kinder zeyere zainen zat
children their are satisfied

and leave their abundance
to their babes.

און זיי לאָזן זייער שפֿע צו זייערע יונגע.
yunge zeyere tsu shefe zeyer lozn zei un
young ones their to abundance their leave they and

15 As for me, in tzedek I will
behold Thy face;

טו איך אָבער וועל זען דײַן פּנים אין גערעכטיקייט,
gerechtikeit in ponem dain zen vel ober ich
righteousness in face your see will however I

I shall be satisfied, when I awake,
with Thy temunah *(form)*.

איך וועל מיך זעטן אויפֿן וואַכן אין דײַן געשטאַלט.
geshtalt dain in vachn oifn zetn mich vel ich
form your in awaking on be satisfied me will I

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דעם קנעכט פֿון ה,
Hashem fun knecht dem fun gezangmaister dem far
Hashem of servant the from choirmaster the for

פֿון דָּוִד, וואָס האָט גערעדט צו ה די ווערטער פֿון
fun verter di Hashem tsu geredt hot vos Dovidn fun
of words the Hashem to spoken has who Dovid from

דעם דאָזיקן געזאַנג אין דעם טאָג וואָס ה האָט אים
im hot Hashem vos tog dem in gezang dozikn dem
him has Hashem that day the in song this the

1 (For the one directing. Of Dovid Eved Hashem who sang to Hashem the lyrics of this shirah on the day Hashem delivered him from the hand of all his oyevim and from the hand of Sha'ul; 2 and he said)

מציל געווען פֿון דער האַנט פֿון אַלע זײַנע פֿײַנט,
faint zaine ale fun hant der fun geven matsl
enemies his all of hand the from having been rescued

ב און ער האָט געזאָגט: און פֿון דער מאַכט פֿון שָׁאוּל.
gezogt hot er un Shauln fun macht der fun un
said has he and Sha'ul of power the from and

יח

18 I will love Thee, Hashem,
my strength.

א איך האָב דיך ליב, ה, מײַן שטאַרקייט;
shtarkeit main Hashem lib dich hob ich
strength my Hashem love you(SG) have I

3 2 Hashem is my rock, and
my fortress,

ג ה איז מײַן פֿעלדז און מײַן פֿעסטונג,
festung main un feldz main iz Hashem
fortress my and rock my is Hashem

and my deliverer;

און דער ווָאס מאַכט מיך אַנטרינען.
antrinen mich macht vos der un
escape me makes who the one and

Eli my Tzur *(rock)*, in whom I take refuge;

מײַן אֵל איז מײַן פֿעלדז ווָאס שיץ מיך אין אים,
im in mich shits ich vos feldz main iz El main
him in me take shelter I who rock my is G-d my

my mogen, and the keren of my salvation, and my misgav *(high place as a refuge)*.

מײַן שילד און דער האָרן פֿון מײַן
main fun horn der un shild main
my of horn the and shield my

הילף , מײַן טורעם.
turem main hilf
tower my salvation

4 3 I will call upon Hashem, Who is worthy to be praised;

ד ג איך רוף : ברוך ה !
Hashem Baruch ruf ich
Hashem Baruch call upon I

so shall I be saved from mine oyevim.

און פֿון מײַנע פֿײַנט ווער איך געהאָלפֿן .
geholfn ich ver faint maine fun un
am saved I whom enemies my from and

5 4 The chevlei mavet entangled me,

ה ד אַרומגערינגלט האָבן מיך שטריק פֿון שְׁאוֹל,
Sheol fun shtrik mich hobn arumgeringlt
Sheol of ropes me have encircled

and the floods of Beliya'al terrorized me.

און טײַכן פֿון אונטערגאַנג האָבן מיך געשראָקן .
geshrokn mich hobn untergang fun taichn un
frightened me have downfall of rivers and

6 5 The chevlei Sheol snaked around me;

ו ה שטריק פֿון אונטערערד האָבן מיך אַרומגעקניפּט,
arumgeknipt mich hobn untererd fun shtrik
bound me have sheol of cords

the snares of mavet confronted me.

אַקעגנגעקומען זײַנען מיר נעצן פֿון טויט .
toit fun netsn mir zainen akegngekumen
death of snares me are encountered

7 6 In my distress I called upon Hashem,

ז ו האָב איך אין מײַן נויט גערופֿן צו ה ,
Hashem tsu gerufn noit main in ich hob
Hashem to called to distress my in I have

and cried unto Elohai;

און צו מײַן ג-ט האָב איך געשריען;
geshrien ich hob G-t main tsu un
cried I have G-d my to and

He heard my voice out of His Heikhal,

האָט ער געהערט פֿון זײַן הֵיכל מײַן קול ,
kol main heichl zain fun gehert er hot
voice my temple his from heard he has

and my cry came before Him, even into His ears.

און מײַן געשריי פֿאַר אים איז געקומען אין זײַנע אויערן.
oiern zaine in gekumen iz im far geshrei main un
ears his in come is him before cry my and

8 7 Ha'aretz shook and trembled;

ח ז און געשאָקלט האָט זיך די ערד ,
erd di zich hot gevaklt un geshoklt un
earth the self has swayed and shaken and

the foundations also of the mountains quaked

און די גרונטפֿעסטן פֿון די בערג האָבן געציטערט;
getsitert hobn berg di fun gruntfestn di un
trembled have mountains the of foundations the and

and were shaken, because He was angry.

זיך געשאָקלט, ווײַל ער האָט געצערנט .
getsernt hot er vail geshoklt zich
been angry has he because shaken selves

9 8 Smoke went up from His nostrils,

ט ח אַ רויך איז אויפֿגעגאַנגען אין זײַן נאָז ,
noz zain in oifgegangen iz roich a
nose his in going up is smoke a

and eish out of His mouth devoured;

אוֹן פֿון זײַן מויל האָט אַ פֿײַער פֿאַרצערט;
fartsert faier a hot moil zain fun un
consumed fire a has mouth his from and

coals were kindled by it.

קוילן האָבן געברענט פֿון אים.
im fun gebrent hobn koiln
it from burned have coals

[10] [9] He parted Shomayim, and descended,

ט אוֹן ער האָט געניגט דעם הימל אוֹן געניידערט,
genidert un himel dem geneigt hot er un
descended and heaven the bowed has he and

and dark clouds were under His feet.

מיט אַ נעבל אונטער זײַנע פֿיס.
fis zaine unter nebl a mit
feet his under fog a with

[11] [10] And He rode upon a keruv *(cherub)*, and did fly;

י אוֹן ער איז געריטן אויף אַ כּרוּב אוֹן געפֿלויגן,
gefloign un kruv a oif geritn iz er un
flew and Keruv a on riding is he and

yea, He soared upon the wings of the ruach.

אוֹן געשוועבט אויף פֿליגלען פֿון ווינט.
vint fun fliglen oif geshvebt un
wind of wings on hovered and

[12] [11] He made choshech His secret place;

יא ער האָט געמאַכט פֿינצטערניש זײַן באַהעלטעניש,
baheltenish zain fintsternish gemacht hot er
hiding place his darkness made has he

His sukkah round about Him

זײַן ביידל אַרום אים –
im arum baidl zain
him around tent his

was dark waters and thick clouds of the skies.

אַ חושך פֿון וואַסערן, וואָלקנס געדיכטע.
gedichte volkens vasern fun choishech a
thick clouds waters of darkness a

[13] [12] Out of the brightness that was before Him there broke through

יב פֿון דעם שימער פֿאַר אים זײַנען זײַנע
zaine zainen im far shimer dem fun
his are him before radiance the out of

וואָלקנס צעגאַנגען
tsegangen volkens
dispersed clouds

barad *(hailstones)* and coals of eish out of His clouds.

אין האָגל אוֹן פֿײַערקוילן.
faierkoiln un hogel in
fiery coals and hail in

[14] [13] Hashem also thundered in Shomayim,

יג אוֹן געדונערט אין הימל האָט ה׳,
Hashem hot himel in gedunert un
Hashem has heaven in thundered and

and Elyon gave His voice

אוֹן דער עליון האָט אַרויסגעלאָזט זײַן קול,
kol zain aroisgelozt hot Elyon der un
voice his let out has Most High the and

amid barad and coals of eish.

מיט האָגל אוֹן פֿײַערקוילן.
faierkoiln un hogel mit
fiery coals and hail with

[15] [14] Yea, He sent out His khitzim *(arrows)*, and scattered them;

יד אוֹן ער האָט אַרויסגעשיקט זײַנע פֿײַלן
failn zaine aroisgeshikt hot er un
arrows his sent out has he and

אוֹן זיי צעשפּרייט,
tseshpreit zei un
scattered them and

and He shot out great lightning bolts, and did put them to rout.

אוֹן בליצן געשאָסן, אוֹן זיי פֿאַרטומלט.
fartumlt zei un geshosn blitsn un
caused confusion them and shot lightnings and

טז טו אוֹן די גראָבנס פֿון וואַסערן האָבן זיך באַווִיזן ,
bavizn zich hobn vasern fun grobns di un
exposed selves have waters of ravines the and

אוֹן די גרונטפֿעסטן פֿון דער וועלט זיַנען
zainen velt der fun gruntfestn di un
are world the of foundations the and

אַנטפּלעקט געוואָרן ,
gevorn antplekt
become uncovered

פֿון דיַין אָנגעשריי , ה ,
Hashem ongeshrei dain fun
Hashem rebuke your at

פֿון דעם אָטעמבלאָז פֿון דיַין נאָז .
noz dain fun otembloz dem fun
nose your from puff of breath the from

יז טז ער האָט אויסגעשטרעקט פֿון דער הייך אוֹן מיך גענומען ,
genumen mich un heich der fun oisgeshtrekt hot er
took me and height the from stretched out has he

מיך אַרויסגעצויגן פֿון וואַסערן גרויסע.
groise vasern fun aroisgetsoign mich
great waters from drew out me

יח יז ער האָט מיך מציל געווען פֿון מיַין מאַכטיקן פֿיַינט ,
faint machtikn main fun geven matsl mich hot er
enemy mighty my from was rescued me has he

אוֹן פֿון מיַינע שׂונאים,
sonem maine fun un
haters my from and

ווען זיי זיַנען געווען שטאַרקער פֿון מיר.
mir fun shtarker geven zainen zei ven
me than stronger were are they when

יט יח זיי זיַנען מיר אַקעגנגעקומען אין טאָג פֿון מיַין בראָך ,
broch main fun tog in akegngekumen mir zainen zei
calamity my of day in confronted me are they

אָבער ה איז מיר צום אָנלען געווען.
geven onlen tsum mir iz Hashem ober
was support to the me is Hashem but

כ יט אוֹן ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין דערבריייטערניש,
derbreiternish in aroisgefirt mich hot er un
open place in led out me has he and

מיך אַרויסגעצויגן , ווייַל ער האָט מיך באַגערט.
bagert mich hot er vail aroisgetsoign mich
pleased me has he because brought out me

כא כ ה האָט מיר פֿאַרגאָלטן לויט
loit fargoltn mir hot Hashem
according to rewarded me has Hashem

מיַין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main
righteousness my

לויט דער ריינקייט פֿון מיַינע הענט האָט
loit der reinkeit fun maine hent hot
according to the purity of my hands has

ער מיר אומגעקערט.
umgekert mir er
returned me he

15 16 Then the channels of waters were exposed,

and the foundations of the tevel *(world)* were laid bare

at Thy rebuke, Hashem,

at the blast of the ruach of Thy nostrils.

16 17 He sent from on high, He took hold of me,

He drew me out of mayim rabbim *(many waters)*.

17 18 He delivered me from my strong oyev,

and from them which hated me;

for they were too strong for me.

18 19 They confronted me in the day of my calamity;

but Hashem was my stay.

19 20 He brought me forth also into a place merkhav *(spacious)*;

He delivered me, because He delighted in me.

20 21 Hashem dealt with me according to my tzedek;

according to the cleanness of my hands hath He recompensed me.

כב כא וואָרעם איך האָב געהיט די וועגן פֿון ה ,
Hashem fun vegen di gehit hob ich vorem
Hashem of ways the guarded have I because

22 21 For I have been shomer regarding the Darkhei Hashem,

and have not wickedly departed from Elohai.

און נישט פֿאַרבראָכן אַקעגן מײַן ג-ט.
G-t main akegn farbrochn nisht un
G-d my against transgressed not and

כג כב וואָרעם אַלע זײַנע געזעצן זײַנען פֿאַר מיר,
mir far zainen gezetsn zaine ale vorem
me before are laws his all because

23 22 For all His mishpatim were before me,

and I did not put away His chukkot from me.

און זײַנע חוקים טו איך נישט אָפּ פֿון מיר.
mir fun op nisht ich tu chukkim zaine un
me from away not I do statutes his and

כד כג און איך בין געווען צו אים גאַנץ ,
gants im tsu geven bin ich un
whole him to was am I and

24 23 I was also tamim *(blameless)* before Him,

and I kept myself from mine avon.

און האָב מיך געהיט פֿון מײַן זינדיקייט .
zindikeit main fun gehit mich hob un
sinfulness my from guarded me have and

כה כד דערום האָט מיר ה אומגעקערט
umgekert Hashem mir hot derum
returned Hashem me has therefore

25 24 Therefore hath Hashem recompensed me according to my tzedek,

לויט מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main loit
righteousness my according to

according to the cleanness of my hands before His eyes.

לויט דער רײנקייט פֿון מײַנע הענט
hent maine fun reinkeit der loit
hands my of purity the according to

פֿאַר זײַנע אויגן.
oign zaine far
eyes his before

כו כה מיט דעם גענאָדיקן וויזטו זיך גענאָדיק,
genodik zich vaiztu genodikn dem mit
gracious self you show gracious the with

26 25 With the chasid Thou wilt show Thyself chesed;

with a perfect man Thou wilt show Thyself perfect;

מיט דעם ערלעכן מאַן וויזטו זיך ערלעך.
erlech zich vaiztu man erlechn dem mit
honest self you show man honest the with

כז כו מיט דעם ריינעם וויזטו זיך ריין ,
rein zich vaiztu reinem dem mit
tahor self you show pure the with

27 26 With the pure Thou wilt show Thyself pure;

and with the ikesh *(crooked, perverted, false)* Thou wilt show Thyself shrewd.

און מיט דעם קרומען וויזטו זיך
zich vaiztu krumen dem mit un
self you show crooked the with and

פֿאַרדרייט .
fardreit
complicated

כח כז וואָרעם דאָס אָרימע פֿאָלק טוסטו העלפֿן,
helfn tustu folk orime dos vorem
save you do people poor this because

28 27 For Thou wilt save the ani *(poor)*;

but wilt bring down low haughty looks.

און הויכע אויגן דערניderstu .
dernidersta oign hoiche un
you bring down eyes high and

כט כח וואָרעם דו מאַכסט ליכטן מײַן ליכט;
licht main laichtn machst du vorem
light my light up make you for

29 28 For Thou wilt light my ner;

Hashem Elohai will enlighten my choshech.

ה מײַן ג-ט באָשײַינט מײַן פֿינצטערניש.
fintsternish main bashaint G-t main Hashem
darkness my illuminates G-d my Hashem

[30 29] For by Thee have I scattered a troop;

ל כט ווּאָרעם מיט דיר לויף איך קענ אַ מחנה ,
machne a kegen ich loif dir mit vorem
legion a against I run you(SG) with because

and by Elohai have I leaped over a wall.

און מיט מײַן ג-ט שפּרינג איך אַ מויער אַריבער.
ariber moier a ich shpring G-t main mit un
over wall a I leap G-d my with and

[31 30] As for El, His derech is tamim *(perfect)*;

לא ל הָאֵל – זײַן ווּעג איז גאַנץ ;
gants iz veg zain HaEl
whole is way his the G-d

the word of Hashem is tzerufah *(tested and proved flawless)*;

דאָס ווּאָרט פֿון ה איז געלײַטערט;
gelaitert iz Hashem fun vort dos
refined is Hashem of word the

He is a mogen to all those that take refuge in Him.

ער איז אַ שילד פֿאַר אַלע ווּאָס שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn vos ale far shild a iz er
him in selves take shelter who all for shield a is he

[32 31] For who is Elohim besides Hashem?

לב לא ווּאָרעם ווער איז אֱלוֹהַּ אויסער ה ?
Hashem oiser Eloah iz ver vorem
Hashem except G-d is who for

Or who is Tzur but Eloheinu?

און ווער אַ פֿעלדז אַחוץ אלוקינו ?
Elokeinu achuts feldz a ver un
our G-d aside from rock a who and

[33 32] It is El that armeth me with chayil,

לג לב הָאֵל ווּאָס באַגורט מיך מיט שטאַרקייט,
shtarkeit mit mich bagurt vos HaEl
strength with me girds that the G-d

and maketh my derech tamim *(perfect)*.

און מאַכט גלײַך מײַן ווּעג.
veg main glaich macht un
way my straight makes and

[34 33] He maketh my raglayim like deer feet,

לד לג ער מאַכט מײַנע פֿיס גלײַך ווי די הינדן ,
hindn di vi glaich fis maine macht er
deer the as like that feet my makes he

and setteth me upon my high places.

און אויף מײַנע הייכן טוט ער מיך שטעלן.
shteln mich er tut heichn maine oif un
set me he does heights my on and

[35 34] He traineth my hands for milchamah,

לה לד ער לערנט מײַנע הענט צו מלחמה ,
milchome tsu hent maine lernt er
war to hands my trains he

so that a keshet-nechushah mine arms can bend.

און אַ קופּערנעם בויגן בייגן אַראָפּ מײַנע אָרעמס.
orems maine arop beigen boign kupernem a un
arms my down bend bow copper a and

[36 35] Thou hast also given me the mogen of Thy salvation;

לו לה און האָסט מיר געגעבן דעם שילד פֿון
fun shild dem gegebn mir host un
of shield the given me you have and

דײַן הילף ,
hilf dain
salvation your

and Thy right hand hath held me up,

און דײַן רעכטע האַנט לענט מיך אונטער,
unter mich lent hant rechte dain un
under me lean hand right your and

and Thy lowliness hath made me great.

און דײַן מילדקייט טוט מיך גרייסן .
greisn mich tut mildkeit dain un
magnify me does gentleness your and

לו לו
[37] [36] Thou hast made rakhav *(broad)* the place for my footsteps under me,
האָסט דערבריייטערט מײַן טריט
trit main derbreitert host
feet my enlarged you have
אונטער מיר,
mir unter
me under

that my ankles did not turn.
און נישט אויסגעגליטשט האָבן זיך מײַנע קנעכלעך .
knechlech maine zich hobn oisgeglitsht nisht un
ankles my self have slip not and

לח לח
[38] [37] I have pursued mine oyevim, and overtaken them;
איך האָב געיאָגט מײַנע פֿײַנט און זיי דערגרייכט,
dergreicht zei un faint maine geyogt hob ich
overtaken them and enemies my pursued have I

neither did I turn back till they were consumed.
און זיך נישט אומגעקערט ביז איך האָב זיי פֿאַרלענדט.
farlendt zei hob ich biz umgekert nisht zich un
destroyed them have I until turned back not self and

לט לח
[39] [38] I have crushed them that they were not able to rise;
איך האָב זיי צעהאַקט , אַז זיי
zei az tsehakt zei hob ich
they that cut into pieces them have I
קענען נישט אויפֿשטיין;
oifshtein nisht kenen
stand up not can

they are fallen under my raglayim.
זיי זײַנען געפֿאַלן אונטער מײַנע פֿיס.
fis maine unter gefaln zainen zei
feet my under fallen are they

מ לט
[40] [39] For Thou hast armed me with chayil unto the milchamah;
און האָסט מיך באָגורט מיט שטאַרקייט
shtarkeit mit bagurt mich host un
strength with girded me you have and
פֿאַר מלחמה ,
milchome far
war for

Thou hast made bow down under me those that rose up against me.
האָסט געבייגט מײַנע קעגנשטייער אונטער מיר.
mir unter kegnshteyer maine gebeigt host
me under opponents my made bow have

מא מ
[41] [40] Thou hast also given me the necks of mine oyevim;
און מײַנע פֿײַנט האָסטו געמאַכט
gemacht hostu faint maine un
made have you enemies my and
מיטן נאַקן צו מיר,
mir tsu nakn mitn
me to neck with

that I might destroy them that hate me.
און מײַנע שׂונאים , זיי האָב איך פֿאַרשניטן.
farshnitn ich hob zei sonem maine un
cut off I have them enemies my and

מב מא
[42] [41] They cried for help, but there was no Moshi'a to save them,
זיי האָבן געשריען, און קיין העלפֿער איז
iz helfer kein un geshrien hobn zei
is helper any and cried have they
נישט געווען,
geven nisht
was they are not

even unto Hashem, but He answered them not.
צו ה – און ער האָט זיי נישט געענטפֿערט.
geentfert nisht zei hot er un Hashem tsu
answered not them has he and Hashem to

מג מב
[43] [42] Then did I beat them small as the dust before the ruach;
און איך האָב זיי צעריבן ווי שטויב פֿאַרן ווינט,
vint faran shtoib vi tseribn zei hob ich un
wind before dust as ground them have I and

I did empty them out as the dirt in the chutzot *(streets)*.

וויי גאַסנקויט זיי אַרויסגעווארפן.
aroisgevorfn zei gasnkoit vi
thrown out they street dirt as

[44] [43] Thou hast delivered me from the strivings of the people;

מד מג האָסט מיך געמאַכט אַנטרינען פֿון די
di fun antrinen gemacht mich host
the from escape made me have

קריג פֿון פֿאָלק,
folk fun krig
people of strife

and Thou hast made me the Rosh *(head)* of the Goyim *(nations)*;

האָסט מיך געמאַכט פֿאַר דעם קאָפּ פֿון די אומות;
umes di fun kop dem far gemacht mich host
peoples the of head the for made me have

an Am *(people)* whom I have not known shall serve me.

אַ פֿאָלק וואָס איך קען נישט טוט מיר דינען,
dinen mir tut nisht ken ich vos folk a
serve me does not know I which people a

[45] [44] As soon as they hear of me, they shall obey me;

מה מד פֿון הערן מיטן אויער געהאָרכן זיי מיר;
mir zei gehorchn oier mitn hern fun
me they obey ear with hearing from

the Bnei Nekhar *(foreigners)* shall submit themselves unto me.

די קינדער פֿון פֿרעמדן גייען אײַן פֿאַר מיר.
mir far ain geyen fremdn fun kinder di
me before in go foreigner of children the

[46] [45] The Bnei Nekhar shall fade away,

מו מה די קינדער פֿון דעם פֿרעמדן ווערן פֿאַרוועלקט,
farvelkt vern fremdn dem fun kinder di
withered become foreigner the of children the

and come forth trembling out of their misgerot *(stongholds, fastnesses, secure places)*.

און זיי קומען ציטערנדיק אַרויס פֿון
fun arois tsiterendik kumen zei un
of out trembling come they and

זייערע פֿעסטונגען.
festungen zeyere
strongholds their

[47] [46] Hashem chai; and baruch be my Tzur;

מז מו עס לעבט ה', און געלויבט איז מײַן פֿעלדז,
feldz main iz geloibt un Hashem lebt es
rock my is praised and Hashem lives is

and let the Elohei of my salvation be exalted.

און דערהויבן איז דער אלקים פֿון מײַן הילף;
hilf main fun Elokim der iz derhoibn un
salvation my of G-d the is exalted and

[48] [47] It is El that avengeth me,

מח מז האֵל וואָס גיט מיר נקמות
nkmut mir git vos HaEl
vengeance me gives who the G-d

and subdueth the nations under me.

און אונטערטעניקט די אומות אונטער מיר.
mir unter umes di untertenikt un
me under peoples the subdues and

[49] [48] He saveth me from mine oyevim;

מט מח ער מאַכט מיך אַנטרינען פֿון מײַנע פֿײַנט;
faint maine fun antrinen mich macht er
enemies my from escape me makes he

yea, Thou liftest me up above those that rise up against me;

יאָ, איבער מײַנע קעגנשטייער דערהייבסטו מיך,
mich derheibstu kegnshteyer maine iber yo
me you(sg) exalt opponents my over yes

Thou hast delivered me from the ish chamas.

פֿון דעם רויבמענטשן ביסטו מיך מציל.
matsl mich bistu roibmentshn dem fun
saved me are you violent men the from

[50] [49] Therefore will I give thanks unto Thee, Hashem, among the Goyim,

נ מט דערום לויב איך דיך , ה ,
Hashem dich ich loib derum
Hashem you(SG) I praise therefore

צווישן די פֹּעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

and sing praises unto Shimecha.

און צו דיִן נאָמען טו איך זינגען .
zingen ich tu nomen dain tsu un
sing I do name your to and

[51] [50] Great deliverance giveth He to His Melech;

נא ג ער גרייסט די ישועות פֿון זיַין מלך ,
melech zain fun yeshues di greist er
king his of saving acts the magnifies he

and showeth chesed to His Moshiach,

און ער טוט חֶסֶד מיט זיַין געזאַלבטן,
gezalbtn zain mit chesed tut er un
anointed his with kindness does he and

to Dovid, and to his Zera ad olam.

מיט דָּוִדן און מיט זיַין זאָמען ביז אייביק.
eibik biz zomen zain mit un Dovidn mit
ever for seed his with and Dovid with

א פַּאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

יט **19** HaShomayim declare the kavod of G-d;

די הימלען דערציילן דעם כּבֿוד פֿון אֵל ,
El fun koved dem dertseiln himlen di
G-d of glory the proclaim heavens the

and the raki'a *(firmament)* showeth His handiwork.

און די ווערק פֿון זיַינע הענט זאָגט
zogt hent zaine fun verk di un
declares hands his of work the and

דער הימלווועלב אָן.
on himlvelb der
on heaven the

[3] [2] Yom unto yom uttereth speech,

ג ב אַ טאָג צו אַ טאָג רעדט אַ וואָרט,
vort a redt tog a tsu tog a
word a speaks day a to day a

and lailah unto lailah showeth da'as.

און אַ נאַכט צו אַ נאַכט גיט צו וויסן ,
visen tsu git nacht a tsu nacht a un
know to gives night a to night a and

[4] [3] There is no speech nor devarim *(language)*,

ד ג נישטאָ אַ וואָרט און נישטאָ קיין געשעענישן ,
gesheenishn kein nishto un vort a nishto
happening any not and word a not

where their voice is not heard.

ווו זייער וויידער-קוֹל ווערט נישט געהערט;
gehert nisht vert vider-kol zeyer vu
heard not shall be echo their where

[5] [4] Their measuring line is gone out through kol ha'aretz,

ה ד איבער דער גאַנצער ערד גייט אַרויס זייער קלאַנג,
klang zeyer arois geit erd gantser der iber
sound their out goes earth whole the over

and their words to the end of the tevel *(world)*.

און ביז עק וועלט זייערע רייד .
reid zeyere velt ek biz un
words their world end unto and

In them hath He set an ohel for the shemesh,

פַּאַר דער זון האָט ער געמאַכט אַ געצעלט אין זיי ;
zei in getselt a gemacht er hot zun der far
them in tent a made he has sun the for

[6][5] Which is like a choson coming out of his chuppah,

and rejoiceth as a gibbor to run a race.

[7][6] Its going forth is from the end of HaShomayim,

and its circuit unto the ends of it;

and there is nothing hid from the heat thereof.

[8][7] The torah of Hashem is temimah,

converting the nefesh,

the edut of Hashem is ne'emanah,

making wise the simple.

[9][8] The precepts of Hashem are yasharim *(right)*,

rejoicing the lev;

the mitzvat Hashem is bara *(clear, pure)*,

enlightening the eyes.

[10][9] The yirat Hashem *(fear of the L-rd)* is tehorah *(clean)*,

enduring forever;

the mishpatim of Hashem are emes

and righteous altogether.

[11][10] More to be desired are they than zahav,

ה אוֹן עֶר גייט אֲרויס ווי אַ חתן פֿון זײַן קאַמער .
kamer zain fun chosen a vi arois geit er un
chamber his from groom a as out goes he and

ער פֿרייט זיך ווי אַ גיבור צו לויפֿן דעם ווענ.
veg dem loifn tsu gibor a vi zich freit er
way the run to strong man a as self rejoices he

ז פֿון עק פֿון די הימלען איז זײַן אויסגאַנג ,
oisgang zain iz himlen di fun ek fun
going out his is heavens the of end from

און זײַן אַרומדרײַ איז ביז זייערע עקן,
ekn zeyere biz iz arumdrei zain un
end their unto is circuit his and

און נישטאָ קיין פֿאַרבאָרגנס פֿון זײַן היץ .
hits zain fun farborgns kein nishto un
heat his from hidden things any not and

ח די תּורה פֿון ה איז גאַנץ ,
gants iz Hashem fun toyre di
perfect is Hashem of instruction the

זי באַקערט די נשמה ;
neshome di bakert zi
soul the converts it

דער צייגנים פֿון ה איז זיכער ,
zicher iz Hashem fun tseignim der
sure is Hashem of testimony the

ער מאַכט קלוג דעם נאַרן.
narn dem klug macht er
fools the wise makes he

ט די באַפֿעלן פֿון ה זײַנען רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik zainen Hashem fun bafeln di
upright are Hashem of precepts the

זיי דערפֿרייען דאָס האַרץ;
harts dos derfreyen zei
heart the gladden they

דאָס געבאָט פֿון ה איז לויטער,
loiter iz Hashem fun gebot dos
pure is Hashem of commandments the

עס מאַכט ליכטיק די אויגן.
oign di lichtik macht es
eyes the clear makes it

י די מורא פֿאַר ה איז ריין ,
rein iz Hashem far moire di
tahor is Hashem before fear the

זי באַשטייט אויף אייביק;
eibik oif bashteit zi
ever for endures it

די משפּטים פֿון ה זײַנען אמת,
emes zainen Hashem fun mishpotim di
true are Hashem of judgments the

זיי זײַנען אַלע גערעכט ;
gerecht ale zainen zei
righteous all are they

יא זיי זײַנען גלוסטיקער פֿון גאָלד,
gold fun glustiker zainen zei
gold than more desirable are they

yea, than much fine gold;

אוֹן פֿוּן גִינגאָלד אַ סַך ,
sach a gingold fun un
much a pure gold than and

sweeter also than devash and the honeycomb.

אוֹן זִיסער פֿוּן הָאָנִיק, אוֹן טרִיפֿהאָנִיק .
trifhonik un honik fun ziser un
honeycomb and honey than sweeter and

[12] [11] Moreover by them is Thy eved warned;

יב יא אוֹיך דַיין קנעכט וועָרט געווָארנט אין זיי ;
zei in gevornt vert knecht dain oich
them in warned shall be servant your also

and in being shomer over them there is great reward.

אין היטן זיי איז גרוֹיס שׂכַר פַֿאַראַן .
faran sachar grois iz zei hitn in
there is reward great is them keeping in

[13] [12] Who can discern his errors?

יג יב פַֿאַרזעען וועָר קען מערקן ?
merkn ken ver farzeen
perceive can who errors

Cleanse Thou me from nistarot *(secret ones)*.

פֿוּן פַֿאַרבאָרגענע טו מיך רייניקן .
reiniken mich tu farborgene fun
cleanse me do hidden from

[14] [13] Keep back Thy eved also from presumptuous sins;

יד יג אוֹיך פַֿאַרמיַיד דַיין קנעכט פֿוּן מוטוויליקע ,
mutvilike fun knecht dain farmaid oich
willful ones from servant your withhold also

let them not have dominion over me;

זיי זאָלן נישט געוועלטיקן איבער מיר;
mir iber geveltikn nisht zoln zei
me over rule not shall they

then shall I be upright,

דענצמאָל וועל איך גאַנץ זיַין ,
zain gants ich vel dentsmol
be whole I will then

and I shall be innocent from the peysha rav *(great transgression)*.

אוֹן וועל ריין זיַין פֿוּן פַֿאַרברעך אַ סַך .
sach a farbrech fun zain rein vel un
many a transgression from be tahor will and

[15] [14] Let the words of my mouth, and the meditation of my lev,

טו יד זאָלן זיַין צו באַוויליקונג די וועָרטער פֿוּן מיַין מויל ,
moil main fun verter di bavilikung tsu zain zoln
mouth my of words the approved to be shall

be acceptable in Thy sight,

אוֹן די טראַכטונג פֿוּן מיַין האַרצן פַֿאַר דיר ,
dir far hartsn main fun trachtung di un
you(SG) before heart my of meditation the and

O Hashem, my Tzur *(rock)*, and Go'ali *(my Redeemer)*.

ה מיַין פֿעלדז, אוֹן מיַין דערלייזער.
derleizer main un feldz main Hashem
redeemer my and rock my Hashem

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַ מיזמור פֿוּן דָוִד .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

20 Hashem hear thee in the Yom Tzarah *(day of trouble)*;

כ ה וועט דיר ענטפֿערן אין טאָג פֿוּן נויט ,
noit fun tog in entfern dir vet Hashem
trouble of day in answer you(SG) will Hashem

the Shem Elohei Ya'akov set thee up on high;

דיך וועט שטאַרקן דער נאָמען פֿוּן
fun nomen der shtarkn vet dich
of name the strengthen will you(SG)

יעקבֿ אלוקי .
Yaakov Elokei
Yaakov the G-d of

ג ב ער וועט שיקן דיין הילף פֿון הייליקטום,
heiliktum fun hilf dain shikn vet er
holy from salvation your send will he

[3 2] Send thee help from the Kodesh *(Holy Sanctuary)*,

and strengthen thee out of Tziyon;

און פֿון ציון וועט ער דיך אונטערלענגן.
unterlenen dich er vet Tsiyon fun un
support you(SG) he will Tziyon from and

ד ג ער וועט אַכטן אויף אַלע דיינע שפּייזאָפּפֿער,
shpaizopfer daine ale oif achten vet er
minchah your all on regard will he

[4 3] Remember all thy minchot,

and accept thy olat;

און דאָס פֿעטס פֿון דיין בראַנדאָפּפֿער וועט ער אָננעמען .
onnemen er vet brandopfer dain fun fets dos un
accept he will olah your of fat the and

Selah סֶלָה

ה ד ער וועט דיר געבן לויט דיין האַרצן,
hartsn dain loit gebn dir vet er
heart your according to give you(SG) will he

[5 4] Grant thee according to thine own levav,

and fulfil kol etzah *(plan, counsel)* of thine.

און דיין יעטוועדער באַראָט וועט ער דערפֿילן.
derfiln er vet barot yetveder dain un
fulfill he will purpose every your and

ו ה מיר וועלן זינגען אין דיין ישועה ,
yeshue dain in zingen veln mir
salvation your in sing will we

[6 5] We will shout for joy at thy Yeshu'ah *(salvation)*,

and in the Shem of Eloheinu we will lift up our banners;

און אין נאָמען פֿון אלוקינו וועלן מיר אַ פֿאָן הייבן ;
heibn fon a mir veln Elokeinu fun nomen in un
lift up standard a we will our G-d of name in and

Hashem grant all thy requests.

ה וועט דערפֿילן אַלע דיינע פּאַרלאַנגען.
farlangen daine ale derfiln vet Hashem
requests your all fulfill will Hashem

ז ו אַצונד ווייס איך אַז ה העלפֿט זיין געזאַלבטן,
gezalbtn zain helft Hashem az ich veis atsund
anointed his saves Hashem that I know now

[7 6] Now I have da'as that Hashem hoshi'a *(He saves)* His Moshiach;

He will answer him from His Sh'mei Kodesh *(Holy Heaven)*

ער וועט אים ענטפֿערן פֿון זיין הייליקן הימל ,
himel heilikn zain fun entfern im vet er
heaven holy his from answer him will he

with the saving strength of His right hand.

מיט די באַהילפֿיקע גבֿורות פֿון זיין רעכטער האַנט.
hant rechter zain fun gevuros bahilfike di mit
hand right his of mighty acts saving the with

ח ז די מיט רייַטוועגן, און די מיט פֿערד ,
ferd mit di un raitvegn mit di
horses with the ones and chariots with the ones

[8 7] Some trust in chariots, and some susim:

but we will trust in the Shem Hashem Eloheinu.

אָבער מיר וועלן דערמאָנען דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem dermonen veln mir ober
of name the remember will we but

ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem
our G-d Hashem

ט ח זיי ביגן זיך און פֿאַלן,
faln un zich beigen zei
fall and selves bow down they

[9 8] They are brought down and fallen,

but we are risen up, and stand firm.

און מיר הייבן זיך אויף שטעלן זיך ווידער.
vider zich shteln un zich heibn mir un
again selves stand and selves raise we and

[10 9] Hoshi'ah, Hashem, HaMelech!

יט הָעלף דו , ה !
Hashem du helf
Hashem you deliver

May He hear us on the day
when we call.

זאָל דער קיניג אונדז ענטפֿערן אין טאָג וואָס מיר רופֿן.
rufn mir vos tog in entfern undz kinig der zol
call we that day in answer us king the may

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

21 כא

Melech shall have simcha
in Thy strength, Hashem;

ה , מיט דיין שטאַרקייט פֿרייט
freit shtarkeit dain mit Hashem
rejoice strength your with Hashem

זיך דער מלך ,
melech der zich
king the self

and in Thy Yeshu'ah *(salvation)* how
greatly shall he rejoice!

און מיט דיין הילף ווי זייער לוסטיק איז ער!
er iz lustik zeyer vi hilf dain mit un
he is joyful very much how salvation your with and

[3 2] Thou hast given him the
desire of his lev,

ב דעם באַגער פֿון זיין האַרצן האָסטו אים געגעבן ,
gegebn im hostu hartsn zain fun bager dem
given him have you heart his of desire the

and hast not withheld the
request of his lips.

און דעם פֿאַרלאַנג פֿון זיינע ליפּן האָסטו נישט פֿאַרמיטן.
farmitn nisht hostu lipn zaine fun farlang dem un
withheld not have you lips his of request the and

Selah סֶלָה

[4 3] For Thou meeteth him with
the birkhot tov;

ג וואָרעם דו טראָגסט אים אַנטקעגן ברכות
broches antkegen im trogst du vorem
blessings to meet him bear you for

פֿון גוטס ,
guts fun
goodness of

Thou settest an ateret of pure
gold on his head.

טוסט אָן אויף זיין קאָפּ פֿון גינגאָלד אַ קרוין .
kroin a gingold fun kop zain oif on tust
crown a pure gold of head his on on you are doing

[5 4] He asked Chayyim of Thee, and
Thou gavest it him,

ד לעבן האָט ער געבעטן בײַ דיר ,
dir bai gebetn er hot lebn
you(SG) from entreated he has life

האָסטו אים געגעבן ;
gegebn im hostu
given him have you

even length of yamim olam va'ed;

אַריכת-ימים אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif aricht-yamim
always and ever for length of days

[6 5] Gadol is his kavod in Thy
Yeshu'ah *(salvation)*;

ה גרויס איז זיין כּבֿוד דורך דיין הילף ,
hilf dain durch koved zain iz grois
salvation your by glory his is great

hod v'hadar hast Thou bestowed
upon him.

גלאַנץ און שיינקייט טוסטו אויף אים אַרויף.
aroif im oif tustu sheinkeit un glants
upon him on are you doing splendor and glory

[7 6] For Thou hast made him birkhot forever;

ז [6] וואָרעם דו מאַכסט אים פַֿאר אַ בענטשונג אויף אייביק,
eibik oif bentshung a far im machst du vorem
ever for blessing a for him make you for

Thou hast made him exceeding glad with simcha in Thy presence.

דערפֿרייסט אים מיט שׂימחה פַֿאַר דַיִן פּנים .
ponem dain far simche mit im derfreist
face your before joy with him rejoice

[8 7] For HaMelech trusteth in Hashem,

ח [7] וואָרעם דער מלך פַֿאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert melech der vorem
Hashem on self trusts king the for

and through the chesed of Elyon he shall not be moved.

און דורך דעם חֶסֶד פֿון עליון וועט
vet Elyon fun chesed dem durch un
will Most High of kindness the by and

ער נישט אומפַֿאַלן .
umfaln nisht er
fall down not he

[9 8] Thine yad shall find out all thine enemies;

ט [8] דַיִן האַנט וועט דערגרייכן אַלע דַיינע פַֿייַנט ,
faint daine ale dergreichn vet hant dain
enemies your all reach will hand your

thy right hand shall find out those that hate thee.

דַיִן רעכטע וועט דערגרייכן דַיינע שׂונאים.
sonem daine dergreichn vet rechte dain
haters your reach will right hand your

[10 9] Thou shalt make them like an oven of eish in the time of thine presence;

י [9] וועסט זיי מאַכן ווי אַ פַֿייַעראויוון אין צַיַט
tsait in faieroivn a vi machn zei vest
time in fiery oven a as make them will

פֿון דַיִן צאָרן ;
tsorn dain fun
anger your of

Hashem shall swallow them up in His wrath,

ה וועט זיי אומברענגען אין זַיִן כּעס ,
kaas zain in umbrengen zei vet Hashem
wrath his in destroy them will Hashem

and the eish shall devour them.

און אַ פַֿייַער וועט זיי פַֿאַרצערן.
fartseren zei vet faier a un
devour them will fire a and

[11 10] Their fruit shalt Thou destroy from ha'aretz,

יא י זייער פּרוכט וועסטו אונטערברענגען
unterbrengen vestu frucht zeyer
destroy will you(sg) fruit their

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the from

and their zera from among Bnei Adam.

און זייער זאָמען פֿון מענטשנקינדער .
mentshnkinder fun zomen zeyer un
children of men from seed their and

[12 11] For they intended ra'ah against Thee;

יב יא וואָרעם זיי האָבן אָנגעצויגן שלעכטס
shlechts ongetsoign hobn zei vorem
evil things strung together have they for

קעגן דיר ;
kegen dir
against you(SG)

they devised a plot, which they are not able to perform.

זיי האָבן געטראַכט בייזע געדאַנקען, וועלן
veln gedanken beize getracht hobn zei
will scheme evil devised have they

זיי נישט אויספֿירן.
oisfirn nisht zei
prevail not they

[13] [12] Ki *(therefore)* shalt Thou make them turn their backs,

when Thou shalt aim Thine bowstrings at their faces.

יג יב וואָרעם וועסט זיי מאַכן אומקערן דעם רוקן,
rukn dem umkeren machn zei vest vorem
back the turn back make them you(sg) will for

מיט דיינע בויגנשטריק וועסטו צילן
tsiln vestu boignshtrik daine mit
take aim at will you(sg) bowstring your with

אויף זייער פּנים .
ponem zeyer oif
face their on

[14] [13] Be Thou exalted, Hashem, in Thine Own Strength;

so will we sing and praise Thy gevurah *(power)*.

יד יג דערהייב דיך , ה , אין דיין שטאַרקייט;
shtarkeit dain in Hashem dich derheib
strength your in Hashem you(SG) exalt

מיר וועלן זינגען און לויבן דיין גבֿורה .
gevure dain loibn un zingen veln mir
might your praise and sing will we

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

[1] *(For the one directing. To the Deer of the Dawn. Mizmor Dovid)*

אַיֶּלֶת-הַשַּׁחַר . אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a Ayelet-HaShachar
Dovid of psalm a Deer of the Dawn

כב

22 Eli, Eli, lamah azavtani?

מײַן אֵל , מײַן אֵל , פַֿאַר וואָס האָסטו מיך פֿאַרלאָזן?
farlozen mich hostu vos far El main El main
forsaken me have you what for G-d my G-d my

Why art Thou so far from my yeshu'ah, and from the words of my groaning?

וויַיט פֿון מײַן הילף זײַנען די
di zainen hilf main fun vait
the are help my from far

וועַרטער פֿון מײַן געשריי .
geshrei main fun verter
cry my of words

[3] [2] Elohai, I cry yomam, but Thou hearest not;

and v'lailah, and am not silent.

ג ב אָ מײַן ג-ט, איך רוף בײַ טאָג, און דו ענטפֿערסט נישט,
nisht entferst du un tog bai ruf ich G-t main o
not answer you and day by call I G-d my o

און בײַ נאַכט און אויך איז קיין שטילונג צו מיר.
mir tsu shtilung kein iz oich un nacht bai un
me to rest any is also and night by and

[4] [3] But Atah Kadosh,

O Thou enthroned on the tehillot Yisroel.

ד ג דו ביסט דאָך דער הייליקער ,
heiliker der doch bist du
Holy One the still are you

וואָס טראָנט אויף די לויבגעזאַנגען פֿון ישׂראל .
Yisroel fun loibgezangen di oif tront vos
Yisroel of praises the upon sits enthroned who

[5] [4] Avoteinu trusted in Thee;

they had bitachon, and Thou didst deliver them.

ה ד אויף דיר האָבן זיך פֿאַרזיכערט
farzichert zich hobn dir oif
trusted selves have you(SG) upon

אונדזערע עלטערן,
eltern undzere
fathers our

זיך פֿאַרזיכערט, און דו האָסט זיי דערלייזט .
derleizt zei host du un farzichert zich
redeemed them have you and trusted selves

[6][5] They cried unto Thee, and were delivered;

ה צו דיר האָבן זיי געשריִען , און אַנטרונען געווואָרן ,
gevorn antrunen un geshrien zei hobn dir tsu
become escaped and cried out they have you(SG) to

they had bitachon in Thee, and were not disappointed.

אויף דיר זיך פֿאַרזיכערט, און נישט
nisht un farzichert zich dir oif
not and trusted selves you(SG) upon

פֿאַרשעמט געווואָרן.
gevorn farshemt
become ashamed

[7][6] But I am a tola'at, and no ish;

ז אָבער איך בין אַ ווואָרעם און נישט קיין מענטש ,
mentsh kein nisht un vorem a bin ich ober
man any not and worm a am I but

a reproach of men, and despised of the people.

אַ חרפֿה פֿאַר ליַיט , און פֿאַראַכט פֿון פֿאָלק .
folk fun faracht un lait far charpe a
people of despised and people before disgrace a

[8][7] All they that see me mock me;

ח אַלע וואָס זעען מיך , לאַכן פֿון מיר,
mir fun lachn mich zeen vos ale
me at laugh me see who all

they shoot out the lip, they shake the rosh, saying,

זיי ציִען מיט דער ליפּ, זיי שאָקלען דעם קאָפּ:
kop dem shoklen zei lip der mit tsien zei
head the shake they lip the with draw out they

[9][8] He trusted in Hashem;

ט זאָל ער זיך אַרויפֿלייגן אויף ה , ער
er Hashem oif aroifleigen zich er zol
he Hashem upon cast self he let

זאָל אים דערלייזן,
derleizn im zol
deliver him shall

let Hashem rescue him; let Him deliver him, since He delights in him.

אים מציל זיַין , אויב ער טוט אים באַגערן .
bageren im tut er oib zain matsl im
desire him does he if be save him

[10][9] But Thou art He that took me out of the womb;

י פֿאַר וואָר, דו האָסט מיך אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign mich host du vor far
drawn out me have you truly for

פֿון מוטערלייַב ,
muterlaib fun
mother's womb from

Thou didst make me trust when I was upon the breasts of immi.

מיך פֿאַרזיכערט אויף מיַין מוטערס ברוסט.
brust muters main oif farzichert mich
breast mother's my on made secure me

[11][10] I was cast upon Thee from the womb;

יא אויף דיר בין איך אַרויפֿגעוואָרפֿן פֿון
fun aroifgevorfn ich bin dir oif
from cast I am you(SG) upon

געבערמוטער אָן,
on gebermuter
on birth

Thou art Eli from the womb of immi.

פֿון מיַין מוטערלייַב אָן ביסט דו מיַין אַל .
El main du bist on muterlaib main fun
G-d my you are on mother's womb my from

[12][11] Be not far from me;

יב נישט דערווייַטער זיך פֿון מיר, ווואָרעם
vorem mir fun zich dervaiter nisht
because me from self distance not

די נויט איז נאָנט,
nont iz noit di
near is trouble the

for tzoros is near; and there is none to help.

וואָרעם נישטאָ וועט זאָל העלפֿן.
helfn zol ver nishto vorem
help shall who there is not for

[13] [12] Parim rabbim *(many bulls)* have encompassed me;

יג [יב] אַרומגערינגלט האָבן מיך אָקסן פֿיל ,
fil oksen mich hobn arumgeringlt
many bulls me have encircled

strong bulls of Bashan have beset me round about.

בולן פֿון בָּשָׁן זיַינען מיך באַפֿאַלן אַרום .
arum bafaln mich zainen Bashan fun buln
around befallen me are Bashan of bulls

[14] [13] They opened wide their mouths upon me,

יד [יג] זיי האָבן אויפֿגעשפּאַרט זייער מויל אויף מיר,
mir oif moil zeyer oifgeshpart hobn zei
me upon mouth their opened wide have they

like an aryeh roaring and tearing prey.

ווי אַ לייב וואָס פֿאַרצוקט און ברומט.
brumt un fartsukt vos leib a vi
roars and tears apart that lion a like

[15] [14] I am poured out like mayim,

טו [יד] ווי וואַסער בין איך צערונען געוואָרן,
gevorn tserunen ich bin vaser vi
become poured out I am water like

and all my atzmot are out of joint;

און אַלע מיַינע ביינער האָבן זיך צעשאָטן ;
tseshotn zich hobn beiner maine ale un
separated selves have bones my all and

my lev is like wax;

מיַין האַרץ איז געוואָרן ווי וואַקס,
vaks vi gevorn iz harts main
wax like become is heart my

it is melted away within me.

צעגאַנגען אין מיַינע אינגעווייד.
ingeveid maine in tsegangen
innards my in melted

[16] [15] My ko'ach is dried up like baked clay;

טז [טו] אויסגעטריקנט ווי אַ שאַרבן איז מיַין כּוח ,
koiech main iz sharbn a vi oisgetriknt
strength my is potsherd a like dried up

and my leshon cleaveth to my jaws;

און מיַין צונג איז צוגעקלעפּט צו מיַין גומען ;
gumen main tsu tsugeklept iz tsung main un
palate my to stuck is tongue my and

and Thou layest me in the aphar mavet *(dust of death)*.

און אין דעם שטויב פֿון טויט טוסטו מיך לייגן .
leign mich tustu toit fun shtoib dem in un
lay down me you put death of dust the in and

[17] [16] For kelavim have surrounded me;

יז [טז] וואָרעם אַרומגערינגלט האָבן מיך הינט,
hint mich hobn arumgeringlt vorem
dogs me have encircled because

the Adat Mere'im *(congregation of evil men)* have enclosed me;

אַ באַנדע שלעכטסטוער האָט מיך אַרומגענומען ,
arumgenumen mich hot shlechtstuer bande a
surrounded me has evildoers band a

KA'ARU YADAI V'RAGELAI *(they pierced my hands and my feet)*.

זיי האָבן מיַינע הענט און מיַינע פֿיס דורכגעשטאָכן .
durchgeshtochn fis maine un hent maine hobn zei
pierced feet my and hands my have they

[18] [17] I can count all my atzmot;

יח [יז] איך קען איבערציילן אַלע מיַינע ביינער;
beiner maine ale ibertseilen ken ich
bones my all count can I

the people stare and gloat at me.

זיי גלאָצן, זיי קוקן אויף מיר.
mir oif kukn zei glotsn zei
me upon gaze they stare they

[19] [18] They divide up my garments among them,

יט [יח] זיי צעטיילן מיַינע בגדים צווישן זיך ,
zich tsvishn begadim maine tseteiln zei
selves among garments my dividing up they

and for my clothing they cast goral *(lots)*.

אוֹן אויף מײַן מלבוש ווּאַרפֶן זיי גורל .
goirl zei vorfn malbesh main oif un
lot they cast clothing my upon and

[20] [19] But be not Thou far from me, Hashem;

כ יט אָבער דו ה , זאָלסט זיך
zich zolst Hashem du ober
self you(SG) must Hashem you but

נישט דערווײַטערן,
dervaitern nisht
be far from not

O my strength, hasten Thee to help me.

מײַן שטאַרקייט, אײַל מיר צו הילף.
hilf tsu mir ail shtarkeit main
help to me hurry strength my

[21] [20] Deliver my nefesh from the cherev,

כא כ זײַ מציל פֿון שוועֶרד מײַן זעל ,
zel main shverd fun matsl zai
soul my sword from saved be

my yechid *(only one, only)* [nefesh] from the power of the kelev *(dog)*.

פֿון דער מאַכט פֿון הונט מײַן אײנאײנציקע .
eineintsike main hunt fun macht der fun
one and only my dog of might the from

[22] [21] Hoshieini from the mouth of the aryeh;

כב כא העלף מיך פֿון דעם לייבס מויל ,
moil leibs dem fun mich helf
mouth lion's the from me help

for Thou hast heard me from the karnayim of the wild bulls.

און פֿון די הערנער פֿון ווּיזלטירן . זאָלסטו
zolstu vizltirn fun herner di fun un
shall you wild oxen of horns the from and

מיר ענטפֿערן.
entfern mir
answer me

[23] [22] I will declare Thy Shem unto my Achim;

כג כב איך וועל דערציילן דײַן נאָמען צו מײַנע ברידער ,
brider maine tsu nomen dain dertseiln vel ich
brothers my to name your tell will I

in the midst of the Kahal will I praise Thee.

אין געזעמל וועל איך דיך לויבן :
loibn dich ich vel gezeml in
praise you(SG) I will assembly in

[24] [23] Ye that fear Hashem, praise Him;

כד כג איר יראי ה , הַלְלוּ יָהּ ,
Hashem halalu Hashem yirei ir
the L-rd praise Hashem who fear you

all ye Zera Ya'akov, give Him kavod;

אַל דער זאָמען פֿון יעקבֿ , גיט אים כּבֿוד ,
koved im git Yaakov fun zomen der al
honor him give Yaakov of seed the all

and fear Him, all ye Zera Yisroel.

און האָט מורא פֿאַר אים, אַל דער זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל .
Yisroel fun zomen der al im far moire hot un
Yisroel of seed the all him before fear have and

[25] [24] For He hath not despised

כה כד ווּאָרעם ער פֿאַראַכט נישט
nisht faracht er vorem
not despises he because

nor disdained the enut ani *(affliction of the afflicted)*;

און פֿאַראומווערדיקט נישט די פּײַן פֿון אָרעמאַן ,
oreman fun pain di nisht farumverdikt un
poor person of pain the not abhors and

neither hath He hid His face from him;

און ער פֿאַרבאָרגט נישט זײַן פּנים פֿון אים,
im fun ponem zain nisht farborgt er un
him from face his not hides he and

but when he cried unto Him, He heard.

און אַז ער שרײַט צו אים, הערט ער צו .
tsu er hert im tsu shrait er az un
to he hears him to cries he when and

כה כו פֿון דיר וועט זיין מײַן לויב אין
in loib main zain vet dir fun
in praise my be will you(SG) from

; אַ גרויס געזעמל
gezeml grois a
assembly great a

[26] [25] My tehillah shall be from Thee in the Kahal Rav;

כו כז איך וועל באַצאָלן מײַנע נדרים אַנטקעגן פֿאַר
far antkegen nedrim maine batsoln vel ich
before facing vows my pay will I

.זײַנע פֿאָרכטער
forchter zaine
fearers his

I will fulfill my nedar before them that fear Him.

כז כח עסן וועלן די געדריקטע און זאַט זײַן ,
zain zat un gedrikte di veln esen
be satisfied and oppressed the will eat

לויבן וועלן ה די וואָס זוכן אים;
im zuchn vos di Hashem veln loibn
him seek who the ones Hashem will praise

זאָל אויפֿלעבן אײַער האַרץ אויף אייביק!
eibik oif harts aier oiflebn zol
ever for heart your live let

[27] [26] The anavim *(meek)* shall eat and be satisfied;

they that seek Him shall praise Hashem.

Let your levav live forever!

כח כט באַקלערן וועלן זיך , און זיך אומקערן צו ה ,
Hashem tsu umkeren zich un zich veln baklern
Hashem to turn back selves and selves will remember

אַלע עקן פֿון דער ערד ;
erd der fun ekn ale
earth the of ends all

און בוקן וועלן זיך פֿאַר דיר
dir far zich veln bukn un
you(SG) before selves will bow down and

אַלע משפּחות פֿון די פֿעלקער.
felker di fun mishpoches ale
nations the of families all

[28] [27] All the ends of HaAretz shall remember

and turn unto Hashem;

and all the mishpechot of the Goyim shall bow down in worship before Thee.

כט ל כח וואָרעם די מלוכה איז הס ,
Hashems iz meluche di vorem
Hashem's is kingdom the because

און ער געווועלטיקט איבער די פֿעלקער.
felker di iber geveltikt er un
nations the over rules he and

[29] [28] For the Meluchah is Hashem's:

and He is the Moshel over the Goyim.

ל לא עסן אַלע פּעטסן פֿון לאַנד,
land fun fetsn ale esen
land of fat ones all eat

און זיך בוקן , קניען פֿאַר אים,
im far knien bukn zich un
him before kneel bow down selves and

וועלן אַלע וואָס האָבן אין שטויב גענידערט ,
genidert shtoib in hobn vos ale veln
descended dust in have who all will

און זייער זעל נישט דערהאַלטן געקענט .
gekent derhaltn nisht zel zeyer un
been able kept alive not soul their and

לא ל אַ זאָמען וועלן אים דינען ,
dinen im veln zomen a
serve him will seed a

[30] [29] All they that thrive upon HaAretz shall eat and worship;

all they that go down to the aphar *(dust)* shall bow before Him;

even he who cannot keep alive his own nefesh.

[31] [30] Zera shall serve Him;

it shall be told to the generation [to come] concerning Adonoi.

[32] [31] They shall come, and shall declare His tzedek

unto an Am Nolad *(a [future] people that shall be born)*,
that He hath done this.

פֿון אֲדֹנָי וועט דערציילט ווערן דעם קומעדיקן דור .
dor kumedikn dem vern dertseilt vet Adonoi fun
generation coming the be told will Adonoi of

לב לא מע וועט קומען און אָנזאָגן זײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zain onzogen un kumen vet me
righteousness his declare and come will one

דעם פֿאָלק וואָס וועט געבאָרן ווערן – אַז ער
er az vern geborn vet vos folk dem
he that be born will who people the

האָט עס געטאָן.
geton es hot
done it has

[1] *(Mizmor of Dovid)*

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

23

Hashem is my Ro'eh *(Shepherd)*;

I shall not lack.

כג

א ה׳ איז מײַן פֿאַסטוך ,
pastuch main iz Hashem
shepherd my is Hashem

מיר וועט נישט פֿעלן.
feln nisht vet mir
lack not will me

[2] He maketh me to lie down in green pastures;

He leadeth me beside the mei menuchot *(tranquil waters)*.

ב אויף גראָזיקע פֿיטערפּלעצער מאַכט ער מיך לייגן ,
leign mich er macht fiterpletser grozike oif
put me he makes pastures grassy on

ביַי רויִקע וואַסערן טוט ער מיך פֿירן.
firn mich er tut vasern ruike bai
lead me he does waters quiet by

[3] He restoreth my nefesh;

ג ער דערקוויקט מײַן זעל ;
zel main derkvikt er
soul my refreshes he

He guideth me in the paths of tzedek l'ma'an Shmo

(righteousness for the sake of His Name).

ער פֿירט מיך אין ריכטיקע שטעגן
shtegn richtike in mich firt er
paths right in me leads he

פֿון ווענען זײַן נאָמען .
nomen zain vegen fun
name his sake of for

[4] Yea, though I walk through the Gey Tzalmavet *(Valley of the Shadow of Death)*,

ד אַפֿילו אַז איך גיי אין טאָל פֿון
fun tal in gei ich az afile
of valley of in go I though even

טויטשאָטן ,
toitshotn
death shadow

I will fear no rah *(evil)*;

האָב איך נישט מורא פֿאַר בייז ,
beiz far moire nisht ich hob
evil before fear not I have

for Thou art with me;

ווײַל דו ביסט מיט מיר ;
mir mit bist du vorem
me with are you because

Thy shevet *(rod)* and Thy staff they comfort me.

דײַן רוט און דײַן שטעקן, זיי טוען מיך טרייסטן.
treistn mich tuen zei shtekn dain un rut dain
comfort me do they staff your and rod your

[5] Thou preparest a shulchan before me

in the presence of mine enemies:

Thou anointest my head with shemen *(olive oil)*;

my kos runneth over.

[6] Surely tov and chesed shall follow me

kol y'mei chaiyyai *(all the days of my life)*:

and I will dwell in the Bais Hashem

l'orech yamim *(for length of days, whole life long, forever)*.

ה דו גרייטסט פַּאַר מיר אַ טיש
tish a mir far greitst du
table of food a me for prepare you

אַנטקעגן מײַנע פַֿיינט ;
faint maine antkegen
enemies my facing

האָסט באָזאַלבט מיט אייל מײַן קאָפּ,
kop main eil mit bazalbt host
head my oil with anoint you have

מײַן כּוס לויפֿט אַריבער.
ariber loift kos main
over running cup my

[1] נאָר גוטס און געזאָד ווועלן מיר נאָכגיין
nochgein mir veln genod un guts nor
follow me will grace and goodness but

אַלע טעג פֿון מײַן לעבן,
lebn main fun teg ale
life my of days all

און איך ווועל זיצן אין הס הויז
hoiz Hashems in zitsn vel ich un
house Hashem's in sit will I and

אויף לאַנגע טעג .
teg lange oif
days length for

[1] *(Mizmor of Dovid)*

א פֿון דָּוִדן אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun
psalm a Dovid of

24

Ha'aretz is Hashem's, and the fullness thereof;

the tevel *(world)*, and they that dwell therein.

[2] For He hath founded it upon the yamim *(seas)*,

and established it upon the waters.

[3] Who shall ascend the Har Hashem?

Or who shall stand in His Makom Kodesh?

[4] He that hath clean hands, and a bar levav *(pure heart)*;

who hath not lifted up his nefesh unto shahv *(vanity)*,

כד

א הס איז די ערד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un erd di iz Hashems
fullness its and earth the is Hashem's

די וועלט און די ווויינער אין איר.
ir in voiner di un velt di
it in inhabitants the and world the

ב וואָרעם ער האָט זי אויף ימען געגרונטפֿעסט,
gegruntfest yamen oif zi hot er vorem
founded seas on it has he for

און האָט זי אויף טײַכן געשטעלט .
geshtelt taichn oif zi hot un
established rivers on it has and

ג ווער קען אַרויפֿגיין אויף דעם באַרג פֿון ה ?
Hashem fun barg dem oif aroifgein ken ver
Hashem of hill the on go up can who

און ווער קען שטיין אין זײַן הייליקן אָרט ?
ort heilikn zain in shtein ken ver un
place holy his in stand can who and

ד דער וואָס האָט ריינע הענט און אַ לויטער האַרץ,
harts loiter a un hent reine hot vos der
heart pure a and hands clean has who the one

וואָס האָט מיך נישט דערמאָנט צום פֿאַלשן ,
falshn tsum dermont nisht mich hot vos
falsehood to the remembered not me has who

nor sworn l'mirmah *(deceitfully)*.

און נישט געשוואָרן מיט באַטרוג.
batrug mit geshvorn nisht un
deceit with sworn an oath not and

[5] He shall receive the brocha *(blessing)* from Hashem,

ה׳ וועט קריגן אַ ברכה פֿון ,
Hashem fun broche a krign vet er
Hashem from blessing a get will he

and tzedakah from Elohei Yisho *(the G-d of his Salvation)*.

און גענאָד פֿון דעם אלקים פֿון זײַן הילף .
hilf zain fun Elokim dem fun genod un
salvation his of G-d the from grace and

[6] This is the generation of them that seek Him,

דאָס איז דער דור פֿון די וואָס פֿאָרשן אים,
im forshn vos di fun dor der iz dos
him seek that the ones of generation the is this

that seek Thy face, O Ya'akov.

וואָס זוכן דײַן פּנים אָ יעקבֿ .
Yaakov o ponem dain zuchn vos
Yaakov o face your seek that

Selah סֶלָה

[7] Lift up your heads, O ye she'arim;

הייבט אויף, איר טויערן, אײַערע קעפּ , און הייבט אײַך אויף, איר
ir oif aich heibt un kep aiere toiern ir oif heibt
you up you raise and heads your gates you up raise

and be ye lifted up, ye Pitchei Olam *(everlasting doorways)*;

אייביקע טירן ,
tirn eibike
doors everlasting

and Melech HaKavod shall come in.

און זאָל אַרײַנגיין דער קיניג פֿון פּראַכט.
pracht fun kinig der araingein zol un
glory of king the go in shall and

[8] Who is this Melech HaKavod?

ווער איז דער קיניג פֿון פּראַכט?
pracht fun kinig der iz ver
glory of king the is who

Hashem strong and mighty,

ה׳ דער שטאַרקער און דער גיבור ,
gibor der un shtarker der Hashem
mighty the and strong the Hashem

Hashem Gibbor Milchamah.

ה׳ דער גיבור פֿון מלחמה .
milchome fun gibor der Hashem
battle in mighty the Hashem

[9] Lift up your heads, O ye she'arim;

הייבט אויף, איר טויערן, אײַערע קעפּ ,
kep aiere toiern ir oif heibt
heads your gates you up raise

even lift them up, ye Pitchei Olam;

און הייבט אויף, איר אייביקע טירן ,
tirn eibike ir oif heibt un
doors everlasting you up raise and

and Melech HaKavod shall come in.

און זאָל אַרײַנגיין דער קיניג פֿון פּראַכט.
pracht fun kinig der araingein zol un
glory of king the enter shall and

[10] Who is this Melech HaKavod?

ווער איז דער קיניג פֿון פּראַכט?
pracht fun kinig der iz ver
glory of king the is who

Hashem Tzva'os, He is Melech HaKavod.

ה׳ צבֿאות , ער איז דער קיניג פֿון פּראַכט.
pracht fun kinig der iz er Tseva'ot Hashem
glory of king the is he of hosts Hashem

Selah סֶלָה

א פֹּון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

[1] *(Of Dovid)*

כה

א צוּ דִיר , ה׳ הַייבּ אִיךְ אוֹיף מִיַין זעל .
zel main oif ich heib Hashem dir tsu
soul my up I lift Hashem you(SG) to

25 *[Aleph]* Unto Thee, Hashem, do I lift up my nefesh.

ב מִיַין ג-ט, אוֹיף דִיר פַֿאַרזיכער אִיךְ מִיךְ ,
mich ich farzicher dir oif G-t main
myself I trust you(SG) on G-d my

[2] *[Bais]* O Elohai, I trust in Thee:

לאָמיך נישט פַֿאַרשעמט ווערן,
vern farshemt nisht lomich
be ashamed not let me

let me not be ashamed,

זאָלן נישט קוועלן אוֹיף מִיר מִיַינע פַֿיַינט .
faint maine mir oif kveln nisht zoln
enemies my me over rejoice not shall

let not mine oyevim triumph over me.

ג יאָ , אַלע וואָס האָפֿן אוֹיף דִיר זאָלן נישט
nisht zoln dir oif hofn vos ale yo
not shall you(SG) on wait who all yes

[3] *[Gimel]* Yea, let none that wait [hoping in] Thee be ashamed;

פַֿאַרשעמט ווערן;
vern farshemt
be ashamed

פַֿאַרשעמט ווערן זאָלן די וואָס פֿעלשן
felshn vos di zoln vern farshemt
be unfaithful who the ones shall be ashamed

let them be ashamed which transgress without cause.

פַֿאַר גאָרנישט.
gornisht far
nothing for

ד דִיַינע ווענ , ה׳ , מאַך מִיךְ וויסן ,
visen mich mach Hashem vegen daine
know me make Hashem ways your

[4] *[Dalet]* Show me Thy ways, Hashem;

דִיַינע שטעגן לערן מִיךְ .
mich lern shtegn daine
me teach paths your

teach me Thy paths.

ה פֿיר מִיךְ אין דִיַין אמת, און לערן מִיךְ ,
mich lern un emes dain in mich fir
me teach and truth your in me lead

[5] *[Heh Vav]* Lead me in Thy emes, and teach me;

וואָרעם דו ביסט דער אלקים פֿון מִיַין הילף ;
hilf main fun Elokim der bist du vorem
salvation my of G-d the are you for

for Thou art the Elohei of my Salvation;

צוּ דִיר האָב איך געהאָפֿט אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a gehoft ich hob dir tsu
day whole a hoped I have you(SG) to

on Thee do I wait kol hayom.

ו דערמאָן , ה׳ דִיַין דערבאַרעמונג און
un derbaremung dain Hashem dermon
and compassion your Hashem remember

[6] *[Zayin]* Remember, Hashem, Thy rachamim and Thy lovingkindnesses;

חסדים ,
chasadim
loving kindnesses your

וואָרעם זיי זיַינען פֿון אייביק אָן.
on eibik fun zainen zei vorem
on ever from are they for

for they have ever been of old.

7 *[Chet]* Remember not the chattot of my youth,

ז די זינד פֿון מײַן יוגנט און מײַנע פֿאַרברעכן
farbrechn maine un yugnt main fun zind di
transgressions my and youth my of sin the

nor my peysha'im;

זאָלסטו נישט דערמאָנען;
dermonen nisht zolstu
remember not may you(SG)

according to Thy chesed remember Thou me

לויט דײַן חֶסֶד דערמאָן זיך דו אָן מיר,
mir on du zich dermon chesed dain loit
me on you self remember kindness your according to

for the sake of Thy goodness, Hashem.

פֿון וועגן דײַן גוטסקייט, ה .
Hashem gutskeit dain vegen fun
Hashem goodness your sake of for

8 *[Tet]* Tov and yashar is Hashem;

ח גוט און רעכטפֿאַרטיק איז ה ,
Hashem iz rechtfartik un gut
Hashem is upright and good

therefore will He teach chatta'im in the Derech.

דערום אויסלערנט ער די זינדיקע דעם וועג.
veg dem zindike di er oislernt derum
way the sinners the he teaches therefore

9 *[Yod]* The meek will He guide in mishpat;

ט ער פֿירט די שטילע אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in shtile di firt er
righteousness in quiet the leads he

and the aniyim will He teach His way.

און לערנט די שטילע זײַן וועג.
veg zain shtile di lernt un
way his quiet the teaches and

10 *[Kaph]* All the paths of Hashem are chesed and emes

י אַלע וועגן פֿון ה זײַנען חֶסֶד און טרײַשאַפֿט
traishaft un chesed zainen Hashem fun vegen ale
faithfulness and kindness are Hashem of paths all

unto such as keep His Brit *(covenant)* and His Edot.

צו די וואָס היטן זײַן ברית און זײַנע צייגנים .
tseignim zaine un bris zain hitn vos di tsu
testimonies his and covenant his keep who the ones to

11 *[Lamed]* For the sake of Thy Shem, Hashem,

יא פֿון וועגן דײַן נאָמען, ה ,
Hashem nomen dain vegen fun
Hashem name your sake of for

pardon mine iniquity; for it is great.

זאָלסטו פֿאַרגעבן מײַן זינד, ווארעם זי איז גרויס.
grois iz zi vorem zind main fargebn zolstu
great is it because sin my forgive shall you

12 *[Mem]* What man is he that feareth Hashem?

יב ווער נאָר אַ מאַן וואָס פֿאָרכט ה ,
Hashem forcht vos man a nor ver
Hashem fears who man a only who

Him shall He teach in the Derech that he shall choose.

וועט ער אים ווײַזן דעם וועג וואָס ער זאָל ווײַלן.
veiln zol er vos veg dem vaizn im er vet
will should he that path the show him he will

13 *[Nun]* His nefesh *(soul)* shall dwell in prosperity;

יג זײַן זעל וועט רוען אין גוטס ,
guts in ruen vet zel zain
goodness in rest will soul his

and his zera shall inherit the earth.

און זײַן זאָמען וועט אַרבן דאָס לאַנד.
land dos arben vet zomen zain un
land the inherit will seed his and

14 *[Samech]* The secret of Hashem is with them that fear Him;

יד הס פֿאַרטרויטקייט איז מיט די
di mit iz fartroitkeit Hashems
the ones with is secret confiding advice Hashem's

וואָס פֿאָרכטן אים,
im forchtn vos
him be in dread who

and He will show them His Brit *(covenant)*.

אוּן זַיִן בְּרִית , כְּדֵי זִיי צוּ לְעָרְנֶען.
lernen tsu zei kedei bris zain un
teach to them in order to covenant his and

[15] *[Ayin]* Mine eyes are ever toward Hashem;

טו מַיְינֶע אוֹיגֶן זַיְינֶען תָּמִיד צוּ ה' ,
Hashem tsu tamid zainen oign maine
Hashem to continually are eyes my

for He shall pluck my feet out of the reshet *(net)*.

וְואָרְעם עֶר צִיט אַרוֹיס פּוּן נֶעץ מַיְינֶע פֵּיס.
fis maine nets fun arois tsit er vorem
feet my snare of out pulls he because

[16] *[Peh]* Turn Thee unto me, and be gracious unto me;

טז קֶער זִיךְ צוּ מִיר, אוּן לַיְיטְזעלִיק מִיךְ ,
mich laitzelik un mir tsu zich ker
me be gracious and me to self turn

for I am yachid *(alone, lonely)* and afflicted.

וְואָרְעם עֶלֶנְד אוּן אָרִים בִּין אִיךְ.
ich bin orim un elnd vorem
I am poor and miserable because

[17] *[Tzade]* The tzoros of my lev are multiplied;

יז דִי צָרוֹת פּוּן מַיְין הַאֶרְצֶן הָאבֶן זִיךְ אוֹיסְגֶעבְּרַייט,
oisgebreit zich hobn hartsn main fun tsores di
enlarged selves have heart my of troubles the

O bring Thou me forth out of my distresses.

פּוּן מַיְינֶע דְּרִיקֶעניש צִי מִיךְ אַרוֹיס.
arois mich tsi drikenishn maine fun
out me journey distresses my out of

[18] *[Resh]* Look upon mine affliction and my pain;

יח זֶע מַיְין פַּיִן אוּן מַיְין מַאֲטֶערְנִיש,
maternish main un pain main ze
hardship my and affliction my behold

and take away all my chattot.

אוּן פַּאַרְגִיב אַלֶע מַיְינֶע זִינְד .
zind maine ale fargib un
sin my all forgive and

[19] *[Resh]* Look upon mine enemies;

יט זֶע וִוי מַיְינֶע שׂוֹנְאִים זַיְינֶען פִּיל ,
fil zainen sonem maine vi ze
many are enemies my as behold

for they are increased; and they hate me with sinas chamas.

אוּן דִי אוֹמגֶערֶעכְטֶע פַּיְינְטשַׁאפְט וְואָס זִיי הָאבֶן מִיךְ פַּיְינְט.
faint mich hobn zei vos faintshaft umgerechte di un
hated me have they which enmity unrighteous the and

[20] *[Shin]* Be shomer over my nefesh, and deliver me;

כ הִיט מַיְין זֶעל אוּן זַיי מִיךְ מַצִיל ,
matsl mich zai un zel main hit
rescued me be and soul my beware

let me not be ashamed; for I take refuge in Thee.

לְאָמִיךְ נִישְׁט פַּאַרְשֶׁעמְט וְוערֶן , וְוַיְיל אִיךְ
ich vail vern farshemt nisht lomich
I because become ashamed not let me

שִׁיץ מִיךְ אִין דִיר .
dir in mich shits
you(SG) in me take shelter

[21] *[Tav]* Let tohm *(integrity)* and uprightness preserve me;

כא זָאל עֶרְלֶעכְקֵייט אוּן רֶעכְטפַּאַרְטִיקֵייט מִיךְ בְּאַהִיטֶן ,
bahitn mich rechtfartikeit un erlechkeit zol
preserve me uprightness and integrity shall

for I wait on Thee.

וְואָרְעם אִיךְ טוֹ הָאפֶן צוּ דִיר .
dir tsu hofn tu ich vorem
you(SG) to wait do I because

[22] Redeem Yisroel, O Elohim,

כב דֶערְלַייז, אֱלֹקִים , יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokim derleiz
Yisroel G-d deliver

out of all his tzoros.

פּוּן אַלֶע זַיְינֶע צָרוֹת .
tsores zaine ale fun
troubles his all of

א פֻּן דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

[1] *(Of Dovid)*

26

כו

א טו מיר רעבט, ה ,
Hashem recht mir tu
Hashem right me do

Vindicate me, Hashem;

ווּאָרעם איך בין געגאַנגען אין מײַן ערלעכקייט,
erlechkeit main in gegangen bin ich vorem
integrity my in having gone am I because

for I have walked in mine tohm *(guilelessness)*;

און איך האָב מיך פֿאַרזיכערט אויף ה ,
Hashem oif farzichert mich hob ich un
Hashem upon trusted myself have I and

I have trusted also in Hashem without wavering.

זיך נישט געוואַקלט.
gevaklt nisht zich
wavered not self

ב פֿרוּוו מיך , ה , און פֿרוביר מיך ,
mich prubir un Hashem mich pruv
me try and Hashem me test

[2] Examine me, Hashem, and prove me;

לײַטער מײַנע נירן און מײַן האַרץ.
harts main un nirn maine laiter
heart my and kidneys my refine

try my heart and my mind.

ג וואָרעם דײַן חֶסֶד איז פֿאַר מײַנע אויגן,
oign maine far iz chesed dain vorem
eyes my before is kindness your because

[3] For Thy chesed is before mine eyes;

און איך גיי אין דײַן אמת.
emes dain in gei ich un
truth your in go I and

and I have walked in Thy emes.

ד איך בין נישט געזעסן מיט פֿאַלשע מענטשן ,
mentshn falshe mit gezesn nisht bin ich
men false with sat not am I

[4] I do not sit with metei-shav *(men of vanity)*,

און מיט פֿאַרשטעלטע קום איך נישט צונויף .
tsunoif nisht ich kum farshtelte mit un
together not I come hypocrites with and

neither will I go in with dissemblers.

ה איך האָב פֿײַנט דאָס געזעמל פֿון שלעכטסטוער,
shlechtstuer fun gezeml dos faint hob ich
evildoers of company the hated have I

[5] I have hated the kehal mere'im *(congregation of evil doers)*;

און מיט רשעים טו איך נישט זיצן .
zitsn nisht ich tu reshoim mit un
sit not I do wicked ones with and

and will not sit with the resha'im.

ו איך וואַש אין ריינקייט מײַנע הענט ,
hent maine reinkeit in vash ich
hands my purity in wash I

[6] I will wash mine hands in nikkayon *(innocency, cleanness, freedom from punishment)*;

און איך גיי אַרום דײַן מזבח , ה ,
Hashem mizbeyech dain arum gei ich un
Hashem altar your round go I and

so will I encompass Thine Mizbe'ach, Hashem;

ז צו לאָזן הערן אַ קול פֿון דאַנק ,
dank fun kol a hern lozn tsu
thanksgiving of voice a hear let to

[7] That I may publish with the voice of todah,

און צו דערציילן אַלע דײַנע וווּנדער .
vunder daine ale dertseiln tsu un
wonders your all tell to and

and tell of all Thy wondrous works.

[8] Hashem, I have loved the ma'on of Thy Bais,

and the Mishkan where Thine kavod dwelleth.

[9] Take not away my nefesh with chatta'im *(sinners)*,

nor my Chai *(life)* with anshei damim;

[10] In whose hands is zimmah *(wicked plans)*,

and their right hand is full of shochad *(bribery)*.

[11] But as for me, I will walk in mine integrity;

redeem me, v'chaneini *(and be merciful and gracious unto me)*.

[12] My regel standeth on level ground;

in the great assemblies unto Hashem will I render brocha.

ח ה , איך האָב ליב די ווינונג פֿון דײַן הויז ,
hoiz dain fun voinung di lib hob ich Hashem
house your of dwelling the love have I Hashem

און דעם אָרט פֿון דער רוּונג פֿון דײַן כּבֿוד .
koved dain fun ruung der fun ort dem un
glory your of resting the of place the and

ט זאָלסט נישט איַינטאָן מיט זינדיקע מײַן זעל ,
zel main zindike mit ainton nisht zolst
soul my sinners with gather not you(SG) must

און מיט בלוטיקע לײַט מײַן לעבן,
lebn main lait blutike mit un
life my people bloody with and

י וואָס אין זייערע הענט איז ליסטיקייט,
listikeit iz hent zeyere in vos
cunning is hands their in who

און זייער רעכטע איז פֿול שוחד .
shochad ful iz rechte zeyer un
bribery full is right hand their and

יא אָבער איך גיי אין מײַן ערלעכקייט;
erlechkeit main in gei ich ober
integrity my in go I but

לייז מיך אויס, און לייַטזעליק מיך .
mich laitzelik un ois mich leiz
me be gracious and out me redeem

יב וועַן מײַן פֿוס שטייט אויף גלייַכן ,
glaichn oif shteit fus main ven
level ground on stands foot my when

וועל איך אין געזעמלען לויבן ה .
Hashem loibn gezemlen in ich vel
Hashem praise assemblies in I will

[1] *(Of Dovid)*

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

27

Hashem is my ohr and Yishi *(my Salvation)*;

whom shall I fear?

Hashem is the ma'oz *(stronghold)* of my life;

of whom shall I be afraid?

[2] When the resha'im,

even mine enemies and my foes,

כז

א ה איז מײַן ליכט און מײַן הילף ,
hilf main un licht main iz Hashem
salvation my and light my is Hashem

פֿאַר וועמען זאָל איך מורא האָבן?
hobn moire ich zol vemen far
have fear I shall whom before

ה איז די פֿעסטונג פֿון מײַן לעבן,
lebn main fun festung di iz Hashem
life my of fortress the is Hashem

פֿאַר וועמען זאָל איך אַנגסטן?
angstn ich zol vemen far
dread I shall whom before

ב אַז די שלעכטסטוער גענענען צו מיר
mir tsu genenen shlechtstuer di az
me to approach evildoers the when

צו עסן מײַן פֿלייש –
fleish main esen tsu
flesh my eat to

came upon me to devour my basar,

– מײַנע דריקער און מײַנע פֿײַנט
faint maine un driker maine
enemies my and oppressors my

they stumbled and fell.

וואָרן זיי געשטרויכלט און פֿאַלן.
faln un geshtroichlt zei vern
fall and stumbled they become

[3] Though an army should encamp against me,

ג אַז אַ מחנה זאָל לאָגערן אויף מיר,
mir oif lagern zol machne a az
me against encamp shall legion a when

my lev shall not fear;

וועט נישט מורא האָבן מײַן האַרץ;
harts main hobn moire nisht vet
heart my have fear not will

though milchamah should break out against me,

אַז אַ מלחמה זאָל אָנשטיין אויף מיר,
mir oif onshtein zol milchome a az
me on stand on shall war a when

in this will I be confident.

בין איך פֿון דעסט וועגן זיכער.
zicher vegen dest fun ich bin
sure concerning this from I am

[4] One thing have I asked of Hashem,

ד איינס האָב איך פֿאַרלאַנגט פֿון ה',
Hashem fun farlangt ich hob eins
Hashem from requested I have one

that will I seek after:

דאָס טו איך בעטן:
betn ich tu dos
ask I do this

that I may dwell in the Bais Hashem

איך זאָל זיצן אין הויז פֿון ה'
Hashem fun hoiz in zitsn zol ich
Hashem of house in sit shall I

all the days of my life,

אַלע טעג פֿון מײַן לעבן,
lebn main fun teg ale
life my of days all

to behold the gracefulness of Hashem,

צו זען די ליבלעכקייט פֿון ה',
Hashem fun liblechkeit di zen tsu
Hashem of loveliness the see to

and to inquire in His Heikhal.

און זיך צו פֿאָרשן אין זײַן הֵיכל.
heichl zain in fedrn tsu zich un
temple his in inquire to oneself and

[5] For in the Yom Ra'ah *(day of evil)*

ה ווָאָרעם ער באַהאַלט מיך אין זײַן בײַדל,
baidl zain in mich bahalt er vorem
booth his in me hides he because

He shall keep me safe in His Sukkah;

אין דעם טאָג פֿון בייז,
beiz fun tog dem in
evil of day the in

in the shelter of His Ohel shall He conceal me;

ער פֿאַרבאָרגט מיך אין דער פֿאַרבאָרגענישׂ פֿון זײַן געצעלט,
getselt zain fun farborgenish der in mich farborgt er
tent his of secret the in me hides he

He shall set me up upon a Tzur *(rock)*.

אויף אַ פֿעלדז טוט ער מיך דערהייבן.
derheibn mich er tut feldz a oif
lift up me he does rock a upon

[6] And now shall mine head be lifted up

ו און אַצונד וועט זיך הייבן מײַן קאָפּ
kop main heibn zich vet atsund un
head my lift up self will now and

above mine enemies around about me;

איבער מײַנע פֿײַנט רונד אַרום מיר,
mir arum rund faint maine iber
me round around enemies my above

therefore will I offer in His Ohel sacrifices with shouts of joy;

און איך וועל שלַאַכטן אין זײַן געצעלט שלַאַכטאָפֿפֿער
un ich vel shlachtn in zain getselt shlachtopfer
and I will sacrifice his in tent slaughter sacrifice

מיט געשאַל,
mit geshal
with shout

I will sing, yea, I will make music unto Hashem.

איך וועל זינגען און שפּילן צו ה׳.
ich vel zingen un shpiln tsu Hashem
I will sing and play music to Hashem

7 Shema, Hashem, when I call with my voice;

ז הער, ה׳, מײַן קול – טו איך רופֿן –
her Hashem main kol – tu ich rufn
pay heed Hashem my voice – do I call

chaneini also upon me, and answer me.

און לייַטזעליק מיך, און ענטפֿער מיר.
un laitzelik mich un entfer mir
and be gracious me and answer me

8 When my lev said of Thee, Seek ye My face,

ח מײַן האַרץ זאָגט דיר: זוכט מײַן פּנים!
main harts zogt dir far ponem main
my heart declares before you(SG) seek my face

my lev said unto Thee, Thy face, Hashem, will I seek.

דײַן פּנים, ה׳, טו איך זוכן.
dain ponem Hashem tu ich zuchn
your face Hashem do I seek

9 Hide not Thy face far from me;

ט זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים פֿון מיר,
zolst nisht farborgen dain ponem fun mir
may you(SG) not hide your face from me

turn not Thy eved away in anger;

זאָלסט נישט אָפּנייגן אין צאָרן דײַן קנעכט;
zolst nisht opnaign in tsorn dain knecht
may you(SG) not turn away in anger your servant

Thou hast been my ezer; leave me not,

ביסט מײַן הילף געווען, זאָלסט מיך
bist main hilf geven zolst mich
are my salvation been must you(SG) me

נישט אַוועקווואַרפֿן,
nisht avekvarfn
not cast away

neither forsake me, Elohei Yishi (*G-d of my Salvation*).

און זאָלסט מיך נישט פֿאַרלאָזן, אלקים
un zolst mich nisht farlozen Elokim
and may you(SG) me not forsake G-d

פֿון מײַן ישועה.
fun main yeshue
of my salvation

10 When avi and immi forsake me,

י אַפֿילו מײַן פֿאָטער און מײַן מוטער זאָלן
afile main foter un main muter zoln
even if my father and my mother shall

מיך פֿאַרלאָזן,
mich farlozen
me forsake

then Hashem will take me up.

וועט אָבער ה׳ מיך אַריַיננעמען.
vet ober Hashem mich arainnemen
but will Hashem me take in

11 Teach me Thy Derech, Hashem,

יא וויַיז מיר, ה׳, דײַן וועג,
vaiz mir Hashem dain veg
show me Hashem your way

and lead me in a plain path,

און פֿיר מיך אין גלַייכן שטעג,
un fir mich in glaichn shteg
and lead me in straight path

because of mine enemies.

פֿון זוערן מײַנע לויערער.
loierer maine vegen fun
lurkers my account of on

[12] Deliver me not over unto the desire of mine enemies;

יב זאָלסט מיך נישט געבן אויף דעם באַראָט
barot dem oif gebn nisht mich zolst
desire the to give not me may you(SG)

פֿון מײַנע פֿײַנט ;
faint maine fun
enemies my of

for edei sheker are risen up against me,

ווארעם פֿאַלשע עדות זײַנען אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen zainen eides falshe vorem
risen up are witnesses false because

קעגן מיר,
mir kegen
me against

and such as breathe out chamas.

און דער וואָס אָטעמט מיט אומרעכט.
umrecht mit otemt vos der un
injustice with breathes out who the one and

[13] Did I not believe to see Hashem's goodness

יג ווען איך וואָלט נישט געגלויבט צו זען דאָס
dos zen tsu gegloibt nisht volt ich ven
the see to believed not would I if

גוטס פֿון ה ,
Hashem fun guts
Hashem of good things

in the Eretz Chayyim!

אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע! –
lebedike di fun land in
living the of land in

[14] Wait for Hashem: Chazak!

יד האָף צו ה , זײַ שטאַרק,
shtark zai Hashem tsu hof
strong be Hashem to hope

And strengthen thine lev.

און זאָל פֿעסט זײַן דײַן האַרץ;
harts dain zain fest zol un
heart your be resolute shall and

Wait, I say, for Hashem.

יאָ, האָף צו ה .
Hashem tsu hof yo
Hashem to hope yes

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

[1] *(Of Dovid)*

כח

28 Unto Thee will I cry, Hashem my Tzur;

א צו דיר , ה , טו איך רופֿן; מײַן פֿעלדז,
feldz main rufn ich tu Hashem dir tsu
rock my call I do Hashem you(SG) to

do not turn a deaf ear to me:

זאָלסט נישט טויב זײַן צו מיר,
mir tsu zain toib nisht zolst
me to be deaf not may you(SG)

lest, if Thou be silent to me,

ווארעם אַז דו ווערסט שווײַגן צו מיר,
mir tsu shvaign vest du az vorem
me to keep silent will you that because

I become like them that go down into the pit.

וועל איך זיין געגליכן צו די
di tsu geglichn zain ich vel
the ones to likened be I will

.גרוב אין געניידערטע
grub in geniderte
pit into those who descended

[2] Shema *(hear)* kol *(voice)* of my supplications, when I cry unto Thee,

ב הער דעם קול פון מיין געבעט, אז איך
ich az gebet main fun kol dem her
I when prayer my of voice the pay heed

, דיר צו שריי
dir tsu shrai
you(SG) to cry aloud

when I lift up my hands toward Thy Devir Kodesh

אז איך הייב אויף מיינע הענט
hent maine oif heib ich az
hands my up lift I when

(Innermost Sanctuary, Kodesh HaKodashim).

. דיין הייליקן היכל צו
heichl heilikn dain tsu
temple holy your to

[3] Draw me not away with the resha'im,

ג זאלסט מיך נישט אַוועקצִיען מיט די רשעים ,
reshoim di mit avektsien nisht mich zolst
wicked ones the with drag away not me may you(SG)

and with the workers of iniquity,

און מיט די טוער פון אומרעכט,
umrecht fun tuer di mit un
injustice of doers the with and

which speak shalom to their neighbors,

וואָס רעדן שלום מיט זייערע חבֵרים ,
chaverim zeyere mit sholem redn vos
companions their with peace speak who

but malice is in their hearts.

און בייז איז אין זייער הארצן.
hartsn zeyer in iz beiz un
heart their in is evil and

[4] Give to them according to their deeds,

ד גיב זיי לויט זייער ווערק,
verk zeyer loit zei gib
work their according to them give

and according to the wickedness of their endeavors;

און לויט דער שלעכטקייט פון זייערע מעשים;
meisim zeyere fun shlechtikeit der loit un
deeds their of wickedness the according to and

give them after the work of their hands;

לויט דער טוונג פון זייערע הענט גיב זיי ,
zei gib hent zeyere fun tuung der loit
them give hands their of doing the according to

render to them their gemul *(deserts)*.

קער זיי אום זייער פארגעלטונג.
fargeltung zeyer um zei ker
recompense their back them return

[5] Because they regard not the Pe'ulot Hashem,

ה ווייל זיי אכטן נישט אויף די ווערק פון ,
Hashem fun verk di oif nisht achten zei vail
Hashem of work the to not regard they because

nor the Ma'aseh of His hands,

און אויף דער טוונג פון זיינע הענט ,
hent zaine fun tuung der oif un
hands his of doing the to and

He shall tear them down, and not build them up.

וועט ער זיי צעשטערן און זיי נישט אויפבויען.
oifboien nisht zei un tseshtern zei er vet
build up not them and destroy them he will

[6] Baruch Hashem,

ו ברוך ה ,
Hashem Baruch
Hashem Baruch

because He hath heard the kol *(voice)* of my supplications.

וואָרן ער האָט געהערט דעם קוֹל פֿון מײַנע געבעטן.
gebetn maine fun kol dem gehert hot er vorn
prayers my of voice the heard has he because

[7] Hashem is my strength and my mogen;

ז ה׳ איז מײַן שטאַרקייט און מײַן שילד,
shild main un shtarkeit main iz Hashem
shield my and strength my is Hashem

my lev trusts in Him,

אויף אים האָט זיך פֿאַרזיכערט מײַן האַרץ,
harts main farzichert zich hot im oif
heart my trusted self has him on

and I am helped;

און איך בין געהאָלפֿן געוואָרן.
gevorn geholfn bin ich un
become helped am I and

therefore my lev greatly rejoiceth;

דערום איז לוסטיק מײַן האַרץ,
harts main lustik iz derum
heart my joyful is therefore

and with my song will I thank Him.

און מיט מײַן געזאַנג טו איך אים דאַנקען.
danken im ich tu gezang main mit un
thank him I do song my with and

[8] Hashem is their oz *(strength)*,

ח ה׳ איז זייַ אַ שטאַרקייט,
shtarkeit a zei iz Hashem
strength a them is Hashem

and He is the Ma'oz Yeshu'ot *(saving refuge)* of His Moshiach.

און אַ פֿעסטונג פֿון הילף איז ער זײַן געזאַלבטן.
gezalbtn zain er iz hilf fun festung a un
anointed his he is salvation of fortress a and

[9] Save Thy people, and bless Thine nachalah;

ט העלף דײַן פֿאָלק, און בענטש דײַן אַרב,
arav dain bentsh un folk dain helf
inheritance your bless and people your help

shepherd them also, and carry them ad olam.

און פֿיטער זיי, און טראָג זיי אויף אייביק.
eibik oif zei trog un zei fiter un
ever for them carry and them shepherd and

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן.
Dovidn fun mizmor a
Dovid of *psalm* a

[1] *(Mizmor of Dovid)*

כט

29 Ascribe unto Hashem, O ye bnei elim *(sons of the mighty)*,

א גיט צו ה׳, איר מאַכטיקע,
machtike ir Hashem tsu git
mighty ones you Hashem to give

ascribe unto Hashem kavod and oz *(strength)*.

גיט צו ה׳ כּבֿוד און שטאַרקייט,
shtarkeit un koved Hashem tsu git
strength and glory Hashem to give

[2] Ascribe unto Hashem the Kavod Shmo;

ב גיט צו ה׳ דעם כּבֿוד פֿון זײַן נאָמען,
nomen zain fun koved dem Hashem tsu git
name his of glory the Hashem to give

worship Hashem in the Hadrat Kodesh *(beauty of holiness)*.

בוקט זיך צו ה׳ מיט הייליקן אָפּשײַ.
opshai heilikn mit Hashem tsu zich bukt
adornment holy with Hashem to selves bow

[3] The voice of Hashem is upon the waters;

ג דער קוֹל פֿון ה׳ איז אויף די וואַסערן,
vasern di oif iz Hashem fun kol der
waters the upon is Hashem of voice the

El HaKavod thundereth;

דער אֵל פֿון פּראַכט טוט דונערן,
dunern tut pracht fun El der
thunder does glory of G-d the

Hashem is over the mayim rabbim.

ה – אויף וואַסערן גרויסע.
groise vasern oif Hashem
great waters upon Hashem

[4] The voice of Hashem is in Ko'ach;

ד דער קוֹל פֿון ה איז מיט מאַכט,
macht mit iz Hashem fun kol der
power with is Hashem of voice the

the voice of Hashem is in hadar *(majesty)*.

דער קוֹל פֿון ה איז מיט שיינקייט,
sheinkeit mit iz Hashem fun kol der
beauty with is Hashem of voice the

[5] The voice of Hashem breaketh the cedars;

ה דער קוֹל פֿון ה צעברעכט צעדערן,
tsedern tsebrecht Hashem fun kol der
cedar trees shatters Hashem of voice the

Hashem breaketh the cedars of the Levanon.

און ה צעברעכט די צעדערן פֿון לבֿנון.
Levanon fun tsedern di tsebrecht Hashem un
Levanon of cedar trees the breaks Hashem and

[6] He maketh them also to skip like an egel *(calf)*;

ו און ער מאַכט זיי שפּרינגען ווי אַ קאַלב,
kalb a vi shpringen zei macht er un
calf a like leap them makes he and

Levanon and Siryon, like a young reimim *(wild ox)*.

לבֿנון און שִׂרְיוֹן, ווי אַ יונג ווילדטיר.
vizltir yung a vi Siryon un Levanon
wild ox young a like Siryon and Levanon

[7] The voice of Hashem hews out with flashes of eish.

ז דער קוֹל פֿון ה האַקט אויס פֿלאַמען פֿייַער.
faier flamen ois hakt Hashem fun kol der
fire flames out chops Hashem of voice the

[8] The voice of Hashem shaketh the midbar;

ח דער קוֹל פֿון ה מאַכט ציטערן דעם מדבר,
midber dem tsiteren macht Hashem fun kol der
wilderness the tremble makes Hashem of voice the

Hashem shaketh the Midbar Kadesh.

ה מאַכט ציטערן דעם מדבר פֿון קָדֵשׁ.
Kadesh fun midber dem tsiteren macht Hashem
Kadesh of wilderness the tremble makes Hashem

[9] The voice of Hashem causes the deer to calve,

ט דער קוֹל פֿון ה מאַכט הינדינס געבערן
gebern hindins macht Hashem fun kol der
to give birth deer makes Hashem of voice the

and strips bare the ye'arot *(forests)*;

און טוט וועלדער אַנטבלויזן;
antbloizn velder tut un
strip bare forests does and

and in His Heikhal doth everyone say, Kavod!

און אין זיין הֵיכל זאָגט איטלעכער: פּראַכטיק!
prachtik itlecher zogt heichl zain in un
glory everyone declares temple his in and

[10] Hashem sitteth upon the mabbul *(flood)*;

י ה האָט בײַם מבול געטראָנט,
getront mabl baim hot Hashem
sat enthroned flood during the has Hashem

yea, Hashem sitteth enthroned as Melech l'olam.

און ה טראָנט ווי אַ מלך אויף אייביק.
eibik oif melech a vi tront Hashem un
ever for king a as sits enthroned Hashem and

[11] Hashem will give oz *(strength)* unto His people;

יא ה וועט זיין פֿאָלק געבן שטאַרקייט,
shtarkeit gebn folk zain vet Hashem
strength give people his will Hashem

Hashem will bless His people with shalom.

ה וועט בענטשן זיין פֿאָלק מיט שלום.
sholem mit folk zain bentshn vet Hashem
peace with people his bless will Hashem

א אַ מיזמור ; אַ געזאַנג צו דער
der tsu gezang a mizmor a
the for song a psalm a

[1] *(Mizmor. Shir Chanukat HaBeis. Of Dovid)*

. באַניַיונג פֿון הֵיכל פֿון דָּוִדן
Dovidn fun heichl fun banaiung
Dovid of temple of dedicating

30

ל איך דערהייב דיך , ה , וואָרעם האָסט
host vorem Hashem dich derheib ich
you have because Hashem you(SG) exalt I

מיך אויפֿגעריכט,
oifgericht mich
lifted up me

I will exalt Thee, Hashem, for Thou hast lifted me up,

and hast not made my foes to gloat over me.

און נישט דערפֿרייט מײַנע פֿײַנט איבער מיר.
mir iber faint maine derfreit nisht un
me over enemies my gladdened not and

[3 2] Hashem Elohai, I cried unto Thee,

ג ב ה מײַן ג-ט, איך האָב געשריען צו דיר ,
dir tsu geshrien hob ich G-t main Hashem
you(SG) to cried out have I G-d my Hashem

and Thou hast healed me.

און האָסט מיך געהיילט.
geheilt mich host un
healed me you have and

[4 3] Hashem, Thou hast brought up my nefesh from Sheol;

ד ג ה , האָסט אַרויפֿגעבראַכט פֿון
fun aroifgebracht host Hashem
from brought up you have Hashem

שְׁאוֹל מײַן זעל ,
zel main Sheol
soul my Sheol

Thou hast kept me alive, that I should not go down to the pit.

האָסט מיך אויפֿגעלעבט , איך זאָל נישט
nisht zol ich oifgelebt mich host
not shall I brought to life me you have

נידערן אין גרוב.
grub in nidern
pit in go down

[5 4] Sing unto Hashem, O ye chasidim of His,

ה ד זינגט צו ה , זײַנע פֿרומע ,
frume zaine Hashem tsu zingt
faithful followers his Hashem to sing

and give thanks to His Zekher Kodesh.

און דאַנקט זײַן הייליקער געדעכטניש .
gedechenish heiliker zain dankt un
memory holy his give thanks and

[6 5] For His anger endureth but a rega;

ו ה וואָרעם אַ רגע איז זײַן צאָרן ,
tsorn zain iz rege a vorem
anger his is moment a because

in His favor is Chayyim;

אַ לעבן זײַן גוטווילקייט.
gutvilikeit zain lebn a
favor his lifetime a

weeping may endure for an erev,

איבער נאַכט בלײַבט געוויין ,
gevein blaibt nacht iber
weeping remains night over

but joy cometh in the boker.

און פֿרימאָרגנס איז געזאַנג .
gezang iz frimorgns un
joyful singing is in the morning and

[7 6] And in my shalvah *(security)* I said,

ז ון איך האָב געזעגט אין מײַן שלווה :
shalve main in gezogt gevest hob ich un
tranquility my in said been have I and

I shall never be moved.

איך וועל נישט אומפאַלן קיין מאָל.
mol kein umfaln nisht vel ich
time any fall down not will I

[8 7] Hashem, by Thy favor

ח ז אין דײַן גוטווילקייט, ה ,
Hashem gutvilikeit dain in
Hashem favor your in

Thou hast made my mountain to stand firm;

– האָסטו געהאַט אויפֿגעשטעלט פֿעסט מײַן באַרג
barg main fest oifgeshtelt gehat hostu
mountain my firmly established had you have

Thou didst hide Thy face,

האָסטו פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים ,
ponem dain farborgen hostu
face your hidden have you

and I was troubled.

און איך בין דערשראָקן געוואָרן.
gevorn dershrokn bin ich un
become terrified am I and

[9 8] I cried to Thee, Hashem;

ט ח צו דיר , ה , פֿלעג איך רופֿן,
rufn ich fleg Hashem dir tsu
call I used to Hashem you(SG) to

and unto Adonoi I made supplication.

און צו אֲדֹנָי פֿלעג איך בעטן:
betn ich fleg Adonoi tsu un
pray I used to Adonoi to and

[10 9] What profit is there in my dahm,

י ט וואָסער געווין איז אין מײַן בלוט ,
blut main in iz gevin voser
blood my in is profit what

in my going down into the pit?

אַז איך וועל נידערן אין גרוב?
grub in nidern vel ich az
pit into go down will I if

Shall the aphar *(dust)* praise Thee?

קען דיך לויבן דער שטויב?
shtoib der loibn dich ken
dust the praise you(SG) can

Shall it declare Thy emes?

קען ער דערציילן דײַן אמת?
emes dain dertseiln er ken
truth your declare he can

[11 10] Shema, Hashem, and channeini;

יא י הער , ה , און לײַטזעליק מיך ,
mich laitzelik un Hashem her
me be gracious and Hashem pay heed

Hashem, be Thou my helper.

ה , זײַ מיר אַ העלפֿער.
helfer a mir zai Hashem
helper a to me be Hashem

[12 11] Thou hast turned for me my mourning into dancing;

יב יא האָסטו מיר פֿאַרקערט מײַן קלאָג
klog main farkert mir hostu
lamentation my turned for me you have

אין טאַנץ ,
tants in
dancing into

Thou hast put off my sackcloth,

האָסט אָפּגעבונדן מײַן זאַקקלייד,
zakkleid main opgebundn host
sackcloth my unbound you have

and girded me with simcha;

און מיך אָנגעגורט מיט פֿרייד;
freid mit ongegurt mich un
joy with girded up me and

13 12 That kavod *(my glory, my soul)* may sing praise to Thee, and not be silent.

יג יב דערום וועט דיך באַזינגען די זעל, און
un zel di bazingen dich vet derum
and soul the sing you will therefore
נישט שוויַגן .
shvaign nisht
keep silent not

Hashem Elohai, I will give thanks unto Thee l'olam.

ה מײַן ג-ט, אייביק וועל איך דיר דאַנקען .
danken dir ich vel eibik G-t main Hashem
give thanks to you(SG) I will forever G-d my Hashem

1 *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

31 In Thee, Hashem, do I take refuge;

לא

אין דיר , ה , טו איך מיך שיצן ,
in dir Hashem , tu ich mich shitsn
in you(SG) Hashem , do I me take shelter

let me never be put to shame;

לאָמיך נישט פֿאַרשעמט ווערן קיין מאָל;
mol kein vern farshemt nisht lomich
time any become ashamed not let me

deliver me in Thy tzedakah.

אין דײַן גערעכטיקייט מאַך מיך אַנטרינען.
antrinen mich mach gerechtikeit dain in
escape me make righteousness your in

3 2 Incline Thine ear to me;

ב נײַג צו דײַן אויער צו מיר,
mir tsu oier dain tsu naig
me to ear your to incline

deliver me speedily;

זײַ מיך מציל געשווינט;
geshvint matsl mich zai
swift rescued me be

be Thou for me a Tzur Ma'oz,

זײַ מיר פֿאַר אַ פֿעלדז פֿון באַשיצונג ,
bashitsung fun feldz a far mir zai
shelter of rock a for me be

a Bais Metzudot *(fortress)* to save me.

פֿאַר אַ באַפֿעסטיקט הויז מיך צו העלפֿן.
helfn tsu mich hoiz bafestikt a far
save to me house fortified a for

4 3 For Thou art my Sela *(rock)* and my Metzudah *(fortress)*;

ג ווארעם דו ביסט מײַן פֿעלדז און מײַן פֿעסטונג,
festung main un feldz main bist du vorem
fortress my and rock my are you because

therefore for the sake of Thy Name, lead me, and guide me.

און פֿון דײַן נאָמען וועגן זאָלסטו מיך
mich zolstu vegen nomen dain fun un
me shall you account of name your on and
פֿירן און מיך באַלייטן.
baleitn mich un firn
guide me and lead

5 4 Pull me out of the reshet *(trap, net)*

ד זאָלסט מיך אַרויסציען פֿון דער נעץ
nets der fun aroistsien mich zolst
net the of bring out me you(SG) must

that they have laid for me;

וואָס זיי האָבן מיר אונטערגעלייגט,
untergeleigt mir hobn zei vos
placed under me have they which

for Thou art my ma'oz *(stronghold)*.

וואָרעם דו ביסט מײַן באַשיצונג ,
bashitsung main bist du vorem
stronghold my are you because

[6][5] Into Thine yad I commit my ruach;

ה אין דיַין האַנט גיב איך איבער מיַין גייַסט;
gaist main iber ich gib hant dain in
spirit my over I give hand your in

Thou hast redeemed me,
Hashem El Emes.

וועסט מיך אויסלייזן, ה , דו אֵל געטרייַער.
getraier El du Hashem oisleizen mich vest
faithful G-d you Hashem redeem me will

[7][6] I hate them that are the shomrim
of lying vanities;

ז איך האָב פַיינט די וואָס האַלטן זיך אָן
on zich haltn vos di faint hob ich
on selves hold who the ones hated have I

פַאַלשע נישטיקייטן ,
nishtikeitn falshe
futile things false

but I trust in Hashem.

וואָרעם איך האָב מיך אויף ה פַאַרזיכערט.
farzichert Hashem oif mich hob ich vorem
trusted Hashem on me have I because

[8][7] I will be glad and rejoice
in Thy chesed;

ח איך פַרייַ זיך און בין לוסטיק מיט דיַין חֶסֶד ,
chesed dain mit lustik bin un zich frei ich
kindness your with joyful am and self rejoice I

for Thou hast seen my affliction;

וואָרעם האָסט געזען מיַין פיַין ,
pain main gezen host vorem
affliction my seen you have because

Thou hast known the tzoros
(troubles) of my nefesh;

האָסט געמערקט די צרות פון מיַין זעל.
zel main fun tsores di gemerkt host
soul my of troubles the taken note of you have

[9][8] And hast not shut me up into the
yad of the oyev *(enemy)*;

ט און האָסט מיך נישט איבערגעענטפערט
ibergeentfert nisht mich host un
delivered not me have and

Thou hast set my feet in a merkhav

אין דער האַנט פונעם פַיינט ;
faint funem hant der in
enemies of the hand the in

(large place, spacious or broad place).

האָסט געשטעלט מיַינע פֿיס אין דערברייטערניש.
derbreiternish in fis maine geshtelt host
open place in feet my stood have

[10][9] Channeni, Hashem, for I
am in tzoros;

י לייַטזעליק מיך , ה , וואָרעם מיר איז ענג ,
eng iz mir vorem Hashem mich laitzelik
restricted be to me because Hashem me be gracious

mine eye is consumed with
ka'as *(grief)*,

מאַט געוואָרן פון ערגערניש איז מיַין אויג,
oig main iz ergernish fun gevorn mat
eye my is vexation from become weak

my nefesh and my beten.

מיַין זעל און מיַין לייַב .
laib main un zel main
body my and soul my

[11][10] For my life is spent with grief,

יא וואָרעם פַאַרגאַנגען איז אין קומער מיַין לעבן,
lebn main kumer in iz fargangen vorem
life my sorrow in is passed because

and my years with groaning;

און מיַינע יאָרן אין זיפצעניש ;
ziftsenish in yorn maine un
sighing in years my and

my ko'ach faileth because of
mine avon *(iniquity)*,

אָפגעפאַלן פון וועגן מיַינע זינד איז מיַין כּוח ,
koiech main iz zind maine vegen fun opgefaln
strength my is sin my account of on fallen away

and my atzmot waste away.

און מיַינע ביינער זיַינען מאַט געוואָרן.
gevorn mat zainen beiner maine un
become weak are bones my and

יב יא פֿון וועגן אַלע מײַנע פֿײַנט בין איך
ich bin faint maine ale vegen fun
I am enemies my all account of on

געווארן צו חרפּה ,
charpe tsu gevorn
shame to become

[12] [11] I was a cherpah *(reproach, scorn, disgrace)* among all mine enemies,

but especially among my shchenim *(neighbors)*,

און בײַ מײַנע שכנים , ביז גאָר ,
gor biz shecheynim maine bai un
utmost until neighbors my by and

and a dread to mine acquaintance;

און אַ גרויל בײַ מײַנע באַקאַנטע ;
bakante maine bai groil a un
acquaintances my with terror a and

they that did see me outside fled from me.

די וואָס זעען מיך אין גאַס , ווײַכן פֿון מיר.
mir fun vaichn gas in mich zeen vos di
me from turn away street in me see who the ones

יג יב [13] [12] I am forgotten like a dead man out of mind;

איך בין פֿאַרגעסן געווארן ווי אַ טויטער
toiter a vi gevorn fargesen bin ich
dead person a like become forgotten am I

אויסן האַרצן,
hartsn oisn
heart out of

I am like a keli oved *(broken vessel)*.

איך בין געווארן ווי אַ פֿאַרדאָרבן געפֿעס.
gefes fardorben a vi gevorn bin ich
vessel ruined a like become am I

יד יג [14] [13] For I have heard the dibbah *(evil report, slander)* of many;

– וואָרעם איך האָב געהערט דאָס גערייד פֿון פֿיל
fil fun gereid dos gehert hob ich vorem
many of talk the heard have I because

terror was on every side;

אַ שרעק רונד אַרום ;
arum rund shrek a
round around terror a

while they conspire against me,

אַז זיי עצהן זיך מיט אַנאַנדער אויף מיר,
mir oif anander mit zich eetshn zei az
me upon each other with selves counsel they that

they plot to take my nefesh.

טראַכטן זיי מײַן לעבן צו נעמען .
nemen tsu lebn main zei trachtn
take to life my they think on

טו יד [15] [14] But I trust in Thee, Hashem;

, ה , דיר אויף מיך פֿאַרזיכער אין איך אָבער
Hashem dir oif mich farzicher ich ober
Hashem you(SG) upon myself trust I but

I said, Thou art Elohai.

איך זאָג: מײַן ג-ט ביסט דו .
du bist G-t main zog ich
you are G-d my say I

טז טו [16] [15] My times are in Thy yad;

אין דײַן האַנט זײַנען מײַנע צײַטן ,
tsaitn maine zainen hant dain in
times my are hand your in

deliver me from the yad of mine oyevim *(enemies)*,

זײַ מיך מציל פֿון דער האַנט פֿון מײַנע פֿײַנט ,
faint maine fun hant der fun matsl mich zai
enemies my of hand the from saved me be

and from them that persecute me.

און פֿון מײַנע נאָכיאָגער .
nochyoger maine fun un
pursuers my from and

יז טז [17] [16] Make Thy face to shine upon Thy eved;

דערלײַכט דײַן פּנים אויף דײַן קנעכט ,
knecht dain oif ponem dain derlaicht
servant your upon face your give light to

hoshi'eini *(save me)* for the sake of Thy chesed.

העלף מיך אין דיין גענאד.
genod dain in mich helf
grace your in me help

18 17 Let me not be put to shame, Hashem;

יח יז ה , נישט לאָמיך פַאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt lomich nisht Hashem
become ashamed let me not Hashem

for I have called upon Thee;

ווַאָרעם איך האָב דיך גערופֶן;
gerufn dich hob ich vorem
called you(SG) have I because

let the resha'im be put to shame,

זאָלן פַאַרשעמט ווערן די רשעים ,
reshoim di vern farshemt zoln
wicked ones the become ashamed shall

and let them keep silent in Sheol.

זאָלן זיי אַנטשוויגן ווערן אין שְׁאוֹל.
Sheol in vern antshvigen zei zoln
Sheol in become silent they shall

19 18 Let the siftei sheker *(lying lips)* be put to silence;

יט יח זאָלן שטום ווערן די ליפֶן פון ליגן,
lign fun lipn di vern shtum zoln
lies of lips the become dumb shall

which speak insolent things with ga'avah *(pride)*

ווָאָס רעדן אויפֶן צדיק פַאַרשײַט ,
farshait tsadik oifn redn vos
impudently righteous one upon speak which

and contemptuously against the tzaddik.

מיט גאווה און פַאַראַכטענישׁ.
farachtenish un gaive mit
contempt and pride with

20 19 Oh how great is Thy goodness,

כ יט ווי גרויס איז דיין גוטס ,
guts dain iz grois vi
goodness your is great how

which Thou hast stored up for them that fear Thee;

ווָאָס דו האָסט באַהאַלטן פַאַר די ווָאָס
vos di far bahaltn host du vos
who the ones for preserved have you which

פַאָרכטן דיך ,
dich forchtn
you(SG) be in dread

which Thou hast wrought for them that take refuge in Thee

געמאַכט פַאַר די ווָאָס שיצן זיך אין דיר
dir in zich shitsn vos di far gemacht
you(SG) in selves take shelter who the ones for made

before the Bnei Adam!

אַקעגן די מענטשנקינדער !
mentshnkinder di akegn
children of men the before

21 20 Thou shalt hide them b'seter *(in the shelter)* of Thy presence

כא כ פַאַרבאָרגסט זיי אין דער פַאַרבאָרגענישׁ
farborgenish der in zei farborgst
secret the in them hide

פון דיין פנים ,
ponem dain fun
face your of

from the intrigues of ish;

פון די באַנדעס מענטשן ;
mentshn bandes di fun
men bands the from

Thou shalt keep them safe in a sukkah

באַהאַלטסט זיי אין אַ ביידל,
baidl a in zei bahaltst
booth a in them keep

from the riv l'shonot *(the strife of tongues, contentious lashon hora, backbiting, slander)*.

פון דעם קריג פון די צינגער .
tsinger di fun krig dem fun
tongues the of strife the from

כב כא ברוך ה׳, וואָס האָט וווּנדערלעך באַווּיזן
bavizn vunderlech hot vos Hashem Baruch
appeared wonderfully has who Hashem Baruch

זײַן חֶסֶד צו מיר אין דער באַלעגערטער שטאָט.
shtot balegerter der in mir tsu chesed zain
city besieged the in me to kindness his

כג כב און איך האָב געוועסט געזאָגט אין מײַן האַסט:
hast main in gezogt gevest hob ich un
haste my in said been have I and

איך בין פֿאַרשניטן פֿון קעגן דײַנע אויגן.
oign daine kegen fun farshnitn bin ich
eyes your before from cut off am I

אָבער האָסט געהערט דעם קול פֿון מײַנע געבעטן,
gebetn maine fun kol dem gehert host ober
prayers my of voice the heard have but

אַז איך האָב געשרײַען צו דיר .
dir tsu geshrien hob ich az
you(SG) to cried have I when

כד כג האָט ליב ה׳, איר אַלע זײַנע פֿרומע;
frume zaine ale ir Hashem lib hot
faithful ones his all you Hashem love has

די געטרײַע טוט אָפֿהיטן ה׳,
Hashem ophiten tut getraie di
Hashem preserve does faithful the

און באַצאָלט מיט אַן איבערמאָס דעם וואָס טוט האָפֿערדיק.
hoferdik tut vos dem ibermos an mit batsolt un
proudly does who the one abundance an with repays and

כה כד זײַט שטאַרק, און זאָל פֿעסט זײַן אײַער האַרץ,
harts aier zain fest zol un shtark zait
heart your be resolute shall and strong be

איר אַלע וואָס האָפֿט צו ה׳ .
Hashem tsu hoft vos ale ir
Hashem to hope who all you

א פֿון דָּוִד. אַ באַטראַכטונג.
batrachtung a Dovidn fun
meditation a Dovid of

לב

א ווויל צו דעם וואָס זײַן פֿאַרברעך
farbrech zain vos dem tsu voil
transgression his who the one to blessed

איז פֿאַרגעבן,
fargebn iz
forgiven is

וואָס זײַן חטא וווערט פֿאַרדעקט.
fardekt vert chet zain vos
covered becomes sin his who

ב ווויל צו דעם מענטשן וואָס ה׳ רעכנט
rechnt Hashem vos mentshn dem tsu voil
reckons Hashem who man the to blessed

אים נישט קיין זינד,
zind kein nisht im
sin any not him

[1] *(Of Dovid. A maskil)*

32 Ashrei is he whose peysha *(rebellion)* is forgiven,

whose chata'ah *(sin)* is covered.

[2] Ashrei is the adam unto whom Hashem imputeth not avon *(iniquity)*,

[22 21] Baruch Hashem! For He hath showed me

His wondrous chesed in an Ir Matzor *(besieged city)*.

[23 22] For I said in my haste,

I am cut off from before Thine eyes;

nevertheless Thou heardest the voice of my tachanun *(supplications)*

when unto Thee I cried for help.

[24 23] O love Hashem, all ye His Chasidim;

for Hashem preserveth the emunim *(the faithful ones)*,

but He pays back in full the oseh ga'avah *(haughtily)*.

[25 24] Chazak! Be strong, let your levav take courage,

all ye that hope in Hashem.

and in whose ruach there is no remiyyah *(guile, deceit)*.

אוּן אִין זײַן גײַסט אִיז נִישטָא קײן באַטרוג.
batrug kein nishto iz gaist zain in un
deceit any there is not is spirit his in and

[3] When I kept silent, my atzmot wasted away

ג אַז אִיך האָב געשוויגן , האָבן מײַנע ביינער געפֿוילט,
gefoilt beiner maine hobn geshvigen hob ich az
rotted bones my have remained silent had I when

through my groaning kol hayom *(all the day)*.

פֿון מײַן קרעכצן אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a krechtsn main fun
day whole a groaning my from

[4] For yomam valailah Thy yad was heavy upon me;

ד וואָרעם טאָג אוּן נאַכט פֿלעגט שוועֶר זײַן
zain shver flegt nacht un tog vorem
be heavy used to night and day because

אויף מיר דײַן האַנט,
hant dain mir oif
hand your me on

my strength was sapped as by the droughts of kayitz *(summer)*.

מײַן זאַפֿט איז פֿאַרביטן געוואָרן ווי אין פֿאַרטריקנטע
fartriknte in vi gevorn farbaiten iz zaft main
dried up in like become changed is sap my

זומעראויפּס .
zumeroips
summer droughts

Selah סֶלָה

[5] I acknowledge my chattat unto Thee,

ה האָב איך דיך געלאָזט וויסן מײַן חטא,
chet main visen gelozt dich ich hob
sin my know let you(SG) I have

and mine avon *(iniquity)* have I not covered up.

אוּן מײַן זינד האָב איך נישט פֿאַרדעקט.
fardekt nisht ich hob zind main un
covered not I have sin my and

I said, I will confess my peysha'im *(rebellions)* unto Hashem;

איך האָב געזאָגט: איך וועל זיך מודה זײַן אויף מײַנע
maine oif zain moide zich vel ich gezogt hob ich
my upon be confess self will I said have I

and Thou forgavest the avon *(iniquity)* of my chattat.

Selah

פֿאַרברעכן צו ה ;
Hashem tsu farbrechn
Hashem to transgressions

אוּן דו האָסט פֿאַרגעבן די שולד פֿון מײַן זינד .
zind main fun shuld di fargebn host du un
sin my of guilt the forgiven have you and

סֶלָה

[6] Therefore shall every Chasid pray unto Thee

ו אויף דעם זאָל איטלעכער פֿרומער מתפּלל
mispalel frumer itlecher zol dem oif
pray pious one every shall this upon

זײַן צו דיר ,
dir tsu zain
you(SG) to be

in a time when Thou mayest be found;

אין דער צײַט וואָס מע קען דיך געפֿינען:
gefinen dich ken me vos tsait der in
find you(SG) can one when time the in

surely in the floods of mayim rabbim

אַז די גרויסע וואַסערן פֿלייצן איבער,
iber fleitsn vasern groise di az
over surge waters great the when

they shall not overtake him.

זאָלן זיי צו אים אָבער נישט דערגרייכן .
dergreichn nisht ober im tsu zei zoln
overtake not but him to they shall

[7] Thou art my seter *(hiding place, shelter)*;

ז דו ביסט מײַן פֿאַרבאָרגענישׂ,
farborgenish main bist du
secret my are you

Thou shalt preserve me from tzoros;

פֿון דעם פֿײַנט באַהיטסטו מיך ;
mich bahitstu faint dem fun
me you keep enemy the from

Thou shalt envelop me with songs of deliverance.

מיט געזאַנגען פֿון אַנטרינונג
antrinung fun gezangen mit
deliverance of songs with

Selah

רינגלסטו מיך אַרום . סֶלָה .
Selah arum mich ringlstu
Selah round me you surround

[8] I will instruct thee and teach thee in the Derech which thou shalt go;

ח איך וועל דיך קלוג מאַכן
machn klug dich vel ich
make wise you(SG) will I

I will counsel thee with Mine eye.

און דיר ווײַזן דעם וועג וואָס דו זאָלסט גיין ,
gein zolst du vos veg dem vaizn dir un
go you(SG) must you which way the show you(SG) and

איך וועל האַלטן מײַן אויג אויף דיר .
dir oif oig main haltn vel ich
you(SG) upon eye my hold will I

[9] Be ye not like the sus, or like the pered *(mule)*, which have no binah;

ט איר זאָלט נישט זײַן ווי אַ פֿערד, ווי אַ מוילאייזל,
moileizl a vi ferd a vi zain nisht zolt ir
mule a like horse a like be not shall you

אָן פֿאַרשטאַנד ,
farshtand on
understanding without

whose mouth must be harnessed with bit and bridle,

וואָס מיט צאַם און געביס מוז מען
men muz gebis un tsam mit vos
one must harnass bit and bridle with which

אײַנהאַלטן זײַן אימפּעט ,
impet zain ainhaltn
impetuosity its hold in

else they come not near thee.

אַז מע זאָל נישט קענען גענענען צו דיר .
dir tsu genenen kenen nisht zol me az
you(SG) to approach be able to not shall one so that

[10] Many sorrows shall be to the resha'im,

י פֿיל ווייטאָגן האָט דער רשע ,
roshe der hot veitogn fil
wicked one the has sorrows many

but he that trusteth in Hashem,

אָבער דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert vos der ober
Hashem in self trusts who the one but

chesed shall envelop and cover him.

אים וועט אַרומרינגלען גענאָד.
genod arumringlen vet im
grace surround will him

[11] Be glad in Hashem, and rejoice, ye tzaddikim;

יא פֿרייט זיך מיט ה , און זײַט לוסטיק, צדיקים ,
tsadikim lustik zait un Hashem mit zich freit
righteous ones joyful be and Hashem with selves rejoice

and shout for joy, all ye yishrei lev *(upright in heart)*.

און זינגט, אַלע רעכטפֿאַרטיקע הערצער.
hertser rechtfartikn ale zingt un
hearts upright all sing and

לג

33 Sing with joy in Hashem, O ye tzaddikim;

פֿרייט זיך צדיקים , מיט ה ,
Hashem mit tsadikim zich freit
Hashem with righteous ones selves rejoice

for tehillah is fitting for the yesharim *(upright ones)*.

שיין פֿאַר די רעכטפֿאַרטיקע איז לויבונג .
loibung iz rechtfartikn di far shein
praise is upright the for beautiful

[2] Hodu l'Hashem with kinnor *(harp)*;

ב גיט אַ דאַנק צו ה אויף אַ האַרף,
harf a oif Hashem tsu dank a git
harp a on Hashem to thanksgiving a give

make music unto Him with the ten stringed nevel *(lyre)*.

אויף אַ גיטאַר פֿון צען סטרונעס
strunes tsen fun gitar a oif
strings ten of stringed instrument a on

שפּילט צו אים.
im tsu shpilt
him to play

[3] Sing unto Him a shir chadash *(new song)*;

ג זינגט צו אים אַ ניי געזאַנג,
gezang nai a im tsu zingt
song new a him to sing

play skillfully with a teru'ah *(shout of joy)*.

שפּילט ווויל מיט געשאַל .
geshal mit voil shpilt
shouting with well play

[4] For the Devar Hashem is yashar;

ד וואָרעם רעכטפֿאַרטיק איז דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz rechtfartik vorem
Hashem of word the is upright because

and kol ma'aseihu *(all His deeds)* are done in emunah *(faithfulness)*.

און זײַן יעטוועדער טוונג איז מיט טרײַשאַפֿט .
traishaft mit iz tuung yetveder zain un
faithfulness with is action every his and

[5] He loveth Tzedakah and Mishpat;

ה ער האָט ליב רעכט און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un recht lib hot er
righteousness and justice love has he

ha'aretz is full of the chesed Hashem.

מיט דעם חֶסֶד פֿון ה איז פֿול די ערד .
erd di ful iz Hashem fun chesed dem mit
earth the full is Hashem of kindness the with

[6] By the Devar Hashem were Shomayim made;

ו דורך דעם וואָרט פֿון ה זײַנען די הימלען
himlen di zainen Hashem fun vort dem durch
heavens the are Hashem of word the by

געמאַכט געוואָרן,
gevorn gemacht
become made

and all the tz'va *(host)* of them by the ruach *(breath)* of His mouth.

און דורך דעם רוּחַ פֿון זײַן מויל זייער גאַנצער חיל .
cheil gantser zeyer moil zain fun ruach dem durch un
host entire their mouth his of breath the by and

[7] He gathereth the mey hayam *(waters of the sea)* like a mound;

ז ער זאַמלט ווי אַ סטויג די וואַסערן פֿון ים ,
yam fun vasern di stoig a vi zamlt er
the sea of waters the pile a as gathers he

He layeth up the tehomot *(ocean depths)* in otzarot .

ער טוט אַרײַן אין שפּײַכלערס די תהומען .
tehomen di shpaichlers in arain tut er
depths the storehouses in in puts he

[8] Let kol ha'aretz fear Hashem;

ח מורא פֿאַר ה האָט די גאַנצע ערד ,
erd gantse di hot Hashem far moire
earth whole the has Hashem for let fear

let kol yoshvei tevel *(all the inhabitants of the world)* stand in awe of Him.

פֿאַר אים פֿאָרכטן אַלע באַווויינער פֿון דער וועלט.
velt der fun bavoiner ale forchtn im far
world the of inhabitants all let be in dread him for

[9] For He spoke, and it was done;

ט וואָרעם ער זאָגט , און עס געשעט ,
geshet es un zogt er vorem
happens it and declares he because

He commanded, and it stood firm.

ער באַפֿעלט , און עס באַשטייט.
bashteit es un bafelt er
stands it and commands he

[10] Hashem annuls the atzat Goyim *(plan of the Goyim)*;

י ה פֿאַרשטערט דעם באַראָט פֿון די פֿעלקער,
felker di fun barot dem farshtert Hashem
nations the of counsel the frustrates Hashem

He foils the machsh'vot Amim *(schemes of the peoples)*.

ער פֿאַרווערט די מחשבֿות פֿון די אומות .
umes di fun machshoves di farvert er
peoples the of thoughts the thwarts he

[11] The atzat Hashem standeth firm l'olam,

יא דער באַראָט פֿון ה וועט אויף אייביק באַשטיין,
bashtein eibik oif vet Hashem fun barot der
stand ever for will Hashem of counsel the

the machsh'vot of His lev l'dor va'dor *(from generation to generation)*.

די טראַכטונגען פֿון זײַן האַרצן אויף דור-דורות .
dor-doires oif hartsn zain fun trachtungen di
generations for heart his of thoughts the

[12] Ashrei is the Goy whose Elohav is Hashem;

יב ווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ה איז זײַן ג-ט,
G-t zain iz Hashem vos folk dem tsu voil
G-d its is Hashem whose nation the to blessed

and HaAm whom He hath chosen for His own nachalah.

צו דער אומה וואָס ער האָט געווײלט זיך צום אַרב .
arav tsum zich geveilt hot er vos ume der tsu
inheritance for self chosen has he which nation the to

[13] Hashem looketh down from Shomayim:

יג פֿון הימל לוגט ה ,
Hashem lugt himel fun
Hashem looks heaven from

He beholdeth kol Bnei HaAdam.

ער זעט אַלע מענטשנקינדער ;
mentshnkinder ale zet er
children of men all sees he

[14] From the place of His habitation,

יד פֿון דעם אָרט פֿון זײַן ווויינונג
voinung zain fun ort dem fun
dwelling his of place the from

He looketh upon kol yoshvei ha'aretz.

באַטראַכט ער אַלע באַווויינער פֿון דער ערד ;
erd der fun bavoiner ale er batracht
earth the of inhabitants all he observes

[15] He formeth their hearts yachad;

טו ער וואָס פֿורעמט זייער אַלעמענס האַרץ,
harts alemens zeyer furemt vos er
heart everyone's their forms who he

He considereth all their ma'asim *(deeds)*.

וואָס פֿאַרשטייט אַלע זייערע מעשׂים.
meisim zeyere ale farshteit vos
deeds their all understands who

[16] There is no melech saved by the multitude of an army;

טז אַ מלך ווערט נישט געהאָלפֿן דורך פֿיל חיל ,
cheil fil durch geholfn nisht vert melech a
host much by saved not shall be king a

a gibbor is not delivered by rav ko'ach.

אַ גיבור ווערט נישט ניצול דורך גרויס כּוח ;
koiech grois durch nitsl nisht vert gibor a
strength great by saved not shall be warrior a

[17] A sus is a sheker *(vain, false thing)* for teshu'ah *(salvation)*;

יז אַן אָפּנאַר איז דער פֿערד פֿאַר הילף ,
hilf far ferd der iz opnar an
salvation for horse the is deception a

neither shall it save any by its great strength.

און מיט זײַן גרויס כּוח וועט ער נישט מאַכן אַנטרינען.
antrinen machn nisht er vet koiech grois zain mit un
escape make not it will strength great its with and

[18] Hinei, the eye of Hashem is upon them that fear Him,

יח זע , דאָס אויג פֿון ה׳ איז אויף די
di oif iz Hashem fun oig dos ze
the ones on is Hashem of eye this behold

וואָס פֿאָרכטן אים,
im forchtn vos
him be in dread who

upon them that hope in His chesed;

אויף די וואָס האָפֿן צו זײַן חֶסֶד ,
chesed zain tsu hofn vos di oif
kindness his to wait who the ones on

[19] To deliver their nefesh from mavet *(death)*,

יט מציל צו זײַן פֿון טויט זייער זעל ,
zel zeyer toit fun zain tsu matsl
soul their death from be to save

and to keep them alive in ra'av *(famine)*.

און זיי צו דערהאַלטן אין הונגער.
hunger in derhaltn tsu zei un
famine in preserve to them and

[20] Our nefesh waiteth for Hashem;

כ אונדזער זעל האָט געהאָפֿט אויף ה׳ ,
Hashem oif gehart hot zel undzer
Hashem on waited has soul our

He is ezreinu *(our help)* and moginneinu *(our shield)*.

אונדזער הילף און אונדזער שילד איז ער.
er iz shild undzer un hilf undzer
he is shield our and help our

[21] For libeinu *(our heart)* shall rejoice in Him,

כא וואָרעם מיט אים פֿרייט זיך אונדזער האַרץ,
harts undzer zich freit im mit vorem
heart our self rejoices him with because

because we have trusted b'Shem Kadsho *(in His holy Name)*.

וואָרעם אויף זײַן הייליקן נאָמען האָבן מיר
mir hobn nomen heilikn zain oif vorem
we have name holy his on because

זיך פֿאַרזיכערט.
farzichert zich
trusted selves

[22] Let Thy chesed, Hashem, be upon us,

כב זאָל דײַן חֶסֶד , ה׳ , זײַן אויף אונדז,
undz oif zain Hashem chesed dain zol
us on be Hashem kindness your let

even as we have hoped in Thee.

אַזוי ווי מיר האָבן געהאָפֿט צו דיר .
dir tsu gehoft hobn mir vi azoi
you(SG) in hoped have we as just as

א פֿון דָּוִד ; ווען ער האָט געביטן זײַן שׂכל פֿאַר
far seichel zain gebitn hot er ven Dovidn fun
before reason his altered has he when Dovid of

[1] *(Of Dovid, when he feigned insanity before Avimelech, who drove him away, and he went out)*

אֲבִימֶלֶךְ , און ער האָט אים אַרויסגעטריבן, און ער איז אַוועק.
avek iz er un aroisgetribn im hot er un Avimelechn
left is he and driven out him has he and Avimelech

לד

34 I will make a bracha of praise unto Hashem at all times;

איך בענטש ה׳ אין יעטוועדער צײַט,
tsait yetveder in Hashem bentsh ich
time all in Hashem bless I

His praise shall continually be in my mouth.

תּמיד איז זײַן לויב אין מײַן מויל .
moil main in loib zain iz tamid
mouth my in praise his is continually

[3 2] My nefesh shall make its boast in Hashem;

ג ב מיט ה׳ רימט זיך מײַן זעל;
zel main zich rimt Hashem mit
soul my self boasts Hashem in

the anavim *(humble)* shall hear thereof, and be glad.

די געדריקטע וועלן הערן און זיך פרייען.
freyen zich un hern veln gedrikte di
rejoice selves and hear will oppressed the

[4 3] O magnify Hashem with me,

ד ג גרייסט ה מיט מיר,
mir mit Hashem greist
me with Hashem magnify

and let us exalt Shmo together.

און לאָמיר דערהייבן זיין נאָמען אין איינעם .
einem in nomen zain derheibn lomir un
together in name his exalt let us and

[5 4] I sought Hashem, and He heard me,

ה ד איך האָב געזוכט ה , און ער האָט מיר געענטפערט,
geentfert mir hot er un Hashem gezucht hob ich
heard me has he and Hashem sought have I

and delivered me from all my fears.

און פֿון אַלע מיַינע שרעקענישן האָט ער מיך מציל געווען.
geven matsl mich er hot shrekenishn maine ale fun un
been delivered me he has fears my all from and

[6 5] They looked unto Him, and were radiant;

ו ה זיי האָבן געקוקט צו אים, און האָבן אויפֿגעלוכטן ,
oifgeluchtn hobn un im tsu gekukt hobn zei
begun to shine have and him to looked have they

and their panim were not ashamed.

און זייערע פנימער וועלן נישט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht veln penemer zeyere un
become ashamed not will faces their and

[7 6] The oni *(poor man)* cried, and Hashem heard him,

ז ו אָט האָט אַן אָרעמאַן געפֿרופֿן , און
un gerufn oreman an hot ot
and called out poor person an has here

ה האָט צוגעהערט,
tsugehert hot Hashem
paid heed has Hashem

and saved him out of all his tzoros.

און פֿון אַלע זיַינע צרות אים געהאָלפֿן.
geholfn im tsores zaine ale fun un
saved him troubles his all from and

[8 7] The Malach Hashem encampeth round about them that fear Him,

ח ז דער מלאך פֿון ה לאַגערט אַרום
arum lagert Hashem fun malach der
round encamps Hashem of Angel the

זיַינע פֿאָרכטער,
forchter zaine
fearers his

and delivereth them.

און ער טוט זיי דערלייזן.
derleizn zei tut er un
redeem them does he and

[9 8] O taste and see that Hashem is tov;

ט ח באַטראַכט און זעט אַז ה איז גוט ;
gut iz Hashem az zet un batracht
good is Hashem that see and taste

ashrei is the man that taketh refuge in Him.

ווויל צו דעם מאַן וואָס שיצט זיך אין אים.
im in zich shitst vos man dem tsu voil
him in self trusts who man the to blessed

[10 9] O fear Hashem, ye His Kedoshim;

י ט פֿאָרכט ה , איר זיַינע הייליקע ,
heilike zaine ir Hashem forcht
holy ones his you Hashem fear

for there is no lack to them that fear Him.

וואָרעם זיַינע פֿאָרכטער וועט נישט פֿעלן.
feln nisht vet forchter zaine vorem
lack not will fearers his because

[11 10] The young lions do lack, and suffer hunger;

יא י יונגלייבן דאַרן און הונגערן ,
hungern un daren yungleibn
hunger and are needy young lions

but they that seek Hashem shall not lack any good thing.

אָבְער די ווָאס זוכן ה׳ פֿעלט נישט כָּל-טוֹב .
kol-tov nisht felt Hashem zuchn vos di ober
any good not lack Hashem seek who the ones but

[12] [11] Come, ye banim, pay heed unto me;

יב יא קומט, קינדער , הערט מיר צו ,
tsu mir hert kinder kumt
to me listen children come

I will teach you the fear of Hashem.

מורא פֿאַר ה׳ וועל איך אייַך לערנען.
lernen aich ich vel Hashem far moire
teach you I will Hashem before fear

[13] [12] What ish is he that desireth chayyim,

יג יב ווער נאָר אַ מאַן וואָס וויל לעבן ,
lebn vil vos man a nor ver
to live wants who man a only who

and loveth many days, that he may see tov?

וואָס גאַרט טעג צו זען גוטס ,
guts zen tsu teg gart vos
good things see to days desires who

[14] [13] Keep thy tongue from rah,

יד יג היט דייַן צונג פֿון שלעכטס ,
shlechts fun tsung dain hit
evil things from tongue your watch over

and thy lips from speaking mirmah.

און דיַינע ליפּן פֿון רעדן באַטרוג.
batrug redn fun lipn daine un
deceit speaking from lips your and

[15] [14] Depart from rah, and do tov;

טו יד קער זיך אָפּ פֿון שלעכטס , און טו גוטס ,
guts tu un shlechts fun op zich ker
good things do and evil things from away self turn

seek shalom, and pursue it.

זוך שלום און יאָג זיך נאָך אים.
im noch zich yog un sholem zuch
it after self pursue and peace seek

[16] [15] The eyes of Hashem are upon the tzaddikim,

טז טו די אויגן פֿון ה׳ זיַנען אויף די צדיקים ,
tsadikim di oif zainen Hashem fun oign di
righteous the on are Hashem of eyes the

and His ears open to their cry.

און זיַנע אויערן אויף זייער געשרייַ .
geshrei zeyer oif oiern zaine un
cry their on ears his and

[17] [16] The face of Hashem is against them that do rah,

יז טז דער פּנים פֿון ה׳ איז קעגן די שלעכטסטוער.
shlechtstuer di kegen iz Hashem fun ponem der
evildoers the against is Hashem of face the

to cut off the zekher *(remembrance)* of them from ha'aretz.

צו פֿאַרשניַידן פֿון דער ערד זייער געדעכטעניש .
gedechenish zeyer erd der fun farshnaidn tsu
memory their earth the from cut off to

[18] [17] The tzaddikim cry, and Hashem heareth,

יח יז זיי האָבן געשרייַען, און ה׳ האָט זיי צוגעהערט,
tsugehert zei hot Hashem un geshrien hobn zei
paid heed them has Hashem and cried have they

and delivereth them out of all their tzoros.

און פֿון אַלע זייערע צרות זיי מציל געווען.
geven matsl zei tsores zeyere ale fun un
been rescued them troubles their all from and

[19] [18] Hashem is near unto them whose lev is broken;

יט יח ה׳ איז נאָנט צו די צעברָאכענע הערצער,
hertser tsebrochene di tsu nont iz Hashem
hearts broken the to near is Hashem

and saveth such whose ruach is contrite.

און די דערשלאָגענע געמיטער טוט ער העלפֿן.
helfn er tut gemiter dershlogene di un
save he does spirits crushed the and

[20] [19] Many are the afflictions of the tzaddik;

כ יט פֿיל זיַנען די אומגליקן פֿון צדיק ,
tsadik fun umglikn di zainen fil
righteous one of afflictions the are many

but Hashem delivereth him
out of them all.

אָבער פֿון זיי אַלע וועט אים מציל זיין ה .
Hashem zain matsl im vet ale zei fun ober
Hashem be deliver him will all them from but

[21] [20] He keepeth shomer over
all his bones;

כא ער היט אָפּ אַלע זיינע ביינער,
beiner zaine ale op hit er
bones his all off watch over he

not one of them is broken.

נישט אַן איינציקער פֿון זיי וועט צעבראָכן .
tsebrochn vert zei fun eintsiker an nisht
broken becomes them of single one a not

[22] [21] Evil shall slay the resha'im;

כב כא דעם רשע וועט טייטן דאָס בייז,
beiz dos teitn vet roshe dem
evil the slay will wicked one the

and they that hate the tzaddik
shall be desolate.

און די שׂונאים פֿון צדיק וועלן פֿאַרוויסט ווערן .
vern farvist veln tsadik fun sonem di un
become destroyed will righteous one of enemies the and

[23] [22] Hashem redeemeth the
nefesh of His avadim;

כג כב ה לייזט אויס די זעל פֿון זיינע קנעכט ,
knecht zaine fun zel di ois leizt Hashem
servants his of soul the out redeems Hashem

and none of them that take refuge
in Him shall be condemned.

און נישט פֿאַרוויסט ווערן וועלן אַלע וואָס
vos ale veln vern farvist nisht un
who all will become destroyed not and

שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn
him in selves take shelter

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid from

[1] *(Of Dovid)*

לה

א קריג, ה , מיט מיינע קריגער ,
kriger maine mit Hashem krig
contenders my with Hashem war

35 Contend, Hashem, with
them that contend with me;

שטרײַט מיט מיינע שטרײַטער.
shtraiter maine mit shtrait
fighters my with fight

fight against them that fight
against me.

[2] Take hold of mogen and tzinnah
(large shield)

ב נעם אָן אַ שילד און אַ קליין שילד ,
shild klein a un shild a on nem
shield small a and shield a up take

and arise to my aid.

און שטיי אויף מיר צו הילף.
hilf tsu mir oif shtei un
help to me up stand and

[3] Draw out also the khanit *(spear)*,

ג און צי אַרויס דעם שפּיז און די האַק
hak di un shpiz dem arois tsi un
battle-axe the and spear the out draw and

and block the way against them
that persecute me;

אַקעגן מיינע נאָכיאָגער ;
nochyoger maine akegn
pursuers my against

say unto my nefesh,

זאָג צו מיין זעל :
zel main tsu zog
soul my to say

I am Thy Yeshu'ah *(salvation)*.

דיין ישועה בין איך.
ich bin yeshue dain
I am salvation your

[4] Let them be put to shame and disgraced

ד זאָלן פֿאַרשעמט אוּן צוּ שאַנד ווערן
vern shand tsu un farshemt zoln
become shame to and ashamed may

that seek after my nefesh;

די וואָס זוכן מײַן לעבן;
lebn main zuchn vos di
life my seek who the ones

let a rout in retreat be theirs

זאָלן אָפּטרעטן אָהינטער אוּן זיך שעמען
shemen zich un ahinter optretn zoln
be ashamed selves and backward beat a retreat may they

and let them be brought to dismay that plot my ruin.

די וואָס טראַכטן מיר בייז.
beiz mir trachtn vos di
evil me think on who the ones

[5] Let them be like motz *(chaff)* before the ruach;

ה זאָלן זיי זײַן ווי שפּרײַ פֿאַרן ווינט,
vint faran shprei vi zain zei zoln
wind before the chaff like be they may

and let the Malach Hashem drive them away.

אוּן דער מלאך פֿון ה זאָל זיי שטויסן.
shtoisn zei zol Hashem fun malach der un
push them shall Hashem of Angel the and

[6] Let their derech be choshech and slippery;

ו זאָל זייער וועג זײַן חושך אוּן גליטשיק,
glitshik un choishech zain veg zeyer zol
slippery and darkness be way their may

and let the Malach Hashem pursue them.

אוּן דער מלאך פֿון ה זאָל זיי יאָגן.
yogn zei zol Hashem fun malach der un
pursue them shall Hashem of Angel the and

[7] For without cause have they hid for me

ז וואָרעם פֿאַר אומזיסט האָבן זיי מיר אונטערגעלייגט
untergeleigt mir zei hobn umzist far vorem
placed under me they have in vain for because

their reshet *(net)* in a shachat *(pit)*,

זייער נעץ פֿון אונטערגאַנג,
untergang fun nets zeyer
destruction of net their

which without cause they dug for my nefesh.

פֿאַר אומזיסט האָבן זיי געגראָבן אויף מײַן זעל.
zel main oif gegrobn zei hobn umzist far
soul my for dug they have in vain for

[8] Let sho'ah *(disaster)* come upon him unawares;

ח זאָל קומען אויף אים אַ ברוך אומגעריכט,
umgericht broch a im oif kumen zol
unexpected destruction a him upon come let

and let his own reshet *(net)* that he hath hid ensnare him;

אוּן זײַן נעץ וואָס ער האָט אונטערגעלייגט
untergeleigt hot er vos nets zain un
placed under has he which net his and

זאָל אים באַצווינגען;
batsvingen im zol
ensnare him shall

into that very sho'ah let him fall.

מיט שטורעם זאָל ער פֿאַלן דערין.
derin faln er zol shturem mit
therein fall he may storm with

[9] And my nefesh shall rejoice in Hashem;

ט אוּן מײַן זעל וועט זיך פֿרייען מיט ה,
Hashem mit freyen zich vet zel main un
Hashem with rejoice self will soul my and

it shall be joyful in His Yeshu'ah *(salvation)*.

זי וועט לוסטיק זײַן מיט זײַן ישועה.
yeshue zain mit zain lustik vet zi
salvation his with be joyful will it

[10] All my atzmot shall say,

י אַלע מײַנע ביינער וועלן זאָגן:
zogn veln beiner maine ale
say will bones my all

Hashem, mi khamocha *(who is like Thee)*,

וועֶר אַזוי ווי דו , ה ,
Hashem du vi azoi ver
Hashem you like thus who

Who deliverest the oni *(poor)* from him that is too strong for him,

איז מציל דעם אָרעמאַן פֿון דעם שטאַרקערן פֿון אים,
im fun shtarkern dem fun oreman dem matsl iz
him than stronger the from poor man the to save is

yes, the oni and the evyon *(needy)* from him that despoileth him?

יאָ , דעם אָרעמאַן און דעם אביון פֿון דעם
dem fun evyon dem un oreman dem yo
the one from needy the and poor man the yes

וואָס באַגזלט אים.
im bagzlt vos
him robs who

[11] Edei chamas *(witnesses of violence, false witnesses)* rise up;

יא פֿאַלשע עדות שטייען אויף,
oif shteyen eides falshe
up stand witnesses false

they lay to my charge things, questioning me of that which I have no da'as.

וואָס איך ווייס נישט פֿרעגן זיי מיך .
mich zei fregn nisht veis ich vos
me they ask not know I what

[12] They repay me ra'ah for tovah

יב זיי צאָלן מיר אַ רָעה פֿאַר אַ טובֿה,
toive a far roeh a mir tsoln zei
good a for evil an me pay they

to the forlornness of my nefesh.

פֿאַריתומט איז מײַן זעל .
zel main iz faryosemt
soul my is orphaned

[13] But as for me, when they were choleh *(ill)*,

יג און איך, אַז זיי זײַנען קראַנק געווען,
geven krank zainen zei az ich un
been ill are they when I and

my clothing was sackcloth;

איז מײַן אָנקלייד געווען זאַק ,
zak geven onkleid main iz
sackcloth having been clothing my is

I humbled my nefesh with tzom *(fasting)*;

איך האָב געפּײַניקט מיט פֿאַסטן מײַן לײַב ;
laib main fasten mit gepainikt hob ich
body my fasting with afflicted have I

and my tefillah *(prayer)* turned back on mine own kheyk *(bosom)*.

און מײַן תּפֿילה – זאָל עס אָנקומען אין מײַן בוזעם !
buzem main in onkumen es zol tfile main un
bosom my in return it would prayer my and

[14] I went about as though

יד ווי בײַ אַ חבֿר , ווי בײַ אַ ברודער מײַנעם ,
mainem bruder a bai vi chever a bai vi
mine brother a with like friend a with like

he had been my re'a or ach;

בין איך אַרומגעגאַנגען ,
arumgegangen ich bin
walked around I am

I bowed in sadness,

ווי אין טרויער נאָך אַ מאַמען ,
mamen a noch troier in vi
mother a after mourning in like

as one that mourneth for his em.

פֿינצטער געבויגן בין איך געווען.
geven ich bin geboign fintster
been I am bent down darkly

[15] But at mine stumbling they rejoiced, and gathered themselves together;

טו אָבער אַז איך פֿאַל, פֿרייען זיי זיך , און
un zich zei freyen fal ich az ober
and selves they rejoice fall I when but

קלײַבן זיך אויף;
oif zich klaibn
up selves gather

yes, the attackers gathered themselves together against me, and I had no da'as;

עס קלייַבן זיך אַרום מיר שלעגער וואָס
vos shleger mir arum zich klaibn es
whom smiters me around selves gather it

;איך קען נישט
nisht ken ich
not know I

they did tear at me, and ceased not:

זיי רייַסן און הערן נישט אויף.
oif nisht hern un raisn zei
up not stop and tear at they

[16] Like chanef *(hypocritical)* mockers at cake,

טז מיט פַאלשע רכילות-געשפּעטן
rechiles-geshpetn falshe mit
gossip-mockers false with

they gnashed upon me with their teeth.

קריצן זיי אויף מיר זייערע ציין .
tsein zeyere mir oif zei kritsn
teeth their me upon they gnash

[17] Adonoi, how long wilt Thou look on?

יז אֲדֹנָי , ווי לאַנג וועסטו צוזען ?
tsuzen vestu lang vi Adonoi
look on will you(sg) long how Adonoi

Rescue my nefesh from their destructions,

נעם אַוועק מיַן זעל פֿון זייערע פַאַרווייסטונגען,
farvistungen zeyere fun zel main avek nem
destructions their from soul my away take

my yechidah *(only one, my life)* from the lions.

פֿון די יונגלייבן מיַן איינאיינציקע .
eineintsike main yungleibn di fun
one and only my young lions the from

[18] I will give Thee thanks in the kahal rav *(great congregation)*;

יח איך וועל דיר דאַנקען אין אַ גרויס געזעמל ,
gezeml grois a in danken dir vel ich
assembly great a in thank you(SG) will I

I will praise Thee among the mighty throng.

אין פֿיל פַאלק וועל איך דיך לויבן .
loibn dich ich vel folk fil in
praise you(SG) I will people many in

[19] Let not them that are mine oyevim

יט זאָלן זיך נישט פֿרייען איבער מיר
mir iber freyen nisht zich zoln
me over rejoice not selves let

gloat over me;

די וואָס זיַנען מיר פֿיַינט פַאַר גאָרנישט;
gornisht far faint mir zainen vos di
nothing for enemies me are who the ones

neither let them wink with the eye

מיַנע אומזיסטיקע שׂונאים
sonem umzistike maine
enemies in vain my

that have sinas chinom *(baseless hatred)* toward me.

וואָס ווינקען מיטן אויג.
oig mitn vinken vos
eye with wink who

[20] For they speak not shalom,

כ וואָרעם אומשׂלום רעדן זיי ,
zei redn umsholum vorem
they speak not peace because

but they scheme divrei mirmot *(deceitful matters)*

און קענן די שטילע פֿון דער ערד
erd der fun shtile di kegen un
earth the of quiet the against and

against the rigei eretz *(them that are quiet in the land)*.

טראַכטן זיי אויס פַאלשע שטיק .
shtik falshe ois zei trachtn
things false out they think on

[21] Yea, they opened their mouth wide against me,

כא און זיי עפֿענען ברייט זייער מויל אויף מיר;
mir oif moil zeyer breit efenen zei un
me upon mouth their wide open they and

and said, Aha, aha, our eye hath seen it.

זיי זאָגן: אַהאַ! אַהאַ! אונדזער אויג האָט דערלעבט.
derlebt hot oig undzer aha aha zogn zei
seen has eye our aha aha say they

22 This Thou hast seen, Hashem;

כב דו האָסט געזען, ה׳, זאָלסטו נישט פַֿארשווײַגן;
farshvaign nisht zolstu Hashem gezen host du
be silent not may you(SG) Hashem seen have you

keep not silent; Adonoi, be not far from me.

אֲדֹנָי, זאָלסט זיך נישט דערווײַטערן פֿון מיר.
mir fun dervaitern nisht zich zolst Adonoi
me from be far from not self you(SG) must Adonoi

23 Stir up Thyself, and awake to my mishpat,

כג דערוועק דיך און וואַך אויף צו מײַן משפט,
mishpot main tsu oif vach un dich dervek
judgment my to up wake and yourself awake

even to my cause, Elohai and Adonoi.

צו מײַן קריג, מײַן ג-ט און אֲדֹנָי.
Adonoi un G-t main krig main tsu
Adonoi and G-d my fight my to

24 Vindicate me, Hashem Elohai, according to Thy tzedakah;

כד משפט מיך לויט דײַן געראַטקייט,
gerechtikeit dain loit mich mishpot
righteousness your according to me judge

ה׳ מײַן ג-ט,
G-t main Hashem
G-d my Hashem

and let them not gloat over me.

און זאָלן זיי זיך נישט פֿרייען איבער מיר.
mir iber freyen nisht zich zei zoln un
me over rejoice not selves they may and

25 Let them not say in their lev,

כה זאָלן זיי נישט זאָגן אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in zogn nisht zei zoln
hearts their in say not they may

Ah, so would we have it;

אַהאַ! אונדזער באַגער!
bager undzer aha
desire our aha

let them not say,

זאָלן זיי נישט זאָגן:
zogn nisht zei zoln
say not they may

We have swallowed him up.

מיר האָבן אים אײַנגעשלונגען!
aingeshlungen im hobn mir
swallowed up him have me

26 Let them be put to shame and brought to confusion together

כו זאָלן פַֿארשעמט און צו שאַנד ווערן אין איינעם
einem in vern shand tsu un farshemt zoln
together in become shame to and ashamed may

that gloat at mine ra'ah *(disaster, distress)*;

די וואָס פֿרייען זיך אויף מײַן אומגליק;
umglik main oif zich freyen vos di
calamity my on selves rejoice who the ones

let them be clothed with boshet *(shame)* and kelimah *(disgrace)*

זאָלן באַקלײדט ווערן מיט בושה און שמאַך
shmach un bushe mit vern bakleidt zoln
disgrace and shame with become clothed may

that exalt themselves against me.

די וואָס גרייסן זיך איבער מיר.
mir iber zich greisn vos di
me over selves magnify who the ones

27 Let them sing for joy, and be glad,

כז זאָלן זינגען און זיך פֿרייען
freyen zich un zingen zoln
rejoice selves and sing may

that favor my tzedek *(righteousness, vindication)*;

די וואָס באַגערן מײַן געראַטקייט;
gerechtikeit main bageren vos di
righteousness my desire who the ones

yes, let them say tamid *(continually)*,
Let Hashem be magnified,

which hath pleasure in the shalom *(welfare)* of His eved.

28 And my leshon *(tongue)* shall speak of Thy tzedek *(righteousness)*

and of Thy tehillah *(praise)* kol hayom *(all the day)*.

אוֹן זאָלן זיי תּמיד זאָגן: געגרייסט זאָל זיין ה׳ ,
Hashem zain zol gegreist zogn tamid zei zoln un
Hashem be shall blessed say continually they may and

וואָס באַגערט דעם פֿריד פֿון זיין קנעכט .
knecht zain fun frid dem bagert vos
servants his of peace the pleased who

כח און מײַן צונג וועט רעדן דײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain redn vet tsung main un
righteousness your speak of will tongue my and

אַ גאַנצן טאָג דײַן לויב .
loib dain tog gantsn a
praise your day whole a

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון
fun gezangmaister dem far
from choirmaster the for

דעם קנעכט פֿון ה׳ , פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun Hashem fun knecht dem
Dovid from Hashem of servant the

1 *(For the one directing. Of Dovid, the eved Hashem)*

לו

36 Peysha *(transgression)* speaketh to the rashah *(wicked)* within my lev,

that there is no pachad Elohim *(fear of G-d)* before his eyes.

3 2 For he flattereth himself in his own eyes,

until his avon *(iniquity)* be found to be hateful.

4 3 The words of his mouth are iniquity and mirmah *(deceit)*;

he hath ceased to be wise, and to do tov *(good)*.

5 4 He deviseth evil upon his mishkav *(bed)*;

he setteth himself in a derech that is not tov;

he abhorreth not rah.

קלער – רשע צום רעדט זינד די
kler roshe tsum redt zind di
reflect wicked to speaks sin the

איך אין האַרצן;
hartsn in ich
heart in I

נישטאָ ג-ט מורא פֿאַר זיינע אויגן.
oign zaine far moire G-ts nishto
eyes his before fear G-d's there is no

ג ב וואָרעם צו פֿיל חֲנפֿעט זי אים אין זיינע אויגן,
oign zaine in im zi chanfet fil tsu vorem
eyes his in him it flatters much too because

אַז ער זאָל קענען פֿיינט האָבן זײַן פֿאַרברעך .
farbrech zain hobn faint kenen zol er az
transgression his have hate be able to may he that

ד די ווערטער פֿון זײַן מויל זײַנען אומרעכט
umrecht zainen moil zain fun verter di
injustice are mouth his of words the

און באַטרוג,
batrug un
deceit and

ער האָט אויפֿגעהערט פֿאַרשטיין צו טאָן גוטס.
guts ton tsu farshtein oifgehert hot er
good do to to understand ceased has he

ה ד אומרעכט טראַכט ער אויף זײַן געלעגער,
geleger zain oif er tracht umrecht
bed his on he plots injustice

ער שטייט אויפֿן נישט גוטן וועג,
veg gutn nisht oifn shteit er
way good not on the stands he

פֿאָס בייז ווערט אים נישט נעמאס .
nems nisht im vert beiz dos
repulsive not him becomes evil the

ה [6 5] Thy chesed, Hashem, is in HaShomayim;

ה , ביז אין די הימלען איז דיין חֶסֶד ,
Hashem biz in di himlen iz dain chesed
Hashem your is heavens the in until lovingkindness

and Thy emunah *(faithfulness)* reacheth unto the clouds.

דיין טריישאפט ביז די וואלקן.
dain traishaft biz di volken
your faithfulness until the cloud

ז [7 6] Thy tzedakah is like the great mountains;

דיין גערעכטיקייט איז ווי די מאכטיקע בערג ,
dain gerechtikeit iz vi di machtike berg
your righteousness is like the mighty mountains

Thy mishpatim are tehom rabbah *(a great deep)*;

דיינע משפטים ווי דער גרויסער תהום ;
daine mishpotim vi der groiser tehom
your judgments like the great deep

Hashem, Thou preservest adam *(man)* and behemah *(beast)*.

מענטשן און בהמות טוסטו העלפן, ה .
mentshn un beheimes tustu helfn Hashem
men and beasts you do help Hashem

ח [8 7] How precious is Thy chesed, O Elohim!

וויי טייער איז דיין חֶסֶד , אלקים ,
vi taier iz dain chesed Elokim
how precious is your lovingkindness G-d

Therefore the Bnei Adam find refuge

און די מענטשנקינדער שיצן זיך
un di mentshnkinder shitsn zich
and the children of men shelter selves

under the shadow of Thy wings.

אין שאטן פון דיינע פליגלען.
in shotn fun daine fliglen
in shadow of your wings

ט [9 8] They shall be abundantly satisfied with the abundance of Thy Beis;

זיי זעטן זיך מיט דער פעטקייט פון דיין הויז ,
zei zetn zich mit der fetkeit fun dain hoiz
they satisfy selves with the fatness of your house

and Thou shalt give them to drink of Thy river of delight.

און פון דעם טיך פון דיינע תענוגים
un fun dem taich fun daine tenugim
and from the river of your pleasures

טרינקסטו זיי אן.
trinkstu zei on
give to drink them on

י [10 9] For with Thee is the Makor Chayyim *(fountain of life)*;

ווארעם ביי דיר איז דער קוואל פון לעבן,
vorem bai dir iz der kval fun lebn
because with you(SG) is the spring of life

in Thy Ohr shall we see ohr.

אין דיין ליכט זעען מיר ליכטקייט.
in dain licht zeen mir licht keit
in your light see we light in

יא [11 10] O continue Thy chesed unto them that know Thee;

יא צי אויס דיין חֶסֶד צו די ,
tsi ois dain chesed tsu di
out draw your lovingkindness to the ones

וואס קענען דיך ,
vos kenen dich
who know you(SG)

and Thy tzedakah to the yishrei lev *(the ones upright of heart)*.

און דיין גערעכטיקייט צו די רעכטפארטיקע הערצער.
un dain gerechtikeit tsu di rechtfartikn hertser
and your righteousness to the upright hearts

יב [12 11] Let not the regel ga'avah *(foot of pride)* come against me,

יב זאל נישט צוקומען צו מיר דער פוס פון גאווה,
zol nisht tsukumen tsu mir der fus fun gaive
let not come to me the foot of pride

and let not the yad of the resha'im drive me away.

און די האנט פון רשעים זאל מיך נישט פארווארפן.
un di hant fun reshoim zol mich nisht farvoglen
and the hand of wicked ones let me not drive away

[13] [12] There are the po'alei aven *(workers of iniquity)* fallen;

they are thrown down, and shall not be able to rise.

יג יב אָן זײַנען געפֿאַלן די טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer di gefaln zainen on
injustice of doers the fallen are there
זיי זײַנען אַנידערגעשטויסן, און קענען נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht kenen un anidergeshtoisn zainen zei
rise up not can and thrust down are they

[1] *(Of Dovid)*

א פֿון דָּוִד .
Dovidn fun
Dovid of

37

Fret not thyself because of re'im *(evildoers)*;

neither have thou kina *(jealousy, envy)* of the workers of iniquity.

לז א זאָלסט זיך נישט ערגערן וועגן
vegen ergern nisht zich zolst
because of fret not self may you(SG)
די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di
evildoers the
זאָלסט נישט מקנא זײַן די ווָאס
vos di zain mekane nisht zolst
who the ones be envy not may you(SG)
טוען אומרעכט.
umrecht tuen
injustice do

[2] For they shall soon be cut down like the khatzir *(grass)*,

and wither as the green desheh *(herb, plant)*.

ב ווָאָרעם גיך ווי גראָז וועלן זיי פֿאַרשניטן ווערן ,
vern farshnitn zei veln groz vi gich vorem
become be cut off they will grass like quickly because
און ווי גרינע קרײַטעכץ וועלן זיי פֿאַרוועלקט ווערן .
vern farvelkt zei veln kraitechts grine vi un
become withered they will plant green like and

[3] Trust in Hashem, and do tov;

so shalt thou dwell in the Eretz, ure'eh emunah.

ג פֿאַרזיכער זיך אויף ה , און טו גוטס,
guts tu un Hashem oif zich farzicher
good do and Hashem on self trust
זיץ רויִק אין לאַנד, און היט אָפּ ווָאהאַפֿטיקייט,
vorhaftikeit op hit un land in ruik zits
truth over keep watch and land in peacefully sit

[4] Delight thyself also in Hashem,

and He shall give thee the desires of thine lev.

ד און קוויק זיך מיט ה ,
Hashem mit zich kvik un
Hashem with self delight and
און ער וועט דיר געבן די פֿאַרלאַנגען פֿון דײַן האַרצן.
hartsn dain fun farlangen di gebn dir vet er un
heart your of desires the give you(SG) will he and

[5] Commit thy derech *(road, way)* unto Hashem;

trust also in Him; and He shall bring it to pass.

ה פֿאַרלאָז אויף ה דײַן וועג,
veg dain Hashem oif farloz
way your Hashem to entrust
און פֿאַרזיכער זיך אויף אים, און ער וועט טאָן.
ton vet er un im oif zich farzicher un
do will he and him on self trust and

[6] And He shall bring forth thy tzedakah as the ohr,

and thy mishpat as the tzohorayim.

ו און ער וועט אַרויסברענגען ווי דאָס ליכט דײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain licht dos vi aroisbrengen vet er un
righteousness your light the like bring forth will he and
און דײַן משפּט ווי דער מיטן טאָג.
tog mitn der vi mishpot dain un
day mid the like judgment your and

[7] Rest in Hashem, and wait patiently for Him;

ז האַר צו ה , און האָף צו אים,
im tsu hof un Hashem tsu har
him to hope and Hashem to wait for

fret not thyself because of him who prospereth in his derech,

דעם וועגן ערגערן זיך נישט זאָלסט
dem vegen ergern nisht zich zolst
the one because of get angry not self you(SG) shall

וואָס איז מצליח אויף זיין וועג,
veg zain oif matsliech iz vos
way his on successful is who

because of the ish who bringeth wicked schemes to pass.

וועגן דעם מאַן וואָס טוט ליסטיקייטן.
listikeitn tut vos man dem vegen
cunning does who man the because of

[8] Cease from anger, and forsake chemah *(wrath)*;

ח לאָז אָפּ פֿון כּעס , און פֿאַרלאָז גרימצאָרן;
grimtsorn farloz un kaas fun op loz
wrath abandon and anger from off leave

fret not thyself in any wise to do rah.

זאָלסט זיך נישט ערגערן ; דאָס פֿירט
firt dos ergern nisht zich zolst
leads this get angry not self you(SG) shall

בלויז צום בייזן .
beizn tsum bloiz
evil to the only

[9] For evildoers shall be cut off;

ט וואָרעם די שלעכטסטוער וועלן פֿאַרשניטן וועדן ,
vern farshnitn veln shlechtstuer di vorem
become be cut off will evildoers the because

but those that wait upon Hashem, they shall inherit the Eretz *(land)*.

און די וואָס האָפֿן צו ה , זיי וועלן
veln zei Hashem tsu hofn vos di un
will they Hashem to wait who the ones and

ארבן דאָס לאַנד.
land dos arben
land the inherit

[10] For yet a little while, and the rasha shall not be;

י און נאָך אַ קליין ווײַלע , און דער רשע
roshe der un vaile klein a noch un
wicked the and brief period little a yet and

וועט נישט זיין ,
zain nisht vet
be not will

yes, thou shalt watch his place, and he will not be.

און וועסט זיך אומקוקן אויף זײַן אָרט ,
ort zain oif umkukn zich vest un
place his at look around self you(sg) will and

און ער איז נישטאָ .
nishto iz er un
not there is he and

[11] But the anavim *(meek ones)* shall inherit Eretz;

יא אָבער די געדריקטע וועלן ארבן דאָס לאַנד,
land dos arben veln gedrikte di ober
land the inherit will oppressed the but

and shall delight themselves in rov shalom *(great peace)*.

און וועלן זיך קוויקן מיט גרויס פֿריד .
frid grois mit kvikn zich veln un
peace great with delight selves will and

[12] The rasha plotteth against the tzaddik,

יב דער רשע טראַכט בייז קעגן צדיק ,
tsadik kegen beiz tracht roshe der
righteous one against evil plots wicked the

and gnasheth upon him with his teeth.

און ער קריצט אויף אים זײַנע ציין .
tsein zaine im oif kritst er un
teeth his him on gnashes he and

13 Adonoi shall laugh at him,

יג אֲדֹנָי לאַכט פֿון אים,
im fun lacht Adonoi
him at laughs Adonoi

for He seeth that his yom is coming.

וואָרעם ער זעט אַז זײַן טאָג וועט קומען .
kumen vet tog zain az zet er vorem
come will day his that sees he because

14 The resha'im have drawn out the cherev,

יד די רשעים ציִען אַרויס די שוועֶרד,
shverd di arois tsien reshoim di
sword the out draw out wicked ones the

and have bent their keshet,

און שפּאַנען זייער בויגן ,
boign zeyer shpanen un
bows their bend and

to cast down the oni *(poor)* and evyon *(needy)*,

צו מאַכן פֿאַלן דעם אָרעמאַן און דעם אבֿיון ,
evyon dem un oreman dem faln machn tsu
needy the and poor person the fall make to

and to slay such as be yishrei derech *(that walk uprightly)*.

צו שעכטן די וואָס זייער וועג איז גלײַך .
glaich iz veg zeyer vos di shechtn tsu
straight is way their who the ones slaughter to

15 Their cherev shall enter into their own lev,

טו וועט זייער שוועֶרד אַריִן אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in arain shverd zeyer vet
heart their in enter sword their will

and their keshatot *(bows)* shall be broken.

און זייערע בויגנס וועלן צעבראָכן ווערן .
vern tsebrochn veln boigns zeyere un
become broken will bows their and

16 A little that a tzaddik hath

טז בעסער דאָס ביסל ביים צדיק ,
tsadik baim bisel dos beser
righteous one with the little the better

is better than the riches of resha'im rabbim.

אַיידער די שפּע פֿון פֿיל רשעים .
reshoim fil fun shefe di eider
wicked ones many of abundance the than

17 For the zero'ot *(arms, powers)* of the resha'im shall be broken;

יז וואָרעם די אָרעמס פֿון די רשעים וועלן
veln reshoim di fun orems di vorem
will wicked ones the of arms the for

צעבראָכן ווערן ,
vern tsebrochn
become broken

but Hashem upholdeth the tzaddikim.

אָבער די צדיקים לענט אונטער ה .
Hashem unter lent tsadikim di ober
Hashem under lean righteous the but

18 Hashem knoweth the yamim of the temimim *(blameless ones)*;

יח ה מערקט די טעג פֿון די אומשולדיקע,
umshuldike di fun teg di merkt Hashem
innocent the of days the knows Hashem

and their nachalah *(inheritance)* shall be l'olam *(forever)*.

און זייער אַרב וועט זײַן אויף אייביק.
eibik oif zain vet arav zeyer un
ever for be will inheritance their and

19 They shall not be put to shame in time of evil;

יט זיי וועלן נישט פֿאַרשעמט ווערן אין צײַט פֿון בייז,
beiz fun tsait in vern farshemt nisht veln zei
evil of time in become ashamed not will they

and in the days of famine yisba'u *(they shall be satisfied, enjoy plenty)*.

און אין טעג פֿון הונגער וועלן זיי זאַט זײַן .
zain zat zei veln hunger fun teg in un
be satisfied they will famine of days in and

20 But the resha'im shall perish,

כ וואָרעם די רשעים וועלן אונטערגיין,
untergein veln reshoim di vorem
disappear will wicked ones the for

and the oyvei Hashem *(enemies of Hashem)*

אוֹן דִי פַיִינְט פוֹן ה
Hashem fun faint di un
Hashem of enemies the and

shall be like the glory of the meadows;

אַזוי ווי קעסטלעכע פּעטע שאָף ;
shof fete kestleche vi azoi
sheep fat precious as like

they shall disappear like ashan *(smoke)*, they shall vanish.

זיי פַאַרגייען , אין רויך פַאַרגייען זיי .
zei fargeyen roich in fargeyen zei
they pass away smoke in pass away they

[21] The rasha borroweth, and repayeth not;

כא דער רשע לייַט אוֹן באַצאָלט נישט,
nisht batsolt un lait roshe der
not repays and borrows wicked the

but the tzaddik showeth chonen *(generosity)*, and giveth.

אוֹן דער צדיק לייַטזעליקט אוֹן גיט .
git un laitzelikt tsadik der un
gives and is gracious righteous one the and

[22] For such as be blessed of Him shall inherit Eretz;

כב וואָרעם זיַינע געבענטשטע אַרבן דאָס לאַנד,
land dos arben gebentshte zaine vorem
land the inherit blessed his for

and they that be cursed of Him shall be cut off.

אוֹן זיַינע פַאַרשאָלטענע ווערן פַאַרשניטן.
farshnitn vern farsholtene zaine un
cut off become cursed his and

[23] The steps of a gever konanu by Hashem

כג פוֹן ה ווערן אָנגעשטעלט די טריט פוֹן מענטשן ,
mentshn fun trit di ongeshtelt vern Hashem fun
men of steps the established become Hashem from

and He delighteth in his derech.

אוֹן ער באַווילִיקט זיַין וועג.
veg zain bavilikt er un
way his approves he and

[24] Though he stumble, he shall not utterly fall;

כד אַז ער פַאַלט, בליַיבט ער נישט ליגן ,
lign nisht er blaibt falt er az
lying not he remains falls he if

for Hashem upholdeth him with His yad *(hand, power)*.

וואָרעם ה לענט אונטער זיַין האַנט.
hant zain unter lent Hashem vorem
hand his under sustains Hashem because

[25] I have been na'ar *(young)*,

כה איך בין יונג געווען אוֹן בין אַלט געוואָרן ,
gevorn alt bin un geven yung bin ich
having become old am and having been young am I

and now am old; yet I have not seen the tzaddik forsaken,

אוֹן איך האָב נישט געזען אַ צדיק פַאַרלאָזן,
farlozen tsadik a gezen nisht hob ich un
forsaken righteous one a seen not have I and

nor his zera begging lechem.

אוֹן זיַין זאָמען בעטלענדיק ברויט.
broit betlendik zomen zain un
bread begging seed his and

[26] He is ever chonen *(generous, merciful)*, and lendeth;

כו אַ גאַנצן טאָג איז ער לייַטזעליק אוֹן אַנטלייַ,
antlait un laitzelik er iz tog gantsn a
lends and be gracious he is day whole a

and his zera is blessed.

אוֹן זיַין זאָמען איז אַ בענטשונג .
bentshung a iz zomen zain un
blessing a is seed his and

[27] Depart from rah, and do tov;

כז קער זיך אָפּ פוֹן שלעכטס, אוֹן טו גוטס,
guts tu un shlechts fun op zich ker
good do and evil from away self turn

and dwell l'olam *(for evermore)*.

אוֹן בליַיב רוען אויף אייביק.
eibik oif ruen blaib un
ever for dwelling remain and

כח וואָרעם ה האָט ליב גערעכטיקייט ,
gerechtikeit lib hot Hashem vorem
righteousness love has Hashem because

און פַֿאַרלאָזט נישט זיַנע פֿרומע ;
frume zaine nisht farlozt un
faithful his not forsaken and

אייביק ווערן זיי אָפּגעהיט,
opgehit zei vern eibik
guarded they become forever

אָבער דער זאָמען פֿון די רשעים ווערט פַֿארשניטן.
farshnitn vert reshoim di fun zomen der ober
cut off shall be wicked ones the of seed the but

כט די צדיקים וועלן אַרבן דאָס לאַנד,
land dos arben veln tsadikim di
land the inherit will righteous the

און וועלן ווויינען דערויף שטענדיק.
shtendik deroif voinen veln un
always thereon dwell will and

ל דאָס מויל פֿון דעם צדיק לאָזט אַרויס חכמה ,
chochme arois lozt tsadik dem fun moil dos
wisdom out lets righteous one the of mouth the

און זיַין צונג רעדט גערעכטיקייט .
gerechtikeit redt tsung zain un
righteousness speaks tongue his and

לא די תּורה פֿון זיַין ג-ט איז אין זיַין האַרצן,
hartsn zain in iz G-t zain fun toyre di
heart his in is G-d his of Torah the

זיַנע טריט גליטשן זיך נישט אויס.
ois nisht zich glitshn trit zaine
out not selves slip steps his

לב דער רשע קוקט אויס אויפֿן צדיק ,
tsadik oifn ois kukt roshe der
righteous one on the out looks wicked the

און זוכט אים צו טייטן.
teitn tsu im zucht un
slay to him seek and

לג ה וועט אים נישט איבערלאָזן אין זיַין האַנט,
hant zain in iberlozen nisht im vet Hashem
hand his in leave not him will Hashem

און נישט לאָזן אים שולדיק מאַכן , אַז ער
er az machn shuldik im lozn nisht un
he when make guilty him let not and

ווערט געמישפּט .
gemishpet vert
judged becomes

לד האָף צו ה , און היט זיַין וועג,
veg zain hit un Hashem tsu hof
way his keep and Hashem in hope

און ער וועט דיך דערהייבן צו אַרבן דאָס לאַנד;
land dos arben tsu derheibn dich vet er un
land the inherit to exalt you(SG) will he and

וועסט צוזען ווי די רשעים ווערן פַֿארשניטן.
farshnitn vern reshoim di vi tsuzen vest
cut off become wicked ones the how see you(sg) will

28 For Hashem loveth mishpat,

and forsaketh not His chasidim;

they are preserved l'olam;

but the zera resha'im shall be cut off.

29 The tzaddikim shall inherit Eretz,

and dwell therein forever.

30 The mouth of the tzaddik speaketh chochmah,

and his leshon uttereth mishpat.

31 The torat Elohav is in his lev;

no steps of his shall slip.

32 The rashah lieth in wait to ambush the tzaddik,

and seeketh to slay him.

33 Hashem will not leave him in his yad *(hand, power)*,

nor condemn him b'hishshafto *(when he is judged, brought to trial)*.

34 Wait on Hashem, and be shomer over His Derech,

and He shall exalt thee to inherit Eretz;

when the resha'im are cut off, thou shalt see it.

35 I have seen the violently powerful rashah,

לה איך האָב געזען דעם רשע מאַכטיק,
machtik roshe dem gezen hob ich
mighty wicked the seen have I

spreading himself like an indigenous green tree.

און צעשפרייט ווי אַ צווייגהאַפטיקער אַלטגעזעסענער בוים;
boim altgezesener tsvaighaftiker a vi tseshpreit un
tree native branchy a like spread out and

36 Yet he passed away,

לו אָבער מע איז פֿאַרביַיגעגאַנגען,
farbaigegangen iz me ober
passed by is one yet

and, hinei, he was no more;

ערשט ער איז נישטאָ,
nishto iz er ersht
not is he behold

yes, I sought him,

און איך האָב אים געזוכט ,
gezucht im hob ich un
sought him have I and

but he could not be found.

און ער איז נישט געווען צו געפֿינען.
gefinen tsu geven nisht iz er un
find to having been not is he and

37 Mark the blameless man, and observe the yashar *(upright)*;

לז באַטראַכט דעם אומשולדיקן, און זע דעם רעכטפֿאַרטיקן,
rechtfartikn dem ze un umshuldikn dem batracht
upright the behold and blameless the consider

for the end of that ish is shalom.

אַז דער סוף פֿון איטלעכן איז אַ גליקלעכער .
gliklecher a iz itlechn fun sof der az
peaceful one a is each one of end the that

38 But the poshe'im shall be made shmad together;

לח און די פֿאַרברעכער ווערן פֿאַרטיליקט אין איינעם,
einem in fartilikt vern farbrecher di un
one in destroyed become rebellious the and

the latter end of the resha'im shall be cut off.

דער סוף פֿון די רשעים ווערט פֿאַרשניטן.
farshnitn vert reshoim di fun sof der
cut off shall be wicked ones the of end the

39 But the Teshu'at Tzaddikim is of Hashem;

לט אָבער די הילף פֿון די צדיקים איז פֿון ה ,
Hashem fun iz tsadikim di fun hilf di ober
Hashem of is righteous the of salvation the but

He is their ma'oz in the time of tzoros.

זייער פֿעסטונג אין צייַט פֿון נויט .
noit fun tsait in festung zeyer
distress of time in fortress their

40 And Hashem helps them, and delivers them;

מ און ה שטייט זיי בייַ, און מאַכט זיי אַנטרינען,
antrinen zei macht un bai zei shteit Hashem un
escape them makes and by them stand Hashem and

He shall deliver them from the resha'im, and save them,

ער מאַכט זיי אַנטרינען פֿון די רשעים ,
reshoim di fun antrinen zei macht er
wicked ones the from escape them makes he

און העלפֿט זיי ,
zei helft un
them helps and

because they take refuge in Him.

ווייַל זיי האָבן זיך געשיצט אין אים.
im in geshitst zich hobn zei vail
him in taken shelter selves have they because

א אַ מיזמור פֿון דָוִדן , אויף אַ דערמאָנונג .
dermonung a oif Dovidn fun mizmor a
memorial a upon Dovid of psalm a

[1] (Mizmor Dovid. For the memorial portion of the mincha)

לח

38 Hashem, rebuke me not in Thy wrath;

נישט אין דיַין כּעס , ה , זאָלסטו מיך מוסרן ,
musern mich zolstu Hashem kaas dain in nisht
rebuke me may you(SG) Hashem anger your in not

neither chasten me in Thy hot displeasure.

און אין דיַין גרימצאָרן זאָלסטו מיך שטראָפֿן.
shtrofn mich zolstu grimtsorn dain in un
punish me may you(SG) wrath your in and

ג ב וואָרעם דיַינע פֿיַילן האָבן געניידערט אין מיר,
mir in genidert hobn failn daine vorem
me in gone down have arrows your because

[2] [3] For Thine khitzim *(arrows)* pierce me,

and Thy Yad presseth upon me.

און אויף מיר האָט געניידערט דיַין האַנט.
hant dain genidert hot mir oif un
hand your gone down has me upon and

ד ג נישטאָ קיין גאַנץ גליד אין מיַין לייַב
laib main in glid gants kein nishto
body my in member whole any there is not

[3] [4] There is no health in my basar

because of Thine anger;

פֿון וועגן דיַין צאָרן ,
tsorn dain vegen fun
anger your because of from

neither is there any shalom in my atzmot

נישטאָ קיין פֿריד אין מיַינע ביינער
beiner maine in frid kein nishto
bones my in peace any there is not

because of my chattat.

פֿון וועגן מיַין חטא.
chet main vegen fun
sin my because of from

ה ד וואָרעם מיַינע זינד גייען איבער מיַין קאָפּ,
kop main iber geyen zind maine vorem
head my over goes sin my because

[4] [5] For mine avonot *(iniquities)* are gone over mine head;

as a weighty massa *(burden)* they are too heavy for me.

ווי אַ שוועָרע משׂא זיַינען זיי צו שוועָר פֿאַר מיר.
mir far shver tsu zei zainen mase shvere a vi
me for heavy too they are burden heavy a like

ו ה עס פֿוילן, עס אייַטערן מיַינע ווונדן
vundn maine aitern es foiln es
wounds my festers it rots it

[5] [6] My chaburot *(wounds)* are foul and festering

because of my wicked folly.

פֿון וועגן מיַין נאַרישקייט;
narishkeit main vegen fun
folly my because of from

ז ו איך בין צעקרימט, איך בין געבויגן ביז גאָר ,
gor biz geboign bin ich tsekrimt bin ich
completely until bent down am I bent am I

[6] [7] I am bent down;

I am brought low ad me'od; I go about mourning all day long.

אַ גאַנצן טאָג גיי איך אום פֿינצטער.
fintster um ich gei tog gantsn a
dark around I go day whole a

ח ז וואָרעם מיַינע לענדן זיַינען פֿול מיט בראַנד ,
brand mit ful zainen lendn maine vorem
burning with full are loins my because

[7] [8] For my loins are filled with burning;

and there is no health in my basar.

און נישטאָ קיין גאַנץ גליד אין מיַין לייַב .
laib main in glid gants kein nishto un
body my in member whole any there is not and

9 8 I am feeble and broken ad me'od;

ט ח איך בין באַנומען און דערשלאָגן ביז גאָר ,
gor biz dershlogn un banumen bin ich
completely until crushed and numb am I

I have groaned by reason of the disquietness of my lev.

איך שרײַ פֿון דער ברומונג פֿון מײַן האַרצן.
hartsn main fun brumung der fun shrai ich
heart my of roaring the from cry I

10 9 Adonoi, all my ta'avah *(desire, longing)* is before Thee;

י ט אֲדֹנָי , אַל מײַן קרעכצן איז פֿאַר דיר ,
dir far iz krechtsn main al Adonoi
you(SG) before is sighing my all Adonoi

and my groaning is not hid from Thee.

און מײַן זיפֿצן איז פֿון דיר נישט פֿאַרבאָרגן.
farborgen nisht dir fun iz ziftsn main un
hidden not you(SG) from is sighing my and

11 10 My lev panteth,

יא י מײַן האַרץ שווינדלט,
shvindlt harts main
trembles heart my

my ko'ach faileth me;

מײַן כּוח האָט מיך פֿאַרלאָזט;
farlozt mich hot koiech main
forsaken me has strength my

as for the ohr of mine eyes,

און דאָס ליכט פֿון מײַנע אויגן,
oign maine fun licht dos un
eyes my of light the and

it also is gone from me.

דאָס אויך איז בײַ מיר מער נישטאָ .
nishto mer mir bai iz oich dos
not there more me by is also this

12 11 My loved ones and my re'a

יב יא מײַנע גוטע פֿרײַנט און מײַנע חבֿרים
chaverim maine un fraint gute maine
companions my and friends good my

stand aloof from my nega;

שטייען אַוועק פֿון מײַן פּלאָג ,
plog main fun avek shteyen
plague my from away stand

and my neighbors stand afar off.

און מײַנע נאָענטע שטייען פֿון דער ווײַטן .
vaitn der fun shteyen nonte maine un
distance the from stand near ones my and

13 12 They also that seek after my nefesh lay snares for me;

יג יב און נעצן לייגן די וואָס זוכן מײַן לעבן,
lebn main zuchn vos di leign netsn un
life my seek who the ones put nets and

and they that seek my hurt speak of ruin,

און די וואָס זײַנען מיר אויסן בייז רעדן אומגליקן,
umglikn redn beiz oisn mir zainen vos di un
disasters speak hurt seeking me are who the ones and

and plot mirmot *(deceptions, deceits)* all the day long.

און באַטרוגן טראַכטן זיי אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a zei trachtn batrugn un
day whole a they think on deceits and

14 13 But I, like a cheresh *(deaf man)*, heard not;

יד יג און איך בין ווי אַ טויבער , איך הער נישט,
nisht her ich toiber a vi bin ich un
not hear I deaf person a like am I and

and I was like a mute that openeth not his mouth.

און ווי אַ שטומער וואָס עפֿנט נישט זײַן מויל .
moil zain nisht efent vos shtumer a vi un
mouth his not opens who mute person a like and

15 14 Thus I was like an ish that heareth not,

טו יד יאָ , איך בין ווי אַ מענטש וואָס הערט נישט,
nisht hert vos mentsh a vi bin ich yo
not hears who person a like am I yes

and in whose mouth are no tokhachot *(reproofs)*.

און אין זײַן מויל זײַנען קיין טענות נישטאָ.
nishto tainus kein zainen moil zain in un
not claims any are mouth his in and

[16] [15] For I wait for Thee, Hashem;

טז טו וואָרעם צו דיר , ה , טו איך האָפֿן;
hofn ich tu Hashem dir tsu vorem
wait I do Hashem you(SG) to because

Thou wilt hear, Adonoi Elohai.

דו וועסט ענטפֿערן, אֲדֹנָי מײַן ג-ט.
G-t main Adonoi entfern vest du
G-d my Adonoi answer will you

[17] [16] For I said,

יז טז וואָרעם איך זאָג:
zog ich vorem
say I because

Hear me, lest otherwise they should gloat over me;

זאָלן זיי נישט דערפֿרייט ווערן איבער מיר;
mir iber vern derfreit nisht zei zoln
me over become rejoice not they shall

when my regel slippeth,

אַז מײַן פֿוס גליטשט זיך אויס,
ois zich glitsht fus main az
out self slips foot my when

they magnify themselves against me.

גרייסן זיי זיך איבער מיר.
mir iber zich zei greisn
me over selves they magnify

[18] [17] For I am ready to fall,

יח יז וואָרעם איך בין אָנגעבריט צום פֿאַלן,
faln tsum ongebreit bin ich vorem
fall to prepared am I because

and my sorrow is before me tamid.

און מײַן ווייטאָג איז אַנטקעגן מיר תמיד .
tamid mir antkegen iz veitog main un
continually me opposite is pain my and

[19] [18] For I will declare mine avon;

יט יח וואָרעם איך גיב צו מײַן זינד,
zind main tsu gib ich vorem
sin my to give I because

I will be in anguish over my chattat.

איך בין באַקומערט וועגן מײַן חטא.
chet main vegen bakumert bin ich
sin my concerning worried am I

[20] [19] But mine oveyim are chayyim *(vigorous)*, and they are strong;

כ יט און מײַנע פֿײַנט אום לעבן זײַנען שטאַרק,
shtark zainen lebn um faint maine un
strong are life around enemies my and

and they that hate me sheker *(wrongfully)* are multiplied.

און פֿיל מײַנע שׂונאים פֿאַר גאָרנישט.
gornisht far sonem maine fil un
nothing for haters my many and

[21] [20] They also that repay ra'ah for tovah are mine adversaries;

כא כ און די וואָס באַצאָלן אַ רָעה פֿאַר אַ טובֿה,
toive a far roeh a batsoln vos di un
good a for evil a repay who the ones and

because I pursue the thing that is tov.

פֿײַנטן מיך פֿאַר מײַן נאָכיאָגן גוטס.
guts nochyogn main far mich faintn
good pursuing my for me oppose

[22] [21] Forsake me not, Hashem Elohai;

כב כא נישט פֿאַרלאָזן זאָלסטו מיך , ה ,
Hashem mich zolstu farlozen nisht
Hashem me may you(SG) forsake not

be not far from me.

נישט דערווײַטערן זאָלסטו זיך פֿון מיר, מײַן ג-ט.
G-t main mir fun zich zolstu dervaitern nisht
G-d my me from self shall you be far from not

[23] [22] Make haste to help me,

כג כב אײַל מיר צו הילף,
hilf tsu mir ail
help to me hurry

Adonoi Teshuati *(L-rd of my salvation)*.

אֲדֹנָי מײַן ישועה .
yeshue main Adonoi
salvation my Adonoi

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, פַֿאַר
far gezangmaister dem far
for choirmaster the for

ידותון ; אַ מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a Yedutun
Dovid from psalm a Yedutun

[1] *(For the one directing, even to Yedutun. Mizmor Dovid)*

לט

39 I said, I will be shomer over my ways,

איך האָב געזאָגט: איך וועל היטן מײַנע וועגן
vegen maine hitn vel ich gezogt hob ich
ways my keep will I said have I

that I sin not with my leshon;

פֿון צו זינדיקן מיט מײַן צונג ;
tsung main mit zindikn tsu fun
tongue my with sin to from

I will be shomer over my mouth with a muzzle,

איך וועל האַלטן אַ שלאָס אויף מײַן מויל ,
moil main oif shlos a haltn vel ich
mouth my on lock a hold will I

while the rashah is before me.

בעת דער רשע איז פֿאַר מיר.
mir far iz roshe der beeis
me before is wicked one the while

[3] [2] I was dumb with silence,

ב איך בין שטיל אַנטשטומט געווען,
geven antshtumt shtil bin ich
been muted quiet am I

I held my peace for the sake of tov;

איך האָב געשווײגן , אָן גוטס,
guts on geshvigen hob ich
good without been silent have I

and my distress grew severe.

און מײַן ווייטאָג איז געווען איַנגעהאַלטן.
aingehaltn geven iz veitog main un
held in been is pain my and

[4] [3] My lev became hot within me;

ג איז מײַן האַרץ אין מיר הייס געוואָרן,
gevorn heis mir in harts main iz
become hot me in heart my is

while I was musing the eish burned;

האָט אין מײַן געמיט זיך אַ פֿײַער צעברענט;
tsebrent faier a zich gemit main in hot
burned fire a self spirit my in has

then I spoke with my leshon:

האָב איך גערעדט מיט מײַן צונג :
tsung main mit geredt ich hob
tongue my with spoken I have

[5] [4] Hashem, make me to know mine end,

ד לאָז מיך וויסן , ה , מײַן סוף,
sof main Hashem visen mich loz
end my Hashem know me let

and the measure of my yamim, what it is;

און די מאָס פֿון מײַנע טעג , וואָס זי איז,
iz zi vos teg maine fun mos di un
is it what days my of measure the and

that I may have da'as of how chadel *(fleeting, frail)* I am.

לאָמיך וויסן ווי פֿאַרגייַק איך בין.
bin ich fargEik vi visen lomich
am I transient how know let me

[6] [5] Hinei, Thou hast made my yamim as a handbreadth,

ה זע , ווי אַ שפּאַן האָסטו געמאַכט מײַנע טעג,
teg maine gemacht hostu shpan a vi ze
days my made have you span a like behold

and mine lifespan is as nothing before Thee;

און מײַן געדויער איז ווי גאָרנישט קעגן דיר ;
dir kegen gornisht vi iz gedoier main un
you(SG) before nothing like is duration my and

verily kol adam stand as kol hevel *(altogether vanity)*.

פַּאַר וואָר, אַ בלויזער הויך וואָס באַשטייט איז
iz bashteit vos hoich bloizer a vor far
is issues that breath mere a truly for
איטלעכער מענטש.
mentsh itlecher
man every

Selah סֶלָה

7 6 Surely every ish walketh in a tzel *(shadow)*;

ז בלויז ווי אַן אָפּדוכט גייט אום דער מענטש,
mentsh der um geit opducht an vi bloiz
man the around goes shadow a like only

surely they are in turmoil in vain;

בלויז אומנישט טומלען זיי ;
zei tumlen umnisht bloiz
they bustle in vain only

he heapeth up riches, and hath no da'as of who shall gather them.

ער קלייַבט, און ער ווייס נישט ווער דאָס וועט
vet dos ver nisht veis er un klaibt er
will that who not knows he and gathers he
איינזאַמלען .
ainzamlen
collect together

8 7 And now, Adonoi, what do I wait for?

ח אָן אַצונד, וואָס זאָל איך האָפֿן ?
Adonoi o hofn ich zol vos atsund un
Adonoi o hope for I shall what now and

My hope is in Thee.

מייַנע האָפֿענונג איז צו דיר .
dir tsu iz hofenung maine
you(SG) to is hope my

9 8 Save me from all my peysha'im;

ט זייַ מיך מציל פֿון אַלע מיַנע פֿאַרברעכן ;
farbrechn maine ale fun matsl mich zai
transgressions my all from save me be

make me not the reproach of the foolish.

זאָלסט מיך נישט מאַכן צום שפּאָט
shpot tsum machn nisht mich zolst
laughing stock to the make not me may you(SG)
פֿון דעם נידערטרעכטיקן.
nidertrechtikn dem fun
base the of

10 9 I was silent, I opened not my mouth;

י איך בין שטום, איך עפֿן נישט מיַן מויל ,
moil main nisht efen ich shtum bin ich
mouth my not open I mute am I

because Atah *(Thou)* did it.

וואָרעם דו האָסט עס געטאָן.
geton es host du vorem
done it have you because

11 10 Remove Thy nega *(stroke, scourge)* away from me;

יא טו אָפּ פֿון מיר דיַין פּלאָג ,
plog dain mir fun op tu
plague your me from away remove

I am consumed by the blow of Thine yad.

פֿון דעם שטרייַט פֿון דיַין האַנט ווער איך פֿאַרלענדט.
farlendt ich ver hant dain fun shtrait dem fun
consumed I become hand your of strife the from

12 11 When Thou with rebukes dost correct man for avon *(iniquity)*,

יב יא וואָלסטו מיט שטראָפֿרייד געמוסרט דעם
dem gemusert shtrofreid mit volstu
the chastise discipline with would you
מענטשן פֿאַר זינד!
zind far mentshn
sin for man

Thou makest his beauty to consume away like a moth:

אָבער מאַכסט צעקריכן ווי מאָיל זײַן שיינקייט.
sheinkeit zain moil vi tsekrichn machst ober
beauty his moth like rot away make but

surely kol adam are hevel *(vanity)*.

בלויז אַ הויך איז איטלעכער מענטש.
mentsh itlecher iz hoich a bloiz
man every is breath a only

Selah סֶלָה

[13 12] Hear my tefillah, Hashem, and give ear unto my cry;

יג יב הער צו מײַן תּפֿילה, ה׳ , און
un Hashem tfile main tsu her
and Hashem prayer my to pay heed

מײַן געשרײ פֿאַרנעם;
farnem geshrei main
receive cry my

hold not Thy peace at my weeping;

אויף מײַן טרער זאָלסטו נישט שווײַגן ;
shvaign nisht zolstu trer main oif
keep silent not shall you tears my on

for I am a ger with Thee,

וואָרעם אַ פֿרעמדער בין איך בײַ דיר ,
dir bai ich bin fremder a vorem
you(SG) with I am stranger a because

and a sojourner, as were all my Avot.

אַן איינגעוואַנדערטער ווי אַלע מײַנע עלטערן.
eltern maine ale vi aingevanderter an
fathers my all like sojourner a

[14 13] O spare me from Thy frown, that I may recover strength,

יד יג קוק אַוועק פֿון מיר, און לאָמיך זיך אויפֿמונטערן,
oifmuntern zich lomich un mir fun avek kuk
cheer up self let me and me from away look

before I depart, v'eineni *(and I be no more)*.

אײדער איך וועל אַוועקגיין און מער נישט זײַן .
zain nisht mer un avekgein vel ich eider
be not more and go away will I before

[1] *(For the one directing, Of Dovid. Mizmor)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דָּוִד אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun gezangmaister dem far
psalm a Dovid from choirmaster the for

40 I waited patiently for Hashem;

מ האָפֿן געהאָפֿט האָב איך אויף ה׳ ,
Hashem oif ich hob gehoft hofn
Hashem upon I have hoped hoping

and He inclined unto me,

און ער האָט זיך געניגט צו מיר,
mir tsu geneigt zich hot er un
me to inclined self has he and

and heard my cry.

און צוגעהערט מײַן געשרײ.
geshrei main tsugehert un
cry my listened to and

[3 2] Hashem brought me up also out of a horrible pit,

ב און ער האָט מיך אַרויפֿגעבראַכט פֿון דער וויסטער גרוב,
grub vister der fun aroifgebracht mich hot er un
pit desolate the from brought up me has he and

out of the miry clay,

פֿון דעם זומפֿיקן לײַם,
leim zumpikn dem fun
clay muddy the from

and set my feet upon a rock,

און ער האָט געשטעלט אויף אַ פֿעלדז מײַנע פֿיס,
fis maine feldz a oif geshtelt hot er un
feet my rock a upon set has he and

and established my goings.

ער האָט באַפֿעסטיקט מײַנע טריט.
trit maine bafestikt hot er
steps my made firm has he

[4 3] And He hath put a shir chadash in my mouth,

ד ג און ער האָט געגעבן אין מײַן מויל אַ ניַ געזאַנג,
gezang nai a moil main in gegebn hot er un
song new a mouth my in given has he and

even tehillah *(hymn of praise)* unto Eloheinu;

אַ לויב צו אלוקינו .
Elokeinu tsu loib a
our G-d to praise a

many shall see it, and fear,

פֿיל וועלן זען און וועלן פֿאָרכטן ,
forchtn veln un zen veln fil
be in dread will and see will many

and shall trust in Hashem.

און וועלן זיך פֿאַרזיכערן אויף ה .
Hashem oif farzichern zich veln un
Hashem upon trust selves will and

[5 4] Ashrei is that man that maketh Hashem his trust,

ה ד געבענטשט איז דער מענטש וואָס האָט געמאַכט
gemacht hot vos mentsh der iz gebentsht
made has who man the is blessed

ה זײַן פֿאַרזיכערונג,
farzicherung zain Hashem
reliance his Hashem

and looketh not to the proud ones,

און זיך נישט געווענדט צו די האָפֿערדיקע,
hoferdike di tsu gevendt nisht zich un
proud the to turned not self and

nor such as turn aside to lies *(false g-ds)*.

און צו די וואָס קערן זיך אָפּ צו פֿאַלשקייט.
falshkeit tsu op zich kern vos di tsu un
falsehood to away self turn who the ones to and

[6 5] Many, O Hashem Elohai,

ו ה פֿיל האָסטו אויפֿגעטאָן, ה מײַן ג-ט –
G-t main Hashem oifgeton hostu fil
G-d my Hashem done you have many

are Thy wonderful works which Thou hast done,

דײַנע וווּנדער און דײַנע טראַכטונגען
trachtungen daine un vunder daine
thoughts your and wonders your

and Thy thoughts which are to us-ward;

פֿון אונדזערט וועגן ;
vegen undzerent fun
account our of

they cannot be recounted unto Thee;

נישטאָ קיין גלײַכן צו דיר .
dir tsu glaichn kein nishto
you(SG) to equal any there is not

if I would declare and speak of them,

זאָל איך דערציילן און זאָגן ,
zogn un dertseiln ich zol
say and tell I shall

they are more than can be numbered.

זײַנען זיי צו פֿיל אויסצורעכענען .
oistsurechenen fil tsu zei zainen
to count many too they are

[7 6] Zevach and minchah Thou didst not desire;

ז ו שלאַכטאָפּפֿער און שפּײַזאָפּפֿער האָסט דו
du host shpaizopfer un shlachtopfer
you have minchah and slaughter sacrifice

נישט פֿאַרלאַנגט,
farlangt nisht
demanded not

mine ears hast Thou pierced;

אָבער מײַנע אויערן האָסטו דו אויפֿגעמאַכט –
oifgemacht du hostu oiern maine ober
opened you have you ears my but

olah *(burnt offering)* and chata'ah *(sin offering)* hast Thou not required.

ברַאנדאָפּפֿער און זינדאָפּפֿער פֿאַרלאַנגסטו נישט.
nisht farlangstu zindopfer un brandopfer
not you demand sin offering and olah

[8 7] Then said I, Hinei, I come;

ח ז דערום האָב איך געזאָגט: זע , איך בין געקומען ,
gekumen bin ich ze gezogt ich hob derum
come am I behold said I have therefore

in the megillat sefer it is written of me,

אין די מגלה פֿון דעם סֵפֶר איז ווען מיר געשריבן .
geshribn mir vegen iz sefer dem fun megale di in
written me concerning is book the of scroll the in

[9 8] I delight to do Thy will, O Elohai;

ט ח צו טאָן דיין רָצון , מײַן ג-ט, האָב איך באַגערט,
bagert ich hob G-t main rotsn dain ton tsu
desired I have G-d my will your do to

yea, Thy torah is within my heart.

און דײַן תּורה איז אין מײַנע אינגעוויידע .
ingeveid maine in iz toyre dain un
innermost parts my in is Torah your and

[10 9] I have preached tzedek in the kahal rav *(great congregation)*;

י ט איך האָב מבשֵׂר זײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit zain mevaser hob ich
righteousness his publish good news have I

אין אַ גרויס געזעמל ;
gezeml grois a in
assembly great a in

hinei, I have not restrained my lips,

זע , מײַנע ליפּן טו איך נישט פֿאַרמײַדן;
farmaidn nisht ich tu lipn maine ze
withhold not I do lips my behold

O Hashem, Thou knowest.

ה , דו ווייסט דאָך .
doch veist du Hashem
indeed know you Hashem

[11 10] I have not hid thy tzedek within my lev;

יא י דײַן גערעכטיקייט האָב איך נישט פֿאַרדעקט אין מײַן האַרצן,
hartsn main in fardekt nisht ich hob gerechtikeit dain
heart my in hidden not I have righteousness your

I have declared Thy emunah and Thy teshuah;

דײַן טרײַשאַפֿט און דײַן הילף האָב איך דערציילט;
dertseilt ich hob hilf dain un traishaft dain
told I have salvation your and faithfulness your

I have not concealed Thy chesed

איך האָב נישט פֿאַרהוילן דײַן גענאָד
genod dain farhoiln nisht hob ich
grace your concealed not have I

and Thy emes from the kahal rav.

און דײַן אמת פֿאַרן גרויסן געזעמל .
gezeml groisn faran emes dain un
assembly great before truth your and

[12 11] Withhold not Thou thy rachamim from me, O Hashem;

יב יא נישט פֿאַרמײַדן זאָלסטו דו , ה , דײַן
dain Hashem du zolstu farmaidn nisht
your Hashem you shall you withhold not

דערבאַרעמונג פֿון מיר,
mir fun derbaremung
me from compassion

let Thy chesed and Thy emes continually preserve me.

דײַן גענאָד און דײַן אמת זאָלן מיך תּמיד באַהיטן.
bahitn tamid mich zoln emes dain un genod dain
guard continually me shall truth your and grace your

[13 12] For innumerable evils have compassed me about;

יג יב וואָרעם אַרומגערינגלט האָבן מיך בייזן אַזש
azh beizn mich hobn arumgeringlt vorem
so evil me have encircled because

, צאָל אָן
tsol on
number without

mine avonot *(iniquities)* have overtaken me,

דערגרייכט האָבן מיך מײַנע זינד ,
zind maine mich hobn dergreicht
sins my me have overtaken

so that I am not able to look up;

אַז איך קען נישט זען ;
zen nisht ken ich az
see not can I so that

they are more than the hairs of mine head;

זיי זײַנען מער ווי די האָר פֿון מײַן קאָפּ ,
kop main fun hor di vi mer zainen zei
head my of hair the than more are they

therefore my lev faileth me.

און מײַן האַרץ האָט מיך פֿאַרלאָזן.
farlozen mich hot harts main un
left me has heart my and

14 13 Be pleased, O Hashem, to deliver me;

יד יג באַווילק , ה , מיך מציל צו זײַן ,
zain tsu matsl mich Hashem bavilik
be to saved me Hashem be willing

O Hashem, make haste to help me.

ה , אײַל מיר צו הילף.
hilf tsu mir ail Hashem
help to me make haste Hashem

15 14 Let them be ashamed and mutually confounded

טו יד זאָל פֿאַרשעמט און צו שאַנד ווערן אין אײנעם
einem in vern shand tsu un farshemt zol
one in become shame to and be ashamed shall

that seek after my nefesh to destroy it;

די וואָס זוכן מײַן לעבן, עס אומצובערענגען ;
umtsubrengen es lebn main zuchn vos di
to destroy it life my seek who the ones

let them be driven backward and put to shame

זאָלן אָפּטרעטן אַהינטער און זיך שעמען
shemen zich un ahinter optretn zoln
be ashamed selves and backward beat a retreat shall

that wish me evil.

די וואָסווינטשן מיר בייז .
beiz mir vintshn vos di
evil me wish who the ones

16 15 Let them be appalled because of their boshet *(shame)*

טז טו זאָלן באַגומען ווערן פֿון ווענן זייער שאַנד
shand zeyer vegen fun vern banumen zoln
shame their account of from become be amazed shall

that say unto me, Aha, aha.

די וואָס זאָגן מיר: אַהאַ! אַהאַ!
aha aha mir oif zogn vos di
aha aha me upon say who the ones

17 16 Let all those that seek Thee

יז טז זאָלן זײַן לוסטיק און זיך פֿרייען מיט דיר
dir mit freyen zich un lustik zain zoln
you(SG) with rejoice selves and joyful be shall

rejoice and be glad in Thee;

אַלע וואָס זוכן דיך ;
dich zuchn vos ale
you(SG) seek who all

let such as love Thy teshuah say continually:

זאָלן תּמיד זאָגן : געגרייסט זאָל זײַן ה !
Hashem zain zol gegreist zogn tamid zoln
Hashem be shall exalted say continually shall

Hashem be magnified!

די וואָס האָבן ליב דײַן ישועה .
yeshue dain lib hobn vos di
salvation your love have who the ones

18 17 But I am poor and needy;

יח יז און איך אָרימער און באַדערפֿטיקער –
baderftiker un orimer ich un
needy and poor man I and

yet Adonoi thinketh upon me;

זאָל אֲדֹנָי דאָס מיר צוערעכענען .
tsurechenen mir dos Adonoi zol
think of me this Adonoi shall

Thou art my ezer and my deliverer;

דו ביסט מײַן הילף , און דער וואָס
vos der un hilf main bist du
who the one and salvation my are you

מאַכט מיך אַנטרינען;
antrinen mich macht
escape me makes

make no tarrying, O Elohai.

אָ מײַן ג-ט, זאָלסט זיך נישט זאַמען.
zamen nisht zich zolst G-t main o
delay not self may you(SG) G-d my o

[1] *(For the one directing, Mizmor of Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

41 מא

Blessed is he that considereth the helpless;

ווויל צו דעם וואָס גיט אַכט
acht git vos dem tsu voil
attention gives who the one to blessed

אויפֿן אָרעמאַן !
oreman oifn
poor person on the

Hashem will deliver him in time of ra'ah *(evil, trouble)*.

אין טאָג פֿון בייז וועט אים ה מאַכן אַנטרינען.
antrinen machn Hashem im vet beiz fun tog in
escape make Hashem him will evil of day in

[3] [2] Hashem will be shomer over him, and keep him alive;

ג ב ה וועט אים באַהיטן און אים לאָזן לעבן,
lebn lozn im un bahitn im vet Hashem
live let him and preserve him will Hashem

and he shall be blessed in ha'aretz;

און ער וועט זײַן באַגליקט אין לאַנד;
land in baglikt zain vet er un
land in prospered be will he and

and Thou wilt not surrender him

און וועסט אים נישט איבערגעבן
ibergebn nisht im vest un
give over not him will and

unto the desire of his enemies.

אויף דעם באַראָט פֿון זײַנע פֿײַנט .
faint zaine fun barot dem oif
enemies his of desire the on

[4] [3] Hashem will support him upon the sickbed;

ד ג ה וועט אים אונטערלענען אויפֿן קראַנקן בעט;
bet krankn oifn unterlenen im vet Hashem
bed sick on the sustain him will Hashem

in his illness, all his bedridden languishing Thou wilt change.

די גאַנצע צייט פֿון זײַן ליגן פֿאַרנעמסטו זיך
zich farnemstu lign zain fun tsait gantse di
self you attend lying his of time whole the

מיט זײַן קראַנקשאַפֿט.
krankshaft zain mit
illness his with

[5] [4] I said, Hashem, channeni *(be gracious unto me)*;

ה ד איך זאָג: ה , לײַטזעליק מיך ,
mich laitzelik Hashem zog ich
me be gracious to Hashem say I

heal my nefesh; for I have sinned against Thee.

היל מײַן זעל , ווארעם איך האָב געזינדיקט צו דיר .
dir tsu gezindikt hob ich vorem zel main heil
you(SG) to sinned have I because soul my heal

[6] [5] Mine enemies speak rah *(evil)* of me:

ה ו מײַנע פֿײַנט רעדן שלעכטס וועגן מיר:
mir vegen shlechts redn faint maine
me concerning evil things speak enemies my

When will he die, and shmo *(his name)* perish?

וועַן וועט ער שטאַרבן, און זײַן נאָמען זאָל אונטערגיין!
untergein zol nomen zain un shtarbn er vet ven
perish shall name his and die he will when

7 6 And if one cometh to see me, he speaketh falsely;

ז ו און אַז עמעצער קומט זען , רעדט ער פַאַלש,
falsh er redt zen kumt emetser az un
falsely he speaks to see comes someone when and

his lev gathereth wickedness to itself;

זײַן האַרץ זאַמלט אָן אין זיך בייז;
beiz zich in on zamlt harts zain
evil self in in gathers heart his

when he goeth lachutz *(outside, around)* he telleth it.

גייט ער אַרויס אין גאַס , רעדט ער דערפֿון.
derfun er redt gas in arois er geit
thereof he speaks street in out he goes

8 7 All that hate me whisper together against me;

ח ז אין איינעם סוֹדען זיך אויף מיר אַלע מײַנע שׂונאים,
sonem maine ale mir oif zich soden einem in
haters my all me against selves conspire one in

against me do they devise my hurt.

זיי טראַכטן וועגן מיר בייז קעגן מיר:
mir kegen beiz mir vegen trachtn zei
me against evil me concerning think on they

9 8 A thing of beliya'al *(a wicked fate)*, say they, cleaveth fast unto him,

ט ח אַ בייזע זאַך איז אויסגעגאָסן אויף אים,
im oif oisgegosen iz zach beize a
him on poured out is thing evil an

that when he lieth he shall rise up no more.

און ווי ער האָט זיך גענייגט , וועט ער מער נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht mer er vet geleigt zich hot er vi un
rise up not more he will lain down self has he as and

10 9 Yea, mine own ish shalom *(familiar friend, close friend)*, in whom I trusted,

י ט אַפֿילו מײַן גוטער פֿרײַנד וואָס איך האָב מיך
mich hob ich vos fraint guter main afile
myself have I who friend good my even

פֿאַרזיכערט אויף אים,
im oif farzichert
him on trusted

which did eat of my lechem, hath lifted up his heel against me.

דער וואָס עסט מײַן ברויט, הייבט אויף אַ
a oif heibt broit main est vos der
a up raises bread my eats who the one

פֿוס אויף מיר.
mir oif fus
me against foot

11 10 But Thou, O Hashem, channeni *(be gracious, merciful unto me)*,

יא י אָבער דו ה' לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik Hashem du ober
me be gracious to Hashem you but

and raise me up, that I may repay them.

און ריכט מיך אויף, און לאָמיך זיי אָפּצאָלן .
optsolen zei lomich un oif mich richt un
repay them let me and up me raise and

12 11 By this I know that Thou favorest me,

יב יא דערמיט וועל איך וויסן אַז דו באַגערסט מיך ,
mich bagerst du az visen ich vel dermit
me you desire you that know I will in this way

because mine enemy doth not triumph over me.

וואָס נישט שאַלן וועט מײַן פֿײַנט איבער מיר.
mir iber faint main vet shaln nisht vos
me over enemy my will triumph not that

13 12 And as for me, Thou upholdest me in mine integrity,

יג יב און איך – אין מײַן ערלעכקייט וועסטו
vestu erlechkeit main in ich un
will you(sg) integrity my in I and

מיך אויפֿהאַלטן,
oifhaltn mich
uphold me

and settest me before Thy face
l'olam *(forever)*.

[14 13] Baruch Hashem Elohei Yisroel

m'haolam v'ad haolam.

Omein and Omein.

און וועסטו מיך לאָזן שטיין פֿאַר דיר אייביק .
un vestu mich lozn shtein far dir eibik .
and will you(sg) me let stand before you(SG) forever

יד יג ברוך ה אלוקי יִשְׂרָאֵל
Baruch Hashem Elokei Yisroel
Baruch Hashem the G-d of Yisroel

פֿון אייביק און ביז אייביק .
fun eibik un biz eibik .
from eternity and until eternity

אָמן און אָמן !
Omein un Omein !
amen and amen

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַ באַטראַכטונג
far dem gezangmaister a batrachtung
for the choirmaster a meditation

[1] *(For the one directing, Maskil,*
for the Bnei Korach)

פֿון די קינדער פֿון קֹרַח .
fun di kinder fun Korach .
of the children of Korach

מב

42 As the deer panteth after
the water brooks,

so panteth my nefesh after
Thee, O Elohim.

[3 2] My nefesh thirsteth for Elohim,

for El Chai.

When shall I come and appear
before Elohim?

[4 3] My tears have been my lechem
yomam valailah,

while they continually say unto me,

Where is Eloheicha?

[5 4] When I remember these things,

I pour out my nefesh within me;

ווי אַ הינד לעכצט נאָך בעכן וואַסער,
vi a hind lechtst noch bechn vaser ,
like a deer pants after streams of water

אַזוי לעכצט מײַן זעל נאָך דיר , אלקים .
azoi lechtst main zel noch dir , Elokim .
so pants my soul after you(SG) , G-d

ג ב מײַן זעל טוט דאָרשטן נאָך אלקים ,
main zel tut dorshtn noch Elokim ,
my soul does thirst after G-d ,

נאָך דעם לעבעדיקן אֵל :
noch dem lebedikn El :
after the living G-d :

ווען וועל איך קומען , און זיך ווײַזן פֿאַר אלקים ?
ven vel ich kumen , un zich vaizn far Elokim ?
when will I come , and self in front of G-d ?

ד ג מײַן טרער איז געווָאָרן שפּײַז
main trer iz gevorn shpaiz
my tears are become food

טאָג און נאַכט ,
tog un nacht ,
day and night

אַז מע זאָגט מיר אַ גאַנצן טאָג :
az me zogt mir a gantsn tog :
when one declares to me a whole day :

ווו איז דײַן ג-ט ?
vu iz dain G-t ?
where is your G-d ?

ה ד דאָס טו איך דערמאָנען ,
dos tu ich dermonen ,
this do I remember ,

און גיס אויס מײַן זעל אין מיר :
un gis ois main zel in mir :
and pour out my soul in me :

for I had gone with the multitude,

ווי איך פלעג דורכגיין מיט אַן עולם ,
oilem an mit durchgein fleg ich vi
multitude a with pass through used to I how

I went with them to the Beis Elohim

זיי פֿירן צום הויז פֿון אלקים
Elokim fun hoiz tsum firn zei
G-d of house to the lead them

with the voice of rinnah and todah,

מיט אַ קול פֿון געזאַנג און לויב ,
loib un gezang fun kol a mit
praise and song of voice a with

with the multitude keeping Chag
(holy day, pilgrim feast).

אַ יום-טובֿדיק געזעמל .
gezeml yom-tuvdik a
assembly feast day a

[6][5] Why art thou cast down,
O my nefesh?

ה וואָס ביסטו געבויגן מײַן זעל ,
zel main geboign bistu vos
soul my bent down are you why

And why groanest thou within me?

און טוסט ברומען אין מיר?
mir in brumen tust un
me in groan do you and

Hope thou in Elohim; for I shall
yet give Him thanks,

האָף צו אלקים , וואָרעם איך וועל אים נאָך לויבן
loibn noch im vel ich vorem Elokim tsu hof
praise yet him will I because G-d in hope

for He is the yeshu'ah *(salvation)* of
my countenance and Elohai.

פּאַר דער הילף פֿון זײַן פּנים .
ponem zain fun hilf der far
countenance his of salvation the for

[7][6] My nefesh is cast down within me;

ז מײַן ג-ט, מײַן זעל איז געבויגן אין מיר,
mir in geboign iz zel main G-t main
me in bent down is soul my G-d my

therefore will I remember Thee

וואָרעם איך טו דיך דערמאָנען,
dermonen dich tu ich vorem
remember you(SG) do I therefore

from Eretz Yarden, and from
Chermon's peaks,

פֿון ירדן-לאַנד און די חרמונים ,
Chermons di un Yarden-land fun
Chermons the and Yarden land from

from Har Mitzar.

פֿון דעם בארג מִצְעָר .
Mitsar barg dem fun
Mitzar mountain the from

[8][7] Tehom el Tehom *([oceanic] deep
unto [oceanic] deep)* calleth

ח תהום צו תהום טוט רופֿן
rufn tut tehom tsu tehom
call does deep to deep

at the noise of Thy waterfalls;

אין דעם קול פֿון דיַינע וואַסערפֿאַלן;
vaserfaln daine fun kol dem in
waterfalls your of voice the in

all Thy breakers and Thy billows

אַלע דיַינע אינדן און דיַינע וועלן
veln daine un indn daine ale
billows your and waves your all

are passed over me.

זיַינען אַריבער אויף מיר.
mir oif ariber zainen
me on over are

[9][8] Yet Hashem will command
His chesed by day,

ט יי טאָג באַפֿעלט ה זײַן חֶסֶד ,
chesed zain Hashem bafelt tog bai
kindness his Hashem commands day by

and in the night His shir *(song)*
shall be with me,

און בײַ נאַכט איז זײַן געזאַנג מיט מיר,
mir mit gezang zain iz nacht bai un
me with song his is night by and

my tefillah *(prayer)* unto the El Chayyai *(G-d of my life)*.

אַ תּפִלה צו דעם אֵל פֿון מײַן לעבן.
lebn main fun El dem tsu tfile a
life my of G-d the to prayer a

[10 9] I will say unto El Sali *(G-d my Rock)*,

ט איך זאָג צו אֵל מײַן פֿעלדז׃
feldz main El tsu zog ich
rock my G-d to say I

Why hast Thou forgotten me?

פֿאַר וואָס האָסטו מיך פֿאַרגעסן?
fargesen mich hostu vos far
forgotten me have you what for

Why go I mourning

פֿאַר וואָס מוז איך פֿינצטער אומגיין
umgein fintster ich muz vos far
go around dark I must what for

because of the oppression of the oyev *(enemy)*?

פֿון וועגן דער דריקונג פֿון שׂונא?
soine fun drikung der vegen fun
enemy of oppression the account of on

[11 10] As with the crushing of my atzamot *(bones)*,

י מיט רציחה אַזש אין מײַנע בײנער
beiner maine in azh retsiche mit
bones my in as if murder with

mine tzorer *(vexers, harassers)* reproach me;

לעסטערן מיך מײַנע פֿײַנט,
faint maine mich lestern
enemies my me insult

while they say all day long unto me,

אַז זיי זאָגן צו מיר אַ גאַנצן טאָג׃
tog gantsn a mir tsu zogn zei az
day whole a me to say they when

Where is Eloheicha?

ווו איז דײַן ג-ט?
G-t dain iz vu
G-d your is where

[12 11] Why art thou cast down, O my nefesh?

יא יב ווואָס ביסטו געבויגן מײַן זעל,
zel main geboign bistu vos
soul my bent down are you why

And why art thou disquieted within me?

און ווואָס טוסטו ברומען אין מיר?
mir in brumen tustu vos un
me in groan do you why and

Hope thou in *(wait for)* Elohim; for I shall yet give Him thanks,

האָף צו אלקים, ווארעם איך וועל אים נאָך לויבן –
loibn noch im vel ich vorem Elokim tsu hof
praise yet him will I because G-d to hope

for He is the yeshu'ah *(salvation)* of my countenance and Elohai.

די הילף פֿון מײַן פּנים, און מײַן ג-ט.
G-t main un ponem main fun hilf di
G-d my and face my of help the

43 Vindicate me, O Elohim,

מג טו מיר רעכט, אלקים,
Elokim recht mir tu
G-d right me do

and plead my cause against a nation lo chasid;

און קריג מײַן קריג קעגן פֿאָלק
folk kegen krig main krig un
people against dispute my dispute and

אומדערבאַרעמדיק;
umderbaremdik
merciless

O deliver me from the ish mirmah v'avlah

פֿון דעם מאַן פֿון באַטרוג און אומרעכט
umrecht un batrug fun man dem fun
injustice and deceit of man the of

(deceitful and unjust man).

זאָלסטו מיך מאַכן אַנטרינען.
antrinen machn mich zolstu
escape make me shall you

[2] For Thou art the Elohei Ma'oz of me.

ב דו ביסט דאָך דער אלקים פֿון מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main fun Elokim der doch bist du
strength my of G-d the indeed are you

Why dost Thou cast me off?

פֿאַר וואָס האָסטו מיך פֿאַרלאָזן?
farlozen mich hostu vos far
forsaken me have you which for

Why must I go mourning

פֿאַר וואָס מוז איך פֿינצטער אומגיין
umgein fintster ich muz vos far
walk dark I must which for

because of the oppression of the oyev?

פֿון שׂונא ? פֿון וועגן דער דריקונג
soine fun drikung der vegen fun
enemy of oppression the concerning of

[3] O send out Thy Ohr and Thy Emes;

ג שיק דײַן ליכט און דײַן אמת,
emes dain un licht dain shik
truth your and light your send

let them guide me;

זיי זאָלן מיך פֿירן;
firn mich zoln zei
lead me shall they

let them bring me unto Thy Har Kodesh,

זיי זאָלן מיך ברענגען צו דײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn dain tsu brengen mich zoln zei
mount holy your to bring me shall they

and to Thy Mishkan.

און צו די ווינונגען דײַנע.
daine voinungen di tsu un
your dwellings the to and

[4] Then will I go unto the Mizbe'ach of Elohim,

ד און לאָמיך קומען צום מזבח פֿון אלקים ,
Elokim fun mizbeyech tsum kumen lomich un
G-d of altar to come let me and

unto El my exceeding joy;

צו אֵל , דער פֿרייד פֿון מײַן לוסטיקייט;
lustikeit main fun freid der El tsu
gladness my of joy the G-d to

yea, upon the kinnor will I praise Thee,

און לאָמיך דיך לויבן אויף אַ האַרף,
harf a oif loibn dich lomich un
harp a on praise you(SG) let me and

O Elohim Elohai.

אלקים מײַן ג-ט.
G-t main Elokim
G-d my G-d

[5] Why art thou cast down, O my nefesh?

ה וואָס ביסטו געבויגן מײַן זעל ,
zel main geboign bistu vos
soul my bent down are you which

And why art thou disquieted within me?

און וואָס טוסטו ברומען אין מיר?
mir in brumen tustu vos un
me in roars are you doing which and

Hope in Elohim; for I shall yet praise Him,

– האָף צו אלקים , וואָרעם איך וועל אים נאָך לויבן
loibn noch im vel ich vorem Elokim tsu hof
praise after him will I because G-d to hope

Who is the Yeshu'ot of my countenance, and Elohai.

די הילף פֿון מײַן פּנים , און מײַן ג-ט.
G-t main un ponem main fun hilf di
G-d my and face my of salvation the

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון די
di fun gezangmaister dem far
the of choirmaster the for

קינדער פֿון קֹרַח אַ באַטראַכטונג.
batrachtung a Korach fun kinder
meditation a Korah of children

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. A maskil)*

מד

אלקים, מיט אונדזערע אויערן האָבן מיר געהערט,
gehert mir hobn oiern undzere mit Elokim
heard me have ears our with G-d

44 We have heard with our oznayim, O Elohim,

אונדזערע עלטערן האָבן אונדז דערציילט,
dertseilt undz hobn eltern undzere
told us have fathers our

Avoteinu have told us,

די טוונג וואָס דו האָסט געטאָן אין זייערע טעג,
teg zeyere in geton host du vos tuung di
days their in done have you which action the

what po'al *(work)* Thou hast wrought in their days,

אין די טעג פֿון פֿאַרצייטן.
fartsaitn fun teg di in
ancient times of days the in

in the times of old.

ג ב דו מיט דײַן האַנט האָסט פֿעלקער פֿאַרטריבן,
fartriben felker host hant dain mit du
driven out nations have hand your with you

[3] [2] How Thou didst drive out the Goyim with Thy Yad,

און זיי האָסטו איינגעפֿלאַנצט,
aingeflantst hostu zei un
planted have you them and

but plantedst them;

האָסט צעבראָכן אומות,
umes tsebrochn host
peoples shattered have

how Thou didst afflict the peoples,

און זיי האָסט דו אַוועקגעשיקט.
avekgeshikt du host zei un
sent off you have them and

but for them Thou madest room.

ד ג וואָרעם נישט מיט זייער שווערד האָבן זיי
zei hobn shverd zeyer mit nisht vorem
they have sword their with not because

[4] [3] For they got not eretz in possession by their own cherev,

געאַרבט דאָס לאַנד,
gearbt dos land
took possession of land this

neither did their own zero'a save them,

און נישט זייער אָרעם האָט זיי געהאָלפֿן,
geholfn zei hot orem zeyer nisht un
saved they has arm their not and

but Thy Yamin *(Right Hand)*, and Thine Zero'a,

נאָר דײַן רעכטע האַנט און דײַן אָרעם,
orem dain un hant rechte dain nor
arm your and hand right your but

and the ohr *(light)* of Thy countenance,

און דאָס ליכט פֿון דײַן פּנים,
ponem dain fun licht dos un
face your of light this and

because Thou favored them.

ווײַל דו האָסט זיי באַווילליקט.
bavilikt zei host du vail
approved they have you because

ה ד דו ביסט מײַן קיניג, אלקים;
Elokim kinig main bist du
G-d king my are you

[5] [4] Thou art my Melech, O Elohim;

command yeshu'ot *(deliverances)* for Ya'akov.

באַפֿעל די ישועה פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun yeshue di bafel
Yaakov of salvation the command

6 5 Through Thee will we push down our enemies;

ו ה מיט דיר שטויסן מיר אונדזערע פֿיַינט ,
faint undzere mir shtoisn dir mit
enemies our me gore you(SG) with

through Thy Shem will we trample them under that rise up against us.

מיט דיַין נאָמען צעטרעטן מיר אונדזערע קעגנשטייער.
kegnshteyer undzere mir tsetretn nomen dain mit
opponents our me trampled name your with

7 6 For I will not trust in my keshet *(bow)*,

ז ווארעם נישט אויף מײַן בויגן פֿאַרזיכער איך מיך ,
mich ich farzicher boign main oif nisht vorem
me I trust bow my on not because

neither shall my cherev save me.

און מײַן שוועכט קען מיך נישט העלפֿן.
helfn nisht mich ken shverd main un
save not me can sword my and

8 7 But Thou hast saved us from tzareinu *(our enemies)*,

ח נייַערט דו האָסט אונדז געהאָלפֿן פֿון אונדזערע פֿיַינט ,
faint undzere fun geholfn undz host du naiert
enemies our of saved us have you but

and hast put them to shame that hated us.

און אונדזערע שׂונאים צו שאַנד געמאַכט.
gemacht shand tsu sonem undzere un
made shame to enemies our and

9 8 In Elohim we boast kol hayom,

ט ח מיט אלקים האָבן מיר זיך געריימט אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a gerimt zich mir hobn Elokim mit
day all a praised self me have G-d with

and praise Thy Shem l'olam *(forever)*.

און דיַין נאָמען לויבן מיר אייביק.
eibik mir loibn nomen dain un
ever me praise name your and

Selah סֶלָה

10 9 But Thou hast cast off, and disgraced us;

י ט אָבער האָסט פֿאַרלאָזן און פֿאַרשעמט אונדז,
undz farshemt un farlozen host ober
us ashamed and forsaken have but

and goest not forth with tzivoteinu *(our armies)*.

און גייַסט נישט אַרויס מיט אונדזערע מחנות .
machnus undzere mit arois nisht gaist un
legions our with out not spirit and

11 10 Thou makest us to turn back from before the tzar *(enemy)*;

יא י מאַכסט אונדז צוריקגיין פֿאַרן פֿיַינט ,
faint faran tsurikgein undz machst
enemies for the back us make

and they which hate us have taken plunder for themselves.

און אונדזערע שׂונאים רויבן זיך אָן.
on zich roibn sonem undzere un
on self plunder enemies our and

12 11 Thou hast given us up like tzon appointed for food;

יב יא האָסט אונדז אָפּגעגעבן ווי שאָף צום עסן ,
esen tsum shof vi opgegebn undz host
eat to sheep as given back us have

and hast scattered us among the Goyim.

און צווישן די פֿעלקער האָסטו אונדז צעשפּרייט.
tseshpreit undz hostu felker di tsvishn un
scattered us have you nations the among and

13 12 Thou sellest Amecha *(Thy People)* for a mere nothing,

יג יב האָסט פֿאַרקויפֿט דיין אומה פֿאַר שפּאָטגעלט,
shpotgelt far ume dain farkoift host
a pittance for nation your sold have

and art not enriched by their price.

און האָסט נישט הויך געשטעלט זייער מקח .
mekch zeyer geshtelt hoich nisht host un
price their stood high not have and

14 13 Thou makest us a cherpah *(reproach)* to our shchenim,

יד יג מאַכסט אונדז צו חרפה ביי אונדזערע שכנים ,
shecheynim undzere bai charpe tsu undz machst
neighbors our by disgrace to us make

a scorn and a derision to them that are all around us.

אַ געלעכטער און אַ שפּאָט ביי
bai shpot a un gelechter a
by makes a laughing stock a and laughable a

אונדזערע אַרומיקע .
arumike undzere
ones around our

15 14 Thou makest us a mashal *(byword)* among the Goyim,

טו יד מאַכסט אונדז פֿאַר אַ שפּריכוואָרט צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn shprichvort a far undz machst
nations the among proverb a for us make

a shaking of the rosh among the peoples.

אַ קאָפּשאָקלעניש צווישן די אומות .
umes di tsvishn kopshoklenish a
peoples the among a

16 15 Kol hayom my dishonor is continually before me,

טז טו אַ גאַנצן טאָג איז מײַן שאַנד אַנטקעגן מיר,
mir antkegen shand main iz tog gantsn a
me to meet shame my is day all a

and the shame of my face hath covered me,

און די בושה פֿון מײַן פּנים האָט מיך באַדעקט,
badekt mich hot ponem main fun bushe di un
covered me has face my of shame the and

17 16 At the voice of him that reproacheth and revileth;

יז טז פֿון קול פֿון דעם לעסטערער און שענדער,
shender un lesterer dem fun kol fun
revilers and insulters the of voice of

by reason of the oyev *(enemy)* and avenger.

פֿון וועגן דעם פֿײַנט און דעם ראַכענעמער.
rachenemer dem un faint dem vegen fun
avenger the and enemies the concerning of

18 17 All this is come upon us;

יח יז דאָס אַלץ איז געקומען אויף אונדז,
undz oif gekumen iz alts dos
us on having come is all that this

yet have we not forgotten Thee,

אָבער מיר האָבן נישט פֿאַרגעסן אָן דיר ,
dir on fargesen nisht hobn mir ober
you(SG) on forget not have me but

neither have we dealt falsely in Thy Brit.

און נישט געלייקנט אָן דײַן ברית .
bris dain on geleiknt nisht un
covenant your on denied not and

19 18 Libenu *(our heart)* is not turned back,

יט יח נישט אָפּגעקערט אַהינטער האָט זיך אונדזער האַרץ,
harts undzer zich hot ahinter opgekert nisht
heart our self has backward turned away not

neither have our steps departed from Thy way;

אַז אונדזערע טריט זאָלן זיך אָפּנײַגן פֿון דײַן שטעג;
shteg dain fun opnaign zich zoln trit undzere az
path your of deviate self shall feet our that

20 19 Though Thou hast crushed us in the makom *(place, home, haunt)* of jackals,

כ יט הגם דו האָסט אונדז פֿאַרשטויסן אין אַן
an in farshtoisen undz host du hagam
an in banish us have you though

אָרט פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun ort
jackals of place

and covered us with the tzalmavet *(shadow of death)*.

און אונדז איבערגעדעקט מיט טויטשאָטן .
toitshotn mit ibergedekt undz un
death shadow with covered with us and

21 20 If we have forgotten the Shem of Eloheinu,

כא כ אויב מיר וואָלטן פֿאַרגעסן אָן דעם נאָמען פֿון אלוקינו ,
Elokeinu fun nomen dem on fargesen voltn mir oib
our G-d of name the on forget would have me if

or stretched out our palms to an el zar *(foreign g-d)*;

[22] [21] Shall not Elohim search this out?

For He knoweth the secrets of the lev.

[23] [22] Yes, for Thy sake are we killed kol hayom;

we are counted as tzon *(sheep)* for the tivchah *(slaughter)*.

[24] [23] Awake. Why sleepest Thou, Adonoi?

Arise, cast us not off lanetzach *(forever)*.

[25] [24] Why hidest Thou Thy face,

and forgettest our oni *(misery, affliction)* and our oppression?

[26] [25] For our nefesh is bowed down to the aphar *(dust)*;

our beten *(belly, body)* has deveykus with the dirt.

[27] [26] Arise for our help,

and redeem us for the sake of Thy chesed.

אוֹן אוֹיסגעשפּרייט אוּנדזערע הענט צוּ אַ פֿרעמדן ג-ט,
G-t fremdn a tsu hent undzere oisgeshpreit un
G-d foreigner a to hands our spread out and

כב כא וואָלט דען אלקים דאָס נישט אויספֿאָרשן?
oisforshn nisht dos Elokim den volt
investigate not this G-d then would

וואָרעם ער ווייס די פֿאַרבאָרגענישן פֿון האַרצן.
hartsn fun farborgenishn di veis er vorem
heart of hidden places the know he because

כג כב יָא, איבער דיר ווערן מיר געהרגעט אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a geharget mir vern dir iber yo
day all a killed me become you(SG) over yes

מיר ווערן געראָכנט ווי שאָף צוּ דער שחיטה.
shechite der tsu shof vi gerechnt vern mir
slaughter the to sheep as considered become me

כד כג דערוועק דיך, פֿאַר וואָס שלאָפֿסטו, אָ אֲדֹנָי?
Adonoi o shlofstu vos far dich dervek
Adonoi o sleep which for you(SG) awake

וואַך אויף, זאָלסט אונדז נישט פֿאַרלאָזן אויף אייביק.
eibik oif farlozen nisht undz zolst oif vach
ever on forsaken not us you(SG) must on guard

כה כד פֿאַר וואָס פֿאַרבאָרגסטו דיין פּנים,
ponem dain farborgstu vos far
face your borrow which for

פֿאַרגעסט אונדזער פּיין און אונדזער קלעם?
klem undzer un pain undzer fargest
tight situation our and affliction our forget

כו כה וואָרעם געבויגן צום שטויב איז אונדזער זעל,
zel undzer iz shtoib tsum geboign vorem
soul our is dust to bent down because

באָהעפֿט צוּ דער ערד איז אונדזער לייב.
laib undzer iz erd der tsu baheft
body our is earth the to joined

כז כו שטיי אויף אונדז צוּ הילף,
hilf tsu undz oif shtei
help to us up stand

און לייז אונדז אויס פֿון ווענן דיין גענאָד.
genod dain vegen fun ois undz leiz un
grace your account of on out us redeem and

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אויף שושנים, פֿון די קינדער
kinder di fun Sheshanim oif gezangmaister dem far
children the of lilies upon choirmaster the for

פֿון קרַח; אַ באַטראַכטונג, אַ געזאַנג פֿון ליבשאַפֿט.
libshaft fun gezang a batrachtung a Korach fun
love of song a meditation a Korach of

[1] *(For the one directing upon Shoshannim, for the Bnei Korach. A Maskil. Shir yedidot [a love song])*

45

מה

My lev is stirred with davar tov;

I speak my verses to HaMelech;

עס יירט מיין האַרץ מיטן שיינעם וואָרט,
vort sheinem mitn harts main yirt es
word beautiful with the heart my stirs it

איך וועל פֿירזאָגן מיינע לידער צום מלך;
melech tsum lider maine firzogn vel ich
king to the songs my recite will I

my leshon *(tongue)* is the et *(pen, stylus)*

מײַן צונג איז די פֿען
pen di iz tsung main
pen the is tongue my

of a sofer mahir *(ready scribe, skillful writer)*.

פֿון אַ שרײַבער אַ פֿלינקן.
flinkn a shraiber a fun
quick a scribe a of

[3 2] Thou art fairer than Bnei Adam;

ג ב ביסט שענער פֿון אַלע מענטשנקינדער ,
mentshnkinder ale fun shener bist
children of men all than more beautiful you are

chen *(grace, favor)* is poured upon Thy sfatayim *(lips)*;

חן איז אויסגעגאָסן אויף דײַנע ליפֿן,
lipn daine oif oisgegosen iz chein
lips your upon poured out is grace

therefore Elohim hath blessed Thee l'olam.

ווײַל אלקים האָט דיך געבענטשט אויף אייביק.
eibik oif gebentsht dich hot Elokim vail
ever for blessed you(SG) has G-d because

[4 3] Gird Thy cherev upon Thy side, O Gibbor,

ד ג גורט אָן דײַן שוווערד אויפֿן לענד, דו גיבור ,
gibor du lend oifn shverd dain on gurt
warrior you hip upon sword your on gird

with Thy hod *(glory, splendor)* and Thy hadar *(majesty)*.

דײַן גלאַנץ און דײַן פּראַכט.
pracht dain un glants dain
glory your and splendor your

[5 4] And in Thy hadar *(majesty)* ride forth victoriously

ה ד און אין דײַן פּראַכט באַגליק , רײַט אַרויס,
arois rait baglik pracht dain in un
forth ride successfully majesty your in and

for the sake of emes and anavah and tzedek;

פֿון וועגן אמת און מילדקייט און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un mildkeit un emes vegen fun
righteousness and humility and truth account of on

and Thy Yamin *(Right Hand)* shall guide Thee to nora'ot *(things of awe)*.

און זאָל דיר דײַן רעכטע האַנט
hant rechte dain dir zol un
hand right your to you(SG) shall and

פֿאָרכטיקס באַוויזן.
bavaizn forchtiks
show fearsome things

[6 5] Thine khitzim *(arrows)* are sharp

ו ה דײַנע פֿײַלן געשאַרפֿטע –
gesharfte failn daine
sharpened arrows your

in the lev oyvei HaMelech *(in the heart of the King's enemies)*;

פֿעלקער זאָלן פֿאַלן אונטער דיר –
dir unter faln zoln felker
you(SG) under fall shall nations

the Amim *(nations)* fall under Thee.

אין האַרצן פֿון מלכס פֿײַנט !
faint melechs fun hartsn in
enemies king's of hearts in

[7 6] Thy kisse *(throne)*, O Elohim,

ז ו דײַן טראָן , אָ אלקים ,
Elokim o tron dain
G-d o throne your

is olam va'ed;

איז אויף אייביק און שטענדיק,
shtendik un eibik oif iz
always and ever for is

the shevet *(sceptre)* of Thy Malchut

אַ צעפּטער פֿון יושר
yoisher fun tsepter a
uprightness of sceptre a

is a shevet of uprightness.

איז דער צעפּטער פֿון דײַן מלוכה .
meluche dain fun tsepter der iz
kingdom your of sceptre the is

[8][7] Thou lovest tzedek,
and hatest resha;

ח ז הָאָסט ליב געהאַט געראַנטיקייט , און פֿיינט געהאַט אומרעכט,
umrecht gehat faint un gerechtikeit gehat lib host
injustice had hate and righteousness had love you have

therefore Elohim, Eloheicha,
hath anointed Thee

דערום האָט דיך אלקים , דיין ג-ט, געזאַלבט
gezalbt G-t dain Elokim dich hot derum
anointed G-d your G-d you(SG) has therefore

with shemen sasson *(the oil of gladness)* above Thy chaverim.

מיט איל פֿון פֿרייד, איבער דיינע חבֿרים .
chaverim daine iber freid fun eil mit
companions your over joy of oil with

[9][8] All Thy robes smell of myrrh,
and aloes, and cassia;

ט ח מירע און אַלאָען, קאַניילן זיינען אַלע
ale zainen kaneiln lahen un mire
all are cinnamon aloes and myrrh

דיינע קלייד ער ,
kleider daine
garments your

out of ivory heikhalim, stringed instruments have made Thee glad.

פֿון העלפֿאַנדבין-פּאַלאַצן דערפֿרייען דיך
dich derfreyen helfandbein-palatsn fun
you(SG) gladden ivory-palaces from

סטרונעס .
strunes
stringed instruments

[10][9] Banot Melachim were among Thy ladies of honor;

י טעכטער פֿון מלכים זיינען צווישן
tsvishn zainen mlochim fun techter
among are kings of daughters

דיינע געליבטע ,
gelibte daine
beloved ones your

upon Thy Yamin *(Right Hand)*

דיר צו רעכטס שטייט
shteit rechts tsu dir
stands right to to you(SG)

is stationed the Shegal *(Queen consort)* in golden jewelry of Ophir.

די מלכה אין גינגאָלד פֿון אופֿיר.
Ofir fun gingold in malke di
Ophir of pure gold in queen the

[11][10] Pay heed, O Bat *(daughter)*, and consider, and incline thine ear;

יא י הער , טאָכטער, און זע , און נייג
naig un ze un tochter her
incline and behold and daughter pay heed

צו דיין אויער,
oier dain tsu
ear your to

forget also thine own people, and thy Bais Avi;

און פֿאַרגעס דיין פֿאָלק , און דאָס הויז פֿון דיין פֿאָטער,
foter dain fun hoiz dos un folk dain farges un
father your of house the and people your forget and

[12][11] Then shall HaMelech be enthralled with thy beauty;

יב יא און דער מלך וועט גלוסטן דיין שיינקייט ;
sheinkeit dain glustn vet melech der un
beauty your desire will king the and

since He is thy Adon, hishtachavi lo.

ווָאָרעם ער איז דיין האַר , דערום בוק זיך צו אים.
im tsu zich buk derum har dain iz er vorem
him to self bow down therefore master your is he because

[13][12] And the Bat Tzor shall be there with a minchah;

יג יב און , טאָכטער פֿון צור , די ריַיכסטע פֿון פֿאָלק
folk fun raichste di Tsor fun tochter un
people of richest the Tzor of daughter and

even the ashirim among the people shall entreat thy favor.

וועלן בעטן דיין לייַטזעליקייט מיט מִנְחָה .
minche mit laitzelikeit dain betn veln
gift with favor your ask will

[14] [13] The Bat Melech is all glorious within;

יד יג לויטער פּראַבט איז די בת-מלכה אינעווייניק אין פּאַלאַץ,
palats in ineveinik bt-malke di iz pracht loiter
palace in within king's daughter the is splendor pure

her clothing is zahav embroidered.

פֿון געקעסטלטן גאָלדוועב איר מלבוש .
malbesh ir goldveb gekestltn fun
garment her gold cloth woven of

[15] [14] She shall be brought unto HaMelech in woven apparel;

טו יד אויף געשטיקטע געוואַנטן ווערט זי צום מלך געפֿירט;
gefirt melech tsum zi vert gevantn geshtikte oif
led king to the she is robes embroidered in

the betulot *(virgins)*, her companions that follow her, shall be brought unto Thee.

הינטער איר יונגפֿרויען, חבֿרטעס אירע,
ire chavertes yungfroin ir hinter
her lady companions virgins her behind

ווערן דיר געבראַכט.
gebracht dir vern
brought to you(SG) are

[16] [15] With simchah and gladness shall they be led forth;

טז טו זיי ווערן געפֿירט מיט פֿריידן און לוסטיקייט,
lustikeit un freidn mit gefirt vern zei
gladness and joy with led are they

they shall enter into the Heikhal Melech.

זיי קומען אין פּאַלאַץ פֿון מלך .
melech fun palats in kumen zei
king of palace into come they

[17] [16] Instead of thy avot shall be thy sons,

יז טז אַנשטאָט דיַינע פֿאָטערס ווען זיַין דיַינע ; זין
zin daine zain veln foters daine anshtot
sons your be will fathers your in place of

whom thou mayest make sarim *(princes)* in kol ha'aretz.

ווועסט זיי אויפֿזעצן פֿאַר האַרן אין גאַנצן לאַנד.
land gantsn in harn far oifzetsn zei vest
land entire in lords for set up them you(sg) will

[18] [17] I will make Thy Shem to be remembered kol dor vador;

יח יז איך וועל מאַכן דערמאָנען דיַין נאָמען אויף
oif nomen dain dermonen machn vel ich
in name your remember make will I

אַלע דור-דורות ,
dor-doires ale
generations all

therefore shall the Amim praise Thee l'olam va'ed.

דערום וועלן פֿעלקער דיך לויבן אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif loibn dich felker veln derum
always and ever for praise you(SG) nations will therefore

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun gezangmaister dem far
of children the of choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. Al-alamot. Shir)*

קֹרַח ; אויף עַלָמוֹת ; אַ ליד .
lid a Alamot oif Korach
song a alamot upon Korach

46 Elohim is our refuge and strength,

מו אלקים איז אונדז אַ באַשיצונג און אַ שטאַרקייט,
shtarkeit a un bashitsung a undz iz Elokim
strength a and shelter a to us is G-d

a very present help in tzoros.

אַ הילף אין צרות , גרינג צו געפֿינען.
gefinen tsu gring tsores in hilf a
find to easy troubles in help a

[3] [2] Therefore we will not fear,

ג ב דערום וועלן מיר נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht mir veln derum
have fear not we will therefore

though eretz be shaken,

וועַן די ערד זאָל זיך בייַטן ,
baitn zich zol erd di ven
change self may earth the when

and though the harim *(mountains)* fall

און וועַן די בערג זאָלן אומפאַלן
umfaln zoln berg di ven un
fall down shall mountains the when and

into the lev yamim *(heart of the seas)*;

אין האַרצן פֿון ים .
yam fun hartsn in
sea of the heart in

4 3 Though the mayim thereof roar and be troubled,

ד ג מעגן ברומען , מעגן שוימען זייַנע וואַסערן,
vasern zaine shoimen megn brumen megn
waters its foam may roar may

though the harim shake with the surging thereof.

מעגן ציטערן די בערג פֿאַר זייַן הויכקייט .
hoichkeit zain far berg di tsiteren megn
loftiness its for mountains the tremble may

Selah סֶלָה

5 4 There is a nahar *(river)*, the streams whereof shall make glad the Ir Elohim,

ה ד אַ טייַך איז דאָ , וואָס זייַנע שטראָמען דערפֿרייען
derfreyen shtromen zaine vos do iz taich a
gladden streams its which here is river a

די שטאָט פֿון אלקים ,
Elokim fun shtot di
G-d of city the

the Kedosh Mishkenei Elyon *(the holy dwelling of the Most High)*.

די הייליקסטע ווינונג פֿון עליון .
Elyon fun voinung heilikste di
Most High of dwelling holiest the

6 5 Elohim is in the midst of it; it shall not be moved;

ו ה אלקים איז אין איר מיטן , זי וועט נישט אומפאַלן,
umfaln nisht vet zi mitn ir in iz Elokim
fall not will she midst her in is G-d

Elohim shall help it at early boker.

אלקים וועט זי העלפֿן אַקעגן פֿרימאָרגן .
frimorgn akegn helfn zi vet Elokim
early morning against help her will G-d

7 6 The Goyim raged, the kingdoms totter;

ז ו פֿעלקער האָבן געטומלט, קיניגרייַכן זייַנען אומגעפאַלן;
umgefaln zainen kinigraichn getumlt hobn felker
fallen are kingdoms raged have nations

He uttered His voice, eretz melted.

ער האָט אַרויסגעלאָזט זיין קול , טוט זיך
zich tut kol zain aroisgelozt hot er
self does voice his let out has he

וואַקלען די ערד .
erd di vaklen
earth the totter

8 7 Hashem Tzva'os is with us;

ח ז מיט אונדז איז ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem iz undz mit
of hosts Hashem is us with

Elohei Ya'akov is our stronghold.

אַ פֿעסטונג איז אונדז דער אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei der undz iz festung a
Yaakov the G-d of the to us is fortress a

Selah סֶלָה

9 8 Come, behold the works of Hashem,

ט ח גייט זעט די אויפֿטוען פֿון ה ,
Hashem fun oiftuen di zet geit
Hashem of deeds the see go

what desolations He hath made in ha'aretz.

וואָס האָט געמאַכט פֿאַרוויסטונגען אין לאַנד.
land in farvistungen gemacht hot vos
land in desolations made has who

[10 9] He maketh milchamot to cease unto the end of ha'aretz;

ט [9] ער מאַכט אויפֿהערן מלחמות ביזן
bizn milchomes oifhern macht er
unto the wars cease makes he

עק פֿון דער ערד,
erd der fun ek
earth the of end

He breaketh the keshet, and cutteth the khanit;

דעם בויגן צעברעכט ער, און טוט צעהאַקן דעם שפּיז;
shpiz dem tsehakn tut un er tsebrecht boign dem
spear the break in pieces does and he breaks bow the

He burneth the chariots in the eish.

רייַטווענגן פֿאַרברענט ער אין פֿייַער.
faier in er farbrent raitvegn
fire in he burned up chariots

[11 10] Be still, and know that I am Elohim:

י [10] לאָזט אָפּ , און זייַט וויסן אַז איך בין אלקים,
Elokim bin ich az visen zait un op lozt
G-d am I that know be and cease let

I will be exalted among the Goyim,

איך בין דערהויבן צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn derhoibn bin ich
nations the among exalted am I

I will be exalted in ha'aretz.

דערהויבן אויף דער ערד .
erd der oif derhoibn
earth the on exalted

[12 11] Hashem Tzva'os is with us;

יב [11] ה צְבָאוֹת איז מיט אונדז,
undz mit iz Tseva'ot Hashem
us with is of hosts Hashem

Elohei Ya'akov is our stronghold.

אַ פֿעסטונג איז אונדז דער אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei der undz iz festung a
Yaakov G-d of the to us is fortress a

Selah סֶלָה

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. A Mizmor)*

א [1] פֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער; פֿון די
di fun gezangmaister dem far
the of choirmaster the for

קינדער פֿון קֹרַח אַ מיזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korach of children

מז 47

O clap your hands, all ye nations;

קלאַפּט די הענט , אַלע פֿעלקער,
felker ale hent di klapt
nations all hands the clap

shout unto Elohim with the voice of joy.

שאַלט צו אלקים מיט אַ קול פֿון געזאַנג .
gezang fun kol a mit Elokim tsu shalt
song of voice a with G-d to shout

[3 2] For Hashem Elyon is awesome;

ג [2] וואָרעם ה דער עליון איז פֿאָרכטיק,
forchtik iz Elyon der Hashem vorem
awesome is Most High the Hashem because

He is Melech Gadol over kol ha'aretz.

אַ גרויסער מלך איבער דער גאַנצער ערד .
erd gantser der iber melech groiser a
earth whole the over king great a

[4][3] He shall subdue the peoples under us,

ג ער אונטערטעניקט פֹּעלקער אונטער אונדז,
undz unter felker untertenikt er
us under nations subdues he

and the nations under our raglayim.

און אומות אונטער אונדזערע פֿיס.
fis undzere unter umes un
feet our under peoples and

[5][4] He shall choose nachalateinu for us,

ד ער וויילט אונדז אויס אונדזער נחלה ,
nachle undzer ois undz veilt er
inheritance our out for us chooses he

the ga'on Ya'akov *(pride, glory of Jacob)* whom He loves.

דעם הערליכקייט פֿון יעקבֿ וואָס ער האָט ליב.
lib hot er vos Yaakov fun herlichkeit dem
love has he who Yaakov of glory the

Selah סֶלָה

[6][5] Elohim is ascended with a shout of joy,

ה אלקים איז אויפֿגעגאַנגען מיט שאַלונג ,
shalung mit oifgegangen iz Elokim
shouting with dawning is G-d

Hashem with the sound of a shofar.

ה מיט קול פֿון שופֿר .
shoifer fun kol mit Hashem
shofar of voice with Hashem

[7][6] Sing praises to Elohim, sing praises;

ו זינגט צו אלקים , זינגט,
zingt Elokim tsu zingt
sing G-d to sing

sing praises unto Malkeinu, sing praises.

זינגט צו אונדזער מלך , זינגט.
zingt melech undzer tsu zingt
sing king our to sing

[8][7] For Melech kol ha'aretz is He;

ז ווארעם אלקים איז דער מלך פֿון דער גאַנצער ערד ;
erd gantser der fun melech der iz Elokim vorem
earth whole the of king the is G-d because

sing ye praises with understanding.

זינגט מיט באַטראַכט .
batracht mit zingt
understanding with sing

[9][8] Elohim reigneth over the Goyim;

ח אלקים קיניגט איבער די פֿעלקער,
felker di iber kinigt Elokim
nations the over reigns G-d

Elohim sitteth upon the Kisse Kadsho.

אלקים זיצט אויף זיין הייליקן טראָן .
tron heilikn zain oif zitst Elokim
throne holy his on sits G-d

[10][9] The princes of the nations are gathered together,

ט די פֿירשטן פֿון די אומות האָבן זיך
zich hobn umes di fun firshtn di
selves have peoples the of princes the

איינגעזאַמלט ,
aingezamlt
gathered together

even the Am Elohei Avraham;

דאָס פֿאָלק פֿון דעם אלקים פֿון אברהם ;
Avraham fun Elokim dem fun folk dos
Avraham of G-d the of people the

for the moginei Eretz *(shields of the Earth)* belong unto Elohim;

ווארעם צו אלקים זיינען די שילדן פֿון דער ערד ,
erd der fun shildn di zainen Elokim tsu vorem
earth the of shields the are G-d to because

He is greatly exalted.

ער איז זייער דערהויבן.
derhoibn zeyer iz er
exalted very is he

א אַ געזאַנג; אַ מיזמור פֿון די קינדער פֿון קֹרַח .
Korach fun kinder di fun mizmor a gezang a
Korach of children the of psalm a song a

[1] *(Shir. Mizmor. Of the Bnei Korach)*

מח

48 Gadol is Hashem,

גרויס איז ה ,
Hashem iz grois
Hashem is great

and greatly to be praised
in the Ir Eloheinu,

און זייער געלויבט אין דער שטאָט פֿון אלוקינו ,
Elokeinu fun shtot der in geloibt zeyer un
our G-d of city the in praised very and

in His Har Kodesh.

אויף זײַן הייליקן באַרג .
barg heilikn zain oif
mountain holy his on

ב [2] [3] Yafeh in its loftiness, the joy
of kol ha'aretz,

שיין דערהייבט, די פֿרייד פֿון דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der fun freid di derheicht shein
earth whole the of joy the exalted beautiful

is Mount Tziyon, on the sides
of the north,

איז דער באַרג ציון אין עקן פֿון צפֿון ,
tsofn fun ekn di in Tsiyon barg der iz
north of ends the in Tziyon mount the is

the City of Melech Rav.

די שטאָט פֿון דעם גרויסן מלך .
melech groisn dem fun shtot di
king great the of city the

ג [4] [3] Elohim is in her citadels,

אלקים אין אירע ציטאַדעלן
tsitadeln ire in Elokim
citadels its in G-d

known as her fortress.

איז באַקאַנט פֿאַר אַ פֿעסטונג.
festung a far bakant iz
fortress a for known is

ד [5] [4] For, hinei, the melachim
were assembled,

וואָרעם זע , מלכים האָבן זיך איינגעזאַמלט,
vorem ze hobn mlochim zich aingezamlt
because behold have kings selves assembled

they advanced together.

זיי זײַנען אַריבערגעקומען אין איינעם .
einem in aribergekumen zainen zei
together in passed by are they

ה [6] [5] They saw, and ken *(thus)*
they marvelled;

, געגאַפֿט זיי האָבן גענזן, אַזוי זיי האָבן געזען ווי
gegaft zei hobn azoi gezen hobn zei vi
gaze open-mouthed they have so seen have they when

they were troubled, and fled.

דערשראָקענע האָבן זיי אַוועקגעאײַלט.
avekgeailt zei hobn dershrokene
hurried away they have frightened

ו [7] [6] Trembling took hold upon
them sham *(there)*,

אַ ציטערניש האָט זיי אָנגענומען דאָרטן,
dortn ongenumen zei hot tsiterenish a
there seized them has trembling a

and pain, as of a woman in labor.

אַ וויי ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi veyenish a
woman in labor a like labor pain a

ז [8] [7] Thou breakest the ships
of Tarshish

מיט אַ מזרח-ווינט האָסטו צעבראָכן
tsebrochn hostu mizrech-vint a mit
broken you have east wind an with

with an east wind.

די שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ .
Tarshish fun shifn di
Tarshish of ships the

[9][8] As we have heard, so have we seen

ט ח ווי מיר האָבן געהערט, אַזוי האָבן מיר געזען,
gezen mir hobn azoi gehert hobn mir vi
seen we have so heard have we as

in the Ir Hashem Tzva'os,

אין דער שטאָט פֿון ה צבָאוֹת,
Tseva'ot Hashem fun shtot der in
of hosts Hashem of city the in

in the Ir Eloheinu;

אין דער שטאָט פֿון אלוקינו;
Elokeinu fun shtot der in
our G-d of city the in

Elohim will establish it ad olam.

אלקים זאָל זי אויפֿהאַלטן ביז אייביק.
eibik biz oifhaltn zi zol Elokim
forever until establish it shall G-d

Selah סֶלָה

[10][9] We meditate on Thy chesed, O Elohim,

י ט מיר האָבן געטראַכט, אלקים, אַן דיין חֶסֶד,
chesed dain on Elokim getracht hobn mir
lovingkindness your on G-d thought have we

in the midst of Thy Heikhal.

אין דער מיטן פֿון דיין היכל.
heichl dain fun mitn der in
temple your of midst the in

[11][10] According to Thy Shem, O Elohim,

יא י אַזוי ווי דיין נאָמען, אלקים,
Elokim nomen dain vi azoi
G-d name your as according to

so is Thy tehillah unto the ends of ha'aretz;

אַזוי איז דיין לויב ביז די עקן פֿון דער ערד;
erd der fun ekn di biz loib dain iz azoi
earth the of ends the unto praise your is so

Thy right hand is full of tzedek.

פֿול מיט גערעכטיקייט איז דיין רעכטע האַנט.
hant rechte dain iz gerechtikeit mit ful
hand right your is righteousness with full

[12][11] Let Mount Tziyon rejoice,

יב יא זאָל זיך פֿרייען דער באַרג ציון,
Tsiyon barg der freyen zich zol
Tziyon mount the rejoice self let

let the Banot Yehudah *(Daughters of Judah)* be glad,

זאָלן לוסטיק זיין די טעכטערשטעט פֿון יהודה,
Yehudah fun techtershtet di zain lustik zoln
Yehudah of daughter towns the be joyful let

because of Thy mishpatim.

פֿון וועגן דיינע משפּטים.
mishpotim daine vegen fun
judgments your account of on

[13][12] Walk about Tziyon, and go around her;

יג יב גייט אַרום ציון, און רינגלט זי אַרום,
arum zi ringlt un Tsiyon arum geit
around her encircle and Tziyon around go

count the towers thereof.

ציילט איבער אירע טורעמס.
turems ire iber tseilt
towers her over count

[14][13] Mark ye well her ramparts,

יד יג טוט אַכט אויף אירע מויער,
moier ire oif acht tut
defense walls her to attention do

consider her citadels;

גייט דורך אירע פּאַלאַצן;
palatsn ire durch geit
palaces her through go

that ye may tell it to the dor acharon.

כּדי איר זאָלט דערציילן דעם שפּעטערדיקן דור,
dor shpeterdikn dem dertseiln zolt ir kedei
generation later the tell may you so that

טו יד אַז דאָס איז אלקים , אלוקינו , אייביק און שטענדיק;
shtendik un eibik Elokeinu Elokim iz dos az
always and forever our G-d G-d is this that

ער וועט אונדז פֿירן ביז אייביקייט.
eibikeit biz firn undz vet er
eternity until lead us will he

15 14 For this Elohim is Eloheinu olam vaed;

He will be our guide even unto death.

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; פֿון די
di fun gezangmaister dem far
the of choirmaster the for

קינדער פֿון קֹרַח ; אַ מיזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korach of children

1 *(For the one directing. A Mizmor for the Bnei Korach)*

מט

הערט דאָס צו , אַלע פֿעלקער,
felker ale tsu dos hert
nations all to this hear

49 Hear this, kol HaAmim;

פַֿאַרנעמט , אַלע באַווויינער פֿון דער וועלט,
velt der fun bavoiner ale farnemt
world the of inhabitants all pay attention

ג ב סיַי אַזוי מענטשן , סיַי אָנגעזעענע לייַט ,
lait ongezeene sai mentshn azoi sai
people noble whether men so whether

give ear, all ye inhabitants of the cheled *(world, duration)*:

רייַך און אָרים אין איינעם.
einem in orim un raich
one in poor and rich

3 2 Bnei Adam and bnei ish,

ashir *(rich)* and evyon *(poor)* alike,

ד ג מײַן מויל וועט רעדן חכמה ,
chochme redn vet moil main
wisdom speak will mouth my

און די טראַכטונג פֿון מײַן האַרצן וועט זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit zain vet hartsn main fun trachtung di un
understanding be will heart my of meditation the and

4 3 My mouth shall speak chochmot;

and the meditation of my lev tevunot *(understanding)*.

ה ד איך וועל נייגן צו אַ משל מײַן אויער,
oier main mashal a tsu naign vel ich
ear my proverb a to incline will I

איך וועל אָנהייבן מיט אַ האַרף מײַן רעטעניש.
retenish main harf a mit onheibn vel ich
riddle my harp a with begin will I

5 4 I will incline mine ear to a mashal;

I will disclose my dark saying upon the kinnor *(harp)*.

ו ה פַֿאַר וואָס זאָל איך מורא האָבן אין די טעג פֿון בייז ,
beiz fun teg di in hobn moire ich zol vos far
evil of days the in have fear I shall what for

וועַן די זינד פֿון מײַנע טרעטער רינגלט מיך אַרום ?
arum mich ringlt treter maine fun zind di ven
around me circles treaders my of sin the when

ז ו די וואָס פַֿאַרזיכערן זיך אויף זייער פַֿאַרמעג ,
farmeg zeyer oif zich farzichern vos di
possessions their on selves trust who the ones

און מיט זייער גרויס עשירות רימען זיי זיך .
zich zei rimen eshires grois zeyer mit un
selves they boast riches great their with and

ח ז נישט אויסקויפֿן אַ ברודער קען אַ מענטש , אויסקויפֿן
oiskoifn mentsh a ken bruder a oiskoifn nisht
to ransom man a can brother a to ransom not

6 5 Why should I fear in the days of rah,

when the avon of my akev surrounds me?

7 6 They that trust in their chayil *(wealth)*,

and boast themselves in the rov of their oshir *(riches)*;

8 7 A brother cannot by any means redeem ish *(man)*,

nor give to Elohim a kofer *(ransom)* for him —

נישט געבן אלקים אַן אויסלייז פַֿאַר זיך ;
zich far oisleiz an Elokim gebn nisht
self for ransom a G-d give not

[9 8] For the pidyon of their nefesh is costly,

ח ט און ווי ווערדיק עס זאָל זיַן דער אויסקויף
oiskoif der zain zol es verdik vi un
redemption the be would it precious how and

פַֿאַר זייער זעל ,
zel zeyer far
soul their for

and is forever beyond their power to pay —

איז אויף אייביק פַֿאַרמיַידן,
farmaidn eibik oif iz
fails ever for is

[10 9] That he should live on lanetzach,

י ט וואָס ער זאָל שטענדיק אַלץ לעבן,
lebn alts shtendik zol er vos
live always continually would he that

and not see shachat *(corruption, decay, the pit)*.

ער זאָל נישט אָנזען די גרוב.
grub di onzen nisht zol er
pit the see not would he

[11 10] For he seeth that chachamim die,

יא י וואָרעם מע זעט אַז חכמים שטאַרבן,
shtarbn chachomim az zet me vorem
die wise men that see one because

likewise the kesil and the ba'ar perish,

אַזוי ווי דער נאַר און דער פַֿאַרגרעבטער גייען אונטער,
unter geyen fargrebter der un nor der vi azoi
under go ignorant one the and fool the as so

and leave their chayil to others.

און זיי לאָזן איבער צו אַנדערע זייער פַֿאַרמעג .
farmeg zeyer andere tsu iber lozn zei un
possessions their others to over leave they and

[12 11] Their inward thought is

יב יא זיי טראַכטן בייַ זיך ,
zich bai trachtn zei
selves by think on they

that their batim *(houses)* shall continue l'olam,

זייערע הייַזער זיַנען אויף אייביק,
eibik oif zainen haizer zeyere
ever for are houses their

and their mishkenot *(dwelling places)* l'odor vador;

זייערע ווינונגען אויף דור-דורות ;
dor-doires oif voinungen zeyere
generation after generation for dwellings their

they call their lands by their shmot *(names)*.

זיי רופֿן לענדער אויף זייערע נעמען .
nemen zeyere oif lender rufn zei
names their after lands call they

[13 12] Nevertheless adam in his pomp endureth not;

יג יב אָבער דער מענטש בליַבט נישט אין גדולה,
gdulh in nisht blaibt mentsh der ober
honor in not remains man the but

he is like the behemot *(beasts)* that perish.

ער איז געגליכן צו בהמות וואָס ווערן פַֿאַרשניטן.
farshnitn vern vos beheimes tsu geglichn iz er
destroyed are which beasts to likened is he

[14 13] This is their derech, kesel is theirs;

יד יג דאָס איז דער ווענ פֿון די וואָס זיַנען בטוח בייַ זיך ,
zich bai batuach zainen vos di fun veg der iz dos
selves in confident are who the ones of way the is this

and the fate after them of those who approve their words.

און פֿון זייערע נאָכגייער וואָס קוועלן פֿון זייערע רייד .
reid zeyere fun kveln vos nochgeyer zeyere fun un
words their in delight who followers their of and

Selah סֶלָה

15 14 Like tzon they are destined for She'ol;

טו יד מע לייגט זיי ווי שאָף אין דער שְׁאוֹל,
Sheol der in shof vi zei leigt me
Sheol the in sheep like them puts one

mavet shall pasture them;

דער טויט טוט זיי פִּיטערן;
fitern zei tut toit der
pasture them does death the

and the yesharim *(upright ones)* shall have dominion over them in the boker;

און איין פְֿרימאָרגן – טרעטן די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di tretn frimorgn ein un
upright the tread morning one and

איבער זיי ;
zei iber
them over

and their tzir *(form)* shall waste away to Sheol,

און זייער געשטאַלט איז פֿאַר דער שְׁאוֹל צום פֿאַרפֿוילן,
farfoiln tsum Sheol der far iz geshtalt zeyer un
decay to Sheol the for is form their and

so there is no dwelling place for it.

נישטאָ קיין ווינונג פֿאַר איר.
ir far voinung kein nishto
it for dwelling any there is not

16 15 But Elohim will redeem my nefesh from the yad *(hand, power)* of Sheol;

טז טו אָבער אלקים וועט אויסלייזן מײַן זעל פֿון
fun zel main oisleizen vet Elokim ober
from soul my redeem will G-d but

דער מאַכט פֿון שְׁאוֹל,
Sheol fun macht der
Sheol of power the

for He shall receive me.

ווָאָרעם ער וועט מיך אַרויסנעמען.
aroisnemen mich vet er vorem
take out me will he because

Selah סֶלָה

17 16 Be not thou afraid when one is made an ish oishir,

יז טז זאָלסט נישט מורא האָבן אַז עמעצער
emetser az hobn moire nisht zolst
someone that have fear not you(SG) must

ווערט אַן עושר ,
oysher an vert
rich man a becomes

when the kavod of his bais is increased;

אַז די רייַכקייט פֿון זײַן הויז ווערט געמערט ,
gemert vert hoiz zain fun raichkeit di az
increased shall be house his of wealth the that

18 17 For in his mot *(death)*, he shall carry nothing away;

יח יז ווָאָרעם בײַ זײַן טויט וועט ער גאָרנישט מיטנעמען ,
mitnemen gornisht er vet toit zain bai vorem
take with nothing he will death his at because

his kavod *(glory, wealth)* shall not descend after him.

זײַן רייַכקייט וועט נישט נידערן נאָך אים.
im noch nidern nisht vet raichkeit zain
him after go down not will wealth his

19 18 Though his nefesh during his life yevarech *(he blessed)* —

יט יח הגם בײַ זײַן לעבן פֿלעגט ער
er flegt lebn zain bai hagam
he used to life his during although

אײַנרעדן זײַן זעל :
zel zain ainredn
soul his convince

for they praise thee when thou doest well for thyself —

מע וועט דיך נאָך לויבן אַז דו וועסט זיך ווויל טאָן.
voilton zich vest du az loibn noch dich vet me
do well self will you that praise still you(SG) will one

[20] [19] He shall go to the dor *(generation)* of his avot;

they shall never see ohr *(light)*.

[21] [20] Adam that is in his pomp, and understandeth not,

is like the behemot *(beasts)* that perish.

כ יט זי וועט אָנקומען צו דעם דור
dor dem tsu onkumen vet zi
generation the to arrive will she

פֿון זײַנע עלטערן,
eltern zaine fun
fathers his of

וואָס וועלן אויף אייביק נישט אָנזען דעם שײַן .
shain dem onzen nisht eibik oif veln vos
light the see not ever for will who

כא כ אַ מענטש אין גדולה וואָס פֿאַרשטייט נישט,
nisht farshteit vos gdulh in mentsh a
not understands who honor in man a

איז געגליכן צו בהמות וואָס ווערן פֿאַרשניטן.
farshnitn vern vos beheimes tsu geglichn iz
destroyed are that beasts to likened is

[1] *(Mizmor of Asaph)*

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun mizmor a
Asaph of psalm a

50 El Elohim, even Hashem, hath spoken, and called Eretz

from the mizrach shemesh *(rising of sun)* unto the going down thereof.

[2] Out of Tziyon, the perfection of yofi *(beauty)*,

Elohim shineth forth.

[3] Eloheinu shall come, and shall not keep silent;

an eish shall devour before Him,

and it shall be tempestuous me'od round about Him.

[4] He shall summon Shomayim from above,

and ha'aretz, that He may judge His people.

[5] Gather My chasidim together unto Me;

נ דער אֵל פֿון ג-טער, ה׳ , האָט גערעדט און
un geredt hot Hashem g-ter fun El der
and spoken has Hashem g-ds of G-d the

גערופֿן די ערד ,
erd di gerufn
earth the called

פֿון אויפֿגאַנג פֿון דער זון ביז איר אונטערגאַנג.
untergang ir biz zun der fun oifgang fun
setting its until sun the of rising from

ב פֿון צִיּון דער קרוין פֿון שיינקייט ,
sheinkeit fun kroin der Tsiyon fun
beauty of crown the Tziyon out of

האָט אַרויסגעשײַנט אלקים .
Elokim aroisgeshaint hot
G-d shined forth has

ג אלוקינו קומט , און ער שוויַגט נישט,
nisht shvaigt er un kumt Elokeinu
not is silent he and comes our G-d

אים פֿאַרויס פֿאַרצערט אַ פֿײַער,
faier a fartsert farois im
fire a consumes ahead of him

און אַרום אים טוט שטורעמען געוואַלטיק.
gevaltik shturemen tut im arum un
immense tempetuous storms does him round and

ד ער רופֿט צו די הימלען פֿון אויבן ,
oiben fun himlen di tsu ruft er
above from heavens the to summon he

און צו דער ערד , כדי צו משפּטן זײַן פֿאָלק :
folk zain mishpetn tsu kedei erd der tsu un
people his judge to so that earth the to and

ה זאַמלט מיר אײַן מײַנע פֿרומע ,
frume maine ain mir zamlt
pious faithful my in me gather

those that have cut a Brit with Me by zevach.

. דִי וואָס שליסן מײַן ברית איבער שלאַכטאָפּפֿער
di vos shlisn main bris iber shlachtopfer
who the ones establish my covenant over slaughter sacrifice

6 And Shomayim shall declare His tzedek;

ו אוּן דִי הימלען זאָגן אָן זײַן גערעכטיקייט ,
un di himlen zogn on zain gerechtikeit
and the heavens say his on righteousness

for Elohim Shofet hu.

ווארעם אלקים , ער איז אַ ריכטער.
vorem Elokim er iz a richter
because G-d he is a judge

Selah סֶלָה

7 Hear, O My people, and I will speak;

ז הער מײַן פֿאָלק , אוּן איך וועל רעדן ,
her main folk un ich vel redn
pay heed my people and I will speak

O Yisroel, and I will testify against thee;

ישְׂרָאֵל , אוּן איך וועל דיך ווארענען:
Yisroel un ich vel dich vorenen
O Yisroel and I will you(SG) warn

I am Elohim, even Eloheicha.

אלקים דײַן ג-ט בין איך.
Elokim dain G-t bin ich
G-d your G-d am I

8 I will not reprove thee for thy zevakhim.

ח נישט אום דײַנע שלאַכטאָפּפֿער וועל איך
nisht um daine shlachtopfer vel ich
not because of your slaughter sacrifices will I

דיך שטראָפֿן;
dich shtrofn
you(SG) punish

And thy olot are before Me tamid.

דײַנע בראַנדאָפּפֿער זײַנען דאָך תּמיד פֿאַר מיר.
daine brandopfer zainen doch tamid far mir
your olot are indeed continually before me

9 I will accept no par *(bull)* from thy bais,

ט איך וויל נישט נעמען פֿון דײַן הויז קיין אָקס,
ich vil nisht nemen fun dain hoiz kein oks
I will not take of your house any ox

nor he-goats out of thy folds.

. פֿון דײַנע שטאַלן קיין בעק
fun daine shtaln kein bek
from your stalls any male goat

10 For every beast of the ya'ar *(forest)* is Mine,

י ווארעם מײַן איז יעטוועדער חיה פֿון ווַאַלד,
vorem main iz yetveder chaye fun vald
because mine is every beast of the forest

and the behemot upon a thousand hills.

די בהמות אויף טויזנט בערג.
di beheimes oif toiznt berg
the cattle on thousand hills

11 I know kol oph *(every bird)* of the harim;

יא איך קען יעטוועדער פֿויגל פֿון די בערג ,
ich ken yetveder foigel fun di berg
I know every bird of the the mountains

and the animals of the wild are Mine.

אוּן די ווידמענונג פֿון פֿעלד איז ביַי מיר.
un di vidmenung fun feld iz bai mir
and the living things of the field is by me

12 If I were hungry, I would not tell thee;

יב אַז איך זאָל הונגעריק זײַן , וועל איך דיר נישט זאָגן ,
az ich zol hungerik zain ich vel dir nisht zogn
if I would be hungry I will you(SG) not tell

for the tevel is Mine, and the fulness thereof.

ווארעם מײַן איז די וועלט אוּן איר פֿולקייט.
vorem main iz di velt un ir fulkeit
because mine is the world and its fullness

13 Will I eat the basar of bulls,

ג צי עס איך דאָס פֿלייש פֿון אָקסן?
oksen fun fleish dos ich es tsi
oxen of flesh the I eat yes? no?

or drink the dahm of goats?

אָדער דאָס בלוט פֿון בעק טו איך טרינקען?
trinken ich tu bek fun blut dos oder
drink I do male goats of blood the or

14 Sacrifice unto Elohim todah;

ד שלאַכט צו אלקים אַ דאַנקאָפּפֿער ,
dankopfer a Elokim tsu shlacht
thank offering a G-d to offer

and pay thy nedarim *(vows, pledges)* unto Elyon;

און באַצאָל עליון אויבערשטער דיַינע נדרים .
nedrim daine Oibershter Elyon batsol un
vows your Oybershter Most High pay and

15 And call upon Me in the Yom Tzarah;

טו און רוף מיך אין טאָג פֿון נויט ,
noit fun tog in mich ruf un
distress of day in me call upon and

I will deliver thee, and thou shalt glorify Me.

וועל איך דיך דערלייזן, און דו וועסט מיך ערלעכן.
erlechn mich vest du un derleizn dich ich vel
honor me will you and redeem you(SG) I will

16 But unto the rasha, Elohim saith,

טז און צום רשע האָט אלקים געזאָגט:
gezogt Elokim hot roshe tsum un
said G-d has wicked to the and

What right hast thou to declare My chukkot,

ווי קומסטו צו דערציילן מיַינע געזעצן ,
gezetsn maine dertseiln tsu kumstu vi
statutes my tell to you come how

or that thou shouldest take My Brit in thy mouth?

און נעמען מיַין ברית אויף דיַין מויל ?
moil dain oif bris main nemen un
mouth your upon covenant my take and

17 Seeing thou hatest musar *(correction)*,

יז אַז דו האָסט פֿיַינט מוסר ,
musar faint host du az
instruction hatred have you if

and casteth My devarim behind thee.

און האָסט געוואָרפֿן מיַינע ווערטער הינטער דיר .
dir hinter verter maine gevorfn host un
you(SG) behind words my cast have and

18 When thou sawest a ganav *(thief)*,

יח אַז דו האָסט געזען אַ גנב ,
ganev a gezen host du az
thief a seen have you when

then thou consentedst with him,

האָסטו זיך געפֿרייַנטלט מיט אים,
im mit gefraintlt zich hostu
him with rejoiced self have you

and hast taken thy chelek *(lot)* with mena'afim *(adulterers)*.

און מיט נואָפֿים איז געווען דיַין טייל.
teil dain geven iz nofim mit un
part your was is adulterers with and

19 Thou lettest loose thy mouth to ra'ah,

יט דיַין מויל האָסטו לויז געלאָזט צום בייזן ,
beizn tsum gelozt loiz hostu moil dain
evil to the allowed release have you mouth your

and thy leshon frameth mirmah *(deceit)*.

און דיַין צונג פֿלעכט באַטרוג.
batrug flecht tsung dain un
deceit weaves tongue your and

20 Thou sittest and speakest against thy brother;

כ זיצסטו, באַרעדסטו דיַין ברודער,
bruder dain baredstu zitsstu
brother your you speak against you sit

thou slanderest thine own ben immecha.

דעם זון פֿון דיַין מוטער באַנַוולסטו .
banavlstu muter dain fun zun dem
you slander mother your of son the

כא דאָס האָסטו געטאָן, און איך האָב געזאָלט שווײַגן ?
shvaign gezolt hob ich un geton hostu dos
keep silent had have I and done you have this

האָסטו געדאַבט , זײַן ווי דו וועל איך זײַן ;
zain ich vel du vi zain gedacht hostu
be I will you like be supposed you have

וועל איך דיך שטראָפֿן, און דיר לייגן
leign dir un shtrofn dich ich vel
put you(SG) and punish you(SG) I will

פֿאַר דײַנע אויגן.
oign daine far
eyes your before

כב מערקט דאָס אַקאָרשט, איר וואָס פֿאַרגעסט אָן אֱלוֹהַּ ,
Eloah on fargest vos ir akorsht dos merkt
Eloha on forget who you now this take note

כדי איך זאָל נישט פֿאַרצוקן , און קיינער
keiner un fartsukn nisht zol ich kedei
anyone and tear apart not should I lest

וועט נישט מציל זײַן .
zain matsl nisht vet
be deliver not will

כג דער וואָס שלאַכט אַ דאַנקאָפֿפֿער , ערלעכט מיך ,
mich erlecht dankopfer a shlacht vos der
me honors thank offering a sacrifices who the one

אָבער דעם וואָס באַטראַכט דעם וועג,
veg dem batracht vos dem ober
way the considers who the one however

אים וועל איך וויַזן די ישועה פֿון אלקים .
Elokim fun yeshue di vaizn ich vel im
G-d of salvation the show I will him

[21] These things hast thou done, and I kept silent;

thou thoughtest that I was altogether like thee;

but I will reprove thee, and set the charge before thine eyes.

[22] Now consider this, ye that forget Elo'ah *(G-d)*,

lest I tear you to pieces, and there be none to rescue.

[23] Whoso offereth todah glorifieth Me;

and to him that ordereth his derech aright

will I show the Salvation of Elohim.

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן , ב וען
ven Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
when Dovid of psalm a choirmaster the for

נָתָן דער נבֿיא איז געקומען צו אים, נאָך
noch im tsu gekumen iz novi der Natan
after him to come is prophet the Natan

דעם ווי ער איז געקומען צו בַּת-שֶׁבַע .
Bat-Shevaen tsu gekumen iz er vi dem
Bat-Sheva to come is he that the

[1] (For the one directing. Mizmor Dovid.
[2] When Natan HaNavi confronted him after he went into Bat-Sheva)

נא

לייטזעליק מיך , אלקים, לויט
loit Elokim mich laitzelik
according to G-d me be gracious to

, חֶסֶד דײַן
chesed dain
kindness your

לויט דײַן גרויס דערבאַרעמונג מעק אָפּ
op mek derbaremung grois dain loit
out erase compassion great your according to

מײַנע פֿאַרברעכן .
farbrechn maine
transgressions my

51 Have mercy upon me, O Elohim, according to Thy chesed;

according unto the multitude of Thy rachamim blot out my peysha'im *(transgressions, rebellions)*.

ד ב וואַש מיך אָפּ אין גאַנצן פֿון מײַן זינד ,
zind main fun gantsn in op mich vash
iniquity my from entirely in thoroughly me wash

[4 2] Wash me thoroughly from mine avon *(iniquity)*,

and cleanse me from my chattat *(sin)*.

און פֿון מײַן חטא טו מיך רייניקן .
reiniken mich tu chet main fun un
cleanse me do sin my from and

ה ג וואָרעם איך וויס מײַנע פֿאַרברעכן ,
farbrechn maine veis ich vorem
transgressions my know I because

[5 3] For I acknowledge my peysha'im *(transgressions, rebellions)*;

and my chattat *(sin)* is ever before me.

און מײַן חטא איז מיר תּמיד אַנטקעגן .
antkegen tamid mir iz chet main un
against always me is sin my and

ו ד צו דיר אַליין האָב איך געזינדיקט,
gezindikt ich hob alein dir tsu
sinned I have alone you(SG) to

[6 4] Against Thee, Thee only, have I sinned,

and done the rah in Thy sight;

און וואָס איז שלעכט אין דײַנע אויגן האָב איך געטאָן;
geton ich hob oign daine in shlecht iz vos un
done I have eyes your in evil is what and

that Thou mightest be found just when Thou speakest,

דערום ביסטו רעכטפֿאַרטיק אין דײַן רעדן ,
redn dain in rechtfartik bistu derum
speech your in upright you are therefore

and be blameless when Thou judgest.

ביסטו גערעכט אין דײַן משפּטן .
mishpetn dain in gerecht bistu
judgment your in right you are

ז ה זע , אין זינד בין איך געבאָרן געוואָרן,
gevorn geborn ich bin zind in ze
was born I am iniquity in behold

[7 5] Surely, I was brought forth in avon;

and in chet did immi conceive me.

און אין חטא האָט מיך מײַנע מוטער פֿאַרשוווענגערן.
farshvengern muter maine mich hot chet in un
conceived mother my me has sin in and

ח ו אמת באַגערסטו דאָך אין די ניר ,
nirn di in doch bagerstu emes
kidneys the in indeed you desire truth

[8 6] Surely Thou desirest emes in the inward parts;

and in the inmost place Thou shalt make me to know chochmah.

טאָ לערן מיך חכמה וווּ עס איז פֿאַרהוילן.
farhoiln iz es vu chochme mich lern to
hidden is it where wisdom me teach then

ט ז זאָלסט מיך רייניקן מיט אֵזוֹבּ-גראָז,
ezov-groz mit reiniken mich zolst
hyssop with cleanse me you(SG) shall

[9 7] Purge me with ezov *(hyssop)*,

and I shall be tahor;

אַז איך זאָל ריין ווערן ,
vern rein zol ich az
become tahor shall I so that

wash me,

זאָלסט מיך וואַשן,
vashn mich zolst
wash me you(SG) shall

and I shall be whiter than sheleg *(snow)*.

ביז ווײַסער פֿון שניי זאָל איך ווערן .
vern ich zol shnei fun vaiser biz
become I shall snow than whiter until

י ח זאָלסט מיך מאַכן הערן פֿרייד און לוסטיקייט;
lustikeit un freid hern machn mich zolst
gladness and joy hear make me you(SG) shall

[10 8] Make me to hear sasson and simchah;

that the atzmot which Thou hast broken may rejoice.

זאָלן דערפֿרייט ווערן די ביינער וואָס דו האָסט צעדריקט.
tsedrikt host du vos beiner di vern derfreit zoln
crushed have you that bones the become gladden shall

[11] [9] Hide Thy face from my chatta'im,

יא ט פַֿאַרבאָרג דײַן פּנים פֿון מײַנע חטאָים ,
chatoim maine fun ponem dain farborg
sins my from face your hide

and blot out all mine avonot.

און אַלע מײַנע זינד פֿאַרמעק.
farmek zind maine ale un
blot out iniquities my all and

[12] [10] Bara in me a lev tahor, O Elohim;

יב י אַ ריין האַרץ באַשאַף אין מיר, אָ אלקים ,
Elokim o mir in bashaf harts rein a
G-d o me in create heart tahor a

and renew a ruach nekhon *(steadfast spirit)* within me.

און אַ פֿעסט גײַסט באַנײַ אין מיר.
mir in banai gaist fest a un
me in renew spirit steadfast a and

[13] [11] Cast me not away from Thy presence;

יג יא זאָלסט מיך נישט אַוועקווארפֿן פֿון דיר ,
dir fun avekvarfn nisht mich zolst
you(SG) from cast away not me may you(SG)

and take not Thy Ruach Hakodesh from me.

און דײַן רוּח הקדש זאָלסטו נישט אַוועקנעמען פֿון מיר.
mir fun aveknemen nisht zolstu hkdsh ruach dain un
me from take away not may you(SG) Holy Spirit your and

[14] [12] Restore unto me the sasson of Thy salvation;

יד יב קער מיר אום די פֿרייד פֿון דײַן הילף ,
hilf dain fun freid di um mir ker
salvation your of joy the back me turn

and uphold me with a ruach nedivah *(a willing spirit)*.

און אַ פֿרײַ גײַסט זאָלסטו מיר שענקען .
shenken mir zolstu gaist frai a un
grant me may you(SG) spirit willing a and

[15] [13] Then will I teach poshe'im *(transgressors)* Thy drakhim;

טו יג איך וועל לערנען פֿאַרברעכער דײַנע וועגן ,
vegen daine farbrecher lernen vel ich
ways your rebellious teach will I

and chatta'im *(sinners)* shall be converted unto Thee.

און זינדיקע וועלן זיך אומקערן צו דיר .
dir tsu umkeren zich veln zindike un
you(SG) to return selves will sinners and

[16] [14] Save me from damim *(bloodguiltiness)*,

טז יד זײַ מיך מצילֿ פֿון בלוטיקייט ,
blutikeit fun matsl mich zai
bloodiness from rescued me be

O Elohim, Thou Elohei Teshuati;

אלקים, דו אלקים פֿון מײַן הילף ;
hilf main fun Elokim du Elokim
salvation my of G-d you O G-d

and my leshon shall sing aloud of Thy tzedakah.

זאָל מײַן צונג זינגען דײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain zingen tsung main zol
righteousness your sing tongue my shall

[17] [15] Adonoi, open Thou my lips;

יז טז אָ אֲדֹנָי , מײַנע ליפּן זאָלסטו עפֿענען,
efenen zolstu lipn maine Adonoi o
open may you(SG) lips my Adonoi o

and my mouth shall show forth Thy tehillah *(praise)*.

און זאָל מײַן מויל דערציילן דײַן לויב .
loib dain dertseiln moil main zol un
praise your declare mouth my may and

[18] [16] For Thou desirest not zevach *(sacrifice)*;

יח טז ווארעם באַגערסט נישט אַ שלאַכטאָפֿפֿער
shlachtopfer a nisht bagerst vorem
slaughter sacrifice a not you desire because

אַז איך זאָל גענבן ,
gebn zol ich az
give shall I that

else would I give it; Thou delightest not in olah *(burnt offering)*.

אַ בראַנדאָפֿפֿער ווילסטו נישט.
nisht vilstu brandopfer a
not do you want olah an

[19] [17] The zivkhei Elohim are a ruach nishbarah *(broken spirit)*;

יט יז די שלאַכטאָפּפֿער פֿון אלקים זיינען
zainen Elokim fun shlachtopfer di
are G-d of slaughter sacrifice the

אַ צעבראָכן גײַסט,
gaist tsebrochn a
spirit broken a

a broken and contrite lev, O Elohim, Thou wilt not despise.

אַ צעבראָכן און דערשלאָגן האַרץ, אלקים,
Elokim harts dershlogn un tsebrochn a
G-d heart contrite and broken a

פֿאַראַכטסטו נישט.
nisht farachtstu
not you despise

[20] [18] Do good in Thy good pleasure unto Tziyon;

כ יח באַגיטיק אין דײַן באַווילליקונג ציון,
Tsiyon bavilikung dain in bagitik
Tziyon favor your in do good

build Thou the chomot Yerushalayim.

בויען זאָלסטו די מויערן פֿון ירושלים.
Yerushalayim fun moiern di zolstu boien
Yerushalayim of walls the may you(SG) build

[21] [19] Then shalt Thou be pleased with zivkhei tzedek *(true sacrifices, sacrifices of righteousness)*,

כא יט דענצמאָל וועסטו באַגערן שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer bageren vestu dentsmol
slaughter sacrifice desire will you(sg) then

פֿון גערעכטיקייט,
gerechtikeit fun
righteousness of

with olah *(burnt offering)* and whole burnt offering;

בראַנדאָפּפֿער און גאַנצאָפּפֿער;
gantsopfer un brandopfer
whole offering and olah

then shall they offer parim *(bulls)* upon Thine Mizbe'ach.

דענצמאָל וועט מען אויפֿברענגען אָקסן אויף דײַן מזבח.
mizbeyech dain oif oksen oifbrengen men vet dentsmol
altar your on bulls offer up they will then

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ באַטראַכטונג פֿון דָּוִד, ב ווען
ven Dovidn fun batrachtung a gezangmaister dem far
when Dovid from meditation a choirmaster the for

דוֹאֵג דער אֲדוֹמי איז געקומען, און האָט דערציילט שָׁאוּל, און
un Shauln dertseilt hot un gekumen iz Adomi der Doeg
and Sha'ul told has and come is Edomi the Do'eg

אים אָנגעזאָגט: דָּוִד איז געקומען אין אֲחִימֶלֶךְ הויז.
hoiz Achimelechs in gekumen iz Dovid ongezogt im
house Achimelech's in come is Dovid reported to him

[1] (For the one directing. A maskil of Dovid. [2] When Do'eg HaAdomi [the Edomite] went to Sha'ul and said to him, Dovid has gone to Bais Achimelech)

נב 52

Why boastest thou thyself in ra'ah, O gibbor?

וואָס פּראָלסטו זיך מיט בייז, דו מאַכטיקער?
machtiker du beiz mit zich prolstu vos
mighty one you evil with self do you boast what

The chesed El is kol hayom.

דער חֶסֶד פֿון אֵל איז אַלע טאָג.
tog ale iz El fun chesed der
day whole is G-d of kindness the

[4] [2] The leshon *(tongue)* deviseth treachery;

ד ב אומגליקן טראַכט דײַן צונג,
tsung dain tracht umglikn
tongue your thinks bad things

like a sharp ta'ar *(razor)*, working remiyyah *(deceit)*.

ווי אַ שאַרפֿער גאָלמעסער וואָס אַרבעט פֿאַלש.
falsh arbet vos golmeser sharfer a vi
falsehood works that razor sharper a like

[5][3] Thou lovest rah more than tov;

ג האָסט ליב בייז מער ווי גוטס,
guts vi mer beiz lib host
good than more evil love you have

and sheker rather than to speak tzedek.

ליגן אײדער רעדן גערעכטיקייט .
gerechtikeit redn eider lign
righteousness speaking before lying

Selah סֶלָה

[6][4] Thou lovest all devouring words,

ד האָסט ליב אַלע גערייד פֿון צעשטערונג,
tseshterung fun gereid ale lib host
destruction of speech all love you have

O thou leshon mirmah *(deceitful tongue)*.

דו צונג פֿון באַטרוג.
batrug fun tsung du
deceit of tongue you

[7][5] El shall likewise demolish thee for netzach *(eternity)*,

ה וועט אויך אֵל דיך צעברעכן אויף אייביק,
eibik oif tsebrechn dich El oich vet
ever for break you(SG) G-d also will

He shall break thee, and pluck thee out of thy ohel,

דיך אַרויסאַרן און אַרויסרײַסן פֿון געצעלט,
getselt fun aroisraisn un aroissharn dich
tent from pull out and uproot you(SG)

and uproot thee out of the Eretz Chayyim.

און דיך אויסווּאָרצלען פֿון לאַנד פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land fun oisvortselen dich un
living the of land from root out you(SG) and

Selah סֶלָה

[8][6] The tzaddikim also shall see, and fear,

ו און די צדיקים וועלן זען און וועלן פֿאָרכטן ,
forchtn veln un zen veln tsadikim di un
be in dread will and see will righteous the and

and shall laugh at him:

און זיי וועלן לאַכן איבער אים:
im iber lachn veln zei un
him over laugh will they and

[9][7] Hinei, this is the gever *(man)* that made not Elohim his ma'oz;

ז אָן איז דער מאַן וואָס האָט נישט געמאַכט
gemacht nisht hot vos man der iz on
made not has that man the is here

אלקים פֿאַר זײַן פֿעסטונג,
festung zain far Elokim
fortress his for G-d

but trusted in the abundance of his osher *(riches)*,

און האָט זיך פֿאַרזיכערט אויף זײַן גרויס עשירות;
eshires grois zain oif farzichert zich hot un
riches great his in trusted self has and

and strengthened himself in his treachery.

וואָס איז פֿאַרשײַט געווען אין זײַן גערעדט .
gerikeit zain in geven farshait iz vos
evil desire his in was arrogant is who

[10][8] But I am like a green zayit *(olive tree)*

ח אָבער איך בין ווי אַ צוויַיגהאַפֿטיקער איילבערטבוים
eilbertboim tsvaighaftiker a vi bin ich ober
olive tree branchy a like am I but

in the Beis Elohim;

אין דעם הויז פֿון אלקים ,
Elokim fun hoiz dem in
G-d of house the in

I trust in the chesed Elohim olam va'ed.

איך פֿאַרזיכער מיך אויף ג-טס חֶסֶד אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik chesed G-ts oif mich farzicher ich
always and forever kindness G-d's upon myself trust I

[11 9] I will give Thee thanks l'olam, because Thou hast done it;

יא ט איך וועל אייביק דיר דאַנקען, וואָס דו
du vos danken dir eibik vel ich
you that thank you(SG) forever will I
האָסט זיך איינגעשטעלט,
aingeshtelt zich host
taken action self have

and I will wait on Shimecha;

און איך וועל האָפֿן צו דיין נאָמען ווייל ער איז גוט ,
gut iz er vail nomen dain tsu hofn vel ich un
good is it because name your to wait will I and

for it is tov before Thy chasidim.

אַנטקעגן פּנים דיינע פֿרומע .
frume daine far antkegen
pious faithful your before facing

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

[1] *(For the one directing. According to mach'alat. Maskil of Dovid)*

מַחלַת ; אַ באַטראַכטונג פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun batrachtung a Machalat
Dovid of meditation a mach'alat

53 נג

The naval hath said in his lev, Ein Elohim.

דער נאַר זאָגט אין זיין האַרצן: נישטאָ קיין אלקים !
Elokim kein nishto hartsn zain in zogt nor der
G-d any there is not heart his in declares fool the

Corrupt are they, and they do abominable iniquity;

פֿאַרדאָרבן זיינען , און מיאוסע
miuse un zei zainen fardorben
abominable and they are corrupt
אומרעכט טוען זיי ;
zei tuen umrecht
they do injustice

there is none that doeth tov.

קיינער טוט נישט קיין גוטס.
guts kein nisht tut keiner
good any not does anyone

[3 2] Elohim looked down from Shomayim upon Bnei Adam,

ג ב אלקים האָט פֿון הימל גענלוגט אויף די מענטשנקינדער ,
mentshnkinder di oif gelugt himel fun hot Elokim
children of men the on looked heaven from has G-d

to see if there were any of seichel, that did seek Elohim.

צו זען אויב פֿאַראַן אַ פֿאַרשטאַנדיקער
farshtandiker a faran oib zen tsu
person with understanding a there is if see to
וואָס זוכט אלקים .
Elokim zucht vos
G-d seeks who

[4 3] Every one of them has fallen away; they are altogether perverse;

there is none that doeth tov, no, not echad *(one)*.

ד ג איטלעכער איז אָפּגעפֿאַלן , אַלע זיינען זיי פֿאַרדאָרבן,
fardorben zei zainen ale opgefaln iz itlecher
corrupt they are all fallen away is each one
קיינער טוט נישט קיין גוטס, נישט צו מאָל איינער.
einer mol tsu nisht guts kein nisht tut keiner
one time even not good any not does anyone

[5 4] Have the workers of iniquity no da'as?

ה ד פֿאַר וואָר, האָט דען קיינער נישט פֿאַרשטאַנען
farshtanen nisht keiner den hot vor far
understood not anyone then has truly for
פֿון די וואָס טאָן אומרעכט,
umrecht ton vos di fun
injustice do who the ones of

Who eat up My people as they eat lechem;
they have not called upon Elohim.

וועלכע עסן מײַן פֹּאָלק אַזוי ווי זיי עסן ברויט,
broit esen zei vi azoi folk main esen velche
bread eat they as just people my eat who
אוֹן רופֿן נישט צו אלקים?
Elokim tsu nisht rufn un
G-d to not call and

[6 5] There were they in great pachad (*fear*), pachad such as never was;

ה אָן אַנגסטן זיי אין אַנגסט, ווו קיין
kein vu angst in zei angstn on
any where fear in they fear without
אַנגסט איז נישט געווען,
geven nisht iz angst
was not is fear

for Elohim hath scattered the atzmot of him that encampeth against thee;

ווואָרעם אלקים האָט צעשאָטן די ביינער פֿון
fun beiner di tseshotn hot Elokim vorem
of bones the scattered has G-d because
דײַן באַלעגערער;
balegerer dain
besieger your

thou hast put them to shame, because Elohim hath rejected them.

האָסט זיי געמאַכט צו שאַנד, ווײַל אלקים
Elokim vail shand tsu gemacht zei host
G-d because shame to made they have
האָט זיי פֿאַראַכט.
faracht zei hot
despised them has

[7 6] Oh that the Yeshu'at Yisroel would come out of Tziyon!

ז ווען קומט פֿון ציון די ישועה פֿון יִשְׂרָאֵל?
Yisroel fun yeshue di Tsiyon fun kumt ven
Yisroel of salvation the Tziyon from comes when

When Elohim bringeth back the captivity of Amo,

ווען אלקים קערט אום די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון זײַן פֹּאָלק,
folk zain fun gefangenshaft di um kert Elokim ven
people his of captivity the back turns G-d when

Ya'akov shall rejoice,
and Yisroel shall be glad.

וועט לוסטיק זײַן יעקבֿ, וועט זיך פֿרייען יִשְׂרָאֵל.
Yisroel freyen zich vet, Yaakov zain lustik vet
Yisroel rejoice self will Yaakov be joyful will

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט סטרונעשפּיל; אַ באַטראַכטונג
batrachtung a struneshpil mit gezangmaister dem far
meditation a stringed instruments with choirmaster the for

[1] (For the director. With stringed instruments. A maskil. For Dovid, [2] when the Ziphim came and said to Sha'ul, Dovid is in hiding among us)

פֿון דָּוִד, ב וועלכע די זיפֿער זײַנען געקומען, און האָבן געזאָגט
gezogt hobn un gekumen zainen Zifer di ven Dovidn fun
said have and having come are Ziphim the when Dovid of
צו שָׁאוּל: פֿאַר וואָר, דָּוִד באַהאַלט זיך בײַ אונדז.
undz bai zich bahalt Dovid vor far Shauln tsu
us with self hides Dovid indeed for Sha'ul to

54 נד

Hoshieini, O Elohim, by Shimecha,

אלקים, מיט דײַן נאָמען טו מיך העלפֿן,
helfn mich tu nomen dain mit Elokim
save me do name your with G-d

and vindicate me by Thy gevurah.

און מיט דײַן גבֿורה זאָלסטו זיך אָננעמען פֿאַר מיר.
mir far onnemen zich zolstu gevure dain mit un
me for undertake self you shall power your with and

[4 2] Hear my tefillah, O Elohim;

ד ב אלקים, הער צו מײַן תּפֿילה,
tfile main tsu her Elokim
prayer my to pay heed G-d

give ear to the words of my mouth.

פַֿאַרנעם די ווערטער פֿון מײַן מויל .
moil main fun verter di farnem
mouth my of words the heed

[5][3] For zarim *(strangers)* are risen up against me,

ג וואָרעם פֿרעמדע זײַנען אָנגעשטאַנען אויף מיר,
mir oif ongeshtanen zainen fremde vorem
me on stood up against are foreigners because

and oppressors seek after my nefesh;

און געוואַלטטוער זוכן מײַן לעבן;
lebn main zuchn gevalttuer un
life my seek oppressors and

they have not set Elohim before them.

זיי האַלטן נישט אלקים אַנטקעגן זיך .
zich antkegen Elokim nisht haltn zei
selves facing G-d not hold they

Selah סֶלָה

[6][4] Hinei, Elohim is mine Ozer *(helper)*;

ד זע , אלקים איז מיר אַ העלפֿער,
helfer a mir iz Elokim ze
helper a to me is G-d behold

Adonoi is with them that uphold my nefesh.

אֲדֹנָי איז דער אונטערלענער פֿון מײַן נפֶֿש .
nefesh main fun unterlener der iz Adonoi
soul my of supporter the is Adonoi

[7][5] He shall recompense the rah *(evil)* unto mine enemies;

ה זאָל ער אומקערן דאָס בייז אויף מײַנע לויערער;
loierer maine oif beiz dos umkeren er zol
lurkers my upon evil the return he may

in Thy emes cut them off.

אין דײַן טרײַשאַפֿט פֿאַרשנײַד זיי .
zei farshnaid traishaft dain in
them cut off faithfulness your in

[8][6] I will sacrifice a nedavah *(freewill offering)* unto Thee;

ו מיט ווילקייט וועל איך שלאַכטן צו דיר ,
dir tsu shlachtn ich vel vilikeit mit
you(SG) to sacrifice I will willingness with

I will praise Shimecha, Hashem; for it is tov *(good)*.

וועל לויבן דײַן נאָמען , ה , וואָרעם ער איז גוט .
gut iz er vorem Hashem nomen dain loibn vel
good is he for Hashem name your praise will

[9][7] For He hath delivered me out of all my tzoros;

ז וואָרעם פֿון יעטוועדער צרה האָט ער מיך מציל געווען,
geven matsl mich er hot tsore yetveder fun vorem
been rescued me he has trouble every from for

and mine eye hath looked in triumph upon mine oyevim *(enemies.)*

און מײַן אויג האָט זיך אָנגעזען אויף מײַנע פֿײַנט .
faint maine oif ongezen zich hot oig main un
enemies my upon looked self has eye my and

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for

סטרונעשפיל ; אַ באַטראַכטונג פֿון דָּוִד .
struneshpil Dovidn fun batrachtung a
stringed instruments Dovid of meditation a

[1] (For the one directing. With Neginos. Maskil of Dovid)

נה 55

Give ear to my tefillah, O Elohim;

פֿאַרנעם, אלקים , מײַן תּפֿילה,
tfile main Elokim farnem
prayer my G-d accept

and veil not Thyself from my techinnah.

און זאָלסט זיך נישט פֿאַרהוילן פֿון מײַן געבעט.
gebet main fun farhoiln nisht zich zolst un
prayer my from hide not self may you(SG) and

[3][2] Attend unto me, and hear me;

ג ב הַאֲרֶךְ צו מיר, און ענטפֿער מיר;
mir entfer un mir tsu horch
me answer and me to listen

I wander restlessly in my si'ach *(anxiety)*, and aloud I groan;

איך לויף אום אין מײַן קלאָג , און איך ברום,
brum ich un klog main in um loif ich
groan I and complaint my in about run I

[4][3] Because of the voice of the oyev *(enemy)*,

ד ג פֿון דעם קול פֿון דעם פֿײַנט ,
faint dem fun kol dem fun
enemy the of voice the from

because of the oppression of the rasha *(evildoer)*;

פֿון וועגן דער דריקונג פֿון דעם רשע ;
roshe dem fun drikung der vegen fun
wicked the of oppression the concerning from

for they cast aven *(iniquity)* upon me,

ווארעם זיי ברענגען אויף מיר אומגליק,
umglik mir oif brengen zei vorem
calamity me on bring they because

and in af *(wrath, anger)* cherish their malice against me.

און מיט צאָרן טוען זיי מיך פֿײַנטן.
faintn mich zei tuen tsorn mit un
hate me they do anger with and

[5][4] My lev writhes within me;

ה ד מײַן האַרץ צאַפּלט אין מיר,
mir in tsaplt harts main
me within trembles heart my

and the terrors of mavet are fallen upon me.

און טויטשרעקן זײַנען אָנגעפֿאַלן אויף מיר.
mir oif ongefaln zainen toitshrekn un
me upon fallen are terrors of death and

[6][5] Yirah va'ra'ad *(fear and trembling)* are come upon me,

ו ה אָ מורא און אַ ציטערניש קומט אויף מיר,
mir oif kumt tsiterenish a un moire a
me upon comes trembling a and fear a

and pallatzut *(horror, shuddering)* overwhelmed me.

און אַ שוידער האָט מיך באַדעקט.
badekt mich hot shoider a un
covered me has shudder a and

[7][6] And I said, Oh that I had wings like a yonah!

ז ו און איך זאָג: וואר גיט מיר פֿליגלען ווי אַ טויב,
toib a vi fliglen mir git ver zog ich un
dove a like wings me gives who say I and

For then would I fly away and be at rest.

איך וואָלט אַוועקגעפֿלויגן און געוואָרט.
gerut un avekgefloign volt ich
rest and fly away would I

[8][7] Hinei, then would I flee far off

ח ז אָט וואָלט איך אַוועקגעוואָגלט ווײַט ,
vait avekgevoglt ich volt ot
far away have wandered away I would behold

and lodge in the midbar.

איך וואָלט געוויילט אין דער מדבר .
midber der in gevailt volt ich
wilderness the in sojourn would I

Selah סֶלָה

[9][8] I would hasten to my place of shelter

ט ח איך וואָלט מיר געאײַלט צו אַן אַנטרינונג
antrinung an tsu geailt mir volt ich
refuge a to hurried me would I

from the ruach so'ah *(wind of the tempest)* and storm.

פֿון רײַסיקן ווינט, פֿונעם שטורעם.
shturem funem vint raisikn fun
storm from the wind rushing from

[10][9] Destroy, Adonoi, and confuse their leshon;

י ט צעמיש , אֲדֹנָי , צעטײל זייער שפּראַך ,
shprach zeyer tseteil Adonoi tsemish
language their divide Adonoi confuse

for I see chamas *(violence)* and riv *(strife)* in the Ir *(city)*.

וואָרעם איך האָב גענזען רויב און קריג אין שטאָט.
shtot in krig un roib gezen hob ich vorem
city in strife and violence seen have I because

11 10 Yomam and lailah they go about her upon the chomot thereof;

יא ט טאָג און נאַכט רינגלען זיי זי אַרום
arum zi zei ringlen nacht un tog
round it they go around night and day

אויף אירע מויערן,
moiern ire oif
walls its on

aven also and amal are in the midst of her.

און אומרעכט און אומגליק איז אין איר מיטן.
mitn ir in iz umglik un umrecht un
midst her in is trouble and injustice and

12 11 Ruin is in the midst thereof;

יב יא פַאַרברעכן זיינען אין איר מיטן,
mitn ir in zainen farbrechn
midst her in are crimes

oppression and mirmah *(guile, fraud, deceit)* depart not from her rechov.

און פון איר מאַרק טוט זיך נישט אָפּ
op nisht zich tut mark ir fun un
depart not self does square her from and

דריקונג און באַטרוג.
batrug un drikung
deceit and oppression

13 12 For it was not an oyev *(enemy)* that reproached me;

יג יב וואָרעם נישט אַ פַיינט טוט מיך לעסטערן –
lestern mich tut faint a nisht vorem
scorn me does enemy an not for

then I could bear it;

דאָס וואָלט איך פַאַרטראָגן;
fartrogen ich volt dos
endure I would that

neither was it he that had sinah *(hatred)* for me that did exalt himself against me;

נישט מיין שׂונא האָט זיך געגרייסט איבער מיר –
mir iber gegreist zich hot soine main nisht
me over magnified self has hater my not

then I could have hid myself from him;

פון אים וואָלט איך מיך פַאַרבאָרגן;
farborgen mich ich volt im fun
hide myself I would him from

14 13 But it was thou, an enosh equally,

יד יג נאָר דו, אַ מענטש מיין גלייכן,
glaichn main mentsh a du nor
equal my man a you but

my aluf, and me'yuda'i.

מיין חבר און מיין באַקענטער,
bakenter main un chever main
acquaintance my and companion my

15 14 Together we took sweet sod,

טו יד וואָס ביינאַנד פלעגן מיר זיס זיך סוֹדען,
soden zich zis mir flegn bainand vos
share secrets ourselves sweetly we would together who

and walked unto the Beis Elohim with the throng.

גיין אין דעם הויז פון אלקים מיט געזעמל.
gezeml mit Elokim fun hoiz dem in gein
assembly with G-d of house the in go

16 15 Let mavet seize upon them,

טז טו זאָל ער אָנרייצן דעם טויט אויף זיי,
zei oif toit dem onreitsn er zol
them on death the incite it let

and let them go down chayyim into Sheol;

זאָלן זיי נידערן לעבעדיקערהייט אין שְׁאוֹל!
Sheol in lebedikerheit nidern zei zoln
Sheol in alive go down they shall

for ra'ot *(evils)* are in their dwellings, and among them.

וואָרעם בייז איז אין זייער ווויינונג, צווישן זיי.
zei tsvishn voinung zeyer in iz beiz vorem
them among dwelling their in is evil because

[17] [16] As for me, I will call upon Elohim;

יז טז איך וועל רופֿן צו אלקים,
Elokim tsu rufn vel ich
G-d to call will I

and Hashem shall save me.

און ה׳ וועט מיך העלפֿן.
helfn mich vet Hashem un
save me will Hashem and

[18] [17] Erev, and boker, and at tzohorayim *(noon)*,

יח יז אָוונט און פֿרימאָרגן און מיטן טאָג
tog mitn un frimorgn un ovnt
day mid and morning and evening

will I pray, and cry aloud;

וועל איך קלאָגן און וועל ברומען,
brumen vel un klogn ich vel
groan will and bewail I will

and He shall hear my kol *(voice)*.

און ער טוט הערן מײַן קול.
kol main hern tut er un
voice my hear does he and

[19] [18] He hath redeemed my nefesh in shalom

יט יח ער טוט אויסליזן בשלום מײַן זעל,
zel main besholem oisleizen tut er
soul my in peace redeem does he

from the battle that was against me;

מע זאָל נישט גענענען צו מיר,
mir tsu genenen nisht zol me
me to come near not shall that one

for there were rabbim against me.

הגם זיי זײַנען פֿיל קעגן מיר.
mir kegen fil zainen zei hagam
me against many are they although

[20] [19] El *(G-d)* shall hear, and afflict them,

כ יט אֵל וועט הערן און וועט זיי אונטערטעניק מאַכן –
machn untertenik zei vet un hern vet El
make humbled them will and hear will G-d

even He that abideth kedem *(of old, forever)*.

דער וואָס טראָנט פֿון אייביק אָן.
on eibik fun tront vos der
on eternity from sits enthroned who the one

Selah סֶלָה

Because they do not change,

וואָרעם נישטאָ קיין אָפּבייט בײַ זיי,
zei bai opbait kein nishto vorem
them with change any there is not for

therefore they fear not Elohim.

און זיי האָבן נישט מורא פֿאַר אלקים.
Elokim far moire nisht hobn zei un
G-d before fear not have they and

[21] [20] He hath laid his hands on such

כא כ ער שטרעקט אויס זײַנע הענט
hent zaine ois shtrekt er
hand his out stretches he

as are at shalom with him;

אויף די וואָס זײַנען אין שלום מיט אים,
im mit sholem in zainen vos di oif
him with peace in are who the ones against

he hath broken his Brit.

ער פֿאַרשוועכט זײַן ברית.
bris zain farshvecht er
covenant his profaned he

[22] [21] The words of his mouth were smoother than butter,

כב כא גלאַט זײַנען די שמאָנטיקע רייד פֿון זײַן מויל,
moil zain fun reid shmantike di zainen glat
mouth his of words buttery the are smooth

but war was in his lev;

און זײַן האַרץ איז מלחמה;
milchome iz harts zain un
war is heart his and

his devarim were softer than shemen,

וויבער פֿון בוימל זיינען זיַנע ווערטער,
verter zaine zainen boimel fun veicher
words his are olive oil than softer

yet they were drawn swords.

אָבער זיי זיַנען שווערדן בלויזע.
bloize shverdn zainen zei ober
drawn swords are they but

[23] [22] Cast thy burden upon Hashem,

כג כב וואַרף אויף ה דיַין לאַסט ,
last dain Hashem oif vorf
burden your Hashem on cast

and He shall sustain thee;

און ער וועט דיך פֿאַרזאָרגן;
farzorgen dich vet er un
sustain you(SG) will he and

He shall never suffer the tzaddik to be moved.

ער וועט קיין מאָל נישט לאָזן פֿאַלן דעם צדיק .
tsadik dem faln lozn nisht mol kein vet er
righteous one the fall let not time any will he

[24] [23] But Thou, O Elohim, shalt bring them down into the pit of shachat;

כד כג אָבער דו אלקים וועסט זיי נידערן
nidern zei vest Elokim du ober
bring down them will G-d you but

אין קבֿר-גרוב ,
keyver-grub in
pit in

anshei damim umirmah *(bloody and deceitful men)*

די ליַיט פֿון בלוט און באַטרוג
batrug un blut fun lait di
deceit and blood of people the

shall not live out half their yamim;

וועלן נישט אויסלעבן האַלב זייערע טעג ;
teg zeyere halb oislebn nisht veln
days their half live out not will

but I will trust in Thee.

און איך וועל מיך פֿאַרזיכערן אויף דיר .
dir oif farzichern mich vel ich un
you(SG) on trust myself will I and

א פֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער, אויף יוֹנהס אֵלֶם
elem Yonahs oif gezangmaister dem far
mute Yonah's upon choirmaster the for

רחוֹקים ; פֿון דָּוִדן אַ מִכתָּם , ווען
ven miktam a Dovidn fun rechokim
when poem a Dovid of faraway ones

די פְּלִשתִּים האָבן אים געכאַפּט אין גַּת .
Gat in gechapt im hobn Pelishtim di
Gat in captured him have Pelishtim the

[1] *(For the director. Set to The Silent, Distant Yonah. Of Dovid. A mikhtam — when the Pelishtim seized him in Gat)*

56 נו

Channeni *(be merciful)* unto me, O Elohim:

לַיִיטזעליק מיך , אלקים ,
Elokim mich laitzelik
G-d to me be gracious

for enosh *(man)* tramples upon me;

וואָרעם אַיינשלינגען ווייל מיך אַ מענטש;
mentsh a mich vil ainshlingen vorem
man a me will swallow up because

kol hayom they press their attack against me.

אַ גאַנצן טאָג דריקט ער מיך שטרייַטנדיק.
shtraitndik mich er drikt tog gantsn a
fighting me he oppresses day entire an

[3] [2] Mine adversaries kol hayom trample me;

ג ב אַיינשלינגען ווילן מיַנע לויערער אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a loierer maine mich viln ainshlingen
day entire an lurkers my me want swallow up

for they be rabbim that fight against me, Marom *(Most High)*.

יאָ פֿיל , דו העבסטער, שטרייַטן אויף מיר.
mir oif shtraitn hechster du fil yo
me against strive most high you many yes

[4 3] What time I am afraid,

ד ג דעם טאָג וואָס איך האָב מורא
moire hob ich vos tog dem
fear have I that day the

I will trust in Thee.

פֿאַרזיכער איך מיך אויף דיר .
dir oif mich ich farzicher
you(SG) on myself I trust

[5 4] In Elohim I will praise His Word.

ה ד אויף אלקים וואָס זײַן וואָרט טו איך לויבן ,
loibn ich tu vort zain vos Elokim oif
praise I do word his whose G-d on

In Elohim I have put my trust;

אויף אלקים האָב איך מיך פֿאַרזיכערט,
farzichert mich ich hob Elokim oif
trusted myself I have G-d on

I will not fear

איך האָב נישט קיין מורא;
moire kein nisht hob ich
fear any not have I

what basar can do unto me.

וואָס קען אַ בשר-ודם מיר טאָן?
ton mir besor-vedam a ken vos
do to me flesh and blood a can what

[6 5] Kol hayom they twist my words;

ו ה אַ גאַנצן טאָג קריוודען זיי מײַנע טענות,
tainus maine zei krivden tog gantsn a
claims my they twist day entire an

all their machsh'vot *(thoughts)* are against me for rah *(evil)*.

אַלע זייערע מחשבֿות זײַנען צום בייזן אויף מיר.
mir oif beizn tsum zainen machshoves zeyere ale
me against evil for the are thoughts their all

[7 6] They gather themselves together, they hide themselves,

ז ו זיי קלײַבן זיך אויף , זיי באַהאַלטן זיך ,
zich bahaltn zei oif zich klaibn zei
selves hide they against selves gather they

they are shomer over my steps,

זיי היטן מײַנע פֿוסטריט,
fustrit maine hitn zei
footsteps my keep a watch over they

when they wait for my nefesh.

אַזוי ווי זיי קוקן אויס אויף מײַן זעל .
zel main oif ois kukn zei vi azoi
soul my onto out look they like as

[8 7] Shall they escape by iniquity?

ח ז פֿאַר דעם אומרעכט שלײַדער זיי אַרויס,
arois zei shlaider umrecht dem far
out them throw injustice the for

In Thine anger cast down the amim *(peoples)*, O Elohim.

אין צאָרן די פֿעלקער וואַרף אַנידער, אלקים .
Elokim anider vorf felker di tsorn in
G-d down throw nations the anger in

[9 8] Thou hast acted as a sofer, recording my wanderings;

ט ח האָסט פֿאַרצייכנט מײַן וואַגלענישׁ ,
voglenish main fartseichnt host
wandering my recorded you have

put Thou my tears into Thy wineskin;

טו אַרײַן מײַן טרער אין דײַן לאָגל;
logl dain in trer main arain tu
skin your in tears my into do

are they not in Thy Sefer *(Book)*?

פֿאַר וואָר, זיי זײַנען אין דײַן בוך .
buch dain in zainen zei vor far
book your in are they truly for

[10 9] On the day when I cry unto Thee,

י ט דעמצמאָל וועלן מײַנע פֿײַנט זיך אומקערן אַהינטער
ahinter umkeren zich faint maine veln dentsmol
backward turn back selves enemies my will then

then shall mine oyevim turn back;

אין דעם טאָג וואָס איך וועל רופֿן;
rufn vel ich vos tog dem in
call will I when day the in

of this I have da'as; for Elohim is for me.

דאָס וויס איך אַז אלקים איז פֿאַר מיר.
mir far iz Elokim az ich veis dos
me for is G-d that I know this

[11] [10] In Elohim will I praise His Word;

יא׳ אויף אלקים וואָס זײַן וואָרט טו איך לויבן,
loibn ich tu vort zain vos Elokim oif
praise I do word his whose G-d on

in Hashem will I praise His Word.

אויף ה׳ וואָס זײַן וואָרט טו איך לויבן,
loibn ich tu vort zain vos Hashem oif
praise I do word his whose Hashem on

[12] [11] In Elohim have I put my trust;

יב יא אויף אלקים האָב איך מיך פֿאַרזיכערט,
farzichert mich ich hob Elokim oif
trusted myself I have G-d on

I will not be afraid.

איך האָב נישט קיין מורא;
moire kein nisht hob ich
fear any not have I

What can adam do unto me?

וואָס קען אַ מענטש מיר טאָן?
ton mir mentsh a ken vos
do me man a can what

[13] [12] Thy nederim are upon me, O Elohim;

יג יב איך נעם אויף מיר, אלקים, נדרים צו דיר,
dir tsu nedrim Elokim mir oif nem ich
you(SG) to vows G-d me upon take I

I will render todot *(thank offerings)* unto Thee.

איך וועל אָפּצאָלן דאַנקאָפּפֿער צו דיר;
dir tsu dankopfer optsolen vel ich
you(SG) to thank offerings pay will I

[14] [13] For Thou hast delivered my nefesh from mavet *(death)*.

יד יג וואָרעם האָסט מציל געווען מײַן זעל פֿון טויט,
toit fun zel main geven matsl host vorem
death from soul my been rescued you have because

Wilt not Thou deliver my feet from stumblimg,

פֿאַר וואָר, מײַנע פֿיס פֿון שטרויכלונג,
shtroichlung fun fis maine vor far
stumbling from feet my truly indeed

that I may walk before Elohim

כּדי אַרומצוגיין פֿאַר אלקים
Elokim far arumtsugein kedei
G-d before to go around so that

in the Ohr HaChayyim *(the light of the living)*?

אין דעם ליכט פֿון לעבן.
lebn fun licht dem in
life of light the in

[1] *(For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mikhtam of Dovid, when he had fled from Sha'ul into the me'arah [cave])*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ; פֿון דָּוִדן אַ
a Dovidn fun al-tashchet gezangmaister dem far
a Dovid from Do Not Destroy choirmaster the for

מִכְתָּם , ווען ער איז אַנטלאָפֿן פֿון שָׁאוּלן אין דער הייל.
heil der in Shauln fun antlofn iz er ven miktam
cave the in Sha'ul from fled is he when Michtam

57 נז

Channeni, O Elohim, channeni;

לײַטזעליק מיך , אלקים, לײַטזעליק מיך ,
mich laitzelik Elokim, mich laitzelik
to me be gracious G-d to me be gracious

for my nefesh taketh refuge in Thee;

וואָרעם אין דיר האָט זיך געשיצט מײַן זעל,
zel main geshitst zich hot dir in vorem
soul my taken shelter self has you(SG) in because

yes, in the tzel *(shadow)* of Thy wings will I make my refuge,

און אין שאָטן פֿון דיינע פֿליגלען וועל איך
ich vel fliglen daine fun shotn in un
I will wings your of shadow in and

מיך שיצן
shitsn mich
take shelter myself

until these devastations pass by.

ביז די אומגליקן וועלן אַריבער .
ariber veln umglikn di biz
pass over will afflictions the until

[3 2] I will cry out unto Elohim Elyon;

[ג ב] איך וועל רופֿן צו אלקים עליון אויבערשטער,
Oibershter Elyon Elokim tsu rufn vel ich
Oybershter Most High G-d to call will I

unto El that fulfilleth all things for me.

צו אֵל וואָס פֿירט אויס פֿאַר מיר.
mir far ois firt vos El tsu
me for out leads who G-d to

[4 3] He shall send from Shomayim,

[ד ג] ער וועט שיקן פֿון הימל , און מיך העלפֿן,
helfn mich un himel fun shikn vet er
rescue me and heaven from send will he

and save me from the disgrace of him that would swallow me up.

מעג לעסטערן דער וואָס וויל מיך איינשלינגען,
ainshlingen mich vil vos der lestern meg
swallow up me wants who the one scorn may

Selah ;סֶלָה

Elohim shall send forth His chesed and His emes.

אלקים וועט שיקן זיין חֶסֶד און זיין טרייַשאַפֿט.
traishaf zai u chese zai shik ve
faithfulness his and kindness his send will

[5 4] My nefesh is among lions,

[ה ד] מיַן זעל איז צווישן לייבן,
leibn tsvishn iz zel main
lions among is soul my

and I lie even among them that devour Bnei Adam,

איך ליג צווישן מענטשנקינדער לָהוטע ;
lohute mentshnkinder tsvishn lig ich
burning children of men among lie I

whose shinayim *(teeth)* are spears and khitzim *(arrows)*,

זייערע ציין זיַנען שפּיזן און פֿיַילן ,
failn un shpizn zainen tsein zeyere
arrows and spears are teeth their

and their leshon a sharp cherev.

און זייער צונג אַ שוועדד אַ שאַרפֿע.
sharfe a shverd a tsung zeyer un
sharp a sword a tongue their and

[6 5] Be Thou exalted, O Elohim, above Shomayim;

[ו ה] דערהייב דיך איבער די הימלען , אלקים,
Elokim himlen di iber dich derheib
G-d heavens the above yourself lift up

let Thy kavod be above kol ha'aretz.

איבער דער גאַנצער ערד זאָל זיַן דיַן כּבֿוד .
koved dain zain zol erd gantser der iber
glory your be shall earth whole the above

[7 6] They have prepared a reshet *(net)* for my steps;

[ז ו] אַ נעץ האָבן זיי אָנגעבריט פֿאַר מיַנע טריט,
trit maine far ongebreit zei hobn nets a
steps my for prepared they have net a

my nefesh is bowed down;

מע האָט איַנגעבויגן מיַן זעל ;
zel main aingeboign hot me
soul my stooped has one

they have dug a pit before me,

זיי האָבן געגראָבן פֿאַר מיר אַ גרוב,
grub a mir far gegrobn hobn zei
pit a me for dug have they

into the midst whereof they are fallen themselves.

זיינען זיי אַליין אַרײַנגעפאַלן אין איר.
zeinen zei alein araingefaln in ir
they are themselves into fallen in it

Selah סֶלָה

[8][7] My lev is nachon, O Elohim, my lev is nachon;

ח ז פֿעסט איז מײַן האַרץ, אלקים, פֿעסט איז מײַן האַרץ,
harts main iz fest Elokim harts main iz fest
heart my is steadfast G-d heart my is steadfast

I will sing and make music.

איך וועל זינגען און שפּילן .
shpiln un zingen vel ich
play music and sing will I

[9][8] Awake, my kavod *(glory, soul, life)*;

ט ח דערוועק דיך , מײַן זעל,
zel main dich dervek
soul my yourself awake

awake, nevel and kinnor;

דערוועק דיך , גיטאַר און האַרף;
harf un gitar dich dervek
harp and strings yourself awake

I myself will awake the shachar *(dawn)*.

לאָמיך אויפֿוועקן דעם באַגינען .
baginen dem oifvekn lomich
dawn the awake let me

[10][9] I will give thanks unto Thee, Adonoi, among the peoples;

י ט איך וועל דיך לויבן צווישן די פֿעלקער, אָ אֲדֹנָי ,
Adonoi o felker di tsvishn loibn dich vel ich
Adonoi o nations the among praise you(SG) will I

I will sing of Thee among the peoples.

איך וועל דיך באַזינגען צווישן די אומות .
umes di tsvishn bazingen dich vel ich
peoples the among sing you(SG) will I

[11][10] For Thy chesed is gadol unto Shomayim,

יא י וואָרעם גרויס ביז די הימלען איז דײַן חֶסֶד ,
chesed dain iz himlen di biz grois vorem
kindness your is heavens the unto great because

and Thy emes unto the heights.

און ביז די וואָלקן דײַן טרײַשאַפֿט .
traishaft dain volken di biz un
faithfulness your clouds the unto and

[12][11] Be Thou exalted, O Elohim, above Shomayim;

יב יא דערהייב דיך איבער די הימלען , אלקים ,
Elokim himlen di iber dich derheib
G-d heavens the above yourself lift up

let Thy kavod be above kol ha'aretz *(all the earth)*.

איבער דער גאַנצער ערד זאָל זײַן דײַן כּבֿוד .
koved dain zain zol erd gantser der iber
glory your be shall earth whole the above

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ;
al-tashchet gezangmaister dem far
Do Not Destroy choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mikhtam Dovid)*

פֿון דָּוִד אַ מִכְתָּם .
miktam a Dovidn fun
Michtam a Dovid from

58 נח

Do ye indeed in silence speak righteousness?

זענט איר ניט שטום דעם איר זאָלט
zolt ir dem shtum nit ir zent
shall you that which silent not you are

רעדן גערעכטיקייט פֿון ?
redn gerechtikeit fun
speak righteousness out of

Do ye judge uprightly, O ye Bnei Adam?

אין אמת משפטים טוט איר, מענטשנקינדער ?
mentshnkinder ir tut mishpotim emes in
children of men you do judgments truth in

[3 2] No, in lev *(heart)* ye work wickedness;

ג ב יָא , אין האָרצן אַרבעט איר אויס פֿאַרברעכן ,
farbrechn ois ir arbet hartsn in yo
transgressions out you work heart in yes

ye weigh out the chamas *(violence)* of your hands in Ha'Aretz.

אויף דער ערד פֿירט איר דורך דאָס אומרעכט
umrecht dos durch ir firt erd der oif
injustice the through you lead earth the on

פֿון אײַערע הענט .
hent aiere fun
hands your of

[4 3] The resha'im are perverted from the rekhem *(womb)*;

ד ג די רשעים זײַנען אָפּגעקערט פֿון טראַכט אָן,
on tracht fun opgekert zainen reshoim di
on womb from turned aside are wicked ones the

gone astray from birth are they, speaking kazav *(lie, falsehood)*.

פֿון מוטערלײַב אָן בלאָנדזשען די ליגנזאָגערס.
lignzogers di blondzhen on muterlaib fun
lie sayers the go astray on mother's womb from

[5 4] Their venom is like the venom of a nachash;

ה ד אַ גיפֿט איז בײַ זיי גלײַך ווי גיפֿט פֿון אַ שלאַנג;
shlang a fun gift vi glaich zei bai iz gift a
snake a of venom like equal them with is venom a

they are like the deaf adder that stoppeth its ear;

ווי דער טויבער נאָטער וואָס פֿאַרשטאָפּט זײַן אויער,
oier zain farshtopt vos noter toiber der vi
ear his stopped up that adder deaf the like

[6 5] That it may not pay heed to the voice of charmers,

ו ה וואָס הערט נישט צו דעם קול פֿון באַשווערער,
bashverer fun kol dem tsu nisht hert vos
charmer of voice the to not hears which

casting spells ever so cunningly.

פֿון דעם קליגסטן שפּרעכער פֿון שפּרוכן .
shpruchn fun shprecher kligstn dem fun
incantations of speaker most clever the of

[7 6] Break their teeth, O Elohim, in their mouth;

ז ו אלקים , צעברעך זייערע ציין אין זייער מויל ,
moil zeyer in tsein zeyere tsebrech Elokim
mouth their in teeth their break G-d

tear out the fangs of the young lions, Hashem.

די באַקציין פֿון די יונגלייבן האַק אויס, ה .
Hashem ois hak yungleibn di fun baktsein di
Hashem out hack young lions the of molars the

[8 7] Let them melt away like draining mayim;

ח ז זאָלן זיי צעגיין ווי וואַסער וואָס צעלויפֿט זיך ;
zich tseloift vos vaser vi tsegein zei zoln
self flows that water like melt they shall

when he bendeth his bow to shoot his khitzim *(arrows)*, let them be crumbled to pieces.

שפּאַנט ער זײַנע פֿײַלן , זאָלן זיי ווי
vi zei zoln failn zaine er shpant
as they shall arrows his he stretches

אָפּגעשניטן ווערן .
vern opgeshnitn
become cut off

[9 8] As a snail which melteth, let every one of them pass away;

ט ח ווי אַ צעקראָבענע שנעק זאָל ער פֿאַרגיין,
fargein er zol shnek tsekrochene a vi
perish he shall snail crawling a like

like the stillborn child of an isha, that they may not see the shemesh.

ווי אַ מפּיל , ווי אַ קראָט, וואָס האָבן
hobn vos krot a vi mapl a vi
has that toad a like miscarriage a like

די זון נישט געזען .
gezen nisht zun di
seen not sun the

[10] [9] Before your sirot *(pots)* can feel the burning thorns,

ט איידער אײַערע טעפּ וועלן דערשפּירן די דערנער,
derner di dershpirn veln tep aiere eider
thorns the feel will pots your before

may He with a whirlwind blow them away, both green and dry alike.

זאָל ער עס אַוועקשטורעמען, דאָס רויע ווי דאָס צוגעברענטע.
tsugebrente dos vi roie dos avekshturemen es er zol
burned the as raw the sweep away it he shall

[11] [10] The tzaddik shall rejoice when he seeth the vengeance;

י׳א דער צדיק וועט זיך פֿרייען, אַז
az freyen zich vet tsadik der
when rejoice self will righteous one the

ער זעט נקמה ,
nekome zet er
vengeance sees he

he shall wash feet in the dahm harasha.

זײַנע טריט וועט ער וואַשן אין בלוט פֿון דעם רשע .
roshe dem fun blut in vashn er vet trit zaine
wicked the of blood in wash he will steps his

[12] [11] So that adam shall say, Verily there is a reward for the tzaddik;

י״ב און מענטשן וועלן זאָגן: יאָ, עס איז דאָ
do iz es yo zogn veln mentshn un
here is there yes say will men and

אַ פֿרוכט פֿאַרן צדיק ;
tsadik faran frucht a
righteous one for the fruit a

verily yesh Elohim Shofetim ba'aretz.

יאָ, פֿאַראַן אַ אלקים וואָס משפּט אויף דער ערד .
erd der oif mishpot vos Elokim a faran yo
earth the on judges that G-d a there is yes

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ; פֿון דָּוִד
Dovidn fun al-tashchet gezangmaister dem far
Dovid from Do Not Destroy choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mikhtam Dovid. When Sha'ul sent and they watched [Dovid's] bais to kill him)*

אַ מִכְתָּם , ווען שָׁאוּל האָט געשיקט, און מע
me un geshikt hot Shaul ven miktam a
one and sent has Sha'ul when Michtam a

האָט געהיט דאָס הויז , כְּדֵי אים צו טייטן.
teitn tsu im kedei hoiz dos gehit hot
kill to him in order to house the guarded have

נט

59 Save me from mine enemies, O Elohai;

זײַ מיך מציל פֿון מײַנע פֿײַנט , מײַן ג-ט,
G-t main faint maine fun matsl mich zai
G-d my enemies my from rescue me be

protect me from them that rise up against me.

פֿון די וואָס שטייען אָן אויף מיר
mir oif on shteyen vos di fun
me on up stand who the ones from

זאָלסטו מיך באַשיצן .
bashitsn mich zolstu
shelter me may you(SG)

[3] [2] Deliver me from the po'alei aven *(workers of iniquity)*,

ג ב זײַ מיך מציל פֿון די וואָס טוען אומרעכט,
umrecht tuen vos di fun matsl mich zai
injustice do who the ones from rescue me be

and save me from anshei damim *(bloody men)*.

און פֿון בלוטיקע לײַט טו מיך העלפֿן.
helfn mich tu lait blutike fun un
help me do people bloody from and

[4] [3] For, hinei, they lie in wait for my nefesh;

ד ג ווארעם זע , זיי האָבן געלויערט אויף מײַן זעל;
zel main oif geloyert hobn zei ze vorem
soul my on set an ambush have they behold because

the fierce stir up strife against me;

עס קלייַבן זיך די פַֿארשײַטע אויף מיר;
mir oif farshaite di zich klaibn es
me against accursed ones the selves gather it

not for my peysha, nor for my chattat, Hashem.

נישט פַֿאַר מײַן פַֿארברעך און נישט פַֿאַר
far nisht un farbrech main far nisht
for not and transgression my for not

מײַן חטא, ה .
Hashem chet main
Hashem sin my

5 4 They run and prepare themselves without my avon;

ה ד אָן אַ זינד פֿון מיר, לויפֿן זיי און
un zei loifn mir fun zind a on
and they run me from sin a without

ברייטן זיך אָן ;
on zich breitn
out selves deploy

awake to help me, and see.

דערוועק זיך מיר אַנטקעגן , און זע .
ze un antkegen mir zich dervek
see and to meet to me self awake

6 5 Thou therefore, Hashem Elohim Tzva'os,

ו ה דו ביסט דאָך ה אלקים צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokim Hashem doch bist du
of hosts G-d Hashem indeed are you

Elohei Yisroel,

אלוקי ישְׂרָאֵל,
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

rouse Thyself to visit kol HaGoyim;

וואַך אויף זיך צו רעבענען מיט אַלע פַֿעלקער;
felker ale mit rechenen tsu zich oif vach
nations all with reckon to self up wake

be not merciful to any bogedei aven *(wicked boged)*.

נישט לייַטזעליקן זאָלסטו אַלע אומגערעכטע פַֿעלשער.
felsher umgerechte ale zolstu laitzelikn nisht
traitors unrighteous all may you(SG) take pity on not

Selah סֶלָה

7 6 They return at erev;

ז ו אַלע אָוונט קומען זיי ווידער,
vider zei kumen ovnt ale
again they come evening all

they growl like a kelev *(dog)*,

זיי ווויען ווי אַ הונט,
hunt a vi voien zei
dog a like howl they

and prowl around the Ir.

און דרייען זיך אום אין שטאָט.
shtot in um zich dreyen un
city in around selves prowl and

8 7 Hinei, they belch out with their mouth;

ח ז זע , זיי גיַיוועַרען מיט זייער מויל ;
moil zeyer mit gaiveren zei ze
mouth their with gush they behold

charavot *(swords)* are in their sfatot *(lips)*;

שוועַרדן זיַנען אין זייערע ליפּן;
lipn zeyere in zainen shverdn
lips their in are swords

for who, say they, doth hear?

ווָאַרעם : ווער הערט דען ?
den hert ver vorem
indeed hears who because

9 8 But Thou, Hashem, shalt laugh at them;

ט ח אָבער דו ה טוסט לאַכן פֿון זיי ,
zei fun lachn tust Hashem du ober
them at laugh do you Hashem you but

Thou shalt have all the Goyim in derision.

טוסט שפּאָטן פֿון אַלע פֿעלקער.
felker ale fun shpotn tust
nations all at mock you do

[10] [9] O my Strength, I will be shomer to watch for Thee;

ט מײַן שטאַרקייט, אויף דיר וועל איך וואַרטן;
vartn ich vel dir oif shtarkeit main
wait I will you(SG) on strength O my

for Elohim is my stronghold.

וואָרעם אלקים איז מײַן פֿעסטונג.
festung main iz Elokim vorem
fortress my is G-d because

[11] [10] The G-d of my chesed shall come to meet me;

י דער ג-ט פֿון מײַן גענאָד וועט מיר אַנטקעגן קומען ,
kumen antkegen mir vet genod main fun G-t der
come to meet me will grace my of G-d the

Elohim shall let me see [the end] of my shorer *(watchers)*.

אלקים וועט מיך לאָזן זען אויף מײַנע לויערער.
loierer maine oif zen lozn mich vet Elokim
lurkers my on see let me will G-d

[12] [11] Slay them not, lest my people forget;

יא נישט הרגען זאָלסטו זיי , כּדי מײַן פֿאָלק זאָל נישט פֿאַרגעסן;
fargesen nisht zol folk main kedei zei zolstu hargen nisht
forget not shall people my so that them may you(SG) kill not

scatter them by Thy power;

צעטרייסל זיי מיט דײַן מאַכט, און וואַרף זיי אַנידער,
anider zei vorf un macht dain mit zei tsetreisl
down them throw and power your with them scatter

and bring them down, Adonoi mogineinu *(our Shield)*.

אָ אֲדֹנָי אונדזער שילד .
shild undzer Adonoi o
shield our Adonoi o

[13] [12] For the chattat of their mouth and the davar of their sfatayim,

יב פֿאַר דער זינד פֿון זייער מויל , דעם געריידט
gereid dem moil zeyer fun zind der far
speech the mouth their of sin the for

פֿון זייערע ליפּן,
lipn zeyere fun
lips their of

let them even be caught in their ga'on *(pride)*;

זאָלן זיי באַצוווּנגען ווערן אין זייער גאווה,
gaive zeyer in vern batsvungen zei zoln
pride their in become snared they may

and for the cursing and lying which they speak.

און פֿאַר די קללות און פֿאַר די ליגנס וואָס זיי רעדן .
redn zei vos ligns di far un kloles di far un
speak they which lies the for and curses the for and

[14] [13] Consume them in chemah *(wrath)*,

יג פֿאַרלענד אין גרימצאָרן ,
grimtsorn in farlend
wrath in destroy

consume them, till they are no more;

פֿאַרלענד אַז זיי זאָלן מער נישט זיין ,
zain nisht mer zoln zei az farlend
be not more shall they so that destroy

and let them know that Elohim ruleth in Ya'akov

און זאָל מען וויסן אַז אלקים געוועלטיקט אין יעקבֿ ,
Yaakov in geveltikt Elokim az visen men zol un
Yaakov in rules G-d that know they may and

unto the ends of ha'aretz.

ביז די עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di biz
earth the of ends the unto

Selah סֶלָה

[15] [14] And at erev let them return;

טו יד יאָ , אַלע אָוונט קומען זיי ווידער,
vider zei kumen ovnt ale yo
again they come evening all yes

and let them growl like a kelev,

זיי ווויען ווי אַ הונט,
hunt a vi voien zei
dog a like howl they

and prowl around the Ir.

און דרייען זיך אום אין שטאָט.
shtot in um zich dreyen un
city in around selves prowl and

[16] [15] Let them wander up and down for okhel *(food)*,

טז טו זיי וואַנדערן אַרום צו פֿאַרצערן,
fartseren tsu arum vandern zei
devour to around go they

and howl if they be not satisfied.

און בליבן אַ גאַנצע נאַכט ביז זיי ווערן נישט זאַט .
zat nisht vern zei biz nacht gantse a blaibn un
sated not become they as night whole a remain and

[17] [16] But I will sing of Thy oz;

יז טז אָבער איך וועל באַזינגען דיין שטאַרקייט,
shtarkeit dain bazingen vel ich ober
strength your sing will I but

yes, I will sing aloud of Thy chesed in the boker;

און וועל שאַלן פֿרימאָרגנס דיין חֶסֶד .
chesed dain frimorgns shaln vel un
kindness your in the morning shout will and

for Thou hast been my stronghold

וואָרעם דו ביסט מיר געווען אַ פֿעסטונג,
festung a geven mir bist du vorem
fortress a have been to me are you because

and refuge in the day of my tzoros.

און אַן אַנטרינונג אין טאָג פֿון מיין נויט .
noit main fun tog in antrinung an un
distress my of day in refuge a and

[18] [17] Unto Thee, O my Strength, will I sing;

יח יז מיין שטאַרקייט, צו דיר וועל איך זינגען ,
zingen ich vel dir tsu shtarkeit main
sing I will you(SG) to strength my

for Elohim is my stronghold, the Elohim of my chesed.

וואָרעם אלקים איז מיין פֿעסטונג, דער אלקים פֿון מיין גענאָד.
genod main fun Elokim der festung main iz Elokim vorem
grace my of G-d the fortress my is G-d because

[1] (For the one directing. Set to The Shushan of the Edut. A Mikhtam of Dovid to instruct. [2] When he fought Aram Naharayim and Aram Tzovah and when Yoav returned and struck down 12,000 of Edom in the Gey Melach)

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אויף שושַן-עדות ; אַ מִכתָּם פֿון דָּוִדן פַֿאַר
far Dovidn fun miktam a Shushan-eides oif gezangmaister dem far
for Dovid of Michtam a Shushan Edut on choirmaster the for

ב אַ לערנונג , וועַן ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט אַרַם-נַהַרַיִם און
un Aram-Naharayim mit gehaltn milchome hot er ven lernung a
and Aram Naharayim with waged war has he when teaching a

אָרַם פֿון צוֹבָה , און יוֹאָבּ האָט זיך אומגעקערט, און האָט
hot un umgekert zich hot Yoav un Tsovah fun Aram
has and returned self has Yoav and Tsovah of Aram

געשלאָגן פֿון אֱדוֹם אין טאָל פֿון זאַלץ צוועלף טויזנט .
toiznt tsvelf zalts fun tal in Edom fun geshlogn
thousand twelve salt of valley in Edom of struck down

60 O Elohim, Thou hath rejected us, scattered us;

Thou hast been angry; O restore us!

ס אלקים , האָסט אונדז פֿאַרלאָזט, האָסט אונדז צעברָאָכן ;
tsebrochn undz host farlozt undz host Elokim
broken us have you forsaken us have you G-d

האָסט געצערנט אויף אונדז, זאָלסטו
zolstu undz oif getsernt host
may you(SG) us upon been angry have you

אונדז ווידער אויפֿריכטן.
oifrichtn vider undz
raise up again us

4 2 Thou hast made eretz to tremble;
Thou hast torn it asunder,

ד ב האָסט אויפגעשטורעמט די ערד , האָסט
host erd di oifgeshturemt host
have you earth the shook have you
זי צעשפאָלטן ;
tseshpolten zi
split it

heal the fractures thereof;
for it tottereth.

היל אירע ברעכן , ווארעם זי ווַאקלט זיך .
zich vaklt zi vorem brochn ire heil
self totters it because breaches its heal

5 3 Thou hast showed Thy people
kashah *(hard times)*;

ה ג האָסט געמאַכט זען דיין פאָלק שווערע לייַדן ,
laidn shvere folk dain zen gemacht host
suffering severe people your to see made have you

Thou hast made us to drink the
yayin of tarelah *(bewilderment, reeling)*.

האָסט אונדז אָנגעטרונקען מיט ווין פון
fun vain mit ongetrunken undz host
of wine with made drunk us have you
פאַרטומלענישׁ.
fartumlenish
reeling

6 4 Thou hast set up a nes *(banner)*
to them that fear Thee,

ו ד גיב דיינע פאָרכטער אַ פאָן ,
fon a forchter daine gib
standard a fearers your give

that it may be unfurled on
account of the truth.

זיך איינצוזאַמלען פאַרן אמת .
emes faran aintsuzamlen zich
truth for the to gather selves

Selah סֶלָה

7 5 That Thy Yedidot *(beloved ones)* may be saved;

ז ה כדי דיינע באַליבטע זאָלן דערלייזט ווערן ,
vern derleizt zoln balibte daine kedei
become redeemed may beloved ones your so that

save with Thy Yamin *(Right Hand)* and hear me.

העלף מיט דיין רעכטער האַנט, און ענטפער מיר.
mir entfer un hant rechter dain mit helf
me answer and hand right your with help

8 6 Elohim hath spoken in His
Kodesh *(Holiness)*;

ח ו אלקים האָט גערעדט אין זיין הייליקייט,
heilikeit zain in geredt hot Elokim
holiness his in spoken has G-d

I will exult,

אַז איך וועל דערפרייט ווערן;
vern derfreit vel ich az
be rejoice will I that

I will parcel Shechem as chelek,

איך וועל צעטיילן שכם ,
Shechem tseteiln vel ich
Shechem divide will I

and measure out the Valley
of Sukkot.

און דעם טאָל סוכות וועל איך אויסמעסטן .
oismestn ich vel Sukkot tal dem un
measure out I will Sukkot valley of the and

9 7 Gil'ad is Mine, and Menasheh
is Mine;

ט ז מיין איז גִלְעָד , און מיין איז מנשה ,
Menasheh iz main un Gilad iz main
Menasheh is mine and Gil'ad is mine

Ephrayim also is the ma'oz
of Mine Rosh;

און אפרים איז דער קיווער פון מיין קאָפּ;
kop main fun kiver der iz Efrayim un
head my of helmet the is Ephrayim and

Yehudah is My Mekhokek *(prescriber of laws, lawgiver, staff of command)*.

יהודה איז מיין צעפטער.
tsepter main iz Yehudah
sceptre my is Yehudah

[10][8] Moav is My washpot;

ח מוֹאָבּ איז מײַן וואַשטאָפּ ;
vashtop main iz Moav
wash basin my is Moav

over Edom will I cast My sandal;

אויף אֱדוֹם וואַרף איך מײַן שוך ;
shuch main ich vorf Edom oif
sandal my I throw Edom upon

over Philistia I shout in triumph.

איבער מיר, פְּלֶשֶׁת , וועסטו שרײַען .
shraien vestu Peleshet mir iber
cry out will you(sg) Philistia me over

[11][9] Who will bring me to the Ir Matzon *(city of fortification)*?

ט וואר ברענגט מיך צו דער באַפֿעסטיקטער שטאָט?
shtot bafestikter der tsu mich brengt ver
city fortified the to me brings who

Who will bring me to Edom?

וואר טוט מיך פֿירן קיין אֱדוֹם ?
Edom kein firn mich tut ver
Edom to lead me does who

[12][10] Wilt not Thou, O Elohim, which hadst cast us off?

י פֿאַר וואָר, דו אלקים האָסט אונדז פֿאַרלאָזט,
farlozt undz host Elokim du vor far
forsaken us you have G-d you truly for

And Thou, O Elohim, which didst not go out with tzivoteinu?

און גײַסט נישט אַרויס, אלקים , מיט אונדזערע מחנות .
machnus undzere mit Elokim arois nisht gaist un
legions our with O G-d out not goes and

[13][11] Give us help against the enemy;

יא גיב אונדז הילף קעגן דעם פֿײַנט ,
faint dem kegen hilf undz gib
enemies the against salvation us give

for vain is the teshuat adam *(help, salvation of or from Man)*.

וואָרעם נישטיק איז די ישועה פֿון אַ מענטשן .
mentshn a fun yeshue di iz nishtik vorem
human a of salvation the is worthless because

[14][12] In Elohim shall we obtain the victory;

יב מיט אלקים וועלן מיר אויפֿטאָן גבֿורות ,
gevuros oifton mir veln Elokim mit
mighty acts accomplish we will G-d with

for He it is that shall tread down tzareinu *(our enemies, oppressors)*.

און ער וועט צעטרעטן אונדזערע פֿײַנט .
faint undzere tsetretn vet er un
enemies our trample will he and

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
upon choirmaster the for
סטרונעשפּיל ; פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun struneshpil
Dovid from stringed instruments

[1] *(For the one directing. With stringed instruments. Of Dovid)*

סא

61 Hear my cry, Elohim;

הער צו , אלקים , מײַן געשרײ ,
geshrei main Elokim tsu her
cry my G-d to pay heed

attend unto my tefillah.

פֿאַרנעם מײַן תּפֿילה.
tfile main farnem
prayer my accept

[3][2] From the end of ha'aretz will I call unto Thee,

ב פֿון עק פֿון דער ערד רוף איך צו דיר ,
dir tsu ich ruf erd der fun ek fun
you(SG) to I call earth the of end from

when my lev is overwhelmed;

ווען מײַן האַרץ פֿאַרגייט;
fargeit harts main ven
faints heart my when

lead me to the Tzur

אויף דעם פֿעלדז וואָס איז צו הויך פֿאַר מיר,
mir far hoich tsu iz vos feldz dem oif
me for high too is that rock the upon

that is higher than I.

זאָלסטו מיך אַרויפֿפֿירן.
aroiffirn mich zolstu
lead me may you(SG)

4 3 For Thou hast been a refuge for me,

ד ג וואָרעם דו ביסט מיר געווען אַ באַשיצונג ,
bashitsung a geven mir bist du vorem
refuge a have been to me are you because

and a migdal oz *(tower of strength)* from the enemy.

אַ טורעם פֿון שטאַרקייט אַקעגן דעם פֿײַנט .
faint dem akegn shtarkeit fun turem a
enemy the against strength of tower a

5 4 I will abide in Thy ohel forever;

ה ד איך וועל אייביק ווויונען אין דײַן געצעלט.
getselt dain in voinen eibik vel ich
tent your in dwell forever will I

I will take refuge in the covert of Thy wings.

איך וועל מיך שיצן אין דער פֿאַרבאָרגענישׁ
farborgenish der in shitsn mich vel ich
secret the in take shelter me will I

פֿון דײַנע פֿליגלען.
fliglen daine fun
wings your of

Selah סֶלָה

6 5 For Thou, Elohim, hast heard my nederim;

ו ה וואָרעם דו , אלקים , האָסט צוגעהערט צו
tsu tsugehert host Elokim du vorem
to listened have G-d you because

מײַנע נדרים ;
nedrim maine
vows my

Thou hast given me the yerushat yirei Shemecha

האָסט געגעבן די אַרב
arav di gegebn host
inheritance the given have

(inheritance of those that fear Thy Name).

פֿון די וואָס פֿאָרכטן דײַן נאָמען .
nomen dain forchtn vos di fun
name your be in dread that the ones of

7 6 Thou wilt prolong days of the Melech,

ז ו טעג צו די טעג פֿון דעם מלך זאָלסטו צולייגן ,
tsuleigen zolstu melech dem fun teg di tsu teg
add may you(SG) king the of days the to days

and his shanot dor vador.

זײַנע יאָרן זאָלן זײַן ווי אַ דור אויף אַ דור .
dor a oif dor a vi zain zoln yorn zaine
generation a upon generation a like be shall years his

8 7 He shall abide before Elohim forever;

ח ז טראָנען זאָל ער אייביק פֿאַר אלקים ;
Elokim far eibik er zol tronen
G-d before forever he may enthroned

O appoint chesed and emes, to preserve him.

געגנאָד און טרײַשאַפֿט באַשער, זיי זאָלן אים היטן.
hitn im zoln zei basher traishaft un genod
keep him may they ordain faithfulness and grace

9 8 So will I sing praise unto Shimecha forever,

ט ח אַזוי וועל איך באַזינגען דײַן נאָמען אויף אייביק,
eibik oif nomen dain bazingen ich vel azoi
ever for name your sing praises to I will so

that I may yom yom *(daily)* perform my nederim.

ווען איך באַצאָל מײַנע נדרים טאָגטעגלעך.
togteglech nedrim maine batsol ich ven
daily vows my pay I when

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, פַֿאַר
far gezangmaister dem far
for choirmaster the for
ידותון ; אַ מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a Yedutun
Dovid from psalm a Yedutun

[1] *(For the one directing. According to Yedutun. Mizmor of Dovid)*

סב

נאָר צו אלקים טוט האַרן מײַן זעל,
zel main harn tut Elokim tsu nor
soul my wait does G-d to but
פֿון אים איז מײַן הילף .
hilf main iz im fun
salvation my is him from

62 Truly my nefesh waiteth silently upon Elohim;

from Him cometh my Yeshu'ah *(salvation)*.

ב נאָר ער איז מײַן פֿעלדז און מײַן הילף ,
hilf main un feldz main iz er nor
salvation my and rock my is he but
מײַן פֿעסטונג, איך זאָל זיך נישט אויסגליטשן שטאַרק.
shtark oisglitshn nisht zich zol ich festung main
greatly slip not self shall I fortress my

[2] [3] Truly He is my Tzur and my Yeshu'ah *(salvation)*;

He is my stronghold; I shall not be greatly shaken.

ג ביז וואַנען וועט איר אָנפֿאַלן אויף אַ מענטשן ?
mentshn a oif onfaln ir vet vanen biz
men a upon fall upon you will when until

[4] [3] How long will ye rush to attack an ish?

איר אַלע טוט הרגען
hargen tut ale ir
slay do all you

To thrust at, all of you,

ווי אַ וואַנט אַן אײַנגעבויגענע,
aingeboigene an vant a vi
bent a wall a like

as at a leaning kir *(wall)*,

ווי אַ מויער אַן אומגעפֿאַלענע.
umgefalene an moier a vi
fallen a wall a like

and as at a tottering gader *(fence)*.

ד רַק זיי עֵצהן זיך פֿון זײַן הויכקייט
hoichkeit zain fun zich eetshn zei rak
height its from selves counsel they only
אים אַראָפּצושטויסן;
aroptsushtoisn im
push down him

[5] [4] Truly they consult to bring down a person of prominence;

they delight in kazav *(lie, falsehood, deceptive thing)*;

זיי האָבן הנאה פֿון ליגן;
lign fun hanoe hobn zei
lies from pleasure have they

they make a brocha with their mouth,

מיט זייער מויל בענטשן זיי ,
zei bentshn moil zeyer mit
they bless mouth their with

but they curse inwardly.

און אין זיך שילטן זיי .
zei shiltn zich in un
they curse selves in and

Selah סֶלָה

ה נאָר צו אלקים , טו האַרן, מײַן זעל,
zel main harn tu Elokim tsu nor
soul my wait do G-d to but

[6] [5] Truly in Elohim wait silently, my nefesh,

for my tikvah *(hope)* is from Him.

וואָרעם פֿון אים איז מײַן האָפֿונג.
hofung main iz im fun vorem
hope my is him from because

[7][6] Truly He is my Tzur and my Yeshu'ah *(salvation)*;

ז[ו] נאָר ער איז מײַן פֿעלדז און מײַן הילף ,
hilf main un feldz main iz er nor
salvation my and rock my is he but

He is my stronghold; I shall not be shaken.

מײַן פֿעסטונג, איך זאָל זיך נישט אויסגליטשן.
oisglitshn nisht zich zol ich festung main
slip not self shall I fortress my

[8][7] In Elohim is my salvation and my Kavod:

ח[ז] ביי אלקים איז מײַן הילף און מײַן כּבֿוד ;
koved main un hilf main iz Elokim bai
glory my and salvation my is G-d by

the Tzur of my strength, and my refuge, is in Elohim.

דער פֿעלדז פֿון מײַן שטאַרקייט, מײַן באַשיצונג איז אין אלקים .
Elokim in iz bashitsung main shtarkeit main fun feldz der
G-d in is shelter my strength my of rock the

[9][8] Trust in Him at all time ye people,

ט[ח] פֿאַרזיכערט אײַך אויף אים אין יעטוועדער
yetveder in im oif aich farzichert
every in him on yourselves trust

, איר פֿאָלק, צײַט
folk ir tsait
people you time

pour out your lev before Him;

גיסט אויס פֿאַר אים אײַער האַרץ;
harts aier im far ois gist
heart your him before out pour

Elohim is a refuge for us.

. אלקים איז אונדז אַ באַשיצונג
bashitsung a undz iz Elokim
refuge a us is G-d

Selah סֶלָה

[10][9] Truly Bnei Adam *(those of low estate)* are hevel *(vanity)*,

י[ט] בלויז אַ הויך זײַנען די מענטשנקינדער ,
mentshnkinder di zainen hoich a bloiz
children of men the are breath a only

and Bnei Ish *(those who are highborn)* are kazav *(a lie)*;

; אַן אָפּגאַר די אָנגעזעענע לײַט
lait ongezeene di opnar an
people noble the deception an

they go up in the balances;

, וועגן מע זאָל אויף אַ וואָגשאָל אַרויפֿלייגן
aroifleigen vogshol a oif zol me ven
lay upon scale a on shall one when

they are altogether lighter than hevel *(vanity)*.

. זײַנען זיי אין איינעם אַ הויך
hoich a einem in zei zainen
vapor a one in they are

[11][10] Trust not in oshek *(oppression, extortion)*

י[א] איר זאָלט אײַך נישט פֿאַרזיכערן אויף רויב ,
roib oif farzichern nisht aich zolt ir
plunder on trust not yourselves shall you

and become not vain in gazel *(the thing taken as plunder)*;

. און נישט נאַרן אויף גזלה זאָלט איר אײַך
aich ir zolt gzeile oif narn nisht un
yourselves you shall stolen thing on fool not and

if riches increase,

, אַז דער פֿאַרמעג וואַקסט
vakst farmeg der az
springs up wealth the that

set not your lev upon them.

. זאָלט איר נישט לייגן קיין אַכט
acht kein leign nisht ir zolt
attention any put not you shall

[12 11] Elohim hath spoken once;

twice have I heard this;

that oz *(strength)* belongeth unto Elohim.

[13 12] Also unto Thee, Adonoi, belongeth chesed;

for Thou renderest to ish *(every man)* according to his ma'asim *(deeds)*.

יב יא אײַן מאָל האָט אלקים גערעדט,
geredt Elokim hot mol ein
spoken G-d has time one

צוויי מאָל האָב איך דאָס געהערט,
gehert dos ich hob mol tsvei
heard this I have times two

אַז שטאַרקייט איז ביַי אלקים.
Elokim bai iz shtarkeit az
G-d with is strength that

יג יב און ביַי דיר , אָ אֲדֹנָי , איז גענאָד,
genod iz Adonoi o dir bai un
grace is Adonoi o you(SG) with and

ווואָרעם דו באַצאָלסט איטלעכן לויט זײַנע מעשׂים.
meisim zaine loit itlechn batsolst du vorem
deeds his according to each repay you because

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן , ווען ער איז
iz er ven Dovidn fun mizmor a
is he when Dovid of psalm a

געווען אין דער מדבר פֿון יהוּדה .
Yehudah fun midber der in geven
Yehudah of desert the in been

[1] *(Mizmor Dovid. When he was in the midbar Yehudah)*

63

O Elohim,

Thou art Eli;

early will I seek Thee;

my nefesh thirsteth for Thee;

my basar longeth for Thee in a dry and thirsty land,

where no mayim is,

[3 2] To see Thy oz *(might, power)* and Thy kavod,

as I have beheld Thee in the Kodesh *(holy place, sanctuary, Mikdash)*.

[4 3] Because Thy chesed is better than chayyim,

my lips shall praise Thee.

סג

אלקים, דו ביסט אַלי ,
eli bist du Elokim
my God are you G-d

דיך טו איך זוכן ;
zuchn ich tu dich
seek I do you(SG)

נאָך דיר דאָרשט מײַן זעל,
zel main dorsht dir noch
soul my thirsts you(SG) after

צו דיר גענלוסט מײַן לײַב ,
laib main gelust dir tsu
body my longs you(SG) to

אין אַ לאַנד פֿון טריקענעש ,
trikenish fun land a in
dry ground of land a in

און אַ פֿאַרשמאַכטער אָן וואַסער.
vaser on farshmachter a un
water without parched a and

ג ב אַזוי האָב איך אויסגעקוקט אויף דיר ,
dir oif oisgekukt ich hob azoi
you(SG) upon looked out I have so

אין הייליקטום צו זען דײַן שטאַרקייט און דײַן כּבֿוד .
koved dain un shtarkeit dain zen tsu heiliktum in
glory your and strength your see to holy in

ד ג וואָרעם דײַן חֶסֶד איז בעסער פֿון לעבן;
lebn fun beser iz chesed dain vorem
life than better is kindness your because

מײַנע ליפּן וועלן דיך לויבן .
loibn dich veln lipn maine
praise you(SG) will lips my

[5][4] Thus will I bless Thee while I live;

ד אַזוי וועל איך דיך בענטשן דורך מײַן לעבן;
lebn main durch bentshn dich ich vel azoi
life my through bless you(SG) I will so

I will lift up my hands b'Shimcha *(in Thy Name.)*

אין דײַן נאָמען וועל איך אויפֿהייבן מײַנע הענט.
hent maine oifheibn ich vel nomen dain in
hands my lift up I will name your in

[6][5] My nefesh shall be satisfied as with chelev and deshen;

ה ווי מיט פֿעטס און מאַרך איז זאַט מײַן זעל,
zel main zat iz march un fets mit vi
soul my satisfied is marrow and fat with as

and my mouth shall praise Thee with lips of joyful singing;

און מיט זינגעדיקע ליפּן טוט לויבן מײַן מויל,
moil main loibn tut lipn zingedike mit un
mouth my praise does lips singing with and

[7][6] When I remember Thee upon my bed,

ו אַז איך דערמאָן דיך אויף מײַן געלעגער,
geleger main oif dich dermon ich az
bed my on you(SG) remember I that

and meditate on Thee in the ashmurot *(night watches)*.

אַז איך טראַכט אָן דיר אין די וואַכן פֿון דער נאַכט.
nacht der fun vachn di in dir on tracht ich az
night the of watches the in you(SG) on think I that

[8][7] Because Thou hast been my help,

ז ווואָרעם ביסט מיר אַ הילף געווען,
geven hilf a mir bist vorem
been help a me are because

therefore in the tzel *(shadow)* of Thy wings will I sing with joy.

און אין שאָטן פֿון דײַנע פֿליגלען טו איך זינגען.
zingen ich tu fliglen daine fun shotn in un
sing I do wings your of shadow in and

[9][8] My nefesh followeth hard after Thee;

ח מײַן זעל איז באַהעפֿט נאָך דיר;
dir noch baheft iz zel main
you(SG) after joined is soul my

Thy Yamin *(Right Hand)* upholdeth me.

דײַן רעכטע האַנט לענט מיך אונטער.
unter mich lent hant rechte dain
under me supports hand right your

[10][9] But those that seek my nefesh, to destroy it,

ט און די וואָס זוכן מײַן זעל אויף אומצובערענגען,
umtsubrengen oif zel main zuchn vos di un
destroy in order to soul my seek that the ones and

shall go into the abysses of ha'aretz.

וועלן אַרײַן אין די טיפֿענישן פֿון דער ערד.
erd der fun tifenishn di in arain veln
earth the of depths the into enter will

[11][10] They deliver him into the power of the cherev;

י מע וועט זיי שלײַדערן אין מאַכט פֿון דער שווערד;
shverd der fun macht in shlaidern zei vet me
sword the of power in hurl them will one

they shall be a portion for jackals.

דער חלק פֿון פֿיקס וועלן זיי זײַן.
zain zei veln fiks fun chelek der
be they will jackals for portion the

[12][11] But HaMelech shall rejoice in Elohim;

יא אָבער דער מלך וועט זיך פֿרייען מיט אלקים;
Elokim mit freyen zich vet melech der ober
G-d with rejoice self will king the but

every one that sweareth by Him shall glory;

רימען וועט זיך איטלעכער וואָס שווערט בײַ אים;
im bai shvert vos itlecher zich vet rimen
him by swears that everyone self will glory

but the mouth of them that speak sheker shall be stopped.

וואָרעם פֿאַרשטאָפּט וועט ווערן דאָס מויל
moil dos vet vern farshtopt vorem
mouth the will become stopped because

פֿון די ליגנזאָגער.
lignzoger di fun
liars the of

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid from psalm a choirmaster the for

[1] (For the one directing. Mizmor of Dovid)

סד

64 Hear my voice, O Elohim,
in my si'akh *(complaint)*;

הער צו, אלקים, מײַן קול אין מײַן קלאָג ;
klog main in kol main Elokim tsu her
lamentation my in voice my G-d to hear

preserve my life from the pachad
(terror) of the oyev *(enemy)*.

פֿון דער אַנגסט פֿון פֿײַנט זאָלסטו
zolstu faint fun angst der fun
may you(SG) enemy of fear the from

באַהיטן מײַן לעבן.
lebn main bahitn
life my guard

ב ג [2][3] Hide me from the sod
of the re'im;

זאָלסט מיך פֿאַרבאָרגן פֿון דעם באַראָט
barot dem fun farborgen mich zolst
counsel the from hide me may you(SG)

פֿון די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di fun
evildoers the of

from the rigshah of the workers
of iniquity;

פֿון דעם טומל פֿון די וואָס ווערקן אומרעכט;
umrecht verkn vos di fun tuml dem fun
injustice work who the ones of tumult the from

ד ג [3][4] Who whet their tongue
like a cherev,

, צונג זייער שווערד אַ ווי געשאַרפֿט האָבן וואָס
tsung zeyer shverd a vi gesharft hobn vos
tongue their sword a like sharpened have who

and aim their khitzim *(arrows)*, even
davar mar *(bitter words)*;

געשפּאַנט זייער פֿײַל – אַ גיפֿטיק וואָרט,
vort giftik a fail zeyer geshpant
word poisonous a arrow their bent

ה ד [4][5] That they may shoot in secret
at the tam *(innocent)*;

צו שיסן אין פֿאַרבאָרגענישן דעם אומשולדיקן;
umshuldikn dem farborgenishn in shisn tsu
innocent the hidden places in shoot to

pitom *(suddenly)* do they shoot
at him, and fear not.

פֿלוצלינג שיסן זיי אים, און האָבן נישט מורא .
moire nisht hobn un im zei shisn plutsling
fear not have and him they shoot suddenly

ו ה [5][6] They encourage themselves in
a davar rah *(an evil plan)*;

זיי שטאַרקן אײנאַנדער אין דער בייזער זאַך ;
zach beizer der in einander shtarkn zei
thing evil the in one another strengthen they

they speak in order to set mokshim
(snares, hidden traps);

זיי רעדן אָפּ אונטערצולייגן נעצן ;
netsn untertsuleign op redn zei
nets to lay down about speak they

they say, Who shall see them?

זיי זאָגן, ווער קען זיי זען .
zen zei ken ver zogn zei
see them can who say they

ז ו [6][7] Or search out their iniquities?

זיי זוכן אויס פֿאַרברעכן ,
farbrechn ois zuchn zei
transgressions out seek they

They have accomplished a
cunningly devised plot;

זיי האָבן דורכגעמאַכט אַ גרונטיקע זוכעניש ;
zuchenish gruntike a durchgemacht hobn zei
search thorough a completed have they

for the mind of ish *(man)* and the
lev *(heart)* are deep.

און די אינעוויניקייט פֿון איטלעכן און דאָס הארץ איז טיף .
tif iz harts dos un itlechn fun ineveinikeit di un
deep is heart the and each one of inward part the and

[8][7] But Elohim shall shoot at them with a khetz *(arrow)*;

ח ז אֱבער אלקים שיסט אויף זיי פלוצלינג אַ פַּיִל ;
fail a plutsling zei oif shist Elokim ober
arrow a suddenly them at shoots G-d but

pitom *(suddenly)* shall their wounds be.

עס געשעען זייערע שלעק.
shlek zeyere gesheen es
blows their happen it

[9][8] So the leshon of them will bring ruin upon them;

ט ח און מע מאַכט זייער צונג אַ שטרויכלונג
shtroichlung a tsung zeyer macht me un
stumbling block a tongue their makes one and

פַּאַר זיי אַליין ;
alein zei far
themselves them for

all that see them shall shake their head.

אויפֿגעטרייסלט ווערן אַלע וואָס קוקן אויף זיי .
zei oif kukn vos ale vern oifgetreislt
them on gaze who all become scattered

[10][9] And kol adam shall fear,

י ט און אַלע מענטשן האָבן מורא ,
moire hobn mentshn ale un
fear have men all and

and shall declare the po'al Elohim *(work of G-d)*;

און דערציילן דאָס ווערק פֿון אלקים ,
Elokim fun verk dos dertseiln un
G-d of work the tell and

for they shall ponder His ma'aseh.

און זיין טוונג פֿאַרשטייען זיי .
zei farshteyen tuung zain un
they understand action his and

[11][10] The tzaddik shall be glad in Hashem, and shall take refuge in Him;

יא י דער צדיק פֿרייט זיך מיט ה' ,
Hashem mit zich freit tsadik der
Hashem with self rejoices righteous one the

און טוט זיך שיצן אין אים ,
im in shitsn zich tut un
him in take shelter self does and

and all the yishrei lev *(upright of heart)* shall glory.

און עס רימען זיך אַלע רעכטפֿאַרטיקע הערצער.
hertser rechtfartikn ale zich rimen es un
hearts upright all selves glory it and

[1] (For the one directing. Mizmor Dovid. Shir)

א פַּאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַ מיזמור ; פֿון דָּוִד אַ געזאַנג .
gezang a Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
song a Dovid from psalm a choirmaster the for

סה 65

Tehillah *(praise)* is due Thee, O Elohim, in Tziyon;

אויף דיר , אלקים , האָרט לויב אין ציון ,
Tsiyon in loib hart Elokim dir oif
Tziyon in praise is due G-d you(SG) upon

And unto Thee shall the neder *(vow)* be performed.

און צו דיר ווערן נדרים געצאָלט.
getsolt nedrim vern dir tsu un
paid vows are you(SG) to and

[3][2] O Thou that hearest tefillah *(prayer)*,

ג ב דו וואָס הערסט צו אַ תּפֿילה,
tfile a tsu herst vos du
prayer a to hear who you

unto Thee shall kol basar come.

צו דיר קומען אַלע לייַבער .
laiber ale kumen dir tsu
flesh(PL) all come you(SG) to

[4][33] Divrei avonot *(instances of iniquity)* overwhelm me;

ד ג די זינדיקע מעשׂים זיַנען צו שטאַרק פַּאַר מיר;
mir far shtark tsu zainen meisim zindike di
me for strong too are deeds sinful the

as for peysha'einu *(our transgressions)*,
Thou hast made kapporah
for them.

אונדזערע פֿאַרברעכן , זיי זאָלסט
zolst zei farbrechn undzere
may you(SG) them transgressions our

דו מכַּפּר זיַין .
zain mechaper du
be expiate you

5 4 Ashrei is the one whom
Thou choosest,

ה ד ווויל צו דעם ווָאס דו וויילסט
veilst du vos dem tsu voil
choose you who the one to blessed

and causest to come near unto Thee,

און דערנענטערסט,
dernenterst un
bring near and

that he may dwell in Thy khatzerot;

ער זאָל רוען אין דיַינע הויפֿן .
hoifn daine in ruen zol er
courtyards your in rest shall he

we shall be satisfied with the
tov of Thy Beis,

לאָמיר זיך זעטן מיט דעם גוטס
guts dem mit zetn zich lomir
good things the with be satisfied ourselves let us

פֿון דיַין הויז ,
hoiz dain fun
house your from

even of Thy Heikhal Kodesh.

מיט דער הייליקייט פֿון דיַין הֵיכל .
heichl dain fun heilikeit der mit
temple your of holiness the with

6 5 By nora'ot *(awesome deeds, awe-inspiring things)* of tzedek *(justice)*
wilt Thou answer us,

ו ה מיט פֿאַרכטיקע וווּנדער ענטפֿערסטו אונדז
undz entferstu vunder forchtike mit
us you answer wonders awesome with

אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in
righteousness in

O Elohei Yish'einu *(G-d of our salvation)*;

דו אלקים פֿון אונדזער הילף ,
hilf undzer fun Elokim du
salvation our of G-d you

Who art the hope of all the
ends of eretz,

דו פֿאַרזיכערונג פֿון אַלע עקן ערד ,
erd ekn ale fun farzicherung du
earth ends all of assurance you

and of them that are on the
farthest seas;

און פֿון ימען וויַיטע ;
vaite yamen fun un
distant seas from and

7 6 Which by His ko'ach established
the harim *(mountains)*,

ז ו דער ווָאס באַפֿעסטיקט די בערג
berg di bafestikt vos der
mountains the establishes who the one

מיט זיַין כּוח ,
koiech zain mit
strength his with

being girded with gevurah;

דער ווָאס איז באַגורט מיט גבֿורה ;
gevure mit bagurt iz vos der
might with girded is who the one

8 7 Which stilleth the roar
of the seas,

ח ז דער ווָאס שטילט אַיין די ברומונג
brumung di ain shtilt vos der
roaring the down stills who the one

פֿון די ימען ,
yamen di fun
seas the of

the roar of their waves, and the tumult of the Amim *(peoples, nations)*.

דִי בְרוּמוּנג פֿוּן זֵייערע אִינדְן, אוּן דעם טוּמל
tuml dem un indn zeyere fun brumung di
tumult the and waves their of roaring the

פֿוּן דִי פֿעלקער,
felker di fun
nations the of

9 8 They also that dwell in the uttermost parts are afraid at Thy otot *(signs)*;

ט ח בִּיז דִי בַּאווֹוינער פֿוּן וויַיטע עקן הָאבן
hobn ekn vaite fun bavoiner di biz
have ends distant of inhabitants the until

מוֹרא פַֿאר דַיינע צֵייכנס ;
tseichns daine far moire
signs your at fear

Thou makest the outgoing exits of boker and erev to resound with joy.

דִי אַרוֹיסגענג פֿוּן פְֿרימָארגן אוּן אָווּנט
ovnt un frimorgn fun aroisgeng di
evening and morning of outgoings the

מאַכסטו זינגען .
zingen machstu
sing you make

10 9 Thou visitest ha'aretz, and waterest it;

י דערמָאנסט זִיך אָן דער ערד אוּן באַוואַסערסט זי,
zi bavaserst un erd der on zich dermonst
it water and earth the of self you remember

Thou greatly enrichest it with the peleg Elohim *(fountain of G-d)*,

מאַכסט זי שֶׂפֿעדיק רַיִך ,
raich shefedik zi machst
rich abundant it you make

which is full of mayim;

פֿוּן דעם טַיִך פֿוּן אלקים פֿוֹל מיט וואַסער;
vaser mit ful Elokim fun taich dem fun
water with full G-d of river the from

Thou preparest them dagan *(grain)*, for so Thou didst prepare it.

בְרייטסט אָן זייער קאָרן, ווָארעם בְרייטסט
breitst vorem korn zeyer on breitst
you provide because grain their on you provide

זי צוּ ריכטיק ;
richtik tsu zi
properly to it

11 10 Thou waterest the furrows thereof abundantly;

יא טרינקסט אָן אירע בייטן ,
beitn ire on trinkst
furrows its down you water

Thou settlest the ridges thereof;

זעצסט אַראָפּ אירע גרוּדעס,
grudes ire arop zetsst
clods its down you settle

Thou makest it soft with showers;

מאַכסט זי ווייך מיט שפּרייערגן,
shpreiregn mit veich zi machst
showers with soft it you make

Thou blessest the tzemach *(sprout, branch)*, thereof.

בענטשסט איר שפּראָצונג .
shprotsung ir bentshst
growth its you bless

12 11 Thou crownest shnat tovatecha;

יב יא הָאסט געקרוינט דאָס יאָר מיט דַיִן גוטס ,
guts dain mit yor dos gekreint host
good things your with year the crowned you have

and Thy paths drip with plenty.

און דַיינע שטעגן טריפֿן מיט פֿעטקייט.
fetkeit mit trifn shtegn daine un
fatness with drip paths your and

13 12 They drip upon the pastures of the midbar;

יג יב עס טריפֿן די פֿיטערפּלעצער פֿוּן מדבר ,
midber fun fiterpletser di trifn es
wilderness of pastures the drip there

and the hills are enrobed
with gladness.

[14] [13] The meadows are clothed
with tzon;

the amakim *(valleys)* also are
covered over with grain;

they shout for joy, they also sing.

heichn di on gurtn freid un
heights the on gird joy and

יד יג די לאָנקעס באַקלײדן זיך מיט שאָף ,
shof mit zich bakleidn lonkes di
sheep with selves clothe meadows the

און די טאָלן ווײקלען זיך אין תּבֿואה;
tvue in zich viklen toln di un
grain in selves wrap valleys the and

זיי שאַלן און זיי זינגען .
zingen zei un shaln zei
sing they and shout they

[1] *(For the one directing. Shir. Mizmor)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ געזאַנג , אַ מיזמור .
mizmor a gezang a gezangmaister dem far
psalm a song a choirmaster the for

סו 66

Make a joyful shout unto
Elohim, kol HaAretz;

[2] Sing forth the kavod Shmo;

make kavod *(glorious)* His
tehillah *(praise)*.

[3] Say unto Elohim, How norah art
Thou in Thy ma'asim!

Through the greatness of Thy
oz shall Thine oyevim cower
before Thee.

[4] Kol ha'aretz shall prostrate
before Thee,

and shall sing unto Thee;

they shall sing praise to Shimecha.

Selah סֶלָה

[5] Come and see the works of Elohim;

He is norah *(awesome)* in deed
toward Bnei Adam.

א שאַלט צו אלקים , די גאַנצע ערד ,
erd gantse di Elokim tsu shalt
earth whole the G-d to shout out

ב באַזינגט די פּראַכט פֿון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun pracht di bazingt
name his of glory the sing praises

מאַכט פּראַכטיק זײַן לויב .
loib zain prachtik macht
praise his glorious make

ג זאָגט צו אלקים : ווי פֿאַרכטיק איז דײַן ווערק!
verk dain iz forchtik vi Elokim tsu zogt
work your is awesome how G-d to say

דורך דײַן גרויס שטאַרקייט גייען אײַן פֿאַר
far ain geyen shtarkeit grois dain durch
before in go strength great your through

דיר דײַנע פֿײַנט .
faint daine dir
enemies your you(SG)

ד די גאַנצע ערד זאָל זיך בוקן צו דיר
dir tsu bukn zich zol erd gantse di
you(SG) to bow down self may earth whole the

און זינגען צו דיר ;
dir tsu zingen un
you(SG) to sing and

זיי זאָלן באַזינגען דײַן נאָמען .
nomen dain bazingen zoln zei
name your sing praises shall they

ה קומט און זעט די מעשׂים פֿון אלקים ;
Elokim fun meisim di zet un kumt
G-d of deeds the see and come

ער איז פֿאַרכטיק אין טוונג פֿאַר די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di far tuung in forchtik iz er
children of men the before doing in awesome is he

[6] He turned the yam into yabashah *(dry land)*;

they passed through the nahar on regel;

there did we rejoice in Him.

ו ער האָט פֿאַרקערט דעם ים אין יבשה ,
yaboshe in yam dem farkert hot er
dry ground into the sea the turned into has he

צו פֿוס זיינען זיי אַריבער דעם טיַך ;
taich dem ariber zei zainen fus tsu
river the across they are foot to

דענצמאָל האָבן מיר זיך געפֿרייט מיט אים .
im mit gefreit zich mir hobn dentsmol
him with rejoiced ourselves we have then

[7] He ruleth by His gevurah *(power)* olam *(forever)*;

His eyes are a watchman's eyes over the Goyim;

let not the sorerim *(rebellious ones)* exalt themselves.

ז ער געוועלטיקט מיט זיין גבֿורה אייביק ,
eibik gevure zain mit geveltikt er
eternal might his with has wrought he

זיַינע אויגן קוקן אויף די פֿעלקער ;
felker di oif kukn oign zaine
nations the upon gaze eyes his

זאָלן די אָפּקערער זיך נישט דערהייבן .
derheibn nisht zich opkerer di zoln
rise up not selves defiant the may

Selah סֶלָה

[8] Barchu Eloheinu, Amim,

and make the kol *(sound)* of His tehillah *(praise)* to be heard.

ח לויבט , איר פֿעלקער , אלוקינו ,
Elokeinu felker ir loibt
our G-d nations you praise

און לאָזט הערן דעם קול פֿון זיין לויב ;
loib zain fun kol dem hern lozt un
praise his of voice the hear let and

[9] He is the One who set nafsheinu in chayyim

and does not permit ragleinu *(our foot)* to slip.

ט דער וואָס דערהאַלט אונדזער זעל ביַים לעבן ,
lebn baim zel undzer derhalt vos der
life in the soul our preserves who the one

און האָט נישט געלאָזט זיך אויסגליטשן אונדזער פֿוס .
fus undzer oisglitshn zich gelozt nisht hot un
foot our slip away self allowed not has and

[10] For Thou, Elohim, hath tested us and hast proved us;

Thou hast put us in the crucible's refining and refined us as kesef.

י וואָרעם האָסט אונדז געפרוווט , אלקים ;
Elokim gepruvet undz host vorem
G-d tested us you have because

האָסט אונדז געלייטערט ווי מע לייטערט זילבער .
zilber laitert me vi gelaitert undz host
silver refines one as refined us have

[11] Thou broughtest us into the metzudah *(prison)*;

Thou laidst a mu'akah *(burden)* upon our loins.

יא האָסט אונדז געבראַכט אין אַ פֿעסטונג , נעץ
nets festung a in gebracht undz host
net fortress a into brought us you have

האָסט אַרויפֿגעטאָן אַ דריקונג אויף אונדזערע לענדן .
lendn undzere oif drikung a aroifgeton host
loins our on pressure a placed you have

[12] Thou hast caused enosh to ride over rosheinu;

we went through eish and through mayim;

but Thou broughtest us out into plenty.

יב האָסט געלאָזט רייַטן אַ מענטשן אויף אונדזער קאָפּ ,
kop undzer oif mentshn a raitn gelozt host
head our on man a ride over allowed you have

מיר זיַינען געקומען אין פֿייַער און אין וואַסער ,
vaser in un faier in gekumen zainen mir
water in and fire in come are me

אָבער דו האָסט אונדז אַרויסגעצויגן אין זעטיקייט .
zetikeit in aroisgetsoign undz host du ober
dryness into drawn out us have you but

[13] I will come into Thy Beis with olot;

ג איך וועל קומען אין דיין הויז מיט ברַאנדאָפּפֿער,
brandopfer mit hoiz dain in kumen vel ich
olah with house your into come will I

I will fulfill for Thee my nedarim,

איך וועל דיר באַצאָלן מײַנע נדרים ,
nedrim maine batsoln dir vel ich
vows my perform to you(SG) will I

[14] Which my sfatayim have uttered,

ד וואָס מײַנע ליפֿן האָבן אַרויסגעלאָזט,
aroisgelozt hobn lipn maine vos
let out have lips my what

and my mouth hath spoken,
when I was in tzoros.

און מײַן מויל האָט צוגעזאָגט אין מײַן נויט .
noit main in tsugezogt hot moil main un
distress my in promised has mouth my and

[15] I will offer unto Thee olot mekhim *(burnt offerings of fat animals)*,

טו פֿעטע ברַאנדאָפּפֿער וועל איך דיר אויפֿברענגען,
oifbrengen dir ich vel brandopfer fete
offer up for you(SG) I will olah fat

with the ketoret *(incense, offering)* of rams;

מיט דעמפֿונג פֿון ווידערס;
viders fun demfung mit
rams of smoking with

I will offer bakar with goats.

איך וועל מאַכן רינדער מיט בעק .
bek mit rinder machn vel ich
male goats with cattle make will I

Selah סֶלָה

[16] Come and hear, Kol Yirei Elohim,

טז קומט הערט, אַלע יראי ה ,
Hashem yirei ale hert kumt
Hashem fearers of all hear come

and I will declare what He hath done for my nefesh.

און איך וועל דערציילן וואָס ער האָט געטאָן צו מײַן זעל .
zel main tsu geton hot er vos dertseiln vel ich un
soul my for done has he what tell will I and

[17] I cried unto Him with my mouth,

יז איך האָב געראָפֿן צו אים מיט מײַן מויל ,
moil main mit im tsu gerufn hob ich
mouth my with him to called have I

and He was extolled with my leshon.

און ער איז געווען דערהויבן אויף מײַן צונג .
tsung main oif derhoibn geven iz er un
tongue my on exalted having been is he and

[18] If I regard avon *(iniquity, sin)* in my lev,

יח ווען איך וואָלט אויסגעווײַלט אומרעכט אין מײַן האַרצן,
hartsn main in umrecht oisgeveilt volt ich ven
heart my in injustice chosen would I when

Adonoi will not hear me;

וואָלט נישט צוגעהערט אֲדֹנָי .
Adonoi tsugehert nisht volt
Adonoi paid heed not would

[19] But surely Elohim hath heard me;

יט אָבער אלקים האָט צוגעהערט,
tsugehert hot Elokim ober
paid heed has G-d but

He hath attended to the kol tefillati *(voice of my prayer)*.

ער האָט פֿאַרנומען דעם קול פֿון מײַן תּפֿילה.
tfile main fun kol dem farnumen hot er
prayer my of voice the accepted has he

[20] Baruch Elohim, Who hath not turned away my tefillah,

כ געלויבט איז אלקים וואָס ער האָט נישט אָפּגעטאָן מײַן תּפֿילה,
tfile main opgeton nisht hot er vos Elokim iz geloibt
prayer my removed not has he who G-d is praised

nor His chesed from me.

און זײַן חֶסֶד פֿון מיר.
mir fun chesed zain un
me from kindness his and

א פַאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for

[1] *(For the one directing. On Neginot. With stringed instruments. Mizmor. Shir)*

סטרונעשפּיל ; אַ מיזמור , אַ געזאַנג .
gezang a mizmor a struneshpil
song a psalm a stringed instruments

סז

67 Elohim be channun *(gracious)* unto us, and put a brocha upon us;

אלקים זאָל אונדז לײַטזעליקן און
un laitzelikn undz zol Elokim
and take pity on us may G-d

אונדז בענטשן,
bentshn undz
bless us

and may He make His face to shine upon us.

ער זאָל דערלײַכטן זײַן פּנים אויף אונדז,
undz oif ponem zain derlaichtn zol er
us on face his make shine may he

Selah סֶלָה,

ב כּדי מע זאָל וויסן אויף דער ערד דײַן וועג,
veg dain erd der oif visen zol me kedei
way your earth the upon know may one so that

[2] [3] That Thy Derech may be known upon HaAretz,

צווישן אַלע פֿעלקער דײַן ישועה .
yeshue dain felker ale tsvishn
salvation your nations all among

Thy Yeshu'ah *(salvation)* among kol Goyim.

ג לויבן וועלן דיך די פֿעלקער, אָ אלקים ,
Elokim o felker di dich veln loibn
G-d o nations the you(SG) will praise

[3] [4] Let the Amim praise Thee, O Elohim;

let kol Amim praise Thee.

לויבן וועלן דיך די פֿעלקער אַלע.
ale felker di dich veln loibn
all nations the you(SG) will praise

ד זיך פֿרייען און זינגען וועלן די אומות ,
umes di veln zingen un freyen zich
peoples the will sing and rejoice selves

[4] [5] O let the peoples be glad and sing for joy,

for Thou shalt judge the people righteously,

וואָרעם דו משפּטסט די פֿעלקער מיט יושר ,
yoisher mit felker di mishpetst du vorem
equity with nations the judge you because

and govern the peoples upon HaAretz.

און די אומות , זיי פֿירסטו אויף דער ערד .
erd der oif firstu zei umes di un
earth the upon you lead them peoples the and

Selah סֶלָה

ה לויבן וועלן דיך די פֿעלקער, אָ אלקים ,
Elokim o felker di dich veln loibn
G-d o nations the you(SG) will praise

[5] [6] Let the people praise Thee, O Elohim;

let kol Amim praise Thee.

לויבן וועלן דיך די פֿעלקער אַלע.
ale felker di dich veln loibn
all nations the you(SG) will praise

ו די ערד גיט איר פֿרוכט,
frucht ir git erd di
fruit her gives earth the

[6] [7] Then shall eretz yield her yevul *(increase, produce, harvest)*;

and Elohim, even Eloheinu, shall put a brocha upon us.

בענטשן וועט אונדז אלקים אלוקינו ,
Elokeinu Elokim undz vet bentshn
our G-d G-d us will bless

8 7 Elohim shall bless us;

ח ז בענטשן וועט אונדז אלקים
Elokim undz vet bentshn
G-d us will bless

and kol afsei aretz *(all the ends of the earth)* shall fear Him.

און אים וועלן פֿאָרכטן אַלע עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn ale forchtn veln im un
earth the of ends all be in dread will him and

1 (For the one directing. Of Dovid. Mizmor. Shir)

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דָוִדן אַ מיזמור , אַ געזאַנג .
gezang a mizmor a Dovidn fun gezangmaister dem far
song a psalm a Dovid of choirmaster the for

סח

68 Let Elohim arise, let His oyevim be scattered;

אלקים וועט אויפֿשטיין, וועלן צעשפּרייט
tseshpreit veln oifshtein vet Elokim
scattered will stand up will G-d

וועלן זײַנע פֿײַנט ,
faint zaine vern
enemies his become

let them also that hate Him flee before Him.

און זײַנע שׂונאים וועלן אַנטלויפֿן פֿאַר אים.
im far antloifn veln sonem zaine un
him before flee will haters his and

3 2 As ashan *(smoke)* is blown away,

ג ב ווי רויך וועסטו זיי צעטריבן , וועט צעטרײַבן ;
tsetraibn zei vestu tsetribn vert roich vi
drive away them will you(sg) driven away is smoke like

so drive them away; as wax melteth before the eish,

ווי ווּאַקס צעגייט פֿאַר פֿײַער,
faier far tsegeit vaks vi
fire before melts wax like

so let the resha'im perish at the presence of Elohim.

וועלן אונטערגיין די רשעים פֿאַר אלקים .
Elokim far reshoim di untergein veln
G-d before wicked ones the go under will

4 3 But let the tzaddikim have simchah;

ד ג און די צדיקים וועלן זיך פֿרייען;
freyen zich veln tsadikim di un
rejoice selves will righteous ones the and

let them rejoice before Elohim;

זיי וועלן זײַן לוסטיק פֿאַר אלקים ,
Elokim far lustik zain veln zei
G-d before joyful be will they

and, let them rejoice with simchah.

און קוועלן מיט שׂימחה.
simche mit kveln un
joy with gush and

5 4 Sing unto Elohim,

ה ד זינגט צו אלקים , באַזינגט זײַן נאָמען ,
nomen zain bazingt Elokim tsu zingt
name his sing praises G-d to sing

sing praises to Shmo;

דערהייבט דעם ווּאָס רײַט דורך די הימלען –
himlen di durch rait vos dem derheibt
heavens the through rides who the one exalt

extol Him that rideth on the clouds by Shmo Hashem,

ה איז זײַן נאָמען –
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

and rejoice before Him.

און פֿרייט זיך פֿאַר אים.
im far zich freit un
him before selves rejoice and

[6][5] Avi yetomim, and a dayan of almanot,

ה דער פַֿאָטער פֿון יתומים , און דער ריכטער פֿון אַלמנות ,
almones fun richter der un yesoimim fun foter der
widows of judge the and fatherless of father the

is Elohim in His Ma'on Kodesh.

איז אלקים אין זײַן הייליקער ווויינונג .
voinung heiliker zain in Elokim iz
dwelling holy his in G-d is

[7][6] Elohim setteth the yechidim in a family;

ו אלקים באַזעצט די עלנדע אין אַ היים ,
heim a in elnde di bazetst Elokim
home a in lonely the settles G-d

He bringeth out those which are asirim;

ער ברענגט אַרויס די געפֿאַנגענע אין גליק ;
glik in gefangene di arois brengt er
good fortune in prisoners the out brings he

but the sorerim dwell in a dry land.

נאָר די אָפּקערער בלײַבן אין טריקענישׁ.
trikenish in blaibn opkerer di nor
dryness in remain defiant the but

[8][7] O Elohim, when Thou wentest forth before Thy people,

ז אלקים , אַז דו ביסט אַרויסגעגאַנגען פֿאַרויס
farois aroisgegangen bist du az Elokim
ahead of gone out are you when G-d

פֿאַר דײַן פֿאָלק ,
folk dain far
people your before

when Thou didst march through the wilderness;

אַז דו האָסט געשפּרייזט דורך דער וויסטענישׁ ,
vistenish der durch geshpraizt host du az
wasteland the through strode have you when

Selah; סֶלָה,

[9][8] Eretz shook, Shomayim also poured rain at the presence of Elohim;

ח האָט די ערד געציטערט, אויך די הימלען האָבן
hobn himlen di oich getsitert erd di hot
have heavens the also trembled earth the has

געטריפֿט פֿאַר אלקים ;
Elokim far getrift
G-d before dripped

even Sinai itself was moved at the presence of Elohim, Elohei Yisroel.

דער דאָזיקער סיני – פֿאַר אלקים , אלוקי
Elokei Elokim far Sinai doziker der
the G-d of G-d before Sinai this one the

ישׂראל.
Yisroel
Yisroel

[10][9] Thou, O Elohim, didst send a plentiful geshem *(rain)*,

ט אַ רעגן פֿון שפֿע האָסטו אַראָפּגעזיפּט , אלקים ,
Elokim aropgezipt hostu shefe fun regn a
G-d poured down you have abundance of rain a

whereby Thou didst restore Thine nachalah, when it was parched.

אַז דײַן נחלה איז פֿאַרשמאַכט געווען,
geven farshmacht iz nachle dain az
been weakened is inheritance your when

האָסטו זי אויפֿגעריכט.
oifgericht zi hostu
restored it you have

[11][10] Thy congregation hath dwelt therein;

י דײַן סטאַדע האָט זיך באַזעצט דערין ;
derin bazetst zich hot stade dain
therein settled self has flock your

Thou, O Elohim, hast prepared of Thy bounty for the oni.

האָסטו אין דײַן גוטסקייט, אלקים , אָנגעבריט פֿאַר די אָרימע.
orime di far ongebreit Elokim gutskeit dain in hostu
poor the for prepared G-d goodness your in you have

[12] [11] Adonoi gave the word;

יב יא אֲדֹנָי הָאָט געגעבן דאָס ווּאָרט –
vort dos gegebn hot Adonoi
word the given has Adonoi

rav was the tzava
of the mevaserot.

מְבַשְּׂרוֹת אַ גרויסע מחנה .
machne groise a mevaserot
legion great a those who bring good news

[13] [12] Melachim of tzeva'ot *(armies)*
shall flee, they flee;

יג יב מלכים פֿון מחנות לויפֿן-אַנטלויפֿן,
loifn-antloifn machnus fun mlochim
flee armies of kings

and she that tarried at home shall
divide the plunder.

און די שטובזיצערין טיילט רויב .
roib teilt shtubzitserin di un
plunder divides house sitter the and

[14] [13] Though ye have lain among
the sheepfolds,

יד יג צי ווילט איר ליגן צווישן די שאָפֿגעהעפֿטן?
shofgeheftn di tsvishn lign ir vilt tsi
sheepfolds the among lie you will though

yet shall ye be as the wings of a
yonah covered with kesef,

די פֿליגלען פֿון דער טויב זיינען מיט זילבער באַדעקט,
badekt zilber mit zainen toib der fun fliglen di
covered silver with are dove the of wings the

and her feathers with glistening gold.

און אירע פֿעדערן מיט גלענצענדיק גאָלד.
gold glentsendik mit fledern ire un
gold glistening with feathers its and

[15] [14] When Shaddai scattered
melachim therein,

טו יד אַז שַׁדַּי האָט צעשפּרייט די מלכים אין איר,
ir in mlochim di tseshpreit hot Shaddai az
it in kings the scattered has Shaddai that

it was white as snow in Tzalmon.

האָט עס געשנייט אויף צלמון .
Tsalmon oif geshneit es hot
Tzalmon on snowed it has

[16] [15] The Har Elohim is the
Har Bashan;

טז טו אַ באַרג פֿון אלקים איז באַרג בָּשָׁן ,
Bashan barg iz Elokim fun barg a
Bashan mount is G-d of mountain a

a mountain of peaks is the
Har Bashan.

אַ באַרג פֿון שפּיצן איז באַרג בָּשָׁן .
Bashan barg iz shpitsn fun barg a
Bashan mount is peaks of mountain a

[17] [16] Why gaze ye in envy, ye
many-peaked harim?

יז טז ווּאָס קוקט איר קרום , איר פֿילשפּיציקע בערג ,
berg filshpitsike ir krum ir kukt vos
mountains many peaked you enviously you look which

This is the har which Elohim hath
chosen to dwell in;

אויף דעם באַרג ווּאָס אלקים האָט פֿאַר
far hot Elokim vos barg dem oif
for has G-d which mountain the on

זיין ווינונג געגלוסט,
geglust voinung zain
desired dwelling his

indeed, Hashem will dwell in it
lanetzach *(forever)*.

ווו ה וועט אויך רוען אויף אייביק?
eibik oif ruen oich vet Hashem vu
ever for dwell also will Hashem where

[18] [17] The merkavot of Elohim
are myriads,

יח יז די רייטווועגן פֿון אלקים זיינען צענטויזנטן ,
tsentoizntn zainen Elokim fun raitvegn di
ten thousands are G-d of chariots the

a thousand thousands;

טויזנטן אויף טויזנטן ;
toizntn oif toizntn
thousands upon thousands

Adonoi is among them, as in Sinai,
in kodesh *(holiness)*.

אֲדֹנָי איז צווישן זיי ווי אויף סיני אין הייליקייט.
heilikeit in Sinai oif vi zei tsvishn iz Adonoi
holiness in Sinai on like them among is Adonoi

[19] [18] Thou hast ascended on marom *(high)*,

יט יח ביסט אַרויפֿגעגאַנגען אין דער הייך ,
heich der in aroifgegangen bist
height the in having gone up you are

Thou hast led captivity captive;

האָסט געפֿאַנגען אַ געפֿאַנג ,
gefang a gefangen host
captivity a captured you have

Thou hast received mattanot among adam;

האָסט געגומען מתּנות אין מענטשן ;
mentshn in matonus genumen host
men among gifts taken you have

yes, even from the sorerim *(the rebellious)* also, that Hashem Elohim might dwell.

אַז אויך צווישן די אָפּקערער זאָל רוען
ruen zol opkerer di tsvishn oich az
dwell shall defiant the among even that

ה אלקים .
Elokim Hashem
G-d Hashem

[20] [19] Baruch Adonoi,

כ יט געלויבט איז אֲדֹנָי ,
Adonoi iz geloibt
Adonoi is praised

Who yom yom bears us up,

טאָג פֿאַר טאָג טוט ער אונדז טראָגן;
trogn undz er tut tog far tog
bear us he does day for day

even HaEl Yeshu'ateinu *(the G-d of our salvation)*.

אֵל איז אונדזער ישועה .
yeshue undzer iz El
salvation our is G-d

Selah סֶלָה

[21] [20] Our G-d is a G-d who saves;

כא ב הָאֵל איז אונדז אַן אֵל פֿון ישועות ,
yeshues fun El an undz iz HaEl
saving acts of G-d a to us is the G-d

and from Hashem Adonoi come escapes from mavet *(death)*.

און ביי ה אֲדֹנָי זיינען די אויסוועגן פֿון טויט .
toit fun oisvegn di zainen Adonoi Hashem bai un
death from exits the are Adonoi Hashem with and

[22] [21] But Elohim shall shatter the rosh of His oyevim,

כב כא פֿאַר וואָר, אלקים וועט צעלעכערן דעם קאָפּ
kop dem tselechern vet Elokim vor far
head the wound will G-d truly for

פֿון זיַינע , אויבֿ
faint zaine fun
enemies his of

and the hairy kodkod *(crown of the head, scalp)* of such a one as continueth on in his trespasses.

דעם האָריקן שאַרבן פֿון דעם וואָס גייט
geit vos dem fun sharbn horikn dem
goes on who the one of cranium hairy the

אין זיַינע זינד .
zind zaine in
sin his in

[23] [22] Adonoi said, I will bring back from Bashan,

כג כב אֲדֹנָי זאָגט : פֿון בָּשָׁן וועל איך אומקערן ,
umkeren ich vel Bashan fun zogt Adonoi
bring back I will Bashan from declares Adonoi

I will bring back from the depths of the sea;

איך וועל אומקערן פֿון די טיפֿענישן פֿון ים ;
yam fun tifenishn di fun umkeren vel ich
the sea of depths the from bring back will I

[24] [23] That thy regel may be bathed in dahm,

כד כג כדי זאָלסט טונקען אין בלוט דיין פֿוס,
fus dain blut in tunken zolst kedei
foot your blood in dip you(SG) shall so that

that the leshon of thy klavim *(dogs)* may partake of the oyevim.

די צונג פֿון דײַנע הינט זאָל האָבן איר חלק
chelek ir hobn zol hint daine fun tsung di
portion its have shall dogs your of tongue the

פֿון די פֿײַנט .
faint di fun
enemies the from

[25] [24] They have seen Thy processions, O Elohim;

כה כד מע קוקט-צו דײַנע גייונגען , אלקים ,
Elokim geiungen daine kukt-tsu me
G-d goings your look at they

even the goings of my G-d, my Melech, in the Kodesh.

די גייונגען צו מײַן אֵל , מײַן קיניג , אין הייליקטום.
heiliktum in kinig main El main tsu geiungen di
holy in king my G-d my to goings the

[26] [25] The sharim went before, the nogenim followed after;

כו כה פֿאַרויס גייען די זינגער , נאָך דעם די שפּילער ,
shpiler di dem noch zinger di geyen farois
musician the that after singers the go ahead

among them were the alamot playing timbrels.

אין מיטן פֿון יונגפֿרויען וואָס פּויקלען .
poiklen vos yungfroin fun mitn in
play timbrels who virgins of midst in

[27] [26] Barchu Elohim in the congregations,

כז כו אין געזעמלען לויבט אלקים ,
Elokim loibt gezemlen in
G-d praise assemblies in

even Hashem, out of the Makor Yisroel *(Fountain of Israel)*.

לויבט דעם האַר ה , איר פֿון קוואַל פֿון ישׂרָאֵל .
Yisroel fun kval fun ir Hashem har dem loibt
Yisroel of fountain out of you Hashem L-rd the praise

[28] [27] There is Binyamin, the youngest at the head;

כח כז אָן איז בנימין דער יינגסטער , זייער געוועלטיקער ,
geveltiker zeyer yingster der Binyamin iz on
ruler their youngest the Binyamin is here

the sarim *(princes)* of Yehudah and the throng of them,

די האַרן פֿון יהודה מיט זייער מחנה ,
machne zeyer mit Yehudah fun harn di
legion their with Yehudah of princes the

the sarim *(princes)* of Zevulun, and the sarim *(princes)* of Naphtali.

די האַרן פֿון זבֻולון , די האַרן פֿון נַפְתָּלי .
Naftali fun harn di Zevulun fun harn di
Naphtali of princes the Zevulun of princes the

[29] [28] Eloheicha hath commanded thy oz;

כט כח דײַן ג-ט זאָל באַפֿעלן דײַן שטאַרקייט;
shtarkeit dain bafeln zol G-t dain
strength your command shall G-d your

strengthen, O Elohim, that which Thou hast wrought for us.

שטאַרק זיך , אלקים , דו וואָס האָסט געטאָן פֿאַר אונדז.
undz far geton host vos du Elokim zich shtark
us for done have who you G-d self strengthen

[30] [29] Because of Thy Heikhal at Yerushalayim

ל כט פֿון דײַן הֵיכל אין ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim in heichl dain fun
Yerushalayim in temple your from

shall melachim bring offerings unto Thee.

זאָלן מלכים דיר ברענגען מתּנות .
matonus brengen dir mlochim zoln
gifts bring for you(SG) kings shall

[31] [30] Rebuke the chayat *(beasts)* of the kaneh *(reeds)*,

לא ל שרַי אָן אויף דער חיה פֿונעם וואַסערראָר,
vaserror funem chaye der oif on shrai
reed marsh of the beast the upon at rebuke

the adat *(herd)* of bulls,

אויפֿן געזעמל אָקסן מיט די קעלבער-פֿעלקער ,
kelber-felker di mit oksen gezeml oifn
calves of the peoples the with bulls assembly in the

with the agalim *(calves)* of the nations,

זיי זאָלן זיך צו די פֿיס וואַרפֿן מיט זילבערשטיקער;
zilbershtiker mit vorfn fis di tsu zich zoln zei
pieces of silver with cast feet the to selves shall they

till every one prostrate himself with ingots of kesef; He scatters the people that delight in wars.

ער זאָל צעשפרייטן די אומות וואָס
vos umes di tseshpreitn zol er
who peoples the scatter shall he
באַגערן מלחמות .
milchomes bageren
wars desire

[32] [31] Magnates shall come out of Mitzrayim;

לב לא שׂרֵות זאָלן קומען פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun kumen zoln srores
Egypt from come shall princes

Ethiopia shall soon stretch out her hands unto Elohim.

כּוש זאָל אויסשטרעקן אירע הענט צו אלקים .
Elokim tsu hent ire oisshtrekn zol Kush
G-d to hands its stretch out shall Kush

[33] [32] Sing unto Elohim, ye mamlechot of ha'aretz;

לג לב איר קיניגרייַכן פֿון דער ערד , זינגט צו אלקים ,
Elokim tsu zingt erd der fun kinigraichn ir
G-d to sing earth the of kingdoms you

O sing praises unto Adonoi.

שפּילט צו אֲדֹנָי ,
Adonoi tsu shpilt
Adonoi to play

Selah סֶלָה;

[34] [33] To Him that rideth upon the skies of Shomayim of old;

לד לג צו דעם וואָס רייט אויף די אוראַלטע
uralte di oif rait vos dem tsu
ancient the on rides who the one to
הימלען פֿון די הימלען ;
himlen di fun himlen
heavens the of heavens

lo, He doth send out His voice, and that a kol oz *(mighty voice)*.

זע , ער לאָזט אַרויס זיין קול , אַ מאַכטיקן קול .
ze er lozt arois zain kol a machtikn kol
behold he lets out his voice a mighty voice

[35] [34] Ascribe ye oz *(power)* unto Elohim;

לה לד גיט שטאַרקייט צו אלקים ;
Elokim tsu shtarkeit git
G-d to strength give

His majesty is over Yisroel,

איבער יִשׂרָאֵל איז זיין גרויסקייט ,
groiskeit zain iz Yisroel iber
greatness his is Yisroel over

and His oz is in the skies.

און זיין שטאַרקייט אין די וואָלקנס .
volkens di in shtarkeit zain un
clouds the in strength his and

[36] [35] O Elohim, Thou art norah *(awesome, terrible)* out of Thy Mikdashim;

לו לה אלקים איז פֿאַרכטיק פֿון דיינע
daine fun forchtik iz Elokim
your from awesome is G-d
הייליקטומען ;
heiliktumen
sanctuaries

the El *(G-d)* of Yisroel is He that giveth oz and strength unto His people.

אֵל פֿון יִשׂרָאֵל , ער גיט שטאַרקייט און
un shtarkeit git er Yisroel fun El
and strength gives he Yisroel of G-d
מאַכט צום פֿאָלק ;
folk tsum macht
people to power

Baruch Elohim.

געלויבט איז אלקים .
Elokim iz geloibt
G-d is praised

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
according to choirmaster the for

שׁוֹשַׁנִּים ; פֿון דָּוִד .
Dovidn fun Sheshanim
Dovid from lilies

[1] (For the one directing. Al Shoshanim. Of Dovid)

סט

69 Hoshi'eini, O Elohim;

העלף מיך , אלקים ,
Elokim mich helf
G-d me help

for the mayim are come unto my nefesh.

וואָרעם דאָס וואַסער איז געקומען
gekumen iz vaser dos vorem
having come is water the because

ביז דער האַלדז.
haldz der biz
neck the up to

[3] [2] I sink in deep mire,

ג ב איך בין איַנגעזונקען אין אַ טיפֿן זומפּ ,
zump tifn a in aingezunken bin ich
swamp deep a into sunk am I

where there is no standing;

און נישטאָ קיין באַשטאַנד ;
bashtand kein nishto un
standing place any there is not and

I am come into the depths of the mayim,

איך בין געקומען אין טיפֿע וואַסערן,
vasern tife in gekumen bin ich
waters deep into having come am I

where the floods overflow me.

און דער שטראָם האָט מיך פֿאַרפֿלייצט .
farfleitst mich hot shtrom der un
overwhelmed me has stream the and

[4] [3] I am weary of my crying out;

ד ג איך בין מיד פֿון מײַן רופֿן ,
rufn main fun mid bin ich
calling out my from weary am I

my garon *(throat)* is dry;

מײַן קעל איז פַֿאַרטריקנט,
fartriknt iz kel main
dry is throat my

mine eyes fail while I wait for Elohai.

די אויגן גייען מיר אויס האַרנדיק אויף מײַן ג-ט.
G-t main oif harndik ois mir geyen oign di
G-d my on waiting out me go eyes the

[5] [4] They that have sinas chinom *(baseless hatred)* toward me

ה ד מער ווי די האָר פֿון מײַן קאָפּ
kop main fun hor di vi mer
head my of hairs the than more

are more than the hairs of mine rosh;

זײַנען מײַנע אומזיסטיקע שׂונאים;
sonem umzistike maine zainen
haters baseless my are

they that would destroy me,

שטאַרק זײַנען מײַנע פַֿאַרטיליקער, מײַנע פֿײַנט פַֿאַר גאָרנישט;
gornisht far faint maine fartiliker maine zainen shtark
nothing for enemies my destroyers my are strong

being mine oyevim *(enemies)* sheker *(baselessly)* are mighty;

וואָס איך האָב נישט גענזלט
gegzlt nisht hob ich vos
stolen not have I what

then I restored that which I did not steal.

מוז איך דערום אָפּגעבן.
opgebn derum ich muz
repay therefore I must

[6][5] O Elohim, Thou knowest my folly;

ה אלקים, דו ווייסט מײַן נאַרישקייט,
narishkeit main veist du Elokim
folly my know you G-d

and my ashmot *(guiltinesses)* are not hid from Thee.

און מײַנע פֿאַרשולדיקונגען זײַנען פֿון דיר
dir fun zainen farshuldikungen maine un
you(SG) from are guilt my and

נישט פֿאַרהוילן.
farhoiln nisht
hidden not

[7][6] Let not them that wait on Thee,

ו זאָלן נישט אין ביוש בליַבן דורך מיר
mir durch blaibn biesh in nisht zoln
me through remain shame in not may

, האָפֿער דײַנע
hofer daine
people who hope your

Adonoi Hashem Tzva'os, be ashamed because of me;

דו אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem Adonoi du
of hosts Hashem Adonoi you

let not those that seek Thee be disgraced because of me,

זאָלן נישט פֿאַרשעמט ווערן דורך מיר דײַנע זוכער ,
zucher daine mir durch vern farshemt nisht zoln
seekers your me through become ashamed not may

O Elohei Yisroel.

אלוקי ישְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

[8][7] Because for Thy sake I have borne cherpah;

ח וואָרעם פֿון דײַנעט וועגן האָב איך געליטן חרפה ,
charpe gelitn ich hob vegen dainet fun vorem
shame suffered I have sake your for because

shame hath covered my face.

אַ שאַנד האָט באַדעקט מײַן . פּנים
ponem main badekt hot shand a
face my covered has shame a

[9][8] I am become a stranger unto my achim,

ט פֿאַרפֿרעמדט בין איך געוואָרן צו מײַנע ברידער ,
brider maine tsu gevorn ich bin farfremdt
brothers my to become I am alienated

and a nochri *(foreigner)* unto the bnei immi *(sons of my mother)*.

און ווילדפֿרעמד צו די זין פֿון מײַן מוטער .
muter main fun zin di tsu vildfremd un
mother my of sons the to foreign and

[10][9] For kinas Beitcha *(zeal for Thy House)* hath consumed me;

י וואָרעם דער צאָרן פֿאַר דײַן הויז האָט
hot hoiz dain far tsorn der vorem
has house your for zeal the because

מיך געגעסן ,
gegesn mich
consumed me

and the cherpot of them that scorned Thee are fallen upon me.

און די לעסטערונגען פֿון דײַנע לעסטערער זײַנען
zainen lesterer daine fun lesterungen di un
are insulters your of insults the and

געפֿאַלן אויף מיר.
mir oif gefaln
me on fallen

[11][10] When I wept, and chastened my nefesh in the tzom *(fast)*,

יא און האָב איך אויסגעוויינט אין פֿאַסטן מײַן זעל ,
zel main fasten in oisgeveint ich hob un
soul my fasting in wept I have and

that became my cherpot *(reproaches)*.

איז דאָס מיר צו לעסטערונג געוואָרן .
gevorn lesterung tsu mir dos iz
has become reproach to to me this is

יב יא אוֹן הָאָב איך געמאַכט זאַק מײַן קלייד ,
kleid main zak gemacht ich hob un
garment my sackcloth made I have and

בין איך בײַ זיי צום שפּריכווערט געוואָרן .
gevorn shprichvort tsum zei bai ich bin
have become byword to the them by I am

יג יב עס רעדן פֿון מיר די טויערזיצער,
toierzitser di mir fun redn es
gate-sitters the me of speak it

און איך בין דאָס געזאַנג פֿון די ווײַנטרינקער .
vaintrinker di fun gezang dos bin ich un
wine-drinkers the of song the am I and

יד יג אָבער איך – מײַן תּפֿילה צו דיר , ה , איז:
iz Hashem dir tsu tfile main ich ober
is Hashem you(SG) to prayer my I but

אַ שעה פֿון באַווילליקונג;
bavilikung fun sheh a
favor of hour an

אלקים , אין דײַן גרויס געניאָד
genod grois dain in Elokim
grace great your in G-d

ענטפֿער מיר מיט דײַן אמתער ישועה .
yeshue emeser dain mit mir entfer
salvation true your with me answer

טו יד זײַ מיך מציל פֿון דעם ליים,
leim dem fun matsl mich zai
clay the from deliver me be

אַז איך זאָל נישט איינגעזונקען ווערן ;
vern aingezunken nisht zol ich az
become sunk not may I that

לאָמיך ניצול ווערן פֿון מײַנע פֿײַנט ,
faint maine fun vern nitsl lomich
enemies my from become saved let me

און פֿון די טיפֿע וואַסערן.
vasern tife di fun un
waters deep the from and

טז טו לאָז מיך נישט פֿאַרפֿלייצן דער שטראָם וואַסער,
vaser shtrom der farfleitsn nisht mich loz
water stream the overflow not me let

און לאָז מיך נישט איינשלינגען די טיפֿעניש,
tifenish di ainshlingen nisht mich loz un
deep the swallowed up not me let and

און לאָז נישט צומאַכן די גרוב איר מויל איבער מיר.
mir iber moil ir grub di tsumachn nisht loz un
me over mouth its pit the shut not let and

יז טז ענטפֿער מיר, ה , וואָרעם גוט איז דײַן חֶסֶד ;
chesed dain iz gut vorem Hashem mir entfer
kindness your is good because Hashem me answer

לויט דײַן גרויס דערבאַרמונג קער זיך צו מיר.
mir tsu zich ker derbaremung grois dain loit
me to self turn compassion great your according to

יח יז און זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים פֿון דײַן קנעכט ,
knecht dain fun ponem dain farborgen nisht zolst un
servant your from face your hide not may you(SG) and

---

12 11 I made sackcloth also my garment;

and I became a mashal *(byword)* to them.

13 12 They that sit in the sha'ar *(gate)* speak against me;

and I was the neginot *(drinking songs)* of the drunkards.

14 13 But as for me, may my tefillah be unto Thee, Hashem,

in an et ratzon *(acceptable time, time of favor)*;

O Elohim, in the multitude of Thy chesed hear me,

in the emes of Thy salvation.

15 14 Save me out of the teet *(mire, clay, soil)*

and let me not sink;

let me be saved from them that hate me,

and out of the depths of the mayim.

16 15 Let not the floodwaters overflow me,

neither let the deep swallow me up,

and let not the be'er *(pit)* shut her mouth upon me.

17 16 Hear me, Hashem, for Thy chesed is tov;

turn unto me according to the multitude of Thy rachamim;

18 17 And hide not Thy face from Thy eved;

for I am in tzoros. Hear me speedily.

וואָרעם מיר איז ענג ; ענטפֿער מיר גיך .
gich mir entfer eng iz mir vorem
quickly me answer distress is to me because

[19 18] Draw near unto my nefesh, and make the go'el redemption of it;

יט יח געגען צו מײַן זעל, לייז זי אויס,
ois zi leiz zel main tsu genen
out it redeem soul my to draw near

deliver me because of mine oyevim *(enemies)*.

קויף מיך אויס פֿון וועגן מײַנע פֿײַנט .
faint maine vegen fun ois mich koif
enemies my account of on out me buy back

[20 19] Thou hast known the cherpah *(scorn)* I bear, and my shame, and my dishonor;

כ יט דו ווייסט מײַן חרפה און מײַן בושה
bushe main un charpe main veist du
shame my and shame my know you

און מײַן שאַנד ,
shand main un
disgrace my and

mine adversaries are all before Thee.

פֿאַר דיר זײַנען אַלע מײַנע דריקער .
driker maine ale zainen dir far
oppressors my all are you(SG) before

[21 20] Reproach hath broken my lev; and I have sickness as unto death;

כא כ אַ חרפֿה צעברעכט מײַן האַרץ, און איך בין חרוב ;
chorev bin ich un harts main tsebrecht charpe a
desolate am I and heart my breaks shame a

and I looked for some to take pity, but there was none;

און איך האָב געהאָפֿט אויף באַדויער, און נישטאָ ,
nishto un badoier oif gehoft hob ich un
there is none and pity for hoped have I and

and for menachamim *(comforters)*, but I found none.

און אויף טרייסטער , און נישט געפֿונען .
gefunen nisht un treister oif un
found they are not and comforters for and

[22 21] They gave me also gall in my food;

כב כא און זיי האָבן אַרײַנגעטאָן גיפֿט אין מײַן שפּײַז ,
shpaiz main in gift araingeton hobn zei un
food my in poison put have they and

and in my tzamah *(thirst)* they gave me chometz *(vinegar)* to drink.

און פֿאַר מײַן דאָרשט גיבן זיי מיר טרינקען עסיק .
esik trinken mir zei gibn dorsht main far un
vinegar to drink me they give thirst my for and

[23 22] Let their shulchan become a pach before them;

כג כב זאָל זייער טיש וואָס פֿאַר זיי ,
zei far vos tish zeyer zol
them before which table of food their may

וועלן פֿאַר אַ נעץ ,
nets a far vern
net a for become

and that which should have been for their shlomim, let it become a mokesh.

און אין מיטן פֿון פֿריד , פֿאַר אַ פּאַסטקע.
pastke a far frid fun mitn in un
trap a for peace of midst in and

[24 23] Let their eyes be darkened, that they see not;

כד כג זאָל זייערע אויגן פֿינצטער וועלן נישט צו זען ,
zen tsu nisht vern fintster oign zeyere zoln
see to not become dark eyes their may

and make their loins shake tamid.

און זייערע לענדן מאַך וואַקלען תּמיד .
tamid vaklen mach lendn zeyere un
continually tremble make loins their and

[25 24] Pour out Thine indignation upon them,

כה כד גיס אויס אויף זיי דײַן כּעס ,
kaas dain zei oif ois gis
anger your them upon out pour

and let Thy charon af *(burning wrath)* overtake them.

און דײַן גרימצאָרן זאָל זיי דערגרייכן .
dergreichn zei zol grimtsorn dain un
overtake them shall wrath your and

כה כו זאָל זייער ישובֿ זײַן פֿאַרוויסט,
farvist zain yashuv zeyer zol
desolate be habitation their may

[26] [25] Let their habitation be desolate;

אין זייערע געצעלטן זאָל נישט זײַן קיין באַווינער .
bavoiner kein zain nisht zol getseltn zeyere in
inhabitant any be not shall tents their in

and let none dwell in their ohalim.

כו כז וואָרעם דעם וואָס דו האָסט געשלאָגן רודפֿן זיי ,
zei roidefn geshlogn host du vos dem vorem
they pursue struck have you who the one because

[27] [26] For they persecute him whom Thou hast struck;

און פֿון דעם וויטאָג פֿון דײַנע פֿאַרוווּנדטע
farvundte daine fun veitog dem fun un
wounded your of pain the of and

and they tell of the makh'ov *(pain, grief)* of those whom Thou hast wounded.

דערציילן זיי זיך .
zich zei dertseiln
selves they tell

כח כז לייג צו זינד אויף זייער זינד,
zind zeyer oif zind tsu leig
sin their upon sin to add

[28] [27] Add avon *(iniquity)* unto their avon;

און זאָלן זיי נישט צוקומען צו דײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain tsu tsukumen nisht zei zoln un
righteousness your to come not they may and

and let them not come into Thy tzedakah.

כט כח זאָלן זיי אויסגעמעקט ווערן פֿון בוך
buch fun vern oisgemekt zei zoln
book from become blotted out they may

[29] [28] Let them be blotted out of the Sefer Chayyim,

פֿון די לעבעדיקע,
lebedike di fun
living the of

and not be recorded with the tzaddikim.

און מיט די גערעכטע זאָלן זיי נישט
nisht zei zoln gerechte di mit un
not they may righteous the with and

פֿאַרשריבן ווערן .
vern farshribn
become written down

ל כט אָבער איך בין אָרעם און צעווייטאָקט,
tseveitokt un orim bin ich ober
afflicted and poor am I but

[30] [29] But I am ani *(poor)* and in pain;

זאָל דײַן הילף , אלקים , מיך דערהייבן .
derheichn mich Elokim hilf dain zol
raise up me G-d salvation your may

let Thy Yeshu'ah *(salvation)*, O Elohim, set me up on high.

לא ל איך וועל רימען דעם נאָמען פֿון אלקים מיט געזאַנג ,
gezang mit Elokim fun nomen dem rimen vel ich
song with G-d of name the glory will I

[31] [30] I will praise Shem Elohim b'shir *(in song)*,

און וועל אים גרייסן מיט לויב .
loib mit greisn im vel un
praise with magnify him will and

and will magnify Him with todah *(thanksgiving)*.

לב לא און דאָס וועט זײַן בעסער בײַ ה
Hashem bai beser zain vet dos un
Hashem by better be will this and

[32] [31] This also shall please Hashem better than shor *(ox)*

or bull that hath keren *(horn)* and parsah *(hoof)*.

ווי אַן אָקס אַדער יונגער אָקס באַהאָרנט, באַקלויט.
bakloit bahornt oks yunger oder oks an vi
hoofed horned ox young or ox an than

לג לב זאָלן זען די געדריקטע, און זיך פֿרייען;
freyen zich un gedrikte di zen zoln
rejoice selves and oppressed the see may

[33] [32] Those that have anavah *(meekness, humility)* shall see this, and have simchah;

and your lev shall live that seek Elohim.

אויר וואָס זוכט אלקים, זאָל אויפֿלעבן אייער האַרץ!
harts aier oiflebn zol Elokim zucht vos ir
heart your revive may G-d seek who you

[34] [33] For Hashem heareth the evyonim *(needy ones, poor)*,

לג [33] וואָרעם ה׳ הערט צו די באַדערפֿטיקע,
baderftike di tsu hert Hashem vorem
needy the to listens Hashem because

and despiseth not His prisoners.

און זיַינע געפֿאַנגענע טוט ער נישט פֿאַראַכטן.
farachten nisht er tut gefangene zaine un
despise not he does prisoners his and

[35] [34] Let the Shomayim va'Aretz praise Him,

לד [34] לויבן וועלן אים הימל און ערד,
erd un himel im veln loibn
earth and heaven him will praise

the seas, and every thing that moveth therein.

די ימען און אַלץ וואָס וויידמענט אין זיי.
zei in vidment vos alts un yamen di
them in swarms which all that and seas the

[36] [35] For Elohim yoshi'a *(will save)* Tziyon,

לה [35] וואָרעם אלקים וועט העלפֿן ציון,
Tsiyon helfn vet Elokim vorem
Tziyon save will G-d because

and will build the cities of Yehudah;

און וועט בויען די שטעט פֿון יהודה,
Yehudah fun shtet di boien vet un
Yehudah of cities the build will and

that they may dwell there, and have it in possession.

און זיי וועלן זיך דאָרטן באַזעצן, און זי ירשענן.
yarshen zi un bazetsn dortn zich veln zei un
inherit it and settle there selves will they and

[37] [36] The zera also of His avadim shall inherit it;

לו [36] און דער זאָמען פֿון זיַינע קנעכט וועט זי ארבן,
arben zi vet knecht zaine fun zomen der un
inherit it will servants his of seed the and

and they that love Shmo shall dwell therein.

און די ליבהאָבער פֿון זיַין נאָמען וועלן וווינען אין איר.
ir in voinen veln nomen zain fun libhober di un
it in dwell will name his of devotees the and

[1] (For the one directing. Mizmor of Dovid. For the memorial portion of the minchah)

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; פֿון דָּוִדן, אויף אַ דערמאָנונג.
dermonung a oif Dovidn fun gezangmaister dem far
memorial a for Dovid from choirmaster the for

70 Make haste, Elohim, to deliver me;

ע אלקים, מיך מציל צו זיַין,
zain tsu matsl mich Elokim
be to rescuer me G-d

make haste to help me, Hashem.

ה׳, צו מיַין הילף, טו אייַלן.
ailn tu hilf main tsu Hashem
haste make salvation my to Hashem

[3] [2] Let them have bushah and be confounded

ג [2] זאָלן פֿאַרשעמט און צו שאַנד ווערן
vern shand tsu un farshemt zoln
become shame to and ashamed may

that seek my nefesh;

די וואָס זוכן מיַין לעבן;
lebn main zuchn vos di
life my seek who the ones

let them be turned back, and be put to confusion,

זאָלן אָפּטרעטן אָהינטער און זיך שעמען
shemen zich un ahinter optretn zoln
be ashamed selves and backward beat a retreat may they

that desire my hurt.

די וואָס וינטשן מיר בייז.
beiz mir vintshn vos di
evil me wish who the ones

[4 3] Let them be turned back for a reward of their bushah

ד ג זאָלן זיך צורויקקערן פֿון וועגן זייער שאַנד
zoln zich tsurikkern fun vegen zeyer shand
may they turn back selves on account of their disgrace

that say, Aha, aha.

די וואָס זאָגן: אַהאַ! אַהאַ!
di vos zogn aha aha
the ones who say aha aha

[5 4] Let all those that seek Thee

ה ד זאָלן לוסטיק זיַן און זיך פֿרייען מיט דיר
zoln lustik zayn un zich freyen mit dir
may they be joyful and rejoice selves with you(SG)

rejoice and have simcha in Thee;

אַלע וואָס זוכן דיך .
ale vos zuchn dich
all who seek you(SG)

and let such as love Thy Yeshu'ah *(salvation)* say continually:

און זאָלן תמיד זאָגן: געגרייסט זאָל זיַן ג-ט!
un zoln tamid zogn gegreist zol zayn G-t
and may they continually say magnified be shall G-d

Let Elohim be magnified.

די וואָס האָבן ליב דיַין ישועה .
di vos hobn lib dayn yeshue
the ones who have love your salvation

[6 5] But I am poor and needy;

ו ה אָבער איך בין אָרעם און באַדערפֿטיק ,
ober ich bin orim un baderftik
but I am oppressed and poor and needy

make haste unto me, Elohim;

אלקים , טו אייַלן צו מיר;
Elokim tu ailn tsu mir
G-d make haste to me

Thou art my help and my deliverer.

דו ביסט מיַין הילף , און דער וואָס
du bist main hilf un der vos
you are my salvation and the one who

מאַכט מיך אַנטרינען;
antrinen mich macht
escape me makes

Hashem, make no delay.

ה , זאָלסט זיך נישט זאַמען .
Hashem zolst zich nisht zamen
Hashem may you(SG) self not delay

71 In Thee, Hashem, do I put my trust;

עא אין דיר , ה , טו איך מיך שיצן ,
in dir Hashem ich tu mich shitsn
in you(SG) Hashem I do myself take shelter

let me not be put to shame l'olam.

לאָמיך קיין מאָל נישט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht mol kein lomich
become ashamed not time any let me

[2] Deliver me in Thy tzedakah,

ב אין דיַין געראַטקייט זאָלסטו מיך מציל זיַן ,
zayn matsl mich zolstu gerechtikeit dain in
be rescue me shall you righteousness your in

and cause me to escape; incline Thine ear unto me,

און מיך מאַכן אַנטרינען;
un mich machn antrinen
and me make escape

and hoshi'eini *(save me)*.

נייַג צו דיַין אויער צו מיר, און העלף מיך .
naig tsu dain oier tsu mir un helf mich
incline to your ear to me and help me

[3] Be Thou Tzur Ma'on *(a rock of habitation)*,

ג זיַי מיר פֿאַר אַ פֿעלדז פֿון באַשיצונג
zai mir far a feldz fun bashitsung
be for me a rock of shelter

whereunto I may resort tamid *(continually)*;

וווהין תמיד צו קומען ;
vuhin tamid tsu kumen
where continually to come

Thou hast given commandment to save me;

באַשער מיר צו העלפֿן,
basher helfn tsu mir
save to me inscribe into s.o.'s destiny

for Thou art my rock and my fortress.

וואָרעם דו ביסט מײַן פֿעלדז און מײַן פֿעסטונג.
festung main un feldz main bist du vorem
fortress my and rock my are you because

[4] Deliver me, O Elohai, out of the yad of the rasha,

ד מײַן ג-ט, מאַך מיך אַנטרינען פֿון דער
der fun antrinen mich mach G-t main
the from escape me make G-d my

האַנט פֿון רשע ,
roshe fun hant
wicked one of hand

out of the palm of the unrighteous and cruel man.

פֿון פֿויסט פֿון דעם פֿאַרברעכער און דריקער .
driker un farbrecher dem fun foist fun
oppressor and rebellious the of fist from

[5] For Thou art my tikveh *(hope)*, Adonoi Hashem;

ה וואָרעם דו ביסט מײַן האָפֿענונג, אֲדֹנָי ,
Adonoi Hashem hofenung main bist du vorem
Adonoi Hashem hope my are you because

Thou art my trust from my youth.

מײַן פֿאַרזיכערונג פֿון מײַן יוגנט אָן.
on yugnt main fun farzicherung main
on youth my from security my

[6] By Thee have I been upheld from the beten;

ו אויף דיר האָב איך זיך אָנגעלענט פֿון מוטערלײַב ,
muterlaib fun ongelent zich ich hob dir oif
mother's womb from leaned self I have you(SG) upon

Thou art He that took me out of the womb of immi;

פֿון מײַן מוטערס אינגעווייד האָסט דו מיך אַרויסגעצויגן ;
aroisgetsoign mich du host ingeveid muters main fun
drawn out me you have innards mother's my from

my tehillah shall be of Thee tamid.

מײַן לויב איז תּמיד פֿון דיר .
dir fun tamid iz loib main
you(SG) of continually is praise my

[7] I am as a mofet *(portent)* unto rabbim *(many)*;

ז ווי אַ בייזווונדער בין איך געווואָרן בײַ פֿיל ,
fil bai gevorn ich bin beizvunder a vi
many to become I am portent a like

but Thou art my strong refuge.

אָבער דו ביסט מײַן שטאַרקע באַשיצונג .
bashitsung shtarke main bist du ober
shelter strong my are you but

[8] Let my mouth be filled with Thy tehillah *(praise)*

ח מײַן מויל איז אָנגעפֿילט מיט דײַן לויב ,
loib dain mit ongefilt iz moil main
praise your with filled is mouth my

and with Thy tiferet *(glory)* kol hayom.

אַ גאַנצן טאָג מיט דײַן רימונג .
rimung dain mit tog gantsn a
glory your with day whole a

[9] Cast me not off in the time of ziknah *(old age)*;

ט זאָלסט מיך נישט אַוועקווארפֿן אין צײַט פֿון זקנה ,
ziknh fun tsait in avekvarfn nisht mich zolst
old age of time in cast away not me may you(SG)

forsake me not when my ko'ach faileth.

אַז מײַנע כּוחות גייען אויס, זאָלסטו
zolstu ois geyen koiches maine az
shall you out goes strength my when

מיך נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht mich
forsake not me

[10] For mine oyevim speak against me;

י וואָרעם מײַנע פֿײַנט רעדן וועגן מיר,
mir vegen redn faint maine vorem
me concerning speak enemies my because

and they that lay in wait for my nefesh conspire together,

אוֹן דִי לוּיערער אוֹיף מַיִן זעל עֲצָתָן
eetshn zel main oif loierer di un
counsel soul my for ambushers the and

זיך אִין איינעם,
einem in zich
one in selves

[11] Saying, Elohim hath forsaken him;

יא אֱזוֹי צוֹ זָאגָן : אֱלקִים הָאט אִים פַֿאַרלאָזן;
farlozen im hot Elokim zogn tsu azoi
forsaken him has G-d say to so

persecute and lay hold of him;

יִאָגט נאָך אוֹן כאַפּט אִים,
im chapt un noch yogt
him seize and after pursues

for there is none to rescue him.

ווָאָרעם נִישטָאָ ווער זָאל מצִיל זִין .
zain matsl zol ver nishto vorem
be rescue shall who there is not because

[12] O Elohim, be not far from me;

יב אֱלקִים , זָאלסט זיך נישט דערוַייטערן פֿון מיר;
mir fun dervaitern nisht zich zolst Elokim
me from be far from not self may you(SG) G-d

O Elohai, make haste for my help.

מַיִן ג-ט, אַיִל מיר צוֹ הילף.
hilf tsu mir ail G-t main
help to me make haste G-d my

[13] Let them be ashamed and consumed

יג זָאלן פַֿאַרשעמט ווערן , זָאלן אויסגיין
oisgein zoln vern farshemt zoln
go out shall become ashamed shall

that are adversaries to my nefesh;

די שׂוֹנאים פֿון מַיִן לעבן;
lebn main fun sonem di
life my of enemies the

let them be covered with cherpah *(reproach)* and dishonor

זָאלן באַדעקט ווערן מיט חרפּה אוֹן שאַנד
shand un charpe mit vern badekt zoln
shame and disgrace with become covered shall

that seek my hurt.

די ווָאָס זוכן מיר בייז .
beiz mir zuchn vos di
evil me seek who the ones

[14] But I will hope tamid *(continually)*,

יד אָבער איך ווָעל תָּמִיד הָאָפֿן,
hofn tamid vel ich ober
wait continually will I but

and will yet give tehillah to Thee more and more.

אוֹן ווָעל נאָך צוליגן צוֹ אַל דִיַן לויב .
loib dain al tsu tsuleigen noch vel un
praise your all to add yet will and

[15] My mouth shall proclaim Thy tzedakah

טו מַיִן מוּיל ווָעט דערציילן דִיַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain dertseiln vet moil main
righteousness your tell will mouth my

and Thy Teshuah *(salvation)* kol hayom;

אַ גאַנצן טאָג דִיַן הילף ;
hilf dain tog gantsn a
salvation your day whole a

for I know not the limits thereof.

ווָאָרעם איך קען נישט אויסדערציילן.
oisdertseilen nisht ken ich vorem
enumerate not can I because

[16] I will come in the gevurot *(mighty acts)* of Adonoi Hashem;

טז איך ווָעל קומען מיט די גבוּרות פֿון אֲדֹנָי ה ,
Hashem Adonoi fun gevuros di mit kumen vel ich
Hashem Adonoi of might the with come will I

I will make mention of Thy tzedakah, even of Thine only.

איך ווָעל דערמאָנען דִיַן גערעכטיקייט , דַיינע אַליין .
alein daine gerechtikeit dain dermonen vel ich
alone yours righteousness your remember will I

17 O Elohim, Thou hast taught me from my youth;

יז אלקים, האָסט מיך געלערנט פֿון מײַן יוגנט אָן,
on yugnt main fun gelernt mich host Elokim
on youth my from taught me has G-d

and hitherto have I declared Thy nifle'ot *(wondrous works)*.

און ביז אַהער דערציילד איך דײַנע ווונדער .
vunder daine ich dertseil aher biz un
wonders your I tell here until and

18 Now also when I am in ziknah *(old age)*

יח און אויך ביז זקנה און גראָער עלטער, אלקים,
Elokim elter groer un ziknh biz oich un
G-d old age grayheaded and old age until also and

and grayheaded, O Elohim, forsake me not;

זאָלסטו מיך נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht mich zolstu
forsake not me may you(SG)

until I have declared Thy zero'a unto this generation,

ביז איך ועל דערציילן דײַן מאַכט צום
tsum macht dain dertseiln vel ich biz
to power your tell will I until

, דור אַנדערן
dor andern
generation another

and Thy gevurah to everyone that is to come.

צו איטלעכן וואָס ועט קומען , דײַן גבֿורה .
gevure dain kumen vet vos itlechn tsu
might your come will which each to

19 Thy tzedakah also, O Elohim, is ad marom *(to the heights)*.

יט יאָ , דײַן גערעכטיקייט , אלקים , איז ביזן הימל ,
himel bizn iz Elokim gerechtikeit dain yo
heaven unto is G-d righteousness your yes

Thou Who hast done gedolot *(great things)*;

דו וואָס האָסט אויפֿגעטאָן גרויס .
grois oifgeton host vos du
great things accomplished have who you

O Elohim, mi khamocha *(who is like unto Thee)*?

אלקים , ווער איז דײַן גלײַכן ?
glaichn dain iz ver Elokim
equal your is who G-d

20 Thou, which hast showed me great and severe tzoros,

כ דו וואָס האָסט מיך געלאָזט זען פֿיל
fil zen gelozt mich host vos du
many see let me have who you

צרות און בייזן ,
beizn un tsores
evil and troubles

shalt revive me again,

וועסט ווידער מיך אויפֿלעבן,
oiflebn mich vider vest
revive me again will

and shalt bring me up again

און פֿון די תּהומען פֿון דער ערד
erd der fun tehomen di fun un
earth the of depths the from and

from the tehomot *(abysses)* of ha'aretz.

וועסטו ווידער מיך אויפֿברענגען.
oifbrengen mich vider vestu
bring up me again will you(sg)

21 Thou shalt increase my gedolah,

כא וועסט מערן מײַן גדולה ,
gdulh main mern vest
honor my increase will

and comfort me on every side.

און וועסט ווידער מיך טרייסטן.
treistn mich vider vest un
comfort me again will and

22 I will also praise Thee with the nevel *(lyre)*,

כב דרומעך וועל איך דיך לויבן אויף אַ – גיטאַר
gitar a oif loibn dich ich vel drumech
stringed instrument a on praise you(SG) I will Therefore

even Thy emes, O Elohai;

דַיין געטרייַשאַפֿט, מײַן ג-ט;
G-t main getraishaft dain
G-d my faithfulness your

unto Thee will I sing with the kinnor *(harp)*,

איך וועל שפּילן צו דיר אויף אַ האַרף,
harf a oif dir tsu shpiln vel ich
harp a on you(SG) to play music will I

O Thou Kadosh Yisroel.

דו הייליקער פֿון ישׂראל.
Yisroel fun heiliker du
Yisroel of Holy One you

[23] My lips shall shout for joy

כג מײַנע ליפּן וועלן זינגען ,
zingen veln lipn maine
sing will lips my

when I sing unto Thee;

אַז איך וועל שפּילן צו דיר ,
dir tsu shpiln vel ich az
you(SG) to play music will I when

and my nefesh, which Thou hast purchased for redemption.

און מײַן זעל וואָס דו האָסט אויסגעלייזט.
oisgeleizt host du vos zel main un
redeemed have you which soul my and

[24] My leshon also shall tell of Thy tzedakah kol hayom;

כד אויך מײַן צונג אַ גאַנצן טאָג
tog gantsn a tsung main oich
day whole a tongue my also

for they are brought unto shame,

וועט רעדן דײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain redn vet
righteousness your speak will

they are humiliated that seek my hurt.

וואָרעם פֿאַרשעמט, וואָרעם צו שאַנד ווערן
vern shand tsu vorem farshemt vorem
become shame to because ashamed because

די וואָס זוכן מיר בייז.
beiz mir zuchn vos di
evil me seek who the ones

א פֿון שלמהן .
Shlomoen fun
Sh'lomo from

[1] *(Of Sh'lomo)*

עב

72 Give HaMelech Thy mishpatim, O Elohim,

א אלקים, גיב דײַנע משפּטים צום מלך ,
melech tsum mishpotim daine gib Elokim
king to the judgments your give G-d

and Thy tzedakah unto the Ben Melech.

און דײַן גערעכטיקייט צום מלכס זון ;
zun melechs tsum gerechtikeit dain un
son king's to righteousness your and

[2] He shall judge Thy people with tzedek,

ב ער זאָל משפּטן דײַן פֿאָלק מיט רעכטפֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit mit folk dain mishpetn zol er
uprightness with people your judge shall he

and Thy poor with mishpat.

און דײַנע אָרימע לויט רעכט.
recht loit orime daine un
right according to poor your and

[3] The harim *(mountains)* shall bear shalom to the people,

ג די בערג זאָלן טראָגן שלום צום פֿאָלק ,
folk tsum sholem trogn zoln berg di
people to the peace bear shall mountains the

and geva'ot *(hills)* in tzedakah.

און די הייכן – דורך גערעכטיקייט .
gerechtikeit durch heichn di un
righteousness by little hills the and

[4] He shall judge the poor of the people;

ד ער זאָל משפטן די אָרימע פֿון פֿאָלק ,
folk fun orime di mishpetn zol er
people of poor the judge shall he

yoshia *(He shall save)* the bnei evyon *(children of the needy)*,

ער זאָל העלפֿן די קינדער פֿון אבֿיון ,
evyon fun kinder di helfn zol er
the needy of children the help shall he

and shall break in pieces the oppressor.

און צעדריקן דעם רויבער.
roiber dem tsedrikn un
robber the crush and

[5] They shall fear Thee as long as the shemesh and yarei'ach endure,

ה מע זאָל דיך פֿאָרכטן ווי לאַנג די זון וועט זיין ,
zain vet zun di lang vi forchtn dich zol me
be will sun the long as be in dread you(SG) shall they

dor dorim *(throughout all generations)*.

און אַזוי ווי די לבֿנה , אויף דור-דורות .
dor-doires oif levone di vi azoi un
throughout generations upon moon the as so and

[6] He shall come down like matar *(rain)* upon the mown field,

ו ער זאָל נידערן ווי רעגן אויף געשניטן גראָז ,
groz geshnitn oif regn vi nidern zol er
grass mown upon rain like descend shall he

as showers watering eretz.

ווי שפּרייערגן וואָס באַגיסט די ערד .
erd di bagist vos shpreiregn vi
earth the water that showers like

[7] In his yamim shall the tzaddik flourish;

ז בליִען אין זיינע טעג זאָל דער צדיק ,
tsadik der zol teg zaine in blien
righteous the shall days his in flourish

and abundance of shalom so long as the yarei'ach endureth.

און אַ שפֿע פֿון פֿריד ביז די לבֿנה
levone di biz frid fun shefe a un
moon the until peace of abundance an and

וועט מער נישט זיין .
zain nisht mer vet
be not more will

[8] He shall have dominion also from yam to yam,

ח און ער זאָל געוועלטיקן פֿון ים ביז ים ,
yam biz yam fun geveltikn zol er un
sea unto sea from rule shall he and

and from nahar unto the afsei eretz.

און פֿון דעם טייך ביז די ענקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di biz taich dem fun un
earth the of ends the unto river the from and

[9] They that dwell in the desert shall bow before him;

ט פֿאַר אים זאָלן קניִען די מדבר-לייט ,
midber-lait di knien zoln im far
desert people the bow down shall him before

and his oyevim *(enemies)* shall lick the aphar *(dust)*.

און זיַינע פֿיַינט זאָלן לעקן דעם שטויב.
shtoib dem lekn zoln faint zaine un
dust the lick shall enemies his and

[10] The melachim of Tarshish and of the iyim *(islands)* shall bring minchah *(tribute)*;

י די מלכים פֿון תַּרְשִׁישׁ און די אינדזלען
indzelen di un Tarshish fun mlochim di
islands the and Tarshish of kings the

זאָלן מְנָחָה ברענגען,
brengen minche zoln
bring tribute shall

the melachim of Sheva and Seva shall offer gifts.

די מלכים פֿון שבֿא און סבֿא זאָלן מתּנות ברענגען.
brengen matonus zoln Seva un Sheva fun mlochim di
bring gifts shall Seva and Sheva of kings the

[11] Kol melachim shall fall down before him;

יא און בוקן זאָלן זיך פֿאַר אים אַלע מלכים ,
mlochim ale im far zich zoln bukn un
kings all him before selves shall bow down and

kol Goyim shall serve him.

אַלע פֿעלקער זאָלן אים דינען.
dinen im zoln felker ale
serve him shall nations all

12 For he shall deliver the evyon *(needy)* when he crieth;

יב וואָרעם ער וועט מציל זיין דעם אביון וואָס שרייט,
shrait vos evyon dem zain matsl vet er vorem
cry who needy the be deliver will he because

the oni *(poor, afflicted)* also, and him that hath no ozer *(helper)*.

און דעם אָרעמאַן וואָס האָט נישט קיין העלפֿער.
helfer kein nisht hot vos oreman dem un
helper any not has who poor man the and

13 He shall pity the weak and evyon *(needy)*,

יג ער וועט זיך דערבאַרעמען אויפֿן אָרעמאַן און אביון,
evyon un oreman oifn derbaremen zich vet er
needy and poor man on the have mercy self will he

and yoshi'a *(he shall save)* the nefashot of the evyonim *(needy)*.

און די נפֿשות פֿון די אביונים וועט ער העלפֿן.
helfn er vet evyonim di fun nefoshes di un
save he will needy ones the of souls the and

14 He shall be the Go'el Redeemer of their nefesh from deceit and chamas;

יד פֿון דריקונג און פֿון רויב וועט ער
er vet roib fun un drikung fun
he will violence from and oppression from

אויסלייזן זייער זעל,
zel zeyer oisleizen
soul their redeem

and precious shall their dahm be in his sight.

און טייַער וועט זיין זייער בלוט אין זיינע אויגן.
oign zaine in blut zeyer zain vet taier un
eyes his in blood their be will precious and

15 And he shall live,

טו דערום זאָל ער לעבן,
lebn er zol derum
live he shall therefore

and to him shall be given of the zahav of Sheva;

און מע זאָל אים געבן פֿון דעם גאָלד פֿון שבאָ;
Sheva fun gold dem fun gebn im zol me un
Sheva of gold the of give him shall they and

and prayer shall be for him continually;

און מע זאָל מתפֿלל זיין פֿאַר אים תמיד,
tamid im far zain mispalel zol me un
continually him for be pray shall they and

and daily shall a brocha be made on him.

אַ גאַנצן טאָג זאָל מען אים בענטשן.
bentshn im men zol tog gantsn a
bless him they shall day whole a

16 There shall be an abundance of grain on ha'aretz

טז ער זאָל זיין ווי אַ געראָטענעניש פֿון תּבואה אין לאַנד,
land in tvue fun geretenish a vi zain zol er
land in grain of abundance an like be shall he

upon the top of the harim *(mountains)*;

אויף די שפּיץ בערג זאָל רוישן ווי
vi roishn zol berg shpits di oif
like rustle shall mountains the top of the upon

דער לבֿנון זיין פֿרוכט;
frucht zain Levanon der
fruit his Levanon the

the fruit thereof shall shake Levanon;

און זיי זאָלן שפּראָצן פֿון דער שטאָט
shtot der fun shprotsn zoln zei un
city the from spring up shall they and

and they of the city shall flourish like esev ha'aretz.

אַזוי ווי גראָז פֿון דער ערד.
erd der fun groz vi azoi
earth the from grass like so

17 Shmo *(His Name)* shall endure l'olam;

יז זיין נאָמען זאָל זיין אייביק,
eibik zain zol nomen zain
eternal be shall name his

Shmo shall be continued as long as the shemesh;

אַזוי לאַנג ווי די זון זאָל בלײַבן זײַן נאָמען,
nomen zain blien zol zun di vi lang azoi
name his endure shall sun the as long so

and men shall be blessed in him;

און מע זאָל זיך בענטשן מיט אים;
im mit bentshn zich zol me un
him with bless selves shall they and

kol Goyim shall call him blessed.

אַלע פֿעלקער זאָלן אים רימען.
rimen im zoln felker ale
praise him shall nations all

[18] Baruch Hashem Elohim, Elohei Yisroel,

יח ברוך ה אלקים, אלוקי ישׂראל,
Yisroel Elokei Elokim Hashem Baruch
Yisroel the G-d of G-d Hashem Baruch

who only doeth nifla'ot *(wondrous things)*.

וואָס ער אַליין טוט וווּנדער;
vunder tut alein er vos
wonders does alone he who

[19] And baruch Shem kevodo l'olam;

יט און געלויבט זײַן פֿראַכטיקער נאָמען אויף אייביק;
eibik oif nomen prachtiker zain geloibt un
ever for name glorious be praised and

and let the whole earth be filled with His glory.

און די גאַנצע ערד זאָל אָנגעפֿילט ווערן מיט זײַן פֿראַכט.
pracht zain mit vern ongefilt zol erd gantse di un
glory his with become filled shall earth whole the and

Omein, and Omein.

אָמן און אָמן!
Omein un Omein
amen and amen

[20] The tefillot Dovid Ben Yishai are ended.

כ געענדיקט די תּפֿילות פֿון דָּוִד דעם זון פֿון ישׁי.
Yishaien fun zun dem Dovid fun tfilut di geendikt
Yishai of son the Dovid of prayers the finished

[1] *(Mizmor of Asaph)*

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן.
ASafn fun mizmor a
Asaph from psalm a

עג

73 Truly Elohim is tov to Yisroel,

א פֿאַר וואָר, אלקים איז גוט צו ישׂראל,
Yisroel tsu gut iz Elokim vor far
Yisroel to good is G-d indeed for

even to the barei levav *(pure of heart)*.

צו די וואָס האָבן אַ ריין האַרץ.
harts rein a hobn vos di tsu
heart tahor a have who the ones to

[2] But as for me, my raglayim had almost stumbled;

ב און איך – מײַנע פֿיס האָבן כּמעט זיך געבייגט,
gebeigt zich kemat hobn fis maine ich un
bent self almost have feet my I and

my steps had well near slipped.

שׂיִער זיך נישט אויסגעגליטשט האָבן מײַנע טריט.
trit maine hobn oisgeglitsht nisht zich shier
steps my have slipped not self almost

[3] For I had kina *(envy)* of the holelim *(arrogant ones)*,

ג וואָרעם איך האָב מקנא געווען די מוטווילעקע,
mutvilike di geven mekane hob ich vorem
arrogant the been envy have I because

when I saw the shalom of the resha'im.

אַז דאָס גליק פֿון די רשׁעים פֿלעגט איך זען.
zen ich fleg reshoim di fun glik dos az
see I used to wicked ones the of good fortune the that

[4] For there are no chartzubot *(fetters, bonds, pains)* in their mot;

ד וואָרעם זיי האָבן נישט קיין יסורים,
yesurim kein nisht hobn zei vorem
sufferings any not have they because

healthy is their belly.

אוּן זייער לייַב איז געזונט .
gezunt iz laib zeyer un
healthy is body their and

[5] They are not in amal *(trouble)* as enosh;

neither are they plagued like adam.

ה די מאַטערניש פֿון לייַטן האָבן זיי נישט,
nisht zei hobn laitn fun maternish di
not they have people of pangs the

אוּן זיי ווערן נישט געפּלאָגט אַזוי ווי מענטשן .
mentshn vi azoi geplogt nisht vern zei un
men as like afflicted not become they and

[6] Therefore ga'avah encircleth them like a chain necklace;

chamas enwraps them like a garment.

ו דערום איז גאווה זייער האַלדזבאַנד,
haldzband zeyer gaive iz derum
neckband their pride is therefore

ווי אַן אָנטועבץ וויקלט זיי איַן אומרעכט.
umrecht ain zei viklt ontuechts an vi
injustice in they wrap necklace a like

[7] Their eyes bulge with chelev;

they have more than levav could imagine.

ז פֿון פֿעטס קריכן אַרויס זייערע אויגן,
oign zeyere arois krichn fets fun
eyes their out creeps fat in

די פֿאַרוועלענישן פֿון האַרצן לויפֿן איבער.
iber loifn hartsn fun farvelenishn di
over run hearts of wasting the

[8] They mock, and speak wickedly concerning oshek *(oppression)*;

they speak from marom *(on high)*.

ח זיי שפּעטן אוּן רעדן מיט בייזקייט רויב ,
roib beizkeit mit redn un shpetn zei
plunder malice with speak and mock they

פֿון אויבן אַראָפּ רעדן זיי .
zei redn arop oiben fun
they speak down above from

[9] They set their mouth against Shomayim,

and their leshon stalketh in ha'aretz.

ט זיי שטעלן אָן קעגן הימל זייער מויל ,
moil zeyer himel kegen on shteln zei
mouth their heaven against on set they

אוּן זייער צונג גייט אום אויף דער ערד .
erd der oif um geit tsung zeyer un
earth the upon around go tongue their and

[10] Therefore their people return here;

and mayim to the full are swallowed down by them.

י דערום קערט זיך זיין פֿאָלק אַהין צו ,
tsu ahin folk zain zich kert derum
to there people his selves turn therefore

וואָרעם וואַסער פֿון שפּע ווערט
vert shefe fun vaser vorem
shall be abundance of water because

געזופּט ביַי זיי .
zei bai gezupt
them by sucked up

[11] And they say, How doth El *(G-d)* know?

And is there knowledge in Elyon?

יא אוּן זיי זאָגן : ווי קען אַל וויסן ?
visen El ken vi zogn zei un
know G-d can how say they and

אוּן : איז דען דאָ וויסן ביַים
baim visen do den iz un
in the presence known here then is and

עליון אויבערשטער?
Oibershter Elyon
Oybershter Most High

[12] Hinei, these are the resha'im;

יב זע , דאָס זיַנען די רשעים ,
reshoim di zainen dos ze
wicked ones the are these behold

at ease olam, they increase in riches.

אוֹן אייביק בשלווה , מערן זיי גוטס .
un eibik beshalve mern zei guts
and forever at peace they increase good things

[13] Surely in vain have I cleansed my lev,

ג בלויז אומנישט האָב איך געלַיטערט מײַן האַרץ,
bloiz umnisht hob ich gelaitert main harts
only in vain have I purified my heart

and washed my hands in innocency.

אוֹן געוואַשן אין ריינקייט מײַנע הענט ;
un gevashn in reinkeit maine hent
and washed in purity my hands

[14] For kol hayom have I been plagued,

ד וואָרעם איך בין געווען געפלאָגט אַ גאַנצן טאָג,
vorem ich bin geven geplogt a gantsn tog
because I am having been afflicted a whole day

and chastened in the bekarim *(mornings)*.

און אַלע פרימאָרגן איז געווען מײַן שטראָף .
un ale frimorgn iz geven main shtrof
and all morning is having been my punishment

[15] If I say, I will speak thus;

ט אַז איך וואָלט גענאָגט: איך וועל רעדן אַזוי,
az ich volt gezogt ich vel redn azoi
if I would have said I will speak so

hinei, I would have dealt faithlessly with the dor banecha *(the generation of Thy children)*.

וואָלט איך דאָך אָן דעם דור פֿון דײַנע
volt ich doch on dem dor fun daine
would I indeed without the generation of your

קינדער געפֿעלשט .
kinder gefelsht
children dealt faithlessly

[16] When I thought to comprehend this,

ט אָבער אַז איך האָב זיך פֿאַרטראַכט דאָס צו פֿאַרשטיין ,
ober az ich hob zich fartracht dos tsu farshtein
but that I have self thought about this to understand

it was amal *(difficulty)* in my eyes;

איז דאָס געווען אומרעכט אין מײַנע אויגן.
iz dos geven umrecht in maine oign
is this having been unjust in my eyes

[17] Until I went into the Mikdeshei El;

י ביז איך בין געקומען אין די הייליקטומען פֿון אֵל :
biz ich bin gekumen in di heiliktumen fun El
until I am come in the holy places of G-d

then I had binah *(understanding)* of their *(the wicked's)* destiny.

האָב איך פֿאַרשטאַנען זייער סוף.
hob ich farshtanen zeyer sof
have I understood their end

[18] Surely Thou didst set them in slippery places;

יח פֿאַר וואָר , אויף אַ גליטש שטעלסטו זיי ,
far vor a oif glitsh shtelstu zei
for indeed on a slippery place stand they

Thou castedst them down into mashu'ot *(ruins, destruction)*.

וואַרפֿסט זיי אַראָפּ צום אונטערגאַנג.
varfst zei arop tsum untergang
you throw them down to ruin

[19] How are they brought into desolation, as in a rega *(moment)*!

יט ווי ווערן זיי צו וויסט אין אַ רגע !
vi vern zei tsu vist in a rege
how become they to waste in a moment

They are utterly consumed with balahot *(terrors)*.

זיי ענקן זיך , זיי ווערן פֿאַרלענדט
zei enkn zich , zei vern farlendt
they end selves , they become utterly consumed

פֿון שרעקנישן .
fun shrekenishn
from terrors

[20] As a chalom when one awaketh;

כ ווי אַ חלום אַז מע כאַפּט זיך אויף,
vi a cholem az me chapt zich oif
like a dream that one catches oneself up on

so, Adonoi, when Thou art aroused,
Thou shalt despise their tzelem.

אֲזוי, אֲדֹנָי , וואַכנדיק, פֿאַראַכטסטו זייער בילד .
bild zeyer farachtstu vachndik Adonoi azoi
image their you despise awake Adonoi so

[21] Thus my levav was grieved,

כא יָאָ , מײַן האַרץ פֿלעגט זײַן פֿאַרזויערט,
farzoiert zain flegt harts main yo
sick be used to heart my yes

and I was pricked in my mind.

און אין די נירן פֿלעגט מיר שטעכן ;
shtechn mir flegt nirn di in un
pierce me used to kidneys the in and

[22] So senseless was I,
and ignorant;

כב וויַל איך בין געווען פֿאַרגרעבט, און פֿלעג נישט וויסן ;
visen nisht fleg un fargrebt geven bin ich vail
know not used to and stupid having been am I because

I was like behemot before Thee.

ווי אַ בהמה בין איך געווען פֿאַר דיר .
dir far geven ich bin beheime a vi
you(SG) before having been I am beast a like

[23] Nevertheless I am with Thee
tamid *(always)*;

כג אָבער איך בין תּמיד בײַ דיר ,
dir bai tamid bin ich ober
you(SG) with continually am I but

Thou hast taken hold of me
by my yamin.

דו האַלטסט מיך בײַ דער רעכטער האַנט.
hant rechter der bai mich haltst du
hand right the by me hold you

[24] Thou shalt guide me with
Thy etzah *(counsel)*,

כד מיט דײַן עצה וועסטו מיך פֿירן,
firn mich vestu eitse dain mit
lead me will you(sg) counsel your with

and afterward take me to
kavod *(glory)*.

און צו כּבֿוד וועסטו מיך ברענגען.
brengen mich vestu koved tsu un
bring me will you(sg) glory to and

[25] Whom have I in Shomayim
but Thee?

כה וועמען נאָך האָב איך אין הימל ?
himel in ich hob noch vemen
heaven in I have else whom

And there is none upon HaAretz
that I desire beside Thee.

און צו דיר באַגער איך נישט קיינעם אויף דער ערד .
erd der oif keinem nisht ich bager dir tsu un
earth the upon anyone not I desire you(SG) to and

[26] My flesh and my levav may fail;

כו מײַן לײַב און מײַן האַרץ גייט אויס,
ois geit harts main un laib main
out go heart my and body my

but Elohim is the Tzur of my levav,
and my chelek l'olam.

דער פֿעלדז פֿון מײַן האַרצן און מײַן חלק
chelek main un hartsn main fun feldz der
portion my and heart my of Rock the

איז אייביק אלקים .
Elokim eibik iz
G-d forever is

[27] For, hinei, they that are far
from Thee shall perish;

כז וואָרעם, זע , די וויַטע פֿון
fun vaite di ze vorem
from distancing the ones behold because

דיר וועלן אונטערגיין,
untergein veln dir
decline will you(SG)

Thou hast destroyed all them that
go zoneh *(a-whoring)* from Thee.

דו פֿאַרשניַידסט איטלעכן וואָס קערט זיך אָפּ
op zich kert vos itlechn farshnaidst du
away selves turn back which each cut off you

פֿון דיר פֿאַר הורדום .
hurdum far dir fun
whoredom for you(SG) from

כח אָבער איך – די נאָנטקייט פֿון אלקים איז מײַן גוטס,
guts main iz Elokim fun nontkeit di ich ober
good my is G-d of nearness the I but

[28] But kiravat Elohim *(drawing near to Elohim)* is tov for me;

איך האָב געמאַכט אין אֲדֹנָי ה מײַן באַשיצונג ,
bashitsung main Hashem Adonoi in gemacht hob ich
shelter my Hashem Adonoi in made have I

I make in Adonoi Hashem my refuge,

כּדי צו דערציילן וועגן אַלע דײַנע ווערק.
verk daine ale vegen dertseiln tsu kedei
work your all about tell to in order to

that I may declare all Thy deeds.

א אַ באַטראַכטונג פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun batrachtung a
Asaph from meditation a

[1] *(A Maskil of Asaph)*

עד

א פֿאַר וואָס, אלקים, האָסטו אונדז
undz hostu Elokim vos far
us have you G-d what for

74

O Elohim, why hast Thou cast us off lanetzach?

פֿאַרלאָזן אויף אייביק?
eibik oif farlozen
ever for forsaken

Why doth Thine anger smoke against the tzon *(sheep)* of Thy mireh *(pasture)*?

פֿאַר וואָס ברענט דײַן צאָרן אויף די שאָף
shof di oif tsorn dain brent vos far
sheep the upon anger your burns what for

פֿון דײַן פֿיטערונג?
fiterung dain fun
pasture your of

ב דערמאָן זיך אָן דײַן עדה וואָס דו
du vos eide dain on zich dermon
you which congregation your on self remember

האָסט אויסגעקויפֿט אַ מאָל,
mol a oisgekoift host
time a ransomed have

[2] Remember Thy Edah *(congregation)*, which Thou hast purchased of old;

the shevet *(tribe with tribal-racial distinctness)* of Thine nachalah, which Thou hast redeemed:

וואָס דו האָסט אויסגעלייזט צום שבֿט
sheyvet tsum oisgeleizt host du vos
tribe to the redeemed have you which

פֿון דײַן ארב ;
arav dain fun
possession your of

this Har Tziyon, wherein Thou hast dwelt.

אָן דעם באַרג ציון וואָס דו האָסט אויף אים געוווינט.
gerut im oif host du vos Tsiyon barg dem on
rested it on have you which Tziyon mount the on

[3] Lift up Thy footsteps unto the mashu'ot netzach;

even all that the oyev hath done wickedly in the Kodesh.

ג הייב אויף דײַנע טריט צו די אייביקע חורבֿות;
churves eibike di tsu trit daine oif heib
ruins eternal the toward steps your up lift

אַלץ האָט צעבראָכן דער שׂונא אין הייליקטום.
heiliktum in soine der tsebrochn hot alts
holy in enemy the broken has everything

[4] Thine enemies roar in the midst of Thy Mo'ed *(place of meeting)*;

ד דײַנע פֿײַנט האָבן געברילט אין מיטן פֿון
fun mitn in gebrilt hobn faint daine
of midst in roared have enemies your

דײַן זאַמלאָרט ,
zamlort dain
assembly place your

they set up their banners for otot *(signs)*.

זייערע צייכנס האָבן זיי אויפֿגעשטעלט פֿאַר צייכנס .
tseichns far oifgeshtelt zei hobn tseichns zeyere
signs for set up they have signs their

[5] It had been as though one lifted up

ה עס האָט זיך געדאַכט , ווי מע וואָלט אויפֿהייבן
oifheibn volt me vi gedacht zich hot es
lift up would one as supposed self has it

אין דער הייך
heich der in
height the in

kardumim *(axes)* upon the thicket of etz.

העק אויפֿן געצווײַג פֿון אַ בוים .
boim a fun getsvaig oifn hek
tree a of branch on axes

[6] But now they break down the carved panels

ו און אָט האָבן זיי אירע געשניצן
geshnitsn ire zei hobn ot un
carved panels their they have behold and

מיט אַנאַנדער ,
anander mit
each other with

at once with hammers and chisels.

מיט אַ ברעכאײַזן און האַמערס צעהאַקט .
tsehakt hamers un brechaizn a mit
cut into pieces hammers and crowbar a with

[7] They have set ablaze Thy Mikdash, burning it to the ground;

ז זיי האָבן אָנגעצונדן אין פֿײַער דײַן מִקְדָּשׁ ,
mikdash dain faier in ongetsundn hobn zei
sanctuary your fire in kindled have they

they have brought chillul to the Mishkan Shemecha *(the dwelling place of Thy Name)*.

צו דער ערד האָבן זיי פֿאַרשוועכט די ווינונג
voinung di farshvecht zei hobn erd der tsu
dwelling the desecrated they have ground the to

פֿון דײַן נאָמען .
nomen dain fun
name your of

[8] They said in their hearts,

ח זיי האָבן געזאָגט אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in gezogt hobn zei
hearts their in said have they

Let us crush them altogether;

לאָמיר זיי פֿאַרטיליקן אין איינעם ;
einem in fartiliken zei lomir
all at once in destroy them let us

they have burned up all the Mo'adei El in HaAretz.

זיי האָבן פֿאַרברענט אַלע זאַמלערטער
zamlerter ale farbrent hobn zei
gathering places all burned up have they

פֿון אֵל אין לאַנד.
land in El fun
land in G-d of

[9] We see not our otot *(signs)*;

ט אונדזערע צייכנס זען מיר נישט,
nisht mir zeen tseichns undzere
not we see signs our

there is no longer any navi;

נישטאָ מער קיין נביא ,
novi kein mer nishto
prophet any more there is not

neither is there among us any that knoweth ad mah *(until when)*.

און נישטאָ ביי אונדז ווער זאָל וויסן ביז וואַנען.
vanen biz visen zol ver undz bai nishto un
when until know may who us with there is not and

[10] O Elohim ad mosai, *(how long)* shall the adversary revile?

י ביז וואַנען, אלקים , וועט לעסטערן דער פֿײַנט ?
faint der lestern vet Elokim vanen biz
enemy the insult will G-d when until

וועט שענדן דער שׂונא דײַן נאָמען נאָכאַנאַנד ?
nochanand nomen dain soine der shendn vet
continually name your hater the disgrace will

Shall the oyev *(enemy)* blaspheme Thy Shem lanetzach *(forever)*?

[11] Why withdrawest Thou Thy Yad, even Thy Yamin *(Right Hand)*?

יא פַֿאַר וואָס האַלטסטו צוריק דײַן האַנט,
hant dain tsurik haltstu vos far
hand your back do you withhold what for

דײַן רעכטע?
rechte dain
right your

Take it out of Thy Kheyk *(bosom)* and destroy.

צי זי אַרויס פֿון דײַן בוזעם , פֿאַרלענד.
farlend buzem dain fun arois zi tsi
destroy bosom your of out it yes? no?

[12] For Elohim is my Melech mikedem *(from of old)*,

working Yeshu'ah *(salvation)* in the midst of Ha'Aretz.

יב אלקים איז דאָך מײַן קיניג פֿון אייביק אָן,
on eibik fun kinig main doch iz Elokim
on forever from king my indeed is G-d

ער טוט ישועות אין לאַנד.
land in yeshues tut er
land in saving acts does he

[13] Thou didst divide the yam by Thy oz *(power)*;

Thou didst break the heads of the sea serpents in the waters.

יג דו האָסט צעברעקלט מיט דײַן שטאַרקייט דעם ים ,
yam dem shtarkeit dain mit tsebreklt host du
sea the strength your with shattered have you

האָסט צעבראָכן די קעפּ פֿון די שלאַנג אויפֿן וואַסער.
vaser oifn shleng di fun kep di tsebrochn host
water on the serpents the of heads the broken have

[14] Thou didst break the head of Leviathan in pieces,

and gavest him to be ma'akhal *(food)* to the people inhabiting the wilderness.

יד דו האָסט צעהאַקט די קעפּ פֿון לִוְיָתָן ,
lioiotn fun kep di tsehakt host du
Leviathan of heads the cut into pieces have you

אים געגעבן פַֿאַר שפּײַז צום פֿאָלק ,
folk tsum shpaiz far gegebn im
people to food for gave him

צו מדבר-לײַט .
midber-lait tsu
desert people to

[15] Thou didst break open the fountain and the flood;

Thou driedst up mighty naharot *(rivers)*.

טו דו האָסט געשפּאָלטן קוואַלן און טײַכן ,
taichn un kvaln geshpoltn host du
rivers and springs split have you

דו האָסט אויסגעטריקנט מאַכטיקע שטראָמען.
shtromen machtike oisgetriknt host du
streams mighty dried up have you

[16] The yom is Thine, the lailah also is Thine;

Thou hast prepared the ma'ohr and the shemesh.

טז דײַן איז דער טאָג, דײַן אויך די נאַכט,
nacht di oich dain tog der iz dain
night the also yours day the is yours

דו האָסט אָנגעבראַכט לבֿנה און זון .
zun un levone ongebreit host du
sun and moon made ready have you

[17] Thou hast set all the boundaries of Eretz;

Thou hast made kayitz *(summer)* and choref *(winter)*.

יז דו האָסט אויפֿגעשטעלט אַלע געמאַרקן פֿון דער ערד ;
erd der fun gemarkn ale oifgeshtelt host du
earth the of borders all set up have you

זומער און ווינטער, זיי האָסט דו באַשאַפֿן.
bashafn du host zei vinter un zumer
created you have them winter and summer

[18] Remember this, that the oyev hath reproached Hashem,

יח דערמאָן זיך אָן דעם, ווי דער פֿײַנט האָט געלעסטערט ה ,
Hashem gelestert hot faint der vi dem on zich dermon
Hashem blasphemed has enemy the how this unto self remember

and that the am naval have blasphemed Shimcha.

און דאָס נידערטרעכטיקע פֿאָלק האָט געשענדט דיין נאָמען .
nomen dain geshendt hot folk nidertrechtike dos un
name your dishonored has people vile this and

[19] O deliver not the nefesh of Thy turtledove unto the wild beast;

יט זאָלסט נישט איבערגעבן צו אַ חיה די
di chaye a tsu ibergebn nisht zolst
the beast a to give over not may you(SG)

זעל פֿון דיין טורטלטויב,
turtltoib dain fun zel
turtledove your of soul

forget not the life of Thy aniyim *(poor)* lanetzach *(forever)*.

זאָלסט נישט פֿאַרגעסן אויף אייביק דאָס
dos eibik oif fargesen nisht zolst
the ever for forget not may you(SG)

לעבן פֿון דיינע אָרימע .
orime daine fun lebn
afflicted your of life

[20] Have regard unto the Brit *(covenant)*;

כ קוק זיך אום אויף דעם ברית ,
bris dem oif um zich kuk
covenant the on around self look

for the dark places of the earth

וואָרעם די פֿינצטערע ווינקלען פֿון דער ערד
erd der fun vinklen fintstere di vorem
earth the of corners dark the because

are full of the habitations of chamas.

זיינען פֿול מיט ווויונונגען פֿון רויב .
roib fun voinungen mit ful zainen
plunder of dwellings with full are

[21] O let not the oppressed return in shame;

כא זאָל דער געשלאָגענער זיך נישט
nisht zich geshlogener der zol
not self one who is struck the may

אומקערן פֿאַרשעמט,
farshemt umkeren
ashamed turn back

let the oni and evyon praise Thy Shem.

זאָל דער אָרעמאַן און דער אבֿיון
evyon der un oreman der zol
needy one the and poor person the may

לויבן דיין נאָמען .
nomen dain loibn
name your praise

[22] Arise, O Elohim, fight for Thine Own cause;

כב שטיי אויף, אלקים , קריג דיין קריג,
krig dain krig Elokim oif shtei
fight your fight G-d up stand

remember how the naval revileth Thee kol hayom.

געדענק דיין לעסטערונג פֿון דעם נידערטרעכטיקן
nidertrechtikn dem fun lesterung dain gedenk
base the of reviling your remember

אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a
day whole a

[23] Forget not the kol *(voice)* of Thine enemies,

כג זאָלסט נישט פֿאַרגעסן דעם ליאַרעם פֿון דיינע , פֿיינט
faint daine fun liarem dem fargesen nisht zolst
enemies your of uproar the forget not may you(SG)

the tumult of those against Thee that rises up tamid *(continually)*.

דעם טומל פֿון דיינע קעגנשטייער וואָס גייט
geit vos kegnshteyer daine fun tuml dem
go who opponents your of tumult the

אויף נאָכאַנאַנד .
nochanand oif
continually up

א פַּאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ; אַ
a al-tashchet gezangmaister dem far
a Do Not Destroy choirmaster the for

מיזמור פֿון אָסָפֿן , אַ געזאַנג .
gezang a ASafn fun mizmor
song a Asaph from psalm

[1] (For the one directing.
Set to Do Not Destroy.
Mizmor Asaph. Shir)

75

עה מיר לויבן דיך , אלקים , מיר לויבן ,
loibn mir Elokim dich loibn mir
praise we G-d you(SG) praise we

Hodinu l'cha Elohim.

Hodinu; that Thy Shem is near

און נאָנט איז דײַן נאָמען ;
nomen dain iz nont un
name your is near and

Thy wondrous works declare.

מע דערציילט דײַנע וווּנדער .
vunder daine dertseilt me
wonders your declares one

ב ג אַז איך נעם אַ צײַט,
tsait a nem ich az
time a take I when

[3 2] I shall seize the mo'ed *(appointed time)*,

I will judge uprightly.

טו איך משפטן מיט יושר .
yoisher mit mishpetn ich tu
equity with judge I do

ג ד מענן זײַן וואָקלען די ערד און אַלע אירע באַווויינער ,
bavoiner ire ale un erd di vaklen zich megn
inhabitants her all and earth the totter selves may

[4 3] Eretz and all the inhabitants thereof are dissolving;

I, even I, hold up the ammudim *(pillars)* of it.

איך טו באַפֿעסטיקן אירע זײַלן .
zailn ire bafestikn tu ich
pillars its establish do I

Selah סֶלָה

ד ה איך זאָג צו די מוטוויליקע: איר זאָלט נישט מוטווילקן ,
mutvilikn nisht zolt ir mutvilike di tsu zog ich
act arrogantly not shall you arrogant the to say I

[5 4] I said unto the hollelim, Deal not boastfully;

and to the resha'im, Lift not up the keren;

און צו די רשעים : איר זאָלט נישט אויפֿהייבן דעם האָרן.
horn dem oifheibn nisht zolt ir reshoim di tsu un
horn the lift up not shall you wicked ones the to and

ו ה איר זאָלט נישט אויפֿהייבן אין דער הייך אײַער האָרן,
horn aier heich der in oifheibn nisht zolt ir
horn your height the in lift up not shall you

[6 5] Lift not up your keren on high;

speak not with a stiff neck.

נישט רעדן מיט אַ פֿאַרשײַטן האַלדז.
haldz farshaitn a mit redn nisht
neck stiff a with speak not

ז ו ווואָרעם נישט פֿון מזרח אָדער פֿון מערבֿ ,
mayrev fun oder mizrech fun nisht vorem
west from or east from not because

[7 6] For promotion cometh lo *(not)* from the east,

nor from the west, nor from the desert.

און נישט פֿון מדבר , קומט דערהייבונג .
derheichung kumt midber fun nisht un
elevation comes wilderness from not and

ח ז נאָר אלקים איז דער ריכטער:
richter der iz Elokim nor
judge the is G-d but

[8 7] But Elohim is the Shofet;

דעם דערנידערט ער, און דעם דערהייבט ער.
er derheicht dem un er dernidert dem
he exalts the one and he brings low the one

ט ח ווָאָרעם אַ כָּוס איז אין דער האַנט פֿון ה ,
Hashem fun hant der in iz kos a vorem
Hashem of hand the in is cup a because

מיט ווײַן וואָס שוימט , מיט מישגעטראַנק פֿול,
ful mishgetrank mit shoimt vos vain mit
full mixed drink with foams that wine with

און ער גיסט אָן דערפֿון;
derfun on gist er un
thereof out pours he and

בלויז די הייוון דערפֿון זופֿן-טרינקען
zupn-trinken derfun heivn di bloiz
slurp drink thereof dregs the only

אַלע רשעים פֿון דער ערד .
erd der fun reshoim ale
earth the of wicked ones all

י ט אָבער איך וועל אייביק דערציילן,
dertseiln eibik vel ich ober
tell forever will I but

איך וועל זינגען צום אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei tsum zingen vel ich
Yaakov the G-d of to sing will I

יא י און אַלע הערנער פֿון די רשעים וועל איך אָפּהאַקן;
ophakn ich vel reshoim di fun herner ale un
cut off I will wicked ones the of horns all and

דערהייבט וועלן ווערן די הערנער פֿון די צדיקים .
tsadikim di fun herner di vern veln derheicht
righteous the of horns the become will exalted

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט סטרונעשפּיל ; אַ
a struneshpil mit gezangmaister dem far
a stringed instruments with choirmaster the for

מיזמור פֿון אָסָפֿ , אַ געזאַנג .
gezang a ASafn fun mizmor
song a Asaph from psalm

1 (For the one directing. On stringed instruments. Mizmor of Asaph. Shir)

עו

76 In Yehudah is Elohim known;

באַקאַנט אין יהודה איז אלקים ,
Elokim iz Yehudah in bakant
G-d is Yehudah in known

Shmo is gadol in Yisroel.

גרויס איז זײַן נאָמען אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in nomen zain iz grois
Yisroel in name his is great

ג ב 3 2 In Shalem also is His Sukkah,

און אין שָׁלֵם איז זײַן בײַדל ,
baidl zain iz Shalem in un
booth his is Shalem in and

and His Ma'on *(dwelling place)* in Tziyon.

און זײַן ווינונג אין צִיּוֹן .
Tsiyon in voinung zain un
Tziyon in habitation his and

ד ג 4 3 There He broke the flashing arrows,

דאָרטן האָט ער צעבראָכן די בליצקע פֿײַלן פֿון בויגן ,
boign fun failn blitsike di tsebrochn er hot dortn
bow of arrows flashing the broken he has there

He bringeth down one, and setteth up another.

9 8 For in the yad Hashem there is a kos,

and the yayin is foaming; full of mixture;

and He poureth out of the same;

but the dregs thereof, all rishei aretz *(wicked of the earth)*

shall drain them down, and drink them.

10 9 But I will proclaim l'olam;

I will sing zemirot to Elohei Ya'akov.

11 10 All the karnayim of the resha'im also will I cut off;

but the karnayim of the tzaddik shall be exalted.

the mogen, and the cherev, and the milchamah.

דעם שילד און די שווערד און מלחמה .
milchome un shverd di un shild dem
war and sword the and shield the

Selah סֶלָה

[5][4] Thou art more glorious and adir *(majestic)*

ה ד ליכטיק ביסטו , מאַבטיקער ,
machtiker bistu lichtik
mighty one are you radiant

than the mountains of prey.

פֿון פֿאַרצוקונג ; פֿון בערג די פֿון
fartsukung fun berg di fun
prey of mountains the than

[6][5] The stouthearted are plundered;

ו ה די שטאַרק-האַרציקע זענען באַרויבט ,
baroibt zenen shtark-hartsike di
robbed are stout hearted the

now their last sleep they sleep;

זיי האָבן אײַנגעשלאָפֿן אין זייער שלאָף ;
shlof zeyer in aingeshlofn hobn zei
sleep their in asleep have they

and none of the anshei chayil can find their hands.

און אַלע העלדן האָבן נישט געקענט געפֿינען זייערע הענט .
hent zeyere gefinen gekent nisht hobn heldn ale un
hands their find able not have heroes all and

[7][6] At Thy rebuke, O Elohei Ya'akov,

ז ו פֿון דײַן אָנגעשריי , אלוקי יעקבֿ ,
Yaakov Elokei ongeshrei dain fun
Yaakov G-d of rebuke your at

both the merkavah and sus are cast into a dead sleep.

איז אַנטשלומערט געוואָרן אי רײַטער אי פֿערד .
ferd i raiter i gevorn antshlumert iz
horses and charioteers both become fallen asleep is

[8][7] Thou, even Thou, art to be feared;

ח ז דו ביסט פֿאָרכטיק , דו ,
du forchtik bist du
you awesome are you

and who may stand in Thy sight

און ווער קען באַשטיין פֿאַר דיר ,
dir far bashtein ken ver un
you(SG) before stand can who and

when once Thou art angry?

ווי באַלד דו ביסט אין כּעס ?
kaas in bist du bald vi
anger in are you from the start when

[9][8] Thou didst pronounce din *(sentence, judgment)* from Shomayim;

ט ח פֿון הימל האָסטו געלאָזט
gelozt hostu himel fun
let have you heaven from

הערן אַ דין ,
din a hern
decree a hear

Eretz feared, and was still,

די ערד האָט מורא געקריגן און איז שטיל געוואָרן ,
gevorn shtil iz un gekrign moire hot erd di
become quiet is and received fear has earth the

[10][9] When Elohim arose to mishpat,

י ט אַז אלקים איז אויפֿגעשטאַנען צום משפּט ,
mishpot tsum oifgeshtanen iz Elokim az
judgment for the risen up is G-d that

to save all the meek of Eretz.

צו העלפֿן אַלע געדריקטע פֿון דער ערד .
erd der fun gedrikte ale helfn tsu
earth the of oppressed all save to

Selah סֶלָה

[11] [10] Surely the chamat adam shall praise Thee;

the she'erit of wrath shalt Thou restrain.

[12] [11] Make neder *(vow)*, and pay unto Hashem Eloheichem;

let all that be around Him bring gifts unto Him that ought to be feared.

[13] [12] He shall cut short the ruach of negidim *(nobles)*;

He is fearsome to the Malkhei-Aretz *(Kings of the Earth)*.

יא פַּאַר וואָר, די גרימצאָרנדיקע וועלן דיך לויבן,
loibn dich veln grimtsorndike di vor far
praise you(SG) will furious human wrath the truly for

דעם איבערבלייַב פֿון גרימצאָרן וועסטו איינצאַמען.
aintsamen vestu grimtsorn fun iberblaib dem
gather will you(sg) wrath of remnant the

יב טוט אַ נדר און באַצאָלט צו ה אלוקיכם;
Elokeichem Hashem tsu batsolt un neyder a tut
your G-d Hashem to pay and vow a do

אַלע אַרום אים זאָלן ברענגען מתּנות צום געפֿאָרכטן.
geforchtn tsum matonus brengen zoln im arum ale
feared one to the gifts bring shall him around all

יג ער האַלט איין דאָס געמיט פֿון פֿירשטן,
firshtn fun gemit dos ain halt er
rulers of spirit the in hold he

ער איז פֿאָרכטיק פֿאַר אַלע מלכים פֿון דער ערד.
erd der fun mlochim ale far forchtik iz er
earth the of kings all before awesome is he

[1] *(For the one directing. Set to Yedutun. Mizmor of Asaph)*

א פַּאַר דעם געזאַנגמייַסטער, פַּאַר
far gezangmaister dem far
for choirmaster the for

ידותון; פֿון אָסָפֿן אַ מיזמור.
mizmor a ASafn fun Yedutun
psalm a Asaph from Yedutun

77 I cried unto Elohim with my voice,

even unto Elohim with my voice; and He gave ear unto me.

[3] [2] In my yom tzoros *(day of trouble)* I sought Adonoi;

my hand was stretched up in the lailah, and ceased not;

my nefesh refused to be comforted.

[4] [3] I remembered Elohim, and groaned;

I pondered, and my ruach was overwhelmed.

Selah סֶלָה

[5] [4] Thou holdest mine eyelids awake;

עז

מײַן קול איז צו אלקים, און איך שרײַ,
shrai ich un Elokim tsu iz kol main
cry aloud I and G-d to is voice my

מײַן קול איז צו אלקים, און פֿאַרנעם צו מיר.
mir tsu farnem un Elokim tsu iz kol main
me to listen and G-d to is voice my

ג ב אין טאָג פֿון מײַן נויט זוך איך אֲדֹנָי,
Adonoi ich zuch noit main fun tog in
Adonoi I seek distress my of day in

מײַן האַנט איז אויסגעשטרעקט בײַ נאַכט אָן אויפֿהער,
oifher on nacht bai oisgeshtrekt iz hant main
cease without night at stretched out is hand my

מײַן זעל ווייל זיך נישט טרייסטן.
treistn nisht zich vil zel main
to comfort not self wants soul my

ד ג אַז איך דערמאָן זיך, אלקים, טו איך ברומען,
brumen ich tu Elokim zich dermon ich az
groan I do G-d self remember I when

איך קלאָג, און מײַן גײַסט פֿאַרגייט זיך.
zich fargeit gaist main un klog ich
self fades spirit my and lament I

ה ד דו האַלטסט צו די ברעמען פֿון מײַנע אויגן;
oign maine fun bremen di tsu haltst du
eyes my of eyelids the to hold you

I am so troubled that lo adaber *(I cannot speak)*.

איך בין צערודערט און קען נישט רעדן .
redn nisht ken un tserudert bin ich
speak not can and troubled am I

[6 5] I have considered the yamim mikedem *(days of old)*,

ה איך טראַכט אָן די טעג פֿון אַ מאָל,
mol a fun teg di on tracht ich
time a of days the on think I

the shnot olamim *(years long past)*.

אָן די יאָרן פֿון פֿאַרצייַטן .
fartsaitn fun yorn di on
olden times of years the on

[7 6] I called to remembrance my neginah balailah;

ו איך דערמאָן זיך מיַן געזאַנג בייַ נאַכט,
nacht bai gezang main zich dermon ich
night at song my self remember I

I communed with mine own lev;

איך רעד מיט מיַן האַרצן,
hartsn main mit red ich
heart my with speak I

and my ruach pondered with diligent search.

און עס פֿאָרשט מיַן גייַסט:
gaist main forsht es un
spirit my probes it and

[8 7] Will Adonoi cast off forever?

ז וועט אויף אייביק אַדנָי פֿאַרלאָזן,
farlozen Adonoi eibik oif vet
forsake Adonoi ever for will

And will He show favor no more?

און וועט מער נישט באַווילקן ווידער?
vider bavilikn nisht mer vet un
again accept not more will and

[9 8] Is His chesed passed away forever?

ח איז אויסגעגאַנגען אויף אייביק זיַן חֶסֶד ?
chesed zain eibik oif oisgegangen iz
kindness his ever for used up is

Is His promise at an end l'dor vador?

איז דער צוזאָג געענדיקט אויף דור-דורות ?
dor-doires oif geendikt tsuzog der iz
throughout generations for finished promise the is

[10 9] Hath El *(G-d)* forgotten to be channot *(gracious)*?

ט האָט פֿאַרגעסן צו לייַטזעליקן אֵל ?
El laitzelikn tsu fargesen hot
G-d take pity on to forgotten has

Hath He in anger shut up His rachamim *(mercy)*?

צי האָט ער אין צאָרן פֿאַרשלאָסן זיַן רַחֲמָנות ?
rachmones zain farshlosn tsorn in er hot tsi
mercies his locked anger in he has or

Selah סֶלָה

[11 10] And I said, This is my affliction;

י דאָס איך האָב געזאָגט: דאָס איז מיַן צרה ,
tsore main iz dos gezogt ich hob doch
trouble my is this said I have indeed

but the shanot of the Yemin Elyon *(Right Hand of the Most High)* can be changed.

אָבער עס קענען זיך ענדערן די יאָרן פֿון דער
der fun yorn di endern zich kenen es ober
the of years the change self can it but
רעכטער האַנט פֿונעם העכסטן .
hechstn funem hant rechter
most high of the hand right

[12 11] I will remember the deeds of Hashem;

יא איך דערמאָן די אויפֿטוען פֿון ה ,
Hashem fun oiftuen di dermon ich
Hashem of deeds the remember I

surely I will remember Thy wonders mikedem *(of old, of long ago)*.

יאָ, איך דערמאָן דיַינע וווּנדער פֿון פֿאַרצייַטן .
fartsaitn fun vunder daine dermon ich yo
ancient times from wonders your remember I yes

[13] [12] I will meditate also on kol po'al *(all work)* of Thine,

יג יב און איך טראַכט אָן אַל דיַין וועֶרק,
verk dain al on tracht ich un
work your all on think I and

and consider Thy mighty deeds.

און אָן דיַינע טוונגען טו איך קלערן.
klern ich tu tuungen daine on un
reflect I do deeds your on and

[14] [13] Thy Derech, O Elohim, is bakodesh *(in holiness)*.

יד יג אלקים, אין הייליקייט איז דיַין וועג;
veg dain iz heilikeit in Elokim
way your is holiness in G-d

Who is so gadol El as Elohim?

וועֶר איז אַ גרויסער אֵל ווי אלקים?
Elokim vi El groiser a iz ver
G-d like G-d great a is who

[15] [14] Thou art HaEl oseh peleh;

טו יד דו ביסט הָאֵל וואָס טוט וווּנדער,
vunder tut vos HaEl bist du
wonders does who the G-d are you

Thou hast declared Thy oz among the amim.

האָסט געלאָזט וויסן צווישן די פֿעלקער דיַין שטאַרקייט.
shtarkeit dain felker di tsvishn visen gelozt host
strength your nations the among known let you have

[16] [15] Thou hast with Thine zero'a redeemed Thy people,

טז טו האָסט אויסגעלייזט מיט אָרעם דיַין פֿאָלק,
folk dain orem mitn oisgeleizt host
people your arm with redeemed you have

the Bnei Ya'akov and Yosef.

די קינדער פֿון יעקבֿ און יוֹסף.
Yosef un Yaakov fun kinder di
Yosef and Yaakov of children the

Selah סֶלָה

[17] [16] The mayim saw Thee, O Elohim,

יז טז געזען האָבן דיך די וואַסערן, אלקים,
Elokim vasern di dich hobn gezen
G-d waters the you(SG) have seen

the mayim saw Thee; they were afraid;

געזען האָבן דיך די וואַסערן, האָבן זיי
zei hobn vasern di dich hobn gezen
they have waters the you(SG) have seen

וויין געקריגן,
gekrign veyen
received anguish

the tehomot *(ocean depths)* also writhed.

און געציטערט האָבן די תהומען.
tehomen di hobn getsitert un
depths the have trembled and

[18] [17] The clouds poured down mayim;

יח יז געפֿלייצט וואַסער האָבן די וואָלקנס,
volkens di hobn vaser gefleitst
clouds the have water gushed

the skies resounded in thunder;

אַ קול האָבן אַרויסגעלאָזט די הימלען,
himlen di aroisgelozt hobn kol a
heavens the let out have voice a

Thine khitzim *(arrows)* also went forth.

און דיַינע פֿיַילן זיַינען אומגעלאָפֿן.
umgelofn zainen failn daine un
ran about are arrows your and

[19] [18] The voice of Thy thunder was in the galgal *(whirlwind)*;

יט יח דער קול פֿון דיַין דונער איז געווען אין
in geven iz duner dain fun kol der
in been is thunder your of voice the

דעם ווירבל-ווינט,
virbl-vint dem
whirlwind the

the lightning lit up the tevel *(world)*;

בליצן האָבן באַלוכטן די וועלט,
velt di baluchtn hobn blitsn
world the lit up have lightnings

ha'aretz trembled and quaked.

. ערד די הָאט געשטורעמט און געציטערט
erd di hot geshturemt un getsitert
earth the has stormed and trembled

[20] [19] Thy derech is in the yam *(sea)*,

יט דורכן ים איז געווען דײַן וועג,
veg dain geven iz yam durchn
way your was is the sea through

and Thy path is through the mayim rabbim *(great waters)*,

און דײַן שטעג דורך וואַסערן גרויסע,
groise vasern durch shteg dain un
great waters through path your and

and Thy footsteps are not to be discerned.

. און דײַנע טריט זײַנען נישט געמערקט געוואָרן
gevorn gemerkt nisht zainen trit daine un
become noticed not are steps your and

[21] [20] Thou didst lead Thy people like a tzon *(flock)*

כא כ האָסט געפֿירט אַזוי ווי שאָף דײַן פֿאָלק,
folk dain shof vi azoi gefirt host
people your sheep like so guided you have

by the yad Moshe and Aharon.

. דורך דער האַנט פ�ון משהן און אַהרֹנען
Aharonen un Mosheen fun hant der durch
Aaron and Moshe of hand the through

[1] *(Maskil of Asaph)*

א אַ באַטראַכטונג פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun batrachtung a
Asaph of meditation a

עח

78 Give ear, O my people, to my torah;

א פֿאַרנעם , מײַן פֿאָלק , מײַן לערנונג ,
lernung main folk main farnem
teaching my people my pay attention

incline your ears to the words of my mouth.

. נײַגט אײַער אויער צו די ווערטער פֿון מײַן מויל
moil main fun verter di tsu oier aier naigt
mouth my of words the to ear your incline

[2] I will open my mouth in a mashal;

ב איך וועל עפֿענען מיט אַ משל מײַן מויל ,
moil main mashal a mit efenen vel ich
mouth my proverb a with open will I

I will utter dark sayings from of old,

. איך וועל רעדן רעטענישן פֿון פֿאַרצײַטן
fartsaitn fun retenishn redn vel ich
ancient times from riddles speak will I

[3] Which we have heard and known,

ג וואָס מיר האָבן געהערט און מיר וויסן ,
veisn mir un gehert hobn mir vos
know we and heard have we what

and Avoteinu have told us.

און אונדזערע עלטערן האָבן אונדז דערציילט ,
dertseilt undz hobn eltern undzere un
told us have fathers our and

[4] We will not hide them from their banim,

ד וועלן מיר נישט פֿאַרהוילן פֿון זייערע קינדער ;
kinder zeyere fun farhoiln nisht mir veln
children their from hide not we will

recounting to the dor acharon

דערציילנדיק דעם שפּעטערדיקן דור
dor shpeterdikn dem dertseilndik
generation later the telling

the tehillot Hashem, and His power,

די לויבן פֿון ה און זײַן שטאַרקייט ,
shtarkeit zain un Hashem fun loibn di
strength his and Hashem of praises the

and His nifla'ot *(wonderful works)* that He hath done.

אוּן זַיְנַע וווּנדער וואָס עֶר האָט געטאָן.
geton hot er vos vunder zaine un
done has he that wonders his and

5 For He established edut in Ya'akov,

ה וואָרעם עֶר האָט אויפֿגעשטעלט אַ צייגנים אין יעקבֿ ,
Yaakov in tseignim a oifgeshtelt hot er vorem
Yaakov in testimony a established has he for

set torah in Yisroel,

אוּן אַ תּורה געמאַכט אין יִשְׂרָאֵל,
Yisroel in gemacht toyre a un
Yisroel in made Torah a and

which He commanded Avoteinu,

וואָס עֶר האָט באַפֿוילן אונדזערע עלטערן,
eltern undzere bafoiln hot er vos
fathers our commanded has he that

that they should make them known to their banim;

זיי צו מאַכן וויסן זייערע קינדער ;
kinder zeyere visen machn tsu zei
children their known make to them

6 So that the dor acharon might know them,

ו כּדי וויסן זאָל דער שפּעטערדיקער דור ,
dor shpeterdiker der zol visen kedei
generation later the shall know so that

even the banim which should be born;

די קינדער וואָס וועלן געבאָרן ווערן ;
vern geborn veln vos kinder di
become born will who children the

who should arise and recount them to their banim;

זיי זאָלן אויפֿשטיין און דערציילן זייערע קינדער .
kinder zeyere dertseiln un oifshtein zoln zei
children their tell and arise shall they

7 That they might put their confidence in Elohim,

ז און זיי זאָלן לייגן אויף אלקים זייער בטחון ,
bitochen zeyer Elokim oif leign zoln zei un
confidence their G-d on put shall they and

and not forget the ma'allei El *(works of G-d)*,

אוּן נישט פֿאַרגעסן די אויפֿטוען פֿון אֵל ,
El fun oiftuen di fargesen nisht un
G-d of deeds the forget not and

but keep His mitzvot;

אוּן זַיְנַע געבאָט זאָלן זיי היטן;
hitn zei zoln gebot zaine un
keep they shall commandments his and

8 And might not be as their Avot,

ח און זיי זאָלן נישט זיין ווי זייערע עלטערן,
eltern zeyere vi zain nisht zoln zei un
fathers their like be not shall they and

a dor sorer u'moreh *(stubborn and rebellious generation)*;

אַ דור אָפּגעקערט און ווידערשפּעניק,
vidershpenik un opgekert dor a
rebellious and turned away generation a

a generation that set not its lev aright,

אַ דור וואָס האָט נישט געפֿעסטיקט זיין האַרץ,
harts zain gefestikt nisht hot vos dor a
heart its steadied not has that generation a

and whose ruach was not faithful to G-d.

אוּן נישט געטרַיַ געווען איז זיין גַיסט צו אֵל .
El tsu gaist zain iz geven getrai nisht un
G-d to spirit its is having been faithful not and

9 The Bnei Ephrayim, being armed, and shooting keshet *(the bows)*,

ט די קינדער פֿון אפֿרים , באַוואָפֿנטע בויגן-שיסער ,
boign-shiser bavofnte Efrayim fun kinder di
bow-shooters armed Ephrayim of children the

turned back in the day of battle.

האָבן זיך אומגעקערט אין טאָג פֿון מלחמה .
milchome fun tog in umgekert zich hobn
battle of day in turned back selves have

10 They kept not the Brit Elohim,

י זיי האָבן נישט געהיט דעם ברית פֿון אלקים ,
Elokim fun bris dem gehit nisht hobn zei
G-d of covenant the guarded not have they

and refused to walk in His torah;

און אין זײַן תּורה נישט געוואָלט גיין .
gein gevolt nisht toyre zain in un
go wanted not Torah his in and

11 And forgot His works,

יא און זיי האָבן פֿאַרגעסן זײַנע טוונגען ,
tuungen zaine fargesen hobn zei un
deeds his forgotten have they and

and His nifla'ot *(wonders)* that He had shown them.

און זײַנע וווּנדער וואָס ער האָט זיי באַוויזן.
bavizn zei hot er vos vunder zaine un
shown them has he that wonders his and

12 Peleh *(marvellous things)* did He in the sight of their avot,

יב אַנטקעגן פֿאַר זייערע עלטערן האָט ער געטאָן וווּנדער ,
vunder geton er hot eltern zeyere far antkegen
wonders done he has fathers their before facing

in Eretz Mitzrayim, in the sadeh *(area)* of Tzoan.

אין לאַנד מִצרַים , אין פֿעלד פֿון צוֹעַן .
Tsoan fun feld in Mitsrayim land in
Tzoan of field in Egypt land in

13 He divided the yam, and caused them to pass through;

יג ער האָט געשפּאָלטן דעם ים , און זיי אַריבערגעפֿירט,
aribergefirt zei un yam dem geshpoltn hot er
led across them and sea the split open has he

and He made the mayim to stand like a heap.

און אויפֿגעשטעלט די וואַסערן ווי אַ סטויג.
stoig a vi vasern di oifgeshtelt un
wall a like waters the set up and

14 In the daytime also He led them with an anan,

יד און ער האָט זיי געפֿירט מיט אַ וואָלקן בײַ טאָג,
tog bai volken a mit gefirt zei hot er un
day by cloud a with guided them has he and

and all the lailah with an ohr of eish.

און די גאַנצע נאַכט מיט אַ פֿײַערדיקן ליכט.
licht faierdikn a mit nacht gantse di un
light fiery a with night whole the and

15 He split the rocks in the midbar,

טו ער האָט געשפּאָלטן פֿעלדזן אין מדבר ,
midber in feldzn geshpoltn hot er
wilderness in rocks split open has he

and gave them drink as out of the great tehomot.

און זיי אָנגעטרונקען זאַט ווי פֿון תהומען .
tehomen fun vi zat ongetrunken zei un
depths from like satisfied given to drink them and

16 He brought streams also out of the rock,

טז און ער האָט אַרויסגעצויגן פֿלוסן פֿון פֿעלדזן,
feldz fun flusn aroisgetsoign hot er un
rock from streams of water drawn out has he and

and caused mayim to run down like rivers.

און געמאַכט נידערן וואַסער ווי שטראָמען.
shtromen vi vaser nidern gemacht un
streams like water flow down made and

17 And they sinned yet more against Him

יז אָבער זיי האָבן נאָך וויטער געזינדיקט צו אים,
im tsu gezindikt vaiter noch hobn zei ober
him to sinned further yet have they but

by provoking Elyon in the wilderness.

צו ווידערשפּעניקן דעם עליון אויבערשטער אין דער וויסטע .
viste der in Oibershter Elyon dem vidershpenikn tsu
wilderness the in the most high Most High the rebel against to

18 And they tested G-d by their lev

יח און זיי האָבן געפּרוווט אֵל אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in El gepruvet hobn zei un
heart their in G-d tested have they and

by demanding ochel for their lust.

צו פֿאַרלאַנגען עסן פֿאַר זייער געלוסט .
gelust zeyer far esen farlangen tsu
appetite their for food demand to

19 And they spoke against Elohim;

יט און זיי האָבן גערעדט קעגן אלקים ,
Elokim kegen geredt hobn zei un
G-d against spoken have they and

they said, Can G-d spread a shulchan in the midbar?

געזאָגט: קען אֵל גרייטן אַ טיש אין דער מדבר ?
midber der in tish a greitn El ken gezogt
wilderness the in table of food a prepare G-d can said

[20] Behold, He struck the Tzur, that the mayim gushed out,

כ יָא , ער האָט געשלאָגן דעם פֿעלדז, און וואַסער
vaser un feldz dem geshlogn hot er yo
water and rock the struck has he yes

איז געפֿלאָסן ,
geflosn iz
flowed out is

and the streams overflowed;

און טיַיכן האָבן געפֿלייצט,
gefleitst hobn taichn un
gushed have streams and

can He give lechem also?

וועט ער אויך קענען ברויט געבן?
gebn broit kenen oich er vet
give bread be able to also he will

Can He provide meat for His people?

צי וועט ער אָנברייטן פֿלייש פֿאַר זיַין פֿאָלק ?
folk zain far fleish onbreitn er vet tsi
people his for flesh provide he will or

[21] Therefore Hashem heard this, and was in wrath;

כא דערום האָט ה געהערט, און איז
iz un gehert Hashem hot derum
is and heard Hashem has therefore

אין כּעס געוואָרן ,
gevorn kaas in
become anger in

so an eish was kindled against Ya'akov,

און אַ פֿיַיער האָט זיך אָנגעצונדן אין יעקבֿ ,
Yaakov in ongetsundn zich hot faier a un
Yaakov in kindled self has fire a and

and anger also came up against Yisroel;

און פֿאַר וואָר , אַ צאָרן איז אויפֿגעגאַנגען אין יִשְׂרָאֵל;
Yisroel in oifgegangen iz tsorn a vor far un
Yisroel in dawning is anger a truly for and

[22] Because they believed not in Elohim,

כב וויַיל זיי האָבן נישט געגלויבט אין אלקים ,
Elokim in gegloibt nisht hobn zei vail
G-d in believed not have they because

and trusted not in His Yeshu'ah *(salvation)*;

און זיך נישט פֿאַרזיכערט אויף זיַין הילף.
hilf zain oif farzichert nisht zich un
help his on trusted not selves and

[23] Though He had commanded the clouds from above,

כג און ער האָט באַפֿוילן די וואָלקנס פֿון אויבן ,
oiben fun volkens di bafoiln hot er un
above from clouds the commanded has he and

and opened the daletei Shomayim *(doors of heaven)*,

און די טירן פֿון הימל געעפֿנט.
geefent himel fun tirn di un
opened heaven of doors the and

[24] And had rained down manna upon them to eat,

כד און ער האָט געמאַכט רעגענען אויף זיי
zei oif regenen gemacht hot er un
them on rain made has he and

מַן עסן צום ,
esen tsum man
eating to the manna

and had given them of the bread of Shomayim.

און הימל-תּבֿואה זיי געגעבן .
gegebn zei himel-tvue un
given them heaven-grain and

[25] Ish did eat the bread of angels;

כה ברויט פֿון מלאָכים האָט איטלעכער געגעסן,
gegesn itlecher hot malachim fun broit
eaten each one has angels of bread

שפַיז צו זאַט האָט ער זיי אַראָפּגעשיקט. — He sent them lechem to the full.
aropgeshikt zei er hot zat tsu shpaiz
sent down them he has satiation to food

כו ער האָט געמאַכט ציען דעם מזרח-ווינט אין הימל, — 26 He caused an east wind to blow from Shomayim;
himel in mizrech-vint dem tsien gemacht hot er
heaven in east wind the move made has he

און געטריבן מיט זיַן שטאַרקייט דעם דָּרום-ווינט. — and by His oz He brought in the south wind.
dorem-vint dem shtarkeit zain mit getribn un
south-wind the strength his with driven and

כז און ער האָט געמאַכט רעגענען אויף זיי פֿלייש ווי שטויב, — 27 He rained meat also upon them like aphar,
shtoib vi fleish zei oif regenen gemacht hot er un
dust like flesh them on rain made has he and

און ווי זאַמד פֿון די ימען פֿויגלען געפֿליגלטע. — and winged fowls like the chol (sand) of the sea;
gefliglte foiglen yamen di fun zamd vi un
winged birds seas the of sand like and

כח און ער האָט עס געלאָזט פֿאַלן אין מיטן פֿון זייער לאַגער, — 28 And He let it fall in the midst of their machaneh,
lager zeyer fun mitn in faln gelozt es hot er un
camp their of midst in fall let it has he and

רונד אַרום זייערע ווווינונגען. — all around their mishkenot (habitations).
voinungen zeyere arum rund
dwellings their round around

כט און זיי האָבן געגעסן, און זיַנען איבערזאַט געוואָרן, — 29 So they did eat, and were well filled;
gevorn iberzat zainen un gegesn hobn zei un
become overfull are and eaten have they and

און זייער תַּאווה האָט ער זיי געבראַכט. — for He gave them their own ta'avah (evil desire).
gebracht zei er hot teive zeyer un
brought them he has desire their and

ל נאָך האָבן זיי זיך נישט געהאַט אָפּגעעקלט פֿון זייער תַּאווה, — 30 They were not estranged from their ta'avah.
teive zeyer fun opgeeklt gehat nisht zich zei hobn noch
desire their from disgusted had not selves they have yet

זייער שפַיז איז נאָך געווען אין זייער מויל, — But while their food was yet in their mouths,
moil zeyer in geven noch iz shpaiz zeyer
mouth their in having been yet is food their

לא און דער צָארן פֿון אלקים איז אויפֿגעגאַנגען קעגן זיי, — 31 The Af Elohim (wrath of G-d) came upon them,
zei kegen oifgegangen iz Elokim fun tsorn der un
them against dawning is G-d of anger the and

און ער האָט געהרגעט פֿון זייערע שטאַרקסטע, — and slaughtered the stoutest of them,
shtarkste zeyere fun geharget hot er un
strongest their of killed has he and

און די יונגעלײַט פֿון יִשְׂרָאֵל אַנידערגעלייגט. — and cut down the bochurim of Yisroel.
anidergeleigt Yisroel fun yungelait di un
struck down Yisroel of young men the and

לב ביַי אַלעם דעם האָבן זיי ווידער געזינדיקט, — 32 For all this they sinned still,
gezindikt vider zei hobn dem alem bai
sinned again they have this all with

און נישט געגלויבט אין זיַנע וווּנדער. — and believed not in His nifla'ot (wondrous works).
vunder zaine in gegloibt nisht un
wonders his in believed not and

לג און ער האָט פֿאַרלענדט ווי אַ הויך זייערע טעג, — 33 Therefore their yamim did He consume in hevel (futility, vanity)
teg zeyere hoich a vi farlendt hot er un
days their breath a like destroyed has he and

און זייערע יאָרן אין אַ בהלה. — and their shanim in terror.
behole a in yorn zeyere un
terror a in years their and

34 When He slaughtered them,
then they sought Him;

לד אַז ער האָט זיי געהרגעט, פלעגן זיי אים זוכן ,
zuchn im zei flegn geharget zei hot er az
seek him they would slain them has he when

and they returned and inquired
diligently after G-d.

און פלעגן זיך אומקערן, און פֿאָרשן אל .
El forshn un umkeren zich flegn un
G-d seek and return selves would and

35 And they remembered that
Elohim was their Tzur,

לה און זיי האָבן זיך דערמאָנט אז אלקים
Elokim az dermont zich hobn zei un
G-d that remembered selves have they and

איז זייער פעלדז,
feldz zeyer iz
rock their is

and the El Elyon their Go'el
(Redeemer).

און אל עליון איז זייער אויסלייזער.
oisleizer zeyer iz Elyon El un
redeemer their is Most High G-d and

36 Nevertheless they did flatter
Him with their mouth,

לו און זיי האָבן אים איבערגעבעטן מיט זייער מויל ,
moil zeyer mit ibergebetn im hobn zei un
mouth their with flattered him have they and

and they lied unto Him with
their leshon.

און מיט זייער צונג פלעגן זיי אים ליגן זאָגן .
zogn lign im zei flegn tsung zeyer mit un
say lies him they would tongue their with and

37 For their lev was not right
with Him,

לז אָבער זייער האַרץ איז נישט געווען פעסט מיט אים,
im mit fest geven nisht iz harts zeyer ober
him with resolute been not is heart their but

neither were they faithful in His Brit.

און זיי זיינען נישט געטריי געווען אין זיין ברית .
bris zain in geven getrai nisht zainen zei un
covenant his in been faithful not are they and

38 But He, being full of compassion,

לח נאָר ער איז אַ דערבאַרעמער ,
derbaremer a iz er nor
compassionate a is he but

made kapporah for their avon and
destroyed them not;

ער איז מכפּר אויף זינד , און ברענגט נישט אום ,
um nisht brengt un zind oif mechaper iz er
back not brings and sin for expiate is he

and He many times turned
His anger away,

און ער האַלט אַ סך אָפּ זיין כּעס ,
kaas zain op sach a halt er un
anger his back lot a holds he and

and did not stir up all His wrath.

און דערוועקט נישט זיין גאַנצן גרימצארן .
grimtsorn gantsn zain nisht dervekt un
wrath entire his not awakens and

39 For He remembered that they
were but basar;

לט און ער האָט זיך דערמאָנט אז זיי זיינען פֿלייש,
fleish zainen zei az dermont zich hot er un
flesh are they that remembered self has he and

a ruach *(wind)* that passeth away,
and cometh not again.

אַ הויך וואָס פֿאַרגייט , און קערט נישט אום .
um nisht kert un fargeit vos hoich a
back not returns and passes away which breath a

40 How oft did they provoke
Him in the midbar,

מ וויפֿל מאָל האָבן זיי אים ווידערשפּעניקט אין מדבר ,
midber in vidershpenikt im zei hobn mol vifel
wilderness in rebelled against him they have times how many

and grieve Him in the desert!

אים געקרענקט אין דער וויסטע!
viste der in gekrenkt im
desert the in grieved him

41 Again and again they turned
back and tested G-d,

מא און ווידער האָבן זיי געפרוווט אל ,
El gepruvet zei hobn vider un
G-d tested they have again and

and imposed limits on Kadosh Yisroel.

און דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל געערגערט.
geergert Yisroel fun heilikn dem un
provoked Yisroel of Holy One the and

42 They remembered not His Yad *(Hand, Power)*,

מב זיי האָבן נישט געדאַכט אָן זײַן האַנט,
hant zain on gedacht nisht hobn zei
hand his on remembered not have they

nor the yom *(day)* when He redeemed them from the enemy.

אָן דעם טאָג וואָס ער האָט זיי אויסגעלייזט פֿון פֿײַנט
faint fun oisgeleizt zei hot er vos tog dem on
enemy from redeemed them has he that day the on

43 How He had wrought His otot in Mitzrayim,

מג ווי ער האָט געמאַכט זײַנע צייכנס אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in tseichns zaine gemacht hot er vi
Egypt in signs his made has he how

and His mofetim in the area of Tzoan.

און זײַנע וווּנדער אין פֿעלד פֿון צוֹעַן ;
Tsoan fun feld in vunder zaine un
Tzoan of field in wonders his and

44 And had turned their rivers into dahm;

מד און פֿאַרקערט אין בלוט זייערע טײַכן ,
taichn zeyere blut in farkert un
rivers their blood into turned and

and their streams, that they could not drink.

און זייערע פֿלוסן , זיי זאָלן נישט קענען טרינקען.
trinken kenen nisht zoln zei flusn zeyere un
drink be able to not shall they streams their and

45 He sent swarms of flies among them,

מה ער האָט אָנגעשיקט אויף זיי אַ שוואָרעם פֿליגן
fligh shvorem a zei oif ongeshikt hot er
flies swarm a them upon sent has he

which devoured them;

וואָס האָט זיי אויפֿגעגעסן,
oifgegesn zei hot vos
devoured them has that

and tzfarde'a *(frogs)*, which destroyed them.

און די פֿראָש וואָס האָט זיי פֿאַרוויסט .
farvist zei hot vos frosh di un
laid waste them has that frogs the and

46 He gave also their crop unto the grasshopper,

מו און ער האָט איבערגעגעבן צום גריל זייער געווקס,
geveks zeyer gril tsum ibergegebn hot er un
yield their caterpillar to the given over has he and

and their produce unto the arbeh *(locust)*.

און זייער מי צום היישעריק.
heisherik tsum mi zeyer un
locust to the labor their and

47 He destroyed their gefen with barad *(hail)*,

מז ער האָט געטייט מיט האָגל זייער ווַיִנשטאָק,
vainshtok zeyer hogel mit geteit hot er
vines their hail with caused to die has he

and their fig trees with frost.

און זייערע ווילדע פֿײַגנבוימער מיט פֿראָסט.
frost mit faignbeimer vilde zeyere un
frost with fig trees wild their and

48 He gave up their cattle also to the barad *(hail)*,

מח און ער האָט איבערגעגעבן צום האָגל זייער פֿיך ,
fich zeyer hogel tsum ibergeentfert hot er un
livestock their hail to the delivered has he and

and their livestock herds to hot thunderbolts.

און זייערע סטאַדעס צו בליצן .
blitsn tsu stades zeyere un
lightning to flocks their and

49 He cast upon them His charon af,

מט ער האָט אָנגעשיקט אויף זיי דעם ברענד פֿון זײַן צאָרן,
tsorn zain fun brand dem zei oif ongeshikt hot er
anger his of burning the them upon sent has he

evrah *(wrath)*, and za'am *(indignation)*, and tzarah,

כּעס און גרימצאָרן און לייד ,
laid un grimtsorn un kaas
distress and fury and wrath

by sending malachim ra'im among them.

אַן אָנשיקענישׁ פֿון בייזע שלוחים .
shluchim beize fun onshikenish an
messengers evil of sending plague a

[50] He made a way for His anger;

נ ער האָט געמאַכט אַ וועג פֿאַר זײַן צאָרן ,
tsorn zain far veg a gemacht hot er
anger his for way a made has he

He spared not their nefesh from mavet *(death)*,

ער האָט נישט פֿאַרמיטן פֿון טויט זייער זעל ,
zel zeyer toit fun farmitn nisht hot er
soul their death from withheld not has he

but gave their beasts over to the dever *(plague)*;

און ער האָט איבערגעגעבן פּעסט זייער לעבן צו .
pest tsu lebn zeyer ibergeentfert hot er un
pestilence to life their delivered has he and

[51] And struck all the bechor in Mitzrayim;

נא און ער האָט געשלאָגן יעטוועדער בכור אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in bechor yetveder geshlogn hot er un
Egypt in firstborn every struck has he and

the reshit *(first fruit)* of their strength in the ohalim of Cham;

די ערשטלינגען פֿון קראַפֿט , אין די געצעלטן פֿון חָם .
Cham fun getseltn di in kraft fun ershtlingen di
Cham of tents the in strength of firstfruits the

[52] But made His own people to go forth like tzon,

נב און ער האָט געמאַכט ציען ווי שאָף זײַן פֿאָלק ,
folk zain shof vi tsien gemacht hot er un
people his sheep like to set out made has he and

and guided them in the midbar like an eder *(flock)*.

און זיי געפֿירט ווי אַ סטאַדע אין מדבר .
midber in stade a vi gefirt zei un
wilderness in flock a like guided them and

[53] And He led them in safety, so that they had no terror;

נג און ער האָט זיי באַלייט אין זיכערקייט, און
un zicherkeit in baleit zei hot er un
and security in escorted them has he and

זיי האָבן נישט געאַנגסט,
geangst nisht hobn zei
feared not have they

but the yam overwhelmed their oyevim.

און זייערע פֿײַנט האָט צוגעדעקט דער ים .
yam der tsugedekt hot faint zeyere un
the sea the covered has enemies their and

[54] And He brought them to His gevul kadosh *(His holy border)*,

נד און ער האָט זיי געבראַכט צו זײַן הייליקן געמאַרק,
gemark heilikn zain tsu gebracht zei hot er un
border holy his to brought them has he and

even to this Har, which His Yamin had purchased.

צו דעם באַרג וואָס זײַן רעכטע האַנט האָט זיך געקויפֿט .
gekoift zich hot hant rechte zain vos barg dem tsu
acquired self has hand right his that mountain the to

[55] He cast out the Goyim also before them,

נה און ער האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר זיי פֿעלקער,
felker zei far fun fartriben hot er un
nations them before from driven out has he and

and divided by measure a nachalah for them,

און זיי אויסגעוואָרפֿן מיט אַ מעסטשנור פֿאַר
far mestshnur a mit oisgevorfn zei un
for measuring line a with allotted them and

אַ נחלה ;
nachle a
inheritance an

and made the Shivtei Yisroel

און געמאַכט רוען אין זייערע געצעלטן
getseltn zeyere in ruen gemacht un
tents their in dwell made and

to dwell in their ohalim.

די שבֿטים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun shvotim di
Yisroel of tribes the

56 Yet they tested and provoked Elohim Elyon,

נו אָבער זיי האָבן געפרוווט און ווידערשפּעניקט
vidershpenikt un gepruvet hobn zei ober
rebelled against and tested have they but
, עליון דעם אלקים
Elyon dem Elokim
Most High the G-d

and were not shomer over His edot;

. און זיַינע צייגנים האָבן זיי נישט געהיט
gehit nisht zei hobn tseignim zaine un
guarded not they have testimonies his and

57 But turned back, and dealt unfaithfully like their avot;

נז און זיי האָבן זיך אָפּגעקערט און געפֿעלשט
gefelsht un opgekert zich hobn zei un
been unfaithful and turned away selves have they and
, ווי זייערע עלטערן
eltern zeyere vi
fathers their like

they turned like a treacherous keshet.

. זיי זיַינען פֿאַרקערט געוואָרן ווי אַ פֿאַלשער בויגן
boign falsher a vi gevorn farkert zainen zei
bow false a like become turned aside are they

58 For they provoked Him to anger with their high places,

נח און זיי האָבן אים דערצערנט מיט קִנְאָה
kine mit dertsernt im hobn zei un
jealousy with provoked to wrath him have they and
, במות מיט זייערע
bamot zeyere mit
high places their with

and moved Him to jealousy with their pesilim.

. און מיט זייערע געצן אים דערבייזערט מיט קינאה
kineh mit derbeizert im getsn zeyere mit un
jealousy with made angry him idols their with and

59 When Elohim heard this, He was in wrath,

נט האָט אלקים געהערט און איז אין כּעס געוואָרן,
gevorn kaas in iz un gehert Elokim hot
become anger in is and heard G-d has

and greatly abhorred Yisroel;

. און ער האָט זייער פֿאַראַכט ישׂראל
Yisroel faracht zeyer hot er un
Yisroel despised very much has he and

60 So that He forsook the Mishkan of Shiloh,

ס און ער האָט אַוועקגעוואָרפֿן דעם משכּן פֿון שילוֹ ,
Shiloh fun mishkn dem avekgevorfen hot er un
Shiloh of Tabernacle the cast off has he and

the Ohel which He placed among adam *(men)*;

. דאָס געצעלט וואָס ער האָט געמאַכט רוען צווישן מענטשן
mentshn tsvishn ruen gemacht hot er vos getselt dos
men among to dwell made has he that tent the

61 And delivered His oz *(strength)* into captivity,

סא און ער האָט געגעבן אין געפֿאַנגנשאַפֿט זיַין שטאַרקייט,
shtarkeit zain gefangenshaft in gegebn hot er un
strength his captivity into given has he and

and His tiferet into the hand of the enemy.

. און זיַין פּראַכט אין דער האַנט פֿון פֿיַינט
faint fun hant der in pracht zain un
enemy of hand the in glory his and

62 He gave His people over also unto the cherev;

סב און ער האָט איבערגעגעבן פֿאָלק זיַין שוועבל צום שווערד ,
folk zain shverd tsum ibergeentfert hot er un
people his sword to the delivered has he and

and was in wrath with His nachalah.

. און ער האָט אויף זיַין נחלה געצערנט
getsernt nachle zain oif hot er un
been angry inheritance his upon has and

63 The eish consumed their bochurim;

סג זייערע בחורים האָט פֿאַרצערט אַ פֿיַיער,
faier a fartsert hot bochurim zeyere
fire a consumed has young men their

and their betulot had no wedding celebration.

אוּן זַייערע יונגפֿרויען זײַנען געבליבן אָן אַ חתונה-ליד .
chasuna-lid a on geblibn zainen yungfroin zeyere un
wedding song a without remained are virgins their and

64 Their kohanim fell by the cherev;

סד זַייערע כֹּהנים זײַנען געפֿאַלן דורכן שווערד,
shverd durchn gefaln zainen koyanim zeyere
sword by the fallen are kohanim their

and their almanot made no lamentation.

אוּן זַייערע אַלמנות פֿלעגן צו מאָל נישט באַווײנען.
baveinen nisht mol tsu flegn almones zeyere un
mourn not time at would widows their and

65 Then Adonoi awaked as one from sleep,

סה אָבער אֲדֹנָי האָט אויפֿגעוואַכט ווי אַ שלאָפֿעדיקער,
shlofediker a vi oifgevacht hot Adonoi ober
sleeper a like awakened has Adonoi but

and like a gibbor that shouteth from yayin.

אַזוי ווי אַ גיבור וואָס ניכטערט זיך אויס פֿון ווײַן .
vain fun ois zich nichtert vos gibor a vi azoi
wine from out self sobers up which warrior a like as

66 And He struck down His enemies behind;

סו אוּן ער האָט צוריקגעשלאָגן זײַנע פֿײַנט ;
faint zaine tsurikgeshlogn hot er un
enemies his beaten back has he and

He put them to cherpat olam *(perpetual reproach)*.

אַן אייביקע שאַנד האָט ער זיי געגעבן.
gegebn zei er hot shand eibike an
given them he has shame everlasting an

67 Moreover He rejected the Ohel Yosef,

סז אָבער ער האָט פֿאַראַכט דאָס געצעלט פֿון יוֹסף ,
Yosef fun getselt dos faracht hot er ober
Yosef of tent the despised has he but

and chose not the Shevet Ephrayim;

אוּן דעם שבֶּט אפֿרים נישט אויסדערווײלט;
oisderveilt nisht Efrayim sheyvet dem un
chosen not Ephrayim tribe the and

68 But chose the Shevet Yehudah,

סח נאָר אויסדערווײלט דעם שבֶּט יהוּדה ,
Yehudah sheyvet dem oisderveilt nor
Yehudah tribe the chosen but

Har Tziyon which He loved.

דעם באַרג צִיּוֹן וואָס ער האָט ליב .
lib hot er vos Tsiyon barg dem
loved has he that Tziyon mountain the

69 And He built His Mikdash like heavenly heights,

סט אוּן ער האָט געבויט ווי די הימלען זײַן מִקְדָּשׁ ,
mikdash zain himlen di vi geboit hot er un
sanctuary his heavens the like built has he and

like Eretz which He hath established l'olam.

ווי די ערד וואָס ער האָט געגרונטפֿעסט אויף אייביק.
eibik oif gegruntfest hot er vos erd di vi
ever for founded has he that earth the like

70 He chose Dovid also His Eved,

ע אוּן ער האָט אויסדערווײלט דָּוִד זײַן קנעכט ,
knecht zain Dovid oisderveilt hot er un
servant his Dovid chosen has he and

and took him from the mikhle'ot tzon *(sheepfolds)*;

אוּן אים גענומען פֿון די שאָפֿגעהעפֿטן.
shofgeheftn di fun genumen im un
sheepfolds the from taken him and

71 From following the nursing ewes He brought him

עא פֿון הינטער די מילכשעפֿסן האָט ער אים געבראַכט
gebracht im er hot milchshepsn di hinter fun
brought him he has nursing ewes the behind from

to shepherd Ya'akov His people,

צו פֿיטערן יעקבֹ זײַן פֿאָלק ,
folk zain Yaakov fitern tsu
people his Yaakov shepherd to

and Yisroel His nachalah.

אוּן יִשְׂרָאֵל זײַן אַרב .
arav zain Yisroel un
inheritance his Yisroel and

[72] So he shepherded them according to the tohm *(integrity, guilelessness)* of his lev;

ע֣ב ער האָט זיי געפֿיטערט לויט דער
der loit gefitert zei hot er
the according to shepherded them has he

ערלעכקייט פֿון זײַן האַרצן,
hartsn zain fun erlechkeit
heart his of integrity

and led them by the skillfulness of his hands.

און מיט דער פֿאַרשטאַנדיקייט פֿון זײַנע הענט זיי געפֿירט.
gefirt zei hent zaine fun farshtandikeit der mit un
guided them hands his of skillfulness the with and

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿ֑ן .
ASafn fun mizmor a
Asaph of psalm a

[1] *(A Mizmor.Of Asaph)*

79 עט

O Elohim, the Goyim are come into Thine Nachalah;

א אלקים, פֿעלקער זײַנען געקומען אין
in gekumen zainen felker Elokim
into come are nations G-d

דײַן ארב ;
arav dain
inheritance your

Thy Heikhal Kodesh have they defiled;

זיי האָבן פֿאַראומרייניקט דײַן הייליקן היכל ,
heichl heilikn dain farumreinikt hobn zei
temple holy your defiled have they

they have reduced Yerushalayim to rubble.

זיי האָבן געמאַכט ירושלַ֑ים פֿאַר הויפֿנס .
hoifns far Yerushalayim gemacht hobn zei
heaps of ruins for Yerushalayim made have they

[2] The dead bodies of Thy avadim have they given

ב זיי האָבן געגעבן די טויטע לײַבער פֿון דײַנע קנעכט
knecht daine fun laiber toite di gegebn hobn zei
servants your of flesh(PL) dead the given have they

to be food unto the oph HaShomayim,

פֿאַר שפֿייז צו דעם פֿויגל פֿון הימל ,
himel fun foigel dem tsu shpaiz far
heaven of birds the to food for

the basar of Thy Chasidim, unto the beasts of the earth.

דאָס פֿלייש פֿון דײַנע פֿרומע צו דער
der tsu frume daine fun fleish dos
the to pious faithful your of flesh the

חיה פֿון דער ערד .
erd der fun chaye
earth the of beast

[3] Their shefach dahm *(shedding of blood)* is like mayim all around Yerushalayim;

ג זיי האָבן פֿאַרגאָסן זייער בלוט אַזוי ווי וואַסער,
vaser vi azoi blut zeyer fargosen hobn zei
water like so blood their shed have they

אַרום ירושלַ֑ים ,
Yerushalayim arum
Yerushalayim around

and there is none to bury them.

און נישט געווען קיין באַגרעבער.
bagreber kein geven nisht un
burier any been there is not and

[4] We are become a reproach to our shekhenim *(neighbors)*,

ד מיר זײַנען געווארן אַ חרפה ביי אונדזערע שכנים ,
shecheynim undzere bai charpe a gevorn zainen mir
neighbors our with disgrace a become are we

a scorn and derision to them that are around us.

אַ געלעכטער און אַ שפּאָט ביי אונדזערע אַרומיקע .
arumike undzere bai shpot a un gelechter a
surrounding ones our with makes a laughing stock a and laughable a

[5] How long, Hashem? Wilt Thou be angry lanetzach *(forever)*?

ה ביז וען ה וועסטו צערענען אויף אייביק?
eibik oif tserenen vestu Hashem ven biz
ever for be angry will you(sg) Hashem when until

Shall Thy kina *(jealousy)* burn like eish?

וועט ברענען ווי פַּיַיער דיַין קִנְאָה צאָרן?
tsorn kine dain faier vi brenen vet
wrath jealousy your fire like burn will

[6] Pour out Thy wrath upon the Goyim

ו גיס אויס דיַין גרימצאָרן אויף די פַּעלקער
felker di oif grimtsorn dain ois gis
nations the on wrath your out pour

that have no da'as of Thee,

וואָס קענען דיך נישט,
nisht dich kenen vos
not you(SG) know that

and upon the mamlachot

און אויף די קיניגרייַכן
kinigraichn di oif un
kingdoms the upon and

that have not called upon Thy Shem.

וואָס רופֿן נישט דיַין נאָמען.
nomen dain nisht rufn vos
name your not call that

[7] For they have devoured Ya'akov,

ז וואָרעם מע האָט אויפֿגעגעסן יעקבֿ,
Yaakov oifgegesn hot me vorem
Yaakov devoured has one because

and laid waste his naveh *(home)*.

און זיַין ווויינונג האָבן זיי פַּאַרוויסט.
farvist zei hobn voinung zain un
laid waste they have dwelling his and

[8] O remember not against us avonot rishonim *(former iniquities)*;

ח זאָלסט אונדז נישט דערמאָנען די זינד
zind di dermonen nisht undz zolst
sin the remember not us you(SG) must

פֿון די פֿריִערדיקע,
frierdike di fun
former the of

let Thy rachamim speedily come to us;

גיך זאָל אונדז אַנטקעגן קומען דיַין דערבאַרעמונג,
derbaremung dain kumen antkegen undz zol gich
compassion your come to meet us shall quickly

for we are brought very low.

וואָרעם מיר זיַינען גענפֿאַלן זייער.
zeyer gefaln zainen mir vorem
very fallen are we because

[9] Help us, O Elohei Yisheinu, *(G-d of our salvation)*,

ט שטיי אונדז בייַ, אלקים פֿון אונדזער הילף,
hilf undzer fun Elokim bai undz shtei
salvation our of G-d by us stand

for the kavod of Thy Shem;

צוליב דעם כּבֿוד פֿון דיַין נאָמען,
nomen dain fun koved dem tsulib
name your of honor the for sake of

and deliver us, and make kapporah for our sins,

און זיַי אונדז מציל, און זיַי מכפּר אויף אונדזערע זינד,
zind undzere oif mechaper zai un matsl undz zai un
sin our for expiate be and rescuer to us be and

for Thy Name's sake.

פֿון וועגן דיַין נאָמען.
nomen dain vegen fun
name your account of on

[10] Why should the Goyim say, Where is Eloheihem?

י נאָך וואָס זאָלן זאָגן די פַּעלקער: ווו איז זייער ג-ט?
G-t zeyer iz vu felker di zogn zoln vos noch
G-d their is where nations the say shall what after

Let there be known among the Goyim in our sight,

זאָל באַווויסט ווערן צווישן די פַּעלקער פֿאַר אונדזערע אויגן
oign undzere far felker di tsvishn vern bavust zol
eyes our before nations the among become known let

vengeance for the shefach dahm of Thy avadim.

די נקמה פַֿאַר דעם פַֿאַרגאָסענעם בלוט פֿון דײַנע קנעכט .
di nekome far dem fargosenem blut fun daine knecht
the for vengeance the shed blood of your servants

[11] Let the groaning of the asir *(prisoner)* come before Thee;

יא זאָל קומען פַֿאַר דיר דאָס קרעכצן
zol kumen far dir dos krechtsn
let come before you(SG) this cry

פֿון געפַֿאַנגענעם ,
fun gefangenem
of prisoners

according to the greatness of Thy Zero'a

לויט דער גרויסקייט פֿון דײַן אָרעם
loit der groiskeit fun dain orem
according to the greatness of your arm

preserve Thou those that are Bnei Temutah *(sons of death)*;

לאָז לעבן די אָנגעבראָכענע צום טויט ,
loz lebn di ongebreite tsum toit
let live the condemned to death

[12] And repay unto our shekhenim *(neighbors)* sevenfold into their kheyk

יב און קער אום אונדזערע שכנים זיבנפֿאַכיק
un ker um undzere shecheynim zibnfachik
and turn back our neighbors sevenfold

אין זייער בוזעם ,
in zeyer buzem
in their bosom

their reproach, wherewith they have reproached Thee, Adonoi.

זייער לעסטערונג וואָס זיי האָבן דיך
zeyer lesterung vos zei hobn dich
their reviling that they have you(SG)

געלעסטערט , אֲדֹנָי .
gelestert Adonoi
blasphemed Adonoi

[13] So we Thy people and tzon of Thy pasture

יג און מיר , דײַן פֿאָלק , און די שאָף פֿון דײַן פּיטערונג ,
un mir dain folk un di shof fun dain piterung
and we your people and the sheep of your pasture

will give Thee thanks l'olam *(forever)*;

וועלן דיר דאַנקען אויף אייביק ,
veln dir danken oif eibik
will to you(SG) give thanks for ever

we will show forth Thy praise l'dor vador.

וועלן מיר דערציילן דײַן לויב . אויף דור-דורות
veln mir dertseiln dain loib oif dor-doires
will we declare your praise on throughout generations

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער , אויף
oif gezangmaister dem far
upon choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Set to The Lilies of the Edut. Of Asaph. Mizmor.)*

שׁוֹשַׁנִּים-עדות ; פֿון אָסָפֿן אַ מיזמור .
mizmor a ASafn fun Sheshanim-eides
psalm a Asaph from lilies of the Edut

80 Give ear, O Ro'eh Yisroel,

פ דו פַֿאַסטוך פֿון יִשׂרָאֵל , פַֿאַרנעם ;
farnem Yisroel fun pastuch du
give ear Yisroel of shepherd you

Thou that leadest Yosef like a tzon;

דו וואָס פֿירסט אַזוי ווי שאָף יוֹסף ,
du vos first azoi vi shof Yosef
you who lead so like sheep Yosef

Thou that art enthroned between the Keruvim, shine forth.

דו וואָס זיצסט איבער די כּרובֿים , שײַן אַרויס .
du vos zitsst iber di kruvim shain arois
you who sit above the Keruvim shine forth

ג ב פַֿאַרויס אֶפְֿרַיִם און בנימין און מנַשֶּׁה
Menasheh un Binyamin un Efrayim far farois
Menasheh and Binyamin and Ephrayim before ahead of

דערוועק דיַין גבֿורה , און קום אונדז צו הילף.
hilf tsu undz kum un gevure dain dervek
help to us come and might your rouse

3 2 Before Ephrayim and Binyamin and Menasheh,

Stir up Thy gevurah *(might)*, and come and save us.

ד ג אלקים , ריכט אונדז ווידער אויף,
oif vider undz richt Elokim
up again us restore G-d

און דערלייַכט דיַין פּנים , אַז מיר
mir az ponem dain derlaicht un
we so that face your cause to shine and

זאָלן געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zoln
become saved shall

4 3 Turn us again, O Elohim,

and cause Thy face to shine that we may be saved.

ה ד ה דו אלקים צבָֿאות ,
Tseva'ot Elokim du Hashem
of hosts G-d you Hashem

ביז וואַנען וועסטו צערענען אויף דער
der oif tserenen vestu vanen biz
the against be angry will you(sg) when until

תּפֿילה פֿון דיַין פֿאָלק ?
folk dain fun tfile
people your of prayer

5 4 Hashem Elohim Tzva'os,

ad mosai *(how long)* wilt Thou be angry against the tefillat amecha *(prayer of Thy people)*?

ו ה האָסט זיי געשפּייזט מיט ברויט פֿון טרערן,
trern fun broit mit geshpaizt zei host
tears of bread with fed them you have

און זיי געמאַכט טרינקען עמערסווייַז טרערן.
trern emersvaiz trinken gemacht zei un
tears by buckets drink made them and

6 5 Thou feedest them with the lechem dimah *(bread of tears)*;

and givest them dima'ot *(tears)* to drink in great measure.

ז ו מאַכסט אונדז צום שטרייט בייַ אונדזערע שכנים ,
shecheynim undzere bai shtrait tsum undz machst
neighbors our with conflict to the us you make

און אונדזערע שׂונאים לאַכן זיך אָן.
on zich lachn sonem undzere un
at selves laugh enemies our and

7 6 Thou makest us a madon unto shcheneinu,

and oyveinu mock us.

ח ז אלקים פֿון צבָֿאות , ריכט אונדז ווידער אויף,
oif vider undz richt Tseva'ot fun Elokim
up again us restore hosts of G-d

און דערלייַכט דיַין פּנים , אַז מיר
mir az ponem dain derlaicht un
we so that face your cause to shine and

זאָלן געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zoln
become saved shall

8 7 Turn us again, O Elohim Tzva'os,

and cause Thy face to shine that we may be saved.

ט ח אַ ווייַנשטאָק האָסטו אַרויסגעטוגן פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun aroisgetsoign hostu vainshtok a
Egypt from brought out have you vine a

האָסט פֿאַרטריבן פֿעלקער, און אים אײַנגעפּלאַנצט.
aingeflantst im un felker fartriben host
planted it and nations driven out you have

9 8 Thou hast brought a gefen *(vine)* out of Mitzrayim;

Thou hast drove out Goyim, and planted it.

י ט האָסט אָפּגעראַמט פֿאַר אים,
im far opgeramt host
it for cleared you have

10 9 Thou preparedst room before it,

and didst cause it to take deep root,

אוּן עָר הָאָט אײַנגעוואָרצלט זײַנע וואָרצלען,
vortselen zaine aingevortslt hot er un
roots its take root has it and

and it filled the eretz.

אוּן אָנגעפֿילט דאָס לאַנד.
land dos ongefilt un
land the filled and

11 10 The harim were covered with the tzel *(shadow)* of it,

יא י דִּי בערג זײַנען פֿאַרדעקט געוואָרן
gevorn fardekt zainen berg di
become covered are mountains the

פֿון זײַן שאָטן ,
shotn zain fun
shadow its from

and the branches thereof were like the mighty cedars.

. אֵל אוּן זײַנע צווײַגן געוועזן צעדערן פֿון
El fun tsedern geven zainen tsvaign zaine un
G-d i.e., highest of cedars were are branches its and

12 11 It sent out its branches unto the yam *(sea)*,

יב יא עָר הָאָט אַרויסגעלאָזט זײַנע ריטער ביז צום ים ,
yam tsum biz riter zaine aroisgelozt hot er
sea to the unto shoots its sent out has it

and its shoots unto the Nahar *(river)*.

אוּן ביז צום טײַך זײַנע שפּראָצן .
shprotsn zaine taich tsum biz un
sprouts its river to the unto and

13 12 Lammah *(why)* hast Thou then broken down her walls,

יג יב פַֿאַר וואָס האָסטו צעבראָכן זײַנע צאַמען ,
tsamen zaine tsebrochn hostu vos far
walls its broken down have you what for

so that all they which pass by the derech do pluck her?

אַז אַלע וועגגייער זאָלן אים אַרומקלײַבן?
arumklaibn im zoln veggeyer ale az
pluck it shall passersby all so that

14 13 The chazir *(wild boar)* out of the forest doth lay it waste,

יד יג דער חזר פֿון וואַלד פֿרעסט אים אָפּ,
op im prest vald fun chezr der
up it eats forest from boar the

and the beasts of the sadeh doth devour it.

אוּן די ווידמענונג פֿון פֿעלד פֿיטערט זיך אויף אים.
im oif zich fitert feld fun vidmenung di un
it on self feeds field of wild beast the and

15 14 Shuv nah, we beseech Thee, O Elohim Tzva'os;

טו יד אלקים פֿון צבָאוֹת , קער זיך אום , איך בעט דיך ,
dich bet ich um zich ker Tseva'ot fun Elokim
you(SG) entreat I back self turn hosts of G-d

look down from Shomayim, and behold, and visit gefen zot;

לוג פֿון הימל אוּן זע , אוּן גיב אַכט
acht gib un ze un himel fun lug
attention give and see and heaven from look down

אויפֿן דאָזיקן ווײַנשטאָק,
vainshtok dozikn oifn
vine this on

16 15 And the stock which Thy Yamin *(Right Hand)* hath planted,

טז טו אוּן באַפֿעסטיק דאָס וואָס דײַן רעכטע
rechte dain vos dos bafestik un
right hand your which that strengthen and

האָט אײַנגעפֿלאַנצט,
aingeflantst hot
planted has

and the Ben that Thou madest strong for Thyself.

אוּן דערהייב דעם צווײַג וואָס דו האָסט דיר
dir host du vos tsvaig dem derheib un
yourself have you which branch the uphold and

שטאַרק געמאַכט .
gemacht shtark
made strong

[17] [16] It is burned with eish, it is cut down;

they perish at the ge'arah *(rebuke)* of Thy countenance.

יז טז ער איז פֿון פַֿייַער פַֿארברענט, ער איז אָפּגעשניטן;
opgeshnitn iz er farbrent faier fun iz er
cut off is it burned up fire from is it

פֿון דעם בייזער פֿון דיַין פּנים
ponem dain fun beizer dem fun
countenance your of indignation the from

גייען זיי אונטער.
unter zei geyen
under they go

[18] [17] Let Thy Yad be upon the Ish Yeminecha *(the Man of your Right Hand)*,

upon the Ben Adam whom Thou madest strong for Thyself.

יח יז זאָל דיַין האַנט זיַין אויף דעם מאַן פֿון
fun man dem oif zain hant dain zol
of man the upon be hand your let

דיַין רעכטער האַנט,
hant rechter dain
hand right your

אויף דעם מענטשנקינד וואָס דו האָסט דיר
dir host du vos mentshnkind dem oif
yourself have you who son of man the upon

שטאַרק געמאַכט,
gemacht shtark
made strong

[19] [18] So will we never turn back from Thee;

revive us, and we will call upon Thy Shem.

יט יח אַז מיר זאָלן זיך נישט אָפּקערן פֿון דיר ;
dir fun opkeren nisht zich zoln mir az
you(SG) from turn away not ourselves shall we so that

זאָלסט אונדז אויפֿלעבן, אַז מיר רופֿן דיַין נאָמען.
nomen dain rufn mir az oiflebn undz zolst
name your call we so that revive us may you(SG)

[20] [19] Turn us again, Hashem Elohim Tzva'os;

cause Thy face to shine that we may be saved.

כ יט ה דו אלקים פֿון צבָאוֹת , ריכט אונדז ווידער אויף,
oif vider undz richt Tseva'ot fun Elokim du Hashem
up again us restore hosts of G-d you Hashem

דערלייַכט דיַין פּנים , אַז מיר זאָלן געהאָלפֿן ווערן.
vern geholfn zoln mir az ponem dain derlaicht
become saved shall we so that face your cause to shine

[1] *(For the one directing. On the gittis. Of Asaph)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער, אויף גִּתִּית ; פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun gitit oif gezangmaister dem far
Asaph from Gittis on choirmaster the for

81 פא

Sing with joy unto Elohim uzeinu *(our strength)*;

make a joyful noise unto Elohei Ya'akov.

זינגט צו אלקים אונדזער שטאַרקייט,
shtarkeit undzer Elokim tsu zingt
strength our G-d to sing

שאַלט צו דעם אלוקי יעקבָ .
Yaakov Elokei dem tsu shalt
Yaakov G-d of the to shout out

[3] [2] Begin a song, and bring hither the tambourine,

the pleasant kinnor *(harp)* with the nevel *(lyre)*.

ג ב הייבט אויף אַ געזאַנג , און שפּילט אויף אַ פּויק ,
poik a oif shpilt un gezang a oif heibt
drum a on play and song a up raise

אויף אַ זיסער האַרף מיט אַ גיטאַר .
gitar a mit harf ziser a oif
stringed instrument a with harp sweet a on

[4] [3] Blow the shofar at Rosh Chodesh,

ד ג בלאָזט אַ שופֿר אום ראָש-חודש ,
rosh-choidesh um shoifer a blozt
new moon at shofar a blow

at the full moon, on Yom Chageinu.

אין פֿולער לבֿנה צו אונדזער יום-טובֿ .
yom-tov undzer tsu levone fuler in
Yontev our to moon full in

[5][4] For this was a chok for Yisroel,

ה ד וואָרעם דאָס איז אַ חוק פֿאַר ישְׂרָאֵל,
Yisroel far chok a iz dos vorem
Yisroel for statute a is this because

and a mishpat of the Elohei Ya'akov.

אַ געזעץ פֿון דעם אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei dem fun gezets a
Yaakov G-d of the of law a

[6][5] This He ordained in Yosef for an edut,

ו ה אַן צייגנים אין יוֹסף האָט ער עס געמאַכט,
gemacht es er hot Yosef in tseignim an
made it he has Yosef in witnesses a

when He went out over Eretz Mitzrayim;

אַז וועָן ער איז אַרויס אויף לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land oif arois iz er ven az
Egypt land over out is he when that

where a language of one not known did I hear.

האָב איך אַ שפּראַך מיר אומבאַקאַנט געהערט.
gehert umbakant mir shprach a ich hob
heard unknown me language a I have

[7][6] I removed his shekhem *(shoulder)* from the burden;

ז ו איך האָב אָפּגעטאָן זיין רוקן פֿון לאַסט ,
last fun rukn zain opgeton hob ich
burden from back his removed have I

his hands were delivered from the basket.

זיינע הענט זאָלן אַוועק פֿון דעם טראָגקאָרב .
trogkorb dem fun avek zoln hent zaine
carrying basket the from gone away shall hands his

[8][7] In tzoros thou called, and I delivered thee;

ח ז האָסט געוואָלפֿן אין נויט , און איך האָב דיך אַרויסגעצויגן ,
aroisgetsoign dich hob ich un noit in gerufn host
brought out you(SG) have I and trouble in called you have

I answered thee in the seter ra'am;

איך האָב דיר געענטפֿערט פֿון דער פֿאַרבאָרגענישׂ פֿון דונער .
duner fun farborgenish der fun geentfert dir hob ich
thunder of secret the from answered you(SG) have I

I tested thee at the waters of Merivah. Selah

איך האָב דיך געפּרוווט בײַ די וואַסערן פֿון
fun vasern di bai gepruvet dich hob ich
of waters the at tested you(SG) have I

מריבֿה . סֶלָה .
Selah Merivah
Selah Merivah

[9][8] Shema, O My people, and I will admonish thee;

ט ח הער , מײַן פֿאָלק , און איך וועל דיך וואָרענען ,
vorenen dich vel ich un folk main her
admonish you(SG) will I and people my pay heed

O Yisroel, if thou wilt pay heed unto Me;

ישְׂרָאֵל, וועָן דו זאָלסט מיר צוהערן !
tsuhern mir zolst du ven Yisroel
listen to me you(SG) should you if Yisroel

[10][9] There shall no el zar be among thee;

י ט קיין אֵל זָר זאָל נישט זײַן בײַ דיר ,
dir bai zain nisht zol zar El kein
you(SG) with be not shall strange g-d any

neither shalt thou worship any el nechar.

און זאָלסט זיך נישט בוקן צו קיין פֿרעמדן ג-ט.
G-t fremdn kein tsu bukn nisht zich zolst un
g-d foreigner any to bow down not self you(SG) shall and

[11][10] I am Hashem Eloheicha

יא י איך בין ה׳ דײַן ג-ט,
G-t dain Hashem bin ich
G-d your Hashem am I

Who brought thee out of Eretz Mitzrayim;

וואָס האָט דיך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם ;
Mitsrayim land fun oifgebracht dich hot vos
Egypt land from brought up you(SG) has who

open thy mouth wide,
I will fill it.

מאַך אויף ברייט דײַן מויל און איך וועל עס אָנפֿילן.
onfiln es vel ich un moil dain breit oif mach
fill it will I and mouth your wide up make

[12] [11] But My people would not pay heed to My voice;

יב יא אָבער מײַן פֿאָלק האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot folk main ober
paid heed not has people my but

צו מײַן קול ,
kol main tsu
voice my to

and Yisroel would have none of Me.

און ישׂראל האָט נישט אײַנגעווילקט צו מיר.
mir tsu aingevilikt nisht hot Yisroel un
me to consented not has Yisroel and

[13] [12] So I gave them up

יג יב און איך האָב אים פֿרײַ געלאָזט
gelozt frai im hob ich un
allowed free him have I and

unto their own hearts' sherirut *(stubbornness)*;

אין דער אײַנגעשפאַרטקייט פֿון זײַן האַרצן,
hartsn zain fun aingeshpartkeit der in
heart his of the stubborn inclinations the in

and they walked in their own mo'atzot *(counsels)*.

זיי זאָלן גיין לויט זייערע באַראָטן.
barotn zeyere loit gein zoln zei
counsels their according to go shall they

[14] [13] Oh that My people had paid heed unto Me,

יד יג וועלן מײַן פֿאָלק וואָלט צוהערן צו מיר,
mir tsu tsuhern volt folk main ven
me to listen would people my if

and Yisroel had walked in My ways!

וועלן ישׂראל וואָלט אין מײַנע וועגן גיין !
gein vegen maine in volt Yisroel ven
go ways my in would Yisroel if

[15] [14] I should soon have subdued their oyevim

טו יד איך וואָלט גיך אונטערטעניקט זייערע פֿײַנט ,
faint zeyere untertenikt gich volt ich
enemies their subdue quickly would I

and turned My Yad *(hand, power)* against their adversaries.

און אויף זייערע דריקער געקערט מײַן האַנט.
hant main gekert driker zeyere oif un
hand my turned oppressors their on and

[16] [15] The haters of Hashem should have cringed before Him;

טז טו די שׂונאים פֿון ה וואָלטן
voltn Hashem fun sonem di
would have Hashem of haters the

אײַנגעגאַנגען פֿאַר אים,
im far aingegangen
him before submitted

their et *(time, fate, punishment)* endures l'olam.

און זייער שטראָף וואָלט געווען אייביק .
eibik geven volt shtrof zeyer un
eternal have been would punishment their and

[17] [16] He would have fed them also with the finest of the chittah *(wheat)*;

יז טז און אים וואָלט מען געשפּײַזט מיט דעם
dem mit geshpaizt men volt im un
the with fed one would him and

פֿעטס פֿון ווייץ ;
veits fun fets
wheat of fat

and with devash *(honey)* from the Tzur would I have satisfied thee.

און פֿון פֿעלדז דיך וואָלט איך מיט
mit ich volt dich feldz fun un
with I would you(SG) rock from and

האָניק געזעטיקט.
gezetikt honik
satisfied honey

[1] *(Mizmor of Asaph)*

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun mizmor a
Asaph from psalm a

82 פב

א אלקים שטייט אין דער עדה פֿון אֵל ,
El fun eide der in shteit Elokim
G-d of congregation the in stands G-d

Elohim standeth in the Adat El;

He judgeth among the elohim.

אין דער מיטן פֿון די אלקים משפט ער.
er mishpot Elokim di fun mitn der in
he judges g-ds the of midst the in

[2] Ad mosai *(How long)* will ye judge unjustly,

ב ביז וואַנען וועט איר משפטן אומגערעכט,
umgerecht mishpetn ir vet vanen biz
unjustly judge you will when until

and show partiality to the resha'im?

און שוינען דעם פנים פֿון די רשעים ?
reshoim di fun ponem dem shoinen un
wicked ones the of face the favor and

Selah סֶלָה

[3] Defend the poor and yatom *(fatherless)*;

ג טוט רעכט דעם אָרעמאַן און דעם יתום ,
yosem dem un oreman dem recht tut
fatherless the and destitute the right do

do justice to the oni *(afflicted)* and needy.

דעם געדריקטן און דעם באַדערפֿטיקן מאַכט גערעכט.
gerecht macht baderftikn dem un gedriktn dem
right make needy the and oppressed the

[4] Deliver the poor and needy;

ד מאַכט אַנטרינען דעם אָרעמאַן און דעם אבֿיון ,
evyon dem un oreman dem antrinen macht
needy the and destitute the escape make

rid them out of the yad resha'im.

פֿון דער האַנט פֿון די רשעים זייַט מציל .
matsl zait reshoim di fun hant der fun
rescuing be wicked ones the of hand the out of

[5] They know not, neither will they understand;

ה זיי ווייסן נישט, און זיי פֿאַרשטייען נישט,
nisht farshteyen zei un nisht veisn zei
not understand they and not know they

they walk on in choshech;

אין פֿינצטערניש גייען זיי אום ;
um zei geyen fintsternish in
to and fro they go darkness in

all the foundations of ha'aretz are shaken.

אַלע גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד פֿאַלן אום .
um faln erd der fun gruntfestn ale
down fall land the of foundations all

[6] I have said, elohim ye are;

ו איך וואָלט געזאָגט, אלקים זייַט איר,
ir zait Elokim gezogt volt ich
you are g-ds said would have I

and all of you are Bnei HaElyon.

און זין פֿון דעם עליון זייַט איר אַלע.
ale ir zait Elyon dem fun zin un
all you are Most High the of sons and

[7] But ye shall die like adam,

ז אָבער אַזוי ווי אַ מענטש וועט איר שטאַרבן,
shtarbn ir vet mentsh a vi azoi ober
die you will man a as so but

and fall like one of the sarim *(princes)*.

און ווי איינער פֿון די האַרן וועט איר פֿאַלן.
faln ir vet harn di fun einer vi un
fall you will lords the of one as and

[8] Arise, Elohim, judge ha'aretz;

for Thou shalt inherit kol HaGoyim.

ח שטיי אויף, אלקים, משפט די ערד,
erd di mishpot Elokim oif shtei
earth the judge G-d up stand
וואָרעם אַלע פֿעלקער זיַינען דיַין אַרב.
arav dain zainen felker ale vorem
inheritance your are nations all because

[1] *(Shir. Mizmor of Asaph)*

א אַ געזאַנג, אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן.
ASafn fun mizmor a gezang a
Asaph from psalm a song a

פג

83 Keep not Thou silent, O Elohim;

אלקים, נישט זיַי שטיל,
shtil zai nisht Elokim
silent be not G-d

hold not Thy peace, and be not still, O El *(G-d)*.

זאָלסט נישט פֿאַרשוויַיגן און נישט רוען, אֵל.
El ruen nisht un farshvaign nisht zolst
G-d rest not and be silent not may you(SG)

[3 2] For, hinei, Thine oyevim are in tumult;

ב ווואָרעם זע, דיַינע פֿיַינט טומלען,
tumlen faint daine ze vorem
clamor enemies your behold because

and they that hate Thee have lifted up the rosh.

און דיַינע שׂונאים הייבן אויף דעם קאָפּ.
kop dem oif heibn sonem daine un
head the up raise haters your and

[4 3] They lay out a crafty conspiracy against Amecha *(Thy people)*,

ג אָקעגן דיַין פֿאָלק סוֹדען זיי זיך ליסטיק,
listik zich zei soden folk dain akegn
cunningly selves they conspire people your against

and plot against Tzefunecha *(Thy sheltered, protected, hidden ones)*.

און זיי עצהן זיך אַקעגן דיַינע באַשיצטע.
bashitste daine akegn zich eetshn zei un
protected ones your against selves counsel they and

[5 4] They have said: Come,

ד זיי האָבן געזאָגט: קומט,
kumt gezogt hobn zei
come said have they

and let us cut them off from being a goy *(nation)*;

און לאָמיר זיי פֿאַרטילגן פֿון זיַין אַ פֿאָלק,
folk a zain fun fartiliken zei lomir un
people a being from destroy them let us and

that the shem Yisroel may be no more remembered.

אַז מער זאָל נישט געדאַבט ווערן דער
der vern gedacht nisht zol mer az
the be remembered not shall more so that
נאָמען יִשׂרָאֵל.
Yisroel nomen
Yisroel name

[6 5] For they have plotted together with one lev;

ה ווואָרעם זיי האָבן געהאַלטן אַן עצה מיט אין האַרצן,
hartsn ein mit eitse an gehaltn hobn zei vorem
heart one with counsel a held have they because

they cut a brit against Thee;

קעגן דיר אַ ברית טוען זיי שליסן.
shlisn zei tuen bris a dir kegen
establish they do covenant a you(SG) against

[7 6] The ohalim Edom, and the Yishm'elim;

ו די געצעלטן פֿון אֱדוֹם, און די יִשׁמָעֵאלים,
Yishmaelim di un Edom fun getseltn di
Yishm'elim the and Edom of tents the

of Moav, and the Hagerim;

מוֹאָבּ, און די הַגרים;
Hagarim di un Moav
Hagerim the and Moav

[8][7] Geval, and Ammon, and Amalek;

ח ז גבל , און עַמּוֹן , און עֲמָלֵק ,
Amalek un Amon un Geval
Amalek and Ammon and Geval

Peleshet *(Philistia)* with the inhabitants of Tzor;

פְּלֶשֶׁת מיט די באַווויינער פון צור .
Tsor fun bavoiner di mit Peleshet
Tzor of inhabitants the with Philistia

[9][8] Assyria also is joined with them;

ט ח אויך אשור האָט זיך באַהעפט מיט זיי ;
zei mit baheft zich hot Ashur oich
them with joined self has Assyria also

they are the zero'a *(strong arm)* of the Bnei Lot.

זיי זיַנען אַן אָרעם צו די קינדער פון לוֹט.
Lot fun kinder di tsu orem an zainen zei
Lot of children the to arm an are they

Selah סֶלָה

[10][9] Do unto them as unto Midyan;

י ט טו צו זיי אַזוי ווי צו מִדְיָן ,
Midyan tsu vi azoi zei tsu tu
Midyan to like so them to do

as to Sisra, as to Yavin, at the Wadi Kishon;

ווי צו סיסראן, ווי צו יבִינען ביַים טיַיך קישון ,
Kishon taich baim Yavinen tsu vi Sisraen tsu vi
Kishon river at the Yavin to as Sisra to as

[11][10] Which became shmad at Ein-Dor;

יא י ווָאס זיַנען פַאַרטיליקט געווָארן אין עֵין-דאֹר,
Ein-Dor in gevorn fartilikt zainen vos
Ein-Dor in become exterminated are who

they became like domen *(dung, fertilizer)* for ha'adamah.

געווָארן ווי מיסט אויף דער ערד .
erd der oif mist vi gevorn
earth the on dung as becoming

[12][11] Make their nobles like Orev, and like Ze'ev;

יב יא מאַך זייערע אַדלליַיט ווי עוֹרֵב און ווי זאבַ ,
Zeev vi un Orev vi adllait zeyere mach
Ze'ev like and Orev like leading people their make

yes, all their princes like Zevach, and like Tzalmunna;

און ווי זֶבַח און ווי צלמונע , אַלע זייערע פִירשטן;
firshtn zeyere ale teslmune vi un Zevach vi un
princes their all Tzalmunna like and Zevach like and

[13][12] Who said, Let us take possession for ourselves

יג יב די ווָאס זָאגן : לאָמיר ירַשענען פַאַר אונדז
undz far yarshen lomir zogn vos di
us for take possession let us say who the ones

of the pasturelands of Elohim.

די ווויינונגען פון אלקים .
Elokim fun voinungen di
G-d of dwellings the

[14][13] O Elohai, make them like galgal *(tumbleweed)*;

יד יג מיַין ג-ט, מאַך זיי ווי ווירבלשטויב ,
virblshtoib vi zei mach G-t main
whirlwind dust as them make G-d my

like chaff before the ruach *(wind)*.

ווי שפריי פַאַרן ווינט .
vint faran shprei vi
wind before the chaff as

[15][14] As the eish consumeth the forest,

טו יד ווי אַ פַיַער ווָאס פַאַרברענט אַ ווָאלד,
vald a farbrent vos faier a vi
forest a burns up that fire a like

and as the flame setteth ablaze harim;

און ווי אַ פלאַם ווָאס צעפלאַקערט די בערג ,
berg di tseflakert vos flam a vi un
mountains the sets ablaze that flame a like and

[16][15] So pursue them with Thy sa'ar *(tempest, storm)*,

טז טו אַזוי זָאלסטו זיי נאָכיָאגן מיט דיַין שטורעם,
shturem dain mit nochyogn zei zolstu azoi
storm your with pursue them may you(SG) so

and make them afraid with Thy storm.

אוּן מִיט דַיִן גְעוַויטֶער זַיי דערשרעקן.
dershrekn zei geviter dain mit un
terrify them tempest your with and

17 16 Fill their faces with shame;

יז טז פִּיל זַייער פָּנִים מִיט שׁאַנְד ,
shand mit ponem zeyer fil
shame with faces their fill

that they may seek Shimcha, Hashem.

אַז זַיי זאָלן זוכן דַיִן נאָמען , ה .
Hashem nomen dain zuchn zoln zei az
Hashem name your seek shall they that

18 17 Let them be put to shame and dismayed adei ad;

יח יז זאָלן זַיי פַאַרשעמט אוּן דערשראָקן ווערן אויף אייביק,
eibik oif vern dershrokn un farshemt zei zoln
ever for become terrified and ashamed they may

yes, let them perish in disgrace;

אוּן זאָלן זַיי צוּ שׁאַנְד ווערן אוּן אונטערגיין.
untergein un vern shand tsu zei zoln un
decline and become shame to they may and

19 18 Let them have da'as that Thou alone, Shimcha Hashem,

יט יח אוּן זאָלן זַיי ווִיסן אַז דוּ אַליין ווָאס
vos alein du az visen zei zoln un
that alone you that know they may and

דַיִן נאָמען איז ה ,
Hashem iz nomen dain
Hashem is name your

art Elyon al kol HaAretz.

ביסט דער עליון איבער דער גאַנצער ערד .
erd gantser der iber Elyon der bist
earth whole the over Most High the are

א פַאר דעם געזאַנגמייסטער, אויף גִּתִּית; פוּן די
di fun gitit oif gezangmaister dem far
the from Gittis upon choirmaster the for

1 *(For the one directing. On the gittit. Mizmor for the Bnei Korach)*

קינדער פוּן קֹרַח אַ מִזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korah of children

פד

84 How yedidot *(lovely)* are thy mishkanot,

וִוי ליבלעך זיינען דיינע וווינונגען ,
voinungen daine zainen liblech vi
dwellings your are lovely how

O Hashem Tzva'os!

ה צְבָאוֹת !
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

3 2 My nefesh longeth, yea, even fainteth

ג ב מיין זעל גאַרט אוּן גייט אויס
ois geit un gart zel main
out goes and longs soul my

for the khatzrot Hashem *(courts of Hashem)*;

נאָך די הויפן פוּן ה ;
Hashem fun hoifn di noch
Hashem of courts the after

my lev and my basar

מיין האַרץ אוּן מיין לייב זינגען
zingen laib main un harts main
sing body my and heart my

crieth out for El Chai.

צום לעבעדיקן אֵל .
El lebedikn tsum
G-d living to the

4 3 Yea, the sparrow hath found a bais,

ד ג אַפילו אַ שפּערל געפינט אַ היים ,
heim a gefint shperl a afile
home a finds sparrow a even

and the swallow a ken *(nest)*
for herself,

אוֹן אַ שווּאַלב אַ נעסט פַֿאַר זיך ,
zich far nest a shvalb a un
self for nest a swallow a and

where she may lay her young,

ווּ זי טוט אַהין אירע יונגע ,
yunge ire ahin tut zi vu
young her there puts she where

even Thine mizbechot,

ביַי דיַינע מזבחות , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem mizbeyches daine bai
of hosts Hashem altars your by

O Hashem Tzva'os Malki v'Elohai.

מַיִן קיניג אוֹן מַיִן ג-ט.
G-t main un kinig main
G-d my and king my

[5][4] Ashrei are they that dwell
in Thy Beis;

ה ד ווויל צו די וואָס זיצן אין דַיִן הויז ;
hoiz dain in zitsn vos di tsu voil
house your in sit who the ones to blessed

they are ever praising Thee.

תמיד וועלן זיי דיך לויבן .
loibn dich zei veln tamid
praise you(SG) they will continually

Selah סֶלָה

[6][5] Ashrei is the adam
whose oz is in Thee;

ו ה ווויל צו די מענטשן וואָס זייער שטאַרקייט איז אין דיר ,
dir in iz shtarkeit zeyer vos mentshn di tsu voil
you(SG) in is strength their whose men the to blessed

in whose lev are their highways
[to Tziyon].

וואָס דיַינע וועגן זיַינען אין זייער האַרצן.
hartsn zeyer in zainen vegen daine vos
hearts their in are ways your who

[7][6] Who passing through the valley
of Baca *(weeping)*

ז ו דורכגייענדיק דעם טאָל בָּכָא ,
bocho tal dem durchgeyendik
Baca valley of the passing through

make it a ma'ayon *(spring, fountain)*;

מאַכן זיי אים פַֿאַר אַ קוואַל ;
kval a far im zei machn
spring a for it they make

the moreh *(early rain)* also covereth
it with berakhot *(blessings)*.

יאָ , אַ פרירעגן באַקלייַדט אים מיט ברכות .
broches mit im bakleidt friregn a yo
blessings with it covers early rain an yes

[8][7] They go from strength to strength,

ח ז זיי גייען פֿון שטאַרקייט צו שטאַרקייט,
shtarkeit tsu shtarkeit fun geyen zei
strength to strength from go they

every one of them who appeareth
before Elohim in Tziyon.

זיי ווייַזן זיך פַֿאַר אלקים אין ציון .
Tsiyon in Elokim far zich vaizn zei
Tziyon in G-d before selves appear they

[9][8] O Hashem Elohim Tzva'os,
hear my tefillah;

ט ח ה דו אלקים פֿון צְבָאוֹת , הער
her Tseva'ot fun Elokim du Hashem
pay heed of hosts of G-d you Hashem

צו מַיִן תּפִלה,
tfile main tsu
prayer my to

give ear, O Elohei Ya'akov.

פַֿאַרנעם, דו אלוקי יעקבּ .
Yaakov Elokei du farnem
Yaakov the G-d of you accept

Selah סֶלָה

[10] [9] Behold mogineinu *(our shield)*, O Elohim,

ט אלקים אונדזער שילד, זע ,
ze shild undzer Elokim
behold shield our G-d

and look upon the face of Thine Moshiach.

און קוק אויף דעם פנים פֿון דיין געזאלבטן .
gezalbtn dain fun ponem dem oif kuk un
Anointed one your of face the upon look and

[11] [10] For a yom in Thy khatzrot is better

י ווארעם בעסער אַ טאָג אין דיינע הויפֿן
hoifn daine in tog a beser vorem
courts your in day a better because

than a thousand.

איידער טויזנט ;
toiznt eider
thousand than

I had rather be a doorkeeper in the Beis Elohai,

איך וואָלט אויסגעווײלט שטיין בײַם שוועל
shvel baim shtein oisgeveilt volt ich
threshold at standing chosen would I

אין הויז פֿון מײַן ג-ט,
G-t main fun hoiz in
G-d my of house in

than to dwell in the ohalim resha *(tents of wickedness)*.

אידער ווונען אין געצעלטן פֿון אומרעכט.
umrecht fun getseltn in voinen eider
injustice of tents in dwelling before

[12] [11] For Hashem Elohim is a shemesh and a mogen;

יא ווארעם אַ זון און אַ שילד איז ה אלקים ,
Elokim Hashem iz shild a un zun a vorem
G-d Hashem is shield a and sun a because

Hashem will give chen and kavod;

חן און כּבֿוד גיט ה ;
Hashem git koved un chein
Hashem gives honor and grace

no good thing will He withhold

ער פֿאַרמײַדט נישט קיין גוטס
guts kein nisht farmaidt er
good any not withholds he

from the holekhim b'tamim *(them that walk uprightly)*.

פֿון די וואָס גייען אין ערלעכקייט.
erlechkeit in geyen vos di fun
integrity in go who the ones from

[13] [12] O Hashem Tzva'os, ashrei is the adam

יב ה צבֿאות , ווויל צו דעם מענטשן
mentshn dem tsu voil Tseva'ot Hashem
men the to blessed of hosts Hashem

bote'ach *(man that trusteth, hath confident faith)* in Thee.

וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף דיר .
dir oif zich farzichert vos
you(SG) on self trusts who

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון די
di fun gezangmaister dem far
the from choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. Mizmor)*

קינדער פֿון קֹרַח אַ מיזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korach of children

85 פה

Hashem, Thou hast been favorable unto Thy land;

האָסט באַוויליקט, ה , דײַן לאַנד,
land dain Hashem bavilikt host
land your Hashem favored you have

Thou hast brought back the captivity of Ya'akov.

האָסט אומגעקערט די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun gefangenshaft di umgekert host
Yaakov of captivity the turned back you have

ג ב הָאָסט פַֿארגעבן די זינד פֿון דיין פֿאָלק ,
fargebn di zind fun dain folk host
you have forgiven your people sin of

[3 2] Thou hast forgiven the avon *(iniquity)* of Amecha *(Thy people)*;

הָאָסט פַֿארדעקט זייערע אַלע חטאים .
chatoim ale zeyere fardekt host
sins all their covered you have

Thou hast covered all their chattat *(sin)*.

סֶלָה Selah

ד ג הָאָסט אײַנגעטאָן אַל דײַן רוגז ,
roiges dain al aingeton host
wrath your all put away you have

[4 3] Thou hast withdrawn all Thy wrath;

הָאָסט זיך אָפּגעקערט פֿון דײַן גרימצאָרן .
grimtsorn dain fun opgekert zich host
fiery wrath your from turned away self you have

Thou hast turned from Thine charon af.

ה ד ריכט אונדז ווידער אויף, אלקים פֿון אונדזער הילף ,
hilf undzer fun Elokim oif vider undz richt
salvation our of G-d up again us raise

[5 4] Turn us, O Elohei Yisheinu *(G-d of our salvation)*,

און פַֿארשטער דײַן כּעס קעגן אונדז.
undz kegen kaas dain farshter un
us against anger your remove and

and put away Thine ka'as *(anger)* toward us.

ו ה צי אויף אייביק וועסטו צערנענן אויף אונדז?
undz oif tserenen vestu eibik oif tsi
us on be angry will you(sg) ever for yes? no?

[6 5] Wilt Thou be angry with us l'olam?

וועסטו ציען דײַן כּעס אויף
oif kaas dain tsien vestu
on anger your draw out will you(sg)

Wilt Thou draw out Thine anger l'dor vador?

דור-דורות ?
dor-doires
throughout generations

ז ו צי וועסטו אונדז נישט אויפֿלעבן וויידער,
vider oiflebn nisht undz vestu tsi
again revive not us will you(sg) yes? no?

[7 6] Wilt Thou not revive us again;

אַז דײַן פֿאָלק זאָל זיך פֿרייען מיט דיר ?
dir mit freyen zich zol folk dain az
you(SG) with rejoice selves shall people your that

that Amecha *(Thy people)* may rejoice in Thee?

ח ז ווײַז אונדז, ה , דײַן חֶסֶד ,
chesed dain Hashem undz vaiz
lovingkindness your Hashem us show

[8 7] Show us chasdecha *(Thy chesed, kindness, steadfast love)*, Hashem,

און דײַן הילף זאָלסטו אונדז געבן .
gebn undz zolstu hilf dain un
give us may you(SG) salvation your and

and grant us Thy salvation.

ט ח איך הער וואָס הָאֵל ה רעדט ;
redt Hashem HaEl vos her ich
speaks Hashem the G-d what hear I

[9 8] I will hear what HaEl Hashem will say;

פַֿאַר וואָר, ער רעדט פֿריד פַֿאַר זײַן פֿאָלק און
un folk zain far frid redt er vor far
and people his for peace speaks he truly for

for He will speak shalom unto His people, and to His Chasidim;

פַֿאַר זײַנע פֿרומע ;
frume zaine far
pious faithful his for

נאָר זיי זאָלן זיך נישט אומקערן צו נאַרישקייט.
narishkeit tsu umkeren nisht zich zoln zei nor
folly to turn back not selves may they but

but let them not turn again to folly.

[10] [9] Surely His salvation is karov *(near)* them that fear Him;

that kavod may dwell in Artzeinu *(our land)*.

[11] [10] Chesed and emes will meet together;

tzedek and shalom will kiss each other.

[12] [11] Emes shall titzmach *(sprout forth)* out of ha'aretz;

and tzedek shall look down from Shomayim.

[13] [12] Yes, Hashem shall give that which is tov;

and Artzeinu *(our land)* shall yield her yevul *(increase, produce)*.

[14] [13] Tzedek shall go before Him;

and shall set us in the Derech of His steps.

י ט גאָר נאָנט צו זײַנע פֿאַרכטער איז ישועה ,
yeshue zain iz forchter zaine tsu nont gor
salvation his is fearers his to near really

כּדי כּבֿוד זאָל רוען אין אונדזער לאַנד.
land undzer in ruen zol koved kedei
land our in rest may glory so that

יא י געגאָנ און אמת האָבן זיך באַגעגענט,
bagegent zich hobn emes un genod
met selves have truth and grace

גערעכטיקייט און שלום האָבן זיך צעקושט.
tsekusht zich hobn sholem un gerechtikeit
kissed selves have peace and righteousness

יב יא אמת שפּראָצט פֿון דער ערד ,
erd der fun shprotst emes
earth the from spring up truth

און גערעכטיקייט לוגט פֿון הימל .
himel fun lugt gerechtikeit un
heaven from gazes down righteousness and

יג יב יאָ , ה ווועט געבן גוטס,
guts gebn vet Hashem yo
good give will Hashem yes

און אונדזער לאַנד ווועט געבן איר פֿרוכט.
frucht ir gebn vet land undzer un
fruit its give will land our and

יד יג גערעכטיקייט ווועט גיין אים פֿאַרויס ,
farois im gein vet gerechtikeit
ahead of him go will righteousness

און קירעווען אין ווועג זײַנע טריט.
trit zaine veg in kireven un
steps his way in direct and

[1] *(A tefillah of Dovid)*

א אַ תּפֿילה פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun tfile a
Dovid of prayer a

86

פו

א נײַג צו , ה , דײַן אויער, ענטפֿער מיר,
mir entfer oier dain Hashem tsu naig
me answer ear your Hashem to incline

Incline Thine ear, Hashem; hear me;

for I am ani *(poor)* and evyon *(needy)*.

וואָרעם אָרים און באַדערפֿטיק בין איך.
ich bin baderftik un orim vorem
I am needy and poor because

[2] Be shomer over my nefesh;

for I am chasid; O Thou Elohai, save Thy eved that trusteth in Thee.

ב באַהיט מײַן זעל וואָרעם איך בין פֿרום ,
frum bin ich vorem zel main bahit
devout am I because soul my guard

העלף, דו מײַן ג-ט, דײַן קנעכט וואָס פֿאַרזיכערט
farzichert vos knecht dain G-t main du helf
trusts who servant your G-d my you help

זיך אויף דיר .
dir oif zich
you(SG) in self

[3] Channeni *(be merciful)* unto me, Adonoi;

ג לײַטזעליק מיך , אֲדֹנָי ,
Adonoi mich laitzelik
Adonoi me be gracious

for I cry unto Thee kol hayom.

וואָרעם צו דיר רוף איך אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a ich ruf dir tsu vorem
day entire an I call you(SG) to because

[4] Samei'ach *(rejoice)* the nefesh of Thy eved;

ד דערפֿרייַ די זעל פֿון דיַין קנעכט,
knecht dain fun zel di derfrei
servant your of soul the gladden

for unto Thee, Adonoi, do I lift up my nefesh.

וואָרעם צו דיר , אֲדֹנָי , הייב איך אויף מײַן נפֶשׁ .
nefesh main oif ich heib Adonoi dir tsu vorem
soul my up I lift Adonoi you(SG) to because

[5] For Thou, Adonoi, art tov, and ready to forgive;

ה וואָרעם דו , אֲדֹנָי , ביסט גוט און פֿאַרגעביק,
fargebik un gut bist Adonoi du vorem
forgiving and good are Adonoi you because

and plenteous in chesed unto all them that call upon Thee.

און פֿילגענאָדיק צו אַלע וואָס רופֿן דיך .
dich rufn vos ale tsu filgenodik un
you call out who all to abundant in mercy and

[6] Give ear, Hashem, unto my tefillah *(prayer)*;

ו פֿאַרנעם, ה , מײַן תּפֿילה,
tfile main Hashem farnem
prayer my Hashem listen

and attend to the voice of my techinnot *(supplications)*.

און האָרך צו דעם קול פֿון מײַנע געבעטן .
gebetn maine fun kol dem tsu horch un
supplications my of voice the to listen and

[7] In my yom tzoros I will call upon Thee;

ז אין טאָג פֿון נויט רוף איך דיך ,
dich ich ruf noit fun tog in
you I call trouble of day in

for Thou wilt answer me.

וואָרעם דו וועסט מיר ענטפֿערן.
entfern mir vest du vorem
answer me will you because

[8] Ein kamocha vaelohim *(there is none like Thee among the g-ds)*, Adonoi;

ח נישטאָ אַזאַ ווי דו , אֲדֹנָי , צווישן די ג-טער,
g-ter di tsvishn Adonoi du vi aza nishto
g-ds the among Adonoi you as like there is not

nor are there any ma'asim like Thine.

און נישטאָ אַזוי ווי דיַינע מעשׂים.
meisim daine vi azoi nishto un
works your as such there is not and

[9] Kol Goyim whom Thou hast made

ט אַלע פֿעלקער וואָס דו האָסט געמאַכט,
gemacht host du vos felker ale
made have you that nations all

shall come and worship before Thee, Adonoi;

וועלן קומען און זיך בוקן פֿאַר דיר , אֲדֹנָי ,
Adonoi dir far bukn zich un kumen veln
Adonoi you(SG) before bow down selves and come will

and shall glorify Shimcha.

און געבן כּבֿוד צו דיַין נאָמען .
nomen dain tsu koved gebn un
name your to glory give and

[10] For Thou art gadol, and doest nifla'ot *(wondrous things)*;

י וואָרעם גרויס ביסטו , און טוסט וווּנדער ,
vunder tust un bistu grois vorem
wonders you are doing and are you great because

Thou alone art Elohim.

דו אלקים אַליין.
alein Elokim du
alone G-d you

[11] Teach me Thy Derech, Hashem;

יא לערן מיך , ה , דיַין וועג,
veg dain Hashem mich lern
way your Hashem me teach

I will walk in Thy emes;

איך זאָל גיין אין דיַין אמת,
emes dain in gein zol ich
truth your in walk shall I

Yachad *(make undivided)* levavi *(my heart)* to fear Thy Shem.

איינציק מײַן האַרץ צו פֿאָרכטן דײַן נאָמען .
nomen dain forchtn tsu harts main eintsik
name your be in dread to heart my unite

[12] I will praise Thee, Adonoi Elohai, with all my lev;

יב איך וועל דיך לויבן , אֲדֹנָי מײַן ג-ט, מיט
mit G-t main Adonoi loibn dich vel ich
with G-d my Adonoi praise you(SG) will I

מײַן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn main
heart whole my

and I will glorify Shimecha l'olam.

און ערלעכן דײַן נאָמען אויף אייביק.
eibik oif nomen dain erlechn un
ever for name your honor and

[13] For gadol is Thy chesed toward me;

יג וואָרעם גרויס איז דײַן חֶסֶד צו מיר,
mir tsu chesed dain iz grois vorem
me to lovingkindness your is great because

and Thou hast saved my nefesh from the lowermost Sheol.

און האָסט מציל געווען מײַן זעל פֿון
fun zel main geven matsl host un
from soul my been rescued you have and

דער טיפֿער שְׁאוֹל.
Sheol tifer der
Sheol deep the

[14] O Elohim, the zedim are risen up against me,

יד אֱלֹקים , מוטווילעקע זײַנען אָנגעשטאַנען אויף מיר,
mir oif ongeshtanen zainen mutvilike Elokim
me against stood up are wanton G-d

and the adat aritzim seek my nefesh;

און אַ באַנדע געוואַלטטוער זוכן מײַן לעבן,
lebn main zuchn gevalttuer bande a un
life my seek oppressors gang a and

and have not set Thee before them.

און זיי האָלטן דיך נישט אַנטקעגן זיך .
zich antkegen nisht dich halt zei un
selves facing not you(SG) hold they and

[15] But Thou, Adonoi, art El Rachum and Channun,

טו אָבער דו , אֲדֹנָי , ביסט אַ דערבאַרעמדיקער און לייַטזעליקער אֵל ,
El laitzeliker un derbaremdiker a bist Adonoi du ober
G-d gracious and compassionate a are Adonoi you but

slow to anger, and plenteous in chesed and emes.

אַיַנגעהאַלטן אין צאָרן און רײַך אין גענאָד און טרײַשאַפֿט .
traishaft un genod in raich un tsorn in aingehaltn
faithfulness and grace in rich and anger in slow

[16] O turn unto me, and be gracious upon me;

טז קער זיך צו מיר, און לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik un mir tsu zich ker
to me be gracious and me to self turn

give Thy oz *(strength)* unto Thy eved,

גיב דײַן שטאַרקייט צו דײַן קנעכט ,
knecht dain tsu shtarkeit dain gib
servant your to strength your give

and save the ben amatecha *(the son of Thy handmaid)*.

און העלף דעם זון פֿון דײַן דינסט .
dinst dain fun zun dem helf un
maidservant your of son the help and

[17] Show me an ot *(sign)* for tovah;

יז מאַך מיר אַ צייכן צום גוטן ,
gutn tsum tseichn a mir mach
good for the sign a me make

that they which hate me may see it, and be put to shame;

און זאָלן זען מײַנע שׂונאים און פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt un sonem maine zen zoln un
become ashamed and haters my see shall and

because Thou, Hashem, hast helped me, and comforted me.

אַז דו ה האָסט מיך געהאָלפֿן און מיך געטרייסט.
getreist mich un geholfn mich host Hashem du az
consoled me and saved me have Hashem you that

א פֻּן די קינדער פֻּן קֹרַח אַ מיזמור ; אַ ליד .
lid a mizmor a Korach fun kinder di fun
song a psalm a Korach of children the from

[1] *(Of the Bnei Korach. A mizmor. A shir)*

פז

א זײַן גרונטפֿעסט איז אויף די הייליקע בערג .
berg heilike di oif iz gruntfest zain
mountain holy the on is foundation his

87 On the Harei Kodesh stands His foundation.

ב ה׳ האָט ליב די טויערן פֻּן צִיּוֹן
Tsiyon fun toiern di lib hot Hashem
Tziyon of gates the love has Hashem

[2] Hashem loveth the sha'arei Tziyon

מער פֻּן אַלע ווינונגען פֻּן יעקבֿ .
Yaakov fun voinungen ale fun mer
Yaakov of dwellings all than more

more than all the mishkenot Ya'akov.

ג פֿראַכטיקס ווערט גערעדט פֻּן דיר ,
dir fun geredt vert prachtiks
you(SG) of spoken is glory

[3] Glorious things are spoken of thee,

דו שטאָט פֻּן אלקים .
Elokim fun shtot du
G-d of city you

O Ir HaElohim.

סֶלָה Selah

ד איך דערמאָן רַהַב און בָּבֶל פַֿאר מײַנע באַקענטע ;
bakente maine far Bavel un rahav dermon ich
acquaintances my before Bavel and Rahav remember I

[4] To them that know me, I will make mention of Rachav and Babylon;

אָט איז פּלֶשֶׁת , און צור מיט כּוש :
Kush mit Tsor un Peleshet iz ot
Kush with Tzor and Philistia is behold

hinei, Philistia, and Tzor, with Ethiopia:

דער דאָזיקער איז אין איר געבאָרן געוואָרן .
gevorn geborn ir in iz doziker der
become born her in is this one the

this man was born there.

ה אָבער פֻּן צִיּוֹן ווערט געזאָגט:
gezogt vert Tsiyon fun ober
said shall be Tziyon of but

[5] But of Tziyon it shall be said,

דער און יענער איז דאָרטן געבאָרן געוואָרן ,
gevorn geborn dortn iz yener un der
become born there is that one and this one

This one and that one were born in her;

און דער עליון אַליין באַפֿעסטיקט זי .
zi bafestikt alein Elyon der un
it establish alone Most High the and

and Elyon Himself shall establish it.

ו ה׳ ציילט ביים פֿאַרשרײַבן די פֹּעלקער:
felker di farshraibn baim tseilt Hashem
nations the registration at the counts Hashem

[6] Hashem shall register, when He writeth up the people,

דער דאָזיקער איז דאָרטן געבאָרן געוואָרן .
gevorn geborn dortn iz doziker der
become born there is this one the

that this one was born there.

סֶלָה Selah

ז יאָ , אַזוי ווי די זינגער ווי אַזוי אויך די טענצער זאָגן ;
zogn tentser di oich azoi vi zinger di vi azoi yo
say dancers the also so so singers the as so yes

[7] The sharim *(ones singing)* as well as the cholelim *(players on instruments)* shall be there;

all my fountains are in thee.

אַלע מײַנע ברונעם זענען אין דיר ציון .
Tsiyon dir in zenen brunem maine ale
Tziyon you(SG) in are well my all

א אַ געזאַנג; אַ מיזמור פֿון די קינדער פֿון קֹרח ; פֿאַר
far Korach fun kinder di fun mizmor a gezang a
for Korach of children the of psalm a song a

דעם געזאַנגמײַסטער, אויף מַחלַת לענות ;
Le'Anot Machalat oif gezangmaister dem
le'annot Machalat upon choirmaster the

אַ באַטראַכטונג פֿון הֵימָן דעם אֶזרָחי .
Ezrachi dem Heman fun batrachtung a
Ezrachi the Heman of meditation a

[1] *(Shir. Mizmor of the Bnei Korach. For the one directing. According to Machalat le'annot. Maskil of Heman the Ezrachi)*

88

Hashem Elohei Yeshu'ati *(G-d of my salvation)*,

פח

ה דו אלקים פֿון מײַן הילף ,
hilf main fun Elokim du Hashem
salvation my of G-d you Hashem

I have cried out yom valailah before Thee.

בעת איך שרײַ בײַ נאַכט פֿאַר דיר ,
dir far nacht bai shrai ich beeis
you(SG) before night by cry aloud I when

[3 2] Let my tefillah come before Thee;

ג ב זאָל קומען מײַן תּפֿילה פֿאַר דיר ;
dir far tfile main kumen zol
you(SG) before prayer my come may

incline Thine ear unto my cry.

נײַג דײַן אויער צו מײַן רוף.
ruf main tsu oier dain naig
call my to ear your incline

[4 3] For my nefesh is full of troubles;

ד ג וואָרעם זאַט מיט אומגליקן איז מײַן זעל ,
zel main iz umglikn mit zat vorem
soul my is afflictions with full because

and my life draweth near unto Sheol.

און מײַן לעבן האָט צו דער שְׁאוֹל דערגרייכט.
dergreicht Sheol der tsu hot lebn main un
reached Sheol the to has life my and

[5 4] I am counted with them that go down into the bor *(pit)*;

ה ד איך ווער געלעכנט מיט געניידערטע אין גרוב ,
grub in geniderte mit gerechnt ver ich
pit in those who descended with reckoned am I

I am like a gever *(man)* that hath no strength;

איך בין געוואָרן ווי אַ מענטש אָן כּוֹח ,
koiech on mentsh a vi gevorn bin ich
strength without man a as become am I

[6 5] Free among the mesim,

ו ה אַן אָפּגעזונדערטער צווישן מתים ;
meisim tsvishn opgezunderter an
dead men among separated a

like the slain that lie in the kever,

ווי דערשלאָגענע וואָס ליגן אין קבֶר ,
keyver in lign vos dershlogene vi
grave in lie who slain like

whom Thou rememberest no more;

וואָס דו דערמאָנסט זיי נישט מער ,
mer nisht zei dermonst du vos
anymore not them you remember you whom

and nigzaru *(they are cut off, excluded)* from Thy Yad *(hand, power, care)*.

און זיי זײַנען פֿון דײַן האַנט אָפּגעשניטן.
opgeshnitn hant dain fun zainen zei un
cut off hand your from are they and

[7 6] Thou hast laid me in the lowest bor *(pit)*,

ז ו האָסט מיך אַרײַנגעטאָן אין דער אונטערשטער גרוב.
grub untershter der in araingeton mich host
pit lowest the in put me have

in darkness, in the deeps.

אין פֿינצטערנישן, אין טיפֿענישן.
tifenishn in fintsternishn in
depths in darkness in

[8 7] Thy wrath lieth hard upon me,

ח ז אויף מיר האָט זיך אָנגעלייגט דיין גרימצאָרן,
grimtsorn dain ongeleigt zich hot mir oif
wrath your laid self has me upon

and Thou hast overwhelmed me with kol mishbarecha.

און אַלע דיינע אינדן דריקסטו אויף מיר.
mir oif drikstu indn daine ale un
me upon you press waves your all and

Selah סֶלָה

[9 8] Thou hast estranged mine acquaintances far from me;

ט ח האָסט דערוויטערט מיינע באַקענטע פֿון מיר,
mir fun bakente maine dervaitert host
me from acquaintances my distanced you have

Thou hast made me to'evot unto them;

האָסט מיך געמאַכט אַן אומווערדיקייט בייַ זיי ;
zei bai umverdikeit an gemacht mich host
they with abomination an made me you have

I am shut up, and I cannot escape.

איך בין אײַנגעשפּאַרט און קען נישט אַרויסגיין.
aroisgein nisht ken un aingeshpart bin ich
go out not can and confined am I

[10 9] Mine eye groweth dim by reason of oni *(affliction)*;

י ט מײַן אויג שמאַכט פֿון פּײַן ;
pain fun shmacht oig main
affliction from languishes eye my

Hashem, I have called daily upon Thee,

איך האָב דיך געפֿרופֿן, ה׳, אַלע טאָג,
tog ale Hashem gerufn dich hob ich
day every Hashem called you(SG) have I

I have stretched up my hands unto Thee.

איך האָב אויסגעשפּרייט צו דיר מײַנע הענט.
hent maine dir tsu oisgeshpreit hob ich
hands my you(SG) to stretched out have I

[11 10] Wilt Thou show wonders to the mesim?

יא י ווועסטו פֿאַר מתים טאָן וווּנדער ?
vunder ton meisim far vestu
wonders do dead men before will you(sg)

Shall the lifeless arise and praise Thee?

צי די טויטע וועלן אויפֿשטיין דיך לויבן ?
loibn dich oifshtein veln toite di tsi
praise you(SG) rise up will dead the yes? no?

Selah סֶלָה

[12 11] Shall Thy chesed be declared in the kever?

יב יא וועט דערציילט ווערן אין קבֿר דיין חֶסֶד ?
chesed dain keyver in vern dertseilt vet
lovingkindness your grave in be told will

Or Thy emunah in Avaddon?

דיין טרייַשאַפֿט אין אונטערגאַנג?
untergang in traishaft dain
destruction in faithfulness your

[13 12] Shall Thy wonders be known in the choshech?

יג יב וועלן באַקאַנט ווערן אין דער פֿינצטערניש דיינע וווּנדער ?
vunder daine fintsternish der in vern bakant veln
wonders your darkness the in become known will

And Thy tzedakah in the Eretz Neshiyyah?

און דיין גערעכטיקייט אין לאַנד פֿון פֿאַרגעסונג ?
fargesung fun land in gerechtikeit dain un
forgetfulness of land in righteousness your and

[14 13] But unto Thee have I cried, Hashem;

יד יג אָבער איך, צו דיר, ה׳, שרײַ איך,
ich shrai Hashem dir tsu ich ober
I call Hashem you(SG) to I but

and in the boker shall my tefillah come before Thee.

אוּן אין פְֿרימָארגן קומט פַֿאר דיר מײַן תּפֿילה.
tfile main dir far kumt frimorgn in un
prayer my you(SG) before come every morning in and

[15] [14] Hashem, why castest Thou off my nefesh?

טו [יד] פַֿאַר וואָס פַֿאַרלאָזסטו , ה , מײַן זעל ?
zel main Hashem farlozstu vos far
soul my Hashem do you abandon what for

Why hidest Thou Thy face from me?

פַֿאַרבאָרגסטו דײַן פּנים פֿון מיר?
mir fun ponem dain farborgstu
me from face your do you hide

[16] [15] I am afflicted and govei'a from my youth up;

טז [טו] איך בין געדריקט און גיי איַן פֿון יוגנט אָן,
on yugnt fun ain gei un gedrikt bin ich
on youth from inward go and oppressed am I

while I suffer Thy terrors I am distraught.

איך טראָג דײַן אימה, איך בין צעדולט .
tsedult bin ich eime dain trog ich
shattered am I terror your carry I

[17] [16] Thy charon *(fierce wrath)* goeth over me;

יז [טז] איבער מיר איז דײַן גרימצאָרן , אַריבער
ariber grimtsorn dain iz mir iber
passed over wrath your is me over

Thy terrors have flayed me.

דײַנע שרעקענישן האָבן מיך פַֿאַרשניטן.
farshnitn mich hobn shrekenishn daine
cut off me have terrors your

[18] [17] They came round about me daily like mayim;

יח [יז] זיי האָבן מיך אַרומגערינגלט ווי אַ וואַסער אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a vaser a vi arumgeringlt mich hobn zei
day whole a water a like encircled me have they

they close in, engulfing me.

זיי האָבן אין איינעם מיך אַרומגענומען .
arumgenumen mich einem in hobn zei
engulfed me as one in have they

[19] [18] Ohev and re'a hast Thou estranged from me,

יט [יח] האָסט דערווײַטערט פֿון מיר אַ גוטן פֿרײַנט און אַ חבֿר ,
chever a un fraint gutn a mir fun dervaitert host
companion a and friend good a me from distanced have

and mine acquaintances have become darkness.

מײַן באַקאַנטשאַפֿט איז די פֿינצטערניש.
fintsternish di iz bakentshaft main
darkness the is acquaintance my

[1] *(A maskil of Eitan the Ezrachi)*

א אַ באַטראַכטונג פֿון אֵיתָן דעם אֶזְרָחִי .
Ezrachi dem Eitan fun batrachtung a
Ezrachi the Eitan of meditation a

89

I will sing of the mercies of Hashem olam;

פט די חסדים פֿון ה וועל איך אייביק זינגען ,
zingen eibik ich vel Hashem fun chasadim di
sing ever I will Hashem of mercies the

with my mouth will I make known

אויף דור-דורות וועל איך באַקאַנט מאַכן
machn bakant ich vel dor-doires oif
make known I will throughout generations on

Thy emunah *(faithfulness)* to dor vador.

דײַן טרײַשאַפֿט מיט מײַן מויל .
moil main mit traishaft dain
mouth my with faithfulness your

[3] [2] For I have said: Chesed shall be built up olam;

ג [ב] וואָרעם איך זאָג: אויף אייביק געבויט איז די גענאָד ,
genod di iz geboit eibik oif zog ich vorem
grace the is built ever for say I for

Thy emunah shalt Thou establish in Shomayim itself.

די הימלען , אין זיי האָסטו באַפֿעסטיקט דײַן טרײַשאַפֿט :
traishaft dain bafestikt hostu zei in himlen di
faithfulness your established have you them in heavens the

[4][3] I have made a Brit with My Bechir *(Chosen one)*,

ד ג איך האָב געשלאָסן אַ ברית צו מײַן אויסדערווײלטן,
oisderveiltn main tsu bris a geshlosn hob ich
chosen my with covenant a established have I

I have sworn unto Dovid Avdi,

איך האָב געשוואָרן צו דָוִד מײַן קנעכט׃
knecht main Dovid tsu geshvorn hob ich
servant my Dovid to sworn an oath have I

[5][4] Thy Zera will I establish ad olam,

ה ד אויף אייביק וועל איך אויפֿשטעלן דײַן זאָמען ,
zomen dain oifshteln ich vel eibik oif
seed your raise up I will ever for

and build up thy kisse to dor vador.

און אויף דור-דורות וועל איך
ich vel dor-doires oif un
I will throughout generations on and

אויפֿבויען דײַן טראָן .
tron dain oifboien
throne your build up

Selah סֶלָה

[6][5] And Shomayim shall praise Thy wonders, O Hashem;

ו ה און די הימלען לויבן דײַנע וווּנדער , ה ,
Hashem vunder daine loibn himlen di un
Hashem wonders your praise heavens the and

Thy emunah also in the Kahal Kedoshim.

אויך דײַן טרײַשאַפֿט אין דער אײַנזאַמלונג פֿון די הייליקע .
heilike di fun ainzamlung der in traishaft dain oich
holy ones the of assembly the in faithfulness your also

[7][6] For who in the heavens can be compared unto Hashem?

ז וואָרעם וואָר אין הימל קען זיך גלײַכן צו ה ?
Hashem tsu glaichn zich ken himel in ver vorem
Hashem to equal self can heaven in who because

Who among the bnei elim can be likened unto Hashem?

וואָר איז געגליכן צו ה צווישן די מאַכטיקע?
machtike di tsvishn Hashem tsu geglichn iz ver
mighty the among Hashem to likened is who

[8][7] G-d is greatly to be feared in the sod Kedoshim *(council of the holy ones)*,

ח אֵל איז פֿאָרכטיק זייער אין דעם באַראָט
barot dem in zeyer forchtik iz El
council the in very awesome is G-d

פֿון די הייליקע ,
heilike di fun
holy ones the of

and is awesome over all them that are around Him.

און מוראדיק פֿאַר אַלע זײַנע אַרומיקע .
arumike zaine ale far moiredik un
ones around his all before frightful and

[9][8] Hashem Elohei Tzva'os,

ט ח ה דו אלוקי צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei du Hashem
hosts G-d of you Hashem

who is like Thee, O Mighty One, Hashem?

וואָר איז אַזוי שטאַרק ווי דו , ג-ט?
G-t du vi shtark azoi iz ver
G-d you like strong so is who

Thy emunah also surrounds Thee!

און דײַנע געטרײַע זײַנען רונד אַרום דיר .
dir arum rund zainen getraie daine un
you(SG) around round are faithful ones your and

[10][9] Thou rulest the raging of the yam;

י ט דו געוועלטיקסט איבער דער שטאָלצן ים ,
yam shtoltsn der iber geveltikst du
sea proud the over rule you

when the waves thereof arise, Thou stillest them.

אַז זײַנע וועלן הייבן זיך , טוסט דו זיי אײַנשטילן.
ainshtiln zei du tust zich heibn veln zaine az
quiet them you do selves lift up waves its when

[11] [10] Thou hast broken Rachav in pieces, as one that is slain;

יא י דו האָסט צעדריקט ווי אַ דערשלאָגענעם, רַהַב ,
rahav dershlogenem a vi tsedrikt host du
Rahav slain one a like crushed have you

Thou hast scattered Thine oyevim with Thy strong Zero'a.

מיט דיַין שטאַרקן אָרעם האָסטו צעשפּרייט
tseshpreit hostu orem shtarkn dain mit
scattered have you arm strong your with

דיַינע פֿיַינט .
faint daine
enemies your

[12] [11] Shomayim are Thine, Eretz also is Thine;

יב יא דיַין איז דער הימל , דיַין אויך די ערד ;
erd di oich dain himel der iz dain
earth the also yours heaven the is yours

as for the tevel and the fulness thereof, Thou hast founded them.

די וועלט און איר פֿולקייט, זיי האָסט דו געגרונטפֿעסט.
gegruntfest du host zei fulkeit ir un velt di
founded you have them fullness its and world the

[13] [12] The tzafon *(north)* and the yamin *(south)* Thou hast created them;

יג יב צפֿון און דָרום – זיי האָסט דו באַשאַפֿן,
bashafn du host zei dorem un tsofn
created you have them south and north

Tavor and Chermon shall sing for joy in Thy Shem.

תָּבור און חֶרמון זינגען פֿון דיַין נאָמען .
nomen dain fun zingen Chermon un Tavor
name your of sing Chermon and Tavor

[14] [13] Thou hast a mighty Zero'a;

יד יג דו האָסט אַן אָרעם מיט גבֿורה ,
gevure mit orem an host du
might with arm an have you

strong is Thy Yad, and exalted is Thy Yamin.

דיַין האַנט איז שטאַרק, דיַין רעכטע איז דערהויבן.
derhoibn iz rechte dain shtark iz hant dain
lifted up is right hand your strong is hand your

[15] [14] Tzedek and mishpat are the foundation of Thy kisse;

טו יד רעכט און גערעכטיקייט זיַינען דאָס געשטעל
geshtel dos zainen gerechtikeit un recht
foundation the are righteousness and right

פֿון דיַין טראָן ,
tron dain fun
throne your of

chesed and emes shall go before Thy face.

גענאָד און אמת זיַינען פֿאַר דיַין פּנים .
ponem dain far zainen emes un genod
face your before are truth and grace

[16] [15] Ashrei is the people that know the joyful sound;

טז טו ווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ווייס דיַין לייַטזעליקייט,
laitzelikeit dain veis vos folk dem tsu voil
grace your know who people the to blessed

they shall walk, Hashem, in the ohr *(light)* of Thy countenance.

וואָס גייען , ה , אין ליכט פֿון דיַין פּנים .
ponem dain fun licht in Hashem geyen vos
countenance your of light in Hashem go who

[17] [16] In Thy Shem shall they rejoice kol hayom;

יז טז מיט דיַין נאָמען פֿרייען זיי זיך אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a zich zei freyen nomen dain mit
day whole a selves they rejoice name your with

and in Thy tzedakah shall they be exalted.

און דורך דיַין גערעכטיקייט ווערן זיי דערהויבן.
derhoibn zei vern gerechtikeit dain durch un
exalted they become righteousness your through and

[18] [17] For Thou art the tiferet *(splendor, glory)* of their strength;

יח יז וואָרעם דו ביסט די פּראַכט פֿון זייער שטאַרקייט,
shtarkeit zeyer fun pracht di bist du vorem
strength their of glory the are you because

and in Thy favor our keren shall be exalted.

און דורך דיַין גוטווילקייט ווערט דערהויבן אונדזער האָרן.
horn undzer derhoibn vert gutvilikeit dain durch un
horn our exalted becomes favor your through and

יט יח וואָרעם ה , ער איז אונדזער שילד ,
shild undzer iz er Hashem vorem
shield our is he Hashem because

[19] [18] For Hashem is our mogen;

און דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל, ער איז אונדזער קיניג .
kinig undzer iz er Yisroel fun heiliker der un
king our is he Yisroel of Holy One the and

and the Kadosh Yisroel is Malkeinu *(our king)*.

כ יט האָסט אַ מאָל אין אַ זעונג גערעדט צו
tsu geredt zeung a in mol a host
to spoken vision a in time a have

דיינע פֿרומע ,
frume daine
pious faithful your

[20] [19] Then Thou spoke in chazon *(vision)* to Thy chasidim,

און האָסט געזאָגט: איך האָב אַרויפֿגעטאָן הילף
hilf aroifgeton hob ich gezogt host un
salvation placed have I said have and

אויף אַ גיבור,
gibor a oif
hero a on

and saidst, I have laid ezer *(help)* upon one that is mighty;

כא כ איך האָב דערהויבן אַן אויסדערווײלטן פֿון פֿאָלק .
folk fun oisderveiltn an derhoibn hob ich
people of the chosen one a exalted have I

I have exalted one chosen out of the people.

כא כ איך האָב געפֿונען דָּוִד מײַן קנעכט ,
knecht main Dovid gefunen hob ich
servant my Dovid found have I

[21] [20] I have found Dovid Avdi;

איך האָב מיט מײַן הייליקן אייל אים געזאַלבט;
gezalbt im eil heilikn main mit hob ich
anointed him oil holy my with have I

with My shemen kadosh *(holy oil)* meshachtiv *(I anointed him)*;

כב כא אַז מײַן האַנט זאָל זײַן פֿעסט מיט אים,
im mit fest zain zol hant main az
him with firm be shall hand my that

[22] [21] With whom My yad shall be established;

און מײַן אָרעם זאָל אים שטאַרקן .
shtarkn im zol orem main un
strengthen him shall arm my and

Mine zero'a also shall strengthen him.

כג כב קיין פֿײַנט זאָל נישט מאָנען פֿון אים,
im fun monen nisht zol faint kein
him from exact tribute not shall enemies any

[23] [22] The oyev *(enemy)* shall not ensnare him;

און קיין באַוועלער זאָל אים נישט פּײַניקן .
painiken nisht im zol baevler kein un
afflict not him shall evildoer any and

nor the ben avlah *(son of wickedness)* afflict him.

כד כג און איך וועל צעשטויסן זײַנע דריקער פֿון פּאָר אים,
im far fun driker zaine tseshtoisn vel ich un
him before from oppressors his crush will I and

[24] [23] And I will beat down his tzar before his face,

and strike down them that hate him.

און זײַנע שׂונאים וועל איך שלאָגן .
shlogn ich vel sonem zaine un
strike I will haters his and

כה כד און מײַן טרײַשאַפֿט און מײַן חֶסֶד
chesed main un traishaft main un
kindness my and faithfulness my and

וועלן זײַן מיט אים,
im mit zain veln
him with be will

[25] [24] But My emunah *(faithfulness)* and My chesed shall be with him;

and in My Shem shall his keren be exalted.

און דורך מײַן נאָמען וועט דערהויבן ווערן זײַן האָרן.
horn zain vern derhoibn vet nomen main durch un
horn his become exalted will name my by and

כה כו און איך וועל אַרויפֿטאָן אויפֿן ים זײַן האַנט,
hant zain yam oifn aroifton vel ich un
hand his sea on the put will I and

[26] [25] I will set his yad also upon the yam,

and his yamin upon the neharot *(rivers)*.

און אויף די טײַכן זײַן רעכטע .
rechte zain taichn di oif un
right hand his rivers the on and

כו כז ער וועט מיך רופֿן: מײַן פֿאָטער ביסטו ,
bistu foter main rufn mich vet er
are you father my call me will he

[27] [26] He shall cry out unto Me, Thou art Avi, Eli,

and the Tzur of my Yeshu'ah *(salvation)*.

מײַן ג-ט, און דער פֿעלדז פֿון מײַן הילף ;
hilf main fun feldz der un G-t main
salvation my of rock the and G-d my

כח כז [28] [27] Also I will make him My Bechor,

אויך איך וועל אים מאַכן פֿאַרן בכור ,
bechor faran machn im vel ich oich
firstborn for the make him will I also

elyon *(most exalted)* of the Malkhei Aretz.

פֿאַרן אויבערשטער איבער די מלכים פֿון דער ערד .
erd der fun mlochim di iber Oibershter faran
earth the of kings the over most high for the

כט כח [29] [28] My chesed will I be shomer over for him forevermore,

אויף אייביק וועל איך אים היטן מײַן חֶסֶד ,
chesed main hitn im ich vel eibik oif
kindness my keep him I will ever for

and My Brit shall stand unfailing with him.

און מײַן ברית וועט אים בלײַבן געטרײַ .
getrai blaibn im vet bris main un
faithful remain him will covenant my and

ל כט [30] [29] His zera also will I make to endure forever,

און איך וועל אָנהאַלטן שטענדיק זײַן זאָמען ,
zomen zain shtendik onhaltn vel ich un
seed his always maintain will I and

and his kisse as the days of Shomayim.

און זײַן טראָן ווי די טעג פֿון די הימלען .
himlen di fun teg di vi tron zain un
heavens the of days the like throne his and

לא ל [31] [30] If his banim forsake My torah,

אַז זײַנע קינדער וועלן פֿאַרלאָזן מײַן תּורה ,
toyre main farlozen veln kinder zaine az
instruction my abandon will children his if

walk not in My mishpatim,

און אין מײַנע געזעצן וועלן זיי נישט גיין ;
gein nisht zei veln gezetsn maine in un
go not they will laws my in and

לב לא [32] [31] If they violate My chukkot,

אַז מײַנע חוקים וועלן זיי פֿאַרשוועכן,
farshvechn zei veln chukkim maine az
violate they will statutes my if

and are not shomer over My mitzvot;

און מײַנע געבאָט וועלן זיי נישט היטן;
hitn nisht zei veln gebot maine un
keep not they will commandments my and

לג לב [33] [32] Then will I visit their peysha with shevet *(rod)*,

וועל איך שטראָפֿן מיט אַ רוט זייער פֿאַרברעך ,
farbrech zeyer rut a mit shtrofn ich vel
transgression their rod a with punish I will

and their avon *(iniquity)* with stripes.

און מיט פּלאָגן זייער זינד .
zind zeyer plogn mit un
sin their plagues with and

לד לג [34] [33] Nevertheless My chesed will I not utterly take from him,

אָבער מײַן חֶסֶד וועל איך נישט
nisht ich vel chesed main ober
not I will kindness my but

פֿאַרשטערן פֿון אים,
im fun farshtern
him from put an end

nor suffer My emunah *(faithfulness)* to fail.

אוּן נִישְׁט פַּעלְשֶׁן אָן מִין טרַיישאַפְט .
traishaft main on felshn nisht un
faithfulness my without falsify not and

35 34 My Brit will I not violate,

לה לד אִיךְ וועל נִישְׁט פַּאַרשוועכְן מִין בְּרִית ,
bris main farshvechn nisht vel ich
covenant my violate not will I

nor alter the thing that is gone out of My lips.

אוּן דעם אַרויסלאָז פוּן מײַנע ליפּן וועל אִיךְ נִישְׁט בײַטן .
baitn nisht ich vel lipn maine fun aroisloz dem un
change not I will lips my of release the and

36 35 Once have I sworn by My Kodesh;

לו לה אײַן מאָל הָאָב אִיךְ געשוואָרן אין מײַן הײליקײט:
heilikeit main in geshvorn ich hob mol ein
holiness my in sworn an oath I have time one

I will not lie unto Dovid.

אויב אִיךְ וועל פַּעלְשֶׁן אָן דָּוִדן !
Dovidn on felshn vel ich oib
Dovid on be unfaithful will I if

37 36 His zera shall endure l'olam,

לז לו זײַן זאָמען זאָל זײַן אייביק ,
eibik zain zol zomen zain
forever be shall seed his

and his kisse as the shemesh before Me.

אוּן זײַן טראָן ווי די זון פַּאַר מיר.
mir far zun di vi tron zain un
me before sun the like throne his and

38 37 It shall be established olam as the yarei'ach,

לח לז אַזוי ווי די לבָּנה זאָל ער אייביק בּאַשטיין ,
bashtein eibik er zol levone di vi azoi
endure ever he shall moon the like just as

and as an ed ne'eman *(a faithful witness)* in the heavens.

אוּן ווי אַ געטרַייער עדות אין הימל .
himel in eides getraier a vi un
heaven in witness faithful a like and

Selah סֶלָה

39 38 But Thou hast cast off and abhorred,

לט לח אָבער דו האָסט פַּאַרלאָזן אוּן פַּאַראַכְט ,
faracht un farlozen host du ober
despised and forsaken have you but

Thou hast been in wrath with Thine Moshiach.

הָאָסט זיך פַּאַרצאָרנט אויף דײַן געזאַלבטן.
gezalbtn dain oif fartsornt zich host
anointed your with become angry self have

40 39 Thou hast made void the Brit of Thy eved;

מ לט הָאָסט אַוועקגעוואָרפן דעם בְּרית פוּן דײַן קנעכט ,
knecht dain fun bris dem avekgevorfen host
servant your of covenant the cast off you have

Thou hast profaned his nezer *(diadem)* to the ground.

הָאָסט פַּאַרשוועכט צו דער ערד זײַן קרוין .
kroin zain erd der tsu farshvecht host
crown his ground the to brought low you have

41 40 Thou hast broken down all his gederot *(hedges)*;

מא מ הָאָסט צעבראָכְן אַלע זײַנע צאַמען ,
tsamen zaine ale tsebrochn host
fences his all broken you have

Thou hast brought his strongholds to ruin.

הָאָסט געמאַכט פוּן זײַנע פֿעסטונגען אַ תּל .
tel a festungen zaine fun gemacht host
heap a strongholds his of made have

42 41 All that pass by the derech plunder him;

מב מא צעריבט הָאבן אים אַלע וועגגייער ,
veggeyer ale im hobn tseroibt
passersby all him have plundered

he is a cherpah *(reproach)* to his shchenim.

ער איז געוואָרן אַ חרפה בײַ זײַנע שכנים .
shecheynim zaine bai charpe a gevorn iz er
neighbors his with disgrace a become is he

מג מב האָסט דערהויבן די רעכטע האַנט פֿון זײַנע דריקער ,
driker zaine fun hant rechte di derhoibn host
oppressors his of hand right the lifted up you have

[43] [42] Thou hast exalted the yamin of his adversaries;

Thou hast made all his oyevim to rejoice.

האָסט דערפֿרייט אַלע זײַנע פֿײַנט .
faint zaine ale derfreit host
enemies his all gladdens you have

מד מג [44] [43] Thou hast also turned back the edge of his cherev,

אויך האָלטסטו צוריק דעם שארף פֿון זײַן שוערד
shverd zain fun sharf dem tsurik haltstu oich
sword his of edge the back do you hold also

and hast not made him to stand in the milchamah.

און האָסט אים נישט געלאָזט אויפֿשטיין אין מלחמה .
milchome in oifshtein gelozt nisht im host un
war in to stand up allowed not him have and

מה מד [45] [44] Thou hast made his glory to cease,

האָסט פֿאַרשטערט זײַן לויטערקייט,
loiterkeit zain farshtert host
purity his ended you have

and cast his kisse down to the ground.

און געשלײַדערט זײַן טראָן צו דער ערד .
erd der tsu tron zain geshlaidert un
ground the to throne his flung and

מו מה [46] [45] The days of his youth hast thou shortened;

האָסט געקירצט די טעג פֿון זײַן יוגנט ,
yugnt zain fun teg di gekirtst host
youth his of days the shortened you have

Thou hast covered him with bushah *(shame)*.

האָסט אים מיט בושה באַדעקט.
badekt bushe mit im host
covered shame with him you have

Selah סֶלָה

מז מו [47] [46] How long, Hashem? Wilt Thou hide Thyself lanetzach *(forever)*?

ביז וואַנען, ה , וועסטו זיך
zich vestu Hashem vanen biz
self will you(sg) Hashem when until

פֿאַרבאָרגן נאָכאַנאַנד ?
nochanand farborgen
continually hide

Shall Thy wrath burn like eish?

וועט ברענען ווי אַ פֿײַער דײַן גרימצאָרן ?
grimtsorn dain faier a vi brenen vet
wrath your fire a like burn will

מח מז [48] [47] Remember how short my time is.

געדענק , וואָס איז מײַן געדויער ;
gedoier main iz vos gedenk
duration my is what remember

For what vanity hast Thou created kol bnei adam?

צו וואָס פֿאַר נישטיקייט דו האָסט באַשאַפֿן
bashafn host du nishtikeit far vos tsu
created have you worthlessness for what to

אַלע מענטשנקינדער .
mentshnkinder ale
children of men all

מט מח [49] [48] What gever is he that liveth, and shall not see mavet?

וואָסער מענטש קען לעבן און נישט זען דעם טויט ?
toit dem zen nisht un lebn ken mentsh voser
death the see not and live can man what kind of

Shall he deliver his nefesh from the yad Sheol *(power of Sheol)*?

מאַכן אַנטרינען זײַן זעל פֿון דער האַנט פֿון דער שְׁאוֹל ?
Sheol der fun hant der fun zel zain antrinen machn
Sheol the of hand the from soul his escape make

Selah סֶלָה

[50] [49] Adonoi, where are Thy former lovingkindnesses,

which Thou didst swear unto Dovid in Thy emunah?

[51] [50] Remember, Adonoi, the reproach of Thy avadim;

how I do bear in my kheyk the reproach of all rabbim amim;

[52] [51] Wherewith Thine oyevim have reproached, Hashem;

wherewith they have reproached the ikkevot of Thine Moshiach.

[53] [52] Baruch Hashem l'olam.

Omein and Omein.

נ מט וווּ זײַנען דײַינע פֿרײַערדיקע חסדים , אֲדֹנָי ,
Adonoi chasadim frierdike daine zainen vu
Adonoi mercies former your are where

וואָס דו האָסט געשוואָרן דָּוִדן אין דײַן טרײשאַפֿט ?
traishaft dain in Dovidn geshvorn host du vos
faithfulness your in to Dovid sworn have you that

נא נ געדענק , אֲדֹנָי , די לעסטערונג פֿון דײַנע קנעכט ,
knecht daine fun lesterung di Adonoi gedenk
servants your of reviling the Adonoi remember

וואָס איך טראָג אין מײַן בוזעם פֿון אַל די פֿיל פֿעלקער;
felker fil di al fun buzem main in trog ich vos
nations many the all from bosom my in carry I that

נב נא וואָס דײַנע פֿײַנט , ה , לעסטערן,
lestern Hashem faint daine vos
scorn Hashem enemies your which

וואָס זיי לעסטערן די טריט פֿון דײַן געזאַלבטן.
gezalbtn dain fun trit di lestern zei vos
anointed your of steps the scorn they which

נג נב ברוך ה אייביק ,
eibik Hashem Baruch
forever Hashem Baruch

אָמן און אָמן !
Omein un Omein
amen and amen

[1] *(Tefillah of Moshe, ish HaElohim)*

א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים .
G-t fun man dem Moshe fun tfile a
G-d of man the Moshe of prayer a

90 Adonoi, Thou hast been our ma'on *(dwelling place)* b'dor vador.

צ א אֲדֹנָי , דו ביסט אונדז געווען באַשיצונג
bashitsung geven undz bist du Adonoi
refuge having been us are you Adonoi

אין אַלע דורות .
doires ale in
generations all in

[2] Before the harim were brought forth,

or ever Thou hadst formed eretz and the tevel *(inhabited world)*,

even from olam ad olam,

Thou art El *(G-d)*.

ב איידער די בערג זײַנען געבאָרן געווארן ,
gevorn geborn zainen berg di eider
become born are mountains the before

און דו האָסט באַשאַפֿן די ערד און די וועלט ,
velt di un erd di bashafn host du un
world the and earth the created have you and

און פֿון אייביקייט ביז אייביקייט ,
eibikeit biz eibikeit fun un
eternity unto eternity from and

ביסט דו אֵל .
El du bist
G-d you are

[3] Thou turnest enosh to dakka *(dust)*;

and sayest, Shuvu, ye Bnei Adam.

ג ברענגסט דעם מענטשן ביז דערשלאָגנקייט ,
dershlognkeit biz mentshn dem brengst
destruction unto men the bring

און זאָגסט: טוט תּשובה , איר מענטשנקינדער .
mentshnkinder ir tshuvh tut zogst un
children of men you repentance make say and

[4] For an elef shanim in Thy sight

ד וואָרעם טויזנט יאָר איז אין דיינע אויגן
oign daine in iz yor toiznt vorem
eyes your in is years thousand because

are but as yom etmol *(yesterday)* when it is past,

ווי דער נעכטיקער טאָג, ווען ער איז פֿאַרגאַנגען,
fargangen iz er ven tog nechtiker der vi
expired is it when day yesterday's the like

and as an ashmurah *(watch, division of time)* in the lailah.

און ווי אַ וואַך אין דער נאַכט.
nacht der in vach a vi un
night the in watch a like and

[5] Thou carriest them away as with a flood;

ה שטראָמסט זיי אַוועק,
avek zei shtromst
away them you sweep

they are as a sheinah *(sleep)*;

ווי אַ דרעמל וועלן זיי ;
zei vern dreml a vi
they become dream a like

in the boker they are like khatzir *(grass)* which withereth.

אין פֿרימאָרגן ווי גראָז געוואַקסן,
gevaksn groz vi frimorgn in
grown grass like morning in

[6] In the boker it flourisheth, and groweth up;

ו אין פֿרימאָרגן געבליט און געוואַקסן –
gevaksn un geblit frimorgn in
grown and bloomed morning in

in the erev it is cut down, and drieth up.

צום אָוונט אָפּגעשניטן און פֿאַרדאַרט.
fardart un opgeshnitn ovnt tsum
withered and cut down evening to the

[7] For we are consumed by Thine anger,

ז וואָרעם מיר וועלן פֿאַרלענדט אין דיין כּעס ,
kaas dain in farlendt vern mir vorem
anger your in consumed become we because

and by Thy chemah are we troubled.

און אין דיין גרימצאָרן וועלן מיר פֿאַרכאַפּט.
farchapt mir vern grimtsorn dain in un
seized we become wrath your in and

[8] Thou hast set avonoteinu before Thee,

ח האָלטסט אונדזערע זינד אַנטקעגן דיר ,
dir antkegen zind undzere haltst
you(SG) facing sin our you hold

our secret sins in the ohr of Thy countenance.

אונדזערע פֿאַרבאָרגענישן פֿאַרן ליכט פֿון דיין פּנים .
ponem dain fun licht faran farborgenishn undzere
face your of light before the hidden things our

[9] For kol yameinu are passed away in Thy evrah *(fury)*;

ט וואָרעם אַלע אונדזערע טעג פֿאַרגייען אין דיין גרימצאָרן ,
grimtsorn dain in fargeyen teg undzere ale vorem
wrath your in pass away days our all for

we spend shaneinu *(our years)* like a sigh.

מיר ענדיקן אונדזערע יאָרן אַזוי ווי אַ הויך .
hoich a vi azoi yorn undzere endikn mir
sigh a like so years our finish we

[10] The yamim of shnoteinu are threescore shanah and ten;

י די טעג פֿון אונדזערע יאָרן , זיי זיינען זיבעציק יאָר ,
yor zibetsik zainen zei yorn undzere fun teg di
years seventy are they years our of days the

and if by reason of gevurot they are fourscore shanah,

און אַז אין גבֿורה , איז אַכציק יאָר ;
yor achtsik iz gevure in az un
years eighty is strength in if and

yet is their boast amal and sorrow;

און זייער שטאָלץ איז מאַטערניש און אומגליק;
umglik un maternish iz shtolts zeyer un
calamity and trouble is pride their and

for it is soon cut off, and we fly away.

וואָרעם גיך פֿאַרגייט עס, און מיר פֿליִען אַוועק.
avek flien mir un es fargeit gich vorem
away fly we and it passes quickly because

[11] Who has da'as of the oz *(power)* of Thine anger?

יא וועֶר פַֿאַרשטייט די מאַכט פֿון דַיין כּעס ,
kaas dain fun macht di farshteit ver
anger your of power the understands who

Thy evrah is as great as Thy yirah *(fear of, reverence owed G-d)*.

אַז ווי דַיין מוֹראדיקייט אַזוי איז דַיין גרימצאָרן ?
grimtsorn dain iz azoi mordikeit dain vi az
wrath your is so fearfulness your like that

[12] So teach us to number yameinu,

יב לערן אונדז ריכטיק צו ציילן אונדזערע טעג ,
teg undzere tseiln tsu richtik undz lern
days our number to properly us teach

that we may apply levav unto chochmah.

כּדי מיר זאָלן קריגן אַ האַרץ פֿון חכמה .
chochme fun harts a krign zoln mir kedei
wisdom of heart a get shall me so that

[13] Shuvah, Hashem. Ad mosai?

יג קער זיך אום , ה – ווי לאַנג נאָך ? –
noch lang vi Hashem um zich ker
yet long how Hashem around self turn

Have compassion on Thy avadim.

און דערבאַרַים זיך אויף דַיינע קנעכט .
knecht daine oif zich derbarim un
servants your on self have mercy and

[14] O satisfy us baboker with Thy chesed;

יד זעטיק אונדז אין פֿרימאָרגן מיט דַיין חֶסֶד ,
chesed dain mit frimorgn in undz zetik
kindness your with morning in us satisfy

that we may sing for joy and be glad kol yameinu *(all our days)*.

כּדי מיר זאָלן זינגען און זַיין פֿריילעך אין
in freilech zain un zingen zoln mir kedei
in joyful be and sing shall we so that

אַלע אונדזערע טעג .
teg undzere ale
days our all

[15] Make us glad according to the days wherein Thou hast afflicted us,

טו דערפֿריי אונדז ווי די טעג וואָס דו האָסט
host du vos teg di vi undz derfrei
have you that days the like us gladden

אונדז געפּיַניקט,
gepainikt undz
afflicted us

and the years wherein we have seen ra'ah.

די יאָרן וואָס מיר האָבן געזען בייז .
beiz gezen hobn mir vos yorn di
evil seen have we that years the

[16] Let Thy work appear unto Thy avadim,

טז זאָל באַוויזן ווערן דַיין טוונג צו דַיינע קנעכט ,
knecht daine tsu tuung dain vern bavizn zol
servants your to work your be shown let

and Thy glory unto their banim.

און דַיין פּראַכט אויף זייערע קינדער .
kinder zeyere oif pracht dain un
children their upon glory your and

[17] And let the no'am *(favor, delightfulness)* of Adonoi Eloheinu be upon us;

יז און זאָל די ליבלעכקייט פֿון אֲדֹנָי אלוקינו
Elokeinu Adonoi fun liblechkeit di zol un
our G-d Adonoi of delightfulness the let and

זַיין אויף אונדז;
undz oif zain
us upon be

and establish Thou the ma'aseh yadeinu upon us;

און באַפֿעסטיק פֿאַר אונדז דאָס ווערק פֿון אונדזערע הענט ,
hent undzere fun verk dos undz far bafestik un
hands our of work the us for establish and

yes, the ma'aseh yadeinu establish Thou it.

יאָ , דאָס ווערק פֿון אונדזערע הענט , באַפֿעסטיק עס.
es bafestik hent undzere fun verk dos yo
it establish hands our of work the yes

91

He that dwelleth in the seter Elyon *(covering, hiding place of the Most High)*

צא

דו וואָס זיצסט אין דער פֿאַרבאָרגעניש
farborgenish der in zitsst vos du
secret place the in sit who you

פֿון עליון ,
Elyon fun
Most High of the

shall abide under the tzel Shaddai *(shadow of the Almighty)*.

וואָס אין שאָטן פֿון שַׁדַּי ווילסטו ,
vailstu Shaddai fun shotn in vos
you dwell Shaddai of shadow in who

[2] I will say of Hashem, He is my refuge and my fortress;

[ב] איך זאָג אויף ה׳ , מײַן באַשיצונג
bashitsung main Hashem oif zog ich
shelter my Hashem about say I

און מײַן פֿעסטונג
festung main un
fortress my and

Elohai *(my G-d)*; in Him will I trust.

מײַן ג-ט וואָס איך פֿאַרזיכער זיך אויף אים,
im oif zich farzicher ich vos G-t main
him on self trust I whom G-d my

[3] Surely He shall save thee from the pach yakosh,

[ג] אַז ער וועט דיך מציל זײַן פֿון פֿויגלפֿאַנגערס נעץ,
nets foiglfangers fun zain matsl dich vet er az
net bird-catcher's from be rescue you(SG) will he that

and from the devastating dever.

פֿון דער פּעסט פֿון פֿאַרטיליקונג.
fartilikung fun pest der fun
destruction of pestilence the from

[4] He shall cover thee with His evrah *(pinion, flight feathers)*,

[ד] מיט זײַן פֿלעדער וועט ער דיך באַשירעמען,
bashiremen dich er vet fleder zain mit
shield you(SG) he will feathers his with

and under His kenafayim *(wings)* shalt thou find defense;

און אונטער זײַנע פֿליגלען וועסטו זיך שיצן ;
shitsn zich vestu fliglen zaine unter un
take shelter self will you(sg) wings his under and

His Emes shall be thy shield and buckler.

אַ שילד און אַ שילד איז זײַן טרײַשאַפֿט .
traishaft zain iz shild a un shild a
faithfulness his is buckler a and shield a

[5] Thou shalt not be afraid of the pachad *(terror)* by lailah;

[ה] וועסט נישט מורא האָבן פֿאַר אַ שרעק
shrek a far hobn moire nisht vest
terror a for have fear not you(sg) will

פֿון דער נאַכט,
nacht der fun
night the of

nor of the khetz *(arrow)* that flieth yomam *(by day)*;

פֿאַר אַ פֿײַל וואָס פֿליט ביי טאָג;
tog bai flit vos fail a far
day by flies that arrow an for

[6] Nor for the dever that walketh in darkness;

[ו] פֿאַר אַ פּעסט וואָס גייט אום אין דער פֿינצטער,
fintster der in um geit vos pest a far
darkness the in around goes that pestilence a for

nor for the ketev that destroyeth at tzohorayim.

פֿאַר אַ מגפּה וואָס פֿאַרווויסט אין מיטן טאָג.
tog mitn in farvist vos mageyfe a far
day mid in lays waste that pestilence a before

[7] An elef *(thousand)* may fall at thy side,

[ז] דיר פֿון זײַט וועלן פֿאַלן טויזנט ,
toiznt faln veln zait fun dir
thousand fall will side from you(SG)

and ten thousand at thy yamin *(right hand)*;

און צען טויזנט פֿון דײַן רעכטער האַנט,
hant rechter dain fun toiznt tsen un
hand right your of thousand ten and

but it shall not come near thee.

צו דיר וועט עס נישט גענענען .
genenen nisht es vet dir tsu
come near not it will you(SG) to

[8] Only with thine eyes shalt thou behold

ח בלויז מיט דיַינע אויגן וועסטו אָנקוקן ,
onkukn vestu oign daine mit bloiz
look on will you(sg) eyes your with only

and see the shillumah *(recompense, retribution)* of the resha'im.

און די באַצאָלונג פֿון די רשעים וועסטו זען .
zen vestu reshoim di fun batsolung di un
see will you(sg) wicked ones the of payment the and

[9] Because thou hast made Hashem, which is my refuge,

ט ווייַל דו האָסט געזאָגט: ה׳ איז מײַן באַשיצונג ,
bashitsung main iz Hashem gezogt host du vail
refuge my is Hashem said have you because

even Elyon, thy ma'on *(habitation, dwelling)*,

געמאַכט דעם עליון פֿאַר דיַין באַשירעמונג .
bashiremung dain far Elyon dem gemacht
shelter your for Most High the made

[10] There shall no ra'ah *(evil, disaster)* befall thee,

י דיך וועט נישט טרעפֿן קיין בייז ,
beiz kein trefn nisht vet dich
evil any befall not will you(SG)

neither shall any nega come near thy ohel.

און קיין פּלאָג וועט נישט גענענען צו דיַין געצעלט.
getselt dain tsu genenen nisht vet plog kein un
tent your to approach not will plague any and

[11] For He shall give charge to His malachim *(angels)* concerning thee,

יא ווארעם זיַינע מלאָכים וועט ער באַפֿעלן
bafeln er vet malachim zaine vorem
command he will angels his because

דיר ,
dir
you(SG)
וועגן
vegen
concerning

to be shomer over thee in kol drakhim of thee.

דיך צו היטן אין אַלע דיַינע וועגן .
vegen daine ale in hitn tsu dich
ways your all in keep to you(SG)

[12] They shall bear thee up on their palms,

יב אויף די הענט וועלן זיי דיך טראָגן,
trogn dich zei veln hent di oif
bear you(SG) they will hands the on

lest thou dash thy regel against an even *(stone)*.

טאָמער וועסטו אָפּשלאָגן אָן אַ שטיין דיין פֿוס .
fus dain shtein a on opshlogn vestu tomer
foot your stone a against dash will you(sg) lest

[13] Thou shalt tread upon the lion and adder;

יג אויף לייבן און פּיפּערנאָטערס וועסטו שפּרײַזן ,
shpraizn vestu pipernoters un leibn oif
tread will you(sg) vipers and lions upon

the young lion and the tannin *(serpent)* shalt thou trample under foot.

וועסט צעטרעטן יונגלייבן און שלאַנג .
shlang un yungleibn tsetretn vest
serpent and young lions trample you will

[14] Because he hath set his longing upon Me, therefore will I rescue him;

יד ווייַל ער האָט גענלוסט צו מיר, וועל איך
ich vel mir tsu geglust hot er vail
I will me to set his love has he because

אים מאַכן אַנטרינען;
antrinen machn im
escape make him

I will set him on high, because he hath da'as of Shmi *(My Name)*.

איך וועל אים דערהייבן , ווייַל ער קען מײַן נאָמען .
nomen main ken er vail derheichn im vel ich
name my knows he because elevate him will I

[15] He shall call upon Me, and I will answer him;

טו ער וועט מיך רופֿן, און איך וועל אים ענטפֿערן,
entfern im vel ich un rufn mich vet er
answer him will I and call me will he

I will be with him in tzoros;

איך וועל זײַן מיט אים אין אַ צרה ,
tsore a in im mit zain vel ich
trouble a in him with be will I

I will deliver him, and honor him.

איך וועל אים דערלייזן, און אים ברענגען צו כּבֿוד .
koved tsu brengen im un derleizn im vel ich
glory to bring him and redeem him will I

16 With orech yamim *(length of days, long life)* will I satisfy him,

טז מיט לאַנגע יאָרן וועל איך אים זעטן ,
zetn im ich vel yorn lange mit
satisfy him I will years long with

and show him My Yeshu'ah *(salvation)*.

און וועל אים ווײַזן מײַן הילף .
hilf main vaizn im vel un
salvation my show him will and

1 *(Mizmor. Shir. For Shabbos)*

א מִזְמוֹר ; אַ געזאַנג פֿאַר דעם טאָג פֿון שבת .
Shabbos fun tog dem far gezang a mizmor a
Shabbos of day the for song a psalm a

צב

92 It is tov to give thanks unto Hashem,

גוט איז צו לויבן ה ,
Hashem loibn tsu iz gut
Hashem praise to is good

and to make music unto Thy Shem, O Elyon;

און זינגען צו דײַן נאָמען , דו עליון ;
Elyon du nomen dain tsu zingen un
Most High you name your to sing and

3 2 To proclaim Thy chesed in the boker,

ב צו דערציילן אין פֿרימאָרגן דײַן חֶסֶד
chesed dain frimorgn in dertseiln tsu
lovingkindness your every morning in tell to

and Thy emunah baleilot,

און דײַן טרײַשאַפֿט אין די נעכט ,
necht di in traishaft dain un
nights the in faithfulness your and

4 3 Upon a ten-stringed instrument, and upon the nevel *(lyre)*;

ג אויף אַ צענסטרונע און אויף אַ גיטאַר,
gitar a oif un tsenstrune a oif
guitar a upon and ten-stringed zither a upon

to the melody of the kinnor *(harp)*.

מיט פֿאַרטראַכטונג אויף דער האַרף.
harf der oif fartrachtung mit
harp the on melody with

5 4 For Thou, Hashem, hast made me glad through Thy work;

ד ווײַל דו האָסט מיך דערפֿרייט, ה ,
Hashem derfreit mich host vorem
Hashem gladden me you have because

מיט דײַן ווערק,
verk dain mit
work your with

I will joy in the works of Thy hands.

איך זינג ווען די מעשׂים פֿון דײַנע הענט .
hent daine fun meisim di vegen zing ich
hands your of deeds the concerning sing I

6 5 Hashem, how great are Thy works!

ה ווי גרויס זײַנען דײַנע מעשׂים, ה !
Hashem meisim daine zainen grois vi
Hashem deeds your are great how

And Thy machshe'vot *(thoughts)* are very deep.

ו טיף ביז גאָר זײַנען דײַנע טראַכטונגען .
trachtungen daine zainen gor biz tif
thoughts your are very much unto deep

7 6 An ish ba'ar *(brutish, senseless man, dolt)* knoweth not;

ז דער בהֵמישער מענטש ווייס נישט,
nisht veis mentsh beheimisher der
not knows man beastly the

neither doth a kesil *(fool)* understand this.

אוּן דער נאַר פֿאַרשטייט דאָס נישט.
nisht dos farshteit nor der un
not this understands fool the and

[8 7] When the resha'im spring up like the esev *(grass)*,

ח ז אַז די רשעים שפּראָצן ווי גראָז,
groz vi shprotsn reshoim di az
grass like spring up wicked ones the that

and when all the workers of iniquity do flourish,

אוּן עס בליִען אַלע טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer ale blien es un
injustice of doers all blooms it and

it is that they shall be destroyed adei-ad *(forever)*.

איז דאָס כּדאי זיי זאָלן פֿאַרטילקט ווערן אויף אייביק.
eibik oif vern fartilikt zoln zei kedi dos iz
ever for become destroyed shall they fitting this is

[9 8] But Thou, Hashem, art exalted l'olam.

ט ח אָבער דו ביסט דערהויבן אויף אייביק, ה .
Hashem eibik oif derhoibn bist du ober
Hashem ever for exalted are you but

[10 9] For, hinei, Thine enemies, Hashem,

י ט וואָרעם אָט דיַינע פֿיַינט , ה ,
Hashem faint daine ot vorem
Hashem enemies your behold because

for, hinei, Thine enemies shall perish;

וואָרעם אָט דיַינע פֿיַינט וועלן אונטערגיין,
untergein veln faint daine ot vorem
decline will enemies your behold because

all the workers of iniquity shall be scattered.

צעשפּרייט וועלן ווערן אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale vern veln tseshpreit
injustice of doers all become will scattered

[11 10] But my keren shalt Thou exalt like the keren of a re'eim;

יא י אוּן האָסט דערהייבט ווי ביי אַ ווילדטיר מיין האָרן;
horn main vizltir a bai vi derheicht host un
horn my wild ox a with like exalted you have and

I shall be anointed with fresh shemen.

איך האָב מיך באַזאַלבט מיט פֿרישן אייל.
eil frishn mit bazalbt mich hob ich
oil fresh with anointed myself have I

[12 11] Mine eye also shall look on mine foes,

יב יא אוּן מיַין אויג האָט זיך אָנגעזען אויף מיַינע לויערער ;
loierer maine oif ongezen zich hot oig main un
ambushers my on looked self has eye my and

and mine ears shall hear of the resha'im

אויף די שלעכטסטוער וואָס שטייען אָן אויף מיר,
mir oif on shteyen vos shlechtstuer di oif
me upon before stand who evildoers the upon

that rise up against me.

הערן מיַינע אויערן זיך אָן.
on zich oiern maine hern
on selves ears my hear

[13 12] The tzaddik shall flourish like the palm tree;

יג יב דער צדיק וועט בליִען ווי אַ טייטלבוים,
teitlboim a vi blien vet tsadik der
palm tree a like flourish will righteous one the

he shall grow like a cedar in Levanon.

ווי אַ צעדערבוים אין לבנון וועט ער וואַקסן.
vaksn er vet Levanon in tsederboim a vi
grow he will Levanon in cedar tree a like

[14 13] Those that are planted in the Beis Hashem

יד יג איַינגעפֿלאַנצט אין הויז פֿון ה ,
Hashem fun hoiz in aingeflantst
Hashem of house in planted

shall flourish in the khatzerot Eloheinu *(courts of our G-d)*.

אין די הויפֿן פֿון אלוקינו וועלן זיי בליִען .
blien zei veln Elokeinu fun hoifn di in
flourish they will our G-d of courts the in

[15 14] They shall still bear forth fruit in old age;

טו יד זיי וועלן נאָך שפּראָצן אין גראָער עלטער,
elter groer in shprotsn noch veln zei
old age grayheaded in produce shoots yet will they

they shall be deshenim and ra'ananim;

פַּעט און זאַפֿטיק וועלן זיי זיין ;
zain zei veln zaftik un fet
be they will juicy and fat

[16] [15] To proclaim that Hashem is yashar;

טז טו צו דערציילן אַז ה איז רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik iz Hashem az dertseiln tsu
upright is Hashem that tell to

He is my Tzur, and there is no unrighteousness in Him.

מײַן פֿעלדז וואָס קיין אומרעכט איז אין אים נישטאָ .
nishto im in iz umrecht kein vos feldz main
there is not him in is injustice any that rock my

93

Hashem reigneth,

צג ה טוט קיניגן ;
kinign tut Hashem
reign does Hashem

He is robed with majesty;

ער האָט זיך מיט גרויסקייט באַקליידט;
bakleidt groiskeit mit zich hot er
clothed greatness with self has he

Hashem is clothed with strength,

ה האָט זיך אָנגעקליידט,
ongekleidt zich hot Hashem
clothed self has Hashem

wherewith He hath girded Himself;

מיט שטאַרקייט זיך אָנגעגורט ;
ongegurt zich shtarkeit mit
girded up self strength with

the tevel *(world)* also is established,

אויך איז באַפֿעסטיקט די וועלט,
velt di bafestikt iz oich
world the established is also

that it cannot be moved.

זי זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol zi
totter not self shall she

[2] Thy kisse is established of old;

ב פֿעסט שטייט דײַן טראָן פֿון אַ מאָל,
mol a fun tron dain shteit fest
time a from throne your stands firmly

Thou art me'olam *(from everlasting)*.

פֿון אייביק אָן ביסטו .
bistu on eibik fun
are you on ever for

[3] The floods have lifted up, Hashem,

ג די טײַכן , ה , האָבן אויפֿגעהויבן,
oifgehoibn hobn Hashem taichn di
lifted up have Hashem rivers the

the floods have lifted up their voice;

די טײַכן האָבן אויפֿגעהויבן זייער קול ;
kol zeyer oifgehoibn hobn taichn di
voice their lifted up have rivers the

the floods lift up their waves.

די טײַכן הייבן אויף זייער געוויש .
geroish zeyer oif heibn taichn di
roar their up raise rivers the

[4] Hashem on high is mightier

ד מער פֿון די קולות פֿון וואַסערן גרויסע,
groise vasern fun koiles di fun mer
great waters of sounds the than more

than the noise of mayim rabbim,

פֿון מאַכטיקע אינדן פֿון ים ,
yam fun indn machtike fun
sea of the waves mighty of

yea, than the mighty waves of the yam.

איז מאַכטיק ה אין דער הייך .
heich der in Hashem machtik iz
height the in Hashem mighty is

[5] Thy testimonies are very sure;

ה דײַנע צייגנים זײַנען זיכער ביז גאָר ;
gor biz zicher zainen tseignim daine
completely unto sure are testimonies your

Kodesh becometh Thine Beis,
Hashem,

forever.

94

Hashem G-d, to whom
vengeance belongeth;

O G-d, to whom vengeance
belongeth, show Thyself.

[2] Rise up, Thou Shofet HaAretz;

render gemul *(recompense, desert)*
to the ge'im *(proud ones)*.

[3] Ad mosai, Hashem, shall
the resha'im,

how long shall the resha'im
triumph?

[4] How long shall they utter and
speak malicious lies?

And all the po'alei aven *(workers of iniquity)* glorify themselves?

[5] They crush Thy people, Hashem,

and afflict Thine nachalah.

[6] They slay the almanah and the ger,

and murder the yetomim
(fatherless, orphans).

[7] Yet they say, Hashem shall not see,

neither shall the Elohei Ya'akov
regard it.

[8] Understand, ye brutish among
the people;

and ye kesilim *(fools)*, when will
ye get seichel?

פַֿאַר דײַן הויז פּאַסט זיך הייליקייט, ה׳ ,
Hashem heilikeit zich past hoiz dain far
Hashem holiness self suits house your for

אויף אייביקע טעג.
teg eibike oif
days everlasting for

צד

ה׳ דו אֵל פֿון נקמות ,
nkmut fun El du Hashem
vengeance of G-d you Hashem

ה׳ פֿון נקמות , שײַן אַרויס!
arois shain nkmut fun Hashem
forth shine vengeance of Hashem

ב דערהייב זיך , דו ריכטער פֿון דער ערד ,
erd der fun richter du zich derheib
earth the of judge you self lift up

קער אום פּאַרגעלטונג צו די שטאָלצע.
shtoltse di tsu fargeltung um ker
proud the to recompense back turn

ג ביז וואַנען וועלן די רשעים , ה׳ ,
Hashem reshoim di veln vanen biz
Hashem wicked ones the will when until

ביז וואַנען וועלן די רשעים זיך פֿרייען?
freyen zich reshoim di veln vanen biz
rejoice selves wicked ones the will when until

ד זיי גאַווערן , זיי רעדן פּאַרשײַט ,
farshait redn zei gavern zei
impudently speak they pour out they

זיי רימען זיך , אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale zich rimen zei
injustice of doers all selves boast they

ה דײַן פֿאָלק , ה׳ , צעדריקן זיי ,
zei tsedrikn Hashem folk dain
they crush Hashem people your

און זיי פּײַניקן דײַן אַרב .
arav dain painiken zei un
inheritance your afflict they and

ו די אַלמנה און דעם פֿרעמדן הרגענען זיי ,
zei hargen fremdn dem un almone di
they kill foreigner the and widow the

און יתומים טייטן זיי .
zei teitn yesoimim un
they kill fatherless and

ז און זיי זאָגן: ה׳ וועט נישט זען,
zen nisht vet Hashem zogn zei un
see not will Hashem say they and

און דער אלוקי יעקבֿ וועט נישט מערקן .
merkn nisht vet Yaakov Elokei der un
perceive not will Yaakov G-d of the and

ח באַטראַכט, איר פֿאַרגרעבטע אין פֿאָלק ,
folk in fargrebte ir batracht
people among brutish you consider

און איר נאַרן, ווען וועט איר קלוג ווערן ?
vern klug ir vet ven narn ir un
become wise you will when fools you and

[9] He that planted the ozen *(ear)*, shall He not hear?

ט דער וואָס פֿלאַנצט דאָס אויער, צי
tsi oier dos flantst vos der
yes? no? ear the plants who the one

וועט ער נישט הערן?
hern nisht er vet
hear not he will

He that formed the ayin *(eye)*, shall He not see?

דער וואָס פֿורעמט דאָס אויג, צי וועט ער נישט זען?
zen nisht er vet tsi oig dos furemt vos der
see not he will yes? no? eye the forms who the one

[10] He that chastiseth the Goyim, shall not He reprove?

י דער וואָס ווארנט די פֿעלקער, צי וועט
vet tsi felker di vornt vos der
will yes? no? nations the warns who the one

ער נישט שטראָפֿן?
shtrofn nisht er
punish not he

He that is the melamed *(teacher)* of da'as to adam?

ער וואָס לערנט דעם מענטשן וויסן .
visen mentshn dem lernt vos er
to know men the teaches who he

[11] Hashem knoweth the machshevot *(thoughts)* of adam,

יא ה ווייס די מחשבֿות פֿון דעם מענטשן ,
mentshn dem fun machshoves di veis Hashem
men the of thoughts the knows Hashem

that they are hevel *(vanity, futile)*.

אַז זיי זיַנען נישטיק.
nishtik zainen zei az
vain are they that

[12] Ashrei *(blessed)* is the gever whom Thou chastenest, Hashem,

יב ווויל איז דעם מאַן וואָס ה שטראָפֿט,
shtroft Hashem vos man dem iz voil
chastises Hashem whom man the is blessed

and teachest him out of Thy torah;

און פֿון דיַין תּורה טוסטו אים לערנען;
lernen im tustu toyre dain fun un
teach him you do Torah your from and

[13] That Thou mayest grant him relief from the days of rah,

יג כדי אים צו באַרואיקן אין טעג פֿון בייז ,
beiz fun teg in baruyen tsu im kedei
evil of days in give rest to him so that

until a shachat *(pit)* is dug for the rasha.

ביז אַ גרוב וועט געגראָבן ווערן פֿאַר רשע .
roshe faran vern gegrobn vet grub a biz
wicked for the be dug will pit a until

[14] For Hashem will not cast off His people,

יד וואָרעם ה וועט נישט אַוועקווואַרפֿן זיַין פֿאָלק ,
folk zain avekvarfn nisht vet Hashem vorem
people his cast away not will Hashem because

neither will He forsake His nachalah.

און זיַין אַרב נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht arav zain un
forsake not inheritance his and

[15] But mishpat shall revert unto tzedek;

טו וואָרעם צום גערעכטן וועט זיך אומקערן דאָס רעכט,
recht dos umkeren zich vet gerechtn tsum vorem
right this revert self will righteous to the because

and all the yishrei lev *(upright in heart)* shall follow after it.

און נאָך אים וועלן גיין אַלע רעכטפֿאַרטיקע הערצער.
hertser rechtfartikn ale gein veln im noch un
hearts upright all go will it after and

[16] Who will rise up for Me against the evildoers?

טז ווער וועט אויפֿשטיין פֿאַר מיר אַקעגן די
di akegn mir far oifshtein vet ver
the against me for stand up will who

שלעכטסטועך?
shlechtstuer
evildoers

Or who will take a stand
for Me against the
po'alei aven *(workers of iniquity)*?

ווער וועט זיך שטעלן פַֿאַר מיר אַקעגן די
di akegn mir far shteln zich vet ver
the against me for stand self will who
טוער פֿון אומרעכט?
umrecht fun tuer
iniquity of doers

17 Unless Hashem had been my help,

יז וועז נישט ה ווּאָלט מיר אַ הילף געווען,
geven hilf a mir volt Hashem nisht ven
been help a me would Hashem not if

my nefesh had almost dwelt in
dumah *(silence)*.

וואָלט שיר געוּרט אין שטילן קבֿר מײַן זעל.
zel main keyver shtiln in gerut shir volt
soul my tomb silence in rest almost would

18 When I said, My regel *(foot)*
slippeth,

יח וועז איך זאָג: מײַן פֿוס גליטשט זיך אויס,
ois zich glitsht fus main zog ich ven
out self slips foot my say I when

Thy chesed, Hashem, held me up.

לענט מיך אונטער, ה , דײַן חֶסֶד .
chesed dain Hashem unter mich lent
lovingkindness your Hashem under me uphold

19 In the multitude of my anxieties
within me

יט ביַי מײַנע פֿיל זאָרגענישן אין מיר,
mir in zorgenishn fil maine bai
me within anxieties many my in

Thy comforts delight my nefesh.

קוויקן דײַנע טרייסטונגען מײַן זעל.
zel main treistungen daine kvikn
soul my comforts your revive

20 Shall the kisse of corruption have
chavurah *(fellowship)* with Thee,

כ קען זיך חבֿרן צו דיר דער טראָן פֿון פַֿארברעכן,
farbrechn fun tron der dir tsu Chevron zich ken
crimes of throne the you(SG) to join self can

those, which deviseth evil by
a chok *(statute)*?

וואָס פֿורעמט אומגליק דורך געזעץ?
gezets durch umglik furemt vos
law by calamity forms which

21 They band together against the
nefesh of the tzaddik,

כא זיי קלײַבן זיך אויף דעם נפֿש פֿון צדיק ,
tsadik fun nefesh dem oif zich klaibn zei
the righteous of soul the against selves gather they

and condemn dahm naki
(innocent blood).

און אומשולדיק בלוט פַֿארמשפּטן זיי .
zei farmishpeten blut umshuldik un
they judge blood innocent and

22 But Hashem is my stronghold;

כב אָבער ה איז מיר געווען פַֿאַר אַ פֿעסטונג ,
festung a far geven mir iz Hashem ober
stronghold a for been for me is Hashem but

and Elohai is the Tzur of my refuge.

און מײַן ג-ט צום פֿעלדז פֿון מײַן באַשיצונג .
bashitsung main fun feldz tsum G-t main un
refuge my of rock to the G-d my and

23 And He shall turn back upon
them their own iniquity,

כג און ער האָט אומגעקערט אויף זיי זייער אומרעכט,
umrecht zeyer zei oif umgekert hot er un
iniquity their them on turned back has he and

and shall destroy them for their
own wickedness;

און דורך זייער ביזן טוט ער זיי פַֿארשניידן;
farshnaidn zei er tut beiz zeyer durch un
cut off them he does evil their by and

Hashem Eloheinu shall destroy them.

פַֿארשניידן טוט זיי ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem zei tut farshnaidn
our G-d Hashem them does cut off

צה

95 O come, let us sing unto
Hashem;

קומט, לאָמיר זינגען צו ה ,
Hashem tsu zingen lomir kumt
Hashem to sing let us come

let us make a joyful noise to the Tzur of our salvation.

לאָמיר שאַלן צום פּעלדז פֿון אונדזער הילף .
hilf undzer fun feldz tsum shaln lomir
salvation our of rock to shout let us

[2] Let us come before His presence with todah,

ב לאָמיר קומען פֿאַר זיין פּנים מיט דאַנק ,
dank mit ponem zain far kumen lomir
thanksgiving with face his before come let us

and extol Him with zemirot *(joyful songs)*.

מיט געזאַנגען לאָמיר שאַלן צו אים.
im tsu shaln lomir gezangen mit
him to shout let us songs with

[3] For Hashem is El Gadol,

ג ווארעם אַ גרויסער אֵל איז ה ,
Hashem iz El groiser a vorem
Hashem is G-d great a because

and Melech Gadol above kol elohim *(g-ds)*.

און אַ גרויסער מלך איבער אַלע ג-טער,
g-ter ale iber melech groiser a un
g-ds all over king great a and

[4] In His yad are the deep places of ha'aretz;

ד וואָס אין זיין האַנט זיינען די גרונטן פֿון דער ערד ,
erd der fun gruntn di zainen hant zain in vos
earth the of foundations the are hand his in who

the peaks of the harim are His also.

און די הייכן פֿון די בערג זיינען זיינע ;
zaine zainen berg di fun heichn di un
his are mountains the of heights the and

[5] The yam is His, and He made it;

ה וואָס דער ים איז זיינער , און ער האָט אים געמאַכט ;
gemacht im hot er un zainer iz yam der vos
made it has he and his own is the sea the who

and His hands formed the yabashah *(dry land)*.

און די יבשה האָבן געפֿורעמט זיינע הענט .
hent zaine gefuremt hobn yaboshe di un
hands his formed have dry land the and

[6] O come, let us worship and bow down;

ו קומט, לאָמיר זיך בוקן און בייגן ,
beigen un bukn zich lomir kumt
bend and bow down selves let us come

let us kneel before Hashem Oseinu *(our Maker)*.

לאָמיר קניען פֿאַר ה אונדזער באַשעפֿער.
Bashefer undzer Hashem far knien lomir
Creator our Hashem before kneel let us

[7] For He is Eloheinu;

ז ווארעם ער איז אלוקינו ,
Elokeinu iz er vorem
our G-d is he because

and we are the people of His pasture,

און מיר דאָס פֿאָלק פֿון זיין פּיטערונג,
fiterung zain fun folk dos mir un
pasture his of people the we and

and the tzon of His yad.

און די שאָף פֿון זיין האַנט;
hant zain fun shof di un
hand his of sheep the and

Today if ye will hear His voice,

ווען איר וואָלט היינט צוהערן צו זיין קול !
kol zain tsu tsuhern haint volt ir ven
voice his to listen today would you when

[8] Harden not your lev, as in Merivah,

ח מאַכט נישט האַרט אייער האַרץ ווי בײַ מריבה ,
Merivah bai vi harts aier hart nisht macht
Merivah at like heart your hard not make

and as in the Yom Massah in the midbar;

ווי אין טאָג פֿון מַסָּה אין דער מדבר ,
midber der in Massah fun tog in vi
wilderness the in Massah of day in like

[9] When your avot tested Me,

ט בעת אייַערע עלטערן האָבן מיך געפרוווט,
gepruvet mich hobn eltern aiere beeis
tested me have fathers your when

tried Me, and saw My work.

מיך פֿראָבירט, הגם זיי האָבן געזען מײַן ווערק.
verk main gezen hobn zei hagam probirt mich
work my seen have they though tried me

[10] Arba'im shanah was I grieved with this generation,

י פֿערציק יאָר האָב איך מיך געעקלט מיטן דור ,
dor mitn geeklt mich ich hob yor fertsik
generation with the loathed myself I have years forty

and said, It is a people that do stray in their lev,

זיי , זײַנען הערצער פֿארפֿירטע מיט פֿאָלק אַ גזגאָגט: און האָב
zei zainen hertser farfirte mit folk a gezogt hob un
they are hearts erring with people a said have and

and they have no da'as of My ways;

און זיי ווייסן נישט מײַנע ווענ ;
vegen maine nisht veisn zei un
ways my not know they and

[11] Unto whom I swore an oath in My wrath

יא וואָס דערום האָב איך געשוואָרן אין מײַן צאָרן,
tsorn main in geshvorn ich hob derum vos
anger my in sworn an oath I have therefore what

that they should not enter into My menuchah.

אויב זיי וועלן קומען אין מײַן רווגנ !
ruung main in kumen veln zei oib
resting place my in come will they if

צו 96

O sing unto Hashem a shir chadash;

זינגט צו ה אַ ניַי געזאַנג,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

sing unto Hashem, kol ha'aretz.

זינגט צו ה , די גאַנצע ערד .
erd gantse di Hashem tsu zingt
earth whole the Hashem to sing

[2] Sing unto Hashem, barakhu Shmo,

ב זינגט צו ה , בענטשט זײַן נאָמען,
nomen zain bentsht Hashem tsu zingt
name his bless Hashem to sing

show forth His Yeshu'ah *(salvation)* from day to day.

זייט מבֿשר פֿון טאָג צו טאָג ישועה זײַן .
yeshue zain tog tsu tog fun mevaser zeit
salvation his day to day from herald be

[3] Declare His kavod among the Goyim,

ג דערציילט צווישן די פֿעלקער זײַן כּבֿוד ,
koved zain felker di tsvishn dertseilt
glory his nations the among tell

His nifle'ot *(marvelous deeds)* among all peoples.

צווישן אַלע אומות זײַנע ווונדער .
vunder zaine umes ale tsvishn
wonders his peoples all among

[4] For Hashem is gadol, and me'od to be praised;

ד וואָרעם גרויס איז ה , און זייער געלויבט,
geloibt zeyer un Hashem iz grois vorem
praised very much and Hashem is great because

He is to be feared above all elohim.

ער איז פֿאַרכטיק איבער אַלע ג-טער;
g-ter ale iber forchtik iz er
g-ds all over awesome is he

[5] For kol elohei HaAmim are elilim *(idols)*;

ה וואָרעם די ג-טער פֿון אַלע פֿעלקער זײַנען נישטיק ,
nishtik zainen felker ale fun g-ter di vorem
worthless are nations all of g-ds the because

but Hashem made Shomayim.

און ה האָט די הימלען געמאַכט.
gemacht himlen di hot Hashem un
made heavens the has Hashem and

[6] Hod and hadar are before Him;

ו גלאַנץ און שיינקייט זײַנען פֿאַר זײַן פּנים ,
ponem zain far zainen sheinkeit un glants
countenance his before are beauty and glory

oz and tiferet are in His Mikdash.

שטאַרקייט און פּראַכט אין זײַן מקדש .
mikdash zain in pracht un shtarkeit
sanctuary his in glory and strength

[7] Render unto Hashem, O ye mishpekhot of the nations,

ז גִּיטּ צוֹ ה , אִיר מִשְׁפָּחוֹת פֹּון דִי פֹעלקער,
felker di fun mishpoches ir Hashem tsu git
nations the of families you Hashem to give

render unto Hashem kavod and oz.

גִּיטּ צוֹ ה כּבֿוֹד אוּן שטאַרקייט.
shtarkeit un koved Hashem tsu git
might and glory Hashem to give

[8] Render unto Hashem the kavod due unto Shmo;

ח גִּיטּ צוֹ ה דעם כּבֿוֹד פֹּון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun koved dem Hashem tsu git
name his of glory the Hashem to give

bring a minchah, and come into His khatzerot *(courtyards)*.

ברענגט אַ מְנָחָה , אוּן קומט אין זײַנע הויפֿן .
hoifn zaine in kumt un minche a brengt
courts his into come and gift a bring

[9] O worship Hashem in the hadrat Kodesh;

ט בוקט זיך צוֹ ה מיט הייליקן אָפּשַׁיי ,
opshai heilikn mit Hashem tsu zich bukt
reverence holy with Hashem to self worship

fear before Him, kol ha'aretz.

ציטערט פֿאַר אים, די גאַנצע ערד .
erd gantse di im far tsitert
earth whole the him before tremble

[10] Say among the Goyim that Hashem reigneth;

י זאָגט צווישן די פֹעלקער: ה טוט קיניגן ;
kinign tut Hashem felker di tsvishn zogt
reign does Hashem nations the among declare

the tevel also is established that it shall not be moved;

אויך איז באַפֿעסטיקט די וועלט, זי זאָל זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich zol zi velt di bafestikt iz oich
totter not self shall it world the established is also

He shall judge the Amim bemeysharim.

ער וועט משפּטן די פֹעלקער מיט יושר .
yoisher mit felker di mishpetn vet er
equity with nations the judge will he

[11] Let Shomayim rejoice, and let ha'aretz be glad;

יא זאָלן זיך פֿרייען די הימלען , אוּן זאָל
zol un himlen di freyen zich zoln
let and heavens the rejoice selves let

לוסטיק זײַן די ערד ,
erd di zain lustik
earth the be joyful

let the yam roar, and the fullness thereof.

זאָל דונערן דער ים מיט זײַן פֿולקייט.
fulkeit zain mit yam der dunern zol
fullness its with sea the roar let

[12] Let the sadeh be jubilant, and all that is therein;

יב זאָל פֿרייליך זײַן דאָס פֹעלד אוּן אַלץ וואָס דערין ;
derin vos alts un feld dos zain freilech zol
therein that all and field the be joyful let

then shall kol atzei ya'ar *(all the trees of the forest)* sing for joy

דענצמאָל זאָלן זינגען אַלע ביימער פֹון וואַלד;
vald fun beimer ale zingen zoln dentsmol
forest of trees all sing shall then

[13] Before Hashem; for He cometh,

יג פֿאַר ה , וואָרעם ער קומט ,
kumt er vorem Hashem far
comes he for Hashem before

for He cometh to judge ha'aretz;

וואָרעם ער קומט משפּטן די ערד ;
erd di mishpetn kumt er vorem
earth the to judge comes he for

He shall judge tevel betzedek *(world in righteousness)*,

ער וועט משפּטן די וועלט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit velt di mishpetn vet er
righteousness with world the judge will he

and Amim with His emunah *(truth)*.

אוּן די פֹעלקער מיט זײַן וואָרהאַפֿטיקייט.
vorhaftikeit zain mit felker di un
truth his with nations the and

97 Hashem reigneth; let ha'aretz rejoice;

let the multitude of isles thereof be glad.

[2] Anan and darkness are round about Him;

tzedek and mishpat are the foundation of His kisse.

[3] Eish goeth before Him,

and burneth up His enemies on every side.

[4] His lightnings light up the tevel;

ha'aretz saw, and trembled.

[5] The harim melted like wax at the presence of Hashem,

at the presence of Adon kol HaAretz.

[6] HaShomayim declare His tzedek,

and kol ha'amim see His kavod.

[7] Shamed be all they that serve pesel,

that boast themselves of elilim;

kol elohim *(all g-ds)* cast themselves down to Him.

[8] Tziyon heard, and was glad;

and the banot Yehudah rejoiced

because of Thy mishpatim, Hashem.

צז

ה טוט קיניגן , זאָל לוסטיק זיין די ערד ,
erd di zain lustik zol kinign tut Hashem
earth the be joyful let reign does Hashem

זאָלן זיך פֿרייען די פֿיל אינדזלען.
indzelen fil di freyen zich zoln
islands many the rejoice selves let

ב ווּאָלקן און נעבל זיַינען אַרום אים,
im arum zainen nebl un volken
him around are thick cloud and clouds

רעכט און גערעכטיקייט דאָס גשטעל פֿון זיַין טראָן .
tron zain fun geshtel dos gerechtikeit un recht
throne his of foundation the righteousness and right

ג אַ פֿיַער גייט אים פֿאַרויס ,
farois im geit faier a
ahead of him goes fire a

און פֿאַרברענט רונד אַרום זיַינע פֿיַינט .
faint zaine arum rund farbrent un
enemies his around round burns up and

ד זיַינע בליצן באַלייכטן די וועלט;
velt di balaichtn blitsn zaine
world the lights up lightning flashing his

עס זעט די ערד , און זי ציטערט .
tsitert zi un erd di zet es
trembles it and earth the sees it

ה די בערג צעגייען ווי ווּאַקס פֿאַר האַשם ,
Hashem far vaks vi tsegeyen berg di
Hashem before wax like melt mountains the

פֿאַר דעם האַר פֿון דער גאַנצער ערד .
erd gantser der fun har dem far
earth whole the of master the before

ו די הימלען דערציילן זיַין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zain dertseiln himlen di
righteousness his tell heavens the

און אַלע פֿעלקער זעען זיַין כּבֿוד .
koved zain zeen felker ale un
glory his see nations all and

ז צו שאַנד ווערן אַלע געצנדינער ,
getsndiner ale vern shand tsu
idol worshippers all become shame to

ווּאָס רימען זיך מיט נישטיקייטן ;
nishtikeitn mit zich rimen vos
futile things with selves glory that

עס בוקן זיך צו אים אַלע ג-טער.
g-ter ale im tsu zich bukn es
g-ds all him to selves bow down it

ח צִיון הערט און זי פֿרייט זיך ,
zich freit zi un hert Tsiyon
self rejoices she and hears Tziyon

און לוסטיק זיַינען די טעכטערשטעט פֿון יהודה ,
Yehudah fun techtershtet di zainen lustik un
Yehudah of daughter towns the are joyful and

פֿון וועגן דיַינע משפּטים , ה .
Hashem mishpotim daine vegen fun
Hashem judgments your account of on

ט וואָרעם דו ה ביסט דער עליון
Elyon der bist Hashem du vorem
Most High the are Hashem you because

, איבער דער גאַנצער ערד
erd gantser der iber
earth whole the over

הויך דערהויבן איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber derhoibn hoich
g-ds all over exalted high

[9] For Thou, Hashem, art Elyon *(Most High)* above kol ha'aretz;

Thou art exalted far above kol elohim *(all g-ds)*.

י איר ליבהאָבער פֿון ה , האָט פֿײַנט שלעכטס !
shlechts faint hot Hashem fun libhober ir
evil things hate have Hashem of devotees you

, ער היט די נפֿשות פֿון זײַנע פֿרומע
frume zaine fun nefoshes di hit er
pious faithful his of souls the keeps he

פֿון דער האַנט פֿון רשעים איז ער זיי מצילט .
matsl zei er iz reshoim fun hant der fun
rescued them he is wicked ones of hand the from

[10] Ye that love Hashem, hate rah;

He preserveth the nefashot of His chasidim;

He delivereth them out of the yad resha'im.

יא אַ ליכט איז פֿאַרזייט פֿאַרן צדיק ,
tsadik faran farzeit iz licht a
righteous one for the planted is light a

און פֿאַר די רעכטפֿאַרטיקע הערצער אַ פֿרייד.
freid a hertser rechtfartikn di far un
joy a hearts upright the for and

[11] Ohr dawns for the tzaddik,

and simchah for the yishrei lev *(upright in heart)*.

יב פֿרייט זיך , איר צדיקים , מיט ה ,
Hashem mit tsadikim ir zich freit
Hashem with righteous ones you selves rejoice

און דאַנקט זײַן הייליקער געדעכטעניש .
gedechenish heiliker zain dankt un
remembrance holy his give thanks to and

[12] Rejoice in Hashem, ye tzaddikim;

and give thanks at the remembrance of His kodesh *(holiness)*.

א אַ מיזמור .
mizmor a
psalm a

[1] *(A Mizmor)*

צח

א זינגט צו ה אַ נײַ געזאַנג ,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

וואָרעם וווּנדער האָט ער געטאָן;
geton er hot vunder vorem
done he has wonders because

זײַן רעכטע האַנט האָט אים געהאָלפֿן,
geholfn im hot hant rechte zain
helped him has hand right his

און זײַן הייליקער אָרעם.
orem heiliker zain un
arm holy his and

ב ה האָט גענאָזט וויסן זײַן ישועה ,
yeshue zain visen gelozt hot Hashem
salvation his know let has Hashem

פֿאַר די אויגן פֿון פֿעלקער
felker fun oign di far
nations of eyes the before

98 O sing unto Hashem a shir chadash;

for He hath done marvellous things;

His right hand, and His zero'a kodesh,

hath gotten Him victory.

[2] Hashem hath made known His Yeshu'ah *(salvation)*;

His tzedek hath He openly showed

in the sight of the Goyim.

הָאָט ער אַנטפּלעקט זײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit zain antplekt er hot
righteousness his revealed he has

[3] He hath remembered His chesed

ג ער האָט געדאַכט אָן זײַן חֶסֶד
chesed zain on gedacht hot er
lovingkindness his on remembered has he

and His emes toward the Bais Yisroel;

און זײַן טרײַשאַפֿט צו דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz dem tsu traishaft zain un
Yisroel of house the to faithfulness his and

all the ends of ha'aretz

אַלע עקן פֿון דער ערד האָבן געזען
gezen hobn erd der fun ekn ale
seen have earth the of ends all

have seen the Yeshu'at Eloheinu *(salvation of our G-d)*.

די ישועה פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun yeshue di
our G-d of salvation the

[4] Make a joyful noise unto Hashem, kol ha'aretz;

ד שאַלט צו ה , די גאַנצע ערד ,
erd gantse di Hashem tsu shalt
earth whole the Hashem to shout

make a loud noise, and rejoice, and sing praise.

ברעכט אויס און זינגט און שפּילט .
shpilt un zingt un ois brecht
play music and sing and out break

[5] Sing unto Hashem with the kinnor;

ה שפּילט צו ה אויף אַ האַרף ,
harf a oif Hashem tsu shpilt
harp a on Hashem to play music

with the kinnor, and the voice of singing.

אויף אַ האַרף מיט אַ קול פֿון געזאַנג .
gezang fun kol a mit harf a oif
song of voice a with harp a on

[6] With trumpets and sound of the shofar

ו מיט טרומייטן און אַ קול פֿון שופֿר
shoifer fun kol a un trumeitn mit
shofar of sound a and trumpets with

make a joyful noise before HaMelech Hashem.

שאַלט פֿאַר ה דעם מלך .
melech dem Hashem far shalt
king the Hashem before shout

[7] Let the yam roar, and the fullness thereof;

ז זאָל דונערן דער ים מיט זײַן פֿולקייט ,
fulkeit zain mit yam der dunern zol
fullness its with sea the roar let

the tevel, and they that dwell therein.

די וועלט און די ווויינער אין איר .
ir in voiner di un velt di
it in inhabitants the and world the

[8] Let the floods clap their hands;

ח די טיַיכן זאָלן קלאַפֿן די הענט ,
hent di klapn zoln taichn di
hands the clap shall rivers the

let the harim be joyful together

די בערג זאָלן זינגען אין איינעם ;
einem in zingen zoln berg di
together in sing shall mountains the

[9] Before Hashem; for He cometh to judge ha'aretz;

ט פֿאַר ה , ווארעם ער קומט משפּטן די ערד ;
erd di mishpetn kumt er vorem Hashem far
earth the to judge comes he because Hashem before

with tzedek shall He judge the tevel,

ער וועט משפּטן די וועלט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit velt di mishpetn vet er
righteousness with world the judge will he

and the people with meisharim *(uprightness)*.

און די פֿעלקער מיט יושר .
yoisher mit felker di un
equity with nations the and

99

צט

Hashem reigneth;

ה טוט קיניגן ,
kinign tut Hashem
reign does Hashem

let the nations tremble;

זאָלן ציטערן די פֿעלקער;
felker di tsiteren zoln
nations the tremble let

He sitteth between the keruvim;

ער טראָנט איבער די כרובֿים ,
kruvim di iber tront er
Keruvim the over sits enthroned he

let ha'aretz be shaken.

זאָל זיך וואַקלען די ערד .
erd di vaklen zich zol
earth the totter self may

[2] Hashem is great in Tziyon;

ב ה איז גרויס אין צִיּון ,
Tsiyon in grois iz Hashem
Tziyon in great is Hashem

and He is high above all the nations.

און ער איז דערהויבן איבער אַלע פֿעלקער.
felker ale iber derhoibn iz er un
nations all over exalted is he and

[3] Let them praise Thy Shem gadol v'nora;

ג זאָלן זיי לויבן דײַן גרויסן און פֿאָרכטיקן נאָמען
nomen forchtikn un groisn dain loibn zei zoln
name awesome and great your praise they shall

for it is kadosh.

– הייליק איז ער!
er iz heilik
he is holy

[4] The Mighty King also loveth mishpat;

ד און די שטאַרקייט פֿון דעם מלך וואָס האָט
hot vos melech dem fun shtarkeit di un
has that king the of strength the and

ליב געראָכטיקייט .
gerechtikeit lib
righteousness love

Thou dost establish equity,

דו האָסט אויפֿגעשטעלט יושר ,
yoisher oifgeshtelt host du
uprightness established have you

Thou executest mishpat and tzedakah in Ya'akov.

רעכט און גערעכטיקייט האָסטו אין יעקבֿ געטאָן.
geton Yaakov in hostu gerechtikeit un recht
done Yaakov in have you righteousness and right

[5] Exalt ye Hashem Eloheinu,

ה דערהייבט ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem derheibt
our G-d Hashem lifts up

and worship at His footstool; for He is kadosh.

און בוקט זיך צו זײַן פֿוסבענקל – הייליק איז ער!
er iz heilik fusbenkel zain tsu zich bukt un
he is holy footstool his at self worship and

[6] Moshe and Aharon among His kohanim,

ו משה און אַהרן זײַנען געווען צווישן זײַנע כֹהנים ,
koyanim zaine tsvishn geven zainen Aharon un Moshe
kohanim his among were are Aaron and Moshe

and Shmuel among them that call upon Shmo;

און שמואל צווישן די וואָס רופֿן זײַן נאָמען ;
nomen zain rufn vos di tsvishn Shmuel un
name his cry that the ones among Shmuel and

they called upon Hashem,

זיי פֿלעגן רופֿן צו ה ,
Hashem tsu rufn flegn zei
Hashem to call would they

and He answered them.

און ער פֿלעגט זיי ענטפֿערן.
entfern zei flegt er un
answer them would he and

[7] He spoke unto them in the ammud anan *(pillar of cloud)*;

ז אין אַ וואָלקנזייל פֿלעגט ער רעדן צו זיי ;
zei tsu redn er flegt volknzail a in
them to speak he would pillar of cloud a in

they were shomer over His statutes,

זיי האָבן געהיט זיינע צייגנים ,
tseignim zaine gehit hobn zei
testimony his guarded have they

and the chok *(ordinance)* that He gave them.

און דאָס געזעץ וואָס ער האָט זיי געגעבן .
gegebn zei hot er vos gezets dos un
given them has he that law the and

[8] Thou answeredst them, Hashem Eloheinu;

ח אלוקינו , דו האָסט זיי געענטפֿערט:
geentfert zei host du Elokeinu Hashem
answered them have you our G-d Hashem

Thou wast El *(G-d)* that forgavest them,

אַ פֿאַרגעביקער אֵל ביסטו זיי געווען,
geven zei bistu El fargebiker a
was them are you G-d forgiving a

though Thou tookest vengeance of their misdeeds.

און האָסט זיך נוקם געווען פֿון זייערע וועגן .
vegen zeyere fun geven noikem zich host un
ways their of been vengeance self have and

[9] Exalt Hashem Eloheinu,

ט דערהייבט ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem derheibt
our G-d Hashem lifts up

and worship at His Har Kodesh;

און בוקט זיך צו זיין הייליקן באַרג ,
barg heilikn zain tsu zich bukt un
mountain holy his to self worship and

for Hashem Eloheinu is kadosh.

וואָרעם הייליק איז ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem iz heilik vorem
our G-d Hashem is holy because

[1] *(Mizmor l'todah)*

א אַ מיזמור פֿון דאַנקגעבונג .
dankgebung fun mizmor a
thanksgiving of psalm a

100 Make a joyful shout unto Hashem, all ye lands.

ק א שאַלט צו ה , די גאַנצע ערד .
erd gantse di Hashem tsu shalt
earth whole the Hashem to shout out

[2] Serve Hashem with simchah;

ב דינט ה מיט שׂימחה,
simche mit Hashem dint
joy with Hashem serve

come before His presence with joyful singing.

קומט פֿאַר אים מיט געזאַנג .
gezang mit im far kumt
song with him before come

[3] Know ye that Hashem He is Elohim;

ג וויסט אַז ה , ער איז אלקים ;
Elokim iz er Hashem az veist
G-d is he Hashem that know

it is He that hath made us, and not we ourselves,

ער האָט אונדז באַשאַפֿן, און זיינע זיינען מיר,
mir zainen zaine un bashafn undz hot er
we are his and created us has he

His people, the tzon of His pasture.

זיין פֿאָלק , און די שאָף פֿון זיין פּיטערונג.
fiterung zain fun shof di un folk zain
pasture his of sheep the and people his

[4] Enter into His she'arim *(gates)* with todah,

ד קומט אין זיינע טויערן מיט דאַנק ,
dank mit toiern zaine in kumt
thanksgiving with gates his into come

and into His khatzerot *(courts)*
with tehillah;

be thankful unto Him, and
bless Shmo.

[5] For Hashem is good;

His chesed is l'olam;

and His emunah *(faithfulness)*
endureth dor vador.

אין זיינע הויפֿן מיט לויב ;
loib mit hoifn zaine in
praise with courts his into

גיט אַ דאַנק צו אים, בענטשט זיין נאָמען .
nomen zain bentsht im tsu dank a git
name his bless him to thanksgiving a gives

ה וואָרעם ה איז גוט ,
gut iz Hashem vorem
good is Hashem because

אויף אייביק איז זיין חֶסֶד ,
chesed zain iz eibik oif
lovingkindness his is ever for

און ביז דור-דורות זיין טרייַשאַפֿט .
traishaft zain dor-doires biz un
faithfulness his throughout generations unto and

[1] *(Of Dovid. Mizmor)*

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

קא

101 I will sing of chesed
and mishpat;

unto Thee, Hashem, will I sing.

א געזאָנג און גערעכטיקייט וועל איך באַזינגען ,
bazingen ich vel gerechtikeit un genod
sing I will righteousness and grace

צו דיר ה וועל איך זינגען .
zingen ich vel Hashem dir tsu
sing I will Hashem you(SG) to

[2] I will study the derech tamim.

ב איך אַכט אויפֿן ערלעכן וועג;
veg erlechn oifn acht ich
way straightforward on the consider I

O when wilt Thou come unto me?

ווען וועסטו קומען צו מיר?
mir tsu kumen vestu ven
me to come will you(sg) when

I will walk within my bais

איך גיי אום אין מיַן הויז
hoiz main in um gei ich
house my in about go I

with tam levav.

אין דער ערלעכקייט פֿון מיַן האַרצן.
hartsn main fun erlechkeit der in
heart my of uprightness the in

[3] I will set no devar beliyya'al

ג איך האַלט נישט פֿאַר מיַינע אויגן
oign maine far nisht halt ich
eyes my before not hold I

before mine eyes;

אַ נידערטרעכטיקע זאַך ;
zach nidertrechtike a
thing vile a

I hate the work of them that
fall away;

it shall not cleave to me.

דאָס טאָן פֿון די אָפּקערערס האָב איך פֿיַינט,
faint ich hob opkerers di fun ton dos
hated I have turners away the of doing the

עס טוט זיך נישט באַהעפֿטן אָן מיר.
mir on baheftn nisht zich tut es
me to join not self does it

[4] A lev ikkesh *(perverse heart)*
shall be far from me;

ד אַ קרום האַרץ איז אָפּגעטאָן פֿון מיר,
mir fun opgeton iz harts krum a
me from removed is heart perverse a

I will not tolerate rah.

פֿון שלעכטיקייט ווייס איך נישט.
nisht ich veis shlechtikeit fun
not I know wickedness of

[5] The one who slandereth ba'seter *(in secret)* his neighbor,

ה דער וואָס באַרעדט אין פֿאַרבאָרגענעניש זײַן חבֿר ,
chever zain farborgenish in baredt vos der
neighbor his secret in slanders that the one

him will I destroy;

אים האַק איך אָפּ;
op ich hak im
off I cut him

him that hath haughty einayim *(eyes)* and a proud levav

דער וואָס האָפֿערדיקע אויגן און אַ
a un oign hoferdike hot vos der
an and eyes proud has who the one

שטאָלץ האַרץ,
harts shtolts
heart arrogant

will I not endure.

אים קען איך נישט לײַדן .
laidn nisht ich ken im
tolerate not I can him

[6] Mine eyes shall be upon the ne'emenei eretz,

ו מײַנע אויגן זײַנען אויף די געטרייַע פֿון לאַנד,
land fun getraie di oif zainen oign maine
land of faithful the upon are eyes my

that they may dwell with me;

זיי זאָלן זיצן מיט מיר;
mir mit zitsn zoln zei
me with sit shall they

he that walketh in a derech tamim,

דער וואָס גייט אויפֿן וועג פֿון ערלעכקייט,
erlechkeit fun veg oifn geit vos der
integrity of road on the goes that the one

he shall minister to me.

ער איז אין מײַן דינסט .
dinst main in iz er
service my in is he

[7] He that worketh remiyyah *(deceit)*

ז אין מײַן הויז טאָר נישט זיצן
zitsn nisht tor hoiz main in
sit not may house my in

shall not dwell within my bais;

דער וואָס באַגייט באַטרוג; דער וואָס רעדט ליגנס
ligns redt vos der batrug bageit vos der
lies speaks who the one deceit commits who the one

he that speaketh shekarim *(falsehoods, lies)*

דער וואָס רעדט ליגנס
ligns redt vos der
lies speaks who the one

shall not continue in my presence.

קען נישט באַשטיין פֿאַר מײַנע אויגן.
oign maine far bashtein nisht ken
eyes my before stand not can

[8] In the bokerim I will destroy

ח אַלע פֿרימאָרגן פֿאַרשנײַד איך
ich farshnaid frimorgn ale
I cut off morning all

all rishei eretz *(wicked ones of the land)*;

אַלע רשעים פֿון לאַנד,
land fun reshoim ale
land of wicked ones all

that I may cut off all doers of evil

כּדי צו פֿאַרשנײַדן פֿון הס שטאָט
shtot Hashems fun farshnaidn tsu kedei
city Hashem's from cut off to so that

from the Ir Hashem.

אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale
iniquity of doers all

א אַ תְּפִילָה פַּאַר דעם געדריקטן ווען ער פַּאַרגייט זיך , און
un zich fargeit er ven gedriktn dem far tfile a
and self grows weak he when oppressed the for prayer a

ער גיסט אויס פַּאַר ה זיין קלאָג .
klog zain Hashem far ois gist er
complaint his Hashem before out pours he

[1] *(A tefillah of one afflicted; when he is faint, he pours out his si'akh [complaint] before Hashem)*

קב

102 Hear my tefillah, Hashem,

ה , הער צו מיין תְּפִילָה,
tfile main tsu her Hashem
prayer my to listen Hashem

and let my cry for help come unto Thee.

און מיין געשריי זאָל קומען צו דיר .
dir tsu kumen zol geshrei main un
you(SG) to come shall cry my and

[3 2] Hide not Thy face from me in the yom tzar *(day of distress)*;

ב זאָלסט נישט פַּאַרבאָרגן דיין פנים פון מיר,
mir fun ponem dain farborgen nisht zolst
me from face your hide not you(SG) must

incline Thine ear unto me;

אין טאָג פון מיין נויט neig דיין אויער צו מיר,
mir tsu oier dain naig noit main fun tog in
me to ear your incline trouble my of day on

in the yom when I call, answer me speedily.

אין טאָג וואָס איך רוף, ענטפער מיר גיך .
gich mir entfer ruf ich vos tog in
quickly me answer call I that day on

[4 3] For my yamim are consumed like ashan *(smoke)*,

ג וואָרעם אַזוי ווי רויך פַּאַרגייען מיינע טעג,
teg maine fargeyen roich vi azoi vorem
days my pass away smoke as so because

and my atzmot burn like a furnace.

און מיינע ביינער זיינען ווי אַן אויוון צעברענט.
tsebrent oivn an vi zainen beiner maine un
charred oven an like are bones my and

[5 4] My lev is struck, and withered like esev;

ד צעקלאָפּט ווי גראָז און פַּאַרטריקנט איז מיין האַרץ,
harts main iz fartriknt un groz vi tseklapt
heart my is dried up and grass like beaten

so that I forget to eat my lechem.

ווואָרעם איך פַּאַרגעס צו עסן מיין ברויט.
broit main esen tsu farges ich vorem
bread my eat to forget I because

[6 5] By reason of the voice of my groaning

ה פון וועגן די קוֹלוֹת פון מיין קרעכצן
krechtsn main fun koiles di vegen fun
groaning my of sounds the account of on

my atzmot have deveykus to my basar.

איז מיין געביין צוגעקלעפט צו מיין הויט.
hoit main tsu tsugeklept gebein main iz
skin my to stick bones my is

[7 6] I am like a bird of the midbar;

ו איך בין געגליכן צו אַ פעליקאַן פון מדבר ,
midber fun pelikan a tsu geglichn bin ich
desert of pelican a to likened am I

I am like an owl of the desert.

איך בין געוואָרן ווי אַן איַיל פון די חורבות .
churves di fun ail an vi gevorn bin ich
ruins the of owl an like become am I

[8 7] I keep watch, and am like a tzippor *(bird)*

ז איך בין וואַך נאָכאַנאַנד און בין געוואָרן
gevorn bin un nochanand vach bin ich
become am and continually awake am I

alone upon the gag *(housetop, roof)*.

ווי אַן עלנדער פויגל אויף אַ דאַך .
dach a oif foigel elnder an vi
roof a on bird solitary a like

[9][8] Mine oyevim *(enemies)* reproach me kol hayom;

ט ח אַ גאַנצן טאָג לעסטערן מיך מײַנע פֵּײַנט ,
faint maine mich lestern tog gantsn a
enemies my me taunt day whole a

and they that revile me curse by me.

די וואָס ווילדעווען קעגן מיר, שילטן זיך מיט מיר.
mir mit zich shiltn mir kegen vildeven vos di
me with selves curse me against rage who the ones

[10][9] For I have eaten ashes like lechem,

י ט ווָאָרעם אַש האָב איך אַזוי ווי ברויט געגעסן,
gegesn broit vi azoi ich hob ash vorem
eaten bread as so I have ashes because

and mingled my drink with tears.

און מײַנע געטראַנקען האָב איך מיט געוויין געמישט.
gemisht gevein mit ich hob getranken maine un
mixed weeping with I have drinks my and

[11][10] Because of Thine za'am *(indignation)* and Thy ketsef *(wrath, anger)*;

יא י פֿון וועגן דײַן כּעס און דײַן צאָרן;
tsorn dain un kaas dain vegen fun
fury your and anger your account of on

for Thou hast lifted me up, and cast me down.

וואָרעם האָסט מיך אויפֿגעהויבן און מיך אַוועקגעשלײַדערט.
avekgeshlaidert mich un oifgehoibn mich host vorem
cast me down me and lifted up me you have because

[12][11] My days are like a tzel *(shadow)* that lengtheneth;

יב יא מײַנע טעג זײַנען ווי אַ שאָטן וואָס נײַגט זיך ,
zich naigt vos shotn a vi zainen teg maine
self declines that shadow a like are days my

and I am withered like esev *(grass)*.

און אַזוי ווי גראָז טריקן איך אײַן.
ain ich trikn groz vi azoi un
up I dry grass as just as and

[13][12] But Thou, Hashem, shall endure l'olam;

יג יב אָבער דו ה טראָנסט אויף אייביק,
eibik oif tronst Hashem du ober
ever for sits enthroned Hashem you but

and Thy memory unto dor vador.

און דײַן געדעכטעניש איז אויף דור-דורות .
dor-doires oif iz gedechenish dain un
throughout generations for is memory your and

[14][13] Thou shalt arise, and have mercy upon Tziyon;

יד יג דו וועסט אויפֿשטיין און זיך דערבאַרעמען אויף ציִון ,
Tsiyon oif derbaremen zich un oifshtein vest du
Tziyon on have mercy self and rise up will you

for the time to favor her,

וואָרעם עס איז צײַט זי צו לײַטזעליקן,
laitzelikn tsu zi tsait iz es vorem
favor to her time is it because

the mo'ed *(set time, appointed time)* has come.

וואָרעם געקומען איז די שעה.
sheh di iz gekumen vorem
hour the is having arrived because

[15][14] For Thy avadim cherish her avanim *(stones)*,

טו יד וואָרעם דײַנע קנעכט גאָרן נאָך אירע שטיינער,
shteiner ire noch gorn knecht daine vorem
stones her after yearn servants your because

and pity her aphar.

און איר שטויב האָבן זיי ליב .
lib zei hobn shtoib ir un
loved they have dust her and

[16][15] So the Goyim shall fear the Shem Hashem,

טז טו און די פֿעלקער וועלן פֿאָרכטן דעם
dem forchtn veln felker di un
the be in dread will nations the and

נאָמען פֿון ה ,
Hashem fun nomen
Hashem of name

and all the melachim of ha'aretz will revere Thy glory.

און אַלע מלכים פֿון דער ערד דײַן פּראַכט,
pracht dain erd der fun mlochim ale un
glory your earth the of kings all and

17 16 When Hashem shall build up Tziyon,

יז טז ווען ה האָט אויפגעבויט ציון ,
Tsiyon oifgeboit hot Hashem ven
Tziyon built up has Hashem when

He shall appear in His Kavod.

זיך באַוויזן אין זיין פּראַכט;
pracht zain in bavizn zich
glory his in appears self

18 17 He will regard the tefillah of the destitute,

יח יז זיך געקערט צו דער תּפילה פון דעם עלנדן ,
elndn dem fun tfile der tsu gekert zich
destitute the of prayer the to turned self

and not despise their tefillah.

און נישט פאַראַכט זייער תּפילה.
tfile zeyer faracht nisht un
prayer their despised not and

19 18 This shall be written for a dor acharon *(future generation)*;

יט יח דאָס וועט פאַרשריבן ווערן פאַר
faran vern farshribn vet dos
for the be written down will this

שפּעטערדיקן דור ,
dor shpeterdikn
generation later

and the people which shall be created shall praise Hashem.

און דאָס פאָלק וואָס וועט באַשאַפן ווערן, וועט לויבן ה .
Hashem loibn vet vern bashafn vet vos folk dos un
Hashem praise will be created will that people the and

20 19 For He hath looked down from the height of His Kodesh;

כ יט ווארעם ער האָט אַראָפּגעקוקט פון זיין הייליקער הייך ;
heich heiliker zain fun aropgekukt hot er vorem
height holy his from looked down has he because

from Shomayim did Hashem behold Eretz;

ה האָט פון הימל געלוגט אויף דער ערד ,
erd der oif gelugt himel fun hot Hashem
earth the on looked heaven from has Hashem

21 20 To hear the groaning of the asir *(prisoner)*;

כא כ צו הערן דאָס קרעכצן פון געפאַנגענעם,
gefangenem fun krechtsn dos hern tsu
the prisoner of groaning the hear to

to release those that are bnei temutah (men death);

פריי צו מאַכן די אָנגעבראַכטע צום טויט .
toit tsum ongebreite di machn tsu frai
death to the destined the make to to free

22 21 To declare the Shem Hashem in Tziyon,

כב כא כדי מע זאָל דערציילן אין ציון הס נאָמען ,
nomen Hashems Tsiyon in dertseiln zol me kedei
name Hashem's Tziyon in tell shall one so that

and His tehillah *(praise)* in Yerushalayim;

און זיין לויב אין ירושלַיִם ,
Yerushalayim in loib zain un
Yerushalayim in praise his and

23 22 When the peoples are gathered together in assembly,

כג כב ווען די פעלקער זאַמלען זיך אַיין אין איינעם,
einem in ain zich zamlen felker di ven
one in in selves gather nations the when

and the mamlachot *(kingdoms)*, to serve Hashem.

און די קיניגרייכן צו דינען ה .
Hashem dinen tsu kinigraichn di un
Hashem serve to kingdoms the and

24 23 He bowed down my ko'ach in the derech;

כד כג ער האָט אָפּגעשלאָפּט אין וועג מיין כּוח ,
koiech main veg in opgeshlaft hot er
strength my way in weakened has he

He cut short my yamim.

ער האָט גקירצט מיינע טעג.
teg maine gekirtst hot er
days my shortened has he

25 24 I said, O my G-d,

כה כד איך זאָג: מיין ג-ט,
G-t main zog ich
G-d my say I

take me not away in the midst of my yamim;

זאָלסט מיך נישט אַוועקנעמען אין העלפֿט פֿון מײַנע טעג ,
zolst mich nisht aveknemen in helft fun maine teg
may you(SG) me not take away in half of my days

Thy years are dor dorim *(throughout all generations)*.

דו ווּאָס אויף דור-דורות זײַנען דײַנע יאָרן .
oif vos du dor-doires zainen daine yorn
for who you throughout generations are your years

[26] [25] Of old hast Thou laid the foundation of ha'aretz;

כה כו לאַנג צוריק האָסטו די ערד געגרונטפֿעסט,
gegruntfest erd di hostu tsurik lang
founded earth the have you ago long

and Shomayim is the ma'aseh *(work)* of Thy hands.

און דאָס ווערק פֿון דײַנע הענט זײַנען די הימלען .
himlen di zainen hent daine fun verk dos un
heavens the are hands your of work the and

[27] [26] They shall perish, but Thou shalt remain;

כז כו זיי וועלן אונטערגיין, אָבער דו ווּעסט באַשטיין,
bashtein vest du un untergein veln zei
endure will you and decline will they

and all of them shall wear out like a beged *(garment)*;

יאָ , זיי אַלע וועלן ווי אַ בגד צעקריכן ,
tsekrichn beged a vi veln ale zei yo
rot away garment a like will all they yes

like a vesture shalt Thou change them, and they shall be changed;

וויִ אַ מלבוש ווּעסטו זיי בײַטן, און
un baitn zei vestu malbesh a vi
and alter them will you(sg) garment a like

זיי וועלן פֿאַרגיין;
fargein veln zei
perish will they

[28] [27] But Thou art the same,

כח כז אָבער דו ביסט דער אייגענער,
eigener der bist du ober
same the are you but

and Thy shanot *(years)* shall have no end.

און דײַנע יאָרן וועלן זיך נישט ענדיקן .
endikn nisht zich veln yorn daine un
finish not selves will years your and

[29] [28] The children of Thy avadim shall dwell,

כט כח די קינדער פֿון דײַנע קנעכט וועלן בלײַבן ,
blaibn veln knecht daine fun kinder di
remain will servants your of children the

and their zera shall be established before Thee.

און זייער זאָמען וועט שטיין פֿעסט פֿאַר דיר .
dir far fest shtein vet zomen zeyer un
you(SG) before resolute stand will offspring their and

א פֿון דָּוִד .
Dovidn fun
Dovid from

[1] *(Of Dovid)*

קג

103

א לויב , מײַן זעל , ה ,
Hashem zel main loib
Hashem soul my praise

Barachi *(Bless)* Hashem, O my nefesh;

and all that is within me, bless His Shem kodesh.

און אַלע מײַנע אינגעווייד , זײַן הייליקן נאָמען .
nomen heilikn zain ingeveid maine ale un
name holy his innermost being my all and

ב לויב ה , מײַן זעל ,
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

[2] Barachi Hashem, O my nefesh,

and forget not all His gmulim *(benefits)*;

און זאָלסט נישט פֿאַרגעסן אַלע זײַנע טובֿות ;
toivus zaine ale fargesen nisht zolst un
goodness his all forget not may you(SG) and

[3] Who forgiveth all thine avonim *(iniquities)*;

ג דער וואָס פַּארגיט אַל די זינד דיַינע,
daine zind di al fargit vos der
your sins the all forgives who the one

Who healeth all thy diseases;

וואָס היילט אַלע קראַנקשאַפטן דיַינע;
daine krankshaftn ale heilt vos
your illnesses all heals who

[4] Who is the Go'el *(Redeemer)* of thy life from shachat *(corruption, pit, grave)*;

ד וואָס לייזט אויס פֿון גרוב דיַין לעבן,
lebn dain grub fun ois leizt vos
life your pit from out redeems who

Who crowneth thee with chesed and rachamim;

וואָס קריינט דיך מיט גענאָד און דערבאַרמונג;
derbaremung un genod mit dich kreint vos
compassion and grace with you(SG) crowns who

[5] Who satisfieth thy mouth with tov;

ה וואָס זעטיקט מיט גוטס דיַין עלטער,
elter dain guts mit zetikt vos
old age your good things with satisfies who

so that thy ne'urim is made chadash like the nesher.

ווי אַן אָדלער באַנייַט זיך די יוגנט דיַינע.
daine yugnt di zich banait odler an vi
your youth the self renews eagle an like

[6] Hashem executeth tzedakot

ו ה טוט גערעכטיקייטן,
gerechtikeitn tut Hashem
righteousness does Hashem

and mishpatim for all that are oppressed.

און רעכט צו אַלע געדריקטע.
gedrikte ale tsu recht un
oppressed all to right and

[7] He made known His drakhim unto Moshe,

ז ער האָט געלאָזט וויסן משהן זיַינע וועגן ,
vegen zaine Mosheen visen gelozt hot er
ways his Moshe know allowed has he

His deeds unto the Bnei Yisroel.

די קינדער פֿון ישׂראֵל זיַינע מעשׂים.
meisim zaine Yisroel fun kinder di
works his Yisroel of children the

[8] Hashem is rachum and channun,

ח ה איז דערבאַרמדיק און לייַטזעליק,
laitzelik un derbaremdik iz Hashem
gracious and merciful is Hashem

slow to anger, and plenteous in chesed.

אַיַנגעהאַלטן אין צאָרן און רייַך אין גענאָד.
genod in raich un tsorn in aingehaltn
grace in rich and anger in slow

[9] He will not strive l'netzach;

ט נישט שטענדיק וועט ער קריגן ,
krign er vet shtendik nisht
contend he will always not

neither will He keep His anger l'olam.

און נישט אייביק וועט ער האַלטן אַ כּעס .
kaas a haltn er vet eibik nisht un
wrath a keep he will forever not and

[10] He hath not dealt with us according to chata'einu *(our sins)*;

י נישט לויט אונדזערע חטאָים האָט ער אונדז געטאָן,
geton undz er hot chatoim undzere loit nisht
done us he has sins our according to not

nor repaid us according to avonoteinu *(our iniquities)*.

און נישט לויט אונדזערע זינד האָט ער
er hot zind undzere loit nisht un
he has sin our according to not and

אונדז פֿאַרגאָלטן.
fargoltn undz
repaid us

[11] For as Shomayim is high above ha'aretz,

יא וואָרעם ווי דער הימל איז הויך איבער דער ערד ,
erd der iber hoich iz himel der vi vorem
earth the above high is heaven the like because

so great is His chesed toward them that fear Him.

אַזוי איז שטאַרק זיין חֶסֶד צו די וואָס
vos di tsu chesed zain shtark iz azoi
who the ones to kindness his strong is so

פֿאָרכטן אים.
im forchtn
him be in dread

[12] As far as the mizrach is from the ma'arav,

יב ווי מזרח איז וויַיט פֿון מערבֿ ,
mayrev fun vait iz mizrech vi
west from far is east like

so far hath He removed peysha'einu from us.

אַזוי האָט ער דערווייַטערט פֿון אונדז אונדזערע פֿאַרברעכן .
farbrechn undzere undz fun dervaitert er hot azoi
transgressions our us from distanced he has so

[13] As an av has compassion on banim

יג ווי אַ פֿאָטער דערבאַרעמט זיך אויף זיַינע קינדער ,
kinder zaine oif zich derbaremt foter a vi
children his on self has compassion father a like

so Hashem has compassion on them that fear Him.

אַזוי דערבאַרעמט זיך ה אויף די
di oif Hashem zich derbaremt azoi
the ones on Hashem self has compassion so

וואָס פֿאָרכטן אים.
im forchtn vos
him be in dread who

[14] For He has da'as of yitzreinu *(our nature)*;

יד וואָרעם ער וויים אונדזער באַשאַפֿונג,
bashafung undzer veis er vorem
creation our knows he because

He remembereth that aphar anachnu *(dust we are)*.

ער געדענקט אַז מיר זיַינען שטויב.
shtoib zainen mir az gedenkt er
dust are we that remembers he

[15] As for enosh, his yamim are like khatzir;

טו דער מענטש – אַזוי ווי גראָז זיַינען זיַינע טעג,
teg zaine zainen groz vi azoi mentsh der
days his are grass as like man the

like tzitz hasadeh, so he flourisheth.

ווי אַ שפּראָצונג פֿון פֿעלד, אַזוי שפּראָצט ער.
er shprotst azoi feld fun shprotsung a vi
he springs up so field from growth a like

[16] For the ruach *(wind)* passeth over it, and it is gone;

טז וואָרעם אַ ווינט גייט אַריבער אויף אים,
im oif ariber geit vint a vorem
him on over goes on wind a because

און ער איז נישטאָ ,
nishto iz er un
no more is he and

and the place thereof shall remember it no more.

און זיַין אָרט דערקענט אים נישט מער .
mer nisht im derkent ort zain un
more no him knows place his and

[17] But the chesed Hashem is me'olam v'ad olam *(from everlasting to everlasting)*

יז אָבער דער חֶסֶד פֿון ה איז פֿון
fun iz Hashem fun chesed der ober
for is Hashem of kindness the but

אייביק ביז אייביק
eibik biz eibik
forever unto ever

upon them that fear Him,

אויף די וואָס פֿאָרכטן אים,
im forchtn vos di oif
him be in dread who the ones on

and His tzedakah unto bnei banim;

און זיַין גערעכטיקייט צו קינדס-קינדער ;
kinds-kinder tsu gerechtikeit zain un
children's children to justice his and

18 To such as are shomer over His Brit,

and to those that remember His precepts to do them.

יח צוֹ דִי וואָס היטן זײַן בּרית
bris zain hitn vos di tsu
covenant his keep who the ones to

און צוֹ דִי וואָס געדענקען זײַנע באַפֿעלן
bafeln zaine gedenken vos di tsu un
precepts his remember who the ones to and

זיי צוֹ טאָן.
ton tsu zei
do to them

19 Hashem hath established His kisse (throne) in Shomayim;

and His malchut ruleth over all.

יט ה׳ האָט אין הימל אויפֿגעשטעלט זײַן טראָן,
tron zain oifgeshtelt himel in hot Hashem
throne his set up heaven in has Hashem

און זײַן מלוכה געוועלטיקט איבער אַלץ.
alts iber geveltikt meluche zain un
all over rules kingdom his and

20 Barachu Hashem, ye His malachim,

gibborei ko'ach (mighty ones of power), that do His bidding,

paying heed unto the voice of His Davar.

כ לויבט ה׳, זײַנע מלאָכים,
malachim zaine Hashem loibt
angels his Hashem praise

איר שטאַרקע גיבורים וואָס טוט זײַן וואָרט,
vort zain tut vos giborim shtarke ir
word his do who mighty ones strong you

ביים הערן דעם קול פֿון זײַן וואָרט.
vort zain fun kol dem hern baim
word his of voice the hearing at the

21 Barachu Hashem, all ye His Tzivos;

ye mesharetim (ministers) of His, that do His ratzon (will).

כא לויבט ה׳, אַלע זײַנע חיילות,
cheilut zaine ale Hashem loibt
hosts his all Hashem praise

זײַנע משרתים וואָס טוט זײַן רָצון.
rotsn zain tut vos meshoresim zaine
will his do who ministers his

22 Barachu Hashem, all His ma'asim

in all places of His memshalet (dominion);

Barachi Hashem, O my nefesh.

כב לויבט ה׳, אַלע זײַנע ווערק,
verk zaine ale Hashem loibt
works his all Hashem praise

אין אַלע ערטער פֿון זײַן געוועלטיקייט;
geveltikeit zain fun erter ale in
rule his of places all in

לויב ה׳, מײַן זעל.
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

104

Barachi (bless) Hashem, O my nefesh.

Hashem Elohai, Thou art gadol me'od;

Thou art clothed with hod (honor) and hadar (majesty).

2 Who coverest Thyself with ohr (light) as with a garment;

Who stretchest out Shomayim like a tent (curtain);

קד

לויב ה׳, מײַן זעל;
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

ה׳ מײַן ג-ט, ביסט גרויס ביז גאָר,
gor biz grois bist G-t main Hashem
utmost unto great you are G-d my Hashem

אין גלאַנץ און שיינקייט ביסטו אָנגעקלייידט.
ongekleidt bistu sheinkeit un glants in
clothed are you beauty and splendor in

ב דער וואָס וויקלט זיך אין ליכט ווי אין אַ מאַנטל,
mantl a in vi licht in zich viklt vos der
mantle a in like light in self wraps who the one

וואָס שפּרייט אויס די הימלען ווי אַ פֿאָרהאַנג.
forhang a vi himlen di ois shpreit vos
curtain a like heavens the out spreads who

[3] Who layeth the beams of His aliyyot *(upper rooms)* on the mayim;

ג וואָס באַלקנט מיט וואַסער זײַנע אייבערשטובן ;
eibershtubn zaine vaser mit balknt vos
upper chambers his water with lays beams who

Who maketh the clouds His merkavah;

וואָס מאַכט וואָלקנס פֿאַר זײַן רײַטוואָגן,
raitvogn zain far volkens macht vos
chariot his for clouds makes who

Who walketh upon the wings of the ruach *(wind)*;

וואָס גייט אויף די פֿליגלען פֿון ווינט .
vint fun fliglen di oif geit vos
wind of wings the on goes who

[4] Who maketh ruchot *(spirits, winds)* His malachim;

ד וואָס מאַכט זײַנע שלוחים די ווינטן ,
vintn di shluchim zaine macht vos
winds the messengers his makes who

His mesharetim *(ministers)*, flaming eish.

זײַנע משרתים – פֿלאַקעריק פֿײַער.
faier flakerik meshoresim zaine
fire flaming servants his

[5] Who laid the mekhonim *(foundations)* of ha'aretz,

ה ער האָט געגרונטפֿעסט די ערד אויף אירע גרענעצן ,
geshteln ire oif erd di gegruntfest hot er
foundations its on earth the founded has he

that it should not move out of place olam va'ed.

זי זאָל זיך נישט וואַקלען, אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik vaklen nisht zich zol zi
always and forever totter not self shall it

[6] Thou coveredst it with the tehom *(deep)* as with a garment;

ו דעם תּהום , אים האָסטו ווי אַ קלייד איבערגעדעקט;
ibergedekt kleid a vi hostu im tehom dem
covered garment a like have you it deep the

the mayim stood above the harim *(mountains)*.

איבער די בערג זײַנען געשטאַנען די וואַסערן.
vasern di geshtanen zainen berg di iber
waters the stood are mountains the over

[7] At Thy ga'arah *(rebuke)* they fled;

ז פֿון דײַן אָנגעשריי זײַנען זיי אַנטלאָפֿן,
antlofn zei zainen ongeshrei dain fun
fled they are rebuke your at

at the voice of Thy thunder they hasted away.

פֿון קול פֿון דײַן דונער האָבן זיי אַוועקגעאײַלט –
avekgeailt zei hobn duner dain fun kol fun
hurried away they have thunder your of voice from

[8] The harim *(mountains)* go up;

ח בערג האָבן זיך אויפֿגעהויבן,
oifgehoibn zich hobn berg
lifted up selves have mountains

the beka'ot *(valleys)* go down

טאָלן האָבן גענידערט –
genidert hobn toln
gone down have valleys

unto the makom *(place)* which Thou hast assigned for them.

צו דעם אָרט וואָס דו האָסט געגרונטפֿעסט פֿאַר זיי .
zei far gegruntfest host du vos ort dem tsu
them for established have you that place the to

[9] Thou hast set a boundary that they may not pass over;

ט האָסט געמאַכט אַ גבֿול וואָס זיי זאָלן
zoln zei vos gvul a gemacht host
may they that boundary a made you have

נישט אַריבערגיין,
aribergein nisht
cross over not

that they return not to cover ha'aretz.

כּדי זיי זאָלן נישט ווידער באַדעקן די ערד .
erd di badekn vider nisht zoln zei kedei
earth the cover again not shall they so that

[10] He sendeth the ma'ayanim *(springs)* into the ravines,

י ער איז דער וואָס שיקט קוואַלן אין די טאָלן ,
toln di in kvaln shikt vos der iz er
valleys the in springs sends who the one is he

which run among the harim.

זיי זאָלן גיין צווישן די בערג .
berg di tsvishn gein zoln zei
mountains the between go may they

11 They give drink to every beast of the sadeh;

יא זיי טרינקען אָן אַלע חיות פֿון פֿעלד,
feld fun chayes ale on trinken zei
field of creatures all on drink they

the pera'im (donkeys) quench their thirst.

די וואַלדאייזלען שטילן זייער דאָרשט.
dorsht zeyer shtiln valdeizlen di
thirst their quench wild donkeys the

12 By them shall the oph HaShomayim have their habitation,

יב לעבן זיי רוען די פֿויגלען פֿון הימל ,
himel fun foiglen di ruen zei lebn
heaven of birds the rest them near

which sing among the branches.

פֿון צווישן די צווײַגן גיבן זיי אַרויס אַ קול .
kol a arois zei gibn tsvaign di tsvishn fun
voice a out they give branches the among from

13 He watereth the harim from His aliyyot (upper rooms);

יג ביסט דער וואָס טרינקט אָן די בערג
berg di on trinkt vos der bist
mountains the on waters who the one you are

פֿון זײַנע אייבערשטובן ;
eibershtubn zaine fun
upper chambers his of

ha'aretz is satisfied with the p'ri (fruit) of Thy ma'asim.

פֿון דער פֿרוכט פֿון דײַנע טוונגען וועלט
velt tuungen daine fun frucht der fun
shall be doings your of fruit the from

געזעטיקט די ערד .
erd di gezetikt
earth the satisfied

14 He causeth the khatzir (grass) to grow for the behemah,

יד ער מאַכט שפּראָצן גראָז פֿאַר דער בהמה ,
beheime der far groz shprotsn macht er
animals the for grass spring up makes he

and esev for the avodas ha'adam;

און היי פֿאַר די אַרבעטפֿי פֿון דעם מענטשן ,
mentshn dem fun arbetfi di far hei un
man the of work-feet the for hay and

that he may bring forth lechem out of ha'aretz;

כּדי אַרויסצוציען ברויט פֿון דער ערד ;
erd der fun broit aroistsutsien kedei
earth the from bread to bring so that

15 And yayin that maketh glad levav enosh,

טו און ווײַן וואָס דערפֿרייט דעם מענטשנס האַרץ,
harts mentshns dem derfreit vos vain un
heart man's the gladdens that wine and

and shemen to make panim (faces) to shine,

צו מאַכן גלאַנצן דעם פּנים מער ווי איל;
eil vi mer ponem dem glantsn machn tsu
oil than more face the radiant make to

and lechem which strengtheneth levav enosh.

און ברויט וואָס לענט אונטער דעם מענטשנס האַרץ.
harts mentshns dem unter lent vos broit un
heart man's the under sustains which bread and

16 The trees of Hashem are full of sap (satisfied),

טז די ביימער פֿון ה זעטן זיך אָן,
on zich zetn Hashem fun beimer di
on selves satisfy Hashem of trees the

the arazim (cedars) of Levanon, which He hath planted;

די צעדערן פֿון לבֿנון וואָס ער האָט געפֿלאַנצט,
geflantst hot er vos Levanon fun tsedern di
planted has he that Levanon of cedar trees the

17 Where the tzipporim (birds) make their nests;

יז וואָס דאָרטן נעסטן די פֿויגלען;
foiglen di nestn dortn vos
birds the nest there that

as for the khasidah *(stork)*, the beroshim *(cypresses)* are her bais.

דער שטאָרך, זײַן הויז זײַנען ציפּרעסן .
tsipresn zainen hoiz zain shtorch der
cypresses are house its stork the

18 The high hills are a makhseh *(refuge, shelter)* for the wild goats;

יח די הויכע בערג זײַנען פַּאַר די שטיינבעק ,
shteinbek di far zainen berg hoiche di
stone-bucks the for are mountains high the

and the rocks for the gophers.

די פֿעלדזן אַ באַשיצונג פַּאַר די קיניגלס .
kinigls di far bashitsung a feldzn di
rock badgers the for shelter a rocks the

19 He appointed the yarei'ach for mo'adim;

יט ער האָט געמאַכט די לבֿנה פַּאַר די צײַטן ;
tsaitn di far levone di gemacht hot er
times the for moon the made has he

the shemesh knoweth the place of its going down.

די זון ווייס איר אונטערגאַנג.
untergang ir veis zun di
setting its knows sun the

20 Thou makest choshech, and it is lailah;

כ מאַכסט פֿינצטערניש, און עס ווערט נאַכט,
nacht vert es un fintsternish machst
night becomes it and darkness you make

wherein all the beasts of the ya'ar *(forest)* do creep forth.

אין איר ווידמענען זיך אַלע חיות פֿון פֿעלד.
feld fun chayes ale zich vidmenen ir in
field of animals all selves devote it in

21 The young lions roar after their teref *(prey)*,

כא די יונגלייבן ברילן נאָך רויב,
roib noch briln yungleibn di
prey after roar young lions the

and seek their okhel from G-d.

און בעטן פֿון אֵל זייער שפּײַז .
shpaiz zeyer El fun betn un
food their G-d of beg and

22 The shemesh ariseth, they retreat,

כב גייט אויף די זון , ווערן זיי איינגעטאָן,
aingeton zei vern zun di oif geit
withdraw they become sun the up goes

and lay themselves down in their me'onot *(dwelling places, dens, homes)*.

און זיי הויערן אין זייער נאָרעס.
nores zeyere in hoiern zei un
hole their in crouch they and

23 Adam goeth forth unto his work

כג גייט אָרויס דער מענטש צו זײַן ווערק,
verk zain tsu mentsh der arois geit
work his to man the out goes

and to his avodah *(labor, service)* until erev.

און צו זײַן אַרבעט ביז אָוונט .
ovnt biz arbet zain tsu un
evening until labor his to and

24 Hashem, how manifold are Thy ma'asim!

כד ווי פֿיל זײַנען דײַנע ווערק, ה ! ׳
Hashem verk daine zainen fil vi
Hashem works your are many how

In chochmah *(wisdom)* hast Thou made them all;

זיי אַלע האָסטו מיט חכמה געמאַכט;
gemacht chochme mit hostu ale zei
made wisdom with you have all they

ha'aretz is full of Thy riches.

די גאַנצע ערד איז פֿול מיט דײַן אייגנס .
eigens dain mit ful iz erd gantse di
purchased property your with full is earth whole the

25 So is this gadol *(great)* and rekhav *(wide, spacious)* yam *(sea)*,

כה אָן איז דער ים , גרויס און בריים,
breit un grois yam der iz on
wide and great sea the is on

wherein are remes *(creeping things)*,

דאָרט איז אַ ווידמענונג אָן אַ צאָל ,
tsol a on vidmenung a iz dort
number a without stirring a is there

innumerable swarming chayyot *(creatures)*, ketanot and gedolot.

חיות גרויסע מיט קליינע.
kleine mit groise chayes
small with great creatures

[26] There go the oniyyot *(ships)*;

כו דאָרט גייען אום שיפֿן;
shifn um geyen dort
ships about go there

there is that Leviathan, whom Thou hast made lesakhek *(to play, to sport, to frolic)* therein.

דער לִוְיָתָן וואָס דו האָסט באַשאַפֿן זיך צו שפּילן דערין .
zich bashafn host du vos lioiotn der derin shpiln tsu
self created have you that Leviathan the therein play to

[27] These wait all upon Thee;

כז זיי אַלע קוקן אויס צו דיר ,
dir tsu ois kukn ale zei
you(SG) to out gaze all they

that Thou mayest give them their ochel *(food)* in due season.

צו געבן זייער שפּײַז אין איר צײַט.
tsait ir in shpaiz zeyer gebn tsu
time its in food their give to

[28] That Thou givest them they gather;

כח גיסטו זיי , קלײַבן זיי אויף,
oif zei klaibn zei gistu
up they gather them you give

Thou openest Thine yad, they are satisfied with tov.

עפֿנסט דײַן האַנט, זעטן זיי זיך מיט גוטס .
guts mit zich zei zetn hant dain efnst
good things with selves they satisfy hand your you open

[29] Thou hidest Thy face, they are troubled;

כט פֿאַרבאָרגסטו דײַן פּנים , ווערן זיי פֿאַרכאַפּט,
farchapt zei vern ponem dain farborgstu
dismayed they become face your do you hide

Thou takest away their ruach, they expire,

טוסט אײַן זייער אָטעם, פֿאַרגייען זיי ,
zei fargeyen otem zeyer ain tust
they pass away breath their in you do

and return to their aphar.

און קערן זיך אום צו זייער שטויב.
shtoib zeyer tsu um zich kern un
dust their to back selves return and

[30] Thou sendest forth Thy Ruach, they are created;

ל דו שיקסט אַרויס דײַן רוּחַ , אַזוי ווערן זיי באַשאַפֿן,
bashafn zei vern azoi ruach dain arois shikst du
created they become so Spirit your out send you

and Thou renewest the face of adamah *(earth)*.

און דו באַנײַסט דעם פּנים פֿון דער ערד .
erd der fun ponem dem banaist du un
earth the of face the renew you and

[31] The Kavod Hashem shall endure l'olam;

לא זאָל דער כּבֿוד פֿון ה זײַן אויף אייביק!
eibik oif zain Hashem fun koved der zol
ever for be Hashem of glory the may

Hashem shall rejoice in His ma'asim *(works)*.

זאָל ה זיך פֿרייען מיט זײַנע ווערק!
verk zaine mit freyen zich Hashem zol
work his with rejoice self Hashem may

[32] He looketh on ha'aretz, and it trembleth;

לב דער וואָס קוקט אָן די ערד , און זי ציטערט ,
tsitert zi un erd di on kukt vos der
trembles it and earth the upon looks that the one

He toucheth the harim, and they smoke.

וואָס רירט אָן די בערג , און זיי רייכערן .
reichern zei un berg di on rirt vos
smoke they and mountains the on touches who

[33] I will sing unto Hashem as long as I live;

לג איך וועל זינגען צו ה כּל-זמן איך לעב,
leb ich kol-zman Hashem tsu zingen vel ich
live I as long as Hashem to sing will I

I will sing praise to Elohai while I have my being.

איך וועל שפּילן צו מײַן גּ-ט ווי לאַנג איך בין.
bin ich lang vi G-t main tsu shpiln vel ich
am I long as as G-d my to play music will I

[34] May my si'akh *(musing, meditation)* be acceptable to Him;

לד זאָל אים געזיסט זײַן מײַן רעדן;
redn main zain gezist im zol
speech my be sweet to him may

I will have simchah in Hashem.

איך פֿרײַי זיך מיט ה׳.
Hashem mit zich frei ich
Hashem with self rejoice I

[35] Let the chatta'im *(sinners)* be consumed from ha'aretz,

לה זאָלן די זינדיקע פֿאַרלענדט ווערן פֿון דער ערד,
erd der fun vern farlendt zindike di zoln
earth the from become destroyed sinners the may

and let the resha'im *(wicked)* be no more.

און די רשעים זאָלן מער נישט זײַן.
zain nisht mer zoln reshoim di un
be not more may wicked ones the and

Baruch Hashem, O my nefesh.

לויב ה׳, מײַן זעל,
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

Praise Hashem!

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
Hashem praise

105 קה

O give thanks unto Hashem; call upon Shmo;

גיט אַ דאַנק צו ה׳,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

רופֿט זײַן נאָמען,
nomen zain ruft
name his call upon

make known His deeds among the amim.

לאָזט ווײַסן צווישן די פֿעלקער זײַנע טוונגען.
tuungen zaine felker di tsvishn visen lozt
deeds his nations the among know let

[2] Sing unto Him, sing praise unto Him;

ב זינגט צו אים, שפּילט צו אים,
im tsu shpilt im tsu zingt
him to play him to sing

talk ye of all His nifle'ot *(wondrous works)*.

רעדט פֿון אַלע זײַנע וווּנדער.
vunder zaine ale fun redt
wonders his all concerning speak

[3] Glory ye in the Shem Kadosh of Him;

ג רימט אײַך מיט זײַן הײליקן נאָמען;
nomen heilikn zain mit aich rimt
name holy his in yourselves boast about

let the lev of them that seek Hashem be glad.

זאָל זיך פֿרייען דאָס האַרץ פֿון די וואָס זוכן ה׳.
Hashem zuchn vos di fun harts dos freyen zich zol
Hashem seek who the ones of heart the rejoice selves let

[4] Seek Hashem, and His oz *(strength)*;

ד פֿאָרשט ה׳ און זײַן שטאַרקייט,
shtarkeit zain un Hashem forsht
strength his and Hashem seek

seek His face tamid.

זוכט זײַן פּנים תּמיד.
tamid ponem zain zucht
always face his seek

[5] Remember His nifla'ot *(marvellous works)* that He hath done;

ה דערמאָנט זײַנע וווּנדער וואָס ער האָט געטאָן,
geton hot er vos vunder zaine dermont
done has he which wonders his remember

His mofetim *(wonders)*, and the mishpatim of His mouth;

זײַנע צייכנס, און די משפּטים פֿון זײַן מויל,
moil zain fun mishpotim di un tseichns zaine
mouth his of judgments the and signs his

[6] O ye zera Avraham His eved,

ye Bnei Ya'akov His Bechirim *(chosen ones)*.

[7] He is Hashem Eloheinu;

His mishpatim are in kol ha'aretz.

[8] He hath remembered His Brit l'olam,

the Dvar which He commanded to an elef dor *(a thousand generations)*,

[9] Which Brit He made with Avraham,

and His shevu'ah *(oath)* unto Yitzchak;

[10] And confirmed the same unto Ya'akov for a chok *(decree)*,

and to Yisroel as Brit Olam;

[11] Saying, Unto thee will I give Eretz Kena'an,

the chevel *(lot, portion)* of your nachalah.

[12] When they were but few in mispar *(number)*,

very few, and gerim *(strangers)* in it.

[13] When they went from one goy *(nation)* to another,

from one mamlachah *(kingdom)* to am acher *(another people)*;

[14] He permitted no adam to oppress them;

א איר זאָמען פֿון אַבֿרהם זײַן קנעכט ,
knecht zain Avraham fun zomen ir
servant his Avraham of seed you

איר קינדער פֿון יעקבֿ , זײַנע אויסדערוויילטע.
oisderveilte zaine Yaakov fun kinder ir
elect his Yaakov of children you

ז ער איז ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem iz er
our G-d Hashem is he

איבער דער גאַנצער ערד זײַנען זײַנע משפּטים .
mishpotim zaine zainen erd gantser der iber
judgments his are earth whole the over

ח ער געדענקט אייביק זײַן ברית ,
bris zain eibik gedenkt er
covenant his forever remembers he

דאָס וואָרט וואָס ער האָט באַפֿוילן אויף
oif bafoiln hot er vos vort dos
unto commanded has he which word the

טויזנט דורות ;
doires toiznt
generations thousand

ט וואָס ער האָט געשלאָסן מיט אַבֿרהמען ,
Avrahamen mit geshlosn hot er vos
Avraham with establish did he that

און זײַן שבֿועה צו יצחק .
ytschkn tsu shvue zain un
Yitzchak to oath his and

י און ער האָט עס אויפֿגעשטעלט פֿאַר אַ חוק צו יעקבֿ ,
Yaakov tsu chok a far oifgeshtelt es hot er un
Yaakov to statute a for set up it has he and

פֿאַר אַן אייביקן ברית צו ישׂראֵל,
Yisroel tsu bris eibikn an far
Yisroel to covenant everlasting an for

יא אַזוי צו זאָגן : דיר וועל איך געבן דאָס לאַנד כּנַעַן ,
Kenaan land dos gebn ich vel dir zogn tsu azoi
Kena'an land the give I will you(SG) say to so

דעם טייל פֿון אײַער נחלה .
nachle aier fun teil dem
inheritance your of share the

יב אַז איר זײַט געווען מענטשן געצײלטע ,
getseilte mentshn geven zait ir az
few in number men were are you that

וויניק און פֿרעמדע דערין ,
derin fremde un vintsik
therein foreign and few

יג און זיי זײַנען אומגעגאַנגען פֿון פֿאָלק צו פֿאָלק ,
folk tsu folk fun umgegangen zainen zei un
people to people from walking about are they and

און פֿון איין קיניגרײַך צו אַן אַנדער אומה ,
ume ander an tsu kinigraich ein fun un
nation other an to kingdom one from and

יד האָט ער נישט געלאָזן מענטשן זיי דריקן ,
drikn zei mentshn a gelozn nisht er hot
oppress them man a let not he did

and He reproved melachim for their sakes;

אוּן הָאָט געשטראָפֿט מלכים וועגן זיי :
zei vegen mlochim geshtroft hot un
them for the sake of kings punish did and

[15] Saying, Touch not Mine meshichim *(anointed ones, My Messianics)*,

טו איר זאָלט נישט אָנרירן מײַנע גערזאַלבטע ,
gezalbte maine onrirn nisht zolt ir
anointed ones my touch not shall you

and do My nevi'im no harm.

אוּן מײַנע נבֿיאים זאָלט איר נישט בייז טאָן.
ton beiz nisht ir zolt neviim maine un
do evil not you shall prophets my and

[16] Moreover He called for a ra'av *(famine)* upon ha'aretz;

טז אוּן ער הָאָט גערופֿן אַ הונגער אויפֿן לאַנד,
land oifn hunger a gerufn hot er un
land upon the famine a call did he and

He broke the kol matteh *(whole staff of, all supply of)* lechem.

יעטוועדער אונטערלען פֿון ברויט הָאָט ער צעברָאכן .
tsebrochn er hot broit fun unterlen yetveder
break he did bread of support every

[17] He sent an ish before them, even Yosef,

יז ער הָאָט זיי פֿאַרויס געשיקט אַ מאַן:
man a geshikt farois zei hot er
man a send ahead of them did he

who was sold as an eved *(slave)*;

פֿאַר אַ קנעכט איז פֿאַרקויפֿט געוואָרן יוֹסף .
Yosef gevorn farkoift iz knecht a far
Yosef become sold is slave a for

[18] Whose regel they hurt with the kevel *(shackle)*;

יח מע הָאָט געפּײַניקט אין קייטן זײַן פֿוס,
fus zain keitn in gepainikt hot me
foot his chains in afflict did one

his nefesh was laid in barzel;

אין אײַזן איז אַרײַנגעטאָן געוואָרן זײַן נשמה ;
neshome zain gevorn araingeton iz aizn in
soul his become put on is iron in

[19] Until the time that his dvar *(prophecy, word)* came to pass;

יט ביז דער צײַט וואָס זײַן וואָרט איז געשען ,
geshen iz vort zain vos tsait der biz
happen is word his that time the until

the Imrat Hashem *(revelation, word of G-d)*, had tested him.

האָט דער באַפֿעל פֿון ה אים געפּרוווט.
gepruvet im Hashem fun bafel der hot
test him Hashem of command the has

[20] The Melech sent and released him,

כ דער מלך האָט געשיקט און אים לויז געלאָזט ,
gelozt loiz im un geshikt hot melech der
allowed release him and send did king the

the Moshel Amim, and set him free.

דער געוועלטיקער פֿון פֿעלקער – און אים פֿרײַ געמאַכט.
gemacht frai im un felker fun geveltiker der
made free him and peoples of ruler the

[21] He made him adon of his bais,

כא ער הָאָט אים געמאַכט פֿאַר אַ האַר איבער זײַן הויז ,
hoiz zain iber har a far gemacht im hot er
house his over lord a for made him has he

and moshel of all his possessions;

אוּן פֿאַר אַ געוועלטיקער איבער זײַן גאַנצן אייגנס ,
eigens gantsn zain iber geveltiker a far un
purchased property all his over ruler a for and

[22] To bind his sarim *(princes)* at his pleasure;

כב צו בינדן זײַנע האַרן לויט זײַן באַראָטן,
barot zain loit harn zaine bindn tsu
counsel his according to princes his tie to

and teach his zekenim chochmah.

אוּן זײַנע עלטסטע זאָל ער קליגן .
klign er zol eltste zaine un
make wise he would elders his and

[23] Yisroel also came into Mitzrayim;

כג אוּן יִשׂרָאֵל איז געקומען קיין מִצרַיִם .
Mitsrayim kein gekumen iz Yisroel un
Egypt to come is Yisroel and

thus Ya'akov sojourned in Eretz Cham.

אוּן יַעֲקֹבּ הָאָט זִיךְ אוֹיפֿגעהאַלטן אִין לאַנד חָם .
Cham land in oifgehaltn zich hot Yaakov un
Cham land in temporarily stayed self has Yaakov and

24 And He increased Amo *(His people)* greatly;

כד אוּן עֶר הָאָט זייער געפֿרוכפּערט זײַן פֿאָלק ,
folk zain gefruchpert zeyer hot er un
people his made fruitful very did he and

and made them stronger than their enemies.

אוּן זיי געמאַכט שטאַרקער פֿוּן זייערע דריקער .
driker zeyere fun shtarker gemacht zei un
oppressors their than stronger made them and

25 He turned their lev to hate Amo,

כה עֶר הָאָט פֿאַרקערט זייער האַרץ פֿײַנט צו
tsu faint harts zeyer farkert hot er
to to hate heart their turn did he

האָבן זײַן פֿאָלק ,
folk zain hobn
people his have

to deal cunningly with His avadim.

זיך צו קליגן אַקעגן זײַנע קנעכט .
knecht zaine akegn klign tsu zich
servants his against deal cunningly to selves

26 He sent Moshe His Eved;

כו עֶר הָאָט געשיקט משה זײַן קנעכט ,
knecht zain Moshe geshikt hot er
servant his Moshe send did he

and Aharon whom He had chosen.

אַהרֹנען וועמען עֶר הָאָט אויסדערווײלט.
oisderveilt hot er vemen Aharonen
choose did he whom Aaron

27 They showed His Otot *(signs)* among them,

כז האָבן זיי געמאַכט צווישן זיי די זאַכן
zachn di zei tsvishn gemacht zei hobn
things the them among perform they did

פֿוּן זײַנע צייכנס ,
tseichns zaine fun
signs his of

and mofetim *(wonders)* in Eretz Cham.

אוּן וווּנדער אִין לאַנד פֿוּן חָם .
Cham fun land in vunder un
Cham of land in wonders and

28 He sent choshech, and made it dark;

כח עֶר הָאָט אָנגעשיקט פֿינצטערניש אוּן פֿינצטער געמאַכט ;
gemacht fintster un fintsternish ongeshikt hot er
made dark and darkness send forth did he

and they rebelled not against His Devar.

אוּן זיי האָבן נישט ווידערשפּעניקט זײַן וואָרט.
vort zain vidershpenikt nisht hobn zei un
word his rebel not did they and

29 He turned their mayim into dahm,

כט עֶר הָאָט פֿאַרקערט זייערע וואַסערן אין בלוט ,
blut in vasern zeyere farkert hot er
blood into waters their turn did he

and made their dag *(fish)* die.

אוּן הָאָט געטייט זייערע פֿיש.
fish zeyere geteit hot un
fish their caused to die did and

30 Their land brought forth tzfarde'im *(frogs)* in abundance,

ל זייער לאַנד הָאָט געווימלט פֿרעש,
fresh gevidmet hot land zeyer
frogs teem did land their

even in the chadarim *(rooms)* of their melachim.

ביז אין די קאַמערן פֿוּן זייערע מלכים .
mlochim zeyere fun kamern di in biz
kings their of chambers the in unto

31 He spoke, and there came arov *(flies)*,

לא עֶר הָאָט געהייסן , אוּן אַ געמיש פֿליגן איז געקומען ,
gekumen iz flign gemish a un geheisn hot er
come is flies swarm of a and command did he

and kinim *(lice)* in all their territory.

אומגעציפֿער אין זייער גאַנצן גענאַרק.
gemark gantsn zeyer in umgetsifer
border whole their in gnats

32 He gave them barad *(hail)* for geshem *(rain)*,

לב ער האָט געגעבן אַנשטאָט זייערע רעגנס האָגל,
hogel regns zeyere anshtot gegebn hot er
hail rain their in place of give did he

and eish of lightning in their land.

אַ פֿלאַמפֿײַער אין זייער לאַנד.
land zeyer in flamfaier a
land their in flaming fire a

33 He struck down their gefen also and their te'enah *(fig tree)*;

לג און ער האָט אײַנגעשלאָגן זייער ווײַנשטאָק און
un vainshtok zeyer aingeshlogn hot er un
and grapevine their pound down did he and

זייער פֿײַגנבוים ,
faignboim zeyer
fig tree their

and broke the trees of their territory.

און אויסגעבראָכן די בײימער פֿון זייער גענאַרק.
gemark zeyer fun beimer di oisgebrachn un
territory their of trees the broke down and

34 He spoke, and the arbeh *(locusts)* came,

לד ער האָט געהייסן , און אַ היישעריק איז געקומען ,
gekumen iz heisherik a un geheisn hot er
come is locust a and command did he

and grasshoppers, and that without number,

און אַ גראָזפֿרעסער אַזש אָן אַ צאָל ;
tsol a on azh grozfreser a un
number a without even grass-eater a and

35 And did eat up all the esev *(herbs)* in their land,

לה און ער האָט אויפֿגעגעסן יעטוועדער קרײַטעכץ
kraitechts yetveder oifgegesn hot er un
plant every devour did he and

אין זייער לאַנד,
land zeyer in
land their in

and devoured their p'ri adamah *(fruit of the ground)*.

און אויפֿגעגעסן די פֿרוכט פֿון זייער ערד .
erd zeyer fun frucht di oifgegesn un
ground their of fruit the devoured and

36 He struck down also kol bechor in their land,

לו און ער האָט געשלאָגן יעטוועדער בכור אין זייער לאַנד,
land zeyer in bechor yetveder geshlogn hot er un
land their in firstborn every strike did he and

the reshit *(firstfruit)* of all their strength.

די ערשטלינגען פֿון אַל זייער קראַפֿט .
kraft zeyer al fun ershtlingen di
strength their all of firstfruits the

37 He brought them forth also with kesef and zahav;

לז און האָט זיי אַרויסגעצויגן מיט זילבער און גאָלד;
gold un zilber mit aroisgetsoign zei hot un
gold and silver with bring out them did and

and there was not one stumbling among His Shvatim *(tribes)*.

און נישט געווען צווישן זײַנע שבֿטים אַ שטרויכלער .
shtroichler a shvotim zaine tsvishn geven nisht un
stumbling one a tribes his among was not and

38 Mitzrayim was glad when they departed;

לח מִצרַיִם האָט זיך געפֿרייט מיט זייער אַרויסגיין ,
aroisgein zeyer mit gefreit zich hot Mitsrayim
going out their with rejoice self did Egypt

for the pachad *(terror, dread)* of them had fallen upon them.

ווואָרעם זייער שרעק איז געפֿאַלן אויף זיי .
zei oif gefaln iz shrek zeyer vorem
them on fallen is fear their because

39 He spread an anan for a curtain;

לט ער האָט פֿאַרשפֿרייט אַ ווואָלקן צום צודעק ,
tsudek tsum volken a farshpreit hot er
covering for the cloud a spread out did he

and eish to give light in the lailah.

אוּן אַ פַּיִיער צוּ לַיְיכטן בַּיי נאַכט.
nacht bai laichtn tsu faier a un
night by shine light to fire a and

40 The people asked, and He brought slav *(quails)*,

מ מע האָט פֿאַרלאַנגט, אוּן ער האָט געבראַכט וואַכטלפֿויגלען,
vachtlfoiglen gebracht hot er un farlangt hot me
quail birds bring did he and demand did they

and satisfied them with the lechem Shomayim.

אוּן מיט ברויט פֿון הימל פֿלעגט ער זיי זעטן .
zetn zei er flegt himel fun broit mit un
satisfy them he used to heaven from bread with and

41 He opened the Tzur, and the mayim gushed out;

מא ער האָט געעפֿנט אַ צוּר , אוּן וואַסער איז פֿליוכטן ,
pliuchen iz vaser un Tsur a geefent hot er
gush forth is water and Tzur a open did he

it ran in the dry places like a nahar.

געגאַנגען ווי אַ טַיִך דורך די טריקענישן.
trikenishn di durch taich a vi gegangen
dry places the through river a like went

42 For He remembered His Davar Kadosh,

מב ווָאַרעם ער האָט געדאַכט אָן זַיין הייליקן צוּזאָג
tsuzog heilikn zain on gedacht hot er vorem
promise holy his on remember did he because

and Avraham His eved.

צוּ אַבֿרהם זַיין קנעכט .
knecht zain Avraham tsu
servant his Avraham to

43 And He brought forth His people with sasson,

מג אוּן ער האָט אַרויסגעצויגן זַיין פֿאָלק מיט פֿרייד,
freid mit folk zain aroisgetsoign hot er un
joy with people his bring out did he and

and His chosen with joyful shouts;

מיט געזאַנג זַיינע אויסדערווײלטע.
oisderveilte zaine gezang mit
elect his song with

44 And gave them the lands of the Goyim;

מד אוּן ער האָט זיי געגעבן די לענדער פֿון די פֿעלקער,
felker di fun lender di gegebn zei hot er un
nations the of lands the give them did he and

and they inherited the amal *(labor, toil)* of the amim;

אוּן די מי פֿון די אומות האָבן זיי געירשעט;
geyarshet zei hobn umes di fun mi di un
inherit they did peoples the of toil the and

45 That they might be shomer over His chukkot,

מה כּדי זיי זאָלן האַלטן זַיינע געזעצן ,
gezetsn zaine haltn zoln zei kedei
laws his observe should they so that

and observe His torot *(laws)*.

אוּן זַיינע לערנונגען זאָלן זיי היטן.
hitn zei zoln lernungen zaine un
keep they shall torah his and

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

106 קו

Praise Hashem!

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

O give thanks unto Hashem; for He is tov;

גיט אַ דאַנק צו ה , וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem Hashem tsu dank a git
good is he for Hashem to thanksgiving a give

for His chesed endureth l'olam.

וואָרעם אויף אייביק איז זַיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
kindness his is ever for for

2 Who can speak of the gevurot *(mighty acts)* of Hashem?

ב ווער קען אויסרעדן די גבֿורות פֿון ה ?
Hashem fun gevuros di oisredn ken ver
Hashem of mighty acts the utter can who

מאַכן הערן זיין גאַנצן לויב ?
loib gantsn zain hern machn
praise entire his heard make
Who can show forth all His tehillah *(praise)*?

ג ווויל צו די וואָס היטן געראַכטיקייט ,
gerechtikeit hitn vos di tsu voil
righteousness keep who the ones to blessed
[3] Ashrei *(happy, blessed)* are they who are shomrei mishpat,

צו דעם וואָס טוט רעכט אין יעטוועדער צייַט .
tsait yetveder in recht tut vos dem tsu
time every in right does who the to
and he that doeth tzedakah at all times.

ד געדענק מיך , ה , ווען דו באַווילסט
bavilikst du ven Hashem mich gedenk
grant favor to you when Hashem me remember
[4] Remember me, Hashem, with the favor that Thou bearest unto Thy people;

דיַין פֹאָלק ,
folk dain
people your

דערמאָן מיך אין דיַין הילף ;
hilf dain in mich dermon
salvation your in me remember
O visit me with Thy Yeshu'ah *(salvation)*;

ה כדי איך זאָל זען דאָס גוטס פֿון דיַינע אויסדערווייל טע,
oisderveilte daine fun guts dos zen zol ich kedei
elect your of good things the see shall I so that
[5] That I may see the good of Bechireicha,

זיך פֿרייען אין דער פֿרייד פֿון דיַין פֹאָלק ,
folk dain fun freid der in freyen zich
people your of joy the in rejoice self
that I may rejoice in the simchah of Thy nation,

זיך רימען אין איינעם מיט דיַין אַרב .
arav dain mit einem in rimen zich
inheritance your with together in glory self
that I may glory with Thine nachalah *(the people of Thy inheritance)*.

ו מיר האָבן געזינדיקט אַזוי ווי אונדזערע עלטערן,
eltern undzere vi azoi gezindikt hobn mir
fathers our like so sinned have we
[6] We have sinned with Avoteinu,

מיר האָבן פֿאַרבראָכן , מיר האָבן שלעכטס געטאָן.
geton shlechts hobn mir farbrochn hobn mir
done wickedness have we transgressed have we
we have committed iniquity, we have done wickedly.

ז אונדזערע עלטערן אין מִצרַיִם האָבן נישט
nisht hobn Mitsrayim in eltern undzere
not did Egypt in fathers our
[7] Avoteinu had no seichal concerning Thy nifla'ot *(wonders)* in Mitzrayim;

באַטראַכט דיַינע וווּנדער ,
vunder daine batracht
wonders your consider

זיי האָבן נישט געדאַכט אָן דיַינע פֿיל חסדים ,
chasadim fil daine on gedacht nisht hobn zei
mercies many your on remember not did they
they remembered not the multitude of Thy mercies

און האָבן ווידערשפּעניקט ביַים ים , ביַים ים-סוף .
Yam-Suf baim yam baim vidershpenikt hobn un
Yam Suf at the sea at the rebel did and
but provoked Him at the yam, even at the Yam Suf.

ח אָבער ער האָט זיי געהאָלפֿן פֿון זיַין
zain fun geholfn zei hot er ober
his for saved them has he nevertheless
[8] Nevertheless He saved them for the sake of Shmo,

נאָמען , וועגן
vegen nomen
sake name

כדי צו לאָזן ווייסן זיַין גבֿורה .
gevure zain visen lozn tsu kedei
might his known let to so that
that He might make His gevu'rot *(mighty power)* to be known.

[9] He rebuked the Yam Suf also,
and it dried up;

ט און ער האָט אָנגעשריען אויפֿן ים-סוף , און
un Yam-Suf oifn ongeshrien hot er un
and Yam Suf upon rebuked has he and

ער איז געוואָרן טרוקן,
trukn gevorn iz er
dry become is it

so He led them through the tehomot,
as through the midbar.

און ער האָט זיי געפֿירט דורך די תהומען
tehomen di durch gefirt zei hot er un
depths the through led them has he and

ווי דורך אַ סטעפּ .
step a durch vi
steppe a through like

[10] And He saved them from the yad
of him that hated them,

י און ער האָט זיי געהאָלפֿן פֿון דעם שׂונאס האַנט,
hant soines dem fun geholfn zei hot er un
hand hater's the from saved them has he and

and He acted to make the go'el
redemption from the yad of
the oyev *(enemy)*.

און זיי אויסגעלייזט פֿון דער האַנט פֿון פֿיַינט .
faint fun hant der fun oisgeleizt zei un
enemy of hand the from delivered them and

[11] And the mayim covered
their enemies;

יא און די וואַסערן האָבן צוגעדעקט זייערע דריקער ,
driker zeyere tsugedekt hobn vasern di un
oppressors their covered have waters the and

there was not echad *(one)* of
them left surviving.

נישט אַן איינציקער פֿון זיי איז געבליבן.
geblibn iz zei fun eintsiker an nisht
left is them of single one a not

[12] Then believed they in His Devarim;

יב און זיי האָבן געגלויבט אין זיַינע ווערטער,
verter zaine in gegloibt hobn zei un
words his in believed have they and

they sang His tehillah.

זיי האָבן געזונגען זיַין לויב .
loib zain gezungen hobn zei
praise his sung have they

[13] Then they hurried, they forgot
His ma'asim;

יג גיך האָבן זיי פֿאַרגעסן זיַינע טוונגען ;
tuungen zaine fargesen zei hobn gich
works his forgotten they have quickly

they waited not for His etzah
(counsel, advice, wisdom);

זיי האָבן נישט געהאַרט אויף זיַין עצה .
eitse zain oif gehart nisht hobn zei
counsel his for wait not did they

[14] But lusted exceedingly in
the midbar,

יד און זיי האָבן געגלוסט אַ גלוסטונג אין דער מדבר ,
midber der in glustung a geglust hobn zei un
wilderness the in lust a lusted have they and

and tempted G-d in the desert.

און געפּרוווט אֵל אין דער ווּיסטע.
viste der in El gepruvet un
desert the in G-d tested and

[15] And He gave them their
she'elah *(request)*;

טו און ער האָט זיי געגעבן זייער פֿאַרלאַנג,
farlang zeyer gegebn zei hot er un
request their given them has he and

but sent leanness into their nefesh.

אָבער ער האָט געשיקט אַ מאָגערקייט אין זייער נשמות .
neshomes zeyer in mogerkeit a geshikt hot er ober
souls their into thinness a sent has he but

[16] They envied Moshe also in
the machaneh,

טז און זיי האָבן זיך מקנא געווען אָן
on geven mekane zich hobn zei un
against been envious selves have they and

משהן אין לאַגער,
lager in Mosheen
camp in Moshe

and Aharon the kadosh Hashem
(Aharon the holy one of Hashem*)*.

אוּן אָן אַהרֹן דעם הייליקן פֿון ה .
Hashem fun heilikn dem Aharon on un
Hashem of holy one the Aaron on and

17 Eretz opened and swallowed up Datan

יז האָט די ערד זיך געעפֿנט, אוּן איינגעשלונגען דָתָן ,
Dotanen aingeshlungen un geefent zich erd di hot
Datan swallowed up and opened self earth the has

and covered over the Adat Aviram
(the company of Aviram).

אוּן צוגעדעקט דאָס געזעמל פֿון אֲבִירָם .
Aviramen fun gezeml dos tsugedekt un
Aviram of assembly the covered and

18 And an eish was kindled in their edah *(assembly)*;

יח אוּן אַ פֿײַער האָט זיך אָנגעצונדן אין זייער געזעמל ,
gezeml zeyer in ongetsundn zich hot faier a un
assembly their in burning self has fire a and

the flame burned up the resha'im.

אַ פֿלאַם האָט פֿאַרברענט די רשעים .
reshoim di farbrent hot flam a
wicked ones the burned up has flame a

19 They made an egel *(a calf)* in Chorev,

יט זיי האָבן געמאַכט אַ קאַלב אין חוֹרֵב ,
Chorev in kalb a gemacht hobn zei
Chorev in calf a made have they

and worshiped a massekhah
(molden image).

אוּן זיך געבוקט צו אַ געגאָסענעם געץ.
gets gegosenem a tsu gebukt zich un
idol molten a to bowed selves and

20 Thus they exchanged their kavod

כ אוּן זיי האָבן פֿאַרביטן זייער כּבֿוד אויף דער געשטאַלט
geshtalt der oif koved zeyer farbaiten hobn zei un
form the for glory their switched have they and

for a tavnit shor *(likeness of an ox)* that eateth esev *(grass)*.

פֿון אַן אָקס וואָס עסט גראָז.
groz est vos oks an fun
grass eats which ox an of

21 They forgot G-d their Moshi'a,

כא זיי האָבן פֿאַרגעסן אָן אֵל זייער העלפֿער,
helfer zeyer El on fargesen hobn zei
helper their G-d on forget did they

Who had done gedolot in Mitzrayim;

וואָס האָט געטאָן גרויסע זאַכן אין מִצְרַיִם ,
Mitsrayim in zachn groise geton hot vos
Egypt in things great done has who

22 Nifla'ot *(wondrous works)* in Eretz Cham,

כב וווּנדער אין לאַנד פֿון חָם ,
Cham fun land in vunder
Cham of land in wonders

and nora'ot *(awesome things)* by the Yam Suf.

פֿאָרכטיקע זאַכן ביים ים-סוּף .
Yam-Suf baim zachn forchtike
Yam Suf at the things awesome

23 Therefore He said that He would destroy them,

כג אוּן ער האָט געוואָלט זיי פֿאַרטיליקן,
fartiliken zei gevolt hot er un
destroy them wanted has he and

had not Moshe His bechir *(chosen one)*

ווען נישט משה זײַן אויסדערווײַלטער
oisderveilter zain Moshe nisht ven
chosen one his Moshe not when

stood before Him in the peretz *(breach)*,

וואָלט זיך געשטעלט פֿאַר אים אין דעם בראָך ,
broch dem in im far geshtelt zich volt
breach the in him before stood self would

to turn away His wrath, lest He should destroy them.

אָפּצוהאַלטן זײַן גרימצאָרן פֿון אומברענגען.
umbrengen fun grimtsorn zain optsuhaltn
destroying from wrath his to restrain

24 Then they despised the eretz chemdah *(desirable land)*;

כד אוּן זיי האָבן פֿאַראַכט דאָס גלוסטיקע לאַנד,
land glustike dos faracht hobn zei un
land pleasant the despised have they and

they believed not His Devar;

נישט געגלויבט אין זײַן ווארט.
vort zain in gegloibt nisht
word his in believed not

25 But murmured in their ohalim,

כה און זיי האָבן געמורמלט אין זייערע געצעלטן,
getseltn zeyere in gemurmlt hobn zei un
tents their in murmured have they and

and paid heed not unto the kol *(voice)* of Hashem.

נישט צוגעהערט צו דעם קול פון ה׳.
Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht
Hashem of voice the to paid heed not

26 Therefore He lifted up His yad against them,

כו און ער האָט אויפגעהויבן זײַן האַנט וועגן זיי,
zei vegen hant zain oifgehoibn hot er un
them on account of hand his lifted up has he and

that He would overthrow them in the midbar;

זיי צו מאַכן פאַלן אין דער מדבר,
midber der in faln machn tsu zei
wilderness the in fall make to them

27 To make their zera fall also among the Goyim,

כז און צעווארפן זייער זאָמען צווישן די פעלקער,
felker di tsvishn zomen zeyer tsevarfn un
nations the among seed their to scatter and

and to scatter them among the aratzot *(lands)*.

און זיי צעשפרייטן אין די לענדער.
lender di in tseshpreitn zei un
lands the in disperse them and

28 They joined themselves also unto Ba'al-Pe'or,

כח און זיי האָבן זיך באַהעפט אָן דעם בַּעַל פְּעוֹר,
Peor fun Baal dem on baheft zich hobn zei un
Pe'or of Ba'al the on joined selves have they and

and ate the zivkhei mesim *(sacrifices offered to the dead)*.

און געגעסן שלאַכטאָפּפֿער צו טויטע.
toite tsu shlachtopfer gegesn un
the dead to sacrifices eaten and

29 Thus they provoked Him to anger with their inventions;

כט און זיי האָבן דערכּעסט מיט זייערע מעשׂים,
meisim zeyere mit derkaast hobn zei un
deeds their with angered have they and

and the magefah *(plague)* broke out among them.

און אַ מגפּה האָט אויסגעבראָכן צווישן זיי.
zei tsvishn oisgebrachn hot mageyfe a un
them among broken out has plague a and

30 Then stood up Pinchas, and interposed;

ל און פּינְחס איז אויפֿגעשטאַנען, און האָט אַ משפּט געטאָן,
geton mishpot a hot un oifgeshtanen iz Pinchas un
done judgment a has and stood up is Pinchas and

and so the magefah *(plague)* was halted.

און די מגפּה איז פֿאַרהאַלטן געוואָרן.
gevorn farhaltn iz mageyfe di un
become stopped is plague the and

31 And that was counted unto him for tzedakah

לא און עס איז אים געראַכנט געוואָרן צו גערעכטיקייט,
gerechtikeit tsu gevorn gerechnt im iz es un
righteousness to become reckoned to him is it and

l'dor vador ad olam.

אויף דור-דורות ביז אייביק.
eibik biz dor-doires oif
forever unto throughout generations for

32 They angered Him also at the waters of Merivah,

לב און זיי האָבן דערצערנט ביַי די וואַסערן פון מריבה,
Merivah fun vasern di bai dertsernt hobn zei un
Merivah of waters the by provoked have they and

so that it went ill with Moshe on their account;

און משהן איז געשען בייז פון וועגן זיי;
zei vegen fun beiz geshen iz Mosheen un
them account of on evil happened is Moshe and

33 Because they provoked his ruach

לג וואָרעם זיי האָבן פֿאַרביטערט זײַן רוּח,
ruach zain farbitert hobn zei vorem
spirit his embittered have they because

and he spoke unadvisedly with his sfatayim *(lips)*.

און ער האָט זיך אַרויסגערעדט מיט זיינע ליפּן.
lipn zaine mit aroisgeredt zich hot er un
lips his with spoken out self has he and

34 They did not destroy the amim *(peoples)*,

לד זיי האָבן נישט פֿאַרטילקט די פֿעלקער,
felker di fartilikt nisht hobn zei
nations the destroyed not have they

as Hashem commanded them;

אַזוי ווי ה האָט זיי אָנגעזאָגט.
ongezogt zei hot Hashem vi azoi
ordered they has Hashem as so

35 But they mingled with the Goyim,

לה און זיי האָבן זיך גענמישט מיט די פֿעלקער,
felker di mit gemisht zich hobn zei un
nations the with mixed selves have they and

and learned their ma'asim *(works, customs)*.

און זיך אָפּגעלערנט זייערע מעשׂים.
meisim zeyere opgelernt zich un
deeds their learned selves and

36 And they served their atzabim *(idols)*;

לו און זיי האָבן געדינט זייערע געצנבילדער,
getsnbilder zeyere gedint hobn zei un
idol images their served have they and

which were a mokesh *(snare)* unto them.

וואָס זיינען געווארן אַ שטרויכלונג פֿאַר זיי .
zei far shtroichlung a gevorn zainen vos
them for stumbling block a become are which

37 And they sacrificed their banim

לז און זיי האָבן געשלאַכט זייערע זין
zin zeyere geshlacht hobn zei un
sons their sacrificed have they and

and their banot unto shedim *(demons)*,

און זייערע טעכטער צו די שֵׁדים ,
Shedim di tsu techter zeyere un
demons the to daughters their and

38 And they shed dahm naki *(innocent blood)*,

לח און האָבן פֿאַרגאָסן אומשולדיק בלוט ,
blut umshuldik fargosen hobn un
blood innocent shed have and

even the dahm of their banim and of their banot,

דאָס בלוט פֿון זייערע זין און זייערע טעכטער ,
techter zeyere un zin zeyere fun blut dos
daughters their and sons their of blood the

whom they sacrificed unto the atzabei Kena'an;

וואָס זיי האָבן געשלאַכט צו די געצנבילדער פֿון כּנַעַן ;
Kenaan fun getsnbilder di tsu geshlacht hobn zei vos
Kena'an of idol images the to sacrificed have they which

and HaAretz was polluted with blood-guilt.

און דאָס לאַנד איז זינדיק געווארן דורך בלוט .
blut durch gevorn zindik iz land dos un
blood through become defiled is land the and

39 Thus they made themselves tameh with their own ma'asim,

לט און זיי זיינען געווארן אומריין דורך זייערע מעשׂים ,
meisim zeyere durch umrein gevorn zainen zei un
deeds their through unclean become are they and

and went a-whoring with their own inventions.

און פֿאַרפֿירט געווארן אין זייערע טוונגען .
tuungen zeyere in gevorn farfirt un
doings their in become led astray and

40 Therefore was the wrath of Hashem kindled against His people,

מ און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט
gegrimt hot Hashem fun tsorn der un
burned has Hashem of anger the and

אויף זיין פֿאָלק ,
folk zain oif
people his against

insomuch that He abhorred His own nachalah.

און ער האָט פֿאַראומווערדיקט זיין אַרב .
arav zain farumverdikt hot er un
inheritance his abhorred has he and

מא און ער האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון די פֿעלקער,
felker di fun hant der in gegebn zei hot er un
nations the of hand the in given them has he and

און זייערע שׂונאים האָבן געוועלטיקט איבער זיי .
zei iber geveltikt hobn sonem zeyere un
them over ruled have enemies their and

41 And He gave them into the yad Goyim;

and they that hated them ruled over them.

מב און זייערע פֿיַינט האָבן זיי געדריקט ,
gedrikt zei hobn faint zeyere un
oppressed them have enemies their and

42 Their oyevim also oppressed them,

און זיי זיַנען אונטערטעניק געוואָרן אונטער זייער האַנט.
hant zeyer unter gevorn untertenik zainen zei un
hand their under become humbled are they and

and they were brought into subjection under their yad.

מג פֿיל מאָל פֿלעגט ער זיי מציל זיַין ,
zain matsl zei er flegt mol fil
be deliver them he used to times many

43 Many times did He deliver them;

אָבער זיי פֿלעגן וויידערשפּעניקן אין זייער באַראָט,
barot zeyer in vidershpenikn flegn zei ober
counsel their in rebel against would they but

but they provoked Him with their etzah *(counsel)*,

און זיַנען אַראָפּגעקומען דורך זייער זינד .
zind zeyer durch aropgekumen zainen un
sin their through come down are and

and so perished in their avon *(iniquity)*.

מד און ער האָט צוגעזען זייער נויט ,
noit zeyer tsugezen hot er un
distress their looked upon has he and

44 Nevertheless He regarded their affliction,

אַז ער האָט געהערט זייער געשריי .
geshrei zeyer gehert hot er az
cry their heard has he when

when He heard their rinnah *(cry of grief)*;

מה און ער האָט זיי געדענקט זיַין ברית ,
bris zain gedenkt zei hot er un
covenant his remembered them has he and

45 And He remembered for their sake His Brit,

און זיך באַדאַכט לויט זיַין גרויס געניגד.
genod grois zain loit badacht zich un
grace great his according to relented self and

and relented according to the multitude of His chasadim.

מו און ער האָט זיי געגעבן דערבאַרעמונג
derbaremung gegebn zei hot er un
compassion given them has he and

46 He made them also to be pitied with rachamim

ביַי אַלע זייערע פֿאַנגער.
fanger zeyere ale bai
captors their all by

by all those that carried them away as captives.

מז העלף אונדז, ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem undz helf
our G-d Hashem us help

47 Hoshieini *(save us)*, Hashem Eloheinu,

און זאַמל אונדז איַין פֿון די פֿעלקער,
felker di fun ain undz zaml un
nations the from together us gather and

and gather us from among the Goyim,

צו דאַנקען דיַין הייליקן נאָמען ,
nomen heilikn dain danken tsu
name holy your thank to

to give thanks unto Thy Shem Kadosh,

זיך צו רימען מיט דיַין לויב .
loib dain mit rimen tsu zich
praise your with boast to ourselves

and to glory in Thy tehillah *(praise)*.

מח ברוך ה אלוקי יִשׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem Baruch
Yisroel the G-d of Hashem Baruch

48 Baruch Hashem Elohei Yisroel

min haOlam v'ad haOlam;

פֿון אייביקייט און ביז אייביקייט,
eibikeit biz un eibikeit fun
eternity unto and eternity from

and let kol HaAm say, Omein.

און זאָל דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָגן: אָמן !
Omein zogn folk gantse dos zol un
amen say people entire the shall and

Praise Hashem!

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

107

קז

O give thanks unto Hashem, for He is tov;

גיט אַ דאַנק צו ה , ווָאַרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem Hashem tsu dank a git
good is he because Hashem to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo *(for His mercy endureth forever)*.

, חֶסֶד זיין איז אויף אייביק ווָאַרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
kindness his is ever for because

[2] Let the Geulei Hashem *(the redeemed of* Hashem*)* say so,

ב זאָלן זאָגן די אויסגעלייזטע פֿון ה ,
Hashem fun oisgeleizte di zogn zoln
Hashem of redeemed the say shall

whom He hath redeemed from the yad tzar;

וואָס ער האָט זיי אויסגעלייזט פֿון דער האַנט פֿון פֿיַינט ,
faint fun hant der fun oisgeleizt zei hot er vos
enemy of the hand the from redeemed them has he whom

[3] And gathered them out of the lands,

ג און פֿון די לענדער זיי איַינגעזאַמלט,
aingezamlt zei lender di fun un
gathered them lands the from and

from the mizrach *(east)*, and from the ma'arav *(west)*,

פֿון מזרח און פֿון מערבֿ ,
mayrev fun un mizrech fun
west from and east from

from the tzafon *(north)*, and from the yam *(sea)*.

פֿון צפֿון און פֿון ים .
yam fun un tsofn fun
the sea from and north from

[4] They wandered in the midbar in a desolate region;

ד זיי האָבן געבלאָנדזשעט אין מדבר אויף אַ וויסטן וועג,
veg vistn a oif midber in geblondzhet hobn zei
way desolate a on wilderness in wandered have they

they found no derech to an ir moshav *(inhabited city)*.

קיין שטאָט פֿון ישובֿ נישט געפֿונען .
gefunen nisht Yishuv fun shtot kein
found not habitation of city any

[5] Re'evim *(hungry)* and tzeme'im *(thirsty)*,

ה הונגעריקע און דאָרשטיקע,
dorshtike un hungerike
thirsty and hungry

their nefesh fainted within them.

איז זייער זעל געווען פֿאַרחלשט אין זיי .
zei in farchlsht geven zel zeyer iz
them in faint having been soul their is

[6] Then they cried unto Hashem in their tzoros,

ו האָבן זיי געשריען צו ה אין זייער נויט ,
noit zeyer in Hashem tsu geshrien zei hobn
trouble their in Hashem to cried they have

and He delivered them out of their distresses.

און ער האָט זיי מציל געווען פֿון זייער קלעם .
klem zeyer fun geven matsl zei hot er un
distresses their from been rescued them has he and

[7] And He led them forth by the derech yesharah

ז און ער האָט זיי געפֿירט אויף אַ גלייַכן וועג,
veg glaichn a oif gefirt zei hot er un
way straight a on guided them has he and

that they might go to an ir moshav.

צו קומען צו אַ שטאָט פֿון ישובֿ .
Yishuv fun shtot a tsu kumen tsu
habitation of city a to come to

[8] Oh that men would praise Hashem for His chesed,

ח זיי דאַרפֿן דאַנקען ה׳ פֿאַר זײַן חֶסֶד ,
chesed zain far Hashem danken darfn zei
kindness his for Hashem thank need to they

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

און פֿאַר זײַנע וווּנדער צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu vunder zaine far un
children of men the to wonders his for and

[9] For He satisfieth the longing nefesh,

ט וואָרעם ער האָט געזעטיקט די פֿאַרשמאַכטע זעל ,
zel farshmachte di gezetikt hot er vorem
soul languishing the satisfied has he because

and filleth the hungry nefesh with the tov.

און די הונגעריקע זעל האָט ער אָנגעפֿילט מיט גוטס .
guts mit ongefilt er hot zel hungerike di un
good things with filled he has soul hungry the and

[10] Such as sit in choshech and in tzalmavet,

י די וואָס זיצנען געזעסן אין פֿינצטערניש און טויטשאָטן ,
toitshotn un fintsternish in gezesn zainen vos di
death shadow and darkness in sitting are who the ones

being bound in oni and barzel *(iron)*;

געקייט אין פּיין און אײַזן –
aizn un pain in gekeit
iron and affliction in bound

[11] Because they rebelled against the words of G-d,

יא ווײַל זיי האָבן וויידערשפּעניקט די ווערטער פֿון א־ל ,
El fun verter di vidershpenikt hobn zei vail
G-d of words the rebelled against have they because

and despised the atzat Elyon *(counsel of the Most High)*;

און די עצה פֿון דעם עליון געלעסטערט;
gelestert Elyon dem fun eitse di un
despised Most High the of counsel the and

[12] Therefore He brought down their lev with amal *(toil)*;

יב און ער האָט אונטערטעניקט מיט ליידן זייער הארץ;
harts zeyer laid mit untertenikt hot er un
heart their suffering with subdued has he and

they stumbled, and there was no ozer *(helper)*.

זיי זײַנען געשטרויכלט געוואָרן, און נישט
nisht un gevorn geshtroichlt zainen zei
not and become stumbled are they

געווען קיין העלפֿער –
helfer kein geven
helper any having been

[13] Then they cried out unto Hashem in their tzoros,

יג האָבן זיי געשריען צו ה׳ אין זייער נויט ,
noit zeyer in Hashem tsu geshrien zei hobn
trouble their in Hashem to cried they have

and He saved them out of their distresses.

און ער האָט זיי געהאָלפֿן פֿון זייער קלעם .
klem zeyer fun geholfn zei hot er un
distresses their from saved them has he and

[14] He brought them out of choshech and tzalmavet,

יד ער האָט זיי אַרויסגעצויגן פֿון פֿינצטערניש און טויטשאָטן ,
toitshotn un fintsternish fun aroisgetsoign zei hot er
death shadow and darkness from brought out them has he

and broke apart their chains.

און זייערע בינדשטריק האָט ער צעריסן.
tserisn er hot bindshtrik zeyere un
broken he has chains their and

[15] Oh that men would praise Hashem for His chesed,

טו זיי דאַרפֿן דאַנקען ה׳ פֿאַר זײַן חֶסֶד ,
chesed zain far Hashem danken darfn zei
kindness his for Hashem thank need to they

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

און פֿאַר זײַנע וווּנדער צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu vunder zaine far un
children of men the to wonders his for and

[16] For He hath broken down the dlatot nechoshet,

טז וואָרעם ער האָט צעבראָכן די קופּערנע טירן ,
tirn kuperne di tsebrochn hot er vorem
doors bronze the broken has he because

and cut asunder the bars of barzel *(iron)*.

17 Fools because of their derech peysha,

and because of their avonot *(iniquities)*, were afflicted.

18 Their nefesh abhorreth all manner of ochel *(food)*;

and they drew near unto the sha'arei mavet *(gates of death)*.

19 Then they cried unto Hashem in their tzoros,

and He saveth them out of their distresses.

20 He sent His Davar, and healed them,

and delivered them from their destructions.

21 Oh that men would praise Hashem for His chesed,

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

22 And let them sacrifice the zivkhei todah *(sacrifices of thanksgiving)*,

and recount His works with joyful singing.

23 They that go down to the yam in oniyot *(ships)*,

that do business on mayim rabbim *(great waters)*;

24 These have seen the ma'asei Hashem,

and His nifla'ot *(wonders)* in the deep.

25 For He commandeth,

אוּן דִי אײַזְערנע ריגלען צעהאַקט .
tsehakt riglen aizerne di un
cut into pieces bars iron the and

יז נאַרן הָאָבן פַֿאַר זייער זינדיקן וועג
veg zindikn zeyer far hobn narn
way sinful their for have fools

אוּן פַֿאַר זייערע פַֿאַרברעכן געליטן ;
gelitn farbrechn zeyere far un
suffered transgressions their for and

יח זייער זעל הָאָט זיך געעקלט מיט איטלעכער שפּײַז ,
shpaiz itlecher mit geeklt zich hot zel zeyer
food all with loathed self has soul their

אוּן זיי הָאָבן דערגרייכט ביז די טויערן פֿון טויט .
toit fun toiern di biz dergreicht hobn zei un
death of gates the unto has reached have they and

יט הָאָבן זיי געשריען צו ה אין זייער נויט ,
noit zeyer in Hashem tsu geshrien zei hobn
trouble their in Hashem to cried they have

אוּן ער הָאָט זיי געהאָלפֿן פֿון זייער קלעם .
klem zeyer fun geholfn zei hot er un
distresses their from saved them has he and

כ ער הָאָט געשיקט זײַן ווָארט אוּן זיי געהיילט,
geheilt zei un vort zain geshikt hot er
healed them and word his sent has he

אוּן געמאַכט אַנטרינען פֿון זייערע קבָרים .
kvorim zeyere fun antrinen gemacht un
graves their from deliverance made and

כא זיי דאַרפֿן דאַנקען ה פַֿאַר זײַן חֶסֶד ,
chesed zain far Hashem danken darfn zei
kindness his for Hashem thank need to they

אוּן פַֿאַר זײַנע וונדער צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu vunder zaine far un
children of men the to wonders his for and

כב אוּן זיי דאַרפֿן שלאַכטן דאַנקאָפּפֿער ,
dankopfer shlachtn darfn zei un
thank offerings sacrifice need to they and

אוּן דערציילן זײַנע מעשׂים מיט געזאַנג .
gezang mit meisim zaine dertseiln un
joyful singing with works his declare and

כג די וואָס נידערן אין שיפֿן אויפֿן ים ,
yam oifn shifn in nidern vos di
the sea on ships in go down who the ones

די וואָס טוען מסחר אויף גרויסע וואַסערן,
vasern groise oif mischar tuen vos di
waters great on business do who the ones

כד זיי הָאָבן געזען די מעשׂים פֿון ה ,
Hashem fun meisim di gezen hobn zei
Hashem of works the seen have they

אוּן זײַנע וונדער אויף דער טיפֿענישׁ.
tifenish der oif vunder zaine un
deep the on wonders his and

כה וואָרעם ער הָאָט געהייסן
geheisn hot er vorem
commanded has he because

and raiseth up a ruach sa'arah *(stormy wind)*,

אוּן גֶעמַאכְט אוֹיפְשטִיין אַ שטוּרעמווִינט,
shturemvint a oifshtein gemacht un
windstorm a arise made and

which lifteth up the galim *(waves)* thereof.

וואָס הָאט אוֹיפְגעהויבן זַיינֶע אינדן .
indn zaine oifgehoibn hot vos
waves its lifted up has which

26 They mount up to Shomayim,

כו זיי זַיינען אַרויף ביזן הימל ,
himel bizn aroif zainen zei
heaven unto the up are they

they went down again to the tehomot *(depths)*;

געניידערט ביז די תהומען ,
tehomen di biz genidert
depths the unto gone down

their nefesh melted in ra'ah *(peril, trouble)*.

זייער זעל איז צעגאַנגען פון אַנגסט.
angst fun tsegangen iz zel zeyer
fear from melted is soul their

27 They reeled and staggered like a shikkor,

כז זיי האָבן זיך געדרייט און געוואָרפן ווי אַ שיכורער ,
shikurer a vi gevorfn un gedreit zich hobn zei
drunkard a like staggered and reeled selves have they

and were at their wit's end.

אוּן זייער גאַנצע חכמה איז צעמישט געוואָרן .
gevorn tsemisht iz chochme gantse zeyer un
become swallowed up is wisdom whole their and

28 Then they cried unto Hashem in their tzoros,

כח האָבן זיי געשריען צו ה אין זייער נויט ,
noit zeyer in Hashem tsu geshrien zei hobn
trouble their in Hashem to cried they have

and He brought them out of their distresses.

אוּן ער האָט זיי אַרויסגעצויגן פון זייער קלעם .
klem zeyer fun aroisgetsoign zei hot er un
distresses their of brought out them has he and

29 He made the sa'arah *(storm)* a calm,

כט ער האָט אײַנגעשטעלט דעם שטורעם אין שטילקייט,
shtilkeit in shturem dem aingeshtelt hot er
calm in storm the taken action has he

so that the galim *(waves)* thereof were still.

אוּן אַנטשוויגן געוואָרן זַיינען די אינדן .
indn di zainen gevorn antshvigen un
waves the are become silent and

30 Then were they glad because they were quiet;

ל אוּן זיי האָבן זיך גענפֿרייט וואָס זיי
zei vos gefreit zich hobn zei un
they that rejoiced selves have they and

זַיינען אײַנגעשטילט,
aingeshtilt zainen
quiet are

so He brought them unto their makhoz chefetz *(desired haven, city, district, boundary)*.

אוּן ער האָט זיי געפֿירט צו דעם באָרטן פון זייער באַגער.
bager zeyer fun bortn dem tsu gefirt zei hot er un
desire their of harbor the to guided them has he and

31 Oh that men would praise Hashem for His chesed,

לא זיי דאַרפֿן דאַנקען ה פֿאַר זַיין חֶסֶד ,
chesed zain far Hashem danken darfn zei
kindness his for Hashem thank need to they

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

אוּן פֿאַר זַיינע וווּנדער צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu vunder zaine far un
children of men the to wonders his for and

32 Let them exalt Him also in the Kehal Am,

לב אוּן זיי דאַרפֿן אים דערהייבן אין דער
der in derheibn im darfn zei un
the in exalt him need to they and

אײַנזאַמלונג פון פֿאָלק ,
folk fun ainzamlung
people of congregation

and praise Him in the moshav zekenim *(council of the elders)*.

אוּן אִין דער זִיצוּנג פוֹן די עלטסטע אִים לוֹיבן .
loibn im eltste di fun zitsung der in un
praise him elders the of assembly the in and

[33] He turneth neharot *(rivers)* into a midbar,

לג ער מאַכט שטראָמען פַֿאַר אַ מדבר ,
midber a far shtromen macht er
wilderness a for streams makes he

and the springs of water into dry ground;

אוּן אויסגאַנגען וואַסער פַֿאַר אַ דאָרשטעניש;
dorshtenish a far vaser oisgangen un
thirsty land a for water springs and

[34] An eretz p'ri *(fruitful land)* into salt wasteland,

לד אַ פרוכטיק לאַנד פַֿאַר אַ זאַלצוויסטעניש,
zaltsvistenish a far land fruchtik a
barrenness a for land fruitful a

because of the wickedness of them that dwell therein.

פוֹן די שלעכטיקייט פוֹן דער וועגן
di fun shlechtikeit der vegen fun
the ones of wickedness the account of on

ווינער אין איר.
ir in voiner
it in the dwellers

[35] He turneth the midbar into an agam *(pool, lake)* of mayim,

לה ער מאַכט אַ מדבר פַֿאַר אַ טיַיך וואַסער,
vaser taich a far midber a macht er
water pool a for wilderness a makes he

and dry ground into springs of water.

אוּן אַ טרוקן לאַנד פַֿאַר אויסגאַנגען וואַסער.
vaser oisgangen far land trukn a un
water springs for land dry a and

[36] And there He maketh the hungry to dwell,

לו אוּן ער באַזעצט דאָרטן די הונגעריקע ,
hungerike di dortn bazetst er un
the hungry the there settles he and

that they may found an ir moshav *(an inhabited city)*;

אוּן זיי שטעלן אויף אַ שטאָט פוֹן יִשובּ .
Yishuv fun shtot a oif shteln zei un
habitation of city a for set they and

[37] And sow the sadot, and plant kramim,

לז אוּן זיי פַֿאַרזייען פֿעלדער, אוּן פלאַנצן ווייַנגעפֿלאַנצן,
vaingertner flantsn un felder farzeyen zei un
vineyards plant and fields sow they and

and acquire p'ri tevu'ah *(fruits of increase)*.

וואָס ברענגען פרוכט צום אייַנקום .
ainkum tsum frucht brengen vos
increase to the fruit bring which

[38] He made a brocha on them also, so that they are multiplied greatly;

לח אוּן ער בענטשט זיי , אוּן זיי מערן
mern zei un zei bentsht er un
increase they and them bless he and

זיך זייער ,
zeyer zich
very much selves

and He doth not permit their behemah to decrease.

אוּן ער לאָזט נישט זייערע בהמות זיַין וויניציק.
vintsik zain beheimes zeyere nisht lozt er un
few be livestock their not lets he and

[39] Again, they are diminished and brought low through otzer,

לט אוּן אַנדערע ווערן געמינערט אוּן געבויגן ,
geboign un geminert vern andere un
bent down and diminished become another and

ra'ah and yagon.

פוֹן דער דריקענישׁ פוֹן אומגליק אוּן קומער .
kumer un umglik fun drikenish der fun
sorrow and calamity of distress the from

[40] He poureth contempt upon nedivim *(nobles)*,

מ ער גיסט אויס פַֿאַראַכטונג אויף פִֿירשטן,
firshtn oif farachtung ois gist er
princes on contempt out pours he

and causeth them to wander
in the wilderness, where
there is no derech.

אוּן מאַכט זיי בלאָנדזשען אין אַ וויסטע
viste a in blondzhen zei macht un
desert a in wander them makes and

.אָן אַ וועג
veg a on
road a without

41 Yet setteth He the evyon *(needy)*
up above oni *(affliction)*,

מא אוּן ער הייבט אויף דעם אבֿיון פֿון אָרימקייט,
orimkeit fun evyon dem oif heibt er un
poverty from needy the up raises he and

and maketh him mishpekhot
like a tzon *(flock)*.

.אוּן מאַכט ווי שאָף זיַינע משפּחות
mishpoches zaine shof vi macht un
families his flocks like makes and

42 The yesharim *(upright ones)* shall
see it, and rejoice with simchah;

מב די רעכטפֿאַרטיקע זעען אוּן פֿרייען זיך ,
zich freyen un zeen rechtfartikn di
selves rejoice and see upright the

and all iniquity shall shut its mouth.

.אוּן איטלעך אומרעכט מאַכט צו צומאַכן זיַין מויל
moil zain tsumachn tsu macht umrecht itlech un
mouth his shut to makes injustice every and

43 Whosoever is chacham, and will
be shomer over these things,

מג ווער עס איז קלוג, זאָל מערקן דאָס דאָזיקע,
dozike dos merkn zol klug iz es ver
this the perceive shall wise is it who

even they shall understand the
chasdei Hashem.

.אוּן זאָלן זיי באַטראַכטן די חסדים פֿון ה
Hashem fun chasadim di batrachtn zei zoln un
Hashem of mercies the consider they shall and

א אַ געזאַנג, אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezang a
Dovid of psalm a song a

1 *(Shir. Mizmor of Dovid)*

קח

108 O Elohim, my lev is
nachon;

פֿעסט איז מיַין האַרץ, אלקים ,
Elokim harts main iz fest
G-d heart my is resolute

I will sing and make music,

איך וועל זינגען אוּן שפּילן ,
shpiln un zingen vel ich
play music and sing will I

even with my kavod *(glory, soul)*.

.יאָ, מיט מיַין זעל
zel main mit yo
soul my with yes

3 2 Awake, nevel and kinnor;

ג ב דערוועק דיך , גיטאַר אוּן האַרף;
harf un gitar dich dervek
harp and strings you(SG) awake

I will awaken the shachar *(dawn)*.

.לאָמיך אויפֿוועקן דעם באַגינען
baginen dem oifvekn lomich
dawn the awake let me

4 3 I will praise Thee, Hashem,
among the peoples;

ד ג איך וועל דיך לויבן , ה , צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn Hashem loibn dich vel ich
nations the among Hashem praise you(SG) will I

and I will sing praises unto Thee
among the nations.

.אוּן דיך באַזינגען צווישן די אומות
umes di tsvishn bazingen dich un
peoples the among sing you(SG) and

5 4 For Thy chesed is gadol
above Shomayim;

ה ד ווָאַרעם גרויס איבער די הימלען איז דיַין חֶסֶד ,
chesed dain iz himlen di iber grois vorem
kindness your is heavens the above great because

and Thy emes reacheth unto the clouds.

אוּן בִּיז דִי וואָלקֶן דַיִן טרַיישאַפְּט .
traishaft dain volken di biz un
faithfulness your cloud the until and

6 5 Be Thou exalted, Elohim, above Shomayim;

ו ה דערהייב דִיך איבער דִי הִימלען , אֱלקִים ,
Elokim himlen di iber dich derheib
G-d heavens the over yourself exalt

and Thy kavod above kol ha'aretz;

אוּן איבער דער גאַנצער ערד זאָל זַיִן דַיִן כּבֿוד .
koved dain zain zol erd gantser der iber un
honor your be shall earth whole the over and

7 6 That Thy beloved may be delivered;

ז ו כְּדִי דַיינע באַליבטע זאָלן דערלייזט ווערן ,
vern derleizt zoln balibte daine kedei
become redeemed shall beloved your so that

hoshiah *(save)* with Thy Yamin, and answer me.

העלף מיט דַיִן רעכטער האַנט, אוּן ענטפֿער מיר.
mir entfer un hant rechter dain mit helf
me answer and hand right your with help

8 7 Elohim hath spoken in His Kodesh;

ח ז אֱלקִים האָט געריעדט אין זַיִן הייליקייט,
heilikeit zain in geredt hot Elokim
holiness his in spoken has G-d

I will rejoice,

אַז איך וועל דערפֿרייט ווערן ;
vern derfreit vel ich az
become greatly rejoice will I that

I will divide Shechem,

איך וועל צעטיילן שְׁכֶם ,
Shechem tseteiln vel ich
Shechem divide will I

and measure out the Valley of Sukkot.

אוּן דעם טאָל סוכּות וועל איך אויסמעסטן .
oismestn ich vel Sukkot tal dem un
measure out I will Sukkot valley of the and

9 8 Gil'ad is Mine; Menasheh is Mine;

ט ח מַיִן איז גִלְעָד , מַיִן איז מְנַשֶּׁה ,
Menasheh iz main Gilad iz main
Menasheh is mine Gil'ad is mine

Ephrayim also is the maoz of Mine rosh;

אוּן אֶפְרַיִם איז דער קיווער פֿון מַיִן קאָפּ;
kop main fun kiver der iz Efrayim un
head my of helmet the is Ephrayim and

Yehudah is My mechokek *(lawgiver)*;

יהוּדה איז מַיִן צעפּטער.
tsepter main iz Yehudah
sceptre my is Yehudah

10 9 Moav is My washbasin;

י ט מוֹאָב איז מַיִן וואַשטאָפּ ,
vashtop main iz Moav
wash basin my is Moav

over Edom will I toss My na'al *(sandal)*;

אויף אֱדוֹם וואַרף איך מַיִן שוך ,
shuch main ich vorf Edom oif
sandal my I throw Edom on

over Philistia will I shout in triumph.

איבער פְּלֶשֶׁת טו איך שאַלן.
shaln ich tu Peleshet iber
shout I do Philistia over

11 10 Who will bring me into the fortified city?

יא י ווער ברענגט מיך צו דער באַפֿעסטיקטער שטאָט,
shtot bafestikter der tsu mich brengt ver
city fortified the to me brings who

Who will lead me into Edom?

ווער פֿירט מיך קיין אֱדוֹם ?
Edom kein mich firt ver
Edom toward me leads who

12 11 Wilt not Thou, Elohim, Who hast cast us off?

יב יא פַאַר וואָר, אֱלקִים , האָסט אונדז פַאַרלאָזט,
farlozt undz host Elokim vor far
forsaken us you have G-d truly for

And wilt not Thou, Elohim, go forth with our Tzivos?

13 12 Give us help against the enemy;

for vain is the teshuat adam *(help of man)*.

14 13 Through Elohim we shall do valiantly;

for He it is that shall tread down our enemies.

און גייסט נישט אַרויס, אלקים, מיט אונדזערע מחנות .
machnus undzere mit Elokim arois nisht geist un
armies our with O G-d out not go and

יג יב גיב אונדז הילף קעגן דעם פַיַינט ,
faint dem kegen hilf undz gib
enemies the against help us give

ווארעם נישטיק איז די ישועה פון אַ מענטשן .
mentshn a fun yeshue di iz nishtik vorem
men a of salvation the is worthless because

יד יג מיט אלקים וועלן מיר אויפטאָן גבורות ,
gevuros oifton mir veln Elokim mit
mighty acts accomplish we will G-d with

און ער וועט צעטרעטן אונדזערע פַיַינט .
faint undzere tsetretn vet er un
enemies our trample down will he and

[1] *(For the one directing. Of Dovid. Mizmor)*

א פַאַר דעם געזאַנגמייסטער; פון דָוִדן אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun gezangmaister dem far
psalm a Dovid of choirmaster the for

109 קט

Hold not Thy peace, O Elohei tehillati *(G-d of my praise)*;

א אלקים פון מיין לויב , זאָלסט
zolst loib main fun Elokim
may you(SG) praise my of G-d

נישט שווייגן .
shvaign nisht
keep silent not

[2] For the mouth of the rasha and the mouth of the mirmah

are opened against me;

they have spoken against me with a leshon sheker.

[3] They surrounded me also with divrei sinah *(words of hatred)*;

and attacked me without cause.

[4] In return for my ahavah they are my adversaries;

but I give myself unto tefillah *(prayer)*.

[5] Thus they have laid upon me ra'ah for tovah,

and sinah for my ahavah.

ב וואַרעם אַ בייז מויל און אַ מויל פון באַטרוג
batrug fun moil a un moil beiz a vorem
deceit of mouth a and mouth evil a because

האָבן זיי געעפנט אויף מיר;
mir oif geefent zei hobn
me against opened they have

זיי האָבן גערעדט צו מיר מיט אַ צונג פון ליגן .
lign fun tsung a mit mir tsu geredt hobn zei
lying of tongue a with me to spoken have they

ג און מיט רייד פון שינאה האָבן זיי מיך אַרומגערינגלט,
arumgeringlt mich zei hobn sine fun reid mit un
encircled me they have hatred of words with and

און געשטריטן קעגן מיר פַאַר אומזיסט,
umzist far mir kegen geshtritn un
nothing for me against struggled and

ד פַאַר מיין ליבשאַפט פַיַינטן זיי מיך ,
mich zei faintn libshaft main far
me they oppose love my for

בעת איך בין לויטער געבעט.
gebet loiter bin ich beeis
prayer pure am I while

ה און זיי האָבן מיר אָפּגעטאָן אַ רָעה פַאַר אַ טובֿה,
toive a far roeh a opgeton mir hobn zei un
good a in place of evil an done to me have they and

און שינאה פַאַר מיין ליבשאַפט.
libshaft main far sine un
love my in place of hatred and

[6] Set Thou a rasha *(wicked man)* over him;

and let Satan *(the Accuser)* stand at his yamin *(right hand)*.

[7] When he shall be tried, let him be in the judgment condemned;

and let his tefillah *(prayer)* become sin.

[8] Let his yamim be few;

and let another take his pekuddah.

[9] Let his banim be yetomim,

and his isha an almanah.

[10] Let his banim be continually vagabonds, and beg;

let them seek from their ruins.

[11] Let the nosheh *(creditor)* seize all that he hath;

and let the zarim *(strangers)* plunder his labor.

[12] Let there be none to extend chesed unto him;

neither let there be any to favor his yetomim.

[13] Let his posterity be cut off;

and in the dor acher let their shem be blotted out.

[14] Let the avon of his avot be remembered before Hashem;

א זעץ אָן אויף אים אַ רשע ,
roshe a im oif on zets
wicked a him over up set

און אַן אָנקלאָגער זאָל שטיין בייַ זייַן רעכטער זייַט.
zait rechter zain bai shtein zol onkloger an un
side right his at stand let him accuser an and

ב אַז ער ווערט גענומשפט , זאָל ער אַרויסגיין שולדיק,
shuldik aroisgein er zol gemishpet vert er az
guilty go out he may judged shall be he when

און זייַן תּפילה זאָל ווערן צו זינד.
zind tsu vern zol tfile zain un
sin to become shall prayer his and

ג זייַנע טעג זאָלן זיין ווינציק,
vintsik zain zoln teg zaine
few be may they days his

זייַן אָפּגעשפּאָרטס זאָל צונעמען אַן אַנדערער.
anderer an tsunemen zol opgeshports zain
other an take may office his

ד זייַנע קינדער זאָלן ווערן יתומים ,
yesoimim vern zoln kinder zaine
fatherless become may they children his

און זייַן וויַב אַן אַלמנה .
almone an vaib zain un
widow a wife his and

ה און וואָגלען זאָלן זייַנע קינדער , און בעטלען,
betlen un kinder zaine voglen zoln voglen un
beg and children his wander may they wandering and

און זוכן ברויט פֿון זייערע חורבֿות אַרויס.
arois churves zeyere fun broit zuchn un
going ruined their from food seek and

ו פֿאַרנעמען זאָל אַ בַּעַל-חוֹבֿ אַלץ וואָס ער האָט,
hot er vos alts baal-choiv a zol farnemen
has he which all that creditor a may seize

און פֿרעמדע זאָלן אַוועקרויבן זייַן מי .
mi zain avekroiben zoln fremde un
product his plunder may they foreigners and

ז קיינער זאָל נישט ניַגן צו אים גענאָד,
genod im tsu naign nisht zol keiner
grace him to incline not let no one

און קיינער זאָל נישט לייַטזעליקן זייַנע יתומים .
yesoimim zaine laitzelikn nisht zol keiner un
fatherless children his take pity on not let no one and

ח זייַן נאָכקום זאָל פֿאַרשניטן ווערן ;
vern farshnitn zol nochkum zain
become they be cut off may posterity his

אין אַנדער דור זאָל זייער נאָמען זייַן אויסגעמעקט.
oisgemekt zain nomen zeyer zol dor ander in
blotted out be name their may generation another in

ט זאָל די זינד פֿון זייַנע פֿאָטערס דערמאָנט
dermont foters zaine fun zind di zol
remembered father's his of sin the may

ווערן פֿאַר ה ,
Hashem far vern
Hashem before be

and let not the chattat immo be blotted out.

אוּן דער חטא פֿוּן זײַן מוטער זאָל נישט פֿאַרמעקט ;
un der chet fun zain muter zol nisht farmekt ;
and the of sin his mother may not be blotted out ;

וועֶרן
vern
become

15 Let them be before Hashem tamid,

טו זיי זאָלן זײַן אַנטקעגן ה׳ תּמיד ,
zei zoln zain antkegen Hashem tamid ,
they may be facing Hashem continually ,

that He may cut off the memory of them from ha'aretz.

אוּן ער זאָל פֿאַרשנײַדן פֿוּן דער ערד זייער געדעכטעניש .
un er zol farshnaidn fun der erd zeyer gedechenish .
and he may cut off from the earth their memory .

16 Because he remembered not to show chesed,

טז פֿאַר וואָס ער האָט נישט געדאַכט צו טאָן חֶסֶד ,
far vos er hot nisht gedacht tsu ton chesed ,
for which he has not remembered to do lovingkindness ,

but persecuted the ish oni and the evyon,

אוּן ער האָט גערודפֿט דעם אָרעמאַן אוּן דעם אֶבְיוֹן ,
un er hot geroidefט dem oreman un dem evyon ,
and he has pursued the poor person and the needy ,

that he might even slay the nikheh levav *(broken-hearted person)*.

אוּן דעם וואָס זײַן האַרץ איז באַטריבט , צו טייטן .
un dem vos zain harts iz batribt , tsu teitn .
and the one who his heart is grieved , to kill .

17 As he loved kelalah *(cursing)*,

יז יאָ , ער האָט ליב געהאַט די קללה ,
yo , er hot lib gehat di klole ,
yes , he has love had the curse ,

so it came on him;

טאָ זאָל זי אים אָנקומען ;
to zol zi im onkumen ;
then it shall draw near to him ;

as he delighted not in brocha *(blessing)*,

אוּן ער האָט נישט געוווּנטשן קיין ברכה ,
un er hot nisht gevuntshn kein broche ,
and he has not wish any blessing ,

so it was far from him.

טאָ זאָל זי ווײַט זײַן פֿוּן אים .
to zol zi vait zain fun im .
then it shall be far from him .

18 As he clothed himself with kelalah as with his garment,

יח אוּן ער האָט אָנגעטאָן די קללה ווי זײַן קלייד ,
un er hot ongeton di klole vi zain kleid ,
and he has put on the curse as his garment ,

so let it come into his inward parts like mayim,

טאָ זאָל זי אַרײַן ווי וואַסער אין זײַנע אינגעווייד ,
to zol zi arain vi vaser in zaine ingeveid ,
then it shall enter in as water into his innards ,

and like shemen into his atzmot.

אוּן ווי אייל אין זײַנע בײנער .
un vi eil in zaine beiner .
and as oil into his bones .

19 Let it be unto him like a beged which covereth him,

יט זאָל זי אים זײַן ווי אַ בגד וואָס ער טוט אָן ,
zol zi im zain vi a beged vos er tut on ,
may it be to him like a garment which he puts on ,

and for a belt wherewith he is girded tamid *(continually)*.

אוּן פֿאַר אַ גאַרטל זאָל ער עס אָנגורטן תּמיד .
un far a gartel zol er es ongurtn tamid .
and for a belt may he wear it continually .

20 This is the reward of mine adversaries from Hashem,

כ דאָס זאָל זײַן דער לוין פֿוּן ה׳ צו מײַנע שׂוֹנאים ,
dos zol zain der loin fun Hashem tsu maine sonem ,
this shall be the wage of Hashem to my enemies ,

and of them that speak rah against my nefesh.

אוּן צו די וואָס רעדן בייז אַקעגן מײַן זעל .
un tsu di vos redn beiz akegn main zel .
and to the which speak evil against my soul .

כא אוֹן דוּ ה אֲדֹנָי , טוּ מִיט מִיר פֿוּן
fun mir mit tu Adonoi Hashem du un
of me with do Adonoi Hashem you and

, וועגן נאָמען דײַן
vegen nomen dain
concerning name your

וויִל דײַן חֶסֶד איז גוט , זײַ מיך מציל .
matsl mich zai gut iz chesed dain vail
rescued me be good is lovingkindness your because

[21] But Thou O Hashem Adonoi, do with me for the sake of Thy Name;

because Thy chesed is tov, deliver Thou me.

כב וואָרעם אָרים און באַדערפֿטיק בין איך,
ich bin baderftik un orim vorem
I am oppressed and needy and poor because

און מײַן האַרץ איז צעלעכערט אין מיר.
mir in tselechert iz harts main un
me in pierced is heart my and

[22] For I am oni and evyon,

and my lev is wounded within me.

כג אַזוי ווי אַ שאָטן ווען ער נײַגט זיך , פֿאַרגיי איך,
ich fargei zich naigt er ven shotn a vi azoi
I disappears self incline he when shadow a as so

איך בין אָפּגעטרייסלט געוואָרן ווי אַ היישעריק.
heisherik a vi gevorn opgetreislt bin ich
locust a as having become shaken off am I

[23] I am gone like a lengthening tzel *(shadow)*;

I am shaken off like the arbeh.

כד מײַנע קני שטרויכלען פֿון פֿאַסטן,
fasten fun shtroichlen kni maine
fast of stumble knees my

און מײַן לייב איז אָפּגעצערט, אָן פֿעטקייט.
fetkeit on opgetsert iz laib main un
fatness on wasted is body my and

[24] My knees are weak from a tzom;

and my basar faileth of fatness.

כה און איך בין געוואָרן אַ חרפּה ביי זיי ,
zei bai charpe a gevorn bin ich un
they by disgrace a having become am I and

אַז זיי זען מיך , שאָקלען זיי זייער קאָפּ.
kop zeyer zei shoklen mich zeen zei az
head their they shake me see they that

[25] I became also a cherpah *(reproach)* unto them;

when they looked upon me, they shaked their heads.

כו שטיי מיר בי, ה מײַן ג-ט,
G-t main Hashem bai mir shtei
G-d my Hashem by me stand

העלף מיך לויט דײַן געאָד.
genod dain loit mich helf
grace your according to me help

[26] Help me, O Hashem Elohai;

O hoshi'eini *(save me)* according to Thy chesed;

כז און זאָלן זיי וויסן אַז דאָס איז דײַן האַנט,
hant dain iz dos az visen zei zoln un
hand your is this that know they shall and

אַז דו , ה , האָסט דאָס געטאָן.
geton dos host Hashem du az
done this have Hashem you that

[27] That they may know that this is Thy Yad;

that Thou, Hashem, hast done it.

כח זאָלן זיי שילטן, און דו זאָלסט בענטשן;
bentshn zolst du un shiltn zei zoln
bless you(SG) must you and curse they shall

אַז זיי שטייען אויף, זאָלן זיי פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt zei zoln oif shteyen zei az
become ashamed they shall on standing they that

און דײַן קנעכט זאָל זיך פֿרייען.
freyen zich zol knecht dain un
rejoice self shall servants your and

[28] Let them make kelalah *(curse)*, but do Thou make brocha;

when they arise, let them be ashamed;

but let Thy eved rejoice.

כט זאָלן מײַנע פֿײַנט זיך באַקלײדן מיט שאַנד ,
shand mit bakleidn zich faint maine zoln
shame with clothe self enemies my shall

[29] Let mine adversaries be clothed with shame,

און אָנטאָן ווי אַ מאַנטל זייער בושה .
bushe zeyer mantl a vi onton un
shame their mantle a as put on and

and let them cover themselves with their own shame, as with a me'il *(cloak)*.

ל איך וועל געבן גרויס דאַנק צו ה
Hashem tsu dank grois gebn vel ich
Hashem to thanksgiving great give will I

מיט מײַן מויל ,
moil main mit
mouth my with

[30] I will greatly praise Hashem with my mouth;

און צווישן פֿיל מענטשן וועל איך אים לויבן .
loibn im ich vel mentshn fil tsvishn un
praise him I will men many among and

and, I will praise Him among the multitude.

לא ווארעם ער שטייט בײַ דער רעכטער האַנט
hant rechter der bai shteit er vorem
hand right the by stand he because

פֿון באַדערפֿטיקן,
baderftikn fun
needy of

[31] For He shall stand at the yamin *(right hand)* of the evyon *(needy)*,

צו העלפֿן פֿון די וואָס פֿאַרמשפּטן זײַן זעל .
zel zain farmishpeten vos di fun helfn tsu
soul his judge which the of save to

to save him from those that judge with condemnation his nefesh.

א פֿון דָּוִדן אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun
psalm a Dovid of

[1] *(Of Dovid. Mizmor)*

קי 110

א ה זאָגט צו מײַן האַר:
har main tsu zogt Hashem
Lord my to declares Hashem

Hashem said unto Adoni,

זיץ בײַ מײַן רעכטער האַנט,
hant rechter main bai zits
hand right my at sit

Sit thou at My right hand,

ביז איך וועל מאַכן דײַנע פֿײַנט
faint daine machn vel ich biz
enemies your make will I until

until I make thine enemies

פֿאַר אַ בענקל צו דײַנע פֿיס.
fis daine tsu benkl a far
feet your for little bench a for

a footstool for thy feet.

ב דעם צעפּטער פֿון דײַן מאַכט
macht dain fun tsepter dem
might your of sceptre the

[2] Hashem shall stretch forth

וועט ה אויסשטרעקן פֿון ציון ;
Tsiyon fun oisshtrekn Hashem vet
Tziyon from stretch out Hashem will

the rod of thy might out of Tziyon;

געוועלטיק צווישן דײַנע פֿײַנט .
faint daine tsvishn geveltik
enemies your among rule

rule thou in the midst of thine enemies.

ג דײַן פֿאָלק באָט זיך אָן אין טאָג פֿון דײַן מלחמה ;
milchome dain fun tog in on zich bot folk dain
conflict your of day in on self offer people your

[3] Thy people, willing in the Day of thy Army,

will be arrayed in the splendor of kodesh *(holiness)*;

אין הייליקער שיינקייט ,
sheinkeit heiliker in
beauty holy in

from the womb of the dawn,

פֿון טראַכט פֿון באַגינען ,
baginen fun tracht fun
dawn of womb from

cometh to thee thy young men as the tal *(dew)*.

קומט דיר דער טוי פֿון דיין יוגנט .
yugnt dain fun toi der dir kumt
youth your of dew the to you(SG) come

[4] Hashem hath sworn, and will not relent,

ד ה האָט געשוואָרן , און וועט נישט חרטה האָבן:
hobn charote nisht vet un geshvorn hot Hashem
have relent not will and sworn an oath has Hashem

Thou art a kohen l'olam al divrati Malki-Tzedek

ביסט אַ כהן אויף אייביק,
eibik oif koyen a bist
ever for kohen a you are

.

אויפֿן שטייגער פֿון מַלכּי-צֶדֶק .
Malki-Tsedek fun shteiger oifn
Malki-Tzedek of manner in the

[5] Adonoi at thy right hand shall dash melachim *(kings)*

ה אֲדֹנָי ביי דיין רעכטער האַנט
hant rechter dain bai Adonoi
hand right your by Adonoi

in pieces in the Yom Afo *(Day of His Wrath)*.

צעהאַקט מלכים אין טאָג פֿון זיין צאָרן .
tsorn zain fun tog in mlochim tsehakt
anger his of day in kings cut into pieces

[6] He shall judge among the Goyim,

ו ער וועט טאָן אַ משפּט צווישן די פֿעלקער;
felker di tsvishn mishpot a ton vet er
nations the among judgment a do will he

He shall heap up geviyyot *(corpses)*;

ער פֿילט אָן מיט טויטע לייַבער ;
laiber toite mit on filt er
flesh(PL) dead with up fill he

He shall dash in pieces Rosh *(Head)*; al Eretz Rabbah *(over Great, Whole Earth)*.

ער צעהאַקט קעפּ אויף אַ ברייטן לאַנד.
land breitn a oif kep tsehakt er
land spacious a on heads cut into pieces he

[7] Of the brook in the Derech shall he drink;

ז פֿון באַך אויפֿן וועג וועט ער טרינקען;
trinken er vet veg oifn bach fun
drink he will way on brook from

therefore shall he lift up [as victor] the Rosh.

דערום וועט ער אויפֿהייבן דעם קאָפּ.
kop dem oifheibn er vet derum
head the lift up he will therefore

111

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

קיא

I will praise Hashem with kol levav,

איך וועל לויבן ה מיטן גאַנצן האַרצן ,
hartsn gantsn mitn Hashem loibn vel ich
the heart all with Hashem praise will I

in the Sod of the Yesharim, and in the Edah.

אין אַ געזעמל פֿון רעכטפֿאַרטיקע און אַן עדה .
eide an un rechtfartikn fun gezeml a in
assembly an and upright of company a in

[2] The ma'asei Hashem are gedolim,

ב די ווערק פֿון ה זיינען גרויס,
grois zainen Hashem fun verk di
great are Hashem of works the

derushim *(sought out, pondered)* of all them that have delight therein.

זיי ווערן געפֿאָרשט פֿון אַלע וואָס גאַרן זיי .
zei gorn vos ale fun geforsht vern zei
them desire who all of investigated become they

[3] His po'al *(deed, work)* is glorious and majestic;

ג פְּרַאֲבט און שיינקייט איז זיין טוּונג ,
tuung zain iz sheinkeit un pracht
action his is beautiful and glorious

and His tzedakah *(righteousness)* endureth forever.

און זיין גערעכטיקייט באַשטייט אויף אייביק.
eibik oif bashteit gerechtikeit zain un
ever for endures righteousness his and

[4] He hath caused His nifla'ot to be remembered;

ד ער האָט געמאַכט אַן אָנדענק פַּאַר זיַינע וווּנדער ;
vunder zaine far ondenk an gemacht hot er
wonders his for memorial a made has he

Hashem is channun and rachum.

ה איז דערבאַרעמדיק און לייַטזעליק .
laitzelik un derbaremdik iz Hashem
gives grace and merciful is Hashem

[5] He hath given food unto them that fear Him;

ה ער גיט שפּייַז צו די וואָס פַּאָרכטן אים,
im forchtn vos di tsu shpaiz git er
him be in dread who the ones to food gives he

He will be mindful of His Brit *(covenant)* l'olam.

ער געדענקט אויף אייביק זיין ברית .
bris zain eibik oif gedenkt er
covenant his ever for remembers he

[6] He hath showed His people the ko'ach of His works,

ו די שטאַרקייט פון זיַינע ווערק האָט ער געוויזן זיין פאָלק ,
folk zain gevizn er hot verk zaine fun shtarkeit di
people his shown he has works his of strength the

that He may give them the nachalat Goyim.

כדי זיי צו געבן די ארַב פון די פעלקער.
felker di fun arav di gebn tsu zei kedei
nations the of inheritance the give to them so as

[7] The works of His hands are emes and mishpat;

ז די ווערק פון זיַינע הענט זיינען אמת און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un emes zainen hent zaine fun verk di
righteousness and truth are hands his of works the

all His pikkudim are ne'emanim.

זיכער זיַינען אַלע זיַינע באַפעלן ;
bafeln zaine ale zainen zicher
commands his all are sure

[8] They stand fast la'ad l'olam *(forever and ever)*,

ח אויפגעהאַלטן אויף אייביק און שטענדיק,
shtendik un eibik oif oifgehaltn
always and ever for sustained

and are done in emes and yashar *(uprightness)*.

געמאַכט מיט אמת און יושר .
yoisher un emes mit gemacht
equity and truth with done

[9] He sent redemption unto His people;

ט אַן אויסלייזונג האָט ער געשיקט צו זיַין פאָלק ;
folk zain tsu geshikt er hot oisleizung an
people his to sent he has redemption a

He hath ordained His Brit *(covenant)* l'olam *(forever)*;

ער האָט באַפוילן אויף אייביק זיין ברית ;
bris zain eibik oif bafoiln hot er
covenant his ever for commanded has he

Kadosh *(holy)* and Nora *(awesome, reverend)* is Shmo.

הייליק און פאָרכטיק איז זיין נאָמען .
nomen zain iz forchtik un heilik
name his is awesome and holy

[10] The fear of Hashem is the reshit chochmah;

י דער אָנהייב פון חכמה איז מורא פאַר ה ;
Hashem far moire iz chochme fun onheib der
Hashem for fear is wisdom of beginning the

seichel tov have all they that live by it;

ווויל‌פאַרשטאַנדיקייט איז בייַ אַלע וואָס טוען דאָס.
dos tuen vos ale bai iz voilfarshtandikeit
this do who all in is a good understanding

His tehillah *(praise)* endureth forever.

זיין לויב באַשטייט אייביק.
eibik bashteit loib zain
ever endures praise his

112

Praise Hashem.

קיב

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Ashrei is the ish that feareth Hashem,

, ווויל צו דעם מאַן וואָס האָט מורא פֿאַר ה
Hashem far moire hot vos man dem tsu voil
Hashem for fear has who man the to blessed

that delighteth greatly in His mitzvot.

וואָס נאָך זײַנע געבאָט טוט ער גאָרן זייער .
zeyer gorn er tut gebot zaine noch vos
very much desire he does commandments his after who

[2] His zera shall be gibbor ba'aretz;

ב מאַכטיק אין לאַנד וועט זײַן קינדער ;
kinder zain zain vet land in machtik
children his be will land in mighty

the dor *(generation)* of the Yesharim *(upright ones)* shall be blessed.

דער דור פֿון די רעכטפֿאַרטיקע וועט
vet rechtfartikn di fun dor der
will upright the of generation the

זײַן געבענטשט.
gebentsht zain
blessed be

[3] Wealth and osher *(riches)* shall be in his bais;

ג גוטס און עשירות איז ביי אים אין הויז ,
hoiz in im bai iz eshires un guts
house in him with is wealth and good things

and his tzedakah endureth forever.

און זײַן גערעכטיקייט באַשטייט אויף אייביק.
eibik oif bashteit gerechtikeit zain un
ever for endures righteousness his and

[4] Unto the Yesharim *(upright ones)* there ariseth ohr in the choshech;

ד ער שײַנט פֿאַר די רעכטפֿאַרטיקע ווי אַ
a vi rechtfartikn di far shaint er
a as upright the in front of shines he

ליכט אין דער פֿינצטער,
fintster der in licht
dark the in light

he is channun, and rachum, and tzaddik.

ער איז לײַטזעליק און דערבאַרעמדיק און גערעכט .
gerecht un derbaremdik un laitzelik iz er
righteous and compassionate and gracious is he

[5] A tov ish is generous, and lendeth;

ה גוט איז דער מאַן וואָס איז לײַטזעליק און לײַט ,
lait un laitzelik iz vos man der iz gut
lends and be gracious is who man the is good

he will guide his affairs with mishpat.

וואָס פֿירט זײַנע זאַכן מיט גערעכטיקייט.
gerechtikeit mit zachn zaine firt vos
justice with affairs his leads who

[6] Surely he shall never falter;

ו וואָרעם ער וועט קיין מאָל נישט אומפֿאַלן ;
umfaln nisht mol kein vet er vorem
be moved not time any will he for

the tzaddik shall be in remembrance olam *(forever)*.

צו אייביקער געדענקעניש וועט זײַן דער צדיק .
tsadik der zain vet gedechenish eibiker tsu
righteous one the be will memory perpetual in

[7] He shall not be afraid of mishmu'ah ra'ah;

ז פֿאַר אַ בייזער בשׂורה האָט ער נישט מורא ,
moire nisht er hot besoire beizer a far
fear not he has news evil a for

his lev is nachon, trusting in Hashem.

פֿעסט איז זײַן האַרץ, ער איז בטוח אויף ה .
Hashem oif batuach iz er harts zain iz fest
Hashem on confident is he heart his is resolute

[8] His lev is samuch *(sustained)*, he shall not be afraid,

ח זיכער איז זײַן האַרץ, ער האָט נישט קיין מורא ,
moire kein nisht hot er harts zain iz zicher
fear any not has he heart his is sure

until he look in triumph upon his foes.

ביז ער זעט זיך אָן אויף זײַנע פַּיִינט .
faint zaine oif on zich zet er biz
enemies his over on for self regards he until

[9] He hath contributed freely, he hath given to the evyonim *(needy)*;

ט ער טיילט פּונאַנדער, ער גיט די באַדערפֿטיקע,
baderftike di git er funander teilt er
poor the gives he abroad distributes he

his tzedakah endureth forever;

זײַן צדקה באַשטייט אויף אייביק;
eibik oif bashteit tsedoke zain
ever for endures righteousness his

his keren shall be lifted up in kavod.

זײַן האָרן וועט דערהויבן זײַן אין כּבֿוד .
koved in zain derhoibn vet horn zain
honor in be exalted will horn his

[10] The rasha shall see it, and be incensed;

י דער רשע וועט זען און זיך ערגערן ,
ergern zich un zen vet roshe der
get angry self and see will wicked the

he shall gnash his teeth, and waste away;

זײַנע ציין וועט ער קריצן און וועט צעגאַנגען ; ווערן
vern tsegangen vet un kritsn er vet tsein zaine
become melted away will and gnash he will teeth his

the ta'avot resha'im shall come to nothing.

דער באַגער פֿון די רשעים וועט אונטערגיין.
untergein vet reshoim di fun bager der
disappear will wicked ones the of desire the

113

Praise ye Hashem.

קיג

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Praise O ye avadim of Hashem,

לויבט , איר קנעכט פֿון ה ,
Hashem fun knecht ir loibt
Hashem of servants you praise

praise the Shem of Hashem.

לויבט דעם נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen dem loibt
Hashem of name the praise

[2] Blessed be the Shem of Hashem

ב זאָל געבענטשט זײַן דער נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen der zain gebentsht zol
Hashem of name the be blessed shall

from this time forth and forevermore.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[3] From the rising of the shemesh unto the going down of the same

ג פֿון אויפֿגאַנג פֿון דער זון ביז איר אונטערגאַנג
untergang ir biz zun der fun oifgang fun
setting its until sun the of rising from

the Shem of Hashem is to be praised.

ווערט געלויבט דער נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen der geloibt vert
Hashem of name the praised shall be

[4] Hashem is high above kol Goyim,

ד ה איז דערהויבן איבער אַלע פֿעלקער,
felker ale iber derhoibn iz Hashem
nations all above exalted is Hashem

and His kavod above HaShomayim.

איבער די הימלען איז זײַן פּראַכט.
pracht zain iz himlen di iber
glory his is heavens the above

[5] Who is like unto Hashem Eloheinu,

ה ווער איז ווי ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem vi iz ver
our G-d Hashem like is who

Who dwelleth on high,

וואָס טראָנט אין דער הייך ?
heich der in tront vos
height the in sits enthroned who

[6] Who stoopeth down to behold
the things

that are in Shomayim, and
in ha'aretz!

[7] He raiseth up the poor out of
the aphar *(dust)*,

and lifteth the needy out of
the ash heap;

[8] That he may seat him with princes,

even with the princes of amo
(His people).

[9] He settleth the akeret *(barren
woman)* in her bais

to be a happy em of banim.

Praise ye Hashem.

114 When Yisroel went
out of Mitzrayim,

Bais Ya'akov from a people of
foreign tongue,

[2] Yehudah was His kodesh
(sanctuary),

and Yisroel His dominion.

[3] The yam saw it, and fled;

Yarden was driven back.

[4] The harim skipped like rams,

and the little hills like lambs.

ו וואָס קוקט אַראָפּ טיף
tif arop kukt vos
deep down look who

אויף די הימלען און אויף דער ערד .
erd der oif un himlen di oif
earth the on and heavens the on

ז ער שטעלט אויף פֿון שטויב דעם אָרעמאַן ,
oreman dem shtoib fun oif shtelt er
poor person the dust from up raises he

פֿון מיסטן דערהייבט ער דעם אבֿיון ,
evyon dem er derheibt mistn fun
needy the he lifts up refuse heap from

ח צו זעצן מיט פֿירשטן,
firshtn mit zetsn tsu
princes with sit to

מיט די פֿירשטן פֿון זיין פֿאָלק .
folk zain fun firshtn di mit
people his of leaders the with

ט ער מאַכט די עקרה זיצן אין הויז
hoiz in zitsn akore di macht er
house in dwell barren the makes he

אַ פֿריילעכע מוטער פֿון קינדער .
kinder fun muter freileche a
children of mother joyous a

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

קיד

אַז יִשְׂרָאֵל איז אַרויס פֿון מִצְרַיִם ,
Mitsrayim fun arois iz Yisroel az
Egypt from out is Yisroel when

דאָס הויז פֿון יעקבֿ פֿון אַ
a fun Yaakov fun hoiz dos
a from Yaakov of house the

ווילדשפּראַכיקן פֿאָלק ,
folk vildshprachikn
people foreign speaking

ב איז יהודה געווארן פֿאַר זיין הייליקטום,
heiliktum zain far gevorn Yehudah iz
sanctuary his for having become Yehudah is

יִשְׂרָאֵל זיין געוועלטיקונג.
geveltikung zain Yisroel
dominion his Yisroel

ג דער ים האָט דערזען און איז אַנטלאָפֿן,
antlofn iz un derzen hot yam der
fled has and seen has sea the

דער יַרדן האָט אָפּגעטראָטן אַהינטער .
ahinter opgetrotn hot Yarden der
backward stepped off has Yarden the

ד די בערג זיינען געשפּרונגען ווי ווידערס,
viders vi geshprungen zainen berg di
rams like leapt have mountains the

שאָף יונגע ווי הייכן די .
shof yunge vi heichn di
sheep young like hills the

[5] What ailed thee, O thou yam,
that thou didst flee?

Thou Yarden, that thou wast
driven back?

[6] Ye harim, that ye skipped
like rams;

and ye little hills, like lambs?

[7] Tremble, thou earth, at the
presence of Hashem,

at the presence of Elohei Ya'akov;

[8] Which turned the rock into
a pool of mayim,

the flint into a spring of mayim.

ה וואָס איז דיר , ים , וואָס דו לויפֿסט?
loifst du vos yam dir iz vos
run you why o Sea to you(SG) is what

דו יַרדן , וואָס דו טרעטסט אָפּ אַהינטער ?
ahinter op tretst du vos Yarden du
backward away step you why Yarden you

ו איר בערג , וואָס איר שפרינגט ווי וויידערס?
viders vi shpringt ir vos berg ir
rams like leapt you why mountains you

איר הייכן – ווי יונגע שאָף ?
shof yunge vi heichn ir
sheep young like heights you

ז פֿאַר אָדוֹן , טו ציטערן , ערד ,
erd tsiteren tu Adon far
o earth tremble do the L-rd before

פֿאַר דעם אֱלוֹהַּ פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun Eloah dem far
Yaakov of Almighty One the before

ח וואָס פֿאַרקערט דעם פֿעלדז אין אַ טיַיך וואַסער,
vaser taich a in feldz dem farkert vos
water river of a into rock the turned who

קיזלשטיין אין אַ וואַסערקוואַל.
vaserkval a in kizlshtein
water spring a into flint stone

115

Not unto us, Hashem,
not unto us,

but unto Thy Shem give kavod,

for the sake of Thy chesed,

and for Thy emes.

[2] Why should the Goyim say,

Where is now their Elohim?

[3] But Eloheinu is in Shomayim;

He hath done whatsoever He
hath pleased.

[4] Their atzabim *(idols)* are kesef
and zahav,

the ma'aseh *(work)* of the
hands of adam.

קטו

נישט אונדז, ה , נישט אונדז,
undz nisht Hashem undz nisht
to us not Hashem to us not

נַיערט דַיין נאָמען גיב כּבֿוד ,
koved gib nomen dain naiert
honor give name your but

פֿון וועגן דַיין חֶסֶד ,
chesed dain vegen fun
lovingkindness your sake of for

פֿון וועגן דַיין טרַיישאַפֿט .
traishaft dain vegen fun
faithfulness your sake of for

ב פֿאַר וואָס זאָלן זאָגן די פֿעלקער:
felker di zogn zoln vos far
nations the say should why for

ווו אַקאָרשט איז זייער ג-ט?
G-t zeyer iz akorsht vu
G-d their is now where

ג אָבער אלוקינו איז אין הימל ,
himel in iz Elokeinu ober
heaven in is our G-d but

אַלץ וואָס ער באַגערט, טוט ער.
er tut bagert er vos alts
he does pleased he which all that

ד זייערע געצנבילדער זיַינען זילבער און גאָלד,
gold un zilber zainen getsnbilder zeyere
gold and silver are idol images their

דאָס ווערק פֿון אַ מענטשנס הענט .
hent mentshns a fun verk dos
hands man's a of work the

[5] Peh *(mouth)* they have, but they speak not;

ה זיי האָבן אַ מויל און רעדן נישט,
nisht redn un moil a hobn zei
not speak and mouth a have they

einayim *(eyes)* have they, but they see not;

זיי האָבן אויגן און זעען נישט;
nisht zeen un oign hobn zei
not see and eyes have they

[6] Oznayim *(ears)* they have, but they hear not;

ו זיי האָבן אויערן און הערן נישט,
nisht hern un oiern hobn zei
not hear and ears have they

af *(nose)* have they, but they smell not;

זיי האָבן אַ נאָז און שמעקן נישט;
nisht shmekn un noz a hobn zei
not smell and nose a have they

[7] They have hands, but they handle not;

ז הענט ביי זיי , אָבער זיי קענען נישט אָנטאַפּן,
ontapn nisht kenen zei ober zei bai hent
feel not can they but them with hands

raglayim *(feet)* have they, but they walk not;

פֿיס ביי זיי , אָבער זיי גייען נישט;
nisht geyen zei ober zei bai fis
not walk they but them with feet

neither speak they through their garon *(throat)*.

זיי טוען נישט אַ הויך מיט זייער קעל .
kel zeyer mit hoich a nisht tuen zei
throat their with breath a not do they

[8] They that make them will be like them;

ח זאָלן ווערן ווי זיי די וואָס מאַכן זיי ,
zei machn vos di zei vi vern zoln
them make who the ones them like become shall

so is kol asher bote'ach *(every one that trusteth)* in them.

איטלעכער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף זיי .
zei oif zich farzichert vos itlecher
them on self trusted who each

[9] O Yisroel, trust thou in Hashem.

ט יִשְׂרָאֵל , פֿאַרזיכער זיך אויף ה .
Hashem oif zich farzicher Yisroel
Hashem on self trust O Yisroel

He is their ezrah *(help)* and their mogen.

ער איז זייער הילף און זייער שילד .
shild zeyer un hilf zeyer iz er
shield their and salvation their is he

[10] O Bais Aharon, trust thou in Hashem;

י הויז פֿון אַהרן , פֿאַרזיכערט אייך אויף ה .
Hashem oif aich farzichert Aharon fun hoiz
Hashem on you trust Aaron of house

He is their ezrah *(help)* and their mogen.

ער איז זייער הילף און זייער שילד .
shild zeyer un hilf zeyer iz er
shield their and salvation their is he

[11] The ones fearing Hashem, trust in Hashem;

יא איר פֿאָרכטער פֿון ה , פֿאַרזיכערט אייך אויף ה .
Hashem oif aich farzichert Hashem fun forchter ir
Hashem on you trust Hashem of fearers you

He is their ezrah *(help)* and their mogen *(shield)*.

ער איז זייער הילף און זייער שילד .
shild zeyer un hilf zeyer iz er
shield their and salvation their is he

[12] Hashem hath been mindful of us; Yevarech.

יב ה האָט געדאַכט אָן אונדז, ער וועט בענטשן,
bentshn vet er undz on gedacht hot Hashem
bless will he us about remembered has Hashem

Yevarech es Bais Yisroel;

ער וועט בענטשן דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dos bentshn vet er
Yisroel of house the bless will he

Yevarech es Bais Aharon.

ער וועט בענטשן דאָס הויז פֿון אַהרן .
Aharon fun hoiz dos bentshn vet er
Aaron of house the bless will he

[13] Yevarech Yirei Hashem *(He will bless those who fear* Hashem*)*,

יג ער וועט בענטשן די וואָס פַֿארכטן ה ,
Hashem forchtn vos di bentshn vet er
Hashem be in dread who the ones bless will he

the ketanim with the gedolim.

די קליינע אַזוי ווי די גרויסע.
groise di vi azoi kleine di
great the as just small the

[14] May Hashem give you increase,

יד ה וועט אייַך מערן ,
mern aich vet Hashem
increase you will Hashem

upon you and your banim.

אייַך און אייַערע קינדער .
kinder aiere un aich
children your and you

[15] May a barukhah be upon you by Hashem,

טו געבענטשט זאָלט איר זיין פֿון ה ,
Hashem fun zain ir zolt gebentsht
Hashem from be you may blessed

Oseh Shomayim va'Aretz *(Maker of Heaven and Earth)*.

דעם באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer dem
earth and heaven of Creator the

[16] The heavens, even Shomayim, is Hashem's,

טז די הימלען זיינען די הימלען פֿון ה ,
Hashem fun himlen di zainen himlen di
Hashem of heavens the are heavens the

but HaAretz He gave to the Bnei Adam.

אָבער די ערד האָט ער געגעבן צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu gegebn er hot erd di ober
children of men the to given he has earth the but

[17] The mesim *(dead ones)* praise not Hashem,

יז נישט די טויטע וועלן לויבן ה ,
Hashem loibn veln toite di nisht
Hashem praise will dead the not

neither do any that descend into Dumah *(the silent)*.

און נישט די אַלע וואָס נידערן אין שטילן קבֿר .
keyver shtiln in nidern vos ale di nisht un
tomb silence in go down who all the ones not and

[18] But we will bless Hashem

יח אָבער מיר וועלן בענטשן ה ,
Hashem bentshn veln mir ober
Hashem bless will we but

from this time forth v'ad olam *(and to forevermore)*.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

116

קטז

I love Hashem, because He hath heard

איך ליב ה
Hashem lib ich
Hashem love I

my kol *(voice)*, even my techinnah.

ווייל ער האָט געהערט מײַן קול און מײַנע געבעטן .
gebetn maine un kol main gehert ht er vail
requests my and voice my heard had he because

[2] Because He hath inclined His ozen *(ear)* unto me,

ב ווייל ער האָט געneigt זײַן אויער צו מיר,
mir tsu oier zain geneigt hot er vail
me to ear his inclined has he because

therefore will I call upon Him while I have days.

דערום אין מײַנע טעג וועל איך אים רופֿן .
rufn im ich vel teg maine in derum
will call out to him I will days my in therefore

[3] Chevlei mavet encompassed me,

ג אַרומגערינגלט האָבן מיך די שטריק פֿון טויט ,
toit fun shtrik di mich hobn arumgeringlt
death of cords the me have encircled

and the metzarei She'ol *(confines, straitnesses of She'ol)* have caught up with me and found me;
tzoros and yagon I found.

אוּן אַנגסטן פֿוּן שְׁאוֹל האָבן מיך געטראָפֿן ;
getrofn mich hobn Sheol fun angstn un
encountered me have Sheol of terrors and

לייַד אוּן קומער האָב איך געטראָפֿן .
getrofn ich hob kumer un laid
encountered I have sorrow and affliction

[4] Then called I b'Shem Hashem:

ד האָב איך דעם נאָמען פֿוּן ה געוּפֿן:
gerufn Hashem fun nomen dem ich hob
called Hashem of name the I have

O Hashem, save my nefesh!

איך בעט דיך , ה , מאַך אַנטרינען
antrinen mach Hashem dich bet ich
to escape make o Hashem you(SG) entreat I

מיַין זעל .
zel main
soul my

[5] Channun *(gracious)* is Hashem, and tzaddik;

ה לייַטזעליק איז ה אוּן גערעכט ,
gerecht un Hashem iz laitzelik
righteous and Hashem is be gracious to

yes, Eloheinu is merciful.

אוּן אלוקינו איז דערבאַרעמדיק.
derbaremdik iz Elokeinu un
compassionate is our G-d and

[6] Hashem is shomer over the petayim *(simple-hearted, helpless)*;

ו ה פֿאַרהיט די אומגעניטע ;
umgenite di farhit Hashem
inexperienced the protects Hashem

I was in need and li yehoshia *(me He saved)*.

איך בין געווען געפֿאַלן, אוּן ער האָט מיך געהאָלפֿן.
geholfn mich hot er un gefaln geven bin ich
saved me has he and fallen having been am I

[7] Return, my nefesh, to thy menuchah *(rest, resting place)*;

ז קער זיך אום , מיַין זעל , צו דיַין רויִקייט .
roikeit dain tsu zel main um zich ker
tranquillity your to soul my back self turn

for Hashem hath dealt bountifully with thee.

וואָרעם ה האָט דיר גוטס געטאָן.
geton guts dir hot Hashem vorem
done good things for you(SG) has Hashem because

[8] For Thou hast saved my nefesh from mavet *(death)*,

ח וואָרעם האָסט אַרויסגעצויגן מיַין זעל פֿון טויט ,
toit fun zel main aroisgetsoign host vorem
death from soul my brought out you have because

mine eye from dimah *(tears)*,

פֿון טרערן מיַין אויג,
oig main trern fun
eye my tears from

and mine regel *(foot)* from stumbling.

מיַין פֿוס פֿון שטרויכלונג .
shtroichlung fun fus main
stumbling block from foot my

[9] I will walk before Hashem

ט איך וועל אומגיין פֿאַר ה
Hashem far umgein vel ich
Hashem before walk will I

in the Artzot HaChayim *(the Land of the Living)*.

אין די לענדער פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun lender di in
living the of lands the in

[10] He'emaneti *(I believed)*;

י איך האָב געגלויבט, וועז איך האָב גערעדט:
geredt hob ich ven gegloibt hob ich
spoken have I when believed have I

therefore have I spoken; I was greatly afflicted.

איך בין געפלאָגן געווען זייער .
zeyer geven geplogn bin ich
very much having been afflicted am I

[11] I said in my chafaz *(haste, alarm, consternation)*,

יא איך האָב געזאָגט אין מײַן אַנגסט:
angst main in gezogt hob ich
fear my in said have I

Kol HaAdam Kozev *(all men are liars)*.

אַלע מענטשן זײַנען פֿאַלש.
falsh zainen mentshn ale
false are men all

[12] How shall I repay Hashem

יב ווי זאָל איך אָפּצאָלן ה
Hashem optsolen ich zol vi
Hashem repay I shall how

for all His benefits to me?

אַלע זײַנע טובֿות צו מיר?
mir tsu toivus zaine ale
me to goodness his all

[13] I will raise the Kos Yeshu'ot *(the Cup of Salvation)*,

יג דעם כּוס פֿון ישועות וועל איך אויפֿהייבן,
oifheibn ich vel yeshues fun kos dem
lift up I will saving acts of cup the

and call upon Hashem b'Shem *(by Name)*.

און דעם נאָמען פֿון ה וועל איך רופֿן,
rufn ich vel Hashem fun nomen dem un
call I will Hashem of name the and

[14] I will fulfill my nederim *(vows)* unto Hashem now

יד מײַנע נדרים צו ה וועל איך באַצאָלן
batsoln ich vel Hashem tsu nedrim maine
repay I will Hashem to vows my

in the presence of all His people.

אַנטקעגן פֿאַר זײַן גאַנצן פֿאָלק .
folk gantsn zain far antkegen
people whole his before facing

[15] Precious in the eyes of Hashem

טו שווער אין די אויגן פֿון ה
Hashem fun oign di in shver
Hashem of eyes the in heavy

is the mavet of His Chasidim.

איז דער טויט פֿון זײַנע פֿרומע .
frume zaine fun toit der iz
pious faithful his of death the is

[16] O Hashem, truly I am Thy eved;

טז איך בעט דיך , ה , ווָאַרעם איך
ich vorem Hashem dich bet ich
I because o Hashem you(SG) entreat I

בין דײַן קנעכט ,
knecht dain bin
servant your am

I am Thy eved, ben amatecha *(the son of Thy maid servant)*;

איך בין דײַן קנעכט , דער זון פֿון דײַן דינסט ;
dinst dain fun zun der knecht dain bin ich
female servant your of son the servant your am I

Thou hast removed my chains.

האָסט לויזגעמאַכט מײַנע בינדשטריק .
bindshtrik maine loizgemacht host
binding ropes my loosed you have

[17] I will sacrifice to Thee the zevach todah *(the thanksgiving offering)*

יז איך וועל שלאַכטן צו דיר אַ דאַנקאָפּפֿער ,
dankopfer a dir tsu shlachtn vel ich
thank offering a you(SG) to sacrifice will I

and will call on the Shem Hashem.

און דעם נאָמען פֿון ה וועל איך רופֿן.
rufn ich vel Hashem fun nomen dem un
call I will Hashem of name the and

[18] I will fulfill my nederim to Hashem now

יח מײַנע נדרים צו ה וועל איך באַצאָלן
batsoln ich vel Hashem tsu nedrim maine
perform I will Hashem to vows my

in the presence of all His people.

אַנקעגן פַּאר זײַן גאַנצן פֹּאָלק ,
folk gantsn zain far ankegn
people entire his before in presence of

[19] In the khatzerot Beis Hashem,

יט אין די הויפֿן פֿון הס הויז ,
hoiz Hashems fun hoifn di in
house Hashem's of courtyards the in

in the midst of thee, O Yerushalayim.

אין מיטן פֿון דיר , ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim dir fun mitn in
Yerushalayim you(SG) of midst in

Praise ye Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

117

O praise Hashem, all ye Goyim;

קיז

לויבט ה , אַלע פֿעלקער,
felker ale Hashem loibt
nations all Hashem praise

praise Him, all ye peoples.

גיט אַ שבַּח צו אים, אַלע אומות ,
umes ale im tsu shevech a git
peoples all him to praise a give

[2] For His chesed is mighty toward us;

ב וואָרעם שטאַרק איז זײַן חֶסֶד אויף אונדז,
undz oif chesed zain iz shtark vorem
us upon lovingkindness his is powerful for

and the Emes Hashem endureth l'olam *(forever)*.

און די טרײַשאַפֿט פֿון ה איז אויף אייביק.
eibik oif iz Hashem fun traishaft di un
ever for is Hashem of faithfulness the and

Praise ye Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

118

O give thanks unto Hashem; for He is tov;

קיח

גיט אַ דאַנק צו ה ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem
good is he because

Ki l'olam chasdo *(for His mercy endureth forever)*.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[2] Let Yisroel now say,

ב זאָל נון זאָגן יִשְׂרָאֵל:
Yisroel zogn Nun zol
Yisroel say now let

Ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[3] Let the Bais Aharon now say,

ג זאָל נון זאָגן דאָס הויז פֿון אַהרֹן :
Aharon fun hoiz dos zogn Nun zol
Aaron of house the say now let

Ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[4] Let them now that fear Hashem say,

ד זאָל נון זאָגן די וואָס פֿאָרכטן ה :
Hashem forchtn vos di zogn Nun zoln
Hashem be in dread who the ones say now let

Ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[5] I called upon Hashem in distress;

ה פֹּון ענגעניש האָב איך געפֿוֹן ה ,
Hashem gerufn ich hob engenish fun
Hashem called for I have distress from

Hashem answered me, and set me in a broad place.

האָט ה מיר געענטפֿערט מיט דער ברייטערניש.
breiternish der mit geentfert mir Hashem hot
broadness the with answered me Hashem has

[6] Hashem is on my side;

ו ה איז מיט מיר, איך האָב נישט קיין מורא ,
moire kein nisht hob ich mir mit iz Hashem
fear any not have I me with is Hashem

I will not fear; what can adam do unto me?

וואָס קען אַ מענטש מיר טאָן?
ton mir mentsh a ken vos
do to me man a can what

[7] Hashem taketh my part through them that help me;

ז ה איז מיר מיין העלפֿער,
helfer main mir iz Hashem
helper my to me is Hashem

therefore shall I see my desire upon them that hate me.

און איך וועל זען אויף מיינע שׂונאים .
sonem maine oif zen vel ich un
enemies my off see will I and

[8] It is better to trust in Hashem

ח בעסער זיך באַשיצן אין ה ,
Hashem in bashitsn zich beser
Hashem in to shelter self better

than to put confidence in adam.

איידער זיך פֿאַרזיכערן אויף אַ מענטשן .
mentshn a oif farzichern zich eider
man a on to trust self than

[9] It is better to trust in Hashem

ט בעסער זיך באַשיצן אין ה ,
Hashem in bashitsn zich beser
Hashem in to shelter self better

than to put confidence in nedivim *(nobles)*.

איידער זיך פֿאַרזיכערן אויף פֿירשטן.
firshtn oif farzichern zich eider
princes on to trust self than

[10] All Goyim surrounded me;

י אַלע פֿעלקער האָבן מיך אַרומגערינגלט;
arumgeringlt mich hobn felker ale
encircled me have nations all

but in the Shem Hashem will I cut them off.

מיט דעם נאָמען פֿון ה אָבער וועל
vel ober Hashem fun nomen dem mit
will however Hashem of name the with

איך זיי פֿאַרשנײַדן.
farshnaidn zei ich
cut off them I

[11] They surrounded me; yes, they compassed me about;

יא זיי האָבן מיך אַרומגערינגלט, יאָ אַרומגערינגלט
arumgeringlt yo arumgeringlt mich hobn zei
encircled yes encircled me have they

האָבן זיי מיך ;
mich zei hobn
me they have

but in the Shem Hashem I will cut them off.

מיט דעם נאָמען פֿון ה אָבער וועל
vel ober Hashem fun nomen dem mit
will however Hashem of name the with

איך זיי פֿאַרשנײַדן.
farshnaidn zei ich
cut off them I

[12] They compassed me about like devorim *(bees)*;

יב זיי האָבן מיך אַרומגערינגלט ווי בינען;
binen vi arumgeringlt mich hobn zei
bees like encircled me have they

they are extinguished like the eish of kotzim *(thorns)*;

זיי זײַנען פַֿארלאָשן געוואָרן ווי
vi gevorn farloshn zainen zei
as having become extinguished are they

פַֿייַער פֿון דערנער;
derner fun faier
thorns of fire

for in the Shem Hashem I will cut them off.

פַֿאַר וואָר, מיט דעם נאָמען פֿון ה וועל
vel Hashem fun nomen dem mit vor far
will Hashem of name the with truly for

איך זיי פַֿארשנײַדן.
farshnaidn zei ich
cut off them I

13 Thou hast hard pushed at me that I fell;

ג שטויסן האָסטו מיך געשטויסן צום פַֿאַלן,
faln tsum geshtoisn mich hostu shtoisn
fall unto the pushed me have you push

but Hashem helped me.

אָבער ה האָט מיך געהאָלפֿן.
geholfn mich hot Hashem ober
helped me has Hashem but

14 Hashem is my oz *(strength)* and zimrah *(song)*,

ד מײַן שטאַרקייט און געזאַנג איז ה ,
Hashem iz gezang un shtarkeit main
Hashem is song and strength my

and He is become my Yeshu'ah *(salvation)*.

און ער איז מיר געווען אַ ישועה .
yeshue a geven mir iz er un
salvation a become for me is he and

15 The voice of rejoicing and Yeshu'ah *(salvation)*

ט אַ קול פֿון געזאַנג און ישועה
yeshue un gezang fun kol a
salvation and song of sound a

is in the ohalim of the tzaddikim;

איז אין די געצעלטן פֿון די צדיקים ;
tsadikim di fun getseltn di in iz
righteous the of tents the in is

the Yamin Hashem doeth valiantly.

די רעכטע האַנט פֿון ה טוט גבֿורות .
gevuros tut Hashem fun hant rechte di
mighty acts does Hashem of hand right the

16 The Yamin Hashem is exalted;

טז די רעכטע האַנט פֿון ה איז דערהויבן,
derhoibn iz Hashem fun hant rechte di
exalted is Hashem of hand right the

the Yamin Hashem doeth valiantly.

די רעכטע האַנט פֿון ה טוט גבֿורות .
gevuros tut Hashem fun hant rechte di
mighty acts does Hashem of hand right the

17 I shall not die, but live,

יז איך וועל נישט שטאַרבן נאָר לעבן,
lebn nor shtarbn nisht vel ich
live but die not will I

and declare the ma'asim *(works)* of Hashem.

און דערציילן די מעשׂים פֿון ה .
Hashem fun meisim di dertseiln un
Hashem of deeds the tell and

18 Hashem hath hard chastened me severely;

יח שטראָפֿן געשטראָפט האָט מיך ה ,
Hashem mich hot geshtroft shtrofn
Hashem me has punished to punish

but He hath not given me over unto mavet *(death)*.

אָבער צום טויט האָט ער מיך נישט געגעבן .
gegebn nisht mich er hot toit tsum ober
given not me he has death to but

19 Open to me the sha'arei tzedek;

יט עפֿנט מיר די טויערן פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun toiern di mir efent
righteousness of gates the for me open

I will go through them, and I will praise Hashem;

אִיך וועל אַרײַנגיין אין זיי , אִיך וועל דאַנקען ה .
Hashem danken vel ich zei in araingein vel ich
Hashem thank will I them in enter will I

[20] This is the sha'ar of Hashem,

כ דאָס איז דער טויער פֿון ה ,
Hashem fun toier der iz dos
Hashem of gate the is this

into which the tzaddikim shall enter.

די גערעכטע זאָלן אַרײַנגיין אין אים.
im in araingein zoln gerechte di
it in enter shall righteous the

[21] I will praise Thee;

כא איך דאַנק דיר , ווארעם האָסט מיר געענטפֿערט,
geentfert mir host vorem dir dank ich
answered me have for you(SG) thank I

for Thou hast heard me, and art become my Yeshu'ah *(salvation)*.

און ביסט מיר געווען אַ ישועה .
yeshue a geven mir bist un
salvation a become to me you are and

[22] The Even *(Stone)* which the Bonim *(Builders)* rejected

כב דער שטיין וואָס די בוימײַנסטערס האָבן פֿאַרוואַרפֿן,
farvorfen hobn boimainsters di vos shtein der
rejected have builders the which stone the

has become the Rosh Pinnah *(Cornerstone)*.

איז געווארן צום הויפּט פֿונעם ווינקל .
vinkel funem hoipt tsum gevorn iz
corner of the head for the having become is

[23] This is Hashem's doing;

כג פֿון ה איז דאָס געשען ,
geshen dos iz Hashem fun
happened this has Hashem from

it is marvellous in our eyes.

וווּנדערלעך איז עס אין אונדזערע אויגן.
oign undzere in es iz vunderlech
eyes our in it is miraculous

[24] This is the yom which Hashem hath made;

כד דאָס איז דער טאָג וואָס ה האָט געמאַכט,
gemacht hot Hashem vos tog der iz dos
made has Hashem which day the is this

let us rejoice and be glad in it.

לאָמיר לוסטיק זיין און זיך פֿרייען אין אים.
im in freyen zich un zain lustik lomir
him in rejoice self and be joyful let us

[25] Save now, we beseech Thee, Hashem;

כה איך בעט דיך , ה , העלף אַנטקעגנקומען !
antkegenkumen helf Hashem dich bet ich
come toward help o Hashem you(SG) entreat I

Hashem, we beseech thee, send now prosperity.

איך בעט דיך , ה , באַגליק נון !
Nun baglik Hashem dich bet ich
now you will succeed o Hashem you(SG) entreat I

[26] Baruch habah b'Shem Hashem;

כו געבענטשט דער וואָס קומט אין נאָמען פֿון ה !
Hashem fun nomen in kumt vos der gebentsht
Hashem of name in comes who the one blessed

we have blessed you from the Beis Hashem.

מיר בענטשן אײַך פֿון הס הויז .
hoiz Hashems fun aich bentshn mir
house Hashem's from you bless we

[27] Hashem is G-d, Who hath showed us light;

כז ה איז אֵל , און ער האָט אונדז דערלוכטן;
derluchtn undz hot er un El iz Hashem
shed light for us has he and G-d is Hashem

bind the chag *(festival offering)* with cords,

פֿלעכט אַ טאַנץ מיט צווײַגן
tsvaign mit tants a flecht
branches with dance a weaves

even until the karnot of the Mizbe'ach.

ביז די הערנער פֿון מזבח .
mizbeyech fun herner di biz
altar of horns the until

כח מַיִן ג-ט ביסטו , אוּן איך וועל דיר דאַנקען;
danken dir vel ich un bistu G-t main
thank you(SG) will I and are you G-d my

מַיִן ג-ט – וועל איך דיך דערהייבן.
derheibn dich ich vel G-t main
exalt you(SG) I will G-d my

כט גיט אַ דאַנק צו ה , וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem Hashem tsu dank a git
good is he for Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[28] Thou art my G-d, and I will praise Thee;

Thou art Elohai, I will exalt Thee.

[29] O give thanks unto Hashem; for He is tov;

ki l'olam chasdo *(for His mercy endureth forever)*.

ALEF

אָ

119 Ashrei are the blameless ones in the derech,

קיט

ווויל צו די וואָס זייער וועג
veg zeyer vos di tsu voil
way their who the ones to blessed

, איז ערלעך
erlech iz
blameless is

who walk in the torat Hashem.

וואָס גייען אין דער תורה פֿון ה .
Hashem fun toyre der in geyen vos
Hashem of instruction the in walk who

ב ווויל צו די וואָס היטן זיינע צייגנים ,
tseignim zaine hitn vos di tsu voil
testimony his keeps who the one to blessed

and that seek Him with kol lev.

וואָס זוכן אים מיטן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn mitn im zuchn vos
heart all the with him seeks who

ג אוּן זיי טוען נישט קיין אומרעכט,
umrecht kein nisht tuen zei un
injustice any not do they and

they walk in His drakhim.

זיי גייען אין זיינע וועגן .
vegen zaine in geyen zei
ways his in walk they

ד האָסט געבאָטן דיינע באַפֿעלן ,
bafeln daine gebotn host
commands your ordered you have

over Thy pikkudim *(precepts)*.

זיי אָפּצוהיטן זייער .
zeyer optsuhiten zei
very much to hold fast to them

ה הלוואַי זאָלן פֿעסט זיין מיינע וועגן ,
vegen maine zain fest zoln halevay
ways my be resolute may if only

to be shomer over Thy chukkim *(statutes)*!

צו היטן דיינע געזעצן !
gezetsn daine hitn tsu
laws your keep to

ו דענצמאָל וועל איך זיך נישט שעמען .
shemen nisht zich ich vel dentsmol
be ashamed not self I will then

when I have respect unto all Thy mitzvot.

ווען איך קוק אויף אַלע דיינע גאָבאָט .
gebot daine ale oif kuk ich ven
commandments your all upon look I when

[1] Ashrei are they that keep His edot *(testimonies)*,

and that seek Him with kol lev.

[3] They also do no iniquity;

they walk in His drakhim.

[4] Thou hast commanded us to be diligently shomer

over Thy pikkudim *(precepts)*.

[5] O that my drakhim were directed

to be shomer over Thy chukkim *(statutes)*!

[6] Then shall I not be ashamed,

when I have respect unto all Thy mitzvot.

[7] I will praise Thee with yosher levav *(uprightness of heart)*

ז איך וועל דיך לויבן מיט רעכטפֿאַרטיקייט פֿון האַרצן,
hartsn fun rechtfartikeit mit loibn dich vel ich
heart of uprightness with praise you(SG) will I

when I shall have learned Thy righteous mishpatim *(ordinances)*.

ווען איך לערן דיַינע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine lern ich ven
judgments righteous your learn I when

[8] I will keep Thy chukkim;

ח דיַינע גאָלסט מיך נישט פֿאַרלאָזן ביז גאָר .
hitn ich vel gezetsn daine
keep I will laws your

O forsake me not utterly.

gor biz farlozen nisht mich zolst
utmost until forsake not me may you(SG)

BEIS ב

[9] How shall a na'ar cleanse his way?

ט מיט וואָס קען אַ יונגער מענטש האַלטן ריין זיַין וועג?
veg zain rein haltn mentsh yunger a ken vos mit
way his tahor keep man young a can what with

By being shomer thereto according to Thy Davar *(Word)*.

צו זיַין אָפּגעהיט לויט דיַין וואָרט.
vort dain loit opgehit zain tsu
word your according to careful be to

[10] With my kol lev have I sought Thee;

י מיט מיַין גאַנצן האַרצן האָב איך דיך געזוכט ;
gezucht dich ich hob hartsn gantsn main mit
sought you(SG) I have heart whole my with

O let me not wander from Thy mitzvot.

לאָז מיך נישט אַוועקבלאָנדזשען פֿון דיַינע . געבאָט
gebot daine fun avekblondzhen nisht mich loz
commandments your from wander away not me let

[11] Thy word have I hid in my lev,

יא אין מיַין האַרצן האָב איך באַהאַלטן דיַין וואָרט,
vort dain bahaltn ich hob hartsn main in
word your hidden I have heart my in

lema'an *(so that)* I might not sin against Thee.

כּדי איך זאָל נישט זינדיקן צו דיר .
dir tsu zindikn nisht zol ich kedei
you(SG) against sin not may I so that

[12] Baruch atah, Adonoi (Hashem);

יב געלויבט ביסטו , ה ;
Hashem bistu geloibt
Hashem are you praised

teach me Thy chukkim.

לערן מיך דיַינע גאָלסט .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

[13] With my sfatayim *(lips)* have I declared

יג מיט מיַינע ליפּן האָב איך דערציילט
dertseilt ich hob lipn maine mit
told I have lips my with

all the mishpatim of Thy mouth.

אַלע משפּטים פֿון דיַין מויל .
moil dain fun mishpotim ale
mouth your of judgments all

[14] I have rejoiced in the derech of Thy edot *(testimonies)*,

יד מיט דעם וועג פֿון דיַינע צייגנים האָב איך מיך געפֿרייט
gefreit mich ich hob tseignim daine fun veg dem mit
rejoiced me I have testimony your of way the with

as much as in all riches.

ווי מיט אַלע עשירות.
eshires ale mit vi
wealth all with as

[15] I will meditate in Thy pikkudim,

טו איך טראַכט אָן דיַינע באַפֿעלן ,
bafeln daine on tracht ich
commands your on meditates I

and consider Thy orkhot *(paths)*.

ון איך קוק אויף דיַינע וועגן .
vegen daine oif kuk ich un
ways your at look I and

[16] I will delight myself in Thy chukkim;

טז מיט דיַינע גענעצן קוויק איך מיך ,
mich ich kvik gezetsn daine mit
myself I delight laws your with

I will not forget Thy Davar.

איך פַֿארגעס נישט דיַין וואָרט.
vort dain nisht farges ich
word your not forget I

GIMEL

ג

[17] Deal bountifully with Thy eved, that I may live,

יז באַשער דיַין קנעכט , איך זאָל לעבן,
lebn zol ich knecht dain basher
live may I servant your inscribe into s.o.'s destiny

and be shomer over Thy Davar.

און איך וועל היטן דיַין וואָרט.
vort dain hitn vel ich un
word your keep will I and

[18] Open Thou mine eyes,

יח אַנטפלעק מיַינע אויגן, איך זאָל זען
zen zol ich oign maine antplek
see may I eyes my unveil

that I may behold nifla'ot out of Thy torah.

די וווּנדער פֿון דיַין תּורה .
toyre dain fun vunder di
instruction your of wonders the

[19] I am a ger on ha'aretz;

יט אַ פֿרעמדער בין איך אויף דער ערד ;
erd der oif ich bin fremder a
earth the on I am stranger a

hide not Thy mitzvot from me.

נישט פֿאַרבאָרג פֿון מיר דיַינע געבאָט .
gebot daine mir fun farborg nisht
commandments your me from hide not

[20] My nefesh is shattered with ta'avah

כ צעבראָכן איז מיַין זעל פֿון גלוסטעניש
glustenish fun zel main iz tsebrochn
desire from soul my is broken

for Thy mishpatim at all times.

נאָך דיַינע משפּטים אין יעטוועדער צייַט.
tsait yetveder in mishpotim daine noch
time every in judgments your after

[21] Thou hast rebuked the zedim that are arurim,

כא שרייַסט אָן אויף די פֿאַרשאָלטענע מוטוויליקע,
mutvilike farsholtene di oif on shraist
arrogant cursed the on against cry aloud

which do wander from Thy mitzvot.

וואָס בלאָנדזשען אַוועק פֿון דיַינע געבאָט .
gebot daine fun avek blondzhen vos
commandments your from away go astray who

[22] Remove from me cherpah *(reproach)* and contempt;

כב קייַקל אַראָפּ פֿון מיר שאַנד און בזיון ,
bizoyn un shand mir fun arop kaikl
contempt and shame me from off roll

for I have kept Thy edot *(testimonies)*.

וואָרעם דיַינע צייגנים האָב איך געהיט.
gehit ich hob tseignim daine vorem
kept I have testimony your for

[23] Though sarim *(princes)* also sit and speak slander against me,

כג הגם האַרן זיצן און רעדן קעגן מיר,
mir kegen redn un zitsn harn hagam
me against speak and sit lords though

yet Thy eved meditates on Thy chukkim.

טראַכט דיַין קנעכט אָן דיַינע געזעצן ,
gezetsn daine on knecht dain tracht
laws your on servant your meditates

כד יאָ , דיַינע צייגנים זיַינען מיַין קוויקונג ,
kvikung main zainen tseignim daine yo
delight my are testimonies your yes

. מיַינע עצה-געבער די
maine eitse-geber di
my counsel-givers the ones

[24] Thy edot *(testimonies)* also are my delight

and anshei atzati *(my counsellors)*.

DALET

ד

כה באַהעפֿט צום שטויב איז מיַין זעל ;
zel main iz shtoib tsum baheft
soul my is dust to joined

לעב מיך אויף לויט דיַין וואָרט.
vort dain loit oif mich leb
word your according to upon me revive

[25] My nefesh has deveykus unto the aphar;

revive Thou me according to Thy Davar.

כו איך האָב דערציילט מיַינע וועגן ,
vegen maine dertseilt hob ich
ways my told have I

און דו האָסט מיר געענטפֿערט.
geentfert mir host du un
heard me have you and

לערן מיך דיַינע געזעצן .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

[26] I have recounted my drakhim, and Thou heardest me;

teach me Thy chukkim.

כז דעם וועג פֿון דיַינע באַפֿעלן מאַך מיך פֿאַרשטיין ,
farshtein mich mach bafeln daine fun veg dem
understand me make commands your of way the

און איך וועל רעדן פֿון דיַינע וווּנדער .
vunder daine fun redn vel ich un
wonders your concerning words will I and

[27] Make me to understand the derech of Thy pikkudim;

so shall I meditate on Thy nifla'ot.

כח מיַין זעל טרערט פֿון קומער ;
kumer fun trert zel main
sorrow from weeps soul my

ריכט מיך אויף לויט דיַין וואָרט.
vort dain loit oif mich richt
word your according to up me raise

[28] My nefesh drops with heavy sorrow;

strengthen Thou me according unto Thy Davar.

כט דעם וועג פֿון ליגן טו אָפּ פֿון מיר ,
mir fun op tu lign fun veg dem
me from away do lies of way the

און מיט דיַין תּורה לייַטזעליק מיך .
mich laitzelik toyre dain mit un
to me be gracious instruction your with and

[29] Remove from me the derech sheker;

and graciously grant me Thy torah.

ל דעם דרך אמוּנה האָב איך אויסגעוויילט ,
oisgeveilt ich hob emune derech dem
chosen I have faithfulness way of the

דיַינע משפּטים האָב איך געהאַלטן פֿאַר מיר.
mir far gehaltn ich hob mishpotim daine
me before held up I have judgments your

[30] I have chosen the derech emunah;

thy mishpatim have I accounted worthy.

לא איך בין באַהעפֿט אָן דיַינע צייגנים ;
tseignim daine on baheft bin ich
testimonies your to joined am I

ה , זאָלסט מיך נישט פֿאַרשעמען.
farshemen nisht mich zolst Hashem
reproach not me may you(SG) o Hashem

[31] I have deveykus with Thy edot *(testimonies)*;

Hashem, let me not be ashamed.

[32] I will run the derech of Thy mitzvot,

לב אין דעם וועג פֿון דײַנע געבאָט טו איך לויפֿן,
loifn ich tu gebot daine fun veg dem in
run I do commandments your of way the in

for Thou shalt set my lev free.

וואָרעם דו דערברייטערסט מײַן האַרץ.
harts main derbreiterst du vorem
heart my widen you because

HEH ה

[33] Teach me, Hashem, the derech of Thy chukkim;

לג לערן מיך , ה , דעם וועג פֿון דײַנע געזעצן ,
gezetsn daine fun veg dem Hashem mich lern
laws your of way the Hashem me teach

and I shall keep it unto the end.

און איך וועל אים היטן ביז לעצט .
letst biz hitn im vel ich un
the very end until keep them will I and

[34] Give me understanding, and I shall keep Thy torah;

לד מאַך מיך פֿאַרשטיין , כּדי איך זאָל היטן
hitn zol ich kedei farshtein mich mach
keep shall I so that understand me make

, דײַן תּורה
toyre dain
instruction your

yes, I shall be shomer over it with my kol lev.

און זי האַלטן מיטן גאַנצן האַרצן .
hartsn gantsn mitn haltn zi un
the heart all with hold it and

[35] Make me to go in the path of Thy mitzvot;

לה פֿיר מיך אין דעם שטעג פֿון דײַנע , געבאָט
gebot daine fun shteg dem in mich fir
commandments your of path the in me lead

for therein do I delight.

וואָרעם נאָך אים האָב איך געגאַרט .
gegart ich hob im noch vorem
yearned for I have it after for

[36] Incline my lev unto Thy edot,

לו נײַג , מײַן האַרץ צו דײַנע צייגנים ,
tseignim daine tsu harts main naig
testimonies your to heart my incline

and not to betza *(covetousness, selfish gain)*.

און נישט צו גײַציקייט .
gaitsikeit tsu nisht un
gain to not and

[37] Turn away mine eyes from beholding shav *(vanity)*;

לז נעם אַוועק מײַנע אויגן פֿון קוקן אויף ; נישטיקייט
nishtikeit oif kukn fun oign maine avek nem
worthlessness upon looking of eyes my away take

and revive Thou me in Thy derech.

אין דײַנע וועגן לעב מיך אויף.
oif mich leb vegen daine in
on me revive ways your in

[38] Establish Thy word unto Thy eved,

לח זײַ מקיים צו דײַן קנעכט דײַן צוזאָג
tsuzog dain knecht dain tsu mekayem zai
promise your servant your to fulfilled be

which is for the fear of Thee.

וואָס צו דײַנע פֿאָרכטער.
forchter daine tsu vos
fearers your for which is

[39] Turn away my cherpah which I fear;

לט טו אָפּ מײַן שאַנד וואָס איך שרעק מיך , דערפֿאַר
derfar mich shrek ich vos shand main op tu
because of it to me terror I which shame my away do

for Thy mishpatim are tovim.

וואָרעם דײַנע משפּטים זײַנען גוט .
gut zainen mishpotim daine vorem
good are judgments your because

[40] Hinei, I have longed after Thy precepts;

מ זע , איך האָב געשמאַכט נאָך דײַנע באַפֿעלן ;
ze ich hob geshmacht noch daine bafeln
behold I have longed for after your commands

revive me in Thy tzedakah.

אין דײַן געראַטעוועט לעב מיך אויף.
in dain gerechtikeit leb mich oif
in your righteousness revive me on

VAV

ו

[41] Let Thy chasadim come also unto me, Hashem,

מא און זאָלן קומען דײַנע חסדים
un zoln kumen daine chasadim
and may they come your loving kindnesses

, ה ,אויף מיר
Hashem mir oif
o Hashem me on

even Thy Teshu'ah *(salvation)*, according to Thy word.

, צוזאָג דײַן לויט הילף דײַן
tsuzog dain loit hilf dain
promise your according to salvation your

[42] So shall I have wherewith to answer him that reproacheth me;

מב אַז איך זאָל קענען ענטפֿערן מײַן
az ich zol kenen entfern main
so that I shall be able to answer my

;לעסטערער אַ וואָרט
vort a lesterer
word a insulters

for I trust in Thy Davar.

וואָרעם איך האָב מיך פֿאַרזיכערט אויף דײַן וואָרט.
vorem ich hob mich farzichert oif dain vort
for I have trusted myself on your word

[43] And take not the devar emes

מג און זאָלסט נישט אָפּרײַסן אין גאַנצן
un zolst nisht opraisn in gantsn
and may you(SG) not detach in entirety

utterly out of my mouth;

,פֿון מײַן מויל דאָס וואָרט אמת
fun main moil dos vort emes
from my mouth the word of truth

for I have hoped in Thy mishpatim.

וואָרעם אויף דײַנע משפּטים האָב איך געהאַרט.
vorem oif daine mishpotim hob ich gehart
for on your judgments I have waited

[44] So shall I be shomer over Thy torah

מד און איך וועל תּמיד היטן דײַן תּורה ,
un ich vel tamid hitn dain toyre
and I will continually keep your instruction

tamid l'olam va'ed.

אויף אייביק און שטענדיק.
oif eibik un shtendik
for ever and always

[45] And I will walk freely in a wide place;

מה און לאָמיך אומגיין אין דערבריייטערניש
un lomich umgein in derbreiternish
and let me walk in open place

for I seek Thy pikkudim.

וואָרעם דײַנע באַפֿעלן האָב איך געזוכט .
vorem daine bafeln hob ich gezucht
for your commands I have sought

[46] I will speak of Thy edot *(testimonies)* also before melachim,

מו און איך וועל רעדן פֿון דײַנע צייגנים פֿאַר מלכים ,
un ich vel redn fun daine tseignim far mlochim
and I will speak of your testimonies before kings

and will not be ashamed.

און איך וועל מיך נישט שעמען .
un ich vel mich nisht shemen
and I will myself not be ashamed

[47] And I will delight myself in Thy mitzvot,

מז און איך וועל מיך קוויקן מיט דיַינע געבאָט
un ich vel mich kvikn mit daine gebot
and I will myself delight with your commandments

which I love.

וואָס איך האָב ליב.
vos ich hob lib
which I have love

[48] My palms also will I lift up unto Thy mitzvot,

מח און איך וועל אויפהייבן מיַינע הענט צו דיַינע געבאָט
un ich vel oifheibn maine hent tsu daine gebot
and I will lift up my hands to your commandments

which I love;

וואָס איך האָב ליב,
vos ich hob lib
which I have love

and I will meditate on Thy chukkim.

און איך וועל טראַכטן אָן דיַינע געזעצן.
un ich vel trachtn on daine gezetsn
and I will think on your laws

ZAYIN ז

[49] Remember the davar to Thy eved,

מט געדענק דאָס וואָרט צו דיַין קנעכט,
gedenk dos vort tsu dain knecht
remember the word to your servant

on which Thou hast made me hope.

וועדליק דו האָסט מיך געמאַכט האָפֿן.
vedlik du host mich gemacht hofn
according to what you have me made wait

[50] This is my comfort in my oni *(affliction)*;

נ דאָס איז מיַין טרייסט אין מיַין פּיין,
dos iz main treist in main pain
this is my comfort in my affliction

for Thy word hath revived me.

וואָס דיַין צוזאָג לעבט מיך אויף.
vos dain tsuzog lebt mich oif
which your promise gives me life on

[51] The zedim *(arrogant ones)* have had me greatly in derision;

נא די מוטווילקע האָבן געשפּעט פֿון מיר זייער –
di mutvilike hobn geshpet fun mir zeyer
the arrogant have mockery concerning me very much

yet have I not turned aside from Thy torah.

פֿון דיַין תּורה האָב איך זיך נישט אָפּגענייגט.
fun dain toyre hob ich zich nisht opgeneigt
from your instruction have I self not deviate

[52] I remembered Thy mishpatim from of old, Hashem;

נב איך האָב געדאַכט, ה', אָן דיַינע
ich hob gedacht Hashem on daine
I have remembered o Hashem on your

משפּטים פֿון אייביק אָן,
mishpotim fun eibik on
judgments from of old on

and have comforted myself.

און איך האָב מיך געטרייסט.
un ich hob mich getreist
and I have myself comforted

[53] Zalafah *(indignation)* hath taken hold upon me

נג אַ ברענעדיקער צאָרן האָט מיך אָנגענומען,
a brenediker tsorn hot mich ongenumen
a burning anger has me grasped

because of the resha'im that forsake Thy torah.

פֿון וועגן די רשעים וואָס
fun vegen di reshoim vos
concerning the wicked ones who

פֿאַרלאָזן דיַין תּורה.
farlozen dain toyre
forsaken your instruction

[54] Thy chukkim have been my zemirot *(songs)*

נד געזאַנגען זײַנען מיר געווען דײַנע געזעצן
gezetsn daine geven mir zainen gezangen
laws your having been for me are songs

in the bais of my pilgrimage.

אין הויז פֿון מײַן פֿאַרפֿרעמדטקייט.
farfremdtkeit main fun hoiz in
strangerhood my of house in the

[55] I have remembered Thy Shem, Hashem, in the lailah,

נה איך האָב דערמאָנט ביי נאַכט דײַן נאָמען, ה׳,
Hashem nomen dain nacht bai dermont hob ich
o Hashem name your night by remembered have I

and have been shomer over Thy torah.

און איך האָב געהיט דײַן תּורה.
toyre dain gehit hob ich un
instruction your kept have I and

[56] Zot hayetah li *(this has been to me)*,

נו דאָס האָב איך געהאַט:
gehat ich hob dos
had I have this

because I kept Thy pikkudim *(precepts)*.

וואָס איך האָב געהאַלטן דײַנע באַפֿעלן.
bafeln daine gehaltn hob ich vos
commands your kept have I which

CHET ח

[57] Thou art my chelek, Hashem;

נז מײַן טייל, ה׳, האָב איך געזאָגט,
gezogt ich hob Hashem teil main
said I have Hashem part my

I have said I would be shomer over Thy words.

איז צו היטן דײַנע ווערטער.
verter daine hitn tsu iz
words your keep to is

[58] I sought Thy Face with my kol lev;

נח איך האָב געבעטן בײַ דיר מיטן גאַנצן האַרצן:
hartsn gantsn mitn dir bai gebetn hob ich
the heart all with you(SG) by entreated have I

be gracious unto me according to Thy word.

לײַטזעליק מיך לויט דײַן צוזאָג.
tsuzog dain loit mich laitzelik
promise your according to to me be gracious

[59] I thought on my drakhim,

נט איך האָב באַרעכנט מײַנע וועגן,
vegen maine barechnt hob ich
ways my thought about have I

and turned my feet unto Thy edot *(testimonies)*.

און געקערט מײַנע פֿיס צו דײַנע צייגנים.
tseignim daine tsu fis maine gekert un
testimonies your to feet my turned and

[60] I made haste,

ס איך האָב זיך געאײַלט און נישט געזאַמט
gezamt nisht un geailt zich hob ich
lingered not and hurried self have I

and delayed not to be shomer over Thy mitzvot.

צו היטן דײַנע געבאָט.
gebot daine hitn tsu
commandments your keep to

[61] The ropes of the resha'im have bound me;

סא די שטריק פֿון די רשעים האָבן מיך אַרומגעקניפּט –
arumgeknipt mich hobn reshoim di fun shtrik di
bound me have wicked ones the of cords the

but I have not forgotten Thy torah.

דײַן תּורה האָב איך נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht ich hob toyre dain
forgotten not I have instruction your

[62] At midnight I will rise to give thanks unto Thee

סב האַלבע נאַכט שטיי איך אויף דיר צו דאַנקען
danken tsu dir oif ich shtei nacht halbe
thank to you(SG) to I arise night mid

because of Thy righteous mishpatim.

פַּאַר דײַנע גערעכטע משפטים .
mishpotim gerechte daine far
judgments righteous your for

[63] I am a chaver of all them that fear Thee,

סג אַ חבֿר בין איך צו אַלע וואָס פֿאָרכטן דיך ,
dich forchtn vos ale tsu ich bin chever a
you(SG) be in dread who all to I am neighbor a

and of them that are shomer over Thy pikkudim.

און צו די וואָס היטן דײַנע באַפֿעלן .
bafeln daine hitn vos di tsu un
commands your keep who the ones to and

[64] Ha'aretz, Hashem, is full of Thy chesed;

סד דײַן חֶסֶד , ה , איז פֿול די ערד ;
erd di ful iz Hashem chesed dain
earth the full is o Hashem kindness your

לערן מיך דײַנע געזעצן .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

teach me Thy chukkim.

TET

ט

[65] Thou hast dealt well with Thy eved, Hashem,

סה האָסט געטאָן גוטס מיט דײַן קנעכט , ה ,
Hashem knecht dain mit guts geton host
o Hashem servant your with good things done you have

according unto Thy word.

לויט דײַן וואָרט.
vort dain loit
word your according to

[66] Teach me good judgment and da'as;

סו ווויל‌פֿאַרשטאַנדיקייט און וויסן לערן מיך ,
mich lern visen un voilfarshtandikeit
me teach knowledge and a good understanding

for I have believed in Thy mitzvot.

וואָרעם איך גלויב אין דײַנע געבאָט .
gebot daine in gloib ich vorem
commandments your in believe I because

[67] Before I was afflicted I went astray;

סז איידער איך האָב געליטן פֿלעג איך פֿאַרזען ,
farzen ich fleg gelitn hob ich eider
stray I used to afflicted was I before

but now have I been shomer over Thy word.

אָבער אַצונד טו איך היטן דײַן וואָרט.
vort dain hitn ich tu atsund ober
word your keep I do now but

[68] Thou art tov, and doest tov;

סח אַ גוטער ביסטו און אַ באַגיטיקער ;
bagitiker a un bistu guter a
doer of good a and are you good a

teach me Thy chukkim.

לערן מיך דײַנע געזעצן .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

[69] The zedim *(arrogant ones)* have forged a sheker against me;

סט די מוטווויליקע האָבן אָנגעשמירט אויף מיר ליגן ;
lign mir oif ongeshmirt hobn mutvilike di
lies me on on smeared have arrogant the

but I will keep Thy pikkudim with my kol lev.

איך היט מיטן גאַנצן האַרצן דײַנע באַפֿעלן .
bafeln daine hartsn gantsn mitn hit ich
commands your the heart all with keep I

[70] Their lev is callous like chelev;

ע פֿאַרשטאָפּט ווי פֿעטס איז זייער האַרץ ;
harts zeyer iz fets vi farshtopt
heart their is fats just as stopped up

I delight in Thy torah.

איך האָב מיך געקוויקט מיט דײַן תּורה .
toyre dain mit gekvikt mich hob ich
instruction your with quickened myself have I

[71] It is tov for me that I have been afflicted

עא ווויל איז צו מיר וואָס איך בין געפּיניקט , געוואָרן
gevorn gepainikt bin ich vos mir tsu iz voil
having become afflicted am I that which me to is good

l'ma'an *(in order that)* I might learn Thy chukkim.

כְּדי איך זאָל לערנען דיַינע געזעצן .
gezetsn daine lernen zol ich kedei
laws your learn may I so that

[72] The torah of Thy mouth is better unto me

עב מיר איז בעסער די תּורה פֿון דיַין מויל
moil dain fun toyre di beser iz mir
mouth your of instruction the better is for me

than thousands of zahav and kesef.

איידער טויזנטן גאָלד און זילבער.
zilber un gold toizntn eider
silver and gold thousands than

YOD

י

[73] Thy hands have made me and established me:

עג דיַינע הענט האָבן מיך געשאַפֿן און מיך געפֿורעמט;
gefuremt mich un geshafn mich hobn hent daine
formed me and created me have hands your

give me understanding, that I may learn Thy mitzvot.

מאַך מיך פֿאַרשטיין , כְּדי איך זאָל לערנען
lernen zol ich kedei farshtein mich mach
teach may I so that understand me make

דיַינע געבאָט .
gebot daine
commandments your

[74] They that fear Thee will be glad when they see me;

עד דיַינע פֿאָרכטער וועלן מיך זען און זיך פֿרייען,
freyen zich un zen mich veln forchter daine
rejoice self and see me will fearers your

for I have hoped in Thy Davar.

וואָרעם אויף דיַין וואָרט האָב איך געהאַרט.
gehart ich hob vort dain oif vorem
waited I have word your on because

[75] I know, Hashem, Thy mishpatim are tzedek,

עה איך ווייס , ה , אַז גערעכט זיַינען
zainen gerecht az Hashem veis ich
are righteous that o Hashem know I

דיַינע משפּטים ,
mishpotim daine
judgments your

and Thou in emunah *(faithfulness)* hast afflicted me.

און אויס טרייַשאַפֿט האָסטו מיך געפּיניקט.
gepainikt mich hostu traishaft ois un
afflicted me have you faithfulness out of and

[76] Let now Thy chesed be for my comfort,

עו זאָל זיַין , איך בעט דיך , דיַין חֶסֶד מיך צו טרייסטן,
treistn tsu mich chesed dain dich bet ich zain zol
comfort to to me kindness your you(SG) entreat I be shall

according to Thy word unto Thy eved.

אַזוי ווי דיַין צוזאָג צו דיַין קנעכט .
knecht dain tsu tsuzog dain vi azoi
servant your to promise your as just

[77] Let Thy rachamim come unto me, that I may live:

עז זאָל קומען אויף מיר דיַין דערבאַרעמונג,
derbaremung dain mir oif kumen zol
compassion your me on come may

כְּדי איך זאָל לעבן,
lebn zol ich kedei
life shall I so that

for Thy torah is my delight.

וואָרעם דיַין תּורה איז מיַין קוויקונג .
kvikung main iz toyre dain vorem
delight my is instruction your for

[78] Let the zedim *(arrogant ones)* be ashamed;

עח זאָלן פַֿאַרשעמט ווערן די מוטווילִיקע,
mutvilike di vern farshemt zoln
arrogant the become ashamed may

for they dealt perversely with me without a cause:

ווײַל זיי האָבן מיך געקריוודעט אומנישט;
umnisht gekrivdet mich hobn zei vail
in vain wronged me have they because

but I will meditate on Thy pikkudim *(percepts)*.

איך וועל טראַכטן אָן דײַנע באַפֿעלן .
bafeln daine on trachtn vel ich
commands your on think on will I

[79] Let those that fear Thee turn unto me,

עט זאָלן זיך קערן צו מיר די וואָס פֿאָרכטן דיך ,
dich forchtn vos di mir tsu kern zich zoln
you(SG) be in dread who the ones me to turn self may

and those that have known Thy edot.

און די וואָס וויסן דײַנע צייגנים .
tseignim daine veisn vos di un
testimonies your know who the ones and

[80] Let my lev be tamim *(blameless, complete)* in Thy chukkim;

פ זאָל מײַן האַרץ זײַן גאַנץ אין דײַנע געזעצן ,
gezetsn daine in gants zain harts main zol
laws your in whole be heart my may

that I be not ashamed.

כּדי איך זאָל נישט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht zol ich kedei
become ashamed not may I so that

Kaf כ

[81] My nefesh fainteth for Thy salvation:

פא מײַן זעל גייט אויס נאָך דײַן הילף ,
hilf dain noch ois geit zel main
salvation your after out go soul my

but I hope in Thy davar.

אויף דײַן וואָרט טו איך האַרן.
harn ich tu vort dain oif
wait I do word your on

[82] Mine eyes fail for Thy word saying,

פב מײַנע אויגן גייען אויס נאָך דײַן צוזאָג ,
tsuzog dain noch ois geyen oign maine
promise your after out go eyes my

Mosai *(when)* wilt Thou comfort me?

אַזוי צו זאָגן : ווען ווועסטו מיך טרייסטן?
treistn mich vestu ven zogn tsu azoi
comfort me will you(sg) when say to so

[83] For I am become like a wineskin in the smoke;

פג הגם איך בין געוואָרן ווי אַ לאָגל אין רויך ,
roich in logl a vi gevorn bin ich hagam
smoke in skin a like having become am I though

yet do I not forget Thy chukkim.

האָב איך דײַנע געזעצן נישט פֿאַרגעסן .
fargesen nisht gezetsn daine ich hob
forgotten not laws your I have

[84] How many are the days of Thy eved?

פד ווי פֿיל זײַנען די טעג פֿון דײַן קנעכט ?
knecht dain fun teg di zainen fil vi
servant your of days the are many how

Mosai wilt Thou execute mishpat on them that persecute me?

ווען ווועסטו אַ משפּט טאָן אויף מײַנע נאָכיאָגער ?
nochyoger maine oif ton mishpot a vestu ven
pursuers my on do judgment a will you(sg) when

[85] The zedim *(arrogant ones)* have dug pits for me,

פה די מוטווילִיקע האָבן מיר געגראָבן גריבער,
griber gegrobn mir hobn mutvilike di
pits dug for me have arrogant the

which are not in accordance with Thy torah.

וואָס איז נישט לויט דײַן תּורה .
toyre dain loit nisht iz vos
instruction your according to not is which

[86] All Thy mitzvot are faithful:

פּוֹ אַלע דײַנע געבאָט זײַנען וואָרהאַפֿטיק;
vorhaftik zainen gebot daine ale
faithful are commandments your all

they persecute me wrongfully;
help Thou me.

אומנישט האָבן זיי מיך געדודפֿט; העלף מיך .
mich helf geroideft mich zei hobn umnisht
me help pursue me they have in vain

[87] They had almost consumed me ba'aretz;

but I forsook not Thy pikkudim.

פֿוֹ זיי האָבן מיך שיר פֿאַרלענדט אויף דער ערד ,
erd der oif farlendt shir mich hobn zei
earth the on destroyed almost me have they
אָבער איך האָב נישט פֿאַרלאָזן דײַנע באַפֿעלן .
bafeln daine farlozen nisht hob ich ober
commands your forsaken not have I but

[88] Revive me after Thy chesed;

so shall I be shomer over the edut of Thy mouth.

פֿחֹ לעב מיך אויף לויט דײַן חֶסֶד ,
chesed dain loit oif mich leb
lovingkindness your according to on me as i live
און איך וועל היטן דעם ציײגנים פֿון דײַן מויל .
moil dain fun tseignim dem hitn vel ich un
mouth your of testimonies the keep will I and

Lamed

ל

[89] Forever, Hashem, Thy Davar is settled

and stands firm in Shomayim.

פֿטֹ אויף אייביק, ה ,
Hashem eibik oif
o Hashem ever for
באַשטייט דײַן וואָרט אין הימל .
himel in vort dain bashteit
heaven in word your endures

[90] Thy emunah *(faithfulness)* is to all generations:

Thou hast established eretz, and it stands enduring.

צֹ אויף דור-דורות איז דײַן טרײַשאַפֿט ;
traishaft dain iz dor-doires oif
faithfulness your is throughout generations on
האָסט באַפֿעסטיקט די ערד , און זי שטייט.
shteit zi un erd di bafestikt host
stands it and earth the established you have

[91] They continue enduring to this day according to Thine mishpatim:

for all things are Thy avadim.

צאֹ לויט דײַנע געזעצן שטייען זיי הײַנט ,
haint zei shteyen gezetsn daine loit
today they standing laws your according to
וואָרעם אַלע זאַכן זײַנען דײַנע קנעכט .
knecht daine zainen zachn ale vorem
servants your are things all for

[92] Unless Thy torah had been my delight,

I should then have perished in mine oni.

צבֹ ווען נישט דײַן תורה איז מײַן קוויקונג ,
kvikung main iz toyre dain nisht ven
delight my is instruction your not when
וואָלט איך אונטערגעגאַנגען אין מײַן פֿײַן .
pain main in untergegangen ich volt
affliction my in gone under I would have

[93] I will never forget Thy pikkudim:

for with them Thou hast revived me.

צגֹ איך וועל אייביק נישט פֿאַרגעסן דײַנע באַפֿעלן ,
bafeln daine fargesen nisht eibik vel ich
command your forget not ever will I
וואָרעם מיט זיי האָסטו מיך אויפֿגעלעבט .
oifgelebt mich hostu zei mit vorem
brought to life me have you them with because

[94] I am Thine, save me:

צדֹ דײַנער בין איך, העלף מיך ,
mich helf ich bin dainer
me help I am yours

for I have sought out Thy pikkudim.

וואָרעם דײַנע באַפֿעלן האָב איך געפֿאָרשט.
geforsht ich hob bafeln daine vorem
sought I have commands your for

95 The resha'im have waited for me to destroy me:

צה די רשעים האָבן אויסגעקוקט אויף מיר,
mir oif oisgekukt hobn reshoim di
me on scrutinized have wicked ones the

מיך אונטערצוברענגען;
untertsubrengen mich
bring under me

but I will think on Thy edot.

איך קליג מיך אין דײַנע . צייגנים
tseignim daine in mich klig ich
testimonies your in myself clever I

96 I have seen an end of all perfection:

צו יעטוועדער שטרעבונג האָב איך געזען אַן ענד –
end an gezen ich hob shtrebung yetveder tsu
end an seen I have endeavour every to

דײַנע געבאָט זײַנען בריים ביז גאָר .
gor biz breit zainen gebot daine
utterly until broad are commandments your

but Thy mitzvah is boundless.

Mem מ

97 O how I love Thy torah!

צז ווי ליב איך האָב דײַן תורה !
toyre dain hob ich lib vi
instruction your have I love how

It is my meditation kol hayom.

א גאַנצן טאָג איז זי מײַן טראַכטונג .
trachtung main zi iz tog gantsn a
meditation my it is day all a

98 Thou through Thy mitzvot hast made me wiser than mine enemies:

צח קליגער פֿון מײַנע פֿײַנט מאַכן מיך
mich machn faint maine fun kliger
me make enemies my than wiser

, דײַנע געבאָט
gebot daine
commandments your

for they are ever with me.

וואָרעם זיי זײַנען אייביק בײַ מיר.
mir bai eibik zainen zei vorem
me with ever are they for

99 I have more understanding than every melamed of mine:

צט פֿון אַלע מײַנע לערער בין איך
ich bin lerer maine ale fun
I am teachers my all than

, פֿאַרשטאַנדיקער
farshtandiker
person with understanding

for Thy edot are my meditation.

וואָרעם דײַנע צייגנים זײַנען מײַן טראַכטונג .
trachtung main zainen tseignim daine vorem
meditation my are testimonies your for

100 I understand more than the zekenim,

ק מער פֿון זקנים פֿאַרשטיי איך,
ich farshtei zkeinim fun mer
I understand elders than more

for I keep Thy pikkudim.

וויַל דײַנע באַפֿעלן האָב איך געהאַלטן.
gehaltn ich hob bafeln daine vail
held I have commands your because

101 I have refrained my feet from every orakh rah,

קא פֿון יעטוועדער בייזן וועג פֿאַרמײַד איך מײַנע פֿיס,
fis maine ich farmaid veg beizn yetveder fun
feet my I withhold way evil every from

כדי איך זאָל היטן דיין וואָרט.
vort dain hitn zol ich kedei
word your keep may I so that

in order that I might be shomer over Thy Devar.

קב פֿון דיינע געזעצן האָב איך נישט אָפּגעקערט ,
opgekert nisht ich hob gezetsn daine fun
turned away not I have laws your from

102 I have not departed from Thy mishpatim:

ווארעם דו האָסט מיך געלערנט.
gelernt mich host du vorem
taught me have you because

for Thou hast taught me.

קג ווי זיס זיינען דיינע ווערטער צו מיין גומען ,
gumen main tsu verter daine zainen zis vi
palate my to words your are sweet how

103 How sweet are Thy words unto my palate!

מער פֿון האָניק פֿאַר מיין מויל !
moil main far honik fun mer
mouth my to honey than more

Sweeter than devash to my mouth!

קד פֿון דיינע באַפֿעלן ווער איך פֿאַרשטאַנדיק ,
farshtandik ich ver bafeln daine fun
understanding I become commands your from

דערום האָב איך פֿײַנט יעטוועדער וועג פֿון ליגן.
lign fun veg yetveder faint ich hob derum
lies of way every hate I have therefore

104 Through Thy pikkudim I get understanding:

therefore I hate every orakh sheker.

Nun

נ

קה אַ ליכט פֿאַר מיין פֿוס איז דיין וואָרט,
vort dain iz fus main far licht a
word your is feet my for light a

105 Thy word is a ner unto my feet,

און אַ ליכטיקייט פֿאַר מיין שטעג.
shteg main far lichtikeit a un
path my for source of light a and

ohr unto my path.

קו איך האָב געשוואָרן , און האָב מקיים געווען ,
geven mekayem hob un geshvorn hob ich
having been fulfill have and sworn an oath have I

106 I have sworn a shevuah, and I will perform it,

צו היטן דיינע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine hitn tsu
judgments righteous your keep to

that I will keep Thy righteous mishpatim.

קז איך בין געדריקט ביז גאָר ,
gor biz gedrikt bin ich
utmost until pressed am I

107 I am afflicted very much:

ה , לעב מיך אויף לויט דיין וואָרט.
vort dain loit oif mich leb Hashem
word your according to on me revive o Hashem

revive me, Hashem, according unto Thy word.

קח די פֿרייַגאָבן פֿון מיין מויל באַווילליק,
bavilik moil main fun fraigobn di
accept mouth my from voluntary offerings the

איך בעט דיך , ה ,
bet ich dich Hashem
entreat I you(SG) o Hashem

108 Accept the nidvot of my mouth, O Hashem,

און דיינע משפּטים לערן מיך .
mich lern mishpotim daine un
to me teach judgments your and

and teach me Thy mishpatim.

קט מיין נפֿש איז תּמיד אין מיין האַנט,
hant main in tamid iz nefesh main
hand my in continually is life my

109 My nefesh is continually in my yad:

yet do I not forget Thy torah.

אָבער דײַן תּורה האָב איך נישט פֿאַרגעסן .
fargesen nisht ich hob toyre dain ober
forgotten not I have instruction your but

110 The resha'im have laid a pach for me:

קי די רשעים האָבן מיר אַ פּאַסטקע געשטעלט,
geshtelt pastke a mir hobn reshoim di
stood trap a for me have wicked ones the

yet I erred not from Thy pikkudim.

אָבער פֿון דײַנע באַפֿעלן האָב איך נישט
nisht ich hob bafeln daine fun ober
not I have commands your from but

אַוועקגעבלאָנדזשעט.
avekgeblondzhet
gone astray

111 Thy edot have I taken as a heritage forever:

קיא איך האָב געמאַכט דײַנע צייגנים פֿאַר מײַן
main far tseignim daine gemacht hob ich
my for testimonies your made have I

אַרב , אייביקער
arav eibiker
inheritance perpetual

for they are the sasson lev of me.

ווואָרעם זיי זײַנען די פֿרייד פֿון מײַן האַרצן.
hartsn main fun freid di zainen zei vorem
heart my of joy the are they because

112 I have inclined mine lev to perform Thy chukkim forever,

קיב איך האָב געניגט מײַן האַרץ צו טאָן דײַנע געזעצן
gezetsn daine ton tsu harts main geneigt hob ich
laws your do to heart my inclined have I

תּמיד ביז לעצט .
letst biz tamid
the very end until continually

even unto the end.

Samech

ס

113 I hate the double-minded:

קיג צווייפֿלער האָב איך פֿײַנט ,
faint ich hob tsveifler
hatred I have doubters

but Thy torah do I love.

נאָר דײַן תּורה האָב איך ליב .
lib ich hob toyre dain nor
love I have instruction your but

114 Thou art my seter *(hiding place)* and my mogen:

קיד מײַן פֿאַרבאָרגענישׂ און מײַן שילד ביסטו ,
bistu shild main un farborgenish main
are you shield my and secret my

I hope in Thy Devar.

אויף דײַן וואָרט טו איך האַרן .
harn ich tu vort dain oif
wait for, expect I do word your on

115 Depart from me, ye evildoers:

קטו קערט אײַך אָפּ פֿון מיר, איר שלעכטסטוער,
shlechtstuer ir mir fun op aich kert
evildoers you me from away you turn

for I will keep the mitzvot of Elohai.

כּדי איך זאָל היטן די געבאָט פֿון מײַן ג-ט .
G-t main fun gebot di hitn zol ich kedei
G-d my of commandments the keep may I so that

116 Uphold me according unto Thy imrah, that I may live:

קטז האַלט מיך אויף לויט דײַן צוזאָג ,
tsuzog dain loit oif mich halt
word your according to on me hold

כּדי איך זאָל לעבן,
lebn zol ich kedei
live may I so that

and let me not be ashamed from my hope.

אוּן לָאז מִיך נִישט פַֿאַרשעמט ווערן אין מײַן האָפֿענונג.
hofenung main in vern farshemt nisht mich loz un
hope my in become ashamed not me let and

117 Hold Thou me up, and I shall be safe:

קיז לָעז מִיך אוּנטער, אוּן לאָמיך געהאָלפֿן ווערן,
vern geholfn lomich un unter mich len
become saved let me and under me support

and I will have respect unto Thy chukkim continually.

אוּן איך וועל מִיך תּמיד פַֿאַרנעמען
farnemen tamid mich vel ich un
pay attention to continually myself will I and

מיט דײַנע גענצען.
gezetsn daine mit
laws your with

118 Thou hast rejected all them that err from Thy chukkim:

קיח פַֿאַראַכטסט אַלע ווָאס בלאָנדזשען אַוועק פֿון
fun avek blondzhen vos ale farachtst
from away go astray who all you despise

דײַנע גענצען,
gezetsn daine
laws your

for their deceitfulness is sheker *(falsehood)*.

ווָאָרעם אומזיסט איז זייער אָפּנאַרעניש.
opnarenish zeyer iz umzist vorem
foolishness their is for nothing because

119 Thou puttest away all resha'im of eretz like dross;

קיט ווי פּסולת שאַפֿסטו אָפּ אַלע רשעים
reshoim ale op shafstu psoles vi
wicked ones all away you put dross as

פֿון דער ערד,
erd der fun
earth the from

therefore I love Thy edot.

דערום האָב איך ליב דײַנע צייגנים.
tseignim daine lib ich hob derum
testimonies your love I have therefore

120 My basar trembleth for fear of Thee;

קכ מײַן לײַב שוידערט פֿון אַנגסט פֿאַר דיר,
dir far angst fun shoidert laib main
you(SG) for fear from tremble body my

and I am afraid of Thy mishpatim.

אוּן פֿאַר דײַנע משפּטים האָב איך מורא.
moire ich hob mishpotim daine far un
fear I have judgments your for and

AYIN ע

121 I have done mishpat and tzedek;

קכא איך האָב געטאָן רעכט אוּן גערעכטיקייט;
gerechtikeit un recht geton hob ich
righteousness and justice done have I

leave me not to mine oppressors.

זאָלסט מִיך נישט איבערלאָזן צו מײַנע דריקער.
driker maine tsu iberlozen nisht mich zolst
oppressors my to leave over not me may you(SG)

122 Be surety for Thy eved for good;

קכב שטעל זיך אײַן פֿאַר דײַן קנעכט צום גוטן,
gutn tsum knecht dain far ain zich shtel
good for servant your for in self stand

let not the zedim *(arrogant ones)* oppress me.

אַז מִיך זאָלן נישט דריקן די מוטווילעקע.
mutvilike di drikn nisht zoln mich az
arrogant the oppress not may me that

123 Mine eyes fail for Thy Yeshu'ah *(salvation)*,

קכג מײַנע אויגן גייען אויס נאָך דײַן הילף,
hilf dain noch ois geyen oign maine
salvation your after out go eyes my

and for the word of Thy tzedakah.

און נאָך דעם ווָארט פֿון דיין גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain fun vort dem noch un
righteousness your of word the after and

124 Deal with Thy eved according unto Thy chesed,

קכד טו מיט דיין קנעכט לויט דיין חֶסֶד ,
chesed dain loit knecht dain mit tu
lovingkindness your according to servant your with do

and teach me Thy chukkim.

און דיינע געזעצן לערן מיך .
mich lern gezetsn daine un
me teach laws your and

125 I am Thy eved;

קכה דיין קנעכט בין איך; מאַך מיך פֿאַרשטיין ,
farshtein mich mach ich bin knecht dain
understand me make I am servant your

give me understanding, that I may know Thy edot *(testimonies)*.

כדי איך זאָל וויסן דיינע צייגנים .
tseignim daine visen zol ich kedei
testimonies your know may I so that

126 It is time for Thee, Hashem, to work;

קכו עס איז צייט פֿאַר ה צו טאָן;
ton tsu Hashem far tsait iz es
do to Hashem for time is it

for they have made void Thy torah.

זיי האָבן פֿאַרשטערט דיין תּורה .
toyre dain farshtert hobn zei
instruction your broken have they

127 Therefore I love Thy mitzvot above zahav;

קכז פֿאַר וואָר, איך האָב ליב דיינע גבאָט ,
gebot daine lib hob ich vor far
commandments your love have I truly for

yes, above fine gold.

מער פֿון גאָלד און פֿון גינגאָלד .
gingold fun un gold fun mer
pure gold than and gold than more

128 Therefore I esteem right all Thy pikkudim concerning all things;

קכח דערום האַלט איך פֿאַר ריכטיק אַלע
ale richtik far ich halt derum
all correct for I hold therefore

כלערליי באַפֿעלן ;
bafeln kolerlei
commands kinds of various

and I hate every orakh sheker.

יעטוועדער וועג פֿון ליגן האָב איך פֿיינט .
faint ich hob lign fun veg yetveder
hatred I have lies of way every

PEH פ

129 Thy edot *(testimonies)* are wonderful;

קכט וווּנדערלעך זיינען דיינע צייגנים ,
tseignim daine zainen vunderlech
testimonies your are miraculous

therefore doth my nefesh keep them.

דערום היט זיי מיין זעל .
zel main zei hit derum
soul my them keeps therefore

130 The petach *(entrance, doorway)* of Thy words giveth light;

קל די אַנטפּלעקונג פֿון דיינע ווערטער מאַכט ליכטיק,
lichtik macht verter daine fun antplekung di
light makes words your of opening the

it giveth understanding unto the simple.

זי מאַכט פֿאַרשטאַנדיק דעם נאַרן.
narn dem farshtandik macht zi
fools the understanding makes it

131 I opened my mouth, and panted;

קלא איך האָב אויפֿגעשפּאַרט מיין מויל און געלעכצט ,
gelechtst un moil main oifgeshpart hob ich
thirsted, longed for and mouth my opened have I

for I longed for Thy mitzvot.

וואָרעם נאָך דיַינע געבאָט האָב איך געגאַרט .
gegart ich hob gebot daine noch vorem
longed for I have commandments your yet because

[132] Look Thou upon me, and be merciful unto me,

קלב קער זיך צו מיר, און לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik un mir tsu zich ker
to me give grace and me to self turn

as Thy manner is unto those that love Shimcha.

. וווי עס איז רעכט צו די וואָס האָבן ליב דיַין נאָמען
nomen dain lib hobn vos di tsu recht iz es vi
name your loved have who the ones to right is it as

[133] Order my footsteps in Thy imrah;

קלג פּעסטיק מייַנע טריט מיט דיַין וואָרט,
vort dain mit trit maine festik
word your along with feet my strengthen

and let not any iniquity have dominion over me.

. און לאָז נישט געוועלטיקן איבער מיר קיין אומרעכט
umrecht kein mir iber geveltikn nisht loz un
iniquity any me over rule not let and

[134] Redeem me from the oppression of adam;

קלד לייז מיך אויס פֿון דער דריקונג , פֿון מענטשן
mentshn fun drikung der fun ois mich leiz
men of oppression the from out me redeem

so will I keep Thy pikkudim.

. כּדי איך זאָל היטן דיַינע באַפֿעלן
bafeln daine hitn zol ich kedei
commands your keep shall I so that

[135] Make Thy face to shine upon Thy eved;

קלה דערלייַכט דיַין פּנים אויף דיַין קנעכט ,
knecht dain oif ponem dain derlaicht
servant your upon face your give light to

and teach me Thy chukkim.

. און לערן מיך דיַינע געזעצן
gezetsn daine mich lern un
laws your me teach and

[136] Rivers of waters run down mine eyes,

קלו בעכן וואַסער האָבן פֿאַרגאָסן מייַנע אויגן,
oign maine fargosen hobn vaser bechn
eyes my shed have water streams of

for they are not shomer over Thy torah.

. איבער די וואָס האָבן נישט געהיט דיַין תּורה
iber dain gehit nisht hobn vos di toyre
over your observed not have who the ones instruction

TZADDI

צ

[137] Righteous art Thou, Hashem,

קלז געראַכט ביסטו , ה ,
Hashem bistu gerecht
o Hashem are you righteous

and yashar are Thy mishpatim.

. און רעכטפֿאַרטיק זיַינען דיַינע משפּטים
mishpotim daine zainen rechtfartik un
judgments your are upright and

[138] Thy edot *(testimonies)* that Thou hast commanded are tzedek

קלח האָסט באַפֿוילן מיט גערעכטיקייט
gerechtikeit mit bafoiln host
righteousness with commanded you have

, דיַינע צייגנים
tseignim daine
testimonies your

and emunah me'od *(very faithful)*.

. און מיט געטרייַשאַפֿט ביז גאָר
gor biz getraishaft mit un
utmost to the faithfulness with and

[139] My zeal hath consumed me,

קלט מיך האָט אומגעבראַכט מיַין ערגערניש
ergernish main umgebracht hot mich
vexation my destroyed has me

because mine enemies have forgotten Thy devarim.

וויַל מײַנע פַֿײַנט האָבן פַֿאַרגעסן דײַנע ווערטער.
verter daine fargesen hobn faint maine vail
words your forgotten have enemies my because

140 Thy word is very tested;

קמ גאָר , ביז ווארט דײַן איז גלעלײַטערט
gor biz vort dain iz gelaitert
utmost to the word your is refined

therefore Thy eved loveth it.

און דײַן קנעכט האָט עס ליב.
lib es hot knecht dain un
love it has servant your and

141 I am small and despised;

קמא – פַֿאַראַכט קלײן בין איך און
faracht un ich bin klein
despised and I am small

yet do not I forget Thy pikkudim.

דײַנע באַפֿעלן האָב איך נישט פַֿאַרגעסן.
fargesen nisht ich hob bafeln daine
forgotten not I have commands your

142 Thy tzedakah is tzedek l'olam,

קמב , געראַכטיקייט איז אייביק געראַכט דײַן
gerecht eibik iz gerechtikeit dain
righteousness forever is righteousness your

and Thy torah emes.

און דײַן תּורה איז אמת.
emes iz toyre dain un
truth is instruction your and

143 Tzoros and anguish have taken hold on me;

קמג – געטראָפֿן מיך האָבן אַנגסט און נויט
getrofn mich hobn angst un noit
encountered me have anguish and distress

yet Thy mitzvot are my delight.

דײַנע געבאָטן זײַנען מײַנע קוויקונגען.
kvikungen maine zainen gebot daine
delight my are commandments your

144 The tzedek of Thy edot is l'olam;

קמד ; אויף אייביק צייגנים דײַנע זײַנען גערעכט
eibik oif tseignim daine zainen gerecht
eternity to testimonies your are righteous

give me understanding, and I shall live.

מאַך מיך פַֿאַרשטיין , כּדי איך זאָל לעבן.
lebn zol ich kedei farshtein mich mach
live may I so that understand me make

KOPH

ק

145 I cried with my kol lev;

קמה איך האָב געראָפֿן מיטן גאַנצן האַרצן;
hartsn gantsn mitn gerufn hob ich
heart all the with called have I

hear me, Hashem; I will keep Thy chukkim.

ענטפֿער מיר, ה ; דײַנע געזעצן וועל איך האַלטן.
haltn ich vel gezetsn daine Hashem mir entfer
hold I will laws your o Hashem me answer

146 I cried unto Thee;

קמו איך רוף דיך , העלף מיך ,
mich helf dich ruf ich
me help you(SG) call I

save me, and I shall be shomer over Thy edot *(testimonies)*.

און איך וועל היטן דײַנע . צייגנים
tseignim daine hitn vel ich un
testimonies your keep will I and

147 I rose before the dawn, and cried out for help;

קמז איך האָב מיך געפֿעדערט באַגינען און געשריען;
geshrien un baginen gefedert mich hob ich
cried and dawn rose early me have I

I hoped in Thy Davar.

אויף דײַן ווארט האָב איך געהאַרט.
gehart ich hob vort dain oif
waited I have word your on

148 Mine eyes are awake through the ashmurot *(night watches)*,

קמח מײַנע אויגן זײַנען פֿאַרויסגעלאָפֿן די נאַכטוואַכן ,
nachtvachn di faroisgelofn zainen oign maine
night watches the anticipated have eyes my

that I might meditate on Thy word.

צו טראַכטן אָן דײַן וואָרט.
vort dain on trachtn tsu
word your on think on to

149 Hear my voice according unto Thy chesed;

קמט הער צו מײַן קול לויט דײַן חֶסֶד ,
chesed dain loit kol main tsu her
lovingkindness your according to voice my to listen

Hashem, revive me according to Thy mishpat.

ה , לעב מיך אויף אַזוי ווי דײַן שטייגער.
shteiger dain vi azoi oif mich leb Hashem
custom your how according to on me revive o Hashem

150 They draw near that follow after wicked schemes;

קנ עס געפֿינען די וואָס יאָגן זיך
zich yogn vos di genenen es
self pursue who the ones comes near it

נאָך שענדלעכקייט;
shendlechkeit noch
shamefulness after

they are far from Thy torah.

פֿון דײַן תּורה זײַנען זיי וויַט.
vait zei zainen toyre dain fun
far they are instruction your from

151 Thou art karov *(near)*, Hashem;

קנא דו ביסט נאָענט, ה ,
Hashem nont bist du
Hashem near are you

and all Thy mitzvot are emes.

און אַלע דײַנע גבֿעטן זײַנען אמת.
emes zainen gebot daine ale un
true are commandments your all and

152 Concerning Thy edot *(testimonies)*,

קנב פֿון לאַנג אָן האָב איך געווווסט
gevust ich hob on lang fun
known I have onwards long ago from

פֿון דײַנע צייגנים ,
tseignim daine fun
testimonies your concerning

I have known of old that Thou hast founded them forever.

אַז דו האָסט זיי אויף אייביק געגרונטפֿעסט.
gegruntfest eibik oif zei host du az
founded ever for them have you that

RESH ר

153 Consider mine oni *(affliction)*, and deliver me;

קנג זע מײַן פּײַן , און דערלייז מיך ,
mich derleiz un pain main ze
me deliver and affliction my see

for I do not forget Thy torah.

וואָרעם דײַן תּורה האָב איך נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht ich hob toyre dain vorem
forgotten not I have instruction your for

154 Plead my cause; for me make go'el redemption;

קנד קריג מײַן קריג , און לייז מיך אויס,
ois mich leiz un krig main krig
out me redeem and cause my fight

revive me according to Thy word.

לויט דײַן צוזאָג לעב מיך אויף.
oif mich leb tsuzog dain loit
on me revive promise your according to

155 Yeshu'ah *(salvation)* is far from the resha'im,

קנה וויַט איז פֿון רשעים הילף ,
hilf reshoim fun iz vait
salvation wicked ones from is far

for they seek not Thy chukkim.

וויַיל דיַינע געזעצן זוכן זיי נישט.
nisht zei zuchn gezetsn daine vail
not they seek laws your for

156 Great are Thy rachamim, Hashem;

קנו דיַין דערבאַרעמונג איז גרויס, ה ;
Hashem grois iz derbaremung dain
o Hashem great is compassion your

revive me according to Thy mishpatim.

לעב מיך אויף אַזוי ווי דיַין געזעצן .
gezetsn dain vi azoi oif mich leb
laws your according to just as on to me give life

157 Many are my persecutors and mine enemies;

קנז פֿיל זיַינען מיַינע נאָכיאָגער און מיַינע – דריקער
driker maine un nochyoger maine zainen fil
oppressors my and pursuers my are many

yet do I not turn aside from Thy edot.

פֿון דיַינע צייגנים האָב איך זיך נישט אָפּגענייגט.
opgeneigt nisht zich ich hob tseignim daine fun
deviate not self I have testimonies your from

158 I beheld the bogedim, and was grieved,

קנח איך האָב געזען די פֿעלשער און איך האָב
hob ich un felsher di gezen hob ich
have I and treacherous the seen have I

געהאַט אַן עקל צו זיי ,
zei tsu ekl an gehat
they to loathing a had

because they were not shomer over Thy word.

וואָס האָבן דיַין וואָרט נישט געהיט .
gehit nisht vort dain hobn vos
observed not word your have which

159 Consider how I love Thy pikkudim;

קנט זע אַז דיַינע באַפֿעלן האָב איך ליב ;
lib ich hob bafeln daine az ze
love I have commands your that see

revive me, Hashem, according to Thy chesed.

לויט לעב מיך אויף , ה
loit oif mich leb Hashem
according to on to me give life o Hashem

דיַין חֶסֶד .
chesed dain
lovingkindness your

160 Thy word is emes from the beginning;

קס דער עיקר פֿון דיַין וואָרט איז אמת,
emes iz vort dain fun iker der
truth is word your of essence the

and every one of Thy righteous mishpatim endureth forever.

און אויף אייביק איז אַל דיַין גערעכטער משפּט .
mishpot gerechter dain al iz eibik oif un
judgment righteous your all is ever for and

SHIN ש

161 Sarim *(princes)* have persecuted me without a cause;

קסא האַרן האָבן מיך גערודפֿט פֿאַר אומזיסט,
umzist far geroideft mich hobn harn
nothing for pursue me have princes

but my lev standeth in awe of Thy Davar.

אָבער פֿאַר דיַינע ווערטער האָט געאַנגסט מיַין האַרץ.
harts main geangst hot verter daine far ober
heart my feared has words your in front of but

162 I rejoice at Thy imrah *(word)*,

קסב איך פֿרייַ זיך איבער דיַין וואָרט,
vort dain iber zich frei ich
word your over self rejoice I

as one that findeth great plunder.

ווי איינער וואָס געפֿינט אַ סך רויב .
roib sach a gefint vos einer vi
plunder lot of a finds who one as

163 I hate and abhor sheker;

קסג ליגן האָב איך פֿײַנט און פֿאַראומווערדיק,
farumverdik un faint ich hob lign
despised and hated I have lies

but Thy torah do I love.

דײַן תּורה האָב איך ליב .
lib ich hob toyre dain
love I have instruction your

164 Shevah times a day do I praise Thee

קסד זיבן מאָל אַ טאָג לויב איך דיך
dich ich loib tog a mol zibn
you(SG) I praise day a times seven

because of Thy righteous mishpatim.

פֿאַר דײַנע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine far
judgments righteous your for

165 Great shalom have they which love Thy torah;

קסה גרויס פֿריד איז פֿאַר די ליבהאָבער פֿון דײַן תּורה ,
toyre dain fun libhober di far iz frid grois
instruction your of devotees the for is peace great

nothing shall cause them to stumble.

און נישטאָ פֿאַר זיי קיין שטרויכלונג .
shtroichlung kein zei far nishto un
stumbling block any them for there is not and

166 Hashem, I have hoped for Thy Yeshu'ah *(salvation)*,

קסו איך האָב אויסגעקוקט אויף דײַן הילף , ה ,
Hashem hilf dain oif oisgekukt hob ich
o Hashem salvation your for looked out have I

and do Thy mitzvot.

און דײַנע געבאָט האָב איך געטאָן.
geton ich hob gebot daine un
done I have commandments your and

167 My nefesh is shomer over Thy edot *(testimonies)*;

קסז מײַן זעל האָט גהיט דײַנע צייגנים ,
tseignim daine gehit hot zel main
testimonies your guarded has soul my

and I love them exceedingly.

און איך האָב זיי ליב זייער .
zeyer lib zei hob ich un
very much loved them have I and

168 I have kept Thy pikkudim and Thy edot;

קסח איך האָב גהיט דײַנע באַפֿעלן און דײַנע צייגנים ,
tseignim daine un bafeln daine gehit hob ich
testimonies your and commands your kept have I

for all my ways are before Thee.

וואָרעם אַלע מײַנע וועגן זײַנען פֿאַר דיר .
dir far zainen vegen maine ale vorem
you(SG) before are ways my all for

TAV

ת

169 Let my cry come near before Thee, Hashem;

קסט זאָל געניגענן מײַן געשריי פֿאַר דיר , ה ;
Hashem dir far geshrei main genenen zol
o Hashem you(SG) before cry my approach may

give me understanding according to Thy Davar.

מאַך מיך פֿאַרשטיין , לויט דײַן וואָרט.
vort dain loit farshtein mich mach
word your according to understand me make

170 Let my techinnah come before Thee;

קע זאָל קומען מײַן געבעט פֿאַר דיר ;
dir far gebet main kumen zol
you(SG) before prayer my come shall

deliver me according to Thy word.

זיי מיך מציל לויט דײַן צוזאָג .
tsuzog dain loit matsl mich zai
promise your according to rescuing to me be

171 My lips shall utter tehillah,

קעא מײַנע ליפּן וועלן שטראָמען מיט לויב ,
loib mit shtromen veln lipn maine
praise with stream will lips my

when Thou hast taught me
Thy chukkot.

אַז דו וועסט מיך לערנען דיינע גזעזצן .
gezetsn daine lernen mich vest du az
laws your teach me will you when

172 My leshon shall speak of
Thy word;

קעב מײַן צונג וועט זינגען דײַן ווָארט,
vort dain zingen vet tsung main
word your sing will tongue my

for all Thy mitzvot are tzedek.

ווָאס אַלע דײַנע גבאָט זײַנען גערעכטיקייט.
gerechtikeit zainen gebot daine ale vorem
justice are commandments your all for

173 Let Thine Yad help me;

קעג זאָל דײַן האַנט זײַן מיר צו הילף ,
hilf tsu mir zain hant dain zol
salvation for for me be hand your let

for I have chosen Thy pikkudim.

ווָאס דײַנע באַפֿעלן האָב איך אויסדערוויילט.
oisderveilt ich hob bafeln daine vorem
chosen I have commands your for

174 I have longed for Thy Yeshu'ah
(salvation), Hashem;

קעד איך האָב געשמאַכט נאָך דײַן ישועה , ה ,
Hashem yeshue dain noch geshmacht hob ich
Hashem salvation your after longed for have I

and Thy torah is my delight.

און דײַן תּורה איז מײַן קוויקונג .
kvikung main iz toyre dain un
delight my is instruction your and

175 Let my nefesh live, and it
shall praise Thee;

קעה זאָל לעבן מײַן זעל , און דיך לויבן ,
loibn dich un zel main lebn zol
praise you(SG) and soul my live may

and let Thy mishpatim sustain me.

און זאָלן דײַנע משפּטים מיך העלפֿן.
helfn mich mishpotim daine zoln un
save me judgments your let and

176 I have gone astray like a seh
oved *(lost sheep)*;

קעו איך האָב געבלאָנדזשעט ווי אַ פֿאַרלאָרענע שאָף ;
shof farlorene a vi geblondzhet hob ich
sheep lost a as wandered have I

seek Thy eved; for I do not
forget Thy mitzvot.

זוך אויף דײַן קנעכט , ווָאס דײַנע גבאָט
gebot daine vorem knecht dain oif zuch
commandments your because servant your at seek

האָב איך נישט פֿאַרגעסן .
fargesen nisht ich hob
forgotten not I have

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

1 *(Shir HaMa'alot — Song of Ascents)*

קכ

120 In my tzoros I cried
unto Hashem,

א אין מײַן נויט האָב איך גערופֿן צו ה ,
Hashem tsu gerufn ich hob noit main in
Hashem to called I have distress my in

and He heard me.

און ער האָט מיר געענטפֿערט.
geentfert mir hot er un
answered me has he and

2 Save my nefesh, Hashem, from
sefat sheker *(lying lips)*,

ב ה , זײַ מציל מײַן זעל פֿון דער ליפּ פֿון ליגן,
lign fun lip der fun zel main matsl zai Hashem
lies of lip the from soul my rescued be o Hashem

and from lashon remiyyah *(a
tongue of deceit)*.

פֿון דער צונג פֿון באַטרוג.
batrug fun tsung der fun
deceit of tongue the from

[3] What shall be given unto thee?

ג וואָס וועט מען דיר געבן, און וואָס וועט מען דיר צולייגן ,
tsuleigen dir men vet vos un gebn dir men vet vos
add you(SG) they will what and give you(SG) they will what

Or what shall be done unto thee, thou lashon remiyyah?

דו צונג פֿון באַטרוג?
batrug fun tsung du
deceit of tongue you

[4] Sharp khitzim *(arrows)* of the gibbor,

ד שאַרפֿע גיבור-פֿיַילן ,
gibor-failn sharfe
arrows of the warrior sharp

with burning *(charcoal)* coals of the broom plant.

מיט קוילן פֿון בעזעמביימלעך .
bezembeimlech fun koiln mit
little broom trees from hot coals with

[5] Woe is me, that I sojourn in Meshech,

ה ווי מיר , וואָס איך האַלט זיך אויף אין מֶשֶׁך ,
Meshech in oif zich halt ich vos mir vei
Meshech in on self hold I who to me woe

that I dwell in the ohalim of Kedar!

וואָס איך ווון בייַ די געצעלטן פֿון קֵדָר .
Kedar fun getseltn di bai voin ich vos
Kedar of tents the with dwell I who

[6] My nefesh hath long dwelt

ו לאַנג האָט זיך אָנגעווויינט מיַין זעל
zel main ongevoint zich hot lang
soul my resided among self has long

with him that hateth shalom.

בייַ דעם שׂונא פֿון שלום .
sholem fun soine dem bai
peace of enemy the with

[7] I am for shalom;

ז איך בין לויטער שלום ,
sholem loiter bin ich
peace nothing but am I

but when I speak, they are for milchamah *(war)*.

אָבער אַז איך רעד , זיַינען זיי פֿאַר מלחמה .
milchome far zei zainen red ich az ober
war for they are speak I when but

[1] *(Shir HaMa'alot)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

קכא

121 I will lift up mine eyes unto the harim *(hills)*,

א איך הייב אויף מיַינע אויגן צו די בערג:
berg di tsu oign maine oif heib ich
hills the to eyes my up lift I

from whence cometh ezri *(my help)*.

פֿון וואַנען וועט קומען מיַין הילף ?
hilf main kumen vet vanen fun
salvation my come will where from

[2] Ezri *(my help)* cometh from Hashem,

ב מיַין הילף איז פֿון ה ,
Hashem fun iz hilf main
Hashem from is salvation my

Oseh Shomayim va'Aretz.

דעם באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer dem
earth and heaven of Creator the

[3] He will not allow thy regel to slip;

ג נישט לאָזן וועט ער זיך אויסגליטשן דיַין פֿוס;
fus dain oisglitshn zich er vet lozn nisht
foot your slip self he will let not

He that is shomer over thee will not slumber.

נישט שלומערן וועט דיַין היטער .
hiter dain vet shlumern nisht
guardian your will slumber not

[4] Hinei, He that is shomer over Yisroel

shall neither slumber nor sleep.

[5] Hashem is the One shomer over thee;

Hashem is thy shade upon thy right hand.

[6] The shemesh shall not strike thee by day,

nor the yarei'ach by night.

[7] Hashem shall preserve thee from kol rah;

He shall preserve thy nefesh.

[8] Hashem shall be shomer over thy going out and thy coming in

from this time forth, and even v'ad olam.

ד זע , עס שלומערט נישט און שלאָפט נישט
nisht shloft un nisht shlumert es ze
not sleeps and not slumbers there behold

דער היטער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hiter der
Yisroel of guardian the

ה ה איז דײַן היטער,
hiter dain iz Hashem
keeper your is Hashem

ה איז דײַן שאָטן בײַ דײַן רעכטער האַנט;
hant rechter dain bai shotn dain iz Hashem
hand right your by shadow your is Hashem

ו בײַ טאָג וועט די זון דיך נישט שלאָגן,
shlogn nisht dich zun di vet tog bai
strike not you(SG) sun the will day by

און נישט בײַ נאַכט די לבֿנה .
levone di nacht bai nisht un
moon the night by not and

ז ה וועט דיך באַהיטן פֿון אַלעם בייז,
beiz alem fun bahitn dich vet Hashem
evil all that is from preserve you(SG) will Hashem

ער וועט באַהיטן דײַן זעל.
zel dain bahitn vet er
life your preserve will he

ח ה וועט היטן דײַן גיין
gein dain hitn vet Hashem
going your keep a watch over will Hashem

און דײַן קומען ,
kumen dain un
coming your and

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[1] *(Shir HaMa'alot [Song of Ascents], of Dovid)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִד .
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

קכב

122 I was glad when they said unto me,

Let us go into the Bais Hashem.

[2] Our feet shall stand within thy she'arim,

O Yerushalayim.

[3] Yerushalayim is built as an Ir

א איך פֿריי זיך אַז מע זאָגט מיר :
mir zogt me az zich frei ich
to me says someone when self rejoice I

לאָמיר גיין אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in gein lomir
Hashem of house in go let us

ב אונדזערע פֿיס שטייען
shteyen fis undzere
standing feet our

אין דײַנע טויערן, ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim toiern daine in
Yerushalayim gates your in

ג ירושָׁלַיִם וואָס איז אויפֿגעבויט ווי אַ שטאָט
shtot a vi oifgeboit iz vos Yerushalayim
city a as built is which Yerushalayim

bound firmly together;

וואָס איז זיך באַהעפֿט אין איינעם;
einem in baheft zich iz vos
one into joined self is which

[4] That is where the Shevatim *(tribes)* go up,

ד וואָס אַהין גייען אַרויף די שבֿטים ,
shvotim di aroif geyen ahin vos
tribes the up go there which

the Shivtei Hashem,

די שבֿטים פֿון ה ,
Hashem fun shvotim di
Hashem of tribes the

according to the edut l'Yisroel *(the statute to Yisroel)*,

פֿאַר אַן צייגנים צו ישׂראל,
Yisroel tsu tseignim an far
Yisroel to testimony a for

to give thanks unto the Shem of Hashem.

צו דאַנקען דעם נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen dem danken tsu
Hashem of name the thank to

[5] For there are set kise'ot l'mishpat *(thrones of judgment)*,

ה וואָרעם דאָרטן שטייען טראָנען פֿון משפּט ,
mishpot fun tronen shteyen dortn vorem
judgment of thrones stand there for

the kise'ot of the Bais Dovid.

די טראָנען פֿון דָּוִד הויז .
hoiz Dovids fun tronen di
house Dovid's of thrones the

[6] Sha'alu shalom Yerushalayim *(pray for the peace of Jerusalem)*;

ו בעט פֿאַר דעם שלום פֿון ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim fun sholem dem far bet
Yerushalayim of peace the for entreat

they shall prosper that love thee.

זאָלן אין שלווה זיין אַלע דיינע ליבהאָבער.
libhober daine ale zain shalve in zoln
devotees your all be peace in shall

[7] Shalom be within thy wall,

ז זאָל זיין שלום אין דיין מויער,
moier dain in sholem zain zol
wall your in peace be may

and security within thy citadels.

שלווה אין דיינע פּאַלאַצן.
palatsn daine in shalve
palaces your in peace

[8] L'ma'an *(for the sake of)* my achim and companions,

ח פֿון וועגן מײַנע ברידער און מײַנע חבֿרים
chaverim maine un brider maine vegen fun
companions my and brothers my ways because of

I will now say, Shalom be within thee.

לאָמיך זאָגן: שלום אין דיר !
dir in sholem zogn lomich
you(SG) within peace say let me

[9] L'ma'an the Bais Hashem Eloheinu

ט פֿון וועגן דעם הויז פֿון ה אלוקינו
Elokeinu Hashem fun hoiz dem vegen fun
our G-d Hashem of house the account of on

I will seek thy tov.

ווינטש איך דיר גוטס .
guts dir ich vintsh
good things you(SG) I wish

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
a song of the ascents going up

[1] *(Shir HaMa'alot [Song of Ascents])*

קכג

123

א צו דיר הייב איך אויף מײַנע אויגן,
oign maine oif ich heib dir tsu
eyes my up I lift you(SG) to

Unto Thee lift I up mine eyes,

דו וואָס טראָנסט אין די הימלען.
himlen di in tronst vos du
heavens the in sits enthroned who you

O Thou that dwellest in Shomayim.

ב זע, ווי די אויגן פֿון קנעכט צו דער האַנט
hant der tsu knecht fun oign di vi ze
hand the to servants of eyes the as behold

פֿון זייער האַר,
har zeyer fun
master their of

[2] Hinei, as the eyes of avadim look unto the yad adoneihem,

ווי די אויגן פֿון אַ דינסט צו דער האַנט
hant der tsu dinst a fun oign di vi
hand the to female servant a of eyes the as

פֿון איר האַרינטע,
harinte ir fun
mistress her of

and as the eyes of a shifchah *(maiden)* unto the yad of her gevirah;

אַזוי זײַנען אונדזערע אויגן צו ה' אלוקינו,
Elokeinu Hashem tsu oign undzere zainen azoi
our G-d Hashem toward eyes our are so

ביז ער וועט אונדז לייַטזעליקן.
laitzelikn undz vet er biz
take pity on us will he until

so our eyes wait upon Hashem Eloheinu,

until He have channun *(favor, grace)* upon us.

ג לייַטזעליק אונדז, ה', לייַטזעליק אונדז,
undz laitzelik Hashem undz laitzelik
to us be gracious Hashem to us be gracious

[3] Channenu Hashem, channenu;

וואָרעם איבערזאַט זײַנען מיר מיט פֿאַראַכטונג.
farachtung mit mir zainen iberzat vorem
contempt with we are overfull for

for we are more than sated with buz *(contempt)*.

ד איבערזאַט איז אונדזער זעל
zel undzer iz iberzat
soul our is overfull

[4] Nafsheinu *(our nefesh)* is more than sated with the scorn of those that are at ease,

מיט דעם געשפּעט פֿון די רויִקע,
ruike di fun geshpet dem mit
at ease the ones of mockery the with

and with the buz *(contempt)* of the g'eiyonim *(proud ones, arrogant ones)*.

מיט דער פֿאַראַכטונג פֿון די האָפֿערדיקע דריקער.
driker hoferdike di fun farachtung der mit
oppressors proud the of contempt the with

[1] *(Shir HaMa'alot [Song of Ascents], of Dovid)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

124 קכד

If it had not been Hashem Who was lanu *(for us, on our side)*,

א ווען נישט ה׳ וואָס איז געווען
geven iz vos Hashem nisht ven
having been is which Hashem not if

מיט אונדז –
undz mit
us with

now may Yisroel say;

זאָל נון זאָגן ישׂרָאֵל –
Yisroel zogn Nun zol
Yisroel say now shall

[2] If it had not been Hashem Who was lanu,

ב ווען נישט ה׳ וואָס איז געווען מיט אונדז,
undz mit geven iz vos Hashem nisht ven
us with having been is which Hashem not if

when adam *(man)* rose up against us;

בעת מענטשן זיַנען אויפֿגעשטאַנען אויף אונדז,
undz oif oifgeshtanen zainen mentshn beeis
us upon arisen are men while

[3] Then they had swallowed us up chayyim *(alive)*;

ג דענצמאָל וואָלטן זיי אונדז לעבעדיקערהייט
lebedikerheit undz zei voltn dentsmol
alive us they would have then

איַינגעשלונגען ,
aingeshlungen
swallowed up

when their wrath was kindled against us;

וועַן זייער צאָרן האָט געגרימט אויף אונדז;
undz oif gegrimt hot tsorn zeyer ven
us against burn did anger their when

[4] Then the mayim would have overwhelmed us,

ד דענצמאָל וואָלטן אונדז די וואַסערן פֿאַרפֿלייצט ,
farfleitst vasern di undz voltn dentsmol
overwhelmed waters the us would have then

the torrent would have swept over nafsheinu *(our nefesh)*;

דער טײַך וואָלט אַריבערגעגאַנגען איבער אונדזער זעל ;
zel undzer iber aribergegangen volt taich der
soul our over having passed would river the

[5] Then the mayim hazedonim *(treacherous waters)*

ה דענצמאָל וואָלטן אַריבער איבער אונדזער זעל
zel undzer iber ariber voltn dentsmol
soul our over over would have then

would have swept over nafsheinu *(our nefesh)*.

די מוטוויליקע וואַסערן.
vasern mutvilike di
waters arrogant the

[6] Baruch Hashem,

ו ברוך ה׳ ,
Hashem Baruch
Hashem blessed be

Who hath not given us up

וואָס ער האָט אונדז נישט געגעבן
gegebn nisht undz hot er vos
given not us has he who

as a prey to their shinayim *(teeth)*.

פֿאַר רויב צו זייערע ציין .
tsein zeyere tsu roib far
teeth their to prey for

[7] Nafsheinu *(our nefesh)* is escaped as a tzippor *(bird)*

ז אונדזער זעל איז אַנטרונען געוואָרן ווי אַ פֿויגל
foigel a vi gevorn antrunen iz zel undzer
bird a as having become escape is soul our

out of the pach *(snare of the fowlers)*;

פֿון די פֿאַנגערס פּאַסטקע;
pastke fangers di fun
trap captor's the from

the pach is broken,

די פּאַסטקע איז צעבראָכן , געוואָרן
gevorn tsebrochn iz pastke di
having become broken is trap the

and we are escaped.

און מיר זיַינען אַנטרונען געוואָרן .
gevorn antrunen zainen mir un
having become escaped are we and

[8] Ezreinu *(our help)* B'Shem Hashem

ח אונדזער הילף איז אין נאָמען פֿון ה ,
Hashem fun nomen in iz hilf undzer
Hashem of name in is salvation our

Oseh Shomayim vaAretz.

דעם באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer dem
earth and heaven of Creator the

[1] *(Shir HaMa'alot [Song of Ascents])*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

125 קכה

They that trust in Hashem

א די וואָס פֿאַרזיכערן זיך אויף ה
Hashem oif zich farzichern vos di
Hashem on self trust who the ones

shall be as Mount Tziyon, which is immoveable,

זיַינען אַזוי ווי בארג ציִון , וואָס רירט זיך נישט;
nisht zich rirt vos Tsiyon barg vi azoi zainen
not self moves which Tziyon mount like just are

and abideth l'olam.

אייביק פֿאַרבלייַבט ער.
er farblaibt eibik
it remains forever

[2] As harim surround Yerushalayim,

ב ירושָלַיִם – אַרום איר זיַינען בערג ,
berg zainen ir arum Yerushalayim
mountains are you round Yerushalayim

so Hashem surrounds His people

און ה איז אַרום זיַין פֿאָלק ,
folk zain arum iz Hashem un
people his round is Hashem and

from henceforth v'ad olam.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[3] For the shevet *(scepter)* of the resha shall not rest

ג וואָרעם דער שטעקן פֿון שלעכטקייט וועט נישט רוען
ruen nisht vet shlechtikeit fun shtekn der vorem
remain not will wickedness of staff the because

upon the goral *(allotment, property)* of the tzaddikim;

אויף דעם גורל פֿון די גערעכטע ,
gerechte di fun goirl dem oif
righteous the of fate the on

lest the tzaddikim put forth

כּדי די גערעכטע זאָלן נישט אויסשטרעקן
oisshtrekn nisht zoln gerechte di kedei
stretch out not shall righteous the so that

their hands unto iniquity.

אין אומגערעכטקייט זייערע הענט .
hent zeyere umgerechtikeit in
hands their unrighteousness into

[4] Do good, Hashem, unto the tovim,

ד בּאַגיטיק, ה , די גוטע,
gute di Hashem bagitik
good the Hashem do good

and to them that are upright in their hearts.

אוֹן דִי וואָס זיַינען רעכטפֿאַרטיק אין זייערע הערצער.
hertser zeyere in rechtfartik zainen vos di un
hearts their in upright are who the ones and

[5] As for such as turn aside unto their crooked ways,

ה אָבער דִי וואָס נייגן זיך אויף זייערע קרומע וועגן,
vegen krume zeyere oif zich naign vos di ober
ways circuitous their on self incline who the ones but

Hashem shall turn them away with the workers of iniquity;

זיי וועט ה׳ אַוועקפֿירן מיט די טוערס פֿון
fun tuer di mit avekfiren Hashem vet zei
of doers the with away lead Hashem will them
אומרעכט.
umrecht
injustice

but shalom shall be upon Yisroel.

שלום אויף יִשְׂרָאֵל!
Yisroel oif sholem
Yisroel on peace

[1] *(Shir HaMa'alot [Song of Ascents])*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

קכו

126 When Hashem brought the return of the captivity of Tziyon,

א אַז ה׳ האָט אומגעקערט די
di umgekert hot Hashem az
the returned has Hashem when
אומקערונג פֿון ציִון,
Tsiyon fun umkerung
Tziyon from people captured

we were like the cholemim *(them that dream)*.

זיַינען מיר געווען ווי אין חלום.
cholem in vi geven mir zainen
dream in as having been we were

[2] Then was our mouth filled with laughter,

ב דעמצמאָל איז פֿול געוואָרן אונדזער מויל מיט געלעכטער,
gelechter mit moil undzer gevorn ful iz dentsmol
laughter with mouth our having become full is then

and leshoneinu with rinnah;

און אונדזער צונג מיט געזאַנג;
gezang mit tsung undzer un
song with tongue our and

then said they among the Goyim,

דעמצמאָל האָט מען געזאָגט צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn gezogt men hot dentsmol
nations the among said they have then

Hashem hath done great things for them.

גרויס געטאָן האָט ה׳ מיט די דאָזיקע.
dozike di mit Hashem hot geton grois
these the with Hashem has done great

[3] Hashem hath done great things for us;

ג גרויס געטאָן האָט ה׳ מיט אונדז,
undz mit Hashem hot geton grois
us with Hashem has done great

whereof we are glad.

מיר זיַינען דערפֿרייט געוואָרן.
gevorn derfreit zainen mir
having become gladden are we

[4] Return our captivity and restore our fortunes, Hashem,

ד ברענג צוריק, ה׳, אונדזער געפֿאַנגנשאַפֿט,
gefangenshaft undzer Hashem tsurik breng
captivity our Hashem back bring

like torrents in the Negev.

ווי שטראָמען אין טרוקענעם לאַנד.
land trukenem in shtromen vi
land dry in streams like

[5] They that sow in dimah *(tears)*

shall reap in rinnah *(joyful song)*.

[6] He that goeth forth and weepeth,

bearing meshek hazara *(seed to be sown)*

shall doubtless come again with rinnah,

bearing his alummot *(sheaves)*.

ה דִּי וואָס זייען מִיט טרערן,
trern mit zeyen vos di
tears with sow who the ones

זאָלן שניידן מיט געזאַנג.
gezang mit shnaidn zoln
song with reap shall

ו גיין גייט און ווײנט
veint un geit gein
weeps and he goes going

דער וואָס טראָגט דעם אויסשיט פון זריעה,
zerie fun oisshit dem trogt vos der
seed of outscattering the carries who the one

אָבער קומען זאָל קומען מיט געזאַנג
gezang mit kumen zol kumen ober
song with he come shall coming but

דער וואָס טראָגט זײַנע גאַרבן.
garbn zaine trogt vos der
sheaves his carries who the one

א אַ גענאַנג פון די אַרויפֿגאַנגען; פון שלמהן.
Shlomoen fun aroifgangen di fun gezang a
Sh'lomo of going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot, of Sh'lomo)*

127 קכז

ExceptHashem build the bais,

they that build it labor in vain;

except Hashem is shomer over the city,

the shomair *(watchman)* stands guard in vain.

[2] It is vain for you to rise up early,

to sit up late,

to eat the lechem ha'atzavim *(bread of toils)*;

for so He giveth his beloved sleep.

[3] Hinei, banim are nachalat Hashem;

א אַז ה בויט נישט אַ הויז,
hoiz a nisht boit Hashem az
house a not builds Hashem if

אומזיסט מיען זיך זײַנע בויערס אויף אים;
im oif boiers zaine zich mien umzist
it about builders its self trouble for nothing

אַז ה היט נישט אַ שטאָט,
shtot a nisht hit Hashem az
city a not watch over Hashem if

אומזיסט וואַכט דער שומר.
shoimer der vacht umzist
guard the stays awake for nothing

ב אומזיסט אײַך, איר וואָס פֿעדערט אײַך
aich federt vos ir aich umzist
yourselves hasten who you you for no reason

אויפֿצושטיין,
oiftsushtein
to rise up

וואָס זיצט-אויף שפּעט,
shpet zitst-oif vos
later stay on who

וואָס עסט ברויט מיט מאַטערנish;
maternish mit broit est vos
hardship with food eat who

אַזוי וואָס גיט ער זײַן באַליבטן אין שלאָף.
shlof in balibtn zain er git vos azoi
sleep in beloved his he gives which in this way

ג זע, די אַרבֿ פֿון ה זײַנען קינדער,
kinder zainen Hashem fun arav di ze
children are Hashem from inheritance the behold

and the p'ri habeten is a zachar *(reward)*.

דער *שׂכר איז פֿרוכט פֿון לײַב .
laib fun frucht iz socher der
body of fruit is reward the

[4] As khitzim *(arrows)* are in the yad of a gibbor;

ד ווי פֿײַלן אין דער האַנט פֿון גיבור ,
gibor fun hant der in failn vi
warrior of hand the in arrows as

so are bnei haneurim *(children born in one's youth)*.

אַזוי זײַנען קינדער פֿון דער יוגנט .
yugnt der fun kinder zainen azoi
youth the of children are so

[5] Ashrei hagever that hath his quiver full of them;

ה ווויל צו דעם מאַן
man dem tsu voil
man the to blessed

they shall not be ashamed,

וואָס האָט אָנגעפֿילט זײַן פֿײַלבײַטל מיט זיי !
zei mit failbaitl zain ongefilt hot vos
them with quiver of arrows his filled has who

but they shall speak with the oyevim basha'ar *(enemy at the gate)*.

זיי וועלן נישט פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt nisht veln zei
become ashamed not will they

אַז זיי וועלן רעדן מיט די פֿײַנט אין טויער.
toier in faint di mit redn veln zei az
gate in enemies the with speak will they when

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot)*

קכח

128 Ashrei kol yerei *(fearers of)* Hashem;

א ווויל צו איטלעכן וואָס פֿאָרכט ה ,
Hashem forcht vos itlechn tsu voil
Hashem fears who everyone to blessed

that walketh in His drakhim.

וואָס גייט אין זײַנע וועגן .
vegen zaine in geit vos
ways his in go which

[2] For thou shalt eat the labor of thine hands;

ב די מי פֿון דײַנע הענט אַז דו עסט,
est du az hent daine fun mi di
eats you that hands your of labor the

happy shalt thou be, and it shall be tov with thee.

ווויל איז צו דיר , און גוט איז צו דיר .
dir tsu iz gut un dir tsu iz voil
you(SG) to is good and you(SG) to is blessed

[3] Thy isha shall be as a fruitful gefen

ג דײַן ווײַב ווי אַ פֿרוכטיקער ווײַנשטאָק,
vainshtok fruchtiker a vi vaib dain
vine fruitful a like wife your

inside thine bais;

אין די ווינקלען פֿון דײַן הויז ;
hoiz dain fun vinklen di in
house your of corners the in

thy banim like olive shoots

דײַנע קינדער ווי אײלבערטפֿלאַנצן,
eilbertflantsn vi kinder daine
olive shoots like children your

around thy shulchan.

רונד אַרום דײַן טיש .
tish dain arum rund
table of food your about around

[4] Hinei, thus shall the gever be blessed

ד יאָ , אָט אַזוי ווערט געבענטשט
gebentsht vert azoi ot yo
blessed shall be thus behold yes

that feareth Hashem.

דער מאַן וואָס פֿאָרכט ה .
Hashem forcht vos man der
Hashem fears who man the

[5] Hashem shall bless thee out of Tziyon;

ה זאָל דיך בענטשן פֿון ציִון ,
Tsiyon fun bentshn dich zol Hashem
Tziyon from bless you(SG) shall Hashem

and thou shalt see the tov of Yerushalayim

און זע דאָס גוטס פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun guts dos ze un
Yerushalayim of good things the look at and

all the days of thy life.

אַלע טעג פֿון דיַין לעבן;
lebn dain fun teg ale
life your of days all

[6] Yea, thou shalt see thy bnei banim,

ו און זע קינדער ביַ דיַינע קינדער .
kinder daine bai kinder ze un
children your by children look at and

and shalom upon Yisroel.

שלום אויף ישְׂרָאֵל!
Yisroel oif sholem
Yisroel upon peace

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot)*

קכט

129 Many a time have they afflicted me from my ne'ur,

א פֿיל האָבן זיי מיך געדריקט
gedrikt mich zei hobn fil
oppressed me they have many

– פֿון מיַין יוגנט
yugnt main fun
youth my from

may Yisroel now say;

– זאָל נון זאָגן ישְׂרָאֵל
Yisroel zogn Nun zol
Yisroel say now let

[2] Many a time have they afflicted me from my ne'ur *(youth)*;

ב פֿיל האָבן זיי מיך געדריקט פֿון מיַין יוגנט ,
yugnt main fun gedrikt mich zei hobn fil
youth my from oppressed me they have many

yet they have not prevailed against me.

און האָבן מיך נישט ביַיגעקומען .
baigekumen nisht mich hobn un
overcome not me have and

[3] The choreshim *(plowers)* plowed upon my back;

ג אויף מיַין רוקן האָבן אַקערער געאַקערט,
geakert akerer hobn rukn main oif
plowed plowmen have back my on

they made long their furrows.

זיי האָבן לאַנג געמאַכט זייערע בייטן .
beitn zeyere gemacht lang hobn zei
furrows their made long have they

[4] Hashem is tzaddik;

ד ה דער גערעכטער
gerechter der Hashem
righteous one the Hashem

He hath cut asunder the cords of the resha'im.

האָט דורכגעהאַקט די שטריק פֿון די רשעים .
reshoim di fun shtrik di durchgehakt hot
wicked ones the of cords the chop through has

[5] Let them all be confounded

ה זיך שעמען און אָפּטרעטן אַהינטער
ahinter optretn un shemen zich
backward beat a retreat and be ashamed self

and turned back that hate Tziyon.

וועלן אַלע שׂונאים פֿון . ציון
Tsiyon fun sonem ale veln
Tziyon of enemies all shall

[6] Let them be as the khatzir *(grass)* upon the housetops,

[ו] זיי וועלן זיין ווי גראָז פֿון דעכער ,
decher fun groz vi zain veln zei
rooftop of grass like be shall they

which withereth before it groweth up;

וואָס איידער עס איז אַרויס, איז עס פֿאַרטריקנט;
fartriknt es iz arois iz es eider vos
dried up it is out is it before which

[7] With it the kotzer *(reaper)* filleth not his yad;

[ז] וואָס דער שניטער פֿילט נישט דערמיט זיין האַנט,
hant zain dermit nisht filt shniter der vos
hand his with it not fills reaper the which

nor he that gathereth sheaves, his bosom.

און דער גאַרבנבינדער זיין בוזעם ;
buzem zain garbnbinder der un
bosom his sheaves the and

[8] Neither do they which go by say,

[ח] און די פֿאַרבײַגייער זאָגן נישט:
nisht zogn farbaigeyer di un
not say passers-by the and

Birkat Hashem be upon you;

ג-טס ברכה אויף אײַך!
aich oif broche G-ts
you on blessing G-d's

we bless you b'Shem Hashem.

מיר בענטשן אײַך אין נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen in aich bentshn mir
Hashem of name in you bless we

[א] אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot)*

קל

130 Out of the depths have I cried unto Thee, Hashem.

[א] פֿון די טיפֿענישן רוף איך דיך , ה .
Hashem dich ich ruf tifenishn di fun
o Hashem you(SG) I call depths the from

[2] Adonoi, hear my voice;

[ב] אֲדֹנָי , הער צו מײַן קול ;
kol main tsu her Adonoi
voice my to pay heed Adonoi

let Thine ears be attentive

זאָלן דײַנע אויערן זיין פֿאַרנעמיק
farnemik zain oiern daine zoln
attentive be ears your may

to the voice of my techinnot *(supplications)*.

צו דעם קול פֿון מײַנע געבעטן .
gebetn maine fun kol dem tsu
requests my of voice the to

[3] If Thou, Hashem, shouldest record iniquities,

[ג] אַז דו , ה , זאָלסט אַכטן אויף זינד ,
zind oif achten zolst Hashem du az
sin on respect you(SG) shall Hashem you if

Adonoi, who could stand?

וואַר, אֲדֹנָי , קען באַשטיין?
bashtein ken Adonoi ver
stand can Adonoi who

[4] But there is selichah *(forgiveness)* with Thee;

[ד] וואָרעם ביי דיר איז פֿאַרגעבונג ,
fargebung iz dir bai vorem
forgiveness is you(SG) by for

therefore, Thou art feared.

דערום ווערסטו געפֿאָרכט.
geforcht verstu derum
feared you become therefore

[5] I wait for Hashem,

my nefesh doth wait,

and in His Devar do I hope.

[6] My nefesh waiteth for Adonoi

more than the shomrim that watch for the boker;

I say, more than the shomrim that watch for the boker.

[7] Let Yisroel hope in Hashem;

for with Hashem there is chesed,

and with Him is plenteous pedut *(redemption)*.

[8] And He shall redeem Yisroel from all his iniquities.

ה איך האָב געהאָפֿט אויף ,
Hashem oif gehoft hob ich
Hashem on hoped have I

געהאָפֿט האָט מײַן זעל ,
zel main hot gehoft
soul my has hoped

און אויף זײַן וואָרט האָב איך געהאַרט.
gehart ich hob vort zain oif un
waited I have word his on and

י מײַן נפֿש קוקט אויס אויף אֲדֹנָי
Adonoi oif ois kukt nefesh main
Adonoi on out looks soul my

מער ווי וועכטער אויף פֿרימאָרגן,
frimorgn oif vechter vi mer
morning on watchmen than more

וועכטער אויפֿן פֿרימאָרגן.
frimorgn oifn vechter
morning on watchmen

יז ישׂראל האָף אויף ה ,
Hashem oif hof ysrl o
Hashem on hope Israel o

וואָרעם ביי ה איז גענאָד,
genod iz Hashem bai vorem
grace is Hashem by for

און ביי אים איז גרויס אויסלייזונג .
oisleizung grois iz im bai un
redemption great is him by and

ח און ער וועט אויסלייזן יִשְׂרָאֵל
Yisroel oisleizen vet er un
Yisroel redeem will he and

פֿון אַלע זײַנע זינד.
zind zaine ale fun
sins his all from

[1] *(Shir HaMa'alot, of Dovid)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִד .
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

131

Hashem, my lev is not haughty,

nor mine eyes lofty;

neither do I exercise myself in gedolot,

or in things too high for me.

[2] Surely I have stilled and quieted my nefesh,

קלא

א ה , נישט האָפֿערדיק איז מײַן האַרץ,
harts main iz hoferdik nisht Hashem
heart my is haughty not o Hashem

און נישט דערהויבן זײַנען מײַנע אויגן,
oign maine zainen derhoibn nisht un
eyes my are exalted not and

און איך בין נישט אומגעגאַנגען מיט זאַכן
zachn mit umgegangen nisht bin ich un
things with walking not am I and

צו גרויס און פֿאַרהוילן פֿון מיר.
mir fun farhoiln un grois tsu
me from concealed and great too

ב פֿאַר וואָר, איך האָב באַרוט און אײַנגעשטילט מײַן זעל
zel main aingeshtilt un barut hob ich vor far
soul my hushed and quieted have I truly for

as a child that is weaned of immo;

אַזוי ווי אַן אַנטווינטער ביַי זיַין מוטער ;
muter zain bai antvointer an vi azoi
mother his with weaned child a like just

my nefesh is even as a weaned child.

אַזוי ווי אַן אַנטווינטער איז ביַי מיר מיַין זעל .
zel main mir bai iz antvointer an vi azoi
soul my me with is weaned child a like just

[3] Let Yisroel hope in Hashem

ג האַר , ישׂרָאֵל , אויף ה
Hashem oif Yisroel har
Hashem on O Yisroel wait for

from henceforth and ad olam.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot)*

קלב

א געדענק , ה , דָּוִד אַל
al Dovidn Hashem gedenk
all Dovid o Hashem remember

132 Hashem, remember Dovid, and all his afflictions;

זיַין פּלאָגן זיך .
zich plogn zain
self plagues his

[2] How he swore unto Hashem,

ב ווי ער האָט געשוואָרן צו ה ,
Hashem tsu geshvorn hot er vi
Hashem to sworn an oath has he how

and vowed unto Avir Ya'akov *(the Mighty One of Ya'akov)*;

אַ נדר געטאָן צום מאַכטיקן פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun machtikn tsum geton neyder a
Yaakov of Almighty One to the done vow a

[3] Surely I will not come into the ohel of my bais,

ג אויב איך וועל קומען אין געצעלט פֿון מיַין הויז ,
hoiz main fun getselt in kumen vel ich oib
house my of tent into come will I if

nor go up into my bed;

אויב איך וועל אַרויף אויף דעם בעט פֿון מיַין געלעגער,
geleger main fun bet dem oif aroif vel ich oib
bed my of bed the on up will I if

[4] I will not give sleep to mine eyes,

ד אויב איך וועל געבן שלאָף צו מיַינע אויגן,
oign maine tsu shlof gebn vel ich oib
eyes my to sleep give will I surely not

nor tenumah *(slumber)* to mine eyelids,

צו מיַינע ברעמען שלומער,
shlumer bremen maine tsu
slumber eyelids my to

[5] Until I find a makom *(place)* for Hashem,

ה ביז איך וועל געפֿינען אַן אָרט פֿאַר ה ,
Hashem far ort an gefinen vel ich biz
Hashem for place a find shall I until

even mishkanot for the Avir Ya'akov.

אַ וווינונג פֿאַר דעם מאַכטיקן פֿון יעקבֿ !
Yaakov fun machtikn dem far voinung a
Yaakov of Almighty One the for dwelling a

[6] Hinei, we heard of it at Ephratah;

ו זע , מיר האָבן געהערט אַז עס איז אין אֶפְרָת ,
Efratah in iz es az gehert hobn mir ze
Ephratah in is it that heard have we behold

we found it in the sedei Ya'ar *(fields of Ya'ar)*.

מיר האָבן עס געפֿונען אין פֿעלד פֿון יַעַר .
Yaar fun feld in gefunen es hobn mir
Yaar of fields in found it have we

[7] We will go into His mishkanot;

ז לאָמיר קומען צו זיין ווויונונג ,
voinung zain tsu kumen lomir
dwelling his into come let us

we will worship at the hadom *(footstool)* of His raglayim.

לאָמיר זיך בוקן צו זיין פֿוסבענקל.
fusbenkel zain tsu bukn zich lomir
footstool his to bow down self let us

[8] Arise, Hashem, into Thy menuchah *(resting place)*;

ח שטיי אויף, ה , צו דיין רו ,
ru dain tsu Hashem oif shtei
rest your to Hashem up arise

Thou, and the Aron of Thy oz *(might)*.

דו און דער אָרון פֿון דיין שטאַרקייט.
shtarkeit dain fun oren der un du
strength your of aron the and you

[9] Let Thy Kohanim be clothed with tzedek;

ט דיינע כהנים זאָלן זיך אָנקליידן אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in onkleidn zich zoln koyanim daine
righteousness in clothe self may kohanim your

and let Thy chasidim sing for joy.

און דיינע פֿרומע זאָלן זינגען .
zingen zoln frume daine un
sing may they pious faithful your and

[10] For the sake of Dovid Thy Eved,

י פֿון ווענג דָוִדן דיין קנעכט ,
knecht dain Dovidn vegen fun
servant your Dovid sake of for

do not turn away the face of Thine Moshiach.

זאָלסט נישט אָפּשטויסן דעם פּנים פֿון
fun ponem dem opshtoisn nisht zolst
of face the repel not may you(SG)

דיין געזאַלבטן.
gezalbtn dain
anointed your

[11] Hashem hath sworn in emes unto Dovid;

יא ה האָט אמת געשוואָרן צו דָוִדן ,
Dovidn tsu geshvorn emes hot Hashem
Dovid to sworn an oath truth has Hashem

He will not turn from His oath:

ער וועט זיך נישט אָפּקערן דערפֿון:
derfun opkeren nisht zich vet er
from it turn aside not self will he

Of the p'ri *(fruit)* of thy beten *(body)*

פֿון דער פֿרוכט פֿון דיין לַיַב
laib dain fun frucht der fun
body your of fruit the from

will I set upon thy kisse *(throne)*.

וועל איך זעצן אויף דיין טראָן .
tron dain oif zetsn ich vel
throne your on seat I will

[12] If thy Banim are shomer over My Brit

יב אויב דיינע זין וועלן היטן מיין ברית ,
bris main hitn veln zin daine oib
covenant my keep will sons your if

and My Edot that I shall teach them,

און מיין צייגנים וואָס איך וועל זיי לערנען,
lernen zei vel ich vos tseignim main un
teach to them will I which testimonies my and

their Banim shall also sit upon thy kisse adei-ad *(forevermore)*.

וועלן אויך זייערע זין ביז אייביק זיצן אויף דיין טראָן .
tron dain oif zitsn eibik biz zin zeyere oich veln
throne your on sit forever until sons their also will

[13] For Hashem hath chosen Tziyon;

יג וואָרעם ה האָט אויסדערווײלט ציון ,
Tsiyon oisderveilt hot Hashem vorem
Tziyon chosen has Hashem for

He hath desired her for His moshav.

זי געגלוסט פֿאַר זיין ווויונונג :
voinung zain far geglust zi
dwelling his for he has desired her

[14] This is My menuchah *(resting place)* adei-ad *(forever)*;

here will I dwell; for I have desired her.

[15] I will place a bountiful brocha on her provision;

I will satisfy her poor with lechem.

[16] I will also clothe her Kohanim with Yesha *(salvation)*;

and her chasidim shall sing aloud for joy.

[17] There atzmi'ach *(I will make sprout)* the Keren of Dovid;

I have ordained a ner *(lamp)* for My Moshiach.

[18] His oyevim will I clothe with boshet *(shame)*;

but upon him shall his nezer *(crown)* be resplendent.

[1] *(Shir HaMa'alot, of Dovid)*

133

Hinei, mah tov umah na'im shevet achim gahm yachad!

(how good and how pleasant it is for brethren to dwell together in unity)!

[2] It is like the precious shemen upon the rosh,

that ran down upon the beard,

even Aharon's beard;

that went down to the collar of his robes;

יד דאָס איז מײַן רוּונג ביז אייביק ,
eibik biz ruung main iz dos
forever till resting place my is this

דאָ וועל איך זיצן , ווײַל איך גלוסט זי .
zi glust ich vail zitsn ich vel do
her desire I for dwell I will here

טו בענטשן וועל איך בענטשן איר שפּײַז ,
shpaiz ir bentshn ich vel bentshn
food her bless I will to bless

אירע באַדערפֿטיקע וועל איך זעטן מיט ברויט.
broit mit zetn ich vel baderftike ire
bread with satisfy I will poor her

טז און אירע כֹהנים וועל איך אָנקלײדן אין הילף ,
hilf in onkleidn ich vel koyanim ire un
salvation in clothe I will kohanim her and

און זינגען וועלן זינגען אירע פֿרומע .
frume ire zingen veln zingen un
pious faithful its sing will to sing and

יז דאָרטן וועל איך מאַכן שפּראָצן אַ האָרן פֿאַר דָּוִדן ,
Dovidn far horn a shprotsn machn ich vel dortn
Dovid for horn a spring up make I will there

איך האָב אָנגעבראַכט אַ ליכט פֿאַר מײַן געזאַלבטן.
gezalbtn main far licht a ongebreit hob ich
anointed my for light a broad have I

יח זײַנע פֿײַנט וועל איך אָנקלײדן אין שאַנד ,
shand in onkleidn ich vel faint zaine
shame in clothe I will enemies his

און אויף אים וועט שײַנען זײַן קרוין .
kroin zain shainen vet im oif un
crown his shine will him on and

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִדן
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

קלג

א זע , ווי גוט און ווי ליב
lib vi un gut vi ze
beloved how and good how behold

איז דאָס זיצן פֿון ברידער ביינאַנד .
bainand brider fun zitsn dos iz
together brothers of sitting the is

ב אַזוי ווי טײַער איל אויפֿן קאָפּ ,
kop oifn eil taier vi azoi
head on oil precious like just

וואָס נידערט אַראָפּ אויף דער באָרד –
bord der oif arop nidert vos
beard the onto down descend which

אויף דער באָרד פֿון אַהרנען ,
Aharonen fun bord der oif
Aaron of beard the onto

וואָס נידערט אויפֿן קאָלנער פֿון זײַנע קלײדער ;
kleider zaine fun kolner oifn nidert vos
garments his of collar on the descends which

[3] As the tal of Chermon,

and as the dew that descended upon the mountains of Tziyon;

for there Hashem commanded the brocha,

even Chayyim Ad Olam.

ג אַזוי ווי דער חֶרמוֹן-טוי וואָס נידערט
nidert vos Chermon-toi der vi azoi
descends which dew of Hermon the like just

אויף די בערג פֿון צִיּוֹן ;
Tsiyon fun berg di oif
Tziyon of mountains the on

וואָרעם דאָרטן האָט ה׳ באַפֿוילן אַ ברכה ,
broche a bafoiln Hashem hot dortn vorem
blessing a commanded Hashem has there for

לעבן ביז אייביק .
eibik biz lebn
eternity until life

[1] *(Shir HaMa'alot)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

134

Hinei, barakhu Hashem, kol avedei Hashem,

קלד

א פֿאַר וואָר , בענטשט ה׳ , אַלע
ale Hashem bentsht vor far
all Hashem bless surely for

קנעכט פֿון ה׳ ,
Hashem fun knecht
Hashem of servants

which balailah stand in the Bais Hashem.

וואָס שטייט אין הס׳ הויז אין די נעכט .
necht di in hoiz Hashems in shteit vos
nights the in house Hashem's in stand who

[2] Lift up your hands in the Kodesh,

and barakhu Hashem.

ב הייבט אויף אײַערע הענט צום הייליקטום,
heiliktum tsum hent aiere oif heibt
sanctuary to the hands your on raise

און בענטשט ה׳ .
Hashem bentsht un
Hashem bless and

[3] Yevarekhecha Hashem from Tziyon,

Oseh Shomayim va'Aretz *(the Maker of Heaven and Earth)*.

ג בענטשן זאָל דיך פֿון צִיּוֹן ה׳ ,
Hashem Tsiyon fun dich zol bentshn
Hashem Tziyon from you(SG) shall blessed

דער באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer der
earth and heaven of Creator the

135

Praise Hashem.

קלה

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Halelu Shem Hashem;

א לויבט דעם נאָמען פֿון ה׳ ,
Hashem fun nomen dem loibt
Hashem of name the praise

Halelu, O ye avadim of Hashem.

לויבט , איר קנעכט פֿון ה׳ ,
Hashem fun knecht ir loibt
Hashem of servants you praise

[2] Ye that stand ministering in the Beis Hashem,

in the khatzerot Beis Eloheinu.

ב איר וואָס שטייט אין דעם הויז פֿון ה׳ ,
Hashem fun hoiz dem in shteit vos ir
Hashem of house the in stand who you

אין די הויפֿן פֿון דעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun hamikdosh beit dem fun hoifn di in
our G-d of the holy house the of courtyards the in

[3] Praise Hashem; for Hashem is tov;

ג לויבט ה , ווארעם ה איז גוט ,
gut iz Hashem vorem Hashem loibt
good is Hashem for Hashem praise

sing praise unto Shmo; for it is na'im *(lovely, pleasing)*.

זינגט צו זיין נאמען , ווארעם ער איז ליב .
lib iz er vorem nomen zain tsu zingt
beloved is it because name his to sing

[4] For Hashem hath chosen Ya'akov unto Himself,

ד ווארעם ה האט אויסדערווײלט פאר זיך יעקבֿ ,
Yaakov zich far oisderveilt hot Hashem vorem
Yaakov self for chosen has Hashem for

and Yisroel for His segullah *(peculiar treasure)*.

ישׂראל פאר זיין באזונדער אייגנס .
eigens bazunder zain far Yisroel
possessions one of a kind his for Yisroel

[5] For I know that Hashem is gadol,

ה ווארעם איך ווייס אז ה איז גרויס,
grois iz Hashem az veis ich vorem
great is Hashem that know I for

and that Adoneinu is above kol elohim.

און אונדזער האר איבער אלע ג-טער.
g-ter ale iber har undzer un
g-ds all over Lord our and

[6] Whatsoever Hashem pleases, that He does

ו אלץ וואס ה באגערט, טוט ער,
er tut bagert Hashem vos alts
he does desires Hashem which all that

in Shomayim, and in HaAretz,

אין הימל און אויף דער ערד ,
erd der oif un himel in
earth the on and heaven in

in HaYam, and kol tehomot.

אין די ימען און אלע תהומען .
tehomen ale un yamen di in
deeps all and seas the in

[7] He causeth the clouds to ascend at the end of HaAretz;

ז ער ברענגט אויף וואלקנס פון עק ערד ,
erd ek fun volkens oif brengt er
the earth end from clouds on brings he

He maketh lightning for the matar *(rain)*;

ער מאכט בליצן צום רעגן,
regn tsum blitsn macht er
rain for the lightning makes he

He bringeth the ruach out of His otzarot.

ער ציט ארויס פון זיינע שפייכלערס דעם ווינט .
vint dem shpaichlers zaine fun arois tsit er
wind the storehouses his of out brings he

[8] Who struck down the Bechorei Mitzrayim,

ח ער איז דער וואס האט געשלאגן די בכורים פון מצרים ,
Mitsrayim fun bechorim di geshlogn hot vos der iz er
Egypt of firstborn the struck has who the one is he

both of adam and behemah.

פון אַ מענטשן ביז אַ בהמה .
beheime a biz mentshn a fun
livestock a until men a from

[9] Who sent otot and mofetim into the midst of thee, O Mitzrayim,

ט האט געשיקט צייכנס און ווונדער צווישן
tsvishn vunder un tseichns geshikt hot
among wonders and signs sent he has

דיר , מצרים ,
dir Mitsrayim
you(SG) O Egypt

upon Pharaoh, and upon all his avadim.

אויף פרעהן און אויף אלע זיינע קנעכט .
knecht zaine ale oif un Pharaohn oif
servants his all on and Pharaoh on

[10] Who struck down Goyim rabbim,

י ער איז דער וואס האט געשלאגן פיל פעלקער,
felker fil geshlogn hot vos der iz er
nations many struck has who the one is he

and slaughtered melachim atzumim *(powerful kings)*;

אוּן געהרגעט מאַכטיקע מלכים׃
mlochim machtike geharget un
kings mighty killed and

11 Sichon Melech HaEmori,

יא סִיחוֹן דעם מלך פֿוּן אֱמוֹרי,
Emori fun melech dem Sichon
Emori of king the Sichon

and Og Melech HaBashan,

אוּן עוֹג דעם מלך פֿוּן בָּשָׁן,
Bashan fun melech dem Og un
Bashan of king the Og and

and all the mamlechot Kena'an;

אוּן אַלע קיניגרייכן פֿוּן כְּנַעַן׃
Kenaan fun kinigraichn ale un
Canaan of kingdoms all and

12 And gave their land for a nachalah,

יב אוּן געגעבן זייער לאַנד פֿאַר אַ נחלה,
nachle a far land zeyer gegebn un
inheritance an for land their given and

an inheritance unto Yisroel Amo *(His people)*.

אַ נחלה פֿאַר יִשְׂרָאֵל זיין פֿאָלק׃
folk zain Yisroel far nachle a
people his Yisroel for inheritance an

13 Thy Shem, Hashem, endureth l'olam;

יג ה׳, דַּיִן נאָמען איז אויף אייביק,
eibik oif iz nomen dain Hashem
ever for is name your o Hashem

and Thy remembrance, Hashem, l'dor vador.

ה׳, דַּיִן געדעכטעניש איז אויף דור-דורות׃
dor-doires oif iz gedechenish dain Hashem
many generations upon is memory your o Hashem

14 For Hashem will vindicate His people;

יד וואָרעם ה׳ וועט זיך אָננעמען פֿאַר זיין פֿאָלק,
folk zain far onnemen zich vet Hashem vorem
people his for take hold of self will Hashem for

He will have compassion on His avadim.

אוּן אויף זיינע קנעכט וועט ער זיך דערבאַרעמען׃
derbaremen zich er vet knecht zaine oif un
have mercy self he will servants his on and

15 The idols of the Goyim are kesef and zahav,

טו די געצנבילדער פֿוּן די פֿעלקער זיינען זילבער אוּן גאָלד,
gold un zilber zainen felker di fun getsnbilder di
gold and silver are nations the of idol images the

the ma'aseh yedei adam.

דאָס ווערק פֿוּן אַ מענטשנס הענט׃
hent mentshns a fun verk dos
hands man's a of work the

16 They have mouths, but they speak not;

טז זיי האָבן אַ מויל אוּן רעדן נישט,
nisht redn un moil a hobn zei
not speak and mouth a have they

einayim have they, but they see not;

זיי האָבן אויגן אוּן זעען נישט;
nisht zeen un oign hobn zei
not see and eyes have they

17 They have oznayim, but they hear not;

יז זיי האָבן אויערן אוּן הערן נישט;
nisht hern un oiern hobn zei
not hear and ears have they

neither is there any ruach in their mouths.

נישטאָ צו מאָל אַן אָטעם אין זייער מויל׃
moil zeyer in otem an mol tsu nishto
mouth their in breath any a time for not

18 They that oseihem *(make them)* will be like them;

יח זאָל ווערן ווי זיי די ווָאס מאַכן זיי,
zei machn vos di zei vi vern zol
them make who the ones them like become shall

so is every one that trusteth in them.

איטלעכער ווָאס פֿאַרזיכערט זיך אויף זיי׃
zei oif zich farzichert vos itlecher
them on selves trusted who everyone

[19] Barakhu Hashem, O Bais Yisroel;

יט הויז פֿון ישׂרָאֵל, לויבט ה ;
Hashem loibt Yisroel fun hoiz
Hashem praise Yisroel of house

barakhu Hashem, O Bais Aharon;

הויז פֿון אַהרֹן , לויבט ה ;
Hashem loibt Aharon fun hoiz
Hashem praise Aaron of house

[20] Barakhu Hashem, O Bais HaLevi;

כ הויז פֿון לֵוִי , לויבט ה ;
Hashem loibt Levi fun hoiz
Hashem praise Levi of house

ye that fear Hashem, barakhu Hashem.

איר יראי ה , לויבט ה .
Hashem loibt Hashem yirei ir
Hashem praise Hashem who fear you

[21] Baruch Hashem out of Tziyon,

כא ברוך ה פֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun Hashem Baruch
Tziyon out of Hashem blessed be

which dwelleth at Yerushalayim.

ווָאס רוט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in rut vos
Yerushalayim in rests who

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

136

O give thanks unto Hashem; for He is tov;

קלו

גיט אַ דאַנק צו ה ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

ווָאָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem
good is he for

ki l'olam chasdo *(His chesed endures forever)*.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[2] O give thanks unto Elohei HaElohim;

ב גיט אַ דאַנק צו אלקים פֿון די ג-טער,
g-ter di fun Elokim tsu dank a git
g-ds the of G-d to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[3] O give thanks to Adonei HaAdonim;

ג גיט אַ דאַנק צום האַר פֿון די האַרן,
harn di fun har tsum dank a git
lords the of Lord to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[4] To Him Who alone doeth nifla'ot gedolot;

ד צו דעם ווָאס טוט אַליין גרויסע וווּנדער ,
vunder groise alein tut vos dem tsu
wonders great alone does who the one to

ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[5] To Him that by tevunah *(understanding)* made HaShomayim;

ה צו דעם ווָאס האָט געמאַכט די הימלען
himlen di gemacht hot vos dem tsu
heavens the made has who the one to

מיט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit mit
understanding with

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[6] To Him that stretched out ha'aretz above the mayim; ו צו דעם וואָס האָט אויסגעשפרייט די ערד
erd di oisgeshpreit hot vos dem tsu
earth the spread out has who the one to
איבער די וואַסערן,
vasern di iber
waters the over

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[7] To Him that made ohrim gedolim *(great lights)*; ז צו דעם וואָס האָט גענאַכט די גרויסע ליכטער,
lichter groise di gemacht hot vos dem tsu
lights great the made has who the one to

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[8] The shemesh to rule by yom; ח די זון פַֿאַר געוועלטיקונג בייַ טאָג,
tog bai geveltikung far zun di
day by dominion for sun the

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[9] The yarei'ach and kokhavim to rule by lailah; ט די לבָּנה און שטערן פַֿאַר געוועלטיקונגען בייַ נאַכט,
nacht bai geveltikungen far shtern un levone di
night by rule to stars and moon the

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[10] To Him that struck down Mitzrayim in their bechorot *(firstborn)*; י צו דעם וואָס האָט געשלאָגן מִצרַיִם אין
in Mitsrayim geshlogn hot vos dem tsu
in Egypt struck has who the one to
זייערע בכוֹרים ,
bechorim zeyere
firstborn their

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[11] And brought out Yisroel from among them; יא און אַרויסגעצויגן יִשׂרָאֵל פֿון צווישן זיי ,
zei tsvishn fun Yisroel aroisgetsoign un
them among from Yisroel brought out and

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[12] With a yad chazakah, and with a stretched out zero'a; יב מיט אַ שטאַרקער האַנט און מיט אַן
an mit un hant shtarker a mit
an with and hand strong a with
אויסגעשטרעקטן אָרעם,
orem oisgeshtrektn
arm outstretched

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זַיין איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[13] To Him Who divided asunder Yam Suf;

ג צו דעם וואָס האָט צעשניטן דעם ים-סוף אין שטיקער,
shtiker in Yam-Suf dem tseshnitn hot vos dem tsu
pieces in Yam Suf the cut has who the one to

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[14] And made Yisroel to pass through the midst of it;

ד און דורכגעפֿירט יִשְׂרָאֵל אין מיטן ,
mitn in Yisroel durchgefirt un
the middle into Yisroel he led and

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[15] But overthrew Pharaoh and his army in the Yam Suf;

ה און אַרײַנגעטרייסלט פַּרעהן און זײַן חיל אין ים-סוף ,
Yam-Suf in cheil zain un Pharaohn araingetreislt un
Yam Suf into host his and Pharaoh cast down and

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[16] To Him Who led His people through the midbar;

ו צו דעם וואָס האָט געפֿירט זײַן פֿאָלק אין דער מדבר ,
midber der in folk zain gefirt hot vos dem tsu
wilderness the in people his guided has who the one to

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[17] To Him Who struck down melachim gedolim;

ז צו דעם וואָס האָט געשלאָגן גרויסע מלכים ,
mlochim groise geshlogn hot vos dem tsu
kings great struck has who the one to

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[18] And slaughtered mighty melachim;

ח און געהרגעט שטאַרקע מלכים ,
mlochim shtarke geharget un
kings strong killed and

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[19] Sichon Melech HaEmori;

ט סיחון דער מלך פֿון אֱמוֹרי,
Emori fun melech der Sichon
Emori of king the Sichon

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[20] And Og Melech HaBashan;

י און עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן ,
Bashan fun melech dem Og un
Bashan of king the Og and

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[21] And gave their land for a nachalah;

יא און געגעבן זייער לאַנד פֿאַר אַ נחלה ,
nachle a far land zeyer gegebn un
inheritance an for land their given and

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[22] Even a nachalah unto Yisroel His eved;

כב אַ נחלה פַּאר יִשְׂרָאֵל זײַן קנעכט,
knecht zain Yisroel far nachle a
servant his Yisroel for inheritance an

ki l'olam chasdo. חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם.
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[23] Who remembered us in our low estate;

כג צו דעם וואָס האָט אונדזער דערנידערונג
dernideruna undzer in hot vos dem tsu
lowliness our in has who the one to

געדאַכט אָן אונדז,
undz on gedacht
us about remembered

ki l'olam chasdo. חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם;
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[24] And hath released us from our enemies;

כד און אונדז אויסגעלייזט פֿון אונדזערע דריקער,
driker undzere fun oisgeleizt undz un
oppressors our from redeemed us and

ki l'olam chasdo. חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם.
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[25] Who giveth lechem to kol basar;

כה וואָס גיט ברויט צו יעטוועדער באַשעפֿענישׁ,
bashefenish yetveder tsu broit git vos
creature every to food gives who

ki l'olam chasdo. חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם.
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[26] O give thanks unto the G-d of Shomayim;

כו גיט אַ דאַנק צום אֵל פֿון די הימלען,
himlen di fun El tsum dank a git
heavens the of G-d to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo. חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם.
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

קלז

137 By the rivers of Babylon,

בײַ די טײַכן פֿון בָּבֶל,
Bavel fun taichn di bai
Bavel of rivers the by

there we sat down, yes, we wept,

דאָרטן זײַנען מיר געזעסן און געוויינט,
geveint un gezesn mir zainen dortn
wept and settled we were there

when we remembered Tziyon.

אַז מיר האָבן זיך דערמאָנט אָן ציון.
Tsiyon on dermont zich hobn mir az
Tziyon on remembered self have we when

[2] We hung up our kinnorot *(lyres)*

ב אויף די ווערבעס וואָס אין איר
ir in vos verbes di oif
her in which are willows the on

upon the willows in the midst thereof.

האָבן מיר אויפֿגעהאַנגען אונדזערע האַרפֿן;
harfn undzere oifgehongen mir hobn
harps our hung up we have

[3] For there they that carried us away captive

ג וואָרעם דאָרטן האָבן אונדזערע פֿאַנגער
fanger undzere hobn dortn vorem
captors our have there for

required of us a shir *(song)*;

פֿאַרלאַנגט פֿון אונדז ווערטער פֿון געזאַנג,
gezang fun verter undz fun farlangt
song of words us from are asking for

and they that tormented us required of us simchah,

און אונדזערע פּײַניקער , פֿרײלעכקייט:
freilechkeit painiker undzere un
joy tormentors our and

saying, Sing us one of the Shir Tziyon.

זינגט אונדז פֿון דעם געזאַנג פֿון צִיּוֹן .
Tsiyon fun gezang dem fun undz zingt
Tziyon of songs the one of us sing

[4] How shall we sing Shir Hashem

ד ווי זאָלן מיר זינגען דאָס געזאַנג פֿון ה
Hashem fun gezang dos zingen mir zoln vi
Hashem of songs the sing we shall how

in an admat nekhar *(foreign land)*.

אויף פֿרעמדער ערד?
erd fremder oif
land foreign on the

[5] If I forget thee, O Yerushalayim,

ה אויב איך וועל דיך פֿאַרגעסן, , ירושָלַיִם
Yerushalayim fargesen dich vel ich oib
O Yerushalayim forget you(SG) will I if

let my yamin *(right hand)* forget.

זאָל מײַן רעכטע האַנט זיך פֿאַרגעסן צו רירן .
rirn tsu fargesen zich hant rechte main zol
touch to forget self hand right my may

[6] If I do not remember thee,

ו זאָל צוגעקלעפּט ווערן מײַן צונג צו מײַן גומען ,
gumen main tsu tsung main vern tsugeklept zol
palate my to tongue my become stick may

let my leshon cleave to the roof of my mouth;

אויב איך וועל דיך נישט געדענקען ,
gedenken nisht dich vel ich oib
remember not you(SG) will I if

if I prefer not Yerushalayim

אויב איך וועל נישט דערמאָנען ירושָלַיִם
Yerushalayim dermonen nisht vel ich oib
Yerushalayim remember not will I if

above my rosh simchah *(chief joy)*.

אויף מײַן העכסטער שׂימחה.
simche hechster main oif
joy most high my above

[7] Remember, Hashem, the Bnei Edom

ז געדענק , ה , די קינדער פֿון אֱדוֹם
Edom fun kinder di Hashem gedenk
Edom of children the Hashem remember

in the Yom Yerushalayim;

דעם טאָג פֿון ירושָלַיִם ;
Yerushalayim fun tog dem
Yerushalayim of day on the

who said, Raze it, raze it,

די וואָס האָבן געזאָגט: ווארפֿט אײַן ,
ain vorft gezogt hobn vos di
down tear it said have who the ones

even to the yesod *(foundation)* thereof.

ווארפֿט אײַן ביז צום גרונט אין איר.
ir in grunt tsum biz ain vorft
her in base to up to down tear it

[8] O Bat Bavel, who art to be destroyed,

ח טאָכטער בָּבֶל , דו אָנגעבריטע צו פֿאַרוויסטונג,
farvistung tsu ongebreite du Bavel tochter
desolation for destined you Bavel daughter of

ashrei shall he be, that repayeth thee

וויל צו דעם וואָס וועט דיר אָפּצאָלן
optsolen dir vet vos dem tsu voil
repay you(SG) will who the ones to blessed

the gemul thou hast done to us.

דײַן טוּונג וואָס דו האָסט אונדז געטאָן;
geton undz host du vos tuung dain
done us have you which action your

[9] Ashrei shall he be,

ט וויל צו דעם וואָס וועט אָננעמען און צעהאַקן
tsehakn un onnemen vet vos dem tsu voil
break in pieces and take hold of will who the one to blessed

that taketh and dasheth thy olalim against the sela.

דיינע קליינע קינדער אָן פֿעלדז.
feldz on kinder kleine daine
rock on children small your

[1] *(Of Dovid)*

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

138 קלח

I will thank Thee with my whole lev;

א איך וועל דיך לויבן מיט מײַן
main mit loibn dich vel ich
my with praise you(SG) will I

גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn
heart all

before the elohim will I sing praise unto Thee.

פֿאַר די מאַכטיקע וועל איך דיך באַזינגען .
bazingen dich ich vel machtike di far
sing you I will mighty ones the before

[2] I will worship toward Thy Heikhal Kodesh,

ב איך וועל זיך בוקן צו דײַן הייליקן הֵיכל ,
heichl heilikn dain tsu bukn zich vel ich
temple holy your to bow down self will I

and praise Shmecha *(Thy Name)*

און איך וועל לויבן דײַן נאָמען ,
nomen dain loibn vel ich un
name your praise will I and

for Thy chesed and for Thy emes;

פֿאַר דײַן חֶסֶד און פֿאַר דײַן טרײַשאַפֿט ;
traishaft dain far un chesed dain far
faithfulness your for and lovingkindness your for

for Thou hast magnified Thy Word

וואָרעם איבער אַל דײַן נאָמען
nomen dain al iber vorem
name your all over because

above Kol Shimcha *(all Thy Name)*.

האָסטו געגרייסט דײַן צוזאָג .
tsuzog dain gegreist hostu
word your exalted have you

[3] In the day when I called out, Thou answeredst me,

ג אין טאָג וואָס איך האָב געפֿרופֿן האָסטו מיר געענטפֿערט,
geentfert mir hostu gerufn hob ich vos tog in
answered me have you called have I which day in

and madest me bold with oz *(strength)* in my nefesh.

האָסט מיר געמוטיקט מיט שטאַרקייט מײַן זעל .
zel main shtarkeit mit gemutikt mir host
soul my strength with emboldened me have

[4] Kol Malchei Aretz shall praise Thee, Hashem,

ד לויבן וועלן דיך , ה , אַלע מלכים
mlochim ale Hashem dich veln loibn
the kings all o Hashem you(SG) will praise

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

when they hear the words of Thy mouth.

וואָרעם זיי האָבן געהערט די ווערטער פֿון דײַן מויל .
moil dain fun verter di gehert hobn zei vorem
mouth your of words the heard have they because

[5] Yes, they shall sing of the Darkhei Hashem;

ה און זיי וועלן זינגען פֿון די וועגן ה ,
Hashem fun vegen di fun zingen veln zei un
Hashem of ways the of sing will they and

for gadol is the Kavod Hashem.

וואָרעם גרויס איז דער כּבֿוד פֿון ה .
Hashem fun koved der iz grois vorem
Hashem of glory the is great for

[6] Though Hashem be on high,

ו כִּי רָם ה׳ וְשָׁפָל יִרְאֶה,
ki ram Hashem ve'shofol yireh
for high Hashem and lowly sees

yet He looks upon the lowly;
but the proud He knoweth from afar.

וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְדַעֶנּוּ.
ve'gavoah mimerchok yedaenu
and proud from afar knows him

[7] Though I walk in the midst of tzoros,

ז אִם אֵלֵךְ בְּקֶרֶב צָרָה תְחַיֵּנִי,
im eilech bekerev tzoroh techayeini
though I walk in midst of tzoros You preserve me

Thou wilt preserve me alive;

עַל אַף אֹיְבַי תִּשְׁלַח יָדֶךָ,
al af oyvai tishlach yodecho
Thou shalt stretch forth Thine yad

Thou shalt stretch forth Thine yad against the wrath of mine enemies,

וְתוֹשִׁיעֵנִי יְמִינֶךָ.
vesoshieini yemincho
and Thy Yamin shall save me.

and Thy Yamin *(Right Hand)* shall save me.

[8] Hashem will fulfill that which concerneth me;

ח ה׳ יִגְמֹר בַּעֲדִי,
Hashem yigmor baadi
Hashem will fulfill that which concerneth me;

Thy chesed, O Hashem, endureth l'olam;

ה׳ חַסְדְּךָ לְעוֹלָם,
Hashem chasdecho leolom
Thy chesed, O Hashem, endureth l'olam;

forsake not the works of Thine own yadayim.

מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אַל תֶּרֶף.
maasei yodecho al teref
forsake not the works of Thine own yadayim.

[1] *(For the one directing, Mizmor of Dovid)*

א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר.
lamnatseiach ledovid mizmor
psalm a Dovid of choirmaster the for

139

קלט

Hashem, Thou hast searched me, and known me.

א ה׳ חֲקַרְתָּנִי וַתֵּדָע.
Hashem chakartoni vatedoa
Hashem examined me and have You known

אַתָּה יָדַעְתָּ שִׁבְתִּי וְקִימִי,
atoh yodaatoh shivti vekimi
You know my sitting down and my standing up

[2] Thou knowest my downsitting and mine uprising,

Thou hast binah of my thought from afar off.

בִּנְתָה לְרֵעִי מֵרָחוֹק.
bintoh lereai merochok
You understand my thoughts from afar off.

[3] Thou comprehendeth my path and my lying down,

and art acquainted with all my drakhim.

אָרְחִי וְרִבְעִי זֵרִיתָ,
orchi verivi zeritoh
my path and my lying down You sift

וְכָל דְּרָכַי הִסְכַּנְתָּה.
vechol derochai hiskantoh
and all my drakhim are You experienced

[4] For there is not a milah *(word)*
in my leshon,

ד ווּאָרעם דאָס ווּאָרט איז נאָך צו מאָל נישט
nisht mol tsu noch iz vort dos vorem
not a time to yet is word this because

, אויף מײַן צונג
tsung main oif
tongue my on

but, lo, Hashem, Thou knowest
it altogether.

. ווייסטו עס דאָך , ה , שוין אין גאַנצן
gantsn in shoin Hashem doch es veistu
entirety in already o Hashem indeed it you(sg) know

[5] Thou hast enclosed me achor
(behind) and kedem *(before)*,

ה הינטן און פֿאָרנט האָסטו מיך באַלעגערט ,
balegert mich hostu forent un hintn
surrounded me have you in front and behind

and laid Thine hand upon me.

.און אַרויפֿגעטאָן אויף מיר דײַן האַנט
hant dain mir oif aroifgeton un
hand your me on placed and

[6] Such da'as is too wonderful for me;

ו צו וווּנדערלעך איז דאָס פֿאַר מיר צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu mir far dos iz vunderlech tsu
understand to me for this is miraculous too

it is high, I cannot attain unto it.

. צו הויך , איך קען עס נישט באַנעמען
banemen nisht es ken ich hoich tsu
understand not it can I high too

[7] To where can I go from Thy Ruach?

ז וווהין זאָל איך אַוועקגיין פֿון דײַן גײַסט?
gaist dain fun avekgein ich zol vuhin
Spirit your from go away I shall where

Or to where shall I flee from
Thy presence?

און וווהין זאָל איך פֿון דיר פּנים אַנטלויפֿן?
antloifn ponem dain fun ich zol vuhin un
flee face your from I shall where and

[8] If I ascend up into Shomayim,
Thou art there;

ח זאָל איך אַרויפֿגיין אין הימל , ביסטו דאָרטן,
dortn bistu himel in aroifgein ich zol
there are you heaven into go up I may

if I make my bed in Sheol, hinei,
Thou art there.

. און זאָל איך מיר אויסבעטן אין שְׁאוֹל, ערשט ביסט דאָ
do bist ersht Sheol in oisbetn mir ich zol un
there you are behold Sheol in spread out me I may and

[9] If I take the wings of the
shachar *(dawn)*,

ט זאָל איך נעמען די פֿליגלען פֿון באַגינען ,
baginen fun fliglen di nemen ich zol
dawn of wings the take I if

and dwell in the uttermost acharit
yam *(the extreme end of the sea)*;

זאָל איך רוען אין עק פֿון ים ,
yam fun ek in ruen ich zol
the sea of end in rest I shall

[10] Even there shall Thy yad lead me,

י וועט אויך דאָרטן מיך פֿירן דײַן האַנט,
hant dain firn mich dortn oich vet
hand your lead me there also shall

and Thy yamin shall hold me.

. און מיך וועט האַלטן דײַן רעכטע
rechte dain haltn vet mich un
right hand your hold will me and

[11] If I say, Surely the choshech
shall cover me,

יא און זאָל איך זאָגן: לויטער פֿינצטערניש
fintsternish loiter zogn ich zol un
darkness nothing but say I if and

זאָל מיך באַדעקן,
badekn mich zol
cover me shall

even the lailah shall be ohr about me.

, און נאַכט זאָל דאָס ליכט פֿאַר מיר ווערן
vern mir far licht dos zol nacht un
become me before light this shall night even

[12] Even the choshech is not dark to Thee;

יב אויך אויך פֿינצטערניש נישט פֿינצטער פֿאַר דיר ,
dir far fintster nisht fintsternish oich iz
you(SG) for dark not darkness also is

but the lailah shineth as the yom;

און נאַכט טוט אַזוי ווי דער טאָג לייַכטן ;
laichtn tog der vi azoi tut nacht un
shine light day the as in same way does night and

the choshech and the ohr are both alike to Thee.

אַזוי פֿינצטערקייט אַזוי ליכטיקייט.
lichtikeit azoi fintsterkeit azoi
light in same way darkness just as

[13] For Thou hast possessed my inmost being;

יג וואָרעם דו האָסט געפֿאַרמאָגן מיַינע נירן ,
nirn maine gefarmogn host du vorem
kidneys my possessed have you because

Thou didst interweave me in the beten immi.

האָסט מיך געוועבט אין לייַב פֿון מיַין מוטער .
muter main fun laib in gevebt mich host
mother my of body in woven me you have

[14] I will praise Thee;

יד איך לויב דיך , וואָרעם מוראדיק וווּנדערלעך בין איך געמאַכט ;
gemacht ich bin vunderlech moiredik vorem dich loib ich
made I am miraculous awesomely because you(SG) praise I

for I am fearfully and wonderfully made;

וווּנדערלעך זיַינען דיַינע ווערק ,
verk daine zainen vunderlech
works your are miraculous

marvellous are Thy ma'asim; and that my nefesh knoweth very well.

און מיַין זעל וויים דאָס ווויל.
voil dos veis zel main un
well this knows soul my and

[15] My atzamim *(bones, frame)* were not hid from Thee,

טו נישט פֿאַרהוילן איז געווען מיַין געביין
gebein main geven iz farhoiln nisht
bones my having been is hide not

פֿאַר דיר ,
dir far
you(SG) before

when I was made beseter *(in secret)*,

ווען איך בין געמאַכט געוואָרן אין פֿאַרבאָרגענישׁ ,
farborgenish in gevorn gemacht bin ich ven
secret in having become made was I when

and skillfully wrought in the depths of the Eretz.

געשטריקט געוואָרן אין טיפֿענישן פֿון דער ערד .
erd der fun tifenishn in gevorn geshtrikt
earth the of depths in having become knitted

[16] Thine eyes did see my golem *(embryo)*,

טז מיַין אומגעפֿורעמט לייַב האָבן געזען דיַינע אויגן ;
oign daine gezen hobn laib umgefuremt main
eyes your seen have body unformed my

yet being unformed;

יא , אין דיַין בוך ווערן זיי אַלע אָנגעשריבן ,
ongeshriben ale zei vern buch dain in yo
written all they become book your in yes

and in Thy Sefer *(Book)* all the yamim *(days)* ordained for me were written down,

די טעג ווען מע זאָל באַשאַפֿן ווערן ,
vern bashafn zol me ven teg di
become created shall not when days the

when as yet there were none of them.

און איינער צוויישן זיי איז געווען פֿאַר אים.
im far geven iz zei tsvishn einer un
him before having been is them among one and

[17] How precious also are Thy thoughts unto me, O El!

יז און ווי האַרב פֿאַר מיר זיַינען דיַינע
daine zainen mir far harb vi un
your are me to precious how and

טראַכטונגען , אֵל ,
El trachtungen
o G-d thoughts

How great is the sum of them!

ווי געוואַלטיק איז זייער מיספּר !
misper zeyer iz gevaltik vi
number their is immense how

18 If I should count them, they are more in number than the chol;

יח זאָל איך זיי ציילן , זיַינען זיי מער
mer zei zainen tseiln zei ich zol
more they are count they I if

פֿון זאַמד,
zamd fun
sand than

when I awake, I am still with Thee.

זאָל איך דערגיין צום סוף, דאַרף מיַין
main darf sof tsum dergein ich zol
my must end to the reach I should

דויער זיַין ווי דיַינער.
dainer vi zain doier
yours like be existence

19 Surely Thou wilt slay the rasha, O Eloah;

יט וועסט דו , אֱלוֹהַ, וואָלסט טייטן דעם רשע !
roshe dem teitn volst Eloah du ven
wicked the slay would G-d you would that

depart from me therefore, ye anshei damim *(bloodthirsty men)*.

אויך איר בלוטיק ליַיט , טוט זיך אָפּ פֿון מיר!
mir fun op zich tut lait blutik ir un
me from away self do people bloodthirsty you and

20 For they speak of Thee craftily,

כ די וואָס רעדן דיך אַרויס מיט
mit arois dich redn vos di
with forth you(SG) speak of who the ones

אַ בייזער כּוונה ,
kavone beizer a
intention evil an

and it is taken lashav by Thy enemies.

דיַינע פֿיַינט וואָס דערמאָנען דיך צום פֿאַלשן .
falshn tsum dich dermonen vos faint daine
falsehood to the you(SG) mention who enemies your

21 Should not I hate them, Hashem, that hate Thee?

כא פֿאַר וואָר, דיַינע פֿיַינט , ה , האָב איך פֿיַינט,
faint ich hob Hashem faint daine vor far
hate I have o Hashem enemies your truly for

And am not I to be at odds with those that rise up against Thee?

אויך מיט דיַינע קעגנשטייער טו איך קריגן .
krign ich tu kegnshteyer daine mit un
contend I do opponents your with and

22 I abhor them with complete sinah;

כב פֿיַינט ביז גאָר האָב איך זיי פֿיַינט,
faint zei ich hob gor biz faint
hated them I have utmost even unto enemies

I count them mine enemies.

שׂונאים זיַינען זיי ביַי מיר.
mir bai zei zainen sonem
me to they are enemies

23 Search me, O El, and know my levav;

כג פֿאָרש מיך , אֵל , און דערקען מיַין האַרץ,
harts main derken un El mich forsh
heart my know and o G-d me search

test me, and know my thoughts;

פּרוּוו מיך , און וויס מיַינע געדאַנקען;
gedanken maine veis un mich pruv
plans my know and me test

24 And see if there be any derech otzev in me,

כד און זע אויב אין מיר איז דאָ אַ פֿאַרדראָסיקער וועג,
veg fardrosiker a do iz mir in oib ze un
way hurtful a there is me in if see and

and lead me in the Derech Olam.

און פֿיר מיך אין דעם אייביקן וועג.
veg eibikn dem in mich fir un
way everlasting the in me lead and

א פַּאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

[1] (For the one directing. Mizmor of Dovid)

קמ

140 Deliver me, Hashem, from adam rah;

דערלייז מיך , ה , פֿון דעם שלעכטן מענטשן ,
mentshn shlechtn dem fun Hashem mich derleiz
men evil the from Hashem me deliver

preserve me from ish chamasim *(violent men)*;

; פֿון דעם רויבמענטשן זאָלסטו מיך באַהיטן
bahitn mich zolstu roibmentshn dem fun
preserve me may you(SG) violent men the from

[3 2] Which plan ra'ot *(evils)* in their lev;

ב ג די וואָס טראַכטן בייז אין האַרצן,
hartsn in beiz trachtn vos di
heart in evil think who the ones

kol yom they incite milchamot *(wars)*.

אַלע טאָג העצן זיי מלחמות .
milchomes zei hetsn tog ale
battles they inciting day all

[4 3] They have sharpened their leshonot like a nachash;

ד ג זיי שאַרפֿן זייער צונג ווי אַ שלאַנג,
shlang a vi tsung zeyer sharfn zei
snake a like tongue their sharpen they

the venom of a spider is under their sfatayim *(lips)*.

גיפֿט פֿון אַן אָטערשלאַנג איז אונטער זייערע ליפּן.
lipn zeyere unter iz otershlang an fun gift
lips their under is viper a of venom

Selah סֶלָה

[5 4] Be shomer over me, Hashem, and keep me from the hands of the rashah;

ה ד היט מיך , ה , פֿון די הענט
hent di fun Hashem mich hit
hands the from Hashem me watch over

פֿון דעם רשע ,
roshe dem fun
wicked the of

protect me from ish chamasim *(violent men)*,

פֿון דעם רויבמענטשן זאָלסטו מיך באַהיטן ;
bahitn mich zolstu roibmentshn dem fun
preserve me may you(SG) violent men the from

whose scheme is to cause my steps to trip.

די וואָס טראַכטן אומצושטויסן מײַנע טריט.
trit maine umtsushtoisn trachtn vos di
feet my to overthrow think who the ones

[6 5] The ge'im *(proud, arrogant ones)* have hid a pach for me, and chavalim *(cords, ropes)*;

ו ה די האָפֿערדיקע האָבן מיר אַ פּאַסטקע
pastke a mir hobn hoferdike di
trap a for me have proud the

אונטערגעלייגט , און שטריק,
shtrik un untergeleigt
cords and set underneath

they have spread a reshet *(net)* close by the path;

זיי האָבן אויסגעשפרייט אַ נעץ לעבן שטעג,
shteg lebn nets a oisgeshpreit hobn zei
path near net a spread out have they

they have set mokshim *(traps)* for me.

שטרויכלונגען האָבן זיי מיר געשטעלט .
geshtelt mir zei hobn shtroichlungen
established for me they have stumbling blocks

Selah סֶלָה

[7 6] I said unto Hashem, Thou art Eli;

ז [6] איך זאָג צו ה : מײַן ג-ט ביסט דו ;
du bist G-t main Hashem tsu zog ich
you are G-d my Hashem to say I

hear the kol tachanunai *(voice of my supplications)*, Hashem.

. פַֿאַרנעם , ה , דעם קוֹל פֿון מײַנע געבעטן
gebetn maine fun kol dem Hashem farnem
entreaties my of sound to the Hashem pay attention

[8 7] Hashem Adonoi, Oz Yeshu'ati *(strength of my salvation)*,

ח [7] ה דו אֲדֹנָי , די שטאַרקייט פֿון מײַן הילף ,
hilf main fun shtarkeit di Adonoi du Hashem
salvation my of strength the Adonoi you Hashem

Thou hast covered my rosh in the Yom Neshek.

;האָסט באַשירעמט מײַן קאָפּ אין טאָג פֿון באַוואָפֿנונג
bavofenung fun tog in kop main bashiremt host
armament of day in head my shielded you have

[9 8] Grant not, Hashem, the desires of the rashah;

ט ח זאָלסט נישט געבן , ה , די
di Hashem gebn nisht zolst
the Hashem grant not may you(SG)

באַגערן פֿון דעם רשע ,
roshe dem fun bageren
wicked the of desire

let not his plot succeed;

זײַן כוונה זאָלסטו נישט לאָזן אויספֿירן ,
oisfirn lozn nisht zolstu kavone zain
carry out let not may you(SG) intention his

lest they exalt themselves.

אַז זיי זאָלן זיך דערהייבן.
derheibn zich zoln zei az
exalt self shall they so that

Selah סֶלָה

[10 9] As for the rosh of those that surround me,

י [9] דאָס גיפֿט פֿון מײַנע אַרומרינגלער ,
arumringler maine fun gift dos
people surrounding my of venom this

let the amal *(trouble)* of their own sfatayim *(lips)* cover them.

דאָס אומגליק פֿון זייערע ליפּן זאָל זיי
zei zol lipn zeyere fun umglik dos
they may lips their of trouble this

. צודעקן אַליין
tsudekn alein
cover themselves

[11 10] Let burning coals fall upon them;

יא י זאָלן פֿאַלן אויף זיי קוילן,
koiln zei oif faln zoln
coals them on fall may

let them be cast into the eish;

אין פֿײַער זאָל ער זיי ווארפֿן,
vorfn zei er zol faier in
cast them he may fire into

into mahamorot *(watery pits)*, that they rise not up again.

אין גריבער, אַז זיי זאָלן נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht zoln zei az griber in
arise not may they that pits into

[12 11] Let not an ish lashon be established in ha'aretz;

יב יא דער צונגמענטש זאָל נישט באַשטיין אויף דער ערד ,
erd der oif bashtein nisht zol tsungmentsh der
earth the on stand not let idle talker the

rah shall hunt down the ish chamas to overthrow him.

דעם בייזן רויבמענטשן , אים זאָל ער יאָגן
yogn er zol im roibmentshn beizn dem
pursue he shall him violent person evil the

צו פֿאַרשטויסונג.
farshtoisung tsu
destruction to

[13] [12] I know that Hashem will maintain the din oni *(cause of the poor)*,

and the mishpat evyonim *(the right of the needy)*.

[14] [13] Surely the tzaddikim shall give thanks unto Thy Shem;

the upright shall dwell in Thy presence.

יג יב אִיך וויס אַז ה וועט טאָן דאָס רעכט
recht dos ton vet Hashem az veis ich
right this do will Hashem that know I

, אָרעמאַן דעם פֿון
oreman dem fun
poor person the for

די גערעכטיקייט פֿון די באַדערפֿטיקע.
baderftike di fun gerechtikeit di
poor the for righteousness the

יד יג פֿאַר וואָר, די צדיקים וועלן דאַנקען דיין נאָמען,
nomen dain danken veln tsadikim di vor far
name your thank will righteous the truly for

די רעכטפֿאַרטיקע וועלן זיצן פֿאַר דיין פּנים .
ponem dain far zitsn veln rechtfartikn di
face your before sit will upright the

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of *psalm* a

[1] *(Mizmor of Dovid)*

141 קמא

Hashem, I cry unto Thee; make haste unto me;

give ear unto my voice, when I cry unto Thee.

א ה , איך רוף דיך , אייל צו מיר,
mir tsu ail dich ruf ich Hashem
me to quick you(SG) call I Hashem

פֿאַרנעם מיין קול , אַז איך
ich az kol main farnem
I that voice my pay attention

רוף צו דיר .
dir tsu ruf
you(SG) to call

[2] Let my tefillah be set forth before Thee like ketoret;

and the lifting up of my hands as the minchat erev.

ב זאָל באַשטיין מיין תּפֿילה ווי ווירעך פֿאַר דיר ,
dir far vairech vi tfile main bashtein zol
you(SG) for incense as prayer my stand shall

די אויפֿהייבונג פֿון מיינע הענט ווי דער אָוונט-קָרבָּן .
ovnt-korben der vi hent maine fun oifheibung di
evening korban the as hands my of wave the

[3] Be shomer, Hashem, over my mouth;

guard the door of my lips.

ג מאַך , ה , אַ היטונג אויף מיין מויל ,
moil main oif hitung a Hashem mach
mouth my on charge a Hashem make

גיב אַכט אויף דער טיר פֿון מיינע ליפּן.
lipn maine fun tir der oif acht gib
lips my of door the on eight give

[4] Let not my lev incline to any evil thing,

to practice wicked works

with men that work iniquity;

and let me not eat of their dainties.

ד זאָלסט נישט פֿאַרנייגן מיין האַרץ צו בייזער זאַך ,
zach beizer a tsu harts main farneign nisht zolst
thing evil an to heart my bow not you(SG) must

צו טאָן טוונגען אין שלעכטיקייט
shlechtikeit in tuungen ton tsu
wickedness in deeds do to

מיט לייט וואָס ווערקן אומרעכט;
umrecht verkn vos lait mit
injustice work which people with

און לאָמיך נישט עסן פֿון זייערע זיסע ; שפּייזן
shpaizn zise zeyere fun esen nisht lomich un
dainties delicate their of eat not let me and

[5] Let the tzaddik strike me; it shall be chesed;

ה זאָל מיך שלאָגן דער צדיק אויס גינציקייט ,
gintsikeit ois tsadik der shlogn mich zol
graciousness out righteous one the strike me shall

and let him reprove me; it shall be shemen,

און מיך שטראָפֿן;
shtrofn mich un
punish me and

which my rosh shall not refuse;

מײַן קאָפּ וועט נישט אָפּשטויסן דאָס טײַערע איל –
eil taiere dos opshtoisn nisht vet kop main
oil costly this repel not will head my

for still shall my tefillah be against their evil deeds.

ווארעם תמיד איז מײַן תּפֿילה אַקעגן זייערע בייזן .
beizn zeyere akegn tfile main iz tamid vorem
evil their against prayer my is continually because

[6] Their shofetim are overthrown in stony places;

ו זאָלן געשלײדערט ווערן אָן אַ פּעלדז זייערע ריכטער;
richter zeyere feldz a on vern geshlaidert zoln
judge their rock a on become flung shall

they hear my words; for they are pleasant.

און מע זאָל הערן מײַנע ווערטער אַז זיי
zei az verter maine hern zol me un
they that words my hear shall one and

זיַנען ליבלעך.
liblech zainen
lovely are

[7] Atzameinu *(our bones)* are scattered at the mouth of Sheol,

ז אַזוי ווי ווען מע שפּאַלט און ברעכט אויף די ערד ,
erd di oif brecht un shpalt me ven vi azoi
earth the on breaks and cleft one when as so

as when one cutteth and cleaveth wood upon ha'aretz.

זיַנען צעשאָטן אונדזערע ביינער בײַם מויל פֿון שְׁאוֹל.
Sheol fun moil baim beiner undzere tseshotn zainen
Sheol of mouth at bones our scattered are

[8] But mine eyes are unto Thee, Hashem Adonoi;

ח וואָרעם אויף דיר , ה דו אֲדֹנָי ,
Adonoi du Hashem dir oif vorem
Adonoi you Hashem you(SG) on because

זיַנען מײַנע אויגן;
oign maine zainen
eyes my are

in Thee do I take refuge; leave not my nefesh defenseless.

אין דיר שיץ איך מיך , זאָלסט
zolst mich ich shits dir in
you(SG) must me I take shelter you(SG) in

נישט אויסגיסן מײַן זעל .
zel main oisgisen nisht
soul my pour out not

[9] Keep me from the pach *(snare, trap)* which they have laid for me,

ט היט מיך פֿון דער פּאַסטקע וואָס זיי
zei vos pastke der fun mich hit
they which trap the of me beware

האָבן מיר געשטעלט,
geshtelt mir hobn
stood me have

and the traps of the workers of iniquity.

און פֿון די שטרויכלונגען פֿון די אומרעכטטוער.
umrechttuer di fun shtroichlungen di fun un
evildoers the of stumbling blocks the of and

[10] Let the resha'im fall into their own nets,

י זאָלן אַריינפֿאַלן אין זייערע נעצן די רשעים ,
reshoim di netsn zeyere in arainfaln zoln
wicked ones the nets their in fall shall

while I escape safely.

בעת איך אַליין וועל אַריבערגיין.
aribergein vel alein ich beeis
go over will alone I while

א אַ בַּאַטראַכטונג פֿון דָּוִדן , ווען ער איז
iz er ven Dovidn fun batrachtung a
is he when Dovid of meditation a

[1] *(Maskil of Dovid; A tefillah when he was in the me'arah)*

תּפֿילה. אַ אין דער הייל; געווען
tfile a heil der in geven
prayer a cave the in having been

קמב

142 I cried out unto Hashem with my voice;

, ה צו איך שרַיי קוֹל מײַן מיט
Hashem tsu ich shrai kol main mit
Hashem to I cry aloud voice my with

with my voice unto Hashem did I make my techinnah *(supplication)*.

. ה צו איך בעט קוֹל מײַן מיט
Hashem tsu ich bet kol main mit
Hashem to I entreat voice my with

[3] [2] I poured out my complaint before Him;

ב ג , קלאָג מײַן אים אויס פֿאַר איך גיס
klog main im far ois gis ich
complaint my him before out pour I

I showed before Him my tzoros.

. אים פֿאַר איך דערצייל נויט מײַן
im far ich dertseil noit main
him before I tell distress my

[4] [3] When my ruach became faint within me,

ד ג מיר, אין פֿאַרגייט געמיט מײַן וועַן
mir in fargeit gemit main ven
me in becomes faint spirit my when

then Thou had da'as of my path.

דו ווייסט דאָך מײַן שטעג –
shteg main doch veist du
path my indeed know you

In the way wherein I walked

, גיי איך וואָס וועג דעם אויף
gei ich vos veg dem oif
go I which way the on

have they laid a pach *(snare, hidden trap)* for me.

. באַהאַלטן פּאַסטקע אַ מיר זיי האָבן
bahaltn pastke a mir zei hobn
hidden trap a for me they have

[5] [4] I looked on my right, and behold,

ה ד , זע און , רעכטס קוק
ze un rechts kuk
behold and to the right look

there was no man that would know me;

; באַקענטן קיין נישט האָב איך אַז
bakentn kein nisht hob ich az
who acknowledge any not have I that

refuge failed me;

, מיר פֿון אַנטרינונג איז פֿאַרלאָרן
mir fun antrinung iz farlorn
me for refuge is lost

no man cared for my nefesh.

. זעל מײַן אויף נישט פֿרעגט קיינער
zel main oif nisht fregt keiner
soul my on not inquires anyone

[6] [5] I cried unto Thee,

ו ה , ה , דיר צו שרַיי איך
Hashem dir tsu shrai ich
Hashem you(SG) to cry aloud I

Hashem; I said,

, באַשיצונג מײַן ביסט זאָג: איך
bashitsung main bist zog ich
shelter my you are say I

Thou art my refuge and my chelek *(portion)* in the Eretz HaChayyim.

. לעבעדיקע. די פֿון לאַנד דעם אין טייל מײַן
lebedike di fun land dem in teil main
living the of land the in part my

[7 6] Attend unto my cry;

ז ו פַֿאַרנעם מײַן געשריי,
geshrei main farnem
cry my pay attention

for I am brought very low;

וואָרעם איך בין געפֿאַלן זייער ;
zeyer gefaln bin ich vorem
very much fallen am I because

save me from my persecutors;

זיי מיך מציל פֿון מײַנע נאָכיאָגער ,
nochyoger maine fun matsl mich zai
pursuers my from rescued to me be

for they are stronger than I.

וואָרעם זיי זײַנען שטאַרקער פֿון מיר.
mir fun shtarker zainen zei vorem
I than stronger are they for

[8 7] Release my nefesh from prison, to praise Shemecha *(Thy Name)*;

ח ז צי אַרויס פֿון פֿעסטונג מײַן זעל , צו
tsu zel main festung fun arois tsi
to soul my stronghold from out pull

לויבן דײַן נאָמען ;
nomen dain loibn
name your praise

the tzaddikim shall gather about me;

דורך מיר וועלן די צדיקים זיך קריינען ,
kreinen zich tsadikim di veln mir durch
crown self righteous the will me through

for Thou shalt deal bountifully with me.

אַז דו וועסט מיר גוטס טאָן.
ton guts mir vest du az
do good things for me will you that

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

[1] *(Mizmor of Dovid)*

קמג

143 Hear my tefillah, Hashem, give ear to my techinot *(supplications)*;

א ה , הער מײַן תּפֿילה, פַֿאַרנעם
farnem tfile main her Hashem
pay attention prayer my hear o Hashem

מײַנע געבעטן ,
gebetn maine
requests my

in Thy emunah answer me, and in Thy tzedakah.

אין דײַן טרײַשאַפֿט ענטפֿער מיר, אין דײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain in mir entfer traishaft dain in
righteousness your in me answer faithfulness your in

[2] And enter not into mishpat with Thy eved;

ב און זאָלסט נישט גיין אין משפּט מיט דײַן קנעכט ,
knecht dain mit mishpot in gein nisht zolst un
servant your with judgment into go not may you(SG) and

for in Thy sight shall no man living be yitzadak *(justified)*.

וואָרעם קיין לעבעדיקער קען נישט גערעכט
gerecht nisht ken lebediker kein vorem
righteous not can living any for

זײַן פֿאַר דיר .
dir far zain
you(SG) before be

[3] For the oyev *(enemy)* hath persecuted my nefesh;

ג וואָרעם דער פֿײַנט האָט גערודפֿט מײַן זעל ,
zel main geroidefet hot faint der vorem
soul my pursue has enemy the because

he hath struck down my life to the ground;

ער האָט צוגעדריקט צו דער ערד מײַן לעבן,
lebn main erd der tsu tsugedrikt hot er
life my ground the to pressed has he

he hath made me to dwell in places of choshech *(darkness)*,

like metei olam *(those long dead)*.

[4] Therefore is my ruach become faint within me;

my lev within me is desolate.

[5] I remember yamim mikedem *(days of old)*,

I meditate on all Thy works;

I muse on the ma'aseh *(work)* of Thy hands.

[6] I stretch forth my hands unto Thee;

my nefesh thirsteth after Thee, like an eretz ayefah.

Selah סֶלָה

[7] Hear me speedily, Hashem; my ruach faileth;

hide not Thy face from me,

lest I be like those that go down into the bor *(pit)*.

[8] Cause me to hear Thy chesed in the boker;

for in Thee do I trust;

cause me to know the Derech wherein I should walk;

for I lift up my nefesh unto Thee.

ער האָט מיך אַרײַנגעזעצט אין פֿינצטערנישן,
fintsternishn in araingezetst mich hot er
darkness in placed me has he

ווי געשטאָרבענע פֿון לאַנג אָן.
on lang fun geshtorbene vi
on long from dead ones as

ד און מײַן גײַסט פֿאַרגייט אין מיר,
mir in fargeit gemit main un
me within becomes faint spirit my and

מײַן האַרץ ווערט באַנומען אין מיר.
mir in banumen vert harts main
me within shocked becomes heart my

ה איך האָב זיך דערמאָנט די טעג פֿון אַ מאָל,
mol a fun teg di dermont zich hob ich
time an of days the remembered self have I

איך האָב געטראַכט אָן אַל דײַן טוונג;
tuung dain al on getracht hob ich
doing your all on intended have I

אָן דעם ווערק פֿון דײַנע הענט טו איך קלערן.
klern ich tu hent daine fun verk dem on
reflect I do hands your of work the on

ו איך האָב אויסגעשפרייט מײַנע הענט צו דיר ,
dir tsu hent maine oisgeshpreit hob ich
you(SG) to hands my spread out have I

מײַן זעל ווי אַ פֿאַרשמאַכט לאַנד צו דיר .
dir tsu land farshmacht a vi zel main
you(SG) to land parched a as soul my

ז ענטפֿער מיר גיך , ה , מײַן גײַסט גייט אויס;
ois geit gemit main Hashem , gich mir entfer
out goes spirit my Hashem quickly me answer

זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים פֿון מיר,
mir fun ponem dain farborgen nisht zolst
me from face your hide not you(SG) must

אַזיסט וועל איך געגליכן זײַן צו די
di tsu zain geglichn ich vel azist
the to be likened I will or else

געניידערטע אין גרוב.
grub in geniderte
pit into those who descended

ח לאָז מיך הערן אין פֿרימאָרגן דײַן חֶסֶד ,
chesed dain frimorgn in hern mich loz
loyal love your morning in hear me let

וואָרעם אויף דיר האָב איך מיך פֿאַרזיכערט.
farzichert mich ich hob dir oif vorem
trusted myself I have you(SG) on for

לאָז מיך וויסן דעם וועג וואָס איך זאָל גיין ,
gein zol ich vos veg dem visen mich loz
go should I which way the know me let

וואָרעם צו דיר האָב איך אויפֿגעהויבן מײַן זעל .
zel main oifgehoibn ich hob dir tsu vorem
soul my lifted up I have you(SG) to because

[9] Save me, Hashem, from mine oyevim *(enemies)*;

ט זַיי מיך מציל , ה , פֿון מײַנע פֿײַנט ;
faint maine fun Hashem matsl mich zai
enemies my from Hashem rescued me be

I flee unto Thee to hide me.

ביַי דיר האָב איך מיך פֿאַרבאָרגן.
farborgen mich ich hob dir bai
hide myself I have you(SG) with

[10] Teach me to do Retzonecha *(Thy will)*;

י לערן מיך צו טאָן דײַן רָצון ,
rotsn dain ton tsu mich lern
will your do to me teach

for Thou art Elohai;

ווארעם דו ביסט מײַן ג-ט;
G-t main bist du vorem
G-d my are you for

may Thy Ruach Tov lead me on level ground.

דײַן גוטער גײַסט זאָל מיך פֿירן אויף אַ גלײַכן לאַנד.
land glaichn a oif firn mich zol gaist guter dain
land smooth a on lead me may Spirit good your

[11] Revive me, Hashem, l'ma'an *(for the sake of)* Thy Shem *(Name)*;

יא פֿון דײַן נאָמען וועגן , ה , זאָלסטו
zolstu Hashem vegen nomen dain fun
may you(SG) o Hashem sake name's your for

מיך אויפֿלעבן,
oiflebn mich
revive me

in Thy tzedakah bring my nefesh out of tzoros.

אין דײַן גערעכטיקייט זאָלסטו אַרויסציען
aroistsien zolstu gerechtikeit dain in
bring out may you(SG) righteousness your in

פֿון נויט מײַן זעל.
zel main noit fun
soul my distress from

[12] And in Thy chesed silence mine enemies,

יב און אין דײַן חֶסֶד זאָלסטו פֿאַרשנײַדן מײַנע פֿײַנט ,
faint maine farshnaidn zolstu chesed dain in un
enemies my cut off shall you loyal love your in and

and destroy all them that oppress my nefesh;

און אונטערברענגען אַלע וואָס דריקן מײַן זעל ,
zel main drikn vos ale unterbrengen un
soul my oppress who all destroy and

for I am Thy eved.

וואָרעם איך בין דײַן קנעכט.
knecht dain bin ich vorem
servant your am I for

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

[1] *(Mizmor of Dovid)*

קמד 144

א ברוך ה מײַן פֿעלדז,
feldz main Hashem Baruch
rock my Hashem Baruch

Baruch Hashem my Tzur *(rock)* which teacheth my hands for war,

וואָס לערנט מײַנע הענט צו קריג,
krig tsu hent maine lernt vos
war for hands my trains who

and my fingers for milchamah *(battle)*;

מײַנע פֿינגער צו מלחמה .
milchome tsu finger maine
battle for fingers my

[2] My Chesed, and my Metzudah *(Fortress)*;

ב מײַן געזאָנד און מײַן פֿעסטונג,
festung main un genod main
fortress my and grace my

my Stronghold, and my Deliverer;

מײַן טורעם און דער וואָס מאַכט מיך אַנטרינען:
antrinen mich macht vos der un turem main
escape me makes who the one and tower my

my Mogen, and He in Whom I take refuge;

מײַן שילד און דער וואָס איך שיץ
shits ich vos der un shild main
take shelter I who the one and shield my

מיך אין אים,
im in mich
him in me

Who subdueth my people under me.

דער וואָס אונטערטעניקט מײַן פֿאָלק אונטער מיר.
mir unter folk main untertenikt vos der
me under people my subdues who the one

ג 3 Hashem, what is adam, that Thou takest knowledge of him!

ה , וואָס איז דער מענטש, אַז דו זאָלסט
zolst du az mentsh der iz vos Hashem
shall you that man the is what Hashem

זיך קימערן אום אים?
im um kimern zich
him about to worry self

Or the ben enosh, that Thou takest account of him!

און אַ מענטשנקינד , אַז דו זאָלסט אַכטן אויף אים?
im oif achten zolst du az mentshnkind a un
him on regard shall you that son of man a and

ד 4 Adam is like hevel;

אָ מענטש איז געגליכן צו אַ הויך ,
hoich a tsu geglichn iz mentsh a
breath a to likened is man a

his days are as a tzel that passeth away.

זײַנע טעג זײַנען ווי אַ שאָטן וואָס פֿאַרגייט .
fargeit vos shotn a vi zainen teg zaine
disappears which shadow a like are days his

ה 5 Part Thy heavens, Hashem, and come down;

ה , neyg דײַנע הימלען און זאָלסט אַראָפּנידערן,
aropnideren zolst un himlen daine naig Hashem
come down you(SG) shall and heavens your incline Hashem

touch the harim, and they shall smoke.

ריר אָן די בערג , און זיי זאָלן רייכערן .
reichern zoln zei un berg di on rir
burn shall they and mountains the on touch

ו 6 Cast forth lightning, and scatter them;

בליץ אַרויס אַ בליץ , און זאָלסט זיי צעשפּרייטן,
tseshpreitn zei zolst un blits a arois blits
scatter them may you(SG) and lightning bolt a out flash

shoot Thine khitzim *(arrows)*, and destroy them.

שיק דײַנע פֿײַלן , און פֿאַרטומל זיי .
zei fartuml un failn daine shik
them confuse and arrows your send

ז 7 Send Thine Yad from above; rescue me,

שטרעק אויס דײַנע הענט פֿון דער הייך ,
heich der fun hent daine ois shtrek
height the from hand your out stretch

and deliver me out of mayim rabbim,

רײַס מיך אַרויס און זײַ מיך מציל פֿון וואַסערן גרויסע,
groise vasern fun matsl mich zai un arois mich rais
great waters from rescued me be and out me pull

from the yad Bnei Nekhar;

פֿון דער האַנט פֿון פֿרעמדגעבאָרענע,
fremdgeborene fun hant der fun
foreign born of hand the from

ח 8 Whose mouth speaketh shav *(lies)*,

וואָס זייער מויל רעדט פֿאַלשקייט,
falshkeit redt moil zeyer vos
falsehood speaks mouth their whose

and their right hand is a right hand of sheker.

און זייער רעכטע האַנט איז אַ רעכטע האַנט פֿון ליגן.
lign fun hant rechte a iz hant rechte zeyer un
lies of hand right a is hand right their and

[9] I will sing a shir chadash unto Thee, O Elohim;

ט אֱלֹקִים , אַ נַיי געזאַנג וועל איך דיר זינגען ,
zingen dir ich vel gezang nai a Elokim
sing to you(SG) I will song new a O G-d

upon a nevel of ten strings will I make music unto Thee.

אויף אַ גיטאַר פֿון צען סטרונעס וועל איך שפּילן צו דיר ,
dir tsu shpiln ich vel strunes tsen fun gitar a oif
you(SG) to play music I will strings ten of harp a on

[10] It is He that giveth Teshu'ah unto melachim;

י וואָס גיסט הילף צו די מלכים ,
mlochim di tsu hilf gist vos
kings the to salvation gives who

Who delivereth Dovid His eved from the cherev ra'ah.

וואָס רייסט אַרויס דָּוִד זיין קנעכט פֿון דער בייזער שווערד.
shverd beizer der fun knecht zain Dovid arois raist vos
sword evil the from servant his Dovid out tears who

[11] Rescue me, and save me

יא ריַיס מיך אַרויס און זיַי מיך מצילּ
matsl mich zai un arois mich rais
rescued me be and out me pull

from the yad Bnei Nekhar,

פֿון דער האַנט פֿון פֿרעמדגעבאָרענע,
fremdgeborene fun hant der fun
foreign born of hand the from

whose mouth speaketh shav *(lies)*

וואָס זייער מויל רעדט פֿאַלשקייט,
falshkeit redt moil zeyer vos
falsehood speaks mouth their who

and their right hand is a right yad of sheker.

און זייער רעכטע האַנט איז אַ רעכטע האַנט פֿון ליגן.
lign fun hant rechte a iz hant rechte zeyer un
lies of hand right a is hand right their and

[12] In their youth, may baneinu *(our sons)* be like plants full grown;

יב וואָס אונדזערע זין זיַינען ווי אויפֿגעוואַקסענע
oifgevaksene vi zainen zin undzere vos
growing like are sons our whose

פֿלאַנצן אין זייער יוגנט ;
yugnt zeyer in flantsn
youth their in of plants

may benoteinu *(our daughters)* be like cornerstones,

אונדזערע טעכטער ווי ווינקלזיַילן
vinklzailn vi techter undzere
corner-pillars like daughters our

columns wrought for the Heikhal;

געשניצט לויט דעם בוי פֿון אַ הֵיכל ;
heichl a fun boi dem loit geshnitst
temple a of structure the according to carved

[13] That our barns may be full,

יג אונדזערע שפּיַיכלערס פֿול,
ful shpaichlers undzere
full storehouses our

affording all manner of provision;

אַרויסגעבנדיק אַלערליי מינים ;
minim alerlei aroisgebndik
varieties every kind of giving out

that our tzon may bring forth thousands

אונדזערע שאָף אין טויזנטן ,
toizntn in shof undzere
thousands in sheep our

and ten thousands in our meadows;

אין צענטויזנטן , אויף אונדזערע פֿעלדער;
felder undzere oif tsentoizntn in
fields our on ten thousands in

[14] That our oxen may be strong to labor;

יד אונדזערע אָקסן באַלאָדן;
balodn oksen undzere
loaded oxen our

that there be no peretz *(breach)* nor golus;

קיין בראָך , און קיין מינערונג ,
minerung kein un broch kein
diminishing no and destruction no

that there be no cry of anquish in our streets.

און קיין ווייגעשריי אין אונדזערע גאַסן –
gasn undzere in veigeshrei kein un
streets our in wailing cry no and

15 Ashrei are such people;

טו ווויל צו דעם פֿאָלק וואָס בייַ אים איז אַזוי,
azoi iz im bai vos folk dem tsu voil
thus it is him by which people the for blessed

Ashrei is the people that Hashem is Elohav.

ווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ה׳ איז זיין ג-ט.
G-t zain iz Hashem vos folk dem tsu voil
G-d his is Hashem of which people the for blessed

א אַ לויבונג פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun loibung a
Dovid of praise a

1 *(Tehillah of Dovid)*

קמה

145

א איך וועל דיך דערהייבן, מיַין ג-ט דער קיניג,
kinig der G-t main derheibn dich vel ich
king the G-d my exalt you(SG) will I

[Alef] I will extol Thee, Elohai HaMelech;

and I will bless Thy Shem l'olam va'ed.

און בענטשן דיַין נאָמען אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik nomen dain bentshn un
always and forever name your bless and

2 *[Beis]* Kol yom will I bless Thee;

ב אַלע טאָג וועל איך דיך בענטשן,
bentshn dich ich vel tog ale
bless you(SG) I will day all

and I will praise Thy Shem l'olam va'ed.

און רימען דיַין נאָמען אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik nomen dain rimen un
always and ever name your glory and

3 *[Gimel]* Gadol is Hashem, and me'od to be praised;

ג גרויס איז ה׳ און זייער געלויבט ,
gerimt zeyer un Hashem iz grois
to be praised very much and Hashem is great

and His greatness is not cheker *(searchable)*.

און זיַין גרויסקייט איז נישט צו דערפֿאָרשן.
derforshn tsu nisht iz groiskeit zain un
search out to not is greatness his and

4 *[Dalet]* Dor l'dor shall praise Thy ma'asim,

ד אַ דור צו אַ דור וועט לויבן דיַינע מעשׂים,
meisim daine loibn vet dor a tsu dor a
deeds your praise will generation a to generation a

and shall declare Thy gevurot.

און דיַינע גבֿורות וועלן זיי אָנזאָגן .
onzogen zei veln gevuros daine un
tell they will might your and

5 *[Heh]* I will speak of the hadar kavod of Thy hod,

ה די פּראַכטיקע שיינקייט פֿון דיַין גלאַנץ ,
glants dain fun sheinkeit prachtike di
splendor your of beauty magnificent the

and of Thy nifle'ot *(wonderful works)*.

און די מעשׂיות פֿון דיַינע וווּנדער וועל איך דערציילן.
dertseiln ich vel vunder daine fun mayseyus di un
tell I will wonders your of deeds the and

6 *[Vav]* And men shall speak of the power of Thy norot;

ו און פֿון דער שטאַרקייט פֿון דיַינע פֿאָרכטיקע
forchtike daine fun shtarkeit der fun un
awesome your of power the of and

אויפֿטון וועט מען רעדן ,
redn men vet oiftuen
speak they will deeds

and I will declare Thy greatness.

און דיַין גרויסקייט, זי וועל איך פֿאַרציילן.
fartseiln ich vel zi groiskeit dain un
proclaim I will it greatness your and

ז די דערמאָנונג פֿון דיין גרויס גוטסקייט
di dermonung fun dain grois gutskeit
the remembrance of your great goodness

וועט מען אַרויסזאָגן,
men vet aroiszogn
they will utter

[7] *[Zayin]* They shall utter the zekher *(memory, recollection)* of Thy rav tov

and shall sing of Thy tzedakah.

און דיין גערעכטיקייט וועט מען באַזינגען.
un dain gerechtikeit vet men bazingen
and your righteousness they will sing

ח ה׳ איז דערבאַרעמדיק און לייטזעליק ,
Hashem iz derbaremdik un laitzelik
Hashem is merciful and gracious

[8] *[Chet]* Channun *(gracious)* is Hashem, and full of compassion;

erech apayim *(slow to anger)*, and of great chesed.

אין צאָרן און גרויס אין חסד.
in tsorn un grois in chesed
in anger and great in grace

ט גוט איז ה׳ צו אַלעמען,
gut iz Hashem tsu alemen
good is Hashem to all

[9] *[Tet]* Tov is Hashem to all;

and His rachamim is over all His ma'asim.

און זיין רחמנות איז אויף אַלע זיינע ווערק.
un zain rachmones iz oif ale zaine verk
and his mercies are on all his work

י דיך וועלן לויבן , ה׳ , אַלע דיינע ווערק,
dich veln loibn Hashem ale daine verk
you(SG) will praise Hashem all your work

[10] *[Yod]* All Thy ma'asim shall praise Thee, Hashem;

and Thy chasidim shall bless Thee.

און דיינע פֿרומע וועלן דיך בענטשן.
un daine frume veln dich bentshn
and your faithful ones will you(SG) bless

יא די פּראַכט פֿון דיין מלוכה וועלן זיי דערציילן,
di pracht fun dain meluche veln zei dertseiln
the glory of your kingdom will they declare

[11] *[Khaf]* They shall speak of the kavod of Thy Malchus,

and tell of Thy gevurah;

און פֿון דיין גבֿורה וועלן זיי רעדן;
un fun dain gevure veln zei redn
and of your might will they speak

יב צו לאָזן וויסן די מענטשנקינדער זיינע גבֿורות ,
tsu lozn visen di mentshnkinder zaine gevuros
to let the children of men know his might

[12] *[Lamed]* To make known to the Bnei HaAdam His gevurah,

and the kavod hadar of His Malchus.

און די פּראַכטיקע שיינקייט פֿון זיין מלוכה .
un di prachtike sheinkeit fun zain meluche
and the splendor of his kingdom

יג דיין מלוכה איז די מלוכה פֿון אַלע אייביקייטן,
dain meluche iz di meluche fun ale eibikeitn
your kingdom is the kingdom of all eternity

[13] *[Mem]* Thy Malchus is a Malchus kol olamim,

and Thy Memshelet for kol dor vador.

און דיין געוואלטיקונג איז אין אַלע דור-דורות .
un dain geveltikung iz in ale dor-doires
and your rule is in all generations

יד ה׳ לענט אונטער אַלע געפֿאַלענע ,
Hashem lent unter ale gefalene
Hashem sustains under all fallen ones

[14] *[Samekh]* Hashem upholdeth all that fall,

and raiseth up all those that are bowed down.

און שטעלט אויף אַלע געבויגענע .
un shtelt oif ale geboigene
and raises up all bowed down ones

טו די אויגן פֿון אַלעמען קוקן אויס אויף דיר ,
di oign fun alemen kukn ois oif dir
the eyes of all look out to you(SG)

[15] *[Ayin]* The eyes of all look to Thee;

and Thou givest them their okhel *(food)* in its season.

אוּן דוּ גִיסְט זִיי זַייעֶר עֶסֶן אִין זַיִין צַייט.
tsait zain in esen zeyer zei gist du un
time its in food their them give you and

16 *[Peh]* Thou openest Thine Yad,

טז עפְֿנסְט דַיִין הָאַנְט,
hant dain efnst
hand your you open

and satisfiest the ratzon of kol chai.

אוּן זעטיקסְט יעטְוועדֶער לעבעדִיקן מִיט גוּטְווִילִיקייט.
gutvilikeit mit lebedikn yetveder zetikst un
benevolence with living every satisfy and

17 *[Tzadi]* Tzaddik is Hashem in all His drakhim,

יז גערעכְט אִיז ה׳ אִין אַלֶע זַיינֶע וועגֶן,
vegen zaine ale in Hashem iz gerecht
ways his all in Hashem is righteous

and chasid in all His ma'asim,

אוּן גענָאדִיק אִין אַלֶע זַיינֶע מַעֲשִׂים.
meisim zaine ale in genodik un
deeds his all in merciful and

18 *[Koph]* Karov *(near)* is Hashem unto all them that call upon Him,

יח ה׳ אִיז נָאָנְט צוּ אַלֶע וואָס רוּפְֿן אִים,
im rufn vos ale tsu nont iz Hashem
him call out who all to near is Hashem

to all that call upon Him in emes.

צוּ אַלֶע וואָס רוּפְֿן אִים מִיט אֱמֶת.
emes mit im rufn vos ale tsu
truth with him call out who all to

19 *[Resh]* He will fulfil the ratzon of them that fear Him;

יט עֶר טוּט דעם רָצוֹן פֿוּן דִי וואָס פַֿאָרכְטְן אִים,
im forchtn vos di fun rotsn dem tut er
him be in dread who the ones of will the does he

He also will hear their cry, and will save them.

אוּן זַייעֶר געשְׁרַיי הערְט עֶר צוּ, אוּן העלְפְֿט זִיי.
zei helft un tsu er hert geshrei zeyer un
them saves and to he listens cry their and

20 *[Shin]* Shomer is Hashem over all them that love Him;

כ ה׳ בְּאַהִיט אַלֶע וואָס הָאבְּן אִים לִיב,
lib im hobn vos ale bahit Hashem
love to him have who all guards Hashem

but kol haresha'im will He destroy.

אוּן אַלֶע רשָׁעִים וועט עֶר פַֿאַרטִילְקְן.
fartiliken er vet reshoim ale un
destroy he will wicked ones all and

21 *[Tav]* My mouth shall speak the tehillat Hashem;

כא דעם לוֹיבּ פּוּן ה׳ זָאָל רעדְן מַיִין מוּיל,
moil main redn zol Hashem fun loib dem
mouth my speak shall Hashem of praise the

and let kol basar bless His Shem Kodesh

אוּן יעטְוועדֶער לַייבּ זָאָל בְּענטְשְׁן זַיִין הַיילִיקְן נָאָמְן
nomen heilikn zain bentshn zol laib yetveder un
name holy his bless let them body every and

l'olam va'ed. Praise Hashem.

אייבִּיק אוּן שטענְדִיק.
shtendik un eibik
always and forever

146

Praise Hashem.

קמו

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
Hashem praise

Praise Hashem, O my nefesh.

לוֹיבּ ה׳, מַיִין זעל;
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

2 While I live will I praise Hashem:

ב איך וועל לוֹיבּן ה׳ כָּל-זְמַן איך לעבּ,
leb ich kol-zman Hashem loibn vel ich
live I as long as Hashem praise will I

I will sing praise unto Elohai while I have any being.

איך וועל זִינגְען צוּ ה׳ ווי לַאנְג איך בִּין.
bin ich lang vi Hashem tsu zingen vel ich
am I long as Hashem to sing will I

[3] Put not your trust in princes,

ג איר זאָלט אײַך נישט פֿאַרזיכערן אויף פֿירשטן,
firshtn oif farzichern nisht aich zolt ir
leaders on trust not you shall you

nor in the ben adam, in whom there is no teshuah *(salvation)*.

אויף אַ מענטשנקינד וואָס נישטאָ בײַ אים קיין הילף .
hilf kein im bai nishto vos mentshnkind a oif
salvation any him by not who son of man a on

[4] His ruach departs, he returneth to his adamah;

ד גייט אויס זײַן אָטעם, קערט ער זיך אום צו זײַן שטויב;
shtoib zain tsu um zich er kert otem zain ois geit
dust be to back self he turns breath his out goes

in yom hahu his plans come to nothing.

אין יענעם טאָג גייען אונטער זײַנע טראַכטונגען .
trachtungen zaine unter geyen tog yenem in
plans his under go day that in

[5] Ashrei is he that hath El Ya'akov for his ezer,

ה ווויל צו דעם וואָס דער אֵל פֿון יעקבֿ
Yaakov fun El der vos dem tsu voil
Yaakov of G-d the whose the one to blessed

איז זײַן הילף ,
hilf zain iz
salvation his is

whose hope is in Hashem Elohav:

וואָס זײַן אויסקוק איז אויף ה זײַן ג-ט,
G-t zain Hashem oif iz oiskuk zain vos
G-d his Hashem on is expectation his whose

[6] Oseh Shomayim vaAretz,

ו וואָס האָט געמאַכט דעם הימל און די ערד ,
erd di un himel dem gemacht hot vos
earth the and heaven the made has who

the yam, and all that therein is:

דעם ים , און אַלץ וואָס אין זיי ;
zei in vos alts un yam dem
them in which is all that and the sea the

HaShomer Emes l'olam *(Who keepeth Truth forever)*:

דער וואָס היט טרײַשאַפֿט אויף אייביק;
eibik oif traishaft hit vos der
ever for faithfulness keeps who the one

[7] Oseh mishpat for the oppressed;

ז וואָס טוט רעכט צו די געדריקטע,
gedrikte di tsu recht tut vos
oppressed the for justice does who

Who giveth lechem to the hungry.

וואָס גיט ברויט צו די הונגעריקע .
hungerike di tsu broit git vos
the hungry the to bread gives who

Hashem mattir asurim *(sets free the prisoners)*:

ה בינדט אָפּ די געבונדענע ,
gebundene di op bindt Hashem
bound ones the away binds Hashem

[8] Hashem openeth the eyes of the ivrim:

ח ה מאַכט זעעדיק די בלינדע,
blinde di zeedik macht Hashem
blind the seeing makes Hashem

Hashem raiseth them that are bowed down:

ה שטעלט אויף די געבויגענע ,
geboigene di oif shtelt Hashem
bowed down ones the up stands Hashem

Hashem loveth the tzaddikim:

ה האָט ליב די גערעכטע .
gerechte di lib hot Hashem
righteous the love has Hashem

[9] Hashem shomer over the gerim;

ט ה באַהיט די פֿרעמדע ;
fremde di bahit Hashem
foreigners the guards Hashem

He relieveth the yatom *(fatherless, orphan)* and almanah;

דעם יתום און די אַלמנה ריכט ער אויף,
oif er richt almone di un yosem dem
up he raises widow the and fatherless the

but the Derech Resha'im He frustrates.

אוּן דעם וועג פֿון די רשעים פֿאַרדרייט ער.
er fardreit reshoim di fun veg dem un
he perverts wicked ones the of way the and

[10] Hashem shall reign l'olam,

ה׳ וועט קיניגן אויף אייביק,
eibik oif kinign vet Hashem
ever for reign will Hashem

even thy G-d, O Tziyon, l'dor vador.

דײַן ג-ט, ציון, אויף דור-דורות.
dor-doires oif Tsiyon G-t dain
throughout your generations for O Tziyon G-d your

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

147 קמז

Praise ye Hashem:

הַלְלוּ יָהּ;
Hashem halalu
the L-rd praise

for it is tov to sing praises unto Eloheinu;

ווָאַרעם גוט איז זינגען צו אלוקינו,
Elokeinu tsu zingen iz gut vorem
our G-d to to sing it is good for

for it is na'im *(pleasant)*;

ווָאַרעם עס איז ליבלעך;
liblech iz es vorem
lovely is it for

and tehillah is fitting.

שיין איז דאָס לויבן.
loibn dos iz shein
praise such is fitting

[2] Hashem is the Boneh Yerushalayim:

ב ה׳ בויט ירושלַיִם,
Yerushalayim boit Hashem
Yerushalayim builds Hashem

He gathereth together the nidkhei Yisroel.

די פֿאַרשטויסענע פֿון יִשְׂרָאֵל וועט ער איינזאַמלען;
ainzamlen er vet Yisroel fun farshtoisene di
gather together he will Yisroel of banished the

[3] He is the Rofeh *(healer)* of the Shevurei-lev *(broken in heart)*,

ג דער וואָס היילט די צעברָאכענע הערצער,
hertser tsebrochene di heilt vos der
hearts broken ones the heals who the one

binds up their wounds.

און פֿאַרבינדט זייערע וווּנדן.
vundn zeyere farbindt un
wounds their binds up and

[4] He determines the mispar of the kokhavim;

ד ער ציילט דעם מיספּר פֿון די שטערן,
shtern di fun misper dem tseilt er
stars the of number the counts he

He calleth them all by their shemot.

זיי אַלע מיט נעמען רופֿט ער אָן.
on er ruft nemen mit ale zei
on he calls names with all them

[5] Gadol is Adoneinu, and of rav ko'ach;

ה גרויס איז אונדזער האַר און מאַכטיק אין כּוח,
koiech in machtik un har undzer iz grois
strength in mighty and master our is great

to His tevunah there is no mispar.

נישטאָ קיין שיעור צו זיין פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit zain tsu shieur kein nishto
understanding his to limit any there is not

[6] Hashem lifteth up the anavim *(meek ones, humble ones)*;

ו ה׳ ריכט אויף די געדריקטע,
gedrikte di oif richt Hashem
oppressed the up raises Hashem

He casteth the resha'im down to the ground.

ער דערניידערט די רשעים ביז דער ערד.
erd der biz reshoim di dernidert er
ground the to wicked ones the brings low he

[7] Sing unto Hashem with todah;

ז זינגט צו ה מיט לויב-געזאַנג ,
loib-gezang mit Hashem tsu zingt
song of praise with Hashem to sing

make music upon the kinnor *(harp)* unto Eloheinu:

שפּילט צו אלוקינו אויף דער האַרף.
harf der oif Elokeinu tsu shpilt
harp the on our G-d to play

[8] Who covereth Shomayim with clouds,

ח דער וואָס באַדעקט דעם הימל מיט וואָלקנס,
volkens mit himel dem badekt vos der
clouds with heaven the covers who the one

Who prepareth matar for ha'aretz,

וואָס ברייט אָן רעגן פַֿאַר דער ערד ,
erd der far regn on breit vos
earth the for rain on prepare who

HaMatzemi'ach the khatzir upon the harim.

וואָס באַשפּראָצט די בערג מיט גראָז.
groz mit berg di bashprotst vos
grass with hill country the springs up who

[9] He giveth to the behemah her lechem,

ט ער גיט דער בהמה איר שפּײַז ,
shpaiz ir beheime der git er
food its livestock the gives he

and to the bnei orev *(young ravens)* when they cry out.

די קינדער פֿון ראָב וואָס רופֿן.
rufn vos rob fun kinder di
call who ravens of young the

[10] He delighteth not in the gevurat hasus:

י נישט די גבֿורה פֿון דעם פֿערד באַגערט ער,
er bagert ferd dem fun gevure di nisht
he pleased horse the of might the not

He taketh not pleasure in the shokayim of an ish *(legs of a man)*.

נישט די שענקלען פֿון דעם מאַן וויל ער.
er vil man dem fun shenklen di nisht
he wants man the of legs the nor

[11] Hashem taketh pleasure in them that fear Him,

יא ה וויל די וואָס פֿאָרכטן אים,
im forchtn vos di vil Hashem
him be in dread who the ones wants Hashem

in those that hope in His chesed.

די וואָס האַרן אויף זײַן חֶסֶד .
chesed zain oif harn vos di
kindness his on wait for, expect who the ones

[12] Praise Hashem, O Yerushalayim;

יב גיב אַ שבֿח צו ה , ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim Hashem tsu shevech a gib
O Yerushalayim Hashem to praise a give

praise thy G-d, O Tziyon.

לויב דײַן ג-ט, צִיּוֹן .
Tsiyon G-t dain loib
O Tziyon G-d your praise

[13] For He hath strengthened the bars of thy she'arim *(gates)*;

יג וואָרעם ער האָט געשטאַרקט די ריגלען
riglen di geshtarkt hot er vorem
bars the strengthened has he because

פֿון דײַנע טויערן,
toiern daine fun
gates your of

He hath blessed thy banim within thee.

ער האָט געבענטשט דײַנע קינדער אין דיר ;
dir in kinder daine gebentsht hot er
you(SG) within children your blessed has he

[14] He granteth shalom within thy borders,

יד דער וואָס גיט דײַן גמאַרק שלום ,
sholem gemark dain git vos der
peace border your gives who the one

and filleth thee with the chelev chittim *(the finest of wheat)*.

דיך זעטיקט מיט פֿעטס פֿון ווייץ ;
veits fun fets mit zetikt dich
wheat of fats with he satisfies you(SG)

[15] He sendeth forth His imrah *(command)* upon eretz:

טו דער וואָס שיקט זײַן אָנזאָג אויף דער ערד –
erd der oif onzog zain shikt vos der
earth the upon command his sends who the one

His Devar runneth swiftly.

אויף גיך לויפֿט זײַן וואָרט;
vort zain loift gich oif
word his runs quickly upon

[16] He giveth sheleg *(snow)* like tzemer *(wool)*;

טז דער וואָס גיט שניי אַזוי ווי וואָל,
vol vi azoi shnei git vos der
wool like just snow gives who the one

He scattereth the kfor *(frost)* like ashes.

פֿראָסט ווי אַש טוט ער שפּרייטן.
shpreitn er tut ash vi frost
spread he does ashes like frost

[17] He casteth down His kerach *(ice)* like crumbs:

יז ער וואַרפֿט זײַן אײַז אַזוי ווי ברעקלעך;
breklech vi azoi aiz zain vorft er
crumbs like just ice his throws he

who can stand before His cold?

פֿאַר זײַן קעלט, ווער קען באַשטיין?
bashtein ken ver kelt zain far
stand can who cold his before

[18] He sendeth out His Devar, and melteth them:

יח ער שיקט זײַן וואָרט, און מאַכט זיי צעגיין;
tsegein zei macht un vort zain shikt er
melt them makes and word his sends he

He causeth His ruach to blow, and the mayim to flow.

ער מאַכט בלאָזן זײַן ווינט, רינען וואַסערן.
vasern rinen vint zain blozn macht er
the waters to flow wind his blow makes he

[19] He declareth His Devar unto Ya'akov,

יט ער זאָגט זײַנע ווערטער צו יעקבֿ,
Yaakov tsu verter zaine zogt er
Yaakov to words his declares he

His chukkot and His mishpatim unto Yisroel.

זײַנע חוקים און זײַנע געזעצן צו ישׂראֵל.
Yisroel tsu gezetsn zaine un chukkim zaine
Yisroel to laws his and statutes his

[20] He hath not dealt so with any Goy *(nation)*:

כ ער האָט אַזוי נישט געטאָן צו קיין פֿעלק,
folk kein tsu geton nisht azoi hot er
people any to done not so has he

and as for His mishpatim, they have not known them.

און געזעצן, דערפֿון וויסן זיי נישט.
nisht zei veisn derfun gezetsn un
not they know thereof laws and

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

148

Hallelu Hashem.

קמח

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

Praise Hashem from HaShomayim:

לויבט ה, פֿון די הימלען,
himlen di fun Hashem loibt
heavens the from Hashem praise

praise Him in the heights above.

לויבט אים אין די הייכן.
heichn di in im loibt
heights the in him praise

[2] Praise ye Him, all His malachim:

ב לויבט אים, אַלע זײַנע מלאָכים;
malachim zaine ale im loibt
angels his all him praise

praise ye Him, all Tzivos Hashem.

לויבט אים, אַלע זײַנע חילות.
chilut zaine ale im loibt
hosts his all him praise

[3] Praise ye Him, shemesh and yarei'ach:

ג לויבט אים, זון און לבָּנה ;
levone un zun im loibt
moon and sun him praise

praise Him, all ye kokhavim of ohr.

לויבט אים, אַלע ליכטיקע שטערן.
shtern lichtike ale im loibt
stars shining all him praise

[4] Praise Him, ye heavens of heavens,

ד לויבט אים, די הימלען פֿון הימלען ,
himlen di fun himlen di im loibt
heavens the of heavens the him praise

and ye waters that be above HaShomayim.

און די וואַסערן וואָס איבער די הימלען .
himlen di iber vos vasern di un
heavens the above which are waters the and

[5] Let them praise the Shem of Hashem:

ה זאָלן זיי לויבן דעם נאָמען פֿון , ה
Hashem fun nomen dem loibn zei zoln
Hashem of name the praise they may

for He commanded, and they were created.

וואָרעם ער האָט באַפֿוילן , און זיי זיַנען
zainen zei un bafoiln hot er vorem
were they and commanded has he for

באַשאַפֿן געוואָרן .
gevorn bashafn
having become created

[6] He hath also established them forever and ever:

ו און ער האָט זיי אויפֿגעשטעלט אויף
oif oifgeshtelt zei hot er un
for established them has he and

שטענדיק, אויף אייביק;
eibik oif shtendik
ever for always

He hath made a Chok *(decree)* which shall not pass away.

ער האָט געשטעלט אַ געזעץ וואָס
vos gezets a geshtelt hot er
which law a established has he

זאָל נישט פֿאַרגיין.
fargein nisht zol
perish not shall

[7] Hallelu Hashem from ha'aretz,

ז לויבט ה , פֿון דער ערד ,
erd der fun Hashem loibt
earth the from Hashem praise

ye sea creatures, and all tehomot:

איר ים-חיות און אַלע תְּהומען ;
tehomen ale un yam-chayes ir
deeps all and sea creatures you

[8] Eish, and barad; snow, and cloud;

ח פֿײַער און האָגל, שניי און נעבל ;
nebl un shnei hogel un faier
thick cloud and snow hail and fire

stormy wind fulfilling His Devar:

דער שטורעמווינט וואָס טוט זיַן וואָרט;
vort zain tut vos shturemvint der
word his does which storm wind the

[9] Mountains, and all hills;

ט בערג און אַלע הייכן ,
heichn ale un berg
hills all and mountains

etz pri *(fruitful trees)*, and all cedars:

פֿרוכטבײמער און אַלע צעדערן ;
tsedern ale un fruchtbeimer
cedar trees all and fruit trees

[10] Beasts, and all cattle;

י חיות און אַלע בהמות ,
beheimes ale un chayes
beasts all and creatures

remesh *(creeping things)*, and flying fowl:

שרצים און געפֿליגלטע פֿויגלען;
foiglen gefliglte un shrotsim
birds winged and creeping things

11 Malchei eretz, and all peoples;

יא מלכים פֿון דער ערד און אַלע פֿעלקער,
felker ale un erd der fun mlochim
nations all and earth the of kings

sarim *(princes)*, and all shoftei aretz:

האַרן און אַלע ריכטער פֿון דער ערד;
erd der fun richter ale un harn
earth the of judges all and princes

12 Both bochurim, and betulot;

יב בחורים און אויך יונגפֿרויען,
yungfroin oich un bochurim
young women also and young men

zekenim, and ne'arim:

זקנים מיט ייִנגלעך.
yinglech mit zkeinim
boys with elders

13 Let them praise the Shem of Hashem:

יג זיי זאָלן לויבן דעם נאָמען פֿון ה',
Hashem fun nomen dem loibn zoln zei
Hashem of name the praise may them

for Shmo alone is excellent;

ווארעם זיין נאָמען אַליין איז דערהויבן;
derhoibn iz alein nomen zain vorem
exalted is alone name his for

His hod is above Eretz and Shomayim.

זיין גלאַנץ איבער ערד און הימל.
himel un erd iber glants zain
heaven and the earth above glory his

14 He also exalteth the keren of His people,

יד און ער האָט דערהייבט דעם האָרן פֿון זיין פֿאָלק –
folk zain fun horn dem derheicht hot er un
people his of horn the exalted has he and

tehillah *(the praise)* of all His Chasidim;

אַ לויב פֿאַר אַלע זיינע פֿרומע,
frume zaine ale far loib a
pious faithful his all for praise a

even of the Bnei Yisroel,

פֿאַר די קינדער פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di far
Yisroel of children the for

an Am *(people)* close unto Him.

דעם פֿאָלק וואָס איז אים נאָנט.
nont im iz vos folk dem
close to him is which people the

Hallelu Hashem.

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

149

Praise Hashem.

קמט

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

Shiru l'Adonoi shir chadash *(Sing unto Hashem a new song)*,

זינגט צו ה' אַ נײַ געזאַנג,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

and His praise in the Kahal Chasidim.

זיין לויב אין דער אײַנזאַמלונג פֿון
fun ainzamlung der in loib zain
of gathering the in praise his

די פֿרומע.
frume di
faithful the

2 Let Yisroel rejoice in Him that made him;

ב זאָל זיך פֿרייען ישׂרָאֵל מיט זיין באַשעפֿער,
Bashefer zain mit Yisroel freyen zich zol
Creator his with Yisroel rejoice self may

let the Bnei Tziyon be glad in their Melech.

די קינדער פֿון ציון זאָלן לוסטיק זיין
zain lustik zoln Tsiyon fun kinder di
be joyful may Tziyon of children the
מיט זייער מלך .
melech zeyer mit
king their with

[3] Let them praise Shmo in the dance;

ג זאָלן זיי לויבן זיין נאָמען מיט טאַנץ ,
tants mit nomen zain loibn zei zoln
dance with name his praise they may

let them sing zemirot unto Him with the tambourine and kinnor.

מיט פויק און האַרף זאָלן זיי
zei zoln harf un poik mit
they may harp and tambourine with
שפילן צו אים.
im tsu shpiln
him to play music

[4] For Hashem taketh pleasure in His people;

ד וואָרעם ה באַוויליקט זיין פֿאָלק ,
folk zain bavilikt Hashem vorem
people his honors Hashem for

He will crown the meek with Yeshu'ah *(salvation)*.

ער באַשיינט די געדריקטע מיט הילף.
hilf mit gedrikte di basheint er
help with the oppressed the shines upon he

[5] Let the Chasidim be joyful in kavod;

ה זאָלן די פֿרומע זיך פֿרייען אין כּבֿוד ,
koved in freyen zich frume di zoln
glory in rejoice self pious faithful the let

let them sing for joy upon their beds.

זאָלן זיי זינגען אויף זייערע געלעגערס.
gelegers zeyere oif zingen zei zoln
beds their on sing they may

[6] Let the high praises of G-d be in their mouth,

ו דער הייבונגען פֿון אֵל אין זייער מויל ,
moil zeyer in El fun heibungen der
mouth their in G-d of praises the

and a two-edged sword in their hand;

און אַ צוויישאַרפֿיקע שוועבעדיק אין זייער האַנט,
hant zeyer in shverd tsveisharfike a un
hand their in sword two-edged a and

[7] To execute vengeance upon the Goyim,

ז צו טאָן אַ נקמה אָן די פֿעלקער,
felker di on nekome a ton tsu
nations the on vengeance a do to

and punishments upon the peoples;

שטראָפֿונגען אויף די אומות ;
umes di oif shtrofungen
peoples the upon punishments

[8] To bind their melachim with chains,

ח צו שמידן זייערע מלכים אין קייטן ,
keitn in mlochim zeyere shmidn tsu
chains in kings their bind to

and their nobles with shackles of barzel *(iron)*;

און זייערע אָנגעזעענע אין אייַזערנע רינגען ;
ringen aizerne in ongezeene zeyere un
shackles iron in nobles their and

[9] To execute upon them the mishpat katuv *(written judgment)*;

ט צו טאָן אויף זיי דעם אָנגעשריבענעם משפט .
mishpot ongeshribenem dem zei oif ton tsu
judgment written the them against do to

this honor have all His Chasidim.

שיין וועט דאָס זיין פֿאַר אַלע זיינע פֿרומע .
frume zaine ale far zain dos vet shein
pious faithful his all for be this will honor

Hallelu Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

150

Hallelu El *(Praise G-d)*,

Hallelu El in His Kodesh;

Hallelu Him in the raki'a of His might.

[2] Hallelu Him for His gevurot *(mighty acts)*;

hallelu Him according to His surpassing greatness.

[3] Hallelu Him with the sound of the shofar;

hallelu Him with the nevel *(harp)* and kinnor *(lyre)*.

[4] Hallelu Him with the tambourine and dance;

hallelu Him with stringed instruments and flute.

[5] Hallelu Him upon the clashing cymbals;

hallelu Him upon the resounding cymbals.

[6] Let every thing that hath neshamah praise Hashem.

Praise Hashem!

קנ

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

לויבט ה אין זײַן הייליקטום ,
heiliktum zain in Hashem loibt
holy sanctuary his in Hashem praise

לויבט אים אין זײַן מאַכטיקן הימל .
himel machtikn zain in im loibt
heaven mighty his in him praise

ב לויבט אים ווענן זײַנע גבֿורות ,
gevuros zaine vegen im loibt
might his on account of him praise

לויבט אים לויט זײַן פֿיל גרויסקייט.
groiskeit fil zain loit im loibt
greatness much his according to him praise

ג לויבט אים מיט בלאָזונג פֿון שופֿר ,
shoifer fun blozung mit im loibt
shofar of blowing with him praise

לויבט אים מיט גיטאַר און האַרף.
harf un gitar mit im loibt
harp and strings with him praise

ד לויבט אים מיט פּויק און טאַנץ ,
tants un poik mit im loibt
dance and drum with him praise

לויבט אים מיט סטרונעס און פֿלייט.
fleit un strunes mit im loibt
flute and strings with him praise

ה לויבט אים מיט קלינגעדיקע צימבלען ,
tsimblen klingedike mit im loibt
cymbals sounding with him praise

לויבט אים מיט הילכיקע צימבלען .
tsimblen hilchike mit im loibt
cymbals loud with him praise

ו אַלץ וואָס אָטעמט זאָל לויבן ג-ט .
G-t loibn zol otemt vos alts
G-d praise must breathes which all that

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Mishle

מִשְׁלֵי

1 Mishlei Sh'lomo Ben Dovid,
Melech Yisroel;

א די שפריכווערטער פון שלמה דעם זון פון דָוִדן ,
Dovidn fun zun dem Shlomo fun shprichverter di
Dovid of son the Sh'lomo of proverbs the
דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun melech dem
Yisroel of king the

[2] To have da'as of chochmah and
musar *(discipline)*;

ב כדי צו וויסן חכמה און מוסר ,
musar un chochme visen tsu kedei
instruction and wisdom know to in order

to understand the words of binah;

צו פַֿארשטיין די ווערטער פון פַֿארשטאַנדיקייט;
farshtandikeit fun verter di farshtein tsu
insight of words the understand to

[3] To receive the musar of those
with seichel,

ג צו נעמען דעם מוסר פון קלוגשאַפֿט,
klugshaft fun musar dem nemen tsu
wisdom of instruction the take to

tzedek and mishpat, and meisharim
(equity, uprightness);

געראַכטיקייט און רעכט און יושר ;
yoisher un recht un gerechtikeit
equity and right and righteousness

[4] To give subtlety to the simple,

ד צו געבן די נאַרן געשיידטקייט,
geshaitkeit narn di gebn tsu
prudence fools the give to

to the na'ar, da'as and discretion.

דעם יונגן קענטשאַפֿט און געדאַנקען;
gedanken un kenshaft yungn dem
discretion and knowledge young the

[5] A chacham *(wise person)* will hear,
and will increase learning,

ה דער חכם זאָל הערן און מערן לערנונג ,
lernung mern un hern zol chochem der
instruction increase and hear shall wise man the

and a man of understanding shall
acquire wise counsel:

און דער פַֿארשטאַנדיקער זאָל קריגן
krign zol farshtandiker der un
get shall people with understanding the and
תחבולות ;
tachbulos
wise counsels

[6] To understand a mashal *(proverb)*,
and the melitzah *(enigma)*;

ו צו פַֿארשטיין אַ שפּריכוואָרט און אַ מליצה ,
melitse a un shprichvort a farshtein tsu
figure a and proverb a understand to

the divrei chachamim, and their
chidot *(riddles)*.

די ווערטער פון די חכמים און זייערע רעטעניש.
retenishn zeyere un chachomim di fun verter di
riddles their and wise men the of words the

[7] The Yirat Hashem is the
reshit da'as,

ז דער אָנהייב פון קענטשאַפֿט איז מורא פַֿאַר ה ,
Hashem far moire iz kenshaft fun onheib der
Hashem before fear is knowledge of beginning the

but fools despise chochmah
and musar.

אָבער די נאַרן פַֿארַאַכטן חכמה און מוסר .
musar un chochme farachten narn di ober
instruction and wisdom despise fools the but

[8] Beni *(my son)*, hear the
musar Avicha,

ח הער צו , מיין זון , דעם מוסר פון דיין פָֿאטער,
foter dain fun musar dem zun main tsu her
father your of instruction the son my to pay heed

and forsake not the Torat Immecha.

אוּן זאָלסטו נישט פַֿאַרלאָזן די לער
un zolst nisht farlozen di ler
and you(SG) must not forsake the instruction

;פּוּן דַיין מוטער
muter dain fun
mother your of

9 For they shall be a garland of chen unto thy rosh,

ט וואָרעם אַ קראַנץ פּוּן חן וועלן זיי זיין
zain zei veln chein fun krants a vorem
be they will grace of wreath a because

,פַֿאַר דַיין קאָפּ
kop dain far
head your for

and a chain about thy neck.

.אוּן האַלדזבענדער פַֿאַר דַיין האַלדז
haldz dain far haldzbender un
neck your for necklaces and

10 Beni *(my son)*, if chatt'aim *(sinners)* entice thee,

י מַיין זון , אַז די זינדיקע וועלן דיך אָנרעדן,
onredn dich veln zindike di az zun main
entice you(SG) will sinners the if son my

consent thou not.

.זאָלסטו נישט איינוויליקן
ainvilikn nisht zolstu
consent not you shall

11 If they say, Come with us,

יא אַז זיי וועלן זאָגן : קום מיט אונדז!
undz mit kum zogn veln zei az
us with come say will they if

let us lie in wait for dahm,

לאָמיר לויערן אויף בלוט ,
blut oif loiern lomir
blood for lie in wait let us

let us lurk secretly for the naki *(innocent)* chinnom *(without cause)*;

לאָמיר לאָקערן אויפֿן אומשולדיקן פַֿאַר אומזיסט;
umzist far umshuldikn oifn lakern lomir
nothing for innocent upon lure let us

12 Let us swallow them up chayyim *(alive)* like She'ol;

יב לאָמיר זיי אײַנשלינגען לעבעדיקערהייט ווי די שְׁאוֹל,
Sheol di vi lebedikerheit ainshlingen zei lomir
Sheol the as alive swallow up them let us

and whole, as those that go down into the bor *(pit)*;

און גאַנצערהייט ווי די וואָס נידערן אין גרוב;
grub in nidern vos di vi gantserheit un
pit into go down who the ones as whole and

13 We shall find all precious substance,

יג אַלערליי טײַערע גוטס וועלן מיר געפֿינען,
gefinen mir veln guts taiere alerlei
find we will good things costly all kinds of

we shall fill bateinu *(our houses)* with plunder;

מיר וועלן אָנפֿילן אונדזער הויז מיט רויב ;
roib mit hoiz undzer onfiln veln mir
plunder with house our fill will we

14 Throw in thy goral *(lot)* among us;

יד וואַרף דַיין גורל צווישן אונדז,
undz tsvishn goirl dain vorf
us among lot your throw

let all of us have kis echad *(one pouch, purse)*.

איין בײַטל וועט זײַן בײַ אונדז אַלעמען;
alemen undz bai zain vet baitl ein
all us with be will bag one

15 Beni *(my son)*, walk not thou in the derech with them;

טו זאָלסטו נישט גיין , מַיין זון , מיט זיי אין וועג,
veg in zei mit zun main gein nisht zolstu
way in them with son my go not shall you

refrain thy regel from their path;

.פַֿאַרמײַד דַיין פֿוס פּוּן זייער שטעג
shteg zeyer fun fus dain farmaid
path their from foot your keep away from

[16] For their raglayim run to rah,

ט״ז וואָרעם זייערע פֿיס לויפֿן צו בייז ,
beiz tsu loifn fis zeyere vorem
evil toward run feet their because

and make haste for shefach dahm *(shedding of blood)*.

און זיי איילן צו פֿאַרגיסן בלוט .
blut fargisen tsu ailn zei un
blood shed to hurry they and

[17] Surely in vain the reshet *(net)* is spread

י״ז וואָרעם פֿאַר אומזיסט איז אויסגעשפרייט די נעץ ,
nets di oisgeshpreit iz umzist far vorem
net the spread out is in vain for because

in the eyes of kol ba'al kanaf *(all the birds)*;

אין די אויגן פֿון אַלע געפֿליגלטע,
gefliglte ale fun oign di in
winged all of eyes the in

[18] And they lie in wait for their own dahm;

י״ח בעת מע לויערט אויף זייער בלוט ,
blut zeyer oif loiert me beeis
blood their on lies in wait one when

they lurk secretly for their own nafshot (lives).

מע לאָקערט אויף זייערע לעבנס.
lebns zeyere oif lokert me
lives their for lure one

[19] So are the ways of every one that is greedy for betza *(ill-gotten gain)*;

י״ט אַזוי זיַנען די וועגן פֿון איטלעכן וואָס איז
iz vos itlechn fun vegen di zainen azoi
is which each of ways the are thus

גיַציק נאָך רויב ;
roib noch gaitsik
plunder after greedy

which taketh away the nefesh of the be'alim *(owners)* thereof.

עס נעמט אַוועק דאָס לעבן פֿון דעם וואָס האָט עס.
es hot vos dem fun lebn dos avek nemt es
it has who the one of life the away takes it

[20] Chochmot crieth out in the street;

כ׳ די חכמה שרייט אויף דער גאַס ,
gas der oif shrait chochme di
street the on cries wisdom the

she lifts up her voice in the rechovot *(city squares)*;

אין די מערק לאָזט זי אַרויס איר קול ;
kol ir arois zi lozt merk di in
voice her out she lets squares the in

[21] She crieth out in the chief place of concourse,

כ״א אין עק פֿון רוישיקע גאַסן רופֿט זי ,
zi ruft gasn roishike fun ek in
she calls streets noisy of corner in

in the openings of the she'arim *(gates)*;

בייַ די טויעראיַנגאַנגען,
toieraingangen di bai
gates the by

in the Ir *(city)* she uttereth her words, saying,

אין שטאָט, רעדט זי אירע רייד :
reid ire zi redt shtot in
words her she speaks city in

[22] Ad mosai, ye simple ones, will ye love being simpletons?

כ״ב ביז וואַנען, איר פֿאַרנאַרטע, וועט איר ליב
lib ir vet farnarte ir vanen biz
love you will simpletons you when until

האָבן נאַרישקייט,
narishkeit hobn
folly have

And the scoffers delight in their mockery,

און די שפּעטער וועלן זיך גלוסטן געשפּעט,
geshpet glustn zich veln shpeter di un
mockery desire selves will scoffers the and

and kesilim *(fools)* hate da'as?

און די נאַרן וועלן פֿיַנט האָבן וויסן ?
visen hobn faint veln narn di un
knowledge have hate will fools the and

כג קערט איך צו מײַן מוסר ,
musar main tsu aich kert
instruction my toward yourselves turn

אָט וועל איך אויסגיסן מײַן גײַסט צו אײַך,
aich tsu gaist main oisgisen ich vel ot
you to spirit my pour out I will behold

איך וועל אײַך מאַכן וויסן מײַנע ווערטער.
verter maine visen machn aich vel ich
words my know make you will I

כד ווײַל איך האָב גערופֿן, און איר האָט נישט געוואָלט,
gevolt nisht hot ir un gerufn hob ich vail
wanted not have you and called have I because

אויסגעשטרעקט מײַן האַנט, און קיינער האָט
hot keiner un hant main oisgeshtrekt
has anyone and hand my stretched out

נישט פֿאַרנומען,
farnumen nisht
taken not

כה נאָר איר האָט געמאַכט צו נישט מײַן
main nisht tsu gemacht hot ir nor
my not to made have you but

יעטוועדער עצה ,
eitse yetveder
counsel every

און מײַן מוסר האָט איר נישט געוואָלט,
gevolt nisht ir hot musar main un
wanted not you have instruction my and

כו וועל איך אויך לאַכן אויף אײַער בראָך ,
broch aier oif lachn oich ich vel
destruction your at laugh also I will

איך וועל שפּעטן ווען אײַער שרעק קומען ;
kumen vet shrek aier ven shpetn vel ich
come will terror your when mock will I

כז ווען עס קומט ווי אַ געוויטער אײַער שרעק,
shrek aier geviter a vi kumt es ven
terror your tempest a like comes it when

און אײַער בראָך וועט ווי אַ שטורעמווינט אָנקומען ;
onkumen shturemvint a vi vet broch aier un
arrive windstorm a like will destruction your and

ווען עס קומט אויף אײַך נויט און אַנגסט.
angst un noit aich oif kumt es ven
fear and distress you on comes it when

כח דערנאָך וועלן זיי מיך רופֿן, און איך וועל
vel ich un rufn mich zei veln dentsmol
will I and call me they will then

נישט ענטפֿערן,
entfern nisht
answer not

זיי וועלן מיך זוכן , און וועלן מיך נישט געפֿינען.
gefinen nisht mich veln un zuchn mich veln zei
find not me will and seek me will they

כט דערפֿאַר וואָס זיי האָבן פֿײַנט געהאַט וויסן ,
visen gehat faint hobn zei vos derfar
knowledge had hated have they that therefore

[23] Turn you at my tokhechah *(reproof)*; hinei,

I will pour out my ruach unto you,

I will make known my devarim unto you.

[24] Because I have called, and ye refused,

I have stretched out my yad, and no man regarded;

[25] But ye have disdained all my etza *(counsel)*,

and would have none of my tokhechah *(reproof)*;

[26] I also will laugh at your calamity;

I will mock when your pachad *(terror)* cometh;

[27] When your pachad *(terror)* cometh like a storm,

and your calamity cometh like a whirlwind;

when tzarah *(distress)* and oppression cometh upon you.

[28] Then shall they call upon me, but I will not answer;

they shall look for me diligently, but they shall not find me;

[29] For that they hated da'as,

and did not choose the Yirat Hashem;

אוּן מוֹרא פַֿאַר ה׳ נישט אויסגעווײלט;
oisgeveilt nisht Hashem far moire un
chosen not Hashem before fear and

30 They would have none of my etza *(counsel)*;

ל נישט איינגעווילִיקט צוּ מײַן עצה ,
eitse main tsu aingevilikt nisht
counsel my to consented not

they despised all my tokhechah *(reproof)*.

פַֿאַראַכט מײַן גאַנצן מוסר .
musar gantsn main faracht
instruction entire my despised

31 Therefore shall they eat of the p'ri *(fruit)* of their own derech,

לא דערום וועלן זיי עסן פֿון דער פֿרוכט פֿון זייער וועג,
veg zeyer fun frucht der fun esen zei veln derum
way their of fruit the of eat they will therefore

and be filled with their own mo'atzot *(schemes, devices)*.

אוּן מיט זייערע עצות זיך זעטן .
zetn zich etsut zeyere mit un
ensnare selves counsels their with and

32 For the waywardness of the simple shall slay them,

לב וואָרעם די אָפּקערונג פֿון די פַֿאַרנאַרטע
farnarte di fun opkerung di vorem
simpletons the of turning away the because

וועט זיי הרגען ,
hargen zei vet
kill them will

and the complacent contentment of kesilim *(fools)* shall destroy them.

אוּן די שלווה פֿון די נאַרן וועט זיי אונטערברענגען.
unterbrengen zei vet narn di fun shalve di un
bring down them will fools the of ease the and

33 But the one who payeth heed unto me shall dwell safely,

לג אָבער דער וואָס הערט מיר צוּ וועט ווינען
voinen vet tsu mir hert vos der ober
dwell will to me listens who the one but

אין זיכערקייט,
zicherkeit in
safety in

and shall be secure from pachad ra'ah *(terror of evil)*.

אוּן באַרוט זײַן פֿון שרעק פַֿאַר בייז.
beiz far shrek fun zain barut un
evil before terror from be at rest and

2 Beni *(my son)*, if thou wilt receive my words,

מײַן זון , אַז דו וועסט אָננעמען מײַנע ווערטער,
ב *verter maine onnemen vest du az zun main*
words my accept will you if son my

and treasure my mitzvot with thee;

אוּן מײַנע געבאָט וועסטו באַהאַלטן בײַ זיך ,
zich bai bahaltn vestu gebot maine un
self with keep you will commandments my and

2 So that thou incline thine ear unto chochmah,

ב צוצולייגן צוּ חכמה דײַן אויער,
oier dain chochme tsu tsutsuleigen
ear your wisdom to to incline

and apply thine lev to tevunah *(understanding)*;

נײַגן דײַן האַרץ צוּ פַֿאַרשטאַנדיקייט;
farshtandikeit tsu harts dain naign
understanding to heart your incline

3 Yea, if thou criest out after binah,

ג נאָר בלויז צום שׂכל וועסטו רופֿן,
rufn vestu seichel tsum bloiz nor
call you will reason to the only but

and liftest up thy voice for tevunah *(understanding)*,

צוּ פַֿאַרשטאַנדיקייט אויפֿהייבן דײַן קול ;
kol dain oifheibn farshtandikeit tsu
voice your lift up understanding to

4 If thou seekest her as kesef,

ד אַז דו וועסט זי זוכן ווי זילבער,
zilber vi zuchn zi vest du az
silver like seek her will you if

and searchest for her as for matmonim *(hidden treasures)*;

אוֹן ווי נאָך אוֹצרות זי פֿאָרשן;
forshn zi oitseres noch vi un
seek her treasures after like and

[5] Then shalt thou understand the Yirat Hashem,

ה דענצמאָל וועסטו פֿאַרשטיין מורא פֿאַר ה ,
Hashem far moire farshtein vestu dentsmol
Hashem before fear understand you will then

and find the Da'as Elohim.

אוֹן דערקענונג פֿון אלקים וועסטו געפֿינען.
gefinen vestu Elokim fun derkenung un
find you will G-d of knowledge and

[6] For Hashem giveth chochmah;

ו וואָרעם ה שענקט חכמה ,
chochme shenkt Hashem vorem
wisdom gives Hashem because

out of His Peh cometh da'as and tevunah.

פֿון זײַן מויל איז ווײַסן אוֹן פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit un visen iz moil zain fun
understanding and knowledge is mouth his from

[7] He layeth up tushiyyah *(wise Torah counsel)* for the yesharim *(upright ones)*;

ז ער האָט באַהאַלטן פֿאַר די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di far bahaltn hot er
upright the for stored has he

זײַנע לערנונגען ,
lernungen zaine
torah his

He is a mogen *(shield)* to them that walk in blamelessness.

ער איז אַ שילד פֿאַר די וואָס גייען אויפֿריכטיק,
oifrichtik geyen vos di far shild a iz er
uprightly walk which the ones for shield a is he

[8] He keepeth the orkhot mishpat *(paths of justice)*,

ח אויפֿצופּאַסן די שטעגן פֿון גערעכטיקייט,
gerechtikeit fun shtegn di oiftsupasn
justice of paths the to guard

and is shomer over the derech of His Chasidim.

אוֹן די וועגן פֿון זײַנע פֿרומע באַהיט ער.
er bahit frume zaine fun vegen di un
he guards pious faithful his of ways the and

[9] Then shalt thou understand tzedek, and mishpat,

ט דענצמאָל וועסטו פֿאַרשטיין גערעכטיקייט אוֹן רעכט
recht un gerechtikeit farshtein vestu dentsmol
justice and righteousness understand you will then

and mesharim *(equity, fairness)* — every ma'agal tov *(good path)*.

אוֹן יושר – יעטוועדער גוטן וועג.
veg gutn yetveder yoisher un
way good every uprightness and

[10] When chochmah entereth into thine lev,

י וואָרעם חכמה וועט קומען אין דײַן האַרצן,
hartsn dain in kumen vet chochme vorem
heart your into come will wisdom because

and da'as *(knowledge)* is pleasant unto thy nefesh;

אוֹן וויסן וועט זײַן זיס פֿאַר דײַן זעל .
zel dain far zis zain vet visen un
soul your to sweet be will knowledge and

[11] Mezimah *(discretion)* shall be shomer over thee,

יא קלוגשאַפֿט וועט אויפֿפּאַסן אויף דיר ,
dir oif oifpasn vet klugshaft
you(SG) on watch over will discretion

tevunah *(understanding)* shall safeguard thee;

פֿאַרשטאַנדיקייט וועט דיך באַהיטן ;
bahitn dich vet farshtandikeit
preserve you(SG) will understanding

[12] To save thee from the derech rah,

יב דיך מציל צו זײַן פֿון דעם שלעכטן וועג,
veg shlechtn dem fun zain tsu matsl dich
way evil the from be to to save you(SG)

from the ish medaber tahpukhot *(man speaking perverse things)*;

פֿון די לײַט וואָס רעדן פֿאַרקערטקייט;
farkertkeit redn vos lait di fun
perversity speak who people the from

[13] Who leaving the orkhot yosher *(paths of uprightness)*,

ג וואָס פֿאַרלאָזן די שטעגן פֿון רעכטפֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit fun shtegn di farlozen vos
uprightness of paths the abandon who

walk in the drakhei choshech *(ways of darkness)*;

צו גיין אין די וועגן פֿון פֿינצטערניש;
fintsternish fun vegen di in gein tsu
darkness of ways the in go to

[14] Who rejoice to do rah,

ד וואָס פֿרייען זיך צו טאָן בייז,
beiz ton tsu zich freyen vos
evil do to selves rejoice who

and delight in the tahpukhot *(perverse things)* of rah *(evil)*;

וואָס קוועלן פֿון בייזער פֿאַרקערטקייט;
farkertkeit beizer fun kveln vos
perversity evil in delight who

[15] Whose orkhot *(paths)* are crooked ones,

ט וואָס זייערע וועגן זײַנען קרום ,
krum zainen vegen zeyere vos
crooked are ways their whose

and they are devious in their ma'agalot *(paths)*.

און וואָס זײַנען פֿאַרדרייט אין זייערע געגנ .
geng zeyere in fardreit zainen vos un
paths their in twisted are who and

[16] To save thee from the isha zarah *(strange woman)*,

ט כּדי דיך מציל צו זײַן פֿון דער
der fun zain tsu matsl dich kedei
the from be to to save you(SG) so that

פֿרעמדער פֿרוי ,
froi fremder
woman strange

even from the nokhriyah (strange [immoral] woman) which useth smooth words;

פֿון דער אומבאַקענטער וואָס מאַכט
macht vos umbakenter der fun
makes who unfamiliar one the from

גלאַט אירע רייד ;
reid ire glat
words her smooth

[17] Which forsaketh the alluf *(companion, husband)* of her youth,

יז וואָס פֿאַרלאָזט דעם האַר פֿון איר יוגנט ,
yugnt ir fun har dem farlozt vos
youth her of master the abandons who

and forgetteth the brit *(covenant)* of her G-d.

און דעם ברית פֿון איר אלקים האָט זי פֿאַרגעסן ;
fargesen zi hot Elokim ir fun bris dem un
forgotten she has G-d her of covenant the and

[18] For her bais inclineth toward mavet,

יח וואָרעם איר הויז נידערט צום טויט ,
toit tsum nidert hoiz ir vorem
death to sinks down house her because

and her ma'agalot *(paths)* to the refa'im *(spirits of the dead)*.

און אירע שטעגן צו די מתים ;
meisim di tsu shtegn ire un
dead ones the to paths her and

[19] None that go unto her return again,

יט אַלע וואָס קומען צו איר, קערן זיך נישט אום ,
um nisht zich kern ir tsu kumen vos ale
back not selves return her to come who all

neither attain they to the orkhot chayyim *(paths of life)*.

און דערגרייכן נישט די וועגן פֿון לעבן.
lebn fun vegen di nisht dergreichn un
life of ways the not reach and

[20] That thou mayest walk in the derech tovim,

כ כּדי זאָלסט גיין אין דעם וועג פֿון די גוטע,
gute di fun veg dem in gein zolst kedei
good the of way the in go you(SG) shall so that

and be shomer over the orkhot tzaddikim *(paths of the righteous)*.

און די שטעגן פֿון די געראַנטע זאָלסטו אָפּהיטן.
ophiten zolstu gerechte di fun shtegn di un
keep shall you righteous the of paths the and

[21] For the yesharim *(upright ones)* shall dwell in the land,

and the tamimim *(blameless, faultless ones)* shall remain in it.

[22] But the resha'im shall be cut off from ha'aretz,

and the bogedim *(treacherous ones)* shall be rooted out of it.

3 Beni *(my son)*, forget not my torah;

but let thine lev keep my mitzvot;

[2] For orekh yamim *(length of days)*, and shnot chayyim,

and shalom, shall they add to thee.

[3] Let not chesed and emes forsake thee;

bind them about thy neck;

write them upon the luach *(tablet)* of thine lev;

[4] So shalt thou find chen and seichel tov

in the eyes of Elohim and adam.

[5] Trust in Hashem with all thine lev,

and lean not unto thine own binah *(understanding)*.

[6] In all thy drakhim acknowledge Him,

and He shall make yosher thy orkhot *(paths)*.

[7] Be not chacham in thine own eyes;

כא וואָרעם די רעכטפֿאַרטיקע וועלן באַווינען דאָס לאַנד,
land dos bavoinen veln rechtfartikn di vorem
land the inhabit will upright the because

און די אומשולדיקע וועלן בליַבן דערין .
derin blaibn veln umshuldike di un
therein remain will innocent the and

כב אָבער די רשעים וועלן פֿאַרשניטן ווערן פֿון לאַנד,
land fun vern farshnitn veln reshoim di ober
land from become be cut off will wicked ones the but

און די פֿעלשער וועלן אַרויסגעריסן ווערן פֿון איר.
ir fun vern aroisgerisn veln felsher di un
it from become extracted will treacherous the and

ג מײַן זון , זאָלסט נישט פֿאַרגעסן מײַן לערנונג ,
lernung main fargesen nisht zolst zun main
teaching my forget not you(SG) shall son my

און מײַנע געבאָט זאָל היטן דײַן האַרץ.
harts dain hitn zol gebot maine un
heart your keep shall commandments my and

ב וואָרעם אַריכת-ימים און יאָרן פֿון לעבן
lebn fun yorn un aricht-yamim vorem
life of years and length of days because

און פֿריד וועלן זיי דיר צוגעבן .
tsugebn dir zei veln frid un
add on you(SG) they will peace and

ג גענאָד און אמת זאָלן דיך נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht dich zoln emes un genod
forsake not you(SG) shall truth and grace

בינד זיי אַרום דײַן האַלדז,
haldz dain arum zei bind
neck your around them bind

שרײַב זיי אָן אויפֿן טאָוול פֿון דײַן האַרצן,
hartsn dain fun tovl oifn on zei shraib
heart your of tablet upon on them write

ד און געפֿין חֵן און גוטן שֵׂכל
seichel gutn un chein gefin un
understanding good and unmerited favor find and

אין די אויגן פֿון אלקים און פֿון לײַט .
lait fun un Elokim fun oign di in
people of and G-d of eyes the in

ה פֿאַרזיכער זיך אויף ה מיט דײַן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn dain mit Hashem oif zich farzicher
heart whole your with Hashem on self trust

און אויף דײַן פֿאַרשטאַנדיקייט זאָלסטו זיך נישט אָנלענען.
onlenen nisht zich zolstu farshtandikeit dain oif un
lean not self you shall understanding your on and

ו אין אַלע דײַנע וועגן טו אים קענען,
kenen im tu vegen daine ale in
know him do ways your all in

און ער וועט גלײַך מאַכן דײַנע שטעגן.
shtegn daine machn glaich vet er un
paths your make straight will he and

ז זאָלסט נישט זײַן אַ חכם אין דײַנע אויגן,
oign daine in chochem a zain nisht zolst
eyes your in wise man a be not you(SG) shall

fear Hashem, and depart from rah.

האָב מורא פַֿאַר ה׳ , און קער זיך אָפּ פֿון בייז.
beiz fun op zich ker un Hashem far moire hob
evil from away self turn and Hashem before fear have

[8] It shall be rife'ut *(health)* to thy navel,

ח דאָס וועט זיין אַ היילונג פַֿאַר דיין נאָפּל,
nopl dain far heilung a zain vet dos
navel your for healing a be will this

and marrow to thy atzmot.

און אַ זאַפֿט פַֿאַר דיינע ביינער.
beiner daine far zaft a un
bones your for sap a and

[9] Honor Hashem with thy substance,

ט גיב כּבֿוד צו ה׳ פֿון דיין גוטס ,
guts dain fun Hashem tsu koved gib
goods your from Hashem to honor give

and with the reshit *(firstfruit)* of all thine increase;

און פֿונעם ערשטן פֿון אַל דיין תּבֿואה ,
tvue dain al fun ershtn funem un
produce your all of first from the and

[10] So shall thy barns be filled with plenty,

י און דיינע שפּייכלערס וועלן פֿול זיין מיט זעט ,
zet mit zain ful veln shpaichlers daine un
satiety with be full will storehouses your and

and thy vats shall burst out with tirosh.

און דיינע קעלטערס וועלן פֿלייצן מיט ווין.
vain mit fleitsn veln kelters daine un
wine with overflow will wine vats your and

[11] Beni *(my son)*, despise not the musar Hashem;

יא דעם מוסר פֿון ה׳ זאָלסטו , מײַן
main zolstu Hashem fun musar dem
my you shall Hashem of correction the

זון , נישט פַֿאַראַכטן,
farachten nisht zun
despise not son

neither be weary of His tokhakhah *(reproof)*;

און זאָלסט נישט פַֿאַראומווערדיקן זיין שטראָף.
shtrof zain farumverdikn nisht zolst un
reproof his be weary of not you(SG) shall and

[12] For whom Hashem loveth, He correcteth;

יב וואָרעם דעם וואָס ה׳ האָט ליב ,
lib hot Hashem vos dem vorem
love has Hashem who the one because

דעם שטראָפֿט ער,
er shtroft dem
he chastises him

even as an av the ben in whom he delighteth.

און ווי אַ פֿאָטער דעם זון וואָס ער האָט ליב.
lib hot er vos zun dem foter a vi un
love has he whom son the father a like and

[13] Ashrei *(happy)* is the man that findeth chochmah,

יג ווויל צו דעם מענטשן וואָס געפֿינט חכמה ,
chochme gefint vos mentshn dem tsu voil
wisdom finds who man the to blessed

and the man that getteth tevunah *(understanding)*.

און דעם מענטשן וואָס קריגט פַֿארשטאַנדיקייט.
farshtandikeit krigt vos mentshn dem un
understanding gets who man the and

[14] For the gain of it is better than the gain of kesef,

יד וואָרעם איר סחורה איז בעסער ווי
vi beser iz sechoire ir vorem
than better is merchandise its because

סחורה פֿון זילבער,
zilber fun sechoire
silver of merchandise

and the increase thereof than fine gold.

און מער ווי גינגאָלד איר איינקום.
ainkum ir gingold vi mer un
gain its pure gold than more and

15 She is more precious than peninim *(pearls)*;

טו זי איז טײַערער פֿון פּערל,
perl fun taierer iz zi
pearls than more precious is it

and all the things thou canst desire are not to be compared unto her.

און אַלע דײַנע חפֿצים זײַנען נישט גלײַך צו איר.
ir tsu glaich nisht zainen cheftsim daine ale un
it to equal not are things desired your all and

16 Orekh yamim is in her right hand;

טז אֲריכת-ימים איז אין איר רעכטער האַנט,
hant rechter ir in iz aricht-yamim
hand right its in is length of days

and in her left hand osher and kavod.

אין איר לינקער עשירות און כּבֿוד.
koved un eshires linker ir in
honor and wealth left its in

17 Her drakhim are drakhim of pleasantness,

יז אירע וועגן זײַנען וועגן פֿון ליבלעכקייט,
liblechkeit fun vegen zainen vegen ire
pleasantness of ways are ways its

and all her netivot *(trodden paths)* are shalom.

און אַלע אירע שטעגן זײַנען שלום.
sholem zainen shtegn ire ale un
peace are paths its all and

18 She is an Etz Chayyim *(Tree of Life)* to them that lay hold upon her;

יח אַ בוים פֿון לעבן איז זי פֿאַר די וואָס
vos di far zi iz lebn fun boim a
who the ones for it is life of tree a

האַלטן זי פֿעסט,
fest zi haltn
firm it hold onto

and me'usher *(blessed)* is every one that holdeth her fast.

און דער וואָס האַלט זיך אָן איר איז באַגליקט.
baglikt iz ir on zich halt vos der un
blessed is it on self holds who the one and

19 Hashem by chochmah hath founded Eretz *(Earth)*;

יט ה׳ האָט מיט חכמה געגרונטפֿעסט די ערד,
erd di gegruntfest chochme mit hot Hashem
earth the founded wisdom with has Hashem

by tevunah *(understanding)* hath He established Shomayim.

ער האָט אויפֿגעשטעלט די הימלען מיט פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit mit himlen di oifgeshtelt hot er
understanding with heavens the established has he

20 By His da'as *(knowledge)* the tehomot *(oceanic depths)* were divided,

כ דורך זײַן וויסן האָבן זיך די
di zich hobn visen zain durch
the selves have knowledge his through

תּהומען געשפּאָלטן,
geshpoltn tehomen
split open depths

and the clouds drop down the tal *(dew)*.

און די הימלען טריפֿן טוי.
toi trifn himlen di un
dew drip heavens the and

21 Beni *(my son)*, let not them depart from thine eyes;

כא מײַן זון, זאָלן זיי נישט אַוועק פֿון דײַנע אויגן;
oign daine fun avek nisht zei zoln zun main
eyes your from away not they shall son my

keep sound judgment and mezimah *(discretion)*;

היט קלוגשאַפֿט און געשיידטקייט,
geshaitkeit un klugshaft hit
discretion and wisdom watch over

22 So shall they be chayyim unto thy nefesh,

כב און זיי וועלן זײַן לעבן פֿאַר דײַן לייב,
laib dain far lebn zain veln zei un
body your for life be will they and

and chen to thy neck.

און חן אויף דײַן האַלדז.
haldz dain oif chein un
neck your on grace and

כג דענצמאָל וועסטו גיין אין זיכערקייט דיַין וועג,
veg dain zicherkeit in gein vestu dentsmol
way your security in walk will you(sg) then

23 Then shalt thou walk in thy derech safely,

and thy regel shall not stumble.

און וועסט נישט אָפשלאָגן דיַין פֿוס.
fus dain opshlogn nisht vest un
foot your stumble not will and

כד אַז דו וועסט זיך לייגן וועסטו
vestu leign zich vest du az
you will lie down self will you when

נישט אַנגסטן,
angstn nisht
be afraid not

24 When thou liest down, thou shalt not be afraid;

when thou liest down, thy sheynah *(sleep)* shall be sweet.

און וועסט ליגן, און זיס וועט זיַין דיַין שלאָף.
shlof dain zain vet zis un lign vest un
sleep your be will sweet and lie you(sg) will and

כה זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר אַן
an far hobn moire nisht zolst
a for have fear not you(SG) shall

אומגעריכטן שרעק,
shrek umgerichtn
terror sudden

25 Be not afraid of sudden pachad *(terror)*,

neither of the desolation of the resha'im *(wicked ones)*, when it cometh.

און פֿאַר דער פֿאַרוויסטונג פֿון די רשעים,
reshoim di fun farvistung der far un
wicked ones the of destruction the for and

ווען זי קומט.
kumt zi ven
comes it when

כו וואָרעם ה וועט זיַין דיַין בטחון,
bitochen dain zain vet Hashem vorem
confidence your be will Hashem because

26 For Hashem shall be thy confidence,

and shall be shomer over thy regel from the snare.

און וועט היטן דיַין פֿוס פֿון באַצווינגעניש.
batsvingenish fun fus dain hitn vet un
being caught from foot your keep will and

כז זאָלסט נישט פֿאַרמיידן גוטס פֿון
fun guts farmaidn nisht zolst
from good withhold not you(SG) shall

דעם וואָס דאַרף עס,
es darf vos dem
it needs who the one

27 Withhold not tov from them to whom it is due,

when it is in the power of thine yad to do it.

ווען דיַין האַנט האָט בכּוח צו טאָן.
ton tsu bekoyech hot hant dain ven
do to in power has hand your when

כח זאָלסט נישט זאָגן צו דיַין חבֿר:
chever dain tsu zogn nisht zolst
neighbor your to say not you(SG) shall

28 Say not unto thy neighbor:

Go, and come again,

גיי, און קום ווידער,
vider kum un gei
again come and go

and makhar *(tomorrow)* I will give;

און מאָרגן וועל איך געבן,
gebn ich vel morgn un
give I will tomorrow and

when thou hast it by thee.

ווען דו האָסט בייַ זיך.
zich bai host du ven
self with have you when

כט זאָלסט נישט טראַכטן אַ רָעה אויף [29] Devise not ra'ah against thy re'a,
zolst nisht trachtn a roeh oif
you(SG) shall not plot an evil against

דַיִן חבֵר ,
dain chever
your neighbor

ווען ער זיצט אין זיכערקייט בַיַי דיר . seeing he dwelleth securely by thee.
ven er zitst in zicherkeit bai dir
when he sits in security by you(SG)

ל זאָלסט זיך נישט קריגן מיט אַ [30] Strive not with adam
zolst zich nisht krign mit a
you(SG) shall self not quarrel with a

מענטשן אומזיסט , without cause,
mentshn umzist
person for nothing

אויב ער האָט דיר נישט געטאָן קיין רָעה . if he have done thee no ra'ah.
oib er hot dir nisht geton kein roeh
if he has you(SG) done not any harm

לא זאָלסט נישט מקנא זיַין דעם מאַן [31] Envy thou not the ish chamas,
zolst nisht mekane zain dem man
you(SG) shall not envious be the man

פון אומרעכט,
fun umrecht
of injustice

און זאָלסט נישט אויסווייילן קיינעם פון זיַינע וועגן . and choose none of his drakhim.
un zolst nisht oisveiln keinem fun zaine vegen
and you(SG) shall not choose any of his ways

לב וואָרעם אַן אומווערדיקייט בַיַי ה איז [32] For the perverse person is to'avat *(detestable)* to Hashem;
vorem an umverdikeit bai Hashem iz
because an abomination to Hashem is

דער פַאַרקערטער,
der farkerter
the perverse

און מיט די רעכטפַאַרטיקע איז ער פַאַרטרויט. but His sod *(secret, intimate counsel)* is with the yesharim *(upright ones)*.
un mit di rechtfartikn iz er fartroit
and with the upright is he intimate

לג די קללה פון ה איז אין הויז פון רשע , [33] The curse of Hashem is in the bais of the rasha;
di klole fun Hashem iz in hoiz fun roshe
the curse of Hashem is in house of wicked

but He puts a bracha on the dwelling of the tzaddikim.
און די ווינונג פון צדיק בענטשט ער.
un di voinung fun tsadik bentsht er
and the dwelling of righteous blesses he

לד אויב שפּעטער – מאַכט ער זיי צום גשפּעט, [34] Surely He scorneth the scorners;
oib shpeter macht er zei tsum geshpet
if mockers makes he them to mockery

but He giveth chen *(grace, favor)* unto the anayim *(lowly, humble ones)*.
אָבער די שטילע גיט ער חן . .
ober di shtile git er chein
but the humble gives he grace

לה חכמים , [35] The chachamim shall inherit kavod,
chachomim di arben koved
wise men the inherit honor

but shame shall be the promotion of kesilim *(fools)*.
און נאַרן קלייבן אויף שאַנד .
un narn klaibn oif shand
and fools gather up shame

ד

4 Hear, ye banim, the musar *(instruction, discipline)* of an av,

הערט צו , קינדער , דעם מוסר פֿון אַ פֿאָטער,
foter a fun musar dem kinder tsu hert
father a of instruction the children to listen

and attend to know binah *(understanding)*.

און פֿאַרנעמט , כּדי צו קענען פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit kenen tsu kedei farnemt un
understanding know to so as pay attention and

[2] For I give you lekach tov *(good doctrine, good instruction)*,

ב וואָרעם אַ גוטע לערע גיב איך אײַך,
aich ich gib lere gute a vorem
you I give instruction good a because

forsake ye not my torah.

איר זאָלט מײַן תּורה נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht toyre main zolt ir
forsake not instruction my must you

[3] For I was ben to avi,

ג וואָרעם איך בין אויך געווען אַ זון בײַ מײַן פֿאָטער,
foter main bai zun a geven oich bin ich vorem
father my to son a having been also am I because

tender and yachid *(an only child)* before immi.

אַ ציטעריקער און אײַנאײניקער פֿאַר מײַן מוטער .
muter main far eineintsiker an un tsiteriker a
mother my for alone a and trembling one a

[4] He taught me also, and said unto me,

ד און ער האָט מיך געלערנט, און מיר געזאָגט:
gezogt mir un gelernt mich hot er un
said to me and taught me has he and

Let thine lev retain my words;

זאָל דײַן האַרץ זיך האַלטן אָן מײַנע ווערטער,
verter maine on haltn zich harts dain zol
words my onto hold self heart your shall

be shomer over my mitzvot, and live.

היט מײַנע געבאָט , און לעב.
leb un gebot maine hit
live and commandments my keep

[5] Acquire chochmah, acquire binah *(understanding)*; forget it not;

ה קויף חכמה , קויף פֿאַרשטאַנדיקייט; זאָלסט
zolst farshtandikeit koif chochme koif
you(SG) must understanding buy wisdom buy

נישט פֿאַרגעסן,
fargesen nisht
forget not

neither turn from the words of my peh *(mouth)*.

און זיך נישט אָפּנײַגן פֿון די ווערטער פֿון מײַן מויל .
moil main fun verter di fun opnaign nisht zich un
mouth my of words the from deviate not self and

[6] Forsake her not, and she shall be shomer over thee;

ו זאָלסט זי נישט פֿאַרלאָזן, און זי וועט
vet zi un farlozen nisht zi zolst
will she and forsake not her you(SG) must

דיך באַהיטן ,
bahitn dich
preserve you(SG)

love her, and she shall protect thee.

האָב זי ליב , און זי וועט דיך אויפֿפּאַסן .
oifpasn dich vet zi un lib zi hob
watch over you(SG) will she and love her have

[7] Chochmah is the principal thing;

ז דער אָנהייב פֿון חכמה איז: קויף חכמה ,
chochme koif iz chochme fun onheib der
wisdom buy is wisdom of main thing the

therefore get chochmah, and with all thy getting get binah.

יאָ , מיט דײַן גאַנצן אײגנס קויף פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit koif eigens gantsn dain mit yo
understanding buy possessions all your with yes

[8] Exalt her, and she shall promote thee;

ח האַלט זי הויך , און זי וועט דיך דערהייבן;
derheibn dich vet zi un hoich zi halt
exalt you(SG) will she and high she hold

she shall honor thee with kavod,
when thou dost embrace her.

זי וועט דיר אָנטאָן כּבֿוד , אַז דו
du az koved onton dir vet zi
you when honor put on you(SG) will she

וועסט זי האַלדזן .
haldzn zi vest
embrace her will

9 She shall give to thine head a
garland of chen;

ט זי וועט געבן דײַן קאָפּ אַ קראַנץ פֿון חן ,
chein fun krants a kop dain gebn vet zi
grace of border a head your give will she

an ateret *(crown)* of tiferet *(glory)*
shall she present to thee.

אַ קרוין פֿון שיינקייט וועט זי דיר דערלאַנגען.
derlangen dir zi vet sheinkeit fun kroin a
serve you(SG) she will beauty of crown a

10 Hear, O beni *(my son)*, and
receive my sayings;

י הער , מײַן זון , און פֿאַרנעם מײַנע וועמטער,
verter maine farnem un zun main her
words my pay attention and son my listen

and thy shnot chayyim shall
be many.

און דיר וועלן געמערט וועמן יאָרן פֿון לעבן.
lebn fun yorn vern gemert veln dir un
life of years become multiplied will you(SG) and

11 I have taught thee in the
derech chochmah;

יא אין דעם וועג פֿון חכמה האָב איך דיך געלערנט,
gelernt dich ich hob chochme fun veg dem in
taught you(SG) I have wisdom of way the in

I have led thee in ma'aglei
yosher *(right paths)*.

דיך געפֿירט אין די שטעגן פֿון רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit fun shtegn di in gefirt dich
righteousness of paths the in guided you(SG)

12 When thou goest, thy steps
shall not be hindered;

יב אַז דו וועסט גיין , וועט נישט ענג
eng nisht vet gein vest du az
cramped not will go will you when

זײַן דײַן טריט,
trit dain zain
steps your be

and when thou runnest, lo tikashel
(thou shalt not stumble).

און אַז דו וועסט לויפֿן, וועסטו נישט
nisht vestu loifn vest du az un
not will you(sg) run will you when and

געשטרויכלט וועמן .
vern geshtroichlt
become stumbled

13 Take firm hold of musar;
let her not go;

יג האַלט זיך אָן מוסר , זאָלסט נישט אָפּלאָזן ,
oplozen nisht zolst musar on zich halt
release not you(SG) must instruction on self hold

guard her; for she is thy chayyim.

היט דאָס אָפּ , וואָרעם דאָס איז דײַן לעבן.
lebn dain iz dos vorem op dos hit
life your is this because alone this watch over

14 Enter not into the orach resha'im,

יד אין שטעג פֿון די רשעים זאָלסטו
zolstu reshoim di fun shteg in
must you(sg) wicked ones the of path in

נישט קומען ,
kumen nisht
come not

and go not on the derech ra'im
(road of the wicked).

און נישט טרעטן אין וועג פֿון די שלעכטע.
shlechte di fun veg in tretn nisht un
bad the of way in tread not and

15 Avoid it, travel al *(not)* on it,

טו מײַד אים אויס, זאָלסט אים נישט פֿאַרבײַגיין,
farbaigein nisht im zolst ois im maid
pass by not it you(SG) shall out it avoid

וויַיך פֿון אים, און גיי אַוועק.
avek gei un im fun vaich
away go and it from turn away

turn from it, and pass on.

טז ווָאָרעם זיי קענען נישט שלאָפֿן ווו זיי
zei vu shlofn nisht kenen zei vorem
they where sleep not can they because

טוען נישט שלעכטס,
shlechts nisht tuen
evil not do

16 For they sleep not, unless they have done evil;

און זייער שלאָף איז געוויבט ווו זיי מאַכן
machn zei vu geroibt iz shlof zeyer un
make they where robbed is sleep their and

נישט שטרויכלען.
shtroichlen nisht
stumble not

and their sheynah *(sleep)* is robbed, unless they cause some to fall.

יז ווָאָרעם זיי שפּייַזן זיך מיט שפּייַז פֿון שלעכטס,
shlechts fun shpaiz mit zich shpaizn zei vorem
evil of food with selves feed they because

און ווייַן פֿון רויב טרינקען זיי.
zei trinken roib fun vain un
they drink plunder of wine and

17 For they eat the lechem of resha, and drink the yayin of chamasim *(violences)*.

יח אָבער דער שטעג פֿון די צדיקים איז ווי
vi iz tsadikim di fun shteg der ober
like is righteous the of path the but

דאָס ליכט פֿון באַגינען,
baginen fun licht dos
dawn of light the

ווָאָס ווערט אַלץ ליכטיקער ביז אין רעכטן טאָג.
tog rechtn in biz lichtiker alts vert vos
day right in until brighter increasingly becomes which

18 But the orach tzaddikim *(path of the righteous)* is as the bright light, that shineth brighter and brighter unto the full day.

יט דער ווועג פֿון די רשעים איז ווי פֿינצטערניש,
fintsternish vi iz reshoim di fun veg der
darkness like is wicked ones the of way the

זיי ווייסן נישט אָן ווָאָס זיי ווועלן געשטרויכלט ווערן.
vern geshtroichlt veln zei vos on nisht veisn zei
become stumbled will they what at not know they

19 The derech resha'im is as deep darkness; they know not at what they stumble.

כ מיַין זון, פֿאַרנעם מיַינע רייד,
reid maine farnem zun main
words my receive son my

נייַג צו דיַין אויער צו מיַינע ווערטער.
verter maine tsu oier dain tsu naig
words my to ear your to incline

20 Beni *(my son)*, attend to my words; incline thine ozen unto my sayings.

כא זאָלן זיי זיך נישט אָפּטאָן פֿון דיַינע אויגן;
oign daine fun opton nisht zich zei zoln
eyes your from depart not selves they shall

היט זיי אין דיַין האַרצן.
hartsn dain in zei hit
heart your in them keep

21 Let them not depart from thine eyes; be shomer over them within thine lev.

כב ווָאָרעם זיי זיַינען לעבן פֿאַר די ווָאָס
vos di far lebn zainen zei vorem
who the ones for life are they because

געפֿינען זיי,
zei gefinen
them find

22 For they are chayyim unto those that find them,

and health to all their basar.

אוֹן אַ היילונג פַֿאַר זייער גאַנצן לייַב .
laib gantsn zeyer far heilung a un
body whole their for healing a and

23 Set watch over and guard thy lev with all diligence;

כג מער פֿון יעטוועדער היטונג פּאַס אויף דיין האַרץ,
harts dain oif pas hitung yetveder fun mer
heart your over watch charge any than more

for out of it are the totze'ot chayyim *(issues, wellsprings of life)*.

וואָרעם פֿון אים זיַנען די אַרויסגאַנגען פֿון לעבן.
lebn fun aroisgangen di zainen im fun vorem
life of starting points the are it from because

24 Put away from thee a deceitful peh *(mouth)*,

כד טו אָפּ פֿון דיר אַ קרום מויל ,
moil krum a dir fun op tu
mouth crooked a you(SG) from away do

and perverse sfatayim *(lips)* put far from thee.

און פֿאַרקערטע ליפּן דערווייַטער פֿון דיר .
dir fun dervaiter lipn farkerte un
you(SG) from distance lips perverse and

25 Let thine eynayim look straight forward,

כה דיַינע אויגן זאָלן קוקן אַנטקעגן ,
antkegen kukn zoln oign daine
straight ahead look shall eyes your

and let thine eyelids look straight before thee.

און דיַינע ברעמען זאָלן בליקן גלייַך פֿאַר דיר .
dir far glaich blikn zoln bremen daine un
you(SG) before straight look shall eyelids your and

26 Ponder the ma'agal *(path)* of thy raglayim,

כו האַלט גלייַך דעם שטעג פֿון דיַינע פֿיס,
fis daine fun shteg dem glaich halt
feet your of path the straight hold

and let all thy drakhim be firm.

און אַלע דיַינע וועגן זאָלן זיַין ריכטיק.
richtik zain zoln vegen daine ale un
correct be shall ways your all and

27 Turn not to the right hand nor to the left;

כז זאָלסט זיך נישט נייַגן רעכטס
rechts naign nisht zich zolst
to the right incline not self you(SG) shall

אָדער לינקס ,
links oder
to the left or

remove thy regel from rah.

טו אָפּ דיַין פֿוס פֿון שלעכטס.
shlechts fun fus dain op tu
evil from foot your away do

5

Beni *(my son)*, attend unto my chochmah,

ה מיַין זון , פֿאַרנעם מיַין חכמה ,
chochme main farnem zun main
wisdom my receive son my

and bow thine ozen to my tevunah *(understanding)*;

נייַג דיַין אויער צו מיַין פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit main tsu oier dain naig
understanding my to ear your incline

2 That thou mayest regard mezimah *(discretion)*,

ב כּדי זאָלסט אָפּהיטן געשיידיקייט,
geshaitkeit ophiten zolst kedei
prudence guard you(SG) shall so that

and that thy sfatayim *(lips)* may keep da'as *(knowledge)*.

און דיַינע ליפּן זאָלן אויפּפּאַסן קענטשאַפֿט .
kenshaft oifpasn zoln lipn daine un
knowledge watch over shall lips your and

3 For the sfatayim *(lips)* of a zarah *(strange woman)* drip as a honeycomb,

ג וואָרעם האָניקזאַפֿט טריפֿן די ליפּן פֿון דער
der fun lipn di trifn honikzaft vorem
the of lips the drip honey sap because

פֿרעמדער ,
fremder
strange woman

and her mouth is smoother than shemen *(olive oil)*;

אוּן גלאַטער פֿון בוימל איז איר גומען .
gumen ir iz boimel fun glater un
palate her is olive oil than smoother and

[4] But her end is marah *(bitter)* as wormwood,

ד אָבער איר סוף איז ביטער ווי וועֶרמוט ,
vermut vi biter iz sof ir ober
wormwood like bitter is end her but

sharp as a two-edged cherev.

שאַרף ווי אַ צווייַשנייַדיקע שווערד.
shverd tsveishnaidike a vi sharf
sword two-edged a like sharp

[5] Her raglayim go down to mavet;

ה אירע פֿיס נידערן צום טויט ,
toit tsum nidern fis ire
death to go down feet her

her steps lead to Sheol.

אין שְׁאוֹל שפּאַרן אָן אירע פֿיס.
fis ire on shparn Sheol in
feet her on take hold Sheol in

[6] Lest thou shouldest compare [hers] to the orach chayyim,

ו כּדי זאָל נישט גיין דעם גלייַכן וועג פֿון לעבן,
lebn fun veg glaichn dem gein nisht zol zi kedei
life of way straight the go not shall she so that

her ma'agalot *(paths)* are crooked, that thou canst not know them.

וואָגלען אירע שטעגן, זי וויייס נישט וווהין .
vuhin nisht veis zi shtegn ire voglen
where not knows she paths her unstable

[7] Hear me now therefore, O ye banim,

ז און אַצונד , קינדער , הערט מיר צו ,
tsu mir hert kinder atsund un
to me listen children now and

and turn not from the words of my peh *(mouth)*.

און איר זאָלט נישט אָפּקערן פֿון די ווערטער
verter di fun opkeren nisht zolt ir un
words the from turn away not shall you and

פֿון מײַן מויל .
moil main fun
mouth my of

[8] Remove thy derech far from her,

ח דערווייַטער פֿון איר דײַן וועג,
veg dain ir fun dervaiter
way your her from distance

and come not near the petach *(doorway)* of her bais;

און זאָלסט נישט גענענען צום אײַנגאַנג
aingang tsum genenen nisht zolst un
entrance to the come near not you(SG) shall and

פֿון איר הויז ,
hoiz ir fun
house her of

[9] Lest thou give thine hod *(strength)* unto others,

ט כּדי זאָלסט נישט געבן צו אַנדערע
andere tsu gebn nisht zolst kedei
others to give not you(SG) shall so that

דײַן פֿרישקייט,
frishkeit dain
vigor your

and thy shanim unto the cruel one;

און דײַנע יאָרן צו אַן אַכזר ;
achzer an tsu yorn daine un
cruel a to years your and

[10] Lest zarim *(strangers)* be filled with thy koach;

י כּדי פֿרעמדע זאָלן זיך נישט זעטן
zetn nisht zich zoln fremde kedei
be satisfied not selves shall foreigners so that

מיט דײַן קראַפֿט ,
kraft dain mit
strength your with

and thy toilings be in the bais nochri;

און דיין מי זאל נישט אָנקומען אין הויז
hoiz in onkumen nisht zol mi dain un
house in arrive not shall labor your and

פון אַ ווילדפֿרעמדן;
vildfremdn a fun
stranger a of

[11] And thou mourn at the acharit *(last, latter end, future)*,

יא און וועסט ברומען אין דיין סוף,
sof dain in brumen vest un
end your in groan you(sg) will and

when thy basar and thy body are consumed,

וועו דיין ליַב און דיין פֿלייש וועט זיין פֿאַרלענדט,
farlendt zain vet fleish dain un laib dain ven
destroyed be will flesh your and body your when

[12] And say, How have I hated musar,

יב און וועסט זאָגן: ווי האָב איך פֿיינט
faint ich hob vi zogn vest un
hated I have how say you(sg) will and

געהאַט מוסר ,
musar gehat
instruction had

and my lev spurned tokhakhat *(reproof)*;

און שטראָף האָט פֿאַראַכט מיין האַרץ,
harts main faracht hot shtrof un
heart my despised has reproof and

[13] And have not obeyed the voice of my morim *(teachers)*,

יג און איך האָב נישט צוגעהערט דעם קול פון מיינע וועגווייַזער,
vegvaizer maine fun kol dem tsugehert nisht hob ich un
guides my of voice the listened to not have I and

nor inclined mine ear to the ones who were my melamed!

און צו מיינע לערער נישט צוגענייגט מיין אויער!
oier main tsugenaigt nisht lerer maine tsu un
ear my inclined not teachers my to and

[14] I was at the brink of all rah

יד נאָר אין אַ קלייַנקייט האָב איך געווען אין
in geven ich hob kleinkeit a in nor
in become I have little a in only

אַלע שלעכטע זאַכן
zachn shlechte ale
things evil all

in the midst of the kahal and edah.

אין דער איַינזאַמלונג און עדה .
eide un ainzamlung der in
congregation and assembly the in

[15] Drink mayim out of thine own bor *(cistern)*,

טו טרינק וואַסער פֿון דיין גרוב ,
grub dain fun vaser trink
cistern your from water drink

and running waters out of thine own well.

און לויפֿיקס פֿון דיין ברונעם .
brunem dain fun loifiks un
well your from running waters and

[16] Should thy fountains be dispersed abroad,

טז דיינע קוואַלן וועלן זיך צעשפּרייטן דערויסן,
deroisn tseshpreitn zich veln kvaln daine
outside spread abroad selves will springs your

and channels of mayim in the rekhovot *(town squares)*?

אין די גאַסן – די בעכן וואַסער.
vaser bechn di gasn di in
water streams of the streets the in

[17] Let them be only thine own,

יז דיר אַליין וועלן זיי געהערן,
gehern zei veln alein dir
belong they will alone you(SG)

and never zarim *(strangers)* with thee.

און נישט צו פֿרעמדע מיט דיר .
dir mit fremde tsu nisht un
you(SG) with foreigners to not and

18 Let thy makor *(fountain)* be blessed;

יח זאָל דַיִן קוואַל זַיִן געבענטשט,
gebentsht zain kval dain zol
blessed be fountain your let

and rejoice with the isha of thy youth.

און פַּריי זיך מיט דער וויַב פון דַיִן יוגנט .
yugnt dain fun vaib der mit zich frei un
youth your of wife the with self rejoice and

19 Let her be as the loving deer and graceful doe;

יט די ליבלעכע הינדין , און די חֲנעוודיקע הירשין ,
hirshin chenevdike di un hindin libleche di
roe graceful the and doe lovely the

let her breasts satisfy thee at all times;

אירע ברוסט זאָלן דיך זעטן אין אַלע צייַטן ,
tsaitn ale in zetn dich zoln brist ire
times all in satisfy you(SG) shall breasts her

and be thou enraptured tamid *(ever)* with ahavat *(love of)* her.

און זו איר ליבשאַפט זאָלסטו זַיִן איבערגעגעבן תמיד .
tamid ibergegebn zain zolstu libshaft ir tsu un
always handed over be shall you love her to and

20 And why wilt thou, beni *(my son)*, be intoxicated with a zarah *(strange woman)*,

כ און נאָך וואָס , מַיין זון , זאָלסטו זיך אָפּגעבן
opgebn zich zolstu zun main vos noch un
hand over self shall you son my what still and

מיט אַ פַּרעמדער ,
fremder a mit
strange woman a with

and embrace the kheyk *(bosom)* of a nochriyah *(heathen woman)*?

און אַרומנעמען דעם בוזעם פון אַן אַנדערער?
anderer an fun buzem dem arumnemen un
other an of bosom the caress and

21 For the drakhim ish are before the eyes of Hashem,

כא וואָרעם פֿאַר הס אויגן זיַינען די
di zainen oign Hashems far vorem
the are eyes Hashem's before because

וועגן פון אַ מענטשן ,
mentshn a fun vegen
man a of ways

and He pondereth all his ma'agalot *(paths)*.

און אַלע זיַינע שטעגן לייגט ער אויס.
ois er leigt shtegn zaine ale un
out he weighs paths his all and

22 His own avonot shall entrap the rashah himself,

כב זיַינע איגענע זינד באַוויקלען דעם רשע ,
roshe dem batsvingen zind eigene zaine
wicked the capture sin own his

and he shall be held fast by the cords of his chattat.

און אין די שטריק פון זיַין חטא ווערט ער פאַרהאַלטן.
farhaltn er vert chet zain fun shtrik di in un
held fast he becomes sin his of cords the in and

23 He shall die without musar;

כג ער שטאַרבט אָן מוסר ;
musar on shtarbt er
discipline without dies he

and in the greatness of his folly he shall be led astray.

און דורך זיַין גרויס נאַרישקייט ווערט
vert narishkeit grois zain durch un
becomes folly great his through and

ער פאַרבלאָנדזשעט.
farblondzhet er
led astray he

6 Beni *(my son)*, if thou put up collateral for thy re'a,

ו מַיין זון , אויב דו ביסט עָרֵב געווען
geven orev bist du oib zun main
having been guarantor are you if son my

פאַר דַיִן חבר ,
chever dain far
neighbor your for

if thou hast shaken hands in pledge with a zar *(stranger)*,

געגעבן דיין האַנט פֿאַר אַ פֿרעמדן ,
fremdn a far hant dain gegebn
foreigner a for hand your given

[2] Thou art snared with the words of thy peh *(mouth)*,

ב ביסטו געכאַפּט אין די ווערטער פֿון דיין מויל ,
moil dain fun verter di in gechapt bistu
mouth your of words the in caught you are

thou art trapped with the words of thy peh *(mouth)*.

ביסטו געפֿאַנגען אין די ווערטער פֿון דיין מויל .
moil dain fun verter di in gefangen bistu
mouth your of words the in captured you are

[3] Do this now, beni, and deliver thyself,

ג טו דאָס דען , מיין זון , און ווער ניצול ,
nitsl ver un zun main den dos tu
saved be and son my then this do

since thou art come into the palm of thy re'a;

אַז דו ביסט אַרײַנגעפֿאַלן אין דיין חבֿרס האַנט:
hant chavers dain in araingefaln bist du az
hand fellow's your in fell into are you though

go, humble thyself, and plead with thy re'a.

גיי , וואַרף זיך אַנידער, און שטיי-צו צו דיין חבֿר .
chever dain tsu shtei-tsu un anider zich vorf gei
fellow your to stand up and down self throw go

[4] Give not sheynah to thine eyes,

ד זאָלסט נישט געבן קיין שלאָף צו דײַנע אויגן,
oign daine tsu shlof kein gebn nisht zolst
eyes your to sleep any give not you(SG) must

nor slumber to thine eyelids.

און קיין שלומער צו דײַנע ברעמען.
bremen daine tsu shlumer kein un
eyelids your to slumber any and

[5] Deliver thyself as a gazelle from the yad,

ה זיי דיך מציל ווי אַ הירש אויס דער האַנט,
hant der ois hirsh a vi matsl dich zai
hand the out of gazelle a as rescued you(SG) be

and as a tzippor *(bird)* from the yad of the fowler.

און ווי אַ פֿויגל פֿון פֿאַנגערס האַנט.
hant fangers fun foigel a vi un
hand captor's from bird a as and

[6] Go to the nemalah *(ant)*, thou atzel *(sluggard, lazy one)*;

ו גיי צו דער מוראַזשקע, דו פֿויל־ער ,
foiler du murazhke der tsu gei
lazy one you ant the to go

consider her drakhim *(ways)*, and be chacham *(wise)*;

זע אירע וועגן , און ווער קלוג;
klug ver un vegen ire ze
wise be and ways its look at

[7] Which having no katzin *(officer, leader)*

ז הגם זי האָט נישט קיין האַר ,
har kein nisht hot zi hagam
master any not has it although

or shoter *(policeman)* or moshel,

קיין אויפֿזער און קיין געוועלטיקער,
geveltiker kein un oifzeer kein
ruler any and overseer any

[8] Prepareth her lechem in the kayitz *(summer)*,

ח גרייט זי אָן אום זומער איר ברויט,
broit ir zumer um on zi greit
bread its summer in on it prepares

and gathereth her food in the katzir *(harvest)*.

האָט זי אָנגענקליבן אין שניטציַט איר שפּײַז .
shpaiz ir shnittsait in ongeklibn zi hot
food its harvest time in gathered it has

[9] Ad mosai wilt thou lie down, O atzel *(sluggard, lazy one)*?

ט ביז וואַנען, דו פֿוילער , וועסטו ליגן ?
lign vestu foiler du vanen biz
lie down will you(sg) sluggard you when until

When wilt thou arise out of thy sheynah *(sleep)*?

ווען וועסטו אויפֿשטיין פֿון דיין שלאָף?
shlof dain fun oifshtein vestu ven
sleep your from rise up will you(sg) when

[10] Yet a little sheynot *(sleep)*, a little slumber,

י נאָך אַ ביסל שלאָף, נאָך אַ ביסל דרעמלען,
dremlen bisel a noch shlof bisel a noch
dozing little a still sleep little a still

a little folding of the yadayim to sleep;

נאָך אַ ביסל ליגן מיט פֿאַרלייגטע הענט;
hent farleigte mit lign bisel a noch
hands folded with lying little a still

[11] So shall thy poverty come as a prowler,

יא און קומען ווי אַ גיי-חיל וועט דיין אָרימקייט,
orimkeit dain vet gei-cheil a vi kumen un
poverty your will vagabond a like come and

and thy need as an ish mogen *(man of armor)*.

און דיין נויט ווי אַ געפּאַנצערטער מאַן.
man gepantserter a vi noit dain un
man armed an like need your and

[12] A worthless person, a wicked man,

יב אַ נידערטרעכטיקער מענטש, אַ מאַן פֿון אומרעכט,
umrecht fun man a mentsh nidertrechtiker a
injustice of man a man worthless a

walketh with a perverse peh *(mouth)*.

איז דער וואָס גייט אום מיט אַ קרומען מויל,
moil krumen a mit um geit vos der iz
mouth crooked a with around goes who the one is

[13] He winketh with his eyes, he shuffleth with his regel,

יג וואָסווינקט מיט זיינע אויגן, וואָס שאַרט מיט זיינע פֿיס,
fis zaine mit shart vos oign zaine mit vinkt vos
feet his with shuffles who eyes his with winks who

he pointeth with his fingers;

וואָס טיטלט מיט זיינע פֿינגער.
finger zaine mit taitlt vos
finger his with points who

[14] Tahpukhot *(perversity)* is in his lev,

יד פֿאַרקערטקייט איז אין זיין האַרצן,
hartsn zain in iz farkertkeit
heart his in is perversity

he deviseth rah continually;

ער טראַכט בייז אין יעטוועדער צייַט,
tsait yetveder in beiz tracht er
time every in evil plots he

he stirs up midanim *(contention, strife, discord)*.

קריג מאַכט ער אָן.
on er macht krig
on he makes quarrel

[15] Therefore shall his calamity come suddenly;

טו דערום וועט פּלוצלינג קומען זיין אומגליק,
umglik zain kumen plutsling vet derum
calamity his come suddenly will therefore

suddenly shall he be destroyed without marpeh *(remedy)*.

פּלוצעם וועט ער צעבראָכן ווערן אַז קיין
kein az vern tsebrochn er vet plutsem
any that become broken he will suddenly

היילונג וועט נישט זיין.
zain nisht vet heilung
be not will healing

[16] These shesh *(six)* things doth Hashem hate;

טז זעקס זיינען די וואָס ה' האָט פֿייַנט,
faint hot Hashem vos di zainen zeks
hated has Hashem that the ones are six

indeed, shevah *(seven)* are an abomination unto His Nefesh;

און זיבן די אומווערדיקייט פֿון זיין זעל:
zel zain fun umverdikeit di zibn un
soul his of abomination the seven and

[17] Haughty eyes, a lashon sheker,

יז האָפֿערדיקע אויגן, אַ ליגנערישע צונג,
tsung lignerishe a oign hoferdike
tongue lying a eyes proud

and hands guilty of shefach dahm naki,

און הענט וואָס פֿאַרגיסן אומשולדיק בלוט;
blut umshuldik fargisen vos hent un
blood innocent shed which hands and

[18] A lev that deviseth wicked machshevot *(plans)*,

יח אַ האַרץ וואָס טראַכט מחשבות פֿון אומרעכט ;
umrecht fun machshoves tracht vos harts a
wickedness of thoughts devises which heart a

raglayim that are swift in running to ra'ah,

פֿיס וואָס אײַלן צו לויפֿן צום בייזן ;
beizn tsum loifn tsu ailn vos fis
evil to the run to hurry which feet

[19] An ed sheker that speaketh lies,

יט אַ פֿאַלשער עדות וואָס אָטעמט מיט ליגנס,
ligns mit otemt vos eides falsher a
lies with breathes out who witness false a

and he that soweth midanim *(discords)* among achim.

און דער וואָס מאַכט אָן קריג צווישן ברידער .
brider tsvishn krig on macht vos der un
brothers between quarrel on makes who the one and

[20] Beni *(my son)*, keep the mitzvat Avicha,

כ היט , מײַן זון , דאָס געבאָט פֿון דײַן פֿאָטער,
foter dain fun gebot dos zun main hit
father your of commandments the son my guards

and forsake not the torat Immecha;

און זאָלסט נישט פֿאַרלאָזן די לער
ler di farlozen nisht zolst un
instruction the forsake not you(SG) shall and

פֿון דײַן מוטער .
muter dain fun
mother your of

[21] Bind them tamid *(continually)* upon thine lev,

כא בינד זיי אויף דײַן האַרצן תמיד ,
tamid hartsn dain oif zei bind
continually heart your upon them bind

and tie them about thy neck.

קניפּ זיי אויף דײַן האַלדז.
haldz dain oif zei knip
neck your upon them tie

[22] When thou goest, it shall guide thee;

כב אַז דו וועסט גיין , וועט עס דיך פֿירן,
firn dich es vet gein vest du az
lead you(SG) it will go will you when

when thou sleepest, it shall be shomer over thee;

אַז דו וועסט זיך לייגן , וועט עס דיך
dich es vet leign zich vest du az
you(SG) it will lie down self will you when

היטן ,
hitn
keep a watch over

and when thou awakest, it shall talk with thee.

און אַז דו וועסט זיך אויפֿכאַפּן, וועט עס
es vet oifchapn zich vest du az un
it will wake up self will you when and

רעדן צו דיר .
dir tsu redn
you(SG) to speak

[23] For the mitzvah is a ner *(lamp)*; and torah an ohr;

כג וואָרעם דאָס געבאָט איז אַ ליכט, און
un licht a iz gebot dos vorem
and light a is commandment the because

די לערנונג אַ ליבטיקייט,
lichtikeit a lernung di
lamp a teaching the

and tokhakhot musar *(reproofs of discipline)* are the Derech Chayyim *(Life Lane)*;

און דער וועג פֿון לעבן זײַנען שטראָפֿרייד
shtrofreid zainen lebn fun veg der un
rebukes are life of way the and

פֿון מוסר ;
musar fun
discipline of

כד דיך צו היטן פֿון דער שלעכטער וויַבספּאַרשוין,
vaibsparshoin shlechter der fun hitn tsu dich
woman evil the from keep to you(SG)

פֿון דער גלאַטער צונג פֿון דער פֿרעמדער .
fremder der fun tsung glater der fun
strange woman the of tongue smooth the from

כה זאָלסט נישט גלוסטן איר שיינקייט
sheinkeit ir glustn nisht zolst
beauty her lust after not you(SG) shall

אין דיַין האַרצן,
hartsn dain in
heart your in

כו און זאָל זי דיך נישט נעמען מיט אירע ברעמען.
bremen ire mit nemen nisht dich zi zol un
eyelids her with take not you(SG) she shall and

כו וואָרעם איבער אַ זונה קומט מען ביז
biz men kumt zoine a iber vorem
to one comes prostitute a over because

אַ לעבל ברויט,
broit lebl a
bread loaf of a

כז און אַן אֵשֶׁת-איש פֿאַנגט די טיַערסטע זעל .
zel taierste di fangt eshet-ish an un
soul precious the hunts married woman a and

כז קען אַ מענטש שאַרן קוילן אין זיַין בוזעם ,
buzem zain in koiln sharn mentsh a ken
bosom his in coals scoop man a can

כח און זיַינע בגדים זאָלן זיך נישט אָנצינדן ?
ontsindn nisht zich zoln begadim zaine un
catch fire not self shall garments his and

כח צי קען אַ מענטש גיין אויף קוילן,
koiln oif gein mentsh a ken tsi
coals on walk man a can yes? no?

כח און זיַינע פֿיס זאָלן נישט אָנגעברענט ווערן ?
vern ongebrent nisht zoln fis zaine un
become scorched not shall feet his and

כט אַזוי איז דער וואָס קומט צו זיַין חבֿרס וויַב,
vaib chavers zain tsu kumt vos der iz azoi
wife neighbor's his to comes who the one is so

קיינער וואָס רירט זי אָן, קומט נישט אָפּ גלאַט .
glat op nisht kumt on zi rirt vos keiner
smooth away not comes on her touches who anyone

ל מע קען נישט פֿאַראַכטן דעם גנבֿ אַז ער גנבֿעט,
ganvet er az ganev dem farachten nisht ken me
steals he when thief the despise not can one

אָנצופֿילן זיַין לייַב ווען ער איז הונגעריק.
hungerik iz er ven laib zain ontsufiln
hungry is he when body his to fill

לא אָבער אַז ער ווערט געפֿונען , באַצאָלט ער
er batsolt gefunen vert er az ober
he repays found becomes he when but

זיבן מאָל אַזוי פֿיל ;
fil azoi mol zibn
much so times seven

[24] To be shomer over thee, keeping thee from the eshet rah,

from the smooth lashon of the nokhriyah *(strange woman)*.

[25] Lust not after her beauty in thine lev;

neither let her allure thee with her eyelids.

[26] For by means of an isha zonah a man is reduced to a kikar lechem;

and [another] man's wife will prey on the nefesh yekara *(precious soul)*.

[27] Can a man take eish in his kheyk,

and his clothes not be burned?

[28] Can one walk upon hot coals,

and his regel not be burned?

[29] So is he that goeth into his eshet re'a;

whosoever toucheth her shall not go unpunished.

[30] Men do not despise a ganav if he steal

to satisfy his nefesh when he is starving;

[31] But if he be found out, he shall restore sevenfold;

he shall give hon *(substance, wealth)* of his bais;

דעם גאַנצן פֿאַרמעג פֿון זײַן הויז מוז ער אַוועקגעבן.
avekgebn er muz hoiz zain fun farmeg gantsn dem
give away he must house his of wealth whole the

[32] But the no'ef *(one who committeth adultery)* with an isha lacketh lev;

לב דער וואָס איז מזנה מיט אַ פֿרוי ,
froi a mit mizane iz vos der
woman a with commits adultery is who the one

איז אָן שׂכל ,
seichel on iz
reason without is

he that doeth it destroyeth his own nefesh.

זיך אַליין ברענגט אום דער וואָס טוט דאָס.
dos tut vos der um brengt alein zich
this does who the one around brings alone self

[33] A nega and dishonor shall he get;

לג שלעג און שאַנד וועט ער קריגן,
krign er vet shand un shleg
get he will shame and lashes

and his cherpah *(reproach)* shall not be wiped away.

און זײַן חרפה וועט נישט אָפּגעמעקט ווערן .
vern opgemekt nisht vet charpe zain un
become wiped away not will disgrace his and

[34] For kina *(jealousy)* is the chamat gever *(husband's rage)*;

לד וואָרעם אייפֿערזוכט איז דער גרימצאָרן פֿון אַ מאַן,
man a fun grimtsorn der iz eiferzucht vorem
man a of rage the is jealousy because

therefore he will not spare in the yom nakam *(day of vengeance)*.

און ער וועט נישט שוינען אין טאָג פֿון נקמה .
nekome fun tog in shoinen nisht vet er un
vengeance of day in spare not will he and

[35] He will not regard kofer *(compensation)*;

לה ער וועט נישט אַכטן קיין אויסלייזגעלט ,
oisleizgelt kein achten nisht vet er
redemption money any regard not will he

neither will he be the appeased, though shochad *(bribe)* be great.

און נישט באַווילקן, ווי דו זאָלסט מערן שוחד .
shochad mern zolst du vi bavilikn nisht un
reward increase shall you though accept not and

7 Beni *(my son)*, be shomer over my words,

ז מײַן זון , היט מײַנע ווערטער,
verter maine hit zun main
words my watch over son my

and treasure up my mitzvot with thee.

און מײַנע געבאָט זאָלסטו באַהאַלטן בײַ דיר .
dir bai bahaltn zolstu gebot maine un
you(SG) with keep shall you commandments my and

[2] Be shomer over my mitzvot, and live,

ב היט מײַנע געבאָט , כּדי
kedei gebot maine hit
so that commandments my watch over

זאָלסט לעבן,
lebn zolst
live you(SG) shall

and over my torah as the apple of thine eye.

און מײַן לערנונג , ווי דעם שוואַרצאַפּל פֿון דײַנע אויגן.
oign daine fun shvartsapl dem vi lernung main un
eyes your of pupil the like teaching my and

[3] Bind them upon thy fingers,

ג בינד זיי אָן אויף דײַנע פֿינגער,
finger daine oif on zei bind
fingers your on on them bind

write them upon the luach *(tablet)* of thine lev.

שרײַב זיי אָן אויף דעם טאָוול פֿון דײַן האַרצן.
hartsn dain fun tovl dem oif on zei shraib
heart your of tablet the upon on them write

[4] Say unto chochmah, Thou art my achot;

ד זאָג צו דער חכמה : דו ביסט מײַן שוועסטער;
shvester main bist du chochme der tsu zog
sister my are you wisdom the to say

and call binah *(understanding)*
thy kinsman;

אוּן פַֿאַרשטאַנדיקייט זאָלסטו רופֿן פֿרײַנט;
fraint rufn zolstu farshtandikeit un
friend call you shall understanding and

[5] That they may be shomer over thee
and keep thee from the zarah,

ה כְּדֵי זיי זאָלן דיך באַהיטן פֿון דער
der fun bahitn dich zoln zei kedei
the from preserve you(SG) shall they so that

פֿרעמדער פֿרוי ,
froi fremder
woman strange

from the nokhriyah with her
smooth words.

פֿון דער אומבאַקענטער וואָס מאַכט גלאַט אירע רייד .
reid ire glat macht vos umbakenter der fun
words her smooth makes who unknown the from

[6] For at the chalon *(window)*
of my bais

ו וואָרעם דורכן פֿענצטער פֿון מײַן הויז ,
hoiz main fun fentster durchn vorem
house my of window through because

I looked through my lattice,

דורך מײַן פֿאָרטקע האָב איך אַרויסגעקוקט;
aroisgekukt ich hob fortke main durch
looked out I have lattice my through

[7] And beheld among the simple ones,

ז און איך האָב געזען צווישן די נאַרן,
narn di tsvishn gezen hob ich un
fools the among seen have I and

I discerned among the banim,

געמערקט צווישן די יונגעלײַט ,
yungelait di tsvishn gemerkt
young men the among noticed

a na'ar *(young man)* devoid of lev,

אַ יונג אָן שׂכל ,
seichel on yung a
good sense without young man a

[8] Passing through the street
near her corner;

ח ווי ער גייט פֿאַרבײַ אין גאַס לעבן איר ווינקל ,
vinkel ir lebn gas in farbai geit er vi
corner her near street in close by goes he how

and he went on the derech
to her bais,

און שפּרײַזט אויפֿן וועג צו איר הויז ,
hoiz ir tsu veg oifn shpraizt un
house her to way on the strolls and

[9] In the twilight, at erev,

ט פֿאַרנאַכט אין אָוונט פֿון טאָג,
tog fun ovnt in farnacht
day of evening in dusk

in the black and dark lailah;

אין טיפֿער נאַכט און פֿינצטערניש.
fintsternish un nacht tifer in
darkness and night deep in

[10] And, hinei, there met him an isha

י ערשט אַ פֿרוי קומט אים אָן אַנטקעגן ,
antkegen on im kumt froi a ersht
to meet on him comes woman a then

with the attire of a zonah,

מיט דעם אָנטו פֿון אַ זונה ,
zoine a fun ontu dem mit
harlot a of attire the with

and crafty of lev

און מיט אַ באַהאַלטענעם האַרצן.
hartsn bahaltenem a mit un
heart covert a with and

[11] — She is loud and soreret
(rebellious, defiant);

יא רוישיק איז זי און אויסגעלאָסן,
oisgelasn un zi iz roishik
wayward and she is loud

her raglayim abide not in her bais;

אירע פֿיס רוען נישט אין איר הויז .
hoiz ir in nisht ruen fis ire
house her in not rest feet her

[12] Now is she without, now in the rechovot,

and lurketh in wait at every pinnah *(corner)* —

[13] So she caught hold of him, and kissed him,

and with a brazen ponem said unto him,

[14] I have zivkhei shelamim vowed;

this yom have I payed my neder.

[15] Al ken *(therefore)* came I forth to meet thee,

diligently to seek thy face, and I have found thee.

[16] I have decked my bed with coverings of tapestry,

with a bedspread of fine linen of Mitzrayim.

[17] I have perfumed my mishkav *(bed)*

with myrrh, aloes, and cinnamon.

[18] Come, let us take our fill of dodim *(loves)* until boker;

let us delight ourselves with ahavim *(loves)*.

[19] For the ish *(man)*, is not b'bais,

he is gone a derech merachok *(distant journey)*;

[20] He hath taken a bag of kesef with him,

and will come back to his bais at the appointed time.

יב אַ מאָל אין גאַס , אַ מאָל אויף די מערק ,
merk di oif mol a gas in mol a
squares the on time a street in time a

און ביי אַלע עקן טוט זי לויערן.
loiern zi tut ekn ale bai un
lurk she does corners all at and

יג און זי נעמט אים אָן, און זי קושט אים,
im kusht zi un on im nemt zi un
him kisses she and on him takes she and

זי פַּאַרשײַט איר פּנים און זאָגט צו אים:
im tsu zogt un ponem ir farshait zi
him to says and face her hardens she

יד זִבְחֵי שלָמִים האָב איך אויף מיר,
mir oif ich hob Shalemim zibachei
me on I have peace offerings sacrifices of

הײַנט באַצאָל איך מײַנע נדרים .
nedrim maine ich batsol haint
vows my I pay today

טו דערום בין איך אַרויס דיר אַנטקעגן ,
antkegen dir arois ich bin derum
to meet you(SG) out I am therefore

צו זוכן דײַן פּנים , און איך האָב דיך געפֿונען .
gefunen dich hob ich un ponem dain zuchn tsu
found you(SG) have I and face your seek to

טז מיט דעקן האָב איך איבערגעדעקט מײַן בעט,
bet main ibergedekt ich hob dekn mit
bed my covered I have covers with

מיט געשטרײַפֿטע געשפּינסן פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun geshpinsn geshtraifte mit
Egypt from fabrics striped with

יז איך האָב באַשפּריצט מײַן געלעגער
geleger main bashpritst hob ich
bed my sprinkled have I

מיט מירע , אַלאָע, און צימערינג .
tsimering un aloe mire mit
cinnamon and aloe myrrh with

יח קום , לאָמיר זיך זעטן מיט ליבע ביזן פֿרימאָרגן,
frimorgn bizn libe mit zetn zich lomir kum
morning until love with satisfy ourselves let us come

לאָמיר זיך קוויקן מיט ליבשאַפֿט.
libshaft mit kvikn zich lomir
love with delight ourselves let us

יט וואָרעם מײַן מאַן איז נישטאָ אין דער היים ,
heim der in nishto iz man main vorem
home the in not here is man my because

ער איז אַוועק אויף אַ וויַיטן וועג .
veg vaitn a oif avek iz er
journey distant a on away is he

כ דאָס ביַיטל גאָלט האָט ער מיטגענומען מיט זיך ,
zich mit mitgenumen er hot gelt baitl dos
self with taken with he has money bag the

אין טאָג פֿון האַלבן חודש וועט ער קומען אַהיים.
aheim kumen er vet choidesh halbn fun tog in
home come he will month half of day in

כא זִי צִיט אִים מִיט אִיר פִּיל אַיְנֶרְעדְעְנִישׁ,
ainredenish fil ir mit im tsit zi
persuasion much her with him draws she

מִיט אִירַע גְלַאטַע לִיפֶּן פַאַרפִירט זִי אִים.
im zi farfirt lipn glate ire mit
him she seduces lips smooth her with

כב עֶר גֵייט אִיר נָאךְ בַּאלַד ,
bald noch ir geit er
quickly after her goes he

וִוי אַן אָקס וואָס גֵייט צוּ דער שְׁחִיטָה ,
shechite der tsu geit vos oks an vi
slaughter the to goes that ox an like

אוּן וִוי אוֹיף אַ קייט צוּ דער שְׁטראָף פוּן דעם נאַרן.
narn dem fun shtrof der tsu keit a oif vi un
fools the of punishment the to chain a on like and

כג בִּיז אַ פַּייל שְׁפאַלְט דוּרְך זַיין לעבער;
leber zain durch shpalt fail a biz
liver his through pierces arrow an until

וִוי אַ פֹּויגל אַיילְט צוּ דער נעץ ,
nets der tsu ailt foigel a vi
snare the to hurries bird a like

אוּן וויִיס נִישְׁט אַז עס איז אום אִיר לעבן.
lebn ir um iz es az nisht veis un
life its about is it that not knows and

כד אוּן אַצוּנד , קִינְדער , הערְט מִיר צוּ ,
tsu mir hert kinder atsund un
to me listen children now and

אוּן פַאַרנעמְט דִי וועְרטער פוּן מִיין מוּיל .
moil main fun verter di farnemt un
mouth my of words the attend to and

כה זאָל נִישְׁט אָפקערן צוּ אִירַע וועגן דַיין הַאַרְץ,
harts dain vegen ire tsu opkeren nisht zol
heart your ways her to turn aside not shall

זאָלְסְט נִישְׁט פַאַרבלאָנְדזשען אִין אִירַע שְׁטעגן.
shtegn ire in farblondzhen nisht zolst
paths her in wander not you(SG) shall

כו וואָרעם אַ סַך דערְשלאָגענע הָאט זִי אַוועקְגעלייגְט,
avekgeleigt zi hot dershlogene sach a vorem
laid low she has slain lot a because

אוּן פִּיל זַיינען אִירַע דערְהרגעְטע.
derhrgete ire zainen fil un
victims her are many and

כז וועגן צוּ דער שְׁאוֹל אִיז אִיר הויז ,
hoiz ir iz Sheol der tsu vegen
house her is Sheol the to ways

זִיי נִידערן אִין דִי קאַמערן פוּן טויט .
toit fun kamern di in nidern zei
death of chambers the in go down they

ח

פַאַר וואָר , דִי חכְמה רופְט,
ruft chochme di vor far
calls wisdom the truly for

אוּן פַאַרשְׁטאַנְדיקייט לאָזְט אַרויס אִיר קוֹל .
kol ir arois lozt farshtandikeit un
voice her out lets understanding and

21 By her enticing speech she caused him to yield,

with the smoothness of her sfatayim she seduced him.

22 He goeth after her and followeth immediately,

as a shor *(ox)* goeth to tavach *(stock yard, slaughter-house)*,

or as if bound with fetters to the musar *(punishment)* of the fool;

23 Till a khetz *(arrow)* strike through his liver;

as a tzippor hasteth to the pach *(snare)*,

and knoweth not that it is for his nefesh *(life)*.

24 Pay heed unto me now therefore, O ye banim,

and attend to the words of my peh *(mouth)*.

25 Let not thine lev turn aside to her drakhim;

go not astray in her netivot *(trodden paths)*.

26 For she hath cast down many chalalim *(wounded)*;

indeed, many strong men have been slain by her.

27 Her bais is the drakhei Sheol,

going down to the chadarim *(chambers, rooms)* of mavet *(death)*.

8 Doth not Chochmah cry out?

And Tevunah *(understanding)* put forth her voice?

[2] In the top of high hills, beside the derech *(road)*,

ב אויפֿן שפּיץ פֿון די הויכע ערטער ביים וועג,
veg baim erter hoiche di fun shpits oifn
way by the places high the of peak on the

in the bais netivot *(meeting place of trodden paths, crossroads)* nitzavah (she stands).

ביים צונויפֿקום פֿון שטעגן, האָט זי
zi hot shtegn fun tsunoifkum baim
she has paths of coming together by the
זיך געשטעלט ;
geshtelt zich
positioned self

[3] She crieth out at the she'arim *(gates)*, at the entry of the city,

ג לעבן די טויערן, ביים אײַנגאַנג פֿון שטאָט,
shtot fun aingang baim toiern di lebn
city of entrance by the gates the near

at the entrance at the petachim *(doorways)*:

ביים אַרײַנקום אין די טירן שרײַט זי אויס:
ois zi shrait tirn di in arainkum baim
out she cries doors the into entering by the

[4] Unto you, O ishim, I call out;

ד צו אײַך, מענער, רוף איך,
ich ruf mener aich tsu
I call men you to

and my voice is to the Bnei Adam.

און מײַן קול איז צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu iz kol main un
children of men the to is voice my and

[5] O ye simple ones, understand armah *(prudence)*;

ה איר פֿאַרנאַרטע, פֿאַרשטייט קלוגשאַפֿט,
klugshaft farshteit farnarte ir
wisdom understand simpletons you

and, ye kesilim, understand in your lev.

און איר נאַרן, קריגט אַ פֿאַרשטאַנדיק האַרץ!
harts farshtandik a krigt narn ir un
heart understanding an get fools you and

[6] Hear; for I will speak negidim *(noble things, worthy [words])*;

ו הערט צו , וואָרעם געהויבנס וועל איך רעדן ,
redn ich vel gehoibns vorem tsu hert
speak I will elevated things for to listen

and the opening of my sfatayim *(lips)* shall be meisharim.

און די עפֿענונג פֿון מײַנע ליפּן וועט זײַן די ריכטיקייט .
richtikeit di zain vet lipn maine fun efenung di un
correctness the be will lips my of opening the and

[7] For my mouth shall speak emes;

ז וואָרעם מײַן גומען וועט רעדן אמת,
emes redn vet gumen main vorem
truth speak will palate my for

and resha is an abomination to my sfatayim *(lips)*.

און שלעכטס איז די אומווערדיקייט פֿון מײַנע ליפּן.
lipn maine fun umverdikeit di iz shlechts un
lips my of abomination the is evil and

[8] All the words of my peh *(mouth)* are in tzedek;

ח מיט גערעכטיקייט זײַנען אַלע ווערטער פֿון מײַן מויל
moil main fun verter ale zainen gerechtikeit mit
mouth my of words all are righteousness with

there is nothing crooked or perverse in them.

נישטאָ אין זיי פֿאַרדרייטס און קרומס .
krums un fardreits zei in nishto
perverse and twisted things them in there is not

[9] They are all correct to him that discerneth,

ט זיי אַלע זײַנען קלאָר פֿאַרן פֿאַרשטאַנדיקן ,
farshtandikn faran klor zainen ale zei
discerning person for the clear are all they

and yesharim *(straight ones)* to them that find da'as *(knowledge)*.

און רעכטפֿאַרטיק פֿאַר די וואָס געפֿינען קענשאַפֿט .
kenshaft gefinen vos di far rechtfartik un
knowledge find who the ones for upright and

[10] Receive my musar, and not kesef;

י נעמט מײַן מוסר , און נישט זילבער,
zilber nisht un musar main nemt
silver not and instruction my take

and da'as *(knowledge)* rather than choice gold.

אוֹן קענשאַפֿט איידער געקליבנסטע גאָלד.
gold geklibnste eider kenshaft un
gold choicest rather than knowledge and

[11] For chochmah is tovah *(better, more precious)* than pearls;

יא וואָרעם חכמה איז בעסער פֿון פּערל,
perl fun beser iz chochme vorem
pearls than better is wisdom for

and all the things that may be desired are not to be compared to it.

אוֹן קיין חפֿצים זיינען נישט גלייַך צו איר.
ir tsu glaich nisht zainen cheftsim kein un
her to equal not are things desired any and

[12] I, Chochmah, dwell with armah *(prudence)*,

יב איך חכמה ווויַן מיט געשיידטקייט,
geshaitkeit mit voin chochme ich
prudence with dwell wisdom I

and find out da'as *(knowledge)* of mezimot *(discretions)*.

אוֹן קענשאַפֿט פֿון אינפֿאַלן טו איך געפֿינען.
gefinen ich tu ainfaln fun kenshaft un
find I do notions of knowledge and

[13] The Yirat Hashem is to hate rah;

יג מורא פֿאַר ה איז פֿיינט האָבן שלעכטס;
shlechts hobn faint iz Hashem far moire
evil having to abhor is Hashem before fear

pride, and ga'on *(arrogance)*, and the derech rah,

האָפֿערדיקייט און גאווה, און דעם וועג פֿון שלעכטס,
shlechts fun veg dem un gaive un hoferdikeit
evil of way the and pride and arrogance

and the perverse peh *(mouth)*, do I hate.

אוֹן אַ מויל מיט פֿאַרקערטקייט האָב איך פֿיינט.
faint ich hob farkertkeit mit moil a un
hated I have perversity with mouth a and

[14] Etzah *(counsel, advice)* is mine, and sound judgment;

יד איך האָב עצות און בריהשאַפֿט,
brihshaft un etsut hob ich
soundness and counsel have I

I am binah; I have gevurah.

איך בין פֿאַרשטאַנדיקייט, גבֿורה איז מײַן.
main iz gevure farshtandikeit bin ich
mine is strength understanding am I

[15] By me melachim reign,

טו דורך מיר קיניגן מלכים,
mlochim kinign mir durch
kings reign me through

and nobles decree tzedek.

אוֹן פֿירשטן מאַכן געראַכטע געזעצן.
gezetsn gerechte machn firshtn un
laws just make princes and

[16] By me sarim *(princes)* rule, and nobles,

טז דורך מיר הערשן די הערשער,
hersher di hershn mir durch
rulers the rule me through

even all the shofetim of tzedek.

אוֹן די אַדלליַט – אַלע ריכטער פֿון דער ערד.
erd der fun richter ale adllait di un
earth the of judges all leading people the and

[17] I love them that have ahavah for me;

יז איך האָב ליב מײַנע ליבהאָבער,
libhober maine lib hob ich
devotees my love have I

and those that seek me shall find me.

אוֹן מײַנע זוכער געפֿינען מיך.
mich gefinen zucher maine un
me find seekers my and

[18] Osher and kavod are with me;

יח עשירות און כּבֿוד זיינען בײַ מיר,
mir bai zainen koved un eshires
me beside are honor and wealth

indeed, enduring hon *(wealth)* and tzedakah.

גרויס גוטס און צדקה.
grois guts un tsedoke
great good things and righteousness

[19] My p'ri is better than gold,
indeed, than fine gold;

and my revenue than choice kesef.

יט מִיַּין פִּרוכט איז בעסער פֿון גאָלד און פֿון גינגאָלד ,
gingold fun un gold fun beser iz frucht main
fine gold than and gold than better is fruit my

און מײַן אײַנקום פֿון געקליבנסטן זילבער.
zilber geklibnstn fun ainkum main un
silver choicest than increase my and

[20] I walk in the orach tzedakah
(way of righteousness),

in the midst of the netivot
(paths) of mishpat,

כ אין דעם וועג פֿון רעכטפֿאַרטיקייט גיי איך,
ich gei rechtfartikeit fun veg dem in
I go uprightness of way the in

אין די שטעגן פֿון גערעכטיקייט;
gerechtikeit fun shtegn di in
justice of paths the in

[21] That I may cause those that love
me to inherit substance;

and I will fill their otzarot.

כא צו מאַכן אַרבן מײַנע ליבהאָבער גוטס ,
guts libhober maine arben machn tsu
good things devotees my inherit make to

און זייערע שאַצקאַמערן זאָל איך אָנפֿילן.
onfiln ich zol shatskamern zeyere un
fill I shall treasuries their and

[22] Hashem possessed me in the
reshit of His derech,

כב ה האָט מיך פֿאַרמאָגט אין אָנהייב
onheib in farmogt mich hot Hashem
beginning in owned me has Hashem

פֿון זײַן וועג,
veg zain fun
way his of

before His works of old.

איידער ער האָט באַשאַפֿן זײַנע מעשׂים.
meisim zaine bashafn hot er eider
works his created has he before

[23] I was set up [to reign] me'olam
(from eternity),

כג פֿון אייביק אָן בין איך געפֿורעמט ,
gefuremt ich bin on eibik fun
established I am on forever from

from the beginning, or ever
eretz was.

פֿון אָנהייב , פֿון איידער די ערד איז געווען.
geven iz erd di eider fun onheib fun
was is earth the before from beginning from

[24] When there were no tehomot,

כד וועז די תּהומען זײַנען נאָך נישט געווען
geven nisht noch zainen tehomen di ven
was not yet are depths the when

I was brought forth;

בין איך געבאָרן געוואָרן,
gevorn geborn ich bin
become brought forth I am

when there were no springs
abounding with mayim.

וועז נישט געווען נאָך קיין קוואַלן מיט וואַסער באַלאָדן.
balodn vaser mit kvaln kein noch geven nisht ven
laden water with springs any yet was not when

[25] Before the harim were settled,

כה איידער די בערג זײַנען אַרײַנגעזעצט געוואָרן,
gevorn araingezetst zainen berg di eider
become set in place are mountains the before

before the geva'ot *(hills)* was
I brought forth;

פֿאַר די הייכן , בין איך געבאָרן געוואָרן;
gevorn geborn ich bin heichn di far
become brought forth I am heights the before

[26] While as yet He had not made
eretz, nor the outer places,

כו וועז ער האָט נאָך נישט געהאַט געמאַכט
gemacht gehat nisht noch hot er ven
made had not yet has he when

ערד און פֿעלדער,
felder un erd
fields and earth

nor the beginning of the dust of the tevel.

און די ערשטע שטויבן פֿון דער וועלט.
velt der fun shtoibn ershte di un
world the of dust particles first the and

27 When He set in place Shomayim, I was there;

כז וועז ער האָט צוגעגרייט די הימלען, בין
bin himlen di tsugegreit hot er ven
am heavens the prepared has he when

איך געווען דערביי;
derbai geven ich
therewith was I

when He drew a khoog *(circle, horizon)* upon the face of the tehom,

וועז ער האָט געציכנט אַ צירקל אויפֿן געזיכט פֿון תּהום;
tehom fun gezicht oifn tsirkl a getseichnt hot er ven
deep of face on the circle a drawn has he when

28 When He established the clouds above,

כח וועז ער האָט באַפֿעסטיקט די וואָלקנס פֿון אויבן,
oiben fun volkens di bafestikt hot er ven
above from clouds the established has he when

when He strengthened the fountains of the tehom,

וועז ער האָט באַוועלטיקט די קוואַלן פֿון תּהום,
tehom fun kvaln di baveltikt hot er ven
the deep of springs the strengthened has he when

29 When He gave to the yam His chok *(decree, limits)*,

כט וועז ער האָט געשטעלט דעם ים זײַן געזעץ,
gezets zain yam dem geshtelt hot er ven
limits its sea the established has he when

that the mayim should not pass its limits,

אַז די וואַסערן זאָלן נישט אַריבערגיין זײַן ראַנד,
rand zain aribergein nisht zoln vasern di az
edge its go over not shall waters the that

when He appointed the foundations of the Eretz;

וועז ער האָט באַשטימט די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד,
erd der fun gruntfestn di bashtimt hot er ven
earth the of foundations the designated has he when

30 Then I was etzel *(at the side of, beside)* Him,

ל דעמאָלט בין איך געווען בייַ אים,
im bai geven ich bin demolt
him with was I am then

as an Amon *(master craftsman, builder, architect, artist)*;

ווי אַ מייסטער בַּעַל אַרבעטער,
arbeter Baal meister a vi
workman master of master a as

and I was daily His delight,

און איך בין געווען אַלע טאָג פֿאַר זײַן תּענוג,
tenug zain far tog ale geven bin ich un
pleasure his for day all was am I and

rejoicing always before Him;

פֿרייען זיך שטענדיק פֿאַר אים,
im far shtendik zich freyen
him before always self rejoicing

31 Rejoicing in the tevel of His Eretz;

לא זיך געשפּילט אויף זײַן ערדישער וועלט,
velt erdisher zain oif geshpilt zich
world earthly his on played self

and my delights were with the Bnei Adam.

און מײַן פֿרייד געהאַט בייַ די מענטשנקינדער.
mentshnkinder di bai gehat freid main un
children of men the with had joy my and

32 Now therefore pay heed unto me, O ye banim;

לב און אַצונד, קינדער, הערט מיר צו,
tsu mir hert kinder atsund un
to me listen children now and

for ashrei *(blessed, happy)* are they that are shomer over my drakhim.

און וויל צו די וואָס היטן מײַנע וועגן.
vegen maine hitn vos di tsu voil un
ways my keep who the ones to blessed and

33 Hear musar, and be chacham,

לג הערט צו מוסר, און ווערט קלוג,
klug vert un musar tsu hert
wise become and instruction to listen

and disdain it not.

און איר זאָלט נישט פֿאַרווילדערט ווערן .
vern farvildert nisht zolt ir un
become rejected not shall her and

[34] Ashrei is adam that heareth me,

לד ווויל צו דעם מענטשן וואָס הערט מיר צו ,
tsu mir hert vos mentshn dem tsu voil
to to me listens who man the to blessed

watching daily at my dalatot,

צו וואַכן ביַי מיַינע טירן טאָגטעגלעך,
togteglech tirn maine bai vachn tsu
each day doors my by watch to

waiting at the mezuzot of my doors.

צו היטן די ביישטידלען פֿון מיַינע איַינגאַנגען!
aingangen maine fun baishtidlen di hitn tsu
entrances my of doorposts the keep to

[35] For whosoever findeth me findeth Chayyim,

לה וואָרעם דער וואָס געפֿינט מיך , געפֿינט לעבן,
lebn gefint mich gefint vos der vorem
life finds me finds who the one because

and shall obtain ratzon Hashem.

און קריגט באַווילליקונג פֿון ה .
Hashem fun bavilikung krigt un
Hashem from favor gets and

[36] But he that sinneth against me doth chamas against his own nefesh;

לו און דער וואָס פֿאַרפֿעלט מיך ,
mich farfelt vos der un
me misses who the one and

באַרויבט זיך אַליין,
alein zich baroibt
alone self robs

all they that hate me love mavet.

אַלע וואָס האָבן מיך פֿיַינט האָבן ליב דעם טויט .
toit dem lib hobn faint mich hobn vos ale
death the love have hate me have who all

9 Chochmah hath built her bais,

ט חכמה האָט אויפֿגעבויט איר הויז ,
hoiz ir oifgeboit hot chochme
house her built up has wisdom

she hath hewn out her seven ammudim;

אויסגעהאַקט אירע זיבן זיַילן .
zailn zibn ire oisgehakt
pillars seven her chiseled out

[2] She hath prepared her meat;

ב זי האָט געשאָכטן איר שעכטונג ,
shechtung ir geshochtn hot zi
slaughter her slaughtered has she

she hath mixed her yayin; she hath also set her shulchan.

געמישט איר ווַיין , אויך געגרייט איר טיש .
tish ir gegreit oich vain ir gemisht
table of food her prepared also wine her mixed

[3] She hath sent forth her na'arot;

ג זי שיקט אירע מיידלעך , זי רופֿט
ruft zi meidlech ire shikt zi
calls she maidens her sends she

she calleth from the highest points of the city;

אויף די הויכע ערטער פֿון שטאָט:
shtot fun erter hoiche di oif
city of places high the on

[4] Whosoever is simple, let him turn in here;

ד ווער עס איז אַ נאַר זאָל פֿאַרקערן אַהער;
aher farkern zol nor a iz es ver
here turn in shall fool a is it who

as for him that lacketh lev *(a heart of understanding)*, she saith to him,

ווו איינער אָן שׂכל זאָגט זי צו אים:
im tsu zi zogt seichel on einer vu
him to she declares intelligence without one where

[5] Come, eat of my lechem,

ה קומט עסט פֿון מיַין ברויט,
broit main fun est kumt
bread my of eat come

and drink of the yayin which I have mixed.

אוּן טרינקט פֿוּן דעם ווײַן ווָאס איך האָב געמישט.
gemisht hob ich vos vain dem fun trinkt un
mixed have I that wine the of drink and

[6] Forsake the simple ways, and live;

[ו] פֿאַרלאָזט נאַרישקייטן, כּדי איר זאָלט לעבן,
lebn zolt ir kedei narishkeitn farlozt
live shall you so that folly forsake

and go in the derech binah.

אוּן טרעט אין וועג פֿוּן פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit fun veg in tret un
understanding of way in step and

[7] He that reproveth a letz *(mocker)* getteth to himself shame,

[ז] דער ווָאס מוסרט דעם שפּעטער נעמט זיך שאַנד,
shand zich nemt shpeter dem musert vos der
shame self receives mocker the reproves who the one

and he that is a mochiach *(reprover)* of a wicked man getteth himself a blot stain.

אוּן דער ווָאס שטראָפֿט דעם רשע –
roshe dem shtroft vos der un
wicked the chastises who the one and

טאַדל אויף זיך.
zich oif tadl
self on finds fault

[8] Reprove not a letz *(mocker)*, lest he hate thee;

[ח] זאָלסט נישט שטראָפֿן דעם שפּעטער, וואָרעם
vorem shpeter dem shtrofn nisht zolst
lest mocker the punish not you(SG) shall

ער וועט דיך פֿײַנט קריגן,
krign faint dich vet er
get hate you(SG) will he

rebuke a chacham, and he will love thee.

שטראָף דעם קלוגן, אוּן ער וועט דיך ליב קריגן.
krign lib dich vet er un klugn dem shtrof
get love you(SG) will he and wise the reprove

[9] Give instruction to a chacham, and he will be yet wiser;

[ט] גיב דעם קלוגן, אוּן ער וועט נאָך קליגער ווערן,
vern kliger noch vet er un klugn dem gib
become wiser still will he and wise person the give

teach a tzaddik, and he will increase in learning.

לערן דעם גערעכטן, אוּן ער וועט מערן לערנונג. –
lernung mern vet er un gerechtn dem lern
instruction increase will he and righteous the teach

[10] The Yirat Hashem is the beginning of chochmah,

[י] דער אָנהייב פֿוּן חכמה איז מורא פֿאַר ה',
Hashem far moire iz chochme fun onheib der
Hashem before fear is wisdom of beginning the

and the da'as Kedoshim *(knowledge of the Holy One)* is binah.

אוּן די דערקענונג פֿוּן דעם הייליקן איז פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit iz heilikn dem fun derkenung di un
understanding is Holy One the of knowledge the and

[11] For by me thy yamim shall be multiplied,

[יא] וואָרעם דורך מיר וועלן געמערט ווערן דײַנע טעג,
teg daine vern gemert veln mir durch vorem
days your become multiplied will me through because

and shanot chayyim shall be increased to thee.

אוּן יאָרן פֿוּן לעבן וועט מען דיר צולייגן.
tsuleigen dir men vet lebn fun yorn un
add to you(SG) one will life of years and

[12] If thou be chacham, thou shalt be wise for thyself,

[יב] אויב דו ביסט קלוג, ביסטו קלוג פֿאַר זיך,
zich far klug bistu klug bist du oib
self for wise you are wise are you if

but if thou mockest, thou alone shalt suffer.

אוּן ביסטו אַ שפּעטער, וועסטו אַליין ליידן.
laidn alein vestu shpeter a bistu un
suffer alone you will mocker a you are and

[13] Aishes Kesilut *(Dame Folly)* is clamorous;

[יג] די ווײַבספּאַרשוין נאַרישקייט ליאַרעמט;
liaremt narishkeit vaibsparshoin di
is noisy folly woman the

she is simple, and knoweth nothing.

לויטער לייכטזיניקייט און ווייס גאָרנישט.
gornisht veis un laichtzinikeit loiter
nothing knows and frivolity pure

14 For she sitteth at the petach *(doorway)* of her bais,

יד און זי זיצט ביים אײַנגאַנג פֿון איר הויז ,
hoiz ir fun aingang baim zitst zi un
house her of entrance at sits she and

on a seat in the high places of the city,

אויף אַ שטול אויף די הויכע ערטער פֿון שטאָט,
shtot fun erter hoiche di oif shtul a oif
city of places high the on chair a on

15 To call those passing on the derech *(road)*

טו צו רופֿן די פֿאַרבײַגייער
farbaigeyer di rufn tsu
passers-by the call to

who go straight on their way:

וואָס גייען אויף זייערע גלײַכע וועגן :
vegen glaiche zeyere oif geyen vos
ways proper their on go who

16 Whoso is simple, let him turn in here,

טז ווער עס איז אַ נאַר זאָל פֿאַרקערן אַהער;
aher farkern zol nor a iz es ver
here turn in shall fool a is it who

and as for him that lacketh lev, she saith to him:

און ווו איינער אָן שׂכל זאָגט זי צו אים:
im tsu zi zogt seichel on einer vu un
him to she says reason without one where and

17 Stolen waters are sweet,

יז געגנבֿעט וואַסער איז זיס ,
zis iz vaser gegnvet
sweet is water stolen

and lechem eaten in secret is pleasant.

און פֿאַרבאָרגן ברויט איז געשמאַק.
geshmak iz broit farborgen un
tasty is bread hidden and

18 But he has no da'as that the dead ones are there;

יח און ער ווייס נישט אַז מתים זיינען דאָרטן,
dortn zainen meisim az nisht veis er un
there are dead ones that not knows he and

and that her guests are in the depths of Sheol.

אין די טיפֿענישן פֿון שְׁאוֹל זיינען אירע גענסט .
gest ire zainen Sheol fun tifenishn di in
guests her are Sheol of depths the in

10 The mishle *(proverbs)* of Sh'lomo.

י די שפּריכווערטער פֿון שלמהן .
Shlomoen fun shprichverter di
Sh'lomo of proverbs the

A ben chacham maketh glad an av,

אַ זון אַ חכם דערפֿרייט זײַן פֿאָטער,
foter zain derfreit chochem a zun a
father his gladdens wise a son a

but a ben kesil is the grief of his em.

און אַ זון אַ נאַר איז דער קומער פֿון זײַן מוטער .
muter zain fun kumer der iz nor a zun a un
mother his of sorrow the is fool a son a and

2 Otzarot resha profit nothing,

ב אומגערעכטע אוֹצרות נוצן נישט,
nisht nutsn oitseres umgerechte
not profit treasures unjust

but tzedakah *(righteousness)* saveth from mavet.

אָבער גערעכטיקייט איז מציל פֿון טויט .
toit fun matsl iz gerechtikeit ober
death from to save is righteousness but

3 Hashem will not suffer the nefesh of the tzaddik to famish,

ג ה׳ לאָזט נישט פֿאַרהונגערן דעם לייַב
laib dem farhungern nisht lozt Hashem
body the to starve not allows Hashem

פֿון דעם צדיק ,
tsadik dem fun
righteous one the of

but He thwarteth the craving of the resha'im.

און די געריקייט פֿון די רשעים פֿאַרשטויסט ער.
er farshtoist reshoim di fun gerikeit di un
he thwarts wicked ones the of desire the and

[4] He becometh poor that dealeth with a negligent palm,

ד אָרים איז דער וואָס אַרבעט מיט אַן אָפּגעלאָזטער האַנט,
hant opgelozter an mit arbet vos der iz orim
hand slack a with works who the one is poor

but the yad of the diligent maketh wealth.

און די האַנט פֿון די פֿלייסיקע ווערט ריַיך .
raich vert fleisike di fun hant di un
prospered becomes diligent the of hand the and

[5] He that gathereth in kayitz is a ben maskil *(son of wisdom)*,

ה אַ קלוגער זון זאַמלט אום זומער ,
zumer um zamlt zun kluger a
summer in gathers son wise a

but he that sleepeth in katzir *(harvest)* is a ben that causeth shame.

אַ זון אַ טויגעניכטס שלאָפֿט אין שניטצייט .
shnittsait in shloft toigenichts a zun a
harvest time in sleeps good-for-nothing a son a

[6] Brakhot are upon the head of the tzaddik,

ו ברכות אויפֿן קאָפּ איז דער צדיק ;
tsadik der iz kop oifn broches
righteous one the is head on the blessings

but chamas covereth the peh *(mouth)* of the resha'im.

און דאָס מויל פֿון די רשעים פֿאַרשפּרייט אומרעכט.
umrecht farshpreit reshoim di fun moil dos un
injustice spreads wicked ones the of mouth the and

[7] The memory of the tzaddik is as bracha,

ז די דערמאָנונג פֿון צדיק איז אַ בענטשונג ,
bentshung a iz tsadik fun dermonung di
blessing a is righteous one of memory the

but the shem resha'im shall rot.

און דער נאָמען פֿון די רשעים ווערט פֿאַרפֿוילט.
farfoilt vert reshoim di fun nomen der un
rotten becomes wicked ones the of name the and

[8] The chacham lev will receive mitzvot,

ח דער קלוגהאַרציקער נעמט אָן באַפֿעלן ,
bafeln on nemt klughartsiker der
commands on accepts wise-hearted the

but one with foolish sfatayim *(lips)* shall be thrust down.

און דער ליפּנאַר ווערט געשטרויכלט.
geshtroichlt vert lipnnar der un
stumbled becomes babbling fool the and

[9] He that walketh uprightly walketh securely,

ט דער וואָס גייט מיט ערלעכקייט גייט אין זיכערקייט,
zicherkeit in geit erlechkeit mit geit vos der
security in goes integrity with goes who the one

but he that perverteth his drakhim shall be known.

און דער וואָס פֿאַרדרייט זיַינע וועגן
vegen zaine fardreit vos der un
ways his twists who the one and

ווערט אָנגעלערנט.
ongelernt vert
found out becomes

[10] He that winketh with the ayin causeth trouble,

י דער וואָס ווינקט מיטן אויג שאַפֿט פֿאַרדראָס,
fardros shaft oig mitn vinkt vos der
trouble procures eye with the winks who the one

but one with foolish sfatayim shall come to ruin.

און דער ליפּנאַר ווערט געשטרויכלט.
geshtroichlt vert lipnnar der un
stumbled becomes babbling fool the and

[11] The peh *(mouth)* of a tzaddik is a Makor Chayyim,

יא דאָס מויל פֿון דעם צדיק איז אַ
a iz tsadik dem fun moil dos
a is righteous one the of mouth the

קוואַל פֿון לעבן,
lebn fun kval
life of spring

but chamas covereth the peh *(mouth)* of the resha'im.

און דאָס מויל פֿון די רשעים פֿאַרשפּרייט אומרעכט.
un umrecht farshpreit reshoim di fun moil dos un
and injustice spreads wicked ones the of mouth the

12 Sin'ah *(hatred)* stirreth up medanim *(dissensions)*,

יב שׂינאה וועקט אויף קריג,
krig oif vekt sine
war up stirs up hatred

but ahavah covereth all peysha'im.

און אויף אַלע פֿאַרברעכן פֿאַרדעקט ליבשאַפֿט.
libshaft fardekt farbrechn ale oif un
love covers transgressions all over and

13 In the sfatayim *(lips)* of him that hath understanding

יג אויף די ליפּן פֿון דעם פֿאַרשטאַנדיקן
farshtandikn dem fun lipn di oif
discerning the of lips the on

chochmah is found,

געפֿינט זיך חכמה ,
chochme zich gefint
wisdom self finds

but a shevet *(rod)* is for the back of him

און אַ רוט פֿאַרן רוקן
rukn faran rut a un
back for the rod a and

that is devoid of lev.

פֿון דעם וואָס אָן שׂכל .
seichel on vos dem fun
reason without who the one of

14 Chachamim treasure up da'as *(knowledge)*;

יד חכמים באַהאַלטן די קענטשאַפֿט ,
kenshaft di bahaltn chachomim
knowledge the store up wise men

but the peh *(mouth)* of the foolish is near destruction.

אָבער דאָס מויל פֿון די נאָרן איז אַ נאָנטער בראָך .
broch nonter a iz narn di fun moil dos ober
destruction near a is fools the of mouth the but

15 The oisher's wealth is his strong city;

טו דער פֿאַרמעג פֿון דעם עושר איז זײַן באַפֿעסטיקע שטאָט,
shtot bafestike zain iz oysher dem fun farmeg der
city fortified his is rich man the of property the

the destruction of the poor ones is their poverty.

דער בראָך פֿון די אָרימע לײַט איז זייער דלות .
dlut zeyer iz lait orime di fun broch der
poverty their is people poor the of destruction the

16 The wage of the tzaddik leadeth to Chayyim;

טז דער לוין פֿון דעם צדיק איז לעבן,
lebn iz tsadik dem fun loin der
life is righteous one the of wage the

the wage of the rashah is for chattat.

דער אײַנקום פֿון דעם רשע איז זינד .
zind iz roshe dem fun ainkum der
sin is wicked the of income the

17 He is in the orach *(path)* of Chayyim that is shomer over musar,

יז אויפֿן וועג פֿון לעבן איז דער וואָס אַכט
acht vos der iz lebn fun veg oifn
pays attention who the one is life of way on the

אויף מוסר ,
musar oif
instruction to

but he that abandoneth tokhakhat *(reproof)* goes astray.

און דער וואָס פֿאַרלאָזט שטראָפֿרייד פֿאַרבלאָנדזשעט.
farblondzhet shtrofreid farlozt vos der un
goes astray reproof abandons who the one and

18 He that hideth sin'ah with sfatayim sheker,

יח דער וואָס פֿאַרדעקט שׂינאה מיט פֿאַלשע ליפּן,
lipn falshe mit sine fardekt vos der
lips false with hatred conceals who the one

and he that uttereth a slander, is a kesil *(fool)*.

און דער וואָס פֿאַרשפּרייט רכילות , ער איז אַ נאַר.
un der vos farshpreit rechiles er iz a nor
and a fool is he malicious gossip spreads who the one

[19] In the multitude of devarim there wanteth not sin,

but he that restraineth his sfatayim *(lips)* is maskil *(wise)*.

[20] The lashon of the tzaddik is as choice kesef;

the lev of the resha'im is of little worth.

[21] The sfatayim *(lips)* of the tzaddik feed rabbim *(many)*,

but fools die for lack of lev.

[22] The Birkat Hashem, it maketh wealthy,

and He addeth no sorrow with it.

[23] It is as sport to a kesil *(fool)* to do zimmah *(evil design)*,

but an ish tevunah *(man of understanding)* hath chochmah.

[24] What the rashah dreads, it shall come upon him,

but the ta'avat tzaddikim shall be granted.

[25] As the whirlwind passeth, so is the rashah no more,

but the tzaddik is a yesod olam *(an everlasting foundation)*.

[26] As chometz to the teeth, and as smoke to the eyes,

so is the atzel *(sluggard, lazy one)* to them that send him.

י בְּרֹב פֶּשַׁע לֹא יֶחְדַּל חָדָל וְעוֹצֵר שְׂפָתָיו מַשְׂכִּיל׃
bai fil pasha lo yechdal chadal ve'ozer sfasayv maskil
by many words be not can restrains his lips wise person

יא מְקוֹר חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים יְכַסֶּה חָמָס׃
mekor chayim pi tsadik ufi reshoim yechasseh chamas
a fountain of life the mouth of righteous ones but the mouth of wicked ones covereth violence

יב שִׂנְאָה תְּעוֹרֵר מְדָנִים וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה׃
sinah te'oreir medanim ve'al kol pesha'im techasseh ahavah
hatred stirreth up strifes but over all transgressions covereth love

יג בִּשְׂפָתֵי נָבוֹן תִּמָּצֵא חָכְמָה וְשֵׁבֶט לְגַו חֲסַר לֵב׃
bisfasei navon timatse chochmah veshevet lego chasar lev
in the lips of him that hath discernment is found wisdom but a rod for the back of him that is void of heart

יד חֲכָמִים יִצְפְּנוּ דָעַת וּפִי אֱוִיל מְחִתָּה קְרֹבָה׃
chachamim yitspenu da'at ufi evil mechitah krovah
wise men lay up knowledge but the mouth of the fool is near destruction

טו הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ מְחִתַּת דַּלִּים רִישָׁם׃
hon ashir kiryat uzo mechitat dallim risham
the rich man's wealth is his strong city the destruction of the poor is their poverty

טז פֹּעַל צַדִּיק לְחַיִּים תְּבוּאַת רָשָׁע לְחַטָּאת׃
po'al tsadik lechayim tevu'at rasha lechatat
the labour of the righteous tendeth to life the increase of the wicked to sin

יז אֹרַח לְחַיִּים שׁוֹמֵר מוּסָר וְעֹזֵב תּוֹכַחַת מַתְעֶה׃
orach lechayim shomeir musar ve'ozeiv tochachat mat'eh
he is in the way of life that heedeth correction but he that forsaketh reproof erreth

יח כִּסּוּי שִׂנְאָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר וְיוֹצֵא דִבָּה הוּא כְסִיל׃
kisui sinah sifsei sheker veyotsei dibah hu chesil
he that hideth hatred with lying lips and he that uttereth a slander is a fool

יט בְּרֹב מִלִּין לֹא יֶחְדַּל פָּשַׁע וְחוֹשֵׂךְ שְׂפָתָיו מַשְׂכִּיל׃
berov millin lo yechdal pasha vechoseich sfasayv maskil
in the multitude of words there wanteth not sin but he that refraineth his lips is wise

כ כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן צַדִּיק לֵב רְשָׁעִים כְּמְעָט׃
kesef nivchar leshon tsadik lev reshoim kim'at
the tongue of the righteous is as choice silver the heart of the wicked is little worth

כא שִׂפְתוֹת צַדִּיק יִרְעוּ רַבִּים וֶאֱוִילִים בַּחֲסַר לֵב יָמוּתוּ׃
sifsot tsadik yir'u rabim ve'evilim bachasar lev yamutu
the lips of the righteous feed many but fools die for want of heart

כב בִּרְכַּת יְהוָה הִיא תַעֲשִׁיר וְלֹא יוֹסִיף עֶצֶב עִמָּהּ׃
birkat YHVH hi ta'ashir velo yosif etsev imah
the blessing of the LORD it maketh rich and He addeth no sorrow with it

כג כִּשְׂחוֹק לִכְסִיל עֲשׂוֹת זִמָּה וְאִישׁ תְּבוּנָה חָכְמָה׃
kisechok lichsil asot zimah ve'ish tevunah chochmah
as sport is to a fool to do mischief so is wisdom to a man of understanding

כד מְגוֹרַת רָשָׁע הִיא תְּבוֹאֶנּוּ וְתַאֲוַת צַדִּיקִים יִתֵּן׃
megorat rasha hi tevo'ennu vete'avat tsadikim yiten
what the wicked feareth, it shall come upon him but the desire of the righteous shall be granted

כה כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם׃
ka'avor sufah ve'ein rasha vetsadik yesod olam
as the storm passeth so is the wicked no more but the righteous is an everlasting foundation

כו כַּחֹמֶץ לַשִּׁנַּיִם וְכֶעָשָׁן לָעֵינָיִם כֵּן הָעָצֵל לְשֹׁלְחָיו׃
kachomets lashinayim veche'ashan la'einayim ken ha'atsel leshol'chayv
as vinegar to the teeth, and as smoke to the eyes, so is the sluggard to them that send him

כז מורא פַּאר ה לייגט צו טעג ,
teg tsu leigt Hashem far moire
days to adds Hashem before fear

און די יאָרן פֿון די רשעים ווערן געקירצט .
gekirtst vern reshoim di fun yorn di un
shortened become wicked ones the of years the and

כח די ווארטענישׁ פֿון די צדיקים לאָזט זיך אויס אין פֿרייד ,
freid in ois zich lozt tsadikim di fun vartenish di
joy in out self lets righteous the of expectation the

און די האָפֿענונג פֿון די רשעים ווערט אונטערגיין.
untergein vet reshoim di fun hofenung di un
disappear will wicked ones the of hope the and

כט אַ באַשיצונג פֿאַר ערלעכקייט איז דער וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg der iz erlechkeit far bashitsung a
Hashem of way the is integrity for shelter a

אָבער אַ ברעך פֿאַר די וואָס טוען אומרעכט.
umrecht tuen vos di far broch a ober
injustice do who the ones for destruction a but

ל דער צדיק ווערט זיך קיין מאָל נישט אויסגליטשן ,
oisglitshn nisht mol kein zich vet tsadik der
slip not time any self will righteous one the

אָבער די רשעים וועלן נישט בלייַבן אין לאַנד.
land in blaibn nisht veln reshoim di ober
land in remain not will wicked ones the but

לא דאָס מויל פֿון דעם צדיק שפּראָצט
shprotst tsadik dem fun moil dos
springs up righteous one the of mouth the

מיט חכמה ,
chochme mit
wisdom with

און די פֿאַרקערטע צונג ווערט פֿאַרשניטן.
farshnitn vert tsung farkerte di un
cut off becomes tongue perverse the and

לב די ליפּן פֿון דעם צדיק וויסן גוטווויליקייט ,
gutvilikeit veisn tsadik dem fun lipn di
favor know righteous one the of lips the

און דאָס מויל פֿון די רשעים – פֿאַרקערטקייט.
farkertkeit reshoim di fun moil dos un
perversity wicked ones the of mouth the and

יא

פֿאַלשע וואָגשאָלן זיַנען די אומווערדיקייט
umverdikeit di zainen vogsholn falshe
abomination the are scales false

פֿון ה ,
Hashem fun
Hashem of

און אַ פֿול געווויכט איז זיַן רָצון .
rotsn zain iz gevicht ful a un
will his is weight full a and

ב קומט מוטווויליקייט, קומט שאַנד ,
shand kumt mutvilikeit kumt
shame comes wilfulness comes

אָבער ביַי די שטילע איז חכמה .
chochme iz shtile di bai ober
wisdom is quiet the by but

27 The Yirat Hashem prolongeth yamim;

but the shanot of the resha'im shall be cut short.

28 The prospect of the tzaddikim shall be simchah,

but the tikveh of the resha'im shall perish.

29 The Derech Hashem is maoz to the blameless,

but destruction shall be to the workers of iniquity.

30 The tzaddik shall never be removed,

but the resha'im shall not inhabit Eretz.

31 The peh *(mouth)* of the tzaddik bringeth forth chochmah,

but the lashon tahpukhot *(distortion)* shall be cut off.

32 The sfatayim *(lips)* of the tzaddik know what is ratzon *(acceptable)*,

but the peh *(mouth)* of the resha'im speaketh tahpukhot *(perversity)*.

11 A balance of mirmah *(dishonesty, deception)* is abomination to Hashem,

but an even shelemah *(perfect stone, just weight)* is His ratzon.

2 When zadon *(pride)* cometh, then cometh kalon *(shame, disgrace)*,

but with the humble is chochmah.

[3] The integrity of the yesharim *(upright ones)* shall guide them,

but the deceit of the bogedim *(treacherous ones)* shall destroy them.

ג דִּי עֲרלעכקייט פֿון דִּי רעכטפֿאַרטיקע וועט זיי פֿירן,
firn zei vet rechtfartikn di fun erlechkeit di
lead them will upright the of integrity the

און דִּי פֿאַרדרייטקייט פֿון דִּי פֿעלשער וועט
vet felsher di fun fardreitkeit di un
will treacherous the of perverseness the and

זיי פֿאַרוויסטן.
farvistn zei
destroy them

[4] Hon *(riches)* profit not in the yom evrah *(day of wrath)*,

but tzedakah *(righteousness)* delivereth from mavet.

ד פֿאַרמעג נוצט נישט אין טאָג פֿון צאָרן,
tsorn fun tog in nisht nutst farmeg
wrath of day in not profits wealth

אָבער גערעכטיקייט איז מציל פֿון טויט.
toit fun matsl iz gerechtikeit ober
death from rescuing is righteousness but

[5] The tzidkat tamim *(righteousness of the blameless)* shall make his derech straight,

but the rasha shall fall by his own evil.

ה דִּי גערעכטיקייט פֿון דעם ערלעכן וועט גלייַך
glaich vet erlechn dem fun gerechtikeit di
straight will upright the of righteousness the

מאַכן זײַן וועג,
veg zain machn
way his make

און דורך זײַן שלעכטיקייט וועט פֿאַלן דער שלעכטער.
shlechter der faln vet shlechtikeit zain durch un
wicked the fall will wickedness his through and

[6] The tzidkat yesharim shall deliver them,

but bogedim *(treacherous ones)* shall be caught in their own evil desire.

ו דִּי גערעכטיקייט פֿון דִּי רעכטפֿאַרטיקע איז זיי מציל,
matsl zei iz rechtfartikn di fun gerechtikeit di
saving them is upright the of righteousness the

און אין זייערע געריקייט וועלן דִּי
di vern gerikeit zeyere in un
the will become evil desire their in and

פֿעלשער באַצוונגען.
batsvungen felsher
captured treacherous

[7] At the mot adam rasha, his tikveh shall perish,

and the expectation of his strong ones perisheth.

ז אַז אַ שלעכטער מענטש שטאַרבט, גייט
geit shtarbt mentsh shlechter a az
goes dies man wicked a when

אונטער זײַן האָפֿענונג,
hofenung zain unter
hope his under

און דער אויסקוק פֿון דִּי תַּקיפֿים גייט אונטער.
unter geit takifim di fun oiskuk der un
under goes strong ones the of expectation the and

[8] The tzaddik is delivered out of tzoros,

but the rashah cometh on to take his place.

ח דער צדיק ווערט אַרויסגעצויגן פֿון אַ צרה,
tsore a fun aroisgetsoign vert tsadik der
trouble a from brought out shall be righteous the

און דער רשע קומט אָן אויף זײַן אָרט.
ort zain oif on kumt roshe der un
place his into upon comes wicked the and

[9] A chanef *(hypocrite, man without G-d)* with his peh *(mouth)* destroyeth his re'a *(neighbor)*,

ט מיטן מויל וויל דער זינדיקער אומברענגען
umbrengen zindiker der vil moil mitn
to destroy sinner the wants mouth with the

זײַן חבֿר,
chever zain
neighbor his

but through da'as *(knowledge)* shall the tzaddikim be delivered.

אָבער דורך פַֿארשטאַנדיקייט וועלן די
di vern farshtandikeit durch ober
the becomes understanding through but

צדיקים דערלייזט.
derleizt tsadikim
redeemed righteous

10 When it goeth well with the tzaddikim, the city rejoiceth,

י אַז די צדיקים איז גוט, פֿרייט זיך די שטאָט,
shtot di zich freit gut iz tsadikim di az
city the self rejoices good is righteous the when

and when the resha'im perish, there is rinnah *(joyful shouting)*.

און אַז די רשעים גייען אונטער איז אַ געזאַנג.
gezang a iz unter geyen reshoim di az un
song a is under go wicked ones the when and

11 By the birkat yesharim the city is exalted,

יא דורך דער ברכה פֿון די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di fun broche der durch
upright the of blessing the through

וועלט אַ שטאָט דערהויבן,
derhoibn shtot a velt
lifted up city a becomes

but it is overthrown by the peh *(mouth)* of the resha'im.

און דורך דעם מויל פֿון די רשעים
reshoim di fun moil dem durch un
wicked ones the of mouth the through and

וועלט זי צעשטערט.
tseshtert zi velt
destroyed it becomes

12 He that is devoid of lev despiseth his re'a,

יב מבֿזה זיין חבֿר, איז דער וואָס אָן שׂכל,
seichel on vos der iz chever zain mevaze
reason without that the one is neighbor his despises

but an ish tevunot holdeth his peace.

אָבער אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט פֿאַרשווייגט.
farshvaigt farshtandikeit mit mentsh a ober
keeps silent understanding with man a but

13 A bringer of rekhil *(gossip)*, revealeth sod *(secrets, confidences)*,

יג דער רכילות-טרייַבער זאָגט אויס אַ סוד,
sod a ois zogt rechiles-traiber der
secret a out tell gossip-spreaders the

but he that is of a ne'eman ruach concealeth the matter.

אָבער דער וואָס האָט אַ טרייַ גענעמיט
gemit trai a hot vos der ober
spirit faithful a has who the one but

פֿאַרדעקט אַ זאַך.
zach a fardekt
matter a covers

14 Where no strategic policy is, the nation falls,

יד אָן אַ פֿירונג פֿאַלט אַ פֿאָלק,
folk a falt firung a on
nation a falls guidance a without

but in the multitude of yoetz *(advisors)* there is teshu'ah *(victory)*.

און הילף איז דורך פֿיל יועצים.
yoetsim fil durch iz hilf un
counselors many through is help and

15 He that is guaranty for a zar shall suffer for it,

טו שלעכט שנייַדט מען אָפּ אַז מע איז ערבֿ
orev iz me az op men shnaidt shlecht
guarantor is one when off one reaps evil

פֿאַר אַ פֿרעמדן,
fremdn a far
stranger a for

and he that hateth pledging collateral is secure.

אָבער דער וואָס האָט פֿיינט גוטזאָגעניש איז זיכער.
zicher iz gutzogenish faint hot vos der ober
secure is striking hands hated has who the one but

[16] An eshet chen retaineth kavod *(honor, respect)*,

but ruthless men retain osher.

[17] The ish chesed *(merciful man)* doeth good to his own nefesh,

but he that is cruel harmeth his own self.

[18] The reshah worketh a wage of sheker,

but to him that soweth tzedakah shall be a sachar emes *(sure reward)*.

[19] As tzedakah *(righteousness)* leadeth to Chayyim,

so he that pursueth ra'ah pursueth it to his own mot *(death)*.

[20] They that are of a perverse lev are an abomination to Hashem,

but such as are upright in their derech are His delight.

[21] Though yad join in yad,

rah shall not go unpunished,

but the zera of the tzaddikim shall be delivered.

[22] As a ring of zahav in the snout of a chazir,

so is an isha yafah which is without ta'am *(judgment, discretion)*.

טז אַ באַחֲנטע פֿרוי קריגט כּבֿוד ,
koved krigt froi bachente a
honor gets woman gracious a

און שטאַרקע קריגן עשירות.
eshires krign shtarke un
wealth get strong ones and

יז זיך אַליין טוט גוטס דער גענאָדיקער מענטש,
mentsh genodiker der guts tut alein zich
man merciful the good does alone self

און זײַן אייגן לײַב פֿאַראומגליקט דער אַכזר .
achzer der farumglikt laib eigen zain un
cruel the troubles body own his and

יח דער רשע פֿאַרדינט פֿאַלשן לוין ,
loin falshn fardint roshe der
wages false earns wicked the

אָבער דער וואָס זייט געראַכטיקייט
gerechtikeit zeit vos der ober
righteousness sows who the one but

– אמתן שׂכר .
sachar emesn
reward true

יט פֿעסטע גערעכטיקייט פֿירט צום לעבן,
lebn tsum firt gerechtikeit feste
life to leads righteousness firm

און דער וואָס יאָגט זיך נאָך בייז, יאָגט
yogt beiz noch zich yogt vos der un
pursues evil after self pursues who the one and

זיך נאָך זײַן טויט .
toit zain noch zich
death his after self

כ אַן אומווערדיקייט בײַ ה זײַנען
zainen Hashem bai umverdikeit an
are Hashem with abomination an

קרומהאַרציקע ,
krumhartsike
crooked-hearted ones

און זײַן רָצון , די וואָס זייער וועג איז ערלעך.
erlech iz veg zeyer vos di rotsn zain un
honest is way their who the ones will his and

כא נאָ דיר מײַן האַנט!
hant main dir na
hand my to you(SG) surely

דעם שלעכטן וועט נישט געשאָנקען ווערן ,
vern geshonken nisht vet shlechtn dem
become go unpunished not will wicked the

אָבער דער זאָמען פֿון די צדיקים ווערט אַנטרונען.
antrunen vert tsadikim di fun zomen der ober
escaped shall be righteous ones the of seed the but

כב אַ גילדערנער נאָזרינג אויפֿן נאָז פֿון אַ חזיר ,
chazir a fun noz oifn nozring gilderner a
pig a of nose on nose ring golden a

איז אַ פֿרוי וואָס איז שיין נאָר אָפּגעטאָן פֿון שׂכל .
seichel fun opgeton nor shein iz vos froi a iz
reason from removed only beautiful is who woman a is

כג דער באַגער פֿון די צדיקים איז רַק גוט ,
gut rak iz tsadikim di fun bager der
good only for is righteous the of desire the

23 The ta'avat tzaddikim is only tov,

די האָפֿענונג פֿון די רשעים איז חוצפּה .
chutspe iz reshoim di fun hofenung di
shameless effrontery is wicked the of hope the

but the tikveh of the resha'im is wrath.

כד פֿאַראַן דער וואָס צעטיילט , און עס
es un tseteilt vos der faran
it and distributes that the one there is

קומט נאָך צו ,
tsu noch kumt
to back comes

24 There is that which scattereth, and yet increaseth more;

און דער וואָס קאַרגט מער ווי מע דאַרף ,
darf me vi mer kargt vos der un
needs one than more withholds who the one and

בלויז צו פֿאַרמינערונג.
farminerung tsu bloiz
reduction to only

and there is that which withholdeth more than is yosher *(rectitude)*, but it leadeth to machsor *(want, need, poverty)*.

כה אַ פֿרייגעביקע זעל ווערט פֿעט ,
fet vert zel fraigebike a
fat becomes soul generous a

25 The nefesh berakhah *(generous person)* shall be made to prosper,

און דער וואָס זעט אָן , ווערט ער אויך געזעט .
gezet oich er vert on zet vos der un
satisfied also he shall be on satiety who the one and

and he that watereth shall be refreshed also himself.

כו דער וואָס האַלט צוריק תּבֿואה , אים
im tvue tsurik halt vos der
him grain back withholds who the one

שילט דאָס פֿאָלק ,
folk dos shilt
people the curse

26 He that withholdeth grain, the people shall curse him,

אָבער אַ ברכה אויפֿן קאָפּ פֿון דעם וואָס פֿאַרקויפֿט.
farkoift vos dem fun kop oifn broche a ober
sells who the one of head on blessing a but

but brocha shall be upon the head of him that selleth it.

כז דער וואָס זוכט גוטס , זוכט גוטווילליקייט ,
gutvilikeit zucht guts zucht vos der
favor seeks good seeks who the one

27 He that diligently seeketh tov procureth ratzon,

און דער וואָס איז אויסן בייז , וועט עס אים אָנקומען .
onkumen im es vet beiz oisn iz vos der un
overtake him it will evil out of is who the one and

but he that seeketh ra'ah, it shall come unto him.

כח דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף זײַן עשירות ,
eshires zain oif zich farzichert vos der
riches his on self trusts who the one

ער וועט פֿאַלן ,
faln vet er
fall will he

28 He that trusteth in his riches shall fall;

און ווי אַ בלאַט וועלן שפּראָצן די צדיקים .
tsadikim di shprotsn veln blat a vi un
righteous the sprout will leaf a like and

but the tzaddik shall flourish like the green leaf.

כט דער וואָס פֿאַראומגליקט זײַן הויז , וועט
vet hoiz zain farumglikt vos der
will house his troubles who the one

אַרבן ווינט ;
vint arben
wind inherit

29 He that troubleth his own bais shall inherit the ruach *(wind)*,

and the fool shall be eved to the chacham lev.

אוּן דער נאַר איז אַ קנעכט ביים קלוגהאַרציקן.
klughartsikn baim knecht a iz nor der un
wise-hearted to the servant a is fool the and

30 The p'ri tzedek is Etz Chayyim,

ל די פֿרוכט פֿון דעם צדיק איז אַ בוים פֿון לעבן,
lebn fun boim a iz tsadik dem fun frucht di
life of tree a is righteous the of fruit the

and he that winneth nefashot is chacham *(wise)*.

אוּן דער וואָס געווינען נפֿשות איז אַ חכם .
chochem a iz nefoshes gevinen vos der un
wise man a is souls gains who the one and

31 If the tzaddik are recompensed on ha'aretz *(the earth)*,

לא זע , דער צדיק קריגט באַצאָלט אויף דער ערד ,
erd der oif batsolt krigt tsadik der ze
earth the on reward gets righteous the behold

much more the rashah and the choteh *(sinner)*.

הײַנט ווי שוין דער רשע אוּן דער זינדיקער!
zindiker der un roshe der shoin vi haint
sinner the and wicked the indeed as today

12 He who loveth musar loveth da'as,

יב דער וואָס האָט ליב , וויסן , האָט
hot visen lib hot vos der
has knowledge love has who the one

ליב מוסר ,
musar lib
instruction love

but he that hateth tokhakhat is ba'ar.

אָבער דער פֿאַרגרעבטער האָט פֿײַנט שטראָף .
shtrof faint hot fargrebter der ober
chastening hate has ignorant one the but

2 A tov *(good man)* obtaineth ratzon *(favor)* from Hashem,

ב דער גוטער קריגט באַווילליקונג פֿון ה ,
Hashem fun bavilikung krigt guter der
Hashem from favor gets good the

but an ish mezimor *(a man of crafty devices)* will He condemn.

אָבער דעם מאַן מיט בייזע געדאַנקען פֿאַרמשפּט ער.
er farmishpet gedanken beize mit man dem ober
he condemns plans evil with man the but

3 An adam shall not be made secure by resha,

ג קיין מענטש קען נישט באַשטיין דורך שלעכטס ,
shlechts durch bashtein nisht ken mentsh kein
wickedness by stand not can man any

but the shoresh tzaddikim shall not be moved.

אָבער דער וואָרצל פֿון די צדיקים רירט זיך נישט.
nisht zich rirt tsadikim di fun vortsel der ober
not self moves righteous the of root the but

4 An aishes chayil is an ateret to her ba'al,

ד אַן אֵשֶׁת-חיל איז די קרוין פֿון איר מאַן ,
man ir fun kroin di iz eshet-cheil an
husband her of crown the is woman of valor a

but she that bringeth shame is like rottenness in his atzmot.

אוּן ווי אַ פֿוילונג אין זײַנע בײנער איז אַ טויגעניכטס .
toigenichts a iz beiner zaine in foilung a vi un
good-for-nothing a is bones his in rot a like and

5 The thoughts of the tzaddikim are right,

ה די מחשבֿות פֿון די צדיקים זײַנען גערעכטיקייט,
gerechtikeit zainen tsadikim di fun machshoves di
justice are righteous the of thoughts the

but the tachbulot *(guidance)* of the resha'im are mirmah *(deceitful)*.

די תּחבולות פֿון די רשעים זײַנען באַטרוג.
batrug zainen reshoim di fun tachbulos di
deceit are wicked the of ruses the

6 The devarim of the resha'im are to lie in wait for dahm,

ו די רייד פֿון די רשעים זײַנען צו לויערן אויף בלוט ,
blut oif loiern tsu zainen reshoim di fun reid di
blood for lurk to are wicked the of words the

but the peh *(mouth)* of the yesharim *(upright ones)* shall deliver them.

אָבער דאָס מויל פֿון די רעכטפֿאַרטיקע איז זיי מציל .
matsl zei iz rechtfartikn di fun moil dos ober
rescues them is upright the of mouth the but

[7] The resha'im are overthrown,
and are no more,

ז דִּי רְשָׁעִים וְוערן אִיבערגעקערט, אוּן זיי
zei un ibergekert vern reshoim di
they and overthrown become wicked the

זיַינען נישטאָ ,
nishto zainen
not there are

but the bais tzaddikim shall stand.

אָבער דאָס הויז פֿון דִי צדיקים וועט באָשטיין.
bashtein vet tsadikim di fun hoiz dos ober
stand will righteous the of house the but

[8] An ish shall be commended
according to his seichel,

ח וועדליק זיַין שׂכל וועט אַ מענטש גלויבט,
geloibt mentsh a vert seichel zain vedlik
praised man a becomes reason his according to

but he that is of a perverse mind
shall be despised.

אוּן דער וואָס אָט אַ פֿאַרדרייט האַרץ, וועט
vert harts fardreit a hot vos der un
becomes heart twisted a has who the one and

צו שפּאָט .
tsu shpot
to laughing stock

[9] He that is lightly esteemed,
and hath an eved,

ט בעסער דער וואָס איז גרינגגעשאַצט אוּן
un gringgeshatst iz vos der beser
and esteemed lightly is who the one better

האָט אַ קנעכט ,
knecht a hot
servant a has

is better than he that honoreth
himself, and lacketh lechem.

אויידער דער וואָס שטעלט זיך פֿאַר אַ נכבד ,
nichbad a far zich shtelt vos der eider
honored a for self presents who the one than

אוּן אים פֿעלט ברויט.
broit felt im un
bread lacks him and

[10] A tzaddik regardeth the nefesh
(life) of his behemah *(beast)*,

י דער גערעכטער קימערט זיך אום דעם לעבן
lebn dem um zich kimert gerechter der
life the about self cares righteous the

פֿון זיַין בהמה ,
beheime zain fun
beast his of

but the compassion of the
resha'im is cruel.

אוּן דאָס האַרץ פֿון דִי רשׁעים איז אומדערבאַרעמדיק.
umderbaremdik iz reshoim di fun harts dos un
unmerciful is wicked the of heart the and

[11] He that worketh his adamah shall
be satisfied with lechem,

יא דער וואָס באַאַרבעט זיַין ערד, האָט ברויט
broit hot erd zain baarbet vos der
bread has land his works who the one

צו זאַט ,
zat tsu
satiation to

but he that chaseth after worthless
persons is devoid of lev.

אוּן דער וואָס יאָגט זיך נאָך פּוסטע זאַכן ,
zachn puste noch zich yogt vos der un
things empty after self pursues who the one and

איז אָן שׂכל .
iz on seichel
is without reason

[12] The resha coveteth the catch
of ra'im *(evil men)*,

יב דער רשׁע גלוסט דאָס געפֿאַנג פֿון דִי שלעכטע,
shlechte di fun gefang dos glust roshe der
evil ones the of catch the desires wicked the

but the shoresh *(root)* of the tzaddikim yieldeth fruit.

אָבער דער וואָרצל פֿון די צדיקים ברענגט איין .
ain brengt tsadikim di fun vortsel der ober
forth brings righteous the of root the but

13 The rah is ensnared by the peysha of his sfatayim,

יג אין אַ פֿאַרזע פֿון ליפּן איז אַ שטרויכלונג
shtroichlung a iz lipn di fun farze a in
pitfall a is lips the of mistake a in

, פֿאַרן שלעכטן
shlechtn faran
the wicked for the

but the tzaddik shall escape from tzoros.

אָבער דער צדיק קומט אַרויס פֿון אַ צרה .
tsore a fun arois kumt tsadik der ober
trouble a of out come righteous the but

14 An ish shall be filled with tov by the fruit of his peh *(mouth)*,

יד פֿון דער פֿרוכט פֿון מענטשנס מויל וועט ער
er vet moil mentshns fun frucht der fun
he will mouth man's of fruit the from

, זיך זעטן מיט גוטס
guts mit zetn zich
good with satisfy self

and the recompence of the hands of adam shall be rendered unto him.

און די טוונג פֿון אַ מענטשנס הענט וועט
vet hent mentshns a fun tuung di un
will hands man's a of doing the and

מען אים אומקערן.
umkeren im men
return him one

15 The derech of a fool is yashar *(right)* in his own eynayim,

טו דער וועג פֿון דעם נאַרן איז גלַיִך אין זיַינע אויגן,
oign zaine in glaich iz narn dem fun veg der
eyes his in straight is fool the of way the

but he that payeth heed unto etzah is chacham *(wise)*.

אָבער דער חכם הערט צו אַן עצה .
eitse an tsu hert chochem der ober
counsel a to listen wise the but

16 A fool's wrath is known immediately,

טז דעם נאַרנס ערגערניש וועלט באַקאַנט אין אייגענעם טאָג,
tog eigenem in bakant vert ergernish narns dem
day same in known becomes vexation fool's the

but a prudent man covereth kalon.

אָבער דער קלוגער פֿאַרדעקט די שאַנד .
shand di fardekt kluger der ober
shame the covers wise the but

17 He that speaketh emunah declareth tzedek,

יז דער וואָס אָטעמט מיט אמת, וועט
vet emes mit otemt vos der
will truth with breathes out who the one

, דערווייַזן די ריכטיקייט
richtikeit di dervaizn
righteouness the show

but an ed shekarim, mirmah.

אָבער דער פֿאַלשער עדות איז אַן אָפּנאַר .
opnar an iz eides falsher der ober
deceiver a is witness false the but

18 There is one who speaketh rash words like the wounding of a cherev,

יח פֿאַראַן דער וואָס פּלאַפּלט ווי
vi plaplt vos der faran
like chatters who the one there is

, שטעך פֿון אַ שווערד
shverd a fun shtech
sword a of stabs

but the lashon of the chachamim promotes marpeh *(healing)*.

אָבער די צונג פֿון קלוגע איז אַ היילונג .
heilung a iz kluge di fun tsung di ober
healing a is wise the of tongue the but

[19] The lip of emes shall be established forever,

יט די ליפּ פֿון אמת ווערט באַשטיין אויף אייביק,
eibik oif bashtein vet emes fun lip di
ever for stand will truth of lip the

but a lashon sheker is but for a moment.

אָבער אויף אַ רגע איז די צונג פֿון ליגן.
lign fun tsung di iz rege a oif ober
lies of tongue the is moment a for but

[20] Mirmah *(deceit)* is in the lev of them that plot rah,

כ אָפּגענאַרט ווערט דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos vert opgenart
the ones of heart the becomes deceived

וואָס טראַכטן בייז,
beiz trachtn vos
evil think who

but to the counsellors of shalom is simchah.

אָבער בײַ די וואָס באַראָטן פֿריד, איז אַ פֿרייד.
freid a iz frid barotn vos di bai ober
joy a is peace counsel who the ones with but

[21] There shall no harm befall the tzaddik,

כא דעם צדיק ווערט נישט אײַנפֿאַלן קיין
kein ainfaln nisht vet tsadik dem
any collapse not will righteous the

שום אומרעכט,
umrecht shum
injustice kind of

but the resha'im shall be filled with rah.

אָבער די רשעים זײַנען פֿול מיט בייז.
beiz mit ful zainen reshoim di ober
evil with full are wicked the but

[22] Sfatayim *(lips)* of sheker are to'evah to Hashem,

כב אַן אומוועראיקייט בײַ ה׳ זײַנען ליגנערישע ליפּן,
lipn lignerishe zainen Hashem bai umverdikeit an
lips lying are Hashem to abomination an

but they that deal emunah *(faithfully, truthfully)* are His delight.

און זײַן רָצון, די וואָס באַגייען זיך
zich bageyen vos di rotsn zain un
selves conduct who the ones delight his and

וואָרהאַפֿטיק.
vorhaftik
truthfully

[23] A prudent man concealeth da'as,

כג אַ קלוגער מענטש פֿאַרדעקט די קענטשאַפֿט,
kenshaft di fardekt mentsh kluger a
knowledge the conceals man prudent a

but the lev kesilim *(mind of fools)* preaches folly.

אָבער דאָס האַרץ פֿון די נאַרן רופֿט אויס די טיפֿשות.
tipshes di ois ruft narn di fun harts dos ober
folly the out calls fool the of heart the but

[24] The yad of the kharutzim *(diligent ones)* shall rule,

כד די האַנט פֿון די פֿלייסיקע וועט געוועלטיקן,
geveltikn vet fleisike di fun hant di
rule will diligent the of hand the

but the remiyyah *(deceitfully lazy man)* shall be put to forced labor.

און די אָפּגעלאָזטע וועט ווערן צו צינדז .
tsindz tsu vern vet opgelozte di un
forced labor to become will lazy the and

[25] Anxiety in the lev ish causeth depression,

כה איז דאָ אַ זאָרג אין עמיצנס האַרצן, זאָל
zol hartsn emitsns in zorg a do iz
shall heart someone's in worry a there is

מען זי פֿאַרדריקן,
fardrikn zi men
suppress it one

but a davar tov cheers it up.

וואָרעם אַ גוט וואָרט מאַכט זי פֿרייליך.
freilech zi macht vort gut a vorem
joyful it makes word good a whereas

כו דער צדיק געפֿינט אויס פֿון
fun ois gefint tsadik der
from out finds righteous the

זײַן חבֿר ,
chever zain
neighbor his

26 The tzaddik prevaileth advantageously over his neighbor,

און דער ווענ פֿון די רשעים פֿאַרפֿירט זיי .
zei farfirt reshoim di fun veg der un
them leads astray wicked the of way the and

but the derech resha'im leads them astray.

כז דער אָפּגעלאָזטער וועט נישט כאַפּן זײַן פֿאַנג ,
fang zain chapn nisht vet opgelozter der
game his catch not will lazy the

27 The remiyyah roasteth not that which he took in hunting,

און דאָס טײַערסטע גוטס פֿון אַ מענטשן איז פֿלײַסיק זײַן .
zain flaisik iz mentshn a fun guts taierste dos un
to be diligent is man a of goods precious the and

but diligence is the precious possession of man.

כח אין דעם שטעג פֿון גערעכטיקייט איז לעבן ,
lebn iz gerechtikeit fun shteg dem in
life is righteousness of path the in

28 In the orach tzedakah *(way of righteousness)* is chayyim,

און אויפֿן שליאַך פֿון איר ווענ איז נישטאָ קיין טויט .
toit kein nishto iz veg ir fun shliach oifn un
death any not there is path its of way on the and

and in the derech netivot *(pathway)* thereof there is no mavet.

יג
13 אַ קלוגער זון לאָזט זיך מוסר פֿון פֿאָטער ,
foter fun musar zich lozt zun kluger a
father from correction self allows son wise a

A ben chacham heareth his musar av,

אָבער דער שפּעטער ווײל נישט הערן אַ בייזער .
beizer a hern nisht vil shpeter der ober
rebuke a hear not will scoffer the but

but a scoffer heareth not ge'arah *(scolding, rebuke)*.

ב פֿון דער פֿרוכט פֿון זײַן מויל עסט אַ
a est moil zain fun frucht der fun
a eats mouth his of fruit the from

מענטש גוטס ,
guts mentsh
good things man

2 An ish shall eat tov by the fruit of his peh,

אָבער דער באַגער פֿון די פֿאַלשער איז אומרעכט.
umrecht iz felsher di fun bager der ober
injustice is deceivers the of desire the but

but the nefesh of the bogedim shall eat chamas.

ג דער וואָס פּאַסט אויף זײַן מויל , פֿאַרהיט זײַן זעל ,
zel zain farhit moil zain oif past vos der
soul his protects mouth his on guards who the one

3 He that is shomer over his peh *(mouth)* guards his nefesh,

דער וואָס שפּאַרט אויף זײַנע ליפּן, אויף אים
im oif lipn zaine oif shpart vos der
him upon lips his on opens wide who the one

וועט זײַן אַ בראָך .
broch a zain vet
destruction a be will

but he that openeth wide his sfatayim *(lips)* shall have ruin.

ד די זעל פֿון דעם פֿויל גאַרט און האָט גאָרנישט,
gornisht hot un gart foiln dem fun zel di
nothing has and desires sluggard the of soul the

4 The nefesh of the atzel desireth, and hath nothing,

אָבער די זעל פֿון די פֿלייסיקע ווענ ווערן פֿעט.
fet vern vet fleisike di fun zel di ober
fat become will diligent the of soul the but

but the nefesh of the kharutzim shall have ample provision.

ה דער צדיק האָט פֿײַנט אַ פֿאַלש ווארט,
vort falsh a faint hot tsadik der
word false a hate has righteous the

5 A tzaddik hateth sheker,

but a wicked man is shamefully loathsome, and bringeth disgrace.

און דער רשע פֿירט זיך מיאוס
un der roshe firt zich mies
and the wicked conducts self disgustingly
און שענדלעך .
un shendlech
and shamefully

[6] Tzedakah is guard over him whose derech is blameless,

[ו] רעכטפֿאַרטיקייט פֿאַרהיט דעם וואָס זיין
rechtfartikeit farhit dem vos zain
uprightness guards the one whose his
וועג איז ערלעך,
veg iz erlech
way is honest

but wickedness overthroweth the chattat *(sinner)*.

און שלעכטיקייט פֿאַרדרייט דעם זינדיקן .
un shlechtikeit fardreit dem zindikn
and wickedness twists the sinner

[7] There is one who maketh himself out to be rich, yet hath nothing;

[ז] פֿאַראַן דער וואָס שטעלט זיך רײַך און
faran der vos shtelt zich raich un
there is who the one presents self rich and
האָט גאָרנישט,
hot gornisht
has nothing

there is one that maketh himself out to be poor, yet hath hon rav *(great wealth)*.

דער וואָס שטעלט זיך אָרים ביי
der vos shtelt zich orim bai
the one who presents self poor with
אַ גרויס פֿאַרמעג.
a grois farmeg
a great wealth

[8] The riches of an ish is kofer *(ransom)* for his nefesh *(life)*,

[ח] אַן אויסלייז פֿאַר אַ מענטשנס לעבן איז זײַן עשירות,
an oisleiz far a mentshns lebn iz zain eshires
an ransom for a man's life is his riches

but the poor heareth no threat.

אָבער דער אָרעמאַן הערט צו מאָל נישט
ober der oreman hert tsu mol nisht
but the poor person hears to time not
קיין אָנגעשריי .
kein ongeshrei
any threat

[9] The ohr *(light)* of the tzaddik rejoiceth,

[ט] די ליכטיקייט פֿון די צדיקים איז פֿרייליך,
di lichtikeit fun di tsadikim iz freilech
the light of the righteous is joyful

but the ner *(lamp)* of the resha'im *(wicked)* shall be put out.

אָבער דאָס ליכט פֿון די רשעים לעשט
ober dos licht fun di reshoim lesht
but the light of the wicked ones extinguishes
זיך אויס.
zich ois
self out

[10] By zadon *(pride)* cometh only contention,

[י] דורך מוטווילקייט מאַכט מען בלויז אָן קריג ,
durch mutvilikeit macht men bloiz on krig
through wilfulness makes one only on quarrel

but with the teachable is chochmah.

אָבער ביי די איבערלייגטע איז חכמה .
ober bai di iberleigte iz chochme
but with the thoughtful is wisdom

[11] Hon *(wealth)* gotten by dishonesty shall be diminished,

[יא] אַ רײַכטום פֿון דער לופֿט וועט געמינערט ,
a raichtum fun der luft vert geminert
a riches from the air becomes diminished

but he that gathereth incrementally shall have an increment.

אָבער דער וואָס קלייבט ביסלעכווייז פֿאַרמערט.
farmert bislechvaiz klaibt vos der ober
increases little by little gathers who the one but

12 Hope deferred maketh the lev sick,

יב אַ פֿאַרצויגענע ווארטענish מאַבט קראַנק דאָס האַרץ,
harts dos krank macht vartenish fartsoigene a
heart the sick makes expectation deferred a

but when the ta'avah *(desire)* cometh, it is an Etz Chayyim *(Tree of Life)*.

און אַ בוים פֿון לעבן איז אַ באַגער ווען קומט אָן .
on kumt vos bager a iz lebn fun boim a un
to pass comes that desire a is life of tree a and

13 He who despiseth the davar shall be destroyed,

יג דער וואָס פֿאַראַכט דאָס ווארט, אים
im vort dos faracht vos der
to him word the despises who the one

וועט געשען בייז,
beiz geshen vet
evil happen will

but he that feareth the mitzvah shall be rewarded.

אָבער דער וואָס האָט מורא פֿאַרן געבאָט ,
gebot faran moire hot vos der ober
commandment before the fear has who the one but

ער וועט באַלוינט ווערן.
vern baloint vet er
be rewarded will he

14 The torat chacham is a makor chayyim,

יד די לערנונג פֿון דעם חכם איז אַ קוואַל פֿון לעבן,
lebn fun kval a iz chochem dem fun lernung di
life of fountain a is wise the of teaching the

to turn one away from the snares of mavet.

זיך אָפּצוקערן פֿון די נעצן פֿון טויט .
toit fun netsn di fun optsukeren zich
death of snares the from to turn away self

15 Seichel tov giveth favor,

טו אַ גוטער שכל גיט צו חן ,
chein tsu git seichel guter a
favor to gives understanding good a

but the derech bogedim *(way of traitors)* is hard.

אָבער דער וועג פֿון די פֿעלשער איז האַרט.
hart iz felsher di fun veg der ober
hard is deceivers the of way the but

16 Every prudent man acts with da'as,

טז יעטוועדער קלוגער פֿירט זיך מיט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit mit zich firt kluger yetveder
understanding with self conducts wise one every

but a kesil *(fool)* displays his folly.

אָבער דער נאַר שפּרייט אויס די טיפֿשות.
tipshes di ois shpreit nor der ober
folly the out spreads fool the but

17 A malach rasha falleth into rah *(trouble)*,

יז אַן אומערלעכער שליח וועט אַרײַנפֿאַלן
arainfaln vet sheliech umerlecher an
fall will messenger unreliable an

אין אַן אומגליק,
umglik an in
calamity a into

but a tzir emunim *(trustworthy envoy)* is marpeh *(healing)*.

און אַ טרײַער געשיקטער איז אַ היילונג .
heilung a iz geshikter traier a un
healing a is messenger faithful a and

18 Poverty and shame shall be to him that disdains musar,

יח אָרימקייט און שאַנד האָט דער וואָס מיידט
maidt vos der hot shand un orimkeit
avoids who the one has shame and poverty

, אויס מוסר
musar ois
instruction out

but he that is shomer over tokhakhat *(reproof)* shall be honored.

אוּן דער וואָס אַכט אויף שטראָף
un der vos acht oif shtrof
and the one who pays attention to reproof

ווּעט קריגן כּבֿוד .
vet krign koved
will get honor

[19] The ta'avah *(desire, longing)* fulfilled is sweet to the nefesh,

יט אַ געבראָכענע תּאווה איז ווויל פֿאַר דער זעל ,
a gebrochene teive iz voil far der zel
a desire is sweet to the soul

but it is to'evat kesilim *(the abomination of fools)* to depart from rah.

אָבער אַן אומווערדיקייט בייַ נאַרן איז זיך אָפּקערן
ober an umverdikeit bai narn iz zich opkeren
but an abomination to fools is to turn away

פֿון שלעכטס.
fun shlechts
from evil

[20] He that walketh with chachamim shall be wise,

כ דער וואָס גייט אום מיט קלוגע , ווועט קלוג ווערן ,
der vos geit um mit kluge vet klug vern
the one who goes about with wise ones will become wise

but a companion of kesilim *(fools)* shall come to harm.

אוּן דער וואָס חבֿרט זיך מיט נאַרן , ווועט
un der vos chavert zich mit narn vet
and the one who associates with self fools will

פֿאַראומגליקט ווערן.
farumglikt vern
be driven to ruin

[21] Ra'ah *(disaster)* pursueth chatta'im *(sinners)*,

כא די זינדיקע יאָגט נאָך דאָס בייז ,
di zindike yogt noch dos beiz
the sinners pursue after the evil

but tov is the reward of the tzaddikim.

אוּן די צדיקים באַצאָלט מען גוטס.
un di tsadikim batsolt men guts
and the righteous repays one good

[22] A tov *(good man)* leaveth an inheritance to his bnei banim,

כב דער גוטער לאָזט ירושה פֿאַר קינדס-קינדער ,
der guter lozt yerushe far kinds-kinder
the good leaves inheritance for grandchildren

and the wealth of the choteh *(sinner)* is laid up for the tzaddik.

אוּן באַהאַלטן פֿאַרן צדיק איז דער פֿאַרמעג
un bahaltn faran tsadik iz der farmeg
and stored for the righteous is the wealth

פֿון דעם זינדיקן .
fun dem zindikn
of the sinner

[23] Rav ochel *(much food)* is in the untilled ground of the poor,

כג פֿיל שפּייז ברענגט דער אָקער פֿון די אָרימע,
fil shpaiz brengt der aker fun di orime
much food brings the field of the poor

but for want of mishpat *(justice)* it is swept away.

אוּן ריַכטום ווערט אָפּגעטאָן דורך אומגערעכטיקייט.
un raichtum vert opgeton durch umgerechtikeit
and wealth shall be removed through unrighteousness

[24] He that spareth his shevet *(rod)* hateth bno *(his son)*,

כד דער וואָס קאַרגט זיַין רוט, האָט פֿיַינט זיַין זון ,
der vos kargt zain rut, hot faint zain zun
the one who withholds his rod, has hates his son

but he that loveth him is diligent in his musar *(discipline)*.

אוּן דער וואָס האָט אים ליב , שטראָפֿט
un der vos hot im lib shtroft
and the one who has him love disciplines

אים באַצייַטנס.
im batsaitns
him early

מוסר
musar
correction

כה דער צדיק עסט ביז זיין לייב וועלט זאַט ,
zat vert laib zain biz est tsadik der
satisfied shall be body his until eats righteous the

און דעם בויך פון די רשעים פעלט אויס.
ois felt reshoim di fun boich dem un
out lacks wicked the of belly the and

יד

אַ קלוגע וויַיב בויט אויף איר הויז ,
hoiz ir oif boit vaib kluge a
house her on builds wife wise a

און אַ נאַרינטע צעשטערט עס מיט אירע הענט .
hent ire mit es tseshtert narinte a un
hands her with it destroys foolish a and

ב דער וואָס גייט אין זיין רעכטפֿאַרטיקייט, האָט
hot rechtfartikeit zain in geit vos der
has uprightness his in goes who the one

מורא פֿאַר ה ,
Hashem far moire
Hashem before fear

און דער וואָס זיינע וועגן זיַינען פֿאַרדרייט,
fardreit zainen vegen zaine vos der un
perverted are ways his who the one and

פֿאַראַכט אים.
im faracht
him despises

ג אין נאַרנס מויל איז אַ שטעקן פֿאַר זיין גאווה,
gaive zain far shtekn a iz moil narns in
pride his for rod a is mouth fool's in

און די ליפּן פון די קלוגע פֿאַרהיטן זיי .
zei farhitn kluge di fun lipn di un
them protect wise the of lips the and

ד אָן אָקסן איז די קריפּע לייִדיק,
leidik korite di iz oksen on
empty trough the is oxen without

און פיל תּבֿואה איז אין כּוח פון דעם אָקס.
oks dem fun koiech in iz tvue fil un
ox the of strength in is grain much and

ה אַ באַגלויבטער עדות נאַרט נישט אָפּ,
op nisht nart eides bagloibter a
off not deceives witness trustworthy a

און מיט אָפּנאַרעניש אָטעמט דער
der otemt opnarenishn mit un
the breathes out lies with and

פֿאַלשער עדות .
eides falsher
testimony false

ו דער שפּעטער זוכט חכמה און נישטאָ ,
nishto un chochme zucht shpeter der
there is none and wisdom seeks scoffer the

און וויסן איז גרינג דעם פֿאַרשטאַנדיקן.
farshtandikn dem gring iz visen un
discerning for the easy is knowledge and

ז גיי אַוועק פון אַ מענטשן אַ נאַר,
nor a mentshn a fun avek gei
fool a man a from away go

25 The tzaddik *(righteous)* eateth to the satisfying of his nefesh *(soul)*,

but the beten *(stomach)* of the resha'im shall want.

14 Chachmot nashim buildeth her bais,

but the foolish pulleth it down with her hands.

2 He that walketh in his yashar feareth Hashem,

but he that is devious in his drakhim despiseth Him.

3 In the peh *(mouth)* of the fool is a rod of ga'avah *(pride)*,

but the sfatayim *(lips)* of the chachamim shall be shomer over them and preserve them.

4 Where no oxen are, the evus *(feeding trough)* is clean,

but much increase is by the ko'ach of the shor *(ox)*.

5 An ed emunim will not lie,

but an ed sheker will utter lies.

6 A scoffer seeketh chochmah, and findeth it not,

but da'as cometh easily unto him that is discerning.

7 Go from the presence of an ish kesil,

when thou perceivest not in him the sfatayim *(lips)* of da'as *(knowledge)*.

סיַידן ווילסט נישט קענען
kenen nisht vilst saidn
to know not you want unless

פַֿארשטאַנדיקע ליפֿן.
lipn farshtandike
lips sensible

[8] The chochmah of the prudent is to understand his derech,

ח די חכמה פֿון דעם קלוגן איז אין באַטראַכטן זײַן וועג,
veg zain batrachtn in iz klugn dem fun chochme di
way his considering in is wise the of wisdom the

but the folly of kesilim is mirmah *(deceit)*.

און די טיפֿשות פֿון דעם נאַרן איז אין באַטרוג .
batrug in iz narn dem fun tipshes di un
deception in is fool the of folly the and

[9] Fools mock at guilt,

ט ביַי די נאַרן איז זינד אַ פֿירשפּרעכער,
firshprecher a zind iz narn di bai
advocate a sin is fools the by

but among the yesharim *(upright ones)* there is ratzon *(favor)*.

און צווישן די רעכטפֿאַרטיקע – גוטווילקייט.
gutvilikeit rechtfartikn di tsvishn un
goodwill upright the among and

[10] The lev knoweth its own bitterness,

י דאָס האַרץ וויס איר אייגענע ביטערקייט,
biterkeit eigene ir veis harts dos
bitterness own its knows heart the

and a zar *(stranger)* doth not share its simchah.

און אין איר שׂימחה קען זיך אַ פֿרעמדער נישט מישן .
mishn nisht fremder a zich ken simche ir in un
mix not stranger a self can joy its in and

[11] The bais of the resha'im shall be shmad,

יא דאָס הויז פֿון די רשעים וועלט פֿאַרטיליקט,
fartilikt vert reshoim di fun hoiz dos
destroyed is wicked the of house the

but the ohel of the yesharim shall flourish.

און דאָס געצעלט פֿון די רעכטפֿאַרטיקע בליט .
blit rechtfartikn di fun getselt dos un
blooms upright the of tent the and

[12] There is a derech *(road)* which seemeth yashar *(right)* unto an ish,

יב פֿאַראַן אַ וועג וואָס שײַנט צו זײַן רעכטפֿאַרטיק
rechtfartik zain tsu shaint vos veg a faran
right be to appears that way a there is

פֿאַר אַ מענטש,
mentsh a far
man a for

but the acharit *(latter end, future)* thereof are the drakhim of mavet.

און זײַן סוף זײַנען וועגן פֿון טויט .
toit fun vegen zainen sof zain un
death of ways are end its and

[13] Even in sekhok *(laughter)* the lev is sad,

יג אַפֿילו ביַים לאַכן טוט וויי דאָס האַרץ,
harts dos vei tut lachn baim afile
heart the ache does laughing during the even

and the acharit *(latter end)* of that simchah is grief.

און דער סוף פֿון שׂימחה איז טרויער.
troier iz simche fun sof der un
sorrow is joy of end the and

[14] The sug *(backslider, faithless one)* in lev is filled with his own drakhim *(roads)*,

יד פֿון זײַנע וועגן וועט געזעטיקט ווערן דער
der vern gezetikt vet vegen zaine fun
the become sated will ways his from

פֿאַלשהאַרציקער,
falshhartsiker
false-hearted

but an ish tov shall be satisfied from above himself.

און דער גוטער מענטש פֿון וואָס אין אים.
im in vos fun mentsh guter der un
him in what from man good the and

15 The naive believeth every davar,

but the prudent looketh with care to his steps.

16 A chacham feareth, and departeth from rah,

but the kesil throweth off restraint and is arrogantly reckless.

17 He that is quick-tempered dealeth folly,

and an ish mezimot *(a man of crafty schemes)* is hated.

18 The naive inherit folly,

but the prudent are crowned with da'as.

19 The ra'im will bow before the tov'im,

and the resha'im at the she'arim of the tzaddik.

20 The poor is hated even by his own re'a *(neighbor)*,

but the oisher hath many friends.

21 He that despiseth his re'a sinneth,

but he that is kind to the anayim *(needy ones)*, happy is he.

22 Do they not go astray that plot rah?

טו אַ נאַר גלויבט אַלצדינג ,
altsding gloibt nor a
everything believes fool a

אָבער דער קלוגער באַטראַכט זײַן טריט.
trit zain batracht kluger der ober
steps his considers wise the but

טז דער חכם שׂיִט זיך , און קערט זיך
zich kert un zich shait chochem der
self turns and self fears wise the

אָפּ פֿון שלעכטס,
shlechts fun op
evil from away

און דער נאַר נעמט זיך איבער, און איז זיכער.
zicher iz un iber zich nemt nor der un
sure is and over self takes fool the and

יז אַ גיכער כּעסן באַגייט נאַרישקייט,
narishkeit bageit kesn gicher a
folly commits angry one quick-tempered a

און אַ מענטש מיט בייזע געדאַנקען ווערט פֿאַרהאַסט.
farhast vert gedanken beize mit mentsh a un
hated becomes plans evil with man a and

יח לײַכטזיניקע אַרבן נאַרישקייט,
narishkeit arben laichtzinike
folly inherit simple

און קלוגע באַקרײנען זיך מיט קענטשאַפֿט .
kenshaft mit zich bakreinen kluge un
knowledge with selves crown wise ones and

יט די שלעכטע בייגן זיך פֿאַר די גוטע,
gute di far zich beigen shlechte di
good the before selves bow bad the

און די רשעים פֿאַר די טויערן פֿון צדיק .
tsadik fun toiern di far reshoim di un
righteous of the gates the before wicked the and

כ אַפֿילו ביַי זײַן חבֿר ווערט פֿאַרהאַסט
farhast vert chever zain bai afile
hated shall be neighbor his by even

דער אָרעמאַן ,
oreman der
poor person the

און די גוטע פֿרײַנט פֿון עושר זײַנען פֿיל .
fil zainen oysher fun fraint gute di un
many are the rich of friends good the and

כא דער וואָס איז מבֿזה זײַן חבֿר , זינדיקט,
zindikt chever zain mevaze iz vos der
sins neighbor his despises is who the one

און דער וואָס לײַטזעליקט די געדריקטע, אַז
az gedrikte di laitzelikt vos der un
how oppressed the has pity on who the one and

ווויל איז צו אים!
im tsu iz voil
him to is blessed

כב פֿאַר וואָר, די וואָס טראַכטן בייז בלאָנדזשען,
blondzhen beiz trachtn vos di vor far
go astray evil think who the ones truly for

But chesed and emes shall be to them that plan tov.	אוּן גענאָד אוּן טרײַשאַפֿט פֿאַר די וואָס טראַכטן גוטס.	*guts trachtn vos di far traishaft un genod un* good think who the ones for faithfulness and mercy and
[23] In all hard work there is profit,	כג אין יעטוועדער אָנשטרענג איז דאָ אַ נוץ ,	*nuts a do iz onshtreng yetveder in* benefit a there is effort every in
but idle chatter of the sfatayim *(lips)* tendeth only to makhsor *(poverty, want)*.	אָבער ליפּנגערייד איז בלויז צום שאָדן.	*shodn tsum bloiz iz lipngereid ober* loss to only is lip talk but
[24] The ateret chachamim is their riches,	כד אַ קרוין פֿאַר די חכמים איז זייער עשירות,	*eshires zeyer iz chachomim di far kroin a* wealth their is wise the for crown a
but the foolishness of kesilim is folly.	די טיפֿשות פֿון די נאַרן בלײַבט טיפֿשות.	*tipshes blaibt narn di fun tipshes di* folly remains fools the of folly the
[25] An ed emes *(true witness)* saveth nefashot *(souls, lives)*,	כה אַן אמתער עדות ראַטעוועט נפֿשות ,	*nefoshes ratevet eides emeser an* souls saves witness truthful a
but a lying witness is a betrayer.	אָבער דער וואָס אָטעמט מיט ליגנס איז אַן אָפּנאַר .	*opnar an iz ligns mit otemt vos der ober* deceiver a is lies with breathes out who the one but
[26] In the Yirat Hashem is strong confidence,	כו אין מורא פֿאַר ה׳ איז אַ שטאַרקער בטחון ,	*bitochen shtarker a iz Hashem far moire in* confidence strong a is Hashem before fear in
and his banim shall have a place of refuge.	און פֿאַר די קינדער וועט עס זיין אַ באַשיצונג .	*bashitsung a zain es vet kinder di far un* shelter a be it will children the for and
[27] The Yirat Hashem is a makor chayyim *(fountain of life)*	כז מורא פֿאַר ה׳ איז אַ קוואַל פֿון לעבן,	*lebn fun kval a iz Hashem far moire* life of fountain a is Hashem before fear
to turn one away from the snares of mavet.	זיך אָפּצוקערן פֿון די נעצן פֿון טויט .	*toit fun netsn di fun optsukeren zich* death of snares the from turn away to
[28] In the multitude of people is the glory of a melech,	כח אין פֿיל פֿאָלק איז די פּראַכט פֿון דעם מלך ,	*melech dem fun pracht di iz folk fil in* king the of glory the is people much in
but in the lack of subjects is the ruin of the prince.	אוּן אָן פֿאָלק איז אַ בראָך פֿאַר פֿירשט.	*firsht faran broch a iz folk on un* prince for the ruin a is people without and
[29] He that is slow to wrath	כט דער וואָס איז איינגעהאַלטן אין צאָרן ,	*tsorn in aingehaltn iz vos der* anger in slow is who the one
is of rav tevunah *(great understanding)*,	האָט גרויס פֿאַרשטאַנדיקייט,	*farshtandikeit grois hot* understanding great has
but he that is angrily impulsive	אוּן דער וואָס האָט אַ קורץ געמיט ,	*gemit kurts a hot vos der un* temper short a has who the one and
exalteth folly.	קלײַבט אויף נאַרישקייט.	*narishkeit oif klaibt* folly up gathers
[30] A lev marpeh *(sound mind)* is life to the basar,	ל אַ געזונט פֿאַרן לײַב איז אַ געלאָסן האַרץ,	*harts gelasn a iz laib faran gezunt a* heart calm a is body for the health a

but kinah *(envy)* is the rottenness of the atzmot *(bones)*.

אוּן אַ פֿוילונג אִין דִי בֵּיינער אִיז קנאה.
kine iz beiner di in foilung a un
envy is bones the in rotting a and

31 He that oppresseth the dal *(poor)* showeth contempt for his Oseh *(Maker)*,

לא דער וואָס דריקט דעם אָרעמאַן, לעסטערט
lestert oreman dem drikt vos der
blasphemes poor the oppresses who the one

זײַן באַשעפֿער,
Bashefer zain
Creator his

but he that honoreth Him is kind to the evyon *(needy)*.

אוּן דער וואָס דערבאַרעמט זיך אויפֿן אבֿיון,
evyon oifn zich derbaremt vos der un
needy on self has mercy who the one and

גיט אִים כּבֿוד.
koved im git
honor him gives

32 The reshah is banished in his ra'ah,

לב אִין זײַן אומגליק ווערט געשטויסן דער רשע,
roshe der geshtoisn vert umglik zain in
wicked the pushed becomes calamity his in

but the tzaddik hath refuge in his mot *(death)*.

אָבער דער צדיק איז באַשיצט ביז אין זײַן טויט.
toit zain in biz bashitst iz tsadik der ober
death his in until protected is righteous the but

33 In the lev of the discerning reposes chochmah,

לג אִין האַרצן פֿון פֿאַרשטאַנדיקן רוט די חכמה,
chochme di rut farshtandikn fun hartsn in
wisdom the rests discerning of heart in

but that which is in kesilim is made known.

אָבער וואָס אינעווייניק ביי די נאַרן ווערט באַקאַנט.
bakant vert narn di bai ineveinik vos ober
known becomes fools the among inside what but

34 Tzedakah exalteth a nation,

לד גערעכטיקייט דערהייבט אַ פֿאָלק,
folk a derheibt gerechtikeit
nation a exalts righteousness

but chattat *(sin)* is a reproach to any people.

אוּן זינד איז די שאַנד פֿון אומות.
umes fun shand di iz zind un
peoples of disgrace the is sin and

35 The ratzon melech *(king's favor)* is toward an eved maskil *(a wise servant)*,

לה דעם מלכס גוטווילליקייט איז צום
tsum iz gutvilikeit melechs dem
to the is favor king's the

קלוגן קנעכט,
knecht klugn
servant wise

but his wrath is against him that bringeth shame.

אוּן זײַן גרימצאָרן וועט זײַן אויפֿן טויגעניכטס.
toigenichts oifn zain vet grimtsorn zain un
good-for-nothing on the be will wrath his and

15

A soft answer turneth away chemah *(wrath)*;

טו אַ וויכער ענטפֿער האַלט אָפּ צאָרן,
tsorn op halt entfer veicher a
anger off holds answer soft a

but harsh devarim stir up anger.

אוּן אַ פֿאַרדראָסיק וואָרט ברענגט אויף כּעס.
kaas oif brengt vort fardrosik a un
anger on brings word irritating a and

2 The lashon of chachamim useth da'as aright,

ב די צונג פֿון די קלוגע איז ווויסקענעוודיק,
voilkenevdik iz kluge di fun tsung di
knowledgeable is wise the of tongue the

but the peh *(mouth)* of kesilim *(fools)* poureth out folly.

אוּן דאָס מויל פֿון נאַרן גאַווערט טיפֿשות.
tipshes gavert narn fun moil dos un
folly pours forth fools of mouth the and

[3] The eynayim of Hashem are in kol makom *(every place)*,

ג אין יעטוועדער אָרט זיינען די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di zainen ort yetveder in
Hashem of eyes the are place every in

watching the ra'im and the tovim.

זיי זעען די שלעכטע און די גוטע.
gute di un shlechte di zeen zei
good the and bad the see they

[4] A marpeh lashon *(a tongue of healing)* is an Etz Chayyim,

ד אַ מילדע צונג איז אַ בוים פֿון לעבן,
lebn fun boim a iz tsung milde a
life of tree a is tongue gentle a

but selef *(perversity)* therein is crushing to the ruach *(spirit)*.

און פֿאַלשקייט אויף איר איז אַ ברעך פֿאַרן גייסט.
gaist faran broch a iz ir oif falshkeit un
spirit for the break a is it upon falsehood and

[5] A fool spurns his musar av,

ה דער נאַר פֿאַראַכט זיין פֿאָטערס מוסר ,
musar foters zain faracht nor der
instruction father's his despises fool the

but he that is shomer over tokhakhat *(reproof)* is prudent.

און דער וואָס אַכט אויף שטראָף איז געשיידט.
geshait iz shtrof oif acht vos der un
wise is reproof to pays attention who the one and

[6] In the bais of the tzaddik is much treasure,

ו אין הויז פֿון דעם צדיק איז גרויס רייכטום ,
raichtum grois iz tsadik dem fun hoiz in
abundance great is righteous the of house in

but in the revenues of the rashah is trouble.

און אין איינקום פֿון רשע איז אַ צרה .
tsore a iz roshe fun ainkum in un
trouble a is wicked of the increase in the and

[7] The sfatayim *(lips)* of chachamim disperse da'as,

ז די ליפּן פֿון די קלוגע פֿאַרשפּרייטן קענטשאַפֿט ,
kenshaft farshpreitn kluge di fun lipn di
knowledge spread wise the of lips the

but the lev of kesilim doeth not so.

און דער שׂכל פֿון די נאַרן – נישט ריכטיקס.
richtiks nisht narn di fun seichel der un
right not fools the of reason the and

[8] The zevach of the resha'im is a to'evah to Hashem,

ח דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון די רשעים איז
iz reshoim di fun shlachtopfer dos
is wicked ones the of slaughter sacrifice the

אַן אומוועדיקייט בייַ ה ,
Hashem bai umverdikeit an
Hashem to abomination an

but the tefillah *(prayer)* of the yesharim is His delight.

און די תּפֿילה פֿון רעכטפֿאַרטיקע איז זיין רָצון .
rotsn zain iz rechtfartikn fun tfile di un
delight his is upright of prayer the and

[9] The derech rashah is a to'evah unto Hashem,

ט אַן אומוועדיקייט בייַ ה איז דער וועג
veg der iz Hashem bai umverdikeit an
way the is Hashem to abomination an

פֿון דעם רשע ,
roshe dem fun
wicked the of

but He loveth him that pursueth tzedakah.

און דעם וואָס יאָגט זיך נאָך געראַטנקייט האָט ער ליב .
lib er hot gerechtikeit noch zich yogt vos dem un
love he has righteousness after self pursues who the one and

[10] Musar is grievous unto him that forsaketh the orach *(way)*,

י אַ בייזע שטראָף איז פֿאַר דעם וואָס
vos dem far iz shtrof beize a
who the one for is punishment grievous a

פֿאַרלאָזט דעם וועג,
veg dem farlozt
way the abandons

and he that hateth tokhakhat *(reproof)* shall die.

דער וואָס האָט פַיינט מוסר וועט שטאַרבן.
shtarbn vet musar faint hot vos der
die will discipline hate has who the one

11 Sheol and Avaddon are before Hashem,

יא די שְׁאוֹל און דער אָפגרונט זיינען פֿאַר ה׳,
Hashem far zainen opgrunt der un Sheol di
Hashem before are pit the and Sheol the

how much more then the hearts of Bnei Adam?

היַינט ווי שוין די הערצער פֿון
fun hertser di shoin vi haint
of hearts the already as how much more

מענטשנקינדער!
mentshnkinder di
children of men the

12 A scoffer loveth not one that correcteth him,

יב דער שפּעטער האָט נישט ליב מע זאָל אים שטראָפֿן,
shtrofn im zol me lib nisht hot shpeter der
reprove him shall one love not has scoffer the

neither will he go unto chachamim.

ער וויל נישט גיין צו חכמים.
chachomim tsu gein nisht vil er
wise men to to go not wants he

13 A lev same'ach maketh a cheerful countenance,

יג אַ פֿריילעך האַרץ מונטערט אויף דעם פּנים,
ponem dem oif muntert harts freilech a
face the up cheers heart joyful a

but by sorrow of the lev the ruach is broken.

און פֿון האַרצקלעמעניש ווערט דאָס געמיט דערשלאָגן.
dershlogn gemit dos vert hartsklemenish fun un
stricken spirit the becomes heartache from and

14 The lev of him that hath understanding seeketh da'as,

יד דאָס האַרץ פֿון דעם פֿאַרשטאַנדיקן זוכט קענטניש,
kenshaft zucht farshtandikn dem fun harts dos
knowledge seeks discerning the of heart the

but the peh *(mouth)* of kesilim feedeth on folly.

און דאָס מויל פֿון די נאַרן פּיטערט זיך אויף טיפּשות.
tipshes oif zich fitert narn di fun moil dos un
folly on self feeds fools the of mouth the and

15 All the days of the oni are ra'im,

טו אַלע טעג פֿון דעם אָרעמאַן זיינען שלעכטע,
shlechte zainen oreman dem fun teg ale
bad are poor person the of days all

but he that is of a tov lev hath a mishteh tamid *(a continual feast)*.

אָבער ביי דעם וואָס האָט אַ פֿריילעך האַרץ
harts freilech a hot vos dem bai ober
heart joyful a has who the one with but

איז תּמיד אַ סעודה.
sude a tamid iz
feast a always is

16 Better is little with the Yirat Hashem

טז בעסערווינציק מיט מורא פֿאַר ה׳,
Hashem far moire mit vintsik beser
Hashem before fear with little better

than otzar rav *(great treasure)* and trouble therewith.

איידער אַ גרויסער אוצר מיט צעטומלטקייט דערבײַ.
derbai tsetumltkeit mit oitser groiser a eider
therewith tumult with treasure great a than

17 Better is a meal of yarak *(vegetables)* where love is,

יז בעסער אַ מאָלצײַט פֿון גרינס וווּ ליבשאַפֿט איז דאָ,
do iz libshaft vu grins fun moltsait a beser
there is love where greens of meal a better

than a fatted calf and sinah *(hatred)* therewith.

איידער אַ געשטאָפּטער אָקס מיט שינאה דערבײַ.
derbai sine mit oks geshtopter a eider
therewith hatred with ox fattened a than

18 An ish chemah *(angry man)* stirreth up madon *(strife)*,

יח אַ כּעסן מאַכט אָן שטרײַט,
shtrait on macht kesn a
conflict about makes angry one an

but he that is slow to anger pacifies a quarrel.

אוֹן אַן אײַנגעהאַלטענער אין צאָרן שטילט אײן קריג .
krig ein shtilt tsorn in aingehaltener an un
quarrel one stills anger in restrained one and

19 The derech *(road)* of the atzel *(sluggard, lazy one)* is a thorny hedge,

יט דער וועג פֿון דעם פֿויל־ן איז ווי פֿאַרצאַמט
fartsamt vi iz foiln dem fun veg der
fenced like is sluggard the of way the

מיט דערנער,
derner mit
thorns with

but the orach yesharim *(way of the upright)* is a highway.

אָבער דער שטעג פֿון דעם רעכטפֿאַרטיקן איז אויסגעגלייַכט .
oisgeglaicht iz rechtfartikn dem fun shteg der ober
made smooth is righteous the of path the but

20 A ben chacham maketh glad an av,

כ אַ קלוגער זון דערפֿרייט דעם פֿאָטער,
foter dem derfreit zun kluger a
father the gladdens son wise a

but a kesil adam despiseth immo.

אוֹן אַ נאַרישער מענטש איז מבֿזה זײַן מוטער .
muter zain mevaze iz mentsh narisher a un
mother his despises is man foolish a and

21 Folly is simchah to him that is destitute of lev,

כא נאַרישקייט איז אַ פֿרייד בײַ דעם וואָס פֿעלט שׂכל ,
seichel felt vos dem bai freid a iz narishkeit
reason lacks who the one to joy a is folly

but an ish tevunah walketh uprightly.

אָבער אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט גייט גלײַך .
glaich geit farshtandikeit mit mentsh a ober
straight goes understanding with man a but

22 Without counsel, plans go amiss,

כב אָן באַראָט ווערן טראַכטונגען פֿאַרשטערט,
farshtert trachtungen vern barot on
frustrated plans become counsel without

but in the multitude of yo'atzim *(counsellors)* they are established.

אוֹן דורך פֿיל יוֹעצים קומען זיי צו שטאַנד .
shtand tsu zei kumen yoetsim fil durch un
establishment to they come counselors many through and

23 An ish hath simchah in the apt reply of his peh *(mouth)*,

כג אַ מענטש האָט פֿרייד פֿון דעם ענטפֿער פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun entfer dem fun freid hot mentsh a
mouth his of answer the from joy has man a

and a timely davar, mah tov *(how good!)*

אוֹן אַ וואָרט אין דער צײַט – ווי גוט דאָס איז!
iz dos gut vi tsait der in vort a un
is that good how time the in word a and

24 The Orach Chayyim leads upward to the wise,

כד דער וועג פֿון לעבן איז אַרויף צו פֿאַרן קלוגן ,
klugn faran tsu aroif iz lebn fun veg der
wise for the to upward is life of way the

in order that he may depart from Sheol beneath.

כדי זיך אָפּצוקערן פֿון דער שְׁאוֹל אונטן .
unten Sheol der fun optsukeren zich kedei
below Sheol the from to turn away self so that

25 Hashem will destroy the bais of the proud,

כה דאָס הויז פֿון די שטאָלצע ריַיסט ה׳ אויס,
ois Hashem raist shtoltse di fun hoiz dos
out Hashem tears proud the of house the

but he will maintain the boundary of the almanah.

אוֹן ער שטעלט אויף דעם גרענעץ פֿון דער אַלמנה .
almone der fun grenets dem oif shtelt er un
widow the of boundary the up stands he and

26 The thoughts of the rah are a to'evah to Hashem,

כו אַן אומוועדיקייט בײַ ה׳ זײַנען
zainen Hashem bai umverdikeit an
are Hashem to abomination an

מחשבֿות פֿון בייז,
beiz fun machshoves
evil of thoughts

but the words of the tehorim *(pure ones)* are pleasant.

אוּן רִיין בֵּיי אִים זײַנען ווערטער פֿון ליבלעכקייט .
liblechkeit fun verter zainen im bai rein un
pleasantness of words are him to clean and

27 He that is greedy of unjust gain troubleth his own bais,

כז זײַן הויז פֿאַראומגליקט דער וואָס איז
iz vos der farumglikt hoiz zain
is who the one brings trouble to house his

גײַציק נאָך געווין ,
gevin noch gaitsik
dishonest gain after greedy

but he that hateth mattanot *(bribes)* shall live.

אוּן דער וואָס האָט פֿײַנט מתּנות ווועט לעבן.
lebn vet matonus faint hot vos der un
live will gifts hated has who the one and

28 The lev tzaddik studieth how to answer,

כח דאָס האַרץ פֿון דעם צדיק קלערט-נאָך צו ענטפֿערן,
entfern tsu klert-noch tsadik dem fun harts dos
answer to ponders righteous the of heart this

but the peh *(mouth)* of the resha'im poureth out evil things.

אוּן דאָס מויל פֿון רשעים גאָווערט בייזעניש .
beizenishn gavert reshoim fun moil dos un
evil pours forth wicked ones of mouth the and

29 Hashem is far from the resha'im,

כט ווײַט איז ה פֿון רשעים ,
reshoim fun Hashem iz vait
wicked ones from Hashem is far

but He heareth the tefillah of the tzaddikim.

אָבער די תּפֿילה פֿון צדיקים הערט ער.
er hert tsadikim fun tfile di ober
he hears righteous ones of prayer the but

30 The ohr *(light)* of the eynayim rejoiceth the lev,

ל אָ ליכט אין די אויגן איז דער וואָס דערפֿרייט דאָס האַרץ,
harts dos derfreit vos der iz oign di in licht a
heart the gladdens which that is eyes the in light a

and a good report giveth health to the etzem.

אַ גוטע בשׂורה מאַכט פֿעט דאָס געביין .
gebein dos fet macht besoire gute a
bone the fat makes news good a

31 The ozen that heareth the tokhakhat chayyim *(reproof of life)*

לא דאָס אויער וואָס הערט צו דעם מוסר פֿון לעבן,
lebn fun musar dem tsu hert vos oier dos
life of instruction the to listens that ear the

lodgeth among chachamim.

ווועט צווישן די חכמים רוען .
ruen chachomim di tsvishn vet
dwell wise ones the among will

32 He that refuseth musar despiseth his own nefesh,

לב דער וואָס מײַדט אויס מוסר , פֿאַראַכט זײַן זעל,
zel zain faracht musar ois maidt vos der
soul his despises discipline out avoids who the one

but he that heareth tokhakhat *(reproof)* getteth lev.

אוּן דער וואָס הערט צו שטראָף, קריגט שׂכל .
seichel krigt shtrof tsu hert vos der un
reason gets reproof to listens who the one and

33 The Yirat Hashem is the musar of chochmah;

לג מורא פֿאַר ה איז די מוסר פֿון חכמה ,
chochme fun musar di iz Hashem far moire
wisdom of instruction the is Hashem before fear

and before kavod *(honor)* is anavah *(humility)*.

אוּן פֿאַר כּבֿוד קומט ענווה .
anives kumt koved far un
humility comes honor before and

16 The plans of the lev belong to adam,

טז דעם מענטשנס זײַנען די צוגרייטענישן פֿון האַרצן,
hartsn fun tsugreitenishn di zainen mentshns dem
heart of preparations the are man's the

and the answer of the lashon is from Hashem.

אָבער פֿון ה איז דער ענטפֿער דער צונג .
tsung der fun entfer der iz Hashem fun ober
tongue the of answer the is Hashem of but

[2] All the drakhei ish are pure in his own eynayim,

ב אַלע וועגן פֿון אַ מענטשן זײַנען ריין אין זײַנע אויגן,
oign zaine in rein zainen mentshn a fun vegen ale
eyes his in clean are man a of ways all the

but Hashem weigheth the ruchot.

אָבער ה פֿאָרשט די גײַסטער.
gaister di forsht Hashem ober
spirit the examines Hashem but

[3] Commit thy ma'asim *(works)* unto Hashem,

ג לייג אַרויף דײַנע טוונגען אויף ה ,
Hashem oif tuungen daine aroif leig
Hashem on works your upon set down

and thy plans shall be established.

און דײַנע מחשבֿות וועלן צו שטאַנד קומען .
kumen shtand tsu veln machshoves daine un
come establishment to will plans your and

[4] Hashem works out all things for Himself,

ד אַלץ האָט ה געמאַכט פֿאַר זיך צווועק ,
tsvek zain far gemacht Hashem hot alts
purpose his for made Hashem has everything

indeed, even the rasha *(wicked)* for the Yom Ra'ah *(day of evil)*.

און אויך דעם רשע פֿאַרן טאָג פֿון בייז.
beiz fun tog faran roshe dem oich un
evil of day for the wicked the also even

[5] Every one that is proud in lev

ה אַן אומווערדיקייט בײַ ה איז איטלעכער
itlecher iz Hashem bai umverdikeit an
everyone is Hashem to abomination an

is to'evat Hashem;

וואָס האָט אַ האָפֿערדיק האַרץ;
harts hoferdik a hot vos
heart haughty a has who

though yad join in yad, he shall not go unpunished.

נאָ דיר מײַן האַנט! אים וועט נישט
nisht vet im hant main dir na
not will him hand my to you(SG) here

געשאָנקען וועלן .
vern geshonken
become go unpunished

[6] By chesed and emes avon is purged,

ו דורך גענאָד און אמת וועלט זינד פֿאַרגעבן,
fargebn zind vert emes un genod durch
forgiven sin shall be truth and grace by

and by the Yirat Hashem men depart from rah.

און דורך מורא פֿאַר ה קערט מען זיך
zich men kert Hashem far moire durch un
oneself one turns Hashem before fear by and

אָפּ פֿון שלעכטס.
shlechts fun op
evil from away

[7] When drakhei ish please Hashem,

ז אַז ה באַווילקט די וועגן פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun vegen di bavilikt Hashem az
man a of ways the approves Hashem when

He maketh even his oyevim to be in shalom with him.

מאַכט ער אָפֿילו זײַנע פֿײַנט שלום מיט אים.
im mit sholem faint zaine afile er macht
him with peace enemies his even he makes

[8] Better is a little with tzedakah

ח בעסער ווינציק דורך גערעכטיקייט ,
gerechtikeit durch vintsik beser
righteousness by little better

than great revenues without mishpat *(justice)*.

אַיידער פֿיל הכנָסות דורך אומרעכט.
umrecht durch hchnosut fil eider
injustice through income much than

[9] The lev adam plans his derech,

ט דעם מענטשנס האַרץ דענקט זײַן וועג,
veg zain denkt harts mentshns dem
way his thinks heart man's the

but Hashem directeth his steps.

אָבער ה לענקט זײַן טריט.
trit zain lenkt Hashem ober
step his directs Hashem but

[10] A kesem *(oracle)* is on the sfatayim *(lips)* of Melech,

י אַ כישוף איז אויפֿן מלכס ליפֿן,
lipn melechs oifn iz kishef a
lips king's on the is divination an

his peh *(mouth)* must not betray mishpat.

זײַן מויל פֿעלשט נישט בײַם משפּט .
mishpot baim nisht felsht moil zain
judgment at the not errs mouth his

[11] A just weight and balance are Hashem's,

יא ריכטיקע וואָג און וואָגשאָלן זײַנען פֿון ה ,
Hashem fun zainen vogsholn un vog richtike
Hashem from are scales and weight honest

all the weights of the bag are His concern.

זײַן וועלק זײַנען אַלע וואָגשטיינער פֿון בייטל.
baitl fun vogshteiner ale zainen verk zain
bag of weights all are work his

[12] It is to'evat melachim to commit resha *(wickedness)*,

יב אַן אומוועדיקייט בײַ מלכים איז טאָן שלעכטס,
shlechts ton iz mlochim bai umverdikeit an
evil do is kings to abomination an

for the kisse is established through tzedakah.

וואָרעם דורך גערעכטיקייט באַשטייט דער טראָן .
tron der bashteit gerechtikeit durch vorem
throne the endures righteousness through because

[13] Sfatayim *(lips)* of tzedek are the delight of melachim;

יג דער רָצון פֿון מלכים איז אויף ריכטיקע ליפֿן,
lipn richtike oif iz mlochim fun rotsn der
lips right on is kings of will the

and they love him that speaketh yesharim *(upright things)*.

און דעם וואָס רעדט די ריכטיקייט האָבן זיי ליב .
lib zei hobn richtikeit di redt vos dem un
love they have righteouness the speaks who the one and

[14] The wrath of a melech is as malachim of mavet,

יד דער גרימצאָרן פֿון מלך איז אַ מלאך-המות ,
malach-hmut a iz melech fun grimtsorn der
angel of death an is king of the wrath the

but an ish chacham will appease it.

אָבער אַ קלוגער מאַן שטילט אים אײַן .
ain im shtilt man kluger a ober
down him calms man wise a but

[15] In the light of the countenance of melech is chayyim,

טו אין שײַן פֿון מלכס פּנים איז לעבן,
lebn iz ponem melechs fun shain in
life is face king's of the light in

and his favor is like the cloud of a spring rain.

און זײַן גוטווילקייט איז ווי אַ וואָלקן פֿון שפּעטרעגן.
shpetregn fun volken a vi iz gutvilikeit zain un
late rain of cloud a like is favor his and

[16] How much better is it to acquire chochmah than gold,

טז ווי בעסער זיך אײַנצוקויפֿן חכמה איידער גאָלד!
gold eider chochme aintsukoifn zich beser vi
gold than wisdom acquire to better how

and acquiring binah *(understanding)* a better choice than kesef!

און זיך אײַנצוקויפֿן שׂכל איז בילכער
bilcher iz seichel aintsukoifn zich un
more desirable is reason acquire to and

ווי זילבער.
zilber vi
silver than

[17] The mesilat yesharim *(highway of the upright)*

יז דער שטעג פֿון די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di fun shteg der
upright the of path the

is to depart from rah;

איז זיך אָפּצוקערן פֿון שלעכטס,
shlechts fun optsukeren zich iz
evil from turn away to is

he that guards his derech is shomer over his nefesh *(soul)*.

דער וואָס היט זײַן זעל, פּאַסט
der vos hit zain zel past
who the one watches over his soul watches out

אויף זײַן וועג.
oif zain veg
on his way

[18] Ga'on *(pride)* goeth before shever *(destruction)*,

יח פֿאַר אַ ברואָך קומט שטאָלץ,
far a broch kumt shtolts
a before destruction comes pride

and a ruach of haughtiness before a fall.

און פֿאַר אַן אַניידערפֿאַל, אַ האָפֿערדיק געמיט.
un far an aniderfal a hoferdik gemit
and before a fall an haughty a spirit

[19] Better it is to be of a humble ruach among the anayim,

יט בעסער אַ נידעריק געמיט צווישן די באַשיידענע,
beser a niderik gemit tsvishn di basheidene
better a lowly spirit among the humble

than to divide the plunder with the proud.

אײדער טיילן רויב מיט די שטאָלצע.
eider teiln roib mit di shtoltse
than to share plunder with the proud

[20] He that wisely heeds the Davar shall find tov *(good)*,

כ דער וואָס אַכט אויף דעם וואָרט,
der vos acht oif dem vort
the who the one pays attention to the word

וועט געפֿינען גוטס,
vet gefinen guts
will find good

and he who trusteth in Hashem, happy is he.

און דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף ה׳,
un der vos farzichert zich oif Hashem
and the one who trusts self in Hashem

אַז ווויל איז צו אים!
az voil iz tsu im
how blessed is he to him

[21] The chacham lev shall be called prudent,

כא מיטן קלוגהאַרציקן טרעפֿט זיך דער
mitn klughartsikn treft zich der
with the wise-hearted meets oneself the

פֿאַרשטאַנדיקער,
farshtandiker
person with understanding

and the sweetness of the sfatayim *(lips)* adds to learning.

און זיסקייט פֿון ליפּן מערט לערנונג.
un ziskeit fun lipn mert lernung
and sweetness of lips the increases instruction

[22] Seichel is a Makor Chayyim unto him that hath it,

כב שׂכל איז אַ קוואַל פֿון לעבן פֿאַר דעם
seichel iz a kval fun lebn far dem
seichel is a fountain of life for the one

וואָס האָט עס,
vos hot es
who has it

but the musar *(instruction, discipline)* of fools is folly.

און נאַרישקייט איז אַ שטראָף פֿאַר נאַרן.
un narishkeit iz a shtrof far narn
and folly is a punishment for fools

[23] The lev chacham guides his peh *(mouth)*,

כג דאָס האַרץ פֿון דעם חכם מאַכט קלוג זײַן מויל,
dos harts fun dem chochem macht klug zain moil
the heart of the wise makes wise his mouth

and addeth learning to his sfatayim *(lips)*.

און מערט לערנונג אויף זײַנע ליפּן.
un mert lernung oif zaine lipn
and increases instruction on his lips

כד הָאֲנִיקזאַפּט זײַנען ליבלעכע רייד ,
reid libleche zainen honikzaft
words pleasant are honey sap

זיס פַֿאַר דער זעל , און אַ היילונג פַֿאַרן געביין .
gebein faran heilung a un zel der far zis
bones for the healing a and soul the to sweet

[24] Pleasant words are as a honeycomb,

sweet to the nefesh, and marpeh *(healing)* to the atzmot *(bones)*.

כה פַֿאַראַן אַ וועג וואָס איז גלַיִך ביים מענטשן ,
mentshn baim glaich iz vos veg a faran
man to the right is that way a there is

און זײַן סוף זײַנען וועגן פֿון טויט .
toit fun vegen zainen sof zain un
death of ways are end its and

[25] There is a derech that seemeth yashar *(right)* before an ish,

but its acharit *(future, latter end)* is the drakhei mavet.

כו דער הונגער פֿון אַרבעטער אַרבעט אין אים ,
im in arbet arbeter fun hunger der
him in work worker of hunger the

וואָרעם זײַן מויל טרײַבט אים אָן .
on im traibt moil zain vorem
on him drives mouth his because

[26] The nefesh *(appetite)* of the laborer works for him,

for his peh *(mouth)* of hunger driveth him on.

כז דער נידערטרעכטיקער מענטש גראָבט אויס בייז ,
beiz ois grobt mentsh nidertrechtiker der
evil out digs man worthless the

און אויף זײַן ליפּ איז ווי אַ בראַנדפֿײַער .
brandfaier a vi iz lip zain oif un
burning fire a like is lip his on and

[27] An ish Beliya'al diggeth up ra'ah,

and in his sfatayim *(lips)* there is as a scorching eish.

כח דער מענטש פֿון פַֿארקערטקייט מאַכט
macht farkertkeit fun mentsh der
makes perversity of man the

קריג , אָן
krig on
strife brings about

[28] A perverse ish soweth madon *(strife, dissension)*,

and a whisperer separateth close friends.

און דער אונטערהעצער צעשיידט גוטע פֿרײַנט .
fraint gute tsesheidt unterhetser der un
friends good separates gossip the and

כט דער מאַן פֿון אומרעכט רעדט אָן זײַן חבֿר ,
chever zain on redt umrecht fun man der
neighbor his on speaks injustice of man the

[29] An ish chamas enticeth his re'a,

and leadeth him into the derech that is not good.

און פֿירט אים אויפֿן נישט גוטן וועג .
veg gutn nisht oifn im firt un
way good not on the him leads and

ל דער וואָס דריקט-צו די אויגן ,
oign di drikt-tsu vos der
eyes the winks who the one

[30] He winking his eynayim to plot perverse things,

compressing his sfatayim *(lips)*,

איז דאָס אויסצוקלערן פַֿארקערטקייט ;
farkertkeit oistsuklern dos iz
perversity to devise this is

דער וואָס בייסט די ליפּן , ווײַל אויספֿירן שלעכטס .
shlechts oisfirn vil lipn di baist vos der
evil accomplish wants lips the bites who the one

bringeth ra'ah to pass.

לא אַ שיינע קרוין איז אַ גראָער קאָפּ ;
kop groer a iz kroin sheine a
head grayheaded a is crown beautiful a

[31] The silvery hair is an ateret tiferet;

אויפֿן וועג פֿון געראָטקייט ווערט זי געפֿונען .
gefunen zi vert gerechtikeit fun veg oifn
found it is righteousness of way on the

it is found in the derech tzedakah.

[32] He that is slow to anger
לב בעסער אַן איינגעהאַלטענער אין צאָרן
tsorn in aingehaltener an beser
anger in restrained a better

is better than the gibbor;
, גיבור אַ עסער איידער
gibor a eider
mighty warrior a than

and he that ruleth his ruach
, געמיט זיין איבער וואָס דער און
gemit zain iber geveltikt vos der un
spirit his over rules who the one and

than he that captures a city.
. שטאָט אַ באַצווינגט וואָס דער עסער איידער
shtot a batsvingt vos der eider
city a conquers who the one than

[33] The goral is cast into the kheyk *(lap)*,
לג אין שוים וואַרפט מען דעם גורל,
goirl dem men vorft shoim in
lot the one casts lap in

but the whole decision thereof is from Hashem.
. אָבער פֿון ה איז זיין יעטוועדער באַשייד
basheid yetveder zain iz Hashem fun ober
decision every its is Hashem from but

17 Better is a dry crust, and quietness therewith,
יז בעסער אַ טרוקענער ביסן און שלווה דערבייַ ,
derbai shalve un bisn trukener a beser
therewith tranquility and morsel dry a better

than a bais full of zevakhim *(sacrificial religious meals)* with strife.
איידער אַ הויז פֿול מיט זבחים
zevachim mit ful hoiz a eider
food of sacrifices with full house a than

און קריג דערמיט.
dermit krig un
with it strife and

[2] An eved maskil *(wise servant)* shall have rule over a ben that causeth shame,
ב אַ קלוגער קנעכט געוועלטיקט איבער אַ זון אַ
a zun a iber geveltikt knecht kluger a
a son a over rules servant wise a

טויגענישטס ,
toigenichts
good-for-nothing

and shall have a share of the nachalah among the achim.
. ירושה חלק אַ ער קריגט ברידער די צווישן און
yerushe chelek a er krigt brider di tsvishn un
inheritance share of a he gets brothers the among and

[3] The crucible is for kesef, and the furnace for zahav,
ג אַ טיגל פֿאַר זילבער, און אַ שמעלצאויוון פֿאַר גאָלד,
gold far shmeltsoivn a un zilber far tigl a
gold for smelting oven a and silver for furnace a

but Hashem is the testor of hearts.
. אָבער די הערצער פרוווט ה
Hashem pruvet hertser di ober
Hashem tests hearts the but

[4] An evildoer giveth heed to false sfatayim *(lips)*,
ד דער שלעכטסטוער הערט זיך איין צו דער ליפּ פֿון אומרעכט,
umrecht fun lip der tsu ain zich hert shlechtstuer der
injustice of lips the to in self listens evildoer the

and a sheker *(liar)* giveth ear to a spiteful lashon.
. פֿאַרברעך fun tsung der tsu horcht ligner der
farbrech transgression of tongue the to listens liar the

[5] He who mocketh the poor showeth contempt for his Oseh *(Maker)*,
ה דער וואָס שפּאָט פֿון אַן אָרעמאַן ,
oreman an fun shpot vos der
poor person a of mocks who the one

לעסטערט זיין באַשעפֿער;
Bashefer zain lestert
Creator his blasphemes

and he that gloats at calamities shall not go unpunished.

דעם וואָס פֿרייט זיך אויף אַ בראָך , וועט
vet broch a oif zich freit vos dem
will destruction a on self rejoices who the one

נישט געשאָנקען ווערן .
vern geshonken nisht
become go unpunished not

6 Bnei banim are the ateret of zekenim;

ו די קרון פֿון אַלטע לייַט זײַנען קינדס-קינדער ,
kinds-kinder zainen lait alte fun kroin di
grandchildren are people old of crown the

and the tiferet of banim are their avot.

און די צירונג פֿון קינדער זײַנען זייערע עלטערן.
eltern zeyere zainen kinder fun tsirung di un
parents their are children of jewelry the and

7 Eloquent speech becometh not a naval *(fool)*,

ז דעם מנוואול פּאַסט נישט די שפּראַך פֿון ברייטקייט ,
breitkeit fun shprach di nisht past menuvl dem
excessiveness of speech the not suits scoundrel the

much less do lying sfatayim *(lips)* a ruler.

נאָך ווינציקער דעם נדיבֿן די שפּראַך פֿון ליגן.
lign fun shprach di nadivn dem vintsiker noch
lies of speech the noble person the less still

8 A shochad *(gift, bribe)* is like a charm in the eynayim of him that hath it:

ח אַ חן-דימענט איז שוחד אין די אויגן פֿון זײַן בַּעַל ;
Baaln zain fun oign di in shochad iz chein-diment a
owner its of eyes the in a bribe is charming gift a

wherever he turneth, he prospereth.

ווּהין נאָר מע קערט זיך דערמיט באַגליקט מען .
men baglikt dermit zich kert me nor vuhin
one succeeds therewith oneself turns one only wherever

9 He that covereth a peysha *(transgression)* seeketh love;

ט דער וואָס זוכט ליבשאַפֿט, פֿאַרדעקט אויף זינד ,
zind oif fardekt libshaft zucht vos der
sin over covers love seeks who the one

but he that repeateth a matter separateth the best of friends.

און דער וואָס חזרט איבער גערייד ,
gereid iber chazert vos der un
conversation over repeats who the one and

צעשיידט גוטע פֿרײַנט .
fraint gute tsesheidt
friends good separates

10 Ge'arah *(scolding)* goeth deeper into a meiven

י אַ בייזער ווירקט מער אויפֿן פֿאַרשטאַנדיקן,
farshtandikn oifn mer virkt beizer a
discerning on the more works rebuke a

than a hundred blows into a kesil *(fool)*.

ווי הונדערט קלעפּ אויפֿן נאַרן .
narn oifn klep hundert vi
fools on the blows hundred than

11 A rah seeketh only rebellion;

יא רַק דער וויידערשפּעניקער זוכט בייז ,
beiz zucht vidershpeniker der rak
evil seeks rebellious the one only

therefore a merciless malach shall be sent to him.

אָבער אַן אומדערבאַרעמדיקער שליח וועט
vet sheliech umderbaremdiker an ober
will messenger merciless a but

אָנגעשיקט ווערן אויף אים.
im oif vern ongeshikt
him upon become sent

12 Let an ish meet a dov robbed of her cubs

יב בעסער אַ מענטשן זאָל אָנטרעפֿן אַ בערינטע
berinte a ontrefn zol mentshn a beser
mother bear a meet shall man a better

באַרויבט פֿון אירע יונגע ,
yunge ire fun baroibt
young her of robbed

rather than a kesil in his folly.

אֲבִי נִשְׁט אַ נאַר מִט זײַן טִיפֿשׁות.
tipshes zain mit nor a nisht abi
folly his with fool a not rather than

[13] He who rewardeth ra'ah for tovah,

יג דער וואָס קערט אום אַ רָעה פֿאַר אַ טובֿה,
toive a far roeh a um kert vos der
good a for evil an back returns who the one

ra'ah shall not depart from his bais.

וועט זיך נישט אָפּטאָן בייז פֿון זײַן הויז .
hoiz zain fun beiz opton nisht zich vet
house his from evil depart not self will

[14] The beginning of madon *(strife)* is like releasing mayim,

יד ווי מע לאָזט לויז וואַסער איז דער אָנהייב
onheib der iz vaser loiz lozt me vi
beginning the is water release lets one like

פֿון מחלוקות ,
mchlukut fun
disputes of

therefore stop contention before a quarrel begins.

דערום , איידער דער קריג ברעכט אויס, לאָז אָפּ .
op loz ois brecht krig der eider derum
stop let out breaks war the before therefore

[15] He that justifieth the rashah,

טו דער וואָס מאַכט גערעכט דעם שולדיקן ,
shuldikn dem gerecht macht vos der
guilty the righteous makes who the one

און דער וואָס מאַכט
macht vos der un
makes who the one and

and he that condemneth the tzaddik,

שולדיק דעם גערעכטן ,
gerechtn dem shuldik
righteous the guilty

even they both are to'evah to Hashem.

זיי ביידע זײַנען אַן אומוועדיקייט ביַי ה .
Hashem bai umverdikeit an zainen beide zei
Hashem with abomination an are both they

[16] Why is there the purchase price in the yad of a kesil *(fool)* to acquire chochmah,

טז וואָס טויג געלט אין דעם נאַרנס האַנט אויף
oif hant narns dem in gelt toig vos
on hand fool's the in money worth what

צו קויפֿן חכמה ,
chochme koifn tsu
wisdom buy to

seeing he hath no lev for it?

אַז קיין שׂכל איז נישטאָ ?
nishto iz seichel kein az
not there is reason any when

[17] The re'a *(friend)* loveth at all times,

יז אין אַלע צײַטן איז אַ חבֿר אַ גוטער פֿריַינט,
fraint guter a chever a iz tsaitn ale in
friend good a friend a is times all in

and a brother is born for tzarah *(adversity)*.

אָבער פֿאַר אַ צרה איז אַ ברודער געבאָרן.
geborn bruder a iz tsore a far ober
born brother a is trouble a for but

[18] Adam devoid of lev shaketh hands in pledge,

יח אַ מענטש אָן שׂכל איז דער וואָס גיט אַ האַנט,
hant a git vos der iz seichel on mentsh a
hand a gives who the one is reason without man a

and becometh the security deposit for his neighbor.

וואָס איז ערֵבֿ אַן ערבֿות פֿאַר זײַן חבֿר .
chever zain far eorvut an orev iz vos
friend his for guarantor a guarantor is who

[19] He loveth peysha *(transgression, sin)* that loveth strife,

יט דער וואָס האָט ליב קריג , האָט ליב פֿאַרברעך ,
farbrech lib hot krig lib hot vos der
transgression love has strife love has who the one

and he that maketh his threshold high seeketh shever *(fracture)*.

דער וואָס מאַכט הויך זײַן טיר , זוכט אַ ברעאָך .
broch a zucht tir zain hoich macht vos der
destruction a seeks door his high makes who the one

[20] He that hath a crooked mind findeth no tov,

כ דער וואָס האָט אַ קרום האַרץ, וועט נישט
nisht vet harts krum a hot vos der
not will heart crooked a has who the one

געפֿינען קיין גוטס,
guts kein gefinen
good any find

and he that hath a deceitful lashon falleth into ra'ah.

און דער וואָס דרייט מיט דער צונג , וועט
vet tsung der mit dreit vos der un
will tongue the with turns who the one and

אַריַינפֿאַלן אין בייז.
beiz in arainfaln
evil into fall in

[21] He that begetteth a kesil doeth it to his sorrow,

כא דער וואָס געבערט אַ נאַרן, איז דאָס צו זײַן קומער,
kumer zain tsu dos iz narn a gebert vos der
grief his to that is fool a begets who the one

and the avi naval hath no simchah.

און דער פֿאָטער פֿון דעם נידערטרעכטיקן האָט
hot nidertrechtikn dem fun foter der un
has base the of father the and

נישט קיין נַחַת .
Nachat kein nisht
joy any not

[22] A lev same'ach doeth tov like a medicine,

כב אַ פֿרייליך האַרץ איז אַ גוטע רפֿואה ,
refue gute a iz harts freilech a
healing good a is heart joyful a

but a downcast ruach drieth up the bones.

און אַ דערשלאָגן געמיט טריקנט אויס דאָס גבעיין .
gebein dos ois triknt gemit dershlogn a un
bones the out dries spirit stricken a and

[23] A rasha accepts a shochad *(bribe)* out of the kheyk *(bosom)*,

כג דער רשע נעמט אָן שוחד אויסן בוזעם ,
buzem oisn shochad on nemt roshe der
bosom out of the a bribe on accepts wicked the

to pervert the orkhot mishpat *(paths of justice)*.

צו פֿאַרדרייען די וועגן פֿון גערעכטיקייט.
gerechtikeit fun vegen di fardreyen tsu
justice of ways the pervert to

[24] Chochmah is before the meiven *(discerning one)*;

כד פֿאַרן פּנים פֿון פֿאַרשטאַנדיקן איז די חכמה ,
chochme di iz farshtandikn fun ponem faran
wisdom the is discerning person of face before the

but the eynayim of a kesil are on the ends of ha'aretz.

און די אויגן פֿון דעם נאַרן זײַנען אין עק וועלט.
velt ek in zainen narn dem fun oign di un
world end in are fool the of eyes the and

[25] A ben kesil is a ka'as *(grief)* to aviv *(his father)*,

כה אַן ערגערניש פֿאַר זײַן פֿאָטער איז אַ זון אַ נאַר,
nor a zun a iz foter zain far ergernish an
fool a son a is father his for vexation a

and bitterness to her that bore him.

און אַ ביטערניש פֿאַר זײַן געווינערין.
gevinerin zain far biternish a un
bearer his for bitterness a and

[26] Also to punish the tzaddik is not tov,

כו קיין גוטס קומט נישט אַרויס פֿון שטראָפֿן
shtrofn fun arois nisht kumt guts kein
punishing from out not comes good thing any

אויך דעם צדיק ,
tsadik dem oich
righteous the also

nor to flog officials for their yashar *(uprightness, integrity)*.

פֹּון שלאָגן אַדלליים פַּאר רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit far adllait shlogn fun
righteousness for nobles striking down from

27 He that hath da'as spareth his words,

כז דער וואָס וויים קענשאַפֿט, קאַרגט זיינע וועמטער,
verter zaine kargt kenshaft veis vos der
words his restrains knowledge knows who the one

and an ish tevunah *(man of understanding)* is of a calm ruach.

אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט איז שפּאָרעוודיק אין גמיט.
gemit in shporevdik iz farshtandikeit mit mentsh a
spirit in sparing is understanding with man a

28 Even a fool, when he holdeth his peace, is counted chacham,

כח אַפֿילו אַ נאַר אַז ער שווייגט וועמט
vert shvaigt er az nor a afile
becomes is silent he when fool a even

געמעכנט אַ חכם ;
chochem a gerechnt
wise man a considered

and he that shutteth his sfatayim *(lips)* is esteemed a man of understanding.

דער וואָס מאַכט צו זיינע ליפּן, אַ
a lipn zaine tsu macht vos der
a lips his to makes who the one

פֿאַרשטאַנדיקער .
farshtandiker
people with understanding

18 A man who separates himself seeks his own ta'avah *(desire)*;

יח דער וואָס שיידט זיך אָפּ, איז
iz op zich sheidt vos der
is off self separates who the one

אויסן זיין ווילן;
viln zain oisn
will his out

he defies all tushiyyah *(wisdom, sound judgment)*.

ביי יעטוועדער באַראָט ווייל ער זיך אַרויסווייזן.
aroisvaizn zich er vil barot yetveder bai
display self he wants counsel every at

2 A kesil *(fool)* hath no delight in tevunah *(understanding)*,

ב דער נאַר וויל נישט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit nisht vil nor der
understanding not wants fool the

but only in airing out his lev *(mind, opinions)*.

נאָר אַז זיין שׂכל זאָל אַנטפּלעקט ווערן .
vern antplekt zol seichel zain az nor
become revealed shall mind his that but

3 When the rashah cometh, then cometh also contempt,

ג אַז דער רשע קומט, קומט אויך פֿאַראַכטונג,
farachtung oich kumt kumt roshe der az
contempt also comes comes wicked the when

and with dishonor, cherpah *(reproach, disgrace)*.

און מיט שענדלעכקייט – שפּאָט .
shpot shendlechkeit mit un
mockery scandal with and

4 The devarim of a man's mouth are deep mayim;

ד טיפֿע וואַסערן זיינען די וועמטער פֿון אַ מענטשנס מויל,
moil mentshns a fun verter di zainen vasern tife
mouth man's a of words the are waters deep

the makor chochmah is a flowing stream.

אַ קוועליקער טיך איז דער ברונעם פֿון חכמה .
chochme fun brunem der iz taich kveliker a
wisdom of wellspring the is stream flowing a

5 It is not tov to show partiality to the rashah,

ה קיין גוטס קומט נישט אַרויס פֿון שאָנעווען דעם רשע,
roshe dem shaneven fun arois nisht kumt guts kein
wicked the respect of out not come good any

to subvert the tzaddik in mishpat.

כדי צו קריוודען דעם גערעכטן ביים משפּט .
mishpot baim gerechtn dem krivden tsu kedei
judgment at the righteous the wrong to in order

[6] The sfatayim *(lips)* of a kesil enter into contention,

ו דִּי לִיפֶּן פֿון דעם נאַרן קומען מיט קריג,
krig mit kumen narn dem fun lipn di
war with come fool the of lips the

and his peh *(mouth)* inviteth blows.

און זײַן מויל רופֿט צו געשלעג.
geshleg tsu ruft moil zain un
beating for calls mouth his and

[7] The peh *(mouth)* of a kesil is his undoing,

ז דאָס מויל פֿון דעם נאַרן איז אַ בראָך פֿאַר אים,
im far broch a iz narn dem fun moil dos
him for destruction a is fool the of mouth this

and his sfatayim *(lips)* are the mokesh *(snare)* of his nefesh.

און זײַנע ליפּן זײַנען אַ נעץ פֿאַר זײַן זעל.
zel zain far nets a zainen lipn zaine un
soul his for snare a are lips his and

[8] The devarim of a nirgan *(gossip, talebearer, slanderer)* are like mitlachamim *(delicious tidbits)*,

ח די ווערטער פֿון דעם אונטערהעצער זײַנען ווי
vi zainen unterhetser dem fun verter di
like are gossip the of words the

געשמאַקע ביסנס,
bisns geshmake
morsels tasty

and they go down into the innermost parts of the beten *(belly)*.

און זיי נידערן אין די קאַמערן פֿון לײַב.
laib fun kamern di in nidern zei un
body of the chambers the in go down they and

[9] He also that is slack in his work

ט אויך דער וואָס איז אָפּגעלאָזט אין זײַן אַרבעט,
arbet zain in opgelozt iz vos der oich
work his in neglect is who the one also

is brother to him that is ba'al mashchit *(master of destruction)*.

איז אַ ברודער צו אַ מאַן אַן אויסברענגער.
oisbrenger an man a tsu bruder a iz
destroyer a man a to brother a is

[10] The Shem of Hashem is a strong migdal *(tower)*,

י אַ שטאַרקער טורעם איז דער נאָמען פֿון ה',
Hashem fun nomen der iz turem shtarker a
Hashem of name the is tower strong a

the tzaddik runneth into it, and is safe.

צו אים לויפֿט דער צדיק און ווערט באַשיצט.
bashitst vert un tsadik der loift im tsu
protected becomes and righteous the runs him to

[11] The oisher's wealth is his strong city,

יא דער פֿאַרמעג פֿון דעם עושר איז זײַן
zain iz oysher dem fun farmeg der
his is rich man the of wealth the

באַפֿעסטיקטע שטאָט,
shtot bafestikte
city fortified

and is a high chomah in his own conceit.

און ווי אין אַ הויכער מויער איז ער אין זײַן אײַנבילדעניש.
ainbildenish zain in er iz moier hoicher a in vi un
imagination his in he is wall high a in like and

[12] Before shever *(destruction)* the lev ish is haughty,

יב פֿאַר אַ בראָך ווערט האָפֿערדיק דעם
dem hoferdik vert broch a far
the haughty becomes destruction a before

מענטשנס האַרץ,
harts mentshns
heart man's

and before kavod is anavah *(humility)*.

און פֿאַר כּבֿוד קומט ענוה.
anives kumt koved far un
humility comes honor before and

[13] He that answereth a matter before he heareth it,

יג דער וואָס ענטפֿערט אַ זאַך איידער ער האָט אויסגעהערט,
oisgehert hot er eider zach a entfert vos der
heard has he before matter a answers who the one

it is folly and kelimmah *(reproach, shame)* unto him.

איז דאָס פֿון אים אַ נאָרישקייט און אַ שאַנד .
shand a un narishkeit a im fun dos iz
shame a and folly a him from this is

14 The ruach ish will sustain him in sickness,

but a crushed ruach who can bear?

יד אַ מענטשנס געמיט קען אויסהאַלטן זײַן קראַנקשאַפֿט,
krankshaft zain oishaltn ken gemit mentshns a
illness his endure can spirit man's a

אָבער אַ דערשלאָגן געמיט, ווער קען עס אַריבערטראָגן?
aribertrogn es ken ver gemit dershlogn a ober
bear it can who spirit stricken a but

15 The lev of the prudent acquireth da'as,

טו דאָס האַרץ פֿון דעם פֿאַרשטאַנדיקן קויפֿט
koift farshtandikn dem fun harts dos
buys discerning the of heart the

זיך אײַן קענשאַפֿט ,
kenshaft ain zich
knowledge in for itself

and the ozen of the chachamim seeketh da'as.

און דאָס אויער פֿון די קלוגע זוכט קענשאַפֿט .
kenshaft zucht kluge di fun oier dos un
knowledge seeks wise the of ear the and

16 The mattan adam *(gift of a man)* openeth the way for him,

and bringeth him before gedolim.

טז אַ מענטשנס מתּנה מאַכט פּאַר אים אַ וואַרע,
vare a im far macht matone mentshns a
way a him for makes gift man's a

און זי ברענגט אים פֿאַר גרויסע לײַט .
lait groise far im brengt zi un
people great before him brings it and

17 He that is harishon *(the first)* to make his case seemeth tzaddik,

but his re'a cometh and doth cross-examine him.

יז געראַטבע איז דער ערשטער אין זײַן טענה,
taine zain in ershter der iz gerecht
case his in first the is righteous

אָבער זײַן חבֿר קומט און פֿאָרשט אים אויס.
ois im forsht un kumt chever zain ober
out him examines and comes neighbor his but

18 The goral *(lot)* causeth contentions to cease,

and keepeth the mighty apart.

יח דער גורל מאַכט אויפֿהערן קריג ,
krig oifhern macht goirl der
strife cease makes lot the

און צווישן די שטרײַטער צעשיידט ער.
er tsesheidt shtraiter di tsvishn un
it separates contentious ones the between and

19 A brother offended is harder to be won

than a strong city,

and their contentious quarrelings are like the bars of an armon *(citadel)*.

יט אַ געקריוודעטן ברודער איז שווערער צו גענוינען
gevinen tsu shverer iz bruder gekrivdetn a
win over to harder is brother offended a

ווי אַ באַפֿעסטיקטע שטאָט,
shtot bafestikte a vi
city fortified a than

און קריג זײַנען ווי ריגלען פֿון אַ פּאַלאַץ.
palats a fun riglen vi zainen krig un
palace a of bars like are conflicts and

20 An ish's beten shall be filled with the fruit of his peh *(mouth)*,

and with the produce of his sfatayim *(lips)* shall he be satisfied.

כ פֿון דער פֿרוכט פֿון אַ מענטשנס מויל וועט
vet moil mentshns a fun frucht der fun
will mouth man's a of fruit the from

זיך זעטן זײַן לײַב ,
laib zain zetn zich
body his satisfy self

פֿון אײַנקום פֿון זײַנע ליפּן וועט ער זיך זעטן .
zetn zich er vet lipn zaine fun ainkum fun
satisfy self he will lips his of yield from

[21] Mavet and chayyim are in the power of the lashon,

כא טויט און לעבן זיַנען אין דער מאַכט פֿון דער צונג ,
tsung der fun macht der in zainen lebn un toit
tongue the of power the in are life and death

and they that love it shall eat the p'ri *(fruit)* thereof.

און אירע גוטע פֿרײַנט וועלן עסן איר פֿרוכט.
frucht ir esen veln fraint gute ire un
fruit its eat will friend good its and

[22] He who findeth an isha *(wife)* findeth tov,

כב דער וואָס האָט געפֿונען אַ ווײַב, האָט געפֿונען גוטס,
guts gefunen hot vaib a gefunen hot vos der
good found has wife a found has who the one

and obtaineth ratzon *(favor)* from Hashem.

און קריגט באַווילליקונג פֿון ה .
Hashem fun bavilikung krigt un
Hashem from favor gets and

[23] The poor useth entreaties,

כג תּחנונים רעדט דער אָרעמאַן ,
oreman der redt technunim
poor person the speaks supplications

but the oisher answereth roughly.

אָבער דער עושר ענטפֿערט עזות .
azes entfert oysher der ober
harshly answer rich man the but

[24] An ish of many companions may come to ruin,

כד פֿאַראומגליקן חבֿרים אויף זיך צו פֿאַראומגליקן
farumglikn tsu zich oif chaverim faran
bring misfortune to oneself for companions there are

but there is an ohev *(friend)* that sticketh closer than a brother.

און פֿאַראַן אַ גוטער פֿרײַנט מער צוגעטאָן פֿון אַ ברודער.
bruder a fun tsugeton mer fraint guter a faran un
brother a than attached more friend good a there is and

19 Better is the poor that walketh in his tohm,

יט בעסער אַן אָרעמאַן וואָס גייט אין זײַן ערלעכקייט,
erlechkeit zain in geit vos oreman an beser
integrity his in goes who poor person a better

than he that is perverse in his sfatayim, and is a kesil.

אײדער דער וואָס האָט פֿאַרקרימטע ליפּן, און איז אַ נאַר.
nor a iz un lipn farkrimte hot vos der eider
fool a is and lips perverse has who the one than

[2] Also, that the nefesh *(desire)* be without da'as, it is not tov,

ב אויך, פֿון זיך אַליין נישט קענען , קומט
kumt kenen nisht alein zich fun oich
comes knowing not alone oneself from also

נישט קיין גוטס,
guts kein nisht
good any not

and he that hasteth with his raglayim *(feet)* sinneth.

און דער וואָס אײַלט מיט די פֿיס, זינדיקט.
zindikt fis di mit ailt vos der un
sins feet the with is hurrying who the one and

[3] The folly of adam maketh his derech crooked,

ג אַ מענטשנס נאַרישקייט פֿאַרדרייט זײַן וועג,
veg zain fardreit narishkeit mentshns a
way his perverts folly man's a

yet his lev rages against Hashem.

און אויף ה צערנט זײַן האַרץ.
harts zain tsernt Hashem oif un
heart his is furious Hashem against and

[4] Wealth maketh many friends,

ד רײַכטום קריגט צו פֿיל גוטע פֿרײַנט ,
fraint gute fil tsu krigt raichtum
friends good many to gets riches

but the dal *(poor)* is separated from his re'a *(neighbor)*.

און דער אָרעמאַן ווערט צעשיידט פֿון
fun tsesheidt vert oreman der un
from separated becomes poor person the and

זײַן גוטן פֿרײַנט.
fraint gutn zain
friend good his

[5] An ed shekarim *(false witness)* shall not go unpunished,

ה אַ פַאלשן עדות וועט נישט געשאָנקען ווערן,
vern geshonken nisht vet eides falshn a
be go unpunished not will witness false a

and he that speaketh kezavim *(lies)* shall not escape.

און דער וואָס אָטעמט מיט ליגן, וועט
un der vos otemt mit lign vet
and who the one breathes out with lies will

נישט אַנטרונען ווערן.
vern antrunen nisht
be escape not

[6] Rabbim *(many)* will entreat the favor of the ruler,

ו פִּיל זוכן די ליַיטזעליקייט פּון דעם נדבן ,
nadvn dem fun laitzelikeit di zuchn fil
generous the of favor the seek many

and every ish is the re'a *(friend)* to him that giveth mattan *(gifts)*.

און איטלעכער איז אַ גוטער פריַינט דעם געבער.
geber dem fraint guter a iz itlecher un
giver to the friend good a is everyone and

[7] All the kin of the rahsh *(pauper)* do hate him;

ז אַלע ברידער פּון דעם אָרעמאַן האָבן אים פַיַינט,
faint im hobn oreman dem fun brider ale
hate him have poor person the of brothers all

how much more does his friend avoid him?

און ווי שוין דערווייַטערן זיך פּון אים
im fun zich dervaitern shoin vi un
him from selves be far from already how and

זיַינע גוטע פריַינט!
fraint gute zaine
friends good his

He pursueth them with words,

דער וואָס זיי יאָגט זיך אַרום מיט ווערטער
verter mit arum zich yogt zei vos der
words with around self chases them who the one

yet they are not there.

וועט ער ביַי זיי בליַיבן נישט.
nisht blaibn zei bai er vet
not remain them with he will

[8] He that getteth lev loveth his own nefesh;

ח דער וואָס קויפט זיך אַיין שׂכל ,
seichel ain zich koift vos der
wisdom in for self acquires who the one

האָט ליב זיַין זעל,
zel zain lib hot
soul his love has

he that is shomer over tevunah *(understanding)* shall find tov.

דער וואָס היט פַאַרשטאַנדיקייט, וועט געפינען גוטס,
guts gefinen vet farshtandikeit hit vos der
good find will understanding watches over who the one

[9] An ed shekarim *(false witness)* shall not go unpunished,

ט אַ פַאלשן עדות וועט נישט געשאָנקען ווערן,
vern geshonken nisht vet eides falshn a
be go unpunished not will witness false a

and he that speaketh kezavim *(lies)* shall perish.

און דער וואָס אָטעמט מיט ליגנס, וועט אונטערגיין.
untergein vet ligns mit otemt vos der un
perish will lies with breathes out who the one and

[10] Luxury is not fitting for a kesil *(fool)*;

י תַענוג פּאַסט נישט פַאַרן נאַרן,
narn faran nisht past tenug
fool for the not suits pleasure

much less for an eved to have rule over sarim.

היַינט ווי שוין פַאַר אַ קנעכט צו
haint vi shoin far a knecht tsu
how how much more for a servant to

געווועלטיקן איבער האַרן!
harn iber geveltikn
lords over rule

11 The seichel adam deferreth his anger,

and it is his tiferet *(glory)* to pass over a peysha *(transgression)*.

12 The wrath of a melech is like the roaring of a lion,

but his ratzon *(favor)* is as tal *(dew)* upon the esev *(grass)*.

13 A ben kesil is the calamity of aviv *(his father)*,

and the contentions of an isha are a constant dripping.

14 Bais and hon *(wealth)* are the nachalah avot,

and a prudent isha *(wife)* is from Hashem.

15 Atzlah *(slothfulness, laziness)* casteth into a tardemah *(deep sleep)*,

and a nefesh remiyyah *(a deceitfully lazy soul)* shall suffer hunger.

16 He that is shomer over the mitzvah is shomer over his own nefesh,

but he that is reckless in his drakhim shall die.

17 He that hath compassion on the dal *(poor)* lendeth unto Hashem;

and for his benefits He will repay him.

18 Chasten binecha *(thy son)* while there is yet tikvah,

and give not in to thy nefesh *(desire)* to kill him.

יא דער שׂכל פֿון אַ מענטשן איז איינצוהאַלטן זײַן צאָרן,
tsorn zain aintsuhaltn iz mentshn a fun seichel der
anger his to hold in is man a of wisdom the

און אַ צירונג פֿאַר אים איז צו פֿאַרגעבן זינד.
zind fargebn tsu iz im far tsirung a un
sin forgive to is him for adornment a and

יב אַ ברום ווי פֿון אַ יונגן לייב איז דעם מלכס צאָרן,
tsorn melechs dem iz leib yungn a fun vi brum a
anger king's the is lion young a of like roar a

און ווי טוי אויפֿן גראָז זײַן גוטווילליקייט.
gutvilikeit zain groz oifn toi vi un
favor his grass on the dew like and

יג אַן אומגליק פֿאַר זײַן פֿאָטער איז אַ זון אַ נאַר;
nor a zun a iz foter zain far umglik an
fool a son a is father his for calamity a

און ווי אַ נודנע טריפֿענישׂ זײַנען די קריג פֿון אַ ווײַב.
vaib a fun krig di zainen trifenish nudne a vi un
wife a of quarrels the are dripping annoying an like and

יד הויז און גוטס איז אַ ירושה פֿון עלטערן,
eltern fun yerushe a iz guts un hoiz
parents from inheritance an are goods and house

אָבער אַ געראָטענע ווײַב איז פֿון ה׳.
Hashem fun iz vaib gerotene a ober
Hashem from is wife wise a but

טו פֿוילקייט וואַרפֿט אָן אַ דרעמל,
dreml a on vorft foilkeit
slumber a on casts idleness

און אַן אָפּגעלאָזטער נפֿש וועט הונגערן.
hungern vet nefesh opgelozter an un
hunger will person slack a and

טז דער וואָס היט דאָס געבאָט, היט זײַן זעל,
zel zain hit gebot dos hit vos der
soul his keeps commandment the keeps who the one

דער וואָס פֿאַרוואָרלאָזט זײַנע וועגן, וועט שטאַרבן.
shtarbn vet vegen zaine farvarlozt vos der
die will ways his neglects who the one

יז דער וואָס שענקט דעם אָרעמאַן, אַנטלײַט ה׳,
Hashem antlait oreman dem shenkt vos der
Hashem lends to poor the gives to who the one

און זײַן טובֿה וועט ער אים אומקערן.
umkeren im er vet toive zain un
return to him He will good his and

יח שטראָף דײַן זון, וועון עס איז נאָך,
noch iz es ven zun dain shtrof
still is there when son your discipline

דאָ אַ האָפֿענונג,
hofenung a do
hope a here

אָבער זאָלסט זיך נישט אָנלייגן אים
im onleign nisht zich zolst ober
him set upon not self you(SG) shall but

אומצובערענגען.
umtsubrengen
to execute

[19] One of gadol chemah *(great temper)* shall bear onesh *(punishment)*,

יט אַ מענטש פֿון גרויס צאָרן וועט טראָגן זײַנע שטראָף ,
shtrof zaine trogn vet tsorn grois fun mentsh a
punishment his bear will anger great of man a

for if thou deliver him, yet thou must do it again.

אָבער ווען דו וועסט אים איין מאָל מציל זײַן , אַזוי
azoi zain matsl mol ein im vest du ven ober
so be rescue time one him will you when but

וועסט דו עס מוזן מער טאָן.
ton mer muzn es du vest
do more must it you will

[20] Hear etzah, and accept musar,

כ הערצו אַן עצה , און נעם אָן מוסר ,
musar on nem un eitse an hertsu
instruction on take and advice an you(SG) listen to

that thou mayest be wise in thy acharit *(latter end, future)*.

כּדי דו זאָלסט קלוג זײַן אין דײַן סוף.
sof dain in zain klug zolst du kedei
end your in be wise may you so that

[21] There are many plans in a lev ish;

כא פֿיל מחשבֿות זײַנען אין מענטשנס האַרצן,
hartsn mentshns in zainen machshoves fil
heart man's in are thoughts many

nevertheless it is the etzah of Hashem that shall stand.

אָבער הס באַראָט, ער וועט באַשטיין.
bashtein vet er barot Hashems ober
stand will it counsel Hashem's but

[22] The ta'avah *(what is desirable)* in an adam is his chesed,

כב וואָס איז באַגערט אין אַ מענטש איז זײַן גענאָד;
genod zain iz mentsh a in bagert iz vos
grace his is man a in desired is which

and a rahsh *(pauper)* is better than an ish kazav *(liar)*.

און בעסער אַן אָרעמאַן אײדער אַ כּזבֿן.
kzvn a eider oreman an beser un
liar a than poor person a better and

[23] The Yirat Hashem tendeth to chayyim,

כג מורא פֿאַר ה פֿירט צום לעבן,
lebn tsum firt Hashem far moire
life to leads Hashem before fear

and he that hath it shall rest secure;

און מע בליַיבט זאַט ,
zat blaibt me un
satisfied remains one and

he shall not be visited by rah.

און וועט נישט געשטראָפֿט מיט קיין בייז.
beiz kein mit geshtroft nisht vert un
evil any with punished not becomes and

[24] An atzel *(sluggard, lazy one)* thrusteth his yad into his dish,

כד אַז דער פֿויל־עק שטעקט אַריַין זײַן האַנט אין שיסל,
shisel in hant zain arain shtekt foiler der az
bowl in hand his in plunges sluggard the when

and will not so much as bring it back to his peh *(mouth)* again.

וויל ער זי צו מאָל נישט צוטראָגן צו זײַן מויל .
moil zain tsu tsutrogn nisht mol tsu zi er vil
mouth his to bring not time to it he will

[25] Strike a scoffer, and the simple will learn what is prudent,

כה שלאָגסטו דעם שפּעטער, וועט דער נאַר געשײַט,
geshait nor der vert shpeter dem shlogstu
wise fool the becomes scoffer the strike you

and reprove one that hath understanding, and he will understand da'as.

און מוסרט מען דעם פֿאַרשטענדיקן ,
farshtendikn dem men musert un
understanding one the one reproves and

לערנט ער וויסן .
visen er lernt
knowledge he learns

[26] He that mistreateth his av, and driveth out his em,

כו אַ זון וואָס ברענגט שאַנד און חרפּה ,
charpe un shand brengt vos zun a
disgrace and shame brings who son a

is a ben that causeth shame, and bringeth cherpah.

פַֿאַרווּיסט זײַן פַֿאָטער, פַֿאַרטרײַבט זײַן מוטער.
muter zain fartraibt foter zain farvist
mother his chases away father his drives away

27 Cease, beni *(my son)*, to hear musar

כז מײַן זון, הער אויף צו הערן דעם מוסר,
musar dem hern tsu oif her zun main
instruction the hear to on stop son my

and thou shalt go astray from the words of da'as.

און דו ווּעסט זיך פַֿאַרבלאָנדזשען פֿון די
di fun farblondzhen zich vest du un
the from wander self will you and

ווערטער פֿון ווּיסנשאַפֿט.
visnshaft fun verter
knowledge of words

28 An ed beliya'al *(corrupt witness)* scorneth mishpat *(justice)*,

כח געראָטענקייט שפּאָט פֿון דעם נידערטרעכטיקן עדות,
eides nidertrechtikn dem fun shpot gerechtikeit
testimony worthless the of mocks justice

and the peh *(mouth)* of the resha'im devoureth iniquity.

און פַֿאַלשקייט צעמישט דאָס מויל פֿון די רשעים.
reshoim di fun moil dos tsemisht falshkeit un
wicked the of mouth the swallows up falsehood and

29 Shefatim *(penalties, judgments)* are prepared for scoffers,

כט אָנגעבריט פַֿאַר די שפּעטער זײַנען שטראָפֿן,
shtrofn zainen shpeter di far ongebreit
punishments are mockers the for prepared

and for kesilim, beatings for the back.

און קלעפּ פַֿאַרן רוקן פֿון די נאַרן.
narn di fun rukn faran klep un
fools the of backs for the blows and

20 The yayin is a mocker, strong drink a brawler;

כ א שפּעטער איז דער ווײַן, א ליאַרעמער דער טראַנק,
trank der liaremer a vain der iz shpeter a
drink the brawler a wine the is scoffer a

and whosoever is seduced to be led astray thereby is not wise.

און איטלעכער ווּאָס גיט זיך אָפּ דערמיט,
dermit op zich git vos itlecher un
therewith over self gives who everyone and

איז נישט קיין חכם.
chochem kein nisht iz
wise man any not is

2 The wrath of a melech is as the roaring of a lion;

ב אַ ברום ווי פֿון אַ יונגן לייב איז דעם מלכס אימה,
eime melechs dem iz leib yungn a fun vi brum a
terror king's the is lion young a from like roar a

he who provoketh him to anger sinneth against his own nefesh.

דער ווּאָס דערצערנט אים פַֿארזינדיקט
farzindikt im dertsernt vos der
commit a sin against him provoke wrath who the one

זײַן לעבן.
lebn zain
life his

3 It is kavod for an ish to cease from strife,

ג אַ כּבֿוד פַֿאַר אַ מענטשן איז זיך אָפּצוהאַלטן פֿון קריג,
krig fun optsuhaltn zich iz mentshn a far koved a
quarrels from to restrain oneself is man a for honor an

but any fool can start a quarrel.

אָבער איטלעכער נאַר ברעכט אַרויס.
arois brecht nor itlecher ober
out breaks fool every but

4 The atzel *(sluggard, lazy one)* will not plow by reason of choref *(winter, cold)*;

ד דער פֿויל־ער אַקערט נישט אום ווינטער,
vinter um nisht akert foiler der
winter for not plows sluggard the

therefore shall he beg at katzir *(harvest)*, and have nothing.

און אין שניטצײַט בעטלט ער, און האָט גאָרנישט.
gornisht hot un er betlt shnittsait in un
nothing has and he begs harvest time in and

[5] Etzah *(purpose)* in the lev ish is like deep mayim,

but an ish tevunah will draw it out.

ה אַ טיפֿער וואַסער איז דער מײַן אין אַ מענטשנס האַרץ,
harts mentshns a in main der iz vaser tifer a
heart man's a in plan the is water deep a

.אָבער אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט שעפּט אים אַרויס
arois im shept farshtandikeit mit mentsh a ober
out it draws understanding with man a but

[6] Rav adam will proclaim every one his own chesed,

ו דאָס רֹוב מענטשן רופֿן אויס איטלעכער
itlecher ois rufn mentshn rov dos
each one out call men majority of the

זײַן גינציקייט ,
gintsikeit zain
graciousness his

but an ish emunim *(faithful man, loyal man)* who can find one?

אָבער אַ געטרײַען מענטשן ווער קען געפֿינען?
gefinen ken ver mentshn getraien a ober
find can who man faithful a but

[7] The tzaddik walketh in his tohm *(integrity, guilelessness)*;

his banim after him are blessed.

ז אין זײַן ערלעכקייט גייט דער צדיק ;
tsadik der geit erlechkeit zain in
righteous one the goes integrity his in

אַז ווויל צו זײַנע קינדער נאָך אים!
im noch kinder zaine tsu voil az
him after children his to blessed how

[8] A melech that sitteth in the kisse din *(throne of judgment)*

winnows out all rah with his eynayim.

ח דער מלך וואָס זיצט אויפֿן טראָן
tron oifn zitst vos melech der
throne on sits who king the

פֿון משפּט ,
mishpot fun
judgment of

זיפּט דורך מיט זײַנע אויגן אַל דאָס בייז.
beiz dos al oign zaine mit durch zipt
evil the all eyes his with through sieves

[9] Who can say, I have made my lev pure,

I am tahor from my chattat?

ט ווער קען זאָגן: איך האָב געלײַטערט מײַן האַרץ,
harts main gelaitert hob ich zogn ken ver
heart my purified have I say can who

איך בין ריין פֿון מײַנע זינד?
zind maine fun rein bin ich
sin my from tahor am I

[10] Differing weights, and differing measures,

both of them are alike to'evah to Hashem.

י צווייערלייַ וואָגשטיינער, צווייערלייַ מאָסן ,
mosn tsveyerlei vogshteiner tsveyerlei
measures of two kinds weights of two kinds

זיי ביידע זײַנען אַן אומווערדיקייט בײַ ה .
Hashem bai umverdikeit an zainen beide zei
Hashem to abomination an are both they

[11] Even a na'ar *(child)* is known by his ways,

whether his conduct be pure, and whether it be yashar *(right)*.

יא שוין אַ ינגל ווערט דערקענט אָן זײַנע מעשׂים,
meisim zaine on derkent vert yingel a shoin
deeds his by known shall be child a even

אויב ריין אָן אויב רעכטפֿאַרטיק איז זײַן טאָן .
ton zain iz rechtfartik oib un rein oib
doing his is upright whether and tahor whether

[12] The hearing ozen, and the seeing ayin,

Hashem hath made even both of them.

יב דאָס אויער וואָס הערט, און דאָס אויג וואָס זעט,
zet vos oig dos un hert vos oier dos
sees that eye the and hears that ear the

זיי ביידע האָט ה געמאַכט.
gemacht Hashem hot beide zei
made Hashem has both they

[13] Love not sheynah *(sleep)*, lest thou come to poverty;

יג זאָלסט נישט ליב האָבן שלאָף, כּדי
kedei shlof hobn lib nisht zolst
so that sleep have love not you(SG) shall
, ווערן פֿאַראָרימט נישט זאָלסט
vern farorimt nisht zolst
become impoverished not you(SG) shall

open thine eynayim, and thou shalt have enough lechem.

. זאַט האָלט דיַינע אויגן אָפֿן , וועסטו האָבן ברויט צו
zat tsu broit hobn vestu ofen oign daine halt
be satisfied to bread have will you(sg) open eyes your keep

[14] It is good for nothing, it is naught, saith the koneh *(buyer)*,

יד שלעכט! שלעכט! זאָגט דער קונה ,
kunh der zogt shlecht shlecht
buyer the declares bad bad

but when he is gone his way, then he boasteth.

. זיך און גייט ער אַוועק, דענצמאָל באַרעמט ער
zich er baremt dentsmol avek er geit un
self he boasts then away he goes and

[15] There is zahav, and a multitude of rubies,

טו פֿאַראַן גאָלד און פּערל , סך אַ
sach a perl un gold faran
lot a pearls and gold there is

but the sfatayim *(lips)* of da'as are a precious jewel.

. אָבער די טײַערסטע צירונג זיַינען ליפּן מיט קענשאַפֿט
kenshaft mit lipn zainen tsirung taierste di ober
knowledge with lips are jewelry precious the but

[16] Take his garment that is guaranty for a zar,

טז נעם צו זיַין בגד , אויב ער איז ערֵב
orev iz er oib beged zain tsu nem
guarantor is he if garment his to take
, געווען פֿאַר אַן אַנדערן
andern an far geven
another an for been

and hold it as his pledge for a nokhriyah.

. און נעם זיַין משכּון פֿאַר דער פֿרעמדער
fremder der far meshkun zain nem un
foreigner the for pledge his take and

[17] Lechem from sheker *(deceit)* is sweet to an ish,

יז זיס איז דעם מענטשן ברויט פֿון פֿאַלשקייט,
falshkeit fun broit mentshn dem iz zis
falsehood of bread man to the is sweet

but afterwards his peh *(mouth)* shall be filled with gravel.

. אָבער דערנאָך וועט זיַין מויל פֿול מיט זשוויר
zhvir mit ful moil zain vert dernoch ober
gravel with full mouth his becomes afterwards but

[18] Every plan is established by etzah,

יח געדאַנקען קומען צו שטאַנד
shtand tsu kumen gedanken
establishment to are coming plans
, דורך אַן עצה
eitse an durch
counsel a through

and with tachbulot *(guidance)* wage milchamah.

. און מיט תּחבולות פֿיר מלחמה
milchome fir tachbulos mit un
war wage stratagems with and

[19] He that goeth about as a rakhil revealeth secrets;

יט אַ רכילות-טרײַבער אַנטפּלעקט אַ סוֹד ,
sod a antplekt rechiles-traiber a
secret a reveals gossip-spreader a

therefore associate not with the babbler.

און מיט דעם וואָס האָט אָפֿענע ליפּן זאָלסטו
zolstu lipn ofene hot vos dem mit un
should you lips open has who the one with and
. זיך נישט מישן
mishn nisht zich
mix not self

[20] He who curseth aviv or immo,

כ דער וואָס שילט זײַן פאָטער און זײַן מוטער ,
muter zain un foter zain shilt vos der
mother his and father his curses who the one

his ner *(lamp)* shall be put out in deep choshech.

וועט זײַן ליכט פֿאַרלאָשן ווערן אין שטאָקפֿינצטערניש .
shtokfintsternish in vern farloshn licht zain vet
pitch black darkness in be extinguished light his will

[21] A nachalah may be gotten hastily at the rishonah;

כא אַ נחלה וואָס קומט אָן גיך אין אָנהייב ,
onheib in gich on kumt vos nachle a
beginning in hastily on comes which inheritance an

but the acharit thereof shall not have a bracha.

וועט איר סוף זײַן נישט געבענטשט.
gebentsht nisht zain sof ir vet
blessed not be end its will

[22] Say not thou, I will pay back rah;

כב זאָלסט נישט זאָגן : איך וועל אָפּצאָלן שלעכטס;
shlechts optsolen vel ich zogn nisht zolst
evil repay will I say not you(SG) shall

but wait on Hashem, and He shall save thee.

האָף צו ה' , און ער וועט דיך העלפֿן.
helfn dich vet er un Hashem tsu hof
help you(SG) will he and Hashem in hope

[23] Differing weights are a to'evah unto Hashem,

כג אַן אומווערדיקייט בײַ ה' איז צווייערלײ וואָגשטיינער,
vogshteiner tsveyerlei iz Hashem bai umverdikeit an
weights two kinds of is Hashem to abomination an

and scales of mirmah *(deceit)* are not tov.

און פֿון פֿאַלשע וואָגשאָלן קומט נישט קיין גוטס.
guts kein nisht kumt vogsholn falshe fun un
good any not comes scales false from and

[24] The steps of a gever are from Hashem;

כד פֿון ה' זײַנען דעם מענטשנס טריט,
trit mentshns dem zainen Hashem fun
steps man's the are Hashem from

how can an adam then understand his own derech *(way, life's course)*?

און וואָס פֿאַרשטייט דער מענטש זײַן וועג?
veg zain mentsh der farshteit vos un
way his man the understands what and

[25] It is a mokesh adam to devote rashly as kodesh,

כה אַ שטרויכלונג פֿאַר אַ מענטשן איז זיך
zich iz mentshn a far shtroichlung a
to is man a for pitfall a

אַרויסצורעדן : הייליק!
heilik aroistsuredn
holy to rashly declare

and after nedarim *(vows)* to reconsider his consecration.

און נאָכן נדר איבערצוקלערן.
ibertsuklern neyder nochn un
to reconsider a vow after and

[26] A melech chacham winnows out the resha'im

כו אַ קלוגער מלך ווינטשופֿלט די רשעים ,
reshoim di vintshuflt melech kluger a
wicked ones the winnows king wise a

and bringeth the ofan *(threshing wheel)* over them.

און ער קערט אויף זיי דעם דרעשראָד .
dreshrod dem zei oif kert er un
threshing wheel the them upon turns he and

[27] The neshamah of adam is the ner *(light)* of Hashem,

searching all the innermost beten.

כז אַ ליכט פֿון ה' איז דעם מענטשנס נשמה ,
neshome mentshns dem iz Hashem fun licht a
soul man's the is Hashem of light a

עס זוכט-דורך אַלע קאַמערן פֿון לייַב .
laib fun kamern ale zucht-durch es
body of chambers all searches through it

[28] Chesed and emes guard the Melech,

כח געוואָרט און אמת באַהיטן דעם מלך ,
melech dem bahitn emes un genod
king the preserve truth and grace

and his kisse is upheld by chesed.

און ער האַלט-אויף מיט גענאָד זיין טראָן .
tron zain genod mit halt-oif er un
throne his grace by is held up he and

[29] The tiferet *(glory)* of bochurim is their ko'ach *(strength)*,

כט די צירונג פֿון יונגעלײַט איז זייער כּוח ,
koiech zeyer iz yungelait fun tsirung di
strength their is young men of adornment the

and the hadar *(splendor)* of zekenim is the silvery head.

און די שיינקייט פֿון זקנים איז אַ גראָער קאָפּ.
kop groer a iz zkeinim fun sheinkeit di un
head gray a is elders of splendor the and

[30] Blows that wound cleanseth away rah;

ל וווּנדיקע בײַלן זײַנען אַ לײַטערונג פֿון בייז ,
beiz fun laiterung a zainen bailn vundike
evil from cleansing a are stripes wounding

so do beatings the innermost beten.

דאָס גלײַכן שלעק אינעווייניק אין לײַב .
laib in ineveinik shlek glaichn dos
body in inward wounds likewise such

21 The lev melech is in the yad Hashem, as the channels of mayim;

כא

בעכן וואַסער איז דעם מלכס האַרץ
harts melechs dem iz vaser bechn
heart king's the is water like

אין הס האַנט,
hant Hashems in
hand Hashem's in

He directeth it wherever He will.

ווּהין נאָר ער ווּיל , נײַגט ער עס.
es er naigt vil er nor vuhin
it he directs wants he only wherever

[2] Every derech ish is yashar *(right)* in his own eynayim,

ב יעטוועדער וועג פֿון מענטשן איז גלײַך אין זײַנע אויגן,
oign zaine in glaich iz mentshn fun veg yetveder
eyes his in straight is man of way every

but Hashem weigheth the hearts.

אָבער ה פֿאָרשט די הערצער.
hertser di forsht Hashem ober
hearts the probes Hashem but

[3] To do tzedakah and mishpat

ג טאָן גערעכטיקייט און רעכט
recht un gerechtikeit ton
justice and righteousness do

is more acceptable to Hashem than zevach.

איז בילכער בײַ ה ווי אַ
a vi Hashem bai bilcher iz
a than Hashem with more acceptable is

שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer
slaughter sacrifice

[4] A high and haughty eye,

ד האָפֿערדיקע אויגן און אַ שטאָלץ האַרץ
harts shtolts a un oign hoferdike
heart proud a and eyes haughty

and a proud levner resha'im — are chattat.

איז דער זינדיקער אַקער פֿון די רשעים .
reshoim di fun aker zindiker der iz
wicked the of plowing sinful the is

[5] The plans of the kharutz *(diligent)* lead surely to profit;

ה די געדאַנקען פֿון פֿלייסיקן פֿירן רַק צו שפֿע ,
shefe tsu rak firn fleisikn fun gedanken di
abundance to only lead diligent of plans the

but of every one that is hasty surely to machsor *(poverty, want)*.

און איטלעכער וואָס איז אײַליק – רַק צו פֿאַרמינערונג.
farminerung tsu rak ailik iz vos itlecher un
poverty to only hasty is who everyone and

[6] The getting of otzarot by a lashon sheker

ו אוֹצרות געמאַכט דורך אַ פֿאַלשער צונג
tsung falsher a durch gemacht oitseres
tongue false a by made treasures

is hevel *(vain, empty, meaningless)* and fleeting

זיַנען אַוועקגעבלאָזענער הויך ;
hoich avekgeblozener zainen
vapor blown away are

for them that seek mavet.

די וואָס זוכן זיי זוכן דעם טויט .
toit dem zuchn zei zuchn vos di
death the seek them seek who the ones

[7] The violence of the resha'im shall drag them away;

ז דער רויב פֿון די רשעים שלעפּט זיי אַוועק,
avek zei shlept reshoim di fun roib der
away them drags wicked ones the of violence the

because they refuse to do mishpat *(justice)*.

ווייַל זיי ווילן נישט טאָן קיין געראַכטיקייט.
gerechtikeit kein ton nisht viln zei vail
justice any do not want they because

[8] The derech of the guilty ish is hafachpach *(crooked, tortuous)*,

ח פֿאַרקערט איז דעם מענטשנס וועג און פֿרעמד ,
fremd un veg mentshns dem iz farkert
strange and way man's the is perverted

but as for the pure, his conduct is yashar *(right)*.

אָבער דער ריינער, זיַין טאָן איז רעכטפֿאַרטיק.
rechtfartik iz ton zain reiner der ober
upright is doing his pure the but

[9] It is better to dwell in a corner of the gag *(roof)*,

ט בעסער ווויינען אויף אַ ווינקל דאַך ,
dach vinkel a oif voinen beser
roof corner of a on to dwell better

than with a quarrelsome isha in a shared bais.

איידער אין איין הויז מיט אַ ווייַב אַ קריגערין .
krigerin a vaib a mit hoiz ein in eider
quarrelsome a wife a with house one in rather than

[10] The nefesh of the rashah desireth rah;

י די זעל פֿון דעם רשע גלוסט בייז ,
beiz glust roshe dem fun zel di
evil desires wicked the of soul the

his re'a findeth no mercy in his eynayim.

זיַין חבֿר ווערט נישט געלייַטזעליקט אין זיַנע אויגן.
oign zaine in gelaitzelikt nisht vert chever zain
eyes his in shown favor not shall be neighbor his

[11] When the scoffer is punished, the simple is made wise,

יא אַז מע שטראָפֿט דעם שפּעטער, ווערט דער נאַר קלוג;
klug nor der vert shpeter dem shtroft me az
wise simple the shall be scoffer the chastises one when

and when insight is disclosed to the chacham, he receiveth da'as.

און אַז מע לערנט דעם קלוגן , קריגט ער קענטשאַפֿט .
kenshaft er krigt klugn dem lernt me az un
knowledge he gets wise the trains one when and

[12] The tzaddik *(righteous one)* wisely considereth the bais of the rashah,

יב אַז דער צדיק האָט אינזעענישמיטן
mitn ainzeenish hot tsadik der az
with the insight has righteous one the when

רָשעס הויז ,
hoiz roshes
house wicked person's

and hurleth the resha'im to rah.

פֿאַרפֿירט ער די רשעים צום בייזן .
beizn tsum reshoim di er farfirt
ruin to wicked ones the he subverts

[13] He who stoppeth his ozen at the cry of the dal *(poor)*,

יג דער וואָס פֿאַרשטאָפּט זיַין אויער פֿאַר דעם
dem far oier zain farshtopt vos der
the to ear his stops up who the one

אָרעמאַנס געשרייַ ,
geshrei oremans
cry poor person's

he also shall cry out himself, but shall not be heard.

וועט ער אויך רופֿן , און נישט געענטפֿערט ווערן .
vern geentfert nisht un rufn oich er vet
become answered not and will call out also he will

[14] A mattan *(gift)* in secret pacifieth af *(anger)*,

and a shochad *(bribe)* in the kheyk *(bosom)*, strong wrath.

[15] It is simchah to the tzaddik to do mishpat,

but terror for the po'alei aven *(workers of iniquity)*.

[16] The adam that wandereth astray from the derech haseichel *(road of understanding)*

shall rest in the kahal of the refa'im *(congregation of the dead)*.

[17] The ohev simchah shall be an ish machsor;

he that loveth yayin and shemen shall not be rich.

[18] The reshah shall be a kofer *(ransom)* for the tzaddik,

and the boged *(the unfaithful)* for the yesharim *(upright ones)*.

[19] It is better to dwell in eretz midbar,

than with a quarrelsome and an angry isha.

[20] There is otzar to be desired and shemen in the naveh *(dwelling)* of the chacham;

but a kesil adam squanders it.

[21] He that pursueth tzedakah and chesed

יד אַ מתּנה פֿאַרבאָרגענערהייט פֿאַרביגט דעם כּעס ,
kaas dem farbeigt farborgenerheit matone a
anger the turns away in secret gift a

און שוחד אין בוזעם , דעם שטאַרקסטן גרימצאָרן .
grimtsorn shtarkstn dem buzem in shochad un
wrath strongest the bosom in a bribe and

טו אַ פֿרייד פֿאַרן צדיק איז טאָן געראַכטיקייט ,
gerechtikeit ton iz tsadik faran freid a
righteousness do is righteous one for the joy a

און אַ שרעק פֿאַר די וואָס טוען אומרעכט.
umrecht tuen vos di far shrek a un
injustice do who the ones for terror a and

טז אַ מענטש וואָס בלאָנדזשעט פֿון דעם
dem fun blondzhet vos mentsh a
the from wander around who man a

וועג פֿון קלוגשאַפֿט,
klugshaft fun veg
wisdom of way

וועט רוען אין דעם געזעמל פֿון מתים .
meisim fun gezeml dem in ruen vet
dead men of assembly the in rest will

יז דער וואָס האָט ליב ווויל‌טאָג, ווערט אַן אַרעמאַן ,
oreman an vert voiltog lib hot vos der
poor person a shall be pleasure love has who the one

דער וואָס האָט ליב ווײַן און אייל, ווערט נישט רײַך .
raich nisht vert eil un vain lib hot vos der
rich not shall be oil and wine love has who the one

יח אַן אויסלייז פֿאַר דעם צדיק איז דער רשע ,
roshe der iz tsadik dem far oisleiz an
wicked the is righteous one the for ransom a

און אַנשטאָט די רעכטפֿאַרטיקע קומט דער פֿעלשער .
felsher der kumt rechtfartikn di anshtot un
treacherous the comes upright the in place of and

יט בעסער צו ווונען אין אַ מדבר-לאַנד ,
midber-land a in voinen tsu beser
desert land a in dwell to better

אַיידער מיט אַ וויַב אַ קריגערין אין ערגערניש.
ergernish in krigerin a vaib a mit eider
vexation in quarrelsome a wife a with than

כ אַ גלוסטיקער אוצר און אייל איז אין דער
der in iz eil un oitser glustiker a
the in is oil and treasure more desirable a

חכם , פֿון דעם ווונונג
chochem dem fun voinung
wise the of dwelling

אָבער דער נאַרישער מענטש שלינגט עס אַין .
ain es shlingt mentsh narisher der ober
down it swallows man foolish the but

כא דער וואָס יאָגט זיך נאָך גערעכטיקייט
gerechtikeit noch zich yogt vos der
righteousness after self pursues who the one

גענאָד, און
genod un
grace and

findeth chayyim, tzedakah, and kavod.

געפֿינט לעבן, הצלחה , און כּבֿוד .
koved un hatsloche lebn gefint
honor and success life finds

22 A chacham scaleth the city of the gibborim *(mighty ones)*,

כב דער חכם קומט אויף אַ שטאָט פֿון גיבֿורים ,
giborim fun shtot a oif kumt chochem der
warriors of city a upon comes wise man the

and casteth down the trusted stronghold thereof.

און מאַכט נידערן איר זיכערע פֿעסטונג.
festung zichere ir nidern macht un
fortress secure her go down makes and

23 He who is shomer over his peh *(mouth)* and his lashon *(tongue)*

כג דער וואָס היט זײַן מויל און זײַן צונג ,
tsung zain un moil zain hit vos der
tongue his and mouth his be careful who the one

is shomer over his nefesh from tzoros.

היט פֿון צרות זײַן זעל .
zel zain tsores fun hit
soul his troubles from keep watch

24 Proud and haughty scoffer is shmo,

כד דער מוטוויליקער בַּעַל-גאווה , זײַן נאָמען
nomen zain baal-gavah mutviliker der
name his master of pride proud the

איז שפּעטער –
shpeter iz
scoffer is

who acteth in superfluity of zadon *(pride)*.

דער וואָס פֿירט זיך מיט מוטוויליקער חוצפּה .
chutspe mutviliker mit zich firt vos der
arrogance proud with self leads who the one

25 The ta'avah of the atzel killeth him,

כה די תּאווה פֿון דעם פֿויל טייט אים אַוועק,
avek im teit foiln dem fun teive di
away him kills sluggard the of desire the

for his yadayim refuse to work.

ווײַל זײַנע הענט ווילן נישט אַרבעטן.
arbeten nisht viln hent zaine vail
work not will hands his since

26 He craveth greedily kol hayom,

כו אַ גאַנצן טאָג באַגערט דער געריקער,
geriker der bagert tog gantsn a
covetous the covets day whole a

but the tzaddik giveth and spareth not.

אָבער דער צדיק גיט און הערט נישט אויף.
oif nisht hert un git tsadik der ober
up not stops and gives righteous one the but

27 The zevach of the resha'im is to'evah *(detestable, abomination)*;

כז דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון די רשעים
reshoim di fun shlachtopfer dos
wicked ones the of slaughter sacrifice the

איז אַן אומווערדיקייט,
umverdikeit an iz
abomination an is

how much more, when he bringeth it with zimmah *(evil intent)*.

היינט ווי נאָך אַז מע ברענגט עס מיט
mit es brengt me az noch vi haint
with it bring one that after as how much more

אַ בייזער מחשבֿה !
machshove beizer a
intent evil a

28 An ed kezavim *(lying witness)* shall perish,

כח אַ פֿאַלשער עדות ווערט צעמישט,
tsemisht vert eides falsher a
perish shall testimony false a

but the ish that heareth [emes] speaketh lanetzach *(unto eternity)*.

אָבער דער מענטש וואָס האָט געהערט, רעדט מיט פֿעסטיקייט.
festikeit mit redt gehert hot vos mentsh der ober
strength with speaks heard has who man the but

[29] An ish rasha defiantly hardeneth his face,

but as for the yashar *(upright)* he maketh his derech *(road)* sure.

[30] There is no chochmah nor tevunah *(understanding)*

nor etzah against Hashem.

[31] The sus is prepared against the yom milchamah,

but teshuah *(victory, deliverance)* is from Hashem.

22 A shem tov is rather to be desired than osher rav,

and chen *(grace)* rather than kesef and zahav.

[2] The oisher *(rich man)* and the rahsh *(pauper)* have this in common:

Hashem is the Oseh *(Maker)* of them all.

[3] A prudent man foreseeth the ra'ah, and hideth himself,

but the naïve trudge on, and are punished.

[4] By anavah *(humility)* and the Yirat Hashem

are osher, and kavod, and chayyim.

[5] Thorns and pachim *(snares)* are in the derech of the crooked;

he that is shomer over his nefesh shall be far from them.

כט דער שלעכטער מענטש גייט מיט אַ פַּאַרשייטע פּנים ,
ponem farshait a mit geit mentsh shlechter der
face hardened a with go man wicked the

אָבער דער רעכטפאַריקער, ער פּאַסט אויף זיין וועג.
veg zain oif past er rechtfariker der ober
way his on watches out he upright the but

ל נישטאָ קיין חכמה און קיין פַאַרשטאַנדיקייט
farshtandikeit kein un chochme kein nishto
understanding any and wisdom any there is not

און קיין עצה אַקעגן ה .
Hashem akegn eitse kein un
Hashem against counsel any and

לא דער פֿערד ווערט צוגעגרייט פֿאַר דעם טאָג
tog dem far tsugegreit vert ferd der
day the for prepared is horses the

פֿון מלחמה ,
milchome fun
battle of

אָבער די ישועה איז פֿון ה .
Hashem fun iz yeshue di ober
Hashem of is salvation the but

כב אַ נאָמען איז בעסער פֿון גרויס עשירות,
eshires grois fun beser iz nomen a
wealth great than better is name a

אַ גוטער חן , פֿון זילבער און פֿון גאָלד.
gold fun un zilber fun chein guter a
gold than and silver than grace good a

ב ריַיך און אָרעם שטויסן זיך אָן איינאַנדער ,
einander on zich shtoisn orim un raich
one another on selves meet poor and rich

אָבער זיי ביידן האָט ה באַשאַפֿן.
bashafn Hashem hot beidn zei ober
created Hashem has both them but

ג דער קלוגער זעט, און פֿאַרבאָרגט זיך ,
zich farborgt un zet kluger der
self hides and sees wise the

און די נאַרן גייען ווייַטער, און ווערן געשטראָפֿט.
geshtroft vern un vaiter geyen narn di un
punished become and further go simple the and

ד דער לוין פֿון ענווות – פֿון מורא פַאַר ה ,
Hashem far moire fun anives fun loin der
Hashem before fear of humility of reward the

איז עשירות, און כּבֿוד , און לעבן.
lebn un koved un eshires iz
life and honor and wealth is

ה דערנער און נעצן זיַינען אויפֿן וועג פֿון דעם קרומען ,
krumen dem fun veg oifn zainen netsn un derner
crooked the of way on the are snares and thorns

דער וואָס היט זיַין זעל, זאָל זיך
zich zol zel zain hit vos der
self shall soul his watches over who the one

דערווייַטערן פֿון זיי .
zei fun dervaitern
them from be far from

[6] Train up a na'ar in the derech (road) he should go,

and when he is old, he will not depart from it.

[7] The oisher ruleth over the rahshim,

and the loveh is eved to the ish malveh.

[8] He that soweth iniquity shall reap aven (iniquity),

and the shevet (rod) of his wrath shall disappear.

[9] He that hath a tov ayin (generous eye) shall have a bracha;

for he giveth of his lechem to the dal (poor).

[10] Cast out the scoffer, and contention shall leave;

indeed, strife and kalon (shame) shall cease.

[11] He that loveth tahor lev,

for the chen on his sfatayim the Melech shall be his re'a.

[12] The eynayim of Hashem preserve da'as,

and He overthroweth the devarim of the boged.

[13] The atzel (sluggard, lazy one) saith, There is an ari (lion) outside;

I shall be murdered in the streets.

[14] The peh (mouth) of zarot (strange women) is a deep pit;

[ו] געווײנען דעם ייִנגל אויף זײַן וועג;
veg zain oif yingel dem geveinen
way his on youth the train

אַפֿילו אַז ער וועט אַלט ווערן , וועט ער זיך
zich er vet vern alt vet er az afile
self he will become old will he when even

נישט אָפּקערן דערפֿון.
derfun opkeren nisht
thereof turn aside not

[ז] דער עושר געוועלטיקט איבער די אָרימע,
orime di iber geveltikt oysher der
poor the over rules rich the

און דער לײַער איז אַ קנעכט ביים מלווה.
mlvh baim knecht a iz laier der un
lender to the servant a is borrower the and

[ח] דער וואָס זייט אומרעכט וועט שניידן אומגליק,
umglik shnaidn vet umrecht zeit vos der
calamity reap will injustice sows who the one

און די רוט פֿון זײַן חוצפּה וועט פֿאַרלענדט ווערן .
vern farlendt vet chutspe zain fun rut di un
become come to an end will insolence his of rod the and

[ט] דער וואָס האָט אַ גוט אויג, ער ווערט געבענטשט,
gebentsht vert er oig gut a hot vos der
blessed shall be he eye good a has who the one

ווײַל ער גיט פֿון זײַן ברויט דעם אָרעמאַן .
oreman dem broit zain fun git er vail
poor person to the bread his from gives he because

[י] טרײַב אַרויס דעם שפּעטער, און קריג ווועט אַוועק,
avek vet krig un shpeter dem arois traib
leave will contention and scoffer the out drive

און שטרײַט און שאַנד ווועלן אויפֿהערן.
oifhern veln shand un shtrait un
cease will shame and conflict and

[יא] דער וואָס האָט ליב ריינהאַרציקייט,
reinhartsikeit lib hot vos der
purity of heart love has who the one

וואָס האָט חן אויף די ליפּן, איז דער מלך זײַן חבֿר .
chever zain melech der iz lipn di oif chein hot vos
friend his king the is lips the on grace has who

[יב] די אויגן פֿון ה היטן דעם פֿאַרשטאַנדיקן ,
farshtandikn dem hitn Hashem fun oign di
discerning person the keeps Hashem of eyes the

און ער פֿאַרדרייט די רייד פֿון דעם פֿעלשער .
felsher dem fun reid di fardreit er un
treacherous the of words the overturns he and

[יג] דער פֿויל־ער זאָגט : אַ לייב איז דרויסן,
deroisn iz leib a zogt foiler der
outside is lion a declares sluggard the

איך וועל אין גאַס געהרגעט ווערן .
vern geharget gas in vel ich
become slain street in will I

[יד] אַ טיפֿע גרוב איז דאָס מויל פֿון פֿרעמדע פֿרויען ,
froien fremde fun moil dos iz grub tife a
women foreign of mouth the is pit deep a

he that is under the wrath of Hashem shall fall therein.

דער פַֿארשאָלטענער פֿון ה פֿאַלט אַרײַן אַהין.
ahin arain falt Hashem fun farsholtener der
there into falls Hashem of cursed one the

15 Folly is bound in the lev na'ar,

טו נאַרישקייט איז אײַנגעבונדן בײַ דעם ייִנגל אין האַרצן,
hartsn in yingel dem bai aingebundn iz narishkeit
heart in youth the in bound up is folly

but the shevet musar shall drive it far from him.

די שטראָפֿרוט וועט זי דערווײַטערן פֿון אים.
im fun dervaitern zi vet shtrofrut di
him from remove it will rod of discipline the

16 He that oppresseth the dal in order to increase,

טז מע רויבט דעם אָרעמאַן , און בײַ אים מערט זיך ,
zich mert im bai un oreman dem roibt me
self increases it by and poor person the robs one

and he that giveth to the oisher, shall surely come to machsor.

מע גיט דעם עושר , און עס וועט בלויז געמינערט.
geminert bloiz vert es un oysher dem git me
diminished only shall be it and rich man the gives one

17 Bow down thine ozen, and hear the devarim of chachamim,

יז נײַג צו דײַן אויער, און הער די וועמטער
verter di her un oier dain tsu naig
words the pay heed and ear your to incline

פֿון די חכמים ,
chachomim di fun
wise men the of

and apply thine lev *(mind, heart)* unto my da'as.

און דײַן האַרץ זאָלסטו צולייגן צו מײַן קענשאַפֿט.
kenshaft main tsu tsuleigen zolstu harts dain un
knowledge my to apply shall you heart your and

18 For it is a pleasant thing if thou be shomer over them within thee;

יח וואָרעם ווויל וועט זײַן , אַז דו וועסט זיי
zei vest du az zain vet voil vorem
them will you if be will sweet because

היטן אין דײַן לײַב ,
laib dain in hitn
body your in keep

they shall therewith abide ready upon thy sfatayim *(lips)*.

אַז זיי וועלן אַלע זײַן אָנגעברייט אויף דײַנע ליפּן.
lipn daine oif ongebreit zain ale veln zei az
lips your on prepared be all will they if

19 That thy trust may be in Hashem,

יט כּדי דײַן בטחון זאָל זײַן אויף ה ,
Hashem oif zain zol bitochen dain kedei
Hashem on be shall trust your so that

I have made thee know this yom, even thee!

האָב איך עס הײַנט דיר גענאַבט וויסן , יאָ דיר .
dich yo visen gemacht dich haint es ich hob
you(SG) yes know made you(SG) today it I have

20 Have not I written to thee shloshim *(thirty sayings)*

כ פֿאַר וואָר איך האָב דיר אויפֿגעשריבן
oifgeshribn dir hob ich vor far
written to you(SG) have I indeed for

דרײַסיק וועמטער,
verter draisik
words thirty

in mo'etzot *(counsels)* and da'as,

אין עצות און קענשאַפֿט.
kenshaft un etsut in
knowledge and counsels in

21 That I might make thee know the certain truth of the words of emes;

כא כּדי דיך צו מאַכן וויסן די ריכטיקע
richtike di visen machn tsu dich kedei
right the know make to you(SG) so that

וועמטער פֿון אמת,
emes fun verter
truth of words

that thou mightest bring back words of emes to them that send thee?

כדי זאָלסט ענטפֿערן אמתע ווערטער די
kedei zolst entfern emese verter di
so that you(SG) shall answer true words the ones
וואָס האָבן דיך געשיקט.
vos hobn dich geshikt
who have you(SG) sent

22 Exploit not the dal *(poor)*, because he is dal *(poor)*;

כב זאָלסט נישט באַגזלען דעם שוואַכן ,
zolst nisht bagzlen dem shvachn
you(SG) shall not rob the weak one
ווייַל ער איז שוואַך ,
vail er iz shvach
because he is weak

neither oppress the oni *(afflicted)* in the sha'ar,

און נישט דריקן דעם אָרעמאַן אין טויער.
un nisht drikn dem oreman in toier
and not oppress the poor person in gate

23 For Hashem will plead their cause,

כג ווארעם ה ווועט זיך אָננעמען זייער קריג ,
vorem Hashem vet zich onnemen zeyer krig
because Hashem will self take on their cause

and plunder the nefesh of those that plundered them.

און רויבן זייערע רויבער דאָס לעבן.
un roibn zeyere roiber dos lebn
and plunder their plunderers the life

24 Make no friendship with a ba'al af *(angry man)*,

כד זאָלסט זיך נישט חבֿרן מיט אַ
zolst zich nisht Chevron mit a
you(SG) shall self not befriend with a
צאָרנדיקן מענטשן ,
tsorndikn mentshn
angry man

and with an ish chemot *(man of wrath)* thou shalt not go,

און מיט אַ כּעסן זאָלסטו נישט צונויפֿקומען ;
un mit a kesn zolstu nisht tsunoifkumen
and with a wrathful you shall not come together

25 Lest thou learn his orkhot *(ways)*,

כה טאָמער וועסטו לערנען זיַנע וועגן ,
tomer vestu lernen zaine vegen
lest you will learn his ways

and take a mokesh *(snare)* for thy nefesh.

און וועסט נעמען אַ שטרויכלונג פֿאַר דיַין זעל .
un vest nemen a shtroichlung far dain zel
and will take a stumbling block for your soul

26 Be not thou one of them that shake hands in a pledge,

כו זאָלסט נישט זיַין פֿון די וואָס
zolst nisht zain fun di vos
you(SG) shall not be from the ones who
גיבן אַ האַנט,
gibn a hant
give a hand

or of them that are collateral for masha'ot *(debts, loans)*.

פֿון די וואָס זיַנען ערבֿ פֿאַר חובֿות .
fun di vos zainen orev far choives
from the ones who are guarantors for debts

27 If thou hast nothing with which to pay,

כז אַז דו ווועסט נישט האָבן צו באַצאָלן,
az du vest nisht hobn tsu batsoln
if you will not have to pay

why should he take away thy mishkav *(bed)* from under thee?

נאָך וואָס זאָל מען צונעמען דיַין געלעגער
noch vos zol men tsunemen dain geleger
then why should one take your bed
פֿון אונטער דיר ?
fun unter dir
from under you(SG)

כח זאָלסט נישט איבערוקן דעם גרענעץ
grenets dem iberrukn nisht zolst
boundary the move not you(SG) shall

פֿון פֿאַרצייטן ,
fartsaitn fun
ancient times from

וואָס דיינע עלטערן האָבן געמאַכט.
gemacht hobn eltern daine vos
made have fathers your which

[28] Remove not the gevul olam *(ancient landmark)*, which avoteicha have set.

כט זעסטו אַ מענטשן פֿלינק אין זײַן אַרבעט,
arbet zain in flink mentshn a zestu
work his in skilled man a do you see

וועט ער שטיין פֿאַר מלכים ;
mlochim far shtein er vet
kings before stand he will

ער וועט נישט שטיין פֿאַר נידעריקע .
niderike far shtein nisht vet er
lowly ones before stand not will he

[29] Seest thou an ish mahir *(diligent, one who excells)* in his work? He shall stand before melachim; he shall not stand before obscure men.

כג **23** אַז דו זעצסט זיך עסן מיט אַ געוואלטיקער,
geveltiker a mit esen zich zetsst du az
mighty one a with to eat self sit you when

זאָלסטו גוט פֿאַרשטיין וועמען דו האָסט
host du vemen farshtein gut zolstu
have you whom understand well you shall

פֿאַר דיר ;
dir far
you(SG) before

[1] When thou sittest to dine with a moshel *(ruler)*, consider diligently what is before thee,

ב וואָרעם דו שטעקסט זיך אַריין אַ מעסער אין דער קעל ,
kel der in meser a arain zich shtekst du vorem
throat the in knife a in self put you for

אויב דו ביסט אַ מענטש אַ פֿרעסער.
freser a mentsh a bist du oib
glutton a man a are you if

[2] And put a sakin *(knife)* to thy throat, if thou be a ba'al nefesh *(man given to gluttony)*.

ג זאָלסט נישט גאַרן נאָך זײַנע מאכלים ,
maicholim zaine noch gorn nisht zolst
delicacies his after crave not you(SG) shall

וואָרעם דאָס איז פֿאַלשע שפּײַז .
shpaiz falshe iz dos vorem
food false is this because

[3] Be not desirous of his delicacies, for they are lechem kezavim *(deceitful food)*.

ד זאָלסטו זיך נישט מאַטערן צו ווערן ריַיך ;
raich vern tsu matern nisht zich zolstu
rich become to weary not self you shall

פֿון זינען שלאָג עס דיר אַרויס.
arois dir es shlog zinen fun
out you(SG) it strike sense from

[4] Overwork not to get rich; cease from thine own binah *(understanding)*.

ה הייבסט אויף דיַינע אויגן דערויף , און שוין איז עס נישטאָ ;
nishto es iz shoin un deroif oign daine oif heibst
not there it is already and thereon eyes your up lift

וואָרעם מאַכן פֿליגלען מאַכט עס זיך ,
zich es macht fliglen machn vorem
self it makes wings make because

וויַ אַן אָדלער וואָס פֿליט צום הימל .
himel tsum flit vos odler an vi
heaven to the flies which eagle an like

[5] Wilt thou let thine eynayim fly after that which is not? For such [wealth] certainly sprouts kenafayim *(wings)*; they fly away as a nesher *(eagle)* toward Shomayim.

[6] Eat thou not the lechem of him that hath a rah ayin *(evil eye)*,

ו זאָלסט נישט עסן דאָס ברויט פֿון דעם
dem fun broit dos esen nisht zolst
the one from bread the eat not you(SG) shall

וואָס האָט אַ בייז אויג,
oig beiz a hot vos
eye evil an has who

neither desire thou his delicacies;

און זאָלסט נישט גאָרן נאָך זיינע מאכלים ;
maicholim zaine noch gorn nisht zolst un
delicacies his after desire not you(SG) shall and

[7] For as he reckoneth in his nefesh, so is he.

ז וואָרעם עס איז אַזוי ווי ער וואָלט אויסרעכענען בײַ זיך ;
zich bai oisrechenen volt er vi azoi iz es vorem
self by calculate would he as so is it because

Eat and drink! saith he to thee,

עס און טרינק! זאָגט ער צו דיר ,
dir tsu er zogt trink un es
you(SG) to he declares drink and eat

but his lev is not with thee.

אָבער זײַן האַרץ איז נישט מיט דיר .
dir mit nisht iz harts zain ober
you(SG) with not is heart his but

[8] The morsel which thou hast eaten shalt thou vomit up,

ח דײַן ביסן וואָס דו האָסט אויפֿגעגעסן,
oifgegesn host du vos bisn dain
devoured have you that morsel your

וועסטו אויסברעכן,
oisbrechn vestu
vomit you will

and lose thy pleasant devarim.

און האָסט אומזיסט אויסגעבראַכט דײַנע זיסע רייד .
reid zise daine oisgebracht umzist host un
words sweet your brought forth in vain have and

[9] Speak not in the oznayim of a kesil *(fool)*,

ט אין די אויערן פֿון דעם נאַרן זאָלסטו נישט רעדן ,
redn nisht zolstu narn dem fun oiern di in
speak not shall you fool the of ears the in

for he will despise the seichel of thy words.

וואָרעם ער וועט פֿאַראַכטן דעם שׂכל פֿון דײַנע ווערטער.
verter daine fun seichel dem farachten vet er vorem
words your of reason the despise will he because

[10] Remove not the gevul olam *(ancient landmark)*;

י זאָלסט נישט איבעררוקן דעם גרענעץ
grenets dem iberrukn nisht zolst
boundary the move not you(SG) shall

, פֿון פֿאַרצײַטן
fartsaitn fun
ancient times of

and enter not into the sadot of the yetomim *(fatherless ones, orphans)*,

און אין די פֿעלדער פֿון יתומים זאָלסטו
zolstu yesoimim fun felder di in un
shall you orphans of fields the in and

נישט אַרײַנגיין ;
araingein nisht
enter not

[11] For their Go'el is chazak *(strong)*;

יא וואָרעם זייער אויסלייזער איז שטאַרק,
shtark iz oisleizer zeyer vorem
strong is redeemer their because

He shall plead their cause against thee.

ער וועט זיך אָננעמען זייער קריג אַקעגן דיר .
dir akegn krig zeyer onnemen zich vet er
you(SG) against dispute their take up self will he

[12] Apply thine lev unto musar,

יב לייג צו דײַן האַרץ צו מוסר ,
musar tsu harts dain tsu leig
instruction to heart your to apply

and thine oznayim to the words of da'as.

און דײַנע אויערן צו ווערטער פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit fun verter tsu oiern daine un
understanding of words to ears your and

13 Withhold not musar *(correction)* from the na'ar *(child)*,

יג זאָלסט נישט פֿאַרמײַדן שטראָף פֿון דעם ינגל ;
yingel dem fun shtrof farmaidn nisht zolst
child the from punishment withhold not you(SG) shall

for if thou spank him with the shevet, he shall not die.

אַז דו וועסט אים שלאָגן מיט דער רוט, וועט
vet rut der mit shlogn im vest du az
will rod the with strike him will you if

ער נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht er
die not he

14 Thou shalt spank him with the shevet,

יד דו וועסט אים שלאָגן מיט דער רוט,
rut der mit shlogn im vest du
rod the with strike him will you

and shalt save his nefesh from Sheol.

און וועסט מציל זײַן זײַן זעל פֿון דער שְׁאוֹל.
Sheol der fun zel zain zain matsl vest un
Sheol the from soul his be rescue will and

15 Beni *(my son)*, if thine lev be chacham,

טו מײַן זון , אַז דײַן האַרץ וועט זײַן קלוג,
klug zain vet harts dain az zun main
wise be will heart your if son my

my own lev shall have simchah.

וועט אויך מײַן האַרץ זיך פֿרייען.
freyen zich harts main oich vet
rejoice self heart my also will

16 Indeed, my inmost being shall rejoice,

טז און מײַנע נירן ווועלן אָנקווועלן,
onkveln veln nirn maine un
exult will kidneys my and

when thy sfatayim *(lips)* speak meisharim *(upright things)*.

אַז דײַנע ליפּן ווועלן רעדן די ריכטיקייט .
richtikeit di redn veln lipn daine az
righteouness the speak will lips your when

17 Let not thine lev envy chatta'im,

יז זאָל דײַן האַרץ נישט מקנא זײַן די זינדיקע,
zindike di zain mekane nisht harts dain zol
sinners the be envy not heart your let

but be thou in the Yirat Hashem kol hayom.

נאָר בלויז די מורא פֿאַר ה אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a Hashem far moire di bloiz nor
day whole a Hashem before fear the only but

18 For surely there is an acharit *(latter end, future)*,

יח וואָרעם פֿאַר וואָר , עס איז דאָ אַ לעצט ,
letst a do iz es vor far vorem
future a there is it truly for because

and thine tikvah shall not be cut off.

און דײַן האָפֿענונג וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn nisht vet hofenung dain un
become be cut off not will hope your and

19 Hear thou, beni *(my son)*, and be chacham,

יט הער צו , זון מײַנער , און ווער קלוג,
klug ver un mainer zun tsu her
wise be and my son to pay heed

and guide thine lev straight on the derech.

און פֿיר אויפֿן וועג דײַן האַרץ.
harts dain veg oifn fir un
heart your way on the guide and

20 Be not among yayin gluttons;

כ זאָלסט נישט זײַן פֿון די וואָס זויפֿן ווײַן ,
vain zoifn vos di fun zain nisht zolst
wine guzzle who the ones of be not you(SG) shall

among gluttonous eaters of basar,

פֿון די וואָס פֿרעסן זיך אָן מיט פֿלייש;
fleish mit on zich presn vos di fun
meat with on selves gorge who the ones of

[21] For the drunkard and the zolel *(glutton)* shall come to poverty,

כא וואָרעם אַ פֿרעסער און אַ זויפֿער וועט
vert zoifer a un freser a vorem
becomes drunkard a and glutton a because

פֿאַראָרימט .
farorimt
impoverished

and drowsiness shall clothe with rags.

און שמאַטעס קלײדט אָן שלעפֿעריִ .
shleferai on kleidt shmates un
drowsiness on clothes ragged and

[22] Pay heed unto avicha that fathered thee,

כב הער צו דײַן פֿאָטער וואָס האָט דיך געבאָרן,
geborn dich hot vos foter dain tsu her
begot you(SG) has who father your to pay heed

and despise not immecha when she is old.

און זאָלסט נישט פֿאַראַכטן דײַן מוטער
muter dain farachten nisht zolst un
mother your despise not you(SG) shall and

אַז זי איז אַלט.
alt iz zi az
old is she when

[23] Buy emes, and sell it not;

כג קויף אמת, און זאָלסט עס נישט פֿאַרקויפֿן –
farkoifen nisht es zolst un emes koif
sell not it you(SG) shall and truth buy

also chochmah, and musar, and binah *(understanding)*.

חכמה , און מוסר , און פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit un musar un chochme
understanding and discipline and wisdom

[24] Avi tzaddik *(the father of a righteous one)* shall greatly rejoice,

כד קוועלן קוועלט אָן דער פֿאָטער פֿון
fun foter der on kvelt kveln
of father the on exults rejoicing greatly

דעם צדיק ,
tsadik dem
righteous one the

and he that fathereth a chacham shall have simchah in him.

און דער וואָס האָט געבאָרן אַ חכם
chochem a geborn hot vos der un
wise man a given birth to has who the one and

זיך מיט אים פֿרייט.
im mit zich freit
him with self rejoices

[25] Avicha and immecha shall be glad,

כה זאָל זיך פֿרייען דײַן פֿאָטער און דײַן מוטער ,
muter dain un foter dain freyen zich zol
mother your and father your rejoice self let

and she that bore thee shall rejoice.

און זאָל קוועלן דײַן געווינערין .
gevinerin dain kveln zol un
she who bore you your exult shall and

[26] Beni *(my son)*, give me thine lev,

כו גיב מיר, מײַן זון , דײַן האַרץ,
harts dain zun main mir gib
heart your son my me give

and let thine eynayim delight in my drakhim.

און דײַנע אויגן זאָלן היטן מײַנע וועגן .
vegen maine hitn zoln oign daine un
ways my observe shall eyes your and

[27] For a zonah is a deep pit,

כז וואָרעם אַ טיפֿער גרוב איז אַ זונה ,
zoine a iz grobn tifer a vorem
prostitute a is pit deep a because

and a nokhriyah is a narrow well.

און אַן ענגע גרוב איז די פֿרעמדע .
fremde di iz grub enge an un
strange woman the is well restricted a and

כח דערצו לויערט זי ווי אַ רויבער,
roiber a vi zi loiert dertsu
robber a like she lies in wait moreover

[28] She also lieth in wait like a road bandit,

און מערט פֿעלשער צווישן די מענטשן.
mentshn di tsvishn felsher mert un
people the among treacherous ones multiplies and

and increaseth the bogedim among adam.

כט ביַי וועמען איז אוי? ביַי וועמען איז ווי?
vei iz vemen bai oi iz vemen bai
woe is whom by woe is whom by

[29] Who hath oy *(woe)*? Who hath sorrow?

ביַי וועמען קריג? ביַי וועמען קלאָג?
klog vemen bai krig vemen bai
lamentation whom by strife whom by

Who hath strifes? Who hath complaint?

ביַי וועמען אומזיסטיקע וווּנדן?
vundn umzistike vemen bai
wounds needless whom by

Who hath needless wounds?

ביַי וועמען רויטע אויגן?
oign roite vemen bai
eyes red whom by

Who hath bloodshot eynayim?

ל ביַי די וואָס שפּעטיקן זיך ביַים ווײַן,
vain baim zich shpetikn vos di bai
wine at the selves linger who the ones by

[30] They that tarry long at the yayin,

ביַי די וואָס קומען פֿאַרזוכן דעם מישטראַנק.
mishtrank dem farzuchn kumen vos di bai
mixed the to taste come who the ones by

they that turn in to sample mixed wine.

לא זאָלסט נישט קוקן אויפֿן ווײַן ווי
vi vain oifn kukn nisht zolst
when wine on the gaze not you(SG) shall

[31] Stare not thou into the yayin when it is red,

ער רויטלט זיך,
zich roitlt er
self is red it

ווי ער שפּיגלט אין כּוס זײַן פֿאַרב,
farb zain kos in shpiglt er vi
color its cup in sparkles it when

when it sparkles in the kos *(cup)*,

ווי ער גליטשט זיך גלאַטיק אַראָפּ.
arop glatik zich glitsht er vi
down smoothly self glides it when

when it goeth down smoothly.

לב אין זײַן סוף וועט ער ווי אַ שלאַנג אײַנבײַסן,
ainbaisn shlang a vi er vet sof zain in
bite serpent a like it will end its in

[32] At the acharit *(latter end, future)* it biteth like a nachash,

און ווי אַ נאָטער וועט ער פֿאַרגיפֿטן.
fargiftn er vet noter a vi un
poison it will adder an like and

and stingeth with venomous poisons like a viper.

לג דײַנע אויגן וועלן זען פֿרעמדע זאַכן,
zachn fremde zen veln oign daine
things strange see will eyes your

[33] Thine eynayim shall behold zarot *(strange women)*,

און דײַן האַרץ וועט רעדן פֿאַרקערטקייט;
farkertkeit redn vet harts dain un
perversity speak will heart your and

and thine lev shall utter perverse things.

לד און וועסט זײַן ווי אײַנער וואָס ליגט אין מיטן ים,
yam mitn in ligt vos einer vi zain vest un
the sea midst of in lies who one like be will and

[34] Indeed, thou shalt be as he that lieth down in the lev yam,

אָדער ווי אײַנער וואָס ליגט אויף אַ שפּיץ מאַסט.
mast shpits a oif ligt vos einer vi oder
mast the top of a on lies who one like or

or as he that lieth upon the top of a mast.

[35] They have stricken me, shalt thou say, and I was not hurt;

לה זיי האָבן מיך געשלאָגן, און מיר האָט
hot mir un geshlogn mich hobn zei
has me and struck me have they

נישט וויי געטאָן,
geton vei nisht
done woe not

they have beaten me, and I felt it not.

זיי האָבן מיך צעקלאַפּט, און איך האָב נישט געשפּירט;
geshpirt nisht hob ich un tseklapt mich hobn zei
felt not have I and beaten me have they

Mosai *(when)* shall I awake?

ווען ניכטער איך זיך אויס,
ois zich ich nichter ven
out self I sober when

I will seek yet another drink.

וועל איך עס נאָך ווידער זוכן .
zuchn vider noch es ich vel
seek again yet it I will

24 כד

Be not thou envious of anshei ra'ah,

זאָלסט נישט זיין מקנא בייזע לייט ,
lait beize mekane zain nisht zolst
people evil envious be not you(SG) shall

neither desire to be with them.

און זאָלסט נישט גאַרן צו זיין מיט זיי ,
zei mit zain tsu gorn nisht zolst un
them with be to desire not you(SG) shall and

[2] For their lev plotteth violence,

ב וואָרעם פֿאַרוויסטונג טראַכט זייער האַרץ,
harts zeyer tracht farvistung vorem
heart their thinks desolation because

and their sfatayim *(lips)* talk of amal *(trouble)*.

און אומגליק רעדן זייערע ליפּן.
lipn zeyere redn umglik un
lips their speaks calamity and

[3] Through chochmah is a bais built,

ג מיט חכמה ווערט אַ הויז געבויט,
geboit hoiz a vert chochme mit
built house a becomes wisdom with

and by tevunah *(understanding)* it is established.

און מיט פֿאַרשטאַנדיקייט ווערט עס באַפֿעסטיקט;
bafestikt es vert farshtandikeit mit un
established it is understanding with and

[4] And by da'as shall the chadarim *(chambers, rooms)* be filled

ד און דורך קענטניש ווערן די קאַמערן אָנגעפֿילט
ongefilt kamern di vern kenshaft durch un
filled rooms the becomes knowledge through and

with all precious and pleasant hon *(riches, wealth)*.

מיט אַלערליי טייערן און ליבלעכן גוטס .
guts liblechn un taiern alerlei mit
goods pleasant and precious all kinds of with

[5] A gever chacham is strong;

ה אַ קלוגער מאַן איז אין מאַכט,
macht in iz man kluger a
power in is man wise a

indeed, an ish da'as *(man of knowledge)* increaseth ko'ach.

און אַ מענטש מיט קענטניש האָט אַ שטאַרקע גבֿורה ;
gevure shtarke a hot kenshaft mit mentsh a un
might strong a has knowledge with man a and

[6] For by tachbulot *(guidance)* thou shalt wage thy milchamah *(war)*,

ו וואָרעם מיט תּחבולות מוזטו אָנפֿירן
onfirn muztu tachbulos mit vorem
conduct you must strategies with because

דיין מלחמה ,
milchome dain
battle your

and in a multitude of yo'etz *(counselors)* there is teshu'ah *(victory, safety)*.

און הילף קומט דורך פֿיל יועצים .
yoetsim fil durch kumt hilf un
counselors many through comes salvation and

[7] Chochmah is too lofty for a fool;

ז צו הויך פַֿאר דעם נאַרן איז חכמה ,
chochme iz narn dem far hoich tsu
wisdom is fool the for high too

he openeth not his peh *(mouth)* at the sha'ar.

אין טויער עפֿנט ער נישט זײַן מויל .
moil zain nisht er efent toier in
mouth his not he opens gate in

[8] He that plotteth to do evil shall be called

ח דער וואָס קלערט צו טאָן שלעכטס,
shlechts ton tsu klert vos der
evil do to thinks who the one

a ba'al mezimmot *(master of schemes)*.

אים וועט מען נאָכרופֿן בייזווילקער מענטש .
mentsh beizviliker nochrufn men vet im
man evil-willing name one will him

[9] The scheme of folly is chattat *(sin)*,

ט די טראַכטעניש פֿון דעם נאַרן איז זינד ,
zind iz narn dem fun trachtenish di
sin is fool the of scheme the

and the scoffer is a to'evah to adam *(man)*.

און אַן אומווערדיקייט בײַ מענטשן איז דער שפּעטער.
shpeter der iz mentshn bai umverdikeit an un
scoffer the is men by abomination an and

[10] If thou faint in the yom tzarah,

י לאָזטו זיך אָפּ אין טאָג פֿון נויט ,
noit fun tog in op zich loztu
distress of day in the down self let

thy strength is small.

איז דײַן כּוח אַ קנאַפּער.
knaper a koiech dain iz
scant a strength your is

[11] Save those who are drawn away toward mavet,

יא זײַ מציל די וואָס ווערן גענומען צום טויט ,
toit tsum genumen vern vos di matsl zai
death to the taken become who the ones save be

and hold back those stumbling toward slaughter.

און די אָנגעבריטע צום הרגען , אויב
oib hargen tsum ongebreite di un
if slaughter to the made ready the ones and

דו קענסט אָפּהאַלטן.
ophaltn kenst du
hold back can you

[12] If thou sayest, See, we knew it not,

יב אַז דו וועסט זאָגן : מיר האָבן דאָך דערפֿון נישט געווסט –
gevust nisht derfun doch hobn mir zogn vest du az
known not thereof indeed have we say will you if

doth not He that weigheth the levavot consider it?

פַֿאַר וואָר, דער פֿאָרשער פֿון די הערצער,
hertser di fun forsher der vor far
hearts the of examiner the one truly for

ער וועט מערקן ,
merkn vet er
perceive will he

And He that is guard over thy nefesh, doth not He know it?

און דער היטער פֿון דײַן זעל , ער וועט וויסן ,
visen vet er zel dain fun hiter der un
know will he soul your of keeper the and

And shall not He render to every adam according to his works?

און וועט אומקערן איטלעכן לויט זײַנע מעשׂים.
meisim zaine loit itlechn umkeren vet un
deeds his according to each one return will and

[13] Beni *(my son)*, eat thou devash, because it is tov;

יג עס, מײַן זון , האָניק, וויַל עס איז גוט ,
gut iz es vail honik zun main es
good is it because honey son my eat

and the honeycomb, which is sweet to thy taste;

און האָניקזאַפֿט וואָס איז זיס פַֿאַר דײַן גומען ;
gumen dain far zis iz vos honikzaft un
palate your for sweet is which honeycomb and

[14] So shall the knowledge of chochmah be unto thy nefesh;

ד אַזוי, זײַ וויסן, איז חכמה פַֿאַר דײַן זעל,
zel dain far chochme iz visen zai azoi
soul your for wisdom is knowing be so

when thou hast found it, then there shall be an acharit,

אַז דו האָסט זי געפֿונען וועט זײַן אַ גוטע לעצט,
letst gute a zain vet gefunen zi host du az
future good a be will found it have you when

and thy tikvah shall not be cut off.

און דײַן האָפֿענונג וועט נישט פַֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn nisht vet hofenung dain un
become be cut off not will hope your and

[15] Lay not in wait, O rasha, against the naveh *(dwelling)* of the tzaddik;

ט זאָלסט נישט לויערן, רשע, אויף דער
der oif roshe loiern nisht zolst
the at wicked one lie in wait not you(SG) shall

, צדיק פֿון דעם ווויונונג
tsadik dem fun voinung
righteous one the of dwelling

assault not his resting place;

; מנוחה זײַן פַֿאַרוויסטן נישט זאָלסט
menuche zain farvistn nisht zolst
resting place his destroy not you(SG) shall

[16] For a tzaddik falleth sheva *(seven times)*, and riseth up again,

י וואָרעם זיבן מאָל פַֿאַלט דער צדיק,
tsadik der falt mol zibn vorem
righteous one the falls times seven because

אויף שטייט און,
oif shteit un
up stands and

but the resha'im are overthrown in ra'ah.

. אומגליק אין געשטרויכלט ווערן רשעים די און
umglik in geshtroichlt vern reshoim di un
calamity in stumbled become wicked ones the and

[17] Gloat not when thine oyev falleth,

יא אַז דײַן שׂונא פַֿאַלט, זאָלסטו זיך נישט פֿרייען,
freyen nisht zich zolstu falt soine dain az
rejoice not self shall you falls enemy your when

and let not thine lev rejoice when he stumbleth,

און אַז ער ווערט געשטרויכלט, זאָל נישט
nisht zol geshtroichlt vert er az un
not shall stumbled becomes he when and

;אָנקוועלן דײַן האַרץ
harts dain onkveln
heart your exult

[18] Lest Hashem see it, and it is rah in His eyes,

יח וואָרעם ה׳ וועט זען, און עס וועט שלעכט
shlecht vet es un zen vet Hashem vorem
bad will it and see will Hashem because

זײַן אין זײַנע אויגן,
oign zaine in zain
eyes his in be

and He turn away His wrath from him.

. צאָרן זײַן אים פֿון אָפּקערן וועט ער און
tsorn zain im fun opkeren vet er un
anger his him from turn away from will he and

[19] Fret not thyself because of ra'im,

יט זאָלסט זיך נישט ערגערן וועגן
vegen ergern nisht zich zolst
because of get angry not self you(SG) shall

די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di
evildoers the

neither be thou envious of the resha'im,

; רשעים די זײַן מקנא נישט זאָלסט
reshoim di zain mekane nisht zolst
wicked ones the be envious not you(SG) shall

כ וואָרעם דער שלעכטער וועט נישט האָבן קיין לעצט ,
letst kein hobn nisht vet shlechter der vorem
future any have not will wicked person the because

דאָס ליכט פֿון די רשעים וועט אויסגעלאָשן ווערן .
vern oisgeloshn vet reshoim di fun licht dos
become extinguished will wicked ones the of light the

[20] For there shall be no acharit *(latter end, future)* to the rah;

the ner *(light)* of the resha'im shall be put out.

כא האָב מורא פֿאַר ה , מיין זון , און
un zun main Hashem far moire hob
and son my Hashem before fear have

פֿאַרן מלך ,
melech faran
king before the

[21] Beni *(my son)*, fear thou Hashem and the Melech,

מיט איבערגענדערשטער זאָלסטו זיך נישט מישן ;
mishn nisht zich zolstu iberandersher mit
mix not self shall you rebellious ones with

and do not associate with them that are otherwise disposed.

כב וואָרעם פּלוצלינג וועט קומען זייער בראָך ,
broch zeyer kumen vet plutsling vorem
ruin their come will suddenly because

און ווער וויס דאָס אומגליק פֿון זיי ביידן ?
beidn zei fun umglik dos veis ver un
both them from ruin the knows who and

[22] For their calamity shall arise suddenly;

and who hath da'as of ruin those two can bring?

כג אויך די דאָזיקע זיינען פֿון די חכמים .
chachomim di fun zainen dozike di oich
wise ones the from are these the also

פֿון שאָנעוועטן אין אַ משפּט קומט
kumt mishpot a in shaneven fun
comes judgment a in showing partiality from

נישט אַרויס קיין גוטס .
guts kein arois nisht
good any out not

[23] These things also belong to chachamim:

it is not tov to show partiality in mishpat.

כד דער וואָס זאָגט צום שולדיקן : דו
du shuldikn tsum zogt vos der
you guilty to the declares who the one

ביסט גערעכט ,
gerecht bist
righteous are

[24] He that saith unto the rashah, Thou are tzaddik,

שילטן אים פֿעלקער , פֿלוכן אים אומות .
umes im fluchn felker im shiltn
nations him curse peoples him curse

him shall the people curse, nations shall detest him;

כה אָבער די וואָס משפּטן ריכטיק , זיי איז ווויל ,
voil iz zei richtik mishpetn vos di ober
blessed be they properly judge who the ones but

[25] But to them that rebuke the wicked, it is well,

און אויף זיי קומט אַ ברכה פֿון גוטס .
guts fun broche a kumt zei oif un
good of blessing a comes them on and

and birkat tov shall come upon them.

כו די ליפּן דאַרף מען קושן
kushn men darf lipn di
kiss one should lips the

דעם וואָס ענטפֿערט די ריכטיקע רייד .
reid richtike di entfert vos dem
words right the answers who the one

[26] He that giveth an answer that is nakhon *(right, correct)*,

giveth a kiss on the sfatayim.

כז פֿאַרריכט דערויסן דיין אַרבעט,
arbet dain deroisn farricht
work your outside prepare

[27] Set in order thy outside work,

and make ready for thyself in the sadeh;

אוּן גְרַייט עֹס דִיר צוּ אוֹיפֶן פֶלְד,
feld oifn tsu dir es greit un
field on the to for you(SG) it prepare and

then afterwards build thine bais.

דערנאָך זאָלְסטוּ בוֹיען דַיִן הוֹיז .
hoiz dain boien zolstu dernoch
house your build shall you after that

[28] Be not an ed *(witness)* against thy re'a without cause,

כח זאָלְסט נִישט זַיִן אַן עדות אֲקעגן דַיִן
dain akegn eides an zain nisht zolst
your against testimony a be not you(SG) shall

חבֵּר אָן אַ פַאר וואָס,
vos far a on chever
what for a without neighbor

and deceive not with thy sfatayim *(lips)*.

אוּן נאַרן מִיט דַיִנע לִיפֶּן.
lipn daine mit narn un
lips your with fool and

[29] Say not,

כט זאָלְסט נִישט זאָגן :
zogn nisht zolst
say not you(SG) shall

I will do so to him as he hath done to me,

ווי ער האָט מיר געטאָן, אַזוי וועל איך אים טאָן;
ton im ich vel azoi geton mir hot er vi
do him I will so done me has he as

I will render to the ish according to his work.

איך וועל דעם מענטשן אומקערן לויט זַיִן טאָן .
ton zain loit umkeren mentshn dem vel ich
doing his according to return man the will I

[30] I went by the sadeh of the ish atzel *(sluggard, lazy one)*,

ל פֿאַרבַיי אַ פֶלְד פֿון אַ פוֹילן מאַן בין איך
ich bin man foiln a fun feld a farbai
I am man sluggard a of field a close by

פֿאַרבַיגעגאַנגען,
farbaigegangen
passing by

and went past the kerem *(vineyard)* of the adam chasar lev *(the man void of lev)*,

אוּן פֿאַרבַיי אַ ווַיִנגאָרטן פֿון אַ מענטשן
mentshn a fun vaingorten a farbai un
man a of vineyard a close by and

אָן שֵׂכֶל ;
seichel on
reason without

[31] And, hinei, it was all grown over with thorns,

לא ערשט עס איז אין גאַנצן געוואָקסן מיט דערנער,
derner mit farvaksn geven gantsn in iz es ersht
thorns with overgrown been entirety in is it behold

and charullim *(nettles)* had covered the surface thereof,

זַיִן אייבערפֿלעך איז געווען באַדעקט מיט ווילדע געוועקסן,
geveksn vilde mit badekt geven iz eiberflech zain
plants wild with covered been is surface its

and the stone wall thereof was broken down.

אוּן זַיִן שטיינערנע צאַם איז געווען איינגעפֿאַלן.
aingefaln geven iz tsam shteinerne zain un
collapsed been is wall stone its and

[32] Then I saw, and considered it well in my lev;

לב איך האָב געקוקט, אוּן מיר אַריַינגענומען אין האַרצן,
hartsn in araingenumen mir un gekukt hob ich
heart in taken in me and looked have I

I looked upon it, and received musar.

איך האָב געזען, אוּן געמוסר אַ מוסר .
musar a genumen un gezen hob ich
instruction an taken and seen have I

[33] Yet a little shenot *(slumber)*, a little sleep,

לג נאָך אַ ביסל שלאָף, נאָך אַ ביסל דרעמלען,
dremlen bisel a noch shlof bisel a noch
dozing little a yet sleep little a still

a little folding of the yadayim to rest;

נאָך אַ ביסל ליגן מיט פֿאַרלייגטע הענט –
hent farleigte mit lign bisel a noch
hands folded with lying little a still

[34] So shall thy poverty come like a prowler;

לד און קומען אַזוי ווי אַ וואַנדערער דײַן אָרימקייט,
orimkeit dain vanderer a vi azoi kumen un
poverty your wanderer a like so comes and

and thy want like an ish mogen *(armed warrior)*.

און דײַן נויט ווי אַ מאַן פֿון מלחמה .
milchome fun man a vi noit dain un
war of man a like need your and

25 These are also mishlei Sh'lomo,

כה אויך די דאָזיקע זײַנען שפּריכווערטער פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun shprichverter zainen dozike di oich
Sh'lomo of proverbs are these the also

which the anashim of Chizkiyah Melech Yehudah

וואָס די לײַט פֿון חִזקִיָה דעם
dem Chizkiyah fun lait di vos
the Chizkiyah of people the which

מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech
Yehudah of king

copied out:

האָבן איבערגעשריבן.
ibergeshribn hobn
copied have

[2] It is the Kavod Elohim to conceal a thing,

ב דער כּבֿוד פֿון אלקים איז פֿאַרבאָרגן אַ זאַך ,
zach a farborgen iz Elokim fun koved der
thing a to hide is G-d of glory the

but the kavod melachim is to search out a matter.

און דער כּבֿוד פֿון מלכים איז אויספֿאָרשן אַ זאַך .
zach a oisforshn iz mlochim fun koved der un
thing a to search out is kings of glory the and

[3] The Shomayim for height, and Eretz for depth,

ג דער הימל אין הייך , און די ערד אין טיפֿקייט,
tifkeit in erd di un heich in himel der
depth in earth the and height in heaven the

so the lev melachim is unsearchable.

און דאָס האַרץ פֿון מלכים , איז נישט צו דערפֿאָרשן.
derforshn tsu nisht iz mlochim fun harts dos un
search out to not is kings of heart the and

[4] Take away the dross from the kesef,

ד נעם אַרויס די פּסולת פֿון זילבער,
zilber fun psoles di arois nem
silver from dross the out take

and there shall come forth a vessel for the tzoref *(silversmith)*;

און ביים שמעלצער קומט אַרויס אַ כּלי ;
keile a arois kumt shmeltser baim un
vessel a out comes smelter at the and

[5] Take away the rasha from before Melech,

ה נעם אַוועק דעם רשע פֿון פֿאַרן מלך ,
melech faran fun roshe dem avek nem
the king before from wicked the away take

and his kisse shall be established in tzedek.

און זײַן טראָן וועט שטיין פֿעסט אויף גערעכטיקייט .
gerechtikeit oif fest shtein vet tron zain un
righteousness on secure stand will throne his and

[6] Do not exalt thyself in the presence of Melech,

ו זאָלסט זיך נישט שיינדלען פֿאַרן מלך ,
melech faran sheindlen nisht zich zolst
king before the glorify not self you(SG) shall

and stand not in the makom *(place)* of gedolim;

און אין דעם אָרט פֿון גרויסע לײַט זאָלסטו נישט שטיין .
shtein nisht zolstu lait groise fun ort dem in un
stand not you shall people great of place the in and

[7] For better it is that it be said unto thee, Come up here,

ז וואָרעם בעסער מע זאָל דיר זאָגן : קום אַרויף אַהער!
aher aroif kum zogn dir zol me beser vorem
here up come say to you(SG) shall one better because

than that thou shouldest be put lower in the presence of the noble

אײדער מע זאָל דיך דערנידערן פֿאַר דעם פֿירשט,
firsht dem far dernidern dich zol me eider
prince the before bring down you(SG) shall one than

whom thine eynayim have seen.

וועמען דײַנע אויגן האָבן געזען.
gezen hobn oign daine vemen
seen have eyes your whom

[8] Go not forth hastily to bring a lawsuit,

ח זאָלסט נישט אַרויסגיין האַסטיק זיך קריגן ,
krign zich hastik aroisgein nisht zolst
to quarrel self hastily go out not you(SG) shall

lest thou know not what to do in the acharit thereof,

וואָרעם וואָס וועסטו טאָן צום סוף דערפֿון,
derfun sof tsum ton vestu vos vorem
thereof end at the do will you(sg) what because

when thy re'a hath put thee to shame.

אַז דײַן חבֿר וועט דיך מאַכן צו שאַנד ?
shand tsu machn dich vet chever dain az
shame to make you(SG) will neighbor your if

[9] Plead thy cause with thy re'a himself;

ט קריג זיך דײַן קריג מיט דײַן חבֿר ,
chever dain mit krig dain zich krig
neighbor your with dispute your self strive

and betray not a sod *(confidence)* to another,

אָבער אַ פֿרעמדנס סוד זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן;
antplekn nisht zolstu sod fremdns a ober
reveal not shall you secret stranger's a but

[10] Lest he that heareth it put thee to shame,

י פּדי דער צוהערער זאָל דיך נישט זידלען,
zidlen nisht dich zol tsuherer der kedei
shame not you(SG) shall hearer the lest

and the evil report of thee never depart.

וואָרעם דײַן רכילות קען נישט צוריקגענומען ווערן.
vern tsurikgenumen nisht ken rechiles dain vorem
be taken back not can malicious gossip your because

[11] A word aptly spoken is like

יא גילדערנע עפּל אין זילבערנע פֿוץ-כּלים ,
puts-keilim zilberne in Ofel gilderne
ornaments silver in apples golden

tapukhim *(apples)* of zahav in settings of kesef.

איז אַ וואָרט געראָטן צו דער זאַך .
zach der tsu geredt vort a iz
matter the to spoken word a is

[12] As a nezem of zahav, and an ornament of fine gold,

יב אַ גילדערנער אוירינג און אַ צירונג פֿון גינגאָלד
gingold fun tsirung a un oiring gilderner a
pure gold of ornament a and earring golden a

so is a mochi'ach chacham upon an obedient ozen.

איז אַ קלוגער מוסר-זאָגער פֿאַרן אויער פֿון הערער.
herer fun oier faran musar-zoger kluger a iz
hearer of ear for the repoof sayer wise a is

[13] As the cold of sheleg *(snow)* in the yom katzir *(day of harvest)*,

יג ווי שניי קעלט אין טאָג פֿון שניט ,
shnit fun tog in kelt shnei vi
harvest of day in cold snow as

so is a tzir ne'eman *(faithful envoy)* to them that send him;

איז אַ באַגלויבטער שליח פֿאַר די וואָס שיקן אים;
im shikn vos di far sheliech bagloibter a iz
him sends who the one for messenger trustworthy a is

for he refresheth the nefesh of his adonim.

וואָרעם ער דערקוויקט די זעל פֿון זײַן האַר .
har zain fun zel di derkvikt er vorem
master his of soul the refreshes he for

[14] He who boasteth falsely of giving

יד וואָלקנס און ווינט אָן רעגן,
regn on vint un volkens
rain without wind and clouds

is like clouds and ruach *(wind)* without geshem *(rain)*.

איז אַ מענטש וואָס רימט זיך מיט אַ פֿאַלשער מתּנה .
matone falsher a mit zich rimt vos mentsh a iz
gift false a with self boasts who man a is

15 By forbearance is a katzin *(ruler)* persuaded,

and a gentle lashon breaketh the bone.

טו מיט איינגעהאלטנקייט ווערט איבערגערעדט דער פירשט,
firsht der ibergeredt vert aingehaltnkeit mit
prince the persuaded is patience with

און אַ ווייכע צונג צעברעכט אַ ביין .
bein a tsebrecht tsung veiche a un
bone a breaks tongue soft a and

16 Hast thou found devash? Eat only as much as is sufficient for thee,

טז האָסטו געפונען הונִיק, עס פֿיל עס איז
iz es fil es honik gefunen hostu
is it as much eat honey found have you

גענוג פֿאַר דיר ,
dir far genug
you(SG) for enough

lest thou be filled therewith, and vomit it out.

כדי זאָלסט זיך נישט איבערזעטן דערמיט ,
dermit iberzetn nisht zich zolst kedei
therewith overfill not self you(SG) shall lest

און עס אויסברעכן.
oisbrechn es un
vomit it and

17 Let thy regel *(foot)* seldom be in thy neighbor's bais;

יז מאַך דיין פֿוס זעלטן אין הויז פֿון דיין חבֿר ,
chever dain fun hoiz in zeltn fus dain mach
friend your of house in the rare foot your make

lest he be weary of thee, and so hate thee.

כדי ער זאָל נישט זאַט ווערן מיט דיר ,
dir mit vern zat nisht zol er kedei
you(SG) with become weary not shall he so that

און דיך פֿיינט קריגן.
krign faint dich un
get hate you(SG) and

18 An ish that beareth ed sheker *(false witness)* against his re'a *(neighbor)*

יח אַ ברעכשטאַנג און אַ שווערד און שאַרפֿע פֿייל
fail sharfe un shverd a un brechshtang a
arrow sharp and sword a and club a

איז אַ מענטש וואָס זאָגט פֿאַלשע עדות
eides falshe zogt vos mentsh a iz
testimony false informs who man a is

אויף זיין חבֿר .
chever zain oif
neighbor his against

is a club, and a cherev, and a sharp khetz *(arrow)*.

19 Confidence in a boged in the yom tzarah

יט אַ צעבראָכענער צאָן און אַן אויסגעלונקענער פֿוס,
fus oisgelunkener an un tson tsebrochener a
foot unsteady an and tooth broken a

איז די פֿאַרזיכערונג פֿון דעם פֿעלשער אין טאָג פֿון נויט .
noit fun tog in felsher dem fun farzicherung di iz
trouble of day in treacherous the of reliance the is

is like a shen ra'ah *(bad tooth)*, and a regel out of joint.

20 As he that taketh away a beged *(garment)* on a cold day,

כ ווי דער וואָס טוט אויס דעם בגד אין אַ קאַלטן טאָג,
tog kaltn a in beged dem ois tut vos der vi
day cold a in garment the off does who the one like

and as chometz *(vinegar)* upon lye,

ווי עסיק אויף לויגזאַלץ,
loigzalts oif esik vi
lye salt upon vinegar like

so is he that singeth shirim *(songs)*

אַזוי דער וואָס זינגט לידער
lider zingt vos der azoi
songs sings who the one so

to a lev rah *(heavy heart)*.

פֿאַר אַן אומעטיקן האַרצן.
hartsn umetikn an far
heart sorrowful a for

כא אַז דײַן שׂונא איז הונגעריק, גיב אים עסן ברויט,
broit esen im gib hungerik iz soine dain az
bread to eat him give hungry is enemy your if

21 If thine enemy be hungry, give him lechem to eat,

און אַז ער איז דאָרשטיק, גיב אים טרינקען וואַסער;
vaser trinken im gib dorshtik iz er az un
water to drink him give thirsty is he if and

and if he be thirsty, give him mayim to drink;

כב ווָאָרעם קוילן שיטסטו אים אויפֿן קאָפּ,
kop oifn im shitstu koiln vorem
head on the him will you pour coals for

22 For so shalt thou heap hot coals upon his rosh,

און ה׳ וועט דיר באַצאָלן.
batsoln dir vet Hashem un
repay you(SG) will Hashem and

and Hashem shall reward thee.

כג צפֿון-ווינט ברענגט רעגן,
regn brengt tsofn-vint
rain brings north wind

23 The ruach tzafon brings forth geshem;

און אַ פֿאַרשטעלטע צונג פֿאַרדראָסיקע פּנימער.
penemer fardrosike tsung farshtelte a un
faces angry tongue on the sly an and

so doth a lashon seter bring an angry countenance.

כד בעסער ווינען אויף אַ ווינקל דאַך,
dach vinkel a oif voinen beser
roof corner a on to dwell better

24 It is better to dwell in the corner of the gag *(roof)*,

איידער אין איין הויז מיט אַ וויַיב אַ קריגערין.
krigerin a vaib a mit hoiz ein in eider
quarrelsome a wife a with house one in than

than in a bais shared with a quarrelsome isha.

כה קאַלטע וואַסער פֿאַר אַ פֿאַרשמאַכטער זעל,
zel farshmachter a far vaser kalte
soul faint a for water cold

25 As cold mayim to a weary nefesh,

אַזוי איז אַ גוטע בשׂורה פֿון אַ ווײַטן לאַנד.
land vaitn a fun besoire gute a iz azoi
land distance a from news good a is so

so is good news from a far country.

כו אַ קויטיקער קוואַל, און אַ דומפּיקער ברונעם
brunem dumpiker a un kval koitiker a
well ruined a and spring muddied a

26 A tzaddik who falters before the rasha is like a muddy spring,

איז אַ צדיק וואָס בייגט זיך פֿאַרן רשע.
roshe faran zich beigt vos tsadik a iz
wicked before the self bows who righteous one a is

and a polluted makor *(fountain)*.

כז צו פֿיל האָניק עסן איז נישט גוט;
gut nisht iz esen honik fil tsu
good not is to eat honey much too

27 It is not tov to eat much devash;

און זײַן אייגענעם כּבֿוד אויסצופֿאָרשן איז אויך ניט גוט.
gut nit oich iz oistsuforshn koved eigenem zain un
good not also is to reconnoiter honor own his and

so for men to seek their own kavod is not glory.

כח אַן אײַנגעבראָכענע שטאָט אָן אַ מויער
moier a on shtot aingebrochene an
wall a without city broken down an

28 He that hath no rule over his own ruach

איז אַ מענטש וואָס נישטאָ קיין אָפּהאַלט פֿאַר זײַן גמיט.
gemit zain far ophalt kein nishto vos mentsh a iz
spirit his for restraint any there is not who man a is

is like an ir that is broken down, and without a chomah *(wall)*.

כו

וויַ שניי אום זומער, און ווי רעגן
regn vi un zumer um shnei vi
rain like and summer during snow like

26 As sheleg *(snow)* in kayitz *(summer)*, and as matar *(rain)* at katzir *(harvest)*,

אין שניט,
shnit in
harvest in

so kavod is not fitting for a kesil *(fool)*.

אַזוי פּאַסט נישט פֿאַרן נאַרן כּבֿוד .
koved narn faran nisht past azoi
honor fool for the not suits so

[2] As the tzippor in its fluttering, as the swallow in its flying,

ב ווי אַ שפּערל וואָס וואַנדערט, ווי אַ שוואַלב וואָס פֿליט,
flit vos shvalb a vi vandert vos shperl a vi
flies that swallow a like wanders that sparrow a like

so the kelelah *(curse)* without cause shall not alight.

אַזוי וועט אַן אומזיסטע קללה אָנקומען אויף
oif onkumen klole umziste an vet azoi
on arrive curse vain a will so

זיך אַליין .
alein zich
on its own oneself

[3] A shot *(whip)* for the sus, a bridle for the chamor,

ג אַ בייַטש פֿאַרן פֿערד , אַ צאַם פֿאַרן אייזל ,
eizl faran tsam a ferd faran baitsh a
donkey for the bridle a horses for the whip a

and a shevet for the back of kesilim.

און אַ רוט פֿאַרן רוקן פֿון דעם נאַרן.
narn dem fun rukn faran rut a un
fool the of back for the rod a and

[4] Answer not a kesil *(fool)* according to his folly,

ד זאָלסט נישט ענטפֿערן דעם נאַרן אַזוי
azoi narn dem entfern nisht zolst
in same way fools the answer not you(SG) shall

ווי זיַין נאַרישקייט,
narishkeit zain vi
folly his as

lest thou also be like unto him.

כּדי דו אויך זאָלסט נישט ווערן גלייַך צו אים.
im tsu glaich vern nisht zolst oich du kedei
him to equal become not shall also you in order to

[5] Answer a kesil *(fool)* according to his folly,

ה ענטפֿער דעם נאַרן וועדליק זיַין נאַרישקייט,
narishkeit zain vedlik narn dem entfer
folly his according to fool the answer

lest he be chacham in his own eyes.

כּדי ער זאָל נישט זיַין אַ חכם אין זיַנע אויגן.
oign zaine in chochem a zain nisht zol er kedei
eyes his in wise man a be not shall he in order to

[6] He that sendeth a message by the yad of a kesil *(fool)*

ו די פֿיס האַקט זיך אָפּ, מיט ערגערניש טרינקט זיך אָן,
on zich trinkt ergernish mit op zich hakt fis di
in self drinks vexation with off oneself cuts feet the

cutteth off the raglayim, and drinketh chamas.

דער וואָס שיקט זאַכן דורך דער האַנט פֿון אַ נאַרן.
narn a fun hant der durch zachn shikt vos der
fool a of hand the by matters sends who the one

[7] The legs of the pisei'ach *(lame man)* hang limp;

ז די פֿיס באָמבלען זיך ביַים הינקעדיקן,
hinkedikn baim zich bomblen fis di
lame with the selves dangle feet the

so is a mashal in the peh *(mouth)* of kesilim.

און אַ משל אין מויל פֿון אַ נאַרן.
narn a fun moil in mashal a un
fool a of mouth in the proverb a and

[8] As he that bindeth an even *(stone)* in a sling,

ח אַזוי ווי איינער וואָס בינדט אַ שטיין אין אַ שלייַדער,
shlaider a in shtein a bindt vos einer vi azoi
sling a in stone a binds who one as so

so is he that giveth kavod to a kesil *(fool)*.

אַזוי אַז מע גיט כּבֿוד אַ נאַרן.
narn a koved git me az azoi
fool a honor gives one that so

[9] As a thornbush goeth up into the yad of a shikkor,

ט אַ דאָרן וואָס קומט אין דער האַנט פֿון אַ שיכּורן ,
shikurn a fun hant der in kumt vos dorn a
drunkard a of hand the into comes which thorn a

so is a mashal in the peh *(mouth)* of kesilim.

אַזוי איז אַ משל אין מויל פֿון אַ נאַרן.
narn a fun moil in mashal a iz azoi
fool a of mouth in the proverb a is so

10 Like an archer wounding all,

י ווי אַ בויגן-מאן וואָס אַרײַנגעשטאָכט אַלע ,
ale araingeshtocht vos boign-mn a vi
everybody wounds that bow man a like

so is he that hireth the kesil *(fool)*, or hireth the passerby.

אַזוי איז דער וואָס דינגען די נאַר, אָדער
oder nor di dingen vos der iz azoi
or fool the hires who the one is so

דינגען די פֿאַסערביי.
paserbei di dingen
passer-by the hires

11 As a kelev returneth to his vomit,

יא ווי אַ הונט וואָס קערט זיך אום צו זײַן מייקעכץ ,
meikechts zain tsu um zich kert vos hunt a vi
vomit its to back self returns that dog a like

so a kesil *(fool)* returneth to his folly.

חזרט איבער דער נאַר זײַן טיפֿשות.
tipshes zain nor der iber chazert
folly his fool the over repeats

12 Seest thou an ish chacham in his own eyes?

יב זעסטו אַ מענטשן וואָס איז אַ חכם אין זײַנע אויגן,
oign zaine in chochem a iz vos mentshn a zestu
eyes his in wise man a is that man a do you see

There is more tikvah *(hope)* for a kesil *(fool)* than for him.

איז דאָ מער האָפֿענונג פֿאַר אַ נאַרן ווי פֿאַר אים.
im far vi narn a far hofenung mer do iz
him for than fool a for hope more here is

13 The atzel *(sluggard, lazy one)* saith, There is a lion in the derech;

יג דער פֿויל־ער זאָגט : אַ ווילד לייב איז אין וועג ,
veg in iz leib vild a zogt foiler der
road in the is lion wild a declares sluggard the

an ari is in the rechovot.

אַ לייב איז אין די גאַסן .
gasn di in iz leib a
streets the in is lion a

14 As the delet *(door)* turneth upon its hinges,

יד די טיר דרייט זיך שוין אויף איר אַנגל ,
angl ir oif shoin zich dreit tir di
hinge its on indeed self turn door the

so doth the atzel *(sluggard, lazy one)* upon his mittah *(bed)*.

און דער פֿויל־ער איז נאָך אויף זײַן בעט.
bet zain oif noch iz foiler der un
bed his on yet is sluggard the and

15 The atzel *(sluggard, lazy one)* hideth his yad in his dish;

טו אַז דער פֿויל־ער שטעקט אַרײַן זײַן האַנט אין שיסל ,
shisel in hant zain arain shtekt foiler der az
the bowl into hand his in puts sluggard the that

it's too tiring to bring it back to his peh *(mouth)* again.

איז ער צו מיד זי צוצוטראָגן צו זײַן מויל .
moil zain tsu tsutsutrogn zi mid tsu er iz
mouth his to to carry it exhausted too he is

16 The atzel *(sluggard, lazy one)* is chacham in his own eyes,

טז דער פֿויל־ער איז קליגער אין זײַנע אויגן
oign zaine in kliger iz foiler der
eyes his in wiser is sluggard the

more than seven that give an excellent answer.

פֿון זיבן געשײַטע ענטפֿערער.
entferer geshaite zibn fun
answerers wise seven than

17 He that passeth by, and meddleth in a quarrel that doth not belong to him,

יז ווי דער וואָס נעמט אָן אַ הונט פֿאַר
far hunt a on nemt vos der vi
by dog a on takes who the one like

די אויערן,
oiern di
ears the

איז אַ פֿאַרבײַגײער וואָס היצט זיך איבער
iber zich hitst vos farbaigeyer a iz
concerning self meddles that passers-by a is

אַ קריג וואָס נישט זײַנס .
zains nisht vos krig a
his not which quarrel a

is like one that taketh a kelev by the oznayim.

[18] As a mad man who shooteth

יח ווי אַ משוגענער וואָס וואַרפֿט
vorft vos meshugener a vi
throw who madman a like

firebrands, khitzim *(arrows)*, and mavet,

ברענעדיקע שײַטן , פֿײַלן , און טויט ,
toit un failn shaitn brenedike
death and arrows wood burning

[19] So is the ish that deceiveth his re'a,

יט אַזוי איז דער מענטש וואָס נאַרט אָפּ זײַן חבֿר ,
chever zain op nart vos mentsh der iz azoi
neighbor his off fools who man the is so

and saith, Am I not just having a laugh?

און זאָגט : איך שטיף דאָך בלויז .
bloiz doch shtif ich zogt un
only yet fool around I declares and

[20] Where no wood is, there the eish goeth out;

כ אָן האָלץ פֿאַרלעשט זיך דאָס פֿײַער ,
faier dos zich farlesht holts on
fire the self goes out wood without

so where there is no nirgan, the strife dieth down.

און אָן אַן אונטערהעצער הערט אויף קריג .
krig oif hert unterhetser an on un
quarrel off hears under heater an without and

[21] As charcoal is to burning coals, and wood to eish;

כא קוילן פֿאַר זשאַר , און האָלץ פֿאַר פֿײַער ,
faier far holts un zhar far koiln
fire for wood and burning for coals

so is a contentious ish to kindle strife.

און אַ מענטש אַ קריגער אויף אָנצוצינדן
ontsutsindn oif kriger a mentsh a un
kindling for contentious one a man a and

אַ שטרײַט .
shtrait a
strife a

[22] The devarim of a nirgan *(gossip, slanderer, talebearer)* are like tasty morsels,

כב די וועדטער פֿון דעם אונטערהעצער זײַנען
zainen unterhetser dem fun verter di
are gossip the of words the

ווי געשמאַקע ביסנס ,
bisns geshmake vi
morsels tasty like

and they go down into the innermost chambers of the beten.

און זיי נידערן אין די קאַמערן פֿון לײַב .
laib fun kamern di in nidern zei un
body of the chambers the in go down they and

[23] Fervent sfatayim *(lips)* and a lev rah

כג פּסולתדיק זילבער באַצויגן אויף לײַם ,
leim oif batsoign zilber psultdik
clay on coating silver drossy

are like earthenware covered with silver dross.

זײַנען הייסע ליפּן און אַ בייז האַרץ .
harts beiz a un lipn heise zainen
heart evil an and lips passionate are

[24] He that hateth disguises it with his sfatayim *(lips)*,

כד מיט זײַן ליפּ פֿאַרשטעלט זיך דער שׂונא ,
soine der zich farshtelt lip zain mit
enemy the self disguises lip his with

and within harboreth mirmah *(deceit)*;

אָבער אין זיך גרײט ער צו באַטרוג .
batrug tsu er greit zich in ober
deception to he prepares self in but

כה אַז ער מאַכט לייַטזעליק זיין קול , זאָלסטו
zolstu kol zain laitzelik macht er az
you shall voice his gracious makes he when

אים נישט גלויבן ,
gloibn nisht im
believe not him

ווָאָרעם זיבן אומווערדיקייטן זיַנען אין זיין האַרצן.
hartsn zain in zainen umverdikeitn zibn vorem
heart his in are abominations seven because

כו מעג זיך פַאַרדעקן זיין שׂינאה מיט אָפּנאַרעניש,
opnarenish mit sine zain fardekn zich meg
deceit with hatred his conceal self may

וועט אַנטפּלעקט ווערן זיין בייז פַאַר אַן עולם .
oilem an far beiz zain vern antplekt vet
congregation a before evil his become exposed will

כז דער וואָס גראָבט אַ גרוב, וועט אין איר אַרײַנפַאלן,
arainfaln ir in vet grub a grobt vos der
fall in it in will pit a digs who the one

און דער וואָס קייקלט אַ שטיין ,
shtein a kaiklt vos der un
stone a roll who the one and

וועט ער זיך אומקערן צו אים.
im tsu umkeren zich er vet
him to return self it will

כח דער דערשלאָגענער האָט פַיינט אַ פַאַלשע צונג ,
tsung falshe a faint hot dershlogener der
tongue false a hatred has slanderer the

אָבער אַ גלאַט מויל פּון חניפה מאַכט צעשטערונג .
tseshterung macht chenife fun moil glat a ober
destruction makes flattery of mouth smooth a but

כז

זאָלסט זיך נישט רימען מיט דעם מאָרגעדיקן טאָג,
tog morgedikn dem mit rimen nisht zich zolst
day tomorrow's the with boast not self you(SG) shall

ווָאָרעם דו ווייסט נישט וואָס דער טאָג
tog der vos nisht veist du vorem
day the what not know you because

וועט געבערן .
gebern vet
give birth to will

ב זאָל דיך לויבן אַן אַנדערער, און נישט דיין מויל ,
moil dain nisht un anderer an loibn dich zol
mouth your not and other an praise you(SG) may

אַ פֿרעמדער, און נישט דיַינע ליפּן.
lipn daine nisht un fremder a
lips your not and stranger a

ג שווער איז שטיין , און אַ משׂא איז זאַמד,
zamd iz mase a un shtein iz shver
sand is burden a and stone is heavy

אָבער דער כּעס פון אַ נאַר איז שווערער פון זיי ביידן .
beidn zei fun shverer iz narn a fun kaas der ober
both them than more heavy is fool a of anger the but

ד אומדערבאַרעמדיק איז גרימצארן , און אַ פֿלייצונג איז כּעס ,
kaas iz fleitsung a un grimtsorn iz umderbaremdik
anger is flood a and wrath is merciless

25 When he speaketh fair,
believe him not;

for there are sheva to'avot in his lev.

26 Whose hatred is covered by guile,

yet his wickedness shall be exposed
before the whole kahal.

27 He who diggeth a shachat *(pit)*
shall fall therein,

and he that rolleth an even *(stone)*,

it will roll back upon him.

28 A lashon sheker hateth those
that are crushed by it;

and a flattering peh *(mouth)*
worketh ruin.

27 Boast not thyself of yom
makhar *(tomorrow)*,

for thou hast no da'as of what a
yom may bring forth.

2 Let another praise thee, and not
thine own peh *(mouth)*;

a nokhri *(stranger)*, and not thine
own sfatayim *(lips)*.

3 An even *(stone)* is heavy, and the
chol *(sand)* weighty;

but a fool's wrath is heavier
than them both.

4 Chemah *(anger)* is cruel, and
fury is a torrent,

but who is able to stand before kinah *(jealousy, envy)*?

אָבער ווער קען באַשטיין פֿאַר קנאה ?
kine far bashtein ken ver ober
jealousy before stand can who but

[5] Open tovah tokhakhat *(good, constructive reproof)*

ה בעסער אַן אָפֿענער פֿאָרווורף
forvurf ofener an beser
rebuke open an better

is better than secret ahavah.

איידער פֿאַרבאָרגענע ליבשאַפֿט.
libshaft farborgene eider
love secret than

[6] Ne'emanim *(faithful)* are the wounds of an ohev *(friend)*;

ו געטרוילעך זיַנען די ווונדן פֿון אַ גוטן פֿרייַנט,
fraint gutn a fun vundn di zainen getroilech
friend good a of wounds the are loyal

but deceitful the neshikot *(kisses)* of an enemy.

און צו לאַסט זיַנען די קושן פֿון אַ שׂונא .
soine a fun kushn di zainen last tsu un
enemy a of kisses the are burdensome too and

[7] The full nefesh trampleth a honeycomb,

ז אַ זאַטע זעל טרעט אויף האָניקזאַפֿט,
honikzaft oif tret zel zate a
honeycomb on steps soul satisfied a

but to the hungry nefesh every mar *(bitter thing)* is sweet.

און אַ הונגעריקער זעל איז איטלעך ביטערס זיס .
zis biters itlech iz zel hungeriker a un
sweet bitter every is soul hungry a and

[8] As a tzippor that wandereth from her ken *(nest)*,

ח ווי אַ פֿויגל פֿאַרוואָגלט פֿון איר נעסט,
nest ir fun farvogelt foigel a vi
nest her from strayed bird a like

so is an ish that wandereth from his makom *(place, home)*.

אַזוי איז אַ מענטש פֿאַרוואָגלט פֿון זיַין היים .
heim zain fun farvogelt mentsh a iz azoi
home his from strayed man a is so

[9] Shemen and ketoret rejoice the lev;

ט איל און ווירעך דערפֿרייט פֿאָס האַרץ,
harts dos derfreit vairech un eil
heart the gladden incense and oil

so doth the sweet discourse of a re'a *(friend)* from an atzat nefesh *(a counselling of the soul)*.

פֿאָס גליַכן די זיסקייט פֿון אַ חבֿר דורך
durch chever a fun ziskeit di glaichn dos
through friend a of sweetness the same the

אַ האַרציקער עצה .
eitse hartsiker a
counsel heartfelt a

[10] Thine own re'a *(friend)*,

י דיַין גוטן פֿרייַנט,
fraint gutn dain
friend good your

and the re'a avicha, forsake not;

און דיַין פֿאָטערס גוטן פֿרייַנט זאָלסטו נישט פֿאַרלאָזן;
farlozen nisht zolstu fraint gutn foters dain un
abandon not shall you friend good father's your and

neither go into thy brother's bais in the yom of thy calamity;

און זאָלסט נישט קומען אין דיַין ברודערס
bruders dain in kumen nisht zolst un
brother's your into enter not you(SG) shall and

הויז אין טאָג פֿון דיַין בראָך ;
broch dain fun tog in hoiz
calamity your of day in house

for better is a shakhen *(neighbor)* that is near than a brother far off.

בעסער אַ נאָענטער שָׁכן אַ ווייַטער ברודער.
bruder vaiter a eider shochn nonter a beser
brother far off a than neighbor near a better

[11] Beni *(my son)*, be chacham, and make my lev glad,

יא זיַי קלוג, מיַין זון , און דערפֿריי מיַין האַרץ,
harts main derfrei un zun main klug zai
heart my gladden and son my wise be

that I may answer my accusers.

אוֹן אִיךְ וועל קענען ענטפֿערן דעם וואָס
vos dem entfern kenen vel ich un
who the one answer be able to will I and

לעסטערט מיך .
mich lestert
me mocks

12 A prudent man foreseeth ra'ah,
and hideth himself;

יב דער קלוגער זעט דאָס בייז, פֿאַרבאָרגט ער זיך ,
zich er farborgt beiz dos zet kluger der
self he hides evil the sees wise one the

but the naïve ones trudge on,
and are punished.

די נאַרן גייען ווייַטער, וועלן זיי געשטראָפֿט.
geshtroft zei velen vaiter geyen narn di
punished they become further goes fool the

13 Take his beged that is collateral
for a zar;

יג נעם צו זײַן בגד אויב ער איז עָרֵב
orev iz er oib beged zain tsu nem
guarantor is he if garment his to take

געוועזן פֿאַר אַן אַנדערן,
andern an far geven
other an for having been

seize the pledge given for surety
for a nokhriyah.

און נעם זײַן משכון פֿאַר דער פֿרעמדער.
fremder der far meshkun zain nem un
foreigner the for pledge his take and

14 He that maketh a bracha on
his re'a *(friend)*

יד דער וואָס בענטשט זײַן גוטן פֿרײַנט
fraint gutn zain bentsht vos der
friend good his blesses who the one

with a kol gadol *(loud voice)*, rising
early in the boker,

אויף אַ הויכן קול פֿרי באַגינען ,
baginen peire kol hoichn a oif
dawn morning voice loud a with

it shall be counted a kelalah to him.

וועט עס אים ווי אַ קללה געראָכנט ווערן .
vern gerechnt klole a vi im es vet
become considered curse a as him it be will

15 A continual dripping in a
very rainy day

טו אַ נודנע טריפֿענישׁ אין אַ רעגנדיקן טאָג,
tog regndikn a in trifenish nudne a
day rainy a in dripping annoying a

and a quarrelsome isha are alike;

און אַ ווייַב אַ קריגערין , זײַנען גלײַך .
glaich zainen krigerin a vaib a un
equal are quarrelsome a wife a and

16 To restrain her is like restraining
the ruach *(wind)*,

טז דער וואָס באַהאַלט זי , באַהאַלט ווינט,
vint bahalt zi bahalt vos der
wind restrains her restrains who the one

and like grasping shemen in
the right hand.

און ווי צו האַלטן אייל אין זײַן רעכטע האַנט.
hant rechte zain in eil haltn tsu vi un
hand right his in oil hold to like and

17 Barzel *(iron)* sharpeneth
barzel *(iron)*;

יז אײַזן שלײַפֿט מען מיט אײַזן,
aizn mit men shlaift aizn
iron with one sharpens iron

so one ish sharpeneth another.

און אײַן מענטש שלײַפֿט דעם שאַרף פֿון דעם אַנדערן.
andern dem fun sharf dem shlaift mentsh ein un
other the of sharpness the sharpens man one and

18 He who is guard over
the te'enah *(fig tree)*
shall eat the p'ri *(fruit)*
thereof,

יח דער וואָס היט דעם פֿײַגנבוים ,
faignboim dem hit vos der
fig tree the watches over who the one

וועט עסן זײַן פֿרוכט,
frucht zain esen vet
fruit its eat will

so he that is shomer over his adon shall be honored.

אוּן דער ווָאס פַּאסט אויף זיין האר ,
har zain oif past vos der un
master his for watches out who the one and

ווערט האָבן כּבֿוד .
koved hobn vet
honor have will

[19] As mayim reflecteth the face,

י ווי אין ווַאסער איז אַ פּנים קעגן אַ פּנים ,
ponem a kegen ponem a iz vaser in vi
face a against face a is water in as

so one lev ha'adam reflects another.

אַזוי איז דאָס האַרץ פֿון אַ מענטשן צו אַ מענטשן .
mentshn a tsu mentshn a fun harts dos iz azoi
man a to man a of heart the is so

[20] Sheol and Avaddon are never full;

כ שְׁאוֹל אוּן דער אָפּגרונט ווערן נישט זאַט ,
zat nisht vern opgrunt der un Sheol
satisfied not become pit the and Sheol

so the eynayim of adam are never satisfied.

אוּן די אויגן פֿון דעם מענטשן ווערן נישט זאַט .
zat nisht vern mentshn dem fun oign di un
satisfied not become man the of eyes the and

[21] As the crucible is for kesef, and the furnace for zahav;

כא אַ טיגל פַּאר זילבער, אוּן אַ שמעלצאויוון פַּאר גאָלד,
gold far shmeltsoivn a un zilber far tigl a
gold for smelting oven a and silver for crucible a

so is an ish tested by the praise he receives.

אוּן אַ מענטש לויט זיין לויב .
loib zain loit mentsh a un
praise his according to man a and

[22] Though thou shouldest grind a fool

כב ווען דו זאָלסט שטויסן דעם נאַרן
narn dem shtoisn zolst du ven
fool the pound you(SG) shall you when

in the makhtesh *(mortar)* among grain with the pestle,

אין אַ שטייסל מיט אַ מערזער צווישן גריץ ,
grits tsvishn merzer a mit shteisl a in
crushed grain among pestle a with mortar a in

yet will not his folly be removed from him.

ווערט זיך נישט אָפּטאָן פֿון אים זיין נאַרישקייט.
narishkeit zain im fun opton nisht zich vet
folly his him from depart not self will

[23] Be thou diligent to know the condition of thy tzon,

כג קענען זאָלסטו קענען דאָס אויסזען פֿון דיינע שאָף,
shof daine fun oiszen dos kenen zolstu kenen
flock your of condition the know shall you know

and look well to thy adarim *(flocks)*.

גיב אַכטונג אויף די סטאַדעס;
stades di oif achtung gib
herds the to attention give

[24] For riches are not l'olam *(forever)*;

כד ווָאָרעם נישט אויף אייביק איז רייכטום ;
raichtum iz eibik oif nisht vorem
riches is ever for not because

and doth the nezer *(crown)* endure dor vador?

אוּן איז דען אַ קרוין אויף דור-דורות ?
dor-doires oif kroin a den iz un
generation to generation for crown a then is and

[25] The hay is removed, and the deshe *(tender grass)* showeth itself,

כה די היי איז אָפּגעשניטן , אוּן פֿרישע גראָז באַווייזט זיך ,
zich bavaizt groz frishe un opgeshnitn iz hei di
self appears grass fresh and cut off is hay the

and herbs of the harim are gathered,

אוּן איינגעזאַמלט זיינען די קרייטעכער פֿון די בערג ,
berg di fun kraitecher di zainen aingezamlt un
mountains the of herbs the are gathered and

[26] The kevasim *(lambs)* are for thy clothing,

כו וועלן די שעפּסן זיין פַּאר דיין קלייַדונג ,
kleidung dain far zain shepsn di veln
clothing your for be sheep the will

and the goats are the purchase price of the sadeh.

אוּן צוּ בְּאַצאָלְן פַֿאַר אַ פֿעלד דִי בעק ;
bek di feld a far batsoln tsu un
male goats the field of a for pay to and

[27] And thou shalt have cholov of izzim *(goats)* enough for thy lechem,

כז אוּן גענוּג ציגנמילְך וועט זיין פַֿאַר דַיין שפַּייז –
shpaiz dain far zain vet tsignmilch genug un
food your for be will goat's milk enough and

for the lechem of thy bais,

פַֿאַר דעם שפַּייז פֿוּן דַיין הויזגעזינט ,
hoizgezint dain fun shpaiz dem far
household your of food the for

and for the nourishment of thy na'arot *(servant girls)*.

אוּן דערנערונג פַֿאַר דַיינע דינסטמיידלעך .
dinstmeidlech daine far dernerung un
maid servants your for sustenance and

28 כח

The rasha flee when none pursueth;

דער רשע לויפֿט ווען קיינער יאָגט נישט ,
nisht yogt keiner ven loift roshe der
not pursues anyone when flees wicked the

but the tzaddikim are bold as a lion.

אָבער די צדיקים זיינען זיכער ווי אַ יונגער לייב .
leib yunger a vi zicher zainen tsadikim di ober
lion young a like sure are righteous the but

[2] For the peysha eretz many are the sarim thereof,

ב דורך דעם פַֿאַרברעך פֿוּן אַ לאַנד זיינען
zainen land a fun farbrech dem durch
are land a of transgression the through

פֿיל אירע האַרן ,
harn ire fil
leaders its many

but by an adam meiven yodei'a

אָבער דורך אַ פַֿאַרשטאַנדיקן מאַן וואָס ווייס ,
veis vos man farshtandikn a durch ober
knows who man discerning a through but

shall be lasting order.

האַלט אָן לאַנג דער באַשטאַנד .
bashtand der lang on halt
existence the long on holds

[3] A gever rahsh *(poor man)* that oppresseth the dalim *(poor ones)*

ג אַן אָרעמאַן וואָס דריקט די שוואַכע ,
shvache di drikt vos oreman an
feeble the oppresses who poor person an

is like a sweeping matar *(rain)* which leaveth no lechem *(food, crop)*.

איז אַ שלאַקסרעגן וואָס לאָזט אָן ברויט .
broit on lozt vos shlaksregn a iz
bread without leaves which beating rain a is

[4] They that forsake the torah praise the rasha,

ד די וואָס פַֿאַרלאָזן די תורה , לויבן די רשעים ,
reshoim di loibn toyre di farlozen vos di
wicked ones the praise Torah the forsake who the ones

but such as be shomer over the torah contend against them.

אָבער די וואָס היטן די תורה , קריגן
krign toyre di hitn vos di ober
contend Torah the observe who the ones but

זיך מיט זיי .
zei mit zich
them with selves

[5] Anshei rah understand not mishpat,

ה שלעכטע מענטשן פַֿאַרשטייען נישט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit nisht farshteyen mentshn shlechte
righteousness not understand men bad

but they that seek Hashem understand all things.

אָבער די וואָס זוכן ה , פַֿאַרשטייען אַלץ .
alts farshteyen Hashem zuchn vos di ober
everything understand Hashem seek who the ones but

[6] Better is the rahsh *(poor)* that walketh in his integrity,

ו בעסער אַן אָרעמאַן וואָס גייט מיט זיין ערלעכקייט ,
erlechkeit zain mit geit vos oreman an beser
integrity his with goes who poor person a better

than he that is perverse in his drakhim *(ways)*, though he be rich.

איידער דער וואָס זײַנע וועגן זײַנען קרום ,
krum zainen vegen zaine vos der eider
crooked are ways his who the one than

און ער איז אַן עושר .
oysher an iz er un
rich man a is he and

[7] He who keepeth torah is a ben meiven,

ז אַ פֿאַרשטאַנדיקער זון היט די לערנונג ,
lernung di hit zun farshtandiker a
teaching the keeps son understanding an

but he that is a companion of zolelim *(gluttons)* shameth aviv.

אָבער דער וואָס חבֿרט זיך מיט פֿרעסערס,
fresers mit zich chavert vos der ober
gluttons with self associates who the one but

פֿאַרשעמט זײַן פֿאָטער.
foter zain farshemt
father his humiliates

[8] He that by neshekh *(interest)* and increase increaseth his substance,

ח דער וואָס מערט זײַן פֿאַרמעג דורך
durch farmeg zain mert vos der
through wealth his increases which the one

צינדזן און מערונג ,
merung un tsindzn
interest and interest

he shall gather it for him that will pity the dalim *(poor ones)*.

זאַמלט עס פֿאַר דעם וואָס וועט שענקען צו אָרימע .
orime tsu shenken vet vos dem far es zamlt
the poor to give will who the one for it gathers

[9] He that turneth away his ozen from mishmo'a torah,

ט דער וואָס קערט אָפּ זײַן אויער פֿון צו
tsu fun oier zain op kert vos der
to from ear his away turns who the one

הערן די לערנונג ,
lernung di hern
teaching the hear

even his tefillah shall be to'evah.

איז אַפֿילו זײַן תּפֿילה אַן אומווערדיקייט.
umverdikeit an tfile zain afile iz
abomination an prayer his even is

[10] He who causeth the yesharim *(upright ones)* to go astray in a derech rah,

י דער וואָס פֿאַרפֿירט די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di farfirt vos der
upright the leads astray who the one

אויף אַ שלעכטן וועג,
veg shlechtn a oif
way evil an upon

he shall fall himself into his own trap,

וועט ער אַריַינפֿאַלן אין זײַן אייגענער גרוב ,
grub eigener zain in arainfaln er vet
pit own his into fall he will

but the blameless ones shall inherit tov.

און די ערלעכע וועלן אַרבן גוטס .
guts arben veln erleche di un
good things inherit will honest the and

[11] The ish oisher is chacham in his own eyes,

יא דער ריַיכער מאַן איז אַ חכם אין זײַנע אויגן,
oign zaine in chochem a iz man raicher der
eyes his in wise man a is man rich the

but the dal meiven *(poor man with understanding)* searcheth him out.

אָבער דער קלוגע אָרעמאַן פֿאָרשט אים דורך .
durch im forsht oreman kluge der ober
through him probes poor person wise the but

[12] When tzaddikim do triumph, there is rabbah tiferet *(great glory)*,

יב אַז צדיקים פֿרייען זיך איז אַ גרויסע גדולה ,
gdulh groise a iz zich freyen tsadikim az
honor great a is selves rejoice the righteous when

but when the resha'im rise, the people go into hiding.

אָבער אַז רשעים קומען אויף, מוז מען
men muz oif kumen reshoim az ober
one must up come wicked ones when but

זוכן אַ מענטשן .
mentshn a zuchn
man a seek

[13] He that covereth his peysha'im *(sins)* shall not prosper,

יג דער וואָס פֿאַרדעקט זיַינע זינד , וועט נישט באַגליקן,
baglikn nisht vet zind zaine fardekt vos der
succeed not will sins his covers who the one

but he who confesseth and forsaketh them

אָבער דער וואָס איז זיך מודה און פֿאַרלאָזט זיי ,
zei farlozt un moide zich iz vos der ober
them forsakes and confesses self is who the one but

shall find mercy.

וועט דערבאַרעמט ווערן .
vern derbaremt vet
become shown mervy will

[14] Ashrei adam that is reverent always,

יד ווויל צו דעם מענטשן וואָס פֿאָרכט תּמיד ,
tamid forcht vos mentshn dem tsu voil
always fears that man the to blessed

but he that hardeneth his lev shall fall into ra'ah.

און דער וואָס מאַכט האַרט זיַין האַרץ וועט
vet harts zain hart macht vos der un
will heart his hard makes who the one and

אַריַינפֿאַלן אין בייז .
beiz in arainfaln
evil into fall

[15] As a roaring ari, and a charging dov *(bear)*,

טו אַ ברומיקער לייב, און אַ הונגעריקער בער ,
Beor hungeriker a un leib brumiker a
bear hungry a and lion roaring a

so is a wicked moshel *(ruler)* over the am dal *(poor people)*.

איז אַ רשע וואָס געוועלטיקט איבער אָרעם פֿאָלק .
folk orim iber geveltikt vos roshe a iz
people poor over rules who wicked one a is

[16] The nagid lacking tevunot is also a great oppressor,

טז אַ פֿירשט פֿעלקיק אין שׂכל איז גרויס אין רויבעריַין ;
roiberaien in grois iz seichel in felik firsht a
oppressions in great is reason in lacking prince a

but he that hateth betza shall prolong his yamim.

און דער וואָס האָט פֿיַינט אומערלעכן געווין
gevin umerlechn faint hot vos der un
dishonest gain dishonest hatred has who the one and

איז מַאֲריך-ימים .
maarich-yamim iz
long of days is

[17] If an adam is burdened with dahm *(blood, murder)* of any nefesh,

יז אַ מענטש וואָס האָט אויף זיך דאָס בלוט
blut dos zich oif hot vos mentsh a
blood the self upon has who man a

פֿון אַ נפֿש ,
nefesh a fun
soul a of

let him be a fugitive ad bor *(till the pit, death)*;

וועט לויפֿן ביזן גרוב ,
grub bizn loifn vet
the pit unto run will

let no ish help him.

מע וועט אים נישט בייַשטיין .
baishtein nisht im vet me
stand by not him will one

[18] He who walketh tamim *(blamelessly)* shall be saved,

יח דער וואָס גייט ערלעך וועט געהאָלפֿן ווערן ,
vern geholfn vet erlech geit vos der
become helped will honestly goes who the one

but he that is perverse in his drakhim shall fall suddenly.

און דער וואָס זײַנע וועגן זײַנען קרום ,
krum zainen vegen zaine vos der un
crooked are ways his who the one and
וועט פַּאַלן מיט אײן מאָל.
mol ein mit faln vet
time one with fall will

[19] He that tilleth his adamah shall have plenty of lechem,

יט דער וואָס באַאַרבעט זײַן ערד וועט האָבן
hobn vet erd zain baarbet vos der
have will land his works who the one
ברויט צו זאַט ,
zat tsu broit
satisfaction to bread

but he that chaseth after empty things shall have poverty enough.

און דער וואָס יאָגט זיך נאָך פּוסטע זאַכן
zachn puste noch zich yogt vos der un
things empty after self chases who the one and
וועט זאַט זײַן מיט דלות .
dlut mit zain zat vet
poverty with be satisfied will

[20] An ish emunot *(faithful man, loyal man)* shall abound with birkhot,

כ אַן ערלעכער מענטש קריגט פֿיל ברכות ,
broches fil krigt mentsh erlecher an
blessings many gets man honest an

but he that maketh haste to be rich shall not go unpunished.

אָבער דער וואָס וויל גיך רײַך ווערן וועט
vet vern raich gich vil vos der ober
will become rich quickly will who the one but
נישט אָפּקומען גלאַט .
glat opkumen nisht
smoothly come off not

[21] To show partiality is not tov;

כא פֿון שאַנעוועון קומט נישט אַרויס קיין גוטס,
guts kein arois nisht kumt shaneven fun
good any out not comes respect of persons from

for a piece of lechem that gever will transgress.

אָבער אום אַ שטיקל ברויט פֿאַרזינדיקט זיך דער מענטש.
mentsh der zich farzindikt broit shtikl a um ober
man the self transgresses bread bit a for but

[22] He that hasteth to be rich hath a rah ayin,

כב פֿאַרהאָוועט נאָך רײַכטום איז אַ מענטש אַ נישט פֿאַרגינער ,
farginer nisht a mentsh a iz raichtum noch farhavet
well-wisher not a man a is riches after hastening

and considereth not that want shall come upon him.

און ער ווייס נישט אַז די נויט וועט קומען אויף אים.
im oif kumen vet noit di az nisht veis er un
him upon come will need the that not knows he and

[23] He that rebuketh an adam afterwards shall find more chen

כג דער וואָס שטראָפֿט עמיצן , וועט שפּעטער
shpeter vet emitsn shtroft vos der
later will someone chastises who the one
געפֿינען מער חן
chein mer gefinen
favor more find

(favor) than he that flattereth with the lashon.

ווי דער וואָס האָט אַ גלאַטע צונג .
tsung glate a hot vos der vi
tongue smooth a has who the one than

[24] He who robbeth aviv or immo,

כד דער וואָס באַגלט זײַן פֿאָטער און זײַן מוטער ,
muter zain un foter zain bagzlt vos der
mother his and father his robs who the one

and saith, It is no peysha,

און זאָגט : עס איז נישט קיין פֿאַרברעך ,
farbrech kein nisht iz es zogt un
transgression any not is it declares and

the same is the chaver of an ish mashchit.

ער איז אַ חבֿר צו אַ מענטשן אַן אומברענגער.
umbrenger an mentshn a tsu chever a iz er
desroyer a man a to companion a is he

25 The covetous stirreth up strife,

כה דער וואָס האָט אַ פֿאַרלאַנגערישע זעל, מאַכט אָן קריג,
krig on macht zel farlangerishe a hot vos der
strife on makes soul greedy a has which the one

but he that putteth his trust in Hashem shall be prospered.

אָבער דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף ה',
Hashem oif zich farzichert vos der ober
Hashem on self trusts who the one but

ווערט געזעטיקט.
gezetikt vert
satisfied shall be

26 He that trusteth in his own lev is a kesil *(fool)*,

כו דער וואָס איז בטוח אין זײַן האַרצן, ער איז אַ נאַר,
nor a iz er hartsn zain in batuach iz vos der
fool a is he heart his in confident is who the one

but he who walketh in chochmah, he shall be delivered.

און דער וואָס גייט מיט חכמה, וועט אַנטרונען ווערן.
vern antrunen vet chochme mit geit vos der un
be escape will wisdom with goes who the one and

27 He that giveth unto the rahsh *(poor)* shall not lack,

כז דער וואָס גיט דעם אָרעמאַן, וועט נישט פֿעלן,
feln nisht vet oreman dem git vos dem
lack not will poor person the gives who the one

but he that hideth his eynayim meeteth many curses.

אָבער דער וואָס פֿאַרהוילט זײַנע אויגן, וועט
vet oign zaine farhoilt vos der ober
will eyes his hides who the one but

קריגן פֿיל קללות.
kloles fil krign
curses many get

28 When the resha'im rise, adam hide themselves,

כח אַז די רשעים שטייען אויף, באַהאַלטן
bahaltn oif shteyen reshoim di az
hide up rise wicked ones the when

זיך די מענטשן,
mentshn di zich
people the selves

but when they perish, the tzaddikim increase.

און אַז זיי גייען אונטער, מערן זיך די צדיקים.
tsadikim di zich mern unter geyen zei az un
righteous the selves multiply under go they when and

כט

29 He, that being often reproved, stiffeneth his neck,

אַ מענטש אַ געמוסרטער וואָס מאַכט
macht vos gemusrter a mentsh a
makes who chastised a man a

האַרט זײַן נאַקן,
nakn zain hart
neck his hard

shall suddenly be destroyed,

וועט פֿלוצלינג צעברעכן ווערן
vern tsebrochn plutsling vet
become broken suddenly will

and that without marpeh *(remedy)*.

אַז קיין היילונג וועט נישט זײַן.
zain nisht vet heilung kein az
be not will healing any that

2 When the tzaddikim are increased, the people rejoice,

ב אַז די צדיקים מערן זיך, פֿרייט
freit zich mern tsadikim di az
rejoices selves multiply righteous the when

זיך דאָס פֿאָלק,
folk dos zich
people the self

but when the rasha beareth rule,
the people groan.

אָבער אַז דער רשע געוועלטיקט, זיפֿצט דאָס פֿאָלק .
folk dos ziftst geveltikt roshe der az ober
people the groans rules wicked the when but

[3] He who loveth chochmah
rejoiceth aviv,

ג אַ מענטש וואָס האָט ליב חכמה , דערפֿרייט זיין פֿאָטער,
foter zain derfreit chochme lib hot vos mentsh a
father his gladdens wisdom love has who man a

but he that keepeth company
with zonot squanders his hon
(substance, wealth).

אָבער דער וואָס חבֿרט זיך מיט זונות ,
zoinus mit zich chavert vos der ober
prostitutes with self associates who the one but

ברענגט אויס דעם פֿאַרמעג .
farmeg dem ois brengt
possessions the out brings

[4] Melech by mishpat establisheth
eretz,

ד אַ מלך האַלט אויף מיט געראַנטיקייט דאָס לאַנד,
land dos gerechtikeit mit oif halt melech a
land the justice with up holds king a

but an ish terumot *(a man of bribes)*
bringeth it down.

און דער בַּעַל אויף מתּנות צעשטערט עס.
es tseshtert matonus oif Baaln der un
it destroys gifts on master the and

[5] A gever that flattereth his neighbor

ה דער מענטש וואָס חַנפֿעט זיין חבֿר ,
chever zain chanfet vos mentsh der
neighbor his flatters who man the

spreadeth a reshet *(net)* for his feet.

שפּרייט אויס אַ נעץ פֿאַר זיַנע טריט.
trit zaine far nets a ois shpreit
steps his for net a out spreads

[6] By peysha *(transgression)* an
ish rah is snared,

ו אין דעם פֿאַרברעך פֿון דעם שלעכטן מענטשן
mentshn shlechtn dem fun farbrech dem in
man evil the of transgression the in

איז אַ שטרויכלונג ,
shtroichlung a iz
pitfall a is

but the tzaddik doth sing and
have simchah.

אָבער דער צדיק זינגט און איז פֿרייליך.
freilech iz un zingt tsadik der ober
joyful is and sings righteous one the but

[7] The tzaddik considereth the
cause of the dalim,

ז דער צדיק וויים דאָס רעכט פֿון די אָרימע,
orime di fun recht dos veis tsadik der
poor the of right the knows righteous one the

but the rasha doeth not understand
such da'as.

דער רשע קימערט זיך נישט צו וויסן .
visen tsu nisht zich kimert roshe der
know to not self cares wicked the

[8] Scornful men enflame a city,

ח לייט פֿון שפּאָט בלאָזן-אויף די שטאָט,
shtot di blozn-oif shpot fun lait
city the blow up mockery of people

but chachamim turn away af.

אָבער קלוגע האַלטן אָפּ דעם צאָרן .
tsorn dem op haltn kluge ober
anger the back hold wise ones but

[9] If an ish chacham has to
contend with a fool,

ט אַז אַ קלוגער מענטש טענהט מיט אַ נאַרן,
narn a mit tainet mentsh kluger a az
fools a with argues man wise a when

he rageth or laugheth, and
hath no rest.

סיַי ער בייזערט זיך , סיַי ער שמייכלט , האָט
hot shmeichlt er sai zich beizert er sai
has smiles he or self angers he whether

ער נישט קיין נַחַת .
Nachat kein nisht er
contentment any not he

[10] The anshei damim hate the blameless,

י בלוטיקע לייט האָבן פֿיינט דעם אומשולדיקן,
umshuldikn dem faint hobn lait blutike
innocent the hatred have people bloody

but the yesharim seek his nefesh *(soul, i.e., well-being)*.

אָבער די רעכטפֿאַרטיקע גאַרן נאָך אים.
im noch gorn rechtfartikn di ober
him for desire upright the but

[11] A kesil *(fool)* uttereth all his wrath,

יא זיין גאַנץ געמיט לאָזט אַרויס דער נאַר,
nor der arois lozt gemit gants zain
fool the out lets spirit entire his

but a chacham keepeth it back quietly.

אָבער דער חכם האַלט עס צוריק.
tsurik es halt chochem der ober
back it holds wise man the but

[12] If a moshel pays heed to davar sheker,

יב אַ געווועלטיקער וואָס האָרכט צו גערייד פֿון ליגן,
lign fun gereid tsu horcht vos geveltiker a
lies of speech to listens who ruler a

all his mesharetim *(officials, ministers)* are resha'im.

זיינען אַלע זיינע משרתים רשעים .
reshoim meshoresim zaine ale zainen
wicked ones servants his all are

[13] The rahsh *(pauper)* and the oppressor have this in common:

יג דער אָרעמאַן און דער דריקער שטויסן
shtoisn driker der un oreman der
meet oppressor the and poor person the

זיך אָן איינאַנדער ,
einander on zich
one another on selves

Hashem enlighteneth both their eynayim.

אָבער דער דערלייכטער פֿון בוידנס אויגן איז ה .
Hashem iz oign beidns fun derlaichter der ober
Hashem is eyes both's of enlightener the but

[14] If Melech shofet be'emes *(judges in truth)* the dalim,

יד אַ מלך וואָס משפט מיט אמת די אָרימע,
orime di emes mit mishpot vos melech a
poor the truth with judges who king a

his kisse shall be established forever.

וועט זיין טראָן באַשטיין שטענדיק.
shtendik bashtein tron zain vet
always stand throne his will

[15] The shevet *(rod)* and tokhakhat *(reproof)* give chochmah,

טו די רוט און מוסר גיבן חכמה ,
chochme gibn musar un rut di
wisdom give discipline and rod the

but a na'ar *(child)* left to himself bringeth immo to shame.

און אַ לויזגעלאָזט ייִנגל ברענגט שאַנד זיין מוטער .
muter zain shand brengt yingel loizgelozt a un
mother his shame brings boy left alone a and

[16] When the resha'im are multiplied, peysha *(transgression)* increaseth,

טז אַז די רשעים מערן זיך , מערט
mert zich mern reshoim di az
increases selves increase wicked ones the when

זיך פֿאַרברעך ,
farbrech zich
transgression self

but the tzaddikim shall see their downfall.

אָבער די צדיקים וועלן זען זייער מפּלה .
mapole zeyer zen veln tsadikim di ober
downfall their see will righteous the but

[17] Correct binecha, and he shall give thee rest;

יז שטראָף דיין זון , און ער וועט דיר אָנטאָן נַחַת ,
Nachat onton dir vet er un zun dain shtrof
contentment put on you(SG) will he and son your punish

indeed, he shall give delight unto thy nefesh.

און געבן תענוג צו דיין זעל .
zel dain tsu tenug gebn un
soul your to pleasure give and

יח אָן אַ זעונג ווערט דאָס פַּאָלק פַּאַרווילדערט,
farvildert folk dos vert zeung a on
wild people the shall be vision a without

18 Where there is no chazon, the people cast off restaint,

אוֹן דער וואָס היט די תּורה, אַז ווויל איז צו אים!
im tsu iz voil az toyre di hit vos der un
him to is blessed how Torah the keeps who the one and

but he that is shomer over the torah, happy is he.

יט מיט ווערטער קען אַ קנעכט נישט אויסגעמוסרט ווערן ,
vern oisgemusrt nisht knecht a ken verter mit
become disciplined not servant a can words with

ווואָרעם ער מעג פַּאַרשטיין , אָבער פַּאָלגן וועט ער נישט.
nisht er vet folgn ober farshtein meg er vorem
not he will follow but understand may he because

19 An eved will not be corrected by devarim,

for though he understand he will not answer.

כ זעסטו אַ מענטשן האַסטיק מיט זיַנע ווערטער,
verter zaine mit hastik mentshn a zestu
words his with hasty man a do you see

איז דאָ מער האָפענונג פַּאַר אַ נאַרן ווי פַּאַר אים.
im far vi narn a far hofenung mer do iz
him for than fool a for hope more there is

20 Seest thou an ish that is hasty in his devarim?

There is more tikvah for a kesil *(fool)* than for him.

כא דער וואָס פַּאַרצערטלט פון יוגנט זיַן קנעכט ,
knecht zain yugnt fun fartsertlt vos der
servant his youth from indulges who the one

וועט ער צום סוף ווערן אַן אייבערהאַר.
eiberhar an vern sof tsum er vet
heir an become end in the he will

21 He that pampers his eved from youth up

shall have him as his ben at the acharit *(end)*.

כב אַ צאָרנדיקער מענטש מאַכט אָן קריג ,
krig on macht mentsh tsorndiker a
strife on makes man angry an

אוֹן אַ כּעסן באַגייט פֿיל פַּאַרברעכן .
farbrechn fil bageit kesn a un
transgressions many commits angry one an and

22 An ish af stirreth up strife,

and a ba'al chemah aboundeth in peysha.

כג די גאווה פון אַ מענטשן דערנידערט אים,
im dernidert mentshn a fun gaive di
him brings low man a of pride the

אוֹן דער וואָס איז שָׁפל אין גמיט וועט קריגן כּבוד .
koved krign vet gemit in shofl iz vos der un
honor get will spirit in lowly is who the one and

23 Ga'avat adam *(pride of man)* shall bring him low,

but the humble in ruach shall attain kavod.

כד דער וואָס טיילט זיך מיט אַ גנבֿ , איז אַ
a iz ganev a mit zich teilt vos der
an is thief a with self shares who the one

שׂונא זיך אַליין:
alein zich soine
alone himself enemy

24 He who is partner with a ganav hateth his own nefesh;

he heareth the curse of the victim but discloses nothing.

ער הערט די קללה, אוֹן זאָגט נישט אויס.
ois nisht zogt un klole di hert er
out not declares and curse the hears he

כה מורא פַּאַר אַ מענטשן לייגט אַ שטרויכלונג ,
shtroichlung a leigt mentshn a far moire
snare a puts man a before fear

אָבער דער וואָס פַּאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert vos der ober
Hashem on self trusts who the one but

וועט באַשיצט .
bashitst vert
protected shall be

25 The fear of adam bringeth a mokesh *(snare)*,

but he who putteth his trust in Hashem shall be secure.

[26] Many seek the moshel's favor,

כו פִּיל זוכן דעם פנים פֿון דעם געוועלטיקער,
geveltiker dem fun ponem dem zuchn fil
ruler the of face the seek many

but mishpat ish cometh from Hashem.

אָבער פֿון ה איז דעם מענטשנס משפט .
mishpot mentshns dem iz Hashem fun ober
judgment man's the is Hashem from but

[27] An unjust man is a to'evah to the tzaddikim,

כז אַן אומווערדיקייט ביי די צדיקים איז דער
der iz tsadikim di bai umverdikeit an
the is righteous the to abomination an

מאַן פֿון אומרעכט,
umrecht fun man
injustice of man

and he that is yeshar derech *(upright in the way)* is to'evah to the rasha.

און אַן אומווערדיקייט ביי די רשעים , דער
der reshoim di bai umverdikeit an un
the one wicked the to abomination an and

וואָס זיין וועג איז גלײַך .
glaich iz veg zain vos
straight is way his who

30 The devarim of Agur Ben Yakeh, even the massa; the gever *(man)* spoke unto Itiel, even unto Itiel and Ukhal:

ל די ווערטער פֿון אָגור דער זון פֿון יָקֶה ; אַ מוסר .
musar a Yakehn fun zun der Agur fun verter di
instruction an Yakeh of son the Agur of words the

דער מאַן האָט געזאָגט צו איתיאֵל, צו איתיאֵל און אוכָל:
Ucaln un Itieln tsu Itieln tsu gezogt hot man der
Ukhal and Itiel to Itiel to spoken has man the

[2] Surely I am more stupid than any ish,

ב פֿאַר וואָר, איך בין פֿאַרגרעבטער פֿון איטלעכן ,
itlechn fun fargrebter bin ich vor far
everyone than ignorant one am I truly for

and have not the binat adam.

און איך האָב נישט קיין פֿאַרשטאַנדיקייט פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun farshtandikeit kein nisht hob ich un
human a of understanding any not have I and

[3] I neither learned chochmah,

ג און איך האָב נישט געלערנט קיין חכמה ,
chochme kein gelernt nisht hob ich un
wisdom any learned not have I and

nor have the da'as of the Kedoshim.

אַז דערקענונג פֿון הייליקן זאָל איך וויסן .
visen ich zol heilikn fun derkenung az
know I shall holy of knowledge that

[4] Who hath ascended into Shomayim, or descended?

ד ווער איז אַרויף אויפֿן הימל , און אַראָפּגענידערט?
aropgenidert un himel oifn aroif iz ver
came down and heaven on the up is who

Who hath gathered ruach in the hollows of His hands?

ווער האָט געזאַמלט דעם ווינט אין זיינע פֿויסטן?
foistn zaine in vint dem gezamlt hot ver
fists his in wind the collected has who

Who hath bound the mayim in a cloak?

ווער האָט איינגעבונדן די וואַסערן אין אַ טוך ?
tuch a in vasern di aingebundn hot ver
cloth a in waters the bound up has who

Who hath established all the afsei aretz *(ends of the earth)*?

ווער האָט אויפֿגעשטעלט אַלע עקן פֿון דער ערד ?
erd der fun ekn ale oifgeshtelt hot ver
earth the of corners all established has who

What is Shmo *(His Name)*,

וואָס איז זיין נאָמען ?
nomen zain iz vos
name his is what

and what is Shem Bno *(the Name of His Son)*,

און וואָס איז דער נאָמען פֿון זיין זון ,
zun zain fun nomen der iz vos un
son his of name the is what and

if thou canst tell?

אויב דו ווייסט?
veist du oib
know you if

[5] Every word of G-d is flawless;

ה איטלעך ווארט פון אֱלוֹהַּ איז געלייטערט;
gelaitert iz Eloah fun vort itlech
refined is G-d of word every

He is a mogen unto them that take refuge in Him.

ער איז אַ שילד פַּאַר די ווָאס שיצן
shitsn vos di far shild a iz er
take shelter who the ones for shield a is he

זיך אין אים.
im in zich
him in selves

[6] Add thou not unto His devarim,

ו זאָלסט נישט צולייגן צו זיינע ווערטער,
verter zaine tsu tsuleigen nisht zolst
words his to add not you(SG) shall

lest He rebuke thee, and thou be found a kazav *(liar)*.

כדי ער זאָל דיך נישט פַּאַרהאַלטן, און
un forhaltn nisht dich zol er kedei
and reprove not you(SG) shall he so that

ווועסט בלייבן אַ ליגנער.
ligner a blaibn vest
liar a remain you will

[7] Two things have I required of thee;

ז צוויי זאַכן בעט איך ביי דיר ,
dir bai ich bet zachn tsvei
you(SG) from I request things two

deny me them not before my mot;

זאָלסט זיי נישט פַּאַרמיידן פון מיר,
mir fun farmaidn nisht zei zolst
me from withhold not them you(SG) shall

איידער איך שטאַרב:
shtarb ich eider
die I before

[8] Remove far from me shav and davar kazav;

ח פַּאַלשקייט און ווערטער פון ליגן דערווייטער פון מיר;
mir fun dervaiter lign fun verter un falshkeit
me from remove lies of words and falsehood

give me neither poverty nor osher;

נישט אָרימקייט און נישט עשירות זאָלסטו מיר געבן ,
gebn mir zolstu eshires nisht un orimkeit nisht
give me shall you wealth not and poverty not

feed me lechem chukki;

שפּייַז מיך מיט ברויט פַּאַר מיַן אויסקומענישׁ;
oiskumenish main far broit mit mich shpaiz
subsistence my for bread with me feed

[9] Lest I be full, and deny Thee,

ט כדי איך זאָל נישט ווערן צו זאַט ,
zat tsu vern nisht zol ich kedei
satiation to become not shall I so that

and say, Who is Hashem?

און לייקענען, און זאָגן: ווער איז ה ?
Hashem iz ver zogn un leikenen un
Hashem is who say and deny and

Or lest I be poor, and become a ganav,

און כדי איך זאָל נישט ווערן צו אָרים, און גנבֿענען ,
ganven un orim tsu vern nisht zol ich kedei un
steal and poor too become not shall I so that and

and profane the Shem of Elohai.

און אָנרירן דעם נאָמען פון מיַן ג-ט.
G-t main fun nomen dem onrirn un
G-d my of name the offend and

[10] Do not slander an eved unto his adon,

י זאָלסט נישט פַּאַרמַסרן אַ קנעכט פַּאַר זיַין האַר ,
har zain far knecht a farmasrn nisht zolst
master his for servant a slander not you(SG) shall

lest he curse thee, and thou be found guilty.

וואָרעם ער וועט דיך שילטן, און וועסט זיך
zich vest un shiltn dich vet er vorem
self will and curse you(SG) will he lest
פַֿארשולדיקן .
farshuldikn
become guilty

11 There is a dor *(generation)* that curseth its av,

יא פַֿאראַן אַ דור וואָס שילט זײַן פַֿאָטער,
foter zain shilt vos dor a faran
father his curses that generation a there is

and doth not make a bracha on its em.

און בענטשט נישט זײַן מוטער .
muter zain nisht bentsht un
mother his not bless and

12 There is a dor *(generation)* that is tahor *(pure)* in its own eynayim,

יב פַֿאראַן אַ דור ריין אין זײַנע אויגן,
oign zaine in rein dor a faran
eyes his in tahor generation a there is

and yet is not washed from its filthiness.

און פֿון זײַן קויט נישט אָפּגעוואַשן.
opgevashn nisht koit zain fun un
washed off not filth his from and

13 There is a dor, O how haughty in loftiness are their eynayim!

יג פַֿאראַן אַ דור – ווי הויך זײַנען זײַנע אויגן!
oign zaine zainen hoich vi dor a faran
eyes his are lofty how generation a there is

And their eyelids are proudly lifted up.

און זײַנע ברעמען ווי אויפֿגעהויבן!
oifgehoibn vi bremen zaine un
lifted up how eyelids his and

14 There is a dor *(generation)*, whose teeth are as charavot *(swords)*,

יד פַֿאראַן אַ דור וואָס זײַנע ציין זײַנען שווערדן,
shverdn zainen tsein zaine vos dor a faran
swords are teeth his which generation a there is

and their jaw teeth are as knives,

און זײַנע באַקציינער, מעסערס,
mesers baktseiner zaine un
knives molars his and

to devour the aniyim *(oppressed poor ones)* from off ha'aretz,

צו פַֿאראָרעמען די אָרימע אויסן לאַנד,
land oisn orime di fartseren tsu
land out of the poor the devour to

and the evyonim *(needy ones)* from among adam.

און די אַבֿיונים פֿון צווישן מענטשן .
mentshn tsvishn fun evyonim di un
men among from needy ones the and

15 The leech hath two banot: Give! Give!

טו פֿון עלוקה : פַֿאראַן צוויי טעכטער : גיב ! גיב !
gib gib techter tsvei faran alukohn fun
give give daughters two there is leech of

There are shalosh *(three)* that are never satisfied,

פַֿאראַן דריי וואָס ווערן נישט זאַט ,
zat nisht vern vos drai faran
satisfied not become that three there is

indeed, four things never say, Enough!

פֿיר וואָס זאָגן נישט גענוג :
genug nisht zogn vos fir
enough not say that four

16 Sheol, and the barren womb;

טז שְׁאוֹל, די פַֿארשלאָסענע געבער־מוטער,
geber-muter farshlosene di Sheol
womb barren the Sheol

eretz that is never satisfied with mayim;

די ערד וואָס ווערט נישט זאַט מיט וואַסער,
vaser mit zat nisht vert vos erd di
water with satisfied not becomes that ground the

and eish that saith not, Enough!

און דאָס פֿײַער וואָס זאָגט נישט, גענוג !
genug nisht zogt vos faier dos un
enough not declares that fire the and

17 The ayin *(eye)* that mocketh at av,

יז דְאָס אויג וואָס שפּאָט פֿון אַ פֿאָטער,
foter a fun shpot vos oig dos
father a at the scoffs that eye this

and scorneth to obey em,

און פֿאַראַכט צו געהאָרכן אַ מוטער,
muter a gehorchn tsu faracht un
mother a obey to despises and

the ravens of the valley shall peck it out,

זאָלן עס אויספּיקן די ראָבן פֿון טאָל,
tal fun robn di oispikn es zoln
the valley of raven the plucked out it shall

and the bnei nesher shall eat it.

און זאָלן עס אויפֿעסן די קינדער פֿון אָדלער.
odler fun kinder di oifesn es zoln un
eagle of young the eat it shall and

18 There are shalosh which are too wonderful for me,

יח פֿאַראַן דריי וואָס זיינען פֿאַרהוילן פֿון מיר,
mir fun farhoiln zainen vos drai faran
me from hidden are that three there are

indeed, four which I understand not;

יאָ, פֿיר וואָס איך פֿאַרשטיי זיי נישט:
nisht zei farshtei ich vos fir yo
not them understand I that four yes

19 The derech hanesher in the sky;

יט דער וועג פֿון אָדלער אין הימל,
himel in odler fun veg der
sky in eagle of the way the

the derech nachash upon a tzur;

דער וועג פֿון דער שלאַנג אויף אַ פֿעלדז,
feldz a oif shlang der fun veg der
rock a on serpent the of way the

the derech oniyah in the midst of the yam;

דער וועג פֿון אַ שיף אין מיטן ים,
yam mitn in shif a fun veg der
the sea midst of in ship a of way the

and the derech gever with an almah.

און דער וועג פֿון אַ מאַן מיט אַ יונגפֿרוי.
yungfroi a mit man a fun veg der un
almah a with man a of way the and

20 Such is the derech isha mena'efet *(way of an adulterous woman)*:

כ אַזוי איז דער שטייגער פֿון אַ פֿרוי אַ נואפֿטע:
noyefte a froi a fun shteiger der iz azoi
adulterous an woman a of manner the is thus

she eateth, and wipeth her peh *(mouth)*,

זי עסט און וויש אָפּ איר מויל,
moil ir op visht un est zi
mouth her off wipes and eats she

and saith, I have done no wrong.

און זאָגט: איך האָב נישט געטאָן קיין בייז.
beiz kein geton nisht hob ich zogt un
evil any done not have I declares and

21 For shalosh the eretz is disquieted,

כא אונטער דריַען ציטערט די ערד,
erd di tsitert draien unter
earth the trembles three under

and for four which it cannot bear:

יאָ, אונטער פֿירן קען זי נישט אויסהאַלטן:
oishaltn nisht zi ken firn unter yo
endure not it can four under yes

22 For an eved *(slave)* when he reigneth;

כב אונטער אַ קנעכט, אַז ער ווערט אַ מלך,
melech a vert er az knecht a unter
king a becomes he when servant a under

and a naval *(fool)* when he is full with lechem;

און אַ מנוול, אַז ער האָט ברויט צו זאַט;
zat tsu broit hot er az menuvl a un
satiety to bread has he when fool a and

23 For an unloved woman when she is married;

כג אונטער אַ מיאוסער, אַז זי קריגט אַ מאַן,
man a krigt zi az miuser a unter
husband a gets she when odious woman a under

and a shifchah that displaces her gevirah *(lady, mistress)*.

אוּן אַ דינסט , אַז זי ירשעט איר האַרינטע.
harinte ir yershet zi az dinst a un
mistress her inherits she when maidservant a and

[24] There are four things which are little upon eretz,

כד פִּיר זיִינען די קלענסטע אויף דער ערד ,
erd der oif klenste di zainen fir
earth the on smallest the are four

but they are exceeding chachamim:

אוּן זיי זיִינען די קלוגסטע חכמים :
chachomim kligste di zainen zei un
wise men wiseest the are they and

[25] The nemalim *(ants)* are an am *(people)* not strong,

כה די מוראַזשקעס זיִינען אַ פֹּאָלק נישט שטאַרק,
shtark nisht folk a zainen murazhkes di
strong not people a are ants the

yet they store up their lechem in the kayitz *(summer)*;

אוּן זיי גרייטן אָן אום זומער זייער שפּײַז ;
shpaiz zeyer zumer um on greitn zei un
food their summer around on prepare they and

[26] The badgers are but a feeble folk,

כו די קיניגלס זיִינען אַ פֹּאָלק נישט מאַכטיק,
machtik nisht folk a zainen kinigls di
mighty not people a are rock badgers the

yet they make their bais in the rocks;

אוּן זיי מאַכן אין פֿעלדז זייער הויז ;
hoiz zeyer feldz in machn zei un
house their rock in make they and

[27] The arbeh *(locusts)* have no melech,

כז נישטאָ קיין מלך ביַי די היישעריקן,
heisherikn di bai melech kein nishto
locusts the among king any there is not

yet they go forth all of them in ranks;

אוּן זיי גייען אַרויס אין מחנות אַלע;
ale machnus in arois geyen zei un
all legion ranks in forth go they and

[28] The lizard can be held in the hands,

כח די יאַשטשערקע קענסטו מיט די הענט אָננעמען ,
onnemen hent di mit kenstu yashtsherke di
take hold of hands the with you(sg) are able lizard the

yet is in heikhelot *(palaces)* of a melech.

אוּן זי איז אין קיניגלעכע פּאַלאַצן.
palatsn kinigleche in iz zi un
palaces royal in is it and

[29] There are shloshah which are majestic in stride,

כט דריַי האָבן אַ שיינעם טראָט,
trot sheinem a hobn drai
gait beautiful a have three

indeed, four are stately in walk:

יאָ , פֿיר גייען שיין :
shein geyen fir yo
well go four yes

[30] A lion which is gibbor among behemah *(beasts)*,

ל דער לייב, דער שטאַרקסטער צווישן די חיות ,
chayes di tsvishn shtarkster der leib der
beasts the among strongest the lion the

and retreateth not from any;

וואָס קערט זיך נישט אָפּ פֿאַר קיינעם ;
keinem far op nisht zich kert vos
anyone from away not self turns who

[31] The strutting rooster; the he-goat also;

לא דער שפּאַצירט זיך אַרום האָן , אוּן דער באָק ;
bok der un hon arum zich shpatsirt der
male goat the and rooster around self struts the one

and a melech, when his army is with him.

אוּן דער מלך , וואָס נישטאָ קעגן
kegen nishto vos melech der un
against there is not whom king the and

אים קיין באַשטאַנד.
bashtand kein im
resistance any him

[32] If thou hast done foolishly in exalting thyself,

לב אויב דו האָסט זיך פֿאַרמיאוסט דורך
durch farmiust zich host du oib
through the behaved foolishly self have you if

איבערנעמען זיך ,
zich ibernemen
self taking over

or if thou hast devised rah, lay thine yad upon thy peh.

איז, אויב דו ביסט איבערלייגט , טו די האַנט אויפֿן מויל ,
iz oib du bist iberleigt di tu hant oifn moil
is if you are devised evil the do hand on the mouth

[33] Surely the churning of cholov bringeth forth khemah,

לג וואָרעם דריקן מילך ברענגט אַרויס פּוטער,
puter arois brengt milch drikn vorem
butter forth brings milk churning for

and the wringing of the nose bringeth forth dahm;

און דריקן די נאָז ברענגט אַרויס בלוט ,
blut arois brengt noz di drikn un
blood forth brings nose the wringing and

so the stirring up of anger bringeth forth strife.

און דריקן צאָרן ברענגט אַרויס קריג .
krig arois brengt tsorn drikn un
strife forth brings wrath squeezing and

31 לא

The devarim of Lemuel Melech,

די ווערטער פֿון מלך למואֵל ,
Lemuel melech fun verter di
Lemuel king of words the

the massa *(burden, oracle)* that immo taught him.

אַ מוסר וואָס זיין מוטער האָט אים געלערנט.
gelernt im hot muter zain vos musar a
taught him has mother his which instruction an

[2] What, my bar *(son)*? And what, the bar of my womb?

ב ניין , מײַן זון ! און ניין , זון פֿון מײַן לײַב ,
laib main fun zun nein un zun main nein
body my of son no and son my no

And what, the bar of my nedarim *(vows)*?

און ניין , זון פֿון מײַנע נדרים ;
nedrim maine fun zun nein un
vows my of son no and

[3] Give not thy strength unto nashim,

ג זאָלסט נישט אַוועקגעבן אויף ווײַבער דײַן כּוח ,
koiech dain vaiber oif avekgebn nisht zolst
strength your women to give away not you(SG) must

nor thy drakhim to that which destroyeth melachim.

און דײַנע וועגן אויף וואָס אום מלכים .
mlochim um brengt vos oif vegen daine un
kings down brings what to ways your and

[4] It is not for melachim, O Lemuel,

ד נישט פֿאַר מלכים , למואֵל ,
Lemuel mlochim far nisht
Lemuel kings for not

it is not for melachim to drink yayin;

נישט פֿאַר מלכים איז טרינקען ווײַן ,
vain trinken iz mlochim far nisht
wine to drink is kings for not

nor for rulers to crave strong drink;

און ווו פֿאַר פֿירשטן געטראַנק!
getrank firshtn far vu un
drink chieftains for where is and

[5] Lest they drink, and forget the decree,

ה כּדי זיי זאָלן נישט טרינקען און פֿאַרגעסן דאָס געזעץ,
gezets dos fargesen un trinken nisht zoln zei kedei
law the forget and drink not shall they so that

and pervert the justice of the bnei oni.

און פֿאַרדרייען דעם משפּט פֿון אַלע גערדיקטע.
gedrikte ale fun mishpot dem fardreyen un
oppressed all the of justice the pervert and

[6] Give strong drink unto him that is ready to perish,

ו גיט געטראַנק צום פֿאַרלאָרענעם,
farlorenem tsum getrank git
lost to the drink gives

and yayin unto those that be of bitter nefesh.

אוּן וויַין צוּ דִי פַֿאַרביטערטע אין געמיט.
gemit in farbiterte di tsu vain un
spirit in bitter the to wine and

[7] Let him drink, and forget his poverty,

ז זאָל ער טרינקען אוּן פַֿאַרגעסן זיַין אָרימקייט
orimkeit zain fargesen un trinken er zol
poverty his forget and drink he shall

and remember his amal *(misery)* no more.

אוּן זיַין מאַטערניש מער נישט געדענקען .
gedenken nisht mer maternish zain un
remember not more misery his and

[8] Open thy peh *(mouth)* for the illem *(mute)*

ח עפֿן דיַין מויל פַֿאַר דעם שטומען ,
shtumen dem far moil dain efen
mute person the for mouth your open

in the cause of all such as are bnei chalof *(sons of destitution)*.

פַֿאַר דעם רעכט פֿון אַלע פַֿאַרגייקע .
fargeike ale fun recht dem far
passing away all of right the for

[9] Open thy peh *(mouth)*, judge tzedek,

ט עפֿן דיַין מויל , משפּט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit mishpot moil dain efen
righteousness with judge mouth your open

and plead the cause of the oni and the evyon.

אוּן טו רעכט דעם אָרעמאַן אוּן דעם אבֿיון .
evyon dem un oreman dem recht tu un
needy the and poor person the right do and

[10] Who can find an aishes chayil *(a woman of valor, an excellent wife)*?

י אַן אֵשֶׁת-חיל ווער קען געפֿינען?
gefinen ken ver eshet-cheil an
find can who woman of valor a

For her worth is far above rubies.

אוּן העכער פֿון פּערל איז איר ווערט.
vert ir iz perl fun hecher un
worth her is pearls of upward and

[11] The lev of her ba'al *(husband)* doth securely trust in her,

יא דאָס האַרץ פֿון איר מאַן פַֿאַרזיכערט זיך אויף איר,
ir oif zich farzichert man ir fun harts dos
her on self trusts husband her of heart the

so that he shall have no lack of gain.

אוּן אים פֿעלט נישט קיין איַנקום.
ainkum kein nisht felt im un
gain any not lacks him and

[12] She will do him tov and not rah

יב זי טוט אים גוטס אוּן נישט שלעכטס,
shlechts nisht un guts im tut zi
bad not and good him does she

all the days of her life.

אַלע טעג פֿון איר לעבן.
lebn ir fun teg ale
life her of days all the

[13] She seeketh tzemer *(wool)*, and flax,

יג זי זוכט אויף וואָל אוּן פּלאַקס,
flaks un vol oif zucht zi
flax and wool out seeks she

and worketh willingly with her palms.

אוּן אַרבעט מיט אירע ווילקע הענט .
hent vilike ire mit arbet un
hands willing her with works and

[14] She is like the oniyyot socher *(ship merchant)*;

יד זי איז אַזוי ווי די האַנדלשיפֿן ,
handlshifn di vi azoi iz zi
merchant ships the as just is she

she bringeth her lechem from afar.

פֿון דער ווייַטן ברענגט זי איר ברויט.
broit ir zi brengt vaitn der fun
bread her she brings distance the from

[15] She riseth also while it is yet lailah,

טו אוּן זי שטייט אויף ווען נאָך נאַכט,
nacht noch ven oif shteit zi un
night yet when up stands she and

and provideth food to her bais,

אוֹן גרייט צו שפַּיז פַֿאַר איר הויזגעזינט ,
hoizgezint ir far shpaiz tsu greit un
household her for food to prepares and

and a chok *(portion)* to her na'arot *(servant girls)*.

אוֹן די אויסקומענישׁ פַֿאַר אירע דינסטמיידלעך.
dinstmeidlech ire far oiskumenish di un
maid servants her for portion the and

16 She considereth a sadeh, and buyeth it;

טז זי פַֿאַרטראַכט אַ פֿעלד, אוֹן קויפֿט עס,
es koift un feld a fartracht zi
it buys and field a thinks about she

with the fruit of her palms she planteth a kerem *(vineyard)*.

פֿון דער פֿרוכט פֿון אירע הענט פֿלאַנצט זי אַ ווײַנגאָרטן .
vaingorten a zi flantst hent ire fun frucht der fun
vineyard a she plants hands her of fruit the from

17 She girdeth her loins with strength,

יז זי גורט אָן מיט קראַפֿט אירע לענדן,
lendn ire kraft mit on gurt zi
loins her strength with on girds she

and strengtheneth her zero'ot *(arms)*.

אוֹן זי שטאַרקט אירע אָרעמס.
orems ire shtarkt zi un
arms her strengthens she and

18 She perceiveth that her merchandise is tov;

יח זי מערקט אַז איר פֿאַרדינסט איז גוט ;
gut iz fardinst ir az merkt zi
good is merchandise her that perceives she

her ner *(light)* goeth not out balailah.

נישט פֿאַרלאָשן בײַ נאַכט ווערט איר ליכט.
licht ir vert nacht bai farloshn nisht
lamp her becomes night at extinguished not

19 She layeth her yadayim to the distaff,

יט אירע הענט לייגט זי צום שפּינראָד,
shpinrod tsum zi leigt hent ire
distaff to the she lays hands her

and her fingers lay hold of the spindle.

אוֹן אירע האָנטפֿלעכן האַלטן דעם שפּינדל.
shpindl dem haltn hantflechn ire un
spindle the hold palms her and

20 She extends her palms to the oni;

כ איר האָנטפֿלעך שפּרייט זי אויס צום אָרעמאַן ,
oreman tsum ois zi shpreit hantflech ir
poor person to the out she extends hand palm her

indeed, she reacheth forth her yadayim to the evyon *(needy)*.

אוֹן אירע הענט שטרעקט זי אויס צום אביון .
evyon tsum ois zi shtrekt hent ire un
needy to the out she stretches hands her and

21 She is not afraid of the sheleg *(snow)* for her bais;

כא זי האָט נישט מורא וועגן איר הויזגעזינט
hoizgezint ir vegen moire nisht hot zi
household her concerning fear not has she

פַֿאַר שניי ,
shnei far
snow before

for all her bais are clothed with scarlet.

ווָאָרעם איר גאַנץ הויזגעזינט איז אָנגעטאָן אין רויטגעוואַנט.
roitgevant in ongeton iz hoizgezint gants ir vorem
scarlet in dressed is household whole her because

22 She maketh herself coverings of tapestry;

כב דעקן מאַכט זי זיך ,
zich zi macht dekn
self she makes coverings

her levush *(clothing)* is fine linen and purple.

פֿײַנלײַנען אוֹן פּורפּל איז איר מלבוש .
malbesh ir iz purpl un fainlainen
clothing her is purple and fine linen

23 Her ba'al *(husband)* is known in the she'arim,

כג באַקאַנט אין די טויערן איז איר מאַן ,
man ir iz toiern di in bakant
husband her is gates the in known

when he sitteth among the ziknei eretz.

וועַן ער זיצט מיט די עלטסטע פֿון לאַנד.
land fun eltste di mit zitst er ven
land of the elders the with sits he when

[24] She maketh fine garments, and selleth them;

כד אַ ליינענטוך מאַכט זי און פֿאַרקויפֿט,
farkoift un zi macht lainentuch a
sells and she makes linen garment a

and delivereth sashes unto the kena'ani *(merchant)*.

און גאַרטלען שטעלט זי צו דעם האַנדלסמאַן.
handlsman dem tsu zi shtelt gartelen un
merchant the to she sets sashes and

[25] Oz *(strength)* and hadar *(dignity)* are her clothing;

כה שטאַרקייט און שיינקייט איז איר מלבוש ,
malbesh ir iz sheinkeit un shtarkeit
garment her is beauty and strength

and her smile is toward the yom acharon *(coming day, future)*.

און זי לאַכט פֿון שפּעטערדיקן טאָג.
tog shpeterdikn fun lacht zi un
day future at laughs she and

[26] She openeth her peh *(mouth)* with chochmah;

כו איר מויל עפֿנט זי מיט חכמה ,
chochme mit zi efent moil ir
wisdom with she opens mouth her

and on her lashon is the torat chesed *(teaching of kindness)*.

און די לערנונג פֿון גענאָד איז אויף איר צונג .
tsung ir oif iz genod fun lernung di un
tongue her on is grace of teaching the and

[27] She watcheth well over the halichot of her bais,

כז זי קוקט נאָך דעם גאַנג פֿון איר הויז ,
hoiz ir fun gang dem noch kukt zi
house her of ways the after looks she

and eateth not the lechem atzlut.

און זי עסט נישט דאָס ברויט פֿון פֿוילקייט.
foilkeit fun broit dos nisht est zi un
idleness of bread the not eats she and

[28] Her banim rise up, and call her blessed;

כח אירע קינדער שטייען אויף און לויבן זי ,
zi loibn un oif shteyen kinder ire
her praise and up stand children her

her ba'al *(husband)* also, and he praiseth her.

איר מאַן – און ער רימט זי :
zi rimt er un man ir
her praises he and husband her

[29] Rabbot banot have done virtuously,

כט פֿיל טעכטער האָבן אויפֿגעטאָן בריהשאַפֿט,
brihshaft oifgeton hobn techter fil
virtuously done have daughters many

but thou excellest them all.

אָבער דו שטייַגסט זיי אַלע אַריבער.
ariber ale zei shtaigst du ober
above all them excel you but

[30] Chen *(charm)* is sheker *(deceitful)*, and yofi *(beauty)* is fleeting;

ל חן איז אַן אָפּנאַר , און שיינקייט איז נישטיק,
nishtik iz sheinkeit un opnar an iz chein
vain is beauty and deception a is charm

but an isha Yirat Hashem *(a G-d fearing wife)*, she shall be praised.

לא גט־טספֿאָרכטיקע ווייַב, זי זאָל גערימט ווערן .
vern gerimt zol zi vaib G-tsforchtike a
become praised shall she wife G-d fearing a

[31] Give her of the p'ri *(fruit)* of her yadayim;

גיט איר פֿון דער פֿרוכט פֿון אירע הענט ,
hent ire fun frucht der fun ir git
hands her of fruit the from her give

and let her own ma'asim praise her in the she'arim.

און זאָלן אירע מעשׂים זי רימען אין די טויערן.
toiern di in rimen zi meisim ire zoln un
gates the in glory her works her shall and

Iyov

אִיוֹבּ

1 There was an ish in Eretz Utz, shmo Iyov; and that ish was blameless and yashar, and yire Elohim, and shunned evil. [2] And there were born unto him seven banim and shalosh banot. [3] His possessions also were seven thousand tzon and three thousand gemalim, and five hundred yoke of oxen, and five hundred she-donkeys, and very many avadim; so that this ish was the greatest of kol bnei kedem.

[4] And his banim went and held a mishteh in their bais, every one in his turn in his bais; and sent and called for their three achayot to eat and to drink with them. [5] And it was so, when the yamim of their mishteh were gone, that Iyov sent and set them apart as kodesh, and rose up early in the boker, and offered olot *(burnt offerings)* according to the mispar *(number)* of them all: for Iyov said, It may be that my banim have sinned, and cursed Elohim in their hearts. Thus did Iyov kol hayamim.

א

עס איז געווען אַ מאַן אין לאַנד עוץ וואָס זיין נאָמען איז געווען
geven iz nomen zain vos Uts land in man a geven iz es
was is name his whose Utz land in man a was is it

אִיוֹבּ; און דער דאָזיקער מאַן איז געווען ערלעך און רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik un erlech geven iz man doziker der un Iyov
upright and honest was is man this the and Iyov

און אַ ירא אלקים, און אָפּגעקערט פֿון שלעכטס. [ב] און עס
es un shlechts fun opgekert un Elokim yore a un
it and evil of turned away and G-d fearer of a and

זיִנען געבאָרן געווארן בײַ אים זיבן זין און דרײַ טעכטער. [ג] און
un techter drai un zin zibn im bai gevorn geborn zainen
and daughters three and sons seven him with become begot are

זײַן אייגנס איז געווען זיבן טויזנט שאָף, און דרײַ
zain eigens iz geven zibn toiznt shof un drai
his property purchased is was seven thousand sheep and three

טויזנט קעמלען, און פֿינף הונדערט גענשפאַן רינדער, און פֿינף הונדערט
hundert finf un rinder geshpan hundert finf un kemlen toiznt
hundred five and cattle yoked hundred five and camels thousand

אייזעלינס, און זייער אַ סך קנעכט; און דער דאָזיקער מאַן איז
eizelins a zeyer un sach knecht un der doziker man iz
female donkeys and very a many servants and the this man is

געווען גרעסער פֿון אַלע קינדער פֿון מזרח.
mizrech fun kinder ale fun greser geven
east of the children all than greater was

[ד] און זײַנע זין פֿלעגן גיין און מאַכן אַ מאָלצײַט בײַ איטלעכן אין
in itlechn bai moltsait a machn un gein flegn zin zaine un
in each one's at feast a make and go used to sons his and

הויז אין זײַן טאָג, און זיי פֿלעגן שיקן און רופֿן זייערע דרײַ שוועסטער,
shvester drai zeyere rufn un shikn flegn zei un tog zain in hoiz
sister three their call and send used to they and day his in house

צו עסן און צו טרינקען מיט זיי. [ה] און עס איז געווען, אַז ווי די
di vi az geven iz es un zei mit trinken tsu un esen tsu
the as when was is it and them with drink to and eat to

טעג פֿון דעם מאָלצײַט האָבן זיך אַרומגעדרייט, אַזוי האָט אִיוֹבּ געשיקט
geshikt Iyov hot azoi arumgedreit zich hobn moltsait dem fun teg
sent Iyov has just round ended selves have feast the of days

און האָט זיי געהיילט, און ער פֿלעגט זיך פֿעדערן אין דער פֿרי,
peire der in federn zich flegt er un geheilikt zei hot un
morning the in arise early self used to he and sanctified them has and

און אויפֿברענגען בראַנדאָפֿפֿער לויט דער צאָל פֿון זיי אַלעמען,
alemen zei fun tsol der loit brandopfer oifbrengen un
all them of number the according to olah offer up and

ווארעם איוֹבּ האָט געזאָגט: אפֿשר האָבן מיינע קינדער געזינדיקט, און זיי
zei un gezindikt kinder maine hobn efsher gezogt hot Iyov vorem
they and sinned children my have perhaps said has Iyov for

האָבן געלעסטערט אלקים אין זייער האַרצן. אַזוי פֿלעגט אִיוֹבּ טאָן אַלע מאָל.
mol ale ton Iyov flegt azoi hartsn zeyer in Elokim gelestert hobn
times all do Iyov used to so hearts their in G-d blasphemed have

[6] Now there was a yom when the Bnei HaElohim came to present themselves before Hashem, and HaSatan came also among them. [7] And Hashem said unto HaSatan, From where comest thou? Then HaSatan answered Hashem, and said, From roaming to and fro in ha'aretz, and from walking up and down in it. [8] And Hashem said unto HaSatan, Hast thou considered in thy heart avdi Iyov, that there is none like him in ha'aretz, a perfect and a yashar ish, yire Elohim, and shunneth evil? [9] Then HaSatan answered Hashem, and said, Is Iyov a yire Elohim *(G-d fearer)* for nothing? [10] Hast not Thou made a hedge about him, and about his bais, and about all that he hath on every side? Thou hast blessed the ma'aseh *(work)* of his hands, and his possessions are increased in ha'aretz. [11] But put forth Thine yad now, and strike all that he hath, and he will curse Thee to Thy face. [12] And Hashem said unto HaSatan, Hinei, all that he hath is in thy yad; only upon himself put not forth thine yad.

So HaSatan went out from the presence of Hashem.

[6] און עס איז געווען דער טאָג, וואָן די זין פֿון אלקים זײַנען
zainen Elokim fun zin di ven tog der geven iz es un
are G-d of sons the when day the was is it and

געקומען זיך שטעלן פֿאַר ה׳ , און אויך דער שׂטן איז
iz stn der oich un Hashem far shteln zich gekumen
is Satan the also and Hashem for to stand selves come

געקומען צווישן זיי . [7] האָט ה׳ געזאָגט צום שׂטן : פֿון
fun stn tsum gezogt Hashem hot zei tsvishn gekumen
from Satan to said Hashem has them among having come

וואַנען קומסטו ? האָט דער שׂטן געענטפֿערט ה׳ , און האָט
hot un Hashem geentfert stn der hot kumstu vanen
has and Hashem answered Satan the has do you come where

געזאָגט: פֿון וואַנדערן איבער דער ערד און פֿון אַרומגיין אויף
oif arumgein fun un erd der iber vandern fun gezogt
on going around from and earth the over wandering from said

איר. [8] האָט ה׳ געזאָגט צום שׂטן : האָסטו אַכט גענומען
geton acht hostu stn tsum gezogt Hashem hot ir
done considered have you Satan to the said Hashem has it

אויף מײַן קנעכט אִיובֿן, אַז עס איז נישטאָ אַזאַ ווי ער
er vi aza nishto iz es az Iyovn knecht main oif
he as such a one there is not is it that Iyov servant my on

אויף דער ערד , אַ מאַן ערלעך און רעכטפֿאַרטיק, ירא אלקים און
un Elokim yore rechtfartik un erlech man a erd der oif
and G-d fearer of upright and honest man a earth the on

אָפּגעקערט פֿון שלעכטס? [9] האָט דער שׂטן געענטפֿערט ה׳ , און
un Hashem geentfert stn der hot shlechts fun opgekert
and Hashem answered Satan the has evil from turned away

האָט געזאָגט: איז דען אומזיסט אִיובֿ אַ ירא אלקים ? [10] האָסטו
hostu Elokim yore a Iyov umzist den iz gezogt hot
have you G-d fearer of a Iyov for no reason then is said has

נישט אַרומגעצאַמט אים און זײַן הויזגעזינט און אַלץ וואָס איז זײַנס
zains iz vos alts un hoizgezint zain un im arumgetsamt nisht
his is that all and household his and him hedged not

רונד אַרום ? די אַרבעט פֿון זײַנע הענט האָסטו געבענטשט, און זײַן
zain un gebentsht hostu hent zaine fun arbet di arum rund
his and blessed have you hands his of work the round around

אייגנס איז פֿאַרשפּרייט איבערן לאַנד. [11] אָבער שטרעק אַקאָרשט אויס
ois akorsht shtrek ober land ibern farshpreit iz eigens
out now stretch but land over the spread out is possessions

דײַן האַנט, און ריר אָן עפּעס וואָס איז זײַנס , אויב ער וועט נישט
nisht vet er oib zains iz vos epes on rir un hant dain
not will he if his is that something on touch and hand your

אין דײַן פּנים דיך לעסטערן. [12] האָט ה׳ געזאָגט צום שׂטן :
stn tsum gezogt Hashem hot lestern dich ponem dain in
Satan to the said Hashem has curse you(SG) face your to

אָט איז אַלץ וואָס איז זײַנס אין דײַן האַנט, נאָר אויף אים זאָלסטו
zolstu im oif nor hant dain in zains iz vos alts iz ot
shall you him upon but hand your in his is that all is behold

נישט אויסשטרעקן דײַן האַנט.
hant dain oisshtrekn nisht
hand your stretch out not

איז דער שׂטן פֿאַרויסגעגאַנגען פֿון פּנים ה׳ .
Hashem far fun aroisgegangen stn der iz
Hashem for from gone out Satan the is

יג און עס איז געווען איין טאָג, ווי זיַנע זין און זיַנע טעכטער עסן
esen techter zaine un zin zaine vi tog ein geven iz es un
eat daughters his and sons his as day one was is it and

יד אַזוי איז און טרינקען ווײַן אין הויז פֿון זייער עלטסטן ברודער,
iz azoi bruder eltstn zeyer fun hoiz in vain trinken un
is so brother eldest their of the house in wine drink and

טו אַ שליח געקומען צו אִיובֿן, און האָט געזאָגט: די רינדער האָבן
hobn rinder di gezogt hot un Iyovn tsu gekumen sheliech a
have cattle the said has and Iyov to come messenger a

, זיי לעבן אין האָבן זיך געפֿיטערט איזעלינס די און געאַקערט,
zei lebn gefitert zich hobn eizelins di un geakert
them near fed selves have female donkeys the and plowed

טז זיַנען באַפֿאַלן שבאָער, און האָבן זיי צוגענומען, און די יונגען
yungen di un tsugenumen zei hobn un shvoer bafaln zainen
young the and taken them have and Sabeans befallen are

האָבן זיי דערשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוואַרד און נאָר איך אַליין
alein ich nor un shverd fun sharf mitn dershlogn zei hobn
alone I only and the sword of edge with the struck down them have

, נאָך רעדט דער אָנצוזאָגן . יז ווי בין אַנטרונען געוואָרן דיר
noch redt der vi ontsuzogn dir gevorn antrunen bin
yet speaks the one as to tell you(SG) become escape am

יח אַזוי איז אָנגעקומען אַן אַנדערער, און האָט געזאָגט: אַ פֿײַער פֿון אלקים
Elokim fun faier a gezogt hot un anderer an ongekumen iz azoi
G-d from fire a said has and other an arrived is so

איז אַראָפּגעפֿאַלן פֿון הימל, און האָט אָנגעצונדן די שאָף און די
di un shof di ongetsundn hot un himel fun aropgefaln iz
the and sheep the set fire to has and heaven from fallen down is

יונגען, און נאָר איך אַליין בין אַנטרונען
antrunen bin alein ich nor un fartsert zei hot un yungen
escape am alone I only and consumed them has and young

יט ווי דער רעדט נאָך, אַזוי איז אָנגעקומען . גענוואָרן דיר אָנצוזאָגן
ongekumen iz azoi noch redt der vi ontsuzogn dir gevorn
arrived is so yet speaks the one as to tell you(SG) become

, מחנות דריי געמאַכט האָבן כַּשְׂדִּים: גענט האָט און אַנדערער, אַן
machnus drai gemacht hobn Kasdim gezogt hot un anderer an
companies three made have Kasdim said has and other an

כ און זיַנען אָנגעפֿאַלן אויף די קעמלען, און האָבן זיי צוגענומען, און
un zainen ongefaln oif di kemlen un hobn zei tsugenumen un
and taken them have and camels the on fell upon are and

נאָר, און שוואַרד פֿון שאַרף מיטן דערשלאָגן האָבן זיי יונגען די
nor un shverd fun sharf mitn dershlogn zei hobn yungen di
only and the sword of edge with the slain them have young the

כא איך אַליין בין אַנטרונען געווען . יח ווי דער רעדט
redt der vi ontsuzogn dir gevorn antrunen bin alein ich
speaks the one as to tell you(SG) become escaped am alone I

נאָך, אַזוי איז אָנגעקומען אַן אַנדערער, און האָט געזאָגט: דיַנע זין און
un zin daine gezogt hot un anderer an ongekumen iz azoi noch
and sons your said has and other an arrived is so yet

דיַנע טעכטער האָבן געגעסן און געטרונקען ווײַן אין הויז פֿון זייער
zeyer fun hoiz in vain getrunken un gegesn hobn techter daine
their of the house in wine drunk and eaten have daughters your

כב עלטסטן ברודער, יט ערשט אַ גרויסער ווינט איז אָנגעקומען פֿון
fun ongekumen iz vint groiser a ersht bruder eltstn
from arrived is wind great a but just now brother eldest

13 And there was a yom when his banim and his banot were eating and drinking yayin in the bais achihem habechor *(the house of their firstborn brother)*: 14 And there came a malach *(messenger)* unto Iyov, and said, The oxen were plowing, and the donkeys feeding beside them: 15 And the Sabeans attacked, and took them away; yea, they have slain the na'arim with the edge of the cherev; and I only am escaped alone to tell thee. 16 While he was yet speaking, there came also another, and said, The eish Elohim is fallen from Shomayim, and hath burned up the tzon, and the na'arim, and consumed them; and I only am escaped alone to tell thee. 17 While he was yet speaking, there came also another, and said, The Kasdim *(Chaldeans)* formed shloshah rashim, and fell upon the gemalim and have carried them away, yea and slain the na'arim with the edge of the cherev; and I only am escaped alone to tell thee. 18 While he was yet speaking, there came also another, and said, Thy banim and thy banot were eating and drinking yayin in the bais achihem habechor; 19 And, hinei, there came a ruach gedolah

דער זײַט פֿון מדבר , און האָט אָנגעכאַפּט די פֿיר ווינקלען פֿון הויז ,
hoiz fun vinklen fir di ongechapt hot un midber fun zait der
the house of corners four the seized has and desert of side the

און עס איז אײַנגעפֿאַלן אויף די יונגעלײַט , און זיי זײַנען געשטאָרבן,
geshtorbn zainen zei un yungelait di oif aingefaln iz es un
died have they and young people the on collapsed is it and

און נאָר איך אַליין בין אַנטרונען געווָארן דיר אָנצוזאָגן .
ontsuzogn dir gevorn antrunen bin alein ich nor un
to tell you(SG) become escape am alone I only and

כ איז אִיוֹב אויפֿגעשטאַנען, און האָט צעריסן זײַן מאַנטל, און האָט
hot un mantl zain tserisn hot un oifgeshtanen Iyov iz
has and mantle his torn has and stood up Iyov is

אָפּגעשאָרן זײַן קאָפּ, און איז געפֿאַלן אויף דער ערד , און האָט זיך
zich hot un erd der oif gefaln iz un kop zain opgeshorn
self has and ground the on fallen is and head his shaven

געבוקט . כא און ער האָט געזאָגט: נאַקעט בין איך אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen ich bin naket gezogt hot er un gebukt
from come forth I am naked said has he and bowed down

מײַן מוטערס לײַב , און נאַקעט וועל איך זיך אומקערן אַהין; ה
Hashem ahin umkeren zich ich vel naket un laib muters main
Hashem there return self I will naked and womb mother's my

האָט געגעבן, און ה האָט צוגענומען , געלויבט זאָל זײַן דער
der zain zol geloibt tsugenumen hot Hashem un gegebn hot
the be shall praised taken away has Hashem and given has

נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen
Hashem of name

כב ביַי אַלעם דעם האָט אִיוֹב נישט געזינדיקט, און נישט געגעבן קיין
kein gegebn nisht un gezindikt nisht Iyov hot dem alem bai
any given not and sinned not Iyov has this all with

לעסטערונג צו אלקים .
Elokim tsu lesterung
G-d to reviling

ב און עס איז געווען דער טאָג וועו די זין פֿון אלקים זײַנען
zainen Elokim fun zin di ven tog der geven iz es un
are G-d of sons the when day the was is it and

געקומען זיך שטעלן פֿאַר ה , און אויך דער שׂטן איז
iz stn der oich un Hashem far shteln zich gekumen
is Satan the also and Hashem before to stand selves come

געקומען צווישן זיי , זיך צו שטעלן פֿאַר ה . ב האָט
hot Hashem far shteln tsu zich zei tsvishn gekumen
has Hashem before stand to self them among having come

ה געזאָגט צום שׂטן : פֿון וואַנען קומסטו ? האָט דער
der hot kumstu vanen fun stn tsum gezogt Hashem
the has do you come where from Satan to said Hashem

שׂטן געענטפֿערט ה , און האָט געזאָגט: פֿון וואַנדערן איבער
iber vandern fun gezogt hot un Hashem geentfert stn
over wandering from said has and Hashem answered Satan

דער ערד און פֿון אַרומגיין אויף איר. ג האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot ir oif arumgein fun un erd der
said Hashem has it on going around from and earth the

צום שׂטן : האָסטו אַכט געטאָן אויף מײַן קנעכט אִיוֹבן, אַז
az Iyovn knecht main oif geton acht hostu stn tsum
that Iyov servant my on paid attention have you Satan to

from the midbar, and struck the arbah pinot *(four corners)* of the bais, and it fell upon the na'arim, and they are dead; and I only am escaped alone to tell thee.

20 Then Iyov arose, and made the keri'ah on his mantle, and shaved his head, and fell down upon the ground, and worshiped, 21 And said, Arom came I out of beten immi, and arom shall I return there; Hashem gave, and Hashem hath taken away; yehi Shem Hashem mevorach.

22 In all this Iyov sinned not, nor natan tiflah l'Elohim *(charged G-d with folly)*.

2 Again there was a day when the Bnei HaElohim came to present themselves before Hashem, and HaSatan came also among them to present himself before Hashem. 2 And Hashem said unto HaSatan, From where comest thou? And HaSatan answered Hashem, and said, From going to and fro through ha'aretz, and from walking up and down in it. 3 And Hashem said unto HaSatan, Hast thou considered in

your meditation Avdi *(My Servant)* Iyov, that there is none like him in ha'aretz, ish tam and yashar, yire Elohim, and shunning rah? And still he holdeth fast his integrity, although thou inciteth Me against him, to ruin him for no reason. [4] And HaSatan answered Hashem, and said, Skin for skin, yea, all that an ish hath will he give for his nefesh. [5] But stretch forth Thine yad now, and touch his etzem and his basar, and he will curse Thee to Thy face. [6] And Hashem said unto HaSatan, Hinei, he is in thine yad; but spare his nefesh.

[7] So went HaSatan out from the presence of Hashem, and afflicted Iyov with shekhin rah *(foul boils)* from the sole of his regel unto the top of his head. [8] And he took him a cheres *(potsherd, piece of broken pottery)* to scrape himself withal; and he sat down among the ashes. [9] Then said his isha unto him, Dost thou still retain thine integrity? Curse Elohim, and die. [10] But he said unto her, Thou speakest as one of the nevalot *(foolish women)* speaketh. What? Shall we receive hatov from Elohim, and shall we not accept harah? In all this did not Iyov sin in what he said.

עס איז נישטאָ אַזאַ ווי ער אויף דער ערד , אַ מאַן ערלעך
erlech man a erd der oif er vi aza nishto iz es
honest man a earth the on he as such a one there is not is it

און רעכטפֿאַרטיק, ירא אלקים , און אָפּגעקערט פֿון שלעכטס?
shlechts fun opgekert un Elokim yore rechtfartik un
evil from turned away and G-d fearer of upright and

און ער האַלט זיך נאָך אַלץ בײַ זײַן פֿרומקייט; און דו האָסט מיך
mich host du un frumkeit zain bai alts noch zich halt er un
me have you and integrity his to all still self holds he and

אָנגעריצט אויף אים, אים אומצוברענגען אומזיסט . [ד]האָט דער שׂטן
stn der hot umzist umtsubrengen im im oif ongeredt
Satan the has for nothing to ruin him him against incited

געענטפֿערט ה , און האָט געזאָגט: הויט פֿאַר הויט, און אַלץ וואָס
vos alts un hoit far hoit gezogt hot un Hashem geentfert
that all and skin for skin said has and Hashem answered

אַ מענטש האָט, וועט ער אַוועקגעבן פֿאַר זײַן נפֿש . [ה]אָבער שטרעק
shtrek ober nefesh zain far avekgebn er vet hot mentsh a
stretch but soul his for give away he will has man a

אַקאָרשט אויס דײַן האַנט, און ריר אָן זײַן בײן און זײַן פֿלייש, אויב
oib fleish zain un bein zain on rir un hant dain ois akorsht
if flesh his and bone his on touch and hand your forth now

ער וועט נישט אין דײַן פּנים דיך לעסטערן. [ו]האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot lestern dich ponem dain in nisht vet er
said Hashem has curse you(SG) face your to not will he

צום שׂטן : אָט איז ער אין דײַן האַנט, נאָר זײַן נפֿש היט .
hit nefesh zain nor hant dain in er iz ot stn tsum
keep soul his but hand your in he is behold Satan to

[ז]איז דער שׂטן אַרויסגעגאַנגען פֿון פּנים ה , און ער האָט
hot er un Hashem far fun aroisgegangen stn der iz
has he and Hashem before from gone out Satan the is

געפּלאָגט איובֿן מיט אַ בייזן אויסשלאָג פֿון זײַן פֿוסטריט ביז
biz fustrit zain fun oisshlog beizn a mit Iyovn geplogt
unto sole of the foot his from rash evil an with Iyov afflicted

זײַן שאַרבן . [ח]האָט ער זיך געגומען אַ שערבל זיך צו קראַצן
kratsn tsu zich sherbl a genumen zich er hot sharbn zain
scratch to self shard a taken self he has cranium his

דערמיט ; און ער איז געזעסן אין אַש . [ט]האָט זײַן וויב צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu vaib zain hot ash in gezesn iz er un dermit
said him to wife his has ashes in sitting is he and therewith

האַלטסט זיך נאָך אַלץ בײַ דײַן פֿרומקייט? לעסטער אלקים , און
un Elokim lester frumkeit dain bai alts noch zich haltst
and G-d blaspheme integrity your to all still self do you hold

שטאַרב. [י]האָט ער צו איר געזאָגט: אַזוי ווי עס רעדט איינע פֿון
fun eine redt es vi azoi gezogt ir tsu er hot shtarb
of one speaks it one who as said her to he has die

די נידערטרעכטיקע רעדסטו . זאָלן מיר דאָס גוטע יאָ אָננעמען פֿון
fun onnemen yo gute dos mir zoln redstu nidertrechtike di
from accept yes good the we shall you speak worthless the

אלקים , און דאָס שלעכטע זאָלן מיר נישט אָננעמען ? בײַ אַלעם דעם
dem alem bai onnemen nisht mir zoln shlechte dos un Elokim
this all with accept not me shall bad the and G-d

האָט איוֹב נישט געזינדיקט מיט זײַנע ליפּן.
lipn zaine mit gezindikt nisht Iyov hot
lips his with sinned not Iyov has

יא און אִיובַס דרײַ גוטע פְֿרײַנט האָבן געהערט פֿון אַל דעם דאָזיקן
dozikn dem al fun gehert hobn fraint gute drai Iyovs un
this the all of heard have friends good three Iyov's and

ביז וואָס איז געקומען אויף אים, און זיי זײַנען געקומען איטלעכער
itlecher gekumen zainen zei un im oif gekumen iz vos beiz
each one come are they and him upon come is that evil

פֿון זײַן אָרט, אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי, און בִּלְדַד דער שוחי, און
un zain ort der Elifaz Temani der Bildad un Shuchi der
and his from place the Eliphaz Temani the Bildad and Shuchi the

צופַֿר דער נַעֲמָתִי; און זיי האָבן אָפּגערעדט אין איינעם צו גיין אים
tsofar der Naamati ; un zei hobn in opgeredt agreed tsu gein im
Tzophar the Na'amati and they have in one to go him

באַדויערן און אים טרייסטן. יב און אַז זיי האָבן אויפֿגעהויבן
oifgehoibn hobn zei az un treistn im un badoyern
lifted up have they when and to comfort him and to mourn for

זייערע אויגן פֿון דער ווײַטן, האָבן זיי אים נישט דערקענט, און
un derkent nisht im zei hobn vaitn der fun oign zeyere
and recognized not him they have distance the from eyes their

זיי האָבן אויפֿגעהויבן זייער קול און האָבן געווויינט; און זיי האָבן
hobn zei un geveint hobn un kol zeyer oifgehoibn hobn zei
have they and wept have and voice their lifted up have they

איטלעכער צעריסן זײַן מאַנטל, און געוואָרפֿן שטויב איבער זייערע קעפּ
kep zeyere iber shtoib gevorfn un mantl zain tserisn itlecher
heads their over dust thrown and mantle his torn each one

צום הימל. יג און זיי זײַנען געזעסן מיט אים אויף דער ערד זיבן
zibn erd der oif im mit gezesn zainen zei un himel tsum
seven ground the on him with sitting are they and heaven to the

טעג און זיבן נעכט, און קיינער האָט נישט געדעדט צו אים אַ וואָרט,
vort a im tsu geredt nisht hot keiner un necht zibn un teg
word a him to spoken not has anyone and nights seven and days

וואָרעם זיי האָבן געזען אַז דער ווייטאָג איז זייער גרויס.
grois zeyer iz veitog der az gezen hobn zei vorem
great very is pain the that seen have they for

יד א ג.א דערנאָך האָט אִיובַ געעפֿנט זײַן מויל, און האָט געשאָלטן
gesholtn hot un moil zain geefent Iyov hot dernoch
cursed has and mouth his opened Iyov has after that

זײַן טאָג.
tog zain
day his

ג ב ג.ב און אִיובַ האָט זיך אָפּגערופֿן, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Iyov un
said has and responded self had Iyov and

ב ג אונטערגיין זאָל דער טאָג
tog der zol untergein
day the let perish

וואָס איך בין אים געבאָרן געוואָרן,
gevorn geborn im in bin ich vos
become born it in am I that

און די נאַכט וואָס האָט אָנגעזאָגט:
ongezogt hot vos nacht di un
announced has which night the and

אַ זָכָר איז אַנטפֿאַנגען געוואָרן.
gevorn antfangen iz zochor a
become conceived is man a

11 Now when the three friends of Iyov heard of all this ra'ah that had come upon him, they came every one from his own place; Eliphaz the Temani, and Bildad the Shuchi, and Tzophar the Na'amati; for they had made an appointment together to come to sympathize with him and to comfort him.
12 And when they lifted up their eyes afar off, and recognized him not, they lifted up their voice, and wept; and they made the keri'ah every one on his mantle, and sprinkled dust upon their heads toward Shomayim. 13 So they sat *[shiva]* with him upon the ground shivat yamim and shivat lailah, and none spoke a word unto him; for they saw that his suffering was very great.

14 3:1 After this opened Iyov his mouth, and cursed his yom.

3

3:2 And Iyov spoke, and said,

2 3 Let the yom perish

wherein I was born,

and halailah in which it was said,

There is a gever born.

[3][4] Let that yom be choshech;

ג ד יענער טאָג זאָל זיין חושך ,
choishech zain zol tog yener
darkness be let day that

let not Elohim regard it from above,

נישט פֿרעגן זאָל אויף אים אֱלוֹהַּ פֿון אויבן ,
oiben fun Eloah im oif zol fregn nisht
above from G-d it on let inquire not

neither let the light shine upon it.

און נישט שײַנען זאָל אויף אים אַ ליכטיקייט.
lichtikeit a im oif zol shainen nisht un
light a it on let shine not and

[4][5] Let choshech and the tzalmavet *(shadow of death)* claim it;

ד ה צונעמען פֿאַר זיך זאָלן אים חושך
choishech im zoln zich far tsunemen
darkness it let self for take

, און טויטשאָטן
toitshotn un
death shadow and

let an anan dwell upon it;

אַ וואָלקענישׁ זאָל רוען אויף אים,
im oif ruen zol volkenish a
it on rest let cloudiness a

let the blackness of the yom terrify it.

כמאַרעס פֿון טאָג זאָלן אים שרעקן .
shrekn im zoln tog fun chemares
frighten it let day of clouds

[5][6] As for that lailah,

ה ו יענע נאַכט, אַ שטאָקפֿינצטערניש זאָל זי נעמען ,
nemen zi zol shtokfintsternish a nacht yene
take it let thick darkness a night that

let darkness seize upon it; let it not be joined unto the yamim of the shanah,

זי זאָל זיך נישט פֿרייען אין די טעג
teg di in freyen nisht zich zol zi
days the in rejoice not self let it

פֿון יאָר ,
yor fun
year of

let it not come into the number of the months.

אין דער צאָל פֿון חדשים זאָל זי נישט אַרײַנגיין .
araingein nisht zi zol chodeshim fun tsol der in
enter not it let months of number the in

[6][7] Hinei, let that lailah be barren;

ו ז אָט יענע נאַכט זאָל זײַן וויסט ,
vist zain zol nacht yene ot
desolate be let night that behold

let no joyful shout come therein.

נישט קומען אין איר זאָל אַ געזאַנג .
gezang a zol ir in kumen nisht
song a let it in come not

[7][8] Let them curse it that curse the yom,

ז ח פֿלוכן זאָלן זי די וואָס שילטן דעם טאָג,
tog dem shiltn vos di zi zoln fluchn
day the curse who the ones it let curse

who are ready to rouse Leviathan.

די וואָס זײַנען גרייט דעם לִוְיָתָן אויפֿצוווועקן.
oiftsuvekn lioiotn dem greit zainen vos di
to awaken Leviathan the ready are who the ones

[8][9] Let the kokhavim of the dawn thereof be dark;

ח ט פֿינצטער זאָלן וועלן אָוונטשטערן ,
ovntshtern ire vern zoln fintster
evening stars its become let dark

let it look for ohr, but have none;

זי זאָל האָפֿן אויף ליכט, און נישטאָ ,
nishto un licht oif hofn zol zi
there is not and light for wait let it

neither let it see the dawning of the shachar,

און נישט אָנזען די ברעמען פֿון פֿרימאָרגן.
frimorgn fun bremen di onzen nisht un
morning of eyelids the see not and

9 10 Because it shut not up the dalatot of my mother's womb,

ט׳ ווײַל זי האָט נישט פֿאַרשלאָסן די טירן פֿון
fun tirn di farshlosn nisht hot zi vail
of doors the locked not has it because
מײַן מוטערלייַב ,
muterlaib main
mother's womb my

nor hid amal *(tzoros)* from mine eyes.

און פֿאַרבאָרגן מאַטערנישׁ פֿון מײַנע אויגן.
oign maine fun maternish farborgen un
eyes my from torment hid and

10 11 Why did I not come to mot at birth?

י׳ א פֿאַר וואָס בין איך נישט פֿון טראַבט געשטאָרבן?
geshtorbn tracht fun nisht ich bin vos far
died the womb from not I am what for

Why did I not perish when I came out of the beten *(belly, womb)*?

אַרויס פֿון לייַב און פֿאַרגאַנגען ?
fargangen un laib fun arois
passed away and the body of out

11 12 Madua *(why)* were there birkayim to receive me?

י״א ב אַלמַאי האָבן מיך קני צוגענומען ?
tsugenumen kni mich hobn almai
received knees me have what then? why?

Or why the shadayim that from them I should nurse?

און נאָך וואָס בריסט , איך זאָל זייגן ?
zeign zol ich brist vos noch un
nurse should I breasts what for and

12 13 For atah *(now)* I would be lying still and quiet,

י״ב ג וואָלט איך וואָלט אַצונד געלעגן און געווען שטיל,
shtil geven un gelegn atsund volt ich vorem
quiet been and lain now would I for

have slept and been at rest,

איך וואָלט געשלאָפֿן, איך וואָלט רו געהאַט דענצמאָל;
dentsmol gehat ru volt ich geshlafn volt ich
then had rest would I sleep would I

13 14 With melachim and yo'atzim of ha'aretz,

י״ג ד מיט מלכים און יוֹעצים פֿון דער ערד ,
erd der fun yoetsim un mlochim mit
earth the of counselors and kings with

which build ruins for themselves;

וואָס פֿאַרבויען וויסטענישן פֿאַר זיך ;
zich far vistenishn farboien vos
selves for ruins build up who

14 15 Or with sarim *(princes)* that had zahav,

ט״ו ד אָדער מיט שׂרות וואָס האָבן גאָלד,
gold hobn vos srores mit oder
gold had who princes with or

who filled their batim *(houses)* with kesef;

וואָס פֿילן זייערע הײַזער מיט זילבער.
zilber mit haizer zeyere filn vos
silver with houses their fill who

15 16 Or as a hidden stillborn — I had not been!

ט״ז ט אָדער איך וואָלט גאָרנישט געווען, ווי אַ
a vi geven gornisht volt ich oder
a as been nothing would I or
באַהאַלטענער מפּיל ,
mapl bahaltener
miscarriage hidden

— as olelim which never saw ohr.

ווי קינדער וואָס האָבן דעם שײַן נישט געזען .
gezen nisht shain dem hobn vos kinder vi
seen not light the have who children as

16 17 There the resha'im cease from troubling;

י״ז ט דאָרט הערן אויף די רשעים צו רודערן,
rudern tsu reshoim di oif hern dort
stir up to wicked ones the on stop there

and there the weary are at rest.

און דאָרט רוען די מידע אָן כּוח .
koiech on mide di ruen dort un
strength without weary the rest there and

[17] [18] There the asirim *(prisoners, captives)* rest together;

they hear not the voice of the oppressor.

[18] [19] The katon and gadol are there;

and the eved is free from his adon.

[19] [20] Why is ohr given to him that is in misery,

and chayyim unto the bitter in nefesh;

[20] [21] Which long for mavet, but it cometh not;

and dig for it more than for hidden treasures;

[21] [22] Which rejoice exceedingly, and are glad,

when they can find the kever?

[22] [23] Why is ohr given to a gever whose derech is hidden,

and whom Elohim hath hedged in?

[23] [24] For my sighing cometh instead of lechem,

and my groanings are poured out like the mayim.

[24] [25] For the pachad *(terror)* which I greatly feared is come upon me,

יז יח אין איינעם באַרוט זיינען די געפֿאַנגענע,
gefangene di zainen barut einem in
prisoners the are rest together in

זיי הערן נישט דעם קול פֿון אַ דריקער .
driker a fun kol dem nisht hern zei
oppressor an of voice the not hear they

יח יט קליין און גרויס איז דאָרטן,
dortn iz grois un klein
there is great and small

און דער קנעכט איז פֿרײַ פֿון זײַן האַר .
har zain fun frai iz knecht der un
master his from free is servant the and

יט כ פֿאַר וואָס גיט ער ליכט דעם
dem licht er git vos far
to the one light he does give which for

וואָס מאַטערט זיך ,
zich matert vos
self suffers who

און לעבן די פֿאַרביטערטע אין געמיט?
gemit in farbiterte di lebn un
spirit in bitter the life and

כ כא די וואָס האָרן אויפֿן טויט , און
un toit oifn harn vos di
and death for waits for who the ones

ער קומט נישט,
nisht kumt er
not comes it

און זיי אַקערן נאָך אים מער ווי נאָך אוֹצרות ;
oitseres noch vi mer im noch akeren zei un
treasures after than more it after dig they and

כא כב די וואָס וואָלטן זיך פֿרייען מיט שׂימחה,
simche mit freyen zich voltn vos di
joy with rejoice selves would who the ones

וואָס וואָלטן קוועלן, אַז זיי וואָלטן געפֿינען דעם קבֿר ;
keyver dem gefinen voltn zei az kveln voltn vos
tomb the find would they that exult would who

כב כג צו דעם מאַן וואָס זײַן וועג איז פֿאַרבאָרגן,
farborgen iz veg zain vos man dem tsu
hidden is way his whose man the to

און אֱלוֹהַּ האָט פֿאַרצאַמט פֿאַר אים?
im far fartsamt hot Eloah un
him for fenced has G-d and

כג כד וואָרעם גלײַך ווי מײַן ברויט קומט מײַן זיפֿצן ,
ziftsn main kumt broit main vi glaich vorem
sighing my comes bread my as just for

און אַזוי ווי וואַסער גיסן זיך מײַנע געשרייען .
geshreyen maine zich gisn vaser vi azoi un
cries my selves pour water as so and

כד כה וואָרעם די אַנגסט וואָס איך האָב געאַנגסט
geangst hob ich vos angst di vorem
feared have I that fear the for

איז מיר אָנגעקומען ,
ongekumen mir iz
arrived to me is

and that which I dreaded is
come unto me.

אוֹן וואָס איך האָב געפֿאָרכט איז מיר געשען .
geshen mir iz geforcht hob ich vos un
happened to me is feared have I what and

25 26 I was not in safety, neither
had I rest,

כה כו איך האָב קיין שלווה אוֹן קיין רו
ru kein un shalve kein hob ich
rest any and peace any have I

neither was I quiet;

אוֹן קיין מנוחה נישט,
nisht menuche kein un
not resting place any and

and rogez *(tzoros, turmoil)* came.

אוֹן ציטערניש איז געקומען .
gekumen iz tsiterenish un
come is trembling and

4 Then Eliphaz the Temani
answered and said,

ד האָט געענטפֿערט אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , אוֹן האָט געזאָגט:
gezogt hot un Temani der Elifaz geentfert hot
said has and Temani the Eliphaz answered has

2 If we attempt a davar with thee,
wilt thou be offended?

ב אַז מע פּרווווט אַ וואָרט צו דיר וועט
vet dir tsu vort a pruvet me az
will you(SG) to word a tries one if

פֿאַרדריסן?
fardrisn dich
be angry you(SG)

But who can withhold himself
from speaking?

אָבער ווער קען זיך אײַנהאַלטן פֿון רייד ?
reid fun ainhaltn zich ken ver ober
words from hold in self can who but

3 Hinei, thou hast instructed
rabbim *(many)*,

ג זע , האָסט געלערנט פֿילן ,
filn gelernt host ze
many taught have behold

and thou hast strengthened
the weak hands.

אוֹן שלאַפֿע הענט פֿלעגסטו שטאַרקן .
shtarkn flegstu hent shlafe un
to strengthen you used to hands weak and

4 Thy words have upheld him
that was falling,

ד דעם געשטרויכלטן פֿלעגן אויפֿשטעלן דײַנע רייד ,
reid daine oifshteln flegn geshtroichltn dem
words your upheld used to who stumbles the one

and thou hast strengthened the
feeble birkayim *(knees)*.

אוֹן געבייגטע קני פֿלעגסטו פֿעסטיקן .
festikn flegstu kni gebeigte un
strengthen you used to knees bent and

5 But atah *(now)* it is come upon thee,
and thou art impatient;

ה אָבער אַצונד קומט עס צו דיר , ווערסטו
verstu dir tsu es kumt atsund ober
you become you(SG) to it comes now but

אָפּהענטיק ,
ophentik
weak-handed

it toucheth thee, and thou
art troubled.

עס רירט דיך אָן, אוֹן ווערסט דערשראָקן.
dershrokn verst un on dich rirt es
dismayed you become and on you(SG) touches it

6 Is not this thy fear, thy confidence,

ו איז נישט דײַן יִרְאַת דײַן בטחון ,
bitochen dain yiras dain nisht iz
confidence your fear of your not is

thy tikveh, and the blamelessness
of thy ways?

דײַן האָפֿענונג די ערלעכקייט פֿון דײַנע וועגן ?
vegen daine fun erlechkeit di hofenung dain
ways your of integrity the hope your

7 Consider now, who ever perished,
being naki *(innocent)*?

ז דערמאָן זיך נאָר, ווער איז אומשולדיק אונטערגעגאַנגען?
untergegangen umshuldik iz ver nor zich dermon
gone down innocent is who just self remember

Or where were the yesharim *(upright ones)* cut off?

אוֹן וווּ זײַנען רעכטפֿאַרטיקט פֿאַרטיליקט געוואָרן?
gevorn fartilikt rechtfartikn zainen vu un
become exterminated upright are where and

8 Even as I have seen, they that plow iniquity,

ח וועדליק איך האָב געזען, איז די וואָס
vos di iz gezen hob ich vedlik
who the ones is seen have I as

אַקערן אומרעכט,
umrecht akeren
injustice plow

and sow amal *(trouble)*, reap the same.

און זייען אומגליק, זיי שניידן עס.
es shnaidn zei umglik zeyen un
it reap they calamity sow and

9 By the neshamah *(breath)* of Eloah they perish,

ט פֿון דעם הויך פֿון אֱלוֹהַּ גייען זיי אונטער,
unter zei geyen Eloah fun hoich dem fun
under they go G-d of blow the from

and by the ruach of His nostrils are they consumed.

און פֿון דעם אָטעם פֿון זײַן צאָרן ווערן
vern tsorn zain fun otem dem fun un
become wrath his of breath the from and

זיי פֿאַרלענדט.
farlendt zei
destroyed they

10 The roaring of the aryeh, and the voice of the fierce lion,

י אַ געבריל פֿון לייב, אַ קול פֿון ווילדלייב –
vildleib fun kol a leib fun gebril a
a wild lion of a voice a a lion of roar a

and the teeth of the young lions, are broken.

אָבער די ציין פֿון די יונגלייבן ווערן צעבראָכן;
tsebrochn vern yungleibn di fun tsein di ober
broken become young lions the of teeth the but

11 The old lion perisheth for lack of teref *(prey)*,

יא דער אַלטער לייב גייט אויס אָן שפּײַז,
shpaiz on ois geit leib alter der
food without out goes lion old the

and the stout lion's cubs are scattered.

און די קינדער פֿון דער לייבינטע ווערן צעשפּרייט.
tseshpreit vern leibinte der fun kinder di un
scattered are lioness the of children the and

12 Now a davar was secretly brought to me,

יב און צו מיר פֿלעגט אַ וואָרט זיך פֿאַרגנבֿענען,
fargnven zich vort a flegt mir tsu un
be stolen self word a used to me to and

and mine ear received a whisper thereof.

און מײַן אויער האָט פֿאַרנומען אַ קווינט דערפֿון.
derfun kvint a farnumen hot oier main un
thereof whisper a received has ear my and

13 In thoughts from the chezyonot lailah,

יג אין געדאַנקען, פֿון זעונגען פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeungen fun gedanken in
night the of visions of thoughts in

when tardemah *(deep sleep)* falleth on anashim,

וען אַ טיפֿער שלאָף פֿאַלט אויף מענטשן,
mentshn oif falt shlof tifer a ven
men on falls sleep deep a when

14 Pachad came upon me, and trembling,

יד האָט מיך אַ פֿחד געטראָפֿן און אַ ציטערניש,
tsiterenish a un getrofn pachad a mich hot
trembling a and afflicted dread a me has

which made all my atzmot to shake.

און האָט אַלע מײַנע ביינער שוידערט.
shoidert beiner maine ale hot un
shuddered bones my all has and

15 Then a ruach passed before my face;

טו און אַ גײַסט פֿלעגט פֿאַר מײַן פּנים אַריבער;
ariber ponem main far flegt gaist a un
pass over face my before used to spirit a and

the hair of my basar stood up;

קאַפּוּיר שטעלן פֿלעגט עס די האָר פֿון מײַן לײַב .
laib main fun hor di es flegt shteln kapoir
body my of hair the it used to stand on end

16 It stood still, but I could not discern the appearance thereof;

טז ער פֿלעגט שטיין , אָבער איך פֿלעג נישט
nisht fleg ich ober shtein flegt er
not used to I but stand used to it

דערקענען זײַן אָנבליק ;
onblik zain derkenen
appearance its recognize

a temunah *(form)* was before mine eyes,

אַ געשטאַלט איז געווען פֿאַר מײַנע אויגן;
oign maine far geven iz geshtalt a
eyes my before was is form a

there was silence, and I heard a voice, saying,

אַ שטילקייט און אַ שטים פֿלעג איך הערן:
hern ich fleg shtim a un shtilkeit a
hear I used to voice a and silence a

17 Shall enosh *(mortal man)* be seen as righteous by Eloah?

יז קען אַ מענטש פֿאַר אֱלוֹהַּ זײַן גערעכט ?
gerecht zain Eloah far mentsh a ken
righteous be G-d before man a can

Shall a man be tahor before his Maker?

צי קען פֿאַר זײַן באַשאַפֿער ריין זײַן אַ מאַן?
man a zain rein Bashefer zain far ken tsi
man a be pure Creator his before can or

18 Behold, He puts no trust in His avadim,

יח זע , אין זײַנע קנעכט גלויבט ער נישט,
nisht er gloibt knecht zaine in ze
not he trusts servants his in behold

and His malachim *(angels)* He charged with toholah *(error)*.

און אין זײַנע מלאָכים מערקט ער אַ פֿאַרזע,
farze a er merkt malachim zaine in un
flaw a he notices angels his in and

19 How much more them that dwell in batim *(houses)* of clay,

יט היינט ווי שוין די ווויינער
voiner di shoin vi haint
inhabitants the already how much more now

אין היזער פֿון לײם,
leim fun haizer in
clay of houses in

whose yesod *(foundation, origin)* is in the dust,

וואָס זייער גרונט איז אין שטויב?
shtoib in iz grunt zeyer vos
dust in is foundation their whose

which are crushed like the moth?

מע צעדריקט זיי גלײַך ווי אַ מאָל.
moil a vi glaich zei tsedrikt me
moth a as like that they crushes one

20 They are destroyed from boker to erev;

כ צווישן מאָרגן און אָוונט ווערן זיי צעשטויסן ,
tseshtoisn zei vern ovnt un morgn tsvishn
shattered they become evening and morning between

they perish forever without any regarding it.

אומגעמערקט גייען זיי אונטער אויף אייביק.
eibik oif unter zei geyen umgemerkt
ever for under they go unnoticed

21 Is not the cord of their tent which is in them pulled up?

כא פֿאַר וואָר , אָפּגעריסן ווערט זייער געצעלטשטריק
getseltshtrik zeyer vert opgerisn vor far
tent cord their becomes torn away truly for

בײַ זיי ,
zei bai
them with

They die, even without chochmah *(wisdom)*.

זיי שטאַרבן, און אָן חכמה .
chochme on un shtarbn zei
wisdom without and die they

5 Call now, if there be any that will answer thee,

and to which of the Kedoshim *(holy ones)* wilt thou turn?

[2] For ka'as *(anger)* killeth the foolish man,

and kinah *(envy)* slayeth the simple one.

[3] I have seen the fool taking shoresh *(root)*,

but suddenly I cursed his habitation.

[4] His banim are far from yesha *(safety, salvation)*,

and they are crushed in the sha'ar *(gate, before the public)*,

neither is there any to deliver them.

[5] Whose katzir *(harvest)* the hungry eateth up,

and taketh it even from among of the tzinnim *(thorns)*,

and the intriguer pants after their wealth.

[6] Although affliction springeth not forth of the aphar *(dust)*,

neither doth amal *(trouble, tzoros)* sprout out of the adamah;

[7] Yet adam is born unto amal *(trouble, tzoros)*,

even as sparks fly upward.

[8] I would seek El *(G-d)*,

and before Elohim would I lay my cause;

ה רוף אַקאָרשט, אויב איז דאָ וועט זאָל דיר ענטפֿערן?
entfern dir zol ver do iz oib akorsht ruf
answer you(SG) shall who there is if now call

און צו וועמען פֿון די הייליקע וועסטו זיך קערן?
kern zich vestu heilike di fun vemen tsu un
turn self will you(sg) holy ones the of whom to and

ב וואָרעם דעם נאַרן הרגעט דער כּעס ,
kaas der harget narn dem vorem
anger the kills fool the for

און דעם נישט קלוגן טייט די קנאה.
kine di teit klugn nisht dem un
envy the kills wise person not the and

ג זע איך אַ נאַרן איינגעוואָרצלט,
aingevortslt narn a ich ze
rooted fools a I see

רוף איך תּיכף זיין ווויינונג פֿאַרשאָלטן.
farsholten voinung zain tikf ich ruf
cursed dwelling his suddenly I call

ד זיינע קינדער וועלן ווייט זיין פֿון הילף ,
hilf fun zain vait veln kinder zaine
salvation from be far will children his

און זיי וועלן צעדריקט ווערן אין טויער ,
toier in vern tsedrikt veln zei un
the gate in become crushed will they and

און קיינער וועט נישט מציל זיין .
zain matsl nisht vet keiner un
be rescuing not will anyone and

ה וואָרעם זיין שניט וועט דער הונגעריקער אויפֿעסן,
oifesn hungeriker der vet shnit zain vorem
eat up hungry one the will harvest his because

און ביז פֿון די דערנער וועט ער עס אַוועקנעמען;
aveknemen es er vet derner di fun biz un
take away it he will thorns the from up to and

און איינשלינגען וועט די נעץ זייער פֿאַרמעג .
farmeg zeyer nets di vet ainshlingen un
possessions their net the will swallow up and

ו פֿאַר וואָר , נישט פֿון שטויב קומט אַרויס אומגליק ,
umglik arois kumt shtoib fun nisht vor far
calamity out comes dust from not surely for

און נישט פֿון דער ערד שפּראָצט מאַטערניש.
maternish shprotst erd der fun nisht un
tribulation springs up earth the from not and

ז נייַערט אַ מענטש איז צו מאַטערניש געבאָרן;
geborn maternish tsu iz mentsh a naiert
born tribulation to is man a rather

אַזוי ווי פֿונקען פֿליִען אַרויף .
aroif flien funken vi azoi
upward fly sparks as so

ח אָבער איך וואָלט געזוכט אֵל ,
El gezucht volt ich ober
G-d seek would I but

און צו אלקים וואָלט איך געשטעלט מיין טענה;
taine main geshtelt ich volt Elokim tsu un
case my present I would G-d to and

[9] Who doeth gedolot unsearchable,

ט דער וואָס טוט גרויסע זאַכן נישט צו
tsu nisht zachn groise tut vos der
to not things great does who the one
דערפאָרשן ,
derforshn
be searched out

marvellous things without mispar;

וווּנדער אָזש אָן אַ צאָל ;
tsol a on azh vunder
number a without up to wonders

[10] Who giveth matar upon eretz,

י דער וואָס גיט רעגן אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht oifn regn git vos der
earth the of face on the rain gives who the one

and sendeth mayim upon the fields;

און שיקט וואַסער אויפֿן געזיכט פֿון די פֿעלדער;
felder di fun gezicht oifn vaser shikt un
fields the of face on the water sends and

[11] To set up on high those that be the shefalim *(the lowly ones)*;

יא ער שטעלט די נידעריקע אין דער הייך ,
heich der in niderike di shtelt er
height the in lowly the sets he

that those which mourn may be exalted to safety,

און די פֿינצטערע ווערן דערהויבן דורך הילף .
hilf durch derhoibn vern fintstere di un
salvation through exalted become dark ones the and

[12] Thwarting the machshevot of the arumim *(crafty ones)*,

יב ער פֿאַרשטערט די מחשבֿות פֿון די ליסטיקע,
listike di fun machshoves di farshtert er
crafty the of thoughts the thwarts he

so that their hands cannot accomplish tushiyyah *(success)*.

אַז זייערע הענט זאָלן נישט אויפֿטאָן
oifton nisht zoln hent zeyere az
perform not shall hands their so that
ממשות .
mamoshes
anything substantial

[13] He taketh the chachamim in their own arum *(craftiness)*,

יג ער פֿאַנגט קלוגע אין זייער ליסטיקייט,
listikeit zeyer in kluge fangt er
craftiness their in clever ones catches he

and the etzah of the wily is swiftly swept away.

און די עצה פֿון די פֿאַרשפּיצטע וועלט צעטומלט.
tsetumlt vert farshpitste di fun eitse di un
confused becomes cunning the of counsel the and

[14] They meet with choshech in the daytime,

יד ביי טאָג באַגעגענען זיי פֿינצטערניש,
fintsternish zei bagegenen tog bai
darkness they meet day by

and grope in the noonday as in the lailah,

און אַזוי ווי ביי נאַכט טאַפּן זיי אין מיטן טאָג.
tog mitn in zei tapn nacht bai vi azoi un
day the middle of in they grope night by as so and

[15] But He saveth the needy from the cherev of their mouth,

טו און ער העלפֿט פֿון דער שוועכט – פֿון זייער מויל ,
moil zeyer fun shverd der fun helft er un
mouth their from sword the from helps he and

and from the yad chazak.

און פֿון דעם שטאַרקנס האַנט דעם אָביון .
evyon dem hant shtarkns dem fun un
poor the hand strong one's the from and

[16] So the poor hath tikveh,

טז און דער אָרעמאַן קריגט האָפֿענונג,
hofenung krigt oreman der un
hope gets poor person the and

and olatah *(perversity, wickedness)* stoppeth her mouth.

און אומגערעכטיקייט מאַכט צו איר מויל .
moil ir tsu macht umgerechtikeit un
mouth its to makes unrighteousness and

[17] Hinei, ashrei is the enosh whom Eloah correcteth;

יז זע , ווויל איז דעם מענטשן וואָס אֱלוֹהַּ שטראָפֿט אים,
im shtroft Eloah vos mentshn dem iz voil ze
him chastises G-d who man the is blessed behold

therefore despise not thou the musar of from Shaddai;

און דעם מוסר פֿון שַׁדַּי זאָלסטו נישט פֿאַראַכטן.
farachten nisht zolstu Shaddai fun musar dem un
despise not shall you Shaddai from chastisement the and

[18] For He woundeth, and bindeth up;

יח וואָרעם ער מאַכט וויי טאָן, און ער פֿאַרבינדט,
farbindt er un ton vei macht er vorem
binds up he and do woe makes he because

He injureth, and His yadayim *(hands)* heal.

ער פֿאַרוווּנדט, און זיַין הענט טאָן עס ווידער היילן.
heiln vider es ton hent zaine un farvundt er
heal again it do hands his and wounds he

[19] He shall deliver thee in shesh tzoros;

יט אין זעקס צרות וועט ער דיך מציל זיַין ,
zain matsl dich er vet tsores zeks in
be rescuing you(SG) he will troubles six in

yea, in shivah there shall no rah touch thee.

און אין זיבן וועט דיך נישט אָנרירן קיין בייז.
beiz kein onrirn nisht dich vet zibn in un
evil any touch not you(SG) will seven in and

[20] In ra'av *(famine)* He shall redeem thee from mavet;

כ אין הונגער וועט ער דיך אויסלייזן פֿון טויט ,
toit fun oisleizen dich er vet hunger in
death from redeem you(SG) he will famine in

and in milchamah from the power of the cherev.

און אין מלחמה פֿון דער מאַכט פֿון שווערד .
shverd fun macht der fun milchome in un
the sword of power the from war in and

[21] Thou shalt be hid from the scourge of the leshon,

כא פֿאַר דער רוט פֿון דער צונג וועסטו זיַין פֿאַרבאָרגן,
farborgen zain vestu tsung der fun rut der far
hidden be will you(sg) tongue the of rod the before

neither shalt thou be afraid of destruction when it cometh.

און וועסט נישט מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire nisht vest un
before have fear not you(sg) will and

פֿאַרוויסטונג, אַז זי קומט .
kumt zi az farvistung
comes it when desolation

[22] At destruction and famine thou shalt laugh;

כב פֿון פֿאַרוויסטונג און פֿון הונגער וועסטו לאַכן ,
lachn vestu hunger fun un farvistung fun
laugh will you(sg) famine from and desolation from

neither shalt thou be afraid of the chayyat ha'aretz.

און פֿאַר די חיות פֿון דער ערד וועסטו
vestu erd der fun chayes di far un
will you(sg) earth the of beasts the before and

נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht
have fear not

[23] For thou shalt be in league with the avanim of the sadeh,

כג וואָרעם מיט די שטיינער פֿון פֿעלד וועט
vet feld fun shteiner di mit vorem
will the field of stones the with because

זיַין דיַין ברית ,
bris dain zain
covenant your be

and the chayyat sadeh shall be hashelemah *(at peace)* with thee.

און די חיה פֿון פֿעלד וועט זיַין שלום מיט דיר .
dir mit sholem zain vet feld fun chaye di un
you(SG) with at peace be will the field of beast the and

[24] And thou shalt know that shalom shall be thy ohel;

כד און וועסט וויסן אַז דיַין גערעלט איז בשלום ,
besholem iz getselt dain az visen vest un
in peace is tent your that know you(sg) will and

and thou shalt visit thy habitation,
and find nothing wanting.

אוֹן וועסְט נאָכזוּן דַיִין וווינונג , אוֹן בַיַי
bai un voinung dain nochzen vest un
with and dwelling your inspect you(sg) will and

דִיר וועט נישט פֶעלְן .
feln nisht vet dir
be lacking not will you(SG)

[25] Thou shalt know also that thy
zera shall be rav,

כה אוֹן וועסְט וויסן אַז דַיִין זאָמען וועט זַיין פִיל ,
fil zain vet zomen dain az visen vest un
many be will seed your that know you(sg) will and

and thine offspring as the
esev ha'aretz.

אוֹן דַיינע שפּראָצונגען ווי גראָז פוֹן דער עֶרד .
erd der fun groz vi shprotsungen daine un
earth the of grass as offspring your and

[26] Thou shalt come to thy kever
in a ripe age,

כו וועסְט קומען אין פוֹלער עלטער צום קבֶּר ,
keyver tsum elter fuler in kumen vest
tomb to the old age full in come you(sg) will

like a shock of grain cometh
in its season.

ווי אַ שיין תּבוּאה קומט אַרַיין אין זַיין ציַיט.
tsait zain in arain kumt tvue shein a vi
time its in into come grain beautiful a as

[27] Hinei zot, this we have searched
out, so it is;

כז זע , דאָס האָבן מיר אויסגעפֿאָרשט, אַזוי איז דאָס,
dos iz azoi oisgeforsht mir hobn dos ze
this is so investigated we have this behold

hear it, and apply thou it for
thy good.

הער עס צו , אוֹן דו מערק דיר .
dir merk du un tsu es her
you(SG) mark you and to it pay heed

6 But Iyov answered and said,

ו האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, אוֹן האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] Oh that my ka'as *(vexation)*
were throughly weighed,

ב ווען געווויגן זאָל געווויגן ווערן מַיין כּעס ,
kaas main vern gevoign zol gevoign ven
anger my be weighed should weighed when

and my calamity laid in the
scales together!

אוֹן מַיין בראָך וואָלט מען נעמען אויפֿן
oifn nemen men volt broch main un
on the take one would calamity my and

וואָגשאָל באַגלַיִיך !
baglaich vogshol
together scales

[3] For now it would be heavier than
the chol of the seas;

ג וואָרעם שוועֶרער פוֹן דעם זאַמד פוֹן ימען ;
yamen fun zamd dem fun shverer vorem
seas of sand the than more heavy for

וואָלט עס זַיין אַצונד ;
atsund zain es volt
now be it would

therefore my words are impetuous.

דערום זַיינען מַיינע ווערטער צעמישט .
tsemisht verter maine zainen derum
stirred up words my are therefore

[4] For the khitzim *(arrows)* of
Shaddai are in me,

ד וואָרעם אין מיר זַיינען די פֵיַילן פוֹן שַדַי ,
Shaddai fun failn di zainen mir in vorem
Shaddai of arrows the are me in for

the poison whereof drinketh
my ruach;

וואָס זייער גיפֿט טרינקט מַיין רוּח ;
ruach main trinkt gift zeyer vos
spirit my drinks venom their which

the terrors of Eloah do set
themselves in array against me.

שרעקענישן פוֹן אֱלוֹהַּ שטעלן זיך אויס קעגן מיר.
mir kegen ois zich shteln Eloah fun shrekenishn
me against out selves set G-d of terrors

[5] Doth the pereh *(wild donkey)* bray when he hath desheh *(grass)*?

ה שרייט דען אַ וואַלדאייזל אויף גראָז?
groz oif valdeizl a den shrait
grass over wild donkey a then cries

Or loweth the ox over his fodder?

צי מרוקעט אַן אָקס אויף זיין פֿוטער?
futer zain oif oks an meruket tsi
fodder his over ox an does low or

[6] Can that which is tasteless be eaten without melach?

ו וועלט אומבאַטעמטס געגעסן אָן זאַלץ?
zalts on gegesn umbatemts vert
salt without eaten tasteless things shall be

Or is there any taste in the white of an egg?

צי איז דאָ אַ טעם אין דאָס ווייסל פֿון איי?
ei fun vaisl dos in tem a do iz tsi
egg of an white the in taste a there is or

[7] The things that my nefesh refused to touch

ז וואָס מײַן זעל האָט נישט געוואָלט אָנרירן ,
onrirn gevolt nisht hot zel main vos
to touch wanted not has soul my what

are like my loathsome lechem.

דאָס זײַנען די צושפּײַזן פֿון מײַן ברויט.
broit main fun tsushpaizn di zainen dos
bread my of side dish the are these

[8] Who will grant that I might have my she'elah *(request)*;

ח הלוואַי קומט אָן מײַן פֿאַרלאַנג,
farlang main on kumt halevay
request my upon would come if only

oh that Eloah would grant me my tikveh!

און מײַן האָפֿענונג גיט אֱלוֹהַ !
Eloah git hofenung main un
G-d would give hope my and

[9] Even that it would please Eloah to crush me;

ט און אֱלוֹהַ ווילקט איין און צעדריקט מיך ,
mich tsedrikt un ain vilikt Eloah un
me crush and in would be willing G-d and

that He would let loose His yad, and cut me off!

לאָזט לויז זיין האַנט און דערענדיקט מיך !
mich derendikt un hant zain loiz lozt
me finish and hand his release let

[10] Then should I yet have nechamah *(consolation)*;

י וואָלט דאָס נאָך געווען מײַן נחמה ,
nechome main geven noch dos volt
comfort my been still this would

yea, I would exult in chilah *(pain)*;

און איך וואָלט געטאַנצט אין יסורים ;
yesurim in getonst volt ich un
torments in danced would I and

let him not spare;

זאָל ער זיין אומדערבאַרעמדיק;
umderbaremdik zain er zol
merciless be he shall

for I have not concealed

הגם איך האָב נישט געלייקנט
geleiknt nisht hob ich hagam
denied not have I although

the imrei Kadosh *(words of the Holy One)*.

אָן די וועלטער פֿון הייליקן .
heilikn fun verter di on
the Holy One of words the concerning

[11] What is my koach, that I should wait?

יא וואָס איז מײַן כּוח , אַז איך זאָל האָפֿן?
hofn zol ich az koiech main iz vos
wait shall I that strength my is what

And what is mine end, that I should make patient my nefesh?

און וואָס מײַן סוף, אַז איך זאָל איינהאַלטן מײַן געמיט?
gemit main ainhaltn zol ich az sof main vos un
spirit my hold in shall I that end my what and

[12] Is my koach the koach of avanim?

יב איז דער כּוח פֿון שטיינער מײַן כּוח ?
koiech main shteiner fun koiech der iz
strength my stones of strength the is

Or is my basar bronze?

איז מײַן לײַב פֿון קופּער?
kuper fun laib main iz
bronze of body my is

13 Is it that my help is not within me?

ג איז דען פֿאַר מיר קיין הילף נישטאָ ,
nishto hilf kein mir far den iz
there is not help any me for then is

And is tushiyyah *(success)* driven from me?

און אַן עצה איז פֿאַרשטויסן פֿון מיר?
mir fun farshtoisen iz eitse an un
me from banished is counsel a and

14 To him that is afflicted, chesed should be shown from his friend;

ד דעם וואָס גייט אײַן קומט רַחמָנות פֿון זײַן חבֿר ,
chever zain fun rachmones kumt ain geit vos dem
neighbor his from pity comes in goes who the one

otherwise, he forsaketh the fear of Shaddai.

אַפֿילו ער פֿאַרלאָזט די מורא פֿאַרן שַׁדַי .
Shaddai faran moire di farlozt er afile
Shaddai before the fear the abandons he even if

15 Achai *(my brethren)* have dealt deceitfully as a wadi,

ט מײַנע ברידער האָבן געפֿעלשט ווי אַ טײַך ,
taich a vi gefelsht hobn brider maine
river a as dealt falsely have brothers my

and as the torrents of wadis they vanish away;

ווי דער שטראָם פֿון טײַכן וואָס גייען אַוועק,
avek geyen vos taichn fun shtrom der vi
away go that brooks of stream the as

16 Which are blackish muddy by reason of the kerakh *(ice)*,

ט וואָס זײַנען טונקל פֿון אײַז –
aiz fun tunkel zainen vos
ice from dark are that

and wherein the sheleg *(snow)* is melted.

אויף זיי באַהאַלט זיך דער שניי .
shnei der zich bahalt zei oif
snow the self hides them on

17 What season they become warm, they vanish;

י בעת זיי ווערן צעווארעמט, ווערן זיי פֿאַרשוווּנדן,
farshvundn zei vern tsevaremt vern zei beeis
vanished they become heated become they when

when it is hot, they disappear from their makom.

ווי עס ווערט הייס, צעגייען זיי פֿון זייער אָרט .
ort zeyer fun zei tsegeyen heis vert es vi
place their from they melt away hot becomes it as

18 The paths of their derech wind about;

יח עס דרייען זיך די וועגן פֿון זייער וואַנדער,
vander zeyer fun vegen di zich dreyen es
journey their of ways the selves turn it

they go up to tohu, and perish.

זיי פֿאַרגייען אין נישט און ווערן פֿאַרלאָרן.
farlorn vern un nisht in fargeyen zei
lost are and nothing into pass away they

19 The caravans of Tema looked for them;

יט די קאַראַוואַנען פֿון תֵּימָא האָבן אויסגעקוקט,
oisgekukt hobn Tema fun karavanen di
looked for have Tema of caravans the

the halichot *(traveling companies)* of Sheva hoped for them.

זיי מחנות פֿון שבָּא האָבן געהאָפֿט אויף ,
zei oif gehoft hobn Sheva fun machnus di
them for hoped have Sheva of companies the

20 They were disappointed because of their bitachon *(confidence)*;

כ אָבער זיי האָבן זיך געשעמט וואָס זיי
zei vos geshemt zich hobn zei ober
they that been ashamed selves have they but

האָבן זיך פֿאַרזיכערט,
farzichert zich hobn
trusted selves have

they come there and are confounded.

זיי זײַנען אָנגעקומען ביז אַהין און אין שאַנד געבליבן.
geblibn shand in un ahin biz ongekumen zainen zei
remain shame in and there up to arrived are they

כא פַֿאַר וואָר, אַצונד זײַט איר מיט אים,
im mit ir zait atsund vor far
him with you are now truly for

21 For now ye are become such;

איר האָט דערזען דעם בראָך, און זיך דערשראָקן.
dershrokn zich un broch dem derzen hot ir
dismayed selves and calamity the seen have you

ye see my chatat *(casting down)*,
and are afraid.

כב האָב איך דען געזאָגט: גיט מיר וואָס,
vos mir git gezogt den ich hob
something me give said then I have

22 Did I say, Bring unto me?

און פֿון אײַער פַֿארמעג שענקט פַֿאַר מיר?
mir far shenkt farmeg aier fun un
me for donate possessions your from and

Or, Give a present for me of your
ko'ach *(power, wealth)*?

כג אָדער: מאַכט מיך אַנטרינען פֿון שׂונאס האַנט,
hant soines fun antrinen mich macht oder
hand enemy's from escape me make or

23 Or, Deliver me from the yad tzar
(hand of the enemy, oppressor)?

און פֿון דער האַנט פֿון געוואַלטטוער זאָלט איר מיך אויסלייזן?
oisleizen mich ir zolt gevalttuer fun hant der fun un
redeem me you shall oppressors of hand the from and

Or, Redeem me with a ransom from
the yad of the tyrants?

כד לערנט מיך, און איך וועל שווײַגן,
shvaign vel ich un mich lernt
be silent will I and me teach

24 Teach me, and I will hold
my tongue,

און וואָס איך האָב פַֿארזען, גיט מיר צו פַֿארשטיין.
farshtein tsu mir git farzen hob ich vos un
understand to me give overlooked have I what and

and cause me to have binah
wherein I have erred.

כה ווי שטאַרק זײַנען ריכטיקע ווערטער!
verter richtike zainen shtark vi
words right are strong how

25 How forcible are the imrei yosher
(words of rectitude)!

אָבער וואָס באַווײַזט דאָס באַווײַזן פֿון אײַך?
aich fun bavaizn dos bavaizt vos ober
you of proving the proves what but

But what doth your hokhiach
(reproof) reprove?

כו רעכנט איר ווערטער פַֿאַר אַ באַווײַז,
bavaiz a far verter ir rechnt
proof a for words you do reckon

26 Do ye think to reprove words?

און פַֿאַר ווינט די רייד פֿון פַֿאַרצווייפֿלטן?
fartsveifltn fun reid di vint far un
the despairing of words the wind for and

The words of one in despair,
which are as ruach?

כז אַפֿילו אויף אַ יתום וואָלט איר גורל ווארפֿן,
vorfn goirl ir volt yosem a oif afile
cast lots you would fatherless a on even

27 Yea, ye cast lots for the yatom,

און איר וואָלט גראָבן אויף אײַער חבֿר.
chever aier oif grobn volt ir un
neighbor your for dig would you and

and over your friend ye barter.

כח און אַצונד באַווילקט, קערט איך צו מיר;
mir tsu aich kert bavilikt atsund un
me to yourselves turn be willing now and

28 Now therefore be pleased to
look upon me;

און צי ווע איך אײַך אין פּנים אַ ליגן זאָגן?
zogn lign a ponem in aich ich vel tsi un
tell lie a the face in you I will or and

for it is evident unto you if in me
there is kazav *(falsity)*.

כט קערט אײַך אום, איך בעט אײַך, זאָל
zol aich bet ich um aich kert
shall you entreat I back yourselves turn

29 Turn, now, let there be no iniquity;

קיין עוולה נישט געשען,
geshen nisht avle kein
happen not iniquity any

yea, turn again; at issue is my tzedek *(righteousness)*.

יָא, קערט איך ווידער אום, איך בין גערעכט דערין.
derin gerecht bin ich um vider aich kert yo
therein righteous am I back again yourselves turn yes

30 Is there iniquity on my leshon?

ל איז אין מײַן צונג דאָ אומרעכט?
umrecht do tsung main in iz
injustice here tongue my in is

Cannot my palate discern havvot *(perverse things)*?

צי שפּירט נישט מײַן גומען פֿאַרברעכן?
farbrechn gumen main nisht shpirt tsi
transgressions palate my not perceives or

7 Is there not a tzava *(forced service)* to enosh *(man)* upon earth?

ז
פֿאַר וואָר, דינסטצײַט האָט דער מענטש אויף דער ערד,
erd der oif mentsh der hot dinsttsait vor far
earth the on man the has enforced time truly for

Are not his days also like the yamim of a sachir *(hired laborer)*?

און ווי טעג פֿון אַ געדונגענעם זײַנען זײַנע טעג.
teg zaine zainen gedungenem a fun teg vi un
days his are hired worker a of days like and

2 As an eved earnestly longeth for tzel *(shade)*,

ב ווי אַ קנעכט וואָס שמאַכט נאָך שאָטן,
shotn noch shmacht vos knecht a vi
shade after languishes who servant a like

and as a sachir waiteth for the wage of his work,

און ווי אַ געדונגענער וואָס האַרט אויף זײַן לוין,
loin zain oif hart vos gedungener a vi un
wage his for waits who hired worker a like and

3 So am I made to possess months of shav *(vanity, futility)*,

ג אַזוי האָב איך מיר צוגעטיילט געקריגן
gekrign tsugeteilt mir ich hob azoi
received been allotted to me I have so

חדשים פֿון אומגליק,
umglik fun chodeshim
calamity of months

and lailot amal *(nights of weariness)* are appointed to me.

און נעכט פֿון מאַטערנish האָט מען מיר צוגעציילט.
tsugetseilt mir men hot maternish fun necht un
counted out to me they have torment of nights and

4 When I lie down, I say, Mosai *(how long)* till I arise?

ד אַז איך לייג זיך, זאָג איך: ווען וועל איך אויפֿשטיין?
oifshtein ich vel ven ich zog zich leig ich az
arise I will when I say self lie down I when

But the erev drags on, and I am full of tossings to and fro unto dawn.

און די נאַכט ציט זיך, און איך ווער זאַט
zat ver ich un zich tsit nacht di un
sated become I and self stretches night the and

מיט וואַרפֿענish ביזן פֿרימאָרגן.
frimorgn bizn varfenish mit
morning until tossing with

5 My basar is clothed with worm and clod of aphar;

ה מײַן לייב איז באַקלײדט מיט ווערעם און שטיקער ערד,
erd shtiker un verem mit bakleidt iz laib main
earth pieces and worms with clothed is body my

my ohr *(skin)* is broken, and become loathsome.

מײַן הויט פּלאַצט און ווערט צעקראָכן.
tsekrochn vert un platst hoit main
cracked becomes and breaks open skin my

6 My yamim are swifter than a weaver's shuttle,

ו מײַנע טעג זײַנען פֿלינקער פֿון אַ וועבשיפֿל,
vebshifl a fun flinker zainen teg maine
weaver's shuttle a than swifter are days my

and are spent without tikveh.

און ווערן פֿאַרלענדט אָן אַ האָפֿענונג.
hofenung a on farlendt vern un
hope a without ended become and

7 O remember that my life is ruach *(wind)*;

ז געדענק, אַז אַ הויך איז מײַן לעבן,
lebn main iz hoich a az gedenk
life my is wind a that remember

mine eye shall no more see tov.

מַיִן אוג וועט נישט אָנזען מער גוטס.
guts mer onzen nisht vet oig main
good more see not will eye my

[8] The ayin *(eye)* of him that hath seen me shall see me no longer;

ח מיך וועט מער נישט אָנקוקן דאָס אוג פֿון מַיִן זעער ,
zeer main fun oig dos onkukn nisht mer vet mich
beholder my of eye the look at not more will me

thine eyes are upon me, and I am no more.

דַיינע אוגן זַיינען אויף מיר, און שוין בין איך נישטאָ .
nishto ich bin shoin un mir oif zainen oign daine
not there I am already and me on are eyes your

[9] Like the anan that fades and vanisheth away,

ט פַֿאַרלענדט וווערט אַ וואָלקן און פַֿאַרגייט ,
fargeit un volken a vert farlendt
vanishes and cloud a shall be perished

so he that goeth down to Sheol shall come up no more.

אַזוי דער וואָס נידערט אין שְׁאוֹל, וועט נישט אַרויפֿקומען.
aroifkumen nisht vet Sheol in nidert vos der azoi
come up not will Sheol into descends who the one so

[10] He shall return no more to his bais,

י ער וועט זיך מער נישט אומקערן אין זַיין הויז ,
hoiz zain in umkeren nisht mer zich vet er
house his unto return not more self will he

neither shall his makom know him any more.

און זַיין אָרט וועט אים מער נישט קענען.
kenen nisht mer im vet ort zain un
know not more him will place his and

[11] Therefore I will not curb my mouth;

יא דערום וועל איך נישט פַֿאַרמַיידן מַיִן מויל ,
moil main farmaidn nisht ich vel derum
mouth my restrain not I will therefore

I will speak in the anguish of my ruach;

איך וועל רעדן אין דער קלעמניש פֿון מַיִן געמיט,
gemit main fun klemenish der in redn vel ich
spirit my of distress the in speak will I

I will complain in the mar *(bitterness)* of my nefesh.

איך וועל קלאָגן אין דער ביטערקייט פֿון מַיִן זעל .
zel main fun biterkeit der in klogn vel ich
soul my of bitterness the in complain will I

[12] Am I a yam, or a tannin *(monster of the yam [sea])*,

יב בין איך אַ ים , אָדער אַ ים-חיה ,
yam-chaye a oder yam a ich bin
sea monster a or sea a I am

that Thou settest a mishmar *(guard watch)* over me?

וואָס דו שטעלסט אַ וואַך איבער מיר?
mir iber vach a shtelst du vos
me over guard a stand you that

[13] When I say, My bed shall give me nachamah *(comfort)*,

יג אַז איך זאָג: מַיִן בעט וועט מיך טרייסטן,
treistn mich vet bet main zog ich az
comfort me will bed my say I when

my couch shall ease my complaint,

מַיִן געלעגער וועט מיטטראָגן מַיִן קלאָג ,
klog main mittrogn vet geleger main
complaint my carry will bed my

[14] Then Thou frightenest me with chalomot *(dreams)*,

יד שרעקסטו מיך מיט חלומות ,
chaloimes mit mich shrekstu
dreams with me you terrorize

and terrifiest me through chezyonot *(visions)*,

און מיט זעונגען גרוילסטו מיך .
mich groilstu zeungen mit un
me you terrify visions with and

[15] So that my nefesh chooseth machanak *(strangling)*

טו און מַיִן זעל וויל בעסער דערוואַרגעניש,
dervargenish beser vil zel main un
strangling better wants soul my and

and mavet *(death)* rather than this skeleton.

טויט , איידער די דאָזיקע ביינער מַיִנע .
maine beiner dozike di eider toit
my bones these the before death

[16] I loathe it; I would not live l'olam,

טז מִיר אִיז נִימאס ; אִיך וועל אייביק נישט לעבן,
lebn nisht eibik vel ich nimes iz mir
live not forever will I disgusting is to me

let me alone; for my yamim are hevel *(vanity, meaningless)*.

לָאז אָפּ פֿון מיר, וואָרעם אַ הויך זײַנען מײַנע טעג.
teg maine zainen hoich a vorem mir fun op loz
days my are breath a for me of go let

[17] What is enosh *(man)*, that Thou shouldest make much of him?

יז וואָס איז דער מענטש, אַז דו זאָלסט אים גרייסן,
greisn im zolst du az mentsh der iz vos
magnify him you(SG) should you that man the is what

And that Thou shouldest set Thine lev upon him?

און אַז דו זאָלסט לייגן אויף אים דײַן האַרץ,
harts dain im oif leign zolst du az un
heart your him on set upon you(SG) should you that and

[18] And that Thou shouldest visit him every boker,

יח און אים דערמאָנען אַלע פֿרימאָרגן,
frimorgn ale dermonen im un
morning every remember him and

and try him every moment?

אַלע רגע אים פֿרוון?
pruvn im rege ale
test him moments all

[19] How long dost Thou not look away from me?

יט ווי לאַנג וועסטו זיך נישט אָפּקערן פֿון מיר?
mir fun opkeren nisht zich vestu lang vi
me from turn away not self will you(sg) long how

Nor let me alone till I swallow down my rok *(spittle)*?

מיך נישט אָפּלאָזן ביז איך שלינג אַראָפּ מײַן שפּײַעכץ?
shpaiechts main arop shling ich biz oplozen nisht mich
spitting my down swallow I until let go not me

[20] Chatati *(I have sinned)*;

כ אַז איך זינדיק,
zindik ich az
sinful I if

what shall I do unto Thee, O Thou Notzer HaAdam *(Observer of men)*?

וואָס טו איך דיר , היטער פֿון דעם מענטשן?
mentshn dem fun hiter dir ich tu vos
man the of guardian to you(SG) I do what

Why hast Thou set me as a mifgah to Thee,

פֿאַר וואָס האָסטו מיך געמאַכט פֿאַר דיין צילבערעט,
tsilbret dain far gemacht mich hostu vos far
target your for made me have you what for

so that I am a massa *(burden)* to Thee?

אַז איך בין געווארן זיך אַליין צו לאַסט?
last tsu alein zich gevorn bin ich az
burden a alone self become am I that

[21] And why dost Thou not pardon my peysha *(transgression)*,

כא און וואָס פֿאַרגיסטו נישט מײַן פֿאַרברעך,
farbrech main nisht fargistu vos un
transgression my not do you not forgive why and

and take away my avon *(iniquity)*?

און טוסט נישט אָפּ מײַן זינד?
zind main op nisht tust un
sin my away not do you and

For now shall I sleep in the aphar;

וואָרעם אַצונד וועל איך ליגן אין שטויב,
shtoib in lign ich vel atsund vorem
dust in lie I will now for

and Thou shalt search for me, but I shall be no more.

און וועסט מיך זוכן , און איך וועל נישט זײַן.
zain nisht vel ich un zuchn mich vest un
be not will I and seek me you(sg) will and

8 Then answered Bildad the Shuchi, and said,

ח האָט געענטפֿערט בלדד דער שוחי , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Shuchi der Bildad geentfert hot
said has and Shuchi the Bildad answered has

[2] How long wilt thou speak these things?

ב ביז וואַנען וועסטו רעדן דאָס דאָזיקע,
dozike dos redn vestu vanen biz
this the speak will you(sg) when until

And how long shall the words of thy mouth be like a raging ruach *(wind)*?

און ווי אַ שטאַרקער ווינט וועלן זיין די ווערטער
verter di zain veln vint shtarker a vi un
words the be will wind strong a like and
פֿון דיין מויל ?
moil dain fun
mouth your of

[3] Doth El pervert mishpat *(justice)*?

[ג] וועט דען אֵל פֿאַרדרייען דעם משפּט ?
mishpot dem fardreyen El den vet
judgment the pervert G-d then will

Or doth Shaddai pervert tzedek?

און וועט שַׁדַּי פֿאַרדרייען די גערעכטיקייט ?
gerechtikeit di fardreyen Shaddai vet un
righteousness the pervert Shaddai will and

[4] If thy banim have sinned against Him,

[ד] אַז דיינע קינדער האָבן געזינדיקט צו אים,
im tsu gezindikt hobn kinder daine az
him against sinned have children your if

and He have cast them away for their peysha *(transgression)*;

. האָט ער זיי אַוועקגעשיקט פֿאַר זייער פֿאַרברעך
farbrech zeyer far avekgeshikt zei er hot
transgression their for sent away them he has

[5] If thou wouldest seek El *(G-d)* earnestly,

[ה] אַז דו וואָלסט זוכן אֵל ,
El zuchn volst du az
G-d seek would you if

and make thy techinnah *(supplication)* to Shaddai;

און צום שַׁדַּי בעטן,
betn Shaddai tsum un
pray Shaddai to the and

[6] If thou wert pure and yashar;

[ו] אַז דו וואָלסט זיין ריין און רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik un rein zain volst du az
upright and pure be would you if

surely now He would rouse Himself for thee,

, וואָלט ער אַצונד זיך דערוועקן פֿאַר דיר
dir far dervekn zich atsund er volt
you(SG) for awaken self now he would

and restore the habitation of thy tzedek.

. און גאַנץ מאַכן דיין גערעכטע ווינונג
voinung gerechte dain machn gants un
dwelling righteous your make whole and

[7] Though thy reshit *(beginning)* was small,

[ז] און אויב דיין אָנהייב וועט זיין קליין ,
klein zain vet onheib dain oib un
small be will beginning your if and

yet thy acharit *(end)* shall be exceedingly great.

וועט דיין סוף זיין זייער גרויס.
grois zeyer zain sof dain vet
great very be end your will

[8] For inquire, now, of the dor rishon *(former age)*,

[ח] וואָרעם פֿרעג אַקאָרשט דעם פֿריִערדיקן דור ,
dor frierdikn dem akorsht freg vorem
generation former the now ask for

and consider the research of their avot;

און מערק וואָס זייערע עלטערן האָבן אויסגעפֿאָרשט
oisgeforsht hobn eltern zeyere vos merk un
found out have fathers their what note and

[9] — For we are but of temol *(yesterday, etmol)* and know nothing,

[ט] – וואָרעם מיר זיַינען פֿון נעכטן , און ווייסן גאָרנישט,
gornisht veisn un nechtn fun zainen mir vorem
nothing know and recent past from are we for

because yameinu *(our days)* upon earth are a tzel *(shadow)* —

– ווייל אַ שאָטן זיַינען אונדזערע טעג אויף דער ערד
erd der oif teg undzere zainen shotn a vail
earth the on days our are shadow a because

[10] Shall not they teach thee, and tell thee,

[י] פֿאַר וואָר, זיי וועלן דיך לערנען, זיי וועלן דיר זאָגן ,
zogn dir veln zei lernen dich veln zei vor far
tell you(SG) will they teach you(SG) will they truly for

and bring forth words out of their lev?

און פֿון זייער האַרצן אַרויסברענגען ווערטער?
verter aroisbrengen hartsn zeyer fun un
words bring forth heart their from and

11 Can the papyrus grow up without marsh?

יא קען אויסוואַקסן ראָר אָן אַ זומפּ ?
zump a on ror oisvaksn ken
swamp a without papyrus grow can

Can the reed grow without mayim?

קען גרויס ווערן טיַיכגראָז אָן וואַסער?
vaser on taichgroz vern grois ken
water without river grass become tall can

12 Whilst it is yet in its greenness, and not cut down,

יב נאָך איז עס אין זיַין גרינקייט , נישט אָפּגעשניטן ,
opgeshnitn nisht grinkeit zain in es iz noch
cut off not greenness its in it is while

it withereth before kol khatzir *(all grass)*.

און ווי גראָס הייַ ווערט עס פֿאַרטריקנט.
fartriknt es vert hei gore vi un
dried up it becomes hay all like and

13 So are the paths of all that forget El,

יג אַזוי זיַינען די ווענען פֿון אַלע ג-טפֿאַרגעסער ,
G-tfargeser ale fun vegen di zainen azoi
G-d forgetters all of ways the are so

and the tikvat chanef shall perish,

און די האָפֿענונג פֿון דעם זינדיקן גייט אונטער.
unter geit zindikn dem fun hofenung di un
under goes sinner the of hope the and

14 Whose hope shall be cut off,

יד וואָרעם זומערפֿאָדעם איז זיַין פֿאַרזיכערונג ,
farzicherung zain iz zumerfodem vorem
assurance his is summer thread because

and whose reliance shall be a bais akavish *(spider's web)*.

און שפּינוועבס זיַין בטחון .
bitochen zain shpinvebs un
confidence his spiderwebs and

15 He shall lean upon his bais,

טו ער לענט זיך אָן אויף זיַין הויז ,
hoiz zain oif on zich lent er
house his upon on self lean he

but it shall not stand,

אָבער עס האָט נישט קיין באַשטאַנד,
bashtand kein nisht hot es ober
stability any not has it but

he shall cling to it,

ער האַלט זיך דעראָן ,
deron zich halt er
thereon self holds he

but it shall not hold.

אָבער עס בלייַבט נישט שטיין .
shtein nisht blaibt es ober
standing not remains it but

16 He is like a green plant before the shemesh,

טז זאַפֿטיק איז ער פֿאַר דער זון ,
zun der far er iz zaftik
sun the before he is succulent

and its branch shooteth forth in its gan *(garden)*.

און איבער זיַין גאָרטן גייט אַרויס זיַין שפּראָץ.
shprots zain arois geit gortn zain iber un
sprout his out goes garden his over and

17 Its shorashim *(roots)* are wrapped about the rock heap,

יז אין אַ הויפֿן פֿלעכטן זיך זיַינע וואָרצלען,
vortselen zaine zich flechtn hoifn a in
roots his selves braid heap a in

and it looks on the bais avanim *(place of stones)*.

צווישן שטיינער רייַסט ער זיך דורך .
durch zich er raist shteiner tsvishn
through self he tears stones among

18 But when cast away from its makom,

יח אָבער פֿאַרטילקט מען אים פֿון זיַין אָרט ,
ort zain fun im men fartilikt ober
place his from him one destroys but

then its place shall deny it, saying,
Loh re'iticha *(I never saw thee)*.

[19] Behold, thus was the joy
of its derech,

and others spring forth from
the aphar *(dust)*.

[20] Surely El *(G-d)* will not cast
away a blameless man,

neither will He help the resha'im
(evil-doers);

[21] Till He fill thy mouth with
sechok *(laughter)*,

and thy lips with teruah
(shouts of joy).

[22] They that hate thee shall be
clothed with bushah *(shame)*,

and the ohel resha'im shall
be no more.

9 Then Iyov answered and said,

[2] I know it is indeed thus,

but how should yitzdak Enosh im El?

[3] If he will contend with Him,

once of a thousand can Man not
answer G-d back.

[4] G-d is chochom in lev, and
mighty in ko'ach;

who hath hardened himself to defy
Him and remained unhurt?

[5] Which removeth the
harim *(mountains)*,
and they know not;

פַֿאַרלייקנט ער אים: איך האָב דיך נישט געזען.
gezen nisht dich hob ich im er farleiknt
seen not you(SG) have I it he denies

יט אָט דאָס איז די פֿרייד פֿון זײַן וועג,
veg zain fun freid di iz dos ot
way his of joy the is this behold

און פֿון דער ערד שפּראָצט אַן אַנדערער אַרויס.
arois anderer an shprotst erd der fun un
out other an springs up earth the from and

כ זע , אֵל פֿאַראַכט נישט דעם אומשולדיקן,
umshuldikn dem nisht faracht El ze
innocent the not despises G-d behold

און וועט נישט אויפֿהאַלטן די האַנט פֿון דעם שלעכטסטוער;
shlechtstuer dem fun hant di oifhaltn nisht vet un
evildoer the of hand the hold up not will and

כא ביז ער וועט אָנפֿילן מיט געלעכטער דײַן מויל ,
moil dain gelechter mit onfiln vet er biz
mouth your laughter with fill will he until

און דײַנע ליפּן מיט שאַלונג.
shalung mit lipn daine un
shouting with lips your and

כב דײַנע שׂונאים וועלן זיך אָנקלײדן מיט שאַנד ,
shand mit onkleidn zich veln sonem daine
shame with clothe selves will enemies your

און דאָס געצעלט פֿון די רשעים וועט מער נישט זײַן.
zain nisht mer vet reshoim di fun getselt dos un
be not more will wicked ones the of tent the and

ט האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

ב אמת, איך וויס אַז אַזוי איז עס;
es iz azoi az veis ich emes
it is so that know I truly

אָבער ווי קען אַ מענטש גערעכט זײַן פֿאַר אֵל ?
El far zain gerecht mentsh a ken vi ober
G-d before be righteous man a can how but

ג אַז ער זאָל וועלן זיך קריגן מיט אים,
im mit krign zich veln zol er az
him with to contend self want should he that

וואָלט ער אים נישט געקענט ענטפֿערן איינס פֿון טויזנט.
toiznt fun eins entfern gekent nisht im er volt
thousand of one to answer be able not him he would

ד קלוג אין האַרצן, און שטאַרק אין כּוח –
koiech in shtark un hartsn in klug
strength in strong and heart in wise

ווער קען זיך עקשנען קעגן אים און אַרויס גאַנץ ?
gants arois un im kegen ekshnen zich ken ver
whole out and him against be stubborn self can who

ה דער וואָס רוקט איבער בערג , און
un berg iber rukt vos der
and mountains over moves who the one

זיי מערקן נישט,
nisht merkn zei
not perceive they

which overturneth them in His anger;

וועֶן ער קערט זיי איבער אין זײַן צאָרן.
tsorn zain in iber zei kert er ven
anger his in over them turns he when

6 Which shaketh eretz out of its place,

ו דער וואָס טרייסלט אויף די ערד פֿון איר אָרט,
ort ir fun erd di oif treislt vos der
place its from earth the up shakes who the one

and the ammudim thereof tremble;

אַז אירע זײַלן ציטערן.
tsiteren zailn ire az
tremble pillars its so that

7 Which commandeth the cheres *(sun)*, and it riseth not;

ז דער וואָס הייסט דער זון, און זי שײַנט נישט,
nisht shaint zi un zun der heist vos der
not shines it and sun the commands who the one

and sealeth up the kokhavim;

און די שטערן פֿאַרחתמעט ער.
er farchasmet shtern di un
he seals stars the and

8 Which spreadeth out Shomayim by Himself alone,

ח ער האָט אויסגעשפרייט די הימלען אַליין,
alein himlen di oisgeshpreit hot er
alone heavens the spread out has he

and treadeth upon the waves of the yam;

און ער טרעט אויף די הייכן פֿון ים.
yam fun heichn di oif tret er un
the sea of heights the upon treads he and

9 Which maketh the Bear,

ט ער האָט געמאַכט דעם בערשטערן,
bershtern dem gemacht hot er
bear-star the made has he

Orion, and the Pleiades,

דעם אָריאָן און דעם זיבנשטערן,
zibnshtern dem un orion dem
Pleiades the and Orion the

and the chambers of the constellations on the south side of the heavens;

און די קאַמערן פֿון דָרום.
dorem fun kamern di un
the south of chambers the and

10 Which doeth gedolot past finding out;

י ער טוט גרויסע זאַכן אָזש נישט צו דערפֿאָרשן,
derforshn tsu nisht azh zachn groise tut er
be searched out to not so that things great does he

yea, and nifla'ot *(wonders)* without number.

און וווּנדער אָזש אָן אַ צאָל.
tsol a on azh vunder un
number a without so that wonders and

11 Hen *(lo)*, He passeth by me, and I see Him not;

יא אָט גייט ער מיר פֿאַרבײַ, און איך זע נישט,
nisht ze ich un farbai mir er geit ot
not see I and by me he goes behold

He goeth on also, but I perceive Him not.

און ער ציט דורך, און איך מערק אים נישט.
nisht im merk ich un durch tsit er un
not him notice I and through moves he and

12 Hinei, He taketh away, who can stop Him?

יב אָט כאַפּט ער אַוועק – ווער קען אים אָפּהאַלטן?
ophaltn im ken ver avek er chapt ot
restrain him can who away he snatches behold

Who will say unto Him, Mah ta'aseh *(what are You doing)*?

ווער קען אים זאָגן: וואָס טוסטו?
tustu vos zogn im ken ver
do you do what say him can who

13 If Eloah restraineth not His anger,

יג אֱלוֹהַּ קערט נישט אָפּ זײַן צאָרן;
tsorn zain op nisht kert Eloah
anger his away not turns G-d

the helpers of Rahav must bow themselves under Him.

אונטער אים האָבן זיך געבויגן די העלפֿער פֿון רַהַב.
rahav fun helfer di geboign zich hobn im unter
Rahav of helpers the bent selves have him under

[14] How much less shall I dispute with Him,

ידהיינט ווי שוין קען איך אים ענטפֿערן,
entfern im ich ken shoin vi haint
answer him I can already how much more now

and choose my devarim with Him?

קלייבן מיינע ווערטער קעגן אים?
im kegen verter maine klaibn
him against words my choose

[15] Whom, though I were tzaddik *(righteous, innocent, in the right)*, yet would I not answer,

טוואָס אַפֿילו איך זאָל געראַכט זיין , קען
ken zain gerecht zol ich afile vos
can be righteous should I even if what

איך נישט ענטפֿערן;
entfern nisht ich
answer not I

but I would make techinnah for my mishpat *(right)*.

בעטן מוז איך זיך בײַ דעם וואָס משפּט מיך .
mich mishpot vos dem bai zich ich muz betn
me judges who the one with self I must beg

[16] If I had summoned, and He had responded to me,

טזאַפֿילו איך זאָל רופֿן און ער זאָל ענטפֿערן,
entfern zol er un rufn zol ich afile
answer should he and call should I even if

yet would I not believe that He had paid heed unto my kol *(voice)*;

וואָלט איך נישט גלויבן אַז ער האָט פֿאַרנומען מײַן קול .
kol main farnumen hot er az gloibn nisht ich volt
voice my received has he that believe not I would

[17] For He breaketh me in a sa'arah *(tempest, storm)*,

זער וואָס צעריבט מיך מיט שטורעמווינט,
shturemvint mit mich tsereibt vos er
windstorm with me crushes who he

and multiplieth my wounds without cause.

און מערט מײַנע ווונדן בחנם .
bechinam vundn maine mert un
for no reason wounds my multiplies and

[18] He will not allow me to take my ruach *(breath)*,

חער לאָזט מיך מײַן אָטעם נישט אָפּצײַען ,
optsien nisht otem main mich lozt er
take a rest not breath my me does let he

but filleth me with bitterness.

נײַערט ער זעטיקט מיך מיט ביטערנישן.
biternishn mit mich zetikt er naiert
bitterness with me saturates he but

[19] If I speak of ko'ach, hinei, He is mighty,

טואויב אין כּוח , איז ער מאַכטיקער,
machtiker er iz koiech in oib
mightier he is strength in if

and if of mishpat, who can give Him a court summons?

און אויב אויף אַ משפּט : וועער קען מיך לאָדן ?
lodn mich ken ver mishpot a oif oib un
summon me can who judgment a for if and

[20] If etzdak *(I am justified, in the right)*, mine own mouth would condemn me;

כאַפֿילו איך זאָל זיין גערעכט , וועט מײַן
main vet gerecht zain zol ich afile
my will righteous be should I even if

מויל מיך פֿאַרשולדיקן;
farshuldikn mich moil
condemn me mouth

if I say, I am blameless, He would prove me perverse.

איך מעג זיין אומשולדיק, וועט ער מיך מאַכן פֿאַר קרום .
krum far machn mich er vet umshuldik zain meg ich
crooked for make me he will innocent be may I

[21] Though I were blameless,

כאאיך בין אומשולדיק;
umshuldik bin ich
innocent am I

yet would I not know my nefesh;

מיך אַרט נישט מײַן נפֿש ,
nefesh main nisht art mich
soul my not matters to me

I would despise my life.

מִיר איז נִימאס מײַן לעבן.
lebn main nimes iz mir
life my disgusting is to me

[22] This is one thing; therefore I said it,

כב עס איז אַלץ איינס , דערום זאָג איך:
ich zog derum eins alts iz es
I say therefore the same all is it

He destroyeth the tam *(blameless)* and the rasha *(wicked)*.

דעם אומשולדיקן אַזוי ווי דעם רשע פֿאַרלענדט ער.
er farlendt roshe dem vi azoi umshuldikn dem
he destroys wicked the as in same way innocent one the

[23] If the shot slay suddenly,

כג ווען די רוט טייט פּלוצלינג ,
plutsling teit rut di ven
suddenly kills scourge the when

He laugheth at the melting away [in anguish] of the nekiyim.

שפּאָט ער אויף דעם גוססן פֿון די אומשולדיקע.
umshuldike di fun goysesn dem oif er shpot
innocent the of deathbed the over he mocks

[24] Eretz is given into the yad of the resha;

כד די ערד איז איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון רשע ;
roshe fun hant der in ibergegebn iz erd di
the wicked of hand the into handed over is earth the

He blindfoldeth the faces of the shofetim *(judges)* thereof;

דעם פּנים פֿון אירע ריכטער פֿאַרדעקט ער;
er fardekt richter ire fun ponem dem
he covers judges its of face the

if not, then, who doeth it?

אויב נישט, ווער דען איז דאָס?
dos iz den ver nisht oib
it is then who not if

[25] Now my yamim are swifter than a runner;

כה און מײַנע טעג זײַנען פֿלינקער פֿון אַ לויפֿער,
loifer a fun flinker zainen teg maine un
runner a than swifter are days my and

they flee away, they see no tovah.

זיי זײַנען אַנטלאָפֿן, נישט אָנגעזען גוטס.
guts ongezen nisht antlofn zainen zei
good having seen not fled have they

[26] They slip by like oniyyot *(boats)* of reed;

כו זיי זײַנען אַוועק גלײַך ווי ראָרשיפֿן ,
rorshifn vi glaich avek zainen zei
boats of reed as alike gone away are they

as the nesher that swoopeth down on the prey.

ווי אַן אָדלער וואָס שוועבט אויפֿן עסן .
esen oifn shvebt vos odler an vi
prey on the glides down that eagle an as

[27] If I say, I will forget my si'akh *(complaint)*,

כז אַז איך זאָג, איך וועל פֿאַרגעסן מײַן קלאָג ,
klog main fargesen vel ich zog ich az
complaint my forget will I say I if

I will leave off my heaviness, and comfort myself,

אַוועקווארפֿן מײַן אומעטיק פּנים , און זיך אויפֿמונטערן,
oifmuntern zich un ponem umetik main avekvarfn
cheer up self and face sad my throw away

[28] I am afraid of all my sorrows;

כח שרעק איך זיך פֿאַר אַלע מײַנע ווייטאָגן,
veitogn maine ale far zich ich shrek
pains my all for self I fear

I have da'as that Thou wilt not hold me innocent.

איך ווייס אַז דו וועסט מיר נישט שענקען .
shenken nisht mir vest du az veis ich
forgive not me will you that know I

[29] If I be wicked,

כט שולדיק מוז איך בלײַבן ,
blaibn ich muz shuldik
remain I must guilty

why then labor I in hevel *(vain)*?

טאָ נאָך וואָס זאָל איך מיך מיִען אומנישט?
umnisht mien mich ich zol vos noch to
in vain toil me I shall what after then

[30] If I wash myself with sheleg *(snow)*,
ל אַז איך וואָלט זיך געוואַשן מיט שנייוואַסער,
shneivaser mit gevashn zich volt ich az
snow water with wash self would I if

and make my hands clean with lye,
און גערייניקט מיט לויג מײַנע הענט,
hent maine loig mit gereinikt un
hands my lye with purified and

[31] Yet shalt Thou plunge me in the shachat *(slime pit)*,
לא וועסטו דענצמאָל אין אַ גרוֹבן מיך אײַנטונקען,
aintunken mich grobn a in dentsmol vestu
dip me pit a into then will you(sg)

and mine own clothes shall abhor me.
אַז מײַנע קלײדער וועלן זיך עקלען מיט מיר.
mir mit eklen zich veln kleider maine az
me with loathe selves will clothes my so that

[32] For He is not an ish, as I am, that I should answer Him,
לב וואָרעם נישט אַ מענטש ווי איך איז ער, איך
ich er iz ich vi mentsh a nisht vorem
I he is I as man a not for
זאָל אים ענטפֿערן,
entfern im zol
answer him may

and we should come together in mishpat *(in the court)*.
מיר זאָלן אין איינעם צום משפּט גיין.
gein mishpot tsum einem in zoln mir
go judgment to the one in shall we

[33] Neither is there any mochiach *(arbitrator)* between us,
לג נישטאָ צווישן אונדז קיין אַנטשיידער,
antsheider kein undz tsvishn nishto
arbitrator any us between there is not

that might lay his yad upon us both.
וואָס זאָל לייגן זײַן האַנט אויף אונדז בײדן.
beidn undz oif hant zain leign zol vos
both us upon hand his lay down shall who

[34] Let Him take His shevet *(rod)* away from me,
לד זאָל ער אָפּטאָן פֿון מיר זײַן רוט,
rut zain mir fun opton er zol
rod his me from remove he shall

and let not His fear terrify me.
און זײַן אימה זאָל מיך נישט שרעקן,
shrekn nisht mich zol eime zain un
frighten not me shall terror his and

[35] Then would I speak, and not fear Him;
לה וועל איך רעדן, און נישט מורא האָבן פֿאַר אים;
im far hobn moire nisht un redn ich vel
him before have fear not and speak I will

but it is not ken *(so)* with me.
אָבער עס איז נישט ווי בײַ מיר.
mir bai vi nisht iz es ober
me with so not is it but

10 My nefesh is sick of my life;
י מיר אַליין עקלט מײַן לעבן;
lebn main eklt alein mir
life my loathes myself to me

I will give free rein to my si'akh *(complaint)*;
איך וועל פֿון מיר לויז לאָזן מײַן קלאָג,
klog main lozn loiz mir fun vel ich
complaint my let release me from will I

I will speak in the mar *(bitterness)* of my nefesh.
איך וועל רעדן אין דער ביטערקייט פֿון מײַן זעל.
zel main fun biterkeit der in redn vel ich
soul my of bitterness the in speak will I

[2] I will say unto Eloah, Do not condemn me;
ב איך וועל זאָגן צו אֱלוֹהַּ: זאָלסט מיך נישט שולדיק מאַכן;
machn shuldik nisht mich zolst Eloah tsu zogn vel ich
make guilty not me may you(SG) G-d to say will I

show me what charge Thou dost contend with me.
לאָז מיך וויסן פֿאַר וואָס דו קריגסט זיך מיט מיר.
mir mit zich krigst du vos far visen mich loz
me with self contend you what for know me let

[3] Is it hatov *(pleasing)* unto Thee that Thou shouldest oppress,

ג איז דיר גוט אַז דו דריקסט,
drikst du az gut dir iz
oppress you that good to you(SG) is

that Thou shouldest reject the work of Thine hands,

אַז דו פֿאַראַכטסט די מי פֿון דיינע הענט,
hent daine fun mi di farachtst du az
hands your of product the despise you that

and shine [favor] upon the etzah *(scheme)* of the resha'im?

און דעם באַראָט פֿון די רשעים באַשײַנסטו ?
bashainstu reshoim di fun barot dem un
you(sg) shine on wicked ones the of scheme the and

[4] Hast Thou eyes of basar?

ד זײַנען אויגן פֿון פֿלייש ביַי דיר ?
dir bai fleish fun oign zainen
you(SG) with flesh of eyes are

Or seest Thou as enosh seeth?

צי זעסטו ווי אַ מענטש זעט?
zet mentsh a vi zestu tsi
sees man a as do you see or

[5] Are Thy yamim like the yamim of enosh?

ה זײַנען ווי די טעג פֿון אַ מענטשן דיינע טעג,
teg daine mentshn a fun teg di vi zainen
days your people a of days the like are

Are Thy years like the days of gever *(man)*,

צי דיַינע יָאָרן ווי די טעג פֿון אַ מאַן?
man a fun teg di vi yorn daine tsi
man a of days the like years your or

[6] That Thou seekest after mine avon,

ו אַז דו זוכסט מײַן זינד,
zind main zuchst du az
sin my seek you that

and searchest after my chattat?

און פֿאָרשט מײַן חטא,
chet main forsht un
sin my probe and

[7] Though Thou has da'as that I am not a resha,

ז הגם דו ווייסט אַז איך בין נישט שולדיק,
shuldik nisht bin ich az veist du hagam
guilty not am I that know you although

and there is none that can deliver out of Thine yad,

נאָר נישטאָ ווער זאָל מציל זײַן פֿון דיַין האַנט.
hant dain fun zain matsl zol ver nishto nor
hand your from be rescue shall one who there is no but

[8] Thine yadayim have formed me and altogether round about have fashioned me;

ח דיַינע הענט האָבן מיך געפֿורעמט און
un gefuremt mich hobn hent daine
and formed me have hands your

געמאַכט
gemacht
made

yet Thou hast now swallowed me.

מיט אַלעם מיט אַנאַנדער , דאָך טוסט
tust doch anander mit alem mit
you are doing yet one another with all that is with

דו מיך פֿאַרדאַרבן.
fardorben mich du
destroy me you

[9] Remember, now, that Thou hast molded me like the chomer *(clay)*,

ט געדענק פֿאָרט , אַז ווי ליים האָסטו
hostu leim vi az fort gedenk
have you clay as that indeed remember

מיך געמאַכט,
gemacht mich
made me

and wilt Thou turn me into aphar again?

און צו שטויב וועסטו מיך אומקערן.
umkeren mich vestu shtoib tsu un
return me will you(sg) dust to and

[10] Hast Thou not poured me out like cholov,

י פַּאַר וואָר, ווי מילך האָסטו מיך אויסגעגאָסן,
oisgegosen mich hostu milch vi vor far
poured out me have you milk as truly for

and curdled me like gvinah *(cheese)*?

און ווי קעז האָסטו מיך פַּאַרגליווערט.
farglivert mich hostu kez vi un
curdled me have you cheese as and

[11] Thou hast clothed me with ohr and basar,

יא מיט הויט און פַּלייש האָסטו מיך באַקליידט,
bakleidt mich hostu fleish un hoit mit
clothed me have you flesh and skin with

and hast knitted me together with atzmot and sinews.

און מיט ביינער און אָדערן געפלאָכטן.
geflachtn odern un beiner mit un
woven sinews and bones with and

[12] Thou hast granted me chayyim and chesed,

יב לעבן און גענאָד האָסטו מיר באַשערט,
bashert mir hostu genod un lebn
destined me have you grace and life

and Thy visitation hath been shomer over my ruach.

און דיין אָבאַכט האָט אָפּגעהיט מײַן גײַסט.
gaist main opgehit hot obacht dain un
spirit my protected has care your and

[13] And these things hast Thou hid in Thine lev;

יג אָבער דאָס האָסטו באַהאַלטן אין דיין האַרצן,
hartsn dain in bahaltn hostu dos ober
heart your in hidden have you this but

I have da'as that this was in Thy mind.

איך ווייס אַז דאָס האָסטו געהאַט אין זינען:
zinen in gehat hostu dos az veis ich
mind in had have you this that know I

[14] If I sin, then Thou art shomer over me,

יד אַז איך זינדיק, וועסטו מיך היטן,
hitn mich vestu zindik ich az
keep a watch over me will you(sg) sin I that

and Thou wilt not let my avon go unpunished.

און פֿון מײַן חטא מיך נישט ריין מאַכן.
machn rein nisht mich chet main fun un
make pure not me sin my from and

[15] If I am guilty, woe unto me;

טו אַז איך בין שולדיק, איז ווי צו מיר,
mir tsu vei iz shuldik bin ich az
me to woe it is guilty am I if

even if I be tzaddik *(innocent)*, yet will I not lift up my head,

און בין איך געראַטן, קען איך נישט אויפֿהייבן דעם קאָפּ,
kop dem oifheibn nisht ich ken gerecht ich bin un
head the lift up not I can righteous I am and

being full of kalon *(shame)* and conscious of my oni *(misery)*,

זאַט מיט שאַנד, און זעענדיק מײַן פּײַן.
pain main zeendik un shand mit zat
pain my seeing and shame with sated

[16] For if my head is held high, Thou stalkest me like a fierce lion,

טז און הייבט ער זיך אויף, יאָגסטו מיך ווי אַ לייב,
leib a vi mich yogstu oif zich er heibt un
lion a like me you pursue up self he raises and

and ever Thou displayest Thy awesome power against me.

און אַלץ ווידער באַגייסטו זיך משונה קעגן מיר.
mir kegen mshunh zich bageistu vider alts un
me against perversely self you deal again all and

[17] Thou bringest Thy fresh edim *(witnesses)* against me,

יז באַנייַסט דיינע עדות קעגן מיר,
mir kegen eides daine banaist
me against witnesses your you renew

and increasest Thine hot indignation toward me;

און מערסט דיין כּעס אויף מיר;
mir oif kaas dain merst un
me on anger your you increase and

in waves Thy tzava troop against me.

געביטן נאָכאַנאַנד וועכט דער חיל קעגן מיר.
mir kegen cheil der vert nochanand gebitn
me against army the becomes one after another changed

[18] Why then hast Thou brought me forth out of the rechem *(womb)*?

יח און נאָך וואָס האָסטו מיך פֿון טראַכט
tracht fun mich hostu vos noch un
the womb from me have you what after and
אַרויסגעצויגן ?
aroisgetsoign
drawn out

Oh that I had expired, and no eye had seen me!

איך וואָלט פֿאַרגאַנגען , און אַן אויג
volt oig an un fargangen volt ich
would eye an and passed away would have I
מיך נישט אָנגעזען .
ongezen nisht mich
seen not me

[19] I should have been as though I had never been;

יט ווי נישט געווען וואָלט איך געווען ,
geven ich volt geven nisht vi
having been I would having been not as

I should have been carried from the beten straight to the kever.

פֿון מוטערלייב וואָלט איך צום קבֿר
keyver tsum ich volt muterlaib fun
grave to the I would mother's womb from
געבראַכט געוואָרן .
gevorn gebracht
become brought

[20] Are not my yamim few?

כ מיינע טעג זיינען דאָך ווינציק, טאָ הער אויף ,
oif her to vintsik doch zainen teg maine
from cease so few after all are days my

Then cease, and let me alone, that I may take a little cheer

און טו זיך אָפּ פֿון מיר, איך זאָל
zol ich mir fun op zich tu un
should I me from away self remove and
זיך אויפֿמונטערן אַ ביסל,
bisel a oifmuntern zich
little a cheer up self

[21] Before I go from where I shall not return,

כא איידער איך גיי אַוועק זיך נישט אומצוקערן ,
umtsukeren nisht zich avek gei ich eider
to return not self away go I before

even to the Eretz Choshech V'Tzalmavet,

אין אַ לאַנד פֿון חושך און טויטשאָטן ,
toitshotn un choishech fun land a in
death shadow and darkness of land a in

[22] An eretz of darkness, like darkness itself;

כב אַ לאַנד טונקל ווי די פֿינצטערניש אַליין,
alein fintsternish di vi tunkel land a
itself darkness the as dark land a

and of tzalmavet, no sedarim *(order)*,

טויטשאָטן אָן אָרדענונג ,
ordenung on toitshotn
order without death shadow

where the light is like darkness.

וווּ אַפֿילו אַז עס שיינט , איז ווי פֿינצטערניש.
fintsternish vi iz shaint es az afile vu
darkness as is shines it when even where

11 Then answered Tzophar the Na'amati, and said,

יא האָט געענטפֿערט צופֿר דער נַעֲמָתי ,
Naamati der Tsofar geentfert hot
Na'amati the Tzophar answered has
און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

[2] Should not the multitude of devarim be answered?

ב זאָל דער פֿילרעדעוודיקער בליבן נישט געענטפֿערט?
geentfert nisht blaibn filredevdiker der zol
answered not remain long-winded one the shall

And should an ish full of talk yitzdak *(be justified)*?

און צי זאָל דער ליפנמענטש בליַבן געערעכט ?
gerecht blaibn lipnmentsh der zol tsi un
righteous remain man of lips the shall or and

[3] Should thy vain talk silence men,

ג דיַינע פֿלוידערייַען מאַכן מענטשן שוויַגן ,
shvaign mentshn machn ploideraien daine
keep silent men make chatterings your

so that thou mockest, v'ein machlim *(without anyone putting thee to shame)*?

און דו שפּאָטסט, און זאָל דיך קיינער
keiner dich zol un shpotst du un
anyone you(SG) shall and mock you and

נישט פֿאַרשעמען?
farshemen nisht
reproach not

[4] For thou hast said, My lekach *(doctrine, teaching, belief)* is pure,

ד און דו זאָגסט: לויטער איז מײַן לערנונג ,
lernung main iz loiter zogst du un
doctrine my is pure say you and

and I am clean in Thine eyes.

און ריין בין איך אין דיַינע אויגן.
oign daine in ich bin rein un
eyes your in I am pure and

[5] But oh that Eloah would speak,

ה אָבער הלוואַי רעדט אֱלוֹהַּ ,
Eloah redt halevay ober
G-d would speak oh that but

and open His lips against thee,

און עפֿנט זיַינע ליפּן מיט דיר ,
dir mit lipn zaine efent un
you(SG) with lips his would open and

[6] And that He would show thee the secrets of chochmah,

ו און דערציילט דיר די פֿאַרבאָרגענישן פֿון קלוגשאַפֿט,
klugshaft fun farborgenishn di dir dertseilt un
wisdom of hidden things the you(SG) would tell and

that tushiyyah *(true wisdom)* has two sides!

ווי פֿילפֿאַכיק די חכמה איז,
iz chochme di filfachik vi
is wisdom the manifold how

Have da'as therefore that Eloah forgetteth

און וואָלסט וויסן אַז אֱלוֹהַּ מאָנט פֿון דיר
dir fun mont Eloah az visen volst un
you(SG) from demands G-d that know would and

much of thy avon.

ווינציקער ווי דיַין זינד .
zind dain vi vintsiker
sin your than less

[7] Canst thou search out the cheker Eloah?

ז ווילסטו די דערפֿאָרשונג פֿון אֱלוֹהַּ געפֿינען?
gefinen Eloah fun derforshung di vilstu
to find G-d of depths the do you want

Canst thou probe to the tachlis Shaddai?

צי דעם ציל פֿון שַׁדַּי געפֿינען?
gefinen Shaddai fun tsil dem tsi
to find Shaddai of purpose the or

[8] It is like the heights of Shomayim; what canst thou do?

ח עס איז הויך ווי די הימלען , וואָס קענסטו אויפֿטאָן?
oifton kenstu vos himlen di vi hoich iz es
do can you what heavens the as high is it

Deeper than Sheol; of what canst thou have da'as?

טיפֿער פֿון שְׁאוֹל, וואָס קענסטו וויסן ?
visen kenstu vos Sheol fun tifer
know can you what Sheol than deeper

[9] The measure thereof is longer than ha'aretz,

ט לענגער פֿון דער ערד איז די מאָס דערפֿון,
derfun mos di iz erd der fun lenger
thereof measure the is earth the than longer

and broader than the yam *(sea)*.

אוןברייטער פֿון ים .
yam fun breiter un
the sea than wider and

[10] When Eloah passes by and arrests and convenes for judgment,

י אַז ער גייט פֿאַרבײַ און פֿאַרשליסט,
farshlist un farbai geit er az
shuts up and by goes he if

who then can constrain Him?

אָדער ער זאַמלט אײַן, ווער קען אים אָפּהאַלטן?
ophaltn im ken ver ain zamlt er oder
hold back him can who in gathers he or

[11] For He has da'as of deceitful men;

יא וואָרעם ער ווייס די פֿאַלשע לײַט ,
lait falshe di veis er vorem
people false the knows he for

He seeth wickedness also; will He not then take note of it?

און ער זעט דאָס אומרעכט, אָן צו מאָל אַ קוק טאָן .
ton kuk a mol tsu on umrecht dos zet er un
doing look a even to without injustice the sees he and

[12] But before a witless ish can become wise,

יב אָבער דער פֿוסטער מענטש וועט קריגן שׂכל ,
seichel krign vet mentsh puster der ober
understanding get will man empty the but

a colt of a pereh *(wild donkey)* would be born an adam!

וועלן אַ יונגער וואַלדאייזל וועט איבערגעבאָרן
ibergeborn vet valdeizl yunger a ven
be born over will wild donkey young a when

ווערן אין אַ מענטשן .
mentshn a in vern
man a into become

[13] If thou direct thine lev,

יג אַז דו וועסט צוקערן דײַן האַרץ,
harts dain tsukern vest du az
heart your turn will you if

and stretch out thine hands to Him,

און אויסשפרייטן צו אים דײַנע הענט –
hent daine im tsu oisshpreitn un
hands your him to stretch out and

[14] If iniquity be in thine yad, put it far away,

יד אויב אומרעכט איז אין דײַן האַנט, דערווײַטער עס,
es dervaiter hant dain in iz umrecht oib
it distance hand your in is injustice if

and let not wickedness dwell in thy ohalim.

און זאָלסט נישט לאָזן רוען אין דײַנע געצעלטן אַן עוולה –
avle an getseltn daine in ruen lozn nisht zolst un
iniquity an tents your in dwell let not you(SG) must and

[15] For then shalt thou lift up thy face without mum;

טו דעמצמאָל וועסטו אויפֿהייבן דײַן פּנים
ponem dain oifheibn vestu dentsmol
face your lift up will you(sg) then

אָן אַ פֿלעק ,
flek a on
blemish a without

yea, thou shalt be firm, and shalt not fear,

און וועסט פֿעסט זײַן , און נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht un zain fest vest un
have fear not and be secure will and

[16] Because thou shalt forget thy amal *(grief)*,

טז וואָרעם די מאַטערניש וועסטו פֿאַרגעסן;
fargesen vestu maternish di vorem
forget will you(sg) tribulation the for

and remember it as waters that flow by,

ווי וואַסער וואָס איז אַוועק וועסטו עס דערמאָנען.
dermonen es vestu avek iz vos vaser vi
remember it will you(sg) gone is that water as

[17] And thine cheled *(duration of life)* shall be brighter than the tzohorayim *(noonday)*;

יז און העלער ווי מיטן טאָג וועט
vet tog mitn vi heler un
will day middle of the than brighter and

אויפֿשטיין דײַן לעבן,
lebn dain oifshtein
life your arise

thou shalt shine forth; thou shalt be as the boker.

18 And thou shalt be secure, because now there is tikveh;

yea, thou shalt search, and thou shalt take thy rest in safety.

19 Also thou shalt lie down, and none shall make thee afraid;

yea, rabbim *(many)* shall court thy favor.

20 But the eyes of the resha'im faileth,

and they shall not escape,

and their tikveh shall be as the last gasp of the nefesh.

12 And Iyov answered and said,

2 Doubtless then ye are the people,

and chochmah shall die with you!

3 But I have levav *(understanding)* as well as you;

I am not inferior to you;

yea, who knoweth not such things as these?

4 I am as a laughingstock to his neighbor:

The man who calleth upon Eloah [they say of me], and He answereth him!

[To them I am] a laughingstock, the tzaddik, the tamim *(blameless one)*!

די פִֿינצטערנִיש וועט ווי דער מאָרגן וועלן .
vern morgn der vi vet fintsternish di
become morning the like will darkness the

יח און וועסט זיין זיכער, וויַיל האָפֿענונג איז דאָ,
do iz hofenung vail zicher zain vest un
here is hope because secure be will and

און וועסט זיך אַרומקוקן, און ליגן אין זיכערקייט.
zicherkeit in lign un arumkukn zich vest un
security in lie and look around self you will and

יט און וועסט הויערן, און קיינער וועט נישט שרעקן,
shrekn nisht vet keiner un hoiern vest un
make afraid not will anyone and rest will and

און פֿיל וועלן זוכן דיַין ליַיטזעליקייט.
laitzelikeit dain zuchn veln fil un
favor your seek will many and

כ אָבער די אויגן פֿון די רשעים וועלן אויסגיין,
oisgein veln reshoim di fun oign di ober
run out will wicked ones the of eyes the but

און אַנטרינונג וועט זיַין פֿאַרלאָרן פֿון זיי,
zei fun farlorn zain vet antrinung un
them from lost be will escape and

און זייער האָפֿענונג – אַן אויסהויכענִיש פֿון דער נשמה.
neshome der fun oishoichenish an hofenung zeyer un
soul the of breath a hope their and

יב האָט געענטפֿערט אִיוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

כ אמת יאָ, איר זיַיט די לייַט,
lait di zait ir yo emes
people the are you yes truly

און מיט אייַך וועט אָפּשטאַרבן די חכמה!
chochme di opshtarbn vet aich mit un
wisdom the die away will you with and

ג איך האָב אויך פֿאַרשטאַנדיקייט אַזוי ווי איר,
ir vi azoi farshtandikeit oich hob ich
you as just understanding also have I

איך פֿאַל נישט אַראָפּ קעגן אייַך;
aich kegen arop nisht fal ich
you against short not fall I

און ווער ווייס נישט אַזעלכע זאַכן ווי די דאָזיקע?
dozike di vi zachn azelche nisht veis ver un
this the as things such not know who and

ד אַ געלעכטער בייַם חבֿר בין איך געווָארן –
gevorn ich bin chever baim gelechter a
become I am neighbor to a laughingstock a

דער וואָס האָט געפֿרופֿן צו אֱלוֹהַּ, און ער
er un Eloah tsu gerufn hot vos der
he and G-d to called has who the one

האָט אים געענטפֿערט;
geentfert im hot
answered him has

אַ געלעכטער – דער גערעכטער, דער פֿרומער.
frumer der gerechter der gelechter a
pious one the righteous one the laughingstock a

[5] Those at ease have buz *(contempt)*

ה דעם אומגליקלעכן קומט פַּאַראַכטונג,
farachtung kumt umgliklechn dem
contempt comes woeful to the

for a downfall which awaits

וועדליק די געדאַנקען פֿון דעם גליקלעכן ,
gliklechn dem fun gedanken di vedlik
happy one the of plans the relative to

the one whose regel is slipping.

אַ שטויס – די וואָס זייער פֿוס גליטשט זיך אויס.
ois zich glitsht fus zeyer vos di shtois a
out self slips foot their who the ones push a

[6] The ohalim of shodedim *(robbers)* remain in peace;

ו בשלווה זיַינען די געצעלטן פֿון די רויבער ,
roiber di fun getseltn di zainen beshalve
robbers the of tents the are at peace

they that defy El are secure,

און אין זיכערקייט די וואָס דערצערענען אֵל ,
El dertserenen vos di zicherkeit in un
G-d provoke to anger who the ones security in and

who Eloah brought forth by His yad.

דער וואָס ברענגט זיַין אֱלוֹהַּ אין זיַין פֿויסט.
foist zain in Eloah zain brengt vos der
fist his in G-d his brings who the one

[7] But ask now the behemot, and they shall teach thee,

ז אָבער פֿרעג אַקאָרשט די בהמות , און זיי
zei un beheimes di akorsht freg ober
they and beasts the now ask but

וועלן דיך לערנען,
lernen dich veln
teach you(SG) will

and the oph haShomayim *(birds of the air)*, and they shall tell thee;

און דעם פֿויגל פֿון הימל , און ער וועט דיר זאָגן ;
zogn dir vet er un himel fun foigel dem un
tell you(SG) will it and heaven of bird the and

[8] Or speak to ha'aretz, and it shall teach thee;

ח אָדער רעד צו דער ערד , און זי וועט דיך לערנען,
lernen dich vet zi un erd der tsu red oder
teach you(SG) will it and earth the to speak or

and the dagim of the yam shall declare unto thee.

און דיר וועלן דערציילן די פֿישן פֿון ים .
yam fun fishn di dertseiln veln dir un
the sea of fish the tell will you(SG) and

[9] Of all of these,

ט ווער צווישן אַלע דאָזיקע ווייס נישט,
nisht veis dozike ale tsvishn ver
not knows these all among who

who lacketh da'as that the yad Hashem hath wrought this?

אַז די האַנט פֿון ה האָט דאָס געמאַכט?
gemacht dos hot Hashem fun hant di az
made this has Hashem of hand the that

[10] In whose yad is the nefesh of every living thing,

י אַז אין זיַין האַנט איז די זעל פֿון יעטוועדער לעבעדיקן ,
lebedikn yetveder fun zel di iz hant zain in az
living thing every of soul the is hand his in that

and the ruach of kol basar ish.

און דער גייַסט פֿון יעטוועדער מענטשנס לייַב .
laib mentshns yetveder fun gaist der un
body man's every of spirit the and

[11] Doth not the ozen *(ear)* test words?

יא דאַרף נישט דאָס אויער פרובירן ווערטער,
verter pruvn oier dos nisht darf
words test ear the not should

And the mouth tastes its ochel?

אַזוי ווי דער גומען פֿאַרזוכט זיַין שפּייז ?
shpaiz zain farzucht gumen der vi azoi
food its tasted palate the as so

[12] With the ancient ones is chochmah;

יב איז ביַי גרייַזן די חכמה ,
chochme di graizn bai iz
wisdom the old people with is

and in orech yamim *(length of days)* is binah *(understanding)*.

אוּן אִין אֲרִיכת-יָמִים פַּאַרשטַאנדִיקייט? –
farshtandikeit aricht-yamim in un
understanding length of days in and

[13] With Him is chochmah and gevurah;

יג בִּייַ אִים אִיז חכמה אוּן גבּוּרה ,
gevure un chochme iz im bai
might and wisdom is him with

He hath etzah and understanding.

עֶר הָאט עֲצוּת אוּן פַּאַרשטַאנדִיקייט.
farshtandikeit un etsut hot er
understanding and counsel has he

[14] See, what He tears down cannot be reconstructed;

יד זע , עֶר צעשטערט, אוּן עס ווערט נישט אָפּגעבויט,
opgeboit nisht vert es un tseshtert er ze
rebuilt not is it and destroys he behold

He shutteth up an ish, and there can be no prison release.

עֶר פַּאַרשליסט אַ מענטשן , אוּן עס ווערט נישט געעפנט.
geefent nisht vert es un mentshn a farshlist er
opened not shall be he and person a shuts up he

[15] See, He withholdeth the waters, and they dry up;

טו זע , עֶר פַּאַרהאַלט וואַסערן, אוּן זיי
zei un vasern farhalt er ze
they and waters holds back he behold

ווערן אויסגעטריקנט,
oisgetriknt vern
dried up become

also He sendeth them out, and they overturn eretz.

אוּן עֶר שיקט זיי אַרויס, אוּן זיי קערן איבער די ערד .
erd di iber kern zei un arois zei shikt er un
earth the over turn they and out them send he and

[16] With Him is oz *(strength)* and tushiyyah *(true wisdom)*;

טז בִּייַ אִים איז מאַכט אוּן קלוגשאַפט,
klugshaft un macht iz im bai
wisdom and power is him with

the deceived and the deceiver are His.

זיינער איז אי דער פַּאַרפֿירטער אי דער פַּאַרפֿירער.
farfirer der i farfirter der i iz zainer
deceiver the and deceived the both is his own

[17] He leadeth yoatzim *(counsellors)* away stripped,

יז עֶר מאַכט אומגיין די יוֹעצים באַנומענע ,
banumene yoetsim di umgein macht er
possessed counselors the go astray makes he

and maketh the shofetim *(judges)* fools.

אוּן די ריכטער באַנאַרישט עֶר.
er banarisht richter di un
he makes foolish judges the and

[18] He looseth the shackle of melachim *(kings)*,

יח די מוסר פֿוּן די מלכים מאַכט עֶר לוּיז ,
loiz er macht mlochim di fun musar di
release he makes kings the of bonds the

and girdeth their loins with loincloth.

אוּן אויף זייערע לענדן בינדט עֶר אַ שטריקגאַרטל.
shtrikgartl a er bindt lendn zeyere oif un
rope belt a he binds loins their on and

[19] He leadeth kohanim away stripped,

יט עֶר מאַכט אומגיין די כּהנים באַנומענע ,
banumene koyanim di umgein macht er
foolish kohanim the go astray makes he

and overthroweth the mighty.

אוּן די מאַכטיקע פַּאַרדרייט עֶר.
er fardreit machtike di un
he overthrows mighty the and

[20] He removeth the speech of the ne'emanim *(trusted ones)*,

כ עֶר נעמט אָפּ דעם לשון בִּייַ די באַרעדעוודיקע,
baredevdike di bai loshen dem op nemt er
eloquent the by tongue the away takes he

and taketh away the understanding of the zekenim.

אוּן דעם שׂכל פֿוּן די זקנים נעמט עֶר אַוועק.
avek er nemt zkeinim di fun seichel dem un
away he takes elders the of reason the and

[21] He poureth buz *(contempt)* upon nobles,

and loosens the belt of the mighty.

[22] He uncovers the depths of choshech,

and bringeth tzalmavet to light.

[23] He giveth prosperity to the Goyim, and then destroyeth them;

He enlargeth them, and then carrieth the Goyim away.

[24] He taketh away the lev *(understanding)* of the Rashei Am HaAretz,

and sendeth them to tohu lo derech *(trackless wilderness)*.

[25] They grope in the choshech without ohr,

and He maketh them to stagger like a shikkor *(drunken man)*.

13 See, mine eye hath seen all this,

mine ozen hath heard and understood it.

[2] What ye know, of the same I have da'as also;

I am not inferior unto you.

[3] Surely I would speak to Shaddai,

and I desire to reason with El *(G-d)*.

כא ער גיסט פַֿאַראַכטונג אויף פֿירשטן,
firshtn oif farachtung gist er
princes on contempt pours he

און דעם אָנגעזורט פֿון די שטאַרקע מאַכט ער לויז .
loiz er macht shtarke di fun ongurt dem un
release he makes strong the of belt the and

כב ער אַנטפּלעקט טיפֿענישן פֿון דער פֿינצטער,
fintster der fun tifenishn antplekt er
dark the of deep things reveals he

און ברענגט אַרויס אין ליכט דעם שאָטן פֿון טויט .
toit fun shotn dem licht in arois brengt un
death of shadow the light into out brings and

כג ער דערהייבט די פֿעלקער, און ברענגט זיי אונטער,
unter zei brengt un felker di derheicht er
under them brings and nations the exalts he

ער שפּרייט אויס די פֿעלקער, און פֿירט זיי אַוועק.
avek zei firt un felker di ois shpreit er
away them leads and nations the out spreads he

כד ער טוט אָפּ דעם שׂכל פֿון די הויפּטלייט
hoiptlait di fun seichel dem op tut er
leaders the of reason the away does he

פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד,
land fun folk dem fun
land of people the of

און מאַכט זיי בלאָנדזשען אין אַ וויסטעניש
vistenish a in blondzhen zei macht un
wasteland a in wander them makes and

אָן אַ וועג .
veg a on
path a without

כה זיי טאַפּן אין חושך אָן ליכט,
licht on choishech in tapn zei
light without darkness in grope they

און ער מאַכט זיי וואַקלען ווי אַ שיכּער .
shiker a vi vaklen zei macht er un
drunkard a like stagger them makes he and

יג זע , אַלץ האָט געזען מײַן אויג,
oig main gezen hot alts ze
eye my seen has all behold

מײַן אויער האָט געהערט און זיך געמערקט.
gemerkt zich un gehert hot oier main
noted self and heard has ear my

ב ווי איר וויסט, וויס איך אויך,
oich ich veis veist ir vi
also I know know you as

איך פֿאַל נישט אַראָפּ קיין אײַך.
aich kegen arop nisht fal ich
you with regard to short not fall I

ג אָבער איך ווייל צום שַׁדַי רעדן ,
redn Shaddai tsum vil ich ober
to speak Shaddai to want I but

און טענהן צו אֵל ווייל איך.
ich vil El tsu tenhn un
I want G-d with argue and

[4] But ye are forgers of sheker,

ד אִיר אָבער זײַט שמירער פֿון ליגן,
lign fun shmirer zait ober ir
lies of forgers are but you

ye are all rofim *(physicians)* of no value.

נישטיקע רופֿאים זײַט איר אַלע.
ale ir zait roifim nishtike
all you are physicians worthless

[5] O that ye would altogether hold your peace!

ה הלוואַי וואָלט איר שווײַגן געשווײגן ,
geshvigen shvaign ir volt halevay
silenced be silent you would oh that

And it should be your chochmah.

וואָלט דאָס פֿון אײַך אַ חכמה געווען.
geven chochme a aich fun dos volt
was wisdom a you from this would

[6] Hear now my tokhachat *(protest, public argumentation)*,

ו הערט אַקאָרשט מײַן טענה,
taine main akorsht hert
case my now hear

and pay heed to the pleadings of my lips.

און די קריג פֿון מײַנע ליפּן פֿאַרנעמט.
farnemt lipn maine fun krig di un
attend to lips my of quarrel the and

[7] Will ye talk wickedly on behalf of El *(G-d)*

ז ווילט איר פֿאַר אֵל רעדן אומרעכט,
umrecht redn El far ir vilt
injustice speak G-d for you will

and speak deceitfully for Him?

און פֿאַר אים רעדן באַטרוג?
batrug redn im far un
deceit speak him for and

[8] Will ye be partial to Him?

ח ווילט איר זײַן פּנים שאַנעוועט ,
shaneven ponem zain ir vilt
show partiality face his you will

Will ye play the part of the defense attorney for El?

צי ווילט איר פֿאַר אֵל זיך קריגן ?
krign zich El far ir vilt tsi
contend selves G-d for you will or

[9] Is it hatov that He should search you out?

ט וועט גוט זײַן אַז ער וועט אײַך אויספֿאָרשן?
oisforshn aich vet er az zain gut vet
investigate you will he that be good will it

Or do you play the jester with Him, as one plays the jester with enosh?

צי ווי מע נאַרט אַ מענטשן וועט איר אים אָפּנאַרן?
opnarn im ir vet mentshn a nart me vi tsi
deceive him you will men a deceives one as or

[10] He will surely reprove you,

י שטראָפֿן וועט ער אײַך שטראָפֿן,
shtrofn aich er vet shtrofn
punish you he will punish

if ye do act with partiality beseter *(secretly)*.

אויב איר וועט אין פֿאַרבאָרגענעם שאַנעוועט .
shaneven farborgenish in vet ir oib
show partiality secrecy in will you if

[11] Shall not His majesty make you afraid?

יא פֿאַר וואָר , זײַן גרויסקייט וועט אײַך דערשרעקן,
dershrekn aich vet groiskeit zain vor far
terrify you will greatness his truly for

And the pachad of Him fall upon you?

און זײַן פֿחד וועט פֿאַלן אויף אײַך.
aich oif faln vet pachad zain un
you upon fall will terror his and

[12] Your zichron meshalim *(memorable sayings)* are like unto ashes,

יב אײַערע בײַשפּילן זײַנען געגליכן צו אַש ,
ash tsu geglichn zainen baishpiln aiere
ashes to likened are maxims your

your defenses are strongholds of chomer *(clay)*.

צו הויפֿנס ליים אײַערע רייד הויפֿנס.
hoifns reid aiere leim hoifns tsu
heaps words your clay heaps to

[13] Hold your peace, let me alone,
that Ani *(I)* may speak,

ג לְאָזְט מִיךְ אָפּ , אוּן אִיךְ וועל רעדן ,
redn vel ich un op mich lozt
speak will I and alone me leave

and let come on me what will.

אוּן זָאל קומען אויף מִיר וואָס וויל .
vil vos mir oif kumen zol un
will what me upon come shall and

[14] Why do I take my basar
in my teeth,

ד מַעג זַיין וואָס , אִיךְ וועל נעמען מַיין
main nemen vel ich vos zain meg
my take will I whatever be may

פַּלייש אין מַיינע צַיין ,
tsein maine in fleish
teeth my in flesh

and take my nefesh in mine yad?

אוּן מַיין לעבן וועל אִיךְ איַנשטעלן אין מַיין הָאנט.
hant main in ainshteln ich vel lebn main un
hand my in venture I will life my and

[15] Though He slay me, yet will I
wait for and trust in Him;

ט אָט וועט ער מִיךְ טייטן – אִיךְ ריכט זִיךְ אויף אִים –
im oif zich richt ich teitn mich er vet ot
him upon self hope I kill me he will behold

but I will maintain my derech
before Him.

אָבער מַיינע וועגן וועל אִיךְ אויפְּווייַזן פָּאר אִים .
im far oifvaizn ich vel vegen maine ober
him before defend I will ways my but

[16] He also shall be my Yeshu'ah
(salvation);

טז שוין דאָס וועט מִיר זַיין אַ הילף ,
hilf a zain mir vet dos shoin
salvation a be me will this already

for a chanef *(irreligious man, hypocrite)*
shall not come before Him.

וואָס פָּאר אִים קען קיין פַּאלשער נישט קומען .
kumen nisht falsher kein ken im far vos
come not false any can him before what

[17] Hear diligently my confession,

יז הערן הערט צו מַיין וואָרט,
vort main tsu hert hern
word my to hear hearing

and my declaration with your
oznayim.

אוּן מַיין אָרויסזאָג מיט אייַערע אויערן.
oiern aiere mit aroiszog main un
ears your with utterance my and

[18] Hinei now, I have
prepared my mishpat;

יח אָט , אִיךְ בעט אייַך, לייג אִיךְ פָּאר דעם משפט ;
mishpot dem far ich leig aich bet ich ot
judgment the before I present you entreat I behold

I know that I shall be acquitted.

אִיךְ וויס אַז אִיךְ וועל זַיין גערעכט .
gerecht zain vel ich az veis ich
righteous be will I that know I

[19] Who is he that can contend
against me?

יט ווער איז דער וואָס קען קריגן מיט מִיר?
mir mit krign ken vos der iz ver
me with contend can who the one is who

For atah *(now)*, if I hold my
tongue, I shall expire.

וואָרעם דענצמאָל וואָלט אִיךְ שווייַגן אוּן פָּאַרגיין.
fargein un shvaign ich volt dentsmol vorem
perish and be silent I would then for

[20] Only do not shtayim *(two
things)* unto me;

כ נאָר צוויי זאַכן זאָלסטו נישט טאָן מיט מִיר,
mir mit ton nisht zolstu zachn tsvei nor
me with do not shall you things two only

then will I not hide myself
from Thee.

דענצמאָל וועל אִיךְ פָּאר דיר פּנים זִיךְ נישט פַּאַרבאָרגן:
farborgen nisht zich ponem dain far ich vel dentsmol
hide not self face your before I will then

[21] Withdraw Thine hand far from me,

כא דַיין הָאנט דערווייַטער פֿון מִיר,
mir fun dervaiter hant dain
me from distance hand your

and let not Thy eimah *(dread, terror)* make me afraid.

און דײַן אימה זאָל מיך נישט שרעקן .
shrekn nisht mich zol eime dain un
frighten not me shall terror your and

22 Then kerah *(summon)*, and I will answer;

כב און רוף, און איך וועל דיר ענטפֿערן,
entfern dir vel ich un ruf un
answer you(SG) will I and call and

or let me speak, and answer me.

צי איך וועל רעדן, און ענטפֿער דו מיר.
mir du entfer un redn vel ich tsi
me you answer and speak will I or

23 How many are mine avonot and chatta'ot?

כג וויפֿל האָב איך זינד און חטאָים ?
chatoim un zind ich hob vifel
sins and sins I have how many

Make me to know my peysha and my chattat.

מײַן פֿאַרברעך און מײַן חטא לאָז מיך וויסן .
visen mich loz chet main un farbrech main
know me let sin my and transgression my

24 Lammah *(why)* hidest Thou Thy face,

כד פֿאַר וואָס פֿאַרבאָרגסטו דײַן פּנים ,
ponem dain farborgstu vos far
face your do you hide which for

and holdest me for Thine enemy?

און רעכנסט מיך פֿאַר אַ שׂונא צו דיר ?
dir tsu soine a far mich rechnst un
you(SG) to enemy an for me do you reckon and

25 Wilt Thou frighten away a leaf driven to and fro?

כה צי אַ געטריבן בלאַט ווילסטו אײַנשרעקן ,
ainshrekn vilstu blat getribn a tsi
instill fear in do you want leaf driven a yes? no?

And wilt Thou pursue the dry kash *(straw, chaff)*?

און אַ פֿאַרטריקנטן שטרוי ווילסטו נאָכיאָגן ?
nochyogn vilstu shtroi fartrikntn a un
pursue you want straw dried up a and

26 For Thou writest down merorot *(bitter things)* against me,

כו וואָס דו שרײַבסט מיר אָן ביטערנישן,
biternishn on mir shraibst du vos
bitterness on me write you what

and makest me to inherit the avonot of my neurim *(youth)*.

און מאַכסט מיך ירשענען די זינד פֿון מײַן יוגנט ;
yugnt main fun zind di yarshen mich machst un
youth my of sin the inherit me make and

27 Thou puttest my feet also in the stocks,

כז און טוסט אַרײַן אין אַ קלאָץ מײַנע פֿיס,
fis maine klots a in arain tust un
feet my stocks a into in you do and

and observest kol orkhot *(paths, ways)* of me;

און היטסט אַלע מײַנע שטעגן;
shtegn maine ale hitst un
paths my all you guard and

Thou settest a mark upon the soles of my raglayim,

אַרום מײַנע פֿוסטריט גריבלסטו זיך .
zich griblstu fustrit maine arum
self you dig footsteps my around

28 Around one who wastes away as a rotten thing,

כח און איך בין ווי אַ לאָגל וואָס צעקריכט ,
tsekricht vos logl a vi bin ich un
disintegrates that skin a like am I and

as a beged *(garment)* that is moth eaten.

ווי אַ בגד וואָס מאָיל האָט אים צעפֿרעסן .
tsefresn im hot moil vos beged a vi
eaten away it has moth that garment a as

14 יד

Adam that is born of isha

דער מענטש, געבאָרן פֿון אַ פֿרוי ,
froi a fun geborn mentsh der
woman a of born man the

is of few yamim and full of rogez *(unrest)*.

האָט קורצע טעג און זאַט פֿאַרדראָס.
fardros zat un teg kurtse hot
trouble full and days short has

[2] He cometh forth like a tzitz *(flower)*, and is cut down;

ב ווי אַ בלום קומט ער אַרויס און ווערט פֿאַרשניטן,
farshnitn vert un arois er kumt blum a vi
cut off is and out he comes flower a like

he fleeth also as a tzel, and continueth not.

און ער אַנטלויפֿט ווי אַ שאָטן און באַשטייט נישט.
nisht bashteit un shotn a vi antloift er un
not endures and shadow a like flees he and

[3] And doth Thou open Thine eyes upon such a one,

ג און אויף אַזעלכן האָלטסטו אָפֿן דײַנע אויגן?
oign daine ofen haltstu azelchn oif un
eyes your open do you keep such a one upon and

and bringest me into mishpat with Thee?

און מיך ווילסטו ברענגען צום משפט מיט דיר ?
dir mit mishpot tsum brengen vilstu mich un
you(SG) with judgment to the to bring do you want me and

[4] Who can bring a tahor *(clean thing)* out of a tameh *(an unclean)*?

ד ווער קען מאַכן ריין פֿון אומריין?
umrein fun rein machn ken ver
unclean from clean make can who

Loh echad *(No one)*.

קיין אײנער נישט.
nisht einer kein
not one any

[5] Seeing his yamim are determined,

ה אויב זײַנע טעג זײַנען צוגעשניטן ,
tsugeshnitn zainen teg zaine oib
cut short are days his if

the number of his chodashim *(months)* are with Thee,

די צאָל פֿון זײַנע חדשים איז בײַ דיר ,
dir bai iz chodeshim zaine fun tsol di
you(SG) with is months his of number the

Thou hast appointed his limits that he cannot exceed.

גרענעצן האָסטו אים געמאַכט וואָס ער
er vos gemacht im hostu grenetsn
he that made him you have boundaries

קען נישט אַריבער ,
ariber nisht ken
cross over not can

[6] Turn from him, that he may rest,

ו קער זיך אָפּ פֿון אים, כּדי ער זאָל האָבן רו ,
ru hobn zol er kedei im fun op zich ker
rest have shall he so that him from away self turn

till he shall accomplish, as a sachir *(a hired man)*, his day.

ביז ער וועט דערפֿילן ווי אַ געדונגענער זײַן טאָג.
tog zain gedungener a vi derfiln vet er biz
day his hired worker a like fulfill will he until

[7] For there is tikveh of an etz,

ז וואָרעם פֿאַר אַ בוים איז דאָ אַ האָפֿענונג;
hofenung a do iz boim a far vorem
hope a there is tree a for because

if it be cut down, that it will sprout again,

אַז ער וועט אָפּגעשניטן , באַנײַט ער זיך ווידער,
vider zich er banait opgeshnitn vert er az
again self it it renews cut down is it that

and that the tender branch thereof will not cease.

און זײַן שפּראָץ הערט נישט אויף.
oif nisht hert shprots zain un
to not stops sprout its and

[8] Though the shoresh *(root)* thereof grow old in ha'aretz,

ח אַז אַלט אין דער ערד ווערט זײַן וואָרצל,
vortsel zain vert erd der in alt az
root its becomes earth the in old when

and the stump thereof die in the aphar *(dust)*,

און אין שטויב שטאַרבט אָפּ זײַן שטאַם,
shtam zain op shtarbt shtoib in un
stump its away dies dust in and

[9] Yet through the scent of mayim it will bud,

ט פֿון ריח פֿון וואַסער בליט ער אויף ,
oif er blit vaser fun reyech fun
forth it blossoms water of the scent from

and bring forth branches like a young plant.

אוּן לאָזט ריטלעך אַרויס ווי אַ פֿלאַנצונג.
flantsung a vi arois ritlech lozt un
plant a like out shoots sends and

10 But gever dieth, and wasteth away;

י אָבער אַ מאַן שטאַרבט אוּן פֿאַלט אַוועק,
avek falt un shtarbt man a ober
away falls and dies man a but

yea, adam breathes his last, and where is he?

אוּן פֿאַרגאַנגען דער מענטש, אוּן ווּו איז ער?
er iz vu un mentsh der fargangen un
he is where and man the passed away and

11 As the mayim flow away from the yam,

יא וואַסערן גייען אַוועק פֿון ים ,
yam fun avek geyen vasern
the sea from away go waters

and the nahar *(stream)* becomes parched and drieth up,

אוּן אַ טייך ווערט אויסגעטריקנט אוּן טרוקן;
trukn un oisgetriknt vert taich a un
dry and dried up becomes river a and

12 So ish lieth down, and riseth not,

יב אוּן דער מענטש לייגט זיך אוּן שטייט נישט אויף;
oif nisht shteit un zich leigt mentsh der un
up not stands and self lies down man the and

till Shomayim be no more, they shall not awake,

ביז קיין הימל ווערט נישט זיין וועלן זיי
zei veln zain nisht vet himel kein biz
they will be not will heaven any until

זיך נישט אויפֿכאַפּן,
oifchapn nisht zich
wake up not selves

nor be raised out of their sleep.

אוּן נישט אויפֿוואַכן פֿון זייער שלאָף.
shlof zeyer fun oifvachn nisht un
sleep their from awaken not and

13 O that Thou wouldest hide me in Sheol,

יג וועז דו וואָלסט מיך אין שְׁאוֹל באַהאַלטן,
bahaltn Sheol in mich volst du ven
hide Sheol in me would you if

that Thou wouldest conceal me until Thy wrath has passed,

מיך פֿאַרבאָרגן ביז דיין צאָרן וועט אָפּגיין ,
opgein vet tsorn dain biz farborgen mich
abate will anger your until hide me

that Thou wouldest appoint me a chok, and remember me!

מיר שטעלן אַ צייט, אוּן זיך דערמאָנען אָן מיר! –
mir on dermonen zich un tsait a shteln mir
me on remember self and time a set for me

14 If a gever die, shall he live again?

יד אַז אַ מענטש שטאַרבט, וועט ער דען לעבעדיק ווערן ? –
vern lebedik den er vet shtarbt mentsh a az
become alive then he will dies man a if

All the days of my tzava *(hard army service)* will I wait,

אַלע טעג פֿון מיין דינסטצייט וואָלט איך געהאַרט
gehart ich volt dinsttsait main fun teg ale
have waited I would enforced time my of the days all

till my chalifah *(changing, renewal)* come.

ביז מיין אויסבייט וועט קומען.
kumen vet oisbait main biz
come will changing my until

15 Thou shalt call, and I will answer Thee;

טו וואָלסט געוואָלט , אוּן איך וואָלט דיר געענטפֿערט ,
geentfert dir volt ich un gerufn volst
have answered you(SG) would I and have called you would

Thou wilt have a desire for the ma'aseh *(work)* of Thine hands.

וועז דו וואָלסט געגלוסט צו דעם ווערק
verk dem tsu geglust volst du ven
work the for have longed would you when

פֿון דיינע הענט.
hent daine fun
hands your of

[16] For now Thou countest my steps.

טז אָבער אַצונד ציילסטו מײַנע טריט,
trit maine tseilstu atsund ober
steps my you count now but

Dost Thou not watch over my chattat?

וואַרטסט צו מאָל נישט אויף מײַן חטא.
chet main oif nisht mol tsu vartst
sin my on not once even you watch

[17] My peysha is sealed up in a bag,

יז פֿאַרחתמעט אין אַ בײַטל איז מײַן פֿאַרברעך ,
farbrech main iz baitl a in farchasmet
transgression my is bag a in sealed up

and Thou would cover over mine avon.

און דו לייגסט נאָך צו צו מײַן זינד .
zind main tsu tsu noch leigst du un
sin my more to more to yet lay down you and

[18] And surely the har *(mountain)* falling crumbles,

יח יאָ פֿאַר וואָר , אַ געפֿאַלענער באַרג צעברעקלט זיך ,
zich tsebreklt barg gefalener a vor far yo
self crumbles mountain fallen a truly for yes

and the tzur *(rock)* is moved out of its place.

און אַ פֿעלדז ווערט פֿאַררוקט פֿון זײַן אָרט ;
ort zain fun farrukt vert feldz a un
place its from removed is rock a and

[19] The mayim wear away the avanim;

יט וואַסער צעריַבט שטיינער,
shteiner tseraibt vaser
stones wears away water

Thou washest away the things which grow out of the aphar aretz;

אירע פֿלייצונגען שוועמקען אַוועק דעם שטויב
shtoib dem avek shvenken fleitsungen ire
dust the away wash floods its

פֿון דער ערד ;
erd der fun
earth the from

and Thou destroyest the tikvat enosh.

אַזוי ברענגסטו אונטער די האָפֿענונג פֿון דעם מענטשן .
mentshn dem fun hofenung di unter brengstu azoi
man the of hope the under you bring so

[20] Thou prevailest lanetzach *(forever)* against him, and he passeth away;

כ שטאַרקסט אים אייביק איבער , און
un iber eibik im shtarkst
and completely forever him you overpower

עָר פֿאַרגייט ,
fargeit er
passes away he

Thou changest his countenance, and sendest him away.

פֿאַרענדערסט זײַן פּנים , און שיקסט אים אַוועק.
avek im shikst un ponem zain farenderst
away him you send and face his you change

[21] His banim come to honor, and he knoweth it not;

כא זײַנע קינדער האָבן כּבֿוד , און ער ווייס נישט,
nisht veis er un koved hobn kinder zaine
not knows he and honor have children his

and they are brought low, but he perceiveth it not of them.

און זיי ווערן צו קליין, און ער מערקט זיי נישט.
nisht zei merkt er un klein tsu vern zei un
not them notices he and small too become they and

[22] Only his basar shall have pain upon him,

כב נאָר זײַן פֿלייש ווייטאָקט אויף אים,
im oif veitokt fleish zain nor
him upon feel pain flesh his only

and his nefesh within him shall mourn.

און זײַן זעל טרויערט אויף אים.
im oif troiert zel zain un
him upon mourns soul his and

15 Then answered Eliphaz the Temani, and said,

טו האָט געענטפֿערט אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Temani der Elifaz geentfert hot
said has and Temani the Eliphaz answer did

[2] Should a chacham *(wise man)* utter vain knowledge,

ב וועט אַ חכם ענטפֿערן מיט קענשאַפֿט פֿון לופֿט,
luft fun kenshaft mit entfern chochem a vet
air of knowledge with answer wise man a will

and fill his inner being with the east wind?

און אָנפֿילן מיט מזרח-ווינט זײַן בויך ?
boich zain mizrech-vint mit onfiln un
belly his east wind with fill and

[3] Should he reason with unprofitable davar *(talk)*?

ג טענהן רייד וואָס טויגן נישט,
nisht toign vos reid tenhn
not be useful that words to contend

Or with speeches wherewith no good is done?

און ווערטער וואָס מע ברענגט קיין נוץ נישט מיט זיי ?
zei mit nisht nuts kein brengt me vos verter un
them with not benefit any brings one that words and

[4] Yea, thou makest void yireh [Elohim],

ד אויך פֿאַרשטערסטו די יִרְאַת ,
yiras di farshterstu oich
fear of the you destroy also

and doth diminish si'akh *(meditation)* before El.

און מינערסט די פֿרומקייט פֿאַר אֵל .
El far frumkeit di minerst un
G-d before frum meditation the you lessen and

[5] For thy mouth uttereth thine avon,

ה וואָרעם דײַן זינד לערנט דײַן מויל ,
moil dain lernt zind dain vorem
mouth your trains sin your for

and thou choosest the leshon arumim *(tongue of the crafty)*.

און קלײַבסט אויס די צונג פֿון די ליסטיקע.
listike di fun tsung di ois klaibst un
cunning the of tongue the out choose and

[6] Thine own mouth condemneth thee, and loh Ani *(not I)*;

ו דײַן אייגן מויל מאַכט דיך שולדיק, און נישט איך,
ich nisht un shuldik dich macht moil eigen dain
I not and guilty you(SG) makes mouth own your

yea, thine own lips testify against thee.

און דײַנע ליפּן זאָגן עדות קעגן דיר .
dir kegen eides zogn lipn daine un
you(SG) against testimony bear lips your and

[7] Art thou harishon adam *(the first man)* that was born?

ז ביסטו דער ערשטער מענטש געבאָרן געווארן?
gevorn geborn mentsh ershter der bistu
become born man first the are you

Or wast thou made before the hills?

אָדער ביסטו פֿאַר בערג באַשאַפֿן געווארן?
gevorn bashafn berg di far bistu oder
become created mountains the before are you or

[8] Hast thou attended to the sod Eloah *(counsel of G-d)*?

ח האָסטו דעם סָוד פֿון אֱלוֹהַ אײַנגעהערט,
aingehert Eloah fun sod dem hostu
overheard G-d of secret the have you

And dost thou limit chochmah to thyself?

און אַוועקגענומען צו זיך די חכמה ?
chochme di zich tsu avekgenumen un
wisdom the self to taken away and

[9] Of what dost thou have da'as, that we know not?

ט וואָס אַזוינס ווייסטו , וואָס מיר ווייסן נישט?
nisht veisn mir vos veistu azoins vos
not know me that do you know such a thing what

What understandest thou, which is not in us?

פֿאַרשטייסטו, וואָס בײַ אונדז איז נישטאָ ?
nishto iz undz bai vos farshteistu
not here is us with what do you know

[10] Both the grayheaded and very aged men are among us,

י אי אַ גראָער קאָפּ אי אַ גרײַז איז
iz graiz a i kop groer a i
is old man an and head grayheaded a both

דאָ צווישן אונדז,
undz tsvishn do
us among here

much elder than avicha.

עלטער פֿון דײַן פֿאָטער אין טעג.
teg in foter dain fun elter
days in father your than older

11 Are the tanechumot El *(consolations of G-d)* not enough for thee?

יא זײַנען דיר ווינציק די טרייסטונגען פֿון אֵל,
El fun treistungen di vintsik dir zainen
G-d of comforts the few to you(SG) are

Or the davar that deals gently with thee?

און דאָס ווארט וואָס איז מילד צו דיר?
dir tsu mild iz vos vort dos un
you(SG) to gentle is that word the and

12 Why doth thine lev carry thee away?

יב וואָס נעמט דיך דײַן האַרץ,
harts dain dich nemt vos
heart your you(SG) takes what

And why do thy eyes flash,

און וואָס ווינקען דײַנע אויגן,
oign daine vinken vos un
eyes your wink what and

13 That thou ventest thy ruach against El *(G-d)*,

יג אַז דו קערסט קעגן אֵל דײַן גײַסט,
gaist dain El kegen kerst du az
spirit your G-d against turn you that

and lettest such words pour out of thy mouth?

און לאָזט אַרויס רייד פֿון דײַן מויל?
moil dain fun reid arois lozt un
mouth your from words out let and

14 What is enosh, that he should be pure [in the sight of Hashem]?

יד וואָס איז אֱ מענטש, אַז ער זאָל זײַן רײַן?
rein zain zol er az mentsh a iz vos
pure be should he that man a is what

And he which is born of an isha, that yitzdak *(he should be in the right)*?

און קען דען געבאָרענער זײַן אַ מענטש פֿון אַ פֿרוי?
froi a fun geborener a zain gerecht den ken un
woman a from one born a be righteous then can and

15 If He trusteth not His Kedoshim;

טו זע, אין זײַנע הייליקע גלויבט ער נישט,
nisht er gloibt heilike zaine in ze
not he trusts holy ones his in behold

yea, Shomayim is not pure in His eyes.

און די הימלען זײַנען נישט רײַן אין זײַנע אויגן,
oign zaine in rein nisht zainen himlen di un
eyes his in pure not are heavens the and

16 How much more vile and corrupt is ish,

טז הײַנט ווי שוין דער אומווערדיקער און פֿאַרדאָרבענער,
fardorbener un umverdiker der shoin vi haint
corrupted one and unworthy one the already how today

which drinketh iniquity like mayim?

דער מענטש, וואָס טרינקט אומרעכט ווי וואַסער?
vaser vi umrecht trinkt vos mentsh der
water like injustice drinks who man the

17 I will show thee, shema to me;

יז איך וועל דיר באַשײדן, הער מיר צו,
tsu mir her basheidn dir vel ich
to me pay heed declare you(SG) will I

and that which I have seen I will declare;

און וואָס איך האָב געזען וועל איך דערצײלן;
dertseiln ich vel gezen hob ich vos un
tell I will seen have I what and

18 Things which chachamim declare

יח וואָס די חכמים גיבן איבער –
iber gibn chachomim di vos
over give wise men the what

from their avot without concealment;

און פֿאַרהוילן נישט – פֿון זייערע עלטערן,
eltern zeyere fun nisht farhoiln un
fathers their from not do not conceal and

19 Unto whom alone ha'aretz was given,

יט וואָס צו זיי אַליין איז געגעבן געווואָרן דאָס לאַנד,
land dos gevorn gegebn iz alein zei tsu vos
land the become given is alone them to which

and no zar passed among them.

אוֹן קיין פְֿרעמדער איז נישט דורכגעגאַנגען צווישן זיי .
zei tsvishn durchgegangen nisht iz fremder kein un
them among passed through not is foreigner any and

20 The reshah travaileth with pain all his yamim,

כ אַלע זיַנע טעג איז אין ציטערניש דער רשע ,
roshe der tsiterenish in iz teg zaine ale
wicked one the trembling in is days his all

and numbered shanim are reserved for the oppressor.

אוֹן געציילטע יאָרן זיַנען אָנגעבריים דעם געוואַלטטוער.
gevalttuer dem ongebreit zainen yorn getseilte un
violent for the prepared are years numbered and

21 A dreadful sound is in his oznayim;

כא אַ קוֹל פֿון אַנגסטן איז אין זיַנע אויערן:
oiern zaine in iz angstn fun kol a
ears his in is terrors of sound a

during shalom the shoded *(destroyer)* shall come upon him.

אין מיטן שלום וועט קומען אַ פֿאַרוויסטער אויף אים.
im oif farvister a kumen vet sholem mitn in
him upon destroyer a come will peace midst of in

22 He believeth not in a return from choshech,

כב ער גלויבט נישט זיך אויסצודרייען פֿון פֿינצטערניש,
fintsternish fun oistsudreyen zich nisht gloibt er
darkness from to turn away self not believes he

and he is marked for the cherev.

אוֹן ער איז אויסגעקליבן פֿאַר שוערד.
shverd faran oisgeklibn iz er un
sword for the designated is he and

23 He wandereth about after lechem, saying, Where is it?

כג ער וואַנדלט אום נאָך ברויט: ווו איז עס?
es iz vu broit noch um voglt er
it is where bread after about wanders he

He has da'as the Yom Choshech is near at hand for him.

ער ווייס אַז לעבן אים איז אָנגעבריים דער
der ongebreit iz im lebn az veis er
the prepared is him near that knows he

טאָג פֿון פֿינצטערניש.
fintsternish fun tog
darkness of day

24 Distress and anguish shall make him afraid;

כד אים שרעקן אַנגסט אוֹן דריקענישׁ,
drikenish un angst shrekn im
distress and anguish terrify him

they shall seize him as a melech poised for battle.

זיי כאַפֿן אים אָן ווי אַ מלך אָנגעבריים צום קריג.
krig tsum ongebreit melech a vi on im chapn zei
war for prepared king a like on him seize they

25 For he stretcheth out his yad against El *(G-d)*,

כה ווייל ער האָט אויסגעשטרעקט קעגן אֵל זיַן האַנט,
hant zain El kegen oisgeshtrekt hot er vail
hand his G-d against stretched out has he because

and with insolence vaunts himself against Shaddai.

אוֹן קעגן שַׁדַי זיך געשטאַרקט ;
geshtarkt zich Shaddai kegen un
strengthened self Shaddai against and

26 He charges against Him, with a stiff neck,

כו געלאָפֿן קעגן אים מיט אַ שטאָלצן האַלדז,
haldz shtoltsn a mit im kegen gelofn
neck proud a with him against he ran

with the thick bosses of his mogen *(shield)*;

מיט די דיקע רוקנס פֿון זיַנע שילדן .
shildn zaine fun rukns dike di mit
shields his of backs thick the with

27 Though he covereth his panim with his fatness,

כז ווייל ער האָט באַדעקט זיַן פּנים מיט זיַן פֿעטס,
fets zain mit ponem zain badekt hot er vail
fat his with face his covered has he because

and addeth fat on his flanks;

אוֹן אָנגעלייגט פּלאָסטן אויפֿן לענד;
lend oifn plostn ongeleigt un
hips on the layers laid on and

כח און ער האָט באַוווינט פֿאַרוויסטע שטעט,
shtet farviste bavoint hot er un
cities desolate inhabited has he and

הײַזער וואָס מע זיצט נישט אין זיי ,
zei in nisht zitst me vos haizer
them in not sits one which houses

וואָס זײַנען גרעטן אָנגעבריי אויף הויפֿנס.
hoifns oif ongebreit geven zainen vos
heaps for prepared been are which

כט ער וועט נישט רײַך זײַן , און נישט באַשטיין
bashtein nisht un zain raich nisht vet er
stand not and be rich not will he

וועט זײַן פֿאַרמעג ,
farmeg zain vet
possessions his will

און נישט נײַגן וועט זיך צו דער ערד זייער תּבֻואה .
tvue zeyer erd der tsu zich vet naign nisht un
produce their earth the to self will incline not and

ל ער וועט זיך נישט אָפּטאָן פֿון פֿינצטערניש;
fintsternish fun opton nisht zich vet er
darkness from depart not self will he

זײַן שפּראָץ וועט פֿאַרטריקענען אַ פֿלאַם,
flam a fartrikenen vet shprots zain
flame a wither will sprout his

און ער וועט אָפּגעטאָן ווערן דורך אַ הויך
hoich a durch vern opgeton vet er un
breath a by become removed will he and

פֿון זײַן מויל .
moil zain fun
mouth his of

לא זאָל נישט טרויען אויף נישט דער פֿאַרנאַרטער ,
farnarter der nisht oif troien nisht zol
deceived one the nothing in trust not let him

וואָרעם נישט וועט זײַן זײַן אײַנבייט .
ainbait zain zain vet nisht vorem
recompense his be will nothing for

לב אײדער זײַן טאָג קומט , וועט עס דערפֿילט ווערן,
vern derfilt es vet kumt tog zain eider
be fulfilled it will comes day his before

און זײַן צווײַג וועט נישט גרין זײַן .
zain grin nisht vet tsvaig zain un
be green not will branch his and

לג ער וועט אָפּשאָקלען ווי אַ ווײַנשטאָק זײַן אומצײַטיקס,
umtsaitiks zain vainshtok a vi opshoklen vet er
unripe fruit his grapevine a like shake off will he

און אַראָפּוואַרפֿן ווי אַן אײלבערטבוים זײַן בלי֫וּנג .
bliung zain eilbertboim an vi aropvarfen un
blossom its olive tree an like cast down and

לד וואָרעם דאָס געזעמל פֿון די זינדיקע בלײַבט וויסט ,
vist blaibt zindike di fun gezeml dos vorem
desolate remains sinners the of assembly the for

און אַ פֿײַער פֿאַרצערט די געצעלטן פֿון שוחד .
shochad fun getseltn di fartsert faier a un
a bribe of tents the consumes fire a and

28 And he dwelleth in desolate towns,

and in batim *(houses)* which no man inhabiteth,

which are ready to crumble to rubble.

29 He shall not be osher, neither shall his substance continue;

neither shall their possessions spread over ha'aretz.

30 He shall not escape from choshech;

the flame shall wither his branches,

and in the ruach of his mouth shall he perish.

31 Let not him that is deceived trust in shav *(vanity)*;

for shav shall be his recompense.

32 His Yom is not yet;

then it is accomplished, and his branch shall not flourish.

33 He shall shake off his unripe grape like the gefen,

and shall cast off his blossom like the zayit *(olive tree)*.

34 For the Adat Chanef *(congregation of hypocrites)* shall be barren,

and eish shall consume the ohalim of bribery.

35 They conceive amal *(trouble)*,
and give birth to evil,

and their belly worketh
mirmar *(deceit)*.

16 Then Iyov answered
and said,

2 I have heard many such things;

menachamei amal *(miserable comforters)* are ye all.

3 Shall divrei ruach *(vain words)*
have an end?

Or what provoketh thee that
thou answerest?

4 I also could speak as ye do;

if your nefesh were in place
of my nefesh,

I could heap up words against you,

and shake mine head at you.

5 But I would strengthen you
with my mouth,

and the moving of my shfatayim
(lips) should relieve your grief.

6 Though I speak, my grief
is not relieved,

and though I forbear, mah *(what)*
alleviation is it for me?

7 But now He hath worn me out;

Thou hast made desolate kol adat
(whole household) of me.

לה זיי טראָגן אומרעכט און געבערן, אומגליק
zei trogn un umrecht gebern umglik
they conceive injustice and give birth to calamity

און זייער לײַב בריים אָן פֿאַר זיך אָפּנארונג.
un zeyer laib breit on far zich opnarung
and their body on for selves deceit

טז

האָט געזאָגט: און האָט געענטפֿערט Iyov גזאָגט
hot gezogt: un hot geentfert Iyov
has said: and has answered Iyov

ב איך האָב געהערט פֿיל אַזוינס;
ich hob gehert fil azoins
I have heard many such

צרהדיקע טרייסטער זײַט איר אַלע.
tsoredike treister zait ir ale
miserable comforters are you all

ג וועט זײַן אַ סוף צו די ווינטיקע רייד?
vet zain a sof tsu di vintike reid
will there be an end to the windy words

אָדער וואָס שפּאַרט דיך אַז דו
oder vos shpart dich az du
or what holds back you(SG) that you

זאָלסט ענטפֿערן?
zolst entfern
must you(SG) answer

ד איך וואָלט אויך געקענט רעדן ווי איר
ich volt oich gekent redn vi ir
I would also been able to speak as you

אַז איר וואָלט געווען אויף מײַן אָרט;
az ir volt geven oif main ort
if you would been on my place

איך וואָלט געקניפּט ווערטער אויף אײַך,
ich volt geknipt verter oif aich
I would twisted words against you

און געשאָקלט אויף אײַך מײַן קאָפּ.
un geshoklt oif aich main kop
and shaken at you my head

ה איך וואָלט אײַך געשטאַרקט מיט מײַן מויל,
ich volt aich geshtarkt mit main moil
I would you strengthened with my mouth

און דער באַדויער פֿון מײַנע ליפּן וואָלט אײַך גלינדערט.
un der badoier fun maine lipn volt aich gelindert
and the pity of my lips would you eased

ו אַז סײַ איך רעד, ווערט נישט געמינערט מײַן וויטאָג,
az sai ich red vert nisht geminert main veitog
whether I speak red shall be diminished not my pain

און סײַ איך הער אויף, גייט ער פֿון מיר נישט אַוועק;
un sai ich her oif geit er fun mir nisht avek
and whether I stop from it goes he from me not away

ז פֿאַר וואָר, אַצונד האָט ער מיך פֿאַרמאַטערט;
far vor atsund hot er mich farmatert
for truly now has he me exhausted

האָסט צעגרוילט מײַן גאַנצע געזעלנשאַפֿט.
host tsegroilt main gantse gezelnshaft
you have makes desolate my whole household

[8] And Thou hast filled me with wrinkles,

ח און האָסט מיך צעקנייטשט –
tsekneitsht mich host un
crushed me you have and

which is an ed *(witness)* against me;

צום עדות איז עס געוואָרן;
gevorn es iz eides tsum
become it is testimony for a

and my leanness rising up in me

און מײַן מאָגערקייט שטייט אויף קעגן מיר,
mir kegen oif shteit mogerkeit main un
me against up stands thinness my and

beareth witness to my face.

מיר אין פנים קלאָגט זי אָן.
on zi klogt ponem in mir
on it complains face in to me

[9] He teareth me in his wrath, who warreth against me;

ט זײַן צאָרן האָט פֿאַרצוקט מיט פֿײַנטשאַפֿט,
faintshaft mit fartsukt hot tsorn zain
hostility with torn has anger his

He gnasheth upon me with His shinayim *(teeth)*;

ער האָט געקריצט אויף מיר מיט זײַנע ציין;
tsein zaine mit mir oif gekritst hot er
teeth his with me on gnashed has he

mine adversary sharpeneth His eyes against me.

מײַן שׂונא שלייפֿט זײַנע אויגן אויף מיר.
mir oif oign zaine shlaift soine main
me upon eyes his sharpens enemy my

[10] They have struck at me with their mouth;

י מע שפּאַרט אויף דאָס מויל אויף מיר,
mir oif moil dos oif shpart me
me upon mouth the up opens wide one

they have struck me upon the lekhi *(cheek)* reproachfully;

מיט שאַנד פּאַטשט מען מײַנע באַקן;
bakn maine men patsht shand mit
cheeks my one slaps shame with

they have conspired themselves together against me.

אין איינעם קלייַבן זיי זיך אויף מיר.
mir oif zich zei klaibn einem in
me against selves they gather one in

[11] El hath delivered me to evil men,

יא אֵל ענטפֿערט מיך איבער צום פֿאַרברעכער,
farbrecher tsum iber mich entfert El
rebellious to the over me has delivered G-d

and turned me over into the hands of the resha'im.

און אין די הענט פֿון רשעים וואַרפֿט ער מיך.
mich er vorft reshoim fun hent di in un
me he throw wicked ones of hands the into and

[12] I was at ease, but He hath shattered me;

יב רויִק בין איך געווען, און ער האָט מיך צעברעקלט,
tsebreklt mich hot er un geven ich bin ruik
shattered me has he and was I am at ease

He hath also taken me by my neck, and shaken me to pieces,

און מיך אָנגענומען ביים גענעק, מיך
mich un genik baim ongenumen mich un
me and neck by the grasped me and

צעפּיצלט;
tsepitslt
torn to pieces

and set me up for His mattarah *(object of attack, target)*.

און ער האָט מיך אויפֿגעשטעלט פֿאַר זײַן צילברעט.
tsilbret zain far oifgeshtelt mich hot er un
target his for set up me has he and

[13] His archers surround me,

יג מיך רינגלען אַרום זײַנע שיסער,
shiser zaine arum ringlen mich
archers his round surround me

He pierces my klayot *(kidneys)*,

ער שפּאַלט מײַנע נירן, און דערבאַרעמט נישט,
nisht derbaremt un nirn maine shpalt er
not has compassion and kidneys my cleaves he

and doth not show mercy; He poureth out my gall upon the ground.

ער גיסט אויס צו דער ערד מײַן גאַל.
gal main erd der tsu ois gist er
bile my earth the to out pours he

14 He bursteth upon me again and again;

יד ער צעברעכט מיך אַ בראָך אויף אַ בראָך,
broch a oif broch a mich tsebrecht er
breach a upon breach a me breaks he

He runneth upon me like a gibbor *(warrior)*.

ער לויפֿט קעגן מיר ווי אַ קריגסמאַן .
krigsman a vi mir kegen loift er
man of war a like me against runs he

15 I have sewed sackcloth upon my skin,

טו זאַק האָב איך אויפֿגענייט אויף מײַן הויט,
hoit main oif oifgeneit ich hob zak
skin my upon sewed up I have sackcloth

and laid my keren *(horn, strength)* in the aphar *(dust)*.

און גערוועלגערט אין אַש מײַן האָרן.
horn main ash in gevelgert un
horn my ashes in rolled and

16 My face is red with weeping,

טז מײַן פּנים איז רויט פֿון גרוויין ,
gevein fun roit iz ponem main
weeping from red is face my

and on my eyelids is the tzalmavet;

און אויף מײַנע ברעמען איז שאָטן פֿון טויט ,
toit fun shotn iz bremen maine oif un
death of a shadow is eyelids my on and

17 Not for any chamas in mine hands;

יז פֿאַר קיין אומרעכט, נישט אין מײַנע הענט ,
hent maine in nisht umrecht kein far
hands my in not injustice any for

also my tefillah is pure.

בעת מײַן תּפֿילה איז ריין .
rein iz tfile main beeis
pure is prayer my while

18 O earth, cover not thou my dahm,

יח ערד , זאָלסט נישט צודעקן מײַן בלוט ,
blut main tsudekn nisht zolst erd
blood my cover not you(SG) should earth

and let my outcry have no makom *(place of rest)*.

און זאָל נישט קיין אָרט זײַן פֿאַר מײַן געשריי !
geshrei main far zain ort kein nisht zol un
cry my for be place any not should and

19 Also now, hinei, my Ed is in Shomayim,

יט אַפֿילו איצט אָט איז אין הימל מײַן עדות-זאָגער,
eides-zoger main himel in iz ot itst afile
witness my heaven in is behold now even

and my Sahed *(witness, one who vouches for me)* is on high.

און מײַן מליץ איז אויך אין דער הייך .
heich der in oich iz meilets main un
height the in also is advocate my and

20 My friends scorn me;

כ מײַנע פֿירשפּעכערס זענען מײַנע שפּעטערס;
shpeters maine zenen firshpechers maine
mockers my are intercessors my

but mine eye poureth out tears unto Eloah.

צו אֱלוֹהַ טוט טריפֿן מײַן אויג,
oig main trifn tut Eloah tsu
eye my drip does G-d to

21 O that one might plead for a man with Eloah,

כא הלוואַי אַז ער זאָל משפּטן צווישן אַ מאַן מיט אֱלוֹהַ ,
Eloah mit man a tsvishn mishpetn zol er az halevay
G-d with man a between judge shall he that o that

as a man pleadeth for his neighbor!

ווי צווישן אַ מענטשנקינד און זײַן חבֿר .
chever zain un mentshnkind a tsvishn vi
fellow his and son of man a between as

22 When a few shanot are come,

כב וואָרעם די געציילטע יאָרן גייען ,
geyen yorn getseilte di vorem
pass years numbered the for

then I shall go the way
whence I shall not
return.

און איך וועל אַוועק אויף אַ וועג פֿון וואַנען איך
ich vanen fun veg a oif avek vel ich un
I where from path a on away will I and
וועל זיך נישט אומקערן.
umkeren nisht zich vel
return not self will

17

My ruach is broken,

יז מײַן גײַסט איז צעווייטאָקט,
tseveitokt iz gaist main
broken is spirit my

my yamim are extinct,

מײַנע טעג זײַנען פֿאַרלאָשן ,
farloshn zainen teg maine
extinguished are days my

the kevarim are ready for me.

דער קבֿר איז פֿאַר מיר.
mir far iz keyver der
me before is grave the

[2] Does not hatulim *(mockery)*
surround me?

ב פֿאַר וואָר, שפּעטער זײַנען מיט מיר,
mir mit zainen shpeter vor far
me with are mockers truly for

And doth not mine eye continue
in their provocation?

און אויף זייער ערגערן מוז רוען מײַן אויג.
oig main ruen muz ergern zeyer oif un
eye my rest must bitterness their upon and

[3] Lay down an eravon *(pledge)*
with Thee;

ג קער זיך צו, איך בעט דיך ,
dich bet ich tsu zich ker
you(SG) entreat I to self turn

who is he that will put up
security for me?

זײַ עָרֵב פֿאַר מיר בײַ דיר אַליין;
alein dir bai mir far orev zai
alone you(SG) by me for guarantor be
וואַר דען זאָל מיר אַ האַנטשלאָג געבן?
gebn hantshlog a mir zol den ver
give handshake a me shall then who

[4] For Thou hast hid their lev
from seichel;

ד וואָרעם זייער האַרץ האָסטו פֿאַרבאָרגן פֿון שׂכל ,
seichel fun farborgen hostu harts zeyer vorem
understanding from hidden you have heart their for

therefore shalt Thou not
exalt them.

צום ריכטיקן טוסטו זיי נישט דערהייבן.
derheibn nisht zei tustu richtikn tsum
raise up not them do you right to the

[5] He that informs on re'im *(friends)*
for chelek *(a portion)*,

ה דער וואָס מסרט פֿון חֵלֶק וועגן חבֿרים ,
chaverim vegen Chelek fun masert vos der
friends concerning chelek from informs who the one

even the eyes of his banim
shall fail.

אַזש אויסגיין זאָלן די אויגן פֿון זײַנע קינדער !
kinder zaine fun oign di zoln oisgein azh
children his of eyes the shall go out even

[6] He hath made me also a mashal
(byword) of the peoples;

ו יאָ, ער האָט מיך געשטעלט פֿאַר אַ וועלט בײַ ליַיט ,
lait bai vertl a far geshtelt mich hot er yo
people among byword a as placed me has he yes

and I am one in whose face they spit.

און צו שפּײַען אין פּנים בין איך געוואָרן.
gevorn ich bin ponem in shpaien tsu un
become I am face in the spit to and

[7] Mine eye also is dim by
reason of ka'as,

ז און טונקל פֿון ערגערניש איז מײַן אויג,
oig main iz ergernish fun tunkel un
eye my is vexation from dim and

and all my members are like
a tzel *(shadow)*.

און מײַנע גלידער זײַנען ווי אַ שאָטן אַלע.
ale shotn a vi zainen glider maine un
all shadow a like are members my and

[8] Yesharim shall be appalled at this

ח דִּי רְעכְטפַֿאַרטִיקְע וועֶרְן צְעגְרוֹילְט דְעריבְּער,
deriber tsegroilt vern rechtfartikn di
therefore horrified become upright the

and the naki shall stir up himself against the chanef.

און דער אוּמשׁוּלדִיקְער וועֶרְט אוֹיפְֿן זִינְדִיקְן אוֹיפְֿגְעבְּרַאכְט.
oifgebracht zindikn oifn vert umshuldiker der un
roused sinner against is innocent the and

[9] The tzaddik also shall hold to his derech,

ט און דער גְערעכְטער זָאל אָנְהאַלְטְן זַיין וועג,
veg zain onhaltn zol gerechter der un
way his grasp should righteous the and

and he whose yadayim are tahor shall grow stronger and stronger.

און דער וואָס הָאט רֵיינֶע הענְט זָאל
zol hent reine hot vos der un
should hands clean has who the one and

מערְן שְׁטאַרְקייט!
shtarkeit mern
strength increase

[10] But as for all you, do ye return, and come back now;

י אִיר אַלְע אָבְּער קוֹמְט אֲקאָרְשְׁט ווִידְער אַהֵער,
aher vider akorsht kumt ober ale ir
here again now come but all you

for I cannot find one chacham among you.

און אִיךְ וועל נִישְׁט גְעפִֿינְען אַ קלוגְן צְווישְׁן אֵיךְ.
aich tsvishn klugn a gefinen nisht vel ich un
you among wise one a find not will I and

[11] My yamim are past,

יא מַיינֶע טעג זַיינען פַֿאַרגאַנגען,
fargangen zainen teg maine
passed away are days my

my plans are broken,

– מַיינֶע גְעדאַנְקען זַיינען צְעריסְן
tserisn zainen gedanken maine
torn apart are thoughts my

even the morashot *(possessions, desires)* of my lev.

די טְרַאכְטענִישְׁן פוּן מַיין הַאַרְצְן.
hartsn main fun trachtenishn di
heart my of counsels the

[12] They change the lailah into yom;

יב נאַכְט פַֿאַר טאָג מאַכְן זיי :
zei machn tog far nacht
they make day for night

the ohr is near to choshech, say they.

נאָנְט איז דאָס ליכְט ווַיל עס איז פִֿינְצְטער.
fintster iz es vail licht dos iz nont
dark is it for as much as light the is near

[13] If I wait, Sheol is mine bais;

יג אַז אִיךְ ריכְט זִיךְ אויף דער שְׁאוֹל ווי מַיין הַיים,
heim main vi Sheol der oif zich richt ich az
home my as Sheol the on self hope I if

I have made my bed in the choshech.

אין פִֿינְצְטערְנִיש בְּעט אִיךְ אויס מַיין גְעלעגְער,
geleger main ois ich bet fintsternish in
bed my out I spread darkness in

[14] I have said to Shachat, thou art avi;

יד צום קבֶּר רוּף אִיךְ: בִּיסְט מַיין פַֿאָטער!
foter main bist ich ruf keyver tsum
father my you are I call tomb to the

to the worm, thou art immi, and achoti.

מַיין מוטער אוּן שְׁוועסְטער צום וואָרעם,
vorem tsum shvester main un muter main
worm to the sister my and mother my

[15] And where is now my tikveh?

טו הַיינְט ווו דען איז מַיין הַאָפְֿענונג?
hofenung main iz den vu haint
hope my is then where now

As for my tikveh, who regards it?

יאָ, מַיין הַאָפְֿענונג וועט זי אָנזען?
onzen zi vet ver hofenung main yo
see it will who hope my indeed

[16] Will it go down to the gates of Sheol?

Shall we go down together into the dust?

טז צו די ריגלען פון שְׁאוֹל וועט זי נידערן ,
nidern zi vet Sheol fun riglen di tsu
descend it will Sheol of bars the to
ווען אין איינעם אין שטויב וועלן מיר רוען .
ruen mir veln shtoib in einem in ven
rest we will dust in one in when

18

Then answered Bildad the Shuchi, and said,

יח האָט געענטפֿערט בִּלְדַד שוחי , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Shuchi der Bildad geentfert hot
said has and Shuchi the Bildad answered has

[2] Ad anah *(Until when, how long)* will it be ere ye make an end of words?

Gain binah, and afterwards we will speak.

ב ביז וואַנען וועט איר מאַכן געיעגן אויף ווערטער?
verter oif geyegn machn ir vet vanen biz
words for a hunt make you will when until
באַטראַכט, און דערנאָך וועלן מיר רעדן .
redn mir veln dernoch un batracht
speak we will after that and consider

[3] Why are we counted as behemah *(cattle)*,

and reputed stupid in your sight?

ג פֿאַר וואָס ווערן מיר געוואָרפן ווי בהמות ,
beheimes vi gerechnt mir vern vos far
animals as considered we are what for
געהאַלטן פֿאַר פֿאַרשטאָפּט אין אייַערע אויגן?
oign aiere in farshtopt far gehaltn
eyes your in dull for held

[4] Thou art he who teareth his nefesh in his anger;

shall eretz *(earth)* be forsaken for thee?

And shall the tzur be removed out of its place?

ד דו וואָס פֿאַרצוקסט זיך אַליין אין דיין צאָרן ,
tsorn dain in alein zich fartsukst vos du
anger your in alone self tear who you
זאָל פון דיינעט וועגן פֿאַרלאָזט ווערן די ערד ,
erd di vern farlozt vegen dainet fun zol
earth the be forsaken ways your because of should
און אַ פֿעלדז אַוועקגעוואָרפן ווערן פון זיין אָרט ?
ort zain fun vern avekgerukt feldz a un
place its from be removed rock a and

[5] Yea, the ohr of the resha'im shall be put out,

and the flame of his eish shall not burn.

ה יאָ , דאָס ליכט פון די רשעים וועט פֿאַרלאָשן ווערן,
yo di fun licht dos reshoim vet farloshn vern
indeed the of light the wicked ones will extinguished be
און נישט שיינען וועט דער פונק פון זיין פֿייַער.
faier zain fun funk der vet shainen nisht un
fire his of spark the will shine not and

[6] The ohr shall be choshech in his ohel,

and his ner *(lamp)* above him is extinguished.

ו די ליכטיקייט וועט פֿינצטער ווערן אין זיין געצעלט,
getselt zain in vern fintster vet lichtikeit di
tent his in become dark will light the
און זיין ליכט וועט פֿאַרלאָשן ווערן איבער אים.
im iber vern farloshn vet licht zain un
him over be extinguished will lamp his and

[7] The steps of his vigor shall be shortened,

and his own etzah *(counsel, scheme)* shall cast him down.

ז די שפּריַיזן פון זיין מאַכט וועלן געענגט ווערן ,
vern geengt veln macht zain fun shpraizn di
become confined will power his of steps the
און אים וועט אַנידערווארפֿן זיין אייגענע עצה .
eitse eigene zain anidervarfn vet im un
counsel own his cast down will him and

[8] For he is cast into a reshet by his own raglayim,

and he walketh into a pitfall.

ח וואָרעם ער ווערט געטריבן פון זיַינע פֿיס אין דער נעץ,
nets der in fis zaine fun getribn vert er vorem
net the into feet his from driven is he because
און אויף אַ פּאַסטקע גייט ער אום .
um er geit pastke a oif un
about he goes trap a on and

[9] The pach *(trap)* shall take him by the akev *(heel)*,

ט כאַפּן פאַרן טריט וועט אַ פאַנגנעץ ,
fangnets a vet trit faran chapn
hunting net a will step by the to catch

and the snare shall prevail against him.

פּעסט וועט אים האַלטן דער קנופּ .
knup der haltn im vet fest
knot the hold him will firm

[10] The noose is laid for him ba'aretz *(on the ground)*,

י באַהאַלטן אין דער ערד איז אַ שטריק פאַר אים ,
im far shtrik a iz erd der in bahaltn
him for cord a is earth the in hidden

and a trap for him in the path.

און אַ כאַפּשטיין פאַר אים איז אויפֿן שטעג.
shteg oifn iz im far chapshtaig a un
path on the is him for snare a and

[11] Ballahot shall make him afraid on every side,

יא רונד אַרום גרוילן אים שרעקענישן ,
shrekenishn im groiln arum rund
terrors him terrorify about around

and shall dog him behind his feet.

און זיי יאָגן אים אויף זיַנע טריט.
trit zaine oif im yogn zei un
steps his on him pursue they and

[12] Calamity is ra'ev *(hungry)* for him,

יב הונגעריק וועט זיַן זיַן אומגליק ,
umglik zain zain vet hungerik
calamity his be will hungry

and destruction shall be ready for his fall.

און דער ברעך איז אָנגעבריט ביַ זיַן זייַט.
zait zain bai ongebreit iz broch der un
side his by prepared is destruction the and

[13] It shall devour the limbs of his ohr *(skin)*;

יג אויפֿעסן וועט די גלידער פֿון זיַן לייַב ,
laib zain fun glider di vet oifesn
body his of members the will to devour

even the bechor mavet *(plague)* shall devour his members.

אויפֿעסן וועט זיַנע גלידער דער בכור פֿון טויט .
toit fun bechor der glider zaine vet oifesn
death of firstborn the members his will to eat up

[14] That in which he trusted is rooted out of his ohel,

יד אויסגעריסן וועט ווערן פֿון זיַן געצעלט זיַן פאַרזיכערונג ,
farzicherung zain getselt zain fun vern vet oisgerisn
confidence his tent his from become will uprooted

and it shall march him to Melech Ballahot *(King of Terrors)*.

און עס וועט אים מאַכן שפּרייזן צו דעם
dem tsu shpraizn machn im vet es un
the to stride make him will it and

מלך פֿון שרעקעניש.
shrekenish fun melech
terror of king

[15] In his ohel nothing dwells;

טו רוען וועט אין זיַן געצעלט נישט זיַן האָב ;
hob zain nisht getselt zain in vet ruen
his possessions be not tent his in will to rest

gofrit *(brimstone)* is scattered upon his habitation.

אויף זיַן ווינונג וועט אויסגעשפּרייט ווערן שוועבל.
shvebl vern oisgeshpreit vet voinung zain oif
sulfur become spread out will dwelling his on

[16] His shorashim shall be dried up beneath,

טז פֿון אונטן וועלן טריקענען זיַנע ווּאָרצלען ,
vortselen zaine trikenen veln unten fun
roots his dry up will below from

and above his branch shall wither.

און פֿון אויבן וועט פאַרוועלקט ווערן זיַן צווייַג .
tsvaig zain vern farvelkt vet oiben fun un
branch his be withered will above from and

[17] His memory shall perish from the earth,

יז זיַן זָכר גייט אונטער פֿון דער ערד ,
erd der fun unter geit zocher zain
earth the from under go remembrance his

and he shall have no shem
in the land.

אוֹן עֶר הָאָט נִישְׁט קִיין נאָמען דערויסן.
deroisn nomen kein nisht hot er un
outside name any not has he and

18 He shall be driven from ohr
into choshech,

יח מע וועט אִים שְׁטוֹיסן פֿוֹן ליכט אין פִּינצטערניש
fintsternish in licht fun shtoisn im vet me
darkness into light from push him will one

and chased out of the tevel.

אוֹן פֿוֹן דער וועלט וועט מען אִים פֿאַרוואָגלען.
farvoglen im men vet velt der fun un
chase away him one will world the from and

19 He shall neither have
offspring nor descendant
among his am *(people)*,

יט ער הָאָט נישט קיין קינד אוֹן קיין אייניקל
einikl kein un kind kein nisht hot er
grandson any and child any not has he

צווישן זײַן פֿאָלק ,
folk zain tsvishn
people his among

nor is there a sarid in his dwellings.

אוֹן קיין איבערבלײַב אין זײַנע ווויִנונגען .
voinungen zaine in iberblaib kein un
dwellings his in remnant any and

20 The acharonim shall be
astonished at his yom,

כ איבער זײַן שטראָפֿטאָג וועלן צעגרוילט ווערן די שפּעטערדיקע,
shpeterdike di tsegroilt vern shtroftog zain iber
later the horrified are day of calamity his over

as the kadmonim were affrighted.

אוֹן די פֿריִערדיקע נעמט אָן אַ שוידער .
shoider a on nemt frierdike di un
shudder a on take former the and

21 Surely such are the mishkenot
(dwellings) of the resha'im,

כא יָא , דאָס זײַנען די ווויִנונגען פֿון דעם פֿאַרברעכער,
farbrecher dem fun voinungen di zainen dos yo
rebellious the of dwellings the are these yes

and this is the place of him that
has no da'as of El.

אוֹן דאָס איז דער אָרט פֿון דעם וואָס ווייס נישט פֿון אֵל .
El fun nisht veis vos dem fun ort der iz dos un
G-d of not knows who the one of place the is this and

19 Then Iyov answered
and said,

יט הָאָט געענטפֿערט אִיוֹב, אוֹן הָאָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

2 How long will ye torment
my nefesh,

ב ביז וואַנען וועט איר באַטריבן מײַן זעל ,
zel main batribn ir vet vanen biz
soul my crush you will when until

and crush me with words?

אוֹן מיך צעדריקן מיט ווערטער?
verter mit tsedrikn mich un
words with crush me and

3 These ten times have ye
reproached me;

ג שׁוין צען מאָל אַז איר באַלײדיקט מיך ,
mich baleidikt ir az mol tsen shoin
me insult you that times ten already

ye have no bushah that ye cause
me astonishment.

איר שעמט אייך נישט מיך צו פּײַניקן .
painiken tsu mich nisht aich shemt ir
afflict to me not yourselves are ashamed you

4 And be it indeed that I have erred,

ד אוֹן אַז איך הָאָב שׁוין יָא פֿאַרזען,
farzen yo shoin hob ich az un
erred indeed already have I if and

mine meshugah *(error)* remaineth
with myself.

וועט בײַ מיר דאָך בלײַבן מײַן פֿאַרזע.
farze main blaibn doch mir bai vet
error my remain after all me with will

5 If indeed ye will magnify
yourselves above me,

ה אויב איר ווילט אין דער אמת זיך גרייסן קעגן מיר,
mir kegen greisn zich emes der in vilt ir oib
me against to act proudly selves truth the in want you if

and use against me my cherpah *(reproach, humiliation)*,

אוּן מִיר פַּאֲרוואַרפֶן מײַן שאַנד ,
shand main forvorfn mir un
shame my reproach me and

[6] Have da'as now that Eloah hath put me in the wrong,

ו טאָ ווייסט אַז אֱלוֹהַּ האָט מיך געקריוודעט,
gekrivdet mich hot Eloah az veist to
wronged me has G-d that know then

and hath encompassed me with his matzud *(net)*.

אוּן זײַן נעץ אַרומגעלייגט אַרום מיר.
mir arum arumgeleigt nets zain un
me round laid around net his and

[7] Behold, when I cry chamas, I am not heard;

ז אָט שרײַ איך געוואַלט, אוּן ווער נישט געענטפֿערט,
geentfert nisht ver un gevalt ich shrai ot
answered not am and violence I cry aloud behold

I cry for help, but there is no mishpat.

איך רוף, אוּן נישטאָ קיין גערעכטיקייט.
gerechtikeit kein nishto un ruf ich
justice any there is not and call I

[8] He hath fenced around my way that I cannot pass,

ח מײַן וועג האָט ער פֿאַרצאַמט, אַז איך קען
ken ich az fartsamt er hot veg main
can I so that fenced he has way my

נישט דורכגיין ,
durchgein nisht
pass through not

and set choshech in my paths.

אוּן אויף מײַנע שטעגן האָט ער אַ פֿינצטערניש אַרויפֿגעטאָן.
aroifgeton fintsternish a er hot shtegn maine oif un
placed darkness a he has paths my on and

[9] He hath stripped me of my kavod,

ט מײַן כּבֿוד האָט ער אויסגעטאָן פֿון מיר,
mir fun oisgeton er hot koved main
me from taken off he has glory my

and taken the ateret from my rosh.

אוּן אַראָפּגענומען די קרוין פֿון מײַן קאָפּ.
kop main fun kroin di aropgenumen un
head my from crown the taken down and

[10] He breaks me down on every side till I am gone,

י ער צעשטויסט מיך רונד אַרום , אַז איך פֿאַרגיי,
fargei ich az arum rund mich tseshtoist er
perish I so that around all me tears down he

and mine tikveh hath He uprooted like an etz.

אוּן ער האָט אויסגעריסן ווי אַ בוים מײַן האָפֿענונג.
hofenung main boim a vi oisgerisn hot er un
hope my tree a like uprooted has he and

[11] He hath also kindled His wrath against me,

יא אוּן ער האָט אָנגעצונדן זײַן צאָרן אויף מיר,
mir oif tsorn zain ongetsundn hot er un
me against anger his kindled has he and

and He counteth me unto Him as His tzar *(enemy)*.

אוּן ער רעכנט מיך פֿאַר זײַנעם אַ שׂונא .
soine a zainem far mich rechnt er un
enemy an his as me reckons he and

[12] His forces come together,

יב אין איינעם קומען אויף מיר זײַנע מחנות ,
machnus zaine mir oif kumen einem in
troops his me upon come one in

and raise up their siege ramp against me,

אוּן זיי טרעטן אויס זייער וועג קעגן מיר,
mir kegen veg zeyer ois tretn zei un
me against path their out trample they and

and encamp around my ohel.

אוּן זיי לאָגערן אַרום מײַן געצעלט.
getselt main arum lagern zei un
tent my around encamp they and

[13] He hath put achai *(my brethren)* far from me,

יג מײַנע בריידער האָט ער דערווייטערט פֿון מיר,
mir fun dervaitert er hot brider maine
me from distanced he has brothers my

and mine acquaintances are verily estranged from me.

און מײַנע באַקענטע זײַנען אין גאַנצן
gantsn in zainen bakente maine un
entirety in are acquaintances my and
פֿאַרפֿרעמדט פֿון מיר.
mir fun farfremdt
me from alienated

14 My kerov *(near and dear)* have failed,

יד מײַנע קרובֿים האַלטן זיך צוריק,
tsurik zich haltn kroivim maine
back selves hold relatives my

and my familiar friends have forgotten me.

און מײַנע גוטע פֿרײַנט האָבן מיך פֿאַרגעסן.
fargesen mich hobn fraint gute maine un
forget me have friends good my and

15 They that dwell in mine bais, and my maidservants, count me for a zar;

טו מײַנע הויזווינער און מײַנע דינסטן
dinstn maine un hoizvoiner maine
maid servants my and household members my
רעכענען מיך פֿאַר אַ פֿרעמדן,
fremdn a far mich rechenen
stranger a for me reckon

I am a nokhri in their sight.

אַן אומבאַקענטער בין איך געוואָרן אין זייערע אויגן.
oign zeyere in gevorn ich bin umbakenter an
eyes their in become I am unknown person an

16 I summoned avdi, and he gave me no answer;

טז איך רוף מײַן קנעכט, און ער ענטפֿערט נישט,
nisht entfert er un knecht main ruf ich
not answers he and servant my call I

I entreated him with my mouth.

איך בעט זיך ביי אים מיטן מויל.
moil mitn im bai zich bet ich
mouth with the him with self entreat I

17 My ruach is repulsive to my isha,

יז מײַן אָטעם איז צוווידער מײַן וויַב,
vaib main tsuvider iz otem main
wife my loathsome is breath my

loathsome to bnei beten of mine.

און איך פֿאַרעקל מײַן ברידער.
brider main farekl ich un
brothers my am loathsome to I and

18 Even avilim *(little children)* treat me with contempt;

יח אַפֿילו יינגלעך פֿאַראַכטן מיך,
mich farachten yinglech afile
me despise boys even

I appear, and they ridicule me.

איך שטעל זיך, און זיי רעדן מיר אַקעגן.
akegn mir redn zei un zich shtel ich
against me speak they and self stand I

19 All my metei sod *(confidants)* detest me,

יט מיך פֿאַראומווערדיקן אַלע מײַנע פֿאַרטרויטע,
fartroite maine ale farumverdikn mich
confidantes my all despise me

and they whom I loved are turned against me.

און די וואָס איך האָב ליב, קערן זיך קעגן מיר.
mir kegen zich kern lib hob ich vos di un
me against selves turn love have I who the ones and

20 My etzem cleaveth to my ohr *(skin)*

כ צו מײַן הויט און צו מײַן פֿלייש
fleish main tsu un hoit main tsu
flesh my to and skin my to

and to my basar,

איז צוגעקלעפּט מײַן געביין,
gebein main tsugeklept iz
bones my stuck is

and I am escaped only by the skin of my teeth.

און איך בין אַרויס מיט די יאַסלעס פֿון מײַנע ציין.
tsein maine fun yasles di mit arois bin ich un
teeth my of gums the with out am I and

כא דערבאַרעמט איִך אויף מיר,
derbaremt aich oif mir,
have compassion you on me

[21] Channuni, channuni,

דערבאַרעמט איִך אויף מיר, איר חבֿרים מײַנע,
derbaremt aich oif mir, ir chaverim maine
have compassion you on me you friends my

O ye my friends;

וואָרעם די האַנט פֿון אֱלוֹהַּ האָט מיך געטראָפֿן.
vorem di hant fun Eloah hot mich getrofn
for the yad of G-d has me struck

for the yad Eloah hath touched me.

כב פֿאַר וואָס רודפֿט איר מיך אַזוי ווי אֵל,
far vos roidefet ir mich azoi vi El,
what for you pursue me just like G-d

[22] Why do ye persecute me like El,

און קענט זיך נישט אָנזעטן מיט מײַן פֿלייש?
un kent zich nisht onzetn mit maine main fleish
and can selves not be satisfied with my flesh

not satisfied with my basar?

כג הלוואַי ווערן נאָר אויפֿגעשריבן מײַנע ווערטער!
halevay vern nor oifgeshribn maine verter
o that would be only written my words

[23] Oh that my words were but written!

הלוואַי ווערן זי אין אַ בוך פֿאַרצייכנט!
halevay vern zi in a buch fartseichnt
o that become it in a book recorded

O that they were recorded in a sefer!

כד מיט אַן אײַזערנער פֿען און בליי
mit an aizerner pen un blai
with an iron pen and lead

[24] That they were engraved with a pen of barzel

אויף אייביק אין פֿעלדז אײַנגעהאַקט!
oif eibik in feldz aingehakt
for ever in rock engraved

and with oferet *(lead)* in the tzur forever!

כה וואָרעם איך ווייס, מײַן אויסלייזער לעבט,
vorem aich veis main oisleizer lebt
I know my redeemer lives

[25] For Ani yadati Goeli chai *(I know that my Redeemer liveth)*,

און דאָס ער וועט אין די לעצטע טעג אויפֿשטיין
un dos er vet in di letste teg oifshtein
and that he will in the last days stand up

and that he shall stand up at Acharon *(at the Last)* upon aphar *(dust, the earth)*;

אויף דער ערד.
oif der erd
on the earth

כו [26] And though after my ohr *(skin)* has been thus destroyed,

און כאָטש די וואָרעם וועלן דערנאָך
un chotsh di vorem veln dernoch
and although the worm will afterwards

מײַנע הויט פֿאַרדאָרבן,
maine hoit fardorben
my skin corrupt

yet from my basar I shall see Eloah;

דאָך וועל איך אין מײַן פֿלייש ג-ט זען!
doch vel aich in main fleish G-t zen
yet will I in my flesh G-d see

כז [27] Whom I shall see for myself,

אַז איך אַליין זאָל זען פֿאַר מיר,
az aich alein zol zen far mir
that I myself shall see for me

and mine eyes shall behold and no other;

– און מײַנע אויגן זאָלן אָנקוקן, און נישט קיין אַנדערער
un maine oign zoln onkukn un nisht kein anderer
and my eyes shall look on and not any other

my heart faints within me.

גייען אויס מײַנע נירן אין מײַן לײַב.
geyen ois maine nirn in main laib
goes out my kidneys in my body

[28] But ye think, How we will persecute him,

כח וועַן איר זאָגט: ווי וועלן מיר אים רודפֿן !
roidefn im mir veln vi zogt ir ven
pursue him we will how say you when

seeing the shoresh *(root)* of the matter is found in me?

אַזוי ווי דער וואָרצל פֿון דער זאַך וואָלט
volt zach der fun vortsel der vi azoi
would thing the of root the as if as

זיך געפֿונען אין מיר,
mir in gefunen zich
me in be found self

[29] Be ye afraid of the cherev;

כט האָט מורא פֿאַר דער שוועַרד,
shverd der far moire hot
sword the before fear have

for wrath bringeth the avonot *(punishments)* of the cherev,

וואָרעם מיט גרימצאָרן זיַנען די שטראָפֿן
shtrofn di zainen grimtsorn mit vorem
punishments the are wrath with for

פֿון דער שוועַרד;
shverd der fun
sword the of

that ye may know there is a judgment.

דערום זאָלט איר וויסן אַז אַ משפּט איז פֿאַראַן.
faran iz mishpot a az visen ir zolt derum
there is judgment a that know you shall therefore

20 Then answered Tzophar the Na'amati, and said,

כ האָט געענטפֿערט צופֿר דער
der Tsofar geentfert hot
the Tzophar answered has

נַעֲמָתי , און האָט גערעדט:
gezogt hot un Naamati
said has and Na'amati

[2] Therefore do my thoughts cause me to answer,

ב דערום ענטפֿערן מיר מיַינע געדאַנקען –
gedanken maine mir entfern derum
thoughts my me answer therefore

and ba'avur *(because of [this])* I make haste.

פֿון וועגן וואָס איך שפּיר אין מיר:
mir in shpir ich vos vegen fun
me in perceive I that the reason from

[3] I hear the musar that insults me,

ג דעם שטראָף פֿון מיַין שאַנד האָב איך געהערט,
gehert ich hob shand main fun shtrof dem
heard I have shame my of chastening the

and the ruach of my understanding causeth me to answer.

און אַ גייסט פֿון מיַין פֿאַרשטאַנד ענטפֿערט מיר.
mir entfert farshtand main fun gaist a un
me answers understanding my of spirit a and

[4] Knowest thou not this of old,

ד וויסטו דאָס וואָס איז פֿון אייביק אָן,
on eibik fun iz vos dos veistu
on eternity from is which that do you know

since adam was placed upon earth,

פֿון זינט דער מענטש איז געמאַכט אויף דער ערד ?
erd der oif gemacht iz mentsh der zint fun
earth the on made is man the since from

[5] That the triumphing of the resha'im is short,

ה אַז דאָס געזאַנג פֿון רשעים איז אויף קורצן ,
kurtsn oif iz reshoim fun gezang dos az
a short time for is wicked ones of exultation this that

and the simchat chanef *(joy of the hypocrite)* but for a moment?

און די שׂימחה פֿון זינדיקן אויף אַ רגע ?
rege a oif zindikn fun simche di un
moment a for sinner of the joy the and

[6] Though his excellency mount up to Shomayim,

ו ווען ביזן הימל זאָל אַרויפֿגיין זײַן הייך ,
heich zain aroifgein zol himel bizn ven
height his go up shall heaven unto if

and his rosh reach unto the clouds;

און זײַן קאָפּ זאָל ביזן ווּאָלקן דערגרייכן ,
dergreichn volken bizn zol kop zain un
reach clouds unto shall head his and

[7] Yet he shall perish lanetzach *(forever)* like his own dung;

ז וועט ער ווי זײַן אייגן קויט אויף אייביק אונטערגיין;
untergein eibik oif koit eigen zain vi er vet
disappear ever for dung own his like he will

they which have seen him shall say, Where is he?

זײַנע זעער וועלן זאָגן : ווּוּ איז ער?
er iz vu zogn veln zeer zaine
he is where say will beholders his

[8] He shall fly away as a chalom, and shall not be found;

ח ווי אַ חלום וועט ער אַוועקפֿליען, און מע
me un avekflien er vet cholem a vi
one and fly away he will dream a like

וועט אים נישט געפֿינען ,
gefinen nisht im vet
find not him will

yea, he shall be chased away as a chezyon lailah.

און ער וועט פֿאַריאָגט ווערן ווי אַ
a vi vern faryogt vet er un
a like become be driven away will he and

זעונג פֿון דער נאַכט .
nacht der fun zeung
night the of vision

[9] The ayin also which saw him shall see him no more;

ט דאָס אויג האָט אים אָנגעקוקט, און נישט מער ,
mer nisht un ongekukt im hot oig dos
more not and looked at him has eye the

neither shall his makom any more behold him.

און מער וועט אים נישט אָנזען זײַן אָרט .
ort zain onzen nisht im vet mer un
place his see not him will more and

[10] His banim shall seek the favor of the poor,

י זײַנע קינדער וועלן פֿאַרגיטיקן די אָרימע,
orime di fargitikn veln kinder zaine
poor the compensate will children his

and his hands shall restore their goods.

יא , זײַנע אייגענע הענט וועלן צוריקגעבן זײַן גוטס .
guts zain tsurikgebn veln hent eigene zaine yo
goods his give back will hands own his indeed

[11] His atzmot are full of youthful vigor,

יא זײַנע ביינער זײַנען פֿול מיט זײַן יוגנט ,
yugnt zain mit ful zainen beiner zaine
youth his with full are bones his

which shall lie down with him in the aphar.

אָבער מיט אים אין שטויב וועט זי זיך לייגן .
leign zich zi vet shtoib in im mit ober
lie down self it will dust in him with but

[12] Though wickedness be sweet in his mouth,

יב הגם זיס איז דאָס בייז אין זײַן מויל ,
moil zain in beiz dos iz zis hagam
mouth his in evil the is sweet although

though he hide it under his leshon;

ער באַהאַלט עס אונטער זײַן צונג ,
tsung zain unter es bahalt er
tongue his under it hides he

[13] Though he savor it, and forsake it not,

יג ער שוינט עס, און לאָזט עס נישט אָפּ ,
op nisht es lozt un es shoint er
away not it lets and it spares he

but keep it still betoch *(within)* his mouth;

און האַלט עס צו אויף זײַן גומען ,
gumen zain oif tsu es halt un
palate his on to it holds and

[14] Yet his lechem in his stomach is turned sour;

יד ווערט זײַן שפּײַז פֿאַרקערט אין זײַנע אינגעווייד,
ingeveid zaine in farkert shpaiz zain vert
innards his into turned food his becomes

it is the venom of vipers within him.

גאַל פֿון שלאַנגען איז אינעווייניק בײַ אים.
im bai ineveinik iz shlangen fun gal
him with inside is snakes of bile

[15] He hath swallowed down riches, and he shall vomit them up again;

טו פֿאַרמעג האָט ער אײַנגעשלונגען , און וועט
vet un aingeshlungen er hot farmeg
will and swallowed up he has possessions
עס אויסברעכן,
oisbrechn es
vomit up it

El shall drive them out of his beten.

פֿון זײַן בויך וועט עס אֵל אַרויסטרײַבן.
aroistraibn El es vet boich zain fun
drive out G-d it will belly his from

[16] He shall suck the venom of asps;

טז גיפֿט פֿון שלאַנגען פֿלעגט ער זויגן ,
zoign er flegt shlangen fun gift
suckle he used to snakes of venom

the viper's leshon shall slay him.

וועט די צונג פֿון אַ נאָטער אים הרגען .
hargen im noter a fun tsung di vet
kill him asp an of tongue the will

[17] He shall not see the rivers,

יז ער וועט נישט אָנזען די בעכן ,
bechn di onzen nisht vet er
streams the see not will he

the floods, the brooks of devash and khemah *(butter, curds)*.

די טײַכנשטראָמען פֿון האָניק און שמאַנט.
shmant un honik fun taichnshtromen di
cream and honey of streams of rivers the

[18] That which he labored for shall he give back, and shall not swallow it down;

יח ער גיט צוריק זײַן מי , און וועט עס
es vet un mi zain tsurik git er
it will and labor his back gives he
נישט אַראָפּשלינגען,
aropshlingen nisht
swallow not

he shall not rejoice according to his chayil temurah *(business profit)*.

ווי שטאַרק זײַן פֿאַרמעג , וועט ער זיך
vi shtark zain farmeg vet er zich
though strong his possessions will he self
דערמיט נישט אָנפֿרייען.
onfreyen nisht dermit
rejoice not with it

[19] Because he hath oppressed and hath forsaken the destitute;

יט ווײַל ער האָט צעדריקט, הפֿקר געלאָזט די אָרימע,
orime di gelozt hefker tsedrikt hot er vail
poor the left abandoned crushed has he because

because he hath violently seized a bais which he built not;

געגזלט אַ הויז וואָס ער האָט נישט געבויט.
geboit nisht hot er vos hoiz a gegzlt
built not has he that house a robbed

[20] Surely he knew no quiet in his beten;

כ ווײַל ער האָט נישט געוווסט קיין רו אין זײַן לײַב ,
laib zain in ru kein gevust nisht hot er vail
body his in rest any known not has he because

he shall not save anything which he desired.

וועט ער מיט זײַן שאַץ נישט אַנטרונען ווערן .
vern antrunen nisht shats zain mit er vet
become escape not treasure his with he will

[21] There shall none of his ochel be left;

כא נישטאָ קיין איבערבלײַב פֿון זײַן פֿרעסערײַ ,
freseray zain fun iberblaib kein nishto
devouring his of remnant any there is not

therefore his posterity will not endure.

דערום ווּעט זײַן גוטס נישט געווּערן.
gevern nisht guts zain vet derum
be not goods his will therefore

22 In the fulness of his sufficiency he shall be in distress;

כב וועֶן זײַן קראָפּ איז פֿול, ווּעט אים ענג ווּערן,
vern eng im vet ful iz krop zain ven
become confined him will full is belly his when

kol yad of misery shall come upon him.

וווּ אַ האַנט פֿון אַן אומגליקלעכן, ווּעט קומען אויף אים.
im oif kumen vet umgliklechn an fun hant a vu
him upon come will wretched an of hand a where

23 When he is about to fill his beten,

כג ער וועט האַלטן ביי אָנפֿילן זײַן בויך,
boich zain onfiln bai haltn vet er
belly his filling with be busy will he

He shall cast the charon af *(fury of His wrath)* upon him,

וועט ער אָנשיקן אויף אים זײַן גרימצאָרן,
grimtsorn zain im oif onshikn er vet
wrath his him upon send he will

and shall rain it upon him while he is eating.

און מאַכן רעגענען אויף אים מיט זײַן שפּײַז.
shpaiz zain mit im oif regenen machn un
food his with him upon rain make and

24 He shall flee from the weapon of barzel *(iron)*,

כד ער וועט אַנטלויפֿן פֿון אַן אײַזערנעם וואָפֿן,
vafn aizernem an fun antloifn vet er
weapon iron an from flee will he

and the keshet of bronze shall strike him through.

וועט אים דורכלעכערן אַ קופּערנער בויגן.
boign kuperner a durchlechern im vet
bow copper a pierce through him will

25 It is drawn, and cometh out of their body;

כה ער טוט אָ צי, און עס קומט אַרויס פֿון לײַב,
laib fun arois kumt es un tsi a tut er
the body from out comes it and pull a does he

yea, the glittering point cometh out of his gall;

יאָ, די בליציקע פֿײַל גייט אַרויס פֿון זײַן גאַל;
gal zain fun arois geit fail blitsike di yo
bile his from out goes arrow flashing the indeed

emim *(terrors [of death])* are upon them.

אימות זײַנען אויף אים.
im oif zainen imut
him upon are terrors

26 Kol choshech is reserved for his treasures;

כו גאָרע פֿינצטערניש איז באַהאַלטן פֿאַר זײַנע אוֹצרות,
oitseres zaine far bahaltn iz fintsternish gore
treasures his for hidden is darkness utter

an eish not fanned shall consume him;

אים וועט פֿאַרצערן אַ פֿײַער פֿון קיינעם נישט אויפֿגעבלאָזן;
oifgeblozn nisht keinem fun faier a fartseren vet im
kindled not anyone from fire a devour will him

it shall go ill with him that is left in his ohel.

עס וועט אָפּעסן דעם איבערבלײַב אין זײַן געצעלט.
getselt zain in iberblaib dem opesen vet es
tent his in remnant the eat away will it

27 Shomayim shall reveal his iniquity;

כז די הימלען אַנטפּלעקן זײַן זינד,
zind zain antplekn himlen di
sin his reveal heavens the

and eretz shall rise up against him.

און די ערד שטעלט זיך אויף קעגן אים.
im kegen oif zich shtelt erd di un
him against up self stands earth the and

28 The increase of his bais shall depart,

כח אַוועק וועט דער איינקום פֿון זײַן הויז,
hoiz zain fun ainkum der vet avek
house his from yield the will away

and his goods shall flow away in [G-d's] Yom Af.

עס ווערט צעראָנען אין טאָג פֿון זײַן צאָרן.
tsorn zain fun tog in tserunen vert es
anger his of the day in scattered is it

כט דְאָס איז דער חלק פֿון דעם שלעכטן
shlechtn dem fun chelek der iz dos
wicked the of portion the is this

מענטשן פֿון אלקים,
Elokim fun mentshn
G-d from man

29 This is the chelek of an adam rasha from Elohim,

און זײַן באַשערטע ירושה פֿון אֵל.
El fun yerushe basherte zain un
G-d from inheritance allotted his and

and the nachalah decreed unto him by El *(G-d)*.

כא

21 But Iyov answered and said,

האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

ב הערן הערט צו מײַן וואָרט,
vort main tsu hert hern
word my to hear hear

2 Hear diligently my speech,

און זאָל דאָס זײַן אײַערע טרייסטונגען.
treistungen aiere zain dos zol un
consolation your be this shall and

and let this be your tanechumot *(consolations)*.

ג לאָזט מיך אַז איך זאָל רעדן;
redn zol ich az mich lozt
speak shall I that me let

3 Bear with me that I may speak;

און נאָך מײַן רעדן וועסטו אָפּלאַכן.
oplachn vestu redn main noch un
mock on will you(sg) speaking my after and

and achar *(after)* that I have spoken, mock on.

ד איז קעגן אַ מענטשן מײַן קלאָג?
klog main mentshn a kegen iz
complaint my man a against is

4 As for me, is my complaint to adam *(mortals)*?

און פֿאַר וואָס זאָל נישט קורץ ווערן מײַן געמיט?
gemit main vern kurts nisht zol vos far un
spirit my become short not shall what for and

Or why should my ruach not become impatient?

ה קערט זיך צו מיר, און ווערט באַנומען,
banumen vert un mir tsu zich kert
shocked become and me to selves turn

5 Look at me, and be astonished,

און טוט אַרויף די האַנט אויפֿן מויל.
moil oifn hant di aroif tut un
mouth on the hand the up put and

and lay your yad upon your peh *(mouth)*.

ו אַז ווי איך דערמאָן זיך אַזוי וועט איך דערשראָקן,
dershrokn ich ver azoi zich dermon ich vi az
terrified I do become so self remember I when even

6 Even when I remember I am afraid,

און מײַן לײַב נעמט אָן אַ שוידער.
shoider a on nemt laib main un
shudder a on takes body my and

and trembling taketh hold on my basar.

ז פֿאַר וואָס לעבן די רשעים,
reshoim di lebn vos far
wicked ones the do live what for

7 Madu'a *(why)* do the resha'im live,

עלטערן זיך, און זײַנען שטאַרק אין קראַפֿט?
kraft in shtark zainen un zich eltern
strength in strong are and selves grow old

become old, yea, are mighty in power?

ח זייער זאָמען שטייט פֿעסט פֿאַר זייער פּנים בײַ זיי,
zei bai ponem zeyer far fest shteit zomen zeyer
them with face their before firm stands seed their

8 Their zera is established in their sight with them,

און זייערע שפּראָצן פֿאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far shprotsn zeyere un
eyes their before offspring their and

and their offspring before their eyes.

[9] Their batim *(houses)* are shalom from pachad;

ט זייערע הײַזער זײַנען בשלום , אָן אַנגסט ,
angst on besholem zainen haizer zeyere
anguish without in peace are houses their

neither is the shevet Eloah upon them.

און די רוט פֿון אֱלוֹהַ איז נישט אויף זיי .
zei oif nisht iz Eloah fun rut di un
they on not is G-d of rod the and

[10] Their shor *(bull)* breeds, and faileth not;

י זײַן אָקס באַפֿרוכפּערט און פֿאַרפֿעלט נישט,
nisht farfelt un bafruchpert oks zain
not does fail and breeds ox his

their cow calveth, and doth not miscarry her calf.

זײַן קו קעלבט זיך און פֿאַרוואַרפֿט נישט.
nisht farvorft un zich kelbt ku zain
not does miscarry and self calves heifer his

[11] They send forth their little ones like a tzon,

יא זיי שיקן אַרויס ווי שאָף זייער יונגוואַרג ,
yungvarg zeyer shof vi arois shikn zei
young ones their sheep like out send they

and their yeladim jump about.

און זייערע קינדער טאַנצן אַרום .
arum tantsn kinder zeyere un
around dance children their and

[12] They sing to the tambourine and kinnor,

יב זיי זינגען מיט פּויק און האַרף,
harf un poik mit zingen zei
harp and tambourine with sing they

and rejoice at the sound of the flute.

און פֿרייען זיך צום קול פֿון דער פֿלייט.
fleit der fun kol tsum zich freyen un
flute the of sound to the selves rejoice and

[13] They spend their yamim in tov,

יג זיי פֿאַרברענגען אין גוטס זייערע טעג ,
teg zeyere guts in farbrengen zei
days their good in spend they

and in a moment go down to Sheol.

און רויִק נידערן זיי אין שְׁאוֹל.
Sheol in zei nidern ruik un
Sheol into they descend at ease and

[14] Therefore they say unto El, Depart from us;

יד און זיי זאָגן צו אֵל : קער זיך אָפּ פֿון אונדז,
undz fun op zich ker El tsu zogn zei un
us from away self turn G-d to say they and

for we desire not the da'as of Thy ways.

און מיר ווילן נישט וויסן פֿון דײַנע וועגן .
vegen daine fun visen nisht viln mir un
ways your of to know not want we and

[15] What is Shaddai, that we should serve Him?

טו וואָס איז שַׁדַּי , אַז מיר זאָלן אים דינען?
dinen im zoln mir az Shaddai iz vos
serve him should we that Shaddai is what

And what profit should we have, if we importune Him?

און וואָס וועלן מיר נוצן , אַז מיר וועלן בעטן צו אים? –
im tsu betn veln mir az nutsn mir veln vos un
him to pray will we that profit we will what and

[16] Lo, their tov is not in their yad;

טז זייער גוטס איז דאָך נישט אין זייער האַנט;
hant zeyer in nisht doch iz guts zeyer
hand their in not after all is good their

the etzah *(counsel, scheme)* of the resha'im is far from me.

דער באַראָט פֿון די רשעים איז ווײַט פֿון מיר.
mir fun vait iz reshoim di fun barot der
me from far is wicked ones the of counsel the

[17] How oft is the ner *(light)* of the resha'im put out!

יז ווי אָפֿט איז דאָס אַז דאָס ליכט פֿון רשעים
reshoim fun licht dos az dos iz oft vi
wicked ones of the light this that this is it often how

זאָל פֿאַרלאָשן ווערן,
vern farloshn zol
be extinguished shall

And how oft cometh their destruction upon them

און עס זאָל קומען אויף זיי אַ ברעכ ?
broch a zei oif kumen zol es un
calamity a them upon come shall there and

and He distributeth pains in His anger.

ער זאָל זיי אויסטיילן יסורים אין זײַן צאָרן ?
tsorn zain in yesurim oisteilen zei zol er
wrath his in afflictions mete out them shall he

18 They are as straw before the ruach,

יח זיי זאָלן ווערן ווי שטרוי פֿאַרן ווינט ,
vint faran shtroi vi vern zoln zei
wind before the straw like become shall they

and as chaff that the storm carrieth away.

און ווי שפּרײַ וואָס דער שטורעם גנבֿעט אים אַוועק?
avek im ganvet shturem der vos shprei vi un
away it steals storm the that chaff like and

19 Eloah layeth up his iniquity for his banim;

יט אֱלוֹהַּ באַהאַלט זײַן אומרעכט פֿאַר זײַנע קינדער –
kinder zaine far umrecht zain bahalt Eloah
children his for iniquity his stores up G-d

He payeth him back, and he shall know it.

זאָל ער אים אַליין באַצאָלן אַז ער זאָל ווײַסן .
visen zol er az batsoln alein im er zol
know may he so that repay alone him he let

20 His eyes shall see his destruction,

כ זאָלן זײַנע אויגן זען זײַן אומגליק ,
umglik zain zen oign zaine zoln
calamity his see eyes his shall

and he shall drink of the wrath of Shaddai.

און פֿון גרימצאָרן פֿון שַׁדַּי זאָל ער טרינקען.
trinken er zol Shaddai fun grimtsorn fun un
drink he shall Shaddai of wrath from and

21 For what pleasure hath he in his bais after him,

כא וואָרעם וואָס קימערט אים זײַן הויזגעזינט נאָך אים ,
im noch hoizgezint zain im kimert vos vorem
him after household his him matters to what for

when the mispar *(number)* of his months is cut off?

ווען די צאָל פֿון זײַנע חדשים איז געענדיקט?
geendikt iz chodeshim zaine fun tsol di ven
cut off is months his of number the when

22 Shall any teach El da'as,

כב קען מען אֵל לערנען פֿאַרשטאַנדיקייט ,
farshtandikeit lernen El men ken
understanding teach G-d one can

seeing He judgeth those that are on high?

אַז ער משפּט די העכסטע?
hechste di mishpot er az
highest the judges he seeing that

23 Zeh *(this one)* dieth in his full prosperity,

כג דער שטאַרבט אין זײַן רעכטער שטאַרקייט ,
shtarkeit rechter zain in shtarbt der
strength full his in dies one

being wholly at ease and secure.

אין גאַנצן רויק און בשלוה ;
beshalve un ruik gantsn in
in peace and at ease whole in

24 His troughs are full of cholov,

כד זײַנע עמערס זײַנען פֿול מיט מילך ,
milch mit ful zainen emers zaine
milk with full are buckets his

and his atzmot are moistened with marrow.

און דער מאַרך פֿון זײַנע ביינער איז געזעפֿטיקט.
gezeftikt iz beiner zaine fun march der un
saturated is bones his of marrow the and

25 And another dieth in the marah *(bitterness)* of his nefesh,

כה און דער שטאַרבט אין אַ ביטער נפֿש ,
nefesh biter a in shtarbt der un
soul bitter a in dies the one and

and never eateth with pleasure.

און האָט נישט פֿאַרזוכט קיין גוטס.
guts kein farzucht nisht hot un
good any tasted not has and

[26] They shall lie down alike in the aphar,

כו אין איינעם אין שטויב ליגן זיי ,
zei lign shtoib in einem in
they lie dust in one in

and the worms shall cover them.

און ווערעם דעקן זיי צו .
tsu zei dekn verem un
to them cover worms and

[27] Behold, I know your machshevot,

כז איך ווייס דאָך אייַערע מחשבות ,
machshoves aiere doch veis ich
thoughts your indeed know I

and the stratagems which ye wrongfully imagine against me.

און ווי איר קליגט זיך מיט געוואַלט אַקעגן מיר,
mir akegn gevalt mit zich kligt ir vi un
me against violence with selves scheme you how and

[28] For ye say, Where is the bais of the tyrant?

כח אַז איר זאָגט: ווו איז דאָס הויז פֿון דעם שׂרה?
srorh dem fun hoiz dos iz vu zogt ir az
ruler the of house the is where say you that

And where are the ohel mishkenot of the resha'im?

און ווו דאָס געצעלט פֿון דעם רשעס ווינונג ?
voinung roshes dem fun getselt dos vu un
dwelling wicked person's the of tent the where and

[29] Have ye not asked them that travel the derech?

כט האָט איר נישט געפֿרעגט בייַ די ווענפֿאָרער?
vegforer di bai gefregt nisht ir hot
wayfarer the of asked not you have

And do ye not accept their testimony,

איר וועט דאָך נישט פֿאַרלייקענען זייערע באַווייַזן ,
bavaizn zeyere farleikenen nisht doch vet ir
evidence their deny not certainly will you

[30] That the rah is spared in the yom eid *(day of calamity)*?

ל אַז אין דעם טאָג פֿון בראָך ווערט געשוינט
geshoint vert broch fun tog dem in az
spared is calamity of day the in that

דער שלעכטער ,
shlechter der
wicked person the

They shall be rescued in the yom avarot *(day of wrath)*.

אין דעם טאָג ווען שטראָפֿן ווערן געבראַכט.
gebracht vern shtrofn ven tog dem in
brought are punishments when day the in

[31] Who shall declare his derech to his face?

לא ווער זאָגט אים אין פּנים זיין ווענ?
veg zain ponem in im zogt ver
way his face in him tells who

And who shall repay him what he hath done?

און וואָס ער האָט געטאָן ווער באַצאָלט אים?
im batsolt ver geton hot er vos un
him repays who done has he what and

[32] Yet shall he be brought to the grave,

לב וואָרעם ער ווערט געבראַכט צו קבֿורה,
kvure tsu gebracht vert er vorem
burial to brought is he for

and shall remain in the gadish *(gravemound)*.

און אויפֿן בערגל פֿאַסט מען אויף.
oif men past bergel oifn un
over one watches mound on the and

[33] The clods of the valley shall be sweet unto him,

לג זיס זיַנען אים די שטיקער ערד פֿון טאָל ,
tal fun erd shtiker di im zainen zis
the valley of earth clods of the him are sweet

and kol adam shall draw after him,

און נאָך אים ציִען זיך אַלע מענטשן ,
mentshn ale zich tsien im noch un
men all selves draw him after and

as there are innumerable before him.

און אים פֿאַרויס אָן אַ צאָל .
tsol a on farois im un
number a without ahead of him and

[34] How then comfort ye me with hevel *(empty nothings)*,

לד אוֹן ווי ווילט איר מיך טרייסטן מיט גאָרנישט,
gornisht mit treistn mich ir vilt vi un
nothing with to comfort me you do want how and

seeing in your answers there is nothing left but falsehood?

אַז אייַערע תּשובֿות בלייַבן אַן אָפּנאַר?
opnar an blaibn tshuvut aiere az
deceit a remain answers your that

כב

22 Then Eliphaz of Teman answered and said,

האָט געענטפֿערט אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , און האָט
hot un Temani der Elifaz geentfert hot
has and Temani the Eliphaz answered has

געזאָגט:
gezogt
said

[2] Can a gever be profitable unto El,

ב ברענגט דען דער מענטש אַ נוץ אֵל ?
El nuts a mentsh der den brengt
G-d profit a man the then bring

as he that has seichel may be profitable unto himself?

נייַערט זיך אַליין ברענגט אַ נוץ דער
der nuts a brengt alein zich naiert
the benefit a brings alone self rather

פֿאַרשטאַנדיקער .
farshtandiker
person with understanding

[3] Is it any pleasure to Shaddai, that thou art tzaddik?

ג האָט שַׁדַי אַ טובֿה אַז דו ביסט אַ צדיק ?
tsadik a bist du az toive a Shaddai hot
righteous one a are you that benefit a Shaddai has

Or is it gain to Him, that thou makest thy ways blameless?

אָדער אַ געווין אַז דו ביסט ערלעך אין דיַינע וועגן ?
vegen daine in erlech bist du az gevin a oder
ways your in honest are you that gain a or

[4] Is it for thy yireh [Elohim] that He reproves thee?

ד צי וועגן דיַין יִרְאַת שטראָפֿט ער דיך ,
dich er shtroft yiras dain vegen tsi
you(SG) he chastises fear of your because of or

Will He enter with thee into mishpat?

און גייט צום משפּט מיט דיר ?
dir mit mishpot tsum geit un
you(SG) with judgment to does he go and

[5] Is not thy rah great?

ה איז נישט דיַין שלעכטיקייט גרויס,
grois shlechtikeit dain nisht iz
great wickedness your not is

And thine avonot infinite?

און אָן אַ שיעור דיַינע זינד ?
zind daine shieur a on un
sins your measure a without and

[6] For thou hast exacted a pledge from thy brother for naught,

ו וואָרעם פֿלעגסט נעמען אַ משכון ביַי דיַינע
daine bai meshkun a nemen flegst vorem
your with pledge a take you used to for

, ברידער אומזיסט
umzist brider
without cause brothers

and stripped the arummim *(naked ones)* of their clothing.

.און די בגדים פֿון די נאַקעטע פֿלעגסטו אויסטאָן
oiston flegstu nakete di fun begadim di un
strip off you used to naked the from garments the and

[7] Thou hast not given mayim to the weary to drink,

ז אַ טרונק וואַסער דעם פֿאַרשמאַכטן נישט געבן ,
gebn nisht flegstu farshmachtn dem vaser trunk a
give not you used to the parched the water drink a

and thou hast withheld lechem from the hungry.

.און פֿון דעם הונגעריקן פֿלעגסטו פֿאַרמיידן ברויט
broit farmaidn flegstu hungerikn dem fun un
bread withhold you used to hungry the from and

[8] But as for the ish zeroa *(mighty man)*, his is ha'aretz;

and the honorable man dwelt therein.

[9] Thou hast sent almanot away empty,

and the arms of the yetomim have been broken.

[10] Therefore pachim *(snares)* are around thee,

and sudden pachad troubleth thee;

[11] Or choshech, that thou canst not see;

and overflow of mayim cover thee.

[12] Is not Eloah in the height of Shomayim?

And hinei the rosh kokhavim, how high they are!

[13] And thou sayest, How doth El know?

Can He judge through the thick cloud?

[14] Thick clouds veil Him, that He seeth not;

and He walketh in the vault of Shomayim.

[15] Wilt thou note the orach olam

which wicked men have trodden?

[16] Who were cut down before their time,

whose yesod was overflown with a flood;

ח יָאּ , דעם מאַן מיטן אָרעם, אים געהערט די ערד ,
erd di gehert im orem mitn man dem yo
earth the belongs to him arm with man to the indeed

און דער אָנגעזעענער , ער מעג ווינען אויף איר.
ir oif voinen meg er ongezeener der un
it on dwell may he distinguished the and

ט אַלמנות האָסטו אַוועקגעשיקט מיט ליידיקן ,
leidikn mit avekgeshikt hostu almones
empty-handed with sent away have you widows

און די אָרעמס פֿון יתומים פֿלעגן צעדריקט ווערן .
vern tsedrikt flegn yesoimim fun orems di un
become crushed used to fatherless of arms the and

י דערום זײַנען נעצן רונד אַרום דיר ,
dir arum rund netsn zainen derum
you(SG) around round snares are therefore

און דיך שרעקט אַ פּלוצימדיקער פּחד ,
pachad plutsimdiker a shrekt dich un
terror sudden a terrifies you(SG) and

יא אָדער אַ פֿינצטערניש, אַז דו קענסט נישט זען,
zen nisht kenst du az fintsternish a oder
see not can you that darkness a or

און אַ פֿלייצונג וואַסער פֿאַרדעקט דיך .
dich fardekt vaser fleitsung a un
you(SG) covers of water flood a and

יב פֿאַר וואָר, אֱלוֹהַּ איז אין דער הייך פֿון די הימלען ,
himlen di fun heich der in iz Eloah vor far
heavens the of height the in is G-d truly for

און זע , די העכסטע שטערן ווי דערהויבן זיי זײַנען ;
zainen zei derhoibn vi shtern hechste di ze un
are they exalted how stars highest the behold and

יג און דו זאָגסט: וואָס ווייס אֵל ?
El veis vos zogst du un
G-d knows what say you and

צי קען ער דורכן נעבל משפּטן ?
mishpetn nebl durchn er ken tsi
judge thick cloud through the he can or

יד וואָלקנס זײַנען אים אַ פֿאַרבאָרגענעניש, און ער זעט נישט,
nisht zet er un farborgenish a im zainen volkens
not sees he and hiding place a him are clouds

און איבער דעם צירקל פֿון הימל גייט ער אום .
um er geit himel fun tsirkl dem iber un
about he goes heaven of circle the over and

טו ווילסטו אָנהאַלטן דעם אַלטן וועג ,
veg alten dem onhaltn vilstu
path old the grasp do you want

וואָס די לייַט פֿון אומרעכט האָבן געטרעטן?
getretn hobn umrecht fun lait di vos
trodden have injustice of people the that

טז די וואָס זײַנען אײַנגעגאַנגען פֿאַר דער צײַט ,
tsait der far aingegangen zainen vos di
time the before perished are who the ones

וואָס זייער גרונטפֿעסט איז ווי אַ טײַך צערונען געוואָרן ;
gevorn tserunen taich a vi iz gruntfest zeyer vos
become melted river a like is foundation their whose

17 Who said unto El,
Depart from us;

יז דִּי וואָס הָאבן געזאגט צו אֵל: קער זיך אָפּ פֿון אונדז!
di vos hobn gezogt tsu El: ker zich op fun undz!
who have said to G-d: turn self away from us!

and what can Shaddai do to them?

און וואָס קען זיי טאָן שַׁדַּי?
un vos ken zei ton Shaddai?
and what can they do Shaddai?

18 Yet He filled their batim
(houses) with tov;

יח בעת ער האָט אָנגעפֿילט זייערע הײַזער מיט גוטס –
beis er hot ongefilt zeyere haizer mit guts –
when he has filled their houses with good –

but the etza (counsel) of the
resha'im is far from me.

יט , איך מיר. – פֿון רשעים איז ווײַט פֿון די טראַכטונג
yo mir. – fun di trachtung iz vayt fun reshoim
the counsel of the wicked is far from me –

19 The tzaddikim see it, and are glad,

יט די גערעכטע האָבן געזען, און זיך געפֿרייט,
di gerechte hobn gezen, un zich gefreit,
the righteous have seen, and selves rejoiced,

and the naki (innocent) laugh
them to scorn.

און דער אומשולדיקער האָט געשפּעט פֿון זיי :
un der umshuldiker hot geshpet fun zei:
and the innocent has mocked of them:

20 Verily our foe is destroyed,

כ פֿאַר וואָר, פֿאַרטיליקט געוואָרן איז זייער באַשטאַנד,
vor vor, fartilikt gevorn iz zeyer bashtand,
for truly destroyed become is their standing,

and the abundance of them the
eish consumeth.

און זייער שפּע האָט פֿאַרצערט דאָס פֿײַער.
un zeyer shefe hot fartsert dos faier.
and their abundance has consumed this fire.

21 Acquaint now thyself with Him,
and so hast thou shalom;

כא באַקען זיך נאָר מיט אים, און זײַ אין פֿריד –
bakenen zich nor mit im, un zay in fried –
acquaint now self with him, and be in peace –

thereby tovah shall come unto thee.

דורך דעם וועט דיר אָנקומען גוטס.
durch dem vet dir onkumen guts.
through this will you(SG) come good.

22 Receive, now, torah from
His mouth,

כב נעם נאָר צו לערנונג פֿון זײַן מויל ,
nem nor tsu lernung fun zayn moil,
take only to teaching from his mouth,

and lay up His words in thine lev.

און טו אַרײַן זײַנע ווערטער אין דײַן האַרצן.
un tu arayn zayne verter in dayn hartsn.
and do into his words in your heart.

23 If thou return to Shaddai,

כג אַז דו וועסט זיך אומקערן צום שַׁדַּי ,
az du vest zich umkeren tsum Shaddai,
if you will self turn back to Shaddai,

thou shalt be restored;

וועסטו אויפֿגעריכט ווערן –
vestu oifgericht vern –
you will restored be –

if thou shalt put away iniquity
far from thy ohalim;

אַז דו וועסט דערווײַטערן אומרעכט פֿון דײַנע געצעלטן.
az du vest dervaitern umrecht fun dayne getseltn.
if you will remove injustice from your tents.

24 Then shalt thou lay up gold
as aphar,

כד און וואַרף אין שטויב דאָס גאָלדארץ,
un varf in shtoib dos goldarts,
and throw in the dust the gold,

and that of Ophir as the tzur
of the brooks.

און צווישן געשטיין פֿון די טאָלן דאָס אופֿיר-גאָלד ;
un tsvishn geshtein fun di toln dos Ofir-gold;
and among stones of the valleys the Ophir gold;

25 Yea, Shaddai shall be thy gold,

כה און שַׁדַּי זאָל זײַן דײַן גאָלדארץ,
un Shaddai zol zayn dayn goldarts,
and Shaddai shall be your gold,

and thy precious kesef.

אוֹן קרוּוועס זילבער בַּיי דִיר .
dir bai zilber kruves un
you(SG) with silver of choicest and

[26] For then shalt thou have thy delight in Shaddai,

כוֿ וואָרעם דענצמאָל וועסטו מיטן שַׁדַּי זיך קוויקן ,
kvikn zich Shaddai mitn vestu dentsmol vorem
rejoice self Shaddai with will you(sg) then for

and shalt lift up thy face unto Eloah.

אוֹן וועסט אויפֿהייבן צוּ אֱלוֹהַּ דַיין פּנים .
ponem dain Eloah tsu oifheibn vest un
face your G-d to lift up you will and

[27] Thou shalt make thy prayer unto Him, and He shall hear thee,

כזֿ וועסט בעטן צוּ אים, אוֹן ער וועט דיך צוהערן ,
tsuhern dich vet er un im tsu betn vest
pay heed you(SG) will he and him to pray will

and thou shalt fulfill thy nederim.

אוֹן דַיינע נדרים וועסטו באַצאָלן.
batsoln vestu nedrim daine un
pay will you(sg) vows your and

[28] Thou shalt also decide a matter, and it shall be established unto thee,

כחֿ אוֹן וועסט באַשליסן אַ זאַך , אוֹן זי וועט
vet zi un zach a bashlisn vest un
will it and thing a decide you(sg) will and

דיר צו שטאַנד קומען ,
kumen shtand tsu dir
come fruition to you(SG)

and the ohr shall shine upon thy ways.

אוֹן אויף דַיינע וועגן וועט שַיינען אַ ליכטיקייט.
lichtikeit a shainen vet vegen daine oif un
light a shine will ways your upon and

[29] When they are cast down, thou shalt say: Arise,

כטֿ אַז מע האָט דיך דערנידערט , האָסטו
hostu dernidert dich hot me az
have you brought low you(SG) has one when

געזאָלט זאָגן :
zogn gezolt
say should

and He shall save the one with low eynayim.

עס איז אַ דערהייבונג ;
derheibung a iz es
exaltation an is it

וואָרעם ער העלפֿט דעם וואָס האַלט נידעריק די אויגן.
oign di niderik halt vos dem helft er vorem
eyes the low holds who the one helps he for

[30] He shall deliver even the guilty;

לֿ ווו אַן אומשולדיקן מאַכט ער אַנטרינען,
antrinen er macht umshuldikn an vu
escape he makes innocent one an where

and he is delivered by the bar *(cleanness)* of thine hands.

אוֹן וועסט אַנטרונען ווערן דורך דער
der durch vern antrunen vest un
the through become escaped you(sg) will and

ריינקייט פֿון דַיינע הענט .
hent daine fun reinkeit
hands your of purity

23 Then Iyov answered and said,

כג האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, אוֹן האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] Even hayom *(today)* is my complaint bitter;

בֿ היַינט אויך איז ביטער מיַין קלאָג ,
klog main biter iz oich haint
lament my bitter is also today

my stroke is heavier than my groaning.

מיַין האַנט איז שווער פֿון וועגן מיַין זיפֿצן .
ziftsn main vegen fun shver iz hant main
sighing my account of on heavy is hand my

[3] Oh that I knew where I might find Him!

That I might come even to His techunah *(abode)*!

[4] I would order my mishpat *(cause)* before Him,

and fill my mouth with arguments.

[5] I would know the words which He would answer me,

and have binah of what He would say unto me.

[6] Will He contend against me with His great koach?

No, but He would pay heed to me.

[7] There the yashar might dispute with Him;

so should I be delivered forever from my Shofet *(Judge)*.

[8] Hen *(behold)*, I go forward, but He is not there;

and backward, but I cannot perceive him;

[9] On the left hand, where He doth work, but I cannot behold Him;

He hideth himself yamin *(on the right hand)*, that I cannot see Him.

[10] But He knoweth the derech that I take;

when He hath tried me, I shall come forth as zahav.

[11] My regel hath held to His steps,

over His way have I been shomer, and not turned aside.

ג הלוואי ווייס איך ווו איך געפֿין אים,
im gefin ich vu ich veis halevay
him could find I where I knew o that

ווי איך קום צו זײַן אָרט!
ort zain tsu kum ich vi
place his to come I how

ד איך וואָלט פֿאָרגעלייגט משפט דעם אים פֿאַר ,
mishpot dem im far forgeleigt volt ich
case for judgement the him before present would I

און מײַן מויל וואָלט איך אָנגעפֿילט מיט טענות .
tainus mit ongefilt ich volt moil main un
arguments with filled I would mouth my and

ה איך וואָלט וויסן וואָס ער וואָלט מיר ענטפֿערן,
entfern mir volt er vos visen volt ich
answer me would he what know would I

און פֿאַרשטיין וואָס ער וואָלט מיר זאָגן .
zogn mir volt er vos farshtein un
say me would he what understand and

ו וואָלט ער מיט גרויס כּוח געקריגט מיט מיר?
mir mit gekrigt koiech grois mit er volt
me with contend strength great with he would

ניין ; נײַערט אַבט געטאָן וואָלט ער אויף מיר.
mir oif er volt geton acht naiert nein
me to he would paid attention rather no

ז דענצמאָל וואָלט דער רעכטפֿאַרטיקער געטענהט מיט אים,
im mit getenht rechtfartiker der volt dentsmol
him with argue upright the would then

און איך וואָלט אויף אייביק אַנטרונען פֿון מײַן ריכטער.
richter main fun antrunen eibik oif volt ich un
judge my from escape ever for would I and

ח זע , איך גיי פֿאַרויס , און ער איז נישטאָ ,
nishto iz er un farois gei ich ze
not there is he and ahead of go I behold

און אַהינטער , און איך מערק אים נישט;
nisht im merk ich un ahinter un
not him notice I and backward and

ט לינקס אַז ער איז פֿאַרטאָן, זע איך נישט,
nisht ich ze farton iz er az links
not I see engaged is he when to the left

ער פֿאַרדרייט זיך רעכטס , און איך מערק נישט.
nisht merk ich un rechts zich fardreit er
not notice I and to the right self turns he

י אָבער ער וויסט דעם וועג וואָס ער אין מיר,
mir bai vos veg dem veis er ober
me with which is path the knows he but

ער האָט מיך געפּרוווט, איך בין ווי גאָלד אַרויס.
arois gold vi bin ich gepruvet mich hot er
out gold like am I tested me has he

יא אָן זײַן טריט האָט זיך געהאַלטן מײַן פֿוס,
fus main gehaltn zich hot trit zain on
foot my held self has steps his on

זײַן וועג האָב איך געהיט, און זיך נישט אָפּגענייגט.
opgeneigt nisht zich un gehit ich hob veg zain
deviated not self and kept I have way his

[12] Neither have I gone back from the mitzvah of His lips;

יב וּוּ אַ געבאָט פֿון זײַנע ליפּן, האָב איך
ich hob lipn zaine fun gebot a vu
I have lips his from commandment a where

זיך נישט אָפּגעקערט ;
opgekert nisht zich
turned away not self

I have treasured the words of His mouth more than my appointed portion.

מער ווי מײַן אויסקומעניש האָב איך געהיט די
di gehit ich hob oiskumenish main vi mer
the kept I have subsistence my than more

ווערטער פֿון זײַן מויל .
moil zain fun verter
mouth his from words

[13] But He stands alone, and who can turn Him?

יג אָבער ער האַלט זיך בײַ איינס, און ווער קען אים אָפּהאַלטן?
ophaltn im ken ver un eins bai zich halt er ober
hold back him can who and one to self holds he but

And what His nefesh desireth, even that He doeth.

און זײַן זעל באַגערט, און ער טוט .
tut er un bagert zel zain un
does he and desires soul his and

[14] For He accomplisheth the thing that is appointed for me;

יד יאָ , ער וועט אויספֿירן וואָס מיר איז באַשערט,
bashert iz mir vos oisfirn vet er yo
destined is to me what carry out will he yes

and rabbot *(many)* such things are with Him.

און פֿיל אַזוינס איז נאָך דאָ ביי אים.
im bai do noch iz azoins fil un
him with here still are such things many and

[15] Al-ken *(therefore)* am I troubled at His presence;

טו דערום בין איך דערשראָקן פֿאַר אים;
im far dershrokn ich bin derum
him before terrified I am therefore

when I consider, I am afraid of Him.

איך באַטראַכט, און האָב מורא פֿאַר אים.
im far moire hob un batracht ich
him before fear have and consider I

[16] For El maketh my lev dejected,

טז און אֵל האָט שלאַף געמאַכט מײַן האַרץ,
harts main gemacht shlof hot El un
heart my made feeble has G-d and

and Shaddai troubleth me,

און שַׁדַּי האָט מיך אײַנגעשראָקן.
aingeshrokn mich hot Shaddai un
intimidate me has Shaddai and

[17] Because I was not cut off from before the choshech,

יז ווָאַרעם איך בין נישט אויסגעמעקט געוואָרן
gevorn oisgemekt nisht bin ich vorem
become blotted out not am I because

פֿון דעם חושך ,
choishech dem fun
darkness the from

neither hath He hidden deep darkness from my face.

און פֿאַר מײַן פּנים האָט פֿאַרדעקט אַ פֿינצטערניש.
fintsternish a fardekt hot ponem main far un
darkness a covered has face my in front of and

24 Why are times [for judgment]

כד פֿאַר וואָס זײַנען נישט אָפּגעלייגט
opgeleigt nisht zainen vos far
appointed not are what for

from Shaddai not kept,

פֿון שַׁדַּי באַשטימטע צײַטן ,
tsaitn bashtimte Shaddai fun
times fixed Shaddai from

and why do those who have da'as of him not see his yamim *(days [of assize])*?

און די וואָס קענען אים, זעען נישט זײַנע טעג ?
teg zaine nisht zeen im kenen vos di un
days his not see him know who the ones and

[2] Some move the boundary stones;

ב גרענעצן פֿאַררוקט מען,
men farrukt grenetsn
one moves boundaries

they steal edar, and pasture them.

אַ סטאַדע גזלט מען און מע פֿיטערט.
fitert me un men gazlt stade a
pastures one and one robs flock a

[3] They drive away the chamor of the yetomim,

ג דעם אייזל פֿון יתומים פֿירט מען אַוועק,
avek men firt yesoimim fun eizl dem
away one lead fatherless of donkey the

they take the ox of the almanah for a pledge.

מע נעמט אין משכון דעם אָקס פֿון דער אַלמנה.
almone der fun oks dem meshkun in nemt me
widow the of ox the pledge in takes one

[4] They thrust the needy out of the derech;

ד מע שטויסט אַראָפּ אביונים פֿון וועג,
veg fun evyonim arop shtoist me
the road from the poor down pushes one

the poor of the eretz needs hide themselves together.

באַהאַלטן מוזען זיך אַלע אָרימע פֿון לאַנד.
land fun orime ale zich muzen bahaltn
the land of afflicted all selves must to hide

[5] Look, as wild donkeys in the midbar go they forth to their work;

ה זע, ווי ווילדע אייזלען אין מדבר,
midber in eizlen vilde vi ze
wilderness in donkeys wild like behold

foraging for teref *(nourishment)*;

גייען זיי אַרויס צו זייער אַרבעט, זוכנדיק שפּײַז;
shpaiz zuchendik arbet zeyer tsu arois zei geyen
food seeking work their to out they go

the wilderness yieldeth lechem for them and for their na'arim.

די סטעפּ גיט אים ברויט פֿאַר די קינדער.
kinder di far broit im git step di
children the for bread him gives steppe the

[6] They reap every one his fodder in the sadeh,

ו אויפֿן פֿעלד שניידן זיי זײַן פֿוטער,
futer zain zei shnaidn feld oifn
feed his they reap field in the

and they glean the kerem of the resha'im.

און דעם ווײַנגאָרטן פֿון רשע קלײַבן זיי אָפּ.
op zei klaibn roshe fun vaingorten dem un
off they gather the wicked of vineyard the and

[7] They spend the night arom *(naked)* without levush *(clothing)*,

ז נאַקעט נעכטיקן זיי, אָן אַ מלבוש
malbesh a on zei nechtikn naket
garment a without they spend the night naked

they have no covering in the cold.

און אָן אַ צודעק פֿון קעלט.
kelt fun tsudek a on un
cold from covering a without and

[8] They are wet with the rain of the harim,

ח פֿון דעם רעגנגוס פֿון די בערג, וועלן זיי דורכגענעצט
durchgenetst zei vern berg di fun regngus dem fun
soaked through they become mountains the of rainstorm the from

and embrace the tzur for want of a shelter.

און אָן אַ שיצונג טוליען זיך צום פֿעלדז.
feldz tsum zich zei tulien shitsung a on un
rock to the selves they cling shelter a without and

[9] They pluck the yatom from the breast,

ט מע רויבט פֿון דער ברוסט דעם יתום,
yosem dem brust der fun roibt me
fatherless the breast the from robs one

and seize the oni for debt.

און ביים אָרעמאַן נעמט מען אַ משכון.
meshkun a men nemt oreman baim un
pledge a one takes poor person from the and

[10] They cause him to go arom without levush,

י נאַקעט גייען זיי, אָן אַ מלבוש,
malbesh a on zei geyen naket
garment a without they go naked

and they take away the omer *(sheaf)* from the hungry;

אוֹן זיי נעמען פֿון די הונגעריקע זייערע געטרייד גאַרבן .
garbn getreid zeyere hungerike di fun nemen zei un
sheaves grain their the hungry the from take they and

11 Which crush olives within their walls,

יא צווישן די מויערן פֿון יענע , פּרעסן זיי אייל;
eil zei presen yene fun moiern di tsvishn
oil they press those of walls the between

and tread their winepresses, yet suffer thirst.

קעלטערס טרעטן זיי אוֹן זיַינען דאָרשטיק.
dorshtik zainen un zei tretn kelters
thirsty are and they tread winepresses

12 Men groan from out of the Ir,

יב פֿון שטאָט קרעכצן די מענטשן ,
mentshn di krechtsn shtot fun
men the groan the city from

and the nefesh of the chalalim *(wounded ones)* crieth out,

אוֹן די זעל פֿון גוססע שרייט ,
shrait gusse fun zel di un
cries out the dying one of soul the and

yet Eloah chargeth not tiflah *(folly)* to them.

אוֹן אֱלוֹהַּ מאַכט נישט קיין פֿאָרווורף .
forvurf kein nisht macht Eloah un
accusation any not makes G-d and

13 They are of those that are moredei ohr;

יג זיי זיַינען ווידערשפּעניקער אָן ליכט ,
licht on vidershpeniker zainen zei
the light against rebellious are they

they know not the ways thereof,

זיי קענען נישט זיַינע וועגן ,
vegen zaine nisht kenen zei
ways his not know they

nor abide in the paths thereof.

אוֹן ווייַלן נישט אויף זיַינע שטעגן.
shtegn zaine oif nisht vailn un
paths his on not they dwell and

14 The rotzeach rising with the daylight

יד מיטן שיַין שטייט אויף דער מערדער ,
merder der oif shteit shain mitn
murderer the up stands brightness with the

killeth the oni and needy,

צו טייטן דעם אָרעמאַן אוֹן דעם אבֿיון ;
evyon dem un oreman dem teitn tsu
needy the and poor person the to kill to

and in the lailah is like a ganav.

אוֹן בייַ נאַכט איז ער ווי אַ גנבֿ .
ganev a vi er iz nacht bai un
thief a like he is night by and

15 The eye also of the no'ef is shomer, watching for the dusk's twilight,

טו אוֹן דאָס אויג פֿון נואף וואַרט אויף פֿאַרנאַכט,
farnacht oif vort noyef fun oig dos un
twilight for waits the adulterer of eye the and

saying, No eye shall see me,

אַזוי צו זאָגן : מיך וועט נישט אָנזען אַן אויג;
oig an onzen nisht vet mich zogn tsu azoi
eye an see not will me say to so

and puts something to hide his face.

אוֹן אַ צודעק אויפֿן פּנים טוט ער אָן.
on er tut ponem oifn tsudek a un
on he puts face on the covering a and

16 In the choshech they dig through batim *(houses)*;

טז זיי גראָבן אונטער אין דער פֿינצטער הייַזער ,
haizer fintster der in unter grobn zei
houses dark the in under dig they

in the daytime they shut themselves in;

בייַ טאָג פֿאַרשליסן זיי זיך אייַן;
ain zich zei farshlisn tog bai
in selves they shut day by

they have no da'as of the ohr.

זיי ווייסן נישט פֿון ליכטיקייט,
lichtikeit fun nisht veisn zei
light of the not know they

17 For the boker is to them even as the tzalmavet;

יז וואָרעם ביי זיי אַלעמען איז טויטשאָטן פֿרימאָרגן,
frimorgn toitshotn iz alemen zei bai vorem
morning shadow of death is all them with for

they are friends with the terrors of tzalmavet.

ווייל זיי זיַנען באַקאַנט מיט די שרעקענישן
shrekenishn di mit bakant zainen zei vail
terrors the with familiar are they because

פֿון טויטשאָטן .
toitshotn fun
shadow of death of the

18 Swiftly vanishing is he on the surface of the mayim;

יח ער גייט ליַיכט אַוועק אויפֿן וואַסער;
vaser oifn avek laicht geit er
water on the away lightly goes he

their chelek is cursed in ha'aretz;

פֿאַרשאָלטן איז זייער חלק אויף דער ערד ;
erd der oif chelek zeyer iz farsholten
earth the on portion their is cursed

he turneth no more in the derech of the kramim *(vineyards)*.

ער פֿאַרקערט נישט אויפֿן וועג פֿון ווייַנגערטנער.
vaingertner fun veg oifn nisht farkert er
vineyards of way on the not turns he

19 Drought and heat consume the snow waters;

יט טריקענישׁ און היץ רויבן אַוועק שנייוואַסער;
shneivaser avek roibn hits un trikenish
snow water away rob heat and dryness

so doth Sheol those which have sinned.

און שְׁאוֹל – די וואָס האָבן געזינדיקט.
gezindikt hobn vos di Sheol un
sinned have who are the ones Sheol and

20 The rechem *(womb)* shall forget him;

כ דער טראָכט פֿאַרגעסט אָן אים,
im on fargest tracht der
him on forgets womb the

the worm shall feast on him;

דער וואָרעם לאָבט זיך מיט אים,
im mit zich lobt vorem der
him with self relishes worm the

he shall be no more remembered;

ער ווערט מער נישט געדאַכט ;
gedacht nisht mer vert er
remembered not more shall be he

and wickedness shall be broken like an etz.

און צעבראָכן ווי אַ האָלץ ווערט אומגערעכטיקייט.
umgerechtikeit vert holts a vi tsebrochn un
unrighteousness shall be wood a like broken and

21 He plundereth the barren that beareth not;

כא ער חבֿרט זיך מיט דער עקרה וואָס געבערט נישט;
nisht gebert vos akore der mit zich chavert er
not gives birth who barren the with self associates he

and doeth not good to the almanah.

און די אַלמנה באַגיטיקט ער נישט.
nisht er bagitikt almone di un
not he does do good widow the and

22 He drags away also the mighty with his ko'ach;

כב און ער שלעפּט אַראָפּ די מאַכטיקע מיט זיַין כּוֹח ;
koiech zain mit machtike di arop shlept er un
strength his with mighty the down pulls he and

he riseth up, and no man is sure of life.

ער שטייט אויף, און מע איז נישט זיכער מיטן לעבן.
lebn mitn zicher nisht iz me un oif shteit er
life with the secure not is one and up stands he

23 Though it be given him to be in safety, and he be sustained,

כג לאָזט אים אין זיכערקייט, ער זאָל זיך אָנלענען,
onlenen zich zol er zicherkeit in im lozt
lean self shall he security in him let

yet His eynayim are upon their ways.

אָבער זיַנע אויגן זיַנען אויף זייערע וועגן .
vegen zeyere oif zainen oign zaine ober
ways their on are eyes his but

[24] They are exalted me'at *(for a little while)*,

כד זיי ווערן דערהויבן אַ ווײַלע, און שוין זײַנען זיי נישטאָ ;
nishto zei zainen shoin un vaile a derhoibn vern zei
not there they are already and while a exalted become they

then they are no more and are withered and snatched away like all others,

יאָ , זיי ווערן דערנידערט , ווי אַלע ווערן
vern ale vi dernidert vern zei yo
become all as brought low become they yes

זיי איינגעזאַמלט,
aingezamlt zei
gathered they

and cut off like the tops of the ears of grain.

און ווי אַ שפּיץ זאַנג ווערן זיי אָפּגעשניטן .
opgeshnitn zei vern zang shpits a vi un
cut off they become wheat head of a as and

[25] And if it be not so, who will charge me with lying,

כה און אויב נישט אַזוי, דען , ווער ווייל מיר אָפּלייקענען,
opleikenen mir vil ver den azoi nisht oib un
to refute me wants who then so not if and

and make my milah *(word)* worth nothing?

און מאַכן צו נישט מײַן וואָרט?
vort main nisht tsu machn un
word my nothing into to make and

25 כה

Then answered Bildad the Shuchi, and said,

האָט געענטפֿערט בִלדַד דער שוחי , און האָט
hot un Shuchi der Bildad geentfert hot
has and Shuchi the Bildad answered has

געזאָגט:
gezogt
said

[2] Dominion and pachad are with Him,

ב געוואלטיקייט און פַּאָרכטיקייט זײַנען ביַי אים;
im bai zainen forchtikeit un geveltikeit
him with are terror and dominion

oseh shalom bimromav.

ער שאַפֿט שלום אין זײַנע הייכן .
heichn zaine in sholem shaft er
heights his in peace procures he

[3] Is there any number of His armies?

ג איז דאָ אַ צאָל צו זײַנע מחנות ?
machnus zaine tsu tsol a do iz
legions his to number a there is

And upon whom doth not His ohr arise?

און אויף וועמען גייט נישט אויף זײַן ליכט?
licht zain oif nisht geit vemen oif un
light his up not goes whom upon and

[4] Mah yitzdak Enosh im El

ד און ווי קען דען אַ מענטש גערעכט זײַן מיט אֵל ?
El mit zain gerecht mentsh a den ken vi un
G-d with be righteous man a then can how and

Or how can he be clean that is born of isha?

און ווי קען ריין זײַן אַ געבאָרענער פֿון אַ פֿרוי ?
froi a fun geborener a zain rein ken vi un
woman a of one born a be pure can how and

[5] If even the yarei'ach shineth not,

ה זע , אַזש די לבֿנה איז נישט העל ,
hel nisht iz levone di azh ze
bright not is moon the even behold

yea, the kokhavim are not pure in His sight,

און די שטערן זײַנען נישט ריין אין זײַנע אויגן,
oign zaine in rein nisht zainen shtern di un
eyes his in pure not are stars the and

[6] How much less enosh, that is a maggot?

ו היַינט ווי שוין אַ מענטש אַ ווואָרעם,
vorem a mentsh a shoin vi haint
worm a man a already how much more now

And the ben adam, which is a tola'at *(worm)*?

און אַ מענטשנקינד אַ מילב?
milb a mentshnkind a un
mite a son of man a and

26

But Iyov answered and said,

כו

האָט געענטפֿערט אִיובֿ, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] How hast thou helped him
that is without ko'ach?

ב ווי האָסטו געהאָלפֿן דעם וואָס
vos dem geholfn hostu vi
which is the one helped have you how

אָן כּוח !
koiech on
strength without

How savest thou the zero'a *(arm)*
that hath no oz *(strength)*?

ביַיגעשטאַנען דעם אָרעם אָן מאַכט!
macht on orem dem baigeshtanen
power without arm the stood by

[3] How hast thou counseled him
that hath no chochmah?

ג ווי האָסטו געעצהט דעם וואָס אָן חכמה ,
chochme on vos dem geeitset hostu vi
wisdom without which is the one advised have you how

And how hast thou plentifully
declared the tushiyyah?

און קלוגשאַפֿט אַ סך געלאָזט ווייסן !
visen gelozt sach a klugshaft un
know let lot a wisdom and

[4] To whom hast thou uttered words?

ד מיט וועמעס הילף האָסטו געזאָגט די ווערטער?
verter di gezogt hostu hilf vemes mit
words these said have you help whose with

And whose neshamah came
from thee?

און וועמעס אָטעם איז אַרויסגעגאַנגען פֿון דיר ?
dir fun aroisgegangen iz otem vemes un
you(SG) from gone out is breath whose and

[5] Dead things tremble from
under the mayim,

ה די מתים ציטערן ,
tsiteren meisim di
tremble dead the

and the inhabitants thereof.

די וואַסערן פֿון אונטן מיט זייערע באַווינער .
bavoiner zeyere mit unten fun vasern di
inhabitants their with below from waters the

[6] Sheol is naked before Him,

ו נאַקעט איז שְׁאוֹל פֿאַר אים,
im far Sheol iz naket
him before Sheol is naked

and Avaddon hath no cover.

און אָן אַ צודעק איז דער אָפּגרונט.
opgrunt der iz tsudek a on un
pit the is covering a without and

[7] He stretcheth out the Tzafon
over the tohu,

ז ער שפּרייט אויס דעם צפֿון איבער דעם תּוהו,
tohu dem iber tsofn dem ois shpreit er
void the over north the out spreads he

and hangeth eretz upon nothing.

ער הענגט אויף די ערד אויף גאָרנישט.
gornisht oif erd di oif hengt er
nothing on earth the up hangs he

[8] He bindeth up the mayim in
His thick clouds;

ח ער בינדט איַין די וואַסערן אין זיַינע כמאַרעס ,
chemares zaine in vasern di ain bindt er
clouds his in waters the in binds he

and the anan doeth not burst
under them.

און נישט צעפּלאַצט ווערט דער וואָלקן אונטער זיי .
zei unter volken der vert tseplatst nisht un
them under cloud the is bursts not and

[9] He covers the face of [His] kisse,

ט ער פֿאַרדעקט דעם פּנים פֿונעם טראָן ,
tron funem ponem dem fardekt er
throne of the face the covers he

and spreadeth His anan upon it.

ער פֿאַרשפּרייט זיַין וואָלקן איבער אים.
im iber volken zain farshpreit er
him over cloud his spread he

[10] He hath circled the horizon on the face of the mayim

for a boundary between ohr and choshech.

[11] The ammudim of Shomayim tremble

and are aghast at His rebuke.

[12] He divideth the yam with His ko'ach,

and by His understanding He struck down Rahav.

[13] By His Ruach He hath made fair Shomayim;

His yad hath pierced the fleeing nachash.

[14] Lo, these are but the ketzot of His ways,

but how faint the davar we hear of Him.

And the thunder of His gevurah who can understand?

י ער האָט געצירקלט אַ גרענעץ אויפֿן וואַסער,
vaser oifn grenets a getsirklt hot er
water on the boundary a circled has he

ביז צום סוף פֿון ליכט און פֿינצטערניש.
fintsternish un licht fun sof tsum biz
darkness and light of end to the until

יא די זײַלן פֿון הימל טרייסלען זיך ,
zich treislen himel fun zailn di
selves tremble heaven of pillars the

און ווערן צעטומלט פֿון זײַן אָנגעשריי .
ongeshrei zain fun tsetumlt vern un
rebuke his of confused become and

יב מיט זײַן כּוֹח צערודערט ים דעם ,
yam dem er tserudert koiech zain mit
sea the he agitates strength his with

און מיט זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט צעהאַקט רַהַב .
rahav er tsehakt farshtandikeit zain mit un
Rahav he shatters understanding his with and

יג דורך זײַן אָטעם ווערט לויטער דער הימל ;
himel der loiter vert otem zain durch
heaven the clears shall be breath his by

זײַן האַנט האָט אַריַינגעשטאָכט די לויפֿיקע שלאַנג .
shlang loifike di araingeshtocht hot hant zain
serpent fleeing the pierced has hand his

יד זע , דאָס זײַנען טייל פֿון זײַנע ווענ ;
vegen zaine fun teil zainen dos ze
ways his of a part are these behold

און וואָס פֿאַר אַ קליין מורמל הערן מיר פֿון אים!
im fun mir hern murml klein a far vos un
him from we hear murmur small a for what and

אָבער דעם דונער פֿון זײַנע גבֿורות ווער
ver gevuros zaine fun duner dem ober
who mighty acts his of thunder the but

קען פֿאַרשטיין ?
farshtein ken
understand can

כז

27 Moreover Iyov continued his mashal, and said:

און אִיּוֹב האָט ווידער אויפֿגעהויבן זײַן געריידט, און האָט
hot un gereid zain oifgehoibn vider hot Iyov un
has and speech his lifted up again has Iyov and

געזאָגט:
gezogt
said

[2] As El liveth, Who hath taken away my mishpat,

and Shaddai, Who hath saddened my nefesh;

[3] All the while my neshamah is in me,

and the ruach of Eloah is in my nostrils,

ב אַזוי ווי עס לעבט אֵל וואָס האָט צוגענומען מײַן רעכט,
recht main tsugenumen hot vos El lebt es vi azoi
right my taken away has who G-d lives it as so

און דער פֿון שַׁדַי וואָס האָט פֿאַרביטערט מײַן זעל ,
zel main farbitert hot vos Shaddai fun der un
soul my made bitter has who Shaddai of the one and

ג אַז אויב כּל-זמן מײַן אָטעם איז אין מיר,
mir in iz otem main kol-zman oib az
me in is breath my as long as if that

און דער הויך פֿון אֱלוֹהַּ אין מײַן נאָז ,
noz main in Eloah fun hoich der un
nose my in G-d of breath the and

[4] My lips shall not speak falsehood,

ד אויב מײַנע ליפֿן וועלן רעדן אומרעכט,
umrecht redn veln lipn maine oib
injustice speak will lips my if

nor my leshon utter deceit.

און אויב מײַן צונג וועט אַרויסלאָזן באַטרוג!
batrug aroislozn vet tsung main oib un
deceit let out will tongue my if and

[5] Far be it from me I should justify you;

ה חלילה מיר, אַז איך זאָל אײַך געבן גערעכט!
gerecht gebn aich zol ich az mir cholile
right give you shall I that me far be it from

till I die I will not remove

ביז איך וועל אויסגיין וועל איך נישט לאָזן אָפּנעמען
opnemen lozn nisht ich vel oisgein vel ich biz
be taken away let not I will go out will I until

mine tom *(integrity)* from me.

מײַן ערלעכקייט פֿון מיר.
mir fun erlechkeit main
me from integrity my

[6] My tzedakah I hold fast, and will not let it go;

ו אָן מײַן גערעכטיקייט האַלט איך זיך און וועל זי נישט אָפּלאָזן;
oplozen nisht zi vel un zich ich halt gerechtikeit main on
let go not it will and self I hold righteousness my on

my lev shall not reproach for any of my days.

מײַן האַרץ האָט פֿון מײַן לעבטאָג אָן מיר נישט פֿאַרצוווײַפֿלט.
fortsuvarfn nisht mir on lebtog main fun hot harts main
to reproach not me on life-day my from has heart my

[7] Let mine enemy be as the rasha *(evildoer)*,

ז זאָל וועלן פֿון מײַן פֿײַנט ווי פֿון רשע ,
roshe fun vi faint main fun vern zol
the wicked of as enemy my of become let

and he that riseth up against me as unrighteous.

און פֿון מײַן קעגנשטייער ווי פֿון דעם פֿאַרברעכער!
farbrecher dem fun vi kegnshteyer main fun un
rebellious the of as adversary my of and

[8] For what is the tikveh *(hope)* of the chanef *(hypocrite, g-dless)*, when He is cut off,

ח ווארעם וואָס איז די האָפֿענונג פֿון דעם זינדיקן ,
zindikn dem fun hofenung di iz vos vorem
sinner the of hope the is what for

אַז ער האָוועט ,
havet er az
gets gain he when

when Eloah taketh away, his nefesh?

אויב אֱלוֹהַּ נעמט אַוועק זײַן זעל?
zel zain avek nemt Eloah oib
soul his away takes G-d if

[9] Will El hear his cry

ט וועט אֵל הערן זײַן געשרײַ,
geshrei zain hern El vet
cry his hear G-d will

when tzarah cometh upon him?

אַז אויף אים וועט קומען אַ צרה ?
tsore a kumen vet im oif az
trouble a come will him upon when

[10] Will he delight himself in Shaddai?

י צי קען ער זיך קוויקן מיטן פֿון שַׁדַּי ,
Shaddai fun mitn kvikn zich er ken tsi
Shaddai of with delight self he can or

Will he always call upon Eloah?

רופֿן צו אֱלוֹהַּ אין יעטוועדער צײַט?
tsait yetveder in Eloah tsu rufn
time every in G-d to to call

[11] I will teach you concerning the yad El;

יא איך וועל אײַך לערנען וועגן דער האַנט פֿון אֵל ,
El fun hant der vegen lernen aich vel ich
G-d of hand the concerning teach you will I

that which is with Shaddai will I not conceal.

וואָס איז ביים פֿון שַׁדַּי וועל איך נישט פֿאַרהוילן.
farhoiln nisht ich vel Shaddai fun baim iz vos
hide not I will Shaddai of with the is what

[12] Hen *(behold)*, all ye yourselves have seen it;

why then are ye thus altogether vain?

יב אָט האָט איר אַלע געזען ,
gezen ale ir hot ot
seen all you have behold

און פַאר וואָס דען פלוידערט איר נישטיקס ?
nishtiks ir ploidert den vos far un
worthless things you you chatter then what for and

[13] This is the chelek *(lot)* of the adam rasha with El and the nachalah of oppressors,

יג דאָס איז דער חלק פון דעם שלעכטן
shlechtn dem fun chelek der iz dos
wicked the of portion the is this

מענטשן בייַ אֵל ,
El bai mentshn
G-d at men

which they shall receive from Shaddai.

און די אַרב וואָס די געוואַלטטוער
gevalttuer di vos arav di un
oppressors the which inheritance the and

קריגן פון שַדַי .
Shaddai fun krign
Shaddai from get

[14] If his banim be multiplied, it is for the cherev,

יד אויב זיַינע קינדער מערן זיך , איז דאָס
dos iz zich mern kinder zaine oib
this it is selves multiply children his if

פַאר שוועדד,
shverd faran
sword for the

and his offspring shall not have lechem enough.

און זיַינע שפּראָצן וועלן נישט האָבן ברויט צו זאַט .
zat tsu broit hobn nisht veln shprotsn zaine un
satiety to bread have not will offspring his and

[15] Those that survive him shall be buried in mavet,

טו די וואָס בלייַבן פון אים וועלן פון פּעסט
pest fun veln im fun blaibn vos di
plague of will him of remain who the ones

באַגראָבן ווערן ,
vern bagrobn
become buried

and his almanot shall not weep.

און זיַינע אַלמנות וועלן צו מאָל נישט באַווייַנען.
baveinen nisht mol tsu veln almones zaine un
mourn not once even will widows his and

[16] Though he heap up kesef as the aphar,

טז אַז ער זאָל אָנזאַמלען ווי שטויב זילבער,
zilber shtoib vi onzamlen zol er az
silver dust like gather shall he if

and pile up raiment as the clay,

און ווי ליים אָנגרייטן מלבושים ,
malbushem ongreitn leim vi un
garments prepare clay like and

[17] He may prepare it, but the tzaddik shall put it on,

יז וועט ער אָנגרייטן, און דער גערעכטער וועט אָנטאָן,
onton vet gerechter der un ongreitn er vet
put on will righteous the and prepare he will

and the innocent shall divide the kesef.

און מיטן זילבער וועלן די אומשולדיקע זיך טיילן.
teiln zich umshuldike di veln zilber mitn un
share selves innocent the will silver with the and

[18] He buildeth his bais as a moth,

יח ער בויט ווי אַ מאָיל זיַין הויז ,
hoiz zain moil a vi boit er
house his moth a like builds he

and as a sukkah that the watchman maketh.

און ווי אַ בייַדל וואָס דער וועכטער מאַכט.
macht vechter der vos baidl a vi un
makes watchman the which booth a like and

[19] The oisher *(rich man)* shall lie down, but he shall do so no more;

יט עֶר לייגט זיך אַן עושר , און שוין איז
iz shoin un oysher an zich leigt er
is already and rich man a self lies down he

נישטאָ וואָס אויפֿצוקלײַבן,
oiftsuklaibn vos nishto
to gather up what not there

he openeth his eyes, and he is not.

ער עפֿנט זײַנע אויגן, און עס איז נישטאָ .
nishto iz es un oign zaine efent er
not there is it and eyes his opens he

[20] Terrors take hold on him as a flood,

כ ווי וואַסערן יאָגן אים אָן שרעקענישן ,
shrekenishn on im yogn vasern vi
terrors on him pursue waters as

a tempest stealeth him away in the lailah.

איבער נאַכט גנבֿעט אים אַוועק אַ שטורעם.
shturem a avek im ganvet nacht iber
storm a away him steals night over

[21] The east wind carrieth him away,

כא דער מזרח-ווינט הייבט אים אויף, אַז ער מוז גיין ,
gein muz er az oif im heibt mizrech-vint der
go must he that up him raises east wind the

and he departeth as a storm hurleth him forth from his makom.

און ער שטורעמט אים אַוועק פֿון זײַן אָרט .
ort zain fun avek im shturemt er un
place his from away him storms it and

[22] For it will hurl against him, without sparing;

כב און ער שלײַדערט אויף אים און דערבאַרעמט זיך נישט;
nisht zich derbaremt un im oif shlaidert er un
not self has compassion and him upon hurls it and

he desperately flees from its yad.

לויפֿנדיק וואָלט ער אַנטלאָפֿן פֿון זײַן האַנט.
hant zain fun antlofn er volt loifndik
hand its from flee he would running

[23] Men shall clap their hands at him,

כג מע פּאַטשט איבער אים די הענט ,
hent di im iber patsht me
hands the him over slaps one

and shall hiss him away from his makom.

און מע שמוצערט אויף אים פֿון זײַן אָרט .
ort zain fun im oif shmutsert me un
place his from him on hisses one and

28 Surely there is a mine for the kesef,

כח יאָ , פֿאַראַן אַ גרעבערײַ פֿאַר זילבער,
zilber far greberai a faran yo
silver for mine a there is indeed

and a makom for zahav where they refine it.

און אַן אָרט וווּ גאָלד טוט מען לײַטערן.
laitern men tut gold vu ort an un
refine one does gold where place a and

[2] Barzel *(iron)* is taken out of aphar,

ב אײַזן ווערט פֿון דער ערד גענומען ,
genumen erd der fun vert aizn
taken earth the from is iron

and nechoshet is smelted out of the even *(stone, ore)*.

און פֿון שטיין שמעלצט מען קופּער .
kuper men shmeltst shtein fun un
copper one smelts stone from and

[3] He setteth a ketz to choshech,

ג דער מענטש מאַכט אַ סוף צו פֿינצטערניש,
fintsternish tsu sof a macht mentsh der
darkness to end an makes man the

and searcheth out all extremities,

און ביז יעטוועדער עק פֿאָרשט ער אויס
ois er forsht ek yetveder biz un
out he probes end every unto and

the even *(ore)* of darkness and tzalmavet.

שטיינער פֿון פֿינצטערניש און טויטשאָטן .
toitshotn un fintsternish fun shteiner
shadow of death and darkness of stones

[4] He cuts out a shaft down far from the inhabitant;

ד ער ברעבט אַ שאַבט ווײַט פֿון אַ באַווויינער ;
bavoiner a fun vait shacht a brecht er
inhabitant a from far shaft a breaks he

forgotten of the regel,

פֿאַרגעסן פֿון אַ פֿאַרבײַגיײערס פֿוס;
fus farbaigeyers a fun fargesen
foot passerby's a of forgotten

they dangle, suspended, away from enosh.

אָפּגעצערט, ווײַט פֿון מענטשן וואַנדערן זיי .
zei vandern mentshn fun vait opgetsert
they go men from far worn away

[5] As for eretz, out of it cometh lechem,

ה די ערד , פֿון איר קומט אַרויס ברויט,
broit arois kumt ir fun erd di
bread forth comes it from earth the

and under it is transformed as by eish.

אָבער אונטער איר איז איבערגעקערט ווי פֿון פֿײַער.
faier fun vi ibergekert iz ir unter ober
fire of as if overturned is it under but

[6] The stones of it are the makom of the sapphire,

ו דער אָרט פֿון סאַפֿיר זײַנען אירע שטיינער,
shteiner ire zainen safir fun ort der
stones its are sapphire of place the

and it hath ore of zahav.

און שטויבן פֿון גאָלד זײַנען דערין .
derin zainen gold fun shtoibn un
therein are gold of dust particles and

[7] There is a hidden path of which no bird of prey has da'as,

ז דעם שטעג, אים ווייס נישט קיין רויבפֿויגל ,
roibfoigl kein nisht veis im shteg dem
bird of prey any not knows it path the

and which the falcon's eye hath not seen.

און נישט אָנגעקוקט האָט אים דאָס אויג פֿון אַ פֿאַלק.
falk a fun oig dos im hot ongekukt nisht un
falcon a of eye the it has looked at not and

[8] The proud beasts have not trodden it,

ח נישט באַטרעטן האָבן אים חיות שטאָלצע,
shtoltse chayes im hobn batretn nisht
proud beasts it have trod not

nor the shachal *(lion's cub)* passed over it.

נישט געשפּרייזט האָט אויף אים דער לייב.
leib der im oif hot geshpraizt nisht
lion the it upon has strode not

[9] He [the miner] putteth forth his yad upon the rock;

ט צום קיזלשטיין שטרעקט ער אויס זײַן האַנט,
hant zain ois er shtrekt kizlshtein tsum
hand his out he stretches flinty rock to the

he upturneth the mountains by the shoresh.

ער קערט אום פֿון וואָרצל די בערג .
berg di vortsel fun um kert er
mountains the the root from back turns he

[10] He cutteth out channels through the tzurot *(rocks)*,

י אין פֿעלדזן האַקט ער גראָבנס,
grobns er hakt feldzn in
ravines he cuts rocks in

and his eye seeth every precious thing.

און אַל דאָס טײַערסטע קוקט אָן זײַן אויג.
oig zain on kukt taierste dos al un
eye his on look most precious the all and

[11] He dams up the streams from flowing,

יא פֿלוסן פֿאַרבינדט ער נישט צו רינען,
rinen tsu nisht er farbindt flusn
flow to not he binds up streams

and the thing that is hidden bringeth he forth to ohr.

און פֿאַרבאָרגנס ברענגט ער אַרויס אין ליכט.
licht in arois er brengt farborgns un
light into out he bring hidden things and

[12] But where shall chochmah be found?

יב אָבער די חכמה פֿון וואַנען קען געפֿונען ווערן,
vern gefunen ken vanen fun chochme di ober
be found can where from wisdom the but

And where is the makom binah?	און וווּ איז דער אָרט פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט?	*farshtandikeit fun ort der iz vu un* understanding of place the is where and
13 Enosh knoweth not the price thereof;	ג קיין מענטש וויים נישט איר ווערדע,	*verde ir nisht veis mentsh kein* value its not knows man any
neither is it found in the Eretz HaChayyim.	און זי געפֿינט זיך נישט אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע.	*lebedike di fun land in nisht zich gefint zi un* living the of the land in not self finds it and
14 The tehom *(abyss)* saith, It is not in me;	ד דער תּהום זאָגט : נישט אין מיר;	*mir in nisht zogt tehom der* me in not declares deep the
and the yam saith, It is not with me.	און דער ים זאָגט : נישט בײַ מיר.	*mir bai nisht zogt yam der un* me with not declares sea the and
15 It cannot be gotten in exchange for fine gold,	ט פֿאַר איר קען נישט געגעבן ווערן פֿײַנגאָלד,	*faingold vern gegebn nisht ken ir far* fine gold be given not can it for
neither shall kesef be weighed for the price thereof.	און זילבער קען נישט געווויגן ווערן פֿאַר איר מקח .	*mekch ir far vern gevoign nisht ken zilber un* price its for be weighed not can silver and
16 It cannot be valued with the fine gold of Ophir,	ט זי קען נישט אָפּגעשאַצט ווערן מיט אוֹפֿיר-גאָלד ,	*Ofir-gold mit vern opgeshatst nisht ken zi* gold of Ophir with be valued not can it
with the precious onyx, or the sapphire.	מיט טײַערן אָניקל און סאַפּירשטיין.	*sapirshtein un onikl taiern mit* sapphire and onyx precious with
17 The zahav and the crystal cannot equal it,	יז גלאָז און גלאָז זײַנען נישט איר גלײַכן ,	*glaichn ir nisht zainen glaz un gold* like its not are glass and gold
and the exchange of it shall not be for the jewel of gold.	און כּלים פֿון גינגאָלד איר אויסבײַט .	*oisbait ir gingold fun keilim un* exchange its pure gold of vessels and
18 Nor shall mention be made of coral or crystal,	יח אַבנים טובֿות און קריסטאַל דאַרפֿן נישט דערמאָנט ווערן ,	*vern dermont nisht darfn kristol un toivus avnim* become remembered not need crystal and precious stones
for the price of chochmah is above pearls.	און מער פֿון קאָרעלן איז דער באַטרעף פֿון חכמה .	*chochme fun batref der iz kareln fun mer un* wisdom of price the is coral than more and
19 The chrysolite of Ethiopia shall not equal it,	יט טאָפּאַז פֿון כּוש איז נישט איר גלײַכן ,	*glaichn ir nisht iz Kush fun tafaz* like its not is Kush of topaz
neither shall it be valued with tahor gold.	מיט ריינעם גאָלד קען זי נישט אָפּגעשאַצט ווערן .	*vern opgeshatst nisht zi ken gold reinem mit* become valued not it can gold pure with
20 From where then cometh chochmah?	כ טאָ פֿון וואַנען קומט די חכמה ?	*chochme di kumt vanen fun to* wisdom the comes where from then
And where is the makom binah?	און וווּ איז דער אָרט פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט?	*farshtandikeit fun ort der iz vu un* understanding of place the is where and
21 Seeing it is hidden from the eyes of kol chai,	כא אַז זי איז פֿאַרהוילן פֿון די אויגן פֿון יעטוועדער לעבעדיקן ,	*lebedikn yetveder fun oign di fun farhoiln iz zi az* living being every of eyes the from concealed is it that

and concealed from the oph HaShomayim.

אוּן פֿוּן פֿוֹיגל פֿוּן הימל איז זי פֿאַרבאָרגן.
farborgen zi iz himel fun foigel fun un
hidden it is heaven of the bird of and

22 Abaddon and Mavet say,

כב אונטערגאַנג אוּן טויט זאָגן:
zogn toit un untergang
say death and destruction

We have heard a rumor thereof with our ears.

מיט אונדזערע אויערן האָבן מיר געהערט איר הערונג.
herung ir gehert mir hobn oiern undzere mit
fame its heard we have ears our with

23 Elohim understandeth the way to it,

כג אלקים פֿאַרשטייט איר ווענ,
veg ir farshteit Elokim
way its understands G-d

and He knoweth the makom thereof.

אוּן ער ווייס איר אָרט.
ort ir veis er un
place its knows he and

24 For He looketh to the ketzot ha'aretz,

כד וואָרעם ער קוקט ביז די עקן ערד,
erd ekn di biz kukt er vorem
of the earth ends the to looks he for

and seeth all under Shomayim.

אונטערן גאַנצן הימל זעט ער.
er zet himel gantsn untern
he sees heaven all the under

25 The weight He appointed for the ruach,

כה ווען ער האָט געמאַכט פֿאַרן ווינט אַ וואָג,
vog a vint faran gemacht hot er ven
weight a wind for the made has he when

and He weigheth the mayim by measure.

אוּן וואַסערן מאַרקירט מיט אַ מאָס,
mos a mit markirt vasern un
measure a with marked waters and

26 When He made a decree for the matar,

כו ווען ער האָט געמאַכט פֿאַרן רעגן אַ געזעץ,
gezets a regn faran gemacht hot er ven
law a rain for the made has he when

and a derech for the lightning of the thunder,

אוּן אַ וועג פֿאַרן דונערגעוויטער,
dunergeviter faran veg a un
thunder bolt for the way a and

27 Az *(then)* did He see it, and declare it;

כז דענצמאָל האָט ער זי געזען אוּן זי באַרעכנט,
barechnt zi un gezen zi er hot dentsmol
reckoned it and seen it he has then

He prepared it, yea, and searched it out.

זי אויפֿגעשטעלט אוּן אויך זי אויסגעפֿאָרשט.
oisgeforsht zi oich un oifgeshtelt zi
investigated it also and set up it

28 And unto adam He said,

כח אוּן ער האָט געזאָגט צום מענטשן:
mentshn tsum gezogt hot er un
man to the said has he and

See, the Yirat Adonoi, that is chochmah,

זע, מורא פֿאַר אֲדֹנָי דאָס איז חכמה,
chochme iz dos Adonoi far moire ze
wisdom is this Adonoi before fear behold

and to depart from rah is binah.

אוּן זיך אָפּקערן פֿון שלעכטס איז פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit iz shlechts fun opkeren zich un
understanding is evil from to turn away oneself and

29 כט

Moreover Iyov continued his mashal,

אוּן אִיּוֹב האָט ווידער אויפֿגעהויבן זײַן גערייד,
gereid zain oifgehoibn vider hot Iyov un
discourse his lifted up again has Iyov and

and said,

אוּן האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

[2] Oh that I were as in months past,

ב וְוער מאַכט מיך אַזוי ווי אין די חדשים פֿון אַ מאָל ,
mol a fun chodeshim di in vi azoi mich macht ver
long ago a of months the in as just me makes who

as in the days when Eloah was shomer over me;

ווי אין די טעג וואָס אֱלוֹהַּ האָט מיך אָפּגעהיט!
opgehit mich hot Eloah vos teg di in vi
guarded me has G-d that days the in like

[3] When His ner *(lamp)* shined upon my rosh,

ג וועַן זײַן ליכט האָט געשײַנט איבער מײַן קאָפּ,
kop main iber geshaint hot licht zain ven
head my over shone has light his when

and when by His ohr I walked through choshech;

וועַן פֿאַר זײַן שײַן פֿלעג איך גיין אין דער פֿינצטער.
fintster der in gein ich fleg shain zain far ven
darkness the in go I used to light his by when

[4] As I was in the days of my prime,

ד אַזוי ווי איך בין געווען אין די טעג פֿון מײַן יוגנט ,
yugnt main fun teg di in geven bin ich vi azoi
youth my of days the in was am I as so

when the Sod Eloah *(friendship, counsel of G-d)* was over my ohel;

וועַן די פֿאַרטרויטקייט פֿון אֱלוֹהַּ איז געווען
geven iz Eloah fun fartroitkeit di ven
was is G-d of intimacy the when

אויף מײַן געצעלט;
getselt main oif
tent my on

[5] When Shaddai was yet with me,

ה וועַן שַׁדַּי איז נאָך געווען מיט מיר;
mir mit geven noch iz Shaddai ven
me with been yet is Shaddai when

when my children were around me;

רונד אַרום מיר מײַנע קינדער .
kinder maine mir arum rund
children my me about around

[6] When I washed my steps with khemah,

ו וועַן מײַנע טריט האָבן זיך געבאָדן אין שמאַנט,
shmant in gebodn zich hobn trit maine ven
cream in immersed selves have steps my when

and the tzur poured me out streams of shemen;

און דער פֿעלדז האָט בעכן מיט בײַ מיר געגאָסן אייל.
eil mit bechn mir bai gegosn hot feldz der un
oil with streams me by poured out has rock the and

[7] When I went out to the sha'ar through the city,

ז אַז איך בין אַרויסגעגאַנגען צום טויער אין שטאָט ,
shtot in toier tsum aroisgegangen bin ich az
the city in gate to gone out am I when

when I took my moshav in the rekhov!

אויפֿגעשטעלט אין מאַרק מײַן זיץ,
zits main mark in oifgeshtelt
sit my square in set up

[8] The ne'arim saw me, and stepped aside,

ח האָבן יונגעלײַט געזען און זיך באַהאַלטן,
bahaltn zich un gezen yungelait hobn
reserved selves and seen young men have

and the aged arose, and stood up.

און גרײַזן האָבן זיך אויפֿגעהויבן און געשטאַנען.
geshtanen un oifgehoibn zich hobn graizn un
stood and lifted up selves have old people and

[9] The sarim *(nobles)* refrained from talking,

ט האַרן האָבן זיך איינגעהאַלטן פֿון ווערטער,
verter fun aingehaltn zich hobn harn
words from restrained selves have lords

and laid their hand on their mouth.

און די האַנט פֿלעגן זיי אַרויפּטאָן אויף זייער מויל .
moil zeyer oif aroifton zei flegn hant di un
mouth their on put up they would hand the and

[10] The nobles held their peace,

י דער קול פֿון גרויסע לײַט האָט זיך באַהאַלטן,
bahaltn zich hot lait groise fun kol der
hidden self has people great of voice the

and their leshon cleaved to the roof of their mouth.

און זייער צונג האָט זיך צוגעקלעפט צו זייער גומען .
gumen zeyer tsu tsugeklept zich hot tsung zeyer un
palate their to stuck self has tongue their and

11 When the ozen heard me, then it commended me;

יא וואָרעם ווו אַן אויער האָט געהערט, האָט מיך געלויבט,
geloibt mich hot gehert hot oier an vu vorem
praised me has heard has ear an where because

and when the ayin saw me, it did bear witness of me,

און ווו אַן אויג האָט געזען, האָט מיר צוגעשטימט .
tsugeshtimt mir hot gezen hot oig an vu un
agreed with me has seen has eye an where and

12 Because I delivered the oni that cried out,

יב ווייל איך פלעג ראַטעווען דעם אָרעמאַן וואָס האָט געשריען ,
geshrien hot vos oreman dem rateven fleg ich vail
cried out has who poor person the save used to I because

and the yatom that had no ozer *(helper)* for him.

און דעם יתום וואָס האָט נישט קיין העלפֿער.
helfer kein nisht hot vos yosem dem un
helper any not has who fatherless the and

13 The birkat oved came upon me,

יג די ברכה פֿון דעם אומגליקלעכן פלעגט קומען אויף מיר,
mir oif kumen flegt umgliklechn dem fun broche di
me upon come used to wretched the of blessing the

and I caused the lev almanah to sing for joy.

און דאָס האַרץ פֿון דער אַלמנה פלעג איך דערפֿרייען.
derfreyen ich fleg almone der fun harts dos un
gladden I used to widow the of heart the and

14 I put on tzedek, and it clothed me;

יד איך האָב אָנגעטאָן רעכטפֿאַרטיקייט, און זי האָט מיך אָנגעטאָן,
ongeton mich hot zi un rechtfartikeit ongeton hob ich
put on me has it and righteousness put on have I

my mishpat was as a robe and a tzanif *(turban)*.

וויַ אַ מאַנטל און אַ הויב איז געווען מיין גערעכטיקייט .
gerechtikeit main geven iz hoib a un mantl a vi
righteousness my was is turban a and mantle a like

15 I was eyes to the ivver,

טו אויגן בין איך געווען פֿאַרן בלינדן,
blindn faran geven ich bin oign
blind for the was I am eyes

and feet was I to the pisei'ach.

און פֿיס פֿאַרן הינקעדיקן בין איך געווען.
geven ich bin hinkedikn faran fis un
was I am lame for the feet and

16 I was an av to the evyonim *(needy)*;

טז איך בין געווען אַ פֿאָטער פֿאַר די באַדערפֿטיקע,
baderftike di far foter a geven bin ich
needy the for father a was am I

and the cause which I knew not

און דעם משפּט פֿון דעם וואָס איך
ich vos dem fun mishpot dem un
I whom the one of case for judgement the and

האָב נישט געקענט,
gekent nisht hob
known not have

I investigated.

פֿלעג איך אויספֿאָרשן .
oisforshn ich fleg
to search out I used to

17 And I broke the fangs of the wicked,

יז און איך האָב צעבראָכן די באַקציין פֿון דעם פֿאַרברעכער,
farbrecher dem fun baktsein di tsebrochn hob ich un
rebellious the of jaw teeth the broken have I and

and plucked the prey out of his shinayim.

און פֿון זיַינע ציינער אַרויסגעווארפֿן דעם רויב .
roib dem aroisgevorfn tseiner zaine fun un
plunder the thrown out teeth his from and

18 Then I said, I shall die in my ken *(nest, house)*,

יח און איך האָב געזאָגט: בייַ מיַין נעסט וועל איך פֿאַרגיין,
fargein ich vel nest main bai gezogt hob ich un
perish I will nest my by said have I and

and I shall multiply my yamim
like the chol *(sand)*.

אוֹן ווי דער זאַמד וועל איך מערן טעג.
teg mern ich vel zamd der vi un
days multiply I will sand the like and

[19] My shoresh was spread out
to the mayim,

יט מַיִן וואָרצל וועט זיין אָפֿן צום וואַסער,
vaser tsum ofn zain vet vortsel main
water to the open be will root my

and the tal lay all night upon
my branch.

אוֹן דער טוי וועט נעכטיקן אויף מײַן צווײַג.
tsvaig main oif nechtikn vet toi der un
branch my on spend the night will dew the and

[20] My kavod was fresh with me,

כ מײַן כּבֿוד וועט בלײַבן פֿרישׁ בײַ מיר,
mir bai frish blaibn vet koved main
me with fresh remain will glory my

and my keshet was ever new
in my yad.

אוֹן מײַן בויגן וועט אין מײַן האַנט זיך באַנײַען.
banayen zich hant main in vet boign main un
renew self hand my in will bow my and

[21] Unto me men gave ear, and waited,

כא צו מיר האָט מען זיך צוגעהערט אוֹן געוואַרט,
gevart un tsugehert zich men hot mir tsu
waited and paid heed oneself one has me to

and kept silence at my etzah
(counsel).

אוֹן מע פֿלעגט האַרן אויף מײַן עצה.
eitse main oif harn flegt me un
counsel my for wait used to one and

[22] Acharei *(after)* my words they
spoke not again;

כב נאָך מײַן זאָג פֿלעגט מען מער נישט רעדן,
redn nisht mer men flegt zog main noch
speak not more one used to word my after

and my speech fell upon them.

אוֹן אויף זיי פֿלעגט טריפֿן מײַן וואָרט.
vort main trifn flegt zei oif un
word my drip used to them upon and

[23] And they waited for me as
for the matar;

כג אוֹן זיי האָבן געוואַרט ווי אויף רעגן אויף מיר,
mir oif regn oif vi gevart hobn zei un
me for rain on like waited have they and

and they opened their mouth wide as
for the malkosh *(spring, late rain)*.

אוֹן אויפֿגעשפּאַרט זייער מויל ווי אויף שפּעטרעגן.
shpetregn oif vi moil zeyer oifgeshpart un
late rain on like mouth their opened wide and

[24] I smiled on them when
they did not believe;

כד אַז איך פֿלעג לאַכן צו זיי, פֿלעגט זיך זיי נישט גלויבן;
gloibn nisht zei zich flegt zei tsu lachn fleg ich az
believe not they selves used to them at laugh used to I when

and the ohr of my countenance
they did not cast down.

אוֹן דאָס ליכט פֿון מײַן פּנים פֿלעגן זיי נישט מינערן.
minern nisht zei flegn ponem main fun licht dos un
diminish not they used to face my of light the and

[25] I chose out their derech,

כה איך פֿלעג אויסקלײַבן זייער וועג,
veg zeyer oisklaibn fleg ich
way their choose used to I

and sat as Rosh,

אוֹן פֿלעג זיצן אויבן אָן,
on oiben zitsn fleg un
on at the top sit used to and

and dwelt as a melech with his army,

אוֹן רוען ווי אַ מלך צווישן חיל,
cheil tsvishn melech a vi ruen un
troops among king a like rest and

as one that comforteth the
avelim *(mourners)*.

ווי דער וואָס טוט טרויערער טרייסטן.
treistn troierer tut vos der vi
comfort mourners does who the one like

30 But now they that are younger
than I have me in derision,

ל אוֹן אַצונד לאַכן פֿון מיר יינגערע פֿון מיר אין טעג,
teg in mir fun yingere mir fun lachn atsund un
days in me than younger me at laugh now and

whose avot I would have disdained to have set

וואָס איך האָב מיך געמיאוסט צו שטעלן זייערע פֿאָטערס
foters zeyere shteln tsu gemiust mich hob ich vos
fathers their set to disdained myself have I whom

with the dogs of my tzon.

מיט די הינט פֿון מײַנע שאָף –
shof maine fun hint di mit
sheep my of dogs the with

[2] Yea, what use was the koach of their hands to me,

ב יאָ , צו וואָס מיר דער כּוח פֿון זייערע הענט ?
hent zeyere fun koiech der mir vos tsu yo
hands their of strength the me what to indeed

since their vigor hath perished?

זייער פֿרישקייט איז געווען פֿאַרלאָרן –
farlorn geven iz frishkeit zeyer
lost was is vigor their

[3] For choser *(want, lack)* and hunger

ג די וואָס זײַנען פֿון נויט און הונגער אײַנגעדאַרט,
aingedart hunger un noit fun zainen vos di
withered hunger and need from are who the ones

they gnawed the parched ground desolate and waste.

וואָס נאָגן די טריקענישׁ אין פֿינצטערער וויסטקייט
vistkeit fintsterer in trikenish di nogn vos
desolate place dark in dry ground the gnaw who

און וויסטענישׁ.
vistenish un
wasteland and

[4] They cut up mallow plants by the bushes,

ד די וואָס רײַסן זאַלצקרײַטעכץ מיט וועלמוט ,
vermut mit zaltskraitechts raisn vos di
wormwood with salt-herbs pull out who the ones

and juniper roots for their lechem.

און ווארצל פֿון בעזעמביימלעך זיך אָנצוווארעמען.
ontsuvaremen zich bezembeimlech fun vortsel un
to warm up selves broom trees of roots and

[5] They were banished from among men,

ה פֿון צווישן מענטשן ווערן זיי פֿאַרטריבן ,
fartriben zei vern mentshn tsvishn fun
driven out they become men among from

(they shouted after them as after a ganav);

מע שרײַט אויף זיי ווי אויף אַ גנבֿ .
ganev a oif vi zei oif shrait me
thief a at like them at cries out one

[6] To dwell in the clefts of the wadis,

ו אין מוראדיקע טאָלן מוזן זיי ווינען ,
voinen zei muzen toln mordike in
dwell they must valleys terrible in

in holes of aphar, and in the rocks.

אין לעבער פֿון דער ערד און פֿעלדזן.
feldzn un erd der fun lecher in
rocks and earth the of holes in

[7] Among the bushes they brayed;

ז צווישן די ביימלעך ברומען זיי ,
zei brumen beimlech di tsvishn
they brayed small trees the among

tachat *(under)* the underbrush they were huddled together.

אונטער אַ דאָרן זײַנען זיי צונויפֿגענוירעט .
tsunoifgenuret zei zainen dorn a unter
huddled together they are thornbush a under

[8] They were bnei naval, yea, sons of base men;

ח געמיינע יונגען און יונגען אָן אַ נאָמען ,
nomen a on yungen un yungen gemeine
name a without youth and young base

they were driven forth out of ha'aretz.

וואָס זײַנען אויסגעשטויסן פֿון לאַנד .
land fun oisgeshtoisn zainen vos
the land from cast out are who

[9] And atah *(now)* am I their mocking song,

ט און אַצונד בין איך זייער לידל געווארן ,
gevorn lidl zeyer ich bin atsund un
become song their I am now and

yea, I am their byword.

אוֹן אִיך בִּין פַֿאַר אַ וועֶרטֶל בַּיי זיי .
zei bai vertl a far bin ich un
them to byword a for am I and

[10] They abhor me, they flee far from me,

זיי פַֿאַראוּמוועֶרדִיקן מִיך , זיי דערוויַיטערן זִיך פֿוּן מִיר,
mir fun zich dervaitern zei mich farumverdikn zei
me from selves be far from they me detest they

and spare not rok *(spit)* in my face.

אוֹן זיי הָאלטן זִיך נִישט אָפּ מִיר אִין פָּנִים צוֹ שפַּיִען .
shpaien tsu ponem in mir op nisht zich haltn zei un
spit to face in the me back not selves hold they and

[11] Because He hath loosed my bowstring, and afflicted me,

יא וואָרעם מַיִן בּוֹיגנשטרִיק הָאָט עֶר לוֹיז
loiz er hot boignshtrik main vorem
loosened he has bowstring my for

געמאַכט אוֹן מִיך געבוֹיגן ,
geboign mich un gemacht
bent me and made

they have also let loose the resen *(bridle)* before me.

אוֹן זיי וואַרפֿן אַראָפּ דִי צאַם פַֿאַר מִיר.
mir far tsam di arop vorfn zei un
me before bridle the off cast they and

[12] Upon my yamin *(right hand)* rise up the rabble;

יב אויף רעכטס שטעלט זִיך אויף דאָס יונגוואַרג ;
yungvarg dos oif zich shtelt rechts oif
youth the up selves stand the right on

they push away my feet,

זיי שטוֹיסן מַיִנע פֿיס,
fis maine shtoisn zei
feet my push they

and they raise up against me the ways of their destruction.

אוֹן טרעטן אוֹיס קעגן מִיר זייערע וועגן פֿוּן אוֹמגלִיק.
umglik fun vegen zeyere mir kegen ois tretn un
calamity of ways their me against out trample and

[13] They break up my road,

יג זיי הָאבן צעריסן מַיִן שטעג,
shteg main tserisn hobn zei
path my torn have they

they set forward my overthrow, they have no ozer *(helper)*.

זיי העלפֿן מַיִן בּרָאָך ; קיין העלפֿער זאָל
zol helfer kein broch main helfn zei
shall helper any calamity my help they

זיי נישט זיין !
zain nisht zei
be not them

[14] They approach me as through a wide breach;

יד ווי אַ בּרייטער וואַסערבּראָך קוֹמען זיי ,
zei kumen vaserbroch breiter a vi
they come breach of water broad a like

in the shoah *(desolation, Holocaust)*, they rolled themselves upon me.

מיט שטוּרעם קיַיקלען זיי זִיך אַרויף.
aroif zich zei kaiklen shturem mit
up selves they roll storm with

[15] Ballahot *(terrors)* are turned upon me;

טו שרעקנישן זיַינען געקערט קעגן מִיר,
mir kegen gekert zainen shrekenishn
me against turned are terrors

they pursue my dignity like the ruach,

זיי יאָגן ווי אַ ווינט מַיִן גדוּלה,
gdulh main vint a vi yogn zei
honor my wind a like pursue they

and my safety passeth away like a cloud.

אוֹן ווי אַ וואָלקן איז אַוועק מַיִן הילף.
hilf main avek iz volken a vi un
help my away is cloud a like and

[16] And now my nefesh ebbs away from me;

טז אוֹן אַצונד צעגיסט זִיך אִין מִיר מַיִן זעל ,
zel main mir in zich tsegist atsund un
soul my me in self pours out now and

the yemei oni have taken hold upon me.

. טעג פֿון פּיַן האָבן מיך אָנגענומען
ongenumen mich hobn pain fun teg
taken over me have affliction of days

17 My atzmot are pierced in me in the night,

יז די נאַכט בויערט מיַנע ביינער פֿון מיר,
mir fun beiner maine boiert nacht di
me of bones my bores night the

and my gnawing pains take no rest.

און מיַינע אָדערן ליגן נישט אײַן.
ain nisht lign odern maine un
in not lie sinews my and

18 By great koach is my garment disfigured;

יח פֿון גרויס שטאַרקייט פֿון מײַן קרענק איז
iz krenk main fun shtarkeit grois fun
is sickness my of strength great from

מײַן מלבוש פֿאַרביטן;
farbaiten malbesh main
changed garment my

it bindeth me about like the collar of my kuttonet *(chiton, robe)*.

. ווי דער קאָלנער פֿון מײַן מאַנטל גורט זי מיך אַרום
arum mich zi gurt mantl main fun kolner der vi
around me it girds mantle my of collar the like

19 He hath cast me into the chomer,

יט ער האָט מיך געוואָרפֿן אין קויט,
koit in gevorfn mich hot er
mud in thrown me has he

and I am become like aphar and ashes.

. און איך בין געגליכן צו שטויב און אַש
ash un shtoib tsu geglichn bin ich un
ashes and dust to likened am I and

20 I cry unto Thee, and Thou dost answer me lo *(not)*;

כ איך שרײַ צו דיר , און דו ענטפֿערסט מיר נישט,
nisht mir entferst du un dir tsu shrai ich
not me answer you and you(SG) to cry aloud I

I stand up, and Thou regardest me not.

. איך שטיי , און דו קוקסט מיך אָן
on mich kukst du un shtei ich
at me look you and stand I

21 Thou art become cruel to me;

כא ביסט פֿאַרקערט געוואָרן אין אַכזר צו מיר,
mir tsu achzer an in gevorn farkert bist
me to cruel a into having become turned are

with Thy strong yad Thou opposest Thyself against me.

. מיט דער מאַכט פֿון דײַן האַנט פֿײַנטסטו מיך
mich faintstu hant dain fun macht der mit
me you hate hand your of might the with

22 Thou liftest me up to the ruach;

כב הייבסט מיך אויף אויפֿן ווינט, מאַכסט
machst vint oifn oif mich heibst
you make wind on the up me you lift

מיך רײַטן דערויף ,
deroif raitn mich
thereon ride me

Thou causest me to drive along, and vanish in the roaring of the storm.

. און מאַכסט צעגיין מײַן קראַפֿט
kraft main tsegein machst un
strength my melt you make and

23 For I know that Thou wilt bring me down to mavet,

כג יאָ , איך וויס , וועסט צום טויט
toit tsum vest veis ich yo
death to you(sg) will know I indeed

מיך ברענגען,
brengen mich
bring me

to the bais mo'ed l'khol chai.

. און צום זאַמלהויז פֿון אַלע לעבעדיקע
lebedike ale fun zamlhoiz tsum un
living ones all of gathering house to the and

כד וועַן ער וועט נישט שטרעקן זײַנע הענט צו
tsu hent zaine shtrekn nisht vet er ven
to hands his stretch not will he when

די וואָס זענען אין די גרוב,
grub di in zenen vos di
pit the in are who the ones

כאָטש זיי שרײַען אין דער בראָך ?
broch der in shraien zei chotsh
calamity the in cry out they though

כה צי האָב איך נישט געוויינט פַֿאַרן שוואַרן געדריקטן ?
gedriktn shver faran geveint nisht ich hob tsi
oppressed heavily for the wept not I have or

מײַן זעל האָט דאָך געקומערט פַֿאַרן אביון .
evyon faran gekumert doch hot zel main
needy for the grieved indeed has soul my

כו אָבער איך האָב געהאָפֿט אויף גוטס,
guts oif gehoft hob ich ober
good for hoped have I but

און שלעכטס איז געקומען ;
gekumen iz shlechts un
come is evil and

און איך האָב געהאַרט אויף ליכט,
licht oif gehart hob ich un
light for waited have I and

און פֿינצטערניש איז געקומען .
gekumen iz fintsternish un
come is darkness and

כז מײַנע אינגעווייד קאָכן און רוען נישט;
nisht ruen un kochn ingeveid maine
not rest and boil innards my

טעג פֿון פּײַן זײַנען געקומען אויף מיר.
mir oif gekumen zainen pain fun teg
me upon come are pain of days

כח פֿינצטער גיי איך אום , אָן זון ;
zun on um ich gei fintster
sun without about I go darkly

איך שטיי אויף אין אַ קהל געזעמלט און שרײַ .
shrai un gezeml a in oif shtei ich
cry aloud and assembly an in up stand I

כט איך בין געוואָרן אַ ברודער צו שאַקאַלן,
shakaln tsu bruder a gevorn bin ich
jackals to brother a become am I

און אַ חבֿר צו שטרויספֿויגלען.
shtroisfoiglen tsu chever a un
ostriches to neighbor a and

ל מײַן הויט איז שוואַרץ געוואָרן אויף מיר,
mir oif gevorn shvarts iz hoit main
me upon become black is skin my

און מײַן געביין איז צעברענט פֿון היץ .
hits fun tsebrent iz gebein main un
heat from charred is bones my and

לא און געוואָרן צו טרויער איז מײַן האַרף,
harf main iz troier tsu gevorn un
harp my is mourning to become and

24 When he will not stretch his hands to the ones who are in the pit,

though they cry out in the calamity?

25 Did not I weep for him that was in trouble?

Was not my nefesh grieved for the evyon *(needy)*?

26 When I looked for tov,

then rah came unto me;

and when I waited for ohr,

there came ofel *(darkness)*.

27 My bowels boiled, and rested not;

yemei oni met me.

28 I went mourning without the sun;

I stood up, and I cried out in the kahal.

29 I am an ach to jackals,

and a re'a *(neighbor)* to owls.

30 My ohr *(skin)* grows black upon me,

and my atzmot are burned with fever.

31 My kinnor *(harp)* also is turned to evel *(mourning)*,

and my flute into the voice of them that weep.

אוּן מַיִן פְּלֵייט צוּ אַ קוֹל פוֹן גֶעווַיין .
gevein fun kol a tsu fleit main un
weeping of sound a to flute my and

31 I made a brit *(covenant)* with mine eyes;

לא

אַ בְּרִית הָאָב אִיךְ גֶעשלאָסן מִיט מַיִנע אוֹיגן;
oign maine mit geshlosn ich hob bris a
eyes my with established I have covenant a

how then look I upon a betulah?

אוּן וואָס זאָל אִיךְ קוּקן אוֹיף אַ יוּנגפְּרוי ?
yungfroi a oif kukn ich zol vos un
virgin a upon gaze I shall what and

[2] For what chelek of Eloah is there from above?

ב וואָרעם וואָס אִיז דער חֵלֶק פוֹן אֱלוֹהַּ פוֹן אוֹיבן ,
oiben fun Eloah fun chelek der iz vos vorem
above from G-d of portion the is what for

And what nachalah of Shaddai from on high?

אוּן דִי אֲרֶב פוֹן שַׁדַי פוֹן דער הֵייך ?
heich der fun Shaddai fun arav di un
height the of Shaddai of inheritance the and

[3] Is not destruction to the wicked?

ג אוֹיב נִישט אַ בְּרָאָךְ פַּאַרְן פַּאַרבְּרעכער ,
farbrecher faran broch a nisht oib
rebellious for the destruction a not if

And a disaster to the poalei aven *(workers of wrong)*?

אוּן אוּמגלִיק פַּאַר דִי טוֹער פוֹן אוּמרעכט?
umrecht fun tuer di far umglik un
injustice of doers the for calamity and

[4] Doth not He see my derech,

ד זעט עֶר דַעֶן נִישט אַלע מַיִנע וועגן ,
vegen maine ale nisht den er zet
ways my all not then he Does see

and count all my steps?

אוּן ציילט אַלע מַיִנע טְריט?
trit maine ale tseilt un
steps my all counts and

[5] If I have walked with shav *(vanity, falsehood)*,

ה אוֹיב אִיךְ בִּין אוּמגעגאַנגען מִיט לִיגן ,
lign mit umgegangen bin ich oib
deceit with walking am I if

or if my regel hath hasted to mirmah *(deceit)*,

אוּן געאַיילט צוּ בְּאַטרוג הָאט מַיִן פוּס –
fus main hot batrug tsu geailt un
foot my has deception to hurried and

[6] Let me be weighed in scales of tzedek

ו זאָל עֶר מִיך וועגן אוֹיף רִיכטִיקע וואָגשאָלן,
vogsholn richtike oif vegen mich er zol
scales honest on weigh me him let

that Eloah may know mine tom *(integrity)*.

אוּן אֱלוֹהַּ וועט וויסן מַיִן אוּמשולד –
umshuld main visen vet Eloah un
innocence my know will G-d and

[7] If my step hath turned out of the derech,

ז אוֹיב מַיִן טְריט הָאט זִיך אָפּגענייגט פוֹן וועג ,
veg fun opgeneigt zich hot trit main oib
the way from deviated self has step my if

and mine lev walked after mine eyes,

אוּן נאָך מַיִנע אוֹיגן אִיז געגאַנגען מַיִן הַאַרְץ,
harts main gegangen iz oign maine noch un
heart my gone is eyes my yet and

and if any mum hath cleaved to mine hands,

אוּן אִין מַיִנע הענט הָאט זִיך אָנגעקלעפּט אַ פְּלעק ,
flek a ongeklept zich hot hent maine in un
blemish a clung self has hands my in and

[8] Then let me sow, and let acher *(another)* eat;

ח זאָל אִיך זייען , אוּן אַן אַנדערער זאָל עסן ,
esen zol anderer an un zeyen ich zol
eat shall other an and sow I let

yea, let my harvest be uprooted.

אוּן מַיִנע שפּרְאָצונגען זאָלן אוֹיסגעווּאָרצלט ווערן .
vern oisgevortslet zoln shprotsungen maine un
become uprooted shall sprouts my and

[9] If mine lev have been deceived by an isha,

ט אויב מײַן האַרץ איז פֿאַרפֿירט געוואָרן נאָך אַ פֿרוי ,
froi a noch gevorn farfirt iz harts main oib
woman a after become led astray is heart my if

or if I have lurked at petach *(doorway)* of my re'a;

און איך האָב געלויערט בײַ דער טיר פֿון מײַן חבֿר ,
chever main fun tir der bai geloyert hob ich un
neighbor my of door the by set an ambush have I and

[10] Then let my isha grind for another,

י זאָל מײַן פֿאַר אַן אַנדערן מײַן ווײַב,
vaib main andern an far moln zol
wife my other an for grind let

and let another kneel over her.

און אַנדערע זאָלן קניען איבער איר.
ir iber knien zoln andere un
her over kneel let another and

[11] For this is a heinous crime;

יא וואָרעם דאָס איז אַ שענדלעכקייט,
shendlechkeit a iz dos vorem
disgrace a is this for

yea, it is an avon to be brought before judges.

און דאָס איז אַ זינד צום פֿאַרמשפּטן .
farmishpeten tsum zind a iz dos un
judgment to the sin a is this and

[12] For it is an eish that consumeth to Abaddon,

יב וואָרעם דאָס איז אַ פֿײַער וואָס פֿאַרצערט ביז אונטערגאַנג,
untergang biz fartsert vos faier a iz dos vorem
destruction to consumes that fire a is this for

and would root out all mine increase.

און מײַן גאַנצע תּבֿואה וואָלט עס אויסגעוואָרצלט.
oisgevortslet es volt tvue gantse main un
uproot it would crop whole my and

[13] If I did despise the mishpat *(cause)* of my eved or of my amah,

יג אויב איך פֿלעג פֿאַראַכטן דאָס רעכט פֿון מײַן
main fun recht dos farachten fleg ich oib
my of right the despise used to I if

קנעכט און מײַן דינסט
dinst main un knecht
maidservant my and servant

when they contended with me,

אין זייער קריג מיט מיר –
mir mit krig zeyer in
me with dispute their in

[14] What then shall I do when El riseth up?

יד וואָס וואָלט איך דען געטאָן, אַז אֵל זאָל אויפֿשטיין?
oifshtein zol El az geton den ich volt vos
stand up would G-d if do then I would what

And when He visiteth, what shall I answer Him?

און אַז ער וואָלט געמאָנט, וואָס וואָלט איך אים געענטפֿערט?
geentfert im ich volt vos gemont volt er az un
answer him I would what demand would he if and

[15] Did not He that made me in the beten make them?

טו האָט נישט דער וואָס האָט מיך אין מוטערלײַב
muterlaib in mich hot vos der nisht hot
mother's womb in me has who the one not did

באַשאַפֿן, אים באַשאַפֿן?
bashafn im bashafn
created him created

And did not Echad fashion us in the rechem?

און דער אייגענער אים אין טראַכט געפֿורעמט?
gefuremt tracht in im eigener der un
formed womb in him same one the and

[16] If I have withheld the poor from their chefetz *(desire)*,

טז אויב איך פֿלעג פֿאַרמײַדן דעם פֿאַרלאַנג פֿון די אָרימע,
orime di fun farlang dem farmaidn fleg ich oib
poor the of desire the withhold used to I if

or have caused the eyes of the almanah to grow weary,

און די אויגן פֿון דער אַלמנה לאָזן אויסגיין;
oisgein lozn almone der fun oign di un
run out let widow the of eyes the and

[17] Or have eaten my morsel myself alone,

יז אָדער איך פלעג עסן מײַן ביסן אַליין,
alein bisn main esen fleg ich oder
alone morsel my to eat used to I or

and the yatom hath not eaten thereof;

און דער יתום האָט דערפון נישט געגעסן –
gegesn nisht derfun hot yosem der un
eaten not thereof has fatherless the and

[18] (For from my youth he was brought up with me,

יח נײַן , פֿון מײַן יוגנט אָן איז ער אויפֿגעוואַקסן
oifgevaksn er iz on yugnt main fun nein
raised he is on youth my from no

as with an av,

בײַ מיר ווי בײַ אַ פֿאָטער,
foter a bai vi mir bai
father a with as me with

and I have guided her from beten immi;)

און פֿון מײַן מוטערלײַב אָן פלעג איך זי פֿירן .
firn zi ich fleg on muterlaib main fun un
guide her I used to on mother's womb my from and

[19] If I have seen any oved *(one perishing)* for want of clothing,

יט אויב איך פלעג צוזען אָן אומגליקלעכן
umgliklechn an tsuzen fleg ich oib
wretched an to see used to I if

אָן אַ מלבוש
malbesh a on
garment a without

or any evyon *(needy)* without covering,

און אָן אַ צודעק דעם אבֿיון ;
evyon dem tsudek a on un
needy the covering a without and

[20] If his heart did not bless me for warming him

כ אויב זײַנע לענדן האָבן מיך נישט געבענטשט,
gebentsht nisht mich hobn lendn zaine oib
blessed not me have loins his if

with the giz *(fleece)* of my sheep,

ווײַל מיטן אָפּשער פֿון מײַנע שאָף
shof maine fun opsher mitn vail
sheep my of sheared fleece with because

פֿלעגט ער זיך דערוואַרעמען;
dervaremen zich er flegt
warm self he used to

[21] If I have lifted up my yad against the yatom,

כא אויב איך האָב געהויבן אויף אַ יתום מײַן האַנט,
hant main yosem a oif gehoibn hob ich oib
hand my orphan an against lifted up have I if

when I saw my influence in the sha'ar *(gate, court)*;

ווײַל איך פלעג זען מײַנע העלפֿער אין טויער,
toier in helfer maine zen fleg ich vail
gate in the helpers my see used to I because

[22] Then let mine arm fall from my shoulder,

כב זאָל מײַן אַקסל פֿון זײַן נאַקן אַראָפֿפֿאַלן,
aropfaln nakn zain fun aksl main zol
fall socket its from shoulder my may

and mine zero'a be broken from its socket.

און מײַן אָרעם זאָל פֿון גלענק אויסגעבראָכן ווערן .
vern oisgebrachn gelenk fun zol orem main un
become broken joint from may arm my and

[23] For destruction from El was a pachad to me,

כג ווײַל אָרעם דער בראָך פֿון אֵל איז געווען מײַן שרעק,
shrek main geven iz El fun broch der vorem
terror my was is G-d from calamity the because

and by reason of His majesty I could not endure.

און פֿון ווענן זײַן גרויסקייט פלעג איך
ich fleg groiskeit zain vegen fun un
I used to greatness his account of on and

זיך נישט דערוועגן.
dervegn nisht zich
dare not self

[24] If I have made zahav my hope,

כד אויב איך האָב געמאַכט גאָלד מײַן האָפֿענונג,
hofenung main gold gemacht hob ich oib
hope my gold made have I if

or have said to the fine gold,
Thou art my security,

און אויף גינגאָלד געזאָגט מײַן בטחון ;
bitochen main gezogt gingold oif un
confidence my declared fine gold on and

[25] If I rejoice because my wealth
was rav *(great)*,

כה אויב איך פֿלעג זיך פֿרייען ווײַל מײַן
main vail freyen zich fleg ich oib
my because rejoice self used to I if

פֿאַרמעג איז גרויס,
grois iz farmeg
great are possessions

and because mine yad had
gotten much,

און ווײַל מײַן האַנט האָט דערגרייכט אַ סך ;
sach a dergreicht hot hant main vail un
lot a attained has hand my because and

[26] If I beheld the ohr when it shined,

כו אויב איך פֿלעג צוקוקן די זון ווי זי שײַנט ,
shaint zi vi zun di tsukukn fleg ich oib
shines it as sun the watch used to I if

or the yarei'ach moving in splendor,

אָדער די לבֿנה פּראַכטיק גייענדיק ,
geyendik prachtik levone di oder
going gloriously moon the or

[27] And my lev hath been
secretly enticed,

כז און מײַן האַרץ איז פֿאַרפֿירט געוואָרן אין פֿאַרבאָרגענישׁ,
farborgenish in gevorn farfirt iz harts main un
secrecy in become strayed after is heart my and

or my mouth hath kissed my yad
[in heathen worship];

און מײַן מויל האָט געקושט מײַן האַנט;
hant main gekusht hot moil main un
hand my kissed has mouth my and

[28] This also were an avon to be
punished by the judge;

כח וואָלט דאָס אויך געווען אַ זינד צום
tsum zind a geven oich dos volt
to the sin a been also this would

פֿאַרמשפּטן ,
farmishpeten
deserving judgment

for then I would have been
unfaithful, denying El that
is on high.

וואָרעם איך וואָלט געלייקנט אָן אֵל
El on geleiknt volt ich vorem
G-d against have denied would I because

אין דער הייך .
heich der in
on high the in

[29] If I rejoice at the misfortune
of him that hated me,

כט אויב איך פֿלעג זיך פֿרייען אויף דעם ברעכ
broch dem oif freyen zich fleg ich oib
destruction the at rejoice self used to I if

פֿון מײַן שׂונא ,
soine main fun
enemy my of

or gloated when rah
found him,

און בין געווען אויפֿגעראָמט אַז אים האָט געטראָפֿן בייז –
beiz getrofn hot im az oifgeramt geven bin un
evil encountered had him that overjoyed was am and

[30] Neither have I allowed
my mouth to sin

ל אַז איך האָב צו מאָל נישט געלאָזט מײַן גומען זינדיקן ,
zindikn gumen main gelozt nisht mol tsu hob ich az
sin palate my let not a time even have I that

by invoking a curse to
his nefesh.

צו בעטן אַ קללה אויף זײַן לעבן –
lebn zain oif klole a betn tsu
life his on curse a asking by

[31] Have the men of my ohel not said,

לא אויב די מענטשן פֿון מײַן געצעלט האָבן נישט געזאָגט:
gezogt nisht hobn getselt main fun mentshn di oib
said not have tent my of men the if

Where can we find one who has not been sated with his basar *(meat)*?

ווער קען וויַזן איינעם וואָס האָט זיך נישט אָנגעזעט
ongezet nisht zich hot vos einem vaizn ken ver
been sated not self has who one show can who

מיט פֿלייש בײַ אים? –
im bai fleish mit
him from meat with

[32] The stranger did not spend the night in the street,

לב אויף דער גאַס פֿלעגט נישט נעכטיקן אַ פֿרעמדער,
fremder a nechtikn nisht flegt gas der oif
stranger a spend the night not used to street the on

but I opened my delet to the ger.

מײַנע טירן צום וועג פֿלעג איך עפֿענען –
efenen ich fleg veg tsum tirn maine
open I used to road to the doors my

[33] If I concealed my peysha like Adam,

לג אויב איך האָב פֿאַרדעקט
fardekt hob ich oib
covered have I if

by hiding mine avon in my heart,

אַזוי ווי אָדם מײַנע פֿאַרברעכן ,
farbrechn maine Adam vi azoi
transgressions my Adam like just

צו באַהאַלטן אין מײַן בוזעם מײַן זינד ,
zind main buzem main in bahaltn tsu
sin my bosom my in hidden to

[34] Did I fear a great multitude,

לד וויַל איך פֿלעג מורא האָבן פֿאַרן גרויסן המון ,
hamon groisn faran hobn moire fleg ich vail
multitude great before the have fear used to I because

or did the contempt of mishpekhot terrify me,

און די פֿאַראַכטונג פֿון משפּחות פֿלעגט מיך שרעקן ,
shrekn mich flegt mishpoches fun farachtung di un
frighten me used to families of contempt the and

that I kept silence, and went not out of doors?

און איך האָב געשוויגן און בין פֿון טיר נישט אַרויס –
arois nisht tir fun bin un geshvigen hob ich un
gone out not the door from am and remained silent have I and

[35] Oh that one would hear me!

לה הלוואי קריג איך ער זאָל מיר צוהערן !
tsuhern mir zol er ich krig halevay
hear me shall he I dispute o that

See, my tav [signature], that Shaddai would answer me,

אָט איז מײַן אונטערשריפֿט, זאָל שַׁדַּי מיר ענטפֿערן,
entfern mir Shaddai zol untershrift main iz ot
answer me Shaddai shall signature my is behold

and that mine adversary had written a sefer [of indictment];

און אַ געשריפֿטס זאָל אָנשרײַבן מײַן בַּעַל-דין .
baal-din main onshraibn zol geshrifts a un
adversary my write shall inscription a and

[36] Surely I would carry it upon my shoulder,

לו פֿאַר וואָר, איך וועל עס אויף מײַן אַקסל טראָגן!
trogn aksl main oif es vel ich vor far
bear shoulder my on it will I truly for

and bind it to me like atarot *(crowns)*.

איך וועל עס מיר אָנבינדן אַזוי ווי אַ קרוין .
kroin a vi azoi onbindn mir es vel ich
crown a as just bind on me it will I

[37] I would declare unto Him the number of my steps;

לז די צאָל פֿון מײַנע טריט וועל איך אים דערציילן;
dertseiln im ich vel trit maine fun tsol di
tell him I will steps my of number the

like a nagid *(prince)* would I go near unto Him.

אַזוי ווי אַ פֿירשט וועל איך צו אים גענענען .
genenen im tsu ich vel firsht a vi azoi
approach him to I will prince a as so

[38] If my adamah cry against me,

לח אויב מײַן ערד שרײַט אויס קעגן מיר,
mir kegen ois shrait erd main oib
me against out cries land my if

or if the furrows had wept together,

און אַלע אירע בייטן ווײַנען;
veinen beitn ire ale un
weep furrows its all and

[39] If I have eaten the yield thereof without kesef *(payment)*,

לט אויב איר קראַפט האָב איך געגעסן אָן געלט,
gelt on gegesn ich hob kraft ir oib
money without eaten I have vigor its if

or have broken the nefesh of the tenants thereof,

און די נשמה פֿון אירע אַרבעטער געלאָזט אויסהויכן,
oishoichn gelozt arbeter ire fun neshome di un
expire let workers its of soul the and

[40] Let thistles grow instead of chittim *(wheat)*,

מ זאָל אַנשטאָט וויץ אויפֿגיין אַ דאָרן.
dorn a oifgein veits anshtot zol
thornbush a will grow wheat instead of may

and weed instead of barley.

און אַנשטאָט גערשט ווילדגעוועקס.
vildgeveks gersht anshtot un
weeds barley in place of and

The divrei Iyov are ended.

געענדיקט די ווערטער פֿון אִיוֹבן.
Iyovn fun verter di geendikt
Iyov of words the finished

לב

32 So these shloshet ha'anashim ceased to answer Iyov, because he was tzaddik in his eyes.

און די דאָזיקע דרײַ מענער האָבן אויפֿגעהערט ענטפֿערן אִיוֹבן,
Iyovn entfern oifgehert hobn mener drai dozike di un
Iyov to answer ceased have men three these the and

ווײַל ער איז געווען גערעכט אין זײַנע אויגן.
oign zaine in gerecht geven iz er vail
eyes his in righteous was is he because

[2] Then was kindled the wrath of Elihu ben Barakhel the Buzi, of the mishpochah Ram; against Iyov was his wrath kindled, because Iyov justified his nefesh rather than Elohim.

ב האָט געגרימט דער צאָרן פֿון אֱליהוא דעם זון פֿון בַּרַכאֵל דעם בוזי
Buzi dem Barakhel fun zun dem Elihu fun tsorn der gegrimt hot
Buzi the Barakhel of son the Elihu of anger the kindled has

פֿון דער משפּחה רָם; אויף אִיוֹבן האָט געגרימט זײַן צאָרן פַֿאַר
far tsorn zain gegrimt hot Iyovn oif Ram mishpoche der fun
for anger his kindled has Iyov against Ram family of the of

זיך מאַכט ער וואָס זײַנע אויף אונ׳ג פֿון אלקים, געראַכטער פֿון
zaine oif un Elokim fun gerechter zich macht er vos
his against and G-d than more righteous self makes he that

[3] Also against his three friends was his wrath kindled, because they had found no ma'aneh *(refutation, answer)*, and yet had condemned Iyov. [4] Now Elihu had waited till Iyov had spoken, because they were elder than he. [5] When Elihu saw that there was no ma'aneh in the mouth of these shloshet ha'anashim, then his wrath was kindled.

דרײַ גוטע פֿרײַנט האָט געגרימט זײַן צאָרן פַֿאַר וואָס זיי האָבן נישט
nisht hobn zei vos far tsorn zain gegrimt hot fraint gute drai
not have they what for anger his kindled has friends good three

געפֿונען אַן ענטפֿער, פֿון דעסט וועגן האָבן זיי באַשולדיקט
bantshuldikt zei hobn vegen dest fun entfer an gefunen
blamed they have concerning that from answer an found

אִיוֹבן. ד און אֱליהוא האָט אָפּגעווארט מיט רייד אַקעגן אִיוֹבן, ווײַל זיי
zei vail Iyovn akegn reid mit opgevart hot Elihu un Iyovn
they for Iyov for words with waited has Elihu and Iyov

זײַנען געווען עלטער פֿון אים אין טעג. ה אָבער אַז אֱליהוא האָט געזען
gezen hot Elihu az ober teg in im fun elter geven zainen
seen has Elihu when but days in him than older were are

אַז קיין ענטפֿער איז נישטאָ אין מויל פֿון די דרײַ מענער האָט
hot mener drai di fun moil in nishto iz entfer kein az
has men three the of mouth in not there is answer any that

געגרימט זײַן צאָרן.
tsorn zain gegrimt
anger his kindled

[6] And Elihu ben Barakhel the Buzi answered and said,

ו אוּן אֱלִיהוּא דער זון פֿון בַּרַכאֵל דעם בוזי האָט זיך
zich hot Buzi dem Barakhel fun zun der Elihu un
self has Buzi the Barakhel of son the Elihu and

אָפּגערופֿן אוּן האָט געזאָגט׃
gezogt hot un opgerufn
said has and answered

I am young,

יִנגער בין איך פֿון אײַך אין טעג,
teg in aich fun ich bin yinger
days in you than I am younger

and ye are very old;

אוּן איר זײַט גרײַזן ,
graizn zait ir un
old people are you and

wherefore I was afraid, and dared not tell you

דערום האָב איך מיך געשײַט אוּן מורא געהאַט
gehat moire un geshait mich ich hob derum
had fear and been timid myself I have therefore

of what I have da'as.

אײַער אַרויסזאָגן מײַן געדאַנק .
gedank main aroiszogn aich
thought my to declare you

[7] I said, Yamim should speak,

ז איך האָב געזאָגט׃ טעג זאָלן רעדן ,
redn zoln teg gezogt hob ich
speak should days said have I

and multitude of shanim should teach chochmah.

אוּן פֿיל יאָרן זאָלן מאַכן וויסן חכמה .
chochme visen machn zoln yorn fil un
wisdom to know make should years many and

[8] But there is a ruach in enosh,

ח אָבער עס איז רוּח אין מענטשן ,
mentshn in ruach iz es ober
man in spirit is there but

and the neshamat Shaddai giveth them binah.

אוּן דער אָטעם פֿון שַׁדַי וואָס מאַכט זיי פֿאַרשטאַנדיק .
farshtandik zei macht vos Shaddai fun otem der un
understanding them makes that Shaddai of breath the and

[9] Great men are not always wise,

ט נישט די גרויסע זײַנען חכמים ,
chachomim zainen groise di nisht
wise men are great the not

neither do the zekenim understand mishpat.

אוּן נישט די זקנים פֿאַרשטייען וואָס איז געראַטן .
gerecht iz vos farshteyen zkeinim di nisht un
righteous is what understand elders the not and

[10] Therefore I said, Pay heed to me;

י דערום זאָג איך׃ הער מיר צו ,
tsu mir her ich zog derum
to me pay heed I say therefore

I also will tell of what I have da'as.

לאָמיך אויך אַרויסזאָגן מײַן געדאַנק .
gedank main aroiszogn oich lomich
thought my state also let me

[11] Hen *(behold)*, I waited for your devarim;

יא זעט , איך האָב אָפּגעווארט אויף אײַערע ריידן ,
reid aiere oif opgevart hob ich zet
words your for waited have I behold

I gave ear to your reasons,

איך האָב צוגעהאָרכט צו אײַערע חָכמות ,
chochmut aiere tsu tsugehorcht hob ich
wisdoms your to paid attention have I

whilst ye searched out what to say.

בעת איר האָט געזוכט וועראַטער.
verter gezucht hot ir beeis
words sought have you while

[12] Yea, I attended unto you,

יב אָבער איך האָב זיך צוגעקוקט צו אײַך,
aich tsu tsugekukt zich hob ich ober
you to observed self have I but

and, hinei, there was none of you that proved Iyov wrong,

ערשט נישטאָ וועֶר זאָל באַווייַזן אִיובֿן,
Iyovn bavaizn zol ver nishto ersht
Iyov prove shall who there is none behold

or that answered his words.

וועֶר זאָל ענטפֿערן זיינע וועֶרטער, פֿון אײַך.
aich fun verter zaine entfern zol ver
you from words his answer should who

13 Yet do not say, We have found chochmah;

ג אפֿשר וועט איר זאָגן: מיר האָבן אָנגעטראָפֿן חכמה,
chochme ongetrofn hobn mir zogn ir vet efsher
wisdom met have we say you will perhaps

El may vanquish him, lo ish *(not man)*.

אֵל קען אים אָפּשלאָגן, נישט אַ מענטש;
mentsh a nisht opshlogn im ken El
man a not beat him can G-d

14 Now he hath not directed his millin *(words)* against me;

ד אָבער נישט ער האָט אָנגעריכט צו מיר די וועֶרטער,
verter di mir tsu ongericht hot er nisht ober
words the me against prepared has he not but

neither will I answer him with your speeches.

און נישט מיט אײַערע רייד וועל איך אים ענטפֿערן.
entfern im ich vel reid aiere mit nisht un
answer him I will words your with not and

15 They were amazed;

טו זיי זיינען דערשראָקן, זיי ענטפֿערן מער נישט,
nisht mer entfern zei dershrokn zainen zei
not more answer they terrified are they

they answered no od *(more)*; they left off speaking.

אָפּגענומען זיינען די וועֶרטער פֿון זיי.
zei fun verter di zainen opgenumen
them from words the are taken away

16 When I had waited, (for they spoke not,

טז און איך זאָל וואַרטן, ווײַל זיי רעדן נישט,
nisht redn zei vail vartn zol ich un
not speak they because wait should I and

but stood still, and answered no od [more]);

ווײַל זיי שטייען און ענטפֿערן מער נישט?
nisht mer entfern un shteyen zei vail
not more answer and stand they because

17 I said, I will answer also my chelek *(portion)*;

יז איך אויך וועל ענטפֿערן מײַן חלק,
chelek main entfern vel oich ich
portion my answer will also I

I also will show of mine da'as.

איך אויך וועל אַרויסזאָגן מײַן געדאַנק.
gedank main aroiszogn vel oich ich
thought my state will also I

18 For I am full of millim *(words)*,

יח וואָרעם איך בין פֿול מיט וועֶרטער,
verter mit ful bin ich vorem
words with full am I for

the ruach within me compelleth me.

מיך דריקט דער גײַסט פֿון מײַן לײַב.
laib main fun gaist der drikt mich
body my of spirit the compells me

19 Hinei, my beten is like yayin which hath no vent;

יט זע, מײַן לײַב איז ווי ווײַן וואָס איז נישט געעפֿנט,
geefent nisht iz vos vain vi iz laib main ze
opened not is which wine like is body my behold

it is ready to burst like ovot chadashim *(new wineskins)*.

ווי נײַע לאָגלען וועֶרט ער צעפּלאַצט.
tseplatst er vert loglen naie vi
about to burst it is skins new like

20 I will speak that I may be relieved;

כ איך וועל רעדן, און מיר וועט פֿרײַער וועֶרן,
vern fraier vet mir un redn vel ich
become freer will me and speak will I

I will open my sfatayim and answer.

איך וועל עפֿענען מײַנע ליפּן און ענטפֿערן.
entfern un lipn maine efenen vel ich
answer and lips my open will I

כא לְאָמִיךְ נָאָ נישט שוינען קיין מאַנס פנים ,
ponem mans kein shoinen nisht nor lomich
face man's any favor not only let me

[21] Let me not, now, show any man partiality,

neither let me flatter adam.

און קיין מענטשן נישט חנפען .
chenfen nisht mentshn kein un
flatter not person any and

כב וואָרעם איך ווייס ווי צו חנפען ;
chenfen tsu vi nisht veis ich vorem
flatter to how not know I for

[22] For I am not skilled in flattery;

in so doing Oseini *(my Maker)* would soon take me away.

באַלד וואָלט מיך אַוועקנעמען מיין באַשעפער.
Bashefer main aveknemen mich volt bald
Creator my take away me would soon

לג

33 Wherefore, Iyov, now, hear my speeches,

אָבער הער אַקאָרשט, אִיוֹב, מײַנע רייד ,
reid maine Iyov akorsht her ober
words my Iyov now hear but

and pay heed to all my words.

און אַלע מײַנע ווערטער פַאַרנעם.
farnem verter maine ale un
heed words my all and

ב זע נאָ, איך האָב געעפנט מײַן מויל ,
moil main geefent hob ich nor ze
mouth my opened have I just behold

[2] Hinei, now I have opened my mouth,

my leshon hath spoken in my mouth.

מײַן צונג רעדט אין מײַן גומען .
gumen main in redt tsung main
palate my in speaks tongue my

ג אויפֿריכטיק פון מײַן האַרצן זײַנען מײַנע ווערטער,
verter maine zainen hartsn main fun oifrichtik
words my are heart my from sincerely

[3] My words shall be of my yosher lev *(the uprightness of my heart)*,

and my lips shall utter da'as that is pure.

און וואָס מײַנע ליפּן וויסן, זאָגן זיי קלאָר .
klor zei zogn veisn lipn maine vos un
clearly they say know lips my what and

ד דער רוּח פון אֵל האָט מיך געמאַכט,
gemacht mich hot El fun ruach der
made me has G-d of Spirit the

[4] The Ruach El [Ruach Hakodesh] hath made me,

and the Neshamah of Shaddai hath given me life.

און דער נְשָׁמָה פון שַׁדַי האַלט מיך בײַם לעבן.
lebn baim mich halt Shaddai fun neshome der un
life with the me upholds Shaddai of breath the and

ה אויב דו קענסט, ענטפֿער מיר,
mir entfer kenst du oib
me answer can you if

[5] Im *(If)* thou canst, answer me;

set thy words in order in my presence; take thy stand.

בריי ט דיך אָן קעגן מיר, שטעל זיך אַוועק.
avek zich shtel mir kegen on dich breit
down selves stand me against for yourself prepare

ו זע , איך בין אַזוי ווי דו ביַי אֵל ,
El bai du vi azoi bin ich ze
G-d with you like just am I behold

[6] See, I am like thee, of El,

from chomer *(clay)* was I taken also.

איך אויך בין פון ליים געפֿורעמט געוואָרן .
gevorn gefuremt leim fun bin oich ich
become formed clay of am also I

ז זע , מײַן אימה שרעקט דיך נישט,
nisht dich shrekt eime main ze
not you(SG) frightens terror my behold

[7] Hinei, my terror shall not make thee afraid,

neither shall my pressure be heavy upon thee.

און מײַן לאַסט דריקט נישט אויף דיר .
dir oif nisht drikt last main un
you(SG) upon not oppresses burden my and

[8] Surely thou hast spoken in my ozen,

ח יאָ , האָסט געזאָגט אין מײַנע אויערן,
oiern maine in gezogt host yo
ears my in said you have indeed

and I have heard the voice of thy words, saying,

און דעם קול פֿון די ווערטער האָב איך געהערט:
gehert ich hob verter di fun kol dem un
heard I have words the of voice the and

[9] I am pure without peysha;

ט ריין בין איך, אָן אַ פֿאַרברעך ,
farbrech a on ich bin rein
transgression a without I am pure

I am clean; neither is there avon in me.

לויטער בין איך, און האָב נישט קיין זינד:
zind kein nisht hob un ich bin loiter
sin any not have and I am pure

[10] Yet He findeth tenuot *(occasions)* against me,

י זע , בילבולים געפֿינט ער אויף מיר,
mir oif er gefint bilbulim ze
me against he finds accusations behold

He counteth me for his oyev,

ער רעכנט מיך פֿאַר זײַן שׂונא ;
soine zain far mich rechnt er
enemy his for me reckons he

[11] He putteth my raglayim in the stocks,

יא ער טוט אַריַין אין אַ קלאָץ מײַנע פֿיס,
fis maine klots a in arain tut er
feet my stocks a in enter puts he

He watcheth all my orkhot.

ער היט אַלע מײַנע שטעגן.
shtegn maine ale hit er
paths my all guards he

[12] But in this thou art not right;

יב אָט אין דעם ביסטו נישט גערעכט, וועל איך דיר ענטפֿערן,
entfern dir ich vel gerecht nisht bistu dem in ot
answer you(SG) I will right not you are this in behold

I will answer thee, that Eloah is greater than enosh.

וואָרעם אֱלוֹהַּ איז גרעסער פֿון מענטשן .
mentshn fun greser iz Eloah vorem
men than greater is G-d for

[13] Why dost thou contend against Him?

יג פֿאַר וואָס קריגסטו זיך מיט אים,
im mit zich krigstu vos far
him with self do you contend what for

For He giveth not account of any of His matters.

וואָס ער פֿאַרענטפֿערט נישט אַלע זײַנע מעשׂים?
meisim zaine ale nisht farentfert er vos
deeds his all not does answer he that

[14] For El speaketh once,

יד וואָרעם אויף איין שטייגער רעדט אֵל ,
El redt shteiger ein oif vorem
G-d speaks manner one in for

yea twice, yet man perceiveth it not.

און אויף צוויי , הגם מע מערקט עס נישט.
nisht es merkt me hagam tsvei oif un
not it knows one although two on and

[15] In a chalom, in a chezyon lailah,

טו אין אַ חלום , אַ זעונג פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeung a cholem a in
night the of vision a dream a in

when deep sleep falleth upon anashim,

וען אַ טיפֿער שלאָף פֿאַלט אויף מענטשן ,
mentshn oif falt shlof tifer a ven
people upon falls sleep deep a when

in slumberings upon the mishkav *(bed)*,

אין שלומער אויפֿן געלעגער,
geleger oifn shlumer in
bed on the slumber in

[16] Then He openeth the ozen anashim,

טז דעמצמאָל אַנטפּלעקט ער דעם אויער פֿון מענטשן ,
mentshn fun oier dem er antplekt dentsmol
men of ear the he reveals then

and sealeth their admonition

אוּן פַֿאַרחתמעט מִיט אַ מוסר צוּ זַיי ,
zei tsu musar a mit farchasmet un
them to admonition a with seals and

17 That He may turn them aside from their deeds,

יז כְּדֵי דער מענטש זאָל אַוועקוואַרפֿן זַיין טאָן ;
ton zain avekvarfn zol mentsh der kedei
doing his throw away shall man the so that

and hide pride from gever *(man)*.

אוּן ער באַשירעמט פֿוּן האָפֿערדיקייט דעם מאַן .
man dem hoferdikeit fun bashiremt er un
man the arrogance from shields he and

18 He keepeth back his nefesh from the shachat,

יח ער פֿאַרמיידט זַיין זעל פֿוּן שַׁחַת ,
shachat fun zel zain farmaidt er
shachat from soul his withholds he

and his life from the overthrow of the sword.

אוּן זַיין לעבן פֿוּן אומקומען דורכן שווערד.
shverd durchn umkumen fun lebn zain un
sword by the perishing from life his and

19 He is chastened also with pain upon his mishkav,

יט אָדער ער ווערט געשטראָפֿט מִיט וויטאָג אויף זַיין געלעגער,
geleger zain oif veitog mit geshtroft vert er oder
bed his upon pain with chastised is he or

and the continual strife in his atzmot;

אוּן אַלע זַיינע ביינער ווערן שטַיִף.
shtaif vern beiner zaine ale un
stiff become bones his all and

20 So that his life abhorreth lechem,

כ אוּן זַיין לעבן מאַכט אים זיך עקלען מִיט ברויט,
broit mit eklen zich im macht lebn zain un
bread with loathe self him makes life his and

and his nefesh dainty food.

אוּן זַיין זעל מִיטן גלוסטיקסטן מאכל .
maichl glustikstn mitn zel zain un
delicious food most desirable with soul his and

21 His basar is consumed away, that it cannot be seen;

כא אָפּגעצערט ווערט זַיין פֿלייש פֿוּן פּנים ,
ponem fun fleish zain vert opgetsert
the face from flesh his becomes wasted away

and his atzmot that were not seen stick out.

אוּן אַיינגעדאַרט זַיינע ביינער, נישט אָנצוקוקן .
ontsukukn nisht beiner zaine aingedart un
to be looked at not bones his dried up and

22 Yea, his nefesh draweth near unto the shachat,

כב אוּן זַיין זעל גענענט צוּ דער שַׁחַת ,
shachat der tsu genent zel zain un
shachat the to draws near soul his and

and his life to the ones bringing death.

אוּן זַיין לעבן צוּ די טייטער.
teiter di tsu lebn zain un
killers the to life his and

23 If there be a malach *(messenger, i.e., Malach HaBrit, HaAdon)*

כג אויב עס איז דאָ פֿאַר אים אַ מלאך ,
malach a im far do iz es oib
Angel an him for here is there if

as melitz *(mediator)* for him, one of a thousand,

אַ מליץ-יושר אַפֿילו איינער פֿוּן טויזנט ,
toiznt fun einer afile meilets-yoisher a
a thousand of one even melitz yosher a

who declares a person yashar *(upright, righteous)*,

כְּדֵי דעם מענטשן אַנצוזאגן זַיינע גערעכטפֿערטיקונג,
gerechtfertikung zaine antsuzgen mentshn dem kedei
righteousness his to declare man the so that

24 Then he is gracious unto him, and saith,

כד לַייטזעליקט ער אים , אוּן זאָגט :
zogt un im er laitzelikt
declares and to him he is gracious

Deliver him from going down to the shachat *(pit)*;

לייז אים אויס פֿוּן נידערן אין גרוב ;
grub in nidern fun ois im leiz
the pit into descending from out him redeem

I have found a kofer *(ransom)*.

איך האָב געפֿונען אַן אויסלייז.
oisleiz an gefunen hob ich
ransom a found have I

[25] His basar shall be restored like a na'ar;

כה זײַן לײַב ווערט פֿרישער ווי , יינגלווײַז
yinglvaiz vi frisher vert laib zain
in the manner of a child than fresher shall be body his

he shall return to the yamim of his youthful vigor;

ער קערט זיך אום צו טעג פֿון זײַן יוגנט .
yugnt zain fun teg di tsu um zich kert er
youth his of days the to back self returns he

[26] He shall pray unto Eloah, and be accepted by Him,

כו ער בעט צו אֱלוֹהַּ , און ער באַווילקט אים,
im bavilikt er un Eloah tsu bet er
him accepts he and G-d to beseeches he

and he shall see His face with teruah *(shouts of joy)*;

און ער זעט זײַן פּנים מיט חֵן ,
chein mit ponem zain zet er un
favor with face his sees he and

thus He recompenseth unto enosh his tzedek.

און קערט אום דעם מענטשן זײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit zain mentshn dem um kert un
righteousness his man the on returns and

[27] He looketh upon anashim, and if any say,

כז ער קומט פֿאַר מענטשן ווען זאָגט:
zogt vos mentshn far kumt er
say who men before comes he

I have sinned, and perverted that which was yashar,

איך האָב געזינדיקט, און וואָס איז רעכט האָב איך פֿאַרדרייט,
fardreit ich hob recht iz vos un gezindikt hob ich
perverted I have right is what and sinned have I

and it was not recompensed to me,

און עס איז מיר נישט באַצאָלט.
batsolt nisht mir iz es un
repaid not to me is it and

[28] He will redeem his nefesh from going into the shachat,

כח אַזוי לייזט ער אויס זײַן זעל פֿון גיין אין גרוב ,
grub in gein fun zel zain ois er leizt azoi
the pit into going from soul his out he redeems so

and his life shall see the ohr.

און זײַן לעבן זעט די ליכטיקייט.
lichtikeit di zet lebn zain un
light the sees life his and

[29] Lo, all these things worketh El,

כט זע , דאָס אַלץ טוט אֵל ,
El tut alts dos ze
G-d does all this behold

twice, shalosh with gever *(man)*,

צוויי מאָל , דריַי מאָל , מיט אַ מענטשן ,
mentshn a mit mol drai mol tsvei
man a with times three times two

[30] To bring back his nefesh from the shachat *(pit)*,

ל כדי אומצוקערן זײַן זעל פֿון גרוב ,
grub fun zel zain umtsukeren kedei
the pit from soul his to turn back so that

to be enlightened with the Ohr HaChayyim *(light of the living)*.

דערלוכטן צו ווערן אין ליכט פֿון לעבן.
lebn fun licht in vern tsu derluchtn
life of light in become to to be enlightened

[31] Mark well, O Iyov, pay heed unto me;

לא פֿאַרנעם , אִיּוֹב, , הער מיר צו ;
tsu mir her Iyov farnem
to me pay heed Iyov pay attention

hold thy peace, and I will speak.

שווײַג , און איך וועל רעדן .
redn vel ich un shvaig
speak will I and be silent

[32] If thou hast anything to say, answer me;

לב אויב דו האָסט ווערטער, ענטפֿער מיר,
mir entfer verter host du oib
me answer words have you if

dabbir *(speak)*, for I desire to justify thee.

רעד , וואָרעם איך וועל דיך געראכט מאַכן .
machn gerecht dich vel ich vorem red
make righteous you(SG) will I for speak

33 If not, pay heed unto me;

לג אויב נישט, הער דו מיר צו ;
tsu mir du her nisht oib
to me you pay heed not if

hold thy peace, and I shall teach thee chochmah.

שווײַג , און איך וועל דיך לערנען חכמה .
chochme lernen dich vel ich un shvaig
wisdom teach you(SG) will I and be silent

לד

34 Furthermore Elihu answered and said,

און אֱליהוא האָט זיך אָפּגערופֿן האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Elihu un
said has and answered self has Elihu and

2 Hear my words, O ye chachamim;

ב הערט, חכמים , מײַנע וואָרטער,
verter maine chachomim hert
words my wise men hear

and give ear unto me, ye that have da'as.

און איר קענער , לייגט צו דאָס אויער צו מיר.
mir tsu oier dos tsu leigt kener ir un
me to ear the to place knowledgeable ones you and

3 For the ozen trieth words,

ג וואָרעם דאָס אויער דאַרף פרובֿן וואָרטער,
verter pruvn darf oier dos vorem
words test must ear the for

as the mouth tasteth food.

אַזוי ווי דער גומען פֿאַרזוכט עסן .
esen farzucht gumen der vi azoi
food tastes palate the as just

4 Let us choose for ourselves what is mishpat *(right)*;

ד לאָמיר אונדז אויסווײַלן דאָס געראכטע,
gerechte dos oisveiln undz lomir
righteous what is choose ourselves let us

let us know among ourselves what is tov.

לאָמיר געוואָר ווערן צווישן אונדז וואָס איז גוט .
gut iz vos undz tsvishn vern gevor lomir
good is what ourselves between become aware let us

5 For Iyov hath said, I am innocent;

ה וואָרעם אִיוֹב זאָגט : איך בין גערעכט ,
gerecht bin ich zogt Iyov vorem
righteous am I declares Iyov for

and El hath taken away my mishpat *(right)*.

נאָר אֵל האָט אָפּגענומען מײַן רעכט;
recht main opgeton hot El nor
right my taken away has G-d but

6 I declare the mishpat *(case)* against me a lie;

ו בײַ מײַן גערעכטיקייט וואָר איך געהאַלטן פֿאַר אַ ליגנער,
ligner a far gehaltn ich ver gerechtikeit main bai
liar a for held I am righteousness my by

though without peysha, my arrow wound is incurable.

מסוכן איז מײַן וווּנד , אָן אַ פֿאַרברעך .
farbrech a on vund main iz mesukn
transgression a without wound my is grave

7 What gever is like Iyov,

ז וואָסער מענטש ווי אִיוֹב
Iyov vi mentsh voser
Iyov like man what

who drinketh up the scorn [of his friends] like mayim?

טרינקט געשפּעט אַזוי ווי וואַסער,
vaser vi azoi geshpet trinkt
water as just mockery drinks

8 Who goeth in chaverah with the po'alei aven,

ח און פֿירט זיך אין חבֿרותא מיט טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer mit chavruse in zich firt un
injustice of doers with chavrusa in self leads and

and walketh with anshei resha.

און גייט אום מיט שלעכטע לײַט ?
lait shlechte mit um geit un
people wicked with about goes and

[9] For he hath said,

ט וואָרעם ער זאָגט : דעם מענטשן קומט גאָרנישט אַרויס
arois gornisht kumt mentshn dem zogt er vorem
out nothing comes man the declares he for

It profiteth a gever nothing that he should please Elohim.

וועַן ער זוכט ווויל געפֿעלן אלקים .
Elokim voilgefeln zucht er ven
G-d pleasing seeks he when

[10] Therefore pay heed unto me ye anashei levav;

י דערום , לייט מיט פֿאַרשטאַנדיקייט, הערט מיר צו :
tsu mir hert farshtandikeit mit lait derum
to me pay heed understanding with people therefore

far be it from El, that He should do evil,

וויַיט איז אֵל פֿון אומרעכט,
umrecht fun El iz vait
injustice from G-d is far

and from Shaddai, that He should do wrong.

און שַׁדַי פֿון אַן עוולה .
avle an fun Shaddai un
iniquity an from Shaddai and

[11] For the po'al adam *(work of a man)* shall He repay unto him,

יא נאָר די טוונג פֿון מענטשן באַצאָלט ער אים,
im er batsolt mentshn fun tuung di nor
him he repays man of doing the but

and make every man to find according to the man's ways.

און לויט איטלעכנס וועג שיקט ער אים צו .
tsu im er shikt veg itlechns loit un
to him he sends way each one's according to and

[12] Yea, surely El will not do wickedly,

יב יאָ פֿאַר וואָר, אֵל טוט נישט קיין אומרעכט,
umrecht kein nisht tut El vor far yo
injustice any not does G-d truly for indeed

neither will Shaddai pervert mishpat *(justice)*.

און שַׁדַי פֿאַרדרייט נישט געראַעכטיקייט .
gerechtikeit nisht fardreit Shaddai un
righteousness not perverts Shaddai and

[13] Who hath given Him right to rule the earth?

יג ווער האָט אים באַפֿוילן איבער דער ערד ?
erd der iber bafoiln im hot ver
earth the over commanded him has who

Or who hath appointed Him over the tevel?

און ווער האָט געמאַכט די וועלט אין גאַנצן ?
gantsn in velt di gemacht hot ver un
its entirety in world the made has who and

[14] If He should so determine,

יד אַז ער זאָל קערן זיין האַרץ אויף אים,
im oif harts zain kern zol er az
him upon heart his turn should he if

if He gather unto Himself His Ruach and His Neshamah,

אַז ער זאָל זיין הויך און זיין אָטעם
otem zain un hoich zain zol er az
spirit his and breath his should he if

איינזאַמלען צו זיך ,
zich tsu ainzamlen
self to gather

[15] All basar would perish together,

טו וואָלט פֿאַרגיין יעטוועדער לייב אין איינעם,
einem in laib yetveder fargein volt
one in body every perish would

and adam would return unto aphar.

און דער מענטש וואָלט צו שטויב זיך אומקערן.
umkeren zich shtoib tsu volt mentsh der un
return self dust to would man the and

[16] If now thou hast binah, hear this:

טז און אויב דו האָסט פֿאַרשטאַנדיקייט, הער דאָס צו ;
tsu dos her farshtandikeit host du oib un
to this pay heed understanding have you if and

pay heed to the kol *(voice)* of my words.

פֿאַרנעם דעם קול פֿון מיַינע ווערטער.
verter maine fun kol dem farnem
words my of voice the give ear to

[17] Shall even one that hateth mishpat govern?

יז צִי קען גאָר אַ פַֿיינט פֿון גערעכטיקייט הערשן?
hershn gerechtikeit fun faint a gor ken tsi
rule righteousness of enemy an really can or

And wilt thou condemn Him that is Tzaddik and Kabir?

אָדער ווילסטו דעם מאַכטיקן גערעכטן באַשולדיקן? –
bashuldikn gerechtn machtikn dem vilstu oder
to condemn righteous Almighty One the will you or

[18] Is it fit to say to a melech, Thou art beli'ya'al?

יח קען מען זאָגן צו אַ מלך נידערטרעכטיקער?
nidertrechtiker melech a tsu zogn men ken
you are worthless king a to say one can

And to nobles, Ye are rasha.

רשע צו פֿירשטן? –
firshtn tsu roshe
princes to wicked one

[19] Who shows no partiality to sarim *(princes)*,

יט דעם וואָס שאָנעווועט נישט דעם פּנים פֿון האַרן,
harn fun ponem dem nisht shanevet vos dem
lords of face the not respects who the one

nor regardeth the rich more than the poor?

און אַבט נישט אויפֿן רייַכן מער ווי אויפֿן אָרעמאַן,
oreman oifn vi mer raichn oifn nisht acht un
poor person on the than more rich on the not regards and

For they all are the ma'aseh *(work)* of His hands.

ווייַל דאָס ווערק פֿון זיַינע הענט זיַנען זיי אַלע.
ale zei zainen hent zaine fun verk dos vail
all they are hands his of work the because

[20] In a moment shall they die,

כ אין אַ רגע שטאַרבן זיי, אין האַלבע נאַכט;
nacht halbe in zei shtarbn rege a in
the night the middle of in they die moment a in

and at chatzot lailah the people shall be shaken, and pass away,

לייַט ווערן צעטרייסלט און פֿאַרגייַען,
fargeyen un tsetreislt vern lait
pass away and shaken become people

and the mighty shall be taken away without human hand.

און מע טוט אָפּ דעם מאַכטיקן ווי נישט מיט דער האַנט.
hant der mit nisht vi machtikn dem op tut me un
hand the with not as mighty one the away does one and

[21] For His eyes are upon the darkhei ish

כא וואָרעם זיַינע אויגן זיַנען אויף די ווענג פֿון דעם מענטשן,
mentshn dem fun vegen di oif zainen oign zaine vorem
man the of ways the on are eyes his for

and He seeth all his goings.

און אַלע זיַינע טריט זעט ער.
er zet trit zaine ale un
he sees steps his all and

[22] There is no choshech, nor tzalmavet,

כב נישטאָ קיין פֿינצטערניש און קיין טויטשאָטן,
toitshotn kein un fintsternish kein nishto
death shadow any and darkness any there is not

where the po'alei aven *(evildoers)* may hide themselves.

פֿאַר די טוער פֿון אומרעכט זיך דאָרטן צו פֿאַרבאָרגן.
farborgen tsu dortn zich umrecht fun tuer di far
hide to there selves injustice of doers the for

[23] For He does not need to consider an ish further

כג וואָרעם ער מאַכט נישט דעם מענטשן אַ צייַט,
tsait a mentshn dem nisht macht er vorem
time a person the not appoints he for

for anyone to go before El in mishpat *(judgment)*.

צו קומען פֿאַר אֵל צום משפּט.
mishpot tsum El far kumen tsu
judgment to G-d before come to

[24] He shall break in pieces kabirim without investigation,

כד ער צעברעכט מאַכטיקע אָן אַן אויספֿאָרשונג,
oisforshung an on machtike tsebrecht er
investigation an without mighty ones breaks he

and sets acherim in their place.

און שטעלט אויף אַנדערע אַנשטאָט זיי.
zei anshtot andere oif shtelt un
them in place of others up positions and

כה פַּאַר וואָר, ער קען זייערע מעשׂים,
meisim zeyere ken er vor far
deeds their knows he truly for

דערום מאַכט ער אַן איבערקער איבער נאַכט,
nacht iber iberker an er macht derum
night in the middle of overthrow an he makes therefore

און זיי ווערן צעדריקט.
tsedrikt vern zei un
crushed become they and

כו ווייל זיי זיינען רשעים, שלאָגט ער זיי,
zei er shlogt reshoim zainen zei vail
them he strikes wicked ones are they because

אין אַן אָרט וווּ מע זעט.
zet me vu ort an in
see one where place a in

כז דערפאַר וואָס זיי האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון אים,
im fun opgekert zich hobn zei vos derfar
him from turned away selves have they that for the reason

און אויף אַלע זיינע וועגן נישט געאַכט.
geacht nisht vegen zaine ale oif un
esteemed not ways his all on and

כח זיי האָבן געמאַכט קומען צו אים דאָס געשריי
geshrei dos im tsu kumen gemacht hobn zei
cry the him to come made have they

פֿון דעם אָרעמאַן,
oreman dem fun
poor person the of

און דאָס געשריי פֿון די געדריקטע פֿלעגט ער הערן. –
hern er flegt gedrikte di fun geshrei dos un
hear he used to oppressed the of cry the and

כט אָבער אַז ער שווייגט, וואָר קען אים באַשולדיקן?
bashuldikn im ken ver shvaigt er az ober
accuse him can who is silent he when but

און פֿאַרבאָרגט ער דעם פּנים, וואָר קען אים וועלן זען?
zen veln im ken ver ponem dem er farborgt un
see want him can who face the he hides and

סיַי ביַי אַ פֿאָלק סיַי ביַי אַ מענטשן אַלץ אײַנס. –
eins alts mentshn a bai sai folk a bai sai
one all man a with whether people a with whether

ל כּדי דער זינדיקער מענטש זאָל נישט קיניגן,
kinign nisht zol mentsh zindiker der kedei
reign not shall man sinner the so that

כּדי קיין שטרויכלונגען זאָלן נישט זיין פֿאַרן פֿאָלק.
folk faran zain nisht zoln shtroichlungen kein kedei
people for the be not should stumbling blocks any in order to

לא וואָרעם האָט ער דען צו אֵל גערעדט:
gezogt El tsu den er hot vorem
said G-d to then he has for

איך האָב געליטן, איך וועל מער נישט שלעכטס טאָן;
ton shlechts nisht mer vel ich gelitn hob ich
do evil not more will I suffered have I

לב איך זע נישט, לערן דו מיך;
mich du lern nisht ze ich
me you teach not see I

---

25 Therefore He knoweth their works,

and He overthroweth them in the lailah,

so that they are crushed.

26 He striketh them as resha'im

in the open sight of others;

27 Because they turned back from following Him,

and would not regard any of His drakhim;

28 So that they caused the cry of the poor to come unto Him,

and He heareth the cry of the aniyim.

29 When He giveth quietness, who then can condemn?

When He hideth His panim, who then can behold Him?

Whether it be a nation, or an individual only?

30 That the chanef *(hypocrite)* reign not,

nor those who ensnare the people.

31 For has anyone said unto El,

I have borne chastisement, I will not offend any more;

32 Teach Thou me what I see not;

אויב איך האָב געטאָן אומרעכט, וועל איך מער נישט טאָן?
ton nisht mer ich vel umrecht geton hob ich oib
do not more I will injustice done have I if

im *(if)* I have done iniquity, I will do no more?

לג זאָל ער פַּאַרגעלטן אַזוי ווי דיר קומט אויס:
ois kumt dir vi azoi fargeltn er zol
out comes you(SG) as just repay he should

[33] Will He then recompense to suit you, just because you disavow it?

אויב דיר געפעלט נישט, טאָ קלייב דו אויס, און נישט איך?
ich nisht un ois du klaib to nisht gefelt dir oib
I not and out you gather then not pleasing to you(SG) if

Thou must choose, not I;

און וואָס וויסטו צו רעדן?
redn tsu veistu vos un
speak to you(sg) know what and

therefore speak that of which thou hast da'as.

לד לייט מיט פַּאַרשטאַנדיקייט וועלן מיר זאָגן,
zogn mir veln farshtandikeit mit lait
say me will understanding with people

[34] Let anshei levav *(men of understanding)* say to me,

און דער קלוגער מאַן וואָס וועט מיר צוהערן:
tsuhern mir vet vos man kluger der un
listen to me will who man wise the and

and let a gever chacham who pays heed unto me say,

לה אִיּוֹב רעדט אָן אַ זינען,
zinen a on redt Iyov
sense a without speaks Iyov

[35] Iyov hath spoken without da'as,

און זיַנע רייד זיַנען אָן שׂכל.
seichel on zainen reid zaine un
reason without are words his and

and his words were without seichel.

לו איךווינטש איוֹב זאָל אייביק געפּרוווט ווערן,
vern gepruvet eibik zol Iyov vintsh ich
become tested ever shall Iyov wish I

[36] Iyov ought to be tried unto the limit,

פַּאַר ענטפֿערן אַזוי ווי זינדיקע לייט.
lait zindike vi azoi entfern far
people sinner as just answering for

because his answers are those of anshei aven.

לז וואָרעם ער לייגט נאָך צו וויידערשפּעניקייט צו זיין חטא;
chet zain tsu vidershpenikeit tsu noch leigt er vorem
sin his to rebellion to still adds he for

[37] For he addeth peysha unto his chattat,

ער פאַטשט זיַנע הענט צווישן אונדז,
undz tsvishn hent zaine patsht er
us between hands his claps he

he clappeth his hands *(shaking fist at G-d)* among us,

און מערט זיַנע רייד קעגן אֵל.
El kegen reid zaine mert un
G-d against words his increases and

and multiplieth his words against El.

לה

35 Elihu spoke moreover, and said:

און אֱליהוא האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Elihu un
said has and answered self has Elihu and

[2] Thinkest thou this to be mishpat *(right, just)*, that thou saidst:

ב רעכנסטו דאָס פַּאַר רעכט, אַז דו זאָגסט:
zogst du az recht far dos rechnstu
say you that right for this do you count

Tzidki meEl *(I am cleared, in the right, justified before G-d)*?

איך בין גערעכטער פֿון אֵל?
El fun gerechter bin ich
G-d than more righteous am I

[3] Ki *(yet)* thou saidst, What advantage will it be unto thee?

ג ווען דו זאָגסט: וואָס קומט דיר אַרויס?
arois dir kumt vos zogst du ven
forth to you comes what say you when

and, What profit shall I have, more than if I had sinned?

וואָסער נוץ האָב איך דערפֿון מער ווי פֿון מײַן זינדיקן?
zindikn main fun vi mer derfun ich hob nuts voser
sinning my from than more thereof I have benefit what

[4] I will answer thee,

ד וועל איך דיר ענטפֿערן וועלטער,
verter entfern dir ich vel
words answer you(SG) I will

and thy companions with thee.

און דיינע חבֿרים מיט דיר .
dir mit chaverim daine un
you(SG) with companions your and

[5] Look unto Shomayim, and see;

ה לוג צו די הימלען , און זע ,
ze un himlen di tsu lug
see and heavens the to look up

and behold the clouds which are higher than thou.

און קוק אויף די וואָלקנס וואָס זיינען הויך איבער דיר .
dir iber hoich zainen vos volkens di oif kuk un
you(SG) above high are that clouds the on look and

[6] If thou sinnest, what doest thou against Him?

ו אַז דו זינדיקסט, וואָס ווירקסטו אויף אים?
im oif virkstu vos zindikst du az
him on effect what sin you if

Or if thy peysha'im be multiplied, what doest thou unto Him?

און זיינען פֿיל דיינע פֿאַרברעכן , וואָס
vos farbrechn daine fil zainen un
what transgressions your many are and

טוסטו אים ?
im tustu
to him do you do

[7] If thou be tzaddik *(righteous)*, what givest thou Him?

ז אַז דו ביסט גערעכט , וואָס גיסטו אים?
im gistu vos gerecht bist du az
him do you give what righteous are you if

Or what receiveth He of thine yad?

אָדער וואָס נעמט ער פֿון דיין האַנט?
hant dain fun er nemt vos oder
hand your from he takes what or

[8] Thy resha *(wickedness)* may hurt an ish as thou art;

ח אַ מאַן ווי דו גייט אָן דיין שלעכטיקייט,
shlechtikeit dain on geit du vi man a
wickedness your on goes you like man a

and thy tzedek may profit the ben adam.

און אַ מענטשנקינד דיין גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain mentshnkind a un
righteousness your son of man a and

[9] They cry out under a load of oppression;

ט פֿון וועגן די פֿיל רויבערייַען שרייט מען,
men shrait roiberaien fil di vegen fun
one cries acts of violence many the account of on

they plead for relief from the zero'a of the rabbim.

מע קלאָגט זיך וועגן דעם אָרעם פֿון די שטאַרקע ,
shtarke di fun orem dem vegen zich klogt me
strong ones the of arm the about self complains one

[10] But none saith, Where is Eloah Osai *(G-d my Maker)*,

י און מע זאָגט נישט: ווו איז אֱלוֹהַּ מײַן באַשעפֿער,
Bashefer main Eloah iz vu nisht zogt me un
Creator my G-d is where not says one and

Who giveth zemirot balailah *(songs in the night)*;

וואָס גיט געזאַנגען אין דער נאַכט;
nacht der in gezangen git vos
night the in songs gives who

[11] Who teacheth us more than the behamot eretz,

יא וואָס לערנט אונדז מער פֿון בהמות פֿון דער ערד ,
erd der fun beheimes fun mer undz lernt vos
earth the of beasts than more us trains who

and maketh us wiser than the oph HaShomayim?

און מאַכט אונדז קליגער פֿון פֿויגל פֿון הימל ?
himel fun foigel fun kliger undz macht un
heaven of the bird than wiser us makes and

[12] There they cry out, but none giveth answer,

יב אָן שרייט מען , און ער ענטפֿערט נישט,
nisht entfert er un men shrait on
not answers he and one cries out on

because of the ga'on *(pride, arrogance)* of ra'im *(wicked men)*.

וועגן דער האָפֿערדיקייט פֿון די רשעים .
reshoim di fun hoferdikeit der vegen
wicked ones the of arrogance the because of

13 Surely El will not hear shav *(vanity)*,

ג אָבער פֿאַלש איז, אַז אֵל הערט נישט צו,
tsu nisht hert El az iz falsh ober
to not pay heed G-d that it is false but

neither will Shaddai regard it.

און שַׁדַי קוקט עס נישט אָן.
on nisht es kukt Shaddai un
on not it looks Shaddai and

14 Although thou sayest thou cannot see Him,

ד הגם דו זאָגסט, דו קענסט אים נישט זען,
zen nisht im kenst du zogst du hagam
see not him can you say you although

yet Din *(the court case)* is before Him;

איז דער משפט פֿאַר אים,
im far mishpot der iz
him before judgment the is

therefore trust thou, waiting for Him,

און דאַרפֿסט האַרן אויף אים.
im oif harn darfst un
him for wait needed and

15 though ye say His anger does not pakad *(visit, punish)* anything

ט און אַצונד, האָט דען פֿאַר גאָרנישט געשטראָפֿט
geshtroft gornisht far den hot atsund un
punished nothing for then has now and
זײַן צאָרן?
tsorn zain
anger his

and that He does not regard wickedness much;

און וויס ער נישט ווויל פֿון דער מוטווילקייט?
mutvilikeit der fun voil nisht er veis un
wilfulness the of well not he know and

16 Therefore doth Iyov open his mouth hevel *(in vain)*;

ט אָבער איוֹב עפֿנט מיט נאַרישקייט זײַן מויל,
moil zain narishkeit mit efent Iyov ober
mouth his folly with opens Iyov but

he multiplieth words without da'as.

אָן פֿאַרשטאַנדיקייט מערט ער וועטער.
verter er mert farshtandikeit on
words he multiplies understanding without

36

Elihu also proceeded, and said,

לו
און אֱלִיהוּא האָט ווײַטער געזאָגט:
gezogt vaiter hot Elihu un
said further has Elihu and

2 Bear with me a little,

ב וואַרט מיר אַ ווײַלע, און איך וועל דיר זאָגן,
zogn dir vel ich un vaile a mir vort
tell you(SG) will I and brief period a me wait for

and I will show thee that I have yet to speak on behalf of Eloah.

וואָרעם פֿאַראַן נאָך וועטער וועגן אֱלוֹהַּ .
Eloah vegen verter noch faran vorem
G-d about words still there are for

3 I will get my da'as from afar,

ג איך וועל אויפֿהייבן מײַן געדאַנק וויַט אַהין,
ahin vait gedank main oifheibn vel ich
there from afar thought my lift up will I

and will ascribe tzedek to my Maker.

און מײַן באַשעפֿער וועל איך געבן גערעכטיקייט .
gerechtikeit gebn ich vel Bashefer main un
righteousness give I will Creator my and

4 For truly my words shall not be sheker;

ד וואָרעם פֿאַר וואָר, נישט פֿאַלש זײַנען מײַנע וועטער,
verter maine zainen falsh nisht vor far vorem
words my are false not truly for because

one that is tamim *(complete)* in da'as is among thee.

אויפֿריכטיק אין געדאַנקען בין איך צו דיר .
dir tsu ich bin gedanken in oifrichtik
you(SG) to I am thoughts in uprightly

[5] See, El is kabir *(mighty)*,
and despiseth not
any;

ה זע , אֵל איז מאַכטיק, אָבער ער פֿאַראַכט
faracht er ober machtik iz El ze
despises he but mighty is G-d behold
קיינעם נישט;
nisht keinem
not anyone

He is kabir in ko'ach lev *(strength of understanding)*.

ער איז מאַכטיק אין כּוח פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit fun koiech in machtik iz er
understanding of strength in mighty is he

[6] He preserveth not the life
of the rasha,

ו ער לאָזט נישט דעם רשע בליַבן לעבן,
lebn blaibn roshe dem nisht lozt er
alive remain wicked the not allows he

but giveth mishpat to the aniyim.

און גיט די אָרימע זייער רעכט.
recht zeyer orime di git un
right their poor the gives and

[7] He withdraweth not His eyes
from the tzaddik,

ז ער נעמט נישט אַראָפֿ זיַנע אויגן פֿון דעם צדיק ;
tsadik dem fun oign zaine arop nisht nemt er
righteous one the from eyes his off not takes he

but with melachim are
they on the kisse;

און מיט מלכים אויפֿן טראָן זעצט ער זיי אויף אייביק,
eibik oif zei er zetst tron oifn mlochim mit un
ever for them he seats throne on the kings with and

yea, He doth establish them lanetzach
(forever), and they are exalted.

און זיי ווערן דערהייכט.
derheicht vern zei un
exalted are they and

[8] And if they be bound in chains,

ח און אויב זיי זיַנען געשמידט אין קייטן ,
keitn in geshmidt zainen zei oib un
chains in bound are they if and

and be held fast in chevlei oni
(cords of affliction),

באַצוונגען אין שטריק פֿון פּיַן ,
pain fun shtrik in batsvungen
affliction of cords in the compelled

[9] Then He showeth them their work,

ט רעדט ער זיי אויס זייער טוונג ,
tuung zeyer ois zei er redt
doing their out to them he speaks

and their peysha'im that they
have done arrogantly.

און זייערע פֿאַרברעכן ווען זיי שטאַרקן זיך .
zich shtarkn zei ven farbrechn zeyere un
selves strengthen they when transgressions their and

[10] He openeth also their ozen to
musar *(discipline)*,

י ער אַנטפּלעקט זייער אויער פֿאַר מוסר ,
musar far oier zeyer antplekt er
instruction for ear their uncovers he

and commandeth that they make
teshuvah and turn from evil.

און הייסט , אַז זיי זאָלן זיך אומקערן
umkeren zich zoln zei az heist un
turn back selves shall they that commands and
פֿון אומרעכט.
umrecht fun
injustice from

[11] If they obey and serve Him,

יא אויב זיי הערן, און דינען ,
dinen un hern zei oib
serve and listen they if

they shall spend their yamim
in tov *(prosperity)*,

ענדיקן זיי זייערע טעג אין גוטס ,
guts in teg zeyere zei endikn
good things in days their they finish

and their shanim in contentment.

און זייערע יאָרן אין נַחַת .
Nachat in yorn zeyere un
contentment in years their and

[12] But if they obey not, they shall perish by the sword,

יב און אויב זיי הערן נישט, קומען זיי
zei kumen nisht hern zei oib un
they come not pay heed they if and

אום דורכן שווערד,
shverd durchn um
sword by the back

and they shall die without da'as.

און פַֿאַרגייען אָן פַֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit on fargeyen un
understanding without pass away and

[13] But the chanefei lev *(irreligious in heart, hypocrites)* incur wrath;

יג אָבער די זינדיקע אין האַרצן לייגן אָן צאָרן;
tsorn on leign hartsn in zindike di ober
anger on put heart in sinners the but

they do not cry for help when He bindeth them.

זיי שרייַען נישט צו אים ווען ער בינדט זיי .
zei bindt er ven im tsu nisht shraien zei
them binds he when him to not cry out they

[14] They die in youth,

יד אין יוגנט שטאַרבט זייער זעל,
zel zeyer shtarbt yugnt in
soul their dies youth in

their nefesh among the kedeshim.

און זייער לעבן – ווי די שאַנדיונגען .
shandiungen di vi lebn zeyer un
shamed ones the like life their and

[15] He delivereth the oni in his affliction,

טו ער ראַטעוועט דעם געדריקטן דורך זיין געדריקטקייט,
gedriktkeit zain durch gedriktn dem ratevet er
oppression his through oppressed the saves he

and openeth their ears in oppression.

און אַנטפלעקט דורך דער נויט זייער אויער.
oier zeyer noit der durch antplekt un
ear their distress the through uncovers and

[16] Even so would He have removed thee out of the tzar *(distress)*

טז און אויך דיך וואָלט ער אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign er volt dich oich un
brought out he would you(SG) also and

פֿון דער קלעם ,
klem der fun
distress the of

into a rachav *(broad place)*, free from restriction,

אין דערברייטערניש וווּ קיין ענגשאַפֿט איז נישטאָ ;
nishto iz engshaft kein vu derbreiternish in
not there is cramped any where open place into

to the comfort of thy shulchan, full of choice food.

און דאָס געדעק פֿון דיין טיש וואָלט
volt tish dain fun gedek dos un
would table of food your of covering the and

פֿול זיין מיט פֿעטקייט.
fetkeit mit zain ful
fatness with be full

[17] But thou hast been fixated on the din *(judgment)* of the rasha *(wicked)*;

יז ווייל אָבער ביסט פֿול מיט דער טענה
taine der mit ful bist ober vail
argument the with full you are but because

פֿון דעם רשע
roshe dem fun
wicked the of

din and mishpat take hold on thee.

האַלט דיך דער משפּט און די
di un mishpot der dich halt
the and judgment the you(SG) take hold

געראַכטיקייט .
gerechtikeit
righteousness

[18] Because there is chemah *(wrath)*, beware lest He take thee away with His stroke;

יח פֶּאַר וואָר, עס איז דאָ צאָרן, אַזוי היט זיך אַז דו
du az zich hit azoi tsorn do iz es vor far
you that self beware so wrath here is it truly for

זאָלסט נישט אַוועקגענומען ווערן מיט אַ שלאָג,
shlog a mit vern avekgenumen nisht zolst
stroke a with become taken away not you(SG) shall

then a rav kopher *(great ransom)* cannot deliver thee.

וואָס אַפֿילו אַ גרויסע אויסלייזונג וועט דיך
dich vet oisleizung groise a afile vos
yourself will redemption great a even which

נישט דערפון קענען באַפרייַען.
bafraien kenen derfun nisht
deliver can therefrom not

[19] Will He esteem thy riches?

יט זאָל ער דען שאַצן דיין רייַכטום?
raichtum dain shatsn den er zol
riches your value then he shall

No, not zahav, nor all the forces of ko'ach.

ניין, קיין שום גאָלד און קיין שום כּוח.
koiech shum kein un gold shum kein nein
strength anything any and gold anything any no

[20] Desire not halailah *(the night)*,

כ זאָלסט נישט געלוסטן די נאַכט,
nacht di gelustn nisht zolst
night the desire not you(SG) shall

when people are cut off in their place.

וען פֿעלקער ווערן פֿאַרשוווונדן אויפֿן אָרט.
ort oifn farshvundn vern felker ven
place in vanished become peoples when

[21] Take heed, regard not iniquity;

כא היט זיך זאָלסט זיך נישט קערן צו אומרעכט,
umrecht tsu kern nisht zich zolst zich hit
injustice to turn not self you(SG) shall self guard

for this hast thou chosen rather than oni.

הגם דו וואָלסט דאָס אויסדערוויילט איידער פּיין.
pain eider oisderveilt dos volst du hagam
pain before choose this would you although

[22] See, El exalted by His ko'ach.

כב זע, אֵל איז דערהויבן אין זיין שטאַרקייט;
shtarkeit zain in derhoibn iz El ze
strength his in exalted is G-d behold

Who is a moreh *(teacher)* like Him?

ווער איז אַזאַ לערער ווי ער?
er vi lerer aza iz ver
he as teacher such a is who

[23] Who hath enjoined Him His derech?

כג ווער האָט אים באַפֿוילן זיין וועג?
veg zain bafoiln im hot ver
way his commanded him has who

Or who can say, Thou hast done wrong?

און ווער קען זאָגן: דו טוסט אַן עוולה?
avle an tust du zogn ken ver un
iniquity an are doing you say can who and

[24] Remember that thou must extol His work,

כד געדענק, אַז דו זאָלסט גרייסן זיין ווערק
verk zain greisn zolst du az gedenk
work his magnify shall you that remember

of which anashim have sung praises.

וואָס מענטשן האָבן באַזונגען.
bazungen hobn mentshn vos
sung about have men that

[25] Kol adam has seen it;

כה אַלע מענטשנקינדער האָבן עס געזען,
gezen es hobn mentshnkinder ale
seen it have children of men all

enosh beholds it afar off.

דער מענטש קוקט עס אָן פֿון דער ווייַטן.
vaitn der fun on es kukt mentsh der
distance the from on it looks man the

[26] See, El is great, and we know Him not,

כו זע , אֵל איז גרויס, און מיר פַֿארשטייען נישט,
nisht farshteyen mir un grois iz El ze
not understand we and great is G-d behold

neither can the mispar of His shanim be searched out.

. דערפַֿארשן צו נישט איז יָארן זײַנע פון צאָל די
derforshn tsu nisht iz yorn zaine fun tsol di
be searched out to not is years his of number the

[27] For He draws up the drops of mayim;

כז וואָרעם ער ציט אָפּ די טראָפנס וואַסער,
vaser tropns di op tsit er vorem
water drops the up draws he for

He distills His mist as matar *(rain)*;

זיי זאָלן זײַען רעגן פון זײַן נעפּל;
nepel zain fun regn zaien zoln zei
mist his from rain sow shall they

[28] Which the clouds do drop

כח ווען די הימלען פֿליסן,
flisn himlen di ven
pour heavens the when

and distill upon adam abundantly.

. און טריפֿן אויף מענטשן אַ סך
sach a mentshn oif trifn un
lot a men upon drip and

[29] Also can any understand the spreadings of the clouds,

כט יאָ , צי פַֿארשטייט מען די שפּרייטונגען
shpreitungen di men farshteit tsi yo
spreading out the one understands yes? no? yes

פון וואָלקן,
volken fun
clouds of

or the thunderings of His sukkah?

?די געפּילדערס פון זײַן געצעלט
getselt zain fun gepilders di
tent his of noises the

[30] See, He spreadeth His ohr upon it,

ל זע , ער שפּרייט אויס דערויף זײַן ליכט;
licht zain deroif ois shpreit er ze
light his thereon out spreads he behold

and covereth the depths of the yam.

. און די וואָרצלען פון ים דעקט ער צו
tsu er dekt yam fun vortselen di un
up he covers the sea of roots the and

[31] For by them governeth He the amim *(nations)*;

לא וואָרעם דערמיט משפּט ער פֿעלקער,
felker er mishpot dermit vorem
nations he judges in this way because

He giveth okhel in abundance.

. גיט ער שפּײַז אין שפֿע
shefe in shpaiz er git
abundance in food he gives

[32] His hands He covers with the ohr *(lightning)*,

לב ער שפּרייט אויס אויפֿן הימלוועלב דעם בליץ ,
blits dem himlvelb oifn ois shpreit er
lightning the heaven on out spreads he

and commandeth it to strike the mark.

. און באַפֿעלט אים ער זאָל טרעפֿן
trefn zol er im bafelt un
befall shall it it commands and

[33] His noise announceth Him,

לג עס זאָגט אָן וועגן אים
im vegen on zogt es
him about on declares it

the cattle even that He is approaching.

. דער צאָרן , דער כּעס פון דעם שטורעם
shturem dem fun kaas der tsorn der
storm the of fury the anger the

37 At this also my lev trembleth,

לז יאָ , דערפון ציטערט מײַן האַרץ,
harts main tsitert derfun yo
heart my trembles thereof yes

and is moved out of its place.

און שפרינגט אויף פֿון זײַן אָרט .
ort zain fun oif shpringt un
place its from up leaps and

[2] Hear attentively the rogez of His voice,

ב הערט, הערט די אומרו פֿון זײַן קוֹל ,
kol zain fun umru di hert hert
voice his of unrest the hear hear

and the sound that goeth out of His mouth.

און דעם ברום וואָס גייט אַרויס פֿון זײַן מויל .
moil zain fun arois geit vos brum dem un
mouth his from forth goes that roar the and

[3] He directeth it under kol HaShomayim,

ג אונטערן גאַנצן הימל לאָזט ער אים לויז ,
loiz im er lozt himel gantsn untern
release it he let heaven whole under

and His ohr *(lightning)* unto the ends of ha'aretz.

און זײַן בליץ איז ביז די ברעגן פֿון דער ערד .
erd der fun bregn di biz iz blits zain un
earth the of edge the to is lightning his and

[4] After it His kol *(voice)* roareth;

ד הינטער דעם ברילט אַ קוֹל ;
kol a brilt dem hinter
voice a roars that behind

He thundereth with the kol of His majesty;

ער דונערט מיט דעם קוֹל פֿון זײַן גרויסקייט;
groiskeit zain fun kol dem mit dunert er
greatness his of voice the with thunders he

one cannot hold them back when His kol is heard.

און מע קען זיי נישט אָפֿהאַלטן, ווען זײַן
zain ven ophaltn nisht zei ken me un
his when hold back not them can one and

קוֹל ווערט געהערט.
gehert vert kol
heard shall be voice

[5] El thundereth marvellously with His kol;

ה אֵל דונערט וווּנדערלעך מיט זײַן קוֹל ,
kol zain mit vunderlech dunert El
voice his with wonderfully thunders G-d

gedolot doeth He, beyond our understanding.

ער טוט גרויסע זאַכן און מיר פֿאַרשטייען נישט.
nisht farshteyen mir un zachn groise tut er
not understand we and things great does he

[6] For He saith to the snow,

ו וואָרעם ער זאָגט צום שניי : פֿאַל אויף דער ערד !
erd der oif fal shnei tsum zogt er vorem
earth the on fall snow to the says he because

Fall thou to the eretz; likewise to the geshem matar,

דאָס גלײַכן צום גוסרעגן ,
gusregn tsum glaichn dos
rainstorm to the same this

the heavy downpour of rain.

צום גוס פֿון זײַנע מאַכטיקע רעגנס.
regns machtike zaine fun gus tsum
rains mighty his of pouring to the

[7] He sealeth up kol adam;

ז ער פֿאַרחתמעט די האַנט פֿון יעטוועדער מענטשן ,
mentshn yetveder fun hant di farchasmet er
man every of hand the seals up he

that all men may know His work.

אַז אַלע מענטשן פֿון זײַן באַשאַף זאָלן וויסן .
visen zoln bashaf zain fun mentshn ale az
know shall creation his of people all that

[8] Then the chayyah *(beasts)* go into their lair,

ח און די חיה גייט אַרײַן אין באַהעלטעניש,
baheltenish in arain geit chaye di un
hiding place into in goes beast the and

and remain in their places.

און רוט אין אירע נאָרעס.
nores ire in rut un
dens its in rests and

[9] Out of its cheder *(chamber)*
cometh the whirlwind;

ט פֹּון דער קאַמער קומט דער שטורעם,
shturem der kumt kamer der fun
storm the comes chamber the from

and cold out of the driving winds.

און פֹּון צפֹון-ווינטן די קעלט.
kelt di tsofn-vintn fun un
cold the north winds from and

[10] By the neshamah of El
frost is given,

י פֹּון דעם אָטעם פֹון אֵל גיט עס אײַז,
aiz es git El fun otem dem fun
ice it gives G-d of breath the from

and the broad mayim are frozen.

און ברייטע וואַסערן ווערן פֿעסט.
fest vern vasern breite un
firm become waters wide and

[11] Also by watering He loadeth
the thick cloud;

יא יאָ, ער לאָדט אָן מיט פֿײַכטיקייט דעם וואָלקן,
volken dem faichtikeit mit on lodt er yo
cloud the moisture with on loads he yes

He scattereth the anan of His
ohr *(lightning)*,

ער שפרייט פֿונאַנדער זײַן בליצכמאַרע .
blitschmare zain funander shpreit er
lightning cloud his apart spreads he

[12] And it is turned round about
by His guidance;

יב און דאָס דרייט זיך רונד אַרום דורך זײַן קירעוועון
kireven zain durch arum rund zich dreit dos un
steering his by about around self turns it and

that they may do
whatsoever He
commandeth them

כדי זיי זאָלן טאָן אַלץ וואָס ער
er vos alts ton zoln zei kedei
he which all that do shall they in order that

באַפֿעלט זיי
zei bafelt
them commands

upon the face of the tevel
(habitable world).

אויפֿן געזיכט פֹּון דער ערדישער וועלט;
velt erdisher der fun gezicht oifn
world earthly the of face on the

[13] He causeth it to happen, whether
for correction,

יג סײַ ער שיקט עס פֿאַר אַ שטראָף ,
shtrof a far es shikt er sai
punishment a for it sends he whether

or for His land, or for chesed.

סײַ פֿאַר זײַן ערד , סײַ פֿאַר גענאָד.
genod far sai erd zain far sai
grace for or earth his for or

[14] Pay heed unto this, O Iyov;

יד פֿאַרנעם דאָס דאָזיקע, אִיּוֹב,
Iyov dozike dos farnem
Iyov this the pay attention

stand still, and consider the nifle'ot
El *(wondrous works of G-d)*.

שטיי און באַטראַכט די וווּנדער פֹּון אֵל .
El fun vunder di batracht un shtei
G-d of wonders the consider and stand

[15] Dost thou know how Eloah
controls them,

טו וויסטו ווי אֱלוֹהַּ לייגט עס אַרויף אויף זיי ,
zei oif aroif es leigt Eloah vi veistu
them on upon it puts G-d how do you know

and caused the ohr *(lightning)* of
His cloud to flash?

און מאַכט לײַכטן דעם בליץ פֹּון זײַן כמאַרע ?
chemare zain fun blits dem laichtn macht un
cloud his from lightning the shine makes and

[16] Dost thou know the spreading
out of the clouds,

טז פֿאַרשטייסטו דעם משקוֹלֶת פֿונעם וואָלקן,
volken funem mishkolet dem farshteistu
cloud of the balance the do you know

the wondrous works of Him which
is tamim in da'as?

די וווּנדער פֹּון דעם אַלווייסיקן ?
alveisikn dem fun vunder di
all-wise one the of wonders the

[17] You whose garments are hot,

יז ווי אַזוי דײַנע בגדים ווערן הייס,
heis vern begadim daine azoi vi
hot become garments your thus how

when the eretz is still because of the south wind,

ווען די ערד ליגט שטיל פֿון דָרום-ווינט ?
dorem-vint fun shtil ligt erd di ven
the south-wind because of quiet lies earth the when

[18] Hast thou with Him spread out the shekhakim *(clouds)*,

יח קענסטו אויסשפרייטן די הימלען מיט אים,
im mit himlen di oisshpreitn kenstu
him with heavens the spread out can you

hard as a molten mirror?

פֿעסט ווי אַ געגאָסענער שפּיגל ?
shpigl gegosener a vi fest
mirror molten a as firm

[19] Teach us what we shall say unto Him,

יט מאַך אונדז וויסן וואָס מיר זאָלן זאָגן צו אים;
im tsu zogn zoln mir vos visen undz mach
him to say should we what know us make

for we cannot order our case by reason of choshech.

מיר ווייסן קיין לאַד נישט פֿון ווענן דער פֿינצטערניש.
fintsternish der vegen fun nisht lad kein veisn mir
darkness the account of on not case plea any know we

[20] Should it be told Him that I wish to speak?

כ דאַרף אים דערציילט ווערן אַז איך רעד ?
red ich az vern dertseilt im darf
speak I that become be told him needs

Or should an ish say that he would be swallowed up?

צי דאַרף אַ מענטש אים אויסזאָגן, ווען עס איז פֿאַרהוילן ?
farhoiln iz es ven oiszogen im mentsh a darf tsi
concealed is it when disclose to him man a needs or

[21] And now men cannot look at the bright ohr which is in the clouds,

כא און אָקערשט האָט מען נישט געזען אַ העלן
heln a gezen nisht men hot okersht un
noonday a seen not one has just now and

שײַן אין הימל ,
himel in shain
heaven in brightness

when the ruach passeth, and cleareth them.

איז אַ ווינט אַריבער, און האָט אים אויסגעלייטערט.
oisgelaitert im hot un ariber vint a iz
purified it has and crossed wind a is

[22] Splendor of zahav cometh out of the north;

כב פֿון צפֿון קומט אַ גילדערנע ליכטיקייט ,
lichtikeit gilderne a kumt tsofn fun
brightness golden a come the north from

with Elo'ah is awesome hod *(majesty)*.

אַ מוֹראדיקער גלאַנץ איז אַרום אֱלוֹהַ .
Eloah arum iz glants mordiker a
G-d round is splendor fearful a

[23] Touching Shaddai, we cannot reach Him;

כג שַׁדַי , אים קענען מיר נישט אויסגעפֿינען;
oisgefinen nisht mir kenen im Shaddai
figure out not we can him Shaddai

He is exalted in ko'ach,

ער איז גרויס אין כּוֹח ,
koiech in grois iz er
strength in great is he

and in mishpat, and rov tzedakah;

אָבער רעכט און פֿולע גערעכטיקייט
gerechtikeit fule un recht ober
righteousness full and right but

He does not oppress.

קריוודעט ער נישט.
nisht er krivdet
not he wrongs

[24] Anashim do therefore fear Him;

כד דערום פֿאָרכטן אים די מענטשן ;
mentshn di im forchtn derum
men the him they fear therefore

He regardeth not any that are wise of heart.

קלוגהאַרציקע אויף אַלע אום נישט זיך קוקט ער .
klughartsike ale oif um nisht zich kukt er
wise hearted ones all upon about not self looks he

38 לח

Then Hashem answered Iyov out of the whirlwind,

, שטורעם פֿון אִיובֿן געענטפֿערט האָט ה' און
shturem fun Iyovn geentfert hot Hashem un
the storm from Iyov answered has Hashem and

and said,

:גאָגט האָט און
gezogt hot un
said has and

[2] Who is this that darkeneth etzah *(counsel)*

ב וועֶר פֿאַרטונקלט דאָס די כוונה
kavone di dos fartunklt ver
intention the this utterly obscures who

with words without da'as?

מיט וועֶרטער אָן פֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit on verter mit
understanding without words with

[3] Gird up now thy loins like a gever;

ג גורט אַקאָרשט אָן ווי אַ מאַן דיינע לענדן,
lendn daine man a vi on akorsht gurt
loins your man a as up now gird

for I will ask of thee, and thou wilt answer Me.

. מיך מאַך דו און , פֿרעגן דיך וועל איך און
visen mich mach du un fregn dich vel ich un
know me make you and question you(SG) will I and

[4] Where wast thou when I laid the foundations of eretz?

ד ווו ; ערד די גענרונטפֿעסט געווען וען איך האָב געגרונטפֿעסט ביסטו
erd di gegruntfest hob ich ven geven bistu vu
earth the founded have I when were are you where

Tell, if thou hast binah.

.זאָג, אויב דו וויסט פֿאַרשטאַנדיקייט
farshtandikeit veist du oib zog
understanding know you if tell

[5] Who hath drafted the dimensions thereof, if thou hast da'as?

ה וועֶר האָט געמאַכט אירע מאָסן , אויב דו וויסט?
veist du oib mosn ire gemacht hot ver
know you if measurements its made has who

Or who hath stretched a measuring line across it?

אָדער וועֶר האָט געצויגן אַ מעסטשנור אויף אִיר?
ir oif mestshnur a getsoign hot ver oder
it upon measuring line a drawn has who or

[6] Whereupon are the foundations thereof set?

ו אויף וואָס זיינען אירע גרונטמויערן אַרויפֿגעזעצט?
aroifgezetst gruntmoiern ire zainen vos oif
laid foundations its are what upon

Or who laid the even-pinnah *(cornerstone)* thereof,

אָדער וועֶר האָט געלייגט איר ווינקלשטיין ?
vinkelshtein ir geleigt hot ver oder
cornerstone its lain down has who or

[7] When the kokhvei boker sang together,

ז וועֶן די מאָרגנשטערן האָבן אין איינעם געזונגען ,
gezungen einem in hobn morgenshteren di ven
sung one in have morningstars the when

and all the Bnei Elohim shouted for joy?

.און אַלע זין פֿון אלקים האָבן געשאַלט
geshalt hobn Elokim fun zin ale un
shouted have G-d of sons all and

[8] Or who shut up the yam behind doors?

ח און וועֶר האָט פֿאַרצאָמט מיט טירן דעם ים ,
yam dem tirn mit fartsamt hot ver un
sea the doors with fenced has who and

Who brought it forth, issuing out of the rekhem *(womb)*,

וועֶן ער האָט אויסגעבראָכן און איז פֿון
fun iz un oisgebrachn hot er ven
from is and broken out has he when

? אַרויס טראַכט
arois tracht
come forth the womb

[9] When I made the anan the garment thereof,

ט וואָן איך האָב געמאַכט דעם וואָלקן פַאַר זיין מלבוש ,
malbesh zain far volken dem gemacht hob ich ven
garment its for cloud the made have I when

and thick darkness its swaddling band,

אוּן דעם נעבל פַאַר זיין וויקלשנור ,
viklshnur zain far nebl dem un
swaddling-band its for thick cloud the and

[10] And fixed bounds for it,

י אוּן איך האָב באַשטימט פַאַר אים מיין געזעץ ,
gezets main im far bashtimt hob ich un
decree my it for designated have I and

and set bars and dlatot *(doors)*,

אוּן געמאַכט ריגלען אוּן טירן ,
tirn un riglen gemacht un
doors and bars made and

[11] And said, Hitherto shalt thou come, but no further;

יא אוּן געזאָגט: ביז אַהער זאָלסטו קומען אוּן נישט ווייטער,
vaiter nisht un kumen zolstu aher biz gezogt un
further not and come shall you here until said and

and poh *(here)* shall thy proud waves be stopped?

אוּן דאָ ווען מען פַאַרהאַלטן דעם שטאָלץ פוּן דיינע אינדן ?
indn daine fun shtolts dem farhaltn men vet do un
waves your of pride the withhold one will here and

[12] Hast thou commanded the boker since thy yamim began;

יב האָסטו זינט דיין לעבטאָג באַפוילן דעם פרימאָרגן?
frimorgn dem bafoiln lebtog dain zint hostu
morning the commanded lifetime your since have you

or caused the shachar *(dawn)* to know its place;

אָנגעוויזן דעם באַגינען זיין אָרט ?
ort zain baginen dem ongevizen
place its dawn the shown

[13] That it might seize the ends of ha'aretz,

יג כּדי אָנצונעמען די ברעגן פוּן דער ערד ,
erd der fun bregn di ontsunemen kedei
earth the of ends the take hold of in order to

that the resha'im be shaken out of it?

אַז די רשעים זאָלן אַראָפּגעשאָקלט ווערן פוּן איר.
ir fun vern aropgeshoklt zoln reshoim di az
it from become shaken down shall wicked ones the that

[14] It is changed like chomer *(clay)* under the khotam *(seal)*;

יד זי שעמערירט אַזוי ווי זיגלוואַקס ,
ziglvaks vi azoi shemerirt zi
sealing wax if as changes it

and they stand out like a garment.

אוּן עס ליגט אַזוי ווי אַ מלבוש .
malbesh a vi azoi ligt es un
garment a if as is laid it and

[15] And from the resha'im their ohr is denied,

טו אוּן פוּן די רשעים ווערט פַאַרמיטן זייער ליכט,
licht zeyer farmitn vert reshoim di fun un
light their withheld is wicked ones the from and

and the upraised zero'a shall be broken.

אוּן דער אויפגעהויבענער אָרעם ווערט צעברָאכן .
tsebrochn vert orem oifgehoibener der un
broken is arm uplifted the and

[16] Hast thou entered into the springs of the yam?

טז ביסטו געקומען צו די קוואַלן פוּן ים ,
yam fun kvaln di tsu gekumen bistu
the sea of springs the to come are you

Or hast thou walked in the recesses of the tehom?

אוּן אויפֿן גרונט פוּן תהום אומגעגאַנגען ?
umgegangen tehom fun grunt oifn un
walked deep of bottom on and

[17] Have the sha'arei mavet been disclosed unto thee?

יז זיינען דיר אַנטפלעקט געווָארן די טויערן פוּן טויט ,
toit fun toiern di gevorn antplekt dir zainen
death of gates the become revealed to you(SG) are

Or hast thou seen the sha'arei tzalmavet?

אוּן האָסטו די טויערן פוּן טויטשאָטן געזען ?
gezen toitshotn fun toiern di hostu un
seen death shadow of gates the have you and

[18] Hast thou perceived the expanse of eretz?

יח הָאָסטו איבערגעקוקט ביז די ברייטקייטן פֿון דער ערד ?
erd der fun breitkeitn di biz ibergekukt hostu
earth the of breadth the to looked over have you

Tell Me if thou hast da'as of it all.

זאָג, אויב דו ווייסט דאָס אַלץ.
alts dos veist du oib zog
all this know you if say

[19] Where is the derech where ohr dwelleth?

יט אויף וואָסער וועג רוט דאָס ליכט?
licht dos rut veg voser oif
light the rests way what on

And as for choshech, where is the place thereof,

און די פֿינצטערניש, וווּ איז איר אָרט ,
ort ir iz vu fintsternish di un
place its is where darkness the and

[20] That thou shouldest take it to its border,

כ אַז דו זאָלסט זי נעמען צו איר גענמאַרק ,
gemark ir tsu nemen zi zolst du az
boundary its to take it may you that

and that thou shouldest have da'as of the paths to its bais?

און אַז דו זאָלסט פֿאַרשטיין די שטעגן צו איר הויז ?
hoiz ir tsu shtegn di farshtein zolst du az un
house its to paths the understand shall you that and

[21] Knowest thou it, because thou wast then born?

כא דו ווייסט דאָס, וואָרעם דו ביסט דענצמאָל
dentsmol bist du vorem dos veist du
then are you for this know you

שוין געוואָרן געבאָרן,
geborn geven shoin
born having been already

Or because the mispar of thy yamim is so great?

און די צאָל פֿון דיינע טעג איז גרויס!
grois iz teg daine fun tsol di un
great is days your of number the and

[22] Hast thou entered into the otzrot *(storehouses)* of the snow?

כב ביסטו געקומען צו די אוצרות פֿון שניי ,
shnei fun oitseres di tsu gekumen bistu
snow of treasuries the to come have you

Or hast thou seen the otzrot of barad *(hail)*,

אָדער האָסטו די אוצרות פֿון האָגל געזען ,
gezen hogel fun oitseres di hostu oder
seen hail of treasuries the have you or

[23] Which I have reserved for the time of tzar,

כג וואָס איך האָב באַהאַלטן פֿאַר אַ צייַט פֿון נויט ,
noit fun tsait a far bahaltn hob ich vos
distress of time a for hidden have I which

for the yom kerav *(battle)* and milchamah *(war)*?

פֿאַרן טאָג פֿון קריג און מלחמה ?
milchome un krig fun tog faran
battle and war of day for the

[24] Which is the derech where the ohr is distributed,

כד אויף וואָסער וועג צעטיילט זיך דאָס ליכט,
licht dos zich tseteilt veg voser oif
light the self is divided way what on

where is scattered the east wind upon eretz?

צעשפרייט זיך דער מזרח-ווינט איבער דער ערד ?
erd der iber mizrech-vint der zich tseshpreit
earth the over east wind the self is scattered

[25] Who hath cut a channel for the overflowing of waters,

כה וער האָט דורכגעהאַקט פֿאַר דער פֿלייצונג אַ גראָבן ,
grobn a fleitsung der far durchgehakt hot ver
conduit a flood the for cut through has who

or a derech for the lightning of thunder,

און אַ וועג פֿאַרן דונערגעוויטער?
dunergeviter faran veg a un
thunder bolt for the path a and

[26] To cause it to rain on eretz, where lo ish is;

כו צו מאַכן רעגענען אויף אַ לאַנד אָן אַ מענטשן ,
mentshn a on land a oif regenen machn tsu
person a without land a on rain make to

on midbar, wherein there is lo adam;

אַ מדבר אָן אַ מוטערמענטשן דערין ;
derin mutermentshn a on midber a
therein man a without wilderness a

27 To saturate a desolate and waste ground;

כז אָנצוזעטן אַ וויסטקייט און אַ וויסטענישׁ,
vistenish a un vistkeit a ontsuzetn
wasteland a and desolate place a to satisfy

and to cause the bud of the desheh to spring forth?

און מאַכן שפּראָצן אַן אויסוואַקס פֿון גראָז.
groz fun oisvaks an shprotsn machn un
grass of growth a spring up make and

28 Hath the rain an av?

כח האָט דער רעגן אַ פֿאָטער?
foter a regn der hot
father a rain the has

Or who hath begotten the drops of tal *(dew)*?

אָדער וואָר האָט געבאָרן די טראָפּנס טוי ?
toi tropns di geborn hot ver oder
dew drops of the begotten has who or

29 Out of whose beten cometh the ice?

כט פֿון וועמעס בויך איז אַרויס דער אייז?
aiz der arois iz boich vemes fun
ice the come forth is belly whose from

And the frost of Shomayim, who giveth birth to it?

און דער פֿראָסט פֿון הימל , וואָר האָט אים געבאָרן ?
geborn im hot ver himel fun frost der un
begotten it has who heaven from frost the and

30 The mayim harden like even *(stone)*,

ל אַזוי ווי שטיין וועלן וואַסערן פֿאַרגליווערט,
farglivert vasern vern shtein vi azoi
frozen waters become stones as just

and the face of tehom is frozen.

און דער פּנים פֿון תּהום וועלט פֿאַרשטאַרט.
farshtart vert tehom fun ponem der un
solidified becomes the deep of face the and

31 Canst thou bind the chains of the Pleiades,

לא קענסטו בינדן די קייטן פֿון זיבנשטערן,
zibnshtern fun keitn di bindn kenstu
Pleiades of chains the tie can you

or loose the bonds of Orion?

אָדער די שטריק פֿון אָריאָן לויזן מאַכן ?
machn loiz orion fun shtrik di oder
make release Orion of cords the or

32 Canst thou bring forth Mazzarot in their times?

לב קענסטו אַרויסברענגען די מזלות אין זייער ציַט ,
tsait zeyer in mezlut di aroisbrengen kenstu
season their in constellations the bring forth can you

Or canst thou guide the Bear with its banim?

און דעם בער מיט זיַנע קינדער אַרויספֿירן?
aroisfirn kinder zaine mit Beor dem un
lead out children its with bear the and

33 Knowest thou the chukkot of Shomayim?

לג ווייסטו די געזעצן פֿון הימל ?
himel fun gezetsn di veistu
heaven of laws the do you know

Canst thou set the rule over ha'aretz?

צי מאַכסטו זיַן געוועלטיקונג אויף דער ערד ?
erd der oif geveltikung zain machstu tsi
earth the on dominion its do you establish or

34 Canst thou lift up thy kol *(voice)* to the clouds,

לד קענסטו אויפֿהייבן צום וואָלקן דיַין קול ,
kol dain volken tsum oifheibn kenstu
voice your cloud to the lift up can you

that abundance of mayim may cover thee?

אַז אַ שפּע פֿון וואַסער זאָל דיך באַדעקן?
badekn dich zol vaser fun shefe a az
cover you(SG) may water of abundance an so that

35 Canst thou send lightning bolts, that they may go

לה קענסטו אַרויסשיקן בליצן , זיי זאָלן גיין ,
gein zoln zei blitsn aroisshikn kenstu
go shall that they lightnings send forth can you

and say unto thee, Hineinu *(here we are)*?

[36] Who hath put chochmah in the inward parts,

or who hath given binah to the mind?

[37] Who can number the clouds in chochmah,

or who can tip the waterskins of Shomayim,

[38] When the dust hardens into a clump,

and the clods cleave fast together?

[39] Wilt thou hunt the teref for the lioness,

or fill the appetite of her whelps,

[40] When they crouch in their me'onot *(dens)*,

and abide in the lair to lie in ambush?

[41] Who provideth for the raven his food?

When his young ones cry unto El,

they wander about for lack of okhel.

39 Dost thou have da'as of the et *(time)* when the mountain goats give birth,

or art thou shomer to watch when the doe bears her fawn?

[2] Canst thou number the months that they fulfil,

אוֹן זאָגן צוּ דִיר : דאָ זײַנען מִיר?
mir zainen do dir tsu zogn un
we are here you(SG) to say and

לו ווער האָט אַרײַנגעטאָן אין די נירן חכמה ?
chochme nirn di in araingeton hot ver
wisdom kidneys the in put has who

אָדער ווער האָט געגעבן דעם גײַסט פֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit gaist dem gegebn hot ver oder
understanding spirit the given has who or

לז ווער צײלט איבער די וואָלקנס מיט חכמה ?
chochme mit volkens di iber tseilt ver
wisdom with clouds the over counts who

אוֹן די לאָגלען פֿון הימל ווער גיסט אויס?
ois gist ver himel fun loglen di un
out pours who heaven of skins the and

לח ווען דער שטויב איז צונויפֿגעגאָסן ווי קלומפּ,
klump vi tsunoifgegosn iz shtoib der ven
clods like fused is dust the when

אוֹן די גרודעס זײַנען צוזאַמענגעבאַקן .
tsuzamengebakn zainen grudes di un
stuck together are clods the and

לט קענסטו פֿאַנגען פֿאַר דער לייבינטע רויב,
roib leibinte der far fangen kenstu
prey lioness the for hunt can you

אוֹן דעם באַגער פֿון די יונגלייבן אָנפֿילן,
onfiln yungleibn di fun bager dem un
fill young lions the of appetite the and

מ ווען זיי ביגן זיך אין די נאָרעס,
nores di in zich beigen zei ven
dens the in selves crouch they when

ווען זיי זיצן אין צודעק אויף דער לויער ?
loier der oif tsudek in zitsn zei ven
ambush the on thicket in sit they when

מא ווער גרייט אָן דעם ראָבּ זײַן שפּײַז ,
shpaiz zain rob dem on greit ver
food its raven the for prepares who

ווען זײַנע קינדער שרײַען צו אֵל ,
El tsu shraien kinder zaine ven
G-d to cry out children his when

ווען זיי וואַנדערן אום אָן עסן ?
esen on um vandern zei ven
eat without about go they when

לט

וויסטו די צײַט ווען די שטיינציגן
shteintsign di ven tsait di veistu
wild goats the when time the do you know

געבערן ?
gebern
give birth

גיסטו אַכטונג ווען די הינדינס האָבן וויעען ?
veyen hobn hindins di ven achtung gistu
labor pangs have deer the when attention do you give

ב צײלסטו די חדשים ווען זיי דאַרפֿן דערפֿילן,
derfiln darfn zei ven chodeshim di tseilstu
fulfill must they when months the do you count

or dost thou have da'as of the et *(time)* when they give birth?

אוֹן ווייסטוּ דִי צַייט פוֹן זַייער געבערן ?
un veistu di tsait fun zeyer gebern
and do you know the time of their giving birth

[3] They crouch down, they bring forth their yeledim,

ג זיי קנִיען, זיי לאָזן דורכברעכן זייערע קינדער,
zei knien zei lozn durchbrechn zeyere kinder
they kneel they let pass through their young

their chavalim *(birth pains)* are cast off in riddance.

זיי ווארפן אַרויס זייערע געבורטן .
zei vorfn arois zeyere geburtn
they cast out their offspring

[4] Their banim gain strength, they grow up in the bar *(open, wild)*;

ד זייערע יונגע ווערן שטאַרק, זיי וואַקסן אויפן פרַייַען,
zeyere yunge vern shtark zei vaksn oifn fraien
their young become strong they grow in the open

they go forth, and return not unto them.

זיי גייען אַוועק, און קערן זיך נישט אום צו זיי .
zei geyen avek un kern zich nisht um tsu zei
they go away and return selves not back to them

[5] Who hath sent out the pere *(wild donkey)* free,

ה ווער האָט אַרויסגעלאָזט דעם וואַלדאייזל פַּרַיי,
ver hot aroisgelozt dem valdeizl frai
who has released the wild donkey free

or who hath untied the ropes of the arod *(wild donkey, onager)*,

און די בינד פון דעם ווילדאייזל ווער האָט
un di bind fun dem vildeizl ver hot
and the bonds of the wild donkey who has

לויז געמאַכט,
loiz gemacht
loose made

[6] Whose bais I have made the aravah,

ו וואָס איך האָב געמאַכט דעם מדבר פאַר זיַין הויז ,
vos ich hob gemacht dem midber far zain hoiz
that I have made the wilderness for his house

and the barren land his mishkenot *(dwellings)*?

און זאַלציק לאַנד פאַר זיַינע ווינונגען ?
un zaltsik land far zaine voinungen
and salty land for his dwellings

[7] He laughs at the tumult of the kiryah *(city)*,

ז ער לאַכט פון דעם טומל פון שטאָט,
er lacht dem fun tuml fun shtot
he laughs at the tumult of the city

neither regardeth he the shouts of the driver.

ער הערט נישט קיין טרַייבערס געשרייען .
er hert nisht kein traibers geshreyen
he hears not any driver's shouts

[8] The range of the harim is his pasture,

ח די נישטערונג פון די בערג איז זיַין פיטערונג,
di nishterung fun di berg iz zain fiterung
the feeding of the mountains is his pasture

and he searcheth after every green thing.

און איטלעך גראָז זוכט ער נאָך .
un itlech groz zucht er noch
and every grass seeks he after

[9] Will the wild ox be willing to be thy eved,

ט וועט דער ווילדטיר וועלן דיר דינען ?
vet der vildtir veln dir dinen
will the wild ox want to you(SG) serve

or stay the night by thy evus *(animal feeding trough)*?

צי וועט ער נעכטיקן בַיי דיַין קאָריטע?
tsi vet er nechtikn bai dain korite
or will he spend the night at your trough

[10] Canst thou bind the wild ox to the furrow with a rope,

י קענסטו צובינדן דעם ווילדטיר מיט זיַין שטריק
kenstu tsubindn dem vildtir mit zain shtrik
can you tie up the wild ox with his rope

צו דער בַייט ?
tsu der bait
to the furrow

or will it behind thee till the amakim *(valleys)*?

צִי וועט ער בראָנעווען די טאָלן הינטער דיר ?
dir hinter toln di broneven er vet tsi
you(SG) behind valleys the harrow he will or

11 Wilt thou depend on him, because his ko'ach is great,

יא קענסטו זיך פֿאַרזיכערן אויף אים, ווייל זײַן
zain vail im oif farzichern zich kenstu
his because him in trust self can you

כּוֹח איז גרויס,
grois iz koiech
great is strength

or wilt thou hand over thy heavy work to him?

און איבערלאָזן אויף אים דײַן מי ?
mi dain im oif iberlozen un
labor your him on leave over and

12 Wilt thou believe him, that he will bring in thy zera *(grain)*,

יב קענסטו אים אָנטרויען, אַז ער וועט אָפּברענגען
opbrengen vet er az ontroien im kenstu
bring back will he that entrust him can you

דײַן זאָמען,
zomen dain
seed your

and gather it into thy goren *(threshing floor)*?

און איינזאַמלען די תּבֿואה פֿון דײַן דרעש-שייער ?
dresh-shaier dain fun tvue di ainzamlen un
threshing floor your from grain the gather together and

13 Joyfully flapping are the wings of the ostrich,

יג דער פֿליגל פֿון שטרויספֿויגל קלאַפּט לוסטיק –
lustik klapt shtroisfoigl fun fligel der
gaily flaps ostrich of wing the

but are her wings and feathers like the khasidah *(stork)*?

צי איז דאָס דער פֿליעדער און פֿעדער פֿון שטאָרך?
shtorch fun feder un fleder der dos iz tsi
a stork of feathers and wings the this is yes? no?

14 For the ostrich layeth her betzim *(eggs)* la'aretz *(on the ground)*,

יד פֿאַר וואָר, זי לאָזט איבער צו דער ערד אירע אייער,
aier ire erd der tsu iber lozt zi vor far
eggs its earth the to over leaves it truly for

and warmeth them in the sand,

און אין שטויב לאָזט זי זיי אויסבריטן.
oisbrien zei zi lozt shtoib in un
hatch out them it lets dust in and

15 And forgetteth that the regel may crush them,

טו און זי פֿאַרגעסט אַז אַ פֿוס קען זיי צעקוועטשן,
tsekvetshn zei ken fus a az fargest zi un
crush them can foot a that forgets it and

or that the wild beast may break them.

און אַ חיה פֿון פֿעלד קען זיי צעטרעטן.
tsetretn zei ken feld fun chaye a un
trample them can field of the beast a and

16 She treats harshly her banim, as though they were not hers;

טז זי איז האַרט צו אירע קינדער ווי צו נישט אירע;
ire nisht tsu vi kinder ire tsu hart iz zi
hers not as if they were as young its to cruel is it

though her labor should be in vain, yet she is without pachad,

אומנישט מעג זײַן איר מי , זי איז אָן אַנגסט,
angst on iz zi mi ir zain meg umnisht
fear without is it labor its be may in vain

17 Because Elo'ah hath deprived her of chochmah,

יז ווארעם אֱלוֹהַּ האָט זי גענומען פֿון חכמה ,
chochme fun geminert zi hot Eloah vorem
wisdom of diminished it has G-d for

neither hath he imparted to her binah.

און איר נישט אײַנגעטיילט מיט שׂכל .
seichel mit aingeteilt nisht ir un
reason with allotted not it and

18 Yet at the et *(time)* she flaps her wings [to run],

יח אַצונד הייבט זי די פֿליגלען אין דער הייך ,
heich der in fliglen di zi heibt atsund
height the in wings the it raises now

she laughs at the sus and his rider.

זי לאַכט פֿון פֿערד און פֿון זײַן רײַטער.
raiter zain fun un ferd fun lacht zi
rider its at and horse at the laughs it

[19] Hast thou given the sus gevurah?

יט גיסטו דעם פֿערד גבֿורה ?
gevure ferd dem gistu
strength horse the do you give

Hast thou clothed his neck with a flowing mane?

באַקלײדסטו זײַן האַלדז מיט שטורעם?
shturem mit haldz zain bakleidstu
shaking with neck its do you clothe

[20] Canst thou make him leap like an arbeh *(locust)*?

כ מאַכסטו אים שפּרינגען ווי אַ היישעריק ?
heisherik a vi shpringen im machstu
grasshopper a like leap it make you

The hod *(glory)* of his snorting strikes terror.

דער הילך פֿון זײַן הירזשען איז אַן אימה .
eime an iz hirzhen zain fun hilch der
terror a is snorting its of resounding the

[21] He paweth in the emek *(valley)*, and rejoiceth in his koach;

כא ער גראָבלט אין טאָל , און פֿרײט זיך מיטן כּוח ,
koiech mitn zich freit un tal in grablt er
strength with self rejoices and the valley in paws he

he chargeth into the fray.

ער גייט אַרויס דעם וואַפֿן אַנטקעגן .
antkegen vafn dem arois geit er
to meet weapon the out goes he

[22] He laugheth at pachad, and nothing fears;

כב ער לאַכט פֿון אַנגסט, און ווערט נישט דערשראָקן,
dershrokn nisht vert un angst fun lacht er
terrified not becomes and fear at the laughs he

neither turneth he back from the cherev.

און ער קערט נישט צוריק פֿאַר אַ שוווערד.
shverd a far tsurik nisht kert er un
sword a before back not turns he and

[23] The quiver rattleth at his side,

כג לעבן אים קלינגט דער פֿײַלבײַטל ,
failbaitl der klingt im lebn
quiver of arrows the resounds him near

the glittering spear and the kidon *(scimitar, curved sword)*.

דער פֿלאַמיקער שפּיז און די פּיקע.
pike di un shpiz flamiker der
lance the and spear flaming the

[24] He eats up the eretz with fierceness and rogez *(rage)*;

כד מיט רַעש און רוגזה שלינגט ער די ערד ,
erd di er shlingt rugze un raash mit
earth the he swallows fury and tumult with

neither standeth he still at the sound of the shofar.

און קען נישט איַנשטיין בײַם קול פֿון אַ שופֿר .
shoifer a fun kol baim ainshtein nisht ken un
shofar a of sound at the stand still not can and

[25] As often as the shofar, he snorts Aha!

כה ווי נאָר אַ שופֿר , זאָגט ער: אַהאַ!
aha er zogt shoifer a nor vi
aha he declares shofar a soon as as

and he smelleth the milchamah afar off,

און פֿון ווײַטן דערשמעקט ער מלחמה ,
milchome er dershmekt vaitn fun un
war he smells distance from and

the shout of the sarim, and the teru'ah *(battle cry)*.

דעם דונער פֿון די הויפּטלײַט און די שאַלונג .
shalung di un hoiptlait di fun duner dem
shouting the and captains the of sound the

[26] Doth the hawk fly by thy binah,

כו דורך דײַן שׂכל פֿליט דען דער שפּאַרבער,
shparber der den flit seichel dain durch
hawk the then does fly reason your by

and stretch her wings toward the south?

שפּרײט זײַנע פֿליגלען קיין דָרום ?
dorem kein fliglen zaine shpreit
the south toward wings his spreads

כז צִי אוֹיף דײַן בְּאֶפֶל הייבט זִיךְ אוֹיף דער אָדלער,
odler der oif zich heibt bafel dain oif tsi
eagle the up self raises command your on or

[27] Doth the nesher *(eagle)* mount up at thy command,

and make her ken *(nest)* on high?

אוֹן מאַבט זײַן נעסט אין דער הייך ?
heich der in nest zain macht un
height the in nest its makes and

כח אוֹיף אַ פֿעלדז רוט ער אוֹן ווײַלט ,
vailt un er rut feldz a oif
dwells and it rests rock a on

[28] She dwelleth and abideth on the cliff,

upon the crag of the rock, its metzudah *(stronghold)*.

אוֹיף אַ שפּיץ פֿעלדז אוֹן אַ בארגפֿעסטונג .
bargfestung a un feldz shpits a oif
mountain fortress a and of the rock top a on

כט פֿון דאָרטן קוקט ער אויס זײַן עסן ,
esen zain ois er kukt dortn fun
food its out it looks there from

[29] From there she seeketh the okhel *(food, prey)*,

and her eyes behold it from afar off.

פֿון ווײַטן זעען זײַנע אויגן.
oign zaine zeen vaitn fun
eyes its see afar from

ל אוֹן זײַנע יונגע זופֿן בלוט ,
blut zupn yunge zaine un
blood suck young its and

[30] Her young ones feast on dahm;

and where the chalalim *(slain ones)* are, there it is.

אוֹן ווו דערשלאָגענע דאָרטן איז ער.
er iz dortn dershlogene vu un
he is there the slain are where and

מ 40

אוֹן ה האָט געענטפֿערט אִיּוֹבן , אוֹן האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyovn geentfert hot Hashem un
said has and Iyov answered has Hashem and

Moreover Hashem answered Iyov, and said,

ב ווײל זיך קריגן מיטן שַׁדַי דער טאַדלער ?
tadler der Shaddai mitn krign zich vil
faultfinder the Shaddai with contend self will

[2] Shall he that contendeth with Shaddai correct him?

The mokhiach Eloah *(rebuker of G-d)*, let him answer it.

דער וואָס וויכוחט זיך מיט אֱלוֹהַּ זאָל עס ענטפֿערן.
entfern es zol Eloah mit zich vikucht vos der
answer it let G-d with self disputes who the one

ג האָט אִיּוֹבּ געענטפֿערט ה אוֹן האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem geentfert Iyov hot
said has and Hashem answered Iyov has

[3] Then Iyov answered Hashem, and said,

ד זע , ווינציק וואָס בין איך; וואָס קען איך דיר ענטפֿערן?
entfern dir ich ken vos ich bin vos vintsik ze
answer you(SG) I can what I am what a little thing behold

[4] See, I am vile; what shall I answer Thee?

I will lay mine yad upon my mouth.

איך טו אַרויף מײַן האַנט אויף מײַן מויל .
moil main oif hant main aroif tu ich
mouth my on hand my upon do I

ה איין מאָל האָב איך גערעדט, אוֹן וועל מער נישט ענטפֿערן;
entfern nisht mer vel un geredt ich hob mol ein
answer not more will and spoken I have time one

[5] Once have I spoken, but I will not answer;

yea, shtayim *(twice)*, but I will proceed no further.

יאָ , צוויי מאָל אוֹן וועל עס נישט ווידער טאָן.
ton vider nisht es vel un mol tsvei yo
do again not it will and times two yes

ו האָט ה געענטפֿערט אִיּוֹבן פֿון שטורעם
shturem fun Iyovn geentfert Hashem hot
storm from Iyov answered Hashem has

[6] Then answered Hashem unto Iyov out of the whirlwind, and said,

אוֹן האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

ז גורט אַקאָרשט אָן ווי אַ מאַן דיַינע לענדן;
lendn daine man a vi on akorsht gurt
loins your man a like on now gird up

7 Gird up thy loins now like a gever.

איך וועל דיך פֿרעגן , און דו מאַך מיך וויסן .
visen mich mach du un fregn dich vel ich
know me make you and question you(SG) will I

I will question thee, and thou shall answer Me.

ח צי ווילסטו אויך פֿאַרשטערן מײַן משפט ?
mishpot main farshtern oich vilstu tsi
judgment my overturn also you want yes? no?

8 Wilt thou also annul My mishpat *(justice)*?

ווילסטו מיך באַשולדיקן כּדי דו זאָלסט גערעכט זײַן ?
zain gerecht zolst du kedei bashuldikn mich vilstu
be righteous may you so that to condemn me do you want

Wilt thou condemn Me, that thou mayest be justified?

ט אָדער צי האָסטו אַן אָרעם ווי הָאֵל ,
HaEl vi orem an hostu tsi oder
the G-d like arm an have you yes? no? or

9 Hast thou a zero'a like El?

און מיט אַ קול ווי ער קענסטו דונערן ?
dunern kenstu er vi kol a mit un
thunder can you him like voice a with and

Or canst thou thunder with a kol *(voice)* like Him?

י ציר זיך אַקאָרשט אָן מיט שטאָלץ און הויכקייט ,
hoichkeit un shtolts mit on akorsht zich tsir
loftiness and pride with on now self adorn

10 Adorn thyself now with majesty and excellency;

און גלאַנץ און שיינקייט זאָלסטו אָנטאָן .
onton zolstu sheinkeit un glants un
put on shall you beauty and splendor and

and array thyself with hod *(glory)* and hadar *(splendor)*.

יא פֿאַרשפּרייט דעם גרימס פֿון דײַן צאָרן ,
tsorn dain fun geirem dem farshpreit
anger your of outbursts the disperse

11 Unleash thy evrot af *(furious wrath)*;

און זע ווו אַ שטאָלצער און דערנידער אים .
im dernider un shtoltser a vu ze un
him humble and proud man a where see and

and behold every one that is proud, and bring him low.

יב זע ווו אַ שטאָלצער און מאַך אים אונטערטעניק ,
untertenik im mach un shtoltser a vu ze
subject him make and proud man a where behold

12 Look on every one that is proud, and humble him,

און צעטרעט די רשעים אויף זייער אָרט .
ort zeyer oif reshoim di tsetret un
place their in wicked ones the trample and

and tread down the resha'im in their place.

יג באַהאַלט זיי אין שטויב אין איינעם ,
einem in shtoib in zei bahalt
one in dust in the them hide

13 Bury them in the aphar together;

זייער פּנים פֿאַרדעקן אין פֿאַרבאָרגענישׂ .
farborgenish in fardekn ponem zeyer
secrecy in cover face their

shroud their faces in the crypt.

יד און איך אויך וועל דיר מודה זײַן ,
zain moide dir vel oich ich un
be confess to you(SG) will also I and

14 Then odecha *(will I confess, admit unto thee)*

אַז דײַן רעכטע האַנט קען דיר העלפֿן .
helfn dir ken hant rechte dain az
save you(SG) can hand right your that

that thine own right hand can save thee.

טו זע נאָר דעם וואַסערפֿערד וואָס איך האָב
hob ich vos vaserferd dem nor ze
have I that water horse the just behold

15 Hinei now behemot *(hippopotamus)*, which I made along with thee;

געמאַכט לעבן דיר ;
dir lebn gemacht
you(SG) near made

he eateth grass like an ox.

גראָז ווי אַ רינד עסט ער.
er est rind a vi groz
he eats head of cattle a like grass

16 Hinei now, his koach is in his loins,

טז זע נאָר , זײַן כּוֹח איז אין זײַנע לענדן,
lendn zaine in iz koiech zain nor ze
loins his in is strength his however behold

and his force is in the sinews of his beten *(belly)*.

און זײַן שטאַרקייט אין די פֿליישפֿעדים פֿון זײַן בויך .
boich zain fun fleishfedim di in shtarkeit zain un
belly his of sinews the in strength his and

17 He moveth his zanav *(tail)* like a cedar branch;

יז ער שטעלט אויף זײַן עק ווי אַ צעדערבוים,
tsederboim a vi ek zain oif shtelt er
cedar tree a like tail his up sets he

the sinews of his thighs are firmly interwoven.

די אָדערן פֿון זײַנע דיכן זײַנען ווי צווײַגן .
tsvaign vi zainen dichn zaine fun odern di
branches like are thighs his of sinews the

18 His atzmot are like tubes of nechoshet;

יח זײַנע ביינער זײַנען רערן פֿון קופּער,
kuper fun rern zainen beiner zaine
bronze of pipes are bones his

his limbs are like rods of barzel *(iron)*.

זײַנע קנאָכנס ווי אײַזערנע שטאַנגען.
shtangen aizerne vi knochns zaine
bars iron like bones his

19 He is the reshit *(firstling)* of the ways of El;

יט ער איז די פֿער פֿון דרכי־אֵל ,
derchi־el fun Peor di iz er
the ways of G-d of leading the is he

He, his Maker, can approach it with His cherev.

בלויז זײַן באַשעפֿער קען ברענגען זײַן שווערד.
shverd zain brengen ken Bashefer zain bloiz
sword his bring can Creator his only

20 Surely the harim bring forth food for him,

כ וואָרעם פֿוטער טראָגן אים די בערג ,
berg di im trogn futer vorem
mountains the to him bear feed for

where all the wild beasts play.

וואָס אַלע חיות פֿון פֿעלד שפּילן זיך דאָרטן.
dortn zich shpiln feld fun chayes ale vos
there selves play the field of beasts all where

21 He lieth under the shade of lotus plants,

כא אונטער לאָטוסבוימער ליגט ער,
er ligt lotusbeimer unter
he lies lotus trees under

beseter *(in the covert)* of the reed and marsh.

אין פֿאַרבאָרגענישׂ פֿון ראָר און זומפּ .
zump un ror fun farborgenish in
marsh and reeds of secret in

22 The lotus plants cover him with their shadow;

כב לאָטוסבוימער באַשירעמען אים מיט זייער שאָטן ,
shotn zeyer mit im bashiremen lotusbeimer
shadow their with him shield lotus trees

the willows by the nakhal *(brook, stream)* surround him.

אים רינגלען אַרום ווערבעס פֿון טײַך.
taich fun verbes arum ringlen im
river of the willows round surround him

23 See, when the nahar *(river)* rages, he is not alarmed;

כג זע , דער טײַך פֿלייצט אַריבער, און ער אײַלט זיך נישט,
nisht zich ailt er un ariber fleitst taich der ze
not self hastens he and over floods river the behold

he is confident, though Yarden breaketh forth upon his mouth.

ער איז זיכער , ווען אַ ירדן שפּאַרט זיך אין זײַן מויל .
moil zain in zich shpart Yarden a ven zicher iz er
mouth his in self gushes Yarden a when secure is he

24 While he is looking can one capture him?

כד קען מען פֿאַר זײַנע אויגן אים כאַפּן ,
chapn im oign zaine far men ken
catch him eyes his before one can

With mokeshim *(hooks)* can one pierce his nose?

מיט פַאסטקעס דורכלעכערן די נאָז ?
noz di durchlechern pastkes mit
nose the pierce through snares with

25 41:1 Canst thou draw out Leviathan with a khakah *(fishhook)*?

כה מא:א קענסטו אַרויסציען דעם לִוְיָתָן מיט אַ וועגדע,
vende a mit lioiotn dem aroistsien kenstu
hook a with Leviathan the draw out can you

Or tie down his leshon with a cord?

און מיט אַ שטריק אַראָפשלעפן זײַן צונג ?
tsung zain aropshlepn shtrik a mit un
tongue his drag down rope a with and

26 41:2 Canst thou put a hook into his af *(nose)*?

כו מא:ב קענסטו אַרײַנטאָן אַ ראָר אין זײַן נאָז ,
noz zain in ror a arainton kenstu
nose his in reed a put can you

Or bore his jaw through with a barb?

אָדער מיט אַ דאָרן דורכבויערן זײַן קינבאַק?
kinbak zain durchboiern dorn a mit oder
jaw his pierce through thorn a with or

27 41:3 Will he make many tachanunim unto thee?

כז מא:ג וועט ער זיך פִּיל בעטן בײַ דיר ?
dir bai betn fil zich er vet
you(SG) with plead much self he will

Will he speak soft words unto thee?

צי וועט ער רעדן צו דיר ווייך ?
veich dir tsu redn er vet tsi
gently you(SG) to speak he will or

28 41:4 Will he make a brit *(covenant)* with thee?

כח מא:ד וועט ער שליסן אַ ברית מיט דיר ,
dir mit bris a shlisn er vet
you(SG) with covenant a establish he will

Wilt thou take him for an eved olam?

זאָלסט אים נעמען פַאר אַן אייביקן קנעכט ?
knecht eibikn an far nemen im zolst
servant eternal an for take him may you(SG)

29 41:5 Wilt thou play with him as with a pet bird?

כט מא:ה קענסטו זיך שפּילן מיט אים ווי מיט אַ פֿויגל ,
foigel a mit vi im mit shpiln zich kenstu
bird a with like him with play self can you

Or wilt thou leash him for thy na'arot *(maidens)*?

און אים צובינדן פַאר דײַנע מיידלעך ?
meidlech daine far tsubindn im un
female servants your for tie up him and

30 41:6 Shall traders barter for him?

ל מא:ו וועלן זיך דינגען שותפֿים איבער אים?
im iber shutfim dingen zich veln
him over partners hire selves will

Shall they divide him among the Kena'anim?

וועלן זיי אים צעטיילן צווישן די הענדלער ?
hendler di tsvishn tseteiln im zei veln
merchants the among divide him they will

31 41:7 Canst thou fill his ohr *(skin)* with harpoons?

לא מא:ז קענסטו אָנפֿילן מיט שטעכערס זײַן פֿעל,
fel zain shtechers mit onfiln kenstu
skin his harpoons with fill can you

Or his head with fishing spears?

און מיט פִישהאָקן זײַן קאָפּ?
kop zain fishhokn mit un
head his fishhooks with and

32 41:8 Lay thine hand upon him; remember the milchamah.

לב מא:ח טו אַרויף אויף אים דײַן האַנט!
hant dain im oif aroif tu
hand your him on up do

Thou wilt not do it more.

דערמאָן זיך די מלחמה , וועסטו עס
es vestu milchome di zich dermon
it will you(sg) battle the self remember

מער נישט טאָן.
ton nisht mer
do not more

41

41:9 See, every tokhelet *(expectation)* is false;

shall not one be cast down even at the sight of him?

2 41:10 None is so foolhardy that dare stir him up.

Mi *(who)* then is able to stand before Me?

3 41:11 Mi *(who)* hath given Me, that I must repay him?

Whatsoever is under the kol HaShomayim is Mine.

4 41:12 I will not keep silent about his members,

nor his gevurah, nor the grace of his form.

5 41:13 Mi *(who)* can remove his outer garment?

Or mi *(who)* can come near him with a double bridle?

6 41:14 Mi *(who)* can open the doors of his face?

Terror is round about his teeth.

7 41:15 His scales are his ga'avah *(pride)*,

shut up together as with a rigid chotam *(seal)*.

8 41:16 One is so near to another,

that no ruach *(air)* can pass between them.

מא:ט זע , די האָפֿענונג ווערט צום נאַרן;
narn tsum vert hofenung di ze
fool to the becomes hope the behold

דאָך מען ווערט אָנבליק זײַן פֿון שוין
doch men vert onblik zain fun shoin
indeed one is sight its from already

אַנידערגעשלײדערט.
anidergeshlaidert
thrown down

ב מא:י נישטאָ דער אַכזר אויף זיך וואָס זאָל
zol vos zich oif achzer der nishto
shall that self on fierce the there is not

אים וועלן אויפֿרייצן;
oifreitsn veln im
to stir up will him

הײַנט ווער איז דער וואָס קען זיך שטעלן פֿאַר מיר?
mir far shteln zich ken vos der iz ver haint
me before stand self can who the one is who now

ג מא:יא ווער עס טרעט אַרויס אַקעגן מיר, דעם באַצאָל איך;
ich batsol dem mir akegn arois tret es ver
I repay him me against out treads it who

וואָס אונטערן גאַנצן הימל איז מײַן .
main iz himel gantsn untern vos
mine is heaven whole under the what

ד יב זאָל איך אים פֿאַרשווײַגן זײַנע פּלוידעראײַען,
ploideraien zaine farshvaign im ich zol
chatterings his be silent him I shall

און דאָס האָפֿערדיקע רעדן , און זײַן שיינעם מַענה-לשון ?
maineloshn sheinem zain un redn hoferdike dos un
discourse beautiful his and speech arrogant the and

ה יג ווער האָט אָפּגעדעקט זײַן אויסנווייניקסט מלבוש ?
malbesh oisnveinikst zain opgedekt hot ver
garment outermost its uncovered has who

צו זײַן טאָפּלען געביס ווער קען צוקומען ?
tsukumen ken ver gebis topeln zain tsu
come near can who bridle double its to

ו יד די טירן פֿון זײַן פּנים ווער האָט געעפֿנט?
geefent hot ver ponem zain fun tirn di
opened has who face its of doors the

אַרום זײַנע ציין איז אַן אימה .
eime an iz tsein zaine arum
terror a is teeth its around

ז טו שטאָלץ זײַנען די פּאַנצערשופּן ,
pantsershupn di zainen shtolts
scale armor the are proud

צונויפֿגעשלאָסן ווי מיט אַ זיגל אַ פֿעסטן;
festn a zigl a mit vi tsunoifgeshlosn
firm a seal a with as if shut together

ח טז איינע צו דער אַנדערער זײַנען זיי נאָנט,
nont zei zainen anderer der tsu eine
close they are other the to one

אַז אַ לופֿט קען נישט דורכגיין צווישן זיי .
zei tsvishn durchgein nisht ken luft a az
them between pass through not can breath a so that

9 41:17 They are joined one to another;

ט יז אינע צו דער צווייטער איז באַהעפֿט,
baheft iz tsveiter der tsu eine
joined is second the to one

they stick together, inseparably.

זיי האַלטן זיך פֿעסט און צעשיידן זיך נישט.
nisht zich tsesheidn un fest zich haltn zei
not selves separate and firmly selves hold they

10 41:18 By his sneezings ohr flares out,

י יח זײַן ניסן שטראַלט אַרויס אַ ליכט,
licht a arois shtralt nisn zain
light a forth radiate sneezes his

and his eyes are like the eyelids of the shachar.

און זײַנע אויגן זײַנען ווי די ברעמען פֿון פֿרימאָרגן.
frimorgn fun bremen di vi zainen oign zaine un
morning of the eyelids the like are eyes his and

11 41:19 Out of his mouth goeth flame,

יא יט פֿון זײַן מויל גייען פֿלאַמען,
flamen geyen moil zain fun
flames go mouth his from

and sparks of eish leap out.

פֿונקען פֿײַער רײַסן זיך אַרויס.
arois zich raisn faier funken
out selves tear fire sparks of

12 41:20 Out of his nostrils goeth forth smoke,

יב כ פֿון זײַנע נאָזלעכער גייט אַ רויך ,
roich a geit nozlecher zaine fun
smoke a goes nostrils his from

like a seething pot or caldron.

ווי פֿון אַ קאָכיקן טאָפּ און ברענעדיקן ראָר.
ror brenedikn un top kochikn a fun vi
reed burning and pot boiling a from as if

13 41:21 His breath kindleth coals,

יג כא זײַן אָטעם גליט ווי קוילן,
koiln vi glit otem zain
coals like kindles breath his

and a flame goeth out of his mouth.

און אַ פֿלאַקער גייט אַרויס פֿון זײַן מויל .
moil zain fun arois geit flaker a un
mouth his from forth goes flame a and

14 41:22 In his neck resideth oz *(strength)*,

יד כב אויף זײַן האַלדז רוט די שטאַרקייט,
shtarkeit di rut haldz zain oif
strength the rests neck his on

and terror dances before him.

און אים פֿאַרויס טאַנצט די אַנגסט.
angst di tantst farois im un
fear the dances before him and

15 41:23 The flanks of his basar are joined together;

טו כג די קנייטשן פֿון זײַן פֿלייש זײַנען באַהעפֿט ;
baheft zainen fleish zain fun kneitshn di
stuck together are flesh his of folds the

they are firm in themselves, immoveable.

עס איז פֿעסט אויף אים, עס רירט זיך נישט.
nisht zich rirt es im oif fest iz es
not self moves it it upon firm is it

16 41:24 His lev *(chest)* is as firm as an even *(stone)*;

טז כד זײַן האַרץ איז פֿעסט ווי שטיין ,
shtein vi fest iz harts zain
stone as firm is heart his

yea, as hard as the lower millstone.

יאָ , פֿעסט ווי אַן אונטערשטער מילשטיין .
milshtein untershter an vi fest yo
millstone lower a as firm indeed

17 41:25 When he raiseth up himself, the mighty are afraid;

יז כה פֿאַר זײַן הייב שרעקן זיך די מאַכטיקע,
machtike di zich shrekn heib zain far
mighty the selves frighten lift up its for

shuddering they retreat.

פֿון צעברעכנקייט ווערן זיי אויסער זיך .
zich oiser zei vern tsebrochnkeit fun
selves besides they become shuddering of

18 41:26 The cherev of him that reacheth at him cannot hold

יח כו ווּיל מען אים אָנקריגן , קען קיין
kein ken onkrign im men vil
any can want to engage him one will

שוועֶרד נישט באַשטיין,
bashtein nisht shverd
stand not sword

— the spear, the dart, nor the harpoon.

קיין שפּיז, קיין וואַרפֿשפּיז, און קיין פּאַיל .
fail kein un varfshpiz kein shpiz kein
arrow any and dart any spear any

19 41:27 He esteemeth barzel *(iron)* like straw,

יט כז ער באַטראַכט אײַזן פֿאַר שטרוי,
shtroi far aizn batracht er
straw as iron considers it

and nechoshet as rotten wood.

און קופּער פֿאַר האָלץ פֿאַרפֿוילטן.
farfoiltn holts far kuper un
rotten wood for bronze and

20 41:28 The arrow cannot make him flee;

כ כח אים פֿאַריאָגט נישט דער זון פֿון בויגן ;
boign fun zun der nisht faryogt im
an bow of son the not chases it

sling stones are turned with him into stubble.

פֿאַרקערט אין שפּריי וועֶרן פֿאַר אים שלײַדער-שטיינער.
shlaider-shteiner im far vern shprei in farkert
sling-stones it before are chaff into turned

21 41:29 Clubs are counted as straw;

כא כט ווי שפּריי זײַנען פֿלעקער גערעכנט ,
gerechnt fleker zainen shprei vi
considered blows are chaff like

he laugheth at the shaking of a spear.

און ער לאַכט פֿון רַעש פֿון דער פּיקע.
pike der fun raash fun lacht er un
lance the of tumult at laughs he and

22 41:30 Sharp shards are his under parts;

כב ל זײַן אונטערזײַט איז שפּיציקע שאַרבנס ;
sharbns shpitsike iz unterzait zain
potsherds pointed is underside its

he leaveth a trail in the mud like a threshing sledge.

ער בעט אויס אַ דרעששליטן אויפֿן קויט.
koit oifn dreshshlitn a ois bet er
mud on the threshing sledge a out makes it

23 41:31 He maketh the deep to boil like a pot;

כג לא ער צעקאָכט ווי אַ טאָפּ די טיפֿענישׁ,
tifenish di top a vi tsekocht er
deep the pot a like makes boil he

he stirreth the yam like a pot of ointment.

ער מאַכט דעם ים ווי זוד .
zud vi yam dem macht er
boing ointment like sea the makes he

24 41:32 He maketh a wake to shine after him;

כד לב הינטער זיך לאָזט ער אַ ליכטיקן שטעג;
shteg lichtikn a er lozt zich hinter
path shining a he leaves self behind

one would think the deep to be white hair.

מע מיינט דער תּהום איז גרײַזגראָ .
graizgro iz tehom der meint me
gray-haired is deep the thinks one

25 41:33 Upon earth there is not his equal,

כה לג נישטאָ אויף דער ערד זײַן גלײַכן ,
glaichn zain erd der oif nishto
like its earth the on there is not

who is created without fear.

געמאַכט צו זײַן אָן אַ מורא .
moire a on zain tsu gemacht
fear a without be to made

26 41:34 He beholdeth all things lofty;

כו לד אויף יעטוועדער העכסטן קוקט ער אַראָפּ,
arop er kukt hechstn yetveder oif
down it looks most high every on

he is a melech over every proud beast.

ער איז דער מלך איבער אַלע שטאָלצע חיות .
chayes shtoltse ale iber melech der iz er
beasts proud all over king the is it

42 מב

Then Iyov answered Hashem, and said,

הָאָט אִיוֹבּ געענטפֿערט ה׳ און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem geentfert Iyov hot
said has and Hashem answered Iyov has

[2] I have da'as that Thou canst do all things,

ב איך ווייס אַז אַלץ קענסטו טאָן,
ton kenstu alts az veis ich
do you(sg) are able all that know I

and that no purpose of Thine can be thwarted.

און קיין טראַכטונג איז נישט פֿאַרמיטן פֿון דיר .
dir fun farmitn nisht iz trachtung kein un
you(SG) from withheld not is intention any and

[3] Who is this that hideth etzah *(counsel)* without da'as?

ג ווער קען דאָס פֿאַרהוילן די כוונה אָן פֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit on kavone di farhoiln dos ken ver
understanding without intention the hide this can who

Therefore have I judged without understanding things too wonderful for me,

דערום זאָג איך אַז איך פֿאַרשטיי נישט;
nisht farshtei ich az ich zog derum
not understand I that I say therefore

which I knew not.

וווּנדער זיינען דאָס פֿאַר מיר, און איך ווייס נישט.
nisht veis ich un mir far dos zainen vunder
not know I and me for this are wonders

[4] Shema, I beseech Thee, and I will speak;

ד הער, איך בעט דיך, און איך וועל רעדן;
redn vel ich un dich bet ich her
speak will I and you(SG) entreat I pay heed

I will ask of Thee, and declare Thou unto me.

איך וועל דיך פֿרעגן, און דו מאַך מיך וויסן .
visen mich mach du un fregn dich vel ich
know me make you and question you(SG) will I

[5] I have heard of Thee by the hearing of the ozen,

ה מיט געהער פֿון אויער האָב איך פֿון דיר געהערט,
gehert dir fun ich hob oier fun geher mit
heard you(SG) from I have ear of a report with

but now mine eye hath seen Thee.

און אַצונד האָט מיַין אויג דיך גענזען .
gezen dich oig main hot atsund un
seen you(SG) eye my has now and

[6] Therefore I abhor myself,

ו דערום פֿאַראַכט איך מיַינע רייד
reid maine ich faracht derum
words my I despise therefore

and nichamti *(I am sorry, I make teshuvah)* in dust and ashes.

און האָב חרטה, אין שטויב און אַש .
ash un shtoib in charote hob un
ashes and dust in regret have and

[7] And it was so, that after Hashem had spoken these words unto Iyov, Hashem said to Eliphaz the Temani, My wrath is kindled against thee, and against thy two friends; for ye have not spoken in reference to Me the thing that is nekhonah *(correct)*, like Avdi Iyov hath. [8] Therefore take unto you now seven bulls

ז און עס איז געווען נאָך דעם ווי ה׳ האָט געדעדט די דאָזיקע
dozike di geredt hot Hashem vi dem noch geven iz es un
these the spoken has Hashem as this after was is it and

ווערטער צו אִיוֹבן, האָט ה׳ געזאָגט צו אֱלִיפַז תֵּימָנִי: מיַין
main Temani dem Elifaz tsu gezogt Hashem hot Iyovn tsu verter
my Temani the Eliphaz to said Hashem has Iyov to words

צאָרן גרימט אויף דיר און אויף דיַינע צוויי גוטע פֿרייַנט, פֿאַר
far fraint gute tsvei daine oif un dir oif grimt tsorn
for friends good two your against and you(SG) against rages anger

וואָס איר האָט נישט גערעדט ווועגן מיר אַזוי אויפֿריכטיק ווי מיַין
main vi oifrichtik azoi mir vegen geredt nisht hot ir vos
my as uprightly as me concerning spoken not have you what

קנעכט אִיוֹבּ. ח און אַצונד נעמט אייַך זיבן אָקסן און זיבן
Iyov knecht un atsund nemt aich zibn oksen un zibn
Iyov servant and now take for yourselves seven oxen and seven

and seven rams, and go to Avdi Iyov, and offer up for yourselves olah *(burnt offering)*; and Avdi Iyov shall pray for you; for him will I accept; lest I deal with you after your nevalah *(folly)*, in that ye have not spoken in reference to Me the thing which is nekhonah *(correct)*, like Avdi Iyov.

[9] So Eliphaz the Temani and Bildad the Shuchi and Tzophar the Na'amati went, and did according as Hashem commanded them. Hashem also accepted Iyov.

[10] And Hashem restored the fortunes of Iyov, when he prayed for his friends; also Hashem gave Iyov twice as much as he possessed before. [11] Then came there unto him all his brethren, and all his sisters, and all they that had been of his acquaintance before, and did eat lechem with him in his bais; and they expressed sympathy with him, and comforted him over all the ra'ah that Hashem had brought upon him; every ish also gave him a kesitah, and every ish a ring of zahav.

[12] So Hashem blessed the acharit *(latter end)* of Iyov more than his reshit; for he had fourteen thousand

ווידערס, און גייט צו מײַן קנעכט אִיובֿן, און איר זאָלט אויפֿברענגען
oifbrengen zolt ir un Iyovn knecht main tsu geit un viders
to bring shall you and Iyov servant my to go and rams

אַ בראַנדאָפּפֿער פֿאַר אײַך , און אִיובֿ מײַן קנעכט וועט מתפּלל
mispalel vet knecht main Iyov un aich far brandopfer a
pray will servant my Iyov and yourselves for olah a

זײַן פֿאַר אײַך, וואָרעם בלויז זײַן פּנים וועל איך אויפֿנעמען, אײַך נישט
nisht aich oifnemen ich vel ponem zain bloiz vorem aich far zain
not you accept I will face his only because you for be

אָנצוטאָן קיין שאַנד , ווײַל איר האָט נישט גערעדט וועגן מיר
mir vegen geredt nisht hot ir vail shand kein ontsuton
me concerning spoken not have you because shame any to do

אַזוי אויפֿריכטיק ווי מײַן קנעכט אִיובֿ.
Iyov knecht main vi oifrichtik azoi
Iyov servant my as uprightly as

ט איז אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , און בִּלְדַד דער שוחי , און צופֿר דער
der Tsofar un Shuchi der Bildad un Temani der Elifaz iz
the Tzophar and Shuchi the Bildad and Temani the Eliphaz is

נַעֲמָתִי , געגאַנגען , און זיי האָבן געטאָן אַזוי ווי ה האָט צו זיי
zei tsu hot Hashem vi azoi geton hobn zei un gegangen Naamati
them to has Hashem as so done have they and went Na'amati

געזאָגט; און ה האָט געשוינט אִיובֿס פּנים .
ponem Iyovs geshoint hot Hashem un geredt
face Iyov's favored has Hashem and spoken

י און ה האָט אומקערט אִיובֿס געפֿאַנגנשאַפֿט, אַז ער האָט
hot er az gefangenshaft Iyovs umkert hot Hashem un
had he when captivity Iyov's restored has Hashem and

מתפּלל געווען פֿאַר זײַנע גוטע פֿרײַנט; און ה האָט געמערט
gemert hot Hashem un fraint gute zaine far geven mispalel
multiplied has Hashem and friends good his for been prayed

אַלץ וואָס אִיובֿ האָט געהאַט טאָפּל . יא און אַלע זײַנע ברידער , און אַלע
ale un brider zaine ale un topl gehat hot Iyov vos alts
all and brothers his all and double had has Iyov that all

זײַנע שוועסטער, און אַלע זײַנע באַקענטע פֿון פֿריִער , זײַנען
zainen frier fun bakente zaine ale un shvester zaine
are beforetime from acquaintances his all and sisters his

געקומען צו אים, און האָבן געגעסן מיט אים ברויט אין זײַן הויז , און
un hoiz zain in broit im mit gegesn hobn un im tsu gekumen
and house his in bread him with eaten have and him to come

זיי האָבן אים באַדויערט, און אים געטרייסט אויף אַל דעם בייז וואָס
vos beiz dem al oif getreist im un badoyert im hobn zei
that wrong the all for consoled him and pitied him have they

ה האָט אויף אים געבראַכט; און זיי האָבן אים געגעבן איטלעכער
itlecher gegebn im hobn zei un gebracht im oif hot Hashem
each one given him have they and brought him upon had Hashem

אַ קשׂיטה, און איטלעכער אַ גילדערנעם נאָזרינג .
nozring gildernem a itlecher un ksith a
nose ring gold a each one and coin a

יב און ה האָט געבענטשט אִיובֿס לעצט מער ווי זײַן
zain vi mer letst Iyovs gebentsht hot Hashem un
his than more latter end Iyov's blessed has Hashem and

אָנהייב , און ער האָט געהאַט פֿערצן טויזנט שאָף , און זעקס
zeks un shof toiznt fertsn gehat hot er un onheib
six and sheep thousand fourteen had has he and beginning

טוזנט קעמלען, און טוזנט געשפאַן רינדער, און טוזנט
toiznt kemlen un toiznt geshpan rinder un toiznt
thousand camels and thousand yokes of cattle and thousand

אייזעלינס . ג און ער האָט געהאַט זיבן זין און דריַ טעכטער .
eizelins un er hot gehat zibn zin un drai techter
female donkeys and he had seven sons and three daughters

ד און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון איינער ימימה , און דעם
un dem gerufn hot er un fun nomen dem Yemimah einer
and the called had he and of name the Yemimah one

נאָמען פֿון דער צווייטער קציעָה , און דעם נאָמען פֿון דער דריטער
un dem nomen der tsveiter Ketsiah un dem nomen der driter
and the name of the second Ketziah and the name of the third

קֶרֶן-הַפּוּך . ט און אין גאַנצן לאַנד האָבן זיך נישט געפֿונען אַזעלכע
Keren-Hapuch un in gantsn land hobn zich nisht gefunen azelche
Keren-Hapukh and in all land have selves not found such

שיינע פֿרויען ווי אִיּוֹבס טעכטער . און זייער פֿאָטער האָט זיי
sheine froien vi Iyovs techter un zeyer foter hot zei
beautiful women as Iyov's daughters and their father has them

געגעבן אַ נחלה צווישן זייערע ברידער .
a gegebn nachle tsvishn zeyere brider
an given inheritance among their brothers

טז און אִיּוֹב האָט געלעבט נאָך דעם הונדערט און פֿערציק יאָר ;
un Iyov hot gelebt noch dem hundert un fertsik yor
and Iyov has lived after this hundred and forty years

און ער האָט געזען זיַנע קינדער און זיַנע קינדס-קינדער , פֿיר
un er hot gezen zaine kinder un zaine kinds-kinder fir
and he has seen his children and his children's children four

דורות . יז און אִיּוֹב איז געשטאָרבן אַלט און זאַט מיט טעג .
doires un Iyov iz geshtorbn alt un zat mit teg
generations and Iyov is died old and sated with days

tzon, and six thousand gemalim, and a thousand yoke of oxen, and a thousand she-donkeys. 13 He had also seven banim and shalosh banot. 14 And he called the shem of the first, Yemimah, and the shem of the second, Ketziah, and the shem of the third, Keren-Hapukh. 15 And in kol ha'aretz were no nashim found so fair as the banot Iyov; and their av gave them nachalah with their achim.

16 After this lived Iyov an hundred and forty shanah, and saw his banim, and his banei banim, even arba'ah dorot. 17 So Iyov died, being zaken and full of yamim.

Shir Hashirim

שִׁיר הַשִּׁירִים

1 Shir HaShirim, which is Sh'lomo's.

א דאָס געזאַנג פֿון געזאַנגען , וואָס פֿון שלמהן .
Shlomoen fun vos gezangen fun gezang dos
Sh'lomo's from which songs of song the

[2] Let him kiss me with the neshikot *(kisses)* of his mouth;

ב קושן זאָל ער מיך מיט די קושן פֿון זיין מויל ;
moil zain fun kushn di mit mich er zol kushn
mouth his of kisses the with me he may kisses

for better is dodecha *(thy love)* than yayin *(wine)*.

וואָרעם בעסער פֿון ווײַן איז דײַן ליבשאַפֿט.
libshaft dain iz vain fun beser vorem
love your is wine than better for

[3] Tovim is the fragrance of thy shmanim *(ointments)*;

ג ווויל צום גערוך זײַנען דײַנע איילן,
eiln daine zainen geruch tsum voil
oils your are fragrance to the pleasant

thy shem *(name)* is like shemen *(ointment)* poured forth;

געקלערטע בוימל איז דײַן נאָמען ,
nomen dain iz boimel geklerte
name your is oil clear

therefore do the alamot love thee.

דערום האָבן יונגפֿרויען דיך ליב .
lib dich yungfroin hobn derum
love you(SG) virgins have therefore

[4] Draw me; so will we run after thee;

ד צי מיך נאָך דיר , לאָמיר לויפֿן! –
loifn lomir dir noch mich tsi
run let us you(SG) after me draw

the Melech hath brought me into his chadarim *(chambers)*.

זאָל דער מלך מיך ברענגען אין זײַנע קאַמערן .
kamern zaine in brengen mich melech der zol
chambers his into bring me king the may

We will be glad and rejoice in thee;

מיר וועלן זײַן לוסטיק און פֿרייליך מיט דיר ,
dir mit freilech un lustik zain veln mir
you(SG) with festive and joyful be will we

we will extol dodecha *(thy love)* more than yayin;

מיר וועלן לויבן דײַן ליבשאַפֿט מערער פֿון ווײַן .
vain fun merer libshaft dain loibn veln mir
wine than more love your praise will we

uprightly have they loved thee.

אמת ליב האָט מען דיך .
dich men hot lib emes
you(SG) one has love truly

[5] Shechorah *(black, dark, sun-blackened)* am I, yet lovely,

ה שוואַרץ בין איך, אָבער שיין ,
shein ober ich bin shvarts
beautiful but I am black

O ye banot Yerushalayim,

טעכטער פֿון ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun techter
Yerushalayim of daughters

like the oholim *(tents)* of Kedar,

ווי די געצעלטן פֿון קֵדָר ,
Kedar fun getseltn di vi
Kedar of tents the like

like the curtains of Sh'lomo.

ווי די פֿאָרהאַנגען שלמהס .
Shlomos forhangen di vi
Sh'lomo's curtains the like

[6] Let your eyes burn not into me because I am black,

ו נישט קוקט מיך אָן וואָס איך בין שוואַרצלעך,
shvartslech bin ich vos on mich kukt nisht
a bit black am I that upon at me look don't

because the shemesh hath burned its eyes into me;

וואָרעם די זון האָט מיך אָפּגעברענט.
opgebrent mich hot zun di vorem
scorched me has sun the for

bnei immi *(my step-brothers)* were angry with me;

די זין פֿון מײַן מוטער האָבן געצערנט אויף מיר,
mir oif getsernt hobn muter main fun zin di
me at been angry have mother my of sons the

they made me the keeper of the kramim *(vineyards)*;

זיי האָבן מיך געמאַכט אַ היטערין פֿון דיין־ווײַנגערטנער;
vaingertner di fun hiterin a gemacht mich hobn zei
vineyards the of caretaker a made me have they

but mine own kerem *(vineyard)* have I not kept.

מײַן אייגענעם ווײַנגאָרטן האָב איך נישט אָפּגעהיט.
opgehit nisht ich hob vaingorten eigenem main
tended not I have vineyard own my

7 O tell me, thou whom my nefesh loveth,

ז זאָג מיר דו וועמען מײַן זעל האָט ליב,
lib hot zel main vemen du mir zog
love has soul my whom you me tell

where feedest thou? Where makest thou thy flock to lie down at noon?

ווו פֿיטערסטו , ווו מאַכסטו הויערן
hoiern machstu vu fiterstu vu
lie down do you make where do you feed where

אין מיטן טאָג?
tog mitn in
day the middle of in

For why should I be as one who veils herself

וואָרעם נאָך וואָס זאָל איך זײַן ווי אַן אַרומטרײַבערין
arumtraiberin an vi zain ich zol vos noch vorem
female wanderer a like be I may what yet why

among the edrei chaverecha?

בײַ די סטאַדעס פֿון דײַנע חבֿרים ?
chaverim daine fun stades di bai
companions your of flocks the among

8 If thou know not, O thou fairest among nashim,

ח אויב דו ווייסט עס דיר נישט, דו שענסטע
shenste du nisht dir es veist du oib
most beautiful you not yourself it know you if

פֿון פֿרויען ,
froien fun
women of

go thy way forth by the footprints of the tzon,

גיי דיר אַרויס אין די טריט פֿון די שאָף ,
shof di fun trit di in arois dir gei
sheep the of steps the into out you(SG) go

and feed thy young goats

און פֿיטער דײַנע ציקעלעך
tsikelech daine fiter un
young goats your feed and

beside the mishkenot haro'im *(the tents of the shepherds)*.

בײַ די פּאַסטוכגעצעלטן.
pastuchgetseltn di bai
shepherds' tents the by

9 O my love, to a susah *(mare)*

ט צו אַ פֿערדין אין פּרעסס רײַטווָאָגן
raitvogn Pharaohs in ferdin a tsu
chariot Pharaoh's in mare a to

among the chariots of Pharaoh do I compare thee.

האָב איך דיך געגליכן , געליבטע מײַן .
main gelibte geglichn dich ich hob
mine beloved likened you(SG) I have

10 Thy cheeks are lovely with ornaments,

י שיין זײַנען דײַנע באַקן אין די קייטלעך ,
keitlech di in bakn daine zainen shein
necklaces the in cheeks your are beautiful

thy tzavar *(neck)* with necklaces.

דײַן האַלדז אין די שנורן .
shnurn di in haldz dain
cords the in neck your

11 Ornaments of zahav will we make for thee,

studded with kesef.

12 While the Melech is at his table,

my spikenard perfume has yielded its fragrance.

13 Dodi *(my beloved)* is to me

a sachet of myrrh that lieth in my bosom.

14 Dodi *(my beloved)* is to me as a cluster of henna blooms

in the kramim *(vineyards)* of Ein-Gedi.

15 See, thou art yafeh *(fair)*, my love; see, thou art fair;

thine eynayim are yonim *(doves)*.

16 See, thou art yafeh, dodi, yea, na'im;

also our couch is verdant.

17 The beams of our bais are cedar,

and our rafters are cypress.

2 I am the rose of Sharon,

and the shoshan *(lily)* of the valleys.

2 As the shoshan *(lily)* among thorns,

so is my love among the banot *(daughters)*.

א גילדערנע קייטלעך דיר וועלן מיר מאַכן ,
machn mir veln dir keitlech gilderne
make we will for you(SG) chains golden

מיט פּינטלעך פֿון זילבער.
zilber fun pintlech mit
silver of points with

ב בעת דער מלך איז געווען אויף זײַן הֶסב-בעט ,
hesb-bet zain oif geven iz melech der beeis
reclining bed his upon been is king the while

האָט מײַן נאַרד געגעבן זײַן ריח .
reyech zain gegebn nard main hot
fragrance its given nard my has

ג אַ בינטל מירע וואָס רוט צווישן מײַנע בריסט ,
brist maine tsvishn rut vos mire bintel a
breasts my between rests that myrrh bundle of a

איז מײַן געליבטער מיר .
mir gelibter main iz
to me beloved my is

ד אַ הענגל ציפּערבלומען אין עין־גֶדיס ווײַנגערטנער
vaingertner eein-gedis in tsiperblumen hengl a
vineyards Ein-Gedi's in henna flowers cluster a

איז מײַן געליבטער מיר .
mir gelibter main iz
to me beloved my is

ט ביסט שיין , געליבטע מײַן , ביסט שיין ,
shein bist main gelibte shein bist
beautiful you are mine beloved beautiful you are

דײַנע אויגן זײַנען טויבן .
toibn zainen oign daine
doves are eyes your

ט ביסט שיין געליבטער מײַן , און ליבלעך,
liblech un main gelibter shein bist
lovely and mine beloved beautiful you are

גרין אויך איז אונדזער געלעגער;
geleger undzer iz oich grin
bed our is also green

י אונדזערע הויזבאַלקנס צעדערן,
tsedern hoizbalkns undzere
cedars house-beams our

אונדזערע וואַנטבריטער ציפּרעסן .
tsipresn vantbreter undzere
cypresses wall boards our

ב איך בין אַ רויז פֿון שָׁרון ,
Sharon fun roiz a bin ich
Sharon of rose a am I

אַ ליליע פֿון די טאָלן .
toln di fun lilie a
valleys the of lily a

ב ווי אַ ליליע צווישן די דערנער,
derner di tsvishn lilie a vi
thorns the among lily a like

אַזוי איז מײַן געליבטע צווישן די טעכטער .
techter di tsvishn gelibte main iz azoi
daughters the among beloved my is so

[3] As the tapuach *(apple tree)* among the trees of the wood,

ג ווי אַן עפּלבוים צווישן די וואַלדבײמער,
valdbeimer di tsvishn eplboim an vi
forest trees the among apple tree an like

so is dodi *(my beloved)* among the banim.

אַזוי איז מײַן געליבטער צווישן די זין .
zin di tsvishn gelibter main iz azoi
sons the among beloved my is so

Betzilloh *(in his shade, shadow)* chimmadti *(I desire)*,

אין זײַן שאָטן געלוסט איך צו זיצן ,
zitsn tsu ich gelust shotn zain in
sit to I desired shadow his in

and his p'ri *(fruit)* is sweet to my taste.

און זיס איז זײַן פֿרוכט צו מײַן גומען .
gumen main tsu frucht zain iz zis un
palate my to fruit his is sweet and

[4] He brought me to the Bais HaYayin,

ד ער האָט מיך געבראַכט אין דער ווײַנקאַמער ,
vainkamer der in gebracht mich hot er
wine chamber the into brought me has he

and his degel *(standard, banner, flag)* over me is ahavah.

און זײַן פֿאָן איבער מיר איז לִיבשאַפֿט געווען.
geven libshaft iz mir iber fon zain un
been love is me over standard his and

[5] Sustain me with cakes of raisins,

ה לאָבט מיך מיט טרויבקוכנס ,
troibkuchns mit mich lobt
raisin cakes with me sustain

comfort me with apples:

קוויקט מיך מיט עפּל ,
Ofel mit mich kvikt
apples with me refresh

ki cholat ahavah ani *(for I am faint with ahavah, lovesick)*.

ווָאַרעם קראַנק פֿון לִיבשאַפֿט בין איך.
ich bin libshaft fun krank vorem
I am love from sick because

[6] His left hand is under my rosh,

ו זײַן לינקע האַנט אונטער מײַן קאָפּ,
kop main unter hant linke zain
head my under hand left his

and his right hand doth embrace me.

און זײַן רעכטע זאָל מיך אַרומנעמען .
arumnemen mich zol rechte zain un
caress me shall right his and

[7] I charge you, O ye banot Yerushalayim,

ז איך באַשוואָר אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

by the gazelles, and by the deer of the sadeh,

בײַ די הירשן אָדער בײַ די הינדן פֿון פֿעלד,
feld fun hindn di bai oder hirshn di bai
field of does deers the by or stags the by

that ye arouse nor awake HaAhavah

אויב איר וועט וועקן און אויב איר וועט אויפֿוועקן די לִיבשאַפֿט,
libshaft di oifvekn vet ir oib un veken vet ir oib
love the awaken will you if and stir will you if

till it pleases.

ביז זי וועט באַגערן .
bageren vet zi biz
desire will she until

[8] Kol dodi *(the voice of my beloved)*!

ח האָרך! מײַן געליבטער!
gelibter main horch
beloved my listen

Hinei, he cometh leaping upon the harim,

אָט-אָ קומט ער; ער שפּרינגט איבער די בערג ,
berg di iber shpringt er er kumt ot-o
mountains the over leaps he he comes behold

bounding over the hills.

ער הופּט איבער די הייכן .
heichn di iber hupt er
heights the over bounds he

[9] Dodi *(my beloved)* is like a gazelle

ט מײַן געליבטער איז געגליכן צו אַ הירש ,
hirsh a tsu geglichn iz gelibter main
gazelle a to like is beloved my

or a young deer;

אָדער צו אַ הינד אַ יונגן ;
yungn a hind a tsu oder
young a deer a to or

hinei, he standeth behind our Kotel *(Wall)*;

אָט-אָ שטייט ער הינטער אונדזער וואַנט,
vant undzer hinter er shteit ot-o
wall our behind he stands behold

he looketh forth at the chalonot *(windows)*,

ער קוקט דורך די פֿענצטער,
fentster di durch kukt er
windows the through looks he

peering through the lattices.

ער בליקט דורך די גראַטקעס.
gratkes di durch blikt er
lattice the through peers he

[10] Dodi *(my beloved)* spoke,

י הָאָט זיך אָפּגערופֿן מײַן געליבטער,
gelibter main opgerufn zich hot
beloved my called out self has

and said unto me:

און געזאָגט צו מיר:
mir tsu gezogt un
me to said and

Rise up, my love, my fair one,

שטיי דיר אויף מײַן געליבטע, מײַן שיינע ,
sheine main gelibte main oif dir shtei
beautiful one my beloved my up yourself stand

and come away.

און קום דיר .
dir kum un
yourself come and

[11] For, hinei, the winter is past,

יא וואָרעם זע , דער ווינטער איז אַריבער,
ariber iz vinter der ze vorem
over is winter the behold because

the geshem *(rain)* is over and gone;

דער רעגן איז פֿאַרגאַנגען, אַוועק.
avek fargangen iz regn der
away expired is rain the

[12] The flowers appear on ha'aretz;

יב די בלומען האָבן זיך באַוויזן אין לאַנד,
land in bavizn zich hobn blumen di
land in appeared selves have flowers the

the time of zemer *(song, singing of birds)* has come;

די ציַיט פֿון געזאַנג איז געקומען ,
gekumen iz gezang fun tsait di
come is singing of time the

and the voice of the turtledove is heard in Artzeinu *(our Land)*;

און דער קול פֿון דער טורטלטויב לאָזט זיך
zich lozt turtltoib der fun kol der un
self lets turtledove the of voice the and

הערן אין אונדזער לאַנד.
land undzer in hern
land our in be heard

[13] The te'enah *(fig tree)* putteth forth her early figs,

יג דער פֿײַגנבוים ציַיטיקט זײַנע פֿרימפֿײַגן ,
frifaign zaine tsaitikt faignboim der
early figs its ripens fig tree the

and the vines with the tender grape give forth fragrance.

און די ווײַנשטאָקן אין בליִונג גיבן אַ ריח .
reyech a gibn bliung in vainshtokn di un
fragrance a give blossom in vines the and

Arise, my love, my fair one,

שטיי דיר אויף, מײַן געליבטע, מײַן שיינע ,
sheine main gelibte main oif dir shtei
beautiful one my beloved my up you(SG) stand

and come away.

אוּן קוּם דִיר .
dir kum un
yourself come and

14 O my yonah *(dove)*, that art in the clefts of the rock,

יד מַיִן טוּיב אִין דִי שְׁפַאלְטֶן פוּן פֶעלְדֶז,
feldz fun shpaltn di in toib main
rock of crevices the in dove my

in the seter *(secret place)* of the cliff,

אִין דֶער פַאַרבאָרגֶענִיש פוּנעם באַרגטרעפּ,
bargtrep funem farborgenish der in
steep place of the secret the in

let me see thy countenance,

לָאזְ מִיך אָנזֶען דַיִין פָּנִים ,
ponem dain onzen mich loz
face your see me let

let me hear thy voice;

לָאזְ מִיך הערן דַיִין קוֹל ,
kol dain hern mich loz
voice your hear me let

for sweet is thy voice,

וואָרעם דַיִין קוֹל אִיז זִיס ,
zis iz kol dain vorem
sweet is voice your because

and thy countenance is lovely.

אוּן דַיִין פָּנִים אִיז שִׁיין .
shein iz ponem dain un
beautiful is face your and

15 Catch the shu'alim *(foxes)*,

טו כאַפּט אוּנדז דִי פִיקס,
fiks di undz chapt
foxes the us catch

the shu'alim ketanim *(little foxes)*,

קלַיינע פִיקס וואָס פַאַרדאַרבן דִי ווַיינגערטנער,
vaingertner di fardorben vos fiks kleine
vineyards the mar which foxes small

that spoil the kramim *(vines)*;

וואָרעם אוּנדזערע ווַיינגערטנער
vaingertner undzere vorem
vineyards our because

for krameinu *(our [blooming] vines)* have tender grapes.

זַיינען אִין בלִיוּנג .
bliung in zainen
blossom in are

16 Dodi *(my beloved)* is mine,

טז מַיִן געליבטער געהערט מִיר ,
mir gehert gelibter main
to me belongs beloved my

and I am his;

אוּן אִיך געהער אִים ,
im geher ich un
to him belong I and

he feedeth among the lilies.

דעם וואָס וואַנדערט צווישן דִי לִיליען.
lilien di tsvishn vandert vos dem
lilies the among wanders who the one

17 Until HaYom *(the day)* break,

יז ביז פַאַרווייען וועט דער טאָג,
tog der vet farveyen biz
day the will blowing away until

and the shadows flee away,

אוּן אַנטרינען וועלן דִי שאָטנס ,
shotns di veln antrinen un
shadows the will flee away and

turn, dodi *(my beloved)*,

דרייַ זִיך אוּם , מַיִן געליבטער,
gelibter main um zich drai
beloved my around self turn

and be thou like a gazelle

אוּן זַיי געגליכן צוּ אַ הירש ,
hirsh a tsu geglichn zai un
gazelle a to likened be and

or a young deer

אָדער צו אַ הינד אַ יונגען ,
yungen a hind a tsu oder
young one a stag a to or

upon the hills of Beter.

אויף די צעשפּאָלטענע בערג .
berg tseshpoltene di oif
mountains cleft the on

3 In the nights on my bed

ג אויף מײַן געלעגער בײַ נאַכט
nacht bai geleger main oif
night by bed my on

I sought him whom my nefesh loveth;

האָב איך געזוכט דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב ;
lib hot zel main vos dem gezucht ich hob
love has soul my that the one sought I have

I sought him, but I found him not.

איך האָב אים געזוכט , און האָב אים נישט געפֿונען .
gefunen nisht im hob un gezucht im hob ich
found not him have and sought him have I

[2] So I will rise then, and go about the city

ב לאָמיך אויפֿשטיין און אַרומגיין אין שטאָט,
shtot in arumgein un oifshtein lomich
city in go around and stand up let me

in the streets, and in the rechovot *(open squares, places)*;

אין די מערק און אין די גאַסן ,
gasn di in un merk di in
streets the in and squares the in

I will seek him whom my nefesh loveth;

לאָמיך זוכן דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב .
lib hot zel main vos dem zuchn lomich
love has soul my that the one seek let me

I sought him, but found him not.

איך האָב אים געזוכט , און האָב אים נישט געפֿונען .
gefunen nisht im hob un gezucht im hob ich
found not him have and sought him have I

[3] The shomrim *(watchmen)* that go about the city found me;

ג האָבן מיר געטראָפֿן די וועכטער וואָס גייען
geyen vos vechter di getrofn mir hobn
go that watchman the encountered me have

אַרום אין דער שטאָט:
shtot der in arum
city the in around

to whom I said, Saw ye him whom my nefesh loveth?

דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב צי האָט איר געזען ?
gezen ir hot tsi lib hot zel main vos dem
seen you have whether love has soul my that the one

[4] Scarcely had I passed from them,

ד קוים בין איך אַוועק פֿון זיי ,
zei fun avek ich bin koim
them from away I am scarcely

when I found him whom my nefesh loveth;

באַלד האָב איך געפֿונען , דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב ;
lib hot zel main vos dem gefunen ich hob bald
love has soul my that the one found I have quickly

I held him, and would not let him go,

האָב איך אים אָנגענומען און האָב אים נישט אָפּגעלאָזט,
opgelozt nisht im hob un ongenumen im ich hob
let go not him have and took hold him I have

until I had brought him into the bais immi *(the house of my mother)*,

ביז איך האָב אים געבראַכט אין הויז פֿון מײַן מוטער ,
muter main fun hoiz in gebracht im hob ich biz
mother my of house into brought him have I until

and into the cheder of her that conceived me.

און אין קאַמער פֿון מײַן געווינערין .
gevinerin main fun kamer in un
one who conceived me my of chamber in and

[5] I charge you, O ye banot Yerushalayim,

ה איך באַשווער אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

by the gazelles, and by the deer of the sadeh,
בִּיי די הירשן אָדער ביי די הינדן פֿון פֿעלד,
feld fun hindn di bai oder hirshn di bai
field of deers the by or gazelles the by

that ye arouse nor awake HaAhavah
אויב איר וועט וועקן אוּן אויב איר וועט אויפֿוועקן די ליבשאַפֿט,
libshaft di oifvekn vet ir oib un veken vet ir oib
love the awaken will you if and wake will you if

till it pleases.
ביז זי וועט באַגערן.
bageren vet zi biz
desire will it until

[6] Who is this that cometh out of the midbar
[ו] וועֶר איז די וואָס גייט אויף פֿונעם מדבר ,
midber funem oif geit vos di iz ver
wilderness from the up goes who the one is who

like pillars of smoke,
אַזוי ווי זיילן פֿון רויך ,
roich fun zailn vi azoi
smoke of pillars like as

perfumed with myrrh and frankincense
באַרייכערט מיט מירע אוּן ווייַרעך ,
vairech un mire mit bareichert
frankincense and myrrh with perfumed

from all the fragrant powders of the rokhel *(merchant)*?
מיט אַלערליי ווירצשטויב פֿון קרעמער ?
kremer fun virtsshtoib alerlei mit
merchants of spice powder all kinds of with

[7] Hinei, his conveyance, which is Sh'lomo's;
[ז] אָט איז דאָס אַפּריוֹן פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun aprion dos iz ot
Sh'lomo of palanquin this is behold

threescore gibborim *(valiant men)* are around it,
זעכציק גיבוֹרים אַרום איר,
ir arum giborim zechtsik
it around warriors sixty

the Gibborei Yisroel.
פֿון די גיבוֹרים פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun giborim di fun
Yisroel of warriors the from

[8] They all hold swords,
[ח] אַלע באַגורט מיט אַ שוועֶרד,
shverd a mit bagurt ale
sword a with girded all

being expert in milchamah *(war)*;
געניט אין מלחמה ;
milchome in genit
war in skilled

every man hath his cherev *(sword)* at his side
איטלעך זיין שוועֶרד אויף זיין דיך ,
dich zain oif shverd zain itlech
thigh his on sword his each

against the pachad *(terror, dread)* of the nights.
פֿון וועגן דער אַנגסט אין די נעכט .
necht di in angst der vegen fun
nights the in fear the account of of

[9] HaMelech Sh'lomo made himself an appiryon *(palanquin)*,
[ט] אַן אַפּריוֹן האָט זיך מלך שלמה געמאַכט
gemacht Shlomo melech zich hot aprion an
made Sh'lomo king self has palanquin an

of the wood of the Levanon.
פֿון האָלץ פֿון לבנון ;
Levanon fun holtsn fun
Levanon of wood from

[10] He made the pillars thereof of kesef,
[י] אירע זיילן האָט ער פֿון זילבער געמאַכט,
gemacht zilber fun er hot zailn ire
made silver of he has posts its

the support thereof of zahav,
איר אָנלען פֿון גאָלד,
gold fun onlen ir
gold of support its

the cushion of it of purple,
איר אויסבעט פֿון פּורפּל;
purpl fun oisbet ir
purple of seat its

the interior thereof being inlaid with Ahavah,
אינעווייניק געפּלאַסטערט מיט ליבשאַפֿט
libshaft mit geflastert ineveinik
love with lined inside

by the banot Yerushalayim.
פֿון די טעכטער פֿון ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim fun techter di fun
Yerushalayim of daughters the of

[11] Come out, O ye banot Tziyon,
יא גייט אַרויס, טעכטער פֿון ציון ,
Tsiyon fun techter arois geit
Tziyon of daughters out go

and behold Sh'lomo HaMelech
און קוקט אָן מלך שלמה ,
Shlomo melech on kukt un
Sh'lomo king on look and

with the atarah *(crown)* wherewith his em crowned him
אין דער קרון וואָס זײַן מוטער האָט אים באַקריינט,
bakreint im hot muter zain vos kroin der in
crowned him has mother his that crown the in

in the Yom Chasunoh *(day of his wedding)*,
אין טאָג פֿון זײַן חתונה ,
chasuna zain fun tog in
wedding his of day in

and in the Yom Simchat Libo *(day of the gladness of his heart)*.
און אין טאָג פֿון זײַן האַרצנפֿרייד.
hartsnfreid zain fun tog in un
heart's joy his of day in and

4 Behold, thou art yafeh, my love; behold, thou art yafeh;
ד ביסט שיין , געליבטע מײַן , ביסט שיין ,
shein bist main gelibte shein bist
beautiful you are mine beloved beautiful you are

thine eyes are yonim *(doves)* behind your veil;
דײַנע אויגן זײַנען טויבן פֿון דײַן שלייער אַדורך ;
durch shleyer dain fun toibn zainen oign daine
through veil your from doves are eyes your

thy hair is like an eder *(flock)* of goats descending from Mount Gil'ad.
דײַנע האָר ווי אַ סטאַדע ציגן וואָס לאָזן זיך
zich lozn vos tsign stade a vi hor daine
self lets that goats flock a like hair your
אַראָפּ פֿון באַרג גִּלְעָד .
Gilad barg fun arop
Gil'ad mount from down

[2] Thy teeth are like an eder of sheep that are just shorn,
ב דײַנע ציין ווי אַ סטאַדע שאָף געטאָקטע,
getokte shof stade a vi tsein daine
shorn sheep flock of a like teeth your

coming up from washing;
וואָס קומען אַרויף פֿון געוועש ,
gevesh fun aroif kumen vos
washing from up come that

whereof every one is matched,
וואָס צווילינגען זיך אַלע,
ale zich tsvilingen vos
all selves each paired to match which

and none is missing among them.
און נישטאָ קיין פֿאַרוואַרפֿערין צווישן זיי .
zei tsvishn farvarferin kein nishto un
them among bereaved any there is not and

[3] Thy lips are like a thread of scarlet,
ג ווי אַ רויט פֿאָדעם זײַנען דײַנע ליפּן,
lipn daine zainen fodem roit a vi
lips your are thread red a like

and thy mouth is naveh *(lovely)*;
און דײַן מויל איז באַחֶנט ;
bachent iz moil dain un
graceful is mouth your and

thy temple is like a half-pomegranate

ווי אַן אויפֿשניט מילגרוים איז דײַן שלייף
shleif dain iz milgroim oifshnit an vi
temple your is pomegranate slice a like

within thy veil.

פֿון דײַן שלייער אַדורך .
durch shleyer dain fun
through veil your from

[4] Thy tzavar *(neck)* is like the migdal Dovid

ד דײַן האַלדז ווי דער טורעם פֿון דָּוִד
Dovid fun turem der vi haldz dain
Dovid of tower the like neck your

girt with battlements,

אויף אָנצוקוקן געבויט –
geboit ontsukukn oif
built to look at for

whereon there hang a thousand mogen,

טויזנט פֿאַנצערס הענגען אויף אים,
im oif hengen pansters toiznt
it on hang shields thousand

all the shields of Gibborim.

אַלע שילדן פֿון די גיבורים .
giborim di fun shildn ale
warriors the of shields all

[5] Thy two breasts are like two ofarim *(fawns, young deer)*

ה דײַנע צוויי בריסט ווי צוויי הירשלעך,
hirshlech tsvei vi brist tsvei daine
fawns two like breasts two your

that are twins, which graze among the lilies.

צווילינגס פֿון אַ הירשין, וואָס פֿיטערן זיך צווישן די לילין.
lilien di tsvishn zich fitern vos hirshin a fun tsvilings
lilies the among selves feed that doe a of paired to match

[6] Until HaYom *(the day)* break, and the shadows flee away,

ו ביז פֿאַרווייַען וועט דער טאָג און אַנטרינען
antrinen un tog der vet farveyen biz
flee away and day the will blowing away until

וועלן די שאָטנס ,
shotns di veln
shadows the will

I will get me to the har hamor *(mountain of myrrh)*,

וועל איך מיר גיין צום באַרג פֿון מירע ,
mire fun barg tsum gein mir ich vel
myrrh of mountain to the go me I will

and to the hill of frankincense.

און צום בערגל פֿון ווײַרעך .
vairech fun bergel tsum un
frankincense of hill to the and

[7] Thou art all yafeh, my love;

ז ביסט אין גאַנצן שיין , געליבטע מײַן ,
main gelibte shein gantsn in bist
mine beloved beautiful entirety in you are

there is no mum *(blemish, spot, defect, flaw)* in thee.

און קיין פֿעלער איז אין דיר נישטאָ .
nishto dir in iz feler kein un
not there you(SG) in is flaw any and

[8] Come with me from the Levanon,

ח מיט מיר פֿון לבֿנון ,
Levanon fun mir mit
Levanon from me with

my kallah *(bride)*, with me from the Levanon;

מײַן כּלה , מיט מיר פֿון לבֿנון זאָלסטו קומען ;
kumen zolstu Levanon fun mir mit kale main
come you shall Levanon from me with bride my

come down from the heights of Amanah,

וועסט אַראָפּקוקן פֿון שפּיץ פֿון אֲמָנָה ,
Amanah fun shpits fun aropkukn vest
Amanah of peak from look down you(sg) will

from the top of Senir and Chermon,

פֿון שפּיץ פֿון שׂניר און חֶרמון ,
Chermon un Senir fun shpits fun
Chermon and Senir of peak from

from the dens of the arayot *(lions)*,

פֿון די ווינונגען פֿון די לייבן,
leibn di fun voinungen di fun
lions the of dens the from

from the hills of the nemerim *(leopards)*.

פֿון די בערג פֿון די לעמפּערטן.
lempertn di fun berg di fun
leopards the of mountains the of

9 Thou hast ravished my lev, my sister, my kallah;

ט דו האָסט מיך געפֿאַנגען, שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester gefangen mich host du
bride my sister captured me have you

thou hast ravished my lev with one of thy glances,

דו האָסט מיך געפֿאַנגען מיט איינעם פֿון דײַנע בליקן ,
blikn daine fun einem mit gefangen mich host du
glances your of one with captured me have you

with one link of thy necklace.

מיט איין שנור פֿון דײַנע האַלדזבענדער.
haldzbender daine fun shnur ein mit
necklaces your of strand one with

10 How fair is thy love, my sister, my kallah!

י ווי שיין איז דײַן ליבשאַפֿט, שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester libshaft dain iz shein vi
bride my sister love your is beautiful how

How much better is thy love than yayin!

ווי בעסער דײַן ליבשאַפֿט פֿון ווײַן ,
vain fun libshaft dain beser vi
wine than love your better how

And the scent of thine perfumes than any spice!

און דער ריח פֿון דײַנע איילן, פֿון אַלערלײ בשׂמים !
b'somaim alerlei fun eiln daine fun reyech der un
spices all kinds of than oils your of fragrance the and

11 Thy lips, O my kallah, drip like the honeycomb;

יא האָניקזאָפֿט טריפֿן דײַנע ליפּן, מײַן כּלה ,
kale main lipn daine trifn honikzaft
bride my lips your drip honeycomb

devash and cholov are under thy tongue;

האָניק און מילך איז אונטער דײַן צונג ,
tsung dain unter iz milch un honik
tongue your under is milk and honey

and the scent of thy garments is like the scent of the Levanon.

און דער ריח פֿון דײַנע קלײדער ווי דער
der vi kleider daine fun reyech der un
the like garments your of fragrance the and

ריח פֿון לבֿנון .
Levanon fun reyech
Levanon of fragrance

12 A gan *(garden)* locked is my sister, my kallah;

יב אַ פֿאַרשלאָסענער גאָרטן איז מײַן שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester main iz gortn farshlosener a
bride my sister my is garden locked a

a spring enclosed, a ma'ayan *(fountain)* sealed.

אַ פֿאַרשלאָסענער ברונעם , אַ פֿאַרחתמעטער קוואַל .
kval farchtmeter a brunem farshlosener a
fountain sealed a spring locked a

13 Thy plants are a pardeis *(park, paradise)* of pomegranates, with pleasant p'ri;

יג דײַנע צוויגן – אַ סָוד מילגרוימען
milgroimen sod a tsvaign daine
pomegranates orchard an branches your

מיט טײַערע פֿרוכט,
frucht taiere mit
fruit costly with

henna with spikenard,

ציפּערבלומען מיט נאַרדן;
nardn mit tsiperblumen
nard with henna flowers

14 Spikenard and saffron; calamus and cinnamon,

יד נאַרד און זאַפֿראַן, געווירצראָר און צימערינג
tsimering un gevirtsror zafran un nard
cinnamon and calamus saffron and nard

with kol atzei levonah *(all kinds of incense trees)*;

מִיט אַלערלייִ וועירויכבייִמער ,
vairoichbeimer alerlei mit
frankincense trees all kinds of with

myrrh and aloes, with all the finest spices:

מירע און אַלאָען מיט אַלערלייִ געקליבענע בשׂמים .
b'somaim geklibene alerlei mit lahen un mire
spices choice all kinds of with aloes and myrrh

15 A na'yan of gardens, a be'er of mayim chayyim,

טו אַ גאָרטנקוואַל , אַ ברונעם לעבעדיקע וואַסער,
vaser lebedike brunem a gortnkval a
water living well a garden fountain a

and streams from the Levanon.

און פֿלוסן פֿון לבֿנון .
Levanon fun flusn un
Levanon of streams and

16 Awake, O north wind;

טז דערוועק דיך , צפֿון-ווינט ,
tsofn-vint dich dervek
north wind yourself awake

and come, thou south wind;

און קום , דו דָרום-ווינט ;
dorem-vint du kum un
south-wind you come and

blow upon my gan *(garden)*,

בלאָז אויף מיין גאָרטן ,
gortn main oif bloz
garden my upon blow

that the fragrances thereof may flow out.

זיינע בשׂמים זאָלן פֿליסן,
flisn zoln b'somaim zaine
flow shall spices its

Let dodi *(my beloved)* come into his gan *(garden)*,

זאָל קומען מיין געליבטער אין זיין גאָרטן ,
gortn zain in gelibter main kumen zol
garden his into beloved my come let

and let him taste its choice pri *(fruits)*.

און עסן זיין טייַערע פֿרוכט.
frucht taiere zain esen un
fruit costly his eat and

5 I am come into my gan *(garden)*, my sister, my kallah;

ה איך בין געקומען אין מיין גאָרטן , שוועסטער מיין כּלה ,
kale main shvester gortn main in gekumen bin ich
bride my sister garden my in came am I

I have gathered my myrrh with my spice;

געקליבן מיין מירע מיט מיינע בשׂמים ;
b'somaim maine mit mire main geklibn
spices my with myrrh my gathered

I have eaten my honeycomb with my devash *(honey)*;

געגעסן מיין סאָט מיט מיין האָניק,
honik main mit sot main gegesn
honey my with honeycomb my ate

I have drunk my yayin with my cholov *(milk)*.

געטרונקען מיין ווין מיט מיין מילך .
milch main mit vain main getrunken
milk my with wine my drank

Eat, O friends; drink, yea, drink abundantly, dodim.

עסט, חבֿרים , טרינקט און באָרוישט איר מיט ליבשאַפֿט.
libshaft mit aich baroisht un trinkt chaverim est
love with yourselves be intoxicated and drink friends eat

2 I sleep, but my lev waketh:

ב איך שלאָף און מיין האַרץ איז אויף;
oif iz harts main un shlof ich
up is heart my and sleep I

it is the voice of dodi *(my beloved)* that knocketh, saying:

האָרך! מיין געליבטער קלאַפּט;
klapt gelibter main horch
knocks beloved my listen

Open to me, my sister, my love,

עפֿן מיר , מיין שוועסטער, מיין געליבטע,
gelibte main shvester main mir efen
beloved my sister my for me open

my yonah *(dove)* tammati *(my undefiled, my perfect one)*;

מײַן טויב, מײַן אומשולדיקע,
umshuldike main toib main
innocent one my dove my

for my head is filled with tal *(dew)*,

וואָרעם מײַן קאָפּ איז פֿול מיט טוי,
toi mit ful iz kop main vorem
dew with full is head my because

and my hair with the drops of the lailah.

מײַנע לאָקן מיט טראָפּנס פֿון נאַכט.
nacht fun tropns mit loken maine
night of drops with locks my

[3] I have put off my kuttonet *(kesones, chiton, robe)*;

[ג] איך האָב אויסגעטאָן מײַן מאַנטל,
mantl main oisgeton hob ich
mantle my taken off have I

how shall I put it on?

ווי קען איך עס אָנטאָן?
onton es ich ken vi
put on it I can how

I have washed my feet;

איך האָב געוואַשן מײַנע פֿיס,
fis maine gevashn hob ich
feet my washed have I

how shall I defile them?

ווי קען איך זיי איַנריכטן ?
ainrichtn zei ich ken vi
get in order them I can how

[4] Dodi *(my beloved)* thrust his hand through the latch-opening,

[ד] האָט מײַן געליבטער אויסגעשטרעקט זײַן האַנט
hant zain oisgeshtrekt gelibter main hot
hand his stretched out beloved my has

דורכן טירלאָך,
tirloch durchn
keyhole through the

my heart began pounding for him.

און מײַנע אינגעווייד האָבן געברומט צו אים.
un maine ingeveid hobn gebrumt tsu im
and my innards have stirred to him

[5] I arose to open to dodi *(my beloved)*;

[ה] בין איך אויפֿגעשטאַנען עפֿענען מײַן געליבטן,
gelibtn main efenen oifgeshtanen ich bin
beloved my to open arose I am

and my hands dripped with myrrh,

און מײַנע הענט האָבן מירע געטריפֿט,
getrift mire hobn hent maine un
dripped myrrh have hands my and

and my fingers with sweet smelling myrrh,

און מײַנע פֿינגער פֿליסיקע מירע
mire flisike finger maine un
myrrh liquid fingers my and

upon the handles of the man'ul *(lock, door bolt)*.

אויף די הענטלעך פֿון ריגל.
rigl fun hentlech di oif
bolt of handles the on

[6] I opened to dodi *(my beloved)*;

[ו] איך האָב געעפֿנט מײַן געליבטן,
gelibtn main geefent hob ich
beloved my opened have I

but dodi had withdrawn and gone;

אָבער מײַן געליבטער איז פֿאַרשוווּנדן,
farshvundn iz gelibter main ober
vanished is beloved my but

my nefesh departed when he spoke;

אַוועק – מײַן זעל איז אויסגעגאַנגען – ווען ער
avek – zel main iz oisgegangen – ven er
away soul my is expired when he

האָט גערעדט צו מיר –
mir tsu geredt hot
me to spoken had

I sought him, but I could not find him;

איך האָב אים געזוכט , און האָב אים נישט געפֿונען ,
gefunen nisht im hob un gezucht im hob ich
found not him have and looked for him have I

I called him, but he gave me no answer.

איך האָב אים גערופֿן, און ער האָט מיר נישט געענטפֿערט.
geentfert nisht mir hot er un gerufn im hob ich
answered not me has he and called him have I

7 The shomrim *(watchmen)* that went about the city found me,

ז האָבן מיך געטראָפֿן די וועכטער וואָס גייען
geyen vos vechter di getrofn mich hobn
go who watchmen the encountered me have

אַרום אין דער שטאָט,
shtot der in arum
city the in around

they beat me, they wounded me;

האָבן זיי מיך געשלאָגן, האָבן זיי מיך פֿאַרוווּנדט;
farvundt mich zei hobn geshlogn mich zei hobn
wounded me they have struck me they have

the shomrei hachomat took away my cloak from me.

אַראָפּגענומען מיַין מאַנטל פֿון מיר האָבן די
di hobn mir fun mantl main aropgenumen
the have me from mantle my removed

וועכטער פֿון די מויערן.
moiern di fun vechter
walls the of watchman

8 I charge you, O banot Yerushalayim,

ח איך באַשוואָר אייַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

if ye find dodi *(my beloved)*,

אַז איר וועט געפֿינען מיַין גליבטן,
gelibtn main gefinen vet ir az
beloved my find will you that

what will ye tell him?

וואָס איר זאָלט אים זאָגן:
zogn im zolt ir vos
tell him shall you that

Tell him shecholat ahavah ani *(I am faint with ahavah, lovesick)*.

אַז קראַנק פֿון ליבשאַפֿט בין איך.
ich bin libshaft fun krank az
I am love with sick that

9 How is thy beloved more than another beloved,

ט וואָס איז דיַין גליבטער פֿאַר אַ גליבטער,
gelibter a far gelibter dain iz vos
beloved a for beloved your is what

O thou fairest among nashim?

דו שענסטע פֿון פֿרויען?
froien fun shenste du
women of most beautiful you

How is thy beloved more than another beloved,

וואָס איז דיַין גליבטער פֿאַר אַ גליבטער,
gelibter a far gelibter dain iz vos
beloved a for beloved your is what

that thou dost so charge us?

וואָס דו האָסט אַזוי אונדז באַשוואָרן?
bashvorn undz azoi host du vos
charged us so have you that

10 Dodi *(my beloved)* is radiant and ruddy,

י מיַין גליבטער איז קלאָר און גערויטלט,
geroitlt un klor iz gelibter main
ruddy and radiant is beloved my

unrivaled by ten thousand.

די פֿאָן פֿון צען טויזנט .
toiznt tsen fun fon di
thousand ten of standard the

11 His head is like the purest gold,

יא זיַין קאָפּ איז פֿיַין גינגאָלד ,
gingold fain iz kop zain
pure gold fine is head his

his hair is wavy and shachor *(black)* as the raven.

זײַנע לאָקן געקרײַזלט, שוואַרץ ווי דער ראָב .
rob der vi shvarts gekraizlt loken zaine
raven the like black curly locks his

12 His eyes are like yonim *(doves)* by the streams of mayim,

יב זײַנע אויגן ווי טויבן בײַ בעכן פֿון וואַסער;
vaser fun bechn bai toibn vi oign zaine
water of streams by doves like eyes his

washed with cholov, jewels fitly set.

געבאָדן אין מילך , אײַנגעזעצט אין פֿולן .
fuln in aingezetst milch in gebodn
fullness in set milk in immersed

13 His cheeks are like beds of spices,

יג זײַנע באַקן ווי אַ בייט בשָׂמים ,
b'somaim beit a vi bakn zaine
spices garden bed a like cheeks his

like sweet flowers;

ווי טורעמלעך געווירצן;
gevirtsn turemlech vi
spices towers like

his lips like shoshanim *(lilies)*,

זײַנע ליפּן לילִיען
lilien lipn zaine
lilies lips his

dripping sweet scented myrrh.

וואָס טריפֿן פֿליסיקע מירע .
mire flisike trifn vos
myrrh liquid drip that

14 His hands are like rods of zahav set with chrysolites;

יד די הענט זײַנע גילדערנע וואַלצן מיט
mit valtsn gilderne zaine hent di
with cylinders golden his hands the

גאָלדשטיין באַזעצט;
bazetst goldshtein
inlaid gold stones

his body is like a polished work of ivory decorated with sapphires.

זײַן ליַיב אַ שטיק עלפֿנבין מיט סאַפּירן באַדעקט.
badekt sapirn mit elfnbein shtik a laib zain
covered sapphires with ivory piece a body his

15 His legs are like pillars of marble,

טו זײַנע שענקלען מירמלזײַלן געגרונטפֿעסט
gegruntfest mirmlzailn shenklen zaine
founded marble pillars thighs his

set upon sockets of fine zahav;

אויף שוועלן פֿון גינגאָלד ;
gingold fun shveln oif
pure gold of thresholds on

his countenance is like the Levanon,

זײַן אָנבליק ווי דער לבָנון ,
Levanon der vi onblik zain
Levanon the like appearance his

bachor *(one being choice)* like the cedars.

אויסדערווײלט ווי די צעדערן .
tsedern di vi oisderveilt
cedar trees the like choice

16 His mouth is most sweet;

טז זײַן גומען איז זיסקייט ,
ziskeit iz gumen zain
sweetness is palate his

yea, he is machamaddim *(altogether desirable)*.

און ער אין גאַנצן אַ גלוסטיקייט.
glustikeit a gantsn in er un
desirability a entirety in he and

This is dodi *(my beloved)*, and this is my friend,

דאָס איז מײַן געליבטער, און דאָס איז מײַן חבֵר ,
chever main iz dos un gelibter main iz dos
companion my is this and beloved my is this

O banot Yerushalayim.

טעכטער פֿון ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim fun techter
Yerushalayim of daughters

6 Where is thy beloved gone,

O thou fairest among nashim?

Where is thy beloved turned aside,

that we may seek him with thee?

[2] Dodi *(my beloved)* is gone down into his gan *(garden)*,

to the beds of spices,

to feed in the ganim *(gardens)*,

and to gather shoshanim *(lilies)*.

[3] I am my beloved's,

and my beloved is mine;

he feedeth among the shoshanim.

[4] Thou art yafeh, O my love,
as Tirtzah,

lovely as Yerushalayim,

awe-inspiring as bannered troops
on the march.

[5] Turn away thine eyes from me,

for they overwhelm me;

thy hair is as an eder of goats

that descend from Gil'ad.

ו

wוהין איז געגאַנגען דײַן געליבטער,
gelibter dain gegangen iz vuhin
beloved your gone is where to

דו שענסטע פֿון פֿרויען ?
froien fun shenste du
women of most beautiful you

wוהין האָט זיך געקערט דײַן געליבטער,
gelibter dain gekert zich hot vuhin
beloved your turned self has where to

אַז מיר זאָלן אים זוכן מיט דיר ?
dir mit zuchn im zoln mir az
you(SG) with seek him shall we that

ב מײַן געליבטער האָט גענידערט צו זײַן גאָרטן
gortn zain tsu genidert hot gelibter main
garden his to gone down has beloved my

צו די בייטן פֿון בשׂמים ,
b'somaim fun beitn di tsu
spices of beds the to

צו וואַנדערן אין די גערטנער
gertner di in vandern tsu
gardens the in go to

און אויפֿקלײַבן לילִיען.
lilien oifklaibn un
lilies gather up and

ג איך בין מײַן געליבטנס,
gelibtns main bin ich
beloved's my am I

– און מײַן געליבטער איז מײַן –
main iz gelibter main un
mine is beloved my and

דער וואָס וואַנדערט צווישן די לילִיען.
lilien di tsvishn vandert vos der
lilies the among wanders who the one

ד ביסט שיין , מײַן געליבטע, ווי תִּרצָה ,
Tirtsah vi gelibte main shein bist
Tirtzah like beloved my beautiful are

ליבלעך ווי ירושָלַיִם ,
Yerushalayim vi liblech
Yerushalayim like lovely

פֿאָרכטיק ווי מחנות באַפֿאָנטע .
bafonte machnus vi forchtik
with banners legions like awesome

ה קער אַוועק דײַנע אויגן פֿון מיר,
mir fun oign daine avek ker
me from eyes your away turn

וואָרעם זיי האָבן מיך באַוועלטיקט .
baveltikt mich hobn zei vorem
overpowered me have they because

דײַנע האָר איז ווי אַ סטאַדע ציגן
tsign stade a vi iz hor daine
goats flock a like is hair your

וואָס לאָזן זיך פֿון גִלעָד אַראָפּ.
arop Gilad fun zich lozn vos
down Gil'ad from selves let that

[6] Thy teeth are as an eder harechalim *(flock of ewes)*

ו דײַנע ציין ווי אַ סטאַדע שאָף
shof stade a vi tsein daine
sheep flock a like teeth your

which go up from the washing,

, וואָס קומען אַרויף פֿון געווען
gevesh fun aroif kumen vos
washing from up come that

whereof every one is matched,

וואָס צווילינגען זיך אַלע,
ale zich tsvilingen vos
all selves each paired to match which

and there is not one missing among them.

. זיי צוויישן קיין פֿאַרוואַרפֿערין נישטאָ און
zei tsvishn farvarferin kein nishto un
them among bereaved any there is not and

[7] As a half pomegranate is thy temple

ז ווי אַן אויפֿגעשניטן מילגרוים איז דײַן שלייף ,
shleif dain iz milgroim oifshnit an vi
temple your is pomegranate slice a like

within thy veil.

. פֿון דײַן שלייער אַדורך
durch shleyer dain fun
through veil your from

[8] There are threescore melakhot *(queens)*,

ח זעכציק די מלכות,
mlkut di zechtsik
queen the sixty

and fourscore pilagshim *(concubines)*,

און אַכציק די קעפּסווייַבער,
kepsvaiber di achtsik un
concubines the eighty and

and alamot *(young unmarried virgins)* without number.

. און יונגפֿרויען אָן צאָל
tsol on yungfroin un
number without virgins and

[9] My yonah *(dove)*, tammati *(my perfect one, my undefiled)* is unique;

ט איינע מײַן טויב, מײַן אומשולדיקע;
umshuldike main toib main eine
innocent my dove my one

she is the only one of her em *(mother)*,

, איינע איז זי בײַ איר מוטער
muter ir bai zi iz eine
mother her with she is one

she is the barah *(choice one)* of her that bore her.

. אויסדערווײלט איז זי בײַ איר וואָס האָט איר געבאָרן
geborn ir hot vos ir bai zi iz oisderveilt
given birth her has who her with she is chosen

The banot saw her, they called her blessed;

טעכטער האָבן זי געזען און זי גלויבט,
geloibt zi un gezen zi hobn techter
praised her and seen her have daughters

yea, the melakhot and the pilagshim praise her.

: מלכות און קעפּסווייַבער – און זי גערימט
gerimt zi un kepsvaiber un mlkut
extolled her and concubines and queen

[10] Who is she that looks forth like the shachar *(dawn)*,

י ווער איז די וואָס קוקט אַרויס ווי דער פֿרימאָרגן ,
frimorgn der vi arois kukt vos di iz ver
morning dawn the like out looks who the one is who

yafeh as the levanah *(moon)*, clear as the sun,

, שיין ווי די לבֿנה , לויטער ווי די זון
zun di vi loiter levone di vi shein
sun the like pure moon the like beautiful

and awe-inspiring as bannered troops on the march?

? פֿאָרכטיק ווי מחנות באַפֿאָנטע
bafonte machnus vi forchtik
with banners legions like awesome

[11] I went down into the grove of nut trees

יא צו דעם נוסגאָרטן האָב איך גענידערט ,
genidert ich hob nusgortn dem tsu
gone down I have nut garden the to

to see the blossoms of the valley,

צו באַקוקן די שפראָצן פֿון טאָל ,
tal fun shprotsn di bakukn tsu
valley of the sprouts the examine to

and to see whether hagefen *(the vine)* flourished

צו זען אויב געבליט האָט דער ווײַנשטאָק,
vainshtok der hot geblit oib zen tsu
vine the has bloomed if see to

and the pomegranates bloomed.

אויב געצוויט האָבן די מילגרוימען .
milgroimen di hobn getsvit oib
pomegranates the have budded if

[12] Before I was aware, my nefesh lifted me up

יב נישט וויסנדיק האָט מײַן זעל מיך געבראַכט
gebracht mich zel main hot visendik nisht
brought me soul my has knowing not

to the merkevot of ammi *(my people)* of one, a royal one.

צו די רײַטווועגן פֿון מײַן פֿירשטלעכן פֿאָלק .
folk firshtlechn main fun raitvegn di tsu
people princely my of chariots the to

7 [6:13] Return, return, O Shulamite;

ז קער צוריק, קער צוריק, שולַמית ,
Shulamite tsurik ker tsurik ker
Shulamite back turn back turn

return, return, that we may gaze upon thee.

קער צוריק, קער צוריק, מיר זאָלן דיך אָנקוקן .
onkukn dich zoln mir tsurik ker tsurik ker
look on you(SG) shall we back turn back turn

What will ye see in the Shulamite?

וואָס ווען איר זען אין שולַמית ?
Shulamite in zen ir vet vos
Shulamite in the see you will what

As it were the mecholat Machanayim *(dance of the Machanayim)*.

אַזוי ווי אַ טאַנץ אין צוויי רייען .
reyen tsvei in tants a vi azoi
ranks two in dance a as so

[2] [7:1] How beautiful are thy feet in sandals,

ז.א ווי שיין דײַנע טריט אין סאַנדאַלן,
sandaln in trit daine shein vi
sandals in steps your beautiful how

O prince's daughter!

דו פֿירשטלעכע טאָכטער !
tochter firshtleche du
daughter princely you

Thy graceful legs are like jewels,

דײַנע רונדע דיכן ווי צירונג געמאַכט
gemacht tsirung vi dichn runde daine
made jewelry like thighs round your

ma'aseh yedei amon *(the work of the hands of an artist)*.

פֿון די הענט פֿון אַ קינצלער .
kintsler a fun hent di fun
craftsman a of hands the from

[3] [7:2] Thy navel is like a round goblet,

ז.ב דײַן נאָפּל אַ בעכער אַ רונדער ;
runder a becher a nopl dain
rounded a cup a navel your

which wanteth not wine:

עס פֿעלט נישט דער מישווײַן .
mishvain der nisht felt es
mixed wine the not lacks it

thy waist is like a mound of chittim *(wheat)*

דײַן בויך אַ הויפֿן ווייץ
veits hoifn a boich dain
wheat heap of a belly your

encircled by shoshanim *(lilies)*.

מיט לילִיען באַזוימט .
bazoimt lilien mit
bordering it lilies with

[4] [7:3] Thy two breasts are like two fawns

ז.ג דײַנע צוויי בריסט ווי צוויי הירשלעך,
hirshlech tsvei vi brist tsvei daine
fawns two like breasts two your

that are twins of a gazelle.

צווילינגס פֿון אַ הירשין.
tsvilings fun a hirshin
paired to match of a gazelle

[5] 7:4 Thy tzavar *(neck)* is like a migdal of ivory;

ז:ד דײַן האַלדז ווי אַ טורעם פֿון עלפֿנביין;
dain haldz vi a turem fun elfnbein
your neck like a tower of ivory

thine eyes like the pools of Cheshbon,

– דײַנע אויגן – די טײַכן אין חֶשבּוֹן
daine oign – di taichn in Cheshbon
your eyes the pools in Cheshbon

by the sha'ar *(gate)* of Bat-Rabbim;

ביַים טויער פֿון בת-רַבים ;
baim toier fun bt-rabem
by the gate of Bat-Rabbim

thy nose is like the migdal of the Levanon

דײַן נאָז ווי דער טורעם פֿון לבָנוֹן
dain noz vi der turem fun Levanon
your nose like the tower of Levanon

which looketh toward Damascus.

ווָאס קוקט צו דַמֶּשֶׂק .
vos kukt tsu Damesek
which looks toward Damascus

[6] 7:5 Thine head upon thee is like Carmel,

ז:ה דײַן קאָפּ אויף דיר ווי דער כַּרמֶל ,
dain kop oif dir vi der Karmel
your head upon you(SG) like the Carmel

and the hair of thine head like royal tapestry;

און די לאָקן פֿון דײַן קאָפּ אַזוי ווי פּורפּל;
un di lokn fun dain kop azoi vi purpl
and the locks of your head like so like purple

Melech is held captive in its tresses.

אַ מלך איז אין די פֿלעכטן פַאַרקניפּט.
a melech iz in di flechtn farknipt
a king is in the braids fastened

[7] 7:6 How fair and how pleasant art thou,

ז:ו ווי שיין ביסטו און ווי זיס ביסטו ,
vi shein bistu un vi zis bistu
how beautiful are you and how sweet are you

O Ahavah, for delights!

געליבטע, אין תענוגים !
gelibte in tenugim
beloved in pleasures

[8] 7:7 This thy stature is like a tamar *(palm tree)*,

ז:ז דער דאָזיקער ווּוקס דײַנער איז געגליכן
der doziker vuks dainer iz geglichn
the this stature of yours is likened

צו אַ טייטלבוים,
tsu a teitlboim
to a palm tree

and thy breasts eshkolot *(clusters [of fruit])*.

און די בריסט דײַנע צו הענגלעך טרויבן.
un di brist daine tsu henglech troibn
and the breasts yours to bunches of grapes

[9] 7:8 I said: I will climb up to the tamar,

ז:ח איך האָב געזאָגט: איך וועל אַרויפֿגיין צום טייטלבוים ,
ich hob gezogt: ich vel aroifgein tsum teitlboim
I have said: I will go up to the palm tree

I will take hold of the branches thereof;

און וועל אָננעמען זײַנע צווײַגן ;
un vel onnemen zaine tsvaign
and will take hold of its branches

now also thy breasts shall be as eshkelot hagefen *(clusters of the vine)*,

און דײַנע בריסט זאָלן זײַן אַזוי ווי
un daine brist zoln zain azoi vi
and your breasts shall be in the same way as

הענגלעך פֿון ווײַנשטאָק,
henglech fun vainshtok
bunches of grapes of the vine

and the scent of thy breath like apples;

אוֹן דער רֵיח פֿוֹן דַיין פּנים ווי עפֶּל ;
Ofel vi ponem dain fun reyech der un
apples like face breath your of fragrance the and

10 7:9 And the roof of thy mouth like the best yayin of dodi,

ז:ט אוֹן דַיין גומען ווי ווַיין גוטער
guter vain vi gumen dain un
good wine like palate your and

that goeth down sweetly,

ווּאָס גייט גלאַטיק אַראָפּ מַיין געליבטן,
gelibtn main arop glatik geit vos
beloved my down smoothly goes that

causing the lips of those that are asleep to speak.

ווּאָס מאַכט רעדן די ליפּן פֿון שלאָפֿיקע.
shlofike fun lipn di redn macht vos
sleepers of lips the speak makes that

11 7:10 I am my beloved's,

ז:י איך בין מַיין געליבטנס,
gelibtns main bin ich
beloved's my am I

and to me goeth forth his teshukah *(desire)*.

אוֹן צו מיר איז זַיין געלוסט.
gelust zain iz mir tsu un
desire his is me to and

12 7:11 Come, dodi *(my beloved)*,

ז:יא קום , געליבטער מַיין ,
main gelibter kum
mine beloved come

let us go forth into the sadeh;

לאָמיר אַרויסגיין אין פֿעלד,
feld in aroisgein lomir
field in the go out let us

let us lodge in the villages.

לאָמיר נעכטיקן צווישן די ציפּערבלומען .
tsiperblumen di tsvishn nechtikn lomir
henna flowers the among spend the night let us

13 7:12 Let us get up early to the kramim *(vineyards)*;

ז:יב לאָמיר זיך פֿעדערן צו די ווַיינגערטנער,
vaingertner di tsu federn zich lomir
vineyards the to arise early ourselves let us

let us see if the gefen budded,

לאָמיר זען אויב געבליט האָט דער ווַיינשטאָק,
vainshtok der hot geblit oib zen lomir
vine the has bloomed if see let us

whether the tender grape appears,

אויב געפֿענט האָבן זיך די קווייטן,
kveitn di zich hobn geefent oib
buds the selves have opened if

and the pomegranates bloom;

אויב געצוויט האָבן די מילגרוימען ;
milgroimen di hobn getsvit oib
pomegranates the have budded if

there will I give thee my love.

דאָרטן וועל איך געבן מַיין ליבשאַפֿט צו דיר .
dir tsu libshaft main gebn ich vel dortn
you(SG) to love my give I will there

14 7:13 The mandrakes send out their fragrance,

ז:יג די ליבעפּעלעך גיבן אַרויס אַ רֵיח ,
reyech a arois gibn libepelech di
fragrance a forth give mandrakes the

and at our doors are all manner of pleasant fruits,

אוֹן פֿאַר אונדזערע טירן זיַינען אַלערליי טיַיערע פֿרוכט,
frucht taiere alerlei zainen tirn undzere far un
fruit costly all kinds of are doors our before and

chadashim *(new ones)* and yeshanim *(old ones)*,

נַיַע אוֹן אַלטע,
alte un naie
old and new

which I have stored up and kept for thee, O dodi *(my beloved)*.

ווּאָס איך האָב באַהאַלטן פֿאַר דיר , מַיין געליבטער.
gelibter main dir far bahaltn hob ich vos
beloved my you(SG) for stored have I that

8 O that thou were like my brother,

ח הלוואַי ביסטו ווי אַ ברודער מײַנער
mainer bruder a vi bistu halevay
my brother a like you are if only

that nursed the breasts of immi *(my mother)*!

וואָס האָט די בריסט פֿון מײַן מוטער געזויגן !
gezoign muter main fun brist di hot vos
nursed mother my of breasts the has who

Then, if I should find thee outside, I would kiss thee;

איך וואָלט דיך געטראָפֿן אין גאַס , דיך געקושט,
gekusht dich gas in getrofn dich volt ich
kissed you(SG) street in encountered you(SG) would I

yea, and no one would look down on me.

און מע וואָלט מיך נישט פֿאַראַכט.
faracht nisht mich volt me un
scorned not me would one and

2 I would lead thee,

ב איך וואָלט דיך געפֿירט,
gefirt dich volt ich
led you(SG) would I

and bring thee into bais immi. Thou wouldest instruct me;

דיך געבראַכט אין הויז פֿון מײַן מוטער
muter main fun hoiz in gebracht dich
mother my of house in brought you(SG)

וואָס לערנט מיך ;
mich lernt vos
me trains who

I would cause thee to drink of spiced yayin

דיר טרינקען געגעבן פֿון ווײַן געקאָכטן ,
gekochtn vain fun gegebn trinken dir
spiced wine of given to drink you(SG)

and the nectar of my pomegranate.

פֿון זאַפֿט פֿון מײַן מילגרוים .
milgroim main fun zaft fun
pomegranate my of juice of

3 His left hand should be under my rosh,

ג זײַן לינקע האַנט אונטער מײַן קאָפּ ,
kop main unter hant linke zain
head my under hand left his

and his right hand embrace me.

און זײַן רעכטע זאָל מיך אַרומנעמען .
arumnemen mich zol rechte zain un
caress me shall right his and

4 I charge you, O banot Yerushalayim,

ד איך באַשוואָר אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

that ye arouse nor awake HaAhavah *(the Love)*

איר זאָלט נישט וועקן און נישט אויפֿוועקן די ליבשאַפֿט,
libshaft di oifvekn nisht un veken nisht zolt ir
love the awaken not and arouse not shall you

till it pleases.

ביז זי וועט באַגערן .
bageren vet zi biz
pleases will it until

5 Who is this that cometh up from the midbar,

ה וואָר איז די וואָס גייט אויף פֿונעם מדבר ,
midber funem oif geit vos di iz ver
desert from the up goes who the one is who

leaning upon her beloved?

זיך טוליענדיק צו איר געליבטן?
gelibtn ir tsu tuliendik zich
beloved her to leaning self

Under the tapuach *(apple tree)* I awakened thee;

אונטערן עפּלבוים האָב איך דיך אויפֿגעוועקט;
oifgevekt dich ich hob eplboim untern
awakened you(SG) I have apple tree under

it was there thy em conceived thee;

דאָרטן האָט דײַן מוטער געווייטאָקט מיט דיר ,
dir mit geveitokt muter dain hot dortn
you(SG) with been in labor mother your has there

there she who brought thee forth conceived thee.

דאָרט האָט געווייטאָקט די וואָס האָט דיך געבאָרן .
geborn dich hot vos di geveitokt hot dort
given birth to you(SG) has who the one in labor has there

[6] Set me as a chotam *(seal)* upon thine lev,

ו טו מיך אַרויף ווי אַ זיגל אויף דיין האַרצן,
hartsn dain oif zigl a vi aroif mich tu
heart your upon seal a as up me do

as a chotam upon thine zero'a *(arm)*;

ווי אַ זיגל אויף דיין אָרעם,
orem dain oif zigl a vi
arm your upon seal a as

for ahavah is strong as mavet *(death)*;

ווארעם שטאַרק ווי דער טויט איז די ליבשאַפט,
libshaft di iz toit der vi shtark vorem
love the is death the as strong because

kinah *(jealousy)* as unyielding as Sheol;

האַרט ווי דער שְׁאוֹל די אייפֿערזוכט;
eiferzucht di Sheol der vi hart
jealousy the Sheol the as hard

the flames thereof are flames of eish,

אירע פֿלאַמען זיינען פֿלאַמען פֿייַער,
faier flamen zainen flamen ire
fire flames of are flames its

the flame of Hashem.

אַ פֿלאַקער פֿון ג-ט .
G-t fun flaker a
G-d of flame a

[7] Mayim rabbim *(many waters)* cannot quench HaAhavah,

ז גרויסע וואַסערן קענען נישט פֿאַרלעשן די ליבשאַפט,
libshaft di farleshn nisht kenen vasern groise
love the extinguish not can waters great

neither can the floods drown it;

אוּן טייַכן וועלן זי נישט אָוועקפֿלייצן.
avekfleitsn nisht zi veln taichn un
sweep away not it will rivers and

if a man would give all the wealth of his bais for ahavah,

אַז אַ מענטש זאָל געבן פֿאַר ליבשאַפט
libshaft far gebn zol mentsh a az
love for give shall man a if

דעם גאַנצן פֿון זיין הויז ,
hoiz zain fun farmeg gantsn dem
house his of possessions all the

it would be utterly scorned.

פֿאַראַכטן אים וואָלט מען פֿאַראַכט.
faracht men volt im farachten
despise one would him scorn

[8] We have an achot ketannah *(little sister)*,

ח אַ קליינע שוועסטער האָבן מיר,
mir hobn shvester kleine a
we have sister little a

and she hath as yet no breasts.

אוּן זי האָט נאָך קיין בריסט נישט;
nisht brist kein noch hot zi un
not breasts any yet has she and

What shall we do for achoteinu *(our sister)* in the day when she shall be spoken for?

וואָס זאָלן מיר טאָן מיט אונדזער שוועסטער
shvester undzer mit ton mir zoln vos
sister our with do we shall what

אין דעם טאָג וואָס מע וועט איר רעדן ?
redn ir vet me vos tog dem in
speak for her will one that day the in

[9] If she be a chomah *(wall)*,

ט אויב זי איז אַ מויער,
moier a iz zi oib
wall a is she if

we will build upon her a pinnacle of kesef;

וועלן מיר בויען אויף איר אַ זילבערנע מויערקרוין;
moierkroin zilberne a ir oif boien mir veln
wall crown silver a her upon build we will

and if she be a delet *(door)*,

און אויב זי איז אַ טיר ,
un oib zi iz a tir
and if she is a door

we will enclose her with panels of cedar.

וועלן מיר זי פֿאַרשפּאַרן מיט צעדערברעטער.
veln mir zi farshparn mit tsederbreter
we will her enclose with cedar

[10] I am a chomah *(wall)*, and my breasts, like migdalot;

[י] איך בין אַ מויער, און מײַנע בריסט ווי די טורעמס;
ich bin a moier un maine brist vi di turems
I am a wall and my breasts as the towers

then was I in his eyes

דענצמאָל בין איך געווען אין זײַנע אויגן
dentsmol bin ich geven in zaine oign
then am I having been in his eyes

like one that findeth shalom.

אַזוי ווי אַ קוואַל פֿון גליק .
azoi vi a kval fun glik
so as a spring of good fortune

[11] Sh'lomo had a kerem *(vineyard)* at Ba'al-Hamon;

[יא] אַ ווײַנגאָרטן האָט שלמה געהאַט אין בַּעַל-הָמון ,
a vaingorten hot Shlomo gehat in Baal-Hamon
a vineyard has Sh'lomo had in Ba'al-Hamon

he gave over the kerem *(vineyard)* unto caretakers;

האָט ער געגעבן דעם ווײַנגאָרטן צו היטער ;
hot er gegebn dem vaingorten tsu hiter
has he given the vineyard to caretakers

each had to pay a thousand pieces of kesef for the p'ri *(fruit)* thereof.

איטלעכער פֿלעגט ברענגען פֿאַר זײַן פֿרוכט
itlecher flegt brengen far zain frucht
each one used to bring for his fruit

טויזנט זילבערשטיק .
toiznt zilbershtik
thousand pieces of silver

[12] My kerem *(vineyard)*, which is mine, is at my own disposal;

[יב] מײַן אייגענער ווײַנגאָרטן איז בײַ מיר.
main eigener vaingorten iz bai mir
my own vineyard is with me

thou, O Sh'lomo, the thousand are for thee,

די טויזנט זײַנען פֿאַר דיר , שלמה ,
di toiznt zainen far dir Shlomo
the thousand are for you(SG) Sh'lomo

and two hundred for those that tend the p'ri thereof!

אָבער צוויי הונדערט פֿאַר די וואָס היטן זײַן פֿרוכט.
ober tsvei hundert far di vos hitn zain frucht
but two hundred for the one who keeps his fruit

[13] Thou that dwellest in the ganim *(gardens)*,

[יג] דו וואָס זיצסט אין די גערטנער,
du vos zitsst in di gertner
you who sit in the gardens

the chaverim are listening for thy voice;

די חבֿרים האָרכן אויף דײַן קול ,
di chaverim horchn oif dain kol
the companions pay attention to your voice

cause me to hear it.

לאָז מיך אים הערן.
loz mich im hern
let me it hear

[14] Make haste, dodi *(my beloved)*,

[יד] אַנטלויף, געליבטער מײַן ,
antloif gelibter main
flee beloved my

and be thou like to a gazelle

און זײַ געגליכן צו אַ הירש ,
un zai geglichn tsu a hirsh
and be likened to a gazelle

or a young deer upon the mountains where spices grow.

אָדער צו אַ הינד אַ יונגן , אויף די בשׂמים-געבערג .
oder tsu a hind a yungn oif di b'somaim-geberg
or to a deer a young on the spice mountains

Ruth

רוּת

1 Now it came to pass in the yamim when HaShofetim *(the Judges)* ruled, that there was a ra'av *(famine)* in the land. And a certain ish *(man)* of Beit-Lechem Yehudah went to sojourn in the sadei Moav, he, and his isha *(wife)*, and his two banim *(sons)*. [2] And the shem *(name)* of the ish *(man)* was Elimelech, and the shem *(name)* of his isha *(wife)* Naomi, and the shem of his two banim Machlon and Kilyon, Ephrathites of Beit-Lechem Yehudah. And they came into the sadei Moav, and continued there.

[3] And Elimelech, Naomi's husband, died; and she was left *(alive)* and her two banim. [4] And they took them wives of the nashim *(women)* of Moav; the shem *(name)* of the one was Orpah, and the shem *(name)* of the other Ruth: and they dwelled there about eser shanim *(ten years)*.

[5] And Machlon and Kilyon died also both of them; and the isha was left *(alive)*, surviving with neither her yeladim nor her ish. [6] Then she arose with her kallot, that she might make teshuvah *(return)* from the sadeh of Moav: for in the sadeh of Moav she had

א

און עס איז געווען אין די טעג וואָס די שׁופֿטים האָבן
hobn shoftim di vos teg di in geven iz es un
have judges the which days the in having been is it and

געהערשט, איז געווען אַ הונגער אין לאַנד. און אַ מאַן איז
iz man a un land in hunger a geven iz gehersht
is man a and land in famine a having been is ruled

געגאַנגען פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה זיך אויפֿצוהאַלטן אין פֿעלד פֿון
fun feld in oiftsuhaltn zich Beis-Lechem-Yehudah fun gegangen
of field in sojourn self Beit-Lechem Yehudah of having gone

מוֹאָבּ, ער מיט זײַן ווײַב און זײַנע צוויי זין. [ב] און דער נאָמען פֿון דעם
dem fun nomen der un zin tsvei zaine un vaib zain mit er Moav
the of name the and sons two his and wife his with he Moav

מאַן איז געווען אֱלִימֶלֶךְ, און דער נאָמען פֿון זײַן ווײַב נָעֳמִי,
Naomi vaib zain fun nomen der un Elimelech geven iz man
Naomi wife his of name the and Elimelech having been is man

און דער נאָמען פֿון זײַנע צוויי זין מַחלוֹן און כִּלְיוֹן – אֶפְֿרָתער
Efrater Kilyon un Machlon zin tsvei zaine fun nomen der un
Ephrathites Kilyon and Machlon sons two his of name the and

פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה. און זיי זײַנען געקומען אין פֿעלד פֿון
fun feld in gekumen zainen zei un Beis-Lechem-Yehudah fun
of field into having come are they and Beit-Lechem Yehudah of

מוֹאָבּ, און זײַנען דאָרטן געווען.
geven dortn zainen un Moav
having been there are and Moav

[ג] איז געשטאָרבן אֱלִימֶלֶךְ, נָעֳמיס מאַן, און זי איז איבערגעבליבן,
ibergebliben iz zi un man Naomis Elimelech geshtorbn iz
left alive is she and man Naomi's Elimelech died is

מיט אירע צוויי זין. [ד] און זיי האָבן גענומען מוֹאָבֿער וויַבער: דער
der vaiber Moaver genumen hobn zei un zin tsvei ire mit
the wives of Moav taken have they and sons two her with

נאָמען פֿון איינער איז געווען עָרפָּה און דער נאָמען פֿון דער
der fun nomen der un Orpah geven iz einer fun nomen
the of name the and Orpah having been is one of name

צווייטער רות. און זיי זײַנען דאָרטן געזעסן אַרום צען יאָר.
yor tsen arum gezesn dortn zainen zei un Ruth tsveiter
years ten about settled there are they and Ruth second

[ה] און זיי ביידע, מַחלוֹן און כִּלְיוֹן, זײַנען געשטאָרבן, און די
di un geshtorbn zainen Kilyon un Machlon beide zei un
the and died are Kilyon and Machlon both they and

פֿרוי איז געבליבן פֿאַרלאָזנדט פֿון אירע ביידע קינדער און איר מאַן.
man ir un kinder beide ire fun farlendt geblibn iz froi
man her and children two her of destroyed remained is woman

[ו] און זי איז אויפֿגעשטאַנען מיט אירע שנורן, און האָט זיך
zich hot un shnurn ire mit oifgeshtanen iz zi un
self has and daughters-in-law her with arose is she and

אומגעקערט פֿון פֿעלד פֿון מוֹאָבּ, ווָאָרעם זי האָט געהערט אין פֿעלד פֿון
fun feld in gehert hot zi vorem Moav fun feld fun umgekert
of field in heard has she for Moav of field from returned

heard how that Hashem had visited His people in giving them lechem *(bread)*.
7 Wherefore she went forth out of the place where she was, and her two kallot with her; and they set on the derech *(way, road)* to make teshuvah *(return)* unto Eretz Yehudah.

8 And Naomi said unto her two kallot, Go, go back each to her beis em *(mother's house)*: may Hashem show chesed *(lovingkindness)* to you, as ye have dealt with hamesim *(the dead ones)*, and with me. 9 Hashem grant you that ye may find menuchah *(resting place)*, each of you in the bais of her ish. Then she kissed them; and they lifted up their voice, and wept. 10 And they said unto her, Surely we will make teshuvah *(return)* with thee unto thy people.
11 And Naomi said, Turn back, my banot; why will ye go with me? Are there yet any more banim in my womb, that they may be your husbands?
12 Turn back, my banot, go your way; for I am too old to have an ish. If I should say, I have tikvah, if I should have an ish halailah *(tonight)*, and should also bear banim, 13 Would ye tarry for them till they were grown? Would ye stay from having ba'alim *(husbands)* for them? Nay,

מוֹאָבַ אַז ה האָט געדענקט אָן זײַן פֹּאָלק , זיי צו געבן
gebn tsu zei folk zain on gedenkt hot Hashem az Moav
give to them people his on remembered has Hashem that Moav

ברויט. ז און זי איז אַרויס פֿון דעם אָרט וואָס זי איז דאָרטן
dortn iz zi vos ort dem fun arois iz zi un broit
there is she which place the from went forth is she and bread

געווען , און אירע ביידע שנורן מיט איר, און זיי זײַנען
zainen zei un ir mit shnurn beide ire un geven
are they and her with daughters-in-law two her and having been

געגאַנגען אין וועג , כְּדי זיך אומצוקערן צום לאַנד יהודה .
Yehudah land tsum umtsukeren zich kedei veg in gegangen
Yehudah land to to return self so that road in having gone

ח האָט נָעמי געזאָגט צו אירע ביידע שנורן : גייט קערט אײַך
aich kert geit shnurn beide ire tsu gezogt Naomi hot
you turn go daughters-in-law two her to said Naomi has

אום איטלעכע צו איר מוטערס הויז . און זאָל ה טאָן מיט
mit ton Hashem zol un hoiz muters ir tsu itleche um
with do Hashem shall and house mother's her to each back

אײַך חֶסֶד אַזוי ווי איר האָט געטאָן מיט די געשטאָרבענע און מיט
mit un geshtorbene di mit geton hot ir vi azoi chesed aich
with and dead ones the with done have you as just kindness you

מיר. ט זאָל אײַך ה געבן איר זאָלט געפֿינען מנוחה איטלעכע
itleche menuche gefinen zolt ir gebn Hashem aich zol mir
each resting place find shall you give Hashem you shall me

אין הויז פֿון איר מאַן. און זי האָט זיי געקושט; און זיי האָבן
hobn zei un gekusht zei hot zi un man ir fun hoiz in
have they and kissed them has she and man her of house in

אויפֿגעהויבן זייער קול און האָבן געווויינט. י און זיי האָבן צו איר
ir tsu hobn zei un geveint hobn un kol zeyer oifgehoibn
her to have they and wept have and voice their lifted up

געזאָגט: נײַן , נײַערט מיר וועלן מיט דיר זיך אומקערן צו דײַן
dain tsu umkeren zich dir mit veln mir naiert nein gezogt
your to return self you(SG) with will we but no said

פֹּאָלק . יא האָט נָעמי געזאָגט: קערט אײַך אום , טעכטער מײַנע , צו
tsu maine techter um aich kert gezogt Naomi hot folk
to my daughters back you turn said Naomi has people

וואָס זאָלט איר גיין מיט מיר? האָב איך דען נאָך זין אין מײַן לײַב ,
laib main in zin noch den ich hob mir mit gein ir zolt vos
body my in sons yet then I have me with go you shall which

אַז זיי זאָלן אײַך ווערן פֿאַר מאַנעס ? יב קערט אײַך אום , טעכטער
techter um aich kert manen far vern aich zoln zei az
daughters back you turn husbands for become you shall they that

מײַנע , גייט, וואָרעם איך בין צו אַלט צו האָבן אַ מאַן; לאָמיך שוין
shoin lomich man a hobn tsu alt tsu bin ich vorem geit maine
already let me man a have to old too am I because go my

זאָגן , איך האָב אַ האָפֿענונג, איך זאָל נאָך די נאַכט האָבן אַ מאַן, און
un man a hobn nacht di noch zol ich hofenung a hob ich zogn
and man a have tonight the yet shall I hope a have I say

זאָל אויך געבערן זין , יג וועט איר דען אויף זיי אויסקוקן
oiskukn zei oif den ir vet zin gebern oich zol
wait impatiently them on then you will sons give birth also shall

ביז זיי וועלן גרויס ווערן ? וועט איר צוליב זיי בלײַבן זיצן
zitsn blaibn zei tsulib ir vet vern grois veln zei biz
sit remain them sake of the you will become big will they until

my banot; for it is more mar *(bitter)* for me than you, for the Yad Hashem has gone out against me.

[14] And they lifted up their voice, and wept again; and Orpah kissed her chamot; but Ruth clung unto her. [15] And she said, Hinei, thy sister-in-law is gone back unto her people, and unto her g-ds; return thou after thy sister-in-law. [16] And Ruth said, Entreat me not to leave thee, or to return from following after thee; for whither thou goest, I will go; and where thou lodgest, I will lodge; thy people shall be my people, and thy G-d shall be Elohai; [17] Where thou diest, will I die, and there will I be buried. Hashem do so to me, and more also, if anything but HaMavet part thee and me.

[18] When she saw that she was steadfastly minded to go with her, then she left urging her. [19] So they two went until they came to Beit-Lechem. And it came to pass, when they were come to Beit-Lechem, that kol ha'ir *(all the town)* was moved about them, and they said, Is this Naomi? [20] And

נישט צו נעמען קיין מאַן? ניין , טעכטער מײַנע ! וואָרעם מיר איז פֿיל
fil iz mir vorem maine techter nein man kein nemen tsu nisht
much is me for my daughters no man any take to not

ביטערער פֿון אײַך, ווײַל הס האַנט איז אויסגעגאַנגען אויף מיר.
mir oif oisgegangen iz hant Hashems vail aich fun biterer
me against gone out is hand Hashem's for you than more bitter

יד האָבן זיי אויפֿגעהויבן זייער קול און האָבן ווידער געווויינט. און
un geveint vider hobn un kol zeyer oifgehoibn zei hobn
and wept again have and voice their lifted up they have

עָרפָּה האָט זיך צעקושט מיט איר שוויגער , אָבער רוּת האָט זיך
zich hot Ruth ober shviger ir mit tsekusht zich hot Orpah
self has Ruth but mother-in-law her with kiss self has Orpah

באַהעפֿט אָן איר. טו האָט זי געזאָגט: זע , דײַן שוועגערין האָט זיך
zich hot shvegerin dain ze gezogt zi hot ir on baheft
self has sister-in-law your behold said she has her on joined

אומגעקערט צו איר פֿאָלק און צו איר ג-ט; קער זיך אום נאָך דײַן
dain noch um zich ker G-t ir tsu un folk ir tsu umgekert
your after back self turn g-d her to and people her to returned

שוועגערין . טז האָט רוּת געזאָגט: זאָלסט מיך נישט בעטן דיך
dich betn nisht mich zolst gezogt Ruth hot shvegerin
you(SG) beg not me you(SG) must said Ruth has sister-in-law

צו פֿאַרלאָזן, זיך אומצוקערן פֿון הינטער דיר , וואָרעם ווּהין דו
du vuhin vorem dir hinter fun umtsukeren zich farlozen tsu
you where for you(SG) in back of from to turn back self forsake to

וועסט גיין , וועל איך גיין , און ווּו דו וועסט נעכטיקן , וועל איך
ich vel nechtikn vest du vu un gein ich vel gein vest
I will spend the night will you where and go I will go will

נעכטיקן ; דײַן פֿאָלק איז מײַן פֿאָלק , און דײַן ג-ט איז מײַן ג-ט.
G-t main iz G-t dain un folk main iz folk dain nechtikn
G-d my is G-d your and people my is people your spend the night

יז ווּו דו וועסט שטאַרבן, וועל איך שטאַרבן, און דאָרטן וועל איך באַגראָבן
bagrobn ich vel dortn un shtarbn ich vel shtarbn vest du vu
buried I will there and die I will die will you where

ווערן . זאָל מיר ה טאָן אַזוי און נאָך מער ! נאָר דער טויט וועט
vet toit der nor mer noch un azoi ton Hashem mir zol vern
will death the only more still and so do Hashem me shall become

פֿונאַנדערשיידן צווישן מיר און צווישן דיר .
dir tsvishn un mir tsvishn funandersheidn
you(SG) between and me between separate

יח און זי האָט געזען, אַז זי האַלט זיך פֿעסט צו גיין מיט איר, און
un ir mit gein tsu fest zich halt zi az gezen hot zi un
and her with go to resolute self hold she that seen has she and

זי האָט אויפֿגעהערט זי אָפּצורעדן. יט און זיי זײַנען ביידע געגאַנגען
gegangen beide zainen zei un optsuredn zi oifgehert hot zi
having gone both are they and dissuade her ceased has she

ביז זיי זײַנען געקומען קיין בֵּית-לֶחֶם . און עס איז געווען ,
geven iz es un Beis-Lechem kein gekumen zainen zei biz
having been is it and Beit-Lechem to having come are they until

ווי זיי זײַנען אָנגעקומען קיין בֵּית-לֶחֶם , אַזוי האָט די גאַנצע
gantse di hot azoi Beis-Lechem kein ongekumen zainen zei vi
whole the has that Beit-Lechem at arrived are they when

שטאָט געטומלט מיט זיי , און די וויַבער האָבן געזאָגט: איז דאָס נָעמי ?
Naomi dos iz gezogt hobn vaiber di un zei mit getumlt shtot
Naomi this is said have woman the and them with tumolt city

she said unto them, Call me not Naomi, call me Mara; for Shaddai hath dealt very bitterly with me. [21] I went away full and Hashem hath brought me back empty; why then call me Naomi, seeing Hashem hath testified against me, and Shaddai hath made me very bitter?

כ האָט זי צו זיי געזאָגט: איר זאָלט מיך נישט רופֿן , נָעמי , רופֿט מיך
mich ruft Naomi rufn nisht mich zolt ir gezogt zei tsu zi hot
me call Naomi call not me shall you said them to she has

מָרָא , ווארעם שַׁדַי האָט מיר זייער פֿאַרביטערט . כא אַ פֿולע בין איך
ich bin fule a farbitert zeyer mir hot Shaddai vorem Mara
I am full a dealt bitterly very with me has Shaddai because Mara

אַרויסגעגאַנגען , און ליידיק האָט מיך ה אומגעקערט. נאָך ווָאס
vos noch umgekert Hashem mich hot leidik un aroisgegangen
which after returned Hashem me has empty and having gone out

רופֿט איר מיך נָעמי , אַז ה איז מיין קלעגער געווָארן ,
gevorn kleger main iz Hashem az Naomi mich ir ruft
having become plaintiff my is Hashem when Naomi me you call

און שַׁדַי האָט מיר שלעכטס געטאָן.
geton shlechts mir hot Shaddai un
done harm me has Shaddai and

[22] So Naomi returned, and Ruth the Moabitess, her kallah, with her, which returned out of the sadei Moav; and they came to Beit-Lechem in the beginning of katzir seorim *(barley harvest)*.

כב אַזוי האָט זיך אומגעקערט נָעמי , און איר שנור רוּת
Ruth shnur ir un Naomi umgekert zich hot azoi
Ruth daughter-in-law her and Naomi returned self has so

די מוֹאָבֿערין מיט איר, די ווָאס האָט זיך אומגעקערט פֿון
fun umgekert zich hot vos di ir mit Moaverin di
from returned self has which the one her with Moabitess the

דעם פֿעלד פֿון מוֹאָבֿ. און זיי זיַינען אָנגעקומען אין בֵּית-לֶחֶם אין
in Beis-Lechem in ongekumen zainen zei un Moav fun feld dem
in Beit-Lechem in arrived are they and Moav of field the

אָנהייב געשטנשניט .
gershtnshnit onheib
barley harvest beginning

2 And Naomi had a relative of her husband's, an ish gibbor chayil, of the mishpochah of Elimelech; and shmo was Boaz.

ב און נָעמי האָט געהאַט איר מאַנס אַ קרובֿ , אַ
a korev a mans ir gehat hot Naomi un
a close relative a husband's her had has Naomi and

ווויל‌פֿאַרמעגלעכן מאַן פֿון אֱלִימֶלֶכס משפּחה , ווָאס זיין
zain vos mishpoche Elimelechs fun man voilfarmeglechn
his whose family Elimelech's of man good well-to-do

נאָמען איז געווען בּוֹעַז.
Boaz geven iz nomen
Boaz having been is name

[2] And Ruth the Moabitess said unto Naomi, Let me now go to the sadeh, and glean heads of grain after him in whose sight I shall find chen *(grace, favor)*. And she said unto her, Go, my daughter.

ב און רוּת די מוֹאָבֿערין האָט געזאָגט צו נָעמין : לאָמיך גיין ,
gein lomich Naomien tsu gezogt hot Moaverin di Ruth un
go let me Naomi to said has Moabitess the Ruth and

איך בעט דיך , אין פֿעלד, און איך וועל אויפֿקלייבן זאָנגען הינטער
hinter zangen oifklaibn vel ich un feld in dich bet ich
behind ears gather up will I and field in you(SG) entreat I

דעם ווָאס איך וועל געפֿינען חֵן אין זיַינע אויגן. האָט זי געזאָגט צו
tsu gezogt zi hot oign zaine in chein gefinen vel ich vos dem
to said she has eyes his in favor find will I which the one

איר: גיי , מיין טאָכטער.
tochter main gei ir
daughter my go her

[3] And she went, and came, and gleaned in the sadeh behind the kotzerim *(harvesters)*; and it so happened that

ג איז זי אַוועק, און איז געקומען און האָט געקליבן אין פֿעלד הינטער
hinter feld in geklibn hot un gekumen iz un avek zi iz
behind field in gathered up has and having come is and went she is

די שניטערס , און אויף איר טראַף האָט זיך געטראָפֿן דאָס
dos getrofn zich hot traf ir oif un shniters di
this happened to come across self has chance her on and harvesters the

she came on a part of the sadeh belonging unto Boaz, who was of the mishpochah of Elimelech. 4 And, hinei, Boaz came from Beit-Lechem, and said unto the kotzerim, Hashem be with you. And they answered him, Yevarech'chah Adonoi *(*Hashem*bless thee)*. 5 Then said Boaz unto his servant that was set over the kotzerim, Whose na'arah is this? 6 And the servant that was set over the kotzerim answered and said, It is the na'arah from Moav that came back with Naomi out of the sadeh of Moav. 7 And she said, I pray you, let me glean and gather after the kotzerim among the omarim *(sheaves)*; so she came, and hath worked steadily from the boker even until now, except for a short rest in the bais. 8 Then said Boaz unto Ruth, Hearest thou not, my daughter? Go not to glean in another sadeh, neither go from hence, but abide here close by my ne'arot; 9 Let thine eyes be on the sadeh that they do reap, and go thou after them; have I not charged the ne'arim that they shall not touch thee? And when thou art athirst, go unto the kelim *(vessels)*, and drink of that which the ne'arim have drawn.

שטיק פֿעלד פֿון בוֹעזן וואָס פֿון אֱלימֶלכס משפּחה . ד ערשט בוֹעז
shtik feld fun Boazen fun vos Elimelechs fun mishpoche Boaz ersht
piece field of Boaz which is Elimelech's family Boaz behold

איז אָנגעקומען פֿון בֵּית-לֶחֶם , און האָט געזאָגט צו די שניטערס :
iz ongekumen fun Beis-Lechem fun hot un gezogt tsu di shniters
is arrived from Beit-Lechem has and said to the harvesters

ה מיט אײַך! און זיי האָבן צו אים געזאָגט: בענטשן זאָל דיך
dich zol bentshn gezogt im tsu hobn zei un aich mit Hashem
you(SG) shall bless said him to have they and you with Hashem

ה ! ה האָט בוֹעז געזאָגט צו זײַן יונג וואָס איז געשטאַנען איבער
iber geshtanen iz vos yung zain tsu gezogt Boaz hot Hashem
over stood is who young man his to said Boaz has Hashem

די שניטערס : וועמעס איז די דאָזיקע יונגע פֿרוי ? ו האָט געענטפֿערט דער
der geentfert hot froi yunge dozike di iz vemes shniters di
the answered has woman young this the is whose harvesters the

יונג וואָס איז געשטאַנען איבער די שניטערס , און האָט געזאָגט: דאָס
dos gezogt hot un shniters di iber geshtanen iz vos yung
this said has and harvesters the over stood is who young man

איז אַ יונגע פֿרוי אַ מוֹאָבֿערין , וואָס האָט זיך אומגעקערט מיט נָעמין
Naomien mit umgekert zich hot vos Moaverin a froi yunge a iz
Naomi with returned self has who Moabitess a woman young a is

פֿון דעם פֿעלד פֿון מוֹאָבֿ; ז און זי האָט געזאָגט: לאָמיך קליַבן, איך בעט
bet ich klaibn lomich gezogt hot zi un Moav fun feld dem fun
entreat I gather let me said has she and Moav of field the from

דיך , און אויפֿגאַזאַמלען צווישן די גאַרבן הינטער די שניטערס ; און זי
zi un shniters di hinter garbn di tsvishn oifzamlen un dich
she and harvesters the behind sheaves the among gather up and you(SG)

איז געקומען און איז געשטאַנען פֿון זינט פֿרימאָרגן אַזש ביז
biz azh frimorgn zint fun geshtanen iz un gekumen iz
until all the way morning since from stood is and having come is

אַצונד ; דאָס בליַבן אירס אין דער היים איז בלויז געווען אַ וויַלע .
vaile a geven bloiz iz heim der in irs blaibn dos atsund
brief period a having been only is home the in hers stay this now

ח האָט בוֹעז געזאָגט צו רוּתן: פֿאַר וואָר , דו הערסט, מײַן טאָכטער?
tochter main herst du vor far Rutn tsu gezogt Boaz hot
daughter my hear you surely for Ruth to said Boaz has

זאָלסט נישט גיין קליַבן אין אַן אַנדער פֿעלד, און זאָלסט אויך
oich zolst un feld ander an in klaibn gein nisht zolst
also you(SG) must and field other an in gather go not you(SG) must

נישט אַוועקגיין פֿון דאַנען; נאָר דאָ זאָלסטו זיך האַלטן מיט מײַנע
maine mit haltn zich zolstu do nor danen fun avekgein nisht
my with hold self shall you here but here from go away not

מיידלעך . ט דיַינע אויגן זאָלן זײַן אויף דעם פֿעלד וואָס זיי שניַידן , און
meidlech un shnaidn zei vos feld dem oif zain zoln oign daine
maidens and reap they which field the on be shall eyes your

זאָלסט גיין הינטער זיי . פֿאַר וואָר , איך האָב באַפֿוילן די
di bafoiln hob ich vor far zei hinter gein zolst
the commanded have I surely for them behind go you(SG) must

יונגען , דיך נישט אָנצורירן ; און אַז דיר וועט דאָרשטן, זאָלסטו
yungen dich nisht ontsurirn un az dir vet dorshtn zolstu
young you(SG) not to touch and that will you(SG) thirst shall you

גיין צו די כלים , און טרינקען פֿון וואַנען די יונגען שעפּן .
shepen yungen di vanen fun trinken un keilim di tsu gein
draw young the whence from drink and vessels the to go

[10] Then she fell on her face, and bowed herself to the ground, and said unto him, Why have I found chen *(favor, grace)* in thine eyes, that thou shouldest take knowledge of me, seeing I am a nokhriyah *(foreigner, alien)*? [11] And Boaz answered and said unto her, It hath fully been shown me, all that thou hast done unto thy chamot since the mot *(death)* of thine ish; and how thou hast left thy av and thy em, and the eretz moledet, and art come unto an Am *(people)* which thou knewest not heretofore. [12] Hashem recompense thy work, and a full reward be given thee of Hashem Elohei Yisroel, under Whose wings thou art come to seek refuge. [13] Then she said, Let me find chen *(favor, grace)* in thy sight, adoni; for that thou hast brought nachamah *(comfort)* to me, and for that thou hast spoken to the lev of thine shifcha, though I be not like unto one of thine shfakhot.

[14] And Boaz said unto her, At et haokhel *(mealtime)* come thou hither, and eat of the lechem, and dip thy morsel in the chometz. And she sat beside the kotzerim; and he offered her roasted grain, and she did eat,

י איז זי געפֿאַלן אויף איר פּנים , און האָט זיך געבוקט צו דער
der tsu gebukt zich hot un ponem ir oif gefaln zi iz
the to bowed self has and face her on fell she is

ערד , און האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָב איך געפֿונען
gefunen ich hob vos far gezogt im tsu hot un erd
found I have which for said him to has and ground

חֵן אין דיַינע אויגן, מיך צו דערקענען , אַז איך בין אַ פֿרעמדע?
fremde a bin ich az derkenen tsu mich oign daine in chein
foreign a am I when take notice to me eyes your in favor

יא האָט בֹּועַז געענטפֿערט און האָט צו איר געזאָגט: דערציילן איז מיר
mir iz dertseiln gezogt ir tsu hot un geentfert Boaz hot
to me is told said her to has and answered Boaz has

דערציילט געווארן אַלץ וואָס דו האָסט געטאָן מיט דיַין
dain mit geton host du vos alts gevorn dertseilt
your with done have you which all that having become told

שוויגער נאָך דיַין מאַנס טויט , און אַז דו האָסט פֿאַרלאָזן
farlozen host du az un toit mans dain noch shviger
forsaken have you that and death husband's your after mother-in-law

דיַין פֿאָטער און דיַין מוטער , און דאָס לאַנד פֿון דיַין געבאָרנשאַפֿט,
gebornshaft dain fun land dos un muter dain un foter dain
birth your of land the and mother your and father your

און ביסט געגאַנגען צו אַ פֿאָלק וואָס דו האָסט נישט געקענט פֿון
fun gekent nisht host du vos folk a tsu gegangen bist un
of known not have you which people a to having gone are and

נעכטן-אייערנעכטן . יב זאָל ג-ט באַצאָלן דיַין טוּונג , און דיַין שׂכר
sachar dain un tuung dain batsoln G-t zol nechtn-eyernechtn
reward your and action your repay G-d shall in the past

זאָל זיַין פֿאַרפֿול פֿון ה דעם אלוקי ישׂרָאֵל, וואָס דו
du vos Yisroel Elokei dem Hashem fun farful zain zol
you which Yisroel the G-d of the Hashem from complete be shall

ביסט געקומען זיך באַשיצן אונטער זיַינע פֿליגלען. יג האָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot fliglen zaine unter bashitsn zich gekumen bist
said she has wings his under shelter self having come are

לאָמיך געפֿינען חֵן אין דיַינע אויגן, מיַין האַר ! ווייל דו האָסט מיך
mich host du vail har main oign daine in chein gefinen lomich
me have you for master my eyes your in favor find let me

געטרייסט, און ווייל דו האָסט גערעדט צום האַרצן פֿון דיַין , דינסט
dinst dain fun hartsn tsum geredt host du vail un getreist
maidservant your of heart to spoken have you for and consoled

און איך בין צו מאָל נישט ווי איינע פֿון דיַינע דינסטן .
dinstn daine fun eine vi nisht mol tsu bin ich un
maid servants your of one as not even not am I and

יד האָט בֹּועַז צו איר געזאָגט: אין דער צייַט פֿון עסן , קומען אַהער, און
un aher genen esen fun tsait der in gezogt ir tsu Boaz hot
and here approach eating of time the in said her to Boaz has

וועסט עסן פֿון דעם ברויט, און וועסט אייַנטונקען דיַין ביסן אין זויערש . און
un zoiers in bisn dain aintunken vest un broit dem fun esen vest
and vinrgar in morsel your dip will and bread the of eat will

זי איז געזעסן בייַ דער זייַט פֿון די שניטערס , און מע האָט איר דערלאַנגט
derlangt ir hot me un shniters di fun zait der bai gezesn iz zi
served her has one and harvesters the of side the by sat is she

, געווארן געברענטע זאַמען, און זי האָט געגעסן און איז זאַט
gevorn zat iz un gegesn hot zi un zangen gebrente
having become satisfied is and eaten has she and ears roasted

and was filled, and had left over. 15 And when she was risen up to glean, Boaz commanded his ne'arim, saying, Let her glean even among the omarim, and reproach her not; 16 And let fall also some of the handfuls on purpose for her, and leave them, that she may glean them, and rebuke her not.

17 So she gleaned in the sadeh until the erev, and she threshed what she had gleaned; and it was about an ephah of seorim. 18 And she took it up, and went into the town; and her chamot saw what she had gleaned; and she brought forth, and gave to her the left over after she had been filled. 19 And her chamot said unto her, Where hast thou gleaned hayom *(today)*? And where did you work? Baruch be he who did take knowledge of thee. And she showed her chamot with whom she had worked, and said, Shem HaIsh with whom I worked hayom *(today)* is Boaz. 20 And Naomi said unto her kallah, Baruch hu l'Hashem asher lo azav chasdo et haChayyim v'et haMesim *(Blessed be he of* Hashem*who hath not abandoned his chesed to the living and to the dead)*. And Naomi said unto her, The man is karov

אוּן הָאָט נאָך איבערגעלאָזן. ט אוּן ווי זי איז אויפֿגעשטאַנען צו קלייַבן,
klaibn tsu oifgeshtanen iz zi vi un ibergelozn noch hot un
gather to arose is she when and left over yet has and

הָאָט בּוֹעַז באַפֿוילן זיַינע יונגען , אַזוי צו זאָגן: אויך צווישן די
di tsvishn oich zogn tsu azoi yungen zaine bafoiln Boaz hot
the among also say to so young his commanded Boaz has

גאַרבן זאָל זי קלייַבן, אוּן איר זאָלט זי נישט פֿאַרשעמען. יז אוּן אויך
oich un farshemen nisht zi zolt ir un klaibn zi zol garbn
also and reproach not her shall you and gather she shall sheaves

אַרויסציען פֿון די בינטלעך זאָלט איר פֿאַר איר אַרויסציען, אוּן איבערלאָזן,
iberlozen un aroistsien ir far ir zolt bintlech di fun aroistsien
leave over and let fall her for you shall bunches the from let fall

אַז זי זאָל אויפֿקלייַבן; אוּן איר זאָלט נישט אָנשרייַען אויף איר.
ir oif onshraien nisht zolt ir un oifklaibn zol zi az
her on rebuke not shall you and gather up shall she when

יז אוּן זי הָאָט געקלויבן אין פֿעלד ביזן אָוונט , אוּן זי הָאָט
hot zi un ovnt bizn feld in geklibn hot zi un
has she and evening until field in gathered up has she and

אויסגעקלאַפּט וואָס זי האָט אָנגעקליבן, אוּן עס איז געווען אַרום אַן
an arum geven iz es un ongeklibn hot zi vos oisgeklapt
an round having been is it and gathered has she what beat out

אֵיפֿה גערשטן. יח אוּן זי הָאָט עס גענומען אוּן איז אַריַינגעגאַנגען אין
in araingegangen iz un genumen es hot zi un gershtn eife
in went is and taken it has she and barley ephah

שטאָט. אוּן איר שוויגער האָט געזען וואָס זי האָט אָנגעקליבן, אויך
oich ongeklibn hot zi vos gezen hot shviger ir un shtot
also gathered has she what seen has mother-in-law her and city

הָאָט זי אַרויסגענומען אוּן איר געגעבן וואָס זי האָט איבערגעלאָזן נאָך
noch ibergelozn hot zi vos gegebn ir un aroisgenumen zi hot
after left over has she what given her and taken out she has

איר זעט . יט האָט איר שוויגער צו איר געזאָגט: וווּ האָסטו
hostu vu gezogt ir tsu shviger ir hot zet ir
have you where said her to mother-in-law her has satiety her

געקליבן הייַנט, אוּן וווּ האָסטו געאַרבעט? געבענטשט זאָל זיַין
zain zol gebentsht gearbet hostu vu un haint geklibn
be shall blessed worked have you where and today gathered up

דער וואָס האָט זיך אומגעקוקט אויף דיר ! האָט זי דערציילט איר
ir dertseilt zi hot dir oif umgekukt zich hot vos der
her told she has you(SG) on taken notice self has who the one

שוויגער בייַ וועמען זי האָט געאַרבעט, אוּן זי האָט געזאָגט: דער
der gezogt hot zi un gearbet hot zi vemen bai shviger
the said has she and worked has she whom with mother-in-law

נָעמען פֿון דעם מאַן וואָס איך האָב בייַ אים הייַנט געאַרבעט, איז בּוֹעַז.
Boaz iz gearbet haint im bai hob ich vos man dem fun nomen
Boaz is worked today him with have I which man the of name

כ האָט נָעמי געזאָגט צו איר שנור : געבענטשט זאָל ער זיַין פֿון
fun zain er zol gebentsht shnur ir tsu gezogt Naomi hot
of be he shall blessed daughter-in-law her to said Naomi has

ה , וואָס האָט נישט פֿאַרלאָזן זיַין חֶסֶד מיט די לעבעדיקע אוּן
un lebedike di mit chesed zain farlozen nisht hot vos Hashem
and living the with kindness his forsaken not has who Hashem

מיט די טויטע! אוּן נָעמי האָט צו איר געזאָגט: דער מאַן איז אונדזערער
undzerer iz man der gezogt ir tsu hot Naomi un toite di mit
ours is man the said her to has Naomi and dead the with

unto us. MiGoaleinu hu *(he is one of our kinsmen redeemers)*. [21] And Ruth the Moabitess said, He said unto me also, Thou shalt keep close by my ne'arim, until they have ended kol HaKatzir that is mine. [22] And Naomi said unto Ruth her kallah, It is tov, my daughter, that thou go out with his ne'arot, because in someone else's sadeh you might be harmed.

[23] So she kept close by the ne'arot of Boaz to glean unto the end of katzir haseorim and of katzir chittim; and dwelt with her chamot.

3 Then Naomi her chamot said unto her, My daughter, shall I not seek manoach *(a resting place)* for thee, that it may be well with thee? [2] And now is not Boaz our relative, with whose ne'arot thou wast? Hinei, he winnoweth haseorim halailah in the threshing floor. [3] Wash thyself therefore, and anoint thee, and put thy raiment upon thee, and get thee down to the threshing floor; but make not thyself known unto the Ish, until he shall have done eating and drinking. [4] And it shall be, when he lieth down, that thou shalt mark the makom *(place)* where he shall lie,

אַ נאָנטער, ער איז פֿון אונדזערע אויסלייזער. כא האָט רוּת די מוֹאָבֿערין
Moaverin di Ruth hot oisleizer undzere fun iz er nonter a
Moabitess the Ruth has redeemer our of is he near a

געזאָגט: ער האָט מיר אויך אָנגעזאָגט: לעבן די יונגען וואָס בייַ מיר
mir bai vos yungen di lebn ongezogt oich mir hot er gezogt
me with who young the near instructed also me has he said

זאָלסטו זיך האַלטן, ביז וואַנען זיי וועלן ענדיקן דעם גאַנצן שניט
shnit gantsn dem endikn veln zei vanen biz haltn zich zolstu
harvest entire the finish will they how long until hold self shall you

וואָס בייַ מיר. כב האָט נָעמי געזאָגט צו רוּת איר שנור : עס
es shnur ir Ruth tsu gezogt Naomi hot mir bai vos
it daughter-in-law her Ruth to said Naomi has me with that

איז גוט , מײַן טאָכטער, אַז דו זאָלסט אַרויסגיין מיט זײַנע
zaine mit aroisgein zolst du az tochter main gut iz
his with go out you(SG) must you that daughter my good is

מיידלעך , און מע זאָל דיך נישט אָנטרעפֿן אין אַן אַנדער פֿעלד.
feld ander an in ontrefn nisht dich zol me un meidlech
field other an in meet not you(SG) shall one and maidens

כג און זי האָט זיך געהאַלטן אָן בוֹעזן מיידלעך , צו קליַבן ביז
biz klaibn tsu meidlech Boazes on gehaltn zich hot zi un
until gather to maidens Boaz's on held up self has she and

צום סוף פֿון גערשטנשניט און ווייצשניט . און זי איז געזעסן בייַ
bai gezesn iz zi un veitsshnit un gershtnshnit fun sof tsum
with dwelt is she and wheat harvest and barley harvest of end to

איר שוויגער .
shviger ir
mother-in-law her

ג און נָעמי איר שוויגער האָט צו איר געזאָגט: מײַן טאָכטער,
tochter main gezogt ir tsu hot shviger ir Naomi un
daughter my said her to has mother-in-law her Naomi and

זאָל איך דיר נישט אויפֿזוכן אַ מנוחה וואָס זאָל גוט זײַן פֿאַר
far zain gut zol vos muchh a oifzuchn nisht dir ich zol
for be good shall which security a seek not you(SG) I shall

דיר ? ב און אַצונד , איז נישט בוֹעז אונדזערער אַ קרובֿ – דער
der korev a undzerer Boaz nisht iz atsund un dir
the one close relative a ours Boaz not is now and you(SG)

וואָס דו ביסט געווען מיט זײַנע מיידלעך ? אָט ווינטשופֿלט ער
er vintshuflt ot meidlech zaine mit geven bist du vos
he winnow behold maidens his with having been are you which

די נאַכט דעם דרעש-שיַער געשטן. ג זאָלסטו זיך אַרומוואַשן און
un arumvashn zich zolstu gershtn dresh-shaier dem nacht di
and wash self shall you barley threshing floor the tonight the

באָזאַלבן, און אָנטאָן אויף דיר דיַינע קליידער, און אַראָפּנידערן צום
tsum aropnideren un kleider daine dir oif onton un bazalbn
to go down and garment your you(SG) on put on and anoint

דרעש-שיַער ; זאָלסט זיך נישט לאָזן מערקן פֿון דעם מאַן, ביז
biz man dem fun merkn lozn nisht zich zolst dresh-shaier
until man the of perceive let not self you(SG) must threshing floor

ער האָט געענדיקט עסן און טרינקען . ד און עס וועט זײַן ווי ער וועט זיך
zich vet er vi zain vet es un trinken un esen geendikt hot er
self will he as be will it and drinking and eating finished has he

לייגן , אַזוי זאָלסטו מערקן דעם אָרט וואָס ער וועט זיך דאָרטן לייגן , און
un leign dortn zich vet er vos ort dem merkn zolstu azoi leign
and put there self will he which place the perceive shall you so put

and thou shalt go in, and uncover his feet, and lay thee down; and he will tell thee what thou shalt do. 5 And she said unto her, Kol that thou sayest unto me I will do.

6 And she went down unto the threshing floor, and did according to kol that her chamot bade her. 7 And when Boaz had eaten and drunk, and his lev was merry, he went to lie down at the end of the heap of grain; and she came softly, and uncovered his feet, and laid her down. 8 And it came to pass in the middle of the night, that the man was afraid, and turned himself; and, hinei, an isha lay at his feet! 9 And he said, Who art thou? And she answered, I am Ruth thine handmaid; spread therefore thy robe over thine amah *(handmaid)*; for thou art a Go'el *(Redeemer)*. 10 And he said, Berukhah at laHashem, my daughter; for thou hast showed more chesed in the latter end than at the beginning, inasmuch as thou followedst not the bochurim, whether poor or rich. 11 And now, my daughter, fear not; I will do to thee all that thou requirest; for kol sha'ar ami doth have da'as that thou art an aishes chayil *(virtuous woman)*. 12 And

זאָלסט צוקומען און אָפּדעקן זײַן צופֿוסן, און זיך אַוועקלייגן;
avekleigen zich un tsufusn zain opdekn un tsukumen zolst
lay self and feet his uncover and come in you(SG) must

און ער וועט דיר זאָגן וואָס דו זאָלסט טאָן. ה האָט זי צו איר
ir tsu zi hot ton zolst du vos zogn dir vet er un
her to she has do you(SG) must you what tell you(SG) will he and

געזאָגט: אַלץ וואָס דו זאָגסט מיר וועל איך טאָן.
ton ich vel mir zogst du vos alts gezogt
do I will to me say you which all that said

ו און זי האָט אַראָפּגעגנידערט צום דרעש-שײַער, און האָט געטאָן
geton hot un dresh-shaier tsum aropgenidert hot zi un
done has and threshing floor to gone down has she and

. אַזוי ווי אַלץ וואָס איר שוויגער האָט איר געהייסן
geheisn ir hot shviger ir vos alts vi azoi
instructed her has mother-in-law her which all that as according to

ז און בועז האָט געגעסן און געטרונקען, און זײַן האַרץ איז געווען
geven iz harts zain un getrunken un gegesn hot Boaz un
having been is heart his and drank and eaten has Boaz and

פֿריילעך, און ער איז געגאַנגען זיך לייגן אין עק פֿון דעם
dem fun ek in leign zich gegangen iz er un freilech
the of end in put self having gone is he and merry

תּבֿואה-הויפֿן. איז זי צוגעקומען שטילערהייט, און האָט אָפּגעדעקט זײַן
zain opgedekt hot un shtilerheit tsugekumen zi iz tvue-hoifn
his uncovered has and softly approached she is grain-heap

צופֿוסן, און האָט זיך גלייגט. ח און עס איז געווען אין האַלבע
halbe in geven iz es un geleigt zich hot un tsufusn
mid in having been is it and lain down self has and feet

נאַכט, האָט דער מאַן אויפֿגעציטערט, און ער האָט זיך אויסגעדרייט,
oisgedreit zich hot er un oifgetsitert man der hot nacht
turned around self has he and startled man the has night

ערשט אַ פֿרוי ליגט אים צו פֿוסן. ט האָט ער געזאָגט: ווער ביסטו?
bistu ver gezogt er hot fusn tsu im ligt froi a ersht
are you who said he has feet to him lies woman a behold

האָט זי געזאָגט: איך בין רות דײַן דינסט; און זאָלסט
zolst un dinst dain Ruth bin ich gezogt zi hot
may you(SG) and maidservant your Ruth am I said she has

אויסשפּרייטן דײַן ברעג קלייד איבער דײַן דינסט, ווָאַרעם
vorem dinst dain iber kleid breg dain oisshpreitn
because maidservant your over garment edge of your spread out

אַן אויסלייזער ביסטו. י האָט ער געזאָגט: געבענטשט זאָלסטו זײַן
zain zolstu gebentsht gezogt er hot bistu oisleizer an
be shall you blessed said he has are you redeemer a

פֿון ה', מײַן טאָכטער; דײַן לעצטע גוטסקייט האָסטו נאָך
noch hostu gutskeit letste dain tochter main Hashem fun
still have you goodness last your daughter my Hashem of

שענער געטאָן פֿון דער ערשטער, נישט צו גיין נאָך די
di noch gein tsu nisht ershter der fun geton shener
the after go to not first the than done more beautiful

בחורים, צי אָרעם צי רײַך. יא און אַצונד, מײַן טאָכטער,
tochter main atsund un raich tsi orim tsi bochurim
daughter my now and rich or poor whether bochurim

זאָלסטו נישט מורא האָבן; אַלץ וואָס דו וועסט זאָגן, וועל איך
ich vel zogn vest du vos alts hobn moire nisht zolstu
I will say will you which all that have fear not shall you

now it is true that I am thy Go'el; howbeit there is a Go'el karov mimeini *(Redeemer nearer than I)*.

דִּיר טאָן, ווּאָרעם דער גאַנצער טויער פֿון מײַן פֿאָלק ווייס אַז דו
du az veis folk main fun toier gantser der vorem ton dir
you that know people my of gate whole the for do you(SG)

בִּיסט אַ ווּוילע פֿרוי . יב און אַצונד , יאָ אמת, אַז אַן אויסלייזער בין
bin oisleizer an az emes yo atsund un froi voile a bist
am redeemer a that true yes now and woman virtuous a are

איך, אָבער פֿאַראַן אַן אויסלייזער נענטער פֿון מיר. יג בלײַב די נאַכט,
nacht di blaib mir fun nenter oisleizer an faran ober ich
night the remain me than closer redeemer a there is but I

און עס וועט זײַן אין דער פֿרי , אויב ער וועט דיך אויסלייזן, איז
iz oisleizen dich vet er oib peire der in zain vet es un
is redeem you(SG) will he if morning the in be will it and

גוט , זאָל ער אויסלייזן; אויב אָבער ער וועט דיך נישט וועלן
veln nisht dich vet er ober oib oisleizen er zol gut
will not you(SG) will he however if redeem he shall good

אויסלייזן, וועל איך דיך אויסלייזן, אַזוי ווי ה לעבט! ליג ביז
biz lig lebt Hashem vi azoi oisleizen dich ich vel oisleizen
until lie lives Hashem as so redeem you(SG) I will redeem

אין דער פֿרי .
peire der in
morning the in

[13] Tarry this night, and it shall be in the boker, that if he will perform unto thee the part of a Go'el, well; let him do the Go'el's part; let him redeem you. But if he will not do the part of a Go'el to thee, then will I do the part of a Go'el to thee, as Hashem liveth. Lie down until HaBoker.

[14] And she lay at his feet until HaBoker; and she rose up before one could know another. And he said, Let it not be known that an isha came into the threshing floor.

יד איז זי געלעגן בײַ אים צו פֿוסן ביז באַגינען, און זי איז
iz zi un baginen biz fusn tsu im bai gelegn zi iz
is she and dawn until feet to him at lay she is

אויפֿגעשטאַנען איידער איינער האָט געקענט דערקענען דעם אַנדערן;
andern dem derkenen gekent hot einer eider oifgeshtanen
another the recognize able has one before arose

וואָרעם ער האָט געזאָגט: עס זאָל נישט דערווווסט ווערן אַז די
di az vern dervust nisht zol es gezogt hot er vorem
the that become discovered not shall it said has he because

פֿרוי איז געקומען אין דרעש-שײַער .
dresh-shaier in gekumen iz froi
threshing floor in having come is woman

[15] Also he said, Bring the mitpachat *(shawl)* that thou hast upon thee, and hold it. And when she held it, he measured six measures of seorim *(barley)* and laid it on her; and she went into the town.

טו און ער האָט געזאָגט: גיב אַהער דאָס טוך ווּאָס אויף דיר ,
dir oif vos tuch dos aher gib gezogt hot er un
you(SG) on which cloth this here give said has he and

און האַלט עס צו . האָט זי עס צוגעהאַלטן, און ער האָט אַרײַנגעמאָסטן
araingemostn hot er un tsugehaltn es zi hot tsu es halt un
measured has he and held onto it she has to it hold and

זעקס מאָס גערשטן, און אַרויפֿגעטאָן אויף איר. און ער איז
iz er un ir oif aroifgeton un gershtn mos zeks
is he and her on placed and barley measures six

אַרײַנגעגאַנגען אין שטאָט.
shtot in araingegangen
city in went

[16] And when she came to her chamot, she said, Who art thou, my daughter? And she told her all that HaIsh had done to her. [17] And she said, These six measures of seorim gave he me;

טז און זי איז געקומען צו איר שוויגער , האָט זי געזאָגט: ווי איז
iz vi gezogt zi hot shviger ir tsu gekumen iz zi un
is as said she has mother-in-law her to having come is she and

דאָס מיט דיר , מײַן טאָכטער? האָט זי איר דערציילט אַלץ ווּאָס
vos alts dertseilt ir zi hot tochter main dir mit dos
which all that told her she has daughter my you(SG) with this

דער מאַן האָט צו איר געטאָן. יז און זי האָט געזאָגט: די זעקס מאָס
mos zeks di gezogt hot zi un geton ir tsu hot man der
measures six the said has she and done her to has man the

for he said to me, Go not empty-handed unto thy chamot *(mother-in-law)*. 18 Then said she, Wait, my daughter, until thou know how the matter will fall; for HaIsh will not rest until the matter is settled HaYom.

4 Then went Boaz up to the sha'ar, and sat him down there; and, hinei, the Go'el of whom Boaz spoke came by; unto whom he said, Ho, such a one! Turn aside, sit down here. And he turned aside, and sat down.

2 And he took a minyan of the zekenim of the town, and said, Sit ye down here. And they sat down. 3 And he said unto the Go'el, Naomi, that is come again out of the sadeh of Moav, selleth a share of sadeh, which was achinu *(our brother)* Elimelech's; 4 And I thought to advise thee, saying, Buy it before the inhabitants, and before the zekenim of my people. If thou wilt redeem it, redeem it; but if thou wilt not redeem it, then tell me, that I may know; for there is none to redeem it beside thee; and I am after thee. And he said, I will redeem it. 5 Then said Boaz, What day

גערשטן האָט ער מיר געגעבן, וויַיל ער האָט צו מיר געזאָגט: זאָלסט
zolst gezogt mir tsu hot er vail gegebn mir er hot gershtn
you(SG) must said me to has he for given me he has barley

נישט קומען מיט לייִדיקן צו דיין שוויגער. יח האָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot shviger dain tsu leidikn mit kumen nisht
said she has mother-in-law your to empty-handed with come not

זיץ, מיין טאָכטער, ביז וואַנען ווועסט וויסן ווי די זאַך ווועט אויספֿאַלן,
oisfaln vet zach di vi visen vest vanen biz tochter main zits
fall out will thing the how know will when until daughter my sit

וואָרעם דער מאַן ווועט נישט רוען, ביז ער האָט געענדיקט די זאַך היינט.
haint zach di geendikt hot er biz ruen nisht vet man der vorem
today thing the finished has he until rest not will man the because

ד און בועַז איז אַרויפֿגעגאַנגען צום טויער, און האָט זיך דאָרטן
dortn zich hot un toier tsum aroifgegangen iz Boaz un
there self has and gate to having gone up is Boaz and

געזעצט, ערשט דער אויסלייזער פֿון וועמען בועַז האָט גערעדט, גייט
geit geredt hot Boaz vemen fun oisleizer der ersht gezetst
goes spoken has Boaz whom of redeemer the behold sat

פֿאַרביַי. האָט ער געזאָגט: קום אַהער זעץ זיך דאָ, דער און דער. איז ער
er iz der un der do zich zets aher kum gezogt er hot farbai
he is such and such here self sit here come said he has close by

צוגעקומען און האָט זיך געזעצט.
gezetst zich hot un tsugekumen
sat self has and approached

ב און ער האָט געגנומען צען מענטשן פֿון די עלטסטע פֿון שטאָט, און ער
er un shtot fun eltste di fun mentshn tsen genumen hot er un
he and city of elders the of men ten taken has he and

האָט געזאָגט: זעצט אייַך דאָ. און זיי האָבן זיך געזעצט. ג האָט ער געזאָגט
gezogt er hot gezetst zich hobn zei un do aich zetst gezogt hot
said he has sat self have they and here you sit said has

צום אויסלייזער: נָעמי, וואָס האָט זיך אומגעקערט פֿון פֿעלד פֿון מוֹאָבַ,
Moav fun feld fun umgekert zich hot vos Naomi oisleizer tsum
Moav of field from returned self has who Naomi redeemer to

פֿאַרקויפֿט דאָס שטיק פֿעלד וואָס האָט געהערט צו אונדזער ברודער, צו
tsu bruder undzer tsu gehert hot vos feld shtik dos farkoift
to brother our to belonged has which field portion this sells

אֱלימֶלכן. ד האָב איך געקלערט: איך וועל אַנטפּלעקן דיין אויער, אַזוי צו
tsu azoi oier dain antplekn vel ich geklert ich hob Elimelechn
to so ear your reveal will I thought I have Elimelech

זאָגן: קויף עס אַנטקעגן פֿאַר די וואָס זיצן דאָ, און אַנטקעגן
antkegen un do zitsn vos di far antkegen es koif zogn
facing and here sit which the ones before facing it buy say

פֿאַר די עלטסטע פֿון מיין פֿאָלק. אויב דו ווילסט אויסלייזן, לייז אויס!
ois leiz oisleizen vilst du oib folk main fun eltste di far
out redeem redeem will you if people my of elders the before

אויב אָבער מע וועט נישט אויסלייזן, זאָג מיר, כדי איך זאָל עס וויסן,
visen es zol ich kedei mir zog oisleizen nisht vet me ober oib
know it shall I so that me tell redeem not will one however if

וואָרעם נישטָ קיינער אָחוץ דיר אויסצולייזן, און איך בין נאָך
noch bin ich un oistsuleizn dir achuts keiner nishto vorem
after am I and redeems you(SG) aside from anyone not because

דיר. האָט ער געזאָגט: איך וועל אויסלייזן. ה האָט בועַז געזאָגט: אין דעם
dir . hot er gezogt: ikh vel oisleizen. ה hot Boaz gezogt in dem
dir . has he said I will redeem has Boaz said in the

thou buyest the sadeh of the hand of Naomi, thou must acquire Ruth the Moabitess, the eshet hamet *(wife of the dead man)*, lahakim *(to raise up, resurrect)* the shem hamet upon his nachalah *(inheritance)*.

טאָג וואָס דו קויפֿסט דאָס פֿעלד פֿון נָעמיס האַנט, און פֿון רוּת
Ruth fun un hant Naomis fun feld dos koifst du vos tog
Ruth from and hand Naomi's from field this purchase you which day

דער מוֹאָבֿערין, האָסטו געקויפֿט די וויַיב פֿון דעם געשטאָרבענעם, כּדי
kedei geshtorbenem dem fun vaib di gekoift hostu Moaverin der
so that decedent the of wife the bought have you Moabitess the

אויפֿצושטעלן דעם נאָמען פֿון דעם געשטאָרבענעם אויף זיַין נחלה.
nachle zain oif geshtorbenem dem fun nomen dem oiftsushteln
inheritance his on decedent the of name the to perpetuate

[6] And the Go'el said, I cannot redeem it for myself, lest I mar mine own nachalah; redeem thou my right to thyself; for I cannot redeem it.

[6] האָט דער אויסלייזער געזאָגט: איך קען עס נישט אויסלייזן פֿאַר מיר, וואָרעם
vorem mir far oisleizen nisht es ken ich gezogt oisleizer der hot
because me for redeem not it can I said redeemer the has

איך וועל נאָך פֿאַרדאַרבן מיַין אייגענע נחלה. לייז דיר דו
du dir leiz nachle eigene main fardorben noch vel ich
you for you(SG) redeem inheritance own my mar yet will I

אויס וואָס איך דאַרף אויסלייזן, וואָרעם איך קען נישט אויסלייזן.
oisleizen nisht ken ich vorem oisleizen darf ich vos ois
redeem not can I because redeem should I what out

[7] Now this was the manner in former time in Yisroel concerning the geulah *(redemption)* and concerning the temurah *(the substitute, exchange)*, for to confirm all things; a man plucked off his sandal, and gave it to his neighbor; and this was an attestation in Yisroel.

[7] און אַזוי איז געווען פֿאַרצייטן אין ישׂרָאֵל: ביַי אַן אויסלייז
oisleiz an bai Yisroel in fartsaitn geven iz azoi un
ransom an by Yisroel in ancient times having been is so and

אָדער ביַי אַן אויסבייט, צו באַפֿעסטיקן עפּעס אַ זאַך, האָט אינער
einer hot zach a epes bafestikn tsu oisbait an bai oder
one has thing a anything establish to exchange an by or

אַראָפּגעצויגן זיַין שוך און געגעבן דעם אַנדערן. און דאָס איז
iz dos un andern dem gegebn un shuch zain aropgetsoign
is this and another the given and sandal his removed

געווען צום עדות אין ישׂרָאֵל.
Yisroel in eides tsum geven
Yisroel in testimony to having been

[8] Therefore the Go'el said unto Boaz, Buy it for thee. So he drew off his sandal. [9] And Boaz said unto the zekenim, and unto kol haAm, Ye are witnesses this day, that I have bought all that was Elimelech's, and all that was Kilyon's and Machlon's, of the hand of Naomi. [10] Moreover Ruth the Moabitess, the wife of Machlon, have I purchased to be my wife, lahakim *(to raise up, resurrect)* the shem hamet *(name of the dead man)* upon his nachalah, that the shem of the dead man be not

[8] האָט דער אויסלייזער געזאָגט צו בוֹעַזן: קויף עס דיר. און ער
er un dir es koif Boazen tsu gezogt oisleizer der hot
he and for you(SG) it buy Boaz to said redeemer the has

[9] און בוֹעַז האָט געזאָגט צו די עלטסטע, האָט אַראָפּגעצויגן זיַין שוך.
eltste di tsu gezogt hot Boaz un shuch zain aropgetsoign hot
elders the to said has Boaz and sandal his removed has

און צו דעם גאַנצן פֿאָלק: איר זייַט עדות היינט, אַז איך האָב
hob ich az haint eides zait ir folk gantsn dem tsu un
have I that today testimony are you people all the to and

אָפּגעקויפֿט אַלץ וואָס האָט געהערט צו אֱלִימֶלֶכן, און אַלץ וואָס
vos alts un Elimelechn tsu gehert hot vos alts opgekoift
which all that and Elimelech to belonged has which all that purchased

[10] האָט געהערט צו כִּלְיוֹנען און מַחלוֹנען, פֿון נָעמיס האַנט. [10] און
un hant Naomis fun Machlonen un Kilyonen tsu gehert hot
and hand Naomi's from Machlon and Kilyon to belonged has

אויך רוּת די מוֹאָבֿערין, מַחלוֹנס וויַיב, האָב איך געקויפֿט מיר פֿאַר אַ
a far mir gekoift ich hob vaib Machlons Moaverin di Ruth oich
a for me bought I have wife Machlon's Moabitess the Ruth also

וויַיב, כּדי אויפֿצושטעלן דעם נאָמען פֿון דעם געשטאָרבענעם אויף זיַין
zain oif geshtorbenem dem fun nomen dem oiftsushteln kedei vaib
his on decedent the of name the to perpetuate so that wife

נחלה, אַז דער נאָמען פֿון דעם געשטאָרבענעם זאָל נישט פֿאַרשניטן
farshnitn nisht zol geshtorbenem dem fun nomen der az nachle
be cut off not shall decedent the of name the that inheritance

cut off from among his brethren, and from the sha'ar of his place; ye are edim *(witnesses)* HaYom. 11 And kol HaAm that were in the sha'ar, and the zekenim, said, We are edim. Hashem make the isha haba'ah *(the woman coming)*, into thine bais like Rachel and like Leah, which two did build the Bais Yisroel; and do thou worthily in Ephrat, and be famous in Beit-Lechem; 12 And let thy bais be like the bais of Peretz, whom Tamar bore unto Yehudah, of the zera which Hashem shall give thee of this na'arah.

13 So Boaz took Ruth, and she was his isha; and when he went in unto her, Hashem gave her conception, and she bore ben. 14 And the nashim said unto Naomi, Baruch Hashem, which hath not left thee this yom without a Go'el. May shmo be famous in Yisroel. 15 And may he restore your nefesh and be a nourisher of thine old age; for thy kallah, which loveth thee, which is better to thee than shiva banim, hath born him.

וועֶרן פֹּון צוווישן זיינע ברידער, און פֹּון דעם טויער פֹון זיין אָרט׃
ort zain fun toier dem fun un brider zaine tsvishn fun vern
place his of gate the from and brothers his among from become

איר זייט עדות היינט. כאָטע געזאָגט דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס אין
in vos folk gantse dos gezogt hot haint eides zait ir
in which people whole this said has today testimony side you

טויער, און די עלטסטע: עדות ! ה זאָל געבן אַז די וויַיב וואָס
vos vaib di az gebn zol Hashem eides eltste di un toier
which wife the that give shall Hashem testimony elders the and gate

קומט אָן אין דיַין הויז, זאָל זיַין אַזוי וויַ רחל און אַזוי
azoi un Rachel vi azoi zain zol hoiz dain in on kumt
according to and Rachel as according to be shall house your in on come

וויַ לאה וואָס זיי בויידע האָבן אויפֿגעבויט דאָס הויז פֹון יִשׂרָאֵל! און
un Yisroel fun hoiz dos oifgeboit hobn beide zei vos Leah vi
and Yisroel of house this built up have both they which Leah as

טו אויף העלדישקייט אין אֶפֿרָת, און האָב אַ באַרופֿענעם נאָמען אין
in nomen barufenem a hob un Efratah in heldishkeit oif tu
in name famous a have and Ephratah in achieve wealth on do

בֵּית-לֶחֶם ! כ און דיַין הויז זאָל זיַין אַזוי וויַ דאָס הויז פֹון פֶּרֶץ
Peretsn fun hoiz dos vi azoi zain zol hoiz dain un Beis-Lechem
Peretz of house the as even be shall house your and Beit-Lechem

וואָס תָּמָר האָט געבאָרן יהודהן, פֹון דעם זאָמען וואָס ה
Hashem vos zomen dem fun Yehudahn geborn hot Tamar vos
Hashem which seed the of Yehudah given birth to has Tamar which

וועט דיר געבן פֹון דער דאָזיקער יונגער פֿרוי !
froi yunger doziker der fun gebn dir vet
woman young this one the of give you(SG) will

כא און בוֹעַז האָט גענומען רוּתן, און זי איז אים געוואָרן פַּאַר
far gevorn im iz zi un Rutn genumen hot Boaz un
for having become him is she and Ruth taken has Boaz and

אַ וויַיב, און ער איז צו איר געקומען, און ה האָט איר געגעבן
gegebn ir hot Hashem un gekumen ir tsu iz er un vaib a
given her has Hashem and having come you to is he and wife a

טראָגשאַפֿט, און זי האָט געבאָרן אַ זון. כב האָבן די ווייַבער געזאָגט
gezogt vaiber di hobn zun a geborn hot zi un trogshaft
said women the have son a given birth to has she and to conceive

צו נָעמִין : ברוך ה וואָס ער האָט דיך היינט נישט
nisht haint dich hot er vos Hashem Baruch Naomien tsu
not today you(SG) has he which Hashem blessed be Naomi to

געלאָזן אָן אַן אויסלייזער, און זאָל זיַין נאָמען זיַין באַרופֿן אין
in barufn zain nomen zain zol un oisleizer an on gelozn
in famous be name his shall and redeemer a without allowed

יִשׂרָאֵל! טז און ער זאָל דיר זיַין פַּאַר אַ דערקווייקער פֹון דער זעל, און
un zel der fun derkviker a far zain dir zol er un Yisroel
and soul the of restorer a for be you(SG) shall he and Yisroel

אויף אויסצוהאַלטן דיַין עלטער וואָרעם דיַין שנור וואָס האָט
hot vos shnur dain vorem elter dain oistsuhaltn oif
has which daughter-in-law your because old age your sustain on

דיך ליב, האָט אים געבאָרן, וואָס זי איז דיר בעסער
beser dir iz zi vos geborn im hot lib dich
better for you(SG) is she which given birth to him has love you(SG)

. ווי זיבן זין
zin zibn vi
sons seven than

[16] And Naomi took the yeled, and laid him in her kheyk *(bosom)*, and became omenet *(nurse)* unto it. [17] And the women her shchenim gave him a name, saying, There is a ben born to Naomi; and they called his name Oved; he is the father of Yishai, the father of Dovid.

[18] Now these are the toldot of Peretz; Peretz fathered Chetzron, [19] And Chetzron fathered Ram, and Ram fathered Amminadav, [20] And Amminadav fathered Nachshon, and Nachshon fathered Salmon, [21] And Salmon fathered Boaz, and Boaz fathered Oved, [22] And Oved fathered Yishai, and Yishai fathered Dovid.

טז און נָעמי האָט גענומען דאָס קינד, און האָט עס אַריינגעטאָן אין
in araingeton es hot un kind dos genumen hot Naomi un
in put it has and child this taken has Naomi and

איר בוזעם, און זי איז אים געווען פַּאַר אַ דערציערין. יז און די
ir buzem un zi iz im geven far a dertsierin un di
her bosom and she is him having been for a nurse and the

שכנות האָבן אים געגעבן אַ נאָמען, אַזוי צו זאָגן: אַ זון איז געבאָרן
shecheines hobn im gegebn a nomen azoi tsu zogn a zun iz geboren
neighbors have him given a name so to say a son is born

געווארן בײַ נָעמין; און זיי האָבן גערופֿן זײַן נאָמען עוֹבֵד.
gevorn bai Naomien un zei hobn gerufn zein nomen Oved
having become to Naomi and they called have his name Oved

דאָס איז דער פֿאָטער פֿון ישַׁי דעם פֿאָטער פֿון דָּוִדן.
dos iz der foter fun Yishai dem foter fun Dovidn
the one is the father of Yishai the father of Dovid

יח און דאָס זײַנען די געבורטן פֿון פָּרֶץ: פָּרֶץ האָט געבאָרן
un dos zainen di geburtn fun Perets Peretsn geboren hot
and this are the birth of Peretz Peretz fathered has

חֶצרוֹנען; יט און חֶצרוֹן האָט געבאָרן רָמען, און רָם האָט
Chetsronen un Chetsron hot geboren Ramen un Ram hot
Chetzron and Chetzron fathered has Ram and Ram has

געבאָרן עַמינָדָבן; כ און עַמינָדָב האָט געבאָרן נַחשׁוֹנען,
Amminadavn un Amminadav hot geboren Nachshonen
Amminadav fathered and Amminadav fathered has Nachshon

און נַחשׁוֹן האָט געבאָרן שַׂלְמָהן; כא און שַׂלְמוֹן האָט געבאָרן
un Nachshon hot geboren Salmahn un Salmon hot geboren
and Nachshon has fathered Salmon and Salmon has fathered

בוֹעַזן, און בוֹעַז האָט געבאָרן עוֹבֵדן; כב און עוֹבֵד האָט געבאָרן
Boazen un Boaz hot geboren Ovedn un Oved hot geboren
Boaz and Boaz has fathered Oved and Oved has fathered

ישַׁיִן, און ישַׁי האָט געבאָרן דָּוִדן.
Yishaien un Yishai hot geboren Dovidn
Yishai and Yishai has fathered Dovid

Ekhah

אֵיכָה

1 How doth HaIr *(the city, Yerushalayim)* sit solitary,

א ווי איז געבליבן זיצן אַליין
alein zitsn geblibn iz vi
alone sit remained is how

that was full of people!

די שטאָט פֿון פֿיל פֿאָלק ;
folk fil fun shtot di
people many of city the

How is she become like an almanah *(widow)*!

געווארן ווי אַן אַלמנה
almone an vi gevorn
widow a like become

She that was great among the Goyim,

די פֿירשטן צווישן די אומות ;
umes di tsvishn firshtn di
peoples the among princess the

and sarah *(princess)* among the provinces,

די האַרינטע צווישן די מדינות
medines di tsvishn harinte di
provinces the among noble the

how is she become a forced laborer!

געווארן צו צינדז !
tsindz tsu gevorn
forced labor to become

[2] She weepeth bitterly in the lailah *(night)*,

ב ווייַנען טוט זי ווייַנען בייַ נאַכט,
nacht bai veinen zi tut veinen
night at weeping she does weeping

and her tears are on her cheeks;

און איר טרער איז אויף איר באַק ;
bak ir oif iz trer ir un
cheek her upon is tears her and

among all her lovers she hath no Menachem *(comforter)*;

זי האָט נישט קיין טרייסטער פֿון אַלע אירע ליבהאָבער;
libhober ire ale fun treister kein nisht hot zi
devotees her all of comforter any not has she

all her friends have dealt treacherously with her;

אַלע אירע גוטע פֿרײַנד האָבן געפֿעלשט אָן איר,
ir on gefelsht hobn fraint gute ire ale
her on been unfaithful have friends good her all

they have become her enemies.

זיי זײַנען איר שׂונאים געווארן.
gevorn sonem ir zainen zei
become enemies her are they

[3] Yehudah is gone into the Golus *(Exile)*

ג יהודה איז אין גלות אַוועק
avek goles in iz Yehudah
gone away exile in is Yehudah

under affliction, and under great avodah *(servitude)*;

אין פֿיַן און אין גרויס קנעכטשאַפֿט;
knechtshaft grois in un pain in
slavery great in and affliction in

she dwelleth among the Goyim;

זי זיצט צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn zitst zi
nations the among sit she

she findeth no manoach *(rest)*;

זי געפֿינט נישט קיין רו ;
ru kein nisht gefint zi
rest any not find she

all her rodefim *(persecutors)*

אַלע אירע נאָכיאָגערס
nochyogers ire ale
pursuers her all

overtook her in dire straits.

הָאָבן זי דערגרייכט צווישן די ענגענישן .
engenishn di tsvishn dergreicht zi hobn
distress the among overtaken she have

[4] The darkhei Tziyon *(approaches to Tziyon)* do mourn,

ד די וועגן פֿון ציון טרויערן,
troiern Tsiyon fun vegen di
mourn Tziyon of roads the

because none come to mo'ed *(set feasts)*;

; יום-טוב אויף קומען וואָס די נישטאָ ווײַל
yom-tov oif kumen vos di nishto vail
festival on come that the ones there is none because

all her she'arim *(gates)* are desolate;

, אַלע אירע טויערן זײַנען וויסט
vist zainen toiern ire ale
desolation are gates her all

her kohanim sigh,

אירע כּהנים זיפֿצן ,
ziftsn koyanim ire
sigh kohanim her

her betulot *(virgins)* are afflicted,

אירע יונגפֿרויען זײַנען פֿאַראומערט,
farumert zainen yungfroin ire
afflicted are virgins her

and she is in bitterness.

און זי , ביטער איז איר.
ir iz biter zi un
she is bitter she and

[5] Her adversaries are now the rosh *(supreme, master)*;

ה אירע פֿײַנט זײַנען געוואָרן די קעפּ ,
kep di gevorn zainen faint ire
heads the become are enemies her

her enemies prosper;

אירע שׂונאים זײַנען אין שלווה;
shalve in zainen sonem ire
peace in are enemies her

for Hashem hath afflicted her

ווואָרעם ה האָט זי פֿאַראומערט,
farumert zi hot Hashem vorem
afflicted her has Hashem because

because of the multitude of her peysha'im *(transgressions)*;

פֿאַר די פֿיל פֿאַרברעכן אירע;
ire farbrechn fil di far
hers transgressions many the for

her olalim *(little children)* are gone

אירע קליינע קינדער זײַנען אַוועק
avek zainen kinder kleine ire
gone away are children small her

into captivity before the enemy.

אין געפֿאַנגנשאַפֿט פֿאַרויס פֿאַרן פֿײַנט . אין
faint faran farois gefangenshaft in
enemies before ahead of captivity in

[6] And from Bat Tziyon

ו און אַרויס איז פֿון טאָכטער ציון
Tsiyon tochter fun iz arois un
Tziyon daughter of is out and

all her beauty has departed;

דער גאַנצער גלאַנץ אירער;
irer glants gantser der
hers splendor entire the

her sarim *(princes)* are become like deer

אירע האַרן זײַנען געוואָרן ווי די הינדן ,
hindn di vi gevorn zainen harn ire
deer the like become are lords her

that find no pasture,

וואָס געפֿינען נישט קיין פֿיטערונג,
fiterung kein nisht gefinen vos
pasture any not find which

and they are gone without strength

און זיי זײַנען געגאַנגען אָן כּוח
koiech on gegangen zainen zei un
strength without having gone are they and

before the rodef *(persecutor, pursuer)*.

פַֿאַר דעם נאָכיאָגער .
nochyoger dem far
pursuer the before

[7] In the yamim *(days)* of her affliction

ז ירושָלַיִם דערמאָנט זיך
zich dermont Yerushalayim
self remembers Yerushalayim

and of her persecutions,

אין די טעג פֿון איר פּיין און אירע וואָגלענישן ,
voglenishn ire un pain ir fun teg di in
wanderings her and affliction her of days the in

Yerushalayim remembers all her pleasant things

אַלע גלוסטיקייטן וואָס זי האָט געהאַט
gehat hot zi vos glustikeitn ale
had has she which precious all

that she had miymei kedem *(in the days of old)*.

אין די טעג פֿון אַ מאָל .
mol a fun teg di in
time past a of days the in

When her people fell into the hand of the enemy,

, וען איר פֿאָלק איז געפֿאַלן פֿון דער האַנט פֿון פֿיַינט
faint fun hant der fun gefaln iz folk ir ven
enemies of hand the of fallen is people her when

and there was no ozer *(helper)* for her,

און זי האָט נישט קיין העלפֿער געהאַט,
gehat helfer kein nisht hot zi un
had helper any not has she and

the adversaries saw her,

האָבן די פֿיַינט געקוקט אויף איר,
ir oif gekukt faint di hobn
her on looked enemies the have

and did mock at her downfall.

געלאַכט אויף איר אונטערגאַנג.
untergang ir oif gelacht
downfall her on laughed

[8] Yerushalayim hath grievously sinned;

ח זינד געזינדיקט האָט ירושָלַיִם ,
Yerushalayim hot gezindikt zind
Yerushalayim has sinned sin

therefore she is niddah *(unclean during menstruation)*;

דערום איז זי פֿאַר אַן אומריינער געווארן;
gevorn umreiner an far zi iz derum
became unclean an for she is therefore

all that honored her despise her,

אַלע וואָס האָבן זי געאַכט , פֿאַראַכטן זי ,
zi farachten geacht zi hobn vos ale
her despise respect her have that all

because they have seen her erom *(nakedness)*;

ווייַל זיי האָבן געזען איר שאַנד ;
shand ir gezen hobn zei vail
shame her seen have they because

yea, she sigheth, and turneth away for shame.

יאָ , זי אַליין טוט זיפֿצן , און קערט זיך אַהינטער .
ahinter zich kert un ziftsn tut alein zi yo
backward self turns and sigh does herself she yes

[9] Her filthiness is in her skirts;

ט איר אומריניקייט איז געווען אין אירע ברעגן,
bregn ire in geven iz umreinikeit ir
skirts her in having been is uncleanness her

she remembereth not her latter end;

זי האָט נישט געדאַכט אָן איר סוף ;
sof ir on gedacht nisht hot zi
latter end her on remembered not has she

therefore she sank appallingly;

דערום האָט זי וווּנדערלעך געניידערט ,
genidert vunderlech zi hot derum
brought down astonishingly she has therefore

she had no Menachem *(comforter)*.

זי האָט נישט קיין טרייסטער.
treister kein nisht hot zi
comforter any not has she

O Hashem, behold my affliction;

זע , ה , מײַן פּײַן ,
pain main Hashem ze
affliction my Hashem behold

for the enemy hath triumphed.

וואָרעם דער שׂונא טוט זיך גרייסן .
greisn zich tut soine der vorem
magnify self does enemy the because

[10] The adversary hath spread out his hand

דער פֿײַנט האָט אויסגעשפרייט זײַן האַנט ׳
hant zain oisgeshpreit hot faint der
hand his spread out has adversary the

upon all her precious things;

אויף אַלע אירע גלוסטיקייטן;
glustikeitn ire ale oif
precious her all upon

for she hath seen how the Goyim

וואָרעם זי האָט געזען ווי די פֿעלקער
felker di vi gezen hot zi vorem
nations the how seen has she because

entered into her [Beis] Hamikdash,

זײַנען געקומען אין איר הייליקטום,
heiliktum ir in gekumen zainen
holy her in having come are

whom Thou didst command that

די ווָאס דו האָסט באַפֿוילן ,
bafoiln host du vos di
commanded have you which the ones

they should not enter into Thy Kahal *(congregation, community)*.

זיי זאָלן אין דײַן עדה נישט קומען .
kumen nisht eide dain in zoln zei
come not assembly your in shall they

[11] All her people sigh, they seek lechem;

יא דאָס גאַנצע פֿאָלק אירס זיפֿצט, זיי זוכן ברויט;
broit zuchn zei ziftst irs folk gantse dos
bread seek they groan hers people entire this

they have given their precious things

זייערע גלוסטיקייטן האָבן זיי אַוועקגעגעבן פֿאַר שפּײַז ,
shpaiz far avekgegebn zei hobn glustikeitn zeyere
food for given they have precious their

for bread to revive the nefesh;

דעם נפֿש צו דערקוויקן.
derkvikn tsu nefesh dem
revive to soul the

see, O Hashem, and consider

זע , ה , און קוק
kuk un Hashem ze
look and Hashem behold

that I am become despised.

ווי נידעריק איך בין געוואָרן .
gevorn bin ich niderik vi
become am I low how

[12] Is it nothing to you, all ye that pass by?

יב נישט געשען זאָל עס אײַך , אַלע וועגגייער !
veggeyer ale aich es zol geshen nisht
way goers all to you it shall happen not

Consider, and see

טוט אַ קוק , און זעט,
zet un kuk a tut
see and look a do

if there be any sorrow like my sorrow,

צי איז דאָ אַ וויטאָג ווי מײַן וויטאָג,
veitog main vi veitog a do iz tsi
sorrow my like sorrow a here there is if

which is done unto me,

וואָס איז מיר אָנגעטאָן געוואָרן,
gevorn ongeton mir iz vos
become inflicted me is which

wherewith Hashem hath afflicted me

ווען ה האָט מיך פֿאַראומערט,
farumert mich hot Hashem ven
afflicted me has Hashem when

in the Yom Charon Af *(day of His fierce anger)*.

אין טאָג פֿון זײַן גרימצאָרן.
grimtsorn zain fun tog in
wrath his of day in

[13] From above hath He sent eish

ג פֿון דער הייך האָט ער אַראָפּגעשיקט אַ פֿײַער
faier a aropgeshikt er hot heich der fun
fire a sent down he has height the from

into my atzamot *(bones)*, and it prevaileth against them;

אין מײַנע ביינער, און זיי באַוועלטיקט;
baveltikt zei un beiner maine in
overpowered they and bones my in

He hath spread a net for my feet,

ער האָט פֿאַרשפּרייט אַ נעץ פֿאַר מײַנע פֿיס,
fis maine far nets a farshpreit hot er
feet my for net a spread has he

He hath turned me back;

ער האָט מיך אַהינטער געקערט;
gekert ahinter mich hot er
turned backward me has he

He hath made me desolate and kol hayom *(ever)* languishing.

וויסט האָט ער מיך געמאַכט, קראַנק אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a krank gemacht mich er hot vist
day all a ill made me he has desolate

[14] The yoke of my peysha'im hath been fastened by His hand;

ד פֿאַרקניפּט מיט זײַן האַנט איז דער יאָך פֿון מײַנע זינד;
zind maine fun yoch der iz hant zain mit farknipt
sin my of yoke the is hand his with fastened

they intertwine themselves and set upon my tzavar *(neck)*;

זיי פֿלעכטן זיך, זיי לייגן זיך אַרויף
aroif zich leign zei zich flechtn zei
upon self set upon they self intertwine they

אויף מײַן האַלדז;
haldz main oif
neck my on

He hath made my strength to fall;

ער האָט געמאַכט שטרויכלען מײַן כּוח;
koiech main shtroichlen gemacht hot er
strength my stumble made has he

Adonoi hath delivered me into their hands,

אֲדֹנָי האָט מיך געגעבן אין הענט,
hent in gegebn mich hot Adonoi
hands in given me has Adonoi

from whom I am not able to rise up.

אַז איך קען נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht ken ich az
stand up not can I that

[15] Adonoi hath taken away

ט אֲדֹנָי האָט געמאַכט צונישט
tsunisht gemacht hot Adonoi
for nought made has Adonoi

all my strong ones in my midst;

אַלע מײַנע גיבורים אין מיר;
mir in giborim maine ale
me in warriors my all

He hath proclaimed a mo'ed *(set time)* against me

ער האָט גערופֿן אויף מיר אַן אײַנזאַמלונג,
ainzamlung an mir oif gerufn hot er
gathering an me on called has he

to crush my young men;

צו צעברעכן מײַנע יונגעלײַט;
yungelait maine tsebrechn tsu
young men my break to

Adonoi hath trodden the winepress

ווי אַ קעלטער האָט אֲדֹנָי געטרעטן,
getretn Adonoi hot kelter a vi
trodden Adonoi has winepress a as

for the Betulat Bat Yehudah.

די יונגפֿרוי טאָכטער יהודה.
Yehudah tochter yungfroi di
Yehudah daughter virgin the

[16] For these things I weep;

טז דערויף טו איך ווינען ,
veinen ich tu deroif
weep I do on it

mine eye, mine eye runneth down with mayim,

מײַן אויג, מײַן אויג רינט וואַסער;
vaser rint oig main oig main
water run eye my eye my

because the Menachem *(comforter)*

ווָאָרעם ווײַט איז אַ טרייסטער פֿון מיר,
mir fun treister a iz vait vorem
me from comforter a is far because

that should refresh my nefesh is far from me;

וואָס זאָל דערקווויקן מײַן זעל;
zel main derkvikn zol vos
soul my revive shall which

my children are desolate,

מײַנע קינדער זײַנען פֿאַרוויסט ,
farvist zainen kinder maine
laid waste are children my

because the enemy hath prevailed.

ווָאָרעם דער שׂונא האָט איבערגעשטאַרקט.
ibergeshtarkt hot soine der vorem
prevailed over has enemy the because

[17] Tziyon stretcheth forth her hands,

יז צִיּון צעשפּרייט אירע הענט ,
hent ire tseshpreit Tsiyon
hands its spread out Tziyon

yet there is no Menachem *(comforter)* for her;

זי האָט נישט קיין טרייסטער;
treister kein nisht hot zi
comforter any not has she

Hashem hath commanded concerning Ya'akov,

ה האָט באַפֿוילן אַקעגן יעקבֿ
Yaakov akegn bafoiln hot Hashem
Yaakov against commanded has Hashem

that his adversaries should be round about him;

רונד אַרום אים זײַנע פֿײַנט ;
faint zaine im arum rund
enemies his him round around

Yerushalayim is as a niddah *(menstruous woman)* among them.

ירושָלַיִם איז געווָארן פֿאַר אַן אומריינער
umreiner an far gevorn iz Yerushalayim
unclean an for having become is Yerushalayim

צווישן זיי .
zei tsvishn
them among

[18] Tzaddik is Hashem;

יח ה איז געראַכט ,
gerecht iz Hashem
righteous is Hashem

for I have rebelled against His mouth;

וואָרעם איך האָב ווידערשפּעניקט זײַן מויל ;
moil zain vidershpenikt hob ich vorem
mouth his rebelled against have I because

hear, I pray you, kol amim *(all people)*,

הערט, אַלע פֿעלקער, איך בעט אײַך,
aich bet ich felker ale hert
you entreat I nations all hear

and behold my sorrow;

און זעט צו מײַן ווייטאָג:
veitog main tsu zet un
pain my to see and

my betulot and my bochurim

מײַנע בחורים און מײַנע מיידלעך
meidlech maine un bochurim maine
maidens my and young men my

are gone into captivity.

זײַנען אַוועק אין געפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft in avek zainen
captivity in gone away are

[19] I called for my lovers,

ט איך האָב געפֿון מײַנע ליבהאָבער,
libhober maine gerufn hob ich
devotees my called have I

but they have deceived me;

האָבן זיי מיך אָפּגענאַרט;
opgenart mich zei hobn
deceived me they have

my kohanim and my zekenim

מײַנע כּהנים און מײַנע עלטסטע
eltste maine un koyanim maine
elders my and kohanim my

gave up the ghost in HaIr *(the City)*,

זײַנען אויסגעגאַנגען אין שטאָט,
shtot in oisgegangen zainen
city in used up are

while they sought okhel *(food)*

, ווען זיי האָבן שפּײַז זיך געזוכט
gezucht zich shpaiz hobn zei ven
sought self food have they when

to revive their nefashot.

זיי זאָלן זייער נפֿש דערקוויקן.
derkvikn nefesh zeyer zoln zei
revive soul their shall they

[20] Consider, O Hashem how I am in distress;

כ זע , ה , ווי מיר איז ענג ,
eng iz mir vi Hashem ze
cramped is me how Hashem behold

my bowels are troubled;

מײַנע אינגעווייד ברענען,
brenen ingeveid maine
burn innards my

mine lev is turned within me;

מײַן האַרץ קערט זיך איבער אין מיר,
mir in iber zich kert harts main
me in over self turns heart my

for I have grievously rebelled;

; ווײַל ווידערשפּעניקן האָב איך ווידערשפּעניקט
vidershpenikt ich hob vidershpenikn vail
rebelled against I have rebel against because

without, the cherev *(sword)* bereaveth,

דרויסן נעמט אַוועק די שווערד,
shverd di avek nemt droisn
sword the away take outside

within it is like mavet *(death)*.

. אין הויז איז ווי דער טויט
toit der vi iz hoiz in
death the as is house in

[21] They have heard that I sigh;

כא זיי האָבן געהערט ווי איך זיפֿץ,
zifts ich vi gehert hobn zei
sigh I as heard have they

there is no Menachem *(comforter)*;

אָבער איך האָב נישט קיין טרייסטער;
treister kein nisht hob ich ober
comforter any not have I but

all mine enemies have heard of my trouble;

אַלע מײַנע שׂונאים האָבן געהערט מײַן אומגליק,
umglik main gehert hobn sonem maine ale
calamity my heard have enemies my all

they are glad that Thou hast done it;

זיי פֿרייען זיך וואָס דו האָסט דאָס געטאָן,
geton dos host du vos zich freyen zei
done this have you that self rejoice they

Thou bringest the Yom Karata *(the day that Thou has proclaimed)*,

ברענג דעם טאָג וואָס דו האָסט אָנגעזאָגט,
ongezogt host du vos tog dem breng
ordered have you which day the bring

that they [all the peoples] may be like me.

און זאָלן זיי ווערן ווי איך!
ich vi vern zei zoln un
I as become they shall and

[22] Let all their wickedness come before Thee;

כב זאָל קומען אַל זייער בייז פַֿאַר דיר ,
dir far beiz zeyer al kumen zol
you(SG) before evil their all come shall

and do unto them,

און טו צו זיי
zei tsu tu un
them to do and

as Thou hast done unto me for all my peysha'im;

אַזוי ווי דו האָסט צו מיר געטאָן,
geton mir tsu host du vi azoi
done me to have you as so

for my sighs are many,

פַֿאַר אַלע מײַנע זינד;
zind maine ale far
sin my all for

and my lev is faint.

ווײַל פַֿיל זײַנען מײַנע זיפֿצן ,
ziftsn maine zainen fil vorem
sighing my are many because

און מײַן האַרץ איז קראַנק.
krank iz harts main un
ill is heart my and

2 How hath Adonoi covered Bat Tziyon

ב ווי האָט אֲדֹנָי אין זײַן כּעס
kaas zain in Adonoi hot vi
anger his in Adonoi has how

with a cloud in His anger,

פַֿאַרוואָלקנט די טאָכטער ציון !
Tsiyon tochter di farvolknt
Tziyon daughter the clouded over

and hurled down from Shomayim

אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון הימל צו דער ערד
erd der tsu himel fun aropgevorfen
earth the to heaven from cast down

unto Eretz the tiferet Yisroel,

די שיינקייט פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun sheinkeit di
Yisroel of beauty the

and remembered not His hadom *(footstool)*

און נישט געדאַכט אָן זײַן פֿוסבענקל
fusbenkel zain on gedacht nisht un
footstool his on remembered not and

in the Day of His Wrath!

אין טאָג פֿון זײַן כּעס !
kaas zain fun tog in
anger his of day in

[2] Adonoi hath swallowed up

ב אֲדֹנָי האָט אומגעבראַכט אָן רחמנות
rachmones on umgebracht hot Adonoi
mercy without destroyed has Adonoi

all the habitations of Ya'akov, and hath not pitied;

אַלע ווינונגען פֿון יעקבֿ ;
Yaakov fun voinungen ale
Yaakov of dwellings all

He hath torn down in His Wrath

צעשטערט אין זײַן צאָרן
tsorn zain in tseshtert
wrath his in destroyed

the strongholds of Bat Yehudah;

די פֿעסטונגען פֿון טאָכטער יהודה ,
Yehudah tochter fun festungen di
Yehudah daughter of fortresses the

He hath brought them down to the ground;

זיי געבראַכט צו דער ערד ;
erd der tsu gebracht zei
earth the to brought them

chillel *(He hath defiled)* the mamlachah and the sarim *(princes)* thereof.

פַֿאַרשוועכט דאָס קיניגרייַך און זײַנע האַרן!
harn zaine un kinigraich dos farshvecht
lords its and kingdom the desecrated

[3] He hath cut off in His fierce anger

ג עָר הָאָט אָפּגעהאַקט מיט גרימצאָרן
grimtsorn mit opgehakt hot er
fierce anger with cut off has he

kol keren Yisroel;

דעם גאַנצן האָרן פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun horn gantsn dem
Yisroel of horn whole the

He hath drawn back His right hand

ער האָט צוריקגעצויגן זײַן רעכטע האַנט
hant rechte zain tsurikgetsoign hot er
hand right his drawn back has he

from before the oyev,

פֿון פּנֵי שׂונא ,
soine faran fun
enemy before the from

and He burned against Ya'akov
like a flaming eish,

און געברענט אין יעקבֿ ווי אַ פֿלאַמפֿײַער
flamfaier a vi Yaakov in gebrent un
flaming fire a like Yaakov in burned and

which devoureth all around.

ווָאס פֿאַרצערט רונד אַרום .
arum rund fartsert vos
around round consumed that

[4] He hath bent His keshet *(bow)*
like an oyev;

ד עָר הָאָט געשפּאַנט זײַן בויגן ווי אַ שׂונא ,
soine a vi boign zain geshpant hot er
enemy an like bow his bent has he

He took His stand with His right
hand as an adversary,

זיך געשטעלט מיט זײַן רעכטער האַנט ווי אַ פֿײַנט ,
faint a vi hant rechter zain mit geshtelt zich
enemy an like hand right his with stood self

and slaughtered all that were
pleasant

און געהרגעט אַלע גלוסטיקע פֿון אויג;
oig fun glustike ale geharget un
eye to the pleasant all killed and

to the eye in the ohel Bat Tziyon;

אין געצעלט פֿון טאָכטער צִיּוֹן
Tsiyon tochter fun getselt in
Tziyon daughter of tent in

He poured out His fury like eish.

האָט ער אויסגעגאָסן ווי אַ פֿײַער זײַן גרימצאָרן .
grimtsorn zain faier a vi oisgegosen er hot
fiery wrath his fire a like poured out he has

[5] Adonoi was like an oyev;

ה אֲדֹנָי איז געוואָרן ווי אַ שׂונא ,
soine a vi gevorn iz Adonoi
enemy an like become is Adonoi

He hath swallowed up Yisroel,

ער האָט אומגעבראַכט יִשְׂרָאֵל;
Yisroel umgebracht hot er
Yisroel destroyed has he

He hath swallowed up all her
armonot *(palaces)*;

אומגעבראַכט אַלע אירע פּאַלאַצן,
palatsn ire ale umgebracht
palaces its all destroyed

He hath destroyed His strongholds,

צעשטערט זײַנע פֿעסטונגען ,
festungen zaine tseshtert
strongholds its destroyed

and hath increased in Bat Yehudah
mourning and lamentation.

און געמערט בײַ טאָכטער יהודה קלאָגעניש
klogenish Yehudah tochter bai gemert un
mourning Yehudah daughter by multiplied and

און קלאָג .
klog un
lamentation and

[6] And He hath violently destroyed
His sukkah,

ו און ער האָט אָפּגעפּליקט
opgeflikt hot er un
torn away has he and

as if it were of a gan *(garden)*;
ווי אַ גאָרטן זײַן בײדל,
baidl zain gortn a vi
booth his garden a like

He hath laid waste His Mo'ed;
ער האָט צעשטערט זײַן זאַמלאָרט ;
zamlort zain tseshtert hot er
meeting place his destroyed has he

Hashem hath caused Mo'ed and Shabbos
ה האָט געמאַכט פֿאַרגעסן אין ציון
Tsiyon in fargesen gemacht hot Hashem
Tziyon in to forget made has Hashem

to be forgotten in Tziyon,
אַ יום-טובֿ און אַ שבת ,
Shabbos a un yom-tov a
Shabbos a and festival a

and in the indignation of His anger
און פֿאַראַכט אין זײַן גרימצאָרן
grimtsorn zain in faracht un
fierce anger his in despised and

hath spurned Melech and Kohen.
דעם מלך און דעם כֹּהן .
koyen dem un melech dem
kohen the and king the

[7] Adonoi hath cast off His Mizbe'ach,
[ז] אֲדֹנָי האָט פֿאַרלאָזט זײַן מזבח ,
mizbeyech zain farlozt hot Adonoi
altar his forsaken has Adonoi

He hath disowned His Mikdash,
אַוועקגעוואָרפֿן זײַן מִקְדָּשׁ ;
mikdash zain avekgevorfen
sanctuary his cast off

He hath given up into the yad oyev
איבערגעגעבן פֿאַרט אין האַנט פֿון דעם שׂונא
soine dem fun hant in ibergeentfert
enemy the of hand in the delivered

the chomot armonot of hers;
די מויערן פֿון אירע פּאַלאַצן;
palatsn ire fun moiern di
palaces her of walls the

they have raised shouts in the Beis Hashem,
זיי האָבן קוֹלות געמאַכט אין הויז פֿון ה ,
Hashem fun hoiz in gemacht koiles hobn zei
Hashem of house in the made voices have they

as in the Yom Mo'ed.
אַזוי ווי אין אַ יוֹם-טובֿ .
yom-tov a in vi azoi
festival a on like so

[8] Hashem hath purposed to destroy
[ח] ה האָט געטראַכט צו צעשטערן
tseshtern tsu getracht hot Hashem
destroy to planned has Hashem

the Chomat Bat Tziyon;
די מויער פֿון טאָכטער ציון ;
Tsiyon tochter fun moier di
Tziyon daughter of wall the

He hath stretched out a measuring line,
ער האָט געצויגן אַ מעסטשנור ,
mestshnur a getsoign hot er
measuring line a stretched has he

He hath not withdrawn His hand from destroying;
ער האָט נישט אָפּגעהאַלטן זײַן האַנט פֿון אומצוברענגן ,
umtsubrengen fun hant zain opgehaltn nisht hot er
destroying from hand his stopped not has he

therefore He made the rampart and the chomah to lament;
און געמאַכט טרויערן די פֿעסטונג און די מויער;
moier di un festung di troiern gemacht un
wall the and fortress the mourn made and

they languished together.
אין איינעם זײַנען זיי פֿאַרשניטן געוואָרן .
gevorn farshnitn zei zainen einem in
become be cut off they are one in

[9] Her she'arim are sunk into the ground;

ט אײַנגעזונקען אין דער ערד זײַנען אירע טויערן,
toiern ire zainen erd der in aingezunken
gates her are earth the in sunk

He hath destroyed and broken her bars;

ער האָט צעשטערט און צעבראָכן אירע ריגלען;
riglen ire tsebrochn un tseshtert hot er
bars her broken and destroyed has he

her melech and her sarim *(princes)* are among the Goyim;

איר מלך און אירע האַרן זײַנען צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn zainen harn ire un melech ir
nations the among are princes her and king her

the torah is no more;

נישטאָ מער קיין תּורה;
toyre kein mer nishto
torah any more there is not

her nevi'im also find no chazon *(vision)* from Hashem.

אַפֿילו אירע נבֿיאים געפֿינען נישט אַ זעונג פֿון ה׳.
Hashem fun zeung a nisht gefinen neviim ire afile
Hashem from vision a not find prophets her even

[10] The Ziknei Bat Tziyon sit upon the ground,

י זיי זיצן אויף דער ערד און שווײַגן,
shvaign un erd der oif zitsn zei
are silent and earth the on sit they

and keep silence;

די עלטסטע פֿון טאָכטער ציון,
Tsiyon tochter fun eltste di
Tziyon daughter of elders the

they have cast up aphar upon their heads;

זיי האָבן אַרויפֿגעטאָן שטויב אויף זייער קאָפּ,
kop zeyer oif shtoib aroifgeton hobn zei
head their on dust put on have they

they have girded themselves with sackcloth;

זיי האָבן אָנגעגורט זאַק;
zak ongegurt hobn zei
sackcloth girded up have they

the Betulot Yerushalayim hang down their heads to the ground.

אַראָפּגעלאָזט זייערע קעפּ צו דער ערד
erd der tsu kep zeyere aropgelozt
ground the to heads their lowered

האָבן די יונגפֿרויען פֿון ירושָלַיִם.
Yerushalayim fun yungfroin di hobn
Yerushalayim of virgins the have

[11] Mine eyes do fail from weepings,

יא מײַנע אויגן גייען אויס פֿון טרערן,
trern fun ois geyen oign maine
tears from out go eyes my

my insides are troubled,

מײַנע אינגעווייד ברענען,
brenen ingeveid maine
burn innards my

empty and poured upon ha'aretz,

מײַן לעבער איז אויסגעגאָסן אויף דער ערד,
erd der oif oisgegosen iz leber main
earth the on poured out is liver my

for the destruction of Bat Ami;

אויף דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק;
folk main tochter der fun broch dem oif
people my daughter of the of destruction the for

because the olel and the infant swoon in the rechovot of the city.

ווײַל קליינע קינדער און זויגעדיקע
zoigedike un kinder kleine vail
infants and children small because

חלשן אין די גאַסן פֿון שטאָט.
shtot fun gasn di in chaleshn
city of the streets the in faint

[12] They say to their imahot:

יב זיי זאָגן צו זייערע מוטערס:
muters zeyere tsu zogn zei
mothers their to say they

Where is grain and yayin?

ווו איז קאָרן און ווײַן ?
vain un korn iz vu
wine and grain is where

Say they when they swooned like the wounded

וועז זיי חלשן ווי דערשלאָגענע
dershlogene vi chaleshn zei ven
wounded ones like faint they when

in the rechovot Ir,

אין די גאַסן פֿון שטאָט,
shtot fun gasn di in
city of the streets the in

when their nefesh ebbed away

וועז זייער זעל גיסט זיך אויס
ois zich gist zel zeyer ven
out self pours soul their when

into the kheyk imahot of them.

אויף דער ברוסט פֿון זייערע מוטערס.
muters zeyere fun brust der oif
mothers their of breast the on

13 What thing shall I say to thee?

יג וואָס זאָל איך דיר עדותן?
edutn dir ich zol vos
testify you(SG) I shall what

What thing shall I liken to thee, O Bat Yerushalayim?

וואָס זאָל איך צו דיר גלייַכן , טאָכטער
tochter glaichn dir tsu ich zol vos
daughter of compare you(SG) to I shall what

ירושלַים ?
Yerushalayim
Yerushalayim

What shall I equal to thee, that I may comfort thee,

וואָס זאָל איך פֿאַרגלייַכן צו דיר , און
un dir tsu farglaichn ich zol vos
and you(SG) to compare I shall what

דיך טרייסטן,
treistn dich
comfort you(SG)

O Betulat Bat Tziyon?

יונגפֿרוי טאָכטער ציון ?
Tsiyon tochter yungfroi
Tziyon daughter virgin

For thy shever *(destruction)* is as gadol as the yam.

אַז גרויס ווי דער ים איז דײַן ברוך –
broch dain iz yam der vi grois az
destruction your is sea the like great for

Who can heal thee?

וואר קען דיך היילן?
heiln dich ken ver
heal you(SG) can who

14 Thy nevi'im have seen false

יד דײַנע נבֿיאים האָבן דיר געזען
gezen dir hobn neviim daine
seen you(SG) have prophets your

and worthless visions for thee;

פֿאַלשקייט און אָפּנאַרעניש,
opnarenish un falshkeit
foolishness and falsehood

and they have not exposed thine avon,

און זיי האָבן נישט אַנטפּלעקט דײַן זינד ,
zind dain antplekt nisht hobn zei un
sin your revealed not have they and

to restore thy fortunes, *(vis-a-vis averting exile)*;

אומצוקערן דײַן גפֿאַנגנשאַפֿט;
gefangenshaft dain umtsukeren
captivity your to turn back

but have seen for thee mase'ot shav

און זיי האָבן דיר געזען נבֿואות
nevues gezen dir hobn zei un
prophecies seen you(SG) have they and

and madduchim *(false and misleading burdens, oracles)*.

פֿון פַֿאלשקייט און פַֿארפֿירעניש.
farfirenishn un falshkeit fun
seductions and falsehood of

15 All that pass by clap their hands at thee;

טו אַלע פַֿארבײַגייער פּאַטשן אויף דיר מיט די הענט ,
hent di mit dir oif patshn farbaigeyer ale
hands the with you(SG) at clap passers-by all

they hiss and wag their head at Bat Yerushalayim,

זיי שמוצערן , און שאָקלען זייער קאָפּ אויף
oif kop zeyer shoklen un shmutsern zei
at head their shake and hiss they

טאָכטער ירושָלַיִם :
Yerushalayim tochter
Yerushalayim daughter

saying: Is this the Ir that men call

איז דאָס די שטאָט ווָאס מע האָט גערופֿן
gerufn hot me vos shtot di dos iz
called has one that city the this is

Kelilat Yofi Masos L'Khol HaAretz

די קרוין פֿון שיינקייט ,
sheinkeit fun kroin di
beauty of crown the

די פֿרייד פֿון דער גאַנצער ערד ?
erd gantser der fun freid di
earth whole the of joy the

16 All thine enemies have opened their mouth against thee;

טז געעפֿנט זייער מויל אויף דיר האָבן אַלע
ale hobn dir oif moil zeyer geefent
all have you(SG) on mouth their opened

דיַינע שָׂונאים ;
sonem daine
enemies your

they hiss and gnash their teeth;

זיי שמוצערן , און קריצן די ציין ;
tsein di kritsn un shmutsern zei
teeth the gnash and hiss they

they cry: We have swallowed her!

זיי זאָגן : מיר האָבן זי אַיַינגעשלונגען ;
aingeshlungen zi hobn mir zogn zei
swallowed up her have we say they

This is the Yom that we waited for;

פַֿאר וואָר , דאָס איז דער טאָג וואָס מיר האָבן
hobn mir vos tog der iz dos vor far
have we that day the is this truly for

געהאָפֿט אויף אים,
im oif gehoft
it upon hoped

we have found, we have seen it.

מיר האָבן דערגרייכט, מיר האָבן דערלעבט.
derlebt hobn mir dergreicht hobn mir
seen have we reached have me

17 Hashem hath done that which He had devised;

יז ה האָט געטאָן וואָס ער האָט געטראַכט,
getracht hot er vos geton hot Hashem
planned has he what done has Hashem

He hath fulfilled His word

ער האָט אויסגעפֿירט זיַין וואָרט
vort zain oisgefirt hot er
word his carried out has he

that He decreed in the yemai kedem;

וואָס ער האָט אָנגעזאָגט פֿון אַמאָליקע טעג ;
teg amolike fun ongezogt hot er vos
days ancient from decreed has he that

He hath overthrown, and hath not pitied,

ער האָט צעשטערט אָן רחמנות ,
rachmones on tseshtert hot er
mercy without destroyed has he

and He hath caused thine oyev to gloat over thee,

און דערפֿרייט דעם שׂונא איבער דיר ,
dir iber soine dem derfreit un
you(SG) over enemy the gladden and

He hath exalted the keren of thine adversaries.

דערהייבט דעם האָרן פֿון דײַנע פֿײַנט .
faint daine fun horn dem derheicht
enemies your of horn the exalted

[18] Their lev cried unto Adonoi:

י֭ז זייער האַרץ האָט געשריען צו אֲדֹנָי :
Adonoi tsu geshrien hot harts zeyer
Adonoi to cried out has heart their

O Chomat Bat Tziyon *(Wall of the Daughter of Tziyon)*,

מויער פֿון טאָכטער צִיּוֹן ,
Tsiyon tochter fun moier
Tziyon daughter of wall

let tears run down like a river yomam valailah *(day and night)*;

לאָז רינען טרערן ווי אַ טײַך , טאָג און נאַכט;
nacht un tog taich a vi trern rinen loz
night and day river a like tears flow let

give thyself no relief;

זאָלסט זיך נישט געבן קיין אָפּרו ,
opru kein gebn nisht zich zolst
repose any give not self you(SG) shall

let not thine eye rest.

נישט שטילן זאָל זיך דײַן אויגאַפּל .
oigapl dain zich zol shtiln nisht
apple of the eye your self shall be still not

[19] Arise, cry out balailah;

י֮ט שטיי אויף, שרײַ אין דער נאַכט,
nacht der in shrai oif shtei
night the in cry aloud up stand

in the beginning of the night watches

אין אָנהייב פֿון די נאַכטוואַכן ;
nachtvachn di fun onheib in
night watches the of beginning in

pour out thine lev like mayim

גיס אויס ווי וואַסער דײַן האַרץ,
harts dain vaser vi ois gis
heart your water like out pour

before the face of Adonoi;

פֿאַר דעם פּנים פֿון אֲדֹנָי ;
Adonoi fun ponem dem far
Adonoi of face the before

lift up thy hands to Him

הייב אויף דײַנע הענט צו אים,
im tsu hent daine oif heib
him to hands your up lift

for the nefesh of thy ollelim,

פֿאַר די נפֿשות פֿון דײַנע קליינע קינדער
kinder kleine daine fun nefoshes di far
children small your of souls the for

that faint for hunger on every street corner.

וואָס חלשן פֿון הונגער אין אַלע עק גאַסן .
gasn ek ale in hunger fun chaleshn vos
streets corner all in hunger from faint who

[20] Look, Hashem, and consider

כ֮ זע , ה , און קוק
kuk un Hashem ze
look and Hashem behold

to whom Thou hast done this.

וועמען דו האָסט אַזוינס געטאָן!
geton azoins host du vemen
done such things have you whom

Shall the nashim eat their offspring,

דאַרפֿן וויַבער עסן זייער פֿרוכט,
frucht zeyer esen vaiber darfn
fruit their eat women need to

the children they have cared for?

קינדער געצערטלטע?
getsertlte kinder
cherished children

Shall the Kohen and the Navi
דאַרף געטייט ווערן אין הייליקטום פֿון אֲדֹנָי
Adonoi fun heiliktum in vern geteit darf
Adonoi of holy in become caused to die should

be slain in the Mikdash Adonoi?
דער כֹּהן און דער נבֿיא ?
novi der un koyen der
prophet the and kohen the

[21] The na'ar and the zaken lie
כא אויף דער ערד אין די גאַסן
gasn di in erd der oif
streets the in ground the on

in the dust of the streets;
ליגן אַלט און יונג ;
yung un alt lign
young man and old lie

my betulot and my bochurim
מײַנע מיידלעך און מײַנע בחורים
bochurim maine un meidlech maine
young men my and maidens my

are fallen by the cherev;
זײַנען געפֿאַלן פֿון שוועדד;
shverd fun gefaln zainen
sword from fallen are

Thou hast slain them in the Day of Thy Wrath;
האָסט געהרגעט אין טאָג פֿון דײַן צאָרן ,
tsorn dain fun tog in geharget host
anger your of day in killed you have

Thou hast slaughtered, and not pitied.
געשאָכטן אָן רחמנות .
rachmones on geshochtn
mercy without slaughtered

[22] Thou hast summoned as in a Yom Mo'ed
כב האָסט געפֿוסן ווי אויף אַ יוֹם-טוֹב
yom-tov a oif vi gerufn host
festival a on as called you have

my terrors all around,
מײַנע שרעקענישן פֿון אַרום ;
arum fun shrekenishn maine
around from terrors my

so that in the Yom Af Hashem
און נישט געווען אין טאָג פֿון הס צאָרן
tsorn Hashems fun tog in geven nisht un
anger Hashem's of day in been not and

none escaped nor remained;
קיין אַנטרונענער און געבליבענער;
geblibener un antrunener kein
remainder and escapee any

those that I have swaddled and reared
די וואָס איך האָב געצערטלט און אויפֿגעבראַכט
oifgebracht un getsertlt hob ich vos di
brought up and cherished have I who the ones

hath mine oyev consumed.
זיי האָט מײַן שׂונא פֿאַרלענדט.
farlendt soine main hot zei
destroyed enemy my has them

3 I am the gever that hath seen affliction
ג איך בין דער מאַן וואָס האָט אָנגעזען פּײַן
pain ongezen hot vos man der bin ich
pain seen has who man the am I

by the rod of His wrath.
דורך דער רוט פֿון זײַן צאָרן .
tsorn zain fun rut der durch
anger his of rod the through

[2] He hath driven me away, and brought me
ב ער האָט מיך געפֿירט און געמאַכט גיין
gein gemacht un gefirt mich hot er
go made and guided me has he

into choshech, but not into ohr.
אין פֿינצטערניש און נישט ליכטיקייט.
lichtikeit nisht un fintsternish in
light not and darkness in

[3] Surely against me is He turned;

ג פַֿאַר וואָר, קעגן מיר ווידער אוֹן ווידער
vider un vider mir kegen vor far
again and again me against truly for

He turneth His yad against me kol hayom.

קערט ער זיין האַנט אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a hant zain er kert
day whole a hand his he turns

[4] My basar and my ohr *(skin)* hath He made old;

ד ער האָט אָפּגעצערט מײַן פֿלייש אוֹן מײַן הויט,
hoit main un fleish main opgetsert hot er
skin my and flesh my worn away has he

He hath broken my atzmot.

ער האָט צעבראָכן מײַנע ביינער.
beiner maine tsebrochn hot er
bones my broken has he

[5] He hath set up siegeworks against me,

ה ער האָט מיך באַבויט, אוֹן אַרומגעראינגלט
arumgeringlt un baboit mich hot er
encircled and built around me has he

and surrounded me with bitterness and hardship.

מיט גיפֿט אוֹן מיט מאַטערניש.
mit gift un mit maternish
with poison and with hardship

[6] He hath set me in dark places,

ו ער האָט מיך אַרײַנגעזעצט אין חושכנישן,
choishechnishn in araingezetst mich hot er
darkness in set in me has he

like the mesei olam *(long dead)*.

ווי מתים פֿון לאַנג אָן.
vi meisim fun lang on
like men dead from long ago

[7] He hath hedged me about, that I cannot escape;

ז ער האָט מיך פֿאַרצאַמט, אַז איך קען נישט אַרויסגיין,
fartsamt mich hot er az ich ken nisht aroisgein
fenced me has he that I can not go out

He hath made my chain heavy.

ער האָט שוואַר געמאַכט מײַן קייט.
keit main gemacht shver hot er
chain my made heavy has he

[8] Also when I cry and call out,

ח אַפֿילו ווען איך שרײַ אוֹן רוף,
ruf un shrai ich ven afile
call and cry aloud I when even

He shutteth out my tefillah.

פֿאַרשפּאַרט ער מײַן תּפֿילה.
tfile main er farshpart
prayer my he shuts out

[9] He hath barred my ways with hewn stone,

ט ער האָט פֿאַרצאַמט מײַנע וועגן מיט שטיינער,
shteiner mit vegen maine fartsamt hot er
stones with ways my fenced has he

He hath made my paths crooked.

ער האָט מײַנע שטעגן פֿאַרקרימט.
farkrimt shtegn maine hot er
twisted paths my has he

[10] He was unto me like a dov *(bear)* lying in wait,

י אַ לויערדיקער בער איז ער מיר,
mir er iz Beor loierdiker a
to me he is bear lurking a

and like an aryeh in mistarim *(hiding places)*.

אַ לייב אין פֿאַרבאָרגענish.
farborgenish in leib a
secret in lion a

[11] He hath turned aside the darkhei of mine, and pulled me in pieces;

יא ער האָט אָפּגעקערט מײַנע וועגן, אוֹן מיך צעריסן,
tserisn mich un vegen maine opgekert hot er
tore me and ways my turned aside has he

He hath made me desolate.

וויסט האָט ער מיך גענאַכט.
gemacht mich er hot vist
made me he has desolate

[12] He hath bent His keshet,

יב ער האָט געשפּאַנט זײַן בויגן ,
boign zain geshpant hot er
bow his bent has he

and set me as a target for the khetz *(arrow)*.

און מיך געשטעלט פֿאַר אַ ציל צו דער פֿייל .
fail der tsu tsil a far geshtelt mich un
arrow the for target a for stood me and

[13] He hath caused the arrows of His quiver

יג ער האָט אַרײַנגעלאָזט אין מײַנע נירן ,
nirn maine in araingelozt hot er
kidneys my into let in has he

to enter into my organs.

די זין פֿון זײַן פֿײַלבײַטל .
failbaitl zain fun zin di
quiver of arrows his of sons the

[14] I was a derision to kol ami;

יד איך בין געווארן אַ געלעכטער בײַ
bai gelechter a gevorn bin ich
among laughingstock a become am I

מײַן גאַנצן פֿאָלק ,
folk gantsn main
people whole my

and their song kol hayom.

זייער שפּאָטליד אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a shpotlid zeyer
day whole a mocking song their

[15] He hath filled me with merorim *(bitter herbs)*;

טו ער האָט מיך אָנגעזעט מיט ביטערנישן,
biternishn mit ongezet mich hot er
bitterness with sated me has he

He hath made me drunk with suffering.

מיך געזעטיקט מיט וועрמוט .
vermut mit gezetikt mich
wormwood with sated me

[16] He hath also broken my teeth with gravel,

טז און ער האָט צעבראָכן מיט שטיינדלעך מײַנע ציין ,
tsein maine shteindlech mit tsebrochn hot er un
teeth my little stones with broken has he and

He hath covered me with aphar.

ער האָט מיך געוועלגערט אין אַש .
ash in gevelgert mich hot er
ashes in rolled me has he

[17] And Thou hast removed my nefesh far off from shalom;

יז און מײַן זעל איז פֿאַרשטויסן פֿון פֿריד ,
frid fun farshtoisen iz zel main un
peace from driven away is soul my and

I forgot tovah *(prosperity)*.

איך האָב פֿאַרגעסן אָן גוטס.
guts on fargesen hob ich
good what is forgotten have I

[18] And I said: My strength and my hope

יח און איך זאָג: פֿאַרלאָרן איז מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main iz farlorn zog ich un
strength my is lost say I and

is perished from Hashem.

און מײַן האָפֿענונג פֿון ה .
Hashem fun hofenung main un
Hashem from hope my and

[19] Remember mine oni *(affliction)* and my misery,

יט די דערמאָנונג פֿון מײַן פּײַן און מײַן וואָגלעניש ,
voglenish main un pain main fun dermonung di
wandering my and pain my of memory the

the sorrow and the trouble.

איז וועрמוט און ביטערקרויט.
biterkroit un vermut iz
bitter herbs and wormwood is

[20] My nefesh hath them still in remembrance,

כ דערמאָנען דערמאָנט זיך מײַן זעל ,
zel main zich dermont dermonen
soul my self remembers remembrance

and is downcast in me.

און זי בייגט זיך אין מיר.
mir in zich beigt zi un
me in self bows down it and

[21] This I recall to my lev,

כא דאָס ענטפֿער איך צו מײַן האַרצן,
hartsn main tsu ich entfer dos
heart my to I answer this

therefore have I hope:

דערום טו איך האַרן:
harn ich tu derum
hope I do therefore

[22] Because of the chasdei Hashem we are not consumed,

כב אַז די חסדים פֿון ה זײַנען נישט
nisht zainen Hashem fun chasadim di az
not are Hashem of mercies the that

אויסגעגאַנגען,
oisgegangen
used up

for His rachamim fail not.

אַז נישט געענדיקט האָט זיך זײַן רחמנות ;
rachmones zain zich hot geendikt nisht az
compassion his self has finished not that

[23] They are chadashim every boker;

כג זיי זײַנען נײַ אַלע פֿרימאָרגן;
frimorgn ale nai zainen zei
morning every new are they

great is Thy faithfulness.

גרויס איז דײַן טרײַשאַפֿט .
traishaft dain iz grois
faithfulness your is great

[24] Hashem is my chelek, saith my nefesh;

כד ה איז מײַן חלק , זאָגט מײַן זעל,
zel main zogt chelek main iz Hashem
soul my declares portion my is Hashem

therefore in hope will I wait for Him.

דערום האָף איך צו אים.
im tsu ich hof derum
him in I hope therefore

[25] Hashem is tov unto them that wait for Him,

כה גוט איז ה צו די וואָס האַרן אויף אים,
im oif harn vos di tsu Hashem iz gut
him for expect who the ones to Hashem is good

to the nefesh that seeketh Him.

צו דער זעל וואָס טוט אים זוכן .
zuchn im tut vos zel der tsu
seek him does that soul the to

[26] It is good that a man should both hope

כו גוט איז מע זאָל האַרן אַ פֿאַרשוויגענער
farshvigener a harn zol me iz gut
silent one a wait shall one is good

and quietly wait for the Teshu'at Hashem.

אויף דער ישועה פֿון ה .
Hashem fun yeshue der oif
Hashem of salvation the for

[27] It is tov for a gever that

כז גוט איז פֿאַר אַ מענטשן ,
mentshn a far iz gut
man a for is good

he bear the ol *(yoke)* from his youth.

אַז ער זאָל טראָגן דעם יאָך אין זײַן יוגנט ;
yugnt zain in yoch dem trogn zol er az
youth his in yoke the bear shall he that

[28] He sitteth alone and keepeth silence,

כח ער זאָל זיצן אַליין און שווײַגן ,
shvaign un alein zitsn zol er
keep silent and alone sit shall he

because He hath laid it upon him.

ווען מע האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אים;
im oif aroifgeleigt hot me ven
him on laid on has one when

[29] He putteth his mouth in the aphar;

כט ער זאָל לייגן אין אַש זײַן מויל ,
moil zain ash in leign zol er
mouth his dust in put shall he

there may yet be tikvah.

אפֿשר איז אַ האָפֿענונג פֿאַראַן ;
faran hofenung a iz efsher
there is hope a is perhaps

[30] He offereth his lekhi *(cheek)* to him that striketh him;

ל ער זאָל געבן די באַק צו זײַן שלעגער ,
shleger zain tsu bak di gebn zol er
striker his to cheek the give shall he

he is filled full with reproach.

ער זאָל זיך זעטן מיט שאַנד .
shand mit zetn zich zol er
shame with satiate self shall he

[31] For Adonoi will not cast off l'olam *(forever)*;

לא ווארעם נישט אויף אייביק פֿאַרלאָזט אֲדֹנָי ;
Adonoi farlozt eibik oif nisht vorem
Adonoi abandons ever for not because

[32] But though He cause grief,

לב ווארעם אויב ער האָט פֿאַראומערט ,
farumert hot er oib vorem
afflicted has he if because

yet will He have compassion according to the rov chasadav *(the multitude of His mercies)*.

דערבאַרעמט ער אָבער לויט זײַנע
zaine loit ober er derbaremt
his according to but he has compassion

חסָדים גרויסע .
chasadim groise
mercies great

[33] For He doth not afflict willingly

לג ווארעם נישט פֿון זײַן האַרצן פֿיניקט ער ,
er painikt hartsn zain fun nisht vorem
he afflicts heart his from not because

nor bring grief to Bnei Ish.

און פֿאַראומערט די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di farumert un
children of men the saddens and

[34] To crush under His feet

לד צו דריקן אונטער זײַנע פֿיס
fis zaine unter drikn tsu
feet his under constrict to

kol asirei eretz *(all the prisoners of the earth)*,

אַלע געפֿאַנגענע פֿון דער ערד ,
erd der fun gefangene ale
earth the of prisoners all

[35] To turn aside the mishpat gever *(the right of a man)*

לה צו פֿאַרבייגן דעם משפּט פֿון אַ מאַן ,
man a fun mishpot dem farbeign tsu
man a of judgment the turn aside to

before the face of Elyon,

איז דערווידער דעם פּנים פֿון דעם עליון ;
Elyon dem fun ponem dem dervider iz
Most High the of face to the contrary is

[36] To subvert a man in his cause,

לו צו קריוודען אַ מענטשן אין זײַן קריג ,
krig zain in mentshn a krivden tsu
dispute his in man a wrong to

Adonoi approveth not.

דאָס וויל אֲדֹנָי נישט זען .
zen nisht Adonoi vil dos
to see not Adonoi wants this

[37] Who is he that saith, and it cometh to pass,

לז וואר איז דער וואָס קען הייסן , און
un heisn ken vos der iz ver
and command can who the one is who

עס זאָל געשען ,
geshen zol es
happen shall it

when Adonoi commandeth it not?

אַז אֲדֹנָי האָט נישט באַפּוילן ?
bafoiln nisht hot Adonoi az
commanded not has Adonoi that

[38] Out of the mouth of Elyon proceedeth not

לח קומט נישט פֿון אויבערשטערס מויל אַרויס
arois moil oibershters fun nisht kumt
out mouth the Most High's from not comes

hara'ot *(the woe)* and hatov *(the good)*?

דאָס שלעכטס און דאָס גוטס?
guts dos un shlechts dos
good the and evil the

[39] Why doth an adam chai *(any man alive)* complain,

לט וואָס קען זיך באַקלאָגן אַ לעבעדיקער מענטש?
mentsh lebediker a baklogn zich ken vos
human living a complain self can what

a gever for the punishment of his sins?

אַ מאַן ביי אַלע זיַנע זינד?
zind zaine ale bai man a
sins his all with man a

[40] Let us search and test derakheinu *(our ways)*,

מ לאָמיר נאָכזוכן און פֿאָרשן אונדזערע וועגן ,
vegen undzere forshn un nochzuchn lomir
ways our investigate and examine let us

and let us turn again to Hashem.

און לאָמיר זיך אומקערן צו ה .
Hashem tsu umkeren zich lomir un
Hashem to return selves let us and

[41] Let us lift up levavenu *(our heart)* with our hands

מא לאָמיר אויפֿהייבן אונדזער האַרץ אויף די הענט
hent di oif harts undzer oifheibn lomir
hands the with heart our lift up let us

unto El baShomayim.

צו אֵל אין הימל .
himel in El tsu
heaven in G-d to

[42] We have transgressed and have rebelled;

מב מיר האָבן פֿאַרבראָכן און ווידערשפּעניקט;
vidershpenikt un farbrochn hobn mir
rebelled and transgressed have we

Atah lo salachta *(Thou hast not pardoned, forgiven)*.

ווילסט דו נישט פֿאַרגעבן?
fargebn nisht du vilst
forgive not you will

[43] Thou hast covered with af *(anger)*, and pursued us;

מג האָסט זיך באַדעקט מיט צאָרן , און אונדז
undz un tsorn mit badekt zich host
us and anger with covered self you have

נאָכגעיאָגט ,
nochgeyogt
pursued after

Thou hast slain, Thou hast not pitied.

האָסט געהרגעט אָן רחמנות ;
rachmones on geharget host
mercy without killed have

[44] Thou hast covered Thyself with an anan,

מד האָסט זיך באַדעקט מיט אַ וואָלקן,
volken a mit badekt zich host
cloud a with covered self you have

that our tefillah not pass through.

אַז קיין תּפֿילה זאָל נישט דורכגיין .
durchgein nisht zol tfile kein az
pass through not shall prayer any so that

[45] Thou hast made us as the offscouring

מה קויט און מיסט האָסטו אונדז געמאַכט
gemacht undz hostu mist un koit
made us have you dung and filth

and refuse among the amim.

צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn
nations the among

[46] Kol oyveinu *(all our enemies)*

מו געעפֿנט האָבן זייער מויל אויף אונדז
undz oif moil zeyer hobn geefent
us upon mouth their have opened

have opened their mouths against us.

אַלע אונדזערע שׂונאים .
sonem undzere ale
enemies our all

[47] Pachad *(terror)* and a snare is come upon us,

מז אַ גרויל און אַ גרוב איז געקומען אויף אונדז,
undz oif gekumen iz grub a un groil a
us upon come is pit a and terror a

ruin and destruction.

אַ פֿאַרוויסטונג און אַ ברעך .
broch a un farvistung a
breach a and devastation a

[48] Mine eye runneth down with streams of mayim

מח בעכן וואַסער טוט רינען מײַן אויג
oig main rinen tut vaser bechn
eye my flow does water streams of

for the destruction of Bat Ami.

אויף דעם ברעך פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק .
folk main tochter der fun broch dem oif
people my daughter the of destruction the upon

[49] Mine eye will flow down, and ceaseth not, without any intermission

מט מײַן אויג גיסט , און ווײל זיך נישט שטילן ,
shtiln nisht zich vil un gist oig main
be still not self wants and pours eye my

אָן אויפֿהער,
oifher an on
ceasing a without

[50] Till Hashem look down, and behold from Shomayim.

נ ביז ה פֿון הימל ווועט לוגן און זען .
zen un lugn vet himel fun Hashem biz
see and look down will heaven from Hashem until

[51] Mine eye affecteth mine nefesh

נא מײַן אויג טוט וויי מײַן זעל ,
zel main vei tut oig main
soul my woe does eye my

because of all the banot of my city.

אום אַלע טעכטער פֿון מײַן שטאָט.
shtot main fun techter ale um
city my of daughters all for

[52] Mine enemies hunted me down,

נב יאָגן ווי אַ פֿויגל האָבן מיך געיאָגט
geyogt mich hobn foigel a vi yogn
hunted me have bird a like hunt

like a tzippor *(bird)*, without cause.

מײַנע אומזיסטיקע שׂונאים .
sonem umzistike maine
enemies baseless my

[53] They have cut off my life in the bor *(pit)*

נג זיי האָבן פֿאַרשניטן אין גרוב מײַן לעבן,
lebn main grub in farshnitn hobn zei
life my pit in cut off have they

and cast an even *(stone)* upon me.

אויף שטיינער האָבן זיי געוואָרפֿן אויף מיר.
mir oif gevorfn zei hobn shteiner un
me upon thrown they have stones and

[54] Mayim flowed over mine rosh;

נד וואַסערן האָבן געפֿלייצט אויף מײַן קאָפּ ,
kop main oif gefleitst hobn vasern
head my over flowed have waters

then I said: I am cut off.

איך האָב געזאָגט: איך בין אָפּגעשניטן .
opgeshnitn bin ich gezogt hob ich
cut off am I said have I

[55] I called upon Thy Shem, Hashem,

נה איך האָב גערופֿן דײַן נאָמען , ה ,
Hashem nomen dain gerufn hob ich
Hashem name your called have I

out of the lowest pit.

פֹּון דער אונטערשטער גרוב.
grub untershter der fun
pit lowest the from

[56] Thou hast heard my voice;

נו האָסט געהערט מײַן קוֹל ,
kol main gehert host
voice my heard you have

close not thine ear at my sighing,

זאָלסטו נישט פֿאַרהוילן דײַן אויער פֿון מײַן זיפֿץ ,
zifts main fun oier dain farhoiln nisht zolstu
sighing my from ear your hide not shall you

at my cry.

פֹּון מײַן געשריי.
geshrei main fun
crying my from

[57] Thou drewest near on the Yom that I called upon Thee;

נז האָסט געענט אין טאָג וואָס איך פֿלעג
fleg ich vos tog in genent host
used to I that day in approached you have

דיך רופֿן,
rufn dich
call you(SG)

Thou saidst: Fear not.

האָסט געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht zolst gezogt host
have fear not you(SG) shall said you have

[58] Adonoi, Thou hast pleaded the causes of my nefesh;

נח האָסט זיך אָנגענומען , אֲדֹנָי , די קריג
krig di Adonoi ongenumen zich host
dispute the Adonoi pleaded self you have

פֹּון מײַן זעל,
zel main fun
soul my of

Thou hast redeemed my life.

האָסט אויסגעלייזט מײַן לעבן.
lebn main oisgeleizt host
life my redeemed you have

[59] Hashem, Thou hast seen my wrong;

נט האָסט געזען, ה , מײַן קריווודע ,
krivde main Hashem gezen host
injustice my Hashem seen you have

uphold my cause.

משפּט מײַן משפּט .
mishpot main mishpot
judgment case my judge

[60] Thou hast seen all their vengeance

ס האָסט געזען זייער גאַנצע נקמה ,
nekome gantse zeyer gezen host
vengeance entire their seen you have

and all their machsh'vot against me.

אַלע זייערע מחשבֿות אויף מיר.
mir oif machshoves zeyere ale
me against thoughts their all

[61] Thou hast heard their reproach, Hashem,

סא האָסט געהערט זייער לעסטערונג, ה ,
Hashem lesterung zeyer gehert host
Hashem reviling their heard you have

and all their machsh'vot against me;

אַלע זייערע מחשבֿות אַקעגן מיר;
mir akegn machshoves zeyere ale
me against thoughts their all

[62] The whisperings of those that rose up against me,

סב די ליפּן פֹּון מײַנע פֿײַנט
faint maine fun lipn di
enemies my of lips the

and their muttering against me kol hayom.

און זייער טראַכטן אַקעגן מיר אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a mir akegn trachtn zeyer un
day whole a me against plotting their and

[63] Behold their sitting down,
and their rising up;

Ani *(I)* am their mocking song.

[64] Render unto them a gemul
(recompence), Hashem,

according to the work of their hands.

[65] Give them hardness of lev as
thy curse unto them.

[66] Pursue in anger and destroy them

from under HaShomayim of Hashem.

סג זע זייער זיצן און זייער שטיין –
shtein zeyer un zitsn zeyer ze
standing their and sitting their behold

איך בין זייער שפּאָטליד .
shpotlid zeyer bin ich
mocking song their am I

סד זאָלסט זיי אומקערן, ה , אַ פֿאַרגעלטונג
fargeltung a Hashem umkeren zei zolst
recompense a Hashem repay them you(SG) must

לויט די מעשׂים פֿון זייערע הענט .
hent zeyere fun meisim di loit
hands their of deeds the according to

סה זאָלסט זיי געבן האַרצדולעניש ,
hartsdulenish gebn zei zolst
hardness of heart give them you(SG) must

דיין קללה אויף זיי !
zei oif klole dain
them upon curse your

סו זאָלסט זיי יאָגן מיט צאָרן ,
tsorn mit yogn zei zolst
anger with pursue them you(SG) must

און זיי פֿאַרטיליקן פֿון אונטער די הימלען
himlen di unter fun fartiliken zei un
heavens the under from destroy them and

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

4 ד

How has the zahav lost its luster!

How is the most fine
gold changed!

The avnei kodesh are poured out
on every street corner.

[2] The precious Bnei Tziyon,

comparable to fine gold,

how are they esteemed as
earthen pitchers,

the work of the hands of the
yotzer *(potter)*!

[3] Even the jackals offer the breast;

they nurse their young ones;

וווי איז פֿאַרטונקלט דאָס גאָלד,
gold dos fartunklt iz vi
gold the utterly dim is how

פֿאַרביטן דאָס טיַערע פֿיַינגאָלד;
faingold taiere dos farbaiten
fine gold costly this switched

די הייליקע שטיינער צעשאָטן אין אַלע עק גאַסן !
gasn ek ale in tseshotn shteiner heilike di
streets corners all in scattered stones holy the

ב די טיַערע קינדער פֿון צִיּון ,
Tsiyon fun kinder taiere di
Tziyon of children precious the

מיט גינגאָלד געווויגן –
gevoign gingold mit
weighed fine gold with

וווי זיַנען זיי געראָבנט פֿאַר לײמענע קריג ,
krig leimene far gerechnt zei zainen vi
vessels earthenware for regarded they are how

געמאַכט פֿון אַ טעפּערס הענט !
hent tepers a fun gemacht
hands potter's a from made

ג אַפֿילו שאַקאַלן ציען אויס די ברוסט,
brust di ois tsien shakaln afile
breast the out draw jackals even

גיבן זויגן זייערע יונגע ,
yunge zeyere zoign gibn
young their suckle give

the Bat Ami is become heartless,
דִי טאָכטער מײַן פֹּאָלק איז אַן אַכזר געוואָרן,
gevorn achzer an iz folk main tochter di
become cruel a is people my daughter of the

like the ostriches in the midbar.
אַזוי ווי שטרויספֿויגלען אין דער מדבר .
midber der in shtroisfoiglen vi azoi
desert the in ostriches like as

4 The leshon of the nursing infant
ד דִי צונג פֿון דעם זויגעדיקן איז צוגעקלעפּט
tsugeklept iz zoigedikn dem fun tsung di
stuck is nursing the of tongue the

cleaveth to the roof of his mouth for thirst;
צו זײַן גומען פֿון דאָרשטיקייט;
dorshtikeit fun gumen zain tsu
thirst from palate his to

the olalim beg for lechem,
קליינע קינדער בעטן ברויט,
broit betn kinder kleine
bread beg children little

and no man giveth it unto them.
און קיינער ברעכט זיי נישט אָפּ .
op nisht zei brecht keiner un
any not them breaks anyone and

5 They that did feed delicately
ה דִי וואָס פֿלעגן עסן טײַערע שפּײַזן ,
shpaizn taiere esen flegn vos di
delicacies costly eat used to who the one

are destitute in the chutzot;
זײַנען וויסט אין די גאַסן ;
gasn di in vist zainen
streets the in desolate are

they that were brought up in purple
די דערצויגענע אין וועַרמילרויט
vermilroit in dertsoigene di
vermilion red in brought up the

lie on dunghills.
טוליען זיך צו מיסטהויפֿנס .
misthoifns tsu zich tulien
rubble heaps to selves cling

6 For the punishment of the iniquity of the Bat Ami
ו וואָרעם די זינד פֿון דער טאָכטער מײַן פֹּאָלק
folk main tochter der fun zind di vorem
people my daughter of the of sin the because

is greater than the punishment of the sin of Sodom,
איז גרעסער ווי דער חטא פֿון סדום ,
Sodom fun chet der vi greser iz
Sodom of sin the than greater is

that was overthrown as in a moment,
וואָס איז איבערגעקערט געוואָרן ווי אין אַ רגע ,
rege a in vi gevorn ibergekert iz vos
moment a in as become overthrown is that

and no hands helped her.
און קיין הענט זענען נישט געפֿאַלן אויף איר.
ir oif gefaln nisht zenen hent kein un
her upon laid not are hands any and

7 Her nobles were purer than snow;
ז אירע פֿירשטן זײַנען געווען לויטערער פֿון שניי ,
shnei fun loiterer geven zainen firshtn ire
snow than purer were are princes her

they were whiter than cholov,
וויַסער פֿון מילך ,
milch fun vaiser
milk than whiter

they were more ruddy in body than rubies,
געוויטלטער אויפֿן לײַב פֿון קאָרעלן;
kareln fun laib oifn geroitlter
coral than body on the more ruddy

their appearance was of sapphire;
סאַפּירשטיין זייער געשטאַלט.
geshtalt zeyer sapirshtein
form their sapphire

[8] Their visage is blacker than soot;

ח פִּינצטערער פֿון קויל איז זייער אויסזען ,
oiszen zeyer iz koil fun fintsterer
appearance their is coal than darker

they are not known in the streets;

זיי זיַנען נישט צו דערקענען אויף דער גאַס ;
gas der oif derkenen tsu nisht zainen zei
street the on recognize to not are they

their skin cleaveth to their atzmot;

זייער הויט איז צוגעקלעפט צו זייערע ביינער,
beiner zeyere tsu tsugeklept iz hoit zeyer
bones their to stick is skin their

it is dried up, it is become like a stick.

איַנגעדאַרט ווי האָלץ איז זי געוואָרן .
gevorn zi iz holts vi aingedart
become she is wood like utterly withered

[9] They that are slain with the cherev

ט בעסער איז די דערשלאָגענע פֿון שווערד,
shverd fun dershlogene di iz beser
sword of slain the is better

are better than they that are slain with hunger;

ווי די דערשלאָגענע פֿון הונגער,
hunger fun dershlogene di vi
hunger of slain the than

for these pine away,

וואָס זיי גייען אויס דורכגענומענע ,
durchgenumene ois geyen zei vos
pierced out go they that which

being pierced for want of the increase of the sadeh.

אָן אַ פֿרוכט פֿון פֿעלד.
feld fun frucht a on
field from fruit a without

[10] The hands of the pitiful nashim

י די הענט פֿון דערבאַרעמדיקע מוטערס
muters derbaremdike fun hent di
mothers compassionate of hands the

have cooked their own yeladim;

האָבן געקאָכט זייערע קינדער ;
kinder zeyere gekocht hobn
children their cooked have

they were their meat

זיי זיַנען זיי צום שפּייַז געווען,
geven shpaiz tsum zei zainen zei
were food to the them are they

in the destruction of the Bat Ami.

אין דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מיַין פֿאָלק .
folk main tochter der fun broch dem in
people my daughter the of destruction the in

[11] Hashem hath accomplished His fury;

יא ה האָט אויסגעלאָזט זיַין כּעס ,
kaas zain oisgelozt hot Hashem
anger his let out has Hashem

He hath poured out His charon af,

אויסגעגאָסן זיַין גרימצאָרן ;
grimtsorn zain oisgegosen
fierce wrath his poured out

and hath kindled an eish in Tziyon,

און ער האָט אָנגעצונדן אַ פֿייַער אין ציִון ,
Tsiyon in faier a ongetsundn hot er un
Tziyon in fire a kindled has he and

and it hath devoured the yesodot thereof.

און עס האָט פֿאַרצערט אירע גרונטפֿעסטן .
gruntfestn ire fartsert hot es un
foundations her consumed has it and

[12] The malkhei eretz,

יב נישט געגלויבט האָבן די מלכים פֿון דער ערד ,
erd der fun mlochim di hobn gegloibt nisht
earth the of kings the have believed not

and all the inhabitants of the tevel *(world)*,

און אַלע באַווויינער פֿון דער וועלט,
velt der fun bavoiner ale un
world the of inhabitants all and

would not have believed that the adversary and the oyev

אַז אַ דריקער און אַ שׂונא וועט קומען
kumen vet soine a un driker a az
come will enemy an and adversary an that

should have entered into the sha'arei Yerushalayim.

אין די טויערן פֿון ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim fun toiern di in
Yerushalayim of gates the into

13 For the sins of her Nevi'im,

ג פֿון וועגן די זינד פֿון אירע נבֿיאים ,
neviim ire fun zind di vegen fun
prophets her of sin the account of on

and the iniquities of her Kohanim,

די פֿאַרברעכן פֿון אירע כֹּהנים ,
koyanim ire fun farbrechn di
kohanim her of transgressions the

that have shed the dahm of the Tzaddikim

וואָס האָבן בלוט פֿון געערעכטע
gerechte fun blut hobn vos
righteous ones of blood have who

in the midst of her.

פֿאַרגאָסן אין איר.
ir in fargosen
her in shed

14 They have groped about like ivrim *(blind men)* in the streets;

ד זיי וואָגלען ווי בלינדע אין די גאַסן ,
gasn di in blinde vi voglen zei
streets the in blind like wander they

they have defiled themselves with dahm,

זיי זיַנען אײַנגעריכט אין בלוט ,
blut in aingericht zainen zei
blood in defiled are they

so that men dare not touch their garments.

ביז מע קען זיך נישט אָנרירן אָן די קלײדער זייערע.
zeyere kleider di on onrirn nisht zich ken me biz
their garments the on dare) touch not oneself can one until

15 They cried unto them: Go away;

ט קערט אײַך אָפּ ! טמא !
tome op aich kert
unclean away yourselves turn

tamei *(unclean)*!

רופֿט מען צו זיי ,
zei tsu men ruft
them to one calls

Depart, depart, touch not;

קערט אײַך אָפּ ! קערט אײַך אָפּ ! איר
ir op aich kert op aich kert
you away yourselves turn away yourselves turn

זאָלט זיך נישט אָנרירן!
onrirn nisht zich zolt
touch not selves shall

so they fled away and wandered. They said among the Goyim:

בעת זיי פֿליען און וואָגלען; מע זאָגט
zogt me voglen un flien zei beeis
declares one wander and flee they while

צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn
nations the among

They shall no more sojourn there.

זיי טאָרן זיך מער נישט אויפֿהאַלטן.
oifhaltn nisht mer zich torn zei
stay not anymore selves be allowed to they

16 The anger of Hashem hath scattered them;

ט דער צאָרן פֿון ה האָט זיי צעטיילט,
tseteilt zei hot Hashem fun tsorn der
divided them has Hashem of wrath the

He will no more regard them;

ער וויל זיי מער נישט אָנקוקן ;
onkukn nisht mer zei vil er
look at not anymore them wants he

they respected not the persons of the Kohanim;

כֹּהֲנִים הָאָט מען נישט געשוינט ,
geshoint nisht men hot koyanim
spared not one has kohanim

they showed no favor to the Zekenim.

זקנים האָט מען נישט געלייטזעליקט .
gelaitzelikt nisht men hot zkeinim
shown favor to not one has elders

17 As for us, our eyes failed

יזאונדזערע אויגן גייען נאָך אַלץ אויס
ois alts noch geyen oign undzere
out everything after go out eyes our

looking in vain for ezratenu *(our help)*;

נאָך אונדזער נישטיקער הילף;
hilf nishtiker undzer noch
help in wain our after

from our towers we have watched

אין אונדזער אויסקוק האָבן מיר אויסגעקוקט
oisgekukt mir hobn oiskuk undzer in
looked out we have expectation our in

for a nation that could not save us.

אויף אַ פֹּאָלק וואָס קען נישט העלפֿן.
helfn nisht ken vos folk a oif
help not can which nation a on

18 They stalk our steps,

יחמע שפּירט נאָך אונדזערע טריט,
trit undzere noch shpirt me
steps our after tracks one

that we cannot go in our streets;

אַז מיר קענען נישט גיין אויף אונדזערע גאַסן ;
gasn undzere oif gein nisht kenen mir az
streets our on go not can we that

kitzeinu *(our end)* is near, our yamim are numbered;

נאָנט איז אונדזער סוף, פֿול זיינען אונדזערע טעג ;
teg undzere zainen ful sof undzer iz nont
days our are full end our is near

for kitzeinu is come.

יאָ , געקומען איז אונדזער סוף.
sof undzer iz gekumen yo
end our is has come yes

19 Our pursuers are swifter

יטפֿלינקער זיינען אונדזערע נאָכיאָגער
nochyoger undzere zainen flinker
pursuers our are swifter

than the eagles of Shomayim;

ווי די אָדלערס פֿון הימל ;
himel fun odlers di vi
heaven of eagles the like

they pursued us upon the mountains,

אויף די בערג האָבן זיי אונדז געיאָגט ,
geyogt undz zei hobn berg di oif
pursued us they have mountains the on

they laid wait for us in the midbar.

אין מדבר האָבן זיי געלויערט אויף אונדז.
undz oif geloyert zei hobn midber in
us on set an ambush they have wilderness in

20 The Moshiach of Hashem, who was our very life,

כדער אָטעם פֿון אונדזער נאָז , דער געזאַלבטער פֿון ה ,
Hashem fun gezalbter der noz undzer fun otem der
Hashem of anointed the nose our of breath the

was taken in their traps,

איז געפֿאַנגען געוואָרן אין זייערע גריבער;
griber zeyere in gevorn gefangen iz
traps their in become captured is

of whom we said: Under his shadow [of protection]

דער , וואָס מיר האָבן געזאָגט: אין זיין שאָטן
shotn zain in gezogt hobn mir vos der
shadow his in said have we whom the one

we shall live among the Goyim.

וועלן מיר לעבן צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn lebn mir veln
nations the among live we will

[21] Rejoice and be glad, O Bat Edom,

כא קווּעל אָן אוּן פֿרֵיי זִיך , טאָכטער אֱדוֹם ,
Edom tochter zich frei un on kvel
Edom daughter self be glad and now rejoice

that dwellest in Eretz Utz;

דו וואָס ווּוינסט אין לאַנד עוּץ;
Uts land in voinst vos du
Utz land in dwell who you

the kos *(cup)* also shall pass unto thee;

צו דיר אויך ווּעט אַריבער דער כּוֹס,
kos der ariber vet oich dir tsu
cup the pass over will also you(SG) to

thou shalt be drunk, and shalt be stripped naked.

ווּועסט שיכּור ווּערן , אוּן זיך אָפּדעקן.
opdekn zich un vern shikur vest
uncover self and become drunk you(sg) will

[22] The punishment of thine iniquity is accomplished, O Bat Tziyon;

כב געענדיקט איז דיין זינד , טאָכטער צִיוֹן ,
Tsiyon tochter zind dain iz geendikt
Tziyon daughter sin your is finished

He will no more prolong your Golus;

ער ווּעט דיך מער נישט פֿאַרטרייבן;
fartraiben nisht mer dich vet er
exile not anymore you(SG) will he

He will visit thine iniquity, O Bat Edom;

ער ווּעט דערמאָנען דיין פֿאַרברעך , טאָכטער אֱדוֹם ,
Edom tochter farbrech dain dermonen vet er
Edom daughter transgression your remember will he

He will expose thy sins.

ער ווּעט אָנטפּלעקן דיינע זינד .
zind daine antplekn vet er
sins your reveal will he

5 ה

Remember, Hashem, what is come upon us;

געדענק , ה , ווּאָס איז געשען צו אונדז,
undz tsu geshen iz vos Hashem gedenk
us to happened has what Hashem remember

consider, and behold our reproach.

קוק אוּן זע אונדזער שאַנד .
shand undzer ze un kuk
shame our behold and look

[2] Our nachalah is turned over to zarim,

ב אונדזער נחלה איז איבערגעגאַנגען צו פֿרעמדע ,
fremde tsu ibergegangen iz nachle undzer
foreigners to passed over has inheritance our

our batim *(houses)* to foreigners.

אונדזערע הייזער צו אַנדערע.
andere tsu haizer undzere
others to houses our

[3] We are yetomim and fatherless,

ג מיר זיינען יתומים געוואָרן אָן אַ פֿאָטער,
foter a on gevorn yesoimim zainen mir
father a without become orphans are we

immoteinu are like almanot.

אונדזערע מוטערס ווי אַלמנות .
almones vi muters undzere
widows like mothers our

[4] We must pay kesef for our own mayim;

ד אונדזער וואַסער טרינקען מיר פֿאַר געלט ,
gelt far mir trinken vaser undzer
money for we drink water our

our wood is sold unto us.

אונדזער האָלץ קומט אונדז אָן פֿאַר געצאָלט .
getsolt far on undz kumt holts undzer
payment for with to us comes wood our

[5] Our necks are under persecution;

ה אויף אונדזער נאַקן ווּערן מיר געיאָגט ,
geyogt mir vern nakn undzer oif
pursued we are neck our upon

we are weary, and have no rest.

מיר זיינען מיד , אוּן אונדז ווּערט נישט בארוט .
barut nisht vert undz un mid zainen mir
given rest not is us and weary are we

[6] We have submitted to the Mitzrayim,

and to the Assyrians, to get enough lechem.

[7] Avoteinu have sinned, and are no more;

and we have borne their iniquities.

[8] Avadim have ruled over us;

there is none that doth deliver us out of their yad.

[9] We get our lechem with the peril of our lives

because of the cherev of the midbar.

[10] Our skin was hot like an oven

because we burn with ra'av *(hunger, famine)*.

[11] They ravished the nashim in Tziyon,

and the betulot in the towns of Yehudah.

[12] Sarim *(princes)* are hanged by their yad;

the faces of Zekenim were not respected.

[13] They took the bochurim to grind,

and the ne'arim staggered under the wood.

[14] The zekenim have ceased from the sha'ar,

the bochurim from their music.

ו צוֹ מִצרַיִם הָאָבן מיר אַ האַנט אויסגעשטרעקט,
oisgeshtrekt hant a mir hobn Mitsrayim tsu
stretched out hand a we have Egypt to

צוֹ אשור – זיך מיט ברויט צו זעטן .
zetn tsu broit mit zich Ashur tsu
satisfy to bread with ourselves Assyria to

ז אונדזערע עלטערן האָבן געזינדיקט, און זיַינען מער נישטאָ ,
nishto mer zainen un gezindikt hobn eltern undzere
not here anymore are and sinned have fathers our

און מיר טראָגן זייערע פַּאַרברעכן.
farbrechn zeyere trogn mir un
crimes their bear we and

ח קנעכט געווען איבער אונדז,
undz iber geveltikn knecht
us over rule servants

נישטאָ קיין אויסלייזער פון זייער האַנט.
hant zeyer fun oisleizer kein nishto
hand their from redeemer any there is not

ט מיט אונדזער לעבן קריגן מיר אונדזער ברויט,
broit undzer mir krign lebn undzer mit
bread our we get life our with

פון ווענג דער שווערד פון מדבר .
midber fun shverd der vegen fun
wilderness of the sword the account of of

י אונדזער הויט גליט ווי אַן אויוון,
oivn an vi glit hoit undzer
oven an like burns skin our

פון ווענג די ברענונגען פון הונגער.
hunger fun brenungen di vegen fun
famine of burning pains the account of on

יא וויַבער האָט מען געפּיַניקט אין ציִון ,
Tsiyon in gepainikt men hot vaiber
Tziyon in violated they have women

יונגפֿרויען אין די שטעט פון יהוּדה .
Yehudah fun shtet di in yungfroin
Yehudah of cities the in virgins

יב האַרן זיַינען געהאַנגען געוואָרן פון זייער האַנט;
hant zeyer fun gevorn gehongen zainen harn
hand their by become hanged are lords

פּנימער פון זקנים זיַינען נישט געשוינט געוואָרן.
gevorn geshoint nisht zainen zkeinim fun penemer
become spared not are elders of faces

יג יונגעלייַט האָבן מילשטיינער געטראָגן,
getrogn milshteiner hobn yungelait
carried millstones have young men

און יִנגלעך האָבן אונטער האָלץ געשטרויכלט.
geshtroichlt holts unter hobn yinglech un
stumbled wood under have boys and

יד זקנים האָבן פון טויער אויפֿגעהערט,
oifgehert toier fun hobn zkeinim
ceased gate from have elders

יונגעלייַט פון זייער געזאַנג .
gezang zeyer fun yungelait
singing their from young men

15 The joy of our heart is gone;

טו אויפֿגעהערט האָט די פֿרייד פֿון אונדזער האַרצן,
hartsn undzer fun freid di hot oifgehert
hearts our of joy the has ceased

mekholeinu *(our dance)* is turned into mourning.

פֿאַרקערט איז אין טרויער אונדזער טאַנץ.
tants undzer troier in iz farkert
dance our mourning into is turned

16 The ateret is fallen from our head;

טז געפֿאַלן איז די קרוין פֿון אונדזער קאָפּ;
kop undzer fun kroin di iz gefaln
head our of crown the is fallen

woe unto us, for we have sinned!

ווויי אונדז! ווואָרעם מיר האָבן געזינדיקט.
gezindikt hobn mir vorem undz vei
sinned have we because to us woe

17 For this our lev is faint;

יז דערפֿאַר איז קראַנק אונדזער האַרץ,
harts undzer krank iz derfar
heart our ill is for the reason

because of these things our eyes are dim.

איבער דעם זיינען פֿינצטער אונדזערע אויגן:
oign undzere fintster zainen dem iber
eyes our dark are this over

18 Because of the Har Tziyon, which is desolate,

יח איבער דעם באַרג ציון וואָס איז וויסט –
vist iz vos Tsiyon barg dem iber
desolate is which Tziyon mountain this over

the jackals prowl upon it.

פֿיקס גייען אום אויף אים.
im oif um geyen fiks
it upon around go foxes

19 Thou, Hashem, remainest forever;

יט דו, ה, טראָנסט אייביק,
eibik tronst Hashem du
forever sits enthroned Hashem you

Thy throne from generation to generation.

דיין טראָן איז אויף דור-דורות,
dor-doires oif iz tron dain
generation to generation upon is throne your

20 Why dost Thou forget us forever,

כ פֿאַר וואָס פֿאַרגעסטו אונדז אויף שטענדיק,
shtendik oif undz fargestu vos far
always for us do you forget what for

and forsake us for so long?

פֿאַרלאָזט אונדז אויף לאַנגע טעג?
teg lange oif undz farlozt
days length for us do you abandon

21 Restore us, Hashem, to Thyself

כא קער אונדז אום צו דיר, ה,
Hashem dir tsu um undz ker
Hashem you(SG) to back us turn

that we may return;

און לאָמיר זיך אומקערן;
umkeren zich lomir un
return ourselves let us and

renew yamenu *(our days)* as of old.

באַניי אונדזערע טעג ווי אַמאָל;
amol vi teg undzere banai
once like days our renew

22 Unless Thou hast utterly rejected us

כב וואָרעם אויב פֿאַראַכטן האָסטו אונדז, פֿאַראַכט
faracht undz hostu farachten oib vorem
utterly rejected us have you rejected if forasmuch as

and Thou art angry with us beyond measure.

האָסטו אָבער געצערנט אויף אונדז ביז גאָר.
gor biz undz oif getsernt ober hostu
completely until us against been angry however have you

Kohelet

קהלת

1 Divrei Kohelet, Ben Dovid, Melech in Yerushalayim.

א די ווערטער פֿון קהלת דעם זון פֿון דָוִדן , דעם
dem Dovidn fun zun dem Kohelet fun verter di
the Dovid of son the Kohelet of words the
מלך אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in melech
Yerushalayim in king

[2] Hevel havalim, saith Kohelet,

ב נישטיקייט פֿון נישטיקייטן , זאָגט קהלת ,
nishtikeit fun nishtikeitn zogt Kohelet
futile things of worthlessness declares Kohelet

hevel havalim, all is hevel.

נישטיקייט פֿון נישטיקייטן , אַלץ איז נישטיקייט.
nishtikeit fun nishtikeitn alts iz nishtikeit
futile things of worthlessness all is vanity

[3] What profit hath a man from all his amal *(toil)*

ג וואָס פֿאַר אַ נוץ האָט דער מענטש פֿון זײַן גאַנצער מי
mi gantser zain fun mentsh der hot nuts a far vos
toil entire his from man the has profit a for what

which he hath toiled under the shemesh?

וואָס ער מיט זיך אונטער דער זון ?
zun der unter zich mit er vos
sun the under self for he that

[4] Dor v'dor, generations come and go, passing away;

ד אַ דור פֿאַרגייט , און אַ דור קומט ,
kumt dor a un fargeit dor a
comes generation a and passes away generation a

but ha'aretz remaineth l'olam.

און די ערד באַשטייט אייביק .
eibik bashteit erd di un
forever stands earth the and

[5] The shemesh also ariseth, and the shemesh goeth down,

ה און די זון גייט אויף, און די זון גייט אונטער,
unter geit zun di un oif geit zun di un
under go sun the and up go sun the and

and hasteth to its place, there to arise again.

און יאָגט צו איר אָרט וווּ זי גייט אויף.
oif geit zi vu ort ir tsu yogt un
up goes it where place its to pursues and

[6] The ruach *(wind)* goeth toward the darom *(south)*,

ו דער ווינט גייט קיין דָרום ,
dorem kein geit vint der
southward to goes wind the

and turneth about unto the tzafon *(north)*;

און פַֿאַרדרייט זיך קיין צפֿון ,
tsofn kein zich fardreit un
northward to self turns and

it whirleth about continually,

רונד אַרום , רונד אַרום גייט ער,
er geit arum rund arum rund
it goes round around round around

and the ruach returneth again according to its circuits.

און צו זײַנע געדרייען קערט זיך אום דער ווינט .
vint der um zich kert gedreyen zaine tsu un
wind the back self turns circuits its to and

[7] All the nechalim *(rivers)* run into the yam;

ז אַלע טײַכן גייען צום ים ,
yam tsum geyen taichn ale
sea to the go rivers all

yet the yam is not full;

און דער ים ווערט נישט פֿול;
ful nisht vert yam der un
full not is sea the and

unto the place from whence the nechalim come,

צו דעם אָרט וווהין די טײַכן גייען ,
geyen taichn di vuhin ort dem tsu
go rivers the where place the to

thither they return to go again.

אַהין גייען זיי ווידער.
vider zei geyen ahin
again they go there

[8] All things are wearisome;

[ח] אַלע זאַכן ווערן מיד ,
mid vern zachn ale
weary become things all

no ish can express it;

קיין מענטש קען עס נישט אַרויסרעדן;
aroisredn nisht es ken mentsh kein
articulate not it can man any

the ayin is not satisfied with seeing,

דאָס אויג קען זיך נישט אָנקוקן זאַט ,
zat onkukn nisht zich ken oig dos
be satisfied seeing not self can eye the

nor the ozen full with hearing.

און דאָס אויער קען זיך נישט אָנהערן פֿול .
ful onhern nisht zich ken oier dos un
be full hearing not self can ear the and

[9] The thing that hath been, it is that which shall be;

[ט] וואָס איז געווען דאָס וועט זײַן ,
zain vet dos geven iz vos
be will this been has what

and that which is done is that which shall be done;

און וואָס איז געשען דאָס וועט געשען ,
geshen vet dos geshen iz vos un
happen will this happened has what and

and there is nothing chadash under the shemesh.

און נישטאָ קיין ניַיס אונטער דער זון .
zun der unter nais kein nishto un
sun the under new any there is not and

[10] Is there anything whereof it may be said:

[י] פֿאַראַן אַ זאַך וואָס מע זאָגט דערויף :
deroif zogt me vos zach a faran
about it says one that thing a is there

See, this is chadash?

זע , דאָס איז אַ ניַיס ;
ze dos iz a nais
behold this is a new

L'olamim *(ages ago)*, which were before us,

איז עס שוין געווען אין אַלטע צײַטן
tsaitn alte in geven shoin es iz
times old in been already it is

it hath been already.

וואָס זײַנען געווען פֿאַר אונדז.
undz far geven zainen vos
us before were are which

[11] There is no zichron *(remembrance)* of former things;

[יא] נישטאָ קיין זָכר פֿון
fun zocher kein nishto
of remembrance any there is not

די פֿריִערדיקע,
frierdike di
former the

neither shall there be

און פֿון די שפּעטערדיקע וואָס וועלן ערשט זײַן ,
zain ersht veln vos shpeterdike di fun un
be later will which later the of and

with those who come after any zikaron *(recollection)*

אויך פֿון זיי וועט קיין זָכר נישט זײַן ,
zain nisht zocher kein vet zei fun oich
be not remembrance any will them of also

of things that are to come.

צווישן די וואָס וועלן זײַן נאָך שפּעטער.
shpeter noch zain veln vos di tsvishn
later still be will which the ones among

[12] I, Kohelet, was Melech over Yisroel in Yerushalayim.
[13] And I set my lev to seek and search out by chochmah concerning all things that are done under Shomayim; what grievous task hath Elohim given to the bnei haAdam to be afflicted therewith.
[14] I have seen all the ma'asim that are done under the shemesh; and, hinei, all is hevel and chasing after ruach *(wind)*.

[15] That which is crooked cannot be made straight;

and chesron *(that which is lacking)* cannot be numbered.

[16] I communed with mine own lev, saying: Hinei, I am come to greatness, even greater chochmah than all they that have been before me over Yerushalayim; yea, my lev had great experience of chochmah and da'as.
[17] And I applied my lev to have da'as of chochmah, and to have da'as of holelot *(madness)* and sichlut *(folly)*; I perceived that this also is striving after ruach *(wind)*.

יב איך קהלת בין געווען אַ מלך איבער ישׂראל אין
in Yisroel iber melech a geven bin Kohelet ich
in Yisroel over king a was am Kohelet I

ירושלַים . יג און איך האָב אָפּגעגעבן מײַן האַרץ צו
tsu harts main opgegebn hob ich un Yerushalayim
to heart my given over have I and Yerushalayim

זוכן און צו פֿאַרשן מיט חכמה וועגן אַלץ וואָס
vos alts vegen chochme mit forshn tsu un zuchn
that all concerning wisdom with examine to and seek

געשעט אונטער די הימלען . דאָס איז אַ שלעכטער ענין
inyen shlechter a iz dos himlen di unter geshet
task grievous a is this heavens the under happens

וואָס אלקים האָט געגעבן די מענטשנקינדער , זיך צו
tsu zich mentshnkinder di gegebn hot Elokim vos
to selves children of men the given has G-d that

פֿאַרנעמען דערמיט . יד איך האָב געזען אַלע טוענישן וואָס
vos tuenishn ale gezen hob ich dermit farnemen
which doings all seen have I therewith busy

וועלט געטאָן אונטער דער זון , ערשט אַלץ איז נישטיקייט און
un nishtikeit iz alts ersht zun der unter geton vern
and vanity is all behold sun the under done become

; ווינטיאָגעניש
vintyogenish
chasing after wind

טו אַ קרומקייט וואָס מע קען נישט אויסגלײַכן ,
oisglaichn nisht ken me vos krumkeit a
make straight not can one that crooked thing a

. און אַ פֿעלער וואָס קען נישט גוט געמאַכט ווערן
vern gemacht gut nisht ken vos feler a un
become made good not can which blemish a and

טז איך האָב געטענהט מיט מײַן האַרצן אַזוי
azoi hartsn main mit getenht hob ich
so heart my with thought to myself have I

צו זאָגן : אָט האָב איך געהאַט חכמה גרעסער און
un greser chochme gehat ich hob ot zogn tsu
and greater wisdom had I have behold say to

מער אײדער אַלע וואָס זײַנען געווען פֿאַר מיר אין
in mir far geven zainen vos ale eider mer
in me before were are which all than more

ירושלַים , און מײַן האַרץ האָט געזען פֿיל חכמה
chochme fil gezen hot harts main un Yerushalayim
wisdom much seen has heart my and Yerushalayim

און קענטשאַפֿט. יז און איך האָב אָפּגעגעבן מײַן האַרץ צו
tsu harts main opgegebn hob ich un kentshaft un
to heart my given back have I and knowledge and

פֿאַרשטיין חכמה , אויך פֿאַרשטיין משוגעת און
un meshugas farshtein oich chochme farshtein
and madness to understand also wisdom understand

נאַרישקייט – בין איך געוואָר געוואָרן אַז דאָס אויך איז
iz oich dos az gevorn gevor ich bin narishkeit
is also this that came to know I am folly

. ווינטיאָגעניש
vintyogenish
chasing after wind

יח וואָרעם אין פֿיל חכמה איז פֿיל פֿאַרדראָס,
fardros fil iz chochme fil in vorem
trouble much is wisdom much in because

און מערט מען קענטשאַפֿט, מערט מען וויי־טאָג.
veitog men mert kentshaft men mert un
pain one multiplies knowledge one multiplies and

ב איך האָב געזאָגט בייַ מיר אין האַרצן: קום אַקאָרשט, לאָמיך דיך
dich lomich akorsht kum hartsn in mir bai gezogt hob ich
you(SG) let me now come heart in me in said have I

פֿרווון מיט פֿרייד, און האָב ווויל־טאָג; ערשט דאָס אויך איז נישטיקייט.
nishtikeit iz oich dos ersht voiltog hob un freid mit pruvn
vanity is also this only pleasure have and joy with test

ב אויף געלעכטער האָב איך געזאָגט: עס איז משוגע ; און אויף פֿרייד:
freid oif un meshuge iz es gezogt ich hob gelechter oif
joy about and madness is it said I have laughter about

וואָס טוט זי אויף? ג איך האָב אויסגעקלערט בייַ מיר אין האַרצן צו
tsu hartsn in mir bai oisgeklert hob ich oif zi tut vos
to heart in for me by considered have I up it does what

פֿאַרצייַען מיַן לייַב מיט ווייַן , אַז אי מיַן האַרץ זאָל זיך פֿירן
firn zich zol harts main i az vain mit laib main fartsien
guide self shall heart my both that wine with body my indulge

מיט חכמה , אי איך זאָל מיך האַלטן אָן נאַרישקייט, ביז איך וועל
vel ich biz narishkeit on haltn mich zol ich i chochme mit
will I until folly on hold myself shall I and wisdom with

זען וואָס איז בעסער פֿאַר די מענטשנקינדער אַז זיי זאָלן טאָן
ton zoln zei az mentshnkinder di far beser iz vos zen
do should they that children of men the for better is what see

אונטערן הימל אין די געציילטע טעג פֿון זייער לעבן. ד איך האָב
hob ich lebn zeyer fun teg getseilte di in himel untern
have I life their of days numbered the in heaven under the

מיר אויפֿגעטאָן גרויסע זאַכן ; איך האָב מיר געבויט הייַזער, איך
ich haizer geboit mir hob ich zachn groise oifgeton mir
I houses built for me have I things great accomplished for me

האָב מיר געפֿלאַנצט ווייַנגערטנער; ה איך האָב מיר געמאַכט גערטנער
gertner gemacht mir hob ich vaingertner geflantst mir hob
gardens made for me have I vineyards planted for me have

און סעדער און אייַנגעפֿלאַנצט אין זיי ביימער פֿון אַלערלייַ פּירות.
peires alerlei fun beimer zei in aingeflantst un seder un
fruits all kinds of of trees them in planted and orchards and

ו איך האָב מיר געמאַכט וואַסערטייַכן אָנצוטרינקען פֿון זיי דעם
dem zei fun ontsutrinken vasertaichn gemacht mir hob ich
the them from to irrigate pools of water made for me have I

וואַקסיקן וואַלד וואָס שפּראָצט מיט ביימער. ז איך האָב אייַנגעקויפֿט
aingekoift hob ich beimer mit shprotst vos vald vaksikn
acquired have I trees with springs up that forest growing

קנעכט און דינסטן , און הויזגעבאָרענע האָב איך געהאַט; אויך אַן
an oich gehat ich hob hoizgeborene un dinstn un knecht
a also had I have house born and maid servants and servants

מער געהאַט איך האָב סך אַ שאָף און רינדער פֿון אַלע וואָס
mer gehat ich hob sach a shof un rinder fun eigens
more had I have many a sheep and cattle of purchased property

פֿאַר מיר אין ירושָלַיִם . ח איך האָב
hob ich Yerushalayim in mir far geven zainen vos ale fun
have I Yerushalayim in me before were are that all than

18 For in much chochmah *(wisdom)* is much ka'as *(grief, vexation)*;

and he that increaseth da'as increaseth mach'ov *(sorrow)*.

2 I said in mine lev, Come now, I will test thee with simchah, therefore enjoy tov; and, hinei, this also is hevel. 2 I said of laughter, It is mad; and of simchah, What doeth it accomplish? 3 I searched in mine lev to draw my basar on with yayin, my mind guiding me with chochmah; and to lay hold on sichlut *(folly)*, till I might see what was tov for bnei haAdam, which they should do under Shomayim all the few days of their life. 4 I undertook me great works; I built me batim *(houses)*; I planted me kramim *(vineyards)*; 5 I made me ganot *(gardens)* and parks, and I planted all kinds of fruit trees in them; 6 I made me reservoirs of mayim, to water therewith the forest of trees tzomeiach *(sprouting up)*; 7 I bought me avadim and shfakhot, and had bnei bayit *(avadim born in my bais)*; also I had great possessions of herds and tzon more than all that were in Yerushalayim before me; 8 I amassed for me also kesef and zahav, and the treasure of

melachim of the provinces; I acquired for me men singers and women singers, and the delights of bnei haAdam, musical instruments of all kinds.

9 So I was great, and excelled more than all that were before me in Yerushalayim; also my chochmah remained with me.
10 And whatsoever mine eyes desired I kept not from them, I withheld not my lev from any simchah; for my lev rejoiced in all my amal *(labor)*; and this was my chelek *(portion)* for all my amal.
11 Then I looked on kol ma'asim that my hands had wrought, and on the amal that I had labored to do; and, hinei, all was hevel and chasing after ruach, and there was no profit under the shemesh.

12 And I turned myself to consider chochmah *(wisdom)*, and holelot *(madness)*, and sichlut *(folly)*; for what can the adam do who cometh after HaMelech? Even that which hath been done already. 13 Then I saw that chochmah excelleth sichlut, as far as ohr excelleth choshech.
14 The chacham *(wise man)*

מיר אָנגעזאַמלט אויך זילבער און גאָלד, און שאַצן פֿון מלכים
mlochim fun shatsn un gold un zilber oich ongezamlt mir
kings of treasures and gold and silver also accumulated for me

, זינגערינס און זינגערס אײַנגעשאַפֿט מיר האָב איך . מדינות און
zingerins un zingers aingeshaft mir hob ich medines un
female singers and singers acquired for me have I provinces and

. ווײַבער ווײַבער , מענטשנקינדער פֿון תּענוגים און
vaiber oif vaiber mentshnkinder fun tenugim un
women upon women children of men of pleasures and

ט און איך בין געווען גרעסער און האָב פֿאַרמאָגט מער פֿון אַלע
ale fun mer farmogt hob un greser geven bin ich un
all than more owned have and greater become am I and

; אויך איז מײַן חכמה ירושָלַיִם אין מיר פֿאַר האָט זײַנען געווען וואָס
chochme main iz oich Yerushalayim in mir far geven zainen vos
wisdom my is also Yerushalayim in me before were are that

י . און וואָס נאָר מײַנע אויגן האָבן פֿאַרלאַנגט, האָב מיר בײַגעשטאַנען
hob farlangt hobn oign maine nor vos un baigeshtanen mir
have desired have eyes my only what and remained for me

איך פֿון זיי נישט געמינערט; איך האָב נישט פֿאַרמיטן מײַן האַרץ
harts main farmitn nisht hob ich geminert nisht zei fun ich
heart my withheld not have I withheld not them from I

פֿון קיין פֿרייד, נײַערט מײַן האַרץ האָט זיך ווויל געטאָן מיט מײַן
main mit geton voil zich hot harts main naiert freid kein fun
my with did enjoyed self has heart my instead joy any from

גאַנצער מי , וואָרעם דאָס איז געווען מײַן חלק פֿון מײַן גאַנצער
gantser main fun chelek main geven iz dos vorem mi gantser
entire my of portion my was is this because toil entire

מי . יא אָבער איך האָב זיך אומגעקוקט אויף אַלע מײַנע אויפֿטון וואָס
vos oiftuen maine ale oif umgekukt zich hob ich ober mi
which deeds my all on looked back self have I but toil

מײַנע הענט האָבן אויפֿגעטאָן , און אויף דער מי וואָס איך האָב
hob ich vos mi der oif un oifgeton hobn hent maine
have I which toil the on and accomplished have hands my

מיך גענומיט כּדי דאָס אויפֿצוטאָן , ערשט אַלץ נישטיקייט
nishtikeit alts ersht oiftsuton dos kedei gemit mich
worthlessness all behold to accomplish this so that labored myself

און ווינטיאָגעניש , און גאָרנישט קומט אַרויס אונטער דער זון .
zun der unter arois kumt gornisht un vintyogenish un
sun the under out comes nothing and chasing after wind and

יב און איך האָב מיך געקערט צו באַקוקן חכמה און משוגעת
meshugas un chochme bakukn tsu gekert mich hob ich un
madness and wisdom examine to turned myself have I and

און נאָרישקייט; וואָרעם וואָס קען אויפֿטאָן דער מענטש וואָס קומט
kumt vos mentsh der oifton ken vos vorem narishkeit un
comes that man the accomplish can what because folly and

נאָכן מלך ? בלויז דאָס וואָס מע האָט שוין פֿריִער געטאָן. יג און
un geton frier shoin hot me vos dos bloiz melech nochn
and done prior already has one which that only king after the

איך האָב אײַנגעזען אַז די מעלה פֿון חכמה איבער נאָרישקייט איז
iz narishkeit iber chochme fun maile di az aingezen hob ich
is folly over wisdom of advantage the that seen have I

אַזוי ווי די מעלה פֿון ליכטיקייט איבער פֿינצטערניש. יד דער חכם
chochem der fintsternish iber lichtikeit fun maile di vi azoi
wise man the darkness over light of advantage the as like

hath eyes in his rosh; but the kesil *(fool)* walketh in choshech; but I myself perceived also that the same mikreh *(fortune)* happeneth to them all. 15 Then said I in my lev, As the mikreh befalls the kesil, so also will the same mikreh befall me; and wherein have I then been of more chochmah? Then I said in my lev, This also is hevel. 16 For no zichron *(remembrance)* of the chacham — no less the kesil — remains l'olam; seeing that in hayamim haba'im *(the days to come)* all shall be forgotten. How can the chacham die just like the kesil? 17 Therefore I hated HaChayyim *(Life)*; because the ma'aseh that is wrought under the shemesh is grievous unto me; for all is hevel and chasing after ruach.

18 Yea, I hated all my amal *(labor)* for which I had toiled under the shemesh; because I must leave it unto the adam that shall occupy my place after me. 19 And who hath da'as whether he shall be a chacham or a kesil? Nevertheless shall he have shlitah *(control, authority)* over all my amal for which I have toiled, and have poured out my chochmah under the shemesh. This also is hevel. 20 Therefore I turned aside to give

הָאָ֣ט זײַנע֮ אויגן אין קאָפֿ, און דער נאַר גייט אין דער פֿינצטער. אָבער איך
ich ober fintster der in geit nor der un kop in oign zaine hot
I but dark the in goes fool the and head in eyes his has

הָאָ֣ב אויך געמערקט אַז איין טראַף טרעפֿט זיי אַלעמען. ט֒ און איך הָאָ֣ב
hob ich un alemen zei treft traf ein az gemerkt oich hob
have I and all them befalls fate one that learned also have

געזאָגט בײַ מיר אין האַרצן: אַזוי ווי עס טרעפֿט דעם נאַרן אַזוי וועט אויך
oich vet azoi narn dem treft es vi azoi hartsn in mir bai gezogt
also will so fools the befalls it as so heart in me by said

מיך טרעפֿן, הײַנט נאָך וואָס דען בין איך געווען קליגער? און איך הָאָ֣ב
hob ich un kliger geven ich bin den vos noch haint trefn mich
have I and wiser been I am then what yet now befall me

געטענהט בײַ מיר אין האַרצן, אַז דאָס אויך איז נישטיקייט .
getenht bai mir in hartsn az dos oich iz nishtikeit
thought to myself by me in heart this that also is worthlessness

ט֓ וואָרעם פֿון דעם חכם אַזוי ווי פֿון דעם נאַרן בלײַבט נישט קיין
kein nisht blaibt narn dem fun vi azoi chochem dem fun vorem
any not remains fools the of as so wise man the of because

זָכר אויף אייביק; ווײַל אין די קומעדיקע טעג וועט אַלץ זײַן
zain alts vet teg kumedike di in vail eibik oif zocher
be all will days coming the in because ever for remembrance

שוין פֿאַרגעסן; און ווי שטאַרבט דער חכם ? אַזוי ווי דער נאַר. י֓ און
shoin fargesen shtarbt vi un der chochem der vi azoi un
and fool the as so wise man the dies as and forgotten already

איך הָאָ֣ב פֿײַנט געקראָגן דאָס לעבן, וואָרעם מיר איז אויסגעקומען
oisgekumen iz mir vorem lebn dos gekrogn faint hob ich
turned out is for me because life this gotten hatred have I

שלעכט די געשעפֿט וואָס געשעט אונטער דער זון , ווײַל אַלץ איז
iz alts vail zun der unter geshet vos gesheung di shlecht
is all because sun the under happens which work the grievous

נישטיקייט און ווינטיאָגעניש .
vintyogenish un nishtikeit
chasing after wind and worthlessness

י״ח און איך הָאָ֣ב פֿײַנט געקראָגן מײַן גאַנצע מי וואָס איך מי
mi ich vos mi gantse main gekrogn faint hob ich un
toil I which labor whole my gotten hatred have I and

מיך דערויף אונטער דער זון , כדי אַז איך מוז עס איבערלאָזן
iberlozen es muz ich az kedei zun der unter deroif mich
leave behind it must I that so that sun the under thereon myself

צו אַ מענטשן וואָס וועט זײַן נאָך מיר. י״ט און ווער וויסט אויב ער
er oib veis ver un mir noch zain vet vos mentshn a tsu
he if knows who and me after be will which man a to

וועט זײַן אַ חכם אָדער אַ נאַר? פֿון דעסט וועגן וועט ער
er vet vegen dest fun nor a oder chochem a zain vet
he will account of this in the of fool a or wise man a be will

געווען אַ מענטש וואָס וועט נאָך מיר קומען אין מײַן אַלע מי וואָס איך הָאָ֣ב
un gemit mich hob ich vos mi gantser main iber geveltikn
and labored myself have I which labor entire my over rule

געקליגט דערויף אונטער דער זון . דאָס אויך איז נישטיקייט . כ֓ און
gekligt deroif unter der zun dos oich iz nishtikeit
thereon been wise under the sun this also is worthlessness

איך הָאָ֣ב מיך אומגעדרייט צו לאָזן מײַן האַרץ זיך מיאש צו
tsu meyaesh zich harts main lozn tsu umgedreit mich hob ich
to despair self heart my let to turned around myself have I

זײַן פֿון דער גאַנצער מי וואָס איך האָב מיך געמיט אונטער דער
der unter gemit mich hob ich vos mi gantser der fun zain
the under labored myself have I which labor entire the of be

זון . כא וואָרעם פֿאַראַן אַ מענטש וואָס זײַן מי איז מיט חכמה ,
chochme mit iz mi zain vos mentsh a faran vorem zun
wisdom with is labor his whose man a there is because sun

און מיט קענשאַפֿט , און מיט בריהשאַפֿט, און ער לאָזט עס איבער פֿאַר
far iber es lozt er un brihshaft mit un kenshaft mit un
for over it leaves he and skill with and knowledge with and

אַ חלק צו אַ מענטשן וואָס האָט זיך דערויף נישט געמיט. דאָס אויך
oich dos gemit nisht deroif zich hot vos mentshn a tsu chelek a
also this toiled not thereon self has who man a to portion a

איז נישטיקייט און אַ גרויס בייז . כב וואָרעם וואָס האָט דער מענטש
mentsh der hot vos vorem beiz grois a un nishtikeit iz
man the has what because evil great a and worthlessness is

פֿון זײַן גאַנצער מי , און פֿון דעם האַוון פֿון זײַן האַרצן, אַז
az hartsn zain fun havn dem fun un mi gantser zain fun
that heart his of striving the from and labor entire his from

ער זאָל זיך מיען אונטער דער זון ? כג וואָרעם אַלע זײַנע טעג זײַנען
zainen teg zaine ale vorem zun der unter mien zich zol er
are days his all because sun the under toil self shall he

ווייטאָגן, און זײַן עסק איז ערגערניש; אַפֿילו ביַי נאַכט ליגט נישט
nisht ligt nacht bai afile ergernish iz esk zain un veitogn
not lies night at even vexation is occupation his and pains

אַיַן זײַן האַרץ. דאָס אויך איז נישטיקייט .
nishtikeit iz oich dos harts zain ain
worthlessness is also this heart his in

כד נישטאָ בעסערס פֿאַרן מענטשן , ווי ער זאָל עסן
esen zol er vi mentshn faran besers nishto
eat shall he than man for the better there is not

און טרינקען, און זיך לאָזן ווויל גיין פֿאַר זײַן מי . דאָס אויך,
oich dos mi zain far gein voil lozn zich un trinken un
also this toil his for go well let self and drink and

האָב איך אַיַנגעזען, אַז דאָס איז פֿון ג-טס האַנט – כה וואָרעם :
vorem hant G-ts fun iz dos az aingezen ich hob
because hand G-d's from is this that seen I have

ווער זאָל עסן און ווער זאָל הנאה האָבן, אָן אים –
im on hobn hanoe zol ver un esen zol ver
him without have pleasure shall who and eat shall who

ה ? כו ווייַל דעם מענטשן וואָס איז ווויל־געפֿעלן פֿאַר
far voilgefeln iz vos mentshn dem vail Hashem
for pleasing is that man to the because Hashem

אים, גיט ער חכמה , און קענשאַפֿט , און פֿרייד; און דעם
dem un freid un kenshaft un chochme er git im
the and joy and knowledge and wisdom he gives him

זינדיקן גיט ער אַן עסק צו קלײַבן און צו זאַמלען, כּדי
kedei zamlen tsu un klaibn tsu esk an er git zindikn
so that collect to and gather to task a he gives sinner

איבערצולאָזן צו דעם וואָס איז ווויל־געפֿעלן פֿאַר אלקים .
Elokim far voilgefeln iz vos dem tsu ibertsulozn
G-d before pleasing is who the one to to leave over

דאָס אויך איז נישטיקייט און ווינטיאָגעניש .
vintyogenish un nishtikeit iz oich dos
chasing after wind and worthlessness is also this

up my lev to despair over all the wearisome amal with which I toiled under the shemesh. [21] For there is an adam whose amal is with chochmah, and da'as, and kishron *(skill)*; yet to an adam that hath not worked for it he must leave it for his chelek. This also is hevel and a ra'ah rabbah. [22] For what hath adam for all his amal, and for all the striving of his lev, wherein he hath labored under the shemesh? [23] For all his yamim are machovim *(sorrows)*, and his travail ka'as *(grief, vexation)*; yea, his lev taketh not rest balailah. This also is hevel.

[24] There is nothing better for adam, than that he should eat and drink, and that he should make his nefesh find satisfaction in his amal. Also this I saw; even this was from the Yad HaElohim. [25] For who can eat, or who can find enjoyment without Hashem? [26] For to the adam that is pleasing in His sight, Hashem gives chochmah, and da'as, and simchah; but to the choteh *(sinner)* Hashem giveth travail; Hashem giveth the work of gathering and storing up, that Hashem may give to him that pleases HaElohim. This also is hevel and chasing after ruach.

3 To every thing there is a zeman *(time)*, and an et *(season)* for every matter under Shomayim:

ג אויף אַלץ איז דאָ אַ שעה, און אַ צייַט פֿאַר איטלעכער
oif alts iz do a sheh a un tsait far itlecher
upon all is there a hour a and appointed time for every

זאַך אונטערן הימל:
zach untern himel
thing under heaven

[2] An et *(season)* to be born,

ב אַ צייַט גענבאָרן צו ווערן,
a tsait geborn tsu vern
a time born to become

and an et *(season)* to die;

און אַ צייַט צו שטאַרבן;
un a tsait tsu shtarbn
and a time to die

an et *(season)* to plant,

אַ צייַט צו פֿלאַנצן,
a tsait tsu flantsn
a time to plant

and an et *(season)* to uproot that which is planted;

און אַ צייַט אויסצוראַיסן דאָס געפֿלאַנצטע.
un a tsait oistsuraisn dos geflantste
and a time to uproot the planted

[3] An et *(season)* to kill,

ג אַ צייַט צו הרגענען,
a tsait tsu hargen
a time to kill

and an et *(season)* to heal;

און אַ צייַט צו היילן;
un a tsait tsu heiln
and a time to heal

an et *(season)* to tear down,

אַ צייַט צו ברעכן,
a tsait tsu brechn
a time to break

and an et *(season)* to build up;

און אַ צייַט צו בויען.
un a tsait tsu boien
and a time to build

[4] An et *(season)* to weep,

ד אַ צייַט צו ווייַנען,
a tsait tsu veinen
a time to weep

and an et *(season)* to laugh;

און אַ צייַט צו לאַכן;
un a tsait tsu lachn
and a time to laugh

an et *(season)* to mourn,

אַ צייַט צו קלאָגן,
a tsait tsu klogn
a time to bewail

and an et *(season)* to dance;

און אַ צייַט צו טאַנצן.
un a tsait tsu tantsn
and a time to dance

[5] An et *(season)* to throw stones away,

ה אַ צייַט אַוועקצוווארפֿן שטיינער,
a tsait avektsuvarfn shteiner
a time to cast away stones

and an et *(season)* to gather stones together;

און אַ צייַט אויפֿצוקלייַבן שטיינער;
un a tsait oiftsuklaibn shteiner
and a time to gather stones

an et *(season)* to embrace,

אַ צייַט צו האַלדזן,
a tsait tsu haldzn
a time to embrace

and an et *(season)* to refrain from embracing;

און אַ צייַט זיך צו דערווייַטערן פֿון האַלדזן.
un a tsait zich tsu dervaitern fun haldzn
and a time oneself to distance from embracing

[6] An et *(season)* to look for,

ו אַ צײַט צו זוכן ,
zuchn tsu tsait a
seek to time a

and an et *(season)* to lose;

און אַ צײַט אָנצוווערן ;
ontsuvern tsait a un
to lose time a and

an et *(season)* to keep,

אַ צײַט צו היטן,
hitn tsu tsait a
keep to time a

and an et *(season)* to throw away;

און אַ צײַט אַוועקצוווארפֿן.
avektsuvarfn tsait a un
to cast away time a and

[7] An et *(season)* to tear,

ז אַ צײַט צו רײַסן ,
raisn tsu tsait a
pull out to time a

and an et *(season)* to mend;

און אַ צײַט צו נייַען ;
neyen tsu tsait a un
sew to time a and

an et *(season)* to keep silent,

אַ צײַט צו שווײַגן ,
shvaign tsu tsait a
keep silent to time a

and an et *(season)* to speak;

און אַ צײַט צו רעדן .
redn tsu tsait a un
speak to time a and

[8] An et *(season)* to love,

ח אַ צײַט ליב צו האָבן,
hobn tsu lib tsait a
have to love time a

and an et *(season)* to hate;

און צײַט פֿײַנט צו האָבן;
hobn tsu faint tsait un
have to hatred time and

an et *(season)* of milchamah,

אַ צײַט פֿאַר מלחמה ,
milchome far tsait a
war for time a

and an et *(season)* of shalom.

און אַ צײַט פֿאַר שלום .
sholem far tsait a un
peace for time a and

[9] What profit hath the worker from his amal *(labor)*? [10] I have seen the occupation, which Elohim hath given to the bnei HaAdam to keep them occupied. [11] Hashem hath made every thing yafeh in its et *(season)*; also He hath set HaOlam *(Eternity)* in their lev, yet so that no adam can find out the ma'aseh that HaElohim hath done from the beginning to the end. [12] I have da'as

ט וואָס פֿאַר אַ נוצן האָט דער טוער פֿון דער אַרבעט אין דעם וואָס ער
er vos dem in arbet der fun tuer der hot nutsn a far vos
he which that in work the of doer the has profit a for what

באַמיט זיך ? י איך האָב געזען דעם עסק וואָס אלקים האָט געגעבן
gegebn hot Elokim vos esk dem gezen hob ich zich bamit
given has G-d which business the seen have I self troubles

די מענטשנקינדער זיך צו עסקן דערמיט . יא אַלצדינג האָט ער
er hot altsding dermit eskn tsu zich mentshnkinder di
he has everything therewith occupy to selves children of men the

געמאַבט שיין אין זײַן צײַט, ער האָט אַפֿילו די עולם געגעבן
gegebn oilem di afile hot er tsait zain in shein gemacht
given eternity the even has he time its in beautiful made

אין זייער האַרץ די כוונה אַז דער מענטש זאָל נישט קענען
kenen nisht zol mentsh der az kavone di harts zeyer in
be able to not shall man the that intention the heart their in

אויסגעפֿינען די מעשׂים וואָס ג-ט האָט געטאָן פֿון אָנהייב ביז
biz onheib fun geton hot G-t vos meisim di oisgefinen
until beginning from done has G-d which works the figure out

that there is nothing better for adam, than that they have simchah and do tov while they live. 13 And also that kol haAdam should eat and drink, and enjoy the good of all his amal. This is a gift of Elohim.

14 I have da'as that, all that HaElohim doeth will endure l'olam; nothing can be added to it, nor any thing taken from it; HaElohim doeth it, that men should fear before Him. 15 That which is hath been already; and that which is to be hath already been; and HaElohim will call that which is past to account.

16 And moreover I saw under the shemesh that in the Mekom Mishpat *(place of judgment)* resha *(wickedness)* was there; and in the Mekom Tzedek, resha *(wickedness)* was there. 17 I said in mine lev, HaElohim shall judge the tzaddik and the resha *(wicked)*; for an et *(season)* for every matter and for every ma'aseh is there. 18 I said in mine lev, As for bnei haAdam, HaElohim tests them, that they might see that they themselves are like beheimah. 19 For bnei haAdam and beheimah

צום סוף. יבאיך ווייס אַז נישטאָ בעסערס פֿאַר זיי , ווי נאָר
nor vi zei far besers nishto az veis ich sof tsum
only than them for better there is not that know I end to the

זיך צו פֿרייען, און זיך ווויל צו טאָן, אין זייער לעבן. אָבער אויך אַז
az oich ober lebn zeyer in ton tsu voil zich un freyen tsu zich
that also but life their in do to well selves and rejoice to selves

עמעצער אַ מענטש עסט און טרינקט, און האָט ווויל־טאָג פֿאַר אַל זײַן
zain al far voiltog hot un trinkt un est mentsh a emetser
his all for enjoyment has and drink and eats man a someone

מי , יגאיז דאָס אַ מתּנה פֿון אלקים .
Elokim fun matone a dos iz mi
G-d of gift a this is toil

יד איך ווייס אַז אַלץ וואָס אלקים מאַכט, דאָס וועט זײַן
zain vet dos macht Elokim vos alts az veis ich
be will this makes G-d which everything that know I

אייביק; דערצו איז נישט צוצולייגן , און דערפֿון איז נישט צו
tsu nisht iz derfun un tsutsuleigen nisht iz dertsu eibik
to not is therefrom and to add not is thereto eternal

מינערן ; און אלקים האָט געמאַכט אַז מע זאָל מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire zol me az gemacht hot Elokim un minern
before have fear shall one that made has G-d and diminish

אים. טו דאָס וואָס איז שוין געווען איז איצט; און דאָס וואָס וועט
vet vos dos un itst iz geven shoin iz vos dos im
will which that and now is been already is which that him

נאָך זײַן איז אויך שוין געווען, און אלקים וועט רופֿן דאָס וואָס איז
iz vos dos rufn vet Elokim un geven shoin oich iz zain noch
is which that call will G-d and been already also is be after

פֿאַרגאַנגען צו רעכענשאַפֿט.
rechenshaft tsu fargangen
reckoning to passed away

טז און נאָך האָב איך געזען אונטער דער זון : אין דעם אָרט פֿון
fun ort dem in zun der unter gezen ich hob noch un
of place the in sun the under seen I have yet and

גערעכטיקייט, דאָרטן איז אומרעכט, און אין דעם אָרט פֿון רעכטפֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit fun ort dem in un umrecht iz dortn gerechtikeit
uprightness of place the in and injustice is there justice

דאָרטן איז אומרעכט. יזהאָב איך געזאָגט בײַ זיך אין האַרצן: אי דעם
dem i hartsn in zich bai gezogt ich hob umrecht iz dortn
the both heart in self by said I have injustice is there

צדיק אי דעם רשע וועט אלקים משפטן , ווארעם אַ צײַט פֿאַר
far tsait a vorem mishpetn Elokim vet roshe dem i tsadik
for time a because judge G-d will wicked the and righteous one

איטלעכער זאַך און פֿאַר איטלעכער טוונג איז דאָרטן דאָ . יחאיך האָב
hob ich do dortn iz tuung itlecher far un zach itlecher
have I here there is work every for and thing every

געזאָגט בײַ זיך אין האַרצן: דאָס איז פֿון וועגן די מענטשנקינדער ;
mentshnkinder di vegen fun iz dos hartsn in zich bai gezogt
children of men the account of on is this heart in self by said

כדי אלקים זאָל זיי לייטערן, און כדי זיי זאָלן אַליין
alein zei kedei un laitern zei zol Elokim kedei
themselves they in order that and refine them shall G-d in order that

זאָלן זען אַז זיי זײַנען ווי אַ בהמה . יטוואָרעם דער טראַף פֿון די
di fun traf der vorem beheime a vi zainen zei az zen zoln
the of fate the because livestock a like are they that see shall

share one and same mikreh *(fortune)*; as the one dieth, so dieth the other; yea, they have all one breath; so that the adam hath no advantage above the beheimah; for all is hevel. [20] All go unto mekom echad; all are of the afahr *(dust)*, and all return to the afahr again. [21] Who hath da'as of the ruach bnei haAdam that goeth upward, and the ruach habeheimah that goeth downward to ha'aretz? [22] Wherefore, for this reason, I perceive that there is nothing better than that the adam find simchah in his ma'asim; for that is his chelek; for who shall bring him to see what shall be after him?

4 So I returned, and considered all the oppressions that are done under the shemesh, and, hinei, the tears of such as were oppressed, and they had no menachem *(comforter)*; and on the side of their oppressors there was ko'ach *(power)*; but they had no menachem *(comforter)*. [2] Wherefore I praised the mesim which are already dead more than the living ones which are yet alive. [3] Yea, better is he than both they, which hath not yet been, who hath not seen the ma'aseh harah that is done under the shemesh.

מענטשנקינדער איז דער טראַף פֿון דער בהמה ; איין טראַף ביַי זיי . ווי
vi zei bai traf ein beheime der fun traf der iz mentshnkinder
as they for fate one livestock the of fate the is children of men

דער שטאַרבט, אַזוי שטאַרבט דער , און איין אָטעם ביַי ביידן , און
un beidn bai otem ein un der shtarbt azoi shtarbt der
and both for breath one and that one dies so dies this one

קיין מעלה פֿון מענטשן איבער דער בהמה איז נישטאָ , ווָאָרעם
vorem nishto iz beheime der iber mentshn fun maile kein
because not there is livestock the over men of advantage any

אַלץ איז נישטיקייט . כ ביידע קומען אַהין אין אָרט , ביידע
beide ort ein in ahin kumen beide nishtikeit iz alts
both place one to there come both worthlessness is everything

זיַינען פֿון שטויב, און ביידע קערן זיך אום צו שטויב. כא ווער ווייס
veis ver shtoib tsu um zich kern beide un shtoib fun zainen
knows who dust to back selves turn both and dust from are

דעם גייַסט פֿון די מענטשנקינדער , אויב ער גייט אַרויף אין דער הייך , און
un heich der in aroif geit er oib mentshnkinder di fun gaist dem
and height the in up goes it if children of men the of spirit the

דעם גייַסט פֿון דער בהמה , אויב ער נידערט אונטן צו דער ערד ?
erd der tsu unten nidert er oib beheime der fun gaist dem
earth the to downward descend it if livestock the of spirit the

כב און איך האָב איַינגעזען אַז נישטאָ בעסערס, ווי דער מענטש זאָל
zol mentsh der vi besers nishto az aingezen hob ich un
shall man the than better there is not that perceived have I and

הנאה האָבן פֿון זיַינע אויפֿטוען, ווָאָרעם דאָס איז זיַין חלק ; ווייַל
vail chelek zain iz dos vorem oiftuen zaine fun hobn hanoe
because portion his is this because deeds his from have pleasure

ווער וועט אים ברענגען אָנצוקוקן וואָס וועט זיַין נאָך אים?
im noch zain vet vos ontsukukn brengen im vet ver
him after be will what to look at bring him will who

ד און איך האָב וויידער געזען אַלע רויבעריַען וואָס ווערן אָפּגעטאָן
opgeton vern vos roiberaien ale gezen vider hob ich un
done become that oppressions all seen again have I and

אונטער דער זון . און אָט זיַינען די טערערן פֿון די געדריקטע,
gedrikte di fun trern di zainen ot un zun der unter
oppressed the of tears the are behold and sun the under

און נישטאָ ווער זאָל זיי טרייסטן; און אויף דער זיַט פֿון זייערע
zeyere fun zait der oif un treistn zei zol ver nishto un
their of side the on and comfort them shall who there is none and

דריקער איז מאַכט, און נישטאָ ווער זאָל זיי טרייסטן.
treistn zei zol ver nishto un macht di iz driker
comfort them shall who there is none and power the is oppressors

ב דערום האַלט איך די טויטע וואָס זיַינען שוין געשטאָרבן פֿאַר
far geshtorbn shoin zainen vos toite di ich halt derum
for died already are who dead the I hold therefore

גליקלעכער פֿון די לעבעדיקע וואָס לעבן נאָך . ג און בעסער פֿון זיי
zei fun beser un noch lebn vos lebedike di fun gliklecher
them than better and still live who living the than happier

ביידן איז דעם וואָס איז נאָך נישט געווען, וואָס האָט נישט געזען
di gezen nisht hot vos geven nisht noch iz vos dem iz beidn
the seen not has who been not yet is who the one is both

שלעכטע מעשׂים וואָס ווערן אָפּגעטאָן אונטער דער זון .
zun der unter opgeton vern vos meisim shlechte
sun the under done are that deeds evil

ד און איך האָב געזען יעטוועדער יעטוועדער מי , און יעטוועדער ברייהשאַפט
brihshaft yetveder un mi yetveder gezen hob ich un
skill all manner of and toil all manner of seen have I and

אין אַרבעט, אַז דאָס איז אויס קנאה פֿון איינעם צום אַנדערן .
andern tsum einem fun kine ois iz dos az arbet in
another to one of envy stemming from is this that work in

דאָס אויך איז נישטיקייט און ווינטיאָגעניש .
vintyogenish un nishtikeit iz oich dos
chasing after wind and worthlessness is also this

ה דער נאַר פֿאַרלייגט זיַנע הענט , און עסט זיַן אייגן פֿלייש.
fleish eigen zain est un hent zaine farleigt nor der
flesh own his eats and hands his folds fool the

ו בעסער אַ האַנטפֿול מנוחה , איידער פֿולע הויפֿנס מי
mi hoifns fule eider menuche hantful a beser
toil heaps full than resting place handful of a better

און ווינטיאָגעניש .
vintyogenish un
chasing after wind and

ז און איך האָב ווידער געזען נישטיקייט אונטער דער
der unter nishtikeit gezen vider hob ich un
the under worthlessness seen again have I and

זון . ח פֿאַראַן איינער, אָן אַ צווייטן צו זיך ; צו
tsu zich tsu tsveitn a on einer faran zun
to self to second a without one there is sun

מאָל אַ זון אָדער אַ ברודער האָט ער נישט, פֿון דעסט
dest fun nisht er hot bruder a oder zun a mol
this from not he has brother a or son a times

וועגן איז נישטאָ קיין ענד צו זיַן מיִענגיש , און
un mienish zain tsu end kein nishto iz vegen
and toil his to end any there is not is because of

זיַן אויג קען זיך נישט אָנזעטן מיט עשירות, און פֿאַר
far un eshires mit onzetn nisht zich ken oig zain
for and riches with be satisfied not self can eye his

וועמען מי איך מיך , און מינער זיך פֿון גוטס? דאָס
dos guts fun zich miner un mich ich mi vemen
this good of self deprive and myself I toil whom

אויך איז נישטיקייט , און עס איז אַ שלעכטער ענין .
inyen shlechter a iz es un nishtikeit iz oich
matter grievous an is it and worthlessness is also

ט בעסער צוויי איידער איינער, וואָרעם זיי האָבן אַ גוטן
gutn a hobn zei vorem einer eider tsvei beser
good a have they because one than two better

לוין פֿאַר זייער מי . י וואָרעם אַז זיי פֿאַלן, הייבט איינער
einer heibt faln zei az vorem mi zeyer far loin
one raises fall they if because toil their for wage

אויף דעם אַנדערן, אָבער ווייַ צו דעם איינצלנעם וואָס פֿאַלט,
falt vos eintslnem dem tsu vei ober andern dem oif
falls who solitary the to woe but other the up

און נישטאָ אַ צווייטער אים אויפֿצוהייבן. יא דאָס
dos oiftsuheibn im tsveiter a nishto un
likewise to lift up him second a there is not and

גלייַכן אַז צוויי ליגן ביַינאַנד , איז זיי וואַרעם, אָבער
ober varem zei iz bainand lign tsvei az glaichn
but warm they are together lie two that similarly

4 Again, I considered all amal, and every kishron hama'aseh *(skillful achievement)*, that such is a simple derivative of kinat ish meirei'eihu *(the envy of man of his neighbor)*. This also is hevel, a chasing after ruach.
5 The kesil foldeth his hands together, and eateth his own basar.

6 Better is a handful with tranquility than both the hands full with amal and chasing after ruach.

7 Then I returned, and I saw under the shemesh this hevel:
8 There was a man all alone, and there was with him neither ben nor ach *(brother)*; yet there was no ketz *(end)* to all his amal; neither was his ayin satisfied with osher *(riches)*; neither saith he, For whom do I toil, and deprive my nefesh of tovah? This also is hevel, yea, it is an evil matter.

9 Two are better than one because they have a sachar tov for their amal. 10 For if they fall, the echad will lift up his partner, but woe to him that is alone when he falleth; for he hath not another to help him up. 11 Also, if two lie down, then they have chom

(heat), but how can one be warm alone? 12 Though echad may be overpowered, shnayim shall withstand him; and a khoot hameshulash (threefold cord) is not quickly broken.

איינעם ווי קען וואַרעם ווערן ? יב און אויב עמעצער קען
ken emetser oib un vern varem ken vi einem
can someone if and become warm can how one
איבערשטאַרקן דעם איינעם, וועלן אָבער צוויי זיך שטעלן
shteln zich tsvei ober veln einem dem ibershtarkn
stand selves two but will one the overpower
קענען אים. און אַ דריַפּאָלד פַּאָדעם וועט נישט אויף גיך
gich oif nisht vet fodem draifold a un im kegen
haste on not will cord threefold a and him against
צעריסן ווערן .
vern tserisn
become tore

13 Better is a poor and a wise yeled than an old and foolish melech, who will no more be admonished. 14 For out of the bais hasohar he cometh to reign, although he was born a poor man in his malchut (kingdom). 15 I considered all the living ones which walk under the shemesh in the throng of the yeled, that is, the second one that shall enter into the place of the former. 16 There is no ketz of kol haAm, all those at whose head he stands; and yet they who come after shall not rejoice in him. Surely this also is hevel and chasing after ruach (wind).

יג בעסער אַן אָרעם יינגל און אַ חכם , איידער אַן אַלטער מלך
melech alter an eider chochem a un yingel orim an beser
king old an than wise one a and youth poor a better
און אַ נאַר, וואָס ווייס נישט מער צו זיין אָפּגעהיט. יד ווָאָרעם
vorem opgehit zain tsu mer nisht veis vos nor a un
because warned be to anymore not knows who fool a and
פֿון גענפּענקענישׁ איז יענער אַרויסגעגאַנגען צו ווערן אַ מלך ,
melech a vern tsu aroisgegangen yener iz gefenkenish fun
king a become to having come out that one is prison from
הגם ער איז געבאָרן געוואָרן אָרעם, אונטער זיין מלוכה . טו איך האָב
hob ich meluche zain unter orim gevorn geborn iz er hagam
have I kingdom his under poor become born is he although
געזען אַלע לעבעדיקע וואָס גייען אונטער דער זון , האַלטן מיט דעם
dem mit haltn zun der unter geyen vos lebedike ale gezen
this with follow sun the under walk who living all seen
יינגל , דעם צווייטן וואָס שטייט אויף זיין אָרט; טז נישט געווען קיין ענד
end kein geven nisht ort zain oif shteit vos tsveitn dem yingel
end any been not place his up stands who second the youth
צו אַל דעם פֿאָלק , צו אַלע וואָס ער איז געווען זייער אָנפֿירער; פֿון
fun onfirer zeyer geven iz er vos ale tsu folk dem al tsu
from leader their was is he who all to people this all to
דעמסט וועגן וועלן די שפּעטערדיקע זיך נישט פֿרייען מיט אים. יאָ ,
yo im mit freyen nisht zich shpeterdike di veln vegen dest
yes him with rejoice not selves later the will fore there-
דאָס אויך איז נישטיקייט און ווינטיאָגענישׁ .
vintyogenish un nishtikeit iz oich dos
chasing after wind and worthlessness is also this

17 5:1 Keep thy footing when thou goest to the Bais HaElohim, and be more ready to listen than to give the zevach of kesilim, for they have no da'as that they do rah.

ה.א היט דיין פֿוס, אַז דו גייסט אין דעם הויז פֿון האלקים ,
HaElokim fun hoiz dem in geist du az fus dain hit
G-d of house the into go you when foot your watch over
וואָרעם געהאָרכן איז אָנגעלייגטער , ווי וואָס די נאַרן גיבן אַ
a gibn narn di vos vi ongeleigter iz gehorchn vorem
a give fools the what than more appropriate is obeying because
שלאַכטאָפּפֿער ; הגם זיי ווייסן נישט אַז זיי טוען שלעכט.
shlecht tuen zei az nisht veisn zei hagam shlachtopfer
evil do they that not know they although slaughter sacrifice

ה 5:2 Be not rash with thy mouth, and let not thine lev be hasty to utter any thing before HaElohim; for HaElohim

זאָלסט נישט זיין האַסטיק מיט דיין מויל , און דיַין האַרץ
harts dain un moil dain mit hastik zain nisht zolst
heart your and mouth your with hasty be not you(SG) shall
זאָל זיך נישט אייַלן אַרויסצולאָזן אַ וואָרט פֿאַר אלקים ,
Elokim far vort a aroistsulozn ailn nisht zich zol
G-d before word a to let out hasten not oneself shall

is in Shomayim, and thou upon ha'aretz; therefore let thy devarim be few.
2 5:3 As by a multitude of cares cometh a chalom, so by a multitude of devarim cometh the kol kesil *(the voice of the fool)*.
3 5:4 When thou vowest a neder *(vow)* unto Elohim, defer not to pay it; for Hashem hath no pleasure in kesilim; pay that which thou hast vowed. 4 5:5 Better it is that thou shouldest not make a neder *(vow)*, than that thou shouldest vow and not fulfill the neder *(vow)*. 5 5:6 Suffer not thy mouth to lead thy basar into chet *(sin)*; neither say thou before the Malach [of G-d], that it was a mistake. Wherefore should HaElohim be angry at thy voice, and destroy the work of thine hands? 6 5:7 For in the multitude of chalomot and many devarim there are also divers havalim; but fear thou HaElohim.

7 5:8 If thou seest the oppression of the poor, and violent perverting of mishpat and tzedek in a province, marvel not at the matter; for he that is higher watches over him that is high; and there be higher than they. 8 5:9 Moreover the profit of eretz is for all; Melech himself is served by the sadeh.

וואָרעם אלקים איז אין הימל און דו ביסט אויף דער ערד ; דערום
derum erd der oif bist du un himel in iz Elokim vorem
therefore earth the on are you and heaven in is G-d because

ה.ג זאָלן דײַנע ווערטער זײַן ווינציק. וואָרעם אַ חלום קומט מיט פֿיל
fil mit kumt cholem a vorem vintsik zain verter daine zoln
many with comes dream a because few be words your let

געשילדער, און דער קול פֿון אַ נאַרן מיט פֿיל ווערטער.
verter fil mit narn a fun kol der un geshilder
words many with fool a of voice the and cares

ה.ד אַז דו ביסט מנדר אַ נדר צו אלקים, זאָלסטו זיך נישט
nisht zich zolstu Elokim tsu neyder a mender bist du az
not self shall you G-d to vow a vow are you when

שפּעטיקן אים צו באַצאָלן, וואָרעם ער האָט נישט ליב נאַרן; וואָס דו
du vos narn lib nisht hot er vorem batsoln tsu im shpetikn
you what fools love not has he because pay to it delay

ביסט מנדר, באַצאָלן. ה.ה בעסער זאָלסט נישט מנדר זײַן, אײדער
eider zain mender nisht zolst beser batsol mender bist
than be vow not you(SG) shall better pay vowed have

זאָלסט מנדר זײַן און נישט באַצאָלן. ה.ו זאָלסט נישט
nisht zolst batsoln nisht un zain mender zolst
not you(SG) shall pay not and be vow you(SG) shall

דערלאָזן דײַן מויל צו פֿאַרזינדיקן דײַן לײַב, און זאָלסט נישט
nisht zolst un laib dain farzindiken tsu moil dain derlozn
not you(SG) shall and body your cause to sin to mouth your permit

זאָגן פֿאַר דעם שליח פֿון אלקים, אַז דאָס איז געווען אַ פֿאַרטץ.
farze a geven iz dos az Elokim fun sheliech dem far zogn
mistake a was is this that G-d of messenger the before say

נאָך וואָס זאָל אלקים צערענען אויף דײַן קול, און צעשטערן דאָס
dos tseshtern un kol dain oif tserenen Elokim zol vos noch
the destroy and voice your at be angry G-d shall what after

ה.ז ווערק פֿון דײַנע הענט? וואָרעם פֿון פֿיל חלומות און נאַרישקייטן
narishkeitn un chaloimes fil fun vorem hent daine fun verk
follies and dreams many of because hands your of work

קומען אַרויס פֿיל צוזאָגן, אָבער האָב מורא פֿאַר אלקים.
Elokim far moire hob ober tsuzogn fil arois kumen
G-d before fear have but utterances many forth come

ה.ח אַז דו זעסט די דריקונג פֿון דעם אָרעמאַן, און די
di un oreman dem fun drikung di zest du az
the and pauper the of oppression the see you if

באַרויבונג פֿון רעכט און גערעכטיקייט אין דער מדינה,
medine der in gerechtikeit un recht fun baroibung
province the in righteousness and legal right of stripping away

זאָלסטו זיך נישט וווּנדערן אויף דער זאַך, וואָרעם איבער דעם
dem iber vorem zach der oif vundern nisht zich zolstu
the above because matter the at marvel not self you shall

הויכן גיט אַכטונג אַ העכערער, און נאָך העכערע
hechere noch un hecherer a achtung git hoichn
even higher ones yet and higher one a watch gives high one

איבער זיי. ה.ט און אַ מעלה פֿון אַ לאַנד אין אַלעם, איז אַ מלך
melech a iz alem in land a fun maile a un zei iber
king a is all in land a from benefit a and them over

איבערגעגעבן צו פֿעלד.
feld tsu ibergegebn
field to given over

ה.י דער וואָס האָט ליב געלט קען זיך נישט אָנזעטן מיט
mit onzetn nisht zich ken gelt lib hot vos der
with be satisfied not self can money love has who the one

געלט , און נישט וועט עס האָט ליב ריַיכטום – מיטן אַינקום .
ainkum mitn raichtum lib hot es ver nisht un gelt
increase with riches love has it the one who not and money

דאָס אויך איז נישטיקייט . ה.יא אַז דאָס גוטס מערט זיך ,
zich mert guts dos az nishtikeit iz oich dos
self increase good things the when worthlessness is also this

מערן זיך זיַינע עסערס ; און וואָס קומט אַרויס דעם אייגנטימער,
eigentimer dem arois kumt vos un esers zaine zich mern
owner the forth comes what and consumers its selves increase

אַחוץ דאָס אָנקוקן מיט זיַינע אויגן? ה.יב זיס איז דער שלאָף פון
fun shlof der iz zis oign zaine mit onkukn dos achuts
of sleep the is sweet eyes his with viewing the aside from

דעם וואָס אַרבעט, סיַי ער עסט ווינציק, סיַי פֿיל , אָבער די
di ober fil sai vintsik est er sai arbet vos dem
the but much or little eats he whether works who the one

זעט פון דעם עושר לאָזט אים נישט שלאָפן.
shlofn nisht im lozt oysher dem fun zet
sleep not him lets rich man the of satiety

ה.יג פֿאַראַן אַ פֿאַרדראָסיקער ווייטאָג וואָס איך האָב געזען אונטער דער
der unter gezen hob ich vos veitog fardrosiker a faran
the under seen have I which pain grievous a there is

זון : אַן עשירות וואָס ווערט געהיט פון דעם אייגנטימער אים צום
tsum im eigentimer dem fun gehit vert vos eshires an zun
to the him owner the of guarded shall be which wealth a sun

בייזן . ה.יד און די עשירות ווערט פֿאַרלאָרן אין אַ שלעכטן עסק ;
esk shlechtn a in farlorn vert eshires di un beizn
transaction bad a in lost shall be wealth the and hurt

און אַז ער האָט אַ זון , בלייַבט גאָרנישט אין זיַין האַנט. ה.טו אַזוי ווי ער
er vi azoi hant zain in gornisht blaibt zun a hot er az un
he as so hand his in nothing is left son a has he when and

איז אַרויס פון זיַין מוטערלייַב , גייט ער נאַקעט צוריק, אַזוי ווי ער
er vi azoi tsurik naket er geit muterlaib zain fun arois iz
he as just back naked he goes mother's womb his from forth is

איז געקומען , און קיין זאַך נעמט ער נישט מיט פֿאַר זיַין מי ,
mi zain far mit nisht er nemt zach kein un gekumen iz
labor his for with not he takes thing any and having come is

כדי ער זאָל עס אַוועקטראָגן אין זיַין האַנט. ה.טז יאָ , דאָס אויך איז אַ
a iz oich dos yo hant zain in avektrogen es zol er kedei
a is also this yes hand his in carry away it shall he so that

פֿאַרדראָסיקער ווייטאָג, וואָס געוני ווי ער איז געקומען , אַזוי גייט ער
er geit azoi gekumen iz er vi genoi vos veitog fardrosiker
he goes so having come is he as exactly that pain grievous

אַוועק; און וואָס קומט אים אַרויס וואָס ער מיט זיך פֿאַרן ווינט?
vint faran zich mit er vos arois im kumt vos un avek
wind for the self with he which forth him comes what and away

ה.יז דערצו פֿאַרצערט ער אַלע זיַינע טעג אין פֿינצטערניש, און ערגערט
ergert un fintsternish in teg zaine ale er fartsert dertsu
vexed and darkness in days his all he consumes moreover

זיך אַ סך , און האָט ערגערניש און קרענקעניש און צאָרן .
tsorn un krenkenish un ergernish hot un sach a zich
wrath and affliction and grief has and much a self

9 5:10 He that loveth kesef shall never have enough kesef; nor shall he that loveth abundance have enough increase; this also is hevel. 10 5:11 When hatovah *(good things)* increase, they are increased that consume them; and what kishron *(useful result)* is there to the ba'al *(owner)* thereof, except as an onlooker? 11 5:12 The sleep of the oved *(working man)* is sweet, whether he eat little or much; but the abundance of the oisher *(rich man)* will not permit him to sleep.

12 5:13 There is a grievous ra'ah which I have seen under the shemesh; osher *(riches)* hoarded by the ba'al thereof to his hurt; 13 5:14 The same osher *(riches)* perish by an evil event and he begetteth a ben; thus this one hath nothing in his hand. 14 5:15 As he came forth of the womb of his Em *(mother)*, arom *(naked)* shall he return to go as he came, and shall take nothing of his amal *(labor)*, which he may carry away in his hand. 15 5:16 And this also is a grievous evil, that in every respect as he came, just so shall he go; and what profit hath he that hath toiled for the ruach *(wind)*? 16 5:17 All his yamim also he eateth in choshech, and he hath much ka'as *(grief, vexation)* and sickness and anger.

17 5:18 Hinei I have seen it is tov and yafeh for one to eat and to drink, and to find tovah in all his amal *(labor)* that he toils under the shemesh all the few days of his life, which HaElohim giveth him; for it is his chelek *(allotted portion)*. 18 5:19 Also kol ha'adam to whom HaElohim hath given osher and possessions, and hath given him power to eat thereof, and to take his chelek, and to rejoice in his amal; this is the gift of Elohim. 19 5:20 For he shall not much remember the days of his life; because HaElohim keeps him occupied with simchat libbo *(gladness of his heart)*.

6 There is a ra'ah which I have seen under the shemesh, and it is a great weight upon the adam; 2 An ish to whom HaElohim hath given osher *(riches)*, nekhasim *(possessions)*, and kavod *(honor)*, so that he wanteth nothing for his nefesh of all that he desireth, yet HaElohim giveth him not shlitah *(empowerment)* to have enjoyment thereof, but an ish nochri *(strander)* hath the enjoyment thereof; this is hevel, and it is a grievous ill. 3 If an ish beget a hundredfold, and live shanim rabbot, so that rav be the yamim of his shanim, and his nefesh be not filled with hatovah, and also that he have no kevurah *(grave)*; I say, that a nefel *(stillborn)*

ה.יח אָט וואָס איך האָב איינגעזען: בעסער און שענער וואָלט
ot vos ich hob aingezen: beser un shener volt
behold what I have seen: better and more beautiful would

געווען צו עסן און טרינקען, און האָבן וווילטאָג פֿאַר זײַן גאַנצער מי
geven tsu esen un trinken, un hobn voiltog far zain gantser mi
been to eat and drink, and have enjoyment for his all the toil

וואָס ער מיט זיך אונטער דער זון אין די געצײלטע טעג פֿון זײַן לעבן
vos er mit zich unter der zun in di getseilte teg fun zain lebn
which he with self under the sun in the numbered days of his life

. חלק וואָס אלקים האָט אים געשאָנקען; וואָרעם דאָס איז זײַן
chelek vos Elokim hot im geshonken; vorem dos iz zain
allotted portion which G-d has him donated because this is his

ה.יט און איטלעכער מענטש וואָס אלקים שענקט אים עשירות און גיטער,
un itlecher mentsh vos Elokim shenkt im eshires un giter,
and each man that G-d gives him wealth and goods,

, חלק און גיט אים שליטה צו עסן דערפֿון, און צו נעמען זײַן
chelek un git im shlite tsu esen derfun, un tsu nemen zain
portion and gives him power to eat thereof, and to take his

. און זיך ווויל צו טאָן פֿאַר זײַן מי , איז דאָס אַ מתנה פֿון אלקים
un zich voil tsu ton far zain mi, iz dos a matone fun Elokim.
and self to do for his labor is this a gift of G-d.

ה.כ יאָ, ער דאַרף געדענקען אַז די טעג פֿון זײַן לעבן זײַנען נישט
yo, er darf gedenken az di teg fun zain lebn zainen nisht
yes he should remember that the days of his life are not

פֿיל – וועט אלקים באַווערט אים נאָך די פֿרייד פֿון זײַן האַרצן.
fil – vet Elokim bavert im noch di freid fun zain hartsn.
many – when G-d keeps busy him after the joy of his heart.

ו פֿאַראַן אַן אומגליק וואָס איך האָב געזען אונטער דער זון , און עס איז
faran an umglik vos ich hob gezen unter der zun, un es iz
there is a calamity that I have seen under the son, and it is

זייער אָפֿט ביים מענטש: ב אַ מענטש וואָס אלקים שענקט אים
zeyer oft baim mentshn: a mentsh vos Elokim shenkt im
very often with the man a man whom G-d gives him

עשירות און גיטער און כּבֿוד , און אים גייט נישט אָפּ פֿאַר זיך קיין זאַך
eshires un giter un koved, un im geit nisht op far zich kein zach
wealth and goods and honor, and him goes not off for self any thing

פֿון אַלץ וואָס ער געלוסט, אָבער אלקים האָט אים נישט געגעבן
fun alts vos er gelust, ober Elokim hot im nisht gegebn
from everything that he desires, but G-d has not him given

קיין שליטה צו עסן דערפֿון, נאָר אַ פֿרעמדער מענטש עסט עס. דאָס איז
kein shlite tsu esen derfun, nor a fremder mentsh est es. dos iz
any power to eat thereof, but a stranger man eats it. this is

נישטיקייט , און אַ פֿאַרדראָסיקער וויטאָג. ג אַז אַ מענטש זאָל האָבן
nishtikeit, un a fardrosiker veitog. az a mentsh zol hobn
worthlessness and a grievous pain. if a man should have

הונדערט קינדער , און לעבן אַ סך יאָרן , איז, וויפֿל די טעג
hundert kinder un lebn a sach yorn, iz, vifel di teg
a hundred children and live a lot of years, however many the days

פֿון זײַנע יאָרן זאָלן זײַן , אויב זײַן זעל זעטיקט זיך נישט פֿון דעם
fun zaine yorn zoln zain, oib zain zel zetikt zich nisht fun dem
of his years should be, if his soul satisfies self not from the

גוטס, און צו מאָל קיין קבֿורה האָט ער נישט, זאָג איך: בעסער פֿון אים
guts, un tsu mol kein kvure hot er nisht, zog ich: beser fun im
good, and at times no burial has he not, say I: better than him

is better than he. [4] For he cometh in with hevel, and departeth in choshech, and shmo shall be shrouded with choshech. [5] Moreover though he hath not seen the shemesh, nor known any thing, this hath more nakhat *(rest, quietness)* than the other. [6] Yea, though he live an elef shanim twice over, yet hath he seen no tovah. Do not all go to mekom echad?

[7] All the amal *(labor)* of haAdam is for his mouth, and yet the nefesh is not satisfied. [8] For what hath the chacham more than the kesil? What hath the poor man, who has da'as of how to conduct himself before the living? [9] Better what the eynayim see than the roving of the nefesh; this also is hevel and chasing after ruach.

[10] That which is, its shem hath already been named, and it is known what adam shall be; neither may he contend with what is stronger than he. [11] Seeing there be many things that increase hevel, what profit is there for adam? [12] For who has da'as what is tov for adam in this life, all the few days of his chayyei hevel which he spendeth as a shadow?

איז דעם מפיל-קינד . ד וואָרעם אין נישטיקייט קומט עס, און אין
in un es kumt nishtikeit in vorem mapl-kind dem iz
in and it comes worthlessness in for stillborn child the is

פֿינצטערניש פֿאַרגייט עס, און אין פֿינצטערניש ווערט צוגעדעקט זיין
zain tsugedekt vert fintsternish in un es fargeit fintsternish
its covered is darkness in and it passes away darkness

נאָמען . ה עס האָט צו מאָל די זון נישט געזען און נישט געקענט; עס
es gekent nisht un gezen nisht zun di mol tsu hot es nomen
it known not and seen not sun the times at has it name

האָט מער נַחַת ווי יענער . ו און ווען ער זאָל לעבן צוויי מאָל
mol tsvei lebn zol er ven un yener vi Nachat mer hot
times two live should he if and that one than pleasure more has

טויזנט יאָר , און נישט אָנזען קיין גוטס, גייען דען נישט אַלע אין
in ale nisht den geyen guts kein onzen nisht un yor toiznt
to all not then go good any see not and years a thousand

איין אָרט ?
ort ein
place one

ז די גאַנצע מי פֿון מענטשן איז פֿאַר זיין מויל , און פֿון
fun un moil zain far iz mentshn fun mi gantse di
from and mouth his for is man of toil whole the

דעסט ווענן ווערט די זעל נישט אָנגעפֿילט. ח וואָרעם וואָס איז
iz vos vorem ongefilt nisht zel di vert vegen dest
is what for filled not soul the becomes way that

די מעלה פֿון דעם חכם איבער דעם נאַרן? וואָס, פֿון דעם
dem fun vos narn dem iber chochem dem fun maile di
the of what fool the over wise man the of advantage the

אָרעמאַן וואָס פֿאַרשטייט ? – ווי אומצוגיין מיטן לעבן. ט בעסער
beser lebn mitn umtsugein vi farshteit vos oreman
better life with the to go about how understands who pauper

זעונג פֿון די אויגן, איידער וואַנדערנish פֿון דער זעל . דאָס אויך איז
iz oich dos zel der fun vandernish eider oign di fun zeung
is also this soul the of wandering than eyes the of sight

נישטיקייט און ווינטיאָגענish .
vintyogenish un nishtikeit
chasing after wind and worthlessness

י וואָס געשעט איז לאַנג צוריק אָנגערופֿן געוואָרן מיטן נאָמען ,
nomen mitn gevorn ongerufn tsurik lang iz geshet vos
name with the became called back long is happens what

און עס איז באַווּסט פֿאַרויס וואָס דער מענטש איז; און ער קען זיך
zich ken er un iz mentsh der vos farois bavust iz es un
self can he and is man the what ahead of known is it and

נישט האַמפּערן מיט דעם וואָס איז שטאַרקער פֿון אים. יא אויב פֿיל
fil oib im fun shtarker iz vos dem mit hampern nisht
many if him than stronger is one who the with contend not

ווערטער מערן אָפּט נישטיקייט , וואָס איז די מעלה מיטן
mitn maile di iz vos nishtikeit oft mern verter
with the advantage the is what worthlessness often increase words

מענטשן ? יב וואָרעם ווער ווייס וואָס איז בעסער פֿאַר מענטשן אין
in mentshn faran beser iz vos veis ver vorem mentshn
in man for the better is what knows who for man

לעבן, אין די געציילטע טעג פֿון זיין נישטיקן לעבן וואָס ער מאַכט
macht er vos lebn nishtikn zain fun teg getseilte di in lebn
makes he that life vain his of days numbered the in life

For who can tell adam what shall be after him under the shemesh?

דורך ווי אַ שאָטן ? ווײַל ווער קען זאָגן דעם מענטשן , וואָס ווועט
durch vi a shotn vail ver ken zogn dem mentshn vos vet
through like a shadow because who can tell the man what will

זײַן נאָך אים אונטער דער זון ?
zain be after him under der zun

7 A shem tov is better than precious ointment;

ז אַ גוטער נאָמען איז בעסער פֿון גוטן אייל;
a guter nomen iz beser fun gutn eil
a good name is better than good oil

and the yom hamavet than the day of one's birth.

און דער טאָג פֿון טויט , פֿון דעם טאָג וואָס
un der tog fun toit fun dem tog vos
and the day of death than the day that

מע ווערט געבאָרן.
me vert geborn
one becomes born

[2] It is better to go to the bais evel *(house of mourning)*,

ב בעסער צו גיין אין הויז פֿון טרויער ,
beser tsu gein in hoiz fun troier
better to go into house of mourning

than to go to the bais mishteh *(house of feasting)*;

אַיידער צו גיין אין הויז פֿון אַ סעודה;
eider tsu gein in hoiz fun a sude
than to go into house of a feast

for that is the sof *(end, conclusion)* of kol haAdam;

ווײַל דאָס איז דער סוף פֿון יעטוועדער מענטשן ,
vail dos iz der sof fun yetveder mentshn
for this is the end of every man

and the living will take it to heart.

און דער לעבעדיקער דאַרף זיך נעמען צום האַרצן.
un der lebediker darf zich nemen tsum hartsn
and the living must take self to heart

[3] Ka'as *(sorrow)* is better than laughter;

ג בעסער קומער אַיידער געלעכטער,
beser kumer eider gelechter
better grief than laughable

for sadness of the countenance is good for the lev.

ווָאָרעם אַז דער פּנים איז טרויעריק , איז
vorem az der ponem iz troierik iz
for when the face is mourning is

בעסער פֿאַר האַרצן.
beser faran hartsn
better for the heart

[4] The lev of chachamim is in the bais evel *(house of mourning)*;

ד דאָס האַרץ פֿון די קלוגע איז אין הויז פֿון טרויער ,
dos harts fun di kluge iz in hoiz fun troier
the heart of the wise is in house of mourning

but the lev of kesilim is in the bais simchah.

און דאָס האַרץ פֿון די נאַרן אין הויז פֿון פֿרייד.
un dos harts fun di narn in hoiz fun freid
and the heart of the fools in house of joy

[5] It is better to hear the rebuke of the chacham,

ה בעסער צו הערן דעם אָנגעשריי פֿון אַ קלוגן ,
beser tsu hern dem ongeshrei fun a klugn
better to hear the rebuke of a wise person

than for an ish to hear the shir kesilim.

אַיידער מע זאָל הערן דאָס לויב-געזאַנג פֿון נאַרן.
eider me zol hern dos loib-gezang fun narn
than one should hear the song of praise of fools

[6] For as is the crackling of thorns under a pot,

ו ווָאָרעם אַזוי ווי דאָס קנאַקן פֿון דערנער אונטערן טאָפּ,
vorem azoi vi dos knakn fun derner untern top
for just as the crackling of thorns under the pot

so is the laughter of the kesil;

אַזוי איז דאָס געלעכטער פֿון דעם נאַרן.
azoi iz dos gelechter fun dem narn
so is the laughter of the fool

this also is hevel.

און דאָס אויך איז נישטיקייט .
nishtikeit iz oich dos un
worthlessness is also this and

[7] Surely oppression maketh a chacham mad;

ז כִּי עָשֹׁק יְהוֹלֵל חָכָם , רוֹיב צעדולט דעם חכם ,
chochem dem tsedult roib vor far
wise one the makes mad extortion truly for

and a bribe corrupts the heart.

און שוחד פֵּירט איבער דאָס האַרץ.
harts dos iber firt shochad un
heart the over leads a bribe and

[8] Better is the acharit *(end)* of a thing than the reshit *(beginning)* thereof;

ח טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ ; בעסער דער סוף פון אַ זאַך איידער איר אָנהייב
onheib ir eider zach a fun sof der beser
beginning its than thing a of end the better

and erech ruach *(patience)* is better than gavoah ruach *(haughtiness)*.

בעסער אײַנגעהאַלטן אין גמיטן, איידער האָפֿערדיק אין גמיטן.
gemit in hoferdik eider gemit in aingehaltn beser
spirit in haughty than spirit in held in check better

[9] Be not hasty in thy ruach to be angry;

ט אַל תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס זאָלסט נישט זײַן האַסטיק אין דײַן גמיט
gemit dain in hastik zain nisht zolst
spirit your in hasty be not you(SG) should

צו ווערן אין כּעס ,
kaas in vern tsu
anger in become to

for ka'as *(anger)* resteth in the kheyk *(bosom)* of kesilim.

וואָרעם כּעס רוט אין בוזעם פֿון די נאַרן.
narn di fun buzem in rut kaas vorem
fool the of the bosom in rests anger for

[10] Say thou not, What is the cause that the yamim harishonim were better than these? For it is not because of chochmah that thou dost inquire concerning this. [11] Chochmah is good with a nachalah *(inheritance)*; and by it there is an advantage to them that see the shemesh. [12] For chochmah is a protective tzel *(shade)*, and kesef is as well; but the advantage of da'as is, that chochmah giveth chayyim *(life)* to them that possess it. [13] Consider the ma'aseh HaElohim; for who can make straight what Hashem hath made crooked?

י אַל תֹּאמַר מַה הָיָה שֶׁהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ עַל זֶה זאָלסט נישט זאָגן : ווי איז דאָס, וואָס
vos dos iz vi zogn nisht zolst
that this is how say not you(SG) should

די פֿריִערדיקע טעג זײַנען געווען בעסער ווי די
di vi beser geven zainen teg frierdike di
the than better were are days former the

איצטיקע ? וואָרעם נישט פֿון חכמה פֿרעגסטו
fregstu chochme fun nisht vorem itstike
do you ask wisdom from not for present ones

יא וועגן דעם. גוט איז חכמה מיט אַ נחלה , און
un nachle a mit chochme iz gut dem vegen
and inheritance an with wisdom is good this about

אַ מעלה פֿאַר די וואָס זעען די זון . יב וואָרעם
vorem zun di zeen vos di far maile a
for sun the see who the ones for advantage an

חכמה איז אַ באַשירעמונג , געלט איז אַ באַשירעמונג ,
bashiremung a iz gelt bashiremung a iz chochme
protection a is money protection a is wisdom

אָבער די מעלה פֿון קענשאַפֿט איז, וואָס חכמה
chochme vos iz kenshaft fun maile di ober
wisdom that is knowledge of advantage the but

האַלט אויף דאָס לעבן פֿון דעם וואָס האָט זי. יג קוק אָן
on kuk zi hot vos dem fun lebn dos oif halt
upon look it has who the one of life the upon keeps

דאָס וועלט פֿון אלקים ; וואָרעם ווער קען אויסגלײַכן
oisglaichn ken ver vorem Elokim fun verk dos
make straight can who for G-d of work the

וואָס ער האָט געמאַכט קרום ?
krum gemacht hot er vos
crooked made has he what

14 In the yom tovah be joyful, but in the yom ra'ah consider: HaElohim also hath set the one over against the other in such a way that adam may not find out anything that will come after him.

15 All things have I seen in the yamim of my hevel; there is a tzaddik that perisheth in his tzedakah, and there is a rasha that prolongeth his life in his ra'ah. 16 Do not be over much the tzaddik nor over much the chacham; why cause thyself desolation? 17 Be not over much resha, neither be thou foolish; why shouldest thou die before thy time? 18 It is good that thou holdest fast to the one and withdrawest not thine hand from the other; for he is a yire Elohim *(G-d fearer)* who shall fulfill both.

19 Chochmah makes one chacham stronger than asarah shalitim *(ten rulers)* which are in the city.

20 Surely indeed there is not a tzaddik upon earth, that doeth tov, and sinneth not.

יד אין טאָג פֿון גליק זײַ גליקלעך, און אין
in un gliklech zai glik fun tog in
in and happy be good fortune of the day in

טאָג פֿון אומגליק קוק זיך אַרום – דאָס אויך אַזוי
azoi oich dos arum zich kuk umglik fun tog
so also this around self look calamity of the day

ווי יענס האָט אלקים געמאַכט – וואָרעם דער מענטש וועט
vet mentsh der vorem gemacht Elokim hot yens vi
will man the for made G-d has that as

דערנאָך גאָרנישט שפּירן .
shpiren gornisht dernoch
find out nothing after that

טו אַלץ האָב איך געזען אין מײַנע נישטיקע טעג: פֿאַראַן
faran teg nishtike maine in gezen ich hob alts
there is days vain my in seen I have everything

אַ צדיק וואָס גייט אונטער אין זײַן צדיקות , און
un tsdikut zain in unter geit vos tsadik a
and righteousness his in under goes who righteous one a

פֿאַראַן אַ רשע וואָס איז מַאֲריך-ימים אין זײַן שלעכטיקייט.
shlechtikeit zain in maarich-yamim iz vos roshe a faran
wickedness his in long-lived is who wicked one a there is

טז זאָלסט נישט זײַן צו פֿיל צדיק , און
un tsadik fil tsu zain nisht zolst
and righteous one much of a too be not you(SG) should

זאָלסטו זיך נישט קליגן איבריקס ; נאָך וואָס זאָלסטו
zolstu vos noch ibriks klign nisht zich zolst
should you what still excessively make clever not self you(SG) should

זיך אומברענגען ? יז זאָלסט נישט זײַן צו שלעכט, און
un shlecht tsu zain nisht zolst umbrengen zich
and evil too be not you(SG) should bring ruin upon self

פֿאַר שטאַרבן זאָלסטו נאָך וואָס נאָר; קיין נאַר זאָלסט נישט זײַן
far shtarbn zolstu vos noch nor kein zain nisht zolst
before die should you what yet fool any be not may you(SG)

דער צײַט? יח גוט איז דו זאָלסט זיך האַלטן אָן דעם, אויך פֿון
fun oich un dem on haltn zich zolst du iz gut tsait der
from also and this onto hold self shall you is good time the

יענעם נישט אָפּלאָזן דײַן האַנט; וואָרעם דער וואָס האָט מורא
moire hot vos der vorem hant dain oplozen nisht yenem
fear has who the one for hand your let go not that one

פֿאַר אלקים, קומט דורך מיט ביידע.
beide mit durch kumt Elokim far
both with through comes G-d before

יט די חכמה באַשיצט חכם מער ווי צען געוועלטיקער
geveltiker tsen vi mer chochem dem bashitst chochme di
rulers ten than more wise one the protects wisdom the

וואָס זײַנען אין שטאָט .
shtot in zainen vos
the city in are who

כ אָוודאי נישטאָ אַ מענטש אַ צדיק אויף דער ערד וואָס
vos erd der oif tsadik a mentsh a nishto avdi
who earth the upon righteous one a man a there is not surely

זאָל טאָן לויטער גוטס, און נישט זינדיקן .
zindikn nisht un guts loiter ton zol
sin not and good pure do shall

[21] Also take no heed unto kol devarim that are spoken; lest thou hear thy eved curse thee; [22] For oftentimes also thine own lev hath da'as that thou thyself likewise hast cursed others.

[23] I tested all this with chochmah; I said, I will be wise; but it was far from me. [24] That which is far off, and exceeding deep, whose chochmah can find it out?

[25] I applied mine lev to have da'as, and to search, and to seek out chochmah, and the cheshbon *(scheme, plan)* of things, and to have da'as of resha *(wickedness)* of kesel *(stupidity)*, even of sichlut *(folly)* and holelot *(madness)*. [26] And I find more mar *(bitter)* than mavet the isha, whose lev is snares and traps, and her hands are as chains; whoso pleaseth HaElohim shall escape from her; but the choteh *(sinner)* shall be ensnared by her. [27] Look, this have I discovered, saith Kohelet, adding one point to another to find out the cheshbon *(the scheme, plan of things)*; [28] Which yet my nefesh seeketh, but I have not found; one man among a thousand have I found, but a woman among all those have I not found. [29] Lo, this only have I found, that HaElohim hath

כא זאָלסט אויך נישט לייגן דיין האַרץ אויף אַלע ווערטער
verter ale oif harts dain leign nisht oich zolst
words all upon heart your lay down not also you(SG) should

וואָס מע רעדט, פּדי זאָלסט נישט הערן ווי דיין קנעכט
knecht dain vi hern nisht zolst kedei redt me vos
servant your how hear not you(SG) should so that speaks one that

כב שילט דיך; וואָרעם דיין האַרץ וויים אַז פֿיל מאָל האָסט דו
du host mol fil az veis harts dain vorem dich shilt
you have times many that knows heart your for you(SG) curses

אויך געשאָלטן אַנדערע.
andere gesholtn oich
others cursed also

כג דאָס אַלץ האָב איך אויסגעפרוווט מיט חכמה; איך האָב
hob ich chochme mit oisgepruvet ich hob alts dos
have I wisdom with tested I have everything this

געזאָגט: איך וועל קלוג ווערן; אָבער עס איז געווען ווייַט פֿון מיר. כד דאָס
dos mir fun vait geven iz es ober vern klug vel ich gezogt
the me from far was is it but become wise will I said

וואָס איז ווייַט און טיף-טיף, ווער קען עס אויסגעפֿינען?
oisgefinen es ken ver tif-tif un vait iz vos
figure out it can who deep deep and far is what

כה איך האָב מיך אַרומגעדרייט, און מיין האַרץ איז געווען אויף צו
tsu oif geven iz harts main un arumgedreit mich hob ich
to upon was is heart my and turned around myself have I

פֿאַרשטיין און צו פֿאָרשן און זוכן חכמה און אַ חשבון,
cheshbon a un chochme zuchn un forshn tsu un farshtein
scheme a and wisdom seek and investigate to and understand

און צו דערקענען אַז שלעכטקייט איז טיפשות, און נאַרישקייט איז
iz narishkeit un tipshes iz shlechtikeit az derkenen tsu un
is folly and folly is wickedness that recognize to and

כו משוגעת. און איך געפֿין אַז ביטערער פֿון טויט איז די פֿרוי,
froi di iz toit fun biterer az gefin ich un meshugas
woman the is death than more bitter that find I and madness

וואָס איר האַרץ איז פֿאַסטקעס און נעצן, אירע הענט זיַינען בינדשטריק.
bindshtrik zainen hent ire netsn un pastkes iz harts ir vos
bonds are hands her nets and snares is heart her whose

דער וואָס איז ווילגעפֿעלן פֿאַר אלקים, ווערט אַנטרונען פֿון
fun antrunen vert Elokim far voilgefeln iz vos der
from escaped becomes G-d before pleasing is who the one

איר, און דער זינדיקער ווערט געפֿאַנגען פֿון איר. כז זע, דאָס האָב איך
ich hob dos ze ir fun gefangen vert zindiker der un ir
I have this see her of captured becomes sinner the and her

אויסגעפֿונען, זאָגט קהלת, ווען איך האָב צוגעלייגט איינס צום
tsum eins tsugeleigt hob ich ven Kohelet zogt oisgefunen
to the one added have I when Kohelet declares discovered

אַנדערן, פּדי צו געפֿינען דעם חשבון. כח וואָס מיין זעל זוכט
zucht zel main vos cheshbon dem gefinen tsu kedei andern
seeks soul my what scheme the find to in order to other

נאָכאַנאַנד, און איך געפֿין נישט: איין מאַן צווישן טויזנט האָב
hob toiznt tsvishn man ein nisht gefin ich un nochanand
have a thousand among man one not find I and continually

איך געפֿונען, אָבער אַ פֿרוי צווישן די אַלע האָב איך נישט געפֿונען.
gefunen nisht ich hob ale di tsvishn froi a ober gefunen ich
found not I have all the among woman a but found I

כט זע , דאָס אַליין האָב איך אויסגעפונען, אַז אלקים האָט באַשאַפֿן
bashafn hot Elokim az oisgefunen ich hob alein dos ze
created has G-d that discovered I have alone this behold

דעם מענטשן גלײַך , אָבער זיי האָבן געזוכט פֿיל אויסטראַכטענישן.
oistrachtenishn fil gezucht hobn zei ober glaich mentshn dem
devices many sought have they but straight man the

ח 8

Who is the chacham?

ווער איז ווי דער חכם ?
chochem der vi iz ver
wise man the like is who

And who knoweth the pesher *(interpretation, explanation)* of a thing?

און ווער ווייס דעם באַשײד פֿון אַ זאַך ?
zach a fun basheid dem veis ver un
thing a of explanation the knows who and

A man's chochmah maketh his face bright,

אַ מענטשנס חכמה באַלײַכט זײַן פּנים ,
ponem zain balaicht chochme mentshns a
face his illuminates wisdom man's a

and the rudeness of his face is changed.

און די פֿאַרשײַטקײט פֿון זײַן פּנים וועלט פֿאַרביטן.
farbaiten velt ponem zain fun farshaitkeit di un
changed is face his of boldness the and

ב [2] I counsel thee to keep the king's commandment, and that because of the shevuat Elohim *(the oath of G-d)*. [3] Be not hasty to go out of his sight; stand not in a rah *(an evil matter)*; for he executeth whatsoever pleaseth him. [4] For the devar melech is shilton *(supreme)*, and who may say unto him, What doest thou? [5] Whoso is shomer mitzvah shall meet no harm; and a lev of a chacham discerneth both et *(time)* and mishpat *(judgment)*. [6] Because every matter has its et *(time)* and mishpat *(judgment)*, though the ra'at haAdam be great upon him. [7] For he has no da'as of that which shall be; for who can tell him how it will be? [8] There is no adam that hath power over the ruach to restrain ruach; neither hath he

איך זאָג: היט דעם מלכס באַפֿעל פֿון וועגן דער
der vegen fun bafel melechs dem hit zog ich
the account of of command king's the guard say I

שבֿועה צו אלקים. ג זאָלסט נישט אַוועקגיין איבעראײַלט פֿון
fun iberailt avekgein nisht zolst Elokim tsu shvue
from hastily go away not you(SG) must G-d to oath

זײַן פּנים ; זאָלסט נישט צושטיין צו אַ שלעכטער זאַך ,
zach shlechter a tsu tsushtein nisht zolst ponem zain
thing wicked a to to stand not you(SG) shall face his

וואָרעם אַלץ וואָס ער וויל , טוט ער. ד מחמת דאָס וואָרט
vort dos machmas er tut vil er vos alts vorem
word the due to he does wants he that everything for

פֿון דעם מלך איז געוועלטיקונג; און ווער קען אים זאָגן : וואָס
vos zogn im ken ver un geveltikung iz melech dem fun
what say to him can who and authority is king the of

טוסטו ? ה דער וואָס ווייל נישט וויסן פֿון קיין בייז
beiz kein fun visen nisht vil vos der tustu
evil any of to know not wants who the one are you doing

געשעעניש , היט דאָס געבאָט , און דעם קלוגנס האַרץ ווייס
veis harts klugns dem un gebot dos hit gesheenish
knows heart wise one's the and command the keeps happening

אַז פֿאַראַן אַ צײַט און אַ משפט . ו וואָרעם פֿאַר יעטוועדער
yetveder far vorem mishpot a un tsait a faran az
every for because judgment a and time a there is that

זאַך איז דאָ אַ צײַט און אַ משפט , ווײַל דאָס בייז פֿון
fun beiz dos vail mishpot a un tsait a do iz zach
of evil the because judgment a and time a there is thing

דעם מענטשן איז גרויס אויף אים. ז וואָרעם ער ווייס נישט וואָס
vos nisht veis er vorem im oif grois iz mentshn dem
what not knows he for him upon great is man the

וועט געשען ; וואָרעם ווען עס דאַרף געשען , ווער וועט עס אים
im es vet ver geshen darf es ven vorem geshen vet
him it will who happen must it when for happen will

זאָגן ? ח קיין מענטש געוועלטיקט נישט איבערן ווינט, צו קענען
kenen tsu vint ibern nisht geveltikt mentsh kein zogn
be able to to wind over the not rules man any tell

shilton *(power)* over the yom hamavet; and there is no discharge in war; neither shall resha deliver its possessor. [9] All this have I seen, and applied my lev unto every ma'aseh *(labor, work)* that has been done under the shemesh wherein one adam ruleth over another adam to the other's hurt.

אײַנהאַלטן דעם ווינט, און נישטאָ קיין געוועלטיקונג אין טאָג
tog in geveltikung kein nishto un vint dem ainhaltn
the day in power any there is not and wind the restrain

פֿון טויט, און נישטאָ קיין אורלויב אין מלחמה, און דאָס בייז
beiz dos un milchome in urloib kein nishto un toit fun
evil the and war in leave any there is not and death of

ווען נישט ראַטעווען זײַן טוער. ט דאָס אַלץ האָב איך געזען, און האָב
hob un gezen ich hob alts dos tuer zain rateven nisht vet
have and seen I have all this doers its save not will

מיר אַרײַנגענומען אין האַרצן ווען יעטוועדער טוונג וואָס
vos tuung yetveder vegen hartsn in araingenumen mir
that doing every concerning heart into taken in me

ווערט געטאָן אונטער דער זון, בעת אײַן מענטש געוועלטיקט איבערן
ibern geveltikt mentsh ein beeis zun der unter geton vert
over rules man one while sun the under done is

אַנדערן אים שלעכטס צו טאָן.
ton tsu shlechts im andern
do to evil him another

[10] And so I saw the resha'im buried, who had come and gone out of the mekom kadosh *(the holy place)*, and they were forgotten in the city where they had done such things; this is also hevel. [11] Because pitgam *(sentence)* against a ma'aseh hara'ah *(an evil work)* is not executed speedily, therefore the lev of the bnei haAdam is fully set in them to do rah. [12] Though a choteh do rah an hundred times, and his yamim be prolonged, yet surely I know that it shall be well with them that fear HaElohim, which fear before Hashem; [13] But it shall not be well with the rasha, neither shall he lengthen his yamim like a tzel *(shadow)*; because he feareth not before Elohim.

י און אַזוי האָב איך געזען אַז רשעים זײַנען באַגראָבן געוואָרן,
gevorn bagrobn zainen reshoim az gezen ich hob azoi un
been buried are wicked ones that seen I have so and

און זײַנען געקומען צו זייער רו, און די וואָס האָבן געטאָן
geton hobn vos di un ru zeyer tsu gekumen zainen un
done have who the ones and rest their to come are and

רעכט זײַנען אַוועק פֿון דעם הייליקן אָרט, און זײַנען פֿאַרגעסן
fargesen zainen un ort heilikn dem fun avek zainen recht
forgotten are and place holy the from away are right

געוואָרן אין שטאָט. דאָס אויך איז נישטיקייט. יא ווײַל
vail nishtikeit iz oich dos shtot in gevorn
because worthlessness is also this city in the been

דער פּסק פֿאַר די שלעכטע מעשׂים ווערט נישט געטאָן אויף
oif geton nisht vert meisim shlechte di far psak der
on done not is deeds wicked the for judgement the

גיך, דערום דערוועגט זיך דאָס האַרץ פֿון די מענטשנקינדער
mentshnkinder di fun harts dos zich dervegt derum gich
children of men the of heart this self dares therefore quick

אין זיי צו טאָן שלעכטס; יב ווואָרעם אַ זינדיקער טוט הונדערט
hundert tut zindiker a vorem shlechts ton tsu zei in
a hundred does sinner a for evil do to them in

מאָל שלעכטס, און מע פֿאַרלענגערט אים. אָבער איך וויס
veis ich ober im farlengert me un shlechts mol
know I but him prolongs one and evil things times

פֿאָרט אַז די וואָס האָבן מורא פֿאַר אלקים
Elokim far moire hobn vos di az fort
G-d before fear have who the ones that in spite of everything

ווען זײַן גוט, ווײַל זיי האָבן מורא פֿאַר אים; יג און דעם
dem un im far moire hobn zei vail gut zain vet
the and him before fear have they because good be will

רשע ווען זײַן נישט גוט, און אַזוי ווי אַ שאָטן ווען ער נישט
nisht er vet shotn a vi azoi un gut nisht zain vet roshe
not he will shadow a as so and good not be will wicked one

מאריך ימים זײַן, ווײַל ער האָט נישט מורא פֿאַר אלקים.
Elokim far moire nisht hot er vail zain yamim mairech
G-d before fear not has he because be days long

[14] There is a hevel which is done upon ha'aretz; that there be tzaddikim, unto whom it happeneth according to the ma'aseh haresha'im; again, there be resha'im, to whom it happeneth according to the ma'aseh hatzaddikim; I say that this also is hevel. [15] Then I commended simchah, because a man hath no better thing under the shemesh, than to eat, and to drink, and to have simchah; for that shall accompany him in his amal the yamim of his life, which HaElohim giveth him under the shemesh.

[16] When I applied mine lev to have da'as of chochmah, and to see the business that is done upon ha'aretz, though one's eynayim see sleep neither yom nor lailah, [17] then I beheld kol ma'aseh HaElohim, that haAdam cannot comprehend the ma'aseh that is done under the shemesh; because though haAdam labor to seek it out, yet he shall not comprehend it; moreover, though a chacham claim to have da'as of it, yet shall he not be able to comprehend it.

יד פַֿאַראַן אַ נישטיקייט וואָס געשעט אויף דער ערד : וואָס
vos erd der oif geshet vos nishtikeit a faran
which earth the on happens which worthlessness a there is

עס זיינען פַֿאַראַן צדיקים וואָס זיי גייט וועדליק די
di vedlik geit zei vos tsadikim faran zainen es
the according to goes to them that righteous ones there is are it

מעשׂים פֿון די רשעים , און פַֿאַראַן רשעים וואָס זיי
zei vos reshoim faran un reshoim di fun meisim
to them that wicked ones there are and wicked ones the of deeds

גייט וועדליק די מעשׂים פֿון די צדיקים . האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob tsadikim di fun meisim di vedlik geit
said I have righteous ones the of deeds the according to goes

טו דאָס אויך איז נישטיקייט . און איך האָב געלויבט די פֿרייד, וואָרעם
vorem freid di geloibt hob ich un nishtikeit iz oich dos
for joy the praised have I and worthlessness is also this

נישטאָ בעסערס פַֿאַרן מענטשן אונטער דער זון , ווי צו עסן און
un esen tsu vi zun der unter mentshn faran besers nishto
and eat to than sun the under man for the better there is not

טרינקען און זיין פֿריילעך, און אַז דאָס זאָל אים באַלייטן אין זיין
zain in baleitn im zol dos az un freilech zain un trinken
his in accompany him should this that and joyful be and drink

מי , דורך די טעג פֿון זיין לעבן וואָס אלקים האָט אים געשאָנקען
geshonken im hot Elokim vos lebn zain fun teg di durch mi
donated him has G-d that life his of days the through toil

אונטער דער זון .
zun der unter
sun the under

טז אַזוי ווי איך האָב אָפּגעגעבן מיין האַרץ צו קענען
kenen tsu harts main opgegebn hob ich vi azoi
know to heart my given back have I as just

חכמה , און צו זען די טוענישׂ וואָס ווערט געטאָן אויף דער
der oif geton vert vos tuenish di zen tsu un chochme
the upon done is that doing the see to and wisdom

ערד – וואָרעם סיי ביי טאָג סיי ביי נאַכט זעט דער מענטש
mentsh der zet nacht bai sai tog bai sai vorem erd
man the sees night by and day by both for earth

נישט אָן קיין שלאָף אין זיינע אויגן – יז האָב איך געזען אין אַלע
ale in gezen ich hob oign zaine in shlof kein on nisht
all the in seen I have eyes his in sleep any on not

מעשׂים פֿון אלקים , אַז דער מענטש קען נישט אויסגעפֿינען
oisgefinen nisht ken mentsh der az Elokim fun meisim
figure out not can man the that G-d of deeds

די מעשׂים וואָס ווערן געטאָן אונטער דער זון ; וואָרעם ווי דער
der vi vorem zun der unter geton vern vos meisim di
the how for sun the under done are that deeds the

מענטש זאָל זיך מיען צו זוכן , ווען ער עס נישט געפֿינען;
gefinen nisht es er vet zuchn tsu mien zich zol mentsh
find not it he will seek to toil self shall man

און אַפֿילו אַז דער חכם זאָגט , ער ווייס עס, קען ער
er ken es veis er zogt chochem der az afile un
he can it knows he declares wise man the that even if and

עס נישט אויסגעפֿינען.
oisgefinen nisht es
figure out not it

9 All this I took to my lev, explaining it all, that the tzaddikim, and the chachamim, and their works, are in the yad HaElohim; adam does not have da'as of whether it will be ahavah or sinah; all lies before him. [2] All things come alike to all; there is one mikreh *(fortune)* to the tzaddik, and to the rasha; to the tov and to the tahor, and to the tameh; to him that sacrificeth, and to him that sacrificeth not; as is the tov, so is the choteh; and he that sweareth, as he that feareth a shevuah *(an oath)*. [3] This is a rah among all things that are done under the shemesh, that there is one mikreh *(fortune)* unto all; yea, also the lev of the bnei haAdam is full of rah, and holelot *(madness)* is in their lev while they live, and after that they go to the mesim. [4] For to him that is joined to all the living there is bitachon; for a kelev chai *(living dog)* is better than an aryeh hamet *(dead lion)*. [5] For the living have da'as that they shall die; but the mesim do not have da'as of anything, neither have they any more a sachar, for the memory of them is forgotten. [6] Also their ahavah, and their sinah, and their kina, is now perished;

ט וואָרעם דאָס אַלץ האָב איך מיר אַרײַנגענומען אין האַרצן,
hartsn in araingenumen mir ich hob alts dos vorem
heart into taken in me I have all this for

און צדיקים די אַז אַלץ דאָס מאַכן צו קלאָר כּדי:
un tsadikim di az alts dos machn tsu klor kedei
and righteous ones the that all this make to clear in order to

; אלקים פֿון אין דער האַנט מיט זיערע מעשׂים זײַנען חכמים די
Elokim fun hant der in zainen meisim zeyere mit chachomim di
G-d of hand the in are deeds their with wise men the

סײַ ליבשאַפֿט, סײַ שׂינאה – דער מענטש ווייס נישט; אַלץ ליגט
sai libshaft sai sine der mentsh veis nisht alts ligt
lies everything not knows man the hate and love both

זיי פֿאַרויס. ב אַלצדינג ווי פֿאַר אַלעמען ; איין טראַף פֿאַר דעם
zei farois dem far traf ein alemen far vi altsding
they ahead is as everything for one everyone for fate the

צדיק און פֿאַר דעם גוטן און דעם , פֿאַר דעם רשע
tsadik un dem far gutn un dem far roshe
righteous one and the for good and the for wicked one

ריינעם, און פֿאַר דעם אומריינעם, און פֿאַר דעם וואָס שלאַכט אַ
reinem un far dem umreinem un far vos shlacht a
pure and for the unclean and for the one that sacrifices a

קָרבָּן , און פֿאַר דעם וואָס שלאַכט נישט; אַזוי דער גוטער אַזוי דער
korben un far dem vos shlacht nisht azoi der guter azoi der
korban and for the one who sacrifices not so the good so the

זינדיקער, דער וואָס שוועט וויַ דער וואָס שייט זיך פֿון אָ שבֿועה. ג דאָס
zindiker der vos shvue a fun zich shait vos der vi shvert dos
sinner the one who swears as the vos oath an of self fears this

איז דאָס בייז אין אַלץ וואָס געשעט אונטער דער זון , וואָס איין
ein vos zun der unter geshet vos alts in beiz dos iz
one that sun the under happens that everything in evil the is

טראַף איז פֿאַר אַלעמען, און אויך איז דאָס האַרץ פֿון די מענטשנקינדער
mentshnkinder di fun harts dos iz oich un alemen far iz traf
children of men the of heart the is also and all for is fate

פֿול מיט בייז, און משוגעת איז אין זייער האַרצן בײַ זייער לעבן, און
un lebn zeyer bai hartsn zeyer in iz meshugas un beiz mit ful
and life their during heart their in is madness and evil with full

דערנאָך גייען זיי צו די טויטע. ד וואָרעם בײַ דעם וואָס איז נאָך
noch iz vos dem bai vorem toite di tsu zei geyen dernoch
still is who the one with for dead the to they go afterward

באַהעפֿט צו אַלע לעבעדיקע איז דאָ אַ האָפֿענונג, ווײַל אַ לעבעדיקן
lebedikn a vail hofenung a do iz lebedike ale tsu baheft
living a because hope a there is living things all to attached

הונט איז בעסער ווי אַ טויטן לייב. ה וואָרעם די לעבעדיקע וויסן אַז
az veisn lebedike di vorem leib toitn a vi beser iz hunt
that know living ones the because lion dead a than better is dog

זיי וועלן שטאַרבן, אָבער די טויטע וויסן גאָרנישט, און זיי האָבן נישט
nisht hobn zei un gornisht veisn toite di ober shtarbn veln zei
not have they and nothing know dead the but die will they

מער קיין לוין ; וואָרעם זייער זָכר איז פֿאַרגעסן. ו אי זייער
zeyer i fargesen iz zocher zeyer vorem loin kein mer
their and forgotten is remembrance their for reward any more

ליבשאַפֿט אי זייער שׂינאה אי זייער קנאה איז לאַנג אונטערגעגאַנגען, און
un untergegangen lang iz kine zeyer i sine zeyer i libshaft
and passed away long is envy their and hate their and love

זיי האָבן קיין מאָל מער נישט קיין חלק אין אַלץ וואָס ווערט
vert vos alts in chelek kein nisht mer mol kein hobn zei
is that everything in portion any not more time no have they

געטאָן אונטער דער זון .
zun der unter geton
sun the under done

ז גיי עס מיט שׂימחה דיין ברויט, און טרינק מיט אַ פֿריילעכן האַרצן
hartsn freilechn a mit trink un broit dain simche mit es gei
heart joyous a with drink and bread your joy with eat go

דיין ווײַן , וואָרעם אלקים האָט שוין באַווילקט דײַנע מעשׂים.
meisim daine bavilikt shoin hot Elokim vorem vain dain
deeds your approved already has G-d because wine your

ח צו יעטוועדער צײַט זאָלן דײַנע בגדים זײַן ווײַס , און אייל
eil un vais zain begadim daine zoln tsait yetveder tsu
oil and white be garments your should time every to

זאָל נישט פֿעלן אויף דײַן קאָפּ.
kop dain oif feln nisht zol
head your on be lacking not should

ט גענים דאָס לעבן מיט דער ווײַב וואָס דו האָסט ליב , אַלע טעג
teg ale lib host du vos vaib der mit lebn dos genis
the days all love have you whom wife the with life the enjoy

פֿון דײַן נישטיקן לעבן וואָס מע האָט דיר געשאָנקען אונטער דער
der unter geshonken dir hot me vos lebn nishtikn dain fun
the under donated you(SG) has one that life vain your of

זון , אַלע דײַנע נישטיקע טעג ; וואָרעם דאָס איז דײַן חלק אין לעבן, און
un lebn in chelek dain iz dos vorem teg nishtike daine ale zun
and life in portion your is this for days vain your all sun

אין דײַן מי וואָס דו מיהסט זיך אונטער דער זון . י אַלץ וואָס דײַן האַנט
hant dain vos alts zun der unter zich mihst du vos mi dain in
hand your that all sun the under self toil you that toil your in

פֿאַרמאָגט צו טאָן מיט דײַן כּוח , טו, וואָרעם נישטאָ קיין
kein nishto vorem tu koiech dain mit ton tsu farmogt
any there is not for do strength your with do to have enough

טאָן , אָדער אויסרעכענונג, אָדער קענשאַפֿט , אָדער חכמה , אין דער
der in chochme oder kenshaft oder oisrechenung oder ton
the in wisdom or knowledge or reckoning or doing

שְׁאוֹל וואָס דו גייסט אַהין .
ahin geist du vos Sheol
there go you that Sheol

יא איך האָב ווידער געזען אונטער דער זון , אַז נישט די פֿלינקע
flinke di nisht az zun der unter gezen vider hob ich
swift the not that sun the under seen again have I

געווינען דעם געוועטלויף, און נישט די גיבורים די מלחמה , און אויך
oich un milchome di giborim di nisht un gevetloif dem gevinen
also and war the warriors the not and race the win

נישט די חכמים ברויט, און אויך נישט די פֿאַרשטאַנדיקע עשירות,
eshires farshtandike di nisht oich un broit chachomim di nisht
wealth wise the not also and bread wise men the not

און אויך נישט די ווילקענעוודיקע חן ; נאָר צײַט און צופֿאַל טרעפֿט
treft tsufal un tsait nor chein voilkenevdike di nisht oich un
befalls chance and time but favor skilled ones the not also and

זיי אַלעמען. יב וואָרעם דער מענטש ווייס צו מאָל נישט זײַן צײַט;
tsait zain nisht mol tsu veis mentsh der vorem alemen zei
time his not times at knows man the for all them

neither have they any more a chelek l'olam in any thing that is done under the shemesh.

7 Go thy way, eat thy lechem with simchah, and drink thy yayin with a lev tov; for HaElohim now accepteth thy ma'asim.

8 Let thy garments be always white; and let thy head lack no shemen *(ointment)*.

9 Live joyfully with the isha whom thou lovest all the days of thy chayyei hevel, which he hath given thee under the shemesh, all the days of thy hevel; for that is thy chelek in this life, and in thy amal *(toil)* which thou laborest under the shemesh. 10 Whatsoever thy hand findeth to do, do it with thy koach; for there is no ma'aseh, nor cheshbon, nor da'as, nor chochmah in Sheol, whither thou goest.

11 I returned, and saw under the shemesh, that the race is not to the swift, nor the battle to the gibborim, neither yet lechem to the chachamim, nor yet osher to the intelligent, nor yet chen *(favor)* to the experts; but et *(time)* and pega *(chance)* happeneth to them all. 12 For haAdam also hath no da'as of his et *(time, hour)*; as the dagim that

אַזוי וויִ פֿיש וואָס ווערן געכאַפּט אין אַ בייזער נעץ, און אַזוי ווי פֿויגלען וואָס
vos foiglen vi azoi un nets beizer a in gechapt vern vos fish vi azoi
that birds as so and net evil an in caught are that fish as so

ווערן געכאַפּט אין אַ פּאַסטקע, אַזוי ווי זיי, ווערן די מענטשנקינדער
mentshnkinder di vern zei vi azoi pastke a in gechapt vern
children of men the are they as so trap a in caught become

געפֿאַנגען אין אַ בייזער צייַט, ווען זי פֿאַלט אויף זיי פּלוצלינג.
plutsling zei oif falt zi ven tsait beizer a in gefangen
suddenly them upon falls it when time evil an in caught

יג אָבער דאָס האָב איך געזען פֿאַר חכמה אונטער דער זון, און דאָס
dos un zun der unter chochme far gezen ich hob dos ober
this and sun the under wisdom as seen I have this but

איז גרויס בייַ מיר: יד געווען אַ קליינע שטאָט מיט ווינציק מענטשן אין
in mentshn vintsik mit shtot kleine a geven mir bai grois iz
in people few with city small a there was me with great is

איר; איז אויף איר געקומען אַ גרויסער מלך, און האָט זי אַרומגערינגלט,
arumgeringlt zi hot un melech groiser a gekumen ir oif iz ir
encircled it has and king great a came it upon is it

און געבויט אַרום איר גרויס באַלעגערווערק.
balegerverk groise ir arum geboit un
siege works great it round built and

טו האָט מען געפֿונען אין איר אַן אָרעמאַן אַ חכם, און ער
er un chochem a oreman an ir in gefunen men hot
he and wise man a poor person a it in found one has

האָט גערעטעוועט די שטאָט מיט זיין חכמה; הגם קיין מענטש
mentsh kein hagam chochme zain mit shtot di geratevet hot
man any although wisdom his with city the saved has

האָט נישט געדאַכט אָן דעם דאָזיקן אָרעמאַן. טז האָב איך
ich hob oreman dozikn dem on gedacht nisht hot
I have poor person this the on remembered not has

געזאָגט: בעסער חכמה איידער גבֿורה; הגם די חכמה פֿון
fun chochme di hagam gevure eider chochme beser gezogt
of the wisdom the although might than wisdom better said

אָרעמאַן ווערט פֿאַראַכט, און זיינע ווערטער ווערן נישט געהערט.
gehert nisht vern verter zaine un faracht vert oreman
heard not become words his and despised is poor person

יז די ווערטער פֿון די קלוגע מיט געלאַסנקייט ווערן מער
mer vern gelasnkeit mit kluge di fun verter di
more are quietness with wise ones the of words the

צוגעהערט ווי דער אָנגעשריי פֿון אַ געוועלטיקער צווישן נאַרן.
narn tsvishn geveltiker a fun ongeshrei der vi tsugehert
fools among ruler a of rebuke the than listened to

יח בעסער חכמה איידער כּלי-מלחמה; און איין זינדיקער פֿירט
firt zindiker ein un keile-milchome eider chochme beser
brings sinner one and weapons of war than wisdom better

איבער אַ סך גוטס.
guts sach a iber
good lot of a about

י טויטע פֿליגן פֿאַרשטינקען און צעבלעזלען דעם
dem tseblezlen un farshtinken fligh toite
the ferment and make stink flies dead

זאַלבמישערס אייל,
eil zalbmishers
oil perfumer's

are caught in a metzodah rah *(evil net)*, and as the birds that are trapped in the pach *(snare)*, so are the Bnei HaAdam snared in an et ra'ah *(evil time)*, when it falleth suddenly upon them.

13 This chochmah have I seen also under the shemesh, and it seemed gedolah *(great)* unto me: 14 There was an ir ketanah *(little city)*, and few men within it; and there came a melech gadol against it, and besieged it, and built metzorim gedolim *(huge siegeworks)* against it.

15 Now there was found in it a poor chacham, and he by his chochmah delivered the city; yet no man remembered that same poor man. 16 Then said I, Chochmah is better than gevurah *(strength)*; nevertheless the poor man's chochmah is despised, and his devarim are not heard.

17 Divrei chachamim in quiet are more to be heeded than the shouting of the moshel *(one ruling)* among kesilim. 18 Chochmah is better than weapons of war, but one choteh destroyeth much good.

10 Dead flies cause the perfumer's shemen to send forth a foul odor;

so doth a little sichlut outweigh chochmah and kavod.

אַזוי וועגט אַריבער אַ ביסל נאַרישקייט
narishkeit bisel a ariber vegt azoi
folly little a over outweighs so

חכמה און כּבֿוד .
koved un chochme
honor and wisdom

[2] A chacham's lev is at his yamin *(right hand)*;

ב דער שׂכל פֿון דעם חכם איז אויף זײַן רעכטער זײַט,
zait rechter zain oif iz chochem dem fun seichel der
side right his on is wise man the of reason the

but a kesil's lev is at his semol *(left hand)*.

און דער שׂכל פֿון נאַרן אויף זײַן לינקער.
linker zain oif narn fun seichel der un
left his on fools of reason the and

[3] Yea also, when he that is a kesil

ג און אויך אַז דער נאַר גייט אין וועג ,
veg in geit nor der az oich un
a road on goes fool the when also and

even walketh along the derech, his sense faileth him,

פֿעלט אים שׂכל , און ער זאָגט אַלעמען אויס
ois alemen zogt er un seichel im felt
out everyone tells he and reason him lacks

and he saith to every one that he is a kesil.

אַז ער איז אַ נאַר.
nor a iz er az
fool a is he that

[4] If the ruach of the moshel rise up against thee,

ד אַז דאָס געמיט פֿון דעם געוועלטיקער הייבט
heibt geveltiker dem fun gemit dos az
raise ruler the of spirit the when

זיך אויף קעגן דיר ,
dir kegen oif zich
you(SG) against up self

leave not thy mekom;

זאָלסטו נישט פֿאַרלאָזן דײַן אָרט ;
ort dain farlozen nisht zolstu
place your leave not shall you

for calmness pacifieth chatta'im gedolim.

וואָרעם געלאַסנקייט בארוט גרויסע זינד .
zind groise barut gelasnkeit vorem
sin great calms calmness because

[5] There is a ra'ah which I have seen under the shemesh, the sort of error which proceedeth from a shalit *(ruler)*;

ה פֿאַראַן אַן אומגליק וואָס איך האָב געזען אונטער דער
der unter gezen hob ich vos umglik an faran
the under seen have I that calamity a there is

זון , אַזוי ווי אַ פֿאַרזע וואָס גייט אַרויס פֿון אַ געוועלטיקער:
geveltiker a fun arois geit vos farze a vi azoi zun
ruler a from out goes that error an as so sun

[6] Sekhel *(folly)* is set in great dignity, and the rich sit in low place. [7] I have seen avadim *(servants)* upon susim, and sarim *(princes)* walking as avadim upon ha'aretz.

ו נאַרישקייט ווערט געשטעלט אין גרויסע הייכן , און
un heichn groise in geshtelt vert narishkeit
and heights great in stood is folly

נגידים זיצן אין דער נידער . ז איך האָב געזען קנעכט
knecht gezen hob ich nider der in zitsn negidim
servants seen have I low place the in sit nobles

אויף פֿערד , און האַרן וואָס גייען ווי קנעכט אויף דער
der oif knecht vi geyen vos harn un ferd oif
the on servants like walk who lords and horses on

ערד .
erd
ground

[8] He that diggeth a gumatz *(pit)* shall fall into it;

ח דער וואָס גראָבט אַ גרוב , וועט אין איר אַרײַנפֿאַלן,
arainfaln ir in vet grub a grobt vos der
fall it into will pit a digs who the one

and whoso breaketh through a wall, a nachash shall bite him.

אוּן דער וואָס ברעכט דורך אַ צאַם, אִים
un der vos brecht durch a tsam, im
and who breaks through a wall, him
וועט אײַנבײַסן אַ שלאַנג.
vet a ainbaisn a shlang.
will a bite snake

9 Whoso pulleth out avanim *(stones)* may be hurt therewith;

ט דער וואָס אַרויס שטיינער וועט זיך
der vos arois shteiner vet zich
who the one chops out stones will self
וויי טאָן אָן זיי,
vei ton on zei,
woe do on them

and he that cleaveth wood may be endangered thereby.

דער וואָס שפּאַלט האָלץ איז אין סכּנה דורך דעם.
der vos shpalt holts iz in sekone durch dem.
the one who splits wood is in danger through this

10 If the barzel *(iron)* be blunt,

י אַז דער אײַזן איז שטומפּ,
az der aizn iz shtump,
if the iron is dull

and he do not whet the edge,

אוּן מע האָט דעם שאַרף נישט פֿאַרשלײַפֿט,
un me hot dem sharf nisht farshlaift,
and one has the sharp edge not sharpened

then must more strength be marshalled;

מוז מען שטאַרקן די כּוחות ;
muz men shtarkn di koiches;
must one strengthen the strength

but chochmah brings success.

אוּן די חכמה פֿון מעלה איז צוגרייטן .
un di chochme fun maile iz tsugreiten.
and the wisdom of advantage is to prepare

11 If the nachash will bite before it is charmed,

יא אַז די שלאַנג בײַסט אײַן פֿאַרן אָפּשפּרעכן ,
az di shlang baist ain faran opshprechn,
if the snake bites in before charming

there is no use in a charmer.

איז אויס מעלה פֿון דעם מאַן מיט דער צונג .
iz ois maile fun dem man mit der tsung.
is out advantage of the man with the tongue

12 The words of a chacham's mouth are chen *(gracious)*;

יב די ווערטער פֿון דעם חכמס מויל
di verter fun dem chachams moil
the words of the wise man's mouth
זײַנען מיט חן ,
zainen mit chein,
are with grace

but the lips of a kesil will swallow up himself.

אוּן די ליפּן פֿון דעם נאַרן ברענגען אים אום .
un di lipn fun dem narn brengen im um.
and the lips of the fool bring him to ruin

13 The beginning of the words of his mouth is sichlut;

יג דער אָנהייב פֿון די ווערטער פֿון זײַן
der onheib fun di verter fun zain
the beginning of the words of his
נאַרישקייט, איז מויל
narishkeit, iz moil
folly is mouth

and the end of his talk is holelot ra'ah.

אוּן דער סוף פֿון זײַן רעדן איז בייזע משוגעת .
un der sof fun zain redn iz beize meshugas.
and the end of his speaking is evil madness

14 A kesil also is full of devarim;

יד יאָ , דער נאַר מערט ווערטער,
yo, der nar mert verter,
yes the fool multiplies words

haAdam has no da'as of what shall be,

אָבער דער מענטש ווייס נישט וואָס געשעט ;
geshet vos nisht veis mentsh der ober
happens what not knows man the but

and what shall be after him,

און וואָס וועט געשען נאָך אים,
im noch geshen vet vos un
him after happen will what and

who can tell him?

וואר וועט אים דערציילן?
dertseiln im vet ver
tell him will who

15 The amal of the kesilim wearieth him,

טו די מי פֿון דעם נאַרן פֿאַרמאַטערט אים,
im farmatert narn dem fun mi di
him exhausts fool the of toil the

because he has no da'as of how to go to town.

וואָרעם ער ווייס נישט צו מאָל ווי צו גיין אין שטאָט .
shtot in gein tsu vi mol tsu nisht veis er vorem
the city into go to how times at not knows he for

16 Woe to thee, O eretz, when thy melech is a na'ar,

טז וויי דיר לאַנד, וואָס דיין מלך איז אַ יונג ,
yung a iz melech dain vos land dir vei
youth a is king your whose land to you(SG) woe

and thy sarim *(princes)* feast in the boker!

און דיינע האַרן מאַכן סעודות אין דער פֿרי !
peire der in sudus machn harn daine un
morning the in feasts make princes your and

17 Blessed art thou, O eretz, when thy melech is a nobleman,

יז ווויל דיר לאַנד, וואָס דיין מלך
melech dain vos land dir voil
king your whose land to you(SG) blessed

איז אַ פֿריַיגעבאָרענער,
fraigeborener a iz
free-born a is

and thy sarim *(princes)* eat in due season,

און דיינע האַרן עסן אין דער צייַט,
tsait der in esen harn daine un
time the in eat princes your and

for strength, and not for drunkenness!

אין מאָנהאַפֿטיקייט און נישט אין זויפֿערײַ .
zoiferai in nisht un manhaftikeit in
drunkenness in not and manliness in

18 By much atzlut *(slothfulness)* the rafters falleth;

יח פֿון פֿוילקייט פֿאַלט איין דער באַלקן,
balkn der ain falt foilkeit fun
beam the in falls idleness from

and through idleness of the hands the bais leaketh.

און פֿון אָפּגעלאָזטע הענט רינט דאָס הויז .
hoiz dos rint hent opgelozte fun un
house the leaks hands lazy from and

19 Lechem is made for laughter,

יט אַ סעודה מאַכט מען פֿון פֿריילעכקייט וועגן ,
vegen freilechkeit fun men macht sude a
because of joy from one makes feast a

and yayin maketh merry;

און ווײַן מאַכט לוסטיק דאָס לעבן;
lebn dos lustik macht vain un
life the joyful makes wine and

but kesef answereth everything.

אָבער געלט באַוועגט אַלץ .
alts bavert gelt ober
everything answers money but

20 Curse not the Melech, no not in thy thought;

כ אַפֿילו אין דיין געדאַנקען זאָלסטו נישט שילטן
shiltn nisht zolstu gedanken dain in afile
curse not shall you plans your in even

דעם מלך ,
melech dem
king the

and curse not the oisher in thy bedchamber;

און אין דיינע שלאָפקאַמערן זאָלסטו נישט
nisht zolstu shlofkamern daine in un
not shall you bedroom your in and
; שילטן דעם עושר
oysher dem shiltn
rich man the curse

for an Oph haShomayim may carry the voice,

וואָרעם אַ פֿויגל פֿון הימל וועט אַוועקטראָגן דעם קול ,
kol dem avektrogen vet himel fun foigel a vorem
voice the carry away will heaven of bird a for

and that which hath wings may report what you say.

. זאַך די דערציילן וועט פֿליגלען האָט וואָס דער מיט
zach di dertseiln vet fliglen hot vos der un
matter the tell will wings has who the one and

11 Cast thy lechem upon the waters,

יא

לאָז אַוועק דיין ברויט אויפֿן וואַסער,
vaser oifn broit dain avek loz
water on the bread your away release

for thou shalt find it after many yamim.

. וואָרעם אין פֿיל טעג אַרום וועסטו עס געפֿינען
gefinen es vestu arum teg fil in vorem
find it will you(sg) around days many in for

[2] Give chelek *(portions)* to shivah, and also to shmonah;

ב צעטייל אַ חלק אויף זיבן , און אַפֿילו אויף אַכט ,
acht oif afile un zibn oif chelek a tseteil
eight onto even and seven onto portion a divide

for thou knowest not what ra'ah shall be upon ha'aretz.

וואָרעם ווייסט נישט וואָס פֿאַר אַ בייז עס
es beiz a far vos nisht veist vorem
it evil an for what not you know for
. קען זיין אויף דער ערד
erd der oif zain ken
earth the on be can

[3] If the clouds be full of geshem,

ג אַז די וואָלקן וועלן פֿול מיט רעגן,
regn mit ful vern volken di az
rain with full become cloud the if

they empty themselves upon ha'aretz;

; ליידיקן זיי זיך אויס אויף דער ערד
erd der oif ois zich zei leidikn
earth the on out selves they empty-handed

and if the etz fall toward the darom *(south)*, or toward the tzafon *(north)*,

און סיַי אַ בוים פֿאַלט אין צפֿון און
un tsofn in falt boim a sai un
and north in the falls tree a whether and
– דרום אין סיַי
dorem in sai
south in the whether

in the makom *(place)* where the etz falleth, there it lieth.

אין אָרט וווּ דער בוים פֿאַלט, דאָרטן
dortn falt boim der vu ort in
there falls tree the where place in the
. וועט ער בלייַבן
blaibn er vet
remain it will

[4] He that observeth the ruach *(wind)* shall not sow;

ד דער וואָס פּאַסט-אויף דעם ווינט וועט נישט זייען ,
zeyen nisht vet vint dem past-oif vos der
sow not will wind the watches who the one

and he that regardeth the clouds shall not reap.

און דער וואָס קוקט אויף די וואָלקנס וועט
vet volkens di oif kukt vos der un
will clouds the at looks who the one and
. נישט שניידן
shnaidn nisht
reap not

[5] As thou knowest not what is the derech haruach, nor how the bones do grow in the womb of her that is with child; even so thou knowest not the ma'asei HaElohim who maketh all.

ה אַזוי ווי דו ווייסט נישט וואָס איז דער וועג פֿון דעם
dem fun veg der iz vos nisht veist du vi azoi
the of way the is what not know you as just

ווינט, אָדער ווי עס ווערן ביינער אין לײַב פֿון אַ
a fun laib in beiner vern es vi oder vint
a of body in bones becomes it how or wind

טראָגעדיקער, אַזוי ווייסטו נישט די טוונג פֿון
fun tuung di nisht veistu azoi trogediker
of doing the not you(sg) know so pregnant woman

אלקים וואָס טוט אַלצדינג .
altsding tut vos Elokim
everything does who G-d

[6] In the boker sow thy zera, and in the erev do not let thine hand be idle; for thou knowest not which shall prosper, either this or that, or whether they both shall be alike tovim.

ו אין פֿרימאָרגן זיי דײַן זאָמען, און אין אָוונט
ovnt in un zomen dain zei frimorgn in
evening in the and seed your sow morning in the

זאָלסטו נישט אָפּלאָזן דײַן האַנט, וואָרעם דו ווייסט נישט
nisht veist du vorem hant dain oplozen nisht zolstu
not know you for hand your let go not shall you

וואָסער וועט גערעטן, דאָס אָדער יענס, אָדער ביידע באַגלײַך
baglaich beide oder yens oder dos gerotn vet voser
together both or that or this succeed will whatever

וועלן זײַן גוט .
gut zain veln
good be will

[7] Truly the ohr is sweet, and a pleasant thing it is for the eynayim to behold the shemesh;

ז און זיס איז די ליבטיקייט, און גוט איז פֿאַר די
di far iz gut un lichtikeit di iz zis un
the for is good and light the is sweet and

אויגן צו זען די זון .
zun di zen tsu oign
sun the see to eyes

[8] But if haAdam live many shanim, and rejoice in them all; yet let him remember the yamim of choshech; for they shall be many. All that cometh is hevel.

ח וואָרעם ווי־פֿל יאָרן דער מענטש זאָל לעבן, זאָל ער
er zol lebn zol mentsh der yorn vifel vorem
he shall live shall man the years how many for

אין זיי אַלע זײַן פֿרייַלעך; און זאָל ער געדענקען די טעג
teg di gedenken er zol un freilech zain ale zei in
days the remember he should and joyful be all them in

פֿון פֿינצטערניש, אַז זיי וועלן זײַן פֿיל . אַלץ וואָס
vos alts fil zain veln zei az fintsternish fun
that everything many be will they that darkness of

געשעט איז נישטיקייט.
nishtikeit iz geshet
vanity is happens

[9] Rejoice, O bochur, in thy yaldut *(youth)*; and let thy lev cheer thee in the yamim of thy bechurim *(youth)*, and walk in the ways of thine lev, and in the sight of thine eynayim; but have da'as of this; that for all these things HaElohim will bring thee into mishpat.

ט פֿריי זיך, בחור, אין דײַן יוגנט, און לאָז ווויל גיין דײַן
dain gein voil loz un yugnt dain in bocher zich frei
your go blessed let and youth your in young man self rejoice

האַרץ אין דײַנע בָּחורשע טעג, און גיי אין די וועגן פֿון דײַן האַרצן,
hartsn dain fun vegen di in gei un teg bochurshe daine in harts
heart your of ways the in go and days youthful your in heart

און נאָך דער זעונג פֿון דײַנע אויגן; אָבער זײַ וויסן אַז פֿאַר אַלעם
alem far az visen zai ober oign daine fun zeung der noch un
all for that knowing be but eyes your of sight the after and

דעם וועט אלקים דיך ברענגען צום משפט .
mishpot tsum brengen dich Elokim vet dem
judgment to bring you(SG) G-d will this

[10] Therefore banish ka'as *(sorrow)* from thy lev, and put away ra'ah from thy basar; for yaldut and shacharut *(prime of life)* are hevel.

12 Remember now thy Bo're *(Creator)* in the yamim of thy bechurot, while the yamei hara'ah come not, nor the shanim draw nigh, when thou shalt say, I have no chefetz *(pleasure)* in them; [2] While the shemesh, or the ohr, or the yarei'ach, or the kokhavim, be not darkened, nor the clouds return after the rain; [3] In the yom when the shomrei habayit shall tremble, and the strong men shall stoop, and the grinders cease because they are few, and those that look out of the windows grow dim, [4] And the delatayim *(doors)* shall be shut in the street, when the sound of the grinding fades, and he shall arise at the sound of a tzipor *(bird)*, and all their banot hashir *(daughters of song)* are brought low; [5] Also when they shall be afraid of height, and fears shall be in the derech, and the almond tree shall blossom, and the grasshopper drags himself along, and desire shall fail; because haAdam goeth to his bais olam *(eternal home)*, and the mourners go

י און טו אָפּ ערגערניש פֿון דײַן האַרצן, און האַלט אָפּ בייז
beiz op halt un hartsn dain fun ergernish op tu un
evil back hold and heart your from vexation away do and

פֿון דײַן לײַב, ווײַל יינגלשאַפֿט און יוגנט זײַנען אַ הויך.
hoich a zainen yugnt un yinglshaft vorem laib dain fun
vapor a are youth and childhood because body your from

יב

און געדענק דײַן באַשעפֿער אין דײַנע טעג, איידער
eider teg bochurshe daine in Bashefer dain gedenk un
before days youthful your in Creator your remember and

עס וועלן קומען די שלעכטע טעג, און אָנקומען וועלן די יאָרן,
yorn di veln onkumen un teg shlechte di kumen veln es
years the will arrive and days bad the come will it

וואָס דו ווועסט זאָגן: איך האָב נישט קיין הנאה פֿון זיי; [ב] איידער
eider zei fun hanoe kein nisht hob ich zogn vest du vos
before them from pleasure any not have I say will you that

עס וועט פֿינצטער ווערן די זון און דאָס ליכט, און די לבֿנה
di un levone di un licht dos un zun di vern fintster vet es
the and moon the and light the and son the become dark will it

און די וואָלקנס וועלן ווידער קערן נאָכן רעגן; [ג] אין דעם טאָג
tog dem in regn nochn kern vider veln volkens di un
day the in rain after the return again will clouds the and

שטערן, ווען די הויזוועכטער וועלן זיך טרייסלען, און די חילס-לײַט
shtern di un hoizvechter veln zich treislen di un chils-lait
stars the and house guards the will selves tremble the and men of valor

וואָס דאָס מאָלעווען, ווײַל זיי אויסקרימען, און די מאָלעריגס וועלן נישט אַרבעטן,
veln nisht arbeten molerins di un oiskrimen zich vail zei
will not work will grinders the and stoop selves because they

זײַנען ווינציק, און די קוקערינס וועלן טונקל זײַן אין פֿענצטער,
fentster di in zain tunkel veln kukerins di un vintsik zainen
window the in be dim will lookers the and few are

[ד] און די טירן צום גאַס וועלן פֿאַרשלאָסן ווערן; ווען נידעריק וועט
vet niderik ven vern farshlosn veln gas tsum tirn di un
will low when become shut will street to doors the and

זײַן דאָס רוישן פֿון דער מיל, און מע וועט זיך אָפּשטעלן בײַם
baim opshteln zich vet me un mil der fun roishn dos zain
at stop moving oneself will one and mill the of sound the be

פֿיפּס פֿון אַ פֿויגל, און פֿאַרשטיקט וועלן זײַן אַלע טעכטער פֿון געזאַנג;
gezang fun techter ale zain veln farshtikt un foigel a fun pips
song of daughters all be will stifled and bird a of peep

[ה] אויך וועט מען מורא האָבן פֿאַר אַ הויכן אָרט, און שרעקענישן
shrekenishn un ort hoichn a far hobn moire men vet oich
terrors and place high a before have fear one will also

וועלן זײַן אויפֿן וועג; און דער מאַנדלבוים וועט בליִען, און דער
der un blien vet mandlboim der un veg oifn zain veln
the and blossom will almond tree the and road on the be will

ייישעריק וועט זיך שלעפּן, און די קאַפּערפֿרוכט וועט אויפֿהערן,
oifhern vet kaperfrucht di un shlepn zich vet heisherik
cease will caper berry the and drag self will grasshopper

ווײַל דער מענטש גייט צו זײַן אייביקער היים, און די באַקלאָגער
bakloger di un heim eibiker zain tsu geit mentsh der vail
mourners the and home eternal his to goes man the because

וועלן זיך אומדרייען אין גאַס; [ו] איידער די זילבערנע שנור וועט
vet shnur zilberne di eider gas in umdreyen zich veln
will cord silver the before street in the go about selves will

about the streets; [6] Or ever the silver cord be loosed, or the golden bowl be broken, or the pitcher be broken at the fountain, or the wheel broken at the bor *(cistern)*. [7] Then shall the aphar return to ha'aretz as it was; and the ruach shall return unto HaElohim who gave it. [8] Hevel havalim, saith Kohelet; all is hevel.

צעריסן וועלן , און דער גילדערנער בעקן וועט צעהאַקט וועלן , און
un vern tsehakt vet bekn gilderner der un vern tserisn
and become broken will bowl golden the and become torn

דער קרוג וועט צעברעכן וועלן בייַם קוואַל , און דער ראָד
rod der un kval baim vern tsebrochn vet krug der
wheel the and fountain by the become broken will pitcher the

פֿאַלט אַ צעהאַקטער אין ברונעם ; ז און דער שטויב וועט זיך אומקערן
umkeren zich vet shtoib der un brunem in tsehakter a falt
return self will dust the and the well into broken one a falls

צו דער ערד , ווי געווען, און דער גייַסט וועט זיך אומקערן צו אלקים
Elokim tsu umkeren zich vet gaist der un geven vi erd der tsu
G-d to return self will spirit the and it was as earth the to

וואָס האָט אים געגעבן . ח נישטיקייט פֿון נישטיקייט, זאָגט קהלת ,
Kohelet zogt nishtikeit fun nishtikeit gegebn im hot vos
Kohelet declares vanities of vanity given it has who

אַלץ איז נישטיקייט.
nishtikeit iz alts
vanity is everything

[9] And moreover, because Kohelet was chacham, he taught the people da'as; yea, he applied, and searched out, and set in order many meshalim *(proverbs)*. [10] Kohelet searched to find out divrei chefetz; and that which was written was yosher, even divrei emes.

ט און אַחוץ וואָס קהלת איז געווען אַ חכם , האָט ער נאָך
noch er hot chochem a geven iz Kohelet vos achuts un
still he has wise man a was is Kohelet what aside from and

געלערנט דאָס פֿאָלק קענשאַפֿט ; און ער האָט געוויגן און געפֿאָרשט ,
geforsht un gevoign hot er un kenshaft folk dos gelernt
investigated and weighed has he and knowledge people the taught

און צונויפֿגעשטעלט שפּריכווערטער אַ סך . י קהלת האָט געזוכט צו
tsu gezucht hot Kohelet sach a shprichverter tsunoifgeshtelt un
to sought has Kohelet lot a proverbs composed and

געפֿינען נוצלעכע זאַכן , און וואָס איז געשריבן אויפֿריכטיק – אמתדיקע
metdike oifrichtik geshribn iz vos un zachn nutsleche gefinen
trueful uprightly written is what and things useful find

ווערטער.
verter
words

[11] Divrei chachamim are like goads, and like nails firmly fixed are the collected sayings that are given by Ro'eh Echad *(One Shepherd)*. [12] And further, by these, beni, be admonished; of making many sefarim there is no ketz; and much study is a weariness of the basar.

[13] Let us hear the sof *(conclusion)* of the whole matter; Fear HaElohim, and of His commandments be shomer mitzvot; for this is

יא די ווערטער פֿון די חכמים זיַינען אַזוי ווי טרייַבשפּיצן , און
un traibshpitsn vi azoi zainen chachomim di fun verter di
and goads as so are wise the of words the

ווי נעגל אַרײַנגעשלאָגענע זיַינען די צונויפֿגעזאַמלטע רייד ; זיי
zei reid tsunoifgezamlte di zainen araingeshlogene negl vi
they sayings gathered the are driven in nails as

זיַינען געגעבן געווארן פֿון אייַן פּאַסטוך . יב און ווייַטער, מיַין זון ,
zun main vaiter un pastuch ein fun gevorn gegebn zainen
son my further and shepherd one from been given are

זיַי געווארנט: צו מאַכן פֿיל ספֿרים איז נישטאָ קיין ענד, אָבער
ober end kein nishto iz sforim fil machn tsu gevornt zai
but end any there is not is books many make to warned be

זיך גריבלען צו פֿיל מאַטערט אָפּ דעם לייַב .
laib dem op matert fil tsu griblen zich
body the away tires much too to pore over oneself

יג דער סוף פֿון דער זאַך , נאָך דעם ווי אַלץ איז געהערט
gehert iz alts vi dem noch zach der fun sof der
heard is everything as that after matter the of end the

געווארן, איז: האָב מורא פֿאַר אלקים, און היט זיַינע געבאָט ,
gebot zaine hit un Elokim far moire hob iz gevorn
commandments his keep and G-d before fear have is been

the whole duty of haAdam.
14 For HaElohim shall bring
kol ma'aseh *(every work)*
into mishpat *(judgment)*,
with every ne'lam *(secret
thing, concealed thing)*,
whether it be tov *(good)*, or
whether it be rah *(evil)*.

וואָרעם דאָס איז דער גאַנצער מענטש. יד וויַל דעם גאַנצן באַשאַף
vorem dos iz der gantser mentsh bashaf gantsn dem vail
for this is the entire of man creation entire the because

וועט אלקים ברענגען פַּאַר אַ משפּט איבער אַלעם פַֿאַרהוילענעם,
vet Elokim brengen far a mishpot iber alem farhoilenem
will G-d bring for a judgment over everything hidden

סַיַ גוט און סַיַ שלעכט.
sai gut un sai shlecht
whether good and whether evil

Esther

אֶסתֵר

1 Now it came to pass in the yamim of Achashverosh, (this is Achashverosh which reigned, from India even unto Ethiopia, over a hundred and twenty-seven provinces;) [2] That in those yamim, when HaMelech Achashverosh sat on his kisse malkhut *(royal throne)*, which was in the capital, Shushan, [3] In the shnat shalosh *(third year)* of his reign, he gave a mishteh *(feast, banquet)* unto all his sarim *(princes)* and his avadim *(officials)*; the might of Persia and Media, the nobles and sarim *(princes)* of the provinces, being before him; [4] When he displayed the osher kavod malkhut *(riches of the glorious kingdom)* of his and the yekar *(honor)* of his tiferet gedulah *(glorious majesty)* yamim rabbim, even a hundred and eighty days. [5] And when these yamim were expired, HaMelech gave a mishteh *(feast)* unto all the people that were present in the capital of Shushan, both gadol *(great)* and katan *(small)*, shivat yamim *(seven days)*, in the khatzer *(courtyard)* of the garden of the palace of HaMelech, [6] Where were white and blue linen curtains, fastened with cords of fine linen and purple to rings of silver and pillars of marble; the mittot *(couches)* were of

א

און עס איז געווען אין די טעג פון אַחַשְׁוֵרוֹשׁ – דאָס איז
iz dos Achashveroshn fun teg di in geven iz es un
is this Achashverosh of days the in was is it and

דער אַחַשְׁוֵרוֹשׁ וואָס האָט געקיניגט פון הוֹדו ביז כּוּשׁ ,
Kush biz India fun gekinigt hot vos Achashverosh der
Kush to India from reigned has which Achashverosh the

איבער הונדערט און זיבן און צוואַנציק מדינות – [ב] אין יענע טעג ,
teg yene in medines tsvantsik un zibn un hundert iber
days those in provinces twenty and seven and hundred over

אַז דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ איז געזעסן אויף דעם טראָן פון זיין
zain fun tron dem oif gezesn iz Achashverosh melech der az
his of throne the on sitting is Achashverosh king the when

מלוכה וואָס אין דער הויפטשטאָט שושַן , [ג] אין דריטן יאָר פון
fun yor dritn in Shushan hoiptshtot der in vos meluche
of year third in Shushan capital city the in which kingdom

זיין מלוכה , האָט ער געמאַכט אַ מאָלצייט פַּאַר אַלע זיינע האַרן און
zain meluche , hot er harn zaine ale far moltsait a gemacht er hot meluche zain
his kingdom has he made feast a for all his lords and

זיינע קנעכט , דעם חיל פון פָּרַס און מָדַי , די אַדלליים
adllait di Madai un Paras fun cheil dem knecht zaine
leading people the Madai and Paras of army the servants his

און די האַרן פון מדינות , וואָס פַּאַר אים ; [ד] ווען ער האָט
hot er ven im far vos medines di fun harn di un
had he when him before who provinces the of leaders the and

געוויזן די עשירות פון זיין קיניגלעכן שטאַט, און די זעלטענע
zeltene di un shtat kiniglechn zain fun eshires di gevizn
splendid the and state royal his of riches the shown

פראַכט פון זיין גרויסקייט, פֵּיל טעג , הונדערט און אַכציק טעג .
teg achtsik un hundert teg fil groiskeit zain fun pracht
days eighty and hundred days many greatness his of glory

[ה] און אַז די דאָזיקע טעג זיינען דערפילט געוואָרן, האָט דער
der hot gevorn derfilt zainen teg dozike di az un
the has became fulfilled are days these the when and

מלך געמאַכט פַּאַר דעם גאַנצן פֹּאלק וואָס האָט זיך געפונען אין
in gefunen zich hot vos folk gantsn dem far gemacht melech
in found selves have who people entire the for made king

דער הויפטשטאָט שושַן , פון קלענסטן ביזן גרעסטן , אַ מאָלצייט
moltsait a grestn bizn klenstn fun Shushan hoiptshtot der
feast a greatest unto least from Shushan capital city the

פון זיבן טעג אין הויף פון דעם מלכס פּאַלאַצגאָרטן . [ו] ווייַס
vaise palatsgortn melechs dem fun hoif in teg zibn fun
white palace-garden king's the of court in days seven of

ציגל , דינע לינען , און בלאָע וואָל , זיינען געווען באַפעסטיקט מיט
mit bafestikt geven zainen vol bloe un lainen dine tsaig
with fastened were are wool blue and linen fine cloth

שנורן פון פַיינלינען און פורפל אויף זילבערנע שטאַנגען און זיילן
zailn un shtangen zilberne oif purpl un fainlainen fun shnurn
pillars and poles silver on purple and fine linen of cords

zahav and kesef, upon an inlaid floor of purplish-red exquisite stone and mother-of-pearl and marble. [7] And they gave them drink in vessels of zahav, the vessels being different one from another, and yayin malkhut *(royal wine)* in abundance, according to the [bountiful] yad HaMelech. [8] And the drinking was according to the dat ein ones *(rule [which was] not compulsory, restricting)*; for so HaMelech had ordered all the wine stewards in his bais, that they should serve kirtzon ish va'ish *(according to the good pleasure of each man)*. [9] Also Vashti HaMalkah gave a mishteh *(feast, banquet)* for the nashim *(women, wives)* in the Beit HaMalkhut *(the royal palace)* which belonged to HaMelech Achashverosh.

[10] On the yom hashevi'i, when the lev of HaMelech was tov with yayin, he commanded Mehuman, Bizta, Charvona, Bigta, and Avagta, Zetar, and Karkas, the shivat hasarisim *(the seven eunuchs)* that served in the presence of HaMelech Achashverosh, [11] To bring Vashti HaMalkah before HaMelech with the keter malkhut *(royal crown)*, to show the people and the sarim *(princes)* her beauty, for she was lovely to behold. [12] But HaMalkah Vashti refused to come at the devar HaMelech at the agency

פֿון מירמלשטיין; מיט גילדערנע און זילבערנע לענבעטלעך אויף אַ
a oif lenbetlech zilberne un gilderne mit mirmlshtein fun
a upon couches silver and golden with marble of

פֿלאַסטערונג פֿון אַלאַבאַסטער און מירמלשטיין, און פּערלמוטער,
perlmuter un mirmlshtein un alabaster fun flasterung
mother-of-pearl and marble and alabaster of pavement

ז און געגעבן טרינקען האָט מען אין גילדערנע . און פֿלעקמירמל
gilderne in men hot trinken gegebn un flekmirml un
golden in they have to drink given and spotted marble and

כּלים, און כּלים פֿון פֿאַרשיידן, און מַלכותדיקער ווײַן
vain malchutdiker un farsheiden keilim fun keilim un keilim
wine royal and diverse vessels of vessels and vessels

איז געווען מיט אַ קיניגלעכער האַנט. ח און דאָס טרינקען איז געווען
geven iz trinken dos un hant kiniglecher a mit geven iz
was is drinking this and hand royal a with was is

ווי געהעריק; קיינער האָט נישט געצווּנגען; ווארעם אַזוי האָט דער
der hot azoi vorem geneit nisht hot keiner geherik vi
the has so because compelled not has anyone proper as

מלך פֿעסט אָנגעזאָגט איטלעכן עלטסטן פֿון זײַן הויז, צו טאָן
ton tsu hoiz zain fun eltstn itlechn ongezogt fest melech
do to house his of officer each commanded firmly king

לויט דעם רצון פֿון יעטוועדער איינעם. ט אויך די מלכּה
malke di oich einem yetveder fun rotsn dem loit
queen the also one each of will the according to

וַשתּי האָט געמאַכט אַ מאָלצײַט פֿאַר די ווײַבער אין דעם קיניגלעכן
kiniglechn dem in vaiber di far moltsait a gemacht hot Vashti
royal the in women the for feast a made has Vashti

הויז פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ .
Achashverosh melech fun hoiz
Achashverosh king of house

י אויפֿן זיבעטן טאָג, אַז דעם מלכס האַרץ איז געווען פֿריילעך
freilech geven iz harts melechs dem az tog zibetn oifn
joyful was is heart king's the when day seventh on the

פֿון ווײַן, האָט ער געהייסן מהומָן, בזתָא, חרבוֹנא, בגתָא,
Bigtaen Charvona Bizta Mehuman geheisn er hot vain fun
Bigta Charvona Bizta Mehuman ordered he has wine from

און אַבַגתָא, זֵתַר, און כַּרכַּס, די זיבן קאַמערדינער וואָס האָבן
hobn vos kamerdiner zibn di Karkas un Zetar Avagta un
have who chamberlains seven the Karkas and Zetar Avagta and

באַדינט פֿאַר דעם מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, יא ברענגען די מלכּה
malke di brengen Achashverosh melech dem far badint
queen the to bring Achashverosh king the before served

וַשתּי פֿאַר דעם מלך אין אַ קיניגלעכער קרון, כּדי צו ווײַזן
vaizn tsu kedei kroin kiniglecher a in melech dem far Vashti
show to so that crown royal a in king the before Vashti

די פֿעלקער און די האַרן איר שיינקייט, ווארעם זי איז געווען
geven iz zi vorem sheinkeit ir harn di un felker di
was is she because beauty her lords the and peoples the

שיין פֿון אויסזען. יב האָט די מלכּה וַשתּי נישט געוואָלט
gevolt nisht Vashti malke di hot oiszen fun shein
wanted not Vashti queen the has appearance of beautiful

קומען אויף דעם מלכס אָנזאָג וואָס דורך דער האַנט פֿון
fun hant der durch vos onzog melechs dem oif kumen
of hand the through which command king's the upon to come

of his sarisim *(eunuchs)*; therefore HaMelech became furious, and his wrath burned in him.

[13] Then HaMelech said to the chachamim, which had da'as of the times; for so was the custom of HaMelech toward all the meyvinim *(experts)* in dat *(law)* and din *(judgment)*, [14] And the next unto him was Karshena, Shetar, Admata, Tarshish, Meres, Marsena, and Memukhan, the shivat sarim *(princes)* of Persia and Media, which had access to HaMelech and which ranked rishonah *(highest)* in the Malkhut *(kingdom)*; [15] What shall we do unto the Malkah Vashti according to dat *(law)*, because she hath not performed the commandment of HaMelech Achashverosh at the agency of the sarisim *(eunuchs)*?

[16] And Memukhan answered before HaMelech and the sarim *(princes)*, Vashti HaMalkah hath not done wrong to HaMelech only, but also to all the sarim *(nobles)*, and to kol haAmim that are in all the provinces of HaMelech Achashverosh. [17] For this deed of HaMalkah shall spread abroad unto all the nashim *(women, wives)*, so that they shall despise their be'alim *(husbands)* in their eyes, when it shall be reported that HaMelech Achashverosh commanded Vashti HaMalkah to be

די קאַמערדינער, און דער מלך איז זייער אין כּעס געוואָרן, און
un gevorn kaas in zeyer iz melech der un kamerdiner di
and become anger in very is king the and chamberlains the

זײַן גרימצאָרן האָט אים אין געברענט.
gebrent im in hot grimtsorn zain
burned him in had wrath his

יג און דער מלך האָט געזאָגט צו די חכמים וואָס קענען די
di kenen vos chachomim di tsu gezogt hot melech der un
the know who wise men the to said had king the and

צײַטן – וואָרעם אַזוי איז געווען דעם מלכס שטייגער אַנטקעגן אַלע
ale antkegen shteiger melechs dem geven iz azoi vorem tsaitn
all toward custom king's the was is so because times

וואָס וויסן אַ געזעץ און דין; יד און די נאָנטע צו אים
im tsu nonte di un din a un gezets a veisn vos
him to near ones the and judgment a and law a know who

זײַנען געווען כַּרשנאָ, שֵׁתָר, אַדמָתָא, תַּרשִׁישׁ, מֶרֶס, מַרסנאָ,
Marsena Meres Tarshish Admata Shetar Karshena geven zainen
Marsena Meres Tarshish Admata Shetar Karshena were are

ממוכָן, זיבן האַרן פּוֹן פָּרַס און מָדַי וואָס האָבן געזען דעם
dem gezen hobn vos Madai un Paras fun harn zibn Memuchan
the seen have who Madai and Paras of lords seven Memukhan

מלכס פּנים, וואָס זײַנען געזעסן אויבנאָן אין דער מלוכה: –
meluche der in oibnon gezesn zainen vos ponem melechs
kingdom the in at the top sitting are who face king's

טו וואָס דאַרף מען טאָן לויט גזעזץ צו דער מלכּה וַשתי פַּאַר
far Vashti malke der tsu gezets loit ton men darf vos
for Vashti queen the to law according to do one should what

וואָס זי האָט נישט געטאָן דעם אָנזאָג פּוֹן מלך אַחַשְׁוֵרוֹש
Achashverosh melech fun onzog dem geton nisht hot zi vos
Achashverosh king of the command the done not has she that

דורך דער האַנט פּוֹן די קאַמערדינער.
kamerdiner di fun hant der durch
chamberlains the of hand the through

טז האָט ממוכָן געזאָגט פַּאַר דעם מלך און די האַרן:
harn di un melech dem far gezogt Memuchan hot
lords the and king the before said Memukhan has

נישט אַקעגן מלך אַליין האָט פַּאַרבראָכן די מלכּה וַשתי, נאָר
nor Vashti malke di farbrochn hot alein melech akegn nisht
but Vashti queen the transgressed has alone king against not

אַקעגן אַלע האַרן, און אַקעגן אַלע פּעלקער וואָס אין אַלע מדינות
medines ale in vos felker ale akegn un harn ale akegn
provinces all in who peoples all against and lords all against

פּוֹן מלך אַחַשְׁוֵרוֹש. יז וואָרעם די מעשׂה מיט דער מלכּה וועט
vet malke der mit meise di vorem Achashverosh melech fun
will queen the with matter the because Achashverosh king of

אַרויסקומען צו אַלע וויבער, צו מאַכן זייערע מאַנען פַּאַראַכט
faracht manen zeyere machn tsu vaiber ale tsu aroiskumen
despised husbands their make to wives all to come out

אין זייערע אויגן, אַז מע וועט זאָגן: דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש האָט
hot Achashverosh melech der zogn vet me az oign zeyere in
had Achashverosh king the say will one that eyes their in

געהייסן ברענגען פַּאַר אים די מלכּה וַשתי, און זי איז
geheisn brengen far im di malke Vashti un zi iz
commanded bring to before him the queen Vashti and she is

נישט געקומען . יח און נאָך הײַנטיקן טאָג וועלן די האַרינטעס פֿון
fun harintes di veln tog haintikn noch un gekumen nisht
of ladies the will day this very yet and come not

פָּרַס און מָדַי , וואָס האָבן געהערט די מעשׂה מיט דער מלכּה ,
malke der mit meise di gehert hobn vos Madai un Paras
queen the with matter the heard have who Madai and Paras

דאָס זאָגן צו די האַרן פֿון מלך , און עס וועט זײַן גענוג
genug zain vet es un melech fun harn di tsu zogn dos
enough be will it and king of the lords the to say this

בְּזָיון און ערגערניש . יט אויב דעם מלך איז וווילגעפֿעלן, זאָל
zol voilgefeln iz melech dem oib ergernish un bizoyen
should pleased is king the if vexation and shame

אַרויסגיין אַ קיניגלעכער באַפֿעל פֿון פּאַר אים, און עס זאָל
zol es un im far fun bafel kiniglecher a aroisgein
should it and him before from decree royal a go out

פֿאַרשריבן ווערן אין די געזעצן פֿון פָּרַס און מָדַי , כּדי עס זאָל
zol es kedei Madai un Paras fun gezetsn di in vern farshribn
shall it so that Madai and Paras of laws the in be recorded

נישט בטל ווערן, אַז וַשתִּי זאָל מער נישט קומען פֿאַר דעם
dem far kumen nisht mer zol Vashti az vern batl nisht
the before come not more shall Vashti that be nullified not

מלך אַחַשְׁוֵרוֹש , און איר מלכהשאַפֿט זאָל דער מלך
melech der zol melucheshaft ir un Achashverosh melech
king the should queenship her and Achashverosh king

געבן צו אַן אַנדערער וואָס איז בעסער פֿון איר. כ און אַז דעם
dem az un ir fun beser iz vos anderer an tsu gebn
the when and her than better is who other an to give

מלכס פּסק וואָס ער וועט מאַכן , וועט באַקאַנט ווערן אין זײַן
zain in vern bakant vet machn vet er vos psak melechs
his in be known will make will he which decree king's

גאַנצן קיניגרײַך , ווי גרויס עס איז, וועלן אַלע וויבער אָפּגעבן כּבֿוד
koved opgebn vaiber ale veln iz es grois vi kinigraich gantsn
honor give wives all will is it great how kingdom whole

זייערע מאַנען , פֿון גרעסטן ביזן קלענסטן.
klenstn bizn grestn fun manen zeyere
least unto the greatest from husbands their

כא איז דאָס וואָרט וווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון דעם מלך און די האַרן,
harn di un melech dem fun oign di in voilgefeln vort dos iz
lords the and king the of eyes the in pleasing word this is

און דער מלך האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ממוכָנען . כב
un Memuchanen fun vort dos vi azoi geton hot melech der un
and Memukhan of word the as so done has king the and

ער האָט געשיקט בריוו צו אַלע מדינות פֿון דעם מלך , צו איטלעכער
itlecher tsu melech dem fun medines ale tsu briv geshikt hot er
each to king the of provinces all to letters sent has he

מדינה לויט איר כּתבֿ , און צו איטלעכן פֿאָלק לויט
loit folk itlechn tsu un kesav ir loit medine
according to people each to and script its according to province

זײַן לשון , אַז יעטוועדער מאַן זאָל זײַן דער הערשער אין זײַן הויז ,
hoiz zain in hersher der zain zol man yetveder az loshen zain
house his in ruler the be shall man every that language its

און רעדן אַזוי ווי דער לשון פֿון זײַן פֿאָלק .
folk zain fun loshen der vi azoi redn un
people his of language the as so speak and

brought in before him, but she came not. [18] Likewise, when they will have heard of the conduct of HaMalkah, the sarot *(ladies of the nobility)* of Persia and Media shall similarly respond this day unto all the sarim *(nobles)* of HaMelech. Thus shall there arise too much bizzayon *(contempt)* and ketzef *(wrath)*. [19] If it please HaMelech, let there go forth a royal decree from him, and let it be written in the laws of the Persians and the Medes, laws that shall not pass away, that Vashti come no more before HaMelech Achashverosh; and let HaMelech give her royalty unto another that is better than she. [20] And when the edict of HaMelech which he shall make shall be published throughout all his Malkhut *(realm)* — for it is great — all the nashim *(women, wives)* shall give to their be'alim *(husbands)* yekar *(honor, respect)*, both to gadol and katan.

[21] And the proposal was good in the eyes of HaMelech and the sarim *(nobles)*; and HaMelech did according to the devar Memukhan; [22] For he sent sefarim into all the provinces of HaMelech, into every province according to the script thereof, and to every people after their leshon, that every ish should bear rule in his own bais, and speak in the leshon of his own people.

2 After these things, when the wrath of HaMelech Achashverosh was appeased, he remembered Vashti, and what she had done, and what was decreed against her. [2] Then said the attendants of HaMelech that ministered unto him, Let there be beautiful ne'arot betulot *(young virgins)* sought for HaMelech; [3] And let HaMelech appoint pekidim *(overseers)* in all the provinces of his malkhut *(kingdom, realm)*, that they may gather together all the beautiful na'arah betulah *(young virgins)* unto Shushan the capital, to the Bais HaNashim *(House of the Women, Harem)*, unto the custody of Hegai the Saris HaMelech *(the Eunuch of the King)*, the Shomer HaNashim *(Custodian of the Women)*; and let their *(bodily)* rubbings be given them. [4] And let the na'arah which pleaseth HaMelech be Malkah *(Queen)* instead of Vashti. And the thing pleased HaMelech; and he did so.

[5] Now in Shushan the capital there was an ish Yehudi, shmo Mordechai ben Yair ben Shime'i ben Kish, a Binyamini, [6] which *(ones)* had been carried away from Yerushalayim in the Golus among those taken captive with Yechanyah

ב

נאָך די דאָזיקע געשעענישן , אַז דער גרימצאָרן פֿון
fun grimtsorn der az gesheenishn dozike di noch
of wrath the when events these the after

מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ האָט זיך געשטילט, האָט ער געדאַבט
gedacht er hot geshtilt zich hot Achashverosh melech
remembered he has calmed self had Achashverosh king

אָן וַשתִּין , און אָן וואָס זי האָט געטאָן, און וואָס איז נִגזר
nigzar iz vos un geton hot zi vos on un Vashtien on
decreed is what and done had she what on and Vashti on

געווארן אויף איר. ב האָבן געזאָגט די יונגען פֿון מלך , זיינע
zaine melech fun yungen di gezogt hobn ir oif gevorn
his king of the young the said have her upon become

משָׁרתים : זאָל מען זוכן פֿאַרן מלך יונגע מיידלעך
meidlech yunge melech faran zuchn men zol meshoresim
maidens young king for the seek one should attendants

שיין פֿון אויסזען . ג און דער מלך זאָל אויפֿזעצן
oifzetsn zol melech der un oiszen fun shein
appoint should king the and appearance of beautiful

אויפֿזעער אין אַלע מדינות פֿון זיין קיניגרייך , און זיי זאָלן
zoln zei un kinigraich zain fun medines ale in oifzeer
should they and kingdom his of provinces all in overseers

איינזאַמלען וווּ נאָר אַ יונג מיידל פֿון שיינעם אויסזען
oiszen sheinem fun meidl yung a nor vu ainzamlen
appearance beautiful of maiden young a only where gather together

אין דער הויפּטשטאָט שושן , אין הויז פֿון די פֿרויען , אונטער
unter froien di fun hoiz in Shushan hoiptshtot der in
under women the of house in Shushan capital city the in

דער האַנט פֿון הֵגֶא דעם קאַמערדינער פֿון מלך , דעם היטער
hiter dem melech fun kamerdiner dem Hegai fun hant der
keeper the king of the chamberlain the Hegai of hand the

פֿון די פֿרויען , און מע זאָל זיי געבן זייערע זאַלבונגען . ד און
un zalbungen zeyere gebn zei zol me un froien di fun
and cosmetics their give them should one and women the of

די מיידל וואָס וועט וווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון מלך , זאָל
zol melech fun oign di in voilgefeln vet vos meidl di
should king of the eyes the in please will who maiden the

ווערן די מלכּה אַנשטאָט וַשתִּין . און דאָס איז וווילגעפֿעלן
voilgefeln iz zach di un Vashtien anshtot malke di vern
pleasing is thing the and Vashti in place of queen the become

אין די אויגן פֿון מלך , און ער האָט אַזוי געטאָן.
geton azoi hot er un melech fun oign di in
done so has he and king of the eyes the in

ה איז געווען אַ ייִד אין דער הויפּטשטאָט שושן מיטן נאָמען
nomen mitn Shushan hoiptshtot der in yid a geven iz
name with the Shushan capital city the in Jew a was is

מָרדכַי דער זון פֿון יָאִיר, דעם זון פֿון שִׁמְעִי , דעם זון פֿון קישן ,
Kishon fun zun dem Shimei fun zun dem Yair fun zun der Mordechai
Kish of son the Shime'i of son the Yair of son the Mordechai

אַ מאַן פֿון בנימין , [1] וואָס איז פֿאַרטריבן געווארן פֿון ירוּשָׁלַיִם
Yerushalayim fun gevorn fartriben iz vos Binyamin fun man a
Yerushalayim from become driven out is who Binyamin of man a

מיט די פֿאַרטריבענע וואָס זיינען פֿאַרטריבן געווארן מיט יְכָנְיָה
Yechanyah mit gevorn fartriben zainen vos fartribene di mit
Yechanyah with become carried away are which exiles the with

דעם מלך פֿון יהודה , די וואָס נבֿוכַדנֶצַר דער מלך פֿון
fun melech der Nevuchadnetsar vos di Yehudah fun melech dem
of king the Nevukhadnetzar that the one Yehudah of king the

בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן. ז און ער האָט דערצויגן הַדַסָה , דאָס איז אֶסתֵר ,
Ester iz dos Hadasahn dertsoign hot er un fartriben hot Bavel
Esther is that Hadassah raised had he and exiled had Bavel

די טאָכטער פֿון זיַין פֿעטער, ווארעם זי האָט נישט געהאַט קיין פֿאָטער
foter kein gehat nisht hot zi vorem feter zain fun tochter di
father any had not had she because uncle his of daughter the

און מוטער ; און די מיידל איז געווען שיין אויפֿן געשטאַלט, און
un geshtalt oifn shein geven iz meidl di un muter un
and form on the beautiful was is maiden the and mother and

שיין אויפֿן פּנים ; און אַז איר פֿאָטער און איר מוטער זיַינען
zainen muter ir un foter ir az un ponem oifn shein
are mother her and father her when and face on the beautiful

געשטאָרבן, האָט זי מָרדכַי צוגענומען צו זיך פֿאַר אַ טאָכטער .
tochter a far zich tsu tsugenumen Mordechai zi hot geshtorbn
daughter a for self to taken Mordechai she had died

ח און עס איז געווען, אַז דער אָנזאָג פֿון מלך און זיַין באַפֿעל
bafel zain un melech fun onzog der az geven iz es un
decree his and king of the command the that was is it and

איז באַקאַנט געוואָרן, און אַז פֿיל מיידלעך זיַינען איַינגעזאַמלט
aingezamlt zainen meidlech fil az un gevorn bakant iz
gathered are maidens many that and become known is

געוואָרן אין דער הויפּטשטאָט שושַן , אונטער דער האַנט פֿון הֵגַי ,
Hegaien fun hant der unter Shushan hoiptshtot der in gevorn
Hegai of hand the under Shushan capital city the in become

אַזוי איז אויך אֶסתֵר צוגענומען געוואָרן אין הויז פֿון מלך , אונטער
unter melech fun hoiz in gevorn tsugenumen Ester och iz azoi
under king of the house in become taken Esther also is so

דער האַנט פֿון הֵגַי דעם היטער פֿון די פֿרויען . ט און די מיידל
meidl di un froien di fun hiter dem Hegaien fun hant der
maiden the and women the of keeper the Hegai of hand the

איז ווויילגעפֿעלן אין זיַינע אויגן, און זי האָט נושׂא חן געוואָרן פֿאַר
far geven chein noisa hot zi un oign zaine in voilgefeln iz
before been favor found had she and eyes his in pleasing is

אים, און ער האָט געאיַילט מיט אירע זאַלבונגען און אירע גאָבן , און
un gobn ire un zalbungen ire mit geailt hot er un im
and portions its and cosmetics her with hastened had he and him

די זיבן מיידלעך וואָס דאַרפֿן איר געגעבן ווערן פֿון מלכס
melechs fun vern gegebn ir darfn vos meidlech zibn di
king's from the be given her ought who maid servants seven the

הויז ; און ער האָט זי מיט אירע מיידלעך אויסגעצייכנט צום
tsum oisgetseichnt meidlech ire mit zi hot er un hoiz
to the distinguished maid servants her with her had he and house

גוטן אין הויז פֿון די פֿרויען .
froien di fun hoiz in gutn
women the of house in the good

י אֶסתֵר האָט נישט אויסגעזאָגט איר פֿאָלק און איר אָפּשטאַם, ווארעם
vorem opshtam ir un folk ir oisgezogt nisht hot Ester
because descent her and people her disclosed not had Esther

אַזוי האָט איר מָרדכַי באַפֿוילן , אַז זי זאָל נישט אויסזאָגן .
oiszogen nisht zol zi az bafoiln Mordechai ir hot azoi
disclose not should she that commanded Mordechai her had so

Melech Yehudah, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had carried away. [7] And he brought up Hadassah, that is, Ester, the bat of his dod *(uncle)*; for she had neither av nor em, and the na'arah was lovely in form and beautiful in appearance, whom Mordechai, when her av and em were dead, took for the bat of his own.

[8] So it came to pass, when the commandment of HaMelech and his dat *(decree, law)* was heard, and when ne'arot rabbot *(many maidens)* were gathered together unto Shushan the capital, to the custody of Hegai, that Ester was brought also unto the Beis HaMelech, to the custody of Hegai, Shomer HaNashim. [9] And the na'arah pleased him, and she took up chesed before him; and he speedily had her be given her *(bodily)* rubbings, with her portion of special food; and also he selected sheva hane'arot *(seven maids)* for her from the Beis HaMelech; and he transferred her and her ne'arot to the preferred quarters in the Bais HaNashim.

[10] Ester had not revealed her Am *(People)*, nor her moledet, for Mordechai had charged her she should not show it. [11] And Mordechai

walked kol yom vayom before the khatzer Bais HaNashim *(courtyard of the House of the Women, Harem)* to have da'as of the shalom Ester *(welfare of Ester)*, and what would become of her.

12 Now before the turn of every na'arah came to go in to HaMelech Achashverosh, she had to complete the yemei merukeihen (the days of her [bodily] rubbings) which were prescribed for the nashim and which involved shneym asar chodesh *(twelve months)*, shisha chodashim *(six months)* of shemen *(oil)* of myrrh and shisha chodashim *(six months)* of perfumes and beauty treatments for nashim. 13 Then thus came every na'arah unto HaMelech; whatsoever she desired was given her to go with her out of the Bais HaNashim unto the Beis HaMelech. 14 Ba'erev *(in the evening)* she went, and ba'boker *(in the morning)* she returned to a Bais HaNashim Sheni *(a second House of the Women, Harem)* to the custody of Sha'ashgaz, Saris HaMelech, Shomer HaPilagshim *(Eunuch of the King, Custodian of the Concubines)*. She came in unto HaMelech no more, except HaMelech delighted in her, and she were summoned b'shem *(by name)*.

יא און טאָג פֿאַר טאָג איז מָרדכַי אַרומגעגאַנגען פֿאַר דעם הויף
hoif dem far arumgegangen Mordechai iz tog far tog un
courtyard the before walking around Mordechai is day by day and

פֿון דעם הויז פֿון די פֿרויען געווָאָר צו ווערן וואָס אֶסתֵר מאַכט,
macht Ester vos vern tsu gevor froien di fun hoiz dem fun
makes Esther what become to to know women the of house the of

און וואָס מיט איר געשעט.
geshet ir mit vos un
happens her with what and

יב און אַז עס האָט דערגרייכט די רייַ פֿון מיידל נאָך
noch meidl fun rei di dergreicht hot es az un
after maiden of turn the reached had it when and

מיידל, צו קומען צום מלך אַחַשְׁוֵרוֹש, נאָך דעם ווי זי
zi vi dem noch Achashverosh melech tsum kumen tsu meidl
she as that after Achashverosh king to the come to maiden

האָט געהאַט צוועלף חדשים, לויט דעם אײַנפּיר פֿאַר די
di far ainfir dem loit chodeshim tsvelf gehat hot
the for custom the according to months twelve had had

פֿרויען – ווָאָרעם אַזוי האָבן גענומען דערפֿילט ווערן די טעג פֿון
fun teg di vern derfilt genuzt hobn azoi vorem froien
of days the be fulfilled obliged to have so because women

זייערע זאַלבונגען: זעקס חדשים מיט אייל פֿון מירע, און זעקס
zeks un mire fun eil mit chodeshim zeks zalbungen zeyere
six and myrrh of oil with months six cosmetics their

חדשים מיט בשָׂמים און מיט זאַלבן פֿון פֿרויען – יג און
un froien fun zalbn mit un b'somaim mit chodeshim
and women of ointments with and spices with months

אַז די מיידל איז דענצמאָל גענאַנגען צום מלך, פֿלעגט
flegt melech tsum gegangen dentsmol iz meidl di az
used to king to the having gone then is maiden the when

אַלץ וואָס זי פֿלעגט פֿאַרלאַנגען איר געגעבן ווערן, מיטצוגיין
mittsugein vern gegebn ir farlangen flegt zi vos alts
to go with be given her request used to she what everything

מיט איר פֿון דעם הויז פֿון פֿרויען אין הויז פֿון מלך.
melech fun hoiz in froien fun hoiz dem fun ir mit
king of the house in women of the house the from her with

יד אין אָוונט איז זי געגאַנגען, און אין דער פֿרי האָט זי
zi hot peire der in un gegangen zi iz ovnt in
she has morning the in and having gone she is evening in

זיך אומגעקערט אין צווייטן הויז פֿון די פֿרויען, אונטער דער האַנט
hant der unter froien di fun hoiz tsveitn in umgekert zich
hand the under women the of house second in returned self

פֿון שַׁעַשגז דעם מלכס קאַמערדינער, דעם היטער פֿון די
di fun hiter dem kamerdiner melechs dem Shaashgaz fun
the of keeper the chamberlains king's the Sha'ashgaz of

קעפּסווַיבער. זי פֿלעגט מער נישט קומען צום מלך, סײַדן
saidn melech tsum kumen nisht mer flegt zi kepsvaiber
unless king to the come not more used to she concubines

דער מלך האָט זי באַגערט, און זי איז גערופֿן געוואָרן מיטן
mitn gevorn gerufn iz zi un bagert zi hot melech der
with become called is she and desired her had king the

נאָמען.
nomen
name

15 Now when the turn of Ester bat Avichayil, dod Mordechai, who had adopted her as his bat, was come to go in unto HaMelech, she required nothing but what Hegai, Saris HaMelech, the Shomer HaNashim, suggested. And Ester took up chen *(favor, grace)* in the sight of all them that looked upon her.

טו און אַז עס האָט דערגרייכט די ריי פֿון אֶסתֵר דער טאָכטער פֿון
fun tochter der Ester fun rei di dergreicht hot es az un
of daughter the Esther of turn the reached has it when and

אֲבִיחַיִל , מָרדכַיס פֿעטער, וואָס ער האָט געזומען צו זיך פֿאַר
far zich tsu genumen hot er vos feter Mordechais Avihayil
for self to taken has he whom uncle Mordechai's Avichayil

אַ טאָכטער, צו קומען צום מלך , האָט זי נישט פֿאַרלאַנגט קיין
kein farlangt nisht zi hot melech tsum kumen tsu tochter a
any requested not she had king to the come to daughter a

זאַך , אַחוץ וואָס הֵגַי דעם מלכס קאַמערדינער, דער היטער פֿון
fun hiter der kamerdiner melechs dem Hegai vos achuts zach
of keeper the chamberlain king's the Hegai what aside from thing

די פֿרויען , פֿלעגט זאָגן . און אֶסתֵר האָט נוֹשׂא חן געווען אין די
di in geven chein noisa hot Ester un zogn flegt froien di
the in been favor found had Esther and say used to women the

אויגן פֿון אַלע וואָס האָבן זי געזען .
gezen zi hobn vos ale fun oign
seen her have who all of eyes

16 So Ester was taken unto HaMelech Achashverosh into his Bais Malkhut *(royal residence)* in the chodesh ha'asiri *(tenth month)*, which is the month Tevet, in the shnat sheva *(seventh year)* of his reign. 17 And HaMelech loved Ester mikol hanashim *(more than all the women)*, and she took up chen vachesed *(favor and grace)* in his sight more than kol habetulot *(all the virgins)*, so that he set the keter malkhut *(royal crown)* upon her head, and made her Malkah instead of Vashti. 18 Then HaMelech gave a mishteh gadol *(great feast)* unto all his sarim *(nobles)* and his avadim *(servants, officials)*, even Mishteh Ester; and he decreed a holiday throughout the provinces and distributed gifts according to the [bountiful] yad HaMelech.

טז און אֶסתֵר איז געזומען געוואָרן צום מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ אין
in Achashverosh melech tsum gevorn genumen iz Ester un
in Achashverosh king to the become taken is Esther and

זיין קיניגלעכן הויז , אין צענטן חודש , דאָס איז דער חודש
choidesh der iz dos choidesh tsentn in hoiz kiniglechn zain
month the is this month tenth in house royal his

טֵבֵת , אין זיבעטן יאָר פֿון זיין מלוכה . יז און דער מלך האָט ליב
lib hot melech der un meluche zain fun yor zibetn in Tabat
love had king the and reign his of year seventh in Tevet

געקריגן אֶסתֵר מער פֿון אַלע ווייַבער, און זי האָט געקריגן בייַ אים
im bai gekrign hot zi un vaiber ale fun mer Estern gekrign
him by gotten had she and women all than more Esther gotten

חן און לייַטזעליקייט מער פֿון אַלע יונגפֿרויען, און ער האָט אָנגעטאָן
ongeton hot er un yungfroin ale fun mer laitzelikeit un chein
put on had he and virgins all than more kindness and favor

אַ מַלכות-קרוין אויף איר קאָפּ, און האָט זי געמאַכט פֿאַר אַ מלכה
malke a far gemacht zi hot un kop ir oif malchut-kroin a
queen a for made her had and head her on royal crown a

אַנשטאָט וַשתִּי . יח און דער מלך האָט געמאַכט אַ גרויסן מאָלצייַט
moltsait groisn a gemacht hot melech der un Vashtien anshtot
feast great a made had king the and Vashti in place of

פֿאַר אַלע זייַנע האַרן און זייַנע קנעכט , אַ מאָלצייַט פֿון אֶסתֵרס וועגן .
vegen Esters fun moltsait a knecht zaine un harn zaine ale far
behalf Esther's of feast a servants his and lords his all for

און ער האָט געמאַכט די מדינות אַ הנָחה , און געגעבן מתָּנות מיט
mit matonus gegebn un hnochh a medines di gemacht hot er un
with gifts given and holiday a provinces the made has he and

אַ קיניגלעכער האַנט.
hant kiniglecher a
hand royal a

19 And when the betulot *(virgins)* were gathered together again, then Mordechai yoshev b'Sha'ar HaMelech *(sat in the King's*

יט און אַז יונגפֿרויען זיַינען אַ צווייט מאָל איינגעזאַמלט געוואָרן ,
gevorn aingezamlt mol tsveit a zainen yungfroin az un
become gathered time second a are virgins when and

כ – אֶסתֵר האָט נאָך אין טויער פֿון מלך מָרדכַי איז געזעסן אין
noch hot Ester melech fun toier in gezesn iz Mordechai un
still has Esther king of the gate in sitting is Mordechai and

Gate). [20] Ester had not yet revealed her moledet (kindred) nor her Am (people), as Mordechai had charged her; for Ester did the commandment of Mordechai, like as when she was brought up with him. [21] In those yamim, while Mordechai yoshev b'Sha'ar HaMelech, two of the Sarisim of HaMelech, Bigtan and Teresh, of the Mishomrei HaSaf (Keepers of the Door, Doorkeepers), were angry, and conspired to assassinate HaMelech Achashverosh. [22] And Mordechai came to da'as of the plot, and told it unto Ester HaMalkah; and Ester informed HaMelech thereof b'shem Mordechai. [23] And when inquiry was made of the matter, it was found true; therefore the two of them were made talui al etz (hanged on a tree), and it was written in the sefer of the divrei hayamim before HaMelech.

3 After these things did HaMelech Achashverosh promote Haman ben Hamdata the Agagi, and advanced him, and set his rank above all the other sarim (nobles). [2] And all the avadim of HaMelech, that were in the Sha'ar HaMelech, bowed, and paid homage to Haman, for HaMelech had so commanded concerning him. But Mordechai bowed not, nor did him

נישט געהאַט אויסגעזאָגט איר אָפּשטאַם און איר פֿאָלק , אַזוי ווי מָרדכַי
Mordechai vi azoi folk ir un opshtam ir oisgezogt gehat nisht
Mordechai as so people her and descent her disclosed had not

האָט איר באַפֿוילן ; ווָאָרעם אֶסתֵר האָט געטאָן ווָאס מָרדכַי האָט
hot Mordechai vos geton hot Ester vorem bafoiln ir hot
had Mordechai what done had Esther because commanded her had

איר אָנגעזאָגט, אַזוי ווי בעת זי איז געווען אין דערציונג ביַי אים – כא אין
in im bai dertsiung in geven iz zi beeis vi azoi ongezogt ir
in him by upbringing in was is she while as so ordered her

יענע טעג , ווען מָרדכַי איז געזעסן אין טויער פֿון מלך , האָט
hot melech fun toier in gezesn iz Mordechai ven teg yene
had king of the gate in sitting is Mordechai when days those

געצערנט בגתָן און תֶּרֶש , צוויי קאַמערדינער פֿון מלך , פֿון
fun melech fun kamerdiner tsvei Teresh un Bigtan getsernt
from king of the chamberlains two Teresh and Bigtan been angry

די שוועלהיטער , און זיי האָבן געוואָלט אויסשטרעקן אַ האַנט
hant a oisshtrekn gevolt hobn zei un shvelhiter di
hand a stretch out wanted have they and threshold keepers the

אויפֿן מלך אַחַשְׁוֵרוֹש . כב איז די זאַך דערוווסט געוואָרן צו
tsu gevorn dervust zach di iz Achashverosh melech oifn
to become discovered matter the is Achashverosh king on the

מָרדכַי , און ער האָט דערציילט אֶסתֵר המלכּהן , און אֶסתֵר האָט
hot Ester un hamalkon Ester dertseilt hot er un Mordechaien
had Esther and the queen Esther told had he and Mordechai

געזאָגט דעם מלך איז נאָמען פֿון מָרדכַי . כג און די זאַך איז
iz zach di un Mordechaien fun nomen in melech dem gezogt
is matter the and Mordechai of name in the king the told

נאָכגעזוכט געוואָרן , און איז אויסגעפֿונען געוואָרן , און זיי זיַינען ביידע
beide zainen zei un gevorn oisgefunen iz un gevorn nochgezucht
both are they and become discovered is and become investigated

אויפֿגעהאַנגען געוואָרן אויף אַ בוים ; און עס איז פֿאַרשריבן געוואָרן אין
in gevorn farshribn iz es un boim a oif gevorn oifgehongen
in become written down is it and tree a on become hanged

בוך פֿון די צייַטגעשעעניש פֿאַר דעם מלך .
melech dem far tsaitgesheenishn di fun buch
king the for annals the of book

ג נאָך די דאָזיקע געשעעניש האָט דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש
Achashverosh melech der hot gesheenishn dozike di noch
Achashverosh king the has events these the after

געגרייסט הָמָן דעם זון פֿון הַמְדָתָא , דעם אַגָגי , און
un Agagi dem Hamdatan fun zun dem Haman gegreist
and Agagi the Hamdata of son the Haman promoted

ער האָט אים דערהויבן און געשטעלט זיַין שטול איבער אַלע האַרן
harn ale iber shtul zain geshtelt un derhoibn im hot er
lords all over chair his set and exalted him has he

ווָאס ביַי אים . ב און אַלע קנעכט פֿון מלך ווָאס אין מלכס טויער
toier melechs in vos melech fun knecht ale un im bai vos
gate king's in that king of servants all and him by that

האָבן זיך געקניט און געבוקט צו הָמָנען , ווָאָרעם אַזוי האָט
hot azoi vorem Hamanen tsu gebukt un geknit zich hobn
has so for Haman to bowed and kneeled selves have

דער מלך באַפֿוילן וועגן אים; נאָר מָרדכַי פֿלעגט
flegt Mordechai nor im vegen bafoiln melech der
used to Mordechai but him concerning commanded king the

reverence. [3] Then avadim of HaMelech, which were in the Sha'ar HaMelech, said unto Mordechai, Why transgressest thou the mitzvat HaMelech? [4] Now it came to pass, when they spoke yom vayom unto him, and his was a lo shema *(not listen)* unto them, that they told Haman, to see whether Mordechai's behavior would be tolerated; for he had told them that hu Yehudi *(he was a Jew)*. [5] And when Haman saw that Mordechai ein korei'a *(bowed not)*, nor to him mishtachaveh *(would prostrate, worship)*, then was Haman full of chemah *(wrath)*. [6] And he scorned to lay hands on Mordechai alone; since they had told him the Am Mordechai; therefore Haman sought to make shmad of kol haYehudim that were throughout the kol Malkhut Achashverosh, even the Am Mordechai.

[7] In the chodesh harishon *(first month)*, that is, the month Nisan, in the twelfth year of HaMelech Achashverosh, they cast Pur, that is, the goral *(lot)*, before Haman miyom l'yom *(from day to day, every day)*, and me'chodesh l'chodesh *(from month to month, every month)* until the twelfth month, that is, the month Adar.

זיך נישט קניען און נישט בוקן . [ג] האָבן די קנעכט פֿון
fun knecht di hobn bukn nisht un knien nisht zich
of the servants the have bow down not and kneel not self

מלך וואָס אין מלכס טויער געזאָגט צו מָרדכַי : פַּאַר וואָס
vos far Mordechaien tsu gezogt toier melechs in vos melech
what for Mordechai to said gate king's in that king

טרעטסטו איבער דעם באַפֿעל פֿון מלך ? [ד] און עס איז
iz es un melech fun bafel dem iber tretstu
is it and king of the command the over do you transgress

געווען, אַז זיי האָבן דאָס צו אים געזאָגט טאָג פֿאַר טאָג, און ער
er un tog far tog gezogt im tsu dos hobn zei az geven
he and day for day spoken him to this have they that was

האָט נישט צוגעהערט צו זיי , אַזוי האָבן זיי דערציילט הָמָנען ,
Hamanen dertseilt zei hobn azoi zei tsu tsugehert nisht hot
Haman told they have so them to paid heed not has

כּדי צו זען אויב מָרדכַיס ווערטער וועלן באַשטיין; וואָרעם ער
er vorem bashtein veln verter Mordechais oib zen tsu kedei
he for stand will words Mordechai's if see to so that

האָט זיי געזאָגט אַז ער איז אַ ייִד . [ה] און ווי הָמָן האָט גענומען
gezen hot Haman vi un yid a iz er az gezogt zei hot
seen has Haman when and Jew a is he that said them has

אַז מָרדכַי קניט זיך נישט און בוקט זיך נישט צו אים, אַזוי
azoi im tsu nisht zich bukt un nisht zich knit Mordechai az
so him to not self bows and not self kneels Mordechai that

איז הָמָן געווָארן פֿול מיט גרימצארן . [ו] און ער האָט פֿאַראַכט
faracht hot er un grimtsorn mit ful gevorn Haman iz
despised has he and wrath with full become Haman is

אין זיַינע אויגן אויסצושטרעקן אַ האַנט אויף מָרדכַין אַליין;
alein Mordechaien oif hant a oistsushtrekn oign zaine in
only Mordechai against hand a stretching forth eyes his in

וואָרעם מע האָט אים געזאָגט דאָס פֿאָלק פֿון מָרדכַין ; נאָר
nor Mordechaien fun folk dos gezogt im hot me vorem
then Mordechai of people this spoken him has one because

הָמָן האָט געזוכט צו פֿאַרטיליקן אַלע ייִדן וואָס אין גאַנצן
gantsn in vos Yidn ale fartiliken tsu gezucht hot Haman
entire in which Jews all destroy to sought has Haman

קיניגרייַך פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשן , דאָס פֿאָלק פֿון מָרדכַין .
Mordechaien fun folk dos Achashveroshn fun kinigraich
Mordechai of people this Achashverosh of kingdom

[ז] אין ערשטן חודש , דאָס איז חודש ניסן , אין צוועלפֿטן
tsvelftn in nisn choidesh iz dos choidesh ershtn in
twelfth in Nisan month is this month first in

יאָר פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹש , האָט מען געווארפֿן אַ פּור, דאָס
dos pur a gevorfn men hot Achashverosh melech fun yor
this Pur a cast one has Achashverosh king of year

איז אַ גורל, פַּאַר הָמָנען , פֿון טאָג אויף טאָג, און פֿון
iz a goirl far Hamanen fun tog oif tog fun un
from and day to day from Haman for lot a is

חודש אויף חודש , ביז צום צוועלפֿטן חודש , דאָס איז
iz dos choidesh tsvelftn tsum biz choidesh oif choidesh
is this month twelfth to until month to month

חודש אָדָר .
Addar choidesh
Adar month

[8] And Haman said unto HaMelech Achashverosh, There is Am Echad scattered abroad and dispersed among the amim in all the provinces of thy malkhut *(kingdom, realm)*; and their dat *(law)* is different from kol am; neither obey they the datei HaMelech; therefore it is not suitable for HaMelech to tolerate them. [9] If it please HaMelech, let it be written that they may be killed, and I will weigh ten thousand talents of kesef into the hands of those that are the osei hamelachah *(doers of the work)*, to bring it into genazim *(treasuries)* of HaMelech. [10] And HaMelech took his taba'at *(signet ring)* from his hand, and gave it unto Haman ben Hamdata the Agagi, the tzorer *(vexer, harasser)* of the Yehudim. [11] And HaMelech said unto Haman, The kesef is given to thee, HaAm also, to do with them as it seemeth good in thine eyes.

[12] Then were the soferim of HaMelech summoned on the shloshah asar yom of chodesh harishon, and there was written according to all that Haman had commanded, unto the satraps of HaMelech, and to the governors that were over every province, and to the sarim of every people of every province according to the script thereof, and to every people

ח און הָמָן האָט געזאָגט צום מלך אַחַשְׁוֵרוֹש : פַֿאַראַן איין
ein faran Achashverosh melech tsum gezogt hot Haman un
one there is Achashverosh king to spoken has Haman and

פַֿאָלק , צעזייט און צעשפרייט צווישן די פֿעלקער אין אַלע מדינות
medines ale in felker di tsvishn tseshpreit un tsezeit folk
provinces all in peoples the among dispersed and scattered people

פֿון דײַן קיניגרײַך , און זייערע געזעצן זײַנען אַנדערש ווי ביי
bai vi andersh zainen gezetsn zeyere un kinigraich dain fun
among than different are laws their and kingdom your of

איטלעכן פַֿאָלק , און די געזעצן פֿון מלך טוען זיי נישט, און
un nisht zei tuen melech fun gezetsn di un folk itlechn
and not they do king of the laws the and people every

דעם מלך לוינט זיך נישט זיי צו לאָזן בלייבן . ט אויב דעם
dem oib blaibn lozn tsu zei nisht zich loint melech dem
the if remain let to them not self benefits king the

מלך איז ווויל‌געפֿעלן, זאָל געשריבן ווערן זיי אומצובערענגען , און
un umtsubrengen zei vern geshribn zol voilgefeln iz melech
and to destroy them be written let pleased is king

איך וועל אָפּווועגן צען טויזנט צענטנער זילבער אויף די הענט פֿון
fun hent di oif zilber tsentner toiznt tsen opvegn vel ich
of hands the onto silver talents thousand ten weigh out will I

די ווירטשאַפֿטער , אויף אַריַינצובערענגען אין די שאַצקאַמערן פֿון
fun shatskamern di in araintsubrengen oif virtshafter di
of the treasuries the into deposit to administrators the

מלך . י האָט דער מלך אַראָפּגענומען זײַן זיגלרינג פֿון זײַן
zain fun ziglring zain aropgenumen melech der hot melech
his from signet ring his removed king the has king

האַמט, און האָט אים געגעבן צו הָמָן דעם זון פֿון הַמְדָּתָא , דעם
dem Hamdatan fun zun dem Haman tsu gegebn im hot un hant
the Hamdata of son the Haman to given it has and hand

אַגָגי , דעם צוֹרר הַיְהוּדים . יא און דער מלך האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot melech der un HaYehudim Tseror dem Agagi
to said has king the and of the Jews enemy the Agagi

הָמָנען : דאָס געלט ווערט דיר געשאָנקען , און אויך דאָס
dos oich un geshonken dir vert gelt dos Hamanen
the also and donated to you(SG) shall be money the Haman

פַֿאָלק , צו טאָן מיט אים ווי עס איז גוט אין דײַנע אויגן.
oign daine in gut iz es vi im mit ton tsu folk
eyes your in good is it as it with do to people

יב און די שרײַבער פֿון מלך זײַנען גערופֿן געוואָרן אין ערשטן
ershtn in gevorn gerufn zainen melech fun shraiber di un
first in become summoned are king of the scribes the and

חודש , אין דרײַצנטן טאָג אין דעם, און עס איז געשריבן געוואָרן אַזוי
azoi gevorn geshribn iz es un dem in tog draitsntn in choidesh
just was written is it and this in day thirteenth in month

, ווי אַלץ וואָס הָמָן האָט באַפֿוילן , צו די סאַטראַפּן פֿון מלך
melech fun satrapn di tsu bafoiln hot Haman vos alts vi
king of the satraps the to commanded has Haman which all as

און צו די פֿירשטן וואָס איבער מדינה , און צו די האַרן
harn di tsu un medine itlecher iber vos firshtn di tsu un
lords the to and province each over that princes the to and

פֿון איטלעכן פַֿאָלק ; מדינה לויט איר כּתבֿ , און
un kesav ir loit medine itlecher folk itlechn fun
and script its according to province each people each of

after their leshon; b'shem HaMelech Achashverosh was it written, and sealed with the taba'at HaMelech *(the signet ring of HaMelech)*.

13 And the sefarim were sent by couriers into all the provinces of HaMelech, to make shmad, to kill, and to annihilate kol HaYehudim, both na'ar and zaken *(young and old)*, little children and nashim, on yom echad *(one day)*, even upon the thirteenth day of the twelfth month, which is the month Adar, and to plunder their possessions. 14 The copy of the edict to be issued as dat *(law)* in every province was published unto kol ha'amim, that they should be atidim *(ready, prepared)* for yom hazeh *(that day)*.

15 The couriers went out, being hastened by the devar HaMelech, and the dat was issued in Shushan the capital. And HaMelech and Haman sat down to drink, but the city Shushan was in confusion.

4 When Mordechai perceived all that was done, Mordechai rent his garments, and put on sackcloth with ashes, and went out into the midst of the city, and cried with a zeakah gedolah umarah *(loud and a bitter wailing)*; 2 And came even before

איטלעכן פַּאָלק לויט זײַן לשון , געשריבן אין נאָמען פֿון
fun nomen in geshribn loshen zain loit folk itlechn
of name in the written language its according to people each

מלך . אַחַשְׁוֵרוֹשׁ מלך פֿון זיגלרינג מיטן געכטמעט און , גלײַכן
melech fun ziglring mitn gechtmet un Achashverosh melech
king of the signet ring with sealed and Achashverosh king

יג און בריוו זײַנען צעשיקט געוואָרן דורך דער האַנט פֿון לויפֿערס
loifers fun hant der durch gevorn tseshikt zainen briv un
runners of hand the through become sent are letters and

צו אַלע מדינות פֿון מלך , צו פֿאַרטיליקן, צו הרגען , און
un hargen tsu fartiliken tsu melech fun medines ale tsu
and kill to annihilate to king of the provinces all to

אומצוברענגען אַלע יידן , פֿון יונג ביז אַלט, קליינע קינדער און
un kinder kleine alt biz yung fun Yidn ale umtsubrengen
and children little old unto young from Jews all to destroy

וויַבער , אין איין טאָג, און דרײַצנטן טאָג פֿון צוועלפֿטן חודש , דאָס
dos choidesh tsvelftn fun tog draitsntn un tog ein in vaiber
this month twelfth of day thirteenth and day one in women

איז חודש אֲדָר , און צו צעריבן זייער פַּאַרמעג . יד דער נוסח
nusch der farmeg zeyer tseroibn tsu un Addar choidesh iz
text the possessions their plunder to and Adar month is

פֿון דעם גאַנצן אַרויסגעגעבן ווערן פַּאַר אַ באַפֿעל אין איטלעכער
itlecher in bafel a far vern aroisgegebn zol geshrifts dem fun
each in decree a for be published shall writing the of

מדינה , באַקאַנט געמאַכט צו אַלע פֿעלקער, אַז זיי זאָלן זײַן
zain zoln zei az felker ale tsu gemacht bakant medine
be shall they that peoples all to made known province

אָנגעבריים פַּאַר דעם דאָזיקן טאָג.
tog dozikn dem far ongebreit
day this the for prepared

טו זײַנען די לויפֿערס אַרויס אין געאײַלט מיט דעם מלכס אָנזאָג,
onzog melechs dem mit geailt in arois loifers di zainen
edict king's the with haste in gone out runners the are

און דאָס געזעץ איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אין דער הויפּטשטאָט שושן .
Shushan hoiptshtot der in gevorn aroisgegebn iz gezets dos un
Shushan capital city the in become published is law this and

און דער מלך און הָמָן האָבן זיך געזעצט טרינקען, און די
di un trinken gezetst zich hobn Haman un melech der un
the and to drink sat down selves have Haman and king the and

שטאָט שושן איז געווען צעטומלט .
tsetumlt geven iz Shushan shtot
in turmoil was is Shushan city

ד און ווי מָרדכַי האָט זיך דערוווסט אַלץ וואָס איז געשען ,
geshen iz vos alts dervust zich hot Mordechai vi un
happened is that all discovered self has Mordechai when and

אַזוי האָט מָרדכַי צעריסן זײַנע קלײדער , און ער האָט אָנגעטאָן
ongeton hot er un kleider zaine tserisn Mordechai hot azoi
put on has he and garments his torn Mordechai has so

זאַק מיט אַש און ער איז אַרויסגעגאַנגען אין מיטן שטאָט,
shtot mitn in aroisgegangen iz er un ash mit zak
city midst of in went out is he and ashes with sackcloth

און האָט געשריען אַ גרויס און ביטער געשריי . ב און ער איז געקומען
gekumen iz er un geshrei biter un grois a geshrien hot un
come is he and cry bitter and great a cried out had and

the Sha'ar HaMelech; for none might enter into the Sha'ar HaMelech clothed with sackcloth.

ביז צום מלכס טויער; ווּאָרעם מע האָט נישט געטאָרט אַריַינגיין אין
in araingein getort nisht hot me vorem toier melechs tsum biz
in to enter allowed not was one for gate king's to the unto

מלכס טויער אין זאַק .
zak in toier melechs
sackcloth in gate king's

[3] And in every province, whithersoever the Devar HaMelech and his dat *(decree)* came, there was evel gadol *(great mourning)* among the Yehudim, and a tzom, and weeping, and wailing; and many lay on sackcloth and ashes.

ג און אין איטלעכער מדינה , ווו נאָר דער אָנזאָג פון
fun onzog der nor vu medine itlecher in un
of the announcement the then where province every in and

מלך און זיין באַפֿעל איז אָנגעקומען , איז געווען אַ גרויס טרויער בייַ
bai troier grois a geven iz ongekumen iz bafel zain un melech
among mourning great a was is arrived is decree his and king

יִדן , און אַ תַּענית, און געוויין און קלאָג ; זאַק און אַש
ash un zak klog un gevein un taanis a un Yidn
ashes and sackcloth lamentation and weeping and fast a and Jews

האָבן פֿיל זיך אונטערגעבעט.
untergebet zich fil hobn
put on selves many had

[4] So Ester's na'arot and her sarisim came and told it her. Then was HaMalkah exceedingly distressed; and she sent begadim *(raiment)* to clothe Mordechai, and to take away his sackcloth from him, but he received it not. [5] Then called Ester for Hatach, one of the sarisim of HaMelech, whom he had appointed to attend upon her, and gave him a commandment about Mordechai, to have da'as of mah zeh *(what is this?)*, and al mah zeh *(why is this?)*

ד זיַינען געקומען אֶסתֵר מיידלעך און אירע קאַמערדינער ,
kamerdiner ire un meidlech Esters gekumen zainen
chamberlains her and maid servants Esther's having come are

און האָבן איר דאָס דערציילט, און די מלכּה איז אויפֿגעציטערט געוואָרן,
gevorn oifgetsitert iz malke di un dertseilt dos ir hobn un
became trembled is queen the and told this her have and

און זי האָט געשיקט קלייַדער אָנצוטאָן מָרדכַי , און אויסצוטאָן
oistsuton un Mordechaien ontsuton kleider geshikt hot zi un
to take off and Mordechai to put on garments sent has she and

זיַין זאַק פון אים, אָבער ער האָט נישט אָנגענומען . ה האָט אֶסתֵר
Ester hot ongenumen nisht hot er ober im fun zak zain
Esther had accepted not had he but him from sackcloth his

געַרופֿן הַתָּכן , איינעם פון דעם מלכס קאַמערדינער וואָס ער האָט
hot er vos kamerdiner melechs dem fun einem Hatachn gerufn
had he whom chamberlains king's the of one Hatach called

געשטעלט פאַר איר, און זי האָט אים באַפֿוילן צו מָרדכַי ,
Mordechaien tsu bafoiln im hot zi un ir far geshtelt
Mordechai about commanded him had she and her for appointed

געווואָר צו ווערן וואָס דאָס איז, און פאַר וואָס דאָס איז.
iz dos vos far un iz dos vos vern tsu gevor
is this what for and is this what become to to learn

[6] So Hatach went forth to Mordechai unto the rechov haIr *(open square of the city)*, which was before the Sha'ar HaMelech. [7] And Mordechai told him of all that had happened unto him, and of the parashat hakesef *(exact amount of the money)* that Haman had promised to pay to the genazim of HaMelech for the Yehudim, to destroy them. [8] Also he gave him the

ו איז הַתָּך אַרויסגעגאַנגען צו מָרדכַי אויפֿן ברייטן
breitn oifn Mordechaien tsu aroisgegangen Hatach iz
spacious on the Mordechai to went out Hatach is

פּלאַץ פֿון שטאָט וואָס פאַרן מלכס טויער, ז און מָרדכַי
Mordechai un toier melechs faran vos shtot fun plats
Mordechai and gate king's before which city of the plaza

האָט אים דערציילט אַלץ וואָס אים איז געשען , און
un geshen iz im vos alts dertseilt im hot
and happened is to him what all told him had

דעם באַטרעף פון דעם זילבער וואָס האָט צוגעזאָגט
tsugezogt hot Haman vos zilber dem fun batref dem
promised has Haman which silver the of amount the

אָפּצוווועגן אין די שאַצקאַמערן פון מלך פאַר די יִדן ,
Yidn di far melech fun shatskamern di in optsuvegn
Jews the for king of the treasuries the in weighed out

כְּדֵי זיי אומצוברענגען . ח אויך דעם נוסח פֿון דעם
dem fun nusch dem oich umtsubrengen zei kedei
the of text the also destroy them in order to

געשריבענעם באַפֿעל וואָס איז אַרויסגעגעבן געווָארן אין שושַן
Shushan in gevorn aroisgegebn iz vos bafel geshribenem
Shushan in become issued is that decree written

זיי צו פֿאַרטיליקן, האָט ער אים געגעבן , צו ווײַזן אֶסתֵר, און
un Estern vaizn tsu gegebn im er hot fartiliken tsu zei
and Esther show to given him he had destroy to them

איר דערציילן , און איר אָנזאָגן צו גיין צום מלך , צו
tsu melech tsum gein tsu onzogen ir un dertseiln ir
to king to the go to to instruct her and to declare her

בעטן בײַ אים, און זיך שתּדלן בײַ אים פֿאַר איר פֿאָלק .
folk ir far im bai shtadlen zich un im bai betn
people her for him with petition self and him with plead

ט איז הָתָך געקומען , און האָט דערציילט אֶסתֵר די ווערטער פֿון
fun verter di Estern dertseilt hot un gekumen Hatach iz
of words the Esther told has and came Hatach is

י מָרדכַי . יא און אֶסתֵר האָט גערעדט צו הָתָכן און האָט אים
im hot un Hatachn tsu geredt hot Ester un Mordechaien
him has and Hatach to spoken has Esther and Mordechai

באַפֿוילן צו מָרדכַי : יא אַלע קנעכט פֿון מלך און דאָס
dos un melech fun knecht ale Mordechaien tsu bafoiln
the and king of the servants all Mordechai to commanded

פֿאָלק פֿון מדינות , ווייסן אַז איטלעכער מאַן אָדער פֿרוי
froi oder man itlecher az veisn medines melechs fun folk
woman or man every that know provinces king's of the people

וואָס גייט אַרײַן צום מלך אין אינעווייניקסטן הויף , ווען ער ווערט
vert er ven hoif ineveinikstn in melech tsum arain geit vos
is he when court inner in king to the in goes who

נישט גערופֿן , איז פֿאַר אים בלויז אײַן געזעץ, טייטן , סײַדן
saidn teitn gezets ein bloiz im far iz gerufn nisht
unless put to death law one only him for is summoned not

דער וואָס דער מלך שטרעקט אויס צו אים דעם גילדערנעם
gildernem dem im tsu ois shtrekt melech der vos der
golden the him to out extends king the whom the one

צעפּטער, ער בלײַבט לעבן; און איך בין נישט גערופֿן געווָארן צו
tsu gevorn gerufn nisht bin ich un lebn blaibt er tsepter
to been summoned not am I and alive remains he sceptre

קומען פֿאַר מלך שוין דרײַסיק טעג .
teg draisik shoin melech faran kumen
days thirty already king before come

יב האָט מען דערציילט מָרדכַי די ווערטער פֿון אֶסתֵר. יג און
un Estern fun verter di Mordechaien dertseilt men hot
and Esther of words the Mordechai told one has

מָרדכַי האָט געהייסן ענטפֿערן אֶסתֵר: זאָלסט נישט
nisht zolst Estern entfern geheisn hot Mordechai
not you(SG) shall Esther to answer commanded had Mordechai

מיינען בײַ זיך , אַז דו פֿון אַלע ייִדן וועסט אַנטרונען ווערן אין
in vern antrunen vest Yidn ale fun du az zich bai meinen
in the be escape will Jews all of you that self with think

מלכס הויז . יד וואָרעם אויב שווײַגן וועסטו שווײַגן אין
in shvaign vestu shvaign oib vorem hoiz melechs
in keep silent will you(sg) keep silent if because house king's

copy of the edict of the dat *(decree, Final Solution)* that was published at Shushan to make them shmad, to show it unto Ester, and to declare it unto her, and to charge her that she should go in unto HaMelech, to make supplication unto him, and to make bakash *(request, pleading)* before him for her Am *(People, the Jewish People)*.

9 And Hatach came and told Ester the divrei Mordechai. 10 Again Ester spoke unto Hatach, and gave him commandment unto Mordechai: 11 All the avadim of HaMelech, and the people of the provinces of HaMelech have da'as that whosoever, whether ish or isha, shall come unto HaMelech into the pnimiyus khatzer *(innermost courtyard)*, who is not called, there is echat dat *(one law)* of his to put him to death, except such to whom HaMelech shall hold out the sharvit hazahav *(golden sceptre)*, that he may live. But I have not been called to come in unto HaMelech these shloshim yom.

12 And they told to Mordechai Ester's words. 13 Then Mordechai commanded to answer Ester, Think not with thyself that thou shalt escape in the Beis HaMelech, more than kol HaYehudim. 14 For if thou altogether holdest thy peace at this time, then shall there

revach *(relief)* and hatzalah *(deliverance)* arise to the Yehudim from another place; but thou and thy bais Avicha *(house of thy father)* shall be destroyed; and who knoweth whether thou art come to the Malkhut for such a time as this?

דער צײַט, וועט אַ דערלײַכטערונג און אַ רעטונג אויפֿשטיין פֿאַר יִידן פֿון
fun Yidn far oifshtein retung a un derlaichterung a vet tsait der
from Jews for arise rescue a and relief a will time this

אַן אַנדער אָרט, און דו און דײַן פֿאָטערס הויז וועלן אונטערגיין . און
un untergein veln hoiz foters dain un du un ort ander an
and be destroyed will house father's your and you and place other an

וואָר ווייס אויב דו האָסט נישט דערגרייכט די מלוכה פֿאַר אַזאַ
aza far meluche di dergreicht nisht host du oib veis ver
such a for kingdom the attained not have you if knows who

צײַט ווי די ?
di vi tsait
this as time

[15] Then Ester bade them return Mordechai this answer, [16] Go, gather together kol HaYehudim that are found in Shushan, and declare ye a tzom for me, and neither eat nor drink shloshet yamim, lailah vayom. I also and my na'arot will undergo a tzom likewise; and so will I go in unto HaMelech, though it is not according to the dat; and if I perish, I perish.

טו האָט אֶסתֵר געהייסן ענטפֿערן מָרדכַין : טז גיי זאַמל אײַן
ain zaml gei Mordechaien entfern geheisn Ester hot
in gather go Mordechai to answer commanded Esther had

אַלע יִידן וואָס געפֿינען זיך אין שושַן , און פֿאַסט פֿאַר מיר, און איר
ir un mir far fast un Shushan in zich gefinen vos Yidn ale
you and me for fast and Shushan in selves find who Jews all

זאָלט נישט עסן און נישט טרינקען דרײַ טעג , נאַכט און טאָג; אויך איך
ich oich tog un nacht teg drai trinken nisht un esen nisht zolt
I also day and night days three drink not and eat not shall

און מײַנע מיידלעך וועלן אַזוי פֿאַסטן. און אַזוי וועל איך גיין צום
tsum gein ich vel azoi un fasten azoi veln meidlech maine un
to the go I will so and fast so will maid servants my and

מלך , וואָס איז נישט לויט געזעץ; און אַז איך וועל אונטערגיין,
untergein vel ich az un gezets loit nisht iz vos melech
perish will I if and law according to not is which king

וועל איך אונטערגיין.
untergein ich vel
perish I will

[17] So Mordechai went his way, and did according to all that Ester had commanded him.

יז איז מָרדכַי אַוועק , און האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס אֶסתֵר
Ester vos alts vi azoi geton hot un avek Mordechai iz
Esther that all as so done has and gone away Mordechai is

האָט אים באַפֿוילן .
bafoiln im hot
commanded him has

5 Now it came to pass on the yom hashelishi, that Ester put on her royal apparel, and stood in the pnimiyus of the Beis HaMelech in front of the Beis HaMelech; and HaMelech sat upon his kisse malkhut *(royal throne)* in the Beis Hamalkhut, facing the Petach HaBeis *(Entrance of HaBeis)*. [2] And it was so, when HaMelech saw Ester HaMalkah standing in the Khatzer *(Court)*, that she took up chen

ה און עס איז געווען אויפֿן דריטן טאָג, האָט אֶסתֵר זיך אָנגעטאָן
ongeton zich Ester hot tog dritn oifn geven iz es un
put on self Esther had day third on the was is it and

מַלכותדיק , און האָט זיך געשטעלט אין אינעווייניקסטן הויף
hoif ineveinikstn in geshtelt zich hot un malchutdik
court inner in the stood self had and royal attire

פֿון מלכס הויז אַקעגן מלכס הויז ; און דער מלך איז געזעסן
gezesn iz melech der un hoiz melechs akegn hoiz melechs fun
sitting is king the and house king's opposite house king's of the

אויף זײַן קיניגלעכן טראָן אין קיניגלעכן הויז , אַקעגן דעם אײַנגאַנג
aingang dem akegn hoiz kiniglechn in tron kiniglechn zain oif
entrance the facing house royal in throne royal his on

פֿון הויז . ב איז ווי דער מלך האָט דערזען אֶסתֵר המלכּה
hmlkh Ester derzen hot melech der vi iz hoiz fun
the Queen Esther seen has king the when is house of the

שטייענדיק אין הויף , האָט זי נושׂא חן געווען אין זײַנע אויגן,
oign zaine in geven chein noisa zi hot hoif in shteyendik
eyes his in was favor found she has court in the standing waiting

(favor, grace) in his sight, and HaMelech held out to Ester the sharvit hazahav (golden sceptre) that was in his hand. So Ester drew near, and touched the top of the sharvit (sceptre).
3 Then said HaMelech unto her, What wilt thou, Ester HaMalkah? And what is thy bakash (request)? It shall be given thee even to the chatzi HaMalchut (half of the kingdom). 4 And Ester answered, If it seem tov unto HaMelech, let HaMelech and Haman come today unto the mishteh that I have prepared for him.
5 Then HaMelech said, Cause Haman to make haste, that he may do as Ester hath said.

So HaMelech and Haman came to the mishteh that Ester had prepared. 6 And HaMelech said unto Ester at the mishteh hayayin (feast), What is thy she'elah (petition)? And it shall be granted thee. And what is thy bakash (request)? Even to chatzi HaMalchut it shall be granted. 7 Then answered Ester, and said, My she'elah and my bakash is: 8 If I have found chen (favor, grace) in the sight of HaMelech, and if it is tov to HaMelech to grant my she'elah, and to perform my bakash, let HaMelech and Haman come to the mishteh that I shall prepare for them, and I will do makhar (tomorrow) as HaMelech hath said.

און דער מלך האָט אויסגעשטרעקט צו אֶסתֵר דעם גילדערנעם צעפּטער
tsepter gildernem dem Estern tsu oisgeshtrekt hot melech der un
sceptre golden the Esther to stretched out has king the and

וואָס אין זיין האַנט, און אֶסתֵר האָט גענענט , און האָט אָנגערירט
ongerirt hot un genent hot Ester un hant zain in vos
touched has and approached has Esther and hand his in that

דעם שפּיץ צעפּטער. ג האָט דער מלך צו איר געזאָגט: וואָס איז
iz vos gezogt ir tsu melech der hot tsepter shpits dem
is what said her to king the has sceptre tip the

דיר , אֶסתֵר המלכּה ? און וואָס איז דיין בקשה ? אַפֿילו ביז
biz afile bakoshe dain iz vos un hmlkh Ester dir
up to even request your is what and the Queen Esther to you(SG)

אַ האַלבער מלוכה זאָל דיר געגעבן ווערן. ד האָט אֶסתֵר געזאָגט:
gezogt Ester hot vern gegebn dir zol meluche halber a
said Esther has be given to you(SG) shall kingdom half of a

אויב דעם מלך איז ווויל‌גענפֿעלן, זאָל דער מלך און הָמָן קומען
kumen Haman un melech der zol voilgefeln iz melech dem oib
come Haman and king the may pleased is king the if

היינט צו דעם מאָלצייט וואָס איך האָב פֿאַר אים געמאַכט. ה האָט דער
der hot gemacht im far hob ich vos moltsait dem tsu haint
the has made him for have I which feast the to today

מלך געזאָגט: איילט אַהער הָמָנען , צו טאָן דאָס וואָרט פֿון אֶסתֵר.
Estern fun vort dos ton tsu Hamanen aher ailt gezogt melech
Esther of word the do to Haman here hasten said king

און דער מלך און הָמָן זיינען געקומען צו דעם מאָלצייט וואָס
vos moltsait dem tsu gekumen zainen Haman un melech der un
which feast the to come are Haman and king the and

אֶסתֵר האָט גענאַכט. ו און דער מלך האָט געזאָגט צו אֶסתֵר אויף דעם
dem oif Estern tsu gezogt hot melech der un gemacht hot Ester
the at Esther to said has king the and made had Esther

ווײַנמאָלצייט: וואָס נאָר דיין פֿאַרלאַנג, וועט דיר געגעבן ווערן ,
vern gegebn dir vet farlang dain nor vos vainmoltsait
become given to you(SG) will request your only what wine feast

און וואָס נאָר דיין בקשה , אַפֿילו ביז אַ האַלבער מלוכה וועט געטאָן
geton vet meluche halber a biz afile bakoshe dain nor vos un
done will kingdom half of a up to even request your only what and

ווערן. ז האָט אֶסתֵר געענטפֿערט און האָט געזאָגט: מײַן פֿאַרלאַנג און מײַן
main un farlang main gezogt hot un geentfert Ester hot vern
my and desire my said has and answered Esther has be

בקשה – ח אויב איך האָב געפֿונען חֵן אין די אויגן פֿון מלך , און
un melech fun oign di in chein gefunen hob ich oib bakoshe
and king of the eyes the in favor found have I if request

אויב דעם מלך איז ווויל‌גענפֿעלן צו געבן מײַן פֿאַרלאַנג און צו טאָן
ton tsu un farlang main gebn tsu voilgefeln iz melech dem oib
do to and desire my give to pleased is king the if

מײַן בקשה – זאָל דער מלך און הָמָן קומען צו דעם מאָלצייט
moltsait dem tsu kumen Haman un melech der zol bakoshe main
feast the to come Haman and king the shall request my

וואָס איך וועל זיי מאָרגן ; און מאָרגן וועל איך טאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט
vort dos vi azoi ton ich vel morgn un machn zei vel ich vos
word the as so do I will next day and make them will I that

פֿון מלך .
melech fun
king of the

[9] Then went Haman forth that day sameiach *(joyful, happy)* and with a tov lev; but when Haman saw Mordechai in the Sha'ar HaMelech, that he stood not up, nor trembled because of him, he was full of chemah *(indignation, rage)* against Mordechai. [10] Nevertheless Haman restrained himself, and when he came home, he sent and called for his ohavim *(friends)*, and Zeresh his isha. [11] And Haman told them of the kavod of his osher, and the multitude of his children, and all the things wherein HaMelech had promoted him, and how he had advanced him above the sarim *(princes)* and avadim of HaMelech. [12] Haman said moreover, Yea, Ester HaMalkah did let no man come in with HaMelech unto the mishteh that she had prepared but myself; and makhar *(tomorrow)* am I invited unto her also with HaMelech. [13] Yet all this availeth me nothing, so long as I see Mordechai HaYehudi sitting at the Sha'ar HaMelech. [14] Then said Zeresh his isha and all his ohavim *(friends)* unto him, Let an etz *(hanging tree)* be made of fifty cubits high, and baboker *(in the morning)* speak thou unto HaMelech that Mordechai may be hanged thereon; then go thou samei'ach *(joyfully)* with HaMelech unto the

ט און הָמָן איז אַרויסגעגאַנגען אין יענעם טאָג פֿריילעך און מיט
mit un freilech tog yenem in aroisgegangen iz Haman un
with and merry day that in went out is Haman and

אַן אויפֿגעראַמטן האַרצן. אָבער ווי הָמָן האָט געזען מָרדכַי
Mordechaien gezen hot Haman vi ober hartsn oifgeramtn an
Mordechai seen had Haman when but heart uplifted an

אין טויער פֿון מלך , אַז נישט ער האָט זיך אויפֿגעשטעלט און
un oifgeshtelt zich hot er nisht az melech fun toier in
and stood up self had he not that king of the gate in the

נישט ער האָט זיך געירירט פֿאַר אים, אַזוי איז הָמָן פֿול געוואָרן מיט
mit gevorn ful Haman iz azoi im far gerirt zich hot er nisht
with become full Haman is so him before moved self has he not

גרימצאָרן אויף מָרדכַי . י אָבער הָמָן האָט זיך אײַנגעהאַלטן,
aingehaltn zich hot Haman ober Mordechaien oif grimtsorn
restrained self had Haman but Mordechai against wrath

און ער איז אַוועק אין זײַן הויז און האָט געשיקט און געבראַכט זײַנע
zaine gebracht un geshikt hot un hoiz zain in avek iz er un
his brought and sent has and house his in went is he and

גוטע פֿרײַנט, און זײַן ווײַב זֶרֶש . יא און הָמָן האָט אויסדערציילט
oisdertseilt hot Haman un Zeresh vaib zain un fraint gute
recounted had Haman and Zeresh wife his and friends good

פֿאַר זיי זײַן גרויס עשירות, און זײַנע פֿיל קינדער , און אַלצדינג
altsding un kinder fil zaine un eshires grois zain zei far
everything and children many his and wealth great his they for

ווי אַזוי דער מלך האָט אים געגרייסט , און ווי אַזוי ער האָט אים
im hot er azoi vi un gegreist im hot melech der azoi vi
him had he so how and magnified him had king the so how

דערהויבן איבער די האַרן און די קנעכט פֿון מלך . יב און הָמָן
Haman un melech fun knecht di un harn di iber derhoibn
Haman and king of the servants the and lords the above exalted

האָט געזאָגט: אויך האָט אֶסתֵר המלכּה נישט געלאָזט קומען קיינעם
keinem kumen gelozt nisht hmlkh Ester hot oich gezogt hot
anyone to come allowed not the Queen Esther had also said had

מיטן מלך צו דעם מאָלצײַט וואָס זי האָט געמאַכט נאָר בלויז מיך ,
mich bloiz nor gemacht hot zi vos moltsait dem tsu melech mitn
me only but made has she that feast the to king with the

און אויך אויף מאָרגן בין איך פֿאַרבעטן צו איר מיטן מלך . יג אָבער
ober melech mitn ir tsu farbeten ich bin morgn oif oich un
but king with the her to invited I am next day for also and

דאָס אַלץ איז מיר נישט וועדט, איטלעכס מאָל וואָס איך זע מָרדכַי
Mordechai ze ich vos mol itlecher vert nisht mir iz alts dos
Mordechai see I that time every worth not to me is all this

דעם יִדן זיצן אין טויער פֿון מלך . יד האָט צו אים געזאָגט זײַן
zain gezogt im tsu hot melech fun toier in zitsn Yidn dem
his said him to had king of the gate in the sitting Jew the

ווײַב זֶרֶש , און אַלע זײַנע גוטע פֿרײַנט: זאָל מען מאַכן אַ תּליה
tlie a machn men zol fraint gute zaine ale un Zeresh vaib
gallows a make one shall friends good his all and Zeresh wife

פֿופֿציק איילן הויך , און אין דער פֿרי זאָג דעם מלך , מע זאָל
zol me melech dem zog peire der in un hoich eiln fuftsik
shall one king the tell morning the in and high cubits fifty

אויפֿהענגען אויף איר מָרדכַי ; און גיי אַ פֿריילעכער מיט דעם מלך
melech dem mit freilecher a gei un Mordechaien ir oif oifhengen
king the with joyfully a go and Mordechai it on hang up

mishteh. And the thing was tov to Haman; and he caused HaEtz to be built.

צום מאָלצייט. איז די זאַך ווויילגעפֿעלן פֿאַר הָמָנען , און ער האָט
hot er un Hamanen far voilgefeln zach di iz moltsait tsum
has he and Haman for pleasing thing the is feast to the

געמאַכט די תּליה .
tlie di gemacht
gallows the made

6 On that night HaMelech's sleep fled away, and he commanded to bring the sefer of records of the chronicles; and they were read before HaMelech. [2] And it was found written, that Mordechai had told of Bigtan and Teresh, two of the sarisim of HaMelech, the Mishomrei HaSaf *(Keepers of the Door, the Doorkeepers)* who conspired to assassinate HaMelech Achashverosh. [3] And HaMelech said, What yekar *(honor)* and what recognition hath been done to Mordechai for this? Then said the servants of HaMelech that ministered unto him, Nothing has been done for him. [4] And HaMelech said, Who is in the khatzer *(court)*? Now Haman was come into the Khatzer HaKhitzonah *(Outer Court)* of the Beis HaMelech, to speak unto HaMelech lit'lot *(to hang)* Mordechai on HaEtz that he had erected for him. [5] And the servants of HaMelech said unto him, Hinei, Haman standeth in the khatzer. And HaMelech said, Let him come in. [6] So Haman came in. And HaMelech said unto him, What shall be done unto the ish whom HaMelech delighteth to show yekar? Now Haman

ו אין יענער נאַכט האָט זיך אָפּגעטאָן דער שלאָף פֿון מלך , און
un melech fun shlof der opgeton zich hot nacht yener in
and king of the sleep the taken away self had night that in

ער האָט געהייסן ברענגען דעם סֵפֶר-הזכרונות פֿון די ציַיט
tsait di fun sefer-hazichroines dem brengen geheisn hot er
time the of book of the chronicles the to bring commanded had he

געשעענישן , און זיי זיַינען פֿאָרגעלייענט געווואָרן פֿאַרן מלך . [ב] איז
iz melech faran gevorn forgeleyent zainen zei un gesheenishn
is king before the become read aloud are they and events

געפֿונען געווואָרן פֿאַרשריבן אַז מָרדכַי האָט אויסגעזוכט אויף בגתָן
Bigtan oif oisgezogt hot Mordechai az farshribn gevorn gefunen
Bigtan on disclosed had Mordechai that written down become found

און תֶּרֶש , די צוויי קאַמערדינער פֿון מלך , פֿון די שוועלהיטער ,
shvelhiter di fun melech fun kamerdiner tsvei di Teresh un
threshold keepers the of king of the chamberlains two the Teresh and

וואָס האָבן געזוכט אויסצושטרעקן אַ האַנט אויפֿן מלך אַחַשְׁוֵרוֹש .
Achashverosh melech oifn hant a oistsushtrekn gezucht hobn vos
Achashverosh king on the hand a to stretch out sought had who

[ג] האָט דער מלך געזאָגט: וואָס פֿאַר אַ כּבֿוד און גדולה איז געטאָן
geton iz gdulh un koved a far vos gezogt melech der hot
done is greatness and honor an for what said king the had

געווואָרן מָרדכַי דערפֿאַר ? האָבן געזאָגט די יונגען פֿון מלך ,
melech fun yungen di gezogt hobn derfar Mordechaien gevorn
king of the young the said had therefore Mordechai became

זיַינע משָׁרתים : קיין זאַך איז מיט אים נישט געטאָן געווואָרן . [ד] האָט דער
der hot gevorn geton nisht im mit iz zach kein meshoresim zaine
the had become done not him with is thing no attendants his

מלך געזאָגט: וווער איז אין הויף ? ערשט הָמָן קומט אין אויסווייניקסטן
oisveinikstn in kumt Haman ersht hoif in iz ver gezogt melech
outer in comes Haman behold court in is who said king

הויף פֿון דעם מלכס הויז , צו זאָגן דעם מלך , מע זאָל אויפֿהענגען
oifhengen zol me melech dem zogn tsu hoiz melechs dem fun hoif
hang up should one king the tell to house king's the of court

מָרדכַי אויף דער תּליה וואָס ער האָט צוגעגרייט פֿאַר אים . [ה] האָבן
hobn im far tsugegreit hot er vos tlie der oif Mordechaien
had him for prepared had he that gallows the on Mordechai

די יונגען פֿון מלך צו אים געזאָגט: אָן שטייט הָמָן אין הויף .
hoif in Haman shteit on gezogt im tsu melech fun yungen di
court in Haman stands behold said him to king of the young the

האָט דער מלך געזאָגט: זאָל ער אַריַינקומען . [ו] איז הָמָן אַריַינגעקומען ,
araingekumen Haman iz arainkumen er zol gezogt melech der hot
came in Haman is come in he let said king the had

און דער מלך האָט צו אים געזאָגט: וואָס דאַרף מען טאָן מיט אַ מאַן
man a mit ton men darf vos gezogt im tsu hot melech der un
man a with do one should what said him to had king the and

וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן כּבֿוד ? האָט הָמָן געקלערט ביַי
bai geklert Haman hot koved onton im vil melech der vos
to thought Haman had honor to put on him wants king the whom

thought in his lev, To whom would HaMelech delight to do yekar more than to myself? 7 And Haman answered HaMelech, For the ish HaMelech delighteth to show yekar *(honor)*, 8 Let the levush malkhut *(royal robe, clothing)* be brought which HaMelech has worn, and the sus *(horse)* that HaMelech rideth upon, and the keter malkhut *(royal crown, crest)* which is set upon its head, 9 And let this levush and sus be delivered to the hand of one of the most noble sarim *(princes)* of HaMelech, that they may array the ish therewith whom HaMelech delighteth to show yekar, and bring him on horseback through the rechov of the ir, and proclaim before him, Thus shall it be done to the ish whom HaMelech delighteth to show yekar. 10 Then HaMelech said to Haman, Make haste, and take the levush and the sus, as thou hast said, and do even so to Mordechai HaYehudi, that sitteth at the Sha'ar HaMelech; leave nothing undone of all that thou hast spoken.

11 Then took Haman the levush and the sus, and arrayed Mordechai, and brought him on horseback through the rechov of the ir, and proclaimed before him, Thus shall it be done unto the ish whom HaMelech delighteth to show yekar.

זיך אין הארצן: וועמען וועט דער מלך וועלן אָנטאָן כּבֿוד אַחוץ
achuts koved onton veln melech der vet vemen hartsn in zich
aside from honor to put on want king the will to whom heart in self

מיר? ז און הָמָן האָט געזאָגט צום מלך: אַ מאַן וואָס דער מלך
mir melech der vos man a melech tsum gezogt hot Haman un
me king the whom man a king to the said had Haman and

וויל אים אָנטאָן כּבֿוד – ח זאָל מען ברענגען אַ מַלכותדיק קלייד וואָס
vil im onton koved – zol men brengen a malchutdik kleid vos
that robe royal attire a bring one let honor to put on him wants

דער מלך האָט זיך דערין אָנגעקלײדט, און אַ פֿערד וואָס דער מלך
melech der vos ferd a un ongekleidt derin zich hot melech der
king the which horse a and worn therein self had king the

איז אויף אים געריטן, און וואָס אַ מַלכותדיקע קרוין איז אָנגעטאָן געוואָרן
gevorn ongeton iz kroin malchutdike a vos un geritn im oif iz
become put on is crown royal a that and ridden it on is

אויף זײַן קאָפּ. ט און מע זאָל געבן דאָס קלײד און דעם פֿערד אויף
oif zain kop un me zol gebn dos kleid un ferd dem oif
unto horse the and garment the give let one and head his on

דער האַנט פֿון איינעם פֿון די האַרן פֿון מלך, די אַדללַיט, און מע
me un adllait di melech fun harn di fun einem fun hant der
one and noblemen the king of the lords the of one of hand the

זאָל אָנקלײדן דעם מאַן וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן כּבֿוד,
koved onton im vil melech der vos man dem onkleidn zol
honor to put on him wants king the whom man the clothe let

און מע זאָל אים מאַכן רײַטן אויפֿן פֿערד דורך דער בריייטער גאַס
gas breiter der durch ferd oifn raitn machn im zol me un
street broad the through horse on the ride make him let one and

פֿון שטאָט, און אויסרופֿן פֿאַר אים: אַזוי ווערט געטאָן צו דעם מאַן
man dem tsu geton vert azoi im far oisrufn un shtot fun
man the to done shall be so him before call out and city of the

וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן כּבֿוד. י האָט דער מלך געזאָגט צו
tsu gezogt melech der hot koved onton im vil melech der vos
to said king the had honor to put on him wants king the whom

הָמָנען: אײַל און נעם דאָס קלײד און דעם פֿערד, אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi ferd dem un kleid dos nem un ail Hamanen
have you as just horse the and garment the take and hurry Haman

געזאָגט, און טו אַזוי צו מָרדכַי דעם יִדן וואָס זיצט אין מלכס טויער;
toier melechs in zitst vos Yidn dem Mordechai tsu azoi tu un geredt
gate king's in sits who Jews the Mordechai to so do and spoken

זאָלסט נישט לאָזן אָפּפֿאַלן אַ וואָרט פֿון אַלץ וואָס דו האָסט געזאָגט.
geredt host du vos alts fun vort a opfaln lozn nisht zolst
spoken have you that all of word a drop out let not you(SG) shall

יא האָט הָמָן גענומען דאָס קלײד און דעם פֿערד, און ער האָט
hot er un ferd dem un kleid dos genumen Haman hot
has he and horse the and garment the taken Haman had

אָנגעקלײדט מָרדכַי, און האָט אים געמאַכט רײַטן דורך דער
der durch raitn gemacht im hot un Mordechaien ongekleidt
the through ride made him had and Mordechai arrayed

בריייטער גאַס פֿון שטאָט, און האָט פֿאַר אים אויסגערופֿן: אַזוי
azoi oisgerufn im far hot un shtot fun gas breiter
so called out him before had and city of the street broad

ווערט געטאָן צו דעם מאַן וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן כּבֿוד.
koved onton im vil melech der vos man dem tsu geton vert
honor put on him will king the whom man the to done shall be

[12] And Mordechai came again to the Sha'ar HaMelech. But Haman hasted to his bais, having his head covered in evel *(mourning)*. [13] And Haman told Zeresh his isha and all his ohavim everything that had befallen him. Then said his chachamim and Zeresh his isha unto him, If Mordechai be of the zera of the Yehudim, before whom thy downfall hast begun, thou shalt not prevail against him, but shalt nafol tipol *(surely fall)* before him.

[14] And while they were yet talking with him, came the sarisim of HaMelech, and hasted to bring Haman unto the mishteh *(banquet)* that Ester had prepared.

7 So HaMelech and Haman came to banquet with Ester HaMalkah. [2] And HaMelech said again unto Ester on the yom hasheni *(second day)* at the mishteh hayayin *(feast)*, What is thy she'elah *(petition)*, Ester HaMalkah? And it shall be granted thee; and what is thy bakash *(request)*? And it shall be performed, even to chatzi HaMalchut.

[3] Then Ester HaMalkah answered and said, If I have found chen *(favor)* in thy sight, O HaMelech, and if it is tov to HaMelech, let nafshi *(my life)* be given me at my she'elah *(petition)*, and my Am at my

יב און מָרדכַי האָט זיך אומגעקערט צום טויער פֿון מלך .
melech fun toier tsum umgekert zich hot Mordechai un
king of the gate to the returned self had Mordechai and

אָבער הָמָן איז אַוועק אין האַסט אַהיים, טרויעריק און מיט אַ
a mit un troierik aheim hast in avek iz Haman ober
a with and mourning home haste in gone away is Haman but

פַֿארדעקטן קאָפּ. יג און הָמָן האָט דערציילט זיין וויַיב זֶרֶש און אַלע
ale un Zeresh vaib zain dertseilt hot Haman un kop fardektn
all and Zeresh wife his told had Haman and head covered

זיַינע גוטע פֿרַיינט אַלץ וואָס אים האָט געטראָפֿן. האָבן זיַינע קלוגע
kluge zaine hobn getrofn hot im vos alts fraint gute zaine
wise his have befell had him which all that friends good his

לַיט און זיין וויַיב זֶרֶש געזאָגט צו אים: אויב פֿון יִידישן אָפּשטאַם
opshtam yidishn fun oib im tsu gezogt Zeresh vaib zain un lait
descent Jewish from if him to said Zeresh wife his and people

איז דער מָרדכַי וואָס דו האָסט אָנגעהויבן פֿאַלן פֿאַר אים,
im far faln ongehoibn host du vos Mordechai der iz
him before to fall begun have you whom Mordechai the is

וועסטו נישט אויספֿירן אַקעגן אים, נאָר פֿאַלן וועסטו פֿאַלן פֿאַר אים.
im far faln vestu faln nor im akegn oisfirn nisht vestu
him before fall you will fall but him against prevail not you will

יד ווי זיי רעדן נאָך מיט אים, אַזוי זיַינען אָנגעקומען דעם
dem ongekumen zainen azoi im mit noch redn zei vi
the arrived are so him with still speaking they as

מלכס קאַמערדינער, און געאיילט צו ברענגען הָמָנען צו דעם
dem tsu Hamanen brengen tsu geailt un kamerdiner melechs
the to Haman bring to hurried and chamberlains king's

מאָלצַייט וואָס אֶסתֵר האָט געמאַכט.
gemacht hot Ester vos moltsait
made had Esther which feast

ז און דער מלך און הָמָן זיַינען געקומען צו טרינקען ביַי
bai trinken tsu gekumen zainen Haman un melech der un
with drink to having come are Haman and king the and

אֶסתֵר המלכה . ב און דער מלך האָט געזאָגט צו אֶסתֵרן אויך
oich Estern tsu gezogt hot melech der un hmlkh Ester
also Esther to said had king the and the Queen Esther

אויפֿן צווייטן טאָג, ביַים וויַינמאָלצַייט: וואָס נאָר דיין פֿאַרלאַנג, אֶסתֵר
Ester farlang dain nor vos vainmoltsait baim tog tsveitn oifn
Esther request your only what wine feast at the day second on the

המלכה, וועט דיר געגעבן ווערן, און וואָס נאָר דיין בקשה,
bakoshe dain nor vos un vern gegebn dir vet hmlkh
request your only what and be given to you(SG) will the Queen

אַפֿילו ביז אַ האַלבער מלוכה וועט געטאָן ווערן.
vern geton vet meluche halber a biz afile
be done will kingdom half a up to even

ג האָט אֶסתֵר המלכה געענטפֿערט און האָט געזאָגט: אויב איך
ich oib gezogt hot un geentfert hmlkh Ester hot
I if said had and answered the Queen Esther had

האָב געפֿונען חֵן אין דיַינע אויגן, מלך, און אויב דעם מלך איז
iz melech dem oib un melech oign daine in chein gefunen hob
is king the if and O king eyes your in favor found have

ווויל‌געפֿעלן, זאָל מיר מיַין לעבן געשאָנקען ווערן אויף מיַין געבעט,
gebet main oif vern geshonken lebn main mir zol voilgefeln
plea my upon be gifted life my to me shall pleased

bakash *(request)*; [4] For we are sold, Ani *(I)* and Ami *(my People)*, to be made shmad, to be slain, and to be annihilated. But if we had been sold for avadim and shfakhot, I would have held my tongue, since then the tzoros would not have been such as to injure the interests of HaMelech. [5] Then HaMelech Achashverosh answered and said unto Ester HaMalkah, Who is he, and where is he, who dares to presume in his lev to do such? [6] And Ester said, HaTzar *(the foe)* and the oyev *(enemy)* is this Haman HaRah *(Vile Haman)*. Then Haman was terrified before HaMelech and HaMalkah. [7] And HaMelech, arising in his wrath from the mishteh hayayin, went into the palace garden; and Haman stood up to make bakash *(request)* for his nefesh *(life)* to Ester HaMalkah; for he saw that harm was determined against him by HaMelech. [8] Then HaMelech returned out of the palace garden into the Bais Mishteh HaYayin, and Haman was fallen upon the mittah *(couch)*, whereon Ester was. Then said HaMelech, Will he ravish HaMalkah also before me in the bais? As the davar *(word)* went out of the mouth of HaMelech, they covered Haman's face.

אוּן מײַן פַֿאָלק אויף מײַן בקשה . [ד] וואָרעם מיר זײַנען פֿאַרקויפֿט
farkoift zainen mir vorem bakoshe main oif folk main un
sold are we for request my upon people my and

געווארן , איך אוּן מײַן פַֿאָלק , צום פֿאַרטיליקן , צום הרגען , אוּן
un hargen tsum fartiliken tsum folk main un ich gevorn
and murder to the destruction to people my and I become

אומצוברענגען ; אוּן וואָלטן מיר ווען אוּן פֿאַרקויפֿט געווארן פֿאַר קנעכט
knecht far gevorn farkoift voltn mir ven un umtsubrengen
servants for become sold would have we if and destroying

אוּן פֿאַר דינסטן וואָלט איך געשוויגן , אָבער דער פֿײַנט איז
iz faint der ober geshvigen ich volt dinstn far un
is enemy the but remained silent I would slave girls for and

נישט ווערט דעם מלך שאָדן . [ה] האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך
melech der opgerufn zich hot shodn melech dem vert nisht
king the answered self had loss king the worth not

אַחַשְׁוֵרוֹשׁ , אוּן האָט געזאָגט צו אֶסתֵר המלכּה : ווער איז דער, אוּן
un der iz ver hmlkh Ester tsu gezogt hot un Achashverosh
and this is who the Queen Esther to said has and Achashverosh

ווו איז דער, וואָס זײַן הארץ האָט אים דערוועגט אַזוי וואָס צו טאָן?
ton tsu vos azoi dervegt im hot harts zain vos der iz vu
do to what so dared him had heart his whose this is where

[ו] האָט אֶסתֵר געזאָגט: אַ מאַן אַ צוֹרר אוּן אַ פֿײַנט , דער דאָזיקער
doziker der faint a un Tseror a man a gezogt Ester hot
this the enemy an and oppressor an man a said Esther had

בייזער המָן . אוּן האָט זיך דערשראָקן פֿאַר דעם מלך אוּן
un melech dem far dershrokn zich hot Haman un Haman beizer
and king the before terrified self had Haman and Haman evil

דער מלכּה . [ז] אוּן דער מלך איז אויפֿגעשטאַנען אין זײַן גרימצארן פֿון
fun grimtsorn zain in oifgeshtanen iz melech der un malke der
from wrath his in stood up is king the and queen the

דעם ווײַנמאָלצײַט , אוּן איז אַרײַן אין דעם פּאַלאַצגאָרטן ; אוּן המָן
Haman un palatsgortn dem in arain iz un vainmoltsait dem
Haman and palace-garden the in enter in is and wine feast the

האָט זיך אָפּגעשטעלט צו בעטן אום זײַן לעבן בײַ אֶסתֵר המלכּה ,
hmlkh Ester bai lebn zain um betn tsu opgeshtelt zich hot
the Queen Esther at life his for beg to stood still self had

וואָרעם ער האָט גענוגן אַז בייז איז באַשלאָסן אויף אים פֿון מלך .
melech fun im oif bashlosn iz beiz az gezen hot er vorem
the king from him on determined is evil that seen had he because

[ח] אוּן ווי דער מלך האָט זיך אומגעקערט פֿון דעם פּאַלאַצגאָרטן
palatsgortn dem fun umgekert zich hot melech der vi un
palace-garden the from returned self had king the when and

אין הויז פֿון דעם ווײַנמאָלצײַט , ערשט המָן ליגט אַנידערגעפֿאַלן
anidergefaln ligt Haman ersht vainmoltsait dem fun hoiz in
sprawled lies Haman just then wine feast the of the house to

אויף דעם לענבעטל וואָס אֶסתֵר איז דערויף . האָט דער מלך געזאָגט:
gezogt melech der hot deroif iz Ester vos lenbetl dem oif
said king the had thereon is Esther which couch the on

נאָך באַצווינגען די מלכּה בײַ מיר אין הויז ? ווי דאָס וואָרט איז
iz vort dos vi hoiz in mir bai malke di batsvingen noch
is word the as the house in me with queen the to violate yet

אַרויס פֿון מלכס מויל , אַזוי האָט מען צוגעדעקט המָנס פּנים .
ponem Hamans tsugedekt men hot azoi moil melechs fun arois
face Haman's covered one had so mouth the king's from out

ט הָאָט געזאָגט חרבוֹנָה , איינער פֿון די קאַמערדינער פַֿארן
faran kamerdiner di fun einer Charbona gezogt hot
before the chamberlains the of one Charvona said had

מלך : אָן שטייט אויך לעבן הָמָנס הויז די תליה פֿופֿציק
fuftsik tlie di hoiz Hamans lebn oich shteit on melech
fifty gallows the house Haman's near also stands behold king

איילן הויך וואָס הָמָן האָט געמאַכט פַֿאַר מָרדכַי , דעם
dem Mordechaien far gemacht hot Haman vos hoich eiln
the one Mordechai for made had Haman that high cubits

וואָס האָט גערעדט צום גוטן פֿון מלך . האָט דער מלך געזאָגט:
gezogt melech der hot melech fun gutn tsum geredt hot vos
said king the had the king of good for the spoken had who

הענגט אים אויף דערויף. י האָט מען אויפֿגעהאַנגען הָמָנען אויף דער
der oif Hamanen oifgehongen men hot deroif oif im hengt
the on Haman hanged one had on it on him hang

תליה וואָס ער האָט צוגעגרייט פַֿאַר מָרדכַי , און דער גרימצאָרן
grimtsorn der un Mordechaien far tsugegreit hot er vos tlie
wrath the and Mordechai for prepared had he that gallows

פֿון מלך האָט זיך געשטילט.
geshtilt zich hot melech fun
calmed self had the king of

ח אין יענעם טאָג האָט דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש אַוועקגעגעבן
avekgegebn Achashverosh melech der hot tog yenem in
given away Achashverosh king the had day that on

צו אֶסתֵר המלכּה דאָס הויז פֿון הָמָן דעם צוֹרר
Tseror dem Haman fun hoiz dos hmlkh Ester tsu
oppressor the Haman of house the the Queen Esther to

הַיהודים . און מָרדכַי איז געקומען פַֿאַרן מלך , וואָרעם
vorem melech faran gekumen iz Mordechai un HaYehudim
for the king before come is Mordechai and of the Jews

אֶסתֵר האָט אים דערציילט, וואָס ער איז אירער. ב און דער מלך
melech der un irer iz er vos dertseilt im hot Ester
king the and hers is he what told him had Esther

האָט אַראָפֿגענומען זיין זיגלרינג וואָס ער האָט אַוועקגענומען פֿון
fun avekgenumen hot er vos ziglring zain aropgenumen hot
from taken away had he that signet ring his removed had

הָמָנען , און האָט אים געגעבן מָרדכַי ; און אֶסתֵר האָט
hot Ester un Mordechaien gegebn im hot un Hamanen
had Esther and Mordechai given it had and Haman

אויפֿגעזעצט מָרדכַי איבער הָמָנס הויז .
hoiz Hamans iber Mordechaien oifgezetst
house Haman's over Mordechai appointed

ג און אֶסתֵר האָט ווידער גערעדט פַֿאַרן מלך , און זי איז געפֿאַלן
gefaln iz zi un melech faran geredt vider hot Ester un
fallen is she and king before the spoken again had Esther and

פַֿאַר זיינע פֿיס, און האָט געוויינט און געבעטן בײַ אים, אָפּצוטאָן דאָס
dos optsuton im bai gebetn un geveint hot un fis zaine far
the undo him to pleaded and wept had and feet his before

בייז פֿון הָמָן דעם אַגָגי , און זיין טראַכטונג וואָס ער האָט געטראַכט
getracht hot er vos trachtung zain un Agagi dem Haman fun beiz
planned had he that counsel his and Agagi the Haman of evil

אַקעגן די יידן . ד האָט דער מלך אויסגעשטרעקט צו אֶסתֵרן דעם
dem Estern tsu oisgeshtrekt melech der hot Yidn di akegn
the Esther to stretched out king the had Jews the against

9 And Charvona, one of the sarisim, said before HaMelech, Hinei, also, HaEtz fifty cubits high, which Haman had made for Mordechai, who has spoken tov for HaMelech, standeth in the Bais Haman. Then HaMelech said, Hang him thereon. 10 So they hanged Haman on HaEtz that he had prepared for Mordechai. Then was the wrath of HaMelech pacified.

8 On that day did HaMelech Achashverosh give the Bais Haman Tzorer HaYehudim *(the estate of Haman the Vexer, Harasser, Enemy of the Jews)* unto Ester HaMalkah. And Mordechai came before HaMelech; for Ester had told what he was unto her. 2 And HaMelech took off his taba'at *(signet ring)*, which he had reclaimed from Haman, and gave it unto Mordechai. And Ester set Mordechai over the Bais Haman.

3 And Ester spoke yet again before HaMelech, and fell down at his feet, and she wept and made supplication to him to avert the rah of Haman HaAgagi and the machshevet of him *(his scheme)*, that he had devised against the Yehudim. 4 Then HaMelech held out the

sharvit hazahav *(golden sceptre)* toward Ester. So Ester arose, and stood before HaMelech, [5] And said, If it is tov to HaMelech, and if I have found chen *(favor, grace)* in his sight, and the thing seem kosher *(fit, right, proper)* before HaMelech, and I be tovah *(pleasing)* in his eyes, let it be written to revoke the seferim machashevet Haman *(letters devised by Haman)* ben Hamdata the Agagi, which he wrote to destroy the Yehudim which are in all the provinces of HaMelech; [6] For how can I endure to see the ra'ah that shall come unto Ami *(my people)*? Or how can I endure to see the destruction of my moledet *(kindred, Jewish kinsmen)*? [7] Then HaMelech Achashverosh said unto Ester HaMalkah and to Mordechai HaYehudi, Hinei, I have given Ester the Bais Haman, and him they have hanged upon the etz, because he laid his hand against HaYehudim. [8] Write ye also in behalf of HaYehudim, as you please, b'shem HaMelech, and seal it with the taba'at *(signet ring)* of HaMelech; for the writing which is written b'shem HaMelech, and sealed with the taba'at *(signet ring)* of HaMelech may no man reverse.

גילדערנעם סקעפּטער, און אֶסתֵר האָט זיך אויפֿגעהויבן און האָט זיך
zich hot un oifgehoibn zich hot Ester un skepter gildernem
self had and raised up self had Esther and scepter golden

געשטעלט פֿאַרן מלך. ה און זי האָט געזאָגט: אויב דעם מלך איז
iz melech dem oib gezogt hot zi un melech faran geshtelt
is king the if said had she and king before the stood

ווויילגעפֿעלן, און אויב איך האָב געפֿונען חֵן פֿאַר אים, און די זאַך
zach di un im far chein gefunen hob ich oib un voilgefeln
thing the and him before favor found have I if and pleased

איז רעכט פֿאַרן מלך, און איך בין ווויילגעפֿעלן אין זיַינע אויגן, זאָל
zol oign zaine in voilgefeln bin ich un melech faran recht iz
shall eyes his in pleasing am I and king before the right is

געשריבן ווערן אָפּצורופֿן די בריוו, די טראַכטונג פֿון הָמָן דעם זון
zun dem Haman fun trachtung di briv di optsurufn vern geshribn
son the Haman of plan the letters the to retract be written

פֿון הַמְדָתָאן, דעם אַגָגי, וואָס ער האָט געשריבן אומצוברענגען די
di umtsubrengen geshribn hot er vos Agagi dem Hamdatan fun
the to destroy written had he that Agagi the Hamdata of

יידן אין אַלע מדינות פֿון מלך. ו וואָרעם ווי וועל איך קענען
kenen ich vel vi vorem melech fun medines ale in Yidn
be able to I will how for the king of provinces all in Jews

צוזען דאָס בייז וואָס וועט טרעפֿן מיַין פֿאָלק? און ווי וועל איך
ich vel vi un folk main trefn vet vos beiz dos tsuzen
I will how and people my befall will that evil this watch

קענען צוזען דעם אונטערגאַנג פֿון מיַין אָפּשטאַם?
opshtam main fun untergang dem tsuzen kenen
descent my of destruction the watch be able to

ז האָט דער מלך אַחַשְוֵרוֹש געזאָגט צו אֶסתֵר המלכּה און
un hmlkh Ester tsu gezogt Achashverosh melech der hot
and the Queen Esther to said Achashverosh king the had

צו מָרדכַי דעם יִד: זעט, הָמָנס הויז האָב איך אַוועקגעגעבן
avekgegebn ich hob hoiz Hamans zet yid dem Mordechai tsu
given away I have house Haman's look Jew the Mordechai to

צו אֶסתֵר, און אים האָט מען אויפֿגעהאַנגען אויף דער תּליה,
tlie der oif oifgehongen men hot im un Estern tsu
gallows the on hanged one has him and Esther to

פֿאַר וואָס ער האָט אויסגעשטרעקט אַ האַנט אויף די יִדן. ח און
un Yidn di oif hant a oisgeshtrekt hot er vos far
and Jews the against hand a stretched out had he that for

איר, שרייַבט וועגן די יִדן, אַזוי ווי עס איז גוט אין אייַערע
aiere in gut iz es vi azoi Yidn di vegen shraibt ir
your in good is it as just Jews the concerning write you

אויגן, אין נאָמען פֿון מלך, און חתמעט אונטער מיט דעם
dem mit unter chetmet un melech fun nomen in oign
the with under seal and the king of name in the eyes

זיגלרינג פֿון מלך, וואָרעם אַ געשריפֿטס וואָס איז געשריבן
geshribn iz vos geshrifts a vorem melech fun ziglring
written is that writing a for the king of signet ring

אין נאָמען פֿון מלך, און געחתמעט מיטן זיגלרינג פֿון
fun ziglring mitn gechtmet un melech fun nomen in
of signet ring with sealed and king of the name in the

מלך, איז נישט אָפּצורופֿן.
optsurufn nisht iz melech
to be retracted not is king

[9] Then were the soferim of HaMelech summoned at that time in the chodesh hashelishi, that is, the month Sivan, on the three and twentieth day thereof; and according to all that Mordechai ordered it was written unto HaYehudim, and to the satraps, and the governors and nobles of the provinces which are from India unto Ethiopia, an hundred twenty and seven provinces, unto every province according to the script thereof, and unto every people after their leshon, and to the Yehudim according to their script, and according to their leshon. [10] And he wrote b'shem HaMelech Achashverosh, and sealed it with the taba'at of HaMelech, and sent seferim by couriers on horseback riding thoroughbred royal steeds; [11] Wherein HaMelech granted the Yehudim which were in every city to assemble themselves together, and to engage in self-defense, to make shmad, to slay and to annihilate, any chayil *(armed force)* of any people or province that would attack them, both little ones and nashim, and to plunder their property, [12] On yom echad in all the provinces of HaMelech Achashverosh, namely, upon the thirteenth day of the twelfth month, which

ט זײַנען געפֿוואָרן די שרײַבער פֿון מלך אין יענער צײַט,
tsait yener in melech fun shraiber di gevorn gerufn zainen
time that in the king of scribes the become called are

אין דריטן חודש , דאָס איז חודש סיון , דרײַ און צוואַנציקסטן
tsvantikstn un drai siun choidesh iz dos choidesh dritn in
twentieth and three Sivan month is that month third in

טאָג אין אים; און עס איז געשריבן געוואָרן אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi gevorn geshribn iz es un im in tog
that all as so became written is it and it in day

מָרדכַי האָט באַפֿוילן , צו די יידן , און צו די סאַטראַפּן,
satrapn di tsu un Yidn di tsu bafoiln hot Mordechai
satraps the to and Jews the to commanded had Mordechai

און די פֿירשטן , און די האַרן פֿון די מדינות וואָס פֿון הוֹדו
India fun vos medines di fun harn di un firshtn di un
India from that provinces the of lords the and governors the and

ביז כּוּש , הונדערט און זיבן און צוואַנציק ; מדינות איטלעכער
itlecher medines tsvantsik un zibn un hundert Kush biz
each provinces twenty and seven and hundred Kush unto

מדינה לויט איר כּתבּ , און איטלעכן פֿאָלק לויט
loit folk itlechn un kesav ir loit medine
according to people each and script its according to province

זײַן לשון , און צו די יידן לויט זייער כּתבּ און
un kesav zeyer loit Yidn di tsu un loshen zain
and script their according to Jews the to and language its

לויט זייער לשון . י און מע האָט געשריבן אין נאָמען
nomen in geshribn hot me un loshen zeyer loit
name in the written had one and language their according to

פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹש , און געחתמעט מיטן זיגלרינג פֿון
fun ziglring mitn gechtmet un Achashverosh melech fun
of signet ring with sealed and Achashverosh king of

מלך , און צעשיקט בריוו דורך דער האַנט פֿון די לויפֿערס
loifers di fun hant der durch briv tseshikt un melech
runners the of hand the through letters sent out and the king

אויף פֿערד , רײַטער אויף יאָגפֿערד פֿון די קיניגלעכע סטאַדעס,
stades kinigleche di fun yogferd oif raiter ferd oif
herds royal the from swift steeds on riders horses on

יא אַז דער מלך האָט דערלויבט די יידן וואָס אין איטלעכער
itlecher in vos Yidn di derloibt hot melech der az
each in who are Jews the permitted had king the that

שטאָט, זיך אײַנצוזאַמלען , און זיך צו שטעלן פֿאַר זייער לעבן,
lebn zeyer far shteln tsu zich un aintsuzamlen zich shtot
lives their for stand up to selves and to gather selves city

צו פֿאַרטיליקן, צו הרגענ , און אומצובערענגען יעטוועדער חיל פֿון
fun cheil yetveder umtsubrengen un hargen tsu fartiliken tsu
of host every to destroy and kill to annihilate to

דעם פֿאָלק און דער מדינה וואָס וועלן באַפֿאַלן זיי מיט די
di mit zei bafaln veln vos medine der un folk dem
the with them attack will that province the and people the

קליינע קינדער און די ווײַבער, און צו צערויבן זייער פֿאַרמעג ,
farmeg zeyer tseroibn tsu un vaiber di un kinder kleine
possessions their plunder to and wives the and children small

יב אין איין טאָג אין אַלע מדינות פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹש , אין
in Achashverosh melech fun medines ale in tog ein in
in Achashverosh king of provinces all in day one in

is the month Adar. [13] A copy of the edict was to be issued as dat *(law)* in every province and was galui *(made known)* unto kol ha'amim *(all nationalities)*, and that the Yehudim should be atidim *(ready, prepared)*, for yom hazeh to avenge themselves on their oyvim *(enemies)*.

[14] So the couriers that rode upon royal steeds went out, being hastened and pressed on by the devar HaMelech. And the dat *(decree)* was given at Shushan the capital. [15] And Mordechai went out from the presence of HaMelech in levush malkhut *(royal robe, clothing)* of blue and white, and with an ateret zahav gedolah *(a great crown of gold)*, and with a tachrich *(garment, robe)*, of fine linen and purple; and the city of Shushan celebrated and rejoiced.

[16] The Yehudim had orah *(light)*, and simcha, and sasson, and yekar *(honor)*. [17] And in every province, and in every city, whithersoever the devar HaMelech and his dat came, the Yehudim had simcha and sasson, a mishteh *(feast)* and a yontef. And many of the people of the land mityahadim *(became Yehudim)*; for the pachad HaYehudim fell upon them.

דרייַצנטן טאָג פֿון צוועלפֿטן חודש , דאָס איז חודש אָדָר .
Addar choidesh iz dos choidesh tsvelftn fun tog draitsntn
Addar month is that month twelfth of day thirteenth

יג דער נוסח פֿון דעם געשריפֿטס זאָל אַרויסגעגעבן ווערן פֿאַר אַ
a far vern aroisgegebn zol geshrifts dem fun nusch der
a for become published shall writing the of text the

באַפֿעל אין איטלעכער מדינה , באַקאַנט געמאַכט פֿאַר אַלע פֿעלקער,
felker ale far gemacht bakant medine itlecher in bafel
peoples all to made known province each in decree

און די יִידן זאָלן זיין אָנגעברייט פֿאַר דעם דאָזיקן טאָג זיך
zich tog dozikn dem far ongebreit zain zoln Yidn di un
selves day this the for prepared be shall Jews the and

נוֹקם צו זיין אָן זייערע פֿיַינט .
faint zeyere on zain tsu noikem
enemies their on be to to take revenge

יד זיַינען די לויפֿערס, די רייַטערס אויף אָנגעפֿערד , אַרויס אין
in arois yogferd oif raiters di loifers di zainen
in out swift steeds on riders the runners the are

האַסט און געאיַל אויף דעם אָנזאָג פֿון מלך , און
un melech fun onzog dem oif geail un hast
and the king of proclamation the according to hurried and haste

דער באַפֿעל איז אַרויסגעגעבן געווָארן אין דער הויפּטשטאָט שושַן .
Shushan hoiptshtot der in gevorn aroisgegebn iz bafel der
Shushan capital city the in become published is decree the

טו און מָרדכַי איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פּאַרן מלך אין
in melech faran fun aroisgegangen iz Mordechai un
in king before the from gone out is Mordechai and

בגדֵי-מַלכות פֿון בלאָען און ווייַסן, מיט אַ גרויסער גילדערנער
gilderner groiser a mit vaisn un bloen fun begdei-malchut
golden great a with white and blue of royal robes

קרוין , און אַ מאַנטל פֿון פֿיַינלייַנען און פּורפּל. און די שטאָט
shtot di un purpl un fainlainen fun mantl a un kroin
city the and purple and fine linen of mantle a and crown

שושַן האָט געהילכט און זיך געפֿרייט.
gefreit zich un gehilcht hot Shushan
rejoiced self and resounded had Shushan

טז ביַי די יִידן איז געווען אַ ליכטיקייט און אַ שׂימחה און אַ פֿרייד
freid a un simche a un lichtikeit a geven iz Yidn di bai
gladness a and joy a and light a was is Jews the among

און אַ גדולה . יז און אין איטלעכער מדינה און אין איטלעכער
un a gdulh . iz un in itlecher medine un in itlecher
and a greatness and in each province and in each

שטאָט, ווו נאָר דער אָנזאָג פֿון מלך און זיַין באַפֿעל איז
shtot vu nor der onzog fun melech un zain bafel iz
city where only the decree of proclamation the and his is

אָנגעקומען , איז געווען שָׂשׂון-וּשׂימחה ביַי יִידן , אַ סעודה און אַ
ongekumen iz geven sason-usimchh bai Yidn sude a un a
arrived is was joy and gladness among the Jews a feast and a

יוֹם-טובּ . און פֿיל פֿון די פֿעלקער פֿון לאַנד זענען געוואָרן יִידן ,
yom-tov un fil fun felker di fun land zenen gevorn Yidn
Yontev and many of the peoples the of land are become Jews

ווייַל די מורא פֿאַר יִידן איז געפֿאַלן אויף זיי .
vail di moire far Yidn iz gefaln oif zei
because the fear before Jews is fallen on them

9 Now in the twelfth month, that is, the month Adar, on the thirteenth day of the same, when the devar HaMelech and his dat drew near to be put in execution, in the day that the oyvei HaYehudim hoped to have power over them, (though it was turned to the contrary, that the Yehudim had rule over them that hated them); [2] The Yehudim assembled themselves together in their cities throughout all the provinces of HaMelech Achashverosh, to lay hands on such as sought their hurt, and no man could withstand them, for the pachad of them fell upon all people. [3] And all the nobles of the provinces, and the satraps, and the governors, and officials of HaMelech helped the Yehudim; because the pachad of Mordechai fell upon them. [4] For Mordechai was gadol in the Bais HaMelech, and his fame went out throughout all the provinces; for haish Mordechai grew more and more powerful. [5] Thus the Yehudim struck all their oyvim with makkat cherev, slaughter, destruction, and did what they would unto those that

ט

און אין צוועלפטן חודש , דאָס איז חודש אָדָר , אין
in Addar choidesh iz dos choidesh tsvelftn in un
in Adar month is that month twelfth in and

דרייַצנטן טאָג אין אים, ווען דער אָנזאָג פֿון דעם
dem fun onzog der ven im in tog draitsntn
the of proclamation the when it in day thirteenth

מלך און זיין באַפֿעל איז געקומען נאָענט צום געטאָן ווערן , אין
in vern geton tsum nont gekumen iz befel zain un melech
in become done to the near come is decree his and king

דעם טאָג וואָס די פֿײַנט פֿון די יִידן האָבן געהאָפֿט צו געוועלטיקן
geveltikn tsu gehoft hobn Yidn di fun faint di vos tog dem
prevail to hoped had Jews the of enemies the that day the

איבער זיי , און עס איז געווארן פֿאַרקערט, אַז זיי , די יִידן , האָבן
hobn Yidn di zei az farkert gevorn iz es un zei iber
had Jews the they that reversed become is it and them over

געוועלטיקט איבער זייערע שׂונאים , ב האָבן זיך איינגעזאַמלט די
di aingezamlt zich hobn sonem zeyere iber geveltikt
the gathered selves had enemies their over prevailed

יִידן אין זייערע שטעט, אין אַלע מדינות פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ
Achashverosh melech fun medines ale in shtet zeyere in Yidn
Achashverosh king of provinces all in cities their in Jews

אויסצושטרעקן אַ האַנט אויף די וואָס האָבן געזוכט אויף
oif gezucht hobn vos di oif hant a oistsushtrekn
on sought had who the ones against hand a extending out

זיי בייז; און קיינער איז נישט באַשטאַנען אַקעגן זיי , ווָאָרעם
vorem zei akegn bashtanen nisht iz keiner un beiz zei
because them against able to stand not is anyone and evil them

זייער מורא איז געפֿאַלן אויף אַלע פֿעלקער. ג און אַלע האַרן פֿון די
di fun harn ale un felker ale oif gefaln iz moire zeyer
the of lords all and peoples all on fallen is fear their

מדינות , און די סאַטראַפּן, און די פֿירשטן , און דעם מלכס
melechs dem un firshtn di un satrapn di un medines
king's the and governors the and satraps the and provinces

וויכטשאַפֿטער, האָבן אונטערגעהאָלפֿן די יִידן , ווָאָרעם די מורא
moire di vorem Yidn di untergeholfn hobn virtshafter
fear the because Jews the helped along had officials

פֿאַר מָרדכַי איז געפֿאַלן אויף זיי . ד וויַל מָרדכַי איז
iz Mordechai vail zei oif gefaln iz Mordechaien far
is Mordechai because them on fallen is Mordechai for

געווען גרויס אין הויז פֿון מלך , און זיין שם איז געגאַנגען אין
in gegangen iz shem zain un melech fun hoiz in grois geven
in gone is name his and the king of house in great was

אַלע מדינות ; ווָאָרעם דער מאַן מָרדכַי איז געווָאָרן אַלץ
alts gevorn iz Mordechai man der vorem medines ale
all that become is Mordechai man the because provinces all

גרעסער. ה און די יִידן האָבן געשלאָגן צווישן אַלע זייערע פֿײַנט
greser faint zeyere ale tsvishn geshlogn hobn Yidn di un
greater enemies their all among struck had Jews the and

אַ שלאַק פֿון שווערד און טייטונג און פֿאַרטילקונג, און זיי האָבן
hobn zei un fartilikung un teitung un shverd fun shlak a
have they and destruction and slaughter and sword of blow a

געטאָן מיט זייערע שׂונאים לויט זייער ווילן. ו און אין דער
der in un viln zeyer loit sonem zeyere mit geton
the in and will their according to enemies their with done

הויפטשטאָט שושַן האָבן די יידן געהרגעט און אומגעבראַכט פינף
finf umgebracht un geharget Yidn di hobn Shushan hoiptshtot
five destroyed and killed Jews the had Shushan capital city

הונדערט מאַן. ז אויך פַּרשַנדָתָא , און דַלפוֹן , און אַספָתָא, ח און
un Aspata un Dalfon un Parshandata oich man hundert
and Aspata and Dalphon and Parshandata also men hundred

פּוֹרָתָא, און אַדַלְיָא, און אַרִידָתָא. ט און פַּרמַשתָּא , און אַריסַי,
Arisai un Parmashta un Aridata un Adalya un Porata
Arisai and Parmashta and Aridata and Adalya and Porata

און אַרִידַי און וואַיזָתָא, י די צען זין פון הָמָן דעם זון פון
fun zun dem Haman fun zin tsen di Vaizata un Aridai un
of son the Haman of sons ten the Vaizata and Aridai and

הַמדָתָא , דעם צוֹרר היהודים , האָבן זיי געהרגעט; אָבער
ober geharget zei hobn HaYehudim Tseror dem Hamdatan
but killed they have of the Jews enemy the Hamdata

צום רויב האָבן זיי נישט אויסגעשטרעקט זייער האַנט.
hant zeyer oisgeshtrekt nisht zei hobn roib tsum
hand their stretched out not they have plunder to

יא אין יענעם טאָג איז געקומען די צאָל פון די הרוגים אין דער
der in herugim di fun tsol di gekumen iz tog yenem in
the in slain the of number the come is day that in

הויפטשטאָט שושַן , פַּאר דעם מלך . יב האָט דער מלך געזאָגט
gezogt melech der hot melech dem far Shushan hoiptshtot
said king the has king the before Shushan capital city

צו אֶסתֵר המלכּה : אין דער הויפטשטאָט שושַן האָבן די יידן
Yidn di hobn Shushan hoiptshtot der in hmlkh Ester tsu
Jews the had Shushan capital city the in the Queen Esther to

געהרגעט און אומגעבראַכט פינף הונדערט מאַן, און הָמָנס צען זין ;
zin tsen Hamans un man hundert finf umgebracht un geharget
sons ten Haman's and men hundred five destroyed and killed

וואָס שוין האָבן זיי געטאָן אין די איבעריקע מדינות פון מלך !
melech fun medines iberike di in geton zei hobn shoin vos
the king of provinces remaining the in done they have already what

און וואָס נאָר דיין פַאַרלאַנג, וועט דיר געגעבן ווערן, און
un vern gegebn dir vet farlang dain nor vos un
and be given to you(SG) will request your only whatever and

וואָס נאָך דיין בקשה , וועט געטאָן ווערן. יג האָט אֶסתֵר געזאָגט:
gezogt Ester hot vern geton vet bakoshe dain noch vos
said Esther had be done will request your yet whatever

אויב דעם מלך איז ווילגעפעלן, זאָל אויך מאָרגן געגעבן ווערן די
di vern gegebn morgn oich zol voilgefeln iz melech dem oib
the be given tomorrow also let pleased is king the if

יידן וואָס אין שושַן צו טאָן אַזוי ווי דער באַפעל פון היינט; און
un haint fun bafel der vi azoi ton tsu Shushan in vos Yidn
and today of decree the as so do to Shushan in which are Jews

די צען זין פון הָמָנען זאָל מען אויפהענגען אויף דער תּליה .
tlie der oif oifhengen men zol Hamanen fun zin tsen di
gallows the on hang up one let Haman of sons ten the

יד האָט דער מלך געהייסן אַז אַזוי זאָל געטאָן ווערן, און אַ באַפעל איז
iz bafel a un vern geton zol azoi az geheisn melech der hot
is decree a and be done shall so that ordered king the had

אַרויסגעגעבן געוואָרן אין שושַן ; און די צען זין פון הָמָנען האָט
hot Hamanen fun zin tsen di un Shushan in became published
have Haman of sons ten the and Shushan in became published

hated them. [6] And in Shushan the capital the Yehudim slew and destroyed 500 men. [7] And Parshandata, Dalphon, Aspata, [8] Porata, Adalya, Aridata, [9] Parmashta, Arisai, Aridai, and Vaizata, [10] The aseret bnei Haman ben Hamdata, tzorer *(enemy of)* HaYehudim; but on the plunder laid they not their hand.

[11] On that day the number of those that were slain in Shushan the capital was brought before HaMelech. [12] And HaMelech said unto Ester HaMalkah, The Yehudim have slain and destroyed 500 men in Shushan the capital, and the ten bnei Haman. What have they done in the rest of the provinces of HaMelech? Now what is thy she'elah *(petition)*? And it shall be granted thee. Or what is thy bakash further? And it shall be done. [13] Then said Ester, If it be tov to HaMelech, let it be granted to the Yehudim which are in Shushan to do tomorrow also according unto the dat of this day, and let the aseret bnei Haman be hanged upon haetz. [14] And HaMelech commanded it so to be done; and the dat *(decree)* was given at Shushan; and they hanged

aseret bnei Haman. [15] For the Yehudim that were in Shushan assembled themselves together on the 14th day also of the month Adar, and slew 300 men at Shushan; but on the plunder they laid not their hand.

[16] But the she'ar *(remainder, remnant)* of the Yehudim that were in the provinces of HaMelech assembled themselves together, engaged in self-defense, got relief from their oyvim, slew of those hating them 75,000, but they laid not their hands on the plunder.

[17] This was on the 13th day of the month Adar, and on the 14th day of the same rested they, and made it a yom mishteh and simcha. [18] But the Yehudim that were at Shushan assembled together on the 13th day thereof, and on the 14th thereof, and on the 15th day of the same they rested, and made it a yom mishteh and simcha. [19] Therefore the Yehudim of the villages, that dwelt in the unwalled towns, made the 14th day of the month Adar a simcha and mishteh, and a yontef, and of sending presents each one to his neighbor.

מען אויפגעהאַנגען. [טו] און די יִידן וואָס אין שושַן האָבן זיך
zich hobn Shushan in vos Yidn di un oifgehongen men
selves have Shushan in who are Jews the and hanged one

איינגעזאַמלט אויך אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר , און האָבן
hobn un Addar choidesh fun tog fertsntn in oich aingezamlt
had and Adar month of day fourteenth in also gathered

אויסגעהרגעט אין שושַן דריי הונדערט מאַן; אָבער צום רויב האָבן
hobn roib tsum ober man hundert drai Shushan in oisgeharget
have plunder to the but men hundred three Shushan in killed

זיי נישט אויסגעשטרעקט זייער האַנט.
hant zeyer oisgeshtrekt nisht zei
hand their stretched out not they

[טז] און די איבעריקע יִידן וואָס אין די מדינות פֿון מלך
melech fun medines di in vos Yidn iberike di un
the king of provinces the in who are Jews remaining the and

האָבן זיך איינגעזאַמלט, און זיך געשטעלט פֿאַר זייער לעבן, און זיי
zei un lebn zeyer far geshtelt zich un aingezamlt zich hobn
they and life their for stood up selves and gathered selves had

זיינען לויט געווואָרן פֿון זייערע פֿיַינט , און האָבן אויסגעהרגעט
oisgeharget hobn un faint zeyere fun gevorn loiz zainen
killed had and enemies their from become loosened are

פֿון זייערע שׂונאים פֿינף און זיבעציק טויזנט ; אָבער צום רויב
roib tsum ober toiznt zibetsik un finf sonem zeyere fun
plunder to the but thousand seventy and five enemies their of

האָבן זיי נישט אויסגעשטרעקט זייער האַנט.
hant zeyer oisgeshtrekt nisht zei hobn
hand their stretched out not they have

[יז] דאָס איז געווען אין דרייַצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר ; און אין פֿערצנטן
fertsntn in un Addar choidesh fun tog draitsntn in geven iz dos
fourteenth in and Adar month of day thirteenth in was is this

טאָג אין אים האָבן זיי געruט, און האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ טאָג פֿון אַ
a fun tog a far gemacht im hobn un gerut zei hobn im in tog
a of day a for made it had and rested they have it in day

סעודה און אַ שׂימחה. [יח] אָבער די יִידן וואָס אין שושַן האָבן זיך
zich hobn Shushan in vos Yidn di ober simche a un sude
selves have Shushan in who are Jews the but joy a and feast

איינגעזאַמלט אין דרייַצנטן און אין פֿערצנטן טאָג אין אים, און אין פֿופֿצנטן
fuftsntn in un im in tog fertsntn in un draitsntn in aingezamlt
fifteenth in and it in day fourteenth in and thirteenth in gathered

טאָג אין אים האָבן זיי געruט, און האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ טאָג פֿון אַ
a fun tog a far gemacht im hobn un gerut zei hobn im in tog
a of day a for made it have and rested they have it in day

סעודה און אַ שׂימחה. [יט] דערום מאַכן די יִידן פֿון די אָפּענע ערטער,
erter ofene di fun Yidn di machn derum simche a un sude
places open the from Jews the make therefore joy a and feast

די וואָס זיצן אין אָפּענע שטעט, אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש
choidesh fun tog fertsntn in shtet ofene in zitsn vos di
month of of day fourteenth on cities open in sit who the ones

אָדָר אַ שׂימחה און אַ סעודה און אַ יוֹם-טובֿ , מיט שַלַח-מָנות
shalach-manot mit yom-tov a un sude a un simche a Addar
giving of gifts of food with Yontev a and feast a and joy a Adar

פֿון איינעם צום אַנדערן.
andern tsum einem fun
another to one from

[20] And Mordechai wrote these things, and sent seferim unto all the Yehudim that were in all the provinces of HaMelech Achashverosh, both near and far, [21] To establish this among them, that they should keep the 14th day of the month Adar, and the fifteenth day of the same, shanah v'shanah, [22] As the yamim wherein the Yehudim got relief from their oyvim, and the month which was turned unto them from yagon *(sorrow)* to simcha *(joy)*, and from evel *(mourning)* into yontef; that they should make them yemei mishteh v'simcha, and of sending presents one to another, and mattanot *(gifts)* to the evyon *(needy, poor)*. [23] And the Yehudim undertook to do as they had begun, and as Mordechai had written unto them; [24] Because Haman ben Hamdata, the Agagi, the tzorer kol HaYehudim, had devised against the Yehudim to destroy them, and had cast Pur, that is, the goral *(lot)*, to utterly defeat them, and to destroy them; [25] But when Ester came before HaMelech, he commanded by hasefer that his wicked machashevah, which he devised against the Yehudim, should return upon his own head, and that he and his banim should be hanged on the etz. [26] Wherefore

כ און מָרדכַי האָט אויפגעשריבן די דאָזיקע זאַכן , און ער האָט
hot er un zachn dozike di oifgeshribn hot Mordechai un
had he and things these the written down had Mordechai and

געשיקט בריוו צו אַלע יידן וואָס אין אַלע מדינות פֿון מלך
melech fun medines ale in vos Yidn ale tsu briv geshikt
king of provinces all in who are Jews all to letters sent

אַחַשְׁוֵרוֹשׁ , די נאָנטע און די ווײַטע, כא צו באַפֿעסטיקן אויף זיי ,
zei oif bafestikn tsu vaite di un nonte di Achashverosh
them upon establish to far the and near the Achashverosh

אַז זיי זאָלן האַלטן דעם פֿערצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר , און דעם
dem un Addar choidesh fun tog fertsntn dem haltn zoln zei az
the and Adar month of day fourteenth the hold shall they that

פֿופֿצנטן טאָג אין אים, אַלע יאָר אין יאָר , כב אַזוי ווי די טעג וואָס
vos teg di vi azoi yor in yor ale im in tog fuftsntn
that which days the as so year in year every it in day fifteenth

די יידן זײַנען לויט געווען פֿון זייערע , און דעם חודש
choidesh dem un faint zeyere fun gevorn loiz zainen Yidn di
month the and enemies their from become release are Jews the

וואָס איז זיי פֿאַרקערט געוואָרן פֿון קומער אין אַ שׂימחה, און פֿון
fun un simche a in kumer fun gevorn farkert zei iz vos
from and joy a into sorrow from become reversed to them is that

טרויער אין אַ יוֹם-טובֿ ; זיי צו מאַכן פֿאַר טעג פֿון אַ סעודה און
un sude a fun teg far machn tsu zei yom-tov a in troier
and feast a of days for make to them festival a into mourning

אַ שׂימחה, מיט שׁלַח-מָנות פֿון איינעם צום אַנדערן , און
un andern tsum einem fun shalach-manot mit simche a
and another to one from giving of gifts of food with joy a

מתּנות צו אָרימע לײַט . כג און די יידן האָבן אָנגענומען וואָס זיי
zei vos ongenumen hobn Yidn di un lait orime tsu matonus
they what accepted had Jews the and people poor to gifts

האָבן אָנגעהויבן צו טאָן, און וואָס מָרדכַי האָט צו זיי גערשריבן .
geshribn zei tsu hot Mordechai vos un ton tsu ongehoibn hobn
written them to had Mordechai what and do to begun had

כד וואָרעם המָן דער זון פֿון הַמְדָתָא , דער אַגָגי , דער צוֹרר אויף
oif Tseror der Agagi der Hamdatan fun zun der Haman vorem
on enemy the Agagi the Hamdata of son the Haman for

אַלע יידן , האָט געטראַכט אויף די יידן זיי אונטערצוברענגען,
untertsubrengen zei Yidn di oif getracht hot Yidn ale
to bring under them Jews the against planned had Jews all

כה און ער האָט עוואָרפֿן אַ פּור, דאָס איז אַ גורל, זיי צו פֿאַרטומלען
fartumlen tsu zei goirl a iz dos pur a evorfn hot er un
make tumult to them lot a is that Pur a cast had he and

און זיי אונטערצוברענגען. אָבער אַז זי איז געקומען פֿאַרן
faran gekumen iz zi az ober untertsubrengen zei un
before the come is she when but to bring under them and

מלך , האָט ער אָנגעזאָגט מיט אַ בריוו, אַז זײַן בייזע מחשבֿה
machshove beize zain az briv a mit ongezogt er hot melech
intent evil his that letter a with commanded he has king

וואָס ער האָט געטראַכט אויף די יידן , זאָל זיך אומקערן אויף זײַן
zain oif umkeren zich zol Yidn di oif getracht hot er vos
his on revert self shall Jews the against planned had he that

קאָפּ; און מע האָט אויפֿגעהאַנגען אים און זײַנע זין אויף דער תּליה .
tlie der oif zin zaine un im oifgehongen hot me un kop
gallows the on sons his and him hanged had one and head

כו דערום האָט מען גערופֿן די דאָזיקע טעג פּורים, אויף דעם נאָמען
nomen dem oif purim teg dozike di gerufn men hot derum
name the on Purim days these the called one has therefore

פּור. דערפֿאַר, פֿון וועגן די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן בריוו, און
un briv dozikn dem fun verter di vegen fun derfar pur
and letter this the of words the account of of therefore Pur

וואָס זיי האָבן זיך אָנגעזען דערפֿון, און וואָס זיי איז געשען,
geshen iz zei vos un derfun ongezen zich hobn zei vos
happened is to them what and from it seen selves had they what

כז האָבן די יִידן באַפֿעסטיקט און גענומען אויף זיך, און אויף
oif un zich oif genumen un bafestikt Yidn di hobn
upon and selves upon taken and established Jews the have

זייערע קינדער, און אויף אַלע וואָס באַהעפֿטן זיך אָן זיי, אַז עס
es az zei on zich baheftn vos ale oif un kinder zeyere
it that them on selves join who all upon and children their

זאָל נישט בטל ווערן, צו האַלטן די דאָזיקע צוויי טעג, אַזוי ווי
vi azoi teg tsvei dozike di haltn tsu vern batl nisht zol
as so days two these the hold to become nullified not shall

עס איז געשריבן ווערן, זיי, און לויט זייער צייַט, אַלע
ale tsait zeyer loit un zei vegen geshribn iz es
every time their according to and them concerning written is it

יאָר פֿאַר יאָר. כח און די דאָזיקע טעג זאָלן געדאַכט ווערן, און
un vern gedacht zoln teg dozike di un yor far yor
and be remembered shall days these the and year for year

איטלעכער משפּחה, איטלעכער דור, איטלעכע אין איטלעכן וווערן זאָל
itlecher mishpoche itlecher dor itlechn in vern gehaltn
each family each generation each in be observed

מדינה, און איטלעכער שטאָט; און די דאָזיקע טעג פֿון פּורים זאָלן
zoln purim fun teg dozike di un shtot itlecher un medine
shall Purim of days these the and city each and province

נישט אָפּגעשאַפֿט ווערן פֿון צווישן יִידן, און זייער געדעכטעניש זאָל
zol gedechenish zeyer un Yidn tsvishn fun vern opgeshaft nisht
shall memory their and Jews among from be removed not

נישט אויפֿהערן בייַ זייערע קינדער.
kinder zeyere bai oifhern nisht
children their among cease not

כט און אֶסתֵר המלכּה, די טאָכטער פֿון אֲבִיחַיִל, און
un Avihayiln fun tochter di hmlkh Ester un
and Avichayil of daughter the the Queen Esther and

מָרדכַי דער יִיד, האָבן געשריבן מיט גאָרער שטאַרקייט, צו
tsu shtarkeit gorer mit geshribn hobn yid der Mordechai
to strength utmost with written had Jew the Mordechai

באַפֿעסטיקן דעם דאָזיקן צווייטן בריוו וועגן פּורים. ל און ער
er un purim vegen briv tsveitn dozikn dem bafestikn
he and Purim concerning letter second this the establish

האָט צעשיקט בריוו צו אַלע יִידן, צו די הונדערט און זיבן
un zibn un hundert di tsu Yidn ale tsu briv tseshikt hot
and seven and hundred the to Jews all to letters sent out has

צוואַנציק מדינות פֿון אֲחַשְׁוֵרוֹשעס קיניגרייַך, מיט וווערטער פֿון
fun verter mit kinigraich Achashveroshes fun medines tsvantsik
of words with kingdom Achashverosh's of provinces twenty

פֿריד און וואָרהאַפֿטיקייט, לא אַז זיי זאָלן באַפֿעסטיקן די דאָזיקע
dozike di bafestikn zoln zei az vorhaftikeit un frid
these the establish shall they that truth and peace

they called these yamim Purim after the shem of the Pur. Therefore for all the words of this iggeret *(letter)*, and of that which they had seen concerning this matter, and which had happened unto them, [27] The Yehudim established, and took upon them, and upon their zera, and upon all such as joined themselves unto them, so as it should not fail, that they would keep these two days according to their writing, and according to their appointed time shanah v'shanah; [28] And that these yamim should be remembered and kept dor v'dor *(throughout every generation)*, in every mishpachah, every province, and every city; and that these yemei HaPurim should never cease from among the Yehudim, nor the memorial of them perish from their zera.

[29] Then Ester HaMalkah, the bat Avichayil, and Mordechai HaYehudi, wrote with kol tokef *(all authority)*, to confirm this second iggeret *(letter of)* Purim. [30] And he sent seferim unto all the Yehudim, to the hundred twenty and seven provinces of the malchut of Achashverosh, with words of shalom and emes, [31] To confirm these yemei HaPurim in

their times appointed, according as Mordechai HaYehudi and Ester HaMalkah had enjoined them, and as they had decreed for themselves and for their zera, the matters of the tzomot *(fasts)* and their ze'akah *(lamentation)*. [32] And the decree of Ester confirmed these matters of Purim; and it was written in the sefer.

10 And HaMelech Achashverosh laid a tribute upon the land, even to its distant shores. [2] And all the acts of his authority and of his might, and the parashat gedulat Mordechai *(full account of the greatness of Mordechai)*, whereunto HaMelech advanced him, are they not written in the sefer of the divrei hayamim of the kings of Media and Persia? [3] For Mordechai HaYehudi was next unto HaMelech Achashverosh, and gadol among the Yehudim, and esteemed of the multitude of his achim, seeking the tov of his people, and speaking shalom to all their zera.

טעג פֿון פּורים אין זייערע צײַטן, אַזוי ווי מָרדכַי דער יִד און
un yid der Mordechai vi azoi tsaitn zeyere in purim fun teg
and Jew the Mordechai as so times their in Purim of days

אֶסתֵר המלכּה האָבן באַפֿעסטיקט אויף זיי, און אַזוי ווי זיי
zei vi azoi un zei oif bafestikt hobn hmlkh Ester
they as so and them on established have the Queen Esther

האָבן באַפֿעסטיקט אויף זיך אַליין און אויף זייערע קינדער, די
di kinder zeyere oif un alein zich oif bafestikt hobn
the children their on and alone selves on established have

אָנזאָגן וועגן די תַּעניתים און זייער קלאָג.
klog zeyer un taaneyisim di vegen onzogen
lamentation their and fasts the concerning proclamations

לב און אֶסתֵר באַפֿעל האָט באַפֿעסטיקט די דאָזיקע אָנזאָגן
onzogen dozike di bafestikt hot bafel Esters un
proclamations these the established had decree Esther's and

וועגן פּורים; און עס איז פֿאַרשריבן געוואָרן אין אַ בוך.
buch a in gevorn farshribn iz es un purim vegen
book a in become written down is it and Purim concerning

ו און דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש האָט אַרויפֿגעלייגט אַ צינדז אויפֿן
oifn tsindz a aroifgeleigt hot Achashverosh melech der un
on the tribute a laid on had Achashverosh king the and

לאַנד, און אויף די אינדזלען פֿון אים. ב און די מעשׂה פֿון זײַן
zain fun meise di un im fun indzelen di oif un land
his of matter the and him of islands the on and land

שטאַרקייט און זײַנע גבֿורות, און די אויסדערציילונג פֿון מָרדכַיס
Mordechais fun oisdertseilung di un gevuros zaine un shtarkeit
Mordechai's of narration the and mighty acts his and strength

גרויסקייט וואָס דער מלך האָט אים געגרייסט, זיי זײַנען שוין
shoin zainen zei gegreist im hot melech der vos groiskeit
already are they magnified him had king the that greatness

פֿאַרשריבן אין דעם בוך פֿון די ציַטגעשעעניש פֿון די מלכים
mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch dem in farshribn
kings the of chronicles the of book the in written down

פֿון מָדַי און פָּרס. ג וואָרעם מָרדכַי דער יִד איז געווען דער
der geven iz yid der Mordechai vorem Paras un Madai fun
the was is Jew the Mordechai for Paras and Madai of

שני-למלך פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשן, און גרויס בײַ יִדן, און
un Yidn bai grois un Achashveroshn fun sheine-lemeilech
and Jews among great and Achashverosh of second to the king

באַליבט בײַ זײַנע פֿיל ברידער. ער האָט געזוכט גוטס פֿאַר זײַן
zain far guts gezucht hot er brider fil zaine bai balibt
his for good sought had he brothers many his among beloved

פֿאָלק, און גערעדט צום פֿרידן פֿאַר זײַן גאַנצן שטאַם.
shtam gantsn zain far frid tsum geredt un folk
lineage entire his for peace for the spoken and people

Daniel

דָּנִיֵּאל

1 In the third year of the reign of Y'hoyakim Melech Yehudah came Nevukhadnetzar king of Babylon unto Yerushalayim, and besieged it. [2] And Hashem gave Y'hoyakim Melech Yehudah into his hand, with part of the vessels of the Beis HaElohim; which he carried into the land of Shinar to the house of his g-d; and he brought the vessels into the treasure house of his g-d.

[3] And the king spoke unto Ashpenaz the master of his eunuchs, that he should bring certain of the Bnei Yisroel, and of the king's zera *(seed)*, and of the princes, [4] Yeladim in whom was no blemish, but well-favored, and skillful in all chochmah *(wisdom)*, and cunning in da'as *(knowledge)*, and understanding science, and such as had ability in them to stand in the heikhal hamelech *(king's palace)*, and whom they might teach the sefer and lashon of the Kasdim *(Chaldeans)*. [5] And the king appointed them a daily provision of the king's food, and of the yayin which he drank, so nourishing them shanim

א אִין דריטן יאָר פֿון דער מלוכה פֿון יהוֹיָקים דעם מלך פֿון
fun melech dem Yhoyakim fun meluche der fun yor dritn in
of king the Y'hoyakim of reign the of year third in

יהוּדה , איז געקומען נבוכַדנֶצַר דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der Nevuchadnetsar gekumen iz Yehudah
Bavel of king the Nevukhadnetzar having come is Yehudah

אויף ירוּשָׁלַיִם , און האָט געלעגערט אויף איר. ב און אֲדֹנָי האָט
hot Adonoi un ir oif gelegert hot un Yerushalayim oif
has Adonoi and it against besieged has and Yerushalayim to

געגעבן אין זײַן האַנט יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהוּדה , און טייל פֿון
fun teil un Yehudah fun melech dem Yhoyakim hant zain in gegebn
of part and Yehudah of king the Y'hoyakim hand his in given

די כּלים פֿון דאָס הויז האֱלקים , און ער האָט זיי געבראַכט קיין
kein gebracht zei hot er un HaElokim hoiz dos fun keilim di
to brought them has he and G-d house the of articles the

לאַנד שִׁנְעָר , אין הויז פֿון זײַן ג-ט; און די כּלים האָט ער געבראַכט
gebracht er hot keilim di un G-t zain fun hoiz in Shinar land
brought he has articles the and G-d his of house in Shinar land

אין דער שאַצקאַמער פֿון זײַן ג-ט.
G-t zain fun shatskamer der in
g-d his of treasure house the in

ג און דער מלך האָט געהייסן אַשפּנַז דעם הויפּט פֿון זײַנע
zaine fun hoipt dem Ashpenaz geheisn hot melech der un
his of chief the Ashpenaz ordered has king the and

הויפֿדינער , ברענגען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און פֿון דעם
dem fun un Yisroel fun kinder di fun brengen hoifdiner
the from and Yisroel of children the from bring court officials

קיניגלעכן אָפּשטאַם, און פֿון די אַדללייט , ד יינגלעך וואָס אין
in vos yinglech adllait di fun un opshtam kiniglechn
in that boys leading people the from and descent royal

זיי איז נישטאָ קיין פֿעלער , און שיינע אויפֿן אויסזען , און
un oiszen oifn sheine un feler kein nishto iz zei
and appearance on handsome and blemish any there is not is them

באַהאַוונט אין אַלערלייַ חכמות , און ווויילקענעוודיק אין קענשאַפֿט ,
kenshaft in voilkenevdik un chchmut alerlei in bahavnt
knowledge in educated and wisdom all kinds of in apt

און פֿאַרשטאַנדיק אין וויסן , און וואָס האָבן בכּוח צו שטיין
shtein tsu bekoyech hobn vos un visen in farshtandik un
stand to strength have that and knowledge in understanding and

אין פּאַלאַץ פֿון מלך ; און זיי לערנען דעם כּתב און דעם לשון
loshen dem un kesav dem lernen zei un melech fun palats in
tongue the and writing the to teach them and king of palace in

פֿון די כַּשְׂדים . ה און דער מלך האָט זיי באַשטימט אַ טאָגטעגלעכע
togtegleche a bashtimt zei hot melech der un Kasdim di fun
daily a designated them has king the and Kasdim the of

אויסקומעניש פֿון דעם מלכס שפּײַז , און פֿון דעם ווײַן וואָס ער
er vos vain dem fun un shpaiz melechs dem fun oiskumenish
he which wine the of and food king's the from portion

טרינקט, און געהייסן זיי דערציען דרײַ יאָר , און צום סוף פֿון זיי ,
zei fun sof tsum un yor drai dertsien zei geheisn un trinkt
them of end to the and years three to raise them ordered and drinks

זאָלן זיי זיך שטעלן פֿאַרן מלך .
melech faran shteln zich zei zoln
king before the stand selves they shall

[6] Now among these were of the Bnei Yehudah, Daniel, Chananyah, Mishael, and Azaryah; [7] Unto whom the chief of the eunuchs gave names; for he gave unto Daniel the name of Belteshatzar; and to Chananyah, of Shadrakh; and to Mishael, of Meshach; and to Azaryah, of Abednego.

[ו] זײַנען געווען צוישן זיי פֿון די קינדער יהודה ,
Yehudah fun kinder di fun zei tsvishn geven zainen
Yehudah of children the from them among been were

דָּנִיֵּאל , חֲנַנְיָה , מִישָׁאֵל , און עַזַרְיָה . [ז] און דער הויפּט פֿון די
di fun hoipt der un Azaryah un Mishael Chananyah Daniel
the of chief the and Azaryah and Mishael Chananyah Daniel

הויפֿדינער האָט זיי געגעבן נעמען , און ער האָט געגעבן דָּנִיֵּאל
Danieln gegebn hot er un nemen gegebn zei hot hoifdiner
to Daniel given has he and names given them has court officials

בלטשאַצַר , און חֲנַנְיָהן – שַׁדרַך , און מִישָׁאֵלן – מֵישַׁך ,
Meshach Mishaeln un Shadrach Chananyahn un Belteshatsar
Meshach to Mishael and Shadrakh to Chananyah and Belteshatzar

און עַזַרְיָהן – עַבֿד-נגוֹ .
Aved-Nego Azaryahn un
Abednego to Azaryah and

[8] But Daniel purposed in his heart that he would not defile himself with the portion of the king's delicacies, nor with the yayin which he drank; therefore he requested of the chief of the eunuchs that he might not defile himself. [9] Now G-d had brought Daniel into chesed and sympathy with the chief of the eunuchs. [10] And the chief of the eunuchs said unto Daniel, I fear adoni hamelech, who hath appointed your meat and your drink; for why should he see your faces worse looking than the yeladim which are of your age? Then shall ye make me endanger my head to the king. [11] Then said Daniel to the steward, whom the chief of the eunuchs had set over Daniel, Chananyah,

[ח] און דָּנִיֵּאל האָט זיך אַריַינגענומען אין האַרצן, אַז ער זאָל זיך
zich zol er az hartsn in araingenumen zich hot Daniel un
self would he that heart in resolved self has Daniel and

נישט פֿאַראומווערדיקן מיט דעם מלכס שפּײַז , און מיט דעם ווײַן ווָאס
vos vain dem mit un shpaiz melechs dem mit farumverdikn nisht
which wine the with and food king's the with defile not

ער טרינקט, און ער האָט געבעטן פֿון דעם הויפּט פֿון די
di fun hoipt dem fun gebetn hot er un trinkt er
the of chief the from requested permission has he and drinks he

הויפֿדינער , אַז ער זאָל זיך נישט דאַרפֿן פֿאַראומווערדיקן. [ט] און
un farumverdikn darfn nisht zich zol er az hoifdiner
and defile be required not self would he that court officials

האלקים האָט געגעבן דָּנִיֵּאל גענאָד און דערבאַרעמונג בײַ דעם הויפּט
hoipt dem bai derbaremung un genod Danieln gegebn hot HaElokim
chief the with compassion and grace Daniel given has G-d

פֿון די הויפֿדינער . [י] אָבער דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער האָט געזאָגט
gezogt hot hoifdiner di fun hoipt der ober hoifdiner di fun
said has court officials the of chief the but court officials the of

צו דָּנִיֵּאל : איך האָב מורא פֿאַר מײַן האַר דעם מלך ווָאס האָט
hot vos melech dem har main far moire hob ich Danieln tsu
has who king the lord my before fear have I Daniel to

באַשטימט אײַער שפּײַז און אײַער גענטראַנק, טאָמער וועט ער זען אײַערע
aiere zen er vet tomer getrank aier un shpaiz aier bashtimt
your see he will lest drink your and food your designated

פּנימער אומעטיקער ווי בײַ יינגלעך פֿון אײַער עלטער, און איר וועט
vet ir un elter aier fun yinglech bai vi umetiker penemer
will you and age your of boys with than worse faces

פֿאַרשולדיקן מײַן קאָפּ פֿאַרן מלך . [יא] האָט דָּנִיֵּאל געזאָגט צו דעם
dem tsu gezogt Daniel hot melech faran kop main farshuldikn
the to said Daniel has king before the head my endanger

טראַנקמײַסטער ווָאס דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער האָט געשטעלט
geshtelt hot hoifdiner di fun hoipt der vos trankmaister
set has court officials the of chief the whom cupbearer

איבער דָּניֵּאל , חֲנַנְיָה , מִישָׁאֵל , און עֲזַרְיָה : יב פרוּוו, איך בעט
bet ich pruv Azaryahn un Mishaeln Chananyahn Danieln iber
entreat I test Azaryah and Mishael Chananyah Daniel over

דיך , דיינע קנעכט צען טעג , און זאָל מען אונדז געבן פּון גרינס
grins fun gebn undz men zol un teg tsen knecht daine dich
greens from give us one should and days ten servants your you(SG)

צום עסן , און וואַסער צום טרינקען. יג און זאָל באַווײזן ווערן פֿאַר
far vern bavizn zol un trinken tsum vaser un esen tsum
before be shown should and drink to water and eat to

דיר אונדזער אויסזען און דאָס אויסזען פּון די יינגלעך וואָס
vos yinglech di fun oiszen dos un oiszen undzer dir
who boys the of appearance the and appearance our you(SG)

עסן דעם מלכס שפּײַז ; און אַזוי ווי דו וועסט זען , טו מיט דיינע
daine mit tu zen vest du vi azoi un shpaiz melechs dem esen
your with do see will you as so and food king's the eat

קנעכט . יד האָט ער צוגעהערט צו זיי אין דער דאָזיקער זאַך , און ער
er un zach doziker der in zei tsu tsugehert er hot knecht
he and matter this the in them to paid heed he has servants

האָט זיי געפּרוווט צען טעג . טו און צום סוף פּון די צען טעג , האָט
hot teg tsen di fun sof tsum un teg tsen gepruvet zei hot
has days ten the of end to the and days ten tested them has

זייער אויסזען אויסגעווײזן בעסער , און זיי זיינען געווען פּעטער אויפֿן
oifn feter geven zainen zei un beser oisgevizn oiszen zeyer
on the fatter were are they and better looked appearance their

לייב , פּון אַלע יינגלעך וואָס האָבן געגעסן דעם מלכס שפּײַז . טז אָזוי
azoi shpaiz melechs dem gegesn hobn vos yinglech ale fun laib
thus food king's the eaten have who boys all than body

פֿלעגט דער טראַנקמײַסטער אַוועקנעמען זייער שפּײַז , און דעם ווײַן וואָס
vos vain dem un shpaiz zeyer aveknemen trankmaister der flegt
which wine the and food their take away cupbearer the used to

זיי זאָלן טרינקען, און פֿלעגט זיי געבן גרינס .
grins gebn zei flegt un trinken zoln zei
greens give them used to and drink shall they

יז און די דאָזיקע פֿיר יינגלעך , זיי האָט האלקים געגעבן קענטשאַפֿט
kenshaft gegebn HaElokim hot zei yinglech fir dozike di un
knowledge given G-d has them boys four these the and

און פֿאַרשטאַנדיקייט אין אַלערלײ ספֿרים און חכמה ; און דָּניֵּאל האָט
hot Daniel un chochme un sforim alerlei in farshtandikeit un
has Daniel and wisdom and books all kinds of in understanding and

פֿאַרשטאַנען יעטוועדער זעונג און חלומות . יח און צום סוף פּון די טעג
teg di fun sof tsum un chaloimes un zeung yetveder farshtanen
days the of end to the and dreams and vision every understood

וואָס דער מלך האָט זיי געהייסן דענצמאָל , ברענגען , האָט זיי
zei hot brengen dentsmol geheisn zei hot melech der vos
them has bring at that time ordered them has king the which

דער הויפּט פּון די הויפֿדינער געבראַכט פֿאַר נבוכדנצר . יט און
un Nevuchadnetsarn far gebracht hoifdiner di fun hoipt der
and Nevukhadnetzar before brought court officials the of chief the

דער מלך האָט מיט זיי גערעדט ; און צווישן זיי אַלעמען איז נישט
nisht iz alemen zei tsvishn un geredt zei mit hot melech der
not is all them among and talked them with has king the

געפֿונען געווארן אַזאַ ווי דָּניֵּאל , חֲנַנְיָה , מִישָׁאֵל , און עֲזַרְיָה ; און
un Azaryah un Mishael Chananyah Daniel vi aza gevorn gefunen
and Azaryah and Mishael Chananyah Daniel as such been found

Mishael, and Azaryah,
12 Prove thy servants,
I beseech thee, yamim
asarim *(ten days)*; and let
them give us vegetables
to eat, and mayim *(water)*
to drink. 13 Then let our
countenances be looked
upon before thee, and
the countenance of the
yeladim that eat of the
portion of the king's meat,
and as thou seest, deal
with thy servants. 14 So he
consented to them in this
matter, and tested them
yamim asarim *(ten days)*.
15 And at the end of ten
days their countenances
appeared fairer and
fatter in flesh than all the
yeladim which did eat the
portion of the king's meat.
16 Thus the steward took
away the portion of their
meat, and the yayin that
they should drink; and
gave them vegetables.

17 As for these four
yeladim, G-d gave them
knowledge and skill in all
sefer and chochmah, and
Daniel had understanding
in all chazon *(visions)* and
chalomot *(dreams)*. 18 Now
at the end of the days
that the king had said he
would bring them in, then
the chief of the eunuchs
brought them in before
Nevukhadnetzar. 19 And
the king communed
with them; and among
them all was found none
like Daniel, Chananyah,
Mishael, and Azaryah;

therefore stood they before the king. 20 And in all matters of chochmah and binah that the king questioned them, he found them ten times better than all the magicians and astrologers that were in all his realm.

21 And Daniel continued even unto the first year of King Koresh *(Cyrus)*.

זיי זיַנען געשטאַנען פַֿאַרן מלך . כ און אין יעטוועדער זאַך פֿון
fun zach yetveder in un melech faran geshtanen zainen zei
of matter every in and king before the stood are they

פַֿאַרשטאַנדיקער חכמה וואָס דער מלך האָט בייַ זיי געפֿרעגט,
gefregt zei bai hot melech der vos chochme farshtandiker
asked them from has king the which wisdom understanding

האָט ער זיי געפֿונען צען מאָל העכער ווי אַלע חַרטומים און
un chartumim ale vi hecher mol tsen gefunen zei er hot
and magicians all than higher times ten found them he has

צויבערשפּרעכער וואָס אין זיַן גאַנצן קיניגרייַך .
kinigraich gantsn zain in vos tsoibershprecher
kingdom entire his in which enchanters

כא און דָּנִיֵּאל איז געבליבן ביז דעם ערשטן יאָר פֿון
fun yor ershtn dem biz geblibn iz Daniel un
of year first the until remained is Daniel and

מלך כּוֹרֶשׁ .
Koresh melech
Koresh king

2 And in the second year of the reign of Nevukhadnetzar, Nevukhadnetzar dreamed chalomot *(dreams)*, wherewith his ruach was troubled, and his sleep left him. 2 Then the king commanded to call the magicians, and the enchanters, and the sorcerers, and the Kasdim *(Chaldeans)* for to show the king his chalomot. So they came and stood before the king. 3 And the king said unto them, I have dreamed a chalom *(dream)* and my ruach was troubled to have da'as of the chalom *(dream)*. 4 Then spoke the Kasdim *(Chaldeans)* to the king in Aramaic, O king, live for ever; tell thy servants the chalom *(dream)*, and we will show the pesher *(interpretation, explanation)*. 5 The king answered and said to the Kasdim *(Chaldeans)*, The decision from me is firm; if ye will not give me da'as

ב און אין צווייטן יאָר פֿון נבֿוכַדנֶצַּר מלוכה האָבן זיך
zich hobn meluche Nevuchadnetsars fun yor tsveitn in un
self have reign Nevukhadnetzar's of year second in and

נבֿוכַדנֶצַּרן געחלומט חלומות , און זיַן גייַסט איז געווען
geven iz gaist zain un chaloimes gecholemt Nevuchadnetsarn
was is spirit his and dreams dreamed Nevukhadnetzar

צערודערט, און זיַן שלאָף איז אים צעבראָכן געוואָרן. ב האָט דער
der hot gevorn tsebrochn im iz shlof zain un tserudert
the has become broken him is sleep his and troubled

מלך געהייסן רופֿן די חַרטומים , און די צויבערשפּרעכער, און
un tsoibershprecher di un chartumim di rufn geheisn melech
and enchanters the and magicians the call ordered king

די מכשפֿים , און די כַּשְׂדים , כּדי זיי זאָלן זאָגן דעם
dem zogn zoln zei kedei Kasdim di un mechashfim di
the tell shall they so that astrologers the and sorcerers the

מלך זיַנע חלומות ; און זיי זיַנען געקומען , און האָבן זיך
zich hobn un gekumen zainen zei un chaloimes zaine melech
selves have and having come are they and dreams his king

געשטעלט פַֿאַרן מלך . ג האָט דער מלך צו זיי געזאָגט: מיר
mir gezogt zei tsu melech der hot melech faran geshtelt
me said them to king the has king before the stood

האָט זיך געחלומט אַ חלום , און מיַן גייַסט איז צערודערט, צו
tsu tserudert iz gaist main un cholem a gecholemt zich hot
to troubled is spirit my and dream a dreamed self has

וויסן דעם חלום . ד האָבן די כַּשְׂדים געזאָגט צו דעם מלך אין
in melech dem tsu geredt Kasdim di hobn cholem dem visen
in king the to spoken astrologers the have dream the know

אַראַמיש: אייביק לעבן זאָל דער מלך ! דערציילּ דעם חלום צו דיַינע
daine tsu cholem dem dertseil melech der zol lebn eibik Aramish
your to dream the tell king the shall live forever Aramaic

קנעכט , און מיר וועלן זאָגן דעם פּיתרון . ה האָט זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hot pitron dem zogn veln mir un knecht
responded self has interpretation the tell will we and servants

דער מלך און האָט געזאָגט צו די כַּשְׂדים : זאַך אין בייַ מיר
mir bai iz zach di Kasdim di tsu gezogt hot un melech der
me by is thing the astrologers the to said has and king the

of the chalom *(dream)*, with the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, ye shall be cut in pieces, and your houses shall be made a pile of rubble; [6] But if ye show the chalom *(dream)*, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, ye shall receive of me gifts and rewards and great honor; therefore show me the chalom *(dream)*, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof. [7] They answered again and said, Let the king tell his servants the chalom *(dream)*, and we will show the pesher *(interpretation, explanation)* of it. [8] The king answered and said, I have da'as of certainty that ye would gain time, because ye see the decision from me is firm. [9] But if ye will not give me da'as of the chalom *(dream)*, there is but one decree for you; for ye have prepared lying and corrupt words to speak before me, till the tide is turned; therefore tell me the chalom *(dream)*, and I shall have da'as that ye can show me the pesher *(interpretation, explanation)* thereof. [10] The Kasdim *(Chaldeans)* answered before the king, and said, There is not a man upon the earth that can show the king's matter; therefore there is no melech, no matter how rav *(great)* or powerful, that asked such things of any magician, or enchanter, or Kasdai *(Chaldean)*. [11] And

פֹּעסט : אויב איר מאַכט מיך נישט וויסן דעם חלום און זיין
fest oib ir macht mich nisht visen dem cholem un zain
firmly decided if you makes me not know the dream and its

פּיתרון , וועט איר אין שטיקער צעהאַקט ווערן , און אײַערע
pitron vet ir in shtiker tsehakt vern un aiere
interpretation will you in pieces pieces into cut become and your

היַזער וועלן געמאַכט ווערן פַּאַר מיסטהויפֿנס . [ו] אויב איר וועט
haizer veln gemacht vern far misthoifns oib ir vet
houses will made become for rubble heap if you but will

זאָגן דעם חלום און זיַן פּיתרון , וועט איר קריגן פֿון מיר
zogn dem cholem un zain pitron vet ir krign fun mir
tell the dream and its interpretation will you get from me

מתּנות און באַלוינונגען און גרויס כּבֿוד ; נאָר זאָגט מיר דעם חלום
matonus un baloinungen un grois koved nor zogt mir dem cholem
gifts and rewards and great honor but me tell the dream

און זיַן פּיתרון . [ז] האָבן זיי געענטפֿערט אַ צווייט מאָל ,
un zain pitron . hobn zei geentfert a tsveit mol un
and its interpretation they have answered a second time and

געזאָגט: זאָל דער מלך דערציילן דעם חלום צו זיַנע קנעכט , און
gezogt un knecht zaine tsu cholem dem dertseiln melech der zol
said and servants his to dream the tell king the shall

מיר וועלן זאָגן דעם פּיתרון . [ח] האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך
mir veln zogn dem pitron . hot zich opgerufn der melech
we will tell the interpretation the responded self has king

און האָט געזאָגט: פֿאַרשטיי איך אַז אירווילט געווינען צייַט ,
un gezogt hot un vilt ir az ich farshtei gevis gezogt hot un tsait gevinen
and said has and certainty a understand I that you will gains time

וויַיל איר זעט אַז די זאַך איז בייַ מיר , [ט] פֿעסט , אַז אויב
vail ir zet az di zach iz bai mir fest az oib
because you see the thing is by me firmly decided that if

איר מאַכט מיך נישט וויסן דעם חלום , איז בלויז איין משפּט פֿאַר
far mishpot ein bloiz iz cholem dem visen nisht mich macht ir
for penalty one only is dream the know not me make you

אײַך; וואָרעם איר האָט אָפּגעמאַכט צו זאָגן פֿאַר מיר ליגן און באַטרוג ,
batrug un lign mir far zogn tsu opgemacht hot ir vorem aich
deceit and lies me before say to decided have you because you

ביז די צײַט וועט זיך ענדערן. דערום זאָגט מיר דעם חלום , און
biz di tsait vet zich endern derum zogt mir dem cholem un
until the time will self change therefore tell me the dream and

איך וועל וויסן אַז איר קענט מיר באַשיידן זיַן פּיתרון . [י] האָבן
ich vel visen vel ich kent ir az visen mir basheidn zain pitron hobn
I will know can you that explain its interpretation have

די כַּשׂדים געענטפֿערט פֿאַרן מלך און געזאָגט: נישטאָ אַ
di Kasdim geentfert faran melech un gezogt nishto a
the astrologers answered before king and said not there is a

מענטש אויף דער ערד וואָס קען זאָגן די זאַך פֿון דעם מלך ; וואָרעם
man on der oif erd vos ken zogn di zach fun dem melech vorem
man the on earth the who can tell the thing of the king because

קיין גרויסער און מאַכטיקער מלך האָט נישט פֿאַרלאַנגט אַזאַ זאַך פֿון
kein groiser un machtiker melech hot nisht farlangt aza zach fun
any great and mighty king has not asked for such thing of

קיין חַרטום , אָדער צויבערשפּרעכער , כַּשׂדי . [יא] אָדער קיין
kein chartum oder tsoibershprecher oder Kasdim . oder kein
any magician or enchanter or astrologer and any

it is a rare thing that the king requireth, and there is none other that can show it before the king, except the g-ds, whose dwelling is not with basar *(flesh)*.

[12] For this cause the king was angry and very furious, and commanded to destroy all the chachamim *(wise men)* of Babylon. [13] And the decree went forth that the chachamim should be slain; and they sought Daniel and his chaverim to be slain. [14] Then Daniel answered with counsel and wisdom to Aryoch the captain of the king's guard, which was gone forth to slay the chachamim of Babylon; [15] He answered and said to Aryoch the king's captain, Why is the decree so hasty from the king? Then Aryoch made the thing known to Daniel. [16] Then Daniel went in, and desired of the king that he would give him time, and that he would show the king the pesher *(interpretation, explanation)*.

[17] Then Daniel went to his bais, and made the decree known to Chananyah, Mishael, and Azaryah, his chaverim,

וואָס קען אַנדערער קיין שווער, אוּן איז פֿאַרלאַנגט מלך דער וואָס
ken vos anderer kein un shver iz farlangt melech der vos
can which other any and heavy is is asking for king the which

דאָס זאָגן פֿאַר דעם מלך איז נישטאָ, אַחוץ די אלקים וואָס
vos Elokim di achuts nishto iz melech dem far zogn dos
whose g-ds the aside from not is king the before say this

ווינונג איז נישט מיט באַשעפֿענישן פֿון פֿלייש.
fleish fun bashefenishn mit nisht iz voinung
flesh of creatures with not is dwelling

יב איבער דעם איז דער מלך אין כּעס געוואָרן , אוּן
un gevorn kaas in melech der iz dem iber
and having become anger in king the is this over

ער האָט שטאַרק געצערנט , אוּן האָט באַפֿוילן אומצובערענגען
umtsubrengen bafoiln hot un getsernt shtark hot er
to execute commanded has and been angry strong has he

אַלע חכמים פֿון בָּבֶל . יג אוּן דער באַפֿעל איז אַרויס , אוּן
un arois iz bafel der un Bavel fun chachomim ale
and went forth is order the and Bavel of wise men all

די חכמים האָבן געזאָלט געטייט ווערן , אוּן מע האָט
hot me un vern geteit gezolt hobn chachomim di
has one and become caused to die should have wise men the

געזוכט דָּניֵאל אוּן זיינע חבֿרים זיי צו טייטן. יד דענצמאָל
dentsmol teitn tsu zei chaverim zaine un Danieln gezucht
then slay to them companions his and Daniel looked for

האָט דָּניֵאל געענטפֿערט מיט קלוגשאַפֿט אוּן שׂכל אַריוֹך דעם
dem Aryoch seichel un klugshaft mit geentfert Daniel hot
the Aryoch intelligence and discretion with answered Daniel has

אייבערלײַבווּעכטער פֿון דעם מלך , וואָס איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz vos melech dem fun eiberlaibvechter
having come out is who king the of head of the bodyguards

טייטן די חכמים פֿון בָּבֶל . טו ער האָט זיך אָפּגערופֿן אוּן האָט
hot un opgerufn zich hot er Bavel fun chachomim di teitn
has and responded self has he Bavel of wise men the to kill

געזאָגט צו אַריוֹך דעם הויפּטמאַן פֿון דעם מלך : פֿאַר וואָס איז דער
der iz vos far melech dem fun hoiptman dem Aryoch tsu gezogt
the is what for king the of head man the Aryoch to said

באַפֿעל אַזוי שטרענג פֿון פֿאַר דעם מלך ? דענצמאָל האָט אַריוֹך
Aryoch hot dentsmol melech dem far fun shtreng azoi befel
Aryoch has then king the for from severe so command

געמאַכט וויסן דָּניֵאל די זאַך . טז איז דָּניֵאל אַרויפֿגעגאַנגען אוּן האָט
hot un aroifgegangen Daniel iz zach di Danieln visen gemacht
has and having gone up Daniel is matter the Daniel know made

געבעטן בײַם מלך , אַז ער זאָל אים געבן צײַט, כּדי צו זאָגן
zogn tsu kedei tsait gebn im zol er az melech baim gebetn
tell to so that time give him shall he that king with the entreated

דעם מלך דעם פּיתרון .
pitron dem melech dem
interpretation the king the

יז דענצמאָל איז דָּניֵאל אַוועקגעגאַנגען אין זײַן הויז , אוּן האָט געמאַכט
gemacht hot un hoiz zain in avekgegangen Daniel iz dentsmol
made has and house his to went way Daniel is then

וויסן די זאַך צו זײַנע חבֿרים , חֲנַנְיָה , מישָׁאֵל , אוּן
un Mishaeln Chananyahn chaverim zaine tsu zach di visen
and to Mishael Chananyah companions his to matter the know

[18] That they would plead for rachamim from the G-d of Shomayim concerning this raz *(mystery, secret)*; that Daniel and his chaverim should not perish with the rest of the chachamim of Babylon. [19] Then was the raz revealed unto Daniel in a chazon of the lailah. Then Daniel said a brakhah to the G-d of Shomayim. [20] Daniel answered and said:

יח עַזַרְיָהָן . כְּדִי זִי זְאֶלֶן בְּעֶטֶן רַחֲמִים בֵּיי גּ-ט פֿוּן הִימֶל
himel fun G-t bai Rachamim betn zoln zei kedei Azaryahn
heaven of G-d by mercy pray shall they so that Azaryah

וּוּעגֶן דְּעם דָּאזִיקֶן סָוד , אֱז דָּנִיֵּאל אוּן זַיינַע חֲבֵרִים זְאֶלֶן
zoln chaverim zaine un Daniel az sod dozikn dem vegen
shall companions his and Daniel that mystery this the concerning

נִישְׁט אוּמגעבראַכְט וּוּערֶן מִיט דִי אִיבעריקֶע חֲכָמִים פֿוּן בָּבֶל .
Bavel fun chachomim iberike di mit vern umgebracht nisht
Bavel of wise men rest of the with become executed not

יט דעֲנצמאָל אִיז דער סָוד אַנטפּלֶעקְט געוואָרן דָּנִיֵּאלֶן אִין אֲ זְעוּנג פֿוּן
fun zeung a in Danieln gevorn antplekt sod der iz dentsmol
of vision a in Daniel become revealed mystery the is then

דער נאַכְט . האָט דעֲנצמאָל דָּנִיֵּאל געלויבט ג-ט פֿוּן הִימֶל . כ דָּנִיֵּאל האָט
hot Daniel himel fun G-t geloibt Daniel dentsmol hot nacht der
has Daniel heaven of G-d praised Daniel then has night the

זיך אָפּגערופֿן אוּן האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich
said has and responded self

Baruch hashem Elohim l'olam va'ed;

געלויבט זְאָל זיין דער נאָמען פֿוּן ג-ט
G-t fun nomen der zain zol geloibt
G-d of name the be shall praised

for chochmah *(wisdom)* and gevurah *(might)* are His;

פֿוּן אייביקייט ביז אייביקייט;
eibikeit biz eibikeit fun
eternity unto eternity from

וּואָרעם חכמה אוּן גבֿורה זיינען זיַינַע ,
zaine zainen gevure un chochme vorem
his are might and wisdom because

[21] And He changeth the times and the zmanim *(seasons)*;

כא אוּן ער בייַט דִי צייַטן אוּן דִי תְּקוּפוֹת;
tkufut di un tsaitn di bait er un
seasons the and times the change he and

He removeth melachim, and setteth up melachim;

ער שאַפֿט אָפּ מלכים , אוּן שטעלט אויף מלכים ;
mlochim oif shtelt un mlochim op shaft er
kings up sets and kings away removes he

He giveth chochmah unto the chachamim,

ער גיט חכמה צו דִי חכמים ,
chachomim di tsu chochme git er
wise men the to wisdom gives he

and da'as to them that know binah;

אוּן קענשאַפֿט צו דִי וואָס קענען פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit kenen vos di tsu kenshaft un
understanding know which the ones to knowledge and

[22] He revealeth the deep and secret things;

כב ער אַנטפּלעקט דִי טיפֿענִיש אוּן דִי פֿאַרבאָרגענִיש,
farborgenish di un tifenish di antplekt er
hidden the and deep the reveals he

He knoweth what is in the choshech,

ער וויִיס וואָס אִין דער פֿינצטערניש
fintsternish der in vos veis er
darkness the in what knows he

and the light dwelleth with Him.

אוּן דִי ליכטיקייט רוט בִּיי אִים.
im bai rut lichtikeit di un
him with rests light shine the and

[23] I thank Thee, and praise Thee,

כג דִיך , ג-ט פֿוּן מיַינע עלטערן,
eltern maine fun G-t dich
fathers my of G-d you(SG)

O Thou G-d of my fathers,

טו איך דאַנקען אוּן לויבן ,
loibn un danken ich tu
praise and thank I do

Who hast given me chochmah and gevurah,

וואָס דו האָסט מיר געגעבן חכמה און גבֿורה ,
gevure un chochme gegebn mir host du vos
power and wisdom given me have you that

and hast given unto me da'as now

און האָסט מיך אַצונד געמאַכט וויסן
visen gemacht atsund mich host un
know made now me have and

of what we desired of Thee;

וואָס מיר האָבן געבעטן פֿון דיר ;
dir fun gebetn hobn mir vos
you(SG) of pleaded have we what

for Thou hast now made known unto us the king's matter.

וואָס די זאַך פֿון מלך האָסטו אונדז געמאַכט וויסן .
visen gemacht undz hostu melech fun zach di vos
know made us have you king of the thing the which

כד פֿון וועגן דעם איז דָּניֵּאל אַרויפֿגעגאַנגען צו אַריוֹכן , וועמען
vemen Aryochn tsu aroifgegangen Daniel iz dem vegen fun
whom Aryoch to went up Daniel is this because of from

דער מלך האָט געשטעלט אומצובערענגען די חכמים פֿון בָּבֶל ;
Bavel fun chachomim di umtsubrengen geshtelt hot melech der
Bavel of wise men the to execute appointed has king the

ער איז געקומען און האָט צו אים אַזוי געזאָגט: זאָלסט נישט
nisht zolst gezogt azoi im tsu hot un gekumen iz er
not you(SG) must said thus him to has and having come is he

אומברענגען די חכמים פֿון בָּבֶל ; פֿיר מיך אַרויף פַֿאַר דעם
dem far aroif mich fir Bavel fun chachomim di umbrengen
the before up me lead Bavel of wise men the destroy

מלך , און איך וועל זאָגן דעם מלך דעם פּיתרון .
pitron dem melech dem zogn vel ich un melech
interpretation the king the tell will I and king

כה דענצמאָל האָט אַריוֹך אַרויפֿגעפֿירט דָּניֵּאלן אויף גיך פַֿאַרן
faran gich oif Danieln aroifgefirt Aryoch hot dentsmol
before the haste in Daniel led up Aryoch has then

מלך , און האָט צו אים אַזוי געזאָגט: איך האָב געפֿונען אַ מאַן פֿון
fun man a gefunen hob ich gezogt azoi im tsu hot un melech
from man a found have I said thus him to has and king

די גלות-קינדער פֿון יהוּדה , וואָס וועט דעם מלך מאַכן וויסן
visen machn melech dem vet vos Yehudah fun goles-kinder di
known make king the will that Yehudah of exile children the

דעם פּיתרון . כו האָט דער מלך זיך אָפּגערופֿן צו דָּניֵּאלן
Danieln tsu opgerufn zich melech der hot pitron dem
Daniel to called out self king the has interpretation the

וואָס זײַן נאָמען איז געווען בלטשאַצַר : קענסטו מיך מאַכן וויסן
visen machn mich kenstu Belteshatsar geven iz nomen zain vos
know make me can you Belteshatzar was is name his whose

דעם חלום וואָס איך האָב געזען , און זײַן פּיתרון ? כז האָט
hot pitron zain un gezen hob ich vos cholem dem
has interpretation its and seen have I which dream the

געענטפֿערט דָּניֵּאל פַֿאַר דעם מלך , און האָט געזאָגט: דעם סוֹד
sod dem gezogt hot un melech dem far Daniel geentfert
secret the said has and king the before Daniel answered

וואָס דער מלך פַֿאַרלאַנגט קענען קיין חכמים , צויבערשפּרעכער ,
tsoibershprecher chachomim kein kenen farlangt melech der vos
enchanters wise men any can demands king the which

חַרטומים , שטערנזעער , דעם מלך נישט זאָגן . כח אָבער פַֿאַראַן אַ ג-ט
G-t a faran ober zogn nisht melech dem shternzeer chartumim
G-d a there is but tell not king the astrologers magicians

[24] Therefore Daniel went in unto Aryoch, whom the king had appointed to destroy the chachamim of Babylon; he went and said thus unto him: Destroy not the chachamim of Babylon; bring me in before the king, and I will show unto the king the pesher *(interpretation, explanation)*.

[25] Then Aryoch brought in Daniel before the king in haste, and said thus unto him, I have found a man of the Bnei Golus of Yehudah, that will give da'as unto the king of the pesher *(interpretation, explanation)*. [26] The king answered and said to Daniel whose name was Beltshatzar, Art thou able to give da'as unto me of the chalom *(dream)* which I have seen, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof? [27] Daniel answered in the presence of the king and said, The raz which the king hath demanded cannot the wise men, the enchanters, the magicians, the soothsayers, show unto the king; [28] But there

is a G-d in Shomayim that revealeth razim, and maketh known to the king Nevukhadnetzar what shall be in the acharit hayamim. Thy chalom *(dream)*, and the visions of thy head upon thy bed, are these: [29] As for thee, O king, thy thoughts came into thy mind upon thy bed, what should come to pass hereafter; and He that revealeth razim *(secrets)* maketh known to thee what shall come to pass. [30] But as for me, this raz is not revealed to me for any chochmah that I have more than any living, but in order that the pesher *(interpretation, explanation)* may be known to the king, and that thou mightest understand the thoughts of thy heart.

[31] Thou, O king, sawest, and behold a great tzelem *(image, idol, statue)*. This great tzelem, whose brightness was extraordinary, stood before thee; and the form thereof was awesome. [32] This tzelem's head was of fine gold, his chest and his arms of silver, his middle and his thighs of bronze, [33] His legs of iron, his feet part of iron and part of clay. [34] Thou sawest till that an even *(stone)* was cut out without hands, which struck the tzelem upon his

אִין הִימל וואָס אַנטפּלעקט סוֹדוֹת , און ער האָט געלאָזט וויסן דעם
dem visen gelozt hot er un soides antplekt vos himel in
the know let has he and mysteries reveals who heaven in

מלך נבוכַדנֶצַּר וואָס וועט געשען אין די לעצטע טעג. דַיִן
dain teg letste di in geshen vet vos Nevuchadnetsar melech
your days last the in happen will what Nevukhadnetzar king

חלום , און די זעונגען פּון דַיִן קאָפּ אויף דַיִן געלעגער, זַיִנען
zainen geleger dain oif kop dain fun zeungen di un cholem
are bed your upon head your of visions the and dream

אָט-וואָס: כט דיר , מלך , זַיִנען אַרויפּגעקומען רעיונות אויף
oif reionut aroifgekumen zainen melech dir ot-vos
upon thoughts come up are king to you(SG) these

דַיִן געלעגער, וואָס וועט געשען נאָך דעם, און דער וואָס אַנטפּלעקט
antplekt vos der un dem noch geshen vet vos geleger dain
reveals who the one and this after happen will what bed your

סוֹדוֹת האָט דיך געלאָזט וויסן וואָס וועט געשען. ל און איך, נישט
nisht ich un geshen vet vos visen gelozt dich hot soides
not I and happen will what know let you(SG) has mysteries

ווַיִל אין מיר איז דאָ מער חכמה פּון אַלע לעבעדיקע, איז מיר
mir iz lebedike ale fun chochme mer do iz mir in vail
to me is living all than wisdom more here is me in because

דער דאָזיקער סוֹד אַנטפּלעקט געווואָרן, נִיַערט כּדי מע זאָל דעם
dem zol me kedei naiert gevorn antplekt sod doziker der
the shall one so that rather become revealed secret this the

פּיתרון מאַכן וויסן דעם מלך , און זאָלסט פַּאַרשטיין
farshtein zolst un melech dem visen machn pitron
understand you(SG) shall and king the know make interpretation

די רעיוֹנות פּון דַיִן האַרצן.
hartsn dain fun reionut di
heart your of thoughts the

לא דו , מלך , האָסט געזען, ערשט עס שטייט אַ געוואַלטיקע
gevaltike a shteit es ersht gezen host melech du
mighty a stands it behold seen have king you

געשטאַלט. די דאָזיקע געשטאַלט איז געווען גרויס, און איר גלאַנץ איז
iz glants ir un grois geven iz geshtalt dozike di geshtalt
is splendor its and great was is figure this the figure

געווען אויסנאַמיק; זי איז געשטאַנען פַּאַר דיר , און איר אָנבליק
onblik ir un dir far geshtanen iz zi oisnamik geven
appearance its and you(SG) before stood is it excellent was

איז געווען מוֹראדיק. לב די דאָזיקע געשטאַלט, איר קאָפּ איז געווען פּון
fun geven iz kop ir geshtalt dozike di mordik geven iz
of was is head its figure this the dreadful was is

טיַערן גאָלד, איר ברוסט און אירע אָרעמס פּון זילבער, איר בויך און אירע
ire un boich ir zilber fun orems ire un brust ir gold taiern
its and belly its silver of arms its and breast its gold fine

לענדן פּון קופּער, לג אירע שענקלען פּון אייַזן, אירע פֿיס, טייל פּון זיי
fun zei fun teil fis ire aizn fun shenklen ire kuper fun lendn
of them of part feet its iron of legs its bronze of loins

אייַזן און טייל פּון זיי פּון ליים. לד האָסטו געקוקט ביז אַ שטיין האָט
hot shtein a biz gekukt hostu leim fun zei fun teil un aizn
has stone a until looked you have clay of them of part and iron

זיך אָפּגעריסן אָן עמיצנס האַנט, און האָט געשלאָגן די געשטאַלט
geshtalt di geshlogn hot un hant emitsns on opgerisn zich
figure the struck has and hand someone's without broke off self

feet that were of iron and clay, and broke them to pieces. 35 Then was the iron, the clay, the bronze, the silver, and the gold, broken to pieces together, and became like the chaff of the summer threshingfloors; and the wind carried them away, that no trace was found of them; and the even *(stone)* that struck the tzelem became a great mountain, and filled kol ha'aretz.

36 This is the chalom *(dream)*; and we will tell the pesher thereof before the king. 37 Thou, O king, art a king of kings; for the G-d of Shomayim hath given thee a kingdom, power, and strength, and glory. 38 And wheresoever the children of men dwell, the beasts of the field and the fowls of the heaven hath He given into thine hand, and hath made thee shalit *(ruler)* over them all. Thou art this head of gold. 39 And after thee shall arise another kingdom inferior to thee, and another third kingdom of bronze, which shall bear rule over kol ha'aretz. 40 And the fourth mamlachah shall be strong as iron; forasmuch as iron breaketh in pieces and subdueth all things; and as iron

אויף אירע פֿיס פֿון אײַזן און ליים, און האָט זיי צעשטויסן .
tseshtoisn zei hot un leim un aizn fun fis ire oif
broken to pieces them has and clay and iron of feet its upon

לה דעמצמאָל זײַנען צעשטויסן געוואָרן אין איינעם דאָס אײַזן, די
di aizn dos einem in gevorn tseshtoisn zainen dentsmol
the iron the one in become broken to pieces are then

ליים, דאָס קופּער, דאָס זילבער, און דאָס גאָלד, און זיי זײַנען געוואָרן
gevorn zainen zei un gold dos un zilber dos kuper dos leim
become are they and gold the and silver the bronze the clay

אַזוי ווי שפּריי פֿון זומערשײַערן , און דער ווינט האָט זיי
zei hot vint der un zumershaiern fun shprei vi azoi
them has wind the and summer threshing floors from chaff as like

אַוועקגעטראָגן, און קיין צייכן איז פֿון זיי נישט געפֿונען געוואָרן. און
un gevorn gefunen nisht zei fun iz tseichn kein un avekgetrogen
and become found not them of is trace any and carried away

דער שטיין וואָס האָט געשלאָגן די געשטאַלט איז געוואָרן אַ גרויסער
groiser a gevorn iz geshtalt di geshlogn hot vos shtein der
great a become is figure the struck has which stone the

באַרג , און האָט אָנגעפֿילט די גאַנצע ערד .
erd gantse di ongefilt hot un barg
earth whole the filled has and mountain

לו דאָס איז דער חלום ; און מיר וועלן זאָגן פֿאַר דעם מלך זײַן
zain melech dem far zogn veln mir un cholem der iz dos
its king the before tell will we and dream the is this

פּיתרון . לז דו , מלך , דער מלך פֿון מלכים , וואָס דער
der vos mlochim fun melech der melech du pitron
the to whom kings of king the king you interpretation

ג-ט פֿון די הימלען האָט דיר געגעבן מלוכה , רייכטום , און
un raichtum meluche gegebn dir hot himlen di fun G-t
and riches kingdom given you(SG) has heavens the of G-d

שטאַרקייט, און כּבֿוד , לח און וווּ נאָר עס ווינען מענטשנקינדער ,
mentshnkinder voinen es nor vu un koved un shtarkeit
children of men dwell it ever where and honor and strength

חיות פֿון פֿעלד, אָדער פֿויגלען פֿון הימל , האָט ער געגעבן אין דיין
dain in gegebn er hot himel fun foiglen oder feld fun chayes
your in given he has heaven of birds or field of beasts

האַנט, און דיך געמאַכט געוואָלטיקן איבער זיי אַלעמען – דו ביסט
bist du alemen zei iber geveltikn gemacht dich un hant
are you all them over rule made you(SG) and hand

דער קאָפּ פֿון גאָלד. לט און נאָך דיר וועט אויפֿשטיין אַן אַנדער
ander an oifshtein vet dir noch un gold fun kop der
other an arise will you(SG) after and gold of head the

מלוכה , נידעריקער פֿון דיר , און נאָך אַן אַנדערע אַ דריטע
drite a andere an noch un dir fun nideriker meluche
third a other an yet and you(SG) than lower kingdom

מלוכה , פֿון קופּער, וואָס וועט געוואָלטיקן איבער דער גאַנצער ערד .
erd gantser der iber geveltikn vet vos kuper fun meluche
earth whole the over rule will which bronze of kingdom

מ און אַ פֿירטע מלוכה וועט זײַן שטאַרק אַזוי ווי אײַזן; ווארעם
vorem aizn vi azoi shtark zain vet meluche firte a un
forasmuch as iron as like strong be will kingdom fourth a and

אײַזן צעשטויסט און צעהאַקט אַלצדינג , און אַזוי ווי אײַזן וואָס
vos aizn vi azoi un altsding tsehakt un tseshtoist aizn
that iron as like and all things subdues and breaks in pieces iron

that breaketh all these, shall it break in pieces and crush. 41 And whereas thou sawest the feet and toes, part of potters' clay and part of iron, the mamlachah shall be divided; but there shall be in it of the strength of the iron, forasmuch as thou sawest the iron mixed with baked clay. 42 And as the toes of the feet were part of iron, and part of clay, so the mamlachah shall be partly strong, and partly fragile. 43 And whereas thou sawest iron mixed with baked clay, so the zera of the people will be a mixture and will not remain united, even as iron is not mixed with clay. 44 And in the days of these melachim shall the G-d of Shomayim set up a kingdom, which shall never be destroyed; and the kingdom shall not be left to other people, but it shall break in pieces and consume all these mamlechot *(kingdoms)*, and it shall stand for ever. 45 Forasmuch as thou sawest that the even *(stone)* was cut out of the mountain without hands, and that it broke in pieces the iron, the bronze, the clay, the silver, and the gold, the great G-d hath made known to the king what shall come to pass after this; and the chalom *(dream)*

צעברעכט, אַזוי וועט זי אַלע די דאָזיקע צעשטויסן און צעברעכן .
tsebrechn un tseshtoisn dozike di ale zi vet azoi tsebrecht
shatter and break in pieces these the all it will so breaks

מא און וואָס דו האָסט געזען די פֿיס און די פֿינגער, טייל פֿון זיי
zei fun teil finger di un fis di gezen host du vos un
them of part toes the and feet the seen have you whereas and

טעפּערליים און טייל פֿון זיי איז באַטײַט: עס וועט זיין אַ געטיילטע
geteilte a zain vet es batait aizn zei fun teil un teperleim
divided a be will it means iron them of part and potter's clay

מלוכה , און פֿון דער פֿעסטיקייט פֿון אײַזן וועט זיין אין איר, אַזוי ווי דו
du vi azoi ir in zain vet aizn fun festikeit der fun un meluche
you as like it in be will iron of strength the of and kingdom

האָסט געזען אײַזן צונויפֿגעמישט מיט ערדליים . מב און די פֿינגער פֿון
fun finger di un erdleim mit tsunoifgemisht aizn gezen host
of toes the and miry clay with mixed iron seen have

די פֿיס, טייל פֿון זיי איז אײַזן און טייל פֿון זיי ליים באַטייטן: אַ טייל פֿון
fun teil a bateitn leim zei fun teil un aizn zei fun teil fis di
of part a mean clay them of part and iron them of part feet the

דער מלוכה וועט זײַן שטאַרק, און אַ טייל פֿון איר וועט זײַן צעבראָכן .
tsebrochn zain vet ir fun teil a un shtark zain vet meluche der
broken be will it of part a and strong be will kingdom the

מג און וואָס דו האָסט געזען אײַזן צונויפֿגעמישט מיט ערדליים : זיי
zei erdleim mit tsunoifgemisht aizn gezen host du vos un
they miry clay with mixed iron seen have you whereas and

וועלן זיך צונויפֿמישן דורך דעם זאָמען פֿון מענטשן , אָבער זיי
zei ober mentshn fun zomen dem durch tsunoifmishn zich veln
they but men of seed the through mingle selves will

וועלן זיך נישט באַהעפֿטן איינס אָן אַנדערן , אָט אַזוי ווי אײַזן מישט זיך
zich misht aizn vi azoi ot andern on eins baheftn nisht zich veln
self mixes iron as like just another on one join not selves will

נישט אויס מיט ליים. מד און אין די טעג פֿון די דאָזיקע מלכים וועט
vet mlochim dozike di fun teg di in un leim mit ois nisht
will kings these the of days the in and clay with out not

דער ג-ט פֿון די הימלען אויפֿשטעלן אַ מלוכה וואָס וועט אייביק נישט
nisht eibik vet vos meluche a oifshteln himlen di fun G-t der
not forever will which kingdom a set up heavens the of G-d the

צעשטערט ווערן, און די מלוכה וועט נישט איבערגעלאָזן ווערן צו קיין
kein tsu vern ibergelozn nisht vet meluche di un vern tseshtert
any to be left not will kingdom the and be destroyed

אַנדער פֿאָלק ; זי וועט צעשטויסן און פֿאַרטיליקן אַלע די דאָזיקע
dozike di ale fartiliken un tseshtoisn vet zi folk ander
these the all consume and break in pieces will it people other

מלוכות , און זי וועט באַשטיין אויף אייביק. מה וועגן וואָס דו
du vos vegen eibik oif bashtein vet zi un meluchut
you as forasmuch ever for stand will it and kingdoms

האָסט געזען ווי פֿון באַרג האָט זיך אָפּגערישן אַ שטיין אָן
on shtein a opgerisn zich hot barg fun vi gezen host
without stone a cut out self has mountain from that seen have

עמיצנס הענט , און האָט צעשטויסן דאָס אײַזן, דאָס קופּער , די
di kuper dos aizn dos tseshtoisn hot un hent emitsns
the bronze the iron the broken to pieces has and hands someone's

ליים, דאָס זילבער, און דאָס גאָלד – דאָס האָט דער גרויסער ג-ט געלאָזט
gelozt G-t groiser der hot dos gold dos un zilber dos leim
let G-d great the has this gold the and silver the clay

וויסן דעם מלך וואָס נאָך דעם וועט געשען ; און געוויס איז
iz gevis un geshen vet dem noch vos melech dem visen
is a certainty and happen will this hereafter what king the know

דער חלום , און אמת איז זײַן פּיתרון .
pitron zain iz emes un cholem der
interpretation its is true and dream the

[מו] דענצמאָל איז דער מלך נבֿוכַדנֶצַּר געפֿאַלן אויף זײַן פּנים ,
ponem zain oif gefaln Nevuchadnetsar melech der iz dentsmol
face his on fell Nevuchadnetzar king the is then

און ער האָט זיך געבוקט צו דָּניֵּאל ; און ער האָט באָפֿוילן צו
tsu bafoiln hot er un Danieln tsu gebukt zich hot er un
to commanded has he and Daniel to bowed self has he and

ברענגען אַן אָפּפֿערגעשאַנק און שמעקעדיקע ריחות צו אים . [מז] דער
der im tsu richut shmekedike un opfergeshank an brengen
the him to odors fragrant and oblation an bring

מלך האָט זיך אָפּגערופֿן צו דָּניֵּאל , און האָט געזאָגט: אמת אַז
az emes gezogt hot un Danieln tsu opgerufn zich hot melech
that of a truth said has and Daniel to called out self has king

אלוקיכם איז אלוקי אלקים , און דער אֲדוֹן פֿון מלכים , און
un mlochim fun Adon der un Elokim Elokei iz Elokeichem
and kings of Lord the and G-d the G-d of is your G-d

דער אַנטפּלעקער פֿון סוֹדות , אַז דו האָסט געקענט אַנטפּלעקן דעם
dem antplekn gekent host du az soides fun antpleker der
the reveal able have you seeing mysteries of revealer the

דָּאזיקן סוֹד . [מח] דענצמאָל האָט דער מלך גרויס געמאַכט דָּניֵּאל ,
Danieln gemacht grois melech der hot dentsmol sod dozikn
Daniel made great king the has then secret this

און האָט אים געגעבן פֿיל גרויסע מתּנות , און אים געמאַכט פֿאַר
far gemacht im un matonus groise fil gegebn im hot un
for made him and gifts great many given him has and

געוועלטיקער איבער דער גאַנצער מדינה פֿון בָּבֶל , און פֿאַר דעם
dem far un Bavel fun medine gantser der iber geveltiker
the for and Bavel of province whole the over ruler

הויפּטפֿאַרשטייער איבער אַלע חכמים פֿון בָּבֶל . [מט] און דָּניֵּאל
Daniel un Bavel fun chachomim ale iber hoiptforshteyer
Daniel and Bavel of wise men all over chief of the governors

האָט געבעטן ביים מלך , און ער האָט אויפֿגעזעצט שַׁדרַךְ ,
Shadrachn oifgezetst hot er un melech baim gebetn hot
Shadrach appointed has he and king of the requested has

מֵישַׁךְ , און עֲבֵד-נגוֹ , אויף דער פֿירונג פֿון דער מדינה פֿון בָּבֶל ;
Bavel fun medine der fun firung der oif Aved-Nego un Meshachn
Bavel of province the of affairs the over Abednego and Meshach

און דָּניֵּאל איז געווען אין טויער פֿון מלך .
melech fun toier in geven iz Daniel un
king of the gate in the was is Daniel and

ג דער מלך נבֿוכַדנֶצַּר האָט געמאַכט אַ געשטאַלט פֿון גאָלד,
gold fun geshtalt a gemacht hot Nevuchadnetsar melech der
gold of form a made has Nevuchadnetzar king the

וואָס איר הייך איז געווען זעכציק אַמּות , איר ברייט זעקס אַמּות ; ער
er ailn zeks breit ir ailn zechtsik geven iz heich ir vos
he cubits six breadth its cubits sixty was is height its whose

האָט זי אויפֿגעשטעלט אין גלײַכן פּלאַץ דורא, אין דער מדינה פֿון
fun medine der in Dura plats glaichn in oifgeshtelt zi hot
of province the in Dura place level ground in set up it has

is certain, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof trustworthy.

46 Then the king Nevukhadnetzar fell upon his face, prostrate before Daniel, and paid him honor and ordered that a minchah and incense be presented to him. 47 The king answered unto Daniel, and said, Of a surety it is, that your G-d is G-d of g-ds, and L-rd of melachim, and a revealer of razim *(secrets)*, seeing thou couldest reveal this raz. 48 Then the king exalted Daniel to a high position, and gave him many great mattanot *(gifts)*, and made him shalit *(ruler)* over the whole province of Babylon, and placed him in charge of all the chachamim of Babylon. 49 Then Daniel requested of the king, and he set Shadrach, Meshach, and Abednego, over the affairs of the province of Babylon, but Daniel remained at the royal court.

3 Nevukhadnetzar the king made a tzelem of gold, whose height was threescore cubits, and the breadth thereof six cubits; he set it up in the plain of Dura, in the province of Babylon.

[2] Then Nevukhadnetzar the king sent to gather together the satraps, the prefects, and the governors, the judges, the treasurers, the counselors, the magistrates, and all the rulers of the provinces, to come to the dedication of the tzelem which Nevukhadnetzar the king had set up. [3] Then the satraps, the prefects, and governors, the judges, the treasurers, the counselors, the magistrates, and all the rulers of the provinces, were gathered together unto the dedication of the tzelem that Nevukhadnetzar the king had set up; and they stood before the tzelem that Nevukhadnetzar had set up. [4] Then a karoz *(herald)* cried aloud, To you it is commanded, O people, nations, and languages, [5] That at what time ye hear the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, pipes, and all kinds of music, ye fall down and worship the golden tzelem that Nevukhadnetzar the king hath set up; [6] And whoso falleth not down and worshipeth shall the same hour be cast into the midst of a burning fiery attun *(furnace)*. [7] Therefore at that time, when all the people heard the

בָּבֶל . ב און דער מלך נבֻוכַדנֶצַר האָט געשיקט אײַנזאַמלען די
di ainzamlen geshikt hot Nevuchadnetsar melech der un Bavel
the gather together sent has Nevukhadnetzar king the and Bavel

סאַטראַפֿן, די הערשער, און די פֿירשטן , די ריכטער, די שאַצמײַנסטער,
shatsmainster di richter di firshtn di un hersher di satrapn
treasurers the judges the governors the and rulers the satraps

די ראַטגעבער, די אויפֿזעער, און אַלע געוועלטיקער פֿון דער מדינה ,
medine der fun geveltiker ale un oifzeer di rotgeber di
province the of officials all and overseers the counselors the

צו קומען צו דער באַנייונג פֿון דער געשטאַלט, וואָס דער מלך
melech der vos geshtalt der fun banaiung der tsu kumen tsu
king the which form the of dedication the to come to

נבֻוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט. ג דענצמאָל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט די
di aingezamlt zich hobn dentsmol oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar
the gathered selves have then set up had Nevukhadnetzar

סאַטראַפֿן, די הערשער, און די פֿירשטן , די ריכטער, די שאַצמײַנסטער,
shatsmainster di richter di firshtn di un hersher di satrapn
treasurers the judge the governors the and satraps the satraps

די ראַטגעבער, די אויפֿזעער, און אַלע געוועלטיקער פֿון דער מדינה , צו
tsu medine der fun geveltiker ale un oifzeer di rotgeber di
to province the of officials all and overseers the counselors the

דער באַנייונג פֿון דער געשטאַלט, וואָס דער מלך נבֻוכַדנֶצַר
Nevuchadnetsar melech der vos geshtalt der fun banaiung der
Nevukhadnetzar king the which form the of dedication the

האָט אויפֿגעשטעלט; און זיי האָבן זיך געשטעלט אַקעגן דער געשטאַלט,
geshtalt der akegn geshtelt zich hobn zei un oifgeshtelt hot
form the facing stood selves have they and set up had

וואָס נבֻוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט. ד און אַ אויסרופֿער האָט
hot oisrufer a un oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar vos
has herald a and set up had Nevukhadnetzar which

אויסגערופֿן אין דער הייך : אײַך באַפֿעלט מען, איר פֿעלקער, אומות און
un umes felker ir men bafelt aich heich der in oisgerufn
and nations peoples you one commands you aloud the in called out

לשונות ; ה בעת איר וועט הערן דעם קול פֿון דעם האָרן, פֿלײט,
leshoines beeis vet ir hern dem kol fun dem horn flait
language groups when will you hear the sound of the horn flute

גיטאַר , פֿירסטרונע, האַרף, פֿײַפֿזאַק , און אַלערליי כּלי-זמר ,
gitar firstrune harf faifzak un alerlei klei-zemer
musical instruments all kinds of and bagpipes harp four string strings

זאָלט איר אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן צו דער גילדערנער געשטאַלט,
geshtalt gilderner der tsu bukn zich un aniderfaln ir zolt
form golden the to worship selves and fall down you shall

וואָס דער מלך נבֻוכַדנֶצַר האָט אויפֿגעשטעלט. ו און ווער עס
es ver un oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar melech der vos
it whoever and set up has Nevukhadnetzar king the which

וועט נישט אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן , וועט אין דער אייגענער שעה
sheh eigener der in vet bukn zich un aniderfaln nisht vet
hour same the in will worship selves and fall down not will

אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער. ז דעריבער , אין
in deriber faier brenedikn mit oivn an in vern araingevorfn
in therefore fire blazing with oven an in become thrown into

יענער צײַט, ווי אַלע פֿעלקער האָבן דערהערט דעם קול פֿון דעם האָרן,
yener tsait vi ale felker hobn derhert dem kol fun dem horn
that time when all nations have heard the sound of the horn

sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, and all kinds of music, all the people, the nations, and the languages, fell down and worshiped the golden tzelem that Nevukhadnetzar the king had set up.

[8] Wherefore at that time certain Kasdim *(Chaldeans)* came near, and accused the Yehudim. [9] They spoke and said to the king Nevukhadnetzar, O king, live for ever. [10] Thou, O king, hast made a decree, that every man that shall hear the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, and pipes, and all kinds of music, shall fall down and worship the golden tzelem; [11] And whoso falleth not down and worshipeth, that he should be cast into the midst of a burning fiery attun *(furnace)*. [12] There are certain Yehudim whom thou hast set over the affairs of the province of Babylon, Shadrach, Meshach, and Abednego; these men, O king, have disregarded thee; they serve not thy g-ds, nor worship the golden tzelem which thou hast set up.

פְֿלייֵט, גיטאַר, פֿירסטרונג, האַרף, און אַלערליי כּלֵי-זֶמֶר ,
klei-zemer alerlei un harf firstrune gitar flait
musical instruments all kinds of and harp four string strings flute

אַזוי זײַנען אַלע פֿעלקער, אומות, און לשׁונות , אַנידערגעפֿאַלן
anidergefaln leshoines un umes felker ale zainen azoi
fallen down language groups and peoples nations all are so

און האָבן זיך געבוקט צו דער גילדערנער געשטאַלט, וואָס דער מלך
melech der vos geshtalt gilderner der tsu gebukt zich hobn un
king the which form golden the to bowed selves have and

נבֿוכַדנֶצַּר האָט אויפֿגעשטעלט.
oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar
set up has Nevukhadnetzar

ח דעריבער האָבן אין יענער צײַט געוואָרט מענער, כַּשְׂדים , און
un Kasdim mener genent tsait yener in hobn deriber
and Kasdim men approached time that in have therefore

האָבן געמַסרט אויף די יידן . ט זיי זיך אָפּגערופֿן און
un opgerufn zich hobn zei Yidn di oif gemasrt hobn
and called out selves have they Jews the against informed have

געזאָגט צו דעם מלך נבֿוכַדנֶצַּר : אייביק לעבן זאָל דער מלך !
melech der zol lebn eibik Nevuchadnetsar melech dem tsu gezogt
king the shall live forever Nevukhadnetzar king the to said

י דו , מלך , האָסט געגעבן אַ באַפֿעל , אַז יעטוועדער מענטש וואָס
vos mentsh yetveder az bafel a gegebn host melech du
who man every that command a given have king you

וועט הערן דעם קול פֿון דעם האָרן, פֿלייט, גיטאַר , פֿירסטרונג, האַרף,
harf firstrune gitar flait horn dem fun kol dem hern vet
harp four string strings flute horn the of sound the hear will

פֿײַפֿזאַק , און אַלערליי כּלֵי-זֶמֶר , זאָל אַנידערפֿאַלן און
un aniderfaln zol klei-zemer alerlei un faifzak
and fall down shall musical instruments all kinds of and bagpipes

זיך בוקן צו דער גילדערנער געשטאַלט; יא און ווער עס וועט
vet es ver un geshtalt gilderner der tsu bukn zich
will it who and form golden the to bow down selves

נישט אַנידערפֿאַלן און זיך בוקן , זאָל אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין
in vern araingevorfn zol bukn zich un aniderfaln nisht
in become thrown into shall bow down selves and fall down not

אַן אויוון מיט ברענדיקן פֿײַער. יב זײַנען פֿאַראַן יידישע מענער וואָס
vos mener yidishe faran zainen faier brenedikn mit oivn an
whom men Jewish there are fire blazing with oven an

דו האָסט אַרויפֿגעזעצט אויף דער פֿירונג פֿון דער מדינה פֿון
fun medine der fun firung der oif aroifgezetst host du
of province the of administration the over appointed have you

בָּבֶל , שַׁדרַך , מֵישַׁך , און עַבֿד-נגוֹ ; די דאָזיקע מענער לייגן
leign mener dozike di Aved-Nego un Meshach Shadrach Bavel
put men these the Abednego and Meshach Shadrakh Bavel

נישט אַכט אויף דיר , מלך , צו דײַן ג-ט דינען זיי נישט,
nisht zei dinen G-t dain tsu melech dir oif acht nisht
not they serve G-d your to king you(SG) on attention not

און צו דער גילדערנער געשטאַלט וואָס דו האָסט אויפֿגעשטעלט,
oifgeshtelt host du vos geshtalt gilderner der tsu un
set up have you which form golden the to and

בוקן זיי זיך נישט.
nisht zich zei bukn
not selves they bow down

[13] Then Nevukhadnetzar in his rage and fury commanded to bring Shadrach, Meshach, and Abednego. Then they brought these men before the king.
[14] Nevukhadnetzar spoke and said unto them, Is it true, O Shadrach, Meshach, and Abednego, do ye not serve my g-ds, nor worship the golden tzelem which I have set up? [15] Now if ye be ready that at what time ye hear the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, and pipes, and all kinds of music, ye fall down and worship the tzelem which I have made, well; but if ye worship not, ye shall be cast the same hour into the midst of a burning fiery attun; and who is that G-d that shall deliver you out of my hands?

[16] Shadrach, Meshach, and Abednego, answered and said to the king, O Nevukhadnetzar, we are not needful to answer thee in this matter.
[17] If it be so, Eloheinu whom we serve is able to deliver us from the burning fiery furnace,

יג דערנצמאָל האָט נבֿוכַדנֶצַר מיט כּעס און גרימצאָרן
grimtsorn un kaas mit Nevuchadnetsar hot dentsmol
wrath and anger with Nevukhadnetzar has then

באַפֿוילן צו ברענגען שַׁדרַכן , מֵישַׁכן , און עַבֿד-נגוֹ .
Aved-Nego un Meshachn Shadrachn brengen tsu bafoiln
Abednego and Meshach Shadrach bring to commanded

זיינען די דאָזיקע מענער דערנצמאָל געבראַכט געוואָרן
gevorn gebracht dentsmol mener dozike di zainen
having become brought then men these the are

פַֿארן מלך . יד האָט זיך אָפּגערופֿן נבֿוכַדנֶצַר און האָט
hot un Nevuchadnetsar opgerufn zich hot melech faran
has and Nevukhadnetzar called out self has king before the

געזאָגט צו זיי : איז דאָס בכּיוון , שַׁדרַך , מֵישַׁך , און
un Meshach Shadrach bekivn dos iz zei tsu gezogt
and Meshach Shadrakh intentionally this is them to said

עַבֿד-נגוֹ , וואָס איר דינט נישט צו מײַן ג-ט, און איר בוקט זיך
zich bukt ir un G-t main tsu nisht dint ir vos Aved-Nego
selves bow you and G-d my to not serve you that Abednego

נישט צו דער גילדערנער געשטאַלט, וואָס איך האָב אויפֿגעשטעלט?
oifgeshtelt hob ich vos geshtalt gilderner der tsu nisht
set up have I which form golden the to not

טו אַצונד , אויב איר זייט גרייט, אַז בעת איר וועט הערן דעם
dem hern vet ir beeis az greit zait ir oib atsund
the hear will you when that ready are you if now

קוֹל פֿון דעם האָרן, פֿלייט, גיטאַר , פֿירסטרונג, האַרף, און פֿיַיפֿזאַק,
faifzak un harf firstrune gitar flait horn dem fun kol
pipes and harp four string strings flute horn the of sound

און אַלערלייי כּלי-זֶמֶר , זאָלט איר אַניידערפֿאַלן און
un aniderfaln ir zolt klei-zemer alerlei un
and fall down you shall musical instruments all kinds of and

זיך בוקן צו דער געשטאַלט, וואָס איך האָב געמאַכט –
gemacht hob ich vos geshtalt der tsu bukn zich
made have I which form the to bow down selves

אויב אָבער איר וועט זיך נישט בוקן , וועט איר אין דער
der in ir vet bukn nisht zich vet ir ober oib
the in you will bow down not selves will you however if

אייגענער שעה אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער;
faier brenedikn mit oivn an in vern araingevorfn sheh eigener
fire blazing with oven an in be thrown into hour same

און ווער איז דער ג-ט, וואָס וועט אײַך מציל זיין פֿון מײַן האַנט?
hant main fun zain matsl aich vet vos G-t der iz ver un
hand my from be deliver you will which G-d the is who and

טז האָבן געענטפֿערט שַׁדרַך , מֵישַׁך , און עַבֿד-נגוֹ , און
un Aved-Nego un Meshach Shadrach geentfert hobn
and Abednego and Meshach Shadrakh answered have

האָבן געזאָגט צום מלך : נבֿוכַדנֶצַר , אונדז פֿעלט נישט אויף
oif nisht felt undz Nevuchadnetsar melech tsum gezogt hobn
on not need us Nevukhadnetzar king to the said have

דעם דאָזיקן באַפֿעל דיר צו ענטפֿערן. יז אויב אלוקינו צו וועמען
vemen tsu Elokeinu oib entfern tsu dir bafel dozikn dem
whom to our G-d if answer to you(SG) matter this the

מיר דינען, קען אונדז מציל זיין , וועט ער פֿון דעם אויוון מיט
mit oivn dem fun er vet zain matsl undz ken dinen mir
with oven the from he will be rescue us can serve we

and He will deliver us out of thine hand, O king. 18 But if not, be it known unto thee, O king, that we will not be the ones serving as deity thy g-ds, nor worship the golden tzelem which thou hast set up.

19 Then was Nevukhadnetzar full of fury, and the expression on his visage was changed against Shadrach, Meshach, and Abednego; therefore he spoke, and commanded that they should heat the attun seven times hotter than usual. 20 And he commanded certain gibborim *(mighty men)* of valor that were in his army to bind Shadrach, Meshach, and Abednego, and to cast them into the burning fiery attun. 21 Then these anashim *(men)* were bound in their mantles, their tunics, and their turbans, and their other garments, and were cast into the midst of the burning fiery furnace. 22 Therefore because the king's commandment was severe, and the furnace exceedingly hot, the flames of the eish *(fire)* violently killed those men that took up Shadrach, Meshach, and Abednego. 23 And these three men, Shadrach, Meshach, and

ברענעדיקן פַֿייַער, און פֿון דײַן האַנט, מלך , מציל זײַן . יח און
un zain matsl melech hant dain fun un faier brenedikn
and be rescue king hand your from and fire blazing

אַפֿילו אַז נישט, זיי וויסן , מלך , אַז צו דײַן ג-ט וועלן מיר
mir veln G-t dain tsu az melech visen zei nisht az afile
we will G-d your to that king know be not that even if

נישט דינען , און צו דער גילדערנער געשטאַלט וואָס דו האָסט
host du vos geshtalt gilderner der tsu un dinen nisht
have you which form golden the to and serve not

אויפֿגעשטעלט, וועלן מיר זיך נישט בוקן .
bukn nisht zich mir veln oifgeshtelt
bow down not selves we will set up

יט דענצמאָל איז נבֿוכַדנֶצַר אָנגעפֿילט געוואָרן מיט גרימצאָרן ,
grimtsorn mit gevorn ongefilt Nevuchadnetsar iz dentsmol
wrath with become filled Nevukhadnetzar is then

און דער אָנבליק פֿון זײַן פּנים האָט זיך געביטן אַקעגן
akegn gebitn zich hot ponem zain fun onblik der un
against changed self has face his of appearance the and

שַׁדרַךְ , מֵישַׁךְ , און עַבֿד-נגוֹ ; האָט ער זיך אָפּגערופֿן און
un opgerufn zich er hot Aved-Nego un Meshachn Shadrachn
and called out self he has Abednego and Meshach Shadrach

האָט באַפֿוילן אָנצוהייצן דעם אויוון זיבן מאָל אַזוי פֿיל ווי
vi fil azoi mol zibn oivn dem ontsuheitsn bafoiln hot
as much so times seven oven the to heat commanded has

מע דאַרף אים אָנהייצן . כ און עטלעכע שטאַרקע גיבורים וואָס
vos giborim shtarke etleche un onheitsn im darf me
who mighty men strong some and to heat it needs one

אין זײַן חיל האָט ער באַפֿוילן צו בינדן שַׁדרַךְ , מֵישַׁךְ ,
Meshachn Shadrachn bindn tsu bafoiln er hot cheil zain in
Meshach Shadrach tie to commanded he has army his in

און עַבֿד-נגוֹ , אַרײַנצוווארפֿן אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן
brenedikn mit oivn dem in araintsuvarfn un Aved-Nego un
blazing with oven the in to throw in and Abednego and

פַֿייַער. כא דענצמאָל זײַנען די מענער געבונדן געוואָרן
gevorn gebundn mener dozike di zainen dentsmol faier
having become tied men these the are then fire

אין זייערע הויזן , זייערע העמדער, און זייערע מאַנטלען, און זייערע
zeyere un mantlen zeyere un hemder zeyere hoizn zeyere in
their and cloaks their and shirts their trousers their in

אַנדערע מלבושים , און מע האָט זיי אַרײַנגעוואָרפֿן אין דעם אויוון
oivn dem in araingevorfn zei hot me un malbushem andere
oven the in thrown into them has one and garments other

מיט ברענעדיקן פַֿייַער. כב דעריבער, ווײַל דאָס וואָרט פֿון דעם
dem fun vort dos vail deriber faier brenedikn mit
the of word the because therefore fire blazing with

מלך איז געווען שטרענג, און דער אויוון איז געווען שטאַרק
shtark geven iz oivn der un shtreng geven iz melech
exceedingly was is oven the and severe was is king

אָנגעהייצט, האָט די פֿלאַם פֿון דעם פַֿייַער געטייט יענע מענער וואָס
vos mener yene geteit faier dem fun flam di hot ongeheitst
who men those killed fire the of flame the has heated up

האָבן אַרויפֿגעבראַכט שַׁדרַךְ , מֵישַׁךְ , און עַבֿד-נגוֹ . כג און
un Aved-Nego un Meshachn Shadrachn aroifgebracht hobn
and Abednego and Meshach Shadrach brought up have

Abednego, fell down bound into the midst of the burning fiery furnace.

דִּי דָּאֲזִיקַע דְּרֵי מַעֲנַעַר, שַׁדְרַךְ , מֵישַׁךְ , אוּן עַבֶּד-נְגוֹ , זַיְינַעַן
zainen Aved-Nego un Meshach Shadrach mener drai dozike di
are Abednego and Meshach Shadrakh men three these the

אַרַיינגעפַאלן געבונדענערהייט אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן פַיַיער.
faier brenedikn mit oivn dem in gebundenerheit araingefaln
fire blazing with oven the in bound fallen into

כד דענצמאָל האָט דער מלך נבֿוכַדנֶצַר זיך דערשראָקן ,
dershrokn zich Nevuchadnetsar melech der hot dentsmol
been frightened self Nevukhadnetzar king the has then

אוּן ער איז אויפֿגעשטאַנען אויף גיך , אוּן ער האָט זיך אָפּגערופֿן צו זַיְינע
zaine tsu opgerufn zich hot er un gich oif oifgeshtanen iz er un
his to called out self has he and haste in risen up is he and

מיניסטאָרן, אוּן האָט געזאָגט: האָבן מיר נישט דריַי מענער אַרַיינגעוואָרן
araingevorn mener drai nisht mir hobn gezogt hot un ministorn
thrown in men three not we have said has and ministers

געבונדענערהייט אין פַיַיער? האָבן זיי געענטפֿערט אוּן געזאָגט צום
tsum gezogt un geentfert zei hobn faier in gebundenerheit
to the said and answered they have fire in bound

מלך : געוויס , מלך . כה האָט ער זיך אָפּגערופֿן אוּן האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich er hot melech gevis melech
said has and called out self he has king a certainty king

אָט זע איך פִיר מענער לויזע אַרומגיין אין מיטן פַיַיער, אוּן
un faier mitn in arumgein loize mener fir ich ze ot
and fire midst of in walking around loose men four I see behold

קיין שעדיקונג איז אויף זיי נישטאָ ; אוּן דער אָנבליק פֿון דעם
dem fun onblik der un nishto zei oif iz shedikung kein
the of appearance the and there is not them upon is harm any

פֿירטן איז געגליכן צו דער זון פֿון אלקים.
Elokim fun zun der tsu geglichn iz firtn
G-d of son the to likened is fourth

כו דענצמאָל האָט נבֿוכַדנֶצַר געענטע צו דער טיר פֿון דעם
dem fun tir der tsu genent Nevuchadnetsar hot dentsmol
the of door the to approached Nevukhadnetzar has then

אויוון מיט ברענעדיקן פַיַיער; ער האָט אויסגערופֿן אוּן געזאָגט: שַׁדְרַךְ ,
Shadrach gezogt un oisgerufn hot er faier brenedikn mit oivn
Shadrakh said and called out has he fire blazing with oven

מֵישַׁךְ , אוּן עַבֶּד-נְגוֹ , קנעכט פֿון ג-ט דער אויבערשטער , גייט אַרויס,
arois geit Oibershter der G-t fun knecht Aved-Nego un Meshach
out go the most high the G-d of servants Abednego and Meshach

אוּן קומט אַהער. דענצמאָל זַיְינען שַׁדְרַךְ , מֵישַׁךְ , אוּן עַבֶּד-נְגוֹ ,
Aved-Nego un Meshach Shadrach zainen dentsmol aher kumt un
Abednego and Meshach Shadrakh are then here come and

אַרויסגעגאַנגען פֿון פַיַיער. כז אוּן די סאַטראַפֿן, די הערשער, אוּן די
di un hersher di satrapn di un faier fun aroisgegangen
the and rulers the satraps the and fire of having come out

פֿירשטן , אוּן די מיניסטאָרן פֿון דעם מלך , האָבן זיך איַינגעזאַמלט,
aingezamlt zich hobn melech dem fun ministorn di un firshtn
gathered selves have king the of ministers the and governors

אוּן האָבן באַקוקט די דאָזיקע מענער, ווֹאָס דאָס פַיַיער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot faier dos vos mener dozike di bakukt hobn un
had not has fire the that men these the looked at have and

קיין שליטה אויף זייערע לַיַבער, אוּן די האָר פֿון זייער קאָפּ איז נישט
nisht iz kop zeyer fun hor di un laiber zeyere oif shlite kein
not is head their of hair the and bodies their over power any

[24] Then Nevukhadnetzar the king was astonished, and rose up in haste, and spoke, and said unto his counselors, Did not we cast shloshah anashim *(three men)* bound into the midst of the eish *(fire)*? They answered and said unto the king, True, O king. [25] He answered and said, Lo, I see anashim arba'ah *(four men)* free *(not bound, loose)*, walking in the midst of the eish *(fire)*, and they have no hurt; and the form of the fourth is like the Bar Elohin *(Ben Elohim, Hebrew)*.

[26] Then Nevukhadnetzar came near to the door of the burning fiery furnace, and spoke, and said, Shadrach, Meshach, and Abednego, ye servants of El Elyon *(G-d Most High)*, come forth, and come hither. Then Shadrach, Meshach, and Abednego, came forth of the midst of the eish *(fire)*. [27] And the satraps, governors, and administrators, and the king's counselors, being gathered together, saw these men, upon whose bodies the eish *(fire)* had no power, nor was a hair of their

אָנגעברענט געווָארן, און זייערע הויזן האָבן זיך נישט פֿאַרענדערט,
farendert nisht zich hobn hoizn zeyere un gevorn ongebrent
changed not selves have garments their and become scorched

כח האָט אויסגערופֿן . זיי אויף איבער אַריבער נישט איז פֿייער פֿון קיין ריח און
oisgerufn hot zei oif ariber nisht iz faier fun reyech kein un
called out has them upon passed not is fire of smell any and

, שַׁדרַכן אלוקי איז געלויבט גענָאָגט: נבוכדנצר און האָט געזָאגט
Shadrachn Elokei iz geloibt gezogt hot un Nevuchadnetsar
Shadrach the G-d of is praised said has and Nevuchadnetzar

מֵישַׁכן , און עַבֿד-נגוֹ , וואָס ער האָט געשיקט זיין מלאך , און האָט
hot un malach zain geshikt hot er vos Aved-Nego un Meshachn
has and angel his sent has he who Abednego and Meshach

מציל געווען זיינע קנעכט וואָס האָבן זיך פֿאַרלאָזט אויף אים, און
un im oif farlozt zich hobn vos knecht zaine geven matsl
and him on trusted selves have who servants his been rescued

האָבן געטאָן אַנדערש ווי דעם מלכס וואָרט, און אָפּגעגעבן זייערע
zeyere opgegebn un vort melechs dem vi andersh geton hobn
their given up and word king's the than differently done have

ליבער, כדי זיי זאָלן נישט דינען און זיך נישט בוקן צו קיין
kein tsu bukn nisht zich un dinen nisht zoln zei kedei laiber
any to bow down not selves and serve not shall they so that bodies

ג-ט אַחוץ צו זייער ג-ט. כט פֿון מיר ווערט געגעבן אַ באַפֿעל אַז
az bafel a gegebn vert mir fun G-t zeyer tsu achuts G-t
that command a given is me from G-d their to aside from G-d

יעטוועדער פֿאָלק, אומה, און לשון , וואָס ווען רעדן מיט אומכּבֿוד
umkoved mit redn vet vos loshen un ume folk yetveder
disrespect with speak will which language and nation people every

אויף דעם ג-ט פֿון שַׁדרַכן , מֵישַׁכן , און עַבֿד-נגוֹ , זאָל אין שטיקער
shtiker in zol Aved-Nego un Meshachn Shadrachn fun G-t dem oif
pieces in shall Abednego and Meshach Shadrach of G-d the upon

צעריסן ווערן , און זיין הויז זאָל געמאַכט ווערן פֿאַר אַ מיסטהויפֿן ;
misthoifn a far vern gemacht zol hoiz zain un vern tserisn
manure pile a for become made shall house his and become torn

וואָרעם עס איז נישטאָ קיין אַנדער ג-ט וואָס קען אַזוי מציל זיין .
zain matsl azoi ken vos G-t ander kein nishto iz es vorem
be save so can who G-d other any there is not is it because

ל דענצמאָל האָט דער מלך דערהויבן שַׁדרַכן , מֵישַׁכן , און
un Meshachn Shadrachn derhoibn melech der hot dentsmol
and Meshach Shadrach promoted king the has then

עַבֿד-נגוֹ , אין דער מדינה פֿון בָּבֶל .
Bavel fun medine der in Aved-Nego
Bavel of province the in Abednego

א.ד דער מלך נבוכדנצר צו אַלע פֿעלקער, אומות , און
un umes felker ale tsu Nevuchadnetsar melech der
and nations peoples all to Nevuchadnetzar king the

לשונות , וואָס ווויינען אויף דער גאַנצער ערד : אייער פֿריד זאָל
zol frid aier erd gantser der oif voinen vos leshoines
shall peace your earth whole the on dwell who language groups

זיך מערן ! ב.ד די צייכנס און די וווּנדער וואָס דער אויבערשטער
Oibershter der vos vunder di un tseichns di mern zich
Oybershter the which wonders the and signs the multiply self

האָט מיט מיר געטאָן, איז ווויל־געפֿעלן פֿאַר מיר צו לאָזן וויסן .
visen lozn tsu mir far voilgefeln iz geton mir mit hot
know let to me for pleasing is done me with has

head singed, neither were their garments affected, nor the smell of eish *(fire)* had passed on them. 28 Then Nevukhadnetzar spoke, and said, Baruch Elohim shel Shadrach, Meshach, and Abednego, Who hath sent His malach, and delivered His servants that trusted in Him, and frustrated the king's word, and yielded their bodies, that they might not serve, nor worship any g-d, except their own G-d. 29 Therefore I make a decree, that every people, nation, and language, which speak any thing amiss against the G-d of Shadrach, Meshach, and Abednego, shall be cut in pieces, and their houses shall be made a pile of rubble, because there is no other g-d that can deliver like this.

30 Then the king promoted Shadrach, Meshach, and Abednego, in the province of Babylon.

31 4:1 Nevukhadnetzar the king, unto all people, nations and languages, that dwell in all the earth; Shalom aleichem l'machbir *(Peace be multiplied unto you)*. 32 4:2 I thought it good to show the otot *(signs)* and mofetim *(wonders)* that El Elyon hath wrought toward me.

[33] [4:3] How great are His otot *(signs)*!

And how mighty are His mofetim *(wonders)*!

His kingdom is a malchut olam *(everlasting kingdom)*,

and His dominion is from dor v'dor *(generation to generation)*.

ד.ג זִיינע צייכנס , ווי גרויס!
grois vi tseichns zaine
great how signs his

און זיַינע וווּנדער , ווי שטאַרק!
shtark vi vunder zaine un
mighty how wonders his and

זיַין מלוכה איז אַן אייביקע מלוכה ,
meluche eibike an iz meluche zain
kingdom everlasting an is kingdom his

און זיַין געוועלטיקייט איז פֿון דור
dor fun iz geveltikeit zain un
generation from is realm his and

צו דור .
dor tsu
generation to

4 [4:4] I, Nevukhadnetzar, was at rest in mine bais, and prospering in my heikhal *(palace)*. [2] [4:5] I saw a chalom *(dream)* which made me afraid, and the thoughts upon my bed and the chazonot *(visions)* of my head troubled me. [3] [4:6] Therefore made I a decree to bring in all the chachamim of Babylon before me, that they might give me da'as of the pesher *(interpretation, explanation)* of the chalom *(dream)*. [4] [4:7] Then came in the magicians, the enchanters, the Kasdim *(Chaldeans)*, and the soothsayers; and I told the chalom *(dream)* before them; but they did not make known unto me the pesher thereof. [5] [4:8] But at the last Daniel came in before me, whose name was Beltshatzar, according to hashem of my G-d, and in whom is the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)*; and before him I told the

ד איך נבֿוכַדנֶצַר בין געווען רואיק אין מײַן הויז , און
un hoiz main in ruik geven bin Nevuchadnetsar ich
and house my in peaceful was am Nevukhadnetzar I

בליענדיק אין מײַן פּאַלאַץ. ד.ה האָב איך אַ חלום געזען און
un gezen cholem a ich hob palats main in bliendik
and seen dream a I have palace my in flourishing

ער האָט מיך דערשראָקן, און טראַכטענישן אויף מײַן געלעגער,
geleger main oif trachtenishn un dershrokn mich hot er
bed my on thoughts and terrified me has it

און זעונגען פֿון מײַן קאָפּ האָבן מיך צעגרוילט. ד.ו דערום איז
iz derum tsegroilt mich hobn kop main fun zeungen un
is therefore troubled me have head my of visions and

פֿון מיר געגעבן געווארן אַ באַפֿעל , צו ברענגען פֿאַר מיר אַלע
ale mir far brengen tsu befel a gevorn gegebn mir fun
all me before bring to command a been given me from

חכמים פֿון בָּבֶל , אַז זיי זאָלן מיך מאַכן וויסן דעם
dem visen machn mich zoln zei az Bavel fun chachomim
the know make me shall they that Bavel of wise men

פּיתרון פֿון דעם חלום . ד.ז דענצמאָל זיַינען געקומען די
di gekumen zainen dentsmol cholem dem fun pitron
the come are then dream the of interpretation

חַרטומים , די צויבערשפּרעכער, די כַּשׂדים , און די שטערנזעער,
shternzeer di un Kasdim di tsoibershprecher di chartumim
astrologers the and Kasdim the sorcerers the magicians

און איך האָב דערציילט מײַן חלום פֿאַר זיי , אָבער זיי
zei ober zei far cholem main dertseilt hob ich un
they but them before dream my told have I and

האָבן מיך נישט געמאַכט וויסן זײַן פּיתרון . ד.ח נאָר צום
tsum nor pitron zain visen gemacht nisht mich hobn
to the but interpretation its know made not me have

לעצטן איז אַרײַנגעקומען פֿאַר מיר דָּניֵאל , וואָס זײַן נאָמען איז
iz nomen zain vos Daniel mir far araingekumen iz letstn
is name his who Daniel me before come in is last

בלטשאַצַר , אַזוי ווי דער נאָמען פֿון מײַן ג-ט, און וואָס דער
der vos un G-t main fun nomen der vi azoi Belteshatsar
the who and G-d my of name the as so Beltshatzar

רוח אלקים הייליקע איז אין אים; און איך האָב דערציילט מײַן
main dertseilt hob ich un im in iz heilike Elokim ruach
my told have I and him in is holy G-d Spirit of

חלום פַּאר אים: ד.ט בלטשאַצר , דו הויפּט פֿון די חַרטומים ,
chartumim di fun hoipt du Belteshatsar im far cholem
magicians the of chief you Beltshatzar him before dream

וואָס איך ווייס אַז דער רוח אלקים היליקע איז אין דיר ,
dir in iz heilike Elokim ruach der az veis ich vos
you(SG) in is holy G-d Spirit of the that know I whom

און קיין סוד איז פֿון דיר נישט פַּארהוילן, די זעונגען פֿון
fun zeungen di farhoiln nisht dir fun iz sod kein un
of visions the hidden not you(SG) from is secret any and

מײַן חלום וואָס איך האָב געזען און זײַן פּיתרון טו זאָגן .
zogn tu pitron zain un gezen hob ich vos cholem main
tell do interpretation its and seen have I which dream my

ד.י און די זעונגען פֿון מײַן קאָפּ אויף מײַן געלעגער: איך האָב
hob ich geleger main oif kop main fun zeungen di un
have I bed my on head my of visions the and

געזען, ערשט אַ בוים איז אין מיטן דער ערד , און זײַן הייך איז
iz heich zain un erd der mitn in iz boim a ersht gezen
is height its and earth the midst in is tree a behold seen

געווען גרויס. ד.יא איז געוואַקסן דער בוים און געוואָרן שטאַרקער, ביז
biz shtarker gevorn un boim der gevaksn iz grois geven
until stronger became and tree the grew is great was

זײַן הייך האָט דערגרייכט צום הימל , און זײַן אָנזען איז
iz onzen zain un himel tsum dergreicht hot heich zain
is appearance its and heaven to the has reached has height its

געווען ביז צום עק פֿון דער גאַנצער ערד . ד.יב זײַנע בלעטער
bleter zaine erd gantser der fun ek tsum biz geven
leaves its earth whole the of end to the even unto been

זײַנען געווען שיין , און זײַן פֿרוכט פֿיל , און שפּײַז פַּאר
far shpaiz un fil frucht zain un shein geven zainen
for food and much fruit its and beautiful been are

אַלעמען איז אויף אים געווען; אונטער אים האָבן זיך געשאָטנט די
di geshotnt zich hobn im unter geven im oif iz alemen
the taken shade selves have it under been it on is everyone

חיות פֿון פֿעלד, און אין זײַנע צווײַגן האָבן געווינט די פֿויגלען פֿון
fun foiglen di gevoint hobn tsvaign zaine in un feld fun chayes
of birds the dwelt have branches its in and field of beasts

הימל , און פֿון אים האָבן זיך געשפּײַזט אַלע לײַבער .
laiber ale geshpaizt zich hobn im fun un himel
flesh(PL) all fed selves have it from and heaven

ד.יג האָב איך געזען אין די זעונגען פֿון מײַן קאָפּ אויף מײַן געלעגער,
geleger main oif kop main fun zeungen di in gezen ich hob
bed my on head my of visions the in seen I have

ערשט אַ מלאך און אַ הייליקער האָט אַראָפּגענידערט פֿון הימל .
himel fun aropgenidert hot heiliker a un malach a ersht
heaven from descended has holy one a and angel an behold

ד.יד האָט ער אויסגערופֿן אין דער הייך , און האָט אַזוי געזאָגט: האַקט
hakt gezogt azoi hot un heich der in oisgerufn er hot
chop said thus has and height the in called out he has

אָפּ דעם בוים, און שנײַדט אָפּ זײַנע צווײַגן , שאָקלט אַראָפּ זײַנע
zaine arop shoklt tsvaign zaine op shnaidt un boim dem op
its down shake branches its off cut and tree the off

בלעטער, און צעשפּרייט זײַן פֿרוכט; זאָלן די חיות אַוועקוואַנדערן פֿון
fun avekvandern chayes di zoln frucht zain tseshpreit un bleter
from flee away beasts the shall fruit its scatter and leaves

chalom *(dream)*, saying, [6] 4:9 O Beltshatzar, chief of the magicians, because I know that the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)* is in thee, and no raz *(secret, mystery)* troubleth thee, tell me the visions of my chalom *(dream)* that I have seen, and the pesher thereof. [7] 4:10 Thus were the chazonot of mine head in my bed; I was looking, and hinei, an etz *(tree)* in the midst of the earth, and the height thereof was great. [8] 4:11 The etz grew, and was strong, and the height thereof reached unto Shomayim, and visibility thereof extended to the end of kol ha'aretz; [9] 4:12 The leaves thereof were lovely, and the p'ri thereof abundant, and in it was food for all; the beasts of the field found shade under it, and the fowls of the heaven dwelt in the boughs thereof, and kol basar was fed of it.

[10] 4:13 I saw in the chazonot of my head upon my bed, and, hinei, an ir *(watcher, messenger)*, a malach hakodesh, came down from Shomayim. [11] 4:14 He cried with strength, and said thus, Chop down the tree, and cut off his branches, strip off his leaves, and scatter his p'ri; let the beasts get away from under it, and the fowls from his branches.

12 4:15 Nevertheless leave the stump of his roots in the earth, even with a band of iron and bronze, in the tender grass of the field; and let it be wet with the dew of heaven, and let him partake with the beasts in the grass of ha'aretz; 13 4:16 Let his lev *(heart)* be changed from man's, and let a beast's lev be given unto him; and let seven times *(seasons, years)* pass over him. 14 4:17 This matter is by the decree of the irin *(watchers)*, and the demand by the word of the Kedoshim *(holy ones)*, to the intent that the living may have da'as that Elyon *(Most High)* ruleth in the malchut haAdam, and giveth it to whomsoever He will, and setteth up over it the basest of men. 15 4:18 This chalom *(dream)* I, king Nevukhadnetzar, have seen. Now thou, O Beltshatzar, declare the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, forasmuch as all the chachamim of my malchut are not able to make known unto me the pesher *(interpretation, explanation)*; but thou art able; for the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)* is in thee.

16 4:19 Then Daniel, whose name was Beltshatzar, was perplexed for a time, and his thoughts troubled him. The king spoke, and said, Beltshatzar, let not the chalom *(dream)*, or the pesher *(interpretation,*

אונטער אים, און די פֿויגלען פֿון זײַנע צווײַגן . ד.טו נאָר דעם שטאַם
shtam dem nor tsvaign zaine fun foiglen di un im unter
stump the but branches its from birds the and it under

פֿון זײַנע ווּאָרצלען לאָזט אין דער ערד , און אין אַ קייט פֿון אײַזן און
un aizn fun keit a in un erd der in lozt vortselen zaine fun
and iron of chain a in and earth the in leave roots its of

קופּער , צווישן די גראָז פֿון פֿעלד; און פֿון דעם טוי פֿון הימל
himel fun toi dem fun un feld fun groz di tsvishn kuper
heaven of dew the from and field of grass the among bronze

זאָל ער באַנעצט ווערן , און מיט די חיות זאָל זײַן זײַן טייל,
teil zain zain zol chayes di mit un vern banetst er zol
part his be shall beasts the with and become be wet he shall

צווישן קרייַטעכץ פֿון דער ערד . ד.טז זײַן האַרץ זאָל מען פֿאַרבייַטן פֿון
fun farbaitn men zol harts zain erd der fun kraitechts tsvishn
from change one shall heart his earth the of herbs among

אַ מענטשנס, און אַ האַרץ פֿון אַ חיה זאָל אים געגעבן ווערן, און
un vern gegebn im zol chaye a fun harts a un mentshns a
and be given him shall beast a of heart a and man's a

זיבן צייַטן זאָלן אַריבערגיין איבער אים. ד.יז לויט דער גזירה פֿון
fun gzeire der loit im iber aribergein zoln tsaitn zibn
of decree the according to him over pass over shall times seven

די וואַכערס איז דער שפּרוך , און אַ באַפֿעל פֿון די הייליקע איז
iz heilike di fun bafel a un shpruch der iz vachers di
is holy ones the of command a and sentence the is watchers the

די זאַך , כּדי די לעבעדיקע זאָלן וויסן , אַז דער אויבערשטער
Oibershter der az visen zoln lebedike di kedei zach di
Oybershter the that know shall living the so that matter the

געווינט איבער דער מלוכה פֿון מענטשן , און צו וועמען ער וויל
vil er vemen tsu un mentshn fun meluche der iber geveltikt
wants he whom to and men of kingdom the over rules

גיט ער זי, און דעם נידעריקסטן פֿון מענטשן קען ער זעצן דערויף .
deroif zetsn er ken mentshn fun niderikstn dem un zi er git
thereon set he can men of lowest the and it he gives

ד.יח דעם דאָזיקן חלום האָב איך, מלך נבֿוכַדנֶצַר , געזען, און
un gezen Nevuchadnetsar melech ich hob cholem dozikn dem
and seen Nevukhadnetzar king I have dream this the

דו , בלטשאַצַר , זאָג דעם פּיתרון , ווײַל אַלע חכמים פֿון
fun chachomim ale vail pitron dem zog Belteshatsar du
of wise men all because interpretation the tell Beltshatzar you

מײַן קיניגרייַך קענען מיך נישט מאַכן וויסן דעם פּיתרון ; אָבער
ober pitron dem visen machn nisht mich kenen kinigraich main
but interpretation the know make not me can kingdom my

דו קענסט יאָ , ווײַל דער רוח אלקים הייליקע איז אין דיר .
dir in iz heilike Elokim ruach der vail yo kenst du
you(SG) in is holy G-d Spirit of the because yes can you

ד.יט דעמצמאָל איז דָניֵאל , וואָס זײַן נאָמען איז געווען בלטשאַצַר ,
Belteshatsar geven iz nomen zain vos Daniel iz dentsmol
Beltshatzar been is name his who Daniel is then

פֿאַרשטאַרט געוואָרן אַ ווײַלע, און זײַנע רעיונות האָבן אים געשראָקן.
geshrokn im hobn reionut zaine un vaile a gevorn farshtart
alarmed him have thoughts his and while a become stunned

האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט: בלטשאַצַר , זאָל
zol Belteshatsar gezogt hot un melech der opgerufn zich hot
let Beltshatzar said has and king the called out self has

דער חלום און דער פּיתרון דיך נישט דערשרעקן . האָט
hot dershrekn nisht dich pitron der un cholem der
has be appalled not you(SG) interpretation the and dream the

געענטפֿערט בלטשאַצַר און האָט געזאָגט: מרי האַר , דיין חלום
cholem dain har main gezogt hot un Belteshatsar geentfert
dream your master my said has and Beltshatzar answered

אויף דיינע פֿיַינט , און זײַן פּיתרון אויף דיינע שׂונאים! ד:כ דער
der sonem daine oif pitron zain un faint daine oif
the haters your on interpretation its and enemies your upon

בוים וואָס דו האָסט געזען, וואָס איז געוואַקסן און געוואָרן שטאַרקער,
shtarker gevorn un gevaksn iz vos gezen host du vos boim
stronger become and grown is which seen have you which tree

און זײַן הייך האָט דערגרייכט ביזן הימל , און זײַן אָנזען ביז
biz onzen zain un himel bizn dergreicht hot heich zain un
unto appearance its and heaven unto reached has height its and

דער גאַנצער ערד , ד:כא און זײַנע בלעטער זײַנען געווען שיין , און
un shein geven zainen bleter zaine un erd gantser der
and beautiful been are leaves its and earth whole the

זײַן פֿרוכט פֿיל , און שפּײַז פֿאַר אַלעמען איז אויף אים געווען; וואָס
vos geven im oif iz alemen far shpaiz un fil frucht zain
which been it on is everyone for food and much fruit its

אונטער אים האָבן געווויינט די חיות פֿון פֿעלד, און אין זײַנע צווײַגן
tsvaign zaine in un feld fun chayes di gevoint hobn im unter
branches its in and field of beasts the dwelt have it under

האָבן געזעסן די פֿויגלען פֿון הימל – ד:כב דאָס ביסט דו , מלך , וואָס
vos melech du bist dos himel fun foiglen di gerut hobn
that king you are these heaven of birds the rested have

דו ביסט געוואַקסן און געוואָרן שטאַרקער, און וואָס דיין גרויסקייט איז
iz groiskeit dain vos un shtarker gevorn un gevaksn bist du
is greatness your that and stronger become and grown are you

געוואַקסן און האָט דערגרייכט ביזן הימל , און דיין געוועלטיקייט ביז
biz geveltikeit dain un himel bizn dergreicht hot un gevaksn
unto realm your and heaven unto reached has and grown

ערק ערד . ד:כג און וואָס דער מלך האָט געזען ווי אַ מלאך און אַ
a un malach a vi gezen hot melech der vos un erd ek
a and angel an how seen has king the that and earth end

הייליקער האָט אַראָפּגענידערט פֿון הימל , און האָט געזאָגט: האַקט אָפּ
op hakt gezogt hot un himel fun aropgenidert hot heiliker
off chop said has and heaven from descended has holy one

דעם בוים און צעשטערט אים, נאָר דעם שטאַם פֿון זײַנע וואָרצלען לאָזט
lozt vortselen zaine fun shtam dem nor im tseshtert un boim dem
leave roots its of stump the but it destroy and tree the

איבער אין דער ערד , און אין אַ קייט פֿון אײַזן און קופּער , צווישן די
di tsvishn kuper un aizn fun keit a in un erd der in iber
the among bronze and iron of chain a in and earth the in over

גראָז פֿון פֿעלד; און פֿון דעם טוי פֿון הימל זאָל ער באַנעצט ווערן ,
vern banetst er zol himel fun toi dem fun un feld fun groz
become be wet he shall heaven of dew the of and field of grass

און מיט די חיות פֿון פֿעלד זאָל זײַן זײַן טייל, ביז זיבן צײַטן וועלן
veln tsaitn zibn biz teil zain zain zol feld fun chayes di mit un
will times seven until part his be shall field of beasts the with and

אַריבערגיין איבער אים – ד:כד דאָס, מלך , איז דער פּיתרון , און
un pitron der iz melech dos im iber aribergein
and interpretation the is king this him over pass over

explanation) thereof, trouble thee. Beltshatzar answered and said, Mari *(my master)*, if only the chalom *(dream)* concerned them that hate thee, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof thine enemies. 17 4:20 The etz that thou sawest, which grew, and was strong, whose height reached unto Shomayim, and the visibility thereof extended to kol ha'aretz; 18 4:21 Whose leaves were lovely, and the p'ri thereof abundant, and in it was food for all; under which the beasts of the field dwelt, and upon whose branches the fowls of heaven had their habitation; 19 4:22 It is thou, O king, that art grown and become strong; for thy greatness is grown, and reacheth unto Shomayim, and thy dominion to the end of ha'aretz. 20 4:23 And whereas the king saw an ir *(watcher)*, a malach hakodesh, come down from Shomayim, and saying, Chop the etz down, and destroy it; yet leave the stump of the roots thereof in the earth, even with a band of iron and bronze, in the tender grass of the field; and let it be wet with the dew of heaven, and let him partake with the beasts of the field, till seven times *(seasons, years)* pass over him. 21 4:24 This is the pesher

עס איז די גזירה פֿון דעם אויבערשטער וואָס איז געקומען אויף מײַן
main oif gekumen iz vos Oibershter dem fun gzeire di iz es
my on come is which Oybershter the of decree the is it

האַר דעם מלך ; ד.כה מע וועט דיך פֿאַרטרײַבן פֿון מענטשן ,
mentshn fun fartraiben dich vet me melech dem har
men from drive away you(SG) will one king the master

און מיט די חיות פֿון פֿעלד וועט זײַן דײַן ווינונג , און גראָז ווי
vi groz un voinung dain zain vet feld fun chayes di mit un
like grass and dwelling your be will field of beasts the with and

אָקסן וועט מען דיך מאַכן עסן , און מיט דעם טוי פֿון הימל
himel fun toi dem mit un esen machn dich men vet oksen
heaven of dew the with and eat make you(SG) one will oxen

וועט מען דיך באַנעצן , און זיבן צײַטן וועלן אַריבערגיין איבער
iber aribergein veln tsaitn zibn un banetsn dich men vet
over pass over will times seven and wet you(SG) one will

דיר ; ביז דו וועסט וויסן אַז דער אויבערשטער געוועלטיקט איבער
iber geveltikt Oibershter der az visen vest du biz dir
over rules Oybershter the that know will you until you(SG)

דער מלוכה פֿון מענטשן , און צו וועמען ער וויל גיט ער זי. ד.כו און
un zi er git vil er vemen tsu un mentshn fun meluche der
and it he gives wants he whom to and men of kingdom the

וואָס מע האָט אָנגעזאָגט , צו לאָזן דעם שטאַם פֿון די ווּרצלען פֿון
fun vortselen di fun shtam dem lozn tsu ongezogt hot me vos
of roots the of stump the leave to pronounced has one that

בוים : דײַן מלוכה וועט דיר בלײַבן נאָך דעם ווי דו וועסט
vest du vi dem noch blaibn dir vet meluche dain boim
will you when that after remain you(SG) will kingdom your tree

דערקענען אַז די הימלען זײַנען די וואָס געוועלטיקן. ד.כז דערום ,
derum geveltikn vos di zainen himlen di az derkenen
therefore rule who the one are heavens the that recognize

מלך , זאָל מײַן עצה פֿאַר דיר וויילגעפֿעלן זײַן , און
un dir far voilgefeln eitse main zol melech
and you(SG) before find favor in the eyes of counsel my let king

טו אָפּ דײַנע זינד דורך צדקה , און דײַנע פֿאַרברעכן
farbrechn daine un tsedoke durch zind daine op tu
transgressions your and righteousness through sin your away do

דורך דערבאַרעמונג אויף די אָרימע; אויב עס קען נאָך זײַן אַ
a zain noch ken es oib orime di oif derbaremung durch
a be still can it if poor the upon mercy through

פֿאַרלענגערונג פֿאַר דײַן שלווה.
shalve dain far farlengerung
peace your for prolonging

ד.כח דאָס אַלץ איז געקומען אויפֿן מלך נבֻוכַדנֶצַּר .
Nevuchadnetsar melech oifn gekumen iz alts dos
Nevuchadnetzar king on come is all this

ד.כט צום סוף פֿון צוועלף חדשים איז ער אומגעגאַנגען אויף דעם
dem oif umgegangen er iz chodeshim tsvelf fun sof tsum
the on walking he is months twelve of end at the

קיניגלעכן פּאַלאַץ פֿון בָּבֶל . ד.ל האָט אויסגערופֿן דער מלך און האָט
hot un melech der oisgerufn hot Bavel fun palats kiniglechn
has and king the called out has Bavel of palace royal

געזאָגט: איז דאָס נישט די גרויסע בָּבֶל , וואָס איך האָב געבויט פֿאַר אַ
a far geboit hob ich vos Bavel groise di nisht dos iz gezogt
a for built have I which Bavel great the not this is said

(interpretation, explanation), O king, and this is the decree of Elyon *(Most High)*, which is come upon mari *(my master)* the king; 22 4:25 That they shall drive thee from anashim, and thy dwelling shall be with the beasts of the field, and they shall make thee to eat grass as oxen, and they shall wet thee with the dew of heaven, and seven times *(seasons, years)* shall pass over thee, till thou have da'as that Elyon *(Most High)* ruleth in the malchut haAdam, and giveth it to whomsoever He will. 23 4:26 And whereas they commanded to leave the stump of the etz with its roots, thy malchut shall be assured unto thee, after that thou shalt have da'as that Shomayim *(G-d)* does rule. 24 4:27 Wherefore, O king, let my counsel be acceptable unto thee, and break off thy sins by tzedek *(righteousness)*, and thine iniquities by showing mercy to the poor; if it may be a prolonging of thy tranquillity.

25 4:28 All this came upon the king Nevukhadnetzar. 26 4:29 At the end of twelve months he walked about the heikhal of the malchut of Babylon. 27 4:30 The melech spoke, and said, Is not this great Babylon, that I have built for a royal

dwelling by the might of my power, and for the honor of my majesty? 28 4:31 While the word was in the king's mouth, there fell a voice from Shomayim, saying, O king Nevukhadnetzar, to thee it is spoken: The malchut has been taken from thee. 29 4:32 And they shall drive thee from anashim, and thy dwelling shall be with the beasts of the field; they shall make thee to eat grass as oxen, and seven times *(seasons, years)* shall pass over thee, until thou have da'as that Elyon ruleth in the malchut haAdam, and giveth it to whomsoever He will. 30 4:33 The same hour was the thing fulfilled upon Nevukhadnetzar, and he was driven from anashim, and did eat grass as oxen, and his body was wet with the dew of heaven, till his hair had grown like eagles' feathers, and his nails like birds' claws.

31 4:34 And at the end of the time, I, Nevukhadnetzar, lifted up mine eyes unto Shomayim, and mine da'as returned unto me, and I said Baruch El Elyon, and I praised and honored Him that liveth forever,

קיניגלעכן ווינאָרט מיט מײַן גרויס רײַכטום , און פַֿאַר דעם כּבֿוד
koved dem far un raichtum grois main mit voinort kiniglechn
honor the for and riches great my with dwelling royal

פֿון מײַן פּראַכטיקייט? ה.לא דאָס וואָרט איז נאָך געווען אין מלכס
melechs in geven noch iz vort dos prachtikeit main fun
king's in been still is word this majesty my of

מויל , איז אַראָפּ אַ קול פֿון הימל : דיר זאָגט מען אָן,
on men zogt dir himel fun kol a arop iz moil
to one declares you(SG) heaven from voice a down is mouth

מלך נבֿוכַדנֶצַּר : די מלוכה האָט זיך אָפּגענאָמען פֿון
fun opgeton zich hot meluche di Nevuchadnetsar melech
from removed self has kingdom the Nevukhadnetzar king

דיר . ה.לב און פֿון מענטשן וועט מען דיך פֿאַרטרײַבן, און
un fartraiben dich men vet mentshn fun un dir
and drive away you(SG) one will men from and you(SG)

מיט די חיות פֿון פֿעלד וועט זײַן דײַן וווינונג , גראָז ווי אָקסן
oksen vi groz voinung dain zain vet feld fun chayes di mit
oxen like grass dwelling your be will field of beasts the with

וועט מען דיך מאַכן עסן , און זיבן צײַטן וועלן אַריבערגיין
aribergein veln tsaitn zibn un esen machn dich men vet
pass over will times seven and eat make you(SG) one will

איבער דיר ; ביז דו וועסט וויסן אַז דער אויבערשטער
Oibershter der az visen vest du biz dir iber
Oybershter the that know will you until you(SG) over

געווען איבער דער מלוכה פֿון מענטשן , און צו וועמען ער
er vemen tsu un mentshn fun meluche der iber geveltikt
he whom to and men of kingdom the over rules

ווייל גיט ער זי. ה.לג אין דער אייגענער שעה איז דערפֿילט געוואָרן דאָס
vail git er zi. in der eigener sheh iz derfilt dos gevorn
this become fulfilled is hour same the in it he gives wants

וואָרט אויף נבֿוכַדנֶצַּרן , און ער איז פֿון מענטשן פֿאַרטריבן
vort oif Nevuchadnetsarn un er iz fun mentshn fartriben
driven away men from is he and Nevukhadnetzar on word

געוואָרן, און גראָז ווי אָקסן האָט ער געגעסן, און פֿון דעם טוי
gevorn un groz vi oksen hot er gegesn un fun dem toi
dew the from and eaten he has oxen like grass and become

פֿון הימל איז באַנעצט געוואָרן זײַן לײַב , ביז זײַנע האָר זײַנען
zainen hor zaine biz laib zain gevorn banetst iz himel fun
are hair his unto body his become damp is heaven of

אויסגעוואַקסן אַזוי ווי בײַ אָדלערס, און זײַנע נעגל אַזוי ווי בײַ פֿויגלען.
foiglen bai vi azoi negl zaine un odlers bai vi azoi oisgevaksn
birds by as so nails his and eagles by as so grown out

ה.לד און צום סוף פֿון די טעג, האָב איך, נבֿוכַדנֶצַּר ,
Nevuchadnetsar ich hob teg di fun sof tsum un
Nevukhadnetzar I have days the of end at the and

אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן צום הימל , און מײַן שׂכל האָט זיך
zich hot seichel main un himel tsum oign maine oifgehoibn
self has reason my and heaven to the eyes my lifted up

אומגעקערט צו מיר, און איך האָב געבענטשט דעם אויבערשטער, און
un Oibershter dem gebentsht hob ich un mir tsu umgekert
and Oybershter the blessed have I and me to returned

געלויבט און געאַכפּערט דעם וואָס לעבט אייביק ,
eibik lebt vos dem geachpert un geloibt
forever lives who the one glorified and praised

Whose dominion is an everlasting dominion,

וואָס זײַן געוועלטיקייט איז אַן אייביקע געוועלטיקייט,
geveltikeit eibike an iz geveltikeit zain vos
realm everlasting an is realm his whose

and His Malchut is from dor v'dor;

. דור-דורות איז אויף מלוכה זײַן און
dor-doires oif iz meluche zain un
throughout generations from is kingdom his and

32 4:35 And all the inhabitants of ha'aretz are considered as nothing,

ד.לה און אַלע באַווויינער פֿון דער ערד זײַנען
zainen erd der fun bavoiner ale un
are earth the of inhabitants all and

ווי גאָרנישט געראָכנט;
gerechnt gornisht vi
reckoned nothing like

and He doeth according to His will in the Tzivos HaShomayim,

און לויט זײַן רצון טוט ער מיט דעם
dem mit er tut rotsn zain loit un
the with he does will his according to and

חיל פֿון הימל,
himel fun cheil
heaven of army

and among the inhabitants of ha'aretz;

און מיט די באַווויינער פֿון דער ערד,
erd der fun bavoiner di mit un
earth the of inhabitants the with and

and none can restrain His hand,

און נישטאָ ווער זאָל וועלן זײַן האַנט,
hant zain vern zol ver nishto un
hand his turn shall who there is none and

or say unto Him: What doest Thou?

און אים זאָגן: וואָס טוסטו ?
tustu vos zogn im un
are you doing what tell him and

33 4:36 At the same time my da'as returned unto me; and for the kavod of my malchut, mine honor and splendor returned unto me; and my counselors and my nobles sought unto me; and I was established in my malchut, and excellent majesty was added unto me. 34 4:37 Now I Nevukhadnetzar praise and extol and honor the Melech HaShomayim, all Whose works are emes, and His ways mishpat; and those that walk in ga'avah *(pride)* He is able to abase.

ד.לו אין דער אייגענער שעה האָט מײַן שׂכל זיך אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert zich seichel main hot sheh eigener der in
me to returned self reason my has hour same the in

און צו דעם כּבֿוד פֿון מײַן מלוכה, האָט מײַן פֿראַכט און מײַן
main un pracht main hot meluche main fun koved dem tsu un
my and glory my has kingdom my of honor the to and

גלאַנץ זיך אומגעקערט צו מיר; און מײַנע מיניסטאָרן און מײַנע
maine un ministorn maine un mir tsu umgekert zich glants
my and ministers my and me to returned self splendor

גרויסע לײַט האָבן מיך געזוכט; און איך בין באַפֿעסטיקט געוואָרן אין
in gevorn bafestikt bin ich un gezucht mich hobn lait groise
in become established am I and sought me have people great

מײַן מלוכה, און נאָך אַ גרעסערע מאַכט איז מיר צוגעלייגט געוואָרן.
gevorn tsugeleigt mir iz macht gresere a noch un meluche main
become added me is power greater a still and kingdom my

ד.לז אַצונד טו איך, נבֿוכַדנֶצַּר, לויבן און דערהייבן און אַכפּערן
achpern un derheibn un loibn Nevuchadnetsar ich tu atsund
honor and exalt and praise Nevukhadnetzar I do now

דעם קיניג פֿון די הימלען, וואָס אַלע זײַנע טוונגען זײַנען אמת, און
un emes zainen tuungen zaine ale vos himlen di fun kinig dem
and truth are works his all whose heavens the of king the

זײַנע וועגן גערעכטיקייט, און די וואָס גייען מיט גאווה קען ער
er ken gaive mit geyen vos di un gerechtikeit vegen zaine
he can pride with walk who the ones and righteousness ways his

מאַכן עניוותדיק.
enivtdik machn
humble make

ה דער מלך בלשאַצַר האָט געמאַכט אַ גרויסן מאָלצייַט פַּאַר טויזנט
toizntfar moltsait groisn a gemacht hot Belshatsar melech der
thousand for feast great a made has Belshatzar king the
. פֿון זיַינע גרויסע לייַט , און האָט געטרונקען ווײַן מיט די טויזנט
toizntdi mit vain getrunken hot un lait groise zaine fun
thousand the with wine drunk has and people great his of
ב האָט בלשאַצַר , אַז ער האָט פֿאַרזוכט דעם ווײַן , באַפֿוילן
bafoilnvain dem farzucht hot er az Belshatsar hot
commanded wine the tasted has he when Belshatzar has
צו ברענגען די גילדערנע און זילבערנע כּלים , וואָס זיַין פֿאָטער
foter zain vos keilim zilberne un gilderne di brengen tsu
father his which vessels silver and golden the bring to
נבֿוכַדנֶצַּר האָט אַרויסגענומען פֿון דעם הֵיכל וואָס אין
in vos heichl dem fun aroisgenumen hot Nevuchadnetsar
in which temple the of taken out has Nevukhadnetzar
ירושָלַיִם ; כּדי דער מלך , און זיַינע גרויסע לייַט , זיַינע
zaine lait groise zaine un melech der kedei Yerushalayim
his people great his and king the so that Yerushalayim
ווײַבער, און זיַינע קעפּסווײַבער, זאָלן טרינקען אין זיי . ג דענצמאָל האָט
hot dentsmol zei in trinken zoln kepsvaiber zaine un vaiber
has then them in drink shall concubines his and wives
מען געבראַכט די גילדערנע כּלים , וואָס מע האָט אַרויסגענומען
aroisgenumen hot me vos keilim gilderne di gebracht men
taken has one which utensils golden the brought one
פֿון דעם הֵיכל פֿון הס הויז וואָס אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in vos hoiz Hashems fun heichl dem fun
Yerushalayim in which house Hashem's of temple the out of
און דער מלך , און זיַינע גרויסע לייַט , זיַינע ווײַבער, און זיַינע
zaine un vaiber zaine lait groise zaine un melech der un
his and wives his people great his and king the and
קעפּסווײַבער, האָבן געטרונקען אין זיי . ד זיי האָבן געטרונקען ווײַן ,
vain getrunken hobn zei zei in getrunken hobn kepsvaiber
wine drunk have they them in drunk have concubines
און געלויבט די אלוקי הזהב און זילבער, פֿון קופּער , אייַזן,
aizn kuper fun zilber un hazahav Elokei di geloibt un
iron bronze of silver and gold the g-d of the praised and
האָלץ, און שטיין .
shtein un holts
stone and wood
ה אין דער אייגענער שעה זיַינען אַרויס פֿינגער פֿון אַ מענטשנס האַנט,
hant mentshns a fun finger arois zainen sheh eigener der in
hand man's a of fingers out are hour same the in
און האָבן געשריבן אַקעגן דעם לייַכטער , אויפֿן קאַלך פֿון דער וואַנט
vant der fun kalch oifn laichter dem akegn geshribn hobn un
wall the of plaster on the lampstand the opposite written have and
פֿון דעם מלכס פּאַלאַץ; און דער מלך האָט געזען די האַנטפּלעך וואָס
vos hantflech di gezen hot melech der un palats melechs dem fun
which hand palm the seen has king the and palace king's the of
האָט געשריבן . ו דענצמאָל האָט זיך געביטן דעם מלכס פּאַרב, און זיַינע
zaine un farb melechs dem gebitn zich hot dentsmol geshribn hot
his and color king's the changed self has then written has
רעיונות האָבן אים געשרעקט, און די געלענקען פֿון זיַינע לענדן זיַינען
zainen lendn zaine fun gelenken di un geshrokn im hobn reionut
are loins his of joints the and terrified him have thoughts

5 Belshatzar the king made a mishteh gadol *(great feast)* to a thousand of his nobles, and drank wine before the thousand.

2 Belshatzar, while he tasted the wine, commanded to bring the golden and silver vessels which his forefather Nevukhadnetzar had taken out of the Beis Hamikdash which was in Yerushalayim, that the king, and his princes, his wives, and his concubines, might drink therein. 3 Then they brought the golden vessels that were taken out of the Beis Hamikdash of the Beis HaElohim which was at Yerushalayim, and the king, and his princes, his wives, and his concubines, drank in them. 4 They drank wine, and praised the g-ds of gold, and of silver, of bronze, of iron, of wood, and of stone.

5 In the same hour came forth fingers of a man's yad *(hand)*, and wrote opposite the menorah upon the plaster of the wall of the king's heikhal, and the king saw the part of the yad that wrote. 6 Then the king's countenance was changed, and his machsh'vot troubled him, so that the joints of his

hips were loosed, and his knees knocked together.
7 The king cried aloud to bring in the enchanters, the Kasdim *(Chaldeans)*, and the soothsayers. And the king spoke, and said to the chachamim of Babylon, Whosoever shall read this mikhtav *(writing)*, and show me the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, shall be clothed with purple, and have a chain of gold about his neck, and shall be the third ruler in the malchut.
8 Then came in all the king's chachamim, but they could not read the mikhtav *(writing)*, nor make known to the king the pesher *(interpretation, explanation)* thereof.
9 Then was king Belshatzar greatly troubled, and his countenance was changed in him, and his nobles were perplexed.

10 Now the malkah *(queen)* by reason of the words of the king and his nobles came into the banquet house; and the malkah *(queen)* spoke and said, O king, live forever; let not thy thoughts trouble thee, nor let thy countenance be changed.
11 There is a man in thy malchut, in whom is the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)* and in the days of thy

לויז געווָארן, און זײַנע קני האָבן זיך געקלאַפּט איינס אָן
loiz gevorn un zaine kni hobn zich geklapt eins on
loosened become and his knees have selves knocked one against

אַנדערן. ז האָט דער מלך אויסגערופֿן אין דער הייך, מע זאָל אַרײַנברענגען
andern arainbrengen zol me heich der in oisgerufn melech der hot
another bring in shall one loud the in called out king the has

די צויבערשפּרעכער, די כַּשְׁדִּים, און די שטערנזעער. דער מלך האָט
di tsoibershprecher di Kasdim di un shternzeer di melech der hot
the enchanters the Kasdim the and astrologers the king the has

זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו די חכמים פֿון בָּבֶל: ווער נאָר
zich opgerufn un hot gezogt tsu di chachomim fun Bavel ver nor
self called out and has said to the wise men of Bavel whoever only

עס וועט איבערלייענען דאָס דאָזיקע געשריפֿטס, און וועט דעם פּיתרון
es vet iberliyenen dos dozike geshrifts un vet dem pitron
it will read the this writing and will the interpretation

דערפֿון מיר באַשיידן, וועט אין פּורפּל אָנגעקלײדט ווערן, מיט אַ גילדערנער
derfun mir basheidn vet in purpl ongekleidt vern mit a gilderner
thereof me explain will in purple clothed become with a golden

קייט אויף זײַן האַלדז, און ווי אַ דריטער אין דער מלוכה געווען.
keit oif zain haldz un vi a driter in der meluche geveltikn
chain on his neck and as a third ruler the in kingdom rule

ח דענצמאָל זײַנען אַרײַנגעקומען אַלע חכמים פֿון מלך, אָבער זיי
dentsmol zainen araingekumen ale chachomim fun melech ober zei
then are come in all wise men of king but they

האָבן נישט געקענט איבערלייענען דאָס געשריפֿטס, און דעם פּיתרון
hobn nisht gekent iberliyenen dos geshrifts un dem pitron
have not able to read this writing and the interpretation

לאָזן וויסן דעם מלך. ט האָט דענצמאָל דער מלך בלשאַצַר זיך
lozn visen dem melech hot dentsmol der melech Belshatsar zich
let know the king has then the king Belshatzar self

שטאַרק דערשראָקן, און זײַן פּאַרב האָט זיך אויף אים געביטן, און
shtark dershrokn un gebitn im oif zich hot farb zain un
strongly terrified and changed him on self has color his and

זײַנע גרויסע לײַט זײַנען געווָארן צעטומלט.
zainen groise lait tsetumlt gevorn zainen
his great people perplexed become are

י איז פֿון וועגן די ווערטער פֿון דעם מלך און זײַנע גרויסע
iz fun vegen di verter fun dem melech un zaine groise
is of the account of words the king and his great

לײַט אַרײַנגעקומען די מלכּה אין הויז פֿון מאָלצײַט; האָט זיך
lait araingekumen di malke in hoiz fun moltsait hot zich
people came in the queen in house of feast did self

אָפּגערופֿן די מלכּה און האָט געזאָגט: אייביק לעבן זאָל דער מלך!
opgerufn di malke un hot gezogt eibik lebn zol der melech
called out the queen and has said forever live shall the king

זאָלן דײַנע רעיונות דיך נישט שרעקן, און דײַן פּאַרב זאָל
zoln daine reionut dich nisht shrekn un dain farb zol
your thoughts shall you(SG) not frighten and your color shall

זיך נישט בייטן. יא פֿאַראַן אַ מאַן אין דײַן קיניגרײַך, וואָס דער
zich nisht baitn. vos der kinigraich dain in man a faran
self not change. who the kingdom your in man a there is

רוח אלקים היליקע איז אין אים, און אין די טעג פֿון דײַן פֿאָטער
ruach Elokim heilike iz in im un in di teg fun dain foter
Spirit of G-d holy is in him and in the days of your father

forefather ohr and seichel and chochmah, like the chochmah of HaElohim, was found in him; the king Nevukhadnetzar thy forefather, the king, I say, thy forefather, made him chief of the magicians, enchanters, Kasdim *(Chaldeans)*, and soothsayers; 12 Forasmuch as an excellent ruach, and da'as, and seichel, interpreting of chalomot, and solving riddles, and explaining enigmas, were found in the same Daniel, whom the king named Beltshatzar. Now let Daniel be called, and he will show the pesher *(interpretation, explanation)*.

13 Then was Daniel brought in before the king. And the king spoke and said unto Daniel, Art thou that Daniel, which art of the Bnei Golus of Yehudah, whom the king my forefather brought out of Yehudah? 14 I have even heard of thee, that the Ruach Elohim is in thee, and that ohr and seichel and excellent chochmah is found in thee. 15 And now the chachamim, the enchanters, have been brought in before me, that they should read this mikhtav *(writing)*,

איז געפֿונען געווָארן אין אים ליכטיקייט , און פַֿארשטאַנדיקייט,
farshtandikeit un lichtikeit im in gevorn gefunen iz
understanding and enlightenment him in become found is

און חכמה אַזוי ווי די חכמה פֿון די אלקים; און דער מלך
melech der un Elokim di fun chochme di vi azoi chochme un
king the and G-d the of wisdom the as such wisdom and

נבֿוכַדנֶצַר דײַן פָֿאטער האָט אים פַֿאר דעם הויפּט פֿון די
di fun hoipt dem far im hot foter dain Nevuchadnetsar
the of head the for him has father your Nevukhadnetzar

חַרטומים , די צויבערשפּרעכער, די כַּשׂדים , און די שטערנזעער
shternzeer di un Kasdim di tsoibershprecher di chartumim
astrologers the and Kasdim the enchanters the magicians

אויפֿגעשטעלט – דײַן פָֿאטער דער מלך . יב ווײַל אַן אויסנאַמיקער
oisnamiker an vail melech der foter dain oifgeshtelt
excellent an because king the father your appointed

גײַסט, און קענשאַפֿט , און פַֿארשטאַנדיקייט, פּותר זײַן
zain poiser farshtandikeit un kenshaft un gaist
being interpreting understanding and knowledge and spirit

חלומות , און באַשיידונג פֿון רעטענישן, און אָפּבינדונג פֿון קנופּן ,
knupn fun opbindung un retenishn fun basheidung un chaloimes
knots of solving and riddles of explaining and dreams

זײַנען געפֿונען געווָארן אין אים, אין דָּניֵאל , וואָס דער מלך האָט
hot melech der vos Danieln in im in gevorn gefunen zainen
has king the whom Daniel in him in become found are

געמאַכט זײַן נאָמען בלטשאַצַר . אַצונד , זאָל דָּניֵאל גערופֿן ווערן,
vern gerufn Daniel zol atsund Belteshatsar nomen zain gemacht
be called Daniel shall now Belteshatzar name his made

און ער וועט באַשיידן דעם פּיתרון .
pitron dem basheidn vet er un
interpretation the explain will he and

יג דערנצמאָל איז דָּניֵאל אַריַינגעבראַכט געווָארן פַֿאר דעם מלך .
melech dem far gevorn araingebracht Daniel iz dentsmol
king the before become brought in Daniel is then

האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט צו דָּניֵאלן : ביסטו
bistu Danieln tsu gezogt hot un melech der opgerufn zich hot
are you Daniel to said has and king the called out self has

דאָס דער דָּניֵאל וואָס פֿון די גלות-קינדער פֿון יהוּדה , וואָס מײַן
main vos Yehudah fun goles-kinder di fun vos Daniel der dos
my whom Yehudah of exile children the from who Daniel this the

פַֿאטער דער מלך האָט געבראַכט פֿון יהוּדה ? יד וואָרעם איך
ich vorem Yehudah fun gebracht hot melech der foter
I about whom Yehudah from brought has king the father

האָב געהערט אויף דיר , אַז דער רוח אלקים איז אין דיר ,
dir in iz Elokim ruach der az dir oif gehert hob
you(SG) in is G-d Spirit of the that you(SG) about heard have

און ליכטיקייט , און פַֿארשטאַנדיקייט, און אויסנאַמיקע חכמה ,
chochme oisnamike un farshtandikeit un lichtikeit un
wisdom excellent and understanding and enlightenment and

געפֿינען זיך אין דיר . טו און אַצונד זײַנען אַריַינגעבראַכט געווָארן
gevorn araingebracht zainen atsund un dir in zich gefinen
become brought in are now and you(SG) in selves find

פַֿאר מיר די חכמים , די צויבערשפּרעכער, אַז זיי זאָלן
zoln zei az tsoibershprecher di chachomim di mir far
shall they that enchanters the wise men the me before

and give me da'as of the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, but they could not show the pesher *(interpretation, explanation)* of the thing; [16] And I have heard of thee, that thou canst give interpretations, and explain enigmas; now if thou canst read the mikhtav *(writing)*, and make known to me the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, thou shalt be clothed with purple, and have a chain of gold about thy neck, and shalt be the third ruler in the malchut.

[17] Then Daniel answered and said before the king, Let thy gifts be to thyself, and give thy rewards to another; yet I will read the mikhtav *(writing)* unto the king, and make known to him the pesher *(interpretation, explanation)*. [18] O thou king, El Elyon gave Nevukhadnetzar thy forefather a malchut, and gedulah *(greatness)*, and kavod *(glory)*, and hadar *(majesty)*; [19] And for the gedulah that he gave him, all people, nations, and languages, trembled and feared before him; whom he would he violently killed; and whom he would he kept alive; and whom he would

איבערלייענען דאָס דאָזיקע געשריפֿטס, און מיך מאַכן וויסן דעם
dem visen machn mich un geshrifts dozike dos iberliyenen
the know make me and writing this the read

פּיתרון דערפֿון, אָבער זיי קענען דעם פּיתרון פֿון דער
der fun pitron dem kenen zei ober derfun pitron
the of interpretation the able they but thereof interpretation

זאַך נישט באַשיידן. [טז] און איך האָב געהערט אויף דיר, אַז דו
du az dir oif gehert hob ich un basheidn nisht zach
you that you(SG) about heard have I and explain not matter

קענסט פּותר זיין פּיתרונים, און אָפּבינדן קנופּן; אַצונד, אויב
oib atsund knupn opbindn un pitronim zain poiser kenst
if now knots undo and interpretations be interpret able to

דו קענסט איבערלייענען דאָס געשריפֿטס, און מיך מאַכן וויסן דעם
dem visen machn mich un geshrifts dos iberliyenen kenst du
the know make me and writing this read can you

פּיתרון דערפֿון, וועסטו אין פּורפּל אָנגעקלײדט ווערן, מיט אַ
a mit vern ongekleidt purpl in vestu derfun pitron
a with become clothed purple in you will thereof interpretation

גילדערנער קייט אויף דײַן האַלדז, און ווי אַ דריטער אין דער מלוכה
meluche der in driter a vi un haldz dain oif keit gilderner
kingdom the in third a as and neck your on chain golden

געוועלטיקן.
geveltikn
rule

[יז] דענצמאָל האָט געענטפֿערט דָּנִיֵּאל און האָט געזאָגט פֿאַר דעם מלך:
melech dem far gezogt hot un Daniel geentfert hot dentsmol
king the before said has and Daniel answered has then

דײַנע מַתָּנות זאָלן בלײַבן בײַ דיר, און דײַנע באַלוינונגען גיב
gib baloinungen daine un dir bai blaibn zoln matonus daine
give rewards your and you(SG) with remain shall gifts your

אַן אַנדערן; אָבער דאָס געשריפֿטס וועל איך דעם מלך איבערלייענען,
iberliyenen melech dem ich vel geshrifts dos ober andern an
read king the I will writing the but another an

און דעם פּיתרון וועל איך אים מאַכן וויסן. [יח] דו, מלך
melech du visen machn im ich vel pitron dem un
king you know make him I will interpretation the and

– הָאֵל העליון האָט גענעבן דײַן פֿאָטער נבוכַדנֶצַּר
Nevuchadnetsarn foter dain gegebn hot HaElyon HaEl
Nevukhadnetzar father your given has the most high the G-d

מלוכה, און גרויסקייט, און כּבֿוד, און פּראַכט. [יט] און פֿון וועגן
vegen fun un pracht un koved un groiskeit un meluche
account of of and glory and honor and greatness and kingdom

דער גרויסקייט וואָס ער האָט אים געגעבן, האָבן אַלע פֿעלקער, אומות,
umes felker ale hobn gegebn im hot er vos groiskeit der
nations peoples all have given him has he which greatness the

און לשונות, געציטערט און מורא געהאַט פֿאַר אים; וועמען ער
er vemen im far gehat moire un getsitert leshoines un
he whom him before had fear and trembled language groups and

האָט געוואָלט האָט ער געטייט, און וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער
er hot gevolt hot er vemen un geteit er hot gevolt hot
he has wanted has he whom and caused to die he has wanted has

געלאָזט לעבן, און וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער דערהויבן, און וועמען
vemen un derhoibn er hot gevolt hot er vemen un lebn gelozt
whom and exalted he has wanted has he whom and live let

he set up; and whom he would he put down. 20 But when his heart was lifted up, and his ruach hardened in ga'avah *(pride)*, he was deposed from his kingly throne, and they took his kavod *(glory)* from him; 21 And he was driven from the bnei haAdam; and his lev was made like the beasts, and his dwelling was with the wild donkeys; they fed him with grass like oxen, and his body was wet with the dew of heaven; till he knew that El Elyon ruled in the malchut haAdam, and that He appointeth over it whomsoever He will. 22 And thou his son, O Belshatzar, hast not humbled thine lev, though thou had da'as of all this; 23 But hast lifted up thyself against Hashem of Shomayim; and they have brought the vessels of His Beis Hamikdash before thee, and thou, and thy nobles, thy wives, and thy concubines, have drunk wine in them; and thou hast praised the g-ds of silver, and gold, of bronze, iron, wood, and stone, which see not, nor hear, nor know; and the G-d in Whose hand thy breath is, and Whose are all thy ways, hast thou not glorified.

ער האָט געוואָלט האָט ער דערנידערט . כ אָבער אַז זײַן האַרץ האָט
hot harts zain az ober dernidert er hot gevolt hot er
has heart his when but brought low he has wanted has he

זיך דערהויבן, און זײַן גײַסט איז געווארן תַּקיף ביז צום מוטווילקן,
mutvilikn tsum biz takif gevorn iz gaist zain un derhoibn zich
prideful to unto strong become is spirit his and exalted self

איז ער אַראָפּגעזעצט געוואָרן פֿון דעם טראָן פֿון זײַן מלוכה , און
un meluche zain fun tron dem fun gevorn aropgezetst er iz
and kingdom his of throne the from become brought down he is

דעם כּבֿוד האָט מען אָפּגענומען פֿון אים. כא און פֿון מענטשנקינדער
mentshnkinder fun un im fun opgeton men hot koved dem
children of men from and him from taken away one has honor the

איז ער פֿאַרטריבן געוואָרן, און זײַן האַרץ האָט מען געמאַכט גלײַך
glaich gemacht men hot harts zain un gevorn fartriben er iz
equal made one has heart his and become driven out he is

צו אַ חיהס , און מיט וואַלדאייזלען איז געווען זײַן ווינונג ;
voinung zain geven iz valdeizlen mit un chihs a tsu
dwelling his was is wild donkeys with and wild animals a to

גראָז אַזוי ווי אָקסן האָט מען אים געמאַכט עסן, און פֿון דעם טוי
toi dem fun un esen gemacht im men hot oksen vi azoi groz
dew the from and eat made him one has oxen as like grass

פֿון הימל איז ער באַנעצט געוואָרן; ביז ער האָט געוווסט אַז הָאֵל
HaEl az gevust hot er biz gevorn banetst er iz himel fun
the G-d that known has he until become wetted he is heaven of

העליון געוועלטיקט איבער דער מלוכה פֿון מענטשן, און וועמען
vemen un mentshn fun meluche der iber geveltikt HaElyon
whom and men of kingdom the over rules the most high

ער וויל זעצט ער דערויף . כב און דו , זײַן זון בלשאַצַר , האָסט נישט
nisht host Belshatsar zun zain du un deroif er zetst vil er
not have Belshatzar son his you and thereon he sets wants he

געבייגט דײַן האַרץ, הגם דו האָסט דאָס אַלץ געוווסט, כג נאָר דו
du nor gevust alts dos host du hagam harts dain gebeigt
you but known all this have you although heart your humbled

האָסט זיך דערהויבן אַקעגן דעם אָדון השמים , און די כּלים
keilim di un Hashamayim Adon dem akegn derhoibn zich host
vessels the and of heaven L-rd the against exalted self have

פֿון זײַן הויז האָט מען גענעבראַכט פֿאַר דיר , און דו , און דײַנע
daine un du un dir far gebracht men hot hoiz zain fun
your and you and you(SG) before brought they have house his of

גרויסע לײַט , דײַנע ווײַבער, און דײַנע קעפּסווײַבער, האָבן ווײַן געטרונקען
getrunken vain hobn kepsvaiber daine un vaiber daine lait groise
drunk wine have concubines your and wives your people great

אין זיי , און אלוקי הכסף , און גאָלד, קופּער , אײַזן, האָלץ, און
un holts aizn kuper gold un hachesef Elokei un zei in
and wood iron bronze gold and silver the G-d of and them in

שטיין, וואָס נישט זיי זעען, און נישט זיי הערן, און נישט זיי ווייסן,
veisn zei nisht un hern zei nisht un zeen zei nisht vos shtein
know they not and hear they not and see they not which stone

האָסטו געלויבט; און הָאֵל וואָס נשמה איז אין זײַן האַנט,
hant zain in iz neshome dain vos HaEl un geloibt hostu
hand his in is soul your who the G-d and praised have you

און אַלע דײַנע וועגן זײַנען בײַ אים, האָסטו נישט געאַכפּערט.
geachpert nisht hostu im bai zainen vegen daine ale un
honored not have you him before are ways your all and

כד דענצמאָל איז אַרויסגעשיקט געוואָרן פֿון פּאָר אים די האַנטפּלעך,
hantflech di im far fun gevorn aroisgeshikt iz dentsmol
hand palm the him before from become sent out is then

און האָט אָנגעצייכנט דאָס דאָזיקע געשריפֿטס. כה און דאָס איז דאָס
dos iz dos un geshrifts dozike dos ongetseichnt hot un
the is this and writing this the inscribed has and

געשריפֿטס וואָס איז אָנגעצייכנט געוואָרן; כו דאָס
dos ufarsin tekel mene mene gevorn ongetseichnt iz vos geshrifts
this ufarsin tekel mene mene become inscribed is that writing

איז דער פּיתרון פֿון דער זאַך : מְנֵא , אלקים האָט אָפּגעציילט דיין
dain opgetseilt hot Elokim mene zach der fun pitron der iz
your numbered has G-d mene matter the of interpretation the is

מלוכה , און האָט זי געענדיקט. כז תְּקֵל, דו ביסט געווויגן געוואָרן אויף
oif gevorn gevoign bist du tekel geendikt zi hot un meluche
on become weighed are you tekel finished it has and kingdom

אַ וואָגשאָל, און ביסט געפֿונען געוואָרן פֿעליק . כח פְּרֵס , דיין מלוכה
meluche dain Peres felik gevorn gefunen bist un vogshol a
kingdom your peres lacking become found are and scale a

ווערט צעטיילט, און אַווקגעגעבן צו פָּרַס און מָדַי .
Madai un Paras tsu avekgegebn un tseteilt vert
Madai and Paras to given away and divided becomes

כט דענצמאָל האָט בלשאַצַר באַפֿוילן , און מע האָט אָנגעקלײדט
ongekleidt hot me un bafoiln Belshatsar hot dentsmol
clothed has one and commanded Belshatzar has then

דָּניֵאלן אין פּורפּל, מיט אַ גילדערנער קייט אויף זײַן האַלדז, און מע
me un haldz zain oif keit gilderner a mit purpl in Danieln
one and neck his on chain golden a with purple in Daniel

האָט אויסגערופֿן אויף אים, אַז ער זאָל זײַן אַ דריטער געוועלטיקער
geveltiker driter a zain zol er az im oif oisgerufn hot
ruler third a be shall he that him upon called out has

אין דער מלוכה .
meluche der in
kingdom the in

ל אין דער אייגענער נאַכט איז בלשאַצַר דער מלך פֿון די כַּשְׂדים
Kasdim di fun melech der Belshatsar iz nacht eigener der in
Kasdim the of king the Belshatzar is night same the in

געטייט געוואָרן.
geteit gevorn
caused to die become

ו און דָּרְיָוֶשׁ פֿון מָדַי האָט איבערגענומען די מלוכה , ווען ער
er ven meluche di ibergenumen hot Madai fun Daryavesh un
he when kingdom the taken over has Madai of Daryavesh and

איז געווען אַרום צוויי און זעכציק יאָר אַלט. א איז ווויל־גע־פֿעלן פֿאַר
far voilgefeln iz alt yor zechtsik un tsvei arum geven iz
for pleasing is old years sixty and two around was is

דָּרְיָוֶשׁ , און ער האָט אַרויפֿגעזעצט איבער דעם קיניגרײַך הונדערט
hundert kinigraich dem iber aroifgezetst hot er un Daryaveshn
hundred kingdom the over set up has he and Daryavesh

און צוואַנציק סאַטראַפּן, וואָס זאָלן זײַן אין גאַנצן קיניגרײַך ; ב און
un kinigraich gantsn in zain zoln vos satrapn tsvantsik un
and kingdom entire in be were to who satraps twenty and

איבער זיי דריי אויפֿזעערס וואָס דָּניֵאל איז געווען איינער פֿון זיי ;
zei fun einer geven iz Daniel vos oifzeers drai zei iber
them of one was is Daniel of whom overseers three them over

24 Then was the part of the yad sent from Him; and this mikhtav *(writing)* was written. 25 And this is the mikhtav *(writing)* that was written, mene, mene, tekel, ufarsin. 26 This is the pesher *(interpretation, explanation)* of the thing; mene; G-d hath numbered thy malchut, and finished with it. 27 tekel; Thou art weighed in the balances, and art found wanting. 28 peres; Thy malchut is divided, and given to the Medes and Persians.

29 Then commanded Belshatzar, and they clothed Daniel with purple, and put a chain of gold about his neck, and made a proclamation concerning him, that he should be the third ruler in the malchut.

30 In that night was Belshatzar the king of the Kasdim slain.

6 5:31 And Daryavesh the Mede took the malchut, being about 62 years old. 2 6:1 It pleased Daryavesh to set over the malchut an hundred and twenty satraps, which should be over the whole malchut; 3 6:2 And over these three overseers, of whom Daniel was one, that the satraps might

give accounts unto them, and that the king should suffer no loss.
4 6:3 Then this Daniel distinguished himself above the overseers and satraps, because an excellent ruach was in him; and the king thought to set him over the whole malchut.
5 6:4 Then the overseers and satraps sought to find occasion against Daniel concerning the malchut; but they could find none occasion nor fault; forasmuch as he was trustworthy, neither was there any negligence or corrupt thing found in him.

6 6:5 Then said these anashim, We shall not find any occasion against this Daniel, except we find it against him concerning the dat *(law, religion)* of his G-d.
7 6:6 Then these overseers and satraps assembled together to the king, and said thus unto him, King Daryavesh, L'olam yicheyeh *(live for ever!)*
8 6:7 All the overseers of the malchut, the administrators, and the satraps, the counselors, and the governors, have consulted together to establish a royal statute, and to make a firm decree, that whosoever shall make a petition of any g-d or man for

כְּדִי דִּי דְאָזִיקַע סַאטראַפּן זאָלן אָפּגעבן צו זיי רעכנשאַפֿט, און דער
der un rechnshaft zei tsu opgebn zoln satrapn dozike di kedei
the and reckoning them to give up shall satraps these the so that

מלך זאָל נישט האָבן קיין הֶזק . ג.ו דענצמאָל האָט דער דְּאָזִיקער דָּנִיֵּאל
Daniel doziker der hot dentsmol hezk kein hobn nisht zol melech
Daniel this one the had then damage any have not shall king

זיך אויסגעצייכנט איבער די אויפֿזעערס און די סאַטראַפּן, ווייַל אַן
an vail satrapn di un oifzeers di iber oisgetseichnt zich
an because satraps the and overseers the over distinguished self

אויסנאַמיקער גייַסט איז געווען אין אים; און דער מלך האָט געקלערט אים
im geklert hot melech der un im in geven iz gaist oisnamiker
him considered had king the and him in was is spirit extraordinary

אַרויפֿצוזעצן איבער דעם גאַנצן קיניגרייַך . ג.ד דענצמאָל האָבן די אויפֿזעערס
oifzeers di hobn dentsmol kinigraich gantsn dem iber aroiftsuzetsn
overseers the have then kingdom entire the over appoint

און די סאַטראַפּן געזוכט אַן אויסרעד אַקעגן דָּנִיֵּאל בנוגע צו דער
der tsu benegeye Danieln akegn oisred an gezucht satrapn di un
the to with regard Daniel against pretext a sought satraps the and

מלוכה , אָבער זיי האָבן קיין אויסרעד און קיין פֿעלער נישט געקענט
gekent nisht feler kein un oisred kein hobn zei ober meluche
been able not fault any and pretext any had they but kingdom

געפֿינען, ווייַל ער איז געווען געטרייַ , און קיין פֿאַרזע אָדער פֿעלער איז
iz feler oder farze kein un getrai geven iz er vail gefinen
is fault or negligence any and faithful was is he because to find

בייַ אים נישט געפֿונען געוואָרן.
gevorn gefunen nisht im bai
become found not him with

ו.ה האָבן דענצמאָל די דְּאָזִיקע מענער געזאָגט: מיר וועלן נישט געפֿינען
gefinen nisht veln mir gezogt mener dozike di dentsmol hobn
find not will me said men these the then had

קיין אורזאַך אַקעגן דעם דְּאָזִיקן דָּנִיֵּאל , סיידן מיר געפֿינען עס אין
in es gefinen mir saidn Danieln dozikn dem akegn urzach kein
in it find we except Daniel this the against cause any

דעם געזעץ פֿון זיין ג-ט. ו.ו דענצמאָל זיַינען די דְּאָזִיקע אויפֿזעערס און
un oifzeers dozike di zainen dentsmol G-t zain fun gezets dem
and overseers these the are then G-d his of law the

סאַטראַפּן געקומען מיט אימפּעט צום מלך , און האָבן צו אים אַזוי
azoi im tsu hobn un melech tsum impet mit gekumen satrapn
thus him to have and king to the urgency with come satraps

געזאָגט: אייביק לעבן זאָל דער מלך דָּרְיָוֶשׁ ! ו.ז אַלע אויפֿזעערס פֿון
fun oifzeers ale Daryavesh melech der zol lebn eibik gezogt
of overseers all Daryavesh king the shall live forever said

דער מלוכה , די הערשער, און די סאַטראַפּן, די ראַטגעבער, און די
di un rotgeber di satrapn di un hersher di meluche der
the and counselors the satraps the and rulers the kingdom the

פֿירשטן, האָבן זיך באַקלערט , אַז דער מלך זאָל אויפֿשטעלן
oifshteln zol melech der az baklert zich hobn firshtn
raise up shall king the that took counsel selves have princes

אַ געזעץ, און מאַכן אַ שטאַרקן פֿאַרווער, אַז איטלעכער וואָס וועט
vet vos itlecher az farver shtarkn a machn un gezets a
will who all that decree strong a make and law a

בעטן אַ געבעט פֿון וואָסער עס איז ג-ט אָדער מענטשן ביז דרייַסיק
draisik biz mentshn oder G-t iz es voser fun gebet a betn
thirty unto men or G-d is it whatever of prayer a request

shloshim yom *(thirty days)*, except of thee, O king, he shall be cast into the den of lions. [9] [6:8] Now, O king, establish the decree and sign the ketav *(writing, document)*, that it cannot be changed, according to the law of the Medes and Persians, which altereth not. [10] [6:9] Wherefore king Daryavesh signed the written decree.

[11] [6:10] Now when Daniel knew that the ketav was signed, he went into his bais; and his windows being open in his chamber toward Yerushalayim, he kneeled down three times that day, and davened, and gave thanks before his G-d, as he had been doing before this. [12] [6:11] Then these anashim assembled, and found Daniel davening and making supplication before his G-d. [13] [6:12] Then they came near, and spoke before the king concerning the king's decree: Hast thou not signed a decree, that every man that shall make a petition of any g-d or man within shloshim yom, except of thee, O king, shall be cast into the den of lions? The king answered and said, The thing is true, according

טֵעג, אַחוּץ פֻּון דִיר , מֶלֶך , זָאל אַרַיינגעוואָרפֶן ווערן
vern araingevorfn zol melech dir fun achuts teg
become thrown into shall king you(SG) of aside from days

אין דער גרוב פֻּון לייבן. ו.ח אַצונד , מֶלֶך , זָאלְסטו אויפֶשטעלן
oifshteln zolstu melech atsund leibn fun grub der in
raise up may you(SG) king now lions of pit the into

דעם פַּאַרוואָרער, און חתמען דאָס געשריפֶטס, אַז מע זָאל עס נישט
nisht es zol me az geshrifts dos Chotamen un farver dem
not it shall one that writing this seal and decree the

ענדערן, לויט דעם געזעץ פֻּון מָדַי אוּן פָּרַס וואָס ווערט
vert vos Paras un Madai fun gezets dem loit endern
shall be which Paras and Madai of law the according to change

נישט בטל. ו.ט איבער דעם האָט דער מלך דָּרְיָוֶשׁ געחתמעט דאָס
dos gechtmet Daryavesh melech der hot dem iber batl nisht
this sealed Daryavesh king the has this over void not

געשריפֶטס און דעם פַּאַרוואָרער.
farver dem un geshrifts
decree the and writing

ו.י און דָּנִיֵּאל , אַז ער האָט זיך דערוווסט אַז דאָס געשריפֶטס איז
iz geshrifts dos az dervust zich hot er az Daniel un
is writing the that become aware self had he when Daniel and

געחתמעט געוואָרן, איז ער אַרַיינגעגאַנגען אין זיין הויז – און ער האָט
hot er un hoiz zain in araingegangen er iz gevorn gechtmet
has he and house his into went in he is become sealed

געהאַט פֶּענצטער אין זיין אויבערשטוב אֶפֶּן אַקעגן ירוּשָׁלַיִם – און דריי
drai un Yerushalayim akegn ofen oibershtub zain in fentster gehat
three and Yerushalayim toward open upper room his in windows had

מאָל אין טאָג האָט ער געקניט אויף זיינע קני , און תּפִלה געטאָן, און
un geton tfile un kni zaine oif geknit er hot tog in mol
and made prayer and knees his upon kneeled he has day in times

געגעבן אַ לויב פַּאַר זיין ג-ט, אַזוי ווי ער פלעגט טאָן פֿריער. ו.יא דענצמאָל
dentsmol frier ton flegt er vi azoi G-t zain far loib a gegebn
then before do used to he as so G-d his to praise a gave

זיינען די דאָזיקע מענער אַרַיין מיט אימפּעט, און האָבן געפֿונען דָּנִיֵּאל ,
Danieln gefunen hobn un impet mit arain mener dozike di zainen
Daniel found had and urgency with entered men these the are

ווי ער בעט און איז מתּפלל פַּאַר זיין ג-ט. ו.יב האָבן זיי דענצמאָל
dentsmol zei hobn G-t zain far mispalel iz un bet er vi
then they have G-d his to praying is and petitions he how

געגענט , און האָבן געערעדט פַּאַר דעם מלך וועגן דעם מלכס
melechs dem vegen melech dem far geredt hobn un genent
king's the concerning king the before spoken have and approached

פַּאַרוואָרער: האָסטו נישט געחתמעט אַ פַּאַרוואָר, אַז איטלעכער מענטש וואָס
vos mentsh itlecher az farver a gechtmet nisht hostu farver
who man everyone that decree a sealed not have you decree

וועט בעטן פֻּון וואָסער עס איז ג-ט אָדער מענטשן ביז דריַסיק טעג,
teg draisik biz mentshn oder G-t iz es voser fun betn vet
days thirty unto men or G-d is it whatever from pray will

אַחוּץ פֻּון דיר , מֶלֶך , זָאל אַרַיינגעוואָרפֶן ווערן אין דער גרוב
grub der in vern araingevorfn zol melech dir fun achuts
pit the in become thrown into shall king you(SG) from except

פֻּון לייבן? האָט געענטפֶערט דער מלך און האָט געזאָגט: די זאַך איז
iz zach di gezogt hot un melech der geentfert hot leibn fun
is matter the said has and king the answered has lions of

to the law of the Medes and Persians, which cannot be changed.
14 6:13 Then answered they and said before the king, That Daniel, which is of the Bnei Golus of Yehudah, shows no regard for thee, O king, nor the decree that thou hast signed, but maketh his petition three times a day.

15 6:14 Then the king, when he heard these words, was greatly displeased with himself, and set his heart on Daniel to deliver him, and he did strive till the going down of the shemesh to deliver him. 16 6:15 Then these anashim assembled unto the king, and said unto the king, Have da'as, O king, that the law of the Medes and Persians is, That no decree nor statute which the king establisheth may be changed.

17 6:16 Then the king commanded, and they brought Daniel, and cast him into the den of lions. Now the king spoke and said unto Daniel, Eloheicha *(Thy G-d)* whom thou servest continually, He will deliver thee. 18 6:17 And

פָּעסט , לויט דעם געזעץ פֿון מָדַי אוּן פָּרַס וואָס טאָר נישט
nisht tor vos Paras un Madai fun gezets dem loit fest
not may which Paras and Madai of law the according to established

אָפּגעשאַפֿט ווערן . ו.יג דענצמאָל האָבן זיי זיך אָפּגערופֿן אוּן האָבן
hobn un opgerufn zich zei hobn dentsmol vern opgeshaft
have and responded selves they have then become repealed

געזאָגט פַֿארן מלך אַז : דָּנִיֵּאל וואָס איז פֿון די גלות-קינדער פֿון
fun goles-kinder di fun iz vos Daniel az melech faran gezogt
of exile children the of is who Daniel that king before the said

יהוּדה לייגט נישט אַכט אויף דיר , מלך , אוּן אויף דעם
dem oif un melech dir oif acht nisht leigt Yehudah
the on and king you(SG) on pays attention not places Yehudah

פֿאַרוואָר וואָס דו האָסט געחתמעט, אוּן דריַ מאָל אין טאָג בעט ער
er bet tog in mol drai un gechtmet host du vos farver
he petitions day in time three and sealed have you which decree

זיַין געבעט.
gebet zain
prayer his

ו.יד דענצמאָל, אַז דער מלך האָט געהערט די זאַך , האָט
hot zach di gehert hot melech der az dentsmol
has matter the heard has king the when then

אים זייער פֿאַרדראָסן, אוּן ער האָט געלייגט דעם געדאַנקען
gedanken dem geleigt hot er un fardrosn zeyer im
plans the lain down has he and displeased very much him

אויף דָּנִיֵּאל , אים צו ראַטעווען, אוּן ביז זון-אונטערגאַנג האָט
hot zun-untergang biz un rateven tsu im Danieln oif
has sunset until and save to him Daniel upon

ער זיך געמיט אים מציל צו זיַין . ו.טז דענצמאָל זיַנען די דאָזיקע
dozike di zainen dentsmol zain tsu matsl im gemit zich er
these the are then be to to save him strove self he

מענער געקומען מיט אימפּעט צום מלך , אוּן האָבן געזאָגט צום
tsum gezogt hobn un melech tsum impet mit gekumen mener
to the said have and king to the urgency with come men

מלך : זיַי וויסן , מלך , אַז עס איז אַ געזעץ פֿון מָדַי אוּן פָּרַס ,
Paras un Madai fun gezets a iz es az melech visen zai melech
Paras and Madai of law a is it that king know be king

אַז איטלעך פַֿארוואָר אָדער באַפֿעל וואָס דער מלך שטעלט
shtelt melech der vos bafel oder farver itlech az
establishes king the which command or decree any that

אויף, איז נישט צום ענדערן.
endern tsum nisht iz oif
change to not is up

ו.יז דענצמאָל האָט דער מלך באַפֿוילן , אוּן מע האָט געבראַכט
gebracht hot me un bafoiln melech der hot dentsmol
brought has one and commanded king the has then

דָּנִיֵּאלן אוּן אים אַריַינגעוואָרפֿן אין דער גרוב פֿון לייבן. האָט זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hot leibn fun grub der in araingevorfn im un Danieln
called out self has lions of pit the in thrown into him and Daniel

דער מלך אוּן האָט געזאָגט צו דָּנִיֵּאלן : דיַין ג-ט וואָס דו דינסט צו
tsu dinst du vos G-t dain Danieln tsu gezogt hot un melech der
to serve you whom G-d your Daniel to said has and king the

אים שטענדיק , ער וועט דיך מציל זיַין . ו.יז אוּן אַ שטיין איז געבראַכט
gebracht iz shtein a un zain matsl dich vet er shtendik im
brought is stone a and be rescue you(SG) will he continually him

געווָאָרן, און איז אַרויפֿגעלייגט געווָארן אויפֿן מויל פֿון דער גרוב, און דער
der un grub der fun moil oifn gevorn aroifgeleigt iz un gevorn
the and pit the of mouth upon become laid on is and become

מלך האָט עס פּאַרחתמעט מיט זײַן זיגלרינג, און מיט דעם זיגלרינג פֿון זײַנע גרויסע
ziglring dem mit un ziglring zain mit farchasmet es hot melech
signet ring the with and signet ring his with sealed it has king

ווערן, כּדי קיין זאַך זאָל נישט געענדערט לייגן, אַז דער מיט דָּנִיֵּאל. יח דערנאָך איז דער מלך אַוועק אין זײַן פּאַלאַץ, און ער
vern geendert nisht zol zach kein kedei lait groise zaine fun
become changed not shall matter any so that people great his of

האָט זוגעבראַכט די נאַכט אין פּאַסטן, און פֿאַרווײַלונגען זײַנען נישט
er un palats zain in avek melech der iz dentsmol Danieln mit
he and palace his in went king the is then Daniel with

געבראַכט געווָארן פֿאַר אים, און זײַן שלאָף איז אָפּגעטאָן פֿון אים.
nisht zainen farvailungen un fasten in nacht di tsugebracht hot
not are entertainments and fasting in night the spent has

יט דערנאָך איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען באַגינען מיטן
im fun opgeton zich hot shlof zain un im far gevorn gebracht
him from departed self has sleep his and him before become brought

ליבן. כ און איז האַסטיק אַוועק צו דער גרוב פֿון לייבן, און דָּנִיֵּאל
mitn baginen oifgeshtanen melech der iz dentsmol
with at dawn arisen king the is then

מיט, האָט ער גערופֿן צו דָּנִיֵּאל מיט קול ; דער מלך האָט גערופֿן צו דָּנִיֵּאל, דו
leibn fun grub der tsu avek hastik iz un frimorgnlicht
lions of pit the to away hastened is and early morning light

כּח טרויעריקן זאַגט: אַ געזאָגט האָט דָּנִיֵּאל צו דעם מלך: איבּיק לעבן זאָל דער
mit Danieln tsu geshrien er hot grub der tsu genent hot er vi
with Daniel to cried out he has pit the to come near has he when

מלך! כב מײַן ג-ט האָט געשיקט זײַן מלאך, און ער האָט פֿאַרשלאָסן
gezogt hot un Danieln tsu gerufn hot melech der kol troierikn a
said has and Daniel to called has king the voice melancholy a

דאָס מויל פֿון די לייבן, און זיי האָבן מיר נישט שלעכטס געטאָן;
hot du vos Elokecha hachai Elokim dem fun knecht du Daniel
have you whom your G-d the living G-d the of servant you Daniel

ווײַל אַרום מיר איז אים פֿאַר געפֿונען געווָארן אומשולדיק; און אויך אַקעגן
farshlosn hot er un malach zain geshikt hot G-t main melech
locked has he and angel his sent has G-d my king

דיר, מלך, האָב איך שלעכטס נישט געטאָן. כג דערנאָך איז דער מלך זייער פֿרייט, און ער האָט באַפֿוילן אַרויפֿברענגען
geton shlechts nisht mir hobn zei un leibn di fun moil dos
done harm not me have they and lions the of mouth the

דעם מענטש, וואָס האָט זיך אַזוי פֿאַרכאַפּט אויף זײַן אייגענעם קאָרבן, און
akegn oich un umshuldik gevorn gefunen mir iz im far vail
against also and innocent become found me is him before because

an even *(stone)* was brought, and laid upon the mouth of the den; and the king sealed it with his own signet ring, and with the signet ring of his nobles, that the purpose might not be changed concerning Daniel. 19 6:18 Then the king went to his heikhal, and spent the night fasting, neither were entertainments brought before him, and his sheynah fled from him. 20 6:19 Then the king arose very early in the boker, and went in haste unto the den of lions. 21 6:20 And when he came to the den, he cried with an anguished voice unto Daniel; and the king spoke and said to Daniel, O Daniel, eved of HaElohim HaChai, is thy G-d, whom thou servest continually, able to deliver thee from the lions? 22 6:21 Then said Daniel unto the king, O king, L'olam yicheyeh *(live for ever)*. 23 6:22 My G-d hath sent his malach, and hath shut the lions' mouths that they have not hurt me; forasmuch as before Him innocence was found in me; and also before thee, O king, have I done no rah *(wrong)*. 24 6:23 Then was the king exceedingly glad for him, and commanded that they should take

Daniel up out of the den. So Daniel was taken up out of the den, and no manner of hurt was found upon him, because he had emunah in his G-d. 25 6:24 And the king commanded, and they brought those anashim which had accused Daniel, and they cast them into the den of lions, them, their children, and their wives; and the lions overpowered them, and broke all their bones in pieces before they ever came to the bottom of the den.

26 6:25 Then king Daryavesh wrote unto all people, nations, and languages, that dwell in kol ha'aretz; Shalom aleichem l'machbir *(Peace be multiplied unto you)*.

27 6:26 I make a decree, That in every dominion of my malchut men must tremble and fear before the G-d of Daniel,

for He is HaElohim HaChai,

and stedfast l'olamim *(forever)*,

and His malchut that which shall not be destroyed,

and His dominion shall be even ad hasof *(unto the end)*.

דָּנִיֵּאל פֹּון דער גרוב; און דָּנִיֵּאל איז אַרויפֿגעבראַכט געוואָרן פֹּון דער
der fun gevorn aroifgebracht iz Daniel un grub der fun Danieln
the from become brought up is Daniel and pit the from Daniel

גרוב, און קיין שעדיקונג איז אויף אים נישט געפֿונען געוואָרן, ווײַל ער
er vail gevorn gefunen nisht im oif iz shedikung kein un grub
he because become found not him on is hurt any and pit

האָט געגלויבט אין זײַן ג-ט. ו.כד און דער מלך האָט באַפֿוילן , און מע
me un bafoiln hot melech der un G-t zain in gegloibt hot
one and commanded has king the and G-d his in believed has

האָט געבראַכט יענע מענער וואָס האָבן געמַסרט אויף דָּנִיֵּאלן , און מע האָט
hot me un Danieln oif gemasrt hobn vos mener yene gebracht hot
has one and Daniel on informed have who men those brought has

זיי אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער גרוב פֹּון לייבן, זיי , זייערע קינדער , און
un kinder zeyere zei leibn fun grub der in araingevorfn zei
and children their they lions of pit the in thrown into them

זייערע ווײַבער; און זיי האָבן צו מאָל נישט דערגרייכט צום דעק פֹּון
fun dek tsum dergreicht nisht mol tsu hobn zei un vaiber zeyere
of the floor to has reached not time to have they and wives their

דער גרוב, האָבן שוין די לייבן געוועלטיקט איבער זיי , און אַלע זייערע
zeyere ale un zei iber geveltikt leibn di shoin hobn grub der
their all and them over dominated lions the already have pit the

ביינער צעמאָלן .
tsemoln beiner
grind up bones

ו.כה דעמצמאָל האָט דער מלך דָּרְיָוֶשׁ געשיקט צו אַלע
ale tsu geshikt Daryavesh melech der hot dentsmol
all to sent Daryavesh king the has then

פֿעלקער, אומות , און לשׁונות , וואָס ווינען אויף דער
der oif voinen vos leshoines un umes felker
the on dwell which language groups and nations peoples

גאַנצער ערד : איַער פֿריד זאָל זיך מערן ! ו.כו פֹּון מיר ווערט
vert mir fun mern zich zol frid aier erd gantser
shall be me from increase self shall peace your earth whole

געגעבן אַ באַפֿעל , אַז אין דער גאַנצער געוועלטיקייט פֹּון מײַן
main fun geveltikeit gantser der in az bafel a gegebn
my of realm whole the in that command a given

קיניגרײַך זאָל מען ציטערן און מורא האָבן פֿאַר אלקיו דעם
dem Elokav far hobn moire un tsiteren men zol kinigraich
the his G-d before have fear and tremble one shall kingdom

ג-ט פֹּון דָּנִיֵּאלן ;
Danieln fun G-t
Daniel of G-d

ווָאַרעם ער איז דער לעבעדיקער ג-ט,
G-t lebediker der iz er vorem
G-d living the is he because

און ער באַשטייט אייביק ,
eibik bashteit er un
forever endures he and

און זײַן מלוכה איז אַזאַ וואָס ווערט נישט צעשטערט,
tseshtert nisht vert vos aza iz meluche zain un
destroyed not shall be which such is kingdom his and

און זײַן געוועלטיקייט איז ביז צום סוף.
sof tsum biz iz geveltikeit zain un
end to the until is realm his and

28 6:27 He delivereth and rescueth,

and He worketh otot and mofetim

in Shomayim and in ha'aretz,

Who hath delivered Daniel

from the power of the lions.

29 6:28 So this Daniel prospered in the reign of Daryavesh, and in the reign of Koresh *(Cyrus)* the Persian.

ו.כז ער רַאצְטָוועט אוֹן אִיז מַציל ,
matsl iz un ratevet er
rescue is and saves he

אוֹן ער מַאַכְט צֵייכנס אוֹן ווּוּנדער ,
vunder un tseichns macht er un
wonders and signs makes he and

אִין הִימל אוֹן אוֹיף דער ערד ;
erd der oif un himel in
earth the on and heaven in

ער איז דער ווָאס הָאט מציל געווען דָּנִיֵּאלן
Danieln geven matsl hot vos der iz er
Daniel been rescued has who the one is he

פּוֹן דער מַאַכְט פּוֹן די לייבן.
leibn di fun macht der fun
lions the of power the from

ו.כח אוֹן דער דָּאזיקער דָּנִיֵּאל הָאט בְּאַגלִיקט אוֹנטער דער מלוכה פּוֹן
fun meluche der unter baglikt hot Daniel doziker der un
of reign the under prospered has Daniel this the and

דָּרְיָוֶשׁן , אוֹן אוֹנטער דער מלוכה פּוֹן כּוֹרֶשׁ דעם פַּרְסער.
praser dem Koresh fun meluche der unter un Daryaveshn
Persian the Koresh of reign the under and Daryavesh

ז In the first year of Belshatzar melech Babylon, Daniel saw a dream and visions of his head upon his bed; then he wrote down the dream, and the sum of the matters he related. 2 Daniel answered and said, I saw in my vision that came by night, and, hinei, the arbah ruchot *(four winds)* of Shomayim burst forth upon the yam hagadol *(great sea)*. 3 And four chayyot hagedolot *(great beasts)* came up from the yam, different one from another. 4 Harishonah *(the first)* was like an arye *(lion)*, and had eagle's wings. I was beholding until its wings were plucked off, and it was lifted up from ha'aretz, and was made to stand upon two feet like a

ז

אִין ערשטן יאָר פּוֹן בלשאַצַר דעם מלך פּוֹן בָּבֶל , הָאט דָּנִיֵּאל
Daniel hot Bavel fun melech dem Belshatsar fun yor ershtn in
Daniel did Bavel of king the Belshatzar of year first in

געזען אַ חלום , אוֹן זעונגען פּוֹן זײַן קָאפּ אוֹיף זײַן געלעגער;
geleger zain oif kop zain fun zeungen un cholem a gezen
bed his on head his of visions and dream a see

דעמצמאָל הָאט ער אויפגעשריבן דעם חלום , אוֹן הָאט דערציילט דעם
dem dertseilt hot un cholem dem oifgeshribn er hot dentsmol
the relate did and dream the write down he did then

עיקר פּוֹן דער זאַך . ב דָּנִיֵּאל הָאט אָנגעהויבן אוֹן דערציילט: איך
ich dertseilt un ongehoibn hot Daniel zach der fun iker
I told and begun has Daniel matter the of essence

הָאב געזען אין מײַן זעונג בײַ נאַכט, ערשט די פִּיר ווינטן פּוֹן
fun vintn fir di ersht nacht bai zeung main in gezen hob
of winds four the behold night by vision my in seen have

הימל הָאבן אויסגעבראָכן אויפֿן גרויסן ים . ג אוֹן פִּיר גרויסע
groise fir un yam groisn oifn oisgebrachn hobn himel
great four and sea great upon the broken out have heaven

חיות זײַנען אַרויסגעקומען פּוֹן ים , איינע אַנדערש פּוֹן דער
der fun andersh eine yam fun aroisgekumen zainen chayes
the from different one the sea of came out are beasts

אַנדערער. ד די ערשטע איז געווען אַזוי ווי אַ לייב, אוֹן פֿליגלען פּוֹן אַן
an fun fliglen un leib a vi azoi geven iz ershte di anderer
an of wings and lion a as like was is first the other

אָדלער הָאט זי געהאַט; איך הָאב געקוקט ביז אירע פֿליגלען זײַנען
zainen fliglen ire biz gekukt hob ich gehat zi hot odler
are wings its until looked have I had it has eagle

אויסגעפֿליקט געוואָרן, אוֹן זי איז אויפגעהויבן געוואָרן פּוֹן דער ערד ,
erd der fun gevorn oifgehoibn iz zi un gevorn oisgeflikt
ground the from became lifted up is it and became plucked off

אוֹן איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן אויף צוויי פֿיס אַזוי ווי אַ מענטש, אוֹן אַ
a un mentsh a vi azoi fis tsvei oif gevorn avekgeshtelt iz un
a and man a as like feet two on became stood up is and

man, and a man's lev was given to it. 5 And hinei another beast, a second, like a bear, and it was raised up on one side, and three ribs were in its mouth between its teeth; and it was said thus unto it, Arise, devour much basar *(flesh)*. 6 After this I beheld, and hinei another, like a leopard, which had upon its sides four wings of a bird; the beast had also arba'ah rashim *(four heads)* and dominion was given to it. 7 After this I saw in the night visions, and hinei a fourth Chayyah *(Beast)*, dreadful and terrible, and strong exceedingly; and it had great iron teeth; it was devouring and crushing, and trampling the residue with its feet; and it was different from all the beasts that were before it, and it had eser karnayim *(ten horns)*. 8 I was contemplating the karnayim *(horns)*, and, hinei, there came up among them another keren *(horn)*, a little one, before whom there were three of the first karnayim plucked up by the roots; and, hinei, in this keren were eyes like the eyes of man, and a mouth speaking great things. 9 I was beholding until

הארץ פון אַ מענטשן איז איר געגעבן געוואָרן. ה און זע , אַן אַנדער
ander an ze un gevorn gegebn ir iz mentshn a fun harts
other an behold and became given to it is man a of heart

חיה , אַ צווייטע, איז געווען געגליכן צו אַ בער, און זי איז געשטעלט
geshtelt iz zi un Beor a tsu geglichn geven iz tsveite a chaye
stood is it and bear a to likened was is second a beast

געוואָרן אויף איין זייַט, און דריי ריפּן זיַנען געווען אין איר מויל
moil ir in geven zainen ripn drai un zait ein oif gevorn
mouth its in were are ribs three and side one up became

צווישן אירע ציינער; און אַזוי האָט מען צו איר געזאָגט: שטיי אויף,
oif shtei gezogt ir tsu men hot azoi un tseiner ire tsvishn
up stand said it to one has thus and teeth its between

עס פלייש אַ סך . ו דערנאָך האָב איך געזען , ערשט אַן אַנדערע, אַזוי
azoi andere an ersht gezen ich hob dernoch sach a fleish es
like other an behold looked I have after that much a flesh eat

ווי אַ לעמפּערט; און זי האָט געהאַט פיר פליגלען פון אַ פויגל אויף איר
ir oif foigel a fun fliglen fir gehat hot zi un lempert a vi
its on bird a of wings four have did it and leopard a as

רוקן, און פיר קעפּ האָט די חיה געהאַט; און געוועלטיקייט איז
iz geveltikeit un gehat chaye di hot kep fir un rukn
is authority to rule and had beast the has heads four and back

איר געגעבן געוואָרן. ז דערנאָך האָב איך געזען אין די זעונגען פון
fun zeungen di in gezen ich hob dernoch gevorn gegebn ir
of visions the in looked I have after that become given it

דער נאַכט, ערשט אַ פירטע חיה , שרעקלעך און מוֹראדיק , און
un mordik un shreklech chaye firte a ersht nacht der
and frightening and terrible beast fourth a behold night the

געוואַלטיק שטאַרק ; און גרויס איַזערנע ציינער האָט זי געהאַט; זי
zi gehat zi hot tseiner aizerne groise un shtark gevaltik
it have it did teeth iron great and powerful exceedingly

האָט געגעסן און האָט צעמאָלן, און דעם רעשט האָט זי צעטראָטן מיט
mit tsetrotn zi hot resht dem un tsemoln hot un gegesn hot
with trampled it has rest the and grind up did and eat did

אירע פיס; און זי איז געווען אַנדערש פון אַלע חיות וואָס פאַר איר,
ir far vos chayes ale fun andersh geven iz zi un fis ire
it before which beasts all of different was is it and feet its

און צען הערנער האָט זי געהאַט. ח האָב איך באַטראַכט די הערנער,
herner di batracht ich hob gehat zi hot herner tsen un
horns the considered I have have it did horns ten and

ערשט אַן אַנדער האָרן, אַ קליינער , איז אַרויסגעוואַקסן צווישן זיי ,
zei tsvishn aroisgevaksn iz kleiner a horn ander an ersht
them among came up is a small one a horn other an behold

און דריי פון די פאָדערשטע הערנער זיַנען אויסגערישן געוואָרן
gevorn oisgerisn zainen herner fodershte di fun drai un
became uprooted are horns first the of three and

פון פאַר אים; און , אויגן אַזוי ווי די אויגן פון אַ מענטשן
mentshn a fun oign di vi azoi oign ze un im far fun
man a of eyes the as like eyes behold and it before from

זיַנען געווען אין דעם דאָזיקן האָרן, און אַ מויל וואָס האָט געredt
geredt hot vos moil a un horn dozikn dem in geven zainen
speak did that mouth a and horn this the in were are

גרויס . ט איך האָב געקוקט
grois gekukt hob ich
great things looked have I

kisot *(thrones)* were placed,

ביז טראָנען האָט מען אויפגעשטעלט,
oifgeshtelt men hot tronen biz
set up one has thrones until

and the Atik Yomin *(Ancient of Days)*, did sit,

און אַן אַלטבאַטאָגטער האָט זיך געזעצט;
gezetst zich hot altbatogter an un
sat self has Ancient of Days an and

whose raiment was like white snow,

זײַן מלבוש איז געווען ווי ווײַסער שניי ,
shnei vaiser vi geven iz malbesh zain
snow white like was is clothing his

and the hair of His rosh like pure wool;

און די האָר פֿון זײַן קאָפּ ווי לויטערע וואָל;
vol loitere vi kop zain fun hor di un
wool pure like head his of hair the and

His kes *(throne)* was like the fiery flames,

זײַן טראָן איז געווען פֿלאַמען פֿײַער,
faier flamen geven iz tron zain
fire flames of was is throne his

and its wheels like burning eish.

די רעדער דערפֿון, ברענעדיק פֿײַער.
faier brenedik derfun reder di
fire burning thereof wheels the

10 A river of eish was flowing

ʾאַ טײַך פֿײַער האָט אַרויסגעשטראָמט,
aroisgeshtromt hot faier taich a
flow forth did fire river of a

and came forth from before Him;

און איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פֿאַר אים;
im far fun aroisgegangen iz un
him before from went out is and

thousand thousands ministered unto Him,

טויזנט מאָל טויזנט האָבן אים באַדינט,
badint im hobn toiznt mol toiznt
served him have thousand times thousand

and ten thousand times ten thousand stood before Him;

און צען טויזנט מאָל צען טויזנט זײַנען
zainen toiznt tsen mol toiznt tsen un
are thousand ten times thousand ten and

פֿאַר אים געשטאַנען;
geshtanen im far
standing him before

the court sat,

אַ בֵּית-דין איז געזעסן,
gezesn iz beit-din a
seated is court of judgment a

and the sfarim *(books)* were opened.

און ביכער זײַנען געווען געעפֿנט.
geefent geven zainen bicher un
opened were are books and

11 I was beholding then because of the voice of the arrogant words which the keren spoke, I was beholding even till the Chayyah *(Beast)* was slain, and his body destroyed, and given to the burning eish. 12 As concerning the rest of the beasts, their

יא האָב איך דעמצמאָל געקוקט פֿון וועגן דעם קול פֿון די
di fun kol dem vegen fun gekukt dentsmol ich hob
the of voice the account of of looked then I have

גרויסע ווערטער וואָס דער האָרן האָט גערעדט – איך האָב געקוקט
gekukt hob ich geredt hot horn der vos verter groise
looked have I spoken has horn the that words great

ביז די חיה איז געטייט געוואָרן, און איר לייַב איז
iz laib ir un gevorn geteit iz chaye di biz
is body its and become caused to die is beast the until

פֿאַרטיליקט געוואָרן, און איבערגעגעבן צום ברענען פֿון
fun brand tsum gevorn ibergegebn un gevorn fartilikt
of burning to the become given over and become destroyed

פֿײַער. יב און פֿון די איבעריקע חיות האָט מען אָפּגענומען זייער
zeyer opgeton men hot chayes iberike di fun un faier
their taken away one has beasts rest of the of and fire

dominion was taken away, yet their lives were prolonged for a time and a season.

געווען עלטיקייט , אָבער אַ פֿאַרלענגערונג פֿון לעבן איז זיי געגעבן
gegebn zei iz lebn fun farlengerung a ober geveltikeit
given they are life of prolonging a but authority to rule

געוואָרן ביז אַ צייַט און שעה.
sheh un tsait a biz gevorn
hour and time a until become

13 I was beholding in visions of the night,

יג איך האָב געזען אין זעונגען פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeungen in gezen hob ich
night the of visions in looked have I

and, hinei, one like a Bar Enosh *(Ben Adam)*,

ערשט אויף וואָלקנס פֿון הימל
himel fun volkens oif ersht
heaven of clouds upon behold

came with the clouds of Shomayim,

איז אָנגעקומען אַזוי ווי אַ בַּר אֱנָשׁ ,
enosh bar a vi azoi ongekumen iz
of Man Son a as like coming is

and came to the Atik Yomin *(Ancient of Days)*,

און ביז דעם עתיק ימים האָט ער דערגרייכט,
dergreicht er hot yamim etik dem biz un
reached he has of Days Ancient the unto and

and before Him He was brought.

און מע האָט אים געבראַכט פֿאַר אים.
im far gebracht im hot me un
him before brought him has one and

14 And there was given Him *(Moshiach, see Rashi on Daniel)* dominion,

יד און אים איז געגעבן געוואָרן געווען עלטיקייט,
geveltikeit gevorn gegebn iz im un
authority become given is to him and

and honor, and sovereignty,

און כּבֿוד , און מלוכה ,
meluche un koved un
kingdom and glory and

that all people, Goyim, tongues,

אַז אַלע פֿעלקער, אומות , און לשׁונות ,
leshoines un umes felker ale az
language groups and nations peoples all that

should pey-lammed-chet him.

זאָלן בוקן זיך דינען צו אים;
im tsu dinen zich bukn zoln
him to to serve selves bow down shall

His dominion is an everlasting dominion,

זיין געווען עלטיקייט אַן אייביקע געווען עלטיקייט,
geveltikeit eibike an geveltikeit zain
realm everlasting an realm his

which shall not pass away,

וואָס פֿאַרגייט נישט,
nisht fargeit vos
not passes away that

and His *(Messianic)* Kingdom

און זיין מלוכה ,
meluche zain un
kingdom his and

that which shall not be destroyed.

אַזאַ וואָס ווערט נישט צעשטערט.
tseshtert nisht vert vos aza
destroyed not shall be that such

15 As for me, Daniel, my ruach was anxious in the midst of my body, and the visions of my head were troubling me. 16 I drew near to one of the attendants to ask him the certainty concerning all

טו איז מיר , דָּנִיֵּאל , באַטריבט געוואָרן מיין גייסט אין לייַב , און די
di un laib in gaist main gevorn batribt Daniel mir iz
the and body in spirit my became grieved Daniel to me is

זעונגען פֿון מיין קאָפּ האָבן מיך געשראָקן. טז האָב איך געגאַנגען צו
tsu genent ich hob geshrokn mich hobn kop main fun zeungen
to came near I have terrified me have head my of visions

איינעם פֿון די וואָס זיַינען געשטאַנען דערבייַ, און איך האָב געפֿרעגט
gefregt hob ich un derbai geshtanen zainen vos di fun einem
asked have I and nearby standing are who the ones of one

this; and he said to me that he would make me to have da'as of the pesher *(interpretation)* of the things. [17] These chayyot hagedolot *(great beasts)*, which are arbah *(four)*, are four melachim, which shall arise out of ha'aretz. [18] But the kedoshim Elyon *(holy ones of the Most High)* shall receive the Kingdom, and shall possess the Kingdom forever, even forever and ever.

[19] Then I desired to make sure concerning the fourth Chayyah *(Beast)*, which was different from all the others, exceeding dreadful, whose teeth were of iron, and its claws brass; it was devouring, crushing, and stamped the residue with its feet; [20] And concerning the eser karnayim *(ten horns)* that were in its head, and of the other which came up, and before whom three fell, even of that horn that had eyes, and a mouth that spoke arrogant things, which seemed greater than the others. [21] I was beholding, and the same keren *(horn)*, made war against the kedoshim, and prevailed against them; [22] Until the Atik Yomin *(Ancient of Days,* Hashem*)* came, and judgment was given for the kedoshim Elyon;

די ריכטיקייט וועגן דעם אַלעם , און ער האָט מיר דערציילט, און
un dertseilt mir hot er un alem dem vegen richtikeit di
and told me has he and all this the concerning truth the

האָט מיך געמאַכט וויסן דעם פּיתרון פֿון די זאַכן : יז די
di zachn di fun pitron dem visen gemacht mich hot
the things the of interpretation the know made me has

דאָזיקע גרויסע חיות , וואָס זיַינען פֿיר , זיַינען פֿיר מלכים וואָס וועלן
veln vos mlochim fir zainen fir zainen vos chayes groise dozike
will who kings four are four are which beasts great these

אויפֿשטיין אויף דער ערד . יח אָבער די קדושים פֿון דעם אויבערשטער
Oibershter dem fun kedoishem di ober erd der oif oifshtein
Oybershter the of holy ones the but earth the upon stand up

וועלן איבערנעמען די מלוכה , און זיי וועלן האַלטן די מלוכה ביז
biz meluche di haltn veln zei un meluche di ibernemen veln
until kingdom the hold will they and kingdom the take over will

אייביקייט און ביז אייביקאייביקייטן.
eibikeibikeitn biz un eibikeit
forever and ever until and eternity

יט דענצמאָל האָב איך געוואָלט וויסן די ריכטיקייט וועגן
vegen richtikeit di visen gevolt ich hob dentsmol
concerning truth the to know wanted I have then

דער פֿירטער חיה , וואָס איז געווען אַנדערש פֿון זיי אַלעמען –
alemen zei fun andersh geven iz vos chaye firter der
all them from different was is which beast fourth the

זייער מוֹראדיק , וואָס אירע ציינער זיַינען געווען פֿון אייַזן, און
un aizn fun geven zainen tseiner ire vos mordik zeyer
and iron of were are teeth its which terrifying very much

אירע נעגל פֿון קופּער, וואָס האָט געגעסן , צעמאָלן, און דעם
dem un tsemoln gegesn hot vos kuper fun negl ire
the and crushed devoured has which bronze of nails its

רעשט צעטראָטן מיט אירע פֿיס; כ און וועגן די צען הערנער
herner tsen di vegen un fis ire mit tsetrotn resht
horns ten the concerning and feet its with trampled rest

וואָס אויף איר קאָפּ, און דעם אַנדערן וואָס איז אויסגעוואַקסן, און
un oisgevaksn iz vos andern dem un kop ir oif vos
and came up is which other the and head its on that

דריַי זיַינען אַרויסגעפֿאַלן פֿון פּאַר אים – דעם דאָזיקן האָרן וואָס
vos horn dozikn dem im far fun aroisgefaln zainen drai
that horn this the it before from fell down were three

האָט געהאַט אויגן, און אַ מויל וואָס האָט געערעדט גרויס , און
un grois geredt hot vos moil a un oign gehat hot
and great things spoken has that mouth a and eyes had has

זיַין אויסזען איז געווען גרעסער ווי פֿון זיַינע חבֿרים . כא איך
ich chaverim zaine fun vi greser geven iz oiszen zain
I fellow its of than greater was is appearance his

האָב געזען ווי דער דאָזיקער האָרן האָט געמאַכט אַ מלחמה
milchome a gemacht hot horn doziker der vi gezen hob
war a made has horn this one the how watched have

מיט די קדושים , און איז זיי ביַיגעקומען ; כב ביז דער
der biz baigekumen zei iz un kedoishem di mit
the until prevailing against them is and holy ones the with

עתיק ימים איז געקומען , און רעכט איז געגעבן געווארן די
di gevorn gegebn iz recht un gekumen iz yamim etik
the become given is judgment and come is of Days Ancient

and the time came
that the kedoshim
possessed the Kingdom.

קדושים פֿון דעם אויבערשטער, און די צײַט איז געקומען , און
un gekumen iz tsait di un Oibershter dem fun kedoishem
and come is time the and Oybershter the of holy ones

די מלוכה האָבן פֿאַרנומען די קדושים .
kedoishem di farnumen hobn meluche di
holy ones the possessed have kingdom the

[23] This is what he said:

כג הָאָט ער אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi er hot
said thus he has

The fourth Chayyah *(Beast)* shall be

די פֿירטע חיה באַטײַט:
batait chaye firte di
means beast fourth the

a fourth kingdom upon earth,

אַ פֿירטע מלוכה וועט זײַן אויף דער ערד ,
erd der oif zain vet meluche firte a
earth the on be will kingdom fourth a

which shall be different from
all kingdoms,

וואָס וועט זײַן אַנדערש פֿון אַלע מלוכות ,
meluchut ale fun andersh zain vet vos
kingdoms all than different be will which

and shall devour kol ha'aretz,

און זי וועט פֿאַרצערן די גאַנצע ערד ,
erd gantse di fartseren vet zi un
earth whole the devour will it and

and shall tread it down, and
break it in pieces.

און וועט זי צעטרעטן און צעמאָלן .
tsemoln un tsetretn zi vet un
grind up and trample it will and

[24] And the eser karnayim *(ten horns)*,

כד און די צען הערנער באַטײַטן:
bateitn herner tsen di un
mean horns ten the and

out of this kingdom are asarah
melachim *(ten kings)* that shall arise,

פֿון דער דאָזיקער מלוכה וועלן אויפֿשטיין צען מלכים ,
mlochim tsen oifshtein veln meluche doziker der fun
kings ten arise will kingdom this the from

and another shall arise after them;

און נאָך אַן אַנדערער וועט אויפֿשטיין נאָך זיי ,
zei noch oifshtein vet anderer an noch un
them after arise will another a after and

and he shall be different
from the first,

און ער וועט זײַן אַנדערש פֿון די פֿריִערדיקע,
frierdike di fun andersh zain vet er un
former the from different be will he and

and he shall subdue three melachim.

און דריַי מלכים וועט ער אַראָפּוואַרפֿן.
aropvarfen er vet mlochim drai un
cast down he will kings three and

[25] And he shall speak great words
against Elyon,

כה און ווערטער אַקעגן דעם אויבערשטער וועט ער רעדן ,
redn er vet Oibershter dem akegn verter un
speak he will Oybershter the against words and

and shall wear out the
kedoshim Elyon,

און די הייליקע פֿון דעם אויבערשטער וועט ער מאַטערן,
matern er vet Oibershter dem fun heilike di un
oppress he will Oybershter the of holy ones the and

and think to change
set times and law,
and they shall be
given into his hand

און ער וועט טראַכטן צו ענדערן די צײַטן
tsaitn di endern tsu trachtn vet er un
times the change to intend will he and

און דאָס געזעץ;
gezets dos un
law the and

until a time and times and
half a time.

און זיי וועלן איבערגעגעבן ווערן אין זײַן האַנט,
hant zain in vern ibergegebn veln zei un
hand his in become handed over will they and

ביז אַ צײַט און צײַטן און אַ האַלבע צײַט.
tsait halbe a un tsaitn un tsait a biz
time half a and times and time a until

[26] But judgment was given,

כו אָבער אַ בֵּית-דין וועט זיצן ,
zitsn vet beit-din a ober
sit will court of judgment a but

and there was taken away its power

און זײַן געוואלטיקייט וועט מען אַוועקנעמען,
aveknemen men vet geveltikeit zain un
take away one will authority to rule his and

to destroy and to annihilate unto the end.

כדי זי צו פַֿארטילקן און אונטערברענגן ביזן סוף.
sof bizn unterbrengen un fartilken tsu zi kedei
end until the bring down and destroy to it so that

[27] And the dominion and sovereignty,

כז און די מלוכה , און די געוואלטיקייט ,
geveltikeit di un meluche di un
authority to rule the and kingdom the and

and greatness of the kingdom under kol HaShomayim,

און די גרויסקייט פֿון די קיניגרײַכן אונטערן
untern kinigraichn di fun groiskeit di un
under the kingdoms the of greatness the and

גאַנצן הימל ,
himel gantsn
heaven whole

shall be given to the people of the kedoshim Elyon,

וועט איבערגעגעבן ווערן צו דעם פֿאָלק פֿון קדושים
kedoishem fun folk dem tsu vern ibergegebn vet
holy ones of people the to be given over will

פֿון דעם אויבערשטער;
Oibershter dem fun
Oybershter the of

whose kingdom is a malchut olam *(an everlasting kingdom)*,

זייער מלוכה וועט זײַן אַן אייביקע מלוכה ,
meluche eibike an zain vet meluche zeyer
kingdom everlasting an be will kingdom their

and all dominions shall serve and obey Him.

און אַלע געוואלטיקער וועלן דינען און געהאָרכן צו אים.
im tsu gehorchn un dinen veln geveltiker ale un
him to obey and serve will rulers all and

[28] Unto this point is the end of the matter. As for me, Daniel, my thoughts much troubled me, and the color of my countenance changed upon me, but I kept the matter in my lev.

כח ביז דאַנען איז דער סוף פֿון דער זאַך . מיך , דָּנִיֵּאל , האָבן מײַנע
maine hobn Daniel mich zach der fun sof der iz danen biz
my have Daniel me thing the of end the is then until

רעיונות זייער געשרעקן, און מײַן פֿאַרב האָט זיך אויף מיר
mir oif zich hot farb main un geshrokn zeyer reionut
me on self has color my and terrified very much thoughts

געביטן , און איך האָב די זאַך באַהאַלטן אין מײַן האַרצן.
hartsn main in bahaltn zach di hob ich un gebitn
heart my in hide thing the did I and changed

8 In the shnat shalosh *(third year)* of the reign of Belshatzar HaMelech, a chazon *(vision)* appeared unto me, Daniel, after that which appeared unto me in the beginning. [2] And I beheld in a chazon; and it came to pass, while I was seeing, that I was in

ח אין דריטן יאָר פֿון מלך בלשאַצַר מלוכה האָט זיך אַ זעונג
zeung a zich hot meluche Belshatsars melech fun yor dritn in
vision a self has reign Belshatzar king of year third in

באַוויזן צו מיר, צו מיר דָּנִיֵּאל , נאָך דעם וואָס האָט זיך צו
tsu zich hot vos dem noch Daniel mir tsu mir tsu bavizn
to self has that the one after Daniel me to me to appeared

מיר באַוויזן אין אָנהייב . ב און איך האָב געזען אין אַ זעונג – און
un zeung a in gezen hob ich un onheib in bavizn mir
and vision a in seen have I and beginning in the appeared me

אַז איך האָב עס געזען , בין איך געווען אין דער הויפּטשטאָט שושַן ,
Shushan hoiptshtot der in geven ich bin gezen es hob ich az
Shushan capital city the in was I am seen it have I when

Shushan *(Susa)* the fortress, which is in the province of Eilam; and I saw in a chazon, and I was by the stream Ulai. 3 Then I lifted up mine eyes, and saw, and, hinei, there stood before the stream a ram which had two karnayim *(horns)*, and the two karnayim were high; but one was higher than the other, and the higher was coming up last. 4 I saw the ram pushing westward, and northward, and southward; so that no chayyot *(beasts)* might stand before him, neither was there any that could deliver out of his hand; but he did according to his will, and made a great display of strength.

5 And as I was considering, hinei, a he-goat was coming from the west on the face of kol ha'aretz, and it was not touching the earth; and as to the goat it had a conspicuous keren *(horn)* between its eyes. 6 And he came to the ram that had two karnayim, which I had seen standing before the stream, and he ran against him with the wrath of his koach *(strength)*. 7 And I saw him approaching the ram, and he was enraged against him, and he smote the ram, broke his two karnayim, and there was no koach in the ram to stand before him, and he cast him down to the

אין דער מדינה עֵילָם – איך האָב געזען אין אַ זעונג , ווי איך בין ביַי
bai bin ich vi zeung a in gezen hob ich Eilam medine der in
by am I how vision a in seen have I Eilam province the in

דעם שטראָם אולַי. ג און איך האָב אויפֿגעהויבן מיַינע אויגן, און האָב אַ
a hob un oign maine oifgehoibn hob ich un Ulai shtrom dem
a have and eyes my lifted up have I and Ulai river the

קוק געטאָן, ערשט אַ ווידער שטייט פֿאַר דעם שטראָם, און ער האָט
hot er un shtrom dem far shteit vider a ersht geton kuk
has he and river the before stands ram a behold done look

צוויי הערנער, און די צוויי הערנער זיַנען הויכע , און איינער איז
iz einer un hoiche zainen herner tsvei di un herner tsvei
is one and high are horns two the and horns two

העכער פֿון צווייטן , און דער העכערער איז אַרויסגעוואַקסן צולעצט.
tsuletst aroisgevaksn iz hecherer der un tsveitn fun hecher
last spring up is higher the and second than higher

ד האָב איך געזען דעם ווידער שטויסן צו מערבֿ , און צו צפֿון , און צו
tsu un tsofn tsu un mayrev tsu shtoisn vider dem gezen ich hob
to and north to and west to push ram the seen I have

דָּרום , און קיין חיה האָט זיך נישט געקענט שטעלן אַקעגן אים, און
un im akegn shteln gekent nisht zich hot chaye kein un dorem
and him against stand able not self has beast any and south

עס איז נישט געווען ווער זאָל מציל זיַין פֿון זיַין האַנט; און ער האָט
hot er un hant zain fun zain matsl zol ver geven nisht iz es
has he and hand his from be rescue shall who was not is it

געטאָן לויט זיַין ווילן, און האָט זיך געגרייסט .
gegreist zich hot un viln zain loit geton
magnified self has and will his according to done

ה און ווי איך האָב דאָס באַטראַכט , ערשט אַ ציגנבאָק איז
iz tsignbok a ersht batracht dos hob ich vi un
is male goat a behold considered this have I when and

אָנגעקומען פֿון מערבֿ-זיַיט איבערן געזיכט פֿון דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der fun gezicht ibern mayrev-zait fun ongekumen
earth whole the of face over the west side from come

אָבער ער האָט נישט אָנגערירט די ערד ; און דער באָק האָט געהאַט אַן
an gehat hot bok der un erd di ongerirt nisht hot er ober
a had has goat the and earth the touched not has he but

אָנגעוודיקן האָרן צווישן זיַינע אויגן. ו און ער איז צוגעקומען ביז צו
tsu biz tsugekumen iz er un oign zaine tsvishn horn onzeevdikn
to unto come up is he and eyes his between horn notable

דעם ווידער מיט די הערנער, וואָס איך האָב געזען שטיין פֿאַרן
faran shtein gezen hob ich vos herner di mit vider dem
before the standing seen have I which horns the with ram the

שטראָם, און ער איז אַרויפֿגעלאָפֿן אויף אים מיט דעם אימפּעט פֿון זיַין
zain fun impet dem mit im oif aroifgelofn iz er un shtrom
his of fury the with him on run up is he and river

כּוח . ז און איך האָב אים געזען זיך אָנשטויסן אָן דעם ווידער, און ער
koiech er un vider dem on onshtoisn zich gezen im hob ich un
strength and I have him seen self thrust at the ram and he

איז געווען דערביטערט אויף אים, און ער האָט געשלאָגן דעם ווידער, און
un vider dem geshlogn hot er un im oif derbitert geven iz
and ram the struck has he and him at enraged was is

האָט צעבראָכן זיַינע ביידע הערנער; און דער ווידער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot vider der un herner beide zaine tsebrochn hot
had not has ram the and horns both his broken has

קיין כּוֹח צו באַשטיין פֿאַר אים; און ער האָט אים אַנידערגעוואָרפֿן
anidergevorfen im hot er un im far bashtein tsu koiech kein
thrown down him has he and him before stand to strength any

אויף דער ערד, און האָט אים געטרעטן, און עס איז נישט געווען ווער
ver geven nisht iz es un getretn im hot un erd der oif
who was not is it and trampled him has and earth the on

זאָל מציל זיין דעם ווידער פֿון זיין האַנט. ח און דער ציגנבאָק האָט
hot tsignbok der un hant zain fun vider dem zain matsl zol
has male goat the and hand his from ram the be rescue shall

זיך זייער געגרייסט; אָבער אין זיין רעכטער שטאַרקייט, האָט
hot shtarkeit rechter zain in ober gegreist zeyer zich
has strength right his in but magnified very much self

זיך אָפּגעבראָכן דער גרויסער האָרן, און דאָס אויסזען פֿון פֿיר איז
iz fir fun oiszen dos un horn groiser der opgebrachn zich
is four of appearance the and horn great the broken off self

אַרויסגעוואַקסן אויף זיין אָרט, אין פֿיר ווינטן פֿון הימל.
himel fun vintn fir di akegn ort zain oif aroisgevaksn
heaven of winds four the toward place its in spring up

ט און פֿון איינעם פֿון זיי איז אַרויסגעגאַנגען אַ קלייַנער האָרן, און ער
er un horn kleiner a aroisgegangen iz zei fun einem fun un
he and horn small a gone out is them of one from and

איז געוואָרן זייער גרויס קעגן דָּרום, און קעגן מזרח, און קעגן
kegen un mizrech kegen un dorem kegen grois zeyer gevorn iz
toward and east toward and south toward great very become is

דעם שיינעם לאַנד. י און ער איז געוואָרן גרויס ביז צו דעם חיל פֿון
fun cheil dem tsu biz grois gevorn iz er un land sheinem dem
of host the to unto great become is he and land beautiful the

הימל, און האָט אַראָפּגעוואָרפֿן צו דער ערד טייל פֿון דעם חיל – פֿון
fun cheil dem fun teil erd der tsu aropgevorfen hot un himel
of host the of part earth the to cast down has and heaven

די שטערן, און האָט זיי צעטרעטן. יא און ביז צו דעם האַר פֿון
fun har dem tsu biz un tsetretn zei hot un shtern di
of the Prince the to unto and trampled them has and stars the

חיל האָט ער זיך גרעסט; און דער שטענדיקער קָרבָּן איז פֿון אים
im fun iz korben shtendiker der un gegreist zich er hot cheil
him from is korban continual the and magnified self he has Host

אַוועקגענומען געוואָרן, און דער אָרט פֿון זיין מִקדָּש איז איינגעוואָרפֿן
aingevorfn iz mikdash zain fun ort der un gevorn avekgenumen
cast is sanctuary his of place the and become taken away

געוואָרן. יב און דער חיל איז איבערגעגעבן געוואָרן אין איינעם מיט דעם
dem mit einem in gevorn ibergegebn iz cheil der un gevorn
the with together in become given over is host the and become

שטענדיקן קָרבָּן דורך פֿאַרברעך; און ער האָט געשליידערט דעם
dem geshlaidert hot er un farbrech durch korben shtendikn
the flung has he and transgression through korban continual

אמת צו דער ערד, און ער האָט אויפֿגעטאָן און האָט באַגליקט. יג און
un baglikt hot un oifgeton hot er un erd der tsu emes
and prospered has and done has he and ground the to truth

איך האָב געהערט ווי איין קדוש האָט גערעדט, און איין קדוש האָט
hot kodesh ein un geredt hot kodesh ein vi gehert hob ich
has holy one one and spoken has holy one one how heard have I

געזאָגט צו דעם אומבאַקענטן וואָס האָט גערעדט: אויף ביז וואַנען איז די
di iz vanen biz oif geredt hot vos umbakentn dem tsu gezogt
the is when until for spoken has who unknown one the to said

ground, and trampled him; there was none to deliver the ram from him. 8 Therefore the he-goat was acting very presumptuously; and when he was powerful, the keren hagedolah *(great horn)*, was broken; and in the place of it came up conspicuously four, toward the arbah ruchot HaShomayim *(the four winds of Heaven)*.

9 And out of one of them came forth a little horn, which became exceeding great, toward the south, and toward the east, and toward the [eretz] hatzevi *(the glorious [land])*. 10 And it became great, even unto the tzva HaShomayim; and it caused to fall down to the earth some of the host and some of the kokhavim it trampled. 11 Yea, he magnified himself even unto the Sar HaTzava, and the daily sacrifice was taken away from Him, and the place of His Mikdash was cast down. 12 And a tzva *(army)* was given over to oppose the daily sacrifice on account of peysha *(transgression, rebellion)*, and it cast down emes to the ground; and it acted, and prospered. 13 Then I heard one kadosh *(angel)* speaking, and another kadosh said unto that certain kadosh which spoke, How long shall be the chazon concerning

the daily sacrifice, and the desolating peysha *(transgression)*, to give both the Kodesh *(Sanctuary)* and the tzva *(host)* to be trodden under foot? 14 And he said unto me, Unto erev-boker two thousand and three hundred; then shall the Kodesh *(Sanctuary)* be vindicated.

זעונג וועגן דעם שטענדיקן קָרְבָּן , און דעם פַּאַרברעך וואָס
vos farbrech dem un korben shtendikn dem vegen zeung
that transgression the and korban continual the concerning vision

צעגרוילט, דאָס איבערגעבן אי דאָס הייליקטום אי דעם חיל צום
tsum cheil dem i heiliktum dos i ibergebn dos tsegroilt
to the host the and holy sanctuary the both giving over the desolates

צעטרעטן ? יד האָט ער צו מיר געזאָגט: ביז צוויי טויזנט און דרײַ
drai un toiznt tsvei biz gezogt mir tsu er hot tsetretn
three and thousand two until said me to he has trampling

הונדערט אָוונטן און פֿרימאָרגנס; דענצמאָל וועט דאָס הייליקטום
heiliktum dos vet dentsmol frimorgns un ovntn hundert
holy sanctuary the will then mornings and mornings hundred

קומען צו זײַן רעכט.
recht zain tsu kumen
right its to come

15 And it came to pass, when I, even I Daniel, was beholding the chazon, that I sought the meaning; then, hinei, there stood before me as the appearance of a man. 16 And I heard a kol adam *(man's voice)* amidst the Ulai, and he called, and said, Gavriel, cause this one to understand the vision. 17 So he came near where I stood; and as he came, I was filled with fear, and I fell down upon my face, but he said unto me, Understand, O ben adam, the chazon *(vision)* points to the time of the ketz *(end)*.

טו און עס איז געווען, ווי איך, דָּנִיֵּאל , האָב געזען די זעונג , און
un zeung di gezen hob Daniel ich vi geven iz es un
and vision the seen have Daniel I when was is it and

האָב געזוכט צו פַּאַרשטיין , ערשט אַקעגן מיר שטייט אַזוי ווי
vi azoi shteit mir akegn ersht farshtein tsu gezucht hob
like so stands me opposite behold understand to sought have

דאָס אויסזען פֿון אַ מאַן . טז און איך האָב געהערט דעם קול פֿון אַ
a fun kol dem gehert hob ich un man a fun oiszen dos
a of voice the heard have I and man a of appearance the

מענטשן איבערן אולַי, און ער האָט אויסגערופֿן און האָט געזאָגט: גַּבְרִיֵּאל,
Gavriel gezogt hot un oisgerufn hot er un Ulai ibern mentshn
Gavriel said has and called out has he and Ulai over man

גיב דעם דאָזיקן צו פַּאַרשטיין די זעונג . יז איז ער צוגעקומען לעבן
lebn tsugekumen er iz zeung di farshtein tsu dozikn dem gib
near approached he is vision the understand to this the give

וווּ איך בין געשטאַנען, און ווי ער איז צוגעקומען , אַזוי בין איך
ich bin azoi tsugekumen iz er vi un geshtanen bin ich vu
I am so come is he when and stood am I where

דערשראָקן געוואָרן, און בין געפֿאַלן אויף מײַן פנים ; האָט ער צו מיר
mir tsu er hot ponem main oif gefaln bin un gevorn dershrokn
me to he has face my on fallen am and become terrified

געזאָגט: פַּאַרשטיי , דו מענטשנקינד , ווָארעם פַּאַר דער צײַט פֿון קֵץ
kets fun tsait der far vorem mentshnkind du farshtei gezogt
end of time the for because son of man you understand said

איז די זעונג .
zeung di iz
vision the is

18 Now while he was speaking with me, I swooned upon my face toward the ground, but he touched me, and made me stand upright. 19 And he said, Hineni, I will cause thee to know that which shall take place in the latter part of HaZa'am

יח און ווי ער האָט צו מיר גערעדט, בין איך אַנטשלאָפֿן געוואָרן
gevorn antshlofen ich bin geredt mir tsu hot er vi un
become fallen asleep I am spoken me to has he when and

אויף מײַן פנים צו דער erd ; האָט ער מיך אָנגערירט, און
un ongerirt mich er hot erd der tsu ponem main oif
and touched me he has ground the to face my on

האָט מיך וויידער אויפֿגעשטעלט וווּ איך בין געשטאַנען. יט און ער
er un geshtanen bin ich vu oifgeshtelt vider mich hot
he and standing am I where stood up again me has

האָט געזאָגט: זע , איך מאַך דיך וויסן וואָס וועט געשען אין
in geshen vet vos visen dich mach ich ze gezogt hot
in happen will what know you(SG) make I behold said has

(the Wrath period), since at a mo'ed (an appointed time) the Ketz (End) shall be. 20 The ram which thou sawest having two karnayim are the melachim of Media and Paras (Persia). 21 And the shaggy he-goat is melech Yavan (the king of Greece), and the keren hagedolah (great horn) that is between his eyes is the melech harishon (the first king). 22 Now one being broken and four stood up in its place, four kingdoms shall stand up out of the nation, but not in its koach (strength). 23 And in the latter time of their kingdom, when haposhe'im (the transgressors, the ones rebelling) are come to the full, a melech of unyielding countenance, and mastering intrigues, shall stand up. 24 And his koach shall be mighty, but not by his own koach; and he shall cause astounding destruction, and shall prosper, and accomplish, and shall destroy the mighty and Am Kedoshim (the Holy People). 25 And by his cunning also he shall cause mirmah (deceit) to prosper through his hand; and he shall magnify himself in his lev, and by peace shall destroy rabbim (many); he shall also stand up against the Sar Sarim (Prince of Princes); but he shall be broken without [human] hand. 26 And the vision of the evening and the morning which was

סוף פֿון דעם צאָרן , וואָרעם דאָס איז פֿאַר דער צייַט פֿון קֵץ . כ דער
der kets fun tsait der far iz dos vorem tsorn dem fun sof
the end of time the for is this because wrath the of end

ווידער וואָס דו האָסט געזען , מיט די צוויי הערנער, דאָס זיַנען
zainen dos herner tsvei di mit gezen host du vos vider
are this horns two the with seen have you which ram

די מלכים פֿון מָדַי און פָּרַס . כא און דער האָריקער באָק איז דער
der iz bok horiker der un Paras un Madai fun mlochim di
the is goat shaggy the and Paras and Madai of kings the

מלך פֿון יָוָן ; און דער גרויסער האָרן וואָס צווישן זיַנע אויגן,
oign zaine tsvishn vos horn groiser der un Yavan fun melech
eyes his between which horn great the and Yavan of king

דאָס איז דער ערשטער מלך . כב און דער צעבראָכענער וואָס אויף
oif vos tsebrochener der un melech ershter der iz dos
in which broken one the and king first the is this

זיַין אָרט זיַנען אויפֿגעשטאַנען פֿיר : פֿיר מלוכות וועלן אויפֿשטיין
oifshtein veln meluchut fir fir oifgeshtanen zainen ort zain
arise will kingdoms four four risen up is place his

פֿון דעם פֿאָלק , אָבער אָן זיַין מאַכט . כג און אין סוף פֿון
fun sof in un macht zain on ober folk dem fun
of end in and power his without but people the from

זייער מלוכה , אַז די פֿאַרברעכער וועלן האָבן אויסגעפֿירט, וועט
vet oisgefirt hobn veln farbrecher di az meluche zeyer
will completed have will rebellious the when kingdom their

אויפֿשטיין אַ מלך מיט אַ פֿאַרשַׁיטן פּנים , וואָס פֿאַרשטייט זיך
zich farshteit vos ponem farshaitn a mit melech a oifshtein
self understands who face fierce a with king a arise

אויף ליסטיקייטן. כד און זיַין מאַכט וועט זיַין גרויס, אָבער נישט מיט
mit nisht ober grois zain vet macht zain un listikeitn oif
with not but great be will power his and cunning in

זיַין אייגענעם כּוֹח ; און ער וועט וווּנדערלעך צעשטערן, און וועט
vet un tseshtern vunderlech vet er un koiech eigenem zain
will and destroy wondrously will he and strength own his

באַגליקן און אויפֿטאָן; און ער וועט אומברענגען די מאַכטיקע ,
machtike di umbrengen vet er un oifton un baglikn
mighty ones the destroy will he and act and prosper

און דאָס פֿאָלק פֿון הייליקע . כה און דורך זיַין שׂכל וועט ער
er vet seichel zain durch un heilike fun folk dos un
he will reason his through and holy ones of people the and

באַגליקן אין דעם באַטרוג פֿון זיַין האַנט; און ער וועט זיך גרייסן
greisn zich vet er un hant zain fun batrug dem in baglikn
magnify self will he and hand his of deceit the in succeed

אין זיַין האַרצן, און אין מיטן פֿון שלום וועט ער אומברענגען
umbrengen er vet sholem fun mitn in un hartsn zain in
destroy he will peace of midst in and heart his in

פֿיל , און אַקעגן דעם האַר פֿון די האַרן וועט ער זיך שטעלן;
shteln zich er vet harn di fun har dem akegn un fil
stand self he will lords the of Lord the against and many

אָבער אָן עמיצנס האַנט וועט ער צעברעכן ווערן . כו און די
ober on emitsns hant er vet tsebrochn vern un di
but without someone's hand he will broken become and the

זעונג פֿון די אָוונטן און פֿרימאָרגנס וואָס איז אָנגעזאָגט געוואָרן
gevorn ongezogt iz vos frimorgns un ovntn di fun zeung
become ordered is which mornings and evenings the of vision

told is emes; and thou! Shut up the chazon; for it shall be for many yamim.

איז אמת; אָבער דו באַהאַלט די זעונג, וואָרעם דאָס איז אויף פֿיל
fil oif iz dos vorem zeung di bahalt du ober emes iz
many for is this because vision the keep you but truth is

טעג אַרום.
arum teg
around days

[27] And I Daniel was faint, and lay ill several yamim; afterward I rose up, and did the king's business; and I was astonished at the vision, but without understanding it.

כז און איך, דָּניֵאל, בין פֿיל טעג געווען צעבראָכן קראַנק;
krank un tsebrochn geven teg fil bin Daniel ich un
sick and broken been days many am Daniel I and

דערנאָך בין איך אויפֿגעשטאַנען, און האָב געטאָן די אַרבעט
arbet di geton hob un oifgeshtanen ich bin dernoch
work the done have and risen up I am afterwards

פֿאַרן מלך; און איך בין געווען אַ צעגרויל טער פֿון דער
der fun tsegroilter a geven bin ich un melech faran
the from desolated one a was am I and king for the

זעונג, אָבער קיינער האָט נישט געמערקט.
gemerkt nisht hot keiner ober zeung
noticed not has anyone but vision

9 In the shnat achat *(first year)* of Daryavesh ben Achashverosh, by zera *(descent)* a Mede, who was made melech over the realm of the Kasdim *(Chaldeans)*; [2] In the shnat achat of his reign, I, Daniel, received binah *(understanding)* from the Sfarim *(books, Kitvei Hakodesh)* of the number of the shanim, that the Devar Hashem was unto Yirmeyah HaNavi, with respect to the desolations of Yerushalayim, SHIVIM SHANAH must be completed.

ט אין ערשטן יאָר פֿון דָּריֶוש דען זון פֿון אַחַשְׁוֵרוֹש פֿון
fun Achashverosh fun zun den Daryavesh fun yor ershtn in
of Achashverosh of son the Daryavesh of year first in

דעם אָפּשטאַם פֿון מָדַי, וואָס איז געמאַכט געוואָרן פֿאַר אַ
a far gevorn gemacht iz vos Madai fun opshtam dem
a for become made is which Madai of descent the

מלך איבער דעם קיניגרייך פֿון די כַּשְׂדִים, [ב] אין ערשטן יאָר
yor ershtn in Kasdim di fun kinigraich dem iber melech
year first in Kasdim the from kingdom the over king

פֿון זײַן מלוכה, האָב איך, דָּניֵאל, נאָכגעקוקט אין די ספֿרים
sforim di in nochgekukt Daniel ich hob meluche zain fun
books the in looked after Daniel I have reign his of

די צאָל פֿון די יאָרן וואָס דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען
geven iz Hashem fun vort dos vos yorn di fun tsol di
was is Hashem of word the that years the of number the

צו ירמיָה הנבֿיא, צו דערפֿילן אויף די חורבֿות פֿון
fun churves di oif derfiln tsu hanovi Yirmeyah tsu
of ruins the upon fulfill to the prophet Yirmeyah to

ירושָׁלַיִם – זיבעציק יאָר.
yor zibetsik Yerushalayim
years seventy Yerushalayim

[3] And I set my face unto Adonoi HaElohim, to plead by tefillah and tachanunim *(supplications)*, with a tzom, and sackcloth, and ashes; [4] And I davened unto Hashem Elohai, and I made vidduy *(confession of sin)*, and said, O Adonoi, HaEl HaGadol V'HaNorah *(the great and dreadful G-d)*, Shomer HaBrit V'HaChesed *(Who keepeth covenant and*

ג און איך האָב געקערט מײַן פּנים צו אֲדֹנָי האלקים, צו
tsu HaElokim Adonoi tsu ponem main gekert hob ich un
to G-d Adonoi to face my turned have I and

בעטן אַ תּפֿילה און אַ בקשה מיט פֿאַסטן, און זאַק און אַש.
ash un zak un fasten mit bakoshe a un tfile a betn
ashes and sackcloth and fasting with request a and prayer a ask

ד און איך האָב מתפּלל געווען צו ה׳ מײַן ג-ט, און האָב מיך
mich hob un G-t main Hashem tsu geven mispalel hob ich un
myself have and G-d my Hashem to been prayed have I and

מתוודה געווען, און האָב געזאָגט: איך בעט דיך, אֲדֹנָי, דו
du Adonoi dich bet ich gezogt hob un geven misvade
you Adonoi you(SG) entreat I said have and been confessed

גרויסער און פֿאָרכטיקער ג-ט, וואָס היט דעם ברית און
un bris dem hit vos G-t forchtiker un groiser
and covenant the watches over who G-d awesome and great

lovingkindness) to them that love Him, and to them that are shomrei mitzvot; [5] We have sinned, and we have committed iniquity, and we have done wickedly, and we have rebelled, even by departing from Thy mitzvot and from Thy mishpatim; [6] Neither have we heeded or listened unto Thy avadim the nevi'im, which spoke in Thy Name unto our Melachim, our Sarim *(princes)*, and our Avot, and to kol Am HaAretz. [7] To Thee, Adonoi, is the tzedakah, but unto us is boshet hapanim *(shame of face)*, as at yom hazeh; to the men of Yehudah, and to the yoshvei Yerushalayim, and unto kol Yisroel, that are near, and that are far off, through all the countries whither Thou hast driven them, because of their ma'al *(betrayal, treachery)* wherein they have dealt unfaithfully against Thee. [8] O Hashem, to us belongeth boshet hapanim, to our Melachim, to our Sarim *(princes)*, and to our Avot, because we have sinned against Thee. [9] To Adonoi Eloheinu belong the rachamim and the selichot *(forgiveness)*, for we have rebelled against Him; [10] Neither have we obeyed the voice of Hashem Eloheinu, to walk in His torot, which He has set before us by the hand of His avadim the Nevi'im. [11] Yea, kol Yisroel

די געגאָד צו די וואָס האָבן אים ליב, און צו די וואָס
vos di tsu un lib im hobn vos di tsu genod di
who the ones to and love him have who the ones to mercy the

היטן זײַנע געבאָט, ח מיר האָבן געזינדיקט, און פֿאַרבראָכן,
farbrochn un gezindikt hobn mir gebot zaine hitn
transgressed and sinned have we commandments his keep

און שלעכטס געטאָן, און וויידערשפּעניקט, און זיך אָפּגעקערט
opgekert zich un vidershpenikt un geton shlechts un
turned away selves and rebelled against and done evil things and

פֿון דײַנע געבאָט און דײַנע געזעצן; ט און מיר האָבן נישט
nisht hobn mir un gezetsn daine un gebot daine fun
not have we and laws your and commandments your from

צוגעהערט צו דײַנע קנעכט די נבֿיאים, וואָס האָבן גערעדט אין דײַן
dain in geredt hobn vos neviim di knecht daine tsu tsugehert
your in spoken have who prophets the servants your to paid heed

נאָמען צו אונדזערע מלכים, אונדזערע האַרן, און אונדזערע עלטערן,
eltern undzere un harn undzere mlochim undzere tsu nomen
fathers our and nobles our kings our to name

און צו דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון לאַנד. י צו דיר, אֲדֹנָי, איז די
di iz Adonoi dir tsu land fun folk gantsn dem tsu un
the is Adonoi you(SG) to land of people whole the to and

גערעכטיקייט, און צו אונדז איז היינטיקן טאָג די שאַנד פֿון פּנים –
ponem fun shand di tog haintikn iz undz tsu un gerechtikeit
face of shame the day today's is us to and righteousness

צו די מענער פֿון יהודה, און צו די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם,
Yerushalayim fun bavoiner di tsu un Yehudah fun mener di tsu
Yerushalayim of inhabitants the to and Yehudah of men the to

און צו גאַנץ ישְׂרָאֵל, די נאָענטע און די ווייטע, אין אַלע לענדער וואָס
vos lender ale in vaite di un nonte di Yisroel gants tsu un
where lands all in far off the and near the Yisroel all to and

דו האָסט זיי פֿאַרשטויסן אַהין, פֿון וועגן דער פֿעלשונג וואָס
vos felshung der vegen fun ahin farshtoisen zei host du
that treachery the account of on there banished them have you

זיי האָבן געפֿעלשט אָן דיר. כ ה', צו אונדז איז די
di iz undz tsu Hashem dir on gefelsht hobn zei
the is us to Hashem you(SG) against been unfaithful have they

שאַנד פֿון פּנים, צו אונדזערע מלכים, צו אונדזערע האַרן, און צו
tsu un harn undzere tsu mlochim undzere tsu ponem fun shand
to and nobles our to kings our to face of shame

אונדזערע עלטערן, ווײַל מיר האָבן געזינדיקט צו דיר. ט בײַ
bai dir tsu gezindikt hobn mir vail eltern undzere
by you(SG) against sinned have we because fathers our

אֲדֹנָי אלוקינו איז די דערבאַרעמונג און די פֿאַרגעבונג; וואָרעם מיר
mir vorem fargebung di un derbaremung di iz Elokeinu Adonoi
we because forgiveness the and compassion the is our G-d Adonoi

האָבן וויידערשפּעניקט אָן אים, י און מיר האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn mir un im on vidershpenikt hobn
to paid heed not have we and him against rebelled have

דעם קול פֿון ה' אלוקינו, צו גיין אין זײַנע לערנונגען, וואָס
vos lernungen zaine in gein tsu Elokeinu Hashem fun kol dem
which torah his in go to our G-d Hashem of voice the

ער האָט אַוועקגעלייגט פֿאַר אונדז דורך דער האַנט פֿון זײַנע קנעכט
knecht zaine fun hant der durch undz far avekgeleigt hot er
servants his of hand the through us before laid away has he

has transgressed Thy Torah, even by departing, refusing to obey Thy kol *(voice)*; therefore ha'alah *(the curse)* is poured upon us, and hashevu'ah *(the oath)* that is written in the Torat Moshe the Eved HaElohim, because we have sinned against Him. [12] And He hath confirmed His words, which He spoke concerning us, and concerning our shofetim who judged us, that He would bring upon us a ra'ah gedolah, so that there has not been done under kol HaShomayim what has been done to Yerushalayim. [13] Even as it is written in the Torat Moshe, all hara'ah hazot *(this evil)* is come upon us, yet we have not mollified the face of Hashem Eloheinu, by turning away from avoneinu *(our iniquities)*, and by having seichel *(discernment)* in Thy Emes. [14] Therefore hath Hashem watched upon the rah, and brought it upon us; for Hashem Eloheinu is tzaddik in all His ma'asim which He doeth, for we obeyed not His kol *(voice)*. [15] And now, Adonoi Eloheinu, Who hast brought Thy people forth out of Eretz Mitzrayim with a yad chazakah *(mighty hand)*, and hast gotten Thee renown, as at yom hazeh, we have sinned, we have done wickedly.

די נבִיאים . יא און גאַנץ יִשׂרָאֵל האָבן איבערגעטרעטן דײַן תּורה , און
un toyre dain ibergetretn hobn Yisroel gants un neviim di
and Torah your overstepped have Yisroel all and prophets the

זיך אָפּגעקערט , נישט צוצוהערן צו דײַן קול , און אויף אונדז
undz oif un kol dain tsu tsutsuhern nisht opgekert zich
us upon and voice your to to pay heed not turned away selves

איז אויסגעגאָסן געוואָרן די קללה און די שבֻּועה וואָס שטייט געשריבן
geshribn shteit vos shvue di un klole di gevorn oisgegosen iz
written stands that oath the and curse the become poured out is

אין דער תּורה פֿון משה דעם קנעכט פֿון האלקים , ווײַל מיר האָבן
hobn mir vail HaElokim fun knecht dem Moshe fun toyre der in
have we because G-d of servant the Moshe of Torah the in

געזינדיקט צו אים . יב און ער האָט מקיים געווען זײַן וואָרט, וואָס ער
er vos vort zain geven mekayem hot er un im tsu gezindikt
he that word his been fulfilled has he and him against sinned

האָט געריידט וועגן אונדז, און וועגן אונדזערע שופֿטים וואָס האָבן אונדז
undz hobn vos shoftim undzere vegen un undz vegen geredt hot
us have who judges our about and us about spoken has

געמשפּט , צו ברענגען אויף אונדז אַ גרויס בייז, וואָס איז נישט געשען
geshen nisht iz vos beiz grois a undz oif brengen tsu gemishpet
happened not is that evil great a us upon bring to judged

אונטערן גאַנצן הימל אַזוי ווי עס איז געשען צו ירושָלַיִם .
Yerushalayim tsu geshen iz es vi azoi himel gantsn untern
Yerushalayim to happened is it as so heaven whole under the

יג אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון משהן , איז דאָס דאָזיקע
dozike dos iz Mosheen fun toyre der in geshribn shteit es vi azoi
this the is Moshe of Torah the in written stand it as so

גאַנצע בייז געקומען אויף אונדז; אָבער מיר האָבן נישט געבעטן פֿאַר
far gebetn nisht hobn mir ober undz oif gekumen beiz gantse
before entreated not have we but us upon come evil whole

ה אלוקינו , כדי זיך אומצוקערן פֿון אונדזערע זינד ,
zind undzere fun umtsukeren zich kedei Elokeinu Hashem
sins our from turn back ourselves so that our G-d Hashem

און זיך צו קליגן אין דײַן אמת . יד און ג-ט האָט אויפֿגעפאַסט
oifgepast hot G-t un emes dain in klign tsu zich un
watched has G-d and truth your in make wise to ourselves and

אויף דעם בייז, און האָט עס געבראַכט אויף אונדז, ווארעם ה
Hashem vorem undz oif gebracht es hot un beiz dem oif
Hashem because us upon brought it has and evil the upon

אלוקינו איז געראטן אין אַלע זײַנע טוונגען וואָס ער האָט געטאָן, און
un geton hot er vos tuungen zaine ale in gerecht iz Elokeinu
and done has he that works his all in righteous is our G-d

מיר האָבן נישט צוגעהערט צו זײַן קול . טו און אַצונד , אֲדֹנָי אלוקינו ,
Elokeinu Adonoi atsund un kol zain tsu tsugehert nisht hobn mir
our G-d Adonoi now and voice his to paid heed not have we

דו וואָס האָסט אַרויסגעצויגן דײַן פֿאָלק פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט
mit Mitsrayim land fun folk dain aroisgetsoign host vos du
with Egypt land of from people your brought out have who you

אַ שטאַרקער האַנט, און דיר געמאַכט אַ נאָמען אַזוי ווי אויף
oif vi azoi nomen a gemacht dir un hant shtarker a
on as so name a made for yourself and hand strong a

היינטיקן טאָג – מיר האָבן געזינדיקט, מיר האָבן שלעכטס געטאָן.
geton shlechts hobn mir gezindikt hobn mir tog haintikn
done evil things have we sinned have we day today's

[16] O Adonoi, according to all Thy tzidkot, I beseech Thee, let Thine anger and Thy fury be turned away from Thy Ir *(City)* Yerushalayim, Thy Har Kodesh, because for chatta'einu, and for the avonot Avoteinu, Yerushalayim and Thy people are become a reproach, an object of scorn to all around about us. [17] Now therefore, shema, Eloheinu, hear the tefillah of Thy eved, and his tachanunim *(supplications)*, and cause Thy face to shine upon Thy Mikdash that is desolate, lema'an *(for the sake of)* Adonoi. [18] O Elohai, incline Thine ear, and shema; open Thine eyes, and behold our desolations, and HaIr which is called by Thy Name; for we do not present tachanuneinu *(our supplications)* before Thee on account of tzidkoteinu, but for the sake of Thy rachamim harabbim. [19] Adonoi, hear; Adonoi, forgive; Adonoi, hearken and act; delay not, for Thine own sake, O Elohai; for Thy city and Thy people are called by Thy Name.

[20] And while I was speaking, and davening tefillos, and making vidduy *(confession of sin)* for me and for Ami

טז אֲדֹנָי , לויט אַלע דיַינע גערעכטיקייטן, זאָל , איך בעט
bet ich zol gerechtikeitn daine ale loit Adonoi
beseech I shall righteousness your all according to Adonoi

דיך , זיך אָפּקערן דיַין כּעס און דיַין גרימצאָרן פֿון דיַין
dain fun grimtsorn dain un kaas dain opkeren zich dich
your from wrath your and anger your turn away self you(SG)

שטאָט ירושָלַיִם , דיַין הייליקן באַרג , ווואָרעם פֿון וועגן
vegen fun vorem barg heilikn dain Yerushalayim shtot
account of on because mountain holy your Yerushalayim city

אונדזערע זינד , און פֿון וועגן די פֿאַרברעכן פֿון אונדזערע
undzere fun farbrechn di vegen fun un zind undzere
our of transgressions the account of on and sins our

עלטערן, איז ירושָלַיִם און דיַין פֿאָלק צו שאַנד ביַי אַלע אונדזערע
undzere ale bai shand tsu folk dain un Yerushalayim iz eltern
our all by shame to people your and Yerushalayim is fathers

אַרומיקע . יז און אַצונד , אלוקינו , הער צו די תּפֿילה
tfile di tsu her Elokeinu atsund un arumike
prayer the to pay heed our G-d now and surrounding ones

פֿון דיַין קנעכט , און זיַין תּחינה , און דערלייַכט דיַין פּנים
ponem dain derlaicht un tchinh zain un knecht dain fun
face your illuminate and supplication his and servant your of

אויף דיַין פֿאַרוויסטן בֵּית הַמִקדָּש פֿון וועגן פֿון אֲדֹנָי .
Adonoi fun vegen fun hamikdosh beit farvistn dain oif
Adonoi of sake for the sanctuary house desolate your upon

יח נייַג , מיַין ג-ט, דיַין אויער, און הער , עפֿן דיַינע אויגן, און
un oign daine efen her un oier dain G-t main naig
and eyes your open pay heed and ear your G-d my incline

זע אונדזערע פֿאַרוויסטונגען, און די שטאָט וואָס דיַין נאָמען ווערט
vert nomen dain vos shtot di un farvistungen undzere ze
shall be name your that city the and desolations our see

אויף איר גערופֿן, ווואָרעם נישט פֿון וועגן אונדזערע גערעכטיקייטן
gerechtikeitn undzere vegen fun nisht vorem gerufn ir oif
righteousness our account of of not because called it upon

מאַכן מיר פֿאַלן פֿאַר דיר אונדזער בקשה , נייַערט פֿון
fun naiert bakoshe undzer dir far faln mir machn
because of but rather request our you(SG) before fall we make

וועגן דיַין גרויס דערבאַרעמונג. יט אֲדֹנָי , הער , אֲדֹנָי ,
vegen dain grois derbaremung Adonoi her Adonoi
Adonoi pay heed Adonoi compassion great your on account of

פֿאַרגיב, אֲדֹנָי , פֿאַרנעם און טו, זאָלסט נישט זאַמען; פֿון
fargib Adonoi farnem un tu zolst nisht zamen fun
forgive Adonoi and pay attention and do you(SG) shall not delay for

דיַינעטוועגן, מיַין ג-ט, ווואָרעם דיַין נאָמען ווערט גערופֿן אויף דיַין
daintvegn dain oif gerufn vert nomen dain vorem G-t main
your sake your upon called is name your because G-d my

שטאָט און אויף זיַין פֿאָלק .
folk zain oif un shtot
people its upon and city

כ און ווי איך רעד נאָך , און בין מתּפלל , און בין זיך מתוודה
misvade zich bin un mispalel bin un noch red ich vi un
confessing self am and praying am and still speak I how and

אויף מיַינע זינד , און די זינד פֿון מיַין פֿאָלק יִשׂרָאֵל, און מאַך פֿאַלן
faln mach un Yisroel folk main fun zind di un zind maine oif
fall make and Yisroel people my of sins the and sins my upon

Yisroel, and laying my techinnah *(petition)* before Hashem Elohai for the sake of the Har Kodesh of Elohai; [21] Yea, while I was davening in tefillah, even haish Gavriel, whom I had seen in the chazon in the beginning, being caused to come in full flight, reached me about the time of the minchat erev. [22] And he instructed me, and spoke with me, and said, O Daniel, I am now come forth to make thee have seichel in binah. [23] At the beginning of thy tachanunim *(supplications)* a commandment went forth, and I am come to make the word known; for thou art greatly valued; therefore understand the devar, and consider the vision.

[24] Shivi'im heptads is decreed upon thy people and upon thy Ir Kodesh *(Holy City)*, to restrain the peysha *(transgression)*, and to make an end of chattat *(sin)*, and to make kapporah for avon, and to bring in Tzedek Olamim *(Everlasting Righteousness)*, and to seal up the chazon and navi, and to anoint the Kodesh HaKodashim. [25] Have da'as, therefore, and get seichel, that from the going forth of the decree to restore and to rebuild Yerushalayim unto Moshiach Nagid shall be shivah heptads, and threescore and two heptads; the rechov *(stree,*

מִיַּן בקשה פַּאר ה מִיַּן ג-ט, פֿון וועגן דעם הייליקן
heilikn dem vegen fun G-t main Hashem far bakoshe main
holy the account of on G-d my Hashem before request my

באַרג פֿון מִיַּן ג-ט – [כא] ווי איך רעד נאָך אין געבעט, אַזוי איז
iz azoi gebet in noch red ich vi G-t main fun barg
is so prayer in yet speak I when G-d my of mountain

דער מאַן גַּבְרִיאֵל, וואָס איך האָב געזען אין דער זעונג אין אָנהייב ,
onheib in zeung der in gezen hob ich vos Gavriel man der
beginning in vision the in seen have I whom Gavriel man the

געקומען פֿליעדיק צו פֿליען, און האָט מיך אָנגערירט, אַרום דער
der arum ongerirt mich hot un flien tsu fliedik gekumen
the around touched me has and fly to flying having come

צייַט פֿון אָוונט-קָרְבָּן . [כב] און ער האָט געגעבן צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu gegebn hot er un ovnt-korben fun tsait
understand to given has he and evening korban of time

און האָט מיט מיר גערעדט, און האָט געזאָגט: דָּנִיֵּאל, איך בין אַצונד
atsund bin ich Daniel gezogt hot un geredt mir mit hot un
now am I Daniel said has and spoken me with has and

אַרויסגעקומען דיך צו קליגן אין פֿאַרשטאַנדיקייט. [כג] ביים
baim farshtandikeit in klign tsu dich aroisgekumen
at the understanding in make wise to you(SG) come out

אָנהייב פֿון דיַין בקשה איז אַרויס אַ וואָרט, און איך בין געקומען
gekumen bin ich un vort a arois iz bakoshe dain fun onheib
having come am I and word a out is request your of beginning

עס צו זאָגן , וואָרעם דו ביסט באַליבט; דערום באַטראַכט דאָס וואָרט,
vort dos batracht derum balibt bist du vorem zogn tsu es
word the consider therefore beloved are you because tell to it

און פֿאַרשטיי די זעונג .
zeung di farshtei un
vision the understand and

[כד] זיבעציק וואָכן זיַינען נִגזר געוואָרן אויף דיַין פֿאָלק און
un folk dain oif gevorn nigzar zainen vochn zibetsik
and people your upon become decreed are week-years seventy

אויף דיַין הייליקער שטאָט, כדי צו פֿאַרלענדן דעם איבערטרעטן ,
ibertretn dem farlendn tsu kedei shtot heiliker dain oif
transgressions the finish to so that city holy your upon

און פֿאַרטיליקן דעם חטא, און מְכַפֵּר זיַין אויף דער זינד , און
un zind der oif zain mechaper un chet dem fartiliken un
and iniquity the upon be expiate and sin the seal up and

ברענגען אייביקע גערעכטיקייט , און באַזיגלען די זעונג און די
di un zeung di baziglen un gerechtikeit eibike brengen
the and vision the seal and righteousness everlasting bring

נבֿיאות , און זאַלבן דעם קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים . [כה] און זאָלסט וויסן
visen zolst un kodshei-kodshim dem zalbn un nevies
know shall and Kodesh HaKodashim the anoint and prophecies

און פֿאַרשטיין , אַז פֿון דעם אַרויסגאַנג פֿון דעם וואָרט, ווידער
vider vort dem fun aroisgang dem fun az farshtein un
again word the of going forth the from that understand and

אויפֿצובויען ירוּשָׁלַיִם , ביז דעם משיח פֿירשט, זיַינען
zainen firsht dem Moshiach dem biz Yerushalayim oiftsuboien
are prince the Moshiach the until Yerushalayim to build up

זיבן וואָכן , און צוויי און זעכציק וואָסן וועט זי ווידער
vider zi vet vosn zechtsik un tsvei un vochn zibn
again it will week-years sixty and two and week-years seven

זײַן אויפֿגעבויט, מיט מערק און גראָבנס, אָבער אין געדריקטע צײַטן.
tsaitn gedrikte in ober grobns un merk mit oifgeboit zain
times troubled in but moat and street with built up be

כו און נאָך די צוויי און זעכציק וואָכן , וועט דער משיח
Moshiach der vet vochn zechtsik un tsvei di noch un
Moshiach the will week-years sixty and two the after and

אָפּגעשניטן ווערען אָבער נישט פֿאַר זיך אַליין ; און די שטאָט און
un shtot di un alein zich far nisht ober veren opgeshnitn
and city the and himself him for not but become cut off

דאָס הייליקטום וועט צעשטערן דאָס פֿאָלק פֿון אַ פֿירשט וואָס וועט
vet vos firsht a fun folk dos tseshtern vet heiliktum dos
will who prince a of people the destroy will holy sanctuary the

קומען ; און זײַן סוף וועט מיט פֿלייצונג ; און ביז צום סוף
sof tsum biz un fleitsung mit zain vet sof zain un kumen
end to until and flood with his will end his and come

פֿון דער מלחמה זײַנען נגזר געוואָרן פֿאַרוויסטונגען. כז און ער
er un farvistungen gevorn nigzar zainen milchome der fun
he and desolations become decreed are war the of

וועט מאַכן אַ שטאַרקן ברית מיט פֿיל פֿאַר איין וואָך ; און אַ
a un voch ein far fil mit bris shtarkn a machn vet
a and week one for many with covenant strong a make will

האַלבע וואָך וועט ער פֿאַרשטערן שלאַכטאָפּפֿער און שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer un shlachtopfer farshtern er vet voch halbe
minchah and slaughter sacrifice put an end he will week half

און אויף דעם פֿליגל פֿון אומווערדיקייטן וועט קומען דער פֿאַרוויסטער,
farvister der kumen vet umverdikeitn fun fligel dem oif un
devastator the come will abominations of wing the upon and

אַזש ביז אַ פֿאַרלענדונג און אַ גזר וועט אויסגעגאָסן ווערן אויף
oif vern oisgegosen vet gzar a un farlendung a biz azh
on be poured out will decree a and full end a until all the way

דעם פֿאַרוויסטער.
farvister dem
devastator the

ט אין דריטן יאָר פֿון כּורש דעם מלך פֿון פָּרס איז אַנטפּלעקט געוואָרן
gevorn antplekt iz Paras fun melech dem Koresh fun yor dritn in
become revealed is Paras of king the Koresh of year third in

אַ וואָרט צו דָּניֵאל , וואָס זײַן נאָמען איז געוופֿן בלטשאַצַר ;
Belteshatsar gevorn gerufn iz nomen zain vos Danieln tsu vort a
Beltshatzar become called is name his who Daniel to word a

און דאָס וואָרט איז געווען אמת, און וועגן אַ לאַנגער צײַט; און
un tsait langer a vegen un emes geven iz vort dos un
and time long a concerning and truth was is word this and

ער האָט באַטראַכט דאָס וואָרט, און האָט פֿאַרשטאַנען די זעונג .
zeung di farshtanen hot un vort dos batracht hot er
vision the understood has and word this considered has he

ב אין יענע טעג האָב איך, דָּניֵאל , געטרויערט דריי וואָכן צײַט.
tsait vochn drai getroiert Daniel ich hob teg yene in
time weeks three mourned Daniel I have days those in

ג גלוסטיקע שפּײַז האָב איך נישט געגעסן, און פֿלייש און ווײַן איז נישט
nisht iz vain un fleish un gegesn nisht ich hob shpaiz glustike
not is wine and meat and eaten not I have food desirable

געקומען אין מײַן מויל , און זאַלבן האָב איך זיך נישט געזאַלבט,
gezalbt nisht zich ich hob zalbn un moil main in gekumen
anointed not self I have ointment and mouth my into come

plaza, open space) shall be built again, and the charutz *(trench, moat, wall)*, even in troublous times. 26 And after threescore and two heptads, yikaret *(will be cut off)* Moshiach, but not for himself; and the troops of the coming nagid shall destroy the Ir and the Kodesh [Beis Hamikdash]; and the end thereof shall come with a flood, and unto the end there shall be war. Desolations are determined. 27 And he shall confirm brit *(covenant)* with rabbim for one heptad; and in the midst of the heptad he shall cause the zevach and the minchah to cease, and on the kenaf *(wing)* of the abominations is one making desolate, even until the complete destruction, a destruction that is decreed, shall be poured out upon the Shomem *(Desolator, Destroyer)*.

10 In the shnat shlosh of Koresh *(Cyrus)* melech Paras *(Persia)* a davar *(word)* was revealed unto Daniel, shmo *(his name)* called Belteshatzar; and emes was the davar, and of a tzava gadol *(great conflict, affliction)*; and he understood the davar, and had binah of the vision.

2 In those days I Daniel was mourning a full shloshah shavu'im *(three weeks)*. 3 Choice lechem I did not eat, neither came basar nor yayin into my mouth, neither did I anoint myself at all, until the

completing of the full shloshet shavu'im. 4 And in the four and twentieth yom of the chodesh harishon *(first month)*, as I was on the bank of the nahar hagadol *(the great river)* which is the Tigris; 5 Then I lifted up mine eyes, and looked, and, hinei, there before me was as an ish clothed in linen, around whose waist was a belt of the finest gold of Uphaz. 6 His geviyah *(body)* also was like the chrysolite, and his face like the appearance of lightning, and his eyes like torches of eish, and his zero'ot *(arms)* and his raglayim *(feet)* like in color to polished bronze, and the sound of his words like the kol hamon *(voice of a multitude)*. 7 And I Daniel alone saw the vision, for the anashim that were with me saw not the vision; but a charadah gedolah *(great terror)* fell upon them, and they fled, for they hid themselves. 8 Therefore I was left alone, and saw this great vision, and there remained no ko'ach *(strength)* in me, for my hod *(comeliness)* was changed upon me into disfigurement, and I retained no ko'ach. 9 Then I heard the kol *(voice)* of his words, and when I heard the kol of his words, then I was in a deep sleep on my face, and my face was on the ground.

ביז עס זײַנען פֿול געווָארן דרײַ וואָכן צײַט. ד און אין פֿיר און
un fir in un tsait vochn drai gevorn ful zainen es biz
and four in and time weeks three become full are it until

צוואַנציקסטן טאָג פֿון ערשטן חודש , וועז איך בין געווען בײַם ברעג
breg baim geven bin ich ven choidesh ershtn fun tog tsvantsikstn
shore by the was am I when month first of day twentieth

פֿון גרויסן טײַך , דאָס איז חִדֶּקֶל , ה האָב איך אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן,
oign maine oifgehoibn ich hob Chiddekel iz dos taich groisn fun
eyes my lifted up I have Chiddekel is this river great of

און האָב געזען , ערשט אַ מאַן אָנגעקלײדט אין לײַנען , און זײַנע לענדן
lendn zaine un lainen in ongekleidt man a ersht gezen hob un
loins his and linen in clothed man a behold seen have and

אַרומגעגורט מיט גאָלד פֿון אופֿז , ו און זײַן לײַב אַזוי ווי גאָלדשטיין,
goldshtein vi azoi laib zain un Ufaz fun gold mit arumgegurt
chrysolite as like body his and Uphaz of gold with girded

און זײַן פּנים אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון בליץ , און זײַנע אויגן
oign zaine un blits fun oiszen dos vi azoi ponem zain un
eyes his and lightning of appearance the as like face his and

אַזוי ווי פֿלאַמען פֿײַער, און זײַנע אָרעמס און זײַנע פֿיס אַזוי ווי דער
der vi azoi fis zaine un orems zaine un faier flamen vi azoi
the as like feet his and arms his and fire flames as like

אָנבליק פֿון בלאַנקן קופּער , און דער קול פֿון זײַנע ווערטער אַזוי ווי
vi azoi verter zaine fun kol der un kuper blankn fun onblik
as like words his of voice the and bronze polished of appearance

דער קול פֿון אַ מחנה . ז און איך, דָּנִיֵּאל , אַליין האָב געזען די זעונג ,
zeung di gezen hob alein Daniel ich un machne a fun kol der
vision the seen have alone Daniel I and legion a of voice the

אָבער די מענטשן ווָאס מיט מיר האָבן נישט געזען די זעונג , נאָר אַ
a nor zeung di gezen nisht hobn mir mit vos mentshn di ober
a only vision the seen not have me with who are men the but

גרויסע ציטערניש איז אויף זיי , און זיי געפֿאַלן, זײַנען אַנטלאָפֿן זיך
zich antlofn zainen zei un gefaln zei oif iz tsiterenish groise
selves fled are they and fallen them upon is trembling great

צו באַהאַלטן. ח בין איך געבליבן אַליין, און איך האָב געזען די דאָזיקע
dozike di gezen hob ich un alein geblibn ich bin bahaltn tsu
this the seen have I and alone remained I am conceal to

גרויסע זעונג , און אין מיר איז נישט געבליבן קיין כּוח , ווָארעם
vorem koiech kein geblibn nisht iz mir in un zeung groise
because strength any remained not is me in and vision great

מײַן פּאַרב האָט זיך אויף מיר שרעקלעך געביטן , און איך האָב מער
mer hob ich un gebitn shreklech mir oif zich hot farb main
more have I and changed frightfully me upon self has color my

נישט געהאַט קיין כּוח . ט און איך האָב געהערט דעם קול פֿון זײַנע
zaine fun kol dem gehert hob ich un koiech kein gehat nisht
his of voice the heard have I and strength any had not

ווערטער; און ווי איך האָב געהערט דעם קול פֿון זײַנע ווערטער, אַזוי
azoi verter zaine fun kol dem gehert hob ich vi un verter
so words his of voice the heard have I when and words

בין איך אַנטשלאָפֿן געווָארן אויף מײַן פּנים , מיט מײַן פּנים צו
tsu ponem main mit ponem main oif gevorn antshlofen ich bin
toward face my with face my upon become collapsed I am

דער ערד .
erd der
ground the

[10] And, hinei, a yad *(hand)* touched me, and raised me, trembling, upon my knees and upon the palms of my hands. [11] And he said unto me, O Daniel, ish chamudot *(man greatly valued, beloved)*, understand the devarim that I speak unto thee, and stand upright, for unto thee now shulachti *(I was sent)*. And when he had spoken the davar hazeh *(this word)* unto me, I stood trembling. [12] Then said he unto me, Al tirah *(fear not)*, Daniel, for from the yom harishon *(first day)* that thou didst set thine lev to understand, oolehitannot *(and to afflict, humble thyself)* before Eloheicha, thy words were heard, and I am come because of thy words. [13] But the Sar Malchut Paras *(Prince of the Kingdom of Persia)* was standing before me 21 yamim; but, hinei, Micha'el, one of the Sarim HaRishonim came to help me; and I was detained there with the Melachim Paras. [14] Now I am come to give thee binah *(understanding)* of what shall befall thy People in the acharit hayamim *(latter days)*; for there is still a chazon *(vision)* for [those] yamim *(days)*.

[15] And while he was speaking such devarim unto me, I bowed my face toward the ground, and I became

י ערשט אַ האַנט האָט מיך אָנגערירט, און האָט מיך געטרייסלט פֿאַר
far getreislt mich hot un ongerirt mich hot hant a ersht
over shaken me has and touched me has hand a first

יא מײַנע קני און מײַנע האַנטפֿלעכן. און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un hantflechn maine un kni maine
said me to has he and palms my and knees my

יב דָּניֵאל, דו באַליבטער מאַן, פֿאַרשטיי די ווערטער וואָס איך רעד
red ich vos verter di farshtei man balibter du Daniel
speak I that words the understand man beloved you Daniel

צו דיר, און שטיי אויף וווּ דו ביסט געשטאַנען, ווארעם איך
ich vorem geshtanen bist du vu oif shtei un dir tsu
I because standing are you where up stand and you(SG) to

בין אַצונד געשיקט געוואָרן צו דיר. און ווי ער האָט מיט מיר
mir mit hot er vi un dir tsu gevorn geshikt atsund bin
me with has he when and you(SG) to become sent now am

גערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט, בין איך אויפֿגעשטאַנען ציטערנדיקערהייט.
tsiterndikerheit oifgeshtanen ich bin vort dozike dos geredt
trembling stood up I am word this the spoken

יג און ער האָט צו מיר געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן, דָּניֵאל,
Daniel hobn moire nisht zolst gezogt mir tsu hot er un
Daniel have fear not you(SG) shall said me to has he and

וואָרעם פֿון דעם ערשטן טאָג אָן וואָס דו האָסט אָפּגעגעבן דײַן
dain opgegebn host du vos on tog ershtn dem fun vorem
your surrendered have you which on day first the from because

האַרץ צו פֿאַרשטיין, און זיך צו פּיניקן פֿאַר דײַן ג-ט, זיינען
zainen G-t dain far painiken tsu zich un farshtein tsu harts
are G-d your before afflict to self and understand to heart

דײַנע ווערטער געהערט געוואָרן, און איך בין געקומען פֿון וועגן
vegen fun gekumen bin ich un gevorn gehert verter daine
account of of come am I and become heard words your

דײַנע ווערטער. יג אָבער דער שׂאַר פֿון מַלכות פָּרַס האָט זיך
zich hot Paras malchut fun sar der ober verter daine
self has Paras the kingdom of of prince the but words your

געשטעלט אַקעגן מיר איין און צוואַנציק טעג, אָבער זע, מיכָאֵל,
Michael ze ober teg tsvantsik un ein mir akegn geshtelt
Micha'el behold but days twenty and one me against stood

איינער פֿון די ערשטע שָׂרים, איז מיר געקומען צו הילף. אַזוי בין
bin azoi hilf tsu gekumen mir iz Saraim ershte di fun einer
am so help to come to me is princes chief the of one

איך דאָרטן פֿאַרבליבן בײַ די מלכים פֿון פָּרַס. יד און איך בין געקומען
gekumen bin ich un Paras fun mlochim di bai farblibn dortn ich
come am I and Paras of kings the by remained there I

דיר צו געבן פֿאַרשטיין וואָס וועט געשען צו דײַן פֿאָלק אין
in folk dain tsu geshen vet vos farshtein tsu gebn dir
in people your to happen will what understand to to give to you(SG)

סוף פֿון די טעג; וואָרעם דאָס איז נאָך אַ זעונג אויף אַ צײַט.
tsait a oif zeung a noch iz dos vorem teg di fun sof
time a for vision a yet is this because days the of end

טו און ווי ער האָט גערעדט צו מיר אַזוי ווי די דאָזיקע ווערטער,
verter dozike di vi azoi mir tsu geredt hot er vi un
words these the like so me to spoken has he when and

אַזוי האָב איך געקערט מײַן פּנים צו דער ערד, און בין
bin un erd der tsu ponem main gekert ich hob azoi
am and ground the toward face my turned I have so

אַנטשטומט געווָארן. טז ערשט אַזוי ווי אַ געשטאַלט פֿון מענטשנקינדער
mentshnkinder fun geshtalt a vi azoi ersht gevorn antshtumt
children of men of form a as so first become muted

האָט מיך אָנגערירט אויף די ליפּן, און איך האָב געעפֿנט מײַן מויל ,
moil main geefent hob ich un lipn di oif ongerirt mich hot
mouth my opened have I and lips the upon touched me has

און איך האָב געראַדט און געזאָגט צו דעם וואָס איז געשטאַנען
geshtanen iz vos dem tsu gezogt un geredt hob ich un
stood is who the one to said and spoken have I and

אַקעגן מיר: מײַן האַר , פֿון דער זעונג זײַנען ווייען געקומען
gekumen veyen zainen zeung der fun har main mir akegn
come pangs are vision the from master my me opposite

אויף מיר, און איך האָב מער נישט קיין כּוח . יז און ווי קען
ken vi un koiech kein nisht mer hob ich un mir oif
can how and strength any not more have I and me upon

דער דאָזיקער קנעכט פֿון מײַן האַר רעדן מיט דעם דאָזיקן האַר
har dozikn dem mit redn har main fun knecht doziker der
master this the with speak master my of servant this the

מײַנעם , אַז אין מיר האָט זיך אַזונד נישט אָפּגעשטעלט קיין
kein opgeshtelt nisht atsund zich hot mir in az mainem
any remained not now self has me in that mine

כּוח , און קיין אָטעם איז אין מיר נישט געבליבן?
geblibn nisht mir in iz otem kein un koiech
remain not me in is breath any and strength

יח האָט מיך ווידער אָנגערירט אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון אַ
a fun oiszen dos vi azoi ongerirt vider mich hot
a of appearance this like so touched again me has

מענטשן , און ער האָט מיך געשטאַרקט . יט און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un geshtarkt mich hot er un mentshn
said has he and strengthened me has he and man

זאָלסט נישט מורא האָבן, באַליבטער מאַן! פֿריד צו דיר !
dir tsu frid man balibter hobn moire nisht zolst
you(SG) to peace man beloved have fear not you(SG) shall

זײַ שטאַרק און זײַ שטאַרק! און ווי ער האָט צו מיר גערעדט,
geredt mir tsu hot er vi un shtark zai un shtark zai
spoken me to has he when and strong be and strong be

אַזוי בין איך געשטאַרקט געווָארן, און איך האָב געזאָגט: זאָל מײַן
main zol gezogt hob ich un gevorn geshtarkt ich bin azoi
my let said have I and become strengthened I am so

האַר רעדן , ווָארעם האָסט מיך געשטאַרקט . כ האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot geshtarkt mich host vorem redn har
said he has strengthened me have because speak master

וויסטו וועגן וואָס איך בין געקומען צו דיר ? און
veistu vegen vos ich bin gekumen tsu dir un
you(sg) know concerning what I am come to you(SG) and

אַצונד וועל איך זיך אומקערן מלחמה צו האַלטן מיט דעם שׂאַר
sar dem mit haltn tsu milchome umkeren zich ich vel atsund
prince the with wage to war return self I will now

פֿון פָּרַס ; און ווי איך גיי אַרויס, אָט וועט אָנקומען דער שׂאַר
sar der onkumen vet ot arois gei ich vi un Paras fun
prince the come will behold out go I when and Paras of

פֿון יָוָן . כא אָבער איך וועל דיר זאָגן וואָס איז פֿאַרצייכנט אין
in fartseichnt iz vos zogn dir vel ich ober Yavan fun
in recorded is what tell you(SG) will I but Yavan of

unable to speak. 16 And, hinei, one with the likeness of the bnei adam touched my lips; then I opened my mouth, and spoke, and said unto him that stood before me, Adoni, because of the vision my pangs have overcome me, and I have retained no ko'ach. 17 For how is the eved adoni here able to speak with such as adoni? For as for me, now no ko'ach remains in me, neither is there neshamah *(breath)* left in me.

18 Then there came again and touched me one like the appearance of a man, v'yechazkeini *(and he strengthened me)*, 19 And said, Al tira, ish chamudot *(fear not, O man greatly valued, beloved)*; Shalom to you; chazak *(be strong)*, yea, chazak. And when he had spoken unto me, I felt myself strengthened, and said, Let adoni speak; for thou hast strengthened me. 20 Then said he, Knowest thou why I have come unto thee? And now I shall return to fight against the Sar Paras *(Prince of Persia)*; and when I am gone forth, hinei! The Sar Yavan *(Prince of Greece)* comes. 21 But I shall make known to thee that which is inscribed in the Writing of Emes; and there is no one mitchazak *(putting forth strength)* with me in

these things, but Micha'el your Sar.

דעם געשריפֿטס פֿון אמת. און קיינער האַלט נישט מיט מיר אַקעגן
akegn mir mit nisht halt keiner un emes fun geshrifts dem
against me with not holds anyone and truth of writings the

די דאָזיקע, נאָר בלויז אײַער שׂאַר מיכָאֵל.
Michael sar aier bloiz nor dozike di
Micha'el prince your merely only this the

11 Also I, in the shnat achat of Daryavesh the Mede, I stood to support and to strengthen him.

יא אָבער איך בין, אין ערשטן יאָר פֿון דָּרְיָוֶשׁ פֿון מָדַי,
Madai fun Daryavesh fun yor ershtn in bin ich ober
Madai of Daryavesh of year first in am I but

אויפֿגעשטאַנען פֿאַר אַן אָנהאַלט און פֿאַר אַ שטאַרקייט צו אים.
im tsu shtarkeit a far un onhalt an far oifgeshtanen
him for strengthening a for and support a for arose

[2] And now will I show thee the emes. Hinei, yet shloshah melachim will arise in Paras *(Persia)*; and the fourth shall with osher gadol *(great richness)* be abundantly rich above all; and by his strength through his riches he shall stir up all against the realm of Yavan *(Greece)*. [3] And a melech gibbor shall arise, that shall rule with mimshal rav *(great dominion)*, and do kirtzono *(according to his will)*. [4] And when he shall arise, his malchut *(kingdom)* shall be broken, and shall be divided to the araba ruchot HaShomayim; and not to his posterity, nor according to his rule which he ruled, for his kingdom shall be plucked up, even for others apart from these.

[ב] און אַצונד וועל איך דיר אָנזאָגן דעם אמת. זע,
ze emes dem onzogen dir ich vel atsund un
behold truth the tell you(SG) I will now and

נאָך דריַי מלכים וועלן אויפֿשטיין פֿון פָּרָס, און דער פֿירטער
firter der un Paras fun oifshtein veln mlochim drai noch
fourth the and Paras from arise will kings three still

וועט פֿאַרמאָגן גרויסע עשירות מער פֿון אַלע; און ווײַל ער וועט
vet er vail un ale fun mer eshires groise farmogn vet
will he because and all than more wealth great possess will

שטאַרק זײַן דורך זײַן עשירות, וועט ער דערוועקן אַלעמען אַקעגן
akegn alemen dervekn er vet eshires zain durch zain shtark
against everyone awaken he will wealth his through be strong

מַלכות יָוָן. [ג] און אַ מלך אַ גיבור וועט אויפֿשטיין,
oifshtein vet gibor a melech a un Yavan malchut
arise will mighty one a king a and Yavan the kingdom of

און וועט געוועלטיקן אַ גרויסע געוועלטיקייט, און וועט טאָן לויט
loit ton vet un geveltikeit groise a geveltikn vet un
according to do will and rule great a rule will and

זײַן ווילן. [ד] און אַז ער וועט אויפֿשטיין, וועט זײַן מלוכה צעברָאכן
tsebrochn meluche zain vet oifshtein vet er az un viln zain
broken kingdom his will arise will he when and will his

וועדן, און וועט צעטיילט ווערן צו אַלע ווינטן פֿון הימל,
himel fun vintn ale tsu vern tseteilt vet un vern
heaven of the four winds all to become divided will and become

אָבער נישט צו זײַנע נאָכקומער, און נישט אַזוי ווי זײַן געוועלטיקייט
geveltikeit zain vi azoi nisht un nochkumer zaine tsu nisht ober
realm his as so not and after comers his to not but

וואָס ער האָט געוועלטיקט; וואָרעם זײַן מלוכה וועט אויסגעוואָרצלט
oisgevortslet vet meluche zain vorem geveltikt hot er vos
uprooted will kingdom his because ruled has he that

וועדן, און פֿאַר אַנדערע, נישט פֿאַר די דאָזיקע.
dozike di far nisht andere far un vern
these the for not others for and become

[5] And HaMelech HaNegev *(the King of the South)* shall be strong, and one of his sarim *(princes)*, and he shall be strong above him, and will rule; a great rule is his rule. [6] And at the end of some shanim they shall

[ה] און דער מלך פֿון דָּרום וועט ווערן שטאַרק, אָבער איינער פֿון
fun einer ober shtark vern vet dorem fun melech der un
of one but strong become will south of king the and

זײַנע האַרן וועט זיך שטאַרקן איבער אים, און וועט געוועלטיקן; אַ
a geveltikn vet un im iber shtarkn zich vet harn zaine
a rule will and him over strengthen self will princes his

גרויסע געוועלטיקייט וועט זײַן זײַן געוועלטיקייט. [ו] און אין סוף פֿון די
di fun sof in un geveltikeit zain zain vet geveltikeit groise
the of end in and realm his be will realm great

יאָרן וועלן זיי זיך באַהעפֿטן; און די טאָכטער פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun tochter di un baheftn zich zei veln yorn
of king the of daughter the and join selves they will years

דָּרום וועט קומען צו דעם מלך פֿון צפֿון , כּדי צו מאַכן
machn tsu kedei tsofn fun melech dem tsu kumen vet dorem
make to in order to north of the king the to come will south

אַן אויסגלײַך, אָבער איר אָרעם וועט נישט אָנהאַלטן די מאַכט; אויך ער און
un er oich macht di onhaltn nisht vet orem ir ober oisglaich an
and he also power the retain not will arm her but alliance an

זײַן אָרעם וועט נישט באַשטיין; און זי , און די וואָס האָבן זי
zi hobn vos di un zi un bashtein nisht vet orem zain
her have who the ones and she and stand not will arm his

געבראַכט, און דער וואָס האָט זי געבאָרן , און דער וואָס האָט
hot vos der un geborn zi hot vos der un gebracht
has who the one and begotten her has who the one and brought

געהאַלטן מיט איר, וועלן איבערגעגעבן ווערן , אין יענע צײַטן .
tsaitn yene in vern ibergegebn veln ir mit gehaltn
times those in become handed over will her with supported

ז אָבער איינער פֿון די ריטלעך פֿון אירע וואָרצלען וועט אויפֿשטיין
oifshtein vet vortselen ire fun ritlech di fun einer ober
stand will roots her of shoots the from one but

אויף זײַן אָרט , און ער וועט קומען אויפֿן חיל , און וועט אַרײַנגיין
araingein vet un cheil oifn kumen vet er un ort zain oif
enter will and army unto an come will he and place his up

אין דער פֿעסטונג פֿון דעם מלך פֿון צפֿון , און ער וועט אויספֿירן
oisfirn vet er un tsofn fun melech dem fun festung der in
act will he and north of king the of fortress the into

קעגן זיי , און וועט בייקומען . ח און אויך זייערע אלקים , מיט
mit Elokim zeyere oich un baikumen vet un zei kegen
with g-ds their also and prevail will and them against

זייערע געגאָסענע געצן , מיט זייערע גלוסטיקע כּלים פֿון זילבער און
un zilber fun keilim glustike zeyere mit getsn gegosene zeyere
and silver of vessels precious their with idols poured their

גאָלד, וועט ער ברענגען אין געפֿאַנגנשאַפֿט קיין מִצרַיִם ; און ער
er un Mitsrayim kein gefangenshaft in brengen er vet gold
he and Egypt to captivity into bring he will gold

וועט יאָרן לאַנג אַוועקשטיין פֿון דעם מלך פֿון צפֿון . ט און ער וועט
vet er un tsofn fun melech dem fun avekshtein lang yorn vet
will he and north of king the of leave alone long years will

קומען אין דעם קיניגרײַך פֿון מלך פֿון דָּרום , אָבער ער וועט
vet er ober dorem fun melech dem fun kinigraich dem in kumen
will he but south of king the of kingdom the into come

זיך אומקערן אין זײַן לאַנד.
land zain in umkeren zich
land his in return self

י און זײַנע זין וועלן זיך אויפֿרירן, און זיי וועלן אײַנזאַמלען
ainzamlen veln zei un oifrirn zich veln zin zaine un
gather together will they and stir up selves will sons his and

אַ סך גרויסע חַיָלות , און ער וועט קומען און וועט פֿלייצנדיק
fleitsndik vet un kumen vet er un chaiolut groise sach a
overflowing will and come will he and armies great many a

דורכגיין ; דערנאָך וועט ער ווידערקערן, און מלחמה האַלטן ביז
biz haltn milchome un viderkern er vet dernoch durchgein
unto wage war and return he will afterwards pass through

join themselves together as allies; for the daughter of HaMelech HaNegev shall come unto the Melech HaTzafon *(King of the North)* to make an agreement; but she shall not retain the koach hazero'a; neither shall he stand, nor his zero'a, but she shall be given up, and they that brought her, and he that fathered her and he that supported her in those times.

7 But out of a netzer of her roots shall one stand up in his place, which shall come unto an army, and shall enter into the stronghold of HaMelech HaTzafon, and shall deal with them, and shall show strength; 8 And also their g-ds with their molten images and with their precious vessels of silver and gold he will bring into captivity to Mitzrayim; and he shall refrain some shanim from *(attacking)* HaMelech HaTzafon. 9 So he *(HaMelech HaTzafon)* shall come into his kingdom of HaMelech HaNegev and shall return into his own land.

10 But his banim shall be stirred up, and shall assemble a multitude of great forces; and he shall certainly come, and overflow, and pass through; then shall he return, and shall stir

himself up, even to his fortress. 11 And HaMelech HaNegev shall be moved with rage, and shall go forth and fight with him, even with HaMelech HaTzafon; and he shall raise a great multitude; but the multitude shall be given into his hand. 12 And the multitude shall be carried away; his lev shall be lifted up; and he shall cause thousands to fall, but will not be strong. 13 For HaMelech HaTzafon shall again raise a multitude, greater than the former, and at the end of some shanim he will certainly come with a great army and with great substance;

14 And in those times many shall stand up against HaMelech HaNegev; also the sons of the transgressors of thy people shall exalt themselves to establish the vision; but they shall stumble. 15 So HaMelech HaTzafon shall come, and shall cast up an entrenchment, and shall take a fortified city; and the forces of the South shall not stand, even their choicest troops, and there is no power to stand. 16 But he that cometh against him shall do according to his own will, and none shall stand before him; and he shall stand in Eretz HaTzevi *(Beautiful Land)*, and destruction *(shall*

צו זײַן פֿעסטונג. יא און דער מלך פֿון דָּרום וועט ווערן דערביטערט,
derbitert vern vet dorem fun melech der un festung zain tsu
enraged become will south of king the and fortress his to
און ער וועט אַרויסגיין, און וועט מלחמה האַלטן מיט אים, מיט דעם
dem mit im mit haltn milchome vet un aroisgein vet er un
the with him with wage war will and go out will he and
מלך פֿון צפֿון; און יענער וועט אויפֿשטעלן אַ גרויסע מחנה ,
machne groise a oifshteln vet yener un tsofn fun melech
legion great a set up will that one and north of the king
אָבער די מחנה וועט איבערגעגעבן ווערן אין זײַן האַנט. יב און ווי
vi un hant zain in vern ibergegebn vet machne di ober
when and hand his into become given over will legion the but
ער וועט אַוועקנעמען די מחנה , אַזוי וועט זיך דערהייבן זײַן האַרץ, און
un harts zain derheibn zich vet azoi machne di aveknemen vet er
and heart his lift up self will so army the take away will he
ער וועט מאַכן פֿאַלן צענדליקער טויזנט , אָבער ער וועט נישט גובֿר
goiver nisht vet er ober toiznt tsendliker faln machn vet er
prevail not will he but thousands tens of fall make will he
זײַן . יג און דער מלך פֿון צפֿון וועט ווידער אויפֿשטעלן אַ מחנה
machne a oifshteln vider vet tsofn fun melech der un zain
army an set up again will north of the king the and be
גרעסער פֿון דער ערשטער; און אין סוף פֿון אַ צייַט יאָרן וועט ער קומען
kumen er vet yorn tsait a fun sof in un ershter der fun greser
come he will years time a of end in and first the than greater
מיט אַ גרויסן חיל , און מיט פֿיל פֿאַרמעג .
farmeg fil mit un cheil groisn a mit
provisions much with and army great a with
יד און אין יענע צייַטן וועלן פֿיל זיך שטעלן אַקעגן דעם מלך
melech dem akegn shteln zich fil veln tsaitn yene in un
king the against stand selves many will times those in and
פֿון דָּרום , און די פֿאַרשייטע יונגען פֿון דיין פֿאָלק וועלן זיך
zich veln folk dain fun yungen farsheite di un dorem fun
selves will people your of young violent the and south of the
דערהייבן אויפֿצושטעלן די זעונג , אָבער זיי וועלן געשטרויכלט ווערן .
vern geshtroichlt veln zei ober zeung di oiftsushteln derheibn
become stumbled will they but vision the to perpetuate lift up
טו און דער מלך פֿון צפֿון וועט קומען , און וועט אָנשיטן אַן ערדוואַל,
erdval an onshitn vet un kumen vet tsofn fun melech der un
mound a heap up will and come will north of king the and
און וועט באַצווינגען די שטאָט פֿון פֿעסטונגען ; און די אָרעמס פֿון
fun orems di un festungen fun shtot di batsvingen vet un
of the arms the and fortifications of city the subjugate will and
דָּרום וועלן נישט קענען באַשטיין, און זײַן געקליבענע מאַנשאַפֿט
manshaft geklibene zain un bashtein kenen nisht veln dorem
troops chosen his and stand be able to not will south
וועט נישט האָבן קיין כֹּוח צו באַשטיין. טז און דער וואָס וועט
vet vos der un bashtein tsu koiech kein hobn nisht vet
will who the one and stand to strength any have not will
קומען אויף אים, וועט טאָן לויט זײַן וויל, און קיינער וועט נישט
nisht vet keiner un viln zain loit ton vet im oif kumen
not will anyone and will his according to do will him upon come
באַשטיין פֿאַר אים; און ער וועט שטיין אין דעם שיינעם לאַנד מיט
mit land sheinem dem in shtein vet er un im far bashtein
with land beautiful the in stand will he and him before stand

be) in his hand. 17 He shall also set his face to come with the strength of his whole kingdom, and an agreement is with him; and he shall make it; and he shall give him the daughter of women to destroy it, but she shall not stand, neither be for him. 18 After he turns his face unto the isles, and shall take many, a magistrate shall cause his reproach to cease for him except that his reproach shall return to him. 19 Then he shall turn his face toward the fortresses of his own land, but he shall stumble and fall, and will not be found.

20 Then shall stand up in his place one who causes an exactor to pass through for the glory of the malchut, but within a few yamim he shall be broken, neither in anger, nor in battle. 21 And in his place shall stand up a vile person, to whom they shall not give the glory of the malchut but he shall come in unawares, and obtain the kingdom by intrigues. 22 And an overwhelming army will be swept away before him, and shall be broken; yea, also the Nagid Brit. 23 And after the league made with him he shall practice deceit, for he

פַּאַרלענדונג אין זײַן האַנט. יז און ער וועט קערן זײַן פּנים צו קומען
kumen tsu ponem zain kern vet er un hant zain in farlendung
come to face his turn will he and hand his in destruction

אין מאַכט איבער זײַן גאַנצן קיניגרײַך, און וועט מאַכן מיט אים אַן
an im mit machn vet un kinigraich gantsn zain iber macht in
an him with make will and kingdom whole his over power in

אויסגלײַכעניש, און וועט אים געבן אַ יונגפֿרוי, כּדי עס צו צעשטערן;
tseshtern tsu es kedei yungfroi a gebn im vet un oisglaichenish
destroy to it so that virgin a give him will and agreement

אָבער דאָס וועט נישט באַשטיין, און עס וועט נישט ווערן זײַנס. יח און
un zains vern nisht vet es un bashtein nisht vet dos ober
and his become not will it and stand not will this but

ער וועט קערן זײַן פּנים צו די אינדזלען, און ער וועט באַצווינגען
batsvingen vet er un indzelen di tsu ponem zain kern vet er
conquer will he and islands the to face his turn will he

פֿיל, אָבער אַ פֿירשט וועט מאַכן אויפֿהערן זײַן לעסטערונג; ניין, ער
fil ober a firsht vet machn oifhern zain lesterung nein er
he rather insolence his cease make will prince a but many

וועט נאָך אומקערן זײַן לעסטערונג אויף אים אַליין. יט און ער וועט קערן
kern vet er un alein im oif lesterung zain umkeren noch vet
turn will he and alone him on insolence his turn back yet will

זײַן פּנים צו די פֿעסטונגען פֿון זײַן אייגענעם לאַנד, אָבער ער וועט
vet er ober land eigenem zain fun festungen di tsu ponem zain
will he but land own his of fortresses the to face his

געשטרויכלט ווערן און פֿאַלן, און וועט זיך מער נישט געפֿינען.
gefinen nisht mer zich vet un faln un vern geshtroichlt
be found not more self will and fall and become stumbled

כ און אויף זײַן אָרט וועט אויפֿשטיין איינער וואָס וועט מאַכן
machn vet vos einer oifshtein vet ort zain oif un
make will who one stand up will place his upon and

דורכגיין אַ דריקער דורך דער פּראַכט פֿון דעם קיניגרײַך;
kinigraich dem fun pracht der durch driker a durchgein
kingdom the of glory the through oppressor an pass through

אָבער אין אַ קורצער צײַט וועט ער צעברעכן ווערן, און נישט אין
in nisht un vern tsebrochn er vet tsait kurtser a in ober
in not and become broken he will time short a in but

צאָרן, און נישט אין מלחמה. כא און אויף זײַן אָרט וועט אויפֿשטיין אַ
a oifshtein vet ort zain oif un milchome in nisht un tsorn
a arise will place his on and war in not and anger

ניבֿזה, וואָס מע האָט נישט אַרויפֿגעטאָן אויף אים דעם גלאַנץ
glants dem im oif aroifgeton nisht hot me vos nivze
honor the him upon put upon not has one whom despised person

פֿון מלוכה; און ער וועט קומען אין מיטן פֿון שלום, און וועט קריגן
krign vet un sholem fun mitn in kumen vet er un meluche fun
obtain will and peace of midst in come will he and royalty of

די מלוכה מיט גלאַטע רייד. כב און די אָרעמס פֿון דער פֿלייצונג
di meluche mit glate reid di un orems fun der fleitsung
the kingdom with smooth words the and arms of the flood

וועלן אַוועקגעפֿלייצט ווערן פֿון פֿאַר אים, און זיי וועלן צעברעכן
veln avekgefleitst vern fun far im un zei veln tsebrochn
will swept away become from before him and they will broken

ווערן, און אויך דער פֿירשט פֿון ברית. כג און נאָך דעם ווי מע
vern un oich der firsht fun bris un noch dem vi me
become and also the prince of covenant the and after that as one

shall go up, and shall become strong with a small people. 24 He shall enter unawares even into the fattest of the provinces; and he shall do that which his avot have not done, nor his avot of his avot; he shall scatter among them the spoil and booty and possessions, yea, and he shall plan his devices against the strongholds, even for a time. 25 And he shall stir up his power and his courage against the Melech HaNegev with a great army; and HaMelech HaNegev shall be stirred up for battle with a very great and mighty army; but he shall not stand; for they shall devise devices against him. 26 Yea, they that eat of the portion of his meat shall break him, and his army shall overflow, and many shall fall down slain. 27 And the hearts of both of these melachim shall be for evil, and they shall speak lies at one shulchan, but it shall not prosper; for yet the end shall be at the time appointed. 28 Then shall he return into his land with great riches; and his lev shall be against the Brit Kodesh; and he shall do exploits, and return to his own land.

וועט זיך פֿאַרבינדן מיט אים, וועט ער באַגיין אַ באַטרוג; און ער וועט
vet er un batrug a bagein er vet im mit farbindn zich vet
will he and deceit a commit he will him with bind selves will

כד שטיַיגן און ווערן שטאַרק מיט ווינציק פֿאָלק. אין מיטן פֿון
fun mitn in folk vintsik mit shtark vern un shtaign
of midst of in people a small with strong become and ascend

שלום און אין די פֿעסטע ערטער פֿון דער מדינה וועט ער קומען, און
un kumen er vet medine der fun erter feste di in un sholem
and come he will province the of places strong the in and peace

ער וועט טאָן וואָס זיַינע עלטערן און זיַינע עלטערנס עלטערן האָבן נישט
nisht hobn eltern elterns zaine un eltern zaine vos ton vet er
not have fathers fathers' his and fathers his what do will he

געטאָן; רויב און פֿאַנג און פֿאַרמעג וועט ער פֿונאַנדערצעשיטן צו
tsu funandertseshitn er vet farmeg un fang un roib geton
to scatter he will possessions and prey and plunder done

זיי; און אַקעגן פֿעסטונגען וועט ער אויסקלערן זיַינע תּחבולות, אָבער
ober tachbulos zaine oisklern er vet festungen akegn un zei
but plots his devise he will fortresses against and them

כה נאָר ביז אַ צייַט. און ער וועט דערוועקן זיַין קראַפֿט און זיַין מוט
mut zain un kraft zain dervekn vet er un tsait a biz nor
courage his and strength his awaken will he and time a until only

אַקעגן דעם מלך פֿון דָּרום מיט אַ גרויסן חיל; און דער מלך
melech der un cheil groisn a mit dorem fun melech dem akegn
king the and army great a with south of the king the against

פֿון דָּרום וועט זיך אַרויסרירן אין מלחמה מיט זייער אַ גרויסן און
un groisn a zeyer mit milchome in aroisrirn zich vet dorem fun
and great a very with war in stir up self will south of the

שטאַרקן חיל; אָבער ער וועט נישט באַשטיין, וואָרעם מע וועט אויסקלערן
oisklern vet me vorem bashtein nisht vet er ober cheil shtarkn
devise will one because stand not will he but army strong

אַקעגן אים תּחבולות. כו און די וואָס עסן זיַין שפּייַז, וועלן אים
im veln shpaiz zain esen vos di un tachbulos im akegn
him will food his eat who the ones and ruses him against

צעברעכן, און זיַין חיל וועט מען אַוועקפֿלייצן, און פֿיל דערשלאָגענע
dershlogene fil un avekfleitsn men vet cheil zain un tsebrechn
slain many and sweep away one will army his and break

וועלן פֿאַלן. כז און דאָס האַרץ פֿון ביידע מלכים וועט זיַין צום בייזן,
beizn tsum zain vet mlochim beide fun harts dos un faln veln
evil to the be will kings both of heart the and fall will

און ביַי אַיין טיש וועלן זיי רעדן ליגן, אָבער עס וועט נישט
nisht vet es ober lign redn zei veln tish ein bai un
not will it but lies speak they will table of food one at and

באַגליקן, וואָרעם אַ סוף איז נאָך פֿאַראַן צו דער באַשטימטער צייַט.
tsait bashtimter der tsu faran noch iz sof a vorem baglikn
time appointed the to there yet is end an because succeed

כח און ער וועט זיך אומקערן אין זיַין לאַנד מיט אַ גרויס פֿאַרמעג, און
un farmeg grois a mit land zain in umkeren zich vet er un
and substance great a with land his in return self will he and

זיַין האַרץ וועט אַקעגן דעם הייליקן ברית; און ער וועט אָפּטאָן,
opton vet er un bris heilikn dem akegn zain vet harts zain
act will he and covenant holy the against be will heart his

און זיך אומקערן אין זיַין לאַנד.
land zain in umkeren zich un
land his in return self and

כט אין דער באַשטימטער צייַט וועט ער ווידער קומען קיין דָּרום , אָבער
ober dorem kein kumen vider er vet tsait bashtimter der in
but south to come again he will time appointed the in

דאָס לעצטע מאָל וועט נישט זיין אַזוי ווי דאָס ערשטע. ל וואָרעם שיפֿן פֿון
fun shifn vorem ershte dos vi azoi zain nisht vet mol letste dos
of ships because first the as so be not will time last the

כִּתִּים וועלן קומען אויף אים, און ער וועט איינגעשראָקן ווערן , און
un vern aingeshrokn vet er un im oif kumen veln Kittim
and become dismayed will he and him on come will Kittim

וועט זיך אומקערן, און ער וועט צערענען אויף דעם הייליקן ברית ,
bris heilikn dem oif tserenen vet er un umkeren zich vet
covenant holy the against be angry will he and return self will

און וועט אויספֿירן; און אַז ער וועט זיך אומקערן וועט ער אַכטן אויף
oif achten er vet umkeren zich vet er az un oisfirn vet un
to regard he will return self will he when and act will and

די וואָס פֿאַרלאָזן דעם הייליקן ברית . לא און אָרעמס פֿון אים
im fun orems un bris heilikn dem farlozen vos di
him from arms and covenant holy the forsaken who the ones

וועלן אויפֿשטיין, און וועלן פֿאַרשוועכן די מִקדָש פֿעסטונג, און זיי וועלן
veln zei un festung mikdash di farshvechn veln un oifshtein veln
will they and fortress sanctuary the profane will and arise will

אָפּטאָן דעם שטענדיקן קָרבָּן , און וועלן אַרײַנשטעלן די אומווערדיקייט
umverdikeit di arainshteln veln un korben shtendikn dem opton
abomination the set up will and offering continual the take away

וואָס צעגרוילט . לב און די וואָס פֿאַרברעכן קעגן ברית ,
bris kegen farbrechn vos di un tsegroilt vos
covenant against act wickedly who the ones and makes desolate that

וועט ער מאַכן זינדיק דורך גלאַטע רייד ; אָבער דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos ober reid glate durch zindik machn er vet
who people this but words smooth through corrupt make he will

קען זײַן ג-ט, וועט זיך האַלטן פֿעסט, און וועט אויספֿירן. לג און די
di un oisfirn vet un fest haltn zich vet G-t zain ken
the and act will and firm hold selves will G-d his know

פֿאַרשטאַנדיקע פֿון פֿאָלק וועלן מאַכן פֿיל צו פֿאַרשטיין ; אָבער זיי
zei ober farshtein tsu fil machn veln folk fun farshtandike
they but understand to many make will people of wise

וועלן פֿאַלן דורכן שוואַרד, און דורך פֿלאַם, און דורך געפֿאַנגענשאַפֿט,
gefangenshaft durch un flam durch un shverd durchn faln veln
captivity by and flame by and sword through the fall will

און דורך רויב , פֿיל טעג . לד און אַז זיי וועלן פֿאַלן, וועלן זיי
zei veln faln veln zei az un teg fil roib durch un
they will fall will they when and days many plunder by and

געהאָלפֿן ווערן אַ קליין הילף; און פֿיל וועלן זיך באַהעפֿטן צו זיי
zei tsu baheftn zich veln fil un hilf klein a vern geholfn
them to join selves will many and help little a become saved

מיט גלאַטע רייד . לה און פֿון די פֿאַרשטאַנדיקע וועלן פֿאַלן, כּדי צו
tsu kedei faln veln farshtandike di fun un reid glate mit
to so that fall will wise the of and words smooth with

לייַטערן צווישן זיי , און צו קלערן, און צו רייניקן , ביז דער צייַט
tsait der biz reiniken tsu un klern tsu un zei tsvishn laitern
time the until make white to and purge to and them among refine

פֿון קֵץ ; וואָרעם עס וועט נאָך געדויערן ביז דער באַשטימטער צייַט.
tsait bashtimter der biz gedoiern noch vet es vorem kets fun
time appointed the until endure yet will it because end of the

[29] At the time appointed he shall return, and come again to the South; but it shall not be as at the first so at the last. [30] For the ships of Kittim shall come against him; therefore he shall be disheartened and shall return, and rage against the Brit Kodesh so shall he do; he shall even return, and will fix his attention upon those that forsake the Brit Kodesh. [31] And forces from him will stand, and they shall desecrate the Mikdash, the Citadel, and shall do away with HaTamid, and set up the Shikkutz MeShomem. [32] And such as do wickedly against the Brit shall he pervert in intrigue, but the people who know their G-d shall be strong and will do. [33] And they that understand among the people shall instruct many; yet they shall fall by the sword, and by flame, by captivity, and through despoilment for many yamim. [34] Now when they shall fall, they shall be helped with a little help, but many shall cleave to them in intrigue. [35] And some of them of understanding shall fall to try them, and to purify, and to make them white, even to the time of the end, because it is yet for a time appointed.

לו און דער מלך וועט טאָן לויט זײַן ווילן, און ער וועט זיך
zich vet er un viln zain loit ton vet melech der un
self will he and will his according to do will king the and

דערהייבן און זיך גרייסן איבער איטלעכן ג-ט, און אַקעגן דעם ג-ט
G-t dem akegn un G-t itlechn iber greisn zich un derheibn
G-d the against and g-d every above magnify self and exalt

פֿון די ג-טער וועט ער רעדן פֿאַרשײַט ; און ער וועט באַגליקן, ביז
biz baglikn vet er un farshait redn er vet g-ter di fun
until succeed will he and impudently speak he will g-ds the of

דער צאָרן וועט זיך ענדיקן ; ווײַל וואָס איז נִגזר געווארן,
gevorn nigzar iz vos vorem endikn zich vet tsorn der
become decreed is what because be finished self will anger the

מוז געשען . לז ער וועט אויך נישט אַכטן אויף די ג-טער פֿון זײַנע
zaine fun g-ter di oif achten nisht oich vet er geshen muz
his of g-ds the to regard not also will he happen must

עלטערן, און אויף דער גלוסטיקייט פֿון פֿרויען , און אויף קיין ג-ט וועט
vet G-t kein oif un froien fun glustikeit der oif un eltern
will g-d any to and women of desire the to and fathers

ער נישט אַכטן , נאָר איבער אַלעמען וועט ער זיך גרייסן . לח נאָר דעם
dem nor greisn zich er vet alemen iber nor achten nisht er
the but magnify self he will all above but regard not he

ג-ט פֿון פֿעסטונגען וועט ער טאָן כּבֿוד אויף זײַן אָרט ; יאָ , אַ ג-ט וואָס
vos G-t a yo ort zain oif koved ton er vet festungen fun G-t
whom g-d a yes place his in honor do he will fortresses of g-d

זײַנע עלטערן האָבן נישט געקענט, וועט ער טאָן כּבֿוד מיט גאָלד און
un gold mit koved ton er vet gekent nisht hobn eltern zaine
and gold with honor do he will known not have fathers his

מיט זילבער, און מיט טײַער געשטיין , און מיט גלוסטיקע זאַכן .
zachn glustike mit un geshtein taier mit un zilber mit
things desirable with and stones precious with and silver with

לט און ער וועט אַרבעטן אויף שטאַרקע פֿעסטונגען מיט אַ פֿרעמדן ג-ט,
G-t fremdn a mit festungen shtarke oif arbeten vet er un
g-d foreign a with fortifications strong upon work will he and

צו די וואָס ער וועט אָנדערקענען וועט ער מערן כּבֿוד ; און
un koved mern er vet onderkenen vet er vos di tsu
and honor increase he will acknowledge will he who the ones to

ער וועט זיי מאַכן געוועלטיקן איבער פֿילן , און ערד וועט ער זיי
zei er vet erd un filn iber geveltikn machn zei vet er
them he will land and many over rule make them will he

צעטיילן צום לוין .
loin tsum tseteiln
reward for divide

מ און אין דער צײַט פֿון קֵץ , וועט זיך צונויפֿשטויסן מיט אים
im mit tsunoifshtoisn zich vet kets fun tsait der in un
him with push self will end of the time the at and

דער מלך פֿון דָּרום , און דער מלך פֿון צפֿון וועט שטורעמען
shturemen vet tsofn fun melech der un dorem fun melech der
storm will north of king the and south of king the

אויף אים מיט רײַטווּוען, און מיט רײַטער , און מיט פֿיל
fil mit un raiter mit un raitvegn mit im oif
many with and charioteers with and chariots with him upon

שיפֿן; און ער וועט קומען אין די לענדער, און וועט פֿלייצנדיק
fleitsndik vet un lender di in kumen vet er un shifn
overflowing will and lands the into come will he and ships

36 And HaMelech shall do according to his will; and he shall exalt himself, and magnify himself above every g-d, and shall speak monstous things against the G-d of g-ds, and shall prosper till the wrath be accomplished; for that is determined shall be done. 37 Neither shall he regard the g-d of his avot, nor the desire of women, nor regard any g-d, for he shall magnify himself above all. 38 But in his place shall he honor the g-d of fortresses, and a g-d whom his avot knew not shall he honor with zahav, and kesef, and with precious stones, and things desired. 39 Thus shall he do to the fortresses of the strongholds with the help of a foreign g-d, whom he shall acknowledge and increase with glory; and he shall cause them to rule over many, and shall distribute the land for a price.

40 And at the time of the end shall HaMelech HaNegev butt against him, and HaMelech HaTzafon shall storm against him with chariots, and with parash, and with many ships; and he shall enter into the countries and shall overflow and pass

over. [41] He shall enter also into the Eretz HaTzevi, and many will stumble, but these shall escape out of his hand, even Edom, and Moav, and the chief of the bnei Ammon. [42] He shall stretch forth his hand also upon the countries, and Eretz Mitzrayim shall not escape. [43] But he shall rule over the deposits of zahav and of kesef, and over all the desired things of Mitzrayim; and the Libyans and the Cushites shall be at his heels. [44] But reports out of the east and out of the north shall trouble him; therefore he shall go forth with cheimah gedolah *(great fury)* to destroy, and to annihilate many. [45] And he shall plant the tents of his pavilion between the sea and the Har Tzevi Kodesh *(Beautiful Holy Mountain)*; yet he shall come to his end, and there is none to help him.

12 And at that time shall Micha'el stand, the Sar HaGadol who standeth over the banim of thy people, and there shall be an et tzarah *(tribulation)*, such as has not been from the existence of a nation to that time; and in that time thy people shall be delivered, every one that shall be found written in the Sefer. [2] And rabbim of them that

דורכגיין . [מא] און ער וועט קומען אין דעם שיינעם לאַנד, און
un land sheinem dem in kumen vet er un durchgein
and land beautiful the into come will he and pass through

פֿיל לעגדער וועלן פֿאַלן, נאָר די דאָזיקע וועלן ניצול ווערן
vern nitsl veln dozike di nor faln veln lender fil
become saved will these the ones but fall will countries many

פֿון זיין האַנט: אֱדוֹם, און מוֹאָב, און דער הויפּטטייל פֿון די
di fun hoiptteil der un Moav un Edom hant zain fun
the of chief part the and Moav and Edom hand his from

קינדער פֿון עַמּוֹן . [מב] און ער וועט אויסשטרעקן זיין האַנט אויף
oif hant zain oisshtrekn vet er un Amon fun kinder
upon hand his stretch out will he and Ammon of children

די לעגדער, און דאָס לאַנד מִצרַיִם וועט נישט אַנטרונען ווערן.
vern antrunen nisht vet Mitsrayim land dos un lender di
be escape not will Egypt land the and lands the

[מג] און ער וועט געווינען אויבער די שאַצן פֿון גאָלד און זילבער,
zilber un gold fun shatsn di iber geveltikn vet er un
silver and gold of treasures the over rule will he and

און איבער אַלע גלוסטיקע זאַכן פֿון מִצרַיִם ; און די לובִּים און
un Luvim di un Mitsrayim fun zachn glustike ale iber un
and Libyans the and Egypt of things desirable all over and

די כּושים וועלן זיין צו זיַינע טריט. [מד] אָבער הערונגען פֿון
fun herungen ober trit zaine tsu zain veln Kushim di
out of the news but steps his at be will Cushites the

מזרח און פֿון צפֿון וועלן אים דערשרעקן; און ער וועט אַרויסגיין
aroisgein vet er un dershrekn im veln tsofn fun un mizrech
go out will he and terrify him will north from and east

מיט גרויס גרימצאָרן צו פֿאַרטיליקן און צו פֿאַרווויסטן פֿיל .
fil farvistn tsu un fartiliken tsu grimtsorn grois mit
many make desolate to and destroy to fury great with

[מה] און ער וועט אויפֿשטעלן די געצעלטן פֿון זיין פּאַלאַץ צווישן די
di tsvishn palats zain fun getseltn di oifshteln vet er un
the between palace his of tents the set up will he and

ימען און דעם בארג פֿון הייליקער שיינקייט . און ער וועט קומען
kumen vet er un sheinkeit heiliker fun barg dem un yamen
come will he and beauty holy of mountain the and seas

צו זיין סוף, און קיינער וועט אים נישט העלפֿן.
helfn nisht im vet keiner un sof zain tsu
save not him will anyone and end his to

יב און אין יענער צייַט וועט אויפֿשטיין מיכָאֵל , דער גרויסער שאַר ,
sar groiser der Michael oifshtein vet tsait yener in un
prince great the Micha'el stand up will time that in and

וואָס שטייט פֿאַר די קינדער פֿון דיין פֿאָלק , און עס וועט זיין
zain vet es un folk dain fun kinder di far shteit vos
be will it and people your of children the before stands who

אַ צייַט פֿון גרויסער צרה וואָס איז נישט געווען פֿון זינט עס איז
iz es zint fun geven nisht iz vos tsore groiser fun tsait a
is it since from been not is such that tribulation great of time a

דאָ אַן אומה ביז יענער צייַט. און אין יענער צייַט וועט דיין פֿאָלק ניצול
nitsl folk dain vet tsait yener in un tsait yener biz ume an do
saved people your will time that in and time that until nation a here

ווערן, איטלעכער וואָס איז פֿאַרשריבן אין דעם בוך . [ב] און פֿיל פֿון
fun fil un buch dem in farshribn iz vos itlecher vern
of many and book the in written down is who everyone be

sleep in the admat aphar *(ground)* shall awake, some to Chayyei Olam *(Everlasting Life)*, and some to reproaches and Dera'on Olam *(Aversion, i.e.)*, Everlasting Gehinnom.
[3] And they that are wise shall shine as the brightness of the firmament; and they that turn many to tzedakah *(righteousness)* as the kokhavim *(stars)* leolam v'ed *(forever and ever)*.

[4] But thou, O Daniel, shut up the devarim *(words)*, and seal the sefer, until the Et Ketz *(Time of the End)*: rabbim shall run to and fro, that da'as *(knowledge)* may be increased.

[5] Then I Daniel looked, and, hinei, two others were standing, the one on this side of the bank of the river, and the other on that side of the bank of the river. [6] And one said to the man clothed in linen, who was above the waters of the river, How long shall it be to the Ketz of these wonders? [7] And I heard the man clothed in linen, who was above the waters of the river, when he held up his right hand and his left hand unto Shomayim, and swore, By the One who liveth haolam *(forever)*, it shall be for a time, times, and a half a time; and when there is an end of breaking in pieces the yad Am Kodesh *(power of the Holy People)*, all these things shall come to an end.

די וואָס שלאָפֿן אין דעם שטויב פֿון דער ערד , וועלן זיך אויפֿכאַפֿן,
oifchapn zich veln erd der fun shtoib dem in shlofn vos di
wake up selves will earth the of dust the in sleep who the ones

טייל צו אייביקן לעבן, און טייל צו שאַנדן , צו אייביקן בושה .
bushe eibikn tsu shandn tsu teil un lebn eibikn tsu teil
disgrace everlasting to shame to part and life everlasting to part

ג און די פֿאַרשטאַנדיקע וועלן גלאָנצן אַזוי וויִ דער גלאַנץ פֿון הימל , און
un himel fun glants der vi azoi glantsn veln farshtandike di un
and heaven of glory the like just shine will wise the and

די וואָס האָבן געבראַכט פֿיל צו גערעכטיקייט , אַזוי וויִ די שטערן
shtern di vi azoi gerechtikeit tsu fil gebracht hobn vos di
stars the like so righteousness to many brought have who the ones

אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif
always and ever for

ד און דו , דָּנִיֵּאל , באַהאַלט די ווערטער, און פֿאַרחתמע דאָס בוך
buch dos farchasme un verter di bahalt Daniel du un
book the seal and words the keep Daniel you and

ביז דער צייט פֿון קֵץ ; פֿיל וועלן אַרומוואַנדערן הין און הער ,
her un hin arumvandern veln fil kets fun tsait der biz
there and here wander around will many end of the time the until

און די קענטשאַפֿט וועט זיך מערן .
mern zich vet kenshaft di un
increase self will knowledge the and

ה און איך, דָּנִיֵּאל , האָב געזען, ערשט צוויי אַנדערע זיִינען געשטאַנען,
geshtanen zainen andere tsvei ersht gezen hob Daniel ich un
standing are others two behold seen have Daniel I and

איינער בייַם ברעג טייַך פֿון דער זייט, און איינער בייַם ברעג טייַך
taich breg baim einer un zait der fun taich breg baim einer
river shore by the one and side this from river shore by the one

פֿון יענער זייט. ו און איינער האָט געזאָגט צו דעם מאַן אָנגעקלייַדט אין
in ongekleidt man dem tsu gezogt hot einer un zait yener fun
in clothed man the to said has one and side that from

ליינען, וואָס איז געווען איבער די וואַסערן פֿון טייך: וויִ לאַנג ביז
biz lang vi taich fun vasern di iber geven iz vos lainen
until long how river of the waters the above was is who linen

דעם וווּנדערלעכן קֵץ ? ז און איך האָב געהערט דעם מאַן אָנגעקלייַדט אין
in ongekleidt man dem gehert hob ich un kets vunderlechn dem
in clothed man the heard have I and end wondrous the

ליינען, וואָס איבער די וואַסערן פֿון טייַך, וויִ ער האָט אויפֿגעהויבן
oifgehoibn hot er vi taich fun vasern di iber vos lainen
lifted up has he how river of the waters the above which is linen

זיין רעכטע האַנט און זיין לינקע צום הימל , און האָט געשוואָרן
geshvorn hot un himel tsum linke zain un hant rechte zain
sworn an oath has and heaven to the left his and hand right his

בייַ דעם וואָס לעבט אייביק, אַז דאָס איז ביז אַ צייַט, צייַטן, און
un tsaitn tsait a biz iz dos az eibik lebt vos dem bai
and times time a until is this that forever lives who the one by

אַ האַלב; און ווען מע ענדיקט צעפּיצלען די מאַכט פֿון דעם הייליקן
heilikn dem fun macht di tsepitslen endikt me ven un halb a
holy the of power the shattering finishes one when and half a

פֿאָלק , וועט זיך ענדיקן דאָס אַלץ.
alts dos endikn zich vet folk
all this be finished self will people

ח און איך האָב געהערט, אָבער איך האָב נישט פֿאַרשטאַנען; האָב איך
ich hob farshtanen nisht hob ich ober gehert hob ich un
I have understood not have I but heard have I and

געזאָגט: מײַן האַר, וואָס וועט זײַן דער סוף דערפֿון? ט האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot derfun sof der zain vet vos har main gezogt
said he has thereof end the be will what lord my said

גיי, דָּניֵאל, וואָרעם באַהאַלטן און פֿאַרחתמעט זײַנען די ווערטער
verter di zainen farchasmet un bahaltn vorem Daniel gei
words the are sealed and kept because Daniel go

ביז דער צײַט פֿון קֵץ. י פֿיל וועלן גענקלערט און גערייניקט
gereinikt un geklert veln fil kets fun tsait der biz
cleansed and purified will many end of the time the until

און גלעזיטערט וועלן, אָבער די שלעכטע וועלן טאָן שלעכטס, און
un shlechts ton veln shlechte di ober vern gelaitert un
and wickedness do will wicked the but be refined and

אַלע שלעכטע וועלן נישט פֿאַרשטיין; אָבער די פֿאַרשטאַנדיקע וועלן
veln farshtandike di ober farshtein nisht veln shlechte ale
will wise the but understand not will wicked all

פֿאַרשטיין. יא און פֿון דער צײַט וואָס דער שטענדיקער קָרבָּן וועט
vet korben shtendiker der vos tsait der fun un farshtein
will korban continual the that time the from and understand

אָפּגענומען ווערן, און מע וועט אויפֿשטעלן די אומווערדיקייט וואָס
vos umverdikeit di oifshteln vet me un vern opgeton
that abomination the set up will one and be taken away

צעגרויליט, וועט זײַן טויזנט צוויי הונדערט און נײַנציק טעג.
teg naintsik un hundert tsvei toiznt zain vet tsegroilt
days ninety and hundred two thousand be will desolates

יב ווויל צו דעם וואָס האַרט און וועט דערגרייכן ביז טויזנט
toiznt biz dergreichn vet un hart vos dem tsu voil
thousand until reach will and waits who the one to blessed

צום, ביז גיי, דו און יג דריַי הונדערט און פֿינף און דרייַסיק טעג.
tsum biz gei du un teg draisik un finf un hundert drai
to the until go you and days thirty and five and hundred three

קֵץ; און וועסט קומען צו דײַן רו, און וועסט אויפֿשטיין צו דײַן
dain tsu oifshtein vest un ru dain tsu kumen vest un kets
your to stand up will and rest your to come will and end

גורל אין סוף פֿון די טעג.
teg di fun sof in goirl
days the of end in lot

8 And I heard, but I understood not. Then said I, Adoni, what shall be the end of these things? 9 And he said, Go thy way, Daniel, for the devarim are closed up and sealed till the Et Ketz *(Time of the End)*. 10 Many shall be purified, and made white, and refined; but the resha'im *(wicked)* shall do wickedly; and none of the resha'im shall understand; but the wise shall understand. 11 And from the time that HaTamid *(the Daily Sacrifice)* shall be taken away, and the Shikkutz Shomem *(Abomination Causing Desolation)* set up, there shall be a thousand two hundred and ninety yamim. 12 Ashrei *(blessed)* is he who waiteth, and attains to the thousand three hundred and five and thirty yamim. 13 But thou, go till HaKetz; for thou shalt rest, and shall arise to thy allotted inheritance at the Ketz Hayamim *(End of Days)*.

Ezra

עֶזְרָא

1 Now in the first year of Koresh Melech Paras *(Persia)*, that the Devar Hashem by the mouth of Yirmeyah might be fulfilled, Hashem stirred up the ruach of Koresh Melech Paras *(Persia)*, so that he made a proclamation throughout all his Malchut, and put it also in writing, saying, [2] Thus saith Koresh Melech Paras *(Persia)*, Hashem Elohei HaShomayim hath given me all the kingdoms of ha'aretz; and he hath charged me to build him Beis at Yerushalayim, which is in Yehudah. [3] Who is there among you of all His people, Elohav be with him, let him go up to Yerushalayim, which is in Yehudah, and build the Beis Hashem Elohei Yisroel, (He is HaElohim) which is in Yerushalayim. [4] And whosoever remaineth in any place where he sojourneth, let the men of his place help him with kesef, and with zahav, and with goods, and with livestock, beside the nedavah *(freewill offering)* for the Beis HaElohim that is in Yerushalayim.

א

און אין ערשטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פּוֹן פָּרָס , אַז עס איז
iz es az Paras fun melech dem Koresh fun yor ershtn in un
is it that Paras of king the Koresh of year first in and

אויסגעפֿירט געווארן דאָס ווָאָרט פֿון ה דורך ירמיָהס
Yirmeyahs durch Hashem fun vort dos gevorn oisgefirt
Yirmeyah's through Hashem of word the become fulfilled

מויל , האָט ג-ט דערוועקט דעם גייסט פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פּוֹן פָּרָס ,
Paras fun melech dem Koresh fun gaist dem dervekt G-t hot moil
Paras of king the Koresh of spirit the awakened G-d has mouth

און ער האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין זיין גאַנצן קיניגרייַך ,
kinigraich gantsn zain in oisruf an aroisgelozt hot er un
kingdom entire his in proclamation a released has he and

און אויך דורך אַ געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן : [ב] אַזוי האָט כּוֹרֶשׁ
Koresh gezogt hot azoi zogn tsu azoi geshrifts a durch oich un
Koresh said has so say to so writing a through also and

דער מלך פּוֹן פָּרָס : אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד האָט מיר געגעבן
gegebn mir hot erd der fun kinigraichn ale Paras fun melech der
given to me has earth the of kingdoms all Paras of king the

ה אלוקי די הימלען ; און ער האָט מיר באַפֿוילן אים צו
tsu im bafoiln mir hot er un himlen di Elokei Hashem
to him commanded me has he and heavens the the G-d of Hashem

בויען אַ הויז אין ירושָלַיִם ווָאָס אין יהוּדה . [ג] ווער עס
es ver Yehudah in vos Yerushalayim in hoiz a boien
it whoever Yehudah in which is Yerushalayim in house a build

איז דאָ צווישן אייַך פֿון זיין גאַנצן פֿאָלק , זאָל זיין ג-ט זיין מיט
mit zain G-t zain zol folk gantsn zain fun aich tsvishn do iz
with be G-d his may people entire his of you among here is

אים, און זאָל ער אַרויפֿגיין קיין ירושָלַיִם ווָאָס אין יהוּדה ,
Yehudah in vos Yerushalayim kein aroifgein er zol un im
Yehudah in which is Yerushalayim to go up he may and him

און בויען דאָס הויז פֿון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, דאָס איז דער
der iz dos Yisroel Elokei Hashem fun hoiz dos boien un
the is this Yisroel the G-d of Hashem of house the build and

ג-ט ווָאָס אין ירושָלַיִם . [ד] און איטלעכער ווָאָס איז געבליבן , פֿון
fun geblibn iz vos itlecher un Yerushalayim in vos G-t
from remained is who each one and Yerushalayim in who is G-d

איטלעכן אָרט ווָאָס ער ווויינט דאָרטן, זאָלן די מענטשן פֿון זיין
zain fun mentshn di zoln dortn voint er vos ort itlechn
his of people the let there resides he which place each

אָרט אים העלפֿן מיט זילבער און מיט גאָלד, און מיט גוטס , און מיט
mit un guts mit un gold mit un zilber mit helfn im ort
with and goods with and gold with and silver with help him place

בהמות , אין איינעם מיט אַ פֿרייַוויליקע נדבָה פַּאַר דעם הויז פֿון
fun hoiz dem far nedove fraivilike a mit einem in beheimes
of house the for offering freewill a with together in beasts

האלקים ווָאָס אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in vos HaElokim
Yerushalayim in which is G-d

[5] Then rose up the chief of the avot of Yehudah and Binyamin, and the kohanim, and the Levi'im, with all them whose ruach HaElohim had stirred up, to go up to build the Beis Hashem which is in Yerushalayim. [6] And all they that were about them did strengthen their hands with vessels of kesef, with zahav, with goods, and with livestock, and with precious things, in addition to all their nedavot *(freewill offerings)*. [7] Also HaMelech Koresh brought forth the vessels of the Beis Hashem, which Nevukhadnetzar had carried off out of Yerushalayim, and had put them in the bais *(temple)* of his g-ds; [8] Even those did Koresh Melech Paras *(Persia)* bring forth by the hand of Mitredat the treasurer, and counted them unto Sheshbatzar, the Nasi of Yehudah. [9] And this is the number of them; thirty basins of zahav, a thousand basins of kesef, nine and twenty knives, [10] Thirty bowls of zahav, kesef basins of a second kind four hundred and ten, and other vessels one thousand. [11] All the vessels of zahav and of kesef were five thousand and four hundred. All these did Sheshbatzar bring up with them of the Golus that were brought up from Bavel unto Yerushalayim.

ה זײַנען אויפֿגעשטאַנען די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון
zainen zainen oifgeshtanen di hoiptn di fun foterhaizer fun
are stood up the of leaders the of father's household

יהודה און בנימין , און די כֹּהנים און די לוִיִּם , איטלעכער
Yehudah un Binyamin un Kohanim un di Leviim itlecher
Yehudah and Binyamin and kohanim the and Levi'im each

וואָס אלקים האָט דערוועקט זײַן גײַסט אַרויפֿצוגיין בויען
vos Elokim hot dervekt zain gaist aroiftsugein boien
which G-d has awakened his spirit to go up to build

פֿון ה וואָס אין ירושָלַיִם . ו און אַלע זייערע אַרומיקע
fun Hashem vos in Yerushalayim un ale zeyere arumike
of Hashem which is in Yerushalayim and all their around ones

האָבן געשטאַרקט זייערע הענט מיט זילבערנע כּלים , מיט גאָלד, מיט
hobn geshtarkt zeyere hent mit zilberne keilim , mit gold, mit
have strengthened their hands with silver vessels with gold with

גוטס , און מיט בהמות , אַחוץ אַלע זייער
guts , un mit beheimes , achuts ale zeyer
goods and with beasts aside from all their

פֿרײַוויליקע נדבות . ז און דער מלך כּוֹרֶשׁ האָט אַרויסגענומען די
fraivilike nedoves . un der melech Koresh hot aroisgenumen di
freewill offerings and the king Koresh has taken out the

כּלים פֿון הס הויז וואָס נבוכַדנֶצַר האָט אַרויסגעפֿירט פֿון
keilim fun Hashems house hoiz vos Nevuchadnetsar hot aroisgefirt fun
vessels of Hashem's house which Nevukhadnetzar had led out from

ירושָלַיִם , און זיי אַרײַנגעשטעלט אין הויז פֿון זײַנע ג-טער; ח זיי
Yerushalayim , un zei araingeshtelt in hoiz fun zaine g-ter; zei
Yerushalayim and they placed in house his of g-ds them

האָט אַרויסגענומען כּוֹרֶשׁ דער מלך פֿון פָּרַס דורך דער האַנט פֿון
hot aroisgenumen Koresh der melech fun Paras durch der hant fun
has taken out Koresh the king of Paras through the hand of

מִתרְדָת דעם שאַצמײַנסטער, און ער האָט זיי אויסגעציילט צו שֵׁשבַצַר
Mitredat dem shatsmainster un er hot zei oisgetseilt tsu Sheshbatsar
Mitredat the treasurer and he has them counted to Sheshbatzar

דעם פֿירשט פֿון יהודה . ט און דאָס איז געווען זייער צאָל : גילדערנע
dem firsht fun Yehudah . un dos iz geven zeyer tsol : gilderne
the prince of Yehudah and this is their number golden

בעקנס דריַסיק, זילבערנע בעקנס טויזנט , חֲלָפִים נײַן און
bekns draisik zilberne bekns toiznt chalofim nain un
bowls thirty silver bowls thousand slaughtering knives and nine

צוואַנציק ; י גילדערנע בעכערס דריַסיק, זילבערנע בעכערס פֿון צווייטן מין
tsvantsik ; gilderne bechers draisik zilberne bechers fun tsveitn min
twenty golden bowls thirty silver bowls of second kind

פֿיר הונדערט און צען; אַנדערע כּלים טויזנט . יא אַלע כּלים פֿון גאָלד
fir hundert un tsen; andere keilim toiznt . ale keilim fun gold
four hundred and ten other vessels thousand all vessels of gold

און פֿון זילבער זײַנען געווען פֿינף טויזנט און פֿיר הונדערט. אַלע האָט
un fun zilber zainen geven finf toiznt un fir hundert . ale hot
and of silver are were five thousand and four hundred all has

שֵׁשבַצַר אַרויפֿגעבראַכט, ווען די פֿאַרטריבענע זײַנען אַרויפֿגעבראַכט
Sheshbatsar aroifgebracht , ven di fartribene zainen aroifgebracht
Sheshbatzar brought up when the exiles are brought up

געווואָרן פֿון בָּבֶל קיין ירושָלַיִם .
gevorn fun Bavel kein Yerushalayim .
become from Bavel to Yerushalayim

2 Now these are the people of the province that went up out of the captivity, of those of the Golus, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had carried away unto Babylon, and returned unto Yerushalayim and Yehudah, every one unto his town; [2] Which came with Zerubavel; Yeshua, Nechemyah, Serayah, Re'elyah, Mordechai, Bilshan, Mispar, Bigvai, Rechum, Ba'anah.
The number of the men of the Am Yisroel; [3] The Bnei Parosh, 2,172. [4] The Bnei Shephatyah, 372. [5] The Bnei Arach, 775. [6] The Bnei Pachat-Moav, of the Bnei Yeshua and Yoav, 2,812. [7] The Bnei Eilam, 1,254. [8] The Bnei Zattu, 945. [9] The Bnei Zakai, 760. [10] The Bnei Bani, 642. [11] The Bnei Bevai, 623. [12] The Bnei Azgad, 1,222. [13] The Bnei Adonikam, 666. [14] The Bnei Bigvai, 2,056. [15] The

ב אוֹן דאָס זײַנען די קינדער פֿון דער יִידישער מדינה וואָס זײַנען
zainen vos medine yidisher der fun kinder di zainen dos un
are that province jewish the of children the are these and

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון די גלות-געפֿאַנגענע, וואָס נבֿוכַדנֶצַּר
Nevuchadnetsar vos goles-gefangene di fun aroifgegangen
Nevukhadnetzar whom exile captives the from gone up

דער מלך פֿון בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן קיין בָּבֶל, און זיי האָבן
hobn zei un Bavel kein fartriben hot Bavel fun melech der
have they and Bavel to driven out had Bavel of king the

זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם אוֹן יהוּדה, איטלעכער צו זײַן
zain tsu itlecher Yehudah un Yerushalayim kein umgekert zich
his to each Yehudah and Yerushalayim to returned selves

שטאָט; ב די וואָס זײַנען געקומען מיט זרובבֶל, יֵשׁוּעַ,
Yeshuaen Zerubaveln mit gekumen zainen vos di shtot
Yeshua Zerubavel with having come are which the town

נחֶמיָה, שְׂרָיָה, רְעֶלָיָה, מָרדכַי, בלשָׁנען, מִספֿרן,
Misparen Bilshanen Mordechaien Reelyahn Serayahn Nechemyahn
Mispar Bilshan Mordechai Re'elyah Serayah Nechemyah

בִּגוַי, רחומען, בַּעֲנָה.
Baanahn Rechumen Bigvaien
Ba'anah Rechum Bigvai

די צאָל פֿון די מענער פֿון פֿאָלק יִשְׂרָאֵל: ג די קינדער
kinder di Yisroel folk fun mener di fun tsol di
children the Yisroel the people of of men the of number of the

פֿון פַּרעוֹש, צוויי טויזנט הונדערט און צוויי און זיבעציק. ד די קינדער
kinder di zibetsik un tsvei un hundert toiznt tsvei Parosh fun
children the seventy and two and hundred thousand two Parosh of

פֿון שפֿטיָה, דריי הונדערט צוויי און זיבעציק. ה די קינדער פֿון
fun kinder di zibetsik un tsvei hundert drai Shefatyah fun
of children the seventy and two hundred three Shephatyah of

אָרַח, זיבן הונדערט פֿינף און זיבעציק. ו די קינדער פֿון פַּחַת-מוֹאָבּ,
Pachat-Moav fun kinder di zibetsik un finf hundert zibn Arach
Pachat-Moav of children the seventy and five hundred seven Arach

פֿון די קינדער פֿון יֵשׁוּעַ און יוֹאָבּ, צוויי טויזנט אַכט הונדערט
hundert acht toiznt tsvei Yoav un Yeshua fun kinder di fun
hundred eight thousand two Yoav and Yeshua of children the of

און צוועלף. ז די קינדער פֿון עֵילָם, טויזנט צוויי הונדערט פֿיר און
un fir hundert tsvei toiznt Eilam fun kinder di tsvelf un
and four hundred two thousand Eilam of children the twelve and

פֿופֿציק. ח די קינדער פֿון זַתּוּא, נײַן הונדערט פֿינף און פֿערציק.
fertsik un finf un hundert nain Zattu fun kinder di fuftsik
forty and five and hundred nine Zattu of children the fifty

ט די קינדער פֿון זַכַּי, זיבן הונדערט און זעכציק. י די קינדער
kinder di zechtsik un hundert zibn Zakai fun kinder di
children the sixty and hundred seven Zakai of children the

פֿון בָּני, זעקס הונדערט צוויי און פֿערציק. יא די קינדער פֿון בֵּבַי,
Bevai fun kinder di fertsik un tsvei hundert zeks Bunni fun
Bevai of children the forty and two hundred six Bani of

זעקס הונדערט דריי און צוואַנציק. יב די קינדער פֿון עַזגָּד, טויזנט
toiznt Azgad fun kinder di tsvantsik un drai hundert zeks
thousand Azgad of children the twenty and three hundred six

צוויי הונדערט צוויי און צוואַנציק. יג די קינדער פֿון אַדוֹניקָם, זעקס
zeks Adonikam fun kinder di tsvantsik un tsvei hundert tsvei
six Adonikam of children the twenty and two hundred two

הונדערט זעקס און זעכציק. יד די קינדער פֿון בִּגוַי , צוויי טויזנט
toiznt tsvei Bigvai fun kinder di zechtsik un zeks hundert
thousand two Bigvai of children the sixty and six hundred

זעקס און פֿופֿציק. טו די קינדער פֿון עָדִין, פֿיר הונדערט פֿיר און
un fir hundert fir Adin fun kinder di fuftsik un zeks
and four hundred four Adin of children the fifty and six

פֿופֿציק. טז די קינדער פֿון אָטֵר, פֿון יְחִזקִיָהן , אַכט און נײַנציק .
naintsik un acht Yechizkiyahn fun Ater fun kinder di fuftsik
ninety and eight Yechizkiyah of Ater of children the fifty

יז די קינדער פֿון בֵּצַי , דרײַ הונדערט דרײַ און צוואַנציק. יח די
di tsvantsik un drai hundert drai Betsai fun kinder di
the twenty and three hundred three Betzai of children the

קינדער פֿון יוֹרָה , הונדערט און צוועלף. יט די קינדער פֿון חָשום ,
choshum fun kinder di tsvelf un hundert Yorah fun kinder
Chashum of children the twelve and hundred Yorah of children

צוויי הונדערט דרײַ און צוואַנציק. כ די קינדער פֿון גִּבָּר , פֿינף און
un finf Gibar fun kinder di tsvantsik un drai hundert tsvei
and five Gibbar of children the twenty and three hundred two

נײַנציק . כא די קינדער פֿון בֵּית-לֶחֶם , הונדערט דרײַ און צוואַנציק.
tsvantsik un drai hundert Beis-Lechem fun kinder di naintsik
twenty and three hundred Beit-Lechem of children the ninety

כב די מענטשן פֿון נְטוֹפָה , זעקס און פֿופֿציק. כג די מענטשן פֿון
fun mentshn di fuftsik un zeks Netofah fun mentshn di
of men the fifty and six Netophah of men the

עַנָּתוֹת , הונדערט אַכט און צוואַנציק. כד די קינדער פֿון עַזמָוֶת , צוויי
tsvei Azmavet fun kinder di tsvantsik un acht hundert Anatot
two Azmavet of children the twenty and eight hundred Anatot

און פֿערציק. כה די קינדער פֿון קִרְיַת-יְעָרִים , כְּפִירָה , און בְּאֵרוֹת,
Beerot un Kefirah Kiryat-Yearim fun kinder di fertsik un
Be'erot and Kephirah Kiryat-Ye'arim of children the forty and

זיבן הונדערט און דרײַ. כו די קינדער פֿון רָמָה און
un Ramah fun kinder di fertsik un drai un hundert zibn
and Ramah of children the forty and three and hundred seven

גֶּבַע , זעקס הונדערט איין און צוואַנציק. כז די מענטשן פֿון מִכְמָס ,
michmos fun mentshn di tsvantsik un ein hundert zeks Geva
Michmas of men the twenty and one hundred six Geva

הונדערט צוויי און צוואַנציק. כח די מענטשן פֿון בֵּית-אֵל און עַי, צוויי
tsvei Ai un Beis-El fun mentshn di tsvantsik un tsvei hundert
two Ai and Beit-El of men the twenty and two hundred

הונדערט דרײַ און צוואַנציק. כט די קינדער פֿון נְבוֹ , צוויי און פֿופֿציק.
fuftsik un tsvei Nevo fun kinder di tsvantsik un drai hundert
fifty and two Nevo of children the twenty and three hundred

ל די קינדער פֿון מַגבִּיש , הונדערט זעקס און פֿופֿציק. לא די קינדער
kinder di fuftsik un zeks hundert Magbish fun kinder di
children the fifty and six hundred Magbish of children the

פֿון דער אַנדער עֵילָם , טויזנט צוויי הונדערט פֿיר און פֿופֿציק. לב די
di fuftsik un fir hundert tsvei toiznt Eilam ander der fun
the fifty and four hundred two thousand Eilam other the of

קינדער פֿון חָרִם , דרײַ הונדערט און צוואַנציק. לג די קינדער פֿון
fun kinder di tsvantsik un hundert drai Charim fun kinder
of children the twenty and hundred three Charim of children

לוֹד, חָדִיד , און אוֹנוֹ, זיבן הונדערט פֿינף און צוואַנציק. לד די קינדער
kinder di tsvantsik un finf hundert zibn Ono un Chadid Lud
children the twenty and five hundred seven Ono and Chadid Lod

Bnei Adin, 454. [16] The Bnei Ater of Yechizkiyah, 98. [17] The Bnei Betzai, 323. [18] The Bnei Yorah, 112. [19] The Bnei Chashum, 223. [20] The Bnei Gibbar, 95. [21] The Bnei Beit-Lechem, 123. [22] The men of Netophah, 56. [23] The men of Anatot, 128. [24] The Bnei Azmavet, 42. [25] The Bnei Kiryat-Arim, Kephirah, and Be'erot, 743. [26] The Bnei Ramah and Geva, 621. [27] The men of Michmas, 122. [28] The men of Beit-El and Ai, 223. [29] The Bnei Nevo, 52. [30] The Bnei Magbish, 156. [31] The children of the other Eilam, 1,254. [32] The Bnei Charim, 320. [33] The Bnei Lod, Chadid and Ono, 725. [34] The Bnei Yericho, 345.

פּוֹן יריחוֹ , דרײַ הונדערט פֿינף און פֿערציק. לה די קינדער פֿון סנָאָה ,
Senaah fun kinder di fertsik un finf hundert drai Yericho fun
Senaah of children the forty and five hundred three Yericho of

דרײַ טויזנט און זעקס הונדערט און דרײַסיק.
draisik un hundert zeks un toiznt drai
thirty and hundred six and thousand three

לו די כּהנים : די קינדער פֿון ידַעְיָה , פֿון דעם הויז פֿון יֵשוּעַ ,
Yeshua fun hoiz dem fun Yedayah fun kinder di koyanim di
Yeshua of house the of Yedayah of children the kohanim the

נײַן הונדערט דרײַ און זיבעציק. לז די קינדער פֿון אִמֵּר , טויזנט
toiznt Immer fun kinder di zibetsik un drai hundert nain
thousand Immer of children the seventy and three hundred nine

צוויי און פֿופֿציק. לח די קינדער פֿון פַּשחור , טויזנט צוויי הונדערט
hundert tsvei toiznt Pashchur fun kinder di fuftsik un tsvei
hundred two thousand Pashchur of children the fifty and two

זיבן און פֿערציק. לט די קינדער פֿון חָרִם , טויזנט און זיבעצן .
zibetsn un toiznt Charim fun kinder di fertsik un zibn
seventeen and thousand Charim of children the forty and seven

מ די לְוִיִּם : די קינדער פֿון יֵשוּעַ און קַדמיאֵל , פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun Kadmiel un Yeshua fun kinder di Leviim di
of children the of Kadmiel and Yeshua of children the Levi'im the

הוֹדַוְיָה , פֿיר און זיבעציק. מא די זינגערס: די קינדער פֿון אָסָף ,
ASaf fun kinder di zingers di zibetsik un fir Hodavyah
Asaph of children the singers the seventy and four Hodavyah

הונדערט אַכט און צוואַנציק. מב די קינדער פֿון די טויערלײַט : די
di toierlait di fun kinder di tsvantsik un acht hundert
the gatekeepers the of children the twenty and eight hundred

קינדער פֿון שַׁלום , די קינדער פֿון אָטֵר, די קינדער פֿון טַלמוֹן ,
Talmon fun kinder di Ater fun kinder di Shallum fun kinder
Talmon of children the Ater of children the Shallum of children

די קינדער פֿון עַקוּבּ , די קינדער פֿון חֲטיטאָ, די קינדער פֿון
fun kinder di chatito fun kinder di Akkuv fun kinder di
of children the Chatita of children the Akkuv of children the

שוֹבַי ; אין גאַנצן הונדערט נײַן און דרײַסיק.
draisik un nain hundert gantsn in Shovai
thirty and nine hundred all in Shovai

מג די נתינים : די קינדער פֿון ציחאָ , די קינדער פֿון חֲשׂוּפָא ,
Chasufa fun kinder di Tsicha fun kinder di Netenim di
Chasupha of children the Tzicha of children the Netinim the

די קינדער פֿון טַבעוֹת ; מד די קינדער פֿון קֵרוֹס , די קינדער פֿון
fun kinder di keros fun kinder di Tabaot fun kinder di
of children the Keros of children the Taba'ot of children the

סיעֲהאָ, די קינדער פֿון פָּדוֹן ; מה די קינדער פֿון לְבָנָה , די קינדער
kinder di Livnah fun kinder di Padon fun kinder di Siaha
children the Livnah of children the Padon of children the Si'aha

פֿון חֲגָבָה , די קינדער פֿון עַקוּבּ ; מו די קינדער פֿון חָגָבּ ,
Chagav fun kinder di Akkuv fun kinder di Chagavah fun
Chagav of children the Akkuv of children the Chagavah of

די קינדער פֿון שַׁלמַי , די קינדער פֿון חָנָן ; מז די קינדער
kinder di Chanan fun kinder di Shalmai fun kinder di
children the Chanan of children the Shalmai of children the

פֿון גִּדֵּל , די קינדער פֿון גַּחַר , די קינדער פֿון ראָיָה . מח די
di Reayah fun kinder di Gachar fun kinder di Giddel fun
the Reayah of children the Gachar of children the Giddel of

[35] The Bnei Senaah, 3,630.

[36] The kohanim; the Bnei Yedayah, of the Bais Yeshua, 973. [37] The Bnei Immer, 1,052. [38] The Bnei Pashchur, 1,247. [39] The Bnei Charim, 1,017.

[40] The Levi'im; the Bnei Yeshua and Kadmiel, of the Bnei Hodavyah, 74.

[41] The singers; the Bnei Asaph, 128. [42] The children of the gatekeepers; the Bnei Shallum, the Bnei Ater, the Bnei Talmon, the Bnei Akkuv, the Bnei Chatita, the Bnei Shovai; in all 139.

[43] The Netinim; the Bnei Tzicha, the Bnei Chasupha, the Bnei Taba'ot, [44] The Bnei Keros, the Bnei Si'aha, the Bnei Padon, [45] The Bnei Levanah, the Bnei Chagavah, the children of Akkuv, [46] The Bnei Chagav, the Bnei Shalmai, the Bnei Chanan, [47] The Bnei Giddel, the Bnei Gachar, the Bnei Reayah,

48 The Bnei Retzin, the Bnei Nekoda, the Bnei Gazzam, 49 The Bnei Uzza, the Bnei Paseach, the Bnei Besai, 50 The Bnei Asnah, the Bnei Me'unim, the Bnei Nephusim, 51 The Bnei Bakbuk, the Bnei Chakupha, the Bnei Charchur, 52 The Bnei Batzlut, the Bnei Mechida, the Bnei Charsha, 53 The Bnei Barkos, the Bnei Sisra, the Bnei Temach, 54 The Bnei Netziyach, the Bnei Chatipha.

קינדער פֿון רצין , די קינדער פֿון נקוֹדאָ , די קינדער פֿון גַזָּם ;
Gazzam fun kinder di Nekoda fun kinder di Retsin fun kinder
Gazzam of children the Nekoda of children the Retzin of children

מט די קינדער פֿון עוּזאָ, די קינדער פֿון פָּסֵח , די קינדער פֿון
fun kinder di Pesach fun kinder di Uzza fun kinder di
of children the Pesach of children the Uzza of children the

בסַי ; נ די קינדער פֿון אַסנָה , די קינדער פֿון מְעוּנים , די קינדער
kinder di MUnim fun kinder di Asnah fun kinder di Besai
children the Me'unim of children the Asnah of children the Besai

פֿון נפֿוסים ; נא די קינדער פֿון בקבוק , די קינדער פֿון חַקוּפָא ,
Chakupha fun kinder di Bakbuk fun kinder di Nefusim fun
Chakupha of children the Bakbuk of children the Nephusim of

די קינדער פֿון חַרחור ; נב די קינדער פֿון בצלות , די קינדער
kinder di Batslut fun kinder di Charchur fun kinder di
children the Batzlut of children the Charchur of children the

פֿון מחידָא , די קינדער פֿון חַרשָׂא ; נג די קינדער פֿון ברקוֹס ,
Barkos fun kinder di Charsha fun kinder di Mechida fun
Barkos of children the Charsha of children the Mechida of

די קינדער פֿון סיסרא, די קינדער פֿון תֶּמַח ; נד די קינדער פֿון
fun kinder di Temach fun kinder di Sisra fun kinder di
of children the Temach of children the Sisra of children the

נציחַ , די קינדער פֿון חַטיפָא .
Chatifa fun kinder di Netsiyach
Chatipha of children the Netziyach

55 The Bnei Avdei Sh'lomo; the Bnei Sotai, the Bnei Hasopheret, the Bnei Peruda, 56 The Bnei Ya'lah, the Bnei Darkon, the Bnei Giddel, 57 The Bnei Shephatyah, the Bnei Chattil, the Bnei Pokheret-Hatzvayim, the Bnei Ami.

נה די קינדער פֿון שלמהס קנעכט : די קינדער פֿון סוֹטַי, די
di Sotai fun kinder di knecht Shlomos fun kinder di
the Sotai of children the servants Sh'lomo's of children the

קינדער פֿון הַסוֹפֶרֶת , די קינדער פֿון פרודאָ ; נו די קינדער
kinder di Peruda fun kinder di hasofret fun kinder
children the Peruda of children the Hasopheret of children

פֿון יַעֲלָה , די קינדער פֿון דַרקוֹן , די קינדער פֿון גִדֵל ; נז די
di Giddel fun kinder di Darkon fun kinder di Yalah fun
the Giddel of children the Darkon of children the Ya'lah of

קינדער פֿון שפֿטיָה , די קינדער פֿון חַטיל , די קינדער פֿון
fun kinder di Chattil fun kinder di Shefatyah fun kinder
of children the Chattil of children the Shephatyah of children

פּוֹכֶרֶת-הַצבָיִים , די קינדער פֿון אָמי .
Ami fun kinder di pocheret-hatsviym
Ami of children the Pokheret-Hatzvayim

58 All the Netinim, and the Bnei Avdei Sh'lomo, were three hundred ninety and two.

נח אַלע נתינים און די קינדער פֿון שלמהס קנעכט : דריי
drai knecht Shlomos fun kinder di un Netenim ale
three servants Sh'lomo's of children the and Netinim all

הונדערט צוויי און נײַנציק .
naintsik un tsvei hundert
ninety and two hundred

59 And these were they which went up from Tel-Melach, Tel-Charsha, Keruv, Addan, and Immer; but they could not show their Bais Avot, and their zera, whether they were of Yisroel;

נט און דאָס זײַנען די וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון תֵּל-מֶלַח ,
Tel-Melach fun aroifgegangen zainen vos di zainen dos un
Tel-Melach from gone up are who the ones are these and

תֵּל-חַרשָׂא , *כּרוּבּ, אַדָּן , אִמֵּר , און האָבן נישט געקענט זאָגן זייער
zeyer zogn gekent nisht hobn un Immer Addan Keruv Tel-Charsha
their say able not have and Immer Addan Keruv Tel-Charsha

פַאָטערהויז און זייער אָפּשטאַם, אויב זיי זײַנען פֿון יִשׂרָאֵל: ס די
di Yisroel fun zainen zei oib opshtam zeyer un foterhoiz
the Yisroel of are they if descent their and father's household

קינדער פֿון דלָיָה , די קינדער פֿון טוֹבִּיָה , די קינדער פֿון נקוֹדָא –
Nekoda fun kinder di Toviyah fun kinder di Delayah fun kinder
Nekoda of children the Toviyah of children the Delayah of children

זעקס הונדערט צוויי און פֿופֿציק. סא און פֿון די קינדער פֿון די כֹּהנים :
koyanim di fun kinder di fun un fuftsik un tsvei hundert zeks
kohanim the of children the of and fifty and two hundred six

די קינדער פֿון חֲבַיָה , די קינדער פֿון הַקּוֹץ , די קינדער פֿון
fun kinder di hakots fun kinder di Chavayah fun kinder di
of children the Hakotz of children the Chavayah of children the

בַּרזִלַּי וואָס האָט גענומען אַ ווייַב פֿון די טעכטער פֿון בַּרזִלַּי
fun Barzillai fun techter di fun vaib a genumen hot vos Barzillaien
of Barzillai of daughters the of wife a taken has which Barzillai

גִּלְעָד , און איז געפֿרופֿן געוואָרן אויף זייער נאָמען .
nomen zeyer oif gevorn gerufn iz un Gilad
name their after become called is and Gil'ad

סב די דאָזיקע האָבן געזוכט זייערע , יחוס-בריוו , און זיי
zei un yiches-briv zeyere gezucht hobn dozike di
they and genealogical records their sought have these the

זיַינען נישט געפֿונען געוואָרן, און זיי זיַינען געהאַלטן פֿאַר
far gevorn gehaltn zainen zei un gevorn gefunen nisht zainen
for become held are they and become found not are

אומוועדיק צו דער כְּהוּנה . סג און דער תִּירשָׁתָא האָט זיי
zei hot tirshata der un kehune der tsu umverdik
to them did governor the and priesthood the to unworthy

פֿאַרזאָגט, אַז זיי זאָלן נישט עסן פֿון דעם גאָר הייליקן, ביז עס וועט
vet es biz heilikn gor dem fun esen nisht zoln zei az farzogt
will it until holy really the of eat not shall they that say

אויפֿשטיין אַ כֹּהן מיט אורים-ותֻמים .
Urim-utumim mit koyen a oifshtein
Urim and Tumim with kohen a stand up

סד די גאַנצע עדה אין איינעם איז געווען צוויי און פֿערציק
fertsik un tsvei geven iz einem in eide gantse di
forty and two was is together in assembly whole the

טויזנט דריי הונדערט און זעכציק ; סה אַחוץ זייערע קנעכט
knecht zeyere achuts zechtsik un hundert drai toiznt
servants their aside from sixty and hundred three thousand

און זייערע דינסטן ; די דאָזיקע זיַינען געווען זיבן טויזנט
toiznt zibn geven zainen dozike di dinstn zeyere un
thousand seven were are these the maid servants their and

דריי הונדערט זיבן און דרייַסיק. און זיי האָבן געהאַט זינגערס און
un zingers gehat hobn zei un draisik un zibn hundert drai
and singers had have they and thirty and seven hundred three

זינגערינס צוויי הונדערט. סו זייערע פֿערד זיַינען געווען זיבן
zibn geven zainen ferd zeyere hundert tsvei zingerins
seven were are horses their hundred two female singers

הונדערט זעקס און דרייַסיק; זייערע מוליאייזלען, צוויי הונדערט פֿינף און
un finf hundert tsvei moileizlen zeyere draisik un zeks hundert
and five hundred two mules their thirty and six hundred

פֿערציק; סז זייערע קעמלען, פֿיר הונדערט פֿינף און דרייַסיק; אייזלען , זעקס
zeks eizlen draisik un finf hundert fir kemlen zeyere fertsik
six donkeys thirty and five hundred four camels their forty

טויזנט זיבן הונדערט און צוואַנציק.
tsvantsik un hundert zibn toiznt
twenty and hundred seven thousand

[60] The Bnei Delayah, the Bnei Toviyah, the Bnei Nekoda, six hundred fifty and two. [61] And of the Bnei HaKohanim; the Bnei Chavayah, the Bnei Hakotz, the Bnei Barzillai; which took a wife of the banot of Barzillai the Gil'adi, and was named after their shem.

[62] These sought their register among those that were reckoned by genealogy, but they were not found; therefore were they, as polluted, put from the kehunah. [63] And the Tirshata *(Governor)* said unto them, that they should not eat of kodesh hakodashim, until there stood up a kohen with Urim and with Tummim.

[64] The Kol HaKahal together was forty and two thousand three hundred and threescore. [65] This was in addition to their avadim *(man servants)* and their amahot *(female servants)* of whom there were seven thousand three hundred thirty and seven; and there were among them two hundred singing men and singing women. [66] Their susim were seven hundred thirty and six; their mules, two hundred forty and five; [67] Their camels, four hundred thirty and five; their donkeys, six thousand seven hundred and twenty.

[68] And some of the chief of the avot, when they came to the Beis Hashem which is at Yerushalayim, offered nedavot for the Beis HaElohim to rebuild it in its place. [69] They gave according to their ability unto the Otzar *(Treasury)* for the work threescore and one thousand drachmas of zahav, and five thousand minas of kesef, and one hundred ketanot for the kohanim.

[70] So the kohanim, and the Levi'im, and some of the people, and the singers, and the gatekeepers, and the Netinim *(servants of the Beis Hamikdash)*, dwelt in their towns, and kol Yisroel in their towns.

3 And when the seventh month was come, and the Bnei Yisroel were in the towns, the people gathered themselves together as one man to Yerushalayim. [2] Then stood up Yeshua ben Yotzadak, and his brethren the kohanim, and Zerubavel ben Sh'altiel, and his brethren, and built the Mizbe'ach Elohei Yisroel, to offer olot *(burnt offerings)* thereon, as it is written in the Torat Moshe Ish HaElohim. [3] And they set the Mizbe'ach upon its bases; despite their fear upon them because of the people of those lands, they offered olot *(burnt*

סח און טייל פֹּון די רָאשֵׁי הָאָבוֹת , אַז זיי זיַינען געקומען
gekumen zainen zei az haoves roshei di fun teil un
come are they when the Fathers Heads of the of part and

אין הס הויז אין ירוּשָׁלַיִם , האָבן מנדבֿ געווען פַֿאַר דעם
dem far geven menadev hobn Yerushalayim in hoiz Hashems in
the for were contributed have Yerushalayim in house Hashem's in

הויז פֹּון האלקים , כּדי אים אויפֿצושטעלן אויף זיַין אָרט . סט זיי
zei ort zain oif oiftsushteln im kedei HaElokim fun hoiz
they place its on to set up it so that G-d of house

האָבן געגעבן לויט זייערע כֹּוחות פַֿאַר דעם שאַץ פֹּון דער
der fun shats dem far koiches zeyere loit gegebn hobn
the of treasury the for strength their according to given have

אַרבעט, גאָלד איין און זעכציק טויזנט דַרכמוֹנים , און זילבער פֿינף
finf zilber un darkmonim toiznt zechtsik un ein gold arbet
five silver and drachmas thousand sixty and one gold work

טויזנט מָנֶה , און מאַנטלען פַֿאַר די כֹּהנים , הונדערט.
hundert koyanim di far mantlen un mina toiznt
hundred kohanim the for coats and mina thousand

ע און די כֹּהנים און די לְוִיים , און טייל פֹּון דעם פַֿאָלק , און די
di un folk dem fun teil un Leviim di un koyanim di un
the and people the of part and Levi'im the and kohanim the and

זינגערס, און די טויערלייט , און די נתינים , האָבן זיך באַזעצט אין
in bazetst zich hobn Netenim di un toierlait di un zingers
in dwelt selves have Netinim the and gatekeepers the and singers

זייערע שטעט, און גאַנץ יִשְׂרָאֵל אין זייערע שטעט.
shtet zeyere in Yisroel gants un shtet zeyere
towns their in Yisroel all and towns their

ג און אַז דער זיבעטער חודש איז געקומען , און די קינדער פֹּון
fun kinder di un gekumen iz choidesh zibeter der az un
of children the and come is month seventh the when and

יִשְׂרָאֵל זיַינען געווען אין די שטעט, האָט זיך דאָס פֹּאָלק איַינגעזאַמלט
aingezamlt folk dos zich hot shtet di in geven zainen Yisroel
gathered people the selves has towns the in were are Yisroel

, ב און יֵשׁוּעַ דער זון פֹּון יוֹצָדָק וויַ איין מאַן קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yotsadakn fun zun der Yeshua un Yerushalayim kein man ein vi
Yotzadak of son the Yeshua and Yerushalayim to man together as

און זיַינע ברידער די כֹּהנים , און זרובבל דער זון פֹּון שְׁאַלתִּיאֵל,
Shaltieln fun zun der Zerubavel un koyanim di brider zaine un
Sh'altiel of son the Zerubavel and kohanim the brothers his and

און זיַינע ברידער , זיַינען אויפֿגעשטאַנען, און זיי האָבן אויפֿגעבויט
oifgeboit hobn zei un oifgeshtanen zainen brider zaine un
built have they and arose are brothers his and

דעם מזבח פֹּון אלוקי יִשְׂרָאֵל, כּדי אויפֿצוברענגען אויף אים
im oif oiftsubrengen kedei Yisroel Elokei fun mizbeyech dem
it on to offer up so that Yisroel the G-d of of altar the

בראַנדאָפּפֿער, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תורה פֹּון משה דעם
dem Moshe fun toyre der in geshribn shteit es vi azoi brandopfer
the Moshe of Torah the in written stands it as so olah

מאַן פֹּון ג-ט. ג און זיי האָבן אויפֿגעשטעלט דעם מזבח אויף זיַינע
zaine oif mizbeyech dem oifgeshtelt hobn zei un G-t fun man
its on altar the set up have they and G-d of man

געשטעלן; ווָאַרעם אויף זיי איז געווען די אימה פַֿאַר די פֹעלקער פֹּון
fun felker di far eime di geven iz zei oif vorem geshteln
of nations the before terror the was is them upon because bases

offerings) thereon unto Hashem, even olot boker and erev. [4] They kept also the Chag HaSukkot, as it is written, and offered the daily olah by number, according to the mishpat, as the duty of every yom required; [5] And afterward offered the olat tamid, both of the chodeshim, and of all the Mo'adim of Hashem that were set apart as kodesh, and of every one that willingly offered a nedavah (freewill offering) unto Hashem. [6] From the first day of the seventh month began they to offer olot (burnt offerings) unto Hashem. But the Yesod (Foundation) of the Heikhal Hashem was not yet laid.

[7] They gave kesef also unto the chotzvim (masons, stone-cutters), and to the charashim (craftsmen, carpenters); and food, and mishteh (drink), and shemen (oil), unto them of Tzidon, and to them of Tzor, to bring cedar trees from Levanon to the sea and on to Yafo, according to the rishyon (authorization, grant) that they had of Koresh Melech Paras (Persia). [8] Now in the second year of their coming unto the Beis HaElohim at Yerushalayim, in the second month, began Zerubavel ben Sh'altiel, and Yeshua ben Yotzadak, and the she'ar (remnant) of their brethren the kohanim and

דִּי לְעִנְדער. און זיי האָבן אויפֿגעבראַכט אויף אים אויפֿגעפֿפֿער צו
tsu brandopfer im oif oifgebracht hobn zei un lender di
to olah it upon offered up have they and lands the

ה , בראַנדאָפֿפֿער אין דער פֿרי און אין אָוונט . [ד] און זיי האָבן
hobn zei un ovnt in un peire der in brandopfer Hashem
have they and evening in and morning the in olah Hashem

געמאַכט דעם יוֹם-טובֿ פֿון סוכּות , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן , און די
di un geshribn shteit es vi azoi Sukkot fun yom-tov dem gemacht
the and written stands it as so Sukkot of festival the made

טאָגטעגלעכע בראַנדאָפֿפֿער לויט דער צאָל , ווי דער דין איז
iz din der vi tsol der loit brandopfer togtegleche
is law the as number of the according to olah daily

פֿאַר איטלעכן טאָג: [ה] און דערנאָך דאָס שטענדיקע בראַנדאָפֿפֿער, און פֿון
fun un brandopfer shtendike dos dernoch un tog itlechn far
of both olah regular the afterward and day each for

ראָש-חודש , און פֿון אַלע געהייליקטע יוֹם-טובֿים פֿון ה ,
Hashem fun yom-tuvim geheilikte ale fun un rosh-choidesh
Hashem of appointed festivals holy all of and new moon

און פֿון איטלעכן וואָס האָט מנדבֿ געווען אַ פֿרײַוויליקע נדבֿה
nedove fraivilike a geven menadev hot vos itlechn fun un
donation freewill a having been contributed has which each of and

צו ה . [ו] פֿון ערשטן טאָג אין זיבעטן חודש האָבן זיי אָנגעהויבן
ongehoibn zei hobn choidesh zibetn in tog ershtn fun Hashem tsu
begun they have month seventh in day first from Hashem to

אויפֿברענגען בראַנדאָפֿפֿער צו ה , הגם דער גרונטפֿעסט פֿון דעם
dem fun gruntfest der hagam Hashem tsu brandopfer oifbrengen
the of foundation the though Hashem to olah offer up

הֵיכל פֿון ה איז נאָך נישט געווען געלייגט .
geleigt geven nisht noch iz Hashem fun heichl
lain down having been not yet is Hashem of temple

[ז] און זיי האָבן געגעבן געלט צו די שטיינהעקער , און צו די
di tsu un shteinheker di tsu gelt gegebn hobn zei un
the to and stone masons the to money given have they and

האָלצמיינסטער , און שפּײַז און געטראַנק, און אייל, צו די צידונים ,
Tsidonim di tsu eil un getrank un shpaiz un holtsmeinster
Tsidonim the to oil and drink and food and wood craftsman

און צו די צוֹרים , אַז זיי זאָלן בערענגען צעדערהאָלץ פֿון לְבָנוֹן
Levanon fun tsederholts brengen zoln zei az Tsorim di tsu un
Levanon from cedar wood bring shall they that Tzorim the to and

ביז דעם ים פֿון יָפּוֹא, לויט דער דערלויבעניש פֿון
fun derloibenish der loit Yafo fun yam dem biz
of authorization, grant the according to Yafo of sea the unto

כּוֹרֶשׁ דעם מלך פֿון פָּרַס צו זיי . [ח] און אין צווייטן יאָר נאָך
noch yor tsveitn in un zei tsu Paras fun melech dem Koresh
after year second in and them to Paras of king the Koresh

זייער קומען צום הויז פֿון האלקים קיין יְרוּשָׁלַיִם , אין צווייטן
tsveitn in Yerushalayim kein HaElokim fun hoiz tsum kumen zeyer
second in Yerushalayim to G-d of house to coming their

חודש , האָבן געגומען זרובבל דער זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל, און יֵשׁוּעַ
Yeshua un Shaltieln fun zun der Zerubavel genumen hobn choidesh
Yeshua and Sh'altiel of son the Zerubavel taken have month

דער זון פֿון יוֹצָדָק , און זייערע איבעריקע ברידער די
di brider iberike zeyere un Yotsadakn fun zun der
the brothers remaining ones their and Yotzadak of son the

כֹּהֲנִים אוּן דִי לְוִיִּם , אוּן אַלַע וואָס זיינען געקומען פּוּן דער
der fun gekumen zainen vos ale un Leviim di un koyanim
the from having come are that all and Levi'im di un kohanim

געפַאַנגנשאַפֿט קיין ירוּשָׁלַיִם , אוּן זיי האָבן געשטעלט דִי לְוִיִּם
Leviim di geshtelt hobn zei un Yerushalayim kein gefangenshaft
Levi'im the set have they and Yerushalayim no captivity

פּוּן צוואַנציק יאָר אַלט אוּן העכער , אָנצופֿירן דִי אַרבעט פּוּן
fun arbet di ontsufirn hecher un alt yor tsvantsik fun
of work the to set forward upward and old years twenty from

הס הויז . ט אוּן יֵשׁוּעַ , זיינע זין , אוּן זיינע ברידער , אוּן
un brider zaine un zin zaine Yeshua un hoiz Hashems
and brothers his and sons his Yeshua and house Hashem's

קַדמיאֵל מיט זיינע זין , דִי קינדער פּוּן יהוּדה , זיינען געשטאַנען אין
in geshtanen zainen Yehudah fun kinder di zin zaine mit Kadmiel
in stood are Yehudah of children the sons his with Kadmiel

איינעם אויפֿצופֿאַסן איבער דִי בַּעַל-מלאָכות אין הויז פּוּן האלקים ; דִי
di HaElokim fun hoiz in baal-meloches di iber oiftsupasn einem
the G-d of house in workmen the over to guard one

קינדער פּוּן חֲנָדָד , זייערע זין , אוּן זייערע ברידער , דִי לְוִיִּם .
Leviim di brider zeyere un zin zeyere Chenadad fun kinder
Levi'im the brothers their and sons their Chenadad of children

י אוּן אַז דִי בוימיינסטער האָבן געלייגט דעם גרונטפֿעסט פּוּן
fun gruntfest dem geleigt hobn boimeinster di az un
of foundation the laid down have builders the when and

הס הֵיכל , האָט מען געשטעלט דִי כֹּהֲנִים , אָנגעקלײדטע ,
ongekleidte koyanim di geshtelt men hot heichl Hashems
clad in garments kohanim the set one has Heikhal Hashem's

מיט טרומייטן, אוּן דִי לְוִיִּם , דִי קינדער פּוּן אָסָף , מיט צימבלען, צו
tsu tsimblen mit ASaf fun kinder di Leviim di un trumeitn mit
to cymbals with Asaph of children the Levi'im the and trumpets with

לויבן ג-ט לויט דעם אײַנשטעל פּוּן דָּוִד דעם מלך פּוּן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Dovid fun ainshtel dem loit G-t loibn
Yisroel of king the Dovid of order the according to G-d praise

יא אוּן זיי האָבן געזונגען לויב אוּן דאַנק צו ה : ווָאַרעם
vorem Hashem tsu dank un loib gezungen hobn zei un
because Hashem to thanksgiving and praise sang have they and

ער איז גוט , ווָאַרעם אייביק איז זײַן חֶסֶד אויף יִשְׂרָאֵל . יב אוּן דאָס
dos un Yisroel oif chesed zain iz eibik vorem gut iz er
this and Yisroel on lovingkindness his is ever because good is he

גאַנצע פֿאָלק האָט געשאַלט אַ גרויסע שאַלונג אין לויב צו ג-ט פֿאַר
far G-t tsu loib in shalung groise a geshalt hot folk gantse
for G-d to praise in trumpet sound great a shouted has people whole

ווָאס דער גרונטפֿעסט פּוּן הס הויז איז געלייגט געווָארן .
gevorn geleigt iz hoiz Hashems fun gruntfest der vos
having become laid down is house Hashem's of foundation the which

אוּן פֿיל פּוּן דִי כֹּהֲנִים אוּן דִי לְוִיִּם אוּן דִי הויפּטלײַט פּוּן דִי
di fun hoiptlait di un Leviim di un koyanim di fun fil un
the of chief people the and Levi'im the and kohanim the of many and

פַאַטערהײַזער , דִי זקנים וואָס האָבן געזען דאָס ערשטע הויז , האָבן
hobn hoiz ershte dos gezen hobn vos zkeinim di foterhaizer
have house first the seen have which elders the father's household

געווויינט אויף אַ הויכן קוֹל וועַן מע האָט געלייגט דעם גרונטפֿעסט פּוּן
fun gruntfest dem geleigt hot me ven kol hoichn a oif geveint
of foundation the laid down has one when voice loud a on wept

the Levi'im, and all they that were come out of the captivity unto Yerushalayim; and appointed the Levi'im, from twenty years old and upward, to set forward the melechet Beis Hashem *(work of the construction of the Beis Hamikdash)*. [9] Then stood Yeshua with his banim and his brethren, Kadmiel and his banim, the Bnei Yehudah, together, to set forward the workmen in the Beis HaElohim; the Bnei Chenadad, with their banim and their brethren the Levi'im.

[10] And when the Bonim *(Builders)* laid the foundation of the Heikhal Hashem, they set the kohanim in their robes with trumpets, and the Levi'im the Bnei Asaph with cymbals, to praise Hashem according to the instructions of Dovid Melech Yisroel. [11] And they sang together by course in praising and giving thanks unto Hashem because He is good, for His chesed endureth forever toward Yisroel. And kol haAm shouted with a great shout, when they praised Hashem, because the foundation of the Beis Hashem was laid. [12] But many of the kohanim and Levi'im and chief of the avot, who were zekenim *(ancient men)*, that had seen the Beis HaRishon, when the foundation

of this Beis was laid before their eyes, wept with a loud voice, and many shouted aloud for simchah; [13] So that the people could not discern the noise of the shout of simchah from the noise of the weeping of the people; for the people shouted with a loud shout, and the noise was heard afar off.

דעם דאָזיקן הויז פֿאַר זייערע אויגן; און פֿיל האָבן געשאַלט פֿאַר שׂימחה
simche far geshalt hobn fil un oign zeyere far hoiz dozikn dem
joy for shouted have many and eyes their before house this the

אויף אַ הויכן קול . ג און דאָס פֿאָלק האָט נישט געקענט דערקענען צווישן
tsvishn derkenen gekent nisht hot folk dos un kol hoichn a oif
between discern able not has people the and voice loud a on

דעם קול פֿון שאַלונג פֿאַר שׂימחה, און דעם קול פֿון דעם
dem fun kol dem un simche far shalung fun kol dem
the of voice the and joy for trumpet sound of sound the

פֿאָלקס געוויין ; וואָרעם דאָס פֿאָלק האָט געשאַלט אַ גרויסע שאַלונג , און
un shalung groise a geshalt hot folk dos vorem gevein folks
and shouting great a shouted has people the because weeping people's

דער קול האָט זיך געהערט ביז אין דער ווייַטן .
vaitn der in biz gehert zich hot kol der
distance the in unto heard self has voice the

4 Now when the adversaries of Yehudah and Binyamin heard that the Banim of the Golus were the Bonim *(Builders)* of the Heikhal for Hashem Elohei Yisroel, [2] Then they came to Zerubavel, and to the chief of the avot, and said unto them, Let us build with you, for we seek Eloheichem, as ye do, and we do sacrifice unto Him since the days Esar-Chaddon Melech Ashur *(Assyria)*, which brought us here. [3] But Zerubavel, and Yeshua, and the rest of the chief of the avot of Yisroel, said unto them, Ye have nothing to do with us to build a Beis unto Eloheinu; but we alone will build unto Hashem Elohei Yisroel, as HaMelech Koresh *(Cyrus)* Melech Paras *(Persia)* hath commanded us.

[4] Then the Am HaAretz weakened the hands of the Am Yehudah, and troubled them from building, [5] And hired counselors against them, to frustrate their etza *(plan)*, all the days of Koresh *(Cyrus)* Melech Paras

ד

און די פֿיַינט פֿון יהודה און בנימין האָבן געהערט אַז די קינדער
kinder di az gehert hobn Binyamin un Yehudah fun faint di un
children the that heard have Binyamin and Yehudah of enemies the and

פֿון גלות בויען אַ היכל צו ה אלוקי ישׂראֵל. ב און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel Elokei Hashem tsu heichl a boien goles fun
have they and Yisroel the G-d of Hashem to Heikhal a build exile of

געגעטן צו זרובבֶּל , און צו די הויפּטלייט פֿון די פֿאָטערהייזער ,
foterhaizer di fun hoiptlait di tsu un Zerubaveln tsu genent
father's household the of chief people the to and Zerubavel to come near

און האָבן צו זיי געזאָגט: לאָמיר בויען מיט אייך, וואָרעם מיר זוכן אלוקיכם
Elokeichem zuchn mir vorem aich mit boien lomir gezogt zei tsu hobn un
your G-d seek me for you with build let us said them to have and

אַזוי ווי איר, און צו אים שלאַכטן מיר פֿון טעג פֿון אֵסַר-חַדּוֹן דעם
dem Esar-Chaddon fun teg di fun mir shlachtn im tsu un ir vi azoi
the Esar-Chaddon of days the from we sacrifice him to and you as so

מלך פֿון אשור , וואָס האָט אונדז אַרויפֿגעבראַכט אַהער. ג האָט צו זיי געזאָגט
gezogt zei tsu hot aher aroifgebracht undz hot vos Ashur fun melech
said them to has here brought up us has which Assyria of king

זרובבֶּל , און ישׁוּע , און די איבעריקע הויפּטלייט פֿון די פֿאָטערהייזער
foterhaizer di fun hoiptlait iberike di un Yeshua un Zerubavel
father's household the of chief people remaining the and Yeshua and Zerubavel

פֿון ישׂראֵל: איר קערט זיך מיט אונדז נישט אָן, צו בויען אַ הויז צו אלוקינו ;
Elokeinu tsu hoiz a boien tsu on nisht undz mit zich kert ir Yisroel fun
our G-d to house a build to on not us with selves turn you Yisroel of

נייַערט מיר אַליין וועלן בויען צו ה אלוקי ישׂראֵל, אַזוי ווי כּורש דער
der Koresh vi azoi Yisroel Elokei Hashem tsu boien veln alein mir naiert
the Koresh as so Yisroel the G-d of Hashem to build will alone we but

מלך פֿון פָּרס האָט אונדז געהייסן .
geheisn undz hot Paras fun melech
commanded us has Paras of king

ד און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט אָפּגעשלאַפּט די הענט
fun hent di opgeshlaft hot land fun folk dos un
of hands the had made weak has land of people this and

פֿון דעם פֿאָלק פֿון יהודה , און זיי אָפּגעשרעקן בויען . ה און
un boien fun opgeshrokn zei un Yehudah fun folk dem
and building from discouraged they and Yehudah of people the

זיי האָבן אָנגעדונגען אויף זיי יוֹעצים , צו פֿאַרשטערן זייער
zeyer farshtern tsu yoetsim zei oif ongedungen hobn zei
their frustrate to counselors them against hired have they

כַּוָּנָה , אֲלַע טעג פּון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פּון פָּרַס , און ביז דער
der biz un Paras fun melech dem Koresh fun teg ale kavone
the until and Paras of king the Koresh of days all intention

מלוכה פּון דָּרְיָוֶשׁ דעם מלך פּון פָּרַס . ׀ און אין דער מלוכה
meluche der in un Paras fun melech dem Daryavesh fun meluche
reign the in and Paras of king the Daryavesh of reign

פּון אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ , אין אָנהייב פּון זײַן מלוכה , האָבן זיי געשריבן
geshribn zei hobn meluche zain fun onheib in Achashveroshn fun
written they have reign his of beginning in Achashverosh of

אַן אָנקלאָג אויף די באַווינער פּון יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם .
an onklog oif di bavoiner fun Yehudah un Yerushalayim
an accusation against the inhabitants of Yehudah and Yerushalayim

׀ און אין די טעג פּון אַרתַּחשַׁסתְּא , האָט בשלם , מִתְרְדָת , טָבְאֵל ,
Tavel Mitredat Bishlam hot Artachshasta fun teg di in un
Tavel Mitredat Bishlam has Artachshasta of days the in and

און זײַנע איבעריקע חבֵרים , געשריבן צו אַרתַּחשַׁסתְּא דעם מלך
un zaine iberike chaverim geshribn tsu Artachshasta dem melech
and his remaining companions written to Artachshasta the king

פּון פָּרַס ; און דאָס געשריפּטס פּון דעם בריוו איז געווען אין אַראַמישן
Paras fun dem melech Artachshasta dem tsu geshribn chaverim
Paras of the king Artachshasta the to written companions

כּתבּ און אַראַמישן לשון . ׀ רחוּם דער באַפעלגעבער און
un Aramishn un geven iz briv dem fun geshrifts dos un
and Aramaic and in was is letter the of writing this and

שִׁמְשַׁי דער שרייבער האָבן געשריבן אַ בריוו אויף ירוּשָׁלַיִם צו
tsu Yerushalayim oif briv a geshribn hobn shraiber der Shimshai
to Yerushalayim against letter a written have scribe the Shimshai

אַרתַּחשַׁסתְּא דעם מלך אַזוי – ׀ דענצמאָל רחוּם דער באַפעלגעבער ,
bafelgeber der Rechum dentsmol azoi melech dem Artachshasta
commander the Rechum then so king the Artachshasta

און שִׁמְשַׁי דער שרייבער , און זייערע איבעריקע חבֵרים , דינאָער ,
dinoer chaverim iberike zeyere un shraiber der Shimshai un
judges companions remaining their and scribe the Shimshai and

און אַפַּרְסַכאָער , טַרְפלאָער , אַפַּרְסאָער , אַרכּוואָער , בבֶלער ,
Baveler Arkvoer afrsoer tarploer afrsatchayer un
Babylonians Arkvim Apharsim Tarplim officials and

שושַנכאָער , דֶּהיֵאָער , עֵילָמער , ׀ און די איבעריקע אומות וואָס
vos umes iberike di un Eilomer dehieoer Shushanchoer
which peoples remaining the and Elma'im that is Shushan

דער גרויסער און געריכטער אָסנַפּר האָט אַריבערגעבראַכט , און זיי
zei un aribergebracht hot Osnapar gerimter un groiser der
them and brought across has Osnapar glorious and great the

באַזעצט אין דער שטאָט שוֹמרוֹן , און די איבעריקע פּון ענער זײַט
zait yener fun iberike di un Shomron shtot der in bazetst
side that of remaining the and Shomron city the in settled

טײַך : און אַצונד – ׀׀ דאָס איז דער נוסח פּון דעם בריוו וואָס זיי האָבן
hobn zei vos briv dem fun nusch der iz dos atsund un taich
have they which letter the of copy the is this now and river

געשיקט צו אים : – צו אַרתַּחשַׁסתְּא דעם מלך , דײַנע קנעכט די
di knecht daine melech dem Artachshasta tsu im tsu geshikt
the servants your king the Artachshasta to him to sent

מענטשן פּון ענער זײַט טײַך : און אַצונד ׀׀׀ זאָל דעם מלך באַווּסט
bavust melech dem zol atsund un taich zait yener fun mentshn
known king the may now and river side that of men

(Persia), even until the reign of Daryavesh (Darius) Melech Paras (Persia). [6] And in the reign of Achashverosh, in the beginning of his reign, they wrote unto him a sitnah (accusation), against the inhabitants of Yehudah and Yerushalayim.

[7] Then, in the days of Artachshasta, it was Bishlam, Mitredat, Tavel, and the rest of their companions, who wrote unto Artachshasta Melech Paras (Persia); and the writing of the letter was written in Aramaic script, and set forth in Aramaic. [8] Rechum the high commissioner and Shimshai the scribe wrote a letter against Yerushalayim to Melech Artachshasta as follows; [9] Then wrote Rechum the high commissioner, and Shimshai the scribe, and the rest of their companions; the judges, the officials, the Tarplim, the Apharsim, the Arkvim, the Babylonians, and those of Shushan, that is, the Elma'im, [10] And the rest of the nations whom the great and noble Osnapar deported, and settled in the city of Shomron, and elsewhere in Beyond-the-River wrote; and now [11] This is the copy of the letter that they sent unto him, even unto Artachshasta HaMelech;

זײַן , אַז די ייִדן וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דיר , זײַנען
zainen dir fun aroifgegangen zainen vos Yidn di az zain
are you(SG) from having gone up are which Jews the that be

געקומען צו אונדז קיין ירושָלַיִם ; זיי בויען די ווידערשפּעניקע און
un vidershpenike di boien zei Yerushalayim kein undz tsu gekumen
and rebellious the build they Yerushalayim to us to come

בייזע שטאָט, און זיי פֿאַרענדיקן מויערן , און גראָבן גרונטפֿעסטן.
gruntfestn grobn un moiern farendiken zei un shtot beize
foundations dig and walls complete they and city wicked

ג אַצונד זאָל דעם מלך באַווּסט זײַן , אַז אויב די דאָזיקע שטאָט וועט
vet shtot dozike di oib az zain bavust melech dem zol atsund
will city this the if that be known king the may now

אויפֿגעבויט ווערן , און די מויערן וועלן פֿאַרענדיקט ווערן , וועלן זיי
zei veln vern farendikt veln moiern di un vern oifgeboit
they will become completed will walls the and become built

קיין אָפּצאָל, מֶכס , און וועגגעלט נישט צאָלן, און דאָס וועט ברענגען
brengen vet dos un tsoln nisht veggelt un meches optsol kein
bring will this and pay not toll and tribute tax any

היזק דער קיניגלעכער הכנָסה . ד אַצונד , אַזוי ווי מיר עסן דאָס זאַלץ
zalts dos esen mir vi azoi atsund hachnose kiniglecher der hizk
salt the eat me as so now revenues royal the damage

פֿון דעם פּאַלאַץ, און עס איז נישט רעכט פֿאַר אונדז צוצוזען דעם
dem tsutsuzen undz far recht nisht iz es un palats dem fun
the to see us for right not is it and palace the from

אומכּבֿוד פֿון מלך , דערפֿאַר שיקן מיר און זײַנען מוֹדיע דעם
dem modie zainen un mir shikn derfar melech fun umkoved
the inform are and we send for the reason king of disrespect

מלך , ט כּדי מע זאָל נאָכזוכן אין דעם סֵפֶר-הזכרונות
sefer-hazichroines dem in nochzuchn zol me kedei melech
book of the archives the in search after shall one so that king

פֿון דײַנע עלטערן; און וועסט געפֿינען אין דעם סֵפֶר-הזכרונות , און
un sefer-hazichroines dem in gefinen vest un eltern daine fun
and book of the archives the in find will and fathers your of

וויסן , אַז די דאָזיקע שטאָט איז אַ וויידערשפּעניקע שטאָט, און ברענגט
brengt un shtot vidershpenike a iz shtot dozike di az visen
bring and city rebellious a is city this the that know

היזק די מלכים און די מדינות , און מע האָט געמאַכט בונטן
buntn gemacht hot me un medines di un mlochim di hizk
revolt made has one and provinces the and kings the damage

אין איר פֿון אייביקע טעג אָן; איבער דעם איז די דאָזיקע שטאָט חרוב
chorev shtot dozike di iz dem iber on teg eibike fun ir in
waste city this the is the over on days ancient from it in

געוואָרן . טז מיר זײַנען מוֹדיע דעם מלך , אַז אויב די
di oib az melech dem modie zainen mir gevorn
the if that king the informing are we having become

דאָזיקע שטאָט וועט אויפֿגעבויט ווערן , און די מויערן וועלן פֿאַרענדיקט
farendikt veln moiern di un vern oifgeboit vet shtot dozike
completed will walls the and become rebuilt will city this

ווערן , וועסטו דורך דעם מער נישט האָבן קיין חלק אויף
oif chelek kein hobn nisht mer dem durch vestu vern
on portion any have not more the by will you(sg) become

יענער זײַט טײַך.
taich zait yener
river side that

From thy avadim, the men Beyond-the-River; and now [12] may it be known unto the Melech, that the Yehudim which came up from thee to us are come unto Yerushalayim, building the rebellious and the wicked city, and finishing its walls, and repairing the foundations. [13] Be it known now unto the Melech, that, if this city be built, and the walls set up again, then they will not pay tax, tribute, or duty, and so thou shalt damage the royal revenues. [14] Now because we have covenant maintenance *("share the King's salt")* from the palace, and it was not proper for us to see the dishonor of the Melech, therefore we have sent and informed the Melech, [15] That search may be made in the sefer of the archives of thy avot; so shalt thou find in the sefer of the archives, and know that this city is a rebellious city, and hurtful unto melachim and provinces, a place of sedition from ancient times, for which cause was this city destroyed. [16] We inform the Melech that, if this city be built again, and the walls thereof set up, by this means thou shalt have no possession in the province Beyond-the-River.

יז הָאָט דער מלך געשיקט אַן ענטפֿער צו רחום דעם באַפֿעלגעבער,
bafelgeber dem Rechum tsu entfer an geshikt melech der hot
commander the Rechum to answer an sent king the has

און שִׁמשַׁי דעם שרייַבער, און זייערע איבעריקע חבֿרים וואָס
vos chaverim iberike zeyere un shraiber dem Shimshai un
which companions remaining their and scribe the Shimshai and

זיינען געזעסן אין שומרון , און די איבעריקע פֿון יענער זייט טייך:
taich zait yener fun iberike di un Shomron in gezesn zainen
river side that of remaining the and Shomron in dwelt are

יח פֿריד! און אַצונד , דער בריוו וואָס איר האָט אונדז געשיקט, איז
iz geshikt undz hot ir vos briv der atsund un frid
is sent us have you which letter the now and peace

יט באַשיידלעך געלייענט געוואָרן פֿאַר מיר. און פֿון מיר איז געגעבן
gegebn iz mir fun un mir far gevorn geleyent basheidlech
given is me from and me before become read fully

געוואָרן אַ באַפֿעל , און מע האָט נאָכגעזוכט און געפֿונען , אַז די
di az gefunen un nochgezucht hot me un bafel a gevorn
the that found and searched has one and command a become

דאָזיקע שטאָט האָט פֿון אייביקע טעג זיך דערהויבן אַקעגן מלכים ,
mlochim akegn derhoibn zich teg eibike fun hot shtot dozike
kings against exalted self days ancient from has city this

און אַז אין איר זיַינען געמאַכט געוואָרן וויידערשפּעניקונגען און בונטן;
buntn un vidershpenikungen gevorn gemacht zainen ir in az un
revolt and rebellious become made are it in that and

כ און איבער ירושָלַיִם זיַינען געווען מאַכטיקע מלכים , און זי האָבן
hobn zi un mlochim machtike geven zainen Yerushalayim iber un
have it and kings mighty were are Yerushalayim over and

געוועלטיקט איבער גאַנץ יענער זייַט טייך; און אָפּצאָל, מֶכֶס , און
un meches optsol un taich zait yener gants iber geveltikt
and tribute tax and river side that all over ruled

כא וועגלט איז זיי געצאָלט געוואָרן. אַצונד גיט אַ באַפֿעל צו וועלן
vern tsu bafel a git atsund gevorn getsolt zei iz veggelt
be to command a give now become paid them is toll

די דאָזיקע לייַט , און די דאָזיקע שטאָט זאָל נישט געבויט וועלן ביז
biz vern geboit nisht zol shtot dozike di un lait dozike di
until become rebuilt not shall city this the and people this the

כב פֿון מיר וועט געגעבן וועלן אַ באַפֿעל . און זייַט אָפּגעהיט נישט צו
tsu nisht opgehit zait un bafel a vern gegebn vet mir fun
to not careful be and command a become given will me from

מאַכן קיין טָעות וועגן דעם, כדי דער חֶזק זאָל נישט
nisht zol hezk der kedei dem vegen toes kein machn
not shall damage the so that this concerning mistake any make

וואַקסן צום שאָדן פֿון די מלכים .
mlochim di fun shodn tsum vaksn
kings the of loss to sprout up

כג דענצמאָל ווי דער אינהאַלט פֿון דעם מלך אַרתַחשַׁסתּאָ בריוו איז
iz briv Artachshastas melech dem fun inhalt der vi dentsmol
is letter Artachshasta's king the of contents the as then

פֿאָרגעלייענט געוואָרן פֿאַר רחומען , און שִׁמשַׁי דעם שרייַבער,
shraiber dem Shimshai un Rechumen far gevorn forgeleyent
scribe the Shimshai and Rechum before become read

און זייערע חבֿרים , אַזוי זיַינען זיי אַוועק אויף גיך קיין
kein gich oif avek zei zainen azoi chaverim zeyere un
to quickly up away they are so companions their and

17 Then the Melech sent an answer: Unto Rechum the high commissioner, and to Shimshai the scribe, and to the rest of their companions that dwell in Shomron *(Samaria)*, and unto the rest Beyond-the-River, Shalom, and now 18 The nish'tevan *(official document)* which ye sent unto us hath been fully read before me; 19 And I commanded, and search hath been made, and it is found that this city for a long time hath made insurrection against melachim, and that rebellion and sedition have been made therein. 20 There have been mighty melachim also over Yerushalayim, which have ruled over all territory Beyond-the-River, to whom tax, tribute, and duty were paid. 21 Give ye now ta'am *(command)* to cause these men to cease, and that this city be not built, until another ta'am shall be given from me. 22 Take heed now that ye fail not to do this; lamah *(why)* should damage grow to the hurt of the Melech?

23 Now when the copy of letter of Melech Artachshasta was read before Rechum, and Shimshai the scribe, and their companions, they went up in haste to Yerushalayim unto

ירושָלַיִם צו די יידן , און האָבן זיי געווערט מיט מאַכט און
un macht mit gevert zei hobn un Yidn di tsu Yerushalayim
and force with forbid them have and Jews the to Yerushalayim

כד דענצמאָל האָט אויפגעהערט די אַרבעט פֿון הס . געוואַלט
Hashems fun arbet di oifgehert hot dentsmol gevalt
Hashem's of work the ceased has then compulsion

הויז וואָס אין ירושָלַיִם , און זי איז געווען אָפּגעשטעלט ביז דעם
dem biz opgeshtelt geven iz zi un Yerushalayim in vos hoiz
the until ceased was is it and Yerushalayim in which house

צווייטן יאָר פֿון דער מלוכה פֿון דָּרְיָוֶשׁ דעם מלך פֿון פָּרַס .
Paras fun melech dem Daryavesh fun meluche der fun yor tsveitn
Paras of king the Daryavesh of reign the of year second

ה
און די נבֿיאים , חַגַּי דער נבֿיא , און זכַריָה דער זון
zun der Zecharyah un novi der Chagai neviim di un
son the Zecharyah and prophet the Chaggai prophets the and

פֿון עִדּוֹאן, האָבן נבֿיאות געזאָגט צו די יידן וואָס אין יהוּדה
Yehudah in vos Yidn di tsu gezogt nevies hobn Idoen fun
Yehudah in that Jews the to said prophesy have Iddo of

און אין ירושָלַיִם – אין נאָמען פֿון אלוקי ישְׂרָאֵל צו זיי .
zei tsu Yisroel Elokei fun nomen in Yerushalayim in un
them to Yisroel the G-d of of name in Yerushalayim in and

ב דענצמאָל זיַינען אויפֿגעשטאַנען זרובבֶל דער זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל, און
un Shaltieln fun zun der Zerubavel oifgeshtanen zainen dentsmol
and Sh'altiel of son the Zerubavel risen up are then

יֵשׁוּע דער זון פֿון יוֹצָדָק , און האָבן אָנגעהויבן בויען דאָס
dos boien ongehoibn hobn un Yotsadakn fun zun der Yeshua
the to build begun have and Yotzadak of son the Yeshua

הויז פֿון ה וואָס אין ירושָלַיִם , און מיט זיי זיַינען געווען
geven zainen zei mit un Yerushalayim in vos Hashem fun hoiz
were are them with and Yerushalayim in which Hashem of house

די נבֿיאים פֿון ג-ט וואָס האָבן זיי געהאָלפֿן. ג אין דער אייגענער צייט
tsait eigener der in geholfn zei hobn vos G-t fun neviim di
time same the in helped them have who G-d of prophets the

איז צו זיי געקומען תַּתְּנַי דער פֿירשט פֿון יענער זיַיט טיַיך ,
taich zait yener fun firsht der Tattenai gekumen zei tsu iz
river side that of governor the Tatnai come them to is

און שתַר-בוֹזנַי , און זיי חבֿרים , און זייערע אַנדערלויבענישע צו בויען
zei tsu hobn zei un chaverim zeyere un Shetar-Boznai un
them to have they and companions their and Shetar-Boznai and

אַזוי געזאָגט: ווער האָט אייַך gegebn aich hot ver gezogt azoi
build to authorization, grant an given you has who said so

דאָס דאָזיקע הויז , און צו פֿאַרענדיקן די דאָזיקע מויער? ד דענצמאָל
dentsmol moier dozike di farendiken tsu un hoiz dozike dos
then wall this the finish to and house this the

האָבן מיר צו זיי אַזוי געזאָגט: – – וואָס זיַינען די נעמען פֿון די
di fun nemen di zainen vos gezogt azoi zei tsu mir hobn
the of names the are what said so them to we have

מענטשן וואָס בויען דעם דאָזיקן בנין ? ה אָבער דאָס אויג פֿון זייער
zeyer fun oig dos ober Bunnien dozikn dem boien vos mentshn
their of eye the but building this the build which men

ג-ט איז געווען אויף די עלטסטע פֿון די יידן , און זיי האָבן זיי נישט
nisht zei hobn zei un Yidn di fun eltste di oif geven iz G-t
not them have they and Jews the of elders the upon was is G-d

the Yehudim, and made them to cease by force and compulsion. [24] Then ceased the work of the Beis HaElohim which is at Yerushalayim. So it ceased unto the second year of the reign of Daryavesh *(Darius)* Melech Paras *(Persia)*.

5 Then the nevi'im, Chaggai HaNavi, and Zecharyah ben Iddo, prophesied unto the Yehudim that were in Yehudah and Yerushalayim in the shem Elohei Yisroel, Who was [in authority] over them. [2] Then rose up Zerubavel ben She'alti'el, and Yeshua ben Yotzadak, and began to build the Beis Elohim which is at Yerushalayim; and with them were the nevi'im of Elohim helping them. [3] At the same time came to them Tatnai, governor of the province Beyond-the-River, and Shetar-Boznai and their companions, and said thus unto them, Who hath authorized you to build this Beis, and to finish this structure? [4] Then said we unto them according to this manner, What are the shmot of the men that are constructing this building? [5] But the Ayn Eloheihem *(Eye of their G-d)* was upon the leaders of the Yehudim, that they could not cause them to cease, until the

matter came to Daryavesh *(Darius)*; and then answer was returned by letter concerning this matter.

[6] The copy of the letter that Tatnai, governor of the province Beyond-the-River, and Shetar-Boznai and his companions the envoys which were in the province Beyond-the-River, sent unto Daryavesh *(Darius)* the Melech; [7] They sent a letter unto him, wherein was written thus: Unto Daryavesh HaMelech, all Shalom. [8] Be it known unto the Melech, that we went into the province of Yehudah, to the Beis of the great Elohim, which is being built with great stones, and timber is laid in the walls, and this work goeth fast on, and prospereth in their hands. [9] Then asked we those leaders, and said unto them thus, Who commanded you to build this Beis, and to restore this structure? [10] We asked their shmot also, to inform thee, that we might write down the shmot of the men that were their heads for thy information. [11] And thus they returned us answer, saying, We are the avadim of the Elohei Shomayim va'Aretz, and build the Beis that was built these many years ago, which a great Melech Yisroel built

געווערט, ביז די זאַך וועט קומען פֿאַר דָּרְיָוֶשׁ , און מע וועט
vet me un Daryaveshn far kumen vet zach di biz gevert
will one and Daryavesh before come will thing the until forbid

דערנצמאָל ברענגען אַ תשובֹה וועגן דעם.
dem vegen tshuvh a brengen dentsmol
this concerning return a bring then

[ו] דער נוסח פֿון דעם בריוו וואָס תַּתְּנַי דער פֿירשט פֿון יענער זייט
zait yener fun firsht der Tattenai vos briv dem fun nusch der
side that of governor the Tatnai which letter the of copy the

טייַך, און שתַּר-בּוֹזְנַי , און זיינע חבֿרים , די אַפַּרסכים וואָס פֿון
fun vos afrschim di chaverim zaine un Shetar-Boznai un taich
from which envoys the companions his and Shetar-Boznai and river

יענער זייט טייַך, האָבן געשיקט צום מלך דָּרְיָוֶשׁ ; [ז] זיי האָבן צו אים
im tsu hobn zei Daryavesh melech tsum geshikt hobn taich zait yener
him to have they Daryavesh king to sent have river side that

געשיקט אַ בריוו, און אַזוי איז געווען געשריבן אין אים: צום מלך דָּרְיָוֶשׁ
Daryavesh melech tsum im in geshribn geven iz azoi un briv a geshikt
Daryavesh king to it in written was is so and letter a sent

גאָרע פֿריד! [ח] זאָל דעם מלך באַווּוסט זיין , אַז מיר זיינען געגאַנגען צו
tsu gegangen zainen mir az zain bavust melech dem zol frid gore
to gone are we that be known king the shall peace all

דער מדינה יהוּדה , צום הויז פֿון גרויסן ג-ט, און עס וועט געבויט פֿון
fun geboit vert es un G-t groisn fun hoiz tsum Yehudah medine der
of built is it and G-d great of house to Yehudah province the

שווערע שטיינער, און האָלץ וועט אַרײַנגעטאָן אין די וועגן, און די דאָזיקע
dozike di un vent di in araingeton vert holts un shteiner shvere
this the and walls the in put shall be wood and stones heavy

אַרבעט וועט גיך פֿאָרוואַרטס גיין אין זייער האַנט. [ט] האָבן מיר
mir hobn hant zeyer in baglikt zi un flaisik geton vert arbet
we have hand their in prospers it and diligent done is work

דעמצמאָל געפֿרעגט די דאָזיקע עלטסטע; מיר האָבן צו זיי אַזוי געזאָגט: ווער
ver gezogt azoi zei tsu hobn mir eltste dozike di gefregt dentsmol
who said so them to have we elders this the asked then

האָט אײַך געגעבן אַ דערלויבעניש צו בויען דאָס דאָזיקע הויז , און צו
tsu un hoiz dozike dos boien tsu derloibenish a gegebn aich hot
to and house this this build to authorization, grant a given you has

פֿאַרענדיקן די דאָזיקע מויער? [י] און אויך זייערע נעמען האָבן מיר געפֿרעגט בײַ
bai gefregt mir hobn nemen zeyere oich un moier dozike di farendiken
by asked we have names their also and wall this the complete

זיי , כּדי דיר צו לאָזן וויסן , אַז מיר וועלן אויפֿשרײַבן די נעמען פֿון
fun nemen di oifshraibn veln mir az visen lozn tsu dich kedei zei
of names the inscribe will we that know let to you(SG) so that them

די מענטשן וואָס זיינען זייערע אָנפֿירער. [יא] און אַזוי האָבן מיר זיי אונדז געגעבן
gegebn undz zei hobn azoi un onfirer zeyere zainen vos mentshn di
given us they have so and officers their are which men the

אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן: מיר זיינען די קנעכט פֿון דעם ג-ט פֿון הימל
himel fun G-t dem fun knecht di zainen mir zogn tsu azoi entfer an
heaven of G-d the of servants the are we say to so answer an

און ערד , און מיר בויען אָפּ דאָס הויז וואָס איז מיט פֿיל יאָרן פֿאַר
far yorn fil mit iz vos hoiz dos op boien mir un erd un
before years many with is which house the up build we and earth and

דעם שוין געווען געבויט; און אַ גרויסער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט עס
es hot Yisroel fun melech groiser a un geboit geven shoin dem
it has Yisroel of king great a and built having been already this

and set up. 12 But because Avoteinu had provoked the Elohei Shomayim unto them into the hand of Nevukhadnetzar Melech Bavel, the Kasdai *(Chaldean)*, who destroyed this Beis, and carried the people away into the Golus of Bavel *(Babylon)*. 13 But in the first year of Koresh *(Cyrus)* Melech Bavel the same Melech Koresh made a decree to build this Beis Elohim. 14 And the vessels also of zahav and kesef of the Beis Elohim, which Nevukhadnetzar took out of the Heikhal that was in Yerushalayim, and brought into the Heikhal of Babylon, those did Koresh the Melech take out of the Heikhal of Babylon, and they were delivered unto one, whose shem was Sheshbatzar, whom he had made governor; 15 And said unto him, Take these vessels, go, deposit them into the Heikhal that is in Yerushalayim, and let the Beis Elohim be built in its place. 16 Then came the same Sheshbatzar, and laid the foundation of the Beis Elohim which is in Yerushalayim; and since that time even until now hath it been under construction, and yet it is not finished. 17 Now therefore, if it seem good to the Melech, let there be search made in the bais of royal archives, which is there at Babylon, whether

געבויט און פֿאַרענדיקט. יבאָבער ווײַל אונדזערע עלטערן האָבן דערצערנט דעם
dem dertsernt hobn eltern undzere vail ober farendikt un geboit
the provoked have fathers our because but completed and built

ג-ט פֿון הימל, האָט ער זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדנֶצַּר דעם
dem Nevuchadnetsar fun hant der in gegebn zei er hot himel fun G-t
the Nevukhadnetzar of hand the in given them he has heaven of G-d

כַּשׂדי, דעם מלך פֿון בָּבֶל; און ער האָט צעשטערט דאָס אַזיקע הויז, און
un hoiz dozike dos tseshtert hot er un Bavel fun melech dem Kasdim
and house this the destroyed has he and Bavel of king the Kashdi

האָט פֿאַרטריבן דאָס פֿאָלק קיין בָּבֶל. יגאָבער אין ערשטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם
dem Koresh fun yor ershtn in ober Bavel kein folk dos fartriben hot
the Koresh of year first in but Bavel to people this driven out has

מלך פֿון בָּבֶל, האָט דער מלך כּוֹרֶשׁ געגעבן אַ באַפֿעל צו בויען דאָס
dos boien tsu bafel a gegebn Koresh melech der hot Bavel fun melech
the build to command a given Koresh king the has Bavel of king

דאָזיקע הויז פֿון ה. ידאון אויך די גילדערנע און זילבערנע כלים פֿון
fun keilim zilberne un gilderne di oich un Hashem fun hoiz dozike
of vessels silver and golden the also and Hashem of house this

הס הויז וואָס נבֿוכַדנֶצַּר האָט אַוועקגענומען פֿון דעם הֵיכל
heichl dem fun avekgenumen hot Nevuchadnetsar vos hoiz Hashems
Heikhal the from taken away had Nevukhadnetzar which house Hashem's

וואָס אין ירושָׁלַיִם, און זיי אַוועקגעפֿירט אין דעם טעמפּל פֿון בָּבֶל, זיי
zei Bavel fun tempel dem in avekgefirt zei un Yerushalayim in vos
them Bavel of temple the in led away them and Yerushalayim in which

האָט דער מלך כּוֹרֶשׁ אַרויסגענומען פֿון דעם טעמפּל וואָס אין בָּבֶל, און
un Bavel in vos tempel dem fun aroisgenumen Koresh melech der hot
and Bavel in which temple the of taken out Koresh king the has

זיי זײַנען איבערגעגעבן געווארן צו איינעם מיטן נאָמען שֵׁשבַצַּר, וואָס
vos Sheshbatsar nomen mitn einem tsu gevorn ibergegebn zainen zei
which Sheshbatzar name with one to become delivered are they

ער האָט אים געמאַכט פֿאַרן פֿירשט. טזאון ער האָט צו אים געזאָגט: נעם די
di nem gezogt im tsu hot er un firsht faran gemacht im hot er
the take said him to has he and prince for the made him has he

דאָזיקע כלים; גיי לייג זיי אַוועק אין דעם הֵיכל וואָס אין ירושָׁלַיִם,
Yerushalayim in vos heichl dem in avek zei leig gei keilim dozike
Yerushalayim in which Heikhal the in away them place go vessels these

און זאָל דאָס הויז פֿון ה געבויט ווערן אויף זײַן אָרט. טזדענצמאָל איז
iz dentsmol ort zain oif vern geboit Hashem fun hoiz dos zol un
is then place its in become built Hashem of house the let and

דער דאָזיקער שֵׁשבַצַּר געקומען; ער האָט געלייגט די גרונטפֿעסטן
gruntfestn di geleigt hot er gekumen Sheshbatsar doziker der
foundations the laid down has he having come Sheshbatzar this the

פֿון הס הויז וואָס אין ירושָׁלַיִם, און פֿון דעננצמאָל אָן און ביז
biz un on dentsmol fun un Yerushalayim in vos hoiz Hashems fun
until and on then from and Yerushalayim in which house Hashem's of

אַצונד ווערט עס געבויט, און איז נאָך נישט פֿאַרטיק. יזאון
un fartik nisht noch iz un geboit es vert atsund
and finished not still is and under construction it shall be now

אַצונד, אויב דעם מלך איז ווויל֯געפֿעלן, זאָל נאָכגעזוכט ווערן
vern nochgezucht zol voilgefeln iz melech dem oib atsund
become searched shall find favor in the eyes of is king the if now

דאָרטן אין דער שאַצקאַמער פֿון דעם מלך וואָס אין בָּבֶל, אויב דאָס איז אַזוי,
azoi iz dos oib Bavel in vos melech dem fun shatskamer der in dortn
so is this if Bavel in which king the of archives the in there

it be so, that a decree was made of Koresh *(Cyrus)* the Melech to build this Beis Elohim at Yerushalayim, and let the Melech send his pleasure to us concerning this matter.

אַז פֿון מלך כּוֹרֶשׁ איז געגעבן געוואָרן אַ באַפֿעל צו בויען דאָס דאָזיקע
dozike dos boien tsu bafel a gevorn gegebn iz Koresh melech fun az
this the build to command a become given is Koresh king from that

הויז פֿון ה אין ירושָלַיִם ; און זאָל ער אונדז שיקן דעם ווילן פֿון דעם
dem fun viln dem shikn undz er zol un Yerushalayim in Hashem fun hoiz
the of will the send us he may and Yerushalayim in Hashem of house

מלך וועגן דעם.
dem vegen melech
this concerning king

6 Then Daryavesh *(Darius)* the Melech made a decree, and search was made in the bais of the archives, where the treasures were stored in Babylon. [2] And there was found at Achmeta, in the palace that is in the province of the Medes, a megillah, and therein was a record thus written; [3] In the first year of Koresh the Melech, Koresh the Melech made a decree concerning the Beis Elohim at Yerushalayim, Let the Beis be built, the place where they offered sacrifices, and let the foundations thereof be strongly laid; the height thereof threescore cubits, and the breadth thereof threescore cubits; [4] With three courses of great stones, and a course of new timber; and let the expenses be given out of the Melech's treasury; [5] And also let the vessels of zahav and kesef of the Beis Elohim, which Nevukhadnetzar took forth out of the Heikhal which is at Yerushalayim, and brought unto Babylon, be returned, and brought again unto the Heikhal

ו דענצמאָל האָט דער מלך דָריֶוש געגעבן אַ באַפֿעל , און מע
me un bafel a gegebn Daryavesh melech der hot dentsmol
one and command a given Daryavesh king the has then

האָט נאָכגעזוכט אין דער ביכערקאַמער וואָס מע לייגט
leigt me vos bicherkamer der in nochgezucht hot
place one which house of the archives the in searched has

דאָרטן אַוועק די שאַצן אין בָּבֶל . [ב] און עס איז געפֿונען געוואָרן אין
in gevorn gefunen iz es un Bavel in shatsn di avek dortn
in become found is it and Bavel in treasures the away there

אַחמתאָ , אין דער הויפּטשטאָט וואָס אין דער מדינה מָדַי , אַ מגילה ,
megile a Madai medine der in vos hoiptshtot der in Achmeta
scroll a Madai province the in which capital city the in Achmeta

און אַזוי איז געווען געשריבן אין איר: צום געדענקען: [ג] אין ערשטן יאָר
yor ershtn in gedenken tsum ir in geshribn geven iz azoi un
year first in record to the it in written was is so and

פֿון מלך כּוֹרֶשׁ , האָט דער מלך כּוֹרֶשׁ געגעבן אַ באַפֿעל :
bafel a gegebn Koresh melech der hot Koresh melech fun
command a given Koresh king the has Koresh king of

וועגן דעם הויז פֿון ה אין ירושָלַיִם – זאָל דאָס הויז
hoiz dos zol Yerushalayim in Hashem fun hoiz dem vegen
house this shall Yerushalayim in Hashem of house the concerning

געבויט ווערן פֿאַר אָרט וווּ מע שלאַכטאָפּפֿערט , און
un shlachtopfer shlacht me vu ort an far vern geboit
and slaughter sacrifice sacrifices one where place an for become built

זײַנע גרונטפֿעסטן זאָלן געלייגט ווערן שטאַרק ; זײַן הייך זאָל
zol heich zain shtark vern geleigt zoln gruntfestn zaine
shall height its strongly become laid down shall foundations its

זײַן זעכציק איילן , זײַן ברייט זעכציק איילן ; [ד] מיט דריַ שיכטן פֿון
fun shichtn drai mit eiln zechtsik breit zain eiln zechtsik zain
of courses three with cubits sixty width his cubits sixty be

שוועָרע שטיינער, און אַ שיכט פֿון נייַעם האָלץ ; און די הוצאות
hutsut di un holts naiem fun shicht a un shteiner shvere
expenses the and timber new of course a and stones heavy

זאָלן געגעבן ווערן פֿון מלכס הויז . [ה] און אויך די גילדערנע
gilderne di oich un hoiz melechs fun vern gegebn zoln
golden the also and house king's from become given shall

און זילבערנע כּלים פֿון הס הויז וואָס נבוכַדנֶצַר האָט
hot Nevuchadnetsar vos hoiz Hashems fun keilim zilberne un
has Nevukhadnetzar which house Hashem's of vessels silver and

אַרויסגענומען פֿון דעם הֵיכל וואָס אין ירושָלַיִם , און אַוועקגעפֿירט
avekgefirt un Yerushalayim in vos heichl dem fun aroisgenumen
led away and Yerushalayim in which temple the of taken out

קיין בָּבֶל , זאָל מען אומקערן, און דאָס זאָל צוריקגיין צו דעם
dem tsu tsurikgein zol dos un umkeren men zol Bavel kein
the to go back shall this and return one shall Bavel to

which is at Yerushalayim, every one to its place, and deposit them in the Beis Elohim.

הֵיכל וואָס אין ירושָלַיִם אויף זײַן אָרט, און זאָלסט עס
es zolst un ort zain oif Yerushalayim in vos heichl
it you(SG) shall and place its on Yerushalayim in which Heikhal

אַוועקלייגן אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in avekleigen
Hashem of house in lay

6 Now therefore, Tatnai, governor Beyond-the-River, Shetar-Boznai, and your companions the envoys, which were in the province Beyond-the-River, you stay far from there! 7 Let the work of this Beis Elohim alone; let the governor of the Yehudim and the leaders of the Yehudim build this Beis Elohim in its place. 8 Moreover I make a decree what ye shall do to the leaders of these Yehudim for the building of this Beis Elohim; that of the royal treasuries, even of the revenue of the province Beyond-the-River, forthwith expenses be given unto these men, that they be not hindered. 9 And that which they have need of, both young bulls, and rams, and lambs, for the burnt offerings of the Elohei Shomayim, wheat, salt, wine, and oil, according to the request of the kohanim which are at Yerushalayim, let it be given them day by day without fail; 10 That they may offer sacrifices of sweet savours unto the Elohei Shomayim, and pray for the chayyei Melech, and of his banim. 11 Also I have made a

ו אֲצונד , תַּתנַי דער פֿירשט פֿון יענער זײַט טײַך , שתַר-בוֹזנַי , און
un Shetar-Boznai taich zait yener fun firsht der Tattenai atsund
and Shetar-Boznai river side that of governor the Tatnai now

אײַערע חבֿרים די אַפַּרסכים וואָס אויף יענער זײַט טײַך , האַלט זיך
zich halt taich zait yener oif vos afrschim di chaverim aiere
selves hold river side that on which envoys the companions your

ווײַט פֿון דאָרטן. ז לאָזט צו רו די אַרבעט פֿון דעם דאָזיקן הויז פֿון
fun hoiz dozikn dem fun arbet di ru tsu lozt dortn fun vait
of house this the of work the rest to let there from far

ה ; זאָלן דער פֿירשט פֿון די יִידן , און די עלטסטע פֿון די יִידן
Yidn di fun eltste di un Yidn di fun firsht der zoln Hashem
Jews the of elders the and Jews the of governor the shall Hashem

בויען דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה אויף זײַן אָרט . ח און פֿון מיר ווערט
vert mir fun un ort zain oif Hashem fun hoiz dozike dos boien
shall be me of and place its in Hashem of house this the build

געגעבן אַ באַפֿעל וועגן וואָס איר זאָלט טאָן פֿאַר די דאָזיקע עלטסטע
eltste dozike di far ton zolt ir vos vegen bafel a gegebn
elders this the for do shall you which concerning order a given

פֿון די יִידן , כּדי צו בויען דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה : אַז פֿון
fun az Hashem fun hoiz dozike dos boien tsu kedei Yidn di fun
from that Hashem of house this the build to so that Jews the of

דעם מלכס אייגנטום , פֿון דעם אָפּצאָל אויף יענער זײַט טײַך , זאָלן אויף
oif zoln taich zait yener oif optsol dem fun eigentum melechs dem
on shall river side that on tax the of property king's the

גיך געגעבן ווערן די הוצאות צו די דאָזיקע מענטשן , כּדי נישט
nisht kedei mentshn dozike di tsu hutsut di vern gegebn gich
not so that men this the to expenses the become given haste

צו שטערן . ט און וואָס זיי האָבן נייטיק , סײַ יונגע אָקסן , סײַ
sai oksen yunge sai neitik hobn zei vos un shtern tsu
whether oxen young whether necessary have they what and prevent to

ווידערס און שעפּסן, אויף אויפֿצובערענגען צום גֿ-ט פֿון הימל , ווייץ ,
veits himel fun G-t tsum oiftsubrengen oif shepsn un viders
wheat heaven of G-d to shall bring on sheep and rams

זאַלץ, ווײַן און אייל, לויט דעם פֿאַרלאַנג פֿון די כֹּהנים וואָס
vos koyanim di fun farlang dem loit eil un vain zalts
which kohanim the of request the according to oil and wine salt

אין ירושָלַיִם , זאָל זיי געגעבן ווערן טאָג אין טאָג נישט פֿאַרפֿעלט;
farfelt nisht tog in tog vern gegebn zei zol Yerushalayim in
failing not day in day become given they shall Yerushalayim in

י כּדי זיי זאָלן מקריב זײַן געשמאַקע ריחות צום גֿ-ט פֿון הימל ,
himel fun G-t tsum richut geshmake zain makrev zoln zei kedei
heaven of G-d to aroma sweet be offering shall they so that

און בעטן פֿאַר דעם לעבן פֿון מלך און זײַנע קינדער . יא און פֿון מיר
mir fun un kinder zaine un melech fun lebn dem far betn un
me from and children his and king of the life the for pray and

ווערט געגעבן אַ באַפֿעל, אַז יעטוועדער אײנער וואָס וועט ענדערן דאָס
dos endern vet vos einer yetveder az bafel a gegebn vert
this change will which one every that order a given shall be

דאָזיקע ווארט, זאָל אַ באַלקן אַרויסגעריסן ווערן פֿון זיין הויז , און ער
er un hoiz zain fun vern aroisgerisn balkn a zol vort dozike
he and house his from become extracted beam a shall word this

זאָל צוגעשלאָגן ווערן דערויף אין דער הייך ; און זיין הויז זאָל
zol hoiz zain un heich der in deroif vern tsugeshlogn zol
shall house his and height the in thereon become nailed to shall

גמאַכט ווערן פֿאַר אַ מיסטהויפֿן דערפֿאַר . יב און דער ג-ט וואָס
vos G-t der un derfar misthoifn a far vern gemacht
which G-d the and for the reason manure pile a for become made

האָט געמאַכט רוען זיין נאָמען דאָרטן, זאָל אומווארפֿן יעטוועדער מלך
melech yetveder umvarfn zol dortn nomen zain ruen gemacht hot
king every throw down shall there name his rest made has

און פֿאָלק וואָס ווען אויסשטרעקן זיין האַנט דאָס צו ענדערן, כּדי צו
tsu kedei endern tsu dos hant zain oisshtrekn vet vos folk un
to so that change to this hand his stretch out will which people and

צעשטערן דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה וואָס אין ירושָלַיִם . איך
ich Yerushalayim in vos Hashem fun hoiz dozike dos tseshtern
I Yerushalayim in which Hashem of house this the destroy

דָּריָוֶש האָב געגעבן דעם באַפֿעל; זאָל ער געטאָן ווערן אויף גיך .
gich oif vern geton er zol bafel dem gegebn hob Daryavesh
haste on become done it let order the given have Daryavesh

יג דענצמאָל, וויַיל דער מלך דָּריָוֶש האָט געשיקט, האָבן
hobn geshikt hot Daryavesh melech der vail dentsmol
have sent has Daryavesh king the because then

תַּתנַי דער פֿירשט פֿון יענער זייט טייך, שתַר-בוֹזנַי , און
un Shetar-Boznai taich zait yener fun firsht der Tattenai
and Shetar-Boznai river side that of governor the Tatnai

זיַינע חבֿרים , אויף גיך אַזוי געטאָן. יד און די עלטסטע פֿון
zaine chaverim oif gich azoi geton un di eltste fun
his companions on haste so do the and elders of

די ייִדן האָבן געבויט און האָבן באַגליקט , לויט דער נבֿואה
di Yidn hobn un geboit hobn baglikt loit der nevue
the Jews have and built have prospered according to the oracle

פֿון חַגַי דעם נביא , און זכַריָה דעם זון פֿון עִדוֹאן. און
un Idoen fun zun dem Zecharyah un novi dem Chagai fun
and Iddo of son the Zecharyah and prophet the Chaggai of

זיי האָבן געבויט און פֿאַרענדיקט לויט דעם באַפֿעל פֿון
fun bafel dem loit farendikt un geboit hobn zei
of command the according to completed and built have they

אלוקי ישְׂרָאֵל, און לויט דעם באַפֿעל פֿון כּוֹרֶש ,
Koreshn fun bafel dem loit un Yisroel Elokei
Koresh of command the according to and Yisroel the G-d of

און דָּריָוֶשן , און אַרתַּחשַׁסתְּא דעם מלך פֿון פָּרַס . טו און מע
me un Paras fun melech dem Artachshasta un Daryaveshn un
one and Paras of king the Artachshasta and Daryavesh and

האָט פֿאַרענדיקט דאָס דאָזיקע הויז ביזן דריטן טאָג פֿון חודש
choidesh fun tog dritn bizn hoiz dozike dos farendikt hot
month of day third unto house this the completed has

אָדָר , וואָס איז געווען אין זעקסטן יאָר פֿון מלך דָּריָוֶשעס
Daryaveshes melech fun yor zekstn in geven iz vos Addar
Daryavesh's king of year sixth in was is which Adar

מלוכה .
meluche
reign

decree, that whosoever shall alter this word, let timber be pulled down from his bais, and being set up, let him be impaled hanging dead thereon; and let his bais be made a dunghill for this. [12] And the Elohim that hath caused Shmo to dwell there destroy all Melech or Am that shall lift up their hand to alter and to destroy this Beis Elohim which is at Yerushalayim. I Daryavesh have issued a decree; let it be done with speed.

[13] Then Tatnai, governor of Beyond-the-River, Shetar-Boznai, and their companions, according to that which Daryavesh the Melech had sent, so they did speedily. [14] And the leaders of the Yehudim built, and they prospered through the prophesying and preaching of Chaggai HaNavi and Zecharyah ben Iddo. And they built, and finished it, according to the commandment of the Elohei Yisroel, and according to the commandment of Koresh *(Cyrus)*, and Daryavesh *(Darius)*, and Artachshasta *(Artaxerxes)* Melech Paras *(Persia)*. [15] And this Beis was finished on the third day of the month Adar, which was in the sixth year of the reign of Daryavesh the Melech.

טז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, די כֹּהנים און די לְוִיִּם , און די
di un Leviim di un koyanim di Yisroel fun kinder di un
the and Levi'im the and kohanim the Yisroel of children the and

איבעריקע קינדער פֿון גלות, האָבן געמאַכט די באַניַיונג פֿון דעם
dem fun banaiung di gemacht hobn goles fun kinder iberike
the of dedication the made have exile of children remaining

דאָזיקן הויז פֿון ה מיט שִׂימחה. יז און זיי האָבן מקריבֿ געווען
geven makrev hobn zei un simche mit Hashem fun hoiz dozikn
been offering have they and joy with Hashem of house this

צו דער באַניַיונג פֿון דעם דאָזיקן הויז פֿון ה הונדערט אָקסן,
oksen hundert Hashem fun hoiz dozikn dem fun banaiung der tsu
oxen hundred Hashem of house this the of dedicating the to

צוויי הונדערט ווידערס, פֿיר הונדערט שעפּסן, און צוועלף ציגנבעק פֿאַר
far tsignbek tsvelf un shepsn hundert fir viders hundert tsvei
for goats twelve and sheep hundred four rams hundred two

זינדאָפּפֿער פֿאַר גאַנץ יִשְׂרָאֵל, לויט דער צאָל פֿון די שבֿטים
shvotim di fun tsol der loit Yisroel gants far zindopfer
tribes the of number the according to Yisroel all for sin offering

פֿון יִשְׂרָאֵל. יח און זיי האָבן געשטעלט די כֹּהנים לויט זייערע
zeyere loit koyanim di geshtelt hobn zei un Yisroel fun
their according to kohanim the installed have they and Yisroel of

אײַנטיילונגען, און די לְוִיִּם לויט זייערע אָפּטיילונגען, אויף דעם
dem oif opteilungen zeyere loit Leviim di un ainteilungen
the for courses their according to Levi'im the and divisions

דינסט פֿון ג-ט וואָס אין ירושָׁלַיִם , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דעם
dem in geshribn shteit es vi azoi Yerushalayim in vos G-t fun dinst
the in written stands it as so Yerushalayim in which G-d of service

בוך פֿון משהן .
Mosheen fun buch
Moshe of book

יט און די קינדער פֿון גלות האָבן געמאַכט דעם קָרבַּן-פֶּסַח אין
in korben-Pesach dem gemacht hobn goles fun kinder di un
in korben Pesach the made have exile of children the and

פֿערצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש . כ וואָרעם די כֹּהנים און די לְוִיִּם
Leviim di un koyanim di vorem choidesh ershtn fun tog fertsntn
Levi'im the and kohanim the for month first of day fourteenth

האָבן זיך אין איינעם געריניקט; זיי זיַינען אַלע געווען ריין . און זיי
zei un rein geven ale zainen zei gereinikt einem in zich hobn
they and tahor become all are they purified one in selves have

האָבן געשאָכטן דעם קָרבַּן-פֶּסַח פֿאַר אַלע קינדער פֿון גלות, און פֿאַר
far un goles fun kinder ale far korben-Pesach dem geshochtn hobn
for and exile of children all for korben Pesach the slaughtered have

זייערע ברידער די כֹּהנים , און פֿאַר זיך אַליין . כא און עס האָבן געגעסן
gegesn hobn es un alein zich far un koyanim di brider zeyere
eaten have it and selves them for and kohanim the brothers their

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס זיי פֿון דער אומגעקערט זיך האָבן
un goles fun umgekert zich hobn vos Yisroel fun kinder di
and exile from returned selves have which Yisroel of children the

אויסלעכער וואָס האָט זיך אָפּגעשיידט צו זיי פֿון דער אומריינקייט
umreinikeit der fun zei tsu opgesheidt zich hot vos itlecher
uncleanness the from them unto separated selves has which each

פֿון די פֿעלקער פֿון לאַנד, כדי צו זוכן ה אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei Hashem zuchn tsu kedei land fun felker di fun
Yisroel the G-d of Hashem seek to so that land of nations the of

16 And the Bnei Yisroel, the Kohanim, and the Levi'im, and the rest of the Banim of the Golus, kept the dedication of this Beis Elohim with joy. 17 And offered at the dedication of this Beis Elohim one hundred bulls, two hundred rams, four hundred lambs; and for a sin offering for kol Yisroel, twelve he-goats, according to the number of the tribes of Yisroel. 18 And they installed the kohanim in their divisions, and the Levi'im in their courses, for the Avodas Elohim, which is at Yerushalayim, as it is written in the Sefer Moshe.

19 And the Banim of the Golus kept the Pesach upon the 14th day of the first month. 20 For the Kohanim and the Levi'im made themselves tahor, all of them were tehorim, and slaughtered the Pesach for all the Banim of the Golus, and for their brethren the Kohanim, and for themselves. 21 And the Bnei Yisroel, which were come again out of Golus, and all such as had separated themselves unto them from the tum'a of the Goyim of ha'aretz, to seek Hashem Elohei Yisroel, did eat,

כב און זיי האָבן געמאַכט דעם יום-טובֿ פֿון מַצות זיבן טעג
teg zibn matsus fun yom-tov dem gemacht hobn zei un
days seven unleavened bread of festival the made have they and

מיט פֿרייד, וואָרעם ה האָט זיי דערפֿרייט , און האָט צוגעקערט צו
tsu tsugekert hot un derfreit zei hot Hashem vorem freid mit
to turned has and gladdened them has Hashem because joy with

זיי דאָס האַרץ פֿון דעם מלך פֿון אשור , צו שטאַרקן זיערע הענט
hent zeyere shtarkn tsu Ashur fun melech dem fun harts dos zei
hands their strengthen to Assyria of king the of heart the them

אין דער אַרבעט פֿון דעם הויז , פֿון האלקים אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei HaElokim fun hoiz dem fun arbet der in
Yisroel the G-d of G-d of house the of work the in

ז און נאָך די דאָזיקע געשעענישן , אין דער מלוכה פֿון אַרתַּחשַׁסתְּא
Artachshasta fun meluche der in gesheenishn dozike di noch un
Artachshasta of reign the in events these the after and

דעם מלך פֿון פָּרַס , איז עֶזְרָא דער זון פֿון שְׂרָיָה , דעם זון פֿון
fun zun dem Serayah fun zun der Ezra iz Paras fun melech dem
of son the Serayah of son the Ezra is Paras of king the

עַזַריָה , דעם זון פֿון חִלקִיָה , ב דעם זון פֿון שַׁלום , דעם זון פֿון
fun zun dem Shallum fun zun dem Chilkiyah fun zun dem Azaryah
of son the Shallum of son the Chilkiyah of son the Azaryah

צָדוֹק , דעם זון פֿון אֲחיטוּב, ג דעם זון פֿון אֲמַריָה , דעם זון פֿון
fun zun dem Amaryah fun zun dem Achituv fun zun dem Tsadok
of son the Amaryah of son the Achituv of son the Tzadok

עַזַריָה , דעם זון פֿון מְרָיוֹת , ד דעם זון פֿון זֶרַחיָה , דעם זון
zun dem Zerachyah fun zun dem Merayot fun zun dem Azaryah
son the Zerachyah of son the Merayot of son the Azaryah

פֿון עוזי , דעם זון פֿון בוקי , ה דעם זון פֿון אֲבִישוּעַ, דעם זון פֿון
fun zun dem Avishua fun zun dem Buki fun zun dem Uzzi fun
of son the Avishua of son the Bukki of son the Uzzi of

פִּינְחס , דעם זון פֿון אֶלְעָזָר, דעם זון פֿון אַהרֹן דעם כֹּהן-גָּדוֹל –
koyen-gadol dem Aharon fun zun dem Elazar fun zun dem Pinchas
kohen gadol the Aaron of son the El'azar of son the Pinchas

ו איז דער דאָזיקער עֶזְרָא אַרויפֿגאַנגען פֿון בָּבֶל ; און ער איז געווען אַ
a geven iz er un Bavel fun aroifgegangen Ezra doziker der iz
a was is he and Bavel from having gone up Ezra this the is

שרייַבער, באַהאַוונט אין תּוֹרת-משה וואָס ה אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem vos Torat-Moshe in bahavnt shraiber
Yisroel the G-d of Hashem which Torah of Moses in apt scribe

האָט געגעבן. און דער מלך האָט אים געגעבן זיין איטלעכע בקשה ,
bakoshe itleche zain gegebn im hot melech der un gegebn hot
request every his given him has king the and given has

ז לויט דער האַנט פֿון ה זיין ג-ט אויף אים. ז און עס זיַנען
zainen es un im oif G-t zain Hashem fun hant der loit
are it and him on G-d his Hashem of hand the according to

אַרויפֿגאַנגען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און פֿון די כהנים און די
di un koyanim di fun un Yisroel fun kinder di fun aroifgegangen
the and kohanim the of and Yisroel of children the of having gone up

לְוִיים , און די זינגערס, און די טויערלייט , און די נתינים , קיין
kein Netenim di un toierlait di un zingers di un Leviim
to Netinim the and gatekeepers the and singers the and Levi'im

ירושָׁלַיִם , אין זיבעטן יאָר פֿון מלך אַרתַּחשַׁסתְּא. ח און ער איז
iz er un Artachshasta melech fun yor zibetn in Yerushalayim
is he and Artachshasta king of year seventh in Yerushalayim

22 And kept the Chag Matzot seven days with simchah; for Hashem had made them joyful, and turned the lev Melech Assyria unto them, to strengthen their hands in the work of the Beis Elohim, Elohei Yisroel.

7 Now after these things, in the reign of Artachshasta Melech Paras *(Persia)*, Ezra ben Serayah ben Azaryah ben Chilkiyah, 2 Ben Shallum, ben Tzadok, ben Achituv, 3 Ben Amaryah, ben Azaryah, ben Merayot, 4 Ben Zerachyah, ben Uzzi, ben Bukki, 5 Ben Avishua, ben Pinchas, ben El'azar, ben Aharon HaKohen HaRosh; 6 This Ezra went up from Babylon, and he was a sofer mahir expert in the Torat Moshe, which Hashem Elohei Yisroel had given, and HaMelech granted him all his request, for the yad Hashem Elohav was upon him. 7 And there went up some of the Bnei Yisroel, and of the Kohanim, and the Levi'im, and the singers, and the gatekeepers, and the Netinim, unto Yerushalayim, in the seventh year of Artachshasta HaMelech. 8 And he came to Yerushalayim in the fifth month, which was

in the seventh year of the Melech. [9] For upon the first day of the first month he began to go up from Babylon, and on the first day of the fifth month he came to Yerushalayim, for the good yad Elohav was upon him. [10] For Ezra had prepared his lev to study the Torat Hashem, and to do it, and to teach in Yisroel chok and mishpat.

געקומען קיין ירושָלַיִם אין פִּינפטן חודש , וואָס איז געווען אין
gekumen kein Yerushalayim in finftn choidesh in vos iz geven in
having come to Yerushalayim in fifth month which is was in

זיבעטן יאָר פֿון מלך . ט וואָרעם אין ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש איז
zibetn yor fun melech vorem in tog ershtn fun ershtn choidesh iz
seventh year of king for in day first of first month is

געווען דער אָנהייב פֿון דעם אַרויפֿגאַנג פֿון בָּבֶל , און אין ערשטן טאָג
geven der onheib fun dem aroifgang fun Bavel un in ershtn tog
was the beginning of the ascent from Bavel and in first day

פֿון פִּינפטן חודש איז ער אָנגעקומען קיין ירושָלַיִם , לויט
fun finftn choidesh iz er ongekumen kein Yerushalayim loit
of fifth month is he arrived to Yerushalayim according to

דער גוטער האַנט פֿון זיין ג-ט אויף אים . י וואָרעם עֶזְרָא האָט געקערט זיין
der guter hant fun zain G-t oif im vorem Ezra hot gekert zain
the good hand of his G-d upon him for Ezra has turned his

האַרץ צו פֿאָרשן הס תּורה , און צו טאָן, און צו לערנען אין יִשְׂרָאֵל
Hashems forshn tsu harts un tsu ton un tsu lernen in Yisroel
Hashem's seek to heart and to do and to teach in Yisroel

חוקים און געזעצן .
chukkim un gezetsn
statutes and laws

[11] Now this is the copy of the letter that HaMelech Artachshasta gave unto Ezra HaKohen, HaSofer, even a Sofer of the divrei mitzvot Hashem, and of his chukkot for Yisroel: [12] Artachshasta, Melech Melachim, unto Ezra Kohen, Sofer of the law of Elohei Shomayim, Greetings! And now [13] I issued a decree, that all they of the Am Yisroel, and of Kohanim and Levi'im, in my kingdom, which are minded of their own freewill to go up to Yerushalayim, go with thee. [14] Forasmuch as thou art sent of the Melech, and of his seven counselors, to inquire concerning Yehudah and Yerushalayim, according to the law of thy G-d which is in thine hand; [15] And to carry the kesef and zahav,

יא און דאָס איז דער נוסח פֿון דעם בריוו וואָס דער מלך אַרתַּחשַׁסתְּא
Artachshasta melech der vos briv dem fun nusch der iz dos un
Artachshasta king the which letter the of copy the is this and

האָט געגעבן עֶזְרָא דעם כֹּהן , דעם שרייבער – דעם שרייבער פֿון די
di fun shraiber dem shraiber dem koyen dem Ezra gegebn hot
the of scribe the scribe the kohen the Ezra given has

ווערטער פֿון הס געבאָט און זײַנע געזעצן צו יִשְׂרָאֵל:
Yisroel tsu gezetsn zaine un gebot Hashems fun verter
Yisroel to laws his and commandments Hashem's of words

יב אַרתַּחשַׁסתְּא דער מלך פֿון מלכים צו עֶזְרָא דעם כֹּהן , דעם
dem koyen dem Ezra tsu mlochim fun melech der Artachshasta
the kohen the Ezra to kings of king the Artachshasta

שרייבער פֿון דעם געזעץ פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , און אַזוי ווייטער . און
un vaiter azoi un himel fun G-t dem fun gezets dem fun shraiber
and onward so and heaven of G-d the of law the of scribe

אַצונד יג וועט פֿון מיר געגעבן אַ באַפֿעל, אַז איטלעכער וואָס באָט
atsund vert fun mir gegebn a befel az itlecher vos bot
now shall be from me given a order that each which offer

זיך אָן אין מיין קיניגרייַך , פֿון דעם פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און זייערע כֹּהנים ,
zich on in main kinigraich fun dem folk Yisroel un zeyere koyanim
self on in my kingdom of the people Yisroel and their kohanim

און די לְוִיִּם , צו גיין מיט דיר קיין ירושָלַיִם , מעג גיין .
un di Leviim tsu gein mit dir kein Yerushalayim gein meg
and the Levi'im to go with you(SG) to Yerushalayim may go

יד אַזוי ווי דו ווערסט געשיקט פֿון דעם מלך און זיינע זיבן יוֹעצים
azoi vi du verst geshikt fun dem melech un zaine zibn yoetsim
so as you become sent of the king and his seven counselors

נאָכצופֿאָרשן וועגן יהוּדה און ירושָלַיִם , לויט דעם
nochtsuforshn vegen Yehudah un Yerushalayim loit dem
to inquire concerning Yehudah and Yerushalayim according to the

געזעץ פֿון דיין ג-ט וואָס איז אין דײַן האַנט, טו און אַוועקצופֿירן דאָס זילבער
gezets fun dain G-t vos in dain hant un avektsufiren un zilber
law of your G-d which in your hand and to carry away this silver

which the Melech and his counselors have freely offered unto the Elohei Yisroel, Whose habitation is in Yerushalayim,
16 And all the kesef and zahav that thou canst find in all the province of Babylon, with the freewill offering of the people, and of the Kohanim, offering willingly for the Beis Eloheihem which is in Yerushalayim;
17 That thou mayest buy speedily with this kesef bulls, rams, lambs, with their minchot and their nesakhim, and offer them upon the Mizbe'ach of the Beis Eloheichem which is in Yerushalayim.
18 And whatsoever shall seem good to thee, and to thy brethren, to do with the rest of the kesef and the zahav, that do according to the will of Eloheichem.
19 The vessels also that are given thee for the service of the Beis of thy G-d, those deliver thou before the Elohei Yerushalayim.
20 And whatsoever more shall be needful for the Beis of thy G-d, which thou shalt have occasion to bestow, bestow it out of the bais of treasuries of the Melech.
21 And I, even I Artachshasta the Melech, do issue a decree to all the treasurers which are in Beyond-the-River, that whatsoever Ezra HaKohen, the Sofer of the law of the

און דאָס גאָלד וואָס דער מלך און זײַנע יוֹעצים האָבן מנדבֿ
menadev hobn yoetsim zaine un melech der vos gold dos un
contributed have counselors his and king the which gold this and

געווען צו אלוקי יִשְׂרָאֵל, וואָס זײַן ווויונונג איז אין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim in iz voinung zain vos Yisroel Elokei tsu geven
Yerushalayim in is dwelling his whose Yisroel the G-d of to been

טז און אַל דאָס זילבער און גאָלד וואָס דו ווועסט קריגן אין דער גאַנצער
gantser der in krign vest du vos gold un zilber dos al un
entire the in get will you which gold and silver this all and

מדינה בָּבֶל , אין איינעם מיט די פֿרײַוויליקע נדבֿות פֿון דעם
dem fun nedoves fraivilike di mit einem in Bavel medine
the of freewill offerings voluntary the with together in Bavel province

פֿאָלק און די כֹּהנים וואָס ווילן מנדבֿ זײַן פֿאַר דעם הויז פֿון
fun hoiz dem far zain menadev veln vos koyanim di un folk
of house the for be contributed will which kohanim the and people

זייער ג-ט וואָס אין ירושָׁלַיִם – יז דערום מעגסטו באַלד
bald megstu derum Yerushalayim in vos G-t zeyer
from the start you may therefore Yerushalayim in which G-d their

קויפֿן פֿאַר דעם דאָזיקן געלט אָקסן, ווידערס, שעפּסן, מיט זייערע
zeyere mit shepsn viders oksen gelt dozikn dem far koifn
their with sheep rams oxen money this the for buy

שפּײַזאָפּפֿער און זייערע גיסאָפּפֿער , און זאָלסט זיי מקריבֿ
makrev zei zolst un gisopfer zeyere un shpaizopfer
offering them you(SG) must and drink offering their and minchah

זײַן אויף דעם מזבח פֿון אײַער ג-טס הויז וואָס אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in vos hoiz G-ts aier fun mizbeyech dem oif zain
Yerushalayim in which house G-d's your of altar the on be

יח און וואָס דיר און דײַנע ברידער וועט ווועלגעפֿעלן צו
tsu voilgefeln vet brider daine un dir vos un
to find favor in the eyes of will brothers your and you(SG) which and

טאָן מיט דעם רעשט פֿון דעם זילבער און גאָלד, מעגט איר טאָן לויט
loit ton ir megt gold un zilber dem fun resht dem mit ton
according to do you may gold and silver the of rest the with do

דעם ווילן פֿון אלוקיכם . יט און די כֶּלים וואָס ווערן דיר
dir vern vos keilim di un Elokeichem fun viln dem
you(SG) become which vessels the and your G-d of will the

געגעבן פֿאַר דעם דינסט פֿון דײַן ג-טס הויז , גיב איבער פֿאַר דעם
dem far iber gib hoiz G-ts dain fun dinst dem far gegebn
the before over give house G-d's your of service the for given

ג-ט פֿון ירושָׁלַיִם . כ און דאָס איבעריקע וואָס איז נייטיק פֿאַר
far neitik iz vos iberike dos un Yerushalayim fun G-t
for necessary is what remaining this and Yerushalayim of G-d

דעם הויז פֿון דײַן ג-ט וואָס וועט אויסקומען אויסצוגעבן,
oistsugebn oiskumen vet dir vos G-t dain fun hoiz dem
to bestow occasion will you(SG) which G-d your of house the

זאָלסטו אויסגעבן פֿון דעם מלכס שאַצקאַמער. כא און פֿון מיר, מלך
melech mir fun un shatskamer melechs dem fun oisgebn zolstu
king me from and treasury king's the of spend shall you

אַרתַחשַׁסתְּא, ווערט געגעבן אַ באַפֿעל צו אַלע שאַצמײַנסטער וואָס
vos shatsmainster ale tsu bafel a gegebn vert Artachshasta
which treasurers all to order a given shall be Artachshasta

אויף יענער זײַט טײַך, אַז אַלץ וואָס עֶזְרָא דער כֹּהן , דער שרײַבער פֿון
fun shraiber der koyen der Ezra vos alts az taich zait yener oif
of scribe the kohen the Ezra what all that river side that on

דעם געזעץ פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , וועט פֿון אײַך פֿאַרלאַנגען, זאָל אויף
oif zol farlangen aich fun vet himel fun G-t dem fun gezets dem
on shall require you of will heaven of G-d the of law the

גיך געטאָן ווערן , כב ביז הונדערט צענטנער זילבער, און ביז הונדערט
hundert biz un zilber tsentner hundert biz vern geton gich
hundred unto and silver talents hundred unto become done haste

קאָר וויין , און ביז הונדערט בַּת ווײַן , און ביז הונדערט בַּת אייל,
eil bat hundert biz un vain bat hundert biz un veits kor
oil bath hundred unto and wine bath hundred unto and wheat cors

און זאַלץ אָן אַ געשריבענער צאָל . כג אַלץ וואָס איז אויף דעם
dem oif iz vos alts tsol geshribener a on zalts un
the on is which all that number written a without salt and

באַפֿעל פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , זאָל ריכטיק געטאָן ווערן פֿאַר דעם
dem far vern geton richtik zol himel fun G-t dem fun befel
the for become done properly let heaven of G-d the of command

הויז פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , כּדי עס זאָל נישט זײַן אַ צאָרן אויף
oif tsorn a zain nisht zol es kedei himel fun G-t dem fun hoiz
on wrath a be not shall it so that heaven of G-d the of house

דער מלוכה פֿון דעם מלך און זײַנע קינדער . כד אויך זײַנען מיר אײַך
aich mir zainen oich kinder zaine un melech dem fun meluche der
you we are also children his and king the of kingdom the

מוֹדיע , אַז אַלע כּהנים און לוִיים , זינגערס, טויערלײַט , נתינים ,
Netenim toierlait zingers Leviim un koyanim ale az modie
Netinim gatekeepers singers Levi'im and kohanim all that inform

און דינער פֿון דעם דאָזיקן הויז פֿון ה , זאָל מען אָפּצאָל,
optsol men zol Hashem fun hoiz dozikn dem fun diner un
tax one shall Hashem of house this the of servants and

מֵכס , און וועגגעלט, נישט טאָרן אַרויפֿלייגן אויף זיי . כה און
un veggelt nisht torn aroifleigen oif zei un meches
and them on impose be allowed to not duty and tribute

דו עֶזְרָא, לויט דער חכמה פֿון דײַן ג-ט וואָס אין דײַן האַנט,
hant dain in vos G-t dain fun chochme der loit Ezra du
hand your in which G-d your of wisdom the according to Ezra you

זעץ אויף ריכטער און דײַנאָנים וואָס זאָלן משפּטן דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos mishpetn zoln vos daionim un richter oif zets
people entire this judge shall which judges and rulers up set

וואָס אויף יענער זײַט טײַך, אַלע וואָס וויסן די געזעצן פֿון דײַן ג-ט;
G-t dain fun gezetsn di veisn vos ale taich zait yener oif vos
G-d your of laws the know which all river side that on which

און דעם וואָס וויסט נישט, זאָלט איר מאַכן וויסן . כו און דער
der un visen machn ir zolt nisht veis vos dem un
the one and known make you shall not know which the one and

וואָס וועט נישט טאָן דאָס געזעץ פֿון דײַן ג-ט, און דאָס געזעץ פֿון דעם
dem fun gezets dos un G-t dain fun gezets dos ton nisht vet vos
the of law this and G-d your of law this do not will which

מלך , זאָל גיך געטאָן ווערן אויף אים אַ משפּט , ענטוועדער
entveder mishpot a im oif vern geton gich zol melech
will go judgment a him on become done quickly shall king

צום טויט , אָדער צו פֿאַרטרײַבונג, אָדער צו געלטשטראָף, אָדער צו
tsum toit oder tsu fartraibung tsu oder geltshtrof tsu oder
to death or to banishment to or confiscation to or

געפֿענקעניש.
gefenkenish
prison

Elohei Shomayim, shall require of you, it be done speedily, [22] Unto one hundred talents of kesef, and to one hundred cors of wheat, and to one hundred baths of wine, and to one hundred baths of oil, and unlimited melach *(salt)*. [23] Whatsoever is commanded by Elohei Shomayim, let it be diligently done for the Beis of Elohei Shomayim; for why should there be ketzaf *(wrath)* against the malchut of the Melech and his banim? [24] Also we make known to you, that touching any of the Kohanim and Levi'im, singers, gatekeepers, Netinim, or ministers of this Beis Elohim, it shall not be lawful to impose tax, tribute, or duty, upon them. [25] And thou, Ezra, after the chochmah of thy G-d, that is in thine hand, set magistrates and judges, which may judge all the people that are in Beyond-the-River, all such as know the laws of thy G-d; and teach ye them that know them not. [26] And whosoever will not do the law of thy G-d, and the law of the Melech, let punishment be executed speedily upon him, whether it be unto death, or to banishment, or to confiscation of goods, or to imprisonment.

כז ברוך ה דער ג-ט פון אונדזערע עלטערן
eltern undzere fun G-t der Hashem Baruch
fathers our of G-d the Hashem Baruch

27 Baruch Hashem Elohei Avoteinu, Who hath put such a thing as this in the lev HaMelech, to honor the Beis Hashem which is in Yerushalayim;

וואָס ער האָט אַזוינס אַריינגעגעבן אין מלכס
melechs in araingegebn azoins hot er vos
king's in put in such things has he which

האַרצן, צו באַשיינען דאָס הויז פון ה וואָס אין
in vos Hashem fun hoiz dos basheinen tsu hartsn
in which Hashem of house this beautify to heart

כח ירושלַיִם , און ער האָט מיר צוגענייגט גענאָד פֿאַר
far genod tsugeneigt mir hot er un Yerushalayim
before grace extended me has he and Yerushalayim

28 And hath extended chesed unto me before HaMelech, and his counselors, and before all the mighty officials of the Melech. And I was strengthened because the Yad Hashem Elohai was upon me, and I gathered together out of Yisroel chief men to go up with me.

דעם מלך און זיַינע יוֹעצים , און בייַ אַלע מאַכטיקע
machtike ale bai un yoetsim zaine un melech dem
mighty all by and counselors his and king the

האַרן פון דעם מלך . און איך האָב מיך געשטאַרקט
geshtarkt mich hob ich un melech dem fun harn
strengthened me have I and king the of officials

לויט דער האַנט פון ה מיַין ג-ט אויף
oif G-t main Hashem fun hant der loit
on G-d my Hashem of hand the according to

מיר, און איך האָב אייַנגעזאַמלט פון יִשְׂרָאֵל הויפּטלייַט
hoiptlait Yisroel fun aingezamlt hob ich un mir
chief people Yisroel of gathered have I and me

אַרויפֿצוגיין מיט מיר.
mir mit aroiftsugein
me with to go up

ח און דאָס זיַינען די הויפּטן פון זייערע , פֿאָטערהייַזער
foterhaizer zeyere fun hoiptn di zainen dos un
father's household their of leaders the are this and

8 These are now the Rashei Avoteihem, and this is the register of them that went up with me from Babylon, in the reign of Artachshasta the Melech:

און דער יחוס-בריוו פון די וואָס זיַינען
zainen vos di fun yiches-briv der un
are who the ones of genealogical records the and

אַרויפֿגעגאַנגען מיט מיר פון בָּבֶל , אין דער מלוכה פון דעם
dem fun meluche der in Bavel fun mir mit aroifgegangen
the of reign the in Bavel from me with having gone up

מלך אַרתַּחשַׁסתְּא.
Artachshasta melech
Artachshasta king

ב פון די קינדער פון פינְחס : גֵּרשׁוֹם . פון די קינדער פון איתָמָר:
Itamar fun kinder di fun Gershom Pinchas fun kinder di fun
Itamar of children the of Gershom Pinchas of children the of

2 Of the Bnei Pinchas, Gershom; of the Bnei Itamar, Daniel; of the Bnei Dovid, Chattush;

דָניֵאל. פון די קינדער פון דָוִד : חַטוּש .
Chattush Dovid fun kinder di fun Daniel
Chattush Dovid of children the of Daniel

ג פון די קינדער פון שכַנְיָה : פון די קינדער פון פַּרעוֹש,
Parosh fun kinder di fun Shechanyah fun kinder di fun
Parosh of children the of Shechanyah of children the of

3 Of the Bnei Shechanyah, of the Bnei Parosh, Zecharyah; and with him were reckoned by register of the zachar 150.

זכַרְיָה ; און צו אים האָבן זיך מיַחס געווען
geven miachs zich hobn im tsu un Zecharyah
having been reckoned by register selves have him to and Zecharyah

הונדערט און פופציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen fuftsik un hundert
males fifty and hundred

[4] Of the Bnei Pachat-Moav, Elyeho'einai ben Zerachyah, and with him 200 zachar.

ד פֹּון די קינדער פֹּון פַּחַת-מוֹאָב : אֶלְיְהוֹעֵינַי דער זון פֹּון
fun zun der Elyehoeinai Pachat-Moav fun kinder di fun
of son the Elyeho'einai Pachat-Moav of children the of

זְרַחְיָהן , און מיט אים צוויי הונדערט מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen hundert tsvei im mit un Zerachyahn
males hundred two him with and Zerachyah

[5] Of the Bnei Shechanyah, ben Yachaziel, and with him 300 zachar.

ה פֹּון די קינדער פֹּון שְׁכַנְיָה : דער זון פֹּון יַחֲזִיאֵלן , און מיט
mit un Yachazieln fun zun der Shechanyah fun kinder di fun
with and Yachaziel of son the Shechanyah of children the of

אים דריי הונדערט מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen hundert drai im
males hundred three him

[6] Of the banim also of Adin, Eved ben Yonatan, and with him 50 zachar.

ו און פֹּון די קינדער פֹּון עָדִין : עֶבֶד דער זון פֹּון יוֹנָתָנען , און
un Yonatanen fun zun der Eved Adin fun kinder di fun un
and Yonatan of son the Eved Adin of children the of and

מיט אים פֿופֿציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen fuftsik im mit
males fifty him with

[7] And of the Bnei Eilam, Yeshayah ben Atalyah, and with him 70 zachar.

ז און פֹּון די קינדער פֹּון עֵילָם : יְשַׁעְיָה דער זון פֹּון עַתַלְיָהן , און
un Atalyahn fun zun der Yeshayah Eilam fun kinder di fun un
and Atalyah of son the Yeshayah Eilam of children the of and

מיט אים זיבעציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen zibetsik im mit
males seventy him with

[8] And of the Bnei Shephatyah, Zevadyah ben Micha'el, and with him 80 zachar.

ח און פֹּון די קינדער פֹּון שְׁפַטְיָה : זְבַדְיָה דער זון פֹּון
fun zun der Zevadyah Shefatyah fun kinder di fun un
of son the Zevadyah Shephatyah of children the of and

מִיכָאֵלן , און מיט אים אַכציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen achtsik im mit un Michaeln
males eighty him with and Micha'el

[9] Of the Bnei Yoav, Ovadyah ben Yechiel, and with him 218 zachar.

ט פֹּון די קינדער פֹּון יוֹאָב : עֹובַדְיָה דער זון פֹּון יחיאֵלן , און מיט
mit un Yechieln fun zun der Ovadyah Yoav fun kinder di fun
with and Yechiel of son the Ovadyah Yoav of children the of

אים צוויי הונדערט און אַכצן מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen achtsen un hundert tsvei im
males eighteen and hundred two him

[10] And of the Bnei Shelomit, ben Yosiphyah, and with him 160 zachar.

י און פֹּון די קינדער פֹּון שְׁלוֹמִית : דער זון פֹּון יוֹסִפְיָהן , און מיט
mit un Yosifyahn fun zun der Shelomit fun kinder di fun un
with and Yosiphyah of son the Shelomit of children the of and

אים הונדערט און זעכציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen zechtsik un hundert im
males sixty and hundred him

[11] And of the Bnei Bevai, Zecharyah ben Bevai, and with him 28 zachar.

יא און פֹּון די קינדער פֹּון בֵּבַי : זְכַרְיָה דער זון פֹּון בֵּבַי ,
Bevaien fun zun der Zecharyah Bevai fun kinder di fun un
Bevai of son the Zecharyah Bevai of children the of and

און מיט אים אַכט און צוואַנציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen tsvantsik un acht im mit un
males twenty and eight him with and

[12] And of the Bnei Azgad, Yochanan ben Hakkatan, and with him 110 zachar.

יב און פֹּון די קינדער פֹּון עַזְגָּד : יוֹחָנָן דער זון פֹּון הַקָּטָנען ,
Hakatanen fun zun der Yochanan Azgad fun kinder di fun un
Hakkatan of son the Yochanan Azgad of children the of and

און מיט אים הונדערט און צען מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen tsen un hundert im mit un
males ten and hundred him with and

יג און פֿון די קינדער פֿון אֲדוֹנִיקָם : די לעצטע; און דאָס זיַנען
zainen dos un letste di Adonikam fun kinder di fun un
are these and last the Adonikam of children the of and

זייערע נעמען : אֱלִיפֶלֶט , יְעִיאֵל, און שמַעיָה , און מיט זיי זעכציק
zechtsik zei mit un Shemayah un Yeyel Elifelet nemen zeyere
sixty them with and Shema'yah and Ye'iel Eliphelet names their

מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen
males

13 And of the younger Bnei Adonikam, whose shmot are these, Eliphelet, Ye'iel, and Shema'yah, and with them 60 zachar.

יד און פֿון די קינדער פֿון בִּגוַי : עוּתַי, און זַכּוּר , און מיט זיי
zei mit un Zakur un Utai Bigvai fun kinder di fun un
them with and Zakkur and Utai Bigvai of children the of and

זיבעציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen zibetsik
males seventy

14 Of the banim also of Bigvai, Utai, and Zakkur, and with them 70 zachar.

טו און איך האָב זיי איַינגעזאַמלט ביים טייַך ווואָס גייט אַריַין אין אַהָוָא ,
Ahava in arain geit vos taich baim aingezamlt zei hob ich un
Ahava in into go which river at gathered them have I and

און מיר האָבן דאָרטן געוויזט דריַי טעג , און איך האָב נאָכגעקוקט צווישן דעם
dem tsvishn nochgekukt hob ich un teg drai gerut dortn hobn mir un
the among looked after have I and days three rested there have we and

פֿאָלק און צווישן די כֹּהנים , און האָב דאָרטן נישט געפֿונען פֿון די קינדער
kinder di fun gefunen nisht dortn hob un koyanim di tsvishn un folk
children the of found not there have and kohanim the among and people

פֿון לֵוִי . טז האָב איך געשיקט נאָך אֶלִיעֶזֶר, נאָך אַריאֵל, נאָך שמַעיָה , און
un Shemayah noch Ariel noch Eliezer noch geshikt ich hob Levi fun
and Shema'yah after Ariel after Eliezer after sent I have Levi of

נאָך אֶלנָתָן , און נאָך יָרִיבּ , און נאָך אֶלנָתָן , און נאָך נָתָן , און נאָך
noch un Natan noch un Elnatan noch un Yariv noch un Elnatan noch
after and Natan after and Elnatan after and Yariv after and Elnatan after

זכַריָה , און נאָך משוֹלָם , די הויפּטלײַט , און נאָך יוֹיָריבּ , און נאָך
noch un Yoyariv noch un hoiptlait di Meshulam noch un Zecharyah
after and Yoyariv after and chief people the Meshullam after and Zecharyah

אֶלנָתָן , די קענער . יז און איך האָב זיי געגעבן אַ באַפֿעל צו
tsu bafel a gegebn zei hob ich un kener di Elnatan
to command a given them have I and of discernment the ones Elnatan

אִדּוֹ דעם הויפּטמאַן אין דעם אָרט כָּסִפיָא , און איך האָב אַרײַנגעטאָן אין זייער
zeyer in araingeton hob ich un Kasifya ort dem in hoiptman dem Ido
their in put have I and Kasiphya place the in head man the Iddo

מויל ווערטער צו רעדן צו אִדּוֹן זיַין ברודער ווואָס זיַנען געווען געזעצט
gezetst geven zainen vos bruder zain Iddoen tsu redn tsu verter moil
sat were are which brother his Iddo to speak to words mouth

איבער דעם אָרט כָּסִפיָא , אונדז צו ברענגען באַדינער פֿאַר דעם הויז פֿון
fun hoiz dem far badiner brengen tsu undz Kasifya ort dem iber
of house the for servant bring to us Kasiphya place the over

אלוקינו . יח און זיי האָבן אונדז געבראַכט, לויט דער גוטער האַנט פֿון
fun hant guter der loit gebracht undz hobn zei un Elokeinu
of hand good the according to brought us have they and our G-d

אלקים אויף אונדז, אַ פֿאַרשטאַנדיקן מאַן פֿון די קינדער פֿון מַחלי דעם זון
zun dem Machli fun kinder di fun man farshtandikn a undz oif Elokim
son the Machli of children the of man discerning a us upon G-d

פֿון לֵוִי , דעם זון פֿון יִשׂרָאֵל; און שֶׁרֵבְיָהן מיט זיַנע זין און זיַנע
zaine un zin zaine mit Sherevyahn un Yisroeln fun zun dem Levi fun
his and sons his with Sherevyah and Yisroel of son the Levi of

15 And I gathered them together by the river that runneth to Ahava, and there abode we in tents three days; and I reviewed the people, and the Kohanim, and found there none of the Bnei Levi. 16 Then sent I for Eli'ezer, for Ariel, for Shema'yah, and for Elnatan, and for Yariv, and for Elnatan, and for Natan, and for Zecharyah, and for Meshullam, chief men; also for Yoyariv, and for Elnatan, men of discernment. 17 And I sent them with commandment unto Iddo the chief at the place called Kasiphya, and I told them what they should say unto Iddo, and to his brethren the Netinim, at the place Kasiphya, that they should bring unto us ministers for the Beis Eloheinu. 18 And by the good Yad of Eloheinu upon us they brought us an Ish Seichel, of the Bnei Machli, ben Levi, ben Yisroel; and Sherevyah,

with his banim and his brethren, eighteen; 19 And Chashavyah, and with him Yeshayah of the Bnei Merari, his brethren and their banim, twenty; 20 Also of the Netinim, whom Dovid and the sarim *(princes)* had appointed for the Avodas HaLevi'im, two hundred and twenty Netinim; all of them were registered by shemot.

21 Then I proclaimed a tzom there, at the Ahava River, that we might afflict ourselves before Eloheinu, to seek of Him a derech yesharah for us, and for our little ones, and for all our possessions. 22 For I was ashamed to require of the Melech a band of soldiers and parashim to protect us against the enemy on the road; because we had spoken unto the Melech, saying, The Yad Eloheinu is upon all them for tovah that seek Him, but His power and His wrath is against all them that forsake Him. 23 So we did a tzom and besought Eloheinu for this, and He was entreated of us.

24 Then I separated twelve of the chief of the Kohanim, Sherevyah, Chashavyah, and ten of their brethren with them, 25 And weighed out unto them the kesef, and the zahav, and the vessels,

ברידער – אַכצן ; יט און חֲשַׁבְיָהוּ , און מיט אים ישַׁעְיָהוּ פֿון די
brider achtsen un Chashavyahu un Chashavyah im mit un Yeshayah fun di
brothers eighteen and Chashavyahu and Chashavyah him with and Yeshayah of the

קינדער פֿון מְרָרִי , זיַנע ברידער , און זייערע זין – צוואַנציק ; כ און פֿון די
kinder Merari fun zaine brider un zeyere zin – tsvantsik ; un fun di
children Merari of his brothers and their sons twenty and of the

נתינים וואָס דָּוִד און די הארן האָבן אָפּגעגעבן פֿאַר דעם דינסט פֿון די
Netenim vos Dovid un di harn hobn opgegebn far dem dinst fun di
Netinim whom Dovid and the sarim have given back for the service of the

לְוִיים , צווייַ הונדערט און צוואַנציק נתינים ; אַלע זיַנען געווען אָנגערופֿן
Leviim , tsvei hundert un tsvantsik Netenim ale zainen geven ongerufn
Levi'im two hundred and twenty Netinim all are having been called

מיט די נעמען .
mit di nemen .
with the names

כא און איך האָב דאָרטן אויסגערופֿן אַ תַּעֲנִית בייַם טייַך אַהְוָא , זיך צו
un ich hob dortn oisgerufn a taanis baim taich Ahava , zich tsu
and I have there proclaimed a fast at river Ahava , selves to

פֿייַניקן פֿאַר אלוקינו , כְּדֵי צו בעטן ביַי אים אַ גלייַכן
painiken far Elokeinu , kedei tsu betn bai im a glaichn
afflict before our G-d , so that to entreaty with him a straight

וועג פֿאַר אונדז און פֿאַר אונדזערע קליינע קינדער , און פֿאַר אונדזער גאַנצן
veg far undz un far undzere kleine kinder , un far undz gantsn
way for us and for our small children , and for our entire

פֿאַרמעג . כב וואָרעם איך האָב זיך געשעמט צו פֿאַרלאַנגען פֿון
farmeg . ich hob zich geshemt tsu farlangen fun
possessions . I have self been ashamed to ask for from

דעם מלך חיל און רייַטער אונדז צו העלפֿן פֿון אַ פֿיַנט אויפֿן
dem melech cheil un raiter undz tsu helfn fun a faint oifn
the king army and charioteers us to help from an enemy on

וועג , ווייַל מיר האָבן געזאָגט צום מלך , אַזוי צו זאָגן : די האַנט פֿון
veg , vail mir hobn gezogt tsum melech , azoi tsu zogn : di hant fun
road , because we have said to king , so to say : the hand of

אלוקינו איז צום גוטן אויף אַלע וואָס זוכן אים , און זיַן מאַכט און
Elokeinu iz tsum gutn oif ale vos zuchn im , un zain macht un
our G-d is for good on all that seek him , and his power and

זיַן צאָרן אַקעגן אַלע וואָס פֿאַרלאָזן אים . כג און מיר האָבן געפֿאַסט ,
his tsorn akegn ale which forsake him . un mir hobn gefast ,
his wrath against all which forsake him . and we have fasted ,

און געבעטן ביַי אלוקינו וועגן דעם , און ער האָט זיך געלאָזט
un gebetn bai Elokeinu vegen dem , un er hot zich gelozt
and entreated with our G-d concerning this , and he has self allowed

דערבעטן פֿון אונדז .
derbetn fun undz .
be entreated of us .

כד און איך האָב אָפּגעשיידט פֿון די האַרן פֿון די כֹּהנים צוועלף ;
un ich hob opgesheidt fun di harn fun di koyanim tsvelf ;
and I have separated of the leaders of the kohanim twelve ;

שֶׁרֵבְיָהוּ , חֲשַׁבְיָהוּ , און מיט זיי צען פֿון זייערע ברידער .
Sherevyahu , Chashavyahu , un mit zei tsen fun zeyere brider .
Sherevyah , Chashavyah and with them ten of their brothers .

כה און איך האָב זיי צוגעוויגן דאָס זילבער , און דאָס גאָלד , און די
un ich hob zei tsugevoign dos zilber , un dos gold , un di
and I have them weighed out the silver and the gold and the

כלים , די תרומת פַּאר דאָס הויז פון אלוקינו וואָס דער מלך און
un melech der vos Elokeinu fun hoiz dos far trumt di keilim
and king the which our G-d of house this for terumat the vessels

זיַינע יוֹעצים און זיַינע האַרן און גאַנץ ישְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך
zich hobn vos Yisroel gants un harn zaine un yoetsim zaine
selves have which Yisroel all and lords his and counselors his

דאָרטן געפונען , האָבן מנדבּ געווען. כט און איך האָב אָפּגעווויגן
opgevoign hob ich un geven menadev hobn gefunen dortn
weighed out have I and been contributed have found there

אויף זייערע האַנט זילבער זעקס הונדערט און פופּציק צענטנער, און
un tsentner fuftsik un hundert zeks zilber hant zeyere oif
and talents fifty and hundred six silver hand their unto

זילבערנע כּלים הונדערט צענטנער; גאָלד הונדערט צענטנער; כט און
un tsentner hundert gold tsentner hundert keilim zilberne
and talents hundred gold talents hundred vessels silver

גילדערנע בעכער צוואַנציק, צו טויזנט אַדַרכּוֹנים ; און צווויי כּלים
keilim tsvei un adarkonim toiznt tsu tsvantsik becher gilderne
vessels two and darics thousand to twenty bowls golden

פון פַיינעם געלן קופּער , אַזוי טייַער ווי גאָלד. כח און איך האָב צו
tsu hob ich un gold vi taier azoi kuper Gaaln fainem fun
to have I and gold as precious so bronze yellow fine of

זיי געזאָגט: איר זייט הייליק צו ג-ט, און די כּלים זיַינען הייליק; און
un heilik zainen keilim di un G-t tsu heilik zait ir gezogt zei
and holy are vessels the and G-d to holy are you said them

דאָס זילבער און דאָס גאָלד איז אַ פַרייַוויליקע נדבּה צו ה דעם
dem Hashem tsu nedove fraivilike a iz gold dos un zilber dos
the Hashem to donation freewill a is gold the and silver the

ג-ט פון אייַערע עלטערן. כט פּאַסט אויף און היט עס, ביז איר
ir biz es hit un oif past eltern aiere fun G-t
you until it watch over and on watch out fathers your of G-d

וועט עס אָפּוועגן פַּאַר די האַרן פון די כהנים און די לוִיים , און
un Leviim di un koyanim di fun harn di far opvegn es vet
and Levi'im the and kohanim the of leaders the before weigh it will

די האַרן פון די פַּאָטערהייַזער פון ישְׂרָאֵל אין ירושָלַיִם , אין
in Yerushalayim in Yisroel fun foterhaizer di fun harn di
in Yerushalayim in Yisroel of father's household the of leaders the

די קאַמערן פון הס הויז . ל און די כהנים און די לוִיים
Leviim di un koyanim di un hoiz Hashems fun kamern di
Levi'im the and kohanim the and house Hashem's of rooms the

האָבן צוגענומען די וואָג פון דעם זילבער און דעם גאָלד, און די
di un gold dem un zilber dem fun vog di tsugenumen hobn
the and gold the and silver the of weight the taken have

כּלים , אויף צו ברענגען קיין ירושָלַיִם אין הויז פון אלוקינו .
Elokeinu fun hoiz in Yerushalayim kein brengen tsu oif keilim
our G-d of house in Yerushalayim to bring to for vessels

לא און מיר האָבן אַוועקגעצויגן פון דעם טייַך אַהָוָא אין צוועלפטן
tsvelftn in Ahava taich dem fun avekgetsoign hobn mir un
twelfth in Ahava river the from journeyed have we and

טאָג פון ערשטן חודש , צו גיין קיין ירושָלַיִם , און די האַנט
hant di un Yerushalayim kein gein tsu choidesh ershtn fun tog
hand the and Yerushalayim to go to month first of day

פון אלוקינו איז געווען אויף אונדז, און ער האָט אונדז באַשירעמט
bashiremt undz hot er un undz oif geven iz Elokeinu fun
shielded us has he and us on was is our G-d of

even the terumat *(lifted up contribution)* Beis Eloheinu, which the Melech, and his counselors, and his officials, and kol Yisroel there present, had given as an offering. 26 I even weighed out unto their hand six hundred and fifty talents of kesef, and vessels of kesef one hundred talents, and of zahav one hundred talents; 27 Also twenty bowls of zahav, of a thousand darics; and two vessels of nechoshet, precious as zahav. 28 And I said unto them, Ye are kodesh unto Hashem; the vessels are kodesh also; and the kesef and the zahav are a nedavah unto Hashem Elohei Avoteichem. 29 Watch ye, and guard them, until ye weigh them before the chief of the Kohanim and the Levi'im, and chief of the avot of Yisroel, at Yerushalayim, in the chambers of the Beis Hashem. 30 So took the kohanim and the Levi'im the weight of the kesef, and the zahav, and the vessels, to bring them to Yerushalayim unto the Beis Eloheinu.

31 Then we departed from the Ahava River on the twelfth day of the first month, to go unto Yerushalayim; and the Yad Eloheinu was upon us, and delivered us from the

hand of the enemy, and the bandit laying in wait along the Derech *(road)*. 32 And we came to Yerushalayim, and abode there three days. 33 Now on the fourth day was the kesef and the zahav and the vessels weighed in the Beis Eloheinu by the yad of Meremot ben Uriyah HaKohen; and with him was El'azar ben Pinchas; and with them was Yozavad ben Yeshua, and Noadyah ben Binnui, the Levi'im; 34 By mispar *(number)* and by weight of every one; and all the weight was written at that time.

35 Also the children of those that had been carried away, the Bnei HaGolus, offered olot unto Elohei Yisroel, twelve bulls for kol Yisroel, ninety and six rams, seventy and seven lambs, twelve he-goats for a sin offering; all this was an olah unto Hashem. 36 And they delivered the orders of the Melech unto the Satraps of the Melech, and to the governors of Beyond-the-River and they gave support to HaAm, and the Beis HaElohim.

9 Now when these things were completed, the sarim came to me, saying, HaAm Yisroel, and

פֹּון דער האַנט פֹון פַיַינט און לויערער אויפֿן וועג . לב און מיר
mir un veg oifn loierer un faint fun hant der fun
we and road on ambushers and enemies of hand the from

זיַינען געקומען קיין ירושָלַיִם , און זיַינען דאָרטן געזעסן דריַי
drai gezesn dortn zainen un Yerushalayim kein gekumen zainen
three settled there are and Yerushalayim to come are

טעג . לג און אויפֿן פֿירטן טאָג איז דאָס זילבער און דאָס גאָלד און די
di un gold dos un zilber dos iz tog firtn oifn un teg
the and gold the and silver the is day fourth on and days

כלים אָפּגעווויגן געוואָרן אין הויז פֹון אלוקינו , אויף דער האַנט
hant der oif Elokeinu fun hoiz in gevorn opgevoign keilim
hand the unto our G-d of house in become weighed out vessels

פֹון מרמוֹת דעם זון פֹון אוּריהן , דעם כהן , און מיט אים איז
iz im mit un koyen dem Uriyahn fun zun dem Meremot fun
is him with and kohen the Uriyah of son the Meremot of

געווען אֶלְעָזָר דער זון פֹון פּינְחָסן , און מיט זיי , יוֹזָבָד דער
der Yozavad zei mit un Pinchasn fun zun der Elazar geven
the Yozavad them with and Pinchas of son the El'azar was

זון פֹון יֵשועַ , און נוֹעַדיָה דער זון פֹון בנוין , די לוִיים ;
Leviim di Binuin fun zun der Noadyah un Yeshuaen fun zun
Levi'im the Binnui of son the No'adyah and Yeshua of son

לד אַלץ מיט אַ צאָל און מיט אַ וואָג ; און די גאַנצע וואָג איז
iz vog gantse di un vog a mit un tsol a mit alts
is weight whole the and weight a with and number a with all

פֿאַרשריבן געוואָרן אין יענער צייַט .
tsait yener in gevorn farshribn
time that in become written down

לה האָבן די קינדער פֹון גלות וואָס זיַינען געקומען פֹון
fun gekumen zainen vos goles fun kinder di hobn
from come are which exile of children the have

געפֿאַנגנשאַפֿט, מקריב געווען בראַנדאָפּפֿער צום אלוקי יִשְׂרָאֵל,
Yisroel Elokei tsum brandopfer geven makrev gefangenshaft
Yisroel the G-d of to olah become offering captivity

צוועלף אָקסן פֿאַר גאַנץ יִשְׂרָאֵל, זעקס און נייַנציק ווידערס, זיבן און
un zibn viders naintsik un zeks Yisroel gants far oksen tsvelf
and seven rams ninety and six Yisroel all for oxen twelve

זיבעציק שעפּסן, צוועלף בעק פֿאַר זינדאָפּפֿער ; אַלע בראַנדאָפּפֿער
brandopfer ale zindopfer far bek tsvelf shepsn zibetsik
olah all sin offering for male goats twelve sheep seventy

צו ה . לו און זיי האָבן איבערגעגעבן די באַפֿעלן פֹון מלך
melech fun bafeln di ibergegebn hobn zei un Hashem tsu
king of commands the delivered have they and Hashem to

צו די סאַטראַפּן פֹון מלך , און די פֿירשטן פֹון יענער זייַט טייַך ;
taich zait yener fun firshtn di un melech fun satrapn di tsu
river side that of governors the and king of satraps the to

און זיי האָבן געהאָלפֿן דעם פֹאָלק און דעם הויז פֹון האלקים .
HaElokim fun hoiz dem un folk dem geholfn hobn zei un
G-d of house the and people the helped have they and

ט און אַז מע האָט דאָס געענדיקט, האָבן געענטע צו מיר די
di mir tsu genent hobn geendikt dos hot me az un
the me to come near have finished this has one when and

האַרן , אַזוי צו זאָגן : דאָס פֹאָלק יִשְׂרָאֵל, און די כהנים און
un koyanim di un Yisroel folk dos zogn tsu azoi harn
and kohanim the and Yisroel people this say to so leaders

דִּי לְוִיִּם , הָאָבַן זִיךְ נִישט געהאַלטן אָפּגעשיידט פֿון די פֿעלקער
felker di fun opgesheidt gehaltn nisht zich hobn Leviim di
nations the from separated held not selves have Levi'im the

פֿון דִּי לענדער, לויט זייערע אומווערדיקייטן – פֿון דעם
dem fun umverdikeitn zeyere loit lender di fun
the of abominable practices their according to lands the of

כְּנַעֲנִי , דעם חִתִּי , דעם פְּרִזִּי , דעם יְבוּסִי , דעם עַמּוֹנִי , דעם
dem Amoni dem Yevusi dem Perizzi dem Chitti dem Kenaani
the Ammoni the Yevusi the Perizzi the Chitti the Kena'ani

מוֹאָבִי, דעם מִצְרִי , און דעם אֱמוֹרִי. [ב] וואָרעם זיי האָבן געגומען
genumen hobn zei vorem Emori dem un mitsri dem Moavi
taken have they for Emori the and Egyptians the Moavi

פֿון זייערע טעכטער פַֿאַר זיך און פַֿאַר זייערע זין , און דער הייליקער
heiliker der un zin zeyere far un zich far techter zeyere fun
holy the and sons their for and selves for daughters their of

זאָמען האָט זיך פַֿאַרמישט מיט די פֿעלקער פֿון די לענדער, און די
di un lender di fun felker di mit farmisht zich hot zomen
the and lands the of peoples the with mixed self has seed

האַנט פֿון די האַרן און די פַֿאָרשטייער איז געווען די ערשטע אין דער
der in ershte di geven iz forshteyer di un harn di fun hant
the in first the was is officials the and leaders the of hand

דאָזיקער פֿעלשונג . [ג] און ווי איך האָב געהערט די דאָזיקע זאַך ,
zach dozike di gehert hob ich vi un felshung doziker
thing this the heard have I when and transgression this

האָב איך צעריסן מײַן בגד און מײַן מאַנטל, און איך האָב זיך
zich hob ich un mantl main un beged main tserisn ich hob
self have I and mantle my and garment my torn I have

געפֿליקט דִּי הָאָר פֿון קאָפּ און פֿון בָּארד, און איך בין געזעסן אַ
a gezesn bin ich un bord fun un kop fun hor di geflikt
a sat am I and beard of and head of hair the plucked off

באַנומענער . [ד] האָבן זיך אַלע אײַנגעזאַמלט צו מיר אַלע וואָס האָבן
hobn vos ale mir tsu aingezamlt ale zich hobn banumener
have which all me to gathered all self have dumbfounded

געציטערט איבער די ווערטער פֿון אלוקי יִשְׂרָאֵל, פֿון וועגן דער
der vegen fun Yisroel Elokei fun verter di iber getsitert
the account of on Yisroel the G-d of of words the over trembled

פֿעלשונג פֿון די גלות-לײַט; און איך בין געזעסן אַ באַנומענער ביז
biz banumener a gezesn bin ich un goles-lait di fun felshung
until dumbfounded a sat am I and exiles the of treachery

דעם אָוונט-קָרבָּן .
ovnt-korben dem
evening korban the

[ה] און בײַם אָוונט-קָרבָּן בין איך אויפֿגעשטאַנען פֿון מײַן תַּעֲנִית,
taanis main fun oifgeshtanen ich bin ovnt-korben baim un
fast my from arose I am evening korban at and

מיט מײַן בגד און מײַן מאַנטל צעריסן, און איך בין געפֿאַלן אויף
oif gefaln bin ich un tserisn mantl main un beged main mit
on fell am I and torn mantle my and garment my with

מײַנע קני , און האָב אויסגעשפּרייט מײַנע הענט צו ה׳ א-לקי.
G-t main Hashem tsu hent maine oisgeshpreit hob un kni maine
G-d my Hashem to hands my spread out have and knees my

[ו] און איך האָב געזאָגט: מײַן ג-ט, איך בין אין בושה און שעם זיך
zich shem un bushe in bin ich G-t main gezogt hob ich un
self disgraced and shame in am I G-d my said have I and

the Kohanim, and the Levi'im, have not separated themselves from the Am HaAretz, doing according to their abominations, even of the Kena'ani, the Chitti, the Perizzi, the Yevusi, the Ammoni, the Moavi, the Egyptians, and the Emori. [2] For they have taken of their banot for themselves, and for their banim, so that the zera hakodesh have mingled themselves with the Am HaAretz; yea, the yad of the sarim *(princes)* and officials hath been chief in this trespass. [3] And when I heard this thing, I made keriah of my garment and my mantle, and plucked off the hair of my head and of my beard, and sat down appalled. [4] Then were assembled around me every one that trembled at the Divrei Elohei Yisroel, because of the transgression of those of the Golus; and I sat appalled until the minchat haerev.

[5] And at the minchat haerev I arose up from my abasement, and having made the keriah of my garment and my mantle, I fell upon my knees, and spread out my hands unto Hashem Elohai, [6] And davened, O Elohai, I am ashamed

and am disgraced to lift up my face to thee, Elohai, for avonoteinu are increased over our head, and ashmateinu *(our guilt)* is reached up unto Shomayim. 7 Since the days of Avoteinu have we been in a great trespass unto this day; and for avonoteinu have we, our melachim, and our Kohanim, been delivered into the hand of the melachim of the lands, to the cherev, to captivity, and to spoil, and to humiliation of face, as it is this day. 8 And now for a little space grace hath been shown from Hashem Eloheinu, to leave us to escape a she'ar *(remnant)*, and to give us a peg in his Makom Kodesh, that Eloheinu may lighten our eyes, and give us a little reviving in our bondage. 9 For we were avadim; yet Eloheinu hath not forsaken us in our bondage, but hath extended chesed unto us in the sight of the Melachim of Paras *(Persia)*, to give us a reviving, to set up the Beis Eloheinu, and to repair the ruins thereof, and to give us a wall in Yehudah and in Yerushalayim. 10 And now, O Eloheinu, what shall we say after this? For we have forsaken Thy mitzvot, 11 Which Thou hast commanded

אויפצוהייבן מײַן פּנים צו דיר , מײַן ג-ט, ווָאַרעם אונדזערע זינד
zind undzere vorem G-t main dir tsu ponem main oiftsuheibn
sin our because G-d my you(SG) to face my to lift up

זײַנען געמערט איבערן קאָפּ, און אונדזער שולד איז גרויס ביז צום
tsum biz grois iz shuld undzer un kop ibern gemert zainen
to unto great is guilt our and head over multiplied are

הימל . ז פֿון די טעג פֿון אונדזערע עלטערן אָן זײַנען מיר אין גרויס שולד
shuld grois in mir zainen on eltern undzere fun teg di fun himel
guilt great in we are on fathers our of days the from heaven

ביז אויף היינטיקן טאָג, און פַֿאַר אונדזערע זינד זײַנען מיר, אונדזערע
undzere mir zainen zind undzere far un tog haintikn oif biz
our we are sin our for and day this very on unto

מלכים , אונדזערע כֹּהנים , איבערגעגעבן געווָאָרן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gevorn ibergegebn koyanim undzere mlochim
of hand the in become delivered kohanim our kings

די מלכים פֿון די לענדער צום שווערד, צו געפֿאַנגנשאַפֿט, און צו
tsu un gefangenshaft tsu shverd tsum lender di fun mlochim di
to and captivity to sword to the lands the of kings the

רויב , און צו שאַנד פֿון פּנים , אַזוי ווי היינטיקן טאָג. ח און אַצונד , אויף
oif atsund un tog haintikn vi azoi ponem fun shand tsu un roib
for now and day this very as so face of shame to and plunder

אַ קליינער רגע איז אונדז געשען אַ גענאָד פֿון ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem fun genod a geshen undz iz rege kleiner a
our G-d Hashem from grace a happen us is moment a small one a

אונדז איבערצולאָזן אַן אַנטרינונג , און אונדז צו געבן אַן אָנהאַלט אין זײַן
zain in onhalt an gebn tsu undz un antrinung an ibertsulozn undz
his in support an give to us and remnant a to leave over us

הייליקן אָרט , כּדי אלוקינו זאָל דערלײַכטן אונדזערע אויגן, און אונדז
undz un oign undzere derlaichtn zol Elokeinu kedei ort heilikn
us and eyes our make shine shall our G-d so that place holy

לאָזן אַ ביסל אָפּלעבן אין אונדזער קנעכטשאַפֿט. ט וואָרעם קנעכט זײַנען
zainen knecht vorem knechtshaft undzer in oplebn bisel a lozn
are servants because bondage our in reviving little a let

מיר, אָבער אין אונדזער קנעכטשאַפֿט האָט אונדז אלוקינו נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht Elokeinu undz hot knechtshaft undzer in ober mir
forsaken not our G-d us has slavery our in but we

און ער האָט אונדז צוגעניגט גענאָד פֿאַר די מלכים פֿון פָּרָס , אונדז
undz Paras fun mlochim di far genod tsugeneigt undz hot er un
us Paras of kings the before grace extended us has he and

צו לאָזן אָפּלעבן, אויפֿצוריכטן דאָס הויז פֿון אלוקינו , און אויפֿצושטעלן
oiftsushteln un Elokeinu fun hoiz dos oiftsurichtn oplebn lozn tsu
rebuild and our G-d of house this set up live let to

זײַנע חורבֿות, און אונדז צו געבן אַן אַרומצאַם אין יהודה און אין
in un Yehudah in arumtsam an gebn tsu undz un churves zaine
in and Yehudah in border an give to us and ruins its

ירושָלַיִם . י און אַצונד , אלוקינו , וואָס זאָלן מיר זאָגן נאָך דעם? אַז
az dem noch zogn mir zoln vos Elokeinu atsund un Yerushalayim
that this after say we shall what our G-d now and Yerushalayim

מיר האָבן פֿאַרלאָזן דײַנע גענאָבֿט יא וואָס דו האָסט געבאָטן
gebotn host du vos gebot daine farlozen hobn mir
commanded have you which commandments your forsaken have we

דורך דײַנע קנעכט די נבֿיאים , אַזוי צו זאָגן: דאָס לאַנד וואָס איר
ir vos land dos zogn tsu azoi neviim di knecht daine durch
you which land this say to so prophets the servants your by

by Thy avadim the nevi'im, saying, HaAretz, unto which ye go to possess it, is an eretz niddah *(unclean land)* with the filthiness of the Am HaAretz, with their abominations, which have filled it from one end to another with their tum'a. [12] Now therefore give not your banot unto their banim, neither take their banot unto your banim, nor further their shalom or their prosperity ad olam, that ye may be strong, and eat the good of the land and leave it for your banim ad olam. [13] And after all that is come upon us for our evil deeds, and for our great guilt, seeing that Thou Eloheinu hast punished us less than avoneinu deserve, and hast given us such deliverance as this, [14] Should we again break Thy mitzvot, and join in affinity with the people of these to'evot *(abominations)*? Wouldest not Thou be angry with us till Thou hadst consumed us, so that there should be no she'erit *(remnant)* nor escaping? [15] Hashem Elohei Yisroel, Thou art tzaddik; for we remain yet escaped, as it is this day; hineni, we are before Thee in our guilt, though we cannot stand before Thee because of it.

קומט עס צו אַרבן , איז אַן אומריין לאַנד, דורך דער אומריינקייט פֿון
fun umreinkeit der durch land umrein an iz arben tsu es kumt
of uncleanness the through land unclean an is inherit to it come

די פֿעלקער פֿון די לענדער, דורך זייערע אומווערדיקייטן מיט
mit umverdikeitn zeyere durch lender di fun felker di
with abominable practices their through lands the of peoples the

וואָס זיי האָבן עס אָנגעפֿילט פֿון עק צו עק אין זייער טומאה .
tume zeyer in ek tsu ek fun ongefilt es hobn zei vos
impurity their in end to end from filled it have they which

יב דערום זאָלט איר אַצונד נישט געבן אײַערע טעכטער צו זייערע זין ,
zin zeyere tsu techter aiere gebn nisht atsund ir zolt derum
sons their to daughters your give not now you shall therefore

און זייערע טעכטער זאָלט איר נישט נעמען פֿאַר אײַערע זין , און איר
ir un zin aiere far nemen nisht ir zolt techter zeyere un
you and sons your for take not you shall daughters their and

זאָלט אויף אייביק נישט זוכן זייער פֿריד און זייער ווויילזײַן , כּדי
kedei voilzain zeyer un frid zeyer zuchn nisht eibik oif zolt
so that well-being their and peace their seek not ever for shall

איר זאָלט שטאַרק זײַן , און עסן דאָס גוטס פֿון דעם לאַנד און עס
es un land dem fun guts dos esen un zain shtark zolt ir
it and land the of good things this eat and be strong shall you

לאָזן בירושה צו אײַערע קינדער אויף אייביק. יג און נאָך אַלץ
alts noch un eibik oif kinder aiere tsu beyerushe lozn
all that after and ever for children your to as an inheritance leave

וואָס איז געקומען אויף אונדז פֿאַר אונדזערע שלעכטע מעשׂים און פֿאַר
far un meisim shlechte undzere far undz oif gekumen iz vos
for and deeds evil our for us on come is what

אונדזער גרויסער שולד, אַז דו אלוקינו האָסט אונדז געשוינט מער ווי
vi mer geshoint undz host Elokeinu du az shuld groiser undzer
as more spared us have our G-d you that guilt great our

נאָך אונדזערע זינד , און אונדז געגעבן אַזאַ אַנטרינונג , יד זאָלן מיר ווידער
vider mir zoln antrinung aza gegebn undz un zind undzere noch
again we shall deliverance such given us and sin our after

פֿאַרשטערן דײַנע געבאָט , און זיך מתחתן זײַן מיט די
di mit zain mischatn zich un gebot daine farshtern
the with be intermarry ourselves and commandments your frustrate

פֿעלקער פֿון די דאָזיקע אומווערדיקייטן ? וועסטו נישט צערענען
tserenen nisht vestu umverdikeitn dozike di fun felker
be angry not will you(sg) abominable practices these the of peoples

אויף אונדז ביז צום פֿאַרלענדן, אַז קיין איבערבלײַב און קיין אַנטרינונג
antrinung kein un iberblaib kein az farlendn tsum biz undz oif
deliverance any and remnant any that destroy to until us on

זאָל נישט זײַן ? טו ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, דו ביסט אַ גערעכטער;
gerechter a bist du Yisroel Elokei du Hashem zain nisht zol
righteous a are you Yisroel the G-d of you Hashem be not shall

וואָרעם מיר זײַנען אַן אַנטרונענער איבערבלײַב אַזוי ווי הײַנטיקן טאָג. אָט
ot tog haintikn vi azoi iberblaib antrunener an zainen mir vorem
behold day this very as so remnant fugitive an are we because

זײַנען מיר פֿאַר דיר אין אונדזער שולד; וואָרעם מע קען נישט
nisht ken me vorem shuld undzer in dir far mir zainen
not can one because guilt our in you(SG) before we are

באַשטיין פֿאַר דיר וועגן דעם.
dem vegen dir far bashtein
this because of you(SG) before stand

10 Now while Ezra was davening and making vidduy, weeping and prostrating himself before the Beis HaElohim, a Kahal rav me'od, anashim, nashim, and yeladim, gathered to him from Yisroel, for the people wept bitterly. 2 And Shechanyah ben Yechiel, of the Bnei Eilam, answered and said to Ezra, We have been unfaithful to Eloheinu, have married foreign am ha'aretz women; yet now there is mikveh for Yisroel in spite of this. 3 So now let us make a Brit with Eloheinu to put away all nashim and that born of them, according to the counsel of Adonoi and the charedim at the mitzvot of Eloheinu; and let it be done according to the Torah. 4 Arise! For this matter is your responsibility; but we will be with you; chazak and act.

א און ווי עֶזְרָא האָט מתפלל געווען און ווי ער האָט זיך מתוודה
misvade zich hot er vi un geven mispalel hot Ezra vi un
confessing self has he when and been praying has Ezra when and

געווען, וויינענדיק און זיך ווארפנדיק פאַר דעם הויז פון האלקים ,
HaElokim fun hoiz dem far vorfndik zich un veinendik geven
G-d of house the before prostrating self and weeping been

האָט זיך אָנגעזאַמלט צו אים פון יִשְׂרָאֵל זייער אַ גרויס געזעמל, מענער
mener gezeml grois a zeyer Yisroel fun im tsu ongezamlt zich hot
men crowd great a very Yisroel from him to gathered selves has

און ווײַבער און קינדער ; וואָרעם דאָס פאָלק האָט געווינט אַ גרויס געוויין .
gevein grois a geveint hot folk dos vorem kinder un vaiber un
weeping great a wept had people the because children and women and

ב און שכַנְיָה דער זון פון יחיאֵל , פון די קינדער פון עֵילָם ,
Eilam fun kinder di fun Yechieln fun zun der Shechanyah un
Eilam of children the of Yechiel of son the Shechanyah and

האָט זיך אָפּגערופן און האָט געזאָגט צו עֶזְרָאן: מיר האָבן געפעלשט
gefelsht hobn mir Ezran tsu gezogt hot un opgerufn zich hot
been unfaithful have we Ezra to said has and answered self has

אָן אלוקינו , און האָבן גענומען פרעמדע ווײַבער פון די פעלקער פון
fun felker di fun vaiber fremde genumen hobn un Elokeinu on
of peoples the from wives foreign taken have and our G-d on

לאַנד , אָבער אַצונד איז דאָ אַ האָפענונג פאַר יִשְׂרָאֵל וועגן דעם.
dem vegen Yisroel far hofenung a do iz atsund ober land
this concerning Yisroel for hope a here is now yet the land

ג און לאָמיר אַצונד שליסן אַ ברית מיט אלוקינו , אַוועקצושיקן די
di avektsushikn Elokeinu mit bris a shlisn atsund lomir un
the sending away our G-d with covenant a establish now let us and

אַלע ווײַבער, און די וואָס זיַינען געבאָרן פון זיי , לויט דער
der loit zei fun geborn zainen vos di un vaiber ale
the according to them of born are that the ones and wives all

עצה פון אֲדֹנָי , און די וואָס ציטערן איבער דעם געבאָט
gebot dem iber tsiteren vos di un Adonoi fun eitse
commandments the over tremble who the ones and Adonoi of counsel

פון אלוקינו , און זאָל געטאָן ווערן לויט דער תורה . ד שטיי אויף,
oif shtei toyre der loit vern geton zol un Elokeinu fun
up stand Torah the according to be done let and our G-d of

וואָרעם אויף דיר ליגט די זאַך , און מיר זיַינען מיט דיר ; זיַי
zai dir mit zainen mir un zach di ligt dir oif vorem
be you(SG) with are we and thing the lies you(SG) on because

שטאַרק און טו.
tu un shtark
act and strong

5 Then Ezra rose and made the leading Kohanim, the Levi'im, and kol Yisroel take an oath that they would do according to this proposal; so they took the oath. 6 Then Ezra arose from before the Beis HaElohim and went into the chamber of

ה איז עֶזְרָא אויפגעשטאַנען און האָט באַשוואָרן די האַרן פון די
di fun harn di bashvorn hot un oifgeshtanen Ezra iz
the of leaders the swear an oath has and arose Ezra is

כֹהנים , די לְוִיים , און גאַנץ יִשְׂרָאֵל, צו טאָן אַזוי ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi azoi ton tsu Yisroel gants un Leviim di koyanim
this the as so do to Yisroel all and Levi'im the kohanim

ווארט; און זיי האָבן גענומען שבועה . ו און עֶזְרָא איז אויפגעשטאַנען פון
fun oifgeshtanen iz Ezra un geshvorn hobn zei un vort
from arose is Ezra and sworn an oath have they and word

פאַר דעם הויז פון האלקים , און ער איז אַוועק אין דער קאַמער
kamer der in avek iz er un HaElokim fun hoiz dem far
chamber the in away is he and G-d of house the before

פֿון יהוֹחָנָן דעם זון פֿון אֶלְיָשִׁיבֿ ; און אַז ער איז געקומען
gekumen iz er az un Elyashivn fun zun dem Yehochanan fun
having come is he when and Elyashiv of son the Yehochanan of

אַהין , האָט ער נישט געגעסן קיין ברויט, און נישט געטרונקען קיין וואַסער,
vaser kein getrunken nisht un broit kein gegesn nisht er hot ahin
water any drank not and bread any eaten not he has there

וואָרעם ער האָט געטרויערט אויף דער פֿעלשונג פֿון די גלות-לײַט .
goles-lait di fun felshung der oif getroiert hot er vorem
exile people the of treachery the over mourned has he because

ז און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין יהודה און
un Yehudah in oisruf an aroisgelozt hot me un
and Yehudah in proclamation a let out has one and

ירושָׁלַיִם צו אַלע קינדער פֿון גלות , זיך איינצוזאַמלען קיין
kein aintsuzamlen zich goles fun kinder ale tsu Yerushalayim
to to gather selves the exile of children all to Yerushalayim

, ירושָׁלַיִם ; ח און איטלעכער וואָס וועט נישט קומען אין דריַ טעג,
teg drai in kumen nisht vet vos itlecher un Yerushalayim
days three in come not will that each and Yerushalayim

לויט דער עצה פֿון די האַרן און די עלטסטע, זאָל זיַן
zain zol eltste di un harn di fun eitse der loit
his shall elders the and leaders the of counsel the according to

גאָנצער פֿאַרמעג זיַן חרם , און ער זאָל אָפּגעשיידט ווערן פֿון
fun vern opgesheidt zol er un cheirem zain farmeg gantser
from become excluded shall he and devoted be possessions entire

דער עדה פֿון גלות .
goles fun eide der
the exile of assembly the

ט האָבן זיך איינגעזאַמלט אַלע מענער פֿון יהודה און בנימין קיין
kein Binyamin un Yehudah fun mener ale aingezamlt zich hobn
to Binyamin and Yehudah of men all gathered selves have

ירושָׁלַיִם צום דריטן טאָג; דאָס איז געווען אין ניַנטן חודש , אין
in choidesh naintn in geven iz dos tog dritn tsum Yerushalayim
in month ninth in was is this day third to the Yerushalayim

צוואַנציקסטן טאָג אין חודש . און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געזעסן אויפֿן
oifn gezesn iz folk gantse dos un choidesh in tog tsvantsikstn
on the sitting is people entire this and month in the day twentieth

ברייטן פּלאַץ פֿון דעם הויז פֿון האלקים , ציטערנדיק איבער דער זאַך ,
zach der iber tsiterendik HaElokim fun hoiz dem fun plats breitn
thing the over trembling G-d of house the of place spacious

און איבער די רעגנס. י און עזרָא דער כהן איז אויפֿגעשטאַנען, און האָט
hot un oifgeshtanen iz koyen der Ezra un regns di iber un
has and stood up is kohen the Ezra and rain the over and

צו זיי געזאָגט: איר האָט געפֿעלשט און האָט גענומען פֿרעמדע
fremde genumen hot un gefelsht hot ir gezogt zei tsu
foreign taken have and been unfaithful have you said them to

ווײַבער נאָך צוצולייגן צו דער שולד פֿון ישׂרָאֵל. יא און אַצונד גיט אַ
a git atsund un Yisroel fun shuld der tsu tsutsuleigen noch vaiber
a give now and Yisroel of guilt the to adding yet wives

, רצון זיַן טוט און אײַערע עלטערן, פֿון ג-ט דעם ה צו ווידוי
rotsn zain tut un eltern aiere fun G-t dem Hashem tsu vidoi
will his do and fathers your of G-d the Hashem to confession

און שיידט אײַך אָפּ פֿון די פֿעלקער פֿון לאַנד , און פֿון די פֿרעמדע
fremde di fun un land fun felker di fun op aich sheidt un
foreign the from and the land of peoples the of away you separate and

Yehochanan ben Elyashiv. Although he went there, he did not eat lechem, nor drink water, for he was mourning over the unfaithfulness of those of the Golus.

7 And they issued a proclamation throughout Yehudah and Yerushalayim to all the Banim of the Golus, that they should assemble at Yerushalayim, 8 And that whoever would not come within three days, according to the counsel of the sarim and the zekenim, all his possessions should be forfeited and he himself excluded from the Kahal of those of the Golus.

9 So all the men of Yehudah and Binyamin assembled at Yerushalayim within the three days. It was the ninth month on the twentieth of the month, and kol HaAm sat in the rechov before the Beis HaElohim, distressed by the occasion and the heavy rain. 10 Then Ezra HaKohen stood up and said to them, You have been unfaithful and have married foreign women adding to Ashmat Yisroel. 11 Now, therefore, make confession to Hashem Elohei Avoteichem and do His will; separate yourselves from the am ha'aretz and from the

foreign women. [12] Then Kol HaKahal answered and said with a kol gadol, Ken! As you have said, so it is our duty to do. [13] But there are Am rav, it is the rainy season, and we are not able to stand bachotz *(outside)*. Nor can the matter be done in one or two days, for we have transgressed greatly in this matter. [14] Let our leaders represent the Kol HaKahal and let all those in our towns who have married foreign women come at appointed times, together with the ziknei ir and shofetim of each town until the charon af Eloheinu on account of this matter is turned away from us. [15] Only Yonatan ben Asahel and Yachzeyah ben Tikvah supported by Meshullam and Shabetai the Levi stood opposed. [16] But the Banim of the Golus did so. And Ezra HaKohen selected anashim who were Rashei HaAvot for each of their father's households, all of them by shemot. So they convened on the first day of the tenth month to investigate the matter. [17] And they finished investigating all men who had married foreign women by the 1st day of the 1st month.

ב וַיְיַבְּעַר. הָאט זיך אָפּגערופֿן די גאַנצע אײַנזאַמלונג און האָט געזאָגט
gezogt hot un ainzamlung gantse di opgerufn zich hot vaiber
said has and assembly whole the responded selves has wives

ג אָבער אויף אַ הויכן קוֹל : יָא , אַזוי ווי דײַן וואָרט איז פֿאַר אונדז צו טאָן.
ober ton tsu undz far iz vort dain vi azoi yo kol hoichn a oif
but do to us for is word your as so yes voice loud a on

קיין דאָס פֿאַלק איז גרויס, און עס איז די צײַט פֿון רעגנס, און נישטאָ
kein nishto un regns fun tsait di iz es un grois iz folk dos
any there is not and rain of time the is it and great is people this

כּוֹח צו שטיין דרויסן , און די אַרבעט איז נישט אויף איין טאָג, און נישט
nisht un tog ein oif nisht iz arbet di un droisn shtein tsu koiech
not and day one on not is work the and outside stand to strength

אויף צוויי; וואָרעם מיר האָבן פֿיל פֿאַרבראָכן אין דער דאָזיקער זאַך .
zach doziker der in farbrochn fil hobn mir vorem tsvei oif
thing this the in transgressed much have we because two on

ד זאָלן אונדזערע האַרן זיך אָפּשטעלן פֿאַר דער גאַנצער אײַנזאַמלונג, און
un ainzamlung gantser der far opshteln zich harn undzere zoln
and assembly whole the for delay selves leaders our let

אַלע וואָס אין אונדזערע שטעט וואָס האָבן גענומען פֿרעמדע וויַבער, זאָלן
zoln vaiber fremde genumen hobn vos shtet undzere in vos ale
shall wives foreign taken have which cities our in which all

קומען אין געשטעלטע צײַטן , און מיט זיי די עלטסטע פֿון איטלעכער
itlecher fun eltste di zei mit un tsaitn geshtelte in kumen
each of elders the them with and times appointed in come

שטאָט און אירע ריכטער, ביז מע וועט אָפּקערן פֿון אונדז דעם גרימצאָרן
grimtsorn dem undz fun opkeren vet me biz richter ire un shtot
wrath the us from turn aside will one until judges its and city

פֿון ה אלוקינו וועגן דער דאָזיקער זאַך . ט נאָר יוֹנָתָן
Yonatan nor zach doziker der vegen Elokeinu Hashem fun
Yonatan but thing this the concerning our G-d Hashem of

דער זון פֿון עַשָׂהאֵל, און יַחזְיָה דער זון פֿון תִּקְוָהן , האָבן זיך
zich hobn Tikvahn fun zun der Yachzeyah un Asaheln fun zun der
selves have Tikvah of son the Yachzeyah and Asahel of son the

געשטעלט אַקעגן דעם, און משוֹלָם , און שַׁבתַי דער לֵוִי , האָבן זיי
zei hobn Levi der Shabetai un Meshulam un dem akegn geshtelt
them have Levi the Shabetai and Meshullam and that against stood

צוגעהאָלפֿן. יט און די קינדער פֿון גלות האָבן אַזוי געטאָן; און עֶזְרָא
Ezra un geton azoi hobn goles fun kinder di un tsugeholfn
Ezra and done so have the exile of children the and supported

דער כהן , און עטלעכע הויפּטן פֿון פָּאָטערהײַזער , לויט זייערע
zeyere loit foterhaizer fun hoiptn etleche un koyen der
their according to father's household of leaders certain and kohen the

פָּאָטערהײַזער , און אַלע מיט נעמען , זײַנען אָפּגעזונדערט געווָארן, און
un gevorn opgezundert zainen nemen mit ale un foterhaizer
and become separated are names with all and father's household

זיי האָבן זיך געזעצט אין ערשטן טאָג פֿון צענטן חודש אויסצופֿאָרשן
oistsuforshn choidesh tsentn fun tog ershtn in gezetst zich hobn zei
to investigate month tenth of day first in sat selves have they

יז די זאַך . און זיי זײַנען פֿאַרטיק געווָארן מיט אַלע מענער וואָס האָבן
hobn vos mener ale mit gevorn fartik zainen zei un zach di
have which men all with become finished are they and thing the

געמומען פֿרעמדע וויַבער, ביז דעם ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש .
choidesh ershtn fun tog ershtn dem biz vaiber fremde genumen
month first of day first the by wives foreign taken

יח און עס זײַנען געפֿונען געווָארן צווישן די קינדער פֿון די
di fun kinder di tsvishn gevorn gefunen zainen es un
the of children the among become found are there and

כהנים אַזעלכע וואָס האָבן גענומען פֿרעמדע ווײַבער. פֿון די קינדער
kinder di fun vaiber fremde genumen hobn vos azelche koyanim
children the of wives foreign taken have which such kohanim

פֿון ישׁועַ דעם זון פֿון יוֹצָדָק און זײַנע ברידער: מַעֲשֵׂיָה ,
Maaseiyah brider zaine un Yotsadakn fun zun dem Yeshua fun
Ma'aseiyah brothers his and Yotzadak of son the Yeshua of

און אֱלִיעֶזֶר, און יָרִיבֿ , און גְּדַלְיָה . יט און זיי האָבן געגעבן זייער
zeyer gegebn hobn zei un Gedalyah un Yariv un Eliezer un
their given have they and Gedalyah and Yariv and Eliezer and

האַנט אַוועקצושיקן זייערע ווײַבער, און , ווי שולדיקע, אַ ווידער פֿון שאָף
shof fun vider a shuldike vi un vaiber zeyere avektsushikn hant
flock of ram a guilty as and wives their to send away hand

פֿאַר זייער שולד. כ און פֿון די קינדער פֿון אִמֵּר : חֲנָנִי , און
un Chanani Immer fun kinder di fun un shuld zeyer far
and Chanani Immer of children the of and guilt their for

זבַדיָה . כא און פֿון די קינדער פֿון חָרִם : מַעֲשֵׂיָה , און אֵלִיָה ,
Eliyah un Maaseiyah Charim fun kinder di fun un Zevadyah
Eliyah and Ma'aseiyah Charim of children the of and Zevadyah

און שמַעְיָה , און יחיאֵל , און עוּזִיָה . כב און פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun un Uziyah un Yechiel un Shemayah un
of children the of and Uziyah and Yechiel and Shema'yah and

פַּשחור : אֶלְיוֹעֵינַי , מַעֲשֵׂיָה , יִשמָעֵאל , נתַנאֵל , יוֹזָבָד , און
un Yozavad Netanel Yishmael Maaseiyah Elyoeinai Pashchur
and Yozavad Netanel Yishmael Ma'aseiyah Elyo'einai Pashchur

אֶלעָשָׂה.
Elasah
El'asah

כג און פֿון די לְוִיים : יוֹזָבָד , און שִׁמְעִי , און קֵלָיָה – דאָס איז
iz dos Kelayah un Shimei un Yozavad Leviim di fun un
is this Kelayah and Shime'i and Yozavad Levi'im the of and

קליטאָ – פְּתַחיָה , יהוּדה , און אֱלִיעֶזֶר.
Eliezer un Yehudah Petachyah Kelita
Eliezer and Yehudah Petachyah Kelita

כד און פֿון די זינגערס: אֶלְיָשִׁיבֿ . און פֿון די טויערלײַט : שַׁלוּם ,
Shallum toierlait di fun un Elyashiv zingers di fun un
Shallum gatekeepers the of and Elyashiv singers the of and

און טֶלֶם , און אורי.
Uri un Telem un
Uri and Telem and

כה און פֿון ישׂרָאֵל: פֿון די קינדער פֿון פַּרעוֹש: רַמיָה , און
un Remiyah Parosh fun kinder di fun Yisroel fun un
and Remiyah Parosh of children the of Yisroel of and

יִזִיָה , און מַלכִּיָה , און מִיָמִן , און אֶלעָזָר, און מַלכִּיָה , און
un Malkiyah un Elazar un Miyamin un Malkiyah un Yizziyah
and Malkiyah and El'azar and Miyamin and Malkiyah and Yizziyah

בנָיָה . כו און פֿון די קינדער פֿון עֵילָם : מַתַּנְיָה , זכַריָה , און
un Zecharyah Matanyah Eilam fun kinder di fun un Benayah
and Zecharyah Matanyah Eilam of children the of and Benayah

יחיאֵל , און עַבְדִי, און ירֵמוֹת , און אֵלִיָה . כז און פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun un Eliyah un iremot un Avdi un Yechiel
of children the of and Eliyah and Yeremot and Avdi and Yechiel

18 And among the Bnei HaKohanim who had married foreign women were found of the Bnei Yeshua ben Yotzadak, and his brothers; Ma'aseiyah, Eli'ezer, Yariv, and Gedalyah. 19 And they pledged to put away their women, and being guilty, they offered a ram of the flock for their asham. 20 And of the Bnei Immer there were Chanani and Zevadyah; 21 and of the Bnei of Charim; Ma'aseiyah, Eliyah, Shema'yah, Yechiel, and Uziyah; 22 and of the Bnei of Pashchur; Elyo'einai, Ma'aseiyah, Yishmael, Netanel, Yozavad, and El'asah.

23 And of Levi'im there were Yozavad, Shime'i, Kelayah (that is, Kelita), Petachyah, Yehudah, and Eli'ezer.

24 And of the singers there was Elyashiv; and of the gatekeepers; Shallum, Telem, and Uri.

25 And of Yisroel, of the Bnei of Parosh there were Remiyah, Yizziyah, Malchiyah, Miyamin, El'azar, Malkiyah, and Benayah; 26 And of the Bnei Eilam; Matanyah, Zecharyah, Yechiel, Avdi, Yeremot, and Eliyah; 27 And of the Bnei Zattu;

זַתּוּא: אֶלְיוֹעֵינַי, אֶלְיָשִׁיבַ, מַתַּנְיָה, אוּן אִירֵמוֹת, אוּן זָבַד, אוּן
un Zavad un iremot un Matanyah Elyashiv Elyoeinai Zattu
and Zavad and Yeremot and Matanyah Elyashiv Elyo'einai Zattu

עֲזִיזָא. כח אוּן פוּן דִי קִינְדֶער פוּן בֶּבַי: יְהוֹחָנָן, חֲנַנְיָה,
Chananyah Yehochanan Bevai fun kinder di fun un Aziza
Chananyah Yehochanan Bevai of children the of and Aziza

זַבַּי, עַתְלַי. כט אוּן פוּן דִי קִינְדֶער פוּן בָּנִי: מְשׁוּלָם, מַלּוּךְ,
Maluch Meshulam Bunni fun kinder di fun un Atlai Zabbai
Malluch Meshullam Bani of children the of and Atlai Zabbai

אוּן עֲדָיָה, יָשׁוּבַ, אוּן שְׁאָל, אוּן יְרֵמוֹת. ל אוּן פוּן דִי קִינְדֶער
kinder di fun un Yeremot un Sheal un Yashuv Adayah un
children the of and Y'ramot and Sheal and Yashuv Adayah and

פּוּן פַּחַת-מוֹאָבַ: עַדְנָא, אוּן כְּלָל, בְּנָיָה, מַעֲשֵׂיָה, מַתַּנְיָה,
Matanyah Maaseiyah Benayah Kelal un Adna Pachat-Moav fun
Matanyah Ma'aseiyah Benayah Kelal and Adna Pachat-Moav of

בְּצַלְאֵל, אוּן בִּנּוּי, אוּן מְנַשֶּׁה. לא אוּן דִי קִינְדֶער פוּן חָרִם:
Charim fun kinder di un Menasheh un Binui un Betzalel
Charim of children the and Menasheh and Binnui and Betzalel

אֶלִיעֶזֶר, יִשִׁיָּה, מַלְכִּיָּה, שְׁמַעְיָה, שִׁמְעוֹן; לב בִּנְיָמִין, מַלּוּךְ,
Maluch Binyamin Shimeon Shemayah Malkiyah Yishiyah Eliezer
Malluch Binyamin Shim'on Shema'yah Malkiyah Yishiyah Eliezer

שְׁמַרְיָה. לג פוּן דִי קִינְדֶער פוּן חָשׁוּם: מַתְּנַי, מַתַּתָּה, זָבָד,
Zavad Mattattah Matnai choshum fun kinder di fun Shemaryah
Zavad Mattattah Matnai Chashum of children the of Shemaryah

אֶלִיפֶלֶט, יְרֵמַי, מְנַשֶּׁה, שִׁמְעִי. לד פוּן דִי קִינְדֶער פוּן בָּנִי:
Bunni fun kinder di fun Shimei Menasheh yremai Elifelet
Bani of children the of Shime'i Menasheh Yeremai Eliphelet

מַעֲדַי, עַמְרָם, אוּן אוּאֵל; לה בְּנָיָה, בְּדְיָה, כְּלוּהִי; לו וַוַנְיָה,
Vanyah Keluhi Bedyah Benayah Uel un Amram Maadai
Vanyah Keluhi Bedyah Benayah U'el and Amram Ma'adai

מֶרֵמוֹת, אֶלְיָשִׁיבַ; לז מַתַּנְיָה, מַתַּנַי, אוּן יַעֲשַׂי; לח אוּן בָּנִי,
Bunni un Yaasai un Matnai Matanyah Elyashiv Meremot
Bani and Ya'asai and Matnai Matanyah Elyashiv Meremot

אוּן בִּנּוּי, שִׁמְעִי, לט אוּן שֶׁלֶמְיָה, אוּן נָתָן, אוּן עֲדָיָה;
Adayah un Natan un Shelemyah un Shimei Binui un
Adayah and Natan and Shelemyah and Shime'i Binui and

מ מַכְנַדְבַּי, שָׁשַׁי, שָׂרַי; מא עַזַרְאֵל, אוּן שֶׁלֶמְיָהוּ, שְׁמַרְיָה,
Shemaryah Shelemyah un Azareel Sarai Shashai Machnavdai
Shemaryah Shelemyah and Azare'el Sharai Shashai Machnavdai

מב שַׁלּוּם, אֲמַרְיָה, יוֹסֵף. מג פוּן דִי קִינְדֶער פוּן נְבוֹ: יְעִיאֵל,
Yeyel Nevo fun kinder di fun Yosef Amaryah Shallum
Ye'iel Nevo of children the of Yosef Amaryah Shallum

מַתִּתְיָה, זָבָד, זְבִינָא, יַדַּי, אוּן יוֹאֵל, בְּנָיָה.
Benayah Yoel un Yaddai Zevina Zavad Mattityah
Benayah Yoel and Yaddai Zevina Zavad Mattityah

מד דִי אַלַע הָאבֶן גְעוּמֶען פַּרְעמְדע וויַיבער, אוּן טֵייל פוּן זיי וויַיבער
vaiber zei fun teil un vaiber fremde genumen hobn ale di
wives them of part and wives foreign taken have all the

מִיט וועמֶען זיי הָאבֶן גְעהַאט קִינְדֶער.
kinder gehat hobn zei vemen mit
children had have they whom with

Elyo'einai, Elyashiv, Matanyah, Yeremot, Zavad, and Aziza; [28] And of the Bnei Bevai; Yehochanan, Chananyah, Zabbai, and Atlai; [29] And of the Bnei Bani; Meshullam, Malluch, and Adayah, Yashuv, Sheal, and Yeramot; [30] And of the Bnei Pachat-Moav; Adna, Kelal, Benayah, Ma'aseiyah, Matanyah, Betzalel, Binnui, and Menasheh; [31] And of the Bnei Charim; Eli'ezer; Yishiyah, Malkiyah, Shema'yah, Shim'on, [32] Binyamin, Malluch, and Shemaryah; [33] Of the Bnei of Chashum; Matnai, Mattattah, Zavad, Eliphelet, Yeremai, Menasheh, and Shime'i; [34] Of the Bnei Bani; Ma'adai, Amram, U'el, [35] Benayah, Bedyah, Keluhi, [36] Vanyah, Meremot, Elyashiv, [37] Matanyah, Matnai, Ya'asai, [38] Bani, Binnui, Shime'i, [39] Shelemyah, Natan, Adayah, [40] Machnavdai, Shashai, Sharai, [41] Azare'el, Shelemyah, Shemaryah, [42] Shallum, Amaryah, and Yosef. [43] Of the Bnei Nevo there were Ye'iel, Mattityah, Zavad, Zevina, Yaddai, Yoel, and Benayah.

[44] All these had taken foreign women, and some of them wives by whom they had banim.

Nechemyah

נְחֶמְיָה

1 The Divrei Nechemyah ben Chakhalyah.
And it came to pass in the month Kislev, in the twentieth year, as I was in Shushan the capital, [2] That Chanani, one of my achim, came, he and certain men, from Yehudah; and I asked them concerning the remnant of the Yehudim that had survived the Exile, and concerning Yerushalayim. [3] And they said unto me, The remnant that have survived the Exile there in the province are in ra'ah gedolah and reproach; the Chomat Yerushalayim also is broken down, and the gates thereof are burned with eish.

[4] And it came to pass, when I heard these words, that I sat down and wept, and mourned for several yamim, and did a tzom, and davened before Elohei HaShomayim, [5] And said, O Hashem Elohei HaShomayim, HaEl HaGadol v'HaNora, that is shomer habrit vachesed for them that love Him and are shomer mitzvot over His commandments, [6] Let Thine ear now be

א די ווערטער פֿון נחֶמיָה דעם זון פֿון חכַלְיָהן .
Chachalyahn fun zun dem Nechemyah fun verter di
Chakhalyah of son the Nechemyah of words the

עס איז געווען אין חודש כִּסלֵו אין צוואַנציקסטן יאָר, בעת
beeis yor tsvantsikstn in Kislev choidesh in geven iz es
while year twentieth in Kislev month of in was is it

איך בין געווען אין דער הויפּטשטאָט שושַן , [ב] איז געקומען חֲנָני ,
Chanani gekumen iz Shushan hoiptshtot der in geven bin ich
Chanani come is Shushan capital city the in was am I

איינער פֿון מיַינע ברידער , ער און מענער פֿון יהוּדה , און איך האָב
hob ich un Yehudah fun mener un er brider maine fun einer
have I and Yehudah from men and he brothers my of one

זיי געפֿרעגט וועגן די יִידן , די אַנטרונענע וואָס זיַינען געבליבן
geblibn zainen vos antrunene di Yidn di vegen gefregt zei
remained are who escaped ones the Jews the about asked them

פֿון דער געפֿאַנגנשאַפֿט, און וועגן ירושָלַיִם . [ג] האָבן זיי צו מיר
mir tsu zei hobn Yerushalayim vegen un gefangenshaft der fun
me to they have Yerushalayim about and captivity the from

געזאָגט: די געבליבענע וואָס זיַינען געבליבן פֿון דער
der fun geblibn zainen vos geblibene di gezogt
the from left are who remaining survivors the ones said

געפֿאַנגנשאַפֿט דאָרטן אין דער מדינה , זיַינען אין גרויס אומגליק און
un umglik grois in zainen medine der in dortn gefangenshaft
and distress great in are province the in there captivity

אין שאַנד , און די מויער פֿון ירושָלַיִם איז איַינגעבראָכן , און אירע
ire un aingebrochn iz Yerushalayim fun moier di un shand in
its and broken down is Yerushalayim of wall the and shame in

טויערן זיַינען פֿאַרברענט אין פֿייַער.
faier in farbrent zainen toiern
fire in burned up are gates

[ד] איז, ווי איך האָב געהערט די דאָזיקע ווערטער, אַזוי האָב איך זיך
zich ich hob azoi verter dozike di gehert hob ich vi iz
self I have so words these the heard have I as is

געזעצט און האָב געוויינט און האָב טעג געטרויערט, און איך האָב געפֿאַסט
gefast hob ich un getroiert teg hob un geveint hob un gezetst
fasted have I and mourned days have and wept have and sat down

און האָב מתפּלל געווען פֿאַר דעם ג-ט פֿון הימל . [ה] און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un himel fun G-t dem far geven mispalel hob un
said have I and heaven of G-d the before been prayed have and

איך בעט דיך , ה , אלקים פֿון די הימלען , הָאֵל גרויסער
groiser HaEl himlen di fun Elokim Hashem dich bet ich
great the G-d heavens the of G-d Hashem you(SG) entreat I

און פֿאַרכטיקער, וואָס היט דעם ברית און די גענאָד צו די
di tsu genod di un bris dem hit vos forchtiker un
the ones to grace the and covenant the keeps who awesome and

וואָס האָבן אים ליב , און צו די וואָס היטן זיַינע געבאָט .
gebot zaine hitn vos di tsu un lib im hobn vos
commandments his keep who the ones to and love him have who

attentive, and Thine eyes open, that Thou mayest hear the tefillah of Thy eved, which I am davening before Thee now, yomam valailah, for the Bnei Yisroel Thy avadim, and mitvaddeh al chattot *(confess the sins)* of the Bnei Yisroel, which we have sinned against Thee. Both I and the Bais Avi have sinned. [7] We have dealt very corruptly against Thee, and have not been shomer mitzvot, neither over the chukkim, nor the mishpatim, which Thou commandedst Moshe Thy eved. [8] Remember, the word that Thou commandedst Moshe Thy eved, saying, If ye transgress, I will scatter you abroad among the nations, [9] But if ye make teshuvah and turn unto Me, and are shomer over My mitzvot, and do them; though there were of you those exiled unto the uttermost part of HaShomayim, yet will I gather them from there, and will bring them unto the place that I have chosen to make dwell Shmi *(My Name)* there. [10] Now these are Thy Avadim and Thy Am, whom Thou hast redeemed by Thy ko'ach hagadol, and by Thy Yad HaChazakah. [11] O Adonoi, let now Thine ear be attentive to the tefillah of Thy eved, and to the

[1] זאָל, איך בעט דיך , דײַן אויער זײַן פֿאַרנעמיק, און דײַנע אויגן
oign daine un farnemik zain oier dain dich bet ich zol
eyes your and attentive be ear your you(SG) entreat I let

אָפּן , צוצוהערן צו דער תּפֿילה פֿון דײַן קנעכט וואָס איך בין מתפּלל
mispalel bin ich vos knecht dain fun tfile der tsu tsutsuhern ofen
praying am I that servant your of prayer the to to pay heed open

פֿאַר דיר אַצונד טאָג און נאַכט פֿון וועגן די קינדער פֿון
fun kinder di vegen fun nacht un tog atsund dir far
of children the account of on night and day now you(SG) before

ישׂראֵל, דײַנע קנעכט , און בין זיך מתוודה אויף די זינד פֿון דײַנ
di fun zind di oif misvade zich bin un knecht daine Yisroel
the of sin the for confessing self am and servants your Yisroel

קינדער פֿון ישׂראֵל, וואָס מיר האָבן צו דיר געזינדיקט; יאָ , איך און
un ich yo gezindikt dir tsu hobn mir vos Yisroel fun kinder
and I yes sinned you(SG) to have we that Yisroel of children

דאָס הויז פֿון מײַן פֿאָטער האָבן געזינדיקט. [7] פֿאַרדאָרבן זײַנען מיר געווען
geven mir zainen fardorben gezindikt hobn foter main fun hoiz dos
been we are corrupt sinned have father my of house the

פֿאַרדאָרבן אַקעגן דיר , און מיר האָבן נישט געהיט די געבאָט
gebot di gehit nisht hobn mir un dir akegn fardorben
commandments the kept not have we and you(SG) against corrupt

און די חוקים אויף די געזעצן וואָס דו האָסט באַפֿוילן דײַן קנעכט
knecht dain bafoiln host du vos gezetsn di un chukkim di un
servant your commanded have you that laws the and statutes the and

משהן . [8] דערמאָן זיך , איך בעט דיך , דאָס וואָרט וואָס דו האָסט
host du vos vort dos dich bet ich zich dermon Mosheen
have you that word the you(SG) entreat I self remember Moshe

, פֿעלשן ir vet אָנגעזאָגט דײַן קנעכט משהן , אַזוי צו זאָגן : וועט איר
felshn ir vet zogn tsu azoi Mosheen knecht dain ongezogt
commit treachery you will say to so Moshe servant your told

וועל איך אײַך צעשפּרייטן צווישן די פֿעלקער. [9] אָבער אַז איר וועט
vet ir az ober felker di tsvishn tseshpreitn aich ich vel
will you when but nations the among scatter you I will

אײַך אומקערן צו מיר, און היטן מײַנע געבאָט און זיי
zei un gebot maine hitn un mir tsu umkeren aich
them and commandments my keep and me to turn back yourselves

טאָן, מעגן אײַערע פֿאַרשטויסענע זײַן אין עק הימל , וועל איך
ich vel himel ek in zain farshtoisene aiere megn ton
I will heaven the edge of in be banished your may do

פֿון דאָרטן זיי איינזאַמלען , און וועל זיי ברענגען אין דעם אָרט
ort dem in brengen zei vel un ainzamlen zei dortn fun
place the into bring them will and gather together them there from

וואָס איך האָב אויסדערווײלט צו מאַכן רוען מײַן נאָמען דאָרטן. [10] זיי
zei dortn nomen main ruen machn tsu oisderveilt hob ich vos
they there name my dwell make to chosen have I that

זײַנען דאָך דײַנע קנעכט און דײַן פֿאָלק וואָס דו האָסט אויסגעלייזט
oisgeleizt host du vos folk dain un knecht daine doch zainen
redeemed have you whom people your and servants your indeed are

מיט דײַן גרויס שטאַרקייט, און מיט דײַן מאַכטיקער האַנט. [11] איך בעט
mit dain grois shtarkeit, un mit dain machtiker hant bet ich
with your great strength and with your mighty hand I entreat

דיך , זאָל נאָר דײַן אויער זײַן פֿאַרנעמיק צו דער תּפֿילה פֿון
dich , zol nor dain oier zain farnemik tsu der tfile fun
you(SG) Adonoi may then your ear be attentive the to prayer of

דיין קנעכט , און צו דער תּפּילה פון דיינע קנעכט וואָס ווילן פֿאָרכטן דיין
dain forchtn viln vos knecht daine fun tfile der tsu un knecht dain
your revere will who servants your of prayer the to and servant your

נאָמען , און באַגליק , איך בעט דיך , הייַנט דיין קנעכט , און
un knecht dain haint dich bet ich baglik un nomen
and servant your today you(SG) entreat I cause to succeed and name

גיב אים דערבאַרעמונג בייַ דעם דאָזיקן מאַן.
man dozikn dem bai derbaremung im gib
man this the with compassion him give

און איך בין געווען טראַנקמייַסטער ביים מלך .
melech baim trankmaister geven bin ich un
king for the cupbearer was am I and

ב און עס איז געווען אין חודש ניסן , אין צוואַנציקסטן יאָר פון מלך
melech fun yor tsvantsikstn in nisn choidesh in geven iz es un
king of year twentieth in Nisan month in was is it and

אַרתַּחשַׁסתְּא, איז ווייַן געווען פאַר אים, און איך האָב געזומען דעם
dem genumen hob ich un im far geven vain iz Artachshasta
the taken have I and him before was wine is Artachshasta

ווייַן , און האָב דערלאַנגט דעם מלך . און איך בין קיין מאָל פֿריער נישט
nisht frier mol kein bin ich un melech dem derlangt hob un vain
not before time any am I and king the served have and wine

געווען טרויעריק פאַר אים. ב האָט דער מלך צו מיר געזאָגט: פֿאַר וואָס איז
iz vos far gezogt mir tsu melech der hot im far troierik geven
is what for said me to king the had him before mourning been

דיין פּנים טרויעריק , אַז קראַנק ביסטו נישט? דאָס איז נישט אַנדערש
andersh nisht iz dos nisht bistu krank az troierik ponem dain
otherwise not is this not you are ill when mourning face your

סייַדן אַ טרויערקייט פון האַרצן. האָב איך זייער שטאַרק מורא געהאַט. ג און
un gehat moire shtark zeyer ich hob hartsn fun troierkeit a saidn
and had fear strong very I had heart of sadness a except

איך האָב געזאָגט צום מלך : אייביק לעבן זאָל דער מלך ! פאַר וואָס
vos far melech der zol lebn eibik melech tsum gezogt hob ich
what for king the shall live forever king to the said have I

זאָל מייַן פּנים נישט זייַן טרויעריק , אַז די שטאָט, דער אָרט פון
fun ort der shtot di az troierik zain nisht ponem main zol
of place the city the when mourning be not face my shall

מייַנע עלטערנס קבֿרים , איז חרוב , און אירע טויערן זייַנען פֿאַרצערט
fartsert zainen toiern ire un chorev iz kvorim elterns maine
consumed are gates its and destroyed is graves fathers' my

פון פֿייַער? ד האָט דער מלך צו מיר געזאָגט: וואָס פֿאַרלאַנגסטו דען ?
den farlangstu vos gezogt mir tsu melech der hot faier fun
then do you request what said me to king the had fire from

האָב איך מתפּלל געווען צום אלקים פון הימל . ה און איך האָב געזאָגט
gezogt hob ich un himel fun Elokim tsum geven mispalel ich hob
said have I and heaven of G-d to the was praying I did

צום מלך : אויב דעם מלך איז ווויילגעפֿעלן, און אויב דיין קנעכט איז
iz knecht dain oib un voilgefeln iz melech dem oib melech tsum
is servant your if and pleased is king the if king to the

ווויילגעפֿעלן פאַר דיר , אַז דו זאָלסט מיך לאָזן גיין
gein lozn mich zolst du az dir far voilgefeln
go let me may you that you(SG) before find favor in the eyes of

קיין יהודה צו דער שטאָט פון מייַנע עלטערנס קבֿרים , אַז איך זאָל
zol ich az kvorim elterns maine fun shtot der tsu Yehudah kein
shall I so that graves fathers' my of city the to Yehudah to

tefillah of Thy Avadim, who desire to fear Thy Shem; and give success to Thy eved today, and grant him rachamim in the sight of this man.

For I was the Mashkeh l'Melech.

2 And it came to pass in the month Nisan, in the twentieth year of Artachshasta HaMelech, that yayin was before him; and I took up the yayin, and gave it unto HaMelech.Now I had not been previously sad in his presence. [2] Wherefore HaMelech said unto me, Why is thy countenance sad, seeing thou art not choleh *(sick)*? This is nothing else but ro'ah lev. Then I was very much afraid, [3] And said unto HaMelech, HaMelech l'olam yicheyeh. Why should not my countenance look sad, when HaIr, the Bais Kivrot Avotai, lieth in ruins, and the gates thereof are consumed with eish? [4] Then HaMelech said unto me, For what dost Thou make request? So I davened to Elohei HaShomayim. [5] And I said unto HaMelech, If it please HaMelech, and if thy eved have found favor in thy sight, that thou wouldest send me

unto Yehudah, unto the Ir Kivrot Avotai, that I may rebuild her. 6 And HaMelech said unto me, (the queen also sitting by him,) For how long shall thy journey be, and when wilt thou return? So it pleased HaMelech to send me; and I set for him a zman. 7 Moreover I said unto HaMelech, If it please HaMelech, let iggrot be given me to the governors Beyond the River, that they may provide me safe conduct till I come into Yehudah; 8 And an iggeret unto Asaph the Shomer of the forest of HaMelech, that he may give me timber to make beams for the gates of the fortress by the Beis, and for the Chomat HaIr, and for the bais that I shall occupy. And HaMelech granted me, according to the Yad Elohai Hatovah upon me.

9 Then I came to the governors Beyond the River, and gave them the Iggrot HaMelech. Now HaMelech had sent captains of the army and parashim *(a troop of horsemen)* with me. 10 When Sanvalat the Choroni, and Toviyah the eved *(official)*, the Ammoni, heard of it, it grieved them with a ra'ah gedolah that there was come an adam to seek the welfare of the Bnei Yisroel.

זי אָפבויען. [1] האָט דער מלך צו מיר געזאָגט: – און די מלכּה איז געזעסן
zi opboien hot der tsu mir gezogt un di malke iz gezesn
and the queen is sitting

לעבן אים – אויף ביז וואַנען וועט זיין דיין גיין ? און וואן וועסטו
im lebn oif biz vanen vet zain dain gein un vanen vestu
him beside up to until when will be your going and when will you(sg)

זיך אומקערן? און עס איז ווויל‌געפֿעלן פֿאַר דעם מלך , און
zich umkeren un es iz voilgefeln far dem melech un
self return and it is find favor in the eyes of the king and

ער האָט מיך געלאָזט גיין , אַז איך האָב אים געגעבן אַ צייַט. [2] און איך
er hot mich gelozt gein , az ich hob im gegebn a tsait un ich
he has me allowed go when I have him given a time and I

האָב גענאָגט צום מלך : אויב דעם מלך איז ווויל‌געפֿעלן ,
hob gezogt tsum melech dem melech oib iz voilgefeln ,
have said to the king if king is find favor in the eyes of

זאָל מען מיר געבן בריוו צו די פֿירשטן פֿון יענער זייַט טײַך , אַז זיי
zei az taich zait yener fun firshtn di tsu briv gebn mir men zol
they that river side that of governors the to letters give me one may

זאָלן מיך לאָזן דורכגיין , ביז איך וועל קומען קיין יהודה ; [3] און אַ
a un Yehudah kein kumen vel ich biz durchgein lozn mich zoln
a and Yehudah to come will I until pass through let me may

בריוו צו אָסף דעם היטער פֿון מלכס בוימגאָרטן, אַז ער זאָל מיר
mir zol er az boimgortn melechs fun hiter dem ASaf tsu briv
to me shall he that forest king's of keeper the Asaph to letter

געבן האָלץ אויף צו לייגן באַלקנס אויף די טויערן פֿון דער פֿעסטונג וואָס
vos festung der fun toiern di oif balkns leign tsu oif holts gebn
which fortress the of gates the on beams put to for timber give

צום הויז , און פֿאַר דער שטאָטטויער, און פֿאַר דעם הויז , וואָס איך
ich vos hoiz dem far un shtottoier der far un hoiz tsum
I which house the for and city gate the for and house to the

וועל קומען צו אים. און דער מלך האָט מיר געגעבן לויט דער
der loit gegebn mir hot melech der un im tsu kumen vel
the according to given me had king the and it to come will

גוטער האַנט פֿון מײַן G-t אויף מיר.
mir oif G-t main fun hant guter
me upon G-d my of hand good

[4] ט און איך בין געקומען צו די פֿירשטן פֿון יענער זייַט טײַך , און
un taich zait yener fun firshtn di tsu gekumen bin ich un
and river side that of governors the to come am I and

האָב זיי געגעבן די בריוו פֿון מלך ; און דער מלך האָט
hot melech der un melech fun briv di gegebn zei hob
had king the and the king from letters the given them have

געשיקט מיט מיר עלצטע פֿון חיל , און רײַטער . [5] האָט דערהערט
derhert hot raiter un cheil fun eltste mir mit geshikt
heard had horsemen and army of elders me with sent

סַנבַלַט דער חוֹרוֹני , און טוֹבִיָה דער עַמוֹנישער קנעכט , און זיי
zei un knecht Amonisher der Toviyah un Choroni der Sanvalat
them and servant Ammoni the Toviyah and Choroni the Sanvalat

האָט פֿאַרדראָסן אַ גרויס פֿאַרדראָס וואָס אַ מענטש איז געקומען זוכן
zuchn gekumen iz mentsh a vos fardros grois a fardrosn hot
to seek come is man a that annoyance great a annoyed did

גוטס פֿאַר די קינדער פֿון ישׂראֵל.
Yisroel fun kinder di far guts
Yisroel of children the for good

11 So I came to Yerushalayim; was there 3 yamim. 12 And I arose in the lailah, I and some few men with me; neither told I any man what Elohai had put in my lev to do for Yerushalayim; neither was there any mount with me, save the mount that I rode upon. 13 And I went out by lailah by the Valley Gate, even before the Dragon's Spring, and to the Dung Gate, and made inspection of the Chomat Yerushalayim, which had been broken down, and the gates thereof that were consumed with eish. 14 Then I went on to the Fountain Gate, and to the King's Pool, but there was no place for the mount that was under me to pass. 15 Then went I up in the lailah by way of the valley, and viewed the Chomah *(Wall)*, and turned back, and entered by the Valley Gate, and so returned. 16 And the officials knew not where I went, or what I did; neither as yet to the Yehudim, nor to the Kohanim, nor to the Nobles, nor to the Rulers, nor to the rest that were to do the melachah *(work)* had I said anything.

יא און איך בין געקומען קיין ירושָלַיִם , און בין דאָרטן געווען דריי
drai geven dortn bin un Yerushalayim kein gekumen bin ich un
three was there am and Yerushalayim to come am I and

יב טעג . און איך בין אויפגעשטאַנען בײַ נאַכט, איך און עטלעכע מענער מיט
mit mener etleche un ich nacht bai oifgeshtanen bin ich un teg
with men some and I night at got up am I and days

מיר; און איך האָב נישט דערציילט קיין מענטשן וואָס מײַן ג-ט האָט
hot G-t main vos mentshn kein dertseilt nisht hob ich un mir
had G-d my what man any told not have I and me

אַריַינגעגעבן אין מײַן האַרצן צו טאָן אין ירושָלַיִם ; און קיין בהמה
beheime kein un Yerushalayim in ton tsu hartsn main in araingegebn
beast any and Yerushalayim in do to heart my in put into

האָב איך מיט מיר נישט געהאַט, אַחוץ די בהמה וואָס איך בין
bin ich vos beheime di achuts gehat nisht mir mit ich hob
am I which animal the aside from had not me with I have

אויף איר געריטן. יג און איך בין אַרויס דורך דעם טויער פֿון טאָל בײַ
bai tal fun toier dem durch arois bin ich un geritn ir oif
at valley of gate the through out am I and riding it on

נאַכט, און אַקעגן דעם שלאַנגענקוואַל , און צו דעם מיסטטויער, און
un misttoier dem tsu un shlangenkval dem akegn un nacht
and Dung Gate the to and Dragon's Spring the towards and night

איך האָב באַטראַכט די מויערן פֿון ירושָלַיִם וואָס זיַינען געווען
geven zainen vos Yerushalayim fun moiern di batracht hob ich
were are which Yerushalayim of walls the inspected have I

אײַנגעבראָכן , און אירע טויערן וואָס זיַינען געווען פֿאַרצערט פֿון פֿײַער.
faier fun fartsert geven zainen vos toiern ire un aingebrochn
fire of consumed were are which gates its and broken down

יד און איך בין אַריבערגעגאַנגען צום קוואַלטויער , און צום מלכס
melechs tsum un kvaltoier tsum aribergegangen bin ich un
King's to and Fountain Gate to the crossed over am I and

באַד; אָבער עס איז נישט געווען אָרט פֿאַר דער בהמה אונטער
unter beheime der far genug ort geven nisht iz es ober bach
under animal the for enough space was not is it but Pool

מיר דורכצוגיין . טו און איך בין אַרויפֿגעגאַנגען דורכן טאָל אין
in tal durchn aroifgegangen bin ich un durchtsugein mir
in valley through the gone up am I and to pass through me

דער נאַכט, און האָב באַטראַכט די מויער; און איך האָב זיך אומגעקערט
umgekert zich hob ich un moier di batracht hob un nacht der
turned back self have I and wall the inspected have and night the

און בין געקומען צום טויער פֿון טאָל , און האָב זיך צוריקגעקערט.
tsurikgekert zich hob un tal fun toier tsum gekumen bin un
returned self have and valley of gate to the come am and

טז און די פֿאָרשטייער האָבן נישט געוווסט ווהין איך בין געגאַנגען , און
un gegangen bin ich vuhin gevust nisht hobn forshteyer di un
and gone am I where known not have officials the and

וואָס איך טו, וואָרעם די יִדן , און די כֹהנים , און די אַדלײַט, און
un adllait di un koyanim di un Yidn di vorem tu ich vos
and nobles the and kohanim the and Jews the because do I what

די פֿאָרשטייער, און די איבעריקע וואָס האָבן געטאָן די אַרבעט, האָב איך
ich hob arbet di geton hobn vos iberike di un forshteyer di
I have work the done have who rest the and officials the

ביז אַהער גאָרנישט דערציילט.
dertseilt gornisht aher biz
told nothing now until

[17] Then said I unto them, Ye see hara'ah *(the trouble)* that we are in, how Yerushalayim lieth in ruins, and the gates thereof are burned with eish; come, and let us rebuild the Chomat Yerushalayim, that we suffer derision no more. [18] Then I told them of the Yad Elohai Hatovah which was upon me; as also the Divrei HaMelech that he had spoken unto me. And they said, Let us rise up and rebuild. So they strengthened their hands in tovah *(in the good)*. [19] But when Sanvalat the Choroni, and Toviyah the eved *(official)*, the Ammoni, and Geshem the Arab, heard it, they laughed at us in mockery, and despised us, and said, What is this thing that ye do? Against HaMelech will you be moredim *(ones rebelling)*? [20] Then answered I them, and said unto them, Elohei HaShomayim, He will give us success; therefore we His avadim will arise and rebuild; but ye have no chelek *(allotted portion)*, nor tzadakah *(right)*, nor zikaron b'Yerushalayim *(history to commemorate in Jerusalem)*.

3 Then Elyashiv the Kohen HaGadol rose up with his achim the Kohanim, and they rebuilt the Sheep Gate; they set it

יז און איך האָב צו זיי געזאָגט: איר זעט אין וואָס פֿאַר אַן אומגליק
umglik an far vos in zet ir gezogt zei tsu hob ich un
calamity a for what in see you said them to have I and

מיר זיַנען, אַז ירושָלַיִם איז חרובֿ, און אירע טויערן זיַנען
zainen toiern ire un chorev iz Yerushalayim az zainen mir
are gates its and destroyed is Yerushalayim that are we

פֿאַרברענט פֿון פַיַער; קומט און לאָמיר אָפּבויען די מויער פֿון
fun moier di opboien lomir un kumt faier fun farbrent
of wall the rebuild let us and come fire of burned up

ירושָלַיִם, אַז מיר זאָלן מער נישט זיַין צו שאַנד. יח און איך
ich un shand tsu zain nisht mer zoln mir az Yerushalayim
I and shame to be not more shall we so that Yerushalayim

האָב זיי דערציילט וועגן דער האַנט פֿון מיַין ג-ט וואָס איז געווען
geven iz vos G-t main fun hant der vegen dertseilt zei hob
was is that G-d my of hand the about told them have

גוט אויף מיר, און אויך די וועָרטער פֿון מלך וואָס ער האָט
hot er vos melech fun verter di oich un mir oif gut
has he that king of the words the also and me upon good

מיר גערעדט. האָבן זיי געזאָגט: לאָמיר אויפֿשטיין און בויען. און
un boien un oifshtein lomir gezogt zei hobn gezogt mir
and build and arise let us said they have said to me

זיי האָבן געשטאַרקט זייערע הענט צום גוטן. יט האָט דערהערט
derhert hot gutn tsum hent zeyere geshtarkt hobn zei
heard has good to the hands their strengthened have they

סַנבַלַט דער חוֹרוֹני, און טוֹבִיָה דער עַמוֹנישער קנעכט, און
un knecht Amonisher der Toviyah un Choroni der Sanvalat
and servant Ammoni the Toviyah and Choroni the Sanvalat

גֶשֶם דער אַראַבער, און זיי האָבן געשפּעט פֿון אונדז, און האָבן אונדז
undz hobn un undz fun geshpet hobn zei un araber der Geshem
us did and us of mocked have they and Arab the Geshem

מבֿזה געווען, און האָבן געזאָגט: וואָס איז די דאָזיקע זאַך
zach dozike di iz vos gezogt hobn un geven mevaze
thing this the is what said have and was treat with contempt

וואָס איר טוט? ווילט איר קעגן דעם מלך ווידערשפּעניקן? כ האָב איך
ich hob vidershpenikn melech dem kegen ir vilt tut ir vos
I have rebel king the against you want do you that

זיי געגעבן אַן ענטפֿער און האָב צו זיי געזאָגט: אלוקי הימל,
himel Elokei gezogt zei tsu hob un entfer an gegebn zei
heaven the G-d of said them to have and answer an given them

ער וועט אונדז באַליקן, און מיר זיַנען קנעכט וועלן אויפֿשטיין
oifshtein veln knecht zaine mir un balikn undz vet er
arise will servants his we and cause to succeed us will he

און וועלן בויען; אָבער איר האָט נישט קיין חלק און קיין רעכט און קיין
kein un recht kein un chelek kein nisht hot ir un boien veln un
any and right any and portion any not have you and build will and

געדענקעניש אין ירושָלַיִם.
Yerushalayim in gedechenish
Yerushalayim in memorial

ג און אֶלְיָשִיבֿ דער כֹהן-גָדול און זיַינע בריידער די כֹהנים
koyanim di brider zaine un koyen-gadol der Elyashiv un
kohanim the brothers his and kohen gadol the Elyashiv and

זיַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן אויפֿגעבויט דעם שאָפֿטויער; זיי
zei shoftoier dem oifgeboit hobn un oifgeshtanen zainen
they Sheep Gate the built up have and arisen are

האָבן אים געהייליקט , און אַריַינגעשטעלט זיַינע טירן ; און ביז צום
tsum biz un tirn zaine araingeshtelt un geheilikt im hobn
to the up to and doors its positioned and consecrated it have

טורעם פֿון המֵאָה האָבן זיי אים געהייליקט , ביז צום טורעם
turem tsum biz geheilikt im zei hobn HaMeah fun turem
tower to the up to consecrated it they have hundred of tower

חֲנַנְאֵל . ב און לעבן אים האָבן געבויט די מענער פֿון ירִיחוֹ . און
un Yericho fun mener di geboit hobn im lebn un Chananel
and Yericho of men the built have it next to and Chanan'el

לעבן דעם האָט געבויט זַכּור דער זון פֿון אִמרין .
Imrien fun zun der Zakur geboit hot dem lebn
Imri of son the Zakkur built has that next to

ג און דעם פִישטויער האָבן געבויט די זין פֿון הַסנָאָה ; זיי האָבן
hobn zei Hasnaahn fun zin di geboit hobn fishtoier dem un
have they Hasnaah of sons the built have Fish Gate the and

געלייגט זיַינע באַלקנס, און אַריַינגעשטעלט זיַינע טירן , זיַינע שלעסער,
shleser zaine tirn zaine araingeshtelt un balkns zaine geleigt
bolts its doors its positioned and beams its laid down

און זיַינע ריגלען. ד און לעבן זיי האָט פַאַרריכט מרֵמוֹת דער זון
zun der Meremot farricht hot zei lebn un riglen zaine un
son the Meremot worked repairs has them next to and bars its and

פֿון אוּרִיה דעם זון פֿון הַקוֹצ . און לעבן זיי האָט פַאַרריכט
farricht hot zei lebn un hakotsn fun zun dem Uriyah fun
worked repairs has them next to and Hakotz of son the Uriyah of

משוֹלָם דער זון פֿון בֶּרכְיָה דעם זון פֿון משֵיזַבאֵל . און לעבן
lebn un Meshezaveln fun zun dem Berechyah fun zun der Meshulam
next to and Meshezav'el of son the Berekhyah of son the Meshullam

זיי האָט פַאַרריכט צָדוֹק דער זון פֿון בַעֲנָא . ה און לעבן זיי
zei lebn un Baanaen fun zun der Tsadok farricht hot zei
them next to and Ba'ana of son the Tzadok worked repairs has them

האָבן פַאַרריכט די תקוֹעִים ; אָבער זייערע גרויסע לייט האָבן נישט
nisht hobn lait groise zeyere ober Tekoaim di farricht hobn
not have nobles great their but Tekoim the worked repairs have

אַריַינגעטאָן זייער נאַקן אין דעם דינסט פֿון זייער האַר .
har zeyer fun dinst dem in nakn zeyer araingeton
master their of service the in necks their put

ו און דעם אַלטן טויער האָט פַאַרריכט יוֹיָדָע דער זון פֿון פָּסֵחַ ,
Paseachn fun zun der Yoyada farricht hot toier alten dem un
Paseach of son the Yoyada worked repairs has gate aged the and

און משוֹלָם דער זון פֿון בסוֹדיָהן ; זיי האָבן געלייגט זיַינע
zaine geleigt hobn zei Besodyahn fun zun der Meshulam un
its laid down have they Besodyah of son the Meshullam and

באַלקנס, און אַריַינגעשטעלט זיַינע טירן און זיַינע שלעסער און זיַינע
zaine un shleser zaine un tirn zaine araingeshtelt un balkns
its and bolts its and doors its positioned and beams

ריגלען. ז און לעבן זיי האָט פַאַרריכט מלַטיָה דער גִבעוֹני , און
un Givoni der Melatyah farricht hot zei lebn un riglen
and Giv'oni the Melatyah worked repairs has them next to and bars

יָדוֹן דער מֵרוֹנוֹתי , די מענטשן פֿון גִבעוֹן און פֿון מִצפָּה , וואָס
vos Mitspah fun un Givon fun mentshn di Meronoti der Yadon
which Mitzpah of and Giv'on of men the Meronoti the Yadon

האָבן געהערט צו דעם טראָן פֿון יענער זייַט טיַיך . ח און
un taich zait yener fun firsht dem fun tron dem tsu gehert hobn
and river side other of governor the of seat the to belonged have

apart as kodesh, and set up the daletot of it; even unto the Migdal HaMe'ah they set it apart as kodesh, unto the Migdal Chanan'el. 2 And next unto him the Anshei Yericho built. And next to them built Zakkur ben Imri.

3 But the Fish Gate did the Bnei Hasnaah build, who also laid the beams thereof, and set up the daletot thereof, the locks, and the bars thereof. 4 And next unto them Meremot ben Uriyah ben Hakotz made repairs. And next unto them Meshullam ben Berekhyah ben Meshezav'el made repairs. And next unto them Tzadok ben Ba'ana did so. 5 And next unto them the Tekoim built; but their Nobles put not their necks to the Avodas adoneihem.

6 Moreover Yoyada ben Paseach and Meshullam ben Besodyah made repairs on the Sha'ar HaYeshanah; they laid the beams thereof, and set up the daletot, and the locks, and the bars thereof. 7 And next unto them repaired Melatyah the Giv'oni, and Yadon the Meronoti, the men of Giv'on, and of Mitzpah, upto the seat of the governor of Beyond the River.

לעבן דעם האָט פֿאַרריכט עוזיאל דער זון פֿון חַרהַיָהן , פֿון די
di fun Charhayahn fun zun der Uziel farricht hot dem lebn
the of Charhayah of son the Uzziel worked repairs has this next to

גאָלדשמידן ; און לעבן אים האָט פֿאַרריכט חַנַניָה , אַ זון פֿון
fun zun a Chananyah farricht hot im lebn un goldshmidn
of son a Chananyah worked repairs has him next to and goldsmiths

די בשָׂמים-מאַכער ; און זיי האָבן באַפֿעסטיקט ירושָׁלַיִם ביז דער
der biz Yerushalayim bafestikt hobn zei un b'somaim-macher di
the up to Yerushalayim fortified have they and perfume makers the

בריייטער מויער. ט און לעבן זיי האָט פֿאַרריכט רפָיָה דער זון
zun der Refayah farricht hot zei lebn un moier breiter
son the Refayah worked repairs has them next to and Wall Broad

פֿון חורן , דער האַר פֿון אַ האַלבער געגנט פֿון ירושָׁלַיִם . י און לעבן
lebn un Yerushalayim fun gegent halber a fun har der Churen fun
next to and Yerushalayim of district half a of lord the Chur of

זיי האָט פֿאַרריכט יְדָיָה דער זון פֿון חרומַפֿן , אַקעגן
akegn Charumafn fun zun der Yedayah farricht hot zei
opposite Charumaph of son the Yedayah worked repairs has them

זײַן הויז . און לעבן אים האָט פֿאַרריכט חַטוש דער זון פֿון
fun zun der Chattush farricht hot im lebn un hoiz zain
of son the Chattush worked repairs has him next to and house his

חַשַׁבנָיָה . יא אַ צווייטע שטרעק האָט פֿאַרריכט מַלכִּיָה דער זון
zun der Malkiyah farricht hot shtrek tsveite a Chashavneyah
son the Malkiyah worked repairs has section second a Chashavneyah

פֿון חָרמען , און חשוּב דער זון פֿון פַּחַת-מוֹאָבן ; אויך דעם טורעם
turem dem oich Pachat-Moavn fun zun der Chashuv un Choremen fun
tower the also Pachat-Moav of son the Chashuv and Charim of

פֿון די אויוונס. יב און לעבן דעם האָט פֿאַרריכט שַׁלוּם דער זון
zun der Shallum farricht hot dem lebn un oivns di fun
son the Shallum worked repairs has this next to and ovens the of

פֿון הַלוֹחֵשן , דער האַר פֿון אַ האַלבער געגנט פֿון ירושָׁלַיִם , ער און
un er Yerushalayim fun gegent halber a fun har der Halocheshn fun
and he Yerushalayim of district half a of lord the Halochesh of

זײַנע טעכטער .
techter zaine
daughters his

[8] Next unto him repaired Uzziel ben Charhayah, one of the goldsmiths. Next unto him also repaired Chananyah son of the perfumers, and they fortified Yerushalayim upto the Broad Wall. [9] And next unto them repaired Refayah ben Chur, the ruler of half the district of Yerushalayim. [10] And next unto them repaired Yedayah ben Charumaph, opposite his bais. And next unto him repaired Chattush ben Chashavneyah. [11] Malkiyah ben Charim, and Chashuv ben Pachat-Moav, repaired the other section, and the Migdal HaTannurim. [12] And next unto him repaired Shallum ben Halochesh, the ruler of half the district of Yerushalayim, he and his banot.

יג דעם טויער פֿון טאָל האָט פֿאַרריכט חָנון , און די
di un Chanun farricht hot tal fun toier dem
the and Chanun worked repairs has valley of gate the

באַווווינער פֿון זָנוֹח ; זיי האָבן אים געבויט, און אַרײַנגעשטעלט
araingeshtelt un geboit im hobn zei Zanoach fun bavoiner
positioned and rebuilt it have they Zanoach of inhabitants

זײַנע טירן , זײַנע שלעסער, און זײַנע ריגלען; אויך טויזנט איילן פֿון
fun eiln toiznt oich riglen zaine un shleser zaine tirn zaine
of cubits thousand also bars its and bolts its doors its

דער מויער ביז דעם מיסטטויער.
misttoier dem biz moier der
Dung Gate the up to wall the

טו דעם מיסטטויער האָט פֿאַרריכט מַלכִּיָה דער זון פֿון
fun zun der Malkiyah farricht hot misttoier dem un
of son the Malkiyah worked repairs has Dung Gate the and

רֵכָבן , דער האַר פֿון דער געגנט פֿון בֵּית-כֶּרֶם ; ער האָט אים געבויט,
geboit im hot er Beis-Kerem fun gegent der fun har der Rechavn
built it has he Beit-HaKerem of district the of lord the Rechav

[13] The Valley Gate repaired Chanun, and the inhabitants of Zanoach; they rebuilt it, and set up the daletot thereof, the locks thereof, and the bars thereof, and 1,000 cubits of Chomah unto the Dung Gate.

[14] But the Dung Gate did Malkiyah ben Rechav, the ruler of the district of Beit-Hakerem repair; he rebuilt it, and set

up the daletot thereof, the locks thereof, and the bars thereof. 15 But the Fountain Gate did Shallun ben Kol-Chozeh, ruler of Mitzpah district repair; he rebuilt it, covered it, set up the daletot thereof, the locks thereof, and the bars thereof, and the chomah of the Pool of Shelach by the Gan HaMelech, and upto the stairs that go down from the Ir Dovid. 16 After him repaired Nechemyah ben Azbuk, the ruler of half the district of Beit-Tzur, unto the place opposite the Kivrei Dovid, and to the artificial pool, and unto the Bais HaGiborim. 17 After him repaired the Levi'im, Rechum ben Bani. Next unto him repaired Chashavyah, the ruler of half the district of Ke'ilah, in his district. 18 After him repaired their achim, Bavai ben Chenadad, ruler half the Ke'ilah district. 19 And next to him repaired Ezer ben Yeshua, the ruler of Mitzpah, another section fronting the ascent to the armory at the Corner. 20 After him Baruch ben Zakai zealously repaired the other section, from the Corner unto the petach Bais Elyashiv the Kohen HaGadol. 21 After him repaired Meremot ben Uriyah ben Hakotz another section, from the entrance of

אוּן אַרַיינגעשטעלט זײַנע טירן , זײַנע שלעסער, אוּן זײַנע ריגלען. ט֥ו אוּן
un riglen zaine un shleser zaine tirn zaine araingeshtelt un
and bars its and bolts its doors its positioned and

דעם קוואַלטויער האָט פַֿאַרריכט שַׁלוּן דער זון פֿון כָּל-חוֹזֶה ,
Col-Chozehn fun zun der Shallun farricht hot kvaltoier dem
Kol-Chozeh of son the Shallun worked repairs has Fountain Gate the

דער האַר פֿון דער געגנט פֿון מִצפָּה ; ער האָט אים געבויט, אוּן אים
im un geboit im hot er Mitspah fun gegent der fun har der
it and built it has he Mitzpah of district the of lord the

צוגעדעקט, אוּן אַרַיינגעשטעלט זײַנע טירן , זײַנע שלעסער, אוּן זײַנע ריגלען;
riglen zaine un shleser zaine tirn zaine araingeshtelt un tsugedekt
bars its and bolts its doors its positioned and covered

אויך די מויער פֿון דעם טײַך פֿון שֶׁלַח ביים גאָרטן פֿון מלך , אוּן
un melech fun gortn baim Shelach fun taich dem fun moier di oich
and king of garden at the Shelach of pool the of wall the also

ביז די טרעפּ וואָס נידערן אַראָפּ פֿון דָּוִדס-שטאָט . ט֥ז נאָך אים האָט
hot im noch Dovids-Shtot fun arop nidern vos trep di biz
has him after Ir Dovid from down descend which stairs the up to

פַֿאַרריכט נחֶמְיָה דער זון פֿון עַזבוקן , דער האַר פֿון אַ האַלבער
halber a fun har der Azbukn fun zun der Nechemyah farricht
half a of lord the Azbuk of son the Nechemyah worked repairs

געגנט פֿון בֵּית-צור , ביז אַקעגן די קבָרים פֿון דָּוִד , אוּן ביז
biz un Dovid fun kvorim di akegn biz Beis-Tsur fun gegent
up to and Dovid of graves the opposite up to Beit-Tzur of district

דעם געמאַכטן טײַך, אוּן ביז צום הויז פֿון די גיבּוֹרים . י֥ז נאָך אים
im noch giborim di fun hoiz tsum biz un taich gemachtn dem
him after warriors the of house to up to and pool made the

האָבן פַֿאַרריכט די לְוִיים , רחום דער זון פֿון בּנין . לעבן
lebn Bunnien fun zun der Rechum Leviim di farricht hobn
next to Bani of son the Rechum Levi'im the worked repairs have

אים האָט פַֿאַרריכט חַשַׁבְיָה דער האַר פֿון אַ האַלבער געגנט פֿון
fun gegent halber a fun har der Chashavyah farricht hot im
of district half a of lord the Chashavyah worked repairs has him

קְעִילָה , פַֿאַר זײַן געגנט . י֥ח נאָך אים האָבן פַֿאַרריכט זייערע ברידער ,
brider zeyere farricht hobn im noch gegent zain far Keilah
brothers their worked repairs have him after district his for Ke'ilah

בַּוַי דער זון פֿון חֵנָדָד , דער האַר פֿון אַ האַלבער געגנט פֿון קְעִילָה .
Keilah fun gegent halber a fun har der Chenadadn fun zun der Bavai
Ke'ilah of district half a of lord the Chenadad of son the Bavai

י֥ט און לעבן אים האָט פַֿאַרריכט עֶזֶר , דער זון פֿון יֵשׁוּעַ , דער
der Yeshuaen fun zun der Ezer farricht hot im lebn un
the Yeshua of son the Ezer worked repairs has him next to and

האַר פֿון מִצפָּה , אַ צווייטע שטרעק, אַקעגן וווּ מע גייט אַרויף צום
tsum aroif geit me vu akegn shtrek tsveite a Mitspah fun har
to the up goes one where opposite section second a Mitzpah of lord

ווּאַפֿנהויז ביים ווינקל . כ֥ נאָך אים האָט פַֿליסיק פַֿאַרריכט ברוך
Baruch farricht flaisik hot im noch vinkel baim vafnhoiz
Baruch worked repairs diligent has him after the Corner at armory

דער זון פֿון זַכַּי , אַ צווייטע שטרעק, פֿון ווינקל ביזן אַיינגאַנג פֿון
fun aingang bizn vinkel fun shtrek tsveite a Zakaien fun zun der
of entrance unto the Corner from section second a Zakai of son the

אֶלְיָשִׁיבּ דעם כֹּהן-גָּדוֹלס הויז . כא֥ נאָך אים האָט פַֿאַרריכט
koyen-gadols dem Elyashiv hoiz
house Kohen HaGadol's the Elyashiv

מְרֵמוֹת דער זון פֿון אוּרִיה דעם זון פֿון הַקּוֹצ , אַ צווייטע שטרעק,
shtrek tsveite a hakotsn fun zun dem Uriyah fun zun der Meremot
section second a Hakotz of son the Uriyah of son the Meremot

פֿון דעם איינגאַנג פֿון אֶלְיָשִׁיבּ הויז און ביז סוף פֿון אֶלְיָשִׁיבּ
Elyashivs fun sof bizn un hoiz Elyashivs fun aingang dem fun
Elyashiv's of end unto and house Elyashiv's of entrance the from

הויז . כב און נאָך אים האָבן פֿאַררִיכט די כּהנים , די מענטשן
mentshn di koyanim di farricht hobn im noch un hoiz
men the kohanim the worked repairs have him after and house

פֿון דער געגנט . כג נאָך דעם האָבן פֿאַררִיכט בנימין און חשובּ
Chashuv un Binyamin farricht hobn dem noch gegent der fun
Chashuv and Binyamin worked repairs have that after region the of

אַקעגן זייער הויז . נאָך דעם האָט פֿאַררִיכט עַזַרְיָה דער זון פֿון
fun zun der Azaryah farricht hot dem noch hoiz zeyer akegn
of son the Azaryah worked repairs has that after house their opposite

מַעֲשֵׂיָה דעם זון פֿון ענַנְיָהן לעבן זיין הויז . כד נאָך אים האָט
hot im noch hoiz zain lebn Ananyahn fun zun dem Maaseiyah
has him after house his beside Ananyah of son the Ma'aseiyah

פֿון *fun* שטרעק, *shtrek* צווייטע *tsveite* אַ , *a* חֲנָדָד *Chenadadn* זון *zun* פֿון *fun* דער *der* בנוי *Binui* פֿאַררִיכט *farricht*
from section second a Chenadad of son the Binui worked repairs

עַזַרְיָהס הויז ביז ווינקל , און ביז עק . כה פָּלָל דער זון פֿון
Azaryahs hoiz bizn vinkel bizn un ek Palal der zun fun
Azaryah's house unto and the Buttress unto and Corner Palal the of son

עוזַי האָט פֿאַררִיכט אַקעגן דעם עק , און דעם טורעם וואָס
Uzain hot farricht akegn dem ek un turem dem vos
Uzai has worked repairs the opposite the and Corner Tower the which

איז אַרויסגערוקט פֿון דעם אויבערשטן הויז פֿון מלך וואָס ביים
iz aroisgerukt fun hoiz oibershtn dem fun melech vos baim
is projected from the upper part of house king which at the

הויף פֿון דער וואַך . נאָך אים פְּדָיָה דער זון פֿון פַּרְעוֹשׁ . – כו און
hoif fun der vach der Pedayah im noch Paroshn fun zun der un
courtyard the of guard the Pedayah him after Parosh of son the and

די נתינים זיינען געזעסן אין עוֹפֶל ביז קעגן דעם וואַסערטויער צו
tsu vasertoier dem kegen biz Ofel in gezesn zainen Netenim di
to Water Gate the opposite up to Ophel in dwelt are Netenim the

מזרח און דעם אַרויסגערוקטן טורעם . כז נאָך אים האָבן פֿאַררִיכט די
di farricht hobn im noch turem aroisgeruktn dem un mizrech
the repaired have him after tower projected the and east

תְּקוֹעִים אַ צווייטע שטרעק, פֿון אַקעגן דעם גרויסן אַרויסגערוקטן טורעם
turem aroisgeruktn groisn dem akegn fun shtrek tsveite a Tekoaim
tower projected great the opposite from section second a Tekoim

און ביז דער מויער פֿון עוֹפֶל .
Ofel fun moier der biz un
Ophel of wall the unto and

כח איבער דעם פֿערדטויער האָבן פֿאַררִיכט די כּהנים ,
koyanim di farricht hobn ferdtoier dem iber
kohanim the worked repairs have Horse Gate the over

איטלעכער אַקעגן זיין הויז . כט נאָך דעם האָט פֿאַררִיכט
itlecher akegn zain hoiz hot dem noch farricht
each opposite his house has this after worked repairs

צָדוֹק דער זון פֿון אִמֵּר אַקעגן זיין הויז . און נאָך אים האָט
Tsadok der zun fun Immern akegn zain hoiz un hot im noch
Tsadok the of son the Immer opposite his house and has him after

the Bais Elyashiv even to the end of the Bais Elyashiv. [22] And after him repaired the Kohanim, who were the men of the surrounding area. [23] After him repaired Binyamin and Chashuv opposite their bais. After him repaired Azaryah ben Ma'aseiyah ben Ananyah etzel *(beside)* his bais. [24] After him repaired Binnui ben Chenadad another section, from the bais Azaryah unto the Corner, even unto the Pinnah. [25] Palal ben Uzai, opposite the Corner, and the Migdal which projects from upper part of the Bais HaMelech, that was by the khatzer *(court)* of the Guard. After him Pedayah ben Parosh, [26] And the Netenim *(servants of the Bais Hamikdash)* dwelt on Ophel, made repairs unto the place opposite the Water Gate on the east, and the migdal that projects out. [27] After them the Tekoim repaired another section, opposite the great migdal that projects out, even unto the Chomat Ophel.

[28] From above the Horse Gate repaired the Kohanim, every one opposite his bais. [29] After them repaired Tzadok ben Immer opposite his bais. After him repaired also Shema'yah

ben Shechanyah, the Shomer of the East Gate. [30] After him repaired Chananyah ben Shelemyah, and Chanun the sixth son of Tzalaph, another section. After him repaired Meshullam ben Berekhyah opposite his living quarters. [31] After him repaired Malkiyah one of the goldsmiths unto the place of the Netenim, and of the merchants, opposite the Sha'ar HaMifkad, and to the aliyyat hapinnah. [32] And between the aliyyat hapinnah unto the Sheep Gate repaired the goldsmiths and the merchants.

פַֿאַרריכט שמַעיָה דער זון פֿון שכַניָהן , דער היטער
hiter der Shechanyahn fun zun der Shemayah farricht
keeper the Shechanyah of son the Shema'yah worked repairs

פֿון מזרח-טויער . [ל] נאָך אים האָט פֿאַרריכט חַנַניָה דער
der Chananyah farricht hot im noch mizrech-toier fun
the Chananyah worked repairs has him after Eastern Gate of

זון פֿון שֶׁלֶמיָהן , און חָנון דער זעקסטער זון פֿון צָלָפֿן , אַ
a Tsalafn fun zun zekster der Chanun un Shelemyahn fun zun
a Tzalaph of son sixth the Chanun and Shelemyah of son

צווייטע שטערק. נאָך אים האָט פֿאַרריכט משולָם דער זון פֿון
fun zun der Meshulam farricht hot im noch shtrek tsveite
of son the Meshullam worked repairs has him after section second

בֶּרכיָהן , אַקעגן זײַן קאַמער . [לא] נאָך אים האָט פֿאַרריכט
farricht hot im noch kamer zain akegn Berechyahn
worked repairs has him after chamber his opposite Berechyah

מַלכִּיָה , אַ זון פֿון די גאָלדשמידן , ביז דעם הויז פֿון די נתינים
Netenim di fun hoiz dem biz goldshmidn di fun zun a Malkiyah
Netenim the of house the unto goldsmiths the of son a Malkiyah

און די האַנדלסלײַט, אַקעגן דעם טויער הַמפֿקָד , און ביז דער
der biz un HaMifkad toier dem akegn handlslait di un
the unto and HaMifkad gate the opposite merchants the and

אויבערשטוב פֿון ווינקל . [לב] און צווישן דער אויבערשטוב פֿון
fun oibershtub der tsvishn un vinkel fun oibershtub
of upper room the between and the Corner of upper room

ווינקל און דעם שאָפֿטויער האָבן פֿאַרריכט די גאָלדשמידן
goldshmidn di farricht hobn shoftoier dem un vinkel
goldsmiths the worked repairs have Sheep Gate the and the Corner

און די קרעמער .
kremer di un
merchants the and

[33] [4:1] But it came to pass, that when Sanvalat heard that we were rebuilding the Chomah, he was angered, took great indignation, mocked the Yehudim. [34] [4:2] And he spoke before his brethren and the army of Shomron, and said, What do these feeble Yehudim? Will they fortify themselves? Will they sacrifice? Will they finish in a day? Will they revive the avanim out of the heaps of the burned rubble? [35] [4:3] Now Toviyah the Ammoni was by him,

[לג א] און עס איז געווען, ווי סַנבַלַט האָט געהערט אַז מיר
mir az gehert hot Sanvalat vi geven iz es un
we that heard has Sanvalat when was is it and

בויען די מויער, אַזוי האָט אים געברענט, און ער האָט שטאַרק
shtark hot er un gebrent im hot azoi moier di boien
strongly has he and burned him has so wall the are building

געצערנט ; און ער האָט געשפּעט פֿון די יִידן . [לד ב] און ער האָט
hot er un Yidn di fun geshpet hot er un getsernt
has he and Jews the of mocked has he and became angry

געערעדט פֿאַר זײַנע ברידער און דעם חיל פֿון שומרון , און האָט
hot un Shomron fun cheil dem un brider zaine far geredt
has and Shomron of army the and brothers his for spoken

געזאָגט: וואָס טוען די דאָזיקע צעקראָכענע יִידן ? וועט מען זיי
zei men vet Yidn tsekrochene dozike di tuen vos gezogt
them one will Jews broken down these the are doing what said

דען לאָזן ? וועלן זיי דען קָרבָּנוֹת שלאַכטן ? וועלן זיי עס ענדיקן
endikn es zei veln shlachtn korbones den zei veln lozn den
finish it they will sacrifice offerings then they will allow then

אין אַ טאָג ? וועלן זיי אויפֿלעבן די שטיינער פֿון די הויפֿנס ערד ,
erd hoifns di fun shteiner di oiflebn zei veln tog a in
earth heaps the from stones the revive they will day a in

אַז זיי זײַנען פֿאַרברענט? [לה ג] און טוֹבִיָה דער עַמוֹני איז געווען
geven iz Amoni der Toviyah un farbrent zainen zei az
was is Ammoni the Toviyah and burned up are they when

and he said, Even that which they build, if a fox climb up on it, even he shall break down their chomat avanim.
36 4:4 Shema, Eloheinu, for we are despised; turn their insults upon their own head, and give them as plunder in a land of captivity;
37 4:5 And cover not their avon, and let not their chattat be blotted out from before thee, for they threw insults in the face of HaBonim.

38 4:6 So we rebuilt HaChomah, and kol HaChomah was joined together unto half the height thereof, for HaAm had a mind to work.

4 4:7 But it came to pass, that when Sanvalat, and Toviyah, and the Arabs, and the Ammonim, and the Ashdodim, heard about the Chomat Yerushalayim, that its repairs had gone ahead, and that the gaps began to be closed up, then they were very angry,
2 4:8 And they plotted all of them together to come and to fight against Yerushalayim, and to hinder it.
3 4:9 Nevertheless we davened unto Eloheinu, and set a watch against them yomam valailah, because of them.

לעבן אים, און האָט געזאָגט: אַפֿילו אַז זיי בויען שוין יאָ, ווען
ven yo shoin boien zei az afile gezogt hot un im lebn
when yes already build they that even said has and him next to

אַ פֿוקס זאָל אַרויפֿגיין, וועט ער צעברעכן זייער שטיינערנע מויער.
moier shteinerne zeyer tsebrechn er vet aroifgein zol fuks a
wall stone their break down he will go up should fox a

לו ד הער , אלוקינו , ווי מיר זיַנען געווָארן צו שפּאָט , און קער
ker un shpot tsu gevorn zainen mir vi Elokeinu her
turn and mockery to become are we how our G-d pay heed

אום זייער לעסטערונג אויף זייער קאָפּ, און גיב זיי צו רויב אין
in roib tsu zei gib un kop zeyer oif lesterung zeyer um
in plunder to them give and head their on reviling their back

לאַנד פֿון געפֿאַנגנשאַפֿט; לו ה און זאָלסט נישט פֿאַרדעקן זייער
zeyer fardekn nisht zolst un gefangenshaft fun land
their conceal not may you(SG) and captivity of the land

זינד, און זייער חטא זאָל נישט פֿאַרמעקט ווערן פֿון פֿאַר
far fun vern farmekt nisht zol chet zeyer un zind
before from become be blotted out not shall sin their and sin

דיר , ווָארעם זיי האָבן דיך דערצערנט פֿאַר די בויער .
boier di far dertsernt dich hobn zei vorem dir
builders the for provoked you(SG) have they because you(SG)

לח ו אַזוי האָבן מיר געבויט די מויער; און די גאַנצע מויער איז
iz moier gantse di un moier di geboit mir hobn azoi
is wall whole the and wall the built we have so

פֿאַרבונדן געווָארן ביז איר העלפֿטער הייך ; ווָארעם דאָס פֿאָלק
folk dos vorem heich helfter ir biz gevorn farbundn
people the because height half its up to become joined

האָט געהאַט הארץ צו טאָן.
ton tsu harts gehat hot
do to heart had has

ד ד:ז און עס איז געווען, ווען סַנבַלַט , און טוֹבִיָה , און די אַראַבער,
araber di un Toviyah un Sanvalat ven geven iz es un
Arabs the and Toviyah and Sanvalat when was is it and

און די עַמוֹנים , און די אַשדּוֹדים , האָבן געהערט אַז די מויערן
moiern di az gehert hobn Ashdodim di un Amonim di un
walls the that heard have Ashdodim the and Ammonim the and

פֿון ירושָלַיִם ווערן פֿאַרריכט, אַז די בראָכן האָבן אָנגעהויבן
ongehoibn hobn brochn di az farricht vern Yerushalayim fun
begun had breaches the that repaired are being Yerushalayim of

פֿאַרשטאָפּט צו ווערן , האָט זיי זייער געברענט. ב ד:ח און זיי האָבן
hobn zei un gebrent zeyer zei hot vern tsu farshtopt
have they and burned very they had become to stopped up

געמאַכט אַ בונט אַלע אין איינעם, צו קומען מלחמה האַלטן אויף
oif haltn milchome kumen tsu einem in ale bunt a gemacht
upon wage war come to one in all conspiracy a made

ירושָלַיִם , און אָנמאַכן דרינען אַ מהומה . ג ד:ט האָבן מיר מתפּלל
mispalel mir hobn mehume a drinen onmachn un Yerushalayim
praying we have chaos a within it make and Yerushalayim

געווען צו אלוקינו , און מיר האָבן געשטעלט אַ וואַך אַקעגן זיי ביַי טאָג
tog bai zei akegn vach a geshtelt hobn mir un Elokeinu tsu geven
day by them against watch a stood have we and our G-d to been

און ביַי נאַכט, פֿאַר זיי .
zei far nacht bai un
them for night by and

ד ד:י און יהודה האָט געזאָגט: דער כּוח פֿון די לאַסטטרעגער איז
iz lasttreger di fun koiech der gezogt hot Yehudah un
is load carriers the of strength the said has Yehudah and

אָפּגעשוואַכט, און ערד אָפּצורעמען איז דאָ אַ סך , און מיר קענען נישט
nisht kenen mir un sach a do iz optsuramen erd un opgeshvacht
not can we and lot a here is to clear away earth and weakened

בויען די מויער. ה ד:יא און אונדזערע שׂונאים האָבן געזאָגט: זאָלן זיי נישט
nisht zei zoln gezogt hobn sonem undzere un moier di boien
not they may said have enemies our and wall the build

מערקן און נישט זען, ביז מיר וועלן קומען צווישן זיי , און וועלן
veln un zei tsvishn kumen veln mir biz zen nisht un merkn
will and them among come will we until see not and perceive

זיי אויסהרגענען, און אויפֿהערן די אַרבעט. ו ד:יב און עס איז געווען, אַז
az geven iz es un arbet di oifhern un oishrgen zei
when was is it and work the cease and slay them

די ייִדן וואָס זיינען געזעסן בייַ זיי , זיינען צו אונדז געקומען , האָבן
hobn gekumen undz tsu zainen zei bai gezesn zainen vos Yidn di
have come us to are them by sitting are who Jews the

זיי אונדז צען מאָל געזאָגט וועגן אַלע פּלענער וואָס זיי האָבן
hobn zei vos plener ale vegen gezogt mol tsen undz zei
have they which plans all concerning said times ten us they

געשמידט קעגן אונדז. ז ד:יג האָב איך אויסגעשטעלט אונטער דעם אָרט
ort dem unter oisgeshtelt ich hob undz kegen geshmidt
place the under deployed I have us against bound

הינטער דער מויער, אין די אָפֿענע פּלעצער – איך האָב אויסגעשטעלט דאָס
dos oisgeshtelt hob ich peletser ofene di in moier der hinter
this set have I places exposed the in wall the behind

פֿאָלק לויט משפּחות , מיט זייערע שוווערדן, זייערע שפּיזן , און
un shpizn zeyere shverdn zeyere mit mishpoches loit folk
and spears their swords their with families according to people

זייערע בויגנס. ח ד:יד און איך האָב זיך אומגעקוקט, און בין אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen bin un umgekukt zich hob ich un boigns zeyere
risen up am and looked self have I and bows their

און האָב געזאָגט צו די אַדלליִט , און צו די פֿאָרשטייער, און צו
tsu un forshteyer di tsu un adllait di tsu gezogt hob un
to and officials the to and leading people the to said have and

דעם איבעריקן פֿאָלק: איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי ; דערמאָנט
dermont zei far hobn moire nisht zolt ir folk iberikn dem
remember them for have fear not shall you people rest of the the

אייִך אָן אֲדֹנָי , דעם גרויסן און דעם פֿאַרכטיקן, און האַלט מלחמה
milchome halt un forchtikn dem un groisn dem Adonoi on aich
war wage and awesome the and great the Adonoi on yourselves

פֿאַר אייַערע ברידער , אייַערע זין און אייַערע טעכטער , אייַערע ווייַבער,
vaiber aiere techter aiere un zin aiere brider aiere far
wives your daughters your and sons your brothers your for

און אייַערע הייַזער.
haizer aiere un
houses your and

ט ד:טו און עס איז געווען, ווי אונדזערע פֿייַנט האָבן געהערט, אַז
az gehert hobn faint undzere vi geven iz es un
that hear did enemies our when was is it and

מיר האָבן זיך דערוווסט , און אלקים האָט פֿאַרשטערט זייער עצה ,
eitse zeyer farshtert hot Elokim un dervust zich hobn mir
counsel their broken has G-d and discovered selves have we

4 4:10 And Yehudah said, The koach of the bearers of burdens is giving out, and there is much rubble, so that we are not able to rebuild the Chomah *(Wall)*. 5 4:11 And our adversaries said, They shall have no da'as, neither see, till we come in the midst among them, and slay them, and cause the melachah *(work)* to cease. 6 4:12 And it came to pass, that when the Yehudim which dwelt near them came, they said unto us eser pe'amim, Wherever ye turn, they will be upon us. 7 4:13 Therefore set I behind the lower places of the Chomah, and on the exposed places, I even set HaAm by their mishpekhot with their swords, their spears, and their bows. 8 4:14 And I looked, and rose up, and said unto the Nobles, and to the Officials, and to the rest of HaAm, Be not ye afraid of them. Remember Adonoi HaGadol vHaNorah, and fight for your achim, your banim, and your banot, your nashim, and your batim.

9 4:15 And it came to pass, when our enemies were aware that it was known unto us, and HaElohim had brought their etzah

(plan) to nought, that we returned all of us to HaChomah, every one unto his melachah (work).
10 4:16 And it came to pass from that day forth, that half of my men did the melachah, and the other half of them held the spears, the shields, and the bows, and the body armor; and the officials posted themselves behind Kol Bais Yehudah 11 4:17 Who were HaBonim BaChomah. And they that bore burdens, carried their loads such that each one with one of his hands did the melachah, and with the other hand held a weapon. 12 4:18 For the Bonim, every one had his cherev girded by his side, and so built. And he that sounded the shofar was by me. 13 4:19 And I said unto the Nobles, and to the Officials, and to the rest of haAm, The melachah is great and spread out, and we are separated along the Chomah, one far from another. 14 4:20 In what place therefore ye hear the kol haShofar, rally ye thither unto us; Eloheinu shall fight for us.

15 4:21 So we labored in the melachah, and half of them held the spears from the break of dawn till the kokhavim appeared.
16 4:22 Likewise at the same time said I unto HaAm, Let every one with his

אַזוי האָבן מיר זיך אַלע אומגעקערט צו דער מויער, איטלעכער צו
tsu itlecher moier der tsu umgekert ale zich mir hobn azoi
to each one wall the to returned all ourselves we have so

זיין אַרבעט. ט״ז און עס איז געווען פֿון יענעם טאָג אָן, האָבן העלפֿט פֿון
fun helft hobn on tog yenem fun geven iz es un arbet zain
of half have on day that from was is it and work his

מײַנע יונגען געטאָן די אַרבעט, און העלפֿט פֿון זיי האָבן געהאַלטן
gehaltn hobn zei fun helft un arbet di geton yungen maine
held have them of half and work the done young my

די שפּיזן, די שילדן און די בויגנס, און די פּאַנצערס; און די
di un pansters di un boigns di un shildn di shpizn di
the and body armor the and bows the and shields the spears the

האַרן זײַנען געווען הינטער דעם גאַנצן הויז פֿון יהודה י״א ווער
vos Yehudah fun hoiz gantsn dem hinter geven zainen harn
who Yehudah of house all the behind were are leaders

האָבן געבויט די מויער. און די לאַסטטרעגער לאָדנדיק האָבן מיט איין
ein mit hobn lodndik lasttreger di un moier di geboit hobn
one with have loading load carriers the and wall the built have

וואַפֿן . האַנט זייערער געטאָן די אַרבעט, און איינע האָט געהאַלטן דעם
vafn dem gehaltn hot eine un arbet di geton zeyerer hant
weapon the held has one and work the done of theirs hand

יב י״ח און די בויער זײַנען געווען אָנגעגורט איטלעכער מיט זײַן שווערד
shverd zain mit itlecher ongegurt geven zainen boier di un
sword his with each one girded up were are builders the and

אויף זײַנע לענדן, און אַזוי האָבן זיי געבויט; און אַ שופֿר-בלאָזער איז
iz shoifer-blozer a un geboit zei hobn azoi un lendn zaine oif
is shofar blower a and built they have so and loins his on

געווען לעבן מיר. ג י״ט און איך האָב געזאָגט צו די אַדלליִט , און צו
tsu un adllait di tsu gezogt hob ich un mir lebn geven
to and leading people the to said have I and me near was

די פֿאָרשטייער, און צו דעם איבעריקן פֿאָלק: די אַרבעט איז גרויס און
un grois iz arbet di folk iberikn dem tsu un forshteyer di
and great is work the people rest of the the to and officials the

אויסגעברייט, און מיר זײַנען אָפּגעזונדערט אויף דער מויער, ווײַט איינער
einer vait moier der oif opgezundert zainen mir un oisgebreit
one far wall the on separated are we and spread out

פֿון אַנדערן. ד י״ב איז, אין דעם אָרט וואָס איר וועט הערן דעם קול פֿון
fun kol dem hern vet ir vos ort dem in iz andern fun
of sound the hear will you that place the in is another from

שופֿר , אַהין זאָלט איר זיך איינזאַמלען צו אונדז; אלוקינו וועט
vet Elokeinu undz tsu ainzamlen zich ir zolt ahin shoifer
will our G-d us to gather together selves you shall there shofar

מלחמה האַלטן פֿאַר אונדז.
undz far haltn milchome
us for wage war

טו כ״א אַזוי האָבן מיר געטאָן די אַרבעט; און אַ העלפֿט פֿון זיי האָבן
hobn zei fun helft a un arbet di geton mir hobn azoi
have them of half a and work the done we have so

געהאַלטן די שפּיזן פֿון אויפֿגאַנג פֿון פֿרימאָרגן ביז די שטערן זײַנען
zainen shtern di biz frimorgn fun oifgang fun shpizn di gehaltn
are stars the until morning of rising from spears the held

אַרויס. טז כ״ב איך האָב אויך געזאָגט אין יענער צײַט צום פֿאָלק: זאָל
zol folk tsum tsait yener in gezogt oich hob ich arois
shall people to the time that in said also have I out

servant lodge within Yerushalayim, that in halailah they may be a mishmar *(guard)* to us, and at hayom a melachah *(workman)*. [17] [4:23] So neither I, nor my brethren, nor my men, nor the anshei hamishmar *(the men of the guard)* which followed me, none of us put off our clothes; every one carried his weapon, even when he went for water.

איטלעכער מיט זיין יונג נעכטיקן אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in nechtikn yung zain mit itlecher
Yerushalayim in spend the night young man his with each one

כדי זיי זאָלן אונדז זיין ביי נאַכט פַּאַר אַ וואַך , און ביי טאָג פַּאַר
far tog bai un vach a far nacht bai zain undz zoln zei kedei
for day by and watch a for night at be us shall they so that

אַרבעט. יז כג און נישט איך, אָדער מיינע ברידער און מיינע יונגען
yungen maine un brider maine oder ich nisht un arbet
young my and brothers my or I not and work

און די וואַכלייט וואָס הינטער מיר, קיינער האָבן מיר נישט אויסגעטאָן
oisgeton nisht mir hobn keiner mir hinter vos vachlait di un
taken off not me have anyone me behind who watchmen the and

אונדזערע קלייַדער ; אַפֿילו צום וואַסער איז איטלעכער געגאַנגען מיט
mit gegangen itlecher iz vaser tsum afile kleider undzere
with gone each one is water to the even garments our

זיין וואָפֿן .
vafn zain
weapon his

ה 5 And there was a great outcry of HaAm and of their nashim against their achim the Yehudim. [2] For there were that said, We, our banim, and our banot, are rabbim *(many)*; therefore we must get dagan *(grain)* for them, that we may eat, and live. [3] Some also there were that said, We have mortgaged our sadot *(fields)*, kramim *(vineyards)*, and batim *(houses)*, that we might buy dagan, because of the ra'av *(famine)*. [4] There were also that said, We have borrowed kesef for the tax of HaMelech, and that upon our sadot and kramim. [5] Yet now our basar is the same as the basar of acheinu *(our brethren, countrymen)*, our banot as their banot; and, hinei, we bring into the bondage of slavery our banim and our banot, and some of our banot are brought unto bondage

און עס איז געווען אַ גרויס געשריי פֿון דעם פֿאָלק און זייערע
zeyere un folk dem fun geshrei grois a geven iz es un
their and people the from outcry great a was is there and

ווייַבער אויף זייערע ברידער , די יהודים . ב און עס זיַנען
zainen es un Yehudim di brider zeyere oif vaiber
are there and Yehudim the brothers their against wives

געווען אַזעלכע וואָס האָבן געזאָגט: מיר מיט אונדזערע זין און אונדזערע
undzere un zin undzere mit mir gezogt hobn vos azelche geven
our and sons our with we said have which such were

טעכטער זיַנען פַּיל ; טאָ לאָמיר קריגן תּבֿואה, כדי מיר זאָלן עסן
esen zoln mir kedei tvue krign lomir to fil zainen techter
eat shall we so that grain get let us so many are daughters

און לעבן. ג און געווען אַזעלכע וואָס האָבן געזאָגט: אונדזערע פֿעלדער
felder undzere gezogt hobn vos azelche geven un lebn un
fields our said have which such were and live and

און אונדזערע ווייַנגערטנער און אונדזערע הייַזער פַּאַרזעצן מיר; לאָמיר
lomir mir farzetsn haizer undzere un vaingertner undzere un
let us we mortgage houses our and vineyards our and

קריגן תּבֿואה, פֿון וועגן דעם הונגער. ד און געווען אַזעלכע וואָס
vos azelche geven un hunger dem vegen fun tvue krign
who such were and famine the account of of grain get

האָבן געזאָגט: מיר האָבן געליען געלט פַּאַר דעם מלכס אָפּצאָל אויף
oif optsol melechs dem far gelt gelien hobn mir gezogt hobn
on tax king's the for money borrowed have we said have

אונדזערע פֿעלדער און אונדזערע ווייַנגערטנער. ה און אַצונד , אונדזערע פֿלייש
fleish undzer atsund un vaingertner undzere un felder undzere
flesh our now and vineyards our and fields our

איז דאָך אַזוי ווי דאָס פֿלייש פֿון אונדזערע ברידער , אונדזערע קינדער
kinder undzere brider undzere fun fleish dos vi azoi doch iz
children our brothers our of flesh the as so indeed is

אַזוי ווי זייערע קינדער , און אָט מוזן מיר באַצווינגען אונדזערע זין
zin undzere batsvingen mir muzn ot un kinder zeyere vi azoi
sons our subdue we must behold and children their as so

און אונדזערע טעכטער פַּאַר קנעכט, און טייל פֿון אונדזערע טעכטער
techter undzere fun teil un knecht far techter undzere un
daughters our of a part and slaves for daughters our and

זיַינען שוין באַצוווּנגען , און אונדזער האַנט איז אָן כּוח , און
un koiech on iz hant undzer un batsvungen shoin zainen
and strength without is hand our and subdued already are

אונדזערע פֿעלדער און אונדזערע וויַנגערטנער געהערן צו אַנדערע.
andere tsu gehern vaingertner undzere un felder undzere
others to belong vineyards our and fields our

[1] האָט מיך זייער פֿאַרדראָסן ווי איך האָב געהערט זייער געשריי און די
di un geshrei zeyer gehert hob ich vi fardrosn zeyer mich hot
the and outcry their heard have I when annoyed very me has

דאָזיקע ווערטער. [2] און מיַין האַרץ האָט זיך באַקלערט אין מיר, און איך האָב
hob ich un mir in baklert zich hot harts main un verter dozike
have I and me in pondered self has heart my and words these

זיך געקריגט מיט די אַדלליַט און מיט די פֿאָרשטייער, און איך
ich un forshteyer di mit un adllait di mit gekrigt zich
I and officials the with and leading people the with contended self

האָב צו זיי געזאָגט: אויף וואָכער לייַט איר איטלעכער זיַין ברודער? און
un bruder zain itlecher ir lait vocher oif gezogt zei tsu hob
and brother his each one you people usury on said them to have

איך האָב געמאַכט אַקעגן זיי אַ גרויסע אינזאַמלונג. [3] און איך האָב צו
tsu hob ich un ainzamlung groise a zei akegn gemacht hob ich
to have I and assembly great a them against made have I

זיי געזאָגט: מיר האָבן אויסגעקויפֿט אונדזערע ברידער פֿון יהודה וואָס
vos Yehudah fun brider undzere oisgekoift hobn mir gezogt zei
who Yehudah from brothers our ransomed have we said them

זיַינען פֿאַרקויפֿט געווען צו פֿעלקער , וו וויַיט מיר האָבן געקענט , און איר
ir un gekent hobn mir vait vi felker tsu geven farkoift zainen
you and been able have we far as the Goyim to were sold are

ווילט גאָר פֿאַרקויפֿן אייַערע ברידער , און זיי זאָלן זיך פֿאַרקויפֿן צו
tsu farkoifen zich zoln zei un brider aiere farkoifen gor vilt
to sell selves shall they and brothers your sell indeed want

אונדז? האָבן זיי געשוויגן און נישט געפֿונען קיין ווערטער. [4] און
un verter kein gefunen nisht un geshvigen zei hobn undz
and words any found not and remained silent they have us

איך האָב געזאָגט: נישט גוט איז די זאַך וואָס איר טוט; דאַרפֿט איר נישט
nisht ir darft tut ir vos zach di iz gut nisht gezogt hob ich
not you need do you that thing the is good not said have I

גיין אין מורא פֿאַר אלוקינו , אויס חרפּה פֿאַר די פֿעלקער אונדזערע
undzere felker di far charpe ois Elokeinu far moire in gein
our nations the for disgrace out of our G-d for fear in go

פֿיַינט ? [5] איך אויך, מיַינע ברידער און מיַינע יונגען , האָבן זיי געליען
gelien zei hobn yungen maine un brider maine oich ich faint
lent them have young my and brothers my also I enemies

געלט און תּבֿואה. לאָמיר, איך בעט אייַך, אָפּלאָזן דעם דאָזיקן חובֿ . [11] גיט
git choiv dozikn dem oplozen aich bet ich lomir tvue un gelt
give debt this the release you beg I let us grain and money

זיי אָפּ , איך בעט אייַך, היַינט זייערע פֿעלדער, זייערע וויַנגערטנער, זייערע
zeyere vaingertner zeyere felder zeyere haint aich bet ich op zei
their vineyards their fields their today you beg I back them

איילבערטגערטנער, און זייערע היַזער, און די הונדערטן זילבערשטיק ,
zilbershtik hundertn di un haizer zeyere un eilbertgertner
pieces of silver hundreds the and houses their and olive gardens

און די תּבֿואה, דעם ווייַן , און דאָס אייל, וואָס איר מאָנט פֿון זיי .
zei fun mont ir vos eil dos un vain dem tvue di un
them from demand you that oil the and wine the grain the and

already, neither is it in our power to redeem them, for other men have our sadot and kramim.

[6] And I was very angry when I heard their outcry and these devarim. [7] Then I consulted my own thoughts, and I rebuked the Nobles, and the officials, and said unto them, Ye exact massa *(usury)*, every one from his brother. And I called a kehillah gedolah against them. [8] And I said unto them, We as far as we have ability have redeemed acheinu *(bought back our brethren)* the Yehudim, which were sold unto the Goyim; and will ye even sell your brethren? Or shall they be sold back unto us? Then they were speechless, and found nothing to answer. [9] Also I said, It is not tov this thing ye are doing. Ought ye not to walk in the fear of Eloheinu and end the derision of the Goyim oyveinu *(our enemies)*? [10] I likewise, and my brethren, and my men, have allowed them to borrow kesef and dagan; let us stop now this massa *(burden of debt)*. [11] Restore, now, to them, even today, their sadot, their kramim, their zayit groves, and their batim *(houses)*, also the usury of the hundredth part of the kesef, and of the dagan, the tirosh *(new wine)*, and

יב הָאָבן זיי געזָאגט: מיר וועלן אָפגעבן , און מיר וועלן פֿון זיי נישט
nisht zei fun veln mir un opgebn veln mir gezogt zei hobn
not them from will we and give back will we said they have

פַֿארלאַנגען; מיר וועלן אַזוי טאָן ווי דו זאָגסט. האָב איך גערופֿן די כֹּהנים ,
koyanim di gerufn ich hob zogst du vi ton azoi veln mir farlangen
kohanim the called I have say you as do so will we demand

און איך האָב זיי באַשוואָרן צו טאָן אַזוי ווי דער דאָזיקער צוזאָג .
tsuzog doziker der vi azoi ton tsu bashvorn zei hob ich un
promise this the as so do to swear an oath them have I and

יג אויך האָב איך אויסגעטרייסלט מײַן שויס, און האָב געזאָגט: אַזוי זאָל
zol azoi gezogt hob un shois main oisgetreislt ich hob oich
shall so said have and lap my shaken out I have also

האלקים אויסטרייסלען יעטוועדער מאַן ווָאס וועט נישט מקיים זײַן דעם
dem zain mekayem nisht vet vos man yetveder oistreislen HaElokim
the be fulfill not will who man every shake out G-d

דאָזיקן צוזאָג , פֿון זײַן הויז , און פֿון זײַן מי , און אַזוי זאָל ער
er zol azoi un mi zain fun un hoiz zain fun tsuzog dozikn
he shall so and labor his from and house his from promise this

זײַן אויסגעטרייסלט און לײדיק. און די גאַנצע איינזאַמלונג האָט געזאָגט:
gezogt hot ainzamlung gantse di un leidik un oisgetreislt zain
said has assembly whole the and empty and shaken out be

אָמן ! און זיי האָבן גלויבט ה . און דאָס פֿאָלק האָט געטאָן אַזוי ווי
vi azoi geton hot folk dos un Hashem geloibt hobn zei un Omein
as so done has people the and Hashem praised have they and amen

דער דאָזיקער צוזאָג .
tsuzog doziker der
promise this the

יד אויך האָב איך און מײַנע ברידער , פֿון דעם טאָג אָן וואָס מע
me vos on tog dem fun brider maine un ich hob oich
one that on day the from brothers my and I have also

האָט מיר באָפֿוילן צו זײַן זייער פֿירשט אין לאַנד יהודה ,
Yehudah land in firsht zeyer zain tsu bafoiln mir hot
Yehudah land of in the governor their be to commanded me has

פֿון דעם צוואַנציקסטן יאָר און ביזן צוויי און דרײַסיקסטן יאָר פֿון
fun yor draisikstn un tsvei bizn un yor tsvantsikstn dem fun
of year thirtieth and two unto and year twentieth the from

דעם מלך אַרתַּחשַׁסתְּא, צוועלף יאָר , נישט געגעסן די שפּײַז פֿון אַ
a fun shpaiz di gegesn nisht yor tsvelf Artachshasta melech dem
a of food the eaten not years twelve Artachshasta king the

פֿירשט . טו און די פֿריִערדיקע פֿירשטן וואָס פֿאַר מיר האָבן
hobn mir far vos firshtn frierdike di un firsht
have me for which are governors former the and governor

באַשוועָרט אויפֿן פֿאָלק , און זיי האָבן גענומען פֿון זיי
zei fun genumen hobn zei un folk oifn bashvert
them from taken have they and the people upon weighed down

פֿאַר ברויט און ווײַן , אַחוץ פֿערציק שקלים זילבער; אויך האָבן
hobn oich zilber shekolim fertsik achuts vain un broit far
have also silver shekels forty aside from wine and bread for

זייערע יונגען געוועלטיקט איבער דעם פֿאָלק . אָבער איך האָב נישט געטאָן
geton nisht hob ich ober folk dem iber geveltikt yungen zeyere
done not have I but people the over lorded young their

אַזוי, פֿון יִרְאַת אלקים . טז און אויך בײַ דער אַרבעט פֿון דער
der fun arbet der bai oich un Elokim yiras fun azoi
the of work the at also and G-d fear of because of so

the yitzhar *(olive oil)*, that ye exact of them. 12 Then said they, We will restore them, and will require nothing of them; so will we do as thou sayest. Then I summoned the Kohanim, and took an oath of them, that they should do according to this promise. 13 Also I shook out the fold of my robe, and said, So may HaElohim shake out every man from his bais, and from that which belongs to him, that keepeth not this promise, even thus be he shaken out, and emptied. And Kol HaKahal said, Omein, and praised Hashem. And HaAm did according to this promise.

14 Moreover, from the yom that I was appointed to be their governor in Eretz Yehudah, from the twentieth year even unto the two and thirtieth year of Artachshasta HaMelech, that is, twelve shanim, I and my brethren have not eaten the Lechem HaPechah *(Allowance of the Governor)*. 15 But the former governors that had been before me placed a heavy burden on HaAm, and had taken of them lechem and yayin, in addition to the forty shekels of kesef; yea, even their assistants domineered HaAm; but so did not I, because of yirat Elohim. 16 But instead I continued in the melekhet

HaChomah *(work of this Wall)*, neither acquired we any sadeh; and all my men were gathered there unto the melachah *(work)*. [17] Moreover there were at my shulchan a hundred and fifty of the Yehudim and officials, besides those that came unto us from among the Goyim around us. [18] Now that which was prepared daily was one shor *(ox)* and six choice sheep; also poultry were prepared at my expense, and every ten days skins of yayin in quantity of all kinds; yet for all this required not I the Lechem HaPechah, because the avodah was heavy upon this people. [19] Remember me, Elohai, for tovah, according to all that I have done for this people.

דאָזיקער מויער האָב איך צוגעלייגט אַ האַנט, הגם קיין פֿעלד האָבן
hobn feld kein hagam hant a tsugeleigt ich hob moier doziker
have field any although hand a laid I have wall this

מיר נישט געקויפֿט; און אַלע מײַנע יונגען זײַנען געווען אײַנגעזאַמלט
aingezamlt geven zainen yungen maine ale un gekoift nisht mir
gathered were are young my all and bought not we

דאָרטן בײַ דער אַרבעט. יז און די יִידן, און די פֿאָרשטייער, הונדערט
hundert forshteyer di un Yidn di un arbet der bai dortn
hundred officials the and Jews the and work the unto there

און פֿונפֿציק מאַן, און די וואָס זײַנען צו אונדז געקומען פֿון די
di fun gekumen undz tsu zainen vos di un man fuftsik un
the from come us to are who the ones and men fifty and

פֿעלקער וואָס אַרום אונדז, זײַנען געווען בײַ מײַן טיש. יח און
un tish main bai geven zainen undz arum vos felker
and table of food my at were are us around that nations

וואָס איז צוגעגרייט געווָארן פֿאַר איין טאָג, איז געווען: איין אָקס, זעקס
zeks oks ein geven iz tog ein far gevorn tsugegreit iz vos
six ox one was is day one for become prepared is what

געקליבענע שאָף; אויך עוֹפֿות זײַנען צוגעגרייט געווָארן בײַ מיר; און
un mir bai gevorn tsugegreit zainen ofot oich shof geklibene
and me with become prepared are birds also sheep chosen

אַלע צען טעג אַלערלײ ווײַן לרוב. און פֿון דעסט וועגן
vegen dest fun un lerov vain alerlei teg tsen ale
account that on and in abundance wine all kinds of days ten all

האָב איך נישט פֿאַרלאַנגט די שפּײַז פֿון אַ פֿירשט, ווײַל דער דינסט
dinst der vail firsht a fun shpaiz di farlangt nisht ich hob
service the because governor a of food the demanded not I have

איז געווען שווער אויף דעם דאָזיקן פֿאָלק. יט דערמאָן מיר, ג-ט מײַנער,
mainer G-t mir dermon folk dozikn dem oif shver geven iz
my G-d me remember people this the upon heavy was is

צום גוטן אַלץ וואָס איך האָב געטאָן פֿאַר דעם דאָזיקן פֿאָלק.
folk dozikn dem far geton hob ich vos alts gutn tsum
people this the for done have I which all that good to the

6 ד און עס איז געווען, ווי סַנבַלַט, און טוֹבִיָה, און גֶשֶם דער
der Geshem un Toviyah un Sanvalat vi geven iz es un
the Geshem and Toviyah and Sanvalat when was is it and

אַראַבער, און אונדזערע איבעריקע פֿײַנט האָבן געקריגן צו הערן אַז
az hern tsu gekrign hobn faint iberike undzere un araber
that hear to gotten have enemies the rest of our and Arab

איך האָב אויפֿגעבויט די מויער, און קיין בראָך איז נישט געבליבן אין איר –
ir in geblibn nisht iz broch kein un moier di oifgeboit hob ich
it in remained not is breach any and wall the built up have I

הגם ביז יענער צײַט האָב איך נאָך נישט געהאַט אַרײַנגעשטעלט טירן
tirn araingeshtelt gehat nisht noch ich hob tsait yener biz hagam
doors positioned had not yet I have time that until although

אין די טויערן – ב האָט סַנבַלַט, און גֶשֶם, געשיקט צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geshikt Geshem un Sanvalat hot toiern di in
to so me to sent Geshem and Sanvalat has gates the in

זאָגן: קום, און לאָמיר זיך צונויפֿקומען אין איינעם אין כּפֿרים אין
in kefrim in einem in tsunoifkumen zich lomir un kum zogn
in villages in one in come together ourselves let us and come say

טאָל אונו. און זיי האָבן געטראַכט מיר צו טאָן בייז. ג האָב איך צו זיי
zei tsu ich hob beiz ton tsu mir getracht hobn zei un Ono tal
them to I have evil do to me intended have they and Ono valley

me ra'ah *(harm)*. [3] And I sent malachim unto them, saying, I am doing a melachah gedolah, so that I cannot come down. Why should the melachah cease, whilst I leave it, and come down to you? [4] Yet they sent unto me this message arbah pe'amim; and I answered them after the same manner. [5] Then sent Sanvalat his aid unto me in like manner the fifth time with an unsealed iggeret in his hand; [6] Wherein was written, It is reported among the Goyim, and Gashmu saith it, that thou and the Yehudim are choshevim *(the ones scheming)* revolt, for which cause thou buildest the Chomah, that thou mayest be their Melech, according to these reports. [7] And thou hast also appointed nevi'im to make this proclamation about thee at Yerushalayim, saying, There is a Melech in Yehudah! Now this report will get back to HaMelech. Come now therefore, and let us take counsel together. [8] Then I sent unto him, saying, There are no such devarim *(things)* done as thou sayest, but thou inventest them out of thine own lev. [9] For they all were trying to make us afraid, saying, Their hands shall get too weakened for the melachah, that it be not completed. Now therefore, strengthen my hands!

געשיקט שלוחים , אַזוי צו זאָגן : אַ גרויסע אַרבעט טו איך, און איך קען
ken ich un ich tu arbet groise a zogn tsu azoi shluchim geshikt
can I and I do work great a say to so messengers sent

נישט אַראָפּנידערן; נאָך וואָס זאָל די אַרבעט אויפֿהערן, אַז איך וועל זי
zi vel ich az oifhern arbet di zol vos noch aropnideren nisht
it will I when cease work the shall what after go down not

אָפּלאָזן, און אַראָפּנידערן צו אייַך? [ד] און זיי האָבן צו מיר געשיקט אַזוי ווי
vi azoi geshikt mir tsu hobn zei un aich tsu aropnideren un oplozen
as so sent me to have they and you to go down and let go

די דאָזיקע רייד פֿיר מאָל , און איך האָב זיי געענטפֿערט אַזוי ווי די
di vi azoi geentfert zei hob ich un mol fir reid dozike di
the as just answered them have I and times four words these the

דאָזיקע רייד . [ה] האָט סַנבַלַט געשיקט צו מיר אַזוי ווי די דאָזיקע רייד אַ
a reid dozike di vi azoi mir tsu geshikt Sanvalat hot reid dozike
a words these the as so me to sent Sanvalat has words these

פֿינפֿט מאָל זיַין יונג מיט אַן אָפֿענעם בריוו אין זיַין האַנט, [ו] וואָס
vos hant zain in briv ofenem an mit yung zain mol finft
what hand his in letter open an with young man his time fifth

דערין איז געווען געשריבן : צווישן די פֿעלקער הערט זיך , און גַשמו
Gashmu un zich hert felker di tsvishn geshribn geven iz derin
Gashmu and self is heard nations the among written was is therein

זאָגט, אַז דו און די יידן טראַכטן צו ווידערשפּעניקן, דערום
derum vidershpenikn tsu trachtn Yidn di un du az zogt
therefore rebel to are thinking Jews the and you that says

בויסטו די מויער, און דו ווילסט ווערן ביַי זיי פֿאַר אַ מלך ,
melech a far zei bai vern vilst du un moier di boistu
king a for them among become want you and wall the you build

לויט די דאָזיקע רייד . [ז] און אויך האָסטו אויפֿגעשטעלט נבֿיאים
neviim oifgeshtelt hostu oich un reid dozike di loit
prophets set up have you also and words these the according to

אויסצורופֿן ווענן דיר אין ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : אַ מלך איז
iz melech a zogn tsu azoi Yerushalayim in dir vegen oistsurufn
is king a say to so Yerushalayim in you(SG) about to proclaim

דאָ אין יהודה . און אַצונד וועט דער מלך קריגן צו הערן אַזעלכע
azelche hern tsu krign melech der vet atsund un Yehudah in do
such hear to get king the will now and Yehudah in here

רייד . איז, אַצונד קום און לאָמיר אַן עצה האַלטן אין איינעם. [ח] האָב
hob einem in haltn eitse an lomir un kum atsund iz reid
have one in hold counsel a let us and come now is words

איך צו אים געשיקט, אַזוי צו זאָגן : אַזעלכע זאַכן ווי דו זאָגסט זיַינען
zainen zogst du vi zachn azelche zogn tsu azoi geshikt im tsu ich
are say you as things such say to so sent him to I

נישט געשען , נאָר פֿון דיַין האַרצן טראַכסטו זיי אויס. [ט] וואָרעם זיי
zei vorem ois zei trachstu hartsn dain fun nor geshen nisht
they for up them you think heart your from but happened not

אַלע האָבן אונדז געוואָלט אײַנשרעקן , אַזוי צו זאָגן : זייערע הענט וועלן
veln hent zeyere zogn tsu azoi ainshrekn gevolt undz hobn ale
will hands their say to so instill fear in wanted us have all

אָפּגעשלאָפּט ווערן פֿון דער אַרבעט, און זי וועט נישט געטאָן ווערן . און
un vern geton nisht vet zi un arbet der fun vern opgeshlaft
and become done not will it and work the from become weak

אַצונד , ג-ט, שטאַרק מײַנע הענט .
hent maine shtark G-t atsund
hands my strengthen G-d now

[10] Afterward I came unto the bais Shema'yah ben Delayah ben Mehetave'el, who was confined; and he said, Let us meet together in the Bais HaElohim, within the Heikhal, and let us close the dalatot of the Heikhal, for they will come to slay thee; yea, tonight they come to slay thee.
[11] And I said, Should such a man as I flee? And who is there, that, being as I am, would go into the Heikhal to save his life? I will not go in. [12] And, hinei, I perceived that Elohim had not sent him; but that he pronounced this nevu'ah *(prophecy)* against me, for Toviyah and Sanvalat had hired him. [13] Therefore was he hired, that I should be afraid, and do so, and sin, and that they might have given me a shem rah *(bad name)*, that they might discredit me. [14] Remember, Elohai, Toviyah and Sanvalat according to these their ma'asim, and also No'adyah the neviah *(prophetess)* Noadyah, and the rest of the nevi'im, that would have intimidated me.

[15] So the Chomah was finished in the twenty and fifth day of the month Elul, in fifty and two days. [16] And it came to pass, that when all oyveinu *(our enemies)* heard thereof, and all the Goyim

י און איך בין געקומען אין הויז פֿון שמַעיָה דעם זון פֿון דלָיָה ,
Delayah fun zun dem Shemayah fun hoiz in gekumen bin ich un
Delayah of son the Shema'yah of house in come am I and

דעם זון פֿון מהֵיטַבְאֵל , וואָס האָט זיך געהאַלטן אײַנגעשלאָסן; און
un aingeshlosn gehaltn zich hot vos Mehetaveeln fun zun dem
and locked in kept self has who Mehetave'el of son the

ער האָט געזאָגט: לאָמיר זיך צונויפֿקומען אין הויז פֿון האלקים ,
HaElokim fun hoiz in tsunoifkumen zich lomir gezogt hot er
G-d of house in come together selves let us said has he

אינעוויניק אין הֵיכל , און לאָמיר פֿאַרשליסן די טירן פֿון הֵיכל , ווארעם
vorem heichl fun tirn di farshlisn lomir un heichl in ineveinik
for temple of doors the shut let us and temple in inside

זיי וועלן קומען דיך הרגען , און ביַי נאַכט וועלן זיי קומען דיך
dich kumen zei veln nacht bai un hargen dich kumen veln zei
you(SG) come they will night at and to kill you(SG) come will they

הרגען . יא האָב איך געזאָגט: זאָל אַזאַ מענטש ווי איך אַנטלויפֿן? און
un antloifn ich vi mentsh aza zol gezogt ich hob hargen
and flee I as man such a shall said I have to kill

ווער פֿון מיַין גלַיכן קען אַריַינגיין אין הֵיכל , און בלַיבן לעבן? איך
ich lebn blaibn un heichl in araingein ken glaichn main fun ver
I alive remain and temple in enter can like my of who

וועל נישט אַריַינגיין . יב און איך האָב דערקענט , אַז נישט אלקים האָט
hot Elokim nisht az derkent hob ich un araingein nisht vel
has G-d not that recognized have I and enter not will

אים געשיקט, נאָר ער האָט געדעדט די נבֿואה וועגן מיר, ווייל
vail mir vegen nevue di geredt hot er nor geshikt im
because me concerning oracle the spoken has he but sent him

טוֹבִיָה און סַנבַלַט האָבן אים אָנגעדונגען . יג ער איז דערפֿאַר געווען
geven derfar iz er ongedungen im hobn Sanvalat un Toviyah
was for that reason is he hired him have Sanvalat and Toviyah

געדונגען , כדי איך זאָל מורא קריגן, און איך זאָל טאָן אַזוי, און מיך
mich un azoi ton zol ich un krign moire zol ich kedei gedungen
myself and so do shall I and get fear shall I so that hired

פֿאַרזינדיקן, און דאָס וועט זיי זיַין פֿאַר אַ שֵׁם-רַע כדי זיי זאָלן
zoln zei kedei Shem-rae a far zain zei vet dos un farzindiken
shall they so that bad name a for be them will this and sin

מיך קענען לעסטערן. יד דערמאָן , ג-ט מיַינער, טוֹבִיָה, און סַנבַלַט
Sanvalatn un Toviyahn mainer G-t dermon lestern kenen mich
Sanvalat and Toviyah my G-d remember slander can me

, לויט די דאָזיקע מעשׂים זיַינע, און אויך נוֹעַדיָה דער נבֿיאה
neviye der Noadyah oich un zaine meisim dozike di loit
prophetess the No'adyah also and his deeds these the according to

און די איבעריקע נבֿיאים וואָס האָבן מיך געוואָלט איַינשרעקן .
ainshrekn gevolt mich hobn vos neviim iberike di un
instill fear in wanted me have which prophets the rest of the and

טו און די מויער איז פֿאַרטיק געוואָרן אין פֿינף און צוואַנציקסטן טאָג פֿון
fun tog tsvantsikstn un finf in gevorn fartik iz moier di un
of day twentieth and five in become finished is wall the and

אֱלול, אין צוויי און פֿופֿציק טעג . טז און עס איז געווען, ווי אַלע אונדזערע
undzere ale vi geven iz es un teg fuftsik un tsvei in Elul
our all when was is it and days fifty and two in Elul

פַֿיַנט האָבן דערהערט, האָבן אַלע פֿעלקער וואָס אַרום אונדז מורא
moire undz arum vos felker ale hobn derhert hobn faint
fear us around that are nations all have heard had enemies

around us saw these things, they were much cast down in their own eyes, for they perceived that this melachah was accomplished by Eloheinu. 17 Moreover in those days the nobles of Yehudah sent many iggerot unto Toviyah, and the iggrot of Toviyah were making reply unto them. 18 For there were many ba'alei shevuah in Yehudah unto him, because he was the choson *(son-in-law)* of Shechanyah ben Arach, and his son Yehochanan had taken the bat Meshullam ben Berekhyah. 19 Also they reported his merits before me, and uttered my words to him. And Toviyah sent letters with the intent of intimidating me.

7 Now it came to pass, when the chomah was rebuilt, and I had set up the dalatot, and the gatekeepers and the singers and the Levi'im were appointed, 2 That I gave my brother Chanani, along with Chananyah *(the commander of the citadel)*, charge over Yerushalayim, for he was an ish emes, and feared HaElohim more than many. 3 And I said unto them, Let not the gates of Yerushalayim be opened until the shemesh be hot; and while they stand by, let them shut the

געקריגן, און זיי זײַנען זייער אַראָפּגעפאַלן בײַ זיך אין די אויגן,
oign di in zich bai aropgefaln zeyer zainen zei un gekrign
eyes the in selves with fallen down very are they and gotten

ווארעם זיי האָבן געזען אַז פֿון אלוקינו איז געטאָן גווארן די דאָזיקע
dozike di gevorn geton iz Elokeinu fun az gezen hobn zei vorem
this the become done is our G-d from that seen have they because

אַרבעט. ט אויך האָבן אין יענע טעג די אַדללייט פֿון יהודה געשיקט
geshikt Yehudah fun adllait di teg yene in hobn oich arbet
sent Yehudah of leading people the days those in have also work

פֿיל בריוו צו טוֹבִיָהן, און טוֹבִיָהס זײַנען געקומען צו זיי .
zei tsu gekumen zainen Toviyahs un Toviyahn tsu briv fil
them to come are Toviyah's and Toviyah to letters many

יח ווארעם פֿיל אין יהודה זײַנען געווען געשוואָרענע צו אים, ווארעם ער
er vorem im tsu geshvorene geven zainen Yehudah in fil vorem
he for him to sworn were are Yehudah in many because

איז געווען דער אייַדים פֿון שכַנְיָה דעם זון פֿון אָרַחן, און זײַן
zain un Arachn fun zun dem Shechanyah fun eidim der geven iz
his and Arach of son the Shechanyah of son-in-law the was is

זון יהוֹחָנָן האָט גענומען די טאָכטער פֿון משולָם דעם זון פֿון
fun zun dem Meshulam fun tochter di genumen hot Yehochanan zun
of son the Meshullam of daughter the taken has Yehochanan son

ברֶכיָהן . יט אויך פֿלעגן זיי דערציילן פֿאַר מיר זײַנע גוטע מעלות ,
melut gute zaine mir far dertseiln zei flegn oich Berechyahn
qualities good his me for tell they used to also Berekhyah

און מײַנע ווערטער פֿלעגן זיי אַרויסטראָגן צו אים. אָבער כּדי מיך
mich kedei ober im tsu aroistrogn zei flegn verter maine un
me so that but him to carry outside them used to words my and

אײַנצושרעקן האָט טוֹבִיָה געשיקט די בריוו .
briv di geshikt Toviyah hot aintsushrekn
letters the sent Toviyah has frighten

ז און עס איז געווען, ווי די מויער איז געווען אויפֿגעבויט, אַזוי האָב
hob azoi oifgeboit geven iz moier di vi geven iz es un
did then built up was is wall the when was is it and

איך אַרײַנגעשטעלט די טירן , און די טויערלײַט און די זינגערס
zingers di un toierlait di un tirn di araingeshtelt ich
singers the and gatekeepers the and doors the position I

און די לְוִיים זײַנען אויפֿגעזעצט געווארן. ב און איך האָב געגעבן
gegebn hob ich un gevorn oifgezetst zainen Leviim di un
give did I and become stationed are Levi'im the and

מײַן ברודער חֲנָנִי , און חֲנַנְיָה דעם הויפּטמאַן פֿון דער
der fun hoiptman dem Chananyah un Chananien bruder main
the of head man the Chananyah and Chanani brother my

פֿעסטונג, דעם באַפֿעל איבער ירושָלַיִם ; ווארעם ער איז געווען
geven iz er vorem Yerushalayim iber bafel dem festung
was is he because Yerushalayim over command the fortress

אַן אמתער מענטש, און אַ ירא אלקים פֿון אַ סך . ג און
un sach a fun Elokim yore a un mentsh emeser an
and lot a more than G-d fearer of a and man truthful a

איך האָב זיי אָנגעזאָגט: די טויערן פֿון ירושָלַיִם זאָלן נישט
nisht zoln Yerushalayim fun toiern di ongezogt zei hob ich
not shall Yerushalayim of gates the ordered them have I

געעפֿנט ווערן ביז די זון ווערט הייס, און ווען מע איז נאָך
noch iz me ven un heis vert zun di biz vern geefent
stand are they while and hot becomes sun the until be opened

dalatot, and bar them, and appoint watches of the inhabitants of Yerushalayim, every one in his watch, and every one to be near his bais. 4 Now the Ir was large and gedolah, but HaAm were few therein, and the batim *(houses)* were not rebuilt.

אויף, זאָלן זיי צומאַכן די טירן; און פֿאַרריגלט זיי ; און מע
me un zei farriglt un tirn di tsumachn zei zoln oif
they and them bolt and doors the shut they shall by

זאָל שטעלן וואַכן פֿון די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , איטלעכן
itlechn Yerushalayim fun bavoiner di fun vachn shteln zol
each Yerushalayim of inhabitants the from watch stand shall

אויף זיין וואַך , און איטלעכן אַקעגן זיין הויז . ד און די שטאָט
shtot di un hoiz zain akegn itlechn un vach zain oif
city the and house his opposite each and watch his on

איז געווען בריייט און גרויס, און דאָס פֿאָלק דערין ווינציק, און קיין
kein un vintsik derin folk dos un grois un breit geven iz
any and few therein people the and great and wide was is

הײַזער זיינען נישט געווען געבויט.
geboit geven nisht zainen haizer
built were not are houses

5 And Elohai put into mine lev to gather together the nobles, and the officials, and the people, that they might be reckoned by genealogy. And I found a Sefer HaYachash *(record of the genealogy)* of them which came up at the first, and found written therein:

ה און מײַן ג-ט האָט אַרײַנגעגעבן אין מײַן האַרצן, און איך האָב
hob ich un hartsn main in araingegebn hot G-t main un
have I and heart my into put in has G-d my and

איינגעזאַמלט די אַדללײַט , און די פֿאָרשטייער, און דאָס פֿאָלק ,
folk dos un forshteyer di un adllait di aingezamlt
people the and officials the and leading people the gathered

זיך צו פֿאַרצייכענען לויטן יחוס , און איך האָב געפֿונען
gefunen hob ich un yiches loitn fartseichenen tsu zich
found have I and genealogy according to register to selves

דעם יחוס-בריוו פֿון די וואָס זיינען אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen zainen vos di fun yiches-briv dem
come up are who the ones of genealogical records the

צום ערשטן, און איך האָב געפֿונען געשריבן דערין :
derin geshribn gefunen hob ich un ershtn tsum
therein written found have I and first to the

ו דאָס זיינען די קינדער פֿון דער ידישער מדינה וואָס זיינען
zainen vos medine yidisher der fun kinder di zainen dos
are who province jewish the of children the are these

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון די גלות-געפֿאַנגענע וואָס נבֿוכדנֶצַר דער
der Nevuchadnetsar vos goles-gefangene di fun aroifgegangen
the Nevukhadnetzar whom exile captives the from gone up

מלך פֿון בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן, און זיי האָבן זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hobn zei un fartriben hot Bavel fun melech
to returned selves have they and driven out had Bavel of king

ירושָלַיִם און קיין יהודה , איטלעכער צו זיין שטאָט; ז די
di shtot zain tsu itlecher Yehudah kein un Yerushalayim
the ones city his to each one Yehudah to and Yerushalayim

וואָס זיינען געקומען מיט זרובבֶל , יֵשוּעַ , נחֶמיָה ,
Nechemyahn Yeshuaen Zerubaveln mit gekumen zainen vos
Nechemyah Yeshua Zerubavel with come are who

עַזַריָה , רַעַמיָה , נַחמָנין , מָרדכַי , בלשָנן ,
Bilshanen Mordechaien Nachamanien Raamyahn Azaryahn
Bilshan Mordechai Nachamani Ra'amyah Azaryah

מִספֶּרֶת , בִגוַי , נחומען , בַעֲנָה .
Baanahn Nachumen Bigvaien Mispereten
Ba'anah Nechum Bigvai Misperet

6 These are the people of the province, that went up out of the Golus captivity, of those that had been carried away, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had carried away, and came again to Yerushalayim and to Yehudah, everyone unto his town; 7 Who came with Zerubavel, Yeshua, Nechemyah, Azaryah, Ra'amyah, Nachamani, Mordechai, Bilshan, Misperet, Bigvai, Nechum, and Ba'anah.

The number of the men of the people of Yisroel was this:

די צאָל פֿון די מענער פֿון דין קינדער פֿון יִשׂרָאֵל:
Yisroel fun kinder di fun mener di fun tsol di
Yisroel of children the of men the of number the

ח די קינדער פון פרעוש, צוויי טויזנט הונדערט און צוויי און זיבעציק. ט די
di zibetsik un tsvei un hundert toiznt tsvei Parosh fun kinder di
the seventy and two and hundred thousand two Parosh of children the

קינדער פון שפטיה, דריי הונדערט צוויי און זיבעציק. י די קינדער פון
fun kinder di zibetsik un tsvei hundert drai Shefatyah fun kinder
of children the seventy and two hundred three Shephatyah of children

ארח, זעקס הונדערט צוויי און פופציק. יא די קינדער פון פחת-מואב, פון די
di fun Pachat-Moav fun kinder di fuftsik un tsvei hundert zeks Arach
the of Pachat-Moav of children the fifty and two hundred six Arach

קינדער פון ישוע און יואב, צוויי טויזנט אכט הונדערט אכצן. יב די
di achtsen hundert acht un toiznt tsvei Yoav un Yeshua fun kinder
the eighteen hundred eight and thousand two Yoav and Yeshua of children

קינדער פון עילם, טויזנט צוויי הונדערט פיר און פופציק. יג די קינדער פון
fun kinder di fuftsik un fir hundert tsvei toiznt Eilam fun kinder
of children the fifty and four hundred two thousand Eilam of children

זתוא, אכט הונדערט פינף און פערציק. יד די קינדער פון זכי, זיבן הונדערט
hundert zibn Zakai fun kinder di fertsik un finf hundert acht Zattu
hundred seven Zakai of children the forty and five hundred eight Zattu

און זעכציק. טו די קינדער פון בנוי, זעקס הונדערט אכט און פערציק. טז די
di fertsik un acht hundert zeks Binui fun kinder di zechtsik un
the forty and eight hundred six Binnui of children the sixty and

קינדער פון בבי, זעקס הונדערט אכט און צוואנציק. יז די קינדער פון עזגד,
Azgad fun kinder di tsvantsik un acht hundert zeks Bevai fun kinder
Azgad of children the twenty and eight hundred six Bevai of children

צוויי טויזנט דריי הונדערט צוויי און צוואנציק. יח די קינדער פון אדוניקם,
Adonikam fun kinder di tsvantsik un tsvei hundert drai toiznt tsvei
Adonikam of children the twenty and two hundred three thousand two

זעקס הונדערט זיבן און זעכציק. יט די קינדער פון בגוי, צוויי טויזנט
toiznt tsvei Bigvai fun kinder di zechtsik un zibn hundert zeks
thousand two Bigvai of children the sixty and seven hundred six

זיבן און זעכציק. כ די קינדער פון עדין, זעקס הונדערט פינף און פופציק.
fuftsik un finf hundert zeks Adin fun kinder di zechtsik un zibn
fifty and five hundred six Adin of children the sixty and seven

כא די קינדער פון אטר, פון חזקיהו, אכט און נינציק. כב די קינדער
kinder di naintsik un acht Chizkiyahn fun Ater fun kinder di
children the ninety and eight Chizkiyah of Ater of children the

פון חשום, דריי הונדערט אכט און צוואנציק. כג די קינדער פון בצי,
Betsai fun kinder di tsvantsik un acht hundert drai choshum fun
Betzai of children the twenty and eight hundred three Chashum of

דריי הונדערט פיר און צוואנציק. כד די קינדער פון חריף, הונדערט צוועלף.
tsvelf hundert Charif fun kinder di tsvantsik un fir hundert drai
twelve hundred Chariph of children the twenty and four hundred three

כה די קינדער פון גבעון, פינף און נינציק. כו די מענטשן פון בית-לחם
Beis-Lechem fun mentshn di naintsik un finf Givon fun kinder di
Beit-Lechem of men the ninety and five Giv'on of children the

און נטופה, הונדערט אכט און אכצן. כז די מענטשן פון ענתות, הונדערט
hundert Anatot fun mentshn di achtsik un acht hundert Netofah un
hundred Anatot of men the eighty and eight hundred Netophah and

אכט און צוואנציק. כח די מענטשן פון בית-עזמות, צוויי און פערציק. כט די
di fertsik un tsvei Beis-Azmavet fun mentshn di tsvantsik un acht
the forty and two Beit-Azmavet of men the twenty and eight

מענטשן פון קריית-יערים, כפירה, און באארות, זיבן הונדערט דריי און
un drai hundert zibn Beerot un Kefirah Kiryat-Yearim fun mentshn
and three hundred seven Be'erot and Kephirah Kiryat-Ye'arim of men

[8] The Bnei Parosh, 2,172. [9] The Bnei Shephatyah, 372. [10] The Bnei Arach, 652. [11] The Bnei Pachat-Moav, of the Bnei Yeshua and Yoav, 2,818. [12] The Bnei Eilam, 1,254. [13] The Bnei Zattu, 845. [14] The Bnei Zakai, 760. [15] The Bnei Binnui, 648. [16] The Bnei Bevai, 628. [17] The Bnei Azgad, 2,322. [18] The Bnei Adonikam, 667. [19] The Bnei Bigvai, 2,067. [20] The Bnei Adin, 655. [21] The Bnei Ater of Chizkiyah, 98. [22] The Bnei Chashum, 328. [23] The Bnei Betzai, 324. [24] The Bnei Chariph, 112. [25] The Bnei Giv'on, 95. [26] The men of Beit-Lechem and Netophah, 188. [27] The men of Anatot, 128. [28] The men of Beit-Azmavet, 42. [29] The men of Kiryat-Ye'arim, Kephirah, and Be'erot, 743. [30] The men of

פַּערציק. ל די מענטשן פֿון רָמָה און גֶּבַע, זעקס הונדערט איין און צוואַנציק.
tsvantsik un ein hundert zeks Geva un Ramah fun mentshn di fertsik
twenty and one hundred six Geva and Ramah of men the forty

לא די מענטשן פֿון מִכְמָס, הונדערט און צוויי און צוואַנציק. לב די מענטשן
mentshn di tsvantsik un tsvei un hundert michmos fun mentshn di
men the twenty and two and hundred Michmas of men the

פֿון בֵּית-אֵל, און עַי, הונדערט דריי און צוואַנציק. לג די מענטשן פֿון דער
der fun mentshn di tsvantsik un drai hundert Ai un Beis-El fun
the of men the twenty and three hundred Ai and Beit-El of

אַנדער נבֹו, צוויי און פֿופֿציק. לד די קינדער פֿון דער אַנדער עֵילָם, טויזנט
toiznt Eilam ander der fun kinder di fuftsik un tsvei Nevo ander
thousand Eilam other the of children the fifty and two Nevo other

צוויי הונדערט פֿיר און פֿופֿציק. לה די קינדער פֿון חָרִם, דריי הונדערט
hundert drai Charim fun kinder di fuftsik un fir hundert tsvei
hundred three Charim of children the fifty and four hundred two

און צוואַנציק. לו די קינדער פֿון יריחוֹ, דריי הונדערט פֿינף און פֿערציק. לז די
di fertsik un finf hundert drai Yericho fun kinder di tsvantsik un
the forty and five hundred three Yericho of children the twenty and

קינדער פֿון לוֹד, חָדִיד, און אוֹנוֹ, זיבן הונדערט און איין און צוואַנציק.
tsvantsik un ein un hundert zibn Ono un Chadid Lud fun kinder
twenty and one and hundred seven Ono and Chadid Lod of children

לח די קינדער פֿון סְנָאָה, דריי טויזנט נײַן הונדערט און דרײַסיק.
draisik un hundert nain toiznt drai Senaahn fun kinder di
thirty and hundred nine thousand three Senaah of children the

לט די כֹּהֲנִים: די קינדער פֿון יְדַעְיָה, פֿון דעם הויז פֿון יֵשׁוּעַ,
Yeshua fun hoiz dem fun Yedayah fun kinder di koyanim di
Yeshua of house the of Yedayah of children the kohanim the

נײַן הונדערט דריי און זיבעציק. מ די קינדער פֿון אִמֵּר, טויזנט
toiznt Immer fun kinder di zibetsik un drai hundert nain
thousand Immer of children the seventy and three hundred nine

צוויי און פֿופֿציק. מא די קינדער פֿון פַּשְׁחוּר, טויזנט צוויי הונדערט
hundert tsvei toiznt Pashchur fun kinder di fuftsik un tsvei
hundred two thousand Pashchur of children the fifty and two

זיבן און פֿערציק. מב די קינדער פֿון חָרִם, טויזנט זיבעצן.
zibetsn toiznt Charim fun kinder di fertsik un zibn
seventeen thousand Charim of children the forty and seven

מג די לְוִיִּם: די קינדער פֿון יֵשׁוּעַ, פֿון קַדְמִיאֵל, פֿון די
di fun Kadmieln fun Yeshua fun kinder di Leviim di
the of Kadmiel of Yeshua of children the Levi'im the

קינדער פֿון הוֹדַוְה, פֿיר און זיבעציק. מד די זינגערס: די קינדער פֿון
fun kinder di zingers di zibetsik un fir Hodvah fun kinder
of children the singers the seventy and four Hodvah of children

אָסָף, הונדערט אַכט און פֿערציק. מה די טויערלײַט: די קינדער פֿון
fun kinder di toierlait di fertsik un acht hundert ASaf
of children the gatekeepers the forty and eight hundred Asaph

שַׁלּוּם, די קינדער פֿון אָטֵר, די קינדער פֿון טַלמוֹן, די קינדער
kinder di Talmon fun kinder di Ater fun kinder di Shallum
children the Talmon of children the Ater of children the Shallum

פֿון עַקּוּבּ, די קינדער פֿון חֲטיטָא, די קינדער פֿון שׁוֹבַי – הונדערט
hundert Shovai fun kinder di chatito fun kinder di Akkuv fun
hundred Shovai of children the Chatita of children the Akkuv of

אַכט און דרײַסיק.
draisik un acht
thirty and eight

Ramah and Geva, 621. [31] The men of Michmas, 122. [32] The men of Beit-El and Ai, 123. [33] The men of the other Nevo, 52. [34] The people of the other Eilam, 1,254. [35] The Bnei Charim, 320. [36] The Bnei Yericho, 345. [37] The Bnei Lod, Chadid, and Ono, 721. [38] The Bnei Senaah, 3,930.

[39] The kohanim; the Bnei Yedayah, of the Bais Yeshua, 973. [40] The Bnei Immer, 1,052. [41] The Bnei Pashchur, 1,247. [42] The Bnei Charim, 1,017.

[43] The Levi'im; the Bnei Yeshua, of Kadmiel, and of the Bnei Hodvah, 74. [44] The singers; the Bnei Asaph, 148. [45] The gatekeepers; the Bnei Shallum, the Bnei Ater, the Bnei Talmon, the Bnei Akkuv, the Bnei Chatita, the Bnei Shovai, 138.

מו די נתינים : די קינדער פֿון ציחאָ , די קינדער פֿון חֲשׂוּפָא , די
di Chasufa fun kinder di Tsicha fun kinder di Netenim di
the Chasupha of children the Tzicha of children the Netenim the

קינדער פֿון טַבעוֹת : מז די קינדער פֿון קֵירוֹס, די קינדער פֿון סיעָא, די
di Sia fun kinder di Keros fun kinder di Tabaot fun kinder
the Sia of children the Keros of children the Taba'ot of children

קינדער פֿון פָּדוֹן ; מח די קינדער פֿון לְבָנָה , די קינדער פֿון חֲגָבָה ,
Chagavah fun kinder di Livnah fun kinder di Padon fun kinder
Chagavah of children the Levanah of children the Padon of children

די קינדער פֿון שַׁלְמַי ; מט די קינדער פֿון חָנָן , די קינדער פֿון
fun kinder di Chanan fun kinder di Shalmai fun kinder di
of children the Chanan of children the Shalmai of children the

גִּדֵּל , די קינדער פֿון גַּחַר ; נ די קינדער פֿון רְאָיָה , די קינדער פֿון
fun kinder di Reayah fun kinder di Gachar fun kinder di Giddel
of children the Reayah of children the Gachar of children the Giddel

רצין , די קינדער פֿון נְקוֹדָא ; נא די קינדער פֿון גַּזָּם , די קינדער
kinder di Gazzam fun kinder di Nekoda fun kinder di Retsin
children the Gazzam of children the Nekoda of children the Retzin

פֿון עֻזָּא, די קינדער פֿון פָּסֵחַ ; נב די קינדער פֿון בסַי , די קינדער
kinder di Besai fun kinder di Pesach fun kinder di Uzza fun
children the Besai of children the Paseach of children the Uzza of

פֿון מְעוּנים , די קינדער פֿון נפִישׁסים ; נג די קינדער פֿון בקבוק ,
Bakbuk fun kinder di Nefushesim fun kinder di MUnim fun
Bakbuk of children the Nephushesim of children the Me'unim of

די קינדער פֿון חֲקוּפָא , די קינדער פֿון חַרְחוּר ; נד די קינדער פֿון
fun kinder di Charchur fun kinder di Chakupha fun kinder di
of children the Charchur of children the Chakupha of children the

בצלית, די קינדער פֿון מחידָא , די קינדער פֿון חַרְשָׁא ; נה די קינדער
kinder di Charsha fun kinder di Mechida fun kinder di Batslit
children the Charsha of children the Mechida of children the Batzlit

פֿון ברקוֹס, די קינדער פֿון סיסרא, די קינדער פֿון תֶּמַח ; נו די קינדער
kinder di Temach fun kinder di Sisra fun kinder di Barkos fun
children the Temach of children the Sisra of children the Barkos of

פֿון נציחַ , די קינדער פֿון חֲטִיפָא .
Chatifa fun kinder di Netsiyach fun
Chatipha of children the Netziyach of

נז די קינדער פֿון שלמהס קנעכט : די קינדער פֿון סוֹטַי ,
Sotai fun kinder di knecht Shlomos fun kinder di
Sotai of children the servants Sh'lomo's of children the

די קינדער פֿון סוֹפֶרֶת , די קינדער פֿון פְּרִידָא; נח די קינדער
kinder di Perida fun kinder di sofret fun kinder di
children the Perida of children the Sopheret of children the

פֿון יַעֲלָא, די קינדער פֿון דַּרְקוֹן , די קינדער פֿון גִּדֵּל ; נט די
di Giddel fun kinder di Darkon fun kinder di Yala fun
the Giddel of children the Darkon of children the Ya'la of

קינדער פֿון שפַטְיָה , די קינדער פֿון חַטִיל , די קינדער פֿון
fun kinder di Chattil fun kinder di Shefatyah fun kinder
of children the Chattil of children the Shephatyah of children

פּוֹכֶרֶת-הַצְּבָיִים , די קינדער פֿון אָמוֹן . ס אַלע נתינים און די
di un Netenim ale Amon fun kinder di pocheret-hatsviym
the and Netinim all Amon of children the Pokheret-Hatzvayim

קינדער פֿון שלמהס קנעכט : דריי הונדערט צוויי און נײַנציק .
naintsik un tsvei hundert drai knecht Shlomos fun kinder
ninety and two hundred three servants Sh'lomo's of children

46 The Netinim; the Bnei Tzicha, the Bnei Chasupha, the Bnei Taba'ot, 47 The Bnei Keros, the Bnei Sia, the Bnei Padon, 48 The Bnei Levanah, the Bnei Chagavah, the Bnei Shalmai, 49 The Bnei Chanan, the Bnei Giddel, the Bnei Gachar, 50 The Bnei Reayah, the Bnei Retzin, the Bnei Nekoda, 51 The Bnei Gazzam, the Bnei Uzza, the Bnei Paseach, 52 The Bnei Besai, the Bnei Me'unim, the Bnei Nephushesim, 53 The Bnei Bakbuk, the Bnei Chakupha, the Bnei Charchur, 54 The Bnei Batzlit, the Bnei Mechida, the Bnei Charsha, 55 The Bnei Barkos, the Bnei Sisra, the Bnei Temach, 56 The Bnei Netziyach, the Bnei Chatipha.

57 The Bnei Avdei Sh'lomo; the Bnei Sotai, the Bnei Sopheret, the Bnei Perida, 58 The Bnei Ya'la, the Bnei Darkon, the Bnei Giddel, 59 The Bnei Shephatyah, the Bnei Chattil, the Bnei Pokheret-Hatzvayim, the Bnei Amon. 60 All the Netinim, and the Bnei Avdei Sh'lomo, were three hundred ninety and two.

61 And these were they which went up also from Tel-Melach, Tel-Charsha, Keruv, Addon, and Immer, but they could not show their bais avot, nor their zera, whether they were of Yisroel. 62 The Bnei Delayah, the Bnei Toviyah, the Bnei Nekoda, 642. 63 And of the kohanim; the Bnei Chavayah, the Bnei Hakotz, the Bnei Barzillai, which took one of the banot of Barzillai the Gil'adi to wife, and was named after their shem. 64 These sought their register among those that were reckoned by genealogy, but it was not found; therefore were they, as polluted, put from the Kehunah *(Priesthood)*. 65 And the Tirshata said unto them that they should not eat of the kodesh hakodashim until there stood up a kohen with Urim and Tummim.

66 The kol hakahal together was 42,360, 67 not counting their manservants and their maidservants, of whom there were 7,337; and they had 245 meshorarim *(singing men)* and meshorarot *(singing women)*. 68 Their susim, seven hundred thirty and six; their mules, two hundred forty and five; 69 Their camels, four

סא און דאָס זײַנען די ווָאס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון תֵּל-מֶלַח ,
Tel-Melach fun aroifgegangen zainen vos di zainen dos un
Tel-Melach from gone up are who the ones are these and

תֵּל-חַרשָׁא , *כְּרוּב, אַדּוֹן , און אִמֵּר , און האָבן נישט געקענט זאָגן
zogn gekent nisht hobn un Immer un Addon Keruv Tel-Charsha
to say able not have and Immer and Addon Keruv Tel-Charsha

זייער פַֿאָטערהויז און זייער אָפּשטאַם, אויב זיי זײַנען פֿון ישְׂרָאֵל:
Yisroel fun zainen zei oib opshtam zeyer un foterhoiz zeyer
Yisroel of are they if descent their and father's household their

סב די קינדער פֿון דלָיָה , די קינדער פֿון טוֹבִּיָה , די קינדער פֿון
fun kinder di Toviyah fun kinder di Delayah fun kinder di
of children the Toviyah of children the Delayah of children the

נקוֹדָא – זעקס הונדערט און צוויי און פֿערציק. סג און פֿון די כֹּהנים :
koyanim di fun un fertsik un tsvei un hundert zeks Nekoda
kohanim the of and forty and two and hundred six Nekoda

די קינדער פֿון חֲבַיָה , די קינדער פֿון הַקּוֹץ , די קינדער פֿון
fun kinder di hakots fun kinder di Chavayah fun kinder di
of children the Hakotz of children the Chavayah of children the

בַּרזִלַּי וואָס האָט געמען אַ ווײַב פֿון די טעכטער פֿון בַּרזִלַּי
Barzillaien fun techter di fun vaib a genumen hot vos Barzillaien
Barzillai of daughters the of wife a taken has which Barzillai

פֿון גִּלְעָד , און איז געפֿונען אויף זייער נאָמען . סד די דאָזיקע האָבן
hobn dozike di nomen zeyer oif gevorn gerufn iz un Gilad fun
have these the name their after become called is and Gil'ad of

געזוכט זייער יחוס-בריוו , און ער איז נישט געפֿונען, גלווארן, און
un gevorn gefunen nisht iz er un yiches-briv zeyer gezucht
and become found not is it and genealogical records their sought

זיי זײַנען געהאַלטן גלווארן פֿאַר אומווערדיק צו דער כְּהוּנה . סה און
un kehune der tsu umverdik far gevorn gehaltn zainen zei
and priesthood the to unworthy for become held are they

דער תִּירשָׁתָא האָט זיי פֿאַרזאָגט, אַז זיי זאָלן נישט עסן פֿון דעם
dem fun esen nisht zoln zei az farzogt zei hot tirshata der
the of eat not must they that say them had governor the

גאָר הייליקן, ביז אַ כֹּהן וועט אויפֿשטיין מיט אורים-ותומים .
Urim-utumim mit oifshtein vet koyen a biz heilikn gor
Urim and Tummim with stand up will kohen a until holy utmost

סו די גאַנצע עדה איז איינעם איז געווען צוויי און פֿערציק טויזנט
toiznt fertsik un tsvei geven iz einem in eide gantse di
thousand forty and two was is one in assembly whole the

דריי הונדערט און זעכציק ; סז אַחוץ זייערע קנעכט און זייערע
zeyere un knecht zeyere achuts zechtsik un hundert drai
their and servants their aside from sixty and hundred three

דינסטן ; די דאָזיקע זײַנען געווען זיבן טויזנט דריי הונדערט
dinstn ; di dozike zainen geven zibn toiznt drai hundert
hundred three thousand seven were are these the maid servants

זיבן און דרײַסיק. און זיי האָבן געהאַט זינגערס און זינגערינס צוויי
zibn un draisik un zingers gehat hobn zei un zingerins tsvei
two female singers and singers had have they and thirty and seven

הונדערט און פֿינף און פֿערציק. סח זייערע פֿערד זײַנען געווען זיבן הונדערט
hundert zibn geven zainen ferd zeyere fertsik un finf un hundert
hundred seven were are horses their forty and five and hundred

זעקס און דרײַסיק; זייערע מוילאייזלען, צוויי הונדערט פֿינף און פֿערציק;
fertsik un finf hundert tsvei moileizlen zeyere draisik un zeks
forty and five hundred two mules their thirty and six

hundred thirty and five; six thousand seven hundred and twenty donkeys.

סט קעמלען פֿיר הונדערט פֿינף און דרייסיק; אייזלען , זעקס טויזנט זיבן
zibn toiznt zeks eizlen draisik un finf hundert fir kemlen
seven thousand six donkeys thirty and five hundred four camels

הונדערט און צוואַנציק.
tsvantsik un hundert
twenty and hundred

70 And some of the chief of the avot gave unto the work. The Tirshata *(governor)* gave to the treasury a thousand drachmas of zahav, fifty basins, five hundred and thirty kasenos *(garments)* for the Kohanim. 71 And some of the chief of the avot gave to the treasury of the work twenty thousand drachmas of zahav, and two thousand and two hundred manim of kesef. 72 And that which the rest of the people gave was twenty thousand drachmas of zahav, and two thousand manim of kesef, and threescore and seven kasenos for the Kohanim.

ע און טייל פֿון צווישן די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער האָבן
hobn foterhaizer di fun hoiptn di tsvishn fun teil un
have father's household the of leaders the among from part and

געשאָנקען פֿאַר דער אַרבעט. דער תּירשָׁתאָ האָט געגעבן פֿאַר דעם
dem far gegebn hot tirshata der arbet der far geshonken
the for given has governor the work the for donated

שאַץ , גאָלד טויזנט דַרכמוֹנים , שפּרענגבעקנס פֿופּציק, מאַנטלען
mantlen fuftsik shprengbekns darkmonim toiznt gold shats
coats fifty basins drachmas thousand gold treasure

פֿאַר די כהנים פֿינף הונדערט און דרייסיק. עא און טייל פֿון די הויפּטן
hoiptn di fun teil un draisik un hundert finf koyanim di far
leaders the of part and thirty and hundred five kohanim the for

פֿון דער פֿאָטערהײַזער האָבן געגעבן פֿאַר דעם שאַץ פֿון די
der fun shats dem far gegebn hobn foterhaizer di fun
the of treasure the for given have father's household the of

אַרבעט, גאָלד צוואַנציק טויזנט דַרכמוֹנים , און זילבער צוויי טויזנט
toiznt tsvei zilber un darkmonim toiznt tsvantsik gold arbet
thousand two silver and drachmas thousand twenty gold work

און צוויי הונדערט מָנֶה . עב און וואָס דאָס איבעריקע פֿאָלק האָט
hot folk iberike dos vos un mina hundert tsvei un
has people remaining the that which and manim hundred two and

געגעבן איז געווען: גאָלד, צוואַנציק טויזנט דַרכמוֹנים , און זילבער צוויי
tsvei zilber un darkmonim toiznt tsvantsik gold geven iz gegebn
two silver and drachmas thousand twenty gold was is given

טויזנט מָנֶה , און מאַנטלען פֿאַר די כהנים זיבן און זעכציק .
zechtsik un zibn koyanim di far mantlen un mina toiznt
sixty and seven kohanim the for coats and manim thousand

עג און די כהנים און די לוִיים , און די טויערלײַט , און די זינגערס,
zingers di un toierlait di un Leviim di un koyanim di un
singers the and gatekeepers the and Levi'im the and kohanim the and

און טייל פֿון דעם פֿאָלק , און די נתינים , און גאַנץ יִשְׂרָאֵל, האָבן זיך
zich hobn Yisroel gants un Netenim di un folk dem fun teil un
self have Yisroel all and Netinim the and people the of part and

באַזעצט אין זייערע שטעט. א ח.א און אַז דער זיבעטער חודש איז געקומען ,
gekumen iz choidesh zibeter der az un shtet zeyere in bazetst
come is month seventh the when and towns their in settled

און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען געווען אין זייערע שטעט.
shtet zeyere in geven zainen Yisroel fun kinder di un
towns their in were are Yisroel of children the and

8 And kol HaAm gathered themselves together as one man into the rechov that was before the Water Gate; and they spoke unto Ezra HaSofer to bring the Sefer Torat Moshe, which

ח האָט זיך דאָס גאַנצע פֿאָלק אײַנגעזאַמלט אַזוי ווי אײַן מאַן אויף
oif man ein vi azoi aingezamlt folk gantse dos zich hot
on man one as so gathered people entire the self has

דעם ברייטן פּלאַץ וואָס פֿאַר דעם וואַסערטויער, און זיי האָבן
hobn zei un vasertoier dem far vos plats breitn dem
have they and Water Gate the for which is plaza spacious the

געזעגט צו עֶזְרָא דעם שרײַבער, צו ברענגען דאָס בוך פֿון תּוֹרת-משה
Torat-Moshe fun buch dos brengen tsu shraiber dem Ezra tsu geredt
Torah of Moses of book the bring to scribe the Ezra to spoken

ווָאָס ה האָט באַפֿוילן יִשׂרָאֵל. ב און עֶזרָא דער כֹהן האָט
hot koyen der Ezra un Yisroel bafoiln hot Hashem vos
has kohen the Ezra and Yisroel commanded has Hashem that

געבראַכט די תּורה פֿאַר דער איינזאַמלונג, מענער און ווײַבער, און אַלע
ale un vaiber un mener ainzamlung der far toyre di gebracht
all and wives and men assembly the for Torah the brought

. ווָאָס האָבן געקענט פֿאַרשטיין, אין ערשטן טאָג פֿון זיבעטן חודש
choidesh zibetn fun tog ershtn in farshtein gekent hobn vos
month seventh of day first in to understand able have which

ג און ער האָט דערפֿון געלייענט פֿאַר דעם ברייטן פּלאַץ ווָאָס פֿאַר דעם
dem far vos plats breitn dem far geleyent derfun hot er un
the for that plaza spacious the for read thereof has he and

ווָאַסערטויער פֿון באַגינען ביז האַלבן טאָג, פֿאַר די מענער און די
di un mener di far tog halbn biz baginen fun vasertoier
the and men the for day half until dawn from Water Gate

ווײַבער, און די ווָאָס האָבן פֿאַרשטאַנען; און די אויערן פֿון דעם
dem fun oiern di un farshtanen hobn vos di un vaiber
the of ears the and understood have who the ones and wives

גאַנצן פֿאָלק זײַנען געווען צו דעם בוך פֿון דער תּורה. ד און עֶזרָא
Ezra un toyre der fun buch dem tsu geven zainen folk gantsn
Ezra and Torah the of book the to were are people entire

דער שרײַבער איז געשטאַנען אויף אַ הילצערנעם באַלמעמער ווָאָס מע האָט
hot me vos balmemer hiltsernem a oif geshtanen iz shraiber der
had one that platform wooden a on standing is scribe the

געמאַכט פֿאַר דער זאַך, און לעבן אים איז געשטאַנען מַתּתיָה, און
un Mattityah geshtanen iz im lebn un zach der far gemacht
and Mattityah standing is him next to and matter the for made

שֶׁמַע, און עַנָיָה, און אוּרִיָה, און חִלקִיָה, און מַעַשֵׂיָה, אויף
oif Maaseiyah un Chilkiyah un Uriyah un Anayah un Shama
on Ma'aseiyah and Chilkiyah and Uriyah and Anayah and Shema

זײַן רעכטער זײַט; און פֿון זײַן לינקער זײַט, פְּדָיָה, און מִישָׁאֵל, און
un Mishael un Pedayah zait linker zain fun un zait rechter zain
and Mishael and Pedayah side left his from and side right his

מַלכִּיָה, און חָשום, און חַשבַדָנָה, זכַריָה, משולָם.
Meshulam Zecharyah Chashbadanah un choshum un Malkiyah
Meshullam Zecharyah Chashbadanah and Chashum and Malkiyah

ה און עֶזרָא האָט געעפֿנט דאָס בוך פֿאַר די אויגן פֿון גאַנצן פֿאָלק,
folk gantsn fun oign di far buch dos geefent hot Ezra un
people entire of eyes the before book the opened has Ezra and

ווָאַרעם ער איז געווען איבער דעם גאַנצן פֿאָלק; און ווי ער האָט
hot er vi un folk gantsn dem iber geven iz er vorem
had he when and people entire the over was is he because

אויפֿגעפֿנט, האָט דאָס גאַנצע פֿאָלק זיך אויפֿגעשטעלט. ו און עֶזרָא
Ezra un oifgeshtelt zich folk gantse dos hot oifgeefent
Ezra and stood up selves people entire this had opened

האָט געלויבט ה דעם גרויסן אלקים, און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un Elokim groisn dem Hashem geloibt hot
people entire the and G-d great the Hashem praised had

האָט געענטפֿערט: אָמן! אָמן! מיט אויפֿגעהויבענע הענט, און זיי
zei un hent oifgehoibene mit Omein Omein geentfert hot
they and hands raised up with amen amen answered has

האָבן זיך געניגט און זיך געבוקט צו ג-ט מיטן פּנים צו
tsu ponem mitn G-t tsu gebukt zich un geneigt zich hobn
to face with G-d to bowed down self and inclined selves have

Hashem had commanded to Yisroel. [2] And Ezra HaKohen brought the Torah before the Kahal both of men and women, and all that could hear with understanding, upon the first day of the seventh month. [3] And he read therein before the rechov that was before the Water Gate from the morning until midday, before the men and the women, and those that could understand; and the ears of kol HaAm were attentive unto the Sefer HaTorah. [4] And Ezra HaSofer stood upon a platform of wood, which they had made for the purpose; and beside him stood Mattityah, and Shema, and Anayah, and Uriyah, and Chilkiyah, and Ma'aseiyah, on his right hand; and on his left hand, Pedayah, and Mishael, and Malkiyah, and Chashum, and Chashbadanah, Zecharyah, and Meshullam. [5] And Ezra opened the Sefer before the eyes of kol HaAm (for he was above kol HaAm); and when he opened it, all the people stood up. [6] And Ezra blessed Hashem, HaElohim HaGadol. And kol HaAm answered, Omein, Omein, with lifting up their hands; and they bowed, and worshiped Hashem with their faces to the ground. [7] Also Yeshua,

and Bani, and Sherevyah, Yamin, Akkuv, Shabetai, Hodiyah, Ma'aseiyah, Kelita, Azaryah, Yozavad, Chanan, Pelayah, and the Levi'im caused the people to understand the Torah; and the people stood in their place.

דער ערד . ז און ישוע , און בני , און שֵׁרֵבְיָה , יָמִין , עַקּוּב ,
Akkuv Yamin Sherevyah un Bunni un Yeshua un erd der
Akkuv Yamin Sherevyah and Bani and Yeshua and ground the

שַׁבתַי , הוֹדִיָה , מַעֲשֵׂיָה , קליטָא, עַזַרְיָה , יוֹזָבָד , חָנָן ,
Chanan Yozavad Azaryah Kelita Maaseiyah Hodiyah Shabetai
Chanan Yozavad Azaryah Kelita Ma'aseiyah Hodiyah Shabetai

פְּלָאיָה , די לוִיים , האָבן געגעבן דעם פֹאָלק צו פַֿארשטיין די תּורה ,
toyre di farshtein tsu folk dem gegebn hobn Leviim di Pelayah
Torah the understand to people the given have Levi'im the Pelayah

און דאָס פֹאָלק איז געשטאַנען אויף זייער אָרט . ח און זיי האָבן געלייענט
geleyent hobn zei un ort zeyer oif geshtanen iz folk dos un
read have they and place their on standing is people the and

פֿון דער תּורה פֿון האלקים קלאָר , און געמאַכט שׂכלדיק און
un sechldik gemacht un klor HaElokim fun toyre der fun
and understandable made and clearly G-d of Torah the from

געגעבן צו פַֿארשטיין דאָס געלייענטע .
geleyente dos farshtein tsu gegebn
what was read the understand to given

[8] So they read from the Sefer Torat HaElohim distinctly, and gave the sense, and caused them to understand the reading.

[9] And Nechemyah the Tirshata, and Ezra HaKohen HaSofer, and the Levi'im that taught the people, said unto all the people, This day is kadosh unto Hashem Eloheichem; mourn not, nor weep. For kol HaAm wept, when they heard the words of the Torah.

ט און נְחֶמְיָה , דאָס איז דער תִּירשָׁתָא , און עֶזְרָא דער כֹּהן , דער
der koyen der Ezra un tirshata der iz dos Nechemyah un
the kohen the Ezra and governor the is this Nechemyah and

שרייבער, און די לוִיים וואָס האָבן געגעבן דעם פֹאָלק צו פַֿארשטיין ,
farshtein tsu folk dem gegebn hobn vos Leviim di un shraiber
understand to people the given have who Levi'im the and scribe

האָבן געזאָגט צום גאַנצן פֹאָלק : היינטיקער טאָג איז הייליק צו ה
Hashem tsu heilik iz tog haintiker folk gantsn tsum gezogt hobn
Hashem to holy is day this present people entire to the said have

אלוקיכם ; איר זאָלט נישט טרויערן און נישט ווויינען . וואָרעם דאָס
dos vorem veinen nisht un troiern nisht zolt ir Elokeichem
this because weep not and mourn not shall you your G-d

גאַנצע פֹאָלק האָט געווויינט, אַז זיי האָבן געהערט די וועָרטער פֿון
fun verter di gehert hobn zei az geveint hot folk gantse
of words the heard have they when wept has people entire

דער תּורה . י און ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט עסט פַֿעטע שפּייזן , און
un shpaizn fete est geit gezogt zei tsu hot er un toyre der
and foods rich eats go said them to has he and Torah the

טרינקט זיסע געטראַנקען, און שיקט חלקים צו דעם וואָס בייַ אים
im bai vos dem tsu chalokim shikt un getranken zise trinkt
him with who the one to portions send and drinks sweet drink

איז נישט אָנגעגרייט, וואָרעם דער טאָג איז הייליק צו אֲדֹנֵינוּ ; און איר
ir un Adoneinu tsu heilik iz tog der vorem ongegreit nisht iz
you and our L-rd to holy is day the because prepared not is

זאָלט אייַך נישט קלעמען, וואָרעם די פֿרייד פֿון ה איז אייַער
aier iz Hashem fun freid di vorem klemen nisht aich zolt
your is Hashem of joy the because grieve not yourselves shall

שטאַרקייט. יא און די לוִיים האָבן אינגעשטילט דאָס גאַנצע פֹאָלק , אַזוי
azoi folk gantse dos aingeshtilt hobn Leviim di un shtarkeit
so people entire the calmed have Levi'im the and strength

צו זאָגן : זייט שטיל, וואָרעם דער טאָג איז הייליק, און איר זאָלט אייַך
aich zolt ir un heilik iz tog der vorem shtil zait zogn tsu
yourselves shall you and holy is day the because quiet be say to

נישט קלעמען. יב און דאָס גאַנצע פֹאָלק איז גענאַנגען עסן און טרינקען,
trinken un esen gegangen iz folk gantse dos un klemen nisht
to drink and to eat gone is people entire the and grieve not

[10] Then he said unto them, Go your way, eat the choice foods, and drink the sweet things, and send portions unto them for whom nothing is prepared; for this day is kadosh unto Adoneinu; neither be ye grieving; for the chedvah *(joy)* of Hashem is your strength. [11] So the Levi'im calmed kol HaAm, saying, Be still, for the day is kadosh; neither be ye grieved.

[12] And kol HaAm went their way to eat, and to drink, and to send portions, and to make simchah gedolah,

because they had understood the words that were declared unto them.

13 And on the second day were gathered together the chief of the avot of kol HaAm, the Kohanim, and the Levi'im, unto Ezra HaSofer, to understand the words of the Torah. 14 And they found written in the Torah which Hashem had commanded by Moshe, that the Bnei Yisroel should dwell in sukkot in the Chag of the seventh month, 15 And that they should publish and proclaim in all their towns, and in Yerushalayim, saying, Go forth unto the hill country, and bring back olive branches, and wild olive branches, and myrtle, and palm branches, and branches of leafy trees, to make sukkot, as it is written. 16 So the people went forth, and brought them, and made themselves sukkot, every one upon the roof of his bais, and in their courtyards, and in the khatzerot Bais HaElohim, and in the rechov of the Water Gate, and in the rechov of the Ephrayim Gate. 17 And kol HaKahal of them that were come again out of the

און זיך שיקן חלקים , און מאַכן אַ גרויסע שׂימחה, וואָרעם זיי
zei vorem simche groise a machn un chalokim shikn zich un
they because joy great a to make and portions send selves and

האָבן פֿאַרשטאַנען די וועלכע וואָס מע האָט זיי געלערנט.
gelernt zei hot me vos verter di farshtanen hobn
taught them has one that words the understood have

יג און אויפֿן צווייטן טאָג האָבן זיך איינגעזאַמלט די הויפּטן פֿון
fun hoiptn di aingezamlt zich hobn tog tsveitn oifn un
of leaders the gathered selves have day second on the and

די פֿאָטערהײַזער פֿון דעם גאַנצן פֿאָלק , די כֹּהנים , און די
di un koyanim di folk gantsn dem fun foterhaizer di
the and kohanim the people entire the of father's household the

לְוִיִּם , צו עֶזְרָא דעם שרײַבער, כּדי זיך צו קליגן אין
in klign tsu zich kedei shraiber dem Ezra tsu Leviim
in be wise to selves in order to scribe the Ezra to Levi'im

יד תּורה . און זיי האָבן געפֿונען געשריבן אין
in geshribn gefunen hobn zei un toyre der fun verter di
in written found have they and Torah the of words the

דער תּורה וואָס ה האָט באַפֿוילן דורך משׁה , אַז
az Mosheen durch bafoiln hot Hashem vos toyre der
that Moshe through commanded has Hashem that Torah the

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלן זיצן אין סוכּות אין דעם יום-טובֿ פֿון
fun yom-tov dem in Sukkot in zitsn zoln Yisroel fun kinder di
of Yontev the in sukkot in sit shall Yisroel of children the

זיבעטן חודש ; טו און אַז זיי זאָלן באַקאַנט מאַכן און אַרויסלאָזן
aroislozn un machn bakant zoln zei az un choidesh zibetn
let out and make known shall they that and month seventh

אַן אויסרוף אין אַלע זייערע שטעט, און אין ירושָׁלַיִם , אַזוי צו
tsu azoi Yerushalayim in un shtet zeyere ale in oisruf an
to so Yerushalayim in and cities their all in proclamation a

זאָגן : גייט אַרויס אין די בערג , און ברענגט אילבערטצווײַגן, און
un eilberttsvaign brengt un berg di in arois geit zogn
and olive branches bring and mountains the in out go say

אילבוימצווײַגן , און מירטנצווײַגן , און טייטלצווײַגן , און צווײַגן
tsvaign un teitltsvaign un mirtntsvaign un eilboimtsvaign
branches and palm branch and myrtle branches and oil-tree branches

פֿון געדיכטע ביימער, צו מאַכן סוכּות אַזוי ווי עס שטייט געשריבן .
geshribn shteit es vi azoi Sukkot machn tsu beimer gedichte fun
written stands it as so sukkot make to trees thick of

טז איז דאָס פֿאָלק אַרויסגעגאַנגען, און זיי האָבן געבראַכט, און האָבן
hobn un gebracht hobn zei un aroisgegangen folk dos iz
have and brought have they and went out people the is

געמאַכט סוכּות איטלעכער אויף זײַן דאַך , און אין זייערע הויפֿן ,
hoifn zeyere in un dach zain oif itlecher Sukkot gemacht
courtyards their in and roof his on each one sukkot made

און אין די הויפֿן פֿון הויז פֿון האלקים , און אויף דעם ברייטן
breitn dem oif un HaElokim fun hoiz fun hoifn di in un
spacious the on and G-d of house of courtyards the in and

פֿלאַץ פֿון וואַסערטויער, און אויף דעם בריײטן פֿלאַץ פֿון טויער פֿון
fun toier fun plats breitn dem oif un vasertoier fun plats
of gate of plaza spacious the on and Water Gate of plaza

אפֿרים . יז און די גאַנצע עדה וואָס האָט זיך אומגעקערט
Efrayim un di gantse eide vos hot zich umgekert
Ephrayim and the entire congregation who has selves returned

פֿון געפֿאַנגענשאַפֿט האָט געמאַכט סוכּות, און זיי זיַנען געזעסן אין
in gezesn zainen zei un Sukkot gemacht hot gefangenshaft fun
in sitting are they and sukkot made has captivity from

סוכּות; וואָרעם די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן אַזוי נישט געטאָן פֿון די
di fun geton nisht azoi hobn Yisroel fun kinder di vorem Sukkot
the from done not so have Yisroel of children the because sukkot

טעג פֿון יֵשׁוּעַ דעם זון פֿון נון אָן ביז אויף יענעם טאָג. און עס איז
iz es un tog yenem oif biz on Nun fun zun dem Yeshua fun teg
is it and day that on until on Nun of son the Yeshua of days

געווען זייער אַ גרויסע שׂימחה. יח און ער האָט געלייענט פֿון דעם בוך
buch dem fun geleyent hot er un simche groise a zeyer geven
book the from read has he and joy great a very was

פֿון ג-טס תּורה טאָג אין טאָג, פֿון ערשטן טאָג ביזן לעצטן טאָג;
tog letstn bizn tog ershtn fun tog in tog toyre G-ts fun
day last unto the day first from day in day Torah G-d's of

און זיי האָבן געמאַכט יום-טובֿ זיבן טעג, און אויפֿן אַכטן טאָג אַ
a tog achten oifn un teg zibn yom-tov gemacht hobn zei un
a day eighth on the and days seven Yontev made have they and

הייליקע איינזאַמלונג, אַזוי ווי דער דין.
din der vi azoi ainzamlung heilike
law the as so assembly holy

ט

9 Now in the 24th day of this month the Bnei Yisroel were assembled with a tzom, with sack-cloth, and adamah upon them. 2 And the Zera Yisroel separated themselves from all foreigners, and stood and confessed their chattot, and the avonot of their avot. 3 And they stood up in their place, and read in the Sefer Torat Hashem Eloheihem one fourth part of the day; and another fourth part they confessed, and worshiped Hashem Eloheihem. 4 Then stood up upon the platform, of the Levi'im, Yeshua, and Bani, Kadmiel, Shevanyah, Bunni, Sherevyah, Bani, and Kenani, and cried with a kol gadol unto Hashem Eloheihem.

און אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן חודש האָבן
hobn choidesh dozikn dem fun tog tsvantsikstn un fir in un
have month this the of day twentieth and four in and

זיך איינגעזאַמלט די קינדער פֿון ישׂרָאֵל מיט פֿאַסטן, מיט
mit un fasten mit Yisroel fun kinder di aingezamlt zich
with and fasting with Yisroel of children the gathered selves

זאַק און ערד אויף זיך. ב און די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן זיך
zak un erd oif zich hobn Yisroel fun kinder di un zich
sackcloth and earth on selves have Yisroel of children the and selves

אָפּגעשיידט פֿון אַלע פֿרעמדגעבאָרענע, און זיי זיַנען געשטאַנען און
un geshtanen zainen zei un fremdgeborene ale fun opgesheidt
and standing are they and foreign born all from separated

האָבן זיך מתּוודה געווען אויף זייערע זינד, און די פֿאַרברעכן פֿון
fun farbrechn di un zind zeyere oif geven misvade zich hobn
of transgressions the and sins their for been confessed selves have

זייערע עלטערן. ג און זיי זיַנען געשטאַנען אויף זייער אָרט און האָבן
hobn un ort zeyer oif geshtanen zainen zei un eltern zeyere
have and place their on standing are they and fathers their

געלייענט אין דעם בוך פֿון דער תּורה פֿון ה זייער ג-ט אַ פֿערטל
fertl a G-t zeyer Hashem fun toyre der fun buch dem in geleyent
one-fourth a G-d their Hashem of Torah the of book the in read

טאָג, און אַ פֿערטל טאָג האָבן זיי זיך מתּוודה געווען, און זיך
zich un geven misvade zich zei hobn tog fertl a un tog
selves and been confessed selves they have day one-fourth a and day

געבוקט צו ה זייער ג-ט. ד און יֵשׁוּעַ, און בני, קַדמיאֵל,
gebukt tsu G-t zeyer Hashem un Yeshua un Kadmiel
bowed down to G-d their Hashem and Yeshua and Kadmiel

שבַניָה, בוני, שֵׁרֵבְיָה, בני, כְּנָני, האָבן זיך אויפֿגעשטעלט
Shevanyah Bunni Sherevyah Bunni Kenani hobn zich oifgeshtelt
Shevanyah Bunni Sherevyah Bani Kenani have selves stood up

אויף דער בימה פֿון די לוִיים, און זיי האָבן געשריען אויף אַ הויכן
hoichn a oif geshrien hobn zei un Leviim di fun bime der oif
loud a on cried out have they and Levi'im the of platform the on

[5] Then the Levi'im, Yeshua, and Kadmiel, Bani, Chashavneyah, Sherevyah, Hodiyah, Shevanyah, and Petachyah, said, Stand up and bless Hashem Eloheichem for ever and ever; and blessed be Shem Kevodecha, which is exalted above all brocha and tehillah.

[6] Thou, even Thou, art Hashem alone; Thou hast made HaShomayim, the heaven of heavens, with all their host, ha'aretz, and all things that are therein, the seas, and all that is therein, and Thou preservest them all; and the Tz'va HaShomayim worshipeth Thee. [7] Thou art Hashem HaElohim, Who didst choose Avram, and broughtest him forth out of Ur Kasdim, and gavest shmo Avraham; [8] And foundest his lev ne'eman before Thee, and madest habrit *(the covenant)* with him to give the eretz HaKena'ani, the Chitti, the Emori, and the Perizzi, and the Yevusi, and the Girgashi, to give it to his zera, and hast performed Thy words; for Thou art tzaddik;

[9] And didst see the affliction of Avoteinu in Mitzrayim, and heardest their cry by the Yam Suf; [10] And showedst

קוֹל צוֹ ה זייער ג-ט. ה און די לְוִיִּם , יֵשׁוּעַ , און קַדמיאֵל ,
Kadmiel un Yeshua Leviim di un G-t zeyer Hashem tsu kol
Kadmiel and Yeshua Levi'im the and G-d their Hashem to voice

בני , חַשַׁבנְיָה , שֵׁרֵבְיָה , הוֹדִיָה , שבַנְיָה , פְּתַחְיָה , האָבן
hobn Petachyah Shevanyah Hodiyah Sherevyah Chashavneyah Bunni
have Petachyah Shevanyah Hodiyah Sherevyah Chashavneyah Bani

געזאָגט: שטייט אויף, לויבט ה אלוקיכם פון אייביק ביז אייביק ;
eibik biz eibik fun Elokeichem Hashem loibt oif shteit gezogt
forever until forever from your G-d Hashem praise up stand said

און לאָז מען לויבן דיין פּראַכטיקן נאָמען וואָס איז דערהויבן איבער
iber derhoibn iz vos nomen prachtikn dain loibn men loz un
over exalted is which name glorious your praise one let and

יעטוועדער לויב און רימונג .
rimung un loib yetveder
exaltation and praise every

ו דו ה ביסט אַליין; דו האָסט געמאַכט די הימלען , די
di himlen di gemacht host du alein bist Hashem du
the heavens the made have you alone are Hashem you

הימלען פון די הימלען , און זייער גאַנצן חיל , די ערד און אַלץ וואָס
vos alts un erd di cheil gantsn zeyer un himlen di fun himlen
that all and earth the host entire their and heavens the of heavens

אויף איר, די ימען און אַלץ וואָס אין זיי , און דו האַלטסט זיי
zei haltst du un zei in vos alts un yamen di ir oif
them uphold you and them in that all and seas the it on

אַלעמען אויף, און דער חיל פון הימל בוקט זיך צו דיר . ז דו
du dir tsu zich bukt himel fun cheil der un oif alemen
you you(SG) to self bows heaven of host the and up all

ביסט ה האלקים וואָס האָסט אויסדערווויילט אַבֿרמען , און אים
im un Avramen oisderveilt host vos HaElokim Hashem bist
him and Avram choose did who the G-d Hashem are

אַרויסגעצויגן פון אור-כַּשׂדים, און געמאַכט זיין נאָמען אַבֿרהם . ח און
un Avraham nomen zain gemacht un Ur-Kasdim fun aroisgetsoign
and Avraham name his made and Ur-Kasdim of brought out

האָסט געפֿונען זיין האַרץ געטריי פַאַר דיר , און האָסט געשלאָסן
geshlosn host un dir far getrai harts zain gefunen host
established have and you(SG) for faithful heart his found have

מיט אים אַ ברית צו געבן דאָס לאַנד פון דעם כְּנַעֲנִי , דעם חִתִּי ,
Chitti dem Kenaani dem fun land dos gebn tsu bris a im mit
Chitti the Kena'ani the of land the give to covenant a him with

דעם אֱמוֹרי, און דעם פְּרִזִּי , און דעם יְבוּסי , און דעם גִּרְגָּשִׁי – עס
es Girgashi dem un Yevusi dem un Perizzi dem un Emori dem
it Girgashi the and Yevusi the and Perizzi the and Emori the

צו געבן צו זיין זאָמען; און האָסט מקיים געווען דיינע ווערטער,
verter daine geven mekayem host un zomen zain tsu gebn tsu
words your been fulfilled have and seed his to give to

וואָרעם אַ גערעכטער ביסטו .
bistu gerechter a vorem
are you righteous one a because

ט און דו האָסט געזען די פּיין פון אונדזערע עלטערן אין מִצְרַיִם ,
Mitsrayim in eltern undzere fun pain di gezen host du un
Egypt in fathers our of pain the seen have you and

און האָסט געהערט זייער געשריי בייַם ים-סוף . י און האָסט געמאַכט
gemacht host un Yam-Suf baim geshrei zeyer gehert host un
made have and Yam Suf at the outcry their heard have and

otot and mofetim upon Pharaoh, and on all his avadim, and on kol HaAm of his land; for Thou knewest that they dealt proudly against them. So didst Thou get Thee a Shem, as it is this day. 11 And Thou didst divide the yam before them, so that they went through the midst of the yam on the yabashah; and their persecutors Thou threwest into the depths, as an even *(stone)* into the mighty waters. 12 Moreover Thou leddest them in the day by an Ammud Anan; and in the night by an Ammud Eish, to give them ohr in the way wherein they should go. 13 Thou camest down also upon Mt Sinai, and spoke with them from Shomayim, and gavest them mishpatim yesharim, and torot emes, chukkim and mitzvot tovim; 14 And madest known unto them Thy Shabbos Kadosh, and commandedst them mitzvot, chukkim, and torah, by the yad of Moshe Thy eved; 15 And gavest them lechem from Shomayim for their hunger, and broughtest forth mayim for them out of the rock for their thirst, and promisedst them that they should go in to possess Ha'Aretz which Thou hadst sworn to give them.

צייכנס און וווּנדער אויף פַּרעהן , און אויף אַלע זיַינע קנעכט , און
un knecht zaine ale oif un Pharaohn oif vunder un tseichns
and servants his all upon and Pharaoh upon wonders and signs

אויף דעם גאַנצן פֹּאָלק פֿון זיַין לאַנד, ווָאָרעם האָסט געווּוסט, אַז
az gevust host vorem land zain fun folk gantsn dem oif
that known you have because land his of people entire the upon

זיי האָבן געמוטווּיליקט איבער זיי ; און האָסט דיר געמאַכט אַ
a gemacht dir host un zei iber gemutvilikt hobn zei
a made yourself have and them over acted wantonly have they

נאָמען אַזוי ווי היינטיקן טאָג. יא און דעם ים האָסטו געשפּאָלטן פַֿאַר
far geshpoltn hostu yam dem un tog haintikn vi azoi nomen
for split open have you the sea the and day this very as so name

זיי , און זיי זיַינען דורכגעגאַנגען אין מיטן אים אין טריקענישׁ
trikenish in im mitn in durchgegangen zainen zei un zei
dry ground in it midst in the passed through are they and them

און זייערע נאָכיאָגער האָסטו אַריַינגעוואָרפֿן אין די טיפֿענישן אַזוי ווי אַ
a vi azoi tifenishn di in araingevorfn hostu nochyoger zeyere un
a as just depths the in thrown into you have pursuers their and

שטיין אין מאַכטיקע וואַסערן. יב און מיט אַ זיַיל פֿון וואָלקן האָסטו
hostu volken fun zail a mit un vasern machtike in shtein
you have cloud of pillar a with and waters mighty in stone

זיי געפֿירט ביַי טאָג, און מיט אַ זיַיל פֿון פַֿייער ביַי נאַכט, כּדי זיי
zei kedei nacht bai faier fun zail a mit un tog bai gefirt zei
them so that night by fire of pillar a with and day by guided them

צו לייכטן דעם וועג וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין . יג און אויפֿן באַרג
barg oifn un gein im oif zoln zei vos veg dem laichtn tsu
mount on and go it on shall they that way the light up to

סיני האָסטו אַראָפּגענידערט, און גערעדט צו זיי פֿון הימל , און
un himel fun zei tsu geredt un aropgenidert hostu Sinai
and heaven from them to spoken and descended you have Sinai

האָסט זיי געגעבן ריכטיקע געזעצן , און אמתע לערנונגען , גוטע
gute lernungen emese un gezetsn richtike gegebn zei host
good torah teachings true and laws right given them have

חוקים און געבאָט . יד און דיין הייליקן שבת האָסטו
hostu Shabbos heilikn dain un gebot un chukkim
you have Shabbos holy your and commandments and statutes

זיי געלאָזט וויסן , און האָסט זיי באַפֿוילן געבאָט און
un gebot bafoiln zei host un visen gelozt zei
and commandments commanded them have and know allowed them

געזעצן און אַ תּורה דורך משה דיין קנעכט . טו און ברויט פֿון
fun broit un knecht dain Moshe durch toyre a un gezetsn
from bread and servant your Moshe through Torah a and laws

הימל האָסטו זיי געגעבן פַֿאַר זייער הונגער, און וואַסער האָסטו
hostu vaser un hunger zeyer far gegebn zei hostu himel
you have water and hunger their for given them you have heaven

זיי פֿון פֿעלדז אַרויסגעצויגן פַֿאַר זייער דאָרשט, און האָסט זיי
zei host un dorsht zeyer far aroisgetsoign feldz fun zei
them have and thirst their for drawn out rock from them

גהייסן קומען אַרבן דאָס לאַנד וואָס דו האָסט אויפֿגעהויבן דיין
dain oifgehoibn host du vos land dos arben kumen geheisn
your lifted up have you that land the inherit come commanded

האַנט זיי צו געבן.
gebn tsu zei hant
give to them hand

[16] But they and Avoteinu dealt proudly, and hardened their necks, and paid heed not to Thy mitzvot, [17] And refused to obey, neither were mindful of Thy wonders that Thou didst among them; but hardened their necks, and in their rebellion appointed a rosh to return to their bondage; but Thou art Eloah Selichot, channun and rachum, slow to anger, and of great chesed, and forsookest them not. [18] Yea, when they had made them an egel massekhah, and said, This is Eloheicha that brought thee up out of Mitzrayim, or when they committed ne'atzot gedolot *(great blasphemies)*; [19] Yet Thou in Thy manifold mercies forsookest them not in the midbar; the Ammud heAnan departed not from them by day, to lead them in HaDerech; neither the Ammud HaEish by night, to show them light, and HaDerech wherein they should walk. [20] Thou gavest also Thy Ruach HaTovah to instruct them, and withheldest not Thy manna from their mouth, and gavest them mayim for their thirst. [21] Yea,

טז אָבער זיי אַזוי ווי אונדזערע עלטערן האָבן געמוטווויליקט און
un gemutvilikt hobn eltern undzere vi azoi zei ober
and acted wantonly have fathers our as just they but

האַרט געמאַכט זייער נאַקן, און זיי האָבן נישט צוגעהערט צו דיינע
daine tsu tsugehert nisht hobn zei un nakn zeyer gemacht hart
your to paid heed not have they and neck their made hard

יז , און נישט געווואָלט געהאָרכן, און זיי האָבן נישט
nisht hobn zei un gehorchn gevolt nisht un gebot
not have they and obey wanted not and commandments

געדאַכט אָן דיינע וווּנדער וואָס דו האָסט מיט זיי געטאָן; נאָר
nor geton zei mit host du vos vunder daine on gedacht
but done them with have you that wonders your on remembered

זיך זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער נאַקן, און געמאַכט אַ הויפטמאַן
zich hoiptman a gemacht un nakn zeyer gemacht hart hobn zei
selves head man a made and neck their made hard have they

אומצוקערן צו זייער קנעכטשאַפט אין זייער וויידערשפּעניקייט. אָבער דו
du ober vidershpenikeit zeyer in knechtshaft zeyer tsu umtsukeren
you but rebellion their in slavery their to to return

ביסט אֱלוֹהַּ סלח פֿון פֿאַרגעבונג, לייטזעליק און דערבאַרעמדיק, אַינגעהאַלטן
aingehaltn derbaremdik un laitzelik fargebung fun Eloah bist
slow compassionate and merciful forgiveness of G-d are

יח אַפֿילו אין צאָרן און רייַד אין גענאָד, און האָסט זיי נישט פֿאַרלאָזן.
afile farlozen nisht zei host un genod in raich un tsorn in
even forsaken not them have and grace in rich and anger in

אַז זיי האָבן זיך געמאַכט אַ געגאָסן קאַלב, און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un kalb gegosn a gemacht zich hobn zei az
said have they and calf cast a made selves have they when

דאָס איז דיין ג-ט וואָס האָט דיך אויפֿגעבראַכט פֿון מִצרַיִם, און
un Mitsrayim fun oifgebracht dich hot vos G-t dain iz dos
and Egypt from brought up you(SG) has who G-d your is this

יט זיי האָבן באַגאַנגען גרויסע לעסטערונגען, האָסטו פֿון דעסט וועגן
vegen dest fun hostu lesterungen groise bagangen hobn zei
reason that from you have blasphemies great committed have they

זיין גרויס דערבאַרעמונג זיי נישט פֿאַרלאָזן אין דער מדבר ;
der midber der in farlozen nisht zei derbaremung grois dain in
the wilderness the in forsaken not them compassion great your in

זייל פֿון וואָלקן האָט זיך נישט אָפּגעטאָן פֿון זיי ביי טאָג, כדי
kedei tog bai zei fun opgeton nisht zich hot volken fun zail
so that day by them from removed not self has cloud of pillar

זיי צו פֿירן אויפֿן וועג, און דער זייל פֿון פֿייַער ביי נאַכט, כדי
kedei nacht bai faier fun zail der un veg oifn firn tsu zei
so that night by fire of pillar the and way on the lead to them

כ זיי צו לייכטן דעם וועג וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין. און דיין
dain un gein im oif zoln zei vos veg dem laichtn tsu zei
your and go it on shall they that way the shine light to them

גוטן רוּח הקדש האָסטו געגעבן, זיי צו קליגן , און דיין
dain un klign tsu zei gegebn hostu hkdsh ruach gutn
your and make wise to them given you have Holy Spirit good

מַן האָסטו נישט פֿאַרמיטן פֿון זייער מויל , און וואַסער האָסטו
hostu vaser un moil zeyer fun farmitn nisht hostu man
you have water and mouth their from withheld not you have manna

זיי געגעבן פֿאַר זייער דאָרשט. כא און פֿערציק יאָר האָסטו זיי
zei hostu yor fertsik un dorsht zeyer far gegebn zei
them you have years forty and thirst their for given them

אויסגעהאלטן אין דער מדבר ; גארנישט האָט זיי געפעלט; זייערע
zeyere gefelt zei hot gornisht midber der in oisgehaltn
their lacked they have nothing wilderness the in sustained

קליידער זיַינען נישט אָפּגעטראָגן געוואָרן, און זייערע פֿיס זיַינען נישט
nisht zainen fis zeyere un gevorn opgetrogn nisht zainen kleider
not are feet their and become wear out not did garments

אויפֿגעלאָפֿן.
oifgelofn
swollen

כב און האָסט זיי געגעבן קיניגרייַכן און פֿעלקער, און האָסט זיי
zei host un felker un kinigraichn gegebn zei host un
they have and nations and kingdoms given them have and

אויסגעטיילט לויט גרענעצן ; און זיי האָבן געאַרבט דאָס
dos gearbt hobn zei un grenetsn loit oisgeteilt
the possessed have they and boundaries according to allocate

לאַנד פֿון סיחונען – דאָס לאַנד פֿון חֶשבּוֹן , און דאָס
dos un Cheshbon fun melech dem fun land dos sichunen fun land
the and Cheshbon of king the of land the Sichon of land

לאַנד פֿון עוֹג מלך פֿון בָּשָׁן . כג און זייערע קינדער האָסטו
hostu kinder zeyere un Bashan fun melech dem Og fun land
you have children their and Bashan of king the Og of land

געמערט אַזוי ווי די שטערן פֿון הימל , און האָסט זיי געבראַכט
gebracht zei host un himel fun shtern di vi azoi gemert
brought them you have and heaven of stars the as so multiplied

אין דעם לאַנד וואָס דו האָסט געהייסן זייערע עלטערן קומען אַרבן .
arben kumen eltern zeyere geheisn host du vos land dem in
inherit come fathers their commanded have you that land the into

כד און די קינדער זיַינען געקומען , און האָבן געאַרבט דאָס לאַנד, און
un land dos gearbt hobn un gekumen zainen kinder di un
and land the possessed have and come are children the and

דו האָסט אונטערטעניק געמאַכט פֿאַר זיי די באַווויינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner di zei far gemacht untertenik host du
land of the inhabitants the them for made subject have you

די כְּנַעֲנים , און האָסט זיי געגעבן אין זייער האַנט, מיט זייערע
zeyere mit hant zeyer in gegebn zei host un Kenaanim di
their with hand their in given them have and Kena'anim the

מלכים און די פֿעלקער פֿון לאַנד, צו טאָן מיט זיי לויט
loit zei mit ton tsu land fun felker di un mlochim
according to them with do to land of the nations the and kings

זייער ווילן. כה און זיי האָבן באַצוווּנגען באַפֿעסטיקטע שטעט און
un shtet bafestikte batsvungen hobn zei un viln zeyer
and cities fortified taken by force have they and will their

פֿעטע ערד , און האָבן געאַרבט הייַזער פֿול מיט כָּל-טוּב ,
kol-tov mit ful haizer gearbt hobn un erd fete
all good things with full houses possessed have and ground fat

ברונעמער אויסגעהאַקטע, ווייַנגערטנער און איילבערטגערטנער, און ביימער
beimer un eilbertgertner un vaingertner oisgehakte brunemer
trees and olive gardens and vineyards chiseled out wells

צום עסן לרוב ; און זיי האָבן געגעסן און זיַינען זאַט און
un zat zainen un gegesn hobn zei un lerov esen tsum
and satisfied are and eaten have they and in abundance eat to

פֿעט געוואָרן, און האָבן זיך ווויל געטאָן מיט דיַין גרויס גוטס .
guts grois dain mit geton voil zich hobn un gevorn fet
goodness great your with done well selves have and become fat

arba'im shanah didst Thou sustain them in the midbar, so that they lacked nothing; their clothes did not wear out, and their feet swelled not.

22 Moreover Thou gavest them kingdoms and nations, allotting them as a boundary; so they possessed Eretz Sichon, and Eretz Melech Cheshbon, and Eretz Og Melech HaBashan. 23 Their children also multipliedst Thou as the kokhavim of Shomayim, and broughtest them into Ha'Aretz, concerning which Thou hadst promised to their avot, that they should go in to possess it. 24 So the children went in and possessed Ha'Aretz, and Thou subduedst before them the inhabitants of the land, the Kena'anim, and gavest them into their hands, with their melachim, and the people of the land, that they might do with them as they would. 25 And they took fortified cities, and an adamah shemenah, and possessed batim full of all goods, wells dug, kramim, and oliveyards, and fruit trees in abundance; so they did eat, and were filled, and became fat, and delighted themselves in thy great goodness.

כו און זיי האָבן ווידערשפּעניקט און זיך געשטעלט אַקעגן דיר ,
dir akegn geshtelt zich un vidershpenikt hobn zei un
you(SG) against stood selves and rebelled have they and

און זיי האָבן אַוועקגעוואָרפֿן דיין תּורה הינטער זייער רוקן, און
un rukn zeyer hinter toyre dain avekgevorfen hobn zei un
and back their behind Torah your cast off have they and

האָבן געהרגעט דיינע נבֿיאים וואָס האָבן זיי געוואָרנט, כּדי זיי
zei kedei gevornt zei hobn vos neviim daine geharget hobn
them so that warned them have who prophets your killed have

אומצוקערן צו דיר , און זיי האָבן באַגאַנגען גרויסע לעסטערונגען.
lesterungen groise bagangen hobn zei un dir tsu umtsukeren
blasphemies great committed have they and you(SG) to to return

כז און דו האָסט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון זייערע דריקער ,
driker zeyere fun hant der in gegebn zei host du un
oppressors their of hand the in given them have you and

און זיי האָבן זיי געדריקט . און אין דער צייַט פֿון זייער נויט
noit zeyer fun tsait der in un gedrikt zei hobn zei un
distress their of time the in and oppressed them have they and

פֿלעגן זיי שריַען צו דיר , און דו פֿון הימל פֿלעגסט זיי
zei flegst himel fun du un dir tsu shraien zei flegn
them used to heaven from you and you(SG) to cry out they used to

צוהערן, און לויט דיין גרויס דערבאַרעמונג פֿלעגסטו זיי געבן
gebn zei flegstu derbaremung grois dain loit un tsuhern
give them you used to compassion great your according to and listen

העלפֿער וואָס זאָלן זיי העלפֿן פֿון דער האַנט פֿון זייערע דריקער .
driker zeyere fun hant der fun helfn zei zoln vos helfer
oppressors their of hand the from save them shall who saviors

כח אָבער ווי זיי איז באַרוט געוואָרן, פֿלעגן זיי ווידער שלעכטס
shlechts vider zei flegn gevorn barut iz zei vi ober
evil again they used to become given rest is they when but

טאָן פֿאַר דיר ; און דו האָסט זיי איבערגעלאָזן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in ibergelozn zei host du un dir far ton
of hand the in left behind them have you and you(SG) for do

זייערע פֿיַינט , און זיי האָבן געוועלטיקט איבער זיי ; און זיי האָבן
hobn zei un zei iber geveltikt hobn zei un faint zeyere
have they and them over ruled have they and enemies their

ווידער געשריען צו דיר , און דו פֿון הימל פֿלעגסט צוהערן
tsuhern flegst himel fun du un dir tsu geshrien vider
listen used to heaven from you and you(SG) to cried out again

און זיי מציל זיין לויט דיין דערבאַרעמונג פֿיל מאָל .
mol fil derbaremung dain loit zain matsl zei un
times many compassion your according to be rescued them and

כט און האָסט זיי געוואָרנט, כּדי זיי אומצוקערן צו דיין
dain tsu umtsukeren zei kedei gevornt zei host un
your to to return them in order to warned them have and

תּורה , אָבער זיי האָבן געמוטווילט , און האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn un gemutvilikt hobn zei ober toyre
to paid heed not have and acted wantonly have they but Torah

דיינע געבאָט , נאָר געזינדיקט אַקעגן דיינע געזעצן , וואָס אַז
az vos gezetsn daine akegn gezindikt nor gebot daine
if which laws your against sinned but commandments your

אַ מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך זיי ; און זיי האָבן געקערט
gekert hobn zei un zei durch er lebt zei tut mentsh a
turned have they and them through he lives them does man a

[26] Nevertheless they were disobedient, and rebelled against Thee, and cast Thy torah behind their backs, and slaughtered Thy nevi'im which testified against them to turn them to Thee, and they wrought ne'atzot gedolot. [27] Therefore Thou deliveredst them into the yad of their enemies, who oppressed them; and in the time of their tzoros, when they cried unto Thee, Thou heardest them from Shomayim; and according to Thy manifold mercies Thou gavest them moshi'im *(deliverers)*, who saved them out of the yad of their enemies. [28] But after they had rest, they did rah again before Thee; therefore Thou abandoned them unto the hand of their enemies, so that they had the dominion over them; yet when they returned, cried unto Thee, Thou heardest them from Shomayim; and many times didst Thou deliver them according to Thy mercies; [29] And testifiedst against them, that Thou mightest bring them again unto Thy torah; yet they dealt proudly, and paid heed not unto Thy mitzvot, but sinned against Thy mishpatim, which if a man do, he shall live in them; and they stubbornly

אַ ווידערשפּעניקן רוקן, אוּן האָבן האַרט געמאַכט זייער נאַקן, אוּן נישט
nisht un nakn zeyer gemacht hart hobn un rukn vidershpenikn a
not and neck their made hard have and back rebellious a

צוגעהערט. [ל] אוּן האָסט זיי אָפּגעצויגן פֿיל יאָרן, אוּן האָסט זיי
zei host un yorn fil opgetsoign zei host un tsugehert
them have and years many ptolonged them you have and paid heed

געווארנט מיט דיין גייסט דורך דיינע נבֿיאים, אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober neviim daine durch gaist dain mit gevornt
not have they but prophets your through spirit your with warned

צוגעלייגט דאָס אויער; אוּן דו האָסט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון די
di fun hant der in gegebn zei host du un oier dos tsugeleigt
the of hand the in given them have you and ear the inclined

פֿעלקער פֿון די לענדער. [לא] אָבער אין דיין גרויס דערבאַרמונג האָסטו
hostu derbaremung grois dain in ober lender di fun felker
you have compassion great your in but lands the of nations

נישט געמאַכט פֿון זיי אַ פֿאַרלענדונג, אוּן האָסט זיי נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht zei host un farlendung a zei fun gemacht nisht
forsaken not them have and utter end an them of made not

ווארעם אַן אֵל אַ לייטזעליקער אוּן אַ דערבאַרמדיקער ביסטו .
bistu derbaremdiker a un laitzeliker a El an vorem
are you compassionate a and gracious a G-d an because

[לב] אוּן אַצונד, אלוקינו, דער גרויסער, שטאַרקער, אוּן פֿאָרכטיקער
forchtiker un shtarker groiser der Elokeinu atsund un
awesome and strong great the our G-d now and

אֵל, וואָס היט דעם ברית אוּן די גענאָד, זאָל נישט ווינציק זיין
zain vintsik nisht zol genod di un bris dem hit vos El
be little not shall grace the and covenant the keeps who G-d

פֿאַר דיר אַל די מאַטערניש וואָס האָט געטראָפֿן אונדז, אונדזערע
undzere undz getrofn hot vos maternish di al dir far
our us befell has that tribulation the all you(SG) for

מלכים, אונדזערע האַרן, אוּן אונדזערע כהנים, אוּן אונדזערע
undzere un koyanim undzere un harn undzere mlochim
our and kohanim our and lords our kings

נבֿיאים, אוּן אונדזערע עלטערן, אוּן דיין גאַנצן פֿאָלק, פֿון די טעג
teg di fun folk gantsn dain un eltern undzere un neviim
days the from people entire your and fathers our and prophets

פֿון די מלכים פֿון אשור אָן ביז אויף היינטיקן טאָג. [לג] יאָ, דו ביסט
bist du yo tog haintikn oif biz on Ashur fun mlochim di fun
are you yes day this very on until on Assyria of kings the of

געראַטן אין אַלץ וואָס איז געקומען אויף אונדז, ווארעם דו האָסט געטאָן
geton host du vorem undz oif gekumen iz vos alts in gerecht
done have you because us upon come is that all in righteous

ווארהאפֿטיק, אוּן מיר האָבן שלעכטס געטאָן. [לד] אוּן אונדזערע מלכים,
mlochim undzere un geton shlechts hobn mir un vorhaftik
kings our and done evil have we and faithfully

אונדזערע האַרן, אונדזערע כהנים, אוּן אונדזערע עלטערן, האָבן נישט
nisht hobn eltern undzere un koyanim undzere harn undzere
not have fathers our and kohanim our leaders our

געטאָן דיין תורה, אוּן נישט פֿאַרנומען דיינע געבאָט, אוּן דיינע
getan dain toyre un nisht farnumen daine gebot un daine
done your Torah and not heeded commandments your and

צייגנים וואָס דו האָסט זיי אָנגעזאָגט. [לה] ווארעם אַז זיי זיינען
tseignim vos du host zei ongezogt vorem az zei zainen
testimonies you have that them told because when they are

turned their backs, and hardened their neck, and would not hear. [30] Yet many shanim didst Thou forbear them, and testifiedst against them by Thy Ruach by Thy nevi'im; yet would they not give ear; therefore gavest Thou them into the yad of the peoples of the lands. [31] Nevertheless for Thy great mercies' sake Thou didst not utterly consume them, nor forsake them; for Thou art El Channun v'Rachum.

[32] Now therefore, Eloheinu, the great, the mighty, and the terrible G-d, Who keepest brit and chesed, let not all the hardships seem little before Thee, that hath come upon us, on melacheinu, on sareinu, and on Kohaneinu, and on nevi'einu, and on Avoteinu, and on all Thy people, since the time of the melachim of Assyria unto this day. [33] Howbeit Thou art tzaddik in all that is brought upon us; for Thou hast done emes, but we have done wrong; [34] Neither have melacheinu, sareinu, Kohaneinu, nor Avoteinu, kept Thy torah, nor paid heed unto Thy mitzvot and Thy testimonies, wherewith Thou didst testify against them. [35] For they have not served Thee

in their malchut, and in Thy great goodness that Thou gavest them, and in the large and fertile land which Thou gavest before them, neither turned they from their wicked works. [36] Hinei, we are avadim this day, and for the land that Thou gavest unto Avoteinu to eat the fruit thereof and the good thereof, hinei, we are avadim in it; [37] And it yieldeth much increase unto the melachim whom Thou hast set over us because of chattoteinu; also they have dominion over geviyyoteinu, and over our cattle, at their pleasure, and we are in tzarah gedolah.

10 [9:38] And because of all this we make a sure covenant, and write it; and our sarim, Levi'im, and Kohanim, seal unto it. [2] [10:1] Now those that sealed were, Nechemyah the tirshata ben Chakhalyah, and Tzidkiyah, [3] [2] Serayah, Azaryah, Yirmeyah, [4] [3] Pashchur, Amaryah, Malkiyah, [5] [4] Chattush, Shevanyah, Maluch, [6] [5] Charim, Meremot, Ovadyah, [7] [6] Daniel, Ginton, Baruch, [8] [7] Meshullam, Aviyah, Miyamin, [9] [8] Ma'azyah, Bilgai, Shema'yah; these were the kohanim. [10] [9] And the Levi'im; both Yeshua

געווען אין זייער מלוכה , און אין דיין גרויסן גוטס וואָס דו האָסט
host du vos guts groisn dain in un meluche zeyer in geven
have you that goodness great your in and kingdom their in were

זיי געגעבן , און אין דעם ברייטן און פּעטן לאַנד וואָס דו האָסט
host du vos land fetn un breitn dem in un gegebn zei
have you that land fertile and spacious the in and given them

איבערגעגעבן צו זיי , האָבן זיי דיר נישט געדינט, און זיי האָבן
hobn zei un gedint nisht dir zei hobn zei tsu ibergegebn
have they and served not you(SG) they have them to handed over

זיך נישט אומגעקערט פֿון זייערע שלעכטע מעשׂים. [10] אָט זיינען
zainen ot meisim shlechte zeyere fun umgekert nisht zich
are behold deeds evil their from returned not selves

מיר הײַנט קנעכט , און דאָס לאַנד וואָס דו האָסט געגעבן אונדזערע
undzere gegebn host du vos land dos un knecht haint mir
our given have you that land the and servants today we

עלטערן, צו עסן איר פֿרוכט און איר גוטס, אָט זיינען מיר קנעכט
knecht mir zainen ot guts ir un frucht ir esen tsu eltern
servants we are behold good its and fruit its eat to fathers

דערויף ; [11] און זי מערט איר תּבֿואה פֿאַר די מלכים וואָס דו
du vos mlochim di far tvue ir mert zi un deroif
you whom kings the for grain its multiplies it and thereupon

האָסט געגעבן איבער אונדז פֿאַר אונדזערע זינד ; און זיי געוואלטיקן איבער
iber geveltikn zei un zind undzere far undz iber gegebn host
over rule they and sins our for us over given have

אונדזערע לײַבער , און איבער אונדזערע בהמות , לויט זייער
zeyer loit beheimes undzere iber un laiber undzere
their according to beasts our over and flesh(PL) our

ווילן, און מיר זיינען אין גרויס נויט .
noit grois in zainen mir un viln
distress great in are we and will

ו אָבער בײַ אַלעם דעם שליסן מיר אַן אָפּמאַך , און שרײַבן זיך
zich shraibn un opmach an mir shlisn dem alem bai ober
selves write and agreement an we conclude this all with but

אונטער; און אויף דעם געחתמעטן זיינען אונדזערע האָרן , אונדזערע
undzere harn undzere zainen gechtmetn dem oif un unter
our leaders our are sealed the on and under

לוִיִים , אונדזערע כֹּהנים . [1:א] און אויף די געחתמעטע זיינען געווען:
geven zainen gechtmete di oif un koyanim undzere Leviim
were are sealed the on and kohanim our Levi'im

נחֶמיָה דער תּירשָׁתאָ, דער זון פֿון חכַלְיָהן , און צִדקִיָה ;
Tsidkiyah un Chachalyahn fun zun der tirshata der Nechemyah
Tzidkiyah and Chakhalyah of son the governor the Nechemyah

[1:ב] שׂרָיָה , עַזַרְיָה , יִרמְיָה ; [1:ג] פַּשחור , אַמַריָה , מַלכִּיָה ; [1:ד]
Malkiyah Amaryah Pashchur Yirmeyah Azaryah Serayah
Malkiyah Amaryah Pashchur Yirmeyah Azaryah Serayah

חַטוש , שבַנְיָה , מַלוּך ; [1:ה] חָרִם , מְרֵמוֹת , עוֹבַדְיָה ; [1:ו] דָניאֵל ,
Daniel Ovadyah Meremot Charim Maluch Shevanyah Chattush
Daniel Ovadyah Meremot Charim Maluch Shevanyah Chattush

גִנתוֹן , ברוך ; [1:ז] משוּלָם , אֲבִיָה , מִיָמִן ; [1:ח] מַעַזיָה , בלגַי ,
Bilgai Maazyah Miyamin Aviyah Meshulam Baruch Ginton
Bilgai Ma'azyah Miyamin Aviyah Meshullam Baruch Ginton

שמַעְיָה . דאָס זיינען די כֹּהנים . [1:ט] און די לוִיִים : יֵשוּעַ דער
der Yeshua Leviim di un koyanim di zainen dos Shemayah
the Yeshua Levi'im the and kohanim the are these Shema'yah

ben Azanyah, Binnui of the Bnei Chenadad, Kadmiel; [11 10] And their brethren, Shevanyah, Hodiyah, Kelita, Pelayah, Chanan, [12 11] Micha, Rechov, Chashavyah, [13 12] Zakkur, Sherevyah, Shevanyah, [14 13] Hodiyah, Bani, and Beninu.

[15 14] The chiefs of the people: Parosh, Pachat-Moav, Eilam, Zattu, Bani, [16 15] Bunni, Azgad, Bevai, [17 16] Adoniyah, Bigvai, Adin, [18 17] Ater, Chizkiyah, Azzur, [19 18] Hodiyah, Chashum, Betzai, [20 19] Chariph, Anatot, Neivai, [21 20] Magpiash, Meshullam, Chezir, [22 21] Meshezav'el, Tzadok, Yaddua, [23 22] Pelatyah, Chanan, Anayah, [24 23] Hoshea, Chananyah, Chashuv, [25 24] Halochesh, Pilcha, Shovek, [26 25] Rechum, Chashavnah, Ma'aseiyah, [27 26] And Achiyah, Chanan, Anan, [28 27] Maluch, Charim, Ba'anah.

[29 28] And the rest of the people, the Kohanim, the Levi'im, the gatekeepers, the singers, the Netinim, and all they that had separated themselves from the peoples of the lands unto the Torat HaElohim, their wives, their banim, and their banot, every one having knowledge, and having understanding; [30 29] They were the machazikim *(the ones joining)* with their brethren, their nobles, and bound themselves

זון פֿון אֲזַנְיָהן , בנוי פֿון די קינדער חֲנָדָד , קַדְמִיאֵל ; יא י
Kadmiel Chenadad fun kinder di fun Binui Azanyahn fun zun
Kadmiel Chenadad of children the of Binnui Azanyah of son

און זייערע ברידער : שְׁבַנְיָה , הוֹדִיָה , קְלִיטָא, פְּלָאיָה , חָנָן ; יב יא
Chanan Pelayah Kelita Hodiyah Shevanyah brider zeyere un
Chanan Pelayah Kelita Hodiyah Shevanyah brothers their and

מִיכָא , רְחוֹב , חֲשַׁבְיָה ; יג יב זַכּוּר , שֶׁרֵבְיָה , שְׁבַנְיָה ; יד יג
Shevanyah Sherevyah Zakur Chashavyah Rechov Micha
Shevanyah Sherevyah Zakkur Chashavyah Rechov Micha

הוֹדִיָה , בני , בנינו .
Beninu Bunni Hodiyah
Beninu Bani Hodiyah

די הויפּטן פֿון דעם פֿאָלק : פַּרְעוֹשׁ, פַּחַת-מוֹאָבּ , עֵילָם , טו יד
Eilam Pachat-Moav Parosh folk dem fun hoiptn di
Eilam Pachat-Moav Parosh people the of leaders the

זַתּוּא, בני ; טז טו בוני , עַזְגָּד , בֵּבַי ; יז טז אֲדוֹנִיָה , בִּגְוַי , עָדִין ;
Adin Bigvai Adoniyah Bevai Azgad Bunni Bunni Zattu
Adin Bigvai Adoniyah Bevai Azgad Bunni Bani Zattu

יח יז אָטֵר, חִזְקִיָה , עַזּוּר ; יט יח הוֹדִיָה , חָשׁוּם , בֵּצָי ; כ יט
Betsai choshum Hodiyah eazur Chizkiyah Ater
Betzai Chashum Hodiyah Azzur Chizkiyah Ater

חָרִיף , עֲנָתוֹת, נֵיבַי ; כא כ מַגְפִּיעָשׁ , מְשֻׁלָּם , חֵזִיר ; כב כא
Chazir Meshulam Magpiash Neivai Anatot Charif
Chezir Meshullam Magpiash Neivai Anatot Chariph

מְשֵׁיזַבְאֵל , צָדוֹק , יַדּוּעַ ; כג כב פְּלַטְיָה , חָנָן , עֲנָיָה ; כד כג
Anayah Chanan Pelatyah Yaddua Tsadok Meshezavel
Anayah Chanan Pelatyah Yaddua Tzadok Meshezav'el

הוֹשֵׁעַ , חֲנַנְיָה , חשוּב ; כה כד הַלּוֹחֵשׁ , פִּלְחָא, שׁוֹבֵק ; כו כה
Shovek Pilcha Halochesh Chashuv Chananyah Hoshea
Shovek Pilcha Halochesh Chashuv Chananyah Hoshea

רְחוּם , חֲשַׁבְנָה , מַעֲשֵׂיָה ; כז כו אוּן אֲחִיָה , חָנָן , עָנָן ;
Anan Chanan Achiyah un Maaseiyah Chashavnah Rechum
Anan Chanan Achiyah and Ma'aseiyah Chashavnah Rechum

כח כז מַלּוּךְ , חָרִם , בַּעֲנָה .
Baanah Charim Maluch
Ba'anah Charim Maluch

כט כח און דאָס איבעריקע פֿאָלק , די כֹּהֲנִים , די לְוִיִּם ,
Leviim di koyanim di folk iberike dos un
Levi'im the kohanim the the people rest of this and

די טויערלייט , די זינגערס, די נְתִינִים , און אַלע וואָס האָבן זיך
zich hobn vos ale un Netenim di zingers di toierlait di
selves have that all and Netinim the singers the gatekeepers the

אָפּגעשיידט פֿון די פֿעלקער פֿון לענדער צו דער תּוֹרָה פֿון
fun toyre der tsu lender di fun felker di fun opgesheidt
of Torah the to lands the of nations the from separated

האלקים , זייערע ווייַבער, זייערע זין , און זייערע טעכטער , איטלעכער
itlecher techter zeyere un zin zeyere vaiber zeyere HaElokim
each daughters their and sons their wives their G-d

וואָס האָבן זיך געהאלטן אָן פֿאַרשטאַנען, ל כט געווּסט און פֿאַרשטאַנען
zeyere on gehaltn zich hobn farshtanen un gevust hot vos
their on held selves have understood and known has which

ברידער , זייערע גרויסע לייַט , און זיי זיינען אַרייַן אין אַ קללה און
un klole a in arain zainen zei un lait groise zeyere brider
and curse a into enter are they and people great their brothers

אין אַ שבֿועה צו גיין אין דער תּורה פֿון האלקים וואָס איז געגעבן
gegebn iz vos HaElokim fun toyre der in gein tsu shvue a in
given is which G-d of Torah the in walk to oath an into

געווארן דורך דער האַנט פֿון משה דעם קנעכט פֿון ג-ט, און צו
tsu un G-t fun knecht dem Moshe fun hant der durch gevorn
to and G-d of servant the Moshe of hand the through become

היטן און צו טאָן גאָלע געבאָט פֿון ה אונדזער האַר, און זײַנע
zaine un har undzer Hashem fun gebot ale ton tsu un hitn
his and L-rd our Hashem of mitzvot all do to and keep

געזעצן און זײַנע חוקים ; [לא ל] און אַז מיר זאָלן נישט געבן אונדזערע
undzere gebn nisht zoln mir az un chukkim zaine un gezetsn
our give not shall we that and statutes his and laws

טעכטער צו די פֿעלקער פֿון לאַנד, און זייערע טעכטער נישט נעמען
nemen nisht techter zeyere un land fun felker di tsu techter
take not daughters their and land of the nations the to daughters

פֿאַר אונדזערע זין ; [לב לא] און די פֿעלקער פֿון לאַנד וואָס ברענגען
brengen vos land fun felker di un zin undzere far
bring which land of nations the and sons our for

סחורות און אַלערלײ תּבֿואה אין טאָג פֿון שבת צו פֿאַרקויפֿן, זאָלן
zoln farkoifen tsu Shabbos fun tog in tvue alerlei un schoyres
shall sell to Shabbos of day in grain all kinds of and wares

מיר פֿון זיי נישט קויפֿן אום שבת אָדער אין אַ הייליקן טאָג; און
un tog heilikn a in oder Shabbos um koifn nisht zei fun mir
and day holy a in or Shabbos on buy not them from we

אַז מיר זאָלן אָפּלאָזן דאָס פֿעלד אין זיבעטן יאָר, און איטלעכן חובֿ .
choiv itlechn un yor zibetn in feld dos oplozen zoln mir az
debt every and year seventh in field the release shall we that

[לג לב] און מיר האָבן געשטעלט אויף אונדז אַ מִצווה , אַרויפֿצולייגן אויף
oif aroiftsuleign mitsve a undz oif geshtelt hobn mir un
on to impose mitzve a us upon set have we and

זיך אַ דריטל שֶקל אַ יאָר פֿאַר דעם דינסט פֿון דאָס הויז
hoiz dos fun dinst dem far yor a shekl dritel a zich
house this of service the for year a shekel one-third a ourselves

פֿון אלוקינו , [לד לג] פֿאַר דעם אויסגעלייגטן ברויט, און דעם שטענדיקן
shtendikn dem un broit oisgeleigtn dem far Elokeinu fun
continual the and bread displayed the for our G-d of

שפּײַזאָפּפֿער, און פֿאַר דעם שטענדיק בראַנדאָפּפֿער פֿון די שבתים ,
Shabbosim di fun brandopfer shtendik dem far un shpaizopfer
Shabbatot the of olah perpetual the for and minchah

פֿון ראָש-חודש , פֿאַר די יוֹם-טובֿים ; און פֿאַר די געהיליקטע
geheilikte di far un yom-tuvim di far rosh-choidesh fun
holy the for and appointed festivals the for new moon of

קָרְבָּנוֹת , און פֿאַר די זינדאָפּפֿער מכּפּר צו זײַן אויף ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif zain tsu mechaper zindopfer di far un korbones
and Yisroel for be to to expiate sin offering the for and offerings

פֿאַר דער גאַנצער אַרבעט פֿון דאָס הויז פֿון אלוקינו . [לה לד] און מיר האָבן
hobn mir un Elokeinu fun hoiz dos fun arbet gantser der far
have we and our G-d of house the of work entire the for

גורל געוואָרפֿן, די כּהנים , די לוִיִים , און דאָס פֿאָלק, וועגן דער
der vegen folk dos un Leviim di koyanim di gevorfn goirl
the concerning people the and Levi'im the kohanim the cast lot

גאָב פֿון האָלץ צו ברענגען אין הויז פֿון אלוקינו לויט אונדזערע
undzere loit Elokeinu fun hoiz in brengen tsu holts fun gob
our according to our G-d of house into bring to wood of gift

with a curse, and into an oath, to walk in Torat HaElohim, which was given by Moshe Eved HaElohim, and to be shomer to do all the mitzvot of Hashem Adoneinu, and His mishpatim and His chukkot; [31] [30] And that we would not give our banot unto the peoples of the land, not take their banot for our banim; [32] [31] And if the people of the land bring merchandise or any grain on Shabbos or on Yom Kodesh to sell, that we would not buy it of them on Shabbos, or on Yom Kodesh; and that we would every Shanah HaShevi'it forgo working the land and will cancel all debts.

[33] [32] Also we will assume on us mitzvot, to charge ourselves yearly with the third part of a shekel for the Avodat Beis Eloheinu; [34] [33] For the Lechem HaMa'arekhet, and for the Minchat HaTamid, and for the Olat HaTamid, of the Shabbatot, of the Chodashim, for the Mo'adim, and for the Kodashim, and for the Chatta'ot to make kapporah for Yisroel, and for all the work of the Beis Eloheinu. [35] [34] And we cast the goralot among the Kohanim, the Levi'im, and the people, for the korban of the wood, to bring it into the Beis Eloheinu, after the batim of Avoteinu,

פַּאָטערהײַזער אין געשטעלטע צײַטן יאָר אין יאָר, אויף צו ברענען אויף
oif brenen tsu oif yor in yor tsaitn geshtelte in foterhaizer
on burn to for year in year times appointed in father's houses

דעם מזבח פֿון ה אלוקינו , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין
in geshribn shteit es vi azoi Elokeinu Hashem fun mizbeyech dem
in written stands it as so our G-d Hashem of altar the

דער תּורה . לו לה און צו ברענגען די ערשטצײַטיקע פֿון אונדזער ערד, און
un erd undzer fun ershttsaitike di brengen tsu un toyre der
and soil our of first fruits the bring to and Torah the

די ערשטצײַטיקע פֿון יעטוועדער פֿרוכט פֿון אַלערליי בײימער, יאָר אין
in yor beimer alerlei fun frucht yetveder fun ershttsaitike di
in year trees all kinds of of produce every of first fruits the

יאָר, אין הויז פֿון ה ; לז לו און די בכורים פֿון אונדזערע זין ,
zin undzere fun bechorim di un Hashem fun hoiz in yor
sons our of firstborn the and Hashem of house into year

און פֿון אונדזערע בהמות , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה ,
toyre der in geshribn shteit es vi azoi beheimes undzere fun un
Torah the in written stands it as so beasts our of and

און די בכורים פֿון אונדזערע רינדער און אונדזערע שאָף , צו ברענגען
brengen tsu shof undzere un rinder undzere fun bechorim di un
bring to sheep our and cattle our of firstborn the and

אין הויז פֿון אלוקינו , צו די כהנים וואָס באַדינען אין הויז
hoiz in badinen vos koyanim di tsu Elokeinu fun hoiz in
house in the serve who kohanim the to our G-d of the house into

פֿון אלוקינו . לח לז און אַז דאָס ערשטע פֿון אונדזערע טייגמולטערס ,
teigmulters undzere fun ershte dos az un Elokeinu fun
kneading dough our of first the that and our G-d of

און אונדזערע אָפּשײַדונגען , און פֿון דער פֿרוכט פֿון אַלערליי בײימער,
beimer alerlei fun frucht der fun un opsheidungen undzere un
trees all kinds of of fruit the of and offerings our and

פֿון ווײַן און איל, זאָלן מיר ברענגען צו די כהנים אין די קאַמערן
kamern di in koyanim di tsu brengen mir zoln eil un vain fun
chambers the in kohanim the to bring we shall oil and wine of

פֿון דעם הויז פֿון אלוקינו ; און דעם מעשׂר פֿון אונדזער ערד צו די
di tsu erd undzer fun maiser dem un Elokeinu fun hoiz dem fun
the to land our of tithe the and our G-d of house the of

לוִיים ; וואָרעם זיי , די לוִיים , נעמען דעם מעשׂר אין אַלע אונדזערע
undzere ale in maiser dem nemen Leviim di zei vorem Leviim
our all in tithe the take Levi'im the they because Levi'im

אַקערשטעט . לט לח און דער כהן , דער זון פֿון אַהרן , זאָל זײַן
zain zol Aharon fun zun der koyen der un akershtet
be shall Aaron of son the kohen the and farming towns

מיט די לוִיים , ווען די לוִיים נעמען מעשׂר; און די לוִיים זאָלן
zoln Leviim di un maiser nemen Leviim di ven Leviim di mit
shall Levi'im the and tithe take Levi'im the when Levi'im the with

אַרויפֿברענגען דעם מעשׂר פֿון הויז אין מעשׂר פֿון אונדזער אלוקינו , אין די
di in Elokeinu fun hoiz in maiser fun maiser dem aroifbrengen
the in our G-d of the house into the tithe of tithe the bring up

קאַמערן פֿון דעם שאַצהויז . מ לט וואָרעם די קינדער פֿון ישׂראל און
un Yisroel fun kinder di vorem shatshoiz dem fun kamern
and Yisroel of children the because treasure house the of chambers

די קינדער פֿון לֵוִי זאָלן ברענגען די אָפּשײַדונג תּבֿואה, ווײַן , און
un vain tvue fun opsheidung di brengen zoln Levi fun kinder di
and wine grain of offering the bring shall Levi of children the

at times appointed year by year, to burn upon the Mizbe'ach of Hashem Eloheinu, as it is written in the Torah; 36 35 And to bring the bikkurei admateinu, and the bikkurei kol pri kol etz, year by year, unto Beis Hashem; 37 36 Also the bechorot baneinu, and of our cattle, as it is written in the Torah, and the firstlings of our herds and of our flocks, to bring to the Beis Eloheinu, unto the Kohanim that minister in the Beis Eloheinu; 38 37 And that we should bring the reshit arisoteinu, and our offerings, and the fruit of all manner of trees, of tirosh and of oil, unto the Kohanim, to the storerooms of the Beis Eloheinu; and the ma'aser of our land unto the Levi'im, that the same Levi'im might collect me'a'serim in all the cities of avodateinu. 39 38 And the Kohen Ben Aharon shall be with the Levi'im, when the Levi'im receive tithes; and the Levi'im shall bring up the ma'aser hama'aser unto the Beis Eloheinu, to the storerooms, into the Beis HaOtzar. 40 39 For the Bnei Yisroel and the Bnei Levi shall bring the terumah of the grain, of the tirosh, and the oil, unto the

storerooms, where are Keli HaMikdash, and the Kohanim that minister, and the gatekeepers, and the singers; and we will not forsake the Beis Eloheinu.

אויל, אין די קאַמערן וואָס דאָרטן זיַינען די זאַכן פֿון מקדש ,
mikdash fun zachn di zainen dortn vos kamern di in eil
sanctuary of the things the are there which chambers the into oil

און פֿון די כּהנים וואָס באַדינען, און פֿון די טויערלײַט , און פֿון די
di fun un toierlait di fun un badinen vos koyanim di fun un
the of and gatekeepers the of and serve who kohanim the of and

זינגערס; און מיר זאָלן נישט פֿאַרלאָזן דאָס הויז פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun hoiz dos farlozen nisht zoln mir un zingers
our G-d of house the forsake not shall we and singers

11 And the rulers of the people dwelt at Yerushalayim; the rest of the people also cast goralot, to bring one of ten to dwell in Yerushalayim Ir HaKodesh, and nine parts to dwell in other cities.

יא

און די האַרן פֿון פֿאָלק זיַינען געזעסן אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in gezesn zainen folk fun harn di un
Yerushalayim in sitting are people of the leaders the and

און דאָס איבעריקע פֿאָלק האָט געוואָרפֿן גורל, צו ברענגען
brengen tsu goirl gevorfn hot folk iberike dos un
bring to lots cast have the people rest of the and

איינעם פֿון צען צו זיצן אין ירושָלַיִם דער הייליקער שטאָט, און ניַין
nain un shtot heiliker der Yerushalayim in zitsn tsu tsen fun einem
nine and city holy the Yerushalayim in sit to ten of one

טיילן אין די שטעט. ב און דאָס פֿאָלק האָט געבענטשט אַלע מענער וואָס
vos mener ale gebentsht hot folk dos un shtet di in teiln
who men all blessed have people the and cities the in parts

האָבן זיך מתנדב געווען צו זיצן אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in zitsn tsu geven mitnadav zich hobn
Yerushalayim in sit to been volunteered selves have

[2] And the people blessed all the men, that willingly offered themselves to dwell at Yerushalayim.

[3] Now these are the chiefs of the province that dwelt in Yerushalayim, but in the towns of Yehudah dwelt every one in his possession in their towns — Yisroel, the Kohanim, and the Levi'im, and the Netinim, and the Bnei Avdei Sh'lomo.

ג און דאָס זיַינען די הויפּטלײַט פֿון דער מדינה וואָס זיַינען געזעסן
gezesn zainen vos medine der fun hoiptlait di zainen dos un
sitting are who province the of chief people the are these and

אין ירושָלַיִם – און אין די שטעט פֿון יהוּדה זיַינען געזעסן, איטלעכער
itlecher gezesn zainen Yehudah fun shtet di in un Yerushalayim in
each one sitting are Yehudah of cities the in and Yerushalayim in

אויף זיַין אייגנטום אין זייערע שטעט, יִשׂרָאֵל, די כּהנים , און די
di un koyanim di Yisroel shtet zeyere in eigentum zain oif
the and kohanim the Yisroel cities their in ancestral property his on

לוִיים , און די נתינים , און די קינדער פֿון שלמהס קנעכט ; ד און
un knecht Shlomos fun kinder di un Netenim di un Leviim
and servants Sh'lomo's of children the and Netinim the and Levi'im

אין ירושָלַיִם זיַינען געזעסן פֿון די קינדער פֿון יהוּדה , און פֿון
fun un Yehudah fun kinder di fun gezesn zainen Yerushalayim in
of and Yehudah of children the from sitting are Yerushalayim in

די קינדער פֿון בנימין .
Binyamin fun kinder di
Binyamin of children the

[4] And at Yerushalayim dwelt certain of the Bnei Yehudah, and of the Bnei Binyamin.

[5] Of the Bnei Yehudah; Atayah ben Uziyah, ben Zecharyah, ben Amaryah, ben Shephatyah, ben Mahalal'el, of the children of Peretz;

פֿון די קינדער פֿון יהוּדה : עַתָיָה דער זון פֿון עוזִיָה דעם זון
zun dem Uziyah fun zun der Atayah Yehudah fun kinder di fun
son the Uziyah of son the Atayah Yehudah of children the from

פֿון זכַריָה , דעם זון פֿון אַמַריָה , דעם זון שפֿטיָה , דעם זון
zun dem Shefatyah fun zun dem Amaryah fun zun dem Zecharyah fun
son the Shephatyah of son the Amaryah of son the Zecharyah of

פֿון מַהלַלְאֵל , פֿון די קינדער פֿון פֶּרֶץ ; ה און מַעֲשִׂיָה דער זון פֿון
fun zun der Maaseiyah un Perets fun kinder di fun Mahalaleln fun
of son the Ma'aseiyah and Peretz of children the of Mahalal'el of

ברוך דעם זון פֿון כָּל־חֹזֶה זון פֿון חַזָיָה זון פֿון עַדָיָה זון
zun Adayah fun zun Chazayah fun zun Col-Chozeh fun zun dem Baruch
son Adayah of son Chazayah of son Col-Chozeh of son the Baruch

[5] And Ma'aseiyah ben Baruch, ben Kol-Chozeh, ben Chazayah, ben Adayah, ben Yoyariv,

ben Zecharyah of the family of Shelah. [6] All the Bnei Peretz that dwelt at Yerushalayim were four hundred threescore and eight anshei chayil.

[7] And these are the Bnei Binyamin: Sallu ben Meshullam, ben Yoed, ben Pedayah, ben Kolayah, ben Ma'aseiyah, ben Itiel, ben Yeshayah. [8] And after him Gabai, Sallai, 928. [9] And Yoel ben Zichri was their pakid *(overseer)*, and Yehudah ben Hasnuah was second over the Ir.

[10] Of the Kohanim; Yedayah ben Yoyariv, Yachin, [11] Serayah ben Chilkiyah ben Meshullam ben Tzadok ben Merayot ben Achituv the Nagid Bais HaElohim. [12] And their brethren that did the work of the Beis were eight hundred twenty and two; and Adayah ben Yerocham, ben Pelalyah, ben Amtzi, ben Zecharyah, ben Pashchur, ben Malkiyah. [13] And his brethren, heads of the avot, two hundred forty and two; and Amashsai ben Azare'el ben Achzai ben Meshillemot ben Immer, [14] And their brethren, gibborei

פון יוריב , דעם זון פון זכריה , דעם זון פון שלוני . [ו] אלע
ale Shelani dem fun zun dem Zecharyah fun zun dem Yoyariv fun
all Shelah the of son the Zecharyah of son the Yoyariv of

קינדער פון פרץ וואס זיינען געזעסן אין ירושלים זיינען געווען פיר
fir geven zainen Yerushalayim in gezesn zainen vos Perets fun kinder
four were are Yerushalayim in sitting are that Peretz of children

הונדערט אכט און זעכציק העלדישע לייט .
lait heldishe zechtsik un acht hundert
people heroic sixty and eight hundred

[ז] און דאס זיינען די קינדער פון בנימין : סלוא דער זון פון
fun zun der Salu Binyamin fun kinder di zainen dos un
of son the Sallu Binyamin of children the are these and

משולם דעם זון פון יועד , דעם זון פון פדיה , דעם זון פון קולחיה ,
Kolayah fun zun dem Pedayah fun zun dem Yoed fun zun dem Meshulam
Kolayah of son the Pedayah of son the Yoed of son the Meshullam

דעם זון פון מעשיה , דעם זון פון איתיאל, דעם זון פון ישעיהן ;
Yeshayahn fun zun dem Itiel fun zun dem Maaseiyah fun zun dem
Yeshayah of son the Itiel of son the Ma'aseiyah of son the

[ח] און נאך אים גבי , סלי – ניין הונדערט אכט און צוואנציק. [ט] און יואל
Yoel un tsvantsik un acht hundert nain Sallai Gabai im noch un
Yoel and twenty and eight hundred nine Sallai Gabai him after and

דער זון פון זכרין איז געווען דער אויפזעער איבער זיי , און יהודה
Yehudah un zei iber oifzeer der geven iz Zichrien fun zun der
Yehudah and them over overseer the was is Zichri of son the

דער זון פון הסנואה איז געווען דער צווייטער איבער דער שטאט.
shtot der iber tsveiter der geven iz Hasnuahn fun zun der
city the over second the was is Hasnuah of son the

[י] פון די כהנים : ידעיה דער זון פון יוריבן , [יא] יכין , שרייה דער
der Serayah Yachin Yoyarivn fun zun der Yedayah koyanim di fun
the Serayah Yachin Yoyariv of son the Yedayah kohanim the of

זון פון חלקיה דעם זון פון משולם , דעם זון פון צדוק , דעם זון
zun dem Tsadok fun zun dem Meshulam fun zun dem Chilkiyah fun zun
son the Tzadok of son the Meshullam of son the Chilkiyah of son

פון מריות , דעם זון פון אחיטובן , דעם פירשט פון הויז פון האלקים ,
HaElokim fun hoiz fun firsht dem Achituvn fun zun dem Merayot fun
G-d of house of prince the Achituv of son the Merayot of

[יב] און זייערע ברידער וואס האבן געטאן די ארבעט פון דעם הויז – אכט
acht hoiz dem fun arbet di geton hobn vos brider zeyere un
eight house the of work the done have that brothers their and

הונדערט צוויי און צוואנציק. און עדיה דער זון פון ירוחם דעם זון
zun dem Yerocham fun zun der Adayah un tsvantsik un tsvei hundert
son the Yerocham of son the Adayah and twenty and two hundred

פלליה , דעם זון פון אמצי , דעם זון פון זכריה , דעם זון פון פשחור ,
Pashchur fun zun dem Zecharyah fun zun dem Amtsi fun zun dem Pelalyah
Pashchur of son the Zecharyah of son the Amtzi of son the Pelalyah

דעם זון פון מלכיהן , [יג] און זיינע ברידער , הויפטן פון פאטערהויזער –
foterhaizer fun hoiptn brider zaine un Malkiyahn fun zun dem
father's household of leaders brothers his and Malkiyah of son the

צוויי הונדערט צוויי און פערציק. און עמשסי דער זון פון עזראל דעם זון
zun dem Azareel fun zun der Amashsai un fertsik un tsvei hundert tsvei
son the Azare'el of son the Amashsai and forty and two hundred two

פון אחזי , דעם זון פון משלמות , דעם זון פון אמר , [יד] און זייערע
zeyere un Immern fun zun dem Meshilemot fun zun dem Achzai fun
their and Immer of son the Meshillemot of son the Achzai of

chayil, one hundred twenty and eight; and their overseer was Zavdiel ben HaGedolim.

15 Also of the Levi'im; Shema'yah ben Chashuv ben Azrikam ben Chashavyah ben Bunni; 16 And Shabetai and Yozavad, of the chief of the Levi'im, had the oversight of the outside work of the Beis HaElohim. 17 And Matanyah ben Micha ben Zavdi ben Asaph was the Rosh who began yehodeh l'tefilah, and Bakbukyah the second among his brethren, and Avda ben Shammua ben Galal ben Yedutun. 18 All the Levi'im in the Ir HaKodesh were two hundred fourscore and four.

19 Moreover the gatekeepers, Akkuv, Talmon, and their brethren that kept the gates, were one hundred seventy and two. 20 And the rest of Yisroel, of the Kohanim, and the Levi'im, were in all the cities of Yehudah, every one in his nachalah. 21 But the Netinim dwelt in Ophel, and Tzicha and Gishpa were over the Netinim.

22 The overseer also of the Levi'im at Yerushalayim was Uzzi ben Bani, ben Chashavyah ben Matanyah ben Micha.

ברידער , העלדישע גיבורים – הונדערט אַכט און צוואַנציק . און דער
der un tsvantsik un acht hundert giborim heldishe brider
the and twenty and eight hundred mighty men valiant brothers

אויפֿזעער איבער זיי איז געווען זַבדיאֵל דער זון פֿון הַגדוֹלימען .
Hagedolimen fun zun der Zavdiel geven iz zei iber oifzeer
HaGedolim of son the Zavdiel was is them over overseer

טו און פֿון די לְוִיים : שמַעיָה דער זון פֿון חשובֿ דעם זון פֿון
fun zun dem Chashuv fun zun der Shemayah Leviim di fun un
of son the Chashuv of son the Shema'yah Levi'im the from and

עַזריקָם , דעם זון פֿון חַשַבְיָה , דעם זון פֿון בונין ; טז און שַבתַי ,
Shabetai un Bunnien fun zun dem Chashavyah fun zun dem Azrikam
Shabetai and Bunni of son the Chashavyah of son the Azrikam

און יוֹזָבָד , פֿון די הויפּטן פֿון די לְוִיים , איבער דער אויסווייניקסטער
oisveinikster der iber Leviim di fun hoiptn di fun Yozavad un
external the over Levi'im the of heads the of Yozavad and

אַרבעט פֿון הויז פֿון האלקים ; יז און מַתַניָה דער זון פֿון מיכאָ
Micha fun zun der Matanyah un HaElokim fun hoiz fun arbet
Micha of son the Matanyah and G-d of house of work

דעם זון פֿון זַבדי , דעם זון פֿון אָסָפֿן , דער ערשטער אָנצוהייבן דעם
dem ontsuheibn ershter der ASafn fun zun dem Zavdi fun zun dem
the lead off first the Asaph of son the Zavdi of son the

לויב-געזאַנג בײַם געבעט; און בקבוקיָה דער צווייטער צווישן זיינע
zaine tsvishn tsveiter der Bakbukyah un gebet baim loib-gezang
his among second the Bakbukyah and prayer at the song of praise

ברידער ; און עבַדאָ דער זון פֿון שַמוּע דעם זון פֿון גָלָל , דעם זון
zun dem Galal fun zun dem Shammua fun zun der Avda un brider
son the Galal of son the Shammua of son the Avda and brothers

פֿון ידותונען . יח אַלע לְוִיים אין דער הייליקער שטאָט זיַנען געווען צוויי
tsvei geven zainen shtot heiliker der in Leviim ale Yedutunen fun
two were are city holy the in Levi'im all Yedutun of

הונדערט פֿיר און אַכציק .
achtsik un fir hundert
eighty and four hundred

יט און די טויערלייַט : עַקוּבּ , טַלמוֹן , און זייערע ברידער וואָס האָבן
hobn vos brider zeyere un Talmon Akkuv toierlait di un
have who brothers their and Talmon Akkuv gatekeepers the and

געהיט בײַ די טויערן – הונדערט צוויי און זיבעציק . כ און די איבעריקע
iberike di un zibetsik un tsvei hundert toiern di bai gehit
rest of the and seventy and two hundred gates the by guarded

יִשׂרָאֵל , כּהנים , לְוִיים , זיַנען געווען אין אַלע שטעט פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun shtet ale in geven zainen Leviim koyanim Yisroel
Yehudah of cities all the in were are Levi'im kohanim Yisroel

איטלעכער אויף זיַין נחלה . כא און די נתינים זיַנען געזעסן אין
in gezesn zainen Netenim di un nachle zain oif itlecher
in sitting are Netinim the and inheritance his on every one

עוֹפֿל ; און ציחאָ און גִשפאָ זיַנען געווען איבער די נתינים .
Netenim di iber geven zainen Gishpa un Tsicha un Ofel
Netinim the over were are Gishpa and Tzicha and Ophel

כב און דער אויפֿזעער פֿון די לְוִיים אין ירושָלַיִם איז געווען עוזי
Uzzi geven iz Yerushalayim in Leviim di fun oifzeer der un
Uzzi was is Yerushalayim in Levi'im the of overseer the and

דער זון פֿון בני דעם זון פֿון חַשַבְיָה , דעם זון פֿון מַתַניָה ,
Matanyah fun zun dem Chashavyah fun zun dem Bunni fun zun der
Matanyah of son the Chashavyah of son the Bani of son the

דעם זון פֿון מיכאָן , פֿון די קינדער פֿון אָסָף , די זינגערס, איבער דער
der iber zingers di ASaf fun kinder di fun Michaen fun zun dem
the over singers the Asaph of children the of Micha of son the

כג ווירטשאַפֿט פֿון הויז פֿון האלקים . וואָרעם אַ באַפֿעל פֿון
virtshaft fun hoiz fun HaElokim fun . vorem a bafel fun
virtshaft of house of the administration G-d of . for a command from

די מלך איז געווען וועגן זיי , און אַ פֿעסטע באַשטימונג וועגן
di melech iz geven vegen zei , un a feste bashtimung vegen
the king is was concerning them , and a firm regulation concerning

כד זינגערס, לויט דעם באַדאַרף פֿון איטלעכן טאָג. און פּתַחיָה דער
zingers, loit dem badarf fun itlechn tog . un Petachyah der
singers according to the need of each day . and Petachyah the

זון פֿון משׁיזַבאֵל , פֿון די קינדער פֿון זֶרַח דעם זון פֿון יהודהן , איז
zun fun Meshezaveln fun zun dem Zerach fun kinder di fun Yehudahn , iz
son of Meshezav'el of son the Zerach of children the of Yehudah , is

געווען לעבן דעם מלך פֿאַר איטלעכער זאַך פֿון פֿאָלק .
geven lebn dem melech far itlecher zach fun folk .
was next to the king for every matter of people .

כה און וועגן די דערפֿער מיט זייערע פֿעלדער: זיינען טייל פֿון
un vegen di derfer mit zeyere felder: zeynen teil fun
and concerning the villages with their fields: are a part of

יהודה געזעסן אין קִריַת-אַרבע און אירע אַרומיקע ערטער, און
Yehudah gezesn in Kiryat-Arba un ire arumike erter, un
Yehudah sitting in Kiryat-Arba and its surrounding places and

אין דיבֹון און אירע אַרומיקע ערטער, און אין יקַבצְאֵל און אירע
in Divon un ire arumike erter, un in Yekabze'el un ire
in Divon and its surrounding places and in Yekabze'el and its

כו דערפֿער; און אין יֵשׁוע , און אין מוֹלָדָה , און אין בֵּית-פֶּלֶט ; כז און אין
derfer; un in Yeshua , un in Moladah , un in Beis-Pelet ; un in
villages; and in Yeshua , and in Moladah , and in Beit-Pelet ; and in

כח חַצַר-שׁוּעָל , און אין באֵר-שֶׁבַע און אירע אַרומיקע ערטער; און
Chatsar-Shual , un in Beer-Sheva un ire arumike erter; un
Chatzar Shual , and in Be'er-Sheva and its surrounding places and

כט אין ציקלַג , און אין מכוֹנָה און אין אירע אַרומיקע ערטער; און
in Tsiklag , un in Mechonah un in ire arumike erter; un
in Tziklag , and in Mechonah and in its surrounding places and

אין עֵין-רִמוֹן , און אין צָרעָה , און אין יַרמוּת , ל זָנוֹחַ , עֲדוּלָם ,
in Ein-Rimmon , un in Tsorah , un in Yarmut , Zanoach , Adulam ,
in Ein Rimmon , and in Tzorah , and in Yarmut , Zanoach , Adullam ,

און זייערע דערפֿער, לָכיש און אירע פֿעלדער, עֲזֵקָה און אירע
un zeyere derfer, Lachish un ire felder, Azekah un ire
and their villages, Lakhish and its fields, Azekah and its

אַרומיקע ערטער. און זיי האָבן געלאַגערט פֿון באֵר-שֶׁבַע ביז
arumike erter. un zei hobn gelagert fun Beer-Sheva biz
surrounding places . and they have encamped from Be'er-Sheva until

לא דעם טאָל פֿון הִנוֹם . און די קינדער פֿון בנימין , פֿון גֶּבַע
dem tal fun Hinom . un di kinder fun Binyamin , fun Geva
the valley of Hinnom . and the children of Binyamin , from Geva

אָן, אין מִכמָש , און עַיָה , און בֵּית-אֵל און אירע אַרומיקע ערטער,
un, in Michmas , un Ayah , un Beis-El un ire arumike erter,
on, in Michmas , and Ayah , and Beit-El and its surrounding places ,

לב עֲנָתוֹת , נוֹב , עֲנַניָה , לג חָצוֹר , רָמָה , גִּתַּיִם , לד חָדִיד ,
Anatot , Nov , Ananyah , Chatzor , Ramah , Gittayim , Chadid ,
Anatot , Nov , Ananyah , Chatzor , Ramah , Gittayim , Chadid ,

Of the Bnei Asaph, the singers; over the work of the Beis HaElohim. 23 For it was the king's commandment concerning them, that a regulation be for the singers, over their daily actities. 24 And Petachyah ben Meshezav'el, of the Bnei Zerach ben Yehudah, was the king's deputy in all matters concerning the people.

25 And for the villages, with their fields, some of the children of Yehudah dwelt at Kiryat-Arba, and in the villages thereof, and at Divon, and in the villages thereof, and at Yekabze'el, and in the villages thereof, 26 And at Yeshua, and at Moladah, and at Beit-Pelet, 27 And at Chatzar Shual, and at Be'er-Sheva, and in the villages thereof, 28 And at Tziklag, and at Mechonah, and in the villages thereof, 29 And at Ein Rimmon, and at Tzorah, and at Yarmut, 30 Zanoach, Adullam, and in their villages, at Lakhish, and the fields thereof, at Azekah, and in the villages thereof. And they dwelt from Be'er-Sheva unto the valley of Hinnom. 31 The children also of Binyamin from Geva dwelt at Michmas, and Ayah, and Beit-El, and in their villages. 32 And at Anatot, Nov, Ananyah, 33 Chatzor,

צְבוֹעִים , נְבַלָּט , לה לוֹד , אוֹנוֹ , גֵּי-חֲרָשִׁים . לו אוּן פּוּן דִי
di fun un gei-charoshim Ono un Lud Nevalat Tsevoim
the of and Gey-HaCharashim Ono and Lod Nevalat Tzevo'im

לְוִיִּים זײַנען עטלעכע אָפּטיילונגען פּוּן יְהוּדָה אַריבער
ariber Yehudah fun opteilungen etleche zainen Leviim
on the other side of Yehudah of divisions certain are Levi'im

צוּ בִנְיָמִין .
Binyamin tsu
Binyamin to

יב אוּן דאָס זײַנען דִי כֹּהֲנִים אוּן דִי לְוִיִּים וואָס זײַנען
zainen vos Leviim di un koyanim di zainen dos un
are that Levi'im the and kohanim the are these and

אַרויפֿגעגאַנגען מִיט זְרֻבָּבֶל דעם זון פּוּן שְׁאַלְתִּיאֵל, אוּן
un Shaltieln fun zun dem Zerubavel mit aroifgegangen
and Sh'altiel of son the Zerubavel with gone up

יֵשׁוּעַ : שְׂרָיָה , יִרְמְיָה , עֶזְרָא; ב אֲמַרְיָה , מַלּוּךְ , חַטּוּשׁ ;
Chattush Maluch Amaryah Ezra Yirmeyah Serayah Yeshuaen
Chattush Maluch Amaryah Ezra Yirmeyah Serayah Yeshua

ג שְׁכַנְיָה , רְחוּם , מְרֵמוֹת ; ד עִדּוֹא, גִּנְתּוֹי , אֲבִיָּה ; ה מִיָּמִן ,
Miyamin Aviyah Ginetoi Ido Meremot Rechum Shechanyah
Miyamin Aviyah Gintoi Iddo Meremot Rechum Shechanyah

מַעַדְיָה , בִּלְגָּה ; ו שֶׁמַעְיָה , אוּן יוֹיָרִיבּ , יְדַעְיָה , ז סַלּוּ , עָמוֹק ,
Amok Sallu Yedayah Yoyariv un Shemayah Bilgah Maadiyah
Amok Sallu Yedayah Yoyariv and Shema'yah Bilgah Ma'adiyah

חִלְקִיָּה , יְדַעְיָה . דִי דאָזיקע זײַנען געווען דִי הויפּטן פּוּן דִי
di fun hoiptn di geven zainen dozike di Yedayah Chilkiyah
the of leaders the were are these the Yedayah Chilkiyah

כֹּהֲנִים אוּן זייערע ברידער אין דִי טעג פּוּן יֵשׁוּעַ .
Yeshuaen fun teg di in brider zeyere un koyanim
Yeshua of days the in brothers their and kohanim

ח אוּן דִי לְוִיִּים : יֵשׁוּעַ , בִּנּוּי , קַדְמִיאֵל, שֵׁרֵבְיָה , יְהוּדָה ,
Yehudah Sherevyah Kadmiel Binui Yeshua Leviim di un
Yehudah Sherevyah Kadmiel Binnui Yeshua Levi'im the and

ט אוּן מַתַּנְיָה אויף דִי לויבגעזאַנגען , ער אוּן זײַנע ברידער .
un brider zaine un er loibgezangen di oif Matanyah
and brothers his and he praises the over Matanyah

י אוּן בַּקְבּוּקְיָה , אוּן עוּנִי , זייערע ברידער , אַקעגן זיי אין וואַכן .
un vachn in zei akegn brider zeyere Unni un Bakbukyah
and watches in them opposite brothers their Unni and Bakbukyah

יֵשׁוּעַ האָט געבאָרן יוֹיָקִימְן , אוּן יוֹיָקִים האָט געבאָרן אֶלְיָשִׁיבּ ,
Elyashivn geborn hot Yoyakim un Yoyakimen geborn hot Yeshua
Elyashiv begot has Yoyakim and Yoyakim begot has Yeshua

אוּן אֶלְיָשִׁיבּ האָט געבאָרן יוֹיָדָע , יא אוּן יוֹיָדָע האָט געבאָרן
geborn hot Yoyada un Yoyadaen geborn hot Elyashiv un
begot has Yoyada and Yoyada begot has Elyashiv and

יוֹנָתָן , אוּן יוֹנָתָן האָט געבאָרן יַדּוּעַ .
Yadduaen geborn hot Yonatan un Yonatanen
Yaddua begot has Yonatan and Yonatan

יב אוּן אין דִי טעג פּוּן יוֹיָקִימְן זײַנען געווען כֹּהֲנִים הויפּטן פּוּן
fun hoiptn koyanim geven zainen Yoyakimen fun teg di in un
of leaders kohanim were are Yoyakim of days the in and

פַּאָטערהײַזער : פּוּן שְׂרָיָה , מְרָיָה ; פּוּן יִרְמְיָה , חֲנַנְיָה ;
Chananyah Yirmeyah fun Moriyah Serayah fun foterhaizer
Chananyah Yirmeyah of Merayah Serayah of father's household

Ramah, Gittayim, [34] Chadid, Tzevo'im, Nevalat, [35] Lod, and Ono, the Gey-HaCharashim. [36] And of the Levi'im were divisions of Yehudah in Binyamin.

12 Now these are the Kohanim and the Levi'im that went up with Zerubavel ben Sh'altiel, and Yeshua; Serayah, Yirmeyah, Ezra, [2] Amaryah, Maluch, Chattush, [3] Shechanyah, Rechum, Meremot, [4] Iddo, Gintoi, Aviyah, [5] Miyamin, Ma'adiyah, Bilgah, [6] Shema'yah, and Yoyariv, Yedayah, [7] Sallu, Amok, Chilkiyah, Yedayah. These were the chief of the Kohanim and of their brethren in the days of Yeshua.

[8] Moreover the Levi'im; Yeshua, Binnui, Kadmiel, Sherevyah, Yehudah, and Matanyah, which was over the huyedot, he and his brethren. [9] Also Bakbukyah and Unni, their brethren, were opposite them in the mishmarot *(services)*. [10] And Yeshua fathered Yoyakim, Yoyakim also fathered Elyashiv, and Elyashiv fathered Yoyada, [11] And Yoyada fathered Yonatan, and Yonatan fathered Yaddua.

[12] And in the days of Yoyakim these were Kohanim rashei haAvot; of Serayah, Merayah; of Yirmeyah, Chananyah;

[13] Of Ezra, Meshullam; of Amaryah, Yehochanan; [14] Of Malikhi, Yonatan; of Shevanyah, Yosef; [15] Of Charim, Adna; of Merayot, Chelkai; [16] Of Iddo, Zecharyah; of Ginton, Meshullam; [17] Of Aviyah, Zichri; of Minyamin, of Moadyah, Piltai; [18] Of Bilgah, Shammua; of Shema'yah, Yehonatan; [19] And of Yoyariv, Matnai; of Yedayah, Uzzi; [20] Of Sallai, Kallai; of Amok, Ever; [21] Of Chilkiyah, Chashavyah; of Yedayah, Netanel.

[22] The Levi'im in the days of Elyashiv, Yoyada, and Yochanan, and Yaddua, were recorded rashei haAvot; also the kohanim, to the reign of Daryavesh the Persian. [23] The Bnei Levi, the rashei haAvot, were written in the Sefer Divrei Hayamim, even until the days of Yochanan ben Elyashiv. [24] And the chiefs of the Levi'im: Chashavyah, Sherevyah, and Yeshua ben Kadmiel, with their brethren over against them, to praise and to give thanks, according to the mitzvat Dovid Ish HaElohim, choir opposite choir. [25] Matanyah, and Bakbukyah, Ovadyah, Meshullam, Talmon, Akkuv, were gatekeepers keeping the storerooms

יג פֹּון עֶזְרָא, משולָם ; פֹּון אַמַריָה , יְהוֹחָנָן ; יד פֹּון מליכו ,
Malichu fun Yehochanan Amaryah fun Meshulam Ezra fun
Malikhi of Yehochanan Amaryah of Meshullam Ezra of

יוֹנָתָן ; פֹּון שבַנְיָה , יוֹסף ; טו פֹּון חָרִם , עַדנאָ; פֹּון מְרָיוֹת ,
Merayot fun Adna Charim fun Yosef Shevanyah fun Yonatan
Merayot of Adna Charim of Yosef Shevanyah of Yonatan

חֶלקַי ; טז פֹּון עִדּוֹא, זכַריָה ; פֹּון גִּנתוֹן , משולָם ; יז פֹּון אַבִּיָה ,
Aviyah fun Meshulam Ginton fun Zecharyah Ido fun Chelkai
Aviyah of Meshullam Ginton of Zecharyah Iddo of Chelkai

זכרי ; פֹּון מִנְיָמִין , פֹּון מוֹעַדיָה , פִּלטַי; יח פֹּון בלגָה , שַמּוּעַ ; פֹּון
fun Shammua Bilgah fun Palti Moadyah fun Minyamin fun Zichri
of Shammua Bilgah of Piltai Moadyah of Minyamin of Zichri

שמַעיָה , יְהוֹנָתָן ; יט אוּן פֹּון יוֹיָריב , מַתּנַי ; פֹּון יְדַעיָה , עוּזי ;
Uzzi Yedayah fun Matnai Yoyariv fun un Yehonatan Shemayah
Uzzi Yedayah of Matnai Yoyariv of and Yehonatan Shema'yah

כ פֹּון סַלַי , קַלַי ; פֹּון עָמוֹק , עֵבֶר; כא פֹּון חִלקִיָה , חַשַבְיָה ; פֹּון
fun Chashavyah Chilkiyah fun Ever Amok fun Kallai Sallai fun
of Chashavyah Chilkiyah of Ever Amok of Kallai Sallai of

יְדַעיָה , נתַנאֵל .
Netanel Yedayah
Netanel Yedayah

כב פֹּון די לוִיִם זיַינען אין די טעג פֹּון אֶלְיָשִיבּן , יוֹיָדָען , אוּן
un Yoyadaen Elyashivn fun teg di in zainen Leviim di fun
and Yoyada Elyashiv of days the in are Levi'im the of

יוֹחָנָנען , אוּן יַדוּעַ , פַאַרשריבן געוואָרן די הויפּטן פֹּון די
di fun hoiptn di gevorn farshribn Yadduaen un Yochananen
the of leaders the become written down Yaddua and Yochanan

פַאָטערהייזער ; דעס גלייכן פֹּון די כּהנים בעת דער מלוכה פֹּון
fun meluche der beeis koyanim di fun glaichn des foterhaizer
of kingdom the during kohanim the of same the father's household

דָריָוֶש פֹּון פָּרַס . כג פֹּון די קינדער פֹּון לֵוִי זיַינען די הויפּטן
hoiptn di zainen Levi fun kinder di fun Paras fun Daryavesh
leaders the are Levi of children the from Paras of Daryavesh

פֹּון די פַאָטערהייזער געוואָרן פַאַרשריבן אין בוך פֹּון די
di fun buch in farshribn geven foterhaizer di fun
the of book in written down having been father's household the of

צייַטגעשעענישן , אוּן ביז די טעג פֹּון יוֹחָנָן דעם זון פֹּון אֶלְיָשִיבּן .
Elyashivn fun zun dem Yochanan fun teg di biz un tsaitgesheenishn
Elyashiv of son the Yochanan of days the unto even annals

כד אוּן די הויפּטן פֹּון די לוִיִם זיַינען געווען: חַשַבְיָה , שֵרֵבְיָה ,
Sherevyah Chashavyah geven zainen Leviim di fun hoiptn di un
Sherevyah Chashavyah were are Levi'im the of leaders the and

אוּן יֵשוּעַ דער זון פֹּון קַדמיאֵל , מיט זייערע ברידער אַקעגן זיי ,
zei akegn brider zeyere mit Kadmieln fun zun der Yeshua un
them opposite brothers their with Kadmiel of son the Yeshua and

אויף צו דאַנקען אוּן צו לויבן לוֹיט דעם באַפֹּעל פֹּון דָוִד דעם
dem Dovid fun bafel dem loit loibn tsu un danken tsu oif
the Dovid of command the according to praise to and thank to on

מאַן פֹּון ג-ט, אֵ וואַך איבער אֵ וואַך . כה מַתַּנְיָה , אוּן בקבוקיָה ,
Bakbukyah un Matanyah vach a iber vach a G-t fun man
Bakbukyah and Matanyah watch a over watch a G-d of man

עוֹבַדיָה , משולָם , טַלמוֹן , עַקוּב , זיַינען געווען היטער, טויערלייט
toierlait hiter geven zainen Akkuv Talmon Meshulam Ovadyah
gatekeepers keeper were are Akkuv Talmon Meshullam Ovadyah

of the gates. 26 These were in the days of Yoyakim ben Yeshua ben Yotzadak, and in the days of Nechemyah the governor, and of Ezra HaKohen HaSofer.

צו היטן ביי די זאַמלהייזער פֿון די טויערן. כו די דאָזיקע זיינען געווען אין
in geven zainen dozike di toiern di fun zamlhaizer di bai hitn tsu
in were are these the gates the of storerooms the by keep to

די טעג פֿון יוֹיָקים דעם זון פֿון ישוּעַ דעם זון פֿון יוֹצָדָק , און אין
in un Yotsadakn fun zun dem Yeshua fun zun dem Yoyakim fun teg di
in and Yotzadak of son the Yeshua of son the Yoyakim of days the

די טעג פֿון נחֶמיָה דעם פֿירשט, און עֶזרָא דעם כהן , דעם שרייבער.
shraiber dem koyen dem Ezra un firsht dem Nechemyah fun teg di
scribe the kohen the Ezra and ruler the Nechemyah of days the

27 And at the dedication of the Chomat Yerushalayim they sought the Levi'im from all their places, to bring them to Yerushalayim, to keep the dedication with simchah, both with todot, and with singing, with cymbals, nevalim, and with kinorot. 28 And Bnei HaMishorerim gathered themselves together, both out of the region around Yerushalayim, and from the villages of Netophati; 29 Also from the Bais Gilgal, and out of the fields of Geva and Azmavet; for the singers had built villages around Yerushalayim. 30 Kohanim and Levi'im made themselves tahor, and made the people tahor, the gates, and the chomah.

כז און ביי דער באַנייונג פֿון דער מויער פֿון ירושָלַיִם , האָט מען
men hot Yerushalayim fun moier der fun banaiung der bai un
one has Yerushalayim of wall the of dedication the at and

אויפֿגעזוכט די לוִיִים פֿון אַלע זייערע ערטער, זיי צו ברענגען קיין
kein brengen tsu zei erter zeyere ale fun Leviim di oifgezucht
to bring to them places their all from Levi'im the sought out

ירושָלַיִם כּדי צו מאַכן אַ באַנייונג מיט שׂימחה, און מיט
mit un simche mit banaiung a machn tsu kedei Yerushalayim
with and joy with dedication a make to so that Yerushalayim

דאַנקגעבונגען , און מיט געזאַנג , מיט צימבלען , גיטאַרן, און האַרפֿן.
harfn un gitarn tsimblen mit gezang mit un dankgebungen
harps and lyres cymbals with singing with and thanksgiving

כח און די קינדער פֿון די זינגער האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אי
i aingezamlt zich hobn zinger di fun kinder di un
both gathered selves have singers the of children the and

פֿון דער געגנט אַרום ירושָלַיִם , אי פֿון די דערפֿער פֿון די
di fun derfer di fun i Yerushalayim arum gegent der fun
the of villages the from and Yerushalayim around region the from

נטוֹפֿתים ; כט און פֿון בֵּית-גִלגָל , און פֿון די פֿעלדער פֿון גֶבַע און
un Geva fun felder di fun un Beis-Gilgal fun un Netofatim
and Geva of fields the from and Bais Gilgal from and Netophati

עַזמָוֶת ; וואָרעם די זינגערס האָבן זיך אויפֿגעבויט דערפֿער אַרום
arum derfer oifgeboit zich hobn zingers di vorem Azmavet
around villages built selves had singers the for Azmavet

ירושָלַיִם . ל און די כהנים און די לוִיִים האָבן זיך געריניקט,
gereinikt zich hobn Leviim di un koyanim di un Yerushalayim
purified selves have Levi'im the and kohanim the and Yerushalayim

און זיי האָבן געריניקט דאָס פֿאָלק , און די טויערן, און די מויער.
moier di un toiern di un folk dos gereinikt hobn zei un
wall the and gates the and people the purified have they and

31 Then I brought up the sarim of Yehudah upon the chomah, and appointed two great choirs to give thanks, whereof one went on the right hand upon the wall toward the Dung Gate; 32 And after them went Hoshayah, and half of the sarim of Yehudah, 33 And Azaryah, Ezra, and Meshullam, 34 Yehudah,

לא און איך האָב אַרויפֿגעבראַכט די האַרן פֿון יהודה אויף דער מויער;
moier der oif Yehudah fun harn di aroifgebracht hob ich un
wall the upon Yehudah of leaders the brought up have I and

און איך האָב איינגעשטעלט צוויי גרויסע לויב-מחנות און הַקָפֿות
hakofes un loib-machnus groise tsvei aingeshtelt hob ich un
processions and praise companies great two appointed have I and

רעכטס אויף דער מויער צום מיסטטויער צו . לב און הינטער זיי
zei hinter un tsu misttoier tsum moier der oif rechts
them behind and to Dung Gate toward the wall the on to the right

איז געגאַנגען הוֹשַעיָה , און אַ העלפֿט פֿון די האַרן פֿון יהודה ;
Yehudah fun harn di fun helft a un Hoshayah gegangen iz
Yehudah of leaders the of half a and Hoshayah gone is

לג און עַזרָיָה , עֶזרָא, און משוּלָם ; לד יהודה , און בנימין , און
un Binyamin un Yehudah Meshulam un Ezra Azaryah un
and Binyamin and Yehudah Meshullam and Ezra Azaryah and

שמַעיָה , און ירמיָה . לה און פֿון די קינדער פֿון די כֹהנים , מיט
mit koyanim di fun kinder di fun un Yirmeyah un Shemayah
with kohanim the of children the from and Yirmeyah and Shema'yah

טרומייטן: זכַריָה דער זון פֿון יוֹנָתָן דעם זון פֿון שמַעיָה , דעם
dem Shemayah fun zun dem Yonatan fun zun der Zecharyah trumeitn
the Shema'yah of son the Yonatan of son the Zecharyah trumpets

זון פֿון מַתַּנְיָה , דעם זון פֿון מיכָיָה , דעם זון פֿון זַכּור , דעם זון
zun dem Zakur fun zun dem Michayah fun zun dem Matanyah fun zun
son the Zakkur of son the Michayah of son the Matanyah of son

פֿון אָסָפֿ ; לו און זיינע ברידער , שמַעיָה , און עַזַרְאֵל , מִלַלַי , גִלַלַי ,
Gilalai Milalai Azareel un Shemayah brider zaine un ASafn fun
Gilalai Milalai Azare'el and Shema'yah brothers his and Asaph of

מָעַי , נתַנְאֵל , און יהוּדה , חֲנָני , מיט די כֹּלֵי-זֶמֶר פֿון
Maai Netanel un Yehudah Chanani di mit klei-zemer fun
Ma'ai Netanel and Yehudah Chanani the with of musical instruments

דָוִד דעם מאַן פֿון ג-ט, און עֶזְרָא דער שרייבער זיי פֿאַרויס . לז און ביים
baim un farois zei shraiber der Ezra un G-t fun man dem Dovid
at and ahead of them scribe the Ezra and G-d of man the Dovid

קוואַלטויער , און גלַיִך אַקעגן זיך , זיַינען זיי אַרויפֿגעגאַנגען מיט
mit aroifgegangen zei zainen zich akegn glaich un kvaltoier
with gone up they are selves against straight and Fountain Gate

די טרעפּ פֿון דָוִדס-שטאָט אויף דעם אַרויפֿגאַנג פֿון דער מויער, איבער דעם
dem iber moier der fun aroifgang dem oif Dovids-Shtot fun trep di
the above wall the of ascent the on Ir Dovid of steps the

הויז פֿון דָוִד , און ביז דעם וואַסערטויער צו מזרח .
mizrech tsu vasertoier dem biz un Dovid fun hoiz
east to Water Gate the unto even Dovid of house

לח און די צווייטע לויב-מחנה איז געגאַנגען אַנטקעגן , און איך
ich un antkegen gegangen iz loib-machne tsveite di un
I and to meet gone is praise company second the and

הינטער איר, מיט אַ העלפֿט פֿון פֿאָלק , אויף דער מויער, איבער דעם טורעם
turem dem iber moier der oif folk fun helft a mit ir hinter
tower the over wall the on people of half a with it behind

פֿון די אויוונס, און ביז דער בריייטער מויער; לט און איבער דעם טויער פֿון
fun toier dem iber un moier breiter der biz un oivns di fun
of gate the above and wall broad the unto and ovens the of

אפֿרים , און איבער דעם אַלטן טויער, און איבער דעם פֿישטויער, און
un fishtoier dem iber un toier alten dem iber un Efrayim
and Fish Gate the above and gate old the above and Ephrayim

דעם טורעם פֿון חֲנַנְאֵל , און דעם טורעם פֿון הַמֵּאָה , און ביז דעם
dem biz un HaMeah fun turem dem un Chananel fun turem dem
the unto even hundred of tower the and Chanan'el of tower the

שאָפֿטויער ; און זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט ביים טויער פֿון דער וואַך .
vach der fun toier baim opgeshtelt zich hobn zei un shoftoier
guard the of gate at stood still selves have they and Sheep Gate

מ און די צוויי לויב-מחנות האָבן זיך אויסגעשטעלט אין הויז פֿון
fun hoiz in oisgeshtelt zich hobn loib-machnus tsvei di un
of house in stood selves have praise companies two the and

האלקים , און איך, און אַ העלפֿט פֿון די פֿאָרשטייער מיט מיר; מא און
un mir mit forshteyer di fun helft a un ich un HaElokim
and me with officials the of half a and I and the G-d

די כֹהנים , אֶלְיָקים , מַעֲשֵׂיָה , מִנְיָמִין , מִיכָיָה , אֶלְיוֹעֵינַי ,
Elyoeinai Michayah Minyamin Maaseiyah Elyakim koyanim di
Elyo'einai Michayah Minyamin Ma'aseiyah Elyakim kohanim the

Binyamin, Shema'yah, and Yirmeyah, 35 And certain of the banim of kohanim with trumpets; namely Zecharyah ben Yonatan ben Shema'yah ben Matanyah ben Michayah ben Zakkur ben Asaph; 36 And his brethren, Shema'yah, and Azare'el, Milalai, Gilalai, Ma'ai, Netanel, and Yehudah, Chanani, with the musical instruments of Dovid the Ish HaElohim, and Ezra the Sofer before them. 37 And at the Fountain Gate they went up by the steps of Ir Dovid, at the going up of the wall, above the Bais Dovid, even the Water Gate eastward.

38 The other company of them that gave thanks went opposite them, I after them, and half the people upon the wall, from beyond the Migdal of the Ovens even unto the Broad Wall; 39 And from above the Ephrayim Gate, and above the Old Gate, and above the Fish Gate, and the Migdal of Chanan'el, and the Migdal of the Hundred, even unto the Sheep Gate; and they stood still in the Prison Gate. 40 So stood the two companies of them that gave thanks in the Beis HaElohim, and I, and the half of the officials with me; 41 And the Kohanim: Elyakim, Ma'aseiyah,

Minyamin, Michayah, Elyo'einai, Zecharyah, and Chananyah, with trumpets; 42 And Ma'aseiyah, Shema'yah, El'azar, Uzzi, Yehochanan, Malkiyah, Eilam, and Ezer. And the singers sang loud, with Yizrachyah their overseer. 43 Also that day they offered zevakhim gedolim, and rejoiced, for HaElohim had made them rejoice with great joy; the wives also and the children rejoiced, so that the joy of Yerushalayim was heard even afar off.

44 And at that time were some appointed over the storerooms for the Otzarot, for terumot, for the reshit, and for ma'aserot *(tithes)*, to gather into them out of the fields of the cities the portions required by the Torah for the Kohanim and Levi'im: for Yehudah rejoiced for the Kohanim and for the Levi'im stationed [in Beis Hashem]. 45 They performed the Mishmeret Eloheihem and the Mishmeret HaTahorah according to the commandment of Dovid, and of Sh'lomo bno. 46 For in the days of Dovid and Asaph of old there were chiefs of the singers, and shir tehillah and hodot

זכַריָה , חֲנַנְיָה , מיט טרומייטן; מב און מַעֲשֵׂיָה , און שמַעְיָה ,
Shemayah un Maaseiyah un trumeitn mit Chananyah Zecharyah
Shema'yah and Ma'aseiyah and trumpets with Chananyah Zecharyah

און אֶלְעָזָר, און עוזי, און יהוֹחָנָן , און מַלכִּיָה , און עֵילָם , און
un Eilam un Malkiyah un Yehochanan un Uzzi un Elazar un
and Eilam and Malkiyah and Yehochanan and Uzzi and El'azar and

עֶזֶר . און די זינגערס האָבן געזונגען אין דער הייך , און יִזְרַחְיָה איז
iz Yizrachyah un heich der in gezungen hobn zingers di un Ezer
is Yizrachyah and loud the in sang have singers the and Ezer

געווען דער אויפזיער. מג און זיי האָבן געשלאַכט אין יענעם טאָג גרויסע
groise tog yenem in geshlacht hobn zei un oifzeer der geven
great day that in sacrificed have they and overseer the was

שלאַכטאָפֿער , ווארעם זיי האָבן זיך געפֿרייט, ווייל האלקים
HaElokim vail gefreit zich hobn zei vorem shlachtopfer
the G-d because rejoiced selves have they because slaughter sacrifice

האָט זיי דערפֿרייט אַ גרויסע פֿרייד, און אויך די ווייבער און די
di un vaiber di oich un freid groise a derfreit zei hot
the and women the also and joy great a caused to rejoice them has

קינדער האָבן זיך געפֿרייט; און די שׂימחה פֿון ירושָלַיִם האָט זיך
zich hot Yerushalayim fun simche di un gefreit zich hobn kinder
self has Yerushalayim of joy the and rejoiced selves have children

געהערט ביז אין דער ווייטן .
vaitn der in biz gehert
distance the in unto been heard

מד און אין יענעם טאָג זיינען אויפֿגעזעצט געווארן מענטשן אויף די
di oif mentshn gevorn oifgezetst zainen tog yenem in un
the over men were appointed are day that in and

קאַמערן פֿאַר די שׂאַצן , פֿאַר די אָפּשׂיידונגען , פֿאַר די ערשטפֿרוכטן,
ershtfruchtn di far opsheidungen di far shatsn di far kamern
firstfruits the for offerings the for treasures the for chambers

און פֿאַר די מעָשׂרות, כּדי איַינצוזאַמלען אין זיי , לויט די
un far di maisers di far un di loit zei in aintsuzamlen kedei
the according to them into to gather so that tithes the for and

פֿעלדער פֿון די שטעט, די אָפּגאָבן פֿון דער תּורה פֿאַר די כֹּהנים און
un koyanim di far toyre der fun opgobn di shtet di fun felder
and kohanim the for Torah the of offerings the cities the of fields

פֿאַר די לְוִיים ; ווארעם יהוּדה האָט זיך געפֿרייט מיט די כֹּהנים
koyanim di mit gefreit zich hot Yehudah vorem Leviim di far
kohanim the with rejoiced self has Yehudah because Levi'im the for

און מיט די לְוִיים ווָאס זיַינען דאָרטן געשטאַנען. מה און זיי האָבן
hobn zei un geshtanen dortn zainen vos Leviim di mit un
have they and standing there are which Levi'im the with and

געהיט די היטונג פֿון זייער ג-ט, און די היטונג פֿון רייניקונג ; דעס
des reinikung fun hitung di un G-t zeyer fun hitung di gehit
the purification of charge the and G-d their of charge the guarded

גלַייכן די זינגערס, און די טויערלַייט , לויט דעם באַפֿעל פֿון
fun bafel dem loit toierlait di un zingers di glaichn
of command the according to gatekeepers the and singers the same

דָוִדן און זיין זון שלמהן . מו ווארעם נאָך פֿון פֿאַרצַייטן , אין די
di in fartsaitn fun noch vorem Shlomoen zun zain un Dovidn
the in ancient times from yet because Sh'lomo son his and Dovid

טעג פֿון דָוִדן און אָסָפֿן זיַינען געווען אייבערזינגערס, און געזאַנגען פֿון
fun gezangen un eiberzingers geven zainen ASafn un Dovidn fun teg
of songs and chief singers were are Asaph and Dovid of days

unto Elohim. [47] And kol Yisroel in the days of Zerubavel, and in the days of Nechemyah, gave the portions for the singers and the gatekeepers, every day its portion; and they set aside as kodesh the portion for the Levi'im; and the Levi'im set aside as kodesh the portion for the Bnei Aharon.

לויב און דאַנק צו אלקים. [מז] און גאַנץ ישְׂרָאֵל אין די טעג פֿון
fun teg di in Yisroel gants un Elokim tsu dank un loib
of days the in Yisroel all and G-d to thanksgiving and praise

זרובבֶּלן, און אין די טעג פֿון נחֶמיָהן, האָבן געגעבן די אָפּגאָבן
opgobn di gegebn hobn Nechemyahn fun teg di in un Zerubaveln
offerings the given have Nechemyah of days the in and Zerubavel

פַֿאַר די זינגערס און די טויערלײַט לויט דעם באַדאַרף פֿון איטלעכן
itlechn fun badarf dem loit toierlait di un zingers di far
each of need the according to gatekeepers the and singers the for

טאָג; און זיי האָבן געהייליקט פַֿאַר די לוִיים, און די לוִיים האָבן
hobn Leviim di un Leviim di far geheilikt hobn zei un tog
have Levi'im the and Levi'im the for consecrated have they and day

געהייליקט פַֿאַר די קינדער פֿון אַהרֹן.
Aharon fun kinder di far geheilikt
Aaron of children the for consecrated

13 On that day they read from the Sefer Moshe in the ears of HaAm; and therein was found written, that the Ammoni and the Moavi should not come into the Kehal HaElohim forever, [2] Because they met not the Bnei Yisroel with lechem and with mayim, but hired Balaam against them, that he should curse them; howbeit Eloheinu turned the kelalah into a brocha. [3] Now it came to pass, when they had heard the Torah, that they separated from Yisroel all the foreign descent.

יג אין יענעם טאָג איז געלייענט געוואָרן פֿון דעם בוך פֿון משהן
Mosheen fun buch dem fun gevorn geleyent iz tog yenem in
Moshe of book the from become read is day that in

אין די אויערן פֿון פֿאָלק, און עס איז געפֿונען געוואָרן געשריבן
geshribn gevorn gefunen iz es un folk fun oiern di in
written become found is it and people of the ears the in

דערין, אַז אַן עַמוֹני און אַ מוֹאָבֿי זאָל נישט קומען אין דער
der in kumen nisht zol Moavi a un Amoni an az derin
the in come not shall Moavi a and Ammoni an that therein

עדה פֿון אלקים ביז אויף אייביק, [ב] ווײַל זיי זיינען נישט
eide fun Elokim biz oif eibik, vail zei zainen nisht
congregation of G-d Elokim until for ever because they are not

אַקעגנגעקומען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל מיט ברויט און מיט וואַסער,
akegngekumen di kinder fun Yisroel mit broit un mit vaser,
met the of children Yisroel fun with bread and with water

און זיי האָבן אָנגעדונגען אויף זיי בִּלְעָמען זיי צו שילטן, נאָר
un zei hobn ongedungen oif zei Bilaamen zei tsu shiltn nor
and they have hired against them Balaam them to curse but

אלוקינו האָט פַֿאַרקערט די קללה אין אַ ברכה. [ג] און עס איז געווען,
hot Elokeinu farkert di klole in a broche un es iz geven,
has our G-d turned the curse into a blessing and it was

וו זיי האָבן געהערט די תורה, אַזוי האָבן זיי אָפּגעשיידט יעטוועדער
vi zei hobn azoi toyre di gehert hobn zei yetveder
as they have so Torah the heard have they every

מישונג פֿון יִשְׂרָאֵל.
mishung fun Yisroel
mixture from Yisroel

[4] And before this, Elyashiv the Kohen, having the oversight of the storeroom of the Beis Eloheinu, was allied unto Toviyah; [5] And he had prepared for him a great chamber, where aforetime they laid the minchah, the levonah,

[ד] און פַֿאַר דעם האָט אֶלְיָשִׁיב דער כֹּהן וואָס איז געווען געשטעלט איבער
iber geshtelt geven iz vos koyen der Elyashiv hot dem far un
over appointed was is who kohen the Elyashiv has this for and

די קאַמערן פֿון דעם הויז פֿון אלוקינו, אַ קרוֹב פֿון טוֹבִיָהן,
Toviyahn fun korev a Elokeinu fun hoiz dem fun kamern di
Toviyah of relative a our G-d of house the of chambers the

[ה] געהאַט געמאַכט פַֿאַר אים אַ גרויסע קאַמער, דאָרט וווּ מע האָט
hot me vu dort kamer groise a im far gemacht gehat
has one where there chamber large a him for made had

פֿריער אַוועקגעלייגט דאָס שפּײַזאָפּפֿער, דעם ווײַרעך, און די כּלים,
frier avekgeleigt dos shpaizopfer dem vairech un di keilim
previously laid away the minchah the and incense the vessels

and the vessels, and the ma'aser of the grain, the tirosh, and the oil, which was commanded to be given to the Levi'im, and the singers, and the gatekeepers; and the terumat hakohanim.

6 But in all this time was not I at Yerushalayim; for in the two and thirtieth year of Artachshasta Melech Bavel came I unto HaMelech, and after certain days obtained I leave of HaMelech; 7 And I came to Yerushalayim, and understood of the evil that Elyashiv did for Toviyah, in preparing him a chamber in the courts of the Beis HaElohim.

8 And it grieved me much; therefore I cast forth all the household stuff of Toviyah out of the chamber. 9 Then I commanded, and they made tahor the chambers, and there brought I again the vessels of the Beis HaElohim, with the minchah and the levonah.

10 And I perceived that the portions of the Levi'im had not been given them, for the Levi'im and the singers, that did the work, had gone back every one to his sadeh. 11 Then contended I with the officials, and said, Why is the Beis HaElohim forsaken? And I gathered them together, and set

און דעם מעשׂר פֿון תּבֿואה, ווײַן , און אייל, וואָס איז באַפֿוילן פֿאַר די
di far bafoiln iz vos eil un vain tvue fun maiser dem un
the for commanded is that oil and wine grain of tithe the and

לְוִיִּם , און די זינגערס, און די טויערלײַט , און די אָפּשיידונג פֿאַר
far opsheidung di un toierlait di un zingers di un Leviim
for separation the and gatekeepers the and singers the and Levi'im

די כֹּהֲנִים . ו און בעת דעם אַלעם בין איך נישט געווען אין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim in geven nisht ich bin alem dem beeis un koyanim di
Yerushalayim in was not I am all this while and kohanim the

וואָרעם אין צוויי און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אַרתַּחשַׁסתְּא, דעם מלך פֿון
fun melech dem Artachshasta fun yor draisikstn un tsvei in vorem
of king the Artachshasta of year thirtieth and two in because

בָּבֶל , בין איך אַוועק צום מלך , און ערשט נאָך אַ פֿאַרלויף פֿון
fun farloif a noch ersht un melech tsum avek ich bin Bavel
of course of time a after first and king to the away I am Bavel

טעג האָב איך זיך אָפּגעבעטן בײַם מלך . ז און איך בין געקומען
gekumen bin ich un melech baim opgebetn zich ich hob teg
come am I and king from the begged leave self I have days

קיין ירושָׁלַיִם , און האָב געמערקט דאָס בייז וואָס אֶלְיָשִׁיבּ האָט געטאָן
geton hot Elyashiv vos beiz dos gemerkt hob un Yerushalayim kein
done has Elyashiv which evil the learned have and Yerushalayim to

פֿון טוֹבִיָּהס וועגן , אים צו מאַכן אַ קאַמער אין די הויפֿן פֿון
fun hoifn di in kamer a machn tsu im vegen Toviyahs fun
of courtyards the in chamber a make to him sake Toviyah's for

הויז פֿון האלקים . ח און מיך האָט זייער געערגערט, און איך האָב
hob ich un geergert zeyer hot mich un HaElokim fun hoiz
have I and angered very much has me and the G-d of house

אַרויסגעוואָרפֿן אַלע זאַכן פֿון טוֹבִיָּהס הויז דרויסן פֿון דער
der fun droisn hoiz Toviyahs fun zachn ale aroisgevorfn
the of outside household stuff Toviyah's from things all thrown out

קאַמער . ט און איך האָב געהייסן, און מע האָט געריניקט די קאַמערן ,
kamern di gereinikt hot me un geheisn hob ich un kamer
chambers the purified has one and ordered have I and chamber

און איך האָב אומגעקערט אַהין די כּלים פֿון הויז פֿון האלקים , דאָס
dos HaElokim fun hoiz fun keilim di ahin umgekert hob ich un
the G-d of house of the vessels the there returned have I and

שפּײַזאָפּפֿער, און דעם ווײַרעך .
vairech dem un shpaizopfer
incense the and minchah

י און איך האָב זיך דערווויסט אַז די אָפּגאָבן פֿון די לְוִיִּם זײַנען
zainen Leviim di fun opgobn di az dervust zich hob ich un
are Levi'im the of offerings the that discovered self have I and

נישט געגעבן געוואָרן, און די לְוִיִּם און די זינגערס וואָס האָבן געטאָן
geton hobn vos zingers di un Leviim di un gevorn gegebn nisht
done have who singers the and Levi'im the and become given not

די אַרבעט, זײַנען צעלאָפֿן איטלעכער צו זײַן פֿעלד. יא האָב איך זיך
zich ich hob feld zain tsu itlecher tselofn zainen arbet di
self I have field his to each dispersed are work the

געקריגט מיט די פֿאַרשטייער, און איך האָב געזאָגט: פֿאַר וואָס איז פֿאַרלאָזן
farlozen iz vos far gezogt hob ich un forshteyer di mit gekrigt
forsaken is what for said have I and officials the with contended

געוואָרן דאָס הויז פֿון האלקים ? און איך האָב זיי איינגעזאַמלט, און
un aingezamlt zei hob ich un HaElokim fun hoiz dos gevorn
and gathered them have I and the G-d of house the become

them in their place.
12 Then brought all
Yehudah the ma'asar
of the grain and the
tirosh and the oil unto
the Otzarot. 13 And I
made over the Otzarot
Shelemyah the Kohen,
and Tzadok the Sofer, and
of the Levi'im, Pedayah;
and next to them was
Chanan ben Zakkur, ben
Matanyah; for they were
considered ne'emanim,
and their office was to
distribute unto their
brethren. 14 Remember
me, O Elohai, concerning
this, and wipe not out
my faithful deeds that I
have done for the Beis
Elohai, and for the offices
thereof.

15 In those days saw I in
Yehudah some treading
winepresses on Shabbos,
and bringing in sheaves,
and loading donkeys;
as also yayin, grapes,
and figs, and all manner
of massa *(burdens)*,
which they brought into
Yerushalayim on Shabbos;
and I warned them against
selling food on Shabbos.
16 There dwelt men of
Tzor also therein, which
brought dag *(fish)*, and all
manner of merchandise,
and sold on Shabbos unto
the Bnei Yehudah, and
in Yerushalayim. 17 Then
I contended with the
nobles of Yehudah, and
said unto them, What
evil thing is this that
ye do, being Mechallel

הָאָב זיי געשטעלט אויף זייער אָרט. יב און גאַנץ יהודה האָבן געבראַכט
gebracht hobn Yehudah gants un ort zeyer oif geshtelt zei hob
bring did Yehudah all and place their on appointed them have

מעשֵׂר פֿון תּבֿואה, און איל, און ווײַן, אין די שאַצקאַמערן. יג און איך
ich un shatskamern di in vain un eil un tvue fun maiser
I and treasuries the into wine and oil and grain of tithe

האָב געמאַכט פֿאַר שאַצמײַנסטער איבער די שאַצקאַמערן, שֶׁלֶמְיָה דעם
dem Shelemyah shatskamern di iber shatsmainster far gemacht hob
the Shelemyah treasuries the over treasurers for made have

כֹּהן, און צָדוֹק דעם שרײַבער, און פְּדָיָהוּ פֿון די לוִיִּם, און זיי
zei un Leviim di fun Pedayahn un shraiber dem Tsadok un koyen
them and Levi'im the of Pedayah and scribe the Tzadok and kohen

צו דער האַנט, חָנָן דעם זון פֿון זַכּור דעם זון פֿון מַתַּנְיָהוּ,
Matanyahn fun zun dem Zakur fun zun dem Chanan hant der tsu
Matanyah of son the Zakkur of son the Chanan hand the to

ווײַל זיי זײַנען געווען פֿאַרטרוי־ענט באַגלויבטע; און אויף זיי איז
iz zei oif un bagloibte far farrechnt geven zainen zei vail
is them upon and trustworthy for considered were are they because

געלעגן אויסצוטיילן צו זייערע ברידער. יד געדענק מיר, ג־ט מײַנער, פֿאַר
far mainer G-t mir gedenk brider zeyere tsu oistsuteiln gelegn
for my G-d me remember brothers their to to distribute lain

דעם, און לאָז נישט אָפּגעמעקט ווערן מײַנע גוטע זאַכן וואָס איך האָב
hob ich vos zachn gute maine vern opgemekt nisht loz un dem
have I that matters good my become blot out not let and this

געטאָן פֿאַר דעם הויז פֿון מײַן ג־ט, און פֿאַר זײַנע וואַכן.
vachn zaine far un G-t main fun hoiz dem far geton
garrisons his for and G-d my of house the for done

טו אין יענע טעג האָב איך געזען אין יהודה ווי מע טרעט קעלטערן
keltern tret me vi Yehudah in gezen ich hob teg yene in
winepress treads one how Yehudah in seen I have days those in

אום שבת, און מע ברענגט אַרײַן די סטויגן, און מע לאָדט אָן
on lodt me un stoign di arain brengt me un Shabbos um
on loads one and haystack piles the in brings one and Shabbos on

אויף אייזלען, און אויך ווײַן, טרויבן, און פֿײַגן, און אַלערלײ משׂא,
mase alerlei un faign un troibn vain oich un eizlen oif
burden all kinds of and figs and grapes wine also and donkeys upon

און מע ברענגט אין ירושָלַיִם אין טאָג פֿון שבת; און איך האָב
hob ich un Shabbos fun tog in Yerushalayim in brengt me un
have I and Shabbos of day in Yerushalayim into brings one and

זיי געוואָרנט אין דעם טאָג וואָס זיי האָבן פֿאַרקויפֿט שפּײַז. טז אויך די
di oich shpaiz farkoift hobn zei vos tog dem in gevornt zei
the also food sold have they that day the in warned them

צוֹרים וואָס האָבן געווויינט אין איר, פֿלעגן ברענגען פֿיש און אַלערלײ
alerlei un fish brengen flegn ir in gevoint hobn vos Tsorim
all kinds of and fish bring used to it in lived have who Tzorim

סחוֹרה, און פֿאַרקויפֿן אום שבת צו די קינדער פֿון יהודה, און
un Yehudah fun kinder di tsu Shabbos um farkoifen un sechoire
and Yehudah of children the to Shabbos on sell and merchandise

אין ירושָלַיִם. יז האָב איך זיך געקריגט מיט די אַדלליַיט פֿון
fun adllait di mit gekrigt zich ich hob Yerushalayim in
of leading people the with contended self I have Yerushalayim in

יהודה, און איך האָב צו זיי געזאָגט: וואָס איז דאָס פֿאַר אַ שלעכטע
shlechte a far dos iz vos gezogt zei tsu hob ich un Yehudah
bad a for this is what said them to have I and Yehudah

זאת וואָס איר טוט, און פֿאַרשוועכט דעם טאָג פֿון שבת ? יח האָבן נישט
nisht hobn Shabbos fun tog dem farshvecht un tut ir vos zach
not have Shabbos of day the profane and do you that thing

אַזוי גענטאָן אייַערע עלטערן, און אלוקינו האָט געבראַכט דאָס דאָזיקע גאַנצע
gantse dozike dos gebracht hot Elokeinu un eltern aiere geton azoi
whole this the brought has our G-d and fathers your done so

בייז אויף אונדז, און אויף דער דאָזיקער שטאָט? און איר מערט נאָך
noch mert ir un shtot doziker der oif un undz oif beiz
still multiply you and city this the upon and us on evil

גרימצאָרן אויף יִשְׂרָאֵל, מחלל שבת צו זיין ?
zain tsu Shabbos mechalel Yisroel oif grimtsorn
be to Shabbos desecrating Yisroel upon wrath

יט און עס איז געווען, ווי די טויערן פֿון ירושלַיִם האָבן אָנגעהויבן
ongehoibn hobn Yerushalayim fun toiern di vi geven iz es un
begun have Yerushalayim of gates the when was is it and

ווערן טונקל פֿאַר שבת , אַזוי האָב איך געהייסן, און די טירן זיַינען
zainen tirn di un geheisn ich hob azoi Shabbos far tunkel vern
are doors the and ordered I have so Shabbos for dark become

פֿאַרשלאָסן געווארן, און איך האָב אָנגעזאָגט, אַז מע זאָל זיי נישט
nisht zei zol me az ongezogt hob ich un gevorn farshlosn
not them shall one that ordered have I and become locked

עפֿענען ביז נאָך שבת ; און פֿון מיַינע יונגען האָב איך געשטעלט ביַי
bai geshtelt ich hob yungen maine fun un Shabbos noch biz efenen
at stood I have young my of and Shabbos after until open

די טויערן, אַז קיין משׂא זאָל נישט אַרייַנקומען אין טאָג פֿון שבת .
Shabbos fun tog in arainkumen nisht zol mase kein az toiern di
Shabbos of the day in come in not shall burden any that gates the

כ און די הענדלער און די פֿאַרקויפֿער פֿון אַלערלייַ סחורה האָבן
hobn sechoire alerlei fun farkoifer di un hendler di un
have merchandise all kinds of of sellers the and merchant the and

געזעצטיקט דרויסן פֿון ירושלַיִם איין מאָל און צוויי מאָל . כא האָב
hob mol tsvei un mol ein Yerushalayim fun droisn genechtikt
have times two and time one Yerushalayim of outside spent the night

איך זיי געווארנט, און האָב צו זיי געזאָגט: פֿאַר וואָס נעכטיקט
nechtikt vos far gezogt zei tsu hob un gevornt zei ich
spend the night what for said them to have and warned them I

איר לעבן דער מויער? אַז איר וועט עס טאָן אַ צווייט מאָל, וועל איך לייגן
leign ich vel mol tsveit a ton es vet ir az moier der lebn ir
put I will time second a do it will you if wall the near you

אַ האַנט אויף אייַך. פֿון יענער צייַט אָן זיַינען זיי נישט געקומען אום
um gekumen nisht zei zainen on tsait yener fun aich oif hant a
on coming not they are on time that from you upon hand a

שבת . כב און איך האָב אָנגעזאָגט די לוִיִם , אַז זיי זאָלן זיך
zich zoln zei az Leviim di ongezogt hob ich un Shabbos
selves shall they that Levi'im the ordered have I and Shabbos

רייניקן , און קומען היטן די טויערן, כּדי צו האַלטן הייליק
heilik haltn tsu kedei toiern di hitn kumen un reiniken
holy keep to so that gates the keep a watch over come and purify

דעם טאָג פֿון שבת . דאָס אויך געדענק מיר, ג-ט מיַינער , און באַשיץ
bashits un mainer G-t mir gedenk oich dos Shabbos fun tog dem
protect and my G-d me remember also this Shabbos of day the

מיך לויט דיַין גרויס געניאָד.
genod grois dain loit mich
grace great your according to me

Shabbos *(desecrator of Shabbos)*? 18 Did not your avot thus, and did not Eloheinu bring all this evil upon us, and upon this city? Yet ye bring more wrath upon Yisroel by committing Chillul Shabbos *(desecration of Shabbos)*.

19 And it came to pass, that when the gates of Yerushalayim began to be dark before Shabbos, I commanded that the gates should be shut, and charged that they should not be opened till after Shabbos, and some of my own men set I at the gates, that there should no massa *(burden)* be brought in on Shabbos. 20 Once or twice the merchants and sellers of all kinds of merchandise lodged outside Yerushalayim. 21 Then I warned them, and said unto them, Why lodge ye about the wall? If ye do so again, I will lay hands on you. From that time forth came they no more on Shabbos. 22 And I commanded the Levi'im that they should make themselves tahor, and that they should come and be shomer over the gates, to set apart as kodesh Shabbos. Remember me, O Elohai, concerning this also, and spare me according to the greatness of Thy mercy.

כג אויך האָב איך אין יענע טעג געזען יידן וואָס האָבן געזומען
genumen hobn vos Yidn gezen teg yene in ich hob oich
taken have who Jews seen days those in I have also

אַשדודישע , עַמוֹנישע , מוֹאָבישע וויַבער. כד און זייערע קינדער
hobn kinder zeyere un vaiber Moavishe Amonishe Ashdodishe
have children their and wives Moav Ammon Ashdod

האַלב געראדט אַשדודיש און האָבן נישט געקענט רעדן יהודיש , נייַערט
naiert Yehudish redn gekent nisht hobn un Ashdodish geredt halb
but Yehudit speak able not have and Ashdod spoken half

לויט דעם לשון פֿון פֿאָלק אָדער יענעם . כה האָב איך זיך
zich ich hob yenem oder folk dem fun loshen dem loit
self I have that or people this of language the according to

געקריגט מיט זיי , און איך האָב זיי געשאָלטן, און איך האָב געשלאָגן
geshlogn hob ich un gesholtn zei hob ich un zei mit gekrigt
struck have I and cursed them have I and them with contended

עטלעכע פֿון זיי , און זיי גערישן פֿאַר די האָר. און איך האָב זיי
zei hob ich un hor di far gerisn zei un zei fun etleche
them have I and hair the by pulled them and them of certain

באַשוואָרן ביַי אלקים : איר זאָלט נישט געבן אייַערע טעכטער צו זייערע
zeyere tsu techter aiere gebn nisht zolt ir Elokim bai bashvorn
their to daughters your give not shall you G-d by swear an oath

זין , און נישט נעמען פֿון זייערע טעכטער פֿאַר אייַערע זין אָדער פֿאַר
far oder zin aiere far techter zeyere fun nemen nisht un zin
for or sons your for daughters their of take not and sons

אייַך אַליין . כו האָט נישט וועגן דעם זיך פֿאַרזינדיקט שלמה
Shlomo farzindikt zich dem vegen nisht hot alein aich
Sh'lomo transgressed self this on account of not has yourself you

דער מלך פֿון יִשׂרָאֵל, וואָס צווישן די פֿיל פֿעלקער איז נישט געווען
geven nisht iz felker fil di tsvishn vos Yisroel fun melech der
was not is nations many the among that Yisroel of king the

אַ מלך אַזאַ ווי ער, און ער איז געווען באַליבט ביַי זיַין ג-ט, און ג-ט
G-t un G-t zain bai balibt geven iz er un er vi aza melech a
G-d and G-d his by beloved was is he and he as such king a

האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער גאַנץ יִשׂרָאֵל? אַפֿילו אים האָבן די
di hobn im afile Yisroel gants iber melech a far gemacht im hot
the have him even Yisroel all over king a for made him has

פֿרעמדע וויַבער געמאַכט זינדיקן . כז און מיר זאָלן זיך צוהערן צו אייַך
aich tsu tsuhern zich zoln mir un zindikn gemacht vaiber fremde
you to listen selves shall we and sin made wives foreign

צו טאָן דאָס דאָזיקע גרויסע בייז, צו פֿעלשן אָן אלוקינו , צו נעמען
nemen tsu Elokeinu on felshn tsu beiz groise dozike dos ton tsu
take to our G-d on be unfaithful to evil great this the do to

פֿרעמדע וויַבער?
vaiber fremde
wives foreign

כח און איינער פֿון די זין פֿון יוֹיָדָע דעם זון פֿון אֶלְיָשִׁיבּ דעם
dem Elyashiv fun zun dem Yoyada fun zin di fun einer un
the Elyashiv of son the Yoyada of sons the from one and

כֹּהן גָּדול איז געווען אַן איידעם פֿון סַנבַּלַט דעם חוֹרוֹני , און איך
ich un Choroni dem Sanvalat fun eidim an geven iz koyen-gadol
I and Choroni the Sanvalat of son-in-law a was is kohen gadol

האָב אים אַוועקגעיאָגט פֿון מיר. כט געדענק זיי , ג-ט מיַינער, פֿאַר
far mainer G-t zei gedenk mir fun avekgeyogt im hob
for my G-d them remember me from driven away him have

[23] In those days also saw I Yehudim that had married wives of Ashdod, of Ammon, and of Moav, [24] And their children spoke half in the speech of Ashdod, and could not speak in the language of the Yehudim, but according to the language of one people or another. [25] And I contended with them, and cursed them, and smote certain of them, and plucked off their hair, and made them swear by Elohim, saying, Ye shall not give your banot unto their banim, nor take their banot unto your banim, or for yourselves. [26] Did not Sh'lomo Melech Yisroel sin by these things? Yet among many Goyim was there no melech like him, who was beloved of Elohav, and Elohim made him melech over kol Yisroel. Nevertheless even him did foreign women cause to sin. [27] Shall we then pay heed unto you to do all this great evil, to transgress against Eloheinu in marrying strange wives?

[28] And one of the Bnei Yoyada ben Elyashiv, the Kohen HaGadol, was son-in-law to Sanvalat the Choroni; therefore I drove him away from me. [29] Remember them, O Elohai, because

they have defiled the kehunah, and the brit *(covenant)* of the kehunah, and of the Levi'im.

30 Thus I cleansed them from all that is foreign, and had them attend again to the duties of the Kohanim and the Levi'im, every one in his appointed work;
31 And for the korban of wood, at times appointed, and for the bikkurim.

Remember me, O Elohai, for good.

די פַֿאַראומווערדיקונגען פֿון דער כּהונה , און פֿון דעם ברית פֿון
di farumverdikungen fun der kehune dem fun un bris fun
the profanations of the priesthood the of and covenant of

דער כּהונה און די לְוִיִּם .
der kehune un di Leviim
the priesthood the and Levi'im

ל אַזוי האָב איך זיי געריניקט פֿון אַלעם פֿרעמדן , און איך האָב
azoi ich hob fremdn alem fun gereinikt zei ich hob
so I have foreigner all from purified them I have

איינגעשטעלט די וואַכן פֿאַר די כּהנים און פֿאַר די לְוִיִּם ,
di aingeshtelt vachn far di koyanim un far di Leviim
the appointed watches for the kohanim and for the Levi'im

איטלעכן אויף זײַן אַרבעט; לא און אויף צו ברענגען האָלץ אין געשטעלטע
itlechn oif zain arbet un oif tsu brengen holts in geshtelte
each one on his work and for to bring wood in appointed

צײַטן , און פֿאַר די ערשטצײַטיקע פֿרוכטן .
tsaitn un far di ershttsaitike fruchtn
times and for the first fruits fruit

דערמאָן דאָס מיר, ג-ט מײַנער , צום גוטן .
dermon dos mir G-t mainer tsum gutn
remember this me G-d my to the good

Divrey Hayamim Alef

דִּבְרֵי הַיָּמִים א

1 Adam, Shet, Enosh, [2] Kenan, Mahalal'el, Yered, [3] Chanokh, Metushelach, Lamech, [4] Noach, Shem, Cham, and Yephet.

א אָדָם , שֵׁת , אֱנוֹשׁ ; [ב] קֵינָן , מַהֲלַלְאֵל , יֶרֶד ; [ג] חֲנוֹךְ ,
Chanoch Yered Mahalalel Kenan Enosh Shet Adam
Chanokh Yered Mahalalel Kenan Enosh Shet Adam

מְתוּשֶׁלַח , לֶמֶךְ ; [ד] נֹחַ , שֵׁם , חָם , וְיֶפֶת .
Yefet un Cham Shem Noach Lemech Metushelach
Yephet and Cham Shem Noach Lamech Metushelach

[5] The Bnei Yephet: Gomer, and Magog, and Madai, and Yavan, and Tuval, and Meshech, and Tiras. [6] And the Bnei Gomer: Ashkenaz, and Riphat, and Togarmah. [7] And the Bnei Yavan: Elishah, and Tarshishah, Kittim, and Rodanim.

[ה] דִּי זִין פּוֹן יֶפֶתְן : גּוֹמֶר , אוּן מָגּוֹג , אוּן מָדַי , אוּן יָוָן , אוּן
un Yavan un Madai un Magog un Gomer Yefeten fun zin di
and Yavan and Madai and Magog and Gomer Yephet of sons the

תּוּבַל , אוּן מֶשֶׁךְ , אוּן תִּירָס. [ו] אוּן דִּי זִין פּוֹן גּוֹמֶר : אַשְׁכְּנַז ,
Ashkenaz Gomern fun zin di un Tiras un Meshech un Tuval
Ashkenaz Gomer of sons the and Tiras and Meshech and Tuval

אוּן רִיפַת , אוּן תּוֹגַרְמָה . [ז] אוּן דִּי זִין פּוֹן יָוָנען : אֱלִישָׁה , אוּן
un Elishah Yavanen fun zin di un Togarmah un Rifat un
and Elishah Yavan of sons the and Togarmah and Riphat and

תַּרְשִׁישָׁה , דִּי כִּתִּים , אוּן דִּי רוֹדָנִים .
Rodanim di un Kittim di Tarshishah
Rodanim the and Kittim the Tarshishah

[8] The Bnei Cham: Cush, and Mitzrayim, Put, and Kena'an. [9] And the Bnei Kush: Seva, and Chavilah, and Savta, and Ra'amah, and Savtecha. And the Bnei Ra'amah: Sheva, and Dedan. [10] And Cush fathered Nimrod; he began to be a gibbor *(mighty one)* upon ha'aretz. [11] And Mitzrayim fathered Ludim, and Anamim, and Lehavim, and Naphtuchim, [12] And Patrusim, and Casluchim (from whom came the Pelishtim), and Caphtorim. [13] And Kena'an fathered Tzidon his bechor, and Chet, [14] The Yevusi also, and the Emori, and the Girgashi, [15] And the Chivi, and the Arki, and the Sini, [16] And the Arvadi, and the Tzemari, and the Chamati.

[ח] דִּי זִין פּוֹן חָמְעָן : כּוּשׁ , אוּן מִצְרַיִם , פּוּט, אוּן כְּנַעַן . [ט] אוּן
un Kenaan un Put Mitsrayim un Kush Chamen fun zin di
and Canaan and Put Mitzrayim and Kush Cham of sons the

דִּי זִין פּוֹן כּוּשׁ : סְבָא, אוּן חֲוִילָה , אוּן סַבְתָּא, אוּן רַעְמָה , אוּן
un Raamah un Savtah un Chavilah un Seva Kushn fun zin di
and Ra'amah and Savtah and Chavilah and Seva Kush of sons the

סַבְתְּכָא . אוּן דִּי זִין פּוֹן רַעְמָהן : שְׁבָא , אוּן דְּדָן . [י] אוּן כּוּשׁ הָאט
hot Kush un Dedan un Sheva Raamahn fun zin di un Savtecha
has Kush and Dedan and Sheva Ra'amah of sons the and Savtecha

נִמְרוֹדן . ער איז געווען דער ערשטער מאכטיקער אויף דער ערד .
erd der oif machtiker ershter der geven iz er Nimrodn geborn
earth the upon mighty one first the was is he Nimrod fathered

[יא] אוּן מִצְרַיִם האָט געבאָרן דִּי לוּדִים , אוּן דִּי עֲנָמִים , אוּן דִּי
di un Anamim di un Ludim di geborn hot Mitsrayim un
the and Anamim the and Ludim the fathered has Mitzrayim and

לְהָבִים , אוּן דִּי נַפְתּוּחִים , [יב] אוּן דִּי פַּתְרוֹסִים, אוּן דִּי כַּסְלוּחִים –
Kasluchim di un Patrusim di un Naftuchim di un Lehavim
Casluchim the and Patrusim the and Naphtuchim the and Lehavim

[יג] אוּן וואַנען דִּי פְּלִשְׁתִּים זיינען אַרויסגעקומען – אוּן דִּי כַּפְתֹּרִים .
un Kaftorim di un aroisgekumen zainen Pelishtim di vanen fun
and Caphtorim the and come out are Pelishtim the where from

כְּנַעַן האָט געבאָרן צִידוֹן זיין בכוֹר , אוּן חֵת ; [יד] אוּן דעם יְבוּסִי ,
Yevusi dem un Chetn un bechor zain Tsidon geborn hot Kenaan
Yevusi the and Chet and firstborn his Tzidon fathered has Kena'an

אוּן דעם אֱמוֹרִי, אוּן דעם גִּרְגָּשִׁי ; [טו] אוּן דעם חִוִּי , אוּן דעם עַרְקִי, אוּן
un Arki dem un Chivi dem un Girgashi dem un Emori dem un
and Arki the and Chivi the and Girgashi the and Emori the and

דעם סִינִי; [טז] אוּן דעם אַרְוָדִי , אוּן דעם צְמָרִי , אוּן דעם חֲמָתִי .
Chamati dem un Tsemari dem un Arvadi dem un Sini dem
Chamati the and Tzemari the and Arvadi the and Sini the

יז דִּי זִין פּוֹן שֵׁמעֶן : עֵילָם , אוּן אשור , אוּן אַרפַּכשַׁד , אוּן
un Arpachshad un Ashur un Eilam Shemen fun zin di
and Arpachshad and Ashur and Eilam Shem of sons the

לוּד , אוּן אֲרָם , אוּן עוּץ , אוּן חוּל , אוּן גֶּתֶר , אוּן מֶשֶׁך .
Meshech un Geter un Chul un Uts un Aram un Lud
Meshech and Geter and Chul and Utz and Aram and Lud

יח אוּן אַרפַּכשַׁד האָט געבאָרן שָׁלַח , אוּן שָׁלַח האָט
hot Shelach un Shelachn geborn hot Arpachshad un
has Shelach and Shelach fathered has Arpachshad and

געבאָרן עֵבֶר . יט אוּן בֵּיי עֵבֶר זיינען געבאָרן צוויי גוואָרן
tsvei gevorn geborn zainen Evern bai un Evern geborn
two become born are Ever by and Ever fathered

זין ; דער נאָמען פּוֹן איינעם איז געווען פֶּלֶג , ווייל אין זיינע
zaine in vail Peleg geven iz einem fun nomen der zin
his in because Peleg was is one of name the sons

טעג איז צעטיילט געוואָרן די ערד ; אוּן דער נאָמען
nomen der un erd di gevorn tseteilt iz teg
name the and earth the having become divided is days

פּוֹן זיין ברודער איז געווען יָקטָן . כ אוּן יָקטָן האָט געבאָרן
geborn hot Yoktan un Yoktan geven iz bruder zain fun
fathered has Yoktan and Yoktan was is brother his of

אַלמוֹדָד , אוּן שֶׁלֶפּן , אוּן חַצַרמָוֶת , אוּן יֶרַח ; כא אוּן
un Yerachn un Chatsarmavetn un Shelefn un Almodadn
and Yerach and Chatzarmavet and Sheleph and Almodad

הַדוֹרָמען , אוּן אוּזָל , אוּן דִקלָה ; כב אוּן עֵיבָל , אוּן אֲבִימָאֵל ,
Avimaeln un Eivaln un Diklahn un Uzaln un Hadoramen
Avimael and Eival and Diklah and Uzal and Hadoram

אוּן שבָּא ; כג אוּן אוֹפִּירָן , אוּן חַוִילָה , אוּן יוֹבָבּן . די אַלע
ale di Yovavn un Chavilahn un Ofirn un Shevaen un
all the Yovav and Chavilah and Ophir and Sheva and

זיינען געווען יָקטָנס זין .
zin Yoktans geven zainen
sons Yoktan's were are

כד שֵׁם , אַרפַּכשַׁד , שָׁלַח ; כה עֵבֶר , פֶּלֶג , רְעוּ ; כו שְׂרוּג ,
Serug Reu Peleg Ever Shelach Arpachshad Shem
Serug Reu Peleg Ever Shelach Arpachshad Shem

נָחוֹר , תֶּרַח ; כז אַבְרָם , דאָס איז אַבְרָהָם . כח די זין פּוֹן
fun zin di Avraham iz dos Avram Terach Nachor
of sons the Avraham is this Avram Terach Nahor

אַבְרָהָמען : יִצחָק , אוּן יִשמָעֵאל .
Yishmael un Yitschak Avrahamen
Yishmael and Yitzchak Avraham

כט דאָס זיינען זייערע געבורטן : דער בכור פּוֹן יִשמָעֵאלן ,
Yishmaeln fun bechor der geburtn zeyere zainen dos
Yishmael of firstborn the descendants their are these

נְבָיוֹת , אוּן קֵדָר , אוּן אַדבְאֵל , אוּן מִבְשָׂם ; ל מִשמָע , אוּן
un Mishma Mivsam un Adbeel un Kedar un Nevayot
and Mishma Mivsam and Adbe'el and Kedar and Nevayot

דוּמָה , מַשָּׂא , חֲדַד , אוּן תֵּימָא ; לא אִיטוּר , נָפִּישׁ , אוּן
un Nafish Itur Tema un Chadad Massa Dumah
and Naphish Yetur Tema and Chadad Massa Dumah

קֶדמָה . דאָס זיינען די זין פּוֹן יִשמָעֵאלן .
Yishmaeln fun zin di zainen dos Kedmah
Yishmael of sons the are these Kedmah

17 The Bnei Shem: Eilam, and Ashur, and Arpachshad, and Lud, and Aram, and Utz, and Chul, and Geter, and Meshech. 18 And Arpachshad fathered Shelach, and Shelach fathered Ever. 19 And unto Ever were born two banim; the shem of the one was Peleg because in his days ha'aretz was divided; and his brother's shem was Yoktan. 20 And Yoktan fathered Almodad, and Sheleph, and Chatzarmavet, and Yerach, 21 Hadoram also, and Uzal, and Diklah, 22 And Eival, and Avimael, and Sheva, 23 And Ophir, and Chavilah, and Yovav. All these were the Bnei Yoktan.

24 Shem, Arpachshad, Shelach, 25 Ever, Peleg, Reu, 26 Serug, Nachor, Terach, 27 Avram, the same is Avraham. 28 The Bnei Avraham: Yitzchak, and Yishmael.

29 These are their toldot; The bechor of Yishmael, Nevayot; then Kedar, Adbe'el, Mivsam, 30 Mishma, Dumah, Massa, Chadad, Tema, 31 Yetur, Naphish, Kedmah. These are the Bnei Yishmael.

לב און די זין פֿון קטורָה , אבֿרהמס קעפּסוויַב : זי האָט
hot zi kepsvaib Avrahams Keturah fun zin di un
has she concubine Abraham's Keturah of sons the and

געבאָרן זמרָנען , און יָקשָנען , און מדָנען , און
un Medanen un Yokshanen un Zimranen geborn
and Medan and Yokshan and Zimran given birth to

מִדיָנען , און ישבקן , און שוחַן . און די זין פֿון
fun zin di un Shuachn un Yishbakn un Midyanem
of sons the and Shuach and Yishbak and Midyan

יָקשָנען זיַינען געווען: שבָּא , און דדָן . לג און די זין פֿון
fun zin di un Dedan un Sheva geven zainen Yokshanen
of sons the and Dedan and Sheva were are Yokshan

מִדיָנען : עיפָה , און עֵפֶר , און חַנוֹך , און אַבִּידָע, און
un Avida un Chanoch un Efer un Eifah Midyanem
and Avida and Chanokh and Epher and Ephah Midyan

אֶלדָעָה. די אַלע זיַינען געווען די זין פֿון קטורָהן .
Keturahn fun zin di geven zainen ale di Eldaah
Keturah of sons the were are all the Eldaah

לד און אבֿרהם האָט געבאָרן יִצחָקן . די זין פֿון יִצחָקן
Yitschakn fun zin di Yitschakn geborn hot Avraham un
Yitzchak of sons the Yitzchak fathered has Avraham and

זיַינען געווען: עֵשָו , און יִשׂרָאֵל.
Yisroel un Esav geven zainen
Yisroel and Esav were are

לה די זין פֿון עֵשָו : אֱליפַז , רְעוּאֵל, און יְעוּש , און יַעְלָם ,
Yaalam un Yeush un Reuel Elifaz Esavn fun zin di
Ya'alam and Ye'ush and Reuel Eliphaz Esav of sons the

און קֹרַח . לו די זין פֿון אֱליפַזן : תֵּימָן , און אוֹמָר צפֿי , און
un Tsefi Omar un Teman Elifazn fun zin di Korach un
and Tzephi Omar and Teman Eliphaz of sons the Korach and

גַּעְתָּם , קנַז , און תִּמנַע , און עֲמָלֵק . לז די זין פֿון רְעוּאֵלן:
Reueln fun zin di Amalek un Timna un Kenaz Gatam
Reuel of sons the Amalek and Timna and Kenaz Gatam

נַחַת , זֶרַח , שַמָּה , און מִזָּה .
Mizzah un Shammah Zerach Nachat
Mizzah and Shammah Zerach Nachat

לח און די זין פֿון שֵעִירן: לוֹטָן , און שוֹבָל , און צִבעוֹן , און
un Tsiveon un Shoval un Lotan Seirn fun zin di un
and Tzveon and Shoval and Lotan Se'ir of sons the and

עֲנָה , און דִשוֹן , און אֱצֶר , און דישָן . לט און די זין פֿון
fun zin di un Dishon un Etser un Dishon un Anah
of sons the and Dishan and Etzer and Dishon and Anah

לוֹטָנען : חוֹרי , און הוֹמָם ; און די שוועסטער פֿון לוֹטָנען :
Lotanen fun shvester di un Homam un Churai Lotanen
Lotan of sister the and Homam and Chori Lotan

תִּמנַע . מ די זין פֿון שוֹבָלן : עַלְיָן , און מָנַחַת , און עֵיבָל,
Eival un Manachat un Alyan Shovaln fun zin di Timna
Eival and Manachat and Alyan Shoval of sons the Timna

שפֹי , און אוֹנָם . און די זין פֿון צִבעוֹנען : אַיָה , און עֲנָה .
Anah un Ayah Tsiveonen fun zin di un Onam un Shefi
Anah and Ayah Tzveon of sons the and Onam and Shephi

מא די זין פֿון עֲנָהן : דישוֹן . און די זין פֿון דישוֹנען :
Dishonen fun zin di un Dishon Anahn fun zin di
Dishon of sons the and Dishon Anah of sons the

[32] Now the Bnei Keturah, Avraham's pilegesh; she bore Zimran, Yokshan, Medan, Midyan, Yishbak, and Shuach. And the Bnei Yokshan; Sheva, and Dedan. [33] And the Bnei Midyan: Ephah, Epher, Chanokh, Avida, and Eldaah. All these are the Bnei Keturah.

[34] And Avraham fathered Yitzchak. The Bnei Yitzchak: Esav and Yisroel.

[35] The Bnei Esav: Eliphaz, Reuel, Ye'ush, Ya'alam, Korach. [36] The Bnei Eliphaz: Teman, Omar, Tzephi, Gatam, Kenaz, Timna, Amalek. [37] The Bnei Reuel: Nachat, Zerach, Shammah, Mizzah.

[38] And the Bnei Se'ir: Lotan, Shoval, Tziveon, Anah, Dishon, Etzer, and Dishan. [39] And the Bnei Lotan: Chori, Homam; Timna was Lotan's achot. [40] The Bnei Shoval: Alyan, Manachat, Eival, Shephi, Onam. The Bnei Tziveon: Ayah and Anah. [41] The Bnei Anah: Dishon. And the Bnei Dishon: Chamran, Eshban,

Yitran, and Keran.
42 The Bnei Etzer: Bilhan, Za'avan, Ya'akan. The Bnei Dishon: Utz, and Aran.

מב חמרָן , אוּן אֶשבַן , אוּן יִתרָן , אוּן כֶּרָן . די זין פוּן
fun zin di . Keran un Yitran un Eshban un Chamran
of sons the Keran and Yitran and Eshban and Chamran

אֵצֶר : בלהָן , אוּן זַעֲוָן , יַעֲקָן . די זין פוּן דישוֹנען : עוּץ,
Uts Dishonen fun zin di Yaakan Zaavan un Bilhan Etsern
Utz Dishon of sons the Ya'akan Za'avan and Bilhan Etzer

אוּן אָרָן .
Aran un
Aran and

43 Now these are the melachim that reigned in Eretz Edom before any melech reigned over the Bnei Yisroel: Bela Ben Be'or; and the shem of his city was Dinhavah.

מג אוּן דאָס זיַנען די מלכים וואָס האָבן געקיניגט אין לאַנד
land in gekinigt hobn vos mlochim di zainen dos un
land in reigned have that kings the are these and

אֱדוֹם איידער עס האָט געקיניגט אַ קיניג ביַי די קינדער פוּן
fun kinder di bai kinig a gekinigt hot es eider Edom
of children the with king a reigned has it before Edom

יִשׂרָאֵל: בֶּלַע דער זון פוּן בעוֹרן ; אוּן דער נאָמען פוּן זיַין שטאָט
shtot zain fun nomen der un Beoren fun zun der Bela Yisroel
city his of name the and Be'or of son the Bela Yisroel

איז געווען דִּנהָבָה .
Dinhavah geven iz
Dinhavah was is

44 And when Bela was dead, Yovav Ben Zerach of Botzrah reigned in his place. 45 And when Yovav was dead, Chusham of Eretz Temani reigned in his place. 46 And when Chusham was dead, Hadad Ben Bedad, which defeated Midyan in the sadeh Moav, reigned in his place; and the shem of his city was Avit. 47 And when Hadad was dead, Samlah of Masrekah reigned in his place. 48 And when Samlah was dead, Sha'ul of Rechovot-by-the-river reigned in his place. 49 And when Sha'ul was dead, Ba'al-Chanan Ben

מד איז בֶּלַע געשטאָרבן, אוּן אויף זיַין אָרט האָט געקיניגט יוֹבָב דער
der Yovav gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Bela iz
the Yovav reigned has place his in and died Bela is

זון פוּן זֶרַחן , פוּן בָּצרָה . מה איז יוֹבָב געשטאָרבן, אוּן אויף
oif un geshtorbn Yovav iz Botsrah fun Zerachn fun zun
in and died Yovav is Botzrah of Zerach of son

זיַין אָרט האָט געקיניגט חוּשָׁם פוּן לאַנד פוּן דעם תֵּימָנִי . מו איז
iz Temani dem fun land fun Chusham gekinigt hot ort zain
is Temani the of land of Chusham reigned has place his

חוּשָׁם געשטאָרבן, אוּן אויף זיַין אָרט האָט געקיניגט הֲדַד דער זון
zun der Hadad gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Chusham
son the Hadad reigned has place his in and died Chusham

פוּן בְּדַדן , וואָס האָט געשלאָגן מִדיָן אין פֶּלד פוּן מוֹאָבּ; אוּן
un Moav fun feld in Midyan geshlogn hot vos Bedadn fun
and Moav of field in Midyan struck has which Bedad of

דער נאָמען פוּן זיַין שטאָט איז געווען עַוִּית. מז איז הֲדַד געשטאָרבן,
geshtorbn Hadad iz Avit geven iz shtot zain fun nomen der
died Hadad is Avit was is city his of name the

אוּן אויף זיַין אָרט האָט געקיניגט שַׂמלָה פוּן מַשׂרֵקָה . מח איז שַׂמלָה
Samlah iz Masrekah fun Samlah gekinigt hot ort zain oif un
Samlah is Masrekah of Samlah reigned has place his in and

געשטאָרבן, אוּן אויף זיַין אָרט האָט געקיניגט שָׁאוּל פוּן רְחוֹבוֹת
Rechovot fun Shaul gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn
Rechovot of Sha'ul reigned has place his in and died

בִּיים טיַיך. מט איז שָׁאוּל געשטאָרבן, אוּן אויף זיַין אָרט האָט געקיניגט
gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Shaul iz taich baim
reigned has place his in and died Sha'ul is river at the

בַּעַל-חָנָן דער זון פוּן עַכבּוֹר ; נ איז בַּעַל-חָנָן געשטאָרבן, אוּן
un geshtorbn Baal-Chanan iz Achborn fun zun der Baal-Chanan
and died Ba'al-Chanan is Achbor of son the Ba'al-Chanan

אויף זיַין אָרט האָט געקיניגט הֲדַד ; אוּן דער נאָמען פוּן זיַין שטאָט
shtot zain fun nomen der un Hadad gekinigt hot ort zain oif in
city his of name the and Hadad reigned has place his in

איז געווען פָּעִי ; און דער נאָמען פֿון זײַן ווײַב איז געווען מְהֵיטַבְאֵל
Mehetaveel geven iz vaib zain fun nomen der un Pai geven iz
Mehetavel was is wife his of name the and Pai was is

נא און מֵי-זָהָבן . די טאָכטער פֿון מַטרֵד דער טאָכטער פֿון
un Mei-Zahavn fun tochter der Matred fun tochter di
and Mei-Zahav of daughter the Matred of daughter the

הַדַד איז געשטאָרבן. און די פֿירשטן פֿון אֱדוֹם זײַנען געווען:
geven zainen Edom fun firshtn di un geshtorbn iz Hadad
were are Edom of chieftains the and died is Hadad

דער פֿירשט פֿון תִּמנַע , דער פֿירשט פֿון עַלְוָה , דער פֿירשט פֿון
fun firsht der Alvah fun firsht der Timna fun firsht der
of chieftain the Alvah of chieftain the Timna of chieftain the

יתֶת ; נב דער פֿירשט פֿון אָהליבָּמָה , דער פֿירשט פֿון אֵלָה, דער
der Elah fun firsht der Oholivamah fun firsht der Yetet
the Elah of chieftain the Oholivamah of chieftain the Yetet

פֿירשט פֿון פִּינוֹן ; נג דער פֿירשט פֿון קנַז , דער פֿירשט פֿון
fun firsht der Kenaz fun firsht der Pinon fun firsht
of chieftain the Kenaz of chieftain the Pinon of chieftain

תֵּימָן , דער פֿירשט פֿון מִבצָר ; נד דער פֿירשט פֿון מַגדִיאֵל , דער
der Magdiel fun firsht der Mivtsar fun firsht der Teman
the Magdiel of chieftain the Mivtzar of chieftain the Teman

פֿירשט פֿון עִירָם. דאָס זײַנען די פֿירשטן פֿון אֱדוֹם .
Edom fun firshtn di zainen dos Iram fun firsht
Edom of chieftains the are this Iram of chieftain

ב דאָס זײַנען די זין פֿון יִשׂרָאֵל : ראובֵן , שמעון , לֵוִי , און
un Levi Shimeon Reuven Yisroeln fun zin di zainen dos
and Levi Shim'on Reuven Yisroel of sons the are this

יהוּדה , יִשׂשכָר , און זבוּלון ; ב דָן , יוֹסף , און בנימין ,
Binyamin un Yosef Dan Zevulun un Yissachar Yehudah
Binyamin and Yosef Dan Zevulun and Yissakhar Yehudah

נַפתָּלי , גָד , און אָשֵׁר .
Asher un Gad Naftali
Asher and Gad Naphtali

ג די זין פֿון יהוּדהן : עֵר, און אוֹנָן , און שֵׁלָה ; די דריי זײַנען
zainen drai di Shelah un Onan un Er Yehudahn fun zin di
are three the Shelah and Onan and Er Yehudah of sons the

אים געבאָרן געווארן פֿון בת-שוּעַ דער כְּנַעֲנית , און עֵר, יהוּדהס
Yehudahs Er un Kenaanit der Bat-Shua fun gevorn geborn im
Yehudah's Er and Kena'anit the Bat-Shu'a of become born to him

בכוֹר , איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון ה , און ער האָט אים
im hot er un Hashem fun oign di in shlecht geven iz bechor
him has he and Hashem of eyes the in evil was is firstborn

געטייט . ד און תָּמָר זײַן שנור האָט אים געבאָרן
geborn im hot shnur zain Tamar un geteit
given birth to him has daughter-in-law his Tamar and caused to die

פָּרֶץ , און זֶרַח . אַלע זין פֿון יהוּדהן : פינף.
finf Yehudahn fun zin ale Zerachn un Peretsn
five Yehudah of sons all Zerach and Peretz

ה די זין פֿון פָּרֶץ : חֶצרוֹן , און חָמוּל . ו און די זין פֿון
fun zin di un Chamul un Chetsron Peretsn fun zin di
of sons the and Chamul and Chetzron Peretz of sons the

זֶרַח : זִמרי , און אֵיתָן , און הֵימָן , און כַּלכּוֹל , און דָּרַע ; אין
in Dara un Kalkol un Heman un Eitan un Zimri Zerachn
in Dara and Kalkol and Heman and Eitan and Zimri Zerach

Achbor reigned in his place. [50] And when Ba'al-Chanan was dead, Hadad reigned in his place; and the shem of his city was Pai; and the shem of his isha was Mehetavel Bat Matred Bat Mei-Zahav. [51] Hadad died also. And the Allufim of Edom were; Timna, Alvah, Yetet, [52] Oholivamah, Elah, Pinon, [53] Kenaz, Teman, Mivtzar, [54] Magdiel, Iram. These are the Allufim of Edom.

2 These are the Bnei Yisroel: Reuven, Shim'on, Levi, and Yehudah, Yissakhar, and Zevulun, [2] Dan, Yosef, and Binyamin, Naphtali, Gad, and Asher.

[3] The Bnei Yehudah: Er, and Onan, and Shelah, which three were born unto him of Bat-Shu'a the Kena'anit. And Er, the bechor of Yehudah, was rah in the eyes of Hashem; and He put him to death. [4] And Tamar his kallah *(daughter-in-law)* bore him Peretz and Zerach. All the Bnei Yehudah were five.

[5] The Bnei Peretz: Chetzron, and Chamul. [6] And the Bnei Zerach; Zimri, and Eitan, and Heman, and Kalkol, and

Dara, five of them in all.
7 And the Bnei Carmi: Achar, the troubler of Yisroel, who transgressed the cherem. 8 And the Bnei Eitan; Azaryah.

אַלעמען פֿינף. ז און די זין פֿון כַּרמין : עָכָר , דער פַֿאַראומגליקער
farumgliker der Achar Karmien fun zin di un finf alemen
the troubler the Achar Carmi of sons the and five all

פֿון יִשׂרָאֵל וואָס האָט געפֿעלשט אָן חרם . ח און די זין פֿון
fun Yisroel vos hot gefelsht on cheirem . un di zin fun
of Yisroel who has unfaithful been on devoted . and the sons of

אֵיתָנען : עֲזַרְיָה .
Eitanen Azaryah
Eitan Azaryah

9 The Bnei Chetzron also, that were born unto him: Yerachme'el, and Ram, and Keluvai.
10 And Ram fathered Amminadav; and Amminadav fathered Nachshon Nasi Bnei Yehudah; 11 And Nachshon fathered Salma; Salma fathered Boaz, 12 And Boaz fathered Oved, and Oved fathered Yishai, 13 And Yishai fathered his bechor Eliav, and Avinadav the second, and Shime'a the third, 14 Netanel the fourth, Raddai the fifth, 15 Otzem the sixth, Dovid the seventh; 16 Whose achayot *(sisters)* were Tzeruyah, and Avigal. And the Bnei Tzeruyah: Avishai, and Yoav, and Asahel, three. 17 And Avigal bore Amasa, and avi Amasa was Yeter the Yishme'eli.

ט און די זין פֿון חֶצרוֹנען וואָס זיינען אים געבאָרן געוואָרן:
gevorn geborn im zainen vos Chetsronen fun zin di un
become born him are that Chetzron of sons the and

יַרַחמְאֵל , און רָם , און כְּלוּבָי . י און רָם האָט געבאָרן
geborn hot Ram un Keluvai un Ram un Yerachmeel
fathered has Ram and Keluvai and Ram and Yerachme'el

עַמינָדָבּ , און עַמינָדָבּ האָט געבאָרן נַחשׁוֹן דעם פֿירשט
firsht dem Nachshon geborn hot Amminadav un Amminadavn
prince the Nachshon fathered has Amminadav and Aminadav

פֿון די קינדער פֿון יהוּדה . יא און נַחשׁוֹן האָט געבאָרן
geborn hot Nachshon un Yehudah fun kinder di fun
fathered has Nachshon and Yehudah of children the of

שַׂלמאָן , און שַׂלמאָ האָט געבאָרן בּוֹעַז . יב און בּוֹעַז האָט געבאָרן
geborn hot Boaz un Boazen geborn hot Salma un Salmaen
fathered has Boaz and Boaz fathered has Salma and Salma

עוֹבֵד , און עוֹבֵד האָט געבאָרן יִשַׁי . יג און יִשַׁי האָט געבאָרן
geborn hot Yishai un Yishaien geborn hot Oved un Ovedn
fathered has Yishai and Yishai fathered has Oved and Oved

זיין בכוֹר אֱליאָבן, און אֲבִינָדָבּ דעם צווייטן, און שִׁמעָא דעם
dem Shimea un tsveitn dem Avinadav un Eliavn bechor zain
the Shime'a and second the Avinadav and Eliav firstborn his

דריטן; יד נתַנאֵל דעם פֿירטן, רַדַי דעם פֿינפֿטן; טו אוֹצֶם דעם
dem Otsem finftn dem Raddai firtn dem Netanel dritn
the Otzem fifth the Raddai fourth the Netanel third

זעקסטן, דָּוִד דעם זיבעטן . טז און זייערע שוועסטער זיינען געווען
geven zainen shvester zeyere un zibetn dem Dovid zekstn
were are sisters their and seventh the Dovid sixth

צרוּיָה , און אֲבִיגַיִל. און די זין פֿון צרוּיָה : אֲבִישַׁי , און
un Avishai Tseruyahn fun zin di un Avigal un Tseruyah
and Avishai Tzeruyah of sons the and Avigal and Tzeruyah

יוֹאָבּ , און עֲשָׂהאֵל – דריי . יז און אֲבִיגַיִל האָט געבאָרן עַמָשׂאָן ,
Amasaen geborn hot Avigal un drai Asahel un Yoav
Amasa given birth to has Avigal and three Asahel and Yoav

און עַמָשׂאָס פֿאָטער איז געווען יֶתֶר דער יִשׁמָעֵאלי .
Yishmelim der Yeter geven iz foter Amasas un
Yishme'eli the Yeter was is father Amasa's and

18 And Kalev Ben Chetzron fathered by Azuvah his isha, and by Yeriot; her banim are these; Yesher, and Shovav, and Ardon. 19 And when Azuvah was dead, Kalev took [as isha] unto

יח און כָּלֵבּ דער זון פֿון חֶצרוֹנען האָט געהאַט קינדער מיט דער
der mit kinder gehat hot Chetsronen fun zun der Kalev un
the with children had has Chetzron of son the Kalev and

וויב עֲזוּבָה – און מיט יריעוֹתן – און דאָס זיינען אירע זין : יֶשֶׁר ,
Yesher zin ire zainen dos un Yerioten mit un Azuvahn vaib
Yesher sons its are this and Yeriot with and Azuvah wife

און שׁוֹבָבּ , און אַרדוֹן . יט איז עֲזוּבָה געשטאָרבן און כָּלֵבּ האָט זיך
zich hot Kalev un geshtorbn Azuvah iz Ardon un Shovav un
self has Kalev and died Azuvah is Ardon and Shovav and

him Ephrat, which bore him Chur. 20 And Chur fathered Uri, and Uri fathered Betzalel.

21 And afterward Chetzron went in to the Bat Machir avi Gil'ad, whom he married when his age was threescore shanim; and she bore him Seguv. 22 And Seguv fathered Yair, who had three and twenty towns in Eretz Gil'ad. 23 And he took Geshur, and Aram, with Chavot Yair, from them, with Kenat, and the towns thereof, even threescore towns. All these belonged to the Bnei Machir avi Gil'ad. 24 And after that Chetzron was dead in Kalev Ephratah, then Aviyah Chetzron's isha bore him Ashchur avi Tekoa.

25 And the Bnei Yerachme'el the bechor of Chetzron were Ram the bechor, and Bunah, and Oren, and Otzem, and Achiyah. 26 Yerachme'el had also another isha, whose shem was Atarah; she was the em of Onam.

27 And the Bnei Ram the bechor of Yerachme'el were Ma'atz, and Yamin, and Eker. 28 And the Bnei Onam were Shammai, and Yada. And the Bnei Shammai; Nadav and Avishur. 29 And the shem

כ און חור . חורן געבאָרן אים האָט זי און , אפֿרתן genumen
Chur un Churen geboren im hot zi un Efratahn genumen
Chur and Chur given birth to him has she and Ephrat taken

האָט געבאָרן אורין , און אורי האָט געבאָרן בצלאֵל .
Betsaleln geboren hot Uri un Urien geboren hot
Betzalel fathered has Uri and Uri fathered has

כא און דערנאָך איז געקומען חֶצרוֹן צו דער טאָכטער פֿון
fun tochter der tsu Chetsron gekumen iz dernoch un
of daughter the to Chetzron having come is after that and

מָכיר דעם פֿאָטער גִּלְעָד , וואָס ער האָט גענומען ווען ער איז
iz er ven genumen hot er vos Gilad fun foter dem Machir
is he when taken has he whom Gil'ad of father the Machir

כב און שְׂגוּבן . געבאָרן אים האָט זי און אלט יאָר זעכציק געווען
un Seguvn geboren im hot zi un alt yor zechtsik geven
and Seguv given birth to him has she and old years sixty was

שְׂגוּבּ האָט געבאָרן יָאִירן , וואָס האָט געהאַט דריי יאִירן צוואַנציק
tsvantsik un drai gehat hot vos Yairn geboren hot Seguv
twenty and three had has who Yair given birth to has Seguv

שטעט אין לאַנד גִּלְעָד . כג און גשור און אֲרָם האָבן אַוועקגענומען פֿון
fun avekgenumen hobn Aram un Geshur un Gilad land in shtet
of taken away have Aram and Geshur and Gil'ad land in towns

זיי חַוּוֹת-יָאִיר , קְנָת און אירע טעכטערשטעט , זעכציק שטעט.
shtet zechtsik techtershtet ire un Kenat Chavot-Yair zei
towns sixty daughter towns its and Kenat Chavot Ya'ir them

כד און אַלע זיינען די זין פֿון מָכיר דעם פֿאָטער פֿון גִּלְעָד .
un Gilad fun foter dem Machir fun zin di zainen ale di
and Gil'ad of father the Machir of sons the are all the ones

נאָך חֶצרוֹנס טויט אין כָּלֵב-אֶפְרָת , האָט אַבִּיָה , חֶצרוֹנס וויב,
vaib Chetzrons Aviyah hot Kalev-Efratah in toit Chetzrons noch
wife Chetzron's Aviyah has Kalev Ephratah in death Chetzron's after

געבאָרן פֿון אים אַשחור דעם פֿאָטער פֿון תְּקוֹעַ .
Tekoa fun foter dem Ashchur im fun geboren
Tekoa of father the Ashchur him of given birth to

כה און די זין פֿון יְרַחְמְאֵל , חֶצרוֹנס בכור , זיינען געווען:
geven zainen bechor Chetzrons Yerachmeel fun zin di un
were are firstborn Chetzron's Yerachme'el of sons the and

כו און דער בכור רָם , און בונָה , און אוֹרֶן , און אוֹצֶם , אַחִיָה .
un Achiyah Otsem un Oren un Bunah un Ram bechor der
and Achiyah Otzem and Oren and Bunah and Ram firstborn the

יְרַחְמְאֵל האָט געהאַט נאָך אַנדער אַן אַנדער וויב, וואָס איר נאָמען איז
iz nomen ir vos vaib ander an noch gehat hot Yerachmeel
is name her whose wife other an after had has Yerachme'el

געווען עָטָרָה ; זי איז געווען די מוטער פֿון אוֹנָמָן .
Onamen fun muter di geven iz zi Atarah geven
Onam of mother the was is she Atarah was

כז און די זין פֿון רָם , יְרַחְמְאֵלס בכור , זיינען געווען:
geven zainen bechor Yerachmeels Ram fun zin di un
were are firstborn Yerachme'el's Ram of sons the and

מַעַץ , און יָמִין , און עֵקֶר. כח און די זין פֿון אוֹנָמָן זיינען געווען:
geven zainen Onamen fun zin di un Eker un Yamin un Maats
were are Onam of sons the and Eker and Yamin and Ma'atz

שַׁמַי , און יָדָע . און די זין פֿון שַׁמַיִן : נָדָב , און אַבִּישור.
Avishur un Nadav Shammaien fun zin di un Yada un Shammai
Avishur and Nadav Shammai of sons the and Yada and Shammai

כט און דער נאָמען פֿון אַבִישורס ווײַב איז געווען אֲבִיחַיִל ; און זי האָט
hot zi un Avihayil geven iz vaib Avishurs fun nomen der un
has she and Avihayil was is wife Avishur's of name the and

אים געבאָרן אַחְבָּנען , און מוֹלידן . ל און די זין פֿון נָדָבּן :
Nadavn fun zin di un Molidn un Achbanen geborn im
Nadav of sons the and Molid and Achban given birth to him

סֶלֶד , און אַפּים . און סֶלֶד איז געשטאָרבן אָן קינדער . לא און
un kinder on geshtorbn iz Seled un Apayim un Seled
and children without died is Seled and Apayim and Seled

די זין פֿון אַפּימען : ישׁעי . און די זין פֿון ישׁעי : שֵׁשָׁן . און
un Sheshan Yishien fun zin di un Yishi Apayimen fun zin di
and Sheshan Yishi of sons the and Yishi Apayim of sons the

די זין פֿון שֵׁשָׁנען : אַחְלַי . לב און די זין פֿון יָדָע , שַׁמַּיס
Shammais Yada fun zin di un Achlai Sheshanen fun zin di
Shammai's Yada of sons the and Achlai Sheshan of sons the

ברודער : יֶתֶר , און יוֹנָתָן . און יֶתֶר איז געשטאָרבן אָן קינדער .
kinder on geshtorbn iz Yeter un Yonatan un Yeter bruder
children without died is Yeter and Yonatan and Yeter brother

לג און די זין פֿון יוֹנָתָנען : פֶּלֶת , און זָזאָ . דאָס זײַנען געווען די
di geven zainen dos Zaza un Pelet Yonatanen fun zin di un
the were are this Zaza and Pelet Yonatan of sons the and

קינדער פֿון ירַחְמְאֵלן .
Yerachmeeln fun kinder
Yerachme'el of children

לד און שֵׁשָׁן האָט נישט געהאַט קיין זין נאָר טעכטער . און בײַ
bai un techter nor zin kein gehat nisht hot Sheshan un
with and daughters but sons any had not has Sheshan and

שֵׁשָׁנען איז געווען אַ קנעכט מִצרי , ווָאס זײַן נאָמען איז געווען
geven iz nomen zain vos mitsri a knecht a geven iz Sheshanen
was is name his which Egyptian an servant a was is Sheshan

יַרחע . לה האָט שֵׁשָׁן געגעבן זײַן טאָכטער צו זײַן קנעכט יַרחען
Yarchen knecht zain tsu tochter zain gegebn Sheshan hot Yarcha
Yarcha servant his to daughter his given Sheshan has Yarcha

פַּאַר אַ ווײַב ; און זי האָט אים געבאָרן עַתַּי . לו און עַתַּי האָט
hot Attai un Attaien geborn im hot zi un vaib a far
has Attai and Attai given birth to him has she and wife a for

געבאָרן נָתָן , און נָתָן האָט געבאָרן זָבָד . לז און זָבָד האָט
hot Zavad un Zavadn geborn hot Natan un Natanen geborn
has Zavad and Zavad fathered has Natan and Natan fathered

געבאָרן אֶפְלָל , און אֶפְלָל האָט געבאָרן עוֹבֵד . לח און עוֹבֵד האָט געבאָרן
geborn hot Oved un Ovedn geborn hot Eflal un Eflaln geborn
fathered has Oved and Oved fathered has Ephlal and Ephlal fathered

יֵהוּא , און יֵהוּא האָט געבאָרן עֲזַרְיָה . לט און עֲזַרְיָה האָט געבאָרן
geborn hot Azaryah un Azaryahn geborn hot Yehu un Yehuen
fathered has Azaryah and Azaryah fathered has Yehu and Yehu

חֶלֶץ , און חֶלֶץ האָט געבאָרן אֶלְעָשָׂה . מ און אֶלְעָשָׂה האָט געבאָרן
geborn hot Elasah un Elasahn geborn hot Chelets un Cheletsen
fathered has El'asah and El'asah fathered has Cheletz and Cheletz

סִסְמַי , און סִסְמַי האָט געבאָרן שַׁלּוּם . מא און שַׁלּוּם האָט
hot Shallum un Shallumen geborn hot Sismai un Sismaien
has Shallum and Shallum fathered has Sismai and Sismai

געבאָרן יקַמְיָה , און יקַמְיָה האָט געבאָרן אֶלִישָׁמָע .
Elishamaen geborn hot Yekamyah un Yekamyahn geborn
Elishama fathered has Yekamyah and Yekamyah fathered

of the isha of Avishur was Avihayil, and she bore him Achban, and Molid. [30] And the Bnei Nadav: Seled, and Apayim, but Seled died without banim. [31] And the Bnei Apayim; Yishi. And the Bnei Yishi; Sheshan. And the Bnei Sheshan; Achlai. [32] And the Bnei Yada the brother of Shammai: Yeter, and Yonatan, and Yeter died without banim.

[33] And the Bnei Yonatan: Pelet, and Zaza. These were the Bnei Yerachme'el.

[34] Now Sheshan had no banim, but only banot. And Sheshan had an eved, a Mitzri *(an Egyptian)*, shmo Yarcha. [35] And Sheshan gave his bat to Yarcha his eved as isha; and she bore him Attai. [36] And Attai fathered Natan, and Natan fathered Zavad, [37] And Zavad fathered Ephlal, and Ephlal fathered Oved, [38] And Oved fathered Yehu, and Yehu fathered Azaryah, [39] And Azaryah fathered Cheletz, and Cheletz fathered El'asah, [40] And El'asah fathered Sismai, and Sismai fathered Shallum, [41] And Shallum fathered Yekamyah, and Yekamyah fathered Elishama.

מב און די זין פֿון כָּלֵב , ירַחמְאֵלס ברודער: מֵישָׁע זײַן בכור ,
bechor zain Mesha bruder Yerachmeels Kalev fun zin di un
firstborn his Mesha brother Yerachme'el's Kalev of sons the and

וואָס איז געווען דער פֿאָטער פֿון זיפֿן , און די זין פֿון מָרֵשָׁה דעם פֿאָטער
foter dem Mareshah fun zin di un Zifn fun foter der geven iz vos
father the Mareshah of sons the and Ziph of father the was is who

פֿון חֶברוֹנען . מג און די זין פֿון חֶברוֹנען זײַנען געווען: קֹרַח און
un Korach geven zainen Chevronen fun zin di un Chevronen fun
and Korach were are Chevron of sons the and Chevron of

תַּפּוּחַ , און רֶקֶם , און שֶׁמַע . מד און שֶׁמַע האָט געבאָרן רַחם דעם
dem Racham geborn hot Shama un Shama un Rekem un Tapuach
the Racham fathered has Shema and Shema and Rekem and Tapuach

פֿאָטער פֿון יַרקעָמעָן , און רֶקֶם האָט געבאָרן שַׁמַּיִן . מה און דער
der un Shammaien geborn hot Rekem un Yorkoamen fun foter
the and Shammai fathered has Rekem and Yorko'am of father

זון פֿון שַׁמַּיִן איז געווען מָעוֹן , און מָעוֹן איז געווען דער פֿאָטער פֿון
fun foter der geven iz Maon un Maon geven iz Shammaien fun zun
of father the was is Ma'on and Ma'on was is Shammai of son

בֵּית-צור . מו און עֵיפָה , כָּלֵבסס קעפּסוויַב , האָט געבאָרן חָרָנען ,
Charanen geborn hot kepsvaib Kalevs Eifah un Beis-Tsur
Charan given birth to has concubine Kalev's Ephah and Beit-Tzur

און מוֹצָאָן , און גָּזֵז ; און חָרָן האָט געבאָרן גָּזֵז . מז און די
di un Gazezn geborn hot Charan un Gazezn un Motsaen un
the and Gazez fathered has Charan and Gazez and Motza and

זין פֿון יְהַדַּיִן זײַנען געווען: רֶגֶם , און יוֹתָם , און גֵּישָׁן , און
un Geshan un Yotam un Regem geven zainen Yahdaien fun zin
and Geshan and Yotam and Regem were are Yahdai of sons

פּלֶט , און עֵיפָה , און שַׁעַף . מח מַעֲכָה , כָּלֵבסס קעפּסוויַב , האָט
hot kepsvaib Kalevs Maachah Shaaf un Eifah un Pelet
has concubine Kalev's Ma'achah Sha'aph and Eiphah and Pelet

געבאָרן שֶׁבֶר , און תִּרחנָה . מט און די ווייַב פֿון שַׁעַף
Shaaf fun vaib di un Tirchanahn un Shevern geborn
Sha'aph of wife the and Tirchanah and Shever given birth to

דעם פֿאָטער פֿון מַדמַנָּה , האָט געבאָרן שְׁוָא דעם פֿאָטער פֿון
fun foter dem Sheva geborn hot Madmannah fun foter dem
of father the Sheva given birth to has Madmannah of father the

מַכבֵּנָה און דעם פֿאָטער פֿון גִּבעָא. און די טאָכטער פֿון כָּלֵבן איז
iz Kalevn fun tochter di un Giva fun foter dem un Machbeinah
is Kalev of daughter the and Giv'a of father the and Machbenah

געווען עַכסָה . נ דאָס זײַנען געווען די קינדער פֿון כָּלֵבן .
Kalevn fun kinder di geven zainen dos Achsah geven
Kalev of children the were are these Achsah having been

די זין פֿון חור , דעם בכור פֿון אֶפרָתן : שוֹבָל דער פֿאָטער
foter der Shoval Efratahn fun bechor dem Chur fun zin di
father the Shoval Ephrat of firstborn the Chur of sons the

פֿון קִריַת-יְעָרים , נא שַׁלמָא דער פֿאָטער פֿון בֵּית-לֶחֶם , חָרָף דער
der Chareif Beis-Lechem fun foter der Salma Kiryat-Yearim fun
the Chareph Beit-Lechem of father the Salma Kiryat-Ye'arim of

פֿאָטער פֿון בֵּית-גָּדֵר . נב און די קינדער פֿון שוֹבָל דעם פֿאָטער פֿון
fun foter dem Shoval fun kinder di un Beis-Gader fun foter
of father the Shoval of children the and Beit-Gader of father

קִריַת-יְעָרים זײַנען געווען: הָרוֹאֶה , און האַלב מנוחוֹת . נג און די
di un Menuchot halb un Haroeh geven zainen Kiryat-Yearim
the and Menuchot half and Haroeh were are Kiryat-Ye'arim

42 Now the Bnei Kalev the brother of Yerachme'el were Mesha his bechor, who was avi Ziph; and the Bnei Mareshah avi Chevron. 43 And the Bnei Chevron; Korach, and Tapuach, and Rekem, and Shema. 44 And Shema fathered Racham avi Yorko'am; and Rekem fathered Shammai. 45 And the Ben of Shammai was Ma'on, and Ma'on was avi Beit-Tzur. 46 And Ephah, Kalev's pilegesh, bore Charan, Motza, Gazez; and Charan fathered Gazez. 47 And the Bnei Yahdai; Regem, and Yotam, and Geshan, and Pelet, and Eiphah, and Sha'aph. 48 Ma'achah, Kalev's pilegesh *(concubine)*, bore Shever, and Tirchanah. 49 She bore also Sha'aph avi Madmannah, Sheva avi Machbenah, and avi Giv'a; and the Bat Kalev was Achsah. 50 These were the Bnei Kalev.

Ben Chur, the bechor of Ephratah; Shoval avi Kiryat-Ye'arim. 51 Salma avi Beit-lechem, Chareph avi Beit-Gader. 52 And Shoval avi Kiryat-Ye'arim had banim; Haroeh, and half of Menuchot. 53 And the

משפחות פון קריַת-יְעָרים זיַנען געווען: די יתֿרים , און די פוּתים,
Putim di un Yeterim di geven zainen Kiryat-Yearim fun mishpoches
Puti the and Yitri the were are Kiryat-Ye'arim of families

און די שומָתים , און די מִשרָעִים . פון די דאָזיקע זיַנען אַרויסגעקומען
aroisgekumen zainen dozike di fun Mishraim di un shumotim di un
came out are this the of Mishra'i the and Shumati the and

די צָרעָתים , און די אֶשתָּאולים.
Eshtaolim di un Tsoratim di
Tzorati the and Tzorati the

נד די קינדער פון שַׁלמָאן : בֵּית-לֶחֶם , און די נטוֹפָתים ,
Netofatim di un Beis-Lechem Salmaen fun kinder di
Netophati the and Beit-Lechem Salma of children the

עַטרוֹת-בית-יוֹאָבּ, און אַ העלפֿט פון די מָנַחַתער , די צָרעִים . נה און
un Tsorim di Manachater di fun helft a un Atrot-Bais-Yoav
and Tzori the Manachati the of half a and Atrot Bais Yoav

די משפחות פון די שרייבער, די באַווינער פון יַעבֵּץ , זיַנען
zainen Yabets fun bavoiner di shraiber di fun mishpoches di
are Yabetz of inhabitants the scribe the of families the

געווען: די תִּרעָתים, די שִׁמעָתים , די שוּכָתים . דאָס זיַנען די
di zainen dos Suchatim di Shimeatim di Tiratim di geven
the are these Sukhatim the Shime'atim the Tiratim the were

קֵינים וואָס קומען אַרויס פון חַמַת דעם פַאָטער פון דעם הויז
hoiz dem fun foter dem Chammat fun arois kumen vos Kayinim
house the of father the Chammat of out come which Kenim

פון רֵכָבּ .
Rechav fun
Rechav of

ג און דאָס זיַנען די זין פון דָּוִדן וואָס זיַנען אים געבאָרן
geborn im zainen vos Dovidn fun zin di zainen dos un
born him are which Dovid of sons the are this and

געווארן אין חֶברוֹן : דער בכוֹר , אַמנוֹן , פון אַחינוֹעַמען
Achinoamen fun Amnon bechor der Chevron in gevorn
Achino'am of Amnon firstborn the Chevron in having become

פון יִזרְעֶאל; דער צווייטער, דָניֵאל , פון אֲבִיגַיִל, פון כַּרמֶל ; ב דער
der Karmel fun Avigaln fun Daniel tsveiter der Yizreel fun
the Karmel of Avigal of Daniel second the Yizre'el of

דריטער, אַבְשָׁלוֹם דער זון פון מַעֲכָה דער טאָכטער פון תַּלמַי דעם
dem Talmai fun tochter der Maachah fun zun der Avshalom driter
the Talmai of daughter the Ma'achah of son the Avshalom third

מלך פון גשור ; דער פֿירטער, אֲדוֹנִיָה דער זון פון חַגִיתן ; ג דער
der Chagiten fun zun der Adoniyah firter der Geshur fun melech
the Chaggit of son the Adoniyah fourth the Geshur of king

פֿינפֿטער, שפַטיָה , פון אֲבִיטַל; דער זעקסטער, יִתרְעָם , פון זיַן ווייַב
vaib zain fun Yitream zekster der Avitaln fun Shefatyah finfter
wife his of Yitre'am sixth the Avital of Shephatyah fifth

עֶגלָה . ד די זעקס זיַנען אים געבאָרן געווארן אין חֶברוֹן ; און ער האָט
hot er un Chevron in gevorn geborn im zainen zeks di Eglahn
has he and Chevron in become born him are six the Eglah

דאָרטן געקינִיגט זיבן יאָר און זעקס חדשים ; און דריַי און דרייַסיק
draisik un drai un chodeshim zeks un yor zibn gekinigt dortn
thirty and three and months six and year seven reigned there

יאָר האָט ער געקינִיגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor
Yerushalayim in reigned he has years

mishpekhot of Kiryat-Ye'arim; the Yitri, and the Puti, and the Shumati, and the Mishra'i; of them came the Tzorati, and the Tzorati.

54 The Bnei Salma; Beit-lechem, and the Netophati, Atrot Bais Yoav, and half of the Manachati, the Tzori. 55 And the mishpekhot of the sofrim *(scribes)* which dwelt at Yabetz; the Tiratim, the Shime'atim, and Sukhatim. These are the Kenim that came of Chammat avi Bais Rechav.

3 Now these were the Bnei Dovid, which were born unto him in Chevron; the bechor Amnon, of Achino'am of Yizre'el; the second Daniel, of Avigal of Karmel; 2 The third, Avshalom Ben Ma'akhah Bat Talmai Melech Geshur; the fourth, Adoniyah Ben Chaggit; 3 The fifth, Shephatyah of Avital; the sixth, Yitre'am by Eglah his isha. 4 These six were born unto him in Chevron; and there he reigned sheva shanim and shishah chodashim; and in Yerushalayim he reigned shloshim and shalosh shanah.

ה און די דאָזיקע זײַנען אים געבאָרן געוואָרן אין ירושָלַיִם :
Yerushalayim in gevorn geborn im zainen dozike di un
Yerushalayim in become born to him are these the and

שִׁמְעָא , און שׁוֹבָב , און נָתָן , און שלמה – פֿיר , פֿון בת-שׁוּעַ
Bat-Shua fun fir Shlomo un Natan un Shovav un Shimea
Bat-Shu'a of four Sh'lomo and Natan and Shovav and Shime'a

דער טאָכטער פֿון עַמִּיאֵל ; ו און יִבְחָר , און אֱלִישָׁמָע , און אֱלִיפֶלֶט ;
Elifelet un Elishama un Yivchar un Ammieln fun tochter der
Eliphelet and Elishama and Yivchar and Ammi'el of daughter the

ז און נוֹגַה , און נֶפֶג , און יָפִיעַ ; ח און אֱלִישָׁמָע , און אֶלְיָדָע , און
un Elyada un Elishama un Yafia un Nefeg un Nogah un
and Elyada and Elishama and Yaphia and Nepheg and Nogah and

אֱלִיפֶלֶט – נײַן . ט דאָס זײַנען אַלע זין פֿון דָּוִדן , אַחוץ די
di achuts Dovidn fun zin ale zainen dos nain Elifelet
the aside from Dovid of sons all are these nine Eliphelet

זין פֿון קעפּסווײַבער, און זייער שוועסטער תָּמָר .
Tamar shvester zeyer un kepsvaiber di fun zin
Tamar sister their and concubines the of sons

י און דער זון פֿון שלמהן איז געווען רחַבְעָם . זײַן זון איז געווען
geven iz zun zain Rechavam geven iz Shlomoen fun zun der un
was is son his Rechav'am was is Sh'lomo of son the and

אַבִּיָה , זײַן זון אָסָא, זײַן זון יְהוֹשָׁפָט ; יא זײַן זון יוֹרָם , זײַן זון
zun zain Yoram zun zain Yehoshafat zun zain Asa zun zain Aviyah
son his Yoram son his Yehoshaphat son his Asa son his Aviyah

אַחַזְיָהוּ , זײַן זון יוֹאָש ; יב זײַן זון אַמַצְיָהוּ , זײַן זון עֲזַרְיָה , זײַן
zain Azaryah zun zain Amatsyahu zun zain Yoash zun zain Achazyahu
his Azaryah son his Amatzyahu son his Yoash son his Achazyahu

זון יוֹתָם ; יג זײַן זון אָחָז , זײַן זון חִזְקִיָּהוּ , זײַן זון מְנַשֶּׁה ;
Menasheh zun zain Chizkiyah zun zain Achaz zun zain Yotam zun
Menasheh son his Chizkiyahu son his Achaz son his Yotam son

יד זײַן זון אָמוֹן , זײַן זון יאשִׁיָהוּ . טו און די זין פֿון יאשִׁיָהוּ
Yoshiyahun fun zin di un Yoshiyah zun zain Amon zun zain
Yoshiyahu of sons the and Yoshiyahu son his Amon son his

זײַנען געווען: דער בכוֹר יוֹחָנָן , דער צווייטער יְהוֹיָקִים דער דריטער
driter der Yhoyakim tsveiter der Yochanan bechor der geven zainen
third the Y'hoyakim second the Yochanan firstborn the were are

צִדְקִיָּהוּ , דער פֿירטער, שַׁלּוּם . טז און די זין פֿון יְהוֹיָקִימן זײַנען
zainen Yhoyakimen fun zin di un Shallum firter der Tsidkiyah
are Y'hoyakim of sons the and Shallum fourth the Tzidkiyahu

געווען: זײַן זון יְכָנְיָה , זײַן זון צִדְקִיָּה .
Tsidkiyah zun zain Yechanyah zun zain geven
Tzidkiyah son his Yechanyah son his were

יז און די זין פֿון יְכָנְיָה דעם געפֿאַנגענעם: זײַן זון שְׁאַלְתִּיאֵל,
Shaltiel zun zain gefangenem dem Yechanyah fun zin di un
Sh'altiel son his the prisoner the Yechanyah of sons the and

יח און מַלְכִּירָם , און פְּדָיָה , און שֶׁנְאַצַּר , יְקַמְיָה , הוֹשָׁמָע ,
Hoshama Yekamyah Shenatsar un Pedayah un Malkiram un
Hoshama Yekamyah Shenatzar and Pedayah and Malkiram and

און נְדַבְיָה . יט און די זין פֿון פְּדָיָהן : זרובבל , און שִׁמְעִי .
Shimei un Zerubavel Pedayahn fun zin di un Nedavyah un
Shime'i and Zerubavel Pedayah of sons the and Nedavyah and

און די קינדער פֿון זרובבלן : משולָם , און חֲנַנְיָה ,
Chananyah un Meshulam Zerubaveln fun kinder di un
Chananyah and Meshullam Zerubavel of children the and

5 And these were born unto him in Yerushalayim: Shime'a, and Shovav, and Natan, and Sh'lomo, four, by Bat-Shu'a Bat Ammi'el; 6 Yivchar also, and Elishama, and Eliphelet, 7 And Nogah, and Nepheg, and Yaphia, 8 And Elishama, and Elyada, and Eliphelet, nine. 9 These were all the Bnei Dovid, besides the Bnei Pilagshim *(concubines)*, and Tamar their achot.

10 And Ben Sh'lomo was Rechav'am, Aviyah bno, Asa bno, Yehoshaphat bno, 11 Yoram bno, Achazyahu bno, Yoash bno, 12 Amatzyahu bno, Azaryah bno, Yotam bno, 13 Achaz bno, Chizkiyahu bno, Menasheh bno, 14 Amon bno, Yoshiyahu bno. 15 And the Bnei Yoshiyahu were, the bechor Yochanan, the second Y'hoyakim, the third Tzidkiyahu, the fourth Shallum. 16 And the Bnei Y'hoyakim; Yechanyah bno, Tzidkiyah bno.

17 And the Bnei Yechanyah: Assir, Sh'altiel bno, 18 Malkiram also, and Pedayah, Shenatzar, Yekamyah, Hoshama, and Nedavyah. 19 And the Bnei Pedayah were: Zerubavel and Shime'i. And Bnei

Zerubavel: Meshullam, and Chananyah, and Shelomit their achot; 20 And Chashuvah, Ohel, Berechyah, Chasadyah, Yushav-Chesed, 5. 21 And the Bnei Chananyah: Pelatyah, and Yeshayah, the Bnei Refayah, the Bnei Arnan, the Bnei Ovadyah, the Bnei Shechanyah. 22 And the Bnei Shechanyah: Shema'yah; and the Bnei Shema'yah: Chattush, Yigal, Bariach, Nearyah, Shaphat, 6. 23 The Bnei Nearyah: Elyo'einai, Chizkiyah, Azrikam, 3. 24 And the Bnei Elyo'einai were Hodavyahu, and Elyashiv, and Pelayah, and Akkuv, and Yochanan, and Delayah, and Anani, 7.

4 The Bnei Yehudah; Peretz, Chetzron, and Carmi, and Chur, and Shoval.

2 And Reayah Ben Shoval fathered Yachat; and Yachat fathered Achumai, and Lahad. These are the mishpekhot of the Tzorati.

3 And these were the sons of Eitam; Yizre'el *(Jezreel)*, Yishma, Yidbash; and the shem of their achot *(sister)* was Hatzlelponi; 4 And Penuel avi Gedor, and Ezer avi

אוּן זייער שוועסטער שלומית ; כ אוּן חשובה , אוּן אוֹהֶל, אוּן
un Ohel un Chashuvah un Shelomit shvester zeyer un
and Ohel and Chashuvah and Shelomit sister their and

בֶּרכיָה , אוּן חסַדיָה , יושַׁב-חֶסֶד – פִינף. כא אוּן די זין
zin di un finf Yushav-Chesed Chasadyah un Berechyah
sons the and five Yushav-Chesed Chasadyah and Berechyah

פוּן חֲנַנְיָהן : פלַטיָה אוּן יְשַׁעְיָה . די זין פוּן ישַׁעְיָהן :
Yeshayahn fun zin di Yeshayah un Pelatyah Chananyahn fun
Yeshayah of sons the Yeshayah and Pelatyah Chananyah of

רפָיָה . די זין פוּן רפָיָהן : אָרְנָן . די זין פוּן אַרְנָענן :
Arnonen fun zin di Ornon Refayahn fun zin di Refayah
Arnan of sons the Arnan Refayah of sons the Refayah

עוֹבַדיָה . די זין פוּן עוֹבַדיָהן : שכַנְיָה . כב אוּן די זין פוּן
fun zin di un Shechanyah Ovadyahn fun zin di Ovadyah
of sons the and Shechanyah Ovadyah of sons the Ovadyah

שכַנְיָהן : שמַעְיָה . אוּן די זין פוּן שמַעְיָהן : חַטוּש , אוּן
un Chattush Shemayahn fun zin di un Shemayah Shechanyahn
and Chattush Shema'yah of sons the and Shema'yah Shechanyah

יִגאָל, אוּן בריח , אוּן נעַריָה , אוּן שָׁפָט – זעקס. כג אוּן די זין
zin di un zeks Shafat un Nearyah un Bariach un Yigal
sons the and six Shaphat and Nearyah and Bariach and Yigal

פוּן נעַריָהן : אֶליוֹעֵיני , אוּן חִזקִיָה , אוּן עַזריקָם – דרַיי . כד אוּן
un drai Azrikam un Chizkiyah un Elyoeinai Nearyahn fun
and three Azrikam and Chizkiyah and Elyo'einai Nearyah of

די זין פוּן אֶליוֹעֵינַין : הוֹדַוְיָהו אוּן אֶלְיָשִׁיבּ , אוּן פלָיָה , אוּן
un Pelayah un Elyashiv un Hodavyahu Elyoeinain fun zin di
and Pelayah and Elyashiv and Hodavyahu Elyo'einai of sons the

עַקוּבּ , אוּן יוֹחָנָן , אוּן דלָיָה , אוּן עָנָני – זיבן .
zibn Anani un Delayah un Yochanan un Akkuv
seven Anani and Delayah and Yochanan and Akkuv

ד די זין פוּן יהוּדהן : פֶּרֶץ , חֶצרוֹן , אוּן כַּרמי ,
Karmi un Chetsron Perets Yehudahn fun zin di
Carmi and Chetzron Peretz Yehudah of sons the

אוּן חוּר , אוּן שוֹבָל .
Shoval un Chur un
Shoval and Chur and

ב אוּן רְאָיָה דער זון פוּן שוֹבָלן האָט געבאָרן יַחתן ,
Yachaten geborn hot Shovaln fun zun der Reayah un
Yachat fathered has Shoval of son the Reayah and

אוּן יַחת האָט געבאָרן אַחוּמַין , אוּן לַהַדן . דאָס זיַינען
zainen dos Lahadn un Achumain geborn hot Yachat un
are these Lahad and Achumai fathered has Yachat and

די משפּחות פוּן די צָרעָתים .
Tsoratim di fun mishpoches di
Tzorati the of families the

ג אוּן די דאָזיקע זיַינען פוּן דעם פאָטער פוּן עיטָם: יִזרְעֶאל, אוּן
un Yizreel Eitam fun foter dem fun zainen dozike di un
and Yizre'el Eitam of father the of are these the and

יִשמָא , אוּן יִדבש ; אוּן דער נאָמען פוּן זייער שוועסטער איז געווען
geven iz shvester zeyer fun nomen der un Yidbash un Yishma
was is sister their of name the and Yidbash and Yishma

הַצלֶלפּוֹני ; ד אוּן פנואֵל דער פאָטער פוּן גדוֹר , אוּן עֶזֶר דער פאָטער
Hatslelponi Penuel der foter fun Gedor un Ezer der foter
Hatzlelponi and Penuel the of father Gedor and Ezer the of father

Chushah. These are the Bnei Chur, the bechor of Ephratah avi Beit-Lechem.

[5] And Ashchur avi Tekoa had two nashim *(wives)*, Chelah and Na'arah. [6] And Na'arah bore him Achuzam, Chepher, Temeni, Haachashtari, the Bnei Na'arah. [7] And the Bnei Chelah were Tzeret, and Tzochar, and Etnan. [8] And Kotz fathered Anuv, and Tzovevah, and the mishpekhot of Acharchel Ben Harum. [9] And Yabetz was more honorable than his brethren; and immo *(his mother)* called shmo Yabetz, saying, Because I bore him beotzev *(with sorrow)*. [10] And Yabetz called on Elohei Yisroel, saying, O that Thou wouldest put a barucha on me indeed, and enlarge my territory, and that Thine yad might be with me, and that Thou wouldest keep me from ra'ah, that it may not grieve me! And Elohim granted him that which he requested.

[11] And Keluv achi *(brother of)* Shuchah fathered Mechir avi Eshton. [12] And Eshton fathered Beit-Rapha, and Paseach, and Techinnah avi Ir Nachash. These are the anashim of Rechah.

פֹּון חוּשָׁה . דאָס זיַנען די קינדער פֹּון חור דעם בכֹור פֹּון
fun bechor dem Chur fun kinder di zainen dos Chushah fun
of firstborn the Chur of children the are this Chushah of

אֶפְרָת דעם פאָטער פֹּון בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem fun foter dem Efratah
Beit-Lechem of father the Ephratah

ה און אַשחור דער פאָטער פֹּון תְּקוֹעַ האָט געהאַט צוויי וויַבער: חלאָה ,
Chelah vaiber tsvei gehat hot Tekoa fun foter der Ashchur un
Chelah wives two had has Tekoa of father the Ashchur and

און נַעֲרָה . ו און נַעֲרָה האָט אים געבאָרן אַחוזָמן , און
un Achuzamen geborn im hot Naarah un Naarah un
and Achuzam given birth to him has Na'arah and Na'arah and

חֵפֶר , און תֵּימָנִי , און דעם אַחַשְׁתָּרִי . דאָס זיַנען די זין פֹּון
fun zin di zainen dos Achashtari dem un Temanien un Cheferen
of sons the are this Haachashtari the and Temeni and Chepher

נַעֲרָהן . ז און די זין פֹּון חלאָהן : צֶרֶת , און צוֹחַר , און אֶתְנָן .
Etnan un Tsochar un Tseret Chelahn fun zin di un Naarahn
Etnan and Tzochar and Tzeret Chelah of sons the and Na'arah

ח און קוֹץ האָט געבאָרן עָנוּבָן , און הַצוֹבֵבָה , און די משפּחות
mishpoches di un Tsovevahn un Anuvn geborn hot Kots un
families the and Tzovevah and Anuv fathered has Kotz and

פֹּון אֲחַרְחֵל דעם זון פֹּון הָרוּמעם . ט און יַעְבֵּץ איז געווען דער
der geven iz Yabets un Harumen fun zun dem Acharchel fun
the was is Yabetz and Harum of son the Acharchel of

אָנגעזעענסטער פֹּון זיַינע ברידער ; און זיַין מוטער האָט גערופֿן זיַין נאָמען
nomen zain gerufn hot muter zain un brider zaine fun ongezeenster
name his called has mother his and brothers his of eminent

יַעְבֵּץ , אַזוי צו זאָגן : ווײַל איך האָב אים געבאָרן מיט פּיין .
pain mit geborn im hob ich vail zogn tsu azoi Yabets
affliction with given birth to him have I because say to so Yabetz

י און יַעְבֵּץ האָט גערופֿן צום אלוקי יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : אויב
oib zogn tsu azoi Yisroel Elokei tsum gerufn hot Yabets un
if say to so Yisroel the G-d of to called has Yabetz and

בענטשן וועסטו מיך בענטשן, און וועסט פֿאַרגרעסערן מײַן געמאַרק,
gemark main fargresern vest un bentshn mich vestu bentshn
border my increase will and bless me will you(sg) bless

און דײַן האַנט וועט זיַין מיט מיר, און וועסט באַהיטן פֹּון בייז, מיך נישט
nisht mich beiz fun bahitn vest un mir mit zain vet hant dain un
not me evil from preserve will and me with be will hand your and

וויי צו טאָן. און ה האָט אים באַשערט וואָס ער האָט געבעטן .
gebetn hot er vos bashert im hot Hashem un ton tsu vei
entreated has he which appointed him has Hashem and do to woe

יא און כלוּבּ דער ברודער פֹּון שוּחָה האָט געבאָרן מחירן ,
Mechiren geborn hot Shuchahn fun bruder der Chelub un
Mechir fathered has Shuchah of brother the Keluv and

וואָס איז געווען דער פאָטער פֹּון אֶשתּוֹן . יב און אֶשתּוֹן האָט
hot Eshton un Eshtonen fun foter der geven iz vos
has Eshton and Eshton of father the having been is which

געבאָרן בֵּית-רָפָא , און פָּסֵחַ , און תְּחִנָּה דעם פאָטער פֹּון
fun foter dem Techinnah un Paseachn un Beis-Rafan geborn
of father the Techinnah and Paseach and Beit-Rapha fathered

עִיר-נָחָשׁ . דאָס זיַינען די מענטשן פֹּון רֵכָה .
Rechah fun mentshn di zainen dos Ir-Nachash
Rechah of men the are these Ir Nachash

[13] And the Bnei Kenaz; Otniel, and Serayah; and the Bnei Otniel; Chatat. [14] And Me'onotai fathered Ophrah; and Serayah fathered Yoav avi Gey Charashim; for they were charashim *(craftsmen)*. [15] And the Bnei Kalev Ben Yephunneh; Iru, Elah, and Na'am; and the Bnei Elah, even Kenaz.

יג און די זין פֿון קנַז זיַנען געווען: עָתניאֵל, און שְׂרָיָה . און
un Serayah un Otniel geven zainen Kenazn fun zin di un
and Serayah and Otniel were are Kenaz of sons the and

די זין פֿון עָתניאֵל: חֲתַת . יד און מְעוֹנוֹתַי האָט געבאָרן עָפְרָהן ;
Ofrahn geborn hot Meonotai un Chatat Otnieln fun zin di
Ophrah fathered has Me'onotai and Chatat Otniel of sons the

און שְׂרָיָה האָט געבאָרן יוֹאָבַ דעם פֿאָטער פֿון גֵּיא-חֲרָשִׁים ;
Gey-Charashim fun foter dem Yoav geborn hot Serayah un
Gey Charashim of father the Yoav fathered has Serayah and

וואָרעם זיי זיַנען געווען מיַנסטערס. טו און די זין פֿון כָּלֵבַּ דעם
dem Kalev fun zin di un mainsters geven zainen zei vorem
the Kalev of sons the and craftsmen were are they because

זון פֿון יפֿוּנֶהן זיַנען געווען: עִירו, אֵלָה, און נַעַם . און די זין
zin di un Naam un Elah Iru geven zainen Yefunehn fun zun
sons the and Na'am and Elah Iru were are Yephunneh of son

פֿון אֵלָהן: קנַז .
Kenaz Elahn fun
Kenaz Elah of

[16] And the Bnei Yehallelel; Ziph, and Ziphah, Tirya, and Asare'el. [17] And the Bnei Ezrah were Yeter, and Mered, and Epher, and Yalon; and she bore Miryam, and Shammai, and Yishbach avi Eshtemo'a.

טז און די זין פֿון יְהַלֶּלְאֵל : זיף , און זיפֿה , תִּירְיָא, און אַשַׂראֵל.
Asareel un Tirya Zifah un Zif Yehallelen fun zin di un
Asare'el and Tirya Ziphah and Ziph Yehallelel of sons the and

יז און די זין פֿון עֶזְרָהן : יֶתֶר , און מֶרֶד , און עֶפֶר , און יָלוֹן .
Yalon un Efer un Mered un Yeter Ezrahn fun zin di un
Yalon and Epher and Mered and Yeter Ezrah of sons the and

און זי האָט געבאָרן מִרְיָמען , און שַׁמַּין , און יִשְׁבח
Yishbach un Shammaien un Miryamen geborn hot zi un
Yishbach and Shammai and Miryam given birth to has she and

דעם פֿאָטער פֿון אֶשְׁתְּמוֹע .
Eshtemoa fun foter dem
Eshtemo'a of father the

[18] And his isha a Yehudiyah bore Yered avi Gedor, Chever avi Sokhoh, and Yekutiel avi Zanoach. And these are the Bnei Bityah Bat Pharaoh, which Mered took [as isha].

יח און זיַן וויַב די יְהוּדִיָּה האָט געבאָרן יֶרֶד דעם פֿאָטער
foter dem Yered geborn hot Yehudiyah di vaib zain un
father the Yered given birth to has Yehudiyah the wife his and

פֿון גדוֹר , און חֶבֶר דעם פֿאָטער פֿון שׂוֹכוֹ , און יקוּתיאֵל דעם פֿאָטער
fun tochter der Bityah fun zin di zainen dos un Zanoach fun
of daughter the Bityah of sons the are these and Zanoach of

פֿון זָנוֹחַ – און דאָס זיַנען די זין פֿון בתיָה דער טאָכטער פֿון
foter dem Yekutiel un Socho fun foter dem Chever un Gedor fun
father the Yekutiel and Sokhoh of father the Chever and Gedor of

פַּרעהן , וואָס מֶרֶד האָט גענומען .
genumen hot Mered vos Pharaohn
taken has Mered which Pharaoh

[19] And the Bnei eshet Hodiyah the achot *(sister)* of Nacham avi Ke'ilah the Garmi, and Eshtemo'a the Ma'akhati. [20] And the Bnei Shimon were Amnon, and Rinnah, Ben-Chanan, and Tilon. And the Bnei Yishi were Zochet, and Ben-Zochet.

יט און די זין פֿון הוֹדִיָהס וויַב, דער שוועסטער פֿון נַחם דעם
dem Nacham fun shvester der vaib Hodiyahs fun zin di un
the Nacham of sister the wife Hodiyah of sons the and

פֿאָטער פֿון קְעִילָה , זיַנען געווען: דער גַּרמי , און אֶשְׁתְּמוֹע דער מַעֲכָתי .
Maachati der Eshtemoa un Garmi der geven zainen Keilah fun foter
Ma'akhati the Eshtemo'a and Garmi the were are Ke'ilah of father

כ און די זין פֿון שימוֹנען : אַמנוֹן , און רִנָּה , בן-חָנָן , און
un Ben-Chanan Rinnah un Amnon Shimeonen fun zin di un
and Ben-Chanan Rinnah and Amnon Shimon of sons the and

תילוֹן. און די זין פֿון יִשעִי : זוֹחת , און בן-זוֹחת .
Ben-Zochet un Zochet Yishien fun zin di un Tilon
Ben-Zochet and Zochet Yishi of sons the and Tilon

כא די קינדער פון שֶׁלָה דעם זון פון יהודהן : עֵר דער פאָטער פון
fun foter der Er Yehudahn fun zun dem Shelah fun kinder di
of father the Er Yehudah of son the Shelah of children the

לֵכָה , און לַעְדָה דער פאָטער פון מָרֵשָׁה , און די משפחות פון דעם
dem fun mishpoches di un Mareshah fun foter der Ladah un Lechah
the of families the and Mareshah of father the La'dah and Lekhah

כב הויז פון די ליינענאַרבעטער פון דעם הויז פון אַשבעַ ; און יוֹקים ,
Yokim un Ashbea fun hoiz dem fun lainenarbeter di fun hoiz
Yokim and Ashbe'a of house the of workers with fine linen the of house

און די מענטשן פון כּוֹזֵבָא , און יוֹאָש , און שָׂרָף , וואָס האָבן געהערשט
gehersht hobn vos Saraf un Yoash un Kozeva fun mentshn di un
ruled have which Saraph and Yoash and Kozeva of men the and

כג איבער מוֹאָבּ, און יָשובִי-לֶחֶם . און די געשיכטע איז אַן אַלטע. דאָס
dos alte an iz geshichte di un Yashuvi-Lechem un Moav iber
this old an is history the and Yashuvi Lechem and Moav over

זיינען געווען די טעפּער, און זיי האָבן געווויינט אין נְטָעִים און גְּדֵרָה ;
Gederah un Netaim in gevoint hobn zei un teper di geven zainen
Gederah and Neta'im in dwelt have they and potter the having been are

ביי דעם מלך אין זיין וויירטשאַפּט זיינען זיי דאָרטן געזעסן.
gezesn dortn zei zainen virtshaft zain in melech dem bai
settled there they are administration his in king the by

כד די זין פון שמעונען : נמואֵל , און יָמִין , יָרִיב , זֶרַח , שָׁאוּל .
Shaul Zerach Yariv Yamin un Nemuel Shimeonen fun zin di
Sha'ul Zerach Yariv Yamin and Nemuel Shim'on of sons the

כה כו זיין זון איז געווען שלום , זיין זון מִבְשָׂם , זיין זון מִשְׁמָע . און
un Mishma zun zain Mivsam zun zain Shallum geven iz zun zain
and Mishma son his Mivsam son his Shallum was is son his

די קינדער פון מִשְׁמָעִן זיינען געווען: זיין זון חמואֵל , זיין זון
zun zain Chamuel zun zain geven zainen Mishmaen fun kinder di
son his Chamuel son his were are Mishma of children the

זַכּוּר , זיין זון שִׁמְעִי .
Shimei zun zain Zakur
Shime'i son his Zakkur

כז און שִׁמְעִי האָט געהאַט זעבצן זין און זעקס טעכטער ; אָבער
ober techter zeks un zin zechtsn gehat hot Shimei un
but daughters six and sons sixteen had has Shime'i and

זיינע ברידער האָבן נישט געהאַט פֵּיל קינדער , און זייער גאַנצע
gantse zeyer un kinder fil gehat nisht hobn brider zaine
whole their and children many had not have brothers his

משפּחה האָט זיך נישט געמערט אַזוי ווי די קינדער פון יהודה .
Yehudah fun kinder di vi azoi gemert nisht zich hot mishpoche
Yehudah of children the as so multiplied not self has family

כח און זיי זיינען געזעסן אין באֵר-שֶׁבַע , און מוֹלָדָה , און
un Moladah un Beer-Sheva in gezesn zainen zei un
and Moladah and Be'er-Sheva in settled are they and

חַצַר-שׁוּעָל ;
Chatsar-Shual
Chatzar Shual

כט און אין בִּלְהָה , און אין עֶצֶם , און אין תּוֹלָד ; ל און אין בתואֵל,
Betuel in un Tolad in un Etsem in un Bilhah in un
Betuel in and Tolad in and Etzem in and Bilhah in and

לא און אין חָרְמָה , און אין ציקלָג ; און אין בֵּית-מַרְכָּבוֹת ,
un Beis-HaMarkavot in un Tsiklag in un Chormah in un
and Beit-HaMarkavot in and Tziklag in and Chormah in and

[21] The Bnei Shelah Ben Yehudah were Er avi Lekhah, and La'dah avi Mareshah, and the mishpekhot of the bais of them that were workers with fine linen, of the Bais-Ashbe'a, [22] And Yokim, and the anashim of Kozeva, and Yoash, and Saraph who ruled in Moav, and Yashuvi Lechem. And these are ancient records. [23] These were the yotzerim, *(potters)* and those that dwelt in Neta'im and Gederah; there they dwelt and worked for the melech.

[24] The Bnei Shim'on were Nemuel, and Yamin, Yariv, Zerach and Sha'ul; [25] Shallum bno, Mivsam bno, Mishma bno. [26] And the Bnei Mishma: Chamuel bno, Zakkur bno, Shime'i bno.

[27] And Shime'i had sixteen banim and six banot, but his brethren had not many banim, neither did all their mishpakhat multiply like the Bnei Yehudah.

[28] And they dwelt at Be'er-Sheva, and Moladah, and Chatzar Shual,

[29] And at Bilhah, and at Etzem, and at Tolad, [30] And at Betuel, and at Chormah, and at Tziklag, [31] And at

אין חַצַר-סוסים , און אין בֵּית-בראי, און אין שַׁעֲרַיִם . דאָס זיַינען
zainen dos Shaarayim in un beit-bri in un Chatsar-Susim in
are this Sha'arayim in and Beit-Biri in and Chatzar Susim in

לב און מלך . דָּוִד איז געוואָרן געווען זייערע שטעט ביז
un melech gevorn iz Dovid biz shtet zeyere geven
and king having become is Dovid until cities their having been

זיירע דערפֿער זיַינען געווען: עֵיטָם, און עַיִן , רִמּוֹן , און תּוֹכֶן ,
Tokhen un Rimmon Ayin un Eitam geven zainen derfer zeyere
Tokhen and Rimmon Ayin and Eitam were are villages their

לג און עָשָׁן – פֿינף שטעט; און אַלע זיירע דערפֿער וואָס אַרום די
di arum vos derfer zeyere ale un shtet finf Ashan un
the round which villages their all and towns five Ashan and

דאָזיקע שטעט, ביז בַּעַל. דאָס זיַינען געווען זיירע ווויינערטער ,
voinerter zeyere geven zainen dos Baal biz shtet dozike
settlements their having been are this Ba'al unto cities this

און זייער יחוס-בריוו איז געווען לויט זיי .
zei loit geven iz yiches-briv zeyer un
them according to having been is genealogical records their and

לד און משוֹבָב , און יַמלֵך , און יוֹשָׁה , דער זון פֿון אַמַציָהן ;
Amatsyahn fun zun der Yoshah un Yamlech un Meshovav un
Amatzyah of son the Yoshah and Yamlech and Meshovav and

לה און יוֹאֵל, און יֵהוּא דער זון פֿון יוֹשִׁבְיָה דעם זון פֿון שְׂרָיָה דעם
dem Serayah fun zun dem Yoshivyah fun zun der Yehu un Yoel un
the Serayah of son the Yoshivyah of son the Yehu and Yoel and

לו זון פֿון עַשִׂיאֵל; און אֶלְיוֹעֵינַי , און יַעקוֹבָה , און יְשׁוֹחָיָה , און
un Yeshochayah un Yaakovah un Elyoeinai un Asieln fun zun
and Yeshochayah and Ya'akovah and Elyo'einai and Asiel of son

עַשָׂיָה , און עַדִיאֵל, און יְשִׂימִאֵל , און בְּנָיָה ; לז און זיזאָ דער זון פֿון
fun zun der Ziza un Benayah un Yesimiel un Adiel un Asayah
of son the Ziza and Benayah and Yesimi'el and Adiel and Asayah

שִׁפְעִי דעם זון פֿון אַלוֹן, דעם זון פֿון יְדָיָה , דעם זון פֿון שִׁמרי , דעם
dem Shimri fun zun dem Yedayah fun zun dem Alon fun zun dem Shifi
the Shimri of son the Yedayah of son the Allon of son the Shiphi

זון פֿון שמַעְיָהן – לח די דאָזיקע וואָס קומען דאָ מיט די נעמען ,
nemen di mit do kumen vos dozike di Shemayahn fun zun
names the with here come which these the Shema'yah of son

זיַינען געווען פֿירשטן אין זייערע משפּחות ; און זייערע פֿאָטערהייזער
foterhaizer zeyere un mishpoches zeyere in firshtn geven zainen
father's household their and families their in nasi'im were are

האָבן זיך שטאַרק פֿאַרשפּרייט. לט און זיי זיַינען אַוועק צום אײַנגאַנג
aingang tsum avek zainen zei un farshpreit shtark zich hobn
entrance to away are they and spread strong selves have

פֿון גדוֹר , ביז צום מזרח פֿון טאָל , צו זוכן פֿיטערונג פֿאַר
far fiterung zuchn tsu tal fun mizrech tsum biz Gedor fun
for pasture seek to the valley of east to unto Gedor of

זייערע שאָף . מ און זיי האָבן געפֿונען אַ פּעטע און גוטע פֿיטערונג, און
un fiterung gute un fete a gefunen hobn zei un shof zeyere
and pasture good and fat a found have they and sheep their

דאָס לאַנד איז געווען גערעם , און רויִק , און בשלווה ; וואָרעם פֿון חָם
Cham fun vorem beshalve un ruik un geram geven iz land dos
Cham of for at peace and quiet and spacious was is land the

זיַינען געווען די וואָס זיַינען דאָרטן געזעסן פֿריער. מא און די דאָזיקע
dozike di un frier gezesn dortn zainen vos di geven zainen
this the and before settled there are which the were are

Beit-Markavot, and Chatzar Susim, and at Beit-Biri, and at Sha'arayim. These were their towns until the reign of Dovid. 32 And their villages were Eitam, and Ayin, Rimmon, and Tokhen, and Ashan, five towns; 33 And all their villages were all around these towns as far as Ba'al. These were their settlements, and their genealogical records.

34 And Meshovav, and Yamlech, and Yoshah Ben Amatzyah, 35 And Yoel, and Yehu Ben Yoshivyah Ben Serayah Ben Asiel, 36 And Elyo'einai, and Ya'akovah, and Yeshochayah, and Asayah, and Adiel, and Yesimi'el, and Benayah, 37 And Ziza Ben Shiphi Ben Allon Ben Yedayah Ben Shimri Ben Shema'yah. 38 These listed by their shmot were nasi'im in their mishpekhot; and the bais of avoteihem increased greatly. 39 And they went to the outlying area of Gedor, even unto the east side of the gey *(valley)*, to seek mireh *(pasture)* for their tzon. 40 And they found mireh fertile and tov, and ha'aretz was spacious, and quiet, and peaceful; for they of Cham had dwelt there of old. 41 And these

listed by shemot came in the days of Chizkiyah (Yechizkiyahu) Melech Yehudah, and attacked their ohalim, and the Me'unim that were found there, and destroyed them utterly unto this day, and dwelt in their place, because there was mireh there for their tzon. [42] And some of them, even of the Bnei Shim'on, five hundred anashim, went to Har Se'ir, having for their leaders Pelatyah, and Nearyah, and Refayah, and Uzziel, the Bnei Yishi. [43] And they struck the she'erit *(remnant)* of Amalek that were escaped, and dwelt there unto this day.

וואָס זײַנען דאָ פֿאַרשריבן מיט די נעמען , זײַנען געקומען אין
in gekumen zainen nemen di mit farshribn do zainen vos
in having come are names the with written down here are which

די טעג פֿון יחזקיָה דעם מלך פֿון יהודה , און האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn un Yehudah fun melech dem Yechizkiyah fun teg di
struck have and Yehudah of king the Yechizkiyah of days the

זייערע געצעלטן, און די מְעונים וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען , און
un gefunen dortn zich hobn vos MUnim di un getseltn zeyere
and found there self have which Me'unim the and tents their

זיי האָבן זיי פֿאַרווויסט ביז אויף היינטיקן טאָג, און האָבן זיך באַזעצט
bazetst zich hobn un tog haintikn oif biz farvist zei hobn zei
settled self have and day this very on until laid waste they have they

אויף זייער אָרט ; ווואָרעם פֿיטערונג פֿאַר איז געווען , פֿיטערונג פֿאַר זייערע שאָף .
shof zeyere far fiterung geven iz dortn vorem ort zeyer oif
sheep their for pasture having been is there because place their on

מב און פֿון זיי , פֿון די קינדער פֿון שמעון , זײַנען אַוועק צום באַרג
barg tsum avek zainen Shimeon fun kinder di fun zei fun un
mount to away are Shim'on of children the of them of and

שֵׂעִיר פֿינף הונדערט מאַן, און פְּלַטְיָה , און נעַרְיָה , און רְפָיָה , און
un Refayah un Nearyah un Pelatyah un man hundert finf Seir
and Refayah and Nearyah and Pelatyah and men hundred five Se'ir

עוזיאֵל, די זין פֿון יִשְׁעִין , זיי פֿאַרויס . מג און זיי האָבן געשלאָגן דעם
dem geshlogn hobn zei un farois zei Yishien fun zin di Uzziel
the struck have they and ahead of they Yishi of sons the Uzziel

אַנטרונענעם איבערבלייַב פֿון עֲמָלֵק , און זײַנען דאָרטן געבליבן זיצן ביז
biz zitsn geblibn dortn zainen un Amalek fun iberblaib antrunenem
until sit remain there are and Amalek of remnant refugee

אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

ה 5 Now the Bnei Reuven the bechor Yisroel, for he was the bechor; but forasmuch as he defiled the bed of aviv, his bechorah *(firstborn birthright)* was given unto the Bnei Yosef Ben Yisroel, though [the latter was] not listed in the family registers as the bechorah. [2] For Yehudah prevailed above his brethren, and of him came the nagid; but the bechorah *(portion of the firstborn)* was Yosef's. [3] The Bnei Reuven bechor Yisroel were Chanokh,

און די זין פֿון ראובֵן דעם בכור פֿון יִשְׂרָאֵלן – וואָרעם ער
er vorem Yisroeln fun bechor dem Reuven fun zin di un
he for Yisroel of firstborn the Reuven of sons the and

איז געווען דער בכור , אָבער אַז ער האָט פֿאַרשוועכט דאָס
dos farshvecht hot er az ober bechor der geven iz
this profaned has he when but firstborn the having been is

געלעגער פֿון זײַן פֿאָטער, איז זײַן בכורה אַוועקגעגעבן געוואָרן
gevorn avekgegebn bechoire zain iz foter zain fun geleger
having become given birthright his is father his of bed

צו די קינדער פֿון יוֹסף דעם זון פֿון יִשְׂרָאֵלן , הגם נישט זיך
zich nisht hagam Yisroeln fun zun dem Yosef fun kinder di tsu
self not although Yisroel of son the Yosef of children the to

צו רעכענען אין דעם יחוס-בריוו אויף דער בכורה ; ב וואָרעם
vorem bechoire der oif yiches-briv dem in rechenen tsu
because birthright the on genealogical records the in reckon to

יהודה האָט אַריבערגעשטיגן זײַנע ברידער , און פֿון אים איז אַרויס דער
der arois iz im fun un brider zaine aribergeshtign hot Yehudah
the out is him from and brothers his prevailed over has Yehudah

פֿירשט ; אָבער די בכורה איז געווען יוֹספס – ג די זין פֿון
fun zin di Yosefs geven iz bechoire di ober firsht
of sons the Yosef's having been is birthright the but chieftain

ראובֵן דעם בכור פֿון יִשְׂרָאֵלן זײַנען געווען : חֲנוֹך , און
un Chanoch geven zainen Yisroeln fun bechor dem Reuven
and Chanokh having been are Yisroel of firstborn the Reuven

and Pallu, Chetzron, and Carmi. [4] The Bnei Yoel: Shema'yah bno, Gog bno, Shime'i bno, [5] Michah bno, Reayah bno, Ba'al bno, [6] Be'erah bno, whom Tilgat Pilneser Melech Ashur carried away into the Golus; he was nasi of the Reuveni. [7] And his relatives by their mishpekhot, when the genealogy of their toldot was reckoned, were the rosh, Ye'iel, and Zecharyah, [8] And Bela Ben Azaz, Ben Shema, Ben Yoel who dwelt in Aro'er, even unto Nevo and Ba'al-Me'on; [9] And eastward he inhabited as far as the beginning of the midbar from the river Euphrates, because their mikneh *(livestock)* were multiplied in Eretz Gil'ad. [10] And in the days of Sha'ul they made milchamah with the Hagari'im, who fell by their yad; and they dwelt in their ohalim *(tents)* throughout all the area east of Gil'ad.

[11] And the Bnei Gad dwelt next to them, in the Eretz Bashan as far as Salkhah; [12] Yoel the rosh, and Shapham the mishneh *(second)*, and Ya'nai, and Shaphat in Bashan. [13] And their achim of the bais avoteihem were Micha'el, and

פְּלוֹא, חֶצרוֹן , ואון כַּרמי . ד די קינדער פֿון יוֹאֵלן זײַנען געווען :
Pallu Chetsron un Karmi di kinder fun Yoeln zainen geven
Pallu Chetzron and Carmi the children of Yoel are having been

זײַן זון שמַעיָה , זײַן זון גוֹג , זײַן זון שִׁמְעִי ; ה זײַן זון מִיכָה ,
Shemayah zun zain Gog zun zain Shimei zun zain Michah zun zain
Shema'yah son his Gog son his Shime'i son his Michoh son his

זײַן זון רְאָיָה , זײַן זון בַּעַל ; ו זײַן זון באֵרָה , וואָס תִּלגַת-פִּלנֶסֶר דער
Reayah zun zain Baal zun zain Beerah zun zain vos Tilgat-Pilneser der
Reayah son his Ba'al son his Be'erah son his who Tilgat Pilneser the

מלך פֿון אשור האָט פַאַרטריבן ; ער איז געווען דער פֿירשט פֿון
melech fun Ashur hot fartriben er iz geven der firsht fun
king of Assyria has driven out he is having been the chieftain of

די ראובֵנים . ז און זײַנע ברידער לויט זײַנע משפּחות , זיך
Reuvenim di un zaine brider loit zaine mishpoches zich
Reuveni the and his relatives according to his families self

יחוסנדיק לויט זייערע געבורטן, זײַנען געווען :
yechusndik loit zeyere geburtn zainen geven
genealogical records according to their birth were having been

דער הויפּט יִעִיאֵל, און זכַריָהו ; ח און בֶּלַע דער זון פֿון עָזָז דעם זון
der hoipt Yeyel un Zecharyahu un Bela der fun Azaz dem zun
the head Ye'iel and Zecharyahu and Bela the of Azaz son the

פֿון שֶׁמַע , דעם זון פֿון יוֹאֵלן , וואָס איז געזעסן אין עַרוֹעֵר, ביז נבוֹ
fun Shama dem zun fun Yoeln vos iz gezesn in Aroer biz Nevo
of Shema son the of Yoel who is settled in Aro'er until Nevo

און בַּעַל-מְעוֹן ; ט און צו מזרח איז ער געזעסן ביז מע קומט צום
un Baal-Meon un tsu un mizrech iz er gezesn biz me kumt tsum
and Ba'al-Me'on and to and east he is settled until one come to

מדבר , פֿון טײַך פּרָת אָן; וואָרעם זייערע פֿיך האָבן זיך
midber fun taich Parat on vorem zeyere fich hobn zich
wilderness from river Euphrates on because their livestock have self

פַאַרמערט אין לאַנד גִּלעָד . י און אין די טעג פֿון שָׁאוּל האָבן זיי
farmert in land Gilad . un in di teg fun Shaul hobn zei
increased in land of Gil'ad and in the days of Sha'ul they have

געמאַכט אַ מלחמה מיט די הַגריאים, און יענע זײַנען געפֿאַלן דורך
a gemacht milchome mit hagriim di un yene zainen gefaln durch
made war with the Hagrites and those have fallen by

זייער האַנט; און זיי האָבן זיך באַזעצט אין זייערע געצעלטן איבער דער
hant zeyer un zei hobn zich bazetst in zeyere getseltn iber der
hand their and they have self settled in their tents upon the

גאַנצער געגנט צו מזרח פֿון גִּלעָד .
gantser gegent tsu mizrech fun Gilad .
whole region to east of Gil'ad

יא און די קינדער פֿון גָּד זײַנען געזעסן אַקעגן זיי אין לאַנד
un di kinder fun Gad zainen gezesn akegn zei in land
and the children of Gad are settled by them in land

בָּשָׁן ביז סַלכָה ; יב יוֹאֵל דער הויפּט, און שָׁפָם דער צווייטער,
Bashan biz Salchah ; Yoel der hoipt un Shafam der tsveiter
Bashan up to Salkhah Yoel the head and Shapham the second

און יַעני , און שָׁפָט , אין בָּשָׁן ; יג און זייערע ברידער לויט
un Yanai un Shafat un Bashan in zeyere brider un loit
and Ya'anai and Shaphat in Bashan their brothers and according to

זייערע פַּאָטערהײַזער : מיכָאֵל , און משולָם , און שֶׁבַע , און
zeyere foterhaizer Michael un Meshulam un Sheva un
their father's household Micha'el and Meshullam and Sheva and

יוֹרַי , און יַעְכָּן , און זִיעַ, און עֵבֶר – זיבן . ז דָּאס זיַינען די זין
zin di zainen dos zibn Ever un Zia un Yakan un Yorai
sons the are these seven Ever and Zia and Yakan and Yorai

פֿון אֲבִיהַיִל דעם זון פֿון חורי , דעם זון פֿון יָרוֹחַ , דעם זון פֿון
fun zun dem Yaroach fun zun dem Churai fun zun dem Avihayil fun
of son the Yaroach of son the Churi of son the Avihayil of

גִּלְעָד , דעם זון פֿון מִיכָאֵל , דעם זון פֿון ישישַי , דעם זון פֿון
fun zun dem Yeshishai fun zun dem Michael fun zun dem Gilad
of son the Yeshishai of son the Micha'el of son the Gil'ad

יַחְדוֹ , דעם זון פֿון בוזן . ט אַחי דער זון פֿון אַבְדִיאֵל דעם זון פֿון
fun zun dem avdiel fun zun der Achi Buzen fun zun dem Yachdo
of son the Avdi'el of son the Achi Buz of son the Yachdo

גונין איז געווען דער הויפּט פֿון זייערע . טז פָאטערהײַזער און זיי
zei un foterhaizer zeyere fun hoipt der geven iz Gunin
they and father's household their of head the was is Guni

זיַינען געזעסן אין גִּלְעָד , אין בָּשָׁן , און אין אירע טעכטערשטעט , און
un techtershtet ire in un Bashan in Gilad in gezesn zainen
and daughter towns its in and Bashan in Gil'ad in settled are

אין אַלע אָפֿענע ערטער פֿון שָׁרוֹן , ביַי זייערע טויערן. יז זיי אַלע האָבן
hobn ale zei toiern zeyere bai Sharon fun erter ofene ale in
have all they gates their by Sharon of places open all in

זיך פֿאַרצייכנט אין די טעג פֿון יוֹתָם דעם מלך פֿון יהוּדה , און
un Yehudah fun melech dem Yotam fun teg di in fartseichnt zich
and Yehudah of king the Yotam of days the in recorded selves

אין די טעג פֿון יָרָבְעָם דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Yarovam fun teg di in
Yisroel of king the Yarov'am of days the in

יח די קינדער פֿון ראובֿן , און די גָּדים , און דער האַלבער שבֿט
sheyvet halber der un Gadim di un Reuven fun kinder di
tribe half the and Gadi the and Reuven of children the

מְנַשֶּׁה – פֿון העלדישע יונגען , מענטשן וואָס טראָגן אַ שילד און אַ
a un shild a trogn vos mentshn yungen heldishe fun Menasheh
a and shield a carry who men young valiant of Menasheh

שוועבֿרד, און שפּאַנען אַ בויגן , און זיַינען געלערנט אין מלחמה , זיַינען
zainen milchome in gelernt zainen un boign a shpanen un shverd
are war in skilled are and bow a bend and sword

געווען פֿיר און פֿערציק טויזנט און זיבן הונדערט און זעכציק וואָס
vos zechtsik un hundert zibn un toiznt fertsik un fir geven
who sixty and hundred seven and thousand forty and four were

גייען אַרויס אין חיל . יט און זיי האָבן געמאַכט אַ מלחמה מיט די
di mit milchome a gemacht hobn zei un cheil in arois geyen
the with war a made have they and army in out go

הַגריאים , און איטור, נפֿיש , און נוֹדָב . כ און זיי זיַינען געהאָלפֿן
geholfn zainen zei un Nodav un Nafish un Itur un hagriim
helped are they and Nodav and Naphish and Yetur and Hagari'im

געווואָרן אַקעגן זיי , און די הַגריאים און אַלע וואָס מיט זיי זיַינען
zainen zei mit vos ale un hagriim di un zei akegn gevorn
are them with who all and Hagari'im the and them against become

געגעבן געווואָרן אין זייער האַנט; וואָרעם זיי האָבן געשריען צו אלקים אין
in Elokim tsu geshrien hobn zei vorem hant zeyer in gevorn gegebn
in G-d to cried out have they because hand their in become given

דער מלחמה , און ער האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֿון זיי , ווייל
vail zei fun derbetn gelozt zich hot er un milchome der
because them of be entreated let self has he and war the

Meshullam, and Sheva, and Yorai, and Yakan, and Zia, and Ever, shivah *(seven)* in all. 14 These are the Bnei Avichayil Ben Churi Ben Yaroach Ben Gil'ad Ben Micha'el Ben Yeshishai Ben Yachdo Ben Buz. 15 Achi Ben Avdi'el Ben Guni was rosh of the bais avoteihem. 16 And they dwelt in Gil'ad in Bashan, and in her towns, and in all the migrashim *(open lands)* of Sharon, within their borders. 17 All these were reckoned by genealogies in the days of Yotam Melech Yehudah, and in the days of Yarov'am Melech Yisroel.

18 The Bnei Reuven, and the Gadi, and half the shevet *(tribe)* of Menasheh, of bnei chayil, anashim able to bear mogen and cherev, and to shoot with keshet, and trained for milchamah, were four and forty elef seven hundred and threescore, that were ready for military service. 19 And they waged milchamah against the Hagari'im, with Yetur, and Naphish, and Nodav. 20 And they were helped against them, and the Hagari'im were delivered into their yad, and all that were with them, for they cried to Elohim in the milchamah, and He

זיי האָבן זיך פֿאַרזיכערט אויף אים. [כא] און זיי האָבן געפֿאַנגען זייערע
zeyere gefangen hobn zei un im oif farzichert zich hobn zei
their captured have they and him in trusted selves have they

פֿיך : זייערע קעמלען פֿופֿציק טויזנט , און שאָף צוויי הונדערט און
un hundert tsvei shof un toiznt fuftsik kemlen zeyere fich
and hundred two sheep and thousand fifty camels their livestock

פֿופֿציק טויזנט , און אייזלען צוויי טויזנט , און נפֿשות מענטשן
mentshn nefoshes un toiznt tsvei eizlen un toiznt fuftsik
of men souls and thousand two donkeys and thousand fifty

הונדערט טויזנט . [כב] וואָרעם עס זיַנען געפֿאַלן פֿיל דערשלאָגענע, ווייַל
vail dershlogene fil gefaln zainen es vorem toiznt hundert
for slain many fallen are there for thousand hundred

די מלחמה איז געווען פֿון האלקים . און זיי זיַנען געזעסן אויף דעם
dem oif gezesn zainen zei un HaElokim fun geven iz milchome di
the in settled are they and G-d from was is war the

אָרט פֿון זיי ביז צום גלות.
goles tsum biz zei fun ort
exile to the unto them of place

[כג] און די קינדער פֿון דעם האַלבן שבֿט מנשה זיַנען געזעסן
gezesn zainen Menasheh sheyvet halbn dem fun kinder di un
settled are Menasheh tribe half the of children the and

אין לאַנד, פֿון בָּשָׁן ביז בעַל-חרמון , און שניר, און דעם באַרג
barg dem un Senir un Baal-Chermon biz Bashan fun land in
mount the and Senir and Ba'al-Chermon until Bashan of land in

חֶרמוֹן . זיי האָבן זיך געמערט . [כד] און דאָס זיַנען די הויפּטלייַט
hoiptlait di zainen dos un gemert zich hobn zei Chermon
chief people the are these and multiplied selves have they Chermon

פֿון זייערע פֿאָטערהייַזער : עפֿר , און ישעי, און אליאל, און עזריאל,
Azriel un Eliel un Yishi un Efer foterhaizer zeyere fun
Azriel and Eliel and Yishi and Epher father's household their of

און ירמיָה , און הודַוְיָה , און יַחדיאל , מענטשן העלדישע גיבורים ,
giborim heldishe mentshn Yachdiel un Hodavyah un Yirmeyah un
warriors heroic men Yachdiel and Hodavyah and Yirmeyah and

מענטשן מיט נעמען , הויפּטן פֿון זייערע פֿאָטערהייַזער .
foterhaizer zeyere fun hoiptn nemen mit mentshn
father's household their of leaders names with men

[כה] און זיי האָבן געפֿעלשט אָן דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן, און
un eltern zeyere fun G-t dem on gefelsht hobn zei un
and fathers their of G-d the against acted falsely have they and

זיַנען געווען פֿאַרפֿירט נאָך די ג-טער פֿון די פֿעלקער פֿון לאַנד,
land fun felker di fun g-ter di noch farfirt geven zainen
land of nations the of g-ds the after strayed after having been are

וואָס ה האָט פֿאַרטילקט פֿון פֿאַר זיי . [כו] און אלוקי
Elokei un zei far fun fartilikt hot Hashem vos
the G-d of and them before from exterminated has Hashem whom

יִשׂרָאֵל האָט דערוועקט דעם גייַסט פֿון פּול דעם מלך פֿון אשור , און
un Ashur fun melech dem Pul fun gaist dem dervekt hot Yisroel
even Assyria of king the Pul of spirit the awakened has Yisroel

דעם גייַסט פֿון תִּלגַת-פּלנֶסֶר דעם מלך פֿון אשור , און ער האָט זיי
zei hot er un Ashur fun melech dem Tilgat-Pilneser fun gaist dem
them has he and Assyria of king the Tilgat Pilneser of spirit the

פֿאַרטריבן – די ראובֿנים , און די גָּדים , און דעם האַלבן שבֿט
sheyvet halbn dem un Gadim di un Reuvenim di fartriben
tribe half the and Gadi the and Reuveni the carried away

was entreated of them because they put their trust in Him. [21] And they took away their mikneh: of their gemalim fifty elef, and of tzon two hundred and fifty elef, and of chamorim two thousand, and of nefesh adam a hundred elef. [22] For there fell down many slain, because the milchamah was Elohim's. And they took up residence in their place until the Golus.

[23] And Bnei chatzi *(half)* shevet Menasheh dwelt in the land. They increased from Bashan unto Ba'al-Chermon and Senir, and unto Har Chermon. [24] And these were the heads of the bais avotam, even Epher, Yishi, Eliel, Azriel, Yirmeyah, and Hodavyah, and Yachdiel, anashim gibborei chayil, famous men, and heads of the bais avotam.

[25] And they transgressed against Elohei Avoteihem, and went a-whoring after the elohim of the peoples of the land, whom Elohim made shmad before them. [26] And Elohei Yisroel stirred up the ruach of Pul Melech Ashur, and the ruach of Tilgat Pilneser Melech Ashur, and he carried them away into Golus, even the Reuveni, and the Gadi, and the half tribe of Menasheh, and brought

them unto Chalach, and Chavor, and Hara, and to the river Gozan, unto this day.

[27 6:1] The Bnei Levi: Gershon, Kehat, and Merari. [28 6:2] And the Bnei Kehat: Amram, Yitzhar, and Chevron, and Uzziel. [29 6:3] And the Bnei Amram: Aharon, and Moshe, and Miryam. The bnei Aharon; Nadav, and Avihu, El'azar, and Itamar. [30 6:4] El'azar fathered Pinchas, Pinchas fathered Avishua, [31 6:5] And Avishua fathered Bukki, and Bukki fathered Uzzi, [32 6:6] And Uzzi fathered Zerachyah, and Zerachyah fathered Merayot,

[33 6:7] Merayot fathered Amaryah, and Amaryah fathered Achituv, [34 6:8] And Achituv fathered Tzadok, and Tzadok fathered Achima'atz, [35 6:9] And Achima'atz fathered Azaryah, and Azaryah fathered Yochanan, [36 6:10] And Yochanan fathered Azaryah (he it is that executed the kohen's office in the Beis that Sh'lomo built in Yerushalayim), [37 6:11] And Azaryah fathered Amaryah, and Amaryah fathered Achituv, [38 6:12] And Achituv fathered Tzadok, and Tzadok fathered Shallum, [39 6:13] And Shallum fathered Chilkiyah, and Chilkiyah fathered Azaryah,

מְנַשֶּׁה , און ער האָט זיי געבראַכט קיין חַלַח , און חָבּוֹר , און
Menasheh un er hot zei gebracht kein Chalach un Chavor un
Menasheh and he has them brought to Chalach and Chavor and

הָרָא, און ביים טײַך גוֹזָן , ביז אויף היינטיקן טאָג.
Hara un baim taich Gozan biz oif haintikn tog.
Hara and at river Gozan unto on this very day.

א.ו דִּי זִין פִּוֹן לֵוִי : גֵּרשׁוֹן , קְהָת , און מְרָרִי . ב.ו און דִּי זִין פִּוֹן
Levin fun zin di Gershon Kohat un Merari. fun zin di un
Levi of sons the Gershon Kehat and Merari of sons the and

קְהָתִן : עַמְרָם , יִצְהָר , און חֶבְרוֹן , און עוּזִיאֵל. ג.ו און דִּי קִינדער פִּוֹן
Kohatn Amram Yitshar un Chevron un Uziel. un di kinder fun
Kehat Amram Yitzhar and Chevron and Uzziel. and the children of

עַמְרָמען : אַהרֹן , און משה , און מִרְיָם . און דִּי זִין פִּוֹן אַהרֹנען :
Amramen Aharon un Moshe un Miryam un di zin fun Aharonen
Amram Aaron and Moshe and Miryam and the sons of Aaron

נָדָב , און אֲבִיהוּא, אֶלְעָזָר, און אִיתָמָר. ד.ו אֶלְעָזָר האָט געבאָרן פִּינְחָסן ;
Nadav un Avihu un Elazar un Itamar. Elazar hot geborn Pinchasn
Nadav and Avihu and El'azar and Itamar. El'azar has begotten Pinchas

פִּינְחָס האָט געבאָרן אֲבִישׁוּעַ . ה.ו און אֲבִישׁוּעַ האָט געבאָרן בוקין , און
Pinchas hot geborn Avishua. un Avishua hot geborn bukin un
Pinchas has begotten Avishua and Avishua has begotten Bukki and

בוקי האָט געבאָרן עוזין . ו.ו און עוזי האָט געבאָרן זֶרַחיָהן , און
Buki hot geborn Uzzin un Uzzi hot geborn Zerachyahn un
Bukki has begotten Uzzi and Uzzi has begotten Zerachyah and

זֶרַחיָה האָט געבאָרן מְרָיוֹתן .
Zerachyah hot geborn Merayoten.
Zerachyah has begotten Merayot

ז.ו מְרָיוֹת האָט געבאָרן אֲמַרְיָהן , און אֲמַרְיָה האָט געבאָרן
Merayot hot geborn Amaryahn un Amaryah hot geborn
Merayot has begotten Amaryah and Amaryah has begotten

אֲחִיטוּבן . ח.ו און אֲחִיטוּבּ האָט געבאָרן צָדוֹקן , און צָדוֹק האָט געבאָרן
Achituvn. un Achituv hot geborn Tsadokn un Tsadok hot geborn
Achituv and Achituv has begotten Tzadok and Tzadok has begotten

אֲחִימַעַץ . ט.ו און אֲחִימַעַץ האָט געבאָרן עֲזַרְיָהן , און עֲזַרְיָה האָט
Achimaatsn. un Achimaats hot geborn Azaryahn un Azaryah hot
Achima'atz and Achima'atz has begotten Azaryah and Azaryah has

געבאָרן יוֹחָנָענן . י.ו און יוֹחָנָן האָט געבאָרן עֲזַרְיָהן ; דאָס
Yochananen geborn Yochanan un Yochanan hot geborn Azaryahn dos
Yochanan begotten Yochanan and Yochanan has begotten Azaryah this

איז דער וואָס שלמה האָט
iz der vos Shlomo hot
is who the one is which Sh'lomo has

געבויט אין ירוּשָלַיִם . י.א און עֲזַרְיָה האָט געבאָרן אֲמַרְיָהן , און
geboit in Yerushalayim. un Azaryah hot geborn Amaryahn un
built in Yerushalayim and Azaryah has begotten Amaryah and

אֲמַרְיָה האָט געבאָרן אֲחִיטוּבן . י.ב און אֲחִיטוּבּ האָט געבאָרן צָדוֹקן ,
Amaryah hot geborn Achituvn. un Achituv hot geborn Tsadokn
Amaryah has begotten Achituv and Achituv has begotten Tzadok

און צָדוֹק האָט געבאָרן שַׁלוּמען . י.ג און שַׁלוּם האָט געבאָרן
un Tsadok hot geborn Shallumen. un Shallum hot geborn
and Tzadok has begotten Shallum and Shallum has begotten

חִלקִיָה , און חִלקִיָה האָט געבאָרן עֲזַרְיָהן .
Chilkiyah un Chilkiyah hot geborn Azaryahn.
Chilkiyah and Chilkiyah has begotten Azaryah

ו.יד און עַזַרְיָה האָט געבאָרן שְׂרָיָהן , און שְׂרָיָה האָט געבאָרן יְהוֹצָדָק .
un Azaryah hot geboren Serayahn un , Serayah hot geboren Yehotsadak .
and Azaryah has begotten Serayah and Serayah has begotten Yehotzadak .

ו.טו און יְהוֹצָדָק איז אַוועק אין גלות , ווען
un Yehotsadak iz avek in goles , ven
and Yehotzadak is gone away in the exile when

ה האָט פַֿארטריבן יְהוּדָה און ירושָלַיִם דורך דער האַנט פֿון
Hashem hot fartriben Yehudah un Yerushalayim durch der hant fun
Hashem has driven out Yehudah and Yerushalayim by the hand of

נבוכדנצר .
Nevuchadnetsarn
Nevukhadnetzar

ו.יז די זין פֿון לֵוִי : גֵּרשׁוֹם , קְהָת , און מְרָרִי . ו.יח דאָס זיַנען די
di zin fun Levi : Gershom , Kohat un Merari . dos zainen di
the sons of Levi : Gershom , Kehat and Merari . are these the

נעמען פֿון גֵּרשׁוֹמס זין : לִבְנִי , און שִׁמְעִי . ו.יט און די זין פֿון
nemen fun Gershoms zin : Livni un Shimei . un di zin fun
names of Gershom's sons : Livni and Shime'i . and the sons of

קְהָתס זיַנען געווען: עַמְרָם , און יִצְהָר , און חֶבְרוֹן , און עוזִיאֵל. ו.כ די
Kohatn zainen geven : Amram un Yitshar un Chevron un Uziel . di
Kehat were : Amram , and Yitzhar , and Chevron , and Uzziel . the

זין פֿון מְרָרִין : מַחלי , און מושי . און דאָס זיַנען די משפחות
Merarin fun zin : Machli un Mushi . un dos zainen di mishpoches
Merari of sons : Machli and Mushi . and these are the families

פֿון לֵוִי לויט זייערע עלטערן. ו.כא פֿון גֵּרשׁוֹמען : זיַין זון לִבְנִי ,
fun Levi loit zeyere eltern . fun Gershomen : zain zun Livni ,
of Levi according to their fathers . of Gershom : his son Livni ,

זיַין זון יַחַת , זיַין זון זִמָּה ; ו.כא זיַין זון יוֹאָח זיַין זון עִדּוֹ ,
zain zun Yachat , zain zun Zimmah ; zain zun Yoach zain zun Ido ,
his son Yachat , his son Zimmah ; his son Yoach his son Iddo ,

זיַין זון זֶרַח , זיַין זון יְאַתְרַי . ו.כב די קינדער פֿון קְהָתן : זיַין זון
zain zun Zerach , zain zun Yeaterai . di kinder fun Kohatn : zain zun
his son Zerach , his son Yeaterai . the children of Kehat : his son

עַמִינָדָב , זיַין זון קוֹרַח זיַין זון אַסִיר; ו.כג זיַין זון אֶלְקָנָה , און זיַין
Amminadav , zain zun Korach zain zun Assir ; zain zun Elkanah , un zain
Amminadav , his son Korach his son Assir ; his son Elkanah , and his

זון אֶבְיָסָף , און זיַין זון אַסִיר; ו.כד זיַין זון תַּחַת , זיַין זון אוריאֵל,
zun EvyaSaf , un zain zun Assir ; zain zun Tachat , zain zun Uriel ,
son Evyasaph , and his son Assir ; his son Tachat , his son Uriel ,

זיַין זון עוזִיָה , און זיַין זון שָׁאוּל . ו.כה און די קינדער פֿון אֶלְקָנָה :
zain zun Uziyah , un zain zun Shaul . un di kinder fun Elkanah :
his son Uziyah , and his son Sha'ul . and the children of Elkanah :

עַמָשַׂי , און אֲחִימוֹת , ו.כו די קינדער פֿון אֶלְקָנָה . זיַין זון
Amasai , un Achimot , di kinder fun Elkanah . zain zun
Amasai , and Achimot , the children of Elkanah . his son

צוֹפַי , און זיַין זון נַחַת ; ו.כז זיַין זון אֶליאָבּ, זיַין זון ירוֹחָם ,
Tsofai , un zain zun Nachat ; zain zun Eliav , zain zun Yerocham ,
Tzophai , and his son Nachat ; his son Eliav , his son Yerocham ,

זיַין זון אֶלְקָנָה . ו.כח און די זין פֿון שמוּאֵל : דער בכור און
zain zun Elkanah . un di zin fun Shmueln : der bechor un
his son Elkanah . and the sons of Shmuel : the firstborn [Yoel] and

שני , אַבִּיָה . ו.כט די קינדער פֿון מְרָרִין : מַחלי ; זיַין זון לִבְנִי ,
shni , Aviyah . di kinder fun Merarin : Machli ; zain zun Livni ,
second , Aviyah . the children of Merari : Machli ; his son Livni ,

40 6:14 And Azaryah fathered Serayah, and Serayah fathered Yehotzadak, 41 6:15 And Yehotzadak went into the Golus, when Hashem carried away Yehudah and Yerushalayim by the yad of Nevukhadnetzar.

6 6:16 The Bnei Levi: Gershom, Kehat, and Merari. 2 6:17 And these are the shmot of the Bnei Gershom: Livni and Shime'i. 3 6:18 And the Bnei Kehat were Amram, and Yitzhar, and Chevron, and Uzziel. 4 6:19 The Bnei Merari: Machli and Mushi. And these are the mishpekhot of the Levi'im according to avoteihem. 5 6:20 Of Gershom: Livni bno, Yachat bno, Zimmah bno, 6 6:21 Yoach bno, Iddo bno, Zerach bno, Yeaterai bno. 7 6:22 The Bnei Kehat: Amminadav bno, Korach bno, Assir bno, 8 6:23 Elkanah bno, and Evyasaph bno, and Assir bno, 9 6:24 Tachat bno, Uriel bno, Uziyah bno, and Sha'ul bno. 10 6:25 And the Bnei Elkanah: Amasai, and Achimot. 11 6:26 As for Elkanah, the Bnei Elkanah: Tzophai bno, and Nachat bno, 12 6:27 Eliav bno, Yerocham bno, Elkanah bno. 13 6:28 And the Bnei Shmuel: the bechor [Yoel], and the second, Aviyah. 14 6:29

The Bnei Merari: Machli, Livni bno, Shime'i bno, Uzzah bno, [15 6:30] Shime'a bno, Chagiyah bno, Asayah bno.

[16 6:31] And these are they whom Dovid set over the service of shir *(song)* in the Beis Hashem, after the Menoach HaAron *(the coming to rest of the Ark)*. [17 6:32] And they were the mesharetim *(ministers)* before the Mishkan Ohel Mo'ed with singing, until Sh'lomo had built the Beis Hashem in Yerushalayim, and then they performed their avodas according to their mishpatim *(regulations)*. [18 6:33] And these are they that stood [ministering] with their banim. Of the Bnei Kehati; Heman the meshorer *(singer)* Ben Yoel Ben Shmuel, [19 6:34] Ben Elkanah Ben Yerocham Ben Eliel Ben Toach, [20 6:35] Ben Tzuph Ben Elkanah Ben Machat Ben Amasai, [21 6:36] Ben Elkanah Ben Yoel Ben Azaryah Ben Tzephanyah, [22 6:37] Ben Tachat Ben Assir Ben Evyasaph Ben Korach, [23 6:38] Ben Yitzhar Ben Kehat Ben Levi Ben Yisroel. [24 6:39] And achiv Asaph, who stood at his right hand, even Asaph

זון שִׁמְעִי , זַיִן זון עֻזָּה ; ו.ל זַיִן זון שִׁמְעָא , זַיִן זון חגִיָּה ,
zain Chagiyah zun zain Shimea zun zain Uzzah zun zain Shimei zun
his Chagiyah son his Shime'a son his Uzzah son his Shime'i son

זון עֲשָׂיָה .
Asayah zun
Asayah son

ו.לא און דאָס זיַינען די וואָס דָּוִד האָט געשטעלט בײַם זינגען
zingen baim geshtelt hot Dovid vos di zainen dos un
singing at the stood has Dovid whom the ones are these and

אין הויז פֿון ה , נאָך דעם ווי דער אָרון איז געקומען צו זיַין רו .
ru zain tsu gekumen iz oren der vi dem noch Hashem fun hoiz in
rest its to having come is aron the as the after Hashem of house in

ו.לב און זיי האָבן געדינט פֿאַר דעם משכּן פֿון אוֹהל-מוֹעד מיט
mit ohel-moed fun mishkn dem far gedint hobn zei un
with Tent of Meeting of Tabernacle the for served have they and

געזאַנג , ביז שלמה האָט געבויט דאָס הויז פֿון ה אין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim in Hashem fun hoiz dos geboit hot Shlomo biz gezang
Yerushalayim in Hashem of house the built had Sh'lomo until singing

און זיי האָבן זיך געשטעלט לויט זייער אָרדענונג בײַ זייער דינסט .
dinst zeyer bai ordenung zeyer loit geshtelt zich hobn zei un
service their by order their according to stood selves have they and

ו.לג און דאָס זיַינען די וואָס זיַינען דאָרטן געשטאַנען, מיט זייערע זין :
zin zeyere mit geshtanen dortn zainen vos di zainen dos un
sons their with stood there are that the ones are these and

פֿון די זין פֿון קְהָתִים : הֵימָן דער זינגער, דער זון פֿון יוֹאֵל דעם זון
zun dem Yoel fun zun der zinger der Heman Kehatim di fun zin di fun
son the Yoel of son the singer the Heman Kehati the of sons the of

פֿון שמוּאֵל , ו.לד דעם זון פֿון אֶלְקָנָה , דעם זון פֿון יְרוֹחָם , דעם זון פֿון
fun zun dem Yerocham fun zun dem Elkanah fun zun dem Shmuel fun
of son the Yerocham of son the Elkanah of son the Shmuel of

אֲלִיאֵל, דעם זון פֿון תּוֹח , ו.לה דעם זון פֿון צוּף , דעם זון פֿון אֶלְקָנָה ,
Elkanah fun zun dem Tsuf fun zun dem Toach fun zun dem Eliel
Elkanah of son the Tsuph of son the Toach of son the Eliel

דעם זון פֿון מַחַת , דעם זון פֿון עֲמָשַׂי , ו.לו דעם זון פֿון אֶלְקָנָה , דעם זון
zun dem Elkanah fun zun dem Amasai fun zun dem Machat fun zun dem
son the Elkanah of son the Amasai of son the Machat of son the

פֿון יוֹאֵל, דעם זון פֿון עֲזַרְיָה , דעם זון פֿון צְפַנְיָה , ו.לז דעם זון פֿון
fun zun dem Tsefanyah fun zun dem Azaryah fun zun dem Yoel fun
of son the Tsefanyah of son the Azaryah of son the Yoel of

תַּחַת , דעם זון פֿון אַסִיר, דעם זון פֿון אֶבְיָסָף , דעם זון פֿון קֹרַח ,
Korach fun zun dem EvyaSaf fun zun dem Assir fun zun dem Tachat
Korach of son the Evyasaph of son the Assir of son the Tachat

ו.לח דעם זון פֿון יִצְהָר , דעם זון פֿון קְהָת , דעם זון פֿון לֵוִי , דעם זון פֿון
fun zun dem Levi fun zun dem Kohat fun zun dem Yitshar fun zun dem
of son the Levi of son the Kehat of son the Yitzhar of son the

יִשְׂרָאֵל . ו.לט און זיַין ברודער אָסָף איז געווען דער וואָס איז געשטאַנען צו
tsu geshtanen iz vos der geven iz ASaf bruder zain un Yisroeln
to standing is who the one was is Asaph brother his and Yisroel

זײַן רעכטער האַנט: אָסָף דער זון פֿון בֶּרֶכְיָהוּ דעם זון פֿון שִׁמְעָא ,
Shimea fun zun dem Berechyah fun zun der ASaf hant rechter zain
Shime'a of son the Berechyahu of son the Asaph hand right his

ו.מ דעם זון פֿון מִיכָאֵל , דעם זון פֿון בַּעֲשֵׂיָה , דעם זון פֿון מַלְכִּיָּה ,
Malkiyah fun zun dem Baaseyah fun zun dem Michael fun zun dem
Malkiyah of son the Ba'aseyah of son the Micha'el of son the

ו.מא דעם זון פֿון אֶתני, דעם זון פֿון זֶרח, דעם זון פֿון עֲדָיָה, ו.מב דעם
dem Adayah fun zun dem Zerach fun zun dem Etni fun zun dem
the Adayah of son the Zerach of son the Etni of son the

זון פֿון אֵיתָן, דעם זון פֿון זִמָּה, דעם זון פֿון שִׁמְעִי, ו.מג דעם זון פֿון
fun zun dem Shimei fun zun dem Zimmah fun zun dem Eitan fun zun
of son the Shime'i of son the Zimmah of son the Eitan of son

יַחַת, דעם זון פֿון גֵּרשׁוֹם, דעם זון פֿון לֵוִי. ו.מד און זייערע ברידער
brider zeyere un Levin fun zun dem Gershom fun zun dem Yachat
brothers their and Levi of son the Gershom of son the Yachat

די קינדער פֿון מְרָרי, אויף דער לינקער זייט: אֵיתָן דער זון פֿון קישי דעם
dem Kishi fun zun der Eitan zait linker der oif Merari fun kinder di
the Kishi of son the Eitan side left the on Merari of children the

זון פֿון עַבְדִי, דעם זון פֿון מַלוּךְ, ו.מה דעם זון פֿון חֲשַׁבְיָה, דעם זון
zun fun zun dem Chashavyah fun zun dem Maluch fun zun dem Avdi fun zun
son the Chashavyah of son the Maluch of son the Avdi of son

פֿון אַמַצְיָה, דעם זון פֿון חִלְקִיָּה, ו.מו דעם זון פֿון אַמְצי, דעם זון פֿון
fun zun dem Amtsi fun zun dem Chilkiyah fun zun dem Amatsyah fun
of son the Amtzi of son the Chilkiyah of son the Amatzyah of

בני, דעם זון פֿון שֶׁמֶר, ו.מז דעם זון פֿון מַחלי, דעם זון פֿון מושי,
Mushi fun zun dem Machli fun zun dem Shemer fun zun dem Bunni
Mushi of son the Machli of son the Shemer of son the Bani

דעם זון פֿון מְרָרי, דעם זון פֿון לֵוִי. ו.מח און זייערע ברידער די לְוִיים
Leviim di brider zeyere un Levin fun zun dem Merari fun zun dem
Levi'im the brothers their and Levi of son the Merari of son the

זיינען געווען אָפּגעגעבן צו דעם גאַנצן דינסט פֿון דעם משכּן פֿון דעם
dem fun mishkn dem fun dinst gantsn dem tsu opgegebn geven zainen
the of Tabernacle the of service entire the to given over were are

הויז פֿון אלקים.
Elokim fun hoiz
G-d of house

ו.מט און אַהרן און זיינע קינדער האָבן געדעמפּט אויף דעם מזבח
mizbeyech dem oif gedemft hobn kinder zaine un Aharon un
altar the upon offered have children his and Aaron and

פֿאַר ברַאנדאָפּפֿער און אויף דעם מזבח פֿאַר ווייַרעך; זיי זיינען געווען
geven zainen zei vairech far mizbeyech dem oif un brandopfer far
were are they incense for altar the on and olah for

פֿאַר יעטוועדער אַרבעט פֿון דעם קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים, און אויף מכפּר
mechaper oif un kodshei-kodshim dem fun arbet yetveder far
expiate for and Kodesh HaKodashim the of work every for

צו זיין אויף יִשְׂרָאֵל, לויט אַלץ וואָס משה דער קנעכט פֿון
fun knecht der Moshe vos alts loit Yisroel oif zain tsu
of servants the Moshe which all that according to Yisroel on be to

האלקים האָט באַפֿוילן. ו.נ און דאָס זיינען די קינדער פֿון אַהרן:
Aharon fun kinder di zainen dos un bafoiln hot HaElokim
Aaron of children the are this and commanded has G-d

זיין זון אֶלְעָזָר, זיין זון פִּינְחָס, זיין זון אֲבִישׁוּעַ; ו.נא זיין זון בוקי,
Buki zun zain Avishua zun zain Pinchas zun zain Elazar zun zain
Bukki son his Avishua son his Pinchas son his El'azar son his

זיין זון עוזי, זיין זון זְרַחְיָה; ו.נב זיין זון מְרָיוֹת, זיין זון אֲמַרְיָה,
Amaryah zun zain Merayot zun zain Zerachyah zun zain Uzzi zun zain
Amaryah son his Merayot son his Zerachyah son his Uzzi son his

זיין זון אֲחִיטוּב; ו.נג זיין זון צָדוֹק, זיין זון אֲחִימַעַץ.
Achimaats zun zain Tsadok zun zain Achituv zun zain
Achima'atz son his Tzadok son his Achituv son his

Ben Berechyahu Ben Shime'a, [25] 6:40 Ben Micha'el Ben Ba'aseyah Ben Malkiyah, [26] 6:41 Ben Etni Ben Zerach Ben Adayah, [27] 6:42 Ben Eitan Ben Zimmah Ben Shime'i, [28] 6:43 Ben Yachat Ben Gershom Ben Levi. [29] 6:44 And their achim the Bnei Merari stood on the left hand; Eitan Ben Kishi Ben Avdi Ben Maluch, [30] 6:45 Ben Chashavyah Ben Amatzyah Ben Chilkiyah, [31] 6:46 Ben Amtzi Ben Bani Ben Shemer, [32] 6:47 Ben Machli Ben Mushi Ben Merari Ben Levi. [33] 6:48 Their achim also the Levi'im were appointed unto all the avodas Mishkan Beis HaElohim.

[34] 6:49 But Aharon and his banim presented the offerings upon the Mizbe'ach HaOlah and on the Mizbe'ach HaKetoret, and were appointed for all the work of the Kodesh HaKodashim, and to make kapporah for Yisroel, according to all that Moshe eved HaElohim had commanded. [35] 6:50 And these are the Bnei Aharon; El'azar bno, Pinchas bno, Avishua bno, [36] 6:51 Bukki bno, Uzzi bno, Zerachyah bno, [37] 6:52 Merayot bno, Amaryah bno, Achituv bno, [38] 6:53 Tzadok bno, Achima'atz bno.

ו.נד און דאָס זײנען געווען זייערע ווויונערטער לויט זייערע
zeyere loit voinerter zeyere geven zainen dos un
their according to dwellings their were are these and

לאַגערדערפֿער אין זייער געמאַרק: צו די קינדער פֿון אַהרן פֿון דער
der fun Aharon fun kinder di tsu gemark zeyer in lagerderfer
the of Aaron of children the to territory their in encampments

ו.נה משפּחה פֿון די קהָתים ווײַל זיערס איז געווען גורל , זיי האָט מען
men hot zei goirl geven iz zeyers vail Kehatim di fun mishpoche
one have them the lot was is theirs for Kehati the of family

געגעבן חֶבְרוֹן אין לאַנד יהודה מיט אירע פֿרײַע פּלעצער רונד
rund peletser fraie ire mit Yehudah land in Chevron gegebn
around pasturelands open its with Yehudah land in Chevron given

אַרום איר. ו.נו אָבער דאָס פֿעלד פֿון דער שטאָט און אירע דערפֿער האָט מען
men hot derfer ire un shtot der fun feld dos ober ir arum
one has villages its and city the of field the but it round

געגעבן צו כָּלֵב דעם זון פֿון יפֻנֶּה . ו.נז און צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu un Yefunehn fun zun dem Kalev tsu gegebn
of children the to and Yephunneh of son the Kalev to given

אַהרן האָט מען געגעבן די שטעט פֿון אַנטרינונג , חֶבְרוֹן , און לִבְנָה
Livnah un Chevron antrinung fun shtet di gegebn men hot Aharon
Livnah and Chevron refuge of cities the given one has Aaron

מיט אירע פֿרײַע פּלעצער , און יַתִּיר , און אֶשְׁתְּמוֹעַ מיט אירע פֿרײַע
fraie ire mit Eshtemoa un Yatir un peletser fraie ire mit
open its with Eshtemo'a and Yatir and pasturelands open their with

פּלעצער ; ו.נח און חילֶן מיט אירע פֿרײַע פּלעצער , דבִּיר מיט
mit Devir peletser fraie ire mit Chiln un peletser
with Devir pasturelands open its with Chilen and pasturelands

אירע פֿרײַע פּלעצער ; ו.נט און עָשָׁן מיט אירע פֿרײַע פּלעצער ,
peletser fraie ire mit Ashan un peletser fraie ire
pasturelands open its with Ashan and pasturelands open its

און בֵּית-שֶׁמֶשׁ מיט אירע פֿרײַע פּלעצער . ו.ס און פֿון שבֵּט
sheyvet fun un peletser fraie ire mit Beis-Shemesh un
tribe out of and pasturelands open its with Beit-Shemesh and

בנימין : גֶּבַע מיט אירע פֿרײַע פּלעצער , און עַלְמֶת מיט אירע פֿרײַע
fraie ire mit Alemet un peletser fraie ire mit Geva Binyamin
open its with Alemet and pasturelands open its with Geva Binyamin

פּלעצער , און ענָּתוֹת מיט אירע פֿרײַע פּלעצער . אַלע זייערע שטעט,
shtet zeyere ale peletser fraie ire mit Anatot un peletser
towns their all pasturelands open its with Anatot and pasturelands

דרײַצן שטעט, לויט זייערע משפּחות .
mishpoches zeyere loit shtet draitsn
families their according to towns thirteen

ו.סא און פֿאַר די איבעריקע קינדער פֿון קהָת , פֿון דער משפּחה פֿון
fun mishpoche der fun Kohat fun kinder iberike di far un
of family the of Kehat of children remaining the for and

דעם שבֵּט , פֿון דעם האַלבן שבֵּט , פֿון האַלב מנַשֶּׁה , לויט
loit Menasheh halb fun sheyvet halbn dem fun sheyvet dem
according to Menasheh half of tribe half the of tribe the

גורל, צען שטעט. ו.סב און פֿאַר די קינדער פֿון גֵּרשׁוֹם לויט
goirl, tsen shtet un far di kinder fun Gershom loit
lot, ten towns and for the children of Gershom according to

זייערע משפּחות , פֿון שבֵּט יִשָּׂשכָר , און פֿון שבֵּט אָשֵׁר , און
un Asher sheyvet fun un Yissachar sheyvet fun mishpoches zeyere
and Asher tribe of and Yissakhar tribe of families their

39 6:54 Now these are their moshevot throughout their assigned territories, of the Bnei Aharon, of the mishpekhot of the Kehati, for the goral *(lot)* fell upon them. 40 6:55 And they gave them Chevron in Eretz Yehudah, and the migrashim thereof all around it. 41 6:56 The sadeh of the Ir, and the villages thereof, they gave to Kalev Ben Yephunneh. 42 6:57 And to the Bnei Aharon they gave the cities of refuge, namely, Chevron, and Livnah with her migrashim, and Yatir, and Eshtemo'a, with her migrashim, 43 6:58 Chilen with her migrashim, Devir with hers, 44 6:59 And Ashan with her migrashim, and Beit-Shemesh with her migrashim; 45 6:60 And out of the tribe of Binyamin; Geva with her migrashim, and Alemet with her migrashim, and Anatot with her migrashim. All their towns throughout their mishpekhot were 13 towns.

46 6:61 And unto the Bnei Kehat, which were left of the mishpakhat of that tribe, were towns given out of the half tribe, namely, out of the half tribe of Menasheh, by goral, ten towns. 47 6:62 And to the Bnei Gershom throughout their

mishpekhot out of the tribe of Yissakhar, out of that of Asher, out of that of Naphtali, out of the tribe of Menasheh in Bashan, 13 towns. [48] [6:63] Unto the Bnei Merari were given by goral, throughout their mishpekhot, out of the tribe of Reuven, and out of that of Gad, and out of that of Zevulun, 12 towns. [49] [6:64] And the Bnei Yisroel gave to the Levi'im these towns with their migrashim. [50] [6:65] And they gave by goral out of the tribe of the Bnei Yehudah, and out of the tribe of the Bnei Shim'on, and out of the tribe of the Bnei Binyamin, these towns, which are called by their shmot.

[51] [6:66] For some of the mishpekhot of the Bnei Kehat had towns of their territories out of the tribe of Ephrayim. [52] [6:67] They gave unto them, of the cities of refuge, Shechem in Har Ephrayim with her migrashim; they gave Gezer with her migrashim, [53] [6:68] And Yokme'am with her migrashim, and Beit-Choron with her migrashim, [54] [6:69] And Ayalon with her migrashim, and Gat-Rimmon with her migrashim; [55] [6:70] And out of the half tribe of Menasheh; Aner with her migrashim, and Bile'am with her migrashim, for the mishpakhat of the rest of the Bnei Kehat.

פֹּון שבֵּט נַפְתָּלִי , און פֹּון שבֵּט מְנַשֶּׁה אין בָּשָׁן , דרייַצן
draitsn Bashan in Menasheh sheyvet fun un Naftali sheyvet fun
thirteen Bashan in Menasheh tribe of and Naphtali tribe of

שטעט. ו.סג פַאר די קינדער פֹּון מְרָרִי לויט זייערע משפּחות ,
mishpoches zeyere loit Merari fun kinder di far shtet
families their according to Merari of children the for towns

פֹּון שבֵּט ראוּבֵן , און פֹּון שבֵּט גָּד , און פֹּון שבֵּט זְבוּלוּן ,
Zevulun sheyvet fun un Gad sheyvet fun un Reuven sheyvet fun
Zevulun tribe of and Gad tribe of and Reuven tribe of

לויט גורל, צוועלף שטעט. ו.סד און די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un shtet tsvelf goirl loit
have Yisroel of children the and towns twelve lot according to

געגעבן צו די לְוִיִּים די שטעט מיט זייערע פֹּרַיִיע פּלעצער . ו.סה און
un peletser fraie zeyere mit shtet di Leviim di tsu gegebn
and pasturelands open their with towns the Levi'im the to given

זיי האָבן געגעבן לויט גורל, פֹּון דעם שבֵּט פֹּון די קינדער פֹּון
fun kinder di fun sheyvet dem fun goirl loit gegebn hobn zei
of children the of tribe the of lot according to given have they

יהוּדה , און פֹּון דעם שבֵּט פֹּון די קינדער פֹּון שמעון , און פֹּון דעם
dem fun un Shimeon fun kinder di fun sheyvet dem fun un Yehudah
the of and Shim'on of children the of tribe the of and Yehudah

שבֵּט פֹּון די קינדער פֹּון בנימין , די דאָזיקע שטעט וואָס מע רופֿט
ruft me vos shtet dozike di Binyamin fun kinder di fun sheyvet
calls one which towns these the Binyamin of children the of tribe

דאָ אָן מיט די נעמען .
nemen di mit on do
names the with on here

ו.סו און טייל פֹּון די משפּחות פֹּון די קינדער פֹּון קְהָת האָבן געהאַט
gehat hobn Kohat fun kinder di fun mishpoches di fun teil un
had have Kehat of children the of families the of some and

די שטעט פֹּון זייער געמאַרק פֹּון שבֵּט אֶפְרַיִם . ו.סז און מע האָט זיי
zei hot me un Efrayim sheyvet fun gemark zeyer fun shtet di
them has one and Ephrayim tribe of border their of towns the

געגעבן די שטעט פֹּון אַנטרינונג , שְׁכֶם מיט אירע פֹּרַיִיע פּלעצער
peletser fraie ire mit Shechem antrinung fun shtet di gegebn
pasturelands open its with Shechem refuge of cities the given

אויפֿן באַרג אֶפְרַיִם , און גֶּזֶר מיט אירע פֹּרַיִיע פּלעצער ; ו.סח און
un peletser fraie ire mit Gezer un Efrayim barg oifn
and pasturelands open its with Gezer and Ephrayim mount on

יָקְמְעָם מיט אירע פֹּרַיִיע פּלעצער , און בֵּית-חוֹרוֹן מיט אירע
ire mit Beis-Choron un peletser fraie ire mit Yokmeam
its with Beit-Choron and pasturelands open its with Yokme'am

פֹּרַיִיע פּלעצער . ו.סט און אַיָּלוֹן מיט אירע פֹּרַיִיע פּלעצער , און
un peletser fraie ire mit Ayalon un peletser fraie
and pasturelands open its with Ayalon and pasturelands open

גַּת-רִמּוֹן , מיט אירע פֹּרַיִיע פּלעצער . ו.ע און פֹּון דעם האַלבן שבֵּט
sheyvet halbn dem fun un peletser fraie ire mit Gat-Rimmon
tribe half the of and pasturelands open its with Gat-Rimmon

מְנַשֶּׁה : עָנֶר מיט אירע פֹּרַיִיע פּלעצער , און בִּלְעָם מיט אירע פֹּרַיִיע
fraie ire mit Bilaam un peletser fraie ire mit Aner Menasheh
open its with Bile'am and pasturelands open its with Aner Menasheh

פּלעצער , פַּאר דער משפּחה פֹּון די איבעריקע קינדער פֹּון קְהָת .
Kohat fun kinder iberike di fun mishpoche der far peletser
Kehat of children remaining the of family the for pasturelands

ו.אפַּאַר די קינדער פון גֵּרשׁום , פון דער משפּחה פון האַלבן
halbn dem fun mishpoche der fun Gershom fun kinder di far
half the of family the of Gershom of children the for

שבט מנַשֶּׁה : גּוֹלָן אין בָּשָׁן מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , און
un peletser fraie ire mit Bashan in Golan Menasheh sheyvet
and pasturelands open its with Bashan in Golan Menasheh tribe

ו.בעַשְׁתָּרוֹת מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער . ו.גאון פון שבט יִשָּׂשכָר :
Yissachar sheyvet fun un peletser fraie ire mit Ashtarot
Yissakhar tribe of and pasturelands open its with Ashtarot

קֶדֶשׁ מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , דָּבְרַת מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער .
peletser fraie ire mit Dovrat peletser fraie ire mit Kedesh
pasturelands open its with Dovrat pasturelands open its with Kedesh

ו.דאון רָאמוֹת מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , און עָנֵם מיט אירע
ire mit Anem un peletser fraie ire mit Ramot un
its with Anem and pasturelands open its with Ramot and

פַּרְיַיע פֶּלְעצער . ו.האון פון שבט אָשֵׁר : מָשָׁל מיט אירע פַּרְיַיע
fraie ire mit Mashal Asher sheyvet fun un peletser fraie
open its with Mashal Asher tribe of and pasturelands open

פֶּלְעצער , און עַבְדּוֹן מיט אירע פַּרְיַיע . ו.ואון חוקוֹק
Chukok un peletser fraie ire mit Avdon un peletser
Chukok and pasturelands open its with Avdon and pasturelands

מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , און רְחוֹב מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער .
peletser fraie ire mit Rechov un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Rechov and pasturelands open its with

ו.זאון פון שבט נַפְתָּלי : קֶדֶשׁ אין גָּלִיל מיט אירע פַּרְיַיע
fraie ire mit Galil in Kedesh Naftali sheyvet fun un
open its with Galil in the Kedesh Naphtali tribe of and

פֶּלְעצער , און חַמּוֹן מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , און קִרְיָתַיִם
Kiryatayim un peletser fraie ire mit Chammon un peletser
Kiryatayim and pasturelands open its with Chammon and pasturelands

מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער .
peletser fraie ire mit
pasturelands open its with

ו.חפַּאַר די איבעריקע, די קינדער פון מְרָרי , פון שבט זְבוּלוּן :
Zevulun sheyvet fun Merari fun kinder di iberike di far
Zevulun tribe of Merari of children the remaining the for

רִמּוֹנוֹ מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , תָּבוֹר מיט אירע פַּרְיַיע
fraie ire mit Tavor peletser fraie ire mit Rimmon
open its with Tavor pasturelands open its with Rimmono

פֶּלְעצער . ו.טאון פון יענער זײַט יַרְדֵן בײַ יריחוֹ , צו מזרח
mizrech tsu Yericho bai Yarden zait yener fun un peletser
east to Yericho by Yarden side other of and pasturelands

פון יַרְדֵן , פון שבט ראובֵן : בֶּצֶר אין מדבר מיט אירע פַּרְיַיע
fraie ire mit midber in Betser Reuven sheyvet fun Yarden fun
open its with wilderness in Betzer Reuven tribe of Yarden of

פֶּלְעצער , און יַהְצָה מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער ; ו.טאון קְדֵמוֹת
Kedemot un peletser fraie ire mit Yahtsah un peletser
Kedemot and pasturelands open its with Yahtzah and pasturelands

מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , און מֵיפַּעַת מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער .
peletser fraie ire mit Mefaat un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Mepha'at and pasturelands open its with

ו.פאון פון שבט גָּד : רָאמוֹת אין גִּלְעָד מיט אירע פַּרְיַיע פֶּלְעצער , און
un peletser fraie ire mit Gilad in Ramot Gad sheyvet fun un
and pasturelands open its with Gil'ad in Ramot Gad tribe of and

56 6:71 Unto the Bnei Gershom were given out of the mishpakhat of the half tribe of Menasheh Golan in Bashan with her migrashim, and Ashtarot with her migrashim; 57 6:72 And out of the tribe of Yissakhar; Kedesh with her migrashim, Dovrat with her migrashim, 58 6:73 And Ramot with her migrashim, and Anem with her migrashim; 59 6:74 And out of the tribe of Asher; Mashal with her migrashim, and Avdon with her migrashim, 60 6:75 And Chukok with her migrashim, and Rechov with her migrashim; 61 6:76 And out of the tribe of Naphtali; Kedesh in Galil *(Galilee)* with her migrashim, and Chammon with her migrashim, and Kiryatayim with her migrashim. 62 6:77 Unto the rest of the Bnei Merari were given out of the tribe of Zevulun, Rimmono with her migrashim, Tavor with her migrashim. 63 6:78 And on the other side of the Yarden by Yericho, on the east side of Yarden, were given them out of the tribe of Reuven, Betzer in the midbar with her migrashim, and Yahtzah with her migrashim, 64 6:79 Kedemot also with her migrashim, and Mepha'at with her migrashim; 65 6:80 And out of the tribe of Gad: Ramot in Gil'ad with her migrashim,

and Machanayim with her migrashim, [66 6:81] And Cheshbon with her migrashim, and Yazer with her migrashim.

מַחֲנַיִם מִיט אִירע פְּרַיֵיע פְּלֵעצער ; [ו.פא] און חֶשְׁבּוֹן מִיט אִירע
ire mit Machanayim peletser fraie ire mit Cheshbon un
its with Machanayim pasturelands open its with Cheshbon and

פְּרַיֵיע פְּלֵעצער , און יַעְזֵיר מִיט אִירע פְּרַיֵיע פְּלֵעצער .
peletser fraie ire mit Yazeir un peletser fraie
pasturelands open its with Yazer and pasturelands open

7 Now the Bnei Yissakhar were Tola, Puah, Yashuv, Shimrom, 4. [2] And the Bnei Tola: Uzzi, Refayah, Yeriel, Yachmai, Yivsam, and Shmuel, heads of their bais avot, namely, of Tola; they were gibborei chayil *(warriors of valor)* in their toldot *(generations)*, whose number was in the days of Dovid 22,600. [3] And the Bnei Uzzi: Yizrachyah; and the Bnei Yizrachyah: Micha'el, and Ovadyah, and Yoel, Yishiyah, 5, all of them rashim *(leaders)*. [4] And with them, by their toldot, after their bais avot, were bands of soldiers for milchamah, 36,000, for they had many nashim and banim. [5] And their brethren among all the mishpekhot of Yissakhar were gibborei chayil, reckoned in all by their genealogies 87,000.

ז און פּוּן דִּי זִין פּוּן יִשָּׂשכָר זַיינען גֶעווען: תּוֹלָע, אוּן פּוּאה, יָשׁוּב ,
Yashuv Puah un Tola geven zainen Yissachar fun zin di fun un
Yashub Puah and Tola were are Yissakhar of sons the of and

אוּן שִׁמרוֹן – פִּיר . [ב] און דִּי זִין פּוּן תּוֹלָעִן : עוּזִי , אוּן רפָיָה ,
Refayah un Uzzi Tolaen fun zin di un fir Shimron un
Refayah and Uzzi Tola of sons the and four Shimron and

אוּן יְרִיאֵל, אוּן יַחמַי , אוּן יִבְשָׁם , אוּן שְׁמוּאֵל, הויפּטן פּוּן זייערע
zeyere fun hoiptn Shmuel un Yivsam un Yachmai un Yeriel un
their of leaders Shmuel and Yivsam and Yachmai and Yeriel and

פַּאָטערהַיִיזער – פּוּן תּוֹלָע – לוּיט זייערע געבורטן, העלדישע
heldishe geburtn zeyere loit Tola fun foterhaizer
heroic birth their according to Tola of father's household

גִיבּוֹרים . זייער צאָל אין דִי טעג פּוּן דָּוִדן איז געווען צוויי אוּן
un tsvei geven iz Dovidn fun teg di in tsol zeyer giborim
and two was is Dovid of days the in number of their warriors

צוואַנציק טויזנט אוּן זעקס הונדערט. [ג] און דִי זִין פּוּן עוזִין זַיינען
zainen Uzzin fun zin di un hundert zeks un toiznt tsvantsik
are Uzzi of sons the and hundred six and thousand twenty

געווען: יִזְרַחיָה ; אוּן דִי זִין פּוּן יִזְרַחיָהן : מִיכָאֵל , אוּן עוֹבַדיָה ,
Ovadyah un Michael Yizrachyahn fun zin di un Yizrachyah geven
Ovadyah and Micha'el Yizrachyah of sons the and Yizrachyah were

אוּן יוֹאֵל, יִשִׁיָה – פַּינף; אַלע הויפּטן. [ד] און צו זיי האָבן געהערט ,
gehert hobn zei tsu un hoiptn ale finf Yishiyah Yoel un
belonged have them to and leaders all five Yishiyah Yoel and

לוּיט זייערע געבורטן, לוּיט זייערע פַּאָטערהַיִיזער ,
foterhaizer zeyere loit geburtn zeyere loit
father's household their according to birth their according to

מחנות קריג-חיל , זעקס אוּן דרייסיק טויזנט ; וואָרעם זיי האָבן
hobn zei vorem toiznt draisik un zeks krig-cheil machnus
have they because thousand thirty and six war soldiers companies of

געהאַט פִּיל וויַיבער אוּן זין . [ה] און זייערע ברידער פּוּן אַלע משפּחות
mishpoches ale fun brider zeyere un zin un vaiber fil gehat
families all from relatives their and sons and wives many had

פּוּן יִשָּׂשכָר , העלדישע גיבּוֹרים – זייער פַּאַרצייכענישׂ , אין אַלעמען:
alemen in fartseichenish zeyer giborim heldishe Yissachar fun
all in genealogical records their warriors heroic Yissakhar of

זיבן אוּן אַכציק טויזנט .
toiznt achtsik un zibn
thousand eighty and seven

[6] The Bnei Binyamin: Bela, and Becher, and Yedia'el, 3. [7] And the Bnei Bela: Etzbon, and Uzzi, and Uzziel, and Yerimot, and Iri, 5; heads of their bais avot, gibborei chayalim

[ו] פּוּן בנימינען : בֶּלַע, אוּן בֶּכֶר , אוּן יִדיעֲאֵל – דרַיי . [ז] אוּן דִי
di un drai Yediael un Becher un Bela Binyaminen fun
the and three Yedia'el and Becher and Bela Binyamin of

זִין פּוּן בֶּלַען : אֶצבּוֹן , אוּן עוּזִי , אוּן עוּזִיאֵל, אוּן יִרִימוֹת , אוּן עִירִי
Iri un Yerimot un Uziel un Uzzi un Etsbon Belen fun zin
Iri and Yerimot and Uzziel and Uzzi and Etzbon Bela of sons

– פַּינף, הויפּטן פּוּן פַּאָטערהַיִיזער , העלדישע גיבּוֹרים ; אוּן זייער
zeyer un giborim heldishe foterhaizer fun hoiptn finf
their and warriors heroic father's household of leaders five

(warriors of valor); and were reckoned by their genealogies 22,034.

8 And the Bnei Becher: Zemirah, and Yoash, and Eli'ezer, and Elyo'einai, and Omri, and Yeremot, and Aviyah, and Anatot, and Alemet. All these are the Bnei Becher.

9 And the number of them, listed by their toldot, heads of their bais avot, gibborei chayil, was twenty elef and two hundred.

10 The Bnei Yedia'el: Bilhan; and the Bnei Bilhan; Ye'ush, and Binyamin, and Ehud, and Kena'anah, and Zeitan, and Tarshish, and Achishachar.

11 All these the Bnei Yedia'el, by the heads of families, gibborei chayalim, were seventeen elef and two hundred soldiers, fit to go forth for milchamah.

12 Shuppim also, and Chuppim, the Bnei Ir, and Chushim, the Bnei Acher.

13 The Bnei Naphtali: Yachtziel, and Guni, and Yetzer, and Shallum, the Bnei Bilhah.

14 The Bnei Menasheh: Asriel, whom his Aramean pilegesh bore; she bore Machir avi Gil'ad; 15 And Machir took an isha from the Chuppim and Shuppim, whose

פַּאַרצייכענישׂ : צוויי און צוואַנציק טויזנט און פֿיר און דרייַסיק.
draisik un fir un toiznt tsvantsik un tsvei fartseichenish
thirty and four and thousand twenty and two genealogical records

ח און די זין פֿון בֶּכֶר : זמירָה , און יוֹעָש , און אֱלִיעֶזֶר, און
un Eliezer un Yoash un Zemirah Becheren fun zin di un
and Eliezer and Yoash and Zemirah Becher of sons the and

אֱלְיוֹעֵינַי , און עָמרי, און ירֵמוֹת , און אֲבִיָה , און עֲנָתוֹת, און
un Anatot un Aviyah un Yeremot un Omri un Elyoeinai
and Anatot and Aviyah and Y'ramot and Omri and Elyo'einai

עָלֶמֶת ; די אַלע זײַנען געווען די זין פֿון בֶּכֶר . ט און זייער
zeyer un Becheren fun zin di geven zainen ale di Alemet
their and Becher of sons the were are all the ones Alemet

פַּאַרצייכענישׂ לויט זייערע געבורטן, לויט די הויפּטן
fartseichenish loit zeyere geburtn loit di hoiptn
genealogical records according to their birth according to the leaders

פֿון זייערע פַּאָטערהײַזער , העלדישע גיבּורים : צוואַנציק טויזנט און
un zeyere fun foterhaizer heldishe giborim tsvantsik toiznt un
and their of father's household heroic warriors twenty thousand and

צוויי הונדערט. י און די זין פֿון ידיעֲאֵלן : בִּלְהָן ; און די זין פֿון
tsvei hundert un di zin fun Yediaeln fun Bilhan un di zin fun
two hundred and the sons of Yedia'el of Bilhan and the sons of

בִּלְהָנען : יְעוש און בנימין , און אֵהוד, און כְּנַעֲנָה , און זֵיתָן , און
Bilhanen Yeush un Binyamin un Ehud un Kenaanah un Zeitan un
Bilhan Ye'ush and Binyamin and Ehud and Kena'anah and Zeitan and

תַּרְשִׁישׁ און אַחישַׁחַר .
Tarshish un Achishachar
Tarshish and Achishachar

יא די אַלע זײַנען געווען די קינדער פֿון ידיעֲאֵל לויט די
di ale zainen geven di kinder fun Yediael loit di
the ones all are were the children of Yedia'el according to the

העלדישע גיבּורים , פַּאָטערהײַזער זיבעצן טויזנט
heldishe giborim foterhaizer zibetsn toiznt
heroic warriors father's household seventeen thousand

הויפּטן פֿון די פַּאָטערהײַזער , העלדישע גיבּורים , זיבעצן טויזנט
hoiptn fun di foterhaizer heldishe giborim zibetsn toiznt
leaders of the father's household heroic warriors seventeen thousand

און צוויי הונדערט וואָס גייען אַרויס אין חיל אויף מלחמה . יב דערצו
un tsvei hundert vos geyen arois in cheil oif milchome dertsu
and two hundred which go out on host in war in addition

שופּים , און חופּים , די זין פֿון עִירִי; חוּשִׁם , דער זון פֿון אַחֵר .
Shupim un Chupim di zin fun Irn Chushim der zun fun Achern
Shuppim and Chuppim the sons of Ir Chushim the son of Acher

יג די זין פֿון נַפְתָּלִי : יַחציאֵל , און גוני , און יֵצֶר , און
Naftalien fun zin di Yachtziel un Guni un Yetzer un
Naphtali of sons the Yachtziel and Guni and Yetzer and

שַׁלוּם , די קינדער פֿון בִּלְהָה .
Shallum di kinder fun Bilhahn
Shallum the children of Bilhah

יד די זין פֿון מְנַשֶּׁה : אַשׂריאֵל וואָס זײַן ווײַב האָט
Menashehn fun zin di Asriel vos zain vaib hot
Menasheh of sons the Asriel whose wife has

מָכִיר געבאָרן – זײַן אֲרַמישע קעפּסוויַיב האָט געבאָרן
Machir geborn Aramishe zain kepsvaib hot geborn
Machir given birth to his Aramean concubine has given birth to

דעם פַּאָטער פֿון גִּלְעָד ; טו און מָכִיר האָט גענומען אַ ווײַב
dem foter fun Gilad fun Machir un hot vaib a genumen
the father of Gil'ad from Machir and has wife a taken

חופים און שופים , און דער נאָמען פֿון זייער שוועסטער איז געווען
geven iz shvester zeyer fun nomen der un Shupim un Chupim
was is sister their of name the and Shuppim and Chuppim

מַעֲכָה – און דער נאָמען פֿון צווייטן איז געווען צלָפְחָד ; און
un Tselofechad geven iz tsveitn fun nomen der un Maachah
and Tzelophechad was is second of name the and Ma'achah

צלָפְחָד האָט געהאַט טעכטער . יז און מַעֲכָה די ווײַב פֿון
fun vaib di Maachah un techter gehat hot Tselofechad
of wife the Ma'achah and daughters had has Tzelophechad

מָכִירן האָט געבאָרן אַ זון , און זי האָט גערופֿן זײַן נאָמען
nomen zain gerufn hot zi un zun a geborn hot Machiren
name his called has she and son a given birth to has Machir

פֶּרֶש ; און דער נאָמען פֿון זײַן ברודער איז געווען שֶׁרֶש , און זײַנע
zaine un Sheresh geven iz bruder zain fun nomen der un Peresh
his and Sheresh was is brother his of name the and Peresh

זין זײַנען געווען אולָם, און רֶקֶם . יז און די זין פֿון אולָמען: בְּדָן ,
Bedan Ulamen fun zin di un Rekem un Ulam geven zainen zin
Bedan Ulam of sons the and Rekem and Ulam were are sons

דאָס זײַנען די קינדער פֿון גִּלְעָד דעם זון פֿון מָכִיר , דעם זון פֿון
fun zun dem Machir fun zun dem Gilad fun kinder di zainen dos
of son the Machir of son the Gil'ad of children the were these

מְנַשֶּׁה . יח און זײַן שוועסטער הַמּוֹלֶכֶת האָט געבאָרן
geborn hot Hammolechet shvester zain un Menashehn
given birth to has Hammolekhet sister his and Menasheh

ישהוֹד , און אֲבִיעֶזֶר, און מַחְלָה . יט און די זין פֿון שמידָען
Shemidaen fun zin di un Machlahn un Aviezern un Ishhodn
Shemida of sons the and Machlah and Avi'ezer and Ishhod

זײַנען געווען: אַחְיָן , און שכֶם , און לִקְחִי , און אַניעָם .
Aniam un Likchi un Shechem un Achyan geven zainen
Ani'am and Likchi and Shechem and Achyan were are

כ און די זין פֿון אפֿרַימען : שוּתֶלַח – און זײַן זון איז געווען בֶּרֶד ,
Bered geven iz zun zain un Shutelach Efrayimen fun zin di un
Bered was is son his and Shutelach Ephrayim of sons the and

כא און תַּחַת , און זײַן זון אֶלְעָדָה, און זײַן זון תַּחַת ; און
un Tachat zun zain un Eladah zun zain un Tachat zun zain un
and Tachat son his and El'adah son his and Tachat son his and

זײַן זון זָבָד , און זײַן זון שוּתֶלַח – און עֶזֶר , און אֶלְעָד. און די
di un Elad un Ezer un Shutelach zun zain un Zavad zun zain
the and El'ad and Ezer and Shutelach son his and Zavad son his

מענטשן פֿון גַּת , די איַנגעבאָרענע פֿון לאַנד האָבן זיי געהרגעט, ווײַל
vail geharget zei hobn land fun aingeborene di Gat fun mentshn
because killed them have land of native-born the Gat of men

כב און זייער פֶּיך . זיי האָבן אַראָפּגענידערט אַוועקצונעמען זייערע
zeyer un fich zeyere avektsunemen aropgenidert hobn zei
their and livestock their to take away come down have they

פֿאָטער אפֿרַים האָט געטרויערט פֿיל טעג, און זײַנע ברידער זײַנען
zainen brider zaine un teg fil getroiert hot Efrayim foter
are brothers his and days many mourned has Ephrayim father

געקומען אים טרייסטן . כג און ער איז געקומען צו זײַן ווײַב, און זי איז
iz zi un vaib zain tsu gekumen iz er un treistn im gekumen
is she and wife his to come is he and to comfort him came

טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון , און ער האָט גערופֿן זײַן
zain gerufn hot er un zun a geborn hot un gevorn trogedik
his called has he and son a given birth to has and become pregnant

achot's shem was Ma'achah; and the shem of the second was Tzelophechad, and Tzelophechad had banot. 16 And Ma'achah eshet Machir bore ben, and she called shmo Peresh; and the shem of his brother was Sheresh; and his banim were Ulam and Rekem. 17 And the Bnei Ulam: Bedan. These were the Bnei Gil'ad Ben Machir Ben Menasheh. 18 And his achot Hammolekhet bore Ishhod, and Avi'ezer, and Machlah. 19 And the Bnei Shemida were Achyan, and Shechem, and Likchi, and Ani'am.

20 And the Bnei Ephrayim: Shutelach, and Bered bno, and Tachat bno, and El'adah bno, and Tachat bno, 21 And Zavad bno, and Shutelach bno, and Ezer, and El'ad, whom the anashim of Gat that were born in that land slaughtered, because they came down to take away their mikneh *(livestock)*. 22 And Ephrayim avihem mourned many days, and his achim came to comfort him. 23 And when he went in to his isha, she conceived, and bore ben, and he called shmo Beri'ah,

because it went in ra'ah *(evil, disaster, misfortune)* with his bais. [24] (And his bat was She'erah, who built Lower Beit-Choron, and the Upper, and Uzein She'erah.) [25] And Refach was bno, also Resheph, and Telach bno, and Tachan bno, [26] La'dan bno, Ammihud bno, Elishama bno, [27] Non *(Nun)* bno, Yehoshua bno. [28] And their possessions and settlements were Beit-El and the villages thereof, and to the east Na'aran, and to the west Gezer, with the villages thereof; Shechem also and the villages thereof, unto Ayah and the villages thereof; [29] And by the borders of the Bnei Menasheh, Beit-She'an and her villages, Ta'anakh and her villages, Megiddo and her villages, Dor and her villages. In these dwelt the Bnei Yosef Ben Yisroel.

[30] The Bnei Asher: Yimnah, and Yishvah, and Yishvi, and Beri'ah, and Serach their achot. [31] And the Bnei Beri'ah: Chever, and Malki'el, who is avi Birzayit. [32] And Chever fathered Yaphlet, Shomer, Chotam, and Shu'a their achot. [33] And the Bnei Yaphlet: Pasach, Bimhal, Ashvat. These are the Bnei

נאָמען בריעָה ווײַל אַן אומגליק איז געשען אין זײַן הויז . כד און
un hoiz zain in geshen iz umglik an vail Beriah nomen
and house his in happened is calamity an because Beri'ah name

זײַן טאָכטער איז געווען שֵׁאֵרָה , און זי האָט געבויט בֵּית-חוֹרוֹן , די
di Beis-Choron geboit hot zi un Sheerah geven iz tochter zain
the Beit-Choron built has she and She'erah was is daughter his

אונטערשטע און די אויבערשטע, אוזן-שֵׁאֵרָה . כה און זײַן זון איז
iz zun zain un Uzein-Sheerah un oibershte di un untershte
is son his and Uzein She'erah and upper the and lower

געווען רָפַח , און רֶשֶׁף , און זײַן זון תֶּלַח , און זײַן זון תַּחַן ;
Tachan zun zain un Telach zun zain un Reshef un Refach geven
Tachan son his and Telach son his and Resheph and Refach was

כו זײַן זון לַעְדָן , זײַן זון עַמיהוד , זײַן זון אֱלִישָׁמָע ; כז זײַן זון נון ,
Nun zun zain Elishama zun zain Ammihud zun zain Ladan zun zain
Nun son his Elishama son his Ammihud son his Ladan son his

זײַן זון יְהוֹשׁוּעַ . כח און זייער אייגנטום און זייערע ווויינערטער
voinerter zeyere un eigentum zeyer un Yehoshua zun zain
dwellings their and ancestral property their and Yehoshua son his

איז געווען בֵּית-אֵל מיט אירע טעכטערשטעט , און צו מזרח , נַעֲרָן ,
Naaran mizrech tsu un techtershtet ire mit Beis-El geven iz
Na'aran east to and daughter towns its with Beit-El was is

און צו מערבֿ גֶּזֶר מיט אירע טעכטערשטעט , און שכֶם מיט אירע
ire mit Shechem un techtershtet ire mit Gezer mayrev tsu un
its with Shechem and daughter towns its with Gezer west to and

טעכטערשטעט , ביז עַיָה מיט אירע טעכטערשטעט . כט און לעבן די
di lebn un techtershtet ire mit Ayah biz techtershtet
the near and daughter towns its with Ayah unto daughter towns

קינדער פֿון מנַשֶּׁה , בֵּית-שְׁאָן מיט אירע טעכטערשטעט , תַּעֲנָךְ
Tanakh techtershtet ire mit Beis-Shean Menasheh fun kinder
Ta'anakh daughter towns its with Beit-She'an Menasheh of children

מיט אירע טעכטערשטעט , מגִדּוֹ מיט אירע טעכטערשטעט , דוֹר מיט
mit dor techtershtet ire mit Megiddo techtershtet ire mit
with Dor daughter towns its with Megiddo daughter towns its with

אירע טעכטערשטעט . אין די דאָזיקע זיינען געזעסן די קינדער פֿון יוֹסף
Yosef fun kinder di gezesn zainen dozike di in techtershtet ire
Yosef of children the settled are these the in daughter towns its

דעם זון פֿון יִשְׂרָאֵל .
Yisroeln fun zun dem
Yisroel of son the

ל די קינדער פֿון אָשֵׁר : יִמְנָה , און יִשְׁוָה , און יִשְׁוִי , און
un Yishvi un Yishvah un Yimnah Ashern fun kinder di
and Yishvi and Yishvah and Yimnah Asher of children the

בריעָה , און זייער שווועסטער שֶׂרַח . לא און די זין פֿון בריעָה :
Beriahn fun zin di un Serach shvester zeyer un Beriah
Beri'ah of sons the and Serach sister their and Beri'ah

חֶבֶר , און מַלכִּיאֵל , דאָס איז דער פֿאָטער פֿון ברזִית . לב און חֶבֶר
Chever un Birzayit fun foter der iz dos Malkiel un Chever
Chever and Birzayit of father the is this Malki'el and Chever

האָט געבאָרן יַפלֶטן , און שוֹמֶרן , און חוֹתָמן , און זייער
zeyer un Chotamen un Shomeirn un Yafleten geborn hot
their and Chotam and Shomer and Yaphlet fathered has

שווועסטער שוּעָאן . לג און די זין פֿון יַפלֶטן זיינען געווען: פַּסַך ,
Pasach geven zainen Yafleten fun zin di un Shuaen shvester
Pasach were are Yaphlet of sons the and Shu'a sister

Yaphlet. 34 And the Bnei Shemer: Achi, Rohgah, Chubbah, and Aram. 35 And the Ben Helem his brother: Tzophach, Yimna, Shelesh, and Amal. 36 The Bnei Tzophach: Suach, Charnepher, Shu'al, Beri, and Yimrah, 37 Betzer, Hod, Shamma, Shilshah, Yitran, and Be'era. 38 And the Bnei Yeter: Yephunneh, Pispah, Ara. 39 And the Bnei Ulla: Arach, Channi'el, Ritzya. 40 All these were the Bnei Asher, heads of their bais avot, choice gibborim chayalim, outstanding of the nasi'im. And the number throughout the genealogy of them that were battle-ready was twenty and six elef anashim.

8 Now Binyamin fathered Bela his bechor, Ashbel the second, and Achrach the third, 2 Nochah the fourth, and Rapha the fifth. 3 And the Bnei Bela were Addar, Gera, Avihud, 4 Avishua, Na'aman, and Achoach, 5 Gera, Shephuphan, and Churam.

6 And these are the Bnei Echud: these are the rashei avot of the inhabitants of Geva, and they drove them

אוּן בְּמֹהַל , אוּן עַשְׁוַת . דְּאָס זִינען דִּי זין פוּן יַפְלֵטִן . לד אוּן
un Yafleten fun zin di zainen dos Ashvat un Bimhal un
and Yaphlet of sons the are these Ashvat and Bimhal and

דִּי זין פוּן שֶׁמֶרן : אַחי , אוּן רָהגָה , אוּן חוּבה , אוּן אַרָם .
Aram un Chubbah un Rohgah un Achi Shemern fun zin di
Aram and Chubbah and Rohgah and Achi Shemer of sons the

אוּן דִּי זין פוּן זיין ברודער הֶלֶמען : צוֹפַח אוּן יִמנָע , אוּן לה
un Yimna un Tsofach Helemen bruder zain fun zin di un
and Yimna and Tzophach Helem brother his of sons the and

שֶׁלֶש , אוּן עָמָל . לו דִּי זין פוּן צוֹפַחן : סוּח , אוּן חַרנֶפֶר ,
Charnefer un Suach Tsofachn fun zin di Amal un Shelesh
Charnepher and Suach Tzopach of sons the Amal and Shelesh

אוּן שוּעָל , אוּן ברי , אוּן יִמרָה ; לז בֶּצֶר , אוּן הוֹד , אוּן שַמָא ,
Shamma un Hod un Betser Yimrah un Beri un Shual un
Shamma and Hod and Betzer Yimrah and Beri and Shu'al and

אוּן שִלשָה , אוּן יִתרָן , אוּן בְּאֵרָא . לח אוּן דִּי זין פוּן יֶתֶרן :
Yetern fun zin di un Beera un Yitran un Shilshah un
Yeter of sons the and Be'era and Yitran and Shilshah and

יפוּנֶה , אוּן פִּספָּה , אוּן אַרָא . לט אוּן דִּי זין פוּן עוּלָאן: אָרַח ,
Arach Ullan fun zin di un Ara un Pispah un Yefuneh
Arach Ulla of sons the and Ara and Pispah and Yephunneh

אוּן חַניאֵל , אוּן רִצְיָא . מ דִּי אַלע זיינען געווען דִּי קינדער
kinder di geven zainen ale di Ritsya un Channiel un
children the were are all the ones Ritzya and Channi'el and

פוּן אָשֶר , הויפּטן פוּן דִּי פַאטערהייזער , געקליבענע העלדישע
heldishe geklibene foterhaizer di fun hoiptn Asher fun
heroic chosen father's household the of leaders Asher of

גִיבּוֹרים , אוּבערפִירשטן אוּן זייער פַאַרצייכענִיש ; אין חיל
cheil in fartseichenish zeyer un uberfirshtn giborim
host in genealogical records their and outstanding leaders warriors

פַאַר מלחמה – זייער צאָל : זעקס אוּן צוואַנציק טויזנט מאַן .
man toiznt tsvantsik un zeks tsol zeyer milchome far
men thousand twenty and six number of their war for

ח אוּן בנימין האָט געבאָרן בֶּלַע זַיין בכוֹר , אַשבֶּל דעם
dem Ashbel bechor zain Bela geborn hot Binyamin un
the Ashbel firstborn his Bela fathered has Binyamin and

צווייטן , אוּן אַחַרח דעם דריטן ; ב נוֹחה דעם פִירטן , אוּן
un firtn dem Nochah dritn dem Achrach un tsveitn
and fourth the Nochah third the Achrach and second

רָפָא דעם פִינפטן . ג אוּן בֶּלַע האָט געהאַט זין : אַדָר , אוּן גֶרָא , אוּן
un Gera un Addar zin gehat hot Bela un finftn dem Rafa
and Gera and Addar sons had has Bela and fifth the Rapha

אַבִיהוּד ; ד אוּן אַבִישוּעַ , אוּן נַעַמָן , אוּן אֲחוֹח ; ה אוּן גֶרָא , אוּן
un Gera un achocha un Naaman un Avishua un Avihud
and Gera and Achoach and Na'aman and Avishua and Avihud

שְפוּפָן , אוּן חוּרָם .
Churam un Shefufan
Churam and Shephuphan

ו אוּן דאָס זיינען דִּי זין פוּן אֲחוּדן : – דִּי דאָזיקע זיינען געווען
geven zainen dozike di Echudn fun zin di zainen dos un
were are these the Echud of sons the are these and

הויפּטן פוּן פַאטערהייזער פוּן דִּי באַווינער פוּן גֶבַע , אוּן מע האָט
hot me un Geva fun bavoiner di fun foterhaizer fun hoiptn
have they and Geva of inhabitants the of father's household of leaders

out to Manachat; [7] And Na'aman, and Achiyah, and Gera drove them out, and fathered Uzza, and Achichud. [8] And Shacharayim fathered banim in the country of Moav, after he had sent them away: Chushim and Ba'ara were his nashim. [9] And he fathered of Chodesh his isha, Yovav, Tzivya, Mesha, and Malkam, [10] And Yeutz, Sochyah, Mirmah. These were his banim, rashei avot. [11] And of Chushim he fathered Avituv, and Elpa'al.

[12] The Bnei Elpa'al: Ever, Misham, Shemed, who built Ono, and Lod, with the villages thereof; [13] Beri'ah also, and Shema, who were rashei avot of the inhabitants of Ayalon, who drove away the inhabitants of Gat; [14] And Achyo, Shashak, and Yeremot, [15] Zevadyah, Arad, Eder, [16] Micha'el, Yishpah, and Yocha, the Bnei Beri'ah; [17] And Zevadyah, and Meshullam, and Chizki, and Chever, [18] Yishmerai also, and Yizli'ah, and Yovav, the Bnei Elpa'al; [19] Yakim, Zichri, Zavdi, [20] Eli'enai, Tzilletai, Eliel, [21] Adayah, Berayah, and Shimrat, the Bnei Shime'i;

זיי פַֿארטריבן קיין מָנַחַת ; ז און נַעֲמָן , און אַחִיָה , און גֵּרָא ,
Gera un Achiyah un Naaman un Manachat kein fartriben zei
Gera and Achiyah and Na'aman and Manachat to driven out them

זיי האָבן זיי פַֿארטריבן – ער האָט געבאָרן עוּזָּא, און אַחִיחוּדן .
Achichudn un Uzzan geborn hot er fartriben zei hobn zei
Achichud and Uzza fathered has he driven out them have they

ח און שַׁחֲרַיִם האָט געהאַט קינדער אין פֵֿעלד פֿון מוֹאָבּ, נאָך
noch Moav fun feld in kinder gehat hot Shacharayim un
after Moav of the country in children had has Shacharayim and

דעם ווי ער האָט זיי אַוועקגעשיקט – זיינע ווייבער, חושים , און
un Chushim vaiber zaine avekgeshikt zei hot er vi dem
and Chushim wives his sent away them has he how that

בַּעֲרָא. ט און ער האָט געהאַט מיט זיין ווייב חוֹדֶשׁ : יוֹבָבּן , און
un Yovavn Chodeshn vaib zain mit gehat hot er un Baara
and Yovav Chodesh wife his with had has he and Ba'ara

צִבְיָא , און מֵישָׁא , און מַלְכָּם ; י און יְעוּץ , און שָׂכְיָה ,
un Sochyahn un Yeutsn un Malkamen un Meshaen un Tsivyaen
and Sochyah and Yeutz and Malkam and Mesha and Tzivya

מִרְמָה . דאָס זיינען געווען זיין – הויפּטן פֿון פַֿאטערהײַזער .
foterhaizer fun hoiptn zin zaine geven zainen dos Mirmahn
father's household of leaders sons his were are these Mirmah

יא און מיט חושימען האָט ער געהאַט אֲבִיטוּבן, און אֶלְפַּעַל.
Elpaaln un Avituvn gehat er hot Chushimen mit un
Elpa'al and Avituv had he has Chushim with and

יב און די זין פֿון אֶלְפַּעַל: עֵבֶר, און מִשְׁעָם , און שֶׁמֶד , וואָס האָט
hot vos Shemed un Misham un Ever Elpaaln fun zin di un
has who Shemed and Misham and Ever Elpa'al of sons the and

געבויט אוֹנוֹ, און לוֹד מיט אירע טעכטערשטעט ; יג און בריעָה , און שֶׁמַע ,
Shama un Beriah un techtershtet ire mit Lud un Ono geboit
Shema and Beri'ah and daughter towns its with Lod and Ono built

וואָס זיינען געווען הויפּטן פֿון די פַֿאטערהײַזער פֿון די באַווויינער
bavoiner di fun foterhaizer di fun hoiptn geven zainen vos
inhabitants the of father's household the of leaders were are who

פֿון אַיָלוֹן , די וואָס האָבן פַֿאַריאָגט באַווויינער פֿון גַּת . יד און
un Gat fun bavoiner di faryogt hobn vos di Ayalon fun
and Gat of inhabitants the driven away have who the ones Ayalon of

אַחְיוֹ , שָׁשָׁק , יְרֵמוֹת , טו און זִבְדְיָה , און עָרָד , און עֶדֶר , טז און
un Eder un Arad un Zevadyah un Yeremot un Shashak Achyo
and Eder and Arad and Zevadyah and Yeremot and Shashak Achyo

מִיכָאֵל , און יִשְׁפָּה , און יוֹחָא , זיינען געווען די זין פֿון בריעָהן .
Beriahn fun zin di geven zainen Yocha un Yishpah un Michael
Beri'ah of sons the were are Yocha and Yishpah and Micha'el

יז און זִבְדְיָה , און משולָם , און חִזְקִי , און חֶבֶר , יח און יִשְׁמְרַי ,
Yishmerai un Chever un Chizki un Meshulam un Zevadyah un
Yishmerai and Chever and Chizki and Meshullam and Zevadyah and

און יִזְלִיאָה , און יוֹבָבּ , זיינען געווען די זין פֿון אֶלְפַּעַל. יט און יָקִים ,
Yakim un Elpaaln fun zin di geven zainen Yovav un Yizliah un
Yakim and Elpa'al of sons the were are Yovav and Yizli'ah and

און זִכְרִי , און זַבְדִי , כ און אֶלְיְעֵינַי , און צִלְּתַי , כא און אֱלִיאֵל,
un Zevdi un Zichri un Eliel un Tsilletai un Elyoeinai un
and Eliel and Tzilletai and Eli'enai and Zavdi and Zichri and

עֲדָיָה , און בְּרָאָיָה , און שִׁמְרָת , זיינען געווען די זין פֿון שִׁמְעִין .
Shimeyen fun zin di geven zainen Shimrat un Berayah un Adayah
Shime'i of sons the were are Shimrat and Berayah and Adayah

כב און יִשפָּן , און עֵבֶר, און אֱלִיאֵל, כג און עַבְדּוֹן , און זִכרי , און
un Yishpan un Ever un Eliel un Avdon un Zichri un
and Yishpan and Ever and Eliel and Avdon and Zichri and
חָנָן , כד און חֲנַנְיָה , און עֵילָם , און עַנתוֹתְיָה , כה און יִפְדְּיָה ,
un Chanan un Chananyah un Eilam un Antotiyah un Yifdeyah un
and Chanan and Chananyah and Eilam and Antotiyah and Yiphdeyah and
און פְּנוּאֵל , זיינען געווען די זין פון שָׁשָׁק . כו און שַׁמְשְׁרַי , און
un Penuel un Shashakn fun zin di geven zainen Shamsherai un
and Penuel and Shashak of sons the were are and Shamsherai and
שחריָה , און עַתַלְיָה , כז און יַעֲרֶשְׁיָה , און אֵלִיָּה , און זִכרי ,
Zichri un Eliyah un Yaareshyah un Atalyah un Shecharyah
Zichri and Eliyah and Ya'areshyah and Atalyah and Shecharyah
זיינען געווען די זין פון ירוֹחָמען . כח די דאָזיקע זיינען געווען הויפּטן
hoiptn geven zainen dozike di Yerochamen fun zin di geven zainen
leaders were are these the Yerocham of sons the were are
פּון פַּאָטערהײַזער – לויט זייערע geburtn zeyere loit foterhaizer fun
dozike di hoiptn these the leaders birth their according to father's household of
זיינען געזעסן אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gezesn zainen
Yerushalayim in settled are

כט און אין גִּבְעוֹן זיינען געזעסן: דער פַּאָטער פון גִּבְעוֹן , וואָס דער נאָמען
nomen der vos Givon fun foter der gezesn zainen Givon in un
name the who Giv'on of father the settled are Giv'on in and
פון זיין ווייב איז געווען מַעֲכָה ; ל און זיין ערשטגעבאָרענער זון עַבְדּוֹן ,
Avdon zun ershtgeborener zain un Maachah geven iz vaib zain fun
Avdon son firstborn his and Ma'achah was is wife his of
און צוּר , און קיש , און בַּעַל , און נָדָב ; לא און גְּדוֹר , און אַחְיוֹ , און
un Achyo un Gedor un Nadav un Baal un Kish un Tsur un
and Achyo and Gedor and Nadav and Ba'al and Kish and Tzur and
זֶכֶר . לב און מִקלוֹת האָט געבאָרן שִׁמְאָהָן . און זיי אויך מיט זייערע
zeyere mit oich zei un Shimeahn geborn hot Miklot un Zecher
their with also they and Shime'ah fathered has Miklot and Zecher
ברידער זיינען געזעסן אין ירוּשָׁלַיִם , אַקעגן זייערע ברידער .
brider zeyere akegn Yerushalayim in gezesn zainen brider
brothers their near Yerushalayim in settled are brothers

לג און נֵר האָט געבאָרן קישן , און קיש האָט געבאָרן שָׁאוּל , און
un Shauln geborn hot Kish un Kishon geborn hot Ner un
and Sha'ul fathered has Kish and Kish fathered has Ner and
שָׁאוּל האָט געבאָרן יוֹנָתָנען , און מַלכי-שוּעַ , און אֲבִינָדָב , און
un Avinadavn un Malki-Shuaen un Yonatanen geborn hot Shaul
and Avinadav and Malki-Shu'a and Yonatan fathered has Sha'ul
אֶשבַּעַל . לד און יוֹנָתָנס זון איז געווען מריבּ-בַּעַל ; און מריבּ-בַּעַל האָט
hot Meriv-Baal un Meriv-Baal geven iz zun Yonatans un Eshbaaln
has Meriv-Ba'al and Meriv-Ba'al was is son Yonatan's and Eshba'al
געבאָרן מִיכָה . לה און די זין פון מִיכָה זיינען געווען: פיתוֹן, און
un Piton geven zainen Michahn fun zin di un Michahn geborn
and Piton were are Michah of sons the and Michah fathered
מֶלֶך , און תַּארֵעַ, און אָחָז . לו און אָחָז האָט געבאָרן יהוֹעַדָּה ;
Yehoadahn geborn hot Achaz un Achaz un Tarea un Melech
Yehoadah fathered has Achaz and Achaz and Tarea and Melech
און יהוֹעַדָּה האָט געבאָרן עָלֶמֶת , און עַזמָוֶת , און זִמרי ; און
un Zimrien un Azmavetn un Alemeten geborn hot Yehoadah un
and Zimri and Azmavet and Alemet fathered has Yehoadah and

22 Yishpan, Ever, Eliel, 23 Avdon, Zichri, Chanan, 24 Chananyah, Eilam, and Antotiyah, 25 Yiphdeyah, and Penuel, the Bnei Shashak; 26 And Shamsherai, and Shecharyah, and Atalyah, 27 And Ya'areshyah, and Eliyah, and Zichri, the Bnei Yerocham. 28 These were rashei avot, by their toldot, leaders. These dwelt in Yerushalayim.

29 And at Giv'on dwelt avi Giv'on, shem of his isha: Ma'achah; 30 And his bechor was Avdon, and Tzur, and Kish, and Ba'al, and Nadav, 31 And Gedor, and Achyo, and Zecher. 32 And Miklot fathered Shime'ah. And these also dwelt near their achim in Yerushalayim with their achim.

33 And Ner fathered Kish, and Kish fathered Sha'ul, and Sha'ul fathered Yonatan, and Malki-Shu'a, and Avinadav, and Eshba'al. 34 And the Ben Yonatan was Meriv-Ba'al; and Meriv-Ba'al fathered Michah. 35 And the Bnei Michah were Piton, and Melech, and Tarea, and Achaz. 36 And Achaz fathered Yehoadah; and Yehoadah fathered Alemet, Azmavet,

זמרי האט געבאָרן מוֹצאָ . [לז] און מוֹצאָ האָט געבאָרן בנעָאן; זיין
zain Binan geborn hot Motsa un Motsaen geborn hot Zimri
his Bine'a fathered has Motza and Motza fathered has Zimri

זון איז געווען רָפָה , זיין זון אֶלעָשָׂה, זיין זון אָצֵל . [לח] און אָצֵל האָט
hot Atsel un Atsel zun zain Elasah zun zain Rafa geven iz zun
has Atzel and Atzel son his El'asah son his Rafah was is son

געהאַט זעקס זין , און דאָס זיינען זייערע נעמען: עַזריקָם , בוֹכרו , און
un Bocheru Azrikam nemen zeyere zainen dos un zin zeks gehat
and Bocheru Azrikam names their are these and sons six had

ישמָעֵאל , און שעַריָה , און עוֹבַדיָה , און חָנָן . די אַלע זיינען
zainen ale di Chanan un Ovadyah un Shearyah un Yishmael
are all the ones Chanan and Ovadyah and She'aryah and Yishmael

געווען די זין פון אָצֵל . [לט] און די זין פון זיין ברודער עֵשֶק: אולָם
Ulam Eshekn bruder zain fun zin di un Atseln fun zin di geven
Ulam Eshek brother his of sons the and Atzel of sons the were

זיין בכוֹר , יְעוש דער צווייטער, און אֱליפֶלֶט דער דריטער. [מ] און די
di un driter der Elifelet un tsveiter der Yeush bechor zain
the and third the Eliphelet and second the Ye'ush firstborn his

זין פון אולָמען זיינען געווען מענטשן העלדישע גיבורים , בויגנשפאַנער;
boignshpaner giborim heldishe mentshn geven zainen Ulamen fun zin
archers warriors heroic men were are Ulam of sons

און זיי האָבן געהאַט פֿיל קינדער און קינדס-קינדער – הונדערט און
un hundert kinds-kinder un kinder fil gehat hobn zei un
and hundred grandchildren and children many had have they and

פֿופֿציק. די אַלע זיינען געווען פון די קינדער פון בנימין .
Binyamin fun kinder di fun geven zainen ale di fuftsik
Binyamin of children the of were are all the fifty

ט און גאַנץ ישְׂרָאֵל האָבן זיך פֿאַרצייכנט, און זיי זיינען
zainen zei un fartseichnt zich hobn Yisroel gants un
are they and recorded selves have Yisroel all and

פֿאַרשריבן אין בוך פון די מלכים פון ישְׂרָאֵל. און יהוּדה איז
iz Yehudah un Yisroel fun mlochim di fun buch in farshribn
is Yehudah and Yisroel of kings the of book in written down

פֿאַרטריבן געוואָרן קיין בָּבֶל פֿאַר זייער פֿעלשונג . [ב] און די וואָס
vos di un felshung zeyer far Bavel kein gevorn fartriben
who the ones and unfaithfulness their for Bavel to become driven out

האָבן זיך די ערשטע באַזעצט אויף זייער אייגנטום אין זייערע
zeyere in eigentum zeyer oif bazetst ershte di zich hobn
their in ancestral property their on settled first the selves have

שטעט, זיינען געווען, יִשְׂרָאֵל, די כהנים , די לְוִיים , און די נתינים .
Netenim di un Leviim di koyanim di Yisroel geven zainen shtet
Netinim the and Levi'im the kohanim the Yisroel were are towns

[ג] און אין ירוּשָלַיִם זיינען געזעסן פון די קינדער פון יהוּדה , און
un Yehudah fun kinder di fun gezesn zainen Yerushalayim in un
and Yehudah of children the of settled are Yerushalayim in and

פון די קינדער פון בנימין , און פון די קינדער פון אפֿרים און
un Efrayim fun kinder di fun un Binyamin fun kinder di fun
and Ephrayim of children the of and Binyamin of children the of

מנַשֶה : [ד] עותַי דער זון פון עַמיהוד דעם זון פון עָמרי, דעם זון
zun dem Omri fun zun dem Ammihud fun zun der Utai Menasheh
son the Omri of son the Ammihud of son the Utai Menasheh

פון אִמרין, דעם זון פון בנין , פון די זין פון פֶּרֶץ דעם זון
zun dem Perets fun zin di fun Bunnien fun zun dem Imrien fun
son the Peretz of sons the of Bani of son the Imri of

and Zimri; and Zimri fathered Motza, [37] And Motza fathered Bine'a; Rapha bno, El'asah bno, Atzel bno. [38] And Atzel had six banim, whose shmot are these: Azrikam, Bocheru, and Yishmael, and She'aryah, and Ovadyah, and Chanan. All these were the Bnei Atzel. [39] And the Bnei Eshek his brother were Ulam his bechor, Ye'ush the second, and Eliphelet the third. [40] And the Bnei Ulam were anashim gibbrei chayil, archers, and had many banim, and bnei banim, a hundred and fifty. All these are of the Bnei Binyamin.

9 So kol Yisroel were reckoned by genealogies; and, hinei, they were recorded and written down in the sefer of the melachim of Yisroel and Yehudah, who were carried away into the Golus to Bavel for their unfaithfulness. [2] Now the first inhabitants that dwelt in their possessions in their towns were Yisroel, the kohanim, Levi'im, and the Netinim. [3] And in Yerushalayim dwelt of the Bnei Yehudah, and of the Bnei Binyamin, and of the Bnei Ephrayim, and Menasheh: [4] Utai Ben Ammihud Ben

פון יהודהן . ה און פון די שלונים : עשיה דער בכור , און זיינע
zaine un bechor der Asayah Shelanim di fun un Yehudahn fun
his and firstborn the Asayah Shiloni the of and Yehudah of

זין . ו און פון די קינדער פון זרח : יעואל , און זיערע ברידער , זעקס
zeks brider zeyere un Yeuel Zerach fun kinder di fun un zin
six brothers their and Yeu'el Zerach of children the of and sons

הונדערט און ניינציק . ז און פון די קינדער פון בנימין : סלוא דער זון
zun der Salu Binyamin fun kinder di fun un naintsik un hundert
son the Sallu Binyamin of children the of and ninety and hundred

פון משולם דעם זון פון הודויה , דעם זון פון הסנואהן ; ח און
un Hasnuahn fun zun dem Hodavyah fun zun dem Meshulam fun
and Hasnuah of son the Hodavyah of son the Meshullam of

יבניה דער זון פון ירוחמען , און אלה דער זון פון עוזי דעם זון
zun dem Uzzi fun zun der Elah un Yerochamen fun zun der Yivniyah
son the Uzzi of son the Elah and Yerocham of son the Yivneyah

פון מכרין , און משולם דער זון פון שפטיה דעם זון פון רעואל ,
Reuel fun zun dem Shefatyah fun zun der Meshulam un Michrien fun
Re'uel of son the Shephatyah of son the Meshullam and Mikhri of

דעם זון פון יבניהן ; ט און זיערע ברידער לויט זייערע געבורטן ,
geburtn zeyere loit brider zeyere un Yivniyahn fun zun dem
birth their according to brothers their and Yivniyah of son the

ניין הונדערט און זעקס און פופציק. די אלע מענער זיינען געווען הויפטן
hoiptn geven zainen mener ale di fuftsik un zeks un hundert nain
leaders were are men all the fifty and six and hundred nine

פון פאטערהייזער לויט זייערע פאטערהייזער .
foterhaizer zeyere loit foterhaizer fun
father's household their according to father's household of

י און פון די כהנים : ידעיה , און יהויריב , און יכין ; יא און
un Yachin un Yehoyariv un Yedayah koyanim di fun un
and Yachin and Yehoyariv and Yedayah kohanim the of and

עזריה דער זון פון חלקיה דעם זון פון משולם , דעם זון פון
fun zun dem Meshulam fun zun dem Chilkiyah fun zun der Azaryah
of son the Meshullam of son the Chilkiyah of son the Azaryah

צדוק , דעם זון פון מרויות , דעם זון פון אחיטוב , דער פירשט פון הויז
hoiz fun firsht der Achituv fun zun dem Merayot fun zun dem Tsadok
house of prince the Achituv of son the Merayot of son the Tzadok

פון אלקים ; יב און עדיה דער זון פון ירוחם דעם זון פון פשחור ,
Pashchur fun zun dem Yerocham fun zun der Adayah un Elokim fun
Pashchur of son the Yerocham of son the Adayah and G-d of

דעם זון פון מלכיהן , און מעשי דער זון פון עדיאל דעם זון פון
fun zun dem Adiel fun zun der Maasai un Malkiyahn fun zun dem
of son the Adiel of son the Ma'asai and Malkiyah of son the

יחזרה , דעם זון פון משולם , דעם זון פון משלמית , דעם זון
zun dem Meshilemit fun zun dem Meshulam fun zun dem Yachzerah
son the Meshilemit of son the Meshullam of son the Yachzerah

פון אמר ; יג און זייערע ברידער , הויפטן פון זייערע פאטערהייזער ,
foterhaizer zeyere fun hoiptn brider zeyere un Immern fun
father's household their of leaders brothers their and Immer of

טויזנט און זיבן הונדערט און זעכציק טויגלעכע לייט פאר דער
der far lait toigleche zechtsik un hundert zibn un toiznt
the for people capable men sixty and hundred seven and thousand

דינסטארבעט פון הויז פון אלקים .
Elokim fun hoiz fun dinstarbet
G-d of house of service work

Omri Ben Imri Ben Bani, of the Bnei Peretz Ben Yehudah. [5] And of the Shiloni: Asayah the bechor, and his banim. [6] The Bnei Zerach: Yeu'el and their brethren, 690. [7] And of the Bnei Binyamin: Sallu Ben Meshullam Ben Hodavyah Ben Hasnuah, [8] And Yivneyah Ben Yerocham, and Elah Ben Uzzi Ben Mikhri and Meshullam Ben Shephatyah Ben Re'uel Ben Yivniyah; [9] And their brethren, according to their toldot, 956. All these anashim were rashei avot in the bais avoteihem.

[10] And of the kohanim; Yedayah, and Yehoyariv, and Yachin, [11] And Azaryah Ben Chilkiyah Ben Meshullam Ben Tzadok Ben Merayot Ben Achituv, the nagid of the Bais HaElohim; [12] And Adayah Ben Yerocham Ben Pashchur Ben Malkiyah, and Ma'asai Ben Adiel Ben Yachzerah, Ben Meshullam Ben Meshilemit Ben Immer; [13] And their brethren, heads of their bais avot, 1,760; gibborei chayil for the work of the avodas Bais HaElohim.

[14] And of the Levi'im: Shema'yah Ben Chashuv Ben Azrikam Ben Chashavyah of the Bnei Merari; [15] And Bakbakkar, Cheresh, Galal, and Matanyah Ben Micha Ben Zichri Ben Asaph; [16] And Ovadyah Ben Shema'yah Ben Galal Ben Yedutun, and Berechyah Ben Asa Ben Elkanah, that dwelt in the villages of the Netophati.

[17] And the sho'arim were Shallum, Akkuv, Talmon, Achiman, and their brethren; Shallum was HaRosh, [18] Who up to now had been stationed at Sha'ar HaMelech eastward; they were sho'arim in the machanot Bnei Levi. [19] And Shallum Ben Kore Ben Evyasaph Ben Korach and his brethren of the bais aviv, the Korchim, were over the work of the avodah, shomrei hasapim laOhel *(keepers of the thresholds of the Tent)*; and avoteihem, being over the Machaneh Hashem, were shomrim of the entrance. [20] And Pinchas Ben El'azar was nagid over them in time past, and Hashem was with him. [21] And Zecharyah Ben Meshelemyah was sho'er *(doorkeeper, gatekeeper)* of the Petach of the Ohel Mo'ed. [22] All these which were haberurim *(the ones being chosen)* to be sho'arim *(gatekeepers)* in the sapim

יד און פֿון די לְוִיִּם : שמַעיָה דער זון פֿון חשוּבֿ דעם זון פֿון
fun zun dem Chashuv fun zun der Shemayah Leviim di fun un
of son the Chashuv of son the Shema'yah Levi'im the of and

טו עַזריקָם , דעם זון פֿון חַשַבְיָהן , פֿון די קינדער פֿון מְרָרי ; און
un Merari fun kinder di fun Chashavyahn fun zun dem Azrikam
and Merari of children the of Chashavyah of son the Azrikam

בקבקָר , חֶרֶש , און גָלָל , און מַתַנְיָה דער זון פֿון מיכאָ דעם זון
zun dem Micha fun zun der Matanyah un Galal un Cheresh Bakbakkar
son the Micha of son the Matanyah and Galal and Cheresh Bakbakkar

פֿון זִכרי , דעם זון פֿון אָסָפֿ ; טז און עוֹבַדיָה דער זון פֿון שמַעיָה דעם
dem Shemayah fun zun der Ovadyah un ASafn fun zun dem Zichri fun
the Shema'yah of son the Ovadyah and Asaph of son the Zichri of

זון פֿון גָלָל , דעם זון פֿון ידותונען , און בֶרכיָה דער זון פֿון אָסָא דעם
dem Asa fun zun der Berechyah un Yedutunen fun zun dem Galal fun zun
the Asa of son the Berechyah and Yedutun of son the Galal of son

זון פֿון אֶלקָנָה , וואָס איז געזעסן אין די דערפֿער פֿון די נטוֹפֿתים .
Netofatim di fun derfer di in gezesn iz vos Elkanahn fun zun
Netophati the of villages the in settled is that Elkanah of son

יז און די טויערלייט זיינען געווען: שַלום , און עַקוּבֿ , און
un Akkuv un Shallum geven zainen toierlait di un
and Akkuv and Shallum were are gatekeepers the and

טַלמוֹן , און אַחימָן ; און זייער ברודער שַלום איז געווען דער
der geven iz Shallum bruder zeyer un Achiman un Talmon
the was is Shallum brothers their and Achiman and Talmon

הויפּט. יח און נאָך ביז אַהער זיינען זיי אין דעם מלכס טויער צו
tsu toier melechs dem in zei zainen aher biz noch un hoipt
to gate king's the in they are here until yet and head

מזרח ; זיי זיינען די טויערלייט פֿאַר די לאַגערן פֿון די קינדער
kinder di fun lagern di far toierlait di zainen zei mizrech
children the of camp the for gatekeepers the are they east

פֿון לֵוִי . יט און שַלום דער זון פֿון קוֹרֶא דעם זון פֿון אֶבְיָסָף ,
EvyaSaf fun zun dem Kore fun zun der Shallum un Levi fun
Evyasaph of son the Kore of son the Shallum and Levi of

דעם זון פֿון קֹרַחן , און זיינע ברידער פֿון זיין פֿאָטערס הויז , די
di hoiz foters zain fun brider zaine un Korachn fun zun dem
the house father's his of brothers his and Korach of son the

קָרחים , זיינען געווען איבער דער דינסטאַרבעט, די שוועלהיטער
shvelhiter di dinstarbet der iber geven zainen Korachim
threshold keeper the service work the over were are Korchi

פֿון דעם געצעלט, אַזוי ווי זייערע עלטערן זיינען געווען איבער דעם לאַגער
lager dem iber geven zainen eltern zeyere vi azoi getselt dem fun
camp the over were are fathers their as so tent the of

פֿון ה , די היטער פֿון דעם איינגאַנג . כ און פּינְחס דער זון
zun der Pinchas un aingang dem fun hiter di Hashem fun
son the Pinchas and entrance the of guardians the Hashem of

פֿון אֶלעָזָר איז געווען דער פֿירשט איבער זיי אַ מאָל; ה איז
iz Hashem mol a zei iber firsht der geven iz Elazarn fun
is Hashem time a them over prince the was is El'azar of

מיט אים געווען. כא זכַריָה דער זון פֿון משֶלֶמיָהן איז געווען
geven iz Meshelemyahn fun zun der Zecharyah geven im mit
was is Meshelemyah of son the Zecharyah was him with

דער טויערמאַן ביים איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד . כב זיי אַלע, די
di ale zei ohel-moed fun aingang baim toierman der
the all they Tent of Meeting of entrance at gatekeeper the

(thresholds) were 212. These were reckoned by their genealogy in their villages, whom Dovid and Shmuel the Ro'eh (seer) did assign in their emunah (set office, entrusted responsibility). 23 So they and their banim had the oversight of the she'arim (gates) of the Beis Hashem, namely, the Beis HaOhel, by mishmarot (shifts, watches). 24 In four quarters were the sho'arim, toward the east, west, north, and south. 25 And their brethren, which were in their villages, were to come after shivat hayamim from time to time with them. 26 For these Levi'im, the four gibborei hasho'arim, were in their emunah (set office, entrusted responsibility), and were over the rooms and otzarot (treasuries) of the Bais HaElohim. 27 And they spent the night around the Bais HaElohim, because the mishmeret was upon them; they were responsible for the mafte'ach (key) thereof laboker laboker. 28 And certain of them had the charge of the kelim (vessels) of the avodah (service, ministry), that they should bring them in and out by inventory count. 29 Some of them also were appointed to oversee the kelim (vessels), and all the k'lei haKodesh, and the solet (flour), and the yayin, and the shemen, and the incense, and the spices. 30 And some of the

אויסגעקליבענע פֿאַר טויערלײַט ביי די שוועלן , צוויי הונדערט און
un hundert tsvei shveln di bai toierlait far oisgeklibene
and hundred two thresholds the by gatekeepers for chosen

צוועלף. זיי זײַנען געווען פֿאַרצייכנט לויט זייערע דערפֿער; זיי
zei derfer zeyere loit fartseichnt geven zainen zei tsvelf
them villages their according to recorded were are they twelve

האָט דָּוִד און שמואֵל דער זער געשטעלט אויף זייער אַמט . כג און זיי
zei un amt zeyer oif geshtelt zeer der Shmuel un Dovid hot
they and office their on stood seer the Shmuel and Dovid have

און זייערע קינדער זײַנען געווען איבער די טויערן פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun toiern di iber geven zainen kinder zeyere un
of house the of gates the over were are children their and

ה , פֿון דעם הויז פֿון געצעלט, פֿאַר וואַכן . כד אין פֿיר
fir in vachn far getselt fun hoiz dem fun Hashem
four in shifts, watches for tent of house the of Hashem

זײַטן זײַנען געווען די טויערלײַט : אין מזרח , אין מערבֿ , אין צפֿון ,
tsofn in mayrev in mizrech in toierlait di geven zainen zaitn
north in west in east in gatekeepers the were are sides

און אין דָּרום . כה און זייערע ברידער אין זייערע דערפֿער זאָלן אַרײַנקומען
gedarft hobn derfer zeyere in brider zeyere un dorem in un
required have villages their in brothers their and south in and

קומען אויף זיבן טעג, פֿון צײַט צו צײַט, צו זײַן מיט די דאָזיקע;
dozike di mit zain tsu tsait tsu tsait fun teg zibn oif kumen
these the with be to time to time from days seven on to come

כו וואָרעם אויף שטענדיק זײַנען געווען נאָר די פֿיר הויפּטטויערלײַט .
hoipttoierlait fir di nor geven zainen shtendik oif vorem
head gatekeepers four the now were are ever on because

דאָס זײַנען געווען די לְוִיים . אויך זײַנען זיי געווען איבער די
di iber geven zei zainen oich Leviim di geven zainen dos
the over were they are also Levi'im the were are these

קאַמערן, און איבער די אוֹצרות פֿון הויז פֿון אלקים . כז און זיי
zei un Elokim fun hoiz fun oitseres di iber un kamern
they and G-d of house of treasuries the over and rooms

האָבן גענעבטיקט אַרום דעם הויז פֿון אלקים, ווײַל אויף זיי
zei oif vail Elokim fun hoiz dem arum genechtikt hobn
them on because G-d of house the round spent the night have

איז געווען די היטונג, און זיַ האָבן אונטער זיך געהאַט דעם שליסל,
shlisel dem gehat zich unter hobn zai un hitung di geven iz
key the had selves under have be and charge the was is

כדי עס צו עפֿענען, מאָרגן פֿאַר מאָרגן . כח און טייל פֿון זיי
zei fun teil un morgn far morgn efenen tsu es kedei
them of some and morning for morning open to it so that

זײַנען געווען איבער די כלים פֿון דינסט , וואָרעם מיט אַ צאָל
tsol a mit vorem dinst fun keilim di iber geven zainen
number a with because service of vessels the over were are

האָט מען זיי אַרײַנגעבראַכט, און מיט אַ צאָל האָט מען זיי
zei men hot tsol a mit un araingebracht zei men hot
them one has number a with and brought in them one has

אַרויסגענומען . כט און טייל פֿון זיי זײַנען געווען געשטעלט איבער די
di iber geshtelt geven zainen zei fun teil un aroisgenumen
the over stood were are them of some and taken out

זאַכן , און איבער אַלע הייליקע כלים , און איבער דעם זעמלמעל, און
un zemelmel dem iber un keilim heilike ale iber un zachn
and fine flour the over and vessels holy all over and things

Bnei HaKohanim mixed the blending of the spices. [31] And Mattityah, one of the Levi'im, who was the bechor of Shallum the Korchi, had the emunah *(set office, entrusted responsibility)* over the things that were made in hachavitim *(panbaking)*. [32] And other of their brethren, of the Bnei HaKehati, were over the Lechem HaMaarechet *(Bread of Array, Showbread)*, to prepare it Shabbos Shabbos.

[33] And these are the meshorerim *(singers)*, family heads of the Levi'im, who remained in the Peturim Chambers; for they were employed in that work yomam valailah. [34] These family heads of the Levi'im were heads throughout their toldot; these dwelt at Yerushalayim.

[35] And in Giv'on dwelt the avi Giv'on, Ye'iel, the shem of whose isha was Ma'achah, [36] And his bechor Avdon, then Tzur, and Kish, and Ba'al, and Ner, and Nadav. [37] And Gedor, and Achyo, and Zecharyah, and Miklot. [38] And Miklot fathered Shim'am. And they also dwelt near their brethren at Yerushalayim with their brethren.

דעם ווין , און דעם איל, און דעם ווירעך , און די בשׂמים . [ל] און
un b'somaim di un vairech dem un eil dem un vain dem
and spices the and incense the and oil the and wine the

טייל פֿון די זין פֿון די כּהנים האָבן צובאַרייטונג די צובאַרייטונג פֿון
fun tsubareitung di tsubareit hobn koyanim di fun zin di fun teil
of preparations the prepared have kohanim the of sons the of some

די בשׂמים . [לא] און מַתִּתְיָה פֿון די לוִיים , וואָס איז געווען דער
der geven iz vos Leviim di fun Mattityah un b'somaim di
the was is who Levi'im the of Mattityah and spices the

בכור פֿון שַׁלוּם דעם קָרחי , האָט געהאַט דעם אַמט איבער די
di iber amt dem gehat hot Korchi dem Shallum fun bechor
the over office the had has Korchi the Shallum of firstborn

פֿאַנגעבעקסן. [לב] און טייל פֿון די קינדער פֿון די קהָתים , פֿון זייערע
zeyere fun Kehatim di fun kinder di fun teil un fangebeksn
their of Kehati the of children the of some and baking pans

ברידער , זיַינען געווען איבערן אויסגעלייגטן ברויט, דאָס צוצוגרייטן
brider zeinen geven ibern oisgeleigtn broit dos tsutsugreitn
brothers are were over displayed bread this to prepare

שבת אין שבת .
Shabbos in Shabbos
Shabbos on Shabbos

[לג] און דאָס זיַינען געווען די זינגערס, הויפּטן פֿון פֿאָטערהיַזער
foterhaizer fun hoiptn zingers di geven zainen dos un
father's household of leaders singers the were are these and

פֿון די לוִיים , אין די קאַמערן, פּטור ווייל טאָג און נאַכט איז
iz nacht un tog vail petur kamern di in Leviim di fun
is night and day because exempt rooms the in Levi'im the of

אויף זיי געווען די אַרבעט. [לד] די דאָזיקע זיַינען געווען הויפּטן פֿון
fun hoiptn geven zainen dozike di arbet di geven zei oif
of leaders were are these the work the was them on

די פֿאָטערהיַזער פֿון די לוִיים – לויט זייערע געבורטן,
geburtn zeyere loit Leviim di fun foterhaizer di
birth their according to Levi'im the of father's household the

הויפּטן. די דאָזיקע זיַינען געזעסן אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in gezesn zainen dozike di hoiptn
Yerushalayim in settled are these the leaders

[לה] און אין גִּבְעוֹן זיַינען געזעסן: דער פֿאָטער פֿון גִּבְעוֹן , יְעִיאֵל, וואָס
vos Yeyel Givon fun foter der gezesn zainen Givon in un
whose Ye'iel Giv'on of father the settled are Giv'on in and

דער נאָמען פֿון זיַין ווייַב איז געווען מַעֲכָה ; [לו] און זיַין זון דער
der zun zain un Maachah geven iz vaib zain fun nomen der
the son his and Ma'achah was is wife his of name the

בכור , עַבְדּוֹן , און צור , און קיש, און בַּעַל, און נֵר , און נָדָב ;
Nadav un Ner un Baal un Kish un Tsur un Avdon bechor
Nadav and Ner and Ba'al and Kish and Tzur and Avdon firstborn

[לז] און גדור , און אַחיו , און זכַריָה , און מִקְלוֹת. [לח] און מִקְלוֹת האָט
hot Miklot un Miklot un Zecharyah un Achyo un Gedor un
has Miklot and Miklot and Zecharyah and Achyo and Gedor and

געבאָרן שִׁמְאָמן . און זיי אויך זיַינען געזעסן מיט זייערע ברידער
brider zeyere mit gezesn zainen oich zei un Shimamen geborn
brothers their with settled are also they and Shim'am fathered

אין ירושָׁלַיִם , אַקעגן זייערע ברידער .
brider zeyere akegn Yerushalayim in
brothers their near Yerushalayim in

לט און נֵר האָט געבאָרן קישן ; און קיש האָט געבאָרן שָׁאוּל ; און
un Shauln geborn hot Kish un Kishon geborn hot Ner un
and Sha'ul fathered has Kish and Kish fathered has Ner and

שָׁאוּל האָט געבאָרן יוֹנָתָנעז , און מַלכי-שועַ , און אַבִּינָדָבן , און
un Avinadavn un Malki-Shuaen un Yonatanen geborn hot Shaul
and Avinadav and Malki-Shu'a and Yonatan fathered has Sha'ul

אֶשבַעַל . מ און יוֹנָתָנס זון איז געווען מריבַּ-בַעַל , און מריבַּ-בַעַל
Meriv-Baal un Meriv-Baal geven iz zun Yonatans un Eshbaaln
Meriv-Ba'al and Meriv-Ba'al was is son Yonatan's and Eshba'al

האָט געבאָרן מִיכָה . מא און די זין פֿון מִיכָה זיַנען געווען:
geven zainen Michahn fun zin di un Michahn geborn hot
were are Michah of sons the and Michah fathered has

פִּיתוֹן, און מֶלֶך , און תַּחרֵעַ , און אָחָז . מב און אָחָז האָט געבאָרן
geborn hot Achaz un Achaz un Tachrea un Melech un Piton
fathered has Achaz and Achaz and Tachre'a and Melech and Piton

יַעַרָה ; און עַזמָוֶת , און זִמרִי ; און זִמרִי האָט געבאָרן עָלֶמֶת
Zimrien un Azmavetn un Alemeten geborn hot Yarah un Yarahn
Zimri and Azmavet and Alemet fathered has Yarah and Yarah

און זִמרי האָט געבאָרן מוֹצָא . מג און מוֹצָא האָט געבאָרן בנעָא;
Binan geborn hot Motsa un Motsaen geborn hot Zimri un
Bine'a fathered has Motza and Motza fathered has Zimri and

און זיַן זון איז געווען רפָיָה , זיַן זון אֶלעָשָׂה, זיַן זון אָצֵל . מד און
un Atsel zun zain Elasah zun zain Refayah geven iz zun zain un
and Atzel son his El'asah son his Refayah was is son his and

אָצֵל האָט געהאַט זעקס זין , און דאָס זיַנען זייערע נעמען : עזריקָם ,
Azrikam nemen zeyere zainen dos un zin zeks gehat hot Atsel
Azrikam names their are these and sons six had has Atzel

בוֹכרו , און ישמָעֵאל , און שעַריָה , און עוֹבַדיָה , און חָנָן .
Chanan un Ovadyah un Shearyah un Yishmael un Bocheru
Chanan and Ovadyah and She'aryah and Yishmael and Bocheru

דאָס זיַנען די זין פֿון אָצֵלן .
Atseln fun zin di zainen dos
Atzel of sons the are these

י און די פלִשתִּים האָבן מלחמה געהאַלטן מיט יִשׂרָאֵל, און די מענער
mener di un Yisrol mit gehaltn milchome hobn Pelishtim di un
men the and Yisrol with waged war have Pelishtim the and

פֿון יִשׂרָאֵל זיַנען אַנטלאָפֿן פֿאַר די פלִשתִּים , און זיי זיַנען געפֿאַלן
gefaln zainen zei un Pelishtim di far antlofn zainen Yisroel fun
fallen are they and Pelishtim the before fled are Yisroel of

דערשלאָגענע אויפֿן בארג גִלבוֹעַ . ב און די פלִשתִּים האָבן נאָכגעיאָגט
nochgeyogt hobn Pelishtim di un Gilboa barg oifn dershlogene
pursued after have Pelishtim the and Gilboa mount on slain

שָׁאוּלן און זיַנע זין , און די פלִשתִּים האָבן דערשלאָגן יוֹנָתָן , און
un Yonatan dershlogn hobn Pelishtim di un zin zaine un Shauln
and Yonatan struck down have Pelishtim the and sons his and Sha'ul

אַבִּינָדָבּ , און מַלכי-שוּע , די זין פֿון שָׁאוּלן . ג און די מלחמה איז
iz milchome di un Shauln fun zin di Malki-Shua un Avinadav
is war the and Sha'ul of sons the Malki-Shu'a and Avinadav

געווען שווער אַקעגן שָׁאוּלן , און די בויגנשיסערס האָבן אים געפֿונען ,
gefunen im hobn boignshisers di un Shauln akegn shver geven
found him have archers the and Sha'ul against fierce was

און ער האָט געציטערט פַֿאַר די שיסערס . ד און שָׁאוּל האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Shaul un shisers di far getsitert hot er un
to said has Sha'ul and shooters the before trembled has he and

39 And Ner fathered Kish; and Kish fathered Sha'ul; and Sha'ul fathered Yonatan, and Malki-Shu'a, and Avinadav, and Eshba'al. 40 And the Ben Yonatan was Meriv-Ba'al; and Meriv-Ba'al fathered Michah. 41 And the Bnei Michah were Piton, and Melech, and Tachre'a. 42 And Achaz fathered Yarah; and Yarah fathered Alemet, and Azmavet, and Zimri; and Zimri fathered Motza; 43 And Motza fathered Bine'a; and Refayah bno, El'asah bno, Atzel bno. 44 And Atzel had six banim, whose shmot are these; Azrikam, Bocheru, and Yishmael, and She'aryah, and Ovadyah, and Chanan; these were the Bnei Atzel.

10 Now the Pelishtim *(Philistines)* fought against Yisroel; and the men of Yisroel fled from before the Pelishtim, and fell down chalalim *(slain ones)* on Mt Gilboa. 2 And the Pelishtim followed hard after Sha'ul, and after his banim; and the Pelishtim slaughtered Yonatan, and Avinadav, and Malki-Shu'a, the Bnei Sha'ul. 3 And the milchamah became intense against Sha'ul, and the archers overtook him, and he

was wounded by the archers. [4] Then said Sha'ul to his noseh keli *(armor bearer)*, Draw thy cherev, and thrust me through therewith; lest these arelim *(uncircumcised ones)* come and abuse me. But his noseh keli would not; for he was very afraid. So Sha'ul took a cherev, and fell upon it. [5] And when his noseh keli saw that Sha'ul was dead, he fell likewise on the cherev, and died. [6] So Sha'ul died, and his shloshet banim, and all his Bais died together.

[7] And when kol Ish Yisroel that were in the emek *(valley)* saw that they fled, and that Sha'ul and his banim were dead, then they abandoned their towns, and fled; and the Pelishtim came and took occupation of them.

[8] And it came to pass on the next day, when the Pelishtim came to strip the chalalim, that they found Sha'ul and his banim fallen on Mt Gilboa. [9] And when they had stripped him, they took his rosh *(head)*, and his keli *(armor)*, and sent into eretz Pelishtim all around, to carry the news unto their atzabim, and to the people. [10] And they

זַיִן וואַפֿנטרעגער: צי אַרויס דיין שווערד, און דערשטעך מיך מיט
mit mich dershtech un shverd dain arois tsi vafntreger zain
with me stab and sword your out draw armor bearer his

איר, אַז די דאָזיקע אומבאַשניטענע זאָלן נישט קומען, און מאַכן
machn un kumen nisht zoln umbashnitene dozike di az ir
make and come not shall uncircumcised these the so that it

געשפּעט איבער מיר. אָבער זײַן וואַפֿנטרעגער האָט נישט געוואָלט, וואָרעם
vorem gevolt nisht hot vafntreger zain ober mir iber geshpet
because wanted not has armor bearer his but me over mockery

ער האָט זייער מורא געהאַט. האָט שָׁאול געזומען די שווערד, און
un shverd di genumen Shaul hot gehat moire zeyer hot er
and sword the taken Sha'ul has had fear very much has he

איז אַרויפֿגעפֿאַלן אויף איר. ה און ווי זײַן וואַפֿנטרעגער האָט געזען, אַז
az gezen hot vafntreger zain vi un ir oif aroifgefaln iz
that seen has armor bearer his when and it on fallen upon is

שָׁאול איז געשטאָרבן, איז ער אויך אַרויפֿגעפֿאַלן אויף זײַן שווערד, און איז
iz un shverd zain oif aroifgefaln oich er iz geshtorbn iz Shaul
is and sword his on fallen upon also he is died is Sha'ul

געשטאָרבן. ו אַזוי איז געשטאָרבן שָׁאול; און זײַנע דרײַ זין און זײַן גאַנץ
gants zain un zin drai zaine un Shaul geshtorbn iz azoi geshtorbn
entire his and sons three his and Sha'ul died is so died

הויזגעזינט אין איינעם זײַנען געשטאָרבן.
geshtorbn zainen einem in hoizgezint
died are one in household

ז און ווי אַלע מענער פֿון ישׂראל וואָס אין טאָל האָבן געזען, אַז
az gezen hobn tal in vos Yisroel fun mener ale vi un
that seen have valley in who Yisroel of the men all when and

יענע זײַנען אַנטלאָפֿן, און אַז שָׁאול און זײַנע זין זײַנען טויט, אַזוי
azoi toit zainen zin zaine un Shaul az un antlofn zainen yene
so dead are sons his and Sha'ul that and fled are these

האָבן זיי פֿאַרלאָזן זייערע שטעט, און זײַנען אַנטלאָפֿן. און די פּלשתּים
Pelishtim di un antlofn zainen un shtet zeyere farlozen zei hobn
Pelishtim the and fled are and towns their forsaken they have

זײַנען געקומען, און האָבן זיך אין זיי באַזעצט.
bazetst zei in zich hobn un gekumen zainen
settled them in selves have and come are

ח און עס איז געווען אויף מאָרגן, זײַנען די פּלשתּים
Pelishtim di zainen morgn oif geven iz es un
Pelishtim the are the next morning on was is it and

געקומען אויסטאָן די דערשלאָגענע, און זיי האָבן געפֿונען שָׁאולן און
un Shauln gefunen hobn zei un dershlogene di oiston gekumen
and Sha'ul found have they and slain the to strip come

זײַנע דרײַ זין, געפֿאַלן אויפֿן בארג גלבוע. ט האָבן זיי אים אויסגעטאָן,
oisgeton im zei hobn Gilboa barg oifn gefaln zin drai zaine
stripped him they have Gilboa mount on fallen sons three his

און האָבן גענומען זײַן קאָפּ, און זײַנע וואַפֿן, און געשיקט אין
in geshikt un vafn zaine un kop zain genumen hobn un
in the sent and weapons his and head his taken have and

לאַנד פֿון די פּלשתּים רונד אַרום, צו ברענגען די בשׂורה צו
tsu besoire di brengen tsu arum rund Pelishtim di fun land
to good news the bring to round around Pelishtim the of land

זייערע געצנבילדער און צום פֿאָלק. י און זיי האָבן אַוועקגעלייגט זײַנע
zaine avekgeleigt hobn zei un folk tsum un getsnbilder zeyere
his laid away have they and people to the and idol images their

put his keli in the Bais eloheihem, and fastened his head in the Bais Dagon.

[11] And when kol Yavesh-Gil'ad heard all that the Pelishtim had done to Sha'ul, [12] They arose, kol ish chayil, and took the gufat Sha'ul *(body of Sha'ul)*, and the gufot of his banim, and brought them to Yavesh, and buried their atzmot under the elah *(oak tree)* in Yavesh, and underwent a tzom shivat yamim.

[13] So Sha'ul died for his ma'al *(unfaithfulness)* which he committed against Hashem, even against the Devar Hashem, over which he was not shomer, and also for consulting an ov *(one with a familiar spirit)* to seek guidance; [14] And inquired not of Hashem; therefore He slaughtered him, and turned over the kingdom unto Dovid Ben Yishai.

11 Then kol Yisroel gathered themselves to Dovid unto Chevron, saying, Hinei, we are thy etzem *(bone)* and thy basar.

[2] And moreover in time past, even when Sha'ul was melech, thou wast he that hamotzi *(led out)* and

וואַפֿן אין הויז פֿון זייערע ג-טער, און זיין שאַרבן האָבן זיי
zei hobn sharbn zain un g-ter zeyere fun hoiz in vafn
they have skull his and g-ds their of house in the weapons

אויפֿגעשטאָכן אין הויז פֿון דָּגוֹן .
Dagon fun hoiz in oifgeshtochn
Dagon of house in the stuck up

יא און גאַנץ יָבֵשׁ-גִּלְעָד האָט געהערט אַלץ וואָס די פּלשתּים האָבן
hobn Pelishtim di vos alts gehert hot Yavesh-Gilad gants un
have Pelishtim the which all that heard has Yavesh-Gil'ad all and

געטאָן צו שָׁאוּל , יב און אַלע העלדישע לײַט זיינען אויפֿגעשטאַנען, און זיי
zei un oifgeshtanen zainen lait heldishe ale un Shauln tsu geton
they and risen up are people heroic all and Sha'ul to done

האָבן געזונטן דעם לײַב פֿון שָׁאוּל , און די לײַבער פֿון זײַנע זין , און
un zin zaine fun laiber di un Shauln fun laib dem genumen hobn
and sons his of bodies the and Sha'ul of body the taken have

זיי געבראַכט קיין יָבֵישׁ ; און זיי האָבן באַגראָבן זייערע בײַנער אונטער
unter beiner zeyere bagrobn hobn zei un Yaveish kein gebracht zei
under bones their buried have they and Yavesh to brought them

דעם אייכנבוים אין יָבֵישׁ ; און זיי האָבן געפֿאַסט זיבן טעג .
teg zibn gefast hobn zei un Yaveish in eichnboim dem
days seven fasted have they and Yavesh in terebinth the

יג און שָׁאוּל איז געשטאָרבן פֿאַר זײַן פֿעלשונג וואָס ער האָט
hot er vos felshung zain far geshtorbn iz Shaul un
has he that treachery his for died is Sha'ul and

געפֿעלשט אָן ה פֿון וועגן דעם וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dem vegen fun Hashem on gefelsht
Hashem of word the account of on Hashem against been unfaithful

וואָס ער האָט נישט געהיט, און אויך פֿאַר וואָס שָׁאוּל האָט געפֿרעגט בײַ אַ
a bai gefregt hot Shaul vos far oich un gehit nisht hot er vos
a by inquired has Sha'ul what for also and kept not has he that

גײַסט צו פֿאַרשן בײַ אים, יד און נישט געפֿרעגט בײַ ה ; דערום
derum Hashem bai gefregt nisht un im bai forshn tsu gaist
therefore Hashem by inquired not and him from seek to spirit

האָט ער אים געטייט , און האָט אָפּגעקערט די מלוכה צו דָּוִד
Dovid tsu meluche di opgekert hot un geteit im er hot
Dovid to kingdom the turned back has and caused to die him he has

דעם זון פֿון ישַׁי .
Yishaien fun zun dem
Yishai of son the

יא און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט צו דָּוִדן קיין
kein Dovidn tsu aingezamlt zich hobn Yisroel gants un
to Dovid to gathered selves have Yisroel all and

חֶבְרוֹן , אַזוי צו זאָגן : דײַן בײַן און דײַן פֿלייש זיינען
zainen fleish dain un bein dain zogn tsu azoi Chevron
are flesh your and bone your say to so Chevron

מיר דאָך .
doch mir
after all we

ב נאָך פֿון נעכטן , אויך אייערנעכטן און נעכטן פֿון נאָך וועז שָׁאוּל איז
iz Shaul ven noch eyernechtn un nechtn fun noch
is Sha'ul when even former days and recent past from still

געווען אַ מלך , ביסטו געווען דער וואָס האָט אַרויסגעפֿירט
aroisgefirt hot vos der geven bistu melech a geven
led out has who the one were are you king a was

brought in Yisroel; and Hashem Eloheicha said unto thee, Thou shalt shepherd My people Yisroel, and thou shalt be Nagid over My people Yisroel.

3 Therefore came all the Ziknei Yisroel to HaMelech to Chevron; and Dovid cut a Brit with them in Chevron before Hashem; and vayimeshechu *(they anointed)* Dovid Melech over Yisroel, according to the Devar Hashem by Shmuel.

4 And Dovid and Kol Yisroel went to Yerushalayim, which is Yevus; where the Yevusi were, the inhabitants of ha'aretz. 5 And the inhabitants of Yevus said to Dovid, Thou shalt not come in here. Nevertheless Dovid took the Metzudat Tziyon, which is Ir Dovid. 6 And Dovid said, Whosoever attacketh the Yevusi barishonah shall be Rosh and Sar. So Yoav Ben Tzeruyah went up first, and became Rosh. 7 And Dovid dwelt in the Metzad; therefore they called it Ir Dovid. 8 And he built the Ir around it, even from the Millo to the surrounding

אוּן אַרַיינגעפֿירט יִשְׂרָאֵל. אוּן ה דיין ג-ט האָט צו דיר
dir tsu hot G-t dain Hashem un Yisroel araingefirt un
you(SG) to has G-d your Hashem and Yisroel led in and

געזאָגט: דו זאָלסט פֿיטערן מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, אוּן דו זאָלסט
zolst du un Yisroel folk main fitern zolst du gezogt
shall you and Yisroel people my shepherd shall you said

זײַן אַ פֿירשט איבער מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk main iber firsht a zain
Yisroel people my over prince a be

ג אוּן אַלע עלטסטע פֿוּן יִשְׂרָאֵל זײַנען געקומען צום מלך
melech tsum gekumen zainen Yisroel fun eltste ale un
king to the come are Yisroel of elders all and

קיין חֶבְרוֹן, אוּן דָּוִד האָט זיי געשלאָסן אַ ברית אין
in bris a geshlosn zei hot Dovid un Chevron kein
in covenant a established them has Dovid and Chevron to

חֶבְרוֹן פֿאַר ה, אוּן זיי האָבן געזאַלבט דָּוִדן פֿאַר אַ
a far Dovidn gezalbt hobn zei un Hashem far Chevron
a for Dovid anointed have they and Hashem before Chevron

מלך איבער יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי הס וואָרט דורך שמואֵל.
Shmueln durch vort Hashems vi azoi Yisroel iber melech
Shmuel through word Hashem's as just Yisroel over king

ד אוּן דָּוִד אוּן גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען געגאַנגען קיין
kein gegangen zainen Yisroel gants un Dovid un
to gone are Yisroel all and Dovid and

ירושָׁלַיִם, דאָס איז יבוס; אוּן דאָרטן זײַנען געווען די
di geven zainen dortn un Yevus iz dos Yerushalayim
the were are there and Yevus is this Yerushalayim

יבוסים, די באַווויינער פֿוּן לאַנד. ה האָבן די באַווויינער
bavoiner di hobn land fun bavoiner di Yevusim
inhabitants the have land of the inhabitants the Yevusi

פֿוּן יבוס געזאָגט צו דָּוִדן: וועסט אַהער נישט קומען.
kumen nisht aher vest Dovidn tsu gezogt Yevus fun
come not here you(sg) will Dovid to said Yevus of

אָבער דָּוִד האָט באַצוווּנגען די פֿעסטונג פֿוּן צִיּוֹן, דאָס
dos Tsiyon fun festung di batsvungen hot Dovid ober
this Tziyon of stronghold the capture did Dovid but

איז דָּוִדס-שטאָט. ו אוּן דָּוִד האָט געזאָגט: ווער נאָר עס וועט
vet es nor ver gezogt hot Dovid un Dovids-Shtot iz
will it just whoever said has Dovid and Ir Dovid is

צוערשט שלאָגן דעם יבוסי זאָל ווערן פֿאַר אַ הויפּטמאַן אוּן
un hoiptman a far vern zol Yevusi dem shlogn tsuersht
and head man a for become shall Yevusi the strike first

פֿאַר אַ האַר. איז יוֹאָבּ דער זון פֿוּן צרוּיָהן אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen Tseruyahn fun zun der Yoav iz har a far
gone up Tzeruyah of son the Yoav is master a for

צום ערשטן, אוּן ער איז געוואָרן פֿאַר אַ הויפּטמאַן. ז אוּן דָּוִד
Dovid un hoiptman a far gevorn iz er un ershtn tsum
Dovid and head man a for become is he and first to the

האָט זיך באַזעצט אין דער פֿעסטונג, דערום האָט מען זי גערופֿן
gerufn zi men hot derum festung der in bazetst zich hot
called it one has therefore stronghold the in settled self has

דָּוִדס-שטאָט. ח אוּן ער האָט פֿאַרבויט די שטאָט רונד אַרום,
arum rund shtot di farboit hot er un Dovids-Shtot
round around city the built has he and Ir Dovid

area, and Yoav repaired the rest of the Ir. [9] So Dovid continued greater and greater, for Hashem Tzva'os was with him.

[10] These also are the Roshei HaGibborim whom Dovid had, who strengthened themselves with him in his Malchut, and with all Yisroel, to make him Melech, according to the Devar Hashem concerning Yisroel. [11] And this is the mispar *(number)* of the Gibborim whom Dovid had: Yashov'am, a ben Chachmoni, Rosh HaShaloshim: he lifted up his khanit against shlosh me'ot slain by him at one time. [12] And after him was El'azar Ben Dodo, the Achochi, who was one of the Shloshah HaGibborim. [13] He was with Dovid at Pas Dammim, and there the Pelishtim *(Philistines)* were gathered together to battle, where was chelekat hasadeh *(a parcel of ground)* full of se'orim *(barley)*; and HaAm *(the people, troops, army)* fled from before the Pelishtim *(Philistines)*. [14] And they set themselves in the midst of that chelekah *(parcel)*, and delivered it, and slaughtered the Pelishtim *(Philistines)*; vayosha Hashem *(and Hashemsaved)* them by a teshu'ah gedolah *(great deliverance)*.

פֹּון מִלּוֹא ביז רונד אַרום . און יוֹאָבּ האָט פֿאַרריכט דעם
dem farricht hot Yoav un arum rund biz milo fun
the worked repairs has Yoav and round around unto Millo from

רעשט פֿון דער שטאָט. ט און דָּוִד איז געוואָרן אַלץ גרעסער, און
un greser alts gevorn iz Dovid un shtot der fun resht
and greater all become is Dovid and city the of rest

ה צְבָאוֹת איז געווען מיט אים.
im mit geven iz Tseva'ot Hashem
him with was is of hosts Hashem

י און דאָס זיַנען די הויפּט-גיבּורים וואָס דָּוִד האָט געהאַט,
gehat hot Dovid vos hoipt-giborim di zainen dos un
had has Dovid that head mighty men the are these and

אין , מלוכה מיט אים אין זיַין די וואָס האָבן פֿעסט געהאַלטן
in meluche zain in im mit gehaltn fest hobn vos di
in kingdom his in him with held up firmly have who the ones

איינעם מיט גאַנץ יִשְׂרָאֵל, אים צו מאַכן פֿאַר אַ מלך , אַזוי ווי
vi azoi melech a far machn tsu im Yisroel gants mit einem
as just king a for make to him Yisroel all with one

דאָס וואָרט פֿון ה צו יִשְׂרָאֵל. יא און דאָס איז די צאָל
tsol di iz dos un Yisroel tsu Hashem fun vort dos
number the is this and Yisroel to Hashem of word the

פֿון די גיבּורים וואָס דָּוִד האָט געהאַט: יָשָׁבְעָם דער זון פֿון
fun zun der Yashovam gehat hot Dovid vos giborim di fun
of son the Yashov'am had has Dovid that warriors the of

חכמוֹנין , דער הויפּטמאַן פֿון די עלטסטע; ער האָט אויפֿגעהויבן
oifgehoibn hot er eltste di fun hoiptman der Chachmonien
lifted up has he elders the of head man the Chachmoni

זיַין שפּיז אויף דריַי הונדערט, און זיי דערשלאָגן אויף איין
ein oif dershlogn zei un hundert drai oif shpiz zain
one at struck down them and hundred three against spear his

מאָל. יב און נאָך אים, אֶלְעָזָר דער זון פֿון דוֹדוֹ , פֿון אַחוֹח ;
Achoach fun Dedan fun zun der Elazar im noch un mol
Achoch of Dodo of son the El'azar him after and time

ער איז געווען פֿון די דריַי גיבּורים . יג ער איז געווען מיט דָּוִדן אין
in Dovidn mit geven iz er giborim drai di fun geven iz er
in Dovid with was is he warriors three the of was is he

פּס-דַּמים , ווען די פְּלִשְׁתִּים האָבן זיך דאָרטן איַינגעזאַמלט
aingezamlt dortn zich hobn Pelishtim di ven Pas-Dammim
gathered there selves have Pelishtim the when Pas Dammim

אויף מלחמה ; און דאָרטן איז געווען אַ שטיק פֿעלד פֿול מיט
mit ful feld shtik a geven iz dortn un milchome oif
with full field piece a was is there and war for

גערשטן; און דאָס פֿאָלק איז אַנטלאָפֿן פֿאַר די פְּלִשְׁתִּים . יד האָבן
hobn Pelishtim di far antlofn iz folk dos un gershtn
have Pelishtim the before fled is people the and barley

זיי זיך געשטעלט אין מיטן פֿון דעם שטיק לאַנד, און האָבן עס
es hobn un land shtik dem fun mitn in geshtelt zich zei
it have and land piece the of center in stood selves they

מציל געווען; און זיי האָבן געשלאָגן די פְּלִשְׁתִּים , און ה
Hashem un Pelishtim di geshlogn hobn zei un geven matsl
Hashem and Pelishtim the struck have they and been saved

האָט זיי געהאָלפֿן אַ גרויס הילף .
hilf grois a geholfn zei hot
deliverance great a saved them has

[15] Now three of the sheloshim rosh went down to the Tzur to Dovid, into the me'arah *(cave)* of Adullam; and the machaneh of the Pelishtim *(Philistines)* encamped in the Emek Repha'im. [16] And Dovid was then in the stronghold, and the garrison of the Pelishtim was then at Beit-Lechem. [17] And Dovid had a [thirsty] longing, and said, Oh that one would draw for me drink of the mayim from the bor *(well)* of Beit-Lechem, that is at the sha'ar *(gate)*. [18] And the Shlosha broke through the machaneh Pelishtim *(Philistines)*, and drew mayim out of the bor Beit-Lechem, that was by the sha'ar, and took it, and brought it to Dovid; but Dovid would not drink of it, but poured it out to Hashem.

[19] And said, Chalilah li meElohai *(Elohai forbid it me)*, that I should do this thing. Shall I drink the dahm of these anashim at their nafshot? For at jeopardy of their nafshot they brought it. Therefore he would not drink it. These things did these Shloshet HaGibborim.

[20] And Avishai the brother of Yoav, he was Rosh HaSheloshah; for lifting up his khanit against Shlosh Me'ot, he slaughtered them, and had a shem among the

טו און דריי פֿון די דרייסיק הויפּטלייט האָבן אַראָפּגענידערט צום
tsum aropgenidert hobn hoiptlait draisik di fun drai un
to the gone down have chief people thirty the of three and

פֿעלדז צו דָּוִדן אין דער היילֿ פֿון עֲדוּלָּם ; און די מחנה פֿון די
di fun machne di un Adulam fun heil der in Dovidn tsu feldz
the of camp the and Adullam of cave the in Dovid to rock

פּלשתּים האָט געלאָגערט אין טאָל רפָאים . טז און דָּוִד איז
iz Dovid un Refaim tal in gelagert hot Pelishtim
is Dovid and Repha'im the valley in encamp did Pelishtim

דענצמאָל געווען אין דער פֿעסטונג , און די וואַך פֿון די פּלשתּים
Pelishtim di fun vach di un festung der in geven dentsmol
Pelishtim the of garrison the and stronghold the in was then

איז דענצמאָל געווען אין בֵּית-לֶחֶם . יז האָט דָּוִד געגלוסט, און ער האָט
hot er un geglust Dovid hot Beis-Lechem in geven dentsmol iz
has he and longed Dovid has Beit-Lechem in was then is

געזאָגט: וואָן עמיצער גיט מיר טרינקען וואַסער פֿון דעם ברונעם
brunem dem fun vaser trinken mir git emitser ven gezogt
well the from water drink me give someone would that said

פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס אין טויער! יח האָבן די דריי דורכגעברָאכן
durchgebrochn drai di hobn toier in vos Beis-Lechem fun
breached three the have gate in which Beit-Lechem of

אין לאַגער פֿון די פּלשתּים , און האָבן אָנגעשעפּט וואַסער פֿון דעם
dem fun vaser ongeshept hobn un Pelishtim di fun lager in
the from water drawn have and Pelishtim the of camp in

ברונעם פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס אין טויער, און גענומען און געבראַכט
gebracht un genumen un toier in vos Beis-Lechem fun brunem
brought and took and gate in the that Beit-Lechem of well

צו דָּוִדן . אָבער דָּוִד האָט עס נישט געוואָלט טרינקען, און האָט עס
es hot un trinken gevolt nisht es hot Dovid ober Dovidn tsu
it has and drink wanted not it has Dovid but Dovid to

אויסגעגאָסן פֿאַר ה .
Hashem far oisgegosen
Hashem before poured out

יט און ער האָט געזאָגט: באַהיט מיך מײַן ג-ט פֿון דאָס צו טאָן!
ton tsu dos fun G-t main mich bahit gezogt hot er un
do to this from G-d my me forbid said has he and

דאָס בלוט פֿון די דאָזיקע מענטשן מיט זייער לעבן זאָל איך טרינקען?
trinken ich zol lebn zeyer mit mentshn dozike di fun blut dos
drink I shall life their with men these the of blood this

וואָרעם מיט דער סכנה פֿון זייער לעבן האָבן זיי עס געבראַכט. און ער
er un gebracht es zei hobn lebn zeyer fun sekone der mit vorem
he and brought it they have life their of risk the with because

האָט עס נישט געוואָלט טרינקען. דאָס האָבן געטאָן די דריי גיבורים .
giborim drai di geton hobn dos trinken gevolt nisht es hot
warriors three the done have these drink wanted not it has

כ און אֲבִישַׁי דער ברודער פֿון יוֹאָבֿן , ער איז געווען דער הויפּט
hoipt der geven iz er Yoavn fun bruder der Avishai un
head the was is he Yoav of brother the Avishai and

פֿון די דריי ; און ער האָט אויפֿגעהויבן זײַן שפּיז אויף דריי
drai oif shpiz zain oifgehoibn hot er un drai di fun
three against spear his lifted up has he and three the of

הונדערט, און זיי דערשלאָגן ; און ער האָט געהאַט אַ שם
shem a gehat hot er un dershlogn zei un hundert
name a had has he and struck down them and hundred

Shloshah. [21] Of the Shloshah, he was more honored than the two; for he was their Sar; howbeit he attained not to the Shloshah.

[22] Benayah Ben Yehoyada, a valiant man of Kavtze'el, who had done many exploits; he slaughtered two lion-like men of Moav; also he went down and slaughtered an ari in a bor *(pit)* on a yom sheleg *(snowy day)*. [23] And he slaughtered the ish HaMitzri, a man of great stature, five cubits high; and in the yad HaMitzri was a khanit like a rod of an oreg *(weaver)*; and he went down to him with a shevet *(club)*, and plucked the khanit out of the yad HaMitzri, and slaughtered him with his own khanit.

[24] These things did Benayah Ben Yehoyada, and had the shem among the Shloshah HaGibborim. [25] Behold, he was honored among the Shloshim, but attained not to the Shloshah; and Dovid set him over his mishma'at.

[26] Also the valiant men of the armies were, Asahel the brother of Yoav, Elchanan Ben Dodo of Beit-Lechem,

צווישן די דריי . כא פ�ון די צווייטע דריי איז ער געווען דער
der geven er iz drai tsveite di fun drai di tsvishn
the was he is three second the of three the among

אָנגעזענסטער, און ער איז געווען זייער עלטסטער, אָבער צו די
di tsu ober eltster zeyer geven iz er un ongezeenster
the to but officer their was is he and eminent

ערשטע דריי איז ער נישט גענומען .
gekumen nisht er iz drai ershte
come not he is three first

כב בניָה דער זון פֻון יהוֹיָדָען , דער זון פֻון אַ העלדישן
heldishn a fun zun der Yehoyadaen fun zun der Benayah
valiant a of son the Yehoyada of son the Benayah

מאַן פֻון פִיל אויפטוען, פֻון קַבצְאֵל , ער האָט געשלאָגן די צוויי
tsvei di geshlogn hot er Kavtseel fun oiftuen fil fun man
two the struck has he Kavtze'el of deeds many of man

לייבע שטאַרקע פֻון מוֹאָבּ, און ער האָט אַראָפּגענידערט, און האָט
hot un aropgenidert hot er un Moav fun shtarke leibe
has and gone down has he and Moav of strong lion

דערשלאָגן אַ לייב אין אַ גרוב אין אַ טאָג פֻון שניי . כג און ער האָט
hot er un shnei fun tog a in grub a in leib a dershlogn
has he and snow of day a in pit a in lion a struck down

דערשלאָגן אַ מִצרישן מאַן, אַ מאַן פֻון אַ גרויסן ווּוקס , פִינף
finf vuks groisn a fun man a man Mitsrishn a dershlogn
five height great a of man a man Egyptian a struck down

איילן ; און אין דעם מִצרִיס האַנט איז געווען אַ שפּיז אַזוי ווי דער
der vi azoi shpiz a geven iz hant Mitsris dem in un eiln
the as just spear a was is hand Egyptian's the in and cubits

שטאַנג פֻון וועבער, און ער האָט אַראָפּגענידערט צו אים מיט אַ רוט;
rut a mit im tsu aropgenidert hot er un veber fun shtang
rod a with him to gone down has he and weaver of rod

האָט ער אַרויסגעריסן דעם שפּיז פֻון דעם מִצרִיס האַנט, און
un hant Mitsris dem fun shpiz dem aroisgerisn er hot
and hand Egyptian's the from spear the extracted he has

האָט אים גהרגעט מיט זיין אייגענעם שפּיז .
shpiz eigenem zain mit geharget im hot
spear own his with killed him has

כד דאָס האָט געטאָן בניָהוּ דער זון פֻון יהוֹיָדָען , און ער
er un Yehoyadaen fun zun der Benayahu geton hot dos
he and Yehoyada of son the Benayah done has these

האָט געהאַט אַ שם צווישן די דריי גיבּוֹרים . כה ער איז געווען
geven iz er giborim drai di tsvishn shem a gehat hot
was is he warriors three the among name a had has

מער אָנגעזען פֻון די דריִסיק, אָבער צו די דריי איז ער נישט
nisht er iz drai di tsu ober draisik di fun ongezen mer
not he is three the to but thirty the of regarded more

געקומען . און דָוִד האָט אים אויפגעזעצט איבער זיין לייַבוואַך .
laibvach zain iber oifgezetst im hot Dovid un gekumen
bodyguard his over appointed him has Dovid and come

כו און די העלדישע גיבּוֹרים זיַנען געווען: עַשָׂהאֵל דער ברודער
bruder der Asahel geven zainen giborim heldishe di un
brother the Asahel were are warriors heroic the and

פֻון יוֹאָבּ ; אֶלחָנָן דער זון פֻון דוֹדוֹ פֻון בֵּית-לֶחֶם ;
Beis-Lechem fun Dedan fun zun der Elchanan Yoavn fun
Beit-Lechem of Dodo of son the Elchanan Yoav of

כז שַׁמּוֹת פֹּון הַרוֹר ; חֶלֶץ פֹּון פְּלוֹן ; כח עִירָא דער זון פֹּון
fun zun der Ira Pelon fun Chelets Haror fun Shammot
of son the Ira Pelon of Cheletz Haror of Shammot

עִקֵּשׁ פֹּון תְּקוֹעַ ; אֲבִיעֶזֶר פֹּון עַנָּתוֹת ; כט סִבְכַי פֹּון חוּשָׁה ;
Chushah fun Sibbechai Anatot fun Aviezer Tekoa fun Ikeshn
Chusha of Sibbekhai Anatot of Avi'ezer Tekoa of Ikkesh

עִילַי פֹּון אֲחוֹח ; ל מַהְרַי פֹּון נְטוֹפָה ; חֶלֶד דער זון פֹּון
fun zun der Cheled Netofah fun Maharai Achoach fun Ilai
of son the Cheled Netophat of Maharai Achoch of Ilai

בַּעֲנָה פֹּון נְטוֹפָה ; לא אִיתַי דער זון פֹּון רִיבַי פֹּון גִּבְעָה פֹּון
fun Givah fun Rivaien fun zun der Ittai Netofah fun Baanahn
of Giv'ah of Rivai of son the Ittai Netophat of Ba'anah

די קִינְדער פֹּון בִּנְיָמִין ; בְּנָיָה פֹּון פִּרְעָתוֹן ; לב חוּרַי פֹּון
fun Churai Pirathon fun Benayah Binyamin fun kinder di
of Churai Pir'athon of Benayah Binyamin of children the

נַחֲלֵי-גָעַשׁ ; אֲבִיאֵל פֹּון עַרְבָּה ; לג עַזְמָוֶת פֹּון בַּחֲרוּם ;
Bacharum fun Azmavet Aravah fun Aviel nachalei-Gaash
Bacharum of Azmavet Arvah of Aviel ravines of Ga'ash

אֶלְיַחְבָא פֹּון שַׁעַלְבוֹן ; לד די זין פֹּון יָשֵׁן פֹּון גִּזוֹן ;
Gizon fun Yashein fun zin di Shaalvon fun Elyachba
Gizon of Yashen of sons the Sha'albon of Elyachba

יוֹנָתָן דער זון פֹּון שָׁגֵה הָרָר ; לה אֲחִיָּם דער זון פֹּון
fun zun der Achiam Harar fun Shogehn fun zun der Yonatan
of son the Achiam Harar of Shage of son the Yonatan

שָׁכָר פֹּון הָרָר ; אֲלִיפָל דער זון פֹּון אוּרִי ; לו חֵפֶר פֹּון
fun Chefer Uren fun zun der Elifal Harar fun Shikkaron
of Chepher Ur of son the Eliphal Harar of Sachar

מְכֵרָה ; אֲחִיָּה פֹּון פְּלוֹן ; לז חֶצְרוֹ פֹּון כַּרְמֶל ; נַעֲרַי דער
der Naarai Karmel fun Chetsro Pelon fun Achiyah Mecherah
the Na'arai Karmel of Chetzro Pelon of Achiyah Mecherat

זון פֹּון אֶזְבַי ; לח יוֹאֵל דער ברודער פֹּון נָתָנְעָן ; מִבְחַר דער
der Mivchar Natanen fun bruder der Yoel Ezbain fun zun
the Mivchar Natan of brother the Yoel Ezbai of son

זון פֹּון הַגְרִי ; לט צֶלֶק דער עַמּוֹנִי ; נַחְרַי פֹּון בְּאֵרוֹת ,
Beerot fun Nachrai Amoni der Tselek Hagrien fun zun
Be'erot of Nachrai Ammoni the Tzelek Hagri of son

דער וואַפֿנטרעגער פֹּון יוֹאָבּ דעם זון פֹּון צְרוּיָהֶן ; מ עִירָא
Ira Tseruyahn fun zun dem Yoav fun vafntreger der
Ira Tseruyah of son the Yoav of armor bearer the

פֹּון יֶתֶר ; גָּרֵב פֹּון יֶתֶר ; מא אוּרִיָּה דער חִתִּי ; זָבָד דער
der Zavad Chitti der Uriyah Yeter fun Garev Yeter fun
the Zavad Chitti the Uriyah Yeter of Garev Yeter of

זון פֹּון אַחְלָי ; מב עַדִינָא דער זון פֹּון שִׁיזָא דעם ראוּבֵנִי , אַ
a Reuveni dem Shiza fun zun der Adina Achlain fun zun
a Reuveni the Shiza of son the Adina Achlai of son

הוּפּטמאַן פֹּון די ראוּבֵנִים , און דרייַסיק מיט אִים ; מג חָנָן
Chanan im mit draisik un Reuvenim di fun hoiptman
Chanan him with thirty and Reuveni the of head man

דער זון פֹּון מַעֲכָתִי , און יוֹשָׁפָט פֹּון מִתְנָי ; מד עוּזִיָּא פֹּון
fun Uzzia Mattan fun Yoshafat un Maachahn fun zun der
of Uzzia Mitni of Yoshaphat and Ma'achah of son the

עַשְׁתְּרוֹת ; שָׁמָע , און יְעִיאֵל , די זין פֹּון חוֹתָמָן פֹּון עַרוֹעֵר ;
Aroer fun Chotamen fun zin di Yeyel un Shama Ashtarot
Aro'er of Chotam of sons the Ye'iel and Shama Ashtarot

[27] Shammot the Harori, Cheletz the Peloni, [28] Ira Ben Ikkesh the Tekoi, Avi'ezer the Anatoti, [29] Sibbekhai the Chushati, Ilai the Achochi, [30] Maharai the Netophati, Cheled Ben Ba'anah the Netophati, [31] Ittai Ben Rivai of Giv'ah, that pertained to the Bnei Binyamin, Benayah the Pir'athoni, [32] Churai of the brooks of Ga'ash, Aviel the Arbati, [33] Azmavet the Bacharumi, Elyachba the Sha'alboni, [34] The Bnei Yashen the Gizoni, Yonatan Ben Shage the Harari, [35] Achiam Ben Sachar the Harari, Eliphal Ben Ur, [36] Chepher the Mecherati, Achiyah the Peloni, [37] Chetzro the Karmeli, Na'arai Ben Ezbai, [38] Yoel the brother of Natan, Mivchar Ben Hagri, [39] Tzelek the Ammoni, Nachrai the Be'eroti, the armorbearer of Yoav ben Tzeruyah, [40] Ira the Yitri, Garev the Yitri, [41] Uriyah the Chitti, Zavad Ben Achlai, [42] Adina Ben Shiza the Reuveni, a rosh of the Reubeni, and shloshim with him, [43] Chanan Ben Ma'achah, and Yoshaphat the Mitni, [44] Uzzia the Ashterati, Shama and Ye'iel the Bnei Chotam the Aroeri,

מה ידיעֲאֵל דער זון פֿון שמרין , און יוֹחָא זיין ברודער פֿון תּיץ;
Tits fun bruder zain Yocha un Shimrien fun zun der Yediael
Titz of brother his Yocha and Shimri of son the Yedia'el

מו אֶליאֵל פֿון מַחוִים ; און יריבי , און יוֹשַוְיָה , די זין
zin di Yoshavyah un Yerivai un Machavim fun Eliel
sons the Yoshavyah and Yerivai and Machav of Eliel

פֿון אֶלנַעַמען ; און יתמָה דער מוֹאָבי; מו אֶליאֵל, און עוֹבֵד , און
un Oved un Eliel Moavi der Yitmah un Elnaamen fun
and Oved and Eliel Moavi the Yitmah and Elna'am of

יַעֲשִׂיאֵל פֿון מצוֹבָיה .
Metsovayah fun Yaasiel
Metzovayah of Ya'asiel

יב און דאָס זיַנען די וואָס זיַנען געקומען צו דָוִדן
Dovidn tsu gekumen zainen vos di zainen dos un
Dovid to coming are who the ones are these and

קיין ציקלַג , בעת ער איז נאָך געווען פֿאַרשפּאַרט פֿון
fun farshpart geven noch iz er beeis Tsiklag kein
on confined was still is he while Tziklag to

וועגן שָׁאול דעם זון פֿון קישן ; און זיי זיַנען געווען
geven zainen zei un Kishon fun zun dem Shaul vegen
were are they and Kish of son the Sha'ul account of

צווישן די גיבוֹרים וואָס האָבן געהאָלפֿן אין דער מלחמה ;
milchome der in geholfn hobn vos giborim di tsvishn
war the in helped have who warriors the among

ב באַוואָפֿנטע מיט בויגנס , וואָס האָבן אי מיט דער רעכטער
rechter der mit i hobn vos boigns mit bavofnte
right the with and have which bows with armed

האַנט אי מיט דער לינקער געקענט וואַרפֿן שטיינער און
un shteiner vorfn gekent linker der mit i hant
and stones to throw been able to left the with and hand

פֿיַילן פֿון בויגן ; פֿון שָׁאולס ברידער , פֿון בנימין . ג דער
der Binyamin fun brider Shauls fun boign fun failn
the Binyamin of brothers Sha'ul's from bow from arrows

הויפּט אַחיעֶזֶר , און יוֹאָש , די זין פֿון שמָעָהן פֿון גִבעָה ;
Givah fun Shimeahn fun zin di Yoash un Achiezer hoipt
Giv'ah of Shema'ah of sons the Yoash and Achi'ezer head

און איזיאֵל, און פֶּלֶט, די זין פֿון עַזמָוֶתן ; און בְּרָכָה ,
Berachah un Azmavetn fun zin di Pelet un Iziel un
Berakhah and Azmavet of sons the Pelet and Yeziel and

און יֵהוּא פֿון עֲנָתוֹת; ד און יִשמַעיָה פֿון גִבעוֹן , אַ גיבור
gibor a Givon fun Yishmayah un Anatot fun Yehu un
warrior a Giv'on of Yishmayah and Anatot of Yehu and

פֿון די דריַיסיק, און איבער די דריַיסיק, ה דּ ב און ירמיָה , און
un Yirmeyah un draisik di iber un draisik di fun
and Yirmeyah and thirty the over and thirty the of

יַחזיאֵל , און יוֹחָנָן , און יוֹזָבָד פֿון גדֵרָה ; ו ה אֶלעוזַי,
Eluzai Gederah fun Yozavad un Yochanan un Yachaziel
Eluzai Gederah of Yozavad and Yochanan and Yachaziel

און ירימוֹת , און בעַליָה , און שמַריָהו , און שפַטיָהו פֿון
fun Shefatyahu un Shemaryahu un Bealyah un Yerimot un
of Shephatyahu and Shemaryahu and Bealyah and Yerimot and

חריף ; ז אֶלקָנָה , און יִשיָהו , און עַזראֵל , און יוֹעֶזֶר ,
Yoezer un Azareel un Yishiyahu un Elkanah Charif
Yo'ezer and Azare'el and Yishiyahu and Elkanah Charuph

45 Yedi'ael Ben Shimri, and Yocha his brother, the Titzi, 46 Eliel the Machavi, Yerivai, Yoshavyah, the Bnei Elna'am, Yitmah the Moavi, 47 Eliel, Oved, and Ya'asiel the Metzovayah.

12 Now these are they that came to Dovid to Tziklag, while he was still a fugitive because of Sha'ul Ben Kish; and they were among the gibborim, helpers in milchamah. 2 They were armed with keshet *(bow)*, and could use both the right hand and the left in hurling stones and shooting khitzim *(arrows)* from a keshet; they were kinsmen of Sha'ul, of Binyamin. 3 The head was Achi'ezer, then Yoash, the Bnei Shema'ah the Giveati; Yeziel, Pelet, the Bnei Azmavet; Berakhah, and Yehu the Anatoti. 4 And Yishma'yah the Giv'oni, a gibbor among the Shloshim *(Thirty)*, and over the Shloshim; and 5 4b Yirmeyah, Yachaziel, Yochanan, and Yozavad the Gederati, 6 5 Eluzai, Yerimot, Bealyah, Shemaryahu, and Shephatyahu the Charuphi, 7 6 Elkanah, Yishiyahu, Azare'el, Yo'ezer, and

Yashov'am, the Korchi,
[8 7] And Yo'elah, and
Zevadyah, the Bnei
Yerocham of Gedor.

[9 8] And of the Gadi there
separated themselves
unto Dovid into the
stronghold in the midbar
gibborei hachayil *(men
of valor)*, and anshei
tzavah *(army men)* for
milchamah, that could
handle shield and spear,
whose faces were like the
faces of aryeh, and were
as swift as the gazelles
upon the harim; [10 9] Ezer
the head, Ovadyah the
second, Eliav the third, [11 10]
Mishmannah the fourth,
Yirmeyah the fifth, [12 11]
Attai the sixth, Eliel the
seventh, [13 12] Yochanan
the eighth, Elzavad the
ninth, [14 13] Yirmeyah
the tenth, Makhbanai
the eleventh. [15 14] These
were of the Bnei Gad,
commanders of the tzava
(army). One of the least
was equal to a hundred,
and the greatest to an
elef. [16 15] These are they
that went over Yarden
in the first month, when
it was overflowing all its
banks; they put to flight
all them of the valleys,
both toward the east,
and toward the west.

[17 16] And there came of
the Bnei Binyamin and
Yehudah to the stronghold
unto Dovid. [18 17] And
Dovid went out before

אוּן יָשָׁבְעָם , דִּי קָרְחִים ; אוּן [ח ז] יוֹעֵאלָה, אוּן זְבַדְיָה דִּי
di Zevadyah un Yoelah un Korachim di Yashovam un
the Zevadyah and Yo'elah and Korchi the Yashov'am and

זִין פוּן יְרוֹחָמְעָן פוּן גְּדוֹר .
Gedor fun Yerochamen fun zin
Gedor of Yerocham of sons

[ט ח] אוּן פוּן דִּי גָּדִים הָאבֶן זִיךְ אָפְּגעשׁייִדט צוּ דָּוִדְן , צוּ
tsu Dovidn tsu opgesheidt zich hobn Gadim di fun un
to Dovid to separated selves have Gadi the of and

דער פַֿעסטוּנג אִין דער מִדבָּר , הָעלְדִישׁע גִּיבּוֹרִים , חֵיללַייט
cheillait giborim heldishe midber der in festung der
army men warriors heroic wilderness the in stronghold the

פַֿאַר מִלחָמה , וואָס הָאבֶן געקענט הָאלטְן אַ שִׁילד אוּן אַ שְׁפִּיז ,
shpiz a un shild a haltn gekent hobn vos milchome far
spear a and shield a hold been able to have who war for

מִיט פְּנִימער ווי פְּנִימער פוּן לייבְן , אוּן אַזוי ווי הירשׁן אוֹיף דִּי
di oif hirshn vi azoi un leibn fun penemer vi penemer mit
the on deer as just and lions of faces as faces with

בערג אִין פַֿלִינקייט . [י ט] עֶזֶר דער הויפְּט , עוֹבַדְיָה דער צווייטער ,
tsveiter der Ovadyah hoipt der Ezer flinkeit in berg
second the Ovadyah head the Ezer swiftness in mountains

אֶליאָבּ דער דריטער ; [יא י] מִשׁמַנָּה דער פֿירטער , יִרמְיָה
Yirmeyah firter der Mishmannah driter der Eliav
Yirmeyah fourth the Mishmannah third the Eliav

דער פֿינפֿטער ; [יב יא] עַתַּי דער זעקסטער , אֶליאֵל דער זיבעטער ; [יג יב]
zibeter der Eliel zekster der Attai finfter der
seventh the Eliel sixth the Attai fifth the

יוֹחָנָן דער אַכטער , אֶלזָבָד דער נײַנטער ; [יד יג] יִרמְיָהוּ דער
der Yirmeyah nainter der Elzavad achter der Yochanan
the Yirmeyah ninth the Elzavad eighth the Yochanan

צענטנער , מַכבַּנַי דער עלפֿטער . [טו יד] דִּי דאָזיקע פוּן דִּי קִינדער
kinder di fun dozike di elfter der Machbanai tsentner
children the of these the eleventh the Makhbanai tenth

פוּן גָּד זײַנען געווען הויפְּטלײַט פוּן חיל ; דער מִינדסטער אִיבער
iber mindster der cheil fun hoiptlait geven zainen Gad fun
over least the army of head people were are Gad of

הונדערט , אוּן דער גרעסטער אִיבער טויזנט . [טז טו] דאָס זײַנען
zainen dos toiznt iber grester der un hundert
are these thousand over greatest the and hundred

דִּי וואָס זײַנען אַריבער דעם יַרדֵן אִין ערשׁטן חודש
choidesh ershtn in Yarden dem ariber zainen vos di
month first in Yarden the crossed are who the ones

ווען ער אִיז געווען פֿול אִיבער אַלע זײַנע ברעגן , אוּן הָאבֶן
hobn un bregn zaine ale iber ful geven iz er ven
have and banks its all overflowing full was is it when

פַֿאַריאָגט אַלע פוּן דִּי טאָלְן צוּ מִזרח אוּן צוּ מערבּ .
mayrev tsu un mizrech tsu toln di fun ale faryogt
the west to and the east to valleys the of all driven away

[יז טז] אוּן פוּן דִּי קִינדער פוּן בִּנימִין אוּן יְהוּדה זײַנען געקומען
gekumen zainen Yehudah un Binyamin fun kinder di fun un
come are Yehudah and Binyamin of children the of and

צוּ דער פַֿעסטוּנג צוּ דָּוִדְן . [יח יז] אוּן דָּוִד אִיז זיי אַרויס
arois zei iz Dovid un Dovidn tsu festung der tsu
went out them is Dovid and Dovid to stronghold the to

them, and answered and said unto them, If ye be come in shalom unto me to help me, mine lev shall be united unto you, but if ye be come to betray me to mine enemies, seeing there is no chamas in mine hands, Elohei Avoteinu look thereon, and pass judgment. [19] [18] Then the Ruach came upon Amasai, who was head of the Thirty, and he said,

Thine are we, Dovid,

and on thy side, thou Ben Yishai.

Shalom, shalom be unto thee,

and shalom be to thine helpers;

for Eloheicha helpeth thee.

Then Dovid received them, and made them heads of the gedud *(raiding band, troop)*.

[20] [19] And there defected some of Menasheh to Dovid, when he went with the Pelishtim *(Philistines)* against Sha'ul for milchamah, but they helped them not; for the rulers of the Pelishtim after etzah *(counsel)* sent him away, saying, He will defect to his adon Sha'ul to the jeopardy of our heads. [21] [20] As he went to Tziklag, there defected to

אַנטקעגן , און ער האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט צו זיי געזאָגט: אויב
oib gezogt zei tsu hot un opgerufn zich hot er un antkegen
if said them to has and responded self has he and to meet

איר זײַט געקומען אויף שלום צו מיר, מיך צו העלפֿן, וועט מײַן האַרץ
harts main vet helfn tsu mich mir tsu sholem oif gekumen zait ir
heart my will help to me me to peace on come are you

זײַן איינס מיט אײַך; אויב אָבער מיך צו פֿאַרנאַרן צו מײַנע פֿײַנט ,
faint maine tsu farnarn tsu mich ober oib aich mit eins zain
enemies my to entice to me however if you with one be

אָן אַן אומרעכט אין מײַנע הענט , זאָל דער גאָט פֿון אונדזערע
undzere fun G-t der zol hent maine in umrecht an on
our of G-d the shall hands my in injustice a without

עלטערן צוזען און משפטן . יט יח האָט דער גײַסט אָנגעקלײדט עַמָשַׂי
Amasai ongekleidt gaist der hot mishpetn un tsuzen eltern
Amasai clothed spirit the has judge and look on fathers

דעם הויפּטמאַן פֿון די עלטסטע:
eltste di fun hoiptman dem
elders the of head man the

פֿאַר דיר , דָּוִד ,
Dovid dir far
Dovid you(SG) for

און מיט דיר , זון פֿון יִשַׁי !
Yishaien fun zun dir mit un
Yishai of son you(SG) with and

שלום , שלום צו דיר ,
dir tsu sholem sholem
you(SG) to peace peace

און שלום צו דיינע העלפֿער;
helfer daine tsu sholem un
helpers your to peace and

וואָרעם דיין גאָט טוט דיר העלפֿן.
helfn dich tut G-t dain vorem
help you(SG) does G-d your because

האָט זיי דָּוִד צוגענומען , און האָט זיי געמאַכט פֿאַר
far gemacht zei hot un tsugenumen Dovid zei hot
for made them has and received Dovid them has

הויפּטלײַט פֿון דער מחנה .
machne der fun hoiptlait
troop the of chief people

כ יט אויך פֿון מנַשֶּׁה זײַנען צוגעפֿאַלן צו דָּוִדן וועַן ער איז
iz er ven Dovidn tsu tsugefaln zainen Menasheh fun oich
is he when Dovid to fallen are Menasheh from also

געקומען מיט די פּלשתּים אַקעגן שָׁאוּל אויף מלחמה , אָבער זיי
zei ober milchome oif Shauln akegn Pelishtim di mit gekumen
they but war for Sha'ul against Pelishtim the with come

האָבן נישט געהאָלפֿן, וואָרעם נאָך אַ באַראָטונג האָבן די פֿירשטן
firshtn di hobn barotung a noch vorem geholfn nisht zei hobn
leaders the have counsel a after because helped not them have

פֿון די פּלשתּים אים אַוועקגעשיקט, אַזוי צו זאָגן : מיט אונדזערע קעפּ
kep undzere mit zogn tsu azoi avekgeshikt im Pelishtim di fun
heads our with say to so sent away him Pelishtim the of

וועט ער צופֿאַלן צו זײַן האַר שָׁאוּל . כא כ אַז ער איז געגאַנגען קיין
kein gegangen iz er az Shauln har zain tsu tsufaln er vet
to having gone is he as Sha'ul master his to surrender he will

him those of Menasheh, Adnach, and Yozavad, and Yedi'ael, and Micha'el, and Yozavad, and Elihu, and Tzilletai, heads of the alafim that were of Menasheh. 22 21 And they helped Dovid against the gedud *(raiding band, troop)*, for they were all gibborei chayil, and were sarim in the tzava *(army)*. 23 22 For at that time day by day there came men to Dovid to help him, until it was a machaneh gadol, like the Machaneh Elohim.

24 23 And these are the numbers of the leaders that were ready-armed for the army, and came to Dovid to Chevron, to turn over the Malchut Sha'ul to him, according to the word of Hashem. 25 24 The Bnei Yehudah that bore shield and romach *(spear)* were six alafim and eight hundred, ready-armed for tzva. 26 25 Of the Bnei Shim'on, gibborei chayil for tzava, shivat alafim and one hundred. 27 26 Of the Bnei Levi four alafim and six hundred. 28 27 And Yehoyada was the nagid of those of Aharon, and with him were three alafim and sheva hundred; 29 28 And Tzadok, a na'ar gibbor chayil, and of bais aviv twenty and two sarim. 30 29 And of the Bnei Binyamin, the kindred of Sha'ul,

ציקלג זײַנען צוגעפֿאַלן צו אים פֿון מנשה : עדנח , און יוזָבָד ,
Yozavad un Adnach Menasheh fun im tsu tsugefaln zainen Tsiklag
Yozavad and Adnach Menasheh of him to fallen are Tziklag

און ידיעֲאֵל , און מיכָאֵל , און יוזָבָד , און אֱליהוא, און צִלתַי ,
Tsilletai un Elihu un Yozavad un Michael un Yediael un
Tzilletai and Elihu and Yozavad and Micha'el and Yedia'el and

הויפּטלײַט פֿון טויזנטן וואָס פֿון מנשה . כב כא און זיי האָבן
hobn zei un Menasheh fun vos toizntn fun hoiptlait
have they and Menasheh of that thousands of chief people

געהאָלפֿן דָּוִדן אַקעגן דער מחנה , וואָרעם זיי זײַנען אַלע גיבורים
geven ale zainen zei vorem machne der akegn Dovidn geholfn
were all are they because legion the against Dovid helped

העלדישע גיבורים , און זיי זײַנען געווארן עלטסטע אין חיל . כג כב יָא ,
yo cheil in eltste gevorn zainen zei un giborim heldishe
yes host in elders become are they and warriors heroic

פֿון טאָג צו טאָג איז מען געקומען צו דָּוִדן אים צו העלפֿן,
helfn tsu im Dovidn tsu gekumen men iz tog tsu tog fun
help to him Dovid to having come one is day to day from

ביז די מחנה איז געווען גרויס, אַזוי ווי די מחנה פֿון אלקים .
Elokim fun machne di vi azoi grois geven iz machne di biz
G-d of legion the as just great was is legion the until

כד כג און דאָס זײַנען די צאָלן פֿון די קעפּ פֿון די באַוואָפֿנטע
bavofnte di fun kep di fun tsoln di zainen dos un
armed men the of heads the of numbers the are these and

פֿאַר מלחמה , וואָס זײַנען געקומען צו דָּוִדן קיין חֶברוֹן ,
Chevron kein Dovidn tsu gekumen zainen vos milchome far
Chevron to Dovid to come are who war for

אָפּצוקערן די מלוכה פֿון שָׁאוּלן צו אים, לויט דעם
dem loit im tsu Shauln fun meluche di optsukeren
the according to him to Sha'ul from kingdom the to turn away

מויל פֿון ה : כה כד די קינדער פֿון יהודה וואָס האָבן געטראָגן
getrogn hobn vos Yehudah fun kinder di Hashem fun moil
carried have who Yehudah of children the Hashem of mouth

אַ שילד און אַ שפּיז, זעקס טויזנט און אַכט הונדערט באַוואָפֿנט פֿאַר
far bavofnt hundert acht un toizntzeks shpiz a un shild a
for armed hundred eight and thousand six spear a and shield a

מלחמה . כו כה פֿון די קינדער פֿון שמעון , העלדישע גיבורים פֿאַר
far giborim heldishe Shimeon fun kinder di fun milchome
for warriors heroic Shim'on of children the from war

מלחמה , זיבן טויזנט און הונדערט. כז כו פֿון די קינדער פֿון לֵוִי ,
Levi fun kinder di fun hundert un toiznt zibn milchome
Levi of children the of hundred and thousand seven war

פֿיר טויזנט און זעקס הונדערט. כח כז און יהוֹיָדָע דער פֿירשט פֿון
fun firsht der Yehoyada un hundert zeks un toiznt fir
of prince the Yehoyada and hundred six and thousand four

אַהרן , און מיט אים דריַי טויזנט אָן זיבן הונדערט. כט כח אָן
un hundert zibn un toiznt drai im mit un Aharon
and hundred seven and thousand three him with and Aaron

צָדוֹק , אַ יונגער העלדישער גיבור , און זײַן פֿאָטערהויז , צוויי
tsvei foterhoiz zain un gibor heldisher yunger a Tsadok
two father's household his and warrior valiant young a Tzadok

און צוואַנציק עלטסטע. ל כט און פֿון די קינדער פֿון בנימין , די
di Binyamin fun kinder di fun un eltste tsvantsik un
the Binyamin of children the from and elders twenty and

three alafim; for up until then the greatest part of them had kept shomrim mishmeret Bais Sha'ul *(guarded loyalty to the House of Sha'ul)*. [31][30] And of the Bnei Ephrayim twenty elef and eight hundred, gibborei chayil, famous throughout the bais of their avot. [32][31] And of the half tribe of Menasheh eighteen elef, which were designated by shmot, to come and make Dovid Melech. [33][32] And of the Bnei Yissakhar, which were men that had binah *(understanding)* of the times, to know what Yisroel ought to do; the heads of them were two hundred; and all their brethren were under their commandment. [34][33] Of Zevulun, such as went forth to tzava *(military service)*, expert in milchamah, with all instruments of milchamah, fifty elef, which could keep rank; they were not of double heart. [35][34] And of Naphtali elef sarim, and with them with shield and khanit *(spear)* thirty and shivah elef. [36][35] And of the Dani expert in milchamah twenty and eight elef and six hundred. [37][36] And of Asher, such as went forth to tzava *(military service)*, expert in milchamah, forty elef. [38][37] And on the other side of Yarden, of the Reuveni, and the Gadi, and of the half shevet *(tribe)*

ברידער פֿון שָׁאוּל, דריי טויזנט, וואָרעם ביז דענצמאָל האָט דאָס
dos hot dentsmol biz vorem toiznt drai Shauln fun brider
the has then until because thousand three Sha'ul of brothers

רֻבּ פֿון זיי אָפּגעהיט די געטרייַשאַפֿט צו שָׁאוּלס הויז. [לא ל] און
un hoiz Shauls tsu getraishaft di opgehit zei fun rov
and house Sha'ul's to faithfulness the kept them of multitude

פֿון די קינדער פֿון אפֿרים, צוואַנציק טויזנט און אַכט הונדערט
hundert acht un toiznt tsvantsik Efrayim fun kinder di fun
hundred eight and thousand twenty Ephrayim of children the from

העלדישע גיבורים, מענטשן מיט נעמען אין זייערע פֿאָטערהײַזער.
foterhaizer zeyere in nemen mit mentshn giborim heldishe
father's household their in names with men warriors valiant

[לב לא] און פֿון דעם האַלבן שבֿט מנשה, אַכצן טויזנט וואָס
vos toiznt achtsen Menasheh sheyvet halbn dem fun un
which thousand eighteen Menasheh tribe half the from and

זיינען געווען אָנגערופֿן מיט נעמען – צו קומען מאַכן דָּוִד פֿאַר אַ
a far Dovidn machn kumen tsu nemen mit ongerufn geven zainen
a for Dovid make come to names by designated were are

מלך. [לג לב] און פֿון די קינדער פֿון יִשָּׂשכָר, די וואָס האָבן
hobn vos di Yissachar fun kinder di fun un melech
have who the ones Yissakhar of children the from and king

זיך פֿאַרשטאַנען אויף די צייַטן, צו וויסן וואָס יִשְׂרָאֵל דאַרף
darf Yisroel vos visen tsu tsaitn di oif farshtanen zich
should Yisroel what know to times the upon understanding selves

טאָן; זייערע הויפּטלײַט זיינען געווען צוויי הונדערט, און אַלע זייערע
zeyere ale un hundert tsvei geven zainen hoiptlait zeyere ton
their all and hundred two were are chief people their do

ברידער זיינען געווען אונטער זייער באַפֿעל. [לד לג] פֿון זבֻולון,
brider zainen geven unter zeyer bafél Zevulun fun
Zevulun from command their under were are brothers

פֿופֿציק טויזנט וואָס קענען אַרויסגיין אין חיל, וואָס קענען אָנריכטן
onrichtn kenen vos cheil in aroisgein kenen vos toiznt fuftsik
arrange be able to who host in go out can who thousand fifty

אַ מלחמה מיט אַלערלײ כּלי-מלחמה, און זיך אויסשטעלן
oisshteln zich un keile-milchome alerlei mit milchome a
array selves and weapons of war all kinds of with battle a

נישט מיט אַ האַלבן האַרצן. [לה לד] און פֿון נַפְתָּלי, טויזנט עלטסטע,
eltste toiznt Naftali fun un hartsn halbn a mit nisht
elders thousand Naphtali from and heart half a with not

און מיט זיי זיבן און דרײַסיק טויזנט מיט פּאַנצערס און שפּיזן.
shpizn un pansters mit toiznt draisik un zibn zei mit un
spears and shields with thousand thirty and seven them with and

[לו לה] און פֿון די דָּנים, אַכט און צוואַנציק טויזנט און זעקס
zeks un toiznt tsvantsik un acht Danim di fun un
six and thousand twenty and eight Dani the from and

הונדערט וואָס קענען אָנריכטן אַ מלחמה. [לז לו] און פֿון אָשֵׁר, פֿערציק
fertsik Asher fun un milchome a onrichtn kenen vos hundert
forty Asher from and battle a arrange can which hundred

טויזנט וואָס קענען אַרויסגיין אין חיל אָנצוריכטן אַ מלחמה. [לח לז]
milchome a ontsurichtn cheil in aroisgein kenen vos toiznt
battle a set in order army in go out can which thousand

און פֿון יענער זײַט יַרדן, פֿון די ראובֵנים, און די גָּדים, און
un Gadim di un Reuvenim di fun Yarden zait yener fun un
and Gadi the and Reuveni the from Yarden side other from and

of Menasheh, with all manner of instruments of tzava for the milchamah, a hundred and twenty elef.

[39] [38] All these anshei milchamah, that could keep rank, came with a levav shalem to Chevron, to make Dovid Melech over kol Yisroel; and all the rest also of Yisroel were of lev echad to make Dovid Melech. [40] [39] And there they were with Dovid yamim shloshah, eating and drinking, for their brethren had prepared for them. [41] [40] Moreover they that were kerovim *(near ones, neighbors)* to them, even unto Yissakhar and Zevulun and Naphtali, brought lechem on chamorim, and on gemalim *(camels)*, and on peradim, and on bakar, and food of kemach *(flour)*, cakes of figs, and raisin cakes, and yayin, and shemen, and bakar, and tzon abundantly; for there was simchah in Yisroel.

13 And Dovid consulted with the sarei ha'alafim and me'ot, and with every nagid. [2] And Dovid said unto kol Kehal Yisroel, If it seem tov unto you, and that it be of Hashem Eloheinu, let us send out everywhere unto acheinu

דעם האלבן שבט מנשה , מיט אלע קריגעצייג פאר מלחמה ,
milchome far kriggetsaig ale mit Menasheh sheyvet halbn dem
war for instruments all with Menasheh tribe half the

הונדערט און צוואנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un hundert
thousand twenty and hundred

לט לח די אלע, מלחמה-לייט וואס האבן געקענט זיך
zich gekent hobn vos milchome-lait ale di
selves been able to have who war people all that

אנריכטן אַ מלחמה , זיינען געקומען מיט אַ גאנצן האַרצן קיין
kein hartsn gantsn a mit gekumen zainen milchome a onrichtn
to heart whole a with come are battle a arrange

חֶבְרוֹן , צו מאכן דָּוִדן פאַר אַ מלך איבער גאנץ יִשְׂרָאֵל.
Yisroel gants iber melech a far Dovidn machn tsu Chevron
Yisroel all over king a for Dovid make to Chevron

און אויך אַלע איבעריקע פון יִשְׂרָאֵל זיינען געווען מיט איין האַרץ
harts ein mit geven zainen Yisroel fun iberike ale oich un
heart one with were are Yisroel of the rest all also and

צו מאכן דָּוִדן פאַר אַ מלך . מ לט און זיי זיינען דאָרטן געווען
geven dortn zainen zei un melech a far Dovidn machn tsu
been there are they and king a for Dovid make to

מיט דָּוִדן דריי טעג, און זיי האָבן געגעסן און געטרונקען,
getrunken un gegesn hobn zei un teg drai Dovidn mit
drunk and eaten have they and days three Dovid with

וואָרעם זייערע ברידער האָבן צוגעגרייט פאַר זיי . מא מ און
un zei far tsugegreit hobn brider zeyere vorem
and them for prepared have brothers their because

אויך האָבן די וואָס זיינען נאָענט צו זיי , ביז צו
tsu biz zei tsu nont geven zainen vos di hobn oich
to unto them to near were are who the ones have also

יִשָּׂשכָר און זבולון און נַפְתָּלִי , געבראַכט ברויט אויף אייזלען ,
eizlen oif broit gebracht Naftali un Zevulun un Yissachar
donkeys on bread brought Naphtali and Zevulun and Yissakhar

און אויף קעמלען, און אויף מוילאייזלען, און אויף רינדער, מעלשפייזן ,
melshpaizn rinder oif un moileizlen oif un kemlen oif un
flour cakes cattle on and mules on and camels on and

געפרעסטע פייגן , און ראָזינקעס, און ווין , און איל, און רינדער און
un rinder un eil un vain un rozinkes un faign gepreste
and cattle and oil and wine and raisins and figs pressed

שאָף לרוב , וואָרעם עס איז געווען אַ שׂימחה אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in simche a geven iz es vorem lerov shof
Yisroel in joy a was is there because in abundance sheep

יג און דָּוִד האָט געהאַלטן אַן עצה מיט די הויפטלייט פון די
di fun hoiptlait di mit eitse an gehaltn hot Dovid un
the of chief people the with counsel a held has Dovid and

טויזנטן און פון דער הונדערטן, מיט איטלעכן אָנפירער. ב און דָּוִד
Dovid un onfirer itlechn mit hundertn di fun un toiztn
Dovid and leader every with hundreds the of and thousands

האָט געזאָגט צו דער איינזאַמלונג פון יִשְׂרָאֵל: אויב איך איז וווילגעפעלן, און
un voilgefeln iz aich oib Yisroel fun ainzamlung der tsu gezogt hot
and pleasing is to you if Yisroel of assembly the to said has

עס איז פון ה אלוקינו , לאָמיר ברייט פונאַנדערשיקן צו אונדזערע
undzere tsu funandershikn breit lomir Elokeinu Hashem fun iz es
our to send out widely let us our G-d Hashem from is it

(our brethren), that remain in kol Aratzot Yisroel, and with them also to the Kohanim and Levi'im which are in their towns and migroshot (adjacent open lands), that they may gather themselves unto us; 3 And let us bring back the Aron Eloheinu to us, for we inquired not of him in the yamim of Sha'ul. 4 And kol HaKahal said that they would do so, for the thing was yashar in the eyes of kol HaAm. 5 So Dovid assembled kol Yisroel together, from Shichor in Mitzrayim even unto the entrance of Chamat, to bring the Aron HaElohim from Kiryat-Ye'arim.

6 And Dovid went up, and kol Yisroel, to Ba'alah, that is, to Kiryat-Ye'arim, which belonged to Yehudah, to bring up from there the Aron HaElohim Hashem, that is enthroned upon the keruvim, that is called by [His] Shem. 7 And they moved the Aron HaElohim on an agalah chadashah from the bais Avinadav, and Uzza and Achyo guided the agalah. 8 And Dovid and Kol Yisroel rejoiced before HaElohim with kol oz and with shirim (songs), and with kinnorot (harps), and with nevalim (lyres), and with tambourines, and with cymbals, and with khatzotzerot (trumpets).

איבעריקע ברידער אין אַלע לענדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און צוגלײַך מיט זיי
zei mit tsuglaich un Yisroel fun lender ale in brider iberike
them with at once and Yisroel of lands all in brothers remaining

צו די כֹּהנים און צו די לְוִיים וואָס זײַנען אין זייערע שטעט מיט
mit shtet zeyere in zainen vos Leviim di tsu un koyanim di tsu
with cities their in are who Levi'im the to and kohanim the to

די פֿרייַע פּלעצער , אַז זיי זאָלן זיך אויפֿקלײַבן צו אונדז. ג און
un undz tsu oifklaibn zich zoln zei az peletser fraie di
and us to gather selves shall they so that pasturelands open the

לאָמיר אַריבערברענגען דעם אָרון פֿון אלוקינו צו אונדז, וואָלט מיר אָבן
hobn mir vorem undz tsu Elokeinu fun oren dem ariberbrengen lomir
have we for us to our G-d of aron the bring over let us

אים נישט געזוכט אין די טעג פֿון שָׁאוּל . ד האָט די גאַנצע אײַנזאַמלונג
ainzamlung gantse di hot Shauln fun teg di in gezucht nisht im
assembly whole the has Sha'ul of days the in sought not it

געזאָגט, מע זאָל אַזוי טאָן, וואָרעם די זאַך איז געווען גלײַך אין די
di in glaich geven iz zach di vorem ton azoi zol me gezogt
the in straight was is matter the for do so shall one said

אויגן פֿון דעם גאַנצן פֿאָלק . ה און דָּוִד האָט אײַנגעזאַמלט גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants aingezamlt hot Dovid un folk gantsn dem fun oign
Yisroel all gathered has Dovid and people whole the of eyes

פֿון שיחוֹר פֿון מִצרַיִם און ביז מע קומט קיין חֲמָת ,
Chammat kein kumt me biz un Mitsrayim fun Shichor fun
Chamat to comes one unto and Egypt of Shichor river from

כּדי צו ברענגען דעם אָרון פֿון האלקים פֿון קִרְיַת-יְעָרים .
Kiryat-Yearim fun HaElokim fun oren dem brengen tsu kedei
Kiryat-Ye'arim from G-d of aron the bring to so that

ו און דָּוִד און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען קיין בַּעֲלָה , קיין
kein Baalah kein aroifgegangen zainen Yisroel gants un Dovid un
to Ba'alah to gone up are Yisroel all and Dovid and

קִרְיַת-יְעָרים וואָס געהערט צו יהוּדה , כּדי אַרויפֿצובערענגען פֿון
fun aroiftsubrengen kedei Yehudah tsu gehert vos Kiryat-Yearim
from to bring up so that Yehudah to belongs which Kiryat-Ye'arim

דאָרטן דעם אָרון פֿון האלקים ה וואָס זיצט איבער די כְּרוּבִים ,
kruvim di iber zitst vos Hashem HaElokim fun oren dem dortn
Keruvim the over sits which Hashem G-d of aron the there

וואָס זײַן נאָמען וועט געפֿרופֿן דערויף . ז און זיי האָבן אַרויפֿגעלייגט
aroifgeleigt hobn zei un deroif gerufn vert nomen zain vos
laid on have they and thereon called shall be name his which

דעם אָרון פֿון האלקים אויף אַ נײַעם וואָגן פֿון אֲבִינָדָב הויז ,
hoiz Avinadavs fun vogn naiem a oif HaElokim fun oren dem
house Avinadav's from wagon new a on G-d of aron the

און עוזָא און אַחְיוֹ האָבן געפֿירט דעם וואָגן . ח און דָּוִד און גאַנץ
gants un Dovid un vogn dem gefirt hobn Achyo un Uzza un
all and Dovid and wagon the guided have Achyo and Uzza and

יִשְׂרָאֵל, האָבן זיך פֿרײַלעך געמאַכט פֿאַר אלקים מיטן גאַנצן
gantsn mitn Elokim far gemacht freilech zich hobn Yisroel
whole with G-d before made joyful selves have Yisroel

כּוח , מיט געזאַנגען , און מיט האַרפֿן, און מיט גיטאַרן, און מיט
mit un gitarn mit un harfn mit un gezangen mit koiech
with and lyres with and harps with and songs with strength

פּויקן , און מיט צימבלען , און מיט טרומייטן .
poikn mit un tsimblen mit un trumeitn
trumpets with and cymbals with and tambourines

ט און ווי זיי זײַנען געקומען ביז צום דרעש-שײַער פֿון כִּידוֹן ,
Kidon fun dresh-shaier tsum biz gekumen zainen zei vi un
Kidon of threshing floor to the unto come are they as and

האָט עוזָאָ אויסגעשטרעקט זײַן האַנט אָנצונעמען דעם אָרון, ווײַל עם
vorem oren dem ontsunemen hant zain oisgeshtrekt Uzza hot
because aron the to take hold of hand his stretched out Uzza has

י די רינדער האָבן אים אַראָפּגערוקט. ׳האָט דער צאָרן פֿון ה געגרימט
gegrimt Hashem fun tsorn der hot aropgerukt im hobn rinder di
burned Hashem of anger the has pushed aside it have oxen the

אויף עוזָאָן , און ער האָט אים געשלאָגן פַּאַר וואָס ער האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot er vos far geshlogn im hot er un Uzzan oif
stretched out has he what for struck him has he and Uzza on

זײַן האַנט צום אָרון; און ער איז דאָרטן געשטאָרבן פַּאַר אלקים .
Elokim far geshtorbn dortn iz er un oren tsum hant zain
G-d before died there is he and aron to hand his

יא און דָּוִדן האָט געערגערט וואָס ה האָט געבראַכט אַ
a gebracht hot Hashem vos geergert hot Dovidn un
a brought has Hashem that provoked has Dovid and

בראָך אויף עוזָאָן . און מע רופֿט יענעם אָרט פֶּרֶץ-עוזָאָ ביז
biz Perets-Uzza ort yenem ruft me un Uzzan oif broch
until Peretz-Uzzah place that calls one and Uzza on destruction

אויף היינטיקן טאָג. יב און דָּוִד האָט מורא געהאַט פַּאַר ה אין
in Hashem far gehat moire hot Dovid un tog haintikn oif
in Hashem before had fear has Dovid and day this very on

יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן: ווי אַזוי זאָל איך ברענגען צו מיר דעם אָרון
oren dem mir tsu brengen ich zol azoi vi zogn tsu azoi tog yenem
aron the me to bring I shall so how say to so day that

פֿון האלקים ?
HaElokim fun
G-d of

יג און דָּוִד האָט נישט אַוועקגענומען דעם אָרון צו זיך אין דָּוִדס-שטאָט ,
Dovids-Shtot in zich tsu oren dem avekgenumen nisht hot Dovid un
Ir Dovid in self to aron the taken away not has Dovid and

נאָר ער האָט אים אָפּגעפֿירט צו דעם הויז פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען פֿון
fun Oved-Edomen fun hoiz dem tsu opgefirt im hot er nor
of Oved-Edom of house the to turned aside it has he but

גַּת . יד און דער אָרון פֿון האלקים איז געבליבן בײַ דעם הויזגעזינט
hoizgezint dem bai geblibn iz HaElokim fun oren der un Gat
household the with remained is G-d of aron the and Gat

פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען אין זײַן הויז דריַי חדשים . און ה האָט
hot Hashem un chodeshim drai hoiz zain in Oved-Edomen fun
has Hashem and months three house his in Oved-Edom of

געבענטשט דאָס הויז פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און אַלץ וואָס ער האָט געהאַט.
gehat hot er vos alts un Oved-Edomen fun hoiz dos gebentsht
had has he that all and Oved-Edom of house the blessed

יד און חורָם דער מלך פֿון צור האָט געשיקט שלוחים
shluchim geshikt hot Tsor fun melech der Churam un
messengers sent has Tzor of king the Churam and

צו דָּוִדן מיט צעדערהאָלץ און מויערמײַנסטערס און
un moiermainsters un tsederholts mit Dovidn tsu
and masons and cedar wood with Dovid to

האָלצמײַנסטערס, אים צו בויען אַ הויז . ב און דָּוִד האָט געווווסט
gevust hot Dovid un hoiz a boien tsu im holtsmainsters
known has Dovid and house a build to him carpenters

9 And when they came unto the goren Kidon, Uzza reached his yad to steady the Aron; for the ox tilted it. 10 And the Af Hashem was kindled against Uzza, and He struck him down, because he put his yad to the Aron, and there he died before Elohim.

11 And Dovid burned with anger, because Hashem had made a peretz *(outburst)*, breaking out upon Uzza, wherefore that makom is called Peretz-Uzzah to this day. 12 And Dovid was afraid of HaElohim that day, saying, How shall I bring the Aron HaElohim to me?

13 So Dovid brought not the Aron to himself to Ir Dovid, but took it aside into the bais Oved-Edom the Gitti. 14 And the Aron HaElohim remained with the Bais Oved-Edom in his bais three months. And Hashem made a brocha upon the Bais Oved-Edom, and all that he had.

14 Now Churam Melech Tzor sent malachim to Dovid, and timber of cedars, with masons and carpenters, to build him a bais *(palace)*. 2 And Dovid

perceived that Hashem had established him Melech over Yisroel, for his malchut was lifted up on high, for the sake of His people Yisroel.

אַז ה האָט אים באַפעסטיקט פֿאַר אַ מלך איבער ישׂראֵל,
Yisroel iber melech a far bafestikt im hot Hashem az
Yisroel over king a for established him has Hashem that

וואָרעם זײַן מלוכה איז געווען הויך דערהויבן, פֿון וועגן זײַן
zain vegen fun derhoibn hoich geven iz meluche zain vorem
his account of on exalted highly was is kingdom his because

פֿאָלק ישׂראֵל.
Yisroel folk
Yisroel people

[3] And Dovid took more nashim at Yerushalayim; and Dovid fathered more banim and banot. [4] Now these are the shmot of his banim which were born in Yerushalayim: Shammua, and Shovav, Natan, and Sh'lomo, [5] And Yivchar, and Elishua, and Elpelet, [6] And Nogah, and Nepheg, and Yaphia, [7] And Elishama, and Be'elyada, and Eliphalet.

ג און דָּוִד האָט געגומען נאָך וויַבער אין ירושָׁלַיִם , און
un Yerushalayim in vaiber noch genumen hot Dovid un
and Yerushalayim in wives still taken has Dovid and

דָּוִד האָט געבאָרן נאָך זין און טעכטער . ד און דאָס זײַנען
zainen dos un techter un zin noch geborn hot Dovid
are these and daughters and sons still fathered has Dovid

די נעמען פֿון די קינדער וואָס ער האָט געהאַט אין ירושָׁלַיִם :
Yerushalayim in gehat hot er vos kinder di fun nemen di
Yerushalayim in had has he that children the of names the

שַׁמוּעַ , און שׁוֹבָב , נָתָן , און שלמה ; ה און יִבְחָר , און
un Yivchar un Shlomo un Natan Shovav un Shammua
and Yivchar and Sh'lomo and Natan Shovav and Shammua

אֱלִישׁוּעַ, און אֶלפֶּלֶט; ו און נוֹגָה , און נֶפֶג , און יָפִיעַ ; ז און
un Yafia un Nefeg un Nogah un Elpelet un Elishua
and Yaphia and Nepheg and Nogah and Elpelet and Elishua

אֱלִישָׁמָע , און בְּעֶלְיָדָע , און אֱלִיפָלֶט .
Elifelet un Beelyada un Elishama
Eliphalet and Be'elyada and Elishama

[8] And when the Pelishtim *(Philistines)* heard that Dovid nimshach *(was anointed)* Melech over kol Yisroel, all the Pelishtim went up to search for Dovid. Dovid heard of it, and went out against them.

ח און די פְּלִשְׁתִּים האָבן געהערט אַז דָּוִד איז געזאַלבט געוואָרן
gevorn gezalbt iz Dovid az gehert hobn Pelishtim di un
become anointed is Dovid that heard have Pelishtim the and

פֿאַר אַ מלך איבער גאַנץ ישׂראֵל, און אַלע פְּלִשְׁתִּים זײַנען
zainen Pelishtim ale un Yisroel gants iber melech a far
are Pelishtim all and Yisroel all over king a for

אַרויפֿגעגאַנגען צו זוכן דָּוִדן . האָט דָּוִד געהערט, און ער איז
iz er un gehert Dovid hot Dovidn zuchn tsu aroifgegangen
is he and heard Dovid has Dovid seek to gone up

אַרויס זיי אַנטקעגן .
antkegen zei arois
to meet them out

[9] And the Pelishtim *(Philistines)* came and spread out in the Emek Repha'im.

ט און די פְּלִשְׁתִּים זײַנען געקומען , און האָבן זיך פֿאַרשפּרייט
farshpreit zich hobn un gekumen zainen Pelishtim di un
spread out selves have and come are Pelishtim the and

אין טאָל רפָאִים .
Refaim tal in
Repha'im valley of in

[10] And Dovid inquired of Elohim, saying, Shall I go up against the Pelishtim? And wilt Thou deliver them into mine yad? And Hashem said unto him, Go up; for I will deliver them into thine yad.

י האָט דָּוִד געפֿרעגט בײַ אֱלקים , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך אַרויפֿגיין
aroifgein ich zol zogn tsu azoi Elokim bai gefregt Dovid hot
go up I shall say to so G-d of inquired Dovid has

אויף די פְּלִשְׁתִּים ? און וועסטו זיי געבן אין מײַן האַנט? האָט
hot hant main in gebn zei vestu un Pelishtim di oif
has hand my in give them will you(sg) and Pelishtim the against

ה צו אים געזאָגט: גיי אַרויף, און איך וועל זיי געבן אין דײַן האַנט.
hant dain in gebn zei vel ich un aroif gei gezogt im tsu Hashem
hand your in give them will I and up go said him to Hashem

יא אוּן זיי זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין בַּעַל-פְּרָצִים , אוּן דָּוִד
Dovid un Baal-Peratsim kein aroifgegangen zainen zei un
Dovid and Ba'al-Peratzim to gone up are they and

הָאָט זיי דאָרטן געשלאָגן; אוּן דָּוִד הָאָט געזאָגט: הָאֱלֹקִים הָאָט
hot HaElokim gezogt hot Dovid un geshlogn dortn zei hot
has G-d said has Dovid and struck there them has

דורכגעברָאכן מיינע פֿיינט מיט מיין הָאַנט, אַזוי ווי אַ דורכבראָך
durchbroch a vi azoi hant main mit faint maine durchgebrochn
breach a as just hand my with enemies my broke through

פֿון וואַסער. דערום הָאָט מען גערופֿן דעם נָאָמען פֿון יענעם אָרט
ort yenem fun nomen dem gerufn men hot derum vaser fun
place that of name the called one has therefore water of

בַּעַל-פְּרָצִים .
Baal-Peratsim
Ba'al-Peratzim

יב אוּן זיי הָאבן דאָרטן איבערגעלאָזט זייערע אָפּגעטער; הָאָט דָּוִד
Dovid hot opgeter zeyere ibergelozt dortn hobn zei un
Dovid has idols their left behind there have they and

געהייסן, אוּן זיי זיינען פֿאַרברענט געוואָרן אין פֿײַער.
faier in gevorn farbrent zainen zei un geheisn
fire in become burned up are they and ordered

יג אוּן די פְּלִשְׁתִּים הָאבן זיך ווידער אַ מאָל פֿאַרשפּרייט אין
in farshpreit mol a vider zich hobn Pelishtim di un
in spread out time a again selves have Pelishtim the and

טאָל . יד הָאָט דָּוִד ווידער געפֿרעגט בייַ אֱלֹקִים, אוּן הָאֱלֹקִים
HaElokim un Elokim bai gefregt vider Dovid hot tal
G-d and G-d of inquired again Dovid has the valley

הָאָט צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט אַרויפֿגיין נאָך זיי ; דרייַ
drai zei noch aroifgein nisht zolst gezogt im tsu hot
turn them after go up not you(SG) shall said him to has

זיך אַוועק פֿון זיי , אוּן זאָלסט קומען אויף זיי פֿון
fun zei oif kumen zolst un zei fun avek zich
from them upon come you(SG) shall and them from away self

אַקעגן די מוילבערבוימער. טו אוּן עס וועט זיין , ווי דו וועסט
vest du vi zain vet es un moilberboimer di akegn
will you when be will it and mulberry trees the opposite

הערן אַ געריש פֿון טריט אין די שפּיצן פֿון די מוילבערבוימער,
moilberboimer di fun shpitsn di in trit fun geroish a hern
mulberry trees the of tops the in steps of sound a hear

דעמצמאָל זאָלסטו אַרויסגיין אין מלחמה , ווָאָרעם דאָס איז
iz dos vorem milchome in aroisgein zolstu dentsmol
is this for war in go out you shall then

האלקים אַרויסגעגאַנגען דיר פֿאַרויס צו שלאָגן
shlogn tsu farois dir aroisgegangen HaElokim
strike to ahead of you(SG) having gone forth [in war] G-d

דעם חיל פֿון די פְּלִשְׁתִּים .
Pelishtim di fun cheil dem
Pelishtim the of host the

טז אוּן דָּוִד הָאָט געטאָן אַזוי ווי האלקים הָאָט אים באַפֿוילן , אוּן
un bafoiln im hot HaElokim vi azoi geton hot Dovid un
and commanded him has G-d as so done has Dovid and

זיי הָאבן געשלאָגן דעם חיל פֿון די פְּלִשְׁתִּים פֿון גִּבְעוֹן אוּן ביז גֶּזֶר .
Gezer biz un Givon fun Pelishtim di fun cheil dem geshlogn hobn zei
Gezer unto and Giv'on from Pelishtim the of host the struck have they

11 So they came up to Ba'al-Peratzim; and Dovid defeated them there. Then Dovid said, Elohim hath broken out upon mine oyevim by mine yad like the peretz mayim *(breaking forth of waters)*; therefore they called the shem of that makom Ba'al-Peratzim.

12 And when they had abandoned their elohim there, Dovid gave a commandment, and they were burned with eish.

13 And the Pelishtim *(Philistines)* yet again spread out in the emek *(valley)*. 14 Therefore Dovid inquired again of Elohim, and Elohim said unto him, Go not up after them; circle around upon them, and come upon them opposite the mulberry trees. 15 And it shall be, when thou shalt hear a sound of marching in the tops of the mulberry trees, that then thou shalt go out to milchamah; for HaElohim is gone forth before thee to strike the machaneh Pelishtim.

16 Dovid therefore did as Elohim commanded him, and they struck down the machaneh Pelishtim from Giv'on even to Gezer.

יז און דָּוִדס שם איז אַרויס אין אַלע לענדער, און ה
Hashem un lender ale in arois iz shem Dovids un
Hashem and lands all in gone forth is name Dovid's and

האָט געגעבן זײַן מורא אויף אַלע פֿעלקער.
felker ale oif moire zain gegebn hot
peoples all upon fear his given has

טו

און ער האָט זיך געמאַכט הײַזער אין דָּוִדס-שטאָט, און ער
er un Dovids-Shtot in haizer gemacht zich hot er un
he and Ir Dovid in houses made self has he and

האָט צוגעגרייט אַן אָרט פֿאַר דעם אָרון פֿון האלקים, און
un HaElokim fun oren dem far ort an tsugegreit hot
and G-d of aron the for place a prepared has

אויפֿגעשטעלט פֿאַר אים אַ צעלט. ב דעמאָלט האָט דָּוִד געזאָגט, אַז
az gezogt Dovid hot dentsmol getselt a im far oifgeshtelt
that said Dovid has then tent a it for set up

קיינער זאָל נישט טראָגן דעם אָרון פֿון האלקים, נאָר די לְוִיִּם, ווײַל
vail Leviim di nor HaElokim fun oren dem trogn nisht zol keiner
for Levi'im the but G-d of aron the bear not shall anyone

זיי האָט ה אויסדערווײלט צו טראָגן דעם אָרון פֿון ה,
Hashem fun oren dem trogn tsu oisderveilt Hashem hot zei
Hashem of aron the bear to chosen Hashem has them

און אים צו באַדינען אויף אייביק. ג און דָּוִד האָט איינגעזאַמלט
aingezamlt hot Dovid un eibik oif badinen tsu im un
assembled has Dovid and ever for minister to him and

גאַנץ יִשְׂרָאֵל קיין ירושָׁלַיִם, כּדי אַרויפֿצוברענגען דעם אָרון
oren dem aroiftsubrengen kedei Yerushalayim kein Yisroel gants
aron the to bring up so that Yerushalayim to Yisroel all

פֿון ה אויף זײַן אָרט, וואָס ער האָט צוגעגרייט פֿאַר אים.
im far tsugegreit hot er vos ort zain oif Hashem fun
it for prepared had he which place its upon Hashem of

ד און דָּוִד האָט צונויפֿגעקליבן די קינדער פֿון אַהרן, און די
di un Aharon fun kinder di tsunoifgeklibn hot Dovid un
the and Aaron of children the gathered together has Dovid and

לְוִיִּם. ה פֿון די קינדער פֿון קְהָת: אוריאֵל דעם הויפּטמאַן, און זײַנע
zaine un hoiptman dem Uriel Kohat fun kinder di fun Leviim
his and head man the Uriel Kehat of children the of Levi'im

ברידער, הונדערט און צוואַנציק. ו פֿון די קינדער פֿון מְרָרי: עַשָׁיָה
brider hundert un tsvantsik fun kinder di fun Merari Asayah
brothers and hundred twenty of children the of Merari Asayah

דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער, צוויי הונדערט און צוואַנציק. ז פֿון
dem hoiptman un zaine brider tsvei hundert un tsvantsik fun
the head man and his brothers two hundred and twenty of

די קינדער פֿון גֵּרשׁוֹם: יוֹאֵל דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער,
di kinder fun Gershom Yoel dem hoiptman un zaine brider
the children of Gershom Yoel the head man and his brothers

הונדערט און דרײַסיק. ח פֿון די קינדער פֿון אֱלִיצָפָן: שמַעְיָה
un hundert draisik fun di kinder fun ElitSafan Shemayah
and hundred thirty of the children of Elitzaphan Shema'yah

דעם הויפּט, און זײַנע ברידער, צוויי הונדערט. ט פֿון די קינדער פֿון
dem hoipt un zaine brider tsvei hundert fun di kinder fun
the head and his brothers two hundred of the children of

חֶבְרוֹן: אֱליאֵל דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער, אַכציק. י פֿון די
Chevron Eliel dem hoiptman un zaine brider achtsik fun di
Chevron Eliel the head man and his brothers eighty of the

17 And the shem *(fame)* of Dovid went out into all lands; and Hashem brought the pachad *(terror)* of him upon kol HaGoyim.

15 And Dovid made him batim *(buildings)* in Ir Dovid, and prepared a makom for Aron HaElohim, and pitched for it an ohel. 2 Then Dovid said, None may carry Aron HaElohim but the Levi'im; for them hath Hashem bachar *(chosen)* to carry the Aron HaElohim, and to minister unto Him ad olam. 3 And Dovid assembled kol Yisroel together at Yerushalayim, to bring up Aron Hashem unto his makom *(place, home)* which he had prepared for it. 4 And Dovid assembled the Bnei Aharon, and the Levi'im; 5 Of the Bnei Kehat; Uriel the sar, and his brethren a 120; 6 Of the Bnei Merari; Asayah the sar, and his brethren 220; 7 Of the Bnei Gershom; Yoel the sar and his brethren 130; 8 Of the Bnei Elitzaphan; Shema'yah the sar, and his brethren 200; 9 Of the Bnei Chevron; Eliel the sar, and

his brethren 80;
10 Of the Bnei Uzziel;
Amminadav the sar,
and his brethren 112.

11 And Dovid summoned
Tzadok and Evyatar
(Abiathar) the Kohanim,
as well as the Levi'im, for
Uriel, Asayah, and Yoel,
Shema'yah, and Eliel,
and Amminadav, 12 And
said unto them, Ye are
the rashei ha'avot of the
Levi'im; set yourselves
apart as kodesh, both ye
and your brethren, that
ye may bring up Aron
Hashem Elohei Yisroel
unto the place that I have
prepared for it. 13 For
because ye did it not at
the first, Hashem Eloheinu
broke out upon us, for that
we inquired of Him not
according to the mishpat
(due order, ordinance).

14 So the Kohanim
and the Levi'im set
themselves apart as
kodesh to bring up
Aron Hashem Elohei
Yisroel. 15 And the Bnei
HaLevi'im bore the Aron
HaElohim upon their
shoulders with the motot
(poles) thereon, as Moshe
commanded according
to the Devar Hashem.

16 And Dovid spoke to
the Sarei HaLevi'im to
appoint their brethren
to be the meshorerim
(singers) with instruments

קינדער פֿון עוזיאֵל: עַמִינָדָב דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער,
brider zaine un hoiptman dem Amminadav Uziel fun kinder
brothers his and head man the Amminadav Uzziel of children

הונדערט און צוועלף.
tsvelf un hundert
twelve and hundred

יא און דָּוִד האָט גערופֿן צָדוֹק און אֶבְיָתָר די כהנים,
koyanim di Evyatar un Tsadok gerufn hot Dovid un
kohanim the Evyatar and Tzadok summoned has Dovid and

און די לוִיים, אוריאֵל, עַשָׂיָהוּ, יוֹאֵל, שמַעְיָהוּ, און
un Shemayahn Yoeln un Asayahn Urieln Leviim di un
and Shema'yah Yoel and Asayah Uriel Levi'im the and

אֱלִיאֵל, און עַמִינָדָב. יב און ער האָט צו זיי געזאָגט: איר
ir gezogt zei tsu hot er un Amminadavn un Elieln
you said them to has he and Amminadav and Eliel

זײַט די הויפּטן פֿון די פַאָטערהײַזער פֿון די לוִיים;
Leviim di fun foterhaizer di fun hoiptn di zait
Levi'im the of father's household the of leaders the are

היילִיקט אײַך, איר און אײַערע ברידער, און איר
heilikt aich ir un aiere brider un ir
sets apart as holy yourselves and you your brothers and you

וועט אַרויפֿברענגען דעם אָרון פֿון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל אַהין
ahin Yisroel Elokei Hashem fun oren dem aroifbrengen vet
to which Yisroel the G-d of Hashem of aron the bring up will

וווּ איך האָב צוגעגרייט פַאר אים. יג וואָרעם ווײַל איר זײַט נישט געווען
geven nisht zait ir vail vorem im far tsugegreit hob ich vu
were not are you for because it for prepared have I where

דאָס ערשטע מאָל, האָט ה אלוקינו געמאַכט אַ ברעאָך
broch a gemacht Elokeinu Hashem hot mol ershte dos
destruction a made our G-d Hashem has time first this

צווישן אונדז; וואָרעם מיר האָבן אים נישט געזוכט וויִ געהעריק.
geherik vi gezucht nisht im hobn mir vorem undz tsvishn
due order as sought not him have we because us among

יד האָבן די כהנים און די לוִיים זיך געהיילִיקט,
geheilikt zich Leviim di un koyanim di hobn
set apart as holy selves Levi'im the and kohanim the have

כדי אַרויפֿצובערענגען דעם אָרון פֿון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל.
kedei aroiftsubrengen oren dem aroifbrengen fun Hashem Elokei Yisroel
so that to bring up aron the of Hashem G-d of Yisroel

טו און די קינדער פֿון די לוִיים האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון
fun oren dem getrogn hobn Leviim di fun kinder di un
of aron the carried have Levi'im the of children the and

האלקים, אַזוי ווי משה האָט באַפֿוילן לויט דעם וואָרט
vort dem loit bafoiln hot Moshe vi azoi HaElokim
word the according to commanded has Moshe as so G-d

פֿון ה, אויף זייער אַקסל מיט שטאַנגען אויף זיך.
zich oif shtangen mit aksl zeyer oif Hashem fun
selves on poles with shoulder their on Hashem of

טז און דָּוִד האָט געהייסן די הויפּטלײַט פֿון די לוִיים צו
tsu Leviim di fun hoiptlait di geheisn hot Dovid un
to Levi'im the of chief people the ordered has Dovid and

שטעלן זייערע ברידער די זינגערס מיט כּלֵי-זֶמֶר, האַרפֿן,
harfn klei-zemer mit zingers di brider zeyere shteln
harps musical instruments with singers the brothers their set

of music, nevalim *(lyres)* and kinnorot *(harps)* and cymbals, sounding, by lifting up the voice with simchah. [17] So the Levi'im appointed Heman Ben Yoel; and of his brethren, Asaph Ben Berechyahu; and of the Bnei Merari their brethren, Eitan Ben Kushayahu; [18] And with them their brethren of the next rank, Zecharyah, Ben, and Ya'aziel, and Shemiramot, and Yechiel, and Unni, Eliav, and Benayahu, and Ma'aseiyahu, and Mattityahu, and Eliph'lehu, and Mikneyahu, and Oved-Edom, and Ye'iel, the sho'arim *(gatekeepers)*. [19] So the meshorerim *(singers)*, Heman, Asaph, and Eitan, sounded the cymbals of nechoshet; [20] And Zecharyah, and Aziel, and Shemiramot, and Yechiel, and Unni, and Eliav, and Ma'aseiyahu, and Benayahu, with nevalim *(lyres)* al-alamot *(after the manner of virgins)*;

[21] And Mattityahu, and Eliph'lehu, and Mikneyahu, and Oved-Edom, and Ye'iel, and Azazyahu, with kinnorot *(harps)* al-HaSheminit to direct. [22] And Kenanyahu, sar HaLevi'im, was for singing; he directed the song, because of his understanding.

און גיטאַרן, און צימבלען, צו שפּילן אויף אַ הויכן קול מיט
mit kol hoichn a oif shpiln tsu tsimblen un gitarn un
with voice loud a on play music to cymbals and lyres and

שׂימחה. יז און די לְוִיִּם האָבן געשטעלט הֵימָן דעם זון פֿון
fun zun dem Heman geshtelt hobn Leviim di un simche
of son the Heman stood have Levi'im the and joy

יוֹאֵלַ; און פֿון זײַנע ברידער, אָסָף דעם זון פֿון בְּרֶכְיָהוּן ;
Berechyahun fun zun dem ASaf brider zaine fun un Yoeln
Berechyahu of son the Asaph brothers his of and Yoel

און פֿון די קינדער פֿון מְרָרִי, זייערע ברידער, אֵיתָן דעם זון
zun dem Eitan brider zeyere Merari fun kinder di fun un
son the Eitan brothers their Merari of children the of and

פֿון קוּשָׁיָהוּן. יח און מיט זיי זײַנען געווען זייערע ברידער
brider zeyere geven zainen zei mit un Kushayahun fun
brothers their were are them with and Kushayahu of

פֿון צווייטן ראַנג: זְכַרְיָהוּ, און יַעֲזִיאֵל, און שְׁמִירָמוֹת, און
un Shemiramot un Yaaziel un Zecharyahu rang tsveitn fun
and Shemiramot and Ya'aziel and Zecharyahu rank second of

יחיאֵל, און עוני, אֱלִיאָבְ, און בְּנָיָהוּ, און מַעֲשֵׂיָהוּ, און
un Maaseiyah un Benayahu un Eliav Unni un Yechiel
and Ma'aseiyahu and Benayahu and Eliav Unni and Yechiel

מַתִּתְיָהוּ, און אֱלִיפְלֵהוּ, און מִקְנֵיָהוּ, און עוֹבֵד-אֱדוֹם, און
un Oved-Edom un Mikneyahu un Eliflehu un Mattityahu
and Oved-Edom and Mikneyahu and Eliph'lehu and Mattityahu

יְעִיאֵל, די טויערלייט. יט און די זינגערס, הֵימָן, אָסָף, און אֵיתָן,
Eitan un ASaf Heman zingers di un toierlait di Yeyel
Eitan and Asaph Heman singers the and gatekeepers the Ye'iel

אויף צו שפּילן מיט קופּערנע צימבלען. כ און זְכַרְיָה, און
un Zecharyah un tsimblen kuperne mit shpiln tsu oif
and Zecharyah and cymbals copper with playing music to for

עַזִּיאֵל, און שְׁמִירָמוֹת, און יחיאֵל, און עוני, און אֱלִיאָבְ, און
un Eliav un Unni un Yechiel un Shemiramot un Uzziel
and Eliav and Unni and Yechiel and Shemiramot and Aziel

מַעֲשֵׂיָהוּ, און בְּנָיָהוּ, מיט האַרפֿן אויף
oif harfn mit Benayahu un Maaseiyah
according to the manner of harps with Benayahu and Ma'aseiyahu

עַלָמוֹת.
Alemet
virgins

כא און מַתִּתְיָהוּ, אֱלִיפְלֵהוּ, מִקְנֵיָהוּ, עוֹבֵד-אֱדוֹם,
Oved-Edom un Mikneyahu un Eliflehu Mattityahu un
Oved-Edom and Mikneyahu and Eliph'lehu Mattityahu and

און יְעִיאֵל, און עֲזַזְיָהוּ, אויף אָנצופֿירן מיט האַרפֿן
harfn mit ontsufirn oif Azazyahu un Yeyel un
harps with to set forward for Azazyahu and Ye'iel and

אויף שמינית. כב און כְּנַנְיָהוּ דער
der Konanyahu un shminit oif
the Kenanyahu and Sheminit according to the manner of

הויפּטמאַן פֿון די לְוִיִּם איז געווען איבער דעם געזאַנג; ער פֿלעגט
flegt er gezang dem iber geven iz Leviim di fun hoiptman
used to he singing the over was is Levi'im the of head man

זײַן דער האַר ביים געזאַנג, ווָאַרעם ער איז געווען אַ קענער.
kener a geven iz er vorem gezang baim har der zain
expert a was is he because song at the master the be

כג און בֶּרֶכְיָה און אֶלְקָנָה זײַנען געווען טויערלײַט בײַם
baim toierlait geven zainen Elkanah un Berechyah un
for gatekeepers were are Elkanah and Berechyah and
אָרון. כד און שבַנְיָהו , און יוֹשָפַט , און נתַנְאֵל , און עַמָשַי ,
Amasai un Netanel un Yoshafat un Shevanyahu un oren
Amasai and Netan'el and Yoshaphat and Shevanyahu and aron
און זכַרְיָהו , און בְּנָיָהוּ , און אֱלִיעֶזֶר, די כֹהנים , האָבן
hobn koyanim di Eliezer un Benayahu un Zecharyahu un
have kohanim the Eli'ezer and Benayahu and Zecharyahu and
געטרומייטערט אויף טרומייטן פַאר דעם אָרון פון האלקים ; און
un HaElokim fun oren dem far trumeitn oif getrumeitert
and G-d of aron the before trumpets on sounded trumpets
עוֹבֵד-אֱדום און יחיָה , זײַנען געווען טויערלײַט בײַם אָרון.
oren baim toierlait geven zainen Yechiyah un Oved-Edom
aron for the gatekeepers were are Yechiyah and Oved-Edom

כה און דָוִד , און די עלטסטע פון יִשְרָאֵל, און די הויפטלײַט
hoiptlait di un Yisroel fun eltste di un Dovid un
chief people the and Yisroel of elders the and Dovid and
פון די טויזנטן , זײַנען געגאַנגען אַרויפצובערענגען דעם אָרון פון
fun oren dem aroiftsubrengen gegangen zainen toizntn di fun
of aron the to bring up went are thousands the of
הס ברית , פון עוֹבֵד-אֱדום הויז , מיט שׂימחה. כו און עס
es un simche mit hoiz Oved-Edoms fun bris Hashems
it and joy with house Oved-Edom's from covenant Hashem's
איז געווען, אַז ה האָט געהאָלפן די לְוִיים וואָס האָבן געטראָגן
getrogn hobn vos Leviim di geholfn hot Hashem az geven iz
carried have that Levi'im the helped has Hashem when was is
דעם אָרון פון ג-טס ברית , האָבן זיי געשלאַכט זיבן אָקסן און
un oksen zibn geshlacht zei hobn bris G-ts fun oren dem
and oxen seven sacrificed they have covenant G-d's of aron the
זיבן ווידערס. כז און דָוִד איז געווען אײַנגעוויקלט אין אַ מאַנטל פון
fun mantl a in aingeviklt geven iz Dovid un viders zibn
of mantle a in wrapped up was is Dovid and rams seven
פַיינלײַנען , דעסט גלײַכן אַלע לְוִיים וואָס האָבן געטראָגן דעם
dem getrogn hobn vos Leviim ale glaichn dest fainlainen
the carried have which Levi'im all same this also is fine linen
אָרון, און די זינגערס, און כְּנַנְיָה דער געזאַנגמײַסטער איבער די
di iber gezangmaister der Kenanyah un zingers di un oren
the over choirmaster the Kenanyah and singers the and aron
זינגערס; און דָוִד האָט אויף זיך געהאַט אַ לײַנענעם אֵפוֹד . כח און
un ephod lainenem a gehat zich oif hot Dovid un zingers
and ephod linen a had self on has Dovid and singers
גאַנץ יִשְרָאֵל האָבן אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פון הס ברית
bris Hashems fun oren dem aroifgebracht hobn Yisroel gants
covenant Hashem's of aron the brought up have Yisroel all
מיט שאַלונג , און מיט אַ קול פון שופר , און מיט טרומייטן, און
un trumeitn mit un shoifer fun kol a mit un shalung mit
and trumpets with and shofar of sound a with and shouting with
מיט צימבלען , שפילנדיק אויף גיטאַרן און האַרפֿן. כט און עס איז געווען,
harfn un gitarn oif shpilndik tsimblen mit geven iz es un
harps and lyres on playing cymbals with was is it and
ווי דער אָרון פון הס ברית איז געקומען ביז דָוִדס-שטאָט ,
Dovids-Shtot biz gekumen iz bris Hashems fun oren der vi
Ir Dovid unto come is covenant Hashem's of aron the as

[23] And Berechyah and Elkanah were shoarim *(doorkeepers)* for the Aron. [24] And Shevanyahu, and Yoshaphat, and Netan'el, and Amasai, and Zecharyah, and Benayahu, and Eli'ezer, the Kohanim, did blow the trumpets before the Aron HaElohim; and Oved-Edom and Yechiyah were shoarim *(doorkeepers)* for the Aron.

[25] So Dovid, and the Ziknei Yisroel, and the sarim over alafim, went to bring up Aron Brit Hashem out of the Bais Oved-Edom with simchah. [26] And it came to pass, when HaElohim helped the Levi'im that bore the Aron Brit Hashem, that they offered in sacrifice shivah bulls and shivah rams. [27] And Dovid was clothed with a me'il butz *(fine linen robe)*, and all the Levi'im that bore the Aron, and the meshorerim *(singers)*; and Kenanyah the master of the song with the meshorerim; Dovid also had upon him a linen ephod. [28] Thus kol Yisroel brought up the Aron Brit Hashem with shouting, and with sound of the shofar, and with trumpets, and with cymbals, sounding nevalim *(lyres)* and kinnorot *(harps)*. [29] And it came to pass, as the Aron Brit Hashem came

to Ir Dovid, that Michal Bat Sha'ul, looking out at the chalon, saw Dovid HaMelech dancing and whirling. And she despised him in her lev.

16 So they brought the Aron HaElohim, and set it inside the Ohel that Dovid had pitched for it; and they offered olot *(burnt sacrifices)* and shelamim before HaElohim. [2] And when Dovid had made an end of offering the olot and the shelamim, he blessed HaAm b'Shem Hashem. [3] And he apportioned to kol Ish Yisroel, both ish and isha, to every one a kikar lechem, and a good piece of meat, and a raisin cake.

[4] And he appointed certain of the Levi'im as mesharetim *(ministers)* before the Aron Hashem, and to remember, and to thank and to praise Hashem Elohei Yisroel; [5] Asaph HaRosh, and mishneh to him Zecharyah, Ye'iel, and Shemiramot, and Yechiel, and Mattityah, and Eliav, and Benayah, and Oved-Edom; and Ye'iel with instruments of nevalim *(lyres)* and with kinnorot *(harps)*; but Asaph made a sound with cymbals; [6] Benayah also and

הָאָט מִיכַל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער,
fentster durchn aroisgekukt Shauln fun tochter di Michal hot
window through looked down Sha'ul of daughter the Michal has

און זי האָט געזען דעם מלך דָּוִד טאַנצן און זיך מאַכן
machn zich un tantsn Dovid melech dem gezen hot zi un
making self and dancing Dovid king the seen has she and

פֿריילעך, און זי האָט אים פֿאַראַכט אין איר האַרצן.
hartsn ir in faracht im hot zi un freilech
heart her in despised him has she and joyful

טז און זיי האָבן געבראַכט דעם אָרון פֿון האלקים , און האָבן
hobn un HaElokim fun oren dem gebracht hobn zei un
have and G-d of aron the brought have they and

אים אַריַינגעשטעלט אין דעם געצעלט וואָס דָּוִד האָט פֿאַר
far hot Dovid vos getselt dem in araingeshtelt im
for had Dovid that tent the in positioned it

אים אויפֿגעשטעלט, און זיי האָבן מקריב געווען ברַאנדאָפֿפֿער און
un brandopfer geven makrev hobn zei un oifgeshtelt im
and olah been offering have they and set up it

פֿרידאָפֿפֿער פֿאַר ה . [ב] און אַז דָּוִד האָט געענדיקט
geendikt hot Dovid az un Hashem far fridopfer
finished had Dovid when and Hashem before peace offering

אויפֿברענגען די ברַאנדאָפֿפֿער און די פֿרידאָפֿפֿער , האָט ער געבענטשט
gebentsht er hot fridopfer di un brandopfer di oifbrengen
blessed he has peace offering the and olah the offering up

דאָס פֿאָלק אין נאָמען פֿון ה . [ג] און ער האָט אויסגעטיילט צו
tsu oisgeteilt hot er un Hashem fun nomen in folk dos
to apportioned has he and Hashem of name in people the

יעטוועדער איינעם פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון אַ מאַן ביז אַ פֿרוי , איטלעכן אַ
a itlechn froi a biz man a fun Yisroel fun einem yetveder
a each woman a unto man a from Yisroel of one every

לאַבן ברויט, און אַ חלק פֿלייש, און אַ ראָזינקעקוכן .
rozinkekuchn a un fleish chelek a un broit labn
raisin cake a and meat portion a and bread loaf of

[ד] און ער האָט געשטעלט פֿאַר דעם אָרון פֿון ה , פֿון
fun Hashem fun oren dem far geshtelt hot er un
from Hashem of aron the before stood has he and

די לְוִיִּם פֿאַר באַדינער , און אויף צו דערמאָנען און דאַנקען
danken un dermonen tsu oif un badiner far Leviim di
thank and remember to for and ministers for Levi'im the

און לויבן ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: [ה] אָסָף דעם הויפּט, און
un loipt dem ASaf Yisroel Elokei Hashem loibn un
and head the Asaph Yisroel the G-d of Hashem praise and

דעם צווייטן צו אים, זכַרְיָהן , יְעִיאֵל, און שמירָמוֹתן ,
Shemiramoten un Yeyeln Zecharyahn im tsu tsveitn dem
Shemiramot and Ye'iel Zecharyah him to second the

און יחיאֵל , און מַתִּתְיָהן , און אֱלִיאָבן, און בְּנָיָהוּ ,
Benayahuen un Eliavn un Mattityahn un Yechieln un
Benayah and Eliav and Mattityah and Yechiel and

און עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און יְעִיאֵל, מיט גיטאַרן און מיט האַרפֿן; און
un harfn mit un gitarn mit Yeyeln un Oved-Edomen un
and harps with and lyres with Ye'iel and Oved-Edom and

אָסָף האָט געשפּילט אויף אַ צימבל ; [ו] און בְּנָיָהוּ און יַחזִיאֵל
Yachaziel un Benayahu un tsimbl a oif geshpilt hot ASaf
Yachaziel and Benayah and cymbal a on played has Asaph

Yachaziel the Kohanim with khatzotzerot *(trumpets)* tamid *(continually)* before the Aron Brit HaElohim.

די כֹהֲנִים , מִיט טְרוֹמְיִיטְן תָּמִיד פַֿאַר דעם אָרוֹן פֿון
fun oren dem far tamid trumeitn mit koyanim di
of aron the before continually trumpets with kohanim the

ג-טס ברית .
bris G-ts
covenant G-d's

[7] Then on that day Dovid first committed the giving of thanks unto Hashem into the yad Asaph and his achim.

ז דעַנצמאָל אין יענעם טאָג האָט דָוִד צוערשט געלאָזט געבן אַ
a gebn gelozt tsuersht Dovid hot tog yenem in dentsmol
a giving allowed first Dovid has day that in then

דאַנק צו ה , דורך אָסָפֿן און זײַנע ברידער .
brider zaine un ASafn durch Hashem tsu dank
brothers his and Asaph through Hashem to thanksgiving

[8] Give thanks unto Hashem, call upon Shmo,

ח גיט אַ דאַנק צו ה , רופֿט זײַן נאָמען ,
nomen zain ruft Hashem tsu dank a git
name his call upon Hashem to thanksgiving a give

make known His deeds among the nations.

לאָזט ווישן צווישן די פֿעלקער זײַנע טוּונגען .
tuungen zaine felker di tsvishn visen lozt
deeds his nations the among know let

[9] Sing unto Him, sing psalms unto Him,

ט זינגט צו אים, שפּילט צו אים,
im tsu shpilt im tsu zingt
him to play him to sing

tell ye of all His nifle'ot *(wondrous deeds)*.

רעדט פֿון אַלע זײַנע וווּנדער .
vunder zaine ale fun redt
wonders his all of speak

[10] Glory ye in Shem Kadesho;

י רימט זיך מיט זײַן היילִיקן נאָמען ;
nomen heilikn zain mit zich rimt
name holy his with self glorify

let the lev of them rejoice that seek Hashem.

זאָל זיך פֿרייען דאָס האַרץ פֿון די וואָס זוכן ה .
Hashem zuchn vos di fun harts dos freyen zich zol
Hashem seek who the ones of heart the rejoice self let

[11] Seek Hashem and His oz *(strength)*,

יא פֿאָרשט ה און זײַן שטאַרקייט,
shtarkeit zain un Hashem forsht
strength his and Hashem seek

seek His face tamid.

זוכט זײַן פּנים תָּמִיד .
tamid ponem zain zucht
continually face his seek

[12] Remember His nifle'ot that He hath done,

יב דערמאָנט זײַנע וווּנדער וואָס ער האָט געטאָן,
geton hot er vos vunder zaine dermont
done has he that wonders his remember

His mofetim, and the mishpatim of His mouth;

זײַנע צייכנס , און די משפּטים פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun mishpotim di un tseichns zaine
mouth his of judgments the and signs his

[13] O ye zera Yisroel His eved,

יג איר זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל זײַן קנעכט ,
knecht zain Yisroel fun zomen ir
servant his Yisroel of seed you

ye Bnei Ya'akov, His chosen ones.

איר קינדער פֿון יעקבֿ , זײַנע אויסדערווויילטע.
oisderveilte zaine Yaakov fun kinder ir
elect his Yaakov of children you

[14] He is Hashem Eloheinu;

יד ער איז ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem iz er
our G-d Hashem is he

His mishpatim are in kol ha'aretz.

איבער דער גאַנצער ערד זײַנען זײַנע משפּטים .
mishpotim zaine zainen erd gantser der iber
judgments his are earth whole the over

15 Be ye mindful l'olam of His Brit;

טו געדענקט אייביק זײַן ברית ,
bris zain eibik gedenkt
covenant his ever remember

the davar which He commanded to an elef dor;

דאָס וואָרט וואָס ער האָט באַפוילן אויף
oif bafoiln hot er vos vort dos
to commanded has he which word the
טויזנט דורות .
doires toiznt
generations thousand

16 Even of the Brit which He cut with Avraham,

טז וואָס ער האָט געשלאָסן מיט אַבֿרהמען ,
Avrahamen mit geshlosn hot er vos
Avraham with established has he which

and of His shevu'a *(oath)* unto Yitzchak;

און זײַן שבֿועה צו יצחק .
Yitschakn tsu shvue zain un
Yitzchak to oath his and

17 And hath confirmed the same to Ya'akov for a chok *(decree)*,

יז און ער האָט עס אויפֿגעשטעלט פֿאַר אַ חוק
chok a far oifgeshtelt es hot er un
ordinance an for established it has he and
צו יעקבֿ ,
Yaakov tsu
Yaakov to

and to Yisroel for a Brit Olam,

פֿאַר אַן אייביקן ברית צו ישׂראֵל,
Yisroel tsu bris eibikn an far
Yisroel to covenant everlasting an for

18 Saying, Unto thee will I give Eretz Kena'an,

יח אַזוי צו זאָגן : דיר וועל איך געבן
gebn ich vel dir zogn tsu azoi
give I will to you(SG) say to so
דאָס לאַנד כּנַעַן ,
Kenaan land dos
Kena'an land this

the chevel *(portion)*, the lot of your nachalah.

דעם טייל פֿון אייער נחלה .
nachle aier fun teil dem
inheritance your of share the

19 When ye were but few,

יט אַז איר זײַט געווען געציילטע מענטשן ,
mentshn getseilte geven zait ir az
men numbered were are you when

even a few, and gerim in it.

ווינציק און פֿרעמדע דערין ;
derin fremde un vintsik
therein foreign and few

20 And when they went from goy *(nation)* to goy,

כ און זיי זײַנען אומגעגאַנגען פֿון פֿאָלק צו פֿאָלק ,
folk tsu folk fun umgegangen zainen zei un
people to people from went about are they and

and from one mamlachah to an Am acher *(another people)*,

און פֿון איין קיניגרײַך צו אַן אַנדער אומה ,
ume ander an tsu kinigraich ein fun un
nation other an to kingdom one from and

21 He permitted no ish to oppress them;

כא האָט ער נישט געלאָזן אַ מענטשן זיי דריקן ,
drikn zei mentshn a gelozn nisht er hot
to oppress them men a permitted not he has

he reproved melachim for their sakes,

און האָט ער געשטראָפֿט מלכים וועגן זיי :
zei vegen mlochim geshtroft hot un
them concerning kings punished has and

22 Saying, Touch not Mine anointed ones,

כב איר זאָלט נישט אָנרירן מײַנע ,
gezalbte maine onrirn nisht zolt ir
anointed ones my touch not shall you
געזאַלבטע

and do My nevi'im no harm.

און מײַנע נבֿיאים נישט בייז טאָן.
ton beiz nisht neviim maine un
do evil not prophets my and

[23] Sing unto Hashem, kol ha'aretz;

כג זינגט צו ה׳ , די גאַנצע ערד ,
erd gantse di Hashem tsu zingt
earth whole the Hashem to sing

show forth from day to day His Yeshu'ah *(salvation)*.

זייט מבֿשר פֿון טאָג צו טאָג ישועה זײַן .
yeshue zain tog tsu tog fun mevaser zeit
salvation his day to day from publish good news be

[24] Declare His kavod among the Goyim;

כד דערציילט צווישן די פֿעלקער זײַן כּבֿוד ,
koved zain felker di tsvishn dertseilt
glory his nations the among tell

His nifle'ot among kol haAmim.

צווישן אַלע אומות זײַנע וווּנדער .
vunder zaine umes ale tsvishn
wonders his peoples all among

[25] For gadol is Hashem, and greatly to be praised;

כה וואָרעם גרויס איז ה׳ און זייער געלויבט,
gelobt zeyer un Hashem iz grois vorem
praised very and Hashem is great for

He also is to be feared above kol elohim.

און ער איז פֿאָרכטיק איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber forchtik iz er un
g-ds all over fearsome is he and

[26] For kol elohei haAmim are elilim,

כו וואָרעם די ג-טער פֿון אַלע פֿעלקער זײַנען נישטיק ,
nishtik zainen felker ale fun g-ter di vorem
worthless are nations all of g-ds the for

but Hashem made Shomayim.

און ה׳ האָט די הימלען געמאַכט.
gemacht himlen di hot Hashem un
made heavens the has Hashem and

[27] Hod and Hadar are in His presence;

כז גלאַנץ און שיינקייט זײַנען פֿאַר זײַן פּנים ,
ponem zain far zainen sheinkeit un glants
face his before are majesty and splendor

oz and chedvah *(joy)* are in His makom *(place, home, dwelling)*.

שטאַרקייט און פֿרייד זײַנען אין זײַן אָרט .
ort zain in zainen freid un shtarkeit
place his in are joy and strength

[28] Ascribe unto Hashem, ye mishpechot Amim,

כח גיט צו ה׳ , איר משפּחות פֿון די פֿעלקער,
felker di fun mishpoches ir Hashem tsu git
nations the of families you Hashem to give

ascribe unto Hashem Kavod and oz.

גיט צו ה׳ כּבֿוד און שטאַרקייט.
shtarkeit un koved Hashem tsu git
strength and glory Hashem to give

[29] Ascribe unto Hashem the kavod due unto Shmo;

כט גיט צו ה׳ דעם כּבֿוד פֿון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun koved dem Hashem tsu git
name his of honor the Hashem to give

bring a minchah, and come before Him;

ברענגט אַ מנחה , און קומט פֿאַר אים,
im far kumt un minche a brengt
him before come and gift a bring

worship Hashem in the hadar *(splendor)* of kodesh *(holiness)*.

בוקט זיך צו ה׳ מיט הייליקן אָפּשיי .
opshai heilikn mit Hashem tsu zich bukt
reverence holy with Hashem to self worship

[30] Fear before Him, kol ha'aretz;

ל ציטערט פֿאַר אים, די גאַנצע ערד ;
erd gantse di im far tsitert
earth whole the him before tremble

the tevel *(world)* also shall be firmly established, that it be not moved.

אויך איז באַפֿעסטיקט די וועלט, זי זאָל זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich zol zi velt di bafestikt iz oich
totter not self shall it world the established is also

[31] Let HaShomayim have simcha, and let ha'aretz rejoice;

לא זאָל זיך פֿרייען די הימלען , און לוסטיק זיין די ערד ,
erd di zain lustik un himlen di freyen zich zoln
earth the be joyful and heavens the rejoice self let

and let them say among the Goyim, Hashem reigneth.

און זאָל מען זאָגן צווישן די פֿעלקער: ה טוט קיניגן .
kinign tut Hashem felker di tsvishn zogn men zol un
reign does Hashem nations the among say one let and

[32] Let the yam roar, and the fulness thereof;

לב זאָל דונערן דער ים מיט זיין פֿולקייט,
fulkeit zain mit yam der dunern zol
fullness its with sea the thunder let

let the sadeh rejoice, and all that is therein.

זאָל פֿרייליך זיין דאָס פֿעלד און אַלץ וואָס דערין .
derin vos alts un feld dos zain freilech zol
therein which all that and field the be joyful let

[33] Then shall the trees of the ya'ar *(forest, woods)* sing out before Hashem,

לג דענצמאָל זאָלן זינגען די ביימער פֿון וואַלד
vald fun beimer di zingen zoln dentsmol
forest of trees the sing shall then

פֿאַר ה ,
far Hashem
Hashem before

because He cometh to judge ha'aretz.

וואָרעם ער קומט משפּטן די ערד .
erd di mishpetn kumt er vorem
earth the to judge comes he because

[34] O give thanks unto Hashem, for He is tov;

לד גיט אַ דאַנק צו ה , וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem Hashem tsu dank a git
good is he for Hashem to thanksgiving a give

for His chesed endureth l'olam.

וואָרעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[35] And say ye, Hoshienu, Elohei Yisheinu *(G-d of our salvation)*,

לה און זאָגט: העלף אונדז, אלקים פֿון אונדזער הילף ,
hilf undzer fun Elokim undz helf zogt un
salvation our of G-d us help say and

and gather us together, and deliver us from the Goyim,

און זאַמל אונדז מציל איין , און זיי אונדז צוזאַמען
matsl undz zai un ain undz zaml un
save us be and together us gather and

פֿון די פֿעלקער,
felker di fun
nations the from

that we may give thanks to Shem Kadshecha,

צו לויבן דיין הייליקן נאָמען ,
nomen heilikn dain loibn tsu
name holy your praise to

and glory in Thy tehillah *(praise)*.

זיך צו רימען מיט דיין לויב .
loib dain mit rimen tsu zich
praise your in glory to ourselves

[36] Baruch Hashem Elohei Yisroel

לו ברוך ה אלוקי ישׂראל
Yisroel Elokei Hashem Baruch
Yisroel the G-d of Hashem Baruch

min HaOlam v'ad HaOlam.

פֿון אייביקייט און ביז אייביקייט.
eibikeit biz un eibikeit fun
eternity unto and eternity from

And kol HaAm said, Omein, and praised Hashem.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געזאָגט: אָמן ! און האָט געלויבט
geloibt hot un Omein gezogt hot folk gantse dos un
praised has and amen said has people whole the and

ה .
Hashem
Hashem

לז און ער האָט דאָרטן געלאָזן פֿאַר דעם אָרון פֿון הס ברית
bris Hashems fun oren dem far gelozn dortn hot er un
covenant Hashem's of aron the before left there has he and

אָסָפֿן און זײַנע ברידער צו באַדינען פֿאַרן אָרון תּמיד ווי
vi tamid oren faran badinen tsu brider zaine un ASafn
as continually aron before the minister to brothers his and Asaph

עס איז נייטיק טאָגטעגלעך. לח און עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און זייערע ברידער ,
brider zeyere un Oved-Edomen un togteglech neitik iz es
brothers their and Oved-Edom and each day required is it

אַכט און זעכציק , און עוֹבֵד-אֱדוֹם דעם זון פֿון ידותונען , און
un Yedutunen fun zun dem Oved-Edom un zechtsik un acht
and Yedutun of son the Oved-Edom and sixty and eight

חוֹסָהן , פֿאַר טויערלײַט . לט און צָדוֹק דעם כֹּהן , און זײַנע
zaine un koyen dem Tsadok un toierlait far Chosahn
his and kohen the Tzadok and gatekeepers for Chosah

ברידער די כֹּהנים , פֿאַר דעם משכּן פֿון ה אויף דער
der oif Hashem fun mishkn dem far koyanim di brider
the in Hashem of Tabernacle the before kohanim the brothers

בָּמָה וואָס אין גִּבְעוֹן , מ אויפֿצוברענגען בראַנדאָפֿפֿער צו ה
Hashem tsu brandopfer oiftsubrengen Givon in vos bamah
Hashem unto olah to bring up Giv'on in that high place

אויף דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפֿפֿער תּמיד , אין דער פֿרי
peire der in tamid brandopfer far mizbeyech dem oif
morning the in continually olah for altar the on

און אין אָוונט , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון ה
Hashem fun toyre der in geshribn shteit es vi azoi ovnt in un
Hashem of Torah the in written stands it as so evening in and

וואָס ער האָט באַפֿוילן יִשְׂרָאֵל. מא און מיט זיי זײַנען געווען
geven zainen zei mit un Yisroel bafoiln hot er vos
were are them with and Yisroel commanded has he which

הֵימָן , און ידותון , און די איבעריקע אויסגעקליבענע וואָס זײַנען
zainen vos oisgeklibene iberike di un Yedutun un Heman
are who chosen ones rest the and Yedutun and Heman

געווען אָנגערופֿן מיט נעמען , אויף צו לויבן ה , ווײַל אויף
oif vail Hashem loibn tsu oif nemen mit ongerufn geven
for because Hashem praise to for names with designated were

אייביק איז זײַן חֶסֶד . מב און מיט זיי , מיט הֵימָנען און
un Hemanen mit zei mit un chesed zain iz eibik
and Heman with them with and lovingkindness his is ever

ידותונען , זײַנען געווען טרומייטן און צימבלען צום שפּילן , און
un shpiln tsum tsimblen un trumeitn geven zainen Yedutunen
and play music to cymbals and trumpets were are Yedutun

כְּלֵי-זֶמֶר פֿאַר דעם געזאַנג פֿון האלקים ; און די זין פֿון
fun zin di un HaElokim fun gezang dem far klei-zemer
of sons the and G-d of singing the for musical instruments

ידותונען זײַנען געווען בײַם טויער.
toier baim geven zainen Yedutunen
gate at the were are Yedutun

מג און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַוועק איטלעכער צו זײַן הויז ,
hoiz zain tsu itlecher avek iz folk gantse dos un
house his to each departed is people whole the and

און דָּוִד האָט זיך אומגעקערט צו בענטשן זײַן הויזגעזינט .
hoizgezint zain bentshn tsu umgekert zich hot Dovid un
household his bless to returned self has Dovid and

[37] So he left there before the Aron Brit Hashem Asaph and his achim, to minister before the Aron tamid *(continually)*, accordingly yom by its yom; [38] And Oved-Edom with their achim, threescore and eight; Oved-Edom Ben Yedutun and Chosah as Shoarim *(gatekeepers)*; [39] And Tzadok HaKohen, and his achim the Kohanim, before the Mishkan Hashem in the bamah *(high place)* that was at Giv'on, [40] To offer olot *(burnt offerings)* unto Hashem upon the Mizbe'ach HaOlah tamid *(continually)* boker and erev, and to do according to all that is written in the Torat Hashem, which He commanded Yisroel; [41] And with them Heman and Yedutun, and the rest that were the Chosen ones, who were designated by shemot, to give thanksgiving to Hashem, ki l'olam chasdo. [42] And with them Heman and Yedutun with khatzotzerot *(trumpets)* and cymbals for those that should make a sound, and with klei Shir HaElohim *(musical instruments of G-d)*. And the Bnei Yedutun were at the Sha'ar *(gate)*.

[43] And kol haAm departed every ish to his bais; and Dovid returned to bless his bais.

17 Now it came to pass, as Dovid sat in his bais, that Dovid said to Natan HaNavi, Hinei, I dwell in a bais ha'arazim *(a palace of cedars)* but the Aron Brit Hashem [dwelleth] under tent curtains. [2] Then Natan said to Dovid, Do all that is in thine levav; for HaElohim is with thee.

[3] And it came to pass the same lailah, that the Devar Elohim came to Natan, saying, [4] Go and tell Dovid Avdi, Thus saith Hashem, Thou shalt not build Me HaBayit to dwell in, [5] For I have not dwelt in a Bayit since the day that I brought up Yisroel until this day, but have gone from ohel to ohel, and from one mishkan to another.

[6] Wheresoever I have walked with kol Yisroel, spoke I a word to any of the Shofetim of Yisroel, whom I commanded to shepherd My people, saying, Why have ye not built me a Bais Arazim? [7] Now therefore thus shalt thou say unto Avdi Dovid, Thus saith Hashem Tzva'os, I took thee from the naveh *(fold, abode of sheep, pasture)*, even from following the tzon, that thou shouldest be Nagid over My people Yisroel; [8] And I have been with

יז אוּן עס איז געווען, אַז דָּוִד האָט זיך באַזעצט אין זײַן הויז ,
hoiz zain in bazetst zich hot Dovid az geven iz es un
house his in sat self has Dovid as was is it and

האָט דָּוִד געזאָגט צו נָתָן דעם נבֿיא : זע , איך זיץ
zits ich ze novi dem Natan tsu gezogt Dovid hot
sit I behold prophet the Natan to said Dovid has

אין אַ הויז פֿון צעדערן, אוּן דער אָרון פֿון הס ברית איז
iz bris Hashems fun oren der un tsedern fun hoiz a in
is covenant Hashem's of aron the and cedar of house a in

אונטער פֿאָרהאַנגען . ב האָט נָתָן געזאָגט צו דָּוִדן : אַלץ וואָס אין
in vos alts Dovidn tsu gezogt Natan hot forhangen unter
in that all Dovid to said Natan has tent curtains under

דיין האַרצן, טו, וואָרעם האלקים איז מיט דיר .
dir mit iz HaElokim vorem tu hartsn dain
you(SG) with is G-d because do heart your

ג אוּן עס איז געווען אין יענער נאַכט, איז דאָס וואָרט פֿון אלקים געווען
geven Elokim fun vort dos iz nacht yener in geven iz es un
was G-d of word the is night that same in was is it and

צו נָתָנען , אַזוי צו זאָגן : ד גיי אוּן זאָלסט זאָגן צו מײַן קנעכט
knecht main tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi Natanen tsu
servant my to say you(SG) shall and go say to so Natan to

דָּוִדן : אַזוי האָט ה געזאָגט: נישט דו וועסט מיר בויען אַ הויז צום
tsum hoiz a boien mir vest du nisht gezogt Hashem hot azoi Dovidn
to house a build me will you not said Hashem has thus Dovid

וווינען ; ה וואָרעם איך האָב נישט געווינט אין אַ הויז פֿון דעם טאָג וואָס איך
ich vos tog dem fun hoiz a in gevoint nisht hob ich vorem voinen
I that day the from house a in dwelt not have I for dwell

האָב אויפֿגעבראַכט יִשְׂרָאֵל ביז אויף היינטיקן טאָג; נייערט איך בין געגאַנגען
gegangen bin ich neyert tog haintikn oif biz Yisroel oifgebracht hob
having gone am I only day this very on until Yisroel brought up have

פֿון געצעלט צו געצעלט, אוּן פֿון איין משכּן צום אַנדערן .
andern tsum mishkn ein fun un getselt tsu getselt fun
another to Mishkan one from and tent to tent from

ו אומעטום וווּ איך בין אומגעגאַנגען צווישן גאַנץ יִשְׂרָאֵל, האָב איך
ich hob Yisroel gants tsvishn umgegangen bin ich vu umetum
I have Yisroel all among walking am I where everywhere

וועז אַ וואָרט גערעדט מיט איינעם פֿון די ריכטער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס איך
ich vos Yisroel fun richter di fun einem mit geredt vort a ven
I that Yisroel of judges the of one with spoken word a when

האָב באַפֿוילן צו פֿיטערן מײַן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : פַֿאַר וואָס
vos far zogn tsu azoi folk main fitern tsu bafoiln hob
what for say to so people my shepherd to commanded have

האָט איר מיר נישט געבויט אַ הויז פֿון צעדערן? ז אוּן אַצונד , זאָלסטו
zolstu atsund un tsedern fun hoiz a geboit nisht mir ir hot
shall you now and cedar of house a built not me you have

אַזוי זאָגן צו מײַן קנעכט , צו דָּוִדן : אַזוי האָט ה געזאָגט
Hashem gezogt hot azoi Dovidn tsu knecht main tsu zogn azoi
Hashem said has thus Dovid to servant my to say so

צְבָאוֹת : איך האָב דיך גענומען פֿון דעם פֿיטערפּלאַץ, פֿון הינטער
hinter fun fiterplats dem fun genumen dich hob ich Tseva'ot
behind from graze place the from taken you(SG) have I of hosts

די שאָף , צו זײַן אַ פֿירשט איבער מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. ח אוּן איך בין
bin ich un Yisroel folk main iber firsht a zain tsu shof di
am I and Yisroel people my over prince a be to sheep the

thee whithersoever thou hast walked, and have cut off all thine oyevim from before thee, and have made thee a shem like the shem of the gedolim that are in ha'aretz. [9] Also I will ordain a makom for My people Yisroel, and will plant them, and they shall dwell in their place, and shall be moved no more; neither shall the bnei avel oppress them any more, as they did at the beginning, [10] And since the time that I commanded Shofetim to be over My people Yisroel. Moreover I will subdue all thine oyevim. Furthermore I tell thee that Hashem will build thee a Bais *(House, Dynasty)*. [11] And it shall come to pass, when thy yamim are expired that thou must go to be with Avoteicha, that I will raise up thy zera after thee, which shall be of thy banim; and I will establish his Malchut ([Messianic] Kingdom). [12] He shall build for Me a Bais, and I will establish his kisse ad olam. [13] I will be his Av, and he shall be My Ben; and I will not take My chesed away from him, as I took it from him that was before thee, [14] But I will set him in Mine Bais and in My Malchut ad olam, and his kisse shall be established ad olam.

געווען מיט דיר אומעטום ווו דו ביסט געגאַנגען , און איך האָב
hob ich un gegangen bist du vu umetum dir mit geven
have I and gone are you where everywhere you(SG) with was

פֿאַרשניטן אַלע דיַינע פֿון פֿאַר דיר ; און איך וועל דיר
dir vel ich un dir far fun faint daine ale farshnitn
you(SG) will I and you(SG) before from enemies your all cut off

מאַכן אַ נאָמען , אַזוי ווי דער נאָמען פֿון די גרעסטע וואָס אויף דער ערד .
erd der oif vos greste di fun nomen der vi azoi nomen a machn
earth the on that great the of name the as just name a make

ט און איך וועל מאַכן אַן אָרט פֿאַר מיַין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און וועל אים
im vel un Yisroel folk main far ort an machn vel ich un
it will and Yisroel people my for place a make will I and

איינפּלאַנצן ער זאָל רוען אויף זיַין אָרט , און מער נישט ציטערן , און
un tsiteren nisht mer un ort zain oif ruen zol er ainflantsn
and tremble not more and place its on rest shall he plant

פֿאַרברעכער זאָלן אים מער נישט אומברענגען אַזוי ווי פֿריער, י פֿון די
di fun frier vi azoi umbrengen nisht mer im zoln farbrecher
the from before as so bring ruin upon not more it shall rebellious

טעג וואָס איך האָב באַפֿוילן ריכטער איבער מיַין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. און
un Yisroel folk main iber richter bafoiln hob ich vos teg
and Yisroel people my over judges commanded have I that days

איך וועל מאַכן אונטערטעניק אַלע דיַינע פֿיַינט . און איך זאָג דיר
dir zog ich un faint daine ale untertenik machn vel ich
you(SG) tell I and enemies your all subdued make will I

אָן , אַז ה וועט דיר בויען אַ הויז . יא און עס וועט זיַין ,
zain vet es un hoiz a boien dir vet Hashem az on
be will it and house a build you(SG) will Hashem that onwards

אַז דיַינע טעג וועלן דערפֿילט ווערן צו גיין צו דיַינע עלטערן, וועל איך
ich vel eltern daine tsu gein tsu vern derfilt veln teg daine az
I will fathers your to go to become fulfilled will days your that

אויפֿשטעלן דיַין זאָמען נאָך דיר , וואָס וועט זיַין פֿון דיַינע קינדער ,
kinder daine fun zain vet vos dir noch zomen dain oifshteln
children your of be will that you(SG) after seed your raise up

און איך וועל באַפֿעסטיקן זיַין מלוכה . יב ער וועט מיר בויען אַ הויז , און
un hoiz a boien mir vet er meluche zain bafestikn vel ich un
and house a build me will he kingdom his establish will I and

איך וועל באַפֿעסטיקן זיַין טראָן אויף אייביק. יג איך וועל אים זיַין פֿאַר אַ
a far zain im vel ich eibik oif tron zain bafestikn vel ich
a for be him will I ever for throne his establish will I

פֿאָטער, און ער וועט מיר זיַין פֿאַר אַ זון , און איך וועל נישט אָפּטאָן מיַין
main opton nisht vel ich un zun a far zain mir vet er un foter
my remove not will I and son a for be me will he and father

חֶסֶד פֿון אים, אַזוי ווי איך האָב אָפּגעטאָן פֿון דעם וואָס
vos dem fun opgeton hob ich vi azoi im fun chesed
who the one from removed have I as so him from lovingkindness

איז געווען פֿאַר דיר . יד און איך וועל אים אויפֿשטעלן אין מיַין הויז
hoiz main in oifshteln im vel ich un dir far geven iz
house my in raise up him will I and you(SG) before was is

און אין מיַין קיניגרייַך ביז אויף אייביק, און זיַין טראָן וועט זיַין פֿעסט
fest zain vet tron zain un eibik oif biz kinigraich main in un
firm be will throne his and ever for until kingdom my in and

ביז אייביק .
eibik biz
eternity until

[15] According to all these devarim, and according to all this chazon *(revelation)*, so did Natan speak unto Dovid.

[16] And Dovid HaMelech came and sat before Hashem, and said, Who am I, Hashem Elohim, and what is mine bais, that Thou hast brought me hitherto? [17] And as if this were not sufficient in Thine eyes, O Elohim, Thou hast also spoken of Bais Avdecha in the future afar off, and hast regarded me according to the estate of ha'adam hama'alah *(the man of high degree)*, O Hashem Elohim. [18] What more can Dovid speak to Thee regarding the kavod of Thy eved? For Thou hast da'as of Thy eved. [19] Hashem, for the sake of Thy eved, and according to Thine own lev *(heart, will)*, hast Thou done all this gedullah *(greatness)*, in making known kol hagedulot *(all great things)*. [20] Hashem, there is none like Thee, neither is there any Elohim zulah *(besides)* Thee, according to all that we have heard with our ears.

[21] And what one goy *(nation)* in ha'aretz is like Thy people Yisroel, whom HaElohim went to redeem to be His own people, to make for Thee Shem Gedullot and Nora'ot, by driving

טו אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער, און אַזוי ווי די
azoi vi ale di dozike verter un azoi vi di
as according to all the these words and as according to the

דאָזיקע גאַנצע זעונג, אַזוי האָט נָתָן גערעדט צו דָּוִדן.
Dovidn tsu geredt Natan hot azoi zeung gantse dozike
Dovid to spoken Natan has so vision entire this

טז און דער מלך דָּוִד איז געקומען, און האָט זיך געזעצט פֿאַר
far gezetst zich hot un gekumen iz Dovid melech der un
before sat self has and come is Dovid king the and

ה׳, אין האָט געזאָגט: ווער בין איך, אָ ה׳ אלקים, און ווער
ver un Elokim Hashem o ich bin ver gezogt hot un Hashem
who and G-d Hashem o I am who said has and Hashem

יז און מײַן הויז, וואָס דו האָסט מיך געבראַכט ביז אַהער?
un aher biz gebracht mich host du vos hoiz main iz
and here unto brought me have you that house my is

דאָס, אלקים, איז נאָך געווען קליין אין דײַנע אויגן, און דו האָסט
host du un oign daine in klein geven noch iz Elokim dos
have you and eyes your in small was yet is G-d this

געזעדט וועגן דעם הויז פֿון דײַן קנעכט אויף ווײַטער
vaiter oif knecht dain fun hoiz dem vegen geredt
henceforward on servant your of house the concerning spoken

אַהין, און האָסט מיך באַטראַכט אין שטייגער פֿון אַ געהויבענעם
gehoibenem a fun shteiger in batracht mich host un ahin
distinguished a of manner in considered me have and there

מאַן, אָ ה׳ אלקים. יח וואָס מער נאָך קען דָּוִד דיר
dir Dovid ken noch mer vos Elokim Hashem o man
to you(SG) Dovid can after more what G-d Hashem o man

זאָגן וועגן דעם כּבֿוד צו דײַן קנעכט? דו קענסט דאָך דײַן
dain doch kenst du knecht dain tsu koved dem vegen zogn
your indeed know you servant your to honor the concerning say

קנעכט. יט ה׳, פֿון וועגן דײַן קנעכט, און לויט דײַן
dain loit un knecht dain vegen fun Hashem knecht
your according to and servant your sake of for Hashem servant

האַרצן האָסטו געטאָן אַל די דאָזיקע גרויסקייט, צו לאָזן וויסן די
di visen lozn tsu groiskeit dozike di al geton hostu hartsn
the know letting to greatness these the all done have you heart

אַלע גרויסע זאַכן. כ ה׳, עס איז נישטאָ אַזאַ ווי דו,
du vi aza nishto iz es Hashem zachn groise ale
you as such a one not there is there Hashem things great all

און נישטאָ קיין ג-ט אַחוץ דיר, לויט אַלץ וואָס
vos alts loit dir achuts G-t kein nishto un
that all according to you(SG) aside from G-d any there is not and

מיר האָבן געהערט מיט אונדזערע אויערן.
oiern undzere mit gehert hobn mir
ears our with heard have we

כא און וואָסער אינציקע אומה אויף דער ערד איז אַזוי ווי דײַן
dain vi azoi iz erd der oif ume eintsike voser un
your as so is earth the on nation unique what manner of and

פֿאָלק ישׂראל, וואָס האלקים איז געגאַנגען אויסלייזן פֿאַר זיך צום
tsum zich far oisleizen gegangen iz HaElokim vos Yisroel folk
to the self for to redeem having gone is G-d which Yisroel people

פֿאָלק, דיר צו מאַכן אַ נאָמען דורך גרויסע און פֿאַרכטיקע
forchtike un groise durch nomen a machn tsu dir folk
awesome and great through name a make to you(SG) people

זאַכן – צו פֿאַרטרײַבן אומות פֿון פּנים דײַן פֿאָלק ווּאָס דו
du vos folk dain far fun umes fartraiben tsu zachn
you which people your before from peoples drive before to things

האָסט אויסגעלייזט פֿון מִצרַיִם ? כב ווּאָרעם דו האָסט געמאַכט דײַן
dain gemacht host du vorem Mitsrayim fun oisgeleizt host
your made have you for Egypt from redeemed have

פֿאָלק יִשׂרָאֵל דיר צום פֿאָלק אויף אייביק, און דו , ה ,
Hashem du un eibik oif folk tsum dir Yisroel folk
Hashem you and ever for people to the to you(SG) Yisroel people

ביסט געווואָרן זיי צום אלקים . כג און אַצונד , ה , זאָל דאָס
dos zol Hashem atsund un Elokim tsum zei gevorn bist
the let Hashem now and G-d to to them become are

ווואָרט ווּאָס דו האָסט געריידט ווועגן דײַן קנעכט און ווועגן
vegen un knecht dain vegen geredt host du vos vort
concerning and servant your concerning spoken have you which word

זײַן הויז באַוואָרט ווערן אויף אייביק, און טו אַזוי ווי דו האָסט געריידט.
geredt host du vi azoi tu un eibik oif vern bevort hoiz zain
spoken have you as so do and ever for be confirmed house his

כד יָא , זאָל עס באַוואָרט ווערן, און זאָל דײַן נאָמען געגרייסט ווערן אויף
oif vern gegreist nomen dain zol un vern bevort es zol yo
for be magnified name your shall and be confirmed it let yes

אייביק, אַזוי צו זאָגן : ה צְבָאוֹת איז אלוקי יִשׂרָאֵל – אַ ג-ט פֿאַר
far G-t a Yisroel Elokei iz Tseva'ot Hashem zogn tsu azoi eibik
for G-d a Yisroel the G-d of is of hosts Hashem say to so ever

יִשׂרָאֵל, און דאָס הויז דײַן דָּוִד קנעכט זאָל זײַן פֿעסט
fest zain zol knecht dain Dovid fun hoiz dos un Yisroel
firmly established be shall servant your Dovid of house this and Yisroel

פֿאַר דיר . כה ווּאָרעם דו , מײַן ג-ט, האָסט אַנטפּלעקט דעם אויער
oier dem antplekt host G-t main du vorem dir far
ear the revealed have G-d my you for you(SG) before

פֿון דײַן קנעכט , אים צו בויען אַ הויז , דערום האָט דײַן קנעכט
knecht dain hot derum hoiz a boien tsu im knecht dain fun
servant your has therefore house a build to him servant your of

זיך דערוועגט מתפּלל צו זײַן פֿאַר דיר . כו און אַצונד , ה ,
Hashem atsund un dir far zain tsu mispalel dervegt zich
Hashem now and you(SG) before be to to pray dares self

דו ביסט האלקים , און דו האָסט צוגעזאָגט דײַן קנעכט דאָס דאָזיקע
dozike dos knecht dain tsugezogt host du un HaElokim bist du
these the servant your promised have you and G-d are you

גוטס , כז און האָסט אַנגעוויליקט צו בענטשן דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos bentshn tsu bavilikt atsund host un guts
of house the bless to be pleased now have and good things

דײַן קנעכט , צו זײַן אויף אייביק פֿאַר דיר ; אַז דו , ה , האָסט
host Hashem du az dir far eibik oif zain tsu knecht dain
have Hashem you that you(SG) before ever for be to servant your

געבענטשט, זאָל עס געבענטשט אויף אייביק.
eibik oif gebentsht zain es zol gebentsht
ever for blessed be it shall blessed

יח און עס איז געווען נאָך דעם, האָט דָּוִד געשלאָגן די
di geshlogn Dovid hot dem noch geven iz es un
the struck Dovid has this after was is it and

פֿלִשתִּים , און האָט זיי געמאַכט אונטערטעניק, און האָט
hot un untertenik gemacht zei hot un Pelishtim
has and humbled made them has and Pelishtim

out Goyim from before Thy people whom Thou hast redeemed out of Mitzrayim? 22 For Thy people Yisroel didst Thou make Thine own people ad olam; Thou Hashem, became their Elohim. 23 Therefore now, Hashem, let the davar that Thou hast spoken concerning Thy eved and concerning his Bais be established ad olam, and do as Thou hast said. 24 Let it even be established, that Thy Shem may be magnified ad olam, saying, Hashem Tzva'os is Elohei Yisroel, even Elohim to Yisroel; let Bais Dovid Avdecha be established before Thee. 25 For Thou, O Elohai, hast revealed in the ozen of Thy eved that Thou wilt build him a Bais; therefore Thy eved hath found to daven in prayer before Thee. 26 Now, Hashem, Thou art HaElohim, and hast promised this tovah unto Thy eved. 27 Now therefore let it please Thee to make brocha upon the Bais of Thy eved, that it may be before Thee l'olam; for Thou makest brocha Hashem, and it shall be mevorech l'olam *(blessed forever)*.

18 Now after this it came to pass, that Dovid struck the Pelishtim, and subdued them,

and took Gat and her villages out of the yad of the Pelishtim.

צוגענומען גַּת מיט אירע טעכטערשטעט פֿון דער האַנט פֿון די
di fun hant der fun techtershtet ire mit Gat tsugenumen
the of hand the from daughter towns its with Gat taken

פְּלִשְׁתִּים .
Pelishtim
Pelishtim

[2] And he struck Moav, and Moav became Dovid's avadim, and brought minchah.

ב און ער האָט געשלאָגן מוֹאָבּ, און מוֹאָבּ איז געוואָרן צו דָּוִדן
Dovidn tsu gevorn iz Moav un Moav geshlogn hot er un
Dovid to become is Moav and Moav struck has he and

קנעכט וואָס ברענגען מִנְחָה .
minche brengen vos knecht
tribute bring which servants

[3] And Dovid struck Hadadezer Melech Tzovah unto Chamat, as he went to establish his dominion over the river Euphrates. [4] And Dovid captured from him elef chariots, and 7,000 parashim, and 20,000 foot soldiers. Dovid also hamstrung all the chariot horses, but reserved of them 100 chariot horses.

ג און דָּוִד האָט געשלאָגן הֲדַדעֶזֶר דעם מלך פֿון צוֹבָה אין
in Tsovah fun melech dem Hadadezer geshlogn hot Dovid un
in Tzovah of king the Hadadezer struck has Dovid and

חֲמָת , בעת ער איז געגאַנגען אויפֿשטעלן זײַן אייבערהאַנט בײַם
baim eiberhant zain oifshteln gegangen iz er beeis Chammat
at the rule his raise up having gone is he while Chamat

טײַך פְּרָת . ד און דָּוִד האָט באַצוווּנגען פֿון אים טויזנט
toizent im fun batsvungen hot Dovid un Parat taich
a thousand him from captured has Dovid and Euphrates river

רײַטוועגן, און זיבן טויזנט רײַטער , און צוואַנציק טויזנט מאַן
man toizent tsvantsik un raiter toizent zibn un raitvegn
man thousand twenty and horsemen thousand seven and chariots

פֿוסגייער ; און דָּוִד האָט געלײמט אַלע געשפּאַנען , נאָר הונדערט
hundert nor geshpanen ale geleimt hot Dovid un fusgeyer
hundred but harnessed all hamstrung has Dovid and foot soldiers

געשפּאַן האָט ער איבערגעלאָזט פֿון זיי .
zei fun ibergelozt er hot geshpan
them of left behind he has harnessed horses

[5] And when Aram Darmesek came to help Hadadezer Melech Tzovah, Dovid slaughtered of the Syrians 22,000 ish. [6] Then Dovid put garrisons in Aram Darmesek; and the Syrians became Dovid's avadim *(subjects)*, bearing minchah *(tribute)*. Thus Hashem saved Dovid wherever he went.

ה איז אֲרָם פֿון דַּרְמֶשֶׂק געקומען העלפֿן הֲדַדעֶזֶר דעם מלך
melech dem Hadadezer helfn gekumen Darmesek fun Aram iz
king the Hadadezer to help having come Darmesek of Aram is

פֿון צוֹבָה , און דָּוִד האָט געשלאָגן פֿון די אֲרַמִּים צוויי און
un tsvei Aramim di fun geshlogn hot Dovid un Tsovah fun
and two Syrians the of struck has Dovid and Tzovah of

צוואַנציק טויזנט מאַן. ו און דָּוִד האָט געשטעלט אין אֲרַם-דַּרְמֶשֶׂק ,
Aram-Darmesek in geshtelt hot Dovid un man toizent tsvantsik
Aram Darmesek in stood has Dovid and men thousand twenty

און אֲרָם איז געוואָרן צו דָּוִדן קנעכט וואָס ברענגען מִנְחָה . און
un minche brengen vos knecht Dovidn tsu gevorn iz Aram un
and tribute bring that servants Dovid to become is Aram and

ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום ווו ער איז געגאַנגען .
gegangen iz er vu umetum Dovidn geholfn hot Hashem
went is he where everywhere Dovid saved has Hashem

[7] And Dovid took the shields of zahav that were on avadim of Hadadezer, and brought them to Yerushalayim. [8] Likewise from Tivchat, and from Kun, towns of Hadadezer, Dovid took very much

ז און דָּוִד האָט געגומען די גילדערנע שילדן וואָס זײַנען געווען אויף
oif geven zainen vos shildn gilderne di genumen hot Dovid un
on were are that shields golden the taken has Dovid and

הֲדַדעֶזֶר קנעכט , און האָט זיי געבראַכט קיין ירושָׁלַיִם . ח און
Hadadezers knecht kein gebracht zei hot un Yerushalayim un
Hadadezer's servants Hadadezers to brought them has and Yerushalayim and

צוגענומען דָּוִד האָט שטעט, הֲדַדעֶזֶר פֿון כּוּן , און טִבְחַת , פֿון
tsugenumen Dovid hot shtet Hadadezers Kun fun un Tivchat fun
taken Dovid has towns Hadadezer's Kun of and Tivchat from

זייער פֿיל קופּער. דערפֿון האָט שלמה געמאַכט דעם קופּערנעם ים ,
yam kupernem dem gemacht Shlomo hot derfun kuper fil zeyer
sea copper the made Sh'lomo has thereof bronze much their

און די זיַלן , און די קופּערנע כּלים .
keilim kuperne di un zailn di un
vessels copper the and pillars the and

ט און תּוֹעו דער מלך פֿון חֲמָת האָט געהערט אַז דָּוִד האָט
hot Dovid az gehert hot Chammat fun melech der Tou un
had Dovid that heard has Chamat of king the To'u and

געשלאָגן דעם גאַנצן חיל פֿון הַדַדעֶזֶר דעם מלך פֿון צוֹבָה , י און
un Tsovah fun melech dem Hadadezer fun cheil gantsn dem geshlogn
and Tzovah of king the Hadadezer of host whole the struck

ער האָט געשיקט זיַין זון הַדוֹרָמעַן צום מלך דָּוִד אים צו פֿרעגן
fregn tsu im Dovid melech tsum Hadoramen zun zain geshikt hot er
query to him Dovid king to Hadoram son his sent has he

אויף פֿריד און אים אָנצוווינטשן , פֿאַר וואָס ער האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot er vos far ontsuvintshn im un frid oif
waged war has he which for wish well him and peace for

מיט הַדַדעֶזֶר , און אים געשלאָגן – וואָרעם הַדַדעֶזֶר האָט געהאַט
gehat hot Hadadezer vorem geshlogn im un Hadadezern mit
had has Hadadezer because struck him and Hadadezer with

מלחמות מיט תּוֹעון – מיט אַלערליי גילדערנע און זילבערנע און
un zilberne un gilderne alerlei mit Touen mit milchomes
and silver and golden all kinds of with To'u with battles

קופּערנע כּלים . יא זיי אויך האָט דער מלך דָּוִד געהייליקט צו
tsu geheilikt Dovid melech der hot oich zei keilim kuperne
to consecrated Dovid king the has also them utensils copper

ה , מיט דעם זילבער און דעם גאָלד וואָס ער האָט אַוועקגענומען
avekgenumen hot er vos gold dem un zilber dem mit Hashem
taken away has he that gold the and silver the with Hashem

פֿון אַלע פֿעלקער: פֿון אֱדוֹם , און פֿון מוֹאָבּ, און פֿון די קינדער
kinder di fun un Moav fun un Edom fun felker ale fun
children the from and Moav from and Edom from nations all from

פֿון עַמּוֹן , און פֿון די פּלשתּים , און פֿון עֲמָלֵק .
Amalek fun un Pelishtim di fun un Amon fun
Amalek from and Pelishtim the from and Ammon of

יב און אַבִּישַׁי דער זון פֿון צרוּיָהן האָט געשלאָגן פֿון אֱדוֹם
Edom fun geshlogn hot Tseruyahn fun zun der Avishai un
Edom of struck down has Tzeruyah of son the Avishai and

אין דעם טאָל פֿון זאַלץ אַכצן טויזנט . יג און ער האָט געשטעלט
geshtelt hot er un toiznt achtsen zalts fun tal dem in
stood has he and thousand eighteen salt of valley the in

וואַכן אין אֱדוֹם , און גאַנץ אֱדוֹם איז געוואָרן קנעכט צו דָּוִדן .
Dovidn tsu knecht gevorn iz Edom gants un Edom in vachn
Dovid to servants become is Edom all and Edom in garrisons

און ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום וווּ ער איז געגאַנגן .
gegangen iz er vu umetum Dovidn geholfn hot Hashem un
gone is he where everywhere Dovid saved has Hashem and

יד און דָּוִד האָט געקיניגט איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און ער האָט געטאָן רעכט
recht geton hot er un Yisroel gants iber gekinigt hot Dovid un
right done has he and Yisroel all over reigned has Dovid and

און גערעכטיקייט צו זיַן גאַנצן פֿאָלק .
folk gantsn zain tsu gerechtikeit un
people entire his to righteousness and

nechoshet, wherewith Sh'lomo made the Yam HaNechoshet, and the Ammudim, and the kelei hanechoshet.

9 Now when To'u Melech Chamat heard how Dovid had struck down the whole army of Hadadezer Melech Tzovah, 10 He sent Hadoram bno to HaMelech Dovid, to give him a shalom greeting, and to congratulate him, because he had fought against Hadadezer, and struck him down (for Hadadezer was an ish milchamah often against To'u); and he sent all manner kelim zahav, kesef and nechoshet. 11 Them also Dovid HaMelech dedicated as kodesh unto Hashem, with the kesef and the zahav that he brought from all these Goyim; from Edom, and from Moav, and from the Bnei Ammon, and from the Pelishtim, and from Amalek.

12 Moreover Avishai Ben Tzeruyah slaughtered of Edom in the Gey HaMelach eighteen elef. 13 And he put garrisons in Edom, and kol Edom became Dovid's avadim. Thus Hashem saved Dovid wherever he went. 14 So Dovid reigned over kol Yisroel, and executed mishpat and tzedakah among all his people.

15 And Yoav Ben Tzeruyah was over the tzava *(army)*, and Yehoshaphat Ben Achilud was mazkir *(recorder, secretary)*. 16 And Tzadok Ben Achituv, and Avimelech Ben Evyatar *(Abiathar)*, were the Kohanim, and Shavsha was sofer *(scribe)*, 17 And Benayahu Ben Yehoyada was over the Kereti and the Peleti; and the Bnei Dovid were the rishonim *(first ones)* at the side of HaMelech.

19 Now it came to pass after this, that Nachash Melech Bnei Ammon died, and bno reigned in his place. 2 And Dovid said, I will show chesed unto Chanun Ben Nachash, because aviv *(his father)* showed chesed to me. And Dovid sent malachim to bring condolences to him concerning aviv. So the avadim of Dovid came into the eretz Bnei Ammon to Chanun, to console him.

3 But the sarim of the Bnei Ammon said to Chanun, Thinkest thou that Dovid doth honor avicha, that he hath sent menachamim *(comforters)* unto thee? Are not his avadim come unto thee for to reconnoiter, and to overthrow, and to spy out ha'aretz?

טו און יוֹאָבּ דער זון פֿון צרוּיָהן איז געווען איבערן חיל ; און
un cheil ibern geven iz Tseruyahn fun zun der Yoav un
and the army over was is Tzeruyah of son the Yoav and

יהוֹשָׁפָט דער זון פֿון אַחילוּדן , דער דערמאָנער. טז און צָדוֹק דער
der Tsadok un dermoner der Achiludn fun zun der Yehoshafat
the Tzadok and chronicler the Achilud of son the Yehoshaphat

זון פֿון אֲחִיטוּבן , און אֲבִימֶלֶך דער זון פֿון אֶבְיָתָרן , כֹּהנים ; און
un koyanim Evyatarn fun zun der Avimelech un Achituvn fun zun
and kohanim Evyatar of son the Avimelech and Achituv of son

שָׁוְשָׁא , דער שרייבער. יז און בְּנָיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹיָדָען , איבער
iber Yehoyadaen fun zun der Benayahu un shraiber der Shavsha
over Yehoyada of son the Benayahu and scribe the Shavsha

די כְּרֵתים און די פְּלֵתים ; און די זין פֿון דָּוִדן , די ערשטע בַּיַ
bai ershte di Dovidn fun zin di un Peletim di un Keretim di
at first ones the Dovid of sons the and Peleti the and Kereti the

דער האַנט פֿון מלך .
melech fun hant der
king of hand the

יט

און עס איז געווען נאָך דעם, איז געשטאָרבן נָחָש דער מלך
melech der Nachash geshtorbn iz dem noch geven iz es un
king the Nachash died is this after was is it and

פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , און זײַן זון איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz zun zain un Amon fun kinder di fun
king become is son his and Ammon of children the of

אויף זײַן אָרט . ב האָט דָּוִד געזאָגט: לאָמיך טאָן אַ פֿרײַנדלעכקייט מיט
mit fraindlechkeit a ton lomich gezogt Dovid hot ort zain oif
with act of kindness a do let me said Dovid has place his in

חָנון דעם זון פֿון נָחשן , ווײַל עס זײַן פֿאָטער האָט געטאָן אַ
a geton hot foter zain vorem Nachshon fun zun dem Chanun
an done has father his because Nachash of son the Chanun

פֿרײַנדלעכקייט מיט מיר. און דָּוִד האָט געשיקט שלוחים אים צו
tsu im shluchim geshikt hot Dovid un mir mit fraindlechkeit
to him messengers sent has Dovid and me with act of kindness

טרייסטן נאָך זײַן פֿאָטער, און דָּוִדס קנעכט זײַנען געקומען אין
in gekumen zainen knecht Dovids un foter zain noch treistn
in come are servants Dovid's and father his after console

לאַנד פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן צו חנונען , אים צו טרייסטן.
treistn tsu im Chanunen tsu Amon fun kinder di fun land
comfort to him Chanun to Ammon of children the of land

ג האָבן די האַרן פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן געזאָגט צו חָנונען :
Chanunen tsu gezogt Amon fun kinder di fun harn di hobn
Chanun to said Ammon of children the of leaders the have

מיינסטו אַז דָּוִד ווײל טאָן כּבֿוד דײַן פֿאָטער, ווײַל ער
er vos foter dain koved ton vil Dovid az meinstu
he that father your honor do will Dovid that you really think

האָט געשיקט צו דיר טרייסטער ? דאָך נאָר אויסצופֿאָרשן און
un oistsuforshn nor doch treister dir tsu geshikt hot
and to reconnoiter only indeed comforters you(SG) to sent has

דורכצונישטערן און אויסצוקוקן דאָס לאַנד זײַנען זײַנע קנעכט
knecht zaine zainen land dos oistsukukn un durchtsunishtern
servants his are land the to spy out and overthrow

געקומען צו דיר .
dir tsu gekumen
you(SG) to come

ד האָט חָנון געגומען דָּוִדס קנעכט , און האָט זיי אָפּגעגאָלט,
opgegolt zei hot un knecht Dovids genumen Chanun hot
shaved them has and servants Dovid's taken Chanun has

און אָפּגעשניטן זייערע קלײדער אין העלפֿט, ביזן דיך , און האָט זיי
zei hot un dich bizn helft in kleider zeyere opgeshnitn un
them has and thigh unto half in garments their cut off and

אַוועקגעשיקט.
avekgeshikt
sent away

ה איז מען געקומען און מע האָט אָנגעזאָגט דָּוִדן וועגן די
di vegen Dovidn ongezogt hot me un gekumen men iz
the concerning Dovid told has one and having come one is

מענטשן , און ער האָט זיי געשיקט אַנטקעגן , וואָרעם די מענטשן האָבן
hobn mentshn di vorem antkegen geshikt zei hot er un mentshn
have men the because to meet sent them has he and men

זיך זייער געשעמט. און דער מלך האָט געלאָזט זאָגן : זיצט אין יריחוֹ
Yericho in zitst zogn gelozt hot melech der un geshemt zeyer zich
Yericho in sit say allowed has king the and ashamed very selves

ביז אײַערע בערד וועלן אָפּוואַקסן, און איר וועט זיך אומקערן.
umkeren zich vet ir un opvaksn veln Baiserd aiere biz
return selves will you and sprout up will beards your until

ו האָבן די קינדער פֿון עַמּוֹן געזען אַז זיי האָבן זיך
zich hobn zei az gezen Amon fun kinder di hobn
selves have they that seen Ammon of children the have

פֿאַרמיאוסט ביי דָּוִדן , און חָנון און די קינדער פֿון עַמּוֹן
Amon fun kinder di un Chanun un Dovidn bai farmiust
Ammon of children the and Chanun and Dovid to made repulsive

האָבן געשיקט טויזנט צענטנער זילבער, כּדי זיך אָנצודינגען
ontsudingen zich kedei zilber tsentner toiznt geshikt hobn
to hire out selves so that silver talents thousand sent have

פֿון אֲרַם-נַהֲרַיִם , און פֿון אֲרַם-מַעֲכָה , און פֿון צוֹבָה ,
Tsovah fun un Aram-Maacah fun un Aram-Naharayim fun
Tzovah from and Aram Ma'achah from and Aram Naharayim from

רײַטוועגן און רײַטער . ז און זיי האָבן זיך אָנגעדונגען צוויי
tsvei ongedungen zich hobn zei un raiter un raitvegn
two hired selves have they and charioteers and chariots

און דרײַסיק טויזנט רײַטוועגן, און דעם מלך פֿון מַעֲכָה , און
un Maachah fun melech dem un raitvegn toiznt draisik un
and Ma'achah of king the and chariots thousand thirty and

זײַן פֿאָלק , און זיי זײַנען געקומען , און האָבן געלאָגערט פֿאַר
far gelagert hobn un gekumen zainen zei un folk zain
before encamped have and come are they and people his

מֵידבָא . און די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן זיך אײַנגעזאַמלט פֿון
fun aingezamlt zich hobn Amon fun kinder di un Medeva
from gathered selves have Ammon of children the and Medeva

זייערע שטעט, און זײַנען געקומען אויף מלחמה .
milchome oif gekumen zainen un shtet zeyere
battle for come are and towns their

ח און דָּוִד האָט געהערט, און ער האָט געשיקט יוֹאָבָן , און דעם
dem un Yoavn geshikt hot er un gehert hot Dovid un
the and Yoav sent has he and heard has Dovid and

גאַנצן חיל פֿון די גיבּורים .
giborim di fun cheil gantsn
warriors the of host entire

[4] Therefore Chanun arrested Dovid's avadim, and shaved them, and cut off their garments in the middle at the buttocks, and sent them away.

[5] Then there went certain ones, and told Dovid about the anashim. And he sent to meet them, for the anashim were greatly humiliated. And HaMelech said, Tarry at Yericho until your zakan be grown, and then return.

[6] And when the Bnei Ammon saw that they had made themselves odious to Dovid, Chanun and the Bnei Ammon sent elef kikar *(talents)* kesef to hire them chariots and parashim out of Aram Naharayim, and out of Aram Ma'achah, and out of Tzovah.
[7] So they hired thirty and two elef chariots, and Melech Ma'akhah and his troop, who came and encamped before Medeva. And the Bnei Ammon gathered themselves together from their towns, and moved out for milchamah.

[8] And when Dovid heard of it, he sent Yoav, and kol tzava hagibborim.

[9] And the Bnei Ammon came out, and drew up for milchamah before the gate of the Ir, and the melachim that were come were by themselves in the sadeh. [10] Now when Yoav saw that the milchamah was set against him before and behind, he chose out of all the best of Yisroel, and deployed them to engage Aram *(the Syrians)*. [11] And the rest of the people he delivered unto the yad of Avishai his brother, and they deployed to engage the Bnei Ammon. [12] And he said, If the Syrians be too strong for me, then thou shalt save me, but if the Bnei Ammon be too strong for thee, then I will save thee. [13] Chazak *(Be strong)*! And let us behave ourselves valiantly for our people, and for the towns of Eloheinu, and let Hashem do that which is hatov in His eyes.

[14] So Yoav and the troop that were with him drew near before the Syrians unto the milchamah; and they fled before him. [15] And when the Bnei Ammon saw that the Syrians were fled, they likewise fled before Avishai his brother, and entered into the ir. Then Yoav returned to Yerushalayim.

ט און די קינדער פֿון עַמּוֹן זײַנען אַרויסגעגאַנגען, און האָבן
hobn un aroisgegangen zainen Amon fun kinder di un
have and come forth are Ammon of children the and

אָנגעריכט אַ מלחמה בײַם אײַנגאַנג פֿון שטאָט; און די מלכים
mlochim di un shtot fun aingang baim milchome a ongericht
kings the and city of the entrance at the battle a prepared

י וואָס זײַנען געקומען, זײַנען געווען באַזונדער אין פֿעלד. און יוֹאָבֿ
Yoav un feld in bazunder geven zainen gekumen zainen vos
Yoav and field in the separately were are come are which

האָט געזען אַז דער פֿראָנט פֿון דער מלחמה איז קעגן אים פֿון
fun im kegen iz milchome der fun front der az gezen hot
from him against is war the of front the that seen has

פֿאַרנט און פֿון הינטן; האָט ער אויסגעקליבן פֿון אַלע געקליבענע פֿון
fun geklibene ale fun oisgeklibn er hot hintn fun un forent
of chosen all from chosen he has behind from and in front

יִשְׂרָאֵל, און אויסגעשטעלט אַקעגן אֲרָם. יא און דאָס איבעריקע פֿאָלק
folk iberike dos un Aram akegn oisgeshtelt un Yisroel
people remaining the and Aram against set and Yisroel

האָט ער געגעבן אויף דער האַנט פֿון זײַן ברודער אֲבִישַׁי, און זיי
zei un Avishaien bruder zain fun hant der oif gegebn er hot
they and Avishai brother his of hand the on given he has

האָבן זיך אויסגעשטעלט אַקעגן די קינדער פֿון עַמּוֹן. יב און ער
er un Amon fun kinder di akegn oisgeshtelt zich hobn
he and Ammon of children the against set selves have

האָט געזאָגט: אויב אֲרָם וועט זײַן שטאַרקער פֿון מיר, וועסטו מיר
mir vestu mir fun shtarker zain vet Aram oib gezogt hot
me will you(sg) me than stronger be will Aram if said has

זײַן צו הילף, און אויב די קינדער פֿון עַמּוֹן וועלן זײַן שטאַרקער
shtarker zain veln Amon fun kinder di oib un hilf tsu zain
stronger be will Ammon of children the if and salvation to be

פֿון דיר, וועל איך דיך העלפֿן. יג זײַ שטאַרק, און לאָמיר זיך
zich lomir un shtark zai helfn dich ich vel dir fun
selves let us and strong be save you(SG) I will you(SG) than

שטאַרקן, פֿאַר אונדזער פֿאָלק און פֿאַר די שטעט פֿון אלוקינו; און
un Elokeinu fun shtet di far un folk undzer far shtarkn
and our G-d of cities the for and people our for strengthen

זאָל ה טאָן וואָס איז גוט אין זײַנע אויגן.
oign zaine in gut iz vos ton Hashem zol
eyes his in good is what do Hashem may

יד און יוֹאָבֿ און דאָס פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן געענט אַנטקעגן
antkegen genent hobn im mit vos folk dos un Yoav un
to meet come near have him with that people the and Yoav and

אֲרָם אויף מלחמה, און זיי זײַנען אַנטלאָפֿן פֿאַר אים. טו און ווי
vi un im far antlofn zainen zei un milchome oif Aram
when and him before fled are they and battle for Aram

די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן געזען אַז אֲרָם איז אַנטלאָפֿן, אַזוי זײַנען
zainen azoi antlofn iz Aram az gezen hobn Amon fun kinder di
are so fled is Aram that seen have Ammon of children the

זיי אויך אַנטלאָפֿן פֿאַר זײַן ברודער אֲבִישַׁי, און זײַנען אַרײַן אין
in arain zainen un Avishaien bruder zain far antlofn oich zei
in enter are and Avishai brother his before fled also they

שטאָט. און יוֹאָבֿ איז אַוועק קיין ירוּשָׁלַיִם.
Yerushalayim kein avek iz Yoav un shtot
Yerushalayim to away is Yoav and city

[16] And when the Syrians saw that they were routed before Yisroel, they sent malachim, and drew forth the Syrians that were beyond the River, and Shophach sar tzava Hadadezer went before them.

[17] And it was told Dovid; and he gathered kol Yisroel, and crossed over Yarden, and came upon them, and set the battle in array against them. So when Dovid had so deployed, they fought with him.
[18] But the Syrians fled before Yisroel; and Dovid slaughtered of the Syrians shivah alafim in chariots, and forty elef foot soldiers, and killed Shophach sar hatzava.

[19] And when avadim of Hadadezer saw that they were routed before Yisroel, they made shalom with Dovid, and became his avadim; neither would the Syrians help the Bnei Ammon any more.

20 And it came to pass, at the time of eshuvat hashanah, at the time that melachim go out to battle, Yoav led forth the chayl hatzava, and laid waste the eretz Bnei Ammon, and came and besieged Rabbah.

טז און אֲרָם האָט געזען אַז זיי זײַנען געשלאָגן פֿאַר ישְׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel far geshlogn zainen zei az gezen hot Aram un
they and Yisroel before struck are they that seen has Aram and

האָבן געשיקט שלוחים , און האָבן אַרויסגעבראַכט אָרָם וואָס פֿון יענער
yener fun vos Aram aroisgebracht hobn un shluchim geshikt hobn
other from which Aram brought out have and messengers sent have

זײַט טײַך, מיט שוֹפַך דעם חיל-לידער פֿון הֲדַדעֶזֶר זיי פֿאַרויס .
farois zei Hadadezern fun cheil-lider dem Shofach mit taich zait
ahead of them Hadadezer of army-leader the Shophach with river side

יז איז אָנגעזאָגט געווָארן דָּוִדן , און ער האָט איינגעזאַמלט גאַנץ
gants aingezamlt hot er un Dovidn gevorn ongezogt iz
all gathered has he and Dovid become told is

ישְׂרָאֵל, און איז אַריבער דעם יַרדן ; און ער איז געקומען צו זיי ,
zei tsu gekumen iz er un Yarden dem ariber iz un Yisroel
them to come is he and Yarden the cross over is and Yisroel

און האָט זיך אויסגעשטעלט אַקעגן זיי ; און דָּוִד האָט אָנגעריכט
ongericht hot Dovid un zei akegn oisgeshtelt zich hot un
prepared has Dovid and them against set self has and

אַקעגן אֲרָם אַ מלחמה , און זיי האָבן מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hobn zei un milchome a Aram akegn
with waged war have they and battle a Aram against

אים. יח און אֲרָם איז אָנטלאָפֿן פֿאַר ישְׂרָאֵל, און דָּוִד האָט געהרגעט
geharget hot Dovid un Yisroel far antlofn iz Aram un im
killed has Dovid and Yisroel before fled is Aram and him

פֿון אֲרָם זיבן טויזנט אויף רייטווענען, און פֿערציק טויזנט מאַן
man toiznt fertsik un raitvegn oif toiznt zibn Aram fun
men thousand forty and chariots for thousand seven Aram of

פֿוסגייער ; אויך שוֹפַך דעם חיל-לידער האָט ער געטייט.
geteit er hot cheil-lider dem Shofach oich fusgeyer
killed he has army-leader the Shophach also foot soldiers

יט און די קנעכט פֿון הֲדַדעֶזֶר האָבן געזען אַז זיי זײַנען
zainen zei az gezen hobn Hadadezern fun knecht di un
are they that seen have Hadadezer of servants the and

געשלאָגן פֿאַר ישְׂרָאֵל, און זיי האָבן גענאַכט שלום מיט דָּוִדן ,
Dovidn mit sholem gemacht hobn zei un Yisroel far geshlogn
Dovid with peace made have they and Yisroel before struck

און האָבן אים געדינט. און אֲרָם האָט מער נישט געוואָלט העלפֿן די
di helfn gevolt nisht mer hot Aram un gedint im hobn un
the help wanted not more has Aram and served him have and

קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder
Ammon of children

כ און עס איז געווען אין דער צײַט פֿון דעם אומקער פֿון יאָר, אין
in yor fun umker dem fun tsait der in geven iz es un
in year of the return the of time the in was is it and

דער צײַט וואָס די מלכים גייען אַרויס אויף מלחמה , האָט
hot milchome oif arois geyen mlochim di vos tsait der
has battle for out go kings the that time the

יוֹאָבֿ אַרויסגעפֿירט דעם קריג-חיל , און האָט פֿאַרווויסט דאָס לאַנד
land dos farvist hot un krig-cheil dem aroisgefirt Yoav
land this laid waste has and war soldiers the led out Yoav

פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן ; און ער איז געקומען און האָט געלעגערט
gelegert hot un gekumen iz er un Amon fun kinder di fun
besieged has and come is he and Ammon of children the of

אויף רַבָּה – און יוֹאָבּ ירושָׁלַיִם אין געזעסן איז דָּוִד איז געווען
oif Rabbah un Yoav Yerushalayim in gezesn iz Dovid un
against Rabbah and Yoav Yerushalayim in sitting is Dovid and

האָט געשלאָגן רַבָּה , און האָט זי צעשטערט.
tseshtert zi hot un Rabbah geshlogn hot
destroyed it has and Rabbah struck has

ב און דָּוִד האָט אַראָפּגענומען מַלְכָּמס קרוין פֿון זײַן קאָפּ;
kop zain fun kroin Malkams aropgenumen hot Dovid un
head his from crown Milcom's removed has Dovid and

און ער האָט זי געפֿונען אַ צענטנער גאָלד אויפֿן , וואָג מיט טײַער
taier mit vog oifn gold tsentner a gefunen zi hot er un
precious with weight for gold talents a found it has he and

געשטיין אין איר. און זי איז אָנגעטאָן געווארן אויף דָּוִדס קאָפּ. און
un kop Dovids oif gevorn ongeton iz zi un ir in geshtein
and head Dovid's on become put on is it and it in stones

רויב פֿון דער שטאָט האָט ער אַרויסגעפֿירט זייער פֿיל . ג און דאָס
dos un fil zeyer aroisgefirt er hot shtot der fun roib
the and much very brought out he has city the of plunder

פֿאָלק וואָס אין איר האָט ער אַרויסגעפֿירט, און האָט זיי געשניטן מיט
mit geshnitn zei hot un aroisgefirt er hot ir in vos folk
with cutting them has and brought out he has it in that people

זעגן און מיט אייזערנע דרעששליטנס, און מיט העק. און אַזוי פֿלעגט
flegt azoi un hek mit un dreshshlitns aizerne mit un zegn
used to so and axes with and sledges iron with and saws

דָּוִד טאָן צו אַלע שטעט פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן . און דָּוִד
Dovid un Amon fun kinder di fun shtet ale tsu ton Dovid
Dovid and Ammon of children the of cities all to do Dovid

און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich hobn folk gantse dos un
Yerushalayim to returned selves have people whole this and

ד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט זיך אויפֿגעהויבן אַ מלחמה
milchome a oifgehoibn zich hot dem noch geven iz es un
war a arose self has this after was is it and

אין גֶּזֶר מיט די פְּלִשְׁתִּים . דענצמאָל האָט סִבְכַי פֿון חוּשָׁה
Chushah fun Sibbechai hot dentsmol Pelishtim di mit Gezer in
Chusha of Sibbekhai has then Pelishtim the with Gezer in

דערשלאָגן סִפַּיי פֿון פֿון די קינדער פֿון די רְפָאִים , און זיי
zei un Refaim di fun kinder di fun Sippaien dershlogn
they and Repha'im the of children the of Sippai struck down

זײַנען געווארן אונטערטעניק.
untertenik gevorn zainen
subdued become are

ה און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה מיט די פְּלִשְׁתִּים , און
un Pelishtim di mit milchome a geven vider iz es un
and Pelishtim the with battle a was again is it and

אֶלְחָנָן דער זון פֿון יָעִירָ האָט דערשלאָגן לַחְמִי דעם ברודער
bruder dem Lachmi dershlogn hot Yairn fun zun der Elchanan
brother the Lachmi struck down has Yair of son the Elchanan

פֿון גָּלְיָתן פֿון גַּת , וואָס דער האָלץ פֿון זײַן שפּיז איז געווען אַזוי
azoi geven iz shpiz zain fun holts der vos Gat fun Golyatn fun
so was is spear his of wood the whose Gat of Golyat of

ווי דער שטאַנג פֿון וועבער .
veber fun shtang der vi
the weaver of beam the as

But Dovid tarried at Yerushalayim. And Yoav struck Rabbah, and destroyed it.

2 And Dovid took the ateret of their melech from off his rosh, and found it to weigh a talent of zahav, and there were precious stones in it; and it was set upon rosh Dovid; and he brought also exceeding much plunder out of the Ir.
3 And he brought out the people that were in it, and consigned them to saws, and to picks of barzel *(iron)*, and to axes. Even so dealt Dovid with all the towns of the Bnei Ammon. And Dovid and kol HaAm returned to Yerushalayim.

4 And it came to pass after this, that there arose milchamah at Gezer with the Pelishtim *(Philistines)*; at which time Sibbekhai the Chushati slaughtered Sippai, that was of the yeledim of the Repha'im, and they were subdued.

5 And there was milchamah again with the Pelishtim *(Philistines)*; and Elchanan ben Yair slaughtered Lachmi the brother of Golyat *(Goliath)* the Gitti, whose spear staff was like a weaver's beam.

[6] And yet again there was milchamah at Gat, where was a man of great stature, whose fingers and toes were four and twenty, six on each yad, and six on each foot and he also was of Rapha descent. [7] But when he defied Yisroel, Yehonatan ben Shimea achi Dovid slaughtered him.

[8] These were from the Rapha descended in Gat; and they fell by the yad of Dovid, and by the yad of his avadim.

21 And Satan stood up against Yisroel, and provoked Dovid to number Yisroel. [2] And Dovid said to Yoav and to the sarei HaAm, Go, number Yisroel from Be'er-Sheva even to Dan; and bring the mispar *(number)* of them to me, that I may know it. [3] But Yoav answered, Hashem make His people a hundred times so many more as they be, but, adoni HaMelech, are not they all the avadim of adoni? Why then doth adoni require this thing? Why will he be a cause of ashmah to Yisroel?

[4] Nevertheless the davar HaMelech prevailed against Yoav. Therefore, Yoav departed, and

[1] און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה אין גַּת . איז דאָרטן געווען
geven dortn iz Gat in milchome a geven vider iz es un
was there is Gat in battle a was again is it and

אַ מאַן פֿון אַ גרויסן ווּוקס , וואָס זײַנע פֿינגער זײַנען געווען צו
tsu geven zainen finger zaine vos vuks groisn a fun man a
to were are finger his which height great a of man a

זעקס און זעקס – פֿיר און צוואַנציק; און ער אויך איז געווען געבאָרן
geborn geven iz oich er un tsvantsik un fir zeks un zeks
born was is also he and twenty and four six and six

פֿון דעם רָפָא . [5] און ער האָט געלעסטערט ישְׂרָאֵל; האָט אים
im hot Yisroel gelestert hot er un Rafa dem fun
him has Yisroel taunted has he and Rapha the of

יהוֹנָתָן דער זון פֿון שִׁמְעָא , דָּוִדס ברודער, דערשלאָגן .
dershlogn bruder Dovids Shimea fun zun der Yehonatan
struck down brother Dovid's Shime'a of son the Yehonatan

[8] די דאָזיקע זײַנען געווען געבאָרן פֿון דעם רָפָא אין גַּת ; און
un Gat in Rafa dem fun geborn geven zainen dozike di
and Gat in Rapha the of born were are these the

זיי זײַנען געפֿאַלן דורך דער האַנט פֿון דָּוִדן , און דורך דער
der durch un Dovidn fun hant der durch gefaln zainen zei
the by and Dovid of hand the by fallen are they

האַנט פֿון זײַנע קנעכט .
knecht zaine fun hant
servants his of hand

כא

און שָׂטָן איז אויפֿגעשטאַנען אויף ישְׂרָאֵל, און ער האָט
hot er un Yisroel oif oifgeshtanen iz stn un
has he and Yisroel against stood up is Satan and

אָנגערעדט דָּוִדן צו ציילן ישְׂרָאֵל. [2] און דָּוִד האָט געזאָגט
gezogt hot Dovid un Yisroel tseiln tsu Dovidn ongeredt
said has Dovid and Yisroel number to Dovid incited

צו יוֹאָבֿן , און צו די האַרן פֿון פֿאָלק : גייט ציילט ישְׂרָאֵל פֿון
fun Yisroel tseilt geit folk fun harn di tsu un Yoavn tsu
from Yisroel count go people of the leaders the to and Yoav to

באֵר-שֶׁבַע און ביז דָן , און ברענגט עס מיר, כדי איך זאָל וויסן
visen zol ich kedei mir es brengt un Dan biz un Beer-Sheva
know shall I so that me it bring and Dan unto and Be'er-Sheva

זייער מיספּר . [3] האָט יוֹאָבֿ געזאָגט: זאָל ה מערן זײַן פֿאָלק
folk zain mern Hashem zol gezogt Yoav hot misper zeyer
people his increase Hashem shall said Yoav has number their

הונדערט מאָל אַזוי פֿיל ווי זיי זײַנען ! זײַנען זיי נישט אַלע, מײַן
main ale nisht zei zainen zainen zei vi fil azoi mol hundert
my all not they are are they as many so times a hundred

האַר מלך , קנעכט צו מײַן האַר ? צו וואָס פֿאַרלאַנגט דאָס
dos farlangt vos tsu har main tsu knecht melech har
this are asking for what to master my to servants king master

מײַן האַר ? נאָך וואָס זאָל עס זײַן פֿאַר אַ זינד אויף ישְׂרָאֵל?
Yisroel oif zind a far zain es zol vos noch har main
Yisroel on sin a for be it shall what after master my

[4] אָבער דאָס וואָרט פֿון מלך איז געווען שטאַרק צו יוֹאָבֿן , און
un Yoavn tsu shtark geven iz melech fun vort dos ober
and Yoav against strong was is king of word this but

יוֹאָבֿ איז אַרויסגעגאַנגען, און איז אַרומגעגאַנגען אין גאַנץ ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel gants in arumgegangen iz un aroisgegangen iz Yoav
and Yisroel all in walked around is and gone out is Yoav

went throughout kol Yisroel, and came to Yerushalayim. [5] And Yoav gave up the sum of the number of HaAm unto Dovid. And kol Yisroel were 1,100,000 ish that drew cherev; and Yehudah was 470,000 ish that drew cherev. [6] But Levi and Binyamin counted he not among them, for the davar HaMelech was abominable to Yoav.

[7] And HaElohim was displeased with this thing; therefore He struck Yisroel. [8] And Dovid said unto HaElohim, I have sinned greatly, because I have done this thing, but now, take away the avon of Thy eved, for I have done very foolishly.

[9] And Hashem spoke unto Gad, Chozeh Dovid *(seer of David)* saying, [10] Go and tell Dovid, saying, Thus saith Hashem, I offer thee shalosh *(three)*; choose thee one of them, that I may do it unto thee.

[11] So Gad came to Dovid, and said unto him, Thus saith Hashem, Choose for thee, [12] Either shalosh shanim ra'av *(famine)*;

איז צוריקגעקומען קיין ירושלַיִם . ה און יוֹאָבּ האָט איבערגעגעבן
iz tsurikgekumen kein Yerushalayim . un Yoav hot ibergegebn
is returned to Yerushalayim . and Yoav has delivered

דעם מיספּר פֿון דער ציילונג פֿון דעם פֿאָלק צו דָּוִדן . און
dem misper fun der tseilung fun folk dem tsu Dovidn un
the number of the counting of the people unto Dovid and

גאַנץ יִשְׂרָאֵל איז געווען טויזנט מאָל טויזנט און הונדערט
gants Yisroel iz geven toiznt mol toiznt un hundert
all Yisroel is was thousand time thousand and hundred

טויזנט מאַן וואָס ציען אַ שווערד; און יהוּדה , פֿיר הונדערט און
toiznt man vos tsien a shverd un Yehudah , fir hundert un
thousand man that draw a sword and Yehudah four hundred and

זיבעציק טויזנט וואָס ציען אַ שווערד. ו און לֵוִי און בנימין האָט
zibetsik toiznt vos tsien a shverd . un Levi un Binyamin hot
seventy thousand that draw a sword . and Levi and Binyamin has

ער נישט געציילט צווישן זיי ; וואָרעם דער אָנזאָג פֿון דעם
er nisht getseilt tsvishn zei ; vorem der onzog fun dem
he not counted among them ; because the command of the

מלך איז געווען יוֹאָבּן צווידער .
melech iz geven Yoavn tsuvider .
king is was Yoav to loathsome

ז און עס איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון האלקים וועגן
un es iz geven shlecht in di oign fun HaElokim vegen
and it is was evil in the eyes of G-d concerning

דער דאָזיקער זאַך , און ער האָט געשלאָגן יִשְׂרָאֵל. ח האָט דָּוִד
der dozike zach , un er hot geshlogn Yisroel . hot Dovid
the this thing , and he has struck Yisroel . has Dovid

געזאָגט צו האלקים : איך האָב זייער געזינדיקט וואָס איך האָב געטאָן
gezogt tsu HaElokim : ich hob zeyer gezindikt vos ich hob geton
said to G-d : I have very sinned that I have done

די דאָזיקע זאַך , און אַצונד , טו אָפּ , איך בעט דיך , דעם
di dozike zach , un atsund , tu op , ich bet dich , dem
the this thing , and now , do away , I entreat you(SG) , the

פֿאַרברעך פֿון דיין קנעכט , וואָרעם איך בין געווען זייער נאַריש .
farbrech fun dain knecht , vorem ich bin geven zeyer narish .
transgression of your servant , because I am was very foolish .

ט האָט ה געזאָגט צו גָּד , דָּוִדס זעער, אַזוי צו זאָגן :
hot Hashem gezogt tsu Gad , Dovids zeer , azoi tsu zogn :
has Hashem said to Gad , Dovid's seer , so to say :

י גיי און זאָלסט רעדן צו דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט
gei un zolst redn tsu Dovidn , azoi tsu zogn : azoi hot
go and you(SG) shall speak to Dovid , so to say : so has

ה געזאָגט: דריַערלייַ זאַכן לייג איך אויף דיר ;
Hashem gezogt : draierlei zachn leig ich oif dir ;
Hashem said : three things lay I on you(SG) ;

קלייַב דיר אויס איינס פֿון זיי , וואָס איך זאָל טאָן דיר.
klaib dir aus eins fun zei , vos ich zol tun dir .
choose you(SG) out one of them , that I shall do you(SG) .

יא איז גָּד געקומען צו דָּוִדן , און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט
iz Gad gekumen tsu Dovidn , un hot tsu im gezogt : azoi hot
is Gad come to Dovid , and has him said : thus has

ה געזאָגט: נעם אויף דיר , יב ענטוועדער דריַי יאָר הונגער ,
Hashem gezogt : nem oif dir , drai yor hunger ,
Hashem said : take on you(SG) , three years famine ,

or shloshah chodashim to be subdued before thy foes, while that the cherev of thine oyevim overtaketh thee; or else sheloshet yamim cherev Hashem, even the dever, in HaAretz, and the Malach Hashem destroying throughout all the borders of Yisroel. Now therefore advise thyself what davar I shalll bring to Him that sent me.

13 And Dovid said unto Gad, I am in a great distress; let me fall now into the Yad Hashem; for rabbim me'od *(very great)* are His rachamim but let me not fall into the yad adam.

14 So Hashem sent dever upon Yisroel, and there fell of Yisroel shiv'im elef ish.

15 And HaElohim sent a Malach unto Yerushalayim to destroy her, and as he was destroying, Hashem beheld, and He relented Him of the ra'ah, and said to the Malach that destroyed, It is enough, stay now thine yad. And the Malach Hashem stood by the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi. 16 And Dovid lifted up his eyes, and saw the Malach Hashem

אָדער דריַי חדשים פַֿאַרלענדט ווערן פַֿאַר דיַינע פַֿיַינט ,
faint daine far vern farlendt chodeshim drai oder
enemies your before become destroyed months three or

און די שוועכט פֿון דיַינע שׂונאים זאָל דיך דערגרייכן , אָדער
oder dergreichn dich zol sonem daine fun shverd di un
or reach you(SG) shall enemies your of sword the and

דריַי טעג די שוועכט פֿון ה׳ און אַ מגפֿה אין לאַנד, און
un land in mageyfe a un Hashem fun shverd di teg drai
and land in plague a and Hashem of sword the days three

דער מלאך פֿון ה׳ זאָל אומברענגען אין גאַנצן געמאַרק פֿון
fun gemark gantsn in umbrengen zol Hashem fun malach der
of border all in destroy shall Hashem of Angel the

יִשְׂרָאֵל. און אַצונד זע וואָס פַֿאַר אַ באַשייד איך זאָל ברענגען
brengen zol ich basheid a far vos ze atsund un Yisroel
bring shall I settle a for which behold now and Yisroel

צו דעם וואָס שיקט מיך .
mich shikt vos dem tsu
me sends who the one to

יג הָאָט דָּוִד געזאָגט צו גָּדן : מיר איז זייער ענג .
eng zeyer iz mir Gadn tsu gezogt Dovid hot
distressed very much is me Gad to said Dovid has

לאָמיך , איך בעט דיך , פַֿאַלן אין דער האַנט פֿון ה׳ ,
Hashem fun hant der in faln dich bet ich lomich
Hashem of hand the into fall you(SG) entreat I let me

וואָרעם זיַין רחמנות איז זייער גרויס, און לאָמיך נישט פַֿאַלן אין
in faln nisht lomich un grois zeyer iz rachmones zain vorem
in fall not let me and great very is mercy his because

דער האַנט פֿון אַ מענטשן .
mentshn a fun hant der
man a of hand the

יד הָאָט ה׳ געשיקט אַ מגפֿה אויף יִשְׂרָאֵל, און עס זיַינען
zainen es un Yisroel oif mageyfe a geshikt Hashem hot
are there and Yisroel on plague a sent Hashem has

געפַֿאַלן פֿון יִשְׂרָאֵל זיבעציק טויזנט מאַן.
man toiznt zibetsik Yisroel fun gefaln
man thousand seventy Yisroel of fallen

טו און האָלקים האָט געשיקט אַ מלאך קיין ירושָׁלַיִם , זי
zi Yerushalayim kein malach a geshikt hot HaElokim un
it Yerushalayim to Angel an sent has G-d and

אומצוברענגען ; אָבער ווי ער האָט געהאַלטן ביים אומברענגען, האָט ה׳
Hashem hot umbrengen baim gehaltn hot er vi ober umtsubrengen
Hashem has destroying at the waged has he as but to destroy

אַראָפּגעקוקט, און ער האָט חרטה געהאַט אויף דעם בייז, און ער האָט געזאָגט
gezogt hot er un beiz dem oif gehat charote hot er un aropgekukt
said has he and evil the on had regret has he and looked down

צו דעם מלאך דעם אומברענגער: גענוג ! אַצונד לאָז אָפּ דיַין האַנט.
hant dain op loz atsund genug umbrenger dem malach dem tsu
hand your away let now enough desroyer the Angel the to

און דער מלאך פֿון ה׳ איז געשטאַנען ביַי דעם דרעש-שיַיער פֿון
fun dresh-shaier dem bai geshtanen iz Hashem fun malach der un
of threshing floor the by stood is Hashem of Angel the and

אָרנָן דעם יבוסי . טז הָאָט דָּוִד אויפֿגעהויבן זיַינע אויגן, און האָט דערזען
derzen hot un oign zaine oifgehoibn Dovid hot Yevusi dem Ornon
seen has and eyes his lifted up Dovid has Yevusi the Ornan

stand between Ha'Aretz and HaShomayim, having a drawn cherev in his yad stretched out over Yerushalayim. Then Dovid and the Zekenim, who were clothed in sackcloth, fell upon their faces. 17 And Dovid said unto HaElohim, Is it not I that commanded the people to be numbered? Even I it is that have sinned and done harah indeed; but as for these tzon, what have they done? Let Thine Yad, Hashem Elohai, be on me, and on the Bais Avi, but not on Thy people, not with magefah *(plague)*.

18 Then the Malach Hashem commanded Gad to say to Dovid, that Dovid should go up, and set up a Mizbe'ach unto Hashem in the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi.

19 And Dovid went up at the davar of Gad, which he spoke B'Shem Hashem. 20 And Ornan turned back, and saw the Malach, and his four banim with him hid themselves. Now Ornan was threshing chittim *(wheat)*. 21 And as Dovid came to Ornan, Ornan looked and saw Dovid, and went out from the goren *(threshing floor)*, and prostated himself to Dovid with his face

דעם מלאך פֿון ה ווי ער שטייט צווישן ערד און הימל מיט זיין
zain mit himel un erd tsvishn shteit er vi Hashem fun malach dem
his with heaven and earth between stands he as Hashem of Angel the

שוועבט אַרויסגעצויגן אין זיין האַנט, אויסגעשטרעקט אַקעגן ירושָלַיִם ;
Yerushalayim akegn oisgeshtrekt hant zain in aroisgetsoign shverd
Yerushalayim against stretched out hand his in drawn out sword

און דָּוִד און די עלטסטע, צוגעדעקט מיט זאַק , זיַינען געפאַלן אויף
oif gefaln zainen zak mit tsugedekt eltste di un Dovid un
on fallen are sackcloth with covered elders the and Dovid and

זייער פנים . יז און דָּוִד האָט געזאָגט צו ה : פַֿאַר וואָר, איך האָב
hob ich vor far Hashem tsu gezogt hot Dovid un ponem zeyer
have I truly for Hashem to said has Dovid and face their

געהייסן ציילן דאָס פֿאָלק , און איך בין דער וואָס האָב געזינדיקט, און
un gezindikt hob vos der bin ich un folk dos tseiln geheisn
and sinned has that the one am I and people this count ordered

האָב זייער שלעכטס געטאָן, אָבער די דאָזיקע שאָף , וואָס האָבן זיי
zei hobn vos shof dozike di ober geton shlechts zeyer hob
they have what sheep this the but done evil things very much have

געטאָן? ה מײַן ג-ט, זאָל , איך בעט דיך , דײַן האַנט זיַין אויף
oif zain hant dain dich bet ich zol G-t main Hashem geton
on be hand your you(SG) entreat I shall G-d my Hashem done

מיר און אויף מײַן פֿאָטערס הויז , אָבער נישט אויף דײַן פֿאָלק מיט אַ
a mit folk dain oif nisht ober hoiz foters main oif un mir
a with people your on not but house father's my on and me

מגפֿה .
mageyfe
plague

יח האָט דער מלאך פֿון ה געהייסן גָּדן זאָגן דָּוִדן , אַז
az Dovidn zogn Gadn geheisn Hashem fun malach der hot
that Dovid tell Gad ordered Hashem of Angel the has

דָּוִד זאָל אַרויפֿגיין אויפֿשטעלן אַ מזבח צו ה אין דעם
dem in Hashem tsu mizbeyech a oifshteln aroifgein zol Dovid
the in Hashem to altar an raise up go up shall Dovid

דרעש-שייַער פֿון אָרנָן דעם יבוסי .
Yevusi dem Ornon fun dresh-shaier
Yevusi the Ornan of threshing floor

יט איז דָּוִד אַרויפֿגעגאַנגען לויט דעם וואָרט פֿון גָּדן
Gadn fun vort dem loit aroifgegangen Dovid iz
Gad of word the according to having gone up Dovid is

וואָס ער האָט גערעדט אין נאָמען פֿון ה . כ און אָרנָן האָט
hot Ornon un Hashem fun nomen in geredt hot er vos
has Ornan and Hashem of name in spoken has he which

זיך אומגעקערט און האָט דערזען דעם מלאך ; און זיַינע פֿיר זין
zin fir zaine un malach dem derzen hot un umgekert zich
sons four his and Angel the seen has and returned self

וואָס מיט אים האָבן זיך באַהאַלטן. כא און אָרנָן האָט געדראָשן
gedroshn hot Ornon un bahaltn zich hobn im mit vos
threshed has Ornan and hidden selves have him with which

וויַיץ . כא און וויִ דָּוִד איז געקומען צו אָרנָנען , האָט אָרנָן
Ornon hot Ornonen tsu gekumen iz Dovid vi un veits
Ornan has Ornan to come is Dovid as and wheat

אַ קוק געטאָן, און האָט דערזען דָּוִדן , און ער איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz er un Dovidn derzen hot un geton kuk a
having come out is he and Dovid seen has and done look a

to the ground. [22] Then Dovid said to Ornan, Give me the makom of this goren *(threshing floor)*, that I may build a Mizbe'ach therein unto Hashem; thou shalt give it me for the kesef male *(full price)*, that the magefah *(plague)* may be withdrawn from HaAm. [23] And Ornan said unto Dovid, Take it to thee, and let adoni HaMelech do that which is tov in his eyes; see, I give thee the bakar also for olot *(burnt offerings)*, and the threshing tools for wood, and the chittim *(wheat)* for the minchah *(grain offering, meal offering)*; I give it all. [24] And HaMelech Dovid said to Ornan, Lo *(no)*, but I will verily buy it for the kesef male *(full price)*, for I will not take that which is thine for Hashem, nor offer olah *(burnt offerings)* without cost.

[25] So Dovid gave to Ornan for the makom *(place, site)* six hundred shekels of zahav by weight. [26] And Dovid built there a Mizbe'ach unto Hashem, and offered olot *(burnt offerings)* and shelamim *(peace offerings)*, and called upon Hashem, and He answered him from Shomayim by eish upon the Mizbe'ach HaOlah.

פֹּון דרעש-שַׁיִער , און האָט זיך געבוקט צו דָּוִדן מיטן פנים
ponem mitn Dovidn tsu gebukt zich hot un dresh-shaier fun
face with Dovid to bowed self has and threshing floor of

צו דער ערד . כב האָט דָּוִד געזאָגט צו אָרנָענען : גיב מיר
mir gib Ornonen tsu gezogt Dovid hot erd der tsu
me give Ornan to said Dovid has ground the to

דעם אָרט פֹּון דעם דרעש-שַׁיִער , און איך וועל בויען דערויף
deroif boien vel ich un dresh-shaier dem fun ort dem
on it build will I and threshing floor the of place the

אַ מזבח צו ה ; אין פֹּולן געלט גיב עס מיר; כּדי
kedei mir es gib gelt fuln in Hashem tsu mizbeyech a
so that me it give money full in Hashem to altar an

די מגפּה זאָל פֿאַרהאַלטן ווערן פֹּון פֿאָלק . כג האָט אָרנָן
Ornon hot folk fun vern farhaltn zol mageyfe di
Ornan has people of the become stopped shall plague the

געזאָגט צו דָּוִדן : נעם דיר , און זאָל מײַן האַר דער
der har main zol un dir nem Dovidn tsu gezogt
the master my shall and you(SG) take Dovid to said

מלך טאָן וואָס איז גוט אין זײַנע אויגן. זע , איך גיב די
di gib ich ze oign zaine in gut iz vos ton melech
the give I behold eyes his in good is what do king

רינדער פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און די דרעשׁשליטנס פֿאַר האָלץ, און
un holts far dreshshlitns di un brandopfer far rinder
and wood for threshing tools the and olah for cattle

די ווייץ פֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער; אַלץ גיב איך אַוועק. כד האָט דער
der hot avek ich gib alts shpaizopfer a far veits di
the has away I give all that minchah a for wheat the

מלך דָּוִד געזאָגט צו אָרנָענען : ניין , נײַערט קויפֿן וועל איך
ich vel koifn naiert nein Ornonen tsu gezogt Dovid melech
I will buy but no Ornan to said Dovid king

קויפֿן, פֿאַר פֹּולן געלט , וואָרעם איך וועל נישט נעמען וואָס איז דײַנס
dains iz vos nemen nisht vel ich vorem gelt fuln far koifn
yours is what take not will I because money full for buy

פֿאַר ה , און אויפֿברענגען אַ בראַנדאָפּפֿער פֿאַר אומזיסט.
umzist far brandopfer a oifbrengen un Hashem far
nothing for olah a bring up and Hashem before

כה און דָּוִד האָט געגעבן אָרנָענען פֿאַר דעם אָרט זעקס
zeks ort dem far Ornonen gegebn hot Dovid un
six place the for Ornan given has Dovid and

הונדערט שֶׁקל גאָלד אויפֿן וואָג . כו און דָּוִד האָט דאָרטן
dortn hot Dovid un vog oifn gold shekl hundert
there has Dovid and weight by gold shekel hundred

געבויט אַ מזבח צו ה , און האָט דאָרטן אויפֿגעברַאכט
oifgebracht dortn hot un Hashem tsu mizbeyech a geboit
brought up there has and Hashem to altar an built

ברַאנדאָפּפֿער און פֿרידאָפּפֿער , און ער האָט געפֿרופֿן צו ה ,
Hashem tsu gerufn hot er un fridopfer un brandopfer
Hashem to called has he and peace offering and olah

און ער האָט אים געענטפֿערט מיט פֿײַער פֹּון הימל אויף דעם
dem oif himel fun faier mit geentfert im hot er un
the on heaven from fire with answered him has he and

מזבח פֿאַר ברַאנדאָפּפֿער.
brandopfer far mizbeyech
olah for altar

כז און ה האָט געהייסן דעם מלאך , און ער האָט
hot er un malach dem geheisn hot Hashem un
has he and Angel the ordered has Hashem and
אומגעקערט די שוועכט אין איר שייד .
sheid ir in shverd di umgekert
sheath its in sword the returned

כח אין יענער צייַט, ווי דָּוִד האָט געזען אַז ה האָט אים
im hot Hashem az gezen hot Dovid vi tsait yener in
him has Hashem that seen has Dovid as time that in
געענטפֿערט אין דעם דרעש-שייַער פֿון אָרנָן דעם יְבוּסי , אַזוי האָט
hot azoi Yevusi dem Ornon fun dresh-shaier dem in geentfert
has so Yevusi the Ornan of threshing floor the in answered
ער דאָרטן געשלאַכט קָרְבָּנוֹת . כט און דער משכּן פֿון ה
Hashem fun mishkn der un korbones geshlacht dortn er
Hashem of Tabernacle the and offerings sacrificed there he
וואָס משה האָט געמאַכט אין דער מדבר , און דער מזבח
mizbeyech der un midber der in gemacht hot Moshe vos
altar the and wilderness the in made has Moshe which
פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, איז אין יענער צייַט געווען אויף דער במָה
far brandopfer iz in yener tsait geven oif der bamah
for olah is in that time having been on the high place
אין גִּבְעוֹן . ל אָבער דָּוִד האָט נישט געקענט גיין צו אים צו פֿרעגן
Givon in Givon ober Dovid hot nisht gekent gein tsu im tsu fregn
Giv'on in but Dovid has not able go to it to ask
ביי ה , וואָרעם ער איז געווען דערשראָקן פֿאַר דער שוועכט פֿון
bai Hashem fun shverd der far dershrokn geven iz er vorem
by Hashem of sword the before terrified was is he because
מלאך פֿון ה .
Hashem fun malach
Hashem of Angel

כב

כב און דָּוִד האָט געזאָגט: דאָס איז דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos iz dos gezogt hot Dovid un
of house the is this said has Dovid and
ה האלקים , און דאָס איז דער מזבח פֿאַר
far mizbeyech der iz dos un HaElokim Hashem
for altar the is this and the G-d Hashem
בראַנדאָפּפֿער פֿאַר יִשְׂרָאֵל.
Yisroel far brandopfer
Yisroel for olah

ב און דָּוִד האָט געהייסן איינזאַמלען אַלע פֿרעמדע
fremde ale ainzamlen geheisn hot Dovid un
resident foreign all gather together ordered has Dovid and
וואָס אין לאַנד יִשְׂרָאֵל, און ער האָט געשטעלט שטיינהעקער
shteinheker geshtelt hot er un Yisroel land in vos
stonecutters appointed has he and Yisroel land in which
אויסצוהאַקן געשניטענע שטיינער אויף צו בויען דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos boien tsu oif shteiner geshnitene oistsuhakn
of house the build to for stones hewn to hew
אלקים . ג און אייַזן לרוב אויף נעגל פֿאַר די טירן פֿון
fun tirn di far negl oif lerov aizn un Elokim
of doors the for nails for in abundance iron and G-d
די טויערן, און אויף קלאַמערן, האָט דָּוִד אָנגעברייט; און קופּער
kuper un ongebreit Dovid hot klamern oif un toiern di
bronze and prepared Dovid has clamps for and gates the

27 And Hashem commanded the Malach, and He put back his cherev again into the nedan *(sheath)* thereof.

28 At that time when Dovid saw that Hashem had answered him on the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi, then he sacrificed there. 29 For the Mishkan Hashem, which Moshe made in the midbar, and the Mizbe'ach HaOlah, were at that time in the bamah *(high place)* at Giv'on. 30 But Dovid could not go before it to inquire of Elohim, for he was afraid because of the cherev Malach Hashem.

22 Then Dovid said, This is the Beis Hashem HaElohim, and this is the Mizbe'ach L'olah *(Altar of the Burnt Offering)* for Yisroel.

2 And Dovid commanded to gather together the gerim *(aliens)* that were in Eretz Yisroel; and he set masons to carve hewn stones to build the Beis HaElohim. 3 And Dovid prepared barzel *(iron)* in abundance for the masmerim *(nails)* for the daletot *(doors)* of the she'arim, and

for the joints; and nechoshet unweighable in abundance; [4] Also cedar timber in abundance, for the Tzidonim and the Tzorim brought much cedar lumber to Dovid. [5] And Dovid said, Sh'lomo beni *(my son)* is na'ar and tender, and the Bayit that is to be built for Hashem must be exceeding magnificent, of fame and of tiferet before all nations. I will therefore now make preparation for it. So Dovid prepared abundantly before his mot *(death)*.

[6] Then he called for Sh'lomo bno, and charged him to build Bayit *(House)* for Hashem Elohei Yisroel. [7] And Dovid said to Sh'lomo, Beni *(my son)*, as for me, it was in my mind to build Bayit *(House)* for the Shem of Hashem Elohai, [8] But the Devar Hashem came to me, saying, Thou hast done much shefach dahm, and hast made milchamot gedolot. Thou shalt not build Bayit *(House)* unto Shemi *(My Name)*, because thou hast done much shefach dahm upon ha'aretz in My sight. [9] Hinei, Ben shall be born to thee, who shall be an ish menuchah *(man of rest)*; and I will give him rest from all his oyevim all around; for shmo shall be Sh'lomo, and I will grant

לרוב גאָר אָן אַ וואָג ; ד און צעדערהאָלץ
lerov gor on a vog un tsederholts
cedar wood and weighing a without completely in abundance

אָן אַ צאָל ; וואָרעם די צידוֹנים און די צוֹרים האָבן
hobn Tsorim di un Tsidonim di vorem tsol a on
have Tzorim the and Tzidonim the because number a without

געבראַכט דָּוִדן צעדערהאָלץ לרוב . ה און דָּוִד האָט
hot Dovid un lerov tsederholts Dovidn gebracht
has Dovid and in abundance cedar wood Dovid brought

געזאָגט: מײַן זון שלמה איז יונג און שוואַך , און דאָס הויז
hoiz dos un shvach un yung iz Shlomo zun main gezogt
house the and weak and young is Sh'lomo son my said

וואָס מע דאַרף בויען צו ה , דאַרף מען מאַכן גרויס
grois machn men darf Hashem tsu boien darf me vos
great make one should Hashem to build should one which

ביז גאָר , פַֿאַר אַ שם , און פַֿאַר אַ צירונג , אַנטקעגן
antkegen tsirung a far un shem a far gor biz
before ornament an for and name a for completely unto

אַלע לענדער; לאָמיך אַקאָרשט צוגרייטן פַֿאַר אים. און דָּוִד האָט
hot Dovid un im far tsugreiten akorsht lomich lender ale
has Dovid and it for prepare now let me lands all

צוגעגרייט אַ סך פַֿאַר זײַן טויט .
toit zain far sach a tsugegreit
death his before lot a prepared

ו און ער האָט גערופֿן זײַן זון שלמהן , און ער האָט אים באַפֿוילן
bafoiln im hot er un Shlomoen zun zain gerufn hot er un
commanded him has he and Sh'lomo son his called has he and

צו בויען אַ הויז צו ה אלוקי יִשְׂרָאֵל. ז און דָּוִד האָט
hot Dovid un Yisroel Elokei Hashem tsu hoiz a boien tsu
has Dovid and Yisroel the G-d of Hashem to house a build to

געזאָגט צו שלמהן : מײַן זון , ביי מיר אַליין איז געווען אין האַרצן
hartsn in geven iz alein mir bai zun main Shlomoen tsu gezogt
the heart in was is alone me with son my Sh'lomo to said

צו בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה מײַן ג-ט. ח אָבער דאָס
dos ober G-t main Hashem fun nomen dem tsu hoiz a boien tsu
the but G-d my Hashem of name the for house a build to

וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: אַ סך בלוט
blut sach a zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort
blood lot of a say to so me to was is Hashem of word

האָסטו פַֿאַרגאָסן, און גרויסע מלחמות האָסטו געמאַכט; קענסט
kenst gemacht hostu milchomes groise un fargosen hostu
you can made have you wars great and shed have you

נישט בויען אַ הויז צו מײַן נאָמען , ווײַל דו האָסט פֿיל בלוט
blut fil host du vail nomen main tsu hoiz a boien nisht
blood much have you because name my for house a build not

פַֿאַרגאָסן צו דער ערד פַֿאַר מײַן געזיכט. ט אָט ווערט דיר
dir vert ot gezicht main far erd der tsu fargosen
for you(SG) is behold face my before ground the on shed

געבאָרן אַ זון ; ער וועט זײַן אַ מענטש פֿון רו , און איך וועל אים באַרועגן
baruyen im vel ich un ru fun mentsh a zain vet er zun a geborn
give rest him will I and rest of man a be will he son a born

פֿון אַלע זײַנע פֿײַנט פֿון אַרום ; וואָרעם שלמה וועט זײַן זײַן
zain zain vet Shlomo vorem arum fun faint zaine ale fun
his be will Sh'lomo for round from enemies his all from

shalom and sheket *(quiet)* unto Yisroel in his yamim *(days)*. [10] He shall build Bayit *(House)* for Shmi *(My Name)*; and he shall be to Me as Ben and I will be to him as Av *(Father)*; and I will establish the kisse of his Malchut over Yisroel ad olam. [11] Now, beni *(my son)*, Hashem be with thee; and prosper thou, to succeed building the Beis Hashem Eloheicha, just as He hath said about thee. [12] Only Hashem give thee seichel and binah, so that when He give you command over Yisroel, that thou mayest be shomer over the torat Hashem Eloheicha. [13] Then shalt thou prosper, if thou art shomer to observe the chukkim and mishpatim which Hashem charged Moshe with concerning Yisroel. Chazak *(be strong)*! And be of good courage! Dread nothing in fear, nor be dismayed. [14] Now, hinei, in my oni *(poor strivings)* I have prepared for the Beis Hashem a hundred elef talents of zahav, and an elef alafim talents of kesef; and of nechoshet and barzel *(iron)* an unweighable abundance; timber also and even *(stone)* have I provided; and thou mayest add thereto. [15] Moreover there are workmen with thee in abundance, hewers and carvers of even *(stone)* and etz *(wood)*, and all manner of artisans chacham in every task.

נאָמען , און שלום און שטילקייט וועל איך געבן יִשְׂרָאֵל אין זיינע טעג .
teg zaine in Yisroel gebn ich vel shtilkeit un sholem un nomen
days his in Yisroel give I will quietness and peace and name

ער וועט בויען אַ הויז צו מיין נאָמען , און ער וועט מיר זיין פַּאַר אַ
a far zain mir vet er un nomen main tsu hoiz a boien vet er
a for be me will he and name my to house a build will he

זון , און איך אים פַּאַר אַ פָּאָטער; און איך וועל באַפעסטיקן דעם טראָן
tron dem bafestikn vel ich un foter a far im ich un zun
throne the establish will I and father a for him I and son

פֿון זיין מלוכה איבער יִשְׂרָאֵל אויף אייביק. [11] אַצונד , מיין זון , זאָל
zol zun main atsund eibik oif Yisroel iber meluche zain fun
may son my now ever for Yisroel over kingdom his of

ה זיין מיט דיר , און זאָלסט מצליח זיין , און בויען
boien un zain matsliech zolst un dir mit zain Hashem
build and be succeed may you(SG) and you(SG) with be Hashem

דאָס הויז פֿון ה דיין ג-ט, אַזוי ווי ער האָט געזאגט וועגן
vegen geredt hot er vi azoi G-t dain Hashem fun hoiz dos
concerning spoken has he as so G-d your Hashem of house this

דיר . [12] זאָל נאָר ה דיר געבן שׂכל און פַֿארשטאַנדיקייט,
farshtandikeit un seichel gebn dir Hashem nor zol dir
wisdom and reason give you(SG) Hashem only may you(SG)

און דיך באַפעלן איבער יִשְׂרָאֵל; און אַז דו זאָלסט
zolst du az un Yisroel iber bafeln dich un
you(SG) shall you that and Yisroel over give a charge you(SG) and

היטן די תורה פֿון ה דיין ג-ט. [13] דעמצמאָל וועסטו מצליח
matsliech vestu dentsmol G-t dain Hashem fun toyre di hitn
succeed will you(sg) then G-d your Hashem of Torah the keep

זיין , אַז דו וועסט היטן צו טאָן די חוקים און די געזעצן וואָס
vos gezetsn di un chukkim di ton tsu hitn vest du az zain
which laws the and statutes the do to keep will you if be

ה האָט באַפֿוילן משהן פַֿאַר יִשְׂרָאֵל. זיי שטאַרק און פֿעסט,
fest un shtark zai Yisroel far Mosheen bafoiln hot Hashem
firm and strong be Yisroel for Moshe commanded has Hashem

זאָלסט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן. [14] און אָט אין
in ot un angstn nisht un hobn moire nisht zolst
in behold and dread not and have fear not you(SG) shall

מיין אָרימקייט האָב איך צוגעגרייט פַּאַר דעם הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz dem far tsugegreit ich hob orimkeit main
Hashem of house the for prepared I have poor strivings my

הונדערט טויזנט צענטנער גאָלד, און טויזנט מאָל טויזנט צענטנער
tsentner toiznt mol toiznt un gold tsentner toiznt hundert
talents thousand time thousand and gold talents thousand hundred

זילבער, און קופער און אייַזן אָן אַ וואָג , וואָרעם עס איז דאָ
do iz es vorem vog a on aizn un kuper un zilber
here is there for weighing a without iron and bronze and silver

לרוב ; אויך האָלץ און שטיינער האָב איך צוגעגרייט , און דו
du un tsugegreit ich hob shteiner un holts oich lerov
you and prepared I have stones and wood also in abundance

קענסט נאָך צולייגן דערצו . [15] און ביי דיר זיינען דאָ אַ סך
sach a do zainen dir bai un dertsu tsuleigen noch kenst
lot of a here are you(SG) with and thereto add yet can

בַּעַל-מלאָכות , שטיינהעקער, און מיַנסטערס אין שטיין און אין האָלץ,
holts in un shtein in mainsters un shteinheker baal-meloches
wood in and stone in craftsmen and stonecutters craftsmen

16 Of the zahav, the kesef, and the nechoshet, and the barzel, there is no number. Arise therefore, and begin and work, and Hashem be with thee.

17 Dovid also commanded all the sarim of Yisroel to help Sh'lomo bno, saying, 18 Is not Hashem Eloheichem with you? And hath He not given you rest on every side? For He hath given the inhabitants of ha'aretz into mine yad, and ha'aretz is subdued before Hashem, and before His people. 19 Now set your levav and your nefesh to seek Hashem Eloheichem; arise therefore, and build ye the Mikdash Hashem HaElohim, to bring Aron Brit Hashem, and the K'lei Kodesh HaElohim *(Holy Vessels of G-d)*, into the Bayit that is to be built to the Shem of Hashem.

23 So when Dovid was old and full of days, he made Sh'lomo bno Melech Yisroel. 2 And he gathered together all the sarim of Yisroel, with the Kohanim and the Levi'im. 3 Now the Levi'im were numbered from the age of thirty years and upward; and their number by their gulgelot *(totals, head count)*, gevarim *(men)*, was thirty and eight elef. 4 Of which, twenty and four elef were to look after the work

אוֹן אַלערליי קינצלער אין יעטוועדער מלאָכה . ט צום גאָלד, צום
tsum gold tsum meloche yetveder in kintsler alerlei un
for the gold for the craft every in artists all kinds of and

זילבער, אוֹן צום קופּער, אוֹן צום אײַזן, איז קיין צאָל
tsol kein iz aizn tsum un kuper tsum un zilber
number of any there is iron for the and bronze for the and silver

נישטאָ ; שטיי אויף אוֹן טו, אוֹן זאָל ה זײַן מיט דיר .
dir mit zain Hashem zol un tu un oif shtei nishto
you(SG) with be Hashem may and act and up rise there is not

יז אוֹן דָּוִד האָט באַפֿוילן אַלע האַרן פֿוֹן יִשְׂרָאֵל צו העלפֿן זײַן
zain helfn tsu Yisroel fun harn ale bafoiln hot Dovid un
his help to Yisroel of leaders all commanded has Dovid and

זון שלמהן : יח פֿאַר וואָר, ה אלוקיכם איז מיט אײַך, אוֹן ער
er un aich mit iz Elokeichem Hashem vor far Shlomoen zun
he and you with is your G-d Hashem truly for Sh'lomo son

האָט אײַך באַרוט פֿוֹן רונד אַרום , וואָרעם ער האָט געגעבן אין
in gegebn hot er vorem arum rund fun barut aich hot
into given has he for around all from given rest you has

מײַן האַנט די באַוווינער פֿוֹן לאַנד , אוֹן דאָס לאַנד ליגט באַצוווּנגען
batsvungen ligt land dos un land fun bavoiner di hant main
subdued lies land the and the land of inhabitants the hand my

פֿאַר ה אוֹן פֿאַר זײַן פֿאָלק . יט אַצונד , גיט אײַער האַרץ אוֹן
un harts aier git atsund folk zain far un Hashem far
and heart your give now people his before and Hashem before

אײַער זעל צו זוכן ה אלוקיכם , אוֹן שטייט אויף, אוֹן בויט
boit un oif shteit un Elokeichem Hashem zuchn tsu zel aier
build and up stand and your G-d Hashem seek to soul your

דאָס מִקְדָּשׁ פֿוֹן ה דעם האַר, כדי צו ברענגען דעם אָרון
oren dem brengen tsu kedei har dem Hashem fun mikdash dos
aron the bring to in order to L-rd the Hashem of Mikdash the

פֿוֹן ג-טס ברית , אוֹן די הייליקע כלים פֿוֹן ה , אין דעם הויז
hoiz dem in Hashem fun keilim heilike di un bris G-ts fun
house the in Hashem of vessels holy the and covenant G-d's of

וואָס ווערט געבויט צו דעם נאָמען פֿוֹן ה .
Hashem fun nomen dem tsu geboit vert vos
Hashem of name the to built shall be which

כג

אוֹן דָּוִד איז געוואָרן אַלט אוֹן זאַט מיט טעג, אוֹן ער האָט
hot er un teg mit zat un alt gevorn iz Dovid un
had he and days with sated and old was is Dovid and

געמאַכט זײַן זון שלמהן פֿאַר מלך איבער יִשְׂרָאֵל. ב אוֹן
un Yisroel iber melech far Shlomoen zun zain gemacht
and Yisroel over king for Sh'lomo son his made

ער האָט אײַנגעזאַמלט אַלע האַרן פֿוֹן יִשְׂרָאֵל, אוֹן די כהנים אוֹן די
di un koyanim di un Yisroel fun harn ale aingezamlt hot er
the and kohanim the and Yisroel of leaders all gathered has he

לוִיִּם . ג אוֹן די לוִיִּם זײַנען געציילט געוואָרן פֿוֹן דרײַסיק יאָר
yor draisik fun gevorn getseilt zainen Leviim di un Leviim
years thirty from become counted are Levi'im the and Levi'im

אַלט אוֹן העכער, אוֹן זייער צאָל לויט זייערע קעפּ, פֿוֹן די
di fun kep zeyere loit tsol zeyer un hecher un alt
the of head their according to number their and upward and old

מענער, איז געווען אַכט אוֹן דרײַסיק טויזנט . ד פֿוֹן די דאָזיקע, אויף
oif dozike di fun toiznt draisik un acht geven iz mener
for this the of thousand thirty and eight was is men

of the Beis Hashem; and six alafim were shoterim *(officials)* and shofetim *(judges)*; [5] Moreover four alafim were sho'arim *(gatekeepers)*; and four alafim praised Hashem with the kelim *(instruments)* which I made, said Dovid, to praise therewith.

[6] And Dovid divided them into divisions among the Bnei Levi, namely, Gershon, Kehat, and Merari.

[7] Of the Gershoni were La'dan, and Shime'i. [8] The Bnei La'dan; the rosh was Yechiel, and Zetam, and Yoel, three. [9] The Bnei Shime'i; Shelomit, and Chaziel, and Haran, three. These were the rashei avot of La'dan. [10] And the Bnei Shime'i were Yachat, Zina, and Ye'ush, and Beri'ah. These four were the Bnei Shime'i.

[11] And Yachat was rosh, and Zizah the second; but Ye'ush and Beri'ah had not many banim; therefore they were in pekudah echad *(one reckoning)*, according to their bais av.

[12] The Bnei Kehat; Amram, Yitzhar, Chevron, and Uzziel, four. [13] The Bnei Amram; Aharon and Moshe; Aharon was separated, to set him apart as Kodesh Kodashim, he and his banim ad olam,

אויפֿצופֿאַסן אויף דער אַרבעט פֿון הויז פֿון ה פֿיר און צוואַנציק
tsvantsik un fir Hashem fun hoiz fun arbet der oif oiftsupasn
twenty and four Hashem of house of work the over guarding

טויזנט , און אויפֿזעער און ריכטער, זעקס טויזנט . ה און פֿיר
fir un toiznt zeks richter un oifzeer un toiznt
four and thousand six judges and overseers and thousand

טויזנט טויערלייַט ; און פֿיר טויזנט וואָס זאָלן לויבן ה
Hashem loibn zoln vos toiznt fir un toierlait toiznt
Hashem praise shall which thousand four and gatekeepers thousand

מיט די כּלי־זֶמֶר וואָס איך האָב געמאַכט אויף צו לויבן .
loibn tsu oif gemacht hob ich vos klei-zemer di mit
praise to for made have I which musical instruments the with

ו און דָּוִד האָט זיי אײַנגעטיילט אין אײַנטיילונגען לויט די
di loit ainteilungen in aingeteilt zei hot Dovid un
the according to divisions in divided them has Dovid and

זין פֿון לֵוִי : גֵּרשׁוֹן , קְהָת , און מְרָרי .
Merari un Kohat Gershon Levin fun zin
Merari and Kehat Gershon Levi of sons

ז פֿון גֵּרשונים : לַעְדָּן , און שִׁמְעִי . ח די זין פֿון לַעְדָּנען :
Ladanen fun zin di Shimei un Ladan Gershonim di fun
La'dan of sons the Shime'i and La'dan Gershoni the of

דער הויפּט יחיאֵל , און זֵתָם , און יוֹאֵל – דריי . ט די זין פֿון
fun zin di drai Yoel un Zetam un Yechiel hoipt der
of sons the three Yoel and Zetam and Yechiel head the

שִׁמְעִין : שלוֹמית , און חזיאֵל , און הָרָן – דריי . די דאָזיקע זיינען
zainen dozike di drai Haran un Chaziel un Shelomit Shimeyen
are these the three Haran and Chaziel and Shelomit Shime'i

געווען הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון לַעְדָּן . י און די זין פֿון
fun zin di un Ladan fun foterhaizer di fun hoiptn geven
of sons the and La'dan of father's household the of leaders were

שִׁמְעִין זיינען געווען: יַחַת , זינאָ, און יְעוש און בריעָה . דאָס
dos Beriah un Yeush un Zina Yachat geven zainen Shimeyen
these Beri'ah and Ye'ush and Zina Yachat were are Shime'i

זיינען געווען די פֿיר זין פֿון שִׁמְעִין .
Shimeyen fun zin fir di geven zainen
Shime'i of sons four the were are

יא און יַחַת איז געווען דער הויפּט, און זיזָה דער צווייטער; און
un tsveiter der Zizah un hoipt der geven iz Yachat un
and second the Zizah and head the was is Yachat and

יְעוש און בריעָה האָבן נישט געהאַט פֿיל זין , דערום זיינען זיי
zei zainen derum zin fil gehat nisht hobn Beriah un Yeush
they are therefore sons many had not have Beri'ah and Ye'ush

אין דער ציילונג געווען איין פֿאָטערהויז .
foterhoiz ein geven tseilung der in
father's household one reckoning been counting the in

יב די זין פֿון קְהָת ; עַמְרָם , יִצְהָר , חֶבְרוֹן , און עוזיאֵל –
Uziel un Chevron Yitshar Amram Kohat fun zin di
Uzziel and Chevron Yitzhar Amram Kehat of sons the

יג פֿיר . די זין פֿון עַמְרָמען : אַהרֹן , און משה . און אַהרֹן איז
iz Aharon un Moshe un Aharon Amramen fun zin di fir
is Aaron and Moshe and Aaron Amram of sons the four

אָפּגעשיידט געווָארן, כּדי אים צו הייליקן פֿאַר גאָר הייליק, אים
im heilik gor far heilikn tsu im kedei gevorn opgesheidt
him holy utmost for consecrate to him so that become separated

to burn offerings before Hashem, to minister unto Him, and to bless b'Shmo ad olam. [14] Now concerning Moshe the Ish HaElohim, his banim were reckoned of the Shevet Levi. [15] The Bnei Moshe were Gershom, and Eli'ezer.

[16] Of the Bnei Gershom, Shevuel was the rosh. [17] And the Bnei Eli'ezer were Rechavyah the rosh. And Eli'ezer had no banim acharim; but the Bnei Rechavyah were very many. [18] Of the Bnei Yitzhar: Shelomit the rosh. [19] Of the Bnei Chevron: Yeriyahu the first, Amaryah the seond, Yachaziel the third, and Yekam'am the fourth. [20] Of the Bnei Uzziel: Michah the first and Yishiyah the second.

[21] The Bnei Merari: Machli, and Mushi. The Bnei Machli; El'azar, and Kish. [22] And El'azar died, and had no banim, only banot, and their brethren the Bnei Kish took them as wives. [23] The Bnei Mushi; Machli, and Eder, and Yeremot, three.

[24] These were the Bnei Levi after the bais avoteihem; even the rashei avot, as they were counted by number of

אוֹן זײַנע זין ביז אייביק, צוּ דעמפֿן פֿאַר ה , אים צו
tsu im Hashem far demfn tsu eibik biz zin zaine un
to him Hashem before burn up in smoke to ever for sons his and

באַדינען, אוֹן צוּ בענטשן אין זײַן נאָמען אייביק . יד אוֹן משה דער
der Moshe un eibik nomen zain in bentshn tsu un badinen
the Moshe and eternally name his in bless to and minister

מאַן פֿון ג-ט, זײַנע קינדער ווערן גערופֿן אויף שבֿט לֵוִי . טו די
di Levi sheyvet oif gerufn vern kinder zaine G-t fun man
the Levi tribe for called become children his G-d of man

זין פֿון משהן זײַנען געווען: גֵּרשׁוֹם , אוֹן אֱלִיעֶזֶר.
Eliezer un Gershom geven zainen Mosheen fun zin
Eli'ezer and Gershom were are Moshe of sons

טז די זין פֿון גֵּרשׁוֹמען : שבֿוּאֵל דער הויפּט. יז אוֹן די זין פֿון
fun zin di un hoipt der Shevuel Gershomen fun zin di
of sons the and head the Shevuel Gershom of sons the

אֱלִיעֶזֶר זײַנען געווען: רחבֿיָה דער הויפּט. אוֹן אֱלִיעֶזֶר האָט נישט
nisht hot Eliezer un hoipt der Rechavyah geven zainen Eliezern
not has Eliezer and head the Rechavyah were are Eli'ezer

געהאַט קיין אַנדערע זין ; אָבער די זין פֿון רחבֿיָהן זײַנען געווען
geven zainen Rechavyahn fun zin di ober zin andere kein gehat
were are Rechavyah of sons the but sons other any had

פֿיל ביז גאָר . יח די זין פֿון יִצְהָרן זײַנען געווען: שלומית
Shelomit geven zainen Yitsharn fun zin di gor biz fil
Shelomit were are Yitzhar of sons the very much unto many

דער הויפּט. יט די זין פֿון חֶבְרוֹנען : אירִיָהו , דער הויפּט, אַמַריָה
Amaryah hoipt der Yeriyahu Chevronen fun zin di hoipt der
Amaryah head the Yeriyahu Chevron of sons the head the

דער צווייטער, יַחזִיאֵל דער דריטער, אוֹן איקמעָם דער פֿירטער. כ די
di firter der Yekameam un driter der Yachaziel tsveiter der
the fourth the Yekam'am and third the Yachaziel second the

זין פֿון עוזיאֵלן: מִיכָה דער הויפּט, אוֹן יִשִיָה דער צווייטער.
tsveiter der Yishiyah un hoipt der Michah Uzieln fun zin
second the Yishiyah and head the Michah Uzziel of sons

כא די זין פֿון מְרָרִי : מַחלי , אוֹן מושי . די זין פֿון מַחלין :
Machlien fun zin di Mushi un Machli Merarien fun zin di
Machli of sons the Mushi and Machli Merari of sons the

אֶלעָזָר, אוֹן קיש. כב אוֹן אֶלעָזָר איז געשטאָרבן, אוֹן האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot un geshtorbn iz Elazar un Kish un Elazar
had not has and died is El'azar and Kish and El'azar

קיין זין , נאָר טעכטער ; אוֹן זייערע אייגענע, די זין פֿון קישן ,
Kishon fun zin di eigene zeyere un techter nor zin kein
Kish of sons the own their and daughters only sons any

האָבן זיי גענומען . כג די זין פֿון מושין זײַנען געווען: מַחלי ,
Machli geven zainen Mushien fun zin di genumen zei hobn
Machli were are Mushi of sons the taken them have

אוֹן עֵדֶר, אוֹן יְרֵמוֹת – דריי .
drai Yeremot un Eder un
three Y'ramot and Eder and

כד די דאָזיקע זײַנען געווען די זין פֿון לֵוִין לויט זייערע
zeyere loit Levin fun zin di geven zainen dozike di
their according to Levi of sons the were are these the

פֿאָטערהײַזער , הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער לויט זייערע
foterhaizer di fun hoiptn foterhaizer loit zeyere
father's household the of leaders father's household according to their

shmot by their head count, that did the work for the avodas Beis Hashem, from the age of twenty shanah and upward. [25] For Dovid said, Hashem Elohei Yisroel hath given rest unto His people, that they may dwell in Yerushalayim ad l'olam; [26] And also unto the Levi'im; they shall no more carry the Mishkan, nor any kelim *(vessels)* of it for the avodah thereof. [27] According to the last instructions of Dovid the Bnei Levi were numbered from those twenty shanah and above; [28] Because their ma'amad *(position)* was to wait on the Bnei Aharon for the avodas Beis Hashem, in the khatzerot, and in the rooms, and in the tahorat *(cleansing)* of kol kodesh, and the work of the avodas Beis HaElohim; [29] Both for the Lechem HaMa'arechet *(showbread)*, and for the solet *(flour)* for minchah, and for the cakes of matzot, and for that which is baked in the pan, and for that which is scalded, and for all manner of measure and size; [30] And to stand baboker baboker to thank and praise Hashem, and likewise at erev *(evening)*; [31] And to offer all olot *(burnt offerings)* unto Hashem on Shabbatot, at Rosh Chodesh, and at mo'adim, according to

גְעצײלטע, נאָך דער צאָל פֿון נעמען לויט זייערע קעפּ, די
di kep zeyere loit nemen fun tsol der noch getseilte
the ones head their according to names of number the after number

וואָס האָבן געטאָן די אַרבעט פֿאַר דעם דינסט פֿון הויז פֿון ה׳,
Hashem fun hoiz fun dinst dem far arbet di geton hobn vos
Hashem from house of service the for work the done have who

פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער. כה ווָאָרעם דָּוִד האָט געזאָגט:
gezogt hot Dovid vorem hecher un alt yor tsvantsik fun
said has Dovid because upward and old years twenty of

ה׳ אלוקי ישְׂרָאֵל האָט באַרוט זײַן פֿאָלק, און ער רוט אין
in rut er un folk zain barut hot Yisroel Elokei Hashem
in rests it and people his given rest to has Yisroel the G-d of Hashem

ירושָׁלַיִם אויף אייביק; כו און אויך די לְוִיִּם דאַרפֿן מער נישט
nisht mer darfn Leviim di oich un eibik oif Yerushalayim
not more have need of Levi'im the also and ever for Yerushalayim

טראָגן דעם משכּן, און אַלע זײַנע כלים פֿאַר זײַן דינסט. כז יָאְ,
yo dinst zain far keilim zaine ale un mishkn dem trogn
yes service its for vessels its all and Tabernacle the carry

לויט די לעצטע ווערטער פֿון דָּוִדן איז די ציילונג פֿון די
di fun tseilung di iz Dovidn fun verter letste di loit
the of counting the is Dovid of words last the according to

קינדער פֿון לֵוִי געווען פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער. כח ווָאָרעם
vorem hecher un alt yor tsvantsik fun geven Levi fun kinder
because upward and old year twenty from was Levi of children

זיי האָבן געדאַרפֿט שטיין בייַ דער האַנט פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן
Aharon fun kinder di fun hant der bai shtein gedarft hobn zei
Aaron of children the of hand the by stand required have they

פֿאַר דעם דינסט פֿון הויז פֿון ה׳, אויף די הויפֿן, און אויף
oif un hoifn di oif Hashem fun hoiz fun dinst dem far
on and courtyards the on Hashem of house of service the for

די קאַמערן, און אויף דער רייניקונג פֿון אַלע הייליקע זאַכן, און דער
der un zachn heilike ale fun reinikung der oif un kamern di
the and things holy all of purification the on and rooms the

אַרבעט פֿון דעם דינסט פֿון הויז פֿון אלקים; כט און פֿאַר דעם אויסגעלייגטן
oisgeleigtn dem far un Elokim fun hoiz fun dinst dem fun arbet
displayed the for and G-d of house of service the of work

ברויט, און פֿאַר דעם זעמלמעל פֿאַר שפּײַזאָפּפֿער, סײַ פֿון אומגעזײַערטע
umgezaierte fun sai shpaizopfer far zemelmel dem far un broit
unleavened of whether minchah for fine flour the for and bread

קוכנס, סײַ אין אַ באַקפֿאַן, סײַ אין אַ שמאָרפֿאַן; און פֿאַר
far un shmorfan a in sai bakfan a in sai kuchns
for and frying pan a in whether bakepan a in whether cakes

יעטוועדער פֿרַיטער און טרוקענער מאָס; ל און אויף צו שטיין מאָרגן
morgn shtein tsu oif un mos trukener un faichter yetveder
morning stand to for and measure dry and wet every

פֿאַר מאָרגן צו דאַנקען און צו לויבן ה׳, און דעסט גלַיִכן אין
in glaichn dest un Hashem loibn tsu un danken tsu morgn far
in same that and Hashem praise to and thank to morning for

אָוונט; לא און פֿאַר יעטוועדער אויפֿברענגען פֿון ברַאנדאָפּפֿער צו ה׳
Hashem tsu brandopfer fun oifbrengen yetveder far un ovnt
Hashem to olah of offer up every for and evening

אין די שבתים, אום ראָש-חודש, און אין די יוֹם-טובִים,
yom-tuvim di in un rosh-choidesh um Shabbosim di in
appointed festivals the in and new moon at Shabbatot the in

their number ordained for them, tamid before Hashem; [32] And that they should be shomer to keep the mishmeret *(watch, guard responsibility)* of the Ohel Mo'ed and the mishmeret of the Kodesh, and the mishmeret of the Bnei Aharon their brethren, in the avodas Beis Hashem.

לויט דער צאָל , אַזוי ווי דער דין ווען , זיי , תמיד ,
loit der tsol azoi vi der din vegen zei tamid
according to the number so as the law concerning them continually

פֿאַר ה ; לב און אַז זיי זאָלן היטן די היטונג פֿון דעם
Hashem far un az zei zoln hitn di hitung fun dem
Hashem before and that they shall keep the guard responsibility of the

אוֹהל-מוֹעד , און די היטונג פֿון דעם הייליקטום , און די היטונג
ohel-moed un di hitung fun dem heiliktum un di hitung
Tent of Meeting and the charge of the holy sanctuary and the charge

פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן , זייערע ברידער , פֿאַר דעם דינסט פֿון הויז
fun di kinder fun Aharon zeyere brider far dem dinst fun hoiz
of the children of Aaron their brothers for the service of house

פֿון ה .
fun Hashem
of Hashem

24 Now these are the divisions of the Bnei Aharon; the Bnei Aharon; Nadav, and Avihu, El'azar, and Itamar. [2] But Nadav and Avihu died before avihem *(their father)*, and had no banim; therefore El'azar and Itamar became Kohanim. [3] And Dovid with both Tzadok of the Bnei El'azar, and Achimelech of the Bnei Itamar, divided them according to their pekudim *(offices, assignments)* in their avodah. [4] And there were more Rashei HaGevarim *(heads of the mighty men, heads of the leaders)* found of the Bnei El'azar than of the Bnei Itamar, and thus were they divided. Among the Bnei El'azar there were sixteen Rashim l'Bais Avot, and eight among the Bnei Itamar according to the Bais of their Avot. [5] Thus were they divided by goralot *(lots)* with one another; for the Sarei Kodesh and

כד

און די אײַנטיילונגען פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן זײַנען געווען:
un di ainteilungen fun kinder di fun Aharon zainen geven
and the divisions of children the of Aaron are were

די זין פֿון אַהרֹנען : נָדָב , און אֲבִיהוּא, אֶלְעָזָר, און אִיתָמָר.
un Nadav un Avihu un Elazar un Itamar
and Nadav and Avihu and El'azar and Itamar

ב און נָדָב און אֲבִיהוּא זײַנען געשטאָרבן איידער זייער פֿאָטער, און קיין
un Nadav un Avihu zainen geshtorbn eider zeyer foter un kein
and Nadav and Avihu are died before their father and any

קינדער האָבן זיי נישט געהאַט, זײַנען אֶלְעָזָר און איתָמָר געווען כֹּהנים .
un Nadav un Avihu zainen gehat nisht zei hobn kinder koyanim geven
and Nadav and Avihu are had not they have children kohanim were

ג און דָּוִד , און צָדוֹק פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר, און אַחִימֶלֶךְ
un Dovid un Tsadok fun kinder di fun Elazar un Achimelech
and Dovid and Tzadok of children the of El'azar and Achimelech

פֿון די קינדער איתָמָר, האָבן זיי אײַנגעטיילט לויט זייער
fun di kinder Itamar fun kinder di fun hobn zei ainteilt loit zeyer
of the children of Itamar they have allotted according to their

ד רייַ אין זייער דינסט . און פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר האָבן זיך
rei in zeyer dinst un fun di kinder fun Elazar hobn zich
row in their service and of the children of El'azar have selves

געפֿונען מער הויפּטמענער ווי פֿון די קינדער פֿון איתָמָר; און מע האָט
gefunen mer hoiptmener vi fun di kinder fun Itamar un me hot
found more head men than of the children of Itamar and one has

זיי אַזוי אײַנגעטיילט: פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר זעכצן הויפּטן פֿון
zei azoi ainteilt di fun kinder fun Elazar zechtsn hoiptn fun
them so allotted are of the children of El'azar sixteen of leaders

פֿאָטערהײַזער , און פֿון די קינדער פֿון איתָמָר, לויט זייערע
foterhaizer un fun di kinder fun Itamar loit zeyere
father's household and of the children of Itamar according to their

פֿאָטערהײַזער , אַבְטַ . ה און מע האָט זיי אײַנגעטיילט לויט
foterhaizer acht un me hot zei ainteilt loit
father's household eight and one has them allotted according to

גורל, די אַזוי ווי יענע , ווײַלעם עס זײַנען געווען פֿירשטן פֿון
goirl di azoi vi yene vorem es zainen geven firshtn fun
lot the one so as other the because there are were of princes

היליקטום, און פֿירשטן פֿון האלקים , אי פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר, אי
heiliktum un firshtn fun HaElokim i fun di kinder fun Elazar i
holy and of princes of G-d and of the children of El'azar and

Sarei HaElohim, were of the Bnei El'azar, and of the Bnei Itamar. [6] And Shema'yah ben Netan'el the Sofer, one of the Levi'im, wrote them before HaMelech, and the Sarim, and Tzadok HaKohen, and Achimelech ben Evyatar *(Abiathar)*, and before the Rashei HaAvot of the Kohanim and Levi'im, one Bais Av being chosen for El'azar, and one chosen for Itamar.

[7] Now the first goral *(lot)* came forth to Yehoyariv, the second to Yedayah, [8] The third to Charim, the fourth to Seorim, [9] The fifth to Malkiyah, the sixth to Miyamin, [10] The seventh to Hakotz, the eighth to Aviyah, [11] The ninth to Yeshua, the tenth to Shekanyahu, [12] The eleventh to Elyashiv, the twelfth to Yakim, [13] The thirteenth to Chuppah, the fourteenth to Yeshevav, [14] The fifteenth to Bilgah, the sixteenth to Immer, [15] The seventeenth to Chezir, the eighteenth to Happitzetz, [16] The nineteenth to Petachyah, the twentieth to Yechezkel, [17] The one and twentieth to Yachin, the two and twentieth to Gamul, [18] The three and twentieth to Delayahu, the four and twentieth to Ma'azyahu. [19] These were the pekudim *(offices, assigments)* of them in their avodah

פֹּון די קינדער פֹּון איתָמָר. [ו] און שמַעיָה דער זון פֹּון נתַנאֵל , דער
der Netaneln fun zun der Shemayah un Itamar fun kinder di fun
the Netan'el of son the Shema'yah and Itamar of children the of

שריבער, פֹּון לֵוִי , האָט זיי פֿאַרשריבן פֿאַר דעם מלך , און די
di un melech dem far farshribn zei hot Levi fun shraiber
the and king the before written down them has Levi from scribe

האָרן, און צָדוֹק דעם כהן , און אֲחִימֶלֶך דעם זון פֹּון אֶבְיָתָר ,
Evyatarn fun zun dem Achimelech un koyen dem Tsadok un harn ,
Evyatar of son the Achimelech and kohen the Tzadok and lords

און די הויפּטן פֹּון די פָאטערהייזער פֹּון די כהנים און פֹּון די
di fun un koyanim di fun foterhaizer di fun hoiptn di un
the of and kohanim the of father's household the of leaders the and

לוִיים : איין פָאטערהויז געמומען פֹּון אֶלעָזָר, און איינס געמומען
genumen eins un Elazar fun genumen foterhoiz ein Leviim
taken one and El'azar from taken father's household one Levi'im

פֹּון איתָמָר.
Itamar fun
Itamar from

[ז] און דער ערשטער גורל איז אַרויסגעגאַנגען אויף יהוֹיָריבֵן , דער
der Yehoyarivn oif aroisgegangen iz goirl ershter der un
the Yehoyariv on come forth is lot first the and

צווייטער אויף יְדַעְיָהן ; [ח] דער דריטער אויף חָרִמן , דער פֿירטער
firter der Choremen oif driter der Yedayahn oif tsveiter
fourth the Charim on third the Yedayah on second

אויף שְׂעוֹרימן ; [ט] דער פֿינפֿטער אויף מַלכִּיָהן , דער זעקסטער אויף
oif zekster der Malkiyahn oif finfter der Shaarayimen oif
on sixth the Malkiyah on fifth the Seorim on

מִיָמִנען ; [י] דער זיבעטער אויף הַקוֹצן , דער אַכטער אויף אֲבִיָהן ;
Aviyahn oif achter der hakotsn oif zibeter der Miyaminen
Aviyah on eighth the Hakotz on seventh the Miyamin

[יא] דער נײַנטער אויף יֵשׁוּעַ , דער צענטער אויף שְׁכַנְיָהוּ ; [יב] דער
der Shekanyahuen oif tsentner der Yeshuaen oif nainter der
the Shekanyahu on tenth the Yeshua on ninth the

עלפֿטער אויף אֶלְיָשִׁיבּ , דער צוועלפֿטער אויף יָקִימן ; [יג] דער דרײַצנטער
draitsnter der Yakimen oif tsvelfter der Elyashivn oif elfter
thirteenth the Yakim on twelfth the Elyashiv on eleventh

אויף חופּהן , דער פֿערצנטער אויף יֶשְׁבְּאָבָן ; [יד] דער פֿופֿצנטער אויף
oif futsnter der Yeshevavn oif fertsnter der Chuppahn oif
on fifteenth the Yeshevav on fourteenth the Chuppah on

בלגָה , דער זעכצנטער אויף אִמֵּרן ; [טו] דער זיבעצנטער אויף חֵזִירן ,
Cheziren oif zibetsnter der Immern oif zechtsnter der Bilgahn
Chezir on seventeenth the Immer on sixteenth the Bilgah

דער אַכצענטער אויף הַפִּצֵּץ ; [טז] דער נײַנצנטער אויף פְּתַחְיָהן , דער
der Petachyahn oif naintsnter der Hapitsetsn oif achtsenter der
the Petachyah on nineteenth the Happitzetz on eighteenth the

צוואַנציקסטער אויף יְחֶזְקֵאלן ; [יז] דער איין און צוואַנציקסטער אויף
tsvantsikster un ein der Yechezkeln oif tsvantsikster
Yachin on twentieth and one the Yechezkel on twentieth

יָכִינען , דער צוויי און צוואַנציקסטער אויף גָּמוּלן ; [יח] דער דריי און צוואַנציקסטער
Yachinen oif tsvantsikster un drai der Gamuln oif tsvantsikster un tsvei der
twentieth and three the Gamul on twentieth and two the

אויף דלָיָהוּ , דער פֿיר און צוואַנציקסטער אויף מַעַזְיָהוּ . [יט] דאָס
dos Maazyahuen oif tsvantsikster un fir der Delayahuen oif
this Ma'azyahu on twentieth and four the Delayahu on

איז געווען זייער רײַ אין זייער דינסט, צו קומען אין הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz in kumen tsu dinst zeyer in rei zeyer geven iz
Hashem of house in come to service their in row their was is

לויט דעם גזעזעץ צו זיי דורך דער האַנט פֿון זייער פֿאָטער
foter zeyer fun hant der durch zei tsu gezets dem loit
father their of hand the by them to law the according to

אַהרֹנען, אֲזוי ווי ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט אים באַפֿוילן.
bafoiln im hot Yisroel Elokei Hashem vi azoi Aharonen
commanded him has Yisroel the G-d of Hashem as so Aaron

כ [20] און פֿון די איבעריקע קינדער פֿון לֵוִי: פֿון די זין פֿון עַמְרָמען,
Amramen fun zin di fun Levi fun kinder iberike di fun un
Amram of sons the of Levi of children remaining the of and

שובָאֵל; פֿון די זין פֿון שובָאֵלן, יֶחְדְּיָהוּ. כא [21] פֿון רחבְיָהוּ:
Rechavyahun fun Yechdeyahu Shuvaeln fun zin di fun Shuvael
Rechavyahu of Yechdeyahu Shuva'el of sons the of Shuva'el

פֿון די זין פֿון רחבְיָהוּ, דער הויפּט יִשְׁיָה. כב [22] פֿון די יִצְהָרים,
Yitsharim di fun Yishiyah hoipt der Rechavyahun fun zin di fun
Yitzhari the of Yishiyah head the Rechavyahu of sons the of

פֿון די זין פֿון שלומות; יַחַת. כג [23] און די זין פֿון
fun zin di un Yachat Shelomot fun zin di fun Shelomot
of sons the and Yachat Shelomot of sons the of Shelomot

חֶבְרוֹנען, איריָהוּ, אַמַריָהוּ דער צווייטער, יַחזִיאֵל דער דריטער,
driter der Yachaziel tsveiter der Amaryahu Yeriyahu Chevronen
third the Yachaziel second the Amaryahu Yeriyahu Chevron

איקַמעָם דער פֿירטער. כד [24] די זין פֿון עוזיאֵלן, מִיכָה; פֿון די זין
zin di fun Michah Uzieln fun zin di firter der Yekameam
sons the of Michah Uzziel of sons the fourth the Yekam'am

פֿון מִיכָהן, שָׁמִיר. כה [25] דער ברודער פֿון מִיכָה, יִשְׁיָה; פֿון די
di fun Yishiyah Michah fun bruder der Shamir Michahn fun
the of Yishiyah Michah of brother the Shamir Michah of

זין פֿון יִשְׁיָהן, זכַריָהוּ. כו [26] די זין פֿון מְרָרין, מַחלי, און
un Machli Merarien fun zin di Zecharyahu Yishiyahn fun zin
and Machli Merari of sons the Zecharyahu Yishiyah of sons

מושי; די זין פֿון זײַן זון יַעֲזִיָהוּ – כז [27] די קינדער פֿון מְרָרין
Merarien fun kinder di Yaaziyahuen zun zain fun zin di Mushi
Merari of children the Ya'aziyahu son his of sons the Mushi

פֿון זײַן זון יַעֲזִיָהוּ, שוֹהַם, און זַכּור, און עִבְרי. כח [28] פֿון
fun Ivri un Zakur un Shoham Yaaziyahuen zun zain fun
of Ivri and Zakkur and Shoham Ya'aziyahu son his of

מַחלין, אֶלְעָזָר; און ער האָט נישט געהאַט קיין זין. כט [29] פֿון קישן,
Kishon fun zin kein gehat nisht hot er un Elazar Machlien
Kish of sons any had not has he and El'azar Machli

די זין פֿון קישן, יַרַחְמְאֵל. ל [30] און די זין פֿון מושין, מַחלי,
Machli Mushien fun zin di un Yerachmeel Kishon fun zin di
Machli Mushi of sons the and Yerachme'el Kish of sons the

און עֵדֶר, און ירימות. דאָס זיינען געווען די קינדער פֿון די לְוִיים
Leviim di fun kinder di geven zainen dos Yerimot un Eder un
Levi'im the of children the were are these Yerimot and Eder and

לויט זייערע פֿאָטערהײַזער. לא [31] און זיי אויך האָבן געוואָרפֿן
gevorfn hobn oich zei un foterhaizer zeyere loit
cast have also they and father's household their according to

גורל אַזוי ווי זייערע ברידער, די קינדער פֿון אַהרֹן, פֿאַר
far Aharon fun kinder di brider zeyere vi azoi goirl
before Aaron of children the brothers their as according to lots

to come into the Bais Hashem, according to their mishpatim *(regulations)*, under Aharon Avihem just as Hashem Elohei Yisroel had commanded him.

[20] And the rest of the Bnei Levi were these: Of the Bnei Amram: Shuva'el; of the Bnei Shuva'el: Yechdeyahu. [21] Concerning Rechavyahu, of the Bnei Rechavyahu, the first was Yishiyah. [22] Of the Yitzhari: Shelomot; of the Bnei Shelomot: Yachat. [23] And [the Bnei Chevron]: Yeriyahu the first, Amaryahu the second, Yachaziel the third, Yekam'am the fourth. [24] Of the Bnei Uzziel: Michah; of the Bnei Michah: Shamir. [25] The brother of Michah was Yishiyah; of the Bnei Yishiyah: Zecharyah. [26] The Bnei Merari were Machli and Mushi; the Bnei Ya'aziyahu, Beno. [27] The Bnei Merari: by Beno Ya'aziyahu: Shoham, and Zakkur, and Ivri. [28] Of Machli came El'azar, who had no banim. [29] Concerning Kish: the ben Kish was Yerachme'el. [30] The Bnei Mushi: Machli, and Eder, and Yerimot. These were the Bnei HaLevi'im after the Bais Avoteihem. [31] These likewise cast goralot *(lots)* corresponding to their brethren the Bnei Aharon in the presence

of Dovid HaMelech, and Tzadok, and Achimelech, and the Rashei HaAvot LaKohanim and Levi'im, even the Avot HaRosh as well as Achiv HaKatan.

דעם מלך דָּוִד , און צָדוֹק , און אַחִימֶלֶךְ , און די הויפּטן
hoiptn di un Achimelechn un Tsadokn un Dovid melech dem
leaders the and Achimelech and Tzadok and Dovid king the

פֿון די פַּאָטערהײַזער פֿון די כֹּהנים און פֿון די לְוִיִּם ; די
di Leviim di fun un koyanim di fun foterhaizer di fun
the Levi'im the of and kohanim the of father's household the of

פַּאָטערהײַזער פֿון דעם הויפּט אַזוי ווי זײַן יִינגסטער ברודער.
bruder yingster zain vi azoi hoipt dem fun foterhaizer
brother youngest his as so head the of father's household

כה

25 Moreover Dovid and the sarim of the tzava separated for avodah of the Bnei Asaph, and of Heman, and of Yedutun, who should prophesy with kinnorot, with nevalim, and with cymbals; and the number of the workmen according to their avodah *(service)* was; [2] Of the Bnei Asaph; Zakkur, and Yosef, and Netanyah, and Asarelah, the Bnei Asaph under the hand of Asaph, which prophesied according to the order of HaMelech. [3] Of Yedutun, the Bnei Yedutun: Gedalyahu, and Tzeri, and Yeshayahu, Chashavyahu, and Mattityahu, six, under the hand of their av Yedutun, who prophesied with a kinnor, to give thanks and to praise Hashem. [4] Of Heman, the Bnei Heman: Bukiyahu, Matanyahu, Uzziel, Shevuel, and Yerimot, Chananyah, Chanani, Eliatah, Giddalti, and Romamti-Ezer, Yoshbekashah, Maloti, Hotir, and Machazi'ot; [5] All these were the banim Heman the chozer *(seer)* of HaMelech in the devarim of Elohim, to

און דָּוִד און די הארֶן פֿון חיל האָבן אָפּגעשיידט פַֿאַר דעם
dem far opgesheidt hobn cheil fun harn di un Dovid un
the for separated have army of leaders the and Dovid and

דינסט פֿון די זין פֿון אָסָפֿן און הֵימָנען און ידותונען ,
Yedutunen un Hemanen un ASafn fun zin di fun dinst
Yedutun and Heman and Asaph of sons the of service

די וואָס האָבן נבֿיאישׁ געשפּילט אויף האַרפֿן, אויף גיטאַרן, אויף אויף
oif un gitarn oif harfn oif geshpilt neviish hobn vos di
on and lyres on harps on played prophetic have who the ones

צימבלען; און זייער צאָל , פֿון די מענטשן וואָס האָבן געטאָן די
di geton hobn vos mentshn di fun tsol zeyer un tsimblen
the done have which men the of number their and cymbals

אַרבעט לויט זייער דינסט , איז געווען: [ב] פֿון די זין פֿון אָסָפֿן ,
ASafn fun zin di fun geven iz dinst zeyer loit arbet
Asaph of sons the of was is service their according to work

זַכּוּר , און יוֹסף , און נתַנְיָה , און אַשַׂרְאֵלָה, די זין פֿון אָסָפֿן ;
ASafn fun zin di Asarelah un Netanyah un Yosef un Zakur
Asaph of sons the Asarelah and Netanyah and Yosef and Zakkur

אונטער דער האַנט פֿון אָסָפֿן , וואָס האָט נבֿיאישׁ געשפּיטל לויט
loit geshpitl neviish hot vos ASafn fun hant der unter
according to played prophetic has which Asaph of hand the under

דעם איינשטעל פֿון דעם מלך . [ג] פֿון ידותונען , די זין פֿון ידותונען :
Yedutunen fun zin di Yedutunen fun melech dem fun ainshtel dem
Yedutun of sons the Yedutun of king the of order the

גְּדַלְיָהוּ , און צרי , און ישַׁעְיָהוּ , חֲשַׁבְיָהוּ , און מַתִּתְיָהוּ –
Mattityahu un Chashavyahn Yeshayahu un Tsori un Gedalyahu
Mattityahu and Chashavyahu Yeshayah and Tzeri and Gedalyahu

זעקס, אונטער דער האַנט פֿון זייער פֿאָטער ידותונען , וואָס האָט נבֿיאישׁ
neviish hot vos Yedutunen foter zeyer fun hant der unter zeks
prophetic has who Yedutun father their of hand the under six

געשפּילט אויף אַ האַרף בײַם דאַנקען און לויבן ה . [ד] פֿון
fun Hashem loibn un danken baim harf a oif geshpilt
of Hashem to praise and to thank with the harp a on played

הֵימָנען , די זין פֿון הֵימָנען : בוקִיָּהוּ , מַתַּנְיָהוּ , עוזיאֵל, שבֿואֵל ,
Shevuel Uziel Matanyahu Bukiyahu Hemanen fun zin di Hemanen
Shevuel Uzziel Matanyahu Bukiyahu Heman of sons the Heman

און ירימות , חֲנַנְיָה , חֲנָנִי , אֱלִיאָתָה, גִּדַלְתִּי , און רוֹמַמתִּי-עֶזֶר ,
Romamti-Ezer un Giddalti Eliatah Chanani Chananyah Yerimot un
Romamti-Ezer and Giddalti Eliatah Chanani Chananyah Yerimot and

יָשְׁבְּקָשָׁה , מַלּוֹתִי , הוֹתִיר, מַחֲזִיאוֹת . [ה] די אַלע זײַנען געווען זין
zin geven zainen ale di Machaziot Hotir Maloti Yoshbekashah
sons were are all the Machazi'ot Hotir Maloti Yoshbekashah

פֿון הֵימָן דעם מלכס זעער אין זאַכן פֿון האלקים – צו דערהייבן
derheibn tsu HaElokim fun zachn in zeer melechs dem Heman fun
exalt to G-d of things in seer king's the Heman of

lift up the keren. And HaElohim gave to Heman fourteen banim and three banot. [6] All these were under the hand of their av for shir in the Beis Hashem, with cymbals, nevalim, and kinnorot, for avodas Beis HaElohim, under the support of HaMelech to Asaph, Yedutun, and Heman.

האָרן, וואָרעם האלקים האָט געשאָנקען הֵימָנען פֿערצן זין
zin fertsn Hemanen geshonken hot HaElokim vorem horn
sons fourteen Heman made a present to has G-d because horn

און דריי טעכטער. [י] די אַלע זיַנען געווען אונטער דער האַנט פֿון זייער
zeyer fun hant der unter geven zainen ale di techter drai un
their of hand the under were are all the daughters three and

פַּאָטער, ביים געזאַנג אין הויז פֿון ה , מיט צימבלען, גיטאַרן,
gitarn tsimblen mit Hashem fun hoiz in gezang baim foter
lyres cymbals with Hashem of house in song at father

און האַרפֿן, פַּאַר דעם דינסט פֿון הויז פֿון אלקים, לויט דעם
dem loit Elokim fun hoiz fun dinst dem far harfn un
the according to G-d of house of service the for harps and

איַנשטעל פֿון מלך – אָסָף , ידותון , און הֵימָן .
Heman un Yedutun ASaf melech fun ainshtel
Heman and Yedutun Asaph the king of supervision

[7] So the number of them, with their brethren that were trained in the shir Hashem *(music, songs of* Hashem*)*, even all that were skilled, was two hundred fourscore and eight. [8] And they cast goralot, shift against shift, katon as well as gadol, the meiven *(expert)* as well as the talmid *(student)*.

[ז] און זייער צאָל מיט זייערע ברידער , געלערנטע אין
in gelernte brider zeyere mit tsol zeyer un
in trained brothers their with number their and

געזאַנג צו ה , אַלע קענער, איז געווען צוויי הונדערט
hundert tsvei geven iz kener ale Hashem tsu gezang
hundred two was is expert all Hashem to song

און אַכט און אַכציק. [ח] און זיי האָבן געוואָרפֿן גורל, אַ
a goirl gevorfn hobn zei un achtsik un acht un
a lots cast have they and eighty and eight and

וואַך קעגן , אַזוי דער קלענסטער אַזוי דער גרעסטער, דער
der grester der azoi klenster der azoi kegen vach
the greater the so least the so against watch

קענער אַזוי ווי דער תַּלמיד .
kener azoi vi der talmid
knowledgeable ones so as the student

[9] Now the first goral which was for Asaph fell to Yosef;

[ט] און דער ערשטער גורל איז אַרויסגעגאַנגען אויף אָסָפֿן –
ASafn oif aroisgegangen iz goirl ershter der un
Asaph on come forth is lot first the and

אויף יוֹסֵפֿן .
Yosefn oif
Yosef on

the second to Gedalyahu, who with his brethren and banim were 12;

דער צווייטער גְּדַלְיָהוּ ; ער און זיַנע ברידער און
un brider zaine un er Gedalyahu tsveiter der
and brothers his and he Gedalyahu second the

זיַנע זין – צוועלף.
tsvelf zin zaine
twelve sons his

[10] The third to Zakkur, he, his banim, and his brethren, were 12;

[י] דער דריטער זַכּוּר , זיַנע זין , און זיַנע ברידער –
brider zaine un zin zaine Zakur driter der
brothers his and sons his Zakkur third the

צוועלף.
tsvelf
twelve

[11] The fourth to Yitzri, he, his banim, and his brethren, were 12;

[יא] דער פֿירטער אויף יִצרין , זיַנע זין , און זיַנע
zaine un zin zaine Yitsrien oif firter der
his and sons his Yitzri on fourth the

ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[12] The fifth to Netanyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

יב דער פֿינפֿטער נתַנְיָהו , זײַנע זין , און זײַנע
der finfter Netanyahu zaine zin un zaine
the fifth Netanyahu his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[13] The sixth to Bukiyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

יג דער זעקסטער בוקִיָהו , זײַנע זין , און זײַנע
der zekster Bukiyahu zaine zin un zaine
the sixth Bukiyahu his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[14] The seventh to Yesarelah, he, his banim, and his brethren, were 12;

יד דער זיבעטער יְשַׂרְאֵלָה , זײַנע זין , און זײַנע
der zibeter Yesarelah zaine zin un zaine
the seventh Yesarelah his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[15] The eighth to Yeshayahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

טו דער אַכטער יְשַׁעְיָהו , זײַנע זין , און זײַנע
der achter Yeshayahu zaine zin un zaine
the eighth Yeshayahu his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[16] The ninth to Matanyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

טז דער נײַנטער מַתַּנְיָהו , זײַנע זין , און זײַנע
der nainter Matanyahu zaine zin un zaine
the ninth Matanyahu his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[17] The tenth to Shime'i, he, his banim, and his brethren, were 12;

יז דער צענטנער שִׁמְעִי , זײַנע זין , און זײַנע ברידער –
der tsentner Shimei zaine zin un zaine brider
the tenth Shime'i his sons and his brothers
צוועלף.
tsvelf
twelve

[18] The eleventh to Azare'el, he, his banim, and his brethren, were 12;

יח דער עלפֿטער עֲזַרְאֵל , זײַנע זין , און זײַנע ברידער
der elfter Azareel zaine zin un zaine brider
the eleventh Azare'el his sons and his brothers
– צוועלף.
tsvelf
twelve

[19] The twelfth to Chashavyah, he, his banim, and his brethren, were 12;

יט דער צוועלפֿטער חֲשַׁבְיָה , זײַנע זין , און זײַנע
der tsvelfter Chashavyah zaine zin un zaine
the twelfth Chashavyah his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[20] The thirteenth to Shuva'el, he, his banim, and his brethren, were 12;

כ צום דרײַצנטן שׁוּבָאֵל , זײַנע זין , און זײַנע
tsum draitsntn Shuvael zaine zin un zaine
to thirteenth Shuva'el his sons and his
ברידער – צוועלף.
brider tsvelf
brothers twelve

[21] The fourteenth to Mattityahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

כא צום פֿערצנטן מַתִּתְיָהוּ , זיינע זין , און זיַנע
zaine un zin zaine Mattityahu fertsntn tsum
his and sons his Mattityahu fourteenth to
ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[22] The fifteenth to Yeremot, he, his banim, and his brethren, were 12;

כב צום פֿופֿצנטן אויף יְרֵמוֹת , זיינע זין , און זיַנע
zaine un zin zaine Yeremotn oif fuftsntn tsum
his and sons his Yeremot to fifteenth to
ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[23] The sixteenth to Chananyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

כג צום זעכצנטן אויף חֲנַנְיָהוּ , זיינע זין , און
un zin zaine Chananyahuen oif zechtsntn tsum
and sons his Chananyahu on sixteenth to
זיַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine
twelve brothers his

[24] The seventeenth to Yoshbekashah, he, his banim, and his brethren, were 12;

כד צום זיבעצנטן אויף יָשְׁבְקָשָׁהּ , זיינע זין ,
zin zaine Yoshbekashahn oif zibetsntn tsum
sons his Yoshbekashah on seventeenth to
און זיַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un
twelve brothers his and

[25] The eighteenth to Chanani, he, his banim, and his brethren, were 12;

כה צום אַכצענטן אויף חֲנָנִי , זיינע זין , און
un zin zaine Chananien oif achtsentn tsum
and sons his Chanani on eighteenth to
זיַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine
twelve brothers his

[26] The nineteenth to Maloti, he, his banim, and his brethren, were 12;

כו צום נײַנצנטן אויף מַלּוֹתִי , זיינע זין , און זיַנע
zaine un zin zaine Malotien oif naintsntn tsum
his and sons his Maloti on nineteenth to
ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[27] The twentieth to Eliyatah, he, his banim, and his brethren, were 12;

כז צום צוואַנציקסטן אויף אֶלְיָתָהּ , זיינע זין , און
un zin zaine Eliyatahn oif tsvantsikstn tsum
and sons his Eliyatah on twentieth to
זיַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine
twelve brothers his

[28] The one and twentieth to Hotir, he, his banim, and his brethren, were 12;

כח צום איין און צוואַנציקסטן אויף הוֹתִירן, זיינע זין ,
zin zaine Hotirn oif tsvantsikstn un ein tsum
sons his Hotir on twentieth and one to
און זיַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un
twelve brothers his and

[29] The two and twentieth to Giddalti, he, his banim, and his brethren, were 12;

כט צום צוויי און צוואַנציקסטן אויף גִּדַלְתִּי , זיינע
zaine Giddaltin oif tsvantsikstn un tsvei tsum
his Giddalti on twentieth and two to
זין , און זיַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un zin
twelve brothers his and sons

[30] The three and twentieth to Machazi'ot, he, his banim, and his brethren, were 12;

ל צום דרײַ און צוואַנציקסטן אויף מַחזיאוֹתן , זײַנע
zaine Machazioten oif tsvantsikstn un drai tsum
his Machazi'ot on twentieth and three to

זין , און זײַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un zin
twelve brothers his and sons

[31] The four and twentieth to Romamti-Ezer, he, his banim, and his brethren, were 12.

לא צום פֿיר און צוואַנציקסטן אויף רוֹמַמתי-עֶזֶר ,
Romamti-Ezern oif tsvantsikstn un fir tsum
Romamti-Ezer on twentieth and four to

זײַנע זין , און זײַנע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un zin zaine
twelve brothers his and sons his

26 Concerning the divisions of the sho'arim *(gatekeepers)*; Of the Korchim was Meshelemyahu Ben Kore, of the Bnei Asaph. [2] And the banim of Meshelemyahu were Zecharyahu the bechor, Yedi'ael the second, Zevadyahu the third, Yatniel the fourth, [3] Eilam the fifth, Yehochanan the sixth, Elyeho'einai the seventh. [4] Moreover the banim of Oved-Edom were Shema'yah the bechor, Yehozavad the second, Yoach the third, and Sachar the fourth, and Netan'el the fifth, [5] Ammi'el the sixth, Yissakhar the seventh, Peultai the eighth; for Elohim blessed him. [6] Also unto Shema'yah bno were banim born, that ruled throughout the bais avihem, for they were gibborei chayil. [7] The Bnei Shema'yah: Otni, and Repha'el, and Oved, Elzavad, whose brethren were bnei chayil, Elihu, and Semakhyahu. [8] All these of the Bnei Oved-Edom; they and

כו פַֿאַר די אָפּטיילונגען פֿון די טויערלײַט : פֿון די קָרחים
Korachim di fun toierlait di fun opteilungen di far
Korchi the of gatekeepers the of divisions the for

. משֶׁלֶמיָהו דער זון פֿון קוֹרֶאן , פֿון די זין פֿון אָסָפֿן
ASafn fun zin di fun Koreen fun zun der Meshelemyahu
Asaph of sons the of Kore of son the Meshelemyahu

ב און משֶׁלֶמיָהו האָט געהאַט זין : זכַריָהו דער בכור ,
bechor der Zecharyahu zin gehat hot Meshelemyahu un
firstborn the Zecharyahu sons had has Meshelemyahu and

ידיעֲאֵל דער צווייטער, זבַדיָהו דער דריטער, יַתניאֵל דער פֿירטער;
firter der Yatniel driter der Zevadyahu tsveiter der Yediael
fourth the Yatniel third the Zevadyahu second the Yedi'ael

ג עֵילָם דער פֿינפֿטער, יהוֹחָנָן דער זעקסטער, אֶלְיְהוֹעֵינַי דער
der Elyehoeinai zekster der Yehochanan finfter der Eilam
the Elyeho'einai sixth the Yehochanan fifth the Eilam

זיבעטער. ד און עוֹבֵד-אֱדוֹם האָט געהאַט זין : שמַעְיָה דער בכור ,
bechor der Shemayah zin gehat hot Oved-Edom un zibeter
firstborn the Shema'yah sons had has Oved-Edom and seventh

יהוֹזָבָד דער צווייטער, יוֹאָח דער דריטער, און שָׂכָר דער פֿירטער,
firter der Sachar un driter der Yoach tsveiter der Yehozavad
fourth the Sachar and third the Yoach second the Yehozavad

און נתַנאֵל דער פֿינפֿטער; ה עַמיאֵל דער זעקסטער, יִשָּׂשכָר דער
der Yissachar zekster der Ammiel finfter der Netanel un
the Yissakhar sixth the Ammi'el fifth the Netan'el and

זיבעטער, פְּעוּלתַי דער אַכטער; ווָאַרעם אלקים האָט אים געבענטשט.
gebentsht im hot Elokim vorem achter der Peultai zibeter
blessed him has G-d because eighth the Peultai seventh

ו און בייַ זײַן זון שמַעְיָהן זײַנען געבאָרן געווָאָרן זין ווָאָס האָבן
hobn vos zin gevorn geborn zainen Shemayahn zun zain bai un
have that sons become born are Shema'yah son his by and

געוועלטיקט איבער דעם הויז פֿון זייער פֿאָטער, ווָאַרעם זיי זײַנען
zainen zei vorem foter zeyer fun hoiz dem iber geveltikt
are they because father their of house the over ruled

געווען העלדישע גיבורים . ז די זין פֿון שמַעְיָהן זײַנען געווען:
geven zainen Shemayahn fun zin di giborim heldishe geven
were are Shema'yah of sons the warriors heroic were

עָתני, און רפַֿאֵל , און עוֹבֵד, אֶלְזָבָד , זײַנע ברידער , העלדישע
heldishe brider zaine Elzavad Oved un Refael un Otni
heroic brothers his Elzavad Oved and Repha'el and Otni

יונגען , און אֱליהו, און סמַכיָהו . ח די אַלע פֿון די קינדער
kinder di fun ale di Semachyahu un Elihu un yungen
children the of all the Semakhyahu and Elihu and young

their banim and their brethren, ish chayil for ko'ach for the avodah, were threescore and two of Oved-Edom. [9] And Meshelemyahu had banim and brethren, bnei chayil, eighteen. [10] Also Chosah, of the Bnei Merari, had banim; Shimri the rosh, (for though he was not the bechor, yet avihu appointed him rosh); [11] Chilkiyahu the second, Tevalyahu the third, Zecharyahu the fourth; all the banim and brethren of Chosah were thirteen.

[12] Among these were the divisions of the sho'arim, even among the rashei hagibborim *(heads of the mighty men)*, having mishmeret *(duties)*, just as their brethren, to minister service in the Beis Hashem. [13] And they cast goralot, the katon as well as the gadol, to their bais avot, for every sha'ar. [14] And the goral for the east fell to Shelemyahu. Then for Zecharyahu bno, a yo'etz *(counselor)* with seichel *(wisdom)*, they cast goralot; and his goral fell out northward. [15] To Oved-Edom southward; and to his banim the Asuppim Bais *(Collections House/Storehouse)*. [16] To Shuppim and Chosah the goral came forth westward, along with the Sha'ar Shallechet, near the upper

פֹּון עוֹבֵד-אֱדוֹמען , זיי און זייערע זין און זייערע ברידער ,
brider zeyere un zin zeyere un zei Oved-Edomen fun
brothers their and sons their and they Oved-Edom of

העלדישע לײַט מיט כּוֹח צום דינסט ; צוויי און זעכציק פֹּון
fun zechtsik un tsvei dinst tsum koiech mit lait heldishe
of sixty and two service for the strength with men heroic

עוֹבֵד-אֱדוֹמען . ט און משֶׁלֶמְיָהוּ האָט געהאַט זין און ברידער ,
brider un zin gehat hot Meshelemyahu un Oved-Edomen
brothers and sons had has Meshelemyahu and Oved-Edom

העלדישע יונגען , אַכצן . י און חוֹסָה פֹּון די זין פֹּון מְרָרִין
Merarien fun zin di fun Chosah un achtsen yungen heldishe
Merari of sons the of Chosah and eighteen young heroic

האָט געהאַט זין : שִׁמרי איז געווען דער הויפּט; הגם ער איז נישט
nisht iz er hagam hoipt der geven iz Shimri zin gehat hot
not is he although head the was is Shimri sons had has

געווען דער בכוֹר , אָבער זײַן פאָטער האָט אים געמאַכט פַֿאַרן
faran gemacht im hot foter zain ober bechor der geven
for the made him has father his but firstborn the was

הויפּט; יא חִלקִיָהוּ דער צווייטער, טבַלְיָהוּ דער דריטער, זכַריָהוּ
Zecharyahu driter der Tevalyahu tsveiter der Chilkiyah hoipt
Zecharyahu third the Tevalyahu second the Chilkiyahu head

דער פֿירטער; אַלע זין און ברידער פֹּון חוֹסָהן – דרײַצן .
draitsn Chosahn fun brider un zin ale firter der
thirteen Chosah of brothers and sons all fourth the

יב די דאָזיקע אָפּטיילונגען פֹּון די טויערלײַט , די הויפּטמענער,
hoiptmener di toierlait di fun opteilungen dozike di
head men the gatekeepers the of divisions these the

האָבן געהאַט וואַכן אַזוי ווי זייערע ברידער , צו באַדינען אין הויז
hoiz in badinen tsu brider zeyere vi azoi vachn gehat hobn
house in to minister to brothers their as so watches had have

פֹּון ה . יג און זיי האָבן געוואָרפֿן גורל , אַזוי דער קלענסטער אַזוי
azoi klenster der azoi goirl gevorfn hobn zei un Hashem fun
so least the so lots cast have they and Hashem of

דער גרעסטער, לויט זייערע פַֿאָטערהײַזער , טויער פַֿאַר
far toier foterhaizer zeyere loit grester der
for gate father's household their according to greatest the

טויער. יד און דער גורל אויף מזרח איז געפֿאַלן שֶׁלֶמְיָהוּן .
Shelemyahuen gefaln iz mizrech oif goirl der un toier
Shelemyahu fallen to is the east for lot the and gate

און פַֿאַר זײַן זון זכַריָהוּן , אַ קלוגן בַּעַל-יוֹעץ , האָבן זיי
zei hobn baal-yoets klugn a Zecharyahuen zun zain far un
they have counsellor wise a Zecharyahu son his for and

געוואָרפֿן גורל, און זײַן גורל איז געפֿאַלן אויף צפֹון . טו עוֹבֵד-אֱדוֹמען
Oved-Edomen tsofn oif gefaln iz goirl zain un goirl gevorfn
Oved-Edom north on fallen is lot his and lots cast

צו דָרום , און זיינע זין דאָס זאַמלהויז . טז און שופּימען און
un shupimen un zamlhoiz dos zin zaine un dorem tsu
and Shuppim and storehouse the sons his and south to

חוֹסָהן , צו מערבֿ , ביים טויער שַׁלֶּכֶת , לעבן דעם וועג וואָס
vos veg dem lebn Shallechet toier baim mayrev tsu Chosahn
which road the near Shallechet gate at west to Chosah

גייט אַרויף צו , אַ וואַך קעגן אַ וואַך . יז צו מזרח זעקס
zeks mizrech tsu vach a kegen a vach a tsu aroif geit
six east to guard a adjacent to guard a to up goes

לְוִיִּם , צו צפֿון פֿיר אַ טאָג, צו דָּרום פֿיר אַ טאָג, און בַּיי דעם
dem bai un tog a fir dorem tsu tog a fir tsofn tsu Leviim
the by and day a four south to day a four north to Levi'im

זאַמלהויז צו צווּיי און צוויי . יח פֿאַר דעם פֿאָרהויף צו מערבֿ , פֿיר
fir mayrev tsu forhoif dem far tsvei un tsvei tsu zamlhoiz
four west to courtyard the for two and two to storehouse

בַּיִם וועג , צווּיי בַּיִם פֿאָרהויף . יט דאָס זײַנען געווען די אָפּטיילונגען
opteilungen di geven zainen dos forhoif baim tsvei veg baim
divisions the was are this courtyard at two road at

פֿון די טויערלײַט פֿון די קינדער פֿון די קָרחים און פֿון די
di fun un Korachim di fun kinder di fun toierlait di fun
the of and Korchi the of children the of gatekeepers the of

קינדער פֿון מְרָרי .
Merari fun kinder
Merari of children

כ און פֿון די לְוִיִּם , איז אֲחִיָה געווען איבער די שאַצן פֿון הויז
hoiz fun shatsn di iber geven Achiyah iz Leviim di fun un
house of treasures the over was Achiyah is Levi'im the of and

פֿון אלקים , און איבער די שאַצן פֿון די געהייליקטע זאַכן . כא די
di zachn geheilikte di fun shatsn di iber un Elokim fun
the things holy the of treasures the over and G-d of

קינדער פֿון לַעְדָּן , די קינדער פֿון די גֵּרשונים פֿון לַעְדָּן , די הויפּטן
hoiptn di Ladan fun Gershonim di fun kinder di Ladan fun kinder
leaders the La'dan of Gershoni the of children the La'dan of children

פֿון די פַאָטערהײַזער פֿון לַעְדָּן דעם גֵּרשוני , זײַנען געווען די
di geven zainen gershuni dem Ladan fun foterhaizer di fun
the were are Gershoni the La'dan of father's household the of

יחיאֵלים . כב די קינדער פֿון די יחיאֵלים , זֵתָם , און זײַן ברודער
bruder zain un Zetam Yechielim di fun kinder di Yechielim
brother his and Zetam Yechieli the of children the Yechieli

יוֹאֵל, זײַנען געווען איבער די שאַצן פֿון הויז פֿון ה . כג פֿון די
di fun Hashem fun hoiz fun shatsn di iber geven zainen Yoel
the of Hashem of house of treasures the over were are Yoel

עַמְרָמים , פֿון די יִצְהָרים , פֿון די חֶבְרוֹנים , פֿון די עוזיאֵלים, כד איז
iz Uzielim di fun Chevronim di fun Yitsharim di fun Amramim
is Uzzieli the of Chevroni the of Yitzhari the of Amrami

שבֿואֵל דער זון פֿון גֵּרשום דעם זון פֿון משהן , געווען דער פֿירשט
firsht der geven Mosheen fun zun dem Gershom fun zun der Shevuel
prince the was Moshe of son the Gershom of son the Shevuel

איבער די שאַצן . כה און זײַנע ברידער , פֿון אֱלִיעֶזֶר, זײַנען געווען: זײַן
zain geven zainen Eliezern fun brider zaine un shatsn di iber
his were are Eli'ezer of brothers his and treasures the over

זון רחבֿיָהו , און זײַן זון ישַׁעְיָהו , און זײַן זון יוֹרָם , און זײַן זון
zun zain un Yoram zun zain un Yeshayahu zun zain un Rechavyahu zun
son his and Yoram son his and Yeshayahu son his and Rechavyahu son

זִכְרי , און זײַן זון שלומית . כו דער דאָזיקער שלומות און זײַנע ברידער
brider zaine un Shelomot doziker der Shelomit zun zain un Zichri
brothers his and Shelomot this the Shelomit son his and Zichri

זײַנען געווען איבער אַלע שאַצן פֿון די געהייליקטע זאַכן וואָס דָּוִד
Dovid vos zachn geheilikte di fun shatsn ale iber geven zainen
Dovid which things holy the of treasures all over were are

המלך , און די הויפּטן פֿון די פַאָטערהײַזער , די הויפּטלײַט פֿון
fun hoiptlait di foterhaizer di fun hoiptn di un hameilech
of chief people the father's household the of leaders the and the king

road, mishmar *(guard)* adjacent to mishmar *(guard)*. [17] Eastward were six Levi'im, northward four a day, southward four a day, and toward Asuppim shnayim shnayim *(two and two)*. [18] At Parbar westward, four at the road, and two at Parbar. [19] These are the divisions of the sho'arim among the Bnei Korchi, and among the Bnei Merari.

[20] And of the Levi'im, Achiyah was over the otzarot of the Beis HaElohim, and over the otzarot of the kodashim. [21] As concerning the Bnei La'dan; the Bnei HaGershuni through La'dan, rashei ha'avot, even of La'dan the Gershoni, were Yechieli. [22] The Bnei Yechieli: Zetam, and Yoel his brother, which were over the otzarot of the Beis Hashem. [23] Of the Amrami, and the Yitzhari, the Chevroni, and the Uzzieli; [24] And Shevuel Ben Gershom Ben Moshe, was nagid of the otzarot. [25] And his brethren by Eli'ezer: Rechavyahu bno, and Yeshayahu bno, and Yoram bno, and Zichri bno, and Shelomit bno. [26] Which Shelomot and his brethren were over all the otzarot of the kodashim, which Dovid HaMelech, and the rashei ha'avot, the sarim over alafim and me'ot, and the sarim of the tzava *(army)*, had dedicated

as kodesh. [27] Out of the plunder won in battles did they dedicate as kadosh to maintain the Beis Hashem. [28] And all that Shmuel the ro'eh *(seer)*, and Sha'ul Ben Kish, and Avner Ben Ner, and Yoav Ben Tzeruyah, had dedicated as kodesh; and whosoever had dedicated any thing, it was under the yad of Shlomit, and of his brethren.

[29] Of the Yitzhari, Kenanyahu and his banim were for the outside labor of Yisroel, for shoterim *(officials)* and shofetim *(judges)*. [30] And of the Chevroni, Chashavyahu and his brethren, bnei chayil, an elef and shivah me'ot *(hundred)*, were in charge of Yisroel on this side of the Yarden westward in all the work of Hashem, and in the avodas HaMelech. [31] Among the Chevroni was Yeriyah the rosh, even among the Chevroni, according to the toldot of his avot. In the fortieth year of the reign of Dovid they were sought, and there were found among them gibborei chayil at Yazer of Gil'ad. [32] And his brethren, bnei chayil, were two thousand and shivah hundred rashei ha'avot, whom Dovid HaMelech put over the Reuveni, the Gadi, and the half tribe of Menasheh, for

די טויזנטן און די הונדערטן, און די חיל-לידער, האָבן געהייליקט .
geheilikt hobn cheil-lider di un hundertn di un toizntn di
consecrated have army-leader the and hundreds the and thousands the

כז פון די מלחמות און פון דעם רויב האָבן זיי עס געהייליקט אויף צו
tsu oif geheilikt es zei hobn roib dem fun un milchomes di fun
to on consecrated it they have plunder the of and battles the of

פאַרריכטן דאָס הויז פון ה . כח און אַלץ וואָס שמואל דער זעער,
zeer der Shmuel vos alts un Hashem fun hoiz dos farrichtn
seer the Shmuel which all that and Hashem of house the repair

און יוֹאָבּ בן צרויָה, האָבן געהייליקט, וואָר נאָר עס האָט געהייליקט ,
geheilikt hot es nor ver geheilikt hobn Tseruyahn fun zun der
consecrated has it only who consecrated have Tzeruyah of son the

איז דאָס געווען אונטער דער האַנט פון שלומיתן און זיַינע ברידער .
brider zaine un Shelomitn fun hant der unter geven dos iz
brothers his and Shlomit of hand the under was this is

כט פון די יצהָרים, זיַינען כנַניָהו און זיַינע זין געווען פאַרן
faran geven zin zaine un Konanyahu zainen Yitsharim di fun
for the were sons his and Kenanyahu are Yitzhari the of

אויסנוויניקסטן דינסט איבער יִשְׂרָאֵל, פאַר אויפזעער און פאַר ריכטער. ל פון
fun richter far un oifzeer far Yisroel iber dinst oisenveinikstn
of judges for and overseers for Yisroel over service outermost

די חֶבְרוֹנים זיַינען חַשַׁבְיָהן און זיַינע ברידער, העלדישע יונגען ,
yungen heldishe brider zaine un Chashavyahn zainen Chevronim di
young heroic brothers his and Chashavyahu are Chevroni the

טויזנט און זיבן הונדערט, געווען פאַר דער אויפזיכט איבער יִשְׂרָאֵל
Yisroel iber oifzeung der far geven hundert zibn un toiznt
Yisroel over supervision the for were hundred seven and thousand

פון יענער זיַיט יַרדן צו מערבּ, פאַר יעטוועדער אַרבעט פון ה ,
Hashem fun arbet yetveder far mayrev tsu Yarden zait yener fun
Hashem of work every for west to Yarden side that of

און פאַר דעם דינסט פון מלך . לא פון די חֶבְרוֹנים, איז יריָה
Yeriyah iz Chevronim di fun melech fun dinst dem far un
Yeriyah is Chevroni the of king of service the for and

געווען דער הויפּט – פון די חֶבְרוֹנים לויט זייערע געבורטן נאָך
noch geburtn zeyere loit Chevronim di fun hoipt der geven
after birth their according to Chevroni the of head the was

די פאָטערהייַזער . אין פערציקסטן יאָר פון דָּוִד מלוכה זיַינען
zainen meluche Dovids fun yor fertsikstn in foterhaizer di
are reign Dovid's of year fortieth in father's household the

זיי נאָכגעזוכט געווארן, און עס זיַינען געפונען געווארן צווישן זיי
zei tsvishn gevorn gefunen zainen es un gevorn nochgezucht zei
them among become found are it and become searched they

העלדישע גיבורים אין יַעְזֵיר-גִלְעָד . לב און זיַינע ברידער, העלדישע
heldishe brider zaine un Yazeir-Gilad in giborim heldishe
heroic brothers his and Yazer of Gil'ad in warriors heroic

יונגען, זיַינען געווען צוויי טויזנט און זיבן הונדערט, הויפּטן פון
yungen, zainen geven tsvei toiznt zibn un hundert hoiptn fun
young are were two thousand and seven hundred leaders of

פאָטערהייַזער; און דָּוִד המלך האָט זיי אויפגעזעצט איבער די
di iber oifgezetst zei hot hameilech Dovid un foterhaizer
the over appointed them has the king Dovid and father's household

every matter pertaining to Elohim, and the affairs of HaMelech.

ראובנים , און די גָּדים , און דעם האַלבן שבט מנַשֶּׁה , פַֿאַר אַלע
ale far Menasheh sheyvet halbn dem un Gadim di un Reuvenim
all for Menasheh tribe half the and Gadi the and Reuveni

זאַכן פֿון האלקים און זאַכן פֿון מלך .
melech fun zachn un HaElokim fun zachn
king of things and G-d of matters

27 Now the Bnei Yisroel after their number, namely, the rashei ha'avot and sarim of alafim and me'ot *(hundreds)*, and their shoterim that served HaMelech in any matter of the divisions, which came in and went out chodesh b'chodesh *(month by month)* throughout all the months of the shanah, each division consisting of twenty and four elef.

כז

און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל לויט זייער צאָל ,
tsol zeyer loit Yisroel fun kinder di un
number their according to Yisroel of children the and

די הויפּטן פֿון די פַֿאָטערהיַיזער און די הויפּטלייַט
hoiptlait di un foterhaizer di fun hoiptn di
chief people the and father's household the of leaders the

פֿון די טויזנטן און הונדערטן, און זייערע אויפֿזעער, וואָס האָבן
hobn vos oifzeer zeyere un hundertn un toizntn di fun
have which overseers their and hundreds and thousands the of

באַדינט דעם מלך אין אַלע זאַכן פֿון די אָפּטיילונגען וואָס זיַינען
zainen vos opteilungen di fun zachn ale in melech dem badint
are which divisions the of things all in king the served

אַרײַנגעקומען און אַרויסגעגאַנגען חודש פֿאַר חודש דורך אַלע
ale durch choidesh far choidesh aroisgegangen un araingekumen
all by month for month went out and came in

חדשים פֿון יאָר, זיַינען געווען צו פֿיר און צוואַנציק טויזנט אין
in toizntsvantsik un fir tsu geven zainen yor fun chodeshim
in thousand twenty and four to were are year of months

איטלעכער אָפּטיילונג.
opteilung itlecher
division each

[2] Over the first division for the chodesh harishon was Yashov'am Ben Zavdiel; and in his division were twenty and four elef. [3] Of the Bnei Peretz was the rosh of all the sarim of the tzava'os *(armies)* for the first month.

ב איבער דער ערשטער אָפּטיילונג פֿאַר ערשטן חודש איז געווען
geven iz choidesh ershtn faran opteilung ershter der iber
was is month first for the division first the over

יָשָׁבְעָם דער זון פֿון זַבְדִיאֵל ; און אין זיַין אָפּטיילונג זיַינען געווען
geven zainen opteilung zain in un Zavdieln fun zun der Yashovam
were are division his in and Zavdiel of son the Yashov'am

פֿיר און צוואַנציק טויזנט . ג פֿון די קינדער פֿון פֶּרֶץ איז ער געווען;
geven er iz Perets fun kinder di fun toizntsvantsik un fir
was he is Peretz of children the of thousand twenty and four

דער הויפּט פֿון אַלע חיל-לידער פֿאַר ערשטן חודש .
choidesh ershtn faran cheil-lider ale fun hoipt der
month first for the army-leader all of head the

[4] And over the division of the second month was Dodai the Achochi, and of his division was Miklot also the nagid; in his division likewise were twenty and four elef.

ד און איבער דער אָפּטיילונג פֿון צווייטן חודש איז געווען דוֹדַי דער
der Dodai geven iz choidesh tsveitn fun opteilung der iber un
the Dodai was is month second of division the over and

אֲחוֹחִי , און מיט זיַין אָפּטיילונג איז געווען מִקְלוֹת דער פֿירשט; און אין
in un firsht der Miklot geven iz opteilung zain mit un Achochi
in and prince the Miklot was is division his with and Achochi

זיַין אָפּטיילונג זיַינען געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט .
toizntsvantsik un fir geven zainen opteilung zain
thousand twenty and four were are division his

[5] The third sar *(commander)* of the tzava *(army)* for the third month was Benayahu Ben Yehoyada, the Kohen Rosh; and in his division

ה דער דריטער חיל-לידער פֿאַר דריטן חודש איז געווען בְּנָיָהוּ
Benayahu geven iz choidesh dritn faran cheil-lider driter der
Benayahu was is month third for the army-leader third the

דער זון פֿון דעם כֹּהן יְהוֹיָדָע , דער הויפּט ; ו און אין זיַין אָפּטיילונג
opteilung zain in un hoipt der Yehoyada koyen dem fun zun der
division his in and head the Yehoyada kohen the of son the

were twenty and four elef.
6 This is that Benayahu, who was gibbor among the Shloshim *(Thirty)*, and over the Shloshim; and in his division was Ammizavad bno.

זיַנען געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט . דאָס איז בְּנָיָהוּ דער
der Benayahu iz dos toiznt tsvantsik un fir geven zainen
the Benayahu is this thousand twenty and four were are

גיבור פֿון די דריַסיק און איבער די דריַסיק; מיט זיַין אָפּטיילונג איז
iz opteilung zain mit draisik di iber un draisik di fun gibor
is division his with thirty the over and thirty the of warrior

געווען זיַין זון עַמִּיזָבָד .
Ammizavad zun zain geven
Ammizavad son his was

7 The fourth for the fourth month was Asahel the brother of Yoav, and Zevadyah bno after him; and in his division were twenty and four elef.

ז דער פֿירטער פֿאַרן פֿירטן חודש איז געווען עַשָּׂהאֵל, דער ברודער
bruder der Asahel geven iz choidesh firtn faran firter der
brother the Asahel was is month fourth for the fourth the

פֿון יוֹאָבֿ , און זבַדיָה זיַין זון נאָך אים; און אין זיַן אָפּטיילונג
opteilung zain in un im noch zun zain Zevadyah un Yoavn fun
division his in and him after son his Zevadyah and Yoav of

זיַנען געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir geven zainen
thousand twenty and four were are

8 The fifth sar for the fifth month was Shamhut the Yizrach; and in his division were twenty and four elef.

ח דער פֿינפֿטער פֿאַרן פֿינפֿטן חודש איז געווען דער הויפּטמאַן
hoiptman der geven iz choidesh finftn faran finfter der
head man the was is month fifth for the fifth the

שַׁמְהוּת דער יִזְרָחִי ; און אין זיַן אָפּטיילונג זיַנען געווען פֿיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Yizrachi der Shamhut
and four were are division his in and Yizrach the Shamhut

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

9 The sixth for the sixth month was Ira Ben Ikkesh the Tekoi; and in his division were twenty and four elef.

ט דער זעקסטער פֿאַרן זעקסטן חודש איז געווען עִירָא דער זון
zun der Ira geven iz choidesh zekstn faran zekster der
son the Ira was is month sixth for the sixth the

פֿון עִקֵּשׁ פֿון תְּקוֹעַ ; און אין זיַן אָפּטיילונג זיַנען געווען פֿיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Tekoa fun Ikeshn fun
and four were are division his in and Tekoa of Ikkesh of

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

10 The seventh for the seventh month was Cheletz the Peloni, of the Bnei Ephrayim; and in his division were 24,000.

י דער זיבעטער פֿאַרן זיבעטן חודש איז געווען חֶלֶץ פֿון
fun Chelets geven iz choidesh zibetn faran zibeter der
of Cheletz having been is month seventh for the seventh the

פְּלוֹנִי , פֿון די קינדער פֿון אֶפְרַיִם ; און אין זיַן אָפּטיילונג זיַנען
zainen opteilung zain in un Efrayim fun kinder di fun Pelon
are division his in and Ephrayim of children the of Pelon

געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir geven
thousand twenty and four having been

11 The eighth for the eighth month was Sibbekhai the Chushati, of the Zarchi; and in his division were 24,000.

יא דער אַכטער פֿאַרן אַכטן חודש איז געווען סִבְכַּי פֿון
fun Sibbechai geven iz choidesh achten faran achter der
of Sibbekhai was is month the eighth for the eighth the

חוּשָׁה , פֿון די זַרְחִים ; און אין זיַן אָפּטיילונג זיַנען געווען פֿיר
fir geven zainen opteilung zain in un Zerachim di fun Chushah
four were are division his in and Zarchi the of Chusha

און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un
thousand twenty and

[12] The ninth for the ninth month was Avi'ezer the Anatoti, of Binyamin; and in his division were 24,000.

יב דער נײַנטער פַֿאַרן נײַנטן חודש איז געווען אֲבִיעֶזֶר פון ענָתוֹת,
Anatot fun Aviezer geven iz choidesh naintn faran nainter der
Anatot of Avi'ezer was is month ninth for the ninth the

פון די בנימינער ; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Binyaminer di fun
and four were are division his in and man of Binyamin the of

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

[13] The tenth for the tenth month was Maharai the Netophati, of the Zarchi; and in his division were 24,000.

יג דער צענטנער פַֿאַרן צענטן חודש איז געווען מַהַרַי פון
fun Maharai geven iz choidesh tsentn faran tsentner der
of Maharai was is month tenth for the tenth the

נטוֹפָה , פון די זַרחים ; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר
fir geven zainen opteilung zain in un Zerachim di fun Netofah
four were are division his in and Zarchi the of Netophat

און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un
thousand twenty and

[14] The eleventh for the eleventh month was Benayah the Pir'athoni, of the Bnei Ephrayim; and in his division were 24,000.

יד דער עלפֿטער פַֿאַרן עלפֿטן חודש איז געווען בנָיָה פון
fun Benayah geven iz choidesh elftn faran elfter der
of Benayah was is month eleventh for the eleventh the

פּרעָתוֹן , פון די קינדער פון אפֿרים ; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען
zainen opteilung zain in un Efrayim fun kinder di fun Pirathon
are division his in and Ephrayim of children the of Pir'athon

געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir geven
thousand twenty and four were

[15] The twelfth for the twelfth month was Cheldai the Netophati, of Otniel; and in his division were 24,000.

טו דער צוועלפֿטער פַֿאַרן צוועלפֿטן חודש איז געווען חלדַי פון
fun Cheldai geven iz choidesh tsvelftn faran tsvelfter der
of Cheldai was is month twelfth for the twelfth the

נטוֹפָה , פון עָתניאֵל; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Otniel fun Netofah
and four were are division his in and Otniel of Netophat

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

[16] Furthermore over the Shivtei Yisroel; the nagid of the Reuveni was Eli'ezer Ben Zichri; of the Shim'oni, Shephatyahu Ben Ma'achah; [17] Of the Levi'im, Chashavyah Ben Kemu'el; of Aharon, Tzadok;

טז און איבער די שבטים פון יִשְׂרָאֵל; פון די ראובנים איז געווען דער
der geven iz Reuvenim di fun Yisroel fun shvotim di iber un
the was is Reuveni the of Yisroel of tribes the over and

פֿירשט, אֱלִיעֶזֶר דער זון פון זִכרין ; פון די שמעונים , שפַטיָהו
Shefatyahu Shimeonim di fun Zichrien fun zun der Eliezer firsht
Shephatyahu Shim'on the of Zichri of son the Eli'ezer prince

דער זון פון מַעֲכָה ; יז פון לֵוִי , חַשַבְיָה דער זון פון קמואֵל ;
Kemueln fun zun der Chashavyah Levi fun Maachahn fun zun der
Kemu'el of son the Chashavyah Levi of Ma'achah of son the

פון אַהרן צָדוֹק ;
Tsadok Aharon fun
Tzadok Aaron of

[18] Of Yehudah, Elihu, one of the brethren of Dovid; of Yissakhar, Omri Ben Micha'el; [19] Of Zevulun, Yishma'yahu Ben Ovadyah;

יח פון יהודה , אֱליהו פון דָוִדס ברידער ; פון יִשָׂשכָר , עָמרי
Omri Yissachar fun brider Dovids fun Elihu Yehudah fun
Omri Yissakhar of brothers Dovid's of Elihu Yehudah of

דער זון פון מיכָאֵל ; יט פון זבולון , יִשמַעיָהו דער זון פון
fun zun der Yishmayahu Zevulun fun Michaeln fun zun der
of son the Yishma'yahu Zevulun of Micha'el of son the

of Naphtali, Yerimot Ben Azri'el; [20] Of the Bnei Ephrayim, Hoshea Ben Azazyahu; of the half tribe of Menasheh, Yoel Ben Pedayahu; [21] Of the half tribe of Menasheh in Gil'ad, Yiddo Ben Zecharyahu; of Binyamin, Ya'asiel Ben Avner; [22] Of Dan, Azare'el Ben Yerocham. These were the sarim of the Shivtei Yisroel. [23] But Dovid took not the number of them from twenty shanim and under; because Hashem had said he would increase Yisroel like to the kokhavim of HaShomayim. [24] Yoav Ben Tzeruyah began to number, but he finished not, because there fell ketzef *(wrath)* on account of this against Yisroel; neither was the number put in the Divrei HaYamim of Melech Dovid.

[25] And over the otzarot HaMelech was Azmavet Ben Adiel; and over the storehouses in the sadot, in the towns, and in the villages, and in the migdalot was Yehonatan Ben Uziyahu;

[26] And over them that did the work of the sadeh to till the adamah was Ezri Ben Keluv; [27] And over the kramim was Shime'i the Ramati; over the increase of the kramim for the wine vats was Zavdi the Shiphmi;

עוֹבַדְיָהוּ ; פּוֹן נַפְתָּלִי , ירימות דער זון פּוֹן עַזְרִיאֵלן; כ פּוֹן די
di fun Azrieln fun zun der Yerimot Naftali fun Ovadyahuen
the of Azri'el of son the Yerimot Naphtali of Ovadyah

קינדער פּוֹן אפרים , הוֹשֵׁעַ דער זון פּוֹן עַזַזְיָהוּ ; פּוֹן דעם האַלבן
halbn dem fun Azazyahun fun zun der Hoshea Efrayim fun kinder
half the of Azazyahu of son the Hoshea Ephrayim of children

שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה , יוֹאֵל דער זון פּוֹן פְּדָיָהוּ ; כא פּוֹן דעם האַלבן
halbn dem fun Pedayahuen fun zun der Yoel Menasheh sheyvet
half the of Pedayahu of son the Yoel Menasheh tribe

שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה אין גִּלְעָד , יִדּוֹ דער זון פּוֹן זְכַרְיָהוּ ; פּוֹן
fun Zecharyahuen fun zun der Yiddo Gilad in Menasheh sheyvet
of Zecharyahu of son the Yiddo Gil'ad in Menasheh tribe

בנימין , יַעֲשִׂיאֵל דער זון פּוֹן אַבְנֵר ; כב פּוֹן דָּן , עַזַרְאֵל דער זון פּוֹן
fun zun der Azareel Dan fun Avnern fun zun der Yaasiel Binyamin
of son the Azare'el Dan of Avner of son the Ya'asiel Binyamin

יְרֹחָמִן . דְּאָס זיינען געווען די האַרן פּוֹן די שִׁבְטֵים פּוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun shvotim di fun harn di geven zainen dos Yerochamen
Yisroel of tribes the of leaders the were are these Yerocham

כג און דָּוִד האָט נישט אויפגענומען זייער צאָל פּוֹן צוואַנציק יאָר
yor tsvantsik fun tsol zeyer oifgenumen nisht hot Dovid un
year twenty of number their took in not has Dovid and

אַלט און אַרונטער; וואָרעם ה האָט צוגעזאָגט צו מערן יִשְׂרָאֵל
Yisroel mern tsu tsugezogt hot Hashem vorem arunter un alt
Yisroel increase to promised has Hashem because down and old

אַזוי ווי די שטערן פּוֹן הימל . כד יוֹאָב דער זון פּוֹן צרוּיָהן האָט
hot Tseruyahn fun zun der Yoav himel fun shtern di vi azoi
has Tseruyah of son the Yoav heaven of stars the as so

אָנגעהויבן ציילן און צו מאָל נישט געענדיקט, פּוֹן דעסט וועגן
vegen dest fun geendikt nisht mol tsu un tseiln ongehoibn
account of that of finished not time to and to number begun

איז נעווען איבער דעם אַ צאָרן אויף יִשְׂרָאֵל; און די צאָל איז נישט
nisht iz tsol di un Yisroel oif tsorn a dem iber geven iz
not is number the and Yisroel on anger a the over was is

אַריין אין דער דערציילונג פּוֹן די ציטגעשעענישן פּוֹן מלך דָּוִד .
Dovid melech fun tsaitgesheenishn di fun dertseilung der in arain
Dovid king of annals the of narrative the in put into

כה און איבער די שאַצן פּוֹן דעם מלך איז געווען עַזְמָוֶת דער
der Azmavet geven iz melech dem fun shatsn di iber un
the Azmavet was is king the of treasures the over and

זון פּוֹן עַדִיאֵל, און איבער די שפּייכלערס אין די פֶּעלדער, אין די שטעט,
shtet di in felder di in shpaichlers di iber un Adieln fun zun
towns the in fields the in storehouses the over and Adiel of son

און אין די דערפֶער, און אין די טורעמס, יְהוֹנָתָן דער זון פּוֹן עוּזִיָּהוּ .
Uziyahun fun zun der Yehonatan turems di in un derfer di in un
Uziyahu of son the Yehonatan towers the in and villages the in and

כו און איבער די וואָס טוען פֶּעלדאַרבעט בַּיי דער באַאַרבעטונג פּוֹן
fun baarbetung der bai feldarbet tuen vos di iber un
of cultivation the with field work do who the ones over and

דער ערד , עֶזְרִי דער זון פּוֹן כְּלוּבַּי . כז און איבער די ווַיינגערטנער, שִׁמְעִי
Shimei vaingertner di iber un chluvn fun zun der Ezri erd der
Shime'i vineyards the over and Keluv of son the Ezri earth the

הָרָמָתִי ; און איבער ווָאס אין די ווַיינגערטנער פַּאַר די ווַיינקעלערס, זַבְדִּי
Zavdi vainkelers di far vaingertner di in vos iber un Ramah fun
Zavdi wine vats the for vineyards the in what over and Ramah of

[28] And over the zeitim and the sycomore trees that were in the Shefelah was Ba'al-Chanan the Gederi; over the shemen storehouses, Yoash; [29] And over the bakar *(herd)* that fed in Sharon was Shitrai the Sharoni; over the bakar that were in the valleys was Shaphat Ben Adlai; [30] Over the gemalim *(camels)* also was Ovil the Yishme'eli; and over the donkeys was Yechdeyahu the Meronoti; [31] And over the tzon *(flock)* was Yaziz the Hagri. All these were the sarim of the property which pertained to Melech Dovid.

[32] Also Yehonatan Dovid's dod *(uncle)* was a yoetz *(counsellor)*, an ish meivin, and a sofer; and Yechiel Ben Chachmoni was with the Bnei HaMelech; [33] And Achitophel was the yoetz l'Melech; and Chushai the Arki was the re'a HaMelech; [34] And after Achitophel was Yehoyada Ben Benayahu, and Evyatar *(Abiathar)*; and the sar tzava *(commander of the army)* of HaMelech was Yoav.

28 And Dovid assembled kol Sarei Yisroel, the Sarei HaShevatim, and the Sarei HaMachlekot that ministered to HaMelech by course, and the Sarei HaAlafim, and Sarei

כח . פּוֹן שפּם און איבער די איילבערטביימער און די ווילדע פֿײגנבּיימער
Shafam fun eilbertbeimer di iber un vilde di un faignbeimer
Shepham of olive trees the over and wild the and fig trees

וואָס אין דער נידערונג , בַּעַל-חָנָן פּוֹן גְּדֵר ; און איבער די
vos in der niderung Baal-Chanan fun Gedor di iber un
which in the descent Ba'al-Chanan of Geder the over and

כט איילקעלערס, יוֹעָשׁ . און איבער די רינדער וואָס האָבן זיך געפֿיטערט אין
eilkelers Yoash . un iber di rinder vos hobn zich gefitert in
oil cellars Yoash and over the cattle which have self fed in

שָׁרוֹן , שִׁרְטַי פּוֹן שָׁרוֹן ; און איבער די רינדער אין די טאָלן , שָׁפָט
Sharon , Shirtai fun Sharon ; un iber di rinder in di toln , Shafat
Sharon of Shitrai Sharon and over the cattle in the valleys Shaphat

דער זון פּוֹן עַדְלָי . ל און איבער די קעמלען, אוֹבִיל דער יִשְׁמְעֵאלי ; און
der zun fun Adlai . l un iber di kemlen Ovil der Yishmelim un
the son of Adlai and over the camels Ovil the Yishme'eli and

איבער די אייזעלינס , יֶחְדְּיָהוּ פּוֹן מֵרוֹנוֹת . לא און איבער די
eizelins , Yechdeyahu fun Meronot . la un iber di
female donkeys Yechdeyahu of Meronot and over the

שאָף , יָזִיז דער הַגְרי . די אַלע זײַנען געווען די אויפֿזעערס איבער דעם
shof , Yaziz der Hagri . di ale zainen geven di oifzeers iber dem
sheep the Yaziz the Hagri all are were the overseers over the

פֿאַרמעג וואָס דער מלך דָּוִד האָט געהאַט.
farmeg vos der melech Dovid hot gehat.
possessions which the king Dovid has had

לב און יְהוֹנָתָן , דָּוִדס פֿעטער איז געווען אַ בַּעַל-יוֹעץ , אַ
lb un Yehonatan , Dovids feter iz geven a baal-yoets , a
and Yehonatan Dovid's uncle is was a counsellor a

פֿאַרשטאַנדיקער מאַן און אַ שרײַבער. און יחיאֵל דער זון
farshtandiker man un a shraiber. un Yechiel der zun
person with understanding man and a scribe and Yechiel the son

פּוֹן חכמוֹנין איז געווען מיט דעם מלכס זין . לג און אֲחִיתֹפֶל
fun Chachmonien iz geven mit dem melechs zin . lg un Achitofel
of Chachmoni is was with the king's sons and Achitophel

איז געווען דעם מלכס בַּעַל-יוֹעץ , און חוּשַׁי דער אַרכּי איז געווען דעם
iz geven dem melechs baal-yoets , un Chushai der Arki iz geven dem
was the king's counsellor and Chushai the Arki is was the

מלכס גוטער פֿרײַנט. לד און נאָך אֲחִיתֹפֶל איז געווען יְהוֹיָדָע דער
melechs guter fraint. ld un noch Achitofel iz geven Yehoyada der
king's good friend and after Achitophel is was the Yehoyada

זון פּוֹן בְּנָיָהוּ , און אֶבְיָתָר ; און דער חיל-לידער פּוֹן דעם מלך
zun fun Benayahu , un Evyatar ; un der cheil-lider fun dem melech
son of Benayahu and Evyatar and the army-leader of the king

איז געווען יוֹאָב.
iz geven Yoav.
was Yoav

כח

און דָּוִד האָט אײַנגעזאַמלט אַלע האַרן פּוֹן יִשְׂרָאֵל, די האַרן
un Dovid hot aingezamlt ale harn fun Yisroel, di harn
and Dovid has gathered all leaders of the Yisroel leaders the

פּוֹן די שבטים , און די הויפּטלײַט פּוֹן די אָפּטיילונגען
fun di shvotim , un di hoiptlait fun di opteilungen
of the tribes and the chief people of the divisions

וואָס האָבן באַדינט דעם מלך , און די הויפּטלײַט פּוֹן די טויזנטן
vos hobn badint dem melech , un di hoiptlait fun di toizntn
which have served the king and the chief people of the thousands

HaMe'ot, and the Sarei kol rechush *(stewards over all the property)* and mikneh *(livestock)* of HaMelech, and of his banim, with the sarisim *(palace officials)*, and with the Gibborim, and with all the Gibbor chayil, unto Yerushalayim.
2 Then Dovid HaMelech stood up upon his feet, and said, Hear me, my brethren, and my people. As for me, I had in mine levav to build a Bais Menuchah for the Aron Brit Hashem, and for the hadom *(footstool)* of Eloheinu, and had made ready to build; 3 But HaElohim said unto me, Thou shalt not build a Bais for My Shem, because thou hast been an ish milchamot of shefach damim. 4 Howbeit Hashem Elohei Yisroel chose me before all the Bais Avi to be Melech over Yisroel l'olam; for He hath chosen Yehudah to be Nagid; and of the Bais Yehudah, the Bais Avi; and among the Bnei Avi He was pleased to make me Melech over kol Yisroel. 5 And of all my banim, (for Hashem hath given me rabbim banim,) He hath chosen Sh'lomo beni *(my son)* to sit upon the kisse Malchut Hashem over Yisroel.
6 And He said unto me, Sh'lomo binecha, he shall build My Bais and My khatzerot *(courts,*

און די הויפטלייט פון די הונדערטן, און די אויפזעערס איבער דעם
un di hoiptlait fun di hundertn di un oifzeers iber dem
and the chief people of the hundreds and the overseers over the

גאַנצן פֿאַרמעג און פֿיך פון מלך און פון זיינע זין, מיט
gantsn farmeg un fich fun melech un fun zaine zin mit
all possessions and of livestock of king and of his sons with

די הויפֿדינער און די גיבורים – איטלעכן העלדישן גיבור – קיין
di hoifdiner un di giborim itlechn heldishn giboir kein
the court official and the warriors each valiant warrior unto

ירושלַיִם. ב און דָּוִד המלך האָט זיך געשטעלט אויף זיינע פֿיס, און
Yerushalayim un Dovid hameilech hot zich geshtelt oif zaine fis un
Yerushalayim and Dovid the king has self stood up his feet and

האָט געזאָגט: הערט מיך צו, מיינע ברידער און מיין פֿאָלק; ביי
gezogt hot mir tsu main brider maine un mein folk bai
has said me to my brothers my and people as for

מיר אין מיין האַרצן איז געווען צו בויען אַ הויז פון רו פֿאַר דעם אָרון
mir in mein hartsn iz geven tsu boien a hoiz fun ru far dem aron
me in my heart is was to build a house of rest for the ark

פון הס ברית, און פֿאַר אַ פֿוסבענקל פֿאַר אלוקינו, און איך האָב
fun Hashems bris un far a fusbenkel far Elokeinu un ich hob
of Hashem's covenant and for a footstool for our G-d and I have

זיך אָנגעבריים צו בויען. ג אָבער האלקים האָט צו מיר געזאָגט: קענסט
kenst gezogt mir tsu hot HaElokim ober boien tsu ongebreit zich
be able to said me to has G-d but build to prepared self

נישט בויען אַ הויז צו מיין נאָמען, ווַאָרעם אַ מענטש פון מלחמות
milchomes fun mentsh a vorem nomen main tsu hoiz a boien nisht
battles of man a because name my to house a build not

ביסטו, און בלוט האָסטו פֿאַרגאָסן. ד אָבער ה אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem ober fargosen hostu blut un bistu
Yisroel the G-d of Hashem but shed have you blood and are you

האָט מיך אויסדערווײלט פון דעם גאַנצן הויז פון מיין פֿאָטער צו
tsu foter main fun hoiz gantsn dem fun oisderveilt mich hot
to father my of house all the from chosen me has

זיין אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל אויף אייביק; ווַאָרעם יהודהן האָט ה
Hashem hot Yehudahn vorem eibik oif Yisroel iber melech a zain
Hashem has Yehudah because ever for Yisroel over king a be

אויסדערווײלט פֿאַר אַ פֿירשט, און אין דעם הויז פון יהודה, דעם הויז
hoiz dem Yehudah fun hoiz dem in un firsht a far oisderveilt
house the Yehudah of house the in and prince a for chosen

פון מיין פֿאָטער, און צווישן די זין פון מיין פֿאָטער, האָט ער מיך
mich er hot foter main fun zin di tsvishn un foter main fun
me he has father my of sons the among and father my of

באַגערט, אויף צו מאַכן פֿאַר אַ מלך איבער גאַנץ ישְׂרָאֵל. ה און פון אַלע
ale fun un Yisroel gants iber melech a far machn tsu oif bagert
all of and Yisroel all over king a for make to for pleased

מיינע זין – ווַאָרעם פֿיל זין האָט מיר ה געשאָנקען – האָט
hot geshonken Hashem mir hot zin fil vorem zin maine
has made a present to Hashem me has sons many because sons my

ער אויסדערווײלט מיין זון שלמהן צו זיצן אויף דעם טראָן פון ג-טס
G-ts fun tron dem oif zitsn tsu Shlomoen zun main oisderveilt er
G-d's of throne the on sit to Sh'lomo son my chosen he

מלוכה איבער ישְׂרָאֵל. ו און ער האָט צו מיר געזאָגט: דיין זון שלמה,
meluche iber Yisroel un er hot gezogt mir tsu hot Shlomo zun dain
kingdom over Yisroel and he has said me to has Sh'lomo son your

ער וועט בויען מײַן הויז און מײַנע הויפֿן , וואָרעם איך האָב אים
im hob ich vorem hoifn maine un hoiz main boien vet er
him have I because courtyards my and house my build will he

אויסדערווײלט פֿאַר אַ זון צו מיר, און איך וועל אים זײַן פֿאַר אַ פֿאָטער. ז און
un foter a far zain im vel ich un mir tsu zun a far oisderveilt
and father a for be him will I and me to son a for chosen

איך וועל באַפֿעסטיקן זײַן מלוכה אויף אייביק, אויב ער וועט זײַן שטאַרק, צו
tsu shtark zain vet er oib eibik oif meluche zain bafestikn vel ich
to strong be will he if ever for kingdom his establish will I

טאָן מײַנע געבאָט און מײַנע געזעצן אַזוי ווי היינטיקן טאָג. ח און
un tog haintikn vi azoi gezetsn maine un gebot maine ton
and day this very as so laws my and commandments my do

אַצונד , פֿאַר די אויגן פֿון גאַנצן ישׂראֵל, דער עדה פֿון ה , און אין
in un Hashem fun eide der Yisroel gants fun oign di far atsund
in and Hashem of assembly the Yisroel all of eyes the before now

די אויערן פֿון אלוקינו ; היט אָפּ און זוכט נאָך אַלע געבאָט פֿון
fun gebot ale noch zucht un op hit Elokeinu fun oiern di
of commandments all after seeks and up beware our G-d of ears the

ה אלוקיכם , כּדי איר זאָלט אַרבן דאָס גוטע לאַנד, און לאָזן אין
in lozn un land gute dos arben zolt ir kedei Elokeichem Hashem
in leave and land good this inherit shall you so that your G-d Hashem

ירושה צו אײַערע קינדער נאָך אײַך ביז אייביק .
eibik biz aich noch kinder aiere tsu yerushe
eternity until you after children your to inheritance

ט און דו שלמה מײַן זון , וויסט דעם ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער, און
un foter dain fun G-t dem veis zun main Shlomo du un
and father your of G-d the know son my Sh'lomo you and

דין אים מיט אַ גאַנצן האַרצן, און מיט אַ ווילקער זעל, וואָרעם אַלע
ale vorem zel viliker a mit un hartsn gantsn a mit im din
all because soul willing a with and heart whole a with him serve

הערצער פֿאָרשט ה , און יעטוועדער טראַכטעניש פֿון די געדאַנקען
gedanken di fun trachtenish yetveder un Hashem forsht hertser
plans the of scheme every and Hashem probes hearts

קען ער; אַז דו וועסט אים זוכן , וועט ער זיך לאָזן געפֿינען פֿון
fun gefinen lozn zich er vet zuchn im vest du az er ken
of be found allow self he will seek him will you if he knows

דיר , אָבער אַז דו וועסט אים פֿאַרלאָזן, וועט ער דיך אַוועקווארפֿן
avekvarfn dich er vet farlozen im vest du az ober dir
throw away you(SG) he will forsake him will you if but you(SG)

אויף אייביק. י קוק זיך אַרום אַצונד , וואָרעם ה האָט דיך
oif eibik kuk zich arum atsund vorem Hashem hot dich
for ever look self round now because Hashem has you(SG)

אויסדערווײלט צו בויען אַ הויז פֿאַר אַ מקדש ; זיי שטאַרק, און טו .
tu un shtark zei mikdash a far hoiz a boien tsu oisderveilt
act and strong be sanctuary a for house a build to chosen

יא און דָּוִד האָט געגעבן זײַן זון שלמהן דאָס געמעל פֿון דעם
dem fun gemel dos Shlomoen zun zain gegebn hot Dovid un
the of blueprints the Sh'lomo son his given has Dovid and

פֿאָדערהויז, און זײַנע בנינים , און זײַנע שאַצקאַמערן, און זײַנע
zaine un shatskamern zaine un binyonim zaine un foderhoiz
its and storerooms its and structures its and porch

אייבערשטובן , און זײַנע אינעווייניקסטע חדרים , און דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos un chadorem ineveinikste zaine un eibershtubn
of house this and rooms inner its and upper chambers

courtyards), for I have chosen him to be Beni *(My Son)*, and I will be his Av. [7] Moreover I will establish his Malchut ad l'olam, if he be steadfast to do My mitzvot and My mishpatim, as on this yom. [8] Now therefore in the sight of kol Yisroel the kehal Hashem, and in the ears of Eloheinu, be shomer and seek for all the Mitzvot Hashem Eloheichem lema'an *(in order that)* ye may possess this eretz hatovah; and leave it for a nachalah for your banim after you ad olam.

[9] And thou, Sh'lomo beni *(my son)*, know thou the Elohei Avicha, and serve Him with a lev shalem and with a nefesh chafetzah *(willing mind)*, for Hashem searcheth kol levavot, and understandeth all the yetzer machashavot. If thou seek Him, He will be found by thee; but if thou forsake Him, He will cast thee off forever. [10] Take heed now, for Hashem hath chosen thee to build a Bais l'Mikdash. Chazak! And do it!

[11] Then Dovid gave to Sh'lomo bno the tavnit *(plan, pattern)* of the ulam, and of the structures thereof, and of the Ganzakim *(storerooms)* thereof, and of the Aliyyot *(upper rooms)* thereof, and of the Penimim *(Inner ones)*

thereof, and of the Bais Hakappores *(house of the kapporet)*, [12] And the tavnit of all that he had by the Ruach, of the khatzerot *(courtyards)* of the Bais Hashem, and of all the surrounding chambers, of the Otzerot of the Bais HaElohim, and of the Otzerot of the kadashim *(consecrated things)*; [13] Also for the courses of the Kohanim and the Levi'im, and for all the work of the Avodas Bais Hashem, and for all the kelei Avodas Bais Hashem.

[14] He gave zahav by weight for things of zahav, for all kelei Avodah of every kind of avodah *(service)*; for all kelei hakesef by weight, for all kelei avodah va'avodah *(vessels for every kind of service)*, [15] Even the weight for the menorot hazahav, and for their nerot *(lamps)* of zahav was according to the weight for every menorah, and for the nerot *(lamps)* thereof; and for the menorat hakesef by weight, both for the menorah, and also for the nerot *(lamps)* thereof, according to the use of every menorah. [16] And by weight he gave zahav for the Shulchanot HaMa'arechet *(the tables of the spreading out)* for each shulchan; and likewise kesef for the shulchanot hakesef *(silver tables)*; [17] Also pure zahav for the mizlagot *(forks)*, and the mizrakot *(blood bowls)*, and shelves; kesot zahav

דעם דעק ; [יב] און דאָס געמעל פֿון אַלץ וואָס איז געווען ביי
dek dem un dos gemel alts fun iz vos geven bai
atonement lid the and blueprints of all that is was with

אים אין געדאַנקען דורך דעם ^רוח ^הקודש , פַֿאַר די הויפֿן
im in gedanken durch dem ^ruach ^Hakoidesh far di hoifn
in him plans by the Spirit Holy the for the courtyards

פֿון הויז פֿון ה , און פַֿאַר אַלע קאַמערן רונד אַרום , פַֿאַר די
fun hoiz fun Hashem un far ale kamern rund arum far di
of house of Hashem and for all rooms round around for the

שאַצן פֿון הויז פֿון האלקים , און פַֿאַר די שאַצן פֿון די
shatsn fun di far un HaElokim fun hoiz fun shatsn di
treasures of the for and G-d of house of treasures the

געהייליקטע זאַכן , [יג] און פַֿאַר די אָפּטיילונגען פֿון די כֹהנים און די
geheilikte zachn un di fun opteilungen di far un koyanim di
holy things and the of divisions the for and kohanim the

לְוִיִּם , און פַֿאַר אַלערליי אַרבעט פֿון דעם דינסט אין הויז פֿון
Leviim un far alerlei arbet fun dem dinst in hoiz fun
Levi'im and for all kinds of work of the service in house of

ה , און פַֿאַר די כֹלים פֿון דעם דינסט אין הויז פֿון אלקים .
Hashem un far di keilim fun dem dinst in hoiz fun Elokim
Hashem and for the vessels of the service in house of G-d

[יד] גאָלד אויפֿן וואָג , פַֿאַר דעם גאָלד פֿון אַלערליי כֹלים פַֿאַר
gold fun dem far vog oifn gold far keilim
gold of the for weight by gold for vessels

יעטוועדער דינסט ; פַֿאַר אַלע זילבערנע כֹלים , אויפֿן וואָג , פַֿאַר
yetveder dinst far ale zilberne keilim oifn vog far
every service for all silver vessels by weight for

אַלערליי כֹלים פֿון יעטוועדער דינסט . [טו] און אויפֿן וואָג פַֿאַר די
alerlei keilim fun yetveder dinst un oifn vog far di
all kinds of vessels of every service and by weight for the

גילדערנע מנורות מיט זייערע גילדערנע רערלעך , לויט
gilderne menoyrus mit zeyere gilderne rerlech loit
golden menorahs with their golden branch lights according to

דער וואָג פֿון איטלעכער מנורה מיט אירע רערלעך ;
der vog fun itlecher menoyre mit ire rerlech
the weight of each lampstand with its branch lights

און פַֿאַר די זילבערנע מנורות לויט דער וואָג פֿון
un far di zilberne menoyrus loit der vog fun
and for the silver menorahs according to the weight of

אַ מנורה מיט אירע רערלעך , ווי נאָך דער אַרבעט פֿון
a menoyre mit ire rerlech vi noch der arbet fun
a lampstand with its branch lights as after the work of

איטלעכער מנורה . [טז] און גאָלד אויפֿן וואָג פַֿאַר די טישן פֿון
itlecher menoyre un gold oifn vog far di tishn fun
each lampstand and gold by weight for the tables of

דער אויסלייגונג, פַֿאַר איטלעכן טיש ; און זילבער פַֿאַר די זילבערנע
der oisleigung far itlechn tish un zilber far di zilberne
the display for each table and silver for the silver

טישן . [יז] און פַֿאַר די גאָפּלען , און די שפּרענגבעקנס, און די
tishn un far di goplen un di shprengbekns un di
tables and for the meat forks and the basins and the

קאַנען , רייַנע גאָלד; און פַֿאַר די גילדערנע בעכערס, אויפֿן וואָג פַֿאַר
kanen reine gold un far di gilderne bechers oifn vog far
pitchers pure gold and for the golden cups by weight for

tahor and the kipor hazahav *(golden basin)* for every kipor *(basin)*; and likewise kesef by weight for every kipor hakesef *(silver basin)*; [18] And for the Mizbe'ach HaKetoret refined zahav by weight; and zahav for the tavnit of the Merkavah, the Keruvim Zahav, that spread out their wings, and covered the Aron Brit Hashem. [19] All this, said Dovid, is in writing by the Yad Hashem on me, giving me seichel to understand all the works of this tavnit *(plan, pattern)*.

[20] And Dovid said to Sh'lomo bno, Chazak! Ve'emetz! *(Be strong and take courage!)* And do it; fear not, nor be discouraged; for Hashem Elohim, even Elohai, will be with thee; He will not fail thee, nor forsake thee, until thou hast finished all the work for the Avodas Bais Hashem. [21] And, hinei, the divisions of the Kohanim and the Levi'im, even they shall be with thee for all the Avodas Bais HaElohim and there shall be with thee for all manner of workmanship every willing man, bringing their chochmah for kol Avodah; also the Sarim and kol HaAm will be wholly at thy commandment.

29 Furthermore Dovid HaMelech said unto kol HaKahal, Sh'lomo beni *(my son)*, the one Elohim hath chosen, is

אויטלעכן בעכער; און פַּאַר די זילבערנע בעכערס, אויפֿן וואָג פַּאַר
far vog oifn bechers zilberne di far un becher itlechn
for weight by cups silver the for and cup each

אויטלעכן בעכער. יח און פַּאַר דעם מזבח פֿון ווירעך געלייטערטע
gelaiterte vairech fun mizbeyech dem far un becher itlechn
refined incense of altar the for and cup each

גאָלד אויפֿן וואָג ; און גאָלד פַּאַר דער געשטאַלט פֿון דעם רייטוואָגן,
raitvogn dem fun geshtalt der far gold un vog oifn gold
chariot the of form the for gold and weight by gold

די כּרובֿים וואָס שפּרייטן אויס און שירעמען איבער דעם אָרון
oren dem iber shiremen un ois shpreitn vos kruvim di
aron the over overshadow and out spread which Keruvim the

פֿון הס ברית . יט דאָס אַלץ גיב איך דיר אין געשריפֿטס,
geshrifts in dir ich gib alts dos bris Hashems fun
writing in you(SG) I give all this covenant Hashem's of

פֿון דער האַנט פֿון ה וואָס האָט מיך געקליגט ; אַלע
ale gekligt mich hot vos Hashem fun hant der fun
all enlightened me has who Hashem of the hand the from

אַרבעטן פֿון דעם געמעל .
gemel dem fun arbeten
blueprints the of work

כ און דָּוִד האָט געזאָגט צו זײַן זון שלמהן : זײַ שטאַרק און
un shtark zai Shlomoen zun zain tsu gezogt hot Dovid un
and strong be Sh'lomo son his to said has Dovid and

פֿעסט, און טו ; זאָלסט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן,
angstn nisht un hobn moire nisht zolst tu un fest
dread not and have fear not you(SG) must act and firm

וואָרעם ה אלקים , מײַן ג-ט, איז מיט דיר ; ער וועט דיך
dich vet er dir mit iz G-t main Elokim Hashem vorem
you(SG) will he you(SG) with is G-d my G-d Hashem because

נישט אָפּלאָזן און נישט פֿאַרלאָזן, ביז די גאַנצע אַרבעט פַּאַר דעם
dem far arbet gantse di biz farlozen nisht un oplozen nisht
the for work whole the until abandon not and let go not

דינסט פֿון הויז פֿון ה וועט זײַן גענדיקט. כא און אָט זײַנען
zainen ot un geendikt zain vet Hashem fun hoiz fun dinst
are behold and finished be will Hashem of house of service

די אָפּטיילונגען פֿון די כּהנים און די לוִיים פַּאַר יעטוועדער דינסט
dinst yetveder far Leviim di un koyanim di fun opteilungen di
service every for Levi'im the and kohanim the of divisions the

פֿון הויז פֿון אלקים ; און דו האָסט מיט זיך פַּאַר יעטוועדער אַרבעט
arbet yetveder far zich mit host du un Elokim fun hoiz fun
work every for self with have you and G-d of house of

אויטלעכן וואָס איז געוועניליק, מיט קלוגשאַפֿט פַּאַר אַלערליי אַרבעט; און
un arbet alerlei far klugshaft mit gernvilik iz vos itlechn
and work all kinds of for wisdom with willing is who each

די האַרן און דאָס גאַנצע פֿאָלק זײַנען צו אַלע דײַנע באַפֿעלן .
bafeln daine ale tsu zainen folk gantse dos un harn di
commands your all to are people whole this and leaders the

כט

און דָּוִד המלך האָט געזאָגט צו דער גאַנצער
gantser der tsu gezogt hot hameilech Dovid un
whole the to said has the king Dovid and

עדה : שלמה מײַן זון , וואָס אים איינעם האָט
hot einem im vos zun main Shlomo ainzamlung
has alone him whom son my Sh'lomo assembly

ה אויסדערווײלט, איז יונג און שוואַך, און די אַרבעט איז
iz arbet di un shvach un yung iz oisderveilt Hashem
is work the and weak and young is chosen Hashem

גרויס, ווָאָרעם נישט פַּאַר אַ מענטשן איז דער פּאַלאַץ, נאָר פַּאַר
far nor palats der iz mentshn a far nisht vorem grois
for but palace the is men a for not because great

ה אלקים. ב און מיט אַלע מײַנע כּוחות האָב איך אָנגעגרייט
ongegreit ich hob koiches maine ale mit un Elokim Hashem
prepared I have strength my all with and G-d Hashem

פַּאַר דעם הויז פֿון מײַן ג-ט, גאָלד פַּאַר די גילדערנע זאַכן, און
un zachn gilderne di far gold G-t main fun hoiz dem far
and things golden the for gold G-d my of house the for

זילבער פַּאַר די זילבערנע, און קופּער פַּאַר די קופּערנע, אײַזן פַּאַר די
di far aizn kuperne di far kuper un zilberne di far zilber
the for iron copper the for bronze and silver the for silver

אײַזערנע, און האָלץ פַּאַר די הילצערנע; אָניקלשטיינער און שטיינער
shteiner un oniklshteiner hiltserne di far holts un aizerne
stones and onyx gems wooden the for wood and iron

צום אײַנפּאַסן, גלאַנציקע און פֿילפֿאַרביקע שטיינער, און אַלערלײ
alerlei un shteiner filfarbike un glantsike ainfasn tsum
all kinds of and stones multi-colored and gleaming to be set to

טײַער געשטיין, און מירמלשטיינער לרוב. ג און מער נאָך:
noch mer un lerov mirmlshteiner un geshtein taier
still more and in abundance marble stones and stones precious

וויַל איך באַגער דאָס הויז פֿון מײַן ג-ט, האָב איך אַן אוֹצר
Etser an ich hob G-t main fun hoiz dos bager ich vail
treasure a I have G-d my of house the long for I because

גאָלד און זילבער וואָס איך גיב אַוועק פַּאַר דעם הויז פֿון מײַן ג-ט,
G-t main fun hoiz dem far avek gib ich vos zilber un gold
G-d my of house the for away give I that silver and gold

אַחוץ אַלץ וואָס איך האָב אָנגעגרייט פַּאַר דעם הײליקן הויז:
hoiz heilikn dem far ongegreit hob ich vos alts achuts
house holy the for prepared have I that all aside from

ד דריַי טויזנט צענטנער גאָלד, פֿון גאָלד פֿון אוֹפֿיר, און זיבן
zibn un Ofir fun gold fun gold tsentner toizn drai
seven and Ophir of gold from gold talents thousand three

טויזנט צענטנער געלײַטערטע זילבער, אויף צו באַלייגן די וואַנט פֿון
fun vent di baleign tsu oif zilber gelaiterte tsentner toizn
of walls the overlay to for silver purified talents thousand

די הײַזער; ה גאָלד וווּ מע דאַרף גאָלד, און זילבער וווּ זילבער;
zilber vu zilber un gold darf me vu gold haizer di
silver where silver and gold needs one where gold houses the

און פַּאַר יעטוועדער אַרבעט דורך דער האַנט פֿון מײַנסטערס. און וואַר
ver un mainsters fun hant der durch arbet yetveder far un
who and craftsmen of hand the by work every for and

ווויל הײַנט מנדבֿ זײַן מיט זײַן פֿולער האַנט צו ה?
Hashem tsu hant fuler zain mit zain menadev haint vil
Hashem to hand full his with be volunteer today will

ו און די האַרן פֿון די פֿאָטערהײַזער, און די האַרן פֿון די
di fun harn di un foterhaizer di fun harn di un
the of lords the and father's household the of leaders the and

שבֿטים פֿון ישׂראֵל, און די הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן און די
di un toizntn di fun hoiptlait di un Yisroel fun shvotim
the and thousands the of chief people the and Yisroel of tribes

yet na'ar and tender, and the melachah *(work, task)* is gedolah; for the palace is not for adam, but for Hashem Elohim. [2] Now I have provided with all my ko'ach for the Bais Elohai the zahav for things to be made of zahav, and the kesef for things of kesef, and the nechoshet for things of nechoshet, the barzel *(iron)* for things of barzel *(iron)*, and etzim for things of etzim; onyx stones to be set, turquoise, and stones of various colors, and all manner of precious stones, and marble, all in abundance. [3] Moreover, because I have set my affection on the Bais Elohai, I have of mine own segullah *(treasure)* zahav and kesef, which I have given to the Bais Elohai, over and above all that I have prepared for the Beis HaKodesh. [4] Even shloshet alafim talents of zahav, of the zahav of Ophir, and shivat alafim talents of refined kesef, to overlay the walls of the buildings; [5] The zahav for things of zahav, and the kesef for things of kesef, and for all manner of melachah *(work)* to be made by the hands of charashim *(artisans)*. And who then is willing to consecrate his yad today unto Hashem?

[6] Then the sarei ha'avot and the sarei shivtei Yisroel and the sarei ha'alafim and of me'ot, with the sarei melechet

הונדערטן, און די אויפֿזעערס איבער דעם מלכס וויכטשאַפֿט , האָבן
hobn virtshaft melechs dem iber oifzeers di un hundertn
have administration king's the over overseers the and hundreds

מנדבֿ געווען. ז און זיי האָבן געשאָנקען פֿאַר דער אַרבעט פֿון הויז
hoiz fun arbet der far geshonken hobn zei un geven menadev
house of work the for donated have they and been volunteered

פֿון אלקים , גאָלד פֿינף טויזנט צענטנער, און אַדַרכֿונים צען טויזנט ,
toizntˊ tsen adarkonim un tsentner toizntˊ finf gold Elokim fun
thousand ten darics and talents thousand five gold G-d of

און זילבער צען טויזנט צענטנער, און קופּער אַכצן טויזנט צענטנער,
tsentner toizntˊ achtsen kuper un tsentner toizntˊ tsen zilber un
talents thousand eighteen bronze and talents thousand ten silver and

און אײַזן הונדערט טויזנט צענטנער. ח און די וואָס בײַ זיי האָבן
hobn zei bai vos di un tsentner toizntˊ hundert aizn un
have them with who the ones and talents thousand hundred iron and

זיך געפֿונען טײַערע שטיינער, האָבן עס אַוועקגעגעבן צו דעם שאַץ
shats dem tsu avekgegebn es hobn shteiner taiere gefunen zich
treasury the to given away it have stones precious found selves

פֿון הויז פֿון ה , אונטער דער האַנט פֿון יחיאֵל דעם גֵּרשוני . ט און
un gershuni dem Yechiel fun hant der unter Hashem fun hoiz fun
and Gershoni the Yechiel of hand the under Hashem of house of

דאָס פֿאָלק האָט זיך געפֿרייט וואָס זיי האָבן מנדבֿ געווען, וואָרעם
vorem geven menadev hobn zei vos gefreit zich hot folk dos
because been volunteered have they that rejoiced self has people the

מיטן גאַנצן האַרצן האָבן זיי מנדבֿ געווען צו ה , און אויך
oich un Hashem tsu geven menadev zei hobn hartsn gantsn mitn
also and Hashem to been volunteered they have heart whole with

דָּוִד המלך האָט זיך געפֿרייט אַ גרויס פֿרייד.
freid grois a gefreit zich hot hameilech Dovid
joy great a rejoiced self has the king Dovid

י און דָּוִד האָט געלויבט ה פֿאַר די אויגן פֿון דער גאַנצער
gantser der fun oign di far Hashem geloibt hot Dovid un
whole the of eyes the before Hashem praised has Dovid and

איינזאַמלונג, און דָּוִד האָט געזאָגט: געלויבט ביסטו ה אלוקי
Elokei Hashem bistu geloibt gezogt hot Dovid un ainzamlung
the G-d of Hashem are you praised said has Dovid and assembly

יִשְׂרָאֵל, אונדזער פֿאָטער, פֿון אייביק און ביז אייביק . יא דיין , ה ,
Hashem dain eibik biz un eibik fun foter undzer Yisroel
Hashem yours eternity to and eternity from father our Yisroel

איז די גרויסקייט, און די שטאַרקייט, און די פּראַכטיקייט, און די
di un prachtikeit di un shtarkeit di un groiskeit di iz
the and glory the and power the and greatness the is

אייביקייט, און דער גלאַנץ , וואָרעם אַלץ וואָס אויפֿן הימל און אויך דער
der oif un himel oifn vos alts vorem glants der un eibikeit
the on and heaven in the that all because majesty the and eternity

ערד ; דיין , ה , איז די מלוכה , און דו ביסט דערהויבן צום
tsum derhoibn bist du un meluche di iz Hashem dain erd
to exalted are you and kingdom the is Hashem yours earth

הויפּט איבער אַלעם. יב און עושר און כּבֿוד זיינען פֿון דיר ,
dir fun zainen koved un oysher un alem iber hoipt
you(SG) from are honor and wealth and all over as the head

און דו געווען טיקסט איבער אַלץ, און אין דיין האַנט איז כּוח און
un koiech iz hant dain in un alts iber geveltikst du un
and strength is hand your in and all over have dominion you and

hamelech *(officials over the work of the King)*, made freewill offerings. [7] And gave for the Avodas Beis HaElohim five thousand talents and ten thousand darkons of zahav, and ten thousand talents of kesef, and eighteen thousand talents of nechoshet, and one hundred thousand talents of barzel. [8] And they with whom precious stones were found gave them to the Otzer Bais Hashem, by the yad of Yechiel the Gershoni. [9] Then the people rejoiced, for theirs were freewill offerings, because with lev shalem they offered willingly to Hashem; and Dovid HaMelech also rejoiced with simchah gedolah.

[10] Wherefore Dovid blessed Hashem before the eyes of kol HaKahal; and Dovid said, Baruch atah Adonoi Elohei Yisroel Avinu meOlam v'ad olam. [11] Thine, Hashem is HaGedulah, and HaGevurah, and HaTiferet and HaNetzach and HaHod; for all that is in the Shomayim and in Ha'aretz is Thine; Thine is the Mamlachah, O Hashem, and Thou art exalted as Rosh above all. [12] Both osher and kavod come of Thee, and Thou art Moshel over all; and in Thine yad is ko'ach and gevurah; and in Thine yad it is to

make great, and to give strength unto all. [13] Now therefore, Eloheinu, we thank Thee, and praise Thy Shem Tiferet. [14] But who am I, and what is my people, that we should have ko'ach to make this freewill offering? For all things come of Thee, and of Thine own have we given Thee. [15] For we are gerim before Thee, and toshavim *(resident aliens)*, as were kol Avoteinu; our yamim on ha'aretz are as a tzel *(shadow)*, and there is no mikveh *(hope)*. [16] Hashem Eloheinu, all this great abundance that we have provided to build Thee a Bais for Shem Kadshecha cometh of Thine yad, and is all Thine own. [17] I know also, Elohai, that Thou doth test the levav, and hast pleasure in meisharim *(integrities, uprightness, equity)*. As for me, in the yosher levavi I have made freewill offerings of all these things, and now have I seen with simchah Thy people, which are present here, willingly offer freewill offerings unto Thee. [18] Hashem Elohei Avraham, Yitzchak, and of Yisroel, Avoteinu, be shomer over this l'olam in the yetzer *(inclination)* of the machshevot *(thoughts)* of the levav of Thy people, and set their lev unto Thee. [19] And give unto Sh'lomo beni a levav shalem, to be shomer over Thy mitzvot, Thy edot, and

גבֿורה , און אין דיין האַנט איז צו גרייסן און צו שטאַרקן אַלעמען.
alemen shtarkn tsu un greisn tsu iz hant dain in un gevure
all strengthen to and magnify to is hand your in and might

יג און אַצונד , אלוקינו , דאַנקען מיר דיר , און לויבן דיין פּראַכטיקן
prachtikn dain loibn un dir mir danken Elokeinu atsund un
glorious your praise and you(SG) we thank our G-d now and

יד נאָמען . וואָרעם ווער בין איך, און ווער איז מיין פֿאָלק , אַז מיר זאָלן
zoln mir az folk main iz ver un ich bin ver vorem nomen
should we that people my is who and I am who for name

האָבן בכּוח מנדבֿ צו זיין אַזוי-וואָס ? נאָר פֿון דיר
dir fun nor azoi-vos zain tsu menadev bekoyech hobn
you(SG) from but such a thing be to to volunteer strength have

איז אַלץ, און פֿון דיין האַנט האָבן מיר דיר געגעבן . טו וואָרעם
vorem gegebn dir mir hobn hant dain fun un alts iz
because given to you(SG) we have hand your from and all is

פֿרעמדע זיינען מיר פֿאַר דיר , און אײַנגעוואַנדערטע , אַזוי ווי
vi azoi aingevanderte un dir far mir zainen fremde
as just immigrant residents and you(SG) before we are strangers

אַלע אונדזערע עלטערן; אַזוי ווי אַ שאָטן זיינען אונדזערע טעג אויף דער
der oif teg undzere zainen shotn a vi azoi eltern undzere ale
the on days our are shadow a as just fathers our all

ערד , און אָן אַ באַשטאַנד . טז ה אלוקינו , דאָס דאָזיקע
dozike dos Elokeinu Hashem bashtand a on un erd
this the our G-d Hashem permanence a without and earth

גאַנצע רייכטום וואָס מיר האָבן אָנגעגרייט אויף דיר צו בויען אַ
a boien tsu dir oif ongegreit hobn mir vos raichtum gantse
a build to you(SG) for prepared have we that wealth whole

הויז פֿאַר דיין הייליקן נאָמען , איז פֿון דיין האַנט, און אַלץ איז דיין .
dain iz alts un hant dain fun iz nomen heilikn dain far hoiz
yours is all and hand your from is name holy your for house

יז און איך ווייס , מײַן ג-ט, אַז דו פּרוּווסט דאָס האַרץ, און באַגערסט
bagerst un harts dos pruvst du az G-t main veis ich un
you desire and heart the test you that G-d my know I and

רעכטפֿאַרטיקייט. איך האָב מיט רעכטפֿאַרטיקייט פֿון מײַן האַרצן
hartsn main fun rechtfartikeit mit hob ich rechtfartikeit
heart my from uprightness with have I uprightness

מנדבֿ געווען דאָס אַלץ; און אַצונד האָב איך געזען מיט שׂימחה ווי
vi simche mit gezen ich hob atsund un alts dos geven menadev
how joy with seen I have now and all this been volunteered

דיין פֿאָלק וואָס געפֿינט זיך דאָ האָט מנדבֿ געווען צו דיר .
dir tsu geven menadev hot do zich gefint vos folk dain
you(SG) to been volunteered has here self finds which people your

יח ה אלוקי אברהם , יצחק , און ישׂראל, אונדזערע עלטערן,
eltern undzere Yisroel un Yitschak Avraham Elokei Hashem
fathers our Yisroel and Yitzchak Avraham the G-d of Hashem

האַלט דאָס אָן אויף אייביק, די טראַכטונג פֿון די געדאַנקען פֿון דיין
dain fun gedanken di fun trachtung di eibik oif on dos halt
your of plans the of intention the ever for on this hold

פֿאָלקס האַרצן, און קער זייער האַרץ צו דיר . יט און שלמהן
Shlomoen un dir tsu harts zeyer ker un hartsn folks
to Sh'lomo and you(SG) to heart their turn and heart people's

מײַן זון גיב אַ גאַנץ האַרץ צו היטן דײַנע , געבאָט
daine gebot daine hitn tsu harts gants a gib zun main
your commandments your keep to heart whole a give son my

צייגנים , און דיינע געזעצן , און צו טאָן דאָס אַלץ, און צו בויען דעם
dem boien tsu un alts dos ton tsu un gezetsn daine un tseignim
the build to and all this do to and laws your and testimonies

פּאַלאַץ וואָס איך האָב צוגעגרייט .
tsugegreit hob ich vos palats
prepared have I which palace

כ און דָּוִד האָט געזאָגט צו דער גאַנצער איינאַמלונג: לויבט נון
Nun loibt ainzamlung gantser der tsu gezogt hot Dovid un
now praise assembly whole the to said has Dovid and

ה אלוקיכם . און די גאַנצע איינאַמלונג האָט געלויבט ה
Hashem geloibt hot ainzamlung gantse di un Elokeichem Hashem
Hashem praised has assembly whole the and your G-d Hashem

דעם אלוקי זייערע עלטערן, און זיי האָבן זיך געניגט און זיך
zich un geneigt zich hobn zei un eltern zeyere Elokei dem
selves and inclined selves have they and fathers their the G-d of the

געבוקט צו ה און צום מלך . כא און זיי האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn zei un melech tsum un Hashem tsu gebukt
sacrificed have they and king to and Hashem to prostrated

שלאַכטאָפּפֿער צו ה , און אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער צו
tsu brandopfer oifgebracht un Hashem tsu shlachtopfer
to olah offered up and Hashem to slaughter sacrifice

ה , אויף מאָרגן פֿון יענעם טאָג, טויזנט אָקסן,
oksen toiznt tog yenem fun morgn oif Hashem
oxen thousand day that of the next morning on Hashem

טויזנט ווידערס, טויזנט שעפּסן, מיט זייערע גיסאָפּפֿער , און
un gisopfer zeyere mit shepsn toiznt viders toiznt
and drink offering their with lambs thousand rams thousand

שלאַכטאָפּפֿער לרוב פֿאַר גאַנץ ישְׂרָאֵל. כב און זיי האָבן געגעסן
gegesn hobn zei un Yisroel gants far lerov shlachtopfer
eaten have they and Yisroel all for in abundance slaughter sacrifice

און געטרונקען פֿאַר ה אין יענעם טאָג מיט גרויס שׂימחה, און זיי
zei un simche grois mit tog yenem in Hashem far getrunken un
they and joy great with day that in Hashem before drunk and

האָבן אַ צווייט מאָל געמאַכט שלמה דעם זון פֿון דָּוִדן פֿאַר אַ מלך ,
melech a far Dovidn fun zun dem Shlomo gemacht mol tsveit a hobn
king a for Dovid of son the Sh'lomo made time second a have

און געזאַלבט פֿאַר אַ פֿירשט פֿון ה , און צָדוֹקן פֿאַר אַ כֹּהן .
koyen a far Tsadokn un Hashem fun firsht a far gezalbt un
kohen a for Tzadok and Hashem of prince a for anointed and

כג און שלמה האָט זיך געזעצט אויף דעם טראָן פֿון ה פֿאַר אַ
a far Hashem fun tron dem oif gezetst zich hot Shlomo un
a as Hashem of throne the on sat self has Sh'lomo and

מלך אויף דעם אָרט פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן , און ער האָט באַגליקט .
baglikt hot er un Dovidn foter zain fun ort dem oif melech
prospered has he and Dovid father his of place the on king

און גאַנץ ישְׂרָאֵל האָבן זיך צוגעהערט צו אים. כד און אַלע האַרן ,
harn ale un im tsu tsugehert zich hobn Yisroel gants un
leaders all and him to paid heed selves have Yisroel all and

און די גיבורים , און אויך אַלע זין פֿון דעם מלך דָּוִד , האָבן זיך
zich hobn Dovid melech dem fun zin ale oich un giborim di un
selves have Dovid king the of sons all also and warriors the and

אונטערוואָרפֿן אונטער שלמה המלך . כה און ה האָט שלמהן
Shlomoen hot Hashem un hameilech Shlomo unter untervorfn
Sh'lomo has Hashem and the king Sh'lomo under submitted

Thy chukkot, and to do all these things, and to build the Bayit, for the which I have made provision.

20 And Dovid said to kol HaKahal, Barchu nah es Hashem Eloheichem. And kol HaKahal blessed Hashem Elohei Avoteihem, and bowed down, and fell prostrate before Hashem and before HaMelech. 21 And they sacrificed zevakhim unto Hashem, and offered olot unto Hashem, on the next day after that yom, even a thousand parim *(bulls)*, a thousand eilim *(rams)*, and a thousand kevasim, with their nesakhim, and zevakhim in abundance for kol Yisroel; 22 And did eat and drink before Hashem on that day with simchah gedolah. And they crowned Sh'lomo Ben Dovid Melech the second time, and anointed him unto Hashem to be Nagid *(ruler)*, and Tzadok to be Kohen.

23 Then Sh'lomo sat on the kisse Hashem as Melech instead of Dovid Aviv, and prospered, and kol Yisroel obeyed him. 24 And all the sarim, and the gibborim, and all the Bnei HaMelech Dovid submitted themselves unto Sh'lomo HaMelech. 25 And Hashem magnified Sh'lomo exceedingly in

the eyes of all Yisroel, and bestowed upon him such hod malchut *(royal majesty)* as had not been on any melech before him in Yisroel.

הויך געגרייסט פַּאר די אויגן פון גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און ער האָט געגעבן
gegebn hot er un Yisroel gants fun oign di far gegreist hoich
given has he and Yisroel all of eyes the before magnified greatly

אויף אים אַ קיניגלעכן גלאַנץ וואָס איז נישט געווען אויף קיין מלך
melech kein oif geven nisht iz vos glants kiniglechn a im oif
king any on was not is that splendor royal a him upon

איבער יִשְׂרָאֵל פַּאַר אים.
im far Yisroel iber
him before Yisroel over

[26] Thus Dovid Ben Yishai reigned over kol Yisroel. [27] And the time that he reigned over Yisroel was arba'im shanah; sheva shanim reigned he in Chevron, and thirty and three reigned he in Yerushalayim. [28] And he died in a good old age, full of yamim, oisher, and kavod; and Sh'lomo bno reigned in his place. [29] Now the acts of Dovid HaMelech, first and last, behold, they are written in the Divrei Shmuel HaRo'eh, and in the Divrei Natan HaNavi, and in the Divrei Gad the chozeh *(seer)*, [30] With all his malchut and his gevurah, and the times that passed around him, and around Yisroel, and over kol mamlechot ha'aratzot *(kingdoms of the lands)*.

כו און דָּוִד דער זון פון יִשַׁי האָט געקיניגט איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל.
Yisroel gants iber gekinigt hot Yishaien fun zun der Dovid un
Yisroel all over reigned has Yishai of son the Dovid and

כז און די טעג וואָס ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל, זיַנען געווען פֿערציק
fertsik geven zainen Yisroel iber gekinigt hot er vos teg di un
forty were are Yisroel over reigned has he that days the and

יאָר : אין חֶבְרוֹן האָט ער געקיניגט זיבן יאָר , און אין ירוּשָׁלַיִם
Yerushalayim in un yor zibn gekinigt er hot Chevron in yor
Yerushalayim in and years seven reigned he has Chevron in years

האָט ער געקיניגט דריַי און דרייַסיק. כח און ער איז געשטאָרבן אין אַ גוטער
guter a in geshtorbn iz er un draisik un drai gekinigt er hot
good a in died is he and thirty and three reigned he has

עלטער, זאַט מיט טעג, עושר, און כּבוד; און זיַין זון שלמה איז
iz Shlomo zun zain un koved un oysher teg mit zat elter
is Sh'lomo son his and honor and wealth days with sated old age

געווארן מלך אויף זיַין אָרט. כט און די זאַכן וועגן דָּוִדן ,
Dovidn vegen zachn di un ort zain oif melech gevorn
Dovid concerning matters the and place his in king was

די ערשטע אַזוי ווי לעצטע, זיי זיַנען באַשריבן אין די ווערטער פֿון
fun verter di in bashribn zainen zei letste vi azoi ershte di
of words the in written are they last as so first the

שמואֵל דעם זעער, און אין די ווערטער פֿון נָתָן דעם נבֿיא , און
un novi dem Natan fun verter di in un zeer dem Shmuel
and prophet the Natan of words the in and seer the Shmuel

אין די ווערטער פֿון גָּד דעם זעער, ל מיט זיַין גאַנצער מלוכה , און
un meluche gantser zain mit zeer dem Gad fun verter di in
and kingdom whole his with seer the Gad of words the in

זיַנע גבֿורות , און די צייַטן וואָס זיַנען אַריבער איבער אים און איבער
iber un im iber ariber zainen vos tsaitn di un gevuros zaine
over and him over passed are that times the and might his

יִשְׂרָאֵל, און איבער אַלע קיניגרייַכן פון די לענדער.
lender di fun kinigraichn ale iber un Yisroel
lands the of kingdoms all over and Yisroel

Divrey Hayamim Bais

דִּבְרֵי הַיָּמִים ב

א אוּן שלמה דער זוּן פֿוּן דָּוִדן האָט זיך באַפֿעסטיקט אין זײַן מלוכה ,
meluche zain in bafestikt zich hot Dovidn fun zun der Shlomo un
kingdom his in established self has Dovid of son the Sh'lomo and

אוּן ה זײַן ג-ט איז געווען מיט אים, אוּן האָט אים הויך געגרייסט .
gegreist hoich im hot un im mit geven iz G-t zain Hashem un
magnified greatly him has and him with was is G-d his Hashem and

ב אוּן שלמה האָט געדעדט צו גאַנץ ישׂרָאֵל, צו די הויפּטלײַט פֿוּן די
di fun hoiptlait di tsu Yisroel gants tsu geredt hot Shlomo un
the of chief people the to Yisroel all to spoken has Sh'lomo and

טויזנטן אוּן די הונדערטן, אוּן צו די ריכטער, אוּן צו איטלעכן פֿירשט אין
in firsht itlechn tsu un richter di tsu un hundertn di un toizntn
in leader every to and judges the to and hundreds the and thousands

גאַנץ ישׂרָאֵל, די הויפּטן פֿוּן די פֿאָטערהײַזער . ג אוּן שלמה אוּן די
di un Shlomo un foterhaizer di fun hoiptn di Yisroel gants
the and Sh'lomo and father's household the of leaders the Yisroel all

גאַנצע איינזאַמלונג מיט אים זײַנען געגאַנגען צו דער במָה וואָס אין
in vos bamah der tsu gegangen zainen im mit ainzamlung gantse
in which is high place the to gone are him with assembly whole

גִּבְעוֹן , וואָרעם דאָרטן איז געווען דער אוֹהל-מוֹעד פֿוּן האלקים , וואָס
vos HaElokim fun ohel-moed der geven iz dortn vorem Givon
which G-d of Tent of Meeting the was is there because Giv'on

משה דער קנעכט פֿוּן ה האָט געמאַכט אין מדבר . ד נאָר דעם אָרון
oren dem nor midber in gemacht hot Hashem fun knecht der Moshe
aron the but wilderness in made had Hashem of servant the Moshe

פֿוּן האלקים האָט דָּוִד אַרויפֿגעבראַכט פֿוּן קִרְיַת-יְעָרִים אַהין וווּ דָּוִד
Dovid vu ahin Kiryat-Yearim fun aroifgebracht Dovid hot HaElokim fun
Dovid where there Kiryat-Ye'arim from brought up Dovid has G-d of

האָט צוגעגרייט פֿאַר אים, וואָרעם ער האָט אויפֿגעשטעלט פֿאַר אים אַ געצעלט אין
in getselt a im far oifgeshtelt hot er vorem im far tsugegreit hot
in tent a it for set up had he because it for prepared had

ירוּשָׁלַיִם . ה אָבער דער קופּערנער מזבח וואָס בצַלְאֵל דער זוּן פֿוּן
fun zun der Betzalel vos mizbeyech kuperner der ober Yerushalayim
of son the Betzalel which altar copper the but Yerushalayim

אורי דעם זוּן פֿוּן חורן האָט געמאַכט, האָט מען אַוועקגעשטעלט פֿאַר דעם
dem far avekgeshtelt men hot gemacht hot Churen fun zun dem Uri
the before placed one has made had Chur of son the Uri

מישכּן פֿוּן ה ; אוּן שלמה אוּן די אײַנזאַמלונג האָבן זיך צו אים
im tsu zich hobn ainzamlung di un Shlomo un Hashem fun mishkn
it to selves have assembly the and Sh'lomo and Hashem of Mishkan

געווענדט. ו אוּן שלמה האָט אויפֿגעבראַכט דאָרטן אויפֿן קופּערנעם מזבח
mizbeyech kupernem oifn dortn oifgebracht hot Shlomo un gevendt
altar bronze on there brought up has Sh'lomo and resorted

פֿאַר ה וואָס בײַם אוֹהל-מוֹעד ; אוּן ער האָט אויפֿגעבראַכט אויף
oif oifgebracht hot er un ohel-moed baim vos Hashem far
on brought up has he and Tent of Meeting at the which Hashem before

אים טויזנט בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer toiznt im
olah a thousand it

1 And Sh'lomo Ben Dovid was strengthened in his kingdom, and Hashem Elohav was with him, and magnified him exceedingly. [2] Then Sh'lomo spoke unto kol Yisroel, to the commanders of thousands and of hundreds, and to the shofetim, and to every Nasi in kol Yisroel, the Rashei HaAvot. [3] So Sh'lomo, and Kol HaKahal with him, went to the high place that was at Giv'on, for there was the Ohel Mo'ed HaElohim, which Moshe eved Hashem had made in the midbar. [4] But the Aron HaElohim Dovid had brought up from Kiryat-Ye'arim to the place which Dovid had prepared for it; for he had pitched an Ohel for it at Yerushalayim. [5] Moreover the Mizbe'ach Hanechoshet, that Betzalel ben Uri ben Chur had made, he put in front of the Mishkan Hashem; and Sh'lomo and HaKahal inquired of Him. [6] And Sh'lomo went up there to the Mizbe'ach Hanechoshet before Hashem, which was at the Ohel Mo'ed, and offered a thousand olot upon it.

ז אין יענער נאַכט האָט זיך אלקים באַוויזן צו שלמהן , און ער האָט צו
tsu hot er un Shlomoen tsu bavizn Elokim zich hot nacht yener in
to has he and Sh'lomo to appear G-d self did night that in

אים געזאָגט: בעט וואָס איך זאָל דיר געבן. ח האָט שלמה געזאָגט צו
tsu gezogt Shlomo hot gebn dir zol ich vos bet gezogt im
to said Sh'lomo has give you(SG) shall I what ask said him

אלקים: דו האָסט געטאָן גרויס חֶסֶד מיט מײַן פאָטער דָּוִדן , און
un Dovidn foter main mit chesed grois geton host du Elokim
and Dovid father my with lovingkindness great shown have you G-d

האָסט מיך געמאַכט פאַר אַ מלך אויף זײַן ארט. ט אַצונד , ה דו
du Hashem atsund ort zain oif melech a far gemacht mich host
you Hashem now place his in king a for made me have

אלקים , זאָל באַוואָרט ווערן דײַן צוזאָג צו מײַן פאָטער דָּוִדן ,
Dovidn foter main tsu tsuzog dain vern bevort zol Elokim
Dovid father my to word your become be confirmed may G-d

וואָרעם דו האָסט מיך געמאַכט פאַר אַ מלך איבער אַ פאָלק אזוי פֿיל ווי
vi fil azoi folk a iber melech a far gemacht mich host du vorem
as many so people a over king a for made me have you because

דער שטויב פון דער ערד. י אַצונד גיב מיר חכמה און קענטשאַפֿט , אַז
az kenshaft un chochme mir gib atsund erd der fun shtoib der
so that knowledge and wisdom me give now earth the of dust the

איך זאָל אַרויסגיין און אַריינגיין פאַר דעם דאָזיקן פאָלק , וואָרעם
vorem folk dozikn dem far farois araingein un aroisgein zol ich
because people this the before ahead of go in and go out may I

ווער קען משפּטן דאָס דאָזיקע גרויסע פאָלק דיינס?
dains folk groise dozike dos mishpetn ken ver
yours people great this the judge can who

יא האָט אלקים געזאָגט צו שלמהן : ווײַל דאָס איז אין דײַן האַרצן,
hartsn dain in iz dos vail Shlomoen tsu gezogt Elokim hot
heart your in is this because Sh'lomo to said G-d has

און נישט דו האָסט געבעטן עשירות, גיטער, און כּבֿוד , אָדער דאָס לעבן
lebn dos oder koved un giter eshires gebetn host du nisht un
life the or honor and goods wealth pleaded have you not and

פֿון דײַנע פֿײַנט , און נישט צו מאָל פֿיל טעג האָסטו געבעטן,
gebetn hostu teg fil mol tsu nisht un faint daine fun
asked have you days many once even not and enemies your of

נײַערט דו האָסט דיר געבעטן חכמה און קענטשאַפֿט , כּדי
kedei kenshaft un chochme gebetn dir host du naiert
so that knowledge and wisdom asked for for yourself have you rather

זאָלסט קענען משפּטן מײַן פאָלק וואָס איך האָב דיך
dich hob ich vos folk main mishpetn kenen zolst
you(SG) have I whom people my judge be able to you(SG) may

געמאַכט פאַר אַ מלך איבער אים – יב וועט דיר אי געגעבן
gegebn i dir vert im iber melech a far gemacht
given both to you(SG) shall be them over king a for made

חכמה און קענטשאַפֿט , אי איך וועל דיר געבן עשירות און גיטער
giter un eshires gebn dir vel ich i kenshaft un chochme
goods and wealth give you(SG) will I and knowledge and wisdom

און כּבֿוד , וואָס אַזוי-וואָס איז נישט געווען ביי די מלכים וואָס
un koved un azoi-vos vos mlochim di bai geven nisht iz azoi-vos vos
who were kings the with been not is such a thing that honor and

פאַר דיר , און אַזוי-וואָס וועט נישט זײַן נאָך דיר .
far dir un azoi-vos vet nisht zain noch dir
you(SG) before and such a thing will not be after you(SG)

7 In that lailah did Elohim appear unto Sh'lomo, and said unto him, Ask what I shall give thee. 8 And Sh'lomo said unto Elohim, Thou hast showed chesed gadol unto Dovid Avi, and hast made me to reign in his place. 9 Now, Hashem Elohim, let Thy Davar unto Dovid Avi be established, for Thou hast made me melech over Am Rav like the aphar ha'aretz in multitude. 10 Give me now chochmah and intelligence, that I may go out and come in before HaAm Hazeh, for who can judge this Thy people, that is so great?

11 And Elohim said to Sh'lomo, Because this was in thine levav, and thou hast not asked osher, riches, or kavod, nor the nefesh of thine enemies, neither yet hast asked yamim rabbim *(many days, long life)*, but hast asked chochmah and intelligence for thyself, that thou mayest judge My people, over whom I have made thee melech, 12 Chochmah and intelligence is granted unto thee; and I will give thee osher, and riches, and kavod, such as none of the melachim have had that be before or after thee.

13 Then Sh'lomo came from his journey to the high place that was at Giv'on, from before the Ohel Mo'ed, to Yerushalayim, and reigned over Yisroel.

14 And Sh'lomo gathered chariots and parashim *(horsemen)*; and he had a thousand and four hundred chariots, and twelve thousand parashim, which he placed in the chariot cities, and with HaMelech at Yerushalayim.

15 And HaMelech made kesef and zahav at Yerushalayim as plenteous as avanim, and cedar trees he made as abundant as the sycomore fig trees that are in the Shefelah.

16 And Sh'lomo had susim imported from Mitzrayim and from Keve; the royal buyers purchased them from Keve.
17 And they imported from Mitzrayim, and then exported a merkavah *(chariot)* for six hundred shekels of kesef, and a sus *(horse)* for a hundred and fifty; and so they exported susim to all the melachim of the Chittim, and to the melachim of Aram *(Syria)*.

יג און שלמה איז צוריקגעקומען פֿון גיין צו דער במָה
bamah der tsu gein fun tsurikgekumen iz Shlomo un
high place the to going from returned is Sh'lomo and

וואָס אין גִּבעוֹן , פֿון פֿאַר דעם אוֹהל-מוֹעד , קיין ירושָלַיִם ;
Yerushalayim kein ohel-moed dem far fun Givon in vos
Yerushalayim to Tent of Meeting the before from Giv'on in which

און ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber gekinigt hot er un
Yisroel over reigned has he and

יד און שלמה האָט אָנגעזאַמלט רייַטוועגן און רייַטער , און ער
er un raiter un raitvegn ongezamlt hot Shlomo un
he and charioteers and chariots accumulated has Sh'lomo and

האָט געהאַט טויזנט טויזנט און פֿיר הונדערט רייַטוועגן און צוועלף טויזנט
toiznt tsvelf un raitvegn hundert fir un toiznt gehat hot
thousand twelve and chariots hundred four and a thousand had has

רייַטער . און ער האָט זיי אַוועקגעשטעלט אין די שטעט פֿאַר רייַטוועגן,
raitvegn far shtet di in avekgeshtelt zei hot er un raiter
chariots for cities the in stationed them has he and horsemen

און ביַים מלך אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in melech baim un
Yerushalayim in king with the and

טו און דער מלך האָט געמאַכט זילבער און גאָלד אין ירושָלַיִם
Yerushalayim in gold un zilber gemacht hot melech der un
Yerushalayim in gold and silver made has king the and

אַזוי ווי שטיינער, און צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע
vilde di vi azoi gemacht er hot tsedern un shteiner vi azoi
wild the like just made he has cedar and stones as so

פֿייגנבוימער וואָס אין דער נידערונג , אין פֿילקייט .
filkeit in niderung der in vos faignbeimer
great quantity in lowlands the in that fig trees

טז און דער אַרויסקום פֿון די פֿערד וואָס שלמה האָט געהאַט,
gehat hot Shlomo vos ferd di fun aroiskum der un
had has Sh'lomo that horses the of import the and

איז געווען פֿון מִצרַיִם און פֿון קוֵה ; די סוחרים פֿון דעם
dem fun sochrim di kue fun un Mitsrayim fun geven iz
the of traders the Keve from and Egypt from was is

מלך פֿלעגן זיי קריגן פֿון קוֵא פֿאַר געצאָלט. יז און זיי
zei un getsolt far kue fun krign zei flegn melech
they and pay for Keve from obtain them used to king

האָבן אַרויפֿגעבראַכט און אַרויסגעפֿירט פֿון מִצרַיִם אַ רייַטוואָגן
raitvogn a Mitsrayim fun aroisgefirt un aroifgebracht hobn
chariot a Egypt from brought out and brought up have

פֿאַר זעקס הונדערט זילבערשטיק , און אַ פֿערד פֿאַר הונדערט
un hundert far ferd a un zilbershtik hundert zeks far
and hundred for horses a and pieces of silver hundred six for

פֿופֿציק; און דאָס גלייַכן פֿאַר אַלע מלכים פֿון די חִתִּים , און
un Chetim di fun mlochim ale far glaichn dos un fuftsik
and Chittim the of kings all the to same the and fifty

די מלכים פֿון אֲרָם , פֿלעגט מען אַרויסברענגען דורך
durch aroisbrengen men flegt Aram fun mlochim di
through bring out them one used to Aram of kings the

זייער האַנט.
hant zeyer
hand their

ב.א און שלמה האָט געהייסן בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem tsu hoiz a boien geheisn hot Shlomo un
of name the for house a to build command did Sh'lomo and

ה , און אַ הויז פֿאַר זיין מלוכה .
meluche zain far hoiz a un Hashem
kingdom his for house a and Hashem

ב און שלמה האָט געציילט זיבעציק טויזנט מאַן לאַסטטרעגער,
lasttreger man toiznt zibetsik getseilt hot Shlomo un
load carriers men thousand seventy count did Sh'lomo and

און אַכציק טויזנט מאַן שטיינהעקער אין די בערג , און
un berg di in shteinheker man toiznt achtsik un
and mountains the in stonecutters men thousand eighty and

אויפֿזעער איבער זיי , דריי טויזנט אוּן זעקס הונדערט. ב.ג און
un hundert zeks un toiznt drai zei iber oifzeer
and hundred six and thousand three them over overseers

שלמה האָט געשיקט צו חורָם דעם מלך פֿון צוֹר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tsor fun melech dem Churam tsu geshikt hot Shlomo
say to so Tzor of king the Churam to sent did Sh'lomo

אַזוי ווי דו האָסט געטאָן מיט מײַן פֿאָטער דָּוִדן , וואָס דו האָסט אים
im host du vos Dovidn foter main mit geton host du vi azoi
him have you that Dovid father my with done have you as just

געשיקט צעדערן צו בויען פֿאַר זיך אַ הויז אויף צו ווינען דערין ,
derin voinen tsu oif hoiz a zich far boien tsu tsedern geshikt
therein dwell to for house a self for build to cedars sent

ג ד איז, אָט בוי איך אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה מײַן
main Hashem fun nomen dem tsu hoiz a ich boi ot iz
my Hashem of name the to house a I build behold is

ג-ט, כדי עס צו הייליקן צו אים, און צו ריַיכערן
reichern tsu un im tsu heilikn tsu es kedei G-t
burn incense to and him for consecrate to it in order that G-d

פֿאַר אים ווײַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און פֿאַר דער שטענדיקער
shtendiker der far un gevirtsn shmekedike fun vairech im far
continual the for and spices fragrant of incense him before

אויסלייגונג פֿון דעם הייליקן ברויט, און פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער
brandopfer di far un broit heilikn dem fun oisleigung
olah the for and bread holy the of things to be laid out

אין דער פֿרי און אין אָוונט , אין די שבתים , און אום
um un Shabbosim di in ovnt in un peire der in
on and Shabbatot the on evening in the and morning the in

ראָש-חודש , און אין די יוֹם-טובֿים פֿון ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem fun yom-tuvim di in un rosh-choidesh
our G-d Hashem of appointed festivals the in and New Moons

וואָס דאָס איז אייביק אַ חובֿ אויף ישׂרָאֵל. ד ה און דאָס הויז
vos hoiz dos un Yisroel oif choiv a eibik iz dos vos
which house the and Yisroel upon duty a forever is this which

איך בוי , דאַרף זיין גרויס, וואָרעם גרויס איז אלוקינו איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber Elokeinu iz grois vorem grois zain darf boi ich
g-ds all above our G-d is great because great be must build I

ה ו און וואָר האָט בכּוֹח אים צו בויען אַ הויז , אַז די הימלען און
un himlen di az hoiz a boien tsu im bekoyech hot ver un
and heavens the that house a build to him in power has who and

ז ו און וואָר די הימלען פֿון הימלען קענען אים נישט אַריַינענעמען ?
ver un arainnemen nisht im kenen himlen di fun himlen di
who and contain not him can heavens the of heavens the

18 2:1 And Sh'lomo determined to build a Bais for the Shem of Hashem, and a Bais *(palace)* for his kingdom.

2 2:2 And Sh'lomo conscripted threescore and ten thousand ish to bear burdens, and fourscore thousand ish as stonecutters in the hill country, and three thousand and six hundred to be their foremen to oversee them. 2 2:3 And Sh'lomo sent to Churam Melech Tzor, saying, As thou didst deal with Dovid Avi, and didst send him cedars to build him a Bais *(palace)* to dwell therein, even so deal with me. 3 2:4 Hinei, I build a Bais for the Shem of Hashem Elohai, to set it apart as kodesh and to dedicate it to Him, and to burn before Him ketoret sammim *(fragrant incense)*, and for the ma'arekhet tamid *(regular offering of the rows of bread)*, and for the olot boker and erev, on the Shabbatot, and on every Rosh-Chodesh, and on the Mo'adei Hashem Eloheinu. This is for l'olam *(forever)* to Yisroel. 4 2:5 And HaBeis which I build is gadol, for gadol is Eloheinu above kol HaElohim *(all the g-ds)*. 5 2:6 But who has the ko'ach to build Him a Bais, seeing the Shomayim and Shomayim of Shomayim cannot contain Him? Who am I then, that I should build Him a Bais, except

to burn sacrifices before Him? [6 2:7] Send me now therefore an ish chacham in zahav, and in kesef, and in nechoshet, and in barzel, and in purple, and in crimson, and in blue wool, and that has skill in the art of engraving to work with my chachamim in Yehudah and in Yerushalayim whom Dovid Avi did provide. [7 2:8] Send me also cedar, pine, and algum logs, from the Levanon, for I know that thy avadim have skill to cut timber in the Levanon; and, hinei, my avadim shall be with thy avadim, [8 2:9] Even to provide me lumber in abundance, for the Bais which I am about to build shall be gadol v'hafeleh *(great and magnificent)*. [9 2:10] And, hinei, I will give to thy avadim, the woodsmen that cut timber, twenty thousand measures of beaten chittim, and twenty thousand measures of se'orim, and twenty thousand baths of yayin, and twenty thousand baths of shemen *(olive oil)*.

[10 2:11] Then Churam Melech Tzor answered by letter, which he sent to Sh'lomo, Because Hashem hath loved His people, He hath made thee Melech over them. [11 2:12] Churam said moreover, Baruch Hashem Elohei Yisroel, that made Shomayim v'et HaAretz,

בין איך, אַז איך זאָל אים בויען אַ הויז , סיידן אויף צו רייכערן
reichern tsu oif saidn hoiz a boien im zol ich az ich bin
burn incense to for except house a build him shall I that I am

פֿאַר אים? און אַצונד , שיק מיר אַ קלוגן מאַן צו אַרבעטן אין גאָלד, און
un gold in arbeten tsu man klugn a mir shik atsund un im far
and gold in work to man skilled a me send now and him before

אין זילבער, און אין קופּער , און אין אייַזן, און אין פּורפּל און קאַרמין און
un karmin un purpl in un aizn in un kuper in un zilber in
and crimson and purple in and iron in and bronze in and silver in

בלאָער וואָל, און אַזאַ וואָס פֿאַרשטייט צו קריצן קריצונגען –
kritsungen kritsn tsu farshteit vos aza un vol bloer
engravings engrave to understands who such a one and wool blue

אין איינעם מיט די קלוגע לייַט וואָס בייַ מיר אין יהודה און אין
in un Yehudah in mir bai vos lait kluge di mit einem in
in and Yehudah in me with who are men skilled the with one in

ירושָלַיִם , וואָס מיין פֿאָטער דָּוִד האָט אָנגעגרייט. [ז ח] און שיק
shik un ongegreit hot Dovid foter main vos Yerushalayim
send and prepared has Dovid father my whom Yerushalayim

מיר צעדערהאָלץ, ציפּרעסן , און סאַנדאַלהאָלץ, פֿון לבָנוֹן , וואָרעם
vorem Levanon fun sandalholts un tsipresn tsederholts mir
because Levanon from algum wood and cypresses cedar wood me

איך ווייס אַז דייַנע קנעכט פֿאַרשטייען צו האַקן געהילץ פֿון
fun gehilts hakn tsu farshteyen knecht daine az veis ich
from timber cut how to understand servants your that know I

לבָנוֹן ; [ח ט] און אָט וועלן מיינע קנעכט זיין מיט דייַנע קנעכט ,
knecht daine mit zain knecht maine veln ot un Levanon
servants your with be servants my will behold and Levanon

אָנצובריטן פֿאַר מיר אַ סך האָלץ, וואָרעם דאָס הויז וואָס איך בוי ,
boi ich vos hoiz dos vorem holts sach a mir far ontsubreitn
build I that house this because wood lot of a me for to prepare

דאַרף זיין גרויס און וווּנדערלעך. [ט י] און אָט גיב איך די העקער ,
heker di ich gib ot un vunderlech un grois zain darf
woodcutter the I give behold and wonderful and great be must

די וואָס שניידן דאָס געהילץ, געשטויסענע וויץ פֿאַר דייַנע
daine far veits geshtoisene gehilts dos shnaidn vos di
your for wheat beaten timber the cut who the ones

קנעכט , צוואַנציק טויזנט קאָר, און גערשטן צוואַנציק טויזנט קאָר,
kor toiznt tsvantsik gershtn un kor toiznt tsvantsik knecht
cors thousand twenty barley and cors thousand twenty servants

און ווייַן צוואַנציק טויזנט בַּת , און אייל צוואַנציק טויזנט בַּת .
bat toiznt tsvantsik eil un bat toiznt tsvantsik vain un
baths thousand twenty oil and baths thousand twenty wine and

[י יא] און חורָם דער מלך פֿון צור האָט געענטפֿערט אין אַ
a in geentfert hot Tsor fun melech der Churam un
a in answered has Tzor of king the Churam and

געשריפֿטס, און געשיקט צו שלמהן : ווייל ה האָט ליב זיין
zain lib hot Hashem vail Shlomoen tsu geshikt un geshrifts
his loved has Hashem because Sh'lomo to sent and writing

פֿאָלק , האָט ער דיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער זיי . [יא יב] און
un zei iber melech a far gemacht dich er hot folk
and them over king a for made you(SG) he has people

חורָם האָט געזאָגט: ברוך ה אלוקי יִשְׂרָאֵל וואָס האָט
hot vos Yisroel Elokei Hashem Baruch gezogt hot Churam
has who Yisroel the G-d of Hashem Baruch said has Churam

געמאַכט דעם הימל און די ערד , פַֿאַר וואָס ער האָט געגעבן דעם
dem gegebn hot er vos far erd di un himel dem gemacht
the given has he what for earth the and heaven the made

מלך דָּוִד אַ קלוגן זון , גענים אין שׂכל און פַֿאַרשטאַנדיקייט, וואָס
vos farshtandikeit un seichel in genit zun klugn a Dovid melech
who wisdom and reason in skilled son wise a Dovid king

וועט בויען אַ הויז פַֿאַר ה , און אַ הויז פַֿאַר זיין מלוכה .
meluche zain far hoiz a un Hashem far hoiz a boien vet
kingdom his for house a and Hashem for house a build will

יב ג און אַצונד , שיק איך דיר אַ קלוגן מאַן, גענים אין
in genit man klugn a dir ich shik atsund un
in skilled man skilled a you(SG) I send now and

פַֿאַרשטאַנדיקייט, מיין הויפּטמיינסטער חורם , יג ד דעם זון פֿון אַ
a fun zun dem Churam hoiptmeinster main farshtandikeit
a of son the Churam master craftsman my understanding

פֿרוי פֿון די טעכטער פֿון דָן , וואָס זיין פַֿאָטער איז אַ מאַן פֿון
fun man a iz foter zain vos Dan fun techter di fun froi
of man a is father his whose Dan of daughters the from woman

צור ; ער פַֿאַרשטייט צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין זילבער, אין קופּער ,
kuper in zilber in un gold in arbeten tsu farshteit er Tsor
bronze in silver in and gold in work to understands he Tzor

אין אייַזן, אין שטיינער, און אין האָלץ, אין פּורפּל, אין בלאָער וואָל , און אין
in un vol bloer in purpl in holts in un shteiner in aizn in
in and wool blue in purple in wood in and stone in iron in

פַֿיינלייַנען , און אין קאַרמין , און צו קריצן יעטוועדער קריצונג , און
un kritsung yetveder kritsn tsu un karmin in un fainlainen
and engraving every engrave to and crimson in and fine linen

אויסקינצלען יעטוועדער קונציקע אַרבעט וואָס וועט אים געגעבן
gegebn im vet vos arbet kuntsike yetveder oiskintslen
be given him will that work artistic every to create artistically

וועלן – אין איינעם מיט דיינע קלוגע לייַט, און מיט די קלוגע לייַט פֿון
fun lait kluge di mit un lait kluge daine mit einem in vern
of men skilled the with and men skilled your with one in become

מיין האַר, דיין פַֿאָטער דָּוִד . יד ט און אַצונד , די ווייץ און די גערשטן,
gershtn di un veits di atsund un Dovidn foter dain har main
barley the and wheat the now and Dovid father your lord my

און דאָס איל, און דעם ווייַן , וואָס מיין האַר האָט געזאָגט, זאָל ער שיקן צו
tsu shikn er zol gezogt hot har main vos vain dem un eil dos un
to send he let said has lord my that wine the and oil the and

זיינע קנעכט ; טו טז און מיר וועלן האַקן געהילץ פֿון לבנון לויט
loit Levanon fun gehilts hakn veln mir un knecht zaine
according to Levanon from timber cut will we and servants his

אַל דיין באַדאַרף, און וועלן עס ברענגען צו דיר אויף טראַפּטן מיטן
mitn traptn oif dir tsu brengen es veln un badarf dain al
with rafts on you(SG) to bring it will and need your all

ים קיין יָפּוֹ , און דו וועסט עס אַרויפֿברענגען קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein aroifbrengen es vest du un Yafo kein yam
Yerushalayim to bring up it will you and Yafo to the sea

טז יז און שלמה האָט איבערגעציילט אַלע פֿרעמדע מענטשן וואָס
vos mentshn fremde ale ibergetseilt hot Shlomo un
who were men foreign all count did Sh'lomo and

אין לאַנד ישׂרָאֵל, נאָך דער ציילונג וואָס זיין פַֿאָטער דָּוִד האָט
hot Dovid foter zain vos tseilung der noch Yisroel land in
had Dovid father his that census the after Yisroel the land in

Who hath given to Dovid HaMelech a ben chacham *(wise son)*, endued with seichel and binah, that might build a Bais for Hashem, and a Bais *(palace)* for his kingdom.

12 2:13 And now I have sent an ish chacham, endued with binah, namely my master craftsman Churam-Avi, 13 2:14 ben isha of the Banot Dan, and his av was an ish Tzor, trained to work in zahav, and in kesef, in nechoshet, in barzel, in avanim *(stone)*, and in etzim *(wood)*, in purple, in blue wool, and in fine linen, and in crimson; also to engrave every kind of engraving, and to execute every design which shall be put to him, with thy chachamim, and with the chachmei adoni Dovid Avicha. 14 2:15 Now therefore the chittim, and the se'orim, the shemen, and the yayin, which adoni hath spoken of, let him send unto his avadim, 15 2:16 And we will cut etzim out of the Levanon, as much as thou shalt need; and we will float it to thee in rafts by yam to Yafo, and thou shalt carry it up to Yerushalayim.

16 2:17 And Sh'lomo took a census of all the gerim that were in Eretz Yisroel, after the census wherewith Dovid Aviv had numbered them;

and they were found a hundred and fifty thousand and three thousand and six hundred. 17 2:18 And he set threescore and ten thousand of them to be bearers of burdens, and fourscore thousand to be stonecutters in the hill country, and three thousand and six hundred menatzkhim *(foremen overseers)* to keep HaAm working.

זיי געציילט. און עס האָבן זיך געפֿונען הונדערט און דרײַ און
un drai un hundert gefunen zich hobn es un getseilt zei
and three and hundred found selves were there and counted them

פֿופֿציק טויזנט און זעקס הונדערט. יז יח און ער האָט געמאַכט פֿון זיי
zei fun gemacht hot er un hundert zeks un toiznt fuftsik
them of make did he and hundred six and thousand fifty

זיבעציק טויזנט לאַסטטרעגער און אַכציק טויזנט שטיינהעקער אין
in shteinheker toiznt achtsik un lasttreger toiznt zibetsik
in stonecutters thousand eighty and load carriers thousand seventy

די בערג; און דרײַ טויזנט און זעקס הונדערט אויפֿזאַסערס צו מאַכן
machn tsu oifpasers hundert zeks un toiznt drai un berg di
make to supervisors hundred six and thousand three and hills the

אַרבעטן דאָס פֿאָלק.
folk dos arbeten
people the work

3 Then Sh'lomo began to build the Bais Hashem at Yerushalayim in Mt Moriyah, where Hashem appeared unto Dovid Avihu, in the makom *(place)* which Dovid had prepared in the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi. 2 And he began to build in the second day of the second month, in the fourth year of his reign.

ג און שלמה האָט אָנגעהויבן בויען דאָס הויז פֿון ה אין
in Hashem fun hoiz dos boien ongehoibn hot Shlomo un
in Hashem of house the to build begin did Sh'lomo and

ירושָלַיִם אויפֿן באַרג מוֹריָה וואָס איז אויסגעקליבן געווָארן
gevorn oisgeklibn iz vos Moriyah barg oifn Yerushalayim
become chosen is which Moriyah mount on Yerushalayim

פֿון זײַן פֿאָטער דָוִדן, אין דעם אָרט פֿון דָוִדן וווּ ער האָט
hot er vu Dovidn fun ort dem in Dovidn foter zain fun
had he where Dovid of place the in Dovid father his of

צוגעגרייט, אין דעם דרעש-שײַער פֿון אָרנָן יבֿוסי. ב און ער האָט
hot er un Yevusi dem Ornon fun dresh-shaier dem in tsugegreit
did he and Yevusi the Ornan of threshing floor the in prepared

אָנגעהויבן בויען אין צווייטן חודש, אין צווייטן טאָג, אין
in tog tsveitn in choidesh tsveitn in boien ongehoibn
in day the second in month the second in to build begin

פֿירטן יאָר פֿון זײַן מלוכה.
meluche zain fun yor firtn
kingdom his of year the fourth

3 Now these are the foundations which Sh'lomo laid for the building of the Bais HaElohim. The length by cubits using the middah harishonah *(old standard)* was threescore cubits, and the width twenty cubits.

ג און דאָס זײַנען די גרונטפֿעסטן וואָס זײַנען געלייגט געווָארן פֿון
fun gevorn geleigt zainen vos gruntfestn di zainen dos un
of become laid are which foundations the are these and

שלמהן ביים בויען דאָס הויז פֿון אלקים: די לענג אין איילן
eiln in leng di Elokim fun hoiz dos boien baim Shlomoen
cubits in length the G-d of house the building with the Sh'lomo

לויט דער פֿריערדיקער מאָס זעכציק איילן, און די ברייט
breit di un eiln zechtsik mos frierdiker der loit
width the and cubits sixty measure former the according to

צוואַנציק איילן.
eiln tsvantsik
cubits twenty

4 And the Ulam that was in the front of the Bais *(porch or vestibule in front of the Holy Place)*, the length of it was according to the width of the Bais, twenty cubits, and the height was twenty, and he overlaid it within

ד און דער פּאָליש וואָס פֿאַרנט – די לענג, פֿאַר ברייט פֿון
fun breit far leng di forent vos polish der un
of the width for length the in front which was Ulam the and

דעם הויז, איז געווען צוואַנציק איילן, און די הייך הונדערט און
un hundert heich di un eiln tsvantsik geven iz hoiz dem
and hundred height the and cubits twenty was is house the

צוואַנציק; און ער האָט עס איבערגעצויגן פֿון אינעווייניק מיט ריינעם
reinem mit ineveinik fun ibergetsoign es hot er un tsvantsik
pure with within from overlaid it did he and twenty

with zahav tahor. [5] And the Bais HaGadol he paneled with cypress, which he overlaid with zahav tov, and carved thereon timorim *(palm trees)* and sharsherot *(chainwork)*. [6] And he decorated the Bais with precious stones for tiferet *(beauty)*, and the zahav was zahav from Parvayim. [7] He overlaid also the Bais, the ceiling beams, the thresholds, and the walls thereof, and the daletot *(doors)* thereof, with zahav; and carved Keruvim on the walls.

[8] And he made the Bais Kodesh HaKadashim, the length whereof was according to the width of the bais, twenty cubits long, and the width thereof twenty cubits, and he overlaid it with zahav tov of six hundred talents. [9] And the weight of the masmerot *(nails)* was fifty shekels of zahav. And he overlaid the upper rooms with zahav.

[10] And in the Bais Kodesh HaKadashim he made two keruvim of ma'aseh tza'atzu'im *(sculpture work)*, and overlaid them with zahav. [11] And the wings of the Keruvim were twenty cubits long; one wing of the one Keruv was five cubits, reaching to the wall of the Bais; and the other wing was likewise five cubits, reaching to

ה און דאָס גרויסע הויז האָט ער באַדעקט מיט ציפּרעסהאָלץ,
tsipresholts mit badekt er hot hoiz groise dos un gold
cypress wood with cover he did house great the and gold

און האָט עס באַלייגט מיט גוטן גאָלד, און אויסגעאַרבעט דערויף
deroif oisgearbet un gold gutn mit baleigt es hot un
thereon worked out and gold good with overlaid it did and

ו טייטלבוימער און קייטלעך. און ער האָט באַזעצט דאָס הויז מיט
mit hoiz dos bazetst hot er un keitlech un teitlbeimer
with house the decorate did he and chains and palm trees

טײַערע שטיינער פֿון שיינקייט וועגן , און דאָס גאָלד איז געווען
geven iz gold dos un vegen sheinkeit fun shteiner taiere
was is gold the and on account of beauty of stones precious

ז גאָלד פֿון פַּרְוַיִם . און ער האָט באַדעקט דאָס הויז , די באַלקנס,
balkns di hoiz dos badekt hot er un Parvayim fun gold
beams the house the overlay did he and Parvayim from gold

די שוועלן , און זײַנע ווענט, און זײַנע טירן , מיט גאָלד, און
un gold mit tirn zaine un vent zaine un shveln di
and gold with doors its and walls its and thresholds the

אויסגעקריצט כְּרוּבִים אויף די ווענט.
vent di oif kruvim oisgekritst
walls the on Keruvim engraved

ח און ער האָט געמאַכט דאָס הויז פֿון דעם קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים ;
kodshei-kodshim dem fun hoiz dos gemacht hot er un
Kodesh HaKodashim the of house the make did he and

זײַן לענג , פּאַר ברייט פֿון דעם הויז , צוואַנציק איילן ; און
un eiln tsvantsik hoiz dem fun breit far leng zain
and cubits twenty house the of the width for length its

זײַן ברייט צוואַנציק איילן ; און ער האָט עס באַדעקט מיט גוטן
gutn mit badekt es hot er un eiln tsvantsik breit zain
good with overlay it did he and cubits twenty width its

גאָלד, זעקס הונדערט צענטנער. ט און די וואָג פֿון די נעגל איז
iz negl di fun vog di un tsentner hundert zeks gold
is nails the of weight the and talents hundred six gold

געווען פֿופֿציק שֶׁקֶל גאָלד. און די אייבערקאַמערן האָט ער
er hot eiberkamern di un gold shekl fuftsik geven
he did upper chambers the and gold shekels of fifty was

באַדעקט מיט גאָלד.
gold mit badekt
gold with overlay

י און ער האָט געמאַכט אין דעם הויז פֿון קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים צוויי
tsvei kodshei-kodshim fun hoiz dem in gemacht hot er un
two Kodesh HaKodashim of house the in make did he and

כרובֿים פֿון בילדערווערק, און מע האָט זיי איבערגעצויגן מיט גאָלד.
gold mit ibergetsoign zei hot me un bilderverk fun kruvim
gold with overlay them did one and carved work of Keruvim

יא און די פֿליגלען פֿון די כרובֿים , זייער לענג איז געווען צוואַנציק
tsvantsik geven iz leng zeyer kruvim di fun fliglen di un
twenty was is length their Keruvim the of wings the and

איילן : אַ פֿליגל פֿון איינעם, פֿון פֿינף איילן , גרייכנדיק ביז דער וואַנט
vant der biz greichndik eiln finf fun einem fun fligel a eiln
wall the unto reaching cubits five of one of wing a cubits

פֿון הויז , און דער אַנדער פֿליגל פֿון פֿינף איילן גרייכנדיק ביזן
bizn greichndik eiln finf fun fligel ander der un hoiz fun
unto reaching cubits five of wing other the and house of the

the wing of the other Keruv. 12 And one wing of the other Keruv was five cubits, reaching to the wall of the Bais; and the other wing was five cubits also, joining to the wing of the other Keruv. 13 The wings of these Keruvim spread themselves forth twenty cubits; and they stood on their feet, and their faces turned inward.

14 And he made the Parochet of blue wool, and purple, and crimson, and fine linen, and wrought keruvim thereon.

15 Also he made before the Bais two [freestanding] Ammudim *(pillars)* of thirty and five cubits high, and the capital that was on the top of each of them was five cubits.

16 And he made sharsherot in the Devir, and put them on the rosh of the Ammudim; and made a hundred pomegranates, and put them on the sharsherot.

17 And he erected the Ammudim before the Heikhal, one on the right, and the other on the left; and called the shem of that on the right Yachin, and the shem of that on the left Boaz.

פְּלִיגל פֿון דעם אַנדער כרובּ . יב און אַ פְּלִיגל פֿון דעם אַנדער כרובּ ,
kruv ander dem fun fligel a un kruv ander dem fun fligel
Keruv other the of wing a and Keruv other the of the wing

פֿון פֿינף איילן , האָט אָנגערירט די וואַנט פֿון הויז , און דער אַנדער
ander der un hoiz fun vant di ongerirt hot eiln finf fun
other the and the house of wall the touched has cubits five of

פְּלִיגל פֿון פֿינף איילן איז געווען באַהעפֿט צו דעם פְּלִיגל פֿון דעם אַנדער
ander dem fun fligel dem tsu baheft geven iz eiln finf fun fligel
other the of wing the to joined was is cubits five of wing

כרובּ . יג די פְּלִיגלען פֿון די דאָזיקע כרובֿים פֿונאַנדערגעשפרייטערהייט
funandergeshpreiterheit kruvim dozike di fun fliglen di kruv
spread out Keruvim these the of wings the Keruv

זיינען געווען צוואַנציק איילן ; און זיי זיינען געשטאַנען אויף זייערע
zeyere oif geshtanen zainen zei un eiln tsvantsik geven zainen
their on standing are they and cubits twenty were are

פּנים, מיט זייערע פּנימער אינעווייניק צו .
tsu ineveinik penemer zeyere mit fis
toward inward faces their with feet

יד און ער האָט געמאַכט דעם פָּרוֹכֶת פֿון בלאָער וואָל , און פּורפּל , און
un purpl un vol bloer fun parochet dem gemacht hot er un
and purple and wool blue of Parochet the make did he and

קאַרמין , און פֿיינלייַנען ; און ער האָט אויסגעאַרבעט דערויף כרובֿים .
kruvim deroif oisgearbet hot er un fainlainen un karmin
Keruvim thereon embroider did he and fine linen and crimson

טו און ער האָט געמאַכט פֿאַרן הויז צוויי זיילן , פֿינף און
un finf zailn tsvei hoiz faran gemacht hot er un
and five pillars two house for the make did he and

דרייַסיק איילן די הייך ; און די קרוין וואָס אויף זייערע קעפּ ,
kep zeyere oif vos kroin di un heich di eiln draisik
heads their upon that crown the and height the cubits thirty

פֿינף איילן .
eiln finf
cubits five

טז און ער האָט געמאַכט קייטן אין דבֿיר , און אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton un Devir in keitn gemacht hot er un
put on and inner sanctuary in chains make did he and

אויף די קעפּ פֿון די זיילן ; און ער האָט געמאַכט הונדערט
hundert gemacht hot er un zailn di fun kep di oif
one hundred made has he and pillars the of heads the upon

מילגרוימען און אַרײַנגעטאָן אין די קייטן .
keitn di in araingeton un milgroimen
chains the in put and pomegranates

יז און ער האָט אויפֿגעשטעלט די זיילן פֿאַר דעם הֵיכל , איינעם
einem heichl dem far zailn di oifgeshtelt hot er un
one Heikhal the before pillars the set up did he and

פֿון דער רעכטער זײַט, און איינעם פֿון דער לינקער זײַט; און ער האָט
hot er un zait linker der fun einem un zait rechter der fun
did he and side left the of one and side right the of

גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם רעכטן יָכִין , און דעם נאָמען פֿון דעם
dem fun nomen dem un Yachin rechtn dem fun nomen dem gerufn
the of name the and Yachin right the of name the call

לינקן בּוֹעַז .
Boaz linkn
Boaz the left one

4 Moreover he made a Mizbe'ach nechoshet, twenty cubits the length thereof, and twenty cubits the width thereof, and ten cubits the height thereof.

ד אוֹן עֶר הָאָט גֶעמַאכט אַ קוּפֶּערנעם מִזבּח ; צְוואַנְציק
tsvantsik mizbeyech kupernem a gemacht hot er un
twenty altar bronze a make did he and

אַיילֶן זַיִן לענג , אוֹן צְוואַנְציק אַיילֶן זַיִן ברייט, אוֹן
un breit zain eiln tsvantsik un leng zain eiln
and width its cubits twenty and length its cubits

צען אַיילֶן זַיִן הַייך .
heich zain eiln tsen
height its cubits ten

[2] Also he made a Yam Mutzak *(Molten "Sea")* of ten cubits from brim to brim. It was round, and five cubits the height thereof, and a line of thirty cubits did completely encircle it. [3] And under it was the demut *(likeness)* of bulls, all around, ten per cubit, surrounding the Yam. Two rows of bulls were cast, when it was cast. [4] It stood upon shneym asar bakar *(twelve bulls)*, three looking toward the north, and three looking toward the west, and three looking toward the south, and three looking toward the east; and the Yam was set above upon them, and all their hindquarters were toward the inside. [5] And the thickness of it was a handbreadth, and the brim of it like the work of the brim of a kos, like the flower of a lily; and it received and held the capacity of shloshet alafim baths.

ב אוֹן עֶר הָאָט גֶעמַאכט דעם יָם אַ גֶעגאָסענעם, צען אַיילֶן פֿוֹן
fun eiln tsen gegosenem a yam dem gemacht hot er un
from cubits ten molten a sea the make did he and

רַאַנְד צוֹ רַאַנְד, קַיילֶעכדיק רונד אַרום , אוֹן פֿינף אַיילֶן דִי הַייך ;
heich di eiln finf un arum rund kailechdik rand tsu rand
height the cubits five and round around circular rim to rim

אוֹן אַ שנור פֿוֹן דרייַסיק אַיילֶן הָאָט אים אַרומגֶערינגלט רונד אַרום .
arum rund arumgeringlt im hot eiln draisik fun shnur a un
round around encircled it has cubits thirty of cord a and

ג אוֹן אונטער אים איז גֶעווען דִי גֶעשטאַלט פֿוֹן רינדער וואָס הָאבן אים
im hobn vos rinder fun geshtalt di geven iz im unter un
it did that oxen of figure the was is it under and

אַרומגֶערינגלט רונד אַרום , צען אַיילֶן , אַרומצירקלענדיק דעם יָם
yam dem arumtsirklendik eiln tsen arum rund arumgeringlt
sea the encircling cubits ten round around encircle

רונד אַרום . אין צְווויי צֵיילֶן זַיינען גֶעווען דִי רינדער, אויסגֶעגאָסן
oisgegosen rinder di geven zainen tseiln tsvei in arum rund
cast oxen the were are rows two in round around

אין איין גוס מיט אים. ד ער איז גֶעשטאַנען אויף צְוועלף רינדער, דרייַ
drai rinder tsvelf oif geshtanen iz er im mit gus ein in
three oxen twelve on standing is it it with casting one in

געקערט צוֹ צפֿון , אוֹן דרייַ געקערט צוֹ מערבֿ , אוֹן דרייַ געקערט צוֹ
tsu gekert drai un mayrev tsu gekert drai un tsofn tsu gekert
to turned three and west to turned three and north to turned

דָרום , אוֹן דרייַ געקערט צוֹ מִזרח ; אוֹן דער יָם אִיז גֶעווען איבער
iber geven iz yam der un mizrech tsu gekert drai un dorem
over was is sea the and east to turned three and south

זיי פֿוֹן אויבן ; אוֹן אַלע זייערע הינטערלייַבער זַיינען גֶעווען אינעווייניק
ineveinik geven zainen hinterlaiber zeyere ale un oiben fun zei
inward were are hindquarters their all and above from them

צוֹ . ה אוֹן זַיִן גרעב אִיז גֶעווען אַ האַנטבריים ; אוֹן זַיִן רַאַנְד
rand zain un hantbreit a geven iz greb zain un tsu
rim its and handsbreadth a was is thickness its and toward

אִיז גֶעווען אַזוי ווי דִי אַרבעט פֿוֹן דעם רַאַנְד פֿוֹן אַ בעכער, ווי אַ
a vi becher a fun rand dem fun arbet di vi azoi geven iz
a like cup a of rim the of work the like just as was is

בלום פֿוֹן אַ לילי; דרייַ טויזנט בַּת הָאָט עֶר גֶעהאַלטן.
gehaltn er hot bat toiznt drai lilie a fun blum
contain it did baths thousand three lily a of flower

[6] He made also ten kiyyorim *(lavers, basins for washing)*, and put five on the right and five on the left, to wash in them; such

ו אוֹן עֶר הָאָט גֶעמאַכט צען האַנטפֿאַסן, אוֹן אַוועקגֶעשטעלט פֿינף פֿוֹן
fun finf avekgeshtelt un hantfasn tsen gemacht hot er un
of five placed and basin ten made has he and

דער רעכטער זײַט, אוֹן פֿינף פֿוֹן דער לינקער זײַט, אויף צוֹ וואַשן דרינען ;
drinen vashn tsu oif zait linker der fun finf un zait rechter der
therein wash to for side left the of five and side right the

things as they offered for the olah *(burnt offering)* they washed in them; but the Yam was for the Kohanim to wash in.

[7] And he made ten Menorot HaZahav as prescribed, and set them in the Heikhal, five on the right, and five on the left.

[8] He made also ten Shulchanot, and placed them in the Heikhal, five on the right, and five on the left. And he made a hundred mizrekei zahav *(golden basins)*.

[9] Furthermore he made the Khatzer HaKohanim, and the Azarah HaGedolal *(the Great Temple Courtyard area)*, and delatot laAzarah, and overlaid the daletot of them with nechoshet *(bronze)*.

[10] And he set the Yam on the right, eastward, opposite the south.

[11] And Churam made the sirot, and the shovels, and the mizrakot. And Churam finished the melachah that he was to make for Melech Sh'lomo for the Beis HaElohim, [12] The two Ammudim, and the bases, and the capitals which were on the top of the two Ammudim, and the two nettings to cover the two bases

די זאַכן פֿון בראַנדאָפּפֿער פֿלעגט מען אָפּשוועמען זיי אין ; אָבער
ober zei in opshvenken men flegt brandopfer fun zachn di
but them in rinse off one used to olah of things the

דער ים איז געווען פֿאַר די כֹּהנים זיך צו וואַשן דרינען .
drinen vashn tsu zich koyanim di far geven iz yam der
therein wash to selves kohanim the for was is sea the

ז און ער האָט געמאַכט צען גילדערנע מנורות לויט זייער
zeyer loit menoyrus gilderne tsen gemacht hot er un
their according to menorahs golden ten make did he and

דין , און אַריינגעשטעלט אין הֵיכל , פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט,
zait rechter der fun finf heichl in araingeshtelt un din
side right the of five Heikhal in placed and ordinance

און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט.
zait linker der fun finf un
side left the of five and

ח און ער האָט געמאַכט צען טישן , און אַוועקגעשטעלט אין הֵיכל ,
heichl in avekgeshtelt un tishn tsen gemacht hot er un
Heikhal in placed and tables ten make did he and

פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט, און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט. און ער האָט
hot er un zait linker der fun finf un zait rechter der fun finf
did he and side left the of five and side right the of five

געמאַכט הונדערט גילדערנע שפּרענגבעקנס.
shprengbekns gilderne hundert gemacht
basins golden hundred make

ט און ער האָט געמאַכט דעם הויף פֿון די כֹּהנים , און דעם גרויסן
groisn dem un koyanim di fun hoif dem gemacht hot er un
great the and kohanim the of court the make did he and

פֿאָרהויף , און די טירן צו דעם פֿאָרהויף ; און ער האָט איבערגעצויגן
ibergetsoign hot er un forhoif dem tsu tirn di un forhoif
overlay did he and courtyard the to doors the and courtyard

זייערע טירן מיט קופּער .
kuper mit tirn zeyere
bronze with doors their

י און דעם ים האָט ער אַוועקגעשטעלט פֿון דער רעכטער זײַט צו
tsu zait rechter der fun avekgeshtelt er hot yam dem un
to side right the from place he did sea the and

מזרח , אַקעגן דָּרום .
dorem akegn mizrech
the south facing the east

יא און חורָם האָט געמאַכט די טעפּ, און די שופֿלען, און די
di un shuflen di un tep di gemacht hot Churam un
the and shovels the and pots the make did Churam and

שפּרענגבעקנס. אַזוי האָט חורָם געענדיקט מאַכן די אַרבעט וואָס ער
er vos arbet di machn geendikt Churam hot azoi shprengbekns
he that work the making finish Churam did so basins

האָט געהאַט צו מאַכן פֿאַר דעם מלך שלמה אין דעם הויז פֿון
fun hoiz dem in Shlomo melech dem far machn tsu gehat hot
of house the in Sh'lomo king the for make to had has

אלקים: יב די צוויי זײַלן , און די בעקנס , די צוויי בעקנס פֿון די
di fun bekns tsvei di bekns di un zailn tsvei di Elokim
the of bowls two the bowl-shaped the and pillars two the G-d

קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די זײַלן ; און די צוויי נעצן
netsn tsvei di un zailn di fun kep di oif vos kroinen
nettings two the and pillars the of heads the upon that were crowns

of the capitals which were on the top of the Ammudim; [13] And four hundred pomegranates on the two nettings; two rows of pomegranates on each netting, to cover the two bases of the capitals which were upon the Ammudim.

צו באַדעקן די בעקנס פֿון די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די
di fun kep di oif vos kroinen di fun bekns di badekn tsu
the of heads the upon that crowns the of bowls the cover to

זיַלן ; [יג] און די פּיר הונדערט מילגרוימען פֿאַר די צוויי נעצן ,
netsn tsvei di far milgroimen hundert fir di un zailn
nettings two the for pomegranates hundred four the and pillars

צוויי ציילן מילגרוימען פֿאַר איטלעכער נעץ , צו באַדעקן די צוויי
tsvei di badekn tsu nets itlecher far milgroimen tseiln tsvei
two the cover to netting each for pomegranates rows two

בעקנס פֿון די קרוינען וואָס איבער די זיַלן .
zailn di iber vos kroinen di fun bekns
pillars the over that were crowns the of bowls

[14] He made also stands, and kiyyorot made he upon the stands, [15] One Yam, and twelve bakar under it. [16] The sirot also, and the shovels, and the mizlagot, and all their instruments, did Churam-Avi make for Melech Sh'lomo for the Bais Hashem of nechoshet maruk. [17] In the plain of Yarden did HaMelech cast them, in the avi ha'adamah between Sukkot and Tzeredah. [18] Thus Sh'lomo made all these vessels in great abundance, for the weight of the nechoshet could not be found out.

[יד] און ער האָט געמאַכט די געשטעלן, און געמאַכט די האַנטפֿאַסן אויף די
di oif hantfasn di gemacht un geshteln di gemacht hot er un
the on basins the made and bases the make did he and

געשטעלן; [טו] דעם איין ים , און די צוועלף רינדער אונטער אים; [טז] און די
di un im unter rinder tsvelf di un yam ein dem geshteln
the and it under oxen twelve the and sea one the bases

טעפּ, און די שופֿלען, און די גאָפּלען , און אַלע זייערע כּלים , האָט
hot keilim zeyere ale un goplen di un shuflen di un tep
did utensils their all and meat forks the and shovels the and pots

חורָם זיין הויפּטמיינסטער געמאַכט פֿאַר דעם מלך שלמה פֿאַר
far Shlomo melech dem far gemacht hoiptmeinster zain Churam
for Sh'lomo king the for make master craftsman his Churam

הס הויז , פֿון בלאָנקן קופּער . [יז] אין דער געגנט פֿון ירדן האָט זיי
zei hot Yarden fun gegent der in kuper blankn fun hoiz Hashems
them did Yarden of region the in bronze polished of house Hashem's

דער מלך אויסגעגאָסן, אין געדיכטער ערד, צווישן סוכּות און צווישן
tsvishn un Sukkot tsvishn erd gedichter in oisgegosen melech der
between and Sukkot between clay thick in poured out king the

צרדָה . [יח] און שלמה האָט געמאַכט פֿון אַלע די דאָזיקע כּלים זייער
zeyer keilim dozike di ale fun gemacht hot Shlomo un Tseredah
very vessels these the all of make did Sh'lomo and Tzeredah

פֿיל , ווייל די וואָג פֿון דעם קופּער איז נישט געווען צו באַרעכענען .
barechenen tsu geven nisht iz kuper dem fun vog di vail fil
be calculated to was not is bronze the of weight the because much

[יט] און שלמה האָט געמאַכט אַלע כּלים וואָס אין דעם הויז
hoiz dem in vos keilim ale gemacht hot Shlomo un
house the in that were vessels all make did Sh'lomo and

פֿון אלקים , און דעם גילדערנעם מזבח , און די טישן וואָס
vos tishn di un mizbeyech gildernem dem un Elokim fun
which tables the and altar golden the and G-d of

אויף זיי איז דאָס ברויט פֿון אָנגעזיכט ; [כ] און די מנורות מיט
mit menoyrus di un ongezicht fun broit dos iz zei oif
with menorahs the and the presence of bread the is them on

זייערע רערלעך , כּדי זיי זאָלן ברענען אַזוי ווי דער דין
din der vi azoi brenen zoln zei kedei rerlech zeyere
ordinance the as just burn shall they so that branch lights their

פֿאַרן דביר – פֿון עכטן גאָלד; [כא] און די בלומען , און די
di un blumen di un gold echtn fun Devir faran
the and flowers the and gold pure of inner sanctuary for the

רערלעך , און די צוועגלעך , פֿון גאָלד, און דאָס פֿון בעסטן גאָלד;
gold bestn fun dos un gold fun tsvenglech di un rerlech
gold best of the and gold of small tongs the and branch lights

[19] And Sh'lomo made all the vessels that were for the Beis HaElohim, the Mizbe'ach HaZahav also, and the Shulchanot whereon the Lechem HaPanim was set; [20] Moreover the Menorot with their nerot *(lamps)*, that they should burn as prescribed before the Devir, of zahav sagur; [21] And the flowers, and the nerot *(lamps)*, and the tongs, he made of zahav, and that perfect zahav; [22] And the snuffers, and the basins, and

the ladles, and the firepans, of zahav sagur; and the Petach *(Doorway)* the Beis, the Daltot HaPenimiyyot *(Inner Doors)* thereof for the Kodesh HaKadashim, and the Daltot HaBeis laHeikhal, were of zahav.

כב און די שניצמעסערס, און די שפּרענגבעקנס, און די שאָלן, און
un sholn di un shprengbekns di un shnaitsmesers di un
and cups the and basins the and snuffers the and

די פַּייערפַּאַנען, פֿון עכטן גאָלד; און דער אײַנגאַנג פֿון הויז, זײַנע
zaine hoiz fun aingang der un gold echtn fun faierfanen di
its house of the entrance the and gold pure of firepans the

אינעווייניקסטע טירן צום קָדשׁי-קָדשים, און די טירן פֿון
fun tirn di un kodshei-kodshim tsum tirn ineveinikste
of the doors the and Kodesh HaKodashim to the doors inner

הויז צום הֵיכל, פֿון גאָלד.
gold fun heichl tsum hoiz
gold of Heikhal to house

ה 5 Thus all the melachah *(work)* that Sh'lomo made for the Beis Hashem was completed; and Sh'lomo brought in all the things that Dovid Aviv had dedicated as kodesh; and the kesef, and the zahav, and all the articles, he put among the otzerot of the Bais HaElohim.

ה און די גאַנצע אַרבעט וואָס שלמה האָט געמאַכט פֿאַר הס
Hashems far gemacht hot Shlomo vos arbet gantse di un
Hashem's for done had Sh'lomo that work whole the and

הויז איז געענדיקט געוואָרן. און שלמה האָט געבראַכט די
di gebracht hot Shlomo un gevorn geendikt iz hoiz
the brought had Sh'lomo and become finished was house

געהייליקטע זאַכן פֿון זײַן פֿאָטער דָּוִדן, און האָט דאָס זילבער, און
un zilber dos hot un Dovidn foter zain fun zachn geheilikte
and silver the did and Dovid father his of things holy

דאָס גאָלד, און אַלע כּלים אַרײַנגעגעבן אין די שאַצקאַמערן פֿון
fun shatskamern di in araingegebn keilim ale un gold dos
of the treasuries the into bring in vessels all and gold the

הויז פֿון אלקים.
Elokim fun hoiz
G-d of house

[2] Then Sh'lomo gathered unto Yerushalayim the Ziknei Yisroel, and kol Rashei HaMattot *(all the Heads of the Tribes)*, the Nesi'ei HaAvot *(Family Chiefs)* of the Bnei Yisroel, to bring up the Aron Brit Hashem out of Ir Dovid, which is Tziyon. [3] Kol Ish Yisroel assembled themselves unto the Melech in the Chag *(Feast)*, which was in the seventh month. [4] And all the Ziknei Yisroel came; and the Levi'im took up the Aron. [5] And they brought up the Aron, and the Ohel Mo'ed and kol Klei HaKodesh *(all the Holy Articles)* that were

ב דערנאָך האָט שלמה אײַנגעזאַמלט די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun eltste di aingezamlt Shlomo hot dentsmol
and Yisroel of elders the gather Sh'lomo did then

אַלע הויפּטן פֿון די שבֿטים, די פֿירשטן פֿון די פֿאָטערהײַזער
fun foterhaizer di fun firshtn di shvotim di fun hoiptn ale
of father's household the of heads the tribes the of leaders all

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, קיין ירושָׁלַיִם, כּדי אַרויפֿצובראַנגען דעם
dem aroiftsubrengen kedei Yerushalayim kein Yisroel fun kinder di
the to bring up so that Yerushalayim to Yisroel of children the

אָרון פֿון הס ברית פֿון דָּוִדס-שטאָט, דאָס איז צִיּוֹן.
Tsiyon iz dos Dovids-Shtot fun bris Hashems fun oren
Tziyon is this city of David from the covenant Hashem's of aron

ג און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט צום מלך
melech tsum aingezamlt zich hobn Yisroel fun mener ale un
king to the gather selves did Yisroel of the men all and

אין דעם יוֹם-טוֹב, דאָס איז אין זיבעטן חודש. ד און אַלע עלטסטע
eltste ale un choidesh zibetn in iz dos yom-tov dem in
elders all and month seventh in is this festival the on

פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען געקומען, און די לְוִיִּם האָבן געטראָגן דעם אָרון.
oren dem getrogn hobn Leviim di un gekumen zainen Yisroel fun
aron the carried have Levi'im the and come were Yisroel of

ה און זיי האָבן אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון, און דעם אוֹהל-מוֹעד,
ohel-moed dem un oren dem aroifgebracht hobn zei un
Tent of Meeting the and aron the brought up have they and

און אַלע הייליקע כּלים וואָס אין געצעלט – די כֹּהנים און די
di un koyanim di getselt in vos keilim heilike ale un
the and kohanim the Ohel in which vessels holy all and

in the Ohel, these did the Kohanim and the Levi'im bring up. [6] Also HaMelech Sh'lomo, and Kol Adat Yisroel that were assembled unto him before the Aron, sacrificed tzon and bakar, which could not be told nor numbered for multitude. [7] And the Kohanim brought in the Aron Brit Hashem unto its makom *(place)*, to the Devir HaBeis, into the Kodesh HaKadoshim, even under the wings of the Keruvim;

[8] For the Keruvim spread forth their wings over the place of the Aron, and the Keruvim covered over the Aron and the carrying poles thereof. [9] And they drew out the poles of the Aron, that the ends of the poles were seen from the Aron before the Devir; but they were not seen from the outside. And there it is unto this day.

[10] There was nothing in the Aron except the two Luchot which Moshe put therein at Chorev, when Hashem made a Brit with the Bnei Yisroel, when they came out of Mitzrayim.

[11] And it came to pass, when the Kohanim were come out of the Kodesh (for all the Kohanim that were present were set apart as

לְוִיִּים הָאָבֶן זיי אַרויפֿגעבראַכט. ו אוּן דער מלך שלמה אוּן
un Shlomo melech der un aroifgebracht zei hobn Leviim
and Sh'lomo king the and brought up them have Levi'im

די גאַנצע עדה פֿון יִשְׂרָאֵל ווָאס זיינען געווען אײַנגעזאַמלט
aingezamlt geven zainen vos Yisroel fun eide gantse di
gathered were are that Yisroel of congregation whole the

אַרום אים פֿאַר דעם אָרן, האָבן געשלאַכט שאָף אוּן רינדער, ווָאס
vos rinder un shof geshlacht hobn oren dem far im arum
that cattle and sheep sacrifice did aron the before him around

האָבן נישט געקענט געציילט ווערן אוּן נישט באַרעכנט ווערן
vern barechnt nisht un vern getseilt gekent nisht hobn
become reckoned not and become counted been able to not have

פֿון פֿילקייט. ז אוּן די כהנים האָבן אַרײַנגעבראַכט דעם אָרן פֿון
fun oren dem araingebracht hobn koyanim di un filkeit fun
of aron the brought have kohanim the and multitude from

הס ברית אויף זײַן אָרט, אין דעם דביר פֿון הויז,
hoiz fun Devir dem in ort zain oif bris Hashems
house of inner sanctuary the in place its onto covenant Hashem's

אין קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים, אונטער די פֿליגלען פֿון די כרובֿים.
kodshei-kodshim in kruvim di fun fliglen di unter
Kodesh HaKodashim in Keruvim the of wings the under

ח וואָרעם די כרובֿים האָבן אויסגעשפּרייט זייערע פֿליגלען איבער דעם
dem iber fliglen zeyere oisgeshpreit hobn kruvim di vorem
the over wings their spread out did Keruvim the because

אָרט פֿון אָרון, אוּן די כרובֿים האָבן איבערגעדעקט דעם אָרן אוּן זײַנע
zaine un oren dem ibergedekt hobn kruvim di un oren fun ort
its and aron the cover over did Keruvim the and aron of place

שטאַנגען פֿון אויבן. ט אוּן די שטאַנגען זײַנען געווען אַזוי לאַנג, אַז
az lang azoi geven zainen shtangen di un oiben fun shtangen
that long so were are poles the and above from poles

די שפּיצן פֿון די שטאַנגען אַרויס פֿון אָרון זײַנען געזען געוואָרן
gevorn gezen zainen oren fun arois shtangen di fun shpitsn di
become seen are aron from the out poles the of ends the

פֿאַרן דביר, אָבער זיי זײַנען נישט געזען געוואָרן ווײַטער
vaiter gevorn gezen nisht zainen zei ober Devir faran
further become seen not are they but inner sanctuary before

אַרויס. אוּן ער איז דאָרטן געבליבן ביז אויף היַנטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz geblibn dortn iz er un arois
day this very on until remained there is it and out

י גאָרנישט איז אין אָרן געווען, נאָר די צוויי לוחות ווָאס משה האָט
hot Moshe vos luches tsvei di nor geven oren in iz gornisht
had Moshe that tablets two the only was aron in the is nothing

אַרײַנגעטאָן אין חוֹרֵב, בעת ה האָט געשלאָסן אַ ברית מיט די
di mit bris a geshlosn hot Hashem beeis Chorev in araingeton
the with covenant a made had Hashem when Chorev in put in

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, ווען זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצְרַיִם.
Mitsrayim fun aroisgegangen zainen zei ven Yisroel fun kinder
Egypt from gone out are they when Yisroel of children

יא אוּן עס איז געווען, ווי די כהנים זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen zainen koyanim di vi geven iz es un
from gone out are kohanim the as was is it and

היילקיטום – וואָרעם אַלע כֹּהנים ווָאס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען,
heiliktum – vorem ale koyanim vos hobn zich dortn gefunen
holy for all kohanim who had there selves found

האָבן זיך געהאַט געהיליקט , נישט אַכטנדיק אויף די אָפּטיילונגען;
opteilungen di oif achtndik nisht geheilikt gehat zich hobn
divisions the on regarding not consecrated had selves had

יב און די לְוִיים די זינגערס, זיי אַלע, אָסָף , הֵימָן , און ידותון ,
Yedutun un Heman ASaf ale zei zingers di Leviim di un
Yedutun and Heman Asaph all they singers the Levi'im the and

און זייערע זין און זייערע ברידער , אָנגעטאָן אין פַיינלייַנען , מיט
mit fainlainen in ongeton brider zeyere un zin zeyere un
with fine linen in dressed brothers their and sons their and

צימבלען , און מיט גיטאַרן, און האַרפֿן, זיינען געשטאַנען אין מזרח
mizrech in geshtanen zainen harfn un gitarn mit un tsimblen
east in the standing were harps and lyres with and cymbals

פֿון מזבח , און מיט זיי הונדערט און צוואַנציק כהנים
koyanim tsvantsik un hundert zei mit un mizbeyech fun
kohanim twenty and hundred them with and altar of

טרומייטערנדיק אויף טרומייטן – יג איז, ווי די טרומייטערס און
un trumeiterers di vi iz trumeitn oif trumeiterndik
and trumpeters the as is trumpets on sounding trumpets

די זינגערס האָבן אין איינעם אַרויסגעלאָזט קול צו לויבן און צו
tsu un loibn tsu kol ein aroisgelozt einem in hobn zingers di
to and praise to voice one released one in have singers the

דאַנקען ה , און ווי זיי האָבן אויפֿגעהויבן דעם קול מיט טרומייטן,
trumeitn mit kol dem oifgehoibn hobn zei vi un Hashem danken
trumpets with voice the lifted up have they as and Hashem thank

און מיט צימבלען, און מיט כְּלֵי-זֶמֶר , און געלויבט ה :
Hashem geloibt un klei-zemer mit un tsimblen mit un
Hashem praised and musical instruments with and cymbals with and

ווָאָרעם ער איז גוט , ווָאָרעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד , אַזוי איז
iz azoi chesed zain iz eibik oif vorem gut iz er vorem
is so lovingkindness his is ever for for good is he for

פֿול געווָאָרן דאָס הויז מיט אֲ וואָלקן – דאָס הויז פֿון ה . יד און
un Hashem fun hoiz dos volken a mit hoiz dos gevorn ful
and Hashem of house the cloud a with house the become full

די כהנים האָבן נישט געקענט זיך שטעלן טאָן דעם דינסט פֿון
fun dinst dem ton shteln zich gekent nisht hobn koyanim di
on service the to do stand selves been able to not have kohanim the

וועגן דעם וואָלקן, ווָאָרעם די פּראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט
ongefilt hot Hashem fun pracht di vorem volken dem vegen
filled has Hashem of glory the for cloud the account of

דאָס הויז פֿון האלקים .
HaElokim fun hoiz dos
G-d of house this

ו דענצמאָל האָט שלמה געזאָגט: ה האָט געזאָגט, אין וואָלקן
volken in gezogt hot Hashem gezogt Shlomo hot dentsmol
cloud in said has Hashem said Sh'lomo has then

צו רוען;
ruen tsu
rest to

ב אָבער איך האָב דיר געבויט אַ הויז פֿאַר אַ וווינונג ,
voinung a far hoiz a geboit dir hob ich ober
dwelling place a for house a built for you(SG) have I but

און אַן אָרט דיר צום זיצן אויף אייביק.
eibik oif zitsn tsum dir ort an un
ever for sit to for you(SG) place a and

kodesh, and the divisions were not observed); [12] Also the Levi'im which were the meshorarim *(singers)*, all of them of Asaph, of Heman, of Yedutun, with their banim and their achim, being arrayed in white linen, having cymbals and lyres and kinnorot *(harps)*, stood at the east of the Mizbe'ach, and with them a hundred and twenty Kohanim sounding trumpets: [13] It came even to pass, as the trumpeters and meshorarim were as one, making kol echad *(one voice, one sound)* to be heard in praising and thanking Hashem; and when they lifted up their voice with the trumpets and cymbals and musical instruments, and praised Hashem, saying, Ki tov ki l'olam chasdo *(For He is good; for His mercy endureth forever)*, that then the Beis was filled with an anan, even the Beis Hashem, [14] So that the Kohanim could not stand to minister by reason of the anan; for the Kavod Hashem had filled the Beis HaElohim.

6 Then said Sh'lomo, Hashem hath said that He would dwell in a dark cloud.

[2] But I have built Thee a lofty Beis, even a place for Thee to dwell olamim.

ג און דער מלך האָט אומגעדרייט זײַן פנים , און האָט געבענטשט די
di gebentsht hot un ponem zain umgedreit hot melech der un
the bless did and face his turn around did king the and

גאַנצע איינזאַמלונג פֿון ישׂרָאֵל, און די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון ישׂרָאֵל איז
iz Yisroel fun ainzamlung gantse di un Yisroel fun ainzamlung gantse
is Yisroel of assembly whole the and Yisroel of assembly whole

געשטאַנען. ד און ער האָט געזאָגט: ברוך ה אלוקי ישׂרָאֵל, וואָס האָט
hot vos Yisroel Elokei Hashem Baruch gezogt hot er un geshtanen
has who Yisroel the G-d of Hashem Baruch say did he and standing

מיט זײַן מויל גערעדט צו מײַן פאָטער דָּוִדן , און מיט זײַן האַנט דערפֿילט,
derfilt hant zain mit un Dovidn foter main tsu geredt moil zain mit
fulfilled hand his with and Dovid father my to spoken mouth his with

אַזוי צו זאָגן: ה פֿון דעם טאָג וואָס איך האָב אַרויסגעצויגן מײַן פאָלק פֿון
fun folk main aroisgetsoign hob ich vos tog dem fun zogn tsu azoi
from people my drawn out have I that day the from say to so

לאַנד מִצרַיִם , האָב איך נישט אויסדערוויילט קיין שטאָט פֿון אַלע שבֿטים
shvotim ale fun shtot kein oisderveilt nisht ich hob Mitsrayim land
tribes all from city any chosen not I have Egypt land of

פֿון ישׂרָאֵל אויף צו בויען אַ הויז , אַז מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן , און איך
ich un zain dortn zol nomen main az hoiz a boien tsu oif Yisroel fun
I and be there shall name my that house a build to for Yisroel of

האָב נישט אויסדערווײַלט קיין מענטשן צו זײַן אַ פֿירשט איבער מײַן פאָלק
folk main iber firsht a zain tsu mentshn kein oisderveilt nisht hob
people my over prince a be to man any chosen not have

ישׂרָאֵל, ו נאָר איך האָב אויסדערוויילט ירושָלַיִם , אַז מײַן נאָמען זאָל
zol nomen main az Yerushalayim oisderveilt hob ich nor Yisroel
shall name my that Yerushalayim chosen have I but Yisroel

דאָרטן זײַן , און איך האָב אויסדערוויילט דָּוִדן צו זײַן איבער מײַן פאָלק
folk main iber zain tsu Dovidn oisderveilt hob ich un zain dortn
people my over be to Dovid chosen have I and be there

ישׂרָאֵל. ז און עס איז געווען אין האַרצן פֿון מײַן פאָטער דָּוִדן צו בויען אַ
a boien tsu Dovidn foter main fun hartsn in geven iz es un Yisroel
a build to Dovid father my of the heart in was is it and Yisroel

הויז צו דעם נאָמען פֿון ה אלוקי ישׂרָאֵל. ח אָבער ה האָט
hot Hashem ober Yisroel Elokei Hashem fun nomen dem tsu hoiz
has Hashem but Yisroel the G-d of Hashem of name the for house

געזאָגט צו מײַן פאָטער דָּוִדן : וואָס דו האָסט געהאַט אין האַרצן צו בויען
boien tsu hartsn in gehat host du vos Dovidn foter main tsu gezogt
build to your heart in had have you what Dovid father my to said

אַ הויז צו מײַן נאָמען, האָסטו גוט געטאָן וואָס דו האָסט דאָס געהאַט אין
in gehat dos host du vos geton gut hostu nomen main tsu hoiz a
in had this have you that done well you have name my for house a

האַרצן . ט אָבער נישט דו וועסט בויען דאָס הויז , נײַערט דײַן זון וואָס
hartsn ober nisht du vest boien dos hoiz naiert dain zun vos
your heart but you will build the house rather your son who

גייט אַרויס פֿון דײַנע לענדן, ער וועט בויען דאָס הויז צו מײַן נאָמען. י און
un nomen main tsu hoiz dos boien vet er lendn daine fun arois geit
and name my for house the build will he loins your from forth goes

ה האָט מקיים געווען זײַן צוזאָג וואָס ער האָט צוגעזאָגט, און איך
ich un tsugezogt hot er vos tsuzog zain geven mekayem hot Hashem
I and promised has he that promise his been fulfilled has Hashem

בין אויפֿגעשטאַנען אויף דעם אָרט פֿון מײַן פאָטער דָּוִדן , און איך זיץ
zich hob ich un Dovidn foter main fun ort dem oif oifgeshtanen bin
self have I and Dovid father my of place the in arisen am

[3] And HaMelech turned his face, v'yevarech at kol Kehal Yisroel, and all the Kehal Yisroel stood. [4] And he said, Baruch Hashem Elohei Yisroel, Who hath with His hands fulfilled that which He spoke with His mouth to Dovid Avi, saying, [5] Since HaYom when I brought forth Ami out of Eretz Mitzrayim I chose no city among all the Shivtei Yisroel to build a Bais in, that Shmi might be there; neither chose I any ish to be a Nagid over Ami Yisroel, [6] But I chose Yerushalayim, that Shmi might be there; and chose Dovid to be over Ami Yisroel. [7] Now it was in the levav Dovid Avi to build a Bais for the Shem of Hashem Elohei Yisroel. [8] But Hashem said to Dovid Avi, Because it was in levavcha to build a Bais for Shmi, thou didst well in that it was in levavcha. [9] Nevertheless thou shalt not build HaBeis; but bincha *(your Son)* which shall come forth out of thy loins, he shall build HaBeis for Shmi. [10] Hashem therefore hath performed His Devar that He hath spoken; for I am risen up after Dovid Avi, and I sit on the kisse

Yisroel, just as Hashem promised, and I built HaBeis for the Shem of Hashem Elohei Yisroel. [11] And in it have I put the Aron, wherein is the Brit Hashem that He cut with the Bnei Yisroel.

[12] And he stood before the Mizbe'ach Hashem in front kol Kehal Yisroel, and spread forth his hands; [13] For Sh'lomo had made a kiyyor nechoshet *(bronze platform)* five cubits long, and five cubits wide, and three cubits high, and had set it in the midst of the Azarah, and upon it he stood, and knelt down upon his knees before kol Kehal Yisroel, and spread forth his hands toward Shomayim. [14] And said, Hashem Elohei Yisroel, ein kmocha Elohim *(there is no G-d like Thee)* in Shomayim, nor in Ha'aretz; shomer HaBrit, who showest chesed unto Thy avadim, that walk before Thee with all their hearts. [15] Thou which has been shomer over Thy eved Dovid Avi over that which Thou hast promised him; and spoke with Thy mouth, and hast fulfilled it with Thine hand, as it is this day. [16] Now therefore, Hashem Elohei Yisroel, be shomer over Dovid

געזעצט אויף דעם טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי ה האָט צוגעזאָגט, און
un tsugezogt hot Hashem vi azoi Yisroel fun tron dem oif gezetst
and promised has Hashem like just as Yisroel of throne the on sat down

איך האָב געבויט דאָס הויז צו דעם נאָמען פֿון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei Hashem fun nomen dem tsu hoiz dos geboit hob ich
Yisroel the G-d of Hashem of name the for house this built have I

[11] און איך האָב אַהין אַרײַנגעטאָן דעם אָרון, וואָס דאָרטן איז דער ברית פֿון
fun bris der iz dortn vos oren dem araingeton ahin hob ich un
of covenant the is there which aron the put there have I and

ה , וואָס ער האָט געשלאָסן מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di mit geshlosn hot er vos Hashem
Yisroel of children the with established has he that Hashem

[12] און ער האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם מזבח פֿון ה ,
Hashem fun mizbeyech dem far geshtelt zich hot er un
Hashem of altar the before stood self has he and

אַקעגן גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט אויסגעשפרייט
oisgeshpreit hot er un Yisroel fun ainzamlung gantser der akegn
spread out has he and Yisroel of assembly whole the facing

זײַנע הענט. [13] וואָרעם שלמה האָט געהאַט געמאַכט אַ קופֿערן געשטעל,
geshtel kupern a gemacht gehat hot Shlomo vorem hent zaine
platform bronze a made had has Sh'lomo for hands his

און אים אַרײַנגעשטעלט אין מיטן פֿאָרהויף ; פֿינף איילן זײַן לענג ,
leng zain eiln finf forhoif mitn in araingeshtelt im un
length its cubits five courtyard midst of in positioned it and

און פֿינף איילן זײַן בריים, און דרײַ איילן זײַן הייך ; האָט ער זיך
zich er hot heich zain eiln drai un breit zain eiln finf un
self he has height its cubits three and width its cubits five and

דערויף געשטעלט, און ער האָט געקניט אויף זײַנע קני אַקעגן דער גאַנצער
gantser der akegn kni zaine oif geknit hot er un geshtelt deroif
whole the facing knees his on kneeled has he and stood thereon

אײַנזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט אויסגעשפרייט זײַנע הענט צום
tsum hent zaine oisgeshpreit hot er un Yisroel fun ainzamlung
to the hands his spread out has he and Yisroel of assembly

הימל . [14] און ער האָט געזאָגט: ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, נישטאָ
himel nishto Yisroel Elokei du Hashem gezogt hot er un
heaven there is not Yisroel the G-d of you Hashem said has he and

אין הימל אָדער אויף דער ערד אַ אלקים ווי דו , וואָס האַלטסט דעם
dem haltst vos du vi Elokim a erd der oif oder himel in
the keeps who you like G-d a earth the on or heaven in

ברית און די געגאַנגענע צו דײַנע קנעכט וואָס גייען פֿאַר דיר מיט
mit dir far geyen vos knecht daine tsu genod di un bris
with you(SG) before go who servants your to grace the and covenant

זייער גאַנצן האַרצן; [15] וואָס האָסט געהאַלטן דײַן קנעכט , מײַן פֿאָטער
foter main knecht dain gehaltn host vos hartsn gantsn zeyer
father my servant your kept has who heart whole their

דָּוִדן , דאָס וואָס דו האָסט אים צוגעזאָגט ; און מיט דײַן מויל
moil dain mit un tsugezogt im host du vos dos Dovidn
mouth your with and promised him have you which that Dovid

האָסטו געערעדט, און מיט דײַן האַנט דערפֿילט, אַזוי ווי היינטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi derfilt hant dain mit un geredt hostu
day this very so just as fulfilled hand your with and spoken have you

[16] און אַצונד , ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, האַלט קנעכט , מײַן
main knecht dain halt Yisroel Elokei du Hashem atsund un
my servant your uphold Yisroel the G-d of you Hashem now and

פַּאֲטער דָּוִדן , דאָס ווּאָס דו האָסט צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן : עס
es zogn tsu azoi geredt im tsu host du vos dos Dovidn foter
there say to so spoken him to have you which that Dovid father

וועט דיר נישט פַאַרשניטן ווערן פון פַאר מיר אַ מאַן צו זיצן
zitsn tsu man a mir far fun vern farshnitn nisht dir vet
sit to man a me before from become be cut off not for you(SG) will

אויף דעם טראָן פון יִשְׂרָאֵל, אויב נאָר דיינע קינדער וועלן היטן זייער ווענ,
veg zeyer hitn veln kinder daine nor oib Yisroel fun tron dem oif
way their keep will children your only if Yisroel of throne the on

צו גיין אין מיין תּורה אַזוי ווי דו ביסט גענאַנגען פַאר מיר. יז און
un mir far gegangen bist du vi azoi toyre main in gein tsu
and me before walked have you as just as Torah my in walk to

אַצונד , ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, זאָל באַוואָרט ווערן דיין
dain vern bevort zol Yisroel Elokei du Hashem atsund
your become be confirmed may Yisroel the G-d of you Hashem now

צוזאָג ווּאָס דו האָסט צוגעזאָגט דיין קנעכט , דָּוִדן .
Dovidn knecht dain tsugezogt host du vos tsuzog
Dovid servant your promised have you that promise

יח וואָרעם קען אין דער אמתן אלקים ווויינען מיט מענטשן אויף
oif mentshn mit voinen Elokim emesn der in ken vorem
on men with dwell G-d truth the in can for

דער ערד ? אַז די הימלען און די הימלען פון די הימלען קענען
kenen himlen di fun himlen di un himlen di az erd der
can heavens the of heavens the and heavens the when earth the

דיך נישט אַריינענעמען , היינט ווי שוין דאָס דאָזיקע
dozike dos shoin vi haint arainnemen nisht dich
this the already how much more now contain not you(SG)

הויז ווּאָס איך האָב געבויט. יט אָבער קער זיך , ה מיין ג-ט, צו
tsu G-t main Hashem zich ker ober geboit hob ich vos hoiz
to G-d my Hashem self turn but built have I that house

דער תּפִלה פון דיין קנעכט , און צו זיין בקשה , צוצוהערן צו
tsu tsutsuhern bakoshe zain tsu un knecht dain fun tfile der
to to listen request his to and servant your of prayer the

דעם גערירי און צו דער תּפִלה וואָס דיין קנעכט איז מתּפלל פַאר
far mispalel iz knecht dain vos tfile der tsu un geshrei dem
before praying is servant your that prayer the to and cry the

דיר , כ אַז דיינע אויגן זאָלן זיין אָפֿן טאָג און נאַכט אויף דעם
dem oif nacht un tog ofn zain zoln oign daine az dir
the upon night and day open be shall eyes your that you(SG)

דאָזיקן הויז , אויף דעם אָרט וואָס דו האָסט צוגעזאָגט צו טאָן דיין
dain ton tsu tsugezogt host du vos ort dem oif hoiz dozikn
your do to promised have you that place the in house this

נאָמען דאָרטן; צוצוהערן צו דער תּפִלה וואָס דיין קנעכט וועט מתּפלל
mispalel vet knecht dain vos tfile der tsu tsutsuhern dortn nomen
pray will servant your that prayer the to to listen there name

זיין אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט. כא און זאָלסט צוהערן צו די
di tsu tsuhern zolst un ort dozikn dem akegn zain
the to listen may you(SG) and place this the toward be

בקשות פון דיין קנעכט , און פון דיין פֿאָלק ישְׂרָאֵל, וואָס זיי
zei vos Yisroel folk dain fun un knecht dain fun bakoshus
they who Yisroel people your of and servant your of supplications

וועלן מתּפלל זיין אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט ; און דו זאָלסט הערן
hern zolst du un ort dozikn dem akegn zain mispalel veln
hear may you(SG) you and place this the toward be pray will

Avi to keep that which Thou hast promised him, saying, There shall not fail thee an ish in My sight to sit upon the Kisse Yisroel; if only Banecha are shomer over their way to walk in My torah, as thou hast walked before Me. 17 Now then, Hashem Elohei Yisroel, let Thy Davar come true, which Thou hast spoken unto Thy eved Dovid.

18 But will Elohim really dwell with HaAdam on ha'aretz? Hinei, Shomayim and the Shmei HaShomayim cannot contain Thee; how much less this Beis which I built! 19 Yet give attention to the tefillah of Thy eved, and to his techinnah *(supplication)*, O Hashem Elohai, to pay heed unto the cry and the tefillah which Thy eved prayeth before Thee; 20 That Thine eyes may be open toward this Beis yomam valailah, toward the makom *(place)* whereof Thou hast said that Thou wouldest put Shimcha there; to pay heed unto the tefillah which Thy eved prayeth toward this makom. 21 Pay heed therefore unto the tachanunei Avdecha *(suppplications of Thy servant)*, and of Thy people Yisroel, which they shall daven toward this

פֹּון דעם אָרט פֹּון דיין ווווינונג , פֹּון הימל , און אַז דו
du az un himel fun voinung dain fun ort dem fun
you when and heaven from dwelling place your of place the from

וועסט הערן, זאָלסטו פֿאַרגעבן.
fargebn zolstu hern vest
forgive may you(SG) hear will

place; hear Thou from Thy dwelling place, even from Shomayim; and when Thou hearest, salachta *(forgive)*.

כב אַז אַ מאַן וועט זינדיקן קעגן זיין חבֿר , און מע וועט
vet me un chever zain kegen zindikn vet man a az
will one and neighbor his against sin will man a if

אַרויפֿלייגן אויף אים אַ שבֿועה אים צו באַשווערן , און ער וועט
vet er un bashvern tsu im shvue a im oif aroifleigen
will he and bind by an oath to him oath an him on impose

קומען און שווערן פֿאַר דיין מזבח אין דעם דאָזיקן הויז ,
hoiz dozikn dem in mizbeyech dain far shvern un kumen
house this the in altar your before swear and come

כג זאָלסט דו צוהערן פֿון הימל , און טאָן, און משפּטן דיינע
daine mishpetn un ton un himel fun tsuhern du zolst
your judge and act and heaven from listen you may you(SG)

קנעכט , צו פֿאַרגעלטן דעם שולדיקן, צו ברענגן זיין וועג אויף
oif veg zain brengen tsu shuldikn dem fargeltn tsu knecht
upon way his bring to guilty the repay to servants

זיין קאָפּ; און צו מאַכן גערעכט דעם גערעכטן , אים צו געבן
gebn tsu im gerechtn dem gerecht machn tsu un kop zain
give to him righteous the righteous make to and head his

לויט זיין גערעכטיקייט .
gerechtikeit zain loit
righteousness his according to

22 If an ish against his neighbor, and he is made to swear under oath and he swears an oath before Thine Mizbe'ach in this Beis, 23 Then hear Thou from Shomayim, and act, and judge Thy avadim, by requiting the guilty, by recompensing his way upon his own rosh; and by justifying the tzaddik, by giving him according to his tzedakah.

כד און אַז דיין פֿאָלק ישׂראֵל וועט געשלאָגן ווערן פֿאַרן פֿיינט ,
faint faran vern geshlogn vet Yisroel folk dain az un
enemy before the become struck will Yisroel people your if and

ווייל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר , און זיי וועלן תשובֿה טאָן,
ton tshuvh veln zei un dir tsu gezindikt hobn zei vail
do turn will they and you(SG) against sinned have they because

און וועלן באַקענען דיין נאָמען , און וועלן מתפּלל זיין און בעטן פֿאַר
far betn un zain mispalel veln un nomen dain bakenen veln un
before pray and be pray will and name your acknowledge will and

דיר אין דעם דאָזיקן הויז , כה זאָלסט דו צוהערן פֿון הימל ,
himel fun tsuhern du zolst hoiz dozikn dem in dir
heaven from hear you may you(SG) house this the in you(SG)

און פֿאַרגעבן די זינד פֿון דיין פֿאָלק ישׂראֵל, און זיי אומקערן אויף
oif umkeren zei un Yisroel folk dain fun zind di fargebn un
unto turn back them and Yisroel people your of sin the forgive and

דער ערד וואָס דו האָסט געגעבן זיי און זייערע עלטערן.
eltern zeyere un zei gegebn host du vos erd der
fathers their and them given have you that land the

24 And if thy people Yisroel be defeated before the oyev *(enemy)*, because they have sinned against Thee; and shall return and confess Shmecha, and pray and make techinnah before Thee in this Beis, 25 Then hear Thou from Shomayim, and forgive the sin of Thy people Yisroel, and bring them back to HaAdamah which Thou gave to them and to Avoteichem.

כו אַז דער הימל וועט זיין פֿאַרשלאָסן, און עס וועט נישט זיין קיין
kein zain nisht vet es un farshlosn zain vet himel der az
any be not will there and shut up be will heaven the if

רעגן, ווייל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר , און זיי וועלן מתפּלל
regn vail zei hobn gezindikt tsu dir un zei veln mispalel
rain because they have sinned against you(SG) and they will pray

זיין אַקעגן דעם דאָזיקן ארט , און וועלן באַקענען דיין נאָמען ,
zich akegn dem dozikn ort un veln bakenen dain nomen
selves toward be this place and will acknowledge your name

26 When Shomayim is shut up, and there is no matar *(rain)*, because they have sinned against Thee; yet if they pray toward this place, and confess Shmecha, and turn from their sin, when

Thou dost afflict them;
27 Then hear Thou from Shomayim, and forgive the sin of Thy avadim, and of Thy people Yisroel, when Thou hast taught them the Derech HaTovah, wherein they should walk; and send matar upon Thy land, which Thou hast given unto Thy people for a nachalah.

28 If there be ra'av *(hunger, famine)* in the land, if there be dever, if there be blight, or mildew, locust, or grass-hopper; if their enemies besiege them in the land of their cities; whatsoever nega or machalah there be,
29 Then what tefillah or what techinnah soever shall be made of kol ha'adam, or of all Thy people Yisroel, when every one shall know his own nega and his own pain, and shall spread forth his hands in this Beis,
30 Then hear Thou from Shomayim Thy dwelling place, and forgive, and render unto every man according unto all his ways, whose lev Thou knowest; (for Thou only knowest the hearts of the Bnei HaAdam),
31 That they may fear Thee, to walk in Thy ways, so long as they live in HaAdamah which Thou gavest unto Avoteinu.

אומקערן פֿון זייערע זינד, וועז דו האָסט זיי געפּיינקט, כז זאָלסט
zolst gepainikt zei host du ven zind zeyere fun umkeren
may you(SG) afflicted them have you when sin their from turn back

דו צוהערן אין הימל, און פֿאַרגעבן די זינד פֿון דיינע קנעכט און דיין
dain un knecht daine fun zind di fargebn un himel in tsuhern du
your and servants your of sin the forgive and heaven in hear you

פֿאָלק ישׂרָאֵל, וועז דו וועסט זיי האָבן אָנגעוויזן אויף דעם גוטן וועג
veg gutn dem oif ongevizen hobn zei vest du ven Yisroel folk
way good the on shown have them will you when Yisroel people

וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין; און זאָלסט געבן רעגן אין דיין לאַנד,
land dain in regn gebn zolst un gein im oif zoln zei vos
land your in rain give may you(SG) and go it on shall they that

וואָס דו האָסט געגעבן דיין פֿאָלק פֿאַר אַ נחלה.
nachle a far folk dain gegebn host du vos
inheritance an for people your given have you that

כח אַז עס וועט זיין אַ הונגער אין לאַנד, אַז עס וועט זיין מגפֿה,
mageyfe zain vet es az land in hunger a zain vet es az
plague be will there if the land in famine a be will there if

אַז עס וועט זיין אַ קאָרנבראַנד אָדער אַ וועלקעניש, אַ היישעריק אָדער אַ
a oder heisherik a velkenish a oder kornbrand a zain vet es az
a or locust a mildew a or crop blight a be will there if

גראָזפֿרעסער; אַז זיינע פֿיַינט וועלן אים באַלעגערן אין דעם לאַנד פֿון זיינע
zaine fun land dem in balegern im veln faint zaine az grozfreser
his of land the in besiege him will enemies his if grass-eater

שטעט; וואָס נאָר פֿאַר אַ פּלאָג און וואָס נאָר פֿאַר אַ קראַנקשאַפֿט;
krankshaft a far nor vos un plog a far nor vos shtet
illness a for even whatever and plague a for even whatever cities

כט וואָס נאָר פֿאַר אַ תּפֿילה, וואָס נאָר פֿאַר אַ בקשה, עס וועט זיין
zain vet es bakoshe a far nor vos tfile a far nor vos
be will it request a for only whatever prayer a for only whatever

בייַ עמיצן איינעם, אָדער בייַ דיין גאַנצן פֿאָלק ישׂרָאֵל, ווען איטלעכער
itlecher ven Yisroel folk gantsn dain bai oder einem emitsn bai
each one when Yisroel people entire your with or one someone with

פֿון זיי שפּירט זיין פּלאָג און זיין וויי־טיק, און ער שפּרייט אויס זיינע
zaine ois shpreit er un veitik zain un plog zain shpirt zei fun
his out spreads he and pain his and plague his perceives them of

הענט צו דעם דאָזיקן הויז, ל זאָלסט דו צוהערן פֿון הימל,
himel fun tsuhern du zolst hoiz dozikn dem tsu hent
heaven from hear you may you(SG) house this the toward hands

דעם אָרט פֿון דיין וווינונג, און זאָלסט פֿאַרגעבן, און געבן
gebn un fargebn zolst un voinung dain fun ort dem
give and forgive may you(SG) and dwelling place your of place the

איטלעכן לויט זיינע וועגן, אַזוי ווי דו ווייסט זיין האַרץ – וואָרעם
vorem harts zain veist du vi azoi vegen zaine loit itlechn
for heart his know you as just as ways his according to each one

דו אַליין ווייסט דאָס האַרץ פֿון די מענטשנקינדער – לא כדי זיי
zei kedei mentshnkinder di fun harts dos veist alein du
they in order that children of men the of heart the know alone you

זאָלן מורא האָבן פֿאַר דיר, צו גיין אין דיינע וועגן אַלע טעג וואָס
vos teg ale vegen daine in gein tsu dir far hobn moire zoln
that days all the ways your in walk to you(SG) before have fear shall

זיי לעבן אויף דער ערד, וואָס דו האָסט געגעבן אונדזערע עלטערן.
eltern undzere gegebn host du vos erd der oif lebn zei
fathers our given have you that land the on live they

לב אוֹן אויך צו דעם פֿרעמדן ווָאָס איז נישט פֿון דיין פֿאָלק ישׂרָאֵל, אַז ער
er az Yisroel folk dain fun nisht iz vos fremdn dem tsu oich un
he if Yisroel people your of not is who foreigner the to also and

וועט קומען פֿון אַ ווייַטן לאַנד פֿון וועגן דיין גרויסן נאָמען, אוֹן דיין
dain un nomen groisn dain vegen fun land vaitn a fun kumen vet
your and name great your account of on land distant a from come will

שטאַרקער האַנט, אוֹן דיין אויסגעשטרעקטן אָרעם, אַז זיי וועלן קומען אוֹן
un kumen veln zei az orem oisgeshtrektn dain un hant shtarker
and come will they that arm outstretched your and hand strong

וועלן מתפלל זיין אַקעגן דעם דאָזיקן הויז, לג זאָלסט דו צוהערן
tsuhern du zolst hoiz dozikn dem akegn zain mispalel veln
hear you may you(SG) house this the toward be pray will

פֿון הימל, פֿון דעם אָרט פֿון דיין ווינונג, אוֹן זאָלסט טאָן
ton zolst un voinung dain fun ort dem fun himel fun
act may you(SG) and dwelling place your of place the from heaven from

אַלץ אום וואָס דער פֿרעמדער וועט רופֿן צו דיר; כּדי
ale kedei dir tsu rufn vet fremder der vos um alts
all in order that you(SG) to call will foreigner the that which about all

פֿאַר פֿון דער ערד זאָלן דערקענען דיין נאָמען, אוֹן מורא האָבן
far hobn moire un nomen dain derkenen zoln erd der fun felker
before have fear and name your acknowledge shall earth the of nations

גערופֿן ווערט דיין נאָמען אוֹן ווייסן אַז דיין פֿאָלק ישׂרָאֵל, אוֹן ווייסן
gerufn vert nomen dain az visen un Yisroel folk dain vi azoi dir
called is name your that know and Yisroel people your as so you(SG)

אויף דעם הויז דאָזיקן וואָס איך האָב געבויט.
geboit hob ich vos hoiz dozikn dem oif
built have I that house this the upon

לד אַז דיין פֿאָלק וועט אַרויסגיין אויף מלחמה אַקעגן זייַנע פֿיַינט,
faint zaine akegn milchome oif aroisgein vet folk dain az
enemies his against war for go out will people your if

אויף דעם וועג וואָס דו וועסט זיי שיקן, אוֹן זיי וועלן מתפלל זיין צו
tsu zain mispalel veln zei un shikn zei vest du vos veg dem oif
to be pray will they and send them will you that way the on

דיר אַקעגן דער דאָזיקער שטאָט וואָס דו האָסט זי אויסדערוויילט, אוֹן
un oisderveilt zi host du vos shtot doziker der akegn dir
and chosen it have you that city this the toward you(SG)

דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיין נאָמען, לה זאָלסטו צוהערן
tsuhern zolstu nomen dain tsu geboit hob ich vos hoiz dem
hear may you(SG) name your for built have I that house the

פֿון הימל זייער תּפֿילה אוֹן זייער בקשה, אוֹן טאָן זייער רעכט.
recht zeyer ton un bakoshe zeyer un tfile zeyer himel fun
right their do and request their and prayer their heaven from

לו אַז זיי וועלן זינדיקן צו דיר – ווָאָרעם עס איז נישטאָ אַ
a nishto iz es vorem dir tsu zindikn veln zei az
a not is there for you(SG) against sin will they if

מענטש וואָס זאָל נישט זינדיקן – אוֹן דו וועסט צערענען אויף זיי, אוֹן
un zei oif tserenen vest du un zindikn nisht zol vos mentsh
and them with be angry will you and sin not does who man

זיי איבערגעבן פֿאַרן פֿיַינט, אוֹן זייערע פֿאַנגערס וועלן זיי נעמען
nemen zei veln fangers zeyere un faint faran ibergebn zei
take them will captors their and enemy for the give over them

געפֿאַנגען אין אַ ווייַטן אָדער נאָנטן לאַנד, לז אוֹן זיי וועלן זיך נעמען
nemen zich veln zei un land nontn oder vaitn a in gefangen
take selves will they and land near or distant a into captive

32 Also concerning the nokhri, who is not of Thy people Yisroel, but is come from a far country for the sake of Shimcha Hagadol, Thy yad hachazakeh, and Thy zero'a stretched out; if they come and pray toward this Beis, 33 Then hear Thou from Shomayim, even from Thy dwelling place, and do according to all that the nokhri calleth for to Thee, that kol Amei Ha'aretz may know Shmecha, and fear Thee, as doth Thy people Yisroel, and may know that this Beis which I have built is called by Shimcha.

34 If Thy people go out to milchamah against their enemies by the derech that Thou shalt send them, and they pray unto Thee toward this city which Thou hast chosen, and the Beis which I have built for Shmecha, 35 Then hear Thou from Shomayim their tefillah and their techinnah, and uphold their mishpat.

36 If they sin against Thee, (for there is no adam which sinneth not), and Thou be angry with them, and deliver them over before their enemies, and they carry them away captive unto an Eretz rechokah or kerovah, 37 Yet if they

צום האַרצן אין דעם לאַנד וואָס זיי זיינען גענומען געוואָרן געפאַנגען
gefangen gevorn genumen zainen zei vos land dem in hartsn tsum
captive become taken are they where land the in heart to the

אַהין, און זיי וועלן תשובה טאָן, און וועלן בעטן צו דיר אין לאַנד
land in dir tsu betn veln un ton tshuvh veln zei un ahin
land in the you(SG) to pray will and do turn will they and there

פֿון זייער געפאַנגענשאַפֿט, אַזוי צו זאָגן; מיר האָבן געזינדיקט, מיר האָבן
hobn mir gezindikt hobn mir zogn tsu azoi gefangenshaft zeyer fun
have we sinned have we say to so captivity their of

פֿאַרבראָכן, מיר האָבן געטאָן שלעכטס; [לח] און זיי וועלן זיך אומקערן
umkeren zich veln zei un shlechts geton hobn mir farbrochn
turn back selves will they and evil done have we transgressed

צו דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן, און מיט זייער גאַנצער זעל, אין דעם
dem in zel gantser zeyer mit un hartsn gantsn zeyer mit dir tsu
the in soul whole their with and heart whole their with you(SG) to

לאַנד פֿון זייער געפאַנגענשאַפֿט וווהין מע האָט זיי גענומען געפאַנגען,
gefangen genumen zei hot me vuhin gefangenshaft zeyer fun land
captive taken them has one where captivity their of land

און זיי וועלן מתפלל זיין אַקעגן זייער לאַנד, וואָס דו האָסט געגעבן
gegebn host du vos land zeyer akegn zain mispalel veln zei un
given have you that land their toward be pray will they and

זייערע עלטערן, און דער שטאָט וואָס דו האָסט אויסדערוויילט, און אַקעגן
akegn un oisderveilt host du vos shtot der un eltern zeyere
toward and chosen have you that city the and fathers their

דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיין נאָמען, [לט] זאָלסט דו
du zolst nomen dain tsu geboit hob ich vos hoiz dem
you may you(SG) name your for built have I that house the

צוהערן פֿון הימל, פֿון דעם אָרט פֿון דיין וווינונג, זייער תפֿילה
tfile zeyer voinung dain fun ort dem fun himel fun tsuhern
prayer their dwelling place your of place the from heaven from hear

און זייערע בקשות, און טאָן זייער רעכט; און זאָלסט פֿאַרגעבן
fargebn zolst un recht zeyer ton un bakoshus zeyere un
forgive may you(SG) and right their do and supplications their and

דיין פֿאָלק וואָס זיי האָבן צו דיר געזינדיקט.
gezindikt dir tsu hobn zei vos folk dain
sinned you(SG) against have they who people your

[מ] אַצונד, מײַן ג-ט, זאָלן, איך בעט דיך, דיינע אויגן זײַן אָפֿן,
ofen zain oign daine dich bet ich zoln G-t main atsund
open be eyes your you(SG) entreat I may G-d my now

און דיינע אויערן פֿאַרנעמיק צו דער תפֿילה פֿון דעם דאָזיקן אָרט.
ort dozikn dem fun tfile der tsu farnemik oiern daine un
place this the of prayer the to attentive ears your and

[מא] און אַצונד, שטיי אויף, ה דו אלקים, צו דיין רוונג,
ruung dain tsu Elokim du Hashem oif shtei atsund un
resting place your to G-d you Hashem up stand now and

דו און דער אָרון פֿון דיין שטאַרקייט; דיינע כהנים, ה דו
du Hashem koyanim daine shtarkeit dain fun oren der un du
you Hashem kohanim your might your of aron the and you

האַר, זאָלן זיך אָנקלייַדן מיט הילף, און דיינע פֿרומע
frume daine un hilf mit onkleidn zich zoln har
pious faithful your and salvation with clothe with selves shall Lord

זאָלן זיך פֿרייען מיט גוטס. [מב] ה דו אלקים, שטויס נישט
nisht shtois Elokim du Hashem guts mit freyen zich zoln
not push G-d you Hashem goodness with rejoice selves shall

change in their heart in the land where they are carried captive, and repent and supplicate unto Thee in the land of their captivity, saying, Chatanu *(we have sinned)*, he'evnu *(we have done wrong)*, and rashanu *(we acted wickedly)*; [38] If they return to Thee with all their lev and with all their nefesh in the land of their captivity, where they have carried them captive, and pray toward their land, which Thou gavest unto Avotam, and toward HaIr which Thou hast chosen, and toward the Beis which I have built for Thy Shem, [39] Then hear Thou from Shomayim, even from Thy dwelling place, their tefillah and their techinnah, and uphold their mishpat, and forgive Thy people which have sinned against Thee.

[40] Now, Elohai, may Thine eyes be open, and let Thine ears be attentive unto the tefillah that is davened in this place.

[41] Now therefore arise, Hashem Elohim, into Thy resting place, Thou, and the Aron of Thy might; let Thy Kohanim, Hashem Elohim, be clothed with Teshu'ah, and let Thy Chasidim rejoice in goodness. [42] Hashem

Elohim, turn not away the face of Thine Moshiach. Remember the Chasdei Dovid Avdecha.

אָפּ דעם פּנים פֿון דײַן געזאַלבטן, געדענק די חסדים פֿון דײַן
dain fun chasadim di gedenk gezalbtn dain fun ponem dem op
your of mercies the remember anointed your of face the away

קנעכט דָּוִד׃
Dovidn knecht
Dovid servant

7 Now when Sh'lomo had made an end of davening, the eish came down from Shomayim, and consumed the olah and the zevakhim; and the kavod Hashem filled HaBeis. [2] And the Kohanim could not enter into the Beis Hashem, because the kavod Hashem had filled the Beis Hashem. [3] And when all the Bnei Yisroel saw how the eish came down, and the kavod Hashem upon HaBeis, they bowed themselves with their faces to the ground upon the ritzpah *(floor, pavement)* and worshiped, and gave thanks to Hashem, saying, Ki tov ki l'olam chasdo *(For He is good; for His mercy endureth forever)*.

ז און ווי שלמה האָט געענדיקט מתפלל זײַן, אַזוי האָט
hot azoi zain mispalel geendikt hot Shlomo vi un
did so be praying finished had Sh'lomo when and

אַראָפּגענידערט אַ פַּייער פֿון הימל, און האָט פֿאַרצערט דאָס
dos fartsert hot un himel fun faier a aropgenidert
the consumed has and heaven from fire a gone down

בראַנדאָפּפֿער און די שלאַכטאָפּפֿער, און די פּראַכט פֿון ה׳
Hashem fun pracht di un shlachtopfer di un brandopfer
Hashem of glory the and slaughter sacrifice the and olah

האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז. [ב] כהנים האָבן נישט געקענט
gekent nisht hobn koyanim di un hoiz dos ongefilt hot
been able not have kohanim the and house the filled has

אַרײַנגיין אין הויז פֿון ה׳, ווײַל די פּראַכט פֿון ה׳ האָט
hot Hashem fun pracht di vail Hashem fun hoiz in araingein
has Hashem of glory the because Hashem of house into to enter

אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון ה׳. [ג] און אַלע קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder ale un Hashem fun hoiz dos ongefilt
have Yisroel of children of all and Hashem of house the filled

געזען ווי דאָס פַּייער האָט אַראָפּגענידערט, און די פּראַכט פֿון ה׳
Hashem fun pracht di un aropgenidert hot faier dos vi gezen
Hashem of glory the and gone down has fire the how seen

איז געווען איבערן הויז, און זיי האָבן געקניט מיטן פּנים צו
tsu ponem mitn geknit hobn zei un hoiz ibern geven iz
to faces with the kneeled have they and house over the was is

דער ערד אויף דער פֿלאַסטערונג, און זיי האָבן זיך געבוקט,
gebukt zich hobn zei un flasterung der oif erd der
bowed down selves have they and pavement the on ground the

און האָבן גלויבט ה׳: ווָאַרעם ער איז גוט, ווָאַרעם אויף אייביק איז
iz eibik oif vorem gut iz er vorem Hashem geloibt hobn un
is ever for because good is he because Hashem praised have and

זײַן חֶסֶד׃
chesed zain
lovingkindness his

[4] Then HaMelech and kol HaAm offered zevach before Hashem. [5] And HaMelech Sh'lomo offered zevach of 22,000 bakar, and 120,000 tzon; so HaMelech and kol HaAm dedicated the Beis HaElohim.

[ד] און דער מלך און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn folk gantse dos un melech der un
sacrifice did people whole the and king the and

שלאַכטאָפּפֿער פֿאַר ה׳. [ה] און דער מלך שלמה האָט
hot Shlomo melech der un Hashem far shlachtopfer
did Sh'lomo king the and Hashem before slaughter sacrifice

געשלאַכט אַ שלאַכטאָפּפֿערונג פֿון צוויי און צוואַנציק טויזנט רינדער,
rinder toiznt tsvantsik un tsvei fun shlachtopferung a geshlacht
cattle thousand twenty and two of sacrifice a sacrifice

און הונדערט און צוואַנציק טויזנט שאָף. אַזוי האָט דער מלך און
un melech der hot azoi shof toiznt tsvantsik un hundert un
and king the has so sheep thousand twenty and hundred and

דאָס גאַנצע פֿאָלק באַנייט דאָס הויז פֿון אלקים׃
Elokim fun hoiz dos banait folk gantse dos
G-d of house the dedicated people entire the

[6] And the Kohanim stood at their mishmerot *(watches)*; the Levi'im also with kelei shir Hashem, *(musical instruments of* Hashem*)* which Dovid HaMelech had made to give thanks to Hashem — ki l'oham chasdo *(for His mercy endureth forever)* — whenever Dovid praised by their means; and the Kohanim sounded khatzotzrot *(trumpets)* opposite them, and kol Yisroel stood.

[7] Moreover Sh'lomo set apart as kodesh the toch hekhatzer *(center of the courtyard)* that was in front of the Beis Hashem; for there he offered HaOlot and the chelvei hashelamim *(fat of peace offerings)*, because the Mizbe'ach hanechoshet which Sh'lomo had made was not able to receive the Olot, and the Mincha, and HaChalavim *(the fats)*.

[8] Also at the same time Sh'lomo kept the Chag shivat yamim, and kol Yisroel with him, a Kahal Gadol Me'od, from the Levo *(Approach)* Chamat unto the Wadi Mitzrayim. [9] And on the Yom HaShemini they held an Atzeret *(solemn assembly)*; for they kept the chanukat HaMizbe'ach *(dedication of the altar)*, shivat yamim, and the Chag shivat yamim. [10] And on the three and twentieth day of the seventh month he sent HaAm away into their ohalim joyful and

[1] און די כהנים זיַנען געשטאַנען אויף זייערע וואַכן , און די
di un vachn zeyere oif geshtanen zainen koyanim di un
the and watches their on standing are kohanim the and

לְוִיִּם מיט כְּלֵי־זֶמֶר פַּאַר דעם געזאַנג פֿון ה , וואָס
vos Hashem fun gezang dem far klei-zemer mit Leviim
that Hashem of song the for musical instruments with Levi'im

דָּוִד המלך האָט גענעמאַכט אויף צו געבן אַ דאַנק צו
tsu dank a gebn tsu oif gemacht hot hameilech Dovid
to thanksgiving a give to for made had the king Dovid

ה , ווייל אויף אייביק איז זיַן חֶסֶד , מיט אַ לויבונג פֿון
fun loibung a mit chesed zain iz eibik oif vail Hashem
of praise a with lovingkindness his is ever for because Hashem

דָּוִדן , דורך זייער האַנט; און די כהנים האָבן געטרומייטערט
getrumeitert hobn koyanim di un hant zeyer durch Dovidn
sounded trumpets have kohanim the and hand their through Dovid

אַקעגן זיי ; און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זיַנען געשטאַנען.
geshtanen zainen Yisroel gants un zei akegn
standing are Yisroel all and them opposite

[7] און שלמה האָט געהיליקט דעם מיטן פֿון הויף וואָס
vos hoif fun mitn dem geheilikt hot Shlomo un
that was court of the middle the consecrated has Sh'lomo and

פַּאַר הס הויז ; ווייל ער האָט דאָרטן גענעמאַכט די
di gemacht dortn hot er vail hoiz Hashems far
the made there had he because house Hashem's before

בראַנדאָפּפֿער און דאָס פּעטס פֿון די פֿרידאָפּפֿער ; וואָרעם דער
der vorem fridopfer di fun fets dos un brandopfer
the because peace offering the of fat the and olah

קופּערנער מזבח וואָס שלמה האָט גענעמאַכט, האָט נישט געקענט
gekent nisht hot gemacht hot Shlomo vos mizbeyech kuperner
been able not had made had Sh'lomo that altar bronze

אַרויפֿנעמען די בראַנדאָפּפֿער און די שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס פּעטס.
fets dos un shpaizopfer di un brandopfer di aroifnemen
fat the and minchah the and olah the to take up

[8] און שלמה האָט געמאַכט דעם יוֹם־טובֿ אין יענער צײַט זיבן טעג,
teg zibn tsait yener in yom-tov dem gemacht hot Shlomo un
days seven time that in festival the made had Sh'lomo and

און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים, אַ זייער גרויסע אײַנזאַמלונג, פֿון וווּ מע
me vu fun ainzamlung groise zeyer a im mit Yisroel gants un
one where from assembly great very a him with Yisroel all and

קומט קיין חֲמָת ביז דעם טײַך פֿון מִצְרַיִם . [9] און אויפֿן
oifn un Mitsrayim fun taich dem biz Chammat kein kumt
on the and Egypt of river the up to Chamat to comes

אַכטן טאָג האָבן זיי געמאַכט אַ הייליקע אײַנזאַמלונג; וואָרעם זיבן טעג
teg zibn vorem ainzamlung heilike a gemacht zei hobn tog achten
days seven for assembly holy a make they did day eighth

האָבן זיי געמאַכט די באַנײַונג פֿון מזבח , און דער יוֹם־טובֿ
yom-tov der un mizbeyech fun banaiung di gemacht zei hobn
festival the and altar of the dedication the make they did

[10] און אויפֿן דריַי און צוואַנציקסטן טאָג אין זיבעטן
zibetn in tog tsvantsikstn un drai oifn un teg zibn geven iz
seventh in day twentieth and three on and days seven was is

חודש האָט ער אַוועקגעשיקט דאָס פֿאָלק צו זייערע געצעלטן פֿריילעך
freilech getseltn zeyere tsu folk dos avekgeshikt er hot choidesh
joyful tents their to people the send away he did month

tovei lev for the goodness that Hashem had showed unto Dovid, and to Sh'lomo, and to Yisroel His Am.

11 Thus Sh'lomo finished the Beis Hashem, and the Beis HaMelech; and all that came into the lev Sh'lomo to do in the Beis Hashem, and in his own palace, he prosperously effected.

12 And Hashem appeared to Sh'lomo balailah, and said unto him, I have heard thy tefillah, and have chosen this makom for Myself for a Beis Zevach. 13 When I shut up Shomayim that there be no matar, or when I command the locusts to devour HaAretz, or when I send dever among Ami *(My People)*; 14 If Ami, which are called by Shmi, shall humble themselves, and daven, and seek my face, and turn from their derakhim hara'im *(wicked ways)*, then will I hear from Shomayim, and will forgive their chattat, and will heal their land. 15 Now Mine eyes shall be open, and Mine ears attentive unto the tefillah that is made in Makom HaZeh. 16 For now have I chosen and set apart as kodesh HaBeis HaZeh, that Shmi may be there ad

אוֹן מִיט אַן אוֹיפֿגעראָמטן האַרצן איבער דעם גוטס ווָאס ה האָט
hot Hashem vos guts dem iber hartsn oifgeramtn an mit un
had Hashem that goodness the over heart uplifted an with and

געטאָן צו דָּוִדן , און צו שלמהן , און צו זײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk zain tsu un Shlomoen tsu un Dovidn tsu geton
Yisroel people his to and Sh'lomo to and Dovid to done

יא אַזוי האָט שלמה פֿאַרענדיקט דאָס הויז פֿון ה , און דאָס
dos un Hashem fun hoiz dos farendikt Shlomo hot azoi
the and Hashem of house the finish Sh'lomo did so

הויז פֿון מלך ; און אַלץ ווָאס איז געקומען שלמהן אויפֿן
oifn Shlomoen gekumen iz vos alts un melech fun hoiz
in the Sh'lomo come to is which all that and king of the house

האַרצן צו מאַכן אין הויז פֿון ה , אָדער אין זײַן הויז , האָט
hot hoiz zain in oder Hashem fun hoiz in machn tsu hartsn
has house his in or Hashem of house in the to do to heart

ער דורכגעפֿירט.
durchgefirt er
carried out he

יב און ה האָט זיך באַוויזן צו שלמהן בײַ נאַכט, און האָט צו אים
im tsu hot un nacht bai Shlomoen tsu bavizn zich hot Hashem un
him to has and night by Sh'lomo to appear self did Hashem and

געזאָגט: איך האָב צוגעהערט דײַן תּפֿילה, און איך האָב אויסדערוויילט דעם
dem oisderveilt hob ich un tfile dain tsugehert hob ich gezogt
the chosen have I and prayer your heard have I said

דאָזיקן אָרט פֿאַר מיר, פֿאַר אַ הויז פֿון זֶבַח . יג אַז איך וועל פֿאַרשליסן דעם
dem farshlisn vel ich az Zevach fun hoiz a far mir far ort dozikn
the shut up will I if sacrifice of house a for me for place this

הימל , און עס וועט נישט זײַן קיין רעגן, אָדער אַז איך וועל באַפֿעלן דעם
dem bafeln vel ich az oder regn kein zain nisht vet es un himel
the command will I if or rain any be not will there and heaven

היישעריק צו פֿאַרצערן דאָס לאַנד, אָדער אויב איך וועל שיקן אַ מגפֿה צווישן
tsvishn mageyfe a shikn vel ich oib oder land dos fartseren tsu heisherik
among plague a send will I if or land the devour to locust

מײַן פֿאָלק , יד און מײַן פֿאָלק וואָס נאָמען ווערט גערופֿן אויף
oif gerufn vert nomen main vos folk main un folk main
upon called is name my on whom people my and people my

אים, וועט ווערן אונטערטעניק, און זיי וועלן מתּפלל זײַן און בעטן פֿאַר
far betn un zain mispalel veln zei un untertenik vern vet im
before pray and be pray will they and humble become will it

מיר, און וועלן זיך אומקערן פֿון זייערע שלעכטע וועגן , וועל איך צוהערן
tsuhern ich vel vegen shlechte zeyere fun umkeren zich veln un mir
hear I will ways wicked their from turn back selves will and me

פֿון הימל , און וועל פֿאַרגעבן זייער זינד , און וועל היילן זייער לאַנד. טו אַצונד
atsund land zeyer heiln vel un zind zeyer fargebn vel un himel fun
now land their heal will and sin their forgive will and heaven from

וועלן מײַנע אויגן זײַן אָפֿן , און מײַנע אויערן פֿאַרנעמיק, צו דער תּפֿילה פֿון
fun tfile der tsu farnemik oiern maine un ofen zain oign maine veln
of prayer the to attentive ears my and open be eyes my will

דעם דאָזיקן הויז . טז און אַצונד האָב איך אויסדערוויילט און האָב געהיילט
geheilikt hob un oisderveilt ich hob atsund un hoiz dozikn dem
consecrated have and chosen I have now and house this the

דאָס דאָזיקע הויז , אַז מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן אויף אייביק,
eibik oif zain dortn zol nomen main az hoiz dozike dos
ever for be there shall name my in order that house this the

olam, and Mine eyes and Mine lev shall be there kol hayamim.
17 And as for thee, if thou wilt walk before Me, as Dovid Avicha walked, and do according to all that I have commanded thee, and shalt observe My chukkot and My mishpatim; 18 Then will I establish the kisse of thy Malchut, just as I have covenanted with Dovid Avicha, saying, Lo yikaret lecha ish moshel b'Yisroel. 19 But if ye turn away, and forsake My chukkot and My mitzvot, which I have set before you, and shall go and serve elohim acherim, and worship them, 20 Then will I uproot them out of My Adamah which I have given them; and HaBeis HaZeh, which I have set apart as kodesh for Shmi, will I cast out of My sight, and will make it to be a Mashal *(byword)* and an object of ridicule among Kol haAmim.
21 And HaBeis HaZeh, which is elyon, shall be an astonishment to every one that passeth by it; so that he shall say, Why hath Hashem done thus unto HaAretz HaZot, and unto HaBeis Hazeh?

22 And it shall be answered, Because they forsook Hashem Elohei Avoteihem, Who brought them forth out of Eretz Mitzrayim,

אוֹן מַיְנַע אוֹיגן אוֹן מַיִן הָאָרץ וועלן דָאָרטן זַיִן אַלַע טעג. יז אוֹן דוּ , אוֹיב
oib du un teg ale zain dortn veln harts main un oign maine un
if you and days all the be there will heart my and eyes my and

דוּ וועסט גיין פַּאַר מִיר, אַזוי ווי דַיִן פָּאטער דָוִד איז געגאַנגען , צוּ טאָן
ton tsu gegangen iz Dovid foter dain vi azoi mir far gein vest du
do to walked is Dovid father your as just me before walk will you

אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב דיר באַפוילן , אוֹן מַיְנַע חוקים אוֹן
un chukkim maine un bafoiln dir hob ich vos alts vi azoi
and statutes my and commanded you(SG) have I which all that as so

מַיְנַע געזעצן וועסטו היטן, יח וועל איך אויפשטעלן דעם טראָן פוֹן דַיִן
dain fun tron dem oifshteln ich vel hitn vestu gezetsn maine
your of throne the establish I will keep will you(sg) laws my

מלוכה , אַזוי ווי איך האָב געשלאָסן אַ בונד מיט דַיִן פָּאטער דָוִדן ,
Dovidn foter dain mit bund a geshlosn hob ich vi azoi meluche
Dovid father your with covenant a established have I as so kingdom

אַזוי צו זאָגן: עס וועט דיר נישט פַאַרשניטן ווערן אַ מאַן וואָס
vos man a vern farshnitn nisht dir vet es zogn tsu azoi
who man a become be cut off not for you(SG) will there say to so

געווועלטיקט אין יִשְׂרָאֵל. יט אויב אָבער איר וועט זיך אָפּקערן , אוֹן איר וועט
vet ir un opkeren zich vet ir ober oib Yisroel in geveltikt
will you and turn away selves will you but if Yisroel in rules

פַאַרלאָזן מַיְנַע חוקים אוֹן מַיְנַע געזעצן וואָס איך האָב געלייגט פַאַר אַיִך,
aich far geleigt hob ich vos gezetsn maine un chukkim maine farlozen
you before laid have I that laws my and statutes my forsake

אוֹן איר וועט גיין אוֹן וועט דינען פַרעמדע ג-טער, אוֹן וועט זיך בוקן
bukn zich vet un g-ter fremde dinen vet un gein vet ir un
bow down selves will and g-ds foreign serve will and go will you and

צו זיי , כ וועל איך זיי אויסרַיִסן פוֹן מִיַן ערד וואָס איך האָב זיי
zei hob ich vos erd main fun oisraisn zei ich vel zei tsu
them have I which land my from tear out them I will them to

געגעבן , אוֹן דאָס דאָזיקע הויז וואָס איך האָב געהיילִיקט צוּ מִיַן נאָמען ,
nomen main tsu geheilikt hob ich vos hoiz dozike dos un gegebn
name my for consecrated have I that house this the and given

וועל איך אַוועקווארפן פוֹן מִיַן פנים , אוֹן איך וועל עס מאַכן פַאַר אַ
a far machn es vel ich un ponem main fun avekvarfn ich vel
a for make it will I and presence my from cast away I will

שפּריכווארט אוֹן פַאַר אַ געשפּעט צווישן אַלַע פעלקער. כא אוֹן דאָס דאָזיקע
dozike dos un felker ale tsvishn geshpet a far un shprichvort
this the and nations all among mockery a for and byword

הויז וואָס איז געווען דערהויבן, וועט איטלעכער וואָס גייט אים פַאַרבַיַ זיך
zich farbai im geit vos itlecher vet derhoibn geven iz vos hoiz
self close by it goes who everyone will exalted was is that house

דערשרעקן; אוֹן אַז ער וועט זאָגן: פַאַר וואָס האָט ה אַזוי געטאָן צוּ
tsu geton azoi Hashem hot vos far zogn vet er az un dershrekn
to done so Hashem has what for say will he when and be appalled

דעם דאָזיקן לאַנד, אוֹן צוּ דעם דאָזיקן הויז ?
hoiz dozikn dem tsu un land dozikn dem
house this the to and land this the

כב וועט מען זאָגן: דערפַאַר וואָס זיי האָבן פַאַרלאָזן ה
Hashem farlozen hobn zei vos derfar zogn men vet
Hashem forsaken have they that for the reason say one will

דעם ג-ט פוֹן זייערע עלטערן, וואָס האָט זיי אַרויסגעצויגן פוֹן
fun aroisgetsoign zei hot vos eltern zeyere fun G-t dem
from the brought out them has who fathers their of G-d the

and they laid hold on elohim acherim, and worshiped them, and served them; therefore hath He brought all this ra'ah upon them.

8 And it came to pass at the end of esrim shanah, wherein Sh'lomo had built the Beis Hashem, and his own bais *(palace)*, [2] That the cities which Churam had restored to Sh'lomo, Sh'lomo rebuilt them, and caused the Bnei Yisroel to dwell there. [3] And Sh'lomo went to Chamat Tzovah, and captured it. [4] And he built Tadmor in the midbar, and all the storage towns, which he built in Chamat. [5] Also he rebuilt Upper Beit-Choron, and Lower Beit-Choron, fortified cities, with walls, gates, and bars, [6] And Ba'alat, and all the storage towns that Sh'lomo had, and all the towns for the chariots, and the towns for the parashim *(horsemen, cavalry)* all the cheshek Sh'lomo *(desire of Solomon)* that he desired to build in Yerushalayim, and in the Levanon, and throughout all the eretz of his Memshalet.

[7] As for kol haAm that were left of the Chitti, and HaEmori, and the Perizzi, and the Chivi, and the Yevusi, who were not of Yisroel, [8] From their banim, who were left

לְאֶגֶד מִצְרַיִם , און זיי האָבן זיך געהאַלטן אָן פֿרעמדע ג-טער,
g-ter fremde on gehaltn zich hobn zei un Mitsrayim land
g-ds to foreign on held selves have they and Egypt land of

און זיך געבוקט צו זיי און זיי געדינט; דערום האָט ער
er hot derum gedint zei un zei tsu gebukt zich un
he has therefore served them and them to bowed down selves and

געברַאַכט אויף זיי אֵל דאָס דאָזיקע בייז .
beiz dozike dos al zei oif gebracht
disaster this the all them upon brought

ח און עס איז געווען צום סוף פֿון צוואַנציק יאָר וואָס שלמה
Shlomo vos yor tsvantsik fun sof tsum geven iz es un
Sh'lomo that years twenty of end at the was is it and

האָט געבויט דאָס הויז פֿון ה , און זיין הויז , [ב] און די
di un hoiz zain un Hashem fun hoiz dos geboit hot
the and house his and Hashem of house the built has

שטעט וואָס חורָם האָט געגעבן שלמהן , זיי האָט שלמה געהאַט
gehat Shlomo hot zei Shlomoen gegebn hot Churam vos shtet
had Sh'lomo has them Sh'lomo given has Churam which cities

פֿאַרבויט, און דאָרטן באַזעצט די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, [ג] איז שלמה
Shlomo iz Yisroel fun kinder di bazetst dortn un farboit
Sh'lomo is Yisroel of children the settled there and rebuilt

געגאַנגען קיין חֲמַת-צוֹבָה , און איז זי ביַיגעקומען . [ד] און ער האָט
hot er un baigekumen zi iz un Chammat-Tsovah kein gegangen
did he and overcome it is and Chamat Tzovah to gone

געבויט תַּדמוֹר אין דער מדבר , און אַלע שפּייכלערשטעט וואָס ער האָט
hot er vos shpaichlershtet ale un midber der in Tadmor geboit
had he that granary towns all and wilderness the in Tadmor build

געבויט אין חֲמָת . [ה] און ער האָט אָפּגעבויט די אויבערשטע בֵּית-חוֹרוֹן
Beis-Choron oibershte di opgeboit hot er un Chammat in geboit
Beit-Choron upper the rebuild did he and Chamat in built

און די אונטערשטע בֵּית-חוֹרוֹן , פֿעסטונגשטעט מיט מויערן, טירן , און
un tirn moiern mit festungshtet Beis-Choron untershte di un
and doors walls with fortified cities Beit-Choron lower the and

ריגלען; [ו] און בַּעֲלָת , און אַלע שפּייכלערשטעט וואָס שלמה האָט געהאַט,
gehat hot Shlomo vos shpaichlershtet ale un Baalat un riglen
had had Sh'lomo that granary towns all and Ba'alat and bars

און אַלע שטעט פֿאַר רייַטווענען, און שטעט פֿאַר רייַטער , און יעטוועדער
yetveder un raiter far shtet un raitvegn far shtet ale un
every and charioteers for cities and chariots for cities all and

געלוסט וואָס שלמה האָט געגלוסט צו בויען אין ירוּשָׁלַיִם , און אויפֿן
oifn un Yerushalayim in boien tsu geglust hot Shlomo vos gelust
on the and Yerushalayim in build to longed had Sh'lomo that desire

לְבָנוֹן , און אין גאַנצן לאַנד פֿון זיין ממשלה .
memshole zain fun land gantsn in un Levanon
dominion his of land whole in and Levanon

[ז] דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז געבליבן פֿון דעם חִתִּי , און דעם אֱמוֹרי,
Emori dem un Chitti dem fun geblibn iz vos folk gantse dos
Emori the and Chitti the of left is that people entire the

און דעם פְּרִזִּי , און דעם חִוִּי , און דעם יְבוּסִי , וואָס זיי זיַינען נישט
nisht zainen zei vos Yevusi dem un Chivi dem un Perizzi dem un
not are they that Yevusi the and Chivi the and Perizzi the and

פֿון ישְׂרָאֵל – [ח] פֿון זייערע קינדער וואָס זיַינען געבליבן נאָך זיי
zei noch geblibn zainen vos kinder zeyere fun Yisroel fun
them after left are that children their from Yisroel of

אין לאַנד, וואָס די קינדער פֿון ישׂראֵל האָבן זיי נישט פֿאַרלענדט
farlendt nisht zei hobn Yisroel fun kinder di vos land in
destroyed not them have Yisroel of children the whom land in the

– זיי האָט שלמה געגומען פֿאַר צינדזקנעכט ביז אויף
oif biz tsindzknecht far genumen Shlomo hot zei
unto up to conscripted laborers for taken Sh'lomo has them

היינטיקן טאָג. ט אָבער פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל האָט שלמה נישט
nisht Shlomo hot Yisroel fun kinder di fun ober tog haintikn
not Sh'lomo has Yisroel of children the from but day this very

געמאַכט פֿאַר קנעכט פֿאַר זיין אַרבעט; נאָר זיי זיינען געווען די
di geven zainen zei nor arbet zain far knecht far gemacht
the were are they but work his for servants as made

מלחמה-לייט , און זיינע אייבערשטע, און די האַרן איבער
iber harn di un eibereltste zaine un milchome-lait
over commanders the and upper officers his and war people

זיינע רייטווענען און זיינע רייטער .
raiter zaine un raitvegn zaine
charioteers his and chariots his

י און דאָס זיינען געווען די הויפּטגעשטעלטע וואָס דער מלך
melech der vos hoiptgeshtelte di geven zainen dos un
king the that chief officers the were are these and

שלמה האָט געהאַט: צווויי הונדערט און פֿופֿציק וואָס האָבן געווען
geveltikt hobn vos fuftsik un hundert tsvei gehat hot Shlomo
ruled have who fifty and hundred two had has Sh'lomo

איבער דעם פֿאָלק .
folk dem iber
people the over

יא און פַּרעהס טאָכטער האָט שלמה אַרויפֿגעבראַכט פֿון
fun aroifgebracht Shlomo hot tochter Pharaohs un
from bring up Sh'lomo did daughter Pharaoh's and

דָּוִדס-שטאָט אין דעם הויז וואָס ער האָט פֿאַר איר געבויט, וואָרעם ער
er vorem geboit ir far hot er vos hoiz dem in Dovids-Shtot
he because built her for had he that house the into Ir Dovid

האָט געזאָגט: מיין אַ וויַיב זאָל נישט וווינען אין דעם הויז פֿון דָּוִד
Dovid fun hoiz dem in voinen nisht zol vaib a maine gezogt hot
Dovid of house the in dwell not shall wife a my said had

דעם מלך פֿון ישׂראֵל, וואָרעם די ערטער זיינען הייליק, ווייל צו
tsu vail heilik zainen erter di vorem Yisroel fun melech dem
to because holy are places the for Yisroel of king the

זיי איז געקומען דער אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren der gekumen iz zei
Hashem of aron the come is them

יב דעמצמאָל האָט שלמה אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער צו ה
Hashem tsu brandopfer oifgebracht Shlomo hot dentsmol
Hashem to olah offered up Sh'lomo has then

אויף דעם מזבח פֿון ה וואָס ער האָט געבויט פֿאַר דעם
dem far geboit hot er vos Hashem fun mizbeyech dem oif
the before built had he that Hashem of altar the on

פֿאָדערהויז, יג אַזוי ווי מע דאַרף אויפֿברענגן טאָגטעגלעך לויט
loit togteglech oifbrengen darf me vi azoi foderhoiz
according to each day bring up should one as so porch

דעם געבאָט פֿון משהן , אין די שבתים , און אום
um un Shabbosim di in Mosheen fun gebot dem
on and Shabbatot the on Moshe of commandment the

after them in HaAretz, whom the Bnei Yisroel consumed not, them did Sh'lomo conscript for forced labor until yom hazeh. [9] But of the Bnei Yisroel did Sh'lomo make no avadim for his melachah; for they were anshei milchamah, and commanders of his officers, and commanders of his chariots and parash.

[10] And these were the chief of the officials of Sh'lomo HaMelech, even two hundred and fifty, that exercised authority over HaAm.

[11] And Sh'lomo brought up the Bat Pharaoh out of Ir Dovid unto the palace that he had built for her, for he said, Isha li *(wife for me)* shall not dwell in the Bais Dovid Melech Yisroel, because the places whereunto the Aron Hashem hath come are Kodesh.

[12] Then Sh'lomo offered up Olot unto Hashem on the Mizbe'ach Hashem, which he had built before the Ulam, [13] Even according to the requirement of each day on its day, offering according to the mitzvat Moshe, on the Shabbatot, and on

ראָש-חודש , און אין די יום-טובֿים , דרײַ מאָל אין יאָר , אין
in yor in mol drai yom-tuvim di in un rosh-choidesh
in year in times three appointed festivals the in and New Moons

דעם יום-טובֿ פֿון מַצות , און אין דעם יום-טובֿ פֿון שבֿועות, און אין
in un shvues fun yom-tov dem in un matsus fun yom-tov dem
in and Weeks of festival the in and Matzot of festival the

דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות . יד און ער האָט געשטעלט , לויט דעם
dem loit geshtelt hot er un Sukkot fun yom-tov dem
the according to appointed has he and Sukkot of festival the

געזעץ פֿון זײַן פֿאָטער דָּוִדן , די אָפּטיילונגען פֿון די כֹּהנים
koyanim di fun opteilungen di Dovidn foter zain fun gezets
kohanim the of divisions the Dovid father his of ordinance

אויף זייער דינסט , און די לְוִיים אויף זייערע וואַכן , אויף צו
tsu oif vachn zeyere oif Leviim di un dinst zeyer oif
to for watches their for Levi'im the and service their for

לויבן און צו טאָן דעם דינסט לעבן די כֹּהנים , לויט
loit koyanim di lebn dinst dem ton tsu un loibn
according to kohanim the alongside service the do to and praise

דעם טאָגטעגלעכן באַדאַרף; און די טויערלײַט לויט זייערע
zeyere loit toierlait di un badarf togteglechn dem
their according to gatekeepers the and need daily the

אָפּטיילונגען בײַ איטלעכן טויער, וואָרעם אַזוי איז געווען דער באַפֿעל
bafel der geven iz azoi vorem toier itlechn bai opteilungen
command the was is so for gate every at divisions

פֿון דָּוִד דעם מאַן פֿון ג-ט. טו און מע האָט זיך נישט אָפּגעקערט
opgekert nisht zich hot me un G-t fun man dem Dovid fun
turned away not selves has one and G-d of man the Dovid of

פֿון דעם מלכס באַפֿעל צו די כֹּהנים און די לְוִיים
Leviim di un koyanim di tsu bafel melechs dem fun
Levi'im the and kohanim the to command king's the from

וועגן יעטוועדער זאַך , און וועגן די שאַצן .
shatsn di vegen un zach yetveder vegen
treasures the concerning and matter every concerning

טז אַזוי איז צו שטאַנד געקומען שלמהס גאַנצע אַרבעט פֿון
fun arbet gantse Shlomos gekumen shtand tsu iz azoi
from work entire Sh'lomo's having come establishment to is so

דעם טאָג וואָס דער גרונטפֿעסט איז געלייגט געוואָרן פֿאַר הס הויז ,
hoiz Hashems far gevorn geleigt iz gruntfest der vos tog dem
house Hashem's for become laid is foundation the that day the

און ביז ער האָט אין גאַנצן פֿאַרענדיקט דאָס הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz dos farendikt gantsn in hot er biz un
Hashem of house the completed entirety in has he until and

יז דענצמאָל איז שלמה געגאַנגען קיין עֶציון-גֶּבֶר און קיין אֵילוֹת
Eilot kein un Etsyon-Gever kein gegangen Shlomo iz dentsmol
Eilot to and Etzyon-Gever to gone Sh'lomo is then

אויפֿן ברעג ים אין לאַנד אֱדוֹם . יח און חורם האָט אים געשיקט
geshikt im hot Churam un Edom land in yam breg oifn
sent him has Churam and Edom land in the the sea shore on the

דורך דער האַנט פֿון זײַנע קנעכט שיפֿן, און קנעכט וואָס קענען דעם
dem kenen vos knecht un shifn knecht zaine fun hant der durch
the know who servants and ships servants his of hand the by

ים , און זיי זײַנען געקומען מיט שלמהס קנעכט קיין אוֹפֿיר, און
un Ofir kein knecht Shlomos mit gekumen zainen zei un yam
and Ophir to servants Sh'lomo's with come are they and sea

Rosh Chodesh, and on the Mo'adot, three times in the year, even in the Chag HaMatzot, and in the Chag HaShavuot, and in the Chag HaSukkot.
14 And he appointed, according to the mishpat Dovid Aviv, the machlekot *(divisions)* of the Kohanim to their avodah service, and the Levi'im to their mishmerot *(watches)*, to praise and minister before the Kohanim, as the requirement of every yom required; the Sho'arim *(Gatekeepers)* also by their machlekot *(divisions)* at every sha'ar; for thus was the mitzvot Dovid Ish HaElohim.
15 And they deviated not from the mitzvat HaMelech unto the Kohanim and Levi'im concerning any matter, or concerning the otzarot.

16 Now all the work of Sh'lomo was carried out from the yom musad *(day of the foundation)* of the Beis Hashem until its completion. So the Beis Hashem was perfected.

17 Then went Sh'lomo to Etzyon-Gever, and to Eilot, on the seacoast of Eretz Edom. 18 And Churam sent him by the hands of his avadim oniyot, and avadim that were experienced seamen; and they went with the avadim of Sh'lomo to Ophir, and took from

there four hundred and fifty talents of zahav, and brought them to Sh'lomo HaMelech.

9 And when the Malkat Sheva *(Queen of Sheba)* heard of the fame of Sh'lomo, she came to test Sh'lomo with chidot *(hard questions, riddles)* at Yerushalayim, with a very great caravan, and camels that carried spices, and zahav in abundance, and precious stones; and when she was come to Sh'lomo, she communed with him of all that was in her levav. [2] And Sh'lomo gave answer to all her questions; and there was nothing hid from Sh'lomo which he explained not to her.

[3] And when the Malkat Sheva had seen the Chochmat Sh'lomo, and HaBais *(the Palace)* that he had built, [4] And the ma'akhal *(food)* of his shulchan, and the moshav of his avadim, and the attendance of his ministers, and their apparel; his cupbearers also, and their apparel; and his aliyah *(ascent)* by which he went up to the Beis Hashem; there was no more ruach in her. [5] And she said to HaMelech, Emes was the davar *(report)* which I heard in mine own country about thine acts,

הָאֶבן געקריגן פֿון דאָרטן פֿיר הונדערט און פֿופֿציק צענטנער גאָלד,
gold tsentner fuftsik un hundert fir dortn fun gekrign hobn
gold talents of fifty and hundred four there from obtained have

און געבראַכט צום מלך שלמה .
Shlomo melech tsum gebracht un
Sh'lomo king to the brought and

ט און די מלכה פֿון שבאָ האָט געהערט די הערונג פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun herung di gehert hot Sheva fun malke di un
Sh'lomo of report the heard had Sheva of queen the and

און זי איז געקומען צו פֿרוון שלמהן מיט רעטעניש, קיין
kein retenishn mit Shlomoen pruvn tsu gekumen iz zi un
to riddles with Sh'lomo test to come is she and

ירושלַים , מיט זייער אַ גרויסער מחנה , און קעמלען אָנגעלאָדן
ongelodn kemlen un machne groiser a zeyer mit Yerushalayim
loaded camels and company great a very with Yerushalayim

מיט בשׂמים און גאָלד לרוב , און טייַער געשטיין . און זי
zi un geshtein taier un lerov gold un b'somaim mit
she and stones precious and in abundance gold and spices with

איז געקומען צו שלמהן , און האָט גערעדט צו אים וועגן אַלץ
alts vegen im tsu geredt hot un Shlomoen tsu gekumen iz
all that concerning him to spoken has and Sh'lomo to come is

וואָס איז געווען ביַי איר אין האַרצן. ב און שלמה האָט איר געזאָגט
gezogt ir hot Shlomo un hartsn in ir bai geven iz vos
told to her has Sh'lomo and heart in her with was is what

אַלע אירע זאַכן , און נישט געווען אַ זאַך פֿאַרהוילן פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun farhoiln zach a geven nisht un zachn ire ale
Sh'lomo from concealed thing a was not and matters her all

וואָס ער זאָל איר נישט זאָגן .
zogn nisht ir zol er vos
tell not her should he that

ג און די מלכה פֿון שבאָ האָט געזען די חכמה פֿון שלמהן , און
un Shlomoen fun chochme di gezen hot Sheva fun malke di un
and Sh'lomo of wisdom the seen has Sheva of queen the and

דאָס הויז וואָס ער האָט געבויט, ד און דאָס עסן פֿון זיַין טיש ,
tish zain fun esen dos un geboit hot er vos hoiz dos
table of food his of food the and built had he which house the

און דאָס זיצן פֿון זיַינע הויפֿדינער , און דאָס שטיין פֿון זיַינע
zaine fun shtein dos un hoifdiner zaine fun zitsn dos un
his of standing the and court officials his of seating the and

משָרתים מיט זייערע מלבושים , און זיַינע טראַנקמיינסטערס מיט
mit trankmeinsters zaine un malbushem zeyere mit meshoresim
with cupbearers his and robes their with ministers

זייערע מלבושים , און זיַין אַרויפֿגאַנג וואָס ער פֿלעגט אַרויפֿגיין צו
tsu aroifgein flegt er vos aroifgang zain un malbushem zeyere
to go up used to he which ascent his and robes their

הס הויז , און אין איר איז מער נישט געבליבן קיין אָטעם . ה און
un otem kein geblibn nisht mer iz ir in un hoiz Hashems
and breath any remain not more is her in and house Hashem's

זי האָט געזאָגט צום מלך : אמת איז דער קלאַנג וואָס איך האָב
hob ich vos klang der iz emes melech tsum gezogt hot zi
have I that report the is true king to the say did she

געהערט אין מיַין לאַנד וועגן דיַינע פֿירונגען און וועגן דיַין
dain vegen un firungen daine vegen land main in gehert
your concerning and conduct your concerning land my in heard

and of thy chochmah;
6 Howbeit I believed not their words, until I came, and mine eyes had seen it; and, hinei, the one half of the greatness of thy chochmah was not told me, for thou exceedest the report that I heard. 7 Ashrei are thy anashim, and ashrei are these thy avadim, which stand continually before thee, and hear thy chochmah. 8 Baruch Hashem Eloheicha Who delighted in thee to set thee on His kisse, to be Melech for Hashem Eloheicha, because Eloheicha loved Yisroel, to establish them l'olam, therefore He made thee Melech over them, to maintain Mishpat and Tzedakah.

9 And she gave HaMelech a hundred and twenty talents of zahav, and spices in great abundance, and precious stones; neither was there ever any such spice as the Malkat Sheva gave Sh'lomo HaMelech.

10 And the avadim also of Churam, and the avadim of Sh'lomo, which brought zahav from Ophir, brought atzei algummim *(algum trees)* and precious stones.
11 And HaMelech made of the atzei algummim steps for the Beis Hashem, and for the Beis HaMelech, and

חכמה . ו און איך האָב נישט געגלויבט זייערע ווערטער, ביז איך בין
bin ich biz verter zeyere gegloibt nisht hob ich un chochme
am I until words their believed not had I and wisdom

געקומען , און מײַנע אויגן האָבן געזען; ערשט מיר איז צו מאָל אַ
a mol tsu iz mir ersht gezen hobn oign maine un gekumen
a a part even is to me behold seen have eyes my and come

העלפֿט נישט דערציילט געווָאָרן פֿון דײַן גרויס חכמה ; דו שטײַגסט
shtaigst du chochme grois dain fun gevorn dertseilt nisht helft
surpass you wisdom great your of been told not half

אַריבער די הערונג וואָס איך האָב געהערט. ז ווויל צו דײַנע לײַט ,
lait daine tsu voil gehert hob ich vos herung di ariber
people your to blessed heard have I that report the over

און ווויל צו די דאָזיקע קנעכט דײַנע וואָס שטייען פֿאַר דיר
dir far shteyen vos daine knecht dozike di tsu voil un
you(SG) before stand who yours servants these the are blessed and

תמיד , און הערן דײַן חכמה . ח ברוך ה דײַן ג-ט וואָס
tamid un hern dain chochme . Baruch Hashem dain G-t vos
continually and hear your wisdom Baruch Hashem your G-d who

ער האָט דיך באַגערט דיך אַרויפֿצוזעצן אויף זײַן טראָן פֿאַר
far tron zain oif aroiftsuzetsn dich bagert dich hot er
for throne his on placing you(SG) pleased you(SG) has he

אַ מלך פֿון ה דײַן ג-ט. ווײַל דײַן ג-ט האָט ליב ישׂרָאֵל,
Yisroel lib hot G-t dain vail G-t dain Hashem fun melech a
Yisroel love has G-d your because G-d your Hashem for king a

כּדי אים אויפֿצושטעלן אויף אייביק, דערום האָט ער דיך
dich er hot derum eibik oif oiftsusht eln im kedei
you(SG) he has therefore ever for to perpetuate it in order to

געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער זיי , צו טאָן רעכט און גערעכטיקייט .
gerechtikeit un recht ton tsu zei iber melech a far gemacht
righteousness and right do to them over king a for made

ט און זי האָט געגעבן דעם מלך הונדערט און צוואַנציק צענטנער
tsentner tsvantsik un hundert melech dem gegebn hot zi un
talents twenty and hundred king the give did she and

גאָלד, און בשׂמים זייער פֿיל , און טייער געשטיין; און קיין מאָל
mol kein un geshtein taier un fil zeyer b'somaim un gold
time no and stones precious and many very spices and gold

איז נישט געווען אַזעלכע בשׂמים ווי יענע וואָס די מלכּה פֿון שבא
Sheva fun malke di vos yene vi b'somaim azelche geven nisht iz
Sheva of queen the that those as spices such been not is

האָט געגעבן שלמה המלך .
hameilech Shlomo gegebn hot
the king Sh'lomo give did

י און אויך די קנעכט פֿון חורָמען , און די קנעכט פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun knecht di un Churamen fun knecht di oich un
Sh'lomo of servants the and Churam of servants the also and

וואָס האָבן געבראַכט גאָלד פֿון אופֿיר, האָבן געבראַכט סאַנדאַלהאָלץ און
un sandalholts gebracht hobn Ofir fun gold gebracht hobn vos
and algum wood brought had Ophir from gold brought had who

טײַערע שטיינער. יא און דער מלך האָט געמאַכט פֿון דעם סאַנדאַלהאָלץ
shteiner taiere sandalholts dem fun gemacht hot melech der un
stones precious algum wood the of made had king the and

שטעגן פֿאַר דעם הויז פֿון ה , און פֿאַר דעם הויז פֿון מלך ,
shtegn far dem hoiz fun Hashem un far dem hoiz fun melech
paths the for and Hashem of house the for king

kinnorot and nevalim for the musicians; and there were none such seen before in the Eretz Yehudah.

אוּן הָאַרפֶֿן אוּן גִיטאַרן פַֿאַר דִי זִינגערס; אוּן אַזוי-וואָס אִיז נִישט געזעֶן
gezen nisht iz azoi-vos un zingers di far gitarn un harfn un
seen not is such a thing and singers the for lyres and harps and

געווָארן פֿריִער אִין לאַנד יְהוּדה .
Yehudah land in frier gevorn
Yehudah land in the before become

12 And Sh'lomo HaMelech gave to Malkat Sheva all her chefetz, whatsoever she asked, beside such that she had brought unto HaMelech. So she turned, and went away to her own land, she and her avadim.

יב אוּן שלמה המלך הָאָט געגעבן דער מלכה פֿון שבָּא אַלע אירע
ire ale Sheva fun malke der gegebn hot hameilech Shlomo un
her all Sheva of queen the given has the king Sh'lomo and

באַגערן וואָס זי הָאָט פַֿאַרלאַנגט, אַחוץ פַֿאַר דעם וואָס זי
zi vos dem far achuts farlangt hot zi vos bageren
she which that for beside from desired had she that desires

הָאָט געבראַכט דעם מלך . אוּן זי זיך אומגעקערט, אוּן איז
iz un umgekert zich hot zi un melech dem gebracht hot
is and returned self has she and king the brought had

אַוועקגעגאַנגען אִין איר לאַנד, זי מיט אירע קנעכט .
knecht ire mit zi land ir in avekgegangen
servants her with she land her into went way

13 Now the weight of zahav that came to Sh'lomo in one year was six hundred and threescore and six talents of zahav; 14 Besides that which traders and merchants brought. And all the melachim of Arabia and governors of the country brought zahav and kesef to Sh'lomo.

יג אוּן די וואָג פֿון דעם גאָלד וואָס איז אַריִינגעקומען שלמהן אִין
in Shlomoen araingekumen iz vos gold dem fun vog di un
in Sh'lomo come in to is that gold the of weight the and

אִין יאָר, איז געווען זעקס הונדערט אוּן זעקס אוּן זעכציק צענטנער
tsentner zechtsik un zeks un hundert zeks geven iz yor ein
talents of sixty and six and hundred six was is year one

גאָלד, יד אַחוץ וואָס די אַרומפֿאָרער אוּן די סוחרים
sochrim di un arumforer di vos achuts gold
merchants the and itinerant merchants the what aside from gold

הָאָבן געבראַכט; אוּן אַלע אַראַביש מלכים , אוּן די לאַנדפֿירשטן הָאָבן
hobn landfirshtn di un mlochim Arabish ale un gebracht hobn
have land princes the and kings Arabian all and brought have

שלמהן געבראַכט גאָלד אוּן זילבער.
zilber un gold gebracht Shlomoen
silver and gold brought to Sh'lomo

15 And Melech Sh'lomo made 200 shields of hammered zahav; 600 measures of hammered zahav went to one shield. 16 And 300 moginnim he made of hammered zahav; 300 measures of zahav went to one mogen. And HaMelech put them in Beis Ya'ar HaLevanon *(House of the Forest of Levanon)*.

טו אוּן שלמה המלך הָאָט געמאַכט צוויי הונדערט פּאַנצערס פֿון
fun pansters hundert tsvei gemacht hot hameilech Shlomo un
of shields hundred two made has the king Sh'lomo and

געשלאָגענעם גאָלד; זעקס הונדערט שֶׁקל געשלאָגענע גאָלד איז אַוועק
avek iz gold geshlogene shekl hundert zeks gold geshlogenem
went is gold beaten shekels of hundred six gold hammered

אויף אִיין שילד . טז אוּן דריי הונדערט שילדן פֿון געשלאָגענעם גאָלד;
gold geshlogenem fun shildn hundert drai un shild ein oif
gold hammered of shields hundred three and shield one on

דריי הונדערט גאָלדשטיק איז אַוועק אויף אִיין שילד . אוּן דער מלך
melech der un shild ein oif avek iz goldshtik hundert drai
king the and shield one on went is gold pieces hundred three

הָאָט זיי אַריִינגעשטעלט אין דעם הויז פֿון לבָּנון-וואַלד .
Levanon-vald fun hoiz dem in araingeshtelt zei hot
Levanon Forest of house the in placed them has

17 Moreover HaMelech made a kisse shen gadol *(great ivory throne)* and overlaid it with zahav tahor. 18 And there were

יז אוּן דער מלך הָאָט געמאַכט אַ גרויסן טראָן פֿון עלפֿנביין, אוּן הָאָט
hot un elfnbein fun tron groisn a gemacht hot melech der un
has and ivory of throne great a make did king the and

אִים איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד. יח אוּן זעקס טרעפּ זיִינען געווען צום
tsum geven zainen trep zeks un gold reinem mit ibergetsoign im
to the were are steps six and gold pure with overlaid it

six steps to the kisse, with a kevesh *(ramp)* of zahav, which was attached to the kisse, and arms on each side of the seat, and two aroyot *(lions)* standing by the armrests; [19] And 12 aroyot stood there on the one side and on the other upon 6 steps. There was nothing like it made for any other mamlechah.

[20] And all the kelei mashkeh *(drinking vessels)* of Sh'lomo HaMelech were of zahav, and all the kelei Beis Ya'ar HaLevanon were of pure zahav; none were of kesef; it was not accounted as anything in the days of Sh'lomo. [21] HaMelech had a fleet of oniyyot that went to Tarshish with the avadim of Churam. Once every three years came the oniyyot Tarshish bringing zahav, and kesef, ivory, and monkeys, and peacocks.

[22] And Sh'lomo HaMelech surpassed all the Malkhei HaAretz in riches and chochmah. [23] And all the Malkhei Ha'Aretz sought the presence of Sh'lomo, to hear his chochmah, that HaElohim had put in his lev. [24] And they brought every ish his minchah *(present)*, kelei kesef, kelei zahav, and clothing, weapons, and spices, susim, and peradim *(mules)*, at a set rate.

טראָן , און אַ גילדערן פֿוסבענקל, באַפֿעסטיקט צום טראָן ; און הענטלעך
hentlech un tron tsum bafestikt fusbenkel gildern a un tron
supports and throne to the fastened footstool golden a and throne

זיִנען געווען אויף ביידע זיַטן פֿון דעם אָרט צום זיצן , און צוויי
tsvei un zitsn tsum ort dem fun zaitn beide oif geven zainen
two and sitting down to the place the of sides both on were are

לייבן זיִנען געשטאַנען בייַ די הענטלעך. [יט] און צוועלף לייבן זיִנען דאָרטן
dortn zainen leibn tsvelf un hentlech di bai geshtanen zainen leibn
there are lions twelve and supports the by standing are lions

געשטאַנען אויף די זעקס טרעפּ, פֿון דער זיַט און פֿון דער אַנדער זיַט.
zait ander der fun un zait der fun trep zeks di oif geshtanen
side other the from and side the from steps six the on standing

אַזוי-וואָס איז נישט געמאַכט געווארן אין קיין קיניגרייַך .
kinigraich kein in gevorn gemacht nisht iz azoi-vos
kingdom any in become made not is such a thing

[כ] און אַלע טרינק-כֶּלים פֿון שלמה המלך זיִנען געווען פֿון
fun geven zainen hameilech Shlomo fun trink-keilim ale un
of were are the king Sh'lomo of drinking vessels all and

גאָלד, און אַלע כֶּלים פֿון דעם הויז פֿון לבָנון-וואַלד זיִנען געווען
geven zainen Levanon-vald fun hoiz dem fun keilim ale un gold
were are Levanon Forest of house the of vessels all and gold

פֿון עכטן גאָלד; זילבער האָט זיך אין די טעג פֿון שלמהן גערעכנט
gerechnt Shlomoen fun teg di in zich hot zilber gold echtn fun
considered Sh'lomo of days the in self has silver gold pure of

פַֿאַר גאָרנישט. [כא] וואָרעם דער מלך האָט געהאַט שיפֿן וואָס זיִנען
zainen vos shifn gehat hot melech der vorem gornisht far
are that ships had has king the for nothing for

געגאַנגען קיין תַּרְשִׁישׁ מיט די קנעכט פֿון חורָמען . איין מאָל
mol ein Churamen fun knecht di mit Tarshish kein gegangen
time one Churam of servants the with Tarshish to having gone

אין דרייַ יאָר פֿלעגן די תַּרְשִׁישׁ-שיפֿן קומען אָנגעלאָדן מיט גאָלד
gold mit ongelodn kumen Tarshish-shifn di flegn yor drai in
gold with loaded come Tarshish ships the used to years three in

און זילבער, עלפֿנביין, און מאַלפּעס, און פּאַוועס .
paves un malpes un elfnbein zilber un
peacocks and monkeys and ivory silver and

[כב] און שלמה המלך איז געווען גרעסער פֿון אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale fun greser geven iz hameilech Shlomo un
of kings all than greater was is the king Sh'lomo and

דער ערד אין עושר און חכמה . [כג] און אַלע מלכים פֿון דער ערד
erd der fun mlochim ale un chochme un oysher in erd der
earth the of kings all the and wisdom and wealth in earth the

האָבן געזוכט שלמהס פּנים , כּדי צו הערן זיַין חכמה וואָס
vos chochme zain hern tsu kedei ponem Shlomos gezucht hobn
that wisdom his hear to so that face Sh'lomo's seek did

האלקים האָט אַריַינגעגעבן אין זיַין האַרצן. [כד] און זיי האָבן געבראַכט
gebracht hobn zei un hartsn zain in araingegebn hot HaElokim
brought have they and heart his into put in had G-d

איטלעכער זיַין מתּנה , זילבערנע כֶּלים , און גילדערנע כֶּלים , און
un keilim gilderne un keilim zilberne matone zain itlecher
and vessels golden and vessels silver gift his each one

קלייַדער, וואַפֿן , און בשָׂמים , פֿערד און מוילאייזלען, יאָר אין יאָר .
yor in yor moileizlen un ferd b'somaim un vafn kleider
year by year mules and horses spices and weapons apparel

כה און שלמה האָט געהאַט פֿיר טויזנט שטאַלן פֿערד און רייַטווענגן,
raitvegn un ferd shtaln toiznt fir gehat hot Shlomo un
chariots and horses stalls of thousand four had has Sh'lomo and

און צוועלף טויזנט רייַטער , און ער האָט זיי אַוועקגעשטעלט אין די
di in avekgeshtelt zei hot er un raiter toiznt tsvelf un
the in place them did he and charioteers thousand twelve and

שטעט פֿאַר רייַטווענגן, און בייַם מלך אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in melech baim un raitvegn far shtet
Yerushalayim in king with the and chariots for cities

כו און ער האָט געוועלטיקט איבער אַלע מלכים , פֿון דעם טייַך
taich dem fun mlochim ale iber geveltikt hot er un
river the from kings all the over ruled has he and

און ביזן לאַנד פּלשתּים , און ביז דעם גרענעץ פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun gemark dem biz un Pelishtim land bizn un
Egypt of border the up to and Pelishtim land of unto the and

כז און דער מלך האָט געמאַכט זילבער אין ירושָלַיִם אַזוי ווי די
di vi azoi Yerushalayim in zilber gemacht hot melech der un
the as so Yerushalayim in silver made did king the and

שטיינער, און צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע פֿייַגנבוימער
faignbeimer vilde di vi azoi gemacht er hot tsedern un shteiner
fig trees wild the as so made he has cedar trees and stones

כח און פֿערד האָט ווָאס אין דער נידעריקייט . , אין פֿילקייט נידערונג
hot ferd un filkeit in niderung der in vos
has horses and multitude in in the lowlands the in that which

מען אַרויסגעבראַכט שלמהן פֿון מִצרַיִם און פֿון אַלע לענדער.
lender ale fun un Mitsrayim fun Shlomoen aroisgebracht men
lands all from and Egypt from Sh'lomo brought out to one

כט און די איבעריקע זאַכן וועגן שלמהן , די ערשטע אַזוי
azoi ershte di Shlomoen vegen zachn iberike di un
so first the Sh'lomo concerning matters remaining the and

ווי די לעצטע, זיי זיַינען שוין באַשריבן אין די ווערטער פֿון נָתָן
Natan fun verter di in bashribn shoin zainen zei letste di vi
Natan of words the in written already are they last the as

דעם נבֿיא , און אין דער נבֿואה פֿון אַחִיָה פֿון שילוֹ , און אין דער
der in un Shiloh fun Achiyah fun nevue der in un novi dem
the in and Shiloh from Achiyah of oracle the in and prophet the

זעונג פֿון יֶעדוֹ דעם זעער וועגן יָרבֿעָם דעם זון פֿון נבָּט .
Nevaten fun zun dem Yarovam vegen zeer dem Yadai fun zeung
Nevat of son the Yarov'am concerning seer the Yedo of vision

ל און שלמה האָט געקיניגט אין ירושָלַיִם איבער גאַנץ ישׂרָאֵל
Yisroel gants iber Yerushalayim in gekinigt hot Shlomo un
Yisroel all over Yerushalayim in reign did Sh'lomo and

פֿערציק יאָר .
yor fertsik
years forty

לא און שלמה האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Shlomo un
has one and fathers his with lain down self has Sh'lomo and

אים באַגראָבן אין דער שטאָט פֿון זיַין פֿאָטער דָּוִדן ; און זיַין זון
zun zain un Dovidn foter zain fun shtot der in bagrobn im
son his and Dovid father his of city the in buried him

רחַבעָם איז געווָארן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Rechavam
place his in king become is Rechav'am

25 And Sh'lomo had four thousand stalls for susim and markovot *(chariots)*, and twelve thousand parashim whom he kept in the chariot cities, and with HaMelech at Yerushalayim.

26 And he reigned over all the melachim from the River even unto the Eretz Pelishtim, and to the border of Mitzrayim.
27 And HaMelech made kesef in Yerushalayim as common as stones, and cedar trees he made like sycamore trees that are in the Shefelah in abundance.
28 And they imported unto Sh'lomo susim out of Mitzrayim, and from all the lands.

29 Now the rest of the Divrei Sh'lomo, harishonim and ha'acharonim, are they not written in the Divrei Natan HaNavi, and in the Nevu'at Achiyah the Shiloni, and in the chazot Yedo HaChozer against Yarov'am ben Nevat?

30 And Sh'lomo reigned in Yerushalayim over kol Yisroel arba'im shanah.

31 And Sh'lomo slept with Avotav, and he was buried in Ir Dovid Aviv. And Rechav'am Bno reigned in his place.

10 And Rechav'am went to Shechem, for to Shechem were kol Yisroel come to make him melech.

[2] And it came to pass, when Yarov'am ben Nevat, who was in Mitzrayim, where he fled from the presence of Sh'lomo HaMelech heard it, that Yarov'am returned out of Mitzrayim. [3] And they sent and called him. So Yarov'am and kol Yisroel came and spoke to Rechav'am, saying, [4] Avicha made our ol *(yoke)* kasheh *(difficult, harsh)*; now therefore ease thou somewhat the grievous avodas Avicha, and his heavy ol *(yoke)* that he put upon us, and we will serve thee. [5] And he said unto them, Shuvu *(come back, return)* unto me after shloshet yamin. And HaAm departed.

[6] And HaMelech Rechav'am took counsel with the Zekenim that had stood before Sh'lomo Avi while he yet lived, saying, What counsel give ye me to return answer to HaAm HaZeh? [7] And they spoke unto him, saying, If thou be kind to HaAm HaZeh, and please them, and speak devarim tovim to them, they will be thy avadim kol hayamim *(all the days)*.

ל און רחַבעָם איז געגאַנגען קיין שכֶם , וואָרעם קיין שכֶם
Shechem kein vorem Shechem kein gegangen iz Rechavam un
Shechem to because Shechem to gone is Rechav'am and

זיַנען געקומען גאַנץ יִשׂרָאֵל אים צו מאַכן פַּאַראַ מלך .
melech a far machn tsu im Yisroel gants gekumen zainen
king a for make to him Yisroel all coming are

ב און עס איז געווען, אַז יָרָבעָם דער זון נבָטן האָט דאָס
dos hot Nevaten fun zun der Yarovam az geven iz es un
this has Nevat of son the Yarov'am that was is it and

געהערט – וואָרעם ער איז געווען אין מִצרַיִם , וווהין ער איז אַנטלאָפַּן פון
fun antlofn iz er vuhin Mitsrayim in geven iz er vorem gehert
from fled is he where Egypt in was is he for heard

דעם מלך שלמה – האָט זיך יָרָבעָם אומגעקערט פון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun umgekert Yarovam zich hot Shlomo melech dem
Egypt from returned Yarov'am self has Sh'lomo king the

ג און זיי האָבן געשיקט און אים גערופן; און יָרָבעָם און גאַנץ יִשׂרָאֵל
Yisroel gants un Yarovam un gerufn im un geshikt hobn zei un
Yisroel all and Yarov'am and called him and sent have they and

זיַנען געקומען , און האָבן גערעדט צו רחַבעָמען , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Rechavamen tsu geredt hobn un gekumen zainen
say to so Rechavam to spoken have and come are

ד דיַין פַּאָטער האָט שווער גענאַכט אונדזער יאָך , און אַצונד פַּאַרגרינגער
fargringer atsund un yoch undzer gemacht shver hot foter dain
lighten now and yoke our made heavy has father your

דעם האַרטן דינסט פון דיַין פַּאָטער, וואָס ער האָט אַרויפגעלייגט אויף
oif aroifgeleigt hot er vos foter dain fun dinst hartn dem
upon laid on has he that father your of service hard the

אונדז, און מיר וועלן דיר דינען . ה האָט ער צו זיי געזאָגט: קומט
kumt gezogt zei tsu er hot dinen dir veln mir un undz
come said them to he has serve you(SG) will we and us

ווידער צו מיר אין דריַי טעג אַרום . און דאָס פֹּאָלק איז אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen iz folk dos un arum teg drai in mir tsu vider
gone away is people the and around days three in me to again

ו האָט דער מלך רחַבעָם זיך געעצהט מיט די זקנים
zkeinim di mit geeitset zich Rechavam melech der hot
elders the with consulted self Rechav'am king the has

וואָס זיַנען געשטאַנען פַּאַר זיַין פַּאָטער שלמהן , ווען ער האָט
hot er ven Shlomoen foter zain far geshtanen zainen vos
had he when Sh'lomo father his before stood are who

געלעבט, אַזוי צו זאָגן : ווי עצהט איר צו געבן אַן ענטפֿער דעם
dem entfer an gebn tsu ir eitset vi zogn tsu azoi gelebt
the answer an give to you advise how say to so lived

דאָזיקן פֹּאָלק ? ז האָבן זיי צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן : אויב דו
du oib zogn tsu azoi geredt im tsu zei hobn folk dozikn
you if say to so spoken him to they have people this

וועסט גיין מיט גוטן מיט דעם דאָזיקן פֹּאָלק , און וועסט זיי
zei vest un folk dozikn dem mit gutn mit gein vest
them will and people this the with good with go will

באַווילקן, און וועסט רעדן צו זיי גוטע רייד , וועלן זיי
zei veln reid gute zei tsu redn vest un bavilikn
they will words good them to speak you(sg) will and accept

דיר זיַין קנעכט אויף אַלע טעג .
teg ale oif knecht zain dir
days all for servants be you(SG)

ח אָבער ער האָט פֿאַרלאָזן די עצה פֿון די זקנים וואָס זיי האָבן
hobn zei vos zkeinim di fun eitse di farlozen hot er ober
have they who elders the of counsel the abandoned has he but

אים געעצהט, און ער האָט זיך געעצטהט מיט די יינגלעך וואָס זיינען
zainen vos yinglech di mit geeitset zich hot er un geeitset im
are who young men the with consulted self has he and advised him

אויפֿגעוואַקסן מיט אים, וואָס זיינען געשטאַנען פֿאַר אים. ט און ער האָט צו
tsu hot er un im far geshtanen zainen vos im mit oifgevaksn
to has he and him before stood are who him with grown up

זיי געזאָגט: וואָס עצהט איר, מיר זאָלן געבן אַן ענטפֿער דעם דאָזיקן פֿאָלק,
folk dozikn dem entfer an gebn zoln mir ir eitset vos gezogt zei
people this the answer an give shall we you advise what said them

וואָס האָט צו מיר געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: פֿאַרגרינגער דעם יאָך וואָס דיין
dain vos yoch dem fargringer zogn tsu azoi geredt mir tsu hot vos
your that yoke the lighten say to so spoken me to has who

פֿאָטער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז? י האָבן צו אים געזאָגט די יינגלעך
yinglech di geredt im tsu hobn undz oif aroifgeleigt hot foter
young men the spoken him to have us upon laid on has father

וואָס זיינען אויפֿגעוואַקסן מיט אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלסטו זאָגן
zogn zolstu azoi zogn tsu azoi im mit oifgevaksn zainen vos
say may you(SG) so say to so him with grown up are who

צו דעם פֿאָלק וואָס האָט צו דיר גערעדט, אַזוי צו זאָגן: דיין פֿאָטער
foter dain zogn tsu azoi geredt dir tsu hot vos folk dem tsu
father your say to so spoken you(SG) to has who people the to

האָט שווער געמאַכט אונדזער יאָך, דערום פֿאַרגרינגער דו אונדז – אַזוי
azoi undz du fargringer derum yoch undzer gemacht shver hot
so us you lighten therefore yoke our made heavy has

זאָלסטו זאָגן צו זיי: מיין מינדסטער פֿינגער איז דיקער פֿון מיין
main fun diker iz finger mindster main zei tsu zogn zolstu
my than thicker is finger smallest my them to say may you(SG)

פֿאָטערס לענדן. יא און אַצונד, מיין פֿאָטער האָט אויף אייך אַרויפֿגעלאָדן אַ
a aroifgelodn aich oif hot foter main atsund un lendn foters
a laid upon you upon has father my now and loins father's

שוועריר יאָך, און איך וועל נאָך צולייגן צו אייער יאָך; מיין פֿאָטער האָט
hot foter main yoch aier tsu tsuleigen noch vel ich un yoch shvern
has father my yoke your to add yet will I and yoke heavy

אייך געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך – מיט שקאָרפּיאָנען.
aich geshtroft mit riter un ich mit shekorpionen
you chastised with rods and I with scorpions

יב און ירבעם און דאָס גאַנצע פֿאָלק זיינען געקומען צו
tsu gekumen zainen folk gantse dos un Yarovam un
to come are people whole the and Yarov'am and

רחבעמען אויפֿן דריטן טאָג, אַזוי ווי דער מלך האָט געהייסן,
geheisn hot melech der vi azoi tog dritn oifn Rechavamen
commanded has king the as so day third on the Rechavam

אַזוי צו זאָגן: קומט ווידער צו מיר אויפֿן דריטן טאָג. יג און דער מלך
melech der un tog dritn oifn mir tsu vider kumt zogn tsu azoi
king the and day third on the me to again come say to so

האָט זיי געענטפֿערט האַרט, און דער מלך רחבעם האָט פֿאַרלאָזן
farlozen hot Rechavam melech der un hart geentfert zei hot
forsaken has Rechav'am king the and harshly answered them has

די עצה פֿון די זקנים. יד און ער האָט צו זיי גערעדט אַזוי ווי
vi azoi geredt zei tsu hot er un zkeinim di fun eitse di
as so spoken them to has he and elders the of counsel the

[8] But he forsook the Atzat HaZekenim they gave him, and took counsel with the yeladim that were brought up with him, that stood before him. [9] And he said unto them, What advice give ye that we may return answer to HaAm HaZeh, which have spoken to me, saying, Ease somewhat haOl that Avicha did put upon us? [10] And the yeladim that grew up with him spoke unto him, saying, Thus shalt thou answer HaAm that spoke unto thee, saying, Avicha made our ol *(yoke)* heavy, but make thou it somewhat lighter for us; thus shalt thou say unto them, My little finger is thicker than the loins of Avi. [11] For whereas Avi put an ol kaved *(a heavy yoke)* upon you, I will add more to your ol *(yoke)*. Avi chastised you with shotim *(whips)*, but I will chastise you with akrabim *(scorpions)*.

[12] So Yarov'am and kol HaAm came to Rechav'am on the Yom HaShelishi, as HaMelech said, Shuva *(return)* to me on the Yom HaShelishi. [13] And HaMelech answered them kashah *(harshly)*; and HaMelech Rechav'am forsook the Atzat HaZekenim, [14] And answered them after the Atzat HaYeladim,

saying, Avi made your ol *(yoke)* heavy, but I will add thereto; Avi chastised you with shotim *(whips)*, but I will chastise you with akrabim *(scorpions)*.

15 So HaMelech paid heed not unto HaAm, for the nesibah *(turn of events, circumstance)* was of HaElohim, that Hashem might perform His Devar, which He spoke by the yad Achiyah HaShiloni to Yarov'am ben Nevat.

16 And when kol Yisroel saw that HaMelech would not pay heed unto them, HaAm answered HaMelech, saying,

What chelek have we in Dovid?

We have none nachalah in Ben Yishai.

Every ish to your ohalim, O Yisroel!

and now, Dovid, see to thine own Bais!

So kol Yisroel went to their ohalim. 17 But as for the Bnei Yisroel that dwelt in the towns of Yehudah, Rechav'am reigned over them. 18 Then HaMelech Rechav'am sent Hadoram who was over the mas *(tax, tribute)*; and the Bnei

דִּי עֻצָּה פֹּון דִּי יִינגלִעדְ , אַזוי צו זאָגן : מִין פַּאָטער האָט שוועֶר
shver hot foter main zogn tsu azoi yinglech di fun eitse di
heavy has father my say to so young men the of counsel the

געמאַכט אייַער יאָדְ , און איך וועל נאָדְ צולייגן צו אים; מִין פַּאָטער
foter main im tsu tsuleigen noch vel ich un yoch aier gemacht
father my it to add yet will I and yoke your made

האָט אייַדְ געשטראָפט מיט ריטער, און איך – מיט שקאָרפיאָנען .
shekorpionen mit ich un riter mit geshtroft aich hot
scorpions with I and rods with punished you has

טו און דער מלך האָט זיך נישט צוגעהערט צום פֹּאָלק , ווָאַרעם
vorem folk tsum tsugehert nisht zich hot melech der un
because people to the paid heed not self has king the and

דאָס איז געווען באַשערט פֹון אלקים , כְּדִי ה זאָל
zol Hashem kedei Elokim fun bashert geven iz dos
shall Hashem in order that G-d from destined was is this

מקיים זיין זיין ווָאַרט, וואָס ער האָט גערעדט דורך אֲחִיָּהוּ פֹון
fun Achiyahn durch geredt hot er vos vort zain zain mekayem
of Achiyah by spoken has he which word his be fulfill

שילוֹ , צו יָרָבְעָם דעם זון פֹון נְבָט .
Nevaten fun zun dem Yarovam tsu Shiloh
Nevat of son the Yarov'am to Shiloh

טז און ווי גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געזען , אַז דער מלך האָט זיך
zich hot melech der az gezen hobn Yisroel gants vi un
self has king the that seen have Yisroel all when and

נישט צוגעהערט צו זיי , האָט דאָס גאַנצע פֹּאָלק געענטפֿערט דעם
dem geentfert folk gantse dos hot zei tsu tsugehert nisht
the answered people whole the has them to paid heed not

מלך , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi melech
say to so king

מיר האָבן נישט קיין חלק אין דָּוִדן ,
Dovidn in chelek kein nisht hobn mir
Dovid in portion any not have we

און קיין ירושה אין דעם זון פֹּון יִשַׁי .
Yishaien fun zun dem in yerushe kein un
Yishai of son the in inheritance any and

איטלעכער צו דיַינע געצעלטן, יִשְׂרָאֵל!
Yisroel getseltn daine tsu itlecher
Yisroel tents your to everyone

אַצונד קוק זיך אום אויף דיַין הויז , דָּוִד !
Dovid hoiz dain oif um zich kuk atsund
Dovid house your on back self see now

יז נאָר די און גאַנץ יִשְׂרָאֵל איז אַוועקגעגאַנגען צו זיַינע געצעלטן.
di nor getseltn zaine tsu avekgegangen iz Yisroel gants un
the only tents his to gone away is Yisroel all and

יהודה , קינדער פֹון יִשְׂרָאֵל וואָס זיַינען געזעסן אין די שטעט פֹון
Yehudah fun shtet di in gezesn zainen vos Yisroel fun kinder
Yehudah of cities the in settled are which Yisroel of children

יח און דער מלך רְחַבְעָם . מלך געבליבן איז זיי איבער
melech der un Rechavam melech geblibn iz zei iber
king the and Rechav'am king remained is them over

און , צינז דעם איבער וואָס הַדּוֹרָמן אַרויסגעשיקט האָט רְחַבְעָם
un tsinz dem iber vos Hadoramen aroisgeshikt hot Rechavam
and tax the over who is Hadoram sent out has Rehoboam

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אים פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער, און ער איז
iz er un shteiner mit farvorfen im hobn Yisroel fun kinder di
is he and stones with pelt with him have Yisroel of children the

געשטאָרבן. און דער מלך רחַבעָם האָט זיך געאיילט אַרויפֿצוגיין
aroiftsugein geailt zich hot Rechavam melech der un geshtorbn
to go up hurried self has Rechav'am king the and died

אויף זיין רייַטוואָגן, צו אַנטלויפֿן קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein antloifn tsu raitvogn zain oif
Yerushalayim to flee to chariot his on

יט און יִשְׂרָאֵל האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם הויז פֿון דָּוִד ביז
biz Dovid fun hoiz dem on vidershpenikt hot Yisroel un
until Dovid of house the against rebelled has Yisroel and

אויף הײַנטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

יא און רחַבעָם איז געקומען קיין ירושָלַיִם , און ער
er un Yerushalayim kein gekumen iz Rechavam un
he and Yerushalayim to come is Rechav'am and

האָט איינגעזאַמלט דאָס הויז פֿון יהודה און בנימין ,
Binyamin un Yehudah fun hoiz dos aingezamlt hot
Binyamin and Yehudah of house the gathered has

הונדערט און אַכציק טויזנט געקליבענע קריגסלײַט, מלחמה
milchome krigslait geklibene toiznt achtsik un hundert
war warriors chosen thousand eighty and hundred

צו האָלטן מיט יִשְׂרָאֵל, כּדי אומצוקערן די מלוכה צו
tsu meluche di umtsukeren kedei Yisroel mit haltn tsu
to kingdom the to return in order to Yisroel with wage to

רחַבעָמען .
Rechavamen
Rechavam

ב איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו שמַעְיָהו דעם מאַן פֿון ג-ט,
G-t fun man dem Shemayahu tsu geven Hashem fun vort dos iz
G-d of man the Shema'yah to was Hashem of word the is

אַזוי צו זאָגן: ג זאָג צו רחַבעָם דעם זון פֿון שלמהן , דעם מלך
melech dem Shlomoen fun zun dem Rechavam tsu zog zogn tsu azoi
king the Sh'lomo of son the Rechav'am to say say to so

פֿון יהודה , און צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל אין יהודה און בנימין , אַזוי צו
tsu azoi Binyamin un Yehudah in Yisroel gants tsu un Yehudah fun
to so Binyamin and Yehudah in Yisroel all to and Yehudah of

זאָגן: ד אַזוי האָט ה געזאָגט: איר זאָלט נישט אַרויפֿגיין, און איר
ir un aroifgein nisht zolt ir gezogt Hashem hot azoi zogn
you and go up not shall you said Hashem has thus say

זאָלט נישט מלחמה האָלטן מיט אייַערע ברידער ; קערט אייַך אום
um aich kert brider aiere mit haltn milchome nisht zolt
back yourselves turn brothers your with wage war not shall

איטלעכער צו זײַן הויז , ווָרעם פֿון מיר איז געשען די דאָזיקע
dozike di geshen iz mir fun vorem hoiz zain tsu itlecher
this the happened is me from for house his to each

זאַך . און זיי האָבן צוגעהערט די ווערטער פֿון ה , און האָבן
hobn un Hashem fun verter di tsugehert hobn zei un zach
have and Hashem of words the paid heed have they and thing

זיך אומגעקערט פֿון צו גיין אויף יָרָבעָמען .
Yorovamen oif gein tsu fun umgekert zich
Yarov'am against go to from returned selves

Yisroel stoned him with stones, that he died. But HaMelech Rechav'am made speed to get up into his merkavah, to escape to Yerushalayim.

19 And Yisroel rebelled against the Bais Dovid unto Hayom Hazeh.

11 And when Rechav'am was come to Yerushalayim, he gathered of the Bais Yehudah and Binyamin a hundred and fourscore thousand bachur oseh milchamah *(chosen men, which were warriors)*, to make war against Yisroel, that he might restore the mamlachah to Rechav'am.

2 But the Devar Hashem came to Shema'yah the Ish HaElohim, saying, 3 Speak unto Rechav'am ben Sh'lomo Melech Yehudah, and to kol Yisroel in Yehudah and Binyamin, saying, 4 Thus saith Hashem, Ye shall not go up, nor make war against your achim. Shuvu *(return)* every ish to his bais, for this thing is done from Me. And they obeyed the divrei Hashem, and returned back from going against Yarov'am.

ה און רחַבעָם איז געזעסן אין ירושָלַיִם ; און ער האָט געבויט
geboit hot er un Yerushalayim in gezesn iz Rechavam un
built has he and Yerushalayim in settled is Rechav'am and

ו שטעט פַֿאַר פֿעסטונגען אין יהוּדה . ו און ער האָט איבערגעבויט
ibergeboit hot er un Yehudah in festungen far shtet
rebuild did he and Yehudah in strongholds for cities

ז בֵּית-לֶחֶם , און עֵיטָם , און תְּקוֹעַ , ז און בֵּית-צור , און שׂוֹכוֹ , און
un Socho un Beis-Tsur un Tekoa un Eitam un Beis-Lechem
and Sokhoh and Beit-Tzur and Tekoa and Eitam and Beit-Lechem

ח עֲדוּלָם , ח און גַּת , און מָרֵשָׁה , און זִיף , ט און אֲדוֹרַיִם , און
un Adorayim un Zif un Mareshah un Gat un Adulam
and Adorayim and Ziph and Mareshah and Gat and Adullam

י לָכִישׁ , עֲזֵקָה , י און צָרְעָה , און אַיָלוֹן , און חֶבְרוֹן , וואָס אין
in vos Chevron un Ayalon un Tsorah un Azekah Lachish
in which Chevron and Ayalon and Tzorah and Azekah Lakhish

יא יהוּדה און בנימין , אויף פֿעסטונגשטעט. יא און ער האָט פַֿארשטאַרקט
farshtarkt hot er un festungshtet oif Binyamin un Yehudah
strengthen did he and fortified cities for Binyamin and Yehudah

די פֿעסטונגען , און האָט אַרײַנגעזעצט אין זיי אָנפֿירער מיט
mit onfirer zei in araingezetst hot un festungen di
with field commanders them in set in place did and strongholds the

יב שפּײַכלערס עסנווואַרג און אייל און ווײַן . יב און אין יעטוועדער שטאָט
shtot yetveder in un vain un eil un esnvarg shpaichlers
city every in and wine and oil and food storehouses of

זײַנען געווען פֿאַנצערס און שפּיזן ; און ער האָט זיי זייער שטאַרק
shtark zeyer zei hot er un shpizn un pansters geven zainen
strongly very them did he and spears and shields were are

באַפֿעסטיקט. און יהוּדה און בנימין זײַנען געבליבן בײַ אים.
im bai geblibn zainen Binyamin un Yehudah un bafestikt
him with left are Binyamin and Yehudah and fortify

יג און די כֹּהנים און די לְוִיים וואָס אין גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants in vos Leviim di un koyanim di un
Yisroel all in who are Levi'im the and kohanim the and

האָבן זיך געשטעלט פַֿאר אים פֿון זייער גאַנצן געמאַרק. יד וואָרעם
vorem gemark gantsn zeyer fun im far geshtelt zich hobn
for territory whole their from him for availed selves have

די לְוִיים האָבן פַֿארלאָזן זייערע אָפֿענע ערטער און זייער
zeyer un erter ofene zeyere farlozen hobn Leviim di
their and common-lands open their forsaken have Levi'im the

אייגנטום , און זײַנען אַוועק קיין יהוּדה און קיין
kein un Yehudah kein avek zainen un eigentum
to and Yehudah to gone are and ancestral property

ירושָלַיִם , ווײַל יָרָבעָם און זײַנע זין האָבן זיי פַֿארשטויסן
farshtoisen zei hobn zin zaine un Yarovam vail Yerushalayim
banished them have sons his and Yarov'am because Yerushalayim

פֿון צו טאָן דעם דינסט צו ה ; טו און ער האָט זיך געשטעלט
geshtelt zich hot er un Hashem tsu dinst dem ton tsu fun
appointed self has he and Hashem to service the do to from

כֹּהנים צו די בָּמות , און צו די שדים , און צו קעלבער
kelber di tsu un sheidim di tsu un bamot di tsu koyanim
calves the to and demons the to and high places the to priests

וואָס ער האָט געמאַכט. טז און נאָך זיי , זײַנען פֿון אַלע שבֿטים פֿון
fun shvotim ale fun zainen zei noch un gemacht hot er vos
of tribes all from are them after and made had he that

5 And Rechav'am dwelt in Yerushalayim, and built arim lematzor *(cities for defense)* in Yehudah. 6 He built even Beit-Lechem, and Eitam, and Tekoa, 7 Beit-Tzur, Sokhoh, Adullam, 8 Gat, Mareshah, Ziph, 9 And Adorayim, and Lakhish, and Azekah, 10 And Tzorah, and Ayalon, and Chevron, which are in Yehudah and in Binyamin arei metzurot *(fortified cities)*. 11 And he fortified the metzurot *(fortifications)*, and put negidim *(rulers)* in them, and otzerot ma'achal *(storage places of food)*, and of shemen and yayin. 12 And in all the cities he put shields and spears, and made them exceeding strong, having Yehudah and Binyamin on his side.

13 And the Kohanim and the Levi'im that were in kol Yisroel availed themselves to him from all their territories. 14 For the Levi'im abandoned their common-lands and their achuzzah *(possession, estate)* and came to Yehudah and Yerushalayim; for Yarov'am and his banim had cast them off from executing the office of Kohen unto Hashem. 15 And he ordained him kohanim for the high places, and for the se'irim *(goat idols, demons)* and for the agalim *(calf idols)* which he had made.

יִשְׂרָאֵל וואָס האָבן אָפגעגעבן זייער האַרץ צו זוכן ה אלוקי
Elokei Hashem zuchn tsu harts zeyer opgegebn hobn vos Yisroel
the G-d of Hashem seek to heart their dedicated have who Yisroel

יִשְׂרָאֵל, געקומען קיין ירושָׁלַיִם , כדי צו שלאַכטן צו
tsu shlachtn tsu kedei Yerushalayim kein gekumen Yisroel
to sacrifice to so that Yerushalayim to having come Yisroel

ה דעם ג-ט פון זייערע עלטערן. [יז] און זיי האָבן געשטאַרקט די
di geshtarkt hobn zei un eltern zeyere fun G-t dem Hashem
the strengthened have they and fathers their of G-d the Hashem

מלוכה פון יהודה , און האָבן באַפעסטיקט רחַבעָם דעם זון פון
fun zun dem Rechavam bafestikt hobn un Yehudah fun meluche
of son the Rechav'am established have and Yehudah of kingdom

שלמהן , דריי יאָר ; וואָרעם זיי זיינען געגאַנגען אין דעם וועג פון
fun veg dem in gegangen zainen zei vorem yor drai Shlomoen
of way the in walked are they for years three Sh'lomo

דָּוִד און שלמהן דריי יאָר .
yor drai Shlomoen un Dovidn
years three Sh'lomo and Dovid

[יח] און רחַבעָם האָט זיך גענומען פַּאַר אַ וויַיב מַחלַת די טאָכטער
tochter di Machalat vaib a far genumen zich hot Rechavam un
daughter the Machalat wife a for taken self has Rechav'am and

פון ירימות דעם זון פון דָּוִד , פון אֲבִיחַיִל דער טאָכטער פון אֱלִיאָב
Eliav fun tochter der Avihayil fun Dovidn fun zun dem Yerimot fun
Eliav of daughter the Avihayil from Dovid of son the Yerimot of

דעם זון פון ישַׁי . [יט] און זי האָט אים געבאָרן זין : יְעוּשׁ , און
un Yeushn zin geborn im hot zi un Yishaien fun zun dem
and Ye'ush sons given birth to him has she and Yishai of son the

שמַריָהן , און זַהַמען . [כ] און נאָך איר האָט ער געגומען מַעֲכָה די
di Maachah genumen er hot ir noch un Zahamen un Shemaryahn
the Ma'achah taken he has her after and Zaham and Shemaryah

טאָכטער פון אַבְשָׁלוֹמען , און זי האָט אים געבאָרן אֲבִיָה , און
un Aviyahn geborn im hot zi un Avshalomen fun tochter
and Aviyah given birth to him has she and Avshalom of daughter

עַתַּי , און זיזאָן , און שלוֹמיתן . [כא] און רחַבעָם האָט ליב געהאַט
gehat lib hot Rechavam un Shelomitn un Zizaen un Attaien
have love did Rechav'am and Shlomit and Ziza and Attai

מַעֲכָה די טאָכטער פון אַבְשָׁלוֹמען מער פון אַלע זיַינע וויַיבער און
un vaiber zaine ale fun mer Avshalomen fun tochter di Maachah
and wives his all than more Avshalom of daughter the Ma'achah

זיַינע קעפּסווייַבער; וואָרעם אַכצן וויַיבער האָט ער געגומען , און זעכציק
zechtsik un genumen er hot vaiber achtsen vorem kepsvaiber zaine
sixty and taken he had wives eighteen for concubines his

קעפּסווייַבער; און ער האָט געבאָרן זין , און זעכציק
zechtsik un zin tsvantsik un acht geborn hot er un kepsvaiber
sixty and sons twenty and eight begotten had he and concubines

טעכטער . [כב] און רחַבעָם האָט אויפגעשטעלט אֲבִיָה דעם זון פון
fun zun dem Aviyah oifgeshtelt hot Rechavam un techter
of son the Aviyah set up did Rechav'am and daughters

מַעֲכָה פַּאַרן הויפּט, פַּאַר דעם פירשט צווישן זיַינע ברידער , וואָרעם
vorem brider zaine tsvishn firsht dem far hoipt faran Maachahn
for brothers his among leader the for head for the Ma'achah

זיַין מיַין איז געווען אים צו מאַכן פַּאַר אַ מלך . [כג] און ער האָט געטאָן
geton hot er un melech a far machn tsu im geven iz main zain
done has he and king a for make to him was is plan his

[16] And after them from all the Shivtei Yisroel such as set their hearts to seek Hashem Elohei Yisroel came to Yerushalayim, to sacrifice unto Hashem Elohei Avoteihem. [17] So they strengthened the Malchut Yehudah, and made Rechav'am ben Sh'lomo strong, shanim shalosh. For shanim shalosh they walked in the Derech Dovid u'Sh'lomo.

[18] And Rechav'am took him Machalat bat Yerimot Ben Dovid as isha, and Avihayil bat Eliav ben Yishai, [19] Which bore him banim: Ye'ush, and Shemaryah, and Zaham. [20] And after her he took Ma'achah bat Avshalom, who bore him Aviyah, and Attai, and Ziza, and Shlomit. [21] And Rechav'am loved Ma'achah bat Avshalom more than any of his nashim and his pilagshim; (for he took eighteen nashim, and threescore pilagshim, and fathered twenty and eight banim, and threescore banot.) [22] And Rechav'am made Aviyah ben Ma'achah the rosh, to be nagid among his achim, for he intended to make him melech. [23] And he acted wisely, and dispersed kol banim of him throughout all the lands of Yehudah and

Binyamin, unto all of the arei hametzurot *(fortified cities)*; and he gave them mazon *(provision, food)* in abundance. And he took for them many wives.

מיט שכל , און האָט צעשפרייט אַלע זיינע זין איבער אַלע לענדער פֿון
fun lender ale iber zin zaine ale tseshpreit hot un seichel mit
of lands all the over sons his all dispersed has and reason with

יהודה און בנימין , אין אַלע פֿעסטונגשטעט, און ער האָט זיי געגעבן
gegebn zei hot er un festungshtet ale in Binyamin un Yehudah
given them has he and fortified cities all in Binyamin and Yehudah

שפּייז לרוב ; און ער האָט פֿאַר זיי אויסגעזוכט אַ סך ווייבער.
vaiber sach a oisgezucht zei far hot er un lerov shpaiz
wives lot of a sought out them for has he and in abundance food

12 And it came to pass, when Rechav'am had established the malchut, and had strengthened himself, he forsook the Torat Hashem, and kol Yisroel with him.

יב און עס איז געווען, אַז רחַבעָמס מלוכה האָט זיך
zich hot meluche Rechavams az geven iz es un
self has kingdom Rechav'am's that was is it and

באַפֿעסטיקט, און ער איז געוואָרן שטאַרק, האָט ער פֿאַרלאָזן די
di farlozen er hot shtark gevorn iz er un bafestikt
the forsaken he has strong was is he and established

תּורה פֿון ה , און גאַנץ ישׂראֵל מיט אים.
im mit Yisroel gants un Hashem fun toyre
him with Yisroel all and Hashem of Torah

[2] And it came to pass, that in the shanah hachamishit of Melech Rechav'am Shishak Melech Mitzrayim came up against Yerushalayim, because they were unfaithful to Hashem, [3] With 1,200 chariots, and 60,000 parashim, and troops without number that came with him out of Mitzrayim, the Luvim, the Sukiyim, and the Kushim. [4] And he captured the arei hametzurot *(fortified cities)* which are of Yehudah, and came as far as Yerushalayim.

[ב] און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון דעם מלך רחַבעָם , איז
iz Rechavam melech dem fun yor finftn in geven iz es un
is Rechav'am king the of year fifth in was is it and

שישׁק דער מלך פֿון מִצרַים אַרויפֿגעגאַנגען אויף ירושָלַים ,
Yerushalayim oif aroifgegangen Mitsrayim fun melech der Shishak
Yerushalayim against gone up Egypt of king the Shishak

[ג] מיט טויזנט און ה ; וויִל זיי האָבן געפֿעלשט אָן ה
tsvei un toiznt mit Hashem on gefelsht hobn zei vail
two and a thousand with Hashem on been unfaithful had they for

הונדערט רייטווענען, און מיט זעכציק טויזנט רייטער ; און אָן
on un raiter toiznt zechtsik mit un raitvegn hundert
without and charioteers thousand sixty with and chariots hundred

אַ צאָל איז געווען דאָס פֿאָלק וואָס איז מיט אים געקומען פֿון
fun gekumen im mit iz vos folk dos geven iz tsol a
from come him with is who people the was is number a

מִצרַים , לובִּים , סוכִּיים , און כּושים . [ד] און ער האָט באַצוווּנגען די
di batsvungen hot er un Kushim un Sukiyim Luvim Mitsrayim
the capture did he and Kushim and Sukiyim Luvim Mitzrayim

פֿעסטונגשטעט פֿון יהודה , און איז געקומען ביז ירושָלַים .
Yerushalayim biz gekumen iz un Yehudah fun festungshtet
Yerushalayim unto come is and Yehudah of fortified cities

[5] Then came Shema'yah HaNavi to Rechav'am, and to the Sarim of Yehudah, that were assembled in Yerushalayim because of Shishak, and said unto them, Thus saith Hashem, Ye have forsaken me, and therefore have I also abandoned you in the yad Shishak.

[ה] איז שמַעיָה דער נבִיא געקומען צו רחַבעָמען , און צו די
di tsu un Rechavamen tsu gekumen novi der Shemayah iz
the to and Rechavam to come prophet the Shema'yah is

האַרן פֿון יהודה , וואָס האָבן זיך איינגעזאַמלט קיין ירושָלַים
Yerushalayim kein aingezamlt zich hobn vos Yehudah fun harn
Yerushalayim to gathered selves had who Yehudah of lords

פֿון וועגן שישׁקן , און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט
hot azoi gezogt zei tsu hot er un Shishakn vegen fun
has thus said them to has he and Shishak account of of

ה געזאָגט: איר האָט מיך פֿאַרלאָזן, דערום האָב איך אויך אייַך
aich oich ich hob derum farlozen mich hot ir gezogt Hashem
you also I have therefore forsaken me have you said Hashem

איבערגעלאָזן אין דער האַנט פֿון שישׁקן .
Shishakn fun hant der in ibergelozn
Shishak of hand the in left

[6] Whereupon the Sarim *(princes)* of Yisroel and HaMelech humbled themselves; and they said, Tzaddik Hashem. [7] And when Hashem saw that they humbled themselves, the Devar Hashem came to Shema'yah, saying, They have humbled themselves; therefore I will not destroy them, but I will grant them some peleitah *(deliverance, rescue)*; and My chamah *(anger, wrath)* shall not be poured out upon Yerushalayim by the yad Shishak. [8] Nevertheless they shall be his avadim; that they may differentiate My avodah, and the avodat mamlechut of the lands.

[9] So Shishak Melech Mitzrayim came up against Yerushalayim, and carried away the otzerot of the Beis Hashem, and the otzerot Bais HaMelech. He took all; he carried away also the moginei hazahav *(shields of gold)* which Sh'lomo had made. [10] Instead of which HaMelech Rechav'am made moginei nechoshet, and committed them to the hands of the commanders of the guard, the Shomrim who kept the Petach Bais Hamelech. [11] And as often as HaMelech entered into the Beis Hashem, the guard came

[1] און די האַרן פֿון ישׂרָאֵל און דער מלך זיינען געווָארן אונטערטעניק,
untertenik gevorn zainen melech der un Yisroel fun harn di un
humbled were are king the and Yisroel of lords the and

[2] און זיי האָבן געזאָגט: ה איז גערעכט . [3] און ווי ה האָט
hot Hashem vi un gerecht iz Hashem gezogt hobn zei un
has Hashem when and righteous is Hashem said have they and

געזען אַז זיי זיינען געווָארן אונטערטעניק, איז דאָס ווָארט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz untertenik gevorn zainen zei az gezen
Hashem of word the is humbled become are they that seen

געווען צו שמַעיָהן , אַזוי צו זאָגן : זיי זיינען געווָארן אונטערטעניק,
untertenik gevorn zainen zei zogn tsu azoi Shemayahn tsu geven
humbled become are they say to so Shema'yah to was

וועל איך זיי נישט אומברענגען; און איך וועל זיי געבן אַ קליינע
kleine a gebn zei vel ich un umbrengen nisht zei ich vel
little a give them will I and destroy not them I will

אַנטרינונג , און מיין גרימצאָרן וועט נישט אויסגעגאָסן ווערן אויף
oif vern oisgegosen nisht vet grimtsorn main un antrinung
on become poured out not will wrath my and escape

ירושָלַיִם דורך דער האַנט פֿון שישַקן . [4] ניַיערט זיי וועלן
veln zei naiert Shishakn fun hant der durch Yerushalayim
will they but rather Shishak of hand the through Yerushalayim

זיין קנעכט צו אים; כדי זיי זאָלן וויסן צווישן מיין דינסט און
un dinst main tsvishn visen zoln zei kedei im tsu knecht zain
and service my between know shall they so that him to servants be

דעם דינסט פֿון די מלוכות פֿון די לענדער.
lender di fun meluchut di fun dinst dem
lands the of kingdoms the of service the

[5] און שישַק דער מלך פֿון מִצרַיִם איז אַרויפֿגעקומען אויף
oif aroifgekumen iz Mitsrayim fun melech der Shishak un
against come up is Egypt of king the Shishak and

ירושָלַיִם ; און ער האָט צוגענומען די אוֹצרות פֿון הס
Hashems fun oitseres di tsugenumen hot er un Yerushalayim
Hashem's of treasures the taken has he and Yerushalayim

הויז , און די אוֹצרות פֿון מלכס הויז ; אַלץ האָט ער
er hot alts hoiz melechs fun oitseres di un hoiz
he has all that house king's of the treasures the and house

צוגענומען . און ער האָט צוגענומען די גילדערנע שילדן וואָס שלמה
Shlomo vos shildn gilderne di tsugenumen hot er un tsugenumen
Sh'lomo that shields golden the taken has he and taken

האָט געמאַכט. [6] און דער מלך רחַבעָם האָט געמאַכט אַנשטאָט
anshtot gemacht hot Rechavam melech der un gemacht hot
in place of made has Rechav'am king the and made had

זיי קופּערנע שילדן , און האָט זיי איבערגעגעבן אויף דער האַנט פֿון
fun hant der oif ibergegebn zei hot un shildn kuperne zei
of hand the to delivered them has and shields bronze them

די הויפּטלייַט פֿון די לויפֿערס וואָס האָבן געהיט דעם אַיינגאַנג
aingang dem gehit hobn vos loifers di fun hoiptlait di
entrance the guarded have which runners the of chief people the

פֿון מלכס הויז . [7] און עס איז געווען, וועַן נאָר דער מלך פֿלעגט
flegt melech der nor ven geven iz es un hoiz melechs fun
used to king the just when was is it and house king's of

קומען אין הס הויז , זיינען געקומען די לויפֿערס און פֿלעגן זיי
zei flegn un loifers di gekumen zainen hoiz Hashems in kumen
them would and runners the come are house Hashem's in come

and got the shields, and afterward brought them again into the guardroom.

אַרויסטראָגן, דערנאָך פלעגן זיי זיי אומקערן אין דער קאַמער פון
fun kamer der in umkeren zei zei flegn dernoch aroistrogn
of chamber the in return them they would afterward bring out
די לויפֿערס.
loifers di
runners the

12 And when he humbled himself, the Af Hashem turned from him, that He would not destroy him altogether; and also in Yehudah things went well.

יב און אַז ער איז געווָארן אונטערטעניק, האָט זיך אָפּגעקערט פון
fun opgekert zich hot untertenik gevorn iz er az un
from turned away self has humbled become is he when and
אים דער צאָרן פון ה , נישט אומצובערענגען אין גאַנצן ; און אויך
oich un gantsn in umtsubrengen nisht Hashem fun tsorn der im
also and entirety in to destroy not Hashem of wrath the him
זיינען געווען אין יהודה גוטע זאַכן .
zachn gute Yehudah in geven zainen
things good Yehudah in were are

13 So HaMelech Rechav'am strengthened himself in Yerushalayim, and reigned; for Rechav'am was one and forty years old when he began to reign, and he reigned seventeen years in Yerushalayim, HaIr that Hashem had chosen out of all the Shivtei Yisroel, to put Shmo there. And the shem immo was Na'amah HaAmmonit. 14 And he did rah, because he set not his lev to seek Hashem.

יג און דער מלך רחַבעם האָט זיך באַפֿעסטיקט אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in bafestikt zich hot Rechavam melech der un
Yerushalayim in establish self did Rechav'am king the and
און האָט געקיניגט; וואָרעם איין און פֿערציק יאָר איז רחַבעם
Rechavam iz yor fertsik un ein vorem gekinigt hot un
Rechav'am is years forty and one for reign did and
אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן מלך , און זיבעצן יאָר האָט
hot yor zibetsn un melech gevorn iz er az geven alt
has years seventeen and king become is he when was old
ער געקיניגט אין ירושָלַיִם , אין דער שטאָט וואָס ה האָט
hot Hashem vos shtot der in Yerushalayim in gekinigt er
has Hashem that city the in Yerushalayim in reigned he
אויסדערווײלט פון אַלע שבטים פון יִשְׂרָאֵל, צו טאָן זיין נאָמען
nomen zain ton tsu Yisroel fun shvotim ale fun oisderveilt
name his do to Yisroel of tribes all the from chosen
דאָרטן. און דער נאָמען פון זיין מוטער איז געווען נַעֲמָה די
di Naamah geven iz muter zain fun nomen der un dortn
the Na'amah was is mother his of name the and there

14 עַמוֹנִית . יד און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט, וואָרעם ער האָט
hot er vorem shlecht iz vos geton hot er un Amonit
has he for evil is what done has he and Ammonitess
נישט געקערט זיין האַרץ צו זוכן ה .
Hashem zuchn tsu harts zain gekert nisht
Hashem seek to heart his turned not

15 Now the acts of Rechav'am, harishonim and ha'acharonim, are they not written in the Divrei Shema'yah HaNavi, and of Iddo HaChozer with genealogies? And there were milchamot between Rechav'am and Yarov'am continually.

טו און די זאַכן וועגן רחַבעמען , די ערשטע אַזוי
azoi ershte di Rechavamen vegen zachn di un
even first the Rechavam concerning matters the and
ווי די לעצטע, זיי זיינען שוין באַשריבן אין די ווערטער
verter di in bashribn shoin zainen zei letste di vi
words the in written already are they last the as
פון שמַעְיָה דעם נבִיא , און עִדּוֹ דעם זעער, וועגן
vegen zeer dem Ido un novi dem Shemayah fun
concerning seer the iddo and prophet the Shema'yah of
דעם יחוס . און מלחמות זיינען געווען צווישן
tsvishn geven zainen milchomes un yiches dem
between were are battles and genealogical records the
רחַבעמען און יָרָבעָמען אַלע טעג.
teg ale Yorovamen un Rechavamen
days all Yarov'am and Rechavam

[16] And Rechav'am slept with Avotav, and was buried in Ir Dovid; and Aviyah bno reigned in his place.

טז אוּן רחַבעָם האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, אוּן ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Rechavam un
is he and fathers his with lain down self has Rechav'am and

באַגראָבן געוואָרן אין דָּוִדס-שטאָט. אוּן זיין זון אַבִּיָה איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz Aviyah zun zain un Dovids-Shtot in gevorn bagrobn
king become is Aviyah son his and Ir Dovid in become buried

אויף זיין אָרט.
ort zain oif
place his in

13 Now in the eighteenth year of Melech Yarov'am began Aviyah to reign over Yehudah. [2] He reigned 3 shanim in Yerushalayim. And the shem immo was Mikhay'hu bat Uriel of Giv'ah. And there was milchamah between Aviyah and Yarov'am. [3] And Aviyah led the milchamah with an army of gibborei milchamah, even 400 elef ish bachur. Yarov'am also drew up for milchamah against him with 800 elef ish bachur, gibbor chayil.

יג אין אַכצענטן יאָר פוֹן דעם מלך יָרָבעָם איז אַבִּיָה
Aviyah iz Yarovam melech dem fun yor achtsentn in
Aviyah is Yarov'am king the of year eighteenth in the

געוואָרן מלך איבער יהוּדה. ב דרַיי יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor drai Yehudah iber melech gevorn
in reigned he has years three Yehudah over king become

ירוּשָלַיִם. אוּן דער נאָמען פוֹן זיין מוטער איז געווען מיכָיָהוּ די
di Michayah geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
the Michayah was is mother his of name the and Yerushalayim

טאָכטער פוֹן אוריאֵל פוֹן גִבעָה. אוּן אַ מלחמה איז געווען צווישן
tsvishn geven iz milchome a un Givah fun Urieln fun tochter
between was is war a and Giv'ah of Uriel of daughter

אַבִּיָהן אוּן צווישן יָרָבעָמען. ג אוּן אַבִּיָה האָט אָנגעקניפט די
di ongeknipt hot Aviyah un Yorovamen tsvishn un Aviyahn
the join in did Aviyah and Yarov'am between and Aviyah

מלחמה מיט אַ חיל פוֹן מלחמה-גיבוֹרים, פִּיר הונדערט טויזנט
toiznt hundert fir milchome-giborim fun cheil a mit milchome
thousand hundred four mighty men of war of host a with war

געקליבענע מענער; אוּן יָרָבעָם האָט אָנגעריכט אויף אים די מלחמה
milchome di im oif ongericht hot Yarovam un mener geklibene
war the him against prepared has Yarov'am and men chosen

מיט אַכט הונדערט טויזנט געקליבענע מענער, העלדישע גיבוֹרים.
giborim heldishe mener geklibene toiznt hundert acht mit
warriors heroic men chosen thousand hundred eight with

[4] And Aviyah stood up upon Mt Tzemarayim, which is in the hill country of Ephrayim, and said, Hear me, thou Yarov'am, and kol Yisroel. [5] Ought ye not to know that Hashem Elohei Yisroel gave the Mamlachah over Yisroel to Dovid l'olam *(forever)*, even to him and to his banim by a Brit Melach? [6] Yet Yarov'am ben Nevat eved Sh'lomo ben Dovid is risen up, and hath rebelled against adonav (his master). [7] And there

ד אוּן אַבִּיָה האָט זיך געשטעלט אויף דעם בארג צמָרַיִם וואָס
vos Tsemarayim barg dem oif geshtelt zich hot Aviyah un
which is Tzemarayim mount the on stood self has Aviyah and

אין די בערג פוֹן אפרַים, אוּן ער האָט געזאָגט: הערט מיך
mich hert gezogt hot er un Efrayim fun berg di in
me pay heed said has he and Ephrayim of mountains the in

צו, יָרָבעָם אוּן גאַנץ יִשרָאֵל. ה איר דאַרפט דאָך וויסן אַז
Hashem az visen doch darft ir Yisroel gants un Yarovam tsu
Hashem that know indeed need you Yisroel all and Yarov'am to

אלוקי יִשרָאֵל האָט געגעבן די מלוכה איבער יִשרָאֵל צו דָּוִדן אויף
oif Dovidn tsu Yisroel iber meluche di gegebn hot Yisroel Elokei
for Dovid to Yisroel over kingdom the given has Yisroel the G-d of

אייביק, צו אים אוּן צו זיינע קינדער, אין אַ ברית פוֹן זאַלץ. ו אוּן
un zalts fun bris a in kinder zaine tsu un im tsu eibik
and salt of covenant a in children his to and him to ever

יָרָבעָם דער זון פוֹן נבָּט, דער קנעכט פוֹן שלמה דעם זון פוֹן
fun zun dem Shlomo fun knecht der Nevaten fun zun der Yarovam
of son the Sh'lomo of servant the Nevat of son the Yarov'am

דָּוִדן, איז אויפגעשטאַנען אוּן האָט ווידערשפעניקט אָן זיין האַר. ז אוּן
un har zain on vidershpenikt hot un oifgeshtanen iz Dovidn
and master his against rebelled has and risen up is Dovid

are gathered unto him anashim rekim, the Bnei Beliyaal, and have strengthened themselves against Rechav'am ben Sh'lomo, when Rechav'am was na'ar and rakh levav *(faint-hearted)*, and could not withstand them. [8] And now ye think to withstand the Mamlechet Hashem in the yad Bnei Dovid; and ye be a great multitude, and there are with you eglei zahav, which Yarov'am made you for elohim. [9] Have ye not cast out the Kohanim of Hashem, the Bnei Aharon, and the Levi'im, and have made you kohanim after the manner of the peoples of other lands? So whosoever cometh to consecrate himself with a young bull and 7 rams, the same may be a kohen of them that are no elohim. [10] But as for us, Hashem is Eloheinu, and we have not forsaken Him, and the Kohanim, mesharetim unto Hashem, are the Bnei Aharon, and the Levi'im do their work; [11] And they burn unto Hashem baboker baboker and baerev baerev olot and ketoret sammim; the array of lechem is also set in order upon the shulchan hatahor; and the menorah hazahav with the nerot thereof is lit erev ba'erev, for we are the Shomrim of

עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן אַרום אים נישטיקע לײַט , נידערטרעכטיקע
nidertrechtike lait nishtike im arum oifgeklibn zich hobn es
vile people worthless him round gathered selves have there

יונגען , און זיי האָבן זיך געפֿעסטיקט אַקעגן רחַבעָם דעם זון
zun dem Rechavam akegn gefestikt zich hobn zei un yungen
son the Rechav'am against strengthened selves have they and young

פֿון שלמהן , און רחַבעָם איז געווען יונג און ווייכהאַרציק, און
un veichhartsik un yung geven iz Rechavam un Shlomoen fun
and fainthearted and young was is Rechav'am and Sh'lomo of

האָט זיך נישט געקענט שטאַרקן אַקעגן זיי . ח און אַצונד ווילט
vilt atsund un zei akegn shtarkn gekent nisht zich hot
want now and them against strengthen been able to not self has

איר זיך שטאַרקן אַקעגן דער מלוכה פֿון ה אין דער האַנט
hant der in Hashem fun meluche der akegn shtarkn zich ir
hand the in Hashem of kingdom the against to strengthen selves you

פֿון די קינדער פֿון דָּוִד ; און איר זײַט אַ גרויסער המון , און מיט
mit un Haman groiser a zait ir un Dovid fun kinder di fun
with and multitude great a are you and Dovid of children the of

אײַך זײַנען די גילדערנע קעלבער וואָס ירָבעָם האָט אײַך געמאַכט
gemacht aich hot Yarovam vos kelber gilderne di zainen aich
made for you has Yarov'am that calves golden the are you

פֿאַר ג-טער. ט פֿאַר וואָר, איר האָט פֿאַרשטויסן די כהנים פֿון ה ,
Hashem fun koyanim di farshtoisen hot ir vor far g-ter far
Hashem of kohanim the driven away have you truly for g-ds for

די קינדער פֿון אַהרן , און די לְוִיִים , און איר האָט אײַך
aich hot ir un Leviim di un Aharon fun kinder di
for yourselves have you and Levi'im the and Aaron of children the

געמאַכט כּהנים אַזוי ווי די פֿעלקער פֿון אַנדערע לענדער; איטלעכער וואָס
vos itlecher lender andere fun felker di vi azoi koyanim gemacht
which everyone lands other of nations the as just kohanim made

קומט דערפֿילן זײַן האַנט, מיט אַ יונגן אָקס, און מיט זיבן ווידערס, ער
er viders zibn mit un oks yungn a mit hant zain derfiln kumt
he rams seven with and ox young a with hand his to fill comes

ווערט אַ כהן צו די אומגעטער. י אָבער מיר – אלוקינו איז ה ,
Hashem iz Elokeinu mir ober umgeter di tsu koyen a vert
Hashem is our G-d we but not g-ds the to priest a becomes

און מיר האָבן אים נישט פֿאַרלאָזן, און כהנים וואָס דינען פֿאַר ה ,
Hashem far dinen vos koyanim un farlozen nisht im hobn mir un
Hashem before serve who kohanim and forsaken not him have we and

זײַנען קינדער פֿון אַהרן , און די לְוִיִים זײַנען אויף דעם דינסט ; יא און
un dinst dem oif zainen Leviim di un Aharon fun kinder zainen
and service the for are Levi'im the and Aaron of children are

זיי דעמפֿן צו ה בראַנדאָפּפֿער פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in frimorgn brandopfer Hashem tsu demfn zei
morning in morning olah Hashem to burn up in smoke they

און אָוונט אין אָוונט , און ווײַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און די
di un gevirtsn shmekedike fun vairech un ovnt in ovnt un
the and spices fragrant of incense and evening in evening and

אויסלייגונג פֿון דעם ברויט אויף דעם ריינעם טיש , און די
oisleigung fun dem broit oif dem reinem tish un di
things to be laid out of the bread on the pure table of food and the

גילדערנע מנורה מיט אירע רערלעך אויף צו ברענען אָוונט אין
gilderne menoyre mit ire rerlech oif tsu brenen ovnt in
golden are you with menoorah its lights branch to for burn evening in

the Mishmeret Hashem Eloheinu; but ye have forsaken Him. 12 And, hinei, HaElohim Himself is with us as Rosh, and His Kohanim have their chatzotzerot to sound the alarm against you. O Bnei Yisroel, fight ye not against Hashem Elohei Avoteichem; for ye shall not prosper.

13 But Yarov'am caused a ma'arav to come about behind them so that they were before Yehudah, and the ma'arav was behind them. 14 And when Yehudah turned, hinei, the milchamah was before and behind, and they cried unto Hashem, and the Kohanim sounded the battle trumpets. 15 Then the Ish Yehudah gave a shout, and as the Ish Yehudah shouted, it came to pass, that HaElohim routed Yarov'am and kol Yisroel before Aviyah and Yehudah. 16 And the Bnei Yisroel fled before Yehudah, and Elohim delivered them into their yad. 17 And Aviyah and his army slaughtered them with a makkah rabbah *(great slaughter)*; so there fell down slain of Yisroel five hundred thousand ish bachur. 18 Thus the Bnei Yisroel were

אָוונט . וואָרעם מיר היטן די היטונג פֿון ה אלוקינו , און איר
ir un Elokeinu Hashem fun hitung di hitn mir vorem ovnt
you and our G-d Hashem of charge the keep we because evening

האָט אים פֿאַרלאָזן. יב און אָט איז פֿאַרויס מיט אונדז האלקים , און
un HaElokim undz mit farois iz ot un farlozen im hot
and G-d us with in front is behold and forsaken him have

זיַינע כהנים מיט שאַלטרומייטן צו שאַלן אויף אייַך. קינדער
kinder aich oif shaln tsu shaltrumeitn mit koyanim zaine
children you against sound out to trumpets of alarm with kohanim his

פֿון ישְׂרָאֵל, איר זאָלט נישט מלחמה האַלטן מיט ה דעם ג-ט פֿון
fun G-t dem Hashem mit haltn milchome nisht zolt ir Yisroel fun
of G-d the Hashem with wage war not shall you Yisroel of

אונדזערע עלטערן, וואָרעם איר וועט נישט באַגליקן.
baglikn nisht vet ir vorem eltern undzere
succeed not will you for fathers our

יג אָבער ירָבעָם האָט אויסגעדרייט די לויערער צו קומען אויף
oif kumen tsu loierer di oisgedreit hot Yarovam ober
upon come to lie in wait the turned has Yarov'am but

זיי פֿון הינטן , אַזוי אַז זיי זיַינען געווען פֿאַר יהודה , און די
di un Yehudah far geven zainen zei az azoi hintn fun zei
the and Yehudah before were are they that so behind from them

לויערער הינטער זיי . יד און יהודה האָט זיך אומגעקוקט , ערשט
ersht umgekukt zich hot Yehudah un zei hinter loierer
behold looked back self has Yehudah and them behind lie in wait

די מלחמה איז אויף זיי פֿון פֿאָרנט און פֿון הינטן ; און זיי
zei un hintn fun un forent fun zei oif iz milchome di
they and behind from and in front from them upon is battle the

האָבן געשריען צו ה , און די כהנים האָבן געטרומייטערט אין
in getrumeitert hobn koyanim di un Hashem tsu geshrien hobn
on sounded trumpets have kohanim the and Hashem to cried out have

טרומייטן . טו און די מענער פֿון יהודה האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שאַלונג ,
shalung a aroisgelozt hobn Yehudah fun mener di un trumeitn
shout a let out have Yehudah of men the and the trumpets

און עס איז געווען, ווי די מענער פֿון יהודה האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שאַלונג ,
shalung a aroisgelozt hobn Yehudah fun mener di vi geven iz es un
shout a let out have Yehudah of men the as was is it and

האָט האלקים געשלאָגן ירָבעָמען און גאַנץ ישְׂרָאֵל פֿאַר אַבִיָהן און
un Aviyahn far Yisroel gants un Yorovamen geshlogn HaElokim hot
and Aviyah before Yisroel all and Yarov'am struck G-d has

יהודה . טז און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זיַינען אַנטלאָפֿן פֿאַר יהודה ,
Yehudah far antlofn zainen Yisroel fun kinder di un Yehudah
Yehudah before fled are Yisroel of children the and Yehudah

און אלקים האָט זיי געגעבן אין זייער האַנט. יז און אַבִיָה און זיַין
zain un Aviyah un hant zeyer in gegebn zei hot Elokim un
his and Aviyah and hand their into given them has G-d and

פֿאָלק האָבן זיי געשלאָגן אַ גרויסן שלאַק , און עס זיַינען געפֿאַלן
gefaln zainen es un shlak groisn a geshlogn zei hobn folk
fallen are there and slaughter great a struck down them have people

דערשלאָגענע פֿון ישְׂרָאֵל פֿינף הונדערט טויזנט געקליבענע מענער. יח און
dershlogene fun Yisroel finf hundert toiznt geklibene mener un
slain of Yisroel five hundred thousand chosen men and

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זיַינען אונטערטעניק געווואָרן אין יענער צייַט, און די
di un tsait yener in gevorn untertenik zainen Yisroel fun kinder di
the and time that in become humbled are Yisroel of children the

קינדער פֿון יהודה זײַנען געווָארן שטאַרק, ווײַל זיי האָבן זיך
zich hobn zei vail shtark gevorn zainen Yehudah fun kinder
selves have they because strong become are Yehudah of children

אָנגעלענט אויף ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem oif ongelent
fathers their of G-d the Hashem on leaned

יט און אַבִּיָה האָט נאָכגעיאָגט יָרָבְעָם , און ער האָט באַצווונגען
batsvungen hot er un Yorovamen nochgeyogt hot Aviyah un
captured has he and Yarov'am pursued after has Aviyah and

פֿון אים שטעט: בֵּית-אֵל מיט אירע טעכטערשטעט , און יְשָׁנָה מיט
mit Yeshanah un techtershtet ire mit Beis-El shtet im fun
with Yeshanah and daughter towns its with Beit-El cities him from

אירע טעכטערשטעט , און אֶפְרַיִם מיט אירע טעכטערשטעט . כ און
un techtershtet ire mit Efrayim un techtershtet ire
and daughter towns its with Ephrayim and daughter towns its

יָרָבְעָם איז מער נישט געקומען צו די כֹּוחות אין די טעג פֿון אַבִּיָה ;
Aviyahn fun teg di in koiches di tsu gekumen nisht mer iz Yarovam
Aviyah of days the in strength the to come not more is Yarov'am

און ה האָט אים געפּלאָגט, און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un geplogt im hot Hashem un
died is he and afflicted him has Hashem and

כא און אַבִּיָה האָט זיך באַפֿעסטיקט. און ער האָט זיך גענומען פֿערצן
fertsn genumen zich hot er un bafestikt zich hot Aviyah un
fourteen taken self has he and established self has Aviyah and

ווײַבער, און האָט געבאָרן צוויי און צוואַנציק זין , און זעכצן טעכטער .
techter zechtsn un zin tsvantsik un tsvei geborn hot un vaiber
daughters sixteen and sons twenty and two begotten has and wives

כב און די איבעריקע זאַכן וועגן אַבִּיָה , און זײַנע פֿירונגען, און
un firungen zaine un Aviyahn vegen zachn iberike di un
and conduct his and Aviyah concerning matters remaining the and

זײַנע רייד , זײַנען פֿאַרשריבן אין דעם מִדְרַש פֿון עִדּוֹ דעם נבֿיא .
novi dem Ido fun medrash dem in farshribn zainen reid zaine
prophet the Iddo of Midrash the in written down are words his

יד.א און אַבִּיָה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
im hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Aviyah un
him has one and fathers his with lain down self has Aviyah and

באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט . און זײַן זון אָסָא איז געווָארן מלך אויף זײַן
zain oif melech gevorn iz Asa zun zain un Dovids-Shtot in bagrobn
his in king become is Asa son his and Ir Dovid in buried

אָרט . אין זײַנע טעג איז דאָס לאַנד געווען רויק צען יאָר .
yor tsen ruik geven land dos iz teg zaine in ort
years ten rested was land the is days his in place

יד און אָסָא האָט געטאָן וואָס איז גוט און רעכטפֿאַרטיק אין די
di in rechtfartik un gut iz vos geton hot Asa un
the in upright and good is what done has Asa and

אויגן פֿון ה זײַן ג-ט. ב ג און ער האָט אָפּגעטאָן די פֿרעמדע
fremde di opgeton hot er un G-t zain Hashem fun oign
foreign the removed has he and G-d his Hashem of eyes

מזבחות און די בָּמות , און ער האָט צעבראָכן די זײַלשטיינער ,
zailshteiner di tsebrochn hot er un bamot di un mizbeyches
sacred pillars the broken has he and high places the and altars

און האָט אָפּגעהאַקט די געצנבֿיימער . ג ד און ער האָט אָנגעזאָגט
ongezogt hot er un getsnbeimer di opgehakt hot un
commanded has he and Asherah the cut down has and

subdued at that time, and the Bnei Yehudah prevailed, because they relied upon Hashem Elohei Avoteihem.

19 And Aviyah pursued after Yarov'am, and took cities from him: Beit-El with the towns thereof, and Yeshanah with the villages thereof, and Ephrayim with the villages thereof. 20 Neither did Yarov'am recover ko'ach again in the days of Aviyah; and Hashem struck him, and he died.

21 But Aviyah grew strong, and married fourteen nashim, and fathered twenty and two banim, and sixteen banot.

22 And the rest of the acts of Aviyah, and his deeds, and his words, are written in the Midrash HaNavi Iddo.

23 14:1 So Aviyah slept with Avotav, and they buried him in Ir Dovid, and Asa bno reigned in his place. In his days HaAretz was at peace eser shanim.

14 14:2 And Asa did that which was hatov and yashar in the eyes of Hashem Elohav; 2 14:3 For he took away the mizbechot hanekhar *(foreign altars)*, and the high places, and smashed the matzevot, and cut down the Asherim;

יהודה צו זוכן ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן, און צו טאָן די
di ton tsu un eltern zeyere fun G-t dem Hashem zuchn tsu Yehudah
the do to and fathers their of G-d the Hashem seek to Yehudah

תּורה און דאָס געבאָט . ד ה און ער האָט אָפּגעטאָן פֿון אַלע שטעט
shtet ale fun opgeton hot er un gebot dos un toyre
cities all from removed has he and commandment the and Torah

פֿון יהודה די במות און די זונזײַלן . און דאָס קיניגרײַך
kinigraich dos un zunzailn di un bamot di Yehudah fun
kingdom the and sun pillars the and high places the Yehudah of

איז געווען רויִק אונטער אים . ה ו און ער האָט געבויט פֿעסטונגשטעט אין
in festungshtet geboit hot er un im unter ruik geven iz
in fortified cities built has he and him under rested was is

יהודה , ווײַל ארץ האָט ער נישט געווען
geven nisht iz im bai un ruik geven iz land dos vorem Yehudah
was not is him with and rested was is land the for Yehudah

קיין מלחמה אין יענע יאָרן , ווײַל ה האָט אים באַרוט . ז
barut im hot Hashem vail yorn yene in milchome kein
given rest him has Hashem because years those in war any

און ער האָט געזאָגט צו יהודה : לאָמיר פֿאַרבויען די דאָזיקע שטאָט, און
un shtot dozike di farboien lomir Yehudah tsu gezogt hot er un
and cities these the build up let us Yehudah to said has he and

אַרומרינגלען מיט אַ מויער און טורעמס, טירן און ריגלען, אַזוי לאַנג
lang azoi riglen un tirn turems un moier a mit arumringlen
long as so bars and doors towers and wall a with encircle

דאָס לאַנד ליגט פֿאַר אונדז, ווײַל מיר האָבן געזוכט ה אלוקינו ;
Elokeinu Hashem gezucht hobn mir vail undz far ligt land dos
our G-d Hashem sought have we because us before lies land the

מיר האָבן אים געזוכט , און ער האָט אונדז באַרוט פֿון רונד אַרום .
arum rund fun barut undz hot er un gezucht im hobn mir
round around from given rest us has he and sought him have we

און זיי האָבן געבויט, און האָבן באַגליקט . ח זי האָט אָסאָ האָט געהאַט
gehat hot Asa un baglikt hobn un geboit hobn zei un
had has Asa and prospered have and built have they and

אַ חיל וואָס האָט געטראָגן פּאַנצערס און שפּיזן , פֿון יהודה דריי
drai Yehudah fun shpizn un pansters getrogn hot vos cheil a
three Yehudah from spears and shields carried has which army an

הונדערט טויזנט ; און פֿון בנימין , די וואָס האָבן געטראָגן
getrogn hobn vos di Binyamin fun un toiznt hundert
carried have who the ones Binyamin from and thousand hundred

אַ שילד און געשפּאַנט אַ בויגן , צוויי הונדערט און אַכציק טויזנט .
toiznt achtsik un hundert tsvei boign a geshpant un shild a
thousand eighty and hundred two bow a bent and shield a

די אַלע זײַנען געווען העלדישע גיבורים .
giborim heldishe geven zainen ale di
warriors heroic were are all the ones

ח ט איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן זיי זֶרח דער כּושי מיט אַ חיל
cheil a mit Kushi der Zerach zei akegn aroisgegangen iz
army an with Kushi the Zerach them against having come out it is

פֿון טויזנט מאָל טויזנט , און רײַטוואָגן דריי הונדערט, און ער איז
iz er un hundert drai raitvogn un toiznt mol toiznt fun
is he and hundred three chariot and thousand times thousand of

געקומען ביז מָרֵשָׁה . ט י איז אָסאָ אַרויסגעגאַנגען זיי אַנטקעגן , און
un antkegen zei aroisgegangen Asa iz Mareshah biz gekumen
and to meet them went out Asa is Mareshah up to come

3 14:4 And commanded Yehudah to seek Hashem Elohei Avoteihem, and to observe the Torah and the Mitzvah. 4 14:5 Also he took away out of all the towns of Yehudah the high places and the chammanim *(sun-pillar idols)*; and the mamlachah was at peace under him. 5 14:6 And he built arei metzurah in Yehudah; for HaAretz was at peace, and he had no milchamah in those years, because Hashem had given him rest. 6 14:7 Therefore he said unto Yehudah, Let us build up these cities, and make about them chomah, and migdalim, gates, and bars. HaAretz is yet before us, because we have sought Hashem Eloheinu, we have sought Him, and He hath given us rest on every side. So they built and prospered. 7 14:8 And Asa had an army of men that bore shields and spears, out of Yehudah three hundred thousand; and out of Binyamin, that bore mogen and drew keshet *(bow)*, two hundred and fourscore elef; all these were gibborei chayil.

8 14:9 And there came out against them Zerach HaCushi with a host of elef alafim, and three hundred merkavot; and came as far as Mareshah. 9 14:10 Then Asa went out against him, and

they took up position for the milchamah in the valley of Tzephatah at Mareshah. 10 14:11 And Asa cried unto Hashem Elohav, and said, Hashem, there is none besides Thee to help, whether with rav, or with them that have no ko'ach. Help us, Hashem Eloheinu, for we rely on Thee; in Shimecha we go against this multitude. Hashem Thou art Eloheinu; let no enosh prevail against Thee. 11 14:12 So Hashem struck down HaKushim before Asa, and before Yehudah, and HaKushim fled. 12 14:13 And Asa and HaAm that were with him pursued them as far as Gerar, and HaKushim fell, until they could not survive, for they were crushed before Hashem, and before His Machaneh. They carried off very much plunder. 13 14:14 And they destroyed all the towns around Gerar; for the Pachad Hashem fell upon them, and they plundered all the towns, for there was exceeding much booty in them. 14 14:15 They attacked also the ohalim of herdsmen, and carried off tzon and gemalim in abundance, and returned to Yerushalayim.

זיי האָבן אָנגעריכט אַ מלחמה אין טאָל פֿון צפֿת ביי מָרֵשָׁה .
Mareshah bai Tsefat fun tal in milchome a ongericht hobn zei
Mareshah at Tzephatah of valley in battle a prepared were they

יא וון אָסאָ האָט געפֿרופֿן צו ה זיין ג-ט, און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un G-t zain Hashem tsu gerufn hot Asa un
said has he and G-d his Hashem to call did Asa and

ה , נישטאָ אַחוץ דיר צו העלפֿן צווישן דעם מאַכטיקן
machtikn dem tsvishn helfn tsu dir achuts nishto Hashem
mighty the between save to you(SG) aside from there is not Hashem

און דעם וואָס אָן כּוח ; העלף אונדז, ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem undz helf koiech on vos dem un
our G-d Hashem us help strength without who is the one and

וואָרעם אויף דיר לענען מיר זיך אָן, און אין דיין נאָמען זיַנען מיר
mir zainen nomen dain in un on zich mir lenen dir oif vorem
we are name your in and on selves we lean you(SG) upon for

געקומען אויף דעם דאָזיקן גרויסן המון . דו ביסט ה אלוקינו ;
Elokeinu Hashem bist du Haman groisn dozikn dem oif gekumen
our G-d Hashem are you multitude great this the upon come

זאָל נישט אַ מענטש אויסהאַלטן אַקעגן דיר .
dir akegn oishaltn mentsh a nisht zol
you(SG) against endure man a not let

יב וון ה האָט געשלאָגן די כּושים פֿאַר אָסאָן און פֿאַר
far un Asaen far Kushim di geshlogn hot Hashem un
before and Asa before Ethiopians the struck has Hashem and

יהוּדה , און די כּושים זיַנען אַנטלאָפֿן. יג וון אָסאָ און דאָס
dos un Asa un antlofn zainen Kushim di un Yehudah
the and Asa and fled are Ethiopians the and Yehudah

פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן זיי נאָכגעיאָגט ביז קיין גְּרָר , און
un Gerar kein biz nochgeyogt zei hobn im mit vos folk
and Gerar to until pursued after them have him with who are people

עס זיַנען געפֿאַלן פֿון די כּושים , ביז פֿון זיי איז נישט געבליבן
geblibn nisht iz zei fun biz Kushim di fun gefaln zainen es
left not is them of until Ethiopians the of fallen are there

אַ לעבעדיקער; וואָרעם זיי זיַנען צעבראָכן געוואָרן פֿאַר ה און
un Hashem far gevorn tsebrochn zainen zei vorem lebediker a
and Hashem before become broken are they for living a

פֿאַר זיַין מחנה . און זיי האָבן געגומען רויב זייער פֿיל . יג יד יד.יד
fil zeyer roib genumen hobn zei un machne zain far
much very plunder taken have they and army his before

און זיי האָבן געשלאָגן אַלע שטעט רונד אַרום גְּרָר , וואָרעם אַ פַּחַד
pachad a vorem Gerar arum rund shtet ale geshlogn hobn zei un
terror a for Gerar round around cities all struck have they and

פֿון ה איז געווען אויף זיי ; און זיי האָבן אויסגעראָיבט אַלע
ale oisgeroibt hobn zei un zei oif geven iz Hashem fun
all the plundered have they and them on was is Hashem from

שטעט, וואָרעם פֿיל רויב איז אין זיי געווען. יד טו יד.טו און אויך די
di oich un geven zei in iz roib fil vorem shtet
the also and was them in is plunder much for cities

פֿיגעצעלטן האָבן זיי געשלאָגן, און זיי האָבן געפֿאַנגען שאָף אַ סך , און
un sach a shof gefangen hobn zei un geshlogn zei hobn figetseltn
and lot a sheep captured have they and struck they have tents

קעמלען, און האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich hobn un kemlen
Yerushalayim to returned selves have and camels

15 And the Ruach Elohim came upon Azaryahu ben Oded; [2] And he went out to meet Asa, and said unto him, Hear ye me, Asa, and kol Yehudah and Binyamin. Hashem is with you, while ye be with Him; if ye seek Him, He will be found of you; if ye forsake Him, He will forsake you. [3] Now for yamim rabbim Yisroel hath been without the Elohei Emes, and without a Kohen Moreh, and without Torah. [4] But when they in their tzoros did turn unto Hashem Elohei Yisroel, and sought Him, He was found by them. [5] And in those times there was no shalom to him that went out, nor to him that came in, but mehumot rabbot *(great turmoil)* was upon all the inhabitants of the lands. [6] And nation was destroyed of nation, and city of city, for Elohim did trouble them with every tzuris. [7] Be ye strong therefore, and let not your hands be weak, for there is sachar *(reward)* for your pe'ulah *(work)*.

[8] And when Asa heard these words, and the nevu'ah of Oded HaNavi, he took courage, and put away the shikkutzim

טו

און עֲזַרְיָהוּ דעם זון פֿון עוֹדֵדן , אויף אים איז געווען דער
der geven iz im oif Odedn fun zun dem Azaryahu un
the was is him upon Oded of son the Azaryah and

גײַסט פֿון אלקים . [ב] און ער איז אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן אָסָאָ , און
un Asaen antkegen aroisgegangen iz er un Elokim fun gaist
and Asa to meet gone out is he and G-d of Spirit

האָט צו אים געזאָגט: הערט מיך צו , אָסָאָ, און גאַנץ יהודה , און
un Yehudah gants un Asa tsu mich hert gezogt im tsu hot
and Yehudah all and Asa to me pay heed said him to has

בנימין : ה איז מיט אײַך, אַז איר זײַט מיט אים; און אַז איר וועט
vet ir az un im mit zait ir az aich mit iz Hashem Binyamin
will you if and him with are you if you with is Hashem Binyamin

אים זוכן , ווען ער זיך לאָזן געפֿינען פֿון אײַך; אָבער אַז איר וועט אים
im vet ir az ober aich fun gefinen lozn zich er vet zuchn im
him will you if but you of be found let self he will seek him

פֿאַרלאָזן, ווען ער אײַך פֿאַרלאָזן. [ג] און פֿיל טעג איז ישׂראל געווען
on geven Yisroel iz teg fil un farlozen aich er vet farlozen
without was Yisroel is days many and forsake you he will forsake

דעם אמתן אלקים , און אָן אַ כהן וואָס זאָל לערנען, און אָן
on un lernen zol vos koyen a on un Elokim emesn dem
without and teach shall which kohen a without and G-d true the

אַ תורה . [ד] אָבער אַז זיי האָבן אין זייער נויט זיך אומגעקערט צו
tsu umgekert zich noit zeyer in hobn zei az ober toyre a
to returned selves distress their in have they when but Torah a

ה אלוקי ישׂראל, און האָבן אים געזוכט , האָט ער זיך געלאָזט
gelozt zich er hot gezucht im hobn un Yisroel Elokei Hashem
allowed self he has sought him have and Yisroel the G-d of Hashem

געפֿינען פֿון זיי . [ה] און אין יענע צײַטן איז נישט געווען קיין פֿריד פֿאַר
far frid kein geven nisht iz tsaitn yene in un zei fun gefinen
for peace any was not is times those in and them of be found

דעם אַרויסגייער און פֿאַר דעם אַרײַנגייער , וואָרעם גרויסע מהומות זײַנען
zainen mehumes groise vorem araingeyer dem far un aroisgeyer dem
are upheavals great because enterers the for and outgoers the

געווען אויף אַלע באַוווינער פֿון די לענדער. [ו] און זיי זײַנען צעשלאָגן
tseshlogn zainen zei un lender di fun bavoiner ale oif geven
struck down are they and lands the of inhabitants all upon were

געוואָרן אַ פֿאָלק אָן אַ פֿאָלק , און אַ שטאָט אָן אַ שטאָט, וואָרעם
vorem shtot a on shtot a un folk a on folk a gevorn
because city a against city a and people a against people a become

אלקים האָט זיי פֿאַרטומלט מיט אַלערלײ צרות . [ז] אָבער
ober tsores alerlei mit fartumlt zei hot Elokim
however troubles all kinds of with caused confusion them has G-d

איר זײַט שטאַרק, און זאָלן נישט אָפּגעשלאַפֿט ווערן , וואָרעם אײַערע הענט
vorem hent aiere vern opgeshlaft nisht zoln un shtark zait ir
for hands your become be slack not shall and strong be you

אַ שׂכר איז דאָ פֿאַר אײַער טוונג .
tuung aier far do iz sachar a
work your for here is reward a

[ח] און ווי אָסָאָ האָט געהערט די דאָזיקע ווערטער און די נבֿואה פֿון
fun nevue di un verter dozike di gehert hot Asa vi un
of oracle the and words these the heard has Asa when and

עוֹדֵד דעם נבֿיא , האָט ער זיך גענומען אָפּגעשטאַרקט , און האָט אָפּגעשאַפֿט די
di opgeshaft hot un geshtarkt zich er hot novi dem Oded
the remove did and strengthened self he has prophet the Oded

(abominable idols) from kol Eretz Yehudah and Binyamin, and from the cities which he had captured from Mt Ephrayim, and renewed the Mizbe'ach Hashem, that was in front of the Ulam Hashem. [9] And he gathered all Yehudah and Binyamin, and the gerim with them from Ephrayim and Menasheh, and from Shim'on, for they fell to him from Yisroel in abundance, when they saw that Hashem Elohav was with him. [10] So they gathered themselves together at Yerushalayim in the chodesh hashelishi, in the fifteenth year of the reign of Asa. [11] And they offered unto Hashem on that day, of the plunder which they had brought back, 700 bakar and 7,000 tzon. [12] And they entered into the Brit to seek Hashem Elohei Avoteihem with all their lev and with all their nefesh;

[13] That whosoever would not seek Hashem Elohei Yisroel should be put to death, whether katan or gadol, whether ish or isha. [14] And they swore unto Hashem with a kol gadol, and with teruah, and with trumpets, and with shoferot. [15] And all Yehudah rejoiced at the shevu'ah, for they had

אומווערדיקייטן פֿון גאַנצן לאַנד יהודה און בנימין , און
un Binyamin un Yehudah land gantsn fun umverdikeitn
and Binyamin and Yehudah land of all the from abominable practices

פֿון די שטעט וואָס ער האָט באַצוונגען פֿון בארג אפֿרים ; און ער
er un Efrayim barg fun batsvungen hot er vos shtet di fun
he and Ephrayim mount from captured has he that cities the from

האָט באַנייַט דעם מזבח פֿון ה וואָס פֿאַר דעם פֿאָדערהויז
foderhoiz dem far vos Hashem fun mizbeyech dem banait hot
porch the before that was Hashem of altar the renewed has

פֿון ה . ט און ער האָט איינגעזאַמלט גאַנץ יהודה און בנימין און
un Binyamin un Yehudah gants aingezamlt hot er un Hashem fun
and Binyamin and Yehudah all gathered has he and Hashem of

די וואָס האָבן זיך אויפֿגעהאַלטן בייַ זיי פֿון אפֿרים
Efrayim fun zei bai oifgehaltn zich hobn vos di
Ephrayim from them with temporarily stayed selves have who the ones

און מנשה , און פֿון שמעון ; וואָרעם אַ סך זיינען צוגעפֿאַלן
tsugefaln zainen sach a vorem Shimeon fun un Menasheh un
fallen in with are lot a for Shim'on from and Menasheh and

צו אים פֿון ישׂראל, ווען זיי האָבן געזען אַז ה זייַן ג-ט איז
iz G-t zain Hashem az gezen hobn zei ven Yisroel fun im tsu
is G-d his Hashem that seen have they when Yisroel from him to

מיט אים. י און זיי האָבן זיך איינגעזאַמלט אין ירושָלַיִם אין דריטן
dritn in Yerushalayim in aingezamlt zich hobn zei un im mit
third in the Yerushalayim in gathered selves did they and him with

חודש , אין פֿופֿצנטן יאָר פֿון אָסאָ מלוכה . יא און זיי האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn zei un meluche Asas fun yor fuftsntn in choidesh
sacrificed have they and kingdom Asa's of year fifteenth in month

צו ה אין יענעם טאָג, פֿון דעם רויב וואָס זיי האָבן געבראַכט,
gebracht hobn zei vos roib dem fun tog yenem in Hashem tsu
brought have they that plunder the from day that in Hashem to

זיבן הונדערט רינדער, און זיבן טויזנט שאָף . יב און זיי זיינען אַריין
arain zainen zei un shof toiznt zibn un rinder hundert zibn
enter are they and sheep thousand seven and cattle hundred seven

אין אַ ברית צו זוכן ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן מיט זייער
zeyer mit eltern zeyere fun G-t dem Hashem zuchn tsu bris a in
their with fathers their of G-d the Hashem seek to covenant a in

גאַנצן האַרצן און מיט זייער גאַנצער זעל ;
zel gantser zeyer mit un hartsn gantsn
soul whole their with and heart whole

יג און אַז איטלעכער וואָס וועט נישט זוכן ה אלוקי ישׂראל,
Yisroel Elokei Hashem zuchn nisht vet vos itlecher az un
Yisroel the G-d of Hashem seek not will who each that and

זאָל געטייט ווערן , סיַי קליין סיַי גרויס, סיַי אַ מאַן
man a sai grois sai klein sai vern geteit zol
man a whether great whether small whether become caused to die shall

סיַי אַ פֿרוי . יד און זיי האָבן געשוואָרן צו ה אויף אַ
a oif Hashem tsu geshvorn hobn zei un froi a sai
a with Hashem to sworn an oath have they and woman a whether

הויכן קול , און מיט שאַלונג , און מיט טרומייטן, און מיט שופֿרות.
hoichn kol , un mit shalung mit un trumeitn mit un shoifres
loud voice and shouting with and trumpets with and shofars

טו און גאַנץ יהודה האָבן זיך געפֿרייט מיט דער שבֿועה; וואָרעם מיט
mit vorem shvue der mit gefreit zich hobn Yehudah gants un
with for oath the with rejoiced selves have Yehudah all and

זייער גאַנצן האַרצן האָבן זיי געשוואָרן , און מיט זייער גאַנצן רצון
rotsn gantsn zeyer mit un geshvorn zei hobn hartsn gantsn zeyer
will whole their with and sworn an oath they have heart whole their

האָבן זיי אים געזוכט ; און ער האָט זיך געלאָזט געפֿינען פֿון זיי , און
un zei fun gefinen gelozt zich hot er un gezucht im zei hobn
and them of be found let self has he and sought him they have

ה האָט זיי באַרוט פֿון רונד אַרום .
arum rund fun barut zei hot Hashem
around round from given rest them has Hashem

sworn with all their lev, and sought Him with their whole ratzon; and He was found by them; and Hashem gave them rest all around.

טז און אויך מַעֲכָה די מוטער פֿון דעם מלך אָסאָן האָט ער
er hot Asaen melech dem fun muter di Maachah oich un
he has Asa king the of mother the Ma'achah also and

אָפּגעטאָן פֿון זיין אַ האַרנטע , ווייל זי האָט געמאַכט אַ
a gemacht hot zi vail harnte a zain fun opgeton
a made had she because position of power a his from removed

פֿאַרזעניש צו דער אַשֶׁרָה . און אָסאָ האָט אָפּגעהאַקט איר
ir opgehakt hot Asa un Asherah der tsu farzeenish
her cut down has Asa and Asherah the to abominable image

פֿאַרזעניש , און צעמאָלן און פֿאַרברענט ביים טײַך
taich baim farbrent un tsemoln un farzeenish
river by the burned up and ground to powder and abominable image

קִדרוֹן . טז אָבער די במות זיינען נישט אָפּגעטאָן געווען פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun gevorn opgeton nisht zainen bamot di ober Kidron
Yisroel from become removed not are high places the but Kidron

נאָר אָסאָ האַרץ איז געווען גאַנץ אַלע זיינע טעג .
teg zaine ale gants geven iz harts Asas nor
days his all wholly was is heart Asa's but

16 And also concerning Ma'achah em Asa HaMelech, he deposed her from being gevirah, because she had made to Asherah a mifletzet *(idol)*, and Asa cut down her mifletzet *(idol)*, and ground it up, and burned it at the Wadi Kidron. 17 But the high places were not removed from Yisroel; nevertheless the levav Asa was shalem all his days.

יח און ער האָט געבראַכט די געהיילקטע זאַכן פֿון זיין פֿאָטער, און
un foter zain fun zachn geheilikte di gebracht hot er un
and father his of things holy the brought has he and

זיינע אייגענע געהיילקטע זאַכן , אין הויז פֿון אלקים , זילבער און
un zilber Elokim fun hoiz in zachn geheilikte eigene zaine
and silver G-d of the house into things holy own his

גאָלד, און כלים .
keilim un gold
vessels and gold

יט און קיין מלחמה איז מער נישט געווען ביז דעם פֿינף און
un finf dem biz geven nisht mer iz milchome kein un
and five the until was not more there war any and

דרייסיקסטן יאָר פֿון אָסאָס מלוכה .
meluche Asas fun yor draisikstn
kingdom Asa's of year thirtieth

18 And he brought into the Beis HaElohim the things that Aviv had dedicated as kodesh, and that he himself had dedicated as kodesh, kesef, and zahav, and kelim. 19 And there was no more milchamah unto the five and thirtieth year of the reign of Asa.

טז אין זעקס און דרייסיקסטן יאָר פֿון אָסאָס מלוכה , איז בַּעְשָׁא דער
der Baasha iz meluche Asas fun yor draisikstn un zeks in
the Ba'asha is kingdom Asa's of year thirtieth and six in

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהודה , און ער האָט
hot er un Yehudah oif aroifgegangen Yisroel fun melech
has he and Yehudah against gone up Yisroel of king

אַרומגעבויט רָמָה , כדי נישט צו דערלאָזן אַן אַרויסגייער און אַן
an un aroisgeyer an derlozn tsu nisht kedei Ramah arumgeboit
an and outgoer an permit to not in order to Ramah built up

אַריַינגייער צו אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem Asa tsu araingeyer
Yehudah of king the Asa to enterer

16 In the six and thirtieth year Malchut Asa *(of the reign of Asa)* Ba'asha Melech Yisroel went up against Yehudah, and fortified Ramah, to the intent that he might let none go out or come in to the territory of Asa Melech Yehudah.

[2] Then Asa brought out kesef and zahav out of the otzarot of the Beis Hashem and of the Bais HaMelech, and sent to Ben-Hadad Melech Aram *(Syria)*, the one ruling in Damascus, saying, [3] There is a brit between me and thee, as there was between Avi and Avicha. Hinei, I have sent thee kesef and zahav; come, break thy brit with Ba'asha Melech Yisroel, that he may withdraw from me.

[4] And Ben-Hadad paid heed unto HaMelech Asa, and sent the officers of his forces against the cities of Yisroel, and they struck down Iyon, and Dan, and Abel-Mayim, and all the storage cities of Naphtali.

[5] And it came to pass, when Ba'asha heard it, that he left off building of Ramah, and let his work cease. [6] Then Asa HaMelech took all Yehudah, and they carried away the stones of Ramah, and the timber thereof, wherewith Ba'asha was building; and he built therewith Geva and Mitzpah.

[7] And at that time Chanani HaRo'eh came to Asa Melech Yehudah, and said unto him, Because thou hast relied

ב הָאָט אָסָא אַרויסגענומען זילבער און גאָלד פֿון די אוצרות פֿון
fun oitseres di fun gold un zilber aroisgenumen Asa hot
of treasures the from gold and silver taken out Asa has

הס הויז און דעם מלכס הויז , און אַוועקגעשיקט צו בֶּן-הַדַד
Ben-Hadad tsu avekgeshikt un hoiz melechs dem un hoiz Hashems
Ben-Hadad to sent off and house king's the and house Hashem's

ג דעם מלך פֿון אֲרָם , וואָס איז געזעסן אין דַּרמֶשֶׂק , אַזוי צו זאָגן :
a zogn tsu azoi Darmesek in gezesn iz vos Aram fun melech dem
a say to so Damascus in settled is who Aram of king the

ברית איז צווישן מיר און צווישן דיר , און צווישן מײַן פֿאָטער
foter main tsvishn un dir tsvishn un mir tsvishn iz bris
father my between and you(SG) between and me between is covenant

און צווישן דײַן פֿאָטער; אָט שיק איך דיר זילבער און גאָלד; גיי
gei gold un zilber dir ich shik ot foter dain tsvishn un
go gold and silver you(SG) I send behold father your between and

פֿאָרשטער דײַן ברית מיט בַּעְשָׁא דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, כְּדי ער
er kedei Yisroel fun melech dem Baasha mit bris dain farshter
he so that Yisroel of king the Ba'asha with covenant your break

זאָל אָפּציען פֿון מיר.
mir fun optsien zol
me from withdraw shall

ד הָאָט בֶּן-הַדַד צוגעהערט צו דעם מלך אָסָא, און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Asa melech dem tsu tsugehert Ben-Hadad hot
sent has he and Asa king the to paid heed Ben-Hadad has

זײַנע חיל-לידער אויף די שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel fun shtet di oif cheil-lider zaine
have they and Yisroel of cities the against army commander his

געשלאָגן עִיּוֹן , און דָּן , און אָבֵל-מַיִם , און אַלע שפּײַכלערשטעט פֿון
fun shpaichlershtet ale un Avel-Mayim un Dan un Iyon geshlogn
of granary towns all and Abel-Mayim and Dan and Iyon struck

נַפְתָּלִי .
Naftali
Naphtali

ה און עס איז געווען, ווי בַּעְשָׁא האָט דערהערט, אַזוי האָט ער אויפֿגעהערט
oifgehert er hot azoi derhert hot Baasha vi geven iz es un
ceased he has so heard has Ba'asha as was is it and

ו און דער רָמָה , און האָט אָפּגעשטעלט זײַן אַרבעט. אַרומבויען
der un arbet zain opgeshtelt hot un Ramah arumboien
the and work his stopped has and Ramah building around

מלך אָסָא האָט געזאָמען גאַנץ יהוּדה , און זיי האָבן אַוועקגעטראָגן
avekgetrogen hobn zei un Yehudah gants genumen hot Asa melech
carried away have they and Yehudah all taken has Asa king

די שטיינער פֿון רָמָה , און אירע האָלצן , מיט וואָס בַּעְשָׁא האָט געבויט.
geboit hot Baasha vos mit holtsn ire un Ramah fun shteiner di
built has Ba'asha which with timbers its and Ramah of stones the

און ער האָט מיט זיי אַרומגעבויט גֶּבַע און מִצְפָּה .
Mitspah un Geva arumgeboit zei mit hot er un
Mitzpah and Geva built up them with has he and

ז און אין יענער צײַט איז געקומען חֲנָנִי דער זעער צו אָסָא דעם מלך
melech dem Asa tsu zeer der Chanani gekumen iz tsait yener in un
king the Asa to seer the Chanani come is time that in and

פֿון יהוּדה , און האָט צו אים געזאָגט: ווײַל דו האָסט זיך אָנגעלענט אויף
oif ongelent zich host du vail gezogt im tsu hot un Yehudah fun
on leaned self have you because said him to has and Yehudah of

דעם מלך פֿון אֲרָם , און האָסט זיך נישט אָנגעלענט אויף ה דיין ג-ט ,
G-t dain Hashem oif ongelent nisht zich host un Aram fun melech dem
G-d your Hashem on leaned not self have and Aram of king the

דערום איז דער חיל פֿון דעם מלך פֿון אֲרָם אַנטרונען געוואָרן פֿון
fun gevorn antrunen Aram fun melech dem fun cheil der iz derum
from become escaped Aram of king the of army the is therefore

דיין האַנט. ח זיַינען נישט די כּושים און די לובֿים געווען אַ גרויסער חיל
cheil groiser a geven Luvim di un Kushim di nisht zainen hant dain
army great a were Luvim the and Kushim the not are hand your

מיט רייטווענגן און מיט רייַטער זייער פֿיל ? אָבער אַז דו האָסט זיך
zich host du az ober fil zeyer raiter mit un raitvegn mit
self have you when but many very charioteers with and chariots with

אָנגעלענט אויף ה , האָט ער זיי געגעבן אין דיין האַנט. ט וואָרעם די
di vorem hant dain in gegebn zei er hot Hashem oif ongelent
the for hand your into given them he has Hashem on leaned

אויגן פֿון ה וואַנדערן אום איבער דער גאַנצער ערד , זיך צו שטאַרקן
shtarkn tsu zich erd gantser der iber um vandern Hashem fun oign
strengthen to self earth whole the over about go Hashem of eyes

פֿאַר די וואָס זייער האַרץ איז אים גאַנץ . דו ביסט נאַריש געווען אין
in geven narish bist du gants im iz harts zeyer vos di far
in been foolish are you wholly him is heart their who the ones for

דעם, וואָרעם פֿון אַצונד אָן וועלן בייַ דיר זיַין מלחמות .
milchomes zain dir bai veln on atsund fun vorem dem
wars be you(SG) with will on now from because this

י האָט אָסאָ געצערנט אויף דעם זעער, און ער האָט אים אַריַינגעזעצט אין
in araingezetst im hot er un zeer dem oif getsernt Asa hot
in confine him has he and seer the at been angry Asa has

תּפֿיסה; וויַיל ער איז געווען אין כּעס אויף אים דערפֿאַר . און אָסאָ
Asa un derfar im oif kaas in geven iz er vail tefish
Asa and because of this him with anger in was is he because prison

האָט געדריקט טייל פֿון דעם פֿאָלק אין יענער צייַט.
tsait yener in folk dem fun teil gedrikt hot
time that in people the of part oppressed has

יא און אָט די זאַכן וועגן אָסאָן , די ערשטע אַזוי ווי די
di vi azoi ershte di Asaen vegen zachn di ot un
the as so first the Asa concerning matters the behold and

לעצטע, זיי זיַינען באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יהודה
Yehudah fun mlochim di fun buch in bashribn zainen zei letste
Yehudah of kings the of book in the written are they last

און ישׂרָאֵל.
Yisroel un
Yisroel and

יב און אָסאָ איז קראַנק געוואָרן אויף זיַינע פֿיס אין נײַן און דרייַסיקסטן
draisikstn un nain in fis zaine oif gevorn krank iz Asa un
thirtieth and nine in feet his in become ill is Asa and

יאָר פֿון זיַין מלוכה ; זיַין קראַנקשאַפֿט איז געווען זייער שטאַרק; אָבער
ober shtark zeyer geven iz krankshaft zain meluche zain fun yor
but severe very was is illness his kingdom his of year

אָפֿילו אין זיַין קראַנקשאַפֿט האָט ער נישט געפֿרעגט בייַ ה נײַערט בייַ
bai naiert Hashem bai gefregt nisht er hot krankshaft zain in afile
of but Hashem of inquired not he has illness his in even

די דאָקטערס.
dokters di
doctors the

on Melech Aram, and not relied on Hashem Eloheicha, therefore is the army of Melech Aram escaped out of thine yad. [8] Were not the Kushim and the Luvim a huge army, with very many chariots and parashim? Yet, because thou didst rely on Hashem, He delivered them into thine yad. [9] For the eyes of Hashem run to and fro kol HaAretz, to strengthen them whose lev is shalem *(wholehearted)* toward Him. Herein thou hast done foolishly; therefore from henceforth thou shalt have milchamot.

[10] Then Asa was wroth with the ro'eh, put him in a prison house; for he was in a rage with him because of this thing. And Asa oppressed some of HaAm at the same time.

[11] And, hinei, the acts of Asa, harishonim and ha'acharonim, see, they are written in the Sefer HaMelachim Yehudah and Yisroel.

[12] And Asa in the thirty and ninth year of his malchut *(reign)* became diseased in his raglayim, until his disease was exceedingly great. Yet even in his disease he sought not Hashem, but only the rofe'im.

[13] And Asa slept with his Avotav, and died in the one and fortieth year of his reign. [14] And they buried him in his own kever *(sepulchre, burial cave)*, which he had cut for himself in Ir Dovid, and laid him on a mishkav *(bed)* which was filled with sweet spices and perfumes prepared by the apothecaries art; and they burned for him a very large serefah gedolah *(great fire, pyre)*.

17 And Yehoshaphat bno reigned in his place, and strengthened himself against Yisroel. [2] And he placed troops in all the fortified cities of Yehudah, and set netzivim *(garrisons)* in Eretz Yehudah, and in the towns of Ephrayim, which Asa Aviv had captured. [3] And Hashem was with Yehoshaphat, because he walked in the darkhei Dovid Aviv harishonim, and sought not unto Ba'alim; [4] But sought Hashem Elohei Aviv, and walked in His mitzvot, and not after the ma'asei Yisroel. [5] Therefore Hashem established the Mamlachah in his yad; and all Yehudah brought to Yehoshaphat minchah; and he had osher and kavod in abundance. [6] And his lev was elevated in the darkhei Hashem; moreover he removed the high places and Asherim from Yehudah.

יג און אָסָא האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און איז געשטאָרבן אין
in geshtorbn iz un eltern zaine mit geleigt zich hot Asa un
in died is and fathers his with lain down self has Asa and

ד איין און פֿערציקסטן יאָר פֿון זיין מלוכה . יד און מע האָט אים באַגראָבן
bagrobn im hot me un meluche zain fun yor fertsikstn un ein
buried him has one and kingdom his of year fortieth and one

אין זיין קבֿר וואָס ער האָט זיך געלאָזט גראָבן אין דָּוִדס-שטאָט , און מע
me un Dovids-Shtot in grobn gelozt zich hot er vos keyver zain in
one and Ir Dovid in dig let self had he that tomb his in

האָט אים אַריינגעלייגט אין אַ געלעגער וואָס מע האָט אָנגעפֿילט מיט געווירצן
gevirtsn mit ongefilt hot me vos geleger a in araingeleigt im hot
spices with filled has one which bed a in put in him has

און פֿאַרשידענע מינים , צובאַרייט דורך בשׂמים-מאַכערײַ , און מע האָט
hot me un b'somaim-macherai durch tsubareit minim fershidene un
has one and spice-making by prepared kinds various and

פֿאַרברענט נאָך אים אַ גרויסע פֿאַרברענונג ביז גאָר .
gor biz farbrenung groise a im noch farbrent
completely unto burning great a him after burned up

יז און יהוֹשָׁפָט זיין זון איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט , און האָט
hot un ort zain oif melech gevorn iz zun zain Yehoshafat un
has and place his in king become is son his Yehoshaphat and

ב זיך באַפֿעסטיקט אַקעגן יִשְׂרָאֵל. ב און ער האָט געשטעלט חיל אין
in cheil geshtelt hot er un Yisroel akegn bafestikt zich
in an army stood has he and Yisroel against strengthened self

אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון יהודה , און געשטעלט וואָכן אין לאַנד
land in vachn geshtelt un Yehudah fun shtet bafestikte ale
the land in garrisons stood and Yehudah of cities fortified all

יהודה , און אין די שטעט פֿון אפֿרים וואָס זיין פֿאָטער אָסָא האָט
hot Asa foter zain vos Efrayim fun shtet di in un Yehudah
had Asa father his that Ephrayim of towns the in and of Yehudah

באַצוווּנגען . ג און ה איז געווען מיט יהוֹשָׁפָטן , וואָרעם ער איז
iz er vorem Yehoshafaten mit geven iz Hashem un batsvungen
is he because Yehoshaphat with was is Hashem and captured

געגאַנגען אין די פֿריִערדיקע וועגן פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן , און ער האָט נישט
nisht hot er un Dovidn foter zain fun vegen frierdike di in gegangen
not has he and Dovid father his of ways former the in gone

געזוכט די בַּעַל-געטער. ד נאָר דעם ג-ט פֿון זיין פֿאָטער האָט ער געזוכט , און אין
in un gezucht er hot foter zain fun G-t dem nor Baal-geter di gezucht
in and sought he has father his of G-d the but Ba'al g-ds the sought

זיינע געבאָט איז ער געגאַנגען , און נישט אַזוי ווי די מעשׂים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun meisim di vi azoi nisht un gegangen er iz gebot zaine
Yisroel of deeds the as so not and gone he is commandments his

ה און ה האָט באַפֿעסטיקט די מלוכה אין זיין האַנט, און גאַנץ יהודה
Yehudah gants un hant zain in meluche di bafestikt hot Hashem un
Yehudah all and hand his in kingdom the established has Hashem and

האָט געגעבן מתּנות יהוֹשָׁפָטן , און ער האָט געהאַט פֿיל עושר און
un oysher fil gehat hot er un Yehoshafaten matonus gegebn hot
and wealth much had has he and Yehoshaphat gifts given has

כבֿוד . ו און זיין האַרץ איז געווען געהויבן אין די וועגן פֿון ה ; דערצו
dertsu Hashem fun vegen di in gehoibn geven iz harts zain un koved
in addition Hashem of ways the in lifted up was is heart his and honor

נאָך האָט ער אָפּגעטאָן די בָּמות און די געצנבֿיימער פֿון יהודה .
Yehudah fun getsnbeimer di un bamot di opgeton er hot noch
Yehudah from Asherah the and high places the removed he has beside

ז און אין דריטן יאָר פֿון זײַן מלוכה האָט ער געשיקט זײַנע
zaine geshikt er hot meluche zain fun yor dritn in un
his sent he has kingdom his of year third in the and

האַרן : בן-חיל , און נתַנאֵל , און זכַריָהו , און עוֹבַדיָהו , און
un Netaneln un Zecharyahn un Ovadyahn un Ben-Chayiln harn
and Netanel and Zecharyah and Ovadyah and Ben-Chayil nobles

מיכָיהו , צו לערנען די שטעט פֿון יהודה . ח און מיט זיי זײַנען
zainen zei mit un Yehudah fun shtet di lernen tsu Michayahun
are them with and Yehudah of cities the teach to Mikhay'hu

געווען די לוִיים שמַעיָהו , און נתַניָהו , און זבַדיָהו , און
un Zevadyahu un Netanyah un Shemayahu Leviim di geven
and Zevadyahu and Netanyahu and Shema'yahu Levi'im the were

עַשָׂהאֵל, און שמירָמוֹת , און יהוֹנָתָן , און אֲדוֹנִיָהו , און טוֹבִיָהו ,
Toviyahu un Adoniyah un Yehonatan un Shemiramot un Asahel
Toviyahu and Adoniyahu and Yehonatan and Shemiramot and Asahel

און טוֹבִ אֲדוֹנִיָה , די לוִיים ; און מיט זיי , אֱלִישָׁמָע און יהוֹרָם ,
Yehoram un Elishama zei mit un Leviim di Adoniyah Tov un
Yehoram and Elishama them with and Levi'im the Adoniyah Tov and

די כֹהנים . ט און זיי האָבן געלערנט אין יהודה , און מיט זיי איז
iz zei mit un Yehudah in gelernt hobn zei un koyanim di
is them with and Yehudah in taught have they and kohanim the

געווען דאָס בוך פֿון הס תּורה ; און זיי זײַנען אַרומגעגאַנגען אין
in arumgegangen zainen zei un toyre Hashems fun buch dos geven
in gone around are they and Torah Hashem's of book the was

אַלע שטעט פֿון יהודה , און האָבן געלערנט צווישן דעם פֿאָלק .
folk dem tsvishn gelernt hobn un Yehudah fun shtet ale
people the among taught have and Yehudah of cities all

י און אַ פַּחד פֿון ה איז געווען אויף אַלע מלוכות פֿון די
di fun meluchut ale oif geven iz Hashem fun pachad a un
the of kingdoms all on was is Hashem from terror a and

לענדער וואָס אֲרום יהודה , און זיי האָבן נישט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome nisht hobn zei un Yehudah arum vos lender
with waged war not have they and Yehudah around that lands

יהוֹשָׁפָט . יא און פֿון די פּלשתּים האָט מען געבראַכט יהוֹשָׁפָטן ,
Yehoshafaten gebracht men hot Pelishtim di fun un Yehoshafaten
Yehoshaphat brought one has Pelishtim the from and Yehoshaphat

מתּנות , און זילבער אַ לאָדונג; אויך די אַראַבער האָבן אים געבראַכט
gebracht im hobn araber di oich ladung a silber un matonus
brought him have Arab the also load a silver and gifts

שאָף : זיבן טויזנט און זיבן הונדערט ווידערס, און זיבן טויזנט און
un toiznt zibn un viders hundert zibn un toiznt zibn shof
and thousand seven and rams hundred seven and thousand seven sheep

אַלץ זיבן הונדערט בעק . יב און יהוֹשָׁפָט איז געוואָרן
alts gevorn iz Yehoshafat un bek hundert zibn
more and more become is Yehoshaphat and male goats hundred seven

גרעסער, ביז גאָר הויך ; און ער האָט געבויט אין יהודה פּאַלאַצן און
un palatsn Yehudah in geboit hot er un hoich gor biz greser
and palaces Yehudah in built has he and high completely unto greater

שפּײַכלערשטעט. יג און אַ גרויסע ווירטשאַפֿט האָט ער געהאַט אין די שטעט
shtet di in gehat er hot virtshaft groise a un shpaichlershtet
cities the in had he has administration great a and granary towns

פֿון יהודה ; און מלחמה-לײַט , העלדישע גיבורים , אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in giborim heldishe milchome-lait un Yehudah fun
Yerushalayim in warriors heroic war people and Yehudah of

7 Also in the third year of his reign he sent his sarim *(officials)*, even Ben-Chayil, and Ovadyah, and Zecharyah, and Netanel, and Mikhay'hu, to teach in the cities of Yehudah. 8 And with them he sent Levi'im, even Shema'yahu, and Netanyahu, and Zevadyahu, and Asahel, and Shemiramot, and Yehonatan, and Adoniyahu, and Toviyahu, and Tov Adoniyah, Levi'im; and with them Elishama and Yehoram, Kohanim. 9 And they taught in Yehudah, and had with them the Sefer Torat Hashem, and went about throughout all the cities of Yehudah, and taught HaAm.

10 And the Pachad Hashem fell upon all the kingdoms of the lands that were surrounding Yehudah, so that they made no war against Yehoshaphat. 11 Also some of the Pelishtim *(Philistines)* brought Yehoshaphat minchah, and kesef massa *(tribute)*; and the Arabs brought him tzon, seven thousand seven hundred rams, and seven thousand seven hundred goats. 12 And Yehoshaphat grew great exceedingly; and he built in Yehudah fortresses and storage cities. 13 And he had melachah rabbah in the cities of Yehudah; and the anshei milchamah, gibborei chayil were in Yerushalayim.

[14] And these are the pekuddah *(enrollment numbers)* of them according to the Bais Avoteihem: of Yehudah, the sarei alafim; Adnah HaSar, and with him gibborei chayil three hundred elef. [15] And next to him was Yehochanan HaSar, and with him two hundred and fourscore elef. [16] And next to him was Amasyah ben Zichri, who volunteered unto Hashem, and with him two hundred elef gibbor chayil. [17] And from Binyamin, Elyada a gibbor chayil, and with him armed men with keshet and mogen two hundred elef. [18] And next to him was Yehozavad, and with him a hundred and fourscore elef battle-ready. [19] These waited on HaMelech, beside those whom HaMelech put in the fortified cities throughout all Yehudah.

18 Now Yehoshaphat had osher and kavod in abundance, and allied himself with Ach'av. [2] And l'ketz shanim he went down to Ach'av in Shomron. And Ach'av killed tzon and bakar for him in abundance, and for HaAm that he had with him, and persuaded him to go up with him to Ramot Gil'ad. [3] And Ach'av Melech Yisroel said unto Yehoshaphat

יד און דאָס איז געווען זייער ציילונג לויט זייערע פֿאָטערהײַזער :
foterhaizer zeyere loit tseilung zeyer geven iz dos un
father's household their according to census their was is this and

פֿון יהודה , הויפּטלײַט פֿון טויזנט : עַדנָה דער הויפּטמאַן, און
un hoiptman der Adnah toiznt fun hoiptlait Yehudah fun
and head man the Adnah thousand of chief people Yehudah of

מיט אים העלדישע גיבורים דריי הונדערט טויזנט ; טו און לעבן אים:
im lebn un toiznt hundert drai giborim heldishe im mit
him next to and thousand hundred three warriors heroic him with

יהוֹחָנָן דער הויפּטמאַן, און מיט אים צוויי הונדערט און אַכציק
achtsik un hundert tsvei im mit un hoiptman der Yehochanan
eighty and hundred two him with and head man the Yehochanan

טויזנט ; טז און לעבן אים: עַמַסיָה דער זון פֿון זִכרין , וואָס האָט
hot vos Zichrien fun zun der Amasyah im lebn un toiznt
has who Zichri of son the Amasyah him next to and thousand

זיך פֿרײַוויליק אָנגעבאָטן פֿאַר ה , און מיט אים צוויי הונדערט
hundert tsvei im mit un Hashem far ongebotn fraivilik zich
hundred two him with and Hashem for offered voluntarily self

טויזנט העלדישע גיבורים . יז און פֿון בנימין : אַ העלדישער גיבור ,
gibor heldisher a Binyamin fun un giborim heldishe toiznt
warrior hero a Binyamin from and warriors heroic thousand

אֶלְיָדָע און מיט אים באַוואָפֿנטע מיט בויגנס און שילדן , צוויי הונדערט
hundert tsvei shildn un boigns mit bavofnte im mit un Elyada
hundred two shields and bows with armed him with and Elyada

טויזנט ; יח און לעבן אים: יהוֹזָבָד , און מיט אים הונדערט און
un hundert im mit un Yehozavad im lebn un toiznt
and hundred him with and Yehozavad him next to and thousand

אַכציק טויזנט געוואָפֿנטע צום קריג . יט דאָס זײַנען די וואָס האָבן
hobn vos di zainen dos krig tsum gevofnte toiznt achtsik
have who the ones are these battle for armed thousand eighty

באַדינט דעם מלך , אַחוץ וואָס דער מלך האָט געשטעלט אין די
di in geshtelt hot melech der vos achuts melech dem badint
the in stood had king the what aside from king the served

פֿעסטונגשטעט אין גאַנץ יהודה .
Yehudah gants in festungshtet
Yehudah all in fortified cities

יח און יהוֹשָפָט האָט געהאַט פֿיל עושר און כבוד ; און ער
er un koved un oysher fil gehat hot Yehoshafat un
he and honor and wealth much had has Yehoshaphat and

האָט זיך מתחתן געווען מיט אַחאָבן . ב און
zich hot mischatn geven mit Achavn un
self has into the family been married child with Ach'av and

נאָך אַ פֿאַרלויף פֿון יאָרן האָט ער אַראָפּגענידערט צו אַחאָבן קיין
kein Achavn tsu aropgenidert er hot yorn fun farloif a noch
to Ach'av to gone down he has years of course of time a after

שומרון , און אַחאָבֿ האָט געשלאַכט פֿאַר אים און פֿאַר דעם פֿאָלק וואָס
vos folk dem far un im far geshlacht hot Achav un Shomron
who are people the for and him for sacrificed has Ach'av and Shomron

מיט אים שאָף און רינדער אַ סך , און ער האָט אים
im hot er un sach a rinder un shof im mit
him has he and lot a cattle and sheep him with

איינגערעדט מיסטאמע אויפֿצוגיין קיין רָמוֹת-גִלעָד . ג און אַחאָבֿ דער מלך פֿון יִשׂרָאֵל האָט
aingeredt im hot er un sach a rinder un shof im mit
mistakenly accepted him has he and lot a cattle and sheep him with

אַרויפֿגעזאָגט קיין רָמוֹת-גִלעָד
Ramot-Gilad kein aroiftsugein
Ramot Gil'ad to to go up

Melech Yehudah, Wilt thou go with me to Ramot Gil'ad? And he answered him, I am as thou art, and my people as thy people; and we will be with thee in the milchamah.

[4] And Yehoshaphat said unto the Melech Yisroel, Inquire, now at the Devar Hashem today. [5] Therefore the Melech Yisroel gathered together of nevi'im four hundred men, and said unto them, Shall we go to war against Ramot Gil'ad, or shall I forbear? And they said, Go up; for HaElohim will deliver it into the yad HaMelech.

[6] But Yehoshaphat said, Is there not here a navi of Hashem, that we might inquire of him? [7] And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, There is yet ish echad *(one man)*, by whom we may inquire of Hashem, but I hate him because he never prophesied for tov about me, but always ra'ah; the same is Mikhay'hu ben Yimlach. And Yehoshaphat said, HaMelech should not say that.

[8] And the Melech Yisroel called for one of his officials, and said, Bring at once Mikhay'hu ben Yimlach.

גְּעזָאגְט צו יְהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון יְהוּדָה : ווילסטו גיין מיט מיר
mir mit gein vilstu Yehudah fun melech dem Yehoshafat tsu gezogt
me with go will you Yehudah of king the Yehoshaphat to said

קיין רָמוֹת-גִּלְעָד ? האָט ער גְּעזָאגְט: אַזוי ווי דו אַזוי איך, און אַזוי ווי דיַין
dain vi azoi un ich azoi du vi azoi gezogt er hot Ramot-Gilad kein
your as so and I so you as so said he has Ramot Gil'ad to

פֿאָלק מיַין פֿאָלק, און אין איינעם מיט דיר אויף מלחמה .
milchome oif dir mit einem in un folk main folk
war in you(SG) with one in and people my people

ד און יְהוֹשָׁפָט האָט גְּעזָאגְט צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל: פֿרעג
freg Yisroel fun melech dem tsu gezogt hot Yehoshafat un
inquire Yisroel of king the to said has Yehoshaphat and

הײַנט, איך בעט דיך , דאָס וואָרט פֿון ה . ה האָט דער מלך פֿון
fun melech der hot Hashem fun vort dos dich bet ich haint
of king the had Hashem of word the you(SG) entreat I today

יִשְׂרָאֵל איינגעזאַמלט די נבֿיאים , פֿיר הונדערט מאַן, און ער האָט צו זיי
zei tsu hot er un man hundert fir neviim di aingezamlt Yisroel
them to had he and men hundred four prophets the gathered Yisroel

גְּעזָאגְט: זאָל מיר גיין קיין רָמוֹת-גִּלְעָד אויף מלחמה , אָדער זאָל איך
ich zol oder milchome oif Ramot-Gilad kein gein mir zoln gezogt
I shall or war for Ramot Gil'ad to go we shall said

אָפּשטיין? האָבן זיי גְּעזָאגְט: גיי אַרויף, און האלקים וועט זי געבן אין דער
der in gebn zi vet HaElokim un aroif gei gezogt zei hobn opshtein
the in give it will the G-d and up go said they have refrain

האַנט פֿון מלך .
melech fun hant
king of the hand

ו האָט יְהוֹשָׁפָט גְּעזָאגְט: איז דאָ נישטאָ נאָך אַ נבֿיא פֿון
fun novi a noch nishto do iz gezogt Yehoshafat hot
of prophet a still there is not here is said Yehoshaphat has

ה , אַז מיר זאָלן פֿרעגן בַּיי אים? ז האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל גְּעזָאגְט
gezogt Yisroel fun melech der hot im bai fregn zoln mir az Hashem
said Yisroel of king the has him by ask shall we that Hashem

צו יְהוֹשָׁפָט : פֿאַראַן נאָך איין מאַן אויף צו פֿרעגן בַּיי ה
Hashem bai fregn tsu oif man ein noch faran Yehoshafaten tsu
Hashem by ask to onto man one still there is Yehoshaphat to

דורך אים, אָבער איך האָב אים פֿיַינט, ווייל ער זאָגט נישט אויף
oif nisht zogt er vail faint im hob ich ober im durch
on not declares he because hate him have I but him through

מיר נבֿיאות צום גוטן , נִיערט אַלע זיַינע טעג צום שלעכטן; דאָס
dos shlechtn tsum teg zaine ale naiert gutn tsum nevies mir
this bad to the days his all but good to the prophecies me

איז מִיכָיְהוּ דער זון פֿון יִמלָאן . האָט יְהוֹשָׁפָט גְּעזָאגְט: זאָל דער
der zol gezogt Yehoshafat hot imlon fun zun der Michayah iz
the let said Yehoshaphat has Yimlach of son the Mikhay'hu is

מלך אַזוי נישט רעדן .
redn nisht azoi melech
speak not so king

ח האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל צוגערופֿן אַ הויפֿדינער, און האָט גְּעזָאגְט:
gezogt hot un hoifdiner a tsugerufn Yisroel fun melech der hot
said has and coutier a called to Yisroel of king the has

ברענג אויף גיך מִיכָיְהוּ דעם זון פֿון יִמלָאן .
imlon fun zun dem Michayah gich oif breng
Yimlach of son the Mikhay'hu quickly up bring

ט און דער מלך פֿון ישׂרָאֵל און יהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
Yehudah of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

זיִנען געזעסן איטלעכער אויף זײַן טראָן אָנגעקלײדט אין בגדֵי-מַלכות ;
begdei-malchut in ongekleidt tron zain oif itlecher gezesn zainen
royal robes in clothed throne his on each sitting are

און זיי זיִנען געזעסן אין אַ דרעש-שײַער בײַ דעם טויעראײַנגאַנג פֿון
fun toieraingang dem bai dresh-shaier a in gezesn zainen zei un
of gate entrance the by threshing floor a in sitting are they and

שומרון , און אַלע נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר זיי . י און
un zei far gezogt nevies hobn neviim ale un Shomron
and them before said prophecies have prophets all and Shomron

צדקיָהו דער זון פֿון כנענָה האָט זיך געמאַכט אײַזערנע הערנער,
herner aizerne gemacht zich hot Kenaanahn fun zun der Tsidkiyah
horns iron made self had Kena'anah of son the Tzidkiyahu

און ער האָט געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: מיט די דאָזיקע וועסטו
vestu dozike di mit gezogt Hashem hot azoi gezogt hot er un
you will these the with said Hashem has thus said had he and

שטויסן די אַרַמים ביז זיי צו פֿאַרלענדן. יא און אַלע נבֿיאים האָבן
hobn neviim ale un farlendn tsu zei biz Aramim di shtoisn
have prophets all and destroy to them until Syrians the gore

נבֿיאות געזאָגט דאָס גלײַכן , אַזוי צו זאָגן : גיי אויף רָמות-גִלעָד , און
un Ramot-Gilad oif gei zogn tsu azoi glaichn dos gezogt nevies
and Ramot Gil'ad on go say to so same the said prophecies

באַגליק , און ה וועט זי געבן אין דער האַנט פֿון מלך .
melech fun hant der in gebn zi vet Hashem un baglik
the king of hand the in give it will Hashem and succeed

יב און דער שליח וואָס איז געגאַנגען רופֿן מיכָיהו , האָט גערעדט
geredt hot Michayahun rufn gegangen iz vos sheliech der un
spoken has Mikhay'hu call gone is who messenger the and

צו אים, אַזוי צו זאָגן : זע , די וועָרטער פֿון די נבֿיאים זיִנען ווי איין
ein vi zainen neviim di fun verter di ze zogn tsu azoi im tsu
one as are prophets the of words the behold say to so him to

מויל גוטס אויפֿן מלך ; טאָ זאָל, איך בעט דיך , דיין וואָרט
vort dain dich bet ich zol to melech oifn guts moil
word your you(SG) entreat I let so king on the good things mouth

זײַן אַזוי ווי פֿון איינעם פֿון זיי , און רעד גוטס . יג האָט מיכָיהו
Michayah hot guts red un zei fun einem fun vi azoi zain
Mikhay'hu has good things speak and them of one of as so be

געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה , אַז דאָס וואָס מײַן ג-ט וועט זאָגן ,
zogn vet G-t main vos dos az Hashem lebt es vi azoi gezogt
say will G-d my which that how Hashem lives it as so said

דאָס וועל איך רעדן !
redn ich vel dos
speak I will that

יד און ווי ער איז געקומען צום מלך , האָט דער מלך צו אים
im tsu melech der hot melech tsum gekumen iz er vi un
him to king the has king to the come is he when and

געזאָגט: מִיכָה , זאָלן מיר גיין קיין רָמות-גִלעָד אויף מלחמה , אָדער
oder milchome oif Ramot-Gilad kein gein mir zoln Michah gezogt
or war to Ramot Gil'ad to go we shall Michoh said

זאָל איך אָפּשטיין? טו האָט ער געזאָגט: גייט אויף און באַגליקט, און זיי
zei un baglikt un oif geit gezogt er hot opshtein ich zol
they and succeed and up go said he has refrain I shall

9 And the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah sat either of them on his kisse, clothed in their begadim, and they sat in the goren *(threshing floor)* at the petach *(entrance)* Sha'ar Shomron; and all the nevi'im prophesied before them. 10 And Tzidkiyahu ben Kena'anah had made him karnayim of barzel, and said, Thus saith Hashem, With these thou shalt gore Aram *(Syria)* until they be consumed. 11 And all the nevi'im prophesied so, saying, Go up to Ramot Gil'ad, and be victorious, for Hashem shall deliver it into the yad HaMelech.

12 And the malach that went to call Mikhay'hu spoke to him, saying, Hinei, the divrei hanevi'im declare tov to HaMelech with peh echad *(one mouth)*; let thy word therefore, now, be like one of theirs, and speak thou tov. 13 And Mikhay'hu said, As Hashem liveth, only what Elohai saith, that will I speak.

14 And when he was come to HaMelech, HaMelech said unto him, Michah, shall we go to war against Ramot Gil'ad, or shall I forbear? And he said, Go ye up, and be victorious, and

they shall be delivered into your yad. 15 And HaMelech said to him, How many times shall I adjure thee that thou say nothing but the emes to me in the Shem of Hashem? 16 Then he said, I saw kol Yisroel scattered upon the mountains, like tzon that have no ro'eh, and Hashem said, These have no adonim *(masters)*; let them return therefore every ish to his bais in shalom.

וועלן געגעבן ווערן אין אייער האַנט. האָט דער מלך צו אים געזאָגט: ביז
biz gezogt im tsu melech der hot hant aier in vern gegebn veln
until said him to king the has hand your in be given will

וויפֿל מאָל זאָל איך דיך באַשווערן , אַז דו זאָלסט נישט
nisht zolst du az bashvern dich ich zol mol vifel
not shall you that bind by an oath you(SG) I shall times how many

רעדן צו מיר נאָר דעם אמת אין נאָמען פֿון ה ? טז האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Hashem fun nomen in emes dem nor mir tsu redn
said he has Hashem of name in the truth the but me to speak

איך האָב געזען גאַנץ ישׂראֵל צעשפּרייט אויף די בערג , אַזוי ווי שאָף
shof vi azoi berg di oif tseshpreit Yisroel gants gezen hob ich
sheep as so mountains the upon scattered Yisroel all seen have I

וואָס האָבן נישט קיין פֿאַסטוך , און ה האָט געזאָגט: אָן אַ
a on gezogt hot Hashem un pastuch kein nisht hobn vos
a without said has Hashem and shepherd any not have which

האַר זיינען די דאָזיקע; זאָלן זיי זיך אומקערן איטלעכער צו זיין
zain tsu itlecher umkeren zich zei zoln dozike di zainen har
his to each return selves they let these the are master

הויז בשלום .
besholem hoiz
in peace house

17 And the Melech Yisroel said to Yehoshaphat, Did I not tell thee that he would not prophesy tov unto me, but rah?

יז האָט דער מלך פֿון ישׂראֵל געזאָגט צו יהוֹשָׁפֿט : האָב איך דיר
dir ich hob Yehoshafaten tsu gezogt Yisroel fun melech der hot
you(SG) I have Yehoshaphat to said Yisroel of king the has

נישט געזאָגט, ער וועט נישט נבֿיאות זאָגן אויף מיר גוטס, נייַערט
naiert guts mir oif zogn nevies nisht vet er gezogt nisht
but rather good me upon say prophecies not will he said not

צום שלעכטן?
shlechtn tsum
bad to the

18 Again he said, Therefore hear the Devar Hashem: I saw Hashem sitting upon His Kisse, and all Tzva HaShomayim standing on his right and on his left. 19 And Hashem said, Who shall entice Ach'av Melech Yisroel, that he may go up and fall at Ramot Gil'ad? And one spoke saying after this manner, and another saying after that manner. 20 Then there came out a ruach, and stood before Hashem, and said, I will entice him. And Hashem said unto him, How? 21 And he said, I will go out, and be a ruach

יח האָט ער געזאָגט: דערום הערט דאָס וואָרט פֿון ה : איך האָב
hob ich Hashem fun vort dos hert derum gezogt er hot
have I Hashem of word the hear therefore said he has

געזען ווי ה זיצט אויף זיין טראָן , און דער גאַנצער חיל פֿון
fun cheil gantser der un tron zain oif zitst Hashem vi gezen
of army whole the and throne his upon sits Hashem how seen

הימל שטייט אויף זיין רעכטער זייט און אויף זיין לינקער. יט און ה
Hashem un linker zain oif un zait rechter zain oif shteit himel
Hashem and left his on and side right his on stands heaven

האָט געזאָגט: ווער וועט אָנערעדן אַחאָבֿ דעם מלך פֿון ישׂראֵל, ער זאָל
zol er Yisroel fun melech dem Achav onredn vet ver gezogt hot
shall he Yisroel of king the Ach'av incite will who said has

אַרויפֿגיין, און פֿאַלן אין רָמוֹת-גִלעָד ? האָט מען גערעדט: דער זאָגט
zogt der geredt men hot Ramot-Gilad in faln un aroifgein
declares this one spoken one has Ramot Gil'ad in fall and go up

אַזוי, און דער זאָגט אַזוי. כ איז אַרויסגעגאַנגען דער גייַסט, און האָט
hot un gaist der aroisgegangen iz azoi zogt der un azoi
has and spirit the come forth is thus declares that one and thus

זיך געשטעלט פֿאַר ה , און האָט געזאָגט: איך וועל אים אָנערעדן. האָט
hot onredn im vel ich gezogt hot un Hashem far geshtelt zich
has incite him will I said has and Hashem before stood self

ה צו אים געזאָגט: מיט וואָס? כא האָט ער געזאָגט: איך וועל אַרויסגיין
aroisgein vel ich gezogt er hot vos mit gezogt im tsu Hashem
go forth will I said he has what with said him to Hashem

sheker *(lying spirit)* in the mouth of all his nevi'im. And Hashem said, Thou shalt entice him, and thou shalt also succeed; go out, and do even so. 22 Now therefore, hinei, Hashem hath put a ruach sheker in the mouth of these thy nevi'im, and Hashem hath decreed ra'ah against thee.

23 Then Tzidkiyahu ben Kena'anah came near, and struck Mikhay'hu upon the lechi *(cheek)*, and said, Which way went the Ruach Hashem from me to speak unto thee? 24 And Mikhay'hu said, Thou shalt find out on that yom when thou shalt go into cheder b'cheder *(inner chamber)* to hide thyself.

25 Then the Melech Yisroel said, Take ye Mikhay'hu, and carry him back to Amon Sar HaIr, and to Yoash ben HaMelech, 26 And say, Thus saith HaMelech, Put this in the bais hakeleh, and feed him with only a scanty prison diet of lechem and only mayim, until I return b'shalom. 27 And Mikhay'hu said, If thou certainly return in shalom, then hath not Hashem spoken by me. And he said, Mark words, all ye people.

און ווערן פַֿאַר אַ גייסט פֿון ליגן אין מויל פֿון אַלע זיינע נבֿיאים .
neviim zaine ale fun moil in lign fun gaist a far vern un
prophets his all of mouth in lying of spirit a for become and

האָט ה געזאָגט: וועסט אָנרעדן, און וועסט אויך אויספֿירן;
oisfirn oich vest un onredn vest gezogt Hashem hot
carry out also you(sg) will and incite you(sg) will said Hashem has

כב גיי אַרויס און טו אַזוי. און אצונד , זע , ה האָט אַריינגעגעבן
araingegebn hot Hashem ze atsund un azoi tu un arois gei
put has Hashem behold now and so do and forth go

אַ גייסט פֿון ליגן אין דעם מויל פֿון די דאָזיקע נבֿיאים דיינע, אָבער
ober daine neviim dozike di fun moil dem in lign fun gaist a
but your prophets these the of mouth the in lying of spirit a

ה האָט אָנגעזאָגט אויף דיר שלעכטס.
shlechts dir oif ongezogt hot Hashem
bad you(SG) on decreed has Hashem

כג האָט געגעבן צדקיָהו דער זון פֿון כנענָהן , און האָט
hot un Kenaanahn fun zun der Tsidkiyah genent hot
has and Kena'anah of son the Tzidkiyahu come near has

געשלאָגן מיכָיהון אויפֿן באַק , און געזאָגט: אויף וואָסער וועג איז דער
der iz veg voser oif gezogt un bak oifn Michayahun geshlogn
the is way what on said and cheek on the Mikhay'hu struck

גייסט פֿון ה אַוועקגעגאַנגען פֿון מיר כּדי צו רעדן מיט דיר ?
dir mit redn tsu kedei mir fun avekgegangen Hashem fun gaist
you(SG) with speak to so that me from gone away Hashem of spirit

כד האָט מיכָיהו געזאָגט: אָט וועסטו זען אין יענעם טאָג, ווען דו
du ven tog yenem in zen vestu ot gezogt Michayah hot
you when day that in see will you(sg) behold said Michayah has

וועסט אַריינגיין אין אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער זיך צו באַהאַלטן.
bahaltn tsu zich kamer a hinter kamer a in araingein vest
hide to self chamber a behind chamber a in enter will

כה האָט דער מלך פֿון ישׂרָאֵל געזאָגט: נעמט מיכָיהון , און גיט אים
im git un Michayahun nemt gezogt Yisroel fun melech der hot
him gives and Mikhay'hu take said Yisroel of king the has

אָפּ צו אָמוֹן דעם האַר פֿון דער שטאָט, און צו יוֹאָש דעם מלכס
melechs dem Yoash tsu un shtot der fun har dem Amon tsu op
king's the Yoash to and city the of master the Amon to back

זון , כו און איר זאָלט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט דער מלך : טוט אַריין דעם
dem arain tut melech der gezogt hot azoi zogn zolt ir un zun
the into put king the said has so say shall you and son

דאָזיקן אין געפֿענקעניש, און שפּייַזט אים מיט קאַרג ברויט און
un broit karg mit im shpaizt un gefenkenish in dozikn
and bread scarcity of with him feed and prison in this one

קאַרג וואַסער, ביז איך קער זיך אום בשלום . כז האָט מיכָיהו
Michayah hot besholem um zich ker ich biz vaser karg
Michayah has in peace back self return I until water scarcity of

געזאָגט: אויב אומקערן וועסטו זיך אומקערן בשלום , האָט ה
Hashem hot besholem umkeren zich vestu umkeren oib gezogt
Hashem has in peace return self will you(sg) returning if said

נישט געהערט דורך מיר. און ער האָט געזאָגט: הערט דאָס צו , איר
ir tsu dos hert gezogt hot er un mir durch geredt nisht
you to this pay heed said has he and me through spoken not

פֿעלקער אַלע.
ale felker
all peoples

כח און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און יהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
Yehudah of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

כט זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין רָמוֹת-גִּלְעָד . און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט
hot Yisroel fun melech der un Ramot-Gilad kein aroifgegangen zainen
has Yisroel of king the and Ramot Gil'ad to gone up are

געזאָגט צו יהוֹשָׁפָט : איך וועל זיך פֿאַרשטעלן, און וועל אַריינגיין אין
in araingein vel un farshteln zich vel ich Yehoshafaten tsu gezogt
in enter will and disguise self will I Yehoshaphat to said

דער מלחמה , און דו טראָג דיַין קלייַדער . און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der un kleider daine trog du un milchome der
Yisroel of king the and garments your wear you and battle the

האָט זיך פֿאַרשטעלט, און זיי זיַינען אַריַינגעגאַנגען אין דער מלחמה .
milchome der in araingegangen zainen zei un farshtelt zich hot
battle the in entered are they and disguised self has

ל און דער מלך פֿון אֲרָם האָט באַפֿוילן די הויפּטלײַט פֿון זיַינע
zaine fun hoiptlait di bafoiln hot Aram fun melech der un
his of captains the commanded had Aram of king the and

רײַטווועגן, אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט נישט מלחמה האַלטן מיט קליין אָדער
oder klein mit haltn milchome nisht zolt ir zogn tsu azoi raitvegn
or small with wage war not shall you say to so chariots

גרויס, נאָר מיטן מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַליין. לא און עס איז געווען, ווי
vi geven iz es un alein Yisroel fun melech mitn nor grois
when was is it and alone Yisroel of king with the but great

די הויפּטלײַט פֿון די רײַטווועגן האָבן געזען יהוֹשָׁפָט , אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi Yehoshafaten gezen hobn raitvegn di fun hoiptlait di
they have so Yehoshaphat seen have chariots the of captains the

געזאָגט: דאָס איז דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל. און זיי האָבן אים אַרומגערינגלט
arumgeringlt im hobn zei un Yisroel fun melech der iz dos gezogt
encircled him have they and Yisroel of king the is this said

מלחמה צו האַלטן. האָט יהוֹשָׁפָט אַ געשריי געטאָן, און ה' האָט
hot Hashem un geton geshrei a Yehoshafat hot haltn tsu milchome
has Hashem and done cry a Yehoshaphat has wage to war

אים געהאָלפֿן, און אלקים האָט זיי אָפּגעצויגן פֿון אים.
im fun opgetsoign zei hot Elokim un geholfn im
him from withdraw them had G-d and saved him

לב וואָרעם עס איז געווען, ווי די הויפּטלײַט פֿון די רײַטווועגן האָבן געזען
gezen hobn raitvegn di fun hoiptlait di vi geven iz es vorem
seen have chariots the of captains the when was is it because

אַז דאָס איז נישט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי זיַינען זיי אָפּגעטרעטן
opgetretn zei zainen azoi Yisroel fun melech der nisht iz dos az
turned away they are so Yisroel of king the not is this that

פֿון הינטער אים.
im hinter fun
him behind from

לג און אַ מאַן האָט אָנגעצויגן זיַין בויגן גלאַט אין דער וועלט, און
un velt der in glat boign zain ongetsoign hot man a un
and world the in smooth bow his drawn had man a and

האָט געטראָפֿן דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל צווישן דעם אונטערפּאַנצער און
un unterpantser dem tsvishn Yisroel fun melech dem getrofn hot
and lower armor the between Yisroel of king the struck has

פֿאַרקער : טרייַבער דעם צו גענזאָגט ער האָט ברוסטשילד. דעם צווישן
farker traiber dem tsu gezogt er hot brustshild dem tsvishn
turn around charioteer the to said he has breastplate the between

28 So the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah went up to Ramot Gil'ad. 29 And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, I will disguise myself, and I will go to the milchamah; but put thou on thy robes. So the Melech Yisroel disguised himself; and they went to the milchamah.

30 Now Melech Aram had commanded the commanders of the chariots that were with him, saying, Fight ye not with katon or gadol, only with the Melech Yisroel. 31 And it came to pass, when the commanders of the chariots saw Yehoshaphat, that they said, It is the Melech Yisroel. Therefore they surrounded him to fight, but Yehoshaphat cried out, and Hashem helped him; and Elohim moved them away from him.

32 For it came to pass, that, when the commanders of the chariots perceived that it was not Melech Yisroel, they turned back from pursuing him.

33 And an ish drew a keshet at random, and struck Melech Yisroel between the devakim *(joints)* of the shiryon *(armor)*; therefore he said to his chariot driver,

דיין האַנט, און זאָלסט מיך אַרויספֿירן פֿון דער מחנה , ווארעם
dain hant un zolst mich aroisfirn der fun machne , vorem
your hand and must(SG) me lead out the from legion , because

איך בין פֿאַרוווּנדט געוואָרן.
ich bin farvundt gevorn .
I am wounded become

Turn thine yad, that thou mayest take me out of the machaneh, for I am wounded.

לד און די מלחמה איז געשטיגן אין יענעם טאָג; און דער מלך פֿון
un der milchome iz geshtign in yenem tog ; un der melech fun
and the battle is went up in that day and the king of

ישׂראֵל האָט זיך אויפֿגעהאַלטן שטייענדיק אין דעם רייַטוואָגן אַנטקעגן די
Yisroel hot zich aroifgehaltn oifgehaltn shteyendik in dem raitvogn antkegen di
Yisroel has self sustained standing up in the chariot the against the

אַרמים ביזן ; און אַקעגן דער צייַט פֿון זון-אונטערגאַנג איז ער
Aramim bizn ; un akegn der tsait fun zun-untergang iz er
Syrians until and toward the time of sunset he is

געשטאָרבן.
geshtorbn .
died

34 And the milchamah increased that day. Howbeit the Melech Yisroel propped himself up in his merkavah facing Aram *(the Syrians)* until the erev; and about the time of the shemesh going down he died.

יט **19** און יהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה האָט זיך אומגעקערט
un Yehoshafat melech der fun Yehudah hot zich umgekert
and Yehoshaphat king the of Yehudah has self returned

אַהיים בשלום קיין ירושָׁלַיִם . ב איז אים אַרויסגעגאַנגען
aheim besholem kein Yerushalayim . iz im aroisgegangen
home in peace to Yerushalayim is him went out

אַנטקעגן יֵהוּא דער זון חֲנָנִין , דער זעער, און ער האָט געזאָגט
antkegen Yehu der zun Chananien , der zeer un hot gezogt
to meet Yehu the son of Chanani , the seer and has he said

צום מלך יהוֹשָׁפָט : האָסטו געטאָרט העלפֿן דעם רשע , און
tsum melech Yehoshafat : hostu getort helfn dem rashe , un
to king Yehoshaphat have you allowed help the wicked and

ליב האָבן די שׂונאים פֿון ה ? און פֿון דעם איז אויף
lib hobn di sonem fun Hashem ? un fun dem iz oif
love have the enemies of Hashem ? and on account of this is upon

דיר אַ צאָרן פֿון פֿאַר ה . ג אָבער גוטע זאַכן געפֿינען
dir a tsorn fun far Hashem . gute zachn gefinen
you(SG) a wrath from before Hashem but good things find

זיך אין דיר , וואָס דו האָסט אויסגעראַמט די געצנבֿיימער פֿון
zich in dir , vos du host di getsnbeimer fun
in selves you(SG) that have you removed the groves out of

לאַנד , און געקערט דיין האַרץ צו זוכן האלקים .
land , un gekert dain harts tsu zuchn HaElokim .
land and turned your heart to seek G-d

ד און יהוֹשָׁפָט איז געזעסן אין ירושָׁלַיִם . אָבער ער איז ווידער
un Yehoshafat iz gezesn in Yerushalayim . ober er iz vider
and Yehoshaphat is sat in Yerushalayim but he is again

אַרויסגעגאַנגען צווישן פֿאָלק , פֿון באֵר-שֶׁבַע ביזן בארג אפֿרים ,
aroisgegangen tsvishn folk , fun Beer-Sheva bizn barg Efrayim ,
went out among people , from Be'er-Sheva unto mount Ephrayim

און האָט זיי אומגעקערט צו ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
un hot zei umgekert tsu Hashem dem G-t fun zeyere eltern .
and has them turned back to the Hashem of G-d their fathers

ה און ער האָט אויפֿגעשטעלט ריכטער אין לאַנד , אין אַלע באַפֿעסטיקע
un er hot oifgeshtelt richter in land , in ale bafestike
and he had established judges in the land , in all fortified

4 And Yehoshaphat dwelt in Yerushalayim; and he went out again among HaAm from Be'er-Sheva to Mt Ephrayim, and he turned them back unto Hashem Elohei Avoteihem. 5 And he appointed Shofetim in HaAretz throughout all the fortified cities of

1 And Yehoshaphat Melech Yehudah returned to his Bais *(Palace)* in shalom in Yerushalayim. 2 And Yehu ben Chanani HaChozer *(the Seer)* went out to meet him, and said to HaMelech Yehoshaphat, Shouldest thou help the rasha, and love them that hate Hashem? Therefore ketzef *(wrath)* is upon thee from before Hashem. 3 Nevertheless there are devarim tovim *(good things)* found in thee, in that thou hast removed HaAsherot from HaAretz, and hast prepared thine lev to seek HaElohim.

Yehudah, city by city, [6] And said to the Shofetim, Take heed what ye do, for ye judge not for adam, but for Hashem, Who is with you in the devar mishpat *(verdict)*. [7] Wherefore now let the Pachad Hashem be upon you; be shomer and do it, for there is no avlah *(injustice)* with Hashem Eloheinu, nor massa panim *(respect of persons)*, nor mikkach shochad *(taking of bribes)*.

[8] Moreover in Yerushalayim did Yehoshaphat station Levi'im, and Kohanim, and Rashei HaAvot Yisroel, for the Mishpat Hashem, and for riv *(disputes)*, and they returned to Yerushalayim. [9] And he charged them, saying, Thus shall ye do in the yirat Hashem, be'emunah and with a levav shalem. [10] And what riv soever shall come before you of your achim that dwell in your cities, between dahm and dahm, between torah and mitzvah, chukkot and mishpatim, ye shall even warn them that they trespass not against Hashem, and so ketzef *(wrath)* come upon you, and upon your achim; this do, and ye shall not trespass. [11] And, hinei, Amaryahu Kohen HaRosh is over you in all matters of

שטעט פֿון יהודה , שטאָט פֿאַר שטאָט. [ו] און ער האָט אָנגעזאָגט די
di ongezogt hot er un shtot far shtot Yehudah fun shtet
the told had he and city for city Yehudah of cities

ריכטער: זעט וואָס איר טוט, ווארעם נישט פֿאַר אַ מענטשן משפּט איר,
ir mishpot mentshn a far nisht vorem tut ir vos zet richter
you judge man a for not because do you what see judges

נאָר פֿאַר ה , און ער איז לעבן אייַך ביים אַרויסזאָגן אַ משפּט .
mishpot a aroiszogn baim aich lebn iz er un Hashem far nor
judgment a pronouncing at you near is he and Hashem for but

[ז] און אַצונד , זאָל די מורא פֿאַר ה זיין אויף אייַך; היט
hit aich oif zain Hashem far moire di zol atsund un
watch over you on be Hashem before fear the shall now and

אייַך וואָס איר טוט, ווארעם ביי ה אלוקינו איז נישטאָ
nishto iz Elokeinu Hashem bai vorem tut ir vos aich
there is not is our G-d Hashem with because do you what yourselves

קיין אומרעכט, אָדער נעמען עמיצן , אָדער שוינען שוחד .
shochad nemen oder emitsn shoinen oder umrecht kein
a bribe taking or someone partiality or injustice any

[ח] און אויך אין ירושָלַיִם האָט יהוֹשָפַט אויפֿגעשטעלט פֿון די
di fun oifgeshtelt Yehoshafat hot Yerushalayim in oich un
the from appointed Yehoshaphat has Yerushalayim in also and

לְוִיים און די כהנים , און פֿון די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהייַזער
foterhaizer di fun hoiptn di fun un koyanim di un Leviim
father's household the of leaders the from and kohanim the and Levi'im

פֿון יִשׂרָאֵל, פֿאַר משפּטים פֿון ה , און פֿאַר שטרייטזאַכן. און
un shtraitzachn far un Hashem fun mishpotim far Yisroel fun
and disputes for and Hashem of judgments for Yisroel of

זיי האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם . [ט] און ער האָט זיי
zei hot er un Yerushalayim kein umgekert zich hobn zei
them had he and Yerushalayim to returned selves have they

באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלט איר זיך באַגיין: מיט מורא
moire mit bagein zich ir zolt azoi zogn tsu azoi bafoiln
fear with conduct selves you shall so say to so commanded

פֿאַר ה , מיט געטרייַשאַפֿט, און מיט אַ גאַנצן האַרצן. [י] און ביי
bai un hartsn gantsn a mit un getraishaft mit Hashem far
with and heart whole a with and faithfulness with Hashem before

יעטוועדער שטרייַט וואָס וועט קומען פֿאַר אייַך פֿון אייַערע ברידער וואָס
vos brider aiere fun aich far kumen vet vos shtrait yetveder
who brothers your from you before come will that dispute every

זיצן אין זייערע שטעט, צווישן בלוט און בלוט , צווישן לערנונגען
lernungen tsvishn blut un blut tsvishn shtet zeyere in zitsn
torah teachings between blood and blood between cities their in sit

און געבאָט , חוקים און געזעצן , זאָלט איר זיי ווארענען, זיי
zei vorenen zei ir zolt gezetsn un chukkim gebot un
they warn them you shall laws and statutes commandment and

זאָלן זיך נישט פֿאַרשולדיקן צו ה , אַז עס זאָל זיין אַ צאָרן
tsorn a zain zol es az Hashem tsu farshuldikn nisht zich zoln
wrath a be shall it that Hashem to become guilty not selves shall

אויף אייַך און אויף אייַערע ברידער ; אַזוי זאָלט איר טאָן, און איר וועט
vet ir un ton ir zolt azoi brider aiere oif un aich oif
will you and do you shall so brothers your upon and you upon

זיך נישט פֿאַרשולדיקן . [יא] און אָט איז אַמַריָהו דער כהן-גָּדול
koyen-gadol der Amaryahu iz ot un farshuldikn nisht zich
kohen gadol the Amaryahu is behold and become guilty not selves

איבער אײַך פַֿאַר אַלע זאַכן פֿון ה׳ , און זבדיהו דער זון פֿון
fun zun der Zevadyahu un Hashem fun zachn ale far aich iber
of son the Zevadyahu and Hashem of matters all for you over

ישמָעֵאלן , דער פֿירשט פֿון דעם הויז פֿון יהודה , פַֿאַר אַלע זאַכן
zachn ale far Yehudah fun hoiz dem fun firsht der Yishmaeln
matters all for Yehudah of house the of prince the Yishmael

פֿון מלך ; און אויפֿזעערס זײַנען די לְוִיִּם פַֿאַר אײַך; זײַט שטאַרק
shtark zait aich far Leviim di zainen oifzeers un melech fun
strong be you before Levi'im the are overseers and king of the

און טוט, און ה׳ וועט זײַן מיט דעם גוטן .
gutn dem mit zain vet Hashem un tut un
good the with be will Hashem and do and

כ און עס איז געווען נאָך דעם, זײַנען געקומען די קינדער פֿון מוֹאָבּ, און
un Moav fun kinder di gekumen zainen dem noch geven iz es un
and Moav of children the come are this after was is it and

די קינדער פֿון עַמּוֹן , און מיט זיי פֿון די עַמּוֹנים , אַקעגן
akegn Amonim di fun zei mit un Amon fun kinder di
against Ammonim the from them with and Ammon of children the

יהוֹשָׁפַֿטן אויף מלחמה . [ב]איז מען געקומען און מע האָט אָנגעזאָגט
ongezogt hot me un gekumen men iz milchome oif Yehoshafaten
told had one and come one is battle for Yehoshaphat

יהוֹשָׁפַֿטן , אַזוי צו זאָגן: אויף דיר קומט אַ גרויסער המוֹן פֿון
fun Haman groiser a kumt dir oif zogn tsu azoi Yehoshafaten
from multitude great a comes you(SG) upon say to so Yehoshaphat

יענער זײַט ים , פֿון אֲרָם , און זע , זיי זײַנען אין חֲצָצוֹן-תָּמָר ,
Chatsetson-Tamar in zainen zei ze un Aram fun yam zait yener
Chatzetzon-Tamar in are they behold and Aram from the sea side that

דאָס איז עֵין-גֶּדִי . [ג]האָט יהוֹשָׁפַֿט מורא געקריגן, און ער האָט געקערט
gekert hot er un gekrign moire Yehoshafat hot Ein-Gedi iz dos
turned has he and gotten fear Yehoshaphat has Ein-Gedi is this

זײַן פנים צו זוכן ה׳ , און ער האָט אויסגערופֿן אַ תַּעֲנִית איבער גאַנץ
gants iber taanis a oisgerufn hot er un Hashem zuchn tsu ponem zain
all over fast a called out has he and Hashem seek to face his

יהודה . [ד]און יהודה האָט זיך איינגעזאַמלט צו בעטן ביי ה׳ ; יָאּ ,
yo Hashem bai betn tsu aingezamlt zich hot Yehudah un Yehudah
yes Hashem to pray to gathered selves had Yehudah and Yehudah

פֿון אַלע שטעט פֿון יהודה איז מען געקומען צו זוכן ה׳ .
Hashem zuchn tsu gekumen men iz Yehudah fun shtet ale fun
Hashem seek to having come one is Yehudah of cities all from

[ה]און יהוֹשָׁפַֿט האָט זיך געשטעלט אין דער איינזאַמלונג פֿון יהודה און
un Yehudah fun ainzamlung der in geshtelt zich hot Yehoshafat un
and Yehudah of assembly the in stood self has Yehoshaphat and

ירוּשָׁלַיִם , אין הויז פֿון ה׳ , פַֿאַר דעם נייַען הויף , [ו]און ער
er un hoif naien dem far Hashem fun hoiz in Yerushalayim
he and courtyard new the before Hashem of house in Yerushalayim

האָט געזאָגט: ה׳ דו אלוקי אונדזערע עלטערן, דו ביסט דאָך
doch bist du eltern undzere Elokei du Hashem gezogt hot
indeed are you fathers our the G-d of you Hashem said has

אלקים אין הימל , און דו געוועלטיקסט איבער אַלע קיניגרייַכן פֿון די
di fun kinigraichn ale iber geveltikst du un himel in Elokim
the of kingdoms all over rule you and heaven in G-d

פֿעלקער, און אין דיין האַנט איז כּוֹח און גבֿורה , און אַקעגן דיר
dir akegn un gevure un koiech iz hant dain in un felker
you(SG) against and might and power is hand your in and nations

Hashem; and Zevadyahu ben Yishmael, the Nagid of the Bais Yehudah, for all the matters of HaMelech; also the Levi'im shall be shoterim *(officers)* before you. Deal courageously, and Hashem be with hatov.

20 It came to pass after this also, that the Bnei Moav, and the Bnei Ammon, and with them some Ammonim, came against Yehoshaphat to make milchamah. [2] Then there came some that told Yehoshaphat, saying, There cometh a great multitude against thee from beyond the Yam *(Dead Sea)*, from Aram; and, hinei, they are in Chatzetzon-Tamar, which is Ein-Gedi. [3] And Yehoshaphat feared, and set his face to inquire of Hashem, and proclaimed a tzom throughout all Yehudah. [4] And Yehudah gathered themselves together, to ask help of Hashem, even from all the towns of Yehudah they came to seek help of Hashem. [5] And Yehoshaphat stood in the Kehal Yehudah and Yerushalayim, in the Beis Hashem, before the khatzer hachadashah, [6] And he said, Hashem Elohei Avoteinu, art not Thou Elohim in Shomayim? And moshel

(rulest) not Thou over kol mamlechot haGoyim? And in Thine yad is there not ko'ach and gevurah, so that none is able to withstand thee? [7] Art not Thou Eloheinu, Who didst drive out the inhabitants of this land before Thy people Yisroel, and gavest it to the Zera Avraham ohav'cha l'olam (Thy friend forever)? [8] And they dwelt therein, and have built Thee a Mikdash therein for Thy Shem, saying, [9] If, when ra'ah cometh upon us, as the cherev, shefot, or dever, or ra'av (famine), we stand before HaBeis HaZeh, and in Thy presence, (for Thy Shem is in HaBeis HaZeh,) and cry unto Thee in tzarateinu (our affliction), then Thou wilt hear and save. [10] And now, hinei, the Bnei Ammon and Moav and Mt Se'ir, whom Thou wouldest not let Yisroel invade, when they came out of Eretz Mitzrayim, but they turned from them, and destroyed them not, [11] Hinei, what gomelim (ones repaying) they are to us, to come to drive us out of Thy yerushah (inheritance), which Thou hast given us. [12] O Eloheinu, wilt Thou not judge them? For we have no ko'ach against this great multitude that cometh against us; neither know we what to do, but our eyes are upon Thee.

איז זיך נישט צו שטעלן. ז דו אלוקינו, האָסט דאָך פֿאַרטריבן די
di fartriben doch host Elokeinu du shteln tsu nisht zich iz
the driven out indeed have our G-d you stand to not oneself is

באַווינער פֿון דעם דאָזיקן לאַנד פֿון פֿאַר דיין פּאָלק ישׂראֵל, און
un Yisroel folk dain far fun land dozikn dem fun bavoiner
and Yisroel people your before from land this the of inhabitants

האָסט עס אַוועקגעגעבן צו דעם זאָמען פֿון אַבֿרהם דיין ליבהאָבער, אויף
oif libhober dain Avraham fun zomen dem tsu avekgegebn es host
for beloved your Avraham of seed the to given it have

אייביק. ח און זיי זיינען געזעסן דרינען, און האָבן דיר געבויט דרינען
drinen geboit dir hobn un drinen gezesn zainen zei un eibik
therein built you(SG) have and therein settled are they and ever

אַ מקדש צו דיין נאָמען, אַזוי צו זאָגן: ט אַז עס וועט קומען אויף אונדז
undz oif kumen vet es az zogn tsu azoi nomen dain tsu mikdash a
us upon come will it if say to so name your to sanctuary a

אַן אומגליק, אַ שווערד, אַ משפּט, אָדער אַ מגפֿה, אָדער אַ הונגער, וועלן
veln hunger a oder mageyfe a oder mishpot a shverd a umglik an
will famine a or plague a or judgment a sword a calamity a

מיר זיך שטעלן פֿאַר דעם דאָזיקן הויז און פֿאַר דיר – וואָרעם
vorem dir far un hoiz dozikn dem far shteln zich mir
because you(SG) before and house this the before stand ourselves we

דיין נאָמען איז אין דעם דאָזיקן הויז – און מיר וועלן שרייַען צו דיר
dir tsu shraien veln mir un hoiz dozikn dem in iz nomen dain
you(SG) to cry out will we and house this the in is name your

אין אונדזער נויט, און דו וועסט צוהערן און וועסט העלפֿן. י און אַצונד,
atsund un helfn vest un tsuhern vest du un noit undzer in
now and rescue will and pay heed will you and distress our in

אָט זיינען די קינדער פֿון עַמּון און מוֹאָב און דעם באַרג שֵׂעִיר,
Seir barg dem un Moav un Amon fun kinder di zainen ot
Se'ir mount the and Moav and Ammon of children the are behold

וואָס דו האָסט נישט געלאָזט ישׂראֵל אַריַינגיין צו זיי, ווען זיי זיינען
zainen zei ven zei tsu araingein Yisroel gelozt nisht host du vos
are they when them to to enter Yisroel allowed not have you whom

געקומען פֿון לאַנד מצרַיִם, נייַערט זיי האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון
fun opgekert zich hobn zei naiert Mitsrayim land fun gekumen
from turned away selves have they but rather Egypt land from come

זיי, און האָבן זיי נישט פֿאַרטילקט. יא און אָט פֿאַרגעלטן זיי אונדז, צו
tsu undz zei fargeltn ot un fartilikt nisht zei hobn un zei
to us they repay behold and destroyed not them have and them

קומען אונדז פֿאַרטריַבן פֿון דיין אַרב וואָס דו האָסט אונדז געמאַכט
gemacht undz host du vos arav dain fun fartraiben undz kumen
made us have you that inheritance your from to drive out us come

אַרבן. יב אלוקינו, ווילסטו נישט טאָן אַ משפּט אויף זיי? וואָרעם אין
in vorem zei oif mishpot a ton nisht vilstu Elokeinu arben
in because them upon judgment a do not will you our G-d inherit

אונדז איז נישטאָ קיין כּוֹח אַקעגן דעם דאָזיקן גרויסן המון וואָס
vos Haman groisn dozikn dem akegn koiech kein nishto iz undz
that multitude great this the against power any there is not is us

קומט אויף אונדז, און מיר ווייסן נישט וואָס מיר זאָלן טאָן, נייַערט
oif naiert ton zoln mir vos nisht veisn mir un undz oif kumt
upon but rather do shall we what not know we and us upon comes

דיר זיינען אונדזערע אויגן.
oign undzere zainen dir
eyes our are you(SG)

[13] And all Yehudah stood before Hashem, with their little ones, their nashim, and their banim.

[14] Then upon Yachaziel ben Zecharyahu ben Benayah ben Ye'iel ben Matanyah, a Levi of the Bnei Asaph, came the Ruach Hashem in the midst of the Kahal, [15] And he said, Pay heed ye, all Yehudah, and ye inhabitants of Yerushalayim, and thou Melech Yehoshaphat. Thus saith Hashem unto you: Be not afraid nor dismayed by reason of this great multitude; for the milchamah is not yours, but that of Elohim. [16] Makhar *(tomorrow)* go ye down against them; hinei, they come up by the Ascent of Tzitz; and ye shall find them at the end of the wadi, before the midbar of Yeruel. [17] Ye shall not need to fight in this; take up your battle positions, stand ye firm, and see the Yeshu'at Hashem with you, O Yehudah and Yerushalayim. Fear not, nor be dismayed; makhar *(tomorrow)* go out against them, for Hashem will be with you.

[18] And Yehoshaphat bowed his head with his face to the ground; and all Yehudah and the inhabitants of

יג און גַאנץ יהודה זיַינען געשטאַנען פַאר ה ; אויך זייערע
zeyere oich Hashem far geshtanen zainen Yehudah gants un
their also Hashem before standing are Yehudah all and

קליינע קינדער און זייערע ווײַבער און זייערע זין .
zin zeyere un vaiber zeyere un kinder kleine
sons their and wives their and children small

יד איז אויף יַחזיאֵל דעם זון פון זכַריָהו , דעם זון פון בנָיָה ,
Benayah fun zun dem Zecharyahu fun zun dem Yachaziel oif iz
Benayah of son the Zecharyahu of son the Yachaziel upon is

דעם זון פון יעיאֵל, דעם זון פון מַתַניָה דעם לֵוִי , פון די קינדער
kinder di fun Levi dem Matanyah fun zun dem Yeyel fun zun dem
children the from Levi the Matanyah of son the Ye'iel of son the

פון אָסָף , געווען דער גײַסט פון ה , אין מיטן פון דער אײַנזאַמלונג .
ainzamlung der fun mitn in Hashem fun gaist der geven ASaf fun
assembly the of midst in Hashem of spirit the was Asaph of

טו און ער האָט געזאָגט: פַאַרנעמט , גאַנץ יהודה , און באַווינער
bavoiner un Yehudah gants farnemt gezogt hot er un
inhabitants and Yehudah all pay attention said has he and

פון ירושָלַים , און מלך יהוֹשָפָט : אַזוי האָט ה צו אײַך
aich tsu Hashem hot azoi Yehoshafat melech un Yerushalayim fun
you to Hashem has thus Yehoshaphat king and Yerushalayim of

געזאָגט: איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן פַאַר דעם
dem far angstn nisht un hobn moire nisht zolt ir gezogt
the for be dismayed not and have fear not shall you said

דאָזיקן גרויסן המון , ווָאַרעם נישט אײַער מלחמה איז דאָס נאָר
nor dos iz milchome aier nisht vorem Haman groisn dozikn
but this is battle your not because multitude great this

ג-טס. טז מאָרגן נידערט אַראָפּ אויף זיי ; זעט, זיי גייען אַרויף
aroif geyen zei zet zei oif arop nidert morgn G-ts
up go they see them upon down descend tomorrow G-d's

מיט דעם אַרויפגאַנג פון ציץ , און איר ווועט זיי טרעפן אין עק
ek in trefn zei vet ir un Tsits fun aroifgang dem mit
the end in find them will you and Tzitz of ascent the by

טאָל , פַאַר דעם מדבר פון ירואֵל . יז נישט איר ווועט דאָס מאָל
mol dos vet ir nisht Yeruel fun midber dem far tal
time this will you not Yeruel of wilderness the before valley of

דאַרפן מלחמה האַלטן; שטעלט אײַך אויס, שטייט, און זעט
zet un shteit ois aich shtelt haltn milchome darfn
see and stand out yourselves position wage war have need of

די ישועה פון ה מיט אײַך, יהודה און ירושָלַים ; איר
ir Yerushalayim un Yehudah aich mit Hashem fun yeshue di
you Yerushalayim and Yehudah you with Hashem of salvation the

זאָלט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן , מאָרגן גייט אַרויס
arois geit morgn angstn nisht un hobn moire nisht zolt
out go tomorrow be dismayed not and have fear not shall

אַקעגן זיי , און ה וועט זיַין מיט אײַך.
aich mit zain vet Hashem un zei akegn
you with be will Hashem and them against

יח האָט יהוֹשָפָט זיך געניגט מיטן פנים צו דער
der tsu ponem mitn geneigt zich Yehoshafat hot
the to face with bowed down self Yehoshaphat has

ערד , און גאַנץ יהודה און די באַווינער פון ירושָלַים
Yerushalayim fun bavoiner di un Yehudah gants un erd
Yerushalayim of inhabitants the and Yehudah all and ground

Yerushalayim fell down before Hashem, worshiping Hashem. [19] And the Levi'im, of the Bnei HaKehatim, and of the Bnei HaKorchim, stood up to praise Hashem Elohei Yisroel with an exceeding kol gadol.

זיַנען געפַאלן פַאר ה , זיך צו בוקן צו ה .
Hashem tsu bukn tsu zich Hashem far gefaln zainen
Hashem to bow down to selves Hashem before fallen are

יט און די לְוִיִּים פון די קינדער פון די קְהָתִים , און פון די
di fun un Kehatim di fun kinder di fun Leviim di un
the of and Kehati the of children the of Levi'im the and

קינדער פון די קָרחים , זיַנען אויפגעשטאַנען צו לויבן ה
Hashem loibn tsu oifgeshtanen zainen Korachim di fun kinder
Hashem praise to arose are Korchi the of children

אלוקי יִשׂרָאֵל אויף אַ גאָר הויכן קוֹל .
kol hoichn gor a oif Yisroel Elokei
voice loud really a with Yisroel the G-d of

[20] And they rose early in the boker, and went forth into the Midbar Tekoa; and as they went forth, Yehoshaphat stood and said, Hear me, O Yehudah, and ye inhabitants of Yerushalayim. Ha'aminu BaHashem Eloheichem *(Believe in Hashem Eloheichem)*, so shall ye be established; have faith in His Nevi'im, so shall ye be victorious.

כ און זיי האָבן זיך געפַעדערט אין דער פרי , און זיַנען
zainen un peire der in gefedert zich hobn zei un
are and morning the in rose early selves have they and

אַרויסגעגאַנגען צום מדבר פון תקוֹעַ ; און בייַ זייער אַרויסגיין
aroisgein zeyer bai un Tekoa fun midber tsum aroisgegangen
going out their at and Tekoa of wilderness to having come out

האָט יהוֹשָפָט זיך געשטעלט, און האָט געזאָגט: הערט מיך
mich hert gezogt hot un geshtelt zich Yehoshafat hot
me pay heed said had and stood self Yehoshaphat had

צו , יהודה און באַווויינער פון ירוּשָלַיִם : גלויבט אין ה
Hashem in gloibt Yerushalayim fun bavoiner un Yehudah tsu
Hashem in believe Yerushalayim of inhabitants and Yehudah to

אלוקיכם , און איר וועט אָנהאַלטן, גלויבט אין זיַנען נביאים , און איר
ir un neviim zaine in gloibt onhaltn vet ir un Elokeichem
you and prophets his in believe endure will you and your G-d

וועט באַגליקן.
baglikn vet
succeed will

[21] And when he had consulted with HaAm, he appointed meshorarim *(singers)* unto Hashem, and that should praise the hadrat kodesh, as they went out before the army, and to say, Hodu L'Adonoi ki l'olam chasdo *(Give thanks to Hashem, for His mercy endureth forever)*. [22] And when they began with rinnah and tehillah, Hashem set me'arevim *(ambushers)* against the Bnei Ammon, Moav, and Mt Se'ir, which were come against Yehudah, and they were struck down.

כא און ער האָט געהאַלטן אַן עצה מיטן פאָלק ; און ער האָט
hot er un folk mitn eitse an gehaltn hot er un
had he and people with the counsel a held had he and

געשטעלט זינגער צו ה וואָס זאָלן געבן אַ לויב אין הייליקער
heiliker in loib a gebn zoln vos Hashem tsu zinger geshtelt
holy in praise a give shall who Hashem to singers appointed

שיינקייט , ביים אַרויסגיין פַאַר די באַוואָפנטע, און זאָגן : גיט אַ
a git zogn un bavofnte di far aroisgein baim sheinkeit
a give say and armed the before going out at the beauty

דאַנק צו ה , ווַארעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem Hashem tsu dank
lovingkindness his is ever for because Hashem to thanksgiving

כב און אין דער צייַט וואָס זיי האָבן אָנגעהויבן אַ געזאַנג און אַ לויב ,
loib a un gezang a ongehoibn hobn zei vos tsait der in un
praise a and song a begun have they that time the in and

האָט ה געשטעלט לויערער אויף די קינדער פון עַמוֹן , מוֹאָב
Moav Amon fun kinder di oif loierer geshtelt Hashem hot
Moav Ammon of children the upon ambushes set Hashem has

און דעם באַרג שֵׂעִיר, וואָס זיַנען געקומען קיין יהודה ; און זיי
zei un Yehudah kein gekumen zainen vos Seir barg dem un
they and Yehudah to having come are who Se'ir mount the and

זיַנען געשלאָגן געוואָרן.
gevorn geshlogn zainen
become struck are

כג ווָאַרעם די קינדער פֿון עַמּוֹן און מוֹאָבּ האָבן זיך געשטעלט
geshtelt zich hobn Moav un Amon fun kinder di vorem
stood selves have Moav and Ammon of children the because

אַקעגן די באַווויינער פֿון בארג שֵׂעִיר, צו פֿאַרווויסטן און צו
tsu un farvistn tsu Seir barg fun bavoiner di akegn
to and destroy to Se'ir mount of inhabitants the against

פֿאַרטיליקן; און ווי זיי האָבן פֿאַרלענדט די באַווויינער פֿון בארג
barg fun bavoiner di farlendt hobn zei vi un fartiliken
mount of the inhabitants the finished have they when and annihilate

שֵׂעִיר, האָבן זיי געהאָלפֿן אומצוברענגען איינער דעם אַנדערן.
andern dem einer umtsubrengen geholfn zei hobn Seir
other the one to destroy helped they have Se'ir

כד און יהוּדה איז געקומען צו דעם וואַכטורעם אין דער מדבר ,
midber der in vachturem dem tsu gekumen iz Yehudah un
wilderness the in guard tower the to come is Yehudah and

און זיי האָבן זיך אומגעקוקט אויף דעם המוֹן ערשט זיי ליגן
lign zei ersht Haman dem oif umgekukt zich hobn zei un
lie they behold multitude the upon looked selves have they and

פֿגרים אויף דער ערד , און קיינער איז נישט אַנטרונען געוואָרן.
gevorn antrunen nisht iz keiner un erd der oif pegorim
become escaped not is anyone and earth the upon dead bodies

כה און יהוֹשָׁפט און זיין פֿאָלק זיינען געקומען צו רויבן זייער
zeyer roibn tsu gekumen zainen folk zain un Yehoshafat un
their plunder to come are people his and Yehoshaphat and

זאַקרויב, און זיי האָבן געפֿונען ביי זיי אַ סך אי פֿאַרמעג
farmeg i sach a zei bai gefunen hobn zei un zakroib
possessions both lot a them among found have they and booty

אי פֿגרים מיט טיַערע זאַכן , און זיי האָבן צוגענומען פֿאַר
far tsugenumen hobn zei un zachn taiere mit pegorim i
for taken have they and things costly with dead bodies and

זיך , ביז זיי האָבן מער נישט געקענט טראָגן ; און זיי האָבן
hobn zei un trogn gekent nisht mer hobn zei biz zich
have they and to carry able not more have they until selves

געהאַלטן אין רויבן דריַי טעג דעם זאַקרויב, וואָרעם ער איז געווען
geven iz er vorem zakroib dem teg drai roibn in gehaltn
was is it because booty the days three plunder in held

פֿיל . כו און אויפֿן פֿירטן טאָג האָבן זיי זיך איַינגעזאַמלט אין טאַל
tal in aingezamlt zich zei hobn tog firtn oifn un fil
valley of in assembled selves they have day fourth on the and much

ברָכָה , וואָרעם דאָרטן האָבן זיי געמאַכט אַ ברכה צו ה ;
Hashem tsu broche a gemacht zei hobn dortn vorem Berachah
Hashem to blessing a made they have there because Berachah

דערום רופֿט מען דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט דער טאַל ברָכָה
Berachah tal der ort yenem fun nomen dem men ruft derum
Berachah valley of the place that of name the one calls therefore

ביז אויף היַינט. כז און אַלע מענער פֿון יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם און
un Yerushalayim un Yehudah fun mener ale un haint oif biz
and Yerushalayim and Yehudah of men all and today on until

יהוֹשָׁפט זיי פֿאַרויס האָבן זיך אומגעקערט צוריקצוגיין קיין
kein tsuriktsugein umgekert zich hobn farois zei Yehoshafat
to to go back returned selves have ahead of them Yehoshaphat

ירוּשָׁלַיִם מיט פֿרייד, וואָרעם ה האָט זיי דערפֿרייט איבער
iber derfreit zei hot Hashem vorem freid mit Yerushalayim
over gladdened them has Hashem because joy with Yerushalayim

[23] For the Bnei Ammon and Moav stood up against the inhabitants of Mt Se'ir, utterly to slay and destroy them. And when they had made an end of the inhabitants of Se'ir, every one helped to destroy another.

[24] And when Yehudah came toward the mitzpeh *(guard tower)* in the midbar, they looked toward the multitude, and, hinei, they were pegarim *(corpses)* fallen on the ground, and there was no escapee. [25] And when Yehoshaphat and his people came to carry off the plunder of them, they found among them in abundance both property with the pegarim, and articles of value, which they stripped off for themselves, more than they could carry away, and they were yamim shelosha in gathering of the plunder, it was so much. [26] And on the fourth day they assembled themselves in the Berakhah Valley, for there they blessed Hashem; therefore the shem of that place was called, the Berakhah Valley unto this day. [27] Then they returned, kol ish Yehudah and Yerushalayim, and Yehoshaphat in the forefront of them, to go again to Yerushalayim with simcha; for Hashem had made them to rejoice

over their enemies. [28] And they came to Yerushalayim with nevalim and kinnorot and khatzotzerot unto the Beis Hashem. [29] And the Pachad Elohim was on all the kingdoms of those lands, when they had heard that Hashem fought against the oyevei Yisroel. [30] So the Malchut Yehoshaphat was at peace, for Elohav gave him rest on every side.

זייערע פֿײַנט . כח און זיי זײַנען געקומען קיין ירושָׁלַיִם מיט
mit Yerushalayim kein gekumen zainen zei un faint zeyere
with Yerushalayim to having come are they and enemies their

גיטאַרן און מיט האַרפֿן און מיט טרומייטן צום הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz tsum trumeitn mit un harfn mit un gitarn
Hashem of the house to trumpets with and harps with and lyres

כט און אַ פַּחַד פֿון אלקים איז געווען אויף די מלוכות פֿון די
di fun meluchut di oif geven iz Elokim fun pachad a un
the of kingdoms the upon was is G-d of terror a and

לענדער, ווען זיי האָבן געהערט אַז ה האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot Hashem az gehert hobn zei ven lender
waged war has Hashem that heard have they when lands

מיט די פֿײַנט פֿון יִשְׂרָאֵל. ל און יהוֹשָׁפָט מלוכה איז געווען
geven iz meluche Yehoshafats un Yisroel fun faint di mit
was is kingdom Yehoshaphat's and Yisroel of enemies the with

רויק וואָרעם זײַן ג-ט האָט אים באַרוט פֿון רונד אַרום .
arum rund fun barut im hot G-t zain vorem ruik
round around from given rest him had G-d his because rested

[31] And Yehoshaphat reigned over Yehudah. He was thirty and five years old when he began to reign, and he reigned twenty and five years in Yerushalayim. And shem immo was Azuvah bat Shilchi.

לא און יהוֹשָׁפָט האָט געקיניגט איבער יהודה ; פֿינף און דרײַסיק יאָר
yor draisik un finf Yehudah iber gekinigt hot Yehoshafat un
years thirty and five Yehudah over reigned had Yehoshaphat and

איז ער אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן מלך , און פֿינף און צוואַנציק יאָר
yor tsvantsik un finf un melech gevorn iz er az geven alt er iz
years twenty and five and king become is he when was old he is

האָט ער געקיניגט אין ירושָׁלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he has

געווען עֲזוּבָה די טאָכטער פֿון שִׁלְחִי .
Shilchien fun tochter di Azuvah geven
Shilchi of daughter the Azuvah was

[32] And he walked in the derech Aviv Asa, and departed not from it, doing that which was yashar in the sight of Hashem. [33] Howbeit the high places were not removed; for HaAm as yet had not set their hearts unto Elohei Avoteihem.

לב און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון זײַן פֿאָטער אָסָא – און האָט
hot un Asaen foter zain fun veg dem in gegangen iz er un
had and Asa father his of way the in walked is he and

זיך נישט אָפּגעקערט דערפֿון – צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן
oign di in rechtfartik iz vos ton tsu derfun opgekert nisht zich
eyes the in upright is what do to thereof turned away not self

פֿון ה . לג נאָר די במות זײַנען נישט אָפּגעטאָן געוואָרן, און
un gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor Hashem fun
and become removed not are high places the however Hashem of

דאָס פֿאָלק האָט נאָך אַלץ נישט געקערט זייער האַרץ צו דעם ג-ט פֿון
fun G-t dem tsu harts zeyer gekert nisht alts noch hot folk dos
of G-d the to heart their turned not all still had people this

זייערע עלטערן.
eltern zeyere
fathers their

[34] Now the rest of the acts of Yehoshaphat, harishonim and ha'acharonim, hinei, they are written in the Annals of Yehu ben Chanani, who is recorded in the Sefer of the Melachim of Yisroel.

לד און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹשָׁפָטן , די ערשטע אַזוי
azoi ershte di Yehoshafaten vegen zachn iberike di un
so first the Yehoshaphat concerning matters remaining the and

ווי די לעצטע, זיי זײַנען באַשריבן אין די ווערטער פֿון יֵהוּא דעם זון פֿון
fun zun dem Yehu fun verter di in bashribn zainen zei letste di vi
of son the Yehu of words the in written are they last the as

חֲנָנִי , וואָס איז אַרײַן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun buch in arain iz vos Chananien
Yisroel of kings the of book in entered is who Chanani

[35] And after this did Yehoshaphat Melech Yehudah join himself in alliance with Achazyah Melech Yisroel, who did very wickedly; [36] And he joined himself with him to make oniyot *(ships)* to go to Tarshish, and they made the oniyot in Etzyon-Gever.

לה אוּן נאָך דעם האָט יְהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהוּדה זיך
zich Yehudah fun melech der Yehoshafat hot dem noch un
self Yehudah of king the Yehoshaphat has this after and

צוגעזעלבערט מיט אַחַזְיָה דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס האָט
hot vos Yisroel fun melech dem Achazyah mit tsugezelbert
has who Yisroel of king the Achazyah with made an alliance

געטאָן שלעכטס. לו אוּן ער האָט אים צוגעחבֿרט צו זיך, צו מאַכן
machn tsu zich tsu tsugechvrt im hot er un shlechts geton
make to self to joined him has he and evil done

שיפֿן אויף צו גיין קיין תַּרְשִׁישׁ; אוּן זיי האָבן געמאַכט שיפֿן אין
in shifn gemacht hobn zei un Tarshish kein gein tsu oif shifn
in ships made have they and Tarshish to go to on ships

עֶצְיוֹן-גֶּבֶר.
Etsyon-Gever
Etzyon-Gever

[37] Then Eli'ezer ben Dodavahu of Mareshah prophesied against Yehoshaphat, saying, Because thou hast joined thyself in alliance with Achazyahu, Hashem hath wrecked thy ma'asim. And the oniyot were wrecked, that they were not able to sail to Tarshish.

לז האָט אֱלִיעֶזֶר דער זון פֿון דּוֹדָוָהוּ פֿון מָרֵשָׁה נבֿיאות
nevies Mareshah fun Dodavahuen fun zun der Eliezer hot
prophecies Mareshah of Dodavahu of son the Eli'ezer had

געזאָגט אויף יְהוֹשָׁפָט, אַזוי צו זאָגן: ווייל דו האָסט זיך
zich host du vail zogn tsu azoi Yehoshafaten oif gezogt
self have you because say to so Yehoshaphat against said

צוגעזעלבערט מיט אַחַזְיָהוּ, וועט ה׳ צעברעכן דיינע אַרבעט.
arbet daine tsebrechn Hashem vet Achazyahun mit tsugezelbert
work your break Hashem will Achazyahu with made an alliance

אוּן די שיפֿן זיינען צעבראָכן געוואָרן, אוּן זיי האָבן נישט געקענט גיין
gein gekent nisht hobn zei un gevorn tsebrochn zainen shifn di un
go able not have they and become broken are ships the and

קיין תַּרְשִׁישׁ.
Tarshish kein
Tarshish to

21 Now Yehoshaphat slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid. And Yehoram bno reigned in his place.

כא אוּן יְהוֹשָׁפָט האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, אוּן ער
un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehoshafat un er
and fathers his with lain down self had Yehoshaphat and

איז באַגראָבן געוואָרן אין דָּוִדס-שטאָט; אוּן זיין זון יְהוֹרָם איז
iz bagrobn gevorn in Dovids-Shtot un zain zun Yehoram iz
is buried become in Ir Dovid and his son Yehoram is

געוואָרן מלך אויף זיין אָרט.
ort zain oif melech gevorn
place his in king become

[2] And he had achim, the Bnei Yehoshaphat, Azaryah, and Yechiel, and Zecharyahu, and Azaryahu, and Micha'el, and Shephatyahu. All these were the Bnei Yehoshaphat Melech Yisroel. [3] And their av have given them mattanot rabbot of kesef, and of zahav, and of precious things, with fortified cities in Yehudah, but the

ב אוּן ער האָט געהאַט ברידער, יְהוֹשָׁפָטס זין: עֲזַרְיָה, אוּן
un Azaryah zin Yehoshafats brider gehat hot er un
and Azaryah sons Yehoshaphat's brothers had has he and

יחיאֵל, אוּן זכַרְיָהוּ, אוּן עֲזַרְיָהוּ, אוּן מִיכָאֵל, אוּן שפַטְיָהוּ;
Shefatyahu un Michael un Azaryahu un Zecharyahu un Yechiel
Shephatyahu and Micha'el and Azaryahu and Zecharyahu and Yechiel

די אַלע זיינען געווען זין פֿון יְהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Yehoshafat fun zin geven zainen ale di
Yisroel of king the Yehoshaphat of sons were are all the

ג אוּן זייער פֿאָטער האָט זיי געגעבן גרויסע מתּנות פֿון זילבער
zilber fun matonus groise gegebn zei hot foter zeyer un
silver of gifts great given them had father their and

אוּן גאָלד אוּן טייערע זאַכן, מיט פֿעסטונגשטעט אין יהוּדה. אָבער
ober Yehudah in festungshtet mit zachn taiere un gold un
but Yehudah in fortified cities with things costly and gold and

Mamlachah *(Kingdom)* he gave to Yehoram; because he was the bechor. [4] Now when Yehoram was risen up to the Mamlachah of his av, he strengthened himself, and slaughtered all his achim with the cherev, and also a number of the sarim *(leading political figures)* of Yisroel.

[5] Yehoram was thirty and two years old when he began to reign, and he reigned shemoneh shanim in Yerushalayim. [6] And he walked in the derech of the melachim of Yisroel, as did the Bais Ach'av, for he had the Bat Ach'av to wife, and he wrought that which was rah in the eyes of Hashem. [7] However, Hashem was not willing to destroy the Bais Dovid, for the sake of HaBrit that He had cut with Dovid, and since He promised to give a ner *(lamp)* to him and to his banim kol hayamim.

[8] In the days of Yehoram, Edom rebelled from under the yad Yehudah, and made themselves a melech. [9] Then Yehoram went forth with his sarim *(princes)*, and all his chariots with him, and he rose up by lailah, and struck down Edom which had surrounded him, and the commanders of the chariots.

די מלוכה האָט ער געגעבן יהוֹרָמען , ווָאַרעם ער איז געווען דער
der geven iz er vorem Yehoramen gegebn er hot meluche di
the was is he because Yehoram given he had kingdom the

בכוֹר . [ד] און ווי יהוֹרָם איז אויפגעשטאַנען אויף זיין פַאָטערס
foters zain oif oifgeshtanen iz Yehoram vi un bechor
father's his upon risen up is Yehoram when and firstborn

מלוכה , און האָט זיך באַפעסטיקט, אַזוי האָט ער געהרגעט אַלע זיַינע
zaine ale geharget er hot azoi bafestikt zich hot un meluche
his all killed he had so established self has and kingdom

ברידער , מיטן שווערד , און אויך פון די האַרן פון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun harn di fun oich un shverd mitn brider
Yisroel of princes the from also and the sword with brothers

[ה] צוויי און דרייַסיק יאָר איז יהוֹרָם אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt Yehoram iz yor draisik un tsvei
is he when was old Yehoram is years thirty and two

. ירוּשָׁלַיִם געווָארן מלך , און אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין
Yerushalayim in gekinigt er hot yor acht un melech gevorn
Yerushalayim in reigned he has years eight and king become

[ו] און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פון די מלכים פון יִשְׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel fun mlochim di fun veg dem in gegangen iz er un
just Yisroel of kings the of way the in walked is he and

ווי דאָס הויז פון אַחאָבּ האָט געטאָן; ווָאַרעם ער האָט געהאַט אַחאָבּס
Achavs gehat hot er vorem geton hot Achav fun hoiz dos vi
Ach'av's had has he because done had Ach'av of house the as

טאָכטער פַאַר אַ ווייַב; און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos geton hot er un vaib a far tochter
the in evil is what done has he and wife a for daughter

אויגן פון ה . [ז] אָבער ה האָט נישט געוואָלט אומברענגען
umbrengen gevolt nisht hot Hashem ober Hashem fun oign
to destroy wanted not has Hashem but Hashem of eyes

דאָס הויז פון דָוִד , פון וועגן דעם ברית וואָס ער האָט
hot er vos bris dem vegen fun Dovid fun hoiz dos
had he that covenant the account of on Dovid of house the

געשלאָסן מיט דָוִדן , און אַזוי ווי ער האָט אים צוגעזאָגט , צו געבן
gebn tsu tsugezogt im hot er vi azoi un Dovidn mit geshlosn
give to promised him had he as so and Dovid with established

אים און זיַינע קינדער אַ ליכט אַלע טעג.
teg ale licht a kinder zaine un im
days all lamp a children his and him

[ח] אין זיַינע טעג איז אֱדוֹם פון אונטער דער האַנט פון
fun hant der unter fun opgefaln Edom iz teg zaine in
of hand the under from dropped out Edom is days his in

יהוּדה , און זיי האָבן געמאַכט איבער זיך אַ מלך . [ט] און יהוֹרָם
Yehoram un melech a zich iber gemacht hobn zei un Yehudah
Yehoram and king a selves over made have they and Yehudah

איז אַריבערגעגאַנגען מיט זיַינע הויפּטלייַט, און אַלע רייַטוועגן מיט אים;
im mit raitvegn ale un hoiptlait zaine mit aribergegangen iz
him with chariots all and captains his with crossed over is

און ער איז אויפגעשטאַנען בייַ נאַכט, און האָט געשלאָגן די אֲדוֹמים
Adomim di geshlogn hot un nacht bai oifgeshtanen iz er un
Edomites the struck had and night by risen up is he and

וואָס האָבן אַרומגערינגלט אים און די הויפּטלייַט פון די רייַטוועגן.
raitvegn di fun hoiptlait di un im arumgeringlt hobn vos
chariots the of captains the and him surrounded have who

[10] So the Edomites rebelled from under the yad Yehudah unto this day. At the same time also did Livnah rebel from under his yad, because he had forsaken Hashem Elohei Avotav. [11] Moreover he built high places in the mountains of Yehudah and caused the inhabitants of Yerushalayim to commit fornication, and led Yehudah astray.

י אֲזוי איז אֱדוֹם אָפגעפאַלן פֿון אונטער דער האַנט פֿון יהוּדה
Yehudah fun hant der unter fun opgefaln Edom iz azoi
Yehudah of hand the under from dropped out Edom is so

ביז אויף היינטיקן טאָג. דענצמאָל אין דער אייגענער צייַט איז
iz tsait eigener der in dentsmol tog haintikn oif biz
is time same the in then day this very to until

אָפגעפאַלן לִבְנָה פֿון אונטער זיין האַנט; ווייל ער האָט
hot er vail hant zain unter fun Livnah opgefaln
had he because hand his under from Livnah dropped out

פֿאַרלאָזן ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן. יא ער האָט אויך
oich hot er eltern zeyere fun G-t dem Hashem farlozen
also had he fathers their of G-d the Hashem forsaken

געמאַכט בָּמוֹת אויף די בערג פֿון יהוּדה , און ער האָט
hot er un Yehudah fun berg di oif bamot gemacht
has he and Yehudah of mountains the upon high places made

געמאַכט אויסגעלאָסן די באַווינער פֿון ירוּשָׁלַיִם , און האָט
hot un Yerushalayim fun bavoiner di oisgelasn gemacht
has and Yerushalayim of inhabitants the unfaithful made

אַראָפּגעפֿירט יהוּדה .
Yehudah aropgefirt
Yehudah led astray

[12] And there came a miktav *(letter)* to him from Eliyahu HaNavi, saying, Thus saith Hashem Elohei Dovid Avicha, Because thou hast not walked in the darkhei Yehoshaphat Avicha, nor in the darkhei Asa Melech Yehudah, [13] But hast walked in the derech of the melachim of Yisroel, and hast made Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim to go a-whoring, like the whoredoms of the Bais Ach'av, and also hast murdered thy achim of Bais Avicha, which were better than thee; [14] Hinei, with a maggefah gedolah *(great plague)* will Hashem strike thy people, and thy banim, and thy nashim, and all thy possessions; [15] And thou shalt have cholayim

יב איז געקומען צו אים אַ געשריפֿטס פֿון אֵלִיָּהוּ דעם נבֿיא , אַזוי
azoi novi dem Eliyahu fun geshrifts a im tsu gekumen iz
so prophet the Eliyahu from writing a him to come is

צו זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט ה דער ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער דָּוִד :
Dovidn foter dain fun G-t der Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
Dovid father your of G-d the Hashem said has thus say to

דערפֿאַר וואָס דו ביסט נישט געגאַנגען אין די וועגן פֿון דײַן
dain fun vegen di in gegangen nisht bist du vos derfar
your of ways the in having gone not are you that for the reason

פֿאָטער יהוֹשָׁפָט , און אין די וועגן פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun melech dem Asa fun vegen di in un Yehoshafaten foter
Yehudah of king the Asa of ways the in and Yehoshaphat father

יג נײַערט דו ביסט געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun veg dem in gegangen bist du naiert
of kings the of way the in having gone are you but rather

יִשְׂרָאֵל, און האָסט געמאַכט אויסגעלאָסן יהוּדה און די באַווינער
bavoiner di un Yehudah oisgelasn gemacht host un Yisroel
inhabitants the and Yehudah unfaithful made have and Yisroel

פֿון ירוּשָׁלַיִם , אַזוי ווי דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ האָט זיי געמאַכט
gemacht zei hot Achav fun hoiz dos vi azoi Yerushalayim fun
made them has Ach'av of house the as just Yerushalayim of

אויסגעלאָסן, און האָסט אויך געהרגעט דײַנע ברידער פֿון דײַן פֿאָטערס
foters dain fun brider daine geharget oich host un oisgelasn
father's your of brothers your killed also have and unfaithful

הויז , וואָס זײַנען געווען בעסער פֿון דיר . יד זע , וועט ה
Hashem vet ze dir fun beser geven zainen vos hoiz
Hashem will behold you(SG) than better were are that house

אַצונד פּלאָגן מיט אַ גרויסער פּלאָג דײַן פֿאָלק , און דײַנע קינדער , און
un kinder daine un folk dain plog groiser a mit plogn atsund
and children your and people your plague great a with plague now

דײַנע ווײַבער, און דײַן גאַנצן פֿאַרמעג . טו און דו וועסט זײַן אין גרויס
grois in zain vest du un farmeg gantsn dain un vaiber daine
great in be will you and substance entire your and wives your

קרענק פֹּון אַ קראַנקשאַפֿט אין דיינע געדערים, ביז דיינע געדערים וועלן
krenk fun a krankshaft in gederim daine biz gederim daine veln
sickness from a disease in your bowels until your bowels will

אַרויסקריכן פֹּון דער קרענק טעג נאָך טעג.
aroiskrichn fun der krenk teg noch teg
fall out from the sickness day after day

יט און ה׳ האָט דערוועקט אויף יהוֹרָמען דעם גייסט פֿון די
un Hashem hot oif dervekt dem Yehoramen fun di gaist
and Hashem had against awakened the Yehoram of the spirit

פֿלִשתִּים , און פֿון די אַראַבער וואָס לעבן כּוּשים . יז און זיי
Pelishtim un fun di araber vos lebn Kushim un zei
Pelishtim and of the Arabs who near the Ethiopians and they

זיינען אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהוּדה , און האָבן זיך אַריינגעבראָכן
zainen aroifgegangen oif Yehudah un hobn zich araingebrochn
are having gone up against Yehudah and have broken in

אין איר, און האָבן געפֿאַנגען דעם גאַנצן פֿאַרמעג וואָס האָט זיך
in ir un hobn gefangen dem gantsn farmeg vos hot zich
into it and have captured the entire substance that had self

געפֿונען אין מלכּס הויז , און אויך זיינע זין און זיינע ווַיבער,
gefunen in melechs hoiz un oich zaine zin un zaine vaiber
found in the king's house and also his sons and his wives

און אים איז נישט איבערגעבליבן קיין זון , אַחוּץ יהוֹאָחָז דער
un im iz nisht ibergebliben kein zun achuts Yehoachaz der
and him is not left any son aside from Yehoachaz the

יינגסטער פֿון זיינע זין . יח און נאָך דעם אַלעמען האָט אים ה׳
yingster fun zaine zin un hot im Hashem
youngest of his sons and had him Hashem

געפֿאַלגט אין זיינע געדערים מיט אַ קרענק נישט אויסצוהיילן. יט און עס
geplogt in zaine gederim mit a krenk nisht oistsuheiln un es
afflicted in his bowels with a sickness not to heal and it

איז געווען נאָך טעג און טעג – בעת דער סוף צווויי יאָר איז
iz geven noch teg un teg – beis der sof fun tsvei yor iz
was after days and days – at the time of the end of two years is

געווען אַריבער, זיינען אים די געדערים אַרויסגעקראָכן פֿון זיין קרענק ,
geven ariber, zainen im di gederim aroisgekrochn fun zain krenk,
was over, his from sickness bowels the him are fallen out

און ער איז געשטאָרבן אין בייזע וויטאָקן; און מע האָט נישט געמאַכט
un er iz geshtorbn in beize veitokn; un me hot nisht gemacht
and he is died in grievous pain and had one not made

נאָך אים אַ פֿאַרברענונג אַזוי ווי די פֿאַרברענונג פֿון זיינע עלטערן.
noch im a farbrenung azoi vi di farbrenung fun zaine eltern.
after him a burning so as the burning of his fathers

כ צוויי און דרייַסיק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
tsvei un draisik yor iz er alt geven, az er iz geworn
two and thirty years is he old was when he become

מלך , און אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם ; און ער איז
melech, un acht yor hot er gekinigt in Yerushalayim; un er iz
king and eight years had he reigned in Yerushalayim and he is

אַוועק אָן נַחַת ; און מע האָט אים באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט ,
avek on Nachat; un me hot im bagrobn in Dovids-Shtot,
gone away without joy and had him buried in Ir Dovid

אָבער נישט אין די קבָרים פֿון די מלכים .
ober nisht in di kvorim fun di mlochim.
but not in the graves of the kings

rabbim with machla *(disease)* of thy bowels, until thy bowels come out by reason of the choli yamim al yamim.

16 Moreover Hashem stirred up against Yehoram the ruach HaPelishtim, and of the Arabs, who lived near the Kushim; 17 And they came up against Yehudah, and invaded, and carried away all the possessions that were found in the Bais HaMelech, and also his banim, and his nashim; so that there was left him not a ben except Yehoachaz *(Achazyahu, Ahaziah)*, the youngest of his banim. 18 And after all this Hashem struck him in his bowels with a choli for which there was no marpeh. 19 And it came to pass that in process of time, after the end of two years, his bowels protruded out by reason of his choli; so he died in great pain. And his people kindled no pyre in his honor, as they had done for his avot.

20 Thirty and two years old was he when he began to reign, and he reigned in Yerushalayim shemoneh shanim, and departed without chemdah *(desire [for him])*. Howbeit they buried him in the Ir Dovid, but not in the kevarot hamelachim.

22 And the inhabitants of Yerushalayim made Achazyahu *(Ahaziah of Judah)* his youngest son melech in his place; for the troops that came with the Arabs into the machaneh had slain all the eldest. So Achazyahu *(Ahaziah)* ben Yehoram Melech Yehudah reigned. [2] Twenty and two years old was Achazyahu *(Ahaziah)* when he began to reign, and he reigned one year in Yerushalayim And shem immo was Atalyah bat Omri.

[3] He also walked in the darkhei Bais Ach'av *(Ahab)*; for immo *(his mother)* was his counselor to do rah. [4] Therefore he did rah in the eyes of Hashem like the Bais Ach'av *(House of Ahab)*; for they were his yo'atzim *(counselors)* after the mot *(death)* of his av to his ruin. [5] He walked also after their etza *(advice, counsel)*, and went with Yehoram ben Ach'av Melech Yisroel to war against Chazael Melech Aram *(Syria)* at Ramot Gil'ad; and the Syrians wounded Yoram. [6] And he *(Yehoram)* returned to Yizre'el *(Jezreel)* to recover from his wounds which were inflicted upon him at Ramah, when he fought with Chazael Melech

כב

אוּן דִי בַאֲווינער פֿוּן יְרוּשָׁלַיִם הָאָבֶן געמאַכט אַ פַּאַר אַ
a far gemacht hobn Yerushalayim fun bavoiner di un
a for made had Yerushalayim of inhabitants the and

מֶלֶךְ אויף זיין אָרט אֲחַזְיָהוּ , זיין יִנגסטן זון , ווָאָרעם
vorem zun yingstn zain Achazyahu ort zain oif melech
because son youngest his Achazyahu place his in king

אַלע עלטערע האָט אויסגעהרגעט דִי בַּאֲנדע ווָאָס איז געקומען
gekumen iz vos bande di oisgeharget hot eltere ale
come is that raiding party the killed had older ones all

מיט די אַראַבער אין לאַגער . אֲזוי איז אֲחַזְיָהוּ , דער זון פֿוּן
fun zun der Achazyahu iz azoi lager in araber di mit
of son the Achazyahu is so the camp into Arabs the with

יְהוֹרָם דעם מֶלֶךְ פֿוּן יְהוּדָה , געווָארן מֶלֶךְ . [ב] צוויי און פֿערציק
fertsik un tsvei melech gevorn Yehudah fun melech dem Yehoram
forty and two king become Yehudah of king the Yehoram

יאָר איז אֲחַזְיָהוּ אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן מֶלֶךְ , און איין
ein un melech gevorn iz er az geven alt Achazyahu iz yor
one and king become is he when was old Achazyahu is years

יאָר האָט ער געקיניגט אין יְרוּשָׁלַיִם . אוּן דער נאָמען פֿוּן זיין מוטער
muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor
mother his of name the and Yerushalayim in reigned he had year

איז געווען עֲתַלְיָהוּ די טאָכטער פֿוּן עָמְרִין .
Omrien fun tochter di Atalyahu geven iz
Omri of daughter the Atalyah was is

[ג] ער אויך איז געגאַנגען אין די וועגן פֿוּן אֲחאָבְּס הויז , ווָאָרעם זיין
zain vorem hoiz Achavs fun vegen di in gegangen iz oich er
his because house Ach'av's of ways the in having gone is also he

מוטער איז געווען זיין עצה-געבערין אויף צו טאָן שלעכטס . [ד] אוּן ער האָט
hot er un shlechts ton tsu oif eitse-geberin zain geven iz muter
had he and wickedness do to on counselor his was is mother

געטאָן ווָאָס איז שלעכט אין די אויגן פֿוּן ה , אֲזוי ווי דאָס הויז
fun hoiz dos vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton
of house the as just Hashem of eyes the in evil is what done

אַחאָבְּ , ווָאָרעם זיי זיינען געווען זיין יוֹעֲצים נאָך זיין פֿאָטערס
foters zain noch yoetsim zaine geven zainen zei vorem Achav
father's his after counselors his were are they because Ach'av

טויט , צו זיין אונטערגאַנג. [ה] ער איז אויך געגאַנגען אין זייער עצה ,
eitse zeyer in gegangen oich iz er untergang zain tsu toit
counsel their in having gone also is he destruction his to death

און איז אַוועק מיט יְהוֹרָם דעם זון פֿוּן אַחאָבְּ , דעם מֶלֶךְ פֿוּן יִשְׂרָאֵל ,
Yisroel fun melech dem Achavn fun zun dem Yehoram mit avek iz un
Yisroel of king the Ach'av of son the Yehoram with gone is and

אויף מלחמה אַקעגן חֲזָאֵל דעם מֶלֶךְ פֿוּן אֲרָם אין רָמוֹת-גִּלְעָד ;
Ramot-Gilad in Aram fun melech dem Chazael akegn milchome oif
Ramot Gil'ad in Aram of king the Chazael against war to

און די אַרַמים האָבן פֿאַרוווּנדט יוֹרָמען . [ו] אוּן ער האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot er un Yoramen farvundt hobn Aramim di un
returned self had he and Yoram wounded have Syrians the and

זיך צו היילן אין יִזְרְעֶאל פֿוּן די וווּנדן ווָאָס מע האָט אים פֿאַרווּוּנדט
farvundt im hot me vos vundn di fun Yizreel in heiln tsu zich
wounded him has one which wounds the from Yizre'el in heal to self

אין רָמָה , ווען ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט חֲזָאֵל דעם מֶלֶךְ פֿוּן
fun melech dem Chazael mit gehaltn milchome hot er ven Ramah in
of king the Chazael with waged war has he when Ramah in

Aram. And Achazyahu *(Ahaziah)* ben Yehoram Melech Yehudah went down to see Yehoram ben Ach'av at Yizre'el *(Jezreel)*, because he was wounded.

אָרָם . און אֲחַזְיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹרָמְעַן , דער מלך פֿון יְהוּדָה ,
Yehudah fun melech der Yehoramen fun zun der Achazyahun un Aram
Yehudah of king the Yehoram of son the Achazyahu and Aram

הָאָט אַראָפּגענידערט צו זען יְהוֹרָם דעם זון פֿון אַחְאָבָן אין יִזְרְעֶאל,
Yizreel in Achavn fun zun dem Yehoram zen tsu aropgenidert hot
Yizre'el in Ach'av of son the Yehoram see to gone down has

קראַנק . ווען ער איז געווען
krank geven iz er ven
wounded ill was is he when

[7] And the tevusat Achazyahu *(downfall of Ahaziah)* was of Elohim in coming to Yoram, for when he arrived, he went out with Yehoram to Yehu ben Nimshi, whom Hashem had anointed to cut off the Bais Ach'av *(the House of Ahab)*. [8] And it came to pass, that, when Yehu was executing mishpat upon the Bais Ach'av, and found the sarei Yehudah, and the bnei achei Achazyahu that were in attendance with Achazyahu, he slaughtered them. [9] And he searched for Achazyahu, and they captured him while he was hiding in Shomron *(Samaria)*, and brought him to Yehu; and when they had slain him, they buried him. Because, they said, he is a ben Yehoshaphat, who sought Hashem with all his levav. So the Bais Achazyahu had no koach to retain the mamlachah *(kingdom)*.

[10] But when Atalyah em Achazyahu saw that her son was dead, she arose and began destroying kol zera hamamlachah

ז און די מפלה פֿון אֲחַזְיָהוּ איז געווען פֿון אלקים – אַז ער זאָל
zol er az Elokim fun geven iz Achazyahun fun mapole di un
shall he that G-d from was is Achazyahu of downfall the and

קומען צו יוֹרָמְעַן ; וואָרעם אַז ער איז געקומען , איז ער ארויסגעגאַנגען
aroisgegangen er iz gekumen iz er az vorem Yoramen tsu kumen
gone out he is come is he when because Yoram to come

מיט יְהוֹרָמְעַן צו יֵהוּא דעם זון פֿון נִמְשִׁי , וואָס ה׳ האָט
hot Hashem vos Nimshien fun zun dem Yehu tsu Yehoramen mit
has Hashem which Nimshi of son the Yehu to Yehoram with

אים געזאַלבט, כְּדֵי צו פַאַרשניידן דאָס הויז פֿון אַחְאָבָ . ח און
un Achav fun hoiz dos farshnaidn tsu kedei gezalbt im
and Ach'av of house this cut off to in order to anointed him

עס איז געווען, ווי יֵהוּא האָט זיך אָפּגערעכנט מיט דעם הויז פֿון
fun hoiz dem mit opgerechnt zich hot Yehu vi geven iz es
of house the with executed judgment self had Yehu as was is it

אַחְאָבָ, האָט ער געטראָפֿן די האַרן פֿון יְהוּדָה , און די זין פֿון
fun zin di un Yehudah fun harn di getrofn er hot Achav
of sons the and Yehudah of princes the happened on he had Ach'av

אַחַזְיָהוּס ברידער , וואָס האָבן געדינט ביי אֲחַזְיָהוּ , און ער האָט
hot er un Achazyahun bai gedint hobn vos brider Achazyahus
had he and Achazyahu with served had who brothers Achazyahu's

זיי געהרגעט. ט און ער האָט געזוכט אֲחַזְיָהוּ , און מע האָט אים
im hot me un Achazyahun gezucht hot er un geharget zei
him had one and Achazyahu sought had he and killed them

געכאַפּט ווי ער איז געווען באַהאַלטן אין שׁוֹמְרוֹן , און מע האָט אים
im hot me un Shomron in bahaltn geven iz er vi gechapt
him had one and Shomron in hidden was is he when caught

געבראַכט צו יֵהוּא , און מע האָט אים געטייט. און זיי האָבן אים
im hobn zei un geteit im hot me un Yehuen tsu gebracht
him have they and killed him had one and Yehu to brought

באַגראָבן, וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: ער איז דער זון פֿון יְהוֹשָׁפָט ,
Yehoshafaten fun zun der iz er gezogt hobn zei vorem bagrobn
Yehoshaphat of son the is he said have they because buried

וואָס האָט געזוכט ה׳ מיט זײַן גאַנצן האַרצן. און עס איז נישט געווען
geven nisht iz es un hartsn gantsn zain mit Hashem gezucht hot vos
was none is it and heart whole his with Hashem sought had who

פֿון אֲחַזְיָהוּס הויז וועט עס זאָל האָבן כּוֹח אָנצוהאַלטן די מלוכה .
meluche di ontsuhaltn koiech hobn zol es ver hoiz Achazyahus fun
kingdom the to retain power have shall it who house Achazyahu's of

י און ווי עָתַלְיָהוּ די מוטער פֿון אֲחַזְיָהוּ האָט געזען אַז איר
ir az gezen hot Achazyahun fun muter di Atalyahu vi un
her that seen had Achazyahu of mother the Atalyah when and

זון איז טויט, איז זי אויפֿגעשטאַנען, און האָט אומגעבראַכט דעם גאַנצן
gantsn dem umgebracht hot un oifgeshtanen zi iz toit iz zun
entire the destroyed had and risen up she is dead is son

(all the royal seed) of the Bais Yehudah. [11] But Yehoshavat Bat HaMelech, took Yoash ben Achazyahu, and stole him away from among the Bnei HaMelech that were being murdered, and put him and his nurse in a cheder hamittot *(bedroom)*. So Yehoshavat Bat HaMelech Yehoram, the isha of Yehoyada HaKohen, (for she was the achot of Achazyahu), hid him from Atalyah, so that she slaughtered him not. [12] And he was with them hid in the Bais Elohim shesh shanim. And Atalyah reigned over HaAretz.

23 And in the seventh year Yehoyada strengthened himself, and took the commanders of hundreds, Azaryah ben Yerocham, and Yishmael ben Yehochanan, and Azaryahu ben Oved, and Ma'aseiyahu ben Adayahu, and Elishaphat ben Zichri, into brit with him. [2] And they went about in Yehudah, and gathered the Levi'im out of all the towns of Yehudah, and the Rashei HaAvot of Yisroel, and they came to Yerushalayim. [3] And Kol HaKahal made a brit with HaMelech in the Beis Elohim. And he said unto them, Hinei,

קיניגלעכן אָפשטאַם פֿון דעם הויז יהודה פֿון הוּדה . א האָט יהוֹשבַעת די
di Yehoshavat hot Yehudah fun hoiz dem fun opshtam kiniglechn
the Yehoshavat had Yehudah of house the of offspring royal

טאָכטער פֿון דעם מלך געגומען יוֹאָש דעם זון פֿון אַחַזיָהוּ ,
Achazyahun fun zun dem Yoash genumen melech dem fun tochter
Achazyahu of son the Yoash taken king the of daughter

און האָט אים אַרויסגענגבַּעט פֿון צווישן דעם מלכס זין וואָס האָבן
hobn vos zin melechs dem tsvishn fun aroisgegnvet im hot un
have who sons king's the among from stolen away him had and

געזאָלט געטייט ווערן , און האָט אים און זיין נאַם אַרײַנגעבראַכט אין אַ
a in araingebracht nam zain un im hot un vern geteit gezolt
a into brought nurse his and him had and become killed should

שלאָפֿקאַמער. און יהוֹשַבעת די טאָכטער פֿון דעם מלך יהוֹרָם , די
di Yehoram melech dem fun tochter di Yehoshavat un shlofkamer
the Yehoram king the of daughter the Yehoshavat and bedroom

וויַב פֿון יהוֹיָדָע דעם כֹהן – וואָרעם זי איז געווען די שוועסטער פֿון
fun shvester di geven iz zi vorem koyen dem Yehoyada fun vaib
of sister the was is she because kohen the Yehoyada of wife

אַחַזיָהוּ – האָט אים באַהאַלטן פֿון עַתַלְיָהוּ , און זי האָט אים נישט
nisht im hot zi un Atalyahun fun bahaltn im hot Achazyahun
not him had she and Atalyah from hidden him has Achazyahu

געטייט. ב און ער איז געווען באַהאַלטן ביַי זיי , אין הויז פֿון אלקים זעקס
zeks Elokim fun hoiz in zei bai bahaltn geven iz er un geteit
six G-d of house in them with hidden was is he and killed

יאָר . און עַתַלְיָהוּ האָט געקיניגט איבערן לאַנד.
land ibern gekinigt hot Atalyahu un yor
land over the reigned had Atalyah and years

כג און אויפֿן זיבעטן יאָר האָט יהוֹיָדָע זיך געשטאַרקט , און ער
er un geshtarkt Yehoyada zich hot yor zibetn oifn un
he and strengthened Yehoyada self had year seventh on the and

האָט אַרײַנגענומען די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, עזריה
Azaryah hundertn di fun hoiptlait di araingenumen hot
Azaryah hundreds the of commanders the taken in had

דעם זון פֿון ירוֹחָמען , און יִשמָעֵאל דעם זון פֿון יהוֹחָנָנען , און
un Yehochananen fun zun dem Yishmael un Yerochamen fun zun dem
and Yehochanan of son the Yishmael and Yerocham of son the

עֲזַריָהוּ דעם זון פֿון עוֹבֵדן , און מַעֲשֵׂיָהוּ דעם זון פֿון עדיהון ,
Adayahun fun zun dem Maaseiyah un Ovedn fun zun dem Azaryahu
Adayahu of son the Ma'aseiyahu and Oved of son the Azaryahu

און אלישפֿט דעם זון פֿון זִכרין , מיט זיך אין אַ ברית . ג און זיי
zei un bris a in zich mit Zichrien fun zun dem Elishafat un
they and covenant a in self with Zichri of son the Elishaphat and

זיַנען אַרומגעגאַנגען אין יהוּדה , און האָבן אײַנגעזאַמלט די לְוִיִים
Leviim di aingezamlt hobn un Yehudah in arumgegangen zainen
Levi'im the gathered have and Yehudah in gone around are

פֿון אַלע שטעט פֿון יהוּדה , און די הויפּטן פֿון די פַאָטערהײַזער
foterhaizer di fun hoiptn di un Yehudah fun shtet ale fun
father's household the of leaders the and Yehudah of cities all from

פֿון יִשׂרָאֵל, און זיי זיַנען געקומען קיין ירוּשָלַיִם . ד און די גאַנצע
gantse di un Yerushalayim kein gekumen zainen zei un Yisroel fun
entire the and Yerushalayim to come are they and Yisroel of

אײַנזאַמלונג האָט געשלאָסן אַ ברית מיטן מלך אין הויז
ainzamlung hot geshlosn a bris mitn melech in hoiz
assembly had established a covenant the with king the in house

the Ben HaMelech shall reign, just as Hashem hath said of the Bnei Dovid. [4] This is the thing that ye shall do: A third part of you coming on duty on Shabbos, of the Kohanim and of the Levi'im, shall keep watch at the doors; [5] And a third part shall be at the Bais HaMelech; and a third part at the Sha'ar HaYesod; and Kol HaAm shall be in the Khatzerot of the Beis Hashem. [6] But let none enter into the Beis Hashem, except the Kohanim, and the ministering Levi'im; they shall go in, for they are kodesh; but Kol HaAm shall be shomer over the mishmeret Hashem *(the instructions of* Hashem*)*. [7] And the Levi'im shall surround HaMelech, every ish with his weapon in his yad; and whosoever else cometh into the Beis, he shall be put to death, but be ye with HaMelech when he cometh in, and when he goeth out.

[8] So the Levi'im and all Yehudah did according to all things that Yehoyada HaKohen had commanded, and took every ish his men that were to go on duty on Shabbos, with them that were to go off duty on Shabbos; for Yehoyada HaKohen dismissed

פֿון אלקים; און ער האָט צו זיי געזאָגט: אָט , זאָל דער זון פֿון
fun zun der zol ot gezogt zei tsu hot er un Elokim fun
of the son the shall behold said them to had he and G-d of

מלך קיניגן , אַזוי ווי ה האָט געערעדט וועגן די זין פֿון
fun zin di vegen geredt hot Hashem vi azoi kinign melech
of sons the concerning spoken has Hashem as just reign king

דָּוִדן . [ד] דאָס איז די זאַך וואָס איר זאָלט טאָן: אַ דריטל פֿון אייַך, די
di aich fun dritel a ton zolt ir vos zach di iz dos Dovidn
the ones you of third a do shall you that thing the is this Dovid

וואָס קומען אַריַן שבת , פֿון די כֹהנים און פֿון די לְוִיִים , זאָלן
zoln Leviim di fun un koyanim di fun Shabbos arain kumen vos
shall Levi'im the of and kohanim the of Shabbos enter in come who

זיַין פֿאַר טויערלייַט בייַ די שוועלן ; [ה] און אַ דריטל פֿון אייַך אין
in aich fun dritel a un shveln di bai toierlait far zain
in the you of third a and thresholds the at gatekeepers for be

מלכס הויז , און אַ דריטל אין דעם גרונטטויער ; און דאָס גאַנצע
gantse dos un grunttoier dem in dritel a un hoiz melechs
entire the and Foundation Gate the in third a and house king's

פֿאָלק זאָל זיַין אין די הויפֿן פֿון הס הויז . [ו] און קיינער זאָל
zol keiner un hoiz Hashems fun hoifn di in zain zol folk
shall anyone and house Hashem's of courts the in be shall people

נישט אַריַינקומען אין הויז פֿון ה , נאָר די כֹהנים , און די
di un koyanim di nor Hashem fun hoiz in arainkumen nisht
the ones and kohanim the but Hashem of house in enter not

וואָס באַדינען פֿון די לְוִיִים ; זיי מעגן אַריַינקומען , וואָרעם זיי זיַינען
zainen zei vorem arainkumen megn zei Leviim di fun badinen vos
are they for enter may they Levi'im the of minister who

הייליק. אָבער דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל אָפּהיטן די אָפּהיטונג פֿון ה .
Hashem fun ophitung di ophiten zol folk gantse dos ober heilik
Hashem of charge the keep shall people entire this but holy

[ז] און די לְוִיִים זאָלן אַרומרינגלען דעם מלך רונד אַרום , איטלעכער
itlecher arum rund melech dem arumringlen zoln Leviim di un
each round around king the surround shall Levi'im the and

מיט זיַינע וואַפֿן אין זיַין האַנט; און דער וואָס קומט אַריַין אין
in arain kumt vos der un hant zain in vafn zaine mit
in enter in comes who the one and hand his in weapon his with

הויז , זאָל געטייט ווערן. און זיַין מיט דעם מלך בייַ זיַין אַריַינגיין
araingein zain bai melech dem mit zait un vern geteit zol hoiz
going in his with king the with are and be killed shall house

און בייַ זיַין אַרויסגיין .
aroisgein zain bai un
going out his with and

[ח] האָבן די לְוִיִים אין גאַנץ יהוּדה געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס יְהוֹיָדָע
Yehoyada vos alts vi azoi geton Yehudah gants in Leviim di hobn
Yehoyada that all as so done Yehudah all in Levi'im the have

דער כֹהן האָט באַפֿוילן , און זיי האָבן געבראַכט איטלעכער
itlecher gebracht hobn zei un bafoiln hot koyen der
each brought have they and commanded had kohen the

זיַינע מענטשן , די וואָס קומען אַריַין שבת , מיט די
di mit Shabbos arain kumen vos di mentshn zaine
the ones with Shabbos enter in come who the ones men his

וואָס גייען אַרויס שבת , וואָרעם יְהוֹיָדָע דער כֹהן האָט נישט
nisht hot koyen der Yehoyada vorem Shabbos arois geyen vos
not had kohen the Yehoyada because Shabbos out go who

not the machlekot.
9 Moreover Yehoyada HaKohen delivered to the commanders of hundreds spears, and large shields, and small shields, that had belonged to Dovid HaMelech, which were in the Beis Elohim.
10 And he stationed kol haAm for a guard around HaMelech, every ish having his weapon in his yad, from the right side of the Beis to the left side of the Beis, near the Mizbe'ach and Beis.
11 Then they brought out the Ben HaMelech, and put upon him the nezer, and gave him the Edut, and proclaimed him Melech. And Yehoyada and his banim anointed him, and shouted, Yechi HaMelech!

12 Now when Atalyah heard the noise of HaAm running and cheering HaMelech, she came to HaAm into the Beis Hashem, 13 And she looked, and, hinei, HaMelech stood at his ammud at the entrance, and the sarim and the khatzotzerot *(trumpeters)* beside HaMelech; and Kol HaAm HaAretz same'ach *(rejoiced)*, and sounded the khatzotzerot, also the meshorarim with instruments of music, and the praise leaders. Then Atalyah tore her robe, shouted, Kesher, Kesher!

אַוועקגעלאָזט די אָפּטיילונגען. ט און יהוֹיָדָע דער כֹּהן האָט געגעבן
gegebn hot koyen der Yehoyada un opteilungen di avekgelozt
given had kohen the Yehoyada and divisions the released

די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן די שפּיזן און די פּאַנצערס און די
di un pansters di un shpizn di hundertn di fun hoiptlait di
the and shields the and spears the hundreds the of commanders the

שילדן פֿון דעם מלך דָּוִד , וואָס אין הויז פֿון אלקים. י און ער
er un Elokim fun hoiz in vos Dovid melech dem fun shildn
he and G-d of house in that Dovid king the of bucklers

האָט אַרויסגעשטעלט דאָס גאַנצע פֿאָלק , איטלעכן מיט זײַן וואַפֿן אין
in vafn zain mit itlechn folk gantse dos aroisgeshtelt hot
in weapon his with each people entire the stationed had

זײַן האַנט, פֿון דער רעכטער זײַט פֿון הויז ביז דער לינקער זײַט פֿון
fun zait linker der biz hoiz fun zait rechter der fun hant zain
of side left the unto house of side right the from hand his

הויז , בײַם מזבח און בײַם הויז , לעבן מלך רונד אַרום .
arum rund melech lebn hoiz baim un mizbeyech baim hoiz
round around the king near house by the and altar by the house

יא און זיי האָבן אַרויסגעפֿירט דעם מלכס זון , און האָבן אָנגעטאָן
ongeton hobn un zun melechs dem aroisgefirt hobn zei un
put they have and son king's the brought out have they and

אויף אים די קרוין און די צייגנים , און האָבן אים געמאַכט פֿאַר
far gemacht im hobn un tseignim di un kroin di im oif
for made him have and testimony the and crown the him upon

אַ מלך . און יהוֹיָדָע און זײַנע זין האָבן אים געזאַלבט, און זיי
zei un gezalbt im hobn zin zaine un Yehoyada un melech a
they and anointed him have sons his and Yehoyada and king a

האָבן געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך .
melech der zol lebn gezogt hobn
king the shall life said have

יב און עַתַלְיָהוּ האָט געהערט דעם קול פֿון דעם פֿאָלק וואָס לויפֿט
loift vos folk dem fun kol dem gehert hot Atalyahu un
run who people the of voice the heard had Atalyah and

און לויבט דעם מלך , און זי איז געקומען צום פֿאָלק אין הס
Hashems in folk tsum gekumen iz zi un melech dem loibt un
Hashem's in people to the come is she and king the praise and

הויז . יג און זי האָט געזען, ערשט דער מלך שטייט אויף זײַן
zain oif shteit melech der ersht gezen hot zi un hoiz
his upon stands king the behold seen had she and house

בימה אין אײַנגאַנג, און די האַרן און די טרומייטערערס לעבן
lebn trumeiterers di un harn di un aingang in bime
near trumpeters the and princes the and entrance at platform

מלך , און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד פֿרייט זיך און בלאָזט
blozt un zich freit land fun folk gantse dos un melech
blows and self rejoices land of the people entire the and the king

אין טרומייטן, און די זינגערס מיט כּלי־זמר וואָס פֿירן
firn vos kley-zemer mit zingers di un trumeitn in
lead who musical instruments with singers the and trumpets in

פֿאָן דעם לויב-געזאַנג ; האָט עַתַלְיָהוּ צעריסן אירע קלײדער ,
kleider ire tserisn Atalyahu hot loib-gezang dem fon
garments her torn Atalyah has song of praise the background

און האָט געזאָגט: אַ בונט ! אַ בונט
bunt a bunt a gezogt hot un
conspiracy a conspiracy a said has and

[14] Then Yehoyada HaKohen brought out the commanders of hundreds that were set over the army, and said unto them, Bring her out between the sederot *(ranks)*; and whosoever followeth her, let him be put to death with the cherev. For the Kohen said, Do not put her to death in the Beis Hashem.

יד הָאָט יהוֹיָדָע אַרויסגעפֿירט די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן,
hundertn di fun hoiptlait di aroisgefirt Yehoyada hot
hundreds the of commanders the brought out Yehoyada has

די אויפֿזעער פֿון חיל , און ער האָט צו זיי געזאָגט: פֿירט זי
zi firt gezogt zei tsu hot er un cheil fun oifzeer di
her lead said them to had he and army of overseers the

אַרויס אינעוויניק פֿון די רייען , און דער וואָס גייט איר נאָך , זאָל
zol noch ir geit vos der un reyen di fun ineveinik arois
shall after her goes who the one and ranks the of within outside

געטייט ווערן מיטן שווערד. וואָרעם דער כֹהן האָט געזאָגט: איר
ir gezogt hot koyen der vorem shverd mitn vern geteit
you said has kohen the because sword with become put to death

זאָלט זי נישט טייטן אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in teitn nisht zi zolt
Hashem of the house in kill not her shall

[15] So they laid hands on her; and when she was come to the entrance of the Sha'ar HaSusim by the Beis HaMelech, they put her to death there.

טו הָאָבן זיי געמאַכט פּאַר אים אָרט , און זי איז אַריַינגעגאַנגען
araingegangen iz zi un ort im far gemacht zei hobn
gone in is she and place him for made they have

דורך דעם אַריַינגאַנג פֿון פֿערדטויער אין מלכֹס הויז ; און זיי האָבן
hobn zei un hoiz melechs in ferdtoier fun aingang dem durch
have they and house king's in Horse Gate of entrance the through

זי דאָרטן געטייט .
geteit dortn zi
put to death there her

[16] And Yehoyada made a brit between him, and between Kol HaAm, and between HaMelech, that they should be Am LaHashem. [17] Then kol HaAm went to the Beis HaBa'al, and tore it down, and broke in pieces its mizbechot and its tzelem, and slaughtered Mattan Kohen HaBaal in front of the mizbechot.

טז און יהוֹיָדָע האָט געשלאָסן אַ ברית צווישן אים און
un im tsvishn bris a geshlosn hot Yehoyada un
and him between covenant a established had Yehoyada and

צווישן דעם גאַנצן פֿאָלק און צווישן מלך , צו זיין צום פֿאָלק
folk tsum zain tsu melech tsvishn un folk gantsn dem tsvishn
people to the be to the king between and people entire the between

פֿון ה . יז און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַריַינגעגאַנגען אין הויז
hoiz in araingegangen iz folk gantse dos un Hashem fun
house in gone in is people entire the and Hashem of

פֿון בַּעַל , און האָבן עס אײַנגעוואָרפֿן, פֿון זײַנע מזבחות און זײַנע
zaine un mizbeyches zaine fun aingevorfn es hobn un Baal fun
its and altars its from demolished it have and Ba'al of

בילדער האָבן זיי צעבראָכן , און מַתּן דעם כֹהן פֿון בַּעַל האָבן
hobn Baal fun koyen dem Mattan un tsebrochn zei hobn bilder
have Ba'al of kohen the Mattan and broken they have images

זיי געהרגעט פֿאַר די מזבחות .
mizbeyches di far geharget zei
altars the before killed they

[18] Also Yehoyada assigned the Pekudot of the Beis Hashem by the yad of the Kohanim the Levi'im, whom Dovid had assigned in the Beis Hashem, to offer olot Hashem, as it is written in the Torat Moshe, with simcha and with

יח און יהוֹיָדָע האָט געזעצן די אויפֿזעונג פֿון הס הויז אין
in hoiz Hashems fun oifzeung di gegebn hot Yehoyada un
in house Hashem's of supervision the given had Yehoyada and

דער האַנט פֿון די כהנים פֿון שבֶט לֵוִי , וואָס דָּוִד האָט אײַנגעטיילט
aingeteilt hot Dovid vos Levi sheyvet fun koyanim di fun hant der
divided had Dovid whom Levi tribe of kohanim the of hand the

איבער דעם הויז פֿון ה , אויפֿצוברענגען די בראַנדאָפּפֿער פֿון ה ,
Hashem fun brandopfer di oiftsubrengen Hashem fun hoiz dem iber
Hashem of olah the to offer up Hashem of house the over

אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין תּוֹרת-משה , מיט שׂימחה, און מיט
mit un simche mit Torat-Moshe in geshribn shteit es vi azoi
with and joy with Torah of Moses in written stands it as just

shir, as it was ordained by Dovid. [19] And he set the Sho'arim at the Sha'arei Beis Hashem, that none tamei in any thing should enter in. [20] And he took the commanders of hundreds, and the nobles, and the moshelim of HaAm, and Kol HaAm HaAretz, and brought down HaMelech from the Beis Hashem; and they came through the Sha'ar HaElyon into the Beis HaMelech, and seated HaMelech upon the Kisse HaMamlachah.

[21] And kol Am HaAretz rejoiced; and the Ir was quiet after that they had put to death Atalyah with the cherev.

24 Yoash was seven years old when he began to reign, and he reigned arba'im shanah in Yerushalayim. Shem immo also was Tzivyah of Be'er-Sheva.

[2] And Yoash did that which was yashar in the eyes of Hashem kol yemei Yehoyada HaKohen. [3] And Yehoyada took for him nashim shtayim; and he fathered banim and banot.

[4] And it came to pass after this, that Yoash was minded to renovate the Bais Hashem. [5] And he called together

געזאַנג לויט דעם איינשטעל פֿון דָּוִדן . יט און ער האָט געשטעלט
gezang loit dem ainshtel fun Dovidn . yt un er hot geshtelt
singing according to the arrangement of Dovid . yt and he had stationed

די טויערלייט ביי די טויערן פֿון הס הויז , אַז דער וואָס איז
di toierlait bai di toiern fun Hashems hoiz , az der vos iz
the gatekeepers at the gates of Hashem's house , that the one who is

אומריין פֿון וואָסער עס איז זאָל , זאָל נישט אַרײַנקומען . כ און ער האָט
umrein fun voser es iz zol , zol nisht araynkumen . k un er hot
unclean from what ever thing is it shall , shall not come in . k and he had

געזומען די הויפּטלייט פֿון די הונדערטן, און די גרויסע לייט , און די
genumen di hoiptlait fun di hundertn, un di groise leyt , un di
taken the commanders of the hundreds, and the great people , and the

געוועלטיקער איבער דעם פֿאָלק , און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד , און
geveltiker iber dem folk , un dos gantse folk fun land , un
rulers over the people , and the entire people of the land , and

האָט אַראָפּגעבראַכט דעם מלך פֿון הס הויז , און זיי זיינען
hot aropgebracht dem melech fun Hashems hoiz , un zi zainen
has brought down the king from Hashem's house , and they are

אַרײַנגעגאַנגען דורך דעם אויבערשטן טויער אין מלכס הויז , און האָבן
araingegangen durch dem oibershtn toier in melechs hoiz , un hobn
gone in through the uppermost gate in king's house , and have

אַרויפֿגעזעצט דעם מלך אויף דעם טראָן פֿון מלוכה .
aroifgezetst dem melech oif dem tron fun meluche .
set up the king upon the throne of kingdom .

כא און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט זיך געפֿרייט, און די שטאָט איז געווען
kh un dos gantse folk hot zich gefreit , un di shtot iz geven
kh and the entire people had self rejoiced , and the city is was

רויק . און עַתַלְיָהוּ האָבן זיי געטייט מיטן שווערד.
ruik . un Atalyahun hobn zei geteit mitn shverd .
calm and Atalyah had they caused to die with the sword .

כד

זיבן יאָר איז יוֹאָש אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך ,
zibn yor iz Yoash alt geven , az er iz gevorn melech ,
seven years is Yoash old was , when he is become king ,

און פֿערציק יאָר האָט ער געקינigט אין ירושָלַיִם . און דער
un fertsik yor hot er gekinigt in Yerushalayim . un der
and forty years has he reigned in Yerushalayim . and the

נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען צבֿיה פֿון באֵר-שֶׁבַע .
nomen fun zain muter iz geven Tsivyah fun Beer-Sheva .
name of his mother is was Tzivyah of Be'er-Sheva .

ב און יוֹאָש האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
b un Yoash hot geton vos iz rechtfartik in di oign fun
b and Yoash has done what is upright in the eyes of

ה אַלע טעג פֿון יהוֹיָדָע דעם כהן . ג און יהוֹיָדָע האָט פֿאַר
ale teg fun Yehoyada dem koyen . g un Yehoyada hot far
all days of Yehoyada the kohen . g and Yehoyada has for

אים גענומען צוויי ווייַבער; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער .
im genumen tsvei vaiber; un er hot geborn zin un techter .
him taken two wives ; and he has begot sons and daughters .

ד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט יוֹאָש געהאַט אין האַרצן צו באַנייַען
d un es iz geven noch dem , hot Yoash gehat in hartsn tsu banayen
d and it is was after this , has Yoash had in heart to dedicate

דאָס הויז פֿון ה . ה און ער האָט אײַנגעזאַמלט די כֹהנים און
dos hoiz fun Hashem . h un er hot aingezamlt di koyanim un
the house of Hashem . h and he has gathered the kohanim and

the Kohanim and the Levi'im, and said to them, Go out unto the towns of Yehudah, and collect from Kol Yisroel kesef to repair the Bais Eloheichem annually, and see that ye hasten the matter. Howbeit the Levi'im hastened it not. [6] And HaMelech called for Yehoyada HaRosh, and said unto him, Why hast thou not required of the Levi'im to bring in from Yehudah and from Yerushalayim the mas'at *(the tax of)* Moshe Eved Hashem and the Kahal L'Yisroel L'Ohel HaEdut? [7] For the sons of that wicked woman Atalyah had broken in the Beis HaElohim; all the Kadshei Beis Hashem did they bestow upon Ba'alim.

[8] And at the commandment of HaMelech they made aron echad and set it outside at the Sha'ar Beis Hashem. [9] And they made a proclamation in Yehudah and in Yerushalayim, to bring in to Hashem the mas'at Moshe Eved HaElohim laid upon Yisroel in the midbar. [10] And all the sarim and kol HaAm rejoiced, and brought in, and dropped into the aron, until it was full. [11] Now it came to

די לְוִיִּם , און ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט אַרויס צו די שטעט פֿון
fun shtet di tsu arois geit gezogt zei tsu hot er un Leviim di
of cities the to out go said them to has he and Levi'im the

יהוּדה , און קלײַבט אויף פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל געלט אויף צו פַּאַרריכטן דאָס
dos farrichtn tsu oif gelt Yisroel gants fun oif klaibt un Yehudah
the repair to for money Yisroel all from up gather and Yehudah

הויז פֿון אלוקיכם פֿון יאָר צו יאָר; און איר זאָלט אײַך אײַלן
ailn aich zolt ir un yor tsu yor fun Elokeichem fun hoiz
hasten yourselves shall you and year to year from your G-d of house

וועגן דער זאַך . אָבער די לְוִיִּם האָבן זיך נישט געאײַלט .
geailt nisht zich hobn Leviim di ober zach der vegen
hastened not selves have Levi'im the but matter the concerning

[ו] האָט דער מלך גערופֿן יְהוֹיָדָע דעם הויפּט, און האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un hoipt dem Yehoyada gerufn melech der hot
said him to has and head the Yehoyada called king the has

פַּאַר ווָאס האָסטו נישט פַּאַרלאַנגט פֿון די לְוִיִּם , צו ברענגען פֿון
fun brengen tsu Leviim di fun farlangt nisht hostu vos far
from bring to Levi'im the from demanded not have you what for

יהוּדה און פֿון ירושָׁלַיִם די אָפּגאָב פֿון משה דעם קנעכט פֿון
fun knecht dem Moshe fun opgob di Yerushalayim fun un Yehudah
of servant the Moshe of tax the Yerushalayim from and Yehudah

ה , און פֿון דער איינזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל, פַּאַר דעם געצעלט פֿון
fun getselt dem far Yisroel fun ainzamlung der fun un Hashem
of tent the at Yisroel of assembly the from and Hashem

ציגנים ? [ז] ווָאַרעם עָתַלְיָהוּ די מרשעת , אירע זין האָבן צעבראָכן
tsebrochn hobn zin ire mershet di Atalyahu vorem tseignim
broken in have sons her wicked one the Atalyah for testimony

דאָס הויז פֿון האלקים , און אויך אַלע געהיילקטע זאַכן פֿון הס
Hashems fun zachn geheilikte ale oich un HaElokim fun hoiz dos
Hashem's of things holy all also and G-d of house the

הויז האָבן זיי פַּאַרטאָן פַּאַר די בַּעַל-גְּעטער.
Baal-geter di far farton zei hobn hoiz
Ba'al g-ds the for used they have house

[ח] און דער מלך האָט געהייסן , און מע האָט גענאַכט אַ קאַסטן,
kastn a gemacht hot me un geheisn hot melech der un
chest a made has one and commanded has king the and

און אים אַוועקגעשטעלט בײַם טויער פֿון הס הויז פֿון אויסנווייניק.
oisenveinik fun hoiz Hashems fun toier baim avekgeshtelt im un
outside from house Hashem's of gate by the set down it and

[ט] און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין יהוּדה און אין
in un Yehudah in oisruf an aroisgelozt hot me un
in and Yehudah in proclamation a let out has one and

ירושָׁלַיִם , צו ברענגען צו ה מתּנה זאַמלונג פֿון משה
Moshe fun zamlung matone di Hashem tsu brengen tsu Yerushalayim
Moshe of collection gift the Hashem to bring to Yerushalayim

דעם קנעכט פֿון אלקים אויף יִשְׂרָאֵל אין מדבר . [י] און אַלע האַרן
harn ale un midber in Yisroel oif Elokim fun knecht dem
officials all and the desert in Yisroel for G-d of servant the

און דאָס גאַנצע פַּאָלק האָבן זיך געפֿרייט, און זיי האָבן געבראָכט
gebracht hobn zei un gefreit zich hobn folk gantse dos un
brought have they and rejoiced selves have people whole the and

און אַריינגעוואָרפֿן אין קאַסטן ביז פֿול. [יא] און עס איז געווען, בעת מע
me beeis geven iz es un ful biz kastn in araingevorfn un
one when was is it and full until chest into thrown in and

pass, that at what time the aron was brought unto the Pekuddat HaMelech by the yad of the Levi'im, and when they saw that there was much kesef, the Sofer HaMelech and the official, the Pakid Kohen HaRosh came and emptied the aron, and took it, and carried it to its place again. Thus they did yom b'yom, and collected kesef in abundance. 12 And HaMelech and Yehoyada gave it to such as did the work of the Avodas Beis Hashem, and hired masons and carpenters to renovate the Beis Hashem, and also such as wrought barzel and nechoshet to repair the Beis Hashem. 13 So the workmen wrought, and the work in the yad of them was furthered, and they restored the Beis HaElohim to its original form and reinforced it. 14 And when they had finished it, they brought the rest of the kesef before HaMelech and Yehoyada, whereof were made vessels for the Beis Hashem, even keli sharet, and for the olot, and ladles, and vessels of zahav and kesef. And they offered olot in the Beis Hashem continually all the days of Yehoyada.

פְלעגט ברענגען דעם קאַסטן צו די אויפזעער פון מלך דורך דער
der durch melech fun oifzeer di tsu kastn dem brengen flegt
the through king of the overseers the to chest the bring used to

האַנט פון די לְוִיים , און ווי זיי האָבן געזען אַז עס איז דאָ פִיל
fil do iz es az gezen hobn zei vi un Leviim di fun hant
much there is it that seen have they as and Levi'im the of hand

געלט , אַזוי פלעגט קומען דער שרייבער פון מלך , און דער אויפזער
oifzeer der un melech fun shraiber der kumen flegt azoi gelt
overseers the and king of the scribe the come used to so money

פון דעם כהן-גָדול , און זיי פלעגן אויסלייִדיקן דעם קאַסטן, און אים
im un kastn dem oisleidikn flegn zei un koyen-gadol dem fun
it and chest the empty out used to they and kohen gadol the of

אַוועקטראָגן און אים אומקערן אויף זיין אָרט . אַזוי האָבן זיי געטאָן טאָג
tog geton zei hobn azoi ort zain oif umkeren im un avektrogen
day done they have so place its to return it and carry away

אין טאָג, און זיי האָבן אָנגעזאַמלט געלט לרוב . יב און דער
der un lerov gelt ongezamlt hobn zei un tog in
the and in abundance money accumulated have they and day in

מלך און יהוֹיָדָע האָבן עס געגעבן צו די ווערקמיינסטער איבער
iber verkmeinster di tsu gegebn es hobn Yehoyada un melech
over masters of the work the to given it have Yehoyada and king

דער אַרבעט פון הס הויז ; און זיי האָבן געדונגען שטיינהעקער
shteinheker gedungen hobn zei un hoiz Hashems fun arbet der
stonecutters hired have they and house Hashem's of labor the

און האָלצמיינסטער, צו באַנייַען דאָס הויז פון ה , און אויף אייַזן
aizn oif un Hashem fun hoiz dos banayen tsu holtsmeinster un
iron for and Hashem of house the renew to carpenters and

און קופערשמידן , צו פַאַרריכטן דאָס הויז פון ה . יג און די
di un Hashem fun hoiz dos farrichtn tsu kupershmidn un
the and Hashem of house this repair to coppersmiths and

בַעַל-מלאָכות האָבן געאַרבעט, און די אַרבעט איז פאַרריכט געוואָרן דורך
durch gevorn farricht iz arbet di un gearbet hobn baal-meloches
through become repaired is work the and worked have craftsmen

זייער האַנט, און זיי האָבן צוריקגעשטעלט דאָס הויז פון אלקים אויף זיין
zain oif Elokim fun hoiz dos tsurikgeshtelt hobn zei un hant zeyer
its to G-d of house the restored have they and hand their

שטאַנד, און אים באַפעסטיקט. יד און אַז זיי האָבן געענדיקט, האָבן זיי
zei hobn geendikt hobn zei az un bafestikt im un shtand
they have finished have they when and fortified it and state

געבראַכט פַאַר דעם מלך און יהוֹיָדָען דעם רעשט געלט , און מע
me un gelt resht dem Yehoyadaen un melech dem far gebracht
one and money rest the Yehoyada and king the before brought

האָט דערפון געמאַכט כלים פַאַר הס הויז , כלים צום דינען
dinen tsum keilim hoiz Hashems far keilim gemacht derfun hot
serving for the vessels house Hashem's for vessels made thereof has

און אויפֿברענגען, און שאָלן, און גילדערנע און זילבערנע כלים . און מע
me un keilim zilberne un gilderne un sholn un oifbrengen un
one and vessels silver and golden and bowls and offering up and

פלעגט אויפֿברענגען בראַנדאָפּפער אין הויז פון ה תמיד
tamid Hashem fun hoiz in brandopfer oifbrengen flegt
continually Hashem of the house in olot offer up used to

אַלע טעג פון יהוֹיָדָען .
Yehoyadaen fun teg ale
Yehoyada of days all

[15] But Yehoyada was old, and was full of yamim when he died: 130 years old was he in his mot. [16] And they buried him in Ir Dovid among the Melachim, because he had done tovah in Yisroel, both toward HaElohim, and His Beis.

טו און יהוֹיָדָע איז געווָארן אַלט און זאַט מיט טעג, און ער איז
iz er un teg mit zat un alt gevorn iz Yehoyada un
is he and days with full and old become is Yehoyada and

געשטאָרבן; הונדערט און דרייַסיק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt er iz yor draisik un hundert geshtorbn
is he when was old he is years thirty and hundred died

געשטאָרבן. טז און מע האָט אים באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט לעבן די
di lebn Dovids-Shtot in bagrobn im hot me un geshtorbn
the near Ir Dovid in buried him has one and died

מלכים , ווייַל ער האָט געטאָן גוטס צווישן יִשְׂרָאֵל, און פַּאַר האלקים
HaElokim far un Yisroel tsvishn guts geton hot er vail mlochim
G-d for and Yisroel among good done has he because kings

און זיַין הויז .
hoiz zain un
house his and

[17] Now after the mot Yehoyada came the sarim of Yehudah, and paid homage to HaMelech. Then HaMelech paid heed unto them. [18] And they forsook the Beis Hashem Elohei Avoteihem, and served HaAsherim and the atzabim; and ketzef *(wrath)* came upon Yehudah and Yerushalayim because of their trespass. [19] Yet He sent Nevi'im to them, to bring them back unto Hashem; and they testified against them; but they would not give ear.

יז און נאָך דעם טויט פֿון יהוֹיָדָען זיַינען געקומען די האַרן
harn di gekumen zainen Yehoyadaen fun toit dem noch un
officials the come are Yehoyada of death the after and

פֿון יהודה , און זיי האָבן זיך געבוקט צום מלך . דענצמאָל האָט
hot dentsmol melech tsum gebukt zich hobn zei un Yehudah fun
has then king to the bowed selves have they and Yehudah of

דער מלך זיך צוגעהערט צו זיי . יח און זיי האָבן פֿאַרלאָזן דאָס
dos farlozen hobn zei un zei tsu tsugehert zich melech der
the forsaken have they and them to paid heed self king the

הויז פֿון ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן, און זיי האָבן געדינט
gedint hobn zei un eltern zeyere fun G-t dem Hashem fun hoiz
served have they and fathers their of G-d the Hashem of house

די געצנבוימער , און די געצנבילדער, און עס איז געווען אַ צָארן אויף
oif tsorn a geven iz es un getsnbilder di un getsnboimer di
upon wrath a was is it and idol images the and Asherah poles the

יהודה און ירושָלַיִם פַּאַר דער דאָזיקער פַּאַרשולדיקונג
farshuldikung doziker der far Yerushalayim un Yehudah
commit a guilty offense this the for Yerushalayim and Yehudah

זייערער . יט און ער האָט געשיקט צו זיי נביאים , זיי אומצוקערן צו
tsu umtsukeren zei neviim zei tsu geshikt hot er un zeyerer
to to return them prophets them to sent has he and of theirs

ה , און זיי האָבן זיי געוואָרנט, אָבער זיי האָבן נישט צוגעטאָן
tsugeton nisht hobn zei ober gevornt zei hobn zei un Hashem
attached not have they but warned them have they and Hashem

דאָס אויער.
oier dos
ear the

[20] And the Ruach Elohim came upon Zecharyah ben Yehoyada HaKohen, which stood before HaAm and he said unto them, Thus saith HaElohim, Why transgress ye the mitzvot Hashem, that ye cannot prosper?

כ און דער גייַסט פֿון אלקים האָט אָנגעקלייַדט זכַריָה דעם זון פֿון
fun zun dem Zecharyah ongekleidt hot Elokim fun gaist der un
of son the Zecharyah clothed has G-d of spirit the and

יהוֹיָדָע דעם כהן , און ער האָט זיך געשטעלט איבער דעם פֿאָלק , און
un folk dem iber geshtelt zich hot er un koyen dem Yehoyada
and people the over stood self has he and kohen the Yehoyada

האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט האלקים געזאָגט: פַּאַר וואָס טרעט איר
ir tret vos far gezogt HaElokim hot azoi gezogt zei tsu hot
you trample why for said G-d has thus said them to has

איבער די געבאָט פֿון ה , אַז איר זאָלט נישט באַגליקן?
baglikn nisht zolt ir az Hashem fun gebot di iber
succeed not shall you when Hashem of commandment the over

כא האָבן . פַֿאַרלאָזן ה , און ער האָט אײַך וואָרעם איר האָבן
hobn farlozen aich hot er un , Hashem farlozen hot ir vorem
have abandoned you has he and Hashem forsaken have you for

זיי געמאַכט אויף אים אַ בונט , און האָבן אים פֿאַרשטיינט מיט
mit farshteint im hobn un bunt a im oif gemacht zei
with stoned him have and conspiracy a him upon made they

שטיינער אויף דעם באַפֿעל פֿון מלך , אין הויף פֿון
fun hoif in melech fun bafel dem oif shteiner
of courtyard in the king of the command the upon stones

הס הויז .
hoiz Hashems
house Hashem's

Because ye have forsook Hashem, He hath also forsaken you. [21] And they conspired against him, and stoned him with stones at the order of HaMelech in the khatzer of the Beis Hashem.

כב און דער מלך יוֹאָש האָט נישט געדאַכט אָן דעם חֶסֶד
chesed dem on gedacht nisht hot Yoash melech der un
kindness the on remembered not has Yoash king the and

וואָס זײַן פֿאָטער יהוֹיָדָע האָט מיט אים געטאָן, און ער האָט געהרגעט
geharget hot er un geton im mit hot Yehoyada foter zain vos
killed has he and done him with had Yehoyada father his which

זײַן זון . און אַז ער איז געשטאָרבן, האָט ער געזאָגט: ה וועט זען
zen vet Hashem gezogt er hot geshtorbn iz er az un zun zain
see will Hashem said he has dying is he when and son his

און וועט אויפֿמאָנען.
oifmonen vet un
require will and

[22] Thus Yoash HaMelech remembered not the chesed which Yehoyada Aviv had done to him, but slaughtered bno. And when he died, he said, May Hashem look upon it, and may He call to account.

כג און עס איז געווען, ביים אַרומדרייַ פֿון יאָר, איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף
oif aroifgegangen iz yor fun arumdrei baim geven iz es un
upon gone up is year of the turn at was is it and

אים דער חיל פֿון אַרָם , און זיי זײַנען געקומען קיין יהוּדה און
un Yehudah kein gekumen zainen zei un Aram fun cheil der im
and Yehudah to come are they and Aram of army the him

ירושָלַיִם , און האָבן אומגעבראַכט אַלע האַרן פֿון פֿאָלק פֿון
fun folk fun harn ale umgebracht hobn un Yerushalayim
from the people of leaders all the executed have and Yerushalayim

צוויישן דעם פֿאָלק , און זייער גאַנצן רויב האָבן זיי אַוועקגעשיקט
avekgeshikt zei hobn roib gantsn zeyer un folk dem tsvishn
sent off they have plunder entire their and people the among

צום מלך פֿון דרמשֶק . כד הגם דער חיל פֿון אַרָם איז געקומען
gekumen iz Aram fun cheil der hagam Darmesek fun melech tsum
come is Aram of army the although Darmesek of king to

מיט וויניק מענטשן , אָבער ה האָט איבערגעגעבן אין זייער האַנט
hant zeyer in ibergegebn hot Hashem ober mentshn vintsik mit
hand their into handed over has Hashem but men few with

זייער אַ גרויסן חיל , ווײַל זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה דעם ג-ט פֿון זייערע
zeyere fun G-t dem Hashem farlozen hobn zei vail cheil groisn a zeyer
their of G-d the Hashem forsaken have they for army great a their

עלטערן. און זיי האָבן געטאָן אַ משפּט אויף יוֹאָשן . כה און אַז זיי
zei az un Yoashn oif mishpot a geton hobn zei un eltern
they when and Yoash upon judgment a done have they and fathers

זײַנען אַוועק פֿון אים – וואָרעם זיי האָבן אים געלאָזן אין גרויס
grois in gelozn im hobn zei vorem im fun avek zainen
great in left him have they because him from gone away are

קראַנקשאַפֿט – האָבן זײַנע קנעכט געמאַכט אַ בונט אויף אים פֿאַר
far im oif bunt a gemacht knecht zaine hobn krankshaft
for him upon conspiracy a made servants his have sickness

[23] And it came to pass at the end of the year, that the army of Aram came up against him, they invaded Yehudah and Yerushalayim, destroyed all the sarim of the people from among HaAm, sent all their plunder unto Melech Darmesek *(Damascus)*. [24] For the army of Aram came with a small company of men, and Hashem delivered a very great army into their yad, because they had forsaken Hashem Elohei Avoteihem. So they executed shefatim against Yoash. [25] And when they withdrew from him, (for they left him with machaluyim rabbim), his own avadim conspired

דעם בלוט פֿון די זין פֿון יהוידָע דעם כהן – און זיי האָבן אים
im hobn zei un koyen dem Yehoyada fun zin di fun blut dem
him have they and kohen the Yehoyada of sons the of blood the

געהרגעט אויף זיין בעט, און ער איז געשטאָרבן. און מע האָט אים באַגראָבן
bagrobn im hot me un geshtorbn iz er un bet zain oif geharget
buried him has one and died is he and bed his upon killed

אין דָּוִדס-שטאָט , אָבער מע האָט אים נישט באַגראָבן אין די קִבְרים פֿון די
di fun kvorim di in bagrobn nisht im hot me ober Dovids-Shtot in
the of graves the in buried not him has one but Ir Dovid in

מלכים , כו און דאָס זיינען די וואָס האָבן געמאַכט דעם בונט
bunt dem gemacht hobn vos di zainen dos un mlochim
conspiracy the made have who the ones are these and kings

אויף אים: זָבָד דער זון פֿון שִׁמְעָת דער עַמוֹנית , און יְהוֹזָבָד דער
der Yehozavad un Amonit der Shimat fun zun der Zavad im oif
the Yehozavad and Ammonit the Shim'at of son the Zavad him upon

זון פֿון שמרית דער מוֹאָבִית.
Moavit der Shimrit fun zun
Moavit the Shimrit of son

כז און זיינע זין , און די פֿיל נבֿואות איבער אים, און די
di un im iber nevues fil di un zin zaine un
the and him over prophecies many the and sons his and

באַפֿעסטיקונג פֿון הויז פֿון אלקים, זיי זיינען באַשריבן אין דעם
dem in bashribn zainen zei Elokim fun hoiz fun bafestikung
the in written are they G-d of the house of strengthening

מִדְרַש פֿון דעם בוך פֿון די מלכים . און זיין זון אַמַציָהו איז
iz Amatsyahu zun zain un mlochim di fun buch dem fun medrash
is Amatzyahu son his and kings the of book the of Midrash

געוואָרן מלך אויף זיין אָרט.
ort zain oif melech gevorn
place his in king become

כה

פִּינף און צוואַנציק יאָר איז אַמַציָהו געוואָרן מלך , און
un melech gevorn Amatsyahu iz yor tsvantsik un finf
and king become Amatzyahu is years twenty and five

נײַן און צוואַנציק יאָר האָט ער געקינigט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvantsik un nain
Yerushalayim in reigned he has years twenty and nine

און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען יְהוֹעַדָּן פֿון ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim fun yehoiodon geven iz muter zain fun nomen der un
Yerushalayim of Yeho'addin was is mother his of name the and

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אָבער נישט מיט אַ גאַנצן האַרצן.
hartsn gantsn a mit nisht ober
heart whole a with not but

ג און עס איז געווען, ווי די מלוכה איז געווען באַפֿעסטיקט ביי
bai bafestikt geven iz meluche di vi geven iz es un
with established was is kingdom the when was is it and

אים, אַזוי האָט ער געהרגעט זיינע קנעכט וואָס האָבן דערשלאָגן זײַן
zain dershlogn hobn vos knecht zaine geharget er hot azoi im
his struck down have who servants his killed he has so him

פֿאָטער דעם מלך . ד אָבער זיערע קינדער האָט ער נישט געטייט, נײַערט
naiert geteit nisht er hot kinder zeyere ober melech dem foter
but killed not he has children their but king the father

against him on account of the dahm of the Bnei Yehoyada HaKohen, and slaughtered him on his bed, and he died; and they buried him in Ir Dovid, but they buried him not in the Kivrot HaMelachim. 26 And these are they that conspired against him: Zavad ben Shim'at an Ammonit, and Yehozavad ben Shimrit the Moavit.

27 Now concerning his banim, and the rav hamassa concerning him, and the repairing of the Beis HaElohim, hinei, they are written in the Midrash Sefer HaMelachim. And Amatzyah bno reigned in his place.

25 Amatzyah was 25 old when he began to reign, and he reigned 29 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yeho'addin of Yerushalayim. 2 And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, but not with a levav shalem.

3 Now it came to pass, when the mamlachah was established under him, that he slaughtered his avadim that had murdered HaMelech Aviv. 4 But he slaughtered not their banim, but

did as it is written in the Torah in the Sefer Moshe, where Hashem commanded, saying, The avot shall not die for the banim, neither shall the banim die for the avot, but every ish shall die for his own chet.

אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה, אין דעם בוך פֿון משהן ,
Mosheen fun buch dem in toyre der in geshribn shteit es vi azoi
Moshe of book the in Torah the in written stands it as so

וואָס ה האָט באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: פֿאָטערס זאָלן נישט
nisht zoln foters zogn tsu azoi bafoiln hot Hashem vos
not shall fathers say to so commanded has Hashem that

געטייט ווערן פֿאַר קינדער און קינדער זאָלן נישט געטייט ווערן פֿאַר
far vern geteit nisht zoln kinder un kinder far vern geteit
for become killed not shall children and children for become killed

פֿאָטערס; ניַיערט יעטוועדער פֿאַר זיַין זינד זאָל געטייט ווערן .
vern geteit zol zind zain far yetveder naiert foters
become caused to die shall sin his for everyone but fathers

[5] Moreover Amatzyahu gathered Yehudah together, and set them in order in Bais Avot by officers of thousands and officers of hundreds, throughout all Yehudah and Binyamin; and he mustered them from esrim shanah and above, and found them three hundred elef bachur, battle-ready choice men, that could handle spear and shield.

ה און אַמַציָהו האָט איַינגעזאַמלט יהודה , און האָט זיי
zei hot un Yehudah aingezamlt hot Amatsyahu un
them has and Yehudah gathered has Amatzyahu and

אויסגעשטעלט לויט די פֿאָטערהיַיזער , לויט די
di loit foterhaizer di loit oisgeshtelt
the according to father's household the according to set

הויפּטלייַט פֿון די טויזנטן און לויט די הויפּטלייַט פֿון די
di fun hoiptlait di loit un toizntn di fun hoiptlait
the of chief people the according to and thousands the of chief people

הונדערטן, גאַנץ יהודה און בנימין ; און ער האָט זיי געציילט
getseilt zei hot er un Binyamin un Yehudah gants hundertn
counted them has he and Binyamin and Yehudah all hundreds

פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, און האָט זיי געפֿונען דריַי
drai gefunen zei hot un hecher un alt yor tsvantsik fun
three found them has and upward and old years twenty from

הונדערט טויזנט געקליבענע מענער, וואָס קענען אַרויסגיין אין חיל ,
cheil in aroisgein kenen vos mener geklibene toiznt hundert
army in the go out can who men chosen thousand hundred

וואָס האַלטן אַ שפּיז און אַ שילד .
shild a un shpiz a haltn vos
shield a and spear a hold who

[6] He hired also a hundred elef gibbor chayil out of Yisroel for a hundred talents of kesef.

ו און ער האָט אָנגעדונגען פֿון יִשְׂרָאֵל הונדערט טויזנט העלדישע
heldishe toiznt hundert Yisroel fun ongedungen hot er un
heroic thousand hundred Yisroel from hired has he and

גיבורים פֿאַר הונדערט צענטנער זילבער.
zilber tsentner hundert far giborim
silver talents hundred for warriors

[7] But there came an Ish HaElohim to him, saying, O HaMelech, let not the Tzeva Yisroel go with thee; for Hashem is not with Yisroel, not with kol Bnei Ephrayim. [8] But if thou wilt go, do it; chazak *(be strong)* for the milchamah; HaElohim shall make thee fall before the enemy, for Elohim hath ko'ach to help, and to cast down.

ז און אַ מאַן פֿון ג-ט איז געקומען צו אים, אַזוי צו זאָגן: מלך ,
melech zogn tsu azoi im tsu gekumen iz G-t fun man a un
king say to so him to come is G-d of man a and

זאָל דער חיל פֿון יִשְׂרָאֵל נישט גיין מיט דיר , ווייַל ה
Hashem vail dir mit gein nisht Yisroel fun cheil der zol
Hashem because you(SG) with go not Yisroel of army the must

איז נישט מיט יִשְׂרָאֵל, מיט אַלע קינדער פֿון אפֿרים . ח וואָרעם אַז דו
du az vorem Efrayim fun kinder ale mit Yisroel mit nisht iz
you if for Ephrayim of children all with Yisroel with not is

וועסט גיין , מעגסטו פֿירן ווי שטאַרק די מלחמה , וועט דיך
dich vet milchome di shtark vi firn megstu gein vest
you(SG) will battle the strong though lead you may go will

האלקים מאַכן פֿאַלן פֿאַר דעם פֿיַינט , ווייַל ביַי אלקים איז די
di iz Elokim bai vail faint dem far faln machn HaElokim
the is G-d with because enemy the before fall make G-d

[9] And Amatzyahu said to the Ish HaElohim, But what shall we do for the hundred talents which I have paid for the army of Yisroel? And the Ish HaElohim answered, Hashem is able to give thee much more than this. [10] Then Amatzyahu separated them, the army that had come to him from Ephrayim, to go home again; therefore their anger was greatly kindled against Yehudah, and they returned home in chari af *(great anger)*.

[11] And Amatzyahu strengthened himself, led forth his army, went to the Gey HaMelach, struck down 10,000 of the Bnei Se'ir. [12] And another 10,000 left chayyim *(alive)* did the Bnei Yehudah carry away captive, and brought them unto the top of the cliff, and cast them down from the top of the cliff, that they all were dashed to pieces.

[13] But the soldiers of the army which Amatzyahu sent back, that they should not go with him to milchamah, fell upon the cities of Yehudah, from Shomron even unto Beit-Choron, and struck down three thousand of them, and took much plunder.

מאַכט צו העלפֿן און צו מאַכן פֿאַלן. ט הָאָט אֲמַצְיָהוּ געזאָגט צו דעם
dem tsu gezogt Amatsyahu hot faln machn tsu un helfn tsu macht
the to said Amatzyahu has fall make to and save to power

מאַן פֿון ג-ט: אָבער וואָס טוט מען וועגן די הונדערט צענטנער
tsentner hundert di vegen men tut vos ober G-t fun man
talents hundred the regarding one does what but G-d of man

וואָס איך האָב געגעבן דער מחנה פֿון ישְׂרָאֵל? הָאָט דער מאַן פֿון
fun man der hot Yisroel fun machne der gegebn hob ich vos
of man the has Yisroel of army the given have I which

ג-ט געזאָגט: ה קען דיר געבן מער ווי דאָס. י הָאָט זיי
zei hot dos vi mer gebn dir ken Hashem gezogt G-t
them has this than more give you(SG) can Hashem said G-d

אֲמַצְיָהוּ אָפּגעזונדערט, די מחנה וואָס איז צו אים געקומען פֿון
fun gekumen im tsu iz vos machne di opgezundert Amatsyahu
from come him to is which troops the separated Amatzyahu

אפֿרים, אויף צו גיין אַהיים; און זייער צאָרן האָט זייער געגרימט
gegrimt zeyer hot tsorn zeyer un aheim gein tsu oif Efrayim
kindled very much has anger their and home go to on Ephrayim

אויף יהודה, און זיי האָבן זיך אומגעקערט אַהיים אין גרימצאָרן.
grimtsorn in aheim umgekert zich hobn zei un Yehudah oif
fierce anger in home returned selves have they and Yehudah at

יא און אֲמַצְיָהוּ האָט זיך געשטאַרקט, און ער האָט אָנגעפֿירט זײַן
zain ongefirt hot er un geshtarkt zich hot Amatsyahu un
his led has he and strengthened self has Amatzyahu and

פֿאָלק, און ער איז געגאַנגען צום טאָל פֿון זאַלץ, און האָט געשלאָגן
geshlogn hot un zalts fun tal tsum gegangen iz er un folk
struck has and salt of valley to the gone is he and people

פֿון די קינדער פֿון שֵׂעִיר צען טויזנט. יב און צען טויזנט האָבן די
di hobn toiznt tsen un toiznt tsen Se'ir fun kinder di fun
the have thousand ten and thousand ten Se'ir of children the of

קינדער פֿון יהודה געפֿאַנגען לעבעדיקערהייט, און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un lebedikerheit gefangen Yehudah fun kinder
them have they and alive captured Yehudah of children

געבראַכט אויפֿן שפּיץ פֿעלדז, און זיי אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון שפּיץ
shpits fun aropgevorfen zei un feldz shpits oifn gebracht
top from threw down them and rock top on the brought

פֿעלדז, ביז זיי זיַינען אַלע צעהאַקט געוואָרן.
gevorn tsehakt ale zainen zei biz feldz
become dashed to pieces all are they until rock

יג אָבער די לײַט פֿון דער מחנה וואָס אֲמַצְיָהוּ האָט
hot Amatsyahu vos machne der fun lait di ober
has Amatzyahu which army the of people the but

אומגעקערט פֿון צו גיין מיט אים אין דער מלחמה, האָבן זיך
zich hobn milchome der in im mit gein tsu fun umgekert
selves have war the in him with go to from returned

צעשפּרייט איבער די שטעט פֿון יהודה, פֿון שומרון און ביז
biz un Shomron fun Yehudah fun shtet di iber tseshpreit
unto and Shomron from Yehudah of cities the over scattered

בֵּית-חוֹרוֹן, און זיי האָבן פֿון זיי געשלאָגן דרײַ טויזנט,
toiznt drai geshlogn zei fun hobn zei un Beis-Choron
thousand three struck down them from have they and Beit-Choron

און האָבן גערויבט פֿיל רויב.
roib fil geroibt hobn un
plunder much pillaged have and

יד און עס איז געווען, נאָכדעם ווי אַמַציָהו איז געקומען פֿון
fun gekumen iz Amatsyahu vi nochdem geven iz es un
from come is Amatzyahu as afterwards was is it and
די ג-טער פֿון שלאָגן די אֲדוֹמים , האָט ער געבראַכט די ג-טער פֿון
di fun g-ter di gebracht er hot Adomim di shlogn
the of g-ds the brought he has Edomites the striking down
קינדער פֿון שֵׂעִיר, און האָט זיי זיך אויפֿגעשטעלט פַֿאַר ג-טער, און ער
er un g-ter far oifgeshtelt zich zei hot un Seir fun kinder
he and g-ds for set up self them has and Se'ir of children
טו האָט פֿלעגט זיך בוקן פַֿאַר זיי , און רייכערן צו זיי .
hot zei tsi reichern un zei far bukn zich flegt
has them to burn incense and them before bow down self used to
דער צאָרן פֿון ה געגרימט אויף אַמַציָהון , און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Amatsyahun oif gegrimt Hashem fun tsorn der
sent has he and Amatzyahu on kindled Hashem of wrath the
צו אים אַ נבֿיא , און ער האָט צו אים געזאָגט: נאָך וואָס זוכסטו
zuchstu vos noch gezogt im tsu hot er un novi a im tsu
do you seek what after said him to has he and prophet a him to
די ג-טער פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק , וואָס האָבן נישט מציל געווען זייער
zeyer geven matsl nisht hobn vos folk dozikn dem fun g-ter di
their been saved not have who people this the of g-ds the
פֿאָלק פֿון דיין האַנט? טז און עס איז געווען, אַז ער האָט געערעדט צו
tsu geredt hot er az geven iz es un hant dain fun folk
to spoken has he when was is it and hand your from people
אים, האָט צו אים געזאָגט: האָבן מיר דיך פַֿאַר דעם יוֹעץ פֿון
fun yoets dem far dich mir hobn gezogt im tsu hot im
of counselor the for you(SG) we have said him to he him
מלך געמאַכט? הער דיר אויף; נאָך וואָס זאָל מען דיך
dich men zol vos noch oif dir her gemacht melech
you(SG) one shall what after up you(SG) listen made king
שלאָגן ? האָט דער נבֿיא אויפֿגעהערט, און ער האָט געזאָגט: איך
ich gezogt hot er un oifgehert novi der hot shlogn
I said has he and ceased prophet the has strike down
וויסע אַז אלקים האָט באַראָטן דיך אומצובערענגען , ווייל דו
du vail umtsubrengen dich barotn hot Elokim az veis
you because to destroy you(SG) counseled has G-d that know
האָסט דאָס געטאָן, און האָסט נישט צוגעהערט צו מיין עצה .
eitse main tsu tsugehert nisht host un geton dos host
counsel my to paid heed not have and done this have
יז און אַמַציָהו דער מלך פֿון יהודה האָט זיך באַקלערט, און האָט
hot un baklert zich hot Yehudah fun melech der Amatsyahu un
has and consulted self has Yehudah of king the Amatzyahu and
געשיקט צו יוֹאָש דעם זון פֿון יְהוֹאָחָז דעם זון פֿון יֵהוּא , דעם מלך
melech dem Yehuen fun zun dem Yehoachaz fun zun dem Yoash tsu geshikt
king the Yehu of son the Yehoachaz of son the Yoash to sent
פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: קום לאָמיר זיך אָנקוקן אין פּנים .
ponem in onkukn zich lomir kum zogn tsu azoi Yisroel fun
face in look at ourselves let us come say to so Yisroel of
יח האָט יוֹאָש דעם מלך פֿון ישְׂרָאֵל געשיקט צו אַמַציָהו דעם
dem Amatsyahu tsu geshikt Yisroel fun melech dem Yoash hot
the Amatzyahu to sent Yisroel of king the Yoash has
מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן: דער דאָרן וואָס איז לבֿנון
melech fun Yehudah azoi tsu zogn dem dorn vos iz Levanon
Levanon in that thornbush the say to so Yehudah of king

14 Now it came to pass, after that Amatzyahu returned from the slaughter of the people of Edom, that he brought the elohei Bnei Se'ir, and set them up for him to be elohim, and bowed down himself before them, and burned ketoret unto them. 15 Therefore the Af Hashem was kindled against Amatzyahu, and he sent unto him a navi, which said unto him, Why hast thou sought after the elohei haAm, which could not deliver their own people out of thine yad? 16 And it came to pass, as he talked with him, that HaMelech said unto him, Art thou appointed the adviser to HaMelech? Forbear. Why shouldest thou be struck down? Then the navi forbore, and said, I know that Elohim hath determined to destroy thee, because thou hast done this, and hast not paid heed unto my etza *(counsel)*.

17 Then Amatzyahu Melech Yehudah consulted, and sent to Yoash ben Yehoachaz ben Yehu, Melech Yisroel, saying, Come, let us meet face to face.

18 And Yoash Melech Yisroel sent to Amatzyahu Melech Yehudah, saying, The thistle that was in the Levanon sent to the cedar

that was in the Levanon, saying, Give thy bat to beni *(my son)* as isha; then there passed by a chayyat hasadeh *(wild beast)* that was in the Levanon, and trode down the thistle.

19 Thou sayest, Hinei, thou hast struck down the people of Edom; and thine lev lifteth thee up to be proud. Abide now at home. Why shouldest thou meddle to thine hurt, that thou shouldest fall, even thou, and Yehudah with thee?

20 But Amatzyah would not hear, for it came from HaElohim, that He might deliver them into the yad of their enemies, because they sought after the elohei Edom. 21 So Yoash Melech Yisroel went up and they met face to face, both he and Amatzyah Melech Yehudah, at Beit-Shemesh, which belongeth to Yehudah. 22 And Yehudah was routed before Yisroel, and they fled every ish to his ohel.

23 And Yoash Melech Yisroel captured Amatzyahu Melech Yehudah ben Yoash ben Yehoachaz, at Beit-Shemesh, and brought him to Yerushalayim, and broke down the Chomat Yerushalayim from the Sha'ar Ephrayim to the Sha'ar HaPinnah, a section

הָאָ֗ט געשיקט צו דעם צעדערבוים ווָאס אין לְבָנוֹן , אַזוי צו זאָגן׃
zogn tsu azoi Levanon in vos tsederboim dem tsu geshikt hot
say to so Levanon in that cedar tree the to sent has

גיב דיין טאָכטער צו מיין זון פַּאַר אַ ווייַב. איז פַּאַרביַיגעגאַנגען אַ
a farbaigegangen iz vaib a far zun main tsu tochter dain gib
a passing by is wife a for son my to daughter your give

ווילדע חיה ווָאס אין לְבָנוֹן , און האָט צעטראָטן דעם דאָרן .
dorn dem tsetrotn hot un Levanon in vos chaye vilde
thornbush the trampled has and Levanon in that beast wild

יט דו קלערסט, אָט האָסט געשלָאגן אֱדוֹם , און דיין האַרץ האָט
hot harts dain un Edom geshlogn host ot klerst du
has heart your and Edom struck you have behold consider you

נאָך . זיך דערהויבן זיך צו באַרעמען. זיץ אַצונד אין דער היים
noch heim der in atsund zits baremen tsu zich derhoibn dich
after home the in now sit boast to self lifted up you(SG)

ווָאס זאָלסטו זיך רייצן מיט אומגליק, און פַּאַלן דו און יהוּדה
Yehudah un du faln un umglik mit reitsn zich zolstu vos
Yehudah and you fall and calamity with provoke self shall you what

מיט דיר .
dir mit
you(SG) with

כ אָבער אַמַציָהוּ האָט נישט צוגעהערט; ווָארעם דאָס איז געווען פון
fun geven iz dos vorem tsugehert nisht hot Amatsyahu ober
from was is this because paid heed not has Amatzyahu but

ה , כדי זיי צו געבן אין דער האַנט, ווייל זיי האָבן
hobn zei vail hant der in gebn tsu zei kedei Hashem
had they because hand the into give to them in order Hashem

געזוכט די ג-טער פון אֱדוֹם . כא און יוֹאָש דער מלך פון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Yoash un Edom fun g-ter di gezucht
Yisroel of king the Yoash and Edom of g-ds the sought

איז אַרויפגעגאַנגען, און ער און אַמַציָהוּ דער מלך פון יהוּדה
Yehudah fun melech der Amatsyahu un er un aroifgegangen iz
Yehudah of king the Amatzyahu and he and gone up is

האָבן זיך אָנגעקוקט אין פנים אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ וואָס געהערט צו
tsu gehert vos Beis-Shemesh in ponem in ongekukt zich hobn
to belongs which Beit-Shemesh in face in looked at selves have

יהוּדה . כב און יהוּדה איז געשלָאגן געוואָרן פַּאַר יִשְׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel far gevorn geshlogn iz Yehudah un Yehudah
they and Yisroel before become struck is Yehudah and Yehudah

זיינען אַנטלָאפן איטלעכער צו זיינע געצעלטן.
getseltn zaine tsu itlecher antlofn zainen
tents his to each fled are

כג און אַמַציָהוּ דעם מלך פון יהוּדה , דעם זון פון יוֹאָש דעם
dem Yoash fun zun dem Yehudah fun melech dem Amatsyahu un
the Yoash of son the Yehudah of king the Amatzyahu and

זון פון יהוֹאָחָז , האָט יוֹאָש דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל געכאַפט
gechapt Yisroel fun melech dem Yoash hot Yehoachazen fun zun
captured Yisroel of king the Yoash has Yehoachaz of son

אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ , און האָט אים געבראַכט קיין ירוּשָׁלַיִם ; און ער
er un Yerushalayim kein gebracht im hot un Beis-Shemesh in
he and Yerushalayim to brought him has and Beit-Shemesh in

האָט דורכגעבראָכן די מויער פון ירוּשָׁלַיִם פון דעם טויער פון
fun toier dem fun Yerushalayim fun moier di durchgebrochn hot
of gate the from Yerushalayim of wall the breached has

the length of which was four hundred cubits. [24] And he took all the zahav and the kesef, and all the vessels that were found in the Beis HaElohim with Oved-Edom, and the otzerot Bais HaMelech, the hostages also, and returned to Shomron.

[25] And Amatzyahu ben Yoash Melech Yehudah lived after the mot Yoash ben Yehoachaz Melech Yisroel fifteen years.

[26] Now the rest of the acts of Amatzyahu, harishonim and ha'acharonim, hinei, are they not written in the Sefer of the Melachim of Yehudah and Yisroel? [27] Now after the time that Amatzyah did turn away from following Hashem they made a kesher against him in Yerushalayim; and he fled to Lakhish, but they sent to Lakhish after him, and slaughtered him there. [28] And they brought him upon susim, and buried him with Avotav in Ir Yehudah.

26 Then kol HaAm Yehudah took Uziyahu, who was sixteen years old, and made him Melech in the place of Aviv Amatzyahu.

אפרים ביז דעם ווינקלטויער, פיר הונדערט איילן . כד און דאָס גאַנצע
gantse dos un eiln hundert fir vinkltoier dem biz Efrayim
whole the and cubits hundred four corner gate the unto Ephrayim

גאָלד און זילבער, און אַלע כלים , וואָס האָבן זיך געפונען אין הויז
hoiz in gefunen zich hobn vos keilim ale un zilber un gold
house in found selves have which vessels all and silver and gold

פון האלקים אונטער עוֹבד-אֱדוֹמען , און די אוצרות פון דעם מלכס
melechs dem fun oitseres di un Oved-Edomen unter HaElokim fun
king's the of treasures the and Oved-Edom under G-d of

הויז , און משכון-קינדער , און האָט זיך אומגעקערט קיין שומרון .
Shomron kein umgekert zich hot un mashkun-kinder un hoiz
Shomron to returned self has and collateral children and house

כה און אַמַציָהו דער זון פון יוֹאָשן , דער מלך פון יהודה ,
Yehudah fun melech der Yoashn fun zun der Amatsyahu un
Yehudah of king the Yoash of son the Amatzyahu and

האָט געלעבט נאָך דעם טויט פון יוֹאָש דעם זון פון יהוֹאָחָז , דעם
dem Yehoachazen fun zun dem Yoash fun toit dem noch gelebt hot
the Yehoachaz of son the Yoash of death the after lived has

מלך פון יִשׂרָאֵל, פופצן יאָר .
yor fuftsn Yisroel fun melech
years fifteen Yisroel of king

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן אַמַציָהו , די ערשטע אַזוי
azoi ershte di Amatsyahu vegen zachn iberike di un
just first the Amatzyahu concerning matters remaining the and

ווי די לעצטע, זיי זיינען שוין באַשריבן אין בוך פון די מלכים פון
fun mlochim di fun buch in bashribn shoin zainen zei letste di vi
of kings the of book in written already are they last the as

יהודה און יִשׂרָאֵל. כז און פון דער צייט אָן וואָס אַמַציָהו האָט זיך
zich hot Amatsyahu vos on tsait der fun un Yisroel un Yehudah
self has Amatzyahu that on time the from and Yisroel and Yehudah

אָפּגעקערט פון הינטער ה , האָט מען געבונטעוועט אַ בונט
bunt a gebuntevet men hot Hashem hinter fun opgekert
conspiracy a conspired one has Hashem behind from turned away

אויף אים אין ירוּשָׁלַיִם ; און ער איז אַנטלאָפן קיין לָכיש , אָבער
ober Lachish kein antlofn iz er un Yerushalayim in im oif
but Lakhish to fled is he and Yerushalayim in him upon

מע האָט נאָכגעשיקט נאָך אים קיין לָכיש , און מע האָט אים דאָרטן
dortn im hot me un Lachish kein im noch nochgeshikt hot me
there him has one and Lakhish to him after sent after has one

געטייט . כח און מע האָט אים געבראַכט אויף פֶערד , און מע האָט
geteit ferd oif gebracht im hot me un
caused to die horses on brought him has one and

אים באַגראָבן לעבן זיינע עלטערן אין דער שטאָט יהודה .
Yehudah shtot der in eltern zaine lebn bagrobn im
Yehudah city the in fathers his near buried him

כו און דאָס גאַנצע פֶאָלק פון יהודה האָט גענומען עוּזִיָהוּ ,
Uziyahun genumen hot Yehudah fun folk gantse dos un
Uziyahu taken has Yehudah of people entire the and

וואָס איז געווען זעכצן יאָר אַלט, און זיי האָבן אים גמאַכט
gemacht im hobn zei un alt yor zechtsn geven iz vos
made him have they and old years sixteen was is who

פַאַר אַ מלך אויף דעם אָרט פון זיין פֶאָטער אַמַציָהוּ .
Amatsyahun foter zain fun ort dem oif melech a far
Amatzyahu father his of place the in king a for

[2] He built up Eilot, and restored it to Yehudah, after that HaMelech slept with Avotav.

[3] Sixteen years old was Uziyahu when he began to reign, and he reigned fifty and two shanah in Yerushalayim. Shem immo also was Yecholyah of Yerushalayim.

[4] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, according to all that Aviv Amatzyahu did. [5] And he sought Elohim in the days of Zecharyahu, who had understanding in the visions of HaElohim; and as long as he sought Hashem, HaElohim made him to have success.

[6] And he went forth and warred against the Pelishtim *(Philistines)*, and broke down the chomat Gat, and the chomat Yavneh, and the chomat Ashdod, and built towns near Ashdod, and among the Pelishtim *(Philistines)*. [7] And HaElohim helped him against the Pelishtim *(Philistines)*, and against the Arabs that dwelt in Gur-Ba'al, and the Me'unim. [8] And the Ammonim gave minchah to Uziyahu, and shmo spread abroad even to the approach to Mitzrayim; for he strengthened himself exceedingly. [9] Moreover Uziyahu built migdalim

ב ער האָט אַרומגעבויט אֵילוֹת און האָט זי אומגעקערט צו יהודה ,
Yehudah tsu umgekert zi hot un Eilot arumgeboit hot er
Yehudah to returned it has and Eilot rebuilt has he

נאָך דעם ווי דער מלך האָט געלייגט מיט זיינע עלטערן.
eltern zaine mit geleigt hot melech der vi dem noch
fathers his with lain down has king the as that after

ג זעכצן יאָר איז עוזִיָהו אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך ,
melech gevorn iz er az geven alt Uziyahu iz yor zechtsn
king become is he when was old Uziyahu is years sixteen

און צוויי און פופציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער
der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor fuftsik un tsvei un
the and Yerushalayim in reigned he has years fifty and two and

נאָמען פון זיין מוטער איז געווען יכָלְיה פון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun Yecholyah geven iz muter zain fun nomen
Yerushalayim of Yecholyah was is mother his of name

ד און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפאַרטיק אין די אויגן פון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פאָטער אַמַציָהו האָט געטאָן. ה און ער האָט
hot er un geton hot Amatsyahu foter zain vos alts vi azoi
has he and done had Amatzyahu father his which all as so

זיך אָפּגעלייגט אויף זוכן אלקים אין די טעג פון זכַריָהו , וואָס
vos Zecharyahuen fun teg di in Elokim zuchn oif opgeleigt zich
who Zecharyahu of days the in G-d seek to dedicated self

איז געווען פַאַרשטאַנדיק אין דער זעונג פון ה ; און אין די טעג
teg di in un Hashem fun zeung der in farshtandik geven iz
days the in and Hashem of vision the in understanding was is

וואָס ער האָט געזוכט ה האָט מיט אים האלקים באַגליקט .
baglikt HaElokim im mit hot Hashem gezucht hot er vos
prospered G-d him with has Hashem sought had he that

ו און ער איז אַרויסגעגאַנגען און האָט מלחמה געהאַלטן מיט די
di mit gehaltn milchome hot un aroisgegangen iz er un
the with waged war has and gone out is he and

פלִשתִּים , און האָט אײַנגעבראָכן די מויער פון גַּת , און די מויער פון
fun moier di un Gat fun moier di aingebrochn hot un Pelishtim
of wall the and Gat of wall the breached has and Pelishtim

יבְנה , און די מויער פון אַשדוד , און געבויט שטעט אַרום אַשדוד ,
Ashdod arum shtet geboit un Ashdod fun moier di un Yavneh
Ashdod round towns built and Ashdod of wall the and Yavneh

און צווישן די פלִשתִּים . ז און האלקים האָט אים געהאָלפן אַקעגן די
di akegn geholfn im hot HaElokim un Pelishtim di tsvishn un
the against saved him has G-d and Pelishtim the among and

פלִשתִּים , און אַקעגן די אַראַבער, וואָס זיינען געזעסן אין גור-בַּעַל ,
Gur-Baal in gezesn zainen vos araber di akegn un Pelishtim
Gur-Ba'al in settled are who Arabs the against and Pelishtim

און די מְעוּנים . ח און די עַמוֹנים האָבן געגעבן מתָּנות צו
tsu matonus gegebn hobn Amonim di un MUnim di un
to gifts given have Ammonim the and Me'unim the and

עוזִיָהו ; און זיין שם איז געגאַנגען ביז מע קומט קיין מִצרַיִם ,
Mitsrayim kein kumt me biz gegangen iz shem zain un Uziyahu
Egypt to comes one until gone is name his and Uziyahu

וואָרעם ער איז געווען שטאַרק ביז גאָר . ט און עוזִיָהו האָט
hot Uziyahu un gor biz shtark geven iz er vorem
has Uziyahu and exceedingly unto strong was is he because

(towers) in Yerushalayim at the Sha'ar HaPinnah, and at the Sha'ar of the Gey, and at the Miktzo'a, and he fortified them. 10 Also he built migdalim in the midbar, and dug borot rabbim (many wells), for he had much livestock, both in the Shefelah (Lowlands), and in the Mishor (Plains, Level Country); ikkarim (field workers, farmers) also, and koremim (vineyard workers, vine-keepers) in the hills, and in the Carmel, for he loved adamah (the soil). 11 Moreover Uziyahu had an army of fighting men that went out to tzava (battle) in troops, according to the number of their mustering by the yad Ye'iel the Sofer and Ma'aseiyahu the Shoter (Officer), under the yad Chananyahu, one of the officials of HaMelech. 12 The whole mispar (number) of the Rashei HaAvot over the mighty warriors were two thousand and six hundred. 13 And under their yad was a battle group, three hundred thousand and seven thousand and five hundred, that made milchamah with mighty ko'ach, to help HaMelech against the enemy. 14 And Uziyahu prepared for them throughout all the army moginim (shields), and spears, and helmets, and armor, and bows, and slingstones. 15 And he made in Yerushalayim machines designed by inventive

געבויט טורעמס אין ירושָלַיִם ביַים ווינקלטויער, און ביַים טויער
toier baim un vinkltoier baim Yerushalayim in turems geboit
gate by the and corner gate by the Yerushalayim in towers built

פֿון טאָל, און ביַים עק, און ער האָט זיי באַפֿעסטיקט. ט און
un bafestikt zei hot er un ek baim un tal fun
and fortified them has he and corner by the and valley of the

ער האָט געבויט טורעמס אין דער מדבר, און האָט אויסגעהאַקט פֿיל
fil oisgehakt hot un midber der in turems geboit hot er
many chiseled out has and desert the in towers built has he

ברונעמער, וואָרעם ער האָט געהאַט פֿיל פֿיך אי אין דער נידערונג,
niderung der in i fich fil gehat hot er vorem brunemer
lowlands the in and livestock much had has he for wells

אי אין דעם פֿלאַכלאַנד; אַקערלייַט און גערטנירער אויף די בערג,
berg di oif gertenirer un akerlait flachland dem in i
mountains the on gardeners and plowmen plains the in and

און אין כַּרמֶל, וואָרעם ער איז געווען אַ ליבהאָבער פֿון ערד.
erd fun libhober a geven iz er vorem Karmel in un
soil of the lover a was is he for Carmel in and

יא און עוזִיָהו האָט געהאַט אַ חיל פֿון קריגסלייט וואָס זיַנען
zainen vos krigslait fun cheil a gehat hot Uziyahu un
are who fighting men of army an had has Uziyahu and

אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה אין מחנות, לויט דעם מיספּר
misper dem loit machnus in milchome oif aroisgegangen
number the according to companies in war for gone out

פֿון זייער ציילונג דורך דער האַנט פֿון יעיאֵל דעם שרייַבער, און
un shraiber dem Yeyel fun hant der durch tseilung zeyer fun
and scribe the Ye'iel of hand the through counting their of

מַעֲשֵׂיָהו דעם אויפּזעער, אונטער דער האַנט פֿון חַנַניָהו, איינעם
einem Chananyahuen fun hant der unter oifzeer dem Maaseiyah
one Chananyahu of hand the under overseer the Ma'aseiyahu

פֿון די האַרן פֿון מלך. יב די גאַנצע צאָל פֿון די הויפּטן פֿון
fun hoiptn di fun tsol gantse di melech fun harn di fun
of leaders the of number entire the king of the princes the of

פַּאָטערהייזער, די העלדישע גיבורים, איז געווען צוויי טויזנט און זעקס
zeks un toiznt tsvei geven iz giborim heldishe di foterhaizer
six and thousand two was is warriors heroic the ancestral

הונדערט. יג און אונטער זייער האַנט איז געווען אַ קריגס-חיל פֿון דריַי
drai fun krigs-cheil a geven iz hant zeyer unter un hundert
three of battle group a was is hand their under and hundred

הונדערט טויזנט און זיבן טויזנט פֿון פִינף הונדערט וואָס האָבן
hobn vos hundert finf fun toiznt zibn un toiznt hundert
have which hundred five of thousand seven and thousand hundred

געהאַלטן מלחמה מיט שטאַרקן כּוח, צו העלפֿן דעם מלך אַקעגן
akegn melech dem helfn tsu koiech shtarkn mit milchome gehaltn
against king the save to might strong with war waged

דעם פֿיַינט. יד און עוזִיָהו האָט צוגעגרייט פַּאַר זיי, פַּאַר דעם גאַנצן
gantsn dem far zei far tsugegreit hot Uziyahu un faint dem
entire the for them for prepared has Uziyahu and enemy the

חיל, שילדן, און שפּיזן, און קיוועלס, און פּאַנצערס, און בויגנס,
boigns un pansters un kivers un shpizn un shildn cheil
bows and body armor and helmets and spears and shields army

און שליַידער-שטיינער. טו און ער האָט געמאַכט אין ירושָלַיִם קונציקע
kuntsike Yerushalayim in gemacht hot er un shlaider-shteiner un
clever Yerushalayim in made has he and sling-stones and

engineers, for use on the migdalim and upon the corners of the city wall, to shoot khitzim *(arrows)* and avanim gedolot. And shmo spread far abroad, for he was marvellously helped, until when chazak *(he became powerful)*.

16 But when he became powerful, his lev was lifted up to his downfall, for he was unfaithful against Hashem Elohav, and he entered into the Heikhal Hashem to burn ketoret upon the Mizbe'ach HaKetoret. 17 And Azaryahu HaKohen went in after him, and with him shemonim Kohanim of Hashem, that were men of courage. 18 And they stood up against Uziyahu HaMelech, and said unto him, It is not for you, Uziyahu, to burn ketoret unto Hashem, but to the Kohanim the Bnei Aharon, that are hamekudashim *(consecrated and ritually pure)* to burn ketoret. Go out from the Mikdash, for thou hast been treacherous; neither shall it be for thine kavod *(honor)* from Hashem Elohim. 19 Then Uziyahu became angry, and had a mikteret *(censer)* in his yad to burn ketoret, and while he was raging with the Kohanim, the tzara'at even broke out on his metzach *(forehead)* before the Kohanim in the Beis Hashem, near the Mizbe'ach HaKetoret.

געשטעלן, אויסגעטראַבט פֿון אַ מײַנסטער , צו זײַן אויף די טורעמס
turems di oif zain tsu mainster a fun oisgetracht geshteln
towers the on be to master craftsman a of invented devices

און אויף די שפּיצן , אויף צו שיסן מיט פֿײַלן און מיט גרויסע
groise mit un failn mit shisn tsu oif shpitsn di oif un
large with and arrows with shoot to for battlements the on and

שטיינער; און זײַן שם איז אַרויסגעגאַנגען ביז אין מרחקים , וואָרעם
vorem merchakim in biz aroisgegangen iz shem zain un shteiner
for far-off places in unto gone out is name his and stones

ער איז וווּנדערלעך געהאָלפֿן געוואָרן, ביז ער איז געוואָרן שטאַרק .
shtark gevorn iz er biz gevorn geholfn vunderlech iz er
powerful become is he until become saved wondrously is he

טז אָבער ווי ער איז שטאַרק געוואָרן, האָט זײַן האַרץ זיך דערהויבן
derhoibn zich harts zain hot gevorn shtark iz er vi ober
lifted up self heart his has become powerful is he just but

ביז צום פֿאַרדאָרבן ווערן , און ער האָט געפֿעלשט אָן
on gefelsht hot er un vern fardorben tsum biz
against dealt faithlessly has he and becoming corrupt to the until

ה זײַן ג-ט, און ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין הֵיכל פֿון ה צו
tsu Hashem fun heichl in araingegangen iz er un G-t zain Hashem
to Hashem of temple into gone in is he and G-d his Hashem

רייכערן אויף דעם מזבח פֿאַר ווײַרעך . יז איז אַרײַנגעגאַנגען נאָך
noch araingegangen iz vairech far mizbeyech dem oif reichern
after gone in is incense for altar the on burn incense

אים עזַריָהו דער כֹהן , און מיט אים אַכציק כֹהנים פֿון ה ,
Hashem fun koyanim achtsik im mit un koyen der Azaryahu im
Hashem of kohanim eighty him with and kohen the Azaryahu him

העלדישע יונגען , יח און זיי האָבן זיך געשטעלט פֿאַר דעם מלך
melech dem far geshtelt zich hobn zei un yungen heldishe
king the for stood selves have they and young heroic

עוזיָהו , און זיי האָבן צו אים געזאָגט: נישט פֿאַר דיר , עוזיָהו ,
Uziyahu dir far nisht gezogt im tsu hobn zei un Uziyahu
Uziyahu you(SG) for not said him to have they and Uziyahu

איז רייכערן צו ה , נאָר פֿאַר די כֹהנים , די קינדער פֿון
fun kinder di koyanim di far nor Hashem tsu reichern iz
of children the kohanim the for but Hashem to to burn incense is

אַהרן , וואָס זיַנען געהיילט אויף צו רייכערן . גיי אַרויס פֿון
fun arois gei reichern tsu oif geheilikt zainen vos Aharon
of out go burn incense to for consecrated are which Aaron

מִקדָש , וואָרעם דו האָסט געפֿעלשט, און דאָס וועט דיר נישט
mikdash vorem du host gefelsht un dos vet dir nisht
sanctuary because you(SG) have falsely act will this and not you(SG)

זײַן צום כּבֿוד בײַ ה אלקים . יט האָט עוזיָהו געצערנט ;
zain tsum koved bai Hashem Elokim . hot Uziyahu getsernt
be to honor at Hashem G-d has Uziyahu became angry

און אין זײַן האַנט איז געווען אַ רייכערפֿאַן אויף צו רייכערן ;
un in zain hant iz geven a reicherfan oif tsu reichern
and in his hand is was an censer for to burn incense

און ווי ער האָט געצערנט אויף די כֹהנים , אַזוי האָט אַ צרעת
un vi er hot getsernt oif di koyanim azoi hot a tsoraas
and as he has become angry against the kohanim so has a leprosy

אויסגעבראָכן אויף זײַן שטערן , פֿאַר די כֹהנים אין הס הויז ,
oisgebrachn oif zain shtern far di koyanim in Hashems hoiz
broken out on his forehead before the kohanim in Hashem's house

[20] And Azaryahu the Kohen HaRosh, and all the Kohanim, looked upon him, and, hinei, he was leprous on his metzach, and they thrust him out from there; yea, he himself hasted also to go out, because Hashem nun-gimmel-ayin-vav.

[21] And Uziyahu HaMelech was metzorah *(a leper)* unto his yom mot, and dwelt in a leper asylum house, because of his leprosy; for he was nigzar from the Beis Hashem; and Yotam bno was over the Bais HaMelech, governing the Am HaAretz.

[22] Now the rest of the acts of Uziyah, harishonim and ha'acharonim, did Yeshayahu ben Amotz, HaNavi, record.

[23] So Uziyahu slept with Avotav, and they buried him with Avotav in the sadeh hakevurah which belonged to the Melachim; for they said, He is a metzorah. And Yotam bno reigned in his place.

27 Yotam was twenty and five shanah when he began to reign, and he was king sixteen shanah in Yerushalayim. The shem immo also was Yerusha bat Tzadok.

לעבן דעם מזבח פֿאַר וויירעך . כ און עזריָהו דער כֹּהן-גָּדול און
un koyen-gadol der Azaryahu un vairech far mizbeyech dem lebn
and kohen gadol the Azaryahu and incense for altar the near

אַלע כֹּהנים האָבן זיך אומגעקוקט, ערשט ער איז מצורע אויף זיין
zain oif metsoire iz er ersht umgekukt zich hobn koyanim ale
his on a leper is he behold looked selves have kohanim all

שטערן ; האָבן זיי אים אויף גיך אַוועקגענומען פֿון דאָרטן, און אויך
oich un dortn fun avekgenumen gich oif im zei hobn shtern
also and there from taken away haste in him they have forehead

ער האָט זיך געאיילט אַרויסצוגיין , ווייל ה האָט אים געפּלאָגט.
geplogt im hot Hashem vail aroistsugein geailt zich hot er
afflicted him has Hashem because to go out hurried self has he

כא און דער מלך עוזיָהו איז געווען מצורע ביז דעם טאָג פֿון זיין
zain fun tog dem biz metsoire geven iz Uziyahu melech der un
his of day the until a leper was is Uziyahu king the and

טויט ; און ער איז געזעסן אין אָפּגעזונדערטן הויז , אַ מצורע ; וואָרעם ער
er vorem metsoire a hoiz opgezundertn an in gezesn iz er un toit
he for leper a house isolated an in sat is he and death

איז אָפּגעשניטן געווארן פֿון הס הויז . און זיין זון יותם איז געווען
geven iz Yotam zun zain un hoiz Hashems fun gevorn opgeshnitn iz
was is Yotam son his and house Hashem's from become cut off is

איבער דעם מלכס הויז ; ער האָט געמישפּט דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד .
land fun folk dos gemishpt hot er hoiz melechs dem iber
the land of people the judged has he house king's the over

כב און די איבעריקע זאכן וועגן עוזיָהון , די ערשטע אַזוי ווי
vi azoi ershte di Uziyahun vegen zachn iberike di un
as just first the Uziyahu concerning matters remaining the and

די לעצטע, האָט באַשריבן ישעיָהו הנבֿיא דער זון פֿון אָמוצן .
Amotsn fun zun der hanovi Yeshayahu bashribn hot letste di
Amotz of son the the prophet Yeshayah written has last the

כג און עוזיָהו האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Uziyahu un
has one and fathers his with lain down self has Uziyahu and

אים באַגראָבן ביי זיינע עלטערן אין דעם קבֿר-פֿעלד פֿון די מלכים ,
mlochim di fun keyver-feld dem in eltern zaine bai bagrobn im
kings the of burial place the in fathers his by buried him

וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: ער איז אַ מצורע . און זיין זון יותם איז
iz Yotam zun zain un metsoire a iz er gezogt hobn zei vorem
is Yotam son his and leper a is he said have they for

געווארן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn
place his in king become

כז פֿינף און צוואַנציק יאָר איז יותם אַלט געווען, אַז ער
er az geven alt Yotam iz yor tsvantsik un finf
he when was old Yotam is years twenty and five

איז געווארן מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor zechtsn un melech gevorn iz
in reigned he has years sixteen and king become is

ירושלַים . און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען *ירושה
Yerusha geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
Yerusha having been is mother his of name the and Yerushalayim

די טאָכטער פֿון צָדוֹק .
Tsadokn fun tochter di
Tzadok of daughter the

[2] And he did that which was yashar *(right)* in the eyes of Hashem, according to all that his av Uziyah did; howbeit he entered not into the Heikhal Hashem. And the people did corruptly still.

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פֿאָטער עוזיָהו האָט געטאָן; נאָר ער איז נישט
nisht iz er nor geton hot Uziyahu foter zain vos alts vi azoi
not is he but done had Uziyahu father his that all as just

אַרײַנגעגאַנגען אין היכל פֿון ה . אָבער דאָס פֿאָלק איז
iz folk dos ober Hashem fun heichl in araingegangen
is people the but Hashem of outer sanctuary into gone in

נאָך אַלץ געווען פֿאַרדאָרבן.
fardorben geven alts noch
corrupt were all still

[3] He built the upper sha'ar Beis Hashem, and on the chomat Ophel he built much. [4] Moreover he built towns in the har Yehudah, and in the forests he built fortresses and migdalim. [5] He fought also with Melech Bnei Ammon, and prevailed against them. And the Bnei Ammon gave him the same year a hundred talents of kesef, and ten thousand measures of chittim *(wheat)*, and ten thousand of se'orim *(barley)*. The Bnei Ammon did pay this amount unto him, both the second year, and the third. [6] So Yotam became mighty, because he made the darkhei Yotam steadfast before Hashem Elohav.

ג ער האָט געבויט דעם אויבערשטן טויער פֿון הס הויז , און
un hoiz Hashems fun toier oibershtn dem geboit hot er
and house Hashem's of gate upper the built has he

אין דער מויער פֿון עופֿל האָט ער פֿיל געבויט. ד און ער האָט געבויט
geboit hot er un geboit fil er hot Ofel fun moier der in
built has he and built much he has Ophel of wall the in

שטעט אין די בערג פֿון יהודה , און אין די וועלדער האָט
hot velder di in un Yehudah fun berg di in shtet
has forests the in and Yehudah of mountains the in towns

ער געבויט פֿאַלאַצן און טורעמס. ה און ער האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot er un turems un palatsn geboit er
waged war has he and towers and palaces built he

מיט דעם מלך פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן , און האָט זיי
zei hot un Amon fun kinder di fun melech dem mit
them has and Ammon of children the of king the with

איבערגעשטאַרקט, און די קינדער פֿון עַמוֹן האָבן אים געגעבן
gegebn im hobn Amon fun kinder di un ibergeshtarkt
given him have Ammon of children the and prevailed over

אין יענעם יאָר הונדערט צענטנער זילבער, און טויזנט קאָר ווייץ ,
veits kor toiznt un zilber tsentner hundert yor yenem in
wheat cors thousand and silver talents hundred year that in

און גערשטן צען טויזנט . דאָס אייגענע האָבן אים די קינדער פֿון
fun kinder di im hobn eigene dos toiznt tsen gershtn un
of children the him have same the thousand ten barley and

עַמוֹן געבראַכט אויך אויפֿן צווייטן יאָר און אויפֿן דריטן. ו און
un dritn oifn un yor tsveitn oifn oich gebracht Amon
and third in the and year second in the also brought Ammon

יוֹתָם איז געווארן שטאַרק , ווָאָרעם ער האָט אויפֿגעפאַסט זיַינע
zaine oifgepast hot er vorem shtark gevorn iz Yotam
his watched has he for powerful become is Yotam

וועגן פֿאַר ה זיַין ג-ט.
G-t zain Hashem far vegen
G-d his Hashem for ways

[7] Now the rest of the divrei Yotam, and all his milchamot, and his ways, lo, they are written in the sefer of the melachim of Yisroel and Yehudah.

ז און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹתָמען , און אַלע זיַינע
zaine ale un Yotamen vegen zachn iberike di un
his all and Yotam concerning matters remaining the and

מלחמות , און זיַינע פֿירונגען, זיי זיַינען באַשריבן אין בוך פֿון
fun buch in bashribn zainen zei firungen zaine un milchomes
of book in the written are they conduct his and wars

די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל און יהודה .
Yehudah un Yisroel fun mlochim di
Yehudah and Yisroel of kings the

ח פִּינְף און צְוואַנְציק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז געווָאָרן
gevorn iz er az geven alt er iz yor tsvantsik un finf
become is he when was old he is years twenty and five

מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor zechtsn un melech
Yerushalayim in reigned he has years sixteen and king

ט און יוֹתָם האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Yotam un
has one and fathers his with lain down self has Yotam and

אים באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט . און זיין זון אָחָז איז געווָאָרן מלך
melech gevorn iz Achaz zun zain un Dovids-Shtot in bagrobn im
king become is Achaz son his and Ir Dovid in buried him

אויף זיין אָרט .
ort zain oif
place his in

כח

צְוואַנְציק יאָר איז אָחָז אַלט געווען, אַז ער איז געווָאָרן
gevorn iz er az geven alt Achaz iz yor tsvantsik
become is he when was old Achaz is years twenty

מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor zechtsn un melech
Yerushalayim in reigned he has years sixteen and king

, ה און ער האָט נישט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton nisht hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done not has he and

אַזוי ווי זיין פֿאָטער דָּוִד . ב נאָר איז געגאַנגען אין דעם ווועג פֿון די
di fun veg dem in gegangen iz nor Dovid foter zain vi azoi
the of way the in gone is but Dovid father his like as

מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל. און ער האָט אויך געמאַכט געגאָסענע בילדער צו די
di tsu bilder gegosene gemacht oich hot er un Yisroel fun mlochim
the to images poured made also has he and Yisroel of kings

, בַּעַל-געטער; ג און ער האָט געברענט זייער אין דעם טאָל פֿון בן-הִנּוֹם
Ben-Hinom fun tal dem in gereichert hot er un Baal-geter
Ben Hinnom of valley the in burned incense has he and Ba'al g-ds

און האָט פֿאַרברענט זיינע זין אין פֿייַער, אַזוי ווי די אומווערדיקייטן
umverdikeitn di vi azoi faier in zin zaine farbrent hot un
abominable practices the as just fire in sons his burned up has and

פֿון די פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר די קינדער פֿון
fun kinder di far fun fartriben hot Hashem vos felker di fun
of children the for from driven out has Hashem which nations the of

יִשְׂרָאֵל. ד און ער האָט געשלאַכט און געברענט אויף די במות ,
bamot di oif gereichert un geshlacht hot er un Yisroel
high places the on burn incense and sacrificed has he and Yisroel

און אויף די בערגלעך , און אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים . ה און
un boim tsvaighaftikn yetveder unter un bergelech di oif un
and tree leafy every under and hills the on and

ה זיין ג-ט האָט אים געגעבן אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun hant der in gegebn im hot G-t zain Hashem
of king the of hand the into given him has G-d his Hashem

אֲרָם ; און זיי האָבן אים געשלאָגן , און האָבן געפֿאַנגען פֿון אים אַ גרויס
grois a im fun gefangen hobn un geshlogn im hobn zei un Aram
great a him from captured have and struck him have they and Aram

געפֿאַנגענשאַפֿט, און געבראַכט קיין דרמשק . און אויך אין דער האַנט פֿון
fun hant der in oich un Darmesek kein gebracht un gefangenshaft
of hand the into also and Darmesek to brought and captivity

28 Achaz was 20 when he began to reign, and he reigned 16 years in Yerushalayim; but he did not that which was yashar in the eyes of Hashem, like Dovid Aviv, [2] For he walked in the ways of the melachim of Yisroel, and made also massekhot for Ba'alim. [3] Moreover he burned ketoret in the Gey Ben Hinnom, and burned his banim in the eish, after the to'avot of the Goyim whom Hashem had driven out before the Bnei Yisroel. [4] He also sacrificed and burned ketoret on the high places, and on the hilltops, and under every green tree. [5] Therefore Hashem Elohav delivered him into the yad Melech Aram; and they defeated him, and carried off a great multitude of prisoners, and brought them to Damascus. And he was also delivered

[8] He was five and twenty shanah when he began to reign, and reigned sixteen shanah in Yerushalayim.

[9] And Yotam slept with his avot, and they buried him in Ir Dovid; and Achaz bno reigned in his place.

into the yad Melech Yisroel, who inflicted on him makkah gedolah. [6] For Pekach ben Remalyahu slaughtered in Yehudah 120 elef in yom echad, which were all valiant men; because they had forsaken Hashem Elohei Avotam. [7] And Zichri, a gibbor of Ephrayim, slaughtered Ma'aseiyahu ben HaMelech, and Azrikam the Nagid HaBais, and Elkanah Mishneh HaMelech. [8] And the Bnei Yisroel carried away captive of their achim 200 elef nashim, banim, and banot, and took also away much plunder from them, and carried back the plunder to Shomron.

דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל איז ער געגעבן געוואָרן, און ער האָט אים געשלאָגן אַ
a geshlogn im hot er un gevorn gegebn er iz Yisroel fun melech dem
a struck him has he and become given he is Yisroel of king the

גרויסן שלאַק. [ו] און פֶּקַח דער זון פֿון רמַלְיָהוּן האָט אויסגעהרגעט
oisgeharget hot Remalyahuen fun zun der Pekach un shlak groisn
killed has Remalyahu of son the Pekach and slaughter great

אין יהוּדה הונדערט און צוואַנציק טויזנט אין איין טאָג, אַלע העלדישע
heldishe ale tog ein in toiznt tsvantsik un hundert Yehudah in
heroic all day one in thousand twenty and hundred Yehudah in

יונגען; פֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem farlozen hobn zei vos far yungen
fathers their of G-d the Hashem forsaken have they what for young

[ז] און זִכרי דעם גיבור פֿון אפֿרים האָט געהרגעט מַעֲשֵׂיָהוּ דעם זון
zun dem Maaseiyah geharget hot Efrayim fun gibor dem Zichri un
son the Ma'aseiyahu killed has Ephrayim of warrior the Zichri and

פֿון מלך, און עַזרִיקָם דעם פֿירשט פֿון הויז, און אֶלְקָנָה
Elkanah un hoiz fun firsht dem Azrikam un melech fun
Elkanah and the house of supervisor the Azrikam and king of the

דעם שני-למלך. [ח] און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געפֿאַנגען פֿון
fun gefangen hobn Yisroel fun kinder di un sheine-lemeilech dem
from captured have Yisroel of children the and second to the king the

זייערע ברידער צוויי הונדערט טויזנט וויַיבער, זין, און טעכטער, און
un techter un zin vaiber toiznt hundert tsvei brider zeyere
and daughters and sons women thousand hundred two brothers their

אויך פֿיל זאַקרויב האָבן זיי גערויבט פֿון זיי, און געבראַכט דעם
dem gebracht un zei fun geroibt zei hobn zakroib fil oich
the brought and them from pillaged they have booty much also

זאַקרויב קיין שומרון.
Shomron kein zakroib
Shomron to booty

[9] But a navi of Hashem was there shmo Oded, and he went out before the faces of the tzava returning to Shomron, and said unto them, Hinei, because Hashem Elohei Avoteichem was angry with Yehudah, He hath delivered them into your yad, and ye have slain them in a rage that reacheth up unto Shomayim. [10] And now ye intend to keep under the Bnei Yehudah and Yerushalayim for avadim and shefachot unto you, but are there not with you, even with you, sins against Hashem

[ט] און דאָרטן איז געווען אַ נבֿיא פֿון ה וואָס זיין נאָמען איז
iz nomen zain vos Hashem fun novi a geven iz dortn un
is name his whose Hashem of prophet a was is there and

געווען עוֹדֵד; איז ער אַרויסגעגאַנגען אַנטקegען דעם חיל וואָס איז געקומען
gekumen iz vos cheil dem antkegen aroisgegangen er iz Oded geven
come is that army the to meet gone out he is Oded was

קיין שומרון. און ער האָט צו זיי געזאָגט: זעט, פֿון ווען דעם
dem vegen fun zet gezogt zei tsu hot er un Shomron kein
the account of of see said them to has he and Shomron to

גרימצארן פֿון ה דעם ג-ט פֿון אייַערע עלטערן אויף יהוּדה האָט
hot Yehudah oif eltern aiere fun G-t dem Hashem fun grimtsorn
has Yehudah upon fathers your of G-d the Hashem of wrath

ער זיי געגעבן אין אייַער האַנט, אָבער איר האָט זיי געהרגעט מיט אַ
a mit geharget zei hot ir ober hant aier in gegebn zei er
a with killed them have you but hand your into given them he

צאָרן וואָס גרייכט צום הימל. [י] און אַצונד ווילט איר די קינדער
kinder di ir vilt atsund un himel tsum greicht vos tsorn
children the you will now and heaven to the reaches which anger

פֿון יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם באַצווינגען פֿאַר קנעכט און פֿאַר
far un knecht far batsvingen Yerushalayim un Yehudah fun
for and servants for to subjugate Yerushalayim and Yehudah of

דינסטן צו אייַך. זיַינען דען נישטאָ אַפֿילו בייַ אייַך אַליין
alein aich bai afile nishto den zainen aich tsu dinstn
yourselves you with even there is not indeed are you to maid servants

Eloheichem? 11 Now hear me therefore, and send back the prisoners, which ye have taken captive of your achim, for the Charon Af Hashem is upon you.

12 Then certain anashim of the Rashei Bnei Ephrayim, Azaryahu ben Yehochanan, Berechyahu ben Meshillemot, Yechizkiyahu ben Shallum, and Amasa ben Chadlai, stood up against them that came from the tzava, 13 And said unto them, Ye shall not bring in the prisoners here; for whereas we have offended against Hashem already, ye intend to add more to chattotenu and to ashmatenu, for our guilt is great, and there is Charon Af against Yisroel.

14 So the soldiers released the prisoners and the plunder before the sarim and kol HaKahal. 15 And the men which were designated by shemot rose up, and took the prisoners, and with the plunder clothed all that were naked among them, and arrayed them, and shod them, and gave them to eat and to drink, and put balm on them, and carried all

פַֿאַרשולדיקונגען אַקעגן ה אלוקיכם ? יא דערום הערט מיך
mich hert derum Elokeichem Hashem akegn farshuldikungen
me pay heed therefore your G-d Hashem against guilt

צו אַצונד , און קערט אום די געפֿאַנגענשאַפֿט וואָס איר האָט געפֿאַנגען פֿון
fun gefangen hot ir vos gefangenshaft di um kert un atsund tsu
from captured have you that captivity the back turn and now to

אייַערע ברידער , ווארעם דער גרימצארן פֿון ה איז אויף אייַך.
aich oif iz Hashem fun grimtsorn der vorem brider aiere
you upon is Hashem of fiery wrath the because brothers your

יב האָבן עטלעכע פֿון די הויפּטלייַט פֿון די קינדער פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun kinder di fun hoiptlait di fun etleche hobn
Ephrayim of children the of chief people the of certain have

עזריהו דער זון פֿון יהוחנן , ברכיהו דער זון פֿון
fun zun der Berechyah Yehochananen fun zun der Azaryahu
of son the Berechyahu Yehochanan of son the Azaryahu

משלמות , און יחזקיהו דער זון פֿון שלומען , און עמשא דער
der Amasa un Shallumen fun zun der Yechizkiyahu un Meshilemotn
the Amasa and Shallum of son the Yechizkiyahu and Meshillemot

זון פֿון חדלין , זיך אויפֿגעשטעלט אַקעגן די וואָס זיַנען
zainen vos di akegn oifgeshtelt zich Chadlaien fun zun
are who the ones against caused to stand up self Chadlai of son

געקומען פֿון דער מלחמה . יג און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: איר
ir gezogt zei tsu hobn zei un milchome der fun gekumen
you said them to have they and battle the from come

זאָלט נישט ברענגען אַהער די געפֿאַנגענע, ווארעם אַ פֿאַרשולדיקונג אַקעגן
akegn farshuldikung a vorem gefangene di aher brengen nisht zolt
against guilty offense a for captives the here bring not shall

ה ווילט איר ברענגען אויף אונדז, נאָך צוצולייגן צו אונדזערע זינד
zind undzere tsu tsutsuleigen noch undz oif brengen ir vilt Hashem
sin our to adding after us upon bring you will Hashem

און צו אונדזערע פֿאַרשולדיקונג; ווארעם גרויס איז אונדזער פֿאַרשולדיקונג
farshuldikung undzer iz grois vorem farshuldikung undzere tsu un
guilty offense our is great because guilty offense our to and

און אַ גרימצארן איז אויף ישׂראל.
Yisroel oif iz grimtsorn a un
Yisroel upon is fierce wrath a and

יד האָבן די באַוואָפֿנטע אַווועקגעלאָזט די געפֿאַנגענע און דעם רויב ,
roib dem un gefangene di avekgelozt bavofnte di hobn
plunder the and captives the released armed men the have

פֿאַר די פֿירשטן און דער גאַנצער איינזאַמלונג . טו און די מענער וואָס
vos mener di un ainzamlung gantser der un firshtn di far
who men the and congregation whole the and princes the for

זיַנען אָנגערופֿן געווארן מיט די נעמען , זיַנען אויפֿגעשטאַנען, און האָבן
hobn un oifgeshtanen zainen nemen di mit gevorn ongerufn zainen
have and stood up are names the with become named are

גענומען די געפֿאַנגענע, און אַלע זייערע נאַקעטע האָבן זיי באַקלייַדט
bakleidt zei hobn nakete zeyere ale un gefangene di genumen
clothed they have naked ones their all and captives the taken

פֿון דעם זאַקרויב; און אַז זיי האָבן זיי באַקלייַדט און זיי
zei un bakleidt zei hobn zei az un zakroib dem fun
them and clothed them have they when and booty the from

באַשוכט , און זיי געגעבן עסן און טרינקען, און זיי באַזאַלבט, האָבן
hobn bazalbt zei un trinken un esen gegebn zei un bashucht
have anointed them and drink and food given them and shod

זיי אַלע זייערע שוואַכע אַוועקגעפֿירט אויף אייזלען , און זיי געבראַכט
gebracht zei un eizlen oif avekgefirt shvache zeyere ale zei
brought them and donkeys on led away feeble their all they

קיין יריחוֹ דער שטאָט פֿון טייטלבוימער, צו זייערע ברידער , און האָבן
hobn un brider zeyere tsu teitlboimer fun shtot der Yericho kein
have and brothers their to palm trees of city the Yericho to

זיך אומגעקערט קיין שומרוֹן .
Shomron kein umgekert zich
Shomron to returned selves

the weak of them upon donkeys, and brought them to Yericho, the Ir Temarim, to their achim. Then they returned to Shomron.

טז אין יענער צייַט האָט דער מלך אָחָז געשיקט צו די מלכים פֿון
fun mlochim di tsu geshikt Achaz melech der hot tsait yener in
of kings the to sent Achaz king the has time that in

אשור , זיי זאָלן אים העלפֿן. יז וואָרעם די אֲדוֹמים זיַינען ווידער
vider zainen Adomim di vorem helfn im zoln zei Ashur
again are Edomites the because help him shall them Assyria

געקומען , און האָבן געשלאָגן געפֿאַנגען געפֿאַנגענע. יח און די
di un gefangene gefangen un Yehudah geshlogn hobn un gekumen
the and captives captured and Yehudah struck have and come

פֿלִשתִּים האָבן זיך צעשפּרייט אין די שטעט פֿון דער נידערונג , און פֿון
fun un niderung der fun shtet di in tseshpreit zich hobn Pelishtim
of and lowlands the of cities the in spread out selves had Pelishtim

דָּרום יהוּדה , און זיי האָבן באַצוווּנגען בֵּית-שֶׁמֶשׁ , און אַיָלוֹן ,
Ayalon un Beis-Shemesh batsvungen hobn zei un Yehudah dorem
Ayalon and Beit-Shemesh captured have they and Yehudah south

און גדֵרוֹת , און שׂוֹכוֹ מיט אירע טעכטערשטעט , און תִּמנָה מיט
mit Timnah un techtershtet ire mit Socho un Gederot un
with Timnah and daughter towns its with Sokhoh and Gederot and

אירע טעכטערשטעט , און גמזו מיט אירע טעכטערשטעט ; און זיי
zei un techtershtet ire mit Gimzo un techtershtet ire
they and daughter towns its with Gimzo and daughter towns its

האָבן זיך דאָרטן באַזעצט. יט וואָרעם ה האָט געמאַכט אונטערטעניק
untertenik gemacht hot Hashem vorem bazetst dortn zich hobn
subject made has Hashem for settled there selves have

יהוּדה פֿון וועגן אָחָז דעם מלך יִשׂרָאֵל, ווייַל ער האָט
hot er vail Yisroel fun melech dem Achaz vegen fun Yehudah
has he because Yisroel of king the Achaz account of of Yehudah

געווילדעוועט אין יהוּדה און געפֿעלשט אַ פֿעלשונג אָן ה .
Hashem on felshung a gefelsht un Yehudah in gevildevet
Hashem against transgression a transgressed and Yehudah in acted wildly

כ און תִּלגַת-פִּלנֶסֶר , דער מלך פֿון אשור , איז געקומען אויף אים, און
un im oif gekumen iz Ashur fun melech der Tilgat-Pilneser un
and him upon come is Assyria of king the Tilgat Pilneser and

האָט אים געדריקט און אים נישט געשטאַרקט . כא וואָרעם אָחָז האָט
hot Achaz vorem geshtarkt nisht im un gedrikt im hot
has Achaz for strengthened not him and oppressed him has

אויסגעלייידיקט דאָס הויז פֿון ה , און דאָס הויז פֿון דעם מלך און
un melech dem fun hoiz dos un Hashem fun hoiz dos oisgeleidikt
and king the of house the and Hashem of house the emptied

די פֿירשטן, און אַוועקגעגעבן דעם מלך פֿון אשור , אָבער עס האָט אים
im hot es ober Ashur fun melech dem avekgegebn un firshtn di
him has it but Assyria of king the given and princes the

נישט געהאָלפֿן.
geholfn nisht
helped not

16 At that time did HaMelech Achaz send unto the melachim of Assyria to help him. 17 For again the people of Edom had come and attacked Yehudah, and carried away prisoners. 18 The Pelishtim also had invaded the towns of the Shefelah, and of the Negev of Yehudah, and had taken Beit-Shemesh, Ayalon, Gederot, and Sokhoh with the villages thereof, and Timnah with the villages thereof, Gimzo also and the villages thereof, and they dwelt there. 19 For Hashem brought Yehudah low because of Achaz Melech Yisroel, for he brought disgrace to Yehudah, and acted treacherously against Hashem. 20 And Tilgat Pilneser Melech Ashur came unto him, and oppressed him, but helped him not. 21 For Achaz took away a portion out of the Beis Hashem, and out of the Bais HaMelech, and of the sarim, and gave it unto Melech Ashur, but he helped him not.

כב און אין דער צייט וואָס אים האָט צוגעדריקט האָט ער נאָך מער
mer noch er hot tsugedrikt hot im vos tsait der in un
more yet he has oppressed has him that time the in and

געפֿעלשט אָן ה , דער דאָזיקער מלך אָחָז . כג און ער האָט
hot er un Achaz melech doziker der Hashem on gefelsht
has he and Achaz king this the Hashem against transgressed

געשלאָבט צו די ג-טער פֿון דרמשׂק וואָס האָט אים געשלאָגן , און ער
er un geshlogn im hot vos Darmesek fun g-ter di tsu geshlacht
he and struck him has that Darmesek of g-ds the to sacrificed

האָט געזאָגט: ווײַל די ג-טער פֿון מלכים פֿון אֲרָם העלפֿן זיי ,
zei helfn Aram fun mlochim di fun g-ter di vail gezogt hot
them help Aram of kings the of g-ds the because said has

דערום וועל איך שלאַבטן צו זיי , אַז זיי זאָלן מיך העלפֿן. און זיי
zei un helfn mich zoln zei az zei tsu shlachtn ich vel derum
they and save me may they that them to sacrifice I will therefore

זײַנען געווען אַ שטרויכלונג פֿאַר אים פֿאַר גאַנץ ישׂראל. כד און
un Yisroel gants far un im far shtroichlung a geven zainen
and Yisroel all for and him for stumbling block a were are

אָחָז האָט אײַנגעזאַמלט די כלים פֿון דעם הויז פֿון אלקים און
un Elokim fun hoiz dem fun keilim di aingezamlt hot Achaz
and G-d of house the of vessels the gathered has Achaz

פֿאַרשלאָסן די טירן פֿון הס הויז , און זיך געמאַכט מזבחות
mizbeyches gemacht zich un hoiz Hashems fun tirn di farshlosn
altars made self and house Hashem's of doors the locked

אויף יעטוועדער ווינקל אין ירושָׁלַיִם . כה און אין יעטוועדער שטאָט פֿון
fun shtot yetveder in un Yerushalayim in vinkel yetveder oif
of city every in and Yerushalayim in corner every on

יהודה האָט ער געמאַכט בָּמות אויף צו רייכערן צו פֿרעמדע
fremde tsu reichern tsu oif bamot gemacht er hot Yehudah
foreign to burn incense to for high places made he has Yehudah

ג-טער, און האָט דערצערנט ה דעם ג-ט פֿון זײַנע עלטערן.
eltern zaine fun G-t dem Hashem dertsernt hot un g-ter
fathers his of G-d the Hashem provoked has and g-ds

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן אים, און אַלע זײַנע פֿירונגען,
firungen zaine ale un im vegen zachn iberike di un
conduct his all and him concerning matters remaining the and

די ערשטע אַזוי ווי די לעצטע, זיי זײַנען באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn zainen zei letste di vi azoi ershte di
the of book in written are they last the as just first the

מלכים פֿון יהודה און ישׂראל.
Yisroel un Yehudah fun mlochim
Yisroel and Yehudah of kings

כז און אָחָז האָט זיך גענליגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט אים
im hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Achaz un
him has one and fathers his with lain down self has Achaz and

באַגראָבן אין שטאָט, אין ירושָׁלַיִם ; וואָרעם מע האָט אים נישט
nisht im hot me vorem Yerushalayim in shtot in bagrobn
not him has one because Yerushalayim in city in the buried

געבראַכט אין די קבֿרים פֿון די מלכים פֿון ישׂראל. און זײַן זון
zun zain un Yisroel fun mlochim di fun kvorim di in gebracht
son his and Yisroel of kings the of graves the into brought

יחזקיָהו איז געווארן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Yechizkiyahu
place his in king become is Yechizkiyahu

[22] And in the time of his distress he did act even more unfaithfully against Hashem. This is that Melech Achaz. [23] For he sacrificed unto the elohei Damascus, which defeated him, and he said, Because the elohim of the melachim of Syria help them, therefore will I sacrifice to them, that they may help me. But they were the ruin of him, and of kol Yisroel. [24] And Achaz gathered together the vessels of the Beis HaElohim, and cut up the vessels of the Beis HaElohim and shut up the daletot Beis Hashem, and he set up for him mizbechot in every corner of Yerushalayim. [25] And in every town in Yehudah he made high places to burn ketoret unto elohim acherim, and provoked to anger Hashem Elohei Avotav.

[26] Now the rest of his acts and of all his ways, the rishonim and the acharonim, hinei, they are written in the Sefer of the Melachim of Yehudah and Yisroel.

[27] And Achaz slept with Avotav, and they buried him in the city, even in Yerushalayim, but they brought him not into the keverim of the Melachim of Yisroel. And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) bno reigned in his place.

29 Chizkiyahu (Yechizkiyahu) began to reign when he was 25 years old, and he reigned 29 years in Yerushalayim. And the shem immo was Aviyah bat Zecharyahu.

כט

יְחִזְקִיָּהוּ איז געווָארן מלך צו פִֿינף און צוואַנציק יאָר ,
yor tsvantsik un finf tsu melech gevorn iz Yechizkiyahu
years twenty and five at king become is Yechizkiyahu

און ניין און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvantsik un nain un
Yerushalayim in reigned he has years twenty and nine and

און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען אֲבִיָּה די טאָכטער פֿון
fun tochter di Aviyah geven iz muter zain fun nomen der un
of daughter the Aviyah was is mother his of name the and

זכַרְיָהוּ .
Zecharyahuen
Zecharyahu

[2] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, according to all that Dovid Aviv had done. [3] He in the first year of his reign, in the chodesh harishon, opened the daletot Beis Hashem, and repaired them. [4] And he brought in the Kohanim and the Levi'im, and gathered them together into the rechov hamizrach *(eastern plaza)*, [5] And said unto them, Hear me, ye Levi'im, set yourselves apart as kodesh now and consecrate the Beis Hashem Elohei Avoteichem, and remove the niddah *(contamination)* from HaKodesh. [6] For Avoteinu have been unfaithful, and have done that which is rah in the eyes of Hashem Eloheinu, have forsaken Him, have turned away their faces from the Mishkan Hashem, and to it they have turned their backs. [7] Also they have shut the daletot of the Ulam, and put out the nerot, and have not burned

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה , אַזוי
azoi Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
just Hashem of eyes the in upright is what done has he and

ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער דָּוִד האָט געטאָן. ג ער האָט אין ערשטן יאָר פֿון
vi alts vos zain foter Dovid hot geton hot er in ershtn yor fun
as all which his father Dovid had done he has in first year of

זײַן מלוכה , אין ערשטן חודש , געעפֿענט די טירן פֿון ה ס
zain meluche in ershtn choidesh geefent di tirn fun Hashems
his kingdom in first month the opened the doors of Hashem's

הויז , און זיי פֿאַרריכט . ד און ער האָט געבראַכט די כֹּהֲנִים
hoiz un zei farricht un er hot gebracht di koyanim
house and them repairs worked and he has brought the kohanim

און די לְוִיִּם , און האָט זיי איינגעזאַמלט אויף דעם בריײטן פּלאַץ
un Leviim di un zei hot un aingezamlt oif dem breitn plats
and Levi'im the and them has and gathered on the spacious place

אין מזרח . ה און ער האָט צו זיי געזאָגט: הערט מיך צו , לְוִיִּם ,
mizrech in Leviim tsu mich hert gezogt zei tsu hot er un
east in Levi'im to me pay heed said them to has he and

היילִיקט אײַך אַצונד , און היילִיקט דאָס הויז פֿון
heilikt aich atsund un heilikt dos hoiz fun
holy yourselves sets apart now and holy this house of

ה דעם ג-ט פֿון אײַערע עלטערן, און טראָגט אַרויס די אומריינקייט
umreinikeit di arois trogt un eltern aiere fun G-t dem Hashem
impurity the out carry and fathers your of G-d the Hashem

פֿון היילִיקטום. ו וואָרעם אונדזערע עלטערן האָבן געפֿעלשט , און האָבן
fun heiliktum vorem undzere eltern hobn gefelsht un hobn
of holy place because our fathers have been unfaithful and have

געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה אלוקינו , און האָבן
geton vos iz shlecht in di oign fun Hashem Elokeinu un hobn
done what is evil in the eyes of Hashem our G-d and have

אים פֿאַרלאָזן, און אַוועקגעדרייט זייער פָּנִים פֿון הס מישכּן ,
im farlozen un avekgedreit zeyer ponem fun Hashems mishkn
him forsaken and turned away their faces from Hashem's Mishkan

און צוגעקערט דעם רוקן . ז זיי האָבן אויך פֿאַרשלאָסן די טיר פֿון
un tsugekert dem rukn . zei hobn oich farshlosn di tir fun
and turned the backs they have also shut the door of

פֿאַדערהויז, און פֿאַרלאָשן די ליכט , און קיין וויירעך האָבן זיי
foderhoiz un farloshn di licht un kein vairech hobn zei
porch and extinguished the lamps and any incense have they

נישט געריכערט, און קיין ברַאנדאָפּפֿער האָבן זיי נישט אויפֿגעבראַכט אין
in oifgebracht nisht zei hobn brandopfer kein un gereichert nisht
in offered up not they have olah any and burned not

ketoret nor offered olah in HaKodesh unto Elohei Yisroel. [8] Therefore the wrath of Hashem was upon Yehudah and Yerushalayim, and he hath caused them to be a horror and an object of scorn and hissing, as ye see with your eyes. [9] For, hinei, Avoteinu have fallen by the cherev, our banim, our banot, our nashim are in captivity for this. [10] Now it is in mine lev to make a Brit with Hashem Elohei Yisroel, that His fierce wrath may turn away from us. [11] My banim, be not now negligent, for Hashem hath chosen you to stand before Him, to serve Him, and that ye should minister unto Him, and burn ketoret.

[12] Then the Levi'im arose: Machat ben Amasai, and Yoel ben Azaryahu, of the Bnei HaKehati; and of the Bnei Merari, Kish ben Avdi, Azaryahu ben Yehallelel; and, of the Gershoni, Yoach ben Zimmah, and Eden ben Yoach; [13] And of the Bnei Elitzaphan, Shimri, and Ye'iel; and of the Bnei Asaph; Zecharyahu, and Matanyahu; [14] And of the Bnei Heman, Yechiel, and Shime'i; and of the Bnei Yedutun, Shema'yah, and Uzziel. [15] And they gathered their achim, and set themselves apart

היליקטום צום אלוקי ישׂרָאֵל. ח און דער צאָרן פֿון ה איז געווען אויף
oif geven iz Hashem fun tsorn der un Yisroel Elokei tsum heiliktum
on was is Hashem of wrath the and Yisroel G-d of to the holy

יהודה און ירושָׁלַיִם , און ער האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ גרויל , פֿאַר
far groil a far gemacht zei hot er un Yerushalayim un Yehudah
for horror a for made them has he and Yerushalayim and Yehudah

אַ שרעק , און פֿאַר אַ שמוצערונג , אַזוי ווי איר זעט מיט אײַערע
aiere mit zet ir vi azoi shmutserung a far un shrek a
your with see you as so derision a for and object of dread a

אויגן. ט און אָט זײַנען אונדזערע עלטערן געפֿאַלן דורכן שוועבעדיק,
shverd durchn gefaln eltern undzere zainen ot un oign
sword through the fallen fathers our are behold and eyes

און אונדזערע זין , און אונדזערע טעכטער , און אונדזערע ווײַבער, זײַנען
zainen vaiber undzere un techter undzere un zin undzere un
are wives our and daughters our and sons our and

אין גפֿאַנגנשאַפֿט איבער דעם. י אַצונד איז אין מײַן האַרצן צו שליסן
shlisn tsu hartsn main in iz atsund dem iber gefangenshaft in
establish to heart my in is now this over captivity in

אַ ברית צו ה אלוקי ישׂרָאֵל, כּדי זײַן גרימצארן זאָל
zol grimtsorn zain kedei Yisroel Elokei Hashem tsu bris a
shall wrath his so that Yisroel the G-d of Hashem unto covenant a

זיך אָפּקערן פֿון אונדז. יא מײַנע קינדער איר זאָלט אַצונד נישט זײַן
zain nisht atsund zolt ir kinder maine undz fun opkeren zich
be not now shall you children my us from turn away self

אָפּגעלאָזט, ווײַרעם אײַך האָט ה אויסדערווײלט צו שטיין פֿאַר אים,
im far shtein tsu oisderveilt Hashem hot aich vorem opgelozt
him for stand to chosen Hashem has you because neglect

אים צו באַדינען, און זײַן צו אים דינער און רייכערן .
reichern un diner im tsu zain un badinen tsu im
burn incense and servant him to be and minister to him

יב זײַנען אויפֿגעשטאַנען די לוִיים : מַחת דער זון פֿון עֲמָשַׂי , און
un Amasain fun zun der Machat Leviim di oifgeshtanen zainen
and Amasai of son the Machat Levi'im the stood up are

יוֹאֵל דער זון פֿון עזריהו , פֿון די קינדער פֿון די קְהָתִים ; און פֿון
fun un Kehatim di fun kinder di fun Azaryahun fun zun der Yoel
from and Kehati the of children the from Azaryahu of son the Yoel

די קינדער פֿון מְרָרִי , קיש דער זון פֿון עַבְדִּין , און עֲזַרְיָהו דער זון
zun der Azaryahu un Avdien fun zun der Kish Merari fun kinder di
son the Azaryahu and Avdi of son the Kish Merari of children the

פֿון יְהַלֶּלְאֵל ; און פֿון די גֵּרשונים , יוֹאָח דער זון פֿון זִמָּה ,
Zimmahn fun zun der Yoach Gershonim di fun un Yehallelel fun
Zimmah of son the Yoach Gershoni the from and Yehallelel of

און עֵדֶן דער זון יואָחן ; יג און פֿון די קינדער פֿון אֶלִיצָפָן ,
ElitSafan fun kinder di fun un Yoachn fun zun der Eden un
Elitzaphan of children the from and Yoach of son the Eden and

שִׁמְרי , און יְעִיאֵל; און פֿון די קינדער פֿון אָסָף , זכריהו , און
un Zecharyahu ASaf fun kinder di fun un Yeyel un Shimri
and Zecharyahu Asaph of children the from and Ye'iel and Shimri

מַתַּנְיָהו ; יד און פֿון די קינדער פֿון הֵימָן , יחיאל , און שִׁמְעִי ; און
un Shimei un Yechiel Heman fun kinder di fun un Matanyahu
and Shime'i and Yechiel Heman of children the from and Matanyahu

פֿון די קינדער פֿון ידותון , שמעיה , און עוזיאל. טו און זיי האָבן
hobn zei un Uziel un Shemayah Yedutun fun kinder di fun
have they and Uzziel and Shema'yah Yedutun of children the from

as kodesh, and went in, according to the mitzvat HaMelech, by the words of Hashem, to make tahor the Beis Hashem. [16] And the Kohanim went into the penimah *(inner part)* Beis Hashem, to make it tahor, and brought out all tumah that they found in the Heikhal Hashem into the khatzer *(courtyard)* of the Beis Hashem. And the Levi'im took it, to carry it outside into the Wadi Kidron. [17] Now they began on the first day of the chodesh harishon to set apart as kodesh, and on the eighth day of the month they came to the Ulam Hashem; so they set apart as kodesh the Beis Hashem in eight days; and in the sixteenth day of the first month they finished. [18] Then they went penimah to Chizkiyahu HaMelech, and said, We have made tahor all the Beis Hashem, and the Mizbe'ach HaOlah, with all the vessels thereof, and the Shulchan HaMa'arechet *(Table of the Stacks of Showbread)*, with all the vessels thereof. [19] Moreover all the kelim *(vessels)*, which HaMelech Achaz in his reign did remove in his unfaithfulness, have we prepared and set apart as kodesh, and, hinei, they are before the Mizbe'ach Hashem.

אײַנגעזאַמלט זײערע ברידער , און זיי האָבן זיך געהיילט , און זײַנען
zainen un geheilikt zich hobn zei un brider zeyere aingezamlt
are and consecrated selves have they and kinsmen their gathered

געקומען אַזוי ווי דעם מלכס באַפֿעל לויט די ווערטער פֿון
fun verter di loit bafel melechs dem vi azoi gekumen
of words the according to command king's the as just come

ה , צו רייניקן דאָס הויז פֿון ה . [טז] און די כהנים זײַנען
zainen koyanim di un Hashem fun hoiz dos reiniken tsu Hashem
are kohanim the and Hashem of house the purify to Hashem

אַרײַנגעגאַנגען אינעווייניק אין הויז פֿון ה , צו רייניקן , און זיי
zei un reiniken tsu Hashem fun hoiz in ineveinik araingegangen
they and purify to Hashem of house in the inside gone in

האָבן אַרויסגעטראָגן די גאַנצע טומאה וואָס זיי האָבן געפֿונען אין דעם
dem in gefunen hobn zei vos tume gantse di aroisgetrogn hobn
the in found have they that impurity entire the carry out did

הֵיכל פֿון ה , אין הויף פֿון הס הויז ; און די לוִיים
Leviim di un hoiz Hashems fun hoif in Hashem fun heichl
Levi'im the and house Hashem's of courtyard in the Hashem of Heikhal

האָבן עס צוגענומען אַרויסצוטראָגן דרויסן צום טײַך קִדרון . [יז] און זיי
zei un Kidron taich tsum droisn aroistsutrogn tsugenumen es hobn
they and Kidron river to the outside to remove taken it have

האָבן אָנגעהויבן הייליקן אין ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש , און אין
in un choidesh ershtn fun tog ershtn in heilikn ongehoibn hobn
in and month first of day first in sanctify begun have

אַכטן טאָג פֿון חודש זײַנען זיי געקומען אין דעם פֿאָרהויז
foderhoiz dem in gekumen zei zainen choidesh fun tog achten
porch the in come they are month of the day the eighth

פֿון ה ; און זיי האָבן געהיילט דאָס הויז פֿון ה אין אַכט
acht in Hashem fun hoiz dos geheilikt hobn zei un Hashem fun
eight in Hashem of house the consecrated have they and Hashem of

טעג ; און אין זעכצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש האָבן זיי געענדיקט.
geendikt zei hobn choidesh ershtn fun tog zechtsntn in un teg
finished they have month first of day sixteenth in the and days

[יח] און זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אינעווייניק צום מלך חִזקִיָהו , און
un Chizkiyah melech tsum ineveinik araingegangen zainen zei un
and Chizkiyahu king to the inside gone in are they and

האָבן געזאָגט: מיר האָבן גערייניקט דאָס גאַנצע הויז פֿון ה , און דעם
dem un Hashem fun hoiz gantse dos gereinikt hobn mir gezogt hobn
the and Hashem of house entire this purified have we said have

מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער און אַלע זײַנע כלים , און דעם טיש
tish dem un keilim zaine ale un brandopfer far mizbeyech
table of food the and vessels its all and olah for altar

פֿאַר דער אויסלייגונג און אַלע זײַנע כלים . [יט] און אַלע כלים וואָס
vos keilim ale un keilim zaine ale un oisleigung der far
that vessels all and vessels its all and things to be laid out the for

דער מלך אָחָז האָט אַוועקגעוואָרפֿן אין זײַן מלוכה , ווען ער האָט
hot er ven meluche zain in avekgevorfen hot Achaz melech der
had he when kingdom his in cast off has Achaz king the

געפֿעלשט , האָבן מיר צוריכטגעמאַכט און געהיילט , און אָן זײַנען זיי
zei zainen on un geheilikt un tsurechtgemacht mir hobn gefelsht
they are on and sanctified and restored we have corrupted

פֿאַר דעם מזבח פֿון ה .
Hashem fun mizbeyech dem far
Hashem of altar the for

כ הָאָט זיך געפֿעדערט דער מלך יחזקיָהוּ , און ער האָט
hot er un Yechizkiyahu melech der gefedert zich hot
has he and Yechizkiyahu king the risen early self has
איַינגעזאַמלט אַלע האַרן פֿון שטאָט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz er un shtot fun harn ale aingezamlt
in gone up is he and city of leaders all gathered
הס הויז . כא און מע האָט געבראַכט זיבן אָקסן, און זיבן
zibn un oksen zibn gebracht hot me un hoiz Hashems
seven and oxen seven brought had one and house Hashem's
ווידערס, און זיבן שעפּסן, און זיבן ציגנבעק , פַּאַר אַ זינדאָפּפֿער
zindopfer a far tsignbek zibn un shepsn zibn un viders
sin offering a for male goats seven and sheep seven and rams
פַּאַר דער מלוכה , און פַּאַר דעם מִקְדָּשׁ , און פַּאַר יהוּדה . און
un Yehudah far un mikdash dem far un meluche der far
and Yehudah for and sanctuary the for and kingdom the for
ער האָט געהייסן די קינדער פֿון אַהרן , די כהנים , זיי
zei koyanim di Aharon fun kinder di geheisn hot er
them kohanim the Aaron of children the commanded has he
אויפֿברענגען אויף דעם מזבח פֿון ה . כב און זיי האָבן
hobn zei un Hashem fun mizbeyech dem oif oifbrengen
have they and Hashem of altar the on to bring
געשאָכטן די רינדער, און די כּהנים האָבן צוגענומען דאָס בלוט ,
blut dos tsugenumen hobn koyanim di un rinder di geshochtn
blood the taken have kohanim the and cattle the slaughtered
און זיי געשפּרענגט עס אויפֿן מזבח ; און זיי האָבן געשאָכטן
geshochtn hobn zei un mizbeyech oifn es geshprengt zei un
slaughtered have they and altar on the it sprinkled they and
די ווידער, און געשפּרענגט דאָס בלוט אויפֿן מזבח , און זיי האָבן
hobn zei un mizbeyech oifn blut dos geshprengt un vider di
have they and altar on the blood the sprinkled and rams the
געשאָכטן די שאָף און געשפּרענגט דאָס בלוט אויפֿן מזבח .
mizbeyech oifn blut dos geshprengt un shof di geshochtn
altar on the blood the sprinkled and sheep the slaughtered
כג און מע האָט געגענט די בעק פֿון זינדאָפּפֿער פַּאַר
far zindopfer fun bek di genent hot me un
for sin offering of the male goats the brought near had one and
דעם מלך און דער איַינזאַמלונג, און זיי האָבן אָנגעלענט אויף
oif ongelent hobn zei un ainzamlung der un melech dem
on laid have they and assembly the and king the
זיי זייערע הענט . כד און די כהנים האָבן זיי געשאָכטן , און
un geshochtn zei hobn koyanim di un hent zeyere zei
and slaughtered them have kohanim the and hands their them
האָבן אַרויפֿגעטאָן זייער בלוט פַּאַר אַ זינדאָפּפֿער אויפֿן מזבח ,
mizbeyech oifn zindopfer a far blut zeyer aroifgeton hobn
altar on the sin offering a for blood their put up have
כּדי מכַפּר צו זיין אויף גאַנץ יִשְׂרָאֵל; וואָרעם דער מלך
melech der vorem Yisroel gants oif zain tsu mechaper kedei
king the for Yisroel all for be to expiate in order to
האָט אָנגעזאָגט אַז פַּאַר גאַנץ יִשְׂרָאֵל זאָל זיין דאָס בראַנדאָפּפֿער
brandopfer dos zain zol Yisroel gants far az ongezogt hot
olah the be shall Yisroel all for that commanded had
און דאָס זינדאָפּפֿער .
zindopfer dos un
sin offering the and

[20] Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech got up, and gathered the sarim of HaIr, and went up to the Beis Hashem. [21] And they brought seven bulls, and seven rams, and seven lambs, and seven male goats, for a chattat *(sin offering)* for the Mamlachah *(Kingdom)*, and for the Mikdash, and for Yehudah. And he commanded the Bnei Aharon HaKohanim to offer them on the Mizbe'ach Hashem. [22] So they slaughtered the bulls, and the kohanim received the dahm, and sprinkled it on the Mizbe'ach; likewise, when they had slaughtered the rams, they sprinkled the dahm upon the Mizbe'ach; they slaughtered also the lambs, and they sprinkled the dahm upon the Mizbe'ach. [23] And they brought forth the male goats for the chattat before HaMelech and HaKahal; and they laid their hands upon them, [24] And the Kohanim slaughtered them, and they made a sin offering with their dahm upon the Mizbe'ach, to make kapporah for kol Yisroel; for HaMelech commanded that the olah *(burnt offering)* and the *(chattat)* should be made for kol Yisroel.

כה און ער האָט געשטעלט די לְוִיִּם אין הס הויז מיט צימבלען,
tsimblen mit hoiz Hashems in Leviim di geshtelt hot er un
cymbals with house Hashem's in Levi'im the set up has he and

מיט גיטאַרן, און מיט האַרפֿן, לויט דעם באַפֿעל פֿון דָּוִדן , און
un Dovidn fun bafel dem loit harfn mit un gitarn mit
and Dovid of command the according to harps with and lyres with

גָּד דעם מלכס זעער, און נָתָן דעם נבֿיא ; ווָאָרעם דער באַפֿעל
bafel der vorem novi dem Natan un zeer melechs dem Gad
command the for prophet the Natan and seer king's the Gad

איז געווען פֿון ה דורך זיינע נבֿיאים . כו און די לְוִיִּם זיינען
zainen Leviim di un neviim zaine durch Hashem fun geven iz
are Levi'im the and prophets his through Hashem from was is

געשטאַנען מיט די כֵּלי־זמר פֿון דָּוִדן , און די כֹּהנים
koyanim di un Dovidn fun kley-zemer di mit geshtanen
kohanim the and Dovid of musical instruments the with stood

מיט טרומייטן. כז און חִזקִיָהו האָט געהייסן אויפֿברענגען דאָס
dos oifbrengen geheisn hot Chizkiyah un trumeitn mit
the bring up commanded has Chizkiyahu and trumpets with

בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח , און בעת דאָס בראַנדאָפּפֿער האָט זיך
zich hot brandopfer dos beeis un mizbeyech oifn brandopfer
self had olah the while and altar on the olah

אָנגעהויבן , האָט זיך אָנגעהויבן דאָס געזאַנג פֿון ה מיט די
di mit Hashem fun gezang dos ongehoibn zich hot ongehoibn
the with Hashem of singing the begun self had begun

טרומייטן, און אין איינעם מיט די כֵּלי־זמר פֿון דָּוִד דעם
dem Dovid fun kley-zemer di mit einem in un trumeitn
the Dovid of musical instruments the with one in and trumpets

מלך פֿון יִשׂרָאֵל. כח און די גאַנצע איינזאַמלונג האָט זיך געבוקט ,
gebukt zich hot ainzamlung gantse di un Yisroel fun melech
bowed down self has assembly entire the and Yisroel of king

און די זינגערס האָבן געזונגען , און די טרומייטן האָבן געטרומייטערט –
getrumeitert hobn trumeitn di un gezungen hobn zingers di un
trumpeted have trumpets the and sung have singers the and

דאָס אַלץ האָט אָנגעהאַלטן ביז דאָס בראַנדאָפּפֿער האָט זיך געענדיקט.
geendikt zich hot brandopfer dos biz ongehaltn hot alts dos
finished self had olah the until lasted had all this

כט און ווי מע האָט געענדיקט אויפֿברענגען, האָט דער מלך און אַלע
ale un melech der hot oifbrengen geendikt hot me vi un
all and king the has offering up finished had one as and

וואָס האָבן זיך געפֿונען מיט אים, געקניט און זיך געבוקט .
gebukt zich un geknit im mit gefunen zich hobn vos
bowed down selves and kneeled him with found selves have who

ל און דער מלך יְחִזקִיָהו און די האַרן האָבן געהייסן די
di geheisn hobn harn di un Yechizkiyahu melech der un
the ordered have leaders the and Yechizkiyahu king the and

לְוִיִּם לויבן ה אין די ווערטער פֿון דָּוִדן און אָסָף דעם
dem ASaf un Dovidn fun verter di in Hashem loibn Leviim
the Asaph and Dovid of words the in Hashem praise Levi'im

זעער, און זיי האָבן געלויבט מיט שׂימחה, און האָבן זיך געניגט
geneigt zich hobn un simche mit geloibt hobn zei un zeer
inclined selves have and joy with praised have they and seer

און זיך געבוקט .
gebukt zich un
bowed down selves and

25 And he stationed the Levi'im in the Beis Hashem with cymbals, with nevalim, and with kinnorot, according to the mitzvat Dovid, and of Gad the Chozeh HaMelech and Natan HaNavi; for so was the commandment of Hashem by His Nevi'im. 26 And the Levi'im stood with the instruments of Dovid, and the Kohanim with the trumpets. 27 And Chizkiyahu commanded to offer the olah *(burnt offering)* upon the Mizbe'ach. And when the olah *(burnt offering)* began, the Shir Hashem began also with the trumpets, and with the instruments ordained by Dovid Melech Yisroel. 28 And Kol HaKahal worshiped, and the Shir was being sung, and sounded, and all this continued until the olah was completed.

29 And when it had made an end of being offered up, HaMelech and all that were present with him bowed themselves, and worshiped.

30 Moreover Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech and the sarim commanded the Levi'im to praise Hashem with the words of Dovid, and of Asaph the Chozeh *(seer)*. And they sang praises with simchah, and they bowed their heads and worshiped.

לא און יחִזקִיָהו האָט זיך אָפגערופֿן און האָט געזאָגט: אַצונד
atsund gezogt hot un opgerufn zich hot Yechizkiyahu un
now said had and called out self had Yechizkiyahu and

האָט איר דערפֿילט איִער האַנט צו ה ; גענענט , און ברענגט
brengt un genent Hashem tsu hant aier derfilt ir hot
bring and come near Hashem to hand your fulfilled you have

שלאַכטאָפּפֿער און דאַנקאָפּפֿער אין הויז פֿון ה . און די
di un Hashem fun hoiz in dankopfer un shlachtopfer
the and Hashem of house in thank offering and slaughter sacrifice

איִנזאַמלונג האָט געברַאַכט שלאַכטאָפּפֿער און דאַנקאָפּפֿער , און
un dankopfer un shlachtopfer gebracht hot ainzamlung
and thank offering and slaughter sacrifice brought had assembly

איטלעכער וואָס זיין האַרץ איז געווען וויליק – ברַאַנדאָפּפֿער.
brandopfer vilik geven iz harts zain vos itlecher
olah willing was is heart his whose each one

לב און די צאָל פֿון די ברַאַנדאָפּפֿער וואָס די איִנזאַמלונג האָט
hot ainzamlung di vos brandopfer di fun tsol di un
had assembly the that olah the of number the and

געברַאַכט, איז געווען זיבעציק רינדער, הונדערט ווידערס, צוויי הונדערט
hundert tsvei viders hundert rinder zibetsik geven iz gebracht
hundred two rams hundred cattle seventy was is brought

שעפּסן; די אַלע פַֿאַר אַ ברַאַנדאָפּפֿער צו ה . לג און די
di un Hashem tsu brandopfer a far ale di shepsn
the and Hashem to olah a for all the ones sheep

געהיילִיקטע זיִינען געווען זעקס הונדערט רינדער, און דריי טויזנט
toiznt drai un rinder hundert zeks geven zainen geheilikte
thousand three and cattle hundred six were are holy

שאָף . לד אָבער די כֹהנים זיִינען געווען צו ווינציק, און זיי האָבן
hobn zei un vintsik tsu geven zainen koyanim di ober shof
have they and few too were are kohanim the but sheep

נישט געקענט אָפּשינדן אַלע ברַאַנדאָפּפֿער; האָבן זייערע ברידער די
di brider zeyere hobn brandopfer ale opshindn gekent nisht
the brothers their have olah all to skin able not

לִוִיים זיי אונטערגעהאָלפֿן ביז די אַרבעט איז געווען געענדיקט, און
un geendikt geven iz arbet di biz untergeholfn zei Leviim
and finished was is work the until helped along them Levi'im

ביז די כֹהנים האָבן זיך געהיילִיקט; ווָאַרעם די לִוִיים זיִינען
zainen Leviim di vorem geheilikt zich hobn koyanim di biz
are Levi'im the because sanctified selves have kohanim the until

געווען רעכטפֿאַרטיקער אין האַרצן זיך צו הייליקן פֿון די כֹהנים .
koyanim di fun heilikn tsu zich hartsn in rechtfartiker geven
kohanim the than sanctify to selves heart in upright were

לה און אויך ברַאַנדאָפּפֿער זיִינען געווען לרוב , מיט פֿעטס
fets mit lerov geven zainen brandopfer oich un
fats with in abundance were are olah also and

פֿון פֿרידאָפּפֿער , און מיט גיסאָפּפֿער צו די ברַאַנדאָפּפֿער. אַזוי
azoi brandopfer di tsu gisopfer mit un fridopfer fun
so olah the to drink offering with and peace offering of

איז אַיִנגעשטעלט געווָאָרן דער דינסט פֿון הס הויז . לו און
un hoiz Hashems fun dinst der gevorn aingeshtelt iz
and house Hashem's of service the become established is

יחִזקִיָהו און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן זיך געפֿרייט איבער דעם
dem iber gefreit zich hobn folk gantse dos un Yechizkiyahu
the over rejoiced selves have people entire the and Yechizkiyahu

31 Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) answered and said, Now ye have consecrated yourselves unto Hashem, come near and bring zevakhim and todot into the Beis Hashem. And the Kahal brought in zevakhim and todot; and, as many as were of a willing heart, olot *(burnt offerings)*.

32 And the number of the olah, which the Kahal brought, was threescore and ten bulls, a hundred rams, and two hundred lambs; all these were for an olah *(burnt offering)* to Hashem. 33 And the kadashim were six hundred bulls and three thousand sheep. 34 But the Kohanim were too few, so that they could not skin all the olot; therefore their achim the Levi'im did help them, until the work was completed, and until the other Kohanim had set them apart as kodesh for the Levi'im were more yashar in lev to set themselves apart as kodesh than the Kohanim.

35 And also the olah were in abundance, with the fat of the shelamim, and the nesakhim for every olah. So the Avodas Beis Hashem was set in order. 36 And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) rejoiced, and kol HaAm, that

וואָס האלקים האָט אָנגעבריט פַּאַר דעם פָּאָלק , וואָרעם די זאַך
vos HaElokim hot ongebreit far dem folk vorem di zach
that which G-d had prepared for the people because thing the

איז געשען פלוצלינג .
iz geshen plutsling
is happened suddenly

HaElohim had prepared the people, for the matter was done suddenly.

ל

30 און יחזקיָהו האָט געשיקט צו גאַנץ ישְׂרָאֵל און יהוּדה , און
un Yehudah un Yisroel gants tsu geshikt hot Yechizkiyahu un
and Yehudah and Yisroel all to sent had Yechizkiyahu and

ער האָט אויך געשריבן בריוו צו אפַרים און מנַשֶׁה , צו קומען
kumen tsu Menasheh un Efrayim tsu briv geshribn oich hot er
come to Menasheh and Ephrayim to letters written also had he

אין הויז פֿון ה אין ירושָׁלַיִם צו מאַכן דעם קָרְבָּן-פֶּסַח
korben-Pesach dem machn tsu Yerushalayim in Hashem fun hoiz in
korben Pesach the make to Yerushalayim in Hashem of the house into

צו ה אלוקי ישְׂרָאֵל . ב און דער מלך און זיַינע האַרן און די
di un harn zaine un melech der un Yisroel Elokei Hashem tsu
the and leaders his and king the and Yisroel the G-d of Hashem to

גאַנצע עדה אין ירושָׁלַיִם האָבן זיך באַקלערט צו מאַכן דעם
dem machn tsu baklert zich hobn Yerushalayim in eide gantse
the make to considered selves have Yerushalayim in assembly entire

קָרְבָּן-פֶּסַח אין צווייטן חודש . ג וואָרעם זיי האָבן אים נישט געקענט
gekent nisht im hobn zei vorem choidesh tsveitn in korben-Pesach
able not it have they because month second in korben Pesach

מאַכן אין יענער צייַט, ווייל נישט גענוג כֹּהנים האָבן זיך געהאַט
gehat zich hobn koyanim genug nisht vail tsait yener in machn
had selves have kohanim enough not because time that in make

געהיילקט, און דאָס פֹּאָלק איז נישט געווען איַינגעזאַמלט אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in aingezamlt geven nisht iz folk dos un geheilikt
Yerushalayim in gathered was not is people the and sanctified

ד און די זאַך איז געווען גלַיִך אין די אויגן פֿון מלך , און אין די
di in un melech fun oign di in glaich geven iz zach di un
the in and king of the eyes the in right was is matter the and

אויגן פֿון דער גאַנצער עדה . ה און זיי האָבן באַשטימט די זאַך ,
oign fun der gantser eide un zei hobn bashtimt di zach
matter the decreed have they and assembly entire the of eyes

ארויסצולאָזן אַן אויסרוף אין גאַנץ ישְׂרָאֵל, פֿון באֵר-שֶׁבַע און ביז
aroistsulozn an oisruf in gants Yisroel fun Beer-Sheva un biz
to let out a proclamation in all Yisroel from Be'er-Sheva unto

דָן , צו קומען מאַכן קָרְבָּן-פֶּסַח צו ה אלוקי ישְׂרָאֵל אין
Dan tsu kumen machn korben-Pesach tsu Hashem Elokei Yisroel in
Dan to come make korben Pesach to Hashem the G-d of Yisroel in

ירושָׁלַיִם ; וואָרעם מע האָט אים שוין פֿון לאַנג נישט געהאַט געמאַכט
Yerushalayim vorem me hot im shoin fun lang nisht gehat gemacht
Yerushalayim for one it had me already from long not had made

אַזוי ווי עס שטייט געשריבן .
azoi vi es shteit geshribn
so as it stands written

Yisroel in Yerushalayim, for not many had kept Pesach as prescribed.

ו און די לויפֿערס זיַינען געגאַנגען מיט בריוו פֿון דער האַנט פֿון
un di loifers zainen gegangen mit briv fun der hant fun
and the runners are gone with letters from the hand of the

מלך און זיַינע האַרן , דורך גאַנץ ישְׂרָאֵל און יהוּדה , און
melech un zaine harn , durch gants Yisroel un Yehudah un
king and his leaders through all Yisroel and Yehudah and

6 So the runners went with the iggerot from HaMelech and his sarim throughout kol Yisroel and Yehudah,

and according to the commandment of HaMelech, saying, Ye Bnei Yisroel, shuvu *(turn, return)* unto Hashem Elohei Avraham, Yitzchak, and Yisroel, and He will return to the remnant of you, that are escaped out of the yad of the Kings of Assyria. [7] And be not ye like Avoteichem, and like your achim, which were unfaithful against Hashem Elohei Avoteihem, Who therefore gave them up to a desolation, as ye see. [8] Now be ye not stiffnecked, as Avoteichem were, but yield yourselves unto Hashem, and come to His Mikdash, which He hath set apart as kodesh l'olam; and serve Hashem Eloheichem, that the fierceness of His wrath may turn away from you. [9] For if ye turn again unto Hashem, your achim and your banim shall find rachamim before them that lead them captive, so that they shall come back into HaAretz HaZot, for Hashem Eloheichem is channun *(gracious)* and rachum *(compassionate)*, and will not turn away His face from you, if ye return unto Him.

[10] So the runners passed from town to town through Eretz Ephrayim and Menasheh even unto Zevulun, but

לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך, אַזוי צו זאָגן: קינדער
kinder zogn tsu azoi melech dem fun bafel dem loit
children say to so king the of command the according to

פֿון ישׂרָאֵל, קערט אייַך אום צו ה' דעם ג-ט פֿון אַבֿרהם,
Avraham fun G-t dem Hashem tsu um aich kert Yisroel fun
Avraham of G-d the Hashem to back yourselves turn Yisroel of

יִצחָק, און ישׂרָאֵל, כּדי ער זאָל זיך אומקערן צו די
di tsu umkeren zich zol er kedei Yisroel un Yitschak
the to turn back self shall He in order that Yisroel and Yitzchak

אַנטרונענע וואָס זיַנען אייַך געבליבן פֿון דער האַנט פֿון די מלכים
mlochim di fun hant der fun geblibn aich zainen vos antrunene
kings the of hand the from left to you are who escapees

פֿון אשור. [ז] און איר זאָלט נישט זיַין ווי אייַערע פֿאָטערס, און אַזוי ווי
vi azoi un foters aiere vi zain nisht zolt ir un Ashur fun
like so and fathers your as be not shall you and Assyria of

אייַערע ברידער, וואָס האָבן געפֿעלשט אָן ה' דעם ג-ט
G-t dem Hashem on gefelsht hobn vos brider aiere
G-d the Hashem towards been unfaithful have who brothers your

פֿון זייערע עלטערן, און ער האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ בייזווונדער,
beizvunder a far gemacht zei hot er un eltern zeyere fun
wonder of evil a for made them had he and fathers their of

אַזוי ווי איר זעט. [ח] אַצונד, זאָלט איר נישט האַרט מאַכן אייַער נאַקן
nakn aier machn hart nisht ir zolt atsund zet ir vi azoi
neck your make hard not you shall now see you as just

אַזוי ווי אייַערע עלטערן; גיט די האַנט צו ה', און קומט אין זיַין
zain in kumt un Hashem tsu hant di git eltern aiere vi azoi
his into come and Hashem to hand the give fathers your as just

מִקדָּש וואָס ער האָט גע‌הייליקט אויף אייביק, און דינט ה'
Hashem dint un eibik oif geheilikt hot er vos mikdash
Hashem serve and ever for sanctified had he which sanctuary

אלוקיכם, כּדי זיַין גרימצאָרן זאָל זיך אָפּקערן פֿון אייַך.
aich fun opkeren zich zol grimtsorn zain kedei Elokeichem
you from turn away self shall wrath his in order that your G-d

[ט] וואָרעם אַז איר וועט זיך אומקערן צו ה', וועלן אייַערע ברידער
brider aiere veln Hashem tsu umkeren zich vet ir az vorem
brothers your will Hashem to return self will you when for

און אייַערע זין קריגן דערבאַרעמונג בייַ זייערע פֿאַנגערס, און זיך
zich un fangers zeyere bai derbaremung krign zin aiere un
selves and captors their with mercy get sons your and

אומקערן צו דעם דאָזיקן לאַנד, וואָרעם דערבאַרעמדיק און ליַטזעליק איז
iz laitzelik un derbaremdik vorem land dozikn dem tsu umkeren
is gracious and merciful because land this the to return

פֿון פָּנים אָפּקערן דעם ער וועט נישט זיין, און אלוקיכם ה'
fun ponem dem opkeren nisht vet er un Elokeichem Hashem
from face the turn away not will he and your G-d Hashem

אייַך, אַז איר וועט זיך אומקערן צו אים.
im tsu umkeren zich vet ir az aich
him to return selves will you if you

[י] און די לויפֿערס זיַנען געגאַנגען פֿון שטאָט דורך לאַנד אפֿרים
Efrayim land durch shtot fun gegangen zainen loifers di un
Ephrayim land through city from gone are runners the and

און מנשׁה, און ביז זבֿולון; אָבער מע האָט גע‌לאַכט פֿון זיי
un zei fun gelacht hot me ober Zevulun biz un Menasheh un
and them of laughed has one but Zevulun unto and Menasheh and

they laughed them to scorn, and mocked them. [11] Nevertheless anashim of Asher and Menasheh and of Zevulun humbled themselves, and went to Yerushalayim. [12] Also in Yehudah the Yad HaElohim was to give them lev echad to carry out the mitzvat HaMelech and of the sarim, by the word of Hashem.

[13] And there assembled at Yerushalayim Am Rav *(Much People)* to keep Chag HaMatzot in the second month, a kahal larov me'od *(a very great congregation)*. [14] And they arose and removed the mizbechot that were in Yerushalayim, and all the incense altars they took away, and threw them into the Wadi Kidron. [15] Then they slaughtered the Pesach on the fourteenth day of the second month; and the Kohanim and the Levi'im were ashamed, and they set themselves apart as kodesh, and brought olot to the Beis Hashem. [16] And they stood in their place after their prescribed manner, according to the Torat Moshe Ish HaElohim; the Kohanim sprinkled the dahm, which they received of the yad of the Levi'im. [17] For there were rabbim in HaKahal that were not set apart as kodesh; therefore the Levi'im had the charge of the shechitah *(ritual*

יא נאָר טייל פֿון אָשֵׁר און מנַשֶׁה און זבֻולון . געשפּעט פֿון זיי
Zevulun un Menasheh un Asher fun teil nor zei fun geshpet
Zevulun and Menasheh and Asher from some but them at mocked

זיַנען געווָארן אונטערטעניק, און זיַנען געקומען קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein gekumen zainen un untertenik gevorn zainen
Yerushalayim to come are and humble become are

יב אויך אין יהודה איז געווען די האַנט פֿון האלקים צו געבן איין האַרץ
harts ein gebn tsu HaElokim fun hant di geven iz Yehudah in oich
heart one give to G-d of hand the was is Yehudah in also

צו טאָן דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך און האַרן , לויט דעם
dem loit harn un melech dem fun bafel dem ton tsu
the according to leaders and king the of command the do to

ווָארט פֿון ה .
Hashem fun vort
Hashem of word

יג און עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן אין ירושָלַיִם אַ סך פֿאָלק
folk sach a Yerushalayim in oifgeklibn zich hobn es un
people lot a Yerushalayim in gathered selves have there and

צו מאַכן דעם יום-טובֿ פֿון מַצות אין צווייטן חודש –
choidesh tsveitn in matsus fun yom-tov dem machn tsu
month second in the unleavened bread of Yontev the make to

זייער אַ גרויסע אײַנאַמלונג . יד און זיי זיַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן
hobn un oifgeshtanen zainen zei un ainzamlung groise a zeyer
have and arisen are they and assembly great a very

אָפּגעטאָן די מזבחות וואָס אין ירושָלַיִם , און אַלע רייכערערטער
reichererter ale un Yerushalayim in vos mizbeyches di opgeton
incense places all and Yerushalayim in which altars the removed

האָבן זיי אָפּגעטאָן און אַריַינגעוואָרפֿן אין טיַיך קִדרון . טו און
un Kidron taich in araingevorfn un opgeton zei hobn
and Kidron river into thrown in and done away with they have

זיי האָבן געשאָכטן דעם קָרבַּן-פֶּסַח אין פֿערצנטן טאָג פֿון צווייטן
tsveitn fun tog fertsntn in korben-Pesach dem geshochtn hobn zei
second of day fourteenth in korben Pesach the slaughtered have they

חודש ; און די כֹהנים און די לְוִיים האָבן זיך געשעמט ,
geshemt zich hobn Leviim di un koyanim di un choidesh
felt ashamed selves have Levi'im the and kohanim the and month

און זיי האָבן זיך געהיילט , און געבראַכט בראַנדאָפּפֿער אין הויז
hoiz in brandopfer gebracht un geheilikt zich hobn zei un
house in olah brought and consecrated selves have they and

פֿון ה . טז און זיי זיַנען געשטאַנען אויף זייער אָרט , אַזוי ווי
vi azoi ort zeyer oif geshtanen zainen zei un Hashem fun
as just place their in stood are they and Hashem of

זייער דין, לויט דער תּורה פֿון משה דעם מאַן פֿון ג-ט; די
di G-t fun man dem Moshe fun toyre der loit din zeyer
the G-d of man the Moshe of Torah the according to law their

כֹהנים האָבן געשפּרענגט דאָס בלוט פֿון דער האַנט פֿון די לְוִיים .
Leviim di fun hant der fun blut dos geshprengt hobn koyanim
Levi'im the of hand the from blood the sprinkled have kohanim

יז ווָארעם אַ סך זיַנען געווען אין דער אײַנאַמלונג וואָס האָבן זיך נישט
nisht zich hobn vos ainzamlung der in geven zainen sach a vorem
not selves have who assembly the in were are lot a because

געהיילט; דערום זיַנען די לְוִיים געווען איבער דער שעכטונג
geheilikt derum zainen di Leviim geven iber der shechtung
sanctified therefore are Levi'im the over were slaughtering

slaughter) of the Pesachim for every one that was not tahor and therefore could not set them apart as kodesh unto Hashem. [18] For most of HaAm, even many of Ephrayim, and Menasheh, Yissakhar, and Zevulun, had not made themselves tahor, yet did they eat the Pesach contrary to what was written. But Chizkiyahu (Yechizkiyahu) davened for them, saying, May Hashem Hatov grant kapporah to [19] Everyone that prepareth his lev to seek HaElohim, Hashem Elohei Avotav, though he be not tahor according to the taharat HaKodesh. [20] And Hashem paid heed to Chizkiyahu (Yechizkiyahu), and healed HaAm.

[21] And the Bnei Yisroel that were present at Yerushalayim kept the Chag HaMatzot shivat yamim with simchah gedolah; and the Levi'im and the Kohanim praised Hashem yom b'yom, singing with loud instruments unto Hashem. [22] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) spoke words of comfort unto all the Levi'im who taught the seichel tov of Hashem, and they did eat the mo'ed seven days, offering zivkhei shelamim, and making confession to Hashem Elohei Avoteihem.

פֿון דעם קָרבָּן-פֶּסַח פֿאַר איטלעכן וואָס איז נישט ריין , כדי צו
tsu kedei rein nisht iz vos itlechn far korben-Pesach dem fun
to in order to pure not is who each one for korben Pesach the of

היליקן צו ה . יח ווייל דאָס רובֿ פֿון דעם פֿאָלק , צומיינסט
tsumeinst folk dem fun rov dos vail Hashem tsu heilikn
especially people the of most the because Hashem to sanctify

פֿון אפֿרים און מנַשֶּׁה , יִשָּׂשכָר און זבֻולון , האָבן זיך נישט
nisht zich hobn Zevulun un Yissachar Menasheh un Efrayim fun
not selves had Zevulun and Yissakhar Menasheh and Ephrayim of

געריניקט; נאָר זיי האָבן געגעסן דעם קָרבָּן-פֶּסַח נישט ווי עס שטייט
shteit es vi nisht korben-Pesach dem gegesn hobn zei nor gereinikt
stands it as not korben Pesach the eaten have they but purified

געשריבן , ווייל יחִזקִיָהו האָט מתפלל געווען אויף זיי , אַזוי צו
tsu azoi zei oif geven mispalel hot Yechizkiyahu vail geshribn
to so them for been praying had Yechizkiyahu because written

זאָגן : ה דער גוטער זאָל מכַפּר זיין אויף יט איטלעכן וואָס האָט
hot vos itlechn oif zain mechaper zol guter der Hashem zogn
had who each one to be expiate may good the Hashem say

געקערט זיין האַרץ צו זוכן האלקים ה , דעם ג-ט פֿון זיינע
zaine fun G-t dem Hashem HaElokim zuchn tsu harts zain gekert
his of G-d the Hashem the G-d seek to heart his turned

עלטערן, הגם נישט לויט דער ריינקייט וואָס מע דאַרף
darf me vos reinkeit der loit nisht hagam eltern
needs one which purity the according to not even though fathers

ביי הייליקייט. כ און ה האָט צוגעהערט יחִזקִיָהו , און ער
er un Yechizkiyahu tsugehert hot Hashem un heilikeit bai
He and Yechizkiyahu paid heed to had Hashem and holiness for

האָט געהיילט דאָס פֹּאָלק .
folk dos geheilt hot
people the healed had

כא און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך געפֿונען אין
in gefunen zich hobn vos Yisroel fun kinder di un
in found selves have who Yisroel of children the and

ירושָׁלַיִם , האָבן געמאַכט דעם יוֹם-טובֿ פֿון מַצות זיבן
zibn matsus fun yom-tov dem gemacht hobn Yerushalayim
seven unleavened bread of Yontev the made have Yerushalayim

טעג מיט גרויס שׂימחה; און די לְוִיים און די כֹהנים האָבן געלויבט
geloibt hobn koyanim di un Leviim di un simche grois mit teg
praised have kohanim the and Levi'im the and joy great with days

ה טאָג אין טאָג, מיט שטאַרקע כלי־זמר צו ה .
Hashem tsu kley-zemer shtarke mit tog in tog Hashem
Hashem to musical instruments strong with day in day Hashem

כב און יחִזקִיָהו האָט גערעדט צום האַרצן פֿון די לְוִיים וואָס
vos Leviim di fun hartsn tsum geredt hot Yechizkiyahu un
who Levi'im the of heart to the spoken had Yechizkiyahu and

זיינען געווען ווויל־פֿאַרשטאַנדיק וועגן ה . און זיי האָבן
hobn zei un Hashem vegen voilfarshtandik geven zainen
have they and Hashem concerning well-understanding were are

געגעסן די זיבן טעג פֿון יוֹם-טובֿ , און זיי האָבן געשלאַכט זִבְחֵי
zibachei geshlacht hobn zei un yom-tov fun teg zibn di gegesn
sacrifices of sacrificed have they and Yontev of days seven the eaten

שלָמִים , און דאַנקאָפּפֿער ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem dankopfer un Shalemim
fathers their of G-d the Hashem thank offering and peace offerings

כג און די גאַנצע אײַנזאַמלונג האָט זיך באַקלערט צו מאַכן נאָך
noch machn tsu baklert zich hot ainzamlung gantse di un
after make to considered self had assembly entire the and
כד וואָרעם אַנדערע זיבן טעג; און זיי האָבן געמאַכט זיבן טעג אַ שׂימחה.
vorem simche a teg zibn gemacht hobn zei un teg zibn andere
for joy a days seven made have they and days seven another
דער מלך פֿון יהודה יחזקיָהו האָט מנדבֿ געווען פֿאַר דער
der far geven menadev hot Yechizkiyahu Yehudah fun melech der
the for been contributed had Yechizkiyahu Yehudah of king the
אײַנזאַמלונג טויזנט אָקסן און זיבן טויזנט שאָף, און די האַרן
harn di un shof toiznt zibn un oksen toiznt ainzamlung
leaders the and sheep thousand seven and oxen thousand assembly
האָבן מנדבֿ געווען פֿאַר דער אײַנזאַמלונג טויזנט אָקסן און צען
tsen un oksen toiznt ainzamlung der far geven menadev hobn
ten and oxen thousand assembly the for been contributed have
טויזנט שאָף, און פֿיל כּהנים האָבן זיך געהייליקט. כה און די
di un geheilikt zich hobn koyanim fil un shof toiznt
the and sanctified selves have kohanim many and sheep thousand
גאַנצע אײַנזאַמלונג פֿון יהודה, און די כּהנים און די לוִיִּם, און די
di un Leviim di un koyanim di un Yehudah fun ainzamlung gantse
the and Levi'im the and kohanim the and Yehudah of assembly entire
גאַנצע אײַנזאַמלונג וואָס איז געקומען פֿון ישׂרָאֵל, און די פֿרעמדע וואָס
vos fremde di un Yisroel fun gekumen iz vos ainzamlung gantse
who foreigners the and Yisroel from come is that assembly entire
זיַינען געקומען פֿון לאַנד ישׂרָאֵל, אָדער וואָס זיַינען געזעסן אין יהודה,
Yehudah in gezesn zainen vos oder Yisroel land fun gekumen zainen
Yehudah in settled are who or Yisroel land from come are
האָבן זיך געפֿרייט. כו און עס איז געווען אַ גרויסע שׂימחה אין ירושָלַיִם,
gefreit zich hobn un es iz geven a groise simche in Yerushalayim
rejoiced selves have and it is was great a joy in Yerushalayim
וואָרעם פֿון די טעג פֿון שלמה דעם זון פֿון דָּוִד, דעם מלך פֿון
fun melech dem Dovid fun zun dem Shlomo fun teg di fun vorem
of king the Dovid of son the Sh'lomo of days the from for
ישׂרָאֵל, איז אַזוי-וואָס נישט געווען אין ירושָלַיִם. כז און די כּהנים
koyanim di un Yerushalayim in geven nisht azoi-vos iz Yisroel
kohanim the and Yerushalayim in been not such a thing is Yisroel
און די לוִיִּם זיַינען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געבענטשט דאָס פֿאָלק, און
un folk dos gebentsht hobn un oifgeshtanen zainen Leviim di un
and people the blessed have and risen up are Levi'im the and
זייער קול איז צוגעהערט געוואָרן, און זייער תּפֿילה איז געקומען צו זיַין
zain tsu gekumen iz tfile zeyer un gevorn tsugehert iz kol zeyer
his to come is prayer their and become heard is voice their
הייליקער וווינונג, אין הימל.
heiliker voinung in himel
heilige dwelling place in heaven

לא און אַז מע האָט דאָס אַלץ געענדיקט, זיַינען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen geendikt alts dos hot me az un
having gone out are finished all this had one when and
אַלע ישׂרָאֵל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען, צו די שטעט פֿון
fun shtet di tsu gefunen dortn zich hobn vos Yisroel ale
of cities the to found there selves had who Yisroel all
יהודה, און זיי האָבן צעבראָכן די זײַלשטיינער, און אָפּגעהאַקט
opgehakt un zailshteiner di tsebrochn hobn zei un Yehudah
chopped down and sacred pillars the broken have they and Yehudah

23 And the kol HaKahal conferred and agreed to celebrate still another shivat yamim; and they kept another shivat yamim with simcha. 24 For Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah did give to the Kahal a thousand bulls and seven thousand sheep; and the sarim gave to the Kahal a thousand bulls and ten thousand sheep; and a great number of Kohanim set themselves apart as kodesh. 25 And kol Kehal Yehudah, with the Kohanim and the Levi'im, and kol HaKahal that came out of Yisroel, and the gerim that came out of Eretz Yisroel, and that dwelt in Yehudah, rejoiced. 26 So there was simchah gedolah in Yerushalayim; for since the days of Sh'lomo Ben Dovid Melech Yisroel there was not the like in Yerushalayim. 27 Then the Kohanim and the Levi'im arose and blessed HaAm, and their voice was heard, and their tefillah came up to His Ma'on Kodesh, even unto Shomayim.

31 Now when all this was completed, kol Yisroel that were present went out to the towns of Yehudah, and smashed the matzevot, and cut down the Asherim, and threw

down the high places and the mizbechot throughout kol Yehudah and Binyamin, in Ephrayim also and Menasheh, until they had utterly destroyed them all. Then all the Bnei Yisroel returned, every ish to his achuzzah, into their own towns.

[2] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) appointed the machlekot of the Kohanim and the Levi'im after their divisions, every ish according to his avodas service, the Kohanim and Levi'im for olah and for shelamim, to minister, to give thanks, to praise in the Sh'arei Machanot Hashem. [3] A gift from HaMelech, from his own possessions, was for the olot, for the boker and erev olot, and the olot for the Shabbatot, and for Rosh Chodesh, and for the Mo'adim, as it is written in the Torat Hashem. [4] Moreover he commanded HaAm that dwelt in Yerushalayim to give the menat HaKohanim v'HaLevi'im *(support of the Kohanim and the Levi'im)*, that they might strengthen themselves in the Torat Hashem. [5] And as soon as the devar went out, the Bnei Yisroel brought in abundance the reshit of dagan, tirosh, and yitzhar *(pure olive oil)*, and devash, and of all the increase of the sadeh; and the ma'aser *(tithe)* of all things they

דִּי גְעצְנבּיימער , אוּן אײַנגעוואָרפֶן דִּי בָּמוֹת אוּן דִּי מזבחוֹת , פוֹן
fun mizbeyches di un bamot di aingevorfn un getsnbeimer di
from altars the and high places the tore down and Asherah the

גאַנְץ יהוּדה אוּן בנימין , אוּן אין אֶפְרַיִם אוּן מְנַשֶּׁה , ביז צום
tsum biz Menasheh un Efrayim in un Binyamin un Yehudah gants
to the until Menasheh and Ephrayim in and Binyamin and Yehudah all

פַֿאַרלענדן. אוּן אַלע קינדער פוֹן יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט איטלעכער
itlecher umgekert zich hobn Yisroel fun kinder ale un farlendn
each one returned selves have Yisroel of children all and finish

צו זײַן אייגנטום אין זייערע שטעט.
shtet zeyere in eigentum zain tsu
cities their in ancestral property his to

ב אוּן יְחִזְקִיָּהוּ האָט באַשטימט דִּי אָפּטיילונג פוֹן דִּי כֹּהֲנִים
koyanim di fun opteilung di bashtimt hot Yechizkiyahu un
kohanim the of division the designated had Yechizkiyahu and

אוּן דִּי לְוִיִּם לויט זייערע אָפּטיילונגען, איטלעכן ווי נאָך זײַן
zain noch vi itlechn opteilungen zeyere loit Leviim di un
his after as each one divisions their according to Levi'im the and

דינסט, סײַ דִּי כֹּהֲנִים סײַ דִּי לְוִיִּם . פַֿאַר בראַנדאָפּפֶֿער,
brandopfer far Leviim di sai koyanim di sai dinst
olah for Levi'im the whether kohanim the whether service

אוּן פַֿאַר פַֿרידאָפּפֶֿער , אויף צו דינען, אוּן צו דאַנקען אוּן לויבן
loibn un danken tsu un dinen tsu oif fridopfer far un
praise and thank to and serve to upon peace offering for and

אין דִּי טויערן פוֹן הַס לאַגערן; ג אוּן דעם מלכס צושטײַער
tsushtaier melechs dem un lagern Hashems fun toiern di in
contribution king's the and camps Hashem's of gates the in

פוֹן זײַן פַֿאַרמעג פַֿאַר דִּי בראַנדאָפּפֶֿער – פַֿאַר דִּי בראַנדאָפּפֶֿער
brandopfer di far brandopfer di far farmeg zain fun
olah the for olah the for possessions his from

פוֹן אין דער פרי אוּן פוֹן אָוונט , אוּן דִּי בראַנדאָפּפֶֿער פוֹן דִּי
di fun brandopfer di un ovnt fun un peire der in fun
the of olah the and evening of and morning the in of

שבתים , אוּן פוֹן ראָש-חודש , אוּן פוֹן דִּי יוֹם-טובֿים , אַזוי ווי עס
es vi azoi yom-tuvim di fun un rosh-choidesh fun un Shabbosim
it as so yontoyvem the of and New Moon of and Shabbatot

שטייט געשריבן אין דער תּוֹרה פוֹן ה . ד אוּן ער האָט אָנגעזאָגט
ongezogt hot er un Hashem fun toyre der in geshribn shteit
commanded had he and Hashem of Torah the in written stands

דעם פַֿאָלק , דִּי באַווינער פוֹן יְרוּשָׁלַיִם , צו געבן דעם טייל פוֹן
fun teil dem gebn tsu Yerushalayim fun bavoiner di folk dem
of part the give to Yerushalayim of inhabitants the people the

דִּי כֹּהֲנִים אוּן דִּי לְוִיִּם , כְּדֵי זיי זאָלן זיך האַלטן אָן
on haltn zich zoln zei kedei Leviim di un koyanim di
to adhere selves shall they in order that Levi'im the and kohanim the

דער תּוֹרה פוֹן ה . ה אוּן ווי דאָס ווָארט איז פַֿאַרשפרייט געוואָרן,
gevorn farshpreit iz vort dos vi un Hashem fun toyre der
become spread is word the as and Hashem of Torah the

אַזוי האָבן דִּי קינדער פוֹן יִשְׂרָאֵל געבראַכט פֿיל ערשטע פוֹן תּבוּאה,
tvue fun ershte fil gebracht Yisroel fun kinder di hobn azoi
grain of first many brought Yisroel of children the have so

ווײַן , אוּן אייל, אוּן האָניק, אוּן אַלערליי אײַנקום פוֹן פֶֿעלד, אוּן
un feld fun ainkum alerlei un honik un eil un vain
and field of the yield all kinds of and honey and oil and wine

brought in abundantly. 6 And concerning the Bnei Yisroel and Yehudah, that dwelt in the towns of Yehudah, they also brought in the ma'aser of bakar and tzon, and the ma'aser of kadashim which were hamekudashim *(consecrated, set apart as kodesh)* unto Hashem Eloheihem, and piled them in heaps. 7 In the chodesh hashelishi they began to lay foundations for the heaps, and completed them in the chodesh hashevi'i. 8 And when Chizkiyahu (Yechizkiyahu) and the sarim came and saw the heaps, they blessed Hashem, and His Am Yisroel. 9 Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) questioned the Kohanim and the Levi'im concerning the heaps. 10 And Azaryahu HaKohen HaRosh of the Bais Tzadok answered him, and said, Since the people began to bring the terumah into the Beis Hashem, we have had enough to eat, and have plenty to spare, for Hashem hath blessed His people; and that which is notar *(left over)* is this great amount.

11 Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) commanded to prepare leshakhot *(storerooms)* in the Beis Hashem; and they prepared them, 12 And brought in the terumah and the ma'aser and the kadashim

מעשֵׂר פֹּון אַלצדינג האָבן זיי געברַאכט לרוב . ו און די
di un lerov gebracht zei hobn altsding fun maiser
the and in abundance brought they have everything of tithe

קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל און יהוּדה וואָס זיַנען געזעסן אין די שטעט
shtet di in gezesn zainen vos Yehudah un Yisroel fun kinder
cities the in settled are who Yehudah and Yisroel of children

פֹּון יהוּדה , זיי אויך האָבן געברַאכט מעשֵׂר פֹּון רינדער און שאָף ,
shof un rinder fun maiser gebracht hobn oich zei Yehudah fun
sheep and cattle of tithe brought have also they Yehudah of

און מעשֵׂר פֹּון די הייליקע גאָבן וואָס זיַנען געהייליקט געוואָרן צו
tsu gevorn geheilikt zainen vos gobn heilike di fun maiser un
to become sanctified are which gifts holy the of tithe and

ה זייער ג-ט; און זיי האָבן אָנגעלייגט הויפֿנס-הויפֿנסוויַז. ז אין
in hoifns-hoifnsvaiz ongeleigt hobn zei un G-t zeyer Hashem
in the heap upon heap piled up have they and G-d their Hashem

דריטן חודש האָט מען אָנגעהויבן לייגן דעם גרונט פֹּון
fun grunt dem leign ongehoibn men hot choidesh dritn
of foundation the establish begun one had month third

די הויפֿנס, און אין זיבעטן חודש האָט מען געענדיקט. ח זיַנען
zainen geendikt men hot choidesh zibetn in un hoifns di
are finished one had month seventh in and heaps the

געקומען יחִזקִיָהו און די האַרן , און זיי האָבן באַקוקט
bakukt hobn zei un harn di un Yechizkiyahu gekumen
inspected have they and leaders the and Yechizkiyahu having come

די הויפֿנס, און האָבן געבענטשט ה און זיַין פֹּאָלק יִשׂרָאֵל. ט און
un Yisroel folk zain un Hashem gebentsht hobn un hoifns di
and Yisroel people his and Hashem blessed have and heaps the

יחִזקִיָהו האָט געפֿרעגט די כֹּהנים און די לוִיִם וועגן די
di vegen Leviim di un koyanim di gefregt hot Yechizkiyahu
the about Levi'im the and kohanim the asked has Yechizkiyahu

הויפֿנס. י האָט אים געענטפֿערט עזַריָהו דער כֹּהן-גָּדול פֹּון דעם הויז
hoiz dem fun koyen-gadol der Azaryahu geentfert im hot hoifns
house the of kohen gadol the Azaryahu answered him has heaps

פֹּון צָדוֹק , און האָט געזאָגט: זינט מע האָט אָנגעהויבן ברענגען די
di brengen ongehoibn hot me zint gezogt hot un Tsadok fun
the bringing begun had one since said had and Tzadok of

אָפּשיידונג אין הויז פֹּון ה , האָבן מיר געגעסן צו
tsu gegesn mir hobn Hashem fun hoiz in opsheidung
to eaten we have Hashem of the house into separation of a portion

זאָט , און נאָך איבערגעלאָזט פֿיל ; וואָרעם ה האָט געבענטשט
gebentsht hot Hashem vorem fil ibergelozt noch un zat
blessed has Hashem for much left over still and satiety

זיַן פֹּאָלק ; און וואָס איז איבערגעבליבן איז די דאָזיקע הורבע.
hurbe dozike di iz ibergebliben iz vos un folk zain
heap this the is left is what and people his

יא האָט יחִזקִיָהו געהייסן צוגרייטן קאַמערן אין הס הויז ,
hoiz Hashems in kamern tsugreiten geheisn Yechizkiyahu hot
house Hashem's in rooms prepare ordered Yechizkiyahu had

און מע האָט צוגעגרייט . יב און מע האָט ערלעך אַרײַנגעבראַכט די
di araingebracht erlech hot me un tsugegreit hot me un
the brought in honestly had one and prepared had one and

אָפּשיידונג , און דעם מעשֵׂר, און די הייליקע גאָבן; און דער
der un gobn heilike di un maiser dem un opsheidung
the and gifts holy the and tithe the and separation of a portion

be'emunah *(faithfully)*, over which Konanyah the Levi was Nagid, and Shime'i his brother was mishneh *(second)*. [13] And Yechiel, and Azazyahu, and Nachat, and Asahel, and Yerimot, and Yozavad, and Eliel, and Yismachyahu, and Machat, and Benayahu, were pekidim *(overseers)* under the yad Konanyah and Shime'i his brother, by the command of Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech, and Azaryahu the nagid of the Beis HaElohim. [14] And Kore ben Yimnah the Levi, the sho'er *(gatekeeper)* at the east, was over the nidvot HaElohim *(freewill offerings of G-d)*, to distribute the terumat Hashem, and the kadshei hakadashim. [15] And next to him be'emunah were Eden, and Minyamin, and Yeshua, and Shema'yahu, Amaryahu, and Shekanyahu, in the towns of the Kohanim, to give to their achim by machlekot, to the gadol as well as the katan. [16] This was besides those males who were recorded in the genealogical records, from three years old and upward, even unto every one that entereth into the Beis Hashem for its daily duty for their avodas service in their mishmerot *(watches, shifts)* according to their machlekot, [17] Both to the genealogy of the Kohanim by the Bais Avoteihem, and

אָנפֿירער איבער זיי איז געווען כּנַנְיָהוּ דער לֵוִי , און זײַן ברודער
bruder zain un Levi der Konanyahu geven iz zei iber onfirer
brother his and Levi the Konanyah was is them over leader

שִׁמְעִי , דער צווייטער. [ג] און יחיאֵל , און עֲזַזְיָהוּ , און נַחַת , און עֲשָׂהאֵל,
Asahel un Nachat un Azazyahu un Yechiel un tsveiter der Shimei
Asahel and Nachat and Azazyahu and Yechiel and second the Shime'i

און ירימוֹת , און יוֹזָבָד , און אֱלִיאֵל, און יסמכיהו , און מַחַת , און
un Machat un Yismachyahu un Eliel un Yozavad un Yerimot un
and Machat and Yismachyahu and Eliel and Yozavad and Yerimot and

בְּנָיָהוּ , זײַנען געווען אויפֿזיערס אונטער דער האַנט פֿון כּנַנְיָהוּן
Konanyahun fun hant der unter oifzeers geven zainen Benayahu
Konanyah of hand the under overseers were are Benayahu

און זײַן ברודער שִׁמְעִין , לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך
melech dem fun bafel dem loit Shimeyen bruder zain un
king the of command the according to Shime'i brother his and

יחזקיָהוּ און עֲזַרְיָהוּ דעם פֿירשט פֿון דעם הויז פֿון האלקים . [יד] און
un HaElokim fun hoiz dem fun firsht dem Azaryahu un Yechizkiyahu
and G-d of house the of prince the Azaryahu and Yechizkiyahu

קוֹרֵא דער זון פֿון יִמְנָהן , דער לֵוִי , דער טויערמאַן אין מזרח , איז געווען
geven iz mizrech in toierman der Levi der Yimnahn fun zun der Kore
was is east in gatekeeper the Levi the Yimnah of son the Kore

איבער די פֿרײַוויליקע נדבוֹת צו אלקים , אויף פֿונאַנדערצוטיילן
funandertsuteiln oif Elokim tsu nedoves fraivilike di iber
to distribute upon G-d to freewill offerings voluntary the over

די אָפּשיידונג פֿון ה און די גאָר הייליקע גאָבן . [טו] און
di opsheidung fun Hashem un di gor heilike gobn
the of separation of a portion the Hashem and utterly the holy gifts and

אונטער אים איז געווען עֵדֶן , און מִנְיָמִין , און יֵשׁוּעַ , און שְׁמַעְיָהוּ ,
Shemayahu un Yeshua un Minyamin un Eden geven iz im unter
Shema'yahu and Yeshua and Minyamin and Eden was is him under

אֲמַרְיָהוּ , און שְׁכַנְיָהוּ , און די שטעט פֿון די כֹּהנים , כּדי
kedei koyanim di fun shtet di un Shekanyahu un Amaryahu
in order to kohanim the of cities the and Shekanyahu and Amaryahu

ערלעך צו געבן צו זייערע ברידער לויט די אָפּטיילונגען, אַזוי
azoi opteilungen di loit brider zeyere tsu gebn tsu erlech
just as divisions the according to brothers their to give to honestly

דעם גרויסן אַזוי דעם קליינעם. [טז] אַחוץ צו די וואָס זײַנען געווען
geven zainen vos di tsu achuts kleinem dem azoi groisn dem
were are who the ones to aside from small the so great the

פֿאַרצייכנט פֿון מאַנספּאַרשוינען, פֿון דריַי יאָר אַלט און העכער, אַלע
ale hecher un alt yor drai fun mansparshoinen fun fartseichnt
all upward and old years three from males from recorded

וואָס קומען אין הויז פֿון ה לויט דעם טאָגטעגלעכן
togteglechn dem loit Hashem fun hoiz in kumen vos
daily the according to Hashem of the house into come who

באַדאַרף צו זייער דינסט אויף זייערע וואַכן לויט זייערע
zeyere loit vachn zeyere oif dinst zeyer tsu badarf
their according to watches their upon service their to duty

אָפּטיילונגען. [יז] און די פֿאַרצייכענישׂ פֿון די כֹּהנים לויט
opteilungen di un fartseichenish di fun koyanim loit
divisions the and genealogical records the of kohanim the according to

זייערע פֿאָטערהײַזער , און פֿון צוואַנציק יאָר אַלט
zeyere foterhaizer un fun tsvantsik yor alt
their household father's and of twenty years old

the Levi'im from twenty years old and upward, in their mishmerot by their machlekot *(divisions)*; [18] And to the genealogy of all their little ones, their nashim, and their banim, and their banot, throughout kol Kahal, for be'emunah *(in faithfulness)* they set themselves apart as kodesh in kodesh *(holiness)*; [19] Also of the Bnei Aharon the Kohanim, which were in the pasture lands of their towns, in each town, the men that were designated by name to give manot to every zachar among the Kohanim, and to all that were reckoned by genealogies among the Levi'im.

[20] And thus did Chizkiyahu (Yechizkiyahu) throughout kol Yehudah, and wrought that which was tov and yashar and emes before Hashem Elohav. [21] And in every ma'aseh that he began in the Avodas Beis HaElohim, and in the Torah, and in the Mitzvah, to seek Elohav, he did it with all his heart, and prospered.

32 After these things, and haemes thereof, Sancheriv *(Sennacherib)* Melech Assyria came, and invaded Yehudah, and laid siege against the fortified cities, and thought to

אוּן הָעבְער , אִיז געווען לויט זייערע זיערע וואַכן אין זייערע אָפּטיילונגען
opteilungen zeyere in vachn zeyere loit geven iz hecher un
divisions their in watches their according to was is upward and

– יח אוּן צו די וואָס זיינען געווען פֿאַרצייכנט פֿון אַלע זייערע קליינע
kleine zeyere ale fun fartseichnt geven zainen vos di tsu un
small their all from recorded were are who the ones to and

קינדער , זייערע ווײַבער, אוּן זייערע זין , אוּן זייערע טעכטער – צו דער
der tsu techter zeyere un zin zeyere un vaiber zeyere kinder
the to daughters their and sons their and wives their children

גאַנצער עדה ; ווָאָרעם אין זייער ערלעכקייט האָבן זיי זיך געהיליקט
geheilikt zich zei hobn erlechkeit zeyer in vorem eide gantser
sanctified selves they have honesty their in because assembly entire

צום הייליקן דינסט . יט אוּן פֿאַר די קינדער פֿון אַהרֹן , די כֹהנים , אין
in koyanim di Aharon fun kinder di far un dinst heilikn tsum
in kohanim the Aaron of children the for and service holy to the

די אָפּגענע פֿעלדער פֿון זייערע שטעט, זיינען געווען אין איטלעכער שטאָט
shtot itlecher in geven zainen shtet zeyere fun felder ofene di
city each in were are cities their of fields open the

מענטשן וואָס זיינען געווען אָנגערופֿן מיט די נעמען , צו געבן חלקים
chalokim gebn tsu nemen di mit ongerufn geven zainen vos mentshn
portions give to names the with called were are which men

צו אַלע מאַנספּאַרשוינען צווישן די כֹהנים , אוּן צו אַלע וואָס זיינען
zainen vos ale tsu un koyanim di tsvishn mansparshoinen ale tsu
are who all to and kohanim the among males all to

געווען פֿאַרצייכנט צווישן די לְוִיים .
Leviim di tsvishn fartseichnt geven
Levi'im the among recorded were

כ אוּן אַזוי האָט יְחִזקִיָהוּ געטאָן אין גאַנץ יהוּדה . אוּן ער האָט
hot er un Yehudah gants in geton Yechizkiyahu hot azoi un
has he and Yehudah all in done Yechizkiyahu has so and

געטאָן וואָס איז גוט אוּן רעכטפֿאַרטיק אוּן וואָרהאַפֿטיק פֿאַר ה זיין
zain Hashem far vorhaftik un rechtfartik un gut iz vos geton
his Hashem before truthfully and upright and good is what done

ג-ט . כא אוּן אין איטלעכער זאַך וואָס ער האָט אָנגעהויבן אין דעם דינסט
dinst dem in ongehoibn hot er vos zach itlecher in un G-t
service the in begun had he that matter each in and G-d

פֿון דעם הויז פֿון אלקים , אוּן אין דער תּורה אוּן אין דעם געבאָט ,
gebot dem in un toyre der in un Elokim fun hoiz dem fun
commandment the in and Torah the in and G-d of house the of

כדי צו זוכן זיין ג-ט , האָט ער מיט זיין גאַנצן האַרצן געאַרבעט,
gearbet hartsn gantsn zain mit er hot G-t zain zuchn tsu kedei
worked heart whole his with he has G-d his seek to in order to

אוּן האָט באַגליקט .
baglikt hot un
prospered has and

לב

נאָך די דאָזיקע געשעענישן אוּן טרײַשאַפֿט , איז געקומען
gekumen iz traishaft un gesheenishn dozike di noch
come is faithfulness and events these the after

סַנחֵריבּ דער מלך פֿון אשור , אוּן ער איז אַרײַן
in arain iz er un Ashur fun melech der Sancheriv
into entered is he and Assyria of king the Sancheriv

יהוּדה , אוּן האָט געלאָגערט אויף די באַפֿעסטיקטע שטעט, אוּן
un shtet bafestikte di oif gelegert hot un Yehudah
and cities fortified the against encamped had and Yehudah

conquer them for himself.
2 And when Chizkiyahu (Yechizkiyahu) saw that Sancheriv was come, and that he was purposed to make milchamah against Yerushalayim, 3 He took counsel with his sarim and his gibborim to cover over the waters of the springs which were outside the Ir; and they did support him.
4 So there was gathered Am Rav together, who covered the springs, and the wadi that flowed through the midst of HaAretz, saying, Why should the melachim of Assyria come, and find mayim rabbim?
5 Also he strengthened himself, and repaired all the chomah that was broken down, and raised it on the migdalot, and another chomah outside of it, and repaired Millo in Ir Dovid, and made weapons and shields in abundance. 6 And he appointed sarim milchamot over HaAm, and gathered them together before him in the rechov of the Sha'ar HaIr, and spoke encouragingly to them, saying, 7 Chizku *(be strong)* and courageous, be not afraid nor dismayed because of the melech Assyria, nor because of all the vast army that is with him, for there be more with us than with him. 8 With him is zero'a basar, but with

ער האָט זיי געוואָלט איינברעכן פֿאַר זיך . ב און ווי יחזקיָהו
Yechizkiyahu vi un zich far ainbrechn gevolt zei hot er
Yechizkiyahu when and self for break in wanted them had he

האָט געזען אַז סַנחֵריבּ איז געקומען , און זיין פּנים איז אויף
oif iz ponem zain un gekumen iz Sancheriv az gezen hot
about is face his and come is Sancheriv that seen had

מלחמה אַקעגן ירושָלַיִם . ג האָט ער אַן עצה געהאַלטן מיט
mit gehaltn eitse an er hot Yerushalayim akegn milchome
with held counsel a he had Yerushalayim against war

זיינע האַרן און זיינע גיבּורים וועגן פֿאַרשטאָפּן די וואַסערן פֿון
fun vasern di farshtopen vegen giborim zaine un harn zaine
of waters the blocking concerning warriors his and leaders his

די קוואַלן וואָס אויסן שטאָט ; און זיי האָבן אים געהאָלפֿן. ד און
un geholfn im hobn zei un shtot oisn vos kvaln di
and helped him have they and the city outside that springs the

עס האָבן זיך איינגעזאַמלט פֿיל פֿאָלק , און זיי האָבן פֿאַרשטאָפּט
farshtopt hobn zei un folk fil aingezamlt zich hobn es
blocked have they and people many gathered selves has there

אַלע קוואַלן , און דעם טייך וואָס פֿליסט דורכן מיטן לאַנד, אַזוי
azoi land mitn durchn flist vos taich dem un kvaln ale
so land the midst of through flows that wadi the and springs all

צו זאָגן : נאָכּסאָל זאָלן די מלכים פֿון אשור קומען און געפֿינען אַ
a gefinen un kumen Ashur fun mlochim di zoln nachsol zogn tsu
a find and come Assyria of kings the let afterwards say to

סך וואַסער? ה און ער האָט זיך געשטאַרקט , און האָט פֿאַרבויט די
di farboit hot un geshtarkt zich hot er un vaser sach
the rebuilt had and strengthened self has he and water lot of

גאַנצע איינגעבראָכענע מויער, און זי אַרויפֿגעבראַכט ביז די טורעמס,
turems di biz aroifgebracht zi un moier aingebrochene gantse
towers the unto brought up it and wall broken down entire

און נאָך אַן אַנדער מויער דערויסן; און ער האָט באַפֿעסטיקט מלוא אין
in melu bafestikt hot er un deroisn moier ander an noch un
in Millo fortified had he and outside wall other an after and

דָּוִדס-שטאָט , און ער האָט געמאַכט וואַפֿן לרוב און שילדן .
shildn un lerov vafn gemacht hot er un Dovids-Shtot
shields and in abundance weapons made had he and Ir Dovid

ו און ער האָט געמאַכט הויפּטלייט פֿון מלחמה איבערן פֿאָלק , און
un folk ibern milchome fun hoiptlait gemacht hot er un
and people over the war of captains made has he and

האָט זיי איינגעזאַמלט צו זיך אויפֿן ברייטן פּלאַץ ביים שטאָט-טויער,
shtot-toier baim plats breitn oifn zich tsu aingezamlt zei hot
city gate by the plaza wide on the self to gathered them had

און ער האָט געערעדט צו זיי ער האַרצן, אַזוי צו זאָגן : ז זייט שטאַרק און
un shtark zait zogn tsu azoi hartsn zeyer tsu geredt hot er un
and strong be say to so heart their to spoken had he and

פֿעסט ; איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן פֿאַר דעם
dem far angstn nisht un hobn moire nisht zolt ir fest
the before be anxious not and have fear not shall you resolute

מלך פֿון אשור , און פֿאַר דעם גאַנצן המון וואָס מיט
mit vos hamon gantsn dem far un Ashur fun melech
with which are multitude entire the before and Assyria of king

אים, וואָרעם מיט אונדז איז אַ גרעסערער ווי מיט אים. ח מיט אים
im mit im mit vi greserer a iz undz mit vorem im
him with him with than greater one a is us with because him

us is Hashem Eloheinu to help us, and to fight milchamoteinu *(our battles)*. And HaAm took heart upon the words of Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah.

[9] After this did Sancheriv melech Assyria send his avadim to Yerushalayim, (but he himself laid siege against Lakhish, with all his forces with him,) unto Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah, and unto kol Yehudah that were in Yerushalayim, saying, [10] Thus saith Sancheriv melech Assyria, Whereon do ye base confidence, that ye abide in the siege in Yerushalayim? [11] Doth not Chizkiyahu (Yechizkiyahu) mislead you to give over yourselves to die by ra'av and by tzama, saying, Hashem Eloheinu shall deliver us out of the yad Melech Assyria? [12] Is not this the same Chizkiyah (Yechizkiyahu) that has removed His high places and His mizbechot, and commanded Yehudah and Yerushalayim, saying, Ye shall worship before Mizbe'ach echad, and burn ketoret upon it? [13] Know ye not what I and avotai have done unto all the people of other lands? Were the elohei goyei ha'aratzot able to deliver their land out of mine yad? [14] Who was there among

איז אַן אָרעם פֿון פֿלייש, און מיט אונדז איז ה אלוקינו , אונדז צו
tsu undz Elokeinu Hashem iz undz mit un fleish fun orem an iz
to us our G-d Hashem is us with and flesh of arm an is

העלפֿן פֿון צו פֿירן אונדזערע מלחמות . און דאָס פֿאָלק האָט זיך
zich hot folk dos un milchomes undzere firn tsu fun helfn
selves had people the and battles our lead to of save

פֿאַרלאָזט אויף די ווערטער פֿון יחזקיהו דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem Yechizkiyahu fun verter di oif farlozt
Yehudah of king the Yechizkiyahu of words the on trusted

ט נאָכדעם האָט סַנחֵריבּ דער מלך פֿון אשור געשיקט זיינע
zaine geshikt Ashur fun melech der Sancheriv hot nochdem
his sent Assyria of king the Sancheriv had afterwards

קנעכט קיין ירושָלַיִם – און ער איז געווען בּיי לָכיש , און זיין גאַנצע
gantse zain un Lachish bai geven iz er un Yerushalayim kein knecht
entire his and Lakhish at was is he and Yerushalayim to servants

ממשלה מיט אים – צו יחזקיהו דעם מלך פֿון יהודה , און צו
tsu un Yehudah fun melech dem Yechizkiyahu tsu im mit memshole
to and Yehudah of king the Yechizkiyahu to him with government

גאַנץ יהודה וואָס אין ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : י אַזוי האָט גענעזט
gezogt hot azoi zogn tsu azoi Yerushalayim in vos Yehudah gants
said has thus say to so Yerushalayim in which are Yehudah all

סַנחֵריבּ דער מלך פֿון אשור : אויף וואָס פֿאַרזיכערט איר אייַך ,
aich ir farzichert vos oif Ashur fun melech der Sancheriv
yourselves you trust what on Assyria of king the Sancheriv

און זיצט אין באַלעגערונג אין ירושָלַיִם ? יא פֿאַר וואָר , יחזקיהו
Yechizkiyahu vor far Yerushalayim in balegerung in zitst un
Yechizkiyahu truly for Yerushalayim in siege in sit and

רעדט אייַך אין, כּדי אייַך צו לאָזן שטאַרבן פֿון הונגער און פֿון
fun un hunger fun shtarbn lozn tsu aich kedei ain aich redt
from and hunger from die let to you in order to in you speaks

דאָרשט; אַזוי צו זאָגן : ה אלוקינו וועט אונדז מציל זיין פֿון דער
der fun zain matsl undz vet Elokeinu Hashem zogn tsu azoi dorsht
the from be rescuing us will our G-d Hashem say to so thirst

האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור . יב איז דאָס נישט דער יחזקיהו וואָס
vos Yechizkiyahu der nisht dos iz Ashur fun melech dem fun hant
who Yechizkiyahu the not this is Assyria of king the of hand

האָט אָפּגעטאָן זיינע במות און זיינע מזבחות און האָט גענעזט צו
tsu gezogt hot un mizbeyches zaine un bamot zaine opgeton hot
to said has and altars His and high places His removed has

יהודה און צו ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : פֿאַר אייַן מזבח זאָלט
zolt mizbeyech ein far zogn tsu azoi Yerushalayim tsu un Yehudah
shall altar one for say to so Yerushalayim to and Yehudah

איר זיך בוקן , און אויף אים זאָלט איר רייכערן ? יג וועסט איר
ir veist reichern ir zolt im oif un bukn zich ir
you know burn incense you shall it on and bow down selves you

דען נישט וואָס איך און מיינע עלטערן האָבן געטאָן צו אַלע אומות פֿון די
di fun umes ale tsu geton hobn eltern maine un ich vos nisht den
the of peoples all to done have fathers my and I what not then

לענדער? האָבן דען די ג-טער פֿון די פֿעלקער פֿון אַנדערע לענדער געקענט
gekent lender andere fun felker di fun g-ter di den hobn lender
been able lands other of peoples the of g-ds the then have lands

מציל זיין זייער לאַנד אויס מיינע האַנט? יד וועט איז צווישן אַלע ג-טער
g-ter ale tsvishn iz ver hant maine ois land zeyer zain matsl
g-ds all among is who hand my out of land their be rescuing

kol elohei haGoyim that avotai utterly destroyed, that could save his people out of mine yad, that Eloheichem should be able to save you out of mine yad? [15] Now therefore let not Chizkiyahu (Yechizkiyahu) deceive you, nor mislead you on this manner, neither yet believe him, for no g-d of any goy or mamlachah was able to deliver his people out of mine yad, and out of the yad of avotai. How much less shall Eloheichem deliver you out of mine yad?

[16] And his avadim spoke yet more against Hashem HaElohim, and against His eved Chizkiyahu (Yechizkiyahu). [17] He wrote also sefarim to blaspheme Hashem Elohei Yisroel, and to speak against Him, saying, As the elohei goyei ha'aratzot have not saved their people out of mine yad, so shall not the Elohei Chizkiyahu (Yechizkiyahu) save his people out of mine yad. [18] Then they cried with a kol gadol in the language of the Yehudim unto the Am Yerushalayim that were on the chomah, to frighten them, and to terrorize them, that they might capture the Ir. [19] And they spoke against the Elohei Yerushalayim,

פֹּון די דאָזיקע פֹּעלקער וואָס מײַנע עלטערן האָבן פֿאַרוויסט, וואָס האָט
hot vos farvist hobn eltern maine vos felker dozike di fun
has which laid waste have fathers my that peoples these the of

געקענט מציל זײַן זײַן פֹּאָלק פֹּון מײַן האַנט, אַז אלוקיכם זאָל
zol Elokeichem az hant main fun folk zain zain matsl gekent
shall your G-d that hand my of people his be rescuing been able

אײַך קענען מציל זײַן פֹּון מײַן האַנט? [טו] און אַצונד, זאָל אײַך
aich zol atsund un hant main fun zain matsl kenen aich
you let now and hand my from be rescuing be able to you

יחזקיהו נישט נאַרן, און זאָל ער אײַך נישט אײַנרעדן אַזוי-וואָס,
azoi-vos ainredn nisht aich er zol un narn nisht Yechizkiyahu
such a thing talk into not you he let and delude not Yechizkiyahu

און איר זאָלט אים נישט גלויבן, וואָרעם קיין אלקים פֹּון קיין פֹּאָלק אָדער
oder folk kein fun Elokim kein vorem gloibn nisht im zolt ir un
or people any of G-d any because believe not him shall you and

קיניגרײַך האָט נישט געקענט מציל זײַן זײַן פֹּאָלק פֹּון מײַן האַנט,
hant main fun folk zain zain matsl gekent nisht hot kinigraich
hand my from people his be rescuing been able not has kingdom

און פֹּון דער האַנט פֹּון מײַנע עלטערן, וועט אלוקיכם אײַך געוויס נישט
nisht gevis aich Elokeichem vet eltern maine fun hant der fun un
not certainly you your G-d will fathers my of hand the from and

מציל זײַן פֹּון מײַן האַנט.
hant main fun zain matsl
hand my from be rescuing

[טז] און זײַנע קנעכט האָבן נאָך מער געזאָגט אויף ה
Hashem oif geredt mer noch hobn knecht zaine un
Hashem against spoken more still have servants his and

האלקים, און אויף יחזקיהו זײַן קנעכט. [יז] און אַ בריוו האָט
hot briv a un knecht zain Yechizkiyahu oif un HaElokim
had letter a and servant his Yechizkiyahu against and G-d

ער געשריבן צו לעסטערן ה אלוקי ישׂראל, און צו רעדן
redn tsu un Yisroel Elokei Hashem lestern tsu geshribn er
speak to and Yisroel the G-d of Hashem insult to written he

קעגן אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי ווי די ג-טער פֹּון די אומות פֹּון
fun umes di fun g-ter di vi azoi zogn tsu azoi im kegen
of peoples the of g-ds the just as so say to so him against

די לענדער, וואָס האָבן נישט מציל געווען זייער פֹּאָלק פֹּון מײַן
main fun folk zeyer geven matsl nisht hobn vos lender di
my from people their been rescuing not have who lands the

האַנט, אַזוי וועט אלוקי יחזקיהו נישט מציל זײַן זײַן פֹּאָלק
folk zain zain matsl nisht Yechizkiyahu Elokei vet azoi hant
people his be rescuing not Yechizkiyahu the G-d of will so hand

פֹּון מײַן האַנט. [יח] און זיי האָבן אויסגערופֿן אויף אַ הויכן קול, אויף
oif kol hoichn a oif oisgerufn hobn zei un hant main fun
in voice loud a with called out have they and hand my from

יהודיש, צו דעם פֹּאָלק פֹון ירושלַים וואָס אויף דער מויער,
moier der oif vos Yerushalayim fun folk dem tsu Yehudish
wall the on which are Yerushalayim of people the to Yehudit

זיי איבערצושרעקן און זיי צו צעטומלען, כדי זיי
zei ibertsushrekn un zei tsetumlen tsu zei un kedei zei
they so that throw into turmoil to them and to frighten them

זאָלן קענען באַצווינגען די שטאָט. [יט] און זיי האָבן גערעדט וועגן
vegen geredt hobn zei un shtot di batsvingen kenen zoln
about spoken have they and city the conquer be able to shall

as against the g-ds of the peoples of the land, which were the work of the hands of ha'adam.

דעם אלקים פֿון ירושלַיִם אַזוי ווי וועגן די ג-טער פֿון די פֿעלקער
felker di fun g-ter di vegen vi azoi Yerushalayim fun Elokim dem
peoples the of g-ds the about as so Yerushalayim of G-d the

פֿון דער ערד , געמאַכט פֿון מענטשנס הענט .
hent mentshns fun gemacht erd der fun
hands human from made earth the of

[20] And for this cause Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech, and Yeshayahu ben Amotz, HaNavi, davened and cried out to Shomayim. [21] And Hashem sent a malach, which destroyed all the fighting gibborim, and the nagid and sar in the machaneh of the melech Assyria. So he withdrew in boshet panim *(shamefaced disgrace)* to his own land. And when he was entered the bais elohav, they that came forth of his own loins cut him down there with the cherev.

כ האָט דער מלך יחזקיָהו , און ישעיָהו הנבֿיא דער
der hanovi Yeshayahu un Yechizkiyahu melech der hot
the the prophet Yeshayah and Yechizkiyahu king the had

זון פֿון אָמוצן , מתפלל געווען וועגן דעם, און זיי האָבן געשריען
geshrien hobn zei un dem vegen geven mispalel Amotsn fun zun
cried out have they and this about been praying Amotz of son

כא צום הימל . און ה האָט געשיקט אַ מלאך , און ער האָט
hot er un malach a geshikt hot Hashem un himel tsum
had he and angel an sent had Hashem and heaven to the

פֿאַרטיליקט יעטוועדער העלדישן גיבור און אָנפֿירער און הויפּטמאַן
hoiptman un onfirer un gibor heldishn yetveder fartilikt
head man and leader and warrior valiant every exterminated

אין לאַגער פֿון דעם מלך פֿון אשור ; און ער האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot er un Ashur fun melech dem fun lager in
returned self had he and Assyria of king the of the camp in

מיט שאַנד אין פָּנים צו זיין לאַנד. און ווי ער איז אַריַינגעגאַנגען
araingegangen iz er vi un land zain tsu ponem in shand mit
gone in is he when and land his to face in shame with

אין הויז פֿון זיין ג-ט, האָבן די וואָס זיַינען אַרויס פֿון
fun arois zainen vos di hobn G-t zain fun hoiz in
from went forth are who the ones have G-d his of the house into

זיַינע אינגעווייד, אים דאָרטן געמאַכט פֿאַלן מיטן שווערד.
shverd mitn faln gemacht dortn im ingeveid zaine
sword with the fall made there him innards his

כב אַזוי האָט ה געהאָלפֿן יחזקיָהו און די באַווינער פֿון
fun bavoiner di un Yechizkiyahu geholfn Hashem hot azoi
of inhabitants the and Yechizkiyahu saved Hashem had thus

ירושלַיִם פֿון דער האַנט פֿון סַנחֵריבֿ דעם מלך פֿון אשור , און
un Ashur fun melech dem Sancheriv fun hant der fun Yerushalayim
and Assyria of king the Sancheriv of hand the from Yerushalayim

פֿון דער האַנט פֿון אַלעמען ; און ער איז זיי ביַיגעשטאַנען רונד אַרום .
arum rund baigeshtanen zei iz er un alemen fun hant der fun
round around stood by them is He and everyone of hand the from

כג און פֿיל האָבן געבראַכט צו ה קיין ירושלַיִם , און
un Yerushalayim kein Hashem tsu geshonken gebracht hobn fil un
and Yerushalayim to Hashem to donated brought had many and

טייַערע מתּנות צו יחזקיָהו דעם מלך פֿון יהודה , און ער איז
iz er un Yehudah fun melech dem Yechizkiyahu tsu matonus taiere
is he and Yehudah of king the Yechizkiyahu to gifts costly

דערהייבט געווארן אין די אויגן פֿון אַלע פֿעלקער נאָך דעם.
dem noch felker ale fun oign di in gevorn derheicht
this after peoples all of eyes the in become exalted

[22] Thus Hashem saved Chizkiyahu (Yechizkiyahu) and the inhabitants of Yerushalayim from the yad Sancheriv Melech Ashur, and from the yad of all other, and guided them on every side. [23] And many brought minchah unto Hashem to Yerushalayim, and migdanot *(expensive gifts)* to Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah, so that he was magnified in the sight of Kol HaGoyim from thenceforth.

[24] In those yamim Chizkiyah (Yechizkiyahu) became ill, to the point of mot, and davened unto Hashem, and He answered

כד אין יענע טעג איז יחזקיָהו קראַנק געווארן ביז צום שטאַרבן,
shtarbn tsum biz gevorn krank Yechizkiyahu iz teg yene in
dying to the unto become ill Yechizkiyahu is days those in

און ער האָט מתפלל געווען צו ה , און ה האָט אים
im hot Hashem un Hashem tsu geven mispalel hot er un
him had Hashem and Hashem to been praying has he and

him, and He gave him a mofet. 25 But Chizkiyahu (Yechizkiyahu) did not render back according to the benefit done unto him; for his lev was lifted up in pride; therefore there was ketzef *(wrath)* upon him, and upon Yehudah and Yerushalayim. 26 Notwithstanding Chizkiyahu (Yechizkiyahu) humbled himself for the pride of his lev, both he and the inhabitants of Yerushalayim, so that the ketzef *(wrath)* Hashem came not upon them in the days of Chizkiyah.

27 And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) had exceeding much osher and kavod, and he made himself otzarot for kesef, and for zahav, and for precious stones, and for spices, and for moginim, and for all manner of valuable things; 28 Silos also for the increase of dagan, and tirosh and yitzhar *(pure olive oil)*; and stalls for the livestock, and pens for all the sheep. 29 Moreover he built him towns, and possessions of tzon and bakar in abundance, for Elohim had given him wealth very much. 30 This same Chizkiyahu (Yechizkiyahu) also covered over the upper source of the Gichon Spring and tunneled it straight down to the west side of Ir Dovid. Chizkiyahu (Yechizkiyahu) prospered in all his works.

געענטפֿערט, און האָט אים געגעבן אַ צייכן . כה אָבער יחזקיָהו האָט
hot Yechizkiyahu ober tseichn a gegebn im hot un geentfert
did Yechizkiyahu but sign a given him had and answered

נישט אומגעקערט אַזוי ווי אים איז געטאָן געווָארן, ווָארעם זײַן
zain vorem gevorn geton iz im vi azoi umgekert nisht
his because become done is him as according to render back not

האַרץ האָט זיך דערהויבן, און עס איז געווען אַ צאָרן אויף אים און אויף
oif un im oif tsorn a geven iz es un derhoibn zich hot harts
upon and him upon wrath a was is it and lifted up self had heart

יהודה און ירושָלַיִם . כו האָט יחזקיָהו זיך אונטערטעניקט
untertenikt zich Yechizkiyahu hot Yerushalayim un Yehudah
humbled self Yechizkiyahu had Yerushalayim and Yehudah

פֿון דער האָפֿערדיקייט פֿון זײַן האַרצן, ער און די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di un er hartsn zain fun hoferdikeit der fun
of inhabitants the and he heart his of arrogance the from

ירושָלַיִם , און דער צאָרן פֿון ה איז נישט געקומען אויף זיי
zei oif gekumen nisht iz Hashem fun tsorn der un Yerushalayim
them on come not is Hashem of wrath the and Yerushalayim

אין די טעג פֿון יחזקיָהו .
Yechizkiyahu fun teg di in
Yechizkiyahu of days the in

כז און יחזקיָהו האָט געהאַט עושר און כּבֿוד זייער פֿיל ,
fil zeyer koved un oysher gehat hot Yechizkiyahu un
much very honor and wealth had has Yechizkiyahu and

און האָט זיך געמאַכט שאַצקאַמערן פֿאַר זילבער און פֿאַר גאָלד, און
un gold far un zilber far shatskamern gemacht zich hot un
and gold for and silver for treasuries made self had and

פֿאַר טײַערע שטיינער, און פֿאַר בשׂמים , און פֿאַר שילדן , און פֿאַר
far un shildn far un b'somaim far un shteiner taiere far
for and shields for and spices for and stones precious for

אַלערלײ גלוסטיקע זאַכן ; כח און שפּײַכלערס פֿאַר דעם אײַנקום פֿון
fun ainkum dem far shpaichlers un zachn glustike alerlei
of yield the for storehouses and things desirable all kinds of

תּבֿואה, און ווײַן , און אייל; און שטאַלן פֿאַר אַלערלײ בהמות , און
un beheimes alerlei far shtaln un eil un vain un tvue
and beasts all kinds of for stalls of and oil and wine and grain

סטאַדעס אין געהעפֿטן. כט און ער האָט זיך אײַנגעשאַפֿט שטעט, און
un shtet aingeshaft zich hot er un geheftn in stades
and cities acquired self has he and folds in the flocks

פֿיך פֿון שאָף און רינדער לרוב ; וואָרעם אלקים האָט אים
im hot Elokim vorem lerov rinder un shof fun fich
him has G-d because in abundance cattle and sheep of livestock

געשאָנקען זייער אַ גרויס פֿאַרמעג . ל און דער אייגענער יחזקיָהו
geshonken zeyer a grois farmeg Yechizkiyahu eigener der un
gifted very a great possessions and the same Yechizkiyahu

האָט פֿאַרשטאָפּט דעם אויבערשטן אויסגאַנג פֿון די וואַסערן פֿון גיחון ,
Gichon fun vasern di fun oisgang oibershtn dem farshtopt hot
Gichon of waters the of spring uppermost the blocked had

און האָט זיי געמאַכט גיין גלײַך אַראָפּ צו מערבֿ פֿון דָּוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot fun mayrev tsu arop glaich gein gemacht zei hot un
Ir Dovid of west to down straight go made them has and

און יחזקיָהו האָט באַגליקט אין זײַן יעטוועדער טוונג . לא אָבער
ober tuung yetveder zain in baglikt hot Yechizkiyahu un
but action every his in prospered had Yechizkiyahu and

בִּייַ די שלוחים פֿון די האַרן פֿון בָּבֶל וואָס האָבן געשיקט צו
tsu geshikt hobn vos Bavel fun harn di fun shluchim di bai
to sent were that Bavel of leaders the of messengers the with

אים נאָכצופֿרעגן וועגן דעם וווּנדערצייכן וואָס איז געשען אין
in geshen iz vos vundertseichn dem vegen nochtsufregn im
in the happened is which wonders the about to inquire him

לאַנד, האָט אים האלקים פֿאַרלאָזן, אים צו פרוּוון, כדי צו וויסן
visen tsu kedei pruvn tsu im farlozen HaElokim im hot land
know to so that test to him left G-d him had land

אַלץ וואָס ביַי אים אין האַרצן.
hartsn in im bai vos alts
heart in the him with which all that

לב און די איבעריקע זאַכן וועגן יחִזקִיָהו , און זיַינע
zaine un Yechizkiyahu vegen zachn iberike di un
his and Yechizkiyahu concerning matters rest of the and

חסדים , זיי זיַינען באַשריבן אין דער זוגנ פֿון ישַעיָהו
Yeshayahu fun zeung der in bashribn zainen zei chasadim
Yeshayah of vision the in written are they loving kindnesses

הנבֿיא דעם זון פֿון אָמוצן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יהוּדה
Yehudah fun mlochim di fun buch in Amotsn fun zun dem hanovi
Yehudah of kings the of book in Amotz of son the the prophet

און ישְׂרָאֵל. לג און יחִזקִיָהו האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן,
eltern zaine mit geleigt zich hot Yechizkiyahu un Yisroel un
fathers his with lain down self had Yechizkiyahu and Yisroel and

און מע האָט אים באַגראָבן אויף דעם אַרויפֿגאַנג פֿון די קבָרים פֿון
fun kvorim di fun aroifgang dem oif bagrobn im hot me un
of graves the of ascent the on buried him has one and

די קינדער פֿון דָוִד ; און גאַנץ יהוּדה און די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di un Yehudah gants un Dovid fun kinder di
of inhabitants the and Yehudah all and Dovid of children the

ירוּשָלַיִם האָבן אים אָנגעטאָן כּבֿוד ביַי זיַין טויט . און זיַין זון
zun zain un toit zain bai koved ongeton im hobn Yerushalayim
son his and death his with honor put on him have Yerushalayim

מנַשֶׁה איז געווואָרן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Menasheh
place his in king become is Menasheh

לג

צוועלף יאָר איז מנַשֶׁה אַלט געווען, אַז ער איז געווואָרן
gevorn iz er az geven alt Menasheh iz yor tsvelf
become is he when was old Menasheh is years twelve

מלך , און פֿינף און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט
gekinigt er hot yor tsvantsik un finf un melech
reigned as king he has years twenty and five and king

אין ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim in
Yerushalayim in

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי ווי די
di vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
the as just Hashem of eyes the in evil is what done had he and

אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטריבן פֿון
fun fartriben hot Hashem vos felker di fun umverdikeitn
from driven out had Hashem whom nations the of abominable practices

פֿאַר די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. ג און ער האָט ווידער אָפּגעבויט די במות
bamot di opgeboit vider hot er un Yisroel fun kinder di far
high places the rebuilt again had he and Yisroel of children the before

31 Howbeit in the business of the ambassadors of the sarim of Babylon, who sent unto him to inquire of the mofet that was done in HaAretz, HaElohim left him, to test him, that He might know all that was in his lev.

32 Now the rest of the acts of Chizkiyahu (Yechizkiyahu), and his acts of chesed, hinei, they are written in the Chazon Yeshayahu ben Amotz HaNavi, and in the Sefer Melachim of Yehudah and Yisroel. 33 And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) slept with Avotav, and they buried him on the ascent in kivrei Bnei Dovid; and all Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim did him kavod at his mot. And Menasheh bno reigned in his place.

33 Menasheh was 12 years old when he began to reign, and he reigned 55 years in Yerushalayim,

2 But did that which was rah in the eyes of Hashem, like unto the to'avot HaGoyim, whom Hashem had driven out before the Bnei Yisroel. 3 For he rebuilt the high places which Chizkiyahu

וואָס זײַן פאָטער יחזקיָהו האָט איינגעוואָרפֿן, און האָט אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt hot un aingevorfn hot Yechizkiyahu foter zain vos
set up had and torn down had Yechizkiyahu father his which

מזבחות צו די בַּעַל-געטער, און האָט געמאַכט געצנבוימער , און זיך
zich un getsnboimer gemacht hot un Baal-geter di tsu mizbeyches
self and Asherah poles made had and Ba'al g-ds the to altars

געבוקט צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל , און זיי געדינט. ד און ער
gebukt tsu dem gantsn cheil fun himel , un zei gedint . un er
bowed down to the entire host of heaven and they served them and he

האָט געבויט מזבחות אין הויז פֿון ה , וואָס ה האָט
hot geboit mizbeyches in hoiz fun Hashem , vos Hashem hot
had built altars in house of Hashem , which Hashem had

געזאָגט: אין ירושָלַיִם זאָל זײַן מײַן נאָמען אויף אייביק.
gezogt: in Yerushalayim zol zain main nomen oif eibik.
said: in Yerushalayim shall be my name for ever.

ה און ער האָט געבויט מזבחות צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל
un er hot geboit mizbeyches tsu dem gantsn cheil fun himel
and he had built altars to the entire host of heaven

אין ביידע הויפֿן פֿון הס הויז . ו און ער האָט געמאַכט
in beide hoifn fun Hashems hoiz . un er hot gemacht
in both courtyards of Hashem's house . and he had made

דורכגיין זײַנע זין דורכן פֿײַער אין דעם טאָל פֿון
durchgein zaine zin durchn faier in dem tal fun
pass through his sons through the fire in the valley of

בן-הִנֹּום , און ער האָט געברויכט צייכנזעריי , און געצויבערט,
Ben-Hinom , un er hot gebroicht tseichnzeerai , un getsoibert
Ben Hinnom and he had practiced soothsaying , and conjuring

געמאַכט כישוף , און ער האָט איינגעשאַפֿט די וואָס וואָרזאָגן
vorzogen kishef , un er hot aingeshaft di vos vorzogen
divine who the ones procured had he and witchcraft done

מיט אַ גײַסט אָדער אַ רוח . ער האָט געמערט צו טאָן וואָס איז
iz vos ton tsu gemert hot er ruach a oder gaist a mit
is what do to multiplied has he spirit a or ghost a with

שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אים צו דערצערנען . ז און ער
er un dertserenen tsu im Hashem fun oign di in shlecht
he and provoke to wrath to him Hashem of eyes the in evil

האָט אַרײַנגעשטעלט דעם געשניצטן געץ וואָס ער האָט געמאַכט, אין
in gemacht hot er vos gets geshnitstn dem araingeshtelt hot
in the made had he that idol carved the positioned had

הויז פֿון האלקים , וואָס אלקים האָט געזאָגט צו דָוִדן און
un Dovidn tsu gezogt hot Elokim vos HaElokim fun hoiz
and Dovid to said had G-d of which the G-d of house

צו זײַן זון שלמהן : אין דעם דאָזיקן הויז , און אין ירושָלַיִם ,
tsu zain zun Shlomoen in dem dozikn hoiz un in Yerushalayim ,
to his son Sh'lomo in the this house and in Yerushalayim ,

וואָס איך האָב אויסדערווײלט פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישְׂרָאֵל, וועל איך
ich vel Yisroel fun shvotim ale fun oisderveilt hob ich vos
I will Yisroel of tribes all the from chosen have I which

טאָן מײַן נאָמען אויף אייביק. ח און איך וועל מער נישט אָפּטאָן דעם
dem opton nisht mer vel ich un eibik oif nomen main ton
the remove not more will I and ever for name my do

פֿוס פֿון ישְׂרָאֵל פֿון דער ערד וואָס איך האָב באַשערט פֿאַר אײַערע
aiere far bashert hob ich vos erd der fun Yisroel fun fus
your for destined have I that earth the from Yisroel of foot

(Yechizkiyahu) Aviv had demolished, erected mizbechot for Ba'alim, and made Asherot, and worshiped all the tzva HaShomayim, and served them. [4] Also he built mizbechot in the Beis Hashem, whereof Hashem had said, In Yerushalayim shall Shmi be forever.

[5] And he built mizbechot for all the tzva HaShomayim in the two khatzerot *(courtyards)* of the Beis Hashem. [6] And he caused his banot to pass through the eish in the Gey Ben Hinnom; also he practiced astrology, fortune-telling, and witchcraft, and necromancy and consulted mediums and spiritists; he wrought rah in the eyes of Hashem, to provoke Him to anger. [7] And he set a pesel hasemel which he had made in the Beis HaElohim, of which Elohim had said to Dovid and to Sh'lomo bno, In this Beis, and in Yerushalayim, which I have chosen before all the Shivtei Yisroel, will I put Shmi forever; [8] Neither will I anymore remove the regel Yisroel from HaAretz which I have appointed for Avoteichem; so that they will take heed to do all

עלטערן, אויב זיי וועלן נאָר היטן צו טאָן אַלץ וואָס איך האָב זיי
zei hob ich vos alts ton tsu hitn nor veln zei oib eltern
them have I that which all do to keep only will they if fathers

באַפוילן , לויט דער גאַנצער תּורה און די חוקים און די
bafoiln loit der gantser toyre un di chukkim un di
commanded according to entire Torah the and statutes the and

געזעצן , דורך משהן . ט און מנַשֶּׁה האָט פֿאַרפֿירט יהוּדה
gezetsn durch Mosheen un Menasheh hot farfirt Yehudah
laws through Moshe and Menasheh had misled Yehudah

און די באַווויינער פֿון ירושָׁלַיִם צו טאָן מער שלעכטס פֿון די
di un bavoiner fun Yerushalayim tsu ton mer shlechts fun di
the and inhabitants of Yerushalayim to do more than evil the

פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטילקט פֿון פֿאַר די קינדער פֿון
felker vos Hashem hot fartilikt fun far di kinder fun
nations whom Hashem had destroyed from for the children of

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[9] So Menasheh made Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim to be led astray, and to do rah more than the Goyim, whom Hashem had destroyed before the Bnei Yisroel.

י און ה האָט געריידט צו מנַשֶּׁהן און צו זיין פֿאָלק , אָבער
ober folk zain tsu un Menashehn tsu geredt hot Hashem un
but people his to and Menasheh to spoken had Hashem and

זיי האָבן נישט פֿאַרנומען . יא און ה האָט אויף זיי געבראַכט
zei hobn nisht farnumen gebracht zei oif hot Hashem un
they have not paid attention brought them on had Hashem and

די חיל-לידער פֿון דעם מלך פֿון אשור , און זיי האָבן באַצוווּנגען
di cheil-lider fun dem melech fun Ashur un zei hobn batsvungen
the army-leaders of the king of Assyria and they have captured

מנַשֶּׁהן מיט רינגען , און האָבן אים געשמידט אין קופּערנע קייטן און
Menashehn mit ringen im geshmidt in kuperne keitn un
Menasheh with hooks and him have bound in bronze chains and

אַוועקגעפֿירט קיין בָּבֶל . יב און אַז אים האָט צוגעדריקט, האָט ער געבעטן
Bavel kein avekgefirt un az im hot tsugedrikt hot er gebetn
Bavel to led away and when him had afflicted had he entreated

ביי ה זיין ג-ט, און ער איז געוואָרן זייער אונטערטעניק פֿאַר
bai Hashem zain G-t un er iz gevorn zeyer untertenik far
with his Hashem G-d and he is become very humble before

דעם אלקים פֿון זיַינע עלטערן. יג און ער האָט מתּפלל געווען צו אים ;
Elokim dem fun zaine eltern un er hot mispalel geven tsu im
G-d the of his fathers and he had praying been to Him

און ער האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֿון אים, און האָט צוגעהערט זיַין
un er hot zich gelozt derbetn fun im un hot tsugehert zain
and He had allowed self entreated of him and heed paid his

בקשה , און האָט אים אומגעקערט קיין ירושָׁלַיִם , צו זיַין מלוכה ;
bakoshe un hot im umgekert kein Yerushalayim tsu zain meluche
request has him returned to Yerushalayim to his kingdom

און מנַשֶּׁה האָט געוווּסט אַז ה איז האלקים .
un Menasheh hot gevust az Hashem iz HaElokim
and Menasheh has known that Hashem is G-d

[10] And Hashem spoke to Menasheh, and to his people, but they would not pay heed. [11] Therefore Hashem brought upon them the sarei hatzavah of Melech Ashur *(Assyria)*, which captured Menasheh with a hunter's hooks, and bound him with bronze shackles, and hauled him off to Babylon. [12] And when he was in distress, he besought Hashem Elohav, and humbled himself greatly before Elohei Avotav, [13] And davened unto Him, and He was entreated of him, and heard his techinnah, and brought him back again to Yerushalayim into his malchut. Then Menasheh knew that Hashem hu HaElohim.

יד און נאָך דעם האָט ער געבויט אַן אויסנווייניקסטע מויער צו
tsu moier oisenveinikste an geboit er hot dem noch un
to wall outermost an built he had this after and

דָּוִדס-שטאָט , אין מערבֿ פֿון גיחון , אין טאָל , און ביַים איַינגאַנג
Dovids-Shtot in mayrev fun Gichon in tal un baim aingang
Ir Dovid in west of Gichon in valley and at the entrance

[14] Now after this he rebuilt a chomah chitzonah of Ir Dovid, on the west side of Gichon, in the valley, at the approach

of Sha'ar HaDagim, and encompassed the Ophel, and raised it up a very great height, and stationed military commanders in all the fortified cities of Yehudah. 15 And he removed the elohei hanekhar, and the semel *(image)* from the Beis Hashem, and all the mizbechot that he had built in the har of the Beis Hashem, and in Yerushalayim, and cast them outside the Ir. 16 And he rebuilt the Mizbe'ach Hashem, and sacrificed thereon zivkhei shelamim and todah, and commanded Yehudah to serve Hashem Elohei Yisroel. 17 Nevertheless the people did sacrifice still in the high places, albeit unto Hashem Eloheihem.

18 Now the rest of the acts of Menasheh, and his tefillah unto Elohav, and the divrei HaChozim that spoke to him b'Shem Hashem Elohei Yisroel, hinei, they are written in the annals of the Melachim of Yisroel. 19 His tefillah also, and how He was entreated of him, and all his chattat, and his unfaithfulness, and the mekomot *(sites, places)* wherein he built high places, and set up Asherim and

פֹּון פִישטויער; און ער האָט אַרומגעריגלט דעם עוֹפֶל , און האָט זי
zi hot un Ofel dem arumgeringlt hot er un fishtoier fun
it had and Ophel the encircled had he and Fish Gate of

געמאַכט זייער הויך , און ער האָט אַריַינגעזעצט חיל-לידער אין אַלע
ale in cheil-lider araingezetst hot er un hoich zeyer gemacht
all in army-leaders placed had he and high very made

באַפֶעסטיקטע שטעט אין יהודה . טו און ער האָט אָפּגעטאָן די פרעמדע
fremde di opgeton hot er un Yehudah in shtet bafestikte
foreign the removed had he and Yehudah in cities fortified

ג-טער, און דעם געץ פֹּון הס הויז , און אַלע מזבחות
mizbeyches ale un hoiz Hashems fun gets dem un g-ter
altars all and house Hashem's from idol the and g-ds

וואָס ער האָט געבויט אויף דעם באַרג פֹּון הס הויז , און אין
in un hoiz Hashems fun barg dem oif geboit hot er vos
in and house Hashem's of mount the on built had he which

ירושָלַיִם ; און ער האָט זיי אַרויסגעוואָרפֶן אויסן שטאָט.
shtot oisn aroisgevorfn zei hot er un Yerushalayim
city outside the thrown out them has he and Yerushalayim

טז און ער האָט אויפֶגעבויט דעם מזבח פֹּון ה , און האָט
hot un Hashem fun mizbeyech dem oifgeboit hot er un
had and Hashem of altar the rebuilt had he and

געשלאַכט אויף אים זִבְחֵי שלָמִים און דאַנקאָפּפֶער ;
dankopfer un Shalemim zibachei im oif geshlacht
thank offering and peace offerings sacrifices of it on slaughtered

און ער האָט אָנגעזאָגט יהודה צו דינען ה אלוקי
Elokei Hashem dinen tsu Yehudah ongezogt hot er un
the G-d of Hashem serve to Yehudah commanded had he and

יִשְׂרָאֵל. יז פֹּאַר וואָר, דאָס פֹּאָלק האָט נאָך אַלץ געשלאַכט אויף די
di oif geshlacht alts noch hot folk dos vor far Yisroel
the on sacrificed all still had people this truly for Yisroel

בָּמות , אָבער נאָר צו ה זייער ג-ט.
G-t zeyer Hashem tsu nor ober bamot
G-d their Hashem to only but high places

יח און די איבעריקע זאַכן וועגן מנַשֶּׁה , און זיין
zain un Menashehn vegen zachn iberike di un
his and Menasheh concerning matters rest of the and

תפֿילה צו זיין ג-ט, און די ווערטער פֹּון די זעערס וואָס האָבן צו
tsu hobn vos seers di fun verter di un G-t zain tsu tfile
to have who seers the of words the and G-d his to prayer

אים גערעדט אין נאָמען פֹּון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, זיי
zei Yisroel Elokei Hashem fun nomen in geredt im
they Yisroel the G-d of Hashem of name in the spoken him

זיַינען דאָ אין געשעענישן פֹּון די מלכים פֹּון יִשְׂרָאֵל. יט און זיין
zain un Yisroel fun mlochim di fun gesheenishn in do zainen
his and Yisroel of kings the of events in here are

תפֿילה, און ווי אַזוי האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֹּון אים , און
un im fun derbetn gelozt zich hot azoi vi un tfile
and Him of be entreated let self had so how and prayer

זיין גאַנצע זינד און זיין פֶּעלשונג , און די ערטער וואָס ער האָט
hot er vos erter di un felshung zain un zind gantse zain
had he that places the and treachery his and sin entire his

אין זיי געבויט בָּמות , און אויפֶגעשטעלט געצנבוימער און
un getsnbeimer oifgeshtelt un bamot geboit zei in
and Asherah set up and high places built them in

pesilim, before he was humbled; hinei, they are written among the records of Chozai.

געשניצטע בילדער, אײדער ער איז געווָארן אונטערטעניק, זיי זײַנען
zainen zei untertenik gevorn iz er eider bilder geshnitste
are they humble become is he before images carved

באַשריבן אין די ווערטער פֿון די זעערס.
zeers di fun verter di in bashribn
seers the of words the in written

[20] So Menasheh slept with Avotav, and they buried him in his own bais; and Amon bno reigned in his place.

כ און מְנַשֶּׁה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע
me un eltern zaine mit geleigt zich hot Menasheh un
one and fathers his with lain down self had Menasheh and

האָט אים באַגראָבן אין זײַן הויז . און זײַן זון אָמוֹן איז געווָארן
gevorn iz Amon zun zain un heim zain in bagrobn im hot
become is Amon son his and home his in buried him had

מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech
place his on king

[21] Amon was 22 shanah when he began to reign, and reigned two shanim in Yerushalayim.

כא צוויי און צוואַנציק יאָר איז אָמוֹן אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt Amon iz yor tsvantsik un tsvei
become is he when was old Amon is years twenty and two

מלך , און צוויי יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvei un melech
Yerushalayim in reigned he has years two and king

[22] But he did that which was rah in the eyes of Hashem, as did Menasheh Aviv, for Amon sacrificed unto all the pesilim *(idols)* which Menasheh Aviv had made, and served them; [23] And humbled not himself before Hashem, as Menasheh Aviv had humbled himself; but Amon increased more and more in ashmah.

כב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה אֱזוי ווי
vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
as just Hashem of eyes the in evil is what done had he and

זײַן פֿאָטער מְנַשֶּׁה האָט געטאָן; און צו אַלע געשניצטע בילדער וואָס
vos bilder geshnitste ale tsu un geton hot Menasheh foter zain
which images carved all to and done had Menasheh father his

זײַן פֿאָטער מְנַשֶּׁה האָט געמאַכט, האָט אָמוֹן געשלאַכט, און זיי
zei un geshlacht Amon hot gemacht hot Menasheh foter zain
them and sacrificed Amon has made had Menasheh father his

געדינט. כג און ער איז נישט אונטערטעניק געווָארן פֿאַר ה אֱזוי ווי
vi azoi Hashem far gevorn untertenik nisht iz er un gedint
as so Hashem for become humble not is he and served

זײַן פֿאָטער מְנַשֶּׁה איז אונטערטעניק געווָארן, נאָר ער, אָמוֹן , האָט
hot Amon er nor gevorn untertenik iz Menasheh foter zain
had Amon he but become humbled is Menasheh father his

אַלץ מער זיך פֿאַרשולדיקט .
farshuldikt zich mer alts
incurred guilt self more all

[24] And his avadim made a kesher against him, assassinated him in his own bais. [25] But the am ha'aretz slaughtered all them that had made the kesher against HaMelech Amon; and the am ha'aretz made Yoshiyahu *(Josiah)* bno Melech in his place.

כד און זײַנע קנעכט האָבן געמאַכט אַ בונט אויף אים, און
un im oif bunt a gemacht hobn knecht zaine un
and him against conspiracy a made have servants his and

האָבן אים געטייט אין זײַן הויז . כה און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד
land fun folk dos un hoiz zain in geteit im hobn
land of the people the and house his in caused to die him have

האָט דערשלאָגן אַלע וואָס האָבן געמאַכט דעם בונט אויף דעם
dem oif bunt dem gemacht hobn vos ale dershlogn hot
the against conspiracy the made have who all struck down had

מלך אָמוֹן . און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט געמאַכט זײַן זון
zun zain gemacht hot land fun folk dos un Amon melech
son his made had land of the people the and Amon king

יאֹשִׁיָהוּ פֿאַר אַ מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech a far Yoshiyah
place his in king a for Yoshiyahu

לד

אַכט יאָר איז יאשיָהו אַלט געווען, אַז ער איז מלך geworn iz er az geven alt Yoshiyah iz yor acht melech become is he when was old Yoshiyah is years eight ,

ירושָלַיִם. אין אויף דרייסיק יאָר האָט ער געקיניגט אין un ein un draisik un yor hot er gekinigt in Yerushalayim Yerushalayim in reigned he had years thirty and one and

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un of eyes the in upright is what done had he and

, דָּוִד foter zain fun vegen di in gegangen iz un Hashem Dovid father his of ways the in gone is and Hashem , און איז געגאַנגען אין די ווענען פֿון זײַן פֿאָטער

ג און האָט זיך נישט אָפּגעקערט רעכטס אדער לינקס. un links oder rechts opgekert nisht zich hot un and to the left or to the right turned away not self had and

אין אַכטן יאָר פֿון זײַן מלוכה, אַז ער איז נאָך געווען א a geven noch iz er az meluche zain fun yor achten in a was only is he when kingdom his of year the eighth in

; דָּוִד foter zain fun G-t dem zuchn ongehoibn er hot yingel Dovid father his of G-d the to seek begun he had youth ינגל, האָט ער אָנגעהויבן זוכן דעם ג-ט פֿון זײַן פֿאָטער

און אין צוועלפֿטן יאָר האָט ער אָנגעהויבן רייניקן יהודה un Yehudah reiniken ongehoibn er hot yor tsvelftn in un and Yehudah to purify begun he had year the twelfth in and

ירושָלַיִם פֿון די במות, און די געצנבוימער, און די di un getsnbeimer di un bamot di fun Yerushalayim the and idol trees the and high places the from Yerushalayim

געשניצטע און די געגאָסענע בילדער. ד און מע האָט איַנגעוואָרפֿן aingevorfn hot me un bilder gegosene di un geshnitste torn down had one and images poured the and carved

פֿאַר אים די מזבחות פֿון די בַּעַל-געטער; און די זון־בילדער zun-bilder di un Baal-geter di fun mizbeyches di im far sun images the and Ba'al g-ds the of altars the him for

וואָס האָבן געדינט ווי רויכער־אַלטאַרן וואָס אויבן איבער זיי האָט hot zei iber oiben vos roicher-altarn vi gedint hobn vos has them over above which incense altars as served have which

ער אָפּגעהאַקט; און די געשניצטע און די געגאָסענע בילדער opgehakt er bilder gegosene di un geshnitste di un images poured the and carved the and chopped down he

האָט ער צעבראָכן און צעשטויסן, און פֿונאַנדערגעצעשיטן אויף די di oif funandergetseshitn un tseshtoisn un tsebrochn er hot the on scattered and crushed and broken he has

קבֿרים פֿון די וואָס האָבן געשלאַכט צו זיי. ה און די ביינער beiner di un zei tsu geshlacht hobn vos di fun kvorim bones the and them to sacrificed have who the ones of graves

פֿון די כּהנים האָט ער פֿאַרברענט אויף זייער מזבחות, און ער er un mizbeyches zeyer oif farbrent er hot koyanim di fun he and altars their on burned up he has kohanim the of

האָט גערייניקט יהודה און ירושָלַיִם. ו און אַזוי אין די שטעט shtet di in azoi un Yerushalayim un Yehudah gereinikt hot cities the in so and Yerushalayim and Yehudah purified has

פֿון מנשה און אפֿרים און שמעון און ביז נַפְתָּלִי, Naftali biz un Shimeon un Efrayim un Menasheh fun Naphtali unto and Shim'on and Ephrayim and Menasheh of ,

34 Yoshiyahu was 8 years old when he began to reign, and he reigned in Yerushalayim 31 shanah.

2 And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, and walked in the ways of Dovid Aviv, and veered off neither right nor left. 3 For in the eighth year of his reign, while he was yet na'ar *(young)*, he began to seek after Elohei Dovid Aviv; and in the twelfth year he began to make tahor Yehudah and Yerushalayim from the high places, and the Asherim, and the pesilim, and the massekhot *(molten images)*. 4 And they demolished the mizbechot of Ba'alim in his presence; and the incense stands erected above them he smashed; and the Asherim, and the pesilim, and the massekhot he demolished and made dust of them, and scattered upon the keverim *(graves)* of them that had sacrificed unto them. 5 And he burned the atzmot of the Kohanim upon their mizbechot, and made tahor Yehudah and Yerushalayim. 6 And so did he in the towns of Menasheh, and Ephrayim, and

Shim'on, even as far as Naphtali, and in their ruins all around. 7 And when he had broken down the mizbechot and the Asherim, and had beaten the pesilim into powder, and cut down all the incense stands throughout all Eretz Yisroel, he returned to Yerushalayim.

8 Now in the eighteenth year of his reign, when he had made tahor HaAretz, and HaBeis, he sent Shaphan ben Atzalyahu, and Ma'aseiyahu the Sar HaIr, and Yoach ben Yo'achaz the recorder, to repair the Beis Hashem Elohav. 9 And when they came to Chilkiyahu the Kohen HaGadol, they delivered the kesef that was brought into the Beis Elohim, which the Levi'im, the Shomrei HaSaf *(the Doorkeepers)*, had collected from the people of Menasheh and Ephrayim, and from kol She'erit Yisroel, and kol Yehudah and Binyamin, and they returned to Yerushalayim. 10 And they entrusted it into the yad oseh hamelachah *(hand of the master workmen)* that had hamufkadim *(oversight)* of the Beis Hashem, and they paid it to the workmen that wrought in the Beis Hashem, to repair and restore

מיט זייערע חורבֿות, רונד אַרום. ז און ער האָט אײַנגעווואָרפֿן
aingevorfn hot er un arum rund churves zeyere mit
tore down had he and round around ruins their with

די מזבחות, און די געצנבײמער, און די געשניצטע בילדער
bilder geshnitste di un getsnbeimer di un mizbeyches di
images carved the and idol trees the and altars the

האָט ער צעהאַקט אויף דין, און אַלע זונזיילן האָט ער
er hot zunzailn ale un din oif tsehakt er hot
he had sun pillars all and dust to cut into pieces he had

אָפּגעהאַקט אין גאַנצן לאַנד ישׂראֵל; און ער האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot er un Yisroel land gantsn in opgehakt
returned self had he and Yisroel land entire in chopped down

קיין ירושָׁלַיִם.
Yerushalayim kein
Yerushalayim to

ח און אין אַכצעטן יאָר פֿון זײַן מלוכה, נאָכן רייניקן דאָס
dos reiniken nochn meluche zain fun yor achtsentn in un
the purifying after kingdom his of year eighteenth in and

לאַנד און דאָס הויז, האָט ער געשיקט שָׁפָן דעם זון פֿון אַצַלְיָהוּן,
Atsalyahun fun zun dem Shafan geshikt er hot hoiz dos un land
Atzalyahu of son the Shaphan sent he had house the and land

און מַעֲשֵׂיָהוּ, דעם האַר פֿון דער שטאָט, און יוֹאָח זון פֿון
fun zun Yoach un shtot der fun har dem Maaseiyah un
of son Yoach and city the of master the Ma'aseiyahu and

יוֹאָחָז, דעם פֿאַרצייכענער, צו פֿאַרריכטן דאָס הויז ה פֿון
Hashem fun hoiz dos farrichtn tsu fartseichener dem Yehoachazen
Hashem of house the repair to recorder the Yo'achaz

זײַן ג-ט. ט און זיי זײַנען געקומען צו חִלְקִיָּהוּ דעם כֹּהֵן-גָּדוֹל,
koyen-gadol dem Chilkiyah tsu gekumen zainen zei un G-t zain
kohen gadol the Chilkiyahu to come are they and G-d his

און האָבן אָפּגעגעבן דאָס געלט וואָס איז געבראַכט געווואָרן אין
in gevorn gebracht iz vos gelt dos opgegebn hobn un
in the become brought is which money the given over have and

הויז פֿון אלקים, וואָס די לְוִיִּם, די שוועלהיטערס, האָבן
hobn shvelhiters di Leviim di vos Elokim fun hoiz
have threshold guards the Levi'im the which G-d of house

אויפֿגעזאַמלט פֿון דער האַנט פֿון מנַשֶּׁה און אפֿרים, און פֿון
fun un Efrayim un Menasheh fun hant der fun oifgezamlt
from the and Ephrayim and Menasheh of hand the from gathered

גאַנצן איבערבלייבן פֿון ישׂראֵל, און פֿון גאַנצן יהודה און בנימין,
Binyamin un Yehudah gantsn fun un Yisroel fun iberblaiben gantsn
Binyamin and Yehudah all from and Yisroel of remainder entire

און זיך אומגעקערט קיין ירושָׁלַיִם. י און זיי האָבן עס געגעבן
gegebn es hobn zei un Yerushalayim kein umgekert zich un
given it have they and Yerushalayim to returned selves and

אויף דער האַנט פֿון די וועראַקמיינסטער וואָס זײַנען געווען געשטעלט
geshtelt geven zainen vos verkmeinster di fun hant der oif
appointed were are who master craftsmen the of hand the unto

אין הויז פֿון ה; און די וועראַקמיינסטער וואָס האָבן געאַרבעט
gearbet hobn vos verkmeinster di un Hashem fun hoiz in
worked have who master craftsmen the and Hashem of house in the

אין הויז פֿון ה, האָבן עס אויסגעגעבן צוריכטצומאַכן און
un tsurechttsumachn oisgegebn es hobn Hashem fun hoiz in
and to repair given out it have Hashem of house in the

HaBeis; [11] Even to the charashim *(craftsmen, artisans)* and builders gave they it, to buy quarried stones, and timber for rafters and beams, for the buildings which the Melachim of Yehudah had destroyed.

[12] And the men did the melachah *(work)* be'emunah *(faithfully, with integrity)*; and the mufkadim *(overseers)* of them were Yachat and Ovadyahu, the Levi'im, of the Bnei Merari; and Zecharyah and Meshullam, of the Bnei Kehati, to give oversight; and other of the Levi'im, all that were meiven *(expert)* in musical instruments. [13] Also they were over the sabalim *(bearers of burdens)* and the overseers of all that wrought the work in every kind of avodah; and of the Levi'im there were soferim *(scribes)*, shoterim *(officers)* and sho'arim *(doorkeepers)*.

[14] And when they brought out the kesef that was brought into the Beis Hashem, Chilkiyahu HaKohen found a Sefer Torat Hashem given through Moshe. [15] And Chilkiyahu answered and said to Shaphan the Sofer, I have found the Sefer HaTorah in the Beis Hashem. And Chilkiyahu delivered the Sefer to Shaphan.

פַֿארריכטן דאָס הויז פֿון ה . [א] און געגעבן צו די האָלצמיינסטער ,
holtsmeinster di tsu gegebn un Hashem fun hoiz dos farrichtn
wood craftsmen the to given and Hashem of house the to fix

און צו די בוימיינסטער, אויף צו קויפֿן געהאַקטע שטיינער, און האָלץ
holts un shteiner gehakte koifn tsu oif boimeinster di tsu un
wood and stones chiseled buy to for builders the to and

פַֿאַר ליַיסטן, און אויף צו לייגן באַלקנס אויף די היַיזער וואָס די
di vos haizer di oif balkns leign tsu oif un laistn far
the which houses the on beams put to for and rafters for

מלכים פֿון יהודה האָבן געלאָזט צעשטערט ווערן .
vern tseshtert gelozt hobn Yehudah fun mlochim
become destroyed allowed have Yehudah of kings

[יב] און די מענטשן האָבן ערלעך געטאָן די אַרבעט; און איבער זיי
zei iber un arbet di geton erlech hobn mentshn di un
them over and work the done honestly have men the and

זיַינען געוואָרן געשטעלט יַחת , און עוֹבַדיָהו , די לוִיִים פֿון די
di fun Leviim di Ovadyahu un Yachat geshtelt gevorn zainen
the of Levi'im the Ovadyahu and Yachat appointed become are

קינדער פֿון מרָרי ; און זכַריָה , און משולָם , פֿון די קינדער
kinder di fun Meshulam un Zecharyah un Merari fun kinder
children the of Meshullam and Zecharyah and Merari of children

פֿון קהָתים , אויף אויפֿצופאַסן; און אַנדערע לוִיִים – איטלעכער וואָס
vos itlecher Leviim andere un oiftsupasn oif Kehatim fun
who each Levi'im other and oversight on Kehati of

האָט זיך פֿאַרשטאַנען אויף כּלי־זמר . [ג] זיי זיַינען אויך געווען
geven oich zainen zei kley-zemer oif farshtanen zich hot
were also are they musical instruments on understood self has

איבער די לאַסטטרעגער, און האָבן אויפֿגעפאַסט אויף אַלע וואָס האָבן
hobn vos ale oif oifgepast hobn un lasttreger di iber
have who all on supervised have and load carriers the over

געטאָן אַרבעט אין אַלערליי מלאָכות . און טייל פֿון די לוִיִים זיַינען
zainen Leviim di fun teil un meloches alerlei in arbet geton
are Levi'im the of a part and trades all kinds of in work done

געווען שרייַבערס, און אויפֿזעערס, און טויערליַיט .
toierlait un oifzeers un shraibers geven
gatekeepers and overseers and scribes were

[יד] און וועָן זיי האָבן אַרויסגענומען דאָס געלט וואָס איז געבראַכט
gebracht iz vos gelt dos aroisgenumen hobn zei ven un
brought is which money the taken out have they when and

געוואָרן אין הויז פֿון ה , האָט חִלקִיָהו דער כהן געפֿונען
gefunen koyen der Chilkiyah hot Hashem fun hoiz in gevorn
found kohen the Chilkiyahu has Hashem of the house in become

דאָס בוך פֿון ג-טס תּורה געגעבן דורך משהן . [טו] האָט חִלקִיָהו
Chilkiyah hot Mosheen durch gegebn toyre G-ts fun buch dos
Chilkiyahu has Moshe through given Torah G-d's of book the

זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו שָפָן דעם שרייַבער: איך האָב
hob ich shraiber dem Shafan tsu gezogt hot un opgerufn zich
have I scribe the Shaphan to said had and called out self

געפֿונען דאָס בוך פֿון ג-טס תּורה אין הויז פֿון ה . און
un Hashem fun hoiz in toyre G-ts fun buch dos gefunen
and Hashem of the house in Torah G-d's of book the found

חִלקִיָהו האָט געגעבן דאָס בוך צו שָפָנען .
Shafanen tsu buch dos gegebn hot Chilkiyah
Shaphan to book the given had Chilkiyahu

טז הָאָט שָׁפָן געבראַכט דאָס בוך צום מלך , און ער האָט
hot er un melech tsum buch dos gebracht Shafan hot
had he and king to the book the brought Shaphan had

אויך געבראַכט דעם מלך אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן : אַלץ וואָס
vos alts zogn tsu azoi entfer an melech dem gebracht oich
that which all say to so answer an king the brought also

איז איבערגעגעבן געווארן אויף דער האַנט פֿון דיינע קנעכט , טוען זיי .
zei tuen knecht daine fun hant der oif gevorn ibergegebn iz
they do servants your of hand the on become delivered is

יז און זיי האָבן אויסגעשאָטן דאָס געלט וואָס האָט זיך געפֿונען
gefunen zich hot vos gelt dos oisgeshotn hobn zei un
found self had which money the emptied out have they and

אין הויז פֿון ה , און האָבן עס געגעבן אויף דער האַנט פֿון די
di fun hant der oif gegebn es hobn un Hashem fun hoiz in
the of hand the in given it have and Hashem of house in

געשטעלטע , און אויף דער האַנט פֿון די ווערקמיינסטער .
verkmeinster di fun hant der oif un geshtelte
master craftsmen the of hand the unto and appointed ones

יח און שָׁפָן דער שרייבער האָט דערציילט דעם מלך , אַזוי צו זאָגן : אַ
a zogn tsu azoi melech dem dertseilt hot shraiber der Shafan un
a say to so king the told has scribe the Shaphan and

בוך האָט מיר געגעבן חִלְקִיָהוּ דער כהן . און שָׁפָן האָט דערפֿון
derfun hot Shafan un koyen der Chilkiyah gegebn mir hot buch
therefrom has Shaphan and kohen the Chilkiyahu given me has book

געלייענט פֿאַר דעם מלך . יט און עס איז געווען, ווי דער מלך האָט
hot melech der vi geven iz es un melech dem far geleyent
had king the when was is it and king the before read

געהערט די ווערטער פֿון דער תורה , אַזוי האָט ער צעריסן זיינע קלײדער .
kleider zaine tserisn er hot azoi toyre der fun verter di gehert
garments his torn he had so Torah the of words the heard

כ און דער מלך האָט באַפֿוילן חִלְקִיָהוּ , און אַחיקָם דעם זון פֿון
fun zun dem Achikam un Chilkiyah bafoiln hot melech der un
of son the Achikam and Chilkiyahu commanded has king the and

שָׁפָנען , און עַבְדּוֹן דעם זון פֿון מִיכָהן , און שָׁפָן דעם שרייבער,
shraiber dem Shafan un Michahn fun zun dem Avdon un Shafanen
scribe the Shaphan and Michah of son the Avdon and Shaphan

און עַשָׂיָה דעם מלכס דינער , אַזוי צו זאָגן : כא גייט פֿרעגט ביי ה
Hashem bai fregt geit zogn tsu azoi diner melechs dem Asayah un
Hashem of inquire go say to so servant king's the Asayah and

פֿאַר מיר, און פֿאַר די וואָס זיינען איבערגעבליבן אין ישְׂרָאֵל און
un Yisroel in ibergebliben zainen vos di far un mir far
and Yisroel in left are who the ones for and me for

יהוּדה , וועגן די ווערטער פֿון דעם געפֿונענעם בוך , וואָרעם גרויס
grois vorem buch gefunenem dem fun verter di vegen Yehudah
great because book found the of words the concerning Yehudah

איז דער גרימצארן פֿון ה וואָס איז אויסגעגאָסן אויף אונדז, פֿאַר וואָס
vos far undz oif oisgegosen iz vos Hashem fun grimtsorn der iz
what for us on poured out is which Hashem of wrath the is

אונדזערע עלטערן האָבן נישט געהיט דאָס וואָרט פֿון ה , צו טאָן אַזוי ווי
vi azoi ton tsu Hashem fun vort dos gehit nisht hobn eltern undzere
as just do to Hashem of word the kept not have fathers our

אַלץ וואָס שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך .
buch dozikn dem in geshribn shteit vos alts
book this the in written stands that which all

16 And Shaphan carried the Sefer to HaMelech, and brought HaMelech word back again, saying, All that was committed into the yad of avadim, they are doing. 17 And they have emptied out the kesef that was found in the Beis Hashem, and have entrusted it into the yad hamufkadim and to the yad osei hamelachah.

18 Then Shaphan the Sofer told HaMelech, saying, Chilkiyahu HaKohen hath given me a Sefer. And Shaphan read it in the presence of HaMelech. 19 And it came to pass, when HaMelech had heard the divrei HaTorah, that he tore his garments. 20 And HaMelech commanded Chilkiyahu, and Achikam ben Shaphan, and Avdon ben Michah, and Shaphan HaSofer, and Asayah eved HaMelech, saying, 21 Go, inquire of Hashem for me, and for them that are nishar *(left, remaining, the remnant)* in Yisroel and in Yehudah, concerning the divrei hasefer that is found; for gadolah chamat Hashem is poured out upon us, because Avoteinu have not been shomer over the Devar Hashem, to do after all that is written in HaSefer Hazeh.

כב איז געגאַנגען חִלְקִיָּהוּ , און די וואָס דער מלך , צו
tsu melech der vos di un Chilkiyah gegangen iz
to king the who the ones and Chilkiyahu went is

חוּלְדָּה דער נבִּיאה , דער ווַיב פֿון שַׁלוּם דעם זון פֿון תִּקְהַת ,
Tokehat fun zun dem Shallum fun vaib der neviye der Chuldah
Tokhat of son the Shallum of wife the prophetess the Chuldah

דעם זון פֿון חסרהן , דעם קלײדער-היטער – און זי האָט געווווינט אין
in gevoint hot zi un kleider-hiter dem Chasrahn fun zun dem
in dwelt had she and garment keeper the Chasrah of son the

ירושָׁלַיִם , אין צווייטן שטאָטפֿערטל – און זיי האָבן אַזוי גערעדט צו
tsu geredt azoi hobn zei un shtotfertl tsveitn in Yerushalayim
to spoken so have they and district second in Yerushalayim

איר. כג האָט זי צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט גזאָגט ה אלוקי
Elokei Hashem gezogt hot azoi gezogt zei tsu zi hot ir
the G-d of Hashem said has thus said them to she had her

יִשְׂרָאֵל: זאָגט צו דעם מאַן וואָס האָט אײַך געשיקט צו מיר: כד אַזוי האָט
hot azoi mir tsu geshikt aich hot vos man dem tsu zogt Yisroel
has thus me to sent you has who man the to tell Yisroel

ה געזאָגט: זע , איך ברענג אַן אומגליק דעם דאָזיקן אָרט
ort dozikn dem umglik an breng ich ze gezogt Hashem
place this to the calamity a bring I behold said Hashem

און אויף זיינע באַווווינער – אַלע קללות וואָס שטייען געשריבן אין
in geshribn shteyen vos kloles ale bavoiner zaine oif un
in written stand which curses all inhabitants its on and

דעם בוך וואָס מע האָט געלייענט פֿאַר דעם מלך פֿון יהוּדה .
Yehudah fun melech dem far geleyent hot me vos buch dem
Yehudah of king the before read had one which book the

כה דערפֿאַר וואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן גערייכערט צו
tsu gereichert hobn un farlozen mich hobn zei vos derfar
to burned incense have and forsaken me have they that therefore

פֿרעמדע ג-טער, כדי מיך צו דערצערנען מיט אַלע מעשׂים פֿון
fun meisim ale mit dertserenen tsu mich kedei g-ter fremde
of deeds all with provoke to anger to me so that g-ds foreign

זייערע הענט , און מײַן גרימצאָרן איז אויסגעגאָסן אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif oisgegosen iz grimtsorn main un hent zeyere
this the on poured out is fiery wrath my and hands their

אָרט , און ער וועט נישט פֿאַרלאָשן ווערן. כו און צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu un vern farloshn nisht vet er un ort
of king the to and be extinguished not will it and place

יהוּדה וואָס שיקט אײַך צו פֿרעגן בײַ ה , צו אים זאָלט איר
ir zolt im tsu Hashem bai fregn tsu aich shikt vos Yehudah
you shall him to Hashem unto to ask to you sends who Yehudah

אַזוי זאָגן : אַזוי האָט גזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: וועגן
vegen Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn azoi
concerning Yisroel the G-d of Hashem said has thus say so

די ווערטער וואָס דו האָסט געהערט, כז איז, ווײַל דײַן האַרץ איז
iz harts dain vail iz gehert host du vos verter di
is heart your because is heard have you which words the

דערווייכט געוואָרן, און דו ביסט געווואָרן אונטערטעניק פֿאַר אלקים אַז
az Elokim far untertenik gevorn bist du un gevorn derveicht
when G-d for humble become are you and become softened

דו האָסט געהערט זײַנע ווערטער וועגן דעם דאָזיקן אָרט און
un ort dozikn dem vegen verter zaine gehert host du
and place this the concerning words his heard have you

[22] And Chilkiyahu, and they that HaMelech had sent, went to Chuldah the neviah, the wife of Shallum ben Tokhat ben Chasrah, Shomer HaBegadim *(Keeper of the Wardrobe)*, (now she dwelt in Yerushalayim in the Mishneh), and they spoke to her to this effect. [23] And she answered them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Tell ye the ish that sent you to me, [24] Thus saith Hashem, Hinei, I will bring ra'ah upon this place, and upon the inhabitants thereof, even all the alot *(curses)* that are written in the Sefer which they have read in the presence of Melech Yehudah, [25] Because they have forsaken Me, and have burned ketoret unto elohim acherim, that they might provoke Me to anger with all the works of their hands; therefore My wrath shall be poured out upon this place, and shall not be quenched. [26] And as for Melech Yehudah, who sent you to inquire of Hashem, so shall ye say unto him, Thus saith Hashem Elohei Yisroel concerning the words which thou hast heard; [27] Because thine lev was tender, and thou didst humble thyself before Elohim, when thou heardest His words against this

וועגן זײַנע באַווינער – ווײַל דו ביסט געוואָרן אונטערטעניק
untertenik gevorn bist du vail bavoiner zaine vegen
humble become are you because inhabitants its concerning

פַֿאַר מיר, און האָסט צעריסן דײַנע קלײדער , און האָסט געווויינט פַֿאַר
far geveint host un kleider daine tserisn host un mir far
before wept have and garments your torn have and me before

מיר, דרומעך האָב איך צוגעהערט, זאָגט ה . כח זע , איך
ich ze Hashem zogt tsugehert ich hob drumech mir
I behold Hashem declares paid heed I have Therefore me

זאַמל דיך איַן צו דײַנע עלטערן, און דו וועסט איַינגעזאַמלט ווערן
vern aingezamlt vest du un eltern daine tsu ain dich zaml
be gathered will you and fathers your to in you(SG) gather

אין דײַן קבֿר בשלום , און דײַנע אויגן וועלן נישט זען אַל דאָס בייז
beiz dos al zen nisht veln oign daine un besholem keyver dain in
evil this all see not will eyes your and in peace tomb your in

וואָס איך ברענג אויף דעם דאָזיקן אָרט און אויף זײַנע באַווינער . און
un bavoiner zaine oif un ort dozikn dem oif breng ich vos
and inhabitants its on and place this the on bring I which

זיי האָבן געבראַכט צום מלך דעם ענטפֿער.
entfer dem melech tsum gebracht hobn zei
answer the king to brought have they

כט און דער מלך האָט געשיקט, און האָט איַינגעזאַמלט אַלע עלטסטע
eltste ale aingezamlt hot un geshikt hot melech der un
elders all gathered has and sent has king the and

פֿון יהודה און ירושָלַיִם . ל און דער מלך איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz melech der un Yerushalayim un Yehudah fun
into gone up is king the and Yerushalayim and Yehudah of

הויז פֿון ה , מיט אַלע מענער פֿון יהודה און באַווינער פֿון
fun bavoiner un Yehudah fun mener ale mit Hashem fun hoiz
of inhabitants and Yehudah of men all with Hashem of the house

ירושָלַיִם , און די כֹּהנים און די לְוִיִּם , און דעם גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn dem un Leviim di un koyanim di un Yerushalayim
people entire the and Levi'im the and kohanim the and Yerushalayim

פֿון קלענסטן ביזן גרעסטן. און ער האָט געלייענט אין זייערע אויערן אַלע
ale oiern zeyere in geleyent hot er un grestn bizn klenstn fun
all ears their in read had he and greatest unto smallest from

ווערטער פֿון דעם בוך פֿון ברית וואָס איז געפֿונען געוואָרן אין
in gevorn gefunen iz vos bris fun buch dem fun verter
in become found is which the covenant of book the of words

הויז פֿון ה . לא און דער מלך האָט זיך געשטעלט אויף זײַן
zain oif geshtelt zich hot melech der un Hashem fun hoiz
his on stood self had king the and Hashem of the house

אָרט, און ער האָט געשלאָסן אַ ברית פַֿאַר ה , צו גיין נאָך
noch gein tsu Hashem far bris a geshlosn hot er un ort
after go to Hashem for covenant a established had he and place

ה , און צו היטן זײַנע געבאָט און זײַנע צײגנים און
un tseignim zaine un gebot zaine hitn tsu un Hashem
and testimonies his and commandments his keep to and Hashem

זײַנע געזעצן , מיט זײַן גאַנצן האַרצן און מיט זײַן גאַנצער זעל, צו טאָן
ton tsu zel gantser zain mit un hartsn gantsn zain mit gezetsn zaine
do to soul whole his with and heart whole his with laws his

די ווערטער פֿון דעם ברית וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in geshribn shteyen vos bris dem fun verter di
this the in written stand which covenant the of words the

place, and against the inhabitants thereof, and humbledst thyself before Me, and didst tear thy garments, and weep in My Presence, I have even heard thee also, saith Hashem. 28 Hinei, I will gather thee to Avoteicha, thou shalt be gathered to thy kever in shalom, neither shall thine eyes see all ra'ah I will bring upon this place, and upon the inhabitants of it. So they brought back HaMelech word.

29 Then HaMelech sent and gathered together all the Ziknei Yehudah and Yerushalayim. 30 And HaMelech went up to the Beis Hashem, and kol Ish Yehudah, and the inhabitants of Yerushalayim, and the Kohanim, and the Levi'im, and kol haAm, gadol and katan; and he read in their ears kol divrei Sefer HaBrit that was found in the Beis Hashem. 31 And HaMelech stood at his place, and cut HaBrit in the presence of Hashem, to walk after Hashem, and to be shomer over His mitzvot, and His testimonies, and His chukkot, with all his lev, and with all his nefesh, to perform the divrei HaBrit which are written in Sefer HaZeh. 32 And he caused all that being found in Yerushalayim

and Binyamin to make a pledge to it. And the inhabitants of Yerushalayim did according to the Brit Elohim, Elohei Avoteihem. [33] And Yoshiyah removed kol hato'evot out of all the territories that pertained to the Bnei Yisroel, and made all that were present in Yisroel to do avodas service to Hashem Eloheihem. And all his days they veered not from following Hashem, Elohei Avoteihem.

35 Moreover Yoshiyahu kept Pesach unto Hashem in Yerushalayim, and they slaughtered the Pesach on the fourteenth day of the first month. [2] And he set up the Kohanim in their mishmerot, and encouraged them to the Avodas Beis Hashem, [3] And said unto the Levi'im that taught kol Yisroel, which were hakedoshim unto Hashem, Put the Aron HaKodesh in the Beis which Sh'lomo Ben Dovid Melech Yisroel did build; it shall not be a massa *(burden, something carried)* upon your ketefayim *(shoulders)*; serve now Hashem Eloheichem and His people Yisroel, [4] And prepare yourselves by Bais Avoteichem, after your machlekot, according to the writing

בוך . [לב] און ער האָט געמאַכט צושטיין אַלע וואָס האָבן זיך געפֿונען אין
in gefunen zich hobn vos ale tsushtein gemacht hot er un buch
in found selves have who all to stand made has he and book

ירושָלַיִם און בנימין ; און די באַווינער פֿון ירושָלַיִם האָבן
hobn Yerushalayim fun bavoiner di un Binyamin un Yerushalayim
have Yerushalayim of inhabitants the and Binyamin and Yerushalayim

געטאָן אַזוי ווי דער ברית פֿון אלקים , דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Elokim fun bris der vi azoi geton
fathers their of G-d the G-d of covenant the as so done

[לג] און יאשיָהו האָט אָפּגעטאָן אַלע אומווערדיקייטן פֿון אַלע לענדער פֿון
fun lender ale fun umverdikeitn ale opgeton hot Yoshiyah un
of lands all from abominations all removed had Yoshiyah and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; און ער האָט געמאַכט דינען אַלע וואָס האָבן זיך
zich hobn vos ale dinen gemacht hot er un Yisroel fun kinder di
selves have who all serve made has he and Yisroel of children the

געפֿונען אין יִשְׂרָאֵל, דינען ה זייער ג-ט. אַלע זייַנע טעג האָבן זיי
zei hobn teg zaine ale G-t zeyer Hashem dinen Yisroel in gefunen
they have days his all G-d their Hashem to serve Yisroel in found

זיך נישט אָפּגעקערט פֿון הינטער ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem hinter fun opgekert nisht zich
fathers their of G-d the Hashem behind from turned away not selves

לה

און יאשיָהו האָט געמאַכט אין ירושָלַיִם קָרְבַּן-פֶּסַח
korben-Pesach Yerushalayim in gemacht hot Yoshiyahun un
korben Pesach Yerushalayim in made had Yoshiyahu and

צו ה ; און מע האָט געשאָכטן דעם קָרְבַּן-פֶּסַח
korben-Pesach dem geshochtn hot me un Hashem tsu
korben Pesach the slaughtered has one and Hashem to

אין פֿערצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש . [ב] און ער האָט געשטעלט די
di geshtelt hot er un choidesh ershtn fun tog fertsntn in
the set had he and month first of day fourteenth in

כהנים אויף זייערע וואַכן , און האָט זיי געשטאַרקט צו דעם
dem tsu geshtarkt zei hot un vachn zeyere oif koyanim
the to strengthened them had and watches their on kohanim

דינסט פֿון הס הויז . [ג] און ער האָט געזאָגט צו די לְוִיִים וואָס
vos Leviim di tsu gezogt hot er un hoiz Hashems fun dinst
who Levi'im the to said had he and house Hashem's of service

האָבן געלערנט גאַנץ יִשְׂרָאֵל, די וואָס זיַנען געווען הייליק צו
tsu heilik geven zainen vos di Yisroel gants gelernt hobn
to holy were are who the ones Yisroel all taught have

ה : שטעלט אַריַין דעם הייליקן אָרון אין דעם הויז וואָס שלמה
Shlomo vos hoiz dem in oren heilikn dem arain shtelt Hashem
Sh'lomo that house the in aron holy the in set Hashem

דער זון פֿון דָּוִדן , דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, האָט געבויט; איר דאַרפֿט
darft ir geboit hot Yisroel fun melech der Dovidn fun zun der
need you built had Yisroel of king the Dovid of son the

מער נישט טראָגן אויפֿן אַקסל ; אַצונד דינט ה אלוקיכם
Elokeichem Hashem dint atsund aksl oifn trogn nisht mer
your G-d Hashem serve now shoulder on the bear not more

און זייַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. [ד] און ברייט אייַך אָן נאָך אייַערע
aiere noch on aich breit un Yisroel folk zain un
your after unto yourselves prepare and Yisroel people his and

פֿאָטערהויזער לויט אייַערע אינטיילונגען אין דעם געשריפֿטס
foterhaizer loit aiere ainteilungen in dem geshrifts
father's household according to your divisions the in writings

of Dovid Melech Yisroel, and according to the mikhtav of Sh'lomo bno. [5] And stand in HaKodesh according to the pelugot Bais HaAvot *(groupings of families)* of your achim the Bnei HaAm, and after the chalukat Bais Av *(family subdivisions)* of the Levi'im. [6] So slaughter the Pesach, and set yourselves apart as kodesh, and prepare your achim, that they may do according to the Devar Hashem by the yad Moshe.

[7] And Yoshiyahu gave to HaAm, of the tzon, kevasim and goats, all for the Pesachim, for all that were present, to the number of 30,000 plus 3,000 bakar; these were from the property of HaMelech. [8] And his sarim gave linedavah *(voluntarily)* unto HaAm, to the Kohanim, to the Levi'im. Chilkiyah, Zecharyahu, Yechiel, negidei Beis HaElohim, gave unto the Kohanim for the Pesachim 2,600 and 300 bakar. [9] Konanyah also, and Shema'yahu and Netanel, his achim, and Chashavyahu and Ye'iel and Yozavad, Sarei HaLevi'im, gave unto the Levi'im for Pesachim 5,000 and 500 bakar.

פֹּון דָּוִד דעם מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל, און אין דעם געשריפֿטס פֹּון זיין זון
zun zain fun geshrifts dem in un Yisroel fun melech dem Dovid fun
son his of writings the in and Yisroel of king the Dovid of

שלמהן . ה און שטייט אין הייליקטום לויט די אָפּטיילונגען פֹּון
fun opteilungen di loit heiliktum in shteit un Shlomoen
of divisions the according to holy in stand and Sh'lomo

די פַֿאָטערהײַזער פֹּון אײַערע ברידער , די קינדער פֹּון פַֿאָלק ,
folk fun kinder di brider aiere fun foterhaizer di
the people of children the brothers your of father's household the

און אַ טייל פֹּון פַֿאָטערהויז פֹּון די לְוִיִּם . ו און שעכט דעם
dem shecht un Leviim di fun foterhoiz fun teil a un
the slaughter and Levi'im the of father's household of part a and

קָרְבָּן-פֶּסַח , און הַאלט אײַך הייליק , און גרייט צו
tsu greit un heilik aich halt un korben-Pesach
to prepare and holy,sanctified yourselves hold and korben Pesach

פַֿאַר אײַערע ברידער , כדי צו טאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֹּון ה
Hashem fun vort dos vi azoi ton tsu kedei brider aiere far
Hashem of word the as so do to in order brothers your for

דורך משהן .
Mosheen durch
Moshe through

ז און יאשִׁיָהוּ האָט אָפּגעשיידט פַֿאַר די קינדער פֹּון פַֿאָלק שאָף :
shof folk fun kinder di far opgesheidt hot Yoshiyah un
sheep the people of children the for set apart had Yoshiyahu and

שעפסן און יונגע ציגן – אַלץ פַֿאַרן קָרְבָּן-פֶּסַח פַֿאַר אַלע וואָס האָבן זיך
zich hobn vos ale far korben-Pesach faran alts tsign yunge un shepsn
selves had who all for korben Pesach for the all goats young and lambs

דאָרטן געפֿונען – דרײַסיק טויזנט אין צאָל , און רינדער דריי טויזנט . די
di toiznt drai rinder un tsol in toiznt draisik gefunen dortn
the thousand three cattle and number in thousand thirty found there

דאָזיקע זײַנען גרויסע פֹּון דעם מלכס פַֿאַרמעג . ח און זײַנע האַרן האָבן
hobn harn zaine un farmeg melechs dem fun geven zainen dozike
have leaders his and possessions king's the from were are these

אָפּגעשיידט אַ נדבה פַֿאַר דעם פַֿאָלק , פַֿאַר די כהנים , און פַֿאַר די
di far un koyanim di far folk dem far nedove a opgesheidt
the for and kohanim the for people the for contribution a set apart

לְוִיִּם . חִלְקִיָּה , און זכַריָהוּ , און יחיאֵל די פֿירשטן פֹּון דעם הויז פֹּון
fun hoiz dem fun firshtn di Yechiel un Zecharyahu un Chilkiyah Leviim
of house the of princes the Yechiel and Zecharyahu and Chilkiyah Levi'im

האלקים , האָבן געגעבן די כהנים פַֿאַר קָרְבָּן-פֶּסַח צוויי טויזנט און
un toiznt tsvei korben-Pesach far koyanim di gegebn hobn HaElokim
and thousand two korben Pesach for kohanim the given have G-d

זעקס הונדערט, און רינדער דריי הונדערט. ט און כּוֹנַנְיָהוּ , און שמַעְיָהוּ ,
Shemayahu un Konanyahu un hundert drai rinder un hundert zeks
Shema'yahu and Konanyah and hundred three cattle and hundred six

און נתַנאֵל , זײַנע ברידער , און חַשַׁבְיָהן , און יעִיאֵל, און יוֹזָבָד , די
di Yozavad un Yeyel un Chashavyahn un brider zaine Netanel un
the Yozavad and Ye'iel and Chashavyahu and brothers his Netanel and

האַרן פֹּון די לְוִיִּם , האָבן אָפּגעשיידט פַֿאַר די לְוִיִּם פַֿאַרן קָרְבָּן-פֶּסַח
korben-Pesach faran Leviim di far opgesheidt hobn Leviim di fun harn
korben Pesach for the Levi'im the for set apart have Levi'im the of leaders

פֿינף טויזנט , און רינדער פֿינף הונדערט.
hundert finf rinder un toiznt finf
hundred five cattle and thousand five

[10] So the Avodah *(Service)* was prepared, and the Kohanim stood in their place, and the Levi'im in their machlekot, according to the mitzvat HaMelech. [11] And they slaughtered the Pesach, and the Kohanim sprinkled the dahm from their hands, and the Levi'im skinned them. [12] And they removed the olah, that they might give according to the pelugot l'Bais Avot l'Bnei HaAm, to offer unto Hashem, as it is written in the Sefer Moshe. And so did they with the bakar. [13] And they roasted the Pesach with eish according to the mishpat; but the other kadashim they boiled in pots, and in caldrons, and in pans, and distributed them in haste among kol Bnei HaAm. [14] And afterward they made ready for themselves, and for the Kohanim; because the Kohanim the Bnei Aharon were busied in offering olah and the chalavim *(fats)* until lailah; therefore the Levi'im prepared for themselves, and for the Kohanim, the Bnei Aharon.

[15] And the meshorarim *(singers)*, the Bnei Asaph, were in their place, according to the mitzvat Dovid, and Asaph, and

י אַזוי איז צוגעגרייט געווָארן דער דינסט , און די כֹהנים האָבן זיך
zich hobn koyanim di un dinst der gevorn tsugegreit iz azoi
selves have kohanim the and service the become prepared is so

געשטעלט אויף זייער אָרט , און די לְוִיים אויף זייערע אָפּטיילונגען ,
opteilungen zeyere oif Leviim di un ort zeyer oif geshtelt
divisions their on Levi'im the and place their on stationed

יא לויט דעם באַפֿעל פֿון מלך . און זיי האָבן געשאָכטן דעם
dem geshochtn hobn zei un melech fun bafel dem loit
the slaughtered have they and king of the command the according to

קָרְבַּן-פֶּסַח , און די כֹהנים האָבן געשפּרענגט דאָס בלוט פֿון זייער
zeyer fun blut dos geshprengt hobn koyanim di un korben-Pesach
their from blood the sprinkled have kohanim the and korben Pesach

יב האַנט; און די לְוִיים האָבן אָפּגעשונדן . און זיי האָבן אַוועקגענומען
avekgenumen hobn zei un opgeshundn hobn Leviim di un hant
taken away have they and flayed have Levi'im the and hand

די בראַנדאָפּפֿער, כּדי זיי צו געבן צו די אָפּטיילונגען פֿון די
di fun opteilungen di tsu gebn tsu zei kedei brandopfer di
the of divisions the to give to them so that olah the

פֿאָטערהײַזער פֿון די קינדער פֿון פֿאָלק אויף מקריב זײַן צו
tsu zain makrev oif folk fun kinder di fun foterhaizer
to be offering for the people of children the of father's household

ה , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דעם בוך פֿון משהן ; און דאָס
dos un Mosheen fun buch dem in geshribn shteit es vi azoi Hashem
the and Moshe of book the in written stands it as so Hashem

גלײַכן מיט די רינדער. יג און זיי האָבן געבראָטן דעם קָרְבַּן-פֶּסַח אויפֿן
oifn korben-Pesach dem gebrotn hobn zei un rinder di mit glaichn
on the korben Pesach the roasted have they and cattle the with same

פֿײַער, אַזוי ווי דער דין; און די געהײליקטע קָרְבָּנוֹת האָבן זיי געקאָכט אין
in gekocht zei hobn korbones geheilikte di un din der vi azoi faier
in cooked they have offerings holy the and law the as so fire

טעפּ, און אין קעסלען, און אין פֿאַנען, און פֿונאַנדערגעטראָגן אויף גיך צו
tsu gich oif funandergetrogn un fanen in un keslen in un tep
to quickly on distributed and pans in and kettles in and pots

אַלע קינדער פֿון פֿאָלק . יד און דערנאָך האָבן זיי צוגעגרייט פֿאַר זיך
zich far tsugegreit zei hobn dernoch un folk fun kinder ale
selves for prepared they have afterwards and the people of children all

און פֿאַר די כֹהנים ; ווָארעם די כֹהנים , די קינדער פֿון אַהרֹן , זײַנען
zainen Aharon fun kinder di koyanim di vorem koyanim di far un
are Aaron of children the kohanim the because kohanim the for and

געווען פֿאַרנומען מיט אויפֿברענגען די בראַנדאָפּפֿער און דאָס פּעטס, ביז
biz fets dos un brandopfer di oifbrengen mit farnumen geven
until fat the and olah the offering up with occupied were

נאַכט; דערום האָבן די לְוִיים צוגעגרייט אי פֿאַר זיך , אי פֿאַר
far i zich far i tsugegreit Leviim di hobn derum nacht
for whether selves for whether prepared Levi'im the have therefore night

די כֹהנים , די קינדער פֿון אַהרֹן .
Aharon fun kinder di koyanim di
Aaron of children the kohanim the

טו און די זינגערס, די קינדער פֿון אָסָף , זיַינען געווען אויף זייער אָרט ,
ort zeyer oif geven zainen ASaf fun kinder di zingers di un
place their in were are Asaph of children the singers the and

לויט דעם באַפֿעל פֿון דָּוִדן , און אָסָף , און הֵימָן , און
un Heman un ASaf un Dovidn fun bafel dem loit
and Heman and Asaph and Dovid of command the according to

ידותון דעם מלכס זעער. און די טויערלייַט זיַנען געווען ביַי איטלעכן
itlechn bai geven zainen toierlait di un zeer melechs dem Yedutun
each by were are gatekeepers the and seer king's the Yedutun
טויער. זיי האָבן נישט געדאַרפט אָפּטרעטן פֿון זייער דינסט, ווארעם
vorem dinst zeyer fun optretn gedarft nisht hobn zei toier
because service their from to step away required not have they gate
זייערע ברידער די לְוִיים האָבן צוגעגרייט פַֿאַר זיי .
zei far tsugegreit hobn Leviim di brider zeyere
them for prepared have Levi'im the brothers their

טז אַזוי איז צוגעגרייט געווארן דער גאַנצער דינסט פֿון ה אין יענעם
yenem in Hashem fun dinst gantser der gevorn tsugegreit iz azoi
that in Hashem of service entire the become prepared is so
טאָג, צו מאַכן דעם קָרְבָּן-פֶּסַח, און אויפֿצוברענגען בראַנדאָפּפֿער אויפֿן
oifn brandopfer oiftsubrengen un korben-Pesach dem machn tsu tog
on the olah to bring up and korben Pesach the make to day
מזבח פֿון ה, לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך
melech dem fun bafel dem loit Hashem fun mizbeyech
king the of command the according to Hashem of altar

יז יאשיָהו. און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען,
gefunen dortn zich hobn vos Yisroel fun kinder di un Yoshiyah
found there selves had who Yisroel of children the and Yoshiyahu
האָבן געמאַכט דעם קָרְבָּן-פֶּסַח אין יענער צייַט, און דעם יוֹם-טוֹב פֿון
fun yom-tov dem un tsait yener in korben-Pesach dem gemacht hobn
of Yontev the and time that in korben Pesach the made have
מַצות זיבן טעג. יח און אַ קָרְבָּן-פֶּסַח אַזאַ ווי דער איז
iz der vi aza korben-Pesach a un teg zibn matsus
is this as such korben Pesach a and days seven unleavened bread
נישט געמאַכט געווארן פֿון די טעג פֿון שמואֵל דעם נבֿיא אָן; און
un on novi dem Shmuel fun teg di fun gevorn gemacht nisht
and on prophet the Shmuel of days the from become made not
אַלע מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן נישט געמאַכט אַזאַ קָרְבָּן-פֶּסַח ווי עס
es vi korben-Pesach aza gemacht nisht hobn Yisroel fun mlochim ale
it as korben Pesach such made not have Yisroel of kings all the
האָט געמאַכט יאשיָהו, און די כֹּהנים, און די לְוִיים, און גאַנץ
gants un Leviim di un koyanim di un Yoshiyah gemacht hot
all and Levi'im the and kohanim the and Yoshiyahu made has
יהודה און יִשְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען, און די באַווינער
bavoiner di un gefunen dortn zich hobn vos Yisroel un Yehudah
inhabitants the and found there selves had who Yisroel and Yehudah
פֿון ירושָלַיִם. יט אין אַכצעטן יאָר פֿון יאשיָהוס מלוכה איז
iz meluche Yoshiyahs fun yor achtsentn in Yerushalayim fun
is kingdom Yoshiyahu's of year eighteenth in Yerushalayim of
געמאַכט געווארן דער דאָזיקער פֶּסַח .
Pesach doziker der gevorn gemacht
Pesach this the become made

כ נאָך דעם אַלעם, אַז יאשיָהו האָט געהאַט צוגעגרייט דאָס הויז,
hoiz dos tsugegreit gehat hot Yoshiyah az alem dem noch
house the set in order had has Yoshiyahu when all this after
איז אַרויפֿגעגאַנגען נכו דער מלך פֿון מִצרַיִם, מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome Mitsrayim fun melech der Necho aroifgegangen iz
wage to war Egypt of king the Nekho gone up is
אויף כַּרכמיש ביַים פְּרָת, און יאשיָהו איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן
akegn aroisgegangen iz Yoshiyah un Parat baim Karkemish oif
against gone out is Yoshiyahu and Euphrates on the Karkemish on

Heman, and Yedutun, Chozeh HaMelech; and the sho'arim *(gatekeepers)* were at every sha'ar; neither did they need to depart from their Avodah, for their achim the Levi'im prepared for them.

16 So all the Avodas Hashem was prepared that same day, to keep the Pesach, and to offer olot upon the Mizbe'ach Hashem, according to the mitzvat HaMelech Yoshiyahu. 17 And the Bnei Yisroel that were present kept the Pesach at that time, and the Chag HaMatzot seven days. 18 And there was no Pesach like it in Yisroel from the days of Shmuel HaNavi; neither did all the Melachim of Yisroel keep such a Pesach as Yoshiyahu kept, and the Kohanim, and the Levi'im, and kol Yehudah and Yisroel that were present, and the inhabitants of Yerushalayim. 19 In the eighteenth shanah of the reign of Yoshiyahu was this Pesach kept.

20 After all this, when Yoshiyahu had set in order the Beis, Nekho Melech Mitzrayim went up to fight at Karkemish on the Euphrates, and Yoshiyahu went up against him. 21 But he

sent malachim to him, saying, Mah li valach *(What have I to do with thee)*, thou Melech Yehudah? I come not against thee this day, but against the Bais wherewith I have war, for Elohim commanded me to make haste; forbear thee from meddling with Elohim, Who is with me, that He destroy thee not. 22 Nevertheless Yoshiyahu would not turn his face from him, but disguised himself, that he might fight with him, and paid heed not unto the words of Nekho from the mouth of Elohim, and went to fight in the Valley of Megiddo. 23 And the archers shot at Melech Yoshiyahu; and HaMelech said to his avadim, Take me away; for I am badly wounded. 24 His avadim therefore took him out of that merkavah, and put him in the mishneh merkavah that he had; and they brought him to Yerushalayim, and he died, and was buried in the kivrot Avotav. And all Yehudah and Yerushalayim mourned for Yoshiyahu. 25 And Yirmeyahu lamented for Yoshiyahu; and all the sharim *(singing men)* and the sharot *(singing women)* commemorate Yoshiyahu in their laments to this day, and made them as chok

אים. כא הָאט ער געשיקט שלוחים צו אים אַזוי צו זאָגן: וואָס קער
ker vos zogn tsu azoi im tsu shluchim geshikt er hot im
turn what say to so him to messengers sent he had him

איך זיך אָן מיט דיר , מלך פֿון יהודה ? נישט קעגן דיר
dir kegen nisht Yehudah fun melech dir mit on zich ich
you(SG) against not Yehudah of king you(SG) with on self I

איז דאָס היינט, נאָר קעגן דעם הויז מיט וועמען איך בין אין מלחמה ;
milchome in bin ich vemen mit hoiz dem kegen nor haint dos iz
war in am I whom with house the against but today this is

און אלקים האָט אָנגעזאָגט מיך צו איילן ; האַלט זיך אָפּ פֿון אלקים
Elokim fun op zich halt ailn tsu mich ongezogt hot Elokim un
G-d from back self hold hasten to me instructed has G-d and

וואָס איז מיט מיר, כּדי ער זאָל דיך נישט אומברענגען. כב אָבער
ober umbrengen nisht dich zol er kedei mir mit iz vos
but destroy not you(SG) shall he so that me with is who

יאשיהו האָט נישט אָפּגעקערט זיין פּנים פֿון אים, נאָר מלחמה
milchome nor im fun ponem zain opgekert nisht hot Yoshiyah
war but him from face his turned away not had Yoshiyahu

האַלטן מיט אים האָט ער געזוכט ; און ער האָט נישט צוגעהערט צו די
di tsu tsugehert nisht hot er un gezucht er hot im mit haltn
the to paid heed not had he and sought he had him with to wage

וועלטער פֿון נכון , פֿון ג-טס מויל אַרויס, און ער איז געקומען
gekumen iz er un arois moil G-ts fun nechun fun verter
coming is he and out mouth G-d's from Nekho of words

מלחמה האַלטן אין דעם טאָל פֿון מגדו . כג האָבן די בויגנשיסערס
boignshisers di hobn Megiddo fun tal dem in haltn milchome
archers the have Megiddo of valley the in to wage war

געשאָסן אויף דעם מלך יאשיהו , און דער מלך האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot melech der un Yoshiyah melech dem oif geshosn
to said had king the and Yoshiyahu king the on shot

זיינע קנעכט : נעמט מיך אַוועק, וואָרעם איך בין שטאַרק פֿאַרוווּנדט
farvundt shtark bin ich vorem avek mich nemt knecht zaine
wounded severely am I because away me take servants his

געוואָרן. כד האָבן אים די קנעכט אַראָפּגענומען פֿון זיין רייַטוואָגן, און
un raitvogn zain fun aropgenumen knecht di im hobn gevorn
and chariot his from taken down servants the him have become

האָבן אים אַרויפֿגעזעצט אויף דעם צווייטן רייַטוואָגן וואָס ער האָט געהאַט,
gehat hot er vos raitvogn tsveitn dem oif aroifgezetst im hobn
had had he that chariot second the on sat up him have

און אים אַוועקגעפֿירט קיין ירושָלַיִם . און ער איז געשטאָרבן, און איז
iz un geshtorbn iz er un Yerushalayim kein avekgefirt im un
is and died is he and Yerushalayim to led away him and

באַגראָבן געוואָרן אין די קבֿרים פֿון זיינע עלטערן. און גאַנץ יהודה
Yehudah gants un eltern zaine fun kvorim di in gevorn bagrobn
Yehudah all and fathers his of graves the in become buried

און ירושָלַיִם האָבן געטרויערט אויף יאשיהו . כה און ירמיהו
Yirmeyah un Yoshiyahun oif getroiert hobn Yerushalayim un
Yirmeyah and Yoshiyahu for mourned have Yerushalayim and

האָט געקלאָגט אויף יאשיהו , און אַלע זינגערס און זינגערינס האָבן
hobn zingerins un zingers ale un Yoshiyahun oif geklogt hot
have female singers and singers all and Yoshiyahu on lamented had

געזאָגט אין זייערע קלאָגלידער פֿון יאשיהו , ביז אויף היינט. און מע
me un haint oif biz Yoshiyahun fun kloglider zeyere in geredt
one and today on until Yoshiyahu for lamentations their in said

in Yisroel; and, hinei, they are written in HaKinot *(the Laments)*.

הָאָט זיי געמאַכט פַֿאַר אַ מנהג אין יִשְׂרָאֵל, און זיי זיינען פַֿאַרשריבן
farshribn zainen zei un Yisroel in mineg a far gemacht zei hot
written down are they and Yisroel in custom a for made them had
אין די קלאָגלידער .
kloglider di in
lamentations the in

[26] Now the rest of the acts of Yoshiyahu, and his acts of chesed, according to what is written in the Torat Hashem, [27] And his deeds, harishonim and ha'acharonim, hinei, they are written in the Sefer of the Melachim of Yisroel and Yehudah.

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן יאֹשִׁיָהוּ , און זיינע
zaine un Yoshiyahun vegen zachn iberike di un
his and Yoshiyahu concerning matters remaining the and
חסדים , לויט ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון
fun toyre der in geshribn shteit es vi loit chasadim
of Torah the in written stands it how according to kindnesses

כז ה , און זיינע אויפֿטוען, די ערשטע אַזוי ווי לעצטע, זיי זיינען
zainen zei letste vi azoi ershte di oiftuen zaine un Hashem
are they last as so first the deeds his and Hashem
באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל און יהוּדה .
Yehudah un Yisroel fun mlochim di fun buch in bashribn
Yehudah and Yisroel of kings the of book in the written

36 Then the Am Ha'Aretz took Yehoachaz ben Yoshiyahu, and made him melech in the place of Aviv in Yerushalayim.

לו
און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט גענומען יהוֹאָחָז דעם זון
zun dem Yehoachaz genumen hot land fun folk dos un
son the Yehoachaz taken had the land of people this and
פֿון יאֹשִׁיָהוּ , און זיי האָבן אים געמאַכט פַֿאַר אַ מלך אויף
oif melech a far gemacht im hobn zei un Yoshiyahun fun
in king a for made him have they and Yoshiyahu of
דעם אָרט פֿון זיין פֿאָטער אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in foter zain fun ort dem
Yerushalayim in father his of place the

[2] Yehoachaz was twenty and three years old when he began to reign, and he reigned three months in Yerushalayim. [3] And Melech Mitzrayim deposed him at Yerushalayim, and laid on HaAretz a tribute of a hundred talents of kesef and a talent of zahav.

ב דריי און צוואַנציק יאָר איז יוֹאָחָז אַלט געווען, אַז ער איז געווארן
gevorn iz er az geven alt Yehoachaz iz yor tsvantsik un drai
become is he when been old Yehoachaz is years twenty and three
מלך , און דריי חדשים האָט ער געקינגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot chodeshim drai un melech
Yerushalayim in reigned as king he had months three and king

ג און דער מלך פֿון מִצְרַיִם האָט אים אַראָפּגעזעצט אין ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim in aropgezetst im hot Mitsrayim fun melech der un
Yerushalayim in deposed him had Egypt of king the and
און האָט באַשטראָפֿט דאָס לאַנד מיט הונדערט צענטנער זילבער און אַ
a un zilber tsentner hundert mit land dos bashtroft hot un
a and silver talents hundred with land the punished had and
צענטנער גאָלד.
gold tsentner
gold talent

[4] And Melech Mitzrayim made Elyakim his brother melech over Yehudah and Yerushalayim, and changed shmo to Y'hoyakim. And Nekho took Yehoachaz his brother, and carried him off to Mitzrayim.

ד און דער מלך פֿון מִצְרַיִם האָט געמאַכט זיין ברודער אֶלְיָקִים
Elyakim bruder zain gemacht hot Mitsrayim fun melech der un
Elyakim brother his made had Egypt of king the and
פַֿאַר אַ מלך איבער יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם , און ער האָט אומגעביטן
umgebitn hot er un Yerushalayim un Yehudah iber melech a far
changed had he and Yerushalayim and Yehudah over king a for
זיין נאָמען אויף יהוֹיָקִים . און זיין ברודער יוֹאָחָז האָט נכו
Necho hot Yehoachazen bruder zain un Yhoyakim oif nomen zain
Nekho had Yehoachaz brother his and Y'hoyakim to name his
געמאָנען און אים געבראַכט קיין מִצְרַיִם .
Mitsrayim kein gebracht im un genumen
Egypt to brought him and taken

ה פִּינף און צוואַנציק יאָר איז יהוֹיָקים אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt Yhoyakim iz yor tsvantsik un finf
is he when was old Y'hoyakim is years twenty and five

געווָארן מלך , און עלף יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און
un Yerushalayim in gekinigt er hot yor elf un melech gevorn
and Yerushalayim in reign he did years eleven and king become

ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פון ה זיין ג-ט.
G-t zain Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er
G-d his Hashem of eyes the in evil is that which done had he

ו איז אַרויפגעגאַנגען אויף אים נבוכַדנֶצַר דער מלך פון בָּבֶל ,
Bavel fun melech der Nevuchadnetsar im oif aroifgegangen iz
Bavel of king the Nevukhadnetzar him against went up is

און האָט אים געשמידט אין קופערנע קייטן , כדי אים אַוועקצופירן קיין
kein avektsufiren im kedei keitn kuperne in geshmidt im hot un
to to lead away him so that chains bronze in bound him had and

בָּבֶל . ז אויך פון די כלים פון הס הויז האָט נבוכַדנֶצַר
Nevuchadnetsar hot hoiz Hashems fun keilim di fun oich Bavel
Nevukhadnetzar had house Hashem's of utensils the of also Bavel

געבראַכט קיין בָּבֶל , און זיי אַריינגעשטעלט אין זיין טעמפּל אין בָּבֶל .
Bavel in tempel zain in araingeshtelt zei un Bavel kein gebracht
Bavel in temple his in placed them and Bavel to brought

ח און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹיָקימען , און זיַינע
zaine un Yhoyakimen vegen zachn iberike di un
his and Y'hoyakim concerning matters remaining the and

אומווערדיקייטן וואָס ער האָט געטאָן, און וואָס מיט אים האָט
hot im mit vos un geton hot er vos umverdikeitn
had him with what and done had he that abominable practices

געטראָפן, דאָס איז באַשריבן אין בוך פון די מלכים פון יִשְׂרָאֵל און
un Yisroel fun mlochim di fun buch in bashribn iz dos getrofn
and Yisroel of kings the of book in written is this befell

יהודה . און זיין זון יהוֹיָכין איז געווָארן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Yhoyakhin zun zain un Yehudah
place his in king become is Y'hoyakhin son his and Yehudah

ט אַכט יאָר איז יהוֹיָכין אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן מלך ,
melech gevorn iz er az geven alt Yhoyakhin iz yor acht
king become is he when was old Y'hoyakhin is years eight

און דריַי חדשים מיט צען טעג האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot teg tsen mit chodeshim drai un
Yerushalayim in reigned he had days ten with months three and

און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פון ה .
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in evil is what done had he and

י און צום אומקער פון יאָר , האָט דער מלך נבוכַדנֶצַר
Nevuchadnetsar melech der hot yor fun umker tsum un
Nevukhadnetzar king the had the year of return to the and

געשיקט, און האָט אים געבראַכט קיין בָּבֶל , מיט די גלוסטיקע כלים
keilim glustike di mit Bavel kein gebracht im hot un geshikt
utensils desirable the with Bavel to brought him had and sent

פון הס הויז . און ער האָט גמאַכט זיין ברודער צִדְקִיָּהוּ
Tsidkiyahun bruder zain gemacht hot er un hoiz Hashems fun
Tzidkiyahu brother his made had he and house Hashem's of

פַּאר אַ מלך איבער יהודה און ירושָלַיִם .
Yerushalayim un Yehudah iber melech a far
Yerushalayim and Yehudah over king a for

5 Y'hoyakim was twenty and five years old when he began to reign, and he reigned eleven years in Yerushalayim; and he did that which was rah in the eyes of Hashem Elohav.

6 Against him came up Nevukhadnetzar Melech Bavel, and bound him in bronze shackles, to carry him off to Babylon. 7 Nevukhadnetzar also carried off the vessels of the Beis Hashem to Babylon, and put them in his heikhal *(temple)* at Babylon.

8 Now the rest of the acts of Y'hoyakim, and his to'avot which he did, and that which was found in him, hinei, they are written in the Sefer of the Melachim of Yisroel and Yehudah; and Y'hoyakhin bno became king in his place.

9 Y'hoyakhin was eight years old when he began to reign, and he reigned three months and ten days in Yerushalayim; and he did that which was rah in the eyes of Hashem.

10 And when the year was expired, HaMelech Nevukhadnetzar sent, and brought him to Babylon, with the kelei chemdat Beis Hashem, and made Tzidkiyahu his brother Melech over Yehudah and Yerushalayim.

[11] Tzidkiyah was one and twenty years old when he began to reign, and reigned eleven years in Yerushalayim.

[12] And he did that which was rah in the eyes of Hashem Elohav, and humbled not himself before Yirmeyahu HaNavi speaking from the mouth of Hashem. [13] And he also rebelled against Melech Nevukhadnetzar, who had made him take an oath by Elohim, but he stiffened his neck, and hardened his lev against making teshuva unto Hashem Elohei Yisroel. [14] Moreover all the Sarei HaKohanim, and HaAm became more unfaithful, following all the to'avot HaGoyim, and they made the Beis Hashem tameh which Hashem had consecrated and set apart as kodesh in Yerushalayim.

[15] And Hashem Elohei Avoteihem sent to them by His malachim, time and again; because He took pity on His people and on His Ma'on *(Dwelling Place)*; [16] But they mocked the malachim of Elohim, and despised His words, and derided His nevi'im, until the Chamat Hashem was aroused against His people, until there was no marpeh *(remedy, healing)*. [17] Therefore He brought upon them Melech Kasdim, who slaughtered

יא איין און צוואַנציק יאָר איז צִדְקִיָּהוּ אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt Tsidkiyah iz yor tsvantsik un ein
is he when was old Tzidkiyahu is years twenty and one

געווארן מלך , און עלף יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor elf un melech gevorn
Yerushalayim in reigned he had years eleven and king become

יב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ; ער איז
iz er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
is he Hashem of eyes the in evil is what done had he and

נישט אונטערטעניק געווארן פֿאַר ירמיָהוּ דעם נבֿיא פֿון ג-טס מויל .
moil G-ts fun novi dem Yirmeyah far gevorn untertenik nisht
mouth G-d's of prophet the Yirmeyah for become humble not

יג און ער האָט אויך ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך נבֿוכַדנֶצַּר
Nevuchadnetsar melech dem on vidershpenikt oich hot er un
Nevukhadnetzar king the against rebelled also had he and

וואָס האָט אים באַשווארן ביי ה ; און ער האָט שטייף געמאַכט
gemacht shtaif hot er un Hashem bai bashvorn im hot vos
made stiff had he and Hashem by swear an oath him had who

זיין נאַקן, און האַרט געמאַכט זיין האַרץ, זיך נישט אומצוקערן צו
tsu umtsukeren nisht zich harts zain gemacht hart un nakn zain
to to return not self heart his made hard and neck his

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל. יד אויך אַלע האַרן פֿון די כהנים און פֿון
fun un koyanim di fun harn ale oich Yisroel Elokei Hashem
of and kohanim the of leaders all also Yisroel the G-d of Hashem

פֿאָלק האָבן געפֿעלשט אַ גרויס פֿעלשונג ; אַזוי ווי אַלע
ale vi azoi felshung grois a gefelsht hobn folk
all so just as unfaithfulness great a been unfaithful have the people

אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער, און זיי האָבן פֿאַראומרייניקט
farumreinikt hobn zei un felker di fun umverdikeitn
defiled have they and peoples the of abominable practices

דאָס הויז פֿון ה וואָס ער האָט געהיליקט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in geheilikt hot er vos Hashem fun hoiz dos
Yerushalayim in sanctified had he which Hashem of house the

טו און ה דער ג-ט פֿון זייערע עלטערן האָט געשיקט צו זיי דורך
durch zei tsu geshikt hot eltern zeyere fun G-t der Hashem un
through them to sent had fathers their of G-d the Hashem and

זיינע שלוחים , נאָכאַנאַנד געשיקט, ווארעם ער האָט זיך דערבאַרעמט
derbaremt zich hot er vorem geshikt nochanand shluchim zaine
felt compassion self has he because sent repeatedly messengers his

אויף זיין פֿאָלק און אויף זיין וווינונג . טז אָבער זיי פֿלעגן שפּעטן
shpetn flegn zei ober voinung zain oif un folk zain oif
mock used to they but dwelling place his on and people his on

פֿון די שלוחים פֿון האלקים , און פֿאַראַכטן זיינע ווערטער, און זיך
zich un verter zaine farachten un HaElokim fun shluchim di fun
selves and words his despised and G-d of messengers the at

לוסטיק מאַכן איבער זיינע נבֿיאים , ביז דער גרימצאָרן פֿון ה איז
iz Hashem fun grimtsorn der biz neviim zaine iber machn lustik
is Hashem of fierce wrath the until prophets his over made merry

אויפֿגעגאַנגען אָן קיין תּרופֿה איז מער נישט געווען.
geven nisht mer iz trufe kein az folk zain akegn oifgegangen
was not more is remedy any that people his against risen up

יז און ער האָט אַרויפֿגעבראַכט אויף זיי דעם מלך פֿון כַּשְׂדִּים , וואָס
vos Kasdim di fun melech dem zei oif aroifgebracht hot er un
who Kasdim the of king the them on brought up had he and

their bochurim with the cherev in their Beis Mikdash, and had no pity upon bochur or betulah, zaken or the aged man. He gave them all into his yad. [18] And all the kelei Beis HaElohim, hagedolim and haketanim, and the otzerot of the Beis Hashem, and the otzerot HaMelech, and of his sarim; all these he brought to Babylon. [19] And they burned the Beis HaElohim, and broke down the Chomat Yerushalayim, and burned all the palaces thereof with eish, and destroyed all its precious vessels. [20] And them that had escaped from the cherev carried he off to Babylon where they were avadim to him and his banim until the kingdom of Paras *(Persia)* began to reign; [21] To fulfil the Devar Hashem by the mouth of Yirmeyahu, until HaAretz had made up for its Shabbatot, for as long as she lay desolate she was shomer Shabbos, to fulfil Shivim Shanah *(seventy years)*.

[22] Now in the first year of Koresh *(Cyrus)* Melech Paras *(Persia)*, that the word of Hashem spoken by the mouth of Yirmeyahu *(Jeremiah)* might be accomplished, Hashem stirred up the ruach of Koresh Melech Paras *(Persia)*, that he made a

הָאָ֣ט געהרגעט זייערע יונגע מיטן שוועֶרד אין זייער בֵּ֥ית הַמַּקְדָּ֖שׁ , אוֹן
un hamikdosh beit zeyer in shverd mitn yunge zeyere geharget hot
and the holy house their in sword with young their killed had

הָאָ֣ט זיך נישט דערבאַרעמט אויף אַ בחור אָ֣דער אַ מיידל , אַ זקן
zoken a meidl a oder bocher a oif derbaremt nisht zich hot
elder an virgin a or young man a on had compassion not self had

אָ֣דער אַ גרייז ; אַלעמען האָ֣ט ער געגעבן אין זיין האַנט. יח אוֹן אַלע
ale un hant zain in gegebn er hot alemen graiz a oder
all and hand his into given he had all aged person an or

כֵּלים פֿון דעם הויז האֱלקים , די גרויסע אַזוי ווי די קליינע, אוֹן די
di un kleine di vi azoi groise di HaElokim fun hoiz dem fun keilim
the and small the as so great the G-d of house the of vessels

אוצרות פֿון הס הויז , אוֹן די אוצרות פֿון מלך אוֹן זיינע
zaine un melech fun oitseres di un hoiz Hashems fun oitseres
his and the king of treasures the and house Hashem's of treasures

הָאָ֣רן , אַלע האָ֣ט ער געבראַכט קיין בָּבֶל . יט אוֹן זיי האָבן פֿאַרברענט דאָס
dos farbrent hobn zei un Bavel kein gebracht er hot ale harn
the burned up have they and Bavel to brought he had all leaders

הויז פֿון האֱלקים , אוֹן איינגעוואָרפֿן די מויער פֿון ירוּשָׁלַיִם , אוֹן
un Yerushalayim fun moier di aingevorfn un HaElokim fun hoiz
and Yerushalayim of wall the tore down and G-d of house

אַלע אירע פּאַלאַצן האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿייער, אוֹן אַלע אירע גלוסטיקע
glustike ire ale un faier in farbrent zei hobn palatsn ire ale
desirable its all and fire in burned up they have palaces its all

כֵּלים האָבן זיי צעשטערט. כ אוֹן די ווָאס זיינען געבליבן פֿון
fun geblibn zainen vos di un tseshtert zei hobn keilim
from remain are who the ones and destroyed they have vessels

שוועֶרד האָ֣ט ער פֿאַרטריבן קיין בָּבֶל , אוֹן זיי זיינען געוואָרן צו אים
im tsu gevorn zainen zei un Bavel kein fartriben er hot shverd
him to become are they and Bavel to driven out he had the sword

אוֹן צו זיינע זין פֿאַר קנעכט ביז דער מלוכה פֿון מַלְכוּת פָּ֥רַס ;
Paras meluche fun meluche der biz knecht far zin zaine tsu un
Paras kingdom of reign the until servants for sons his to and

כא כדי צו דערפֿילן דאָס וואָרט פֿון ה פֿון יִרְמְיָ֖הוּ מויל :
moil Yirmeyahs fun Hashem fun vort dos derfiln tsu kedei
mouth Yirmeyah's from Hashem of word the fulfill to in order

ביז די ערד וועט אָפּצאָלן אירע שבתים ; אַלע טעג פֿון איר
ir fun teg ale Shabbosim ire optsolen vet erd di biz
its of days all Shabbatot its make restitution will land the until

וויסט זיין האָ֣ט זי געהאַלטן שבת , ביז צו דערפֿילן זיבעציק יאָר .
yor zibetsik derfiln tsu biz Shabbos gehaltn zi hot zain vist
years seventy fulfill to until Shabbos kept it had be desolation

כב אוֹן אין ערשטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פֿון פָּ֥רַס , אַז עס איז
iz es az Paras fun melech dem Koresh fun yor ershtn in un
is it when Paras of king the Koresh of year first in and

אויסגעפֿירט געוואָרן דאָס וואָרט פֿון ה דורך יִרְמְיָ֖הוּ מויל ,
moil Yirmeyahs durch Hashem fun vort dos gevorn oisgefirt
mouth Yirmeyah's by Hashem of word the become accomplished

הָאָ֣ט ה דערוועקט דעם גייסט פֿון כּוֹרֶשׁ מלך פֿון פָּ֥רַס , אוֹן
un Paras fun melech Koresh fun gaist dem dervekt Hashem hot
and Paras of king Koresh of spirit the awakened Hashem has

עֶר האָ֣ט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין זיין גאַנצן קיניגרייַך , אוֹן
un kinigraich gantsn zain in oisruf an aroisgelozt hot er
and kingdom entire his in proclamation a let out has he

proclamation throughout all his Malchut, and put it also in writing, saying, [23] Thus saith Koresh Melech Paras *(Persia)*, Kol Mamlechot HaAretz *(all the kingdoms of the earth)* hath Hashem Elohei HaShomayim given me; and He hath charged me to build Him a Beis in Yerushalayim, which is in Yehudah. Who is there among you of all His people? Hashem Elohav be with him and let him go up!

אויך דורך אַ געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן: כג אַזוי האָט געזאָגט כּוֹרֶשׁ
Koresh gezogt hot azoi zogn tsu azoi geshrifts a durch oich
Koresh said has so say to so writing a through also

דער מלך פֿון פָּרַס: אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד האָט מיר געגעבן
gegebn mir hot erd der fun kinigraichn ale Paras fun melech der
given me has earth the of kingdoms all Paras of king the

ה דער ג-ט פֿון די הימלען; און ער האָט מיר באַפֿוילן אים צו
tsu im bafoiln mir hot er un himlen di fun G-t der Hashem
to him commanded me has he and heavens the of G-d the Hashem

בויען אַ הויז אין ירושָלַיִם וואָס אין יהודה; ווער עס איז
iz es ver Yehudah in vos Yerushalayim in hoiz a boien
is it whoever Yehudah in which Yerushalayim in house a build

דאָ צווישן אייַך פֿון זיין גאַנצן פֿאָלק, זאָל ה זיין ג-ט זיין
zain G-t zain Hashem zol folk gantsn zain fun aich tsvishn do
be G-d his Hashem shall people entire his of you among here

מיט אים, און זאָל ער אַרויפֿגיין.
aroifgein er zol un im mit
go up he shall and him with